

J. Can: Nro. 108.

AUGUSTINI
BARBOSÆ,

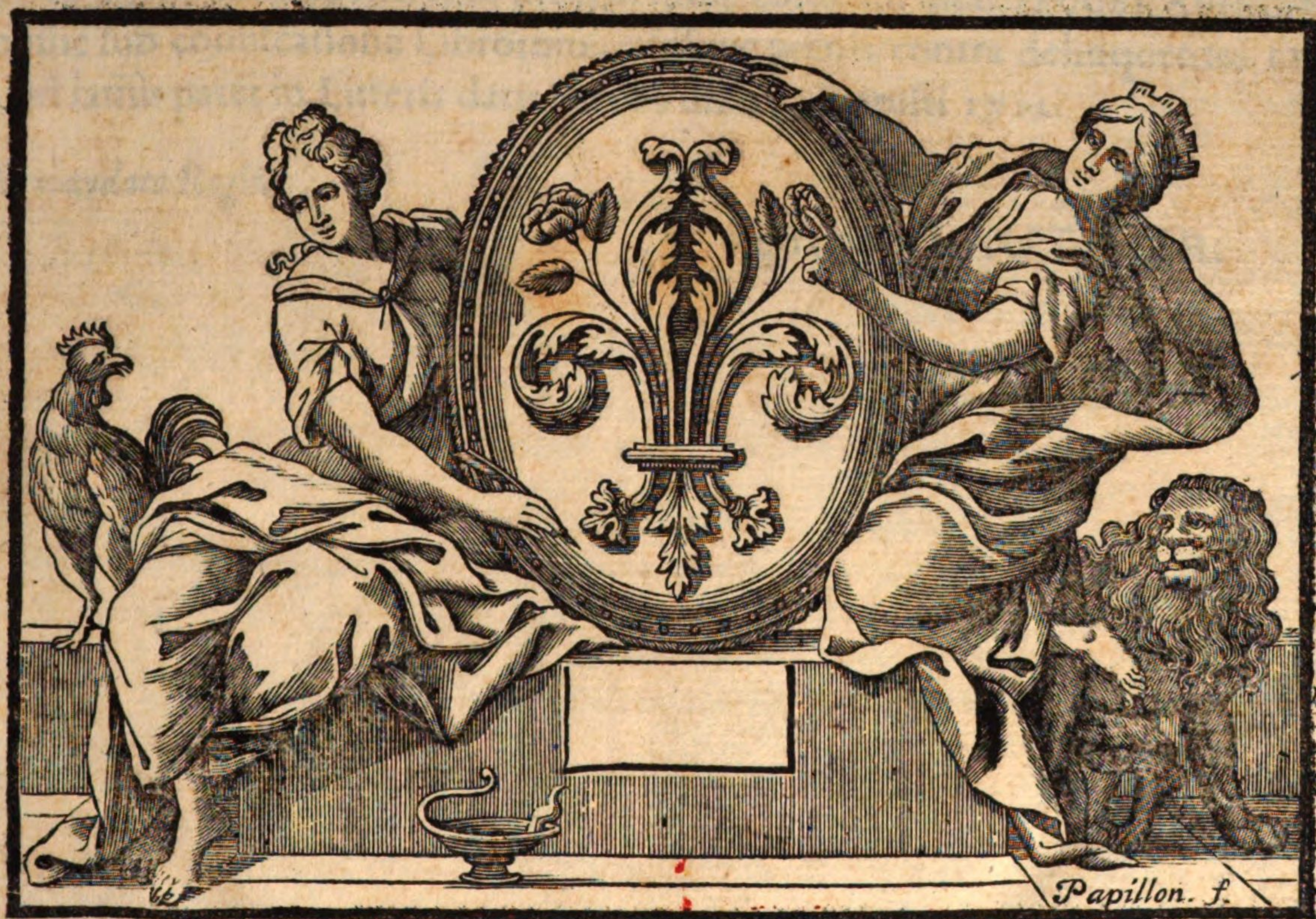
J.U.D. LUSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,
OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSULTORIS
& insignis Ecclesiæ Vimaransenſis Theſaurarii Majoris ;

NUNC VERO EPISCOPI UGENTINI,
& à Conſiliis D. PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Catholici ;

PRAXIS METHODICA
EXIGENDI PENSIONES,
ADVERSUS CALUMNIANTES,
ET DIFFERENTES EAS SOLVERE.

Cui acceſſerunt

VOTA PLURIMA DECISIVA,
ET CONSULTIVA CANONICA
ULTIMA EDITIO PRIORIBUS EMENDATIO.

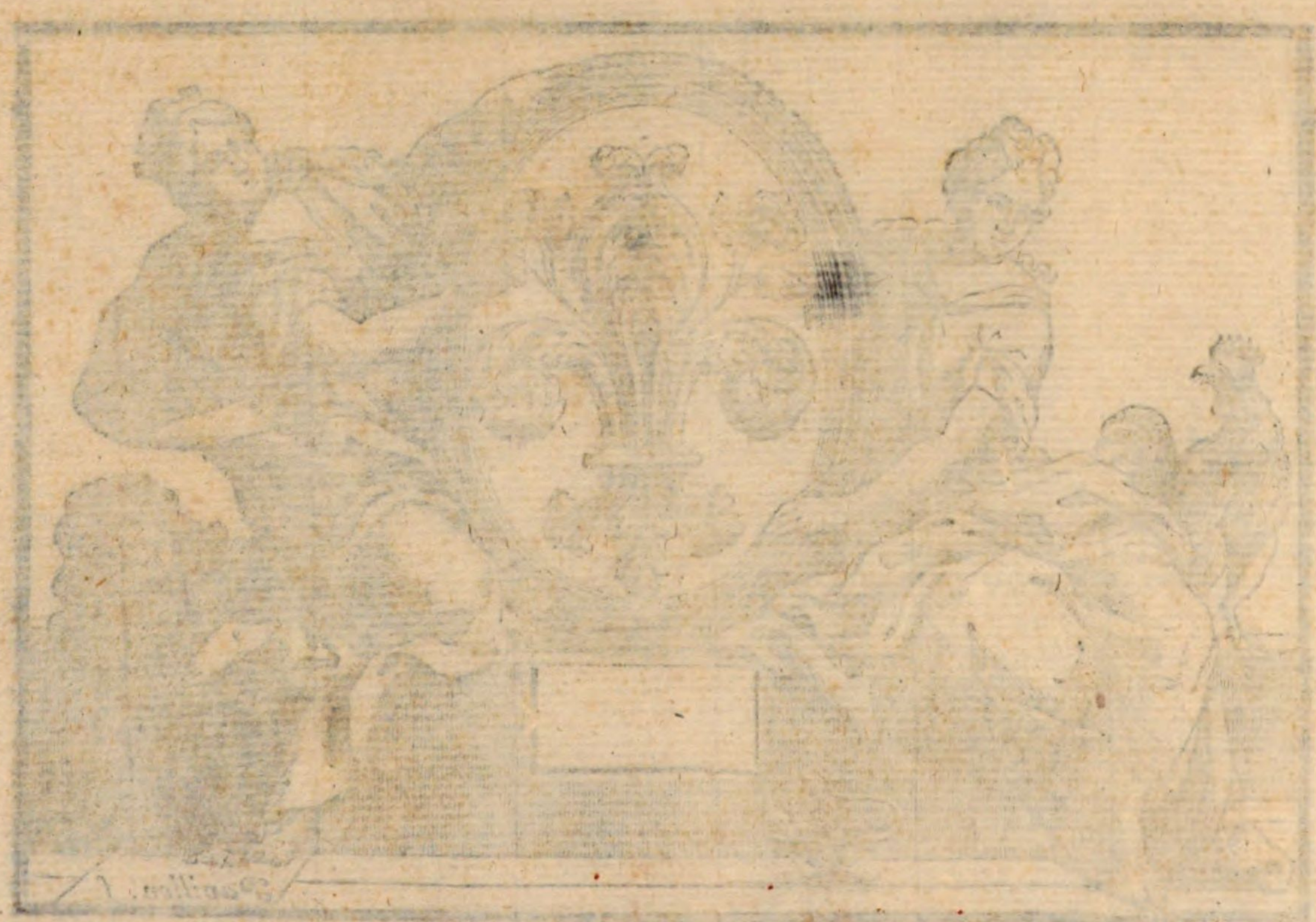
LUGDUNI,

Sumptibus **ANISSON, & POSUEL**

M. DCC. XXII.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

AUGUSTINI
 BARBOSAE
 IUD. LUSTANI
 PROTONOTARI APOSTOLICI
 OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSULTORIS
 & insignis Ecclesiae Vindoburgensis Theologiae Professoris
 NUNC VERO EPISCOPI UGENTINI
 & a Consilio D. Petri IV. Hispaniarum Regis Catholici
 PRAXIS METHODICA
 EXIGENDI PENSIONES
 ADVERSUS CALUMNIANTES
 ET DIFFIDENTES EAS
 VOTA PURIMA DECISIVA
 ET CONSULTIVA CANONICA
 ULTIMA EDITIO PRIORIBUS EMENDATA

LUGDUNI
 Susceptor Anisson & Posuer
 MDCCLXXV
 CUM PRIVILEGIO REGIS

APPROBATIO DOCTORUM.

RAXIM hanc exigendi pensiones, contra calumniantes & differentes eas solvere, Domini AUGUSTINI BARBOSÆ, tam quoad primam, quàm secundam partem: & Vota Decisiva Juris Canonici ejusdem Authoris, Nos infra signati Magistri in Theologia Parisiensis Facultatis lustravimus, & in omnibus nihil nisi rectè & utiliter dicta, & laude digna agnovimus. Lugduni die decima-quarta Januarii 1643.

Fr. STEPHANUS MOLIN,
Carmelita.

Fr. M. MICARD, Guardianus Conventus
Sancti Bonaventuræ.

Summa Privilegii Regis Christianissimi.

LUDOVICUS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Navarræ Rex Christianissimus, singulari privilegio sanxit, ne quis per universos Regnorum suorum fines, intra decem & octo annos à die præsentium computandos imprimat, seu Typis excudendos curet, & venales habeat Libros, tam editos quàm edendos, D. D. Augustini Barbosa Lusitani, f. v. D. Episcopi Vgentini, & præter JACOBUM ANISSON, Bibliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concefferit: Prohibuit insuper eadem autoritate Regia omnibus suis subditis eosdem libros extra Regni sui limites imprimendos curare vel quempiam, ubicunque fuerit, ad id agendum impellere, ac instigare, sine consensu dicti JACOBI ANISSON, idque omne sub confiscatione Librorum, aliisque pœnis contra delinquentes expressis, uti latius patet in Litteris datis Parisiis die 21. Augusti 1712.

Ex mandato Regis.

Signatum LAUTHIER.

SERIES PARTIUM, ET QUÆSTIONUM. PARS PRIMA.

- QUÆST. I. N, & quale mandatum requiratur ad consentiendum reservationi pensionis, & qualiter illud probetur, & quomodo intervenisse præsumatur. pag. 5
- II. Utrum, & quando existens in quasi possessione exigendi pensionem, sit in ea manutenendus, & quomodo illa acquiratur, & probetur. 10
- III. Utrum Clericus ex contractu possit ad solvendam pensionem auctoritate Apostolica reservatam submittere se correctioni, & censuris alieni Judicis in Romana Curia existentis, sine consensu proprii Ordinarii. 20
- IV. Utrum Clericus Lusitanus in actu resignationis, seu jurium sessionis possit Romæ per viam contractus se submittere jurisdictioni Auditoris Camera Apostolicæ, in cujus Tribunali contraxit, & se obligare de solvenda ibi pensione. 24
- V. Utrum Clericus Romæ pensionem solvere promittens per viam contractus, cum expressa proprii fori renunciatione, possit pro ejus solutione illic destinata in propria, vel procuratoris persona conveniri, quanvis ibi non inveniatur. 26
- VI. Utrum obligans Clericum in prima instantia respondere Romæ pro solutione pensionis ibi facienda, juxta formam obligationis Cameralis eò loci celebratæ, & Apostolica auctoritate confirmatæ, dicatur contravenire dispositioni Concilii Tridentini, & Ordinationibus, ac Privilegiis Regibus nostris concessis. 32
- VII. Utrum, & quando exequutor litterarum Apostolicarum pensionis in Regno deputatus teneatur exceptiones oppositas per Titularem contra earum executionem admittere, vel rejicere, seu judicio Ordinarii discutiendas remittere. 48
- VIII. Utrum, & quando Judex laicus possit declarare censuras esse nullas & injustas, ac proinde minimè ligare personas contra quas promulgatæ fuerunt. 49
- IX. Utrum, & quando pensionem non solvens, vel ejus validitatem impugnans, possit vigore decreti cogi beneficium resignatum restituere resignanti. 50
- X. Utrum regressarius recipiendo pensiones decursas videatur regressui renunciare. 61

PARS SECUNDA.

- XI. **A**N Rex Catholicus possit derogare sententiis per viam violentiæ à Judicibus laicis in causis Clericorum latis, & illis non obstantibus, & sine consensu partis in cujus favorem prolata fuerint, causam Ecclesiastico Judici terminandam, ejusque sententiam exequendam remittere. 65
- XII. Utrum in executione sententiæ Rotalis sit necessaria citatio partis, contra quam venit exequenda. 67
- XIII. An Judices laici, ad quos per viam violentiæ patet recursus, possint ex redditibus Beneficii sequestro suppositis congruam portionem assignare Clerico aliàs excommunicato ad eos recurrenti pro impediendo dicto sequestro & executione sententiæ, quæ possessionem ejusdem Beneficii alteri dandam adjudicavit. 72
- XIV. An, & quando Regii Judices possint sequestrari facere fructus, & redditus Beneficiorum Ecclesiasticorum. 74
- XV. An, & quando Capitulum teneatur pro rata temporis vacationis, & absentiæ Titularis solvere pensionem super distributionibus à se perceptis. 75
- XVI. An Clericus in sacris constitutus pensionis Ecclesiastica debitor, ac ad eam solvendam obligatus in forma Camera Apostolicæ, ad beneficium capitis Odoardus, de solut. sit admittendus; an verò sit in carceribus detinendus donec solvat. 77
- XVII. An contra Clericum obligatum in forma Camera ad pensionem, seu quodvis aliud debitum persolvendum, præscribatur via executiva in Hispania per decennii lapsum, juxta legem Regiam 6. tit. 15. lib. 4. novæ Recopilat. 78

PRAXIS METHODICÆ EXIGENDI PENSIONES, ADVERSUS CALUMNIANTES, & differentes eas solvere,

PARS PRIMA.

PROŒMIUM.

- 1 *Causa exprimitur, quia motus Author hunc Tractatur composuit.*
- 2 *Pensio unde originem traxit, ostenditur.*
- 3 *Leges, vel Canones non habentur, qui de his pensionibus agant.*
- 4 *Pensionis ecclesiastica quot sunt causa.*
- 5 *Pensiones perpetua non reservantur sine auctoritate Papa.*
- 6 *Papa nunquam confirmat reservationes pensionum per Ordinarios factas.*
- 7 *Alimentorum suppeditatio est finalis causa reservandi pensiones.*
- 8 *Beneficia simplicia, & curata quibus pensionibus gravari soleant.*
- 9 *Pensionis reservatio nullo modo dicitur odiosa.*
- 10 *Papa auctorit. excusat à simonia, quia prohibita.*
- 11 *Pensio imponitur super fructibus, & emolumentis omnibus beneficii.*
- 12 *Pensiones super fructibus non reservat usus Sedis Apostolica, sed de certa quantitate pecunia.*
- 13 *Pensiones non soles reservare Papa sine consensu Titularis.*
- 14 *Causa ad efficiendam validam reservationem pensionis necessaria, reperiuntur in pensione Authoris.*
- 15 *Pensionem ad favorem Authoris auctoritate Apostolica reservatam recusat solvere B.*
- 16 *Summa consensus, & obligationis cameralis.*
- 17 *Papa in resignationibus sub una, & eadem supplicatione, & data, uni confert beneficium, & alteri pensionem reservat.*
- 18 *B. excommunicatur per Auditorem Camera propter terminos pensionis per eum debitos, & non solutos.*
- 19 *B. ad Rotam appellavit, ubi mandata, & declaratoria littera Auditoris Camera fuerunt confirmata.*

- 20 *B. sententiam contrariam ab Exequutore, & Metropolitano, ac Illustriss. Collectore reportavit.*
- 11 *B. in sacra Rota fuit excommunicatus declaratus, aggravatus, reaggravat. & interdictus, eo quod noluit obedire sententia canonizatoria regressus.*
- 22 *B. à Iudice exequutore in literis Apostol. reservationis pensionis deputato excommunicatur ob non solutam pensionem.*
- 23 *Utilitas cognoscendi exceptiones, quæ executionem literarum Apostolicarum impedire possunt.*
- 24 *Prima oppositio, ex qua oritur prima questio.*
- 25 *Secunda oppositio, ex qua provenit secunda dissertatio.*
- 26 *Tertia oppositio, ex qua insurgit tertia disputatio.*
- 27 *Quarta oppositio, ex qua procedit quarta dubitatio.*
- 28 *Quinta oppositio, ex qua oritur quinta questio.*
- 29 *Sexta oppositio, ex qua sequitur sexta disputatio.*
- 30 *Septima oppositio, ex qua sese offert septima disputanda disceptatio.*
- 31 *Octava oppositio, ex qua venit discutienda octava dubitatio.*
- 32 *Nona oppositio, unde oritur nona questio.*
- 33 *Decima oppositio, ex qua provenit decima questio.*

ERUS exigendarum pensionum modus à Sede Apostolica, & sacra Rota adinventus, malitiâ solvere debentium, & ignorantia Judicum quandoque adulteratus, malè intellectus, & sinistrè utilis, in causa fuit, ut ego horum malitiæ, & illorum ignorantie malleo percussus utilissimum reputaverim praxim istam brevi methodo conficere, quâ facilis pensionum exactio fiat, & malitiis obvietur calumniantium, & differentium eas solvere. Sed antequam ad hæc particulariter descendam, quædam necessaria duxi præmittenda.

- 2 Pensionis impositio, ut ab ejus origine incipiat, ab ipso B. Gregorio initium videretur sumpsisse, qui scilicet Episcopo propter ægritudinem renuntianti sumptus debitos de ejusdem Ecclesiæ redditibus quousque vixisset, ministrari præcepit in *cap. quamvis triste*, 7. q. 1. necnon etiam ob merita literarum, & personarum sublimium, quas Romanus Pontifex majoribus beneficiis honorandas affirmat, ut consideravi in meo tractatu *de Jure Eccles. lib. 3. c. 11. n. 5. 4. in fin.* † Sed verum est super hac materia non haberi leges, vel canones, ut rectè pronuntiavit Hier. Gabr. *conf. 191. n. 1. lib. 2.* licet enim in aliquibus fiat mentio de pensionibus, constet tamen eos loqui de pensionibus, latissimè sumpto vocabulo, non de hac, quæ per Papam ad vitam alicujus pro alimentis reservatur, ut bene advertit Melch. Lotter. in Romana Curia Advocatus integerrimus, & mei amicissimus in *suo tract. de re benefic. lib. 1. q. 36. n. 9. & 20.* Quare pensionis ecclesiasticæ materiam esse regulandam tam activè, quàm passivè, secundum juris dispositiones loquentes de usufructu, tenet post alios Rota *coram Duran. decis. 448. n. 27.* & reddit rationem *n. 30.* quia pensio subrogatur loco fructuum, & eorum sapit naturam, *l. mercedes. ff. de petit. hered. l. prædiorum. ff. de usur.*
- 3 Ecclesiasticæ pensionis causa alia est efficiens, alia finalis, alia impulsiva, alia materialis, alia denique formalis.
- 4 Efficiens causa est solus Papa, sine culpa auctoritate perpetuæ non reservantur pensiones, Rot. *decis. 437. n. 2. p. 1. recentior.* Lotter. *d. tract. de re benefic. l. 1. q. 35. n. 18.* novissimè Sanch. in *consil. moral. lib. 2. c. 3. dub. 45. n. 3.* † Unde sit, quod si de facto Ordinarius pensionem reserve, petaturque illius confirmatio à Papa, nusquam talis confirmatio conceditur; vel enim rejicitur supplicatio, vel ipsemet Papa, nulla habita ratione præcedentis facti per Ordinarium, providet de beneficio, & pensionem reservat, Rebus. in *praxi. tit. de reserv. n. 17. ad fin. vers. Et confirmatio pensionis*, quod alia ratione non constat, quàm quia Ordinarius funditus hac in re caret omni potestate, ut etiam advertit Mandos. *de signatura gratiæ, §. Confirmationes, vers. Pensionis ab Ordinario.*
- 5 Finalis causa est alimentorum suppeditatio, quocunque enim jure Papa providet alicui sub reservatione pensionis, sive ex causa simplicis resignationis, sive ex causa cessionis jurium, aut simpliciter pensionem reservari, tam in supplicatione, quàm in procemio literarum inserit clausulam expressivam causæ hujus alimentorum; nam in causa cessionis etiam ex concordia concipitur per hæc verba: *Ne ex cessione tua hujusmodi nimium dispendium patiaris*; & cum ex natura subjectæ materiæ id referatur ad personam Clerici dimittentis beneficium, vel jus in eo, præ se fert intentionem Papæ eam reservandi in causam alimentorum, ut bene observat Hieron. Gabr. *conf. 187. n. 11. lib. 1.* quem refert Lotter. *d. l. 1. q. 35. n. 47.* Rot. *decis. 407. n. 1. p. 1. recentiss.* aliàs in *posthumis Farin.* ubi quod pensionis natura accedit ad naturam alimentorum, & *decis. 548. n. 7. in fin. p. 2. recentiss.* ubi quod pensio reservata ad effectum ut pensionarius se decenter alere possit, æquiparatur alimentis. Duran. *Rota decis. 448. n. 23.*
- 6 Finis ergo est providendi egenis de alimentis, & ita supponendi necessariò sunt termini habiles, videlicet superfluentia reddituum in Titulari, eo modo, quod eis simul possit de congrua sustentatione provideri. Unde si beneficium sit simplex, non consuevit gravare Papa titularem ultra medietatem justii valoris, Gig. *de pensionib. q. 9. sub n. 2.* altera verò medietas plusquam superflua est, præcipuè respectu

beneficiorum omninò simplicium, id est, quibus non est annexus Ordo, vel manus residentia à jure aliquo speciali: si verò beneficium sit Curatum, non dat pensiones, nisi cum claus. *Dummodo remaneant centum pro Rectore*, si Ecclesia sit Parochialis: vel cum clausula, *Dummodo remaneant mille pro Episcopo*, si sit Cathedralis: de quarum vi & effectu latè egimus in tract. *de claus. usufruent. claus. 47. & 48.*

Ex quo resultat, reservationem pensionis nullo modo dici odiosam, imò semel in esse deductam favorabilem censi tenent Gig. *de pension. q. 99. n. 5.* Cabed. *decis. 149. n. 1. cum seq. p. 1.* Valenz. *conf. 185. n. 9. tom. 2.* justum enim, & sanctum est ex superfluis ab uno auferri, ut detur egenti per eum, cui reddituum ecclesiasticum absoluta inest administratio, præcipuè ubi concurrit consensus ejus, qui videtur gravari, in quod perpetuò Papa defigit oculos, Cassad. *decis. 11. sub n. 8. de rescript.* ac certè pensio non est odiosa, quia non reservatur in odium Titularis, sed in favorem tertii, habetque admixtam illam publicæ utilitatis rationem, ut scilicet ex pingui beneficio plures Clerici alantur, Burs. *conf. 126. n. 90. lib. 2.* Mandos. *super reg. 19. q. 11. n. 1. cum seq.* Gonzal. *§. proæm. 6. n. 21.* quos refert Rota *coram Duran. decis. 67. n. 1.* Quare patet injustissimè con- queri Titulares, quos acerrimè increpant, vivisque rationibus convincunt Mandos. *ad reg. 19. q. 11. n. 4.* & Gambar. *de officio Legati à latere, lib. 6. ex n. 11.*

Impulsivæ causæ, quibus impellitur Papa ad reservandam pensionem, duæ principales sunt, ad quas omnes aliæ reducuntur, videlicet resignatio, seu cessio, sive simplex, sive pro concordia; & contingens nova vacatio, ut advertit Lotter. *d. lib. 1. q. 35. n. 45.* Potest enim quilibet beneficiarius suum beneficium cum pensione, accessu, & regressu coram Papa tantum resignare, cum à simonia, quia prohibita, illa scilicet, quæ à jure communi inducta est, auctoritas, & sententia Summi Pontif. excuset, Gloss. *verb. illicitè, cap. cum pridem, de pactis*, ubi Imol. numero 9. Cassad. *decis. 2. de simonia, numero 3.* Redoan. in *tract. de simonia, part. 2. c. 2. num. 18* Rot. in *Oscen. pensionis, 27. Junii 1601. coram reverendissimo Dom. meo Coccino Decano*, & in *Balneoregiensi simonia, 17. Maii 1624. coram eodem*, & ita de stylo Curia observari testantur Navar. in *manual. c. 23. n. 107. vers. Ad decimum*, & Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 14. q. 3. n. 14.*

Materielis causa est certa pecuniarum summa, nam quamvis pensio imponatur super fructibus, & emolumentis omnibus beneficii, Rot. *decis. 508. sub n. 3. part. 2. recentior.* † usus tamen Sedis Apostol. non est reservare pensiones super fructibus, sed de certa quantitate pecuniæ. Covar. *var. lib. 1. cap. 15. sub n. 13. vers. Tertiò*, Hippol. Riminald. *conf. 634. n. 4.* Lotter. *d. lib. 1. q. 35. n. 54. ubi n. 55.* observat ex magna causa, & intuitu personæ alicujus eximie concedi quandoque gratiam reservationis fructuum, vel quotæ illorum; quæ tamen non dicitur pensio, sed est quid penitus diversum ab illa. Reservata pensione in certa monetæ specie, quæ repetitur tam de tempore reservationis, quàm de tempore solutionis, non posse liberari debitorem, nisi solvendo in illa ipsa specie, ex reg. *l. 2. §. mutuo datio. ff. si certum pet.* resolvit Lotter. *d. lib. 1. q. 30. n. 165.* Verum illud in hoc loco advertendum duxi, quod licet ut plurimum reservatio pensionis non sit in quota fructuum, sed in pecunia reservanda, habet tamen respectum ad fructus, non demonstrativè, sed taxativè, cum in una, eademque oratione onus pensionis cum adjectione fructuum in Bullis exprimitur, ut distinguit Gig. quem omnes sequuntur,

de pension. q. 62. per tot. atque ideo quod illa censetur affecta sub tacita conditione, si fructus nascentur, refert Rota coram Duran. decis. 468. n. 39. & quod pensionarius non possit petere pensionem ab eo, qui beneficii fructus non percepit, videtur tenere eadem Rota decis. 407. n. 4. p. 1. recentiss.

13 Formalis denique causa hujus pensionis est concursus consensus Titularis, & auctoritas Papæ; nam neque sine illo Papa gratiam hanc facit, Cass. dec. 4. n. 6. de pension. Burl. conf. 395. n. 28. Valenz. conf. 48. n. 1. quia de potestate ordinaria consensum Titularis non potest supplere. Sarnens. in compendio utriusque signat. num. 71. vers. idem est in consensu, Rota decis. 458. num. 11. part. 3. divers. & coram Duran. decis. 324. n. 22. bene tamen ex plenitudine potestatis derogando regulæ de præstando consensu, ut resolvunt Caccialup. de pension. q. 19. n. 28. Gig. in simili tract. q. 6. n. 17. Garc. de benef. p. 1. c. 5. n. 278. Lotter. d. lib. 1. q. 36. n. 116. & 117. Papa enim uti dominus beneficiorum, sicut potuit super beneficio pensionem imponere, potuit pariter titularem, ratione ejusdem beneficii, prout voluit, prægravare, ad text. in c. 2. de præbend. lib. 6. Rota apud Nicol. Garc. d. p. 1. c. 5. n. 247. vers. Nec ob stare dixerunt, & coram Duran. d. decis. 324. n. 23. Neque consensus partium sine auctoritate Papæ aliquid præstat, Ferret. conf. 317. n. 4. Lotter. d. lib. 1. q. 35. n. 65. & 66.

14 Causas hujusmodi, quas in reservanda pensione intervenire debere hucusque diximus, in hac mea non defuisse satis constat, ut patet ex literis Apost. reservationis, in quibus Papa est efficiens illius causa, sicut ex proœmialibus verbis videre est, ibi: *Urbanus Episcopus, &c.* Adest quoque in ea reservanda finalis causa, hoc est, alimentorum suppeditatio, ibi: *Nos tibi, ne ex cessione hujusmodi nimium dispendium patiaris, de alicujus subventionis auxilio providere, &c.* Non abest impulsiva, videlicet cessio de beneficio facta in manibus Papæ, ibi: *Omni, & cuicumque juri, & actioni tibi in dicta thesauraria, vel ad illam quomodolibet competenti, &c.* In manibus nostris sponte, & liberè cesseris, &c. Nos tibi, ne ex cessione hujusmodi, &c. Nec quoque materialis desideratur, id est, certa pecuniarum quantitas, ibi, *ac pensionem annuam ab omni decima, &c. liberam, immunem, & exemptam ducentorum ducatorum auri de Camera super dicta thesauraria fructibus, &c.* Nec denique deficit consensus Titularis, ut patet ibi, *per dictum Balthasarem, cujus accedit assensus, &c.* & ibi, *presentibus Balthasare, qui illas pro sibi legitime intimatas habet, &c.*

15 Nihilominus tamen cum dictus Balthasar minùs legitimè pensionem hujusmodi purè reservatam solvere recusaverit, & exceptiones ad illam intrincandam, & ejus solutionem procrastinandam opposuisset, non potui quicquam spatio octo annorum exigere, quod videtur penè incredibile, nisi tragœdia hujusmodi attentè audiat.

16 Insignis Ecclesiæ Vimaranesis Thesaurariam majorem longissimis, iisdemque assiduis studiorum meorum vigiliis S. S. Apost. munere assequutus, & ad eam accedere multis, potissimum autem librorum, quos eram elucubraturus, impressionis negotiis præpeditus, ne propter meam absentiam aliquod amplius in divinis pateretur incommodum, illi renunciare decreveram, quando A. Diaz de Fonseca Curialis occurrit, cum quo egi, & tractatum absolvi ad favorem Balthas. Diaz ejus fratris. Supplicatione hac de re meo, & ejus nomine S. D. N. Urbano VIII. porrecta, & per illum signata, juxta ejus formam, & tenorem Balthasar præfatus per dictum Ant. Diaz ejus legitimum, & sufficientem procuratorem con-

sensit, & sponte, &c. promissit, ac solemniter se obligavit solvere mihi annuam pensionem ducatorum ducentorum auri de Camera annis singulis, quoad vixerim, vel Procuratori meo Romæ, aut alibi ubi pro tempore ad voluntatis meæ libitum commorari, & residere contigerit, in terminis, & temporibus, ac cum libertatibus, & immunitatibus, &c. in reservatione, & illius supplicatione latius expressis, sub consuetis sententiis, censuris, & pœnis; necnon cum expresso decreto, [quod si dictus Balthasar, seu aliquis ex successoribus in solutione dictæ pensionis in toto, vel in parte cessaverit, vel defecerit, vel illam ad minorem summam, reduci, annullari, vel invalidari petierit, vel procuraverit, liceret mihi ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem possessionem, &c. propria auctoritate liberè apprehendere, tam mei prioris tituli, quàm super præsentibus conficiendarum literarum vigore, quas vim validæ, & efficacis provisionis mihi de illa ex nunc prout ex tunc habere sua sanctitas decrevit.] Pro quibus omnibus, & singulis in ampliori forma Cameræ Apostol. dictus Balthasar se ipsum obligavit, suosque hæredes, & successores, ac bona jurisdictioni, compulsioni, condemnationi, sententiis, & censuris, ac mero examini D. N. Papæ, ipsiusque Camerarii, necnon Curiae causarum Cameræ Apostol. & generalis Auditoris, Viceauditoris, Locumtenentis, aliorumque Judicium, &c. totaliter subjecit, & submitit. Per quarum quidem Curiarum Judices, & Officiales, Viceauditores, & Locumtenentes earum præfatus Balthasar voluit posse conveniri, cogi, compelli, coartari, condemnari, excommunicari, aggravari, & reaggravari, ac realiter, & personaliter capi, & detineri, etiam cum invocatione brachii secularis, usque ad integram satisfactionem omnium, & singulorum contentorum, &c. Et exceptionibus doli mali, vis, metus, fraudis, non sic celebrati contractus, rei non sic gestæ, necnon privilegiis fori, feriis messium, & vindemiarum, beneficio cessionis omnium bonorum, & dilationis quinquennalis, cap. Odoardus, & cap. pervenit, &c. renunciavit, &c. Et demùm consensit relaxationi mandati executivi unica citatione, & intimatione præcedente in Romana Curia contra seipsum exequenda in domo suæ solitæ habitationis, si eam illic habuerit: si autem, suo legitimo Procuratori, quatenus adsit; si autem per diligentias, sive edictum publicum, quæ sic facta ita ardeant, & afficiant, ac si solemniter, & personaliter facta fuerint, & executionem contra dictum Balthasarem Diaz habeant, liberè, &c. Et sic tactis Scripturis ad sacrosancta Dei Evangelia juravit, &c. prout latius continetur in instrumento rogato per Joannem Baptistam Cennum R. Cameræ Apost. Notarium die 2. Januarii 1624. quod adest in fine praxis inter scripturas num. 1. & attestatur eundem Antonium Diaz omnibus supradictis consensisse, & jurasse procuratorio nomine dicti Balthasaris Diaz, prout ex mandato publico procuræ in actis dimisso constabat, quod fuerat rogatum in oppido de Thomar per Notarium Antonium Diaz Nogueira sub die 2. Junii 1622. cum speciali facultate ad acceptandum omnes, & quascumque beneficiorum, dignitatum, & Abbatiarum renunciations, cum quibuscumque pensionibus sibi bene visis, & præstatione cedulæ banchariæ pro illarum securitate, & obligandi se ad complementum, & solutionem dictæ pensionis, & pensionum, cum quibuscumque obligationibus, cautelis, proprii fori renunciatione, & aliis, quæ per resignantes petita fuerint, &c.

17 In executione prædictorum omnium dictus Balthasar ex eadem supplicatione litteras suæ provisionis, necnon reservationis meæ pensionis expediri fecit, & suarum vigore possessionem dictæ Thesaurariæ accepit; non enim Papa provideret sub una, & reservat sub altera supplicatione, vel data, sed sub eisdem supplicatione, & data uni confert beneficium, & alteri pensionem reservat, ut tenet Romanæ Curia stylus, de quo testatur Lotter. *de re benef. q. 1. lib. 35. n. 73*. Unde Romæ per annum cum dimidio exegi à campore, & dicto Antonio Diaz procuratore tres terminos hujus pensionis, prout constare feci ex instrumento testium, qui in eadem Curia Romana examinati fuerunt.

18 Alios deinde hujus pensionis subsequentes terminos dictus Balthasar solvere recusavit: pro quorum exactione, ac renovatione cedula banchariæ, juxta formam suæ obligationis, & præstiti consensus, agere cœpi coram Auditore Camerae, & obtinui mandatum executivum, ac declaratorias litteras contra eundem Balthasarem relaxari, quatum vigore Cedulae per loca consueta Curia affixi fuerunt, & ipse in dicta insigni Ecclesia semel, & iterum publicè denunciatus excommunicatus, & tanquam talis ab eadem Ecclesia, & divinis Officiis expulsus fuit.

19 Institit tunc fortiter pro revocatione mandatorum relaxatorum dictus Antonius Diaz procurator in Urbe degens coram eodem Auditore Camerae; & postquam me audito ipse Auditor Camerae, sive ejus Locumtenens in civilibus rejecit injustam ejus petitionem, & mandavit, matura præhabita consideratione, exequi quibuscunque non obstantibus; idem Antonius Diaz, qui tanquam procurator sui fratris consenserat cum juramento reservationi pensionis hujusmodi, per Thomam Lutiolum in Romana Curia causarum patronum, quem vigore mandati à fratre Balthasare etiam ad lites motas, & movendas in amplissima forma habitus substituit, & loco sui posuit, appellavit ad Sanctissimum, & causa in plena signatura justitiæ me citato per illum acerrimè ventilata super asserta nullitate mandatorum relaxatorum, tandem obtinuit causam committi in Rota coram R. P. D. Pirovano, & ad dicendum contra commissionem per illum factam, & in actis præsentatam, me statim citare, & inhibere fecit, ac ad partes litteras inhibitorias transmisit, quas illic idem R. P. D. Pirovanus de voto Roræ pronunciavit non impedire executionem mandatorum relaxatorum ab Auditore Camerae; & demùm citato dicto Thoma Lutiolo procuratore substituto ad transportanda acta, ipsique eo negligente, per me & expensis meis transportatis, idem R. P. D. Pirovanus suam in omnibus, & per omnia moderavit inhibitionem.

20 Cum in Romana Curia repulsam habuerit dictus Antonius Diaz, videretque nullam sibi esse viam differendi debitam pensionis solutionem, impedientique mandatorum relaxatorum executionem, ab Urbe discedere, in salutem, ut aiunt hospitem non erubuit, & in Lusitaniam se transferens, cum ibi nec à Cantore sanctæ Ecclesiæ Bracharensis Judice exequutore ab Auditore Camerae deputato, nec ab Archiepiscopo Metropolitano Judice quicquam extorquere posset, sed semper contrariam reportasset sententiam, tandem appellavit ad Illustrissimum, & Reverendissimum Collectorem Ulyssipone degentem, in cujus Tribunali dictus Balthasar comparens, & se excommunicatum dicens, obtinuit ab eo sæpè sæpius absolutiones ad reincidentiam; sed cum fuissent propter ejus infortescen-

tiam, & obstinatum animum postmodum denegata, nec daretur spes aliqua litteris Apostolicis, & Superiorum mandatis obsequendi, repulsam ab illo quoque Tribunali habuit, sed adhuc durus persistens, tanquam reprobatus Cain à facie Domini, & hominum communione fugit, nec ad dictam Ecclesiam amplius rediens, nec in oppido Vimaranesi, aut cogito loco habitationem faciens, sic profugus quatuor ferè consumpsit annos; quibus transactis comparuit, & vigore mandati à quodam Judice laico obtenti, me non citato, & penitus inaudito, absolutionem excommunicationis, alias ipsi Auditori Camerae reservatæ, à quodam prætenso clerico extorsit, sequestra per eundem Audit. Cam. relaxata violavit, fructus omnes sequestratos, & jam penes Tertium depositos pro hujusmodi pensione solvenda, exegit, & ad participationem fructuum subsequentium, & quotidianarum distributionum, ac ad Officia divina admitti obtinuit, & quod pejus est, ejusdem Judicis laici mandato distributiones, quas illo tempore, quo fuit excommunicatus, lucrari non potuit, integrè à Capitulo, seu ejus œconomo violenter extorsit.

Violentiam hujusmodi admiratus, qui hac in re 21 mihi faciendum foret, cœpi cogitare: regredi ad Thesaurariam vigore decreti tentavi, præhabita commissione propria manu Sanctissimi signata, qui juxta generales prioris commissionis clausulas mandavit eidem R. P. D. Pirovano, ut in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu hujusmodi, & illius canonizatione procederet, &c. & servatis de jure servandis, sententiam regressus, & accessus canonizationem reportavi. Sed cum adhuc dictus Balthasar acquiescere noluisse, ac propterea ab eadem S. Rota excommunicatus declaratus, aggravatus, reaggravatus, & interdictus esset, nihilominus tamen ejusdem Judicis laici mandato, & imperio sententiam aspernans hujusmodi, & censuras parvipendens, ut prius, experiri cœpi nec hoc modo me posse ad beneficium saltem reintegrari.

Denique sine præjudicio præfatarum sententiarum, censurarum, & mandatorum relaxatorum, & non alias, &c. proprias, & originales litteras Apost. reservationis pensionis hujusmodi præsentavi coram dictæ insignis Ecclesiæ Cantore in illis Judice exequutore deputato, qui juxta Romanæ Curia stylum in tota Hispania communi usu receptum, monitorium contra dictum Balthasarem Diaz cum clausula justificativa relaxavit, ut scilicet intra sex dies tot terminos dictæ pensionis debitos, & non solutos solveret, seu intra eosdem coram eo veniret allegaturus exceptiones legitimas, quare non deberet condemnari, & excommunicari; transacto illo termino cum nihil allegasset, nec contra litteras Apost. exceptiones aliquas opposuisset, fuit ab eodem exequutore declaratus excommunicatus: sed cum postmodum apud eundem Judicem laicum querimonias finxisset, & sibi vim inferri asseruisset, nihilominus tamen illi deferre noluit, tacitè innuens præfatarum excommunicationem fuisse à dicto exequutore ritè, & rectè relaxatam. Rediit iterum idem Balthasar coram eo, & quasdam frivolas, ac calumniosas simulans exceptiones ad differendam, & procrastinandam pensionis solutionem, petiit ne ad ulteriora procederet, sed illas suo Ordinario via ordinaria discutiendas remitteret; quas cum nec admittere, nec remittere jure potuisset, apud eundem Judicem laicum tertio conquestus est; ille verò jurisdictionem alienam sibi usurpans, mandavit ne amplius dictum Balthasarem ad pensionis hujusmodi exactionem compelleret præfatus exequutor, neve

neve ejus sententiæ, censuræ, & mandata exequerentur; illumque deprecatus est juxta stylum, ut præfatas exceptiones judicio Ordinarii ordinariè discutiendas remitteret, qua de re litteræ styli contra eundem exequutorem relaxatæ fuerunt.

23 Verùm quia qualitates exceptionum, quæ contra litteras Apostolicas opponi possunt, & earum executionem impedire, & retardare valent, dignoscere difficile est, & nonnunquam admittuntur, quæ rejici debent, & rejiciuntur, quæ recipiendæ erant, idè exceptiones, quas dictus Balthasar opposuit, referre operæ pretium duxi, ex quibus decemquæstiones pro earum resolutione disputandas assumam, pensionum exactiorem qualiter faciendam demonstrando, & cavillationes, ac calumnias solvere nolentium aperiendo.

24 Primò igitur opponit dictus B. nullo modo ad consentiendum mandatum procuratæ dedisse, & litteras reservationis meæ pensionis de eo mentionem facientes ex assertione Papæ, esse subreptitias, & falsas, eo maximè, quia ipse B. in suis litteris provisivis non gravatur aliqua pensione ad meum favorem. Ex qua oppositione prima venit disputanda quæstio, an, & quale mandatum speciale requiratur ad consentiendum reservationi pensionis, & qualiter illud probetur, & quomodo intervenisse præsumatur.

25 Secundò opponit, quod nunquam exegi dictam meam pensionem, nec ille ad eam solvendam mandatum procuratæ dedit, & quod à multis annis reperitur in libertate non solvendi illam, qua de causa ait me non posse probare quasi possessionem exigendi. Unde secunda oritur quæstio discutienda, utrùm, & quando existens in quasi possessione exigendi pensionem, sit in ea manutenendus, & quomodo illa acquiratur, & probetur?

26 Tertiò opponit, quod in obligatione, & consensu Romæ præstito per Antonium Diaz ejus fratrem, & Procuratorem, & rogato in Tribunali Rever. Camerae Apost. non poterat se submittere correctioni, & censuris Auditoris Camerae sine consensu proprii Episcopi, unde tertia insurgit disputatio, utrùm Clericus ex contractu possit ad solvendam pensionem auctoritate Apost. reservatam se submittere correctioni, & censuris alieni Judicis in Romana Curia existentis sine consensu proprii Ordinarii?

27 Quartò opponit, quod nec in actu resignationis potuit Romæ per viam contractus se submittere jurisdictioni Auditoris Camerae, in cujus Tribunali contractum celebravit. Unde provenit quarta dissertatio, utrùm Clericus Lusitanus in actu resignationis, seu jurium cessionis possit Romæ per viam contractus se submittere jurisdictioni Auditoris Camerae, in cujus Tribunali contraxit, & se obligavit de solvenda ibi pensione.

28 Quintò opponit, quod etsi contraxerit Romæ etiam cum expressa proprii fori renunciatione, & procuratore ad id constituto in Curia pro pensionis solutione illic destinata, non poterat in propria, vel procuratoris persona inibi conveniri, cum eodem in loco minimè fuerit inventus. Unde oritur quinta quæstio, utrùm Clericus Romæ pensionem solvere promittens per viam contractum cum expressa proprii fori renunciatione, possit pro ejus solutione illic destinata in propria, vel procuratoris persona conveniri, quamvis ibi non inveniatur?

29 Sextò opponit, quod visus sum contravenire dispositioni Concil. Trid. & ordinationum Lusitan. ac privilegiis ab Apost. Sede Regibus nostris concessis, obligando ipsum in prima instantia respondere Romæ pro solutione pensionis inibi facienda

Barboja de Pensionib. Pars I.

juxta formam contractus ibi celebrari, & solutionis eo in loco destinatae. Unde sexta subsequitur disceptatio, utrùm obligans Clericum in prima instantia respondere Romæ pro solutione pensionis ibi facienda juxta formam obligationis Cameralis eo loci celebratae, & Apostolica auctoritate confirmata, dicatur contravenire dispositioni Concilii Tridentini, & Ordinationibus, ac privilegiis Regibus nostris concessis?

Septimò opponit, quod judex executor litterarum Apostol. in Regno deputatus tenebatur exceptiones oppositas contra illarum executionem judicio ordinario discutiendas remittere, & quod omnia exinde, sequuta ante remissionem hujusmodi nulla sint, & invalida. Unde septima sese offert dissertatio, utrùm, & quando executor litterarum Apostol. pensionis in Regno deputatus, teneatur exceptiones oppositas per Titularem contra earum executionem admittere, vel rejicere, seu judicio Ordinarii discutiendas remittere?

Octavò opponit litteras declaratorias Auditoris Camerae, & sacrae Rotæ, ac Judicis executoris in partibus deputati fuisse nulliter relaxatas, proindeque non ligari censuris earum vigore promulgatis, potuisseque Judicem sæcularem ita declarare, prout declaravit, & acquiescendo ejus sententiæ, & declarationi, posse nunc tuta conscientia absque alicujus censuræ, seu pœnæ incurso officiis divinis assistere, Ordines sacros accipere, celebrare, fructus, & distributiones lucrari. Unde venit discutienda octava quæstio, utrùm, & quando Judex laicus possit declarare censuras esse nullas, & injustas, ac proinde minimè ligare personas contra quas promulgatae fuerunt?

Nonò opponit, quod propter allegatam nullitatem contra Bullas reservationis meæ pensionis, ac cessationem in solutione illius, non possum regredi ad dictam Thesaurariam. Unde suboritur nona dubitatio, utrùm, & quando pensionem non solvens, vel ejus validitatem impugnans, possit vigore decreti cogi beneficium resignatum restituere resignanti?

Decimò opponit, quod non possum petere pensiones decursas, & simul regressum ad Thesaurariam, propter quarum cessationem illius successit canonizatio, cum eas recipiens visus sim illi renunciare. Unde provenit decima disceptatio, utrùm regressarius recipiendo pensiones decursas videatur regressui renunciare.

An, & quale mandatum requiratur ad consentiendum reservationi pensionis, & qualiter illud probetur, & quomodo intervenisse præsumatur?

Q U Æ S T I O P R I M A.

- 1 Procuratoris factum censetur factum principalis fidei, & interpretativè, declarando ut v. 3.
- 2 Ecclesia, quæ per aliam acquirit, per seipsam acquirere dicitur.
- 4 Mandans Procuratori, ut aliquid faciat, tenetur ac si id, quod gestum est cum procuratore, fuisset gestum cum ipso mandante.
- 5 Mandatum quomodo speciale requiratur ad consentiendum reservationi pensionis.
- 6 Mandatum procura presumptionibus, & conjecturis probari potest.
- 7 Mandatum sufficiens præsumitur intervenisse ad illum actum, in quo Princeps illud enuntiat.

- 8 Verba Papa factum secum gestum narrantis plenam fidem faciunt.
- 9 Claus. Cujus ad hoc expressus accedit assensus, probat consensum intervenisse.
- 10 Titularem consensisse reservationi pensionis quando ex Bullis constat, non potest opponi de nullitate ex defectu consensus.
- 11 Bulla nunquam expediuntur sine consensu.
- 12 Papa prohibet Expeditores litteras super resignationibus, & pensionibus expedire consensu.
- 13 Notarii non recipiunt supplicationes, nisi primum ei constiterit de sufficienti mandato procura.
- 14 Procurator qui promisit exhibere mandatum magis sufficiens, si non exhibeat, ad quid teneatur, ostenditur.
- 15 Notarius nullus consensum notat in Bullis pensionis, nisi prius constiterit de sufficienti mandato procura.
- 16 Mandatum presumitur ex impensa, etiamsi de eo minimè constaret.
- 17 Ratificatio qua in actis fit, validius confirmat actum quam illa qua fit verbis.
- 18 Supplicatione utens ad provisionem expediendam, tacite videtur consentire reservationi pensionis contenta in eadem supplicatione.
- 19 Scripturam recipiens, & multo magis illa utens, censetur omnia in ea contenta approbasse.
- 20 Provisionem facto acceptans videtur consentire omnibus in provisione contentis.
- 21 In gratiosis non est mera facultatis partem acceptare, & partem impugnare.
- 22 Unum qui admittit, repudiare ei non licet quod admissio connectitur, ab eoque necessario decurrit.
- 23 Unum qui vult, censetur etiam velle aliud, sine quo illud quod vult, stare non potest.
- 24 Obligationem non debet quisquam ex parte comprobare, & ex parte tanquam de iniqua queri.
- 25 Contractus est individuus eo respectu, ut vel in totum debeat approbari, vel reprobari.
- 26 Pensione ex causa resignationis reservata, nulla existente, non acquiritur per eam aliquod jus resignatario, nec abdicatur à resignante.
- 27 Conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio.
- 28 Claus. Non aliàs, &c. inducit formam, & praevisam necessitatem, & secum trahit conditionem.
- 29 Clausula, siue per obitum dicti defuncti, intellectus.
- 30 Pensiones propter consensum equiparantur contractui.
- 31 Clausula appositae in contractu sequuntur naturam contractus principalis.
- 32 Clausula omnes appositae in concessione subreptitia sunt quoque subreptitiae.
- 33 Contractus quando est simulatus, tales quoque sunt clausulae in eo insertae.
- 34 Pensionis mentio non fit in Bullis provisoria, nisi illa esset antiqua.
- 35 Pensionis reservatio admittitur infra biduum post collationem.
- 36 Forma, providimus, ponitur pro pensionibus eodem instanti factis.
- 37 Vacatio prima per aliam in forma gratiosa à Papa factam quando dicatur consumpta, ostenditur.

L I C E T regula sit, quod factum procuratoris censeatur factum principalis fidei, & interpretative, non autem realiter, & verè, juxta doctrinam Bart. in l. si is qui pro emptore, n. 56. cum seqq. vers. Venio ad secundum, col. 15. ff. de usucap. Alex. cons. 65. n. 13. vol. 4. tamen fallit quando agitur de

acquirendo, & de lucro captando, quia cum acquisitio fiat realiter principali, censetur etiam factum ejusdem proprietate, & verè, juxta textum in l. certe, §. si procurator, ff. de precario, ibi, procurator meus me mandante, vel ratum habente precarium rogavit, ego precario proprietate habere dicor: quem textum ad hoc unicum, & singularem in jure reputat Bart. in l. unica, §. ne autem, n. 9. & n. 19. vers. Item nota, C. de caduc. tollend. ubi quod in omnibus factis, in quibus vertitur adminiculum acquisitionis, qui per alium facit, ipse proprietate facit, & mirabilem appellat Jas. in §. 1. in fine, n. 114. Instit. de actionib. ubi magis ad casum nostrum, quod Ecclesia quae per alium acquirit, per seipsam acquirere dicitur: quos etiam in d. §. si Procurator, allegat gloss. margin. & prius idem per illum textum dixerunt Domin. in c. qui per alium, de regul. juris in 6. & Bart. ubi supra, n. 57.

Ego verò existimo non videri posse firmari regulam, quod faciens per procuratorem dicatur fidei, & interpretative facere; sed potius esse distinguendum, prout magistraliter distinguunt Bart. in l. sed si unius, §. servus meus, ff. de injur. & Alex. d. consil. 65. n. 16. quos Doctores communiter sequuntur, videlicet inter mandatum rei licitae, & honestae, & de genere permissorum; & mandatum rei illicitae, & de genere prohibitorum, ut primo casu factum procuratoris indistinctè dicatur factum principalis realiter, & verè, dum procurator post susceptum mandatum necessitate civili illum exequi tenetur; secus autem esse in secundo casu, cum etiam post susceptum mandatum procurator liberum habeat arbitrium exequendi, aut non exequendi, quia rei turpis nullum est mandatum, l. si non remunerandi, §. rei turpis, ff. de mandati, l. si à reo, §. fin. ff. de fidejussor. Bald. & Salicet. in l. non ideo minus, C. de accusat. Cum igitur Antonius mandatum procuratoris habuerit à fratre B. ad acceptandam renunciationem, & consentiendum reservationi pensionis sub beneplacito Sedis Apost. &c. & sic fuerit mandatum rei licitae, & quod post illud susceptum necessitate civili exequi tenebatur, propterea consensus per illum praestitus dicitur verè, & realiter per B. praestari, nec hoc patitur aliquam difficultatem. † Accedit, quia mandans Procuratori, ut aliquid faciat, tenetur ac si id, quod gestum est cum procuratore, fuisset gestum cum ipso mandante, §. fin. Instit. quod cum eo, Alban. consil. 104. n. 5. Surd. cons. 326 n. 3. Rot. decis. 857 n. 3. in fine, p. 1. recentiss. quia regulariter, quod quis facit per alium, per seipsum facere videtur, l. 2. C. de veteri jur. enucl. ibi, omnia enim merito nostra facimus, quia ex nobis omnibus impartietur auctoritas: c. ut fama, ad fin. de sent. excom. ibi, cum hoc non ipsi, sed illi, quorum auctoritate id faciunt, facere videantur: cum aliis citatis à Valenzuela tom. 2. cons. 155. n. 23.

Unde potest quis per alium acceptare beneficium & pensioni super illud consentire, interveniente tamen suo speciali mandato, ad notata per Cov. lib. 3. var. cap. 16. n. 4. & 5. Villalob. tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 24. n. 15. pag. 611. Brunor. à Sole in locis communib. verb. mandatum, n. 14. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 10. q. 6. n. 13. & q. 8. n. 34. Camil. Borell. in sum. omnium dec. tom. 1. tit. 66. n. 165. Massobr. in sua praxi habendi concursus ad Parochiales Ecclesias vacantes prelud. 25. dub. 8. secundum Romanam impress. Prout etiam ad capiendam beneficii possessionem requiritur speciale mandatum, ut ex multis Rotae decisionibus colligit Theodos. de Rubeis in singularib. Rot. part. 2. verb. mandatum, §. 1. pag. 69. Ea enim, quae sunt magni praedicii, non potest facere Procurator, etiam cum libera, & generali administratione, nisi speciale interveniat mandatum. Menoch.

Menoch. *conf.* 331. n. 90. & *conf.* 400. n. 4. Quæ quidem specialitas non debet esse de aliquo beneficio in specie, sed sufficiens est generale mandatum ad acceptanda quæcumque beneficia, quæ in constituentem fuerint resignata. Covar. *d. c.* 16. n. 4. Burlat. *conf.* 395. n. 27. Flamin. *Parif. d. tract. lib.* 9. q. 7. n. 21. Cum ergo dictus B. mandatum procuræ dedisset in personam ejus fratris ad acceptanda quæcumque beneficia, & consentiendum cuicumque reservationi pensionis super illis impertitæ, cum quibuscumque conditionibus & cautelis, quæ per partes resignantes petita fuerint, & ejus frater reservationi meæ pensionis consensum præstitisset in forma solita, vigore præfati mandati, quod produxit, nihil est quod de legitimo consensu dubitari possit.

6 Verum hæc omnia locum habent quando de mandato procuræ expressè constat, & illius tenor in actis legi potest: at ubi de eo legitime constare non potest, tunc præsumptionibus, & conjecturis probabitur, sicut ad hoc propositum firmavit Rota *decis.* 174. n. 3. in fine & *decis.* 722. n. 3. p. 1. recentiss. & *decis.* 445. n. 2. ead. p. 1. & *decis.* 166. n. 3. p. 2. etiam recentiss. & coram Gregor. XV. *decis.* 111. n. 1. Unde si de mandato non constaret, prout constat, & dictus B. penitus negaret illud unquam dedisse, prout ausus est negare; nihilominus tamen abundè probatum remaneret ex conjecturis infra referendis, & absque dubio præsumi deberet.

7 Conjecturæ autem, & præsumptiones, ex quibus elicitur cum mandato sufficienti fuisse expeditam renunciationem, & præstitum consensum reservationi pensionis hujusmodi, plures sunt.

8 Prima, & principalis est quando Princeps enunciat mandatum, quia tunc ad illum actum præsumitur intervenisse sufficiens, ut resolvunt Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *pres.* 33. n. 10. Flamin. *Parif. de resign. benef. lib.* 9. q. 22. n. 2. Enunciatio autem Papæ in hoc casu evidenter apparet ex Bullis reservativis, ibi, *per dictum Balthasarem, cujus ad hoc expressus accedit assensus*, quæ & verba cum sint Papæ factum secum gestum narrantis, plenam fidem faciunt, ut est text. expressus in *Clem. 1. de prob. & tenent Anton. Gabr. commun. opin. tit. de prob. concl.* 2. n. 2. & 13. Mascard. *de prob. concl.* 139. & *concl.* 621. n. 2. Caputaq. *decis.* 130. part. 1. Verall *decis.* 286. p. 2. Put. *decis.* 829. in fin. p. 1. in correctis, Farin. *in praxi crimin. q.* 63. n. 92. & seq. Card. Tusch. *præct. concl. tom.* 6. lit. P. *concl.* 62. ex n. 2. Caball. *decis.* 633. n. 1. Rot. *dec.* 405. sub n. 1. p. 1. recent. & *decis.* 191. n. 2. p. 2. recentiss. & in *Farfen. seu nullius Monasterii*, 26. April. 1614. coram bona memor. Ubaldo, ut refert novissimè Ferentil. in annot. ad *decis.* 621. Buratti, n. 17. Quod adeo verum est, ut in contrarium probatio non admittatur, sicut expressè tenent Mascard. *d. concl.* 239. n. 1. Cardin. Tusch. *d. lit. P. concl.* 62. n. 10.

9 Et in terminis illius clausulæ hoc idem expressè firmavit Rot. in *Bergomenfi Capell.* 18. Maii 1629. coram R. P. D. Merlino, his verbis: [Ut apparet ex attestatone Clem. VI I. quorum expressus ad hoc accedit assensus, quæ cum sit præcisa de actu coram se gesto, non autem simplex enunciativa de facto alieno, in quo fortasse error potest aliquando cadere, probat omnino consensum fuisse præstitum ante literarum expeditionem, &c.] Eandem opinionem in his terminis eleganter tenet Melch. Lotter. primarius Rom. Curia Advocatus, in *tract. de re benef. tom.* 1. lib. 2. q. 35. n. 73. ibi: [Quando Papa reservat pensionem super fructibus beneficii de jure, & de facto vacantis, secundum terminos, in quibus versatur hæc nostra disputatio, non providet sub una, & reservat sub altera supplicatione, vel data, sed sub eisdem supplicatione, & data uni confert benefic.

& alteri pensionem reservat; & in ea parte supplicationis, in qua petitur reservatio, adjicitur dicta clausula, Cujus, scilicet Titularis, ad hoc expressus accedit assensus, quæ postmodum in literis reperitur, quo fit ut semper Papa supponat hujusmodi consensum casualem: illius verò probatio eo ipso justificatur, quo Titularis, velit nolit, cogitur sub eadem supplicatione literas expedire; nam rescriptum Principis est individuum, l. 1. C. de diversis rescriptis. in individuis autem non potest dari consensus pro parte, & pro parte dissensus, l. cum quæreretur 17. ff. de administr. tutor. Angel. *conf.* 304. n. 5. vers. quinimò.

Secunda est, quando ex eisdem Bullis constat Titularem consensisse reservationi pensionis; tunc enim non potest opponi de nullitate ex defectu consensus, ut per Nicol. Garc. *de benef. p.* 6. c. 3. n. 91. † Quia Bullæ hujusmodi nunquam expediuntur sine consensu, Mart. *de claus. part.* 1. *claus.* 22. n. 2. Flamin. *Parif. de resignat. benef. lib.* 8. q. 8. n. 55. † Cum prohibeat Papa expeditoribus literas super resignationibus, & pensionibus expedire sine consensu formali in Camera, vel Cancellaria præstito, ut attestantur Cassador. *decis.* 1. n. 6. de renunciat. Caputaq. *decis.* 179. n. 4. p. 2. Mohed. *decis.* 5. in fine, de renunciat. Rota *decis.* 396. n. 8. part. 1. divers. & in *Firmana pensionis*, 26. Februarii 1625. coram bona memoria Remboldo, in vers. Non obstat.

Tertia resultat ex admissione renunciationis per Papam, quia statim illa describitur in libris Notariorum Camera, aut Cancell. Apost. quo casu non potest dubitari de existentia sufficientia mandati, quia dicti Notarii nunquam recipiunt supplicationes, ut per illas expediantur Bullæ, nisi primùm eis constiterit de sufficientia mandato procuræ, prout attestatur Flamin. *Parif. d.* 9. 22. n. 5. † Et solent esse adeò cauti, ut quamvis mandatum coram eis producatur sufficiens, pro majori assecuratione, cum abundans cautela non noceat, faciunt ut Procurator, qui consentit, non amplius ut Procurator, sed nomine proprio promittat exhibere mandatum magis sufficiens, aliàs teneri ad omnia damna, &c. quo casu si non exhibuerit magis sufficiens mandatum, consensum, & ratificationem juxta formam suæ obligationis, clarum est intrare ipsius obligationem, & sic loco damnorum, ad quæ se obligavit, teneri ad solutionem pensionis annuæ, Ruin. *conf.* 141. n. 9. prope fin. lib. 1. Rimin. sen. *conf.* 297. n. 10. cum duobus seq. lib. 2. Rota *decis.* 741. n. 1. p. 1. divers. & fuit dictum in *Perusina dotis*, 5. Decembris 1607. coram Ottembergo, apud Marches. *de commis. tom.* 2. fol. 588. Nec excusaretur sic obligatus demonstrando sufficientiam primi mandati, quia nihilominus pro majori securitate conventum fuerat de ratificatione obtinenda per obligatum hujusmodi, in quo eventu mandatum illud primum, qualecumque fuerit, & quantumcunque sufficiens, non suffragatur, nec revelat ipsum obligatum à dicta ratificatione obtinenda, ut fuit resolutum à Rota *Bonon. bonorum de Savonamiis*, 15. Decembris 1600. coram recolenda mem. Cardin. Millino, & novissimè in *Romana, seu Carthagin. pensionis*, 24. Januarii 1628. coram R. P. D. Dunozeo, in vers. Nec obstat.

Quarta in nostro casu evidenter apparet ex eo, quia Notarius Camera Joan. Bapt. Cennus à tergo literarum Apost. reservationis pensionis testificatur Anton. Diaz Procuratorem Balthazaris consensisse, & jurasse his verbis: [Anno à Nativ. Dom. 1624. die verò secunda mensis Januarii retroscriptus Balthasar Diaz de Fonseca per Anton. Diaz de Fonseca Romanam Curiam sequentem se jus Procuratorem, retroscriptæ pensionis annuæ reservationi, ac lite-

rarum expeditioni consensit, juravit, &c. Joan. Bapt. Cennus.] Et est stylus Romanæ Curia, quod nullus Notarius consensum notat in Bullis pensionum, nisi sibi prius constiterit de sufficienti mandato procuræ, ut attestatur Flamin. Paris. etiam in eadem Rom. Curia Advocatus suo tempore, & practicus, in tract. de resign. benef. lib. 9. q. 6. n. 8.

- 16 Quinta dicitur ex maximis pecuniis expensis in resignationis hujusmodi expeditione, quia tunc præsumitur facta de mandato illius, cujus interest, ut resolvunt Flamin. Paris. d. tract. lib. 10. q. 8. n. 54. Seraph. decis. 856. à princip. Rota decis. 106. num. 2. part. 1. recent. mandatum enim præsumitur ex impensa considerabili, Cassad. dec. 4. de procurat. Cæs. de Grassis decis. 3. eodem tit. Mohed. decis. 3. de præsumpt. Verall. decis. 190. n. 4. part. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. c. 296. n. 22. Valenzuel. tom. 2. cons. 185. num. 38. Coccin. decis. 155. n. 4. Cardin. Cavalier. decis. 190. n. 10. Rota decis. 174. n. 2 part. 1. recentiss. & in Cordubensi portionis, 14. Januar. 1635. coram R. P. D. Pancirolo.

- 17 Sexta irrefragabiliter colligitur ex eo, quod dictus B. usus fuerit supplicatione, in qua præfatus aderat consensus; ac propterea cum per eas suæ provisionis literas expedierit, possessionemque acceperit, ut est omnibus notum, visus fuit dictæ reservationi consensisse, quamvis de alio ejus mandato non constaret, quia ratificatio, quæ in actis fit, validius confirmat actum, quam illa, quæ fit verbis, Menoch. remed. 15 recuper. n. 118. cum seq. cum plus sit aliquid ratificare facto, quam verbo, cap. dilecti filii, 1. de appellat. Roman. cons. 291. n. 4. vers. Quinimò, cum aliis citatis per me de axiom. juris usus freq. axiom. 93. n. 9. cum seq. tum quia ita in his terminis firmavit Rota in Casalensi pensionis, 13. Junii 1608. coram Cardin. Cavalerio: inter ejus impressas decis. 26. quæ sic cantat.

- 18 Fuit à S. D. N. Paulo V. provisos D. Franc. Surdus de Archidiaconatu Ecclesiæ Casalensis & in supplicatione fuit reservata pensio scutorum 30. ad favorem D. Octav. Sannazarii cum clausula, quod Francisci titularis ad reservationem pensionis, & infra scripta omnia expressus accedit assensus. verum quia provisos negabat se unquam tali reservationi consensisse, causa in Rota commissa dubitavi, an in reservatione de qua agitur, esset necessarius consensus, & si sic, an probaretur? Et Domini censuerunt constare de consensu sufficienti; cum enim ab initio talis consensus tanquam casualis videretur fuisse necessarius, quia Papa ex eo videbatur fuisse motus, saltem facilius, ad reservandam pensionem, ut colligitur ex verbis dictæ clausulæ, propterea tanquam pars gratiæ debebat justificari, cap. 2. de rescr. Cæs. de Grassis decis. 12. n. 1. & 4. de probat. Et licet adesset derogatio regulæ de præstando consensu, tamen illa derogatio intelligebatur de formali consensu, qui præstatur in Cancellaria pro expeditione literarum; non autem de consensu casuali ad perfectionem reservationis, Mohedan. decis. 5. de renunciat. circa fin. Senens. in reg. de impetran. benefic. per obitum famil. Cardin. q. 11. n. 3. & fuit dictum in Cremon. pensionis, 5. Nov. 1578. coram bonæ mem. Rubeo. De hoc autem consensu sufficienti Domini satis constare dixerunt, quia cum provisos Francisci, & reservatio pensionis legatur in eadem supplicatione, Franciscus eo ipso, quod usus est dicta supplicatione, & secundum illas expedivit literas provisionis Archidiacon. ad sui favorem, consensit etiam dictæ reservationi pensionis, talis enim consensus undecumque colligi potest. Cassador. decis. 1. n. 3. de renunciat. & habetur in d. decis. Cremonensi pension.

- 19 Recipiens enim scripturam, & multò magis illa

utens, censetur omnia in ea contenta approbasse, l. filiusfamilias, ubi notatur, ff. ad Macedon. Bartol. in l. cum tabernam, §. idem quæsit, in fine, ff. de pignor. Mathesil. singul. 22. Et talis acceptatio se extendit etiam ad ea, quæ propter alia prolata fuerunt, Anchar. in Clem. 1. in §. notab. de jurejur. & in terminis nostris Puteus decis. 100. lib. 2. ubi clarè dicit, quod acceptans beneficium in vim certæ supplicationis, debet illud acceptare cum omnibus qualitatibus dictæ supplicationis. Nec dicebant ob stare, quod supplicatio non fuerit porrecta ab ipso Francisco, sed ab ejus fratre. Quia cum hodie obtineat Archidiacon. vigore dictæ supplicationis, censetur ratificare illius impetrationem. Caputaq. dec. 199. p. 1. & sic cum omnibus qualitatibus, ut in d. dec. Putei 100. in fine, & per tot. lib. 2. &c. Hactenus Rota.

Unde negari non potest, dictum B. accepisse provisionem à Sanctiss. sibi factam de Theaur. hujusmodi vacante per resignationem, sive cessionem meam, ut cantant literæ apost. suæ provisionis: cessione autem in eadem supplicatione provisionis ea conditione facta reperitur, ut mihi valdè reservarentur ducenta duc. de Camera, & non aliàs, aliter, nec alio modo, quo casu non potest dictus B. provisionem acceptare, & reservationem in eadem supplicatione contentam rejicere, juxta doctrinam Melch. Lotter. in his terminis loquentis, quem supra citavi, n. 9. quia facto provisionem acceptans visus est consentire omnibus in provisione contentis: in puncto Puteus decis. 399. aliàs 359. incip. In una Hispal. lib. 1. eleganter Rota in Elberensi pensionis, 19. Nov. 1614. coram R. P. D. Pirovano, ibi: Tamen cum in præsentem Bernardus fuerit provisos cum narrativa pensionis 300 ducat. ad favorem Michaëlis annuatim percipientis, satis visum est constare de consensu Bernardi eo ipso, quod dictas literas expedivit, & gratia usus est per octo annos, & ultra, quo stetit in possessione beneficii, quia † in gratiosis non est meræ facultatis partem acceptare, & partem impug- 21
nare, dividendo in hac parte judicium concedentis, l. nam absurdum ff. de bonis libert. l. si ita stipulatus, in fine, ff. de operis libert. latissimè Surd. cons. 107. n. 1. cum seq. dicens, quod hujusmodi qualitates sunt individuae ab ipsa concessione: idem affirmavit in decis. 288. n. 7. &c.

Non enim potest stare unum sine alio, nec consensus, & dissensus una in re considerari valet: qui enim unum admittit, repudiare ei non licet quod admissio connectitur, ab eoque necessario decurrit, gloss. fin. in l. Lucius, ff. de depositi, Paul. de Castro consil. 286. Quoniam fundamentum, col. 3. l. 1. Aym. Craver. consil. 356. n. 5. Et † qui vult unum, censetur etiam 23
velle aliud sine quo illud, quod vult, stare non potest, Cadr. cons. 306. col. 1. vers. Qui autem, lib. 2. Abb. cons. 101. col. 2. n. 3. vers. Moveor primò lib. 2. Rot. in Sabinensi Castrimontis Rotundi, 8. Februarii 1627. coram R. D. meo Coccino Decano. † Nec quisquam 24
debet ex parte obligationem comprobare, & ex parte tanquam de iniqua conqueri, l. si ita stipulat, in fine, ff. de operis libert. Etenim † contractus est individuus eo respectu, ut vel in totum debeat approba- 25
ri, vel reprobari, l. si quis aliam, ff. de solut. l. quod si uno prerio, ff. de in diem addict. Bec. cons. 169. n. 1. l. 2. Gald. Pereira quæst. forens. c. 39. Fachin. controuv. 59. n. 10. lib. 1. Steph. Gratian. discept. forens. c. 301. n. 57.

Confirmatur hæc resolutio ea ratione, quia quancumque pensio reservata ex causa renunciationis fuerit nulla, sive subreptitia, aut quia non potuit verificari conditio, seu modus sub quo à principio facta fuit reservatio, tunc isto casu non potuit per talem resignationem acquiri jus aliquod resignatario, nec conditionibus minimè servatis abdicari à resignante 26

resignante, qui noluit aliter consentire, prout bene
 resolvunt Caputaq. *decis.* 216. n. 3. p. 1. Flamin. *Parif.*
d. lib. 1. q. 3. ex n. 9. & 117. & q. 14. n. 7. Seraph. *dec.* 25.
 n. 1. Rot. *decis.* 419. & *decis.* 699. n. 4. p. 1. *divers.* &
decis. 95. n. 3. p. 1. *recent.* & *decis.* 3. n. 2. & *decis.* 432. n. 2.
 p. 2. *recent.* & in *Leodien. Canoniciatus sancti Dionysii*,
 25. Maii 1626. coram R. P. D. meo Pirovano, & in
Verdunen. Abbacia, 5. Maii 1614. coram bona memor.
 Buratto, inter ejus impressas *decis.* 48. n. 9. Et tunc
 optimo jure potest redire ad beneficium, si fortè
 resignatarius ejus possessionem occupavit. Rot.
dec. 286. n. 2. p. 2. *recent.* Unde Joan. Honor. in *sum.*
Decretal. tit. 12. n. 63. ait, quod si resignatio facta
 fuerit sub conditione, idest, *reservata sibi valida pen-*
sione, quæ fuerit nulliter reservata, non convalidatur
 resignatio, quia jus remansit in resignante, quod ab
 ipso abdicari non potuit sine facto Papæ. In termi-
 nis Lotter. *de re benef. lib. 3. q. 14. n. 74.* ubi quod in
 hoc casu Papa accommodat suam auctoritatem con-
 sensui ipsius resignantis; conditione enim deficienti-
 te, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso
 initio, *l. necessario*, §. 1. *ff. de peric. & commodo rei vend.*
l. pecuniam, ubi Alex. n. 4. *ff. si certum per.* Tiraquel. in
l. si unquam, verb. reverteretur, n. 277. ubi quod defectus
 conditionis habet oculos retro ad tempus disposi-
 tionis. Flamin. *Parif. d. lib. 1. q. 3. n. 27.*
 28 Et maximè stante clausula, *Non aliàs, aliter, nec*
alio modo, in dicta supplicatione inserta, quæ inducit
 formam, & præcisam necessitatem, ut tenent Docto-
 res, quos plena manu retuli in tractat. *de clausul. usuf.*
freq. claus. 81. n. 6. cum seqq. & secum trahit condi-
 tionem, quæ deficiente perinde est, ac si nihil actum
 fuisset, Seraph. *decis.* 838. n. 7. Stephan. Gratian.
discept. forens. cap. 803. n. 38. & cap. 949. n. 7. & cap. 971.
 n. 2. Rot. in *Illerdensi canoniciatus*, 2. Decembris 1624.
 coram bona memor. Buratto, & sic actum contra eam
 factum ipso jure esse nullum, resolvunt Cephal.
cons. 80. n. 3. vol. 1. Ozasc. *Pedem. decis.* 163. n. 13.
 Pacian. *de probat. lib. 1. c. 53.* Farin. *frag. crim. part. 2.*
lit. D. n. 105.
 29 Non obstat clausula, *Sive alio quovis modo*, neque
 alia, *sive per obitum dicti defuncti*, quasi velit, quod
 dictus B. possit capere beneficium alio modo, quàm
 vigore resignationis, sive cessionis: Quia dictæ
 clausulæ sunt accessorix ad resignationem narratam,
 & non possunt aliquid operari, nec vim habent
 ullam subrepticia, sive nulla existente resignatione,
 ut optimè in his terminis voluit Put. *decis.* 267. in
antiquis, aliàs *decis.* 267. in *correctis*, lib. 3. ibi: [Non
 obstat clausula, *sive per obitum*, quæ videbatur æquè
 principaliter in supplicatione appositæ, quia non
 facit, cum accessoria esset ad resignationem narra-
 tam:] & clariùs Rot. in *Messanen. regressus*, 24. Janua-
 rii 1622. coram bona memor. Ubaldo. † Clausulæ enim
 appositæ in contractu (cui æquiparantur pensiones
 propter consensum, ut resolvunt Gig. *de pension.*
quest. 99. num. 10. Achil. *decis.* 13. n. 8. *de pensionib.*)
 sequuntur naturam contractus principalis: ita ut si
 31 contractus annulletur, clausulæ quoque in eo inser-
 tæ annullentur, juxta glossam *verb. Fabiana*, in *l. si*
patronus, §. *patronum*, *ff. si quid in fraudem patron.* cum
 multis aliis citatis à Valasc. *tom. 1. consult.* 85. n. 3. qui-
 bus addo Decian. *resp.* 104. n. 34. vol. 2. *Surd. decis.* 7.
 n. 29. Reinoso *observat.* 45. n. 25. Castagn. in *tract.*
de benefic. deducto ne egeat, *quest.* 1. *fallent.* 1. à n. 40.
 D. Noguerol post hæc scripta visum allegat. *Juris*
 32 *tom. 1. allegat.* 26. n. 373. Et ideo omnes clausulæ
 appositæ in concessione subrepticia, sunt quoque
 subreptitiæ, & nullum producant effectum. Decian.
resp. 23. n. 47. vol. 1. Reinoso *d. observat.* 45. n. 30.
 33 † & quando contractus est simulatus, tales quoque

sunt clausulæ in eo insertæ, *Parif. cons.* 53. n. 3. *vol. 1.*
 Reinoso *d. observat.* 45. n. 30. *vers. item.* Sic similiter
 quando contractus principalis, & instrumentum ab
 eo confectum est nullum, tunc omnis obligatio, &
 omne pactum in eo appositum redditur nullum, ex
 Bald. in *l. ex testamento*, C. *de fideicom.* quem sequun-
 tur Alex. in *l. 1. §. si vir uxori*, col. 1. & in *l. quod meo*, in
princ. ff. de acquir. poss. ff. Jas. *cons.* 1. 3. n. 10. lib. 4.
 Galgancet. *de condit. & demonstrat. part. 2. cap. 5.*
quest. 25. n. 2. Et annullato, seu revocato contrac-
 tu, annullantur omnia alia promissa in eodem contrac-
 tu, Menoch. *cons.* 888. Pontan. *de spolio*, lib. 3. cap. 132.
 Carol. de Grassis *d. except.* 31. n. 2. Et omnes effectus
 ab eo provenientes revocari censentur, *l. nam origo*, *ff.*
quod vi, aut clam, l. *hactenus*, in *fine*, cum *l. seq. ff. de*
aqua pluvi. arc. Craver. *cons.* 182. n. 2. Cavalc. *decis.* 14.
 n. 18. *part. 3.*

Nec obstat, quod in Bulla provisionis dicti B. 34
 nulla sit mentio de pensione reservata. Quia secun-
 dùm veterem Curia stylum de ea nihil agitur, nisi
 esset antiqua, prout attestantur Curiales, & refert
 Melch. Lotter. in eadem Curia Advocatus in *d. suo*
tract. de re benef. lib. 1. q. 35. n. 81. in fin. ibi, in litteris
 provisionis nusquam de pensione sit mentio.

Nec etiam obstat verbum, *providimus*, sive *provi-* 35
derimus, quo nonnunquam utitur Papa in litteris
 provisivis, quod videtur denotare collationem præ-
 cessisse reservationem: Quia in his terminis Rot. 36
decis. 68. n. 2. p. 1. *recentissim.* tenuit, † quod admit-
 titur reservatio pensionis infra biduum post colla-
 tionem, attestaturque esse stylum Cancellariæ Apo-
 stol. quod forma, *providimus*, ponitur pro provisio-
 nibus eodem instanti factis; & quod verba præte-
 riti temporis non excludunt actum antea inconti-
 nenti factum, & citat Bartol. in *l. si ita stipulatus*, §.
Chrysogonus, n. 3. *vers. item adverte*, *ff. de verbor. obligat.*
 Sed hac non indigemus solutione, cum sub eadem
 data, & supplicatione litteræ provisionis, & refer-
 vationis expeditæ sint, ac proinde eodem instanti,
 ut per se patet.

Denique non obstat, quod dictus B. asserit, vide- 37
 licet se velle capere vacationem per obitum Joan-
 nis Nogueira, quia cum postea fuerim in forma gra-
 tiosa à Papa provisos, & sic veram, & realem colla-
 tionem obtinuerim, quæ tribuit jus in re, vacatio
 per obitum dicti Joannis Nogueira fuit consumpta,
 glossa *vera collatio*, in *Elem. 1. ut lite pend.* & ibi
 Vitalin. n. 47. Bellam. *decis.* 563. Gonzal. *ad reg.* 8.
Cancell. gloss. 15. n. 14. & 15. Cavaler. *decis.* 214. n. 2.
 Rever. Coccin. *decis.* 188. n. 3. Rota apud Tambur.
 post *tom. 3. de jure Abbatum*, *decis.* 25. à *princ.* etiam si
 possessionem nunquam fuisset adeptus, S. monet. *de*
reservat. quest. 35. Nicol. Garc. *de benefic. part. 2. cap. 2.*
 n. 2. Duran. *decis.* 263. n. 12. Rot. *decis.* 24. *de prabend.*
 in *antig.* & *decis.* 498. per *tot.* & *decis.* 523. n. 2. *part. 2.*
recent. Quæ omnia fuerunt decisa à Rota in causa
 Corduben. portionis, 14. Januarii 1635. coram R. P. D.
 Pancirolo, in hæc verba: Resolutum fuit sub die
 26. Junii præteriti, Egidio dandam esse immissio-
 nem in vim gratiosæ subrogationis. Hodie verò
 unanimi voto recessum fuit à decisis, quia licet por-
 tio de qua agitur, vacaverit in mense reservato per
 obitum Francisci de Salinas, illa tamen vacatio fuit
 consumpta, ex quo Papa de eodem beneficio gratio-
 sè providit Franciscum Gonzalez, quid etiam quod
 possessionem non acceperit, attamen stante provi-
 sione gratiosa dicitur acquirere jus plenum in bene-
 ficio, c. *fin.* in *fine*, *de concess. prabend.* in 6. *gloss. fin. in*
c. pen. eod. lib. Milis in *reperit. verb. beneficium acquiri-*
tur, n. 2. Covar. *var. lib. 3. cap. 16. n. 1.* & 10. Rot.
decis. 8. n. 1. & 2. *de rescript. in antiq.* quod jus facit
 primam

primam vacationem esse consumptam, Rebuff. conf. 48. num. 1. Cassad. decis. 4. num. 1. & 4. de causa possess. & propr. Simon. de reserv. cap. 55. & seqq. Rot. decis. 24. de prebend. in antiq. Mohed. decis. 9. ut lite pend. Rota decis. 427. n. 2. part. 1. divers. & decis. 498. num. 2. part. 2. recent. Nav. de orat. cap. 7. n. 29. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. §. 1. num. 15. & 33. & 6.

Utrum, & quando existens in quasi possessione exigendi pensionem, sit in ea manutenendus, & quomodo illa acquiratur & probetur?

QUÆSTIO II.

- 1 *Litera Apostolica quomodo verificari debeant.*
- 2 *Pensionis ad solutionem compelli non potest Titularis, non verificata prius narrativa conditio-
ne, vel modo, sub quo à principio facta fuit reservatio.*
- 3 *Conditionis ea est vis, ut gratia sub illa facta stet in suspenso, donec conditio purificetur.*
- 4 *Claus. Dummodo, &c. ita qualificat gratiam, ut
sive modum, sive conditionem importet, nihil
actum censeatur donec plenè sit justificata.*
- 5 *Claus. Dummodo, &c. non remittit formam obli-
gationis Cameralis.*
- 6 *Pensio quamvis sit modificata, signatura non con-
suevit parcere præservativa.*
- 7 *Claus. Constito de literis, intelligitur simpliciter
de literis, nudaque earum existentia.*
- 8 *Signatura solet rescribere cum claus. Non retar-
data solutione, etiam quando reservatio pen-
sionis est facta sub conditione.*
- 9 *Pensionis justificata seu purè reservata solutio non
potest impediri propter supervenientem litem
super nullitate, extinctione, vel reductione.*
- 10 *Exceptio subreptionis pensionis justificata, seu
pure rejicienda est ad petitorium.*
- 11 *Alimentorum causa nullo modo est suspendenda.*
- 12 *Pensio equiparatur alimentis.*
- 13 *Pensionis solutio, etiam pura, & justificata, retar-
datur quando ex ventre literarum resultaret
notoria nullitas.*
- 14 *Nullitas ex ventre literarum quando dicatur
oriri, ostenditur.*
- 15 *Signatura justitia nunquam omittit clausulas præ-
servativas solutionis pensionis, quando excep-
tiones sunt turbide, aut elidibiles in progressu
litis.*
- 16 *Rota cui per Signaturam justitia fuit rescriptum
in materia pensionis cum claus. Arbitrio, præ-
textu aequitatis retardat solutionem.*
- 17 *Pensionarius non indiget aliqua justificatione
quando contra consentientem pensioni purè re-
servata agitur.*
- 18 *Pensionarius tenetur litera reservationis produ-
cere, & justificare contra illum, qui non consen-
sit pensioni, antequam agere valeat ad exactio-
nem pensionis.*
- 19 *Pensionarius, qui est in possessione, vel quasi exi-
gendi, & agit judicio summarissimo, non tene-
tur exhibere titulum, nec privilegium, nec etiam
justificare narrata.*
- 20 *Titulus, ejusque probatio non requiritur in posses-
sorio.*
- 21 *Possessio an sit justa, vel injusta, non est disqui-
rendum in possessorio.*
- 22 *Pensionarius, qui agit judicio summarissimo, non
tenetur exprimere causam suæ possessionis, vel
quasi.*
- 23 *Possessio, vel quasi exigendi pensionem probatur
regulariter per quietantias, seu instrumenta
solutionum, & ex fide Notarii, & per confessio-
nem Titularis.*
- 24 *Probationes informes, & leviores sufficiunt ad
manutentionem obtinendam, & in judicio posses-
sorio, maxime concurrentibus adminiculis.*
- 25 *Testes examinari possunt sine partis citatione,
quando in longinquis partibus factam fuit exa-
men, & non potuit haberi copia partis.*
- 26 *Pensionarius ut constituatur in quasi possessione
exigendi, requiritur ut solutio fiat per solum
Titularem.*
- 27 *Titulum qui non habet, non dicitur dominus, vel
quasi, ut possit Ecclesia, vel vero Titulari præ-
judicare.*
- 28 *Administratores, & deputati pro exigendis fruc-
tibus Ecclesie vacantis, an solvendo pensio-
nem possint constituere pensionarium in quasi
possessione exigendi, & quid de sequestrariis,
subcollectoribus spoliatorum, & reservatariis
fructuum.*
- 29 *Possessio exigendi pensionem ut acquiratur, sufficit
ut ejus solutio fiat per alium de mandato Titularis.*
- 30 *Campfor, qui ex pacto in Bullis inserto dedic-
cedulam banchariam, si virtute illius solverit
pensionem, constituit pensionarium in quasi pos-
sessione exigendi, & n. 38.*
- 31 *Actus attribuitur ordinanti, & non exequenti.*
- 32 *Mandatum de solvendo pensionem quibus concur-
rentibus præsumatur ad constituendum pensio-
narium in quasi possessione, ostenditur.*
- 33 *Titularis scientia de solutione pensionis facta, facit
præsumi mandatum de solvendo.*
- 34 *Solutiones facta per plures annos à tertio, faciunt
præsumi mandatum de solvendo.*
- 35 *Solutio facta à tertio de uno termino tantum, sed
quantitatis minima, facit præsumi manda-
tum.*
- 36 *Possessio percipiendi pensionem acquiratur etiam
per unicum actum exactionis.*
- 37 *Mandatum præsumitur in solvente.*
- 39 *Possessio percipiendi pensionem acquiratur etiam
per unicum actum exactionis.*
- 40 *Manutentio datur pensionario contra successorem
in beneficio ex unica solutione facta per ante-
cessorem.*
- 41 *Possessio percipiendi pensionem non acquiratur per
solutionem partis unici actus, nisi solvat cum
promissione solvendi residuum.*
- 42 *Possessio percipiendi pensionem probatur per ante-
cedentem etiam unicam ejus solutionem, quam-
vis facta fuerit metu censurarum, quando non
apparet de protestatione.*
- 43 *Possessio exigendi pensionem an amissa proponatur
eo quod pensionarius per decennium acquieverit
negligendo petere.*
- 44 *Pensionarius existens in quasi possessione exigen-
di, est manutenendus contra quemcunque suc-
cessorem in beneficio, etiam qui nunquam sol-
vit.*
- 45 *Pensionis qui consensit, non solum pro se, sed etiam
pro successoribus consentit.*
- 46 *Successor in beneficio spoliatur, si pensionem integrè
ab antecessore solutamolvere recusat.*
- 47 *Pensionarius acceptando beneficium pensione gra-
vatum, censetur obligare se ad onera posita super
tali beneficio, &c.*

- 48 Pensionarius qui non consensit, non debet compelli, nisi quatenus adsint fructus.
- 49 Successor in beneficio pensione gravato non tenetur solvere pensionem maturatam quando fructus non percepit.
- 50 Pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inherens.
- 51 Pensionis excessiva reservationi consentiens sibi præjudicat.
- 52 Existens in quasi possessione exigendi, manutendus est in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam.
- 53 Pensionarius tenetur in petitorio justificare gratiam, etiam si sit in quasi possessione exigendi.
- 54 Pensione reservata super Episcopatu, dummodo mille remaneant pro Episcopo, pensionarius existens in quasi possessione exigendi non tenetur in possessorio probare remanere.
- 55 Manutentionem non impedit allegatio de extinctione pensionis per matrimonium à pensionario contractum.
- 56 Claus. Sine retardatione, intrat stante quasi possessione exigendi, licet ex ventre Bullarum constaret de vitio, seu nullitate pensionis.
- 57 Translatarius pensionis existens in quasi possessione illam percipiendi, non tenetur ad aliquam justificationem.
- 58 Translatarius pensionarius quid justificare teneatur, ostenditur.
- 59 Pensionis translatio facta vigore privilegii Conclavistarum, est nulla, exhibitio coram exequutore solo transumpto privilegii, absque originali.
- 60 Pensiones transferendi facultas data Conclavistis non extenditur ad pensiones semel translatas.
- 61 Appellatio suspensiva non admittitur fuerit pronunciatum litteras translationis esse exequendas.
- 62 Titularis impugnatio, quod ex translatione pensionis sibi inferatur præjudicium considerabile, non potest illam suspendere.
- 63 Translatio pensionis non requirit derogationem, & expressionem.
- 64 Privilegium Equitum Lauretanorum retinendi pensiones matrimonio non obstante, comprehendit etiam pensiones reservatas super Regio patronatu.
- 65 Mentio non est facienda de jure incerto, & eventuali.
- 66 Pensionis in reservatione super beneficio facienda est mentio de regressu, quem quis haberet ad illud beneficium.
- 67 Translationis litteræ habent paratam executionem.
- 68 Cessionario datur via executiva, quæ datur cedenti.
- 69 Viam executivam translatario competentem non potest Titularis pervertere præveniendi in iudicio nullitatis translationis.
- 70 Solutio realis, & non confessata requiritur ad acquirendam quasi possessionem exigendi pensionem reservatam pro tertio à patruo ad favorem nepotis.
- 71 Confessio de recepto non suffragatur ad acquirendam quasi possessionem exigendi pensionem reservatam pro tertio à patruo ad favorem nepotis.

LITTERÆ Apostolicæ sub reservatione pensionis non purè expeditæ, earumque narrativa, & modus, seu conditio, sub qua pensio fuit reservata, verificari debent, etiam quando proceditur executivè, cap. 2. de rescript. Cassador. decis. 10. eod. tit. Mohedan. decis. 35 de renunc. Rota decis. 221. n. 4. & 5. parte 2. diversor. Quia † non verificata

præius narrativa, conditione, aut modo, sub quo à principio facta fuit reservatio, non potest Titularis ad solutionem compelli, Cassador. sub num. 8. & Mohedan. citatis locis, Cæsar de Grassis decis. 35. n. 13. de re judic. Gig. de pensionib. q. 95. n. 10. Rota decis. 310. parte 1. diversor. Nec litterarum exequutio habenda. Rota decis. 129. n. 5. p. 1. recentiss. Quia provisio, sive reservatio pensionis ante justificationem non habetur pro gratia Apostolica, Joan. Andr. in cap. 1. ut lite non contest. Gomez. super regula de non tollendo jure quas. quæst. 20.

Conditionis enim ea est vis, ut gratia sub illa facta stet in suspenso donec conditio purificetur, cap. si pro te, ubi Glossa, & Doctores, de rescr. in 6. Clem. 1. de conces. præb. Paris. cons. 82. ex n. 7. lib. 4. Menoch. cons. 38. n. 15. & 16. & in hoc illi æquatur modus, l. 1. ubi Corn. num. 3. C. de his quæ sub modo, idem Menoch. cons. 653. n. 8. refert, & sequitur Lotter. de re benefic. tome 1. lib. 1. quæst. 38. n. 16. & 17. Unde si actor in possessione exigendi non existat, & pensio sit conditionalis, quamvis iudicium sit possessorium, & agatur contra eum qui reservationi consenserat, implementum conditionis probare debet, Cassad. decis. 10. n. 6. Gig. de pension. quæst. 85. n. 10. Nicol. Garcia de benefic. p. 1. cap. 5. n. 464. Steph. Grat. discept. forens. cap. 113. n. 74. Seraph. decis. 1017. quos refert, & sequitur Rota in Troiana pensionis, 14. Maii 1629. coram R. P. D. Queipo, quæ reperitur impressa per Ludov. Post. post tractatum suum de manutendo, decis. 316.

Expressè inducitur modificatio ex clausula, dummodò, &c. vel alia simili; per eam enim ita qualificatur ea gratia, ut sive modum, sive conditionem importet, nihil actum censeatur donec plenè sit justificata, ut tentum fuit in Rota coram Seraphino decis. 1017. n. 4. & coram Gregor. XV. decis. 57. n. 2. quos refert, & sequitur Lotter. d. quæst. 38. n. 40. ubi n. 48. post alios quos citat, resolvit necessitatem justificandi clausulam dummodò, &c. † non remittere formam obligationis Cameralis, cum illa arctius quidem liget, sed non extendat obligationem ultra formam reservationis. Similiter conditionalis reservatio videtur ex illis verbis in litteris Apostolicis reservationis pensionis apponi solitis pro valore exprimendo, Et ad ducatos tot similes annuatim, ut etiam asseris, ascendentibus. Quando enim assertio valoris beneficii per assensum ad secundam personam refertur, veluti, ut asseris, conditionem inducit, & ex ejus defectu gratia corruit; quia illa verba, ut asseris, expressam conditionem inducunt, ex Rota decis. 6. n. 1. & 2. de præbend. in antiq. & in d. Troiana pensionis, per doctrinam Felini in cap. adversus, n. 10. de rescr. quæ cum sint verba à parte in impetratione gratiæ narrata, debent ab ea justificari, propter regulam textus in cap. 1. de rescr. & sic plena requiritur probatio pro justificatione hujusmodi gratiæ, ubi agitur de probando valore affirmativè per assensum expresso in gratia reservationis pensionis, Garcia de benefic. parte 1. cap. 5. ex n. 470. Verall. decis. 330. parte 3. Rota decis. 444. n. 1. parte 2. recent. Maxime cum actori obstat juris communis præsumptio: tum quia beneficia ecclesiastica sine diminutione debent conferri, cap. 1. & per tot. ut ecclesiast. benefic. sine dimin. confer. Tum quia beneficiario alimenta congrua debent reservari; nam qui Altari servit, de Altari vivere debet, ex D. Paulo 1. ad Cor. cap. 9. Tum denique, quia quælibet res libera præsumitur, l. si quis 8. §. Aristot. ff. si servit. vindic. cum similibus. Quod quidem intelligendum est de actore pensionario, qui benefic. in favorem resignatarii minimè resignavit; non autem de eo qui beneficio renunciavit: resignatario

rario enim non licet, retento beneficio resignato, super quo pensio fuit reservata, de nullitate pensionis exipere, secundum Crescent. *decis. 17. de rescr. Card. Mant. decis. 183. num. 1. Rotam decis. 131. parte 1. recent. & in d. Troiana pensionis*, prout nec etiam procedit quando cum dicta clausula, *Ut asseris*, relata ad pensionarium, accesserit consensus Titularis, quia tunc illa remanet justificata, Melchior Lotter. *de re benef. lib. 1. quest. 38. n. 66.* quem refert de clausulis usufreq. *claus. 188. n. 8.* optimè Rota *decis. 519. à n. 3. & 4. parte 2. recent.*

- 6 Quamvis autem videatur modificata pensio sub conditione, seu modo reservata, ita ut ante justificationem executio non debeat, juxta suprà dicta; tamen etiam hoc casu non consuevit Signatura parcere clausulæ præservativæ, *Sine præjudicio executionis*; perstat enim adhuc & favor litterarum Apostolicarum, & causa alimentorum, cum satis sit gratiam apparere factam ex litteris. Et licet litteræ non justificatæ non sint executibiles, probant tamen substantiam ipsius gratiæ, Seraph. *decis. 664. n. 3.* † Nec clausula, *Constito de litteris*, ex qua aliquando qualificatur clausula præservativa, intelligitur de litteris justificatis, sed simpliciter de litteris, nudaque earum existentia, Put. *decis. 225. n. 3. lib. 1. in correctis*, quem refert Lotter. *d. lib. 1. quest. 38. n. 86.*
- 8 ubi *n. 94. cum seqq.* † idem resolvit de clausula, *Non retardata solutione*, dicens cum illa solere describere Signaturam, etiam ubi reservatio pensionis est facta sub modo, vel conditione: quæ clausula appositæ in casu reductionis, seu nullitatis pensionis, efficit conditionalem commissionem, quod nisi solvatur pensio, & conditioni pareatur, non potest Judex procedere. And. Gambar. *de potest. Legati à latere, lib. 6. tit. de pensionib. n. 507.* Valenz. *d. tomo 2. conf. 185. num. 10.* Gregorius XV. *decis. 39. n. 3. & decis. 91. & 119.*
- 9 Verum si pensionarius modum adimplevit, conditionemque purificavit, aut de consensu partium Papa simpliciter, & purè reservavit pensionem, prout in casu nostro, tunc non potest impediti pensionis præstatio propter supervenientem litem super nullitate, extinctione, vel reductione, aut si in ipsis appellatur sit, novissimè Valenz. *conf. 127. n. 9. tomo 2. Greg. XV. decis. 36. n. 3. & decis. 57. Rota decis. 301. num. 2. parte 2. divers. & decis. 163. n. 1. parte 1. recentissim.* & apud Marchesan. *de commission. parte 1. §. 1. pag. 514. n. 6.* Theodos. de Rub. *in singular. Rota, parte 2. verbo Littera, §. 2. pag. 65.* Quæcumque enim subreptionis exceptio rejicienda est ad petitorium, cum non possit impedire executionem litterarum Apostolicarum, & obligationis Cameralis, Gig. *de pensionib. q. 35. n. 9.* Covar. *lib. 2. var. cap. 1. n. 9. in fine*, Put. *decis. 495. n. 2. lib. 2. Pacif. de Salviano interd. inspect. 2. n. 52.* Rota apud Ludov. *Post post tract. mandati de manuten. decis. 309. n. 4. eadem Rota dec. 441. n. 4. parte 2. recentissim.* tam ex eo quod pensionis causa est executiva, Rota *decis. 193. n. 3. parte 1. recentissim.* & executivè proceditur contra Titularem, tam ob earum reverentiam, quàm ob obligationem Cameralem, quæ fieri assolet, Gig. *de pension. quest. 95. n. 5.* Flores de Mena *var. quest. 12. n. 24.*
- 11 Salgado *de Regia protect. parte 4 cap. 3. n. 7.* † Sicut & alimentorum causa, quæ nullo modo est suspendenda, cum venter non patiatur dilationem, Cassador. *decis. unica, n. 1. de mutuis petit. Surdus de alim. tit. 8. privil. 60. n. 5. 8. 10. & 11.* Lotter. *d. lib. 1. quest. 28. n. 3.* † Nam pensio æquiparatur alimentis, Roman. *conf. 388. num. 3.* Rota *decis. 548. n. 1. parte 2. recentissim.* Lotter. *d. lib. 1. quest. 45. n. 47.* Valenz. *d. conf. 127. n. 5.* & accedit ad naturam ali-

mentorum, Crescent. *decis. 3. de solut. Rota decis. 407. n. 1. ead. parte 1. recentissim.* quia regulariter conceditur ex causa alimentorum, ut commodè pensionarius sustentari valeat. Valenz. *d. tomo 2. conf. 193. n. 6.* ubi citat Hieron. Gabr. *conf. 191. n. 9. lib. 2.* Garc. *de benef. p. 1. cap. 5 n. 32.* Mar. Ant. *var. resol. casu 10. in fine*, Steph. Gratian. *discept. forens. tomo 3. c. 548. n. 8. 23. & seqq.*

Nihilominus tamen quando ex ventre litterarum resultat notoria nullitas, siue non existentia gratiæ, tunc retarderetur pensionis solutio, etiam puræ, & justificatæ, non tamen exactæ. Rota *decis. 310. sub n. 2. vers. Addebant, parte 1. divers. Marefcot. var. resol. lib. 1. c. 20. n. 18.* Lotter. *d. lib. 1. q. 38. n. 95.* Salgado *d. parte 3. cap. 3. num. 26.* Dicitur autem, † quoad hunc effectum oriri nullitatem ex ventre, ubicumque etiam ex inspectione litterarum per aliquod accidens extrinsecum, quod nequeat in dubium revocari, resultat nullitas, vel reductio gratiæ de esse ad non esse. Rota *decis. 549. n. 3. lib. 3. part. 3. divers. & decis. 617. n. 3. parte 1. recent.* Lotter. *d. q. 38. n. 96.*

Nunquam enim signatura justitiæ omittit dictas clausulas, ubi exceptiones sunt turbidæ, aut elidibiles in progressu litis, nec Rota cui per illam fuit rescriptum cum clausula, *Arbitrio*, æquitatis prætextu retardat solutionem, ut plenè fuit decisum in *Cremonensi pensionis; siue Prioratus, 25. Febr. & 2. Martii 1622. & 23. Junii 1623.* cujus meminit Lotter. *d. quest. 38. n. 103.*

Et licet quando agitur contra consentientem pensioni purè reservatæ, non indigeat pensionarius aliqua justificatione, ut resolvunt Beltram. *in annot. ad decis. Gregor. 57. n. 11. & 12.* Seraph. *decis. 1017. n. 3.* Rota *decis. 547. n. 3. & 4. parte 1. recentior. & decis. 517. n. 2. cum seqq. parte 2. etiam recentiorum, & decis. 441. n. 2. parte 2. recentissim.* & apud Marchesan. *d. parte 1. pag. 538. n. 31.* & in aliis citatis per Theodosium de Rubeis *in singularibus Rota parte 2. verbo Pensio, §. 11. pag. 77.* & hinc dicat eadem Rota *decis. 436. n. 1. parte 1. recentissim.* quod pensionis solutio retardari non potest sub prætextu quod reservatio illius esset nulla, quando Titularis reservationi consensit.

Attamen si agatur contra illum qui non consensit pensioni, tunc tenebitur pensionarius litteras reservationis producere, & justificare antequam agere valeat ad exactiorem pensionis, tam in petitorio, quàm possessorio, ut affirmant Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 2. quest. 2. n. 65.* Nicol. Garcia *de benef. parte 1. cap. 5. §. 4. n. 442. cum seqq.* Lotter. *d. lib. 1. q. 37. n. 37.* Salgado *de protect. Regia p. 3. cap. 3. n. 35.* præterquam si gratia esset *Motu proprio*, vel litteræ essent per Titularem acceptatæ, siue expressæ, siue tacite per actum id explicantem, ut benè adnotant post alios Lotter. *d. lib. 1. q. 37. n. 38. & 39.* Litteræ enim Apostolicæ concessæ *Motu proprio*, non egent justificatione, *cap. si motu proprio, de prabend. in 6.* Seraphinus *decis. 1484. n. 10. vers. Ex quo gratia*, Rota *decis. 656. n. 1. & 2. p. 2. recent.* Duranus *decis. 448. n. 2.*

Hucusque dicta procedunt eo casu quo pensionarius adhuc quidquam non exegerit pensionis ad favorem suum reservatæ: nam si fuerit in possessione, vel quasi exigendi, & egerit iudicio summariissimo possessorio, non tenetur exhibere titulum, nec privilegium. Nicolaus Garcia *d. parte 1. c. 5. num. 446.* Marefcot. *var. lib. 1. c. 11. à n. 11.* Ludovic. Post. *dict. tract. observat. 42. n. 24.* Reinoso *observat. 62. num. 8.* Seraph. *decis. 582. n. 5.* Rota *in Anconitana pension. 5. Junii 1585. coram Platto, & in Romana sen*

Carthagin. pensionis, 24. *Januarii* 1628. coram R. P. D. *Duno* & apud Cens. post tract. de censib. dec. 242. n. 16. & apud Ludov. Post. decis. 70. n. 1. & 16. & inter posthumas *Farinacii* decis. 523. n. 2. & decis. 193. n. 24. part. 1. recentissim. In qua fuit dictum quoad effectum manutentionis sufficere solam quasi possessionem exigendi, & pensionario agenti ad pensiones non esse necesse producere pensionis reservationem. Nec etiam tenetur justificare narrata, *Mohed. decis. 9. de causa poss. & prop.* Beltramin. in annotat. ad *Gregor. decis. 57. n. 16.* Rota apud *Mirch. d. part. 1. pag. 914. & in Meliten. pensionis*, 7. *Junii* 1630. coram R. D. meo *Coccino Rota Decano*, *Salgado d. c. 3. n. 34.* Imò licet de facto titulum producat, non est cognoscendum de ejus validitate, *Coccin. decis. 156. n. 3.* nec aliqua illius justificatio habenda, *Giovagn. consil. 11. num. 15. lib. 1.* Beltram. ad *Gregor. XV. decis. 322. n. 4.* Rota apud *Ludov. Post. post suum tract. mandati de manutenendo*, decis. 264. n. 3. quia in hoc judicio non tenetur quis declarare quo titulo possideat, sed sat est detentatio, *Menochius rem. ult. retin. n. 18.* Rot. in *Camerin. pradii*, 21. *Junii* 1624. coram *Remboldo*, apud eundem *Ludov. Post. decis. 189. n. 3.*

- 20 Ratio est, quia in possessorio non requiritur titulus, jusque probatio, cap. in litteris, de restitut. spoliatorum. Rota servat quod in manutentione non requiratur titulus, *Mohed. decis. 153. alias 22. de restit. spol.* *Gregor. XV. decis. 275.* ubi Beltram. num. 17. *Theodol. de Rubeis in singularib. Rota, part. 2. verb. manutentio*, §. 1. pag. 68. ubi in §. 2. attestatur Rotam passim concedere in beneficialibus manutentionem sine tituli productione; tunc enim sufficit nuda detentatio de facto, *Nevisan. consil. 80. num. 3.* Cov. pract. cap. 17. n. 5. vers. Sic sanè, *Boccac. de interdicto uti possidetis*, cap. 2. n. 81. & 85. *Contard. de moment. poss. limit. 21. num. 14.* plures citati à *Ludov. Post. observat. 42. n. 74.* novissimè *Mendez à Castro in praxi Lusitana*, part. 2. lib. 4. cap. 10. n. 24. Rot. decis. 641. num. 8. part. 1. divers. & d. decis. 523. num. 1. part. 1. recentissim. † Nec est disquirendum an possessio sit justa, vel injusta, quia semper justa est respectu non possidentis, l. 2. uti possidetis, me citato in hoc loco, novissimè *Mendez à Castro d. part. 2. lib. 4. cap. 10. n. 24.* Tum quia † quasi possessio hujusmodi relevat ab onere probandi, cum non teneatur pensionarius in hoc casu exprimere causam suæ possessionis, vel quasi: glossa per text. ibi, in l. sicuti, §. sed si queratur, ff. si servitus vendicetur, Abb. in cap. querelam, n. 2. de elect. Tum denique, quia est aded efficax in judicio manutentionis possessio exigendi pensionem, ut nihil aliud requiratur de ipsius validitate, in tantum, quod donec lis per tres conformes super possessorio fuerit decisa, non retardetur solutio, ut fuit tentum in Rot. quam citat *Garc. d. part. 1. cap. 5. num. 456.*

- 23 Probatum quasi possessio hujusmodi exigendi pensionem regulariter per quietantias, seu instrumenta solutionum, Rot. decis. 122. sub n. 7. vers. Hic autem, part. 1. recentior. & decis. 387. n. 2. part. 2. etiam recentior. Et ex fide Notarii dicentis coram se, & testibus solutum fuisse, etiam quod non utatur verbo numeravit, ut per *Bart. in l. singularia*, n. 23. ff. si certum per. vel si dicat pecunias fuisse datas, ut in his terminis censuit Rot. in *Calaguritana pensionis*, 17. *Junii* 1624. coram bone memor. *Patriarcha Manzanedo.* Necnon per confessionem Titularis, ex adductis per *Put. decis. 325. lib. 2. in correct.* Rot. decis. 460. n. 1. part. 1. recentissim.

- 24 Per testes examinatos adhuc sine partis citatione probatur hujusmodi quasi possessio, quia ad manu-

tentionem obtinendam, & in judicio possessorio sufficiunt informes, & leviores probationes, *Alex. conf. 103. n. 3. lib. 7.* *Menoch. rem. ult. retin. n. 34.* *Seraph. decis. 1113. n. 1.* *Greg. decis. 258. n. 3.* Rot. decis. 375. n. 2. lib. 3. part. 3. divers. & decis. 193. n. 1. & decis. 460. n. 8. & decis. 564. n. 4. part. 1. recentissim. *Christoph. de Paz de tenuta*, cap. 3. num. 31. & cap. 31. num. 28. & novissimè *Ludov. Post. d. tract. mandati de manutenendo*, observat. 38. à n. 1. & præcipue n. 10. ubi n. 11. rationem præstat, quia agitur de nullo, vel modico præjudicio, & reparabili in alio judicio. Maximè concurrentibus adminiculis, quibus stantibus Scripturæ, quæ aliàs non probarent, probant, l. instrumenta, C. de probat. Craver. de antiquit. tempor. part. 1. §. vidimus, n. 19. Rot. decis. 813. n. 13. cum seqq. part. 1. diversorum, & d. decis. 564. n. 3. part. 1. recentissim. † Et præcipue si in longin-

25 quis partibus fuit factum examen, ubi non potuit haberi copia partis, nec vocari, juxta doctrinam *Addit ad Bartol. in l. 2. Cod. de naufrag. lib. 11. in addit. lit. B, ibi*, Et adverte quod in tali examinatione non est necesse citari partem, quæ forte multum est à longinquo. Quod evidentiùs probat Rota in *Bononiensi affictus*, 4. *Julii* 1629. coram bone memor. *Card. Virili*, impressa per *Ludov. Post. post suum noviss. tract. mandati de manutenendo*, decis. 269. n. 4. ibi: [Et licet testes sint examinati sine citatione, tamen in hoc judicio summarissimo manutentionis, in quo leviores probationes sufficiunt, & etiam unica, videbantur admittendi,] *Alex. conf. 147. in princip. lib. 6.* *Decius conf. 559. n. 8.* *Neviz. conf. 80. n. 7.* *Cephal. conf. 19. in fine, lib. 1.* *Roland. conf. 8. n. 30. lib. 4.* cum testes etiam sine citatione faciant adminiculum. *Alex. d. conf. 147. n. 2. lib. 6.* *Aym. conf. 103. n. 11.* *Ruin. conf. 46. n. 16. lib. 4.* *Seraph. decis. 185. n. 1. &c.*

Unde videtur sufficere qualisqualis probatio, 26 etiam minor, & levior semiplena, *Menoch. rem. ult. retin. n. 34. & 39.* *Boccac. de interdicto uti possidetis*, cap. 14. num. 22. *Seraph. decis. 1154. n. 4.* Rota apud *Ludov. Post. decis. 42. num. 2. & decis. 132. n. 3.* Et admittuntur etiam præsumptiones, *Giovagn. conf. 14. n. 72. lib. 2.* *Boccac. d. cap. 14. n. 24.* Rota decis. 375. num. 1. part. 3. lib. 3. divers. Et testes deponentes de possessione, de publica voce & fama, *Menoch. d. rem. ult. n. 34.* *Plot. de in litem jurando*, §. 3. num. 43. *Steph. Gratian. decis. 192. n. 3.* *Card. Cavalier. decis. 655. num. 4. & des. 559. num. 2.* Rota decis. 212. n. 1. part. 1. recentior. quos refert *Ludov. Post. d. observat. 38. num. 33.* Necnon deponentes de actibus singularibus, Rota decis. 27. num. 1. part. 1. divers. *Farin. in praxi crim. quæst. 64. n. 164.* *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 425. n. 54.* *Card. Cavalier. d. decis. 379. n. 3.* Imò satis est unus testis. *Farin. in d. praxi, quæst. 63. n. 31. cum seqq.* *Surd. conf. 75. num. 38.* *Steph. Gratian. decis. 192. n. 34. & discept. forens. cap. 425. num. 56. & cap. 503. num. 16. & 17. & cap. 910. num. 23.* *Giovag. d. conf. 14. n. 72. lib. 1.* *Seraph. decis. 624. in fine, & decis. 1326. n. 1.* *Gregor. XV. decis. 438. n. 2.* *Cavalier. decis. 44. n. 3. & decis. 223. num. 1. & decis. 306. n. 3. & decis. 379. n. 3.* quamvis sit minùs idoneus. Rota apud *Farin. post 2. vol. consil. decis. 303. n. 2.* *Ludov. Post. d. observat. 38. num. 19.*

Ad constituendum pensionarium in hac quasi 27 possessione exigendi, requiritur ut solutio fiat per solum titulare, cum totum id pendeat ex ejus animo, l. quemadmodum, ff. de acquir. poss. cum similibus ille enim, qui non habet titulum, non dicitur dominus, seu quasi, ut possit Ecclesiæ, vel vero Titulare præjudicare, *Seraphin. decis. 436. ex n. 3.* *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 113. n. 52.* *Nicol. B*

- Garc. d. cap. 5. num. 453. Melch. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 38. à n. 130. Rot. decis. 681. num. 3. p. 4. divers. & apud Pacific. de Salviano interdicto decis. 44. n. 2. Ut t̄ dicitur de Administratoribus, & deputatis pro exigendis fructibus Ecclesiæ vacantis, sicut respondit Rot. decis. 184. n. 1. & per t̄ntam, part. 1. divers. & decis. 508. n. 4. part. 2. recentior. Caputaq. decis. 165. part. 3. Greg. XV. decis. 275. n. 8. ubi Beltramin. in annot. n. 22. Melch. Lotter. d. q. 38. n. 134. cum seqq. Ludov. Post. in d. tract. mandati de manutenendo, observat. 35. n. 76. & de sequestratario, Seraph. d. decis. 436. ex n. 3. & de Camera Regia Gratian. discept. forens. cap. 113. num. 52. & de Subcollectoribus spoliatorum, quamvis dubitativè, Greg. decis. 275. num. 8. & ad minus pro adminiculo admittit Rot. decis. 193. num. 5. part. 1. recentiss. Quidquid sit de solutionibus factis per reservatarium fructuum, qui habet facultatem eos percipiendi propria auctoritate, ut latè firmavit Rot. decis. 508. num. 3. part. 2. recentior. & apud Zachiam post tract. de societate officior. decis. 27. n. 5. 7. & 9. Beltramin. ad decis. 275. Gregor. XV. num. 23. Lotter. d. quest. 38. num. 138. Ludov. Post. d. observat. 35. num. 81. qui resolvunt non constituere in quasi possessione exigendi contra Titularem solutiones factas à reservatario fructuum, nisi habeat facultatem percipiendi propria auctoritate, quia iste solvendo pensionem constituit in quasi possessione exigendi contra verum Titularem.
- 29 Nec ad hujusmodi quasi possessionem exigendi acquirendam desideratur, ut solutio fiat per ipsummet Titularem; sufficit enim, ut de ejus mandato per alium fiat, quod dupliciter potest intervenire, verum scilicet, vel præsumptum. Si versemur in vero, quod prætendatur insufficiens, diligenter ejus fines sunt expendendi, juxta reg. l. diligenter, ff. mandati. Nam ubi mandatum est solvi, nihil est quin ea solutio facta per mandatarium, vim hanc obtineat, Gregor. d. decis. 275. n. 9. vers. Ulterius adest
- 30 mandatum. Veluti t̄ quando ex pacto in actu renunciationis inito, & in Bullis pensionis inserto (prout in casu nostro) data fuerit cedula bancharia, & campfor, qui eam conscripsit, pensionem solverit, ut in his terminis censuit Rot. in Cremon. pensionis, 25. Februarii 1622. coram bona memor. Ubaldo, quia
- 31 t̄ actus attribuitur ordinanti, & non exequenti, l. item eorum, §. si decuriones, ff. quod cujusque univers. nom. l. pater ex provincia, ff. de manum. vind. ibi, solam enim electionem filio concessit, ceterum ipse manumittit, l. restituta, §. sed & si voluntate, ff. ad Trebell. cap. cum aliquibus, de rescript. in 6. cum similibus adductis per Aym. Craver. consil. 961. n. 4. vers. & cum mandatum Superioris executus sit, Superiori & mandanti, non exequenti actus est tribuendus, vol. 5. Salgad. de Regia protect. lib. 4. cap. 1. à n. 16. & cap. 3. n. 26. cum seqq. Surd. decis. 297. n. 1. & decis. 299. n. 9. & non suffragatur Titulari ad effectum impediendi ne pensionarius constituatur in quasi possessione exigendi, controversia post mandatum, & ordinem hujusmodi super nullitate pensionis contra ipsum pensionarium exorta, nisi talem ordinem, seu mandatum revocaverit monendo in tempore campforem ne solveret, ut per text. in l. si fidejussor, in princ. ff. mandati, ibi, potuit enim atque debuit: & inferius, debuit enim notam facere: firmavit Rota in d. Cremon. pensionis.
- 32 Quoad præsumptum verò mandatum de solvendo est advertendum, illud sufficiens videri, ubi solutio per alium facta fuerit, & de vero non constiterit, concurrentibus tamen aliis adminiculis, vel quovis argumento, per quod excluderetur sinistra præsum-

prio doli, & machinationis; potest enim esse, quod solvens vel id effuxerit in præjudicium alterius, vel etiam simplicitate inductus; proindeque valde iniquum foret si Titularis ex facto alterius tam enormiter prægravaretur. Nicol. Garc. d. cap. 5. n. 453. Melch. Lotter. d. quest. 38. num. 142. Rota decis. 681. n. 3. part. 4. divers. & apud Pacific. de Salviano interdicto, decis. 43. num. 3. cum seqq. & decis. 44. n. 12. & apud Zachiam post tract. de societate officior. decis. 27. n. 1. & post Ludov. Post. post tract. mandati de manutenendo, decis. 318. n. 6. cum seqq.

Primum ergo, & præcipuum adminiculum, quod 33 facit præsumi mandatum de solvendo, est scientia Titularis, si quo modo possit probari, Verall. decis. 165. n. 2. part. 3. & hanc solam sufficere, rectè resolvit Beltramin. in annot. ad Gregor. decision. 275. num. 20.

Secundum, si solutiones proponerentur factæ per 34 plures annos; neque enim est verisimile solventem nomine alieno, pecunias suas jactare voluisse. Rot. decis. 2. de causa possess. & prop. in antiq. Cæs. de Grassis decis. 6. n. 6. de probat. Gig. de pension. q. 48. Lotter. d. quest. 38. n. 146. cum seqq. Rota apud Zachiam post tract. de societate offic. decis. 27. n. 1. & apud Ludov. Post. post tract. mandati de manutenendo, decis. 47. n. 2. & 3. & decis. 318. n. 7. Greg. XV. decis. 275. n. 4. & apud Valenz. tom. 2. consil. 185. n. 40. Vel t̄ si solutio 35 esset quidem de uno termino tantum, sed quantitatis non minimæ, ut non cadat sub sensum cujusdam sani capitis, quod vel solvens voluerit tantam jacturam facere, si de suo solvit, vel pensionarius interdictum retinendæ tanti emere; hoc enim casu de plano mandatum est præsumendum, quia solvitur tale quid, quod non solet dari, seu gratiosè concedi. Cardin. Mantica. de tacitis, & ambig. convent. lib. 7. tit. 6. n. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 296. sub n. 20. Greg. XV. decis. 275. n. 4. Lotter. d. lib. 1. quest. 48. n. 148. Rot. decis. 196. n. 4. part. 1. diversor. & decis. 193. n. 11. part. 1. recentiss. & decis. 538. à princip. part. 2. etiam recentissim. & apud Post. decis. 47. n. 1. eleganter Gamb. de potestate Legati à latere, lib. 6. de pensionib. num. 677. qui non distinguit inter solutionem 36 magnæ, vel minimæ quantitatis, concludens, quia licet aliàs mandatum non præsumatur, tamen hoc casu præsumitur, cum non sit verosimile, quod aliquis de suo solvat, &c. Eandem rationem, quod scilicet in sol- 37 vente præsumatur mandatum, cum solutio sit actus, qui verisimiliter absque eo expediri non solet, ponderavit Rot. d. decis. 196. n. 4. & d. decis. 538. n. 2. ex notatis per Cassad. decis. 3. n. 4. de procuratorib. Felin. in cap. sicut, sub num. 31. in fine, de re judic. Aym. de antiq. tempor. part. 2. n. 65. optimè Jacob. Cancr. variar. resol. tom. 2. cap. 6. de solution. sub num. 44. ubi eleganter quæstionem solvit his verbis: [Quarto octavo de difficili quæstione, & practicis obvia: prætendebam Petrum mihi teneri singulis annis ad certam pensionem ex certa causa; cum vellem exigere dictam pensionem à Petro, & ab eo illam petiissem, quidam tertius mihi dictam pensionem solvit, & per aliquot annos similiter fecit; cum tamen ego inscius essem an ille solveret de mandato Petri, vel non: demùm petii dictam pensionem à Petro, ille eam solvere recusavit: petii me conservari in mea possessione, seu quasi, recusatur ab eo dicta pensio: ille verò replicabat, me non esse in dicta possessione, seu quasi, quia ille nunquam dictam pensionem solverat. Probavi, quod post petitam dictam pensionem à Petro, quidā tertius mihi pro eo, seu saltē ejus nomine dictā pensionem per multos annos solvisset. Prædicti Petrus dicti tertii factū sibi nocere non potuisse, maximè cum ipse nihil (prout dicebat) de dicta solutione

solutione sciret. Quæsitum fuit quid juris? Ex facto consultus respondi, quod licet verum sit solutionem non factam per personam legitimam, aut mandatum habentem in futurum, non obligare, ut pulchrè notat Laur. de Pinu *conf.* 143. *Reverende*, n. 9. Verumtamen quoad hoc ut dicat esse in dicta possessione, seu quasi recipiendi aliquid, sufficit illa solutio facta à tertio, quia præsumitur à iure facta de voluntate illius, qui prætendebatur debitor, cum non sit verisimile illum qui solvit, voluisse jactare suas pecunias,] *l. cum de indebito*, ff. *de probat.* & ita notat Laur. de Pinu *d. conf.* 145. n. 9. & 10. Andr. Gambar. *de officio & potest. Legati de latere*, lib. 6. n. 510. Socin. *conf.* 21. *Visis*, p. 1. Fel. in *cap. Sicut*, n. 31. in *fine*, de *sent. & re judic.* Ozaich. *consil.* 1. n. 62. Cavalcan. *decis.* 45. n. 12. circa *finem*, part. 1. Hactenus Cancer. qui eandem sententiam sustinet *c. 14. de procurator.*

38 Tertium, si solutio facta fuerit à campfore ex præexistenti pacto de dando cedulam banchariam; campfor enim per eam se obligat statim temporibus per tot annos se soluturum pensionem sub juramento, & obligatione Camerali, absque ulla prorsus exceptione, excepto casu mortis Titularis, & pensionarii. Duran. *decis.* 324. n. 14. & fuit firmatum in dicta Cremonensi pensionis, quæ hunc campforem verè esse fidejussorem tenet, ac proinde censeri habere mandatum de solvendo à principali debitore, pro quo fidejussit, per text. in *l. indebitum* 47 ff. *de condict. indebit.* ibi, quoniam potest videri id ipsum se mandasse, ut suo nomine solveretur, per quem text. ita censuit gloss. ult. in *l. si quis mandato* 29. ff. *de negot. gestis*, Honded. *consil.* 17. n. 34. lib. 2. Mantica. *de tacitis & ambig. convent.* lib. 6. tit. 22. n. 4. Quam quidem decisionem in dicta Cremonensi pensionis, impressam reperi apud Ludov. Post. post *d. tract. mandati de manutenendo*, *decis.* 163. ubi n. 8. benè quoad propositum sic censuit. [Quod autem pensionarius sit in quasi possessione exigendi pensionem, patet; quia cum Abbas promississet dare cedulam banchariam, & illam dederit, cujus vigore campfor solvit pensionem, ut supra dictum est, dicitur constituisse pensionarium in quasi possessione exigendi tanquam solvens de mandato Titularis, ut fuit dictum] in causa Pistor. pensionis, 3. Julii 1606. coram Sanctissimo, &c. actus enim tribuendus est ordinanti, & non exequenti. Surd. *decis.* 292. n. 9. & *decis.* 297. n. 1. Rot. *decis.* 167. n. 2. part. 2. *divers.* & sibi imputare debet Abbas si non monuit in tempore campforem ne solveret, ad text. in *l. si fidejussor*, in *princ.* ibi, potuit enim atque debuit. ff. *mandati*, &c. Mandato enim Titularis data & facta præsumitur cedula bancharia pro solvenda pensione, Duran. *decis.* 324. n. 14. part. 2. Cum ergo B. in suo mandato procuræ dederit facultatem ejus fratri dandi cedulam banchariam, & in literis Apostolicis reservationis promissa inveniatur, ipsaque ad ejus instantiam data fuerit, ac per campforem, qui illam confecit, tres termini pensionis hujusmodi, ad summam trecentorum ducatorum auti de Camera ascendentes, soluti probentur, non potest dubitari quin ex hac solutione constitutus sit in quasi possessione exigendi, juxta supra, resoluta. Unde solutiones factæ ex præcedenti obligatione de solvendo, & mandatum procuræ in ejusdem fratris personam ad consentiendum pensionis reservationi, & ad obligandum Titularem, ejusque bona pro solutione pensionis (ut in puncto est casus noster) absque dubio me constituunt in quasi possessione exigendi contra dictum Titularem, ut censuit Rota apud Pacific. de *Salviano interdicto* *decis.* 43. n. 4. cum *seqq.* & in terminis resolvit Ludov. Post. *observat.* 35. n. 73.

39 Procedit autem vis hæc quasi possessionis, etiamsi Barboza de *Pensionib.* Pars I.

fuisse acquisita per unicum actum exactionis, ut in terminis benè resolvunt Nicol. Garc. *d. part. 1. cap. 5. n. 450.* Seraph. *decis.* 436. n. 1. & *decis.* 1411. n. 2. Lotter. *d. lib. 1. q. 48. n. 106.* Marefcot. *var. resol. lib. 1. cap. 11. n. 32. & 33.* D. Marius Cutell. vir apprime doctus, & mei amicissimus, in *patrocinio pro Regia jurisdictione Inquisitoribus Siculis concessa*, cap. 3. in *fin.* n. 127. fol. 47. novissimè Ludovic. Post. *d. tract. mandati de manutenendo*, *observat.* 18. n. 36. Rota apud eundem *decis.* 318. n. 1. cum *seqq.* Reynoso *observat.* 61. n. 10. cum *seqq.* Cancer. *var. resol. part. 2. cap. 6. n. 45.* me citato in hoc loco, Mendez à Castro in *praxi Lusitana*, p. 2. lib. 3. c. 21. n. 158. & est in Rota indubitatum, ut ipsa sæpè sæpius firmavit, & signanter *decis.* 196. n. 2. part. 1. & *divers.* & *decis.* 193. n. 2. & *decis.* 460. n. 6. part. 1. recentissim. & *decis.* 310. n. 1. & *decis.* 382. n. 1. & *decis.* 538. per tot. part. 2. recent. & n. Spoletana pensionis, 21. Junii 1619. & 1. Julii 1620. coram bone memor. Ubaldo, quod in cæteris juribus incorporalibus locum obtinet, juxta ea quæ notavimus in collect. ad *cap. cum Ecclesia Sutrina, de causa possess. & propr.* Et 40 sæpius ex unica solutione facta per antecessorem, Rota pronunciavit pro manutentione pensionarii contra successorem in beneficio, ut per Gregor. *decis.* 275. ex n. 1. ubi Beltram. in *annotat.* plures decisiones cumulat, aliasque refert Lotter. *d. lib. 1. q. 48. n. 113.* novissimè Theodos. de Rubeis in *singularibus Rota*, part. 2. verb. *possessio*, § 14. pag. 80.

Unde non videtur sufficiens quoad hunc effectum solutio partis unici actus, hoc est termini, nisi solvat Titularis partem illam, quantumcunque minimam, cum promissione solvendi residuum, & hoc animo etiam exigat pensionarius; id enim satis erit pro acquisitione hujusmodi quasi possessionis exigendi in totum, *conf.* 130. n. 2. lib. 2. Quia quando agitur ad effectum simplicis manutentionis, non ita attenditur factum solutionis, quin magis attendatur animus & solventis, & exigentis, in quo tota vis acquisitionis consistit: & his fundamentis ita censuit Rota in *Calaguritana pensionis*, 17. Junii 1624. coram bone memor. Patriarcha Manzanedo. Ex qua constat secus dicendum esse eo casu, quo solvens ita solveret, ut noller deinceps, vel ultra id quod solvit, aliudolvere; hac enim ratione non daretur ipsius animus, & patientia, nisi limitatè, ut benè ponderant Lotter. *d. lib. 1. quæst. 8. num. 127. & seq.* & Ludov. Post. *d. observat.* 18. n. 34. his verbis: [Nam ex solutione partis acquiritur quasi possessio totius, intelligendo tamen in dubio, quando scilicet non apparet, quod solvens habuerit in animo agnoscendi debitum pro parte tantum: secus verò si appareat habuisse animum cognoscendi debitum solum pro parte, cum præcipue solventis animus attendatur in hac materia.] Gratian. *discept. forens.* c. 426. n. 3. 11. & 16. Rota in *recentiorib. decis.* 547. n. 8. part. 1. [Nec solutio in una parte præjudicat in alia non soluta, quam quis non videbitur tanquam debitam agnovisse.] Gratian. *disceptat. forensiam* cap. 485. in *fine.* Unde non datur manutentio quoad totum, Gratian. *d. cap.* 426. n. 11. &c. & sic intelligenda est Rota coram Duran. *decis.* 324. à n. 3.

Amplia, & intellige supradictam resolutionem de probanda hujusmodi quasi possessione exigendi per antecedentem etiam unicam ejus solutionem, procedere etiamsi non sponte, sed facta fuerit metu censurarum, quando non apparet de protestatione in actu solutionis, Rota *decis.* 196. n. 3. part. 1. *d. vers.* & in *Oscen. pensionis*, 25. Junii 1618. coram R. P. D. Puvano, Greg. *decis.* 365. n. 2. ubi addent. Lotter. *d. lib. 1. q. 38. n. 208.* Seraph. *decis.* 1047. n. 11. novissimè Ludov. Post. *d. observat.* 33. n. 43. ubi n. *seqq.* addit necessariam

esse protestationem factam in ipso actu solutionis, ad hoc ut ipsa solutio non constituat pensionarium in quasi possessione exigendi, non solum si excommunicatio fuit solummodo in literis comminata, sed etiam si fuerit deventum ad ipsam excommunicationem, nisi præcessisset rescriptum cum clausula *retardatione solutionis pensionis*, &c. quia tunc necessitas removeret voluntatem liberam ab actu solutionis. Theodos. de Rubeis in *singularib. Rota*, p. 2. verb. *possessio*, §. 15. Nam si appareat de tali protestatione, utique ita protestando Titularis removebit animum ab actu, locoque patientiæ introduceretur dissensus, & sic impediretur acquisitio possessionis in pensionario, Puteus *decis.* 273. n. 2. lib. 2. Achil. *decis.* 111. de *pensionib.* quos refert Lotter. d. q. 38. n. 205. Marescor. *variari. resol.* lib. 1. c. 22. n. 22. Seraph. *decis.* 1017. n. 6. Steph. Gratian. *discept. forens.* c. 113. n. 10. cum seqq. c. 310. n. 30. Rota apud Ludov. Postium *decis.* 202. n. 4. & 6. Idem erit si solvens in actu solutionis & numerationis protestetur se solvere metu mandati, seu executionis, vel carcerationis, & de protestatione appareat. Maresc. d. c. 22. n. 24. Cenc. de censib. p. 2. c. 2. §. 5. art. 4. n. 19. Gratian. d. c. 310. n. 38. Rota apud Pacific. de *Salviano interdicto in sp.* 44. n. 8. & 14. & alii citati à Ludov. Postio *observ.* 35. n. 37.

43 Intellige deinde procedere quamvis huiusmodi quasi possessio exigendi pensionem amissa proponatur, eo quod pensionarius per decennium acquieverit, negligendo petere; nam licet videatur abjicere animum possidendi, & sic civilem ipsam possessionem amittere per lapsum tanti temporis, quasi ejus oblitus, ex doctrina Bart. in l. *sive possideris*, n. 8. ad fin. Cod. de probat. Rip. in d. c. cum *Ecclesia Sutrina*, n. 23. de causa possess. Gig. de *pensionib.* q. 85. n. 3. Mart. de claus. p. 1. claus. 149. alias 165. in ult. impress. n. 25. Flor. de Mena *variari. resol.* lib. 2. q. 12. n. 41. Marchesi. de *commissionib.* p. 1. pag. 148. Salgad. de *Reg. protest.* p. 3. cap. 3. n. 68. & 69. Nihilominus tamen in materia pensionis, ubi adest simplex denegatio ipsius Titularis, hoc applicari non potest, eo quod ut sit locus amissioni civilis possessionis per lapsum istius decennii, id exigitur, quod naturalis fuerit per alium occupata, cum non detur terminus habilis, quod tertius pensionem iterum exigat: ita auctoritate Baldi *consil.* 12. n. 11. lib. 1. & aliorum, in terminis pensionis resolvunt Rot. *decis.* 404. n. 7. p. 2. recentissim. Steph. Gratian. *discept. forens.* cap. 310. n. 52 & 53. Seraph. *decis.* 299. n. 8. Lotter. d. lib. 1. q. 38. n. 216. & seq. qui duo ultimo loco citati advertunt, alios Doctores superius citatos loqui in casibus in quibus unus possidet naturaliter tantum, quod non potest applicari controversiæ super possessione, seu quasi pensionis; nam licet pensionarius tantum possideat civiliter, tamen Titularis non potest possidere naturaliter, cum pensio sit quædam servitus, & res sua nemini serviat, l. in re communi. ff. de servit. urban. pred.

Rota *decis.* 287. n. 5. apud Farin. p. 2. recentior. ibi: [Nec facit quod civilis possessio spatio decem annorum amittatur, & quod prædicta præsumptio continuationis non duret ultra decennium, Bart. in l. *sive possideris*, n. 8. C. de probat. & quod in nostro casu ab ultima solutione de anno 1592. effluerit decennium, usque ad litem moram de anno 1602. Quia responderetur prædicta procedere quando alius possessionem naturalem occupavit, quia tunc dicta præsumptio continuationis possessionis civilis non militat ultra decennium, secus (prout in casu nostro) quando non fuit naturalis possessio occupata, tunc enim etiam post decennium præsumitur illius continuatio, & animi retentio, &c.] Eadem Rota apud Ludovic. Post. *decis.* 165. n. 7. & *decis.* 143. sub n. 2. ibi: [Non

obstat quod per decem annos nunquam facta fuit exactio in ducatis 55. de Camera, sed in minori summa, ac propterea videatur amissa quasi possessio antea quæsitæ: quia ultra quod ex supradictis apparet objectum hoc in facto non sustineri, tollitur etiam difficultas ex eo, quod præsumptio dictæ amissionis non procedit quando (ut in nostro casu) non constat alium exquisisse possessionem naturalem, quia tunc etiam post decennium præsumitur illius continuatio, & retentio, &c.] Idem Ludov. Post. *observat.* 10. n. 100.

Quidquid sit de resolutione supradicta, illa minime adaptari potest ad nostrum casum, in quo non cadit consideratio longi temporis, decem scilicet annorum, cum tantum lapsi sint octo, & in illis semper litem movi, pensionem petii, & propter ejus obstinatum animum non solvendi, quolibet anno literas declaratorias contra illum relaxari obtinui, unde colligitur, quod nunquam neglexi petere, & sic non data negligentia ex mea parte, minime potui amittere animum possidendi, & exigendi, ut in terminis tenet Marta d. p. 1. claus. 149. alias 165. n. 25. in ult. impress. quem refero in tract. de clausulis uij. freq. claus. 162. n. 19. Quare nunquam possessio censetur amissa lapsu decennii, ubi quis fecit diligentias in Signatura, & in Rota, ut ipsamet censuit apud Lud. Post. *decis.* 42. n. 4. solutionis enim denegatio, & subsequuta taciturnitas per decennium requiritur ad perdendam quasi possessionem exactiois pensionis, vel fructuum, ut censuit eadem Rota apud Ludov. Post. *decis.* 86. n. 8. his verbis, [præsertim in casu exactiois pensionis, aut fructuum, in quo ad perdendam quasi possessionem requirebatur denegatio solutionis, & quod postea per decennium tacuerit.] Innoc. in c. *querelam*, n. 3. de elect. Afflict. *decis.* 67. n. 1. & ita loquitur Put. *decis.* 276. n. 1. lib. 1. dum considerat negligentiam recuperandi naturalem, &c. optimè in materia Rota in *Meliten. pensionis*, 7. Junii 1630. coram R. D. meo Coccino Decano, quæ censuit modernum Titularem, qui non consensit reservationi pensionis, nec illam solvit per triginta anno, obligandum esse ad illius solutionem, si pensionarius narrata reservatione pensionis justificaverit. Accedit, quia si hoc allegat dictus B. in vim præscriptionis, illa ei suffragari non debet, habito respectu ad malam fidem, quam semper habuit, ad tradita per Crescent. *decis.* 1. de *prescript.* alias 235. n. 4. Alex. *constit.* 186. col. 2. immò indignum videtur, ut tam turpiter allegans audiat, quem elegantibus verbis increpat Petr. Greg. *syntagm. juris* p. 3. lib. 40. cap. 8. n. 5. ibi: [Potissimum si agatur de ipso debitore, qui per se contraxit, & qui nunquam factum proprium ignorare impune potest: & ita nunquam præscribere poterit actionibus creditoris, juxta sententiam quoque Host. Joan. Andr. & Cardinalis. Quid enim meruit creditor, ut actione privetur, qui gratiam fecit debiti per patientiam longam debitori: ingratiissima enim est retributio ei, qui nec usuras accepit; sic enim intelligo, & beneficium contulit suo privato.]

44 Ex quibus omnibus primò infertur, pensionarium existentem in quasi possessione exigendi, manutendum esse contra quemcunque successorem in beneficio, etiam qui nunquam solvit; cum ad effectum manutentionis sufficiant solutiones per prædecessorem factæ; ex mutatione enim, & variatione personarum, contra quas possidetur, non variatur possessio, nec jus actoris, l. 2. §. ex his. ff. de verb. oblig. Guid. Papæ *decis.* 629. Gig. de *pension. quæst.* 47. n. 10. Menoch. *remed.* 1. *recup.* n. 89. Felician. de *censib.* lib. 3. cap. 1. a num. 8. Mendez à Castro in *praxi Lusit.* parte 2. lib. 3. cap. 21. num. 159. cum seqq. Put. *decis.* 111. lib. 3.

- lib. 3. Seraph. *decis.* 1147. n. 1. Gregor. *decis.* 275. in print. Lotter. d. lib. 1. q. 38. n. 109. & 111. & q. 39. n. 76. Rota *decis.* 562. n. 6. p. 2. recent. & *decis.* 508. n. 1. p. 2. etiam recentiss. & *decis.* 193. n. 2. & 3. p. 1. recentissim. & *decis.* 310. n. 2. & *decis.* 530. n. 6. part. 2. recentissim. Rota coram Duran. *decis.* 67. n. 19. & 20. & apud Ludovic. Post. *decis.* 202. n. 2. Valenzuel. *consil.* 124. n. 32. tom. 2. nam prædecessor, & successor in beneficio reputantur una, eademque persona, gloss. verb. *substitutum*, in cap. *quoniam Abbas* 14. de offic. deleg. & quasi possessio defuncti antecessorum absque nova apprehensione, seu exercitio transit in successorem, Garcia de *benefic.* p. 5. c. 5. n. 33. quem refert Mendez à Castro d. lib. 3. c. 21. n. 160. Pensioni enim qui consensit, non solum pro se, sed etiam pro successoribus consensit, Lotter. d. lib. 1. q. 39. n. 101.
- 46 Unde successor in beneficio spoliatus, si pensionem integrè ab antecessore solutam solvere recusat, daturque pensionario remedium reintegrandæ, Guido Pap. *decis.* 629. Lotter. d. lib. 1. quæst. 38. num. 112.
- 47 Quia † acceptando beneficium pensione gravatum videtur obligare se ad onera posita super tali beneficio, l. *ex maleficiis*, §. 1. *vers. Sed utilitatis causa*, de action. & obligat. & sic ad pensionis solutionem non solum actione reali, tanquam percipiens fructus, super quibus fuit impositum onus reale pensionis, cap. *querelam*, & ibi Abb. not. 3. de elect. Felin. in cap. *ad audientiam*, cl. 2. n. 6. de rescript. Castr. *consil.* 338. num. 4. *vers. aut queritur*, lib. 1. Decian. *consil.* 185. n. 8. tom. 2. Gregor. de *pensionib.* q. 39. n. 1. & q. 40. n. 1. & q. 47. n. 2. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 34. n. 45. & seq. Card. Mantic. *decis.* 373. n. 1. Gregor. XV. *decis.* 507. n. 2. Duran. *decis.* 369. n. 1. sed etiam actione personali tenetur, quia titularis acceptans beneficium pensione gravatum, videtur quasi contrahere cum eo, §. *omnium*, Instit. de action. Et censetur quasi contraxisse cum eo cui pensio fuit reservata, & se obligasse ad pensionis solutionem, Gig. de *pensionib.* q. 51. n. 5. Caputaq. *decis.* 13. p. 1. & *decis.* 302. p. 2. Verall. *decis.* 12. p. 1. & *decis.* 302. part. 2. Rota *decis.* 110. n. 1. p. 1. recentissim. Gohzal. gloss. 5. §. 5. n. 46. Valenzuel. tom. 2. *consil.* 127. n. 13. Lotter. lib. 1. q. 36. n. 87. & 88. Gregor. *decis.* 215. n. 7. Rota *decis.* 176. num. 3. part. 2. recent. nec est locus excusationi sub prætextu ignorantiae, Verall. *decis.* 107. numero 4. p. 3. Lotter. d. quæst. 39. numero 43. Quod benè procedit etiam quod successor fuerit auctoritate ordinaria provisorius, ut per Garcia p. 1. cap. 5. num. 187. Lotter. d. q. 39. n. 101. Et licet de illo in reservatione nulla facta fuisset mentio, Gloss. verb. *Prioratus*, in cap. *nisi essent*, de præbend. Bursat. *consil.* 361. num. 16. Gig. de *pensionib.* q. 44. num. 2. Valenzuel. *consil.* 104. n. 5. tom. 2. Rota in *Toletan. pensionis*, 2. Julii 1630. coram R. P. D. Merlino. Et in tantum sunt veræ præcitata conclusiones, ut etiam intrusos in beneficio teneatur ad solutionem pensionis, si percepit illius fructus, Bursat. d. *consil.* 361. n. 19. & 25. lib. 4. Gig. resp. 29. per tot. Bellenc. de *charit. subsid.* q. 34. n. 1. Garcia part. 1. c. 5. n. 182. cum seq. Seraph. *decis.* 66. n. 3. Duran. *decis.* 369. num. 2. aliàs esset iniquum, ut qui nullos fructus percepit, solvere pensionem teneretur, Valenzuel. *consil.* 137. n. 37. tom. 2. Card. Mantic. *decis.* 339. n. 3. Bursat. *decis.* 669. n. 4. & *decis.* 636. n. 9. & *decis.* 915. num. 3.
- 48 Quod ego intelligendum puto, dummodo fructus sufficientes sint ad pensionem solvendam, quia cum iste successor non fuerit, qui illius reservationi consensit, & curavit illam solvere, non debet compelli, nisi quatenus adsint fructus, super quibus reservata reperitur. Mantic. *decis.* 224. n. 1.

Barbosa de Pensionib. Pars I.

† Unde successorem in beneficio pensione gravato, non teneri solvere pensionem maturatam, quando fructus non percepit, tenent Crescent. *decis.* 3. de solution. & Rot. *decis.* 130. num. 1. p. 1. recentiss. Nicol. Garcia de *beneficiis*, part. 1. c. 5. n. 190. ibi: [Quartò infertur in dicta definitione pensionem solvendam esse inter antecessorem in beneficio pro rata temporis, quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus, non habita consideratione temporis quo erat solvenda, &c.] Non enim convenit, ut qui fructus non percepit, compellatur ad solutionem pensionis, Mantic. *decis.* 339. n. 3. Nic. Garc. de *benefic. part.* 1. c. 5. n. 201. iib: *Neque enim tenetur ad decursas tempore suo, si fuit impeditus uti fructibus*: novissimè Valenzuel. tom. 2. *consil.* 137. n. 37. Et illa sanè ratione, quia pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens, & debitum ab eo qui fructus percepit, Gig. resp. 29. n. 4. *vers. Propterea quod*, Valenz. d. tom. 2. *consil.* 193. n. 1. Idem resolvit Flamin. Paris. de *resignat. benef.* lib. 1. q. 8. n. 52. ibi: [Et sciat, quod licet quis cœperit possessionem tempore Maii, non tenetur solvere terminum in nativitate S. Joannis de mense Junii, quia divisio terminorum sit causa commodioris solutionis, & sic si non percepit fructus, non tenetur, quare erit obligatus qui percepit fructus illius anni.] Unde quamvis pensionarius habens reservationem pensionis in pecunia, non teneatur recipere fructus, Rota apud Ludovic. Post. *decis.* 163. n. 6. nihilominus tamen successor in beneficio satisfacit cedendo omnes fructus pro pensione, cujus reservationi minimè consensit, ut post Joan. Bapt. Ferrer. *consil.* 73. & Bursat. d. *consil.* 361. n. 18. resolvit Felician. de *censib.* tom. 2. c. 1. n. 6. in fine, *vers. nec obest*; quia licet certi juris sit aliud pro alio invito creditori solvi non posse, l. 2. §. *mutui datio*, ff. si cert. pet. tamen hoc dictum limitatur cum pecunia propter speciem debetur, d. l. si vero, §. *fin.* ff. soluto matrim. l. miles, §. 1. ff. de re judic. l. si fundum per fideicommissum, ff. de legat. 1. Cacer. var. lib. 3. c. 6. de solut. n. 87.

Non obstat, quod consentiens impositioni pensionis excessivæ, videtur saltè in vim pacti sibi præjudicare, ad l. 1. §. *usque adeò*, ff. de injur. cum aliis citatis per Mandol. de *signatura gratia*, tit. de *pensionibus*, *vers. Advertendum etiam est*. Valenzuel. tom. 2. *consil.* 127. à num. 11. quia hoc procedit in consentiente reservationi, non autem successore, secundum ea quæ notat Nicol. Garcia d. c. 5. n. 368. Nec iste successor tenetur ex fructibus majoribus subsequenti anni supplere illud, quod deficit in præcedenti; quia annuæ præstationes (ut sunt hujusmodi pensiones) tot sunt debita, quot sunt anni, l. cum notissimi, §. in his, C. de *prescript. triginta*, Lotter. d. lib. 1. q. 39. n. 9. & tot dicuntur obligationes, quot sunt termini solutionum, Gregor. XV. *decis.* 345. num. 2. Duran. *decis.* 388. n. 8. Rota apud Zach. Post. tract. de *obligat. Camer. decis.* 122. n. 4. & unumquodque respicit illius anni, quo debetur, fructus, & cum illis reciprocatur, l. si autem, l. fructus, ff. soluto matr. Lotter. d. q. 39. n. 91. Verum licet hæc attento rigore juris vera sint, nihilominus tamen juxta formam literarum reservationis, fructus beneficii non solum sunt obligati pro pensionibus decurrendis singulis anni respectivè, sed imò fructus unius anni sunt etiam obligati pro pensionibus aliorum annorum, Gig. de *pensionib.* q. 43. n. 2. *vers. Quia autem*, Rota cor. Duran. *decis.* 369. n. 6. In hac materia solutionis pensionis est advertendum, quod primus terminus istius solvendæ attenditur, licet in literis secundus terminus, seu tempus fuerit prius in ordine nominatus, cum non sit attendendus ordo

scripturæ, sed intellectus qui colligitur ex tempore reservatæ pensionis. Seraph. *decis.* 29. Rota apud Lud. Post. *post tract. mandati de manut. decis.* 188. n. 7.

52 Secundò inferitur, existentem in quasi possessione exigendi, manutenendum esse in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam, absque eo quod indagandum sit quid in ea solutione comprehendatur, & an aliud ultra debitum fuerit deductum, ut censuit Rota in *montis Falisci pensionum*, 27. Maii 1627. coram R. P. D. Ubaldo seniore.

53 Tertiò inferitur, teneri pensionarium in petitorio giustificare gratiam, etiam si sit in quasi possessione exigendi. Mantica *decis.* 196. n. 3. Gregor. *decis.* 57. & ibi Addent. *sub num.* 16. Rota apud Marches. *de commissionib. parte 1. pag.* 614. & in *Aversana pensionis*, 27. Martii 1628. coram R. P. D. Merlino.

54 Quattò inferitur, pensione reservata super Episcopatu, cum clausula, *dummodo mille remaneant pro Episcopo*, pensionarium existentem in quasi possessione exigendi, non teneri in possessorio probare remanere, ut censuit Rota apud Nicol. Garc. *d. p. 1. c. 5. n. 435.* & contra Mantica *decis.* 196. n. 1. & 2.

55 Quintò inferitur, pensionarium existentem in quasi possessione exigendi, in ea esse manutenendum, quamvis constaret, pensionem illi tanquam Clerico fuisse reservatam, & ad præsens reperiri uxoratum, absque eo quod constet de existentia dispensationis Apostolicæ; quia allegatio de extinctione pensionis per matrimonium ab eo contractum non impedit manutentionem, ut tenuit Rota quam refert Nicol. Garc. *d. p. 1. c. 5. n. 550.* præcipuè si quasi possessio probetur post mutationem status, ut ipse Garcia declarat *d. cap. 5. à num.* 553. quem refert Salgado *d. p. 3. c. 1. n. 78.* Nam quamvis nullitas hæc videatur oriri ex ventre literarum, adhuc stante quasi possessione exigendi, illa discutienda est in petitorio, Rota apud eundem Garcia *d. p. 1. c. 5. n. 117.* & 553. quæcumque enim exceptio subreptionis hoc casu respicit petitorium. Put. *decis.* 495. n. 2. lib. 2. Rota *decis.* 239. n. 1. p. 2. *recentiss.* & in *Cordubensi pensionis*, 28. Junii 1634. coram R. P. D. Pancirolo, Pacif. *de Salviano interdicto, inspect.* 2. n. 42.

56 Sextò inferitur, stante quasi possessione exigendi, intrare clausulam, *sine retardatione*, licet ex ventre Bullarum constaret de vicio, seu nullitate pensionis, & de non jure pensionarii, ut est tritum in Rota in decisionibus relatis per Aloys. Ricc. in *collect. decis. p. 4. collect.* 1163. in *limit.* & per Mart. *de clausul. p. 1. claus.* 195. n. 12. Marescot. *var. lib. 1. c. 21. n. 10.* & c. 22. n. 21. & 22. Salgado *d. p. 3. c. 3. n. 29.* Nam Marches. & alii quos pro contraria citavit opinione in *simili tract. de clausul. usufreq. claus.* 162. n. 18. loquuntur quando non adest quasi possessio exigendi, & sic extra terminos hujus illationis; vel quando possessio est turbida, & non clara, vel pensio soluta fuisset per compulsionem, & metu censurarum, ut advertit Salgado n. 30. *dicto loco.*

57 Septimò inferitur ex dicta ratione translatarium pensionis existentem in quasi possessione illam percipiendi, petentemque in ea manuteneri, ac pro terminis decursis, & decurrendis sibi relaxari mandatum, non teneri ad aliquam justificationem, ex *reg. l. 2. ff. uti possidetis*, atque ita nec literas reservationis, nec habilitatem, aut suam, aut transferentis debere probare, sed sufficere ostendere literas expeditas, & translationem factam, & se esse in quasi possessione exigendi, Mohed. *decis.* 9. *sub num.* 1. *de causa possess.* Put. *decis.* 339. *sub n. 2. lib. 1. in correctis*, Rot. *decis.* 305. *sub n. 2. part. 3. recentior.*

Unde firmavit Rota apud Mohed. *dec. 2. de locat.* 58 & *conduct.* & resolvit Gig. *de pensionib.* 9. 74. n. 1. & 9. 88. n. 8. debere constare quod fuerunt exhibitæ literæ reservationis, quia Judex procedit per viam cassationis antiquæ, & creationis novæ similis, & propterea, nisi ostendatur antiqua, non potest dici certus de qualitatibus illius, ita ut videri possit an nova, quæ creatur, sit similis, ut ponderavit Rota in *Recanatensi pensionis*, 28. Februarii 1628. coram R. D. meo Coccino Decano. Et deinde, quod literæ originales facultatis transferendæ, fuerunt quoque exhibitæ coram exequutore, ut certus sit de sua jurisdictione, tenent Ferrer. *consil.* 85. n. 1. lib. 1. Cresc. *decis.* 13. *de concess. prabendarum*, Achil. *decis.* 7. *de pension.* Put. *decis.* 245. l. 3. in *correct.* Rota *dec.* 143. *part. 2. recent.* & in *Bonon. translat. pensionis*, 1. Maii 1618. coram Card. Sacrato, & in *d. Recanat. pensionis.*

Unde eadem Rota *decis.* 485. n. 1. *part. 2. recentiss.* firmavit, quod translatio pensionis facta vigore privilegii Conclavistarum, est nulla, exhibitio coram Exequutore solo transumpto privilegii absque originali, & subdit n. 4. facultatem transferendi pensiones datam Conclavistis non extendi ad pensiones semel translatas. Addit tamen Achil. *dec. 2. de officio deleg.* quod saltem de facultate transferendi debet constare ex transumpto apposito in processu fulminato, de quo tamen non est standum assertioni Notarii, secundum Ferrer. *d. consil.* 85. n. 1. lib. 1. & fuit resolutum in *dictis Carthag. & Bononiensi.*

Ubi autem fuerit pronunciatum literas translationis esse exequendas, non admittitur appellatio suspensiva, sicut nec datur à decreto de exequendo instrumento guarantee, Bartol. in *l. 4. §. condemnatum. ff. de re judic.* Covar. *pract. c. 23. n. 9. vers. Tertium exemplum*, Menoch. *remed.* 4. *adipisc.* n. 827. Gutierrez. in *repet. l. nemo potest, n. 447. ff. de legat. 1.*

Neque impugnatio Titularis, quod ex hujusmodi translatione sibi inferitur præjudicium considerabile, potest illam suspendere, quia quidquid antiquitus senserit Rota, an facultas transferendi pensionem dicatur nova gratia, & novum contineat gravamen, prorogando servitutem beneficii, ut in *Eugubina pensionis*, 11. Decemb. 1561. coram Rubeo, & in aliis, certè hodie constans, & receptissima est sententia in illo sacro Tribunali, quod hujusmodi translatio, licet facta in articulo mortis, cum & prius quandoque fieri potuerit, non sit novum gravamen, nec nova dicatur pensio, sed solum quadam mutatio personæ, & vitæ transferentis in personam & vitam translatarii, & delegatio solutionis alteri faciendæ; nec inde resultare præjudicium considerabile, sed eventuale dumtaxat, cum aliquando contingat translatarios etiam juniores præmori ipsis transferentibus, licet senioribus. Ita Rota coram Crescent. *decis.* 1. n. 1. *de rebus Eccl. non alien.* & in *Veronen. pensionis*, 14. Januar. 1613. coram Card. Verospiro, quæ est *decis.* 119. n. 2. p. 2. *recentiss.* & in *Mediolanensi pensionis*, 17. Junii 1613. coram Cardin. Pamphilio juniore, quæ est *decis.* 105. n. 4. p. 2. *recent.* & in *Rom. pensionis*, 17. Junii 1622. coram bona memor. Buratto, & in *Regien. pensionis*, 9. Febr. & 17. Junii 1634. coram Reverend. Pat. Domini meo Pirovano, & in *Firmana pensionis*, 26. Februarii 1625. coram bona memor. Remboldo, *vers.* Et licet translatio.

Semoto autem præjudicio non est opus aliqui illius expressione, nec cadit vitium subreptionis, Cravet. *consil.* 68. n. 12. *vers. Secus*, Rota in *Firmana pensionis*, 2. Junii 1593. coram bona memor. Cardin. Millino. Et ex hoc, quod translatio pensionis non requirit derogationem, & expressionem, sicut requirerebat pensio translata, inferit Rota *decis.* 305. *per tot. part.*

- part. 1. recentissim. quod privilegium Equitum Laurentanorum retinendi pensiones, matrimonio non obstante, comprehendit etiam pensiones reservatas super Regio patronatu. Et de jure incerto, & eventuali, quod potest esse, & non esse, & quod à conditionis purificatione pendet, mentionem non esse faciendam, tenet Felin. in cap. in nostra, n. 15. de rescript. Paris. consil. 5. n. 96. lib. 4. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 21. n. 26. Cassador. decis. 16. n. 2. de praben. Caputaq. decis. 337. n. 2. & 3. part. 1.
- 65 Non obstat, quando in reservatione pensionis super beneficio facienda fit mentio de regressu, quem quis haberet ad illud beneficium, Cassad. decis. 1. de pensionib. Put. decis. 97. lib. 2. Mohedan. decis. 7. & 10. de renunciat. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. q. 5. n. 56. & 72. Quoniam ultra quod non propterea pensio est subreptitia ob hujusmodi taciturnitatem regressus, sed quia Papa de consensu Titularis tunc reservat pensionem solvendam ab ipso, & proinde jure merito quando beneficium pervenit ad regressarium, cum ille non sit successor Rectoris consentientis, sed capiat beneficium ex suo primævo jure, quamvis pensio fuerit à principio valida; attamen illa post purificationem regressum ipsi regressario non præjudicat, non autem quod adsit subreptio; & ita loquuntur Cassad. d. decis. 1. Gig. de pensionib. q. 79. & Put. d. decis. 97. lib. 2. Nec possumus negare veram esse decisionem Cassadori in ipsa reservatione pensionis, ob quam tunc servitus imponitur beneficio, & præjudicium indubitabile inferitur: secus autem in translatione, quæ ut diximus, præjudicium non infert, vel nisi eventuale, & sic non considerabile; per illam enim translationem solum mutatur casus extinctionis de una persona in aliam, & fieri potest, quod mediante hujusmodi mutatione citius libertatem assequatur beneficium, quam si non fuisset pensio translata. Nec etiam obstat decis. Put. 288. lib. 3. Quia ibi non agebatur de sola mutatione unius personæ in aliam, quod est merè eventuale, sed præjudicium ibi erat considerabile, & quasi certum, dum jus habentis expectativam suspendebat quamdiu tres personæ viverent, quibus defunctis probabiliter ille habens expectativam non erat supervicturus, & ita dictum Put. d. decis. 288. lib. 3. explicant Mandos. super regul. de jure quesito non tollendo, q. 9. & Rot. decis. 664. num. 5. p. 1. recentiorum.
- 67 Literæ translationis habent paratum executionem, ita ut detur traslatario via executiva pro executione suæ translationis, sicut dabatur pensionario transferenti: ita Vestr. in praxi, lib. 3. cap. fin. n. 3. Cassad. decis. 10. n. 8. de rescript. Rot. in Bonon. pensionis, coram Card. Millino, & in Cremonen. pensionis, coram Card. Cavalerio, apud Marches. de commissionib. p. 1. pag. 558. & seq. & in Firmana pensionis, in pr. 26. Februarii 1625. coram bona mem. Remboldo, & in eadem 13. Januarii 1627. coram R. P. D. Duran. inter ejus impressas dec. 60. n. 3. Lotter. d. lib. 1. q. 40. n. 305. adeo ut contra traslatarium non soleat referibi, nisi cum clausula, Sine retardatione, ut post Ludov. Gom. testatur Anton. August. in epit. tit. de traslat. pensionis, n. 80. Nicol. Garc. d. p. 1. c. 5. n. 570. Ego ipse in tract. de clausulis usus frequent. claus. 162. n. 3. Rot. in d. Bononien. apud Marches. Duran. d. dec. 90. n. 4. Et generaliter via executiva, quæ datur cedenti, datur etiam cessionario cum eisdem privilegiis, Joan. Andr. in addit. ad Speculat. in quest. de cessionib. Paul. de Cast. conf. 91. n. 3. vol. 1. Roman. conf. 38. & conf. 242. & communiter Doctores in l. si sic legatum, §. si quis ita, ubi Jas. dicit communem, ff. de legat. 1. refert Duran. d. decis. 60. n. 5.

Neque hujusmodi viam executivam traslatario competentem potest Titularis pervertere præveniendo in judicio nullitatis translationis, quasi exceptio litis prius pendentis debeat executionem retardare, quia per præventionem non impeditur via executiva, Bald. conf. 261. num. 2. vol. 1. ubi quod si tollitur exceptio, quia est parata executio, non impeditur via executiva, licet reus agendo præveniat, Paul. de Castro conf. 160. volum. 1. Petr. Belluga in speculo Principum, rub. 41 §. leges Regni, n. 47. Galles. de forma Cameralis obligat. part. 3. in cap. de vi instrument. obligat. Cameral. Et hoc recta ratione, quia alioquin esset in potestate debitoris præveniendo judicium, viam executivam, & sic omnia juris remedia pro expedita exactione ob bonum publicum inventa eludere. Licet, ut supra diximus, ad favorem traslatarii comperat via executiva, & possessio transferentis relever illum ab onere justificandi pensionem, nihilominus tamen hujusmodi possessio non potest suffragari traslatario ad effectum, ut ei debeat concedi mandatum de manutendo, ut per Maresc. var. lib. 1. cap. 22. à num. 14. Stephan. Gratian. discep. forens. cap. 113. à num. 75. Melch. Lotter. d. lib. 1. q. 36. n. 119. cum seq. Rot. dec. 122. n. 11. p. 1. recentior. & coram Gregor. XV. dec. 57. n. 3. & 4. & apud Vivian. post praxim de jure patron. decis. 43. n. 7.

Octavo infertur, posse acquiri quasi possessionem exigendi pensionem reservatam pro tertio à patruo ad favorem nepotis, cum decreto, quod illa nulla sit, si non fuerit soluta verè, & realiter quandiu vixerit ipse patruus, ubi unica solutio realis producta esset, quæ sola sufficeret dicto nepoti ad obtinendam manutentionem: ita Rot. in Lucana pensionis, 21. Aprilis 1617. coram R. P. D. meo Pirovano, & in Spoletana pensionis, 21. Junii 1619. coram bona memor. Ubaldo sen. Confessio autem de recepto non suffragatur, quia hæc non est actualis, & vera solutio, ut requiritur in dicto decreto, prout censuit eadem Rot. in Bergomen. pensionis, 7. Novembris 1625. coram Reverendissimo D. meo Coccino Decano, & in Parmen. pensionis, 17. Januarii 1627. coram bona memor. Patriarcha Manzanedo, & in Cervien. pensionis, 22. Martii 1632. coram R. P. D. Verospio, Ferentil. in annot. ad decis. Buratt. 156. lit. A. Nam hujusmodi quietantiæ, & confessiones de recepto non probant in favorem ejus, qui tenetur docere de vera, & reali solutione. Card. Seraph. dec. 802. n. 2. cum seq. Ratio autem præstatut à Burat. d. dec. 156. à n. 3. cum seq. quia modernus Titularis non est successor, nec habet causam à Titulari, nec à pensionario, & ideo ejus confessio præjudicare non potest, quia confessio unius alteri non nocet, l. duobus, §. 1. ubi Alex. & alii, ff. de iurejur. cum multis per Cephal. conf. 101. n. 9. Roland. conf. 8. n. 14. vol. 2. Afflict. decis. 245. n. 11. & pluribus exornat Sard. dec. 218. n. 4. cum seqq. & dec. 309. n. 4. Menoch. conf. 313. n. 53. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 448. n. 39. Hinc confessio resignantis non nocet resignatario, si venit alio jure, quam resignantis, Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 1. quest. 19. num. 24. vers. Et confessio. Genuina tamen, & principalis ratio supradictæ resolutionis illa est, quia in reservatione pensionis ad favorem nepotis de consensu patruj super ejus beneficio, de facili præsumitur fraus, Rota decis. 244. n. 2. part. 2. divers. Burat. d. dec. 156. n. 6. cum seqq. Et ideo Papa in his pensionibus reservandis solet addere clausulam, quod si dicta pensio realiter, & cum effectu soluta non fuerit, nulla sit eo ipso, ad tollendam fraudem, & collusionis suspicionem, & sic confessio de recepto non potest tertio præjudicare, prout generale est in

omnibus confessionibus factis inter personas suspectas, ut pluribus comprobant Ant. Gabr. *commun. tit. de action. concl. 5. n. 23. Gam. Lusit. dec. 226. n. 1. & dec. 236. num. 1. Gabr. Pereira dec. 107. n. 2.* Ad evitandas igitur huiusmodi fraudes, & collusiones, quæ in hac materia ut plurimum evenire solent, solutiones pensionum huiusmodi probari non possunt, nisi per instrumentum publicum à Notario confectum cum testibus, in quo asseratur se vidisse patrum in eorum præsentia numerare pensionum pecunias, & nepotem illas ad se traxisse: ita fuit sæpè sæpius resolutum in Romana Rota, & signanter in dictis *Bergomen. Parmen. & Cervien.* supra citatis: aut saltem requirebatur Notarii fides cum testibus asserentibus in eorum præsentia fuisse solutum, & pecunias à pensionario receptas, quamvis non utatur verbo, numeravit, ut fuit dictum in *Calagurit. Pensionis, 17. Junii 1624. coram Patriarcha Manzanedo*, ut refert Ferentil. in annot. ad d. decis. 156. *Burat. n. 14.* quæ reperitur impressa apud Ludov. Post. post suum tract. *mandati de manutenendo, dec. 188.* ubi dicitur inter patrum Titularem, & nepotem pensionarium probari veram & realem numerationem, ex quo Notarius attestatur fuisse in sui, & trium testium præsentia solutam pensionem. Intellige aliquando in hac materia confessiones de recepto sufficere, si nudæ non sint, sed aliquibus adminiculis, & veris præsumptionibus suffultæ, ut censuit singulariter eadem Rota apud Post. post dictum tract. *dec. 304.* Unde si pensionarius hoc modo non probaverit præcedentes solutiones, non constituitur in quasi possessione exigendi, nec ei competere possunt remedia possessoria, ut in hac specie resolvit Cardin. Seraph. *dec. 292. n. 2. & dec. 436. n. 6. Burat. d. dec. 156. per tot. & consului in causa Elboren. pensionis super Thesauraria*, quod est indubitatum in sacro Rotæ Tribunali. Verum si per rescriptum Signaturæ gratiæ fuerit concessum arbitrium Rotæ super cumulatione petitorii, & possessorii, & inter solutiones productas appareat non omnes fuisse reales, sed confessatas, & Rota censuerit locum esse cumulationi, tunc cum ex dicta solutione confessata inter alias reales producta appareat de nullitate tituli invalidi, videtur justificatum decretum annullativum, quod inficit titulum, & possessionem, tanquam habens vim decreti irritantis, ut in terminis huius decreti fuit dictum in *dec. 124. n. 3. inter impressas R. D. Coccini Decani, & in Bergomen. pensionis, 7. Novembris 1625. coram eodem, & in Syracusana quarta, 24. Maii 1585. coram Card. Blanchetto*, quem refert, & sequitur Gonzal. ad regul. 8. *Cancel. gloss. ultim. n. 64. & Rot. in d. Cervien. pensionis, coram R. P. D. Verospio.*

Utrum clericus ex contractu possit se ad solvendam pensionem auctoritate Apostol. reservatam submittere correctioni, & censuris alieni Judicis in Romana Curia existentis, sine consensu proprii Ordinarii?

QUÆSTIO III.

- 1 Clericus non potest prorogare jurisdictionem Judicis Ecclesiastici sine proprii Episcopi consensu.
- 2 Clericus contrahendo, vel delinquendo potest jurisdictionem alterius prorogare sine consensu proprii Episcopi, & n. 3.

- 4 Clericus qui promisit solvere certo loco, ad illum est remittendus.
- 5 Prorogatio facta ratione contractus, non procedit immediate à voluntate contrahentis, sed ex dispositione juris.
- 6 Consensus proprii Episcopi non requiritur ad renuntiandum proprio foro, quoties voluntas Clerici non est causa immediata, ut coram alio Iudice conveniatur.
- 7 Contrahens certo loco, & in alio respondere, vel solvere promittens, in quo sit conveniendus, remissive.
- 8 Pensiones propter consensus equiparantur contractibus.
- 9 Clericus quando prorogat jurisdictionem in personam delegati Papa, tunc necessarius non est consensus proprii Episcopi.
- 10 Auditor Camera est Iudex Ordinarius Curie cum facultate sibi à Papa specialiter attributa cognoscendi privative de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis.
- 11 Papa est Ordinarius Ordinarium, & Episcopus universalis Ecclesia.
- 12 Dolus non debet alicui patrocinari.
- 13 Fidem fallere, & promissa non adimplere, grave est.
- 14 Hispanorum morem esse non servare fidem, aliqui incaute dixerunt.
- 15 Hispanorum fidelitas mirè extollitur.
- 16 Auctor declarat quomodo posset sine damno recurrentibus succurri.
- 17 Auctor dicit se optare, ut in Lusitania Tribunal erigeretur pro cognoscendis violentiis, & controversiis jurisdictionalibus.
- 18 Contentiones avertenda.
- 19 Reipublica salus litium multitudine summopera leditur.
- 20 Tribunal competentiarum fuit in Hispania institutum de an. 1625.

INDUBITATA est Juris conclusio, Clericum non posse prorogare jurisdictionem Judicis Ecclesiastici sine proprii Episcopi consensu, ut expressè probat text. in cap. *significasti, de foro comp.* ex quo ita colligunt Bextachin. in tract. de Episcopo in sp. limit. 4. num. 96. Benedict. Capra in suis reg. sub tit. de prorogat. num. 16. Cumia super ritib. *magna Curie, cap. 42. num. 124. Bernard. Vvames. pract. forens. lib. 1. observ. 12. n. 2. Narbona leg. 59. gloss. 1. num. 8. & 12. tit. 4. lib. 2. Recop. Anton. de Matthæi de prorog. jurisdiction. num. 1014. & insignis D. Petr. Babosa ad leg. 1. art. 3. num. 176. cum seqq. ff. de judic. Anguian. de legib. lib. 3. controvers. 26. num. 8. novissimè Carleval. de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 8. sect. 2. num. 1075. ubi num. 1077. subdit ad Abbatem, vel ad alium habentem jura Episcopalia, & jurisdictionem quasi Episcopalem, & non ad Episcopum spectare præstare consensum prorogationi à Clerico factæ: & addit Episcopum, & Archiepiscopum non posse prorogare jurisdictionem Judicis non sui sine consensu suorum Superiorum; & Exemptum non posse sine consensu, & licentia Papæ, cui subditur, prorogare aliorum Judicum jurisdictionem: & à num. 1078. cum seqq. plures assignat rationes, cur in clericis hoc sit speciale.*

Quæ tamen intelligenda venit de Clerico violenter, & expressè prorogante; non autem de illo, qui contrahendo, vel delinquendo prorogat, quia tali casu poterit absque ulla sui Episcopi licentia prorogare jurisdictionem alieni, illius loci in quo contraxit,

traxit, ut probat *c. dilecti, de foro comp.* & in propriis terminis resolvit Marant. *de ordine judic. p. 4. dist. 12. n. 24. ibi* : [An autem Cleric. possit prorogare jurisdictionem alterius Episc. sine consensu sui Episcopi? dic quod non, sed requiritur consensus proprii Episcopi, text. est in *cap. significasti* 18. & ibi Abb. & DD. *de foro compet.* quod intelligitur quando vellet expressè prorogare, sed contrahendo, vel delinquendo potest jurisdictionem alterius prorogare absque consensu proprii Episcopi, per *c. Roman. 1. §. contrahentes 3. de foro compet. in 6.* ita tenet Alex. ad Barr. in *l. si se 1. ff. de judic. in addit. quæ incip. adde, &c.* & prædictis adde Specul. in *tit. de comp. Jud. ad princ. col. 9. vers. In Cleric.* sequuntur Marra *de jurisd. p. 4. c. 6. n. 47.* Caroc. *dec. 5. n. 14.* Carol. de Grassis *de effectib. clericat. effect. 1. n. 67. cum seq.* Sigism. Scacc. *de sent. & re judic. gloss. 7. q. 3. limit. 1. n. 43. cum seq.*

Novissimè in his nostris terminis post hæc scripta, & impressa visus doctiss. D. Mar. Cotell. in *Cod. leg. Sicularum, ad l. Petri II. not. 7. n. 6. cum seq. pag. 298. & 299.* in hæc verba : Pendet autem omnis disputatio ab intelligentia *cap. signific. de foro comp.* possitne Clericus alterius diocesis Prælati, ni proprius assentiat, se subicere; frequenter enim existimant non posse, ut ex multis fundat Petr. Barb. ad *l. 1. art. 3. ex n. 179. ff. de judic. Ant. Matth. de præcog. jurisd. n. 16.* Anguian. *de legib. lib. 2. controuv. 21. n. 7.* ubi in id allegat text. in *c. 1. cum seq. 9. q. 2.* concludens in ipso *cap. significasti*, nil innovatum fuisse, quod in antiquis sacrisque Canonibus constitutum non reperiretur. Sed an illud quoque procedat, ubi quis per subsequens in alterius territorii judicem, paciscendo quid certo loco solvere, consensit, non levis est dubitatio: nam id per Decretalem sublatum non videtur, nec ulla poscebat ratio fieret, ne libertas contrahendi, quæ jure gentium innitur, non modicè restricta censeretur. Præterea Gregor. Pont. hoc excepisse videtur in *c. dilecti 17. de foro compet.* per hæc verba : Verum quia etsi fuisset privilegium tale concessum, non tamen prodesset illis, qui se in certo loco respondere, vel solvere adversariis promiserunt, cum ibi, & ubi domicilium habent, valeant conveniri; nec enim in proprium alienus Judex constituitur, ut loquitur ipse idem Pontifex in *d. c. significasti*, per electionem clerici, sed legis ministerio quisque Judicem ejus territorii, in quo contraxit, sortitur. Quod stabiliri quoque censent nonnulli per *c. 1. §. contrahentes, eod. tit. in 6.* quo loco Innoc. Pont. Summ. decernit avelli à jurisdictione Archiep. Remensis eos, qui cum aliarum essent diocesium, in ipsius propria contraxerunt, nisi fortè ratione domicilii volentes traherentur: quanquam nobis in quæstione hac inductus non quadrat, dum de juris operatione contra eum, qui solvere in alieno territorio destinavit, non verò de simpliciter contrahente extra diocesim disputamus. Quamobrem putandum est Marantam *de ordine judic. part. 4. dist. 12. n. 24.* ac Barbosa in *l. heres absens, §. 1. ex n. 61. ff. de judic.* licet in cæteris opinionem præfatam amplectantur, in hoc tamen deficere, quod utuntur Decretali præfata, ut stabilatur, cum illa sine ullo, aut aliquo obstaculo ex relatis fundamentis consistat. In quod pariter conducunt complures, qui expressè tenuerunt magni nominis Jurisconsulti, Speculator nempe, Alex. Abb. ac Ripa, dilatantque conclusionem ad delicta, &c.

Recenter Carleval. *de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 1. q. 8. sect. 2. n. 1083.* eandem sequutus sententiam, ita ait: [Quæ tamen prædicta prima limitatio sic probata, sublimitanda est, primò ut Clericus etiam sine sui Superioris consensu possit prorogare jurisdictionem alieni Judicis Ecclesiastici tacitè, videlicet si contra-

har, vel quod idem est, solutiones destinet, vel delinquat in territorio alterius. Ratio est, quia hæc prærogatio non oritur ex sola voluntate, & consensu clerici prorogantis, sed ex dispositione, & assistentia juris, quod jubet quem forum sortiri ubi contrahit, vel delinquit, & ibi eum etiam invitum respondere compellit, *cap. dilecti, c. ult. de foro comp. &c.*

Eandem opinionem eleganter, ut solet, probat D. Barbosa *d. art. 3. n. 222.* & expressius in *l. heres absens, §. 1. à n. 61. ff. de jud.* ibi: Quia Clericus potest conveniri in loco contractus, etsi non accesserit consensus Episcopi proprii, ut probat *c. dilecti, de foro comp.* & ibi notat Panorm. *n. 4.* Alex. *conf. 86. n. 1. l. 7.* ergo in eo renunciatio proprii privilegii valida debet censi, cum in effectu importet renunciationem exceptionis declaratoriae, si in loco contractus non reperitur, & velle, quod in eo præcisè teneatur respondere: & planè decisio *d. c. significasti*, non habet locum si Clericus renunciavit declinatoriae, & obliget se respondere coram Judice aliàs competenti, & ejus condeclinare jurisdictionem. Panorm. *conf. 25. col. 1. lib. 1.* Ripa in *c. 1. n. 48. de judic.* Et hanc sententiam novissimè sequitur Tribunal Nunciaturæ Hispan. in causa vertenda inter Alph. Morenum ex una, & Joannem Berrozanum Canonicum Placentinum partibus ex altera, & de super comparitione dicti Joannis Berrozani coram Ordinario Hispal. ubi contraxit, cum renunciatione proprii fori, non obstante exceptione fori declinatoria, qua idem Joannes ad proprium Ordinarium Placentinum remittendum fore & esse postulabat, & sic fuit decisum eundem Joannem Hispali comparere debere in vim Requisitoriae per dictum Ordinarium Hispalen. relaxatæ sub die 4. Dec. 1624. à quo decreto cum supplicasset dictus Joannes ad supremum Regium Consilium, ab eo fuit capta resolutio tenoris sequentis, videlicet: *En la Villa de Madrid, en 15. dias del mes de Febrero de 1635. vistos estos Autos y proceso por los Señores del Consejo supremo de su Mago que son entre partes de la una, Alonso Moreno, y de la otra el Canonigo Juan Berrozano, de cuyo pedimiento vino al Consejo, pretendiendo que el Nuncio de su Santidad le hase fuerza en no remitir la causa al Ordinario de Sevilla, y en no torgar la apelacion, dixeron que el Nuncio de su Santidad no ha hecho, ni hase fuerza, anzi lo proveyeron y señalaron, &c.*

Id ipsum in Clerico, qui promisit solvere certo loco, ut ad illum sit remittendus, quamvis sine consensu proprii Episcopi promissionem hujusmodi fecisset, tenent Ripa in *d. c. 1. n. 68.* Covarruv. *præf. c. 10. n. 5. vers. Nonò*, Francisc. Molina *de brachio regio, c. 28. n. 14.*

Ratio hujus resolutionis est, quia prorogatio hujusmodi facta ratione contractus non procedit immediatè à voluntate Clerici sic volentis, sed ex dispositione juris, quæ jubet partes etiam invitas respondere in loco, in quo contraxerunt, *d. c. 1. §. contrahentes, de foro compet. lib. 6.* Quotiescunque enim voluntas Clerici non est causa immediata, ut coram alio Judice conveniatur, sed solum necessitas, quæ procedit à dispositione legis; tunc ad renunciandum proprio foro non requiritur consensus proprii Episcopi, ut optimè ratiocinantur Panorm. in *d. c. dilecti, n. 4.* & in *c. 1. n. 21. de judic.* & ibi Ripa *n. 67.* Nav. in *c. accepta, oppos. 8. n. 5. de restit. spoliat.* quos refert, & sequitur D. Barbosa in *d. l. 1. art. 3. n. 223.* Scacc. *d. limit. 1. à n. 23.*

Juvat etiam, quia quando obligatio alicui prohibetur, non intelligitur obligatio tacitè inducta à lege incidenter ex contractu permissa, benè Cathar. *decis.*

decis. 46. à n. 23. Et quia licet minori prohibeatur alienatio absque consensu & decreto Judicis, tamen quando alienatio tacite inducitur à lege tanquam necessaria, comprehendit minorem etiam sine decreto Judicis, latè de variis exemplis per Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 27. n. 44. cum sequent.* Et prohibita alienatione, intelligitur facta ab homine, non tamen ea, quæ tacite inducitur à lege ex aliquo actu, Mierez *de majoratu, part. 4. quest. 1. limitat. 1. à n. 6.*

6 Nec est dicendum posse Clericum contrahere, ita ut tacite inducatur prorogatio; at non posse contrahendo expresse prorogare jurisdictionem Judicis loci contractus, cum renunciatione proprii fori sine sui Episcopi consensu. Quia facile occurritur respondendo hoc casu renunciationem non esse extrinsecam à contractu, sed illi accessoriæ, & intrinsecam independentem ad corroborationem fori inducti per legem: quo casu, ut aliquid operatur renuntiatio, habebat suum effectum, etsi non accesserit voluntas proprii Episcopi, ut in his terminis post alios à se relatos resolvit insignis, & doctiss. D. Petr. Barbosa, in supremo, ac Regio Matritensi Consilio olim Senator meritiſſimus, postea Regni Portugaliz Cancellarius maximus, *d. art. 3. n. 224.* cujus auctoritas omnes sui temporis Scriptores longè superat: tum quia attenditur quod principaliter agitur, non quod incidenter, ex dictis *quest. 6. num. ... & clausulæ appositæ in contractu, non stant independentem, sed accessoriè, & sequuntur naturam, & privilegia contractus principalis, per ea quæ reduxi suprâ quest. 1. à n. 26.* Quare Doctores citati hac eadem *quest. n. 2. & 3.* asserunt communiter dispositionem dict. *c. significasti*; non procedere in Clerico, qui contrahendo, vel delinquendo renunciat proprio foro, quod de expressa intelligitur renunciatione, ut est indubitatum apud omnes ferè, qui hucusque sincero animo, & veritate inspecta hac de re scripserunt. Denique cum hac nostra sententia remanet post secundam hujus tract. impressionem à me visus Carleval. *de judic. lib. 1. tit. 1. disput. 2. quest. 8. sect. 6. n. 1252. pag 514.* his verbis: [Amplianda autem est hæc resolutio ut procedat etiam si clericus contrahens extra locum domicilii renunciaverit foro sine Superioris licentia; nam ex vi hujus renunciationis remittendus est ad Judicem Ecclesiasticum loci contractus, ut supra tetigi, *n. 1083.* & docuit Barbosa *in d. l. 1. art. 3. n. 223.* quem sequutus est Capiblanco. *in pragmat. 8 part. 2. n. 153. de Baronibus*: ratio est, quia renunciatio ista non dat forum, sed corroborat forum contractus à jure constitutum *in d. cap. dilecti, de foro compet. &c.* Ex quibus firma remanet hæc sententia; quidquid modernus quidam ei detrahere non desinat, solito animo, quem habet, Ecclesiæ tam infesto, ut pro ea quicquid resolvat, invitus faciat, & semper per argumenta & mendicata suffragia discurret; non advertens quod miserrorum, & pauperis Doctoris refugium est regulas citare generales, ubi in terminis reperitur Doctoris alicujus cogniti decisio, Viv. *decis. 135. n. 4. cum seq. & decis. 401. n. 30.* Gavalcan. *decis. 30. n. 38. part. 1.* Cum ergo habeamus tot Doctores in terminis loquentes, frustra laborat: timeat Dominum, quia nunquam vidi, ut dicebat quidam, alchimistam divitem, nec Ecclesiæ inimicum diu prosperantem.

7 Licet autem valde controversum sit, utrum quando quis contraxit certo loco, & in alio respondere, vel solvere promisit, in quo sit conveniendus quando consensus proprii Ordinarii non intervenit, ut videre est apud D. Barbosa *in d. l. 1. art. 3.*

n. 226. & seq. nihilominus tamen hæc controversia non pertinet ad nostrum casum, in quo contractus solvendi pensionem fuit Romæ celebratus, ibique destitutus locus solutionis cum pacto expresse respondendi coram Auditore Camere Apost. ut constet ex obligatione, & consensu in ejus Tribunali præstito, de quo memini *in proæm. n. 16.* Qui quidem consensus contractus naturam accipit, cum pensiones propter illum æquiparentur contractibus, Gig. *de pensionib. q. 99. n. 10.* Achil. *decis. 13. n. 8. de pensionib.*

Accedit, quia quando Clericus prorogat jurisdictionem in personam delegatam Papæ, tunc necessarius non est consensus proprii Episcopi, secundum Bellam. *in d. cap. Romana, in princip. num. 7. de foro compet. lib. 6.* Bellet. *disquisit. clericat. part. 1. tit. de favore Clericorum personali, §. 2. n. 7.* D. Barbosa *in d. l. 1. art. 3. n. 224.* Cum igitur Auditor Camere Apostolor. sit Judex Ordinarius Curiz, quia illi ratione officii immediate competit jurisdictione, ut post Octavian. Mandos. & alios in specie de illo loquentes resolvunt Anguian *de legib. lib. 2. controvers. 26. n. 55.* & Scacc. *de appellat. q. 19. remed. 1. sub n. 79.* cum facultate tamen sibi à Papa specialiter attributa cognoscendi privativè quoad alios de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis, ut colligitur ex Bulla Pauli V. *alias 28. incip. Eximia, §. 7. & 20. sub dat. Romæ apud S. Marcum, Kal. Octobris 1606.* & tangit Ror. *decis. 647. n. 1. parte 2. recent.* nil mirum si ad ejus jurisdictionem prorogandam proprii Episcopi consensus minimè desideretur.

Denique in consensibus qui Romæ præstantur in actu resignationis, vel jurium cessionis coram Papa factæ, ipsius expressa intervenit auctoritas in admissione, collatione, & pensionis reservatione: unde non est ambigendum, proprii Episcopi licentiam suppleri interveniente hujusmodi Papæ auctoritate, cum sit Ordinarius Ordinarius, *cap. cuncta per mundum, 9. quest. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 2. proæm. num. 44.* Camil. Borel. *in sum. decis. tom. 1. tit. 4. num. 10.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 8. quest. 7. n. 8. cum seq.* & alii citati per me *in tract. de jure ecclesiast. universo, lib. 1. cap. 2. numero 15.* Et Episcopus universalis Ecclesiæ, Torrecr. *in cap. in novo, n. 6. dist. 11.* Joan. Selva *de benef. p. 2. quest. 1. n. 18.* Card. Tuschus *tom. 6. lit. P. concl. 40.* Flamin. Paris. *d. tract. lib. 11. q. 13 n. 132.* Ego ipse *d. cap. 2. numero 12.* habeatque pro propria Diocesi totum Orbem, glossa *verb. privata, in cap. felicitis, §. fin. de pænis in 6.* Gonzal. *d. §. 2. proæm. n. 96.* quia in universo habet plenitudinem potestatis. Camill. Borell. *de præstantia Regis Catholic. cap. 53. n. 12.* Et ideo concurret cum omnibus Ordinariis, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 1. proæm. n. 32. cum seq.* Marra *de jurisd. part. 3. c. 21. n. 15. cum seq.*

Si Lusitani nostri tales solent invenire excusationes, & subterfugia, ne promissa adimplere cogantur, nullus invenietur, qui cum eis contrahere velit, quod hac de re agens maturè consideravit D. Marius Cutell. *in Codice legum Sicularum, ad leges Petri II. c. 6. not. 7. n. 20.* ibi: *Alias Lusitanos omnes humana societate (ne præter regni fines contrahere possent) pelleremus*: id esset de propria opinione parum curare, cum grave sit fidem fallere, & promissa non adimplere, *l. 1. in princip. ff. de constit. pecun. l. 1. ff. de pactis,* cum citaris per me *axiom. 98. n. 1.* promissi enim adimplementum ad eò præcisum leges judicant, ut dicant nihil esse posse fidei humanæ convenientius, aut naturali rationi conformius, ut docet Jureconsult. Ulpian. *in d. l. 1. ff. de pactis,* ibi:

[Hujus

[Hujus edicti æquitas naturalis est, quid enim tam congruum est humanæ fidei, quàm ea, quæ interplacuerint, servare : & in d.l. 1 ff de constit pecun. ibi : Hoc edicto prætor favet naturali æquitati, qui constituta ex consensu facta custodit, quoniam grave est si sem fallere : idem habetur in l. 1. §. 1. ff. de positi, & in l. non minorem, C. de transact. & in multis aliis Juribus relatis à Roland. consil. 1. n. 38. lib. 2. Mend. in d. l. 1. de pactis in princ. Prateo in dicheologia, c. 5. A. t. Pichard. in princ. Instit. de fideicom. hered. Valenz. consil. 2. n. 54. cum seq. Jac. Thoming. consil. 39. n. 24. lib. 1. ubi citat Ciceron. lib. 1. Offic. referentem etymologiam particulæ, *Fides*, quasi fiat quod dictum est, & sit dictorum, factorumque constantia, & veritas, consil. 19. n. 9. cum seq. lib. 2. ubi ait, quod Aristoteles discipulum suum Alex. Magnum ad fidei præstationem hisce verbis cohortari solebat : *O Alexander observa fidem datam, & fœdera confirmata, alias malus finis sequetur.*

- 13 Nescio quare homines his se credant, qui cum beneficia aliorum sub obligatione pensionis solvendæ obtineant, postea eadem sibi aded appropriant, & Sed. Apost. gratiâ impetrata asserunt, ut inde affirmate audeant se ad nullam pensionis solutionem teneri, aut obligatos esse, reservationemque fuisse nullam, & subrepticam : unde incipit procrastinari, & differri solutio longa lite, Judice irrisoluto, exceptionibus per calumniam oppositis, appellationibus ad Superiores interpositis, & demùm per vim ad consilia Regia delata causa : quare meritò talibus non esse credendum, nec fidem adhibendam, omnes clamant, quia Deo illam non servarunt, dum sub juramento resignantibus promiserunt solvere pensionem, dum Pæpæ Summo Ecclesiæ Pastori, & Principi se soluturos esse dixerunt, homini à quo beneficia acceperunt, calumnias astruentes, & alimenta denegantes promissa : hi sunt qui Hispanam nationem inhonorant, propter quos Joan. Andr. in proem. *Decretalium*, incautè affirmavit, Hispanorum morem esse non servare fidem, ubi hoc idem protulit Bald. col. 6. vers. *Quare si aliqua*, quorum dicta referunt Boër. decis. 179. n. 8. & Menoch. de arbitrar. casu 57 n. 48. sed nostrorum fidelitatem mitè extollunt Titus Livius decad. 4. lib. 4. Mar. Sicul. de Hispanor. moribus, lib. 4. prope fin. Joan. Rendina de majest. Princip. in verbo non armis solum declaratam, n. 17. cum seq. Et ideo Imperatores Romani consueverunt, fidelitate Hispanorum nota semper apud omnes existente, in custodiam corporum milites Hispanos adhibere jam inde à Julio, & Augusto Cæsare, ut recensent Sueton. in August. cap. 49. Liv. decade 3. & Morales lib. 9 cap. 41.

- 16 Arbitrantur se vincere, si causa ad Regia Tribunalia etiam fictæ oppressionis prætextu deferatur, ob summum, quem in illis sperant favorem consequi, & ob id, quod Regiam (ut illi aiunt) defendunt jurisdictionem, principalem causam jurisdictionalibus controversiis involvunt, & pensionis exactiorem impediunt, & executionem obligationis Cameralis retardant. Optarem maximè, ut quando recurrentes hujusmodi Regiam non rectè implorant protectionem contra sententias, mandata, & declaratorias literas, quæ paratam habent executionem, priusquam istis recurrentibus succurratur, summaria saltem informatione constare debeat, an bonam foveant causam, visque illis verè, & realiter inferatur, ne sub prætextu hujusmodi tollendæ violentiæ, quæ non extat, alteri damnum inferatur irreparabile, priveturque suo jure sine jure, ut usus docet, & experienciâ compertum est. Quo animo, bonòve, an malo recurrat quis pro prætenso vi sibi illata

tollenda, dum à sua possessione se ejectum asserit, vel bonis spoliatum vigore alicujus mandati, quod habeat executionem paratam, vel sententiæ, quæ transivit in rem judicatam, difficile est percipere, nisi totius negotii cognito præcedat, quæ laico Judici non conceditur, juxta ea quæ dixi q. 8. n. 14. cum seq. & ideo nullum aliud opportunum remedium assignari potest, quàm deprecari, ut res controversa, sive beneficium, ejusque fructus, sub sequestro penes tertium ponantur; quia si recurrens habet bonum jus, bonamque causam fover, nihil curabit, quod sequestrentur bona hujusmodi, cum sibi remaneat spes certa ea iterum recuperandi : si verò jure destitutus recurrat solum prætextu differendæ solutionis, seu ut interim fruatur bonis, in quibus est intrusus, cum per sequestrum malo huic occurratur, recurui renuntiabit absque dubio, litique ceder, & bonis.

Ad vias controversiarum, & dissensionum penitus intercludendas, & discordiarum occasiones præcindendas, quæ super his recursibus inter Ecclesiasticos, & sæculares Judices quotidie apud nos evenire solent, Vir quidam insignis necessarium reputabat in Regno Portugaliæ, ut non unus Judex, qui dicitur Regiæ Coronæ, causas violentiarum, ut vocant, cum aliis sibi adjunctis per circumferentias tantùm terminaret, ut nunc fit; sed quod Tribunal erigeretur cum certo numero Senatorum ad hujusmodi causas specialiter deputatorum, qui eas præhabitis decisionique, sicut in aliis fieri solet, audito Procuratore Regiæ Coronæ, & Ecclesiasticæ jurisdictionis defensore cum voto, summarie negotium cognoscerent, omni strepitu judiciali semoto, illudque decernerent, quod in causa justitiæ consentaneum judicaverint, & quod omnibus, aut eorum pluribus visum fuerit, illud fieri deprecetur, ut sic Judices ecclesiastici & sæculares summa sint, ut decet, animorum consensione, & contentiones penitus inter eos extinguantur, quas avertere tenemur exemplo Justiniani Imper. hoc durè ferentis in auth. ut omnes obediant Judici, collat. 5. c. 1. in fine, & Summi Pontif. in c. 1. de appellat. dicentes cordi sibi esse lites minuire, & laboribus relevare subiectos. *Salus enim Reipublica*, ut ait Cicer. lib. 1. de legib. *litium multitudinem summopere leditur.* Unde in Regnis Hispaniarum de anno 1625. fuit optimo jure institutum Tribunal competentiarum, expressa consimili causa in literis ejus erectionis datis sub die 9. Decembris, ut refert D. Mar. Cutell. in suo patrocinio pro Regia jurisdictione Inquisitor. Siculis concessa, in princ. n. 6. *Æquissimum est enim*, ut ait Ulpian. in l. 18. tit. de usufruct. quasi communi dividendo judicium dari, vel stipulatione inter se cavere qualiter finiamur : cur enim ad arma, & rixas procedere patiatur prætor, quos potest sua jurisdictione comprimere. S. August. de verbis Domini, c. 9. ita ait : [Pax est securitas mentis, tranquillitas animi, sinceritas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis, &c. Et paulò inferius : Hanc qui perdidit, quærat; qui amisit, requirat, quoniam qui in ea non est inventus, à Patre judicabitur, à Filio exheredabitur, à Spiritu sancto alienus efficietur, nec ad hæreditatem Dei poterit pervenire, qui testamentum patris noluerit conservare. Et paulò post : Hæc est, quæ similitates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles elevat. discordet sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli, &c.] Eleganter Cassiodor. lib. 1. epist. 1. ibi : [Oportet nos, Clementiss. Imperator, pacem quærere, qui causas iracundiæ cognoscimus non habere, quoniam ille moribus obnoxius jam tenetur, qui ad justa deprehenditur]

henditur imparatus, omni quippe Regno desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua & populi proficiunt, & utilitas gentium custoditur. Hæc est enim bonarum artium decora mater, hæc mortalium genus reparabili successione multiplicans, facultates protendit, mores excolit, & tantarum rerum ignarus agnoscitur, qui eam minimè quæsisse sentitur, &c.]

Utrum Clericus Lusitanus in actu resignationis, seu iurium cessionis, possit Romæ per viam contractus se submittere jurisdictioni Auditoris Camerae Apostol. in cuius Tribunali contraxit, & se obligavit de solvenda ibi pensione?

Q U Æ S T I O I V.

- 1 *D. Gabriel Pereira de Castro laudatur.*
- 2 *Princeps supremus potest inhibere suis subditis, ne alieni Principis jurisdictioni subjiciantur.*
- 3 *Barones possunt suis inhibere vassallis ne suam in alium jurisdictionem prorogent.*
- 4 *Clericus Lusitanus potest Roma in actu resignationis contrahendo se submittere jurisdictioni Auditoris Camerae de solvenda ibi pensione.*
- 5 *D. Petri Barbosa doctrina in terminis refertur.*
- 6 *Prorogatio necessaria fit de consensu, & voluntate contrahentes; sed auctoritate legis, qua illam inducit.*
- 7 *Lege permittente, & inducente quod fit, dicitur iuste, & bene fieri.*
- 8 *Papa non potest vocari Princeps alienus, sed proprius omnium, & maximè Clericorum.*
- 9 *Papa cum habeat pro Diocesi totum orbem, crucem ubique terrarum ante se defert.*
- 10 *Papa semper, & ubique pallio utitur.*
- 11 *Roma est patria communis omnium.*
- 12 *Auditor Camerae omnibus contrahentibus in forma Camerae est Judex competens.*
- 13 *Clericus non potest opponere Auditori Camerae exceptionem incompetentiæ fori.*
- 14 *Laicus non potest de jure Lusitano prorogare jurisdictionem Judicis Ecclesiastici.*
- 15 *Judex loci contractus potest cognoscere de illius adimplemento inter contrahentes, ac si fuissent verè, & realiter sui subditi.*
- 16 *Pro responsione objectionum ad alium locum se remittit Auctor.*

1 **D** OCTOR Gabriel Pereira de Castro, Senator Regius meritiſſimus, vir in omni scientiarum genere apprime verſatus, in ſuo tract. 2 de manu Regia, part. 2. c. 35. n. 2. plures rationes congerit, quibus ſupremus Princeps innixus poteſt ſuis ſubditis jubere ne alieni Principis jurisdictioni ſe ſubjiciant: ejus autem verba ſunt, quæ ſequuntur: *Consideratur enim in tali prorogatione ipſius Principis præjudicium, dum ſui ſubditi alterius Imperio ſe ſubmittunt, ex quo Corona Regia per indirectum poteſt præjudicium gigni, dum tales ſubditi alienum Regem adeunt pro juſtitia conſequenda, quod in dedecus Regis naturalis redundat, qui ſubditis juſ reddere tenetur: & patrimonium civium exhaurirentur dum ad lites proſequendas aliena Tribunalia frequentarent; & inſuper eſſet occaſio, ut ſubditi Regibus obſequium aliquando denegarent contra Reges vicinos, apud quos eorum negotia penderent indeciſa: quare ut iis, & aliis, quæ conſiderari poſſunt, occurratur, juſtiſſimè intro-*

ductum eſt ne exteri Principis jurisdictionis prorogari poſſit, &c.

Ex quibus rationibus colligitur, poſſe Barones ſuis inhibere vassallis ne ſuam in alium jurisdictionem prorogent, ut ex Affl. & Octavian. Frecc. & aliis tradit D. Barbosa ad l. 1. art. 3. n. 145. ff. de judic. imò id eiſdem prohiberi vassallis tenent Affl. in cap. Imperialem, §. præterea, n. 24. & 25. de prohib. feudi alienat. per Federic. Abbas in capite ex transmiſſa, notab. 1. de foro compet. Capic. deciſ. 9. n. 15. Otalor. de nobilit. part. 3. c. 9. n. 13. Sesse de inhibic. c. 9. §. 3. n. 3. quo fundamento exiſtimavit B. non poſſe Romæ in actu resignationis, ſeu iurium cessionis hujusmodi per viam contractus ſe ſubmittere jurisdictioni Auditoris Camerae, in cuius Tribunali contraxit, in Regis naturalis, & proprii Ordinarii præjudicium.

His tamen non obſtantibus, in principali quæſt. 4 tione pars affirmativa eſt tenenda, videlicet poſſe Clericum Luſitanum Romæ in actu resignationis contrahendo ſe ſubmittere jurisdictioni Auditoris Camerae Apoſt. de ſolvenda ibi pensione, quia prorogatio jurisdictionis alieni Judicis, vigore contractus facta eſt conſequentiva neceſſaria, & acceſſoria ipſi contractui, & non voluntaria, quo caſu non intrat conſideratio D. Gabrielis Pereira, nec iſta hoc caſu prohibetur, ut in propriis terminis eleganter, ut ſolet, advertit D. Petr. Barbosa in d. l. 1. ff. de judic. art. 3. n. 172. his verbis: *Item valere poſſe (prorogationem ſcilicet) ſi contractus ſit celebratus extra Regnum; nam tunc valebit prorogatio facta in Judicem contractus, etſi in extraneo Regno jurisdictionem habeat.* Et ſic communiter obſervatur. Magis in noſtris terminis Mar. Cutell. in Codice legum Sicularum, ad l. Petri II. c. 6. not. 7. n. 6. cum ſequent. pag. 298. & 299.

Ratio hujus reſolutionis eſt, quia hæc prorogatio, quam diximus neceſſariam, non fit de conſenſu, & voluntate contrahentis, ſed auctoritate legis quæ illam inducit, ut per text. in c. dilectis, de foro comp. reſolvunt Ripa in d. c. 1. n. 68. de judic. Covarruv. prætic. c. 9. n. 5. verſ. Nonò. Lege enim permittente, & inducente quod fit, dicitur juſtè & benè fieri, l. ſi quis ſit fugitivus, §. apud Labeonem, ff. de adiliſio edicto, cap. quod dicam 14. q. 4.

Accedit, quia dictus B. ſe ſubmiſit jurisdictioni, 8 compulſioni, condemnationi, ſententiis, iuribus, & cenſuris, ac mero examini Domini noſtri Papæ, ipſiusque Camerarii, necnon Curia cauſarum Camerae Apoſtol. generalis Auditoris, &c. ut conſtat ex ejus obligatione, de qua in præmio, n. 16. Unde reſpectu omnium, & maximè Clericorum, non poteſt Papa vocari Princeps alienus, cum ſit Ordinarius Ordinariorum, & Episc. univerſalis Eccleſiæ, ac habeat pro Diocesi totum Orbem, ut ſuprà probavimus q. 3. n. 11. Ob quam rationem Crucem, ubique terrarum ante ſe defert, quam tamen Patriarchæ, & Metropolitanæ, ac Apoſtolice Sedis Legati in ſuis tantum provinciis ante ſe ferunt, cap. antiqua, de privileg. ubi in collect. num. 4. plures citavi Doctores. Hinc etiam Pallio, quo Patriarchis, & Archiepiscopis in ſolis Miſſarum ſolemniis, & in ſuis Eccleſiis dumtaxat uti licet, ſolus ſemper utitur, & ubique, cap. ad honorem, de auctoritate, & uſu Pallii, Henric. in ſumm. lib. 10. c. 31. in princ. Lotier. de re benefic. lib. 1. quaſt. 22. num. 20 & 21. Illuſtriſſim. D. Roderic. à Cunha in comment. ad cap. Pallium 6. n. 2. diſt. 100. Ego ipſe de jure eccleſiaſtico, lib. 1. cap. 2. n. 76. Nec etiam Roma poteſt dici 11 extranea, cum ſit communis omnium patria, gloſſa verb. contra, in c. ſin. de foro comp. Mandos. in reg. 20. Cancell.

Cancel quæst. 10. n. 2. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarch Sedum erect. c. 16. n. 26. cum aliis per me citatis infra q. 6. n. 57. Mar. Cutel. ubi supra, n. 10. ibi, Roma enim cunctorum diæcesis est, Pontifex vero summus omnium Pastor, c. cuncta per mundum q. 9. 3. &c. Sigismund. Scacc. de judic. lib. 1. c. 66. n. 24.

12 Unde fit, ut eandem potestatem respectu Clericorum habeant Papæ officiales, & vicem ejus gerentes in Romana Curia, & maximè ubi adest obligatio Cameralis, prout in casu nostro, quia tunc Auditor Cameræ omnibus taliter contrahentibus, & maximè Clericis est Judex competens, ut benè resolvunt Massa *ad formam Camera quæst. 1. part. 2. n. 3. & 4. Vestr. in praxi, lib. 2. cap. 4. n. 4. & 6. Erasmi à Cochier. de jurisd. Ordin. in exemplis, p. 2. q. 46. n. 7. Rota decis. 5. 2. n. 1. part. 1. recent.* Et ideo Clericus non potest illi opponere exceptionem incompetentiæ fori, ut benè notant Mandoz. *de inhib. q. 93. n. 6. Surd. cons. 280. num. 13. Zach. de obligat. Camerali, q. 7. num. 3. nam obligatus in forma Cameræ potest ubique conveniri. Vestr. in praxi lib. 2. cap. 4. num. 4. in fine, & seq. Thesaur. decis. 26. sub n. 13. vers. Sed alia additur clausula, Marc. Anton. de Amatis decis. 81. n. 2. Rota apud Zach. post tract. de obligat. Camer. decis. 78. num. 6. optimè Sard. cons. 280. n. 12. in fine, vol. 2. ibi: Sed quia ipse D. Forestus obligavit se, & sua in forma Camerali pro solutione dictorum aureorum quadraginta mille, cujus obligationis vigore conveniri potest coram quocunque Judice, & in quocunque foro, quia obligatio Cameralis inter alia continet renunciationem fori, proindeque sic obligatus potest ubique locorum conveniri, &c.*

13 Qua sententia retenta non obstant Doctores, quos supra citavi n. 2. & 3. quia non loquuntur de Clericis, sed de vassallis laicis, & subditis Principum secularium, & ita intelliguntur secundum jura quæ allegant; nam Lusitani nostri ad sui intenti comprobationem adducunt *Ordin. Regiam lib. 2. tit. 1. §. 4. quæ jubet non posse laicum prorogare jurisdictionem Judicis Ecclesiastici, & sic illam interpretatur D. Gabriel Pereira de manu regia, part. 1. c. 9. n. 13. ibi: Illa lex regia (scilicet in d. §. 14.) procedit inter laicos, qui alios seculares vocant ad judicium Ecclesiæ. Castellani verò fundantur in simili, l. 3. tit. 1. lib. 3. Ordin. quæ idem statuit, & ad eundem tendit effectum.*

14 Hæc post primam, & secundam hujus tract. impressionem optimè consideravit D. Mar. Cutell. in *Cod. leg. Sicul. ad l. Petri II. c. 6. not. 7. n. 11. & 12. pag. 299. ibi: Nam quod spectat ad præjudicium secularium Principum, videtur absolutum in considerationem non venire, ubi de personis Ecclesiastici Ordinis agatur, illi namque, ut ex Bart. probavimus, in contrav. 3. n. 46. adeò plenam proprii status mutationem assequuntur, ut Ordinibus suffulti, jam non pristini territorii sint, ac si originis, & domicilii, quoad judicialia, forum mutassent. Quamobrem quod Pereira præmissis tract. p. 2. c. 35. n. 2. concludit, ne possint subditi alienum Regem, ut sibi jus dicat, eligere, ex rationibus, quas sapienter conduxit, extraneum est ab eo, de quo quæritur, nam id Reges in suos subditos, quibus impetrant, jure optimo constituant, ut nos sæpius firmavimus supra nota 6. at quoad Clericos secus est; hi enim non alienum Regem, sed proprium Superiorem adeunt, qui Summus est Pontifex, cujus vices Auditor Cameræ sustinet in his, quæ ad Cameram spectant, quales sunt executiones hujusmodi instrumentorum, &c.*

15 Et in omni eventu illæ leges non loquuntur
Barbosa de Fensioib. Pars I.

quando prorogatio est necessaria, quæ per se fit ratione contractus, quia hoc casu potest Judex loci ubi celebratus fuit contractus, cognoscere de illius adimplemento inter contrahentes, ac si fuissent verè, & realiter sui subditi, & ab eodem loco oriundi, seu domiciliiarii, ita Marian. Socin. in d. c. dilecti, n. 23. de foro compet. & Panorm. in c. fin. n. 36. eod. tit. quos refert & sequitur D. Barbosa in l. heres absens, §. 1. n. 7. ff. de judic. benè Salgado de reg. protect. tom. 1. p. 2. c. 17. n. 6. junctis adductis infra q. 6. n. 28.

Non etiam obstat alia *Ordinatio Lusitana lib. 2. tit. 13. §. 1. ibi: Non impetren Juizes Apostolicos fora de nossos Reynos: quia de illius intellectu particulariter agendum est q. 6. n. 22. cum seq. Necnon de Brevi Julii III. latè agemus ibidem n. 31. cum seq. Ac de Concil. Trident. sess. 24. de reform. c. 20. eodem loco n. 2. cum seq. quæ jura mihi objiciant adversarii: sed non solum minimè probant eorum intentum, sed etiam, si benè expendantur, contrarium ex illis desumitur argumentum, ut ex adductis d. q. 6. apertè colligitur.*

Nec denique obstarent omnia ea, quæ ex adverso adducuntur ad mentem Pontificum impiè pervertendam, & illorum auctoritatem labefactandam, de quibus in præsentia agere justis de causis non convenit; esset enim facta per illum, qui à nemine judicatur syndicare, nulli enim licet dicere Principi cui-libet Superiorem non recognoscenti, Cur ita facis? juxta doctrinam Baldi in *prælud. feudorum, & in l. fin. C. sentent. rescind. non poss. & fuit dictum originale Specul. in tit. de legatis, §. nunc ostendendum, vers. 85. per text. in c. quamvis junct. gloss. ibi verbo Deo, de pœnit. dist. 1. c. in memoriam 19. dist. & in l. disputare C. de crimine sacrileg. ibi, disputare de principis judicio non oportet, sacrilegii enim instar est dubitare an is dignus sit, quem elegerit Imperator, quia ut inquit idem Bald. in cap. Ecclesia, col. pen. ut lite pend. cum Princeps sit causa causarum, non est de ejus potestate inquirendum, cum primæ causæ nullā sit causa; & illud quod primum est, aliud ante se habere non potest, junctis aliis, quæ ultra scribentes in eisdem juribus tradunt Anton. de Barrio in cap. 2. n. 68. de translat. Præl. Petr. Ravenna sing. 813. Gregor. Lopez per text. ibi, in l. 11. tit. 18. part. 3. Franc. de Curte inter consilia Murcianesi, consil. 10. num. 6. Michaël de Annon. in tract. de unitate ovilis, c. 23. n. 7. Ferdinand. Mendoza lib. 1. disp. de pactis, cap. 1. Modic. in §. Principum placita, dnb. 33. ex n. 2. Annæ. Robert. lib. 2. rerum judic. c. 11. Valenzuela in monit. contra Venetos part. 5. n. 146. In omnibus gratiosis, aut à jure positivo provenientius sola voluntas Principis pro justa habetur causa, ut per Gloss. & Bart. in l. relegati ff. de pœnis, cap. cum à nobis, in fine, de testibus, Abb. in cap. nisi speciali, de offic. deleg. Bald. in l. rescripta, n. 9. de precibus Imper. offer. & consil. 333. in princ. lib. 1. ubi ait quodlibet motivum, etiam leve, haberi pro justa causa, Alexand. consil. 2. n. 10. vol. 1. Jas. cons. 236 vol. 2. Paris. cons. 5. n. 125. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 10. Rodolphin. de potestate Principum, cap. 6. n. 203. & alii relati à Modic. ubi supra, n. 8. Valenzuela consil. 4. n. 122. pag. 44. Cornel. Tacit. lib. 6. annal. ibi: Non est nostrum astimare, Caesar quæ supra ceteros, & quibus de causis extollas. Tibi summum rerum judicium Diis dedere, nobis obsequi gloria relicta est. Unde in simili Virgilius lib. 2. *Aeneid.**

— Tuum ô Regina quid optes
Explorare labor, mihi jussa capeffere fas est.

Utrum Clericus Romæ pensionem solvere promittens per viam contractus, cum expressa proprii fori renunciatione, possit pro ejus solutione illic destinata, in propria, vel Procuratoris persona conveniri, quamvis ibi non inveniatur?

Q U Æ S T I O V.

- 1 Contractus ratione in aliquo loco celebrati acquirit contrahens forum in eo.
- 2 Cap. Romana 1. §. contrahentes, de foro comp. lib. 6. declarat posse quem in loco contractus conveniri, si ibi inveniatur.
- 3 Contractus in loco conveniri potest contrahens, etiamsi in eo non inveniatur, quando juravit ibi solvere, & renunciavit proprio foro.
- 4 D. Petri Barbosa elegans sententia refertur.
- 5 Idem de Clerico loquens tenet. [que.]
- 6 Renuntians proprio foro potest conveniri ubicunque.
- 7 Juramentum adstringit jurantem ad factum præcisum.
- 8 Contractus locus non dicitur ille in quo transmittuntur litera seu nuntius, sed ille in quo consensus conjunguntur.
- 9 Ordinatio Regia Lusitana lib. 3. tit. 6. §. 2. expenditur.
- 10 Contrahens in Regno extraneo ligatur statutis illius Regni, in quo contraxit.
- 11 Contractus semper regulatur secundum leges, & constitutiones loci, in quo celebratus fuit.
- 12 Quando tractatur de forma, & solemnitate actus extra proprium territorium gesti, non attenduntur statuta loci, à quo originem ducunt contrahentes, sed ubi contractus fuit celebratus.
- 13 Contractus ratione tenetur quis etiam extraneus præcisè servare solemnité, loci, in quo contraxit.
- 14 Auditor Camera potest procedere contra obligatum in suo criminali in forma Camera, etiam absentem per audientiam contradictarum.
- 15 Auditor Camera excommunicat absentem quoties virtute obligationis Cameralis procedit contra illum.
- 16 Romana Curia stylus facit jus.
- 17 Auditor Camera habet in mandatis amplissimam facultatem cognoscendi de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis.
- 18 Actiones omnes sunt introductæ à Jure Civili.
- 19 Obligationis Cameralis forma habet vim sententia.
- 20 Executivè proceditur contra debitores obligatos in forma Camera.
- 21 Obligatio Cameralis habet executionem paratam.
- 22 Contrahentes possunt facere, quod exinde nullus ordo judiciarius inter eos observetur.
- 23 Pactum, & conventio adhibendi omnimodam fidem ipsismet, & solis litigatoribus, valet.
- 24 Probatio tantum admittitur ad impediendam executionem alicujus instrumenti liquidi, si incontinenti fiat, & non alias.
- 25 Judex Ecclesiasticus obligationis Cameralis executor nullam vim facit exequendo, appellatione remota.
- 26 Obligatio Cameralis ex quibus componatur, eleganter ostenditur.
- 27 Obligatio Cameralis activè, & passivè transit in heredes obligantis, non autem obligati.
- 28 Fraus à promittente committitur, si ad diem, & locum constitutum non solverit.

- 29 Loci adjectione, & temporis certi constitutione solvere promittens, illius lapsu in mora est.
- 30 Dies interpellat pro homine, & constituit in mora.
- 31 D. Gabriel Pereira opinio reprobatur, & n. 32. cum seq.
- 33 Mandatum exequutivum, & declaratoria litera quomodo expediantur contra obligatum in forma Camera.
- 34 Non est de essentia judicii faciendi, quod personaliter vocetur debitor.
- 35 Ad breve Julii III. quo loco respondeatur, ostenditur. D. Gabr. Pereira non absolute reprobatur mandata & declaratorias liter. Audit Camera.
- 37 Rex primus Lusitania Regii tituli à Sede Apost. confirmationem obtinuit.
- 38 Rex Joannes II. sponte renunciavit juri retinendi Bullas.
- 39 Itali in Portugalia pensiones obtinent in proprio capite, non sic in aliis Hispaniarum partibus.
- 40 Regiam non amittunt potestatem Eccles cedentes.
- 41 Regni incrementa deficiunt ubi defectus considerari potest in debita reverentia, & subjectione Sedis Apostol.
- 42 Viam quam quisque sibi elegit, sequi debet.

CERTA, & indubitata est in jure nostro conclusio, quod ratione contractus in aliquo loco celebrati acquirit contrahens forum in eo: ita probat text. in cap. fin. de foro compet. l. heres absens, §. proinde, ff. de jud. l. 32. tit. 2. part. 2. ubi Gregor. Lopez verb. En aquella tierra, Gutierrez de jurament. confirmat. part. 3. cap. 16. à princip. Cardos. in praxi judicum, & advocat. verb. forus, numero 2. Cevall. commun. contra communes, quest. 151. latè Carleval. de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. quest. 4. à princ. pag. 85. cum seq. D. Barbosa in d. §. proinde, à princip. ubi eleganter resolvit hoc habere locum in quocunque contractu largè sumpto, quatenus significat conventionem, & non solum quando tractatur de obligatione principali, quæ resultat ex eodem contractu; sed etiam secundario ad peccenda damna, & interesse, provenientia ob non factam solutionem debito tempore. Quæ resolutio procedit etiam in pensionibus, cum propter consensum æquiparentur contractui, ut resolvunt G. g. de pensionibus, q. 99. n. 10. Achil. decis. 13. n. 8. de pensionib.

Hanc conclusionem declarat text. in cap. Romana 1. §. contrahentes, de foro compet. lib. 6. proinde, de re quando contrahens invenitur in loco, in quo contraxit. Paul. de Castro in d. l. heres absens, ff. de judic. n. 8. ibi, & hoc est generaliter verum, etiam de quolibet alio loco, ubi qui sortitur forum alia ratione quam domicilii, ut ita demum possit ibi conveniri, si ibi reperiatur: idem fieri repetit conf. 413. à n. 4. vers. & posito, vol. 2. Greg. Lopez l. 32. gloss. 5. tit. 2. part. 3. Lap. allegat. 10. n. 2. Anton. de Math. in tractat. de prorogat. jurisdict. n. 75. vers. Quæ omnia procedunt, tom. 3. tract. Doctor. part. 1. fol. 126. Bernard. reg. 642. Boer. decis. 114. n. 2. Aviles ad cap. 27. Prator. n. 16. Cephal. conf. 263. n. 9. & 10. vol. 2. Surd. conf. 168. num. 54. vol. 2. Wames. conf. 14. n. 3. cent. 1. Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. p. 3. §. 1. n. 3. Sigismond. Scacc. de judic. lib. 1. cap. 40. n. 6. & c. 101. num. 30. & de commerc. §. 2. gloss. 5. n. 208. & à num. 194. & de sentent. & re judic. gloss. 7. q. 3. limit. 4. n. 107. cum seq. & præcipue n. 110. 112. & 113. & sub num. 116. vers. secundus casus est, novissime Carleval. de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 4. n. 218. cum seq. pag. 110. in fine, & Joseph. Vela juris controversi in Hispan. Senat. tom. 1.

tom.1. differt. 26. in fine. Unde B. in Portugalia com-
morans allegat se non potuisse ab Auditore Cameræ
Romæ existente condemnari pro adimplemento
contractus coram eo gesti, & celebrati, ac proinde
mandata, & declinatorias literas per illum relaxa-
tas executionem non mereri.

Verum hæc dicti B. allegatio casui nostro appli-
cari non potest, sed in eo securè tenenda affirmativa
pars hujus quæstionis, videlicet dictum B. aliumve
Clericum Lusitanum contrahentem Romæ cum pa-
cto jurato solvenda ibi pensione, & respondendi
coram Auditore Cameræ, cum expressa proprii fori
renunciatione (ut in ejus obligatione) posse Romæ,
in loco scilicet contractus, conveniri, quamvis ibi
non inveniatur, juxta traditionem glossæ 2. in l.1. ff.
si quis in jus vocatus, quam celebratissimam dicit
Cov. pract. cap. 19. n. 5. in princ. Parlad. d. lib. 2. cap. fin.
part. 2. n. 2. cum seqq. Sigism. Scacc. de sentent. & re
judic. gloss. 7. q. 3. limit. 4. n. 116. cum seqq. Coler. de
processibus execut. part. 2. cap. 2. num. 50. Antonin. de
Amato resol. 33. n. 19. Gutierrez de jurament. confirmat.
p. 3. cap. 16. n. 4. & 5. Dec. in d. n. 65. de judic. & ibi
Alciat. n. 63. Alex. conf. 39. n. 4. lib. 7. quod expressa
lege Lusitanæ in fortioribus terminis cautum repe-
ritur lib. 3. tit. 6. §. 2. cujus verba infra referemus n. 9.

Optimè in his terminis idem resolvit D. Barbosa
in l.1. ff. de judic. art. 3. n. 214. ibi: [Quod adeò verum
est, in loco contractus conveniri posse, etiam si ibi
non inveniatur, dummodo in contractu illo proprio
foro renunciaverit, juxta traditionem Glossæ 2. in d.
l.1. sup. si quis in jus vocatus non ierit; nam cum
hæc renunciatio proprii fori conveniat ad corrobor-
ationem fori inducti per legem ut aliquid opere-
tur, habebit effectum supra relatum, etsi non accesserit
voluntas proprii Episcopi, &c.]

Expressius de Clerico loquens hoc ipsum tenet
idem D. Barbosa in l. hares absens, §. 1. n. 10. ff. de judic.
ibi: [Sed insistendum est, quia traditionem gloss. 2.
in d. l. 2. etiam locum habere in Clerico contrahente,
& renunciente proprio foro defendit Dec. hinc col. 1.
ad med. Roger. à Mora n. 43. Marian. in d. c. dilecti,
n. 30. de foro comp. & in c. 1. n. 68. de judic. &c.]

Pulchrè in nostris terminis Jacob. Gall. conf. 25.
ferè per tot. & præcipuè n. 8. cum seqq. ibi: Nam licet
Doctores in hoc differentiam constituent in foro
ratione rei sitæ, & contractus; tamen loquendo in
foro contractus cum renunciatione proprii fori, ut
in nostro casu, dicunt destinantem solutionem, vel
contrahentem in loco, posse conveniri etiam si ibi
non reperiatur: ita Rom. singul. 285. ubi ait, quod
licet regula sit, quod in contractibus non habeat
locum remissio, fallit tamen quando contrahens
renunciavit privilegio fori, & quando in loco con-
tractus litigare promisit. In utraque fallentia nos
versamur. D. Victoria renunciavit in amplissima for-
ma proprii foro, & domicilio; item etiam promisit
litigare coram Regni Tribunalibus.] Romani opi-
nionem communem testatur Covar. practicar. cap. 10.
vers. 10. Licet ipse exigat juramentum, quod nos
habemus: & quod stante ista renunciatione fori
proprii, & omnium legum, omnino teneatur contra-
hens respondere in loco contractus, dicit Cæpol.
caut. 70. quem sequitur Laurent. Tinn. in tract. cautelar.
caut. 93. Quia facta hujusmodi renunciatione
fori, non potest amplius declinare forum, Caravita
ritu Neapol. 166. n. 75. Marcel. Cala de modo articu-
landi, gloss. 1. §. 1. n. 61. & pulchrè Mandel. conf. 785.
n. 7. Hactenus Jacob. Gallus, &c.

Novè Carleval. de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 4.
n. 219. ibi: Sublimita primò dictam primam limi-
tationem principalem, ut absens possit conveniri in
Barbosa de Pensionib. Pars I.

loco contractus, & ad eum sit remittendus, cum se
submiserit Judici loci contractus, cum renunciatione
proprii fori. Ita sentit glossa in d. l. 1. ff. si quis in jus
vocatus non ierit, verbo pro non dato, quæ sublimi-
tatio celeberrima est apud Doctores, & quoniam est
in judiciis frequentissima, & approbata à lege nostri
Regni, videlicet l. 20. tit. 2. lib. 4. Recop. & c. Ripoll.
var. resol. tom. 1. cap. 1. de jurisdict. omn. judic. n. 404. ibi:
Contendi è contrario causam in prima instantia
posse evocari in Regia Audientia, motus ex eo, quod
aderant jura meam opinionem confirmantia, l. omnem
obligationem 20. ff. de judic. juncta glossa verbo oblige-
tur, & clariùs in authent. ut omnes obediant, §. hæc consi-
derantes, & ibi glossa verb. pecuniarum, ubi ratione
contractus statuit Imperator posse quem in loco con-
tractus conveniri, tum ex eo quod in dictæ venditio-
nis instrumento inter clausulas obligationum repe-
riebatur clausula, quod dictus Franc. Mare renunci-
verat suo proprio foro, ex qua renunciatione certum
est posse conveniri ubicunque, juxta doctrinam Barr.
in l. hares absens, n. 1. col. 1. de judic. Hanc sententiam
dicunt esse communem Marian. Socin. & Covar.
practicarum quæst. cap. 10. n. 5. Maxime ubi dicta re-
nunciatio vallata erat juramento, ex pluribus funda-
mentis traditis per Joan. Gutierrez. de juram. confirm.
part. 3. cap. 19. n. 5. Nam juramentum adstringit
jurantem ad factum præcisum, ex Gutierrez. d. cap. 16.
n. 6. vers. Mihi tamen placet declaratio, &c.]

Nec potest in dubium revocari Romam ubi con-
sensus præstitus, & obligatio facta fuit, locum esse
contractus celebrati, ac proinde in eo teneri respon-
dere dictum B. non verò in loco ubi fecit mandatum
procuræ in personam Antonii ejus fratris; mandans
enim non convenitur in loco, in quo mandatum
fuit executioni traditum, ut bene resolvunt D. Bar-
bosa in d. l. hares absens, §. Labeonem, n. 26. Sigismund.
Scaccia de commero. & cambiis, §. 11. gloss. 3. n. 212.
ibi: Explico, ut locus contractus non dicatur ille
ex quo transmittuntur literæ, seu nuncius, sed dica-
tur ille in quo consensus conjunguntur. Sic etiam
locus contractus intelligitur ille, in quo facta est
conventio, non autem in quo conscriptum est instru-
mentum, quia iste locus non est in consideratione.
Anton. Gabr. commun. lib. 6. tit. de consuet. concl. 2. n. 15.
Cardin. Mantica. de tacitis, & ambig. convent. lib. 14.
tit. 39. n. 25. Carleval. d. disp. 2. quæst. 5. n. 281. pag. 131.
ubi limitat nisi contractus fieret in scriptis.

Unde licet nonnulli existimaverint contrahentem
ligari statutis loci à quo originem ducit, & sic in
hoc casu negotium totum esse resolvendum secun-
dum leges Portugaliæ; nihilominus tamen si illæ
attendantur, benè probant intentum nostrum, &
resolutionem supra positam, ut patet lib. 1. tit. 6. §. 2.
ibi: E si algun privilegiado se obliga por escritura
publica, ou que tenha força de escritura publica, nos
casos em que se ella require à responder per alguna
razão ou via à pagar algua devida em certa villa
ou lugar, ou por ante certo, è declarado fuyz, podera
abi por ante el ser citado, è demandado posto que hy
naon seia achado sem embargo de qualquer privilegio
que em contrario tenha, &c. cujus meminit D. Barbo-
sa in d. l. hares absens, §. 1. n. 47. & Thom. Valasc. alleg.
juris tom. 1. alleg. 72. n. 2. ibi: Et circa contractus
factos per Lusitanos in aliis partibus extra Regnum
existentibus, jubentur observari dispositiones Juris
communis, Ordinationes, & consuetudines earum
partium, ubi instrumenta, & contractus celebrantur,
ut probatur in utraque Ord. §. 1. scilicet lib. 3. tit. 45.
& §. 9. &c.

Sed dicta Constitutione Portugaliæ etiam non
extante, vel contrarium statuente, de jure communi

est indubitatum, contrahentem in Regno extraneo ligari statutis illius Regni in quo contraxit, ex l. venditor, §. si constat, ff. communia pred. Jafred. Lanfranc. decis. 376. Camill. Borell. in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 43. de foro compet. n. 107. Brunor. à Sole in locis commun. verb. forensis, n. 5.

- x1** Semper enim contractus regulatur secundum leges, & constitutiones loci in quo celebratus fuit, l. si fundus, ubi Bart. ff. de evict. Gam. Lusit. decis. 174. n. 2. Ozasc. decis. 114. num. ult. Cardin. Mantica de tacitis, & ambig. conv. lib. 14. tit. 39. n. 34. Melch. Phœbos Lusitan. decis. 102. num. 7. part. 2. D. Gabriel Pereira Lusit. decis. 2. n. 8. ubi expressè ait, quod contractus factus à Lusitano extra Regnum, debet regulari secundum solemnitates loci, ubi celebratus fuit, quem refero in collect. ad cap. ult. n. 3. in fine, de foro compet.
- x2** Quia quando tractatur de forma, & solemnitate actus extra proprium territorium gesti, non attenduntur statuta loci, à quo originem ducunt contrahentes, sed ubi contractus fuit celebratus, Bec. conf. 62. n. 8. lib. 1. Surd. decis. 129. n. 16. & decis. 197.
- x3** per tot. Et idèd ratione contractus tenetur quis etiam extraneus præcisè servare solemnitates loci in quo contraxit, ad notata per Franc. Marc. Delphin. decis. 279. vol. 1. Joan. Cephal. conf. 171. n. 26. vol. 2. Camill. Borell. d. tit. 43. de foro comp. n. 109. Marc. Antonin. variarum resolut. lib. 2. resolut. fin. casu 28. eleganter Rota in Auximana fideicommissi, 4. Maii 1630. coram R. P. D. Merlino, ibi: [Et hinc etiam vidimus, quod si forensis testamentum faciat more Veneto, hoc est, minori numero testium quàm à jure sancitum fuerit, testamentum tamen sustinetur, & habet executionem etiam respectu bonorum extra Statum Venetum, & in quo jus commune, vel aliud municipale servatur,] ut per Bart. in l. cunctos populos, n. 36. & 37. C. de summa Trinit. Gabr. de testib. concl. 4. n. 1. Card. Mantica de conject. lib. 6. tit. 8. n. 14. Magdalen. de numero test. requis. p. 1. cap. 2. n. 86. & 87. & gerent. actum in loco, censetur tacitè se accommodasse ad contrahendum secundum statuta illius loci, cap. 1. ubi Anchar. & Innoc. de empt. & vendit. Aretin. conf. 11. n. 5. Alderan. Mascard. de stat. interp. concl. 6. n. 178. & illius loci solemnitates sat est servasse, Bald. in l. fin. ff. de jurisd. omni. jud. in repet. Lamberteng. de contract. gloss. 2. verb. mulierum, n. 43. in fine, Aretin. conf. 73. n. 6. cum seqq. Et tenetur etiam forensis servare solemnitates præscriptas à statuto loci, in quo contrahit. Bart. in d. l. cunctos populos, n. 25. Castr. n. 11. Purpur. n. 98. C. de sum. Trinit. Mascard. d. concl. 6. n. 22. cum seqq. &c.

Intellige in his, quæ spectant, & pertinent ad substantiam contractus, vel obligationis, quia tunc semper est attendendus locus contractus celebrati; secus in his, quæ pertinent ad ordinem judicii, quo casu inspicitur locus judicii, & non contractus, vel instrumenti confecti. Ita Roder. Xuar. in l. post rem judicatam, in declar. l. Regni, §. circa judicem, n. 14. Anton. Gom. l. 64. Tauri n. 8. Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. p. 1. §. 11. n. 13. Cancer. var. resolut. part. 2. o. 3. n. 19. post princ. Unde in executivis attenditur statutum loci ubi petitur executio, cum pertineant ad ordinem judicii, Avil. ad cap. 40. Prator. in gloss. donde se hizere, Roder. Xuar. d. §. circa judicem, n. 22. Borgnin. Cavalc. decis. 10. n. 31. p. 3. Cancer. d. c. 3. sub n. 10. vers. quoniam.

Prædictorum omnium illa videtur esse ratio, quam aliis in locis assignavimus, quod scilicet ratione contractus in alio Regno celebrati efficitur contrahens eo modo subditus Judicis loci illius in quo contraxit, quoad ipsum contractum, quo ipsi subditi sunt proprii originarii, seu domicilarii subditi, ut eleganter resolvunt D. Barbosa in d. l. hæres absens,

§. 1. n. 7. & Salgado de Regia protect. tom. 1. part. 2. cap. 17. n. 6.

In Curia autem Romana, in qua celebratus fuit 14 contractus, de quo agitur, nemo ignorat posse Auditorem Camerae procedere contra ibi obligatum, undecunque fuerit, etiam si eo loci ad sit privilegium ne quis extra fines Regni extrahatur ad alibi litigandum, ut viget in Regnis Germaniæ, Franciæ, & Siciliæ, ex quibus ad Rotam nullæ deferuntur causæ; adhuc enim Auditor Camerae pro exequendis Romæ editis contractibus genuinus, ac ordinarius jus dicens diceretur: ita D. Mar. Cutell. in suo Codice legum Sicularum, ad l. Petri II. cap. 6. not. 7. n. 13. in princ. pag. 300. & dicit ita quoad suos actus praticari his verbis: [Quo fit ut in Regno Siciliæ, in quo Rex noster pariter Sedis Apost. Legatus est, ac ex quo causæ nullatenus extrahuntur, in dies tamen sententiæ Auditoris Camerae per Ordinarios etiam contra absentes latae, vel contra res inibi sitas exequuntur, ut in causa exactionis pensionis contra hæredes Doctoris Flores favore Petri de Calvalhosa Lusitani, anno 1630. apud Archiepiscopum Parnormitanum ac ipsius Legatum Judicem servatum vidi, in quo judicio planum apud omnes fuit, absentem qui pensioni se addixerat, condemnari, ac censuris subijci potuisse, attento Romanæ Curiae more, citato absente per edictum, &c.] Potest enim absens per audientiam contradictarum vocari, prout refert Salust. Tiber. lib. 1. cap. 11. & censuit Rota in Romana seu Bracharenfi pecuniaria, 2. Decembris 1594. coram Orano, impressa per Zachariam de obligat. Camerali, cap. 115. n. 7. ubi cum Antonius Lopez Cantor Ecclesiæ Bracharensis esset obligatus in forma Camerae ad solvendam Romæ certam pecuniarum summam, & ob non solutionem factam, præcedente citatione per contradictas fuisset declaratus excommunicatus, ac de validitate excommunicationis ageretur, Rota tenuit pro ejus validitate, eo quod vigore obligationis Cameralis tribuatur Auditori Camerae facultas procedendi per audientiam contradictarum, absque eo quod dictus Cantor principalis semel personaliter, vel domi ad judicium vocaretur.

Et novissimè eadem Rota in Elborensi fructuum, 15 17. Novembris 1629. coram R. P. D. Queipo, tunc meritisimo Rotæ Auditore, nunc Valissoletano Præsidente, hoc idem censuit his verbis: [Cum Hieronymus de Gouvea Canonicus Elborensis, propter debita Romæ contracta sub obligatione Camerali ab Auditore Camerae excommunicaretur, & per affixionem cedulorum declaratus fuisset, & à Capitulo Elborensi ab ingressu Ecclesiæ, & à perceptione fructuum, & distributionum excluderetur, ad Collectorem Apostolicum Regni Portugaliæ recursus habuit, qui Auditori suo causam commisit, & ab eo dictus Hieronymus sententiam favorabilem reportavit, nempe condemnantem dictum Capitulum ad restitutionem prædictarum distributionum, & fructuum, ut latius in dicta sententia: à qua sententia dictum Capitulum Elborensense appellavit, & mihi commissa causa proposui dubium, an præfata sententia Auditoris dicti Collectoris esset confirmanda: & Domini negativè responderunt, tum propterea nullitatem, quia Collector Apostol. non est superior Auditor Camerae: tum propterea ejus injustitiam; nam de legitima excommunicatione dicti Hieron. apparet de stylo Curiae, quoties virtute obligationis Cameralis proceditur contra absentem, &c.] Quæ quidem decisio, & sententia ejus vigore lata, fuit ab eadem sacra Rota confirmata in alia Elborensi participationis fructuum, & distributionum, 14. Maii 1631. coram R. P. D. Ghyslerio: & reperiuntur impressæ apud

apud Franciscum Ripam in fine sui tractatus de simonia.

- 16 Prædictus Romanæ Curia stylus, qui facit Jus, cap. ex litteris, de consis. Cald. Pereira qq. forens. lib. 2. q. 38. n. 2. Nicol Garcia de benef. part. 1. cap. 5. n. 23. & 87. lege, & ratione fundatur.
- 17 Lege, quia Auditor Camerae habet in mandatis amplissimam hanc facultatem à Summis Pontificibus concessam, & principaliter à Paulo V. in sua constitut. 28. aliàs 20. Bullarii novi, incip. Eximia, §. 2. & 20. sub datum Roma apud sanctum Marcum, Kalendar. Octobris 1606. Nec mirum, quia cum omnes actiones introductæ sint à lege civili, l. 2. §. deinde, & §. exactis, ff. de origine juris, proindeque sint positæ in mera, & absoluta potestate Principis, l. ult. C. si contra Jus, vel util. publ. in illis denegandis, vel concedendis sufficit sola ejusdem Principis voluntas cum generali clausula derogatoria obstantiarum, Doctores in l. cum heredes 23. in princip. ff. de acquirend. possess. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 40. n. 224. cujus quidem voluntatis satis est nobis constare, siquidem de ejus potestate non licet dubitare. Felin. in cap. quia in Ecclesiarum, num. 60. & seq. de constitut. Alexand. consil. 92. n. 35. libro 6. ne videamur aliàs supremi Principis potestatem in dubium revocare, de qua haud disputare licet, Gozadin cons. 92. n. 17. Duen. reg. 43. fallent. 5. Beroi. cons. 367. num. 8. & cons. 393. n. 5. Bec. cons. 56. n. 53. vol. 1.
- 19 Ratione pariter fundatur prædictus stylus, quia efficacia, & prærogativa obligationis Cameralis, & modus procedendi in illa, tota consistunt in ejus forma, quæ habet vim sententiæ, Anton. Fab. ad lib. 7. Codicis, tit. 26. de appellat. definit. 33. n. 9. quem refert Lotter. d. lib. 1. quæst. 40. n. 249. D. Gabriel Pereira de manu Regia, part. 1. cap. 9. n. 6. Sesse Aragon. decis. 40. n. 3. Et continet judicalem confessionem, Vestr. in praxi Rom. Cur. lib. 7. cap. 3. sub n. 17. Marches. de commiss. part. 1. §. 1. n. 44. pag. 696. Et idè contra debitores obligatos in forma Camerae proceditur executivè, Cevall. de cognit. per viam violentia, part. 1. quæst. 135. n. 1. Mantica. decis. 240. n. 1. D. Gabriel Pereira d. cap. 8. num. 6. Rota decis. 126. n. 1. part. 1. recentissim. Et sic sine libello, Marant. de ordine judic. part. 4. dist. 9. num. 4. Roman. consil. 142. n. 1. Rot. in Firmana pensionis, 23. Januar. 1627. coram R. P. D. Duran. etiam quod in instrumento non adsit obligatio Cameralis, Galef. de obligat. Camer. 3. part. quæst. 4. in fine, Thesaur. decis. 26. n. 6. Rot. decis. 601. n. 2. part. 1. recentiss. Obligatio enim Cameralis habet executionem paratam, Gabr. cons. 67. n. 17. lib. 1. Galef. ad formam obligat. Cameral. part. 1. quæst. 20. num. 11. & 18. Rot. decis. 608. n. 4. & decis. 585. n. 1. part. 1. recentiss. & apud Zach. decis. 12. num. 1. & decis. 70. tom. 2. & decis. 98. n. 1. & decis. 118. n. 5. & decis. 155. n. 1. Maxime interveniente consensu, & voluntate contrahentium, qui possunt inter se concordiam facere, quod exinde nullus ordo judicarius inter ipsos observetur, juxta doctrinam glossæ verb. illustrum, propè fin. in cap. fin. de sentent. & re judic. lib. 6. & Abb. in cap. de causis, n. 8. de offie. deleg. junctis
- 23 traditis per Valasc. tom. 2. consult. 173. n. 5. Et valet pactum, & conventio adhibendi omnimodam fidem ipsismet, & solis litigatoribus, ut per Cov. lib. 2. variat. cap. 13. n. 2. Anguian. de legibus lib. 3. controuers. 8. n. 4.
- 24 Non debet igitur B. hoc amarè ferre, nec conqueri, quod executivè procedatur contra ipsum, tum ex dictis, tum etiam, quia idem ferè observatur in Regno Portugaliæ, dum per assignationem decendii proceditur ad debiti exactionem, quando petitur vigore instrumenti, aut chirographi liquidi, Barbosa de Pensionib. Pars I.

& in illo termino debet obligatus probare perfectè exceptiones oppositas contra instrumentum debiti, quo elapso si illæ contineant materiam relevantem, sed probari intra illud tempus non potuerunt, Judex condemnabit debitorem, & exceptiones oppositas admittet; sententiam tamen præfatam executioni mandabit, appellatione quacunque non obstante, ut est dispositum in Ord. Regia, lib. 3. tit. 25. in princ. & §. 1. Qui terminus decem dierum habitus fuit pro brevi, ita ut probatio intra illum facta dici possit incontinenti fieri, quæ tantum admittitur ad impediendam executionem alicujus instrumenti liquidi, & Cameralis obligationis, seu guarentigiæ, Rebuff. ad leges Gallia, tit. de litteris obligat. art. 1. gloss. 9. n. 18. Reinoso observat. 45. n. 49. Licet circumscripto speciali jure illius Regni non esset dicenda incontinenti facta probatio; nisi habeatur instrumentum præ manibus, illudque offeratur, & ostendatur sine alia dilatione, Dec. cons. 424. vol. 2. Tiraquell. in l. si unquam, verb. libertis, n. 15. & de retractu lign. §. 2. gloss. 1. ex n. 20. Reinoso d. observat. 45. n. 13.

Hinc fit Judicem Ecclesiasticum obligationis 25 Cameralis executorem nullam vim facere exequendo appellatione remota, ut benè resolvit Cevall. de cognitione per viam violentia, part. 1. quæst. 135. ibi: [Quia licet obligatio Cameralis non habeat para- 26 tam executionem vigore alicujus statuti, vel consuetudinis, exequitur tamen obligatio, quia componitur ex materia quæ de Jure Civili est exclusiva appellationis. Primò componitur ex confessione judiciali debitoris, & deinde ex præcepto facto contra ipsum debitorem confessum. Secundò componitur ex susceptione præcepti ad solvendum. Tertio, ex susceptione censuratum, & mandati executivi, unde sic obligatur habetur ac si esset judicialiter confessus, vel de debito constaret per rem judicatam, ut tradit Hieronym. Gabr. cons. 67. n. 8. lib. 1. Quarto componitur ex pacto, & expressa renunciatione, qua debitor jurejurando promittit, & renunciat appellationi, & juri appellandi, quod pactum excludit appellationem, ut docet Paul. de Castro in l. post rem judicatam, n. 2. ff. de re judic. Ex quibus constat, Judicem executorem non facere vim exequendo appellatione remota, &c.]

Ex dictis etiam colligitur, nullam vim fieri, si 27 non vocetur obligatus in forma Camerae, nec personaliter citetur, cum non possit sine fraude manifesta suæ obligationis ignorantiam allegare, quia licet activè, & passivè transeat in hæredes obligantis, non idè transit in hæredes obligati, ut censuit Rot. decis. 647. n. 1. part. 2. recentissim. Fraus siquidem 28 à promittente committitur, si ad diem, & locum constitutum non solverit, & soluturus debitam quantitatem non acceperit, idcirco præsens judicatur, ut ille qui dolo desit possidere, l. is qui dolo, l. fin. autem, §. 1. ff. de rei vend. Duen. reg. 514. fall. 15. Cov. præst. cap. 20. n. 5. vers. Decimotertiò, Franc. Molin. de brachio Regio, cap. 32. n. 2. Nam loci adjectione, & 29 temporis certi constitutione solvere promittens, illius lapsu in mora est, l. magnam, C. de contrah. & commit. stipul. Port. commun. lib. 3. reg. 23. Rot. Genuens. decis. 150. n. 1. Dies enim interpellat pro homine, & 30 constituit debitorem in mora, d. l. magnam, cap. poruit, in fine, de locato, Sord. de aliment. tit. 1. quæst. 42. à n. 125. & decis. 57. n. 7. Masc. de probat. concl. 1066. n. 19. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 579. n. 12.

Ex quibus omnibus, & aliis quæstione præcedenti adductis apertè convincitur opinio D. Gabrielis Pereira, viri aliàs doctissimi in tract. de manu Regia, part. 1. cap. 9. n. 10. cum seqq. dum probare inten-

die vim fieri Clerico, qui cum esset in Lusitania, excommunicatus fuit Romæ ob non solutionem pensionis, ex eo solum, quia reperiebatur in forma Camere obligatus, & in hanc prorupit sententiam. [Hæc quidem attento jure procedunt, & propius ad nostras leges Regias accedendo, adhuc ultimus labor superest circa casum, qui quotidie in manibus Senatorum incidit, quando prohibita Camerali obligatione pro pensione Romæ solvenda, Clericus qui in hoc Regno est, excommunicatur, quod tempore statuto non solverit, an à tali executore pateat querela ad Regem, quando nulla ex his causis opponatur, quas diximus executionem suspendere. Et primò excommunicationi obstat, quod Clericus in eo casu prorogat jurisdictionem alieni Judicis, quod fieri non potest sine proprii Episcopi consensu, *c. significasti, de foro compet.* adeo ut nec laicus in casibus mixti fori præjudicare prorogando queat proprio Episcopo, ut communiter receptum est contra distinctionem Butrii. Deinde dubitari potest, an valeat pactum, quod à Judice etiam competenti possit sic obligatus excommunicari, non præcedente monitione, citatione, & contumacia, &c.]

32 Sed vir iste doctissimus hallucinatus est, ad suamque sententiam comprobendam tria adducit fundamenta, quæ in jure non subsistunt, à veritateque penitus aliena sunt: in primis ait hoc casu Clericum prorogare jurisdictionem Judicis alieni sine consensu proprii Episcopi, quod existimat in his terminis non esse licitum, per *cap. significasti, de foro compet.* Sed hoc fundamentum non applicatur prorogationi hujusmodi, de qua agimus, ex latè adductis suprà *quæst. 3. per totam.*

33 Secundò, suam quoque fundat opinionem in eo, quod sic obligatus excommunicatur, nulla præcedente monitione, citatione, & contumacia, & sic concludit. [Hoc casu ab initio suscipitur obligatio cum illa censura, & amplius non citatur debitor, ut constituatur in contumacia, neque ad videndum se excommunicari, quo casu nemo ambigit obstare *cap. Romana, de appellat. in 6.* quod patitur pro futura culpa quem excommunicari posse.]

At dictum hoc non consistit in facto, imò evidente contradicit stylo Romanæ Curia, quia quando agitur de exigendo debito sub obligatione Camerali contracto, aut pro illo relaxantur declaratoriarum literarum, praxis & stylus illius Curia habet ut citationes fiant in judicio contradictarum, ibi principali, aut ejus legitimo Procuratore non existente: & sic impeditur mandatum executivum contra debitorem, quod consignatur ministris justitiæ ad faciendam executionem personalem, seu realem in bonis condemnati, quatenus eo in loco reperiantur; & relatione per eum facta in scriptis, quatenus ibi nulla bona inveniri potuerint, nec personalis executio fieri potuit, tunc præviis aliis tribus citationibus per contradictas diversis temporibus factis loco monitionis Canonica, prima pro prima, secunda pro secunda, & tertia pro tertia, debitor in Juris subsidium excommunicatur, & ita proceditur in his excommunicationibus decernendis, ut attestatur Marchesius, *de commiss. p. 1. pag. 803. n. 154. in ult. impress.* Unde infertur, omnia fuisse ritè, & rectè gesta, non autem nulliter, & invalidè, ut ex adverso gratis dicitur: nec est de facili credendum in Romana Curia, & in Tribunali Auditoris Camere Apostolice, & coram summo Ecclesiæ Pastore, eoque approbante, & mandante, in hujusmodi excommunicationum promulgatione, & relaxatione, quæ quotidie ibi fiunt errari, posse, aut hoc asserto errore, tanto tempore perseverari, quod non est dicendum à Christiano homine.

Concludendum igitur, prorsus à veritate alienum 34 esse dicere, quod in casu obligationis Cameralis faciendæ excommunicatio decernitur sine alia citatione, ut vidimus: nec est de essentia judicii, quod personaliter vocetur debitor, seu audiat, quando contrahentes inter se conveniunt, quod nullus inter eos observeretur judicialis ordo, ut suprà probavimus *n. 22. & 23.* nec est insolitum pacisci hac de re, imò in nostra Lusitana tritum, & vulgare apud omnes existit, ut colligitur ex adductis à Valasco. *consult. 144. n. 1.* ibi: [In causa D. P. de multis fuit dubitatum, & primò de illo, quod fit quotidie; obligat enim se debitor, si non solverit in tempore limitato, quod possit pro eo citari Titius, & Gon, publicus tabellio hujus civitatis, an valeat talis obligatio? & non est dubium quod sic; nam præterquam quod hoc ubique praxis admittit, quæ est optima legum interpretes, & talis citatio reputatur legitima; probatur etiam jure, quia videtur ad hoc constitutus procurator, qui indubitanter potest citari tali casu, ex scriptis per Bart. in *l. solent, ff. de aliment. & cib. legat. Alex. in l. eum qui res, C. de procurator. col. 1.* Ubi omnes pro constanti ponunt, quod prima citatio causæ potest incipere à Procuratore, & non est omnino necesse dominum citari, & hæc est magis communis conclusio secundum] Jaf. ibi, col. 2. & c. refert & inducit ad materiam D. Mar. Curell. in *C. legum Sicular. ad leges Petri II. noi 7. n. 16. pag. 300.*

Tertiò idem D. Gabriel Pereira suam comprobat 35 sententiam quodam Breve Julii III. quod ponderans *cap. 9. n. 13.* sic ait: [Quia satisfit, quod in hoc Regno est quoddam Breve Julii III. quo Regibus hujus Regni indultum est à Sede Apostolice, ne causæ à Regni finibus extrahantur, ut à Judicibus exteris judicentur; unde cum originarius hujus Regni vel personaliter, vel Procuratore constituto se obligat in forma Camere, nunquam jus Principis lædi potest, ut subditum etiam invitum defendat, & tueatur:] de quo tamen in præsentiarum agere non intendimus, quia de ejus intellectu ex professo tractabimus *quæst. 6. n. 31. cum seqq.* His potissimum fundamentis motus Vir ille aliàs doctissimus, & Regius Senator, sententias non semel pro hac parte protulit, cum fuerit hujus opinionis primus auctor, & acerrimus defensor; unde illi in his materiis fides habenda non est, sicut benè resolvit Janus Langleius in *semestria Juris, lib. 5. cap. 5. fol. mihi 247.* ibi, [Judici soli de his, quæ ipse gesserit, vel quæ gesta coram eo sint, fidem adhibendam non esse, maxime si quicquam dicat quod ad tuendam sententiam suam, à qua provocatum fuerit, pertinere videatur. Non enim justum est de his, quæ ad laudem, vel opprobrium judicis spectant, fidem ei haberi. Nam, & ut verè Imbertus scribit, pro vindicanda contumelia ob suspicionis causas sibi illata, fortè adversus ejurantem malè affectus aliquis in ejus perniciem affirmare posset; unde æquius videtur, nihil illi suæ assertioni fidem haberi, &c.]

Quare cognoscens idem D. Gabriel Pereira prædicta tria fundamenta non subsistere, cœpit de sua 36 opinione dubitare, licet in ea comprobanda multum insuadaverit; & idè noluit absolute firmare, semper, & in omni casu mandata, & declaratorias Romæ relaxatas vigore obligationis Cameralis, in partibus minimè esse exequendas, sed totum Judicis arbitrio relinquendum existimavit, dum eodem *c. 9. n. 13.* ita concludit. [Quare hæc omnia prudentis Judicis arbitrio relinquenda sunt, ut æstimatedis circumstantiis loci, temporis, personarum, & causæ, subveniendum parti decernat, vel non, &c.]

Cujus quidem prudentis Judicis arbitrium mihi justè petenti non esse denegandum, plures rationes 37 suadebant

suadebant, quæ virum prudentem, & quamquam doctissimum hominem, monere poterant: nec aliquod præjudicium Regiæ Coronæ illatum considerari potest, dum propter auctoritatem literarum Apostol. & viam executivam mandata illa ritè, & rectè relaxata debita executioni demandantur, nec id cuiquam displicuisse præsumendum est, cum semper Hispaniarum Reges tanquam obedientissimi filii ipsam Sedem Apost. ejusque mandata pluris fecerint, & maxime coluerint. Quod probavit primus Lusitanæ Rex D. Alphonsus Enriquez, qui populi sui electione justè in Regem creatus, noluit Regio uti titulo, nisi ab Apostolica Sede illius confirmationem obtineret, nec ob id Regnum illud eidem Sedi Apostol. feudatarium permanfit, ut latè ostendimus de officio, & potest. Episcopi, p. 3. tit. 3. cap. 2. n. 56. cum seqq.

38 Rex Joannes hujus nominis secundus, prætendens sibi competere jus retinendi Bullas Apost. in Regio consilio, sponte illi renunciavit, ut attestatur D. Gabriel Pereira de manu Regia, part. 1. in concordia is Regis Joannis I. pag. 227. n. 258. in fine, referens Resendium in Chronica ejusdem Regis Joannis II. cap. 65. in fine, qui ita historiam refert. *Costumava-se antigamente nestes Reynos, que todos los Breves, è rescriptos, letras, è bullas, que de Roma viessem, naon se fizesse por ellas obra alguna, sem primere serem vistas, è examinadas per lo Chanceller mayor, è as que achava serem verdadeiras, è directamente expedidas, dava licença que se publicassem, è se darem a execuçon, è isto era con saom è bom respeito, por se escuzarem falsidades, com que as partes naon recebessem enganosamente perda è dano, como muitas vezes se vio, naon se avia de obedecer nestes Reynos se naon ao Padre Santo de Roma E ao Papa Innocentio Octavo com o Collegio dos Cardeaes por lhe paracer isto causa gravada è algum tanto desobediente, è quebra de sua authoridade, no anno de 87 mandaraon requerer a el Rey que naon usasse mas de tal costume. E el Rey por lhes obedecer como Catholico Principe, èco mprazer em todo, è fez assy como lho mandaraon pedir, de que o Papa, è Cardeaes ouveram muito parezer, è muito contentamento, è com muitos louvores del Rey lho mandaraon muito aguardecer, è depois para que sempre se fez assy.* Et Regum chronicis plenam adhiberi fidem, constat ex l. unic. in princ. & §. 1. ubi notat Bald. n. 2. ff. de offic. Quæstor. gloss. verb. trapezitas, in cap. 1. 23 dist. & verb. magis, in c. inter dilectos, de fid. instrum. Joan. Lecirier. de primog. lib. 1. q. 12. n. 8. Mascard. de prob. concl. 287. n. 1. cum seqq. novissimè Joseph. Vela de jure controuv. in Hispanensi Senat. dissert. 4. n. 14. Valenz. conf. 201. n. 22. O! mira piissimi Regis in Sedem Apostolicam devotio, & humilis obedientia, in quo sanè tantus ille Rex imitatus est Carolum Magnum simili devotione præditum, qui cum obtinisset privilegium ab Adriano I. eligendi Summum Pontificem, & eandem Sedem gubernandi, ut habetur in cap. Hadrianus, 63. dist. illi sponte etiam cessit, & à se penitus abdicavit, sicut referunt Doctores per me citati in collect. ad illum text. n. 6. & 7.

39 Hujus summæ nostrorum Regum pietatis, & devotionis in Sedem Apost. testimonium nobis præbet consuetudo illa hucusque observata, qua Itali in Portugallia pensiones obtinent, & Bullas Apost. sub proprio nomine de illis expedire faciunt, cum id in aliis Hispaniæ Regnis minimè eis liceat, ut attestatur D. Gabriel Pereira d. tractat. de manu Regia, part. 2. cap. 64. n. 41. his verbis: [Et ex stylo totius Hispaniæ est, quod exteri in ea pensiones non habeant, & ipsi in capite cujusdam Hispani eas constituunt, à cujus manu pensiones percipiunt, in quo

quidem & fraus versatur. Meminit hujus styli Gonzal. gloss. 34. n. 119. At in hoc Regno de plano maximæ pensiones constituuntur Italis sine aliqua contradictione à Sede Apostolica, à qua maximis etiam indultis, & gratiis cumulantur, &c.]

Unde videmus invictissimis Regibus nostris tot 40 Regnorum Coronas devolutas esse, quia semper Apostolicam Sedem singulari quadam observantia, & mirabili devotione venerati sunt, nec de jurisdictione contendere cum illa unquam voluerunt, sed tanquam obedientis filii ejus mandata adimplere nunquam prætermiserunt; non enim Regiam amittunt auctoritatem Ecclesiæ cedentes, sed suam augment, & dilatant, ut longo discursu comprobant Boss. de signis Ecclesiæ, tom. 3. lib. 20. cap. 89. Cardin. Bellarmin. tom. 1. controuv. general. de Ecclesiæ Militante, lib. 4. cap. 18. Bonfud. in suo theatro politico, ubi ita eleganter: [Hac enim (scilicet Ecclesiastica libertatis observatione) Regnorum jurisdictio non infirmatur, sed confirmatur, Principatus dignitas non dejicitur, sed erigitur, imperii amplitudo non coarctatur, sed dilatatur, splendor Regius non obscuratur, sed illustratur.]

Per contrarium autem ubi in debita reverentia, 41 & subjectione ejusdem Sedis Apostol. defectus aliquando considerari potuerunt, Regnorum incrementa tunc deficere evidenter constitit, ut loquens de Hispania probat Francisc. Longus à Coriolano in Breviario chronologico, anno Domini 704. pag. mibi 208. ibi: Non alia major causa intercessisse excogitari potest, cum Regnum illud (Hispanum scilicet) Deus impiis Sarracenis tradiderit conculcandum, quàm defectio à Sede Apostol. non quidem in rebus Fidei, sed in jurisdictione, & temporalitate,] refert Illustriss. D. Roder. à Cunha in comment. ad text. in cap. si gens Anglorum, n. 5. dist. 56. Hinc Ludov. Viv. in opere reg. in 4 persecutione Ecclesiæ Romanæ, Imperatores, Reges, cæterosque Princeps, qui contra libertatem, & Ecclesiasticam auctoritatem insurrexerunt, aut contra Prælatos statuerunt, vel in hoc sæculo defecisse, vel diu infelicissimè vixisse affirmat, subdens nunquam alchymistam divitem, neque incantatorem bene morientem, neque Ecclesiæ rebellem bene prosperantem vidisse: quod etiam Platina in vita Clementis IV. dicit, prout eos refert Marches. de commissi. part. 3. de commissi. relaxat. jurament. ad effectum agendi, cap. 1. num. 74. & 75. pag. 196. in ult. impress.

Si verò meæ causæ circumstantiæ inspiciantur, 42 quis judicabit dictam B. favore aliquo, & Regia protectione dignum? quis dicet violentiam notoriam illi fieri, dum solvere compellitur pensionem, quam se soluturum promisit, & juravit? quis modum exigendi coram executore in Regno deputato condemnabit, cum licitus, & usitatus à multis retro annis fuerit: nec reprehensione dignus est stylus Romanæ Curiae, à qua mandata, sententiæ, & declaratoriæ literæ emanarunt, interveniente circa hoc dicti B. consensu, ejusque speciali obligatione, & id dictante universali praxi hucusque ab omnibus observata; & idè non potest conqueri, sed viam, quam sibi elegit, sequi debet, l. si mulier, §. fin. ff. quod metus causa, cap. quod semel, de reg. juris, lib. 6. cum vulgaribus citatis per me axiom. 225. n. 1. Eo maxime, quia notorietatem assertæ oppressionis, & violentiæ non probat, ut requirit Ordin. Regia lib. 1. tit. 9. §. 11. ibi: *Por em nam tomarom conhecimento de aggravaro que as partes titarem dos Juizes Ecclesiasticos nos casos de que o conhecimento lhes pertence, salvo quando se aggravaren de notoria oppresão, o força que se lhes faça.* Et resolvit D. Gabriel

*Perita d. part. 1. cap. 7. n. 11. ibi: Oportet oppressio-
nem, seu violentiam esse notoriam, & patentem,
quæ celari nequeat, aut effici dubia. Vide resoluta
ad eandem Ordin. quæst. 6. n. 22. cum seqq.*

Utrum obligans Clericum in prima instan-
tia respondere Romæ pro solutione pen-
sionis ibi facienda juxta formam obli-
gationis Cameralis eò loci celebratæ, &
Apostolica auctoritate confirmatæ, di-
catur contravenire dispositioni Conci-
lii Trid. & Ordinationibus ac privile-
giis Regibus nostris concessis?

Q U Æ S T I O VI.

- 1 Expenduntur plures rationes, ob quas inter Eccle-
siasticam, & secularem potestatem oriuntur
dissensiones.
- 2 Causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodoli-
bet pertinente, etiam si beneficiales sint, in pri-
ma instantia coram Ordinariis locorum dunta-
taxat cognosci debent.
- 3 Dictio, omnis, est universalis.
- 4 Dictio, quomodolibet, omnia continet, nullum-
que respicit casum.
- 5 Juri prima instantia à partibus in præjudicium
Ordinariorum renunciari non potest.
- 6 Rex Hispaniarum est protector, & defensor Con-
cilii Trid.
- 7 Dictio, omnis, aliquando restringit.
- 8 Sedis Apostolica auctoritas nihil est imminuta ex
decreto Concilii Trid. sess. 24. de reform. c. 20.
- 9 Auditor Camera causas omnes Camerali obliga-
tione firmatas, etiam in partibus existentes,
avocare potest.
- 10 Obligatus in forma Camera tenetur coram Audi-
tore ejusdem Camera in prima instantia citatus
respondere.
- 11 Auditori Camera expressè demandatur executio
obligationum Cameralium.
- 12 Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 20. non
sustulit modo legitimos, quibus quis ex juris dis-
positione forum sortitur.
- 13 Contractus, vel delicti commissi ratione potest quis
in prima instantia cognoscere, quamvis non sit
loci Ordinarius.
- 14 Ordinarii locorum non possunt se intromittere in
executione literarum Apost. in quibus dantur
executores.
- 15 Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 20. non
habet locum in causa, quæ fuit commissæ per
speciale rescriptum manu propria Sanctitatis
sue subscriptum.
- 16 Veritas examinata magis elucescit.
- 17 Ordin. lib. 1. tit. 9. §. 12. intelligitur.
- 18 Judicibus laicis integrum est defendere, ne Regia
usurpetur jurisdictio.
- 19 Violentia debet esse notoria, ut ratione illius secu-
laris Judex cognoscat de causis Ecclesiasticis.
- 20 Vim turbativam inducere videtur recusans solve-
re, vel debitum negans, & n. 21.
- 22 Ordin. lib. 2. tit. 13. §. 1. declaratur.
- 23 Auditor Camera procedit aliquando tanquam
Judex exequutor deputatus in Bullis pensionis.
- 24 Vel procedit tanquam Judex Ordinarius Curie
vigore obligationis Cameralis.
- 25 Auditor Camera quando procedat ordinaria juris-

dictione sibi à lege ratione officii concessa.

- 26 Attenditur quod principaliter agitur, non quod
incidenter.
- 27 Judex loci contractus potestatem acquirit ad cog-
noscendum inter ipsos contrahentes, tanquam si
essent sui subditi.
- 28 Fictio tantum valet in casu ficto, quanto veritas
in casu vero.
- 29 Judex loci contractus super contrahentes alterius
Regni jurisdictionem habet.
- 30 Lusitani debent observare Ordinationes alterius
Regni circa contractus in eo factos, sicut volunt
ut suis auctoritas præstetur, & veneratio.
- 31 Causa criminales, civiles, & mixta à Regni Por-
tugalia finibus non extrahuntur.
- 32 Breve Julii III. refertur.
- 33 Causis beneficalibus Regni Portugalia non possunt
impetrari Sacra Rota Auditores, secundum
unius sententiam.
- 34 Breve Julii III. evidenter loquitur de causis cri-
minalibus.
- 35 Proœmialia verba ostendunt, & declarant men-
tem concedentis.
- 36 Prefatio inducit causam finalem.
- 37 Dispositiva regulatur à proœmiali ratione.
- 38 Mens, & ratio statuentium præponderat verbis,
& attenditur magis quam dictum.
- 39 Dictio, talis, est præcedentium restrictiva, & est
repetitiva certa, & determinata qualitatis.
- 40 Dictio, hujusmodi, est relativa præcedentium.
- 41 Criminalis causa propriè dicitur quando principa-
liter agitur ad commodum publicum ex delicto
tantum.
- 42 Causa civilis criminaliter intentata est, quando
pro delicto principaliter agitur in judicio ad
commodum privatum.
- 43 Causa mixta dicitur ubi pœna partim parti, &
partim fisco venit applicanda.
- 45 Causarum civilium, & criminalium appellatione
non comprehenduntur.
- 46 Persona loquentis nunquam comprehenditur in
generali concessione vel sermone, sed semper
intelligitur excepta.
- 47 Ordin. lib. 2. tit. 2. in princ. refertur.
- 48 Rota cognoscit, & semper cognovit de causis bene-
ficialibus Portugalia.
- 49 Observantia subsequuta tollit omne dubium.
- 50 Dispositio qualibet declaratur per subsequentem
observantiam.
- 51 Privilegium quatenus declaratione indigeat, de-
claratur ab observantia subsequuta.
- 52 Dispensationis verba declarat observantia inter-
pretativa.
- 53 Observantia plurimum defertur in interpretandis
constitutionibus.
- 54 Contradictio dicitur ea, quæ fit de Jure.
- 55 Argumentum valet à delictis ad contractus.
- 56 Casus duo quando sunt equiparati, dispositum in
uno censetur quoque dispositum in alio.
- 57 Roma est patria communis.

GR A V I s est controversia inter Ecclesiasticos,
& seculares Judices Hispanos, an in execu-
tivis prima debeatur instantia Ordinario, & quan-
do censeatur Papa derogare dispositioni Concilii
Tridentini sess. 24. de reformat. cap. 20. & an habeat
locum in contractibus, delictis, executione litera-
rum Apostol. & in causis obligatione Camerali fir-
matis? At breviter omnia ferè tangendo in propo-
sita quæstione negativam probabo sententiam, par-
ticulariter examinans Concil. Trid. d. cap. 20. &
inducens

inducens aliquas Regni Portugaliæ Ordinationes, & privilegium Julii III. quæ ad contrarium probandum solent allegari, ut ita pateat quid in hac re juxta earundem Ordinationem formam tenendum, & judicandum sit, cum viderim nonnullos Judices aliter illas interpretantes, verum earum sensum, ac sanam Regum nostrorum eas concedentium intentionem pervertisse, Regni quietem perturbasse, dissensiones inter vassallos excitasse, ac plurimis scandalis exinde ortis ansam præbuisse. Sed spero modò, ut Rex noster Philippus IV. multis nominibus maximus, qui æqua lance omnium subditorum commodis studet, studio pacis, qua sublata leges, ac judicia subsistere non possunt, opportunum adhibeat remedium, quo civilia bella nonnunquam inter Magistratus sæculares, & ecclesiasticos Judices excitata extinguantur; concordia enim, ut ait Salust. in *Jugurtha*, *parvæ res crescunt, discordia maxime dilabuntur*, quia magnæ sunt concordia commoditates; illa namque radix atque otii est fundamentum, bonorum civium seminarium, quietis publicæ seges, almæque pacis alitrix, per quam Reges ipsi, eorumque Respublicæ diutissime conservantur, ut optimè ratiocinatur D. Mar. Cuiuslibet in *controversiis inter Siculos Inquisitores, ac Ordinarios Magistratus*, n. 184. Videamus nunc quid disponat Concil. Trident. d. cap. 20. quomodo intelligendum, & apud nostros observandum.

Ad Conc. Trid. sess. 24. de reform. cap. 20.

2. Causas omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoscendas statuit Concil. d. cap. 20. in princ. sub cuius dispositione omnes comprehendere causas, ejus
3. qua loquitur generalitas demonstrare videtur; nam dictio illa *omnes*, est universalis, & nihil excludit, ut in l. *Julianus*, & in l. *testatorem*, in princ. ff. de legat. l. 1. hoc articulo, ff. de hered. inst. Card. Tusch. præf. concl. tom. 2. lit. D, conclus. 397. n. 1. Greg. XV. decis. 315. n. 1. & alii per me citati de diction. usufreq. dist. 241. n. 1.
4. Tum etiam ex alia dictione, quomodolibet, quæ omnia continet, nullumque respuit casum, Francisc. Molin. de *Brachio seculari*, cap. 4. n. 48. & idem importat, quod quocumque modo, ad not. per Paris. conf. 56. n. 10. vol. 1. & conf. 58. n. 1. vol. 1. & conf. 142. n. 6. vol. 4. cum aliis per me citatis dist. 330. n. 1. ac proinde cum sit universalis, omnes ferè comprehendit causas, Cened. sing. 95. n. 3. Ego ipse d. dist. 330. sub n. 1.
5. Unde existimant nonnulli, coram Ordinariis in prima instantia omnes sine delectu causas esse cognoscendas, & juri hujusmodi primæ instantiæ renuntiari à partibus in præjudicium Ordinariorum non posse, benè resolvunt Suar. de Paz in *praxi*, tom. 2. præl. ult. n. 18. Ludov. à Saravia de *jurisdic. Adjunctor.* q. 7. n. 7. quos refero novissime in collect. ad d. cap. 20. Concilii Trid. n. 2.
6. Quare Rex noster invictissimus, uti protector, & defensor Concilii Tridentini, ex adductis per Suar. de Paz in *præf. tom. 2. præl. ult. n. 10.* Azeved. l. 2. vers. *Septimò, & consequenter*, tit. 6 lib. 1. recop. l. Ceval. commun. tom. 4. q. 897. n. 220. Narbona l. 39. gl. 2. à princ. & n. 14. tit. 4. & l. 81. gloss. unic. n. 3. tit. 5. lib. 2. Recop. in 2. part. P. Henriq. de *Pontificis clave*, lib. 2. c. 15. post princ. §. 1. in gloss. lit. D, & cap. 20. gloss. fin. Carras. in *interpret. aliquarum legum Regni*, cap. 9. §. 8. num. 18. Salgad. de *Regia protect.* p. 1. cap. 1. præl. 1. n. 73. potest cogere ad illius observantiam, pro qua D. Philippus II. Regia mandata expedivit, ut in universo Regno custodirentur decreta ejusdem S. Concilii, juxta

illius dispositionem in d. cap. 2. sess. 25. de reform. prout attestantur Herrera in *historia eisdem D. Philippi* l. 1. lib. 6. cap. 1. anno 1564. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 63. art. 19. Bobad. in *sua politica*, lib. 2. cap. 18. n. 194. Jacob. Valdes. de *dignitate Regum Regnorumque Hispania*, cap. 22. n. 5. quos novissime refero in collect. ad d. cap. 2. sess. 25. de reform. n. 2. & sic pro defensione contentorum in eo recursum legitimum interponi posse ad eundem Regem, firmiter Bobadil. d. cap. 18. n. 135. Flores de Mena var. lib. 1. quæst. 4. n. 35. Salgado d. tract. p. 2. cap. 17. n. 3. Ego ipse in collect. ad d. cap. 1. n. 3. quod verè est ipsius summæ pietatis, & maximæ in Sedem Apostolicam observantiæ.

Verum dispositio Concilii Trident. d. cap. 20. non est ita amplè extendenda propter universales dictiones, quas suprà ponderavimus, quin aliquando restringatur, vel ratione subjæctæ materiæ, vel quando ex tali extensione absurdum in jure resuleret, ut de dictione *omnis*, notant Cened. sing. 25. n. 4. & 5. & alii citati per me dist. 241. n. 19. & 20. Et demùm ex ipsius Summi Pontificis declarationibus, & Juris communis dispositione, ut numeris sequentibus demonstrabo.

Certum namque est decreto Concilii d. cap. 20. in vers. *ab his excipiuntur*, nihil imminuatam esse auctoritatem Sedis Apostolicæ, adeò ut omnes causas, quæ à principio ex dispositione sacrorum Canonum, & legum ante illud decretum poterant apud dictam Sedem cognosci, possint etiam hodie, illo decreto non obstante, ut tetigi de officio & potest. Episcopi, part. 3. allegat. 18. n. 14. & novissime in collect. ad d. cap. 20. n. 41.

Quare causas omnes obligatione Camerali firmatas, etiam in partibus existentes Auditorem Camerae advocare posse, etiam si extra Curiam contractum sit, & licet pendeant coram Ordinariis, resolvunt Lancel. de attent. lite pend. limit. 15. n. 3. & cap. 20. limit. 26. Flores de Mena var. lib. 1. quæst. 11. n. 48. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 118. in fine, Aloys. Ricc. in *praxi aurea*, resol. 342. Novar. in sing. juris Canon. concl. 54. n. 3. Ego ipse d. alleg. 81. n. 16. & in collect. ad d. cap. 20. n. 5. & censuit sacra Congreg. in una Colimbriensi, quam originalem, & authenticam anno præterito Ulyssipponè vidi. Et sic obligatus in forma Camerae tenetur coram Auditore ejusdem Camerae in prima instantia citatus respondere, nec potest opponere fori exceptionem declinatoriam, aut Judicis incompetentiæ, sicut tradunt Mandos. de *inhibit.* q. 93. n. 5. Marc. Anton. de Amatis decis. 81. n. 2. Surd. conf. 280. n. 13. Zach. de obligat. Cameral. q. 7. n. 26. qui loquitur de Clerico. Tum quia expressè illi demandata est executio obligationum Cameralium, Gallef. de obligat. Camer. quæst. 7. n. 3. Erasmi à Cochier de *jurisdic. Ordin. in exemptos*, p. 2. quæst. 46. n. 7. utpote earum legitimus Judex, ex Rot. decis. 52. n. 1. part. 1. recentiss. in tantum ut Papa inhibeat quibuscumque Judicibus, & personis, etiam si Cardinales fuerint, sub pœnis, si se in obligationum Cameralium executionibus intromittant, sicut ex facultatibus illi concessis apertè constat, & novissime expressit Paulus V. constit. 2. incip. *Eximia*, §. 33. sub dat. Roma apud S. Marcum, Kalend. Octobris 1606.

Hinc etiam inferitur, præfatum Concilii Trident. decretum in d. cap. 10. non sustulisse modos legitimos, quibus quis ex Juris dispositione forum sortitur, ut tetigi d. part. 3. alleg. 81. n. 14. & novissime in collect. ad d. cap. 20. n. 42. in fine, & ibi per me citatis adde Steph. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 837. à num. 15. Narbona l. 59. gloss. 1. n. 248. lib. 2. Recop. tom. 3.

13 *tom. 3.* Unde ratione celebrati contractus vel delicti commissi, posse quem in prima instantia cognoscere, quamvis non sit loci Ordinarius, dicit à sacra Congreg. Concilii fuisse resolutum Francisco Leo in *thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 1. n. 75.* quem refero *d. alleg. 81. n. 14.* Et quamvis Doctores id communiter intelligant, si contrahens in loco contractus reperitur, per *cap. Romana, §. contrahentes, de foro compet. lib. 6.* tamen huic objectioni latè respondi *quæst. 3. per totam.* Rationem eleganter præstat insignis D. Barbosa in *l. heres absens, §. 1. n. 7. ff. de judic.* his verbis: [Et est prædictorum ratio, quia ratione contractus, vel delicti quis efficitur subditus illius Iudicis, in cujus territorio contractus fuit celebratus, vel delictum commissum, *cap. fin. de foro compet. & ideo ille Iudex potest procedere contra prædictorum personas, tanquam contra personas sibi subditas,*] & ibi notat Marian. Socin. *n. 23. Panorm. cap. fin. n. 3. 6. eod. tit.* hoc idem ferè tradit Salgado de *Regia protect. tom. 1. part. 2. cap. 17. n. 6.*

14 Pari modo dicendum videtur in executione literarum Apostolicarum, in quibus dantur executores, Ordinarios locorum se intromittere non posse, etiam executioni auxilium præstando: tum quia ita declaravit sacra Concilii Trid. Congregatio: tum etiam, quia id non obscure insinuat ejusdem Concilii decretum in *d. cap. 20. in princip. ibi, ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes,* dum videtur statuerè causas forenses, & contentiosas tantum coram Ordinariis locorum duntaxat cognoscendas, ut expressè habui *d. allegat. 81. sub n. 17. & in collect. ad d. cap. 20. num. 46.* ad notata per Bald. in *cap. 1. §. si facta, in fine, n. 6. si de feudo fuerit controu. Dec. in cap. super eo, & ibi Felin. col. fin. vers. Quarto tertio, de præsumpt.* Cum igitur agatur in præsentis de executione literarum Apostol. in quibus dantur executores, pariterque de exequenda obligatione Camerali, in qua executivè, & sine tela iudicii proceditur, ut dixi *quæst. 5. n. 20. cum seqq.* idè Ordinarii locorum in his causis executivis, in quibus dictum decretum Concilii locum non habet, se intromittere non poterunt, ut per se patet.

15 Nec sufficit si ex aduerso dicatur id procedere quoad mandata, & declaratorias literas ab Auditore Cameræ relaxatas, in quo procedunt doctrinæ, & auctoritates suprâ relatæ, non verò in sententiis, & declaratoriis à S. Rota emanatis, quia respondetur causam, de qua loquimur, eidem Rotæ fuisse commissam per speciale rescriptum manu propria Sanctitatis suæ subscriptum, quo casu non intrat dispositio dicti decreti Concilii in principio, sed illum excipit paulò inferiùs, his verbis: [Ab his excipiuntur causæ, quæ juxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ, vel quas ex urgenti, rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum Signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendum committere, aut avocare.] Ex quo ita colligunt Piafec. in *praxi Episcop. part. 2. n. 3.* Franc. Leo in *thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 1. n. 73.* Aloyf. Ricc. in *decis. Curie Archiep. Neapol. part. 4. decis. 273. n. 7.* Ego ipse *d. alleg. 81. n. 10.* quibus adde Nicol. Garc. de *benef. p. 6. cap. 3. à n. 6.* Flores de Mena in *præct. lib. 1. q. 12. n. 11.* Joan. Maria Novar. in *novo jure Pontific. concl. 54. n. 7.* Narbona *l. 59. à n. 195. & 204 tit. 4. lib. 2. Ricop. tom. 3.*

Rescriptum autem propria manu Sanctissimi subscriptum est, prout sequitur: [Beatissime Pater. Devotus S. V. orator Augustinus Barbosa obtinuit ab Auditore Cameræ mandatum executivum pro solutione cujusdam pecuniariæ summæ, ac renova-

tione cedulæ banchariæ annuæ pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera, aliàs auctoritate Apostol. sibi reservatæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliveira oppidi de Guimaraens, Bracharensis Diocesis, contra Balthasarem Diaz de Fonseca modernum Thesaurarium. Cæterum appellante dicti Balthasaris Procuratore, & causa in Rota commissa R. P. D. Pirovano, & nunc in gradu appellationis hujusmodi indecisa pendente, quia idem Balthasar continuat in sua contumacia, & proterva denegatione de solvenda dicta pensione, & renovanda cedulam, inde aperta est via regressui, & accessui ad favorem Oratoris in literis Apostol. reservatis, & veretur idem Orator ne in prosecutione hujus iudicii cogatur per tres sententias conformes defatigari: Ideo S. V. humillimè supplicat quatenus dignetur committere, & mandare eidem D. Pirovano, ut in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu hujusmodi, & illius canonizatione procedat, omni, & quacumque appellatione remota, cum potestate tam dictum Adversarium, quam omnes quosvis alios, etiam per edictum publicum, constito summarie, & extrajudicialiter de non tuto accessu, tam in Curia, quam extrâ citandi, necnon inhibendi etiam sub censuris, pœnis, &c. inobedientesque, & rebelles eadem censuras incurrisse declarandi, aggravandi, reaggravandi, interdictumque ponendi, servata forma Concilii Trid. implorato, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, cæteraque faciendi, & necessaria, & opportuna. Præmissis, necnon Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatii, cæterisque contrariis, quorum tenores, &c. non obstantibus quibuscumque statutis, &c. non plenè, & sufficienter expressis habentes. De mandato S. D. N. Papæ Auditor procedat omni, & quacumque appellatione remota, ut petitur, & justitiam faciat.] Placet M.

Unde in causa de qua agitur, non esse primam 16 instantiam coram Ordinario loci agitandam, vel quia Auditor Cameræ causas omnes obligatione Camerali firmatas, illo decreto non obstante cognoscit, vel quia idem decretum non sustulit modos, quibus quis ex Juris dispositione forum sortitur, veluti ratione contractus, vel delicti, vel etiam quia agitur de executione literarum Apostol. reservationis pensionis, in quibus speciales dantur executores; vel denique quia commissa fuit causa per speciale rescriptum manu propria Sanctitatis suæ subscriptum. Cum igitur hæc omnia in casu nostro simul concurrerint, quis sine lege, immò contra tot leges, & doctrinas audebit dicere me contravenisse dispositioni Concilii Trident. *d. cap. 20.* exequendo mandata, & declaratorias literas Auditoris Cameræ, & S. Rotæ justè, & matura deliberatione relaxata. Videant ipsi quo fundamento ad hoc affirmandum moti fuerint, & si dignabuntur, illud in scriptis ad me mittant, ut sic hujus negotii veritas disputando examinata magis elucescat, juxta *cap. grave 36. q. 9. cap. inter dilectos, de fid. instr. Flamin. Paris. de resign. benef. lib. 11. q. 11. num. 3.* cum aliis citatis per me *axiom. 224. n. 1.* nam veritas arguendo invenitur, *l. munerum, §. fin. ff. de muner. & honor. Card. Tusch, tom. 2. lit. D, concl. 507. n. 1.*

Ad ordinat. lib. 1. tit. 19. §. 12.

Statuit hæc Ordinatio Lusitana, ut Iudices Regiæ Coronæ cognitionem non habeant querimoniarum, quas litigantes à Iudicibus Ecclesiasticis ad

ad illos deferunt, ubi jurisdictio ad Ecclesiasticos spectat, nisi quando à notoria oppressione, aut vi illata, vel ubi non fuit servatum jus naturale, conqueruntur ante illos, quia his casibus Regis officium est vassallis sic præstis subvenire. Postquam Judices Regiæ Coronæ adjudicaverint cognitionem causæ Regis Judicibus, non verò Ecclesiasticis pertinere, eisdem Regis Magistratibus jubebunt, ne excommunicatos ab Ecclesiasticis evitent, pœnise ullis contra excommunicatos apponi solitis eos afficiant, cum fuerit ita observatum, & nullum aliud possit dari medium opportunum ne Regia usurpetur jurisdictio. Lusitanus autem idiomate sic disponit: *Por em naon tomaraon conbecimento de aggravo que as partes citaraon de Juizes Ecclesiasticos nos casos de que ò conbecimento lhes pertence, salvo quando se aggravaoren de notoria oppressaon ou força, que se lhes faça, ou de se lhes naon guardar, ò direito natural, porque nestes casos Nos como Rey è Señor tenemos obligaçao de acodir à nossos vassallos. E depois de os Juizes de nossos feitos julgarem que ò conbecimento pertence à nossas Justças, è naon as Ecclesiasticas, mandaraon as nossas Justças que naon eviten as taes pessoas, nom lhes leven penas de excomungados, por semper assi ser costume, è naon aver outro meio para se naon tomar nossa jurisdicaçao.* Hac Ordinatione motus Judex Regiæ Coronæ declaravit me notoriam vim facere dicto B. dum pensionem meam ab eo exigere intende, & declaratorias literas ab Auditore Cameræ, sacra Rota, & Judice executore in Regno deputato ritè, & rectè pro terminis illius decursis, & non solutis relaxatas, nullas, & injustas esse pronuntiavit, ac dictum B. in excommunicationem eisdem literis contentam non incurrisse declaravit, ac denique omnibus Juris, & facti remediis pro non excommunicato habendam quoad fructus, & distributiones lucrandas indebitè mandavit, ab omnibusque observari fecit; quod non solum esse contra juris communis dispositionem, sed à vero hujus Ordinationis sensu, & Legislatoris intentione penitus alienum, perspicuè demonstrabo.

18 Duo continet capitula separata præsens Ordinatione Lusitana, ac diversimodè super quolibet eorum disponit: primum est quando aliquis conqueritur penes Judicem Regiæ Coronæ de notoria oppressione, aut vi illata ab Ecclesiastico Judice, vel ob denegatam sibi naturalem defensionem, ubi ad eundem Judicem Ecclesiasticum cognitio causæ spectat; quo casu Ordinario permittit posse recurri ad dictum Judicem Regiæ Coronæ, ut vim illam comprimat, cum Regis officium sit liberare de manu calumniantium vi oppressos, *cap. Regum officium, 23 quæst. 3.* Aliud est quando causæ cognitionem non ad eundem Judicem Ecclesiasticum spectare prætenditur, sed ad secularem; quo casu si ad laicalem potestatem pertinere adjudicatum fuerit, seu manifestum sit temporalem jurisditionem usurpari, tunc videtur integrum esse laicis Judicibus defendere suam jurisditionem, ut per Bernard. Laurent. *in tractatu de casibus in quibus seculares contra Clericos possunt procedere, n. 13. cum seq.* Aviles *ad cap. 20. prætor. verb. Usurpan, n. 9.* Anguian. *de legibus lib. 3. controuv. 33. n. 47.* Et Regii Magistratus Lusitani in defensionem suæ jurisditionis, quam dicunt sibi notoriè usurpari, solent jubere ne evitentur personæ sic ab Ecclesiasticis excommunicatæ, neve pœnas contra excommunicatos à jure impositas pati permittant: quod quidem satis insinuat ratio à Legislatore assignata ibi: *E naon aver outro major para se naon tomar nossa jurisdicaçao*: ergo medium opportunum

judicat illud de non evitandis personis hac de causa excommunicatis, ne Regia usurpetur jurisdictio; quæ ratio est anima ipsius Ordinationis, *leg. cum oratio, ff. de bonis damnat.* Card. Tusch *præst. conclus. tom 6. lit. R, concl. 31. num. 15. in medio* cum aliis citatis à memetipso *axiomat. 197. numero 1.* & dum loquitur de usurpata Regia jurisditione, quod pertinet ad secundum caput, non potest ejus dispositio extendi ad primum, quod apertè disponit de jurisditione ad Ecclesiasticos Judices spectante, ibi: *Por em naon tomaraon conbecimento de aggravo que as partes citaraon de Juizes Ecclesiasticos nos casos de que ò conbecimento lhes pertence.* Cum igitur diversa ratio militet in primo casu, diversa quoque debet esse legis dispositio in secundo, *l. si ita, ff. de manum. testament. l. servus, ff. de statulib. Sord. consil. 67. n. 19.* & diversitas rationis diversitatem quoque juris inducit, *l. inter stipulatum, ff. de verbor. obligation. l. fin. ff. de ritu nupt.* Unde contra dispositionem hujus Ordinationis Judex Regiæ Coronæ nulliter processit, dum jussit ne evitaretur dictus B. legitimè excommunicatus, cum certum sit non agi in nostro casu de usurpanda Regia jurisditione, de qua disponens Ordinatio in secundo casu medium judicavit opportunum, ne illa usurparetur, mandare ne evitarentur sic excommunicati; sed de pensionis exactione, cujus cognitionem ad Ecclesiasticum Judicem spectare nemo ambigit, quo casu, ut se intromittere valeat ad effectum solummodo assertam reprimendi vim, non autem censuras tollendi, necesse est quod notoria, & patens sit violentia, de qua numero sequenti.

Videndum nunc est, an dictus Judex Regiæ 19 Coronæ potuerit juxta dispositionem primi capitis hujus Ordinationis jubere, ne mandata, & declaratoriae literæ Romanæ Curiae, & Judicis exequutoris in literis Apostolicis hujus pensionis specialiter deputati, & in Regno procedentis, executioni mandarentur: quod ut pateat, totus negotii cardo versatur in perquirendo, an vis ulla fieri dicatur exequendo dicta mandata, ita ut compellendi veniant eorum Judices ab ea cessare. Perquiramus ergo in quo consistat hujusmodi vis, quæ non debet esse qualisqualis, sed notoria, & patens, ut ipsamet Ordinatio disponit, ibi, *de notoria oppressaon ou força*, ita ut hæc qualitas sit essentialis ad firmendam in hac specie jurisditionem Judicis laici, sicut agnoscit Dom. Gabriel Pereira *de manu regia, parte 1 cap. 7. n. 11.* ibi: Oportet oppressionem, seu violentiam esse notoriam, & patentem, quæ celari nequeat, aut esset dubia, &c.

Ad quod comprobendam sic argumentor: Vel 20 vis in hac materia est consideranda in eo quod petitur indebitum, & sic injustè; vel in eo quod exigitur mandato Judicis incompetens, hoc est nulliter: sed nullum ex iis est dicendum: ergo Judex Regiæ Coronæ absque jurisditione, & de facto se intromisit ad impediendam prædictorum mandatorum executionem. De justitia autem pensionis reservatæ, & debitæ, non est ambigendum: tum quia constat de valida ejus reservatione in actu renunciationis Apostolicæ auctoritate factæ de consensu dicti B. ut *quæstione 1.* probatum est: tum etiam, quia similiter constat de mea quasi possessione illam exigendi, ita ut sim omninò manutenendus in ea, sicut *quæst. 2.* ostensum est: quæ veritate inspecta, videant Domini mei, quis nostrorum vim alteri notoriè inferat, an scilicet ego petendo quod mihi debetur, an dictus B. denegando quodolvere tenetur? Eleganter quæstionem dissolvit

dissolvit Joseph Sesse *de inhib. cap. 9. §. 2. n. 33.* ibi : *¶ in turbativam inducere videtur recusans solvere, vel debitum negans* : ob idque nunquam in Lusitania dictus Judex Regiæ Coronæ partes egit recusantis solvere, sed petentis pensionem, eo quod iste, non autem ille vim pati videtur, dum illi sua denegatur pensio, illaque indebitè spoliatur. Dicitur enim spoliare debitor non ab eo tempore, quo desinit solvere, sed ab eo die, quo requisitus, ut solveret, recusavit, juxta elegantem doctrinam Innocentii *in cap. querelam, n. 3. de elect.* ibi : [Et nota quod licet per unum annum, vel plures ego omiserim ex causa petere debitam pensionem; vel si una vice omisi interesse electioni, non per hoc amitto possessionem, quæ sine animo non amittitur; sed quando petam pensionem, si denegetur, tunc amitto possessionem, *arg. l. fin. C. de servit. & aqua, & tunc possum uti interdicto recuperandæ possessionis, & in eo veniunt omnes pensiones præcedentium annorum* :] idem tenent Angel. *in l. quemadmodum, n. 1. ff. de acquir. possess.* Guid. *decis. 269. n. 2.* Bertrand. *cons. 243. n. 2. lib. 3.* quos refert & sequitur Thom. Valasc. *alleg. juris tom. 1. allegat. 73. n. 6.* me citato in hoc loco, Mendez à Castro *in praxi Lusitana, p. 2. lib. 3. cap. 21. n. 157.*

Si autem prætendatur Judicem mandantem esse incompetentem, ac proinde ejus mandata nulla esse, optarem in primis, ut constitueretur pro certo pensionem hujusmodi fuisse validè reservatam, & absque dubio debitam, dictumque B. calumniosè distulisse eam solvere (ut omnes ferè Regii Magistratus fatentur) quo supposito non potest dici oppressionem fuisse notoriam, cum talis solummodo consideretur quando exigitur notoriè indebitum, prout evenit in casu cujusdam Canonici Regni Aragoniæ, qui pro quodam termino pensionis per eum in partibus debito tempore solutæ legitimo Procuratori, fuit ad instantiam principalis Romæ degentis, & solutionem hujusmodi ignorantis per Auditorem Cameræ declaratus excommunicatus. Et quidquid sit, Auditor Cameræ in nostro casu potuit procedere, ex dictis *quest. 3. 4. & 5.* & similiter sacra Rota, ut supra hac ead. *quest. n. 15.* comprobatur, junctis iis, quæ infra *quest. 9.* adducuntur. Et denique Judex executor literarum Apostol. in Regno deputatus ritè, & rectè secundum praxim, & stylam in tota Hispania vigentem processit, ut clarè constat ex dictis *quest. 7.* Unde licet daretur aliqua occasio dubitandi an competentes, vel incompetentes essent, & utrum in procedendo excesserint; adhuc dictus Judex Regiæ Coronæ, dubio hoc stante non poterat se intromittere, cum sibi obstarer dispositio dictæ Ordinationis, ibi : *De notoria oppressaon ou força* : nihilominus tamen de competentia dictorum Judicum evidenter apparet; de quo multorum annorum subsequuta est observantia in Regno Portugaliz exequendi eorum mandata, ut dictis locis abundè comprobatum est, nulla propter hoc habita querela apud dictum Judicem Regiæ Coronæ.

Ad Ordinat. lib. 2. tit. 13. §. 1.

22 Habet hæc ordinatio ne impetrentur Judices Apostol. extra Regna, & dominia Regum Portugaliz, ibi : *Nem impetrem Juizes Apostolicos fora de nossos Reynos, e Senhorios, nem requera perante ellos causa alguma.* Inde colligit dictus B. Auditorem Cameræ, & sacre Rotæ Auditores, Judices esse extra Regna, ac contra formam hujus Ordinatio. à Sede Apost. impetratos : quod an verum sit, patebit ex dicendis.

Et ut certa ab incertis separemus, sciendum est 23
Auditorem Cameræ contra non solventes pensionem duplicem habere jurisdictionem, dupliciterque posse procedere; vel enim procedit tanquam Judex exequutor deputatus in literis Apostolicis reservationis (solent enim Romæ in omnibus Bullis, in quibus Judices deputantur executores, tres nominari, quorum primus semper est Auditor Cameræ, alii duo sunt ex illis partibus ubi executio facienda est) & tunc cum sit Judex Apostolicus à Sede Apostolica partibus petentibus impetratus, aliquibus visum est comprehendere sub dispositione hujus Ordinationis, licet aliter in Hispania observetur; sed de veritate nihil dicendum in præsentiarum existimavi, quia hic non est casus noster.

Aut procedit tanquam Judex Ordinarius Romanæ Curiz, prout est, juxta notata supra *quest. 3. n. 9.* quando cognoscit vigore contractus Camerali obligatione firmati cum destinatione solutionis inibi faciendæ, & præhabita, quatenus opus esset, proprii fori renunciatione, ut in puncto est casus noster; & tunc dubitari non potest, illum minimè comprehendere sub ejus dispositione, ex sequentibus.

Primò, quia non potest dici à Sede Apostolica 25
per partes contrahentes impetratus, cum ex vi ordinariæ jurisdictionis sibi à lege ratione officii concessæ, in hac causa procedendum esse duxerit, ut constat ex mandatis, & declaratoriis literis, quæ per illum relaxatæ fuerunt.

Secundò, quia si nullibi prohibetur Lusitanis 26
extra Portugaliam contrahere, cur illi permitti non debet, quod in consequentiam contractus celebrari venire solet, juxta text. *in cap. prudentiam, §. si verò, de offic. deleg.* attenditur enim quod principaliter agitur, non quod incidenter, *l. 1. ff. de auctor. tutor. l. is qui, ff. de liber. causa,* cum aliis citatis à Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 45. §. 1. n. 35.*

In consequentiam venit, quod eo ipso, quod quis 27
in aliquo loco contractum celebrat, statim in eo forum sibi acquirat, *cap. fin. de foro compet. l. heres absens, §. proinde, ff. de judic. junctis traditis per me supra quest. 5.* & etiam Judex loci contractus auctoritatem acquirit cognoscendi inter ipsos contrahentes (inibi scilicet repertos, aut expressè illius foro se submittentes, vel proprio renunciantes, ut in casu nostro) ac si essent sui subditi domiciliarii, vel originarii, ut in his terminis optimè resolvunt Salgad. *de protect. Regia, tom. 1. part. 2. cap. 17. num. 6.* D. Barbosa *in d. l. heres absens, §. 1. n. 7.* Quæ fictio 28
in hoc casu idem operatur, quod veritas, *l. 1. ff. de adoption. l. cum ex oratione, ff. de excus. tutor.* Et tantum valet in casu ficto, quantum veritas in casu vero, *cap. ad audientiam, de Cleric. non resid.* Everard. *in topicis legalibus vi fictionis, n. 4. cum seqq.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloss. fin. n. 28.* cum aliis citatis per me *axiom. 97.*

Quod quidem non ex mera voluntate, & con- 29
sensu contrahentium procedit, ita ut in fraudem legis fieri locus sit præsumptioni, sed à lege ipsa, quæ sic contrahentibus auctoritatem præstat novum acquiritur forum absque aliquo sui ministerio, ad tradita per Rip. *in cap. 1. num. 68. de judic.* & per Covar. *practic. cap. 19. n. 5. vers. Nonò.* Ob quam rationem potestatem illam, quam obtinet Judex loci contractu super contrahentes alterius Regni originarios, seu domiciliarios, prorogationem necessariam, consequitivam, & accessoriam eidem contractui vocant Doctores, ac proinde validè fieri posse, non obstante dispositione hujus Ordinationis, resolvit in his terminis D. Barbosa *in l. 1.*

art. 3. n. 173. ff. de jud. ibi : [Item valere posse (prorogationem scilicet) si contractus sit celebratus extra Regnum; nam tunc valebit prorogatio facta in Judicem contractus, etsi in extraneo Regno jurisdictionem habeat.] Faciunt quæ suprà adduxi q. 3. 4. & 5. ubi respondi ad aliqua, quæ in contrarium adduci poterant. Et conducunt adducta per Thom. Valasc. alleg. Juris tom. 1. alleg. 72. n. 2. dum resolvit contractus per Lusitanos extra Regnum Portug. celebratos regulandos esse secundum Ordinari. & consuetudines illarum partium.

30 Optarem maximè, ut sicut nostri desiderant statuta, & Ordinari. suas observari, eodem modo debeant facta in alieno Regno juxta illius consuetudines, & leges observanda proponere, illisque venerationem præstare, & custodiam. Memini me Romæ Lusitanos cognovisse, qui cum uxores in Lusitania ducerent, maluerunt cum eis in Romana Curia viram transigere: sed ibi dubitatum fuit aliquando, an dotales scripturæ in Lusitania factæ per chartam medietatis, juxta Regni consuetudinem, essent Romæ observandæ, ubi solet contrahi per dorem, & arrhas? Sed fuit semper resolutum, præfatas dotales scripturas, eo modo, quo in Lusitania celebratæ fuerunt, esse Romæ inviolabiliter observandas. Sic cum de anno 1619. Ulyssippone diem ultimum clausisset Nobilis quidam Mediolanensis, & ibi suum conderet testamentum, ejus filii, inter quos fuit R. P. D. Littra utriusque signaturæ S. D. N. Papæ Referendarius, contendere cœpissent circa hæreditatis partitionem, dum Romæ circa illam controverterent, fuit resolutum faciendam esse Ulyssippone, ubi testamentum conditum extitit, & juxta Regni Portugaliz statuta, & Ordinationes, secundum ea quæ resolvi suprà quæst. 3. cum seqq. Si ergo Romani Magistratus venerationem hanc, & custodiam ordinationibus Lusitanis præstant circa contractus, & ultimas voluntates in nostro Regno celebratos, cur similiter & nos contractibus Romæ celebratis eandem non præstamus venerationem, & custodiam? Non est meum hoc tractare, sed tantum de interesse proprio agere, & idè ad alia transire operæ pretium duxi.

Ad Breve Julii Terti.

61 Portugaliz Regibus à Sede Apostolica indultum asserit D. Gabriel Pereira de manu Regia, part. 1. cap. 9. n. 15. ne causæ criminales, civiles, & mixtæ à Regni finibus extrahantur, ut à Judicibus exteris judicentur. Breve autem hujus indulti refert part. 1. cap. 6. n. 14. in hæc verba:

32 JULIUS Episcopus, servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Romanum decet Pontificem providere, ne quod in bonorum favorem indultum extitit, iis qui Christianæ Religionis decorem suis flagitiis detarpere non verentur, delinquendi licentiam, & in delictis patrocinium cum impunitate subministret. Hinc Christianissimus in Christo filius noster Joannes Portugaliz, & Algarbiorum Rex Illustris, Nobis nuper exponi fecit, quod cum nonnulli Clerici, tam in minoribus, quàm in sacris Ordinibus constituti, & Beneficiati, ac alii tam sæculares, quàm regulares personæ Portugaliz, & Algarbiorum Regnorum, ac aliorum Dominorum ipsius Joannis Regis, præsertim facinorosi, & diversis criminibus obumbrati, ut magis ac libentiùs in suis delictis inforDESCANT, & suorum delictorum impunitatem diutius consequantur, suosque adversarios molestare valeant, cum primum sibi alicujus delicti, seu criminis conscii existunt, aut ex quavis occasione se in causam talem trahi posse præsentiant, suorum Ordinariorum, ac Judicum, & Officialium eorundem Regnorum, & Dominorum jurisdictionem declinant, ipsique Ordinariis, Judicibus, & Officiali-

Barbosa de Pensionib. Pars I.

bus per diversas commissiones, literas, & rescripta à Nobis, & Sede Apost. aut illius Nuntiis, & Legatis per eos obtenta, vel potius extorta, sub certis gravaminibus in illis exp. essis, censuris, & pœnis inhibere, ac commissiones, literas, & rescripta hujusmodi Judicibus extraneis extra Regna, & Dominia prædicta commorantibus delictorum & criminum causas, ac delinquentium eorundem demerita ignorantibus, & ut plurimum eorum adversariis suspectis, ad quos adversarii ipsi pro beneficio justitiæ consequendo se commodè conferre non audent, neque possunt, idque si possint, vel audeant, ab eo tamen ob nimios labores, & expensas in prosecutione causarum hujusmodi, præsertim in partibus alienis subeundos, & faciendos, & non minùs ob longa periculosaque itinerum & viarum discrimina revocantur, committi procurant: quo fit ut locorum Ordinarii alique Judices prædicti, eorumque Officiales, Promotores, & Procuratores fiscales, Clericos, & laicos, etiam enormibus delictis, & homicidiis notatos, prout illis incumbit, & justitiæ debitum requirit, inquirere, coërcere, & punire, atque ii quorum interest, illos accusare, & in causam trahere non possunt, unde Clerici, & laici præfati in suis malitiis inforDESCENTES, suorum delictorum impunitatem, vel absolutionem faciliè consequuntur, & ad delinquendum longè procliviores fiunt, ac à suorum adversariorum petitione indebitè liberantur, in non modicum Christi fidelium scandalum, & justitiæ perturbationem, ac status Ecclesiæ depressionem. Atqui non ad mala impunè agenda, sed ad justitiæ adminiculum concedi debent literæ Apost. non in abusum. Quare idem Joan. Rex zelo justitiæ accensus, cupiens omnibus justitiæ æqua lance ministrare, ac sceleratos quoscumque pœnis mulctare, probos verò ab injuriis relevare, per dilectum filium Alphonsum de Alencastre, ejus consobrinum, & præceptorem majorem militiæ Jesu Christi, Cisterc. Ordin. & pro eo ad Nos, & Sed. Apost. Orat. supplicare fecit ut in præmissis opportunè providere de benignitate Apost. dignaremur. Nos igitur, qui omnibus, præsertim Regia dignitate fulgentibus, & justitiæ debitum exoptantibus personis favorabiles esse debemus, hujusmodi supplicationibus inclinati, quod de cætero perpetuis futuris temporibus nulli Clerici, tam in minoribus quàm Sacris, & Presbyr. Ordin. constituti, seu Benefic. tam sæculares, quàm quorumvis Ordin. Regul. personæ, & laici, super criminibus, & delictis per eos in Regnis, & Dom. Joan. Regis hujusmodi hætenus, & pro tempore quomodolibet perpetratis, aut rebus ad eos pertinentibus, vel alia quavis occasione literas etiam in forma Brevis, aut rescripta à Nobis, & Rom. Pont. pro tempore existentibus ad alios, quàm in Regnis, & Dom. Joan. Regis hujusmodi commorantes Judices, & personas directæ, in prima, seu aliæ quacumque instantia, & nunc mora, & indecisa pendente, & cum præsentium literarum speciali, & specifica mentione, & expressa derogatione, ex quavis causa, etiam per viam gravaminis, & appellationis impetrare possint. Et si illa quandoque impetraverint, ac eisdem extraneis Judicibus communiter, vel divisim committi obrinuerint, locorum Ordin. eorumque Officiales, & Promotores, & Procuratores fiscales, ac quomodolibet in causis ipsis interesse habentes, ac Judices, & quæcumque aliæ personæ Regn. & Dom. Joan. Regis hujusmodi, eisdem commissionibus & rescriptis, atque in eis appositis clausulis, necnon eorum vigore, seu prætextu emanantibus inhibitionibus, citationibus, decretis, mandatis, censuris, pœnis, & sententiis exinde subsequutis (nisi commissiones, & rescripta hujusmodi super supplicationibus manu nostræ propriæ, vel

Rom. Pont. pro tempore existentis, & cum clausula Motus proprii signatis expedita fuerint) obedire, vel acquiescere minimè teneantur, nec ad id obligati existant; quinimò prædicti Ordinarii, Officiales, Promotores, Procuratores, Judices Regnorum, & Dom. Joan. Regis, hujusmodi commissionibus, & rescriptis, atque exinde subsequendis citationibus, inhibitionibus, & decretis, mandatis, censuris, & aliis executionibus prædictis non obstantibus, contra cleric. & laic. ac alias personas hujusmodi super criminibus, & delictis per eos perpetratis, ac bonis, & rebus contra eos quomodolibet motis inquirere, & per inquisitionem, aut ex mero officio, ac alias juxta formam Juris procedere, & punire, ac carceribus mancipare, causasque & lites ipsas audire, cognoscere, & decidere, insones absolvere, aliaque in illis necessaria, & opportuna facere, & exequi liberè, & licitè valeant in omnibus, & per omnia, ac si literæ, & commissiones, & rescripta hujusmodi nullatenus emanassent, aut illis nominatim, & expressè directæ fuissent, auctoritate Apost. tenore præsentium ex certa nostra scientia statuimus, & ordinamus, ac omnes & singulas, tam criminalium, quàm civilium, ac etiam mixtarum causarum hujusmodi commissiones, & rescripta, ac alias gratiæ lit. Apost. contra præsentium tenorem à Nobis, & Sede Apost. pro tempore emanatas, necnon citationes, processus, executiones, & sententias exinde subsecutas, ac excommunicationes, & alias censuras, & pœnas promulgatas, sequestraque, & interdicta quomodolibet opposita, nullius roboris, vel momenti fore, & esse, ac eisdem Ordin. Officiales, Procuratores, & alios Judices, atque quomodolibet interesse habentes, citationibus per eosdem Judices extraneos, ut præfertur, pro tempore factis obedire, deferre, vel acquiescere nullatenus debere, ipsasque præsentès ex quavis causa de subreptionis, vel obreptionis vitio, seu nostræ intentionis defectu notari, vel impugnari nullatenus posse, ac sub quibusvis, & illarum totum tenorem inferentibus revocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis eis in toto, vel in parte derogantibus, etiam à nobis, seu Romano Pont. pro tempore existente, seu dicta Sede, vel illius Legatis quomodolibet pro tempore emanatis nullatenus comprehensas, sed semper ab illis per hujusmodi exceptas, & quories emanabunt, toties in pristinum, & validum statum restitutas, repositas, & plenariè reintegratas esse, & censeri, ipsisque præsentibus nullatenus derogari posse, sicque per quoscumque quavis auctoritate fulgentes Judices, & Commis. & causarum Palatii Auditores sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, interpretari, & decidi debere, & si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decernimus, non obstantibus præmissis, & Apost. ac in Provincial. ac Synod. Conc. editis generalibus, vel specialibus Constit. & ordinationibus, necnon statutis, & consuetudinibus, etiam juramento & confirmatione Apost. vel quavis firmitate aliàs roboratis, privilegiis quoque indultis, ac lit. Apost. & conservatoriis quibusvis Universit. Eccl. Monast. locis, Militiis, & Ordin. eorumque Superioribus & personis, ac quibusvis aliis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibuscumque clausulis, & decretis, etiam irritantibus, & aliàs quomodolibet, etiam iteratis vicibus concessis, & approbatis, & innovatis, quibus omnibus, etiam si in eis caveatur expressè quod illis nullatenus, aut non nisi sub certis forma, & modo in eis expresso derogari possit, illorum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum inserti forent præsentibus pro sufficienter expressis, &

insertis habentes, illis aliàs in suo robore permanens, hac vice duntaxat harum serie specialiter, & expressè derogamus, ceterisque contrariis quibuscunque. Et quia difficile foret easdem præsentès literas ad singula quæque loca, in quibus expediens fuerit, deferri, volumus, & eadem auctoritate Apost. decernimus, quod illarum transumptis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo alicujus personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ, seu Curie Ecclesiasticæ munitis eadem prorsus fides in judicio, & extra ubilibet adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die 21. Julii 1554. Pontificat. nostri anno quinto.

Præfati Brevis vigore sunt qui dicant, non posse in causis beneficialibus à Sede Apost. impetrari Sacre Rotæ Auditores, ceterosque Romanæ Curie Judices, etiam per viam gravaminis, & appellationis, in prima à jure illis permessa, seu quacunque alia instantia, quod est contra mentem Summi Pontificis, & expressa verba dicti Brevis, ex seqq.

Primò, quia Breve evidenter loquitur de causis criminalibus tantum, ut constat ex verbis proœmialibus, ibi: [Hinc Christian. in Christo filius noster Joan. Portug. & Algarbiorum Rex Illustris Nobis nuper exponi fecit, quod cum nonnulli Clerici, tam in minoribus, quàm in sacris Ordin. constituti, atque aliàs, tam sæculares personæ Portug. & Algarbiorum Regn. ac aliorum Dom. ipsius Joan. Regis, præsertim facinorosi, & diversis criminibus obumbrati, ut magis ac liberius in suis delictis insorescant, & suorum delictorum impunitatem diutius consequantur, suosque adversarios molestare valeant, cum primum sibi alicujus delicti, seu criminis conscii existunt, aut ex quavis occasione se in causam talem trahi posse præsentunt, forum Ordin. ac Judicium, & Offic. eorundem Regn. & dominiorum jurisdictionem declinant, &c.] Quæ proœmialia verba ostendunt, & declarant mentem Papæ concedentis, ad notata in l. item quia, §. si, ff. de pactis, l. cum hi, in princ. ff. de transact. Mascard. de prob. concl. 1284. n. 6. Guttier. præf. lib. 1. q. 89. à n. 3. Nihil autem est unde magis voluntas concedentis declaretur, quàm à præfatione, l. cum hi, in princ. & ibi Bart. & Jas. ff. de transact. Crayer. consil. 221. n. 8. vers. Septimò verò. Cum enim præfatio inducat causam finalem l. fin. ff. de hæreditibus instit. l. 1. ff. ad Maced. Rom. consil. 180. n. 6. ubi loquitur in privilegio, Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 2. à primo, ubi agitur de statuto, bullis, & rescriptis, cum aliis citatis per me Axiom. 192. n. 1. aperit mentem concedentis, ita ut illa à præfatione ut à sua causa finali reguletur, limitetur, aut extendatur, l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legatis 3. l. si de certa, ubi Bart. Cod. de transact. Bald. in l. sub prætextu, n. 12. Cod. eod. Paulus de Castro consil. 332. lib. 1. Crayer. consil. 16. n. 5. ubi quod verba sunt restringenda ad rem super qua exprimuntur, l. si quis ita, ff. de testam. tutel. Surd. decis. 217. n. 6. ubi quod quando exprimitur certa causa, verba generalia ultra dictam clausulam nihil operantur, sed debent restringi ad eam, quando salva ratione recti sermonis restrictio fieri potest. Hic autem recti sermonis ratio postulat, ut fiat dicta restrictio, ne Pontificis gratia, seu concessio trahatur ad eos, quibus non convenit ratio concessionis, ratio enim; siue causa proœmialis dicitur influere in dispositivam, Rota decis. 454. n. 4. part. 1. divers. Unde eadem Rota apud Mohed. decis. 13. de præbend. dicit, quod in privilegiis, & gratiis, non tam verba sunt attendenda, quàm mens consideranda: nam verba trahuntur ad mentem, & rationem, non è contra, Oldrad. consil. 9. vers. Item

Item cum jura dicant, n. 3. & 4. Feder. de Senis conf. 4. n. 5. vers. Multum est, junctis aliis per me adductis axiom. 148. n. 2.

37 Ratio proœmialis dicti Brevis hoc ipsam aperte demonstrat, ibi: [Unde clerici, & laici præfati in suis malitiis infordecentes suorum delictorum impunitatem, vel absolutionem facile consequuntur, & ad delinquendum longè procliviores fiunt, ac à suorum adversariorum petitione indebitè liberantur, &c.] Et idè ab hac ratione debet regulari dispositiva, quia sicut corpus ab anima, ita dispositio à proœmiali ratione regulatur, ex Jas. in l. qui quadringenta, col. 2. ff. ad Trebell. quem refero axiom. 192. n. 4. & ab ea colligitur intentio Legislatoris, Angel. consil. 67. incip. Municipali lege, n. 2. vers. de secundo, Barbat. consil. 1. n. 1. lib. 3. & illius mens, cap. ex multa 9. §. Secundo quævisisti, de voto, Octav. Glor. resp. 1. p. 3. num. 136. Rot. decis. 619. n. 5. p. 2. recent. cum aliis adductis per me axiom. 148. n. 7.

38 Nec ejus dispositiva aliud insinuat, quia in ea sic dicitur: [Nos igitur qui omnibus, præsertim Regia dignitate fulgentibus, & justitiæ debitum exoptantibus favorabiles esse debemus, hujusmodi supplicationibus inclinari, quod de cætero perpetuis futuris temporibus nulli Clerici, tam in minoribus, &c. super criminibus, & delictis per eos in Regnis, &c.] Loquitur igitur de causis tantùm criminalibus. Et quamvis aperte non insinuasset, ut insinuavit, secundum proœmialem rationem de illis erat decisio omninò intelligenda, quia mens & ratio statuenti in præponderat verbis, Marian. Socin. consil. 5. circa prædictam, col. 2. vers. Et quamvis, lib. 1. Card. Tusch. præf. conclus. lit. R. conclus. 31. num. 16. & attenditur magis quàm dictum, l. cum pater, §. dulcissimi, ff. de legat. 2. Brunor. à Sole in locis communib. verb. Ratio 2. eo quòd dictum per rationem ampliatur, & limitatur, l. unum ex familia, §. fin. ff. de legat. 1. l. si is qui animo, ff. de acquir. possess. Surd. consil. 97. num. 20. cum seq. Octav. Glor. resp. 2. n. 25. & resp. 5. n. 58. Rot. dec. 10. n. 2. part. 1. recentissim.

39 Cui interpretationi ex proœmiali ratione, ac narrativa, & dispositiva Brevis desumptæ non obstat generalitas quorundam verborum dicti Brevis ejus, ibi: Aut ex quavis occasione se in causam talem, &c. Quia particula, talem, est præcedentium restrictiva, c. 2. de tempor. ordin. Grat. conf. 54. n. 15. lib. 1. Ego ipse de diction. usufreq. dict. 398. n. 1. & est repetitiva certæ, & determinatæ qualitatæ, Seraph. decis. 822. n. 2. Minus obstant alia verba paulò generalia: Ac omnes, & singulas, tam criminalium, quàm civilium, atque etiam mixtarum hujusmodi, &c. Quia particula, hujusmodi, est relativa præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, gloss. verb. hujusmodi, in cap. Abbate, & in cap. nemo, de elect. lib. 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 4. n. 4. Seraph. decis. 338. n. 6. & decis. 608. n. 6. Card. Tusch. præf. concl. tom. 2. lit. D, concl. 387. n. 1. Rot. decis. 373. n. 6. p. 2. recent. Debet igitur generalitas horum verborum restringi secundum proœmialem rationem, à qua mens, & voluntas concedentis declaratur, ut suprà probavi in vers. Primò, n. 34.

41 Remanet ut explicem quid importent verba illa, Ac omnes, & singulas, tam criminalium, quàm civilium atque etiam mixtarum hujusmodi, &c. Si enim Breve de criminalibus causis tantùm agit, ad quid de civilibus, & mixtis mentionem facit. Quia facile resolvitur objectum, si advertamus dari triplicem causarum criminalium speciem. Una dicitur propriè criminalis, quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantùm, seu ad publicam vindictam, ut per Mascard. de probat. conclus. 463. Farin. in praxi crim. p. 3. quæst. 100. à princ. & alios

quos retuli in tractatu de appellativa verb. utriusque Juris signif. appell. 44. n. 2. Marant. de ordine judiciar. part. 4. dist. 1. n. 2. Et hinc est, inquit ipse, quod si aliquis ex delicto venit puniendus corporaliter ad publicam vindictam, dicitur causa criminalis, quia ex tali pœna corporali nullum commodum sentit privatus: refert, & sequitur Buccaron. de different. inter judicia civilia, & crimin. in proœm. 1. n. 3.

42 Altera dicitur civilis, quando pro delicto principaliter agitur in judicio ad commodum privatum, pro pœna scilicet pecuniaria parti applicanda, Jas. in rub. C. de jud. & in l. plerique, ff. de in jus vocando, n. 14. Clat. in praxi crimin. §. fin. q. 1. in vers. Quartò igitur, & vers. seq. Buccaron. d. proœm. 1. n. 4. Camill. Borell. in summa decis. tom. 1. tit. 42. n. 11. Cabed. p. 1. decis. 14. n. 4. Rot. decis. 19. n. 1. de judic. in antiq. & decis. 113. n. 2. post som. 2. consiliorum Farin.

43 Tertia denique dicitur mixta, ubi pœna partim parti, & partim fisco venit applicanda, ut advertunt Alexand. ad Bart. in l. 3. in princ. ff. de sepulchro viol. in lis. D. & per Dec. in rub. de judic. n. 52. vers. Et causa mixta, in 2. lect. Boss. in præf. crimin. tit. de appellat. n. 8. ubi de communi, Joseph. Ludov. dec. 71. ubi dicit, hanc opinionem esse canonizatam per universum orbem, Cardos. in praxi judicium, verb. causa 3. Cabed. d. decis. 14. n. 6.

44 Cum ergo habeamus, dari causam merè criminalem, civilem criminaliter intentatam, & mixtam, ubi pœna partim parti, & partim fisco venit applicanda, de his intellexisse Pontificem clarum est, tum ex ratioe proœmiali, & dictione hujusmodi, cum qua videtur se referre ad causas, de quibus in principio egerat: tum etiam ex aliis suprà adductis, in quibus probandis immorandum non est, cum sint notoria, & in dubium attento jure revocari non possint.

45 Secundò probatur evidenter, Breve non agere de causis beneficialibus: quia etiam si concedamus, sine veri præjudicio, quod comprehendat causas etiam merè civiles, contra verba proœmialis rationis, & mensum Pontificis concedentis, adhuc non comprehenderet causas beneficiales, cum appellatione causarum civilium, & criminalium illæ non veniant, utpote quia aliam speciem constituunt à civilibus, & criminalibus distinctam, Lap. alleg. 70. Papon. addit. ad decis. 27. de procur. in noviss. vers. Qui dicit, Pur. decis. 247. alias 241 lib. 2. in correctis, ibi: Tamen fuit dictum, quod si erat procurator constitutus ad causas criminales, & civiles, non censebatur constitutus ad causas beneficiales, secundum Franc. in cap. qui ad agendam, §. procurator, col. 3. vers. Tertio an in beneficialibus, de procurat. in 6. & c.

46 Tercio, quia non est credendum Julium II. voluisse Sedi Apostolicæ & Sacræ Rotæ causarum Portugalix omnimodam cognitionem verbis hoc non importantibus in perpetuum tollere, argum. c. super eo 55. de offic. delegati, Grammat. conf. 2. n. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 2. proœmial. n. 17. Tum quia in generali concessione, vel sermone nunquam comprehenditur persona loquentis, ut lassa censeatur, l. si mercedem, §. habitatorib. ff. de action. empti, ubi gloss. verb. habitatio, Rot. decis. 241. n. 5. & seqq. p. 1. divers. & in individuo in statutis, legibus, & privilegiis, Angel. in l. 1. n. 6. ff. quod quisque juris, Surd. decis. 13. num. 12. Lancel. Gallia consil. 97. ex n. 29. Alderan. Mascard. de statutis, conclus. 5. n. 176. cum sequentibus, Matiens. l. 6. gloss. 5. tit. 15. lib. 5. nova Recop. immò semper intelligitur excepta, cap. fin. de offic. deleg. lib. 6. Mand. reg. 11. Cancel. cap. fin. Surd. consil. 45. n. 19. cum seqq. ubi quod generale rescriptum, & generalis dispositio non comprehendit Principem conceden-

tem, cum denique quia in quibuscunque concessio-
nibus semper Principis auctoritas censetur præser-
vata, *Natt. cons. 580. n. 4. vers. Nam prædictis*, *Mench.
de successione. creat. lib. 2. §. 17. n. 88. cum seq.* *Surd.
consil. 152. num. 16.* Papa enim nunquam censetur
tantum concessisse, quin maiorem auctoritatem sibi,
& successoribus reservaverit, *cap. dudum, & cap.
quavis, lib. 2. de præb. in 6.* *Alphons. Soto super
reg. 24. Cancel. n. 3.* *Aym. cons. 226. n. 4. vers. Itaque
si Papa*, *Geph. cons. 135. n. 4. & cons. 168. n. 28.* Et
quicquid dicendum sit in Papa concedente, an possit
sibi ligare manus, ut non valeat dispositio contraria
absque speciali derogatione; secus est in successore
qui absque derogatione non habet manus ligatas.
Prob. ad Monach. in c. 2. n. 11. de constit. *Alphons.
Soto super reg. 40. num. 4. & reg. 24. n. 4.* *Rota in
Comach. seu Ferrar. Præpositura, 15. Decemb. 1624.
coram bene mem. Remboldo, & in Cracoviensi juris
legendi, 21. Maii 1627. coram R. D. meo Coccino
Decano.*

47 Quartò, quia D. Gabriel Pereira d. p. 2. de manu
regia, c. 64. n. 44. dum colligit ex dicto Breve non
posse Lusitanum per viam gravaminis, seu appella-
tionis in secunda, seu alia ulteriori instantia ad Ro-
manam Curiam appellare, loquitur expressè contra
Ordinationem Regiam lib. 2. tit. 10. in princ. quæ ita
statuit: *Mandamos que si endo algua sentença dada
por Juiz Ecclesiastico contra algum clérigo ou benefi-
ciado, ou contra leigo, no caso em que he de sua juris-
dicion, posto que a sentença dada contra o clérigo
naon scia sobre posse de beneficio, seu clérigo, ou leigo;
appellar para a Corte de Roma, no caso em que podem
appellar, è antes que o tempo de seguimento d'ella seia
acabado, pedir carta para que pendendo a appellacio,
se naon proceda contra elle por nossas Justças, nem
seia preso, nem evitado, nem lhe levem penas de ex-
comungado, havemos por bem de lhe ser dada a cada
hum delles quando mostrarem por escriptura publica
que appellacio, è seguem suas appellaciones, posto que
lhes naon seian recebidas, por quanto assi soi sempre
usado, è praticado, è se costumadas semelhantes cartas
serem dadas dellos Dezembargadores do Paço.* De-
fendit ergo Ordinatio hæc appellantem ad Curiam
Romanam ad effectum, ut pendente tali appellatio-
ne nihil innovetur, ac per consequens illa permissa
debet censerì, & non prohiberi, ut ex adverso dici-
tur: & est ridiculum dicere appellationem posse
quidem interponi ad Romanum Pontif. sed ut ipse
cognoscat, nec ut committat causam in Curia Rom.
cognoscendam, sed ut ad Regnum remittat, depu-
tato in eo Iudice, qui ibi de illa cognoscat; frustra
enim de Rom. Curia mentionem fecisset dicta Ordina-
tio, sed tantum de Pontifice committente; nam si
Papa non posset causas huiusmodi ad ipsum appel-
latas, in Rota, vel aliis Iudicibus in Curia commit-
tere, excusaretur Curia Romana, quod non est di-
cendum, aut ferendum, nec ullatenus impediendus
recursus ad eam, & esset quodammodo contra Bul-
lam in Cœna Domini, ut optimè advertit Valasc.
consul. 92. n. 7.

48 Denique probatur irrefragabiliter ex pacifica
possessione, in qua ab immemoriali tempore est
S. Rota cognoscendi de omnibus causis beneficiali-
bus, & aliis Ecclesiasticis ad eam per viam appella-
tionis è nostro Regno devolutis: quod constat ex
innumeri penè decisionibus, Ulyssonenſi scilicet,
Bracharen. Colimbrien. Vilsen. Egitanien. Elven. quæ
habentur in collectis per Farinacium, Seraphinum,
Manticam, Cavaler. Gregor. XV. Boratram, Duran.
pluresque alios ipsius S. Rotæ Auditores, ante, &
post dictum Breve, usque ad præsentem diem, &

hoc tanquam indubitatum suo tempore præsuppo-
nit Valascus, vir quidem doctus, & Senator Regius,
d. consult. 62. per totam.

Unde dato, & non concessio, quod dictum Breve 49
potuerit capere alium sensum, vel ejus verba quoad
hanc dispositionem obscura essent; nihilominus
tamen observantia hæc per tot annos subsequuta
tolleret omne dubium, *Bartol. in l. missi opinatores,
n. 14. C. de exact. tribut. lib. 10.* *Bec. cons. 140. n. 21.
& latè cons. 202. n. 11. lib. 2.* *Ozasch. decis. 136. n. 4.
Alexand. cons. 139. col. 1. vol. 3. & cons. 211. in fine,
lib. 6.* ubi quod si statuta de gabella solvenda essent
in aliquo verbo dubia, tamen deberet attendi quod
ante fuerit observatum, nec erit recedendum ab in-
tellectu, & interpretatione declarativa, data com-
muni observantia. *Menoch. consil. 825. n. 13. lib. 9.
Marra cons. 143. n. 21.* *Steph. Gratian. discept. forens.
tom. 5. c. 825. n. 14. & 15.* *Ramon. cons. 68. n. 28.*

Est enim generale, quod quælibet dispositio de- 50
claratur per subsequentem observantiam, *cap. cum
venissent*, ubi *Imol. numero 19. de constit.* *Craver.
consil. 294. sub num. 8. & consil. 559. num. 21.* *Natt.
consil. 498. n. 28.* *Beroi. cons. 91. n. 10. vol. 1.* *Decian.
consil. 44. num. 28. & 115. vol. 4.* *Honded. consil. 6.
n. 34. lib. 1.* *Casanat. consil. 55. n. 144. cum sequent.*
Menoch. cons. 104. n. 13. & cons. 341. n. 23. *Becc.
cons. 201. n. 49. lib. 1.* *Joseph. Ludovis. conclus. 38.
Valenz. cons. 52. num. 25. cum sequent.* *Solorzan.
de Jure Indiarum lib. 2. cap. 24. ex n. 84.* novissimè
Castillo tom. 7. de Tertiis, c. 31. n. 65. *D. Mar. Cutell.
decis. 20. n. 80. & in patrocinio pro regia jurisdict.*
Inquisitoribus Siculis concessa, controvers. 1. n. 45.
*Rota apud Tamburin. in fine tom. 3. de jure Abbat.
decis. 144. n. 10.*

Et idè privilegium, quatenus declaratione indi- 51
gear, declaratur ab observantia subsequuta, *Com.
consil. 193. n. 10. vol. 2.* *Socin. consil. 111. in fine, lib. 1.
Ozasch. d. decis. 136.* *Honded. consil. 92. n. 38. lib. 1.
& consil. 60. n. 11. lib. 2. & consil. 35. n. 44. eod. lib. 2.*
Observantia enim subsequuta dicitur privilegiorum
interpretes, *Joseph. Ludovis. d. conclus. 38. illat. 13.
Roman. cons. 89. circa fin. vers. Ultimò, & cons. 271.
n. 3.* *Menoch. cons. 390. n. 16.* *Vincentius de Franch.
decis. 56. n. 6. part. 1.* *Honded. cons. 1. n. 36. lib. 2.*

Et observantia interpretativa declarat verba dif- 52
pensationis, *l. si de interpretatione. ff. de legib.* *Aym.
cons. 101. n. 3.* *Seraph. decis. 600. n. 3.* *Ror. decis. 574.
numero 3. part. 1. divers. & in Romana pecuniaria,
26. Maii 1627. coram Card. Virili, in vers. Quintò.*

Ac in interpretandis constitutionibus plurimum 53
defertur observantiæ, *l. si de interpretatione, ff.
de legibus, cap. cum dilectus, de consuetud.* *Aym.
consil. 294. n. 6. vers. 21.* *Menoch. consil. 276. n. 19.
Surd. consil. 362. num. 10.* *Ror. decis. 455. n. 1. p. 2.
recentiss.* quod sine dubio stat quando verba sunt
dubia: nam ubi fuerint clara, non est locus ob-
servantiæ interpretativæ, *Aretin. cons. 85. num. 9.
& cons. 215. n. 2.* *Ror. decis. 108. n. 6. part. 2. divers.
& decis. 37. n. 27. p. 2. etiam divers. & in Toletana
Canonicatus Pœnitentiæ. 25. Julii 1640. coram R. D.
Cocc. Decano.* Novissimè post primam & secundam
hujus praxis impressionem ad manus meas pervenit
Codex legum Sicularum à doctiss. D. Mario Cutell.
in lucem editus, ubi dum ageret de legibus Petri II.
c. 7. not. 7. n. 19. cum seq. pag. 301. meminit præfati
indulti Julii III. & iisdemmet nostris terminis
sententiam à me suprâ defensam sequitur his verbis:
Quod si aliqua differentia ratio inducatur ex In-
dulto Julii III. Pont. Max. quo statuitur ne causæ
Lusitanæ finibus extrahantur, neve à Iudicibus ex-
teris terminentur, hoc quod ex speciali indulto pro-
hiscitur,

sciscitur, quoad cæteras provincias nequaquam dispositionem variat; licet existimarem hoc idem servari ibi quoque debere, ni aliud adveniret, quoniam si bene illud perlegi, de delictis, vel contractibus in illa ditione perfectis loquitur, quorum definitionem noluit alibi præterquam in Regno agitari; ut nec externorum Judicum postulatio, ac designatio proficeret, nec à regni finibus excessus. Cæterum quin si extra regnum contraherent, vel delinquerent, forum ibi quoque sortirentur, non vetavit; nam hoc ejus effectus esse pernoscitur, ut in illa specie pro incola, ac originario ejus loci delinquens habeatur, ut sup. ex Barb. in l. hæres absens, §. 1. n. 7. tract. est, ac evidenter constitutio Imper. dictas in auth. de Consul. & in auth. de mandat. Princip. At indultum quin aliud domicilium possit constitui, quando eo animo non fit, ut legi fraus inducatur, non prohibet, ALIAS LUSITANOS OMNES HUMANA SOCIETATE (ne præter regni fines contrahere possent) PELLEREMUS, vel locus dilecti in præjudicium ejus loci dominorum, quibus inquirendi jus quæritur, denegaretur, cum potius expressis verbis ex indulto colligatur, loqui tantum de causis illis, quæ ibi debuissent eadem ratione terminari: ita dictant illa verba exordii. Quidam, &c. ut magis ac liberius in suis delictis infordeant, ut suorum delictorum impunitatem diutius consequantur, suosque adversarios molestare valeant, cum primum sibi alicujus delicti conscii existant, aut ex quavis occasione in causam talem trahi posse præsentiant, suorum ordinariorum, & judicum, & officialium eorundem regnorum, & dominorum jurisdictionem declinant, &c. & inferius, Nulli, &c. super criminibus, & delictis per eos in regnis, & dominiis Joannis Regis hujusmodi hætenus, & pro tempore quomodolibet perpetratis, aut rebus ad eos pertinentibus, vel alia quavis occasione literas etiam in forma brevis, &c. impetrare possint. Quibus ad idem sine ulla, aut aliqua dubietate pertrahor, præsertim dum supposita natura hujusmodi contractum, qui executionem præferunt, quicquid exequendum remanet; dum reus ibi moram agit, ejusmet regni judici remittitur, nec personæ aliter extrahuntur, nec processus. Quodque apud Auditor. Cameræ agitur aliud non est, quàm clausulas contractus præambulas in ordine ad executionem implere, ut expeditior judici executori via ad implementum promissorum pateat, quæ ut coram eo fierent, nulla ratio suadebat. Demum quoniam dispositio hæc ad evitandas, quæ in recta judicia excogitabantur fraudes, inducta, favori cederet eorum, qui cum Romæ contrahant, eludere autem Audit. Cam. judicia excogitant, quod eodem modo vitari debet, quo constitutum est, ne id in fraudem Lusitan. Judicium fieret, ut legem quam tulere, vel ut ferretur, rogavere, patiantur, ut quisque Juris quod in alium statuerit, ipse eodem statu utatur; neque enim quos mores quis pro se probavit, sine injuria in aliis reprobatur, l. 1. C. de inoffic. testam. & Pandect. tit. 2. Quod quisque Juris. His quoque fovet natura judicii exactionis, nempe pensionis beneficii, cui quis in manus sanctissimi cedit, cuique videtur ille, cujus gratia fit, se obligasse ad onus assumptum pendendum, hujus enim generis causæ coram eo agitari debent, tum ratione loci contractus, tum quia beneficiales sunt, ex consideratis per Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 2. proæm. n. 6. post Rot. decis. 36. n. 2. de appell. in novis, per quæ existimo recedendum esse à Pereira, quod ad hoc spectat, quoniam nullum sæcular. Princip. agitur præjudicium, si causæ hujusmodi Clericorum Romæ perfectæ, Ordinatio Provinc. exequenda transmittantur; cum nec reus, nec

Barbosa de Pensionib. Pars I.

processus alibi trahantur, licet Regius Juxta vices executoris sortiantur. Hætenus D. Mar. Cur. Tutissimum, inquit Viv. decis. 535. n. 4. cum seqq. se constituit pro victoria obtinenda, allegans decisionem legis, vel alicujus Doctor. in terminis Cavalcan. decis. 30. n. 38. p. 1. idem dicit his verbis: [Volo tibi tradere unam medicinam his nostris temporibus propter tot scribentium auctoritates: quando habes causam aliquam, noli acquiescere donec legem, glossam, aut decisionem in terminis terminantibus invenias, & postea illa inventa, videas de veritate articuli, & librum mitte Judici, ut faciebat pater veritatis D. Alex. in consil. 207. num. 5. vol. 4. quia hodie sunt pomposi Judices, ita quod si non vident textum aut decisionem in terminis, nolunt credere, ut dicit Pract. Papiens. formul. cap. quando testes, in fine, art. 113. &c.]

Videat ergo pius lector, & attentè consideret an in aliquo Conc. Trid. & Ordinationum Regiarum ac dicti Brev. dispositioni contraveniam, exequendo mandata Auditoris Cameræ, S. Rotæ, & Judicis executoris in partibus deputati, pro exigenda pensione mihi debita, & non soluta, ritè, & rectè relaxata, ut quæst. præced. & sequenti latè probavi, non enim dicitur contradictio ea, quæ fit de jure, ut de clausula contradictores, resolvunt Gloss. & Doctor. in cap. pro illorum, de præb. Flamin. Paris. de resign. benefic. lib. 1. q. 4. n. 44. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. in annot. n. 242. & alii per me citati de clausulis usufreq. claus. 33. Nec potest dici legum violator, qui eas intelligit juxta sensum juri communi consonum, per ea quæ adducit Parens meus in Remiss. ad Ordin. Regiar. Lusitan. in prælud. libri quarti.

Adhuc in fortioribus terminis accipientes dict. Breve, illudque (ut contrarii volunt) ad omnes causas extendentes, contra ejus verba, mentemque Pontif. concedentis, existimamus locum non habere in nostro casu: tum quia apertè agit in criminibus, & delictis in Portugalia commissis, ibi: [Super criminibus, & delictis per eos in Regnis, & Dominiis Joannis Regis hujusmodi hætenus, & pro tempore quomodolibet perpetratis.] Ergo non loquitur de delictis extra Portugalam commissis, proindeque nec de contractibus alibi, quàm in Portugalia celebratis: valet enim argumentum à delictis ad contractus, l. omnes, l. tam ex contractibus, ff. de judic. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 1. lit. A, conclus. 507. n. 26. cum aliis citatis per me de locis communibus arg. Juris, loco 35. Nam quoad hoc æquiparantur delicta, & contractus, cap. ult. de judic. & quando duo casus sunt æquiparati, dispositum in uno censetur dispositum in alio, gloss. verb. advocandum, in l. mancipia, C. de servis fug. Gloss. in cap. si postquam, de elect. lib. 6. cum aliis citatis per me axiomat. 39. n. 9.

Justum est enim, ut Princeps, qui vult punire delicta in suo Regno commissa, & contractus in eo celebratos observari facere privativè quoad alios, permittat & ipse, ut idem fieri possit ab aliis Principibus in suis Dominiis. Tum etiam, quia loquitur de causis commissis per literas, & rescripta à Sede Apostol. emanata, ibi: Per diversas commissiones, literas, & rescripta à Nobis, & Sede Apostol. &c. In nostro verò casu non cognoscit Auditor Cameræ per speciale Sanctissimi rescriptum, sed vigore generalium facultatum jure ordinario sibi competentium, per ea quæ adduximus supra quæst. 5. Tum denique, quia agit dictum Breve de causis commissis Judicibus extraneis: ergo non comprehendit illas quæ non committuntur, sed mero jure spectant ad Judices, qui propter jurisdictionem, quam in partes contrahentes in suo territorio acquisic-

runt, non extranei, sed propriè naturales censentur, sicut & ipsi contrahentes, tanquam veri originarii, & domiciliarii ejus subditi habentur quoad ipsum contractum, juxta ea quæ notant Salgado de Regia proteſt. tom. 2. cap. 17. n. 6. D. Barbosa in l. hares absens, §. 1. n. 7. ff. de judic. Facit quia Roma est patria communis, Cicer. in orat. 2. de lege Agraria. Verè Romam esse omnium nostrum patriam dicit Jul. Cæsar Bulerger. lib. 2. de imperio Romano, cap. 5. pag. 315. Romam à Modestino communem patriam appellari affirmat. Plin. lib. 35. cap. 5. appellavit Romam unam esse cunctarum gentium in toto Orbe patriam. Restaur. Castald. de Imper. q. 105. n. 8. Palcoth. de nothit. & spur. cap. 3. n. 6. glossa verb. compelli, in c. ult. de foro compet. Mandos. reg. 20. Cancel. q. 10. n. 2. Sigism. Scacc. de judic. cap. 66. n. 24. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarchal. sedium erect. cap. 26. & 27. novissimè D. Felician. de Vega nunc Archiep. Mexicanus, in relect. ad d. cap. fin. n. 15. de foro compet. ubi n. 28. id intelligit quoad clericos & personas ecclesiasticas, quia ibi residet Sedes Apost. & audientia causarum omnium Ecclesiasticarum spectantium ad ipsam Sedem, quamvis de facto contingat quod Summus Pontifex absens sit, seu mortuus, Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 569. n. 14. & 15. Gabriel Pereira decis. 2. num. 13. Valenzuel. conf. 200. n. 13. Ita ut omnes Romæ habitantes dicantur esse in propria patria, ac proinde Judices ibidem existentes non tanquam extranei debent quoad eos censer, & maximè si sint Clerici, juxta notata quest. 3. vers. Denique, n. 11. Unde provenit, ut qui exulat à civitate, vel oppido unde originem ducit, eo ipso exulat etiam ab urbe Roma, uti patria omnium communi, ut in l. fin. ff. si servus expor-tandus veniat, Marian. in d. cap. ult. n. 13. Alberic. in l. Roma, n. 3. ff. ad municip. & in diction. verb. Roma, Farin. fragm. crimin. part. 1. lit. D, n. 197. Scip. Rovit. super fragm. Regni Neapol. tit. de contumaciis. n. 8. & 9. Valenzuel. d. confil. 20. n. 15.

58 Ex quibus omnibus fit consequens, ordinationes præfatas nihil probare, ex quo veniat impedienda executio mandatorum, & declaratoriarum Auditoris Camerae, ac S. Rotæ, Judicis executoris in partibus deputati: nec adest lex aliqua Regni quæ hoc prohibeat; nihil enim evincit adversarii malitia, dum affirmat me plura allegasse in hac causa contra Regiarum ordinationum dispositionem; omnes enim valdè eorum audaciam admirantur, qui talia falsò affirmare non erubescunt, ut sic amisso ministrorum sæcularium favore, causam perdere coactus sim: sed quis credet me ignorasse Concilii Trident. dispositionem, quod olim non infructuosis Remissionibus, & hodie copiosis Collectaneis exornavi? Quis dicet me non considerasse Ordinationes Regias, cum mea operâ, & diligentia super illis utilissimas ediderit remissiones doctissimus Parens meus, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ revereor auctorem: credendum est igitur me invidia potius quàm lege persecutionem, hanc, & animi afflictionem pati, quæ in causa est, ut à libris meis penitus distractus non possim ultimam imponere manum Collectaneis in Jus civile universum, Opus omnibus in Jure versantibus maximè utile, & necessarium.

Utrum & quando executor literarum Apostolicarum pensionis in Regno deputatus teneatur exceptiones oppositas per Titularem contra earum executionem admittere, vel rejicere, seu judicio Ordinarii discutiendas remittere?

QUESTIO VII.

- 1 Judex executor pensionis quomodo ad ejus exacti-
nem procedere debeat ostenditur.
- 2 Exceptio non potest impedire effectum excommu-
nicationis jam productum.
- 3 Factum legitimè retractari non debet, licet casus
postea evenerit, à quo non possit inchoari.
- 4 Causa quando produxit effectum perfectum, &
consummatum, licet possit cessare ipsa causa,
non tamen cessat effectus.
- 5 Nullitatis intrinseca exceptio facit cessare execu-
tionem.
- 6 Nullitas opposita facit cessare executionem quan-
do ex ipsis actis, & contextu probatur, nec altio-
rem indaginem requirit.
- 7 Nullitas qua constat ex actis, dicitur intrinseca,
inharens ossibus instrumenti.
- 8 Probatio quando dicatur fieri in continenti.
- 9 Ordinatio Regia lib. 3. tit. 25. §. 1. expenditur,
& n. 16.
- 10 Exceptiones, quæ ab extrinseco sunt probanda, &
requirunt altiorem indaginem, potest executor
remittere Ordinario.
- 11 Judex executor, qui exceptiones altiorem indagi-
nem requirentes remisit Ordinario, non tenetur
interim in executione supersedere.
- 12 Executionem non impedit nullitas extrinseca, nec
illa, cujus probatio altiorem requirit indaginem.
- 13 Possessorium exequentium abhorret exceptiones
requirentes altiorem indaginem.
- 14 Judex cognoscens exceptiones per calumniam op-
positas fuisse, ut executio retardetur, non debet
eas admittere.
- 15 Judex tenetur calumniis obviare.
- 17 Appellatio à sententia lata per executorem pro
solvenda pensione amissa à possessore condemna-
to, non est admittenda.
- 18 Exceptio nullitatis si repellatur, nullo modo ad
Regem patet recursus.
- 19 Judex executor an possit procedere contra Capi-
tulum pro terminis pensionis decursa de tempore
vacationis beneficii, ostenditur, & num. sequen-
tibus.
- 20 Gregorius XIII. & Clemens VIII. declararunt
Capitula Elboren. & Olysboren. teneri solvere pen-
siones tempore vacationis Canonici decursas.
- 21 Decisio aurea S. Rotæ quoad propositum refor-
matur.
- 22 Dictio, quomodolibet, comprehendit omnem
modum, & omnia etiam ultra expressa.
- 23 Verba, quibusvis aliis, comprehendunt majora
expressis, immò extranea, & dissimilia.
- 24 Pensio est onus reale, & sequitur beneficium.
- 25 Capitulum si bona fide fructus inter presentes dis-
tribuat, an post talem distributionem teneatur
solvere terminos pensionis decursa de tempore
vacationis Canonici, ostenditur.
- 26 Scientia præsumitur circa facta & gesta ab ami-
co, vicino, & socio.
- 27 Notorium factum est quod à majori parte populi,
Parochia, vicinia, aut Communitatis scitur.
- 28 Executor solum habet jurisdictionem adversus
nominatos in commissione.
- 29 Executor ut contra nominatos possit procedere, non
est necesse quod sint nominati in individuo, &
expresse; sed sufficit quod comprehendantur in
commissione per clausulas generales, tacite, inci-
denter, aut virtualiter.
- 30 Exceptio defalcandi onus à titulari solutum non
admittitur

admittitur in iudicio possessorio, si in eo petat Pensionarius manuteneri in ea summa, quam exigere solitus est.

- 31 Pensionis reservatio posterior subsidio, & excusato, est ab eo exempta, & immunis; secus si fuerit anterior.
- 32 Exemptio in subsidio, & excusato solum durat pro illo quinquennio; nam in sequenti solet derogari exemptioni huiusmodi.
- 33 Exemptio pensionis amplissima refertur, quam non diminuit posterior subsidii, & excusati concessio.
- 34 Subsidii & excusati concessio solum afficit Pensionarios Hispanos quoad Regem.
- 35 Nisi concordia inita fuerit inter Regem, & Clerum Hispaniarum super modo solvendi, quia tunc afficit etiam totum Clericum inter se.
- 36 Principis concessio ita intelligi debet, ut respectis impetrantis aliquid operetur.

IN quolibet debito petendo, cui via executiva competit, debet Advocatus cavere ne verbis ad viam ordinariam spectantibus, puta damnandi, condemnandi, quoquo modo utatur; sed ad executivam propriè pertinentibus, hoc est, compellendi, solvendi, &c. aliàs parti præjudicabit, quia ordinaria via electa, non ei postea ad executivam patebit regressus, Burg. de Pace conf. 39. num. 7. Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. §. 1. n. 17. & 18. & §. 11. n. 20. Valasc. consil. 88. num. 9. Villadieg. in politica, cap. 2. n. 52. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. num. 192. Sigismund. Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 62. num. ult. & cap. 76. n. 9. post princ. vers. quia qui potest agere, & de appellat. quæst. 17. limit. 9. n. 45. Garc. Mastrill. decis. 157. ex num. 1. part. 2. Cancer. variar. lib. 1. cap. 17. de appellat. à n. 34. & lib. 2. cap. 3. n. 91. Gutierrez. præf. lib. 3. quæst. 39. n. 5. Marescor. variar. resol. lib. 1. cap. 38. num. 4. Marc. Antonin. etiam variar. resol. lib. 1. resol. 29. n. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 118. à n. 49. Fontanel. de pactis nupt. claus. 7. part. 5. gloss. 2. n. 30. Genc. de censibus, part. 2. cap. 2. quæst. 5. art. 6. n. 28. Salgado de protect. Regia, part. 3. cap. 4. num. 60. & part. 4. cap. 7. n. 172. Mar. Giurba decis. 55. num. 18. & decis. 74. num. 11. & decis. 100. num. 53. Perez de Lara in compendio vita hominis, cap. 27. per tot. maxime n. 18. Quod verum est ubi lite contestata in via ordinaria actor ad executivam progredi vult; secus si lis non fuerit contestata, quia ad executivam tunc actor redire refusus expensis poterit, Francisc. Aviles ad cap. 10. Prator. verb. exequutio, num. 2. ad fin. Gutierrez d. quæst. 39. num. 6. Stephan. Gratian. d. cap. 118. à num. 51. Hermosilla ad Gregor. Lop. l. 56. gloss. 11. & 12. n. 158. & 159. tit. 5. part. 5. Joan. à Sande decis. Frixicarum lib. 1. tit. 7. de except. definit. 1. Unde praxis & stylus Romanæ Curiae ubique terrarum communi calculo observatus obtinuit, ut cum Judex executor deputatus in literis Apostolicis pensionis procedere vult contra recusantem eam solvere, monitorium expediat cum clausula justificativa, ut scilicet solvat intra tot dies, aut infra illos compareat ad allegandam legitimam exceptionem, quo termino transacto, si nihil alleget, vel exceptiones producat illius qualitatis, quæ executionem retardare non possint, tunc Judex executor declarat eum excommunicatum, de qua praxi, & stylo etiam in tota Hispania vigente attestantur Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. à num. 532. & Francisc. Salgado de Regia protect. part. 3. cap. 3. n. 31. cum seqq. Nec tenetur in ferenda huiusmodi sententia excommunicationis servare formam decreti Concil.

Trident. sess. 25. de reform. cap. 3. cum facultas illi data in literis Apostolicis excommunicandi morosum in solutione pensionis, non censeatur data in subsidium, ut refert decisum Nicol. Garc. d. cap. 5. n. 587. ubi tamen in addit. subdit, quod licet in una Illerden. pensionis, 13. Novembris 1593. coram Orano, Rota dixisset sententiam Auditoris Camerae latam contra resignatarium ob non solutionem pensionis resignanti reservatæ, fuisse nullam, ideoque revocandam, quia non fuit in potestate Auditoris Camerae per sententiam declarare eum incidisse in censuras comminatas in monitorio ob non solutionem pensionis, nisi præmissis diligentis requisitis de faciendo executionem realem, vel personalem, juxta dispositionem illius decreti; hoc tamen asserit esse contra declarationem Sacræ Congregat. & tenorem ipsarum literarum pensionis. Quod ego intelligendum esse censeo locum habere quando Auditor Camerae procederet vigore obligationis Cameralis, qua pensionarius ad pensionem solvendam obligatus existit, in quibus terminis malè reprehenditur à Garcia. Refero ego ipse in collectan. ad Concil. Trident. d. cap. 3. n. 25. Potest enim Auditor Camerae duplici jurisdictione uti, ut ostendi quæst. 6. n. 23. & 24.

Post cujus excommunicationis declarationem, si pars alleget exceptionem legitimam, illa non poterit impedire effectum censuræ jam productum tempore habili, in quo nihil fuit oppositum, quod illum posset reprimere, argum. text. in cap. pastoralis, §. verum, & in cap. ad hac, de appellat. cap. ad reprimendam, de offic. Ordin. cap. is qui, §. fin. de sent. excom. lib. 6. & est l. Regia Castella 21. tit. 9. part. 1. Salgad. d. tract. de Regia protect. p. 2. cap. 5. cum seqq. ubi latè quando excommunicatio sub termino, aut conditione lata est, & intra terminum, aut conditione pendente contradicat, & appellet gravatus, tunc solum suspenditur ejus effectus, cum adhuc non fuerit ad esse perductus.

Quod ulterius comprobatur, quia ea, quæ legitime semel facta sunt, durant, quicquid postea contigerit, & quia factum legitime retractari non debet, licet casus postea evenerit, à quo non possit inchoari, text. in l. pluribus, §. si placet, ff. de verb. obligat. l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui l. ut primùm, §. 1. ff. de servit. l. in ambiguis, §. non novum, ubi latè Dec. ff. de regulis juris, l. fin. ff. de acquirend. possess. cap. factum legitime, de regulis juris lib. 6. quæ Jura latissime exornant plures relati à Castr. controvers. tom. 3. cap. 15. n. 4. & de tertiis, cap. 22. n. 19. cum multis seqq. Tum etiam, quia quando causa produxit effectum perfectum, & consummatum, licet possit cessare ipsa causa, non tamen cessat effectus, l. fin. in princ. ff. unde liberi, l. sancimus, C. de administr. tutor. cum aliis citatis per me de axiomat. juris usufrequent. axiom. 40. n. 21.

Sed tota quæstio est de exceptionibus infra terminum oppositis, an obstent executioni? In qua distinguendum est inter exceptiones intrinsecas nullitatis, seu subteptionis pensionis, quæ ex ventre, & contextu Bullarum, vel incontinenti probantur; & inter illas, quæ ab extrinseco sunt probandæ, & requirunt altiore indaginem. In primo casu certum est, quod nullitas opposita facit cessare executionem, juxta ea quæ resolvit D. Gabriel Pereira de manu Regia tom. 1. cap. 9. n. 16. ibi: [Unde regula est quod si ab illo qui excipit, nihil est extrinsecus probandum, tunc exceptio impedit executionem, veluti si nullitas constaret ex actis, ubi sit notoria, &c.] & n. 17. idem ferè resolvit, ibi: Nullitas opposita facit cessare executionem quando ex ipsis actis, & con-

textu probatur, nec altiore indaginem requirit. Ad idem faciunt quæ notant Giurba decis. 100. num. 8. Salgado de Regia protect. part. 3. cap. 9. à princ. Caroc. de except. except. 42. n. 44. & 46. ubi ait, quod evidens, & notoria nullitas dicitur illa, quæ constat ex actis, & oculo corporeo ex lectura processus potest videri. Unde hujusmodi nullitatem intrinsecam, inhærentem ossibus instrumenti vocat Mar. Anton. var. resol. lib. 2. resol. 3. n. 29.

8 Cessat etiam executio, ut supra tetigi, quando probatio nullitatis, seu subreptionis allegatæ offertur incontinenti, quæ tunc dicitur facta incontinenti, cum quis habet instrumentum præ manibus, illudque offert, & ostendit sine alia dilatione: ita Dec. consil. 424. vol. 2. Tiraq. in l. si unquam, verb. libertis, n. 15. C. de revocand. donat. & de retract. lign. §. 2. gloss. 1. ex n. 20. Reinos observat. 45. n. 13. Nulla est enim actio adeo privilegiata, etiam si executiva, & possessoria sit, quæ si contra eam opponatur exceptio relevans, & incontinenti probetur, non suspendat ejus effectum, cap. literas, de restitut. spoliat. l. si is à quo, ff. ut in poss. legat. Menoch. de recup. poss. remed. 1. quest. 21. num. 240. cum seqq. & de retinenda remed. 3. quest. 75. n. 633. & seqq. Molin. de primog. lib. 3. cap. 13. n. 16. ubi resolvit, quod dicitur probari incontinenti, quando intra terminum à Jure assignatum instantiæ, & processui principali probatur, Azeved. l. 1. n. 158. tit. 21. lib. 4. nova Recop. Giurba decis. 21. n. 1. & 2. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 384. n. 5.

9 Sed apud Lusitanos ex Ordinat. Regia, lib. 3. tit. 25. §. 1. dicitur fieri probationem incontinenti, quæ per testes, vel scripturam fiet perfectè intra decem dies; & ideo consulerem Judici executori in Lusitania procedenti, ut si pars vigore monitorii citata comparuerit, & intra terminum exceptiones produxerit, si relevantes fuerint, & admittendæ, decem assignet dies, intra quos si perfectè pars eas probaverit, tenetur in executione supersedere. Idem quoque videtur tenendum in Hispania, juxta ea quæ adducit Azeved. d. l. 1. n. 158. & D. Joannes Alphonsus de Butron. in sua juris allegatione pro Joanne Garcia de Veldona; admittendæ enim sunt in quacunque causa exceptiones, quæ intra decem dies à lege præfinitos probantur, ut optimè consuluit Fulv. Pacian. consil. 10. per tot. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. part. 5. §. 2. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 411. num. 25. & 26. Gaito de credito, c. 2. tit. 9. de apocha banchar. n. 2232. Giurba decis. 21. n. 1. & 2. Salgado de Regia protect. part. 4. cap. 7. à princ.

10 In secundo verò casu, quando scilicet exceptiones hujusmodi ab extrinseco sunt probandæ, & non incontinenti, ac proinde requirunt altiore indaginem, tunc potest dictus Judex executor eas Ordinario remittere, ad quem spectat prima instantia, ad hoc, ut de illis plenariè cognoscat, juxta tenorem Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 20. ut tenent in terminis Flores de Mena var. quest. lib. 1. q. 12. n. 17. cum seqq. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resolut. 339. Joan. Maria Novar. in practica novi Juris Pontificii, tit. de causis in prima instantia, conclus. 1. alias 54. n. 15. 16. & 17. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. n. 546. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, part. 1. cap. 5. num. 546. latè, & eleganter D. Ferdinandus Azcon. in sua doctissima Juris allegatione pro Illustrissimo, & Reverendissimo D. D. Fratre Antonio de Sotomayor, Archiepiscopo Damasceno, Inquisitore Generali, & à Confessionibus Catholica Majestatis, contra Capitalam Metropolitanam Ecclesiam Valentina, fol. 5. verso ibi: *Præterea, en satisfacion del primero fundamento se dice, que dade que sin embargo de las razones referidas pudiera aver alguna dificultad en*

la capacidad que oy tiene el Señor Inquisidor General para obtener dicha pension, y que las excepciones que por parte del Cabildo se oponen fueron considerables, no puede el executor desta causa conocer de aquellas, porque todas ellas requirunt altiore indaginem, y siendo tales, non extenditur jurisdicção executoris ad illarum cognitionem, &c. Et paulò infra, Deinde, se responde. *que aunque es verdad, que regulariter el executor en estos casos puede conocer de las excepciones, quæ oriuntur ex ventre rescripti. & per illius inspectionem de facili liquidari possunt, esto no procede quando el pensionario està in quasi possessione exigendi pensionem: porque en esto caso, cum ratione quasi possessionis reddatur turbida & dubia exceptio oriens ex ventre rescripti, & sic altiore requiratur indaginem, no puede el executor conocer della: assi lo resuelven en proprios terminos. Put. decis. 385. &c.*

Remissa in hoc eventu dictarum exceptionum causa ipsi Ordinario, illaque coram eo pendente, non ob id tenetur executor in executione supersedere, nec Ordinarius illi potest inhibere, aut aliquo modo impedire potestatem, quam habet exequendi, ut optimè resolvit Nicol. Garc. d. part. 6. §. 5. n. 25. ibi: [Pendente tamen causa nullitatis, seu reformationis pensionis, coram Ordinario absque commissione, certum videtur non impediri executionem literarum pensionis. Flores d. n. 32. etiam si oppositum esset de litispendentia, & inhibendum quia Ordinarius non potest inhibere executori, qui est Superior, & quia executor est Judex solius pensionis, Ordinarius verò nullitatis, & reformationis, & sic unus non debet impedire alium. Ceval. q. 897. n. 909. & seq. cum aliis, qui tamen malè id intelligit quando pensionarius est in possessione percipiendi; non enim id necessarium, est ut executor possit procedere &c.] refert, & sequitur Salgad. de Regia protect. p. 3. c. 3. n. 44. & 45.

In jure enim constans est conclusio, quod executionem non impedit nullas extrinsecas, ut resolvit Mar. Antonin. var. resol. lib. 2. resol. 3. n. 29. nec illa, cujus probatio requirit altiore indaginem, Ripa in l. 4. §. condemnatum, n. 1. cum seqq. ff. de re judic. Capataq. decis. 321. part. 1. Mohedan. decis. 4. n. 3. de fide instrum. Rota in Firmana pensionis, 23. Januarii 1627. coram R. P. D. Duran. inter ejus impressas decis. 60. Salgado d. part. 3. cap. 3. à n. 51. ibi: [Hoc autem, quod de exceptione nullitatis dicimus, ita erit intelligendum, ut si non sit notoria, & evidenter de ea constet, sed requiratur altiore indaginem, sive cum litispendentia simul, sive ipsa sola opponatur executioni, utique ob stare non tenetur, ex iis quæ per Barr. & alios in l. 4. §. condemnatum, de re judic. Lancellot. de attentat. tit. de attentat. lit. pendente, & nos ex iis, quæ sursum diximus, & inferius in cap. 9. ubi latè, ut putà quando nullitas versatur circa extrinseca gratiæ pensionis, videlicet quando pensio fuit reservata ex causa resignationis, aut cessionis Juris, & litis, & disputatur de titulo, & Juribus resignantis, vel de validitate concordiæ, quæ non impediunt, sed reservantur judicio ordinario; & procedunt Doctores supra secundum Flores c. Mena d. quest. 11. n. 32. quem in hoc sequitur Garcia supra, n. 54. &c.]

Idem tenet D. Gabr. Pereira d. tom. 1. c. 9. sub n. 16. ibi: *Si verò aliquid probatum est, & probatio altiore indaginem requirit, executionem non impedit, &c.* Et hujusmodi possessorium executivum abhorret exceptiones requirentes altiore indaginem, ut per Pacific. de Salviano interdicto, inspect. 2. n. 32. ubi cumulat plures Rotæ decisiones.

Si verò cognoscat Judex exceptiones per calumniam oppositas fuisse, ut executio retardetur malitiosè (prout tales præsumuntur quando ab extrinseco

seco sunt probandæ, & non ex ventre, & contextu Bullarum, nec probatio offertur in continenti, ut in nostro casu) tunc non debet eas admittere, nec Ordinarii iudicio discutiendas remittere, sed tenetur omnino rejicere, ut patet. Honded. *consil.* 17. n. 45. vol. 2. Giurba *decis.* 8. n. 8. Parlad. *rerum quodid.* lib. 2. pars 5. §. 11. num. 60. Salgado *d. part.* 3. cap. 3. n. 24.

15 Judex enim debet calumniis obviare, & exceptiones ad intricandum, & procrastinandum iudicium oppositas etiam ex officio repellere, secundum Innocent. in cap. post electionem, de concess. prabend. cum aliis per Foller. in pract. crim. in verbo et si confis- cantem, in 3. pars. tertie partis, post n. 50. & per Menoch. *remed.* 15. *recup.* n. 326. cum seqq. quos refert, & sequitur Salgado *d. p.* 3. c. 6. n. 71. cum seqq.

16 Hoc idem ferè decidit Ordinarius Regia Lusitana lib. 3. tit. 25 §. 1. in causa, de quo loquitur, videlicet quando proceditur vigore alicujus instrumenti guarantee per assignationem decendii, ibi: *E nam provando perfeitamente nos dez dias os embargos, e forem taes que provados relevem da condenação, o Juiz o condenara no contento na escritura, e lhe receber a os embargos, e dara sua sentença execucao sem apellação, nem agravo.* Id est: [Et si non probaverit perfectè intra decendium exceptiones, quæ tales proponantur, ut illis probatis non veniat reus condemnandus, tunc Judex illum pro contentis in scriptura condemnabit, & exceptiones hujusmodi admit- tet, sententiamque suam, quacunque appellatione remota, executioni mandabit.] Adjungit verò eadem Ordinarius Regia, §. 2. *E em caso que o Juezgador naon condenar o reo por lhe parecer que provou seus embar- gos perfeitamente dentro os dez dias, on lhe receber os embargos, e o condenar por lhe parecer que os naon provou perfeitamente, a parte que se sentir agravada se podera agravar por instrumento, ou petição a os Superiores, porem naon se sobrestará na execucao da sentença por causa de ditto agravo.* Id est: [Et in eventu, quod Judex rem non condemnaverit, eo quod existimavit exceptiones perfectè non probasse intra decendium, aut illas admiserit, & condemna- verit, eo quod putavit eas perfectè minimè probasse, tunc pars quæ se gravata senserit, poterit Superiorem per instrumentum, vel petitionem supplicare, sed ob causam dictæ supplicationis non superseatur in executione sententiæ.] Quid clariùs? Has ordina- tiones refert Thom. Valalc. *alleg. Juris tom.* 1. *alleg.* 79. n. 46. ubi à princ. plura, unà eorum legum, & simili intellectus cumulat.

17 Unde non est ferenda resolutio Judicis omnino incompetentis, qui contra juris regulas, & expressas Doctorum resolutiones, de quibus suprà, voluit præ- textu assertæ violentiæ, quod executor propter fri- volas quasdam exceptiones adversariis extrinsecis probationibus indigentes, ac altiore petentes in- dagine, teneretur illas, principalemque causam Ordinarii via ordinaria discutiendas remittere, quod est merum delirium juris, ut non obscure colligitur ex iis, quæ adducit Franc. Salgado *de Regia provis.* part. 3. n. 5. ibi: [Quando autem pensio alicui reser- vata fuit, eo quod beneficium resignavit, seu litigan- do cessit juri, liti, & causæ, super qua literæ Papales fuerunt expeditæ, tunc pariter neque à sententia lata super eis per executorem pro solvenda pensione appellatio emissà à possessore condemnato minimè admittenda est, nec in denegata dilatione violentia committitur, cum careat suspensivo, &c.] Nec est admittenda altera ejus resolutio, qua pronuntiavit debere Judicem executorem expressè pronuntiare super exceptione incompetentiæ suæ jurisdictionis, quam opposuit adversarius, & ante omnia declarare formiter super illius articulo, ita ut exinde sequatur,

non facta hujusmodi declaratione, nulla essent, & attentata; nam exceptiones personam Judicis respi- cientes, per processum ad ulteriora non rejiciuntur, Bart. in l. 2. in repet. n. 17. & ibi Ias. n. 45 ff. si quis in jus voc. non ierit, Vant. de nullis. tit. 14. quibus mod. sent. nullis. poss. repet. n. 9. Abb. *cons.* 14. In causa seu quæst. n. 3. p. 1. Malvas. *cons.* 73. n. 7. Garc. de nobilit. gloss. 1. num. 25. Marc. Anton. Natta *cons.* 271. n. 3. tom. 2. Schrader. *de feud.* tom. 3. part. 10. in proem. n. 39. Grassis *d. except.* 18. n. 15. quia responderetur adversarium approbasse illius executoris jurisdictionem, dum coram eo super meritis causæ principalis exceptio- nes opposuit: & quamvis protestatus fuisset se id facere absque approbatione jurisdictionis, tamen protestatio hujusmodi, tanquam contrario facto nihil operatur, ad tradita per Menoch. *cons.* 375. n. 28. Rot. apud Farinac. *decis.* 539. n. 6. p. 2. recentior. Præterea quando Judex habet jurisdictionem, & pars adversa tractat de elidendo illam ope alicujus exceptionis, tunc necesse non est, ut formiter fiat declaratio super competentia jurisdictionis, sed sufficit tacita, procedendo scilicet ad ulteriora. Franc. in c. si duobus, de appellat. Sigism. Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 6. membr. 7. à n. 54. quos refert, & sequitur Salgado *de Regia provis.* tom. 1. p. 2. cap. 18. n. 26. Judex enim in hoc casu ad ulteriora proceden- do videtur oppositas exceptiones rejicere, l. 1. C. de ordine judic. l. à procedente, ubi Bart. C. de dilat. Anr. Gabr. *commun. sit. de except. concl.* 1. per tot. Brun. à Sole in compendio resolut. Juris, lit. I. verbo Judex ad ulteriora procedendo. Unde provenit, quod ex quo Judex exe- cutor in hoc casu habet indubitanter jurisdictionem ad procedendum contra debentes pensionem, licet adversarius ope exceptionis intendat illam elidere, non tenetur formiter super competentia jurisdic- tionis declarare, sed sufficit tacite procedendo ad ulce- riora: ita in his terminis Judicis delegati resolvit Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapolit. cap. 69. de causis deleg. n. 9. & doctissime ponderavit D. Ferdinandus Azcon in sua Juris allegatione pro Illustrissimo & Reverendissimo D. D. Fr. Antonio de Sotomayor, Archiepiscopo Damasceno, Inquisitore generali, & à Confessionibus Catholica Majestatis, contra Capitulum Metropolitana Ecclesia Valentina, fol. 10. vers. No haze dificultad.

Ex quibus clarè convincitur, defendi nullo modo 18 posse iudicium, quod Judex Regiæ Coronæ emisit, revocatorium sententiarum declaratoriarum, & mandatorum Cantoris insignis Ecclesiæ Vimara- nensis, executoris in literis apostolicis dictæ meæ pensionis deputati, dum scilicet eundem Cantorem inhibere fecit, ut dictas exceptiones, quas uni fri- volas, & calumniosas summo cum iudicio rejecerat, Ordinarius remitteret, mandando ne deinceps dic- tum B. ad pensionis solutionem compelleret, aut sententias, & declaratorias literas, ac mandata, quæ in hac causa pronuntiaverat, exequi curaret, sub gravibus pœnis amissionis naturalitatis: & quod pejus est, eundem B. post terminum elapsum, ac ante exceptiones per eum oppositas legitime excom- municatum, iussit non habendum pro tali debere- que admitti ad Officia divina, & participationem fructuum, ac distributionum quotidianarum, arro- gans sibi hoc casu cognitionem hujusmodi, quam nec per viam excogitatæ violentiæ poterat usurpare, ut in terminis resolvit D. Gabriel Pereira *de manu Regia*, p. 1. cap. 9. n. 25. ibi: [Primo casu, opposita nullitate, si talis exceptio repellatur, regulariter nullo modo ad Regem patet recursus, cum appella- ri possit ad Superiorem Ecclesiasticum, &c.] Quod est multum considerandum, ne jam facile admittan- tur in Lusitania falsæ recurrentium querimoniæ,

& raro casus evenit, quo aliquis ex hujusmodi recurrentibus repellatur improvisus, vel ei postulatum denegetur auxilium: audi casum inauditum, & catholicas aures offendentem. Quidam ut præceptum Ecclesiæ in Quadragesima adimpleret, communionem à proprio Parocho petiit, quem cum repelleret eo prætextu, quod esset ab Episcopo excommunicatus denunciatus, cujus excommunicationis absolutionem sibi reservaverat, ex hac responsione Parochi tam justè communionem denegantis dum absolutionem non obtrinebat, subditus iste apud Judicem Regiæ Coronæ Ulyssiponenſis de illo Parocho querelatus est, & causam proposuit, quod cum uti Christianus fuisset in pacifica possessione quolibet Quadragesimali tempore recipiendi Corpus Sanctissimum Domini nostri Jesu Christi ab eo uti suo Parocho, ipse privando illum tali possessione denegaverat communionem; Judex verò prædictus statim judicavit vim fieri in denegatione hujusmodi, & sub pœnis amissionis naturalitatis iussit eidem Parocho, immò coëgit, ut communicaret hominem illum: vidi processum, & acta propria, & valde admiratus sum. Aliter procedit supremum Regium Consilium Matritense, in quo assistunt gravissimi Patres Jurisconsulti eminentissimi, sapientissimi: & integerrimi, in his materiis consideratissimi, & raro evenit casus, quo illi Judices Ecclesiasticos vim facere declarent, & ut plurimum Ecclesiasticam sustinent, & non destruunt jurisdictionem, & lætus observavi, quod in hoc mense Januarii 1635. intra quindecim ferè dies quatuor causæ per viam violentiæ ex Tribunali Illustrissimi D. mei Nuntii ad dictum Consilium Regium delatæ fuerunt, & in omnibus integerrimi illi Consiliarii declararunt nullam vim fieri partibus querelantibus, & revera abominantur illos, qui hoc prætextu sine justa, & evidenti causa, & violentia ad eos accedunt. Etenim si Judex executor teneretur quascunque exceptiones coram se oppositas Ordinatio remittere, nec amplius posset ad executionem procedere, nec de illis cognoscere in casibus supra enarratis, non habito respectu an sint frivolæ, vel calumniosæ, seu an ab extrinseco veniant probandæ, vel earum probatio altiore requiratur indaginem, nullus recusante Titulari suam posset exigere pensionem, sed cuicunque anſa præberetur calumniandi, & differendi illius solutionem, & sic in potestate debitoris esset obijciendo quascunque exceptiones, excludere viam executivam, & omnia juris remedia pro expedita pensionum exactione ob bonum publicum inventa, malitiosè eludere: quomodo ergo, qui ex Regia gratia pensiones obtinent, in tuto essent, quin contra eos hujusmodi posset rigore procedi, & sic esset commune omnium damnum, cui maximè mediis omnibus obviare oportet.

¹⁹ Superest ut videamus, an contra Capitulum posset Judex executor procedere ad terminos pensionis decursæ de tempore vacationis beneficii, super cujus fructibus fuit reservata, eo modo, quo potest procedere contra possessores titulares? Quidam existimarunt id minimè licere, quia Capitulum non consensit illius reservationi, neque est successor consentientis, & quamvis succedat in fructibus applicatis distributionibus, illos jure proprio, & non alieno retinet: hanc partem sustinet Monet. de distribut. quotid. part. 3. quest. 8. à n. 17. & nonnulli, quos tacito nomine refert D. Ferdinandus Anton. ubi supra, fol. 6. verso.

²⁰ Verùm contrariam sententiam meritò tueretur Aloyſ. Ricc. in praxi fori Eccl. tit. de pension. decis. 434.

Ceval. commun. contra communes, lib. 4. q. 897. n. 505. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 4 n. 44. Garc. de benef. p. 1. cap. 5. n. 122. Mareſcot. variar. resol. lib. 2. c. 18. à n. 51. Bonacin. de distrib. disput. 2. quest. 6. punct. 3. n. 11. Ego ipse in tract. de jure Eccl. universo, lib. 3. cap. 11. n. 93. circa fin. & me citato in hoc loco, nervosè D. Fernandus Azcon. citato loco, & maximè post Gregorium XIII. qui declaravit Capitulum Ecclesiæ Elboren. teneri solvere pensiones tempore vacationis Canonici decursas: idem declaravit Clemens VIII. contra Capitulum Ulyſſibonense, quarum declarationum meminit Nic. Garc. d. cap. 5. à n. 217. & Rota apud Farin. d. decis. 133. n. 2. part. 2. recent. Idem censuit Vallisoletana Cancellaria dum ad illam per viam violentiæ recurreret Capitulum Ecclesiæ Giennensis, prætendens vim facere Judicem executorem illud compellendo ad solvendas pensiones tempore vacationis decursas, & dicta Cancellaria tandem concludit violentiam in hoc casu non fieri, ut tradit Ceval. d. libro 4. q. 897. n. 514. cum seqq. Et in Senatu Curia Justitiæ Aragonum temporibus proximè elapsis idem fuit judicatum, non obstante consuetudine, seu possessione in contrarium, quam in his terminis injustam, & iniquam appellant Crescent. decis. 3. de solut. Gonzal. d. §. 5. n. 44. Mareſc. d. lib. 2. c. 18. n. 5. Denique inſigne Capitulum Toleranum, convocatis hac de re Canonicis, Doctoribus, & Advocatis ad videndum quid Juris in hac quæſtione, omnes unanimiter censuerunt, teneri solvere pensiones tempore vacationis Canonici decursas, prout refert Ceval. d. q. 897. n. 505. cum seqq.

Rationem hujus resolutionis præstat Rota in una ²¹ Colimbrien. coram bonæ mem. Card. Millino, relata per Farin. decis. 133. part. 2. per tot. & maximè n. 2. ibi: [Et præterea omisso hoc fundamento, Domini firmarunt, quod quamvis pensio imponatur super distributionibus Scholastiæ, vel alterius Dignitatis, quæ non acquiruntur à Titulari ante præstitum servitium; tamen intentio Papæ est gravare ab initio in favorem pensionarii non solum illas distributiones, quæ acquiruntur Titulari post servitium, sed etiam eas, quæ sunt destinatæ Canonici & scholastiæ, quas Titularis residendo, & inserviando acquisivisset.] Quæ quidem ad hoc propositum aurea decisio numeris seqq. quatuor refert fundamenta. Primum, quia in literis apost. reservationis exprimitur valor distributionum, quæ debentur Titulari, si inserviat, & non valor illarum, quæ actu ei acquiruntur: unde infertur Papam voluisse gravare distributiones ante præstitum servitium, & acquisitionem Titularis. Secundum, quia pensio in favorem Pensionarii reservata fuit, cui sine aliquo servitio est debita, & per consequens Papa voluit gravare distributiones ab initio, non habito respectu ad servitium Titularis. Tertium, quia si pensio non fuisset hoc casu debita, non esset annualis, sed eventualis, pendens ex servitio Titularis, & illius assistentia, quod est absurdum, & contra verisimilem mentem Papæ, & stylum usitatum, juxta quem pensio omni tempore debet solvi absque aliqua subductione fatæ tempore vacationis. Quartum, quia ita statuit Summus Pontifex contra Capitulum Ecclesiæ Ulyſſibonensis, unde infertur Papam voluisse ab initio gravare hujusmodi distributiones in abstracto, quas lucraturus erat Titularis inserviando, siue massa particularis Canonicis sit assignata, siue non: ex quo provenit Capitulum non posse amplius illas percipere in præjudicium pensionarii jure proprio per jus non decreſcendi; siquidem Papa illas segregavit à massa Capitulari, & per consequens necesse est, quod veniant

veniant ex jure accrescendi, quod transit ad Capitulum cum onere pensionis.

22 Confirmatur hæc resolutio ex clausulis apponi solitis in liter. apostol. reservationis pensionum, quæ dum agunt de illis, qui ad eas solvendas cogi possunt, sic cantant: *Solvantur per F. ejusque successores pro tempore Præbendam, & Canonicat. quomodolibet obtinere*, ponderando particulam illam, *quomodolibet*, quæ ex sui natura importat idem quod *quocunque modo, vel quolibet modo*, Paris. *conf.* 58. n. 10. vol. 1. Gozadin. *consil.* 14. n. 22. & sic comprehendit omnem modum, & omnia etiam ultra expressa, Seraphin. *decis.* 313. n. 3. latè ego ipse *de dictionib. usufruct. dict.* 23. 329. & 330. Unde manifestè colligitur Papam noluisse Titular. consentientem solum gravare onere solutionis, & ejus successores in Canonicatu verè, & propriè, hoc est obtinentes titulum præbendæ per canonicam institutionem, sed etiam obtinentes Canonicat. quomodolibet, hoc est succedentes in fructibus, alias frustra adjungeretur particula illa, *quomodolibet*, si solus successor in dignitate & præbenda per canonicam institutionem teneretur solvere pensionem, quia istè taliter succedens verè, & propriè dicitur obtinere præbendam.

23 Idem ex aliis verbis earundem literarum circa fin. clariùs confirmatur, ubi post illa verba, *non obstantibus quibuscunque constitutionibus Apostolicis, & consuetudinibus contrariis, &c.* additur: *Aut si F. aut successoribus predictis, aut quibuscunque aliis communiter, aut divisim ab eadem sit Sede indultum, quod ad præstationem, vel solutionem pensionis alicujus minimè teneantur*: ex quibus verba illa, *aut quibuscunque aliis*, comprehendunt majora expressis, imò extranea, & dissimilia, Covar. *prætic. quæst.* c. 15. n. 3. Mandos. *in regul. Cancell. q. 5.* Caputaq. *decis.* 246. n. 6. part. 2. ibi: *Quod si quis impetravit rescriptum contra talem Sacerdotem, & quoscunque alios, comprehendit rescriptum non solum Sacerdotes, sed etiam laicos.* Ex quo manifestè infertur, teneri Capitulum ex vi illorum verborum, dato quod non esset successor in Canonicatu, solvere pensionem de qua agimus: hoc ipsum benè insinuat Rota *decis.* 407. num. 2. part. 1. recentiss. live tom. 1. in posthumis Farinac. ubi post illam clausulam, *Etiã Ascanio, aut quibuscunque aliis ab Apostolica Sede sit indultum, &c.* addit verba sequentia: *Ex quibus verbis ibi, & quibuscunque aliis satis apparet, Papam cogitasse, quod pensio solveretur nedum à Commendatariis, verum etiam ab aliis, qui non essent Commendatarii.*

24 Non obstat, quod contrariæ opinionis Auctores pro sua menda parte superiùs deducebant; quia Capitulum hoc casu succedit eo modo qui sufficit ad hoc ut teneatur pensionem solvere, cum sit successor in fructibus, & distributionibus super quibus est imposita pensio. Et prout successor in beneficio teneretur solvere pensionem, quia pensio est onus reale, & sequitur ipsum beneficium, super quo fuit reservata, Gig. *de pensionib. quæst.* 40. n. 1. Rota apud Farinac. *decis.* 352. n. 1. part. 2. recent. & *decis.* 407. n. 2. tom. 1. recentiss. ita etiam successor in fructibus teneretur illam solvere pro tempore, quo illos percepit, quia pensio non solum super beneficio, sed etiam super fructibus imponitur, imò potiùs magis videtur imposita super fructibus, quàm super ipso beneficio, prout resolvi in meo *tract. de jure eccles. universo, lib. 3. c. 11. n. 93. circa fin.*

25 Sed difficultas non modica versatur, an hucusque dicta procedant eo casu, quo literæ apostol. reservationis pensionis non fuerant Capitulo intimatæ antequam fructus, super quibus est reservata pensio,

distribuerentur inter præsentis? Ansam huic dubio præbuit Gonzal. *d. gloss. 5. §. 5. num. fin. vers. Declaratamen*, ibi: *Antequam divideret bona fide talis fructus, & distributiones, &c.* dum resolvit Capitulum, quando bona fide distribuit fructus inter singulis, non teneri solvere pensionem, quia debetur à singulis. Contrarium resolvit Garc. *d. part. 1. c. 5. ex n. 221.* dicens hoc casu pensionarium habere electionem procedendi contra Capitulum, vel contra singulos. Quas quidem contrarias opiniones componit idem Garc. *d. c. 5. n. 224.* dum ait suam opinionem procedere in casu, quo fructus non distribuuntur in integrum singulis diebus inter interefferentes: at verò subjungit, sententiam Gonzalez habere locum quando fructus, seu distributiones singulis diebus distribuuntur à Capitulo, cui primo loco, & immediatè pervenerunt in integrum pro rata inter interefferentes, ita ut penes Capitulum nihil remaneat ex portione fructuum qui correspondent distributionibus illius diei.

Sed adhuc summa remanente resolutione Gonzalez 26 non verificatur bona fides, quam ille exigit in nostro casu, quia certum est Capitulum habuisse explicitam noticiam reservationis pensionis hujusmodi, solvendæ per dictum B. ex assidua conversatione, amicitia, & vicinitate: unde circa facta, & gesta ab amico, vicino, & socio præsumitur scientia, Bartol. *in l. is potest, n. 18. ff. de acquir. hered.* Bald. *in l. 1. n. 11. C. de caduc. tollend.* Menoch. *de arbitr. casu* 186. num. 1. Mascard. *de probat. conclus.* 879. num. 11. & 12. & *conclus.* 1106. n. 16. Quod aded verum est, ut in facto hujusmodi ignorantiam allegare, dicatur affectata ignorantia, quæ scientiæ æquiparatur, Jas. *in l. si servus plurium, §. si quis ante, n. 2. ff. de legat. 1.* Menoch. *de arbitr. casu* 316. n. 6. Mascard. *ubi supra, n. 30. & 32.* Rota apud Farin. *decis.* 374. num. 3. part. 3. recentior. & *decis.* 342. part. 2. etiam recentior. n. 2. & 3. ibi: *Hujusmodi autem ignorantia debet esse verisimilis, probabilis, & valde justa, nec sufficit ignorantia crassa, & affectata: talis enim ignorantia crassa, & affectata pro scientia habetur; & ideo illa generica præsumptio ignorantia sufficit, quod in casu isto per contrarias conjecturas elidatur ad hoc ut non possit peti restitutio: stantibus enim conjecturis scientiæ ignorantia non est probabilis, nec verisimilis, & quotiescunque abest præsumpta scientia, alleganti ignorantiam non datur restitutio.*

Et quamvis nonnulli ex Capitularibus hoc ignoraverint verè, & realiter, non possunt præjudicare aliis, quia sufficit, ut major pars sciverit non solum ad constituendum Capitulum in mala fide quoad distributiones fructuum, super quibus pensio fuit reservata, sed etiam ad confitendum scientiam intervenisse, quia versamur circa factum notorium, cum tale sit quod à majori parte populi, parochiæ, vicinæ, aut communitatis sciatur, quando factum ad populum, parochiam, seu communitatem pertinet. Capr. *in tract. de notorio, membr. 2. n. 4.* Farinac. *in prax. crimin. p. 1. q. 21 n. 45.* ubi cum Bart. ait: *Quod quando factum sui natura tale est, ut omnes id sciant, vel scire verisimiliter possint, tunc illud debet à Judice reputari notorium.* Nec in hoc casu ignorantia debet præsumi, quia cum Capitulum ope exceptionis allegat se ignorasse talem reservationem, cum hoc sit fundamentum suæ intentionis, ad ipsum pertinet ignorantiam probare plenè, verisimiliter, probabiliter, justè, & non affectatè, Rota *decis.* 342. n. 2. part. 2. recent. ibi: *Regula enim, quando ignorantia præsumatur, non habet locum quando ignorantia est fundamentum intentionis agendi, &c.*

Non

- 28 Non obstat, quod jurisdictio executoris est delegata, ac proinde non potest extendi ultra nominatos in sua commissione, & idèd cum Capitulum ibi non nominetur, nec de eo fiat ulla mentio, videtur non posse executores contra illud procedere pro terminis pensionis decursæ de tempore vacationis beneficii: quia respondetur, quod licet verum sit executores solum habere jurisditionem adversus nominatos in commissione, ita ut procedendo contra alios, nihil agat, & vim inferat, ex larè traditis per Doctores in cap. P. & G. & in cap. cum olim, de offic. & potest. judic. deleg. Menoch. conf. 340. n. 54. Coch. de jurisdict. Ordin. in exemptos, part. 2. q. 11. n. 2.
- 29 Nihilominus tamen ad hoc, ut executor contra nominatos posset procedere, non est necesse, quod sint nominati in individuo, & expressè, sed sufficit quod comprehendantur in commissione per clausulas generales tacitè, incidenter, aut virtualiter: ita deducitur ex Doct. proximè citatis, & ex alijs quos refero in collect. ad d. cap. P. & G. videndus Salg. de Regia protect. part. 4. c. 8. n. 2. Unde colligitur, quod cum Capitulum comprehendatur in commissione, saltem per regulas generales, & virtualiter, ut constat ex illis verbis literarum Apost. ibi, *adversus F. ejusque successores quomodolibet*, &c. & ibi, *vel quibuscumque alijs*, &c. ut suprà ponderavimus, idèd necessariò fateri oportet executores in hoc casu habere jurisditionem contra Capitulum, ut refert decisum in Cancellaria Vallisoletana Ceval. commun. contra communes lib. 4. q. 897. n. 511. cum seq.
- 30 Denique quod attinet ad aliam exceptionem defalcandi onus à Titulari solutum, est tenendum in judicio possessorio minimè esse admittendam, quamvis de viribus exemptionis dubitetur; quia mandandus est pensionarius in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam, absque eo quod indagetur quid in ea solutione comprehendatur, & an aliud ultra debitum fuerit deductum, ut censuit Rota in Montis Falisei pension. 27. Maii 1627. coram R. P. D. Ubaldo.
- 31 Dubitabatur etiam, an plenissima exemptio, quam obtinent pensiones secundum hodiernum stylum reservatæ, præjudicet in aliquo subsidio, & excusato? In quo dubio vera est distinctio eorum, qui resolvunt, reservationem pensionis posteriorem excusato esse ab eo exemptam, & immunem; secus verò si anterior fuerit reservatio, quia per posteriorem excusati concessionem, seu prorogationem censetur derogatum clausulis anterioris exemptionis: ita Monet, in tract. de decim. c. 9. q. 3. n. 89. ubi postquam resolvit, pensionem teneri contribuere pro rata ad solutionem subsidii, & deinde limitat in casu quo pensio fuerit immunis, & exempta ab iis, & alijs oneribus, tandem n. 90. sublimitat, ibi: Quæ tamen declaratio restringitur, nisi eidem exemptioni per Pontificem postea in literis impositionis decimarum, quod semper fit, aut aliàs derogetur cum claus. Quorum tenores, &c. Idem ferè tenet Azor. instit. moral. part. 2. lib. 8. c. 9. q. 2. ibi: Privilegium posterius subsidii ita concessum, ut contribuere debeant pensionarii, etiam habentes pensionem liberam, & exemptam, derogat exemptioni pensionis anterioris, &c. & censuit Rota coram Seraphin. decis. 1348. ibi: Fuit resolutum quantum ad primum dubium, an gratia conservationis pensionis Reverendiss. Dom. Episcopi Astensis super fructibus Canonatus, faciat illum esse immunem, & exemptum à solutione subsidii Apostol. concessi Serenissimo Duci Sabaudia, ita ut ad contributionem non teneatur prædictam gratiam non præjudicare in aliquo subsidio debito Seren. Duci, propter prægnantiam clausularum in indulto contentarum, cum

clausula sublata, & derogatoriis derogatorijs, &c. In idem tendit eadem Rota apud Nicol. Garc. de benefic. part. 1. c. 5. n. 174. ibi: Fuit resolutum, Pensionarium teneri contribuere pro rata suæ pensionis in oneribus per Religionem Hierosolymitanam impositis super fructibus, super quibus est reservata, non obstante clausula exemptionis ab omni onere, quia hæc exemptio sublata est per Constit. Gregor. XII. Eadem Rota decis. 162. p. 2. divers. ibi: Fuit concorditer conclusum, Episcop. Urglevan. teneri contribuere ad solutionem excusati pro rata suæ pensionis, secundum distributionem Judicum excusati, quia reservatio suæ pensionis est anterior excusato, & licet in ea adsint clausulæ prægnantissimo, nihilominus fuit illis derogatum in confirmatione concordia excusati. Optimè Nic. Garc. d. p. 1. c. 5. n. 173. ibi: Quæ tamen exemptio in subsidio, & excusato solum durat pro illo quinquennio; nam in sequenti solet derogari hujusmodi exemptionibus, & clausulis in concordia, quæ sumitur inter Regem, & Statum Ecclesiasticum, & confirmationem illius, &c.

Quæ resolutio procedit etiam si exemptio pensionis sit concepta per verba amplissima, & quamvis dicat, quod pensionarius non teneatur, nec compelli possit ad præstationem, vel solutionem subsidii, & excusati, nisi literæ concessionis talis subsidii plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi exemptionis mentionem fecerint, quia adhuc hujusmodi exemptionibus solet per sequentem subsidii concessionem derogari, nisi concipiatur clausula exemptionis, prout vidi in exemptione cujusdam pensionis auctoritate apostol. reservatæ super fructibus, &c. Dignitatis, & Canonatus S. Ecclesiæ Toletanæ, videlicet: [Ad Imperatorum, Regum & Reginarum, Ducum, & aliorum quorumcumque Principum instantiam canonici, vel de facto, etiam motu proprio imposita, & pro tempore quomodolibet imponendis, etiam si in impositionibus hujusmodi caveatur expressè, quod pensionarii quacumque pro rata pensionum suarum, quantumvis exemptarum, præmissis omnibus contribuere teneantur, quam ratam dictus Petrus tum etiam suorum successorum infra scriptorum nominibus de suo, & eorum proprio, etiam si exemptionis hujusmodi per Sedem prædictam pro tempore derogari contingat, quo casu, & in eventum in quem idem Petrus, & successores prædicti subsidii & excusati deductionem petant, seu procurent, alia similis summa, & quantitas pro rata dictorum subsidii, & excusati pensionis annuæ eadem auctoritate apostolica eo ipso reservata intelligatur, solvere promittit, absque spe unquam aliquid postea reperendi, seu defalcandi.]

Illud hac in re advertere oportet, concessionem subsidii, & excusati solum afficere Pensionarios Hispanos quoad Regem, ut sæpius fuit resolutum in Rota coram Seraph. decis. 1348. & in Bergomensis pensionis, 13. Novemb. 1626. coram R. P. D. Duran. & in Romana, seu Carthagin. pensionis, 9. Febr. 1629. coram eodem, inter ejus impressas decis. 48. & 184. quæ decisiones loquuntur in terminis simplicis concessionis Regi factæ: at verò si concordia inita fuerit inter Regem & Clerum Hispaniarum super modo solvendi, & distribuendi subsidium, & excusatum, per Papam in forma speciali confirmata, tunc afficit non solum pensionarios quoad Regem, sed etiam totum Clerum inter se, ex reg. text. in l. si in rem 12. C. si certum pet. in puncto Rota decis. 161. p. 2. divers. & in d. Bergom. pension. Unde non applicatur, quod concordia nihil addat concessioni subsidii, & excusati prius factæ; quia est verum quoad Regem

Regem cui tam pensionarii, quàm titulares etiam conscripta concordia vigore concessionis tenebantur; operatur tamen quoad Clerum inter se, prout sunt clara verba concordie, dum in ea conventum fuit subsidium, & excusatum pro rata distribui inter titulares, & pensionarios, cum derogatione omnium, & quarumcunque exemptionum: quæ derogatio, nisi effectum aliquem haberet ad Cleri utilitatem, ad cuius etiam petitionem fuit concordia confirmata, profectò fuisset superflua, quia quoad regem exemptio nihil operabatur, sed solum quoad titulares, ut resolvit Rota in *Valentina subsidii*, 22. Maii 1615. coram Cardin. Pamphilio juniore, quæ est decis. 702. part. 2. recent. & in d. Bergom. 36 pensionis. Principis autem concessio ita intelligi debet, ut respectu impetrantis aliquid operetur, cap. si Papa de privileg. lib. 6. Dec. in l. i. col. ult. C. de secund. nupt. & in simili Menoch. conf. 276. n. 2.

Utrum, & quando Iudex laicus possit declarare censuras esse nullas, & injustas, ac proinde minimè ligare personas contra quas promulgatae fuerunt.

QUÆSTIO VIII.

- 1 Pœna nulla major in Ecclesia esse potest, quàm excommunicatio.
- 2 Excommunicatio vocatur anima, & corporis detrimentum, anima mortis damnatio, mucro Episcopi.
- 3 Excommunicatio contemni non debet.
- 4 Sententia Pastoris, siue justa, siue injusta, timenda est.
- 5 Theodosii junioris exemplum refertur.
- 6 Excommunicatio quibus modis injusta dicatur.
- 7 Excommunicans non potest quatuor modis in excommunicatum potestatem habere, & tunc excommunicatio ab eo prolata est nulla, & injusta.
- 8 Sententia excommunicationis est injusta, & iniqua, quando constat de manifesta causa suæ injustitiæ.
- 9 Sententia excommunicationis quando sit injusta ob non servatam juris ordinem in ea promulganda, ostenditur.
- 10 Excommunicationis sententia, quamvis injusta, sed tamen valida, habet quoad Ecclesiam suum integrum, & completum effectum.
- 11 Auctoritas S. Gregorii, quod excommunicatio, siue justa, siue injusta, timenda est, declaratur.
- 12 Justitia sententiæ excommunicationis lata contra B. ostenditur.
- 13 Refertur opinio P. Suarez, & D. Gabriel. Pereira.
- 14 Iudex secularis non potest cognoscere de causis excommunicationis nullius.
- 15 Iudici seculari non licet delcarare an excommunicatus evitari debeat, vel non.
- 16 Laicus est incapax juris, & potestatis spiritualis, & non potest illam prescribere.
- 17 Dubitans de sua excommunicatione, si nihilominus celebravit sic excommunicatus, efficitur irregularis.
- 18 Sententia excommunicationis etsi injusta, & nulla, adhuc timenda est, ut illa non contemnatur in foro exteriori, & num. seqq.
- 19 Excommunicatus injustè debet se gerere pro excommunicato, etiamsi nulliter sit excommunicatus, interim dum non agnoscitur publicè de nullitatis causa.

Barbosa de Pensionib. Pars I.

- 20 Suspensionem incurrit indispensabilem qui excommunicatus se promoveri fecit ad sacrum Ordin.
- 21 Cap. cum illorum, de sent. excom. extenditur ad quamcunque excommunicationem, & n. 22.
- 23 Suspendio cap. cum illorum, de sent. excom. est lata sententia.
- 24 Populi rumore qui habetur pro excommunicato, debet se abstinere.
- 25 Ignorantia an excuset à suspensione cap. cum illorum, de sentent. excom.
- 26 Paria sunt non esse, vel esse nullum, & non fieri, ac inutiliter fieri.
- 27 Absolutio excommunicationis Auditoris Camera est reservata.
- 28 Executor cui nuda potestas excommunicandi fuit commissa ab Auditore Camera, potuit ligare, sed non absolvere.
- 29 Executor ab Auditore Camera non potest declarare censuras ab eo promulgatas esse nullas.
- 30 Executor ab Auditore Camera non potest nisi publicari facere censuras ab eo promulgatas, & quæ præter illud attentavit, fuerunt nulla.
- 31 Depositio sacculi clausi non prodest.
- 32 Pensionarius qui non solvit pensionem infra terminum, quomodo in excommunicationem incidat, ostenditur.
- 32 Excommunicatus,
- 33 Interdictus,
- 34 Suspendus,
- 35 Irregularis,
- 36 Perjurus,
- 37 Suspectus de hæresi,
- 38 Privatus.
- 39 Iudices seculares in censurarum, & ecclesiasticae immunitatis validitatem nullatenus se intromittant.
- 40 Contumelia illata quandoque est repellenda.
- 41 Laudatur D. Ferdinandus de Ojeda in summo Regii patrimonii Consilio Senator meritissimus.
- 42 Refertur, & reprobat sententia Hieronymi à Cevallos, & n. 43.
- 44 Iudex Ecclesiasticus est propriè, & verè competens declarationis judicialis ecclesiasticae immunitatis.
- 45 Immunitatis causa pendente in Tribunali Ecclesiastico minimè potest procedi per Iudicem secularem ad sententiam corporis afflictivam.
- 46 Bulla Gregorii XIV. de immunitate ecclesiastica agens, an fuerit recepta in Hispania, ostenditur, & numeris sequentibus.
- 49 Ad Episcopum spectabat cognitio super immunitate Ecclesie, etiam ante Bullam Gregor. XIV.
- 50 Papa potest ubique locorum statuere.
- 51 Legis acceptatio non est necessaria in spiritualibus, aut spiritualia concernentibus.
- 52 Immunitatis cognitio secundum aliquos est mixti fori.
- 53 Declaratur Praxis, & num. 55.
- 54 Reprobat Cevallos, & n. 56. & seqq.

NULLA major in Ecclesia pœna est, quàm excommunicatio, ut probat text. in cap. corripiantur, 24. quæst. 3. ibi, quia nulla major in Ecclesia esse potest pœna; & ob id illa vocatur animæ, & corporis detrimentum, in cap. de manifesta, 2. quæst. 2. æternæ mortis damnatio, in cap. nemo Episcoporum, 11. quæst. 3. & mucro Episcopi, in cap. visis, 16. quæst. 3. de qua ita Augustin. 9. 39. in Deuter. 10. Hoc agit in Ecclesia excommunicatio, quod in veteri fecisse legitur mors corporalis. Item S. Cyprianus lib. 1. epist. 11. Interfici Deus iussit Sacerdotibus suis non obtemperantibus.

tes, Judicibus à se ad tempus constitutis non obedi-
dientes, & tunc quidem gladio occidebantur, quan-
do adhuc & circumcisio carnalis manebat; nunc
autem, quia circumcisio spiritualis esse ad fideles suos
Dei cœpit, spirituali gladio superbi, & contumaces
necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur. Idem ferè
refert S. Hieron. *epist.* 1. his verbis: In veteri lege qui-
cunque Sacerdotibus non obtemperasset, aut extra
castra positus lapidabatur à populo, aut gladio cer-
vice subjecta contemptum expiabat cruore: nunc
verò inobediens spirituali mucrone truncatur, &
ejectus de Ecclesia rabido dæmonum ore discerpitur.

5 Gravis hæc pœna, & tanti ponderis, & momenti
in Ecclesia Dei contemni non debet, ut habetur in
cap. nemo, 11. q. 3. *nemo contemnat vincula Ecclesiasti-*
ca, non enim homo est qui ligat, sed Christus; quamvis
ob illius injustitiam non videatur obligare, ut ait
S. Gregor. *homil.* 26. in *Evangel.* relatus in *cap.* 1. 11.
quest. 3. *sententia Pastoris, sive justa, sive injusta, timen-*
da est. Memorabile Theodosii junioris exemplum
ad hoc propositum referunt Theodoret. *lib.* 1. *cap.* 36.
Nicephor. *lib.* 14. *cap.* 4. Mar. Alter. *de censur. tom.* 2.
disp. 2. *lib.* 3. *cap.* 1. in *fine*, ibi: Vir quidam vitam
excolens monasticam animo paulò audaciorè prædi-
tus ad Imperatorem rei cujusdam petendæ gratiâ
accedit, quod cum sæpius fecisset, nec ab Imperato-
re quicquam impetrare potuisset, Imperatori Eccl.
interdixit communionem, vinculoque Ecclesiæ ei in-
jecto discedit. Imperator autem fide excellens in
primis ad Palatium veniens, cum tempus instaret
convivii, & omnes convivæ adessent, dixit se non
prius capturum cibum quàm Ecclesiæ vinculo sol-
veretur: proinde unum ex familiarissimis ad Episc.
mittit, ut potestatem faciat ei, qui ipsum ligaverat,
vinculo solvendi. Cum autem Episc. respondisset,
non debere cujuscumque vinculum admittere, signi-
ficaretque eum solutum esse; non tamen solutione
illa contentus fuit, donec is qui eum ligaverat, mag-
no cum labore conquisitus, communioni illum resti-
tuisset: hujusmodi erat Imperatoris erga leges
Ecclesiasticas fides, & devotio.

6 Ut autem pateat verus intellectus ad auctorita-
tem S. Gregorii suprà relata, constetque de quali-
tate injustitiæ, seu nullitatis, quam allegat dictus B.
contra literas declaratorias, & censuras Auditoris
Camerae, S. Rotæ, ne debeat tanquam excommuni-
catus reputari, præsupponendum est excommunica-
tionem injustam tripliciter dici. *Primò*, quando
relaxatur ab eo, qui non habet potestatem in ex-
communicatum. *Secundò*, quando fuit relaxata ex
causa injusta, & irrationabili. *Tertiò*, quando in ea
promulganda non fuit servatus Juris ordo; sed ne-
cessariò excommunicatio injusta non semper est in-
valida, quia quædam est valida, alia verò invalida,
eo modo, quo aliæ sententiæ, quamvis injustæ, regu-
lariter sunt validæ in foro exteriori, & executioni
mandantur, ac si fuissent justæ, *cap. cum inter, de re*
judic. l. res judicata, ff. de regul. juris, & aliæ sunt irritæ,
& nullæ, *l. prolatam, C. de sentent.*

7 Quoad primum modum advertendum est qua-
drupliciter excommunicantem in excommunicatum
potestatem habere non posse, aut quia non est ejus
Superior, *cap. nullus, de Paroch.* aut quia non est ab
Ecclesia toleratus, seu quia pronuntiavit censuras
contra formam alicujus privilegii, *cap. quanto, de*
privil. cap. 1. §. ex parte, de concess. prab. lib. 6. Vel deni-
que, quia excommunicavit post appellationem legiti-
mè interpositam, *cap. per tuas, de sentent. excom. cap.*
ad presentiam, de appellat. & in his quatuor casibus
excommunicatio est nulla, & injusta, ita Mar. Alter.
de censur. tom. 1. *disp.* 2. *lib.* 3. *cap.* 1. *vers. Modò tractan-*

dum, novissimè Doctor Joannes Machado *en el*
perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 1. *part.* 3. *tit.* 2.
doc. 15.

8 Circa secundum modum est sciendum, quod
sententia excommunicationis potest esse injusta,
quando constat de manifesta causa suæ injustitiæ, &
tunc dicitur etiam iniqua, ac per consequens non
obligat, utpote continens errorem intolerabilem, si
fuerit in eadem sententia deductus, *cap. solet, de*
sentent. excom. lib. 6. Fr. Ludov. à Miranda in *man.*
Pralat. part. 2. *quest.* 35. *art.* 14. Mar. Alter. *d. cap.* 1.
vers. In primo, Bonac. *de censur. disp.* 1. *quest.* 1.
puncto 10. n. 4. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 11. n. 224. Machado
d. docum. 15. n. 5.

9 Circa tertium est notandum, sententiam excom-
municationis posse esse injustam, eo quòd in ea
promulganda non fuit observatus ordo à jure præ-
scriptus, qui vel est accidentalis, utpote quando pri-
mùm non intervenerunt tres canonicæ admonitio-
nes; vel est substantialis, & necessarius, putà quod
saltem unica citatio non præcessit. Quando deficit
solùm accidentalis juris ordo, tunc dici potest sen-
tentia injusta, sed non invalida: at quando deficit
conditio substantialis, tunc certum est sententiam
excommunicationis non solùm esse injustam, sed
etiam invalidam, quia intrinsecè est nulla, ac proin-
de nullum potest producere effectum, *l. 4. §. condem-*
natum, ff. de re judic. cum aliis citatis per me *de*
Axiomat. Juris usufreq. Axiomat. 164. *num.* 1. Vide
Machad. *d. docum.* 15. n. 7.

10 Ex quo jam inferitur quamcumque excommuni-
cationis sententiam, quamvis injustam, sed tamen
validam, quantum ad formam Juris integrum, &
completum suum effectum habere quoad Ecclesiam,
taliter, & eo modo, ut si Clericus ita excommunica-
tus suos ordines exerceret, irregularitatem incurre-
ret. S. Thom. in 4. *dist.* 18. *quest.* 2. *art.* 1. *quest.* 1. Glossa
verbo præterquam, in cap. 1. de sent. excom. in 6. Sylvest.
in sum. verbo excommunicatio 2. §. 2. & *verbo restituti-*
o 8. §. 6. Cajet. 2. 2. q. 70. *art.* 4. *ad 2.* & in hoc sensu
secundùm nonnullos intelligitur auctoritas S. Gre-
gorii suprà relata, ut scilicet procedat in sententia
excommunicationis, quæ injusta est, sed tamen vali-
da, v. gr. si Prælarus excommunicaret aliquem ex
prava intentione, vel non servato ordine ab ipso
jure præscripto, sed ex vera, & justa causa, & ex
consequenti valida, quia tali casu verè ligat excom-
municatio: ita Suar. *de censur. tom.* 5. *disp.* 31. *sect.* 7.
in *fine*, Mar. Alter. *d. cap.* 1. *vers. secundò*, ubi addit sic
interpretandum quoque esse dictum Urbani Papæ
in sua *epist. Decretali, cap.* 5. dum ait valde timendam
esse sententiam Episcopi, licet injustè liget aliquem.
Idem ferè tenet Bonacina *de censur. disp.* 1. *quest.* 1.
puncto 10. n. 3. ibi: Hinc patet quomodo intelligen-
da sit illa Gregorii sententia, *homil.* 26. in *Evangel.*
ubi sic habetur. Sententia Pastoris, sive justa, sive
injusta sit, timenda est. Intelligenda enim est de illa
sententia, quæ fertur à Pastore non servato Juris
ordine tantùm accidentali, aut de illa sententia, quæ
provenit ex pravo affectu.

12 Nostro casui totam hanc doctrinam applicantes
videamus an sententiæ excommunicationis relaxa-
tæ contra dictum B. fuerint injustæ, & invalidæ ad
hoc ne illum obligent, juxta opinionem, quam
tenet D. Gabr. Pereira loco infrà citando. In primis
non possunt tales dici, eo quòd fuerint latæ à Judice
non habente in illum aliquam potestatem, quia
quest. 3. *cum duabus seqq.* late ostendimus potestatem,
& jurisdictionem Auditoris Camerae in cognoscen-
do de hoc contractu, & obligatione Camerali, & in
censuris promulgandis juxta illius formam, & q. seq.
pariter

pariter videbimus sacram Rotam censuras in dictum B. ritè, & rectè promulgasse. Nec ullo modo dictæ sententiæ dici possunt injustæ, & invalidæ, eo quod in eis promulgandis non fuit servatus ordo à Jure præscriptus, quia *quæst. 3. ferè per tot.* & præcipuè *n. 14. cum seqq.* latè demonstravimus, multis ad id relatis decisionibus S. Rotæ, fuisse observatum sty- lum Romanæ Curia in relaxandis his censuris hu- culque præscriptum, & usitatum.

13 Unde ex dictis colligitur, nullo modo applicari posse nostro casui resolutionem, si vera esset (quod omninò negamus) D. Gabr. Pereira *d. tract. de manu Regia, p. 1. cap. 7. n. 23.* dum tenet (ex mente, ut ille ait, P. Franc. Suarez) quod bene potest Judex Regiæ Coronæ declarare excommunicationem injustam, & invalidam minimè obligare, ac proinde tuta cons- cientia posse excommunicatum acquiescere huic declarationi. Verba autem dicti D. Gabriel. Pereira, quibus suam hanc profert sententiam, sunt quæ se- quuntur. [Adhuc tamen superest dubium, an lata ea sententia in favorem subditi, adhuc teneatur pro ab- solutionis beneficio excommunicatore adire, ut eum absolvat, vel an possit acquiescere sententiæ, & de- clarationi Judicis Regii? In qua quæst. & aliis olim consultus P. Franc. Suarez, cujus fama sydera pulsar, respondit cum distinctione in hæc verba. Prima in- terrogatio est quando Judex Regiæ Coronæ judicat censuram esse injustam, & ideo jubet, aut petit cen- suras non mandari executioni per Eccl. executorem, sed potius tolli, si ab ipso sint latæ, vel procurare ab eodem, ut à Superiore tollantur, si ab ipso positæ fuerunt, an pars excommunicata teneatur petere ab- solutionem ab eo, qui censuram tulit, si executor non potest, aut non vult illam concedere? In quo puncto distinguendum esse censeo, an censura judicetur non solum injusta, sed etiam invalida: nam in priori casu si sententia Judicis Regii justa sit, & data ex funda- mentis moraliter certis, & evidentibus, poterit per- sona, quæ excommunicata fuerit, in illa sententia acquiescere, nec tenebitur amplius ad Eccl. Judicem, recurrere, ut absolutionem, vel declarationem petat. Ratio hujus patris est, quia licet Judex Regius non possit absolvere à censura, neque habitat jurisdic- tionem spirituales, nec directam in materia Eccl. nihi- lominus potest declarare nullitatem censuræ suppo- sita consuetudine (quam suppono esse justam) & ideo ejus sententia quod talem declarationem repu- tari potest authentica, & sufficiens, quandiu de illius errore non constiterit. Ut autem Judex talem sen- tentiam justè, & sine scrupulo ferat, oportet ut tam ex probationibus facti, quam ex Jure clarum, certum & evidens sit, sententiam censuræ fuisse non solum injustam, sed etiam habuisse impedimentum irritans, & annullans illam, quæ in dubio potius debet favere validati actus, & juri Superioris, pro quo semper præsumitur. At verò si sententia sit valida, quamvis injusta, necessarium est, persona excommunicata ab aliquo Judice Ecclesiæ absolvari, alioquin semper sub censura manebit, & illam observare tenebitur, etiam si Judex Regius millies in favorem ejus judi- cet, &c.] Hactenus D. Gabriel Pereira.

14 Ad hoc igitur, ut Judex Regiæ Coronæ possit declarare sententiam excommunicationis non obli- gare, secundum assertam doctrinam P. Franc. Suarez, quam refert, & sequitur D. Gabr. Pereira *citato loco*, necesse est, quod illa sit injusta, & invalida, constet- que de ejus injustitia, & nullitate ex fundamentis moraliter certis, & evidentibus, tam ex probationi- bus facti, quam ex Jure, & quod habuit impedi- mentum annullans, & irritans. Quæ tamen videntur difficillimè posse in simul concurrere, immò in mat- ria nostra judico impossibile, nisi quando quis fue-

rit excommunicatus pro termino pensionis, quem jam solverat proprio Pensionario, & quietantiam ab eo obtinuerat; aliàs enim negari non potest, nunquam posse eidem Judici Regiæ Coronæ con- stare evidenter de nullitate, & injustitia sententiæ excommunicationis, neque ejus impedimento annul- lante, & irritante, nisi super hoc processum former, plenarieque cognoscat de causis excommunicatio- nis nullæ, quod illi est prohibitum, & solum ad judicem spectat Ecclesiæ, ut benè resolvit Cevall. *de cognitione per viam violentia, gloss. 9. n. 111. cum seqq.*

Non enim sæcularibus personis permittitur, sed 15 illis semper, & quocunque casu prohibitum à Jure reperitur cognoscere de injustitia, nullitate, & in- validitate censurarum, neque eis licet declarare an excommunicatus evitari debeat, vel non per ea quæ resolvunt Nav. *in Man. c. 27. n. 40.* Cevall. *d. n. 111.* Joseph Sesse *de inhibitionib. §. 3. n. 104.* D. Gabriel Pereira *d. c. 7. n. 22.*

Neque consuetudine, aut præscriptione aliqua 16 poterit dictus Judex talem acquirere potestatem, quia esset contra libertatem Ecclesiæ, & SS. Patrum instituta, ac proinde invalida, *cap. 2. de foro compet.* tum etiam, quia laicus est omninò incapax juris, & potestatis spiritualis, nec potest illam civiliter possi- dere, ac per consequens nec ullo tempore præscri- bere, *c. causam, ubi omnes, de præscript.* Joan. Andr. *in cap. quanto, n. 2. de consuetud.* Dec. *in cap. decernimus, n. 38. de judic.*

Quicquid sit, requisita supradicta verificari non possunt in nostro casu; siquidem declaratoriæ lite- ræ, mandata, sententiæ Auditoris Camerae, & Sacræ Rotæ justè, & validè contra B. latæ fuerunt, eviden- terque constat de notoria injustitia, ac summa pro- tervia ipsius B. solvere nolentis, & malitiosè retar- dantis, ut apud omnes in confesso est, quibus stan- tibus non apparet in quo consistat evidentia nulli- tatis, & injustitiæ, ac impedimenti irritantis, & annullantis, quibus tantum suffultus poterat dictus Judex devenire ad declarationem, quia cum notabi- li scandalo, ac irreparabili omnium damno præcipi- tante usus est.

Debebat igitur dictus Judex ab his se abstinere; 17 sed quando propria auctoritate, & de facto hanc cognitionem sibi usurpare vellet, tenebatur in omni casu pro censurarum validitate judicare, eo quod essent tantorum Tribunalium approbatione roboratæ, veluti Auditoris Camerae, signaturæ justitiæ, Metropolit. Brachar. Judicis executoris, S. Rotæ, & Collect. Apost. Ulyssipone existentis, non obstante quacunque partis contrariæ oppositione, ex qua posset dictarum censurarum validitas in dubium revocari, quia in dubiis quando agitur de salute animæ, tutior pars est amplectenda, alioquin dubi- tans exponeret se periculo peccati mortalis, & cele- brando sic excommunicatus efficeretur irregularis, ut bene resolvunt Sor. *in 4. dist. 22. q. 2. art. 3.* Ludov. Miranda *d. art. 14. concl. 3.* Bonacina *de censur. disp. 1. quæst. 1. puncto 10. n. 11.* Mar. Alter. *d. c. 1. vers. Quando verò.* Et addit paulò infra, potest etiam propositio Gregorii habere locum interdum in sententia in- justa, quæ re ipsa sit nulla, quando non constat certò de nullitate, quia in re dubia parendum est Prælato, & hoc pertinet ad commune bonum, & convenit optimo regimini Ecclesiæ, & est magis expediens ad salutem animæ, cum agatur de pœna spirituali, qua in re tutior pars est eligenda. Tandem illud etiam est addendum, quod quamvis sententia excommunica- tionis esset injusta, & nulla, & id constaret reo, non tamen illam contemnere deberet in exteriori foro, si in illo de sententiæ invaliditate non apparet, vel cum aliorum scandalo, vel etiam si omnia essent pu-

blica, & nota, non idcirco reus ita sententiam deprecari posset, ut ejus potestatem negligere videretur, sed moderatè & prudenter liceret ei solùm jure suo uti.

- 18 Idem ferè tenet P. Franc. Suar. *d. disp. 4. sect. 3. in fin.* ibi : Denique addo, etiamsi sententia sit injusta, & nulla, idque evidenter constet subdito, adhuc timendam esse, ut eam non contemnat in foro exteriori, si fortè in illo sit valida, vel ut non cum aliorum scandalo, si fortè alii ignorent illius defectum; vel certè, ut licèt omnia publica sint, & nota, non propterea ita sententiam, vel præceptum Superioris despiciat, ut ipsum etiam Superiorem, & potestatem ejus contemnere videatur.

- 19 Excommunicatus enim injustè debet se gerere pro excommunicato, etiamsi nulliter sit excommunicatus, interim dum non agnoscat publicè de nullitatis causa, ut tenent S. Anton. *part. 3. tit. 24. c. 73. §. 1. in fine*, Navar. *in Man. c. 27. n. 3. & in c. cum contingat, remed. 3. n. 5. de rescript.* Ratio est, quia excommunicatione, quamvis injusta, contemni non debet, ne ex ipso contemptu reus remaneat ligatus, *cap. si is qui, §. cum ergo, in fine, 11. quest. 3.* Mar. Alter. *d. tom. 1. lib. 4. disp. 5. cap. 4. propè fin. vers. Respondet utrobique.*

- 20 Remanet igitur firmum, declarationem dicti Judicis Regiæ Coronæ contra censurarum validitatem esse nullam, dictumque B. legitima excommunicatione ligatum esse, non tantùm semel, sed etiam pluries, ob maximam ejus contumaciam, debereque pro tali reputari, unde in ea excommunicatione ad Subdiac. Ord. se promoveri faciens, suspensionem incurrit indispensabilem, sicut resolvunt Cov. *in cap. alma mater, p. 1. §. 6. n. 6.* Navar. *in Man. cap. 27. n. 241. in princ. & in cap. consideret, §. cautus, n. 29. de pœnit. dist. 5.* Suar. *de censur. tom. 5. disput. 31. sect. 1. n. 57.* Avila *in simili tract. p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 6. vers. secunda conclusio*, Mar. Alter. *eod. tract. tom. 2. disput. 10. de suspens. cap. 6. in princ.* Bonac. *etiam eod. tract. disp. 3. de suspens. puncto 5. §. 1. n. 10. & novissimè de suspens. in particulari, disput. 3. quest. 1. puncto 6. n. 1.* Filliuc. *in quest. moral. tract. 17. cap. 5. n. 94.* Ad hoc afferentes textum expressum *in c. cum illorum, de sentent. excom.* cujus verba meliùs suspensioni, quàm irregularitati accommodari verius duco, licèt Henr. Nav. Valent. & Regin. existiment hunc irregularitatem incurere.

- 21 Quamvis autem *in d. cap. cum illorum*, fiat expressa mentio excommunicationis propter violentiam manuum injectionem in Clericum, nihilominus tamen generaliter de quacunque alia excommunicatione debet intelligi, sicut in terminis tenet Suar. *d. n. 57. in fine*, ibi : Solùm ergo video posse probari suspensionem hanc *in cap. cum illorum, de sentent. excom.* ubi expressè ponitur, non tamen in generali, sed specialiter in casu excommunicationis propter violentiam manuum injectionem in clericum : quia tamen ibi non videtur spectari ad gravitatem illius delicti excommunicationis, sed ad generalem culpam suscipiendi Ordines cum excommunicatione, ideo illa pœna, & suspensio generalis esse censetur pro omnibus excommunicatis suscipientibus Ordines.

- 22 Idem tenet Mar. Alter. *d. cap. 6. vers. Ad probandam, in fine*, ibi : Et licèt in specie sermo sit de excommunicatione propter violentiam manuum injectionem in Clericum, nihilominus Sum. Pont. in responsione ad quæstione non videtur respexisse particulare illud crimen, & excommunicationem eidem annexam, sed generaliter considerasse quàm indecens, & à Religione alienum apparet, ut quis censura obstrictus Ordinibus Ecclesiasticis insigniri præsumat, ideo pœna suspensionis ibi posita locum habet in omnibus excommunicati.

- 23 Non obstat quod suspensio dicti *cap. cum illorum*,

videtur ferendæ sententiæ, ibi, *deponendos* : unde cum non fuerit dictus B. talis declaratus, non potest illam incurere : quia responderetur hujusmodi suspensionem ipso jure latam esse, ut optimè declarat Bon. *de suspens. in particulari, disp. 3. quest. 1. puncto 6. n. 5.* his verbis : Neque obstat illud Participium, *deponendos*, quod est futuri temporis, & non videtur continere censuram ipso jure latam, sed ferendam. Respondeo enim continere censuram ipso jure latam, tum quia conjungitur cum illo verbo, *censemus*, quod est temporis præsentis, & illud verbum, *deponendos*, non adhibetur ad significandam suspensionem comminatoriam, sed ad significandum eos, qui in futurum post editionem illius textus Ordines capient in excommunicatione, censuræ suspensionis obnoxios esse. Tum quia una pars dispositionis aliam explicat, l. 2. ff. de reb. dubiis, sed in eodem textu fertur suspensio ipso facto contra Religiosos : ergo etiam ipso facto fertur contra Clericos sæculares : tum quia in præcitato cap. denegatur Episcopis facultas dispensandi, ibi : In reliquis casibus, tam Archiepiscopi, quàm Episcopi, absque mandato Sedis Apostolicæ speciali dispensandi facultatem se noverint non habere : ergo censetur ipso jure lata, alioquin frustra denegaretur dispensandi facultas.

Neque obstat allegata Balthasaris ignorantia dictæ excommunicationis, quia contrarium constat evidenter : tum quia fuit publicè excommunicatus in dicta Ecclesia Vimaranesi cum magno populi concursu, solemniter, campanis pulsatis, candelis accensis, & demùm extinctis, ac in terram projectis, Cruce erecta, religione indicta : tum etiam quia pro tali se reputans, à Fidelium communione per quatuor ferè annos se abstinuit : tum denique, quia concurrebat populi rumor, qui sufficiens ad hoc videbatur, *cap. illud, de Clerico excom. ministr.* ubi Abb. n. 4. Sylvest. *in sum. verbo irregularitas, §. 15. quest. 13. vers. sextum, & §. 4. quest. 2.* Majol. *de irregul. lib. 4. c. 34. n. 4.* ubi reddit rationem, quia cum excommunicatus scire debeat, est in culpa si ignoret.

Nec etiam obstat, quod dictus B. postea favore dicti Judicis Coronæ Regiæ fuit per illum declaratus non excommunicatus, & sic ignoranter cum hac bona fine ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem se promoveri fecit, quia nulla illa declaratio, & affectata ignorantia, non prodest, eo quod dictum *cap. cum illorum*, probat necessariam esse dispensationem Episcopi, quando ignoranter ignorantia facti, vel juris Ordines recepit excommunicatus : ergo supponit culpam præcedentem : ita Covar. *in c. alma mater, part. 1. §. 6. n. 2.* Majol. *d. cap. 34. n. 4.* Mar. Alter. *d. cap. 6. dub. 2.* In nostro verò casu nullo modo potest dictus B. allegare ignorantiam; siquidem ab Archiepiscopo Bracharensi responsionem accepit, ob excommunicationem, qua erat ligatus, Ordinis requisiti incapacem esse; sed hac responsione non obstante, subreptitiè, & sine ejus licentia, literisque dimissorialibus, ab alio Ordines accipere non expavit.

Denique non obstat, quod de mandato dicti Judicis Regiæ Coronæ quidam Clericus dicto B. absolutionem impertiretur, quia ex defectu jurisdictionis, tam ex parte mandantis, quàm absolventis talis absolutio debet nulla censeri, ac proinde habenda ac si facta non esset, paria enim sunt non esse, vel esse nullum, l. duo sunt Titii, ff. de testament. tutel. l. non putavit, §. non quævis, ff. de bonor. possess. contra tab. Surd. *decis. 51. n. 14. & decis. 222. n. 2.* cum aliis citatis per me *axiom. 174. n. 13.* Et paria sunt non fieri, & inutiliter fieri, l. pen. in princ. ff. de suis, & l. hered. l. quoties, ubi gloss. & Doctores, ff. qui satis dare cog.

cog. §. sciendum, Instit. de satisfact. tutor. gloss. verbo inutilem, in c. 2. de translat. Pralat. junctis aliis, quæ refero d. Axiom. 174. n. 14. vel minus legitime fieri, l. si autem nullum, C. de legitim. hered. cap. inter corporalia, de translat. Episcopi, c. veniens, de presbyt. non baptiz. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 87. num. 1. cum seqq. Surd. consil. 45. n. 42. & consil. 38. n. 16. plures quos refero d. Axiom. 174. n. 15.

28 Quod autem Clericus ille invalidè absolverit ex defectu jurisdictionis, ex eo apertè constat, quia declaratoriarum literarum Auditoris Camerae, quarum vigore tanquam earum merus executor Cantor Ecclesie Bracharensis declaravit excommunicatum dictum B. habebant expressam clausulam reservationis censuræ eidem Auditori, in hæc verba: *Cujus absolutionem nobis reservamus.* Tum etiam, quia nullus potest absolvere à censuris Auditoris Camerae, nisi ipsemet, aut ejus Locumtenens, sen ab eis deputatus, ut decidit Paulus V. *const. sua* 28. aliàs 20. incip. *Eximie*, §. 21. sub *Dat. Romæ apud S. Marcum*, Kalend. Octobris 1606. ibi: Et quod à te, vel Locumtenentibus & aliis prædictis pro tempore excommunicati, seu aliàs censurati, ab aliis, quam à te, vel Locumtenentibus, & aliis tuis hujusmodi, etiam de partium consensu, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi non possint ad evitandas collusiones statuere, &c.

29 Et hoc aded verum est, ut etiam dictus Cantor merus dictarum declaratarum executor, cui tantum nuda potestas excommunicandi fuit commissa ab Auditore Camerae, potuerit solum ligare, sed non absolvere, si id facere voluisset, quod noluit suarum facultatum conscius, ne excederet fines mandati, gloss. verbo *ligare*, in c. cum inferior, de major. & obed. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 20. n. 13. Azeved. l. 1. n. 123. tit. 5. lib. 8. *novæ Recop. Rendina in promp. recept. sentent. tom. 1. tit. 41. de excomm. n. 4.* Flores de Mena var. lib. 1. q. 4. n. 4. Et in his terminis hoc ipsum decidit Rot. in *Elboren. fructuum*, 17. Novembris 1629. coram R. P. D. Queipo, his verbis: Neque obstat, quod executor ab Auditore Camerae in partibus deputatus declaraverit censuras ab eodem Auditore Camerae promulgatas esse nullas, quia in hoc hujusmodi executor nulliter processit, cum executori non liceat super validitate sententiæ, cujus executioni addictus est, pronuntiare, l. sicut proponis, l. executores, C. de execut. rei judicat. l. si Prator 75. ff. de re judic. Barr. in l. à divo Pio, in princ. à n. 4. Alex. n. 9. Jas. n. 22 ff. de re jud. Felin. in c. pastoralis, §. quia verò, n. 16. de offic. deleg. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 38. Surd. consil. 405. n. 15. Covar. pract. c. 16. n. 5. &c.

30 Eadem Rota in eadem causa, sub die 14. Martii 1631. coram R. P. D. Gisherio, hanc eandem sententiam firmavit, dum in gradu appellationis vigore ante dictæ decisionis emanatam confirmaret, ibi: Nec prætextu, quod fuerit nulliter excommunicatus potuit lucrari distributiones, quia cum executori fuerit tantum commissum nudum purum factum publicationis censurarum, non potuit declarare Hieron. non incurrisse in censuras, vel ex quo non fuerit in Curia personaliter citatus ante relaxationem mandati, vel ex quo non fuerit servata forma solita in illis intimandis, quia de legitima excommunicatione apparet, & de stylo Curie, cum censuræ emanassent ab Auditore Camerae, executor de partibus non potuit nisi eas publicari facere, & quæ præter illud attemptavit, fuerant nulla, ad text. in l. si ut proponis, & in l. penult. C. de execut. rei judic. Barr. in l. à divo Pio, n. 10. vers. Quandoque post latam sententiam, ff. de re judic. Doctores in cap. de catero, ubi Abb. & Felin. eod. tit. cum essent partes judicis delegantis, c. si delegatus, in Barbosa de Pensionib. Pars I.

fine, de offic. deleg. lib. 6. Franc. in c. dilecti, el. 3. n. 30. de appellat. &c. Quæ quidem sacræ Rotæ decisiones reperiuntur impressæ apud Franc. Ripam in fine sui tract. de simonia, pag. 333. cum seqq.

Ex quibus omnibus evidenter apparet quorcen-
31 suris miserè irretitus fuerit dictus B. & adhuc in eis pertinaciter remaneat sine proposito aliquo obri-
nendi absolutionem, vel solvendi quod mihi debet, seu dimittendi Thesaurariam vigore ingressus, & accessus, de quo quæst. seq. agendam est, parum sibi suffragante ficta, & affectata protestatione, quod paratus erat solvere, si tunc & adhuc hodie in actis affirmaverit pensionem meam fuisse, & esse nullam, ac proinde ad ejus solutionem non posse obligari, ut constat ex assertis oppositionibus, quarum memini in proem. n. 24. cum seqq. Unde non poterat effugere censuras, seu ingressus canonizationem, protestando se velle solvere, sacculo, ut aiunt, clauso, sed debebat pecunias effectivè deponere, l. 8. tit. 14. part. 5. Joseph. Ludov. Perus. decis. 105. n. 2. ibi: Imò nec etiam realis sufficiens oblatio, nisi offerens habens pecunias in marsupio, dictas pecunias de marsupio extraheret, & testibus ostenderet, &c. & optimè resolvit Rota decis. 102. n. 2. part. 2. recentior. ibi: Et ubi fuisset locus deposito, istud tamen, quod præten-
dit Josephus, illum ex pluribus non liberasset. Primò, quia factum fuit per depositionem sacculi clausi, absque eo quod nedum numeraretur, sed nec etiam videretur pecunia, Bartol. in l. cum servus, n. 3. ff. de condit. & demonstr. Paul. de Castro consil. 228. n. 1. circa medium, lib. 2. Roman. consil. 351. n. 3. in fine, Jas. d. consil. 9. col. penult. vers. Minus etiam valet, lib. 1. Curt. Jun. consil. 28. sub n. 1. &c.

Excommunicatus igitur sæpissimè fuit dictus B.
32 & hodie adhuc extat vigore literarum declaratoria-
rum Auditoris Camerae, quæ Vimarani, & Romæ affixæ, & publicatæ fuerunt: deinde à S. Rota cum aggravatione, & reaggravatione, ut ostendimus quæst. seq. & cum affixione cedulonis, de quo num. seq. Et licet de hujusmodi censuris non ita evidenter appareret, sufficiens ad hoc videri debet decretum, quod habetur quæst. seq. n. 21. ad hoc, ut dictus B. excommunicationem in eo contentam incurrere diceretur; quia vel sequi debemus opinionem eorum, qui tenuerunt incidere in excommunicationem ipso jure sine aliqua intimatione pensionarium, qui non solvit pensionem antequam terminus elapsus fuisset, quia dies interpellat pro homine, ex quorum numero sunt Antonin. Massa de obligat. Camer. pag. 136. Navar. in Man. cap. 27. n. 274. vel teneamus aliorum sententiam, qui affirmant hanc excommunicationem non incurri priusquam creditor Pensionarius declaret velle illam incurri, ut per Covar. in cap. alma mater, part. 1. §. 9. n. 4. Mar. Alter. de censur. tom. 1. lib. 2. disput. 1. cap. 4. vers. Primam opinionem, pag. 177. Nihilominus tamen cum sæpè sapius declaraverim velle illam incurri, & facto sæpissimè id demonstraverim petendo declaratorias literas, easque publicando, & affigendo, non potest dubitari quin remanserit legitime excommunicatus dictus B. ut palam est apud omnes.

Interdictus quoque per sententiam S. Rotæ fuit
33 declaratus, & illius vigore cedulonis affixio facta
fuit, ut ex illo constat, cujus tenor est ut sequitur. Hic auctoritate Apost. denunciatur excommunicatus declaratus, aggravatus, reaggravatus, & interdictus ad loca, in quæ devenire contigerit, ac proinde ab omnibus arctius evitari mandatur quidam Balthasar Diaz de Fonseca assertus Clericus Thomar. Provinciae Ulyssobon. ob non partitionem mandati de immittendo, & manutenendo respectivè contra

illum in causa Bracharenf. Thesaurariae per sacram Rotam relaxati ad favorem D. Aug. Barbosa, & alijs prout in actis, instante eodem D. Aug. Barbosa principali, sive, &c. Philipus Pirovanus Auditor, Archangelus Baronus sacri Palatii Apost. causarum Notarius. [Supradicta cedula affixa, & publicata fuit in acie campi Floræ, & valvis Cancellariæ Apostolicæ per me Julium Matzicellum S.D.N. Papæ Cancellorem.

34 Suspendus, quia cum esset excommunicatus declaratus, se fecit ad Subdiaconatus Ordinem promoveri, ut hac eadem *quest. n. 20. cum seqq.* latè demonstravimus.

35 Irregularis, quia cum esset excommunicatus, & suspendus, ingessit se divinis Officijs, juxta text. *in c. 1. de sent. & re judic. lib. 6.* ibi: Sciturus, quod si suspensione durante damnabiliter ingesserit se divinis, irregularitatis laqueo se involvet secundum Canonicas sanctiones, à qua non nisi per Sum. Pont. poterit liberari. Idem probat similis text. *in c. 1. de sent. excom. lib. 6.* ibi: Caveant autem Ecclesiarum Prælati & Judices universi, ne prædictam pœnam suspensionis incurrant, quoniam si contingeret eos sic suspendus divina officia exequi, sicut prius irregularitatem non effugient, juxta Canonicas Sanctiones, *ubi gloss.* verbo sicut prius, ita ait: Id est, quasi in officio suo agens, quod verum nota in quocunque Officio cantando, & in quibuscunque Horis officiorum Ecclesiam adit. Quod si intret chorum cum alijs legendo, & cantando, locus est irregularitati, & ideo irregularem effici qui suspensione durante divinis se ingessit, resolvunt Covar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 6. n. 9. part. 2. §. 2. n. 4.* Cened. *ad Decreta collect. 2 §. n. 1.* Farin. *in praxi crimin. part. 3. quest. 111. n. 72. cum seqq. & q. 138. n. 57.* Ego ipse *in collect. ad d. cap. 1. n. 7. de sent. & re judic. lib. 6.*

36 Perjurus, quia cum sub juramento promiserit meam solvere pensionem, ut constat ex ejus obligatione, & præstito in Camera Apost. consensu, ausus est contra suum venire juramentum, ut optimè resolvit Rota *decis. 5. n. 1.* apud Farin. *part. 2. recentior.* ibi: Resolverunt Domini obstat Abbati agenti ad nullitatem pensionis exceptionem perjurii, cum impugnet pensionem, quam se juravit soluturum; dicitur enim contravenire juramento, ob ejus reverentiam, priusquam ageret, debuit absolutionem petere, Socin. *conf. 3. n. 1. vol. 3.* Paris. *conf. 41. n. 14. lib. 1.* quapropter repellendus est ab hoc judicio, Specul. *in titul. de actionib. quest. 1. vers. Item quod est perjurus, Alex. consil. 61. n. 19. lib. 5.* Dec. *in cap. intelleximus, n. 18. de judic.* Roland. *conf. 16. n. 28. lib. 8.* Clar. *in §. perjurium, vers. Præterea perjurus, &c.* Nam ratione juramenti imponitur Titulari præcisa necessitas solvendi, etiam quod alijs possit videri indebitum id quod petitur, ita ut nisi deducatur exceptio, quæ oriatur ex ventre Bullarum, penitus denegetur audientia excipienti ad effectum evitandi, vel differendi solutionem. Lotter. *de re benefic. lib. 1. quest. 40. n. 256. & seq.*

37 Suspectus de hæresi ex eo, quia stetit pertinaciter in excommunicatione per annos ferè sex, & adhuc persistit, cum unus sufficeret, ut statuit Conc. Trid. *sess. 25. de reform. cap. 3.* ibi: Excommunicatus quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta, & communionem fidelium non recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annum inordinaverit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit, &c. Quod Decretum locum habet, sive excommunicatio relaxata fuerit ex causa criminali, sive ex causa civili, ut resolvunt Menoch. *de arbit. casu 416.*

n. 54. & post Bernard. Diaz, Mar. Alter. de censuris tom. 1. lib. 2. disputat. 8. cap. 3. vers. Tertia.

Privatus jure, si quod habet in dicta Thesauraria, & alijs etiam beneficijs; siquidem suspensus per annum, & ultra permansit, ut expressè probat text. *in cap. cum bone, de etate, & qualis.* Et in excommunicatione inordescens per annum, privationis pœnam incurrat, ad notata per Bosch. *Codech. in repet. cap. 1. n. 172. de judic.* Menoch. *d. casu 416. n. 52. & 53.* etiam sine alia citatione, ut per Marescor. *var. lib. 2. cap. 35. n. 61.* Anton. Ricciul. *de jure personarum extra gremium Eccles. existent. lib. 4. cap. 8. n. 11.* in eandem quoque privationem incidit juxta decretum reservationis pensionis, de quo *quest. seq. n. 21.*

Judices ergo sæculi videant quo jure circa censuratum, & Ecclesiasticæ immunitatis validitatem se intromittant: consulant hac de re Summorum Pontificum decreta, ac catholica pietate, & syncretitate rem attingant: caveant, & prudenter attendant, ut in hujusmodi causarum expeditionibus nil in nostros vindicet odium, vel in suos favor usurper, sed in omnibus, quæ in causis agenda fuerint, præ oculis habeant solum Deum, non propriam utilitatem, vel nimiam ampliandæ Regiæ jurisdictionis cupiditatem; danda enim sunt quæ Cæsaris Cæsari, quæ Dei Deo. Timeo ne materiæ transigam limites, & adversarium, ejusque audaciam nimè increpare videar: sed Hieronym. *in epist. 14. apud Agust.* pro me loquitur, dum ait: Si in defensionem mei aliquid scripsero, in te culpa est, qui me provocasti; non in me, quia respondere compulsus sum. Quandoque enim oportet (sicut ait S. Thom. *2. 2. quest. 72. art. 3.*) ut contumeliam illatam repellamus, primò propter bonum ejus, qui contumeliam infert, ut videlicet ejus audacia comprimatur, & de cætero talia non attentet, secundum illud *Proverb. 17.* Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Alio modo propter bonum multorum, quorum profectus impeditur propter contumelias. Hactenus S. Thom. Unde spero non infructuosum fore meum hunc laborem, quia non dura videtur curatio (ut dicit Seneca *lib. 1. de ira, cap. 5.*) *cujus salutaris speratur effectus:* nec potest esse in Judice reprehensione dignum, damnatum mutare errorem, dicit Seneca *lib. 4. de benefic. cap. 38.* ibi: Non est levitas à cognito, & damnato errore discedere: ingenuè fatendum est, aliud putavi, deceptus sum: hæc verò superbæ stultitiæ perseverantia est, quod semel dixi, quaecunque est, fixum, ratumque sit. Novum igitur non est in aliquibus Hispaniæ Tribunalibus praxim, si quæ in eis contra Canonica instituta irrepsit, immutare, & in melius reformare. Placuit mihi valde scriptura quædam omnibus numeris absoluta, quæ ad manus meas pervenit dono Regii Consiliarii in supremo Castellæ Consilio existentis, quam accepit ab excellentissimo, & prudentissimo D. utriusque Juris consultissimo D. Ferdinando de Ojeda, tunc in Toletana civitate ad commissionem quandam deputato Judice, dum esset Regiæ domus, & Curiæ summus Prætor, & casus suo tempore eveniret, in quo resolutionem cepit dignam tanto viro, literatissimo, & piissimo, quem nunc veneror, & observo in summo Regii Patrimonii Consilio Senatorem integerrimum, ad majora properantem: quæstio autem quæ illo tempore agitata fuit, petebat, utrum quando Judex sæcularis reum ab Ecclesia extraxit, Ecclesiastico declarante illum gaudere Ecclesiastica immunitate, à qua declaratione, sive sententia dictus sæcularis appellavit, & tamen neglecta appellatione ad censuras devenit Ecclesiasticus, si Regii Senatores declarant Ecclesiasticum

Ecclesiasticum Judicem vim facere, possit tunc secularis Judex procedere contra reum ad pœnæ cujuscunque, etiam mortis, executionem, non expectata alia Ecclesiastici Tribunalis sententia? Ad quam quæstionem respondit doctissimus ille vir summa, qua pollet scientia, & pietate, in hæc verba.

42 Aliquæ extant sententiæ, aut propriæ opinionēs, doctissimi moderni, nominibusque multis venerandi, in libro quem edidit de cognitione per viam violentiæ in causis Ecclesiasticis, quæ non solum improbabiles utroque Jure, sed etiam quodammodo ferè ineptæ, & non parum in praxi periculosæ meritò judicari possint, inter eas, quas hîc censurandas subjiciam, utroque morbo non obscure laborant. Affirmat igitur diversis in locis, & præcipuè p. 3. q. 8. 17. n. 13. & tom. 5. q. 5. ex n. 20. quod quando Judex Ecclesiasticus declarat reum ab Ecclesia extractum gaudere Ecclesiastica immunitate, & Judex secularis, qui reum ab Ecclesia extraxit, ab hac sententia suam ad Superiorem interposuit appellationem, Ecclesiasticoque Ordinario Judice, adhuc neglecta appellatione suas exequente censuras, ut talis reus extractus Ecclesiæ restituatur, tuncque prædictus secularis utens Regio recursum processum Ecclesiastici ad Curiam Regiam transmittit, Regiique Senatores violentiam Ecclesiastici declarant, præcepto, sed stylo ordinario dicentes, *Que el Ecclesiastico haze fuerça, que otorgue y reponga*, tunc ait doctus Modernus justè, & rectissimè posse Judicem secularem procedere contra reum usque ad impositionem pœnæ corporalis, & ejusdem executionem. Eandem praxim brevissimè insinuavit antea, licet confusè, Suar. de Paz in praxi, 5. part. tom. 1. c. 3. §. n. 133. sequitur etiam & refert Villadieg. in politica, c. 3. n. 248.

43 Idem Modernus in d. quæst. 5. de las fuerças, n. 22. ait: *Que si el caso es notorio, en que no deve gozar el reo de la inmunidad, y se declara, que el Juez Ecclesiastico haze fuerça, y que otorgue, y reponga, y remite la causa al Juez seglar, que en tal caso con el dicho auto de fuerça, queda acabado el artículo de la inmunidad sin embargo de apelacion, como se dispone en el motu proprio de Gregorio Decimoquarto*, & inferius constituit quoddam discrimen inter el auto de otorgue solo, y de otorgue, y reponga.

44 Quæ sententia in utroque casu admitti justè non potest, nec securè praxi mandari debet, sequentibus Juris rationibus. Primò, nam in prædictis facti speciebus Judex Ecclesiasticus est propriè, & verè competens declarationis Judicialis immunitatis Ecclesiasticæ, in seque habet radicam Ecclesiasticam jurisdictionem, sicut in re, & controversia, qua discutitur non solum de facto, sed etiam de Jure spiritali, seu Ecclesiastico (ut est immunitas) quod non obscure probatur ex ratione text. in cap. fin. de immunit. Eccles. c. ex parte, il. 1. de verb. signific. cap. ad Episcopos, 5. cap. definit, cap. miror, 17. quæst. 4. & comprobatur etiam ex ratione text. in cap. si Iudex laicum, de sentent. excomm. lib. 6. Quod licet controversum apud nostros Doctores fuerit, prædicta tamen sententia jam fortissimis fundamentis, & clarissimis rationibus à gravioribus utriusque scholæ Doctoribus verissima profiteretur, fereque omnes favore Ecclesiæ securius, & firmiter amplectendam judicant, ut post Bobadil. in politica lib. 2. cap. 14. num. 98. & cap. 17. num. 154. cap. 19. n. 40. Bellug. Germon. Azeved. & alios tradit, & doctè defendit modernus Narbona in l. 20. gloss. 23. ex num. 74. titulo 1. lib. 4. novæ recopil. & ultra ibi relatos defendunt etiam Farin. de immunit. cap. 22. ex num. 366.

ubi pro hac parte alios refert, & utroque Jure hanc sententiam veriorē probat, recedens à contraria opinione, quam voluit defendere antea in quæst. 28. praxis crimin. n. 76. in fine, Marta de jurisdic. part. 2. cap. 50. per tot. Gambacur. de immunit. Ecclesiast. lib. 6. cap. 9. Bonacina tom. 2. tractat. de immunit. disput. 3. quæst. 7. punct. 3. n. 16. Et confirmatur prædicta sententia, & extra omnem controversiam jam extat Bulla Gregorii XIV. de anno 1591. ubi in §. 8. ita ait: Nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi verè crimina superius expressa commiserint.

45 Ex quo legitimè consequitur, quod pendente causa immunitatis in tribunali Ecclesiastico Judicis Ordinarii, vel Superioris, minimè possit procedi per Judicem secularem ad sententiam corporis, ut aiunt, afflictivam delinquentis ab Ecclesia extracti; nec minùs ad prædictæ sententiæ executionem. Si verò contrarium Judex secularis non ritè fecerit, & injustè attentaverit, meritò incurreret, & ligabitur censuris à Jure, vel ab homine impositis ob talem inobedientiam, & attentatum, committeretque indebitam, & justè punibilem actionem in contemptum jurisdictionis Ecclesiasticæ, præcipuè si ab eo cautio ordinaria fuisset facta non procedendi ad pœnam corporalem, aut corporis afflictivam contra reum, interim dum causa immunitatis in tribunali Ecclesiastico omnibus instantiis finiatur (ut semper & ordinariè fit) secundum text. in cap. inter alia, de immunit. Eccles. cap. id constituimus, 17. quæst. 4. & dictam Bullam Gregorii XIV. Conducunt ad probationem hujus illationis tradita, & congesta à Lancel. de attentat. p. 2. cap. 4. in prefat. ex n. 346. Marches. de commiss. p. 2. cap. 2. n. 136.

46 Neque obstat, ut hæc sententia sine scrupulo semper amplectatur, si obijciatur adversus eam, non esse receptam in nostra Hispania dictam Bullam Gregorii XIV. immò expressè Regiis decretis declaratur non loqui cum iudicibus, nec tribunalibus hujus Regni, ut habetur in Ordinationibus Cancellariæ Granatensis, lib. 4. cap. 7. fol. 185. Gattier. pract. lib. 3. quæst. 1. n. 36. Carrasc. ad leges recop. c. 3. Hevia 3. p. §. 12. n. 57. nam duplici ratione, seu satisfactione scrupulus rejicitur.

47 Primus casus, seu species, in qua Bulla non videtur admittenda, nec in ullis hujus Regni Tribunalibus eam vidimus observari, & quando scilicet in delictis à Jure exceptis Judex secularis extrahit per vim reum confugientem ad Ecclesiam absque ulla facultate Pastorum Ecclesiæ: tunc enim non agitur contra immunitatem, immò Jus ipsum dat talem facultatem, quod communiter à Doctoribus semper fuit sequutum, refert aliquos & tradit Suar. de Relig. lib. 3. cap. 13. ex n. 1. & legitima consuetudine jam in Hispania receptam esse constat ex Bobadilla d. lib. 2. cap. 14. n. 94. & 95. Covar. lib. 2. variar. cap. 20. n. 18. Belluga in speculo Principum, rub. 11. §. sed quia, lit. L, Jul. Clar. in praxi, §. fin. q. 30. Villadieg. ubi sup. & alii Regnicolæ.

48 Ubi enim hæc Bulla Gregorii XIV. non obligat, impunè, & justè posse per Judicem secularem id fieri, non est dubium: unde in hac specie solum non esse receptam dictam Bullam in hoc Regno, refert Marr. Delr. disquisit. magic. lib. 5. sect. 7. vers. Capi sortarios (cum prudenti tamen uota, & cautione,)

49 Verum enim verò, quod attinet ad prædictam nostram, quam defendimus, sententiam per Bullam expressè confirmatam, ut supra ostendimus, non est ullius considerationis, aut fundamenti, quod sit recepta, aut non prædicta Bulla in hoc Regno, quia

jure communi sufficientes vires accipit nostra opinio, & validissimis fulcitur rationibus: nihil ergo est quod quisquam conqueri possit, ait Farinacius, ex eo, quod Gregorius XIV. statuerit ad Episcopum spectare cognitionem super immunitate Ecclesiæ, an ad eam confugiens illa debeat gaudere, necne? postquam hoc idem statuerint Jura Civilia, Canonica, Doctoresque ferè omnes unanimiter hoc dixerint, etiam ante ipsius Constitutionis promulgationem: ita Farinacius *d. cap. 2. de immunit. n. 369.* Et praxis etiam Hispaniæ ante Bullæ editionem currenti, & inconculso stylo idem observabat, ut videre est apud Bobadillam *d. cap. 19. n. 40.* ubi consuetudinem, & praxim Hispaniæ in hac immunitatis cognitione ait esse confirmatam ante dictam Bullam, tantum abest ut ea repugnet Hispaniæ consuetudini.

50 Secundò non incongruè potest responderi, quod ad propositum advertit Farinac. in *addit. ad impressa opera ad d. quest. 18. in fin.* ait enim prædictam Bullam semper servandam fore, quicquid aliàs esset de jure communi; cum certum sit Pontificem ubique locorum statuere posse, quando præsertim agit de Ecclesiæ immunitate & libertate; ad quod multum facit, quod longo, & elegantissimo discursu in materia tradit Gambacurt. omninò videndus *d. cap. 9. ex n. 2. Ceval. d. quest. 5. de violentia.* Jus enim Pontificum, & non Civile attendi debet in decisionibus harum causarum, non solum in terris Ecclesiæ, sed Imperii, & cujusvis Regni, ut post quam plurimos Doctores quos refert, defendit Farin. *de immunit. cap. 2. n. 25. cum seqq.*

51 Quod probatur communi, & verissima Theologorum, & Jurisconsultorum scholæ sententia, quæ securè constituit ac firmitatem legis positivæ Canonice in rebus spiritualibus, aut spiritualia concernentibus non esse necessariam acceptionem, aut observantiam populi (sicut in legibus secularium Principum controversitur:) Pontifex enim non à populo, nec ab Ecclesia, sed à Christo Domino immediatè suam accipit jurisdictionem, ut ex quamplurimis expressis sacre Scripturæ locis, & Juribus docet Suar. *de legib. lib. 4. c. 3. & c. 16. per tot. & lib. 3. c. 6. Sola in tract. de largitione munerum, n. 112.*

52 Secundò principaliter ad exclusionem prædictarum sententiarum constituo, quod admissa etiam aliquorum Doctorum opinione (quam veram iudico) cognitionem hujus immunitatis esse mixti fori, quos refert, & sequitur Marra *d. tract. de jurisdic. part. 2. cap. 50. per tot.* in casibus autem à Ceval. suprà propositis jam per Ecclesiasticum Tribunal jurisdicatio est legitimè præventa, itaque prædictæ controversiæ, & cognitionis immunitatis privativus extat Judex, ut ex se patet, quia præventio jurisdictionis est appropriatio sibi soli in aliqua causa, quæ principaliter in solidum, & in actu pluribus competebar, ut ex Marian. Socin. & aliis refert Marra *d. lib. 2. de jurisdic. cap. 2. per tot.* ubi quamplurima de effectibus præventionis insinuat, Farinac. *d. cap. 22. n. 369.*

53 Quibus sic constitutis, sequentia evidenter colligi, & defendi possunt. In primis, *que en el caso referido al principio, en que el Consejo, ò Chancilleria declara, que el Juez Ecclesiastico haze fuerza, y que otorgue, y reponga, no tiene el efecto que del sacban Cevallos, Paz, y Villadiego, sino solo que el Ecclesiastico absuelva al Juez seglar, y alce las censuras que (sin embargo de la apelacion interpuesta por el seglar) huviere impuesta hasta que la causa de la inmunidad se determine en las instancias de derecho en tribunales superiores Ecclesiasticos.*

Deinde colligitur ex supradictis, nulla, nec appa- 54 renti ratione, nec colore posse defendi, quod prædictus Auctor constituit *d. quest. 5. n. 22. ibi: Y con este auto de fuerza queda acabado el articulo de inmunidad, sin embargo de apelacion, como se dispone en el Motu proprio de Gregor. XIV.* Ex dicta enim Bulla tale non colligitur absurdum; non enim loquitur Pontifex ibi in casu cognitionis Ecclesiasticorum Judicum. Præbuit enim ansam, seu occasionem doctissimo viro ad æquivocationem capiendam, & non rectum, & congruum decisionis Pontificiæ sensum percipiendum, illud novè dispositum, & statutum ultra jus commune à Gregorio XIV. in dicta Bulla. Declarante enim Ecclesiastico Judice confugientem ad Ecclesiam, vel extractum ab ea exceptum crimen commississe, tunc quacunque appellatione remota reus per Ecclesiasticum Judicem seculari consignatur, ut constat ex verbis Bullæ, ibi: *Tuncque demum de mandato Episcopi per Judicem Ecclesiasticum Curia seculari, quacunque appellatione postposita, consignetur.* Quod novè dispositum prudenti admodum, & perspicua ratione statuit Summus Pontifex, aliquas insinuat Farinac. *d. cap. 22. n. 371. Gambacurt. d. lib. 6. cap. 17.* omninò ad propositum videndi.

Item ex supradictis terriò inferitur, *que mientras dura el conocimiento de la causa de la inmunidad, y si el reo sacado de la Iglesia es, ò no de los exceptuados para no gozar d'ella, este conocimiento es mere Ecclesiastico con todas las instancias, hasta que legitimè re judicata, in causa sententia pronuntietur, probatur ex jam dictis, & colligitur ex dicta Bulla, §. 7. ibi: Judio suo commississe videbuntur: & in §. 8. ibi: Ne autem secularis Curia prædicti ministri, &c.*

Ex quo etiam sequitur fortis exclusio placiti prædicti auctoris, *en dezir, que con el dicho auto de fuerza arriba referido, queda acabado el articulo de la inmunidad. supuesto que el auto de otorgue, y reponga no obra mas que lo que està advertido, que es obrar las censuras que pendiente la apelacion se salminaron, poner la causa en el estado que estava al tiempo que se apelò, y sobre estos puntos solamente tiene la causa determinacion, y no sobre el principal de la inmunidad, pues ni el tribunal, y juyzio sobre que se lleva el processo puede admitir esto y el auto que ordinariamente llaman de legos (quando el Juez Ecclesiastico nulla jurisdictione procedit,) sale, y tiene el efecto de quitarse la causa in totum à el Ecclesiastico, pero en los casos dichos no concurren, ni militan las razones que en el auto de legos, ut inferiùs videbimus.*

De lo dicho assi mismo se excluye la diferencia, quæ 57 ex dictis constituitur, *si el tribunal dixere que otorgue, y reponga: nam præterquam quod est omninò falsa doctrina, quæ ibi refertur, versatur etiam en supuesto falso, porque nunca ay auto en Chancilleria, ni Consejo en causa de fuerza, ni jamas lo ha auido que dita otorgue solo, ni puede aver fundamento para tal auto, pues la violencia, y fuerza se induze solo por aver executado sin embargo de apelacion, el Ecclesiastico lo que por derecho de via suspender, &c. y con el de otorgue solo no quedava ocurrido a el punto de la violencia executada.*

Et superioribus etiam quartò elicitur nota, & 58 censura judicii Francisci Salgado, viri aliàs in materia meritò celeberrimi, in suo tract. de Regia prosect. tom. 1. p. 2. cap. 4. n. 116. in fine, qui videtur sensisse idem, quod Hieronym. de Cevallos in locis superius citatis, licet ejus verba ibi sint subjecta tantæ obscuritati, & intricationi, ut potius sint tribuenda incuriæ Impressoris quàm virio, aut judicio Auctoris (& ita verè censeo:) ita sunt scripta, Hi qui non gaudent

gaudent immunitate Ecclesiarum, justè & debitè à Judice capi possunt, & ab Ecclesia extrahi, qui si appellaverint, sintque protestati Regium auxilium, violentiæ causa ad ipsum judicem remittenda est, & vim non fieri declarandum. Ex quibus verbis percipi non potest congruus sensus, nec aliqua Juri consona propositio: supponit enim illa oratio reos ab Ecclesia extractos appellasse, & Regium auxilium protestatos fuisse, causamque esse remittendam ad Judicem sæcularem, & vim non fieri ab Ecclesiastico: quod omne ex ipsa rei natura, aut proprietate maximam in se & pugnam, & resistantiam continet.

59 Postremò jam ultra omnes in hujusce materiæ tractatu observandum adverto, que nunca en esta materia de inmunidad Ecclesiastica, en ninguna causa, ò controversia de delito exceptuado, ò no exceptuado, para gozar de la inmunidad, llevando el proceso por via de fuerza à la Chancilleria, ò Consejo, no puede aver auto, ò provision que decida, que en conocer, y proceder el Ecclesiastico haze fuerza que se remita la causa Seglar, como se decide en el auto de leigos, ut ex superius resolutis evidenter apparet. Salvo en un caso que es el siguiente. Quando el Juez Ecclesiastico despues de aver declarado, que por crimen exceptuado en la Bula, no goza el reo de inmunidad, y le manda entregar à la Curia seglar, le otorga à el reo la apelacion, y proceda con censuras, à que el Juez seglar no innove, &c. En este caso proceder y conocer, attentarà, y procederà sin jurisdiccion, pues por el mismo Motu proprio le està denegada, y el progreso de la causa in totum. Hactenus D. Ferdinandus de Hojeda.

Utrum, & quando pensionem non solvens, vel ejus validitatem impugnans, possit vigore decreti cogi beneficium resignatum restituere resignanti?

QUÆSTIO IX.

- 1 Decretum regressus, & ingressus refertur.
- 2 Accessus, & ingressus in resignationibus beneficiorum conceduntur ob non solutionem pensionis.
- 3 Accessus, & regressus ex quibus causis concedantur.
- 4 Rota sapius ad regressus canonizationem processit.
- 5 Regressus canonizatio ex quibus fieri debeat.
- 6 Rota non solet admittore accessum, & regressum, nisi concurrat nimia protervia in denegante solutionis, vel aliter resistente.
- 7 Rota quomodo in hac causa processit.
- 8 Pacta inter contrahentes sunt diligenter servanda.
- 9 Resignationes beneficiorum habent semper tacitam conditionem, si pacta servantur.
- 10 Resignationes beneficiorum ut plurimum conceduntur ad vota resignantium.
- 11 Injuriam nemini facit qui utitur jure suo.
- 12 Jus à resignante non abdicatur, conditione minimè adimpleta.
- 14 Regressus canonizatio non est pœna, nec privatio, sed conditio que inest.
- 15 Regressus non operatur translationem, sed restitutionem tituli.
- 16 Beneficium resignatum recuperans vigore regressus recuperat locum quem prius habebat.
- 17 Titulus post canonizationem regressus resolutus est quoad resignatarium, & consolidatur in resignante.
- 18 Intrusus, & merus detentator non est legitimus

contradictor ad impediendam immissionem.

- 19 Possessio potest dari ad tempus limitatum.
- 20 Possessio capta virtute alicujus tituli precedentis, sequitur naturam tituli, & secundum illum regulari debet.
- 21 Pensionarius, qui non solvit pensionem Titulari, declaratur ipso facto excommunicatus, & elapsis sex mensibus ipso jure privatus.
- 22 Ordinatio Regia lib. 2. tit. 13. est pœnalis, & ideo non est trahenda extra casum, de quo agit.
- 23 Flaminus Parisius declaratur, & num. seqq.
- 25 Clausula quam, & quas, &c. quam vim habeat, ostenditur.
- 26 Impediens citari etiam auxilio Consilii Regii, habetur pro citato.
- 27 Mandatum generale sufficit, si deducatur ad speciem.
- 28 Principalis presumitur à suo procuratore certioratus de statu causæ.
- 29 Decisio sacra Rota refertur.

AD præcavendas hominum malitias, qui eo animo beneficia sibi resignata capiunt cum reservatione certæ annuæ pensionis, ut illam nunquam solvant, & sic resignantes eludant, solet Papa favore resignantium clausulam regressus in Bullis Apost. reservationis pensionis hujusmodi inferere, & mihi in hæc formalia concessit verba: Tibique, quod Balthasare, aut aliquo ex successoribus prædictis in solutione pensionis per præsentem reservatam hujusmodi modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessante, aut deficiente, vel illam ad minorem summam reduci, annullari, vel invalidari petente, seu procurante, aut pensionem per præsentem reservatam hujusmodi ex quavis causa nullam, & invalidam, seu malè, & nulliter assignatam esse dicente, vel allegante, liceat tibi ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum & regressum, illiusque corporalem, realem, & actuale possessionem per te, vel per alium, seu alios nomine tuo propria auctoritate liberè apprehendere, ac tam tui prioris tituli, quàm earundem præsentium vigore, quas vim validæ, & efficacis provisionis tibi de illa ex tunc & è contra, Apostolica auctoritate factæ habere volumus, absque alia tibi desuper de novo facienda provisione.

Hos enim accessus, & regressus, qui in resignationibus beneficiorum conceduntur ob non solutionem pensionis, non abstulit Concil. Trid. sess. 25. de reform. cap. 7. prout resolvunt Mandos. in reg. de impetr. benefic. vac. per obitum, quæst. 3. n. 3. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. quæst. 5. n. 110. Ego ipse in collect. ad d. cap. 7. n. 4. quia regressus hujusmodi ex pacto inter resignantem cum pensione, & resignatarium, nihil habet in se amari. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 40. n. 266. & ideo quando petitur canonizatio gratiæ regressus, vel accessus contra eum, qui consensit hujusmodi reservationi, non est necessarium verificare pensionem, aut narrativam continenter jus præcedens, ad effectum obtinendi canonizationem sui accessus. Ita Mohed. decis. 110. & 357. Put. decis. 4. & 6. de regressu, Theodos. de Rubeis singul. Rota part. 2. verbo litera, §. 3. n. 1. ubi n. 2. subdit procedere etiam contra eum, qui non consensit, sed venit ex jure ejus qui consensit.

Ex duplici igitur capite locus fit dicto decreto, siue clausulæ, ad hoc ut ad Thesaurariam, de qua agitur, regredi possim. Primò ex cessatione B. in solutione pensioni, ut benè notant Mandos. de signatura gratiæ, tit. de regressu, col. 8. vers. regressus, in princ. Flamin. Paris. de tract. de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 3. n. 4.

- n.4. *Secundo*, quia ab eodem B. Titulari petitum fuit illum annullari, vel ad minorem quantitatem reduci; & dictum, seu allegatum, eam esse nullam, aut inale, & nulliter assignatum, ut advertunt Mandos. *d. loco*, Flamin. *d. quest. 3. n. 8.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quest. 40. n. 272.* Et ex his duabus causis, seu illarum una tantum, Rota sæpè sæpius processit ad regressus canonizationem, ut apud Verall. *decis. 9. part. 3. & in Salmantina beneficiorum, 7. April. 1617. coram bone memor. Ubaldo, & in Cremon. pensionis super regressu, 23. Junii 1623. coram eodem, & in aliis citatis per Lotter. d. lib. 1. quest. 40. n. 283. cum seqq. & dicit Crescent. decis. 17. sub n. 3. vers. Alias vidi, de rescript. se aliàs vidisse nolentem solvere pensionem octo ducatorum amisisse Canonatum valoris nonaginta, dando de nullitate pensionis, quæ refert Lotter. d. q. 40. n. 273. ubi etiam quod si is, à quo petitur pensio, excipiat de illius nullitate, implicat etiam nullitatem resignationis, & sic aperit viam regressui ad beneficium.*
- 5 Quare cum B. cessaverit in solutione pensionis per quinquennium, & ultra, passusque fuerit censuras, & adhuc illas sustineat, pensionis meæ validitatem impugnaverit, inde patet conditiones verificari, & decreto pro executione accessus, & ingressus locum fore, Verall. *decis. 247. part. 1. & decis. 313. p. 2.* Achil. *decis. 2. n. 5. de jurejur.* Flamin. *Parif. de resignat. benef. lib. 6. quest. 3. n. 7.* Rota *decis. 631. n. 1. part. 1. & decis. 286. n. 2. p. 2. recentior. & in d. Cremon. pensionis super regressu.* Per quæ jura & auctoritates eadem Rota prævia decisione facta sub die 22. Junii 1629. coram R. P. D. Pirovano, censuit in hacmet causa locum esse ingressui, & accessui.
- 6 Et in dicta mea decisione fuit firmatum, non ob stare quod Rota non solet admittere hujusmodi accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia protervia in denegante solutiones, aut aliter resistente. Gig. *de pensionib. q. 99. n. 19.* Flamin. *Parif. d. q. 3. n. 13.* Lotter. *d. quest. 40. n. 277. cum seqq.* Quia de magna protervia constat nedum ex eo, quod dictus B. per triennium, & ultra differt solvere pensionem, sed multò magis, quia declaratus censuras sustinet, & furda ante pertransit per annos ferè octo, quæ sine pertinacia, & protervia admitti non possunt, ut declarat idem Parif. *d. q. 2. n. 14.*
- 7 Unde vigore dictæ decisionis, Rota servatis servandis mandatum de immittendo, & manutenendo respectivè ad mei favorem sub Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis in illo contentis in forma solita, & consueta decrevit, & relaxavit: quod cum dicto B. ob impedimenta per eum præstita personaliter intimari, & notificari non posset; & super hujusmodi impedimentis per illum præstitis, & non tuto accessu fuissent in Curia examinati testes, & producta aliqua Jura, & documenta, ac illis lectis, & visis per eandem Rotam accuratè, tam quoad intimationem dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectivè, quàm quoad alia in præsentī causa per edictum publicum in forma solita, & consueta, & juxta stylum Curie Romanæ procedi mandavit, & cum deinde fuisset legitima dicti mandati intimatio, quamvis per edictum facta, utpote quia ordo de Jure requisitus sufficienter fuit servatus, ac originales citationes probentur ex fide Cursorum, & Notariorum affixæ in locis solitis Curie, & in aliis duobus locis vicinioribus, & illis parère ac obedire neglexisset, seu recusasset, eodem instrumento dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectivè, unà cum intimatione & notificatione, ut supra per edictum facta in actis reproductis, ac terminis substantialibus ad docendum dicto mandato

de immittendo, & manutenendo respectivè paruisse, & obedivisse servatis; subsequenter causa hujusmodi in plena Rota, ut moris est, proposita, inibique diligenter ac maturè discussa, fuit in ea resolutum dandam esse declaratoriam contra dictum B. & apponendum sequestum, & ejus vigore fuit pariter decretum, illum incurrisse pœnas, & censuras in dicto mandato de immittendo contentas ob illius non partitionem, & crescente contumacia, & inobedientia excommunicationis, & declarationis, sententiam antedictam aggravandam, & reaggravandam duxit, & ad interdictum usque processit, licet semper pertinaciter, & inobedienter, prout adhuc non sine scandalo, perseveravit.

Nil me vidisse profiteor Juri, & rationi magis consonum, quàm regressus canonizationem; quia æquum est, ut qui non vult solvere pensionem, beneficium non habeat, sed restituat resignanti, ne aliàs cogatur ipse resignans, & pensionem non habere, & suo beneficio fraudulenter spoliari: tum quia clausula regressus ex speciali conventionē inter resignantem, & resignatarium appositā est, & per Papam confirmata: unde provenit, ut hæc pactio inter eos facta diligenter observari debeat, ad l. 1. & l. jurisgentium, §. Prætor ait, ff. de pactis, l. semper in stipulationibus, ff. de regulis juris, Surd. *decis. 182. n. 2. & decis. 248. n. 2.* Glorit. *resp. 1 §. 2. n. 78.* Rota in Romana, seu Comen. societatis, 5. Julii 1627. coram bone mem. Ubaldo, quod aded verum est, ut nec ad minorem quantitatem pensionem reduci petere possit Titularis, quia simpliciter ei denegatur actio quasi proponenti de directo contraria, ex quo validitas ejus tituli pendet ex toto à validitate reservatæ pensionis in ea quantitate: unde vel debet integrè solvere, vel dimittere beneficium resignatum, quia dum petit reduci, concludit ad non consensum resignantis, & consequenter ad nullitatem totius gratiæ, aperitque viam resignanti ad reintegrationem sui beneficii: Mantie. *decis. 173. n. 1. vers. nam in eo casu,* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 41. n. 38.* Rota *decis. 286. r. 2. p. 2. in recentior.* Nam hujusmodi resignationes habent semper tacitam conditionem, si pacta servantur, Flamin. *Parif. de resignat. benef. lib. 1. q. 3. n. 45.* quia ut plurimum admittuntur, & conceduntur ad vota resignantium: idem Flamin. *d. q. 3. n. 55.* Unde si fuit expressè conventum in actu 9 resignationis, ut cessante dicto B. in solutione pensionis, vel eam annullari petente, possem propria auctoritate realem, & actualem possessionem dictæ Thesaurariæ liberè apprehendere, nihil poterit impedire quin eveniente casu possem juxta formam decreti ad Thesaurariam regredi; nemini enim facit 11 injuriam, qui utitur jure suo, l. injuriarum, §. 1. ff. de injur. l. 3. §. 15. tamen, de lib. hom. exhiben. Joseph Vela de Jure controverso in Hispanensi Senatu, *dissert. 26. n. 78.* cum aliis à me citatis *Axiomat. 135. n. 8.*

Accedit, quia resignatio facta fuit conditionaliter, scilicet valida existente pensione reservata, & cum effectu soluta: unde si nulla allegetur, vel solutio non fiat, conditio deficit, proindeque intrat dictum decretum, & ex nunc prout ex tunc censetur facta provisio, aded ut collatio censetur facta ab initio, Achil. *decis. 7. n. 4. de renunciat.* quo casu jus à me resignante abdicatum non censetur, ad tradita per Caputaq. *decis. 216. n. 3. part. 1.* Flamin. *Parif. d. tract. lib. 1. quest. 3. n. 82. cum seqq.* Burat. *decis. 831. num. 33.* cum aliis citatis per me de Jure Eccles. lib. 3. cap. 15. num. 69. sicut nec abdicatur non servatis conditionibus, Flamin. *d. lib. 1. quest. 14. n. 10.* Ego ipse *d. cap. 15. num. 80.* quia conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab 12 initio, 13

initio, l. necessariò, §. 1. ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecuniam, ubi Alex. n. 4. ff. si certum pet. Flamin. d. lib. 1. q. 3. n. 27. Tiraq. in l. si unquam, verbo revertatur, n. 277. C. de revocand. donat. ubi quod defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis. Juvat etiam, quia renunciatio facta fuit in eum finem, ut pensio reservaretur valida, ne ex illa renuntiatione nimium dispendium pati videatur, & ita correlative, quo casu, ubi scilicet aliqua sunt correlative, quia unum fit propter aliud, adeo sunt individua, ut unum tantum censeantur, sicut notat Alex. consil. 121. col. 2. in fine, vol. 3. Cravet. cons. 230. n. 2. & cons. 298. lib. 3. & est elegans quoad hoc propositum doctrina Baldi in l. pollicitatione, in fin. C. de donat. ante nupt. ubi dicit, quod quando contractus se invicem contingunt per modum causæ, habentur pro eodem; & ita cum resignatio, provisio, & pensio fuerint correlative facta, unum scilicet propter aliud, si deficiat aliquod eorum, totum resolvitur, l. etiam, §. ex causa, ff. de minor. Menoch. cons. 156. n. 4. & 5. vol. 2. Decian. resp. 1. num. 38. vol. 3. Alexand. cons. 111. col. 3. n. 3. lib. 3. Cravet. cons. 230. n. 2. Steph. Gratian. disceptat. forens. tom. 2. cap. 246. Grassis de except. cap. 14. n. 42. Aldovin. consil. 20. à n. 94. Iniquum, & injustum est in contractu correlative, quod firmitas ejus, aut valor ipsius ab unius dumtaxat ex contrahentibus voluntate penderet, & quod esset in ejus arbitrio implere, vel non, pro parte sua, alterumque ad ipsius contractus implementum adstringere, juxta doctrinam Baldi in l. in vendentis, C. de contrab. empt. Surd. cons. 136. n. 24. lib. 1. Federic. Scot. resp. 17. n. 4. lib. 1.

- 14 Ex quo inferabam, non posse dictum B. conqueri de beneficio amisso, nec fingere vim sibi inferri, dum à me vigore regressus canonizati occupatur, nec denique agere uti spoliatus, seu privatus, quia canonizatio regressus non est pœna, nec privatio, sed conditio, quæ inest, vel modus rei traditæ, ut optimè resolvit Lotter. de benefic. lib. 1. quæst. 40. n. 293. & idè non operatur translationem, sed restitutionem tituli, ex Rota decis. 427. n. 7. part. 1. divers. Et hinc provenit, ut ille qui vigore regressus restituitur ad beneficium per eum resignatum, recuperet locum, quem prius habebat, prout resolvit Flamin. Paris. d. lib. 1. q. 14. n. 28. facilis est enim recursus & conversio ad pristinam rei naturam, & originem, l. si unus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. ibi, non fit causa doli deterior, sed forma sua redditur: l. filio quem pater, ibi, quia non translatus, sed redditus videretur, ff. de liber. & posthum. cap. ab exordio, 25. dist. cap. 2. de decim. lib. 6. Socin. Jun. cons. 35. n. 6. vol. 1. ubi adducit notabile dictum Boëtii lib. 3. de consolat. Repetunt proprios quæque recursus, redditque suo singula gaudent. Crav. consil. 616. n. 5. vol. 4. Crot. in l. omnes populi, n. 213. ff. de just. & jure, Tiber. Dec. cons. 90. n. 6. & 7. vol. 3.
- 17 Unde fit, dictum B. post canonizationem regressus, sive ingressus titulum non habere; resolutus enim fuit & consolidatus in me virtute dicti regressus canonizati, Rota in Civitatis plebis pensionis, 15. Junii 1616. coram bona memor. Cardin. Sacrato: ac proinde illum tanquam intrusum, ac merum detentorem non posse dici hodie legitimum contradictorem ad impediendam immissionem, Seraphin. decis. 1257. quia paria sunt titulum non habere, vel nullum habere. Surd. decis. 45. n. 17. Utrunque enim contingat resignantem regredi ad beneficium resignatum, sive per actionem in spolio motam, sive per canonizationem regressus sibi reservari in casu non solutæ, vel in dubium revocatæ pensionis, constat verum titulum esse penes regredientem, & pensionem ipsam extinguì in tantum, ut si ex nova con-

cordia beneficium iterum cedat resignatario, non convalescat sine novo Papæ decreto, modò scilicet circa regressum nullæ remanserint reliquæ litis, in quibus iste effectus videatur suspensus: ita Ferentil. ad Burat. decis. 528. n. 4. & 5. Lotter. de re benefic. lib. 3. quæst. 16. n. 62.

Nec ullum inconveniens considerari potest ex eo, 19 quod beneficium conferatur à Papa sub certa conditione, vel ad certum tempus; quia possessio accipit suum esse ab animo, & patientia illius contra quem quis præendit acquirere quasi possessionem, l. si ego, §. 1. de publican. l. 3. §. dare, ff. de usufructu, ex quo sequitur, quod possessio ad tempus, illo elapso non dicitur amplius possessio, ex natura temporis limitari, l. Imperato, ff. de postulando, statuliberi, §. Stichum, ff. de legat. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glossa 13. n. 94. Et possessio data tempore limitato, sive ut aliquid impleatur, cessat illo impleto, vel transacto tempore, Decian. cons. 108. n. 19. tom. 2. Nicol. Garcia de benefic. part. 1. c. 2. n. 87. Et tantum abest quod 20 possit dictus B. dicere se esse in possessione libertatis de non solvendo dictam pensionem, quinimò potest opponi ex dictis, illum non habere beneficii possessionem, nisi dum solverit, illamque cessasse cum incæpit deficere in solutione pensionis hujusmodi, regressu, sive ingressu ob id canonizato, arg. l. si à te, ff. si serv. vind. & quæ tradunt Roland. cons. 9. n. 39. vol. 3. Mantica. decis. 213. n. 3. Flamin. Paris. d. tract. de resignat. benefic. lib. 10. q. 5. n. 45. Rota decis. 363. n. 2. p. 1. divers. dum tenent possessionem captam virtute alicujus tituli præcedentis, sequi naturam tituli, & secundum illum regulari debere.

Ex alio capite dictus B. jure, si quod habebat in 21 dicta Thesauraria, privatus existit, nempe ex decreto in literis Apost. reservationis meæ pensionis inserto, quod sic eantat. Et eadem auctoritate statuentes, quod ille ex Balchafare, & successoribus prædictis, qui in dictis festivitibus, vel saltem infra triginta dies illarum singulas immediate sequentes pensionem per præsentem reservatam prædictam per eum tibi tunc debitam non persolverit cum effectu, lapsis diebus eisdem sententiam excommunicationis incurrat, à qua donec tibi, vel eidem procuratori de pensione per præsentem reservata hujusmodi tunc debita integrè satisfactum, aut aliàs tecum, vel cum dicto procuratore super hoc amicabiliter concordatum fuerit, præterquam in mortis articulo constitutus, absolutionis beneficium nequeat obtinere. Si verò per sex menses dictos triginta dies immediate sequentes sententiam ipso animo (quod absit) sustinuerit indurato, ex tunc fluxis mensibus eisdem dicta Thesauraria perpetuò privatus existat, illa que vacare censeatur eo ipso. Nam cum Papa declaraverit dictam Thesaurariam vigore hujus decreti vacasse, & de illa sic vacante mihi providerit sine præjudicio regressus, sive ingressus intentati, non potest dictus B. titulum allegare, quo suffultus retinere illam valeat: ita D. Gabriel Pereira de manu Regia part. 4. cap. 64. n. 18. ibi: Limitabis suprapositam 22 resolutionem non procedere in Pensionario, qui licet non solvens pensionem ipso facto sit excommunicatus, & elapsis sex mensibus ipso jure privatus, ut tradit Gig. de pensionibus quæst. 78. Illud tamen intelligitur si modò placeat pensionario, teste Cassad. de locato, quæst. 2. n. 4. Quare quandiu voluntatem suam pensionarius non aperit, titulum habet, & renunciare potest, &c. Ergo à contrario sensu postquam resignans suam declaraverit voluntatem, resignatarius non habet titulum, nec potest renunciare.

Non obstat Ordin. Regalib. 2. tit. 13. quæ contra impetrantes beneficia viventium pœnas statuit, quia ut

ut suprà diximus, ad beneficium rediens virtute regressus, non dicitur de novo impetrare beneficium alterius, sed sui restitutionem obtinere per illam clausulam, *ex nunc, prout ex tunc*, quæ inserta reperitur in dicto decreto, aded ut collatio censeatur facta ab initio, Achil. *decis. 7. n. 4. de renunciat.* Cujus quidem Ordinationis decisio, cum sit pœnalis, est restringenda, nec ultra casum, de quo agit, trahenda, *cap. pœna, de pœnit. dist. 1. c. in pœnis, de regul. juris lib. 6. & ipsamet Ordinatio Regia in vers. fin.* hoc ipsum declarat his verbis: *E queremos que esto se entenda nos casos expressos nesta Ordenaçao samente, e naon se sura della extençao a outros casos fora dellos.* Accedit quia negati non potest licere hoc casu ad beneficium regredi: ergo talis regressus, siue accessus permissus debet censeri, & minimè illa ordinatione comprehensus; non enim puniri quis debet, qui fecit id quod sibi licere putavit, Cravet. *conf. 111. num. 24. vol. 1. & conf. 203. n. 2. vol. 2.* Imò & omnis dolus excluditur, ex quo quis utitur jure suo, aut jure permittente aliquid agit, vel exequitur actum fieri solitum, *l. nullus, ff. de regul. juris, Magon. Lucens. decis. 29. n. 16. Mascard. de probat. conclus. 531. n. 12. & concl. 815. n. 41.*

23 Nec etiam obstant resoluta per Flamin. Paris. ex adverso allegatum *d. tract. de resignat. benefic. lib. 6. q. 2. n. 140. & q. 3. n. 37.* dum ad regressus canonizationem videtur exigere personalem resignatarii citationem, quia illa in hoc casu fuit ex multis pro sufficienti habita.

24 Et primo, quia literæ Apostolicæ reservationis meæ pensionis me instante die 28. Augusti 1625. per Notarium Apostolicum eidem B. intimatæ, lectæ, & declaratæ fuerunt cum dicto decreto, ac omnibus ibidem contentis, unde non potest prætere igno- rantiam dicti decreti, & intimatio hæc loco citatio- nis deservire potest; siquidem Flamin. Paris. loqui- tur quando causa incipit à canonizatione regressus contra Titularem reum penitus talia ignorantem: & falsò existimavit canonizationem regressus esse pœnam continentem privationem, per ea quæ suprà diximus hac eadem *quest. n. 14.*

25 Secundò, quia idem B. obtinuit committi in Rota causam solutionis dictæ pensionis cum claus. *Cum incidentibus, & emergentibus*; & cum alia, *Quam & quas*, &c. quarum vigore Papa per aliam com- missionem sua propria manu signatam, causam emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu hujusmodi, ac illius canonizatione eidem Rotæ Auditori commisit, in qua potuit ferri senten- tia super illa, licet in prima non expressa, & formaliter deducta, *Surd. decis. 24. n. 17. vers. Posset tamen, Rota decis. 257. n. 1. part. 1. recentior.* Unde cum præ- cesserit dicti B. commissio, & illius vigore me citare fecerit coram R. P. D. Pirovano ad videndum revo- cari mandata ad meum favorem relata, & pro pen- sione hujusmodi annullanda, potui, & meritò, coram eodem Auditore quasi per reconventionem agere ad canonizationem regressus vigore alterius commis- sionis propria manu Sanctissimi signatæ, quàm retuli *quest. 6. n. 5.*

26 Tertio, quia idem B. exquisitis modis, & fallaciis impedimenta præstitit, ne sibi aliqua fieret citatio aut intimatio: unde succedit conclusio, quod impe- diens citari, habeatur pro legitimè citato, *cap. quoniam frequenter, §. porro, ubi Glossa verbo impedis, ut lite non contestata, Tiraq. in tract. res inter alios acta, vers. Limita duodecimò, Lancell. de ardens. p. 2. cap. 4. in prefat. n. 106. & 109. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 66. num. 32.* optimè in his terminis Seraph. *decis. 1094. num. 3.* Franc. Leo in thesauro fori Eccles. *part. 2. cap. 38. n. 102.* Mar. Anton. *variar. resolut. lib. 1.*

resol. fin. ca. 16. Quando enim per alium fiat quo- minus quid fiat, id utique profectò habetur in ipsius præjudicium. Tiraquell. *de retract. lign. §. 1. gloss. 10. n. 9.* & Rota solet facere interpretationem contra recurrentem ad Consilium Regium, putà ne cite- tur, quia habetur pro citato, ut per Theodos. Rubeum in *singularib. Rota, part. 2. verbo Consilium Regium, §. 1. pag. 39.*

Quartò, quia Thomas Lutiolus Procurator sub- 27 stitutus in vim cujusdam mandati generalis, & amplissimi à dicto B. obtenti cum facultate consen- tiendi cuicumque reservationi pensionis cum omni- bus cautelis, & conditionibus per resignantes im- positis, & ad lites, &c. hujusmodi mandatum ad speciales Judicis intentati regressus, & accessus deduxit, & ejus vigore illud impugnavit, & à sen- tentia regressus canonizatoria invalidè appellavit, unde colligitur dictum B. plenam habuisse hujus facti, & citationis præsentis scientiam, ut optimè resolvit Rota *coram Seraphino decis. 654. n. 1.* ibi: Quod deducitur de generalitate mandati, est cùm sponte Procurator constitutus comparuerit in actis hujus causæ, & ita deduxerit suum mandatum ad speciale: & rationem reddit *n. 5.* quia quando pro- curator generalis sponte comparer post citationem principalis, tunc præsumitur citationem pervenisse ad notitiam principalis.

Quintò, quia dictus B. præsumitur certioratus à 28 dicto Thoma Lutiolo ejus Procuratore, toto illo tempore ad triennium ferè ascendente, quo in Curialis duravit super regressu, & incesso, juxta ea quæ resolvunt *Roman. conf. 581. Rota decis. 396. n. 3. part. 1. divers. & decis. 174. n. 3. p. 1. recentiss.*

Sextò, & ultimò, quia cognoscens Rota quot 29 cavillationibus dictus B. impediabat ne ulla sibi fie- ret personalis citatio, decrevit ut causa cognita, & præhabitis diligentis necessariis, per edictum esset procedendum, prout factum extitit, & ex abun- danti fuit citatus dictus Thomas Lutiolus Procura- tor: decisio autem Rotalis verè aurea in ea parte, quæ ad nostrum intentum conducit, sic cantat. Causæ etiam non desunt, quæ justificant non tutum accessum, quia Balthasar solitus erat recurrere ad Judices laicos pro impediendo processu, & ne per- sonaliter citaretur, ut ex relatione Notarii exhibita, quæ nedum sufficeret pro casu non tuti accessus, sed etiam ad hoc ut posset dici personaliter citatus: Bald. in dicto *cap. quoniam frequenter, §. porro, n. 2. ut lite non contest.* Et idem fuit dictum in Januensi census, 10. Januarii 1614. coram me, quando scilicet recur- sus concludenter est probatus: præterea testes fue- runt examinati formiter deponentes, quod in Regno Lusitanæ non poterant exequi hujusmodi mandata, & decreta Rotalia, & alia, quæ ab Urbe hac de re transmissa fuerunt absque Judicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc ut dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile, siue hoc credant difficile, propter pœnas in Regiis Constitutionibus commi- natas, ut quis non audeat mandata intimare. Rota *decis. 22. n. 2. de rescript. in antiq. & idem firmant de stylo hujus Tribunalis Addent. ad decis. 5. n. 2. & 4. cod. tit. de rescript. Cassad. decis. 2. de dolo, & contum.* Et idem fuit admissum in supradictis decisionibus Januensi census, 10. Januarii 1614. & Januensi sepa- rationis thori, 8. Martii 1626. &c. Denique per edictum, servatis de Jure servandis, ritè, & strictè fuit processum in hac causa secundum praxim Curie, de qua in nostro voto decisivo 8. per tot.

Utrum regressarius recipiendo pensiones decursas videatur regressui renuntiare?

QUÆSTIO X.

- 1 Doctores referuntur qui tenent regressarium recipiendo pensiones decursas videri regressus renuntiare.
- 2 Contrarium verius.
- 3 Emphyteutam non solventem per triennium potest dominus expellere, & petere pensiones, quando incipit ab expulsionem, vel ab executione præteritarum pensionum cum protestatione.
- 4 Jurament. habet vim claus. Rato manente pacto.
- 5 Claus. Rato manente pacto, operatur quod debitum principale simul & pœna exigi possint.
- 6 Claus. Rato manente pacto, in emphyteusi operatur, ut emphyteuta possit expelli ob non solutionem canonis, etiam si dominus directus illum receperit de præterito.
- 7 L. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except. declaratur.
- 8 Pœna quando apponitur loco contemptus & postea res, & pœna petuntur ex diversis causis, utrumque debetur.
- 9 Regressui renuntiare videtur ille qui recipit pensionem post lapsum terminum illam solvendi.
- 10 Canonem recipiens post incursum caducitatem, videtur illam remittere.
- 11 Agens ad pensionem tantum in iudicio, & de regressu nihil dicens, recipiendo pensionem videtur regressui renuntiare.
- 12 Agens ad pensionem, & regressum, si fuit pronuntiatum super utroque, & recipiat pensionem, non censetur renuntiare regressui.
- 13 Pensio non est onus reale coherens ipsi beneficio, sed onus fructuum, & ipsis fructibus inherens.
- 14 Pensio decursa de tempore qua beneficium fuit occupatum ab intruso, ab ipso solo est solvenda, & non à Titulari, qui fructus de illo tempore non percepit.
- 15 Resignatarius qui vigore resignationis quantumcunque nulla fructus percepit, pensionem solvere tenetur.
- 16 Capitulum solvere tenetur pensionem impositam super Canoniatu, cujus fructus illi accreverunt propter non residentiam Canonici.
- 17 Pensionarius agere potest hypothecaria contra quemcunque possessorem fructuum.
- 18 Respondetur fundamentis Gigantis.
- 19 Declaratur iterum l. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except.
- 20 Pœne conventionales de Jure Canonico debentur, sed sustinentur semper pro quanto alterius partis interest.
- 21 Pœna civilis, & criminalis resultat ex uno maleficio, & una non confundit aliam.
- 22 Papa in regressu confert beneficium ex nunc prout ex tunc, & ideo collatio censetur facta ab initio.
- 23 Regressus extinctio antequam regressarius declararet velle redire ad suum beneficium. est actus favorabilis, qui cassatur ex sola voluntate ipsius regressarii, & per renuntiationem factam coram Notario, & testibus.

AFFIRMATIVAM partem latè probat Gigas in tract. de pensionib. q. 76. per totam, & præcipuè ex num. 20. vers. istis non obstantibus, quem sequitur Flamio. Paril. de resignat. benef. lib. 6. q. 3. n. 30. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. Barbosa de Pensionib. Pars I.

c. 152. n. 19. & tom. 4. c. 617. n. 13. vers. insuper, cum seq. argum. text. in l. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except. ubi dicitur, quod condemnatus ad dandum hominem, si promisit illum tradere intra certum diem sub pœna, transacto tempore non potest pulsari, ut solvat hominem, & pœnam.

Pars verò negativa, quod scilicet non amittit pensiones decursas, qui vigore regressus ob illas non solutas, obtinuit immitti in possessionem beneficii, in jure mihi verior videtur, ac in praticando, & consulendo omninò consequenda, ex multis. Et primò ex text. in l. colonus, ff. locati, ubi dicitur quod dominus potest expellere colonum contumacem in solvendo, & petere pensiones, & in auth. qui rem, C. de sacrosanct. Eccl. ubi dicitur, quod Ecclesia potest expellere emphyteutam per biennium non solventem, & habere pensiones, ac retinere melioramenta, & nullus dubitat posse dominum tunc expellere emphyteutam, & petere pensiones, quando incipit ab expulsionem, ut resolvunt Clar. in §. emphyteuta, q. 10. post princ. Gigas de pensionib. q. 73. n. 8. Surd. decis. 317. n. 14. Steph. Gratian. discept. forens. c. 633. n. 38. cum duobus seq. Vel saltem ab executione præteritarum pension. cum protestatione, Card. Manr. de tacit. & ambig. convent. lib. 22. tit. 33. n. 5. Camill. Borell. in sum. omnium decis. t. 1. tit. 33. n. 146. Barar. decis. 624. Secundò, quia in abstro casu B. sub juramento se obligavit ad pensionis solutionem, tunc enim juramentum habet vim claus. Rato manente pacto, l. si quis major, C. de transact. Bald. in l. cum proponas, n. 2. vers. Ulterius, C. de transact. Seraph. de privil. juram. privil. 85. Catd. Tusch. tom. 1. lit. C. conclus. 300. n. 4. Clausula autem, Rato manente pacto, operatur quod debitum principale simul, & pœna exigi possint, & utrumque debeat, l. qui fidem ff. de transact. d. l. cum proponat. Salust. Tiber. in formulario instrum. lib. 1. c. 14. n. 10. & c. 19. n. 14. Gutier. in repet. l. nemo potest, n. 413. ff. de leg. 1. Card. Pereira de emphyteuta, c. 50. n. 52. Unde in emphyteusi appositum operatur, ut emphyteuta possit expelli ob non solutionem canonis, etiam si dominus directus illum receperit de præterito, quia utrumque consequi poterit, videlicet canonem præteritum, & expulsionem, quæ sunt compatibilia. Alex. cons. 196. n. 2. vers. nec ad hoc obstat, & cons. 206. n. 1. vers. Ad prædictorum, vol. 7. Card. Tusch. d. concl. 300. n. 11. Marra de claus. p. 1. claus. 131. n. 7. quos refero in tract. de clausul. usufreq. claus. 218. n. 7.

Non obstat d. l. apud Celsum, §. Labeo, quia ibi pœna successerat loco rei debitæ, cum fuerit major quam res debita, & ideo minor illa summa inerat maj ori. c. 1. de arbit. lib. 6. l. 1. §. si stipulanti, ff. de verb. oblig. cum aliis citatis per Card. Tusch. tom. 7. lit. S, concl. 885. At verò in hoc casu regressus non succedit loco pensionum debitarum, sed illis accedit, ac proinde utrumque peti potest, pensiones scilicet præteritæ, & beneficium, ad notata per Bald. in d. l. cum proponas, n. 3. vers. Tertio casu, & ibi Paul. de Castro n. 2. vers. Adde quartum casum.

Et maxime, quia pensiones percipiuntur ex debito antiquo propter fructus beneficii perceptos, & regressus ob incursum contumaciam in non solvendo debitis temporibus, vel potius ex pacto expressè inito in litteris apost. reservationis; & tunc quando pœna apponitur loco contemptus, & postea res, & pœna petuntur ex diversis causis, veluti si pœna petitur ex contumacia, vel ex pacto, & debitum ex actione antiqua, certum est utrumque peti posse, ex traditis per Bald. cit. loco, vers. Sed si non petitur, ibi: Interdum pœna, & Paul. ibid. vers. Item adde quintum.

Verum hac de re consulti primarii Rom. Curie Advocati, & præcipuè D. Joan. Ghinus utriusque

juris consultiſſimus, & à me multis nominibus commendandus, responderunt hanc partem esse proculdubio veriore, & contrariam nullo jure probari, sentientes tamen ad plenam hujus rei cognitionem distinctione opus esse, & tres casus considerandos inter se admodum diversos.

- 9 Primus casus est de eo, qui si voluisset, potuisset habere regressum, quia lapsus fuerat terminus solvendi pensionem; & nihilominus recepit eam; & tunc videtur regressui renuntiasse, quia cum concernat tantum favorem ipsius Pensionarii, regressus reservatus intelligitur eo volente: ita Gambar. *de offic. Legati à latere, tit. 6. de pension. n. 489. vers. Primus casus*, & in his terminis loquuntur Callad. *decis. 2. n. 3. vers. Quod procedit, & decis. 3. n. 4. tit. de locato*, Caputaq. *decis. 8. n. 1. part. 3. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. q. 3. n. 20. & 22. & q. 5. n. 82. Puteus decis. 206. num. 2. lib. 1. & decis. 26. lib. 2. in correctis.*
- 10 Sicuti recipiens canonem post incurſam caducitatem, videtur illam remittere, Specul. *tit. de locato, §. nunc aliqua, n. 34. vers. 230. quaritur. Surd. decis. 217. num. 26. Mantie. decis. 200. n. 1. Ex eadem ratione, quod caducitas intelligitur domino violente, tenent Roland. d. *conf. 57. n. 9. & conf. 82. n. 6. lib. 3. Callad. d. decis. 2. de locato.**
- 11 Secundus casus est de eo, qui egit in judicio ad pensionem tantum, & de regressu nihil dixit, & modò recipiendo pensionem, saltem sine protestatione, videtur regressui renuntiare, Gambar. *d. lib. 6. n. 482. vers. Secundus casus*, qui movetur ex dicto Specul. *ubi supra*. Sed hæc resolutio continet in se aliquam difficultatem, quia remissio intelligitur facta etiamſi canonem, vel pensionem recipiat cum protestatione, Gig. *de pensionib. q. 73. n. 7. Mantie. d. decis. 200. n. 2. Surd. decis. 317. n. 26. Corbul. de causa privationis ob non solum canonem, limit. 21. n. 2.*
- 12 Tertius casus est de illo, qui egit ad utrumque, & fuit pronuntiatum super utroque, scilicet super solutione pensionis, & super regressu (prout est casus noster) & tunc certè recipiendo pensionem etiam absque protestatione, non censetur renunciare regressui, sive pensio sit de præterito, sive de futuro, quia ut inquit idem Gambar. *citato loco, c. 483. vers. Tertius casus*, per pronuntiationem Judicis resolutus est titulus possessoris, & consolidatus in pensionarium virtute regressus: unde nec tacitè, nec expressè beneficium potest reverti ad ipsum, quia semel exclusus, semper remanet exclusus, & benè; quia Papa in regressu de novo confert beneficium pensionario ex nunc prout ex tunc, adeò ut collatio censeatur facta ab initio, Achil. *decis. 7. n. 4. de renunciat. & propterea quamvis ipse postea petat pensiones decursas, tamen non idè videtur renunciasse regressui, quia ex quo possessor semel beneficium amisit ob non solutionem pensionis, non potest absque novo titulo illud recuperare, etiamſi regressarius consentiat, quia illius jus non pendet ab ejus voluntate, sed à Papa, quatenus velit ei beneficium de novo conferre, Gambar. *ubi supra, n. 484. cum seq. prout intellexit Rota in civitatis Plebis pensionis, 15. Junii 1616. coram bona mem. Cardin. Sacrato*, quando canonizatus est regressus per sententiam, quæ facit transitum in rem judicatam, ut in nostro casu: quicquid contrarium dicendum esset si Judex nullo modo pronunciaſſet super regressu, ut declarat idem Gambar. *dict. loco, n. 488. & seqq. ubi quod licèt sola declaratio Pensionarii videatur inducere vacationem, tamen magna æquitas dictat contrarium, si præſertim Pensionarius recepit pensiones sequentis temporis: & facit Caputaq. decis. 10. part. 3. ubi quod habens regressum repellitur exceptione regulæ de triennali, Mohe-**

nali præſumitur novus titulus, & sic etiam Caputaq. tenet post latam sententiam super regressu requiri novum titulum.

Non obstant rationes Gig. *d. q. 79.* non enim prima, quod scilicet pensio sit onus reale coherens ipsi beneficio: Quia imò potius est onus fructuum, & 13
ipsis fructibus inhærens, & debita ab eo qui fructus percipit, ut latè probat idem Gig. *resp. 29. n. 4. vers. propterea*, Rota apud Nicol. Garc. *de benef. p. 1. cap. 5. num. 201. ibi: Neque enim teneri ad decursas tempore suo, si fuit impeditus uti fructibus.* Et idè pensio de- 14
curſa de tempore, quo beneficium fuit occupatum ab intruso, ab ipso solo est solvenda, & non à Titulari, qui fructus de illo tempore non percipit, Gig. *toto illo responſo*, Garc. *d. p. 1. c. 5. n. 182. & in eadem quæſtione intruſi ſequitur Burſar. conf. 361. n. 19. vers. Secundo*, adeò ut si contingat verum Titularem post recuperatum suum beneficium conveniri super pensione decurſa durante intrusione, ipse cedendo actiones contra intrusum liberatur, Ferrer. *conf. 37. n. 2. Burſ. d. conf. 361. n. 18. vers. Beneficiariusque, lib. 4. Put. decis. 10. lib. 1. in correctis.*

Ex qua ratione fit, ut etiamſi quis nulliter benefi- 15
cium resignet, non ipse resignans, qui per resignationem nullam suam possessionem beneficii amisit; sed resignatarius, qui vigore resignationis quantumcunque nullæ, fructus percipit, pensionem solvere teneatur, Mohe. *decis. 3. de renunciat. & idè etiam mortuo beneficiario, qui non solvit pensionem, successor non cogitur illam solvere, nisi factis diligentis contra hæredes prædeſſoris, Gregor. decis. 507. num. 3. & ibi Addent. n. 7. Rota in Larinen. pensionis, 7. Februarii 1620. coram Ubaldo sen. Et pariter in nostro casu successor cedendo actiones contra hæredes prædeſſoris liberatur, Put. *decis. 15. de pensionib.* Ergo licèt pensio cohercat beneficio, tamen magis inhæret fructibus, illosque tantum ſequitur, Gigas *d. resp. 29. n. 2 & 4. Quod comprobatur etiam ex alio: nam ratio quare pensio imposita super fructibus, & distributionibus quotidianis debet solvi à Capitulo, cui accreverunt propter non residentiam Canon. qui illius reservationi conſenſerat, non autem ab ipso Canon. juxta opinionem Rotæ, ut in *decis. 133. per tot. p. 1. recent. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. n. 44. Quod non est nisi quia de intentione Papæ, dum 16
pensionem reservat, est gravare illos fructus quibus imponitur pensio, & non benefic. ut per Rotam *ubi sup. sub n. 3. qui propterea dicuntur pro ipsa pensione affecti, & hypothecati, ut ibi. & conſequenter pensionarius agere potest hypothecaria contra quemcunque possessorem fructuum, Gig. d. *tract. de pension. q. 51. Caccialup. q. 9. vers. Aut quarimus*, cum aliis citatis: igitur pensio est onus fructuum, illisque, ut dixi, inhæret magis quàm beneficio, & ex conſequenti actio, quam habet pensionarius adversus possessorem fructuum perceptorum, non perditur per regressum ad beneficium, ut vult Gig. *d. q. 79.*****

Minusque concludit alia ratio ejusdem Gigant. 18
dicentis, quod cum regressarius succedat in beneficio, ejus creditum confunditur, quia illa quoque cessat ex prædictis, cum pensio decurſa debeat solvi ex fructibus antea decurſis, & non de futuris, quæ ratione regressarius potest utrumque petere, scilicet pensiones præteritas, & regressum: quia ex quo debetur utrumque, per acceptationem unius non ſequitur acceptatio alterius, Gambar. *ubi sup. n. 491. vers. Et dico.*

Sed neque obſtat text. in *d. l. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except.* ubi quod condemnatus ad dandum 19
hominem, si promiſit illum tradere intra certum tempus sub pœna, transacto tempore non potest pulsari, ut solvat hominem, & pœnam cum aliis Juribus

- Juribus citatis à Gigas d. q. 76. Ratio illius text. est, quia postquam creditor assequutus fuit id quod principaliter debebatur, petendo pœnam videtur inhonestis quæstibus anhelare, Socin. Jun. consil. 23. n. 2. per tot. lib. 2. & etiam valde bene, cum ibi in substantia debitus non esset nisi homo; idcoque textus dicit iniquum esse hominem, & pœnam petere. Secus autem in casu nostro, in quo non est sufficienter consultum regressario, si recuperet tantum suum beneficium, quia semper remanet in damno propter fructus perceptos, nisi consequatur utrumque, scilicet beneficium, & pensiones decursas, ut tenet Gambar. ubi sup. num. 491. Hinc licet pœnæ conventionales de Jure Canonico non debeantur, tamen sustinentur semper pro quanto alterius partis interest, Roman. consil. 510. num. 8. versic. Est & ultimum, ubi Mandos. super verbo interest. Et quando etiam ex uno maleficio resultat pœna civilis & criminalis, una alteram non confundit, Franch. in cap. felicitis, §. per hoc, n. 4. limit. 4. de pœnis, cum aliis per Steph. Gratian. discept. forens. c. 859. n. 9.
- 22 Neque etiam obstat, quod in materia feudali, & emphyteutica petens canones præteritos, videatur remittere caducitatem: Quia argumentum non applicatur casu nostro, saltem postquam fuit pronuntiatum super regressu, ex quo privatus per sententiam reducitur ad pristinum statum, in quo erat ante renunciationem, juxta naturam regressus, Gambar. d. lib. 6. n. 498. Achil. decis. 7. n. 3. in fine, & seq.

de renunciatur. ubi quod Papa in regressu confere beneficium ex nunc prout ex tunc, & ideo collatio censetur facta ab initio, Put. decis. 306. n. 2. vers. Quia dicebatur, lib. 1. in correctis, nec indiget nova collatione, & novo titulo, qui non potest dari à privato, Gamb. d. lib. 6. n. 485. & 487. vers. Præterea; imò postquam fuit pronuntiatum super utroque, utrumque debetur, & regressarius sibi non præjudicat petendo tantum pensiones præteritas, idem Gambar. d. loco, n. 491. vers. Et dico.

Denique ex eisdem non obstat, quod extinctio 23 regressus est actus favorabilis, ut inquit Flam. Paris. de resignat. benef. lib. 6. q. 6. n. 39. quique cassatur ex sola voluntate ipsius regressarii, Caputaq. decis. 12. n. 1. part. 3. Flamin. Paris. d. q. 5. n. 88. & per renunciationem factam coram Notario, & testibus, Crescent. decis. 1. de renunc. Achil. decis. 6. eod. tit. Flamin. Paris. de tract. de resignat. benef. lib. 2. q. 23. n. 16. vers. Quarto infero: quia procedit antequam regressarius declaret velle redire ad suum beneficium, Put. d. decis. 306. n. 2. vers. Quia dicebatur, l. 1. in correctis, ubi quod declaratur cessionem ab initio fuisse nullum. Vel si nolumus amplecti rigorem, sed æquitatem, quæ dicat contrarium, teste Gambar. ubi sup. n. 489. vers. magna tamen æquitas, quæ etiam mihi placet, quousque non sit pronuntiatum super regressu, sed post sententiam, quia privatus indiget nova collatione, quæ ut dictum est, non potest dari à privato; tacitus consensus regressarii non prodest, quia etiam expressus esset inutilis, ut pater.

P A R S S E C U N D A.

P R O Œ M I U M.

POST septem annorum curricula, quibus in hac Matritensi Curia, in amplissimo & supremo Portugaliæ Senatu, multisque particularibus Ministrorum utriusque Coronæ congregationibus, mandatorum Auditoris Camera Apostolicæ, & sacræ Rotæ executionem, per jura, & doctrinas in prima parte adductas diligenter, & instanter petieram, Deo favente, & precibus S. Antonii, cui electus sodalis in ejus Regio Matritensi hospitali hoc anno 1639. servire non sum demeritus, eodem anno post captam maturam resolutionem diplomate Regio mihi concessum exitit, ut non obstantibus privilegiis, & Regni Ordinationibus, ac concessionibus à Regiis Magistratibus contra me adductis, præfata mandata, & quascunque sententia super pensione, & regressu ad meam thesaurariam emanatas debite executioni liberè mandare possem, quibuscunque sublati impedimenti à Judicibus laicis contra me oppositis, prout latius constat ex eodem Regio diplomate tenoris sequentis, videlicet:

En el Rey faço saber aos que este Alvarà virem, que avendo eu visto o que se me representou por parte do Doutor A. Barbosa em razom da causa que corre entre elle, è B. Diaz da Fonseca, sobrea Thesauraria da Collegiada de Guimaraene, acerca da queixa que fez de o Procurador da minha Coroa defender ao mesmo B. Diaz da Fonseca, fazendo peticoens, è requerimentos em seu favor, è procurando tomarse assento contra elle no desembargo de Paco, havendo eu mandado, que nesta materia se naon innovasse causa Barbosa de Pensionib. Pars I I.

sa alguam, para nella se tomar ultima resoluçao na forma de minha ordem. E havendo visto juntamente o que sobre esta mesma materia se me representou por parte do mesmo B. Diaz da Fonseca em huam peticao que aqui se offereceo, è vendo tambem todas as ordens que fui servido dar para este negocio se me consultar no Reyno de Portugal por Ministros delle, à que se naon satisfizes sendo passados muitos tempos, è tudo, ò mais que nelle tom procedido, è o que constados papeis que nesta Corte ha, os quaes mandey ver com particular exame; è sendome tudo consultado, fui servido tomar resoluçao, na conformidade de qual, Hey por ben, nizado que tem à ditta Thesouraria da Collegiada de Guimaraens, è tratar da pensao que nella tem, pertendendo cobrar as decursas do pensionario B. Diaz da Fonseca, em virtude das sentenças que contra elle ha tido, possa tratar do direito que tiver, è da execuçao de suas sementes diante do Juiz Ecclesiastico, à quem toca, donde cada huam das partes podera tratar da sua justiça, à qual se lhe administrará, sendo ouvidas segunda as regras de direito, è stylos con que semelhantes negocios se costumam expedire, è se en tam se fizer no Juizo Ecclesiastico força tal, que de lugar justamente a recuso que se me pode fazer pello Juizo da Coroa, poderarn as partes usar delle segundo o direito, è stylos assentados, ò permitirem, è sem embargo das duvidas que se tom posto à execuçao das sentenças referidas, havidas por Agostinho Barbosa, por se dizer que huam dellas foy alcançada sobre pensao ou beneficio de Portugal, contra vassallo daquella Coroa, è assi contra o Privilegio de Julio III. e Orde-

nação do ditto Regno, è que à outra foy dada no mesmo Reyno pello Juiz Executor em forma summaria à cobrança da pensão, procedendo executivamente, com os quaes fundamentos se refere haverse juzgado no Juizo da Coroa da Relação do Porto, que ao Ecclesiastico se fazia força em proceder assi, è pellas ditas sentenças, devendo começar à tratar à causa ante, ò Ordinario ordinariamente, sobre as quaes duvidas, e sentenças do Juizo da Coroa se pertendia tomar assento no desembargo do Paço com assistência de Procurador della, me plaz de conceder ao ditto A. Barbosa, que possa tratar da execucao das suas sentenças, sobre à PENSÃO, è REGRESSO no Juizo Ecclesiastico à que toca, onde sendo as partes ouvidas de seu direito se lhe fará justiça na forma declarada: e esto naõ obstante a Ordenação do livro segundo, titulo treze, è de qualesquer outras, nem sentenças da Coroa dadas com fundamento dellas, è do ditto privilegio, porque por esta vez somente de meu poder Real ò ei assi por bem, e dispenso em tudo, en consideração das qualidades è circumstancias precisas que concorrem neste negocio: è mando, que na Relação do Porto, ou em qualquer outra parte que seia, se cumpra esta minha resolução, è naõ se impida. E nem pague meia annata pella naõ dever. E este Alvará quero que valha, è tena força, e vigor, posto que naõ seia passado pella Chancelaria, e seu effeito haia de durar mais de hum anno, sem embargo da Ordenação do livro segundo, titulo treinta è nove, è quarenta, que dispoen o contrario. Diogo Texeira ò fez em Madrid aos quatorze dias do mes de Novembro de mile seiscientos è treinta e nove annos. Diogo Soarez, ò fez escrever. RET.

Publicato præcedente Regio diplomate, ceperunt Ecclesiastici Judices commissæ sibi uti jurisdictione, ipsèque Rotæ executor ad ejusdem Rotæ mandatorum executionem devenit, quorum vigore requisitum Capitulum insignis Ecclesiæ Vimariensis de more solito capitulariter congregatum, patientiam & consensum præstitit, possessionemque Thesaurariæ unanimiter, & communi omnium voto procuratori meo pacificam, & capitularem dedit, sub die 10. Maii 1640. de qua instrumentum factum fuit, prout sequitur.

Saibam quantos este estromente de requiremento e auto de posse dada por virtude da sentença atras do Juiz executor dos Bulletos Rotaens, virem como no anno do Nascimento de nosso Senhor Jesu Christo de mil seiscientos è quarenta annos, aos dez dias do mes de Mayo de ditto anno em Cabido as nove horas da manhã, estando ahy presentes os Reverendos Dignidades, Conegos, è Cabido da Real Collegiada Igreja ce nossa Senhora de Oliveira desta Villa de Guimaraens, abaixo assinados perante elles Reverendos senhores appareço Torquato Barbosa Dalmeida morador na ditto Villa, pello qual fez ditto à elles senhores Capitulares, que por virtude do mandado do Juiz Apostolico atras, en dos Bulletos Rotaens, de que he executor, e sentença de sua Magestade, è cumprasse do Juizo da Coroa Relação do Porto, fosse servidos de lhe mandar dar posse do regresso que o ditto Agostinho Barbosa tinha canonizado, è passado em causa juzgada contra Balthasar Diaz da Fonseca, da Thesouraria mayor du ditto Real Collegiada, como procurador bastante que era do ditto Doutor Agostinho Barbosa, ò que visto pellos ditos Reverendos senhores Capitulares, por elles fez ditto que elles lhe davam à ditto posse quanto podem è devem em direito, por obedecere aos mandados Apostolicos, e decretos de sua Magestade, e lha avian por dada capitularmente na forma de direito

Canonico, assi no lugar do Cabido como do estado, e do choro, ao que foram testemunhas presentes Pedro Gonzalves Official do Cabido, e Joaon Ribeiro familiar do Reverendo Chantre Roque Ferreira Pereira. E logo elle Torquato Barbosa fez ao choro, e se assentou no estallo do ditto Thesoureiro, e pegou na estante, revolvendo o livro que nella estava, e tangeo a compainha que no ditto choro esta, e por estes autos lhe dey a ditto posse da ditto Thesouraria mayor e suas pertenças autoal e real, e canonicamente tanto quanto por direito devo e posso, testemunhas has sobredittas, que como Reverendo Cabido, e com ello Torquato Barbosa Dalmeida à qui assinaram, e cu Bartholomeu da Cruz Lobato tabelliao publice das notas na ditto Villa, que este instrumento de posse dey, em ausencia de Antoni Machado Barbosa outrosy tabelliao das notas, è escriptura das escrituras do ditto Reverendo Cabido, e me assinei ao meu publico final, dia, mes e anno atras declarado em Cabido. O Chantre Roque Ferreira Pereira. O Mestrescola Balthasar de Meira Arcipreste Jeronimo da Rocha Freire Arcediago, Miguel de Sylva de Mello, Christovao Ferras, Gabriel de Freitas de Almada, Francisco Correa, Manoel Fernandez Pinheiro, Gaspar da Fonseca de Goens, Antonio de Freitas, Torquato Barbosa Dalmeida, Pedro Gonzalves, Joaon Ribeiro, &c. Cum ergo Notarius attestet Dignitates & Canonicos fuisse capitulariter congregatos, eorum nomina recensendo, sit certum quod possessio fuit capitularis, juxta decis. 9. & 19. de procurat. in antiq. & in terminis Rota apud Tambur. post tom. 3. de jure Abbatum, decis. 31. n. 6. cum seqq.

Possessione Thesaurariæ sic pacificè & capitulariter capta, adhuc B. acquiescere noluit, sed per Antonium Diaz ejus fratrem, & procuratorem ad Regem nostrum in eodem supremo Matritensi Senatu recursum habuit, pluraque de more suo contra Regium diploma, & captam possessionem in medium afferre non erubuit, existimans utrumque nullitatis vicio subijci, & uti tale ab eodem supremo Senatu revocandum.

Primò igitur opponitur, se obtinuisse plures sententias in Senatu Portugalsensi per Judicem Regiæ Coronæ ad suum favorem promulgatas, ac proinde minimè potuisse Regem Catholicum illis derogare in ejus damnum, & præjudicium: ex qua oppositione sequendo primæ partis ordinem, undecima venit disputanda quæstio: [An Rex Catholicus possit derogare sententiis per viam violentiæ à Judicibus laicis in causis clericorum latis, & illis non obstantibus causam Ecclesiastico Judici terminandam, ejusque sententiam exequendam remittere?]

Secundò opponit, in executione mandatorum & sententiarum à sacra Rota emanatarum minimè fuisse citatum Balthasarem Diaz adversarium, unde duodecima sese offert ventilanda quæstio: [Utrum in executione sententiæ Rotæ sit necessaria citatio partis, contra quam venit exequenda?]

Tertio opponit, quod cum sibi congrua portione ex redditibus Thesaurariæ provisum esset per Judicem laicum Regiæ Coronæ Senatus Portugalsensis, sententia ad id in suum favorem lata, nunquam congrua hujusmodi cum effectu ei soluta fuit, unde decima tertia provenit dissertatio: [An Judices laici, ad quos per viam violentia patet recursus, possint ex redditibus beneficii congruam portionem assignare clerico aliàs excommunicato ad se recurrenti, pro impedienda executione sententiæ, quæ possessionem ejusdem beneficii alii dandam esse tenet?]

Quartò

Quartò opponit, sequestum super fructibus, & redditibus beneficii nulliter impositum fuisse de mandato Regis Catholici, licet in executionem alterius à Judice Ecclesiastico, & sacra Rota relaxati. Unde oritur decimaquarta disceptatio. An & quando Regii Judices possint sequestrari facere fructus, & redditus beneficiorum Ecclesiasticorum?

Quintò opponit se esse pauperem, nihilque habere ex quo solvat terminos decursos pensionis non solutæ, nec ad illam solvendam obligari posse Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ percipiens distributiones, super quibus erat imposita dicta pensio. Unde decimaquinta procedit discutienda quæstio, An & quando Capitulum teneatur pro rata temporis vacationis, & absentia Titularis, solvere pensionem super distributionibus à se perceptis reservatam?

Sextò opponit se esse clericum in sacris Ordinibus constitutum, proindeque ad remedium cap. Odoardus, de solutione, esse admittendum, ac in carceribus pro debito hujusmodi pensionis detineri non posse: unde decimasexta colligitur disputanda quæstio, An Clericus in Sacris constitutus, pensionis Ecclesiasticæ debitor, ac ad eam solvendam obligatus in forma Camere Apostolicæ, ad beneficium cap. Odoardus, de solut. sit admittendus, an verò in carceribus detinendus, donec solvat.

Septimò opponit contra se ipsum Matriti commorantem pro debito pensionis non solutæ mandata Auditoris Camere relaxata exequi non posse, eo quod per cursum decennii juxta legem Regiam sit præscripta via executiva ad debitum illud petendum, quare decimasextima venit resolvenda quæstio: An contra Clericum obligatum in forma Camere ad pensionem, seu quodvis aliud debitum persolvendum, præscribatur via executiva per decennii lapsum, juxta legem Regiam 6. tit. 15. lib. 4. nova recopil.

An Rex Catholicus possit derogare sententiis per viam violentiæ à Judicibus laicis in causis clericorum latis, & illis non obstantibus, & sine consensu partis, in cujus favorem prolatae fuerint, causam Ecclesiastico Judici terminandam, ejusque sententiam exequendam remittere?

QUÆSTIO XI.

- 1 Princeps juri tertii nunquam præjudicare intendit.
- 2 Jus suum unicuique est conservandum.
- 3 Variatio omnis in Jure reprobatur.
- 4 Præsumptio est pro Principe, quod quidquid facit, justè facit.
- 5 Resolutio capta in supremo Portugallia Senatu juri conformis.
- 6 Princeps potest causas subditorum ubique judicare.
- 7 Princeps in aliquo casu mandat quod quis non audiatur per suos magistratus.
- 8 Princeps potest causam ad suam advocare presentiam, si extra eam jus partibus administrari non sit credendum.
- 9 Princeps judicarium ordinem servare non tenetur.
- 10 Principis presentia omnes solemnitates supplet.
- 11 Princeps judicare debet secundum conscientiam, prætermisissis, & circumscriptis actitatibus.
- 12 Princeps potest concedere quod veritas causa jam decisa iterum discutiatur, auferendo jus partem quæsitum per sententias.

Barbosa de Pensionib. Pars II.

- 13 Inducta ad unum finem, contrarium effectum operari non debent.
- 14 Jus recurrendi ad Judices laicos per vim violentiæ Papa Corona inest in signum suæ supremæ potestatis.
- 15 Quando quid principaliter fuit introductum à Principe in utilitatem Reipubl. & secundariò in favorem privatorum, eorum conventionem renuntiari nequit.
- 16 Attendere semper debemus id quod fit principaliter, non id quod venit in consequentiam.
- 17 Princeps potest privilegium à se liberaliter concessum sine causa revocare, licet alteri ex illo sit jus quæsitum.
- 18 Sententias in Senatu Portugallensi Judicis Papa Corona prolatas solet Rex noster in suprema Senatu penes se residente de novo revidere, & causam decidere.
- 19 Principis motus habetur pro justa causa, & satis est in eo quod putet causam subsistere, & ex opinione sua statuatur, seu mandetur.

DUBITANDI ansam præbuit, quod videbatur B. per dictas sententias in Tribunali Judicis Coronæ Regiæ per viam violentiæ latus quæsitum jus, cui Princeps nunquam derogare intendit, gloss. verbo aliquatenus, in extravag. ad Apostolatus, de concess. præbend. inter communes, Mastril. de magist. lib. 3. cap. 4. n. 317. à Ponte consil. 59. num. 35. Topius de potest. Principis secular. §. 6. D. Noguerol. in d. sua juris alleg. pro Comitissa de Sancta Gadea, & de Ampurias, à num. 374. Octav. Glor. resp. 2. num. 8. & resp. 6. num. 65. Jus enim suum unicuique est conservandum, l. iustitia, §. juris præcepta, ff. de justit. & jure, latè Mandos. super facultatib. A. C. in præm. verbo unicuique, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. præm. n. 4. quod sine facto suo ab eo auferri non poterat, l. id quod nostrum 11. cum similibus, ff. de reg. juris, idem Gonzal. gloss. §. 6. num. 116. Mastril. d. lib. 3. cap. 4. n. 316. eo maxime, quia dictis sententiis confusus minimè curavit de obtemperando Ecclesiasticorum Judicum mandatis, nec illis se opposuit, cum facillè potuisset eorum executionem impedire, vel de illorum agere nullitate; nec enim credere poterat unquam dictarum sententiarum dispositionem revocandam, cum ridiculum & puerile sit hodie concedere, & cras revocare, & pœnitere, Rot. decis. 33. n. 18. de præb. in antiq. Gonzal. gloss. §. §. 6. n. 43. nam omnis variatio in jure reprobatur, l. servi electione, ff. de legat. 1. reg. quod semel placuit, de regul. juris, Gregor. Lopez l. 5. tit. 19. part. 6.

Verum multa sunt, quæ Principis animum movere [potuerunt] ad derogandas præfatas per viam violentiæ à Judicibus laicis in causis clericorum prolatas sententias, nam præsumptio est pro eo, quod quicquid facit, justè facit. Covar. variar. lib. 1. cap. 1. n. 7. Matiens. Dial. 3. relator. cap. 41. n. 3. Carol. Tapia in rub. de constit. Princip. cap. 1. n. 31. Morl. in emptorio juris, p. 1. tit. 2. q. 2. quos refert, & sequitur Garc. Mastril. de magistrat. lib. 3. cap. 4. n. 44. junctis infra adductis hac ead. q. n. 19.

Et ut à primordiis rem sumamus, præsupponendum est, Balthasarem malam causam evidenter fovere, & exquisitis subterfugiis tentasse Thesaurariam & pensionem mihi debitam absolute dene-gare, prædictasque sententias à Judicibus laicis me tunc Romæ degente mendicatis, ut aiunt, suffragiis, & fallaciis extorsisse, quæ nunquam transeunt in rem judicatam, nisi in supremo Palatii Senatu de eorum justitia coram Ecclesiastico Judice discutia-

tur, eoque audito vel revocantur, vel executioni mandantur, antequam in dicto Senatu super eandem sententiarum revocatione, aut confirmatione ageretur, recursum habui ad Potentissimum Regem nostrum, qui causam super eisdem sententiis supremo Portugaliæ Senatu penes se residenti discutiendam committere dignatus fuit, ex quo me & adversario partibus hinc inde auditis, resolutio emanavit, ut non obstantibus præfatis sententiis mandata Rotalia, aliorumque Ecclesiasticorum Judicum in mei favorem prolata debita per eosdem Ecclesiasticos Judices executioni mandarentur, & causam ipsam eorundem Judicum examini committeri, inhibendo Ministris Regiis ne deinceps in ea se intromitterent, ut latius ex Regio diplomate pater. Quæ quidem Regia resolutio juri conformis, & ut decet Catholicum Principem, prolata fuit, ex sequentibus.

6 Primò, quia ut patet ex facto, causa hæc non erat per dictas sententias expedita, cum adhuc remaneret Senatus Palatini resolutio capienda, ut illæ possent executioni mandari, nec antea id permittitur, ut observat consuetudo, & Regni inveterata observantia; idè respectu ipsius Principis non est dicendum, Senatum Palatinum esse Tribunal privativum quoad alia, præcipue ubi ipse Princeps residet, & quando ad eum recurritur, quia potest in omnibus Regni partibus, & quocunque in loco suam exercere jurisdictionem, ad text. in l. 1. ff. de constitut. Princip. Mastrill. de Magistr. lib. 3. cap. 2. n. 10. & causas subditorum ubique judicare, l. pen. in fine, ff. de justit. & jure, l. si locus ff. de judic. Gregor. Lopez l. 7. verbo no juzguen en otra tierra, tit. 4. part. 7. Mastrill. d. lib. 3. c. 4. n. 131.

7 Secundò, quia benè potest Princeps mandare eisdem Palatinis Senatoribus, ne hac de causa cognoscant, seu illam decident, quia benè mandat, quod quis non audiat per Magistratus suos in aliquo casu, & sine causa moderatur suorum Officialium jurisdictionem, l. 2. ff. de origine juris, Valenzuel. tom. 2. consil. 151. n. 7. Rimin. Jun. consil. 54. num. 14. & consil. 72. n. 131. cum seqq. quem refert & sequitur Mastrill. de magistrat. lib. 3. cap. 4. n. 462. optimè Paris. consil. 1. n. 38. cum seqq. lib. 4. Cyriac. tom. 2. controvers. 317. n. 2. & 3. D. Nogueroi in sua juris allegat. pro Comitissa de Sancta Gaden, & de Ampurias, num. 452. Cum in jurisdictionibus Principis potestas plenissima sit, Bald. in l. qui se patris, C. unde liberi, num. 34. vers. Sed Nicolaus, Xuar. allegat. 7. Casanat. consil. 43. num. 4. & seqq. Joseph. Ramon. consil. 24. num. 129. Licet enim Princeps non possit directè tollere jus quæsitum sine causa, potest tamen id facere per indirectum, ut mandando ne à suis Officialibus jus reddatur opponentibus contra, ut post Ruin. Felin. Paris. & alios resolvit Sord. consil. 203. n. 6.

8 Tertiò, quia Princeps, ad quem justè recurritur, & cui de recurrentis justitia satis constar, potest, & tenetur causam ad suam advocare præsentiam, si extra eam jus partibus ministrari non sit credendum, quæ advocata nullus inferior eam deinde audire potest, aut in ea se intromittere, etiam de consensu partium, nisi eidem remittatur, ad text. notabilem cum gloss. ibi in l. ad Imperatorem, ff. de appellat. nam ut inquit Imola in cap. licet, de offic. deleg. quomodocunque causa sit introducta coram Principe, non potest inferior etiam de partium consensu se intromittere, quem refert Valenzuela tom. 2. consil. 151. n. 11. hinc dicit Innoc. in cap. cum M. Ferrariensis, de constit. quod ubi Imperator manum apponit, omnibus aliis est imponendum silentium, quem

refert Castald. de Imper. quest. 110. casu 184. Mastrill. d. lib. 3. cap. 4. n. 173.

Quartò quia licet ordo prævertatur coram Principe, id nihil ad rem facit, nec quidquid fecerit, nullitati subicitur, cum ipse judicarium ordinem servare non teneatur, Felin. in cap. in causis, de re judic. Mastrill. lib. 3. cap. 4. n. 3. nec in ejus Senatu attendatur ordo judicialis, Thesaur. decis. 15. n. 4. Giurba consil. 35. n. 8. Scaccia consil. 1. n. 85. vers. nec enim cogitur, quos refert D. Nogueroi in juris allegat. pro Comitissa de Sancta Gaden, & de Ampurias, n. 455. sufficit enim coram Principe partium narrativa, querela, & recursus, eo quod ejus præsentia omnes solemnitates supplet, l. omnium, C. de testam. Innocent. in cap. 1. de litis contest. Mastrill. d. cap. 4. n. 5. & coram eo magis habet locum veritas, quàm rigor judiciorum, Castald. de Imper. quest. 110. vers. 18. Bellog. in speculo Principum, rubr. 21. §. restat, il. 1. n. 1. Camill. Borell. in addi. in verbo juris Ordinem, vers. fallit in Principe, idem Mastrill. d. cap. 4. n. 7. ubi n. 39. subdit quod dilationes juris abbreviat.

Quintò, quia non tenetur Principis astituta observare, nec illis stare, cum judicare debeat secundum conscientiam, illis prætermittis, & circumscriptis, ut dicit Barr. in l. 1. C. ut quæ desunt advoc. Narr. consil. 625. Mastrill. d. lib. 3. cap. 4. n. 40. Franc. Becc. consil. 52. n. 89. & 90. Grammat. decis. 19. n. 13. ubi notat quod Domini de sacro Consilio sunt Judices Superiores, & vicem Præfetti prætorio obtinent, & idè judicare possunt secundum conscientiam, Guid. Papæ quest. 29. Idem dicit de Judicibus Parlamenti, & præcipue apud nos ex decisione Ordinationis Regiæ lib. 3. tit. 63. in princ. quæ hujusmodi Principis prærogativam cuicumque inferiori communem facit. Nam, ut dicit Mastrill. d. lib. 4. c. 5. n. 33. coram Principe sola facti veritate inspecta proceditur, causæque breviores redduntur ad effugiendas improborum calumnias.

Sextò, quia licet sententiæ per viam violentiæ in Senatu Portugaliensi latæ transissent in rem judicatam, & super illis nihil remaneret faciendum, vel ad Senatum Palatinum non essent adducendæ ad capiendam, ut solet, finalem resolutionem, adhuc Principi negari non potest potestas concedendi quod veritas causæ jam decisæ iterum discutatur, auferendo jus parti quæsitum per sententias, Gozadin. consil. 10. num. 17. Mastrill. d. lib. 3. cap. 4. n. 390. præcipue, ut ipse declarat, dummodo id faciat cum claus. non obstantibus, prout in casu præfenti actum fuit. Non enim absolutè vera est conclusio, quod Princeps non possit juri tertii præjudicare, ex adductis per Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. n. 28. & 29. Rodolphin. de suprema Principis potestate, cap. 6. n. 239. vers. contrarium tamen, Tap. de potest. Princip. secul. §. 6. n. 1. & 2. Peregr. consil. 4. per tot. lib. 1.

Septimò, quia jurisdictio Judicum laicorum per viam violentiæ inter personas Ecclesiasticas, fuit concessa ne opprimerentur vassalli, suisque rebus de facto & injustè privarentur; non enim assequeretur intentum, si per hanc viam recurrendi ad Principem violentiæ alicujus evitandæ causa, potius opprimerentur vassalli, quàm liberarentur à vexationibus, & sic inducta ad unum effectum, contrarium operarentur, contra reg. text. in l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. legata inutiliter, ff. de adimend. leg. Eufar. de substit. quest. 245. n. 93. in princ. ac inducta ad favorem, inducerent odium, damnum, & detrimentum, contra vulgarem regulam text. in l. quod favore, C. de legib. Casanate consil. 43. n. 106.

Octavò, quia jus recurrendi ad Judices laicos per viam

viam violentiæ, Regiæ Cameræ inest, in signum suæ supremæ potestatis, Bobadilla in sua politica, lib. 2. c. 18. n. 6. Camill. Borall. de præstantia Regis Catholici, c. 5. n. 6. & 16. Castill. controvers. tom. 7. de Tertiis cap. 41. à n. 163. non enim Clericis illo uti ordinariè conceditur, sed extraordinario modo, quatenus scilicet Princeps veller, & opportunum remedium ex circumstantiis judicaverit concedendum, vel denegandum; cum enim in utilitatem Reipubl. primò, & principaliter introductum ab ipso Principe fuerit, quia Juris publici specimen præ se fert, §. Juris præcepta, Instit. de justit. & jure, & ipsius Reip. Princeps caput sit, ex quo tota ejus potestas dimanat, Gregor. Lop. per text. ibi in l. 2. tit. 14. pars. 3. Marant. de Ordine judic. part. 4. dist. 5. n. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 95. n. 30. & sit velut Resp. ipsa, Avendan. de exequend. mand. p. 1. cap. 1. n. 2. Mastrill. de magistr. lib. 1. cap. 1. n. 5. meritò sit clerico nullum præjudicium inferri, si à Rege remedium hujusmodi ei denegetur, vel auferatur jam concessum, licet secundariò deinde sibi damnum inferri afferat; nam quando quid principaliter fuit introductum à Principe in utilitatem Reipubl. & secundariò in favorem privatorum, eorum conventionem illi renuntiari nequit, Alex. Turamini de legib. part. 7. cap. 6. à n. 2. Suar. cod. tract. lib. 8. cap. 6. à princ. D. Barbosa in l. 1. p. 1. n. 36. & in l. alia, §. eleganter, n. 14. cum seqq. ff. soluto mas. Attendere enim semper debemus id quod sit principaliter, non id quod venit in consequentiam, l. 1. ff. de auctor. sur. Tiraq. in tract. cessante causa, limit. 22. in fine, Sord. consil. 96. n. 44. tom. 1. D. Noguero in sua Juris allegat. pro Comissa de Sancta Gadea, & de Ampurias, n. 452.

17 Nonò, quia jus hoc recurrendi ad Judices laicos per viam violentiæ privilegio Apostolico vero, vel præsumpto Principi concessum, necesse est ut dicamus, quia aliàs nullitati subiceretur, & quoad nostros Lusitanos circa primas instantias, & ne causæ extra Regni fines extrahantur, videtur concessum privilegio Julii III. de quo supra quæst. 6. n. 32. Unde sicut speciale est in Principe, ut privilegium à se liberaliter concessum possit sine causa revocare, licet alteri ex illo sit jus quæsitum, glossa in cap. decet, de regul. juris in 6. in verba Mansurum, ibi: Ipsum enim privilegium per se concessum diminueri, vel moderari, & etiam in totum tollere potest, &c. Mastrill. d. lib. 3. cap. 4. n. 318. cum liberalitas Principis fuerit causa concessionis, & nemini faciat injuriam, si illud observare nolit, ut considerat Mastrill. n. 320. dicto loco: ita etiam debet esse liberum illi, cui concessum fuit, eo non uti, quando ex circumstantiis occurrentibus eo uti necesse non habeat; liberalitas enim concedentis, & voluntas acceptantis, atque eo uti volentis, pari passu ambulare debent, ne quod in gratiam alicujus fuit concessum, in ipsius odium, & damnum retorqueatur, contra regulam text. in l. nulla juris ratio 24. ff. de legi b. l. quod favore, Cod. eodem tit. cap. quod ob gratiam 61. de regul. juris lib. 6. cum citatis per me Axiom. 96. n. 1.

18 Decimò, quia plura sunt Regia diplomata, quibus Rex noster sæpè sæpius in hoc supremo, & Regio Senatu penes se residente causas de novo coram se, & in sua præsentia revideri, & iterum decidi jubet, non obstantibus sententiis in Tribunali Regiæ Coronæ Portugalensis prolatis, ut in exemplis adductis à Gabr. Pereira de Manu Regia, part. 2. cap. 61. n. 34. & part. 2. cap. 66. n. 17. & novissimè de anno 1638. in causa Ludovici Alvarez Pereira cum Hectore de Sella Talcon, ipso adversario, & Tribunali Portugalensi auditis; & reclamantibus, & facit Emman. Roder. quæst. Regul. tom. 1. quæst. 35. art. 5. quæ obser-

vantia in his terminis subsequuta tollit omne dubium, ex adductis supra quæst. 6. n. 49. cum seqq. Unde Bald. per text. ibi, in l. si testamentum, n. 2. C. de testament. notat quod in Principe satis est, quod putet causam subsistere, & ex opinione sua statuat, seu mandet. Idem Bald. in l. rescripta, n. 10. Cod. de precib. Imper. offer. Cyriac. tom. 1. controvers. 160. n. 8. pulchrè J. f. cons. 136. n. 9. & 10. lib. 2. ubi quod 19
solos motus Principis habetur pro justa causa, & n. 11. ex eodem Bald. in cap. Ecclesia S. Maria, ut lite non contest. col. pen. addit quod ad justificandum motum Principis sufficit quæcunque occasio, Petra de potestate Principis, cap. 32. quæst. 8. princ. ex n. 10. pag. 208. in magnis, Peregr. consil. 8. n. 24. lib. 1. Schrader. consil. 9. n. 66. cum seqq. vol. 1.

Utrum in executione sententiæ Rotalis sit necessaria citatio partis contra quam venit exequenda?

Q U Æ S T I O XII.

- 1 Executores alii meri, alii mixti.
- 2 Executores mixti in triplici constituuntur differentia.
- 3 Executores mixti pro gratis exequendis dicuntur, quibus executio cum causa cognitione committitur.
- 4 Executores mixti literarum Apost. super collatione alicujus beneficii, vel executione alterius materie, possunt assumere partes Judicis, & judicialiter procedere, ac cognoscere de exceptionibus, ac super eis pronuntiare.
- 5 Executores mixti non possunt ad executionem devenire, nisi judicialiter, & prævia causa cognitione, & debent citare qui de Jure erant citandi, & ab illis datur appellatio suspensiva.
- 6 Possessor non est amovendus, nisi eo prius vocato, suisque rationibus auditis.
- 7 Executor omnis est mixtus, ubi agitur de removendo possessore.
- 8 Executor mixtus dicitur, quando adest claus. Vocatis vocandis.
- 9 & claus. Amoto illicito detentore.
- 10 & claus. Constito.
- 11 & claus. Sine præjudicio jurium cujuscunque.
- 12 & claus. dummodo tempore datæ præsentium non sit alteri jus quæsitum.
- 13 & claus. Verificato prius jure patronatus.
- 14 & claus. Constito de re judicata.
- 15 Executor mixtus dicitur quando est datus in gratia in forma Dignum.
- 16 Executores meri sunt, quibus post sententiam latam, & causa cognitionem habitam super exceptionibus, quæ obijciuntur executioni, committitur facti executio, & nudum ministerium.
- 17 Executores meri nullam possunt interponere causæ cognitionem, nec valent capere informationem, nec debent admittere aliquam exceptionem.
- 18 Executor non potest cognoscere de exceptionibus, quæ principalis causa merita respiciunt, vel quæ directò ipsam impugnant sententiam.
- 19 Exceptiones, quæ directò non infringunt sententiam, nec principaliter eam labefaciunt, debent admitti contra sententia executionem.
- 20 Exceptio notoria nullitatis & injustitiæ contra sententiam coram executore opponi potest.
- 21 Juxta tenetur supersedere in executione sententiæ, quæ notoriam injustitiam, aut nullitatem, vel intolerabilem continet errorem.

- 22 *Executor ubi nullitas, & iniustitia non est evidens, cogitur exequi, ubi verò fuerit evidens, potest remittere partes ad Judicem requirentem, non autem denegare executionem.*
- 23 *Appellare non licet à meris executoribus, nisi in modo, & forma executionis notabiliter excederent.*
- 24 *Excessus in executione sententiae quibus modis committatur.*
- 25 *Excessus executionis non praesumitur, nisi doceatur.*
- 26 *Appellatio ab excessu in executione datur quoad effectum devolutivum, non quoad suspensivum.*
- 27 *Executoribus à Rota pro suis sententiis exequentis nominatis nudum ministerium tantum committitur.*
- 28 *Executoris officium est veluti procuratoris.*
- 29 *Executores meri non tenentur in aliqua Ecclesiastica dignitate esse constituti.*
- 30 *Rota Tribunal nullam solet transferre causa cognitionem in executores.*
- 31 *Inhibitiones Rotaes, siue iusta siue iniuste, timenda sunt.*
- 32 *Sententias aliorum Tribunalium etiam in iudicatum transactas non exequitur Rota, nisi constiterit de earum iustitia.*
- 33 *Citatio alia non requiritur quando fit executio super eadem re, super qua fuit pronunciatum per eundem Judicem contra eandem personam.*
- 34 *Citatio in executione sententiae quando sit necessaria, ostenditur.*
- 35 *Citatio in executione sententiae Rotalis nunquam est necessaria.*
- 36 *Executio à Rota capta dicitur eo ipso, quod decreta sunt litterae executoriales, seu relaxatum mandatum.*

PENDET solutio praesentis dubii ex resolutione alterius non minus controversi, an ii sententiarum, siue gratiarum executores aliquam causae cognitionem habeant? Pro quorum dubiorum resolutione praesupponendum erit horum executorum duplicem à jure constitui speciem. Quidam enim meri executores appellantur, alii verò mixti dicuntur: quam divisionem, & distinctionem tradit glossa singularis, & communiter approbata à Doctoribus in cap. pastoralis, §. quia verò, de officio deleg. & in cap. de cetero, de sentent. & re judic. Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 2. §. 3. n. 1. Amat. Roderic. de execut. sent. cap. 2. num. 38. Sigismund. Scacc. de appellat. quest. 17. limit. 11. Gabr. Pereira de manu Regia, part. 2. cap. 63. n. 49.

2 Mixti executores pro sententiis exequentis in triplici constituuntur differentia, diversique pro eis cognoscendis constituuntur casus. Primus casus est in executione, quam lex committit Judici in defectum jurisdictionis, ut purè quando sententia est lata à delegato, vel ab arbitro, qui suas sententias exequi non possunt; & tunc executor hoc casu constitutus omnia habet cognitionem, quae requiritur in executione, & potest non solum cognoscere & determinare omnes exceptiones concernentes executionem, sed etiam cognoscere, & pronuntiare super nullitate sententiae, & actus, ut ex Anton. de Butrio, & Abb. resolvit Sigismund. Scacc. d. quest. 17. limit. 10. num. 42. & 43. Secundus casus est quando is, ad quem recurritur pro executione sententiae, est superior: v. gr. si pro executione sententiae latae ab Archidiacono recurratur ad Episcopum tanquam Superiorem, & tunc iste Superior poterit à fortiori cognoscere, ut posset execu-

tor: idem Sigismund. Scacc. d. quest. 17. limit. 10. num. 46. Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 38. num. 6. Tertius casus est quando committitur executio sententiae in auxilium jurisdictionis post latam sententiam, v. g. quando unus Judex requirit alium Judicem pro executione sententiae, & sic committitur negotii nondum discussi executio, quo casu an, & quando executor possit cognoscere, & judicare super exceptionibus contra sententiam oppositis, vide Menoch. d. quest. 38. num. 8. cum seqq. Sigismund. Scacc. d. quest. 17. limit. 10. n. 47. cum seqq.

Pro gratiis verò exequentis mixti dicuntur executores, quibus executio cum causae cognitione committitur ex tenore verborum deputationis, quae ad istum effectum sunt perpendenda, ut in terminis censuit Rota coram Gregor. XV. decis. 412. n. 2. & tunc tales executores literales Apostolicarum super collatione alicujus beneficii, vel executione alterius materiae, possunt assumere partes judicis, & judicialiter procedere, ac cognoscere de exceptionibus, ac super eis pronuntiare: ita Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. 9. in annot. 4. Nicol. Garc. de benefic. part. 6. cap. 2. n. 110. Valenzuel. consil. 9. n. 2. tom. 1. Amat. Roderic. d. cap. 2. num. 39. Rot. decis. 35. n. 1. part. 2. divers. Gregor. XV. decis. 337. n. 17. Unde fit, executores hujusmodi non possint ad executionem devenire, nisi judicialiter, & praevia causae cognitione, Abb. in cap. fin. num. 13. & Felin. n. 29. de praesumpt. Caputaq. decis. 284. n. 4. part. 2. Gregor. XV. decis. 46. n. 5. & consequenter debent citari qui de jure erant citandi, Matra de clausul. part. 1. clausul. 196. num. 4. Duran. decis. 254. n. 1. & 2. part. 2. & ab aliis datur appellatio suspensiva, quia non debet quis dimittere suam possessionem ad verbum executoris, cujus potestas solum est contra resistentes de facto, & ideo gesta per illum pendente termino ad appellandum, vel post appellationem, sunt attentata: quae omnia sunt in Rota vulgaria, ut in decisionibus, quas adducunt Nicol. Garc. d. part. 6. cap. 2. cum seqq. Mar. Antonin. variar. resolut. lib. 1. resolut. 30. n. 6. Gregor. XV. decis. 69. n. 7. & decis. 91. num. 3. Multis modis efficitur executor mixtus modo supra relato.

Primò existente possessore, quando scilicet agitur de eo amovendo; tunc enim non devenitur ad immiessionem, nec quis est expellendus à sua possessione, nisi eo prius vocato, suisque rationibus auditis, Cardinal. cons. 75. in princ. vers. verum possessio, Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 110. Gregor. XV. decis. 500. n. 5. ubi n. 6. ait quod ubi agitur de removendo possessore, omnis executor est mixtus, Beltramin. ad eundem Gregor. XV. decis. 413. sub n. 4. in princ. ubi id maximè intelligit quando ille, qui est in possessione, docet de titulo colorato, puta si habeat titulum ad Ordinario; iste enim est legitimus contradictor ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum.

Secundò dicitur executor mixtus quando adest clausul. Vocatis vocandis, ut per Felin. in cap. exhibita, n. 4. de judic. & in cap. de cetero, n. 10. de sent. & re judic. Ludovic. Gom. in cap. statutum, de rescript. in 6. num. 77. Nicol. Garc. d. part. 6. cap. 2. n. 111. Beltramin. ad Gregor. XV. decis. 413. n. 4. in fin. Duran. d. decis. 254. n. 1. plures per me citati de claus. usufrug. claus. 186. n. 5. ubi declaratur.

Tertiò quando adest clausul. Amoto illicito detentore, secundum Marr. de clausul. part. 1. claus. 9. n. 1. Nicol. Garc. d. part. 5. cap. 1. à n. 48. Gonzal. gloss. 9. §. 1. in annot. num. 236. Monet. de commutat. ultimar. volunt. cap. 11. num. 467. Beltramin. ad Gregor. decis.

dicta decis. 413. n. 14. vers. secundò, Rota dec. 52. n. 2. p. 2. recentior. Ego ipse claus. 7. n. 7. ubi intelligo quando nulla res iudicata præcessit.

10 Quartò facit executorem mixtum claus. *Constito*, ita ut debeat assumere partes Judicis, Rota coram Seraph. decis. 1041. & apud Marches. de commiss. p. 2. pag. 63. & in recentior. decis. 79. n. 1. part. 2. recentior. Beltramin. ubi suprà, vers. quartò, Ego ipse claus. 25. n. 9.

11 Quintò facit executorem mixtum claus. *Sine præjudicio jurium cujuscunque*. Ego ipse claus. 157. n. 17. Gregor. XV. d. decis. 413. n. 3. ubi idem dicit de claus. *Stantibus præmissis*, & de claus. *Solutis juribus Ecclesia debitis*.

12 Sextò facit etiam executorem mixtum claus. *Dummodo tempore date præsentium non sit alteri jus questum*, ex Gregor. XV. decis. 91. n. 2. Beltramin. ubi suprà, n. 4. propè finem, Ego ipse claus. 43. n. 12.

13 Septimò idem operatur claus. *Verificato prius jurepatronatus*, ut citata Rota in *Spoletana Capellania*, 17. Maii 1619. coram bona mem. Andrea, resolvit Beltramin. ubi suprà, propè finem.

14 Octavò facit executorem mixtum claus. *Constito de re iudicata*, exequatur; aded quod partes vocare debet, ac definitivè, vel tacitè procedendo ad ulteriora, vel expressè pronuntiare tenetur, Felin. in cap. de cetero, n. 10. de sent. & re judic. Ego ipse claus. 28. n. 3.

15 Nonò dicitur executor mixtus, quando est datus in gratia in forma Dignum, Seraph. decis. 8. n. 17. Nicol. Garcia d. p. 6. cap. 2. n. 126. & 127. Ego ipse claus. 66. n. 8. Beltramin. ad Greg. XV. decis. 413. n. 4. vers. tertio, Rota apud Marches. de commiss. part. 1. pag. 960. & in recentior. decis. 516. n. 3. p. 1. & dec. 52. n. 2. & dec. 701. sub n. 2. p. 2.

16 Meri autem executores sunt, quibus post sententiam laram, & causæ cognitionem habitam super exceptionibus, quæ obijciuntur executioni, committitur facti executio, & nudum ministerium, veluti si post liquidatam materiam executionis datus sit ad possessionem tradendam, Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 2. § 3. à n. 2. Amat. Roderic. d. cap. 2. n. 38. Sigismund. Scacc. d. q. 17. limit. 10. n. 37. qui quidem nullam tunc poterunt interponere causæ cognitionem, Butr. in cap. pastoralis, §. quia verò, n. 2. de offic. deleg. Anton. Gabr. comm. opin. tit. de execut. rei judic. concl. 3. n. 10. Amat. Rodriguez d. c. 2. n. 39. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. c. 55. n. 10.

17 Nec valent capere informationem, in tantum quod si in sua commissione adsit claus. *Constito*, solum poterunt extrajudicialiter se informare. Rota in *Hispalensi Canonatus*, 10. Aprilis 1606. coram bona memoria Cardinali Sacrato, & in *Pacensi puritatis*, 11. Decembris 1609. coram Patriarcha Manzanedo, quarum meminit Stephanus Gratian. disc. forens. tom. 4. c. 766. n. 18. Nec debent admittere aliquam exceptionem, Camill. Borell. in sum. decis. tom. 2. tit. 32. n. 262. Sigismund. Scaccia d. q. 17. limit. 10. n. 37. ibi: *Prima species sit executor mixtus*, & loquendo de isto, concludo quod iste non debet admittere aliquam exceptionem, Abbas in cap. de cetero, n. 1. Et firmitus sub n. 3. ibi: *Et certè glossa ista*, & Felin. n. 4. vers. secunda conclusio, de sentent. & re judic. dum scribunt quod executor merus ad lites datus post liquidatam materiam executionis, ut nuntius datus ad possessionem tradendam, nullam exceptionem audit. Rursus Felin. in capite pastoralis, §. quia verò, sub n. 17. vers. executor merus, de offic. & potest. judic. deleg. [Et quod hi sunt stricti & pari facti, ut nuntii, qui delegantur ad actum executionis, nullam admittunt exceptionem, quia

in hoc præcessit omnis cognitio, tam respectu sententiæ, quàm respectu executionis,] concludit Anton. Butrius in d. cap. de cetero, sub n. 3. &c. imò possunt extrajudicialiter procedere & spernere alterius oppositionem, ut per Rot. apud Tambarin. post tom. 3. de jure Abbatum, decis. 21. n. 2.

Intellige de exceptionibus, quæ principalis causæ merita respiciunt, vel quæ directè ipsam impugnant sententiam; super his enim executor cognoscere non poterit, cum nec post sententiam obijci possint, nec opponi valeant, & in his procedit & loquitur text. in l. cum fideicommissum, per. ff. de confessis, ubi post sententiam, exceptionem nullam obijci posse ipsi executioni jureconsultus ibi ostendit: sic etiam intelligendus est text. in l. 1. C. quando provocare non est necesse, & docent Menoch. de arbit. lib. 1. q. 38. n. 9. Amat. Rodriguez d. c. 2. n. 40.

At si executioni obijciantur exceptiones, quæ directè non infringunt sententiam, nec principaliter eam labefactant, sed potius respiciunt ipsius executionem, & opponuntur ad consequendum id, quod expressè in sententia denegatum non est, possunt tales exceptiones obijci, & debent admitti contra sententiæ executionem, & de his executor cognoscere valet, juxta jura sic intelligenda in l. Nesennius, §. ult. ff. de re judic. l. si fidejussores, §. idem respondit, ff. de fidejussor. l. ex diverso, §. fin. ff. soluto matrimon. ubi quod exceptio ne quis conveniatur ultra quam facere potest, etiam post sententiam opponi valet in ipsa executione, Meneses de Padilla in leg. 1. C. de juris & facti ignor. n. 36. Amat. Rodriguez d. cap. 2. n. 40. vers. quare, Joannes Garcia de expensis & meliorat. c. 6. n. 15. ubi subdit illum, qui in ipso judicio de sumptibus nihil egit, in executione adhuc agere posse, quia hæc ipsa de sumptibus exceptio non impugnat directè ipsam sententiam, nec ipsam principaliter labefactat, sed potius executionem ipsius respicit: & n. 16. infert ad exceptionem compensationis, ut possit opponi in executione sententiæ, cum non sit directè contra ipsam sententiam; & idem dicit in exceptione impensarum, inventarii non confecti, solutionis, liberationis, aut alia legitima, de quibus etiam Amat. Rodriguez d. cap. 2. n. 41.

Intellige deinde supradictam resolutionem, dum habet executorem merum nullam exceptionem admittere debere, non procedere quando opponitur exceptio notitiæ nullitatis & injustitiæ contra sententiam, quæ exequenda venit, quando scilicet nullitas & injustitia ita evidenter ex actis apparent, ut nullam requirant probationem, vel excusationem admittant, ad quod est singularis Rotæ dec. 85. part. 1. divers. quæ sic cantat: [Pro desertione ex nimia negligentia. An autem sit attendenda ista res iudicata absque particulari discussione justitiæ illius juxta stylum Rotæ, plures inclinabant quod non intraret stylus Rotæ, quia jam est facta compensatio, & executio in ipsa sententia Auditoris Cameræ, stante desertione. Volunt tamen Domini ad majorem cautelam aliquid ampliùs gustare, an saltem sit relata prætensa injustitia computationis factæ in dicta sententia Auditoris Cameræ. Stylus Rotæ est juri conformis, ut quisquis non exequatur quod nullum, vel injustum notoriè ex eisdem actis judici apparet.] Innoc. & alii in capite 1. per Ancharan. consil. 211. ante fin. Calderin. consil. 8. in fine, de re judic. Dec. in cap. ex parte, il 2. n. 5. vers. quinto fallit, circa med. de offic. de leg. post Franc. in cap. dilecti, q. 12. & 54. de appellat. Ruin. consil. 196. n. 13. in 1. & consil. 36. n. 4. cum seqq. & consil. 138. n. 23.

num. 23. in fine, omnes in l. 4. §. condemnatum, de re judic. à quo etiam mercis executor debet abstinere, Innocent. in cap. pastoralis, n. 7. de offic. deleg. Luc de Peña in l. 1. quest. 2. vers. quinimo secularis, C. de privileg. scholast. lib. 12. Alex. consil. 130. n. 3. & ibi additio lib. 4. Et contra tales injustas sententias ex eisdem actis potest pars implorare officium judicis ex equitate, l. si me & Titium, ff. si certum pet. ne quis locupletetur cum aliena jactura, ut in terminis Bald. consil. 141. n. 7. cum seq. lib. 1. Angel. in l. fin. n. 1. in fine, cum seq. de petit. hered. Claud. Scysel. in l. qui Roma, §. duo fratres, n. 9. cum seq. de verb. obligat. Vel ex denuntiatione Evangelica, Abb. in cap. novis, n. 9. vers. idem credo, de judic. Barbat. consil. 1. n. 4. §. 6. & 7. & consil. 38. n. 7. in 2. Curt. Jun. consil. 104. n. 3. cum seq. Beroi. in cap. item cum quis, n. 38. de restit. spol. Nisi tamen iniquitas sit velata aliqua probabili, aut colorata ratione, vel causa, Franch. in d. cap. dilecto, q. 52. n. 142. vers. intellige prefata, & q. 55. n. 155. ante fin. vers. ex quibus omnibus, de appel. post Baldum quem allegat: & facit Aegid. dec. 404. Corn. consil. 10. col. 2. vers. & si forte alii, lib. 4. Felin. in cap. inter ceteras, n. 7. de re judic. Dec. in cap. ex parte, in §. limit. in fine, de offic. deleg. & in cap. cum speciali, §. porro, n. 3. de appellat. Jaf. in §. nihil commune, n. 108. & Ripa n. 144. & in l. 4. §. condemnatum, n. 17. de re judic. & fuit resolutum in causa Toletana matrimonii, coram D. Grato, 27. Junii 1569. Secus si nihil opponitur, vel incolorate opponeretur, Socin. consil. 69. n. 15. lib. 4. Roman. cons. 499. n. 4. Felin. in cap. significaverunt, n. 4. de testibus, &c. Haftenus Rota.

21 Idem ferè tenet Gabr. Pereira de manu Regia, parte 2. c. 63. n. 54. ibi: [Secundus casus est quando Judex exequitur sententiam, quæ notoriam injustitiam, aut nullitatem, vel intolerabilem continet errorem, & quemadmodum hoc casu tenetur ipse Judex supersedere, & ab executione abstinere, ut satis probat cap. inter ceteras,] ibi, nec ei debet dari si iniquitatem contineat manifestam, de re judic. gloss. 1. vers. item nota, quam omnes sequuntur in d. §. quia verò, gloss. magna in d. vers. et si non, cap. quod culpatur, 23. q. 1. cap. non semper, 11. q. 3. Felin. in d. cap. de cætero, n. 2. Covarr. variar. lib. 1. cap. 1. n. ult. in princip. Menoch. de arbitr. q. 38. n. 21. D. Thom. 2. 2. q. 64. art. 6. ad 3. Navarr. in m. in. cap. 25. n. 14. ubi dicit communem: ita etiam ab eodem, si supersedere nequeat, justè ad judiciumulare provocabitur, ibique vim fieri declarabitur, ut per Floret d. q. 4. n. 42. quod tamen tunc obtinebit, si modo sententia ejus notoriè fuerit injusta, facti scilicet, quod nullam requirat probationem, aut excusationem admittat, &c.

22 Quod ut melius percipiatur, advertendum est, quod ubi sumus in nullitate & injustitia evidenti, potest Judex remittere partes ad judicem requirentem, non autem denegare executionem, ut expressè resolvit Surdus consil. 406. n. 30. vers. dicatur, dicens quod ubi non est evidens, cogitur exequi. Exceptio nem autem nullitatis, & injustitiæ ad effectum remittendi, vel exequendi, potest ipse audire, & cognoscere, ut ipsemet Surd. citato loco advertit his verbis: [Et in terminis, quod ubi Judex potest exceptionem nullitatis, vel injustitiæ audire & cognoscere ad effectum si sententia appareat injusta, remittat partes ad Judicem requirentem, tunc si non admittat exceptiones, vel non remittat ad Judicem prædictum, non datur appellatio, vide Imol. d. §. quia verò, n. 27. & extat expressa decisio Boërii in cap. pastoralis, §. quia verò, n. 11. de officio delegati, ubi dicit quod per hoc non impeditur executio,

quia cum hoc sit in facultatis Judicis, non datur appellatio si non facit: idem, sed latius, tractat & probat Butr. in cap. quoad consultationem, n. 16. de re judic. ubi dicit quod si sententia sit nulla, siue annullanda, de hoc nihil ad Judicem requisitum, quia non coram eo, sed coram requirente proponenda est exceptio: & quamvis possit executionem differre, & Judici requirenti referre, tamen ad id non cogitur, per l. non quicquid, de judic. &c.]

Ab his executoribus non licet appellare, quia illi non gravant, sed qui mandant executionem fieri, cum actus tribuatur ordinanti, & non exequenti, l. ab executione, C. quorum appellat. non recip. glossa verbo ab executoribus, in cap. novis. 43. de appellat. Rugin. in simili tract. §. 2. c. 2. n. 58. & 59. Rebuff. eod. tract. art. 1. gloss. 2. n. 15. vers. quintus, Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 2. §. 3. n. 3. Amat. Rodriguez d. cap. 2. n. 43. Sigismund. Scacc. d. q. 17. limit. 10. à princ. & limitat. 11. n. 2. & 3. Surd. consil. 405. n. 26. prope fin. nisi in modo & forma executionis notabiliter excederet, quia à tali excessu daretur appellatio, d. l. ab executione, Vestr. in pract. lib. 7. cap. 3. sub n. 9. vers. sed & inter alios, Marant. de ordine judic. part. 6. act. 2. princ. in verbo, & quandoque appellatur, limit. 7. n. 259. Sigismund. Scacc. d. q. 17. limit. 10. n. 28. cum seqq. Amat. Rodriguez d. cap. 2. num. 43. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 146. n. 32. Excessus autem committi potest tribus modis, primò ratione rei, secundò ratione temporis, tertio ratione exceptionum quæ potuissent de jure opponi contra executionem, & fuerint rejectæ, Barz. decis. 55. n. 11. Sigismund. Scacc. d. quest. 18. limit. 10. n. 30. ubi numeris seqq. exemplificat in diversis casibus, v. g. quando fit missio in possessionem rei magnæ, cum sufficeret missio in possessionem rei modicæ, vel quando capiuntur pignora majoris valoris quàm sit debitum, vel quando exequitur in alia re quàm fuit judicata; vel quando executio fit ante tempus, & de excessu executionis non præsumitur, nisi doceatur, Felin. in cap. quoad consultationem 15. colum. 12. ad med. vers. oportet exprimere, n. 18. de re judic. Roland. consil. 43. n. 6. lib. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 333. n. 13. in fine, & sic de eo docens tenetur exprimere causam gravaminis nominatim, idem Stephan. Gratian. d. n. 13. ubi num. 15. refert idè Signaturam ad obviandum fraudibus, quæ in expressione causarum fierent, non solere stare parti de excessu executionis, sed velle gustare aliquid de gravamine, antequam committat causam appellationis.

Licet autem daretur appellatio quando exceditur modus in executione, ut suprà diximus, tamen intelligitur quoad effectum devolutivum, non suspensivum; nam illius respectu non retardatur executio: & ratio est, quia viâ executiva efficeretur longior viâ ordinariâ, & lites nimis protraherentur, contra l. properandum, C. de jud. quare ita resolvunt Guttier. in l. nemo potest, post n. 447. ff. de legat. 1. Cevallos commun. contra commun. q. 190. n. 6. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 146. n. 33.

Quæ quidem strictius procedunt in meris executoribus nominatis à Rota pro suis sententiis; his enim nudum ministerium tantum committitur, & procedunt tanquam nudi & simplices ministri, quorum officium est veluti procuratoris, l. si verò non remunerandi, §. fin. ff. mandati, Bald. consil. 456. incip. Inter alia, n. 2. ff. de legat. 1. Angel. consil. 328. col. pen. vers. constat autem esse procuratorem, Lap. alleg. 41. incip. Casus talis est, n. 16. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 563. n. 77.

- 29 Et uti tales non tenentur in aliqua dignitate ecclesiastica esse constituti, ut expressè censuit Rota *decis. 445. n. 5. part. 2. recentior.* his verbis: [Circa illud, quod opponebatur, executorem minimè fuisse in dignitate ecclesiastica constitutum, fuit responsum, quod ex quo illi fuit commissum nudum ministerium, dicebatur merus executor, & consequenter non fuit opus ut esset in dignitate constitutus, Rota *decis. 29. & 31. n. 1. de rescript. in novis, Archid. in cap. statutum, n. 11. vers. secus tamen est, etd. tit. in 6. Card. consil. 103. n. 10. Feder. de Senis consil. 115. n. 2. &c.*
- 30 Eo magis, quia supremum Rotæ Tribunal nullam solet transferre cognitionem causæ in executores. Stephan. *decis. 656. n. 1.* nec ubi inhibitiones suas ad partes dirigi vult, ut prætextu nullitatis, subreptionis, vel obreptionis earum executio retardetur, sed quod siue justæ, vel injustæ sint inhibitiones huiusmodi, nihilominus timeantur, & exequantur, Achil. *decis. 29. Put. decis. 395. lib. 2. Verall. decis. 93. part. 1. cum aliis citatis per Farinac. fragm. crimin. part. 2. verbo Inhibitio, n. 318. cum seqq.* nec ideo
- 31 propter talem superioritatem sententias aliorum Tribunalium exequitur, quamvis in iudicatum transactas, nisi gustato prius de earum bono jure, seu
- 32 constituto de earum iustitia. Greg. XV. *decis. 208. n. 5. Duran. decis. 72. n. 2. Rota decis. 18. n. 5. part. 1. & decis. 474. n. 8. & decis. 594. num. 4. part. 2. recentior.* Quare Rotales executores se abstinere debent ab omni & quacunque cognitione, & adimplere tenentur ministerium sibi commissum nudè, & simpliciter, ut dictum est.
- 33 Ex quibus rectè inferitur tales à Rota designatos executores non teneri, nec posse partes citare, aut eas audire, nec ad effectum remittendi, nisi hoc in mandatis habeant; sed ut perspicuè pateat, an & quando in executione sententiæ sit necessaria citatio, videtur distinguendum, quod aut sit executio super eademmet re, super qua fuit pronunciatum per eundem Judicem contra eandem personam, & non requiritur alia citatio; vel executio fieri debet non in specie super rebus petitis, super quibus fuit pronunciatum, sed in genere, vel in aliis diversis, & tunc requiritur nova citatio. Ita Innoc. in cap. super eo, de re judic. Bart. in l. à Divo Pio, §. in venditione, ff. de re judic. Cassad. *decis. 6. num. 2. de causa & propriet. Ant. Gabr. commun. tit. de citat. concl. 1. n. 123. Marant. de ordine judic. tit. de execut. sentent. n. 16. pag. 441. Lancellor. de attent. part. 3. cap. 27. n. 30. Honded. conf. 20. n. 45. lib. 1. Cardos. in praxi Iudicum, verbo citatio, n. 50. Menoch. conf. 365. n. 10.* ubi dicit quod non est necessaria citatio partis, cum exequenda est sententia in ea re, super qua lata fuit, Joan. Honor. in sum. Iuris Canon. tit. de sentent. & re judic. n. 58. Et quod de stylo sacri Palatii executor sententiæ non teneatur citare ad executionem faciendam, tenet Vestr. in præct. lib. 8. cap. 5. num. 3. & latius ibidem Addent. n. 26. ubi allegat Ludov. Gom. ad reg. de subrog. collig. q. 4. per tot. censuit Rota *decis. 565. n. 5. apud Farinac. part. 1. recentior.* ibi: Non obstat quod in mandato de exequendo, in quo versamur, quando petitur super eisdem rebus petitis, non requiratur nova citatio, secundum magis communem opinionem, de qua per Cassad. *decis. 6. n. 2. de causa possess. & propr. Gabr. de citat. concl. 1. n. 131. cum aliis per Honded. conf. 20. n. 45. lib. 1.* quia fuit responsum, quod id procederet quando condemnatio præcessisset præcisè, & in specie super rebus petitis, non autem in genere, ut in hoc casu, quo Iudex pronunciavit in genere D. Carolum esse immittendum in possessionem bonorum, quæ non essent concessa pro hæredibus

utriusque sexus, & sic intrat doctrina Bart. in l. à Divo Pio, §. in venditione, sub n. 2. vers. ego dico, & ibi etiam alii, ff. de re judic. quod requiratur nova citatio, præsertim cum non fuerit eadem persona iudicis qui tulit sententiam, & executoris, Alexand. in d. §. in venditione num. 35. Marant. de ordine judic. part. 6. tit. de execut. sent. n. 18. Joseph. Ludov. Paris. *decis. 6. sub n. 2. & 3. part. 1. Gabr. d. concl. 1. de citat. n. 131.* Hactenus Rota.

Et licet secundum alios æquior & humanior 34 sententia reputetur illa, quæ habet in executione sententiæ citationem regulariter esse necessariam, quam sequuta fuit Rota in Romana Sancti Thomæ, 17. Decemb. 1604. coram R. D. Coccino Decano, impressa per Marchesan. de commiss. part. 2. pag. 156. & de qua meminit Beltramin. in annot. ad *decis. 545. Greg. XV. n. 11.* nihilominus tamen, ut colligitur ex adductis per eundem Beltramin. citato loco, id locum haberet, vel quando adversus hæredem rei condemnati vult exequi sententiam etiam super eadem re, propter mutationem personæ. Ruin. *consil. 102. n. 4. lib. 5. Capic. decis. n. 14. Rota in Romana spoliis domorum, 27. Novembris 1617. coram Card. Verospio,* cujus meminit Belt. ubi supra, versic. adversus tamen. Vel quando est mutata persona iudicis, & executoris, ut tenet Gregor. XV. d. *decis. 545. n. 6.*

Et in omni casu numquam est necessaria citatio 35 in executione sententiæ Rotalis, de qua agitur, quia cum secum trahat executionem, nulla requiritur citatio, Grat. *consil. 76. sine, vol. 2. Anton. Gabr. d. tit. de citat. concl. 1. n. 124.* tum quia in eadem sententia mandatum est relaxatum, & materia non est appellabilis, cum à S. D. nostro commissa fuerit causa cum claus. Appellatione remota, ut fuit resolutum in Romana spoliis, 21. Iunii 1606. coram Cardin. Lancelloto, & legatur annotatum in annotationibus R. D. Coccini Decani, quæ reperiuntur impressæ apud Marchesan. d. part. 2. pag. 157. & de illis meminit Beltramin. dicto loco: tum etiam, quia executoriales relaxatæ fuerunt intimatæ, & reproductæ in Rota, & desuper obtenta fuit declaratoria, aggravatoria, & reaggravatoria, juxta practicam Vestrii lib. 8. cap. ult. & latè tradita per Ludovic. Postium in tract. mandati de manutenendo, observ. 103. per totam: tum denique, quia eo ipso quod decretæ fuerunt 36 litteræ executoriales, seu relaxatum mandatum, executio à Rota cœpta dicitur, Cæsar de Grassis *dec. 1. n. 14. de restitut. in integr. Put. decis. 285. lib. 2. Rota dec. 545. n. 5. part. 1. recentior. & decis. 188. n. 2. part. 2. etiam recentior.* Beltramin. ad Gregor. XV. *decis. 198. n. 1. Theodol. de Rubeis in singularib. Rotæ, verbo executio, §. 2. pag. 45. Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 5. cap. 872. n. 11.* cum executoriales huiusmodi non solum compellant condemnatum ad possessionem dimittendam, sed ipsum amoveant ab ille, in quibus terminis nullam citationem, vel intimationem requiri, tenent Rota in Casalensi pensionis, 3. Decemb. 1627. coram Cardinali Ubaldo seniore, apud Ludovicum Post. post dictum tractatum *decis. 31. à n. 2. Gregor. XV. decis. 43. n. 15. idem Ludov. Post. d. tract. observat. n. 7. & seqq.* Unde quando in executione aliarum sententiarum aliquam pateretur difficultatem resolutio illa, de qua supra num. in executione tamen sententiarum Rotalium est indubitabile, citationem necessariam non esse, ut ex dictis patet, & stylus Curie Romanæ ita à multis retrò annis observat.

An Judices laici, ad quos per viam violentiæ patet recursus, possint ex redditibus beneficio sequestro suppositis congruam portionem assignare clerico aliàs excommunicato ad se recurrenti pro impediendo dicto sequestro, & executione sententiæ, quæ possessionem ejusdem beneficii alteri dandam adjudicavit?

QUÆSTIO XIII.

- 1 Congruum portionem Parochis suæ diœcesis assignare ad Ordinarios spectat.
- 2 Congruam Parochis assignare pendet ab arbitrio Episcopi, cujus iudicio multum defertur in hac materia.
- 3 Iudex secularis in rebus Ecclesiasticis se intrinicare non potest.
- 4 Congrua non debetur, nisi Rectoribus Parochialibus, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere.
- 5 Cura cessante cessat congrua assignatio, quia cura usus est fundamentum assignandæ congruæ.
- 6 Titularis debet sibi imputare si acceptavit beneficium tenue, seu nimis gravatum pensione.
- 7 Congrua & pensionis auctoritate Apostolica reservata petitio quando concurrat, semper debitum pensionis non soluta præferendum est.
- 8 Congrua non assignata in literis Apostolicis, etiam à Curato via ordinaria petenda est.
- 9 Pensionis natura juxta hodiernum stylum accedit ad naturam assignatorum alimentorum.
- 10 Parochus consentiens impositioni pensionis excessivæ, videtur saltem in vim pacti sibi præjudicare, & censetur quasi contraxisse cum pensionario.
- 11 Congrua ex redditibus beneficii debetur servienti instar salarii.
- 12 Excommunicato non debetur congrua, nec percipit fructus beneficii.
- 13 Excommunicato nullo modo potest assignari pars aliqua fructuum sui beneficii, tanquam congrua portio, & multò minùs titulo alimentorum.
- 14 Excommunicato solum in casu extremae necessitatis moderatè admodum ex redditibus beneficii succurrendum.
- 15 Excommunicatus licet fructus beneficii non lucretur, pensionem tamenolvere tinetur.
- 16 Excommunicatus fructus beneficii non lucratur, dum de censura validitate dubitatur, & disputatur.

CERTA & indubitata est in jure nostro conclusio, & recepta à Doctoribus resolutio, ad Ordinarios spectare congruam portionem Parochis suæ diœcesis assignare; ut per Rebuff. de congrua portione, n. 55. quæst. 7. Seraphin. decis. 150. n. 1. Rota decis. 5. n. 1. parte 2. divers. Sacra Congregatio Concilii, cujus meminit eadem Rota decis. 595. n. 2. in fine, part. 2. recentissim. aliàs in posthumis Farinac. Verba autem Sacræ Congregat. à Rota relata ita se habent: [Licet Episcopo assignare Sacerdotibus, qui erunt præfecti novis parochiis secundum hoc decretum (scilicet sess. 21. de reform. cap. 4.) constitutis competentem portionem arbitrio suo ex omnibus fructibus ad matricem pertinentibus, non distinguendo magis decimas, quàm alia corpora reddituum.] Unde patet hoc pendere ab arbitrio Episcopi, secundum Host. Abb. & alios

in cap. ad audientiam, de Eccles. edific. Rebuff. d. tract. de congrua, q. 20. n. 82. Rota decis. 5. n. 1. part. 2. divers. & d. decis. 595. cujus iudicio multum defertur in hac materia. Surd. de aliment. tit. 4. q. 23. numero 43. Seraphin. decis. 173. n. 1. Greg. XV. decis. 483. num. 7.

Quæ quidem congruæ assignatio cum sit res merè ecclesiastica, non solum ratione rei beneficialis, ex qua debet extrahi, sed etiam ratione personæ ecclesiasticæ, ad cujus sustentationem est assignanda, non potest cognoscere, aut in illa se intrinicare Iudex secularis quocunque prætextu, argum. cap. 2. ibi, ne laici ecclesiastica tractare negotia non presumant, &c. de judic. ubi Dec. n. 24. & Ripa numero 13. Vant. de nullit. tit. ex defectu jurisdictionis Ordin. à num. 54. Illustriss. D. Acuña in comment. ad cap. 1. ex num. 5. dist. 96.

Et quatenus in præsentī casu hujusmodi congrua portio coram Ordinario peteretur ex fructibus beneficii non curati pro terminis meæ pensionis non solutis, ritè & rectè sequestratis, adhuc ei non erat deferendum, ex seqq.

Primò, quia sumus in beneficio non Parochiali, & intrat conclusio congruam non deberi, nisi Rectoribus Parochialibus, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere, juxta text. in cap. extirpanda, in princip. & §. qui verò, ubi gloss. & Doctores de præbend. Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 13. Rebuff. de congrua, quæst. 4. in princ. Valenzuela consil. 54. num. 20. lib. 1. Rota decis. 420. n. 3. apud Farinac. part. 1. recentior. & decis. 437. num. 3. part. 1. recentissim. in posth. & coram Gregor. XV. decis. 429. n. 1. & ibi Addent. n. 8. Ex ea ratione, ne aliàs intenti ad quærendum sibi victum, deserant curam animarum, ut ratiocinatur Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 399. numero 13. & Rota d. decis. 420. num. 5. Fundatur ergo iustitia istius congruæ super qualitate muneris, videlicet curæ animarum; siue ejus exercitii, quo cessante, cessat etiam ipsa congruæ assignatio, Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 12. num. 24. ubi allegat decisiones in Calaguritana coram Ordinario, quæ reperiuntur part. 1. divers. decis. 16. & 17. in quibus fuit firmatum, non constare de parochialitate, & propterea congruam non deberi: eadem Rota decis. 83. n. 12. part. 2. divers. ubi quod cessante cura, cessabit causa, siue fundamentum solutionis congruæ; servitium enim necessarium, & usus curæ est fundamentum assignandæ congruæ, ut censuit eadem Rota decis. 7. n. 2. p. 2. recentior.

Non obstat regula, quod qui altari servit, de altari vivere debet, d. cap. extirpanda, cum aliis citatis per me Axiom... quia ultra quod textus expressè loquitur in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonii inter Parochum & Ecclesiam; responderetur quod sibi debet Titularis imputare si acceptavit beneficium tenue, seu nimis gravatum pensione, ut per Rebuff. de congrua, n. 91. & in fortioribus terminis, de rectoribus parochialibus, quod sibi debeant hoc imputare, tenuit Rotæ coram Gregor. XV. decis. 431. n. 11.

Secundò, quia quando concurrat petitio congruæ rectoris, & pensionis auctoritate apostolica super curato beneficio imposita, semper debitum pensionis non solutæ præferendum est alii cuicunque. Ratio est, quia ob hujusmodi specialem reservationem in Bullis Apostolicis Camerali obligatione vallatam, ac proinde paratam executionem habet, quæ congrua eo tantum casu conceditur, si in eisdem literis apostolicis assignata reperiatur dispositivè, vel conditionaliter cum claus. Dummodo remaneant centum pro rectore: quo tantum casu

casu illa centum ante pensionem erunt solvenda, nisi ex reservatione pensionis constiterit eadem centum pro Rectore non remanere, ut censuit Rota in *Segobienſi tertiæ partis fructuum*, 25. Maii 1612. coram *bonæ mem. Patriarcha Manzanedo*, cujus memini de *clausul. usufruct. claus. 47. num. 11. & 12.* Quod revera casui nostro non applicatur, cum Thelauraria, de qua agimus, nullam animarum curam habeat, ac proinde ei congrua, quia non habetur, assignata non reperitur.

- 8 Tertiò, quia extra casum assignationis congruæ dispositivè, vel conditionaliter factæ in litteris Apostolicis, pro illa etiam à Curaro via ordinaria agendum est coram Ordinario, & à sententia, qua pronuntiatum fuit illam deberi, quoad utrumque effectum concedenda est appellatio, ut resolvit Flores de Mena *var. lib. 1. quæst. 14. num. 7.* quod *num. 11.* ad alimenta ampliat, quæ ad partis instantiam, & per viam actionis petuntur, quo casu proceditur ordinariè, & habet locum appellatio: ergo petitio congruæ, de qua loquimur, non potest impedire viam executivam exigendarum pensionum, quarum natura juxta hodiernum stylum accedit ad naturam assignatorum alimentorum. *Crescent. decis. 3. de solut. Achil. dec. 26. n. 3. de appel. Rot. dec. 407. n. 2. part. 1.* Apud Farin. in *posthumis*.

- 10 Quartò, quia Parochus consentiens impositioni pensionis excessivæ, videtur saltem in vim pacti sibi præjudicare, ad *l. 1. §. usque adeo, ff. de injur. cum aliis citatis per Mandos. de Signatura gratiæ, tit. de pension. vers. advertendum etiam est*, & censetur quasi contraxisse cum pensionario, seque obligasse ad dictæ pensionis solutionem. *Guid. Papæ q. 576. Gig. de pension. q. 50. Caputaq. dec. 15. part. 1. & dec. 302. part. 2.* unde ei imputandum erit, quod beneficium habens tenues redditus, & excessiva pensione gravatum susceperit. *Rota dec. 7. n. 3. part. 2. recent.* neque stante clausula *non alias, aliter, neque alio modo*, à resignante imposita, reduci potest ipsa pensio, quia cum Papa restrinxerit gratiam ad consensum limitatum resignantis (propter illam clausulam, quæ importat conditionem suspensivam ac formam, ita ut ea non adimpleta cesseret consensus agentis) si pensio in parte non subsistit, non erit reducibilis ad minorem quantitatem, quia deficit resignantis consensus, & sic in totum ipsa gratia corrumpitur, & resignans potest regredi ad beneficium resignatum: ita *Rota decis. 286. n. 3.* apud Farin. *p. 2. recentior.*

- 11 Quintò, quia beneficium datur propter officium, & fructus assignantur, ut beneficiarius expedire, & liberè debitum officium exercere possit, *cap. cum secundum Apostolum, de præbend. & congrua ex redditibus beneficii debetur, instar salarii servienti*, *Rota decis. 442. num. 3. part. 2. recentissim.* aliàs in *posthumis Farinac.* cujus capax esse non potest excommunicatus, juxta text. in *cap. pastoralis §. 3. §. verum, de appellat.* ibi: *& illi proventus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesiæ communicatio denegatur*: cujus decisionis eam rationem assignat idem text. quia scilicet per excommunicationem excommunicatus repellitur ab Ecclesia, & ejus communione: & sic cum non possit exercere functiones Ecclesiasticas, propter quas percipit fructus, illis privatus manet ipso jure, quamvis per sententiam Judicis ad illorum amissionem non fuerit condemnatus: ita dicti textus auctoritate resolvunt Covarr. *lib. 3. variar. cap. 13. num. 8.* Ugolin. *de censur. tab. 2. cap. 12.* Sayr. *eod. tract. lib. 2. cap. 5. num. 24. & 30.* Suar. in *simili tract. tom. 5. disp. 13. sect. 1.* Mar. Alter. etiam *eod. tract. tom. 1. lib. 2. disp. 6. c. 8.* Guttier. *canon. lib. 1. c. 1. n. 90.* Barbosa de Pensionib. *Pars I.*

cum seqq. Anton. Ricciul. *de jure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 4. cap. 14. à princ.* Ego ipse *de dignit. & Canonicis cap. 22. num. 2. cum seqq.* & decidit *l. 1. tit. 9. part. 1.* ibi: *Otroſi puto, por pena al Clerico que fosse descomulgado con derecho, que no pudiesse demandar las rentas del beneficio que devia aver por aquel tiempo en que lo fue, ni podiesse ganar otro de nuevo, &c.*

Unde inferitur, excommunicato partem aliquam fructuum sui beneficii, tanquam congruam portionem, & multo minus titulo alimentorum, assignari nullo modo posse, ut expressè probat glossa *verbo subtrahuntur, in fine, in d. c. pastoralis, §. verum, ibi: Ego credo quod licet deposito provideatur, ne in clericorum opprobrium mendicare cogatur, quod excommunicato in nullo sit providendum, qui contemnit Claves Ecclesiæ cui participandum non est, &c.* Navarr. in *man. cap. 15. num. 124.* Mar. Alter. *d. disp. 6. cap. 9. à princ. & rationem assignat, quia excommunicatus potest sibi consulere petendo absolutionem, ut licitè valeat fructus beneficii recipere, latè Guttier. d. lib. 1. Canon. c. 1. n. 96.* ibi: *Secundò prædicta conclusio, quæ habet, ut excommunicatus fructus, & distributiones quotidianas sui beneficii, vel præbendæ non lucretur tempore, quo est excommunicatus, adeò procedit, ut quamvis clerico deposito, & suspensio à beneficio propter crimen, ex redditibus beneficii alimenta sint ministranda, ne cogatur mendicare in opprobrium Ordinis clericalis, excommunicato tamen nihil ex redditibus Ecclesiæ datur, etiam si egenus, & pauper sit, &c.* Quod adeò verum est, ut nisi in ea extremæ necessitatis moderatè admodum ex redditibus sui beneficii succurrendum sit, ne fame pereat, ex universali præcepto Juris naturalis, ad gloss. *d. verbo subtrahuntur, ibi, nisi fortè fame periret, tunc debet ei subveniri, &c.* Mar. Alter. *d. c. 9. in princ. & §. sequitur, vers. prima est, Greg. Lop. l. 31. gloss. verbo las rentas del beneficio, tit. 9. part. 1.* Guttier. *d. lib. 1. c. 1. num. 102.*

Et quamvis ex redditibus beneficii excommunicato nullo modo sit succurrendum, nec eos, aut illorum partem lucrari possit, adhuc tamen ex propriis bonis pensionem super illis auctoritate Apostolica reservatam solvere tenetur: ita *Gig. de pensionib. quæst. 64.* Joan. Baptista Costa *de remed. subsid. remed. 106. illat. 3. num. 1.* Valasc. *consil. 1. num. 3.* latè Mar. Alter. *d. c. 9. vers. secundò dico, pag. 247. cum seqq.* ubi *vers. tertio dico*, advertit illam propositionem, qui non percepit fructu beneficii, non tenetur ad solutionem pensionis, intelligendam esse quando qui caret fructibus absque culpa sua; secus si impedimentum, ratione cujus privatur fructibus, provenit ex culpa sua, sicut accidit quando beneficiarius incidit in excommunicationem, Guttier. *dict. lib. 1. cap. 1. num. 124.* ubi in *vers. quid tenendum*, ait hanc sententiam procedere, & veram esse in Clericis justè excommunicatis, qui præbendas obtinent in Ecclesiis Cathedralibus; cum enim pensio sit imposita super fructibus, & distributionibus quotidianis Canoniciatus, & Præbendæ, verbi gratia, tuncque temporis ratione excommunicationis ob non residentiam nulli sint fructus, nec distributiones quotidianæ dicti Canoniciatus, & præbendæ, consequens est ut ipse excommunicatus de suo teneatur solvere pensionem, cujus contrarium existimat idem Gutierrez; verum in cæteris beneficiariis extra Cathedralis Ecclesias, qui non habent distributiones quotidianas, nec fructus suorum beneficiorum distributi sunt stans horis, in illis etenim merito, ut ex fructibus suorum beneficiorum, super quibus est pensio imposita, ipsa solvatur.

solvatur, ad quemcunque ipsi fructus pertineant, cum tunc non extent, & dicantur etiam fructus beneficiorum.

- 16 Nec effectus censuræ quoad hoc tollitur, si de illius validitate dubitetur, aut censuratus prætendat se malè excommunicatum, vel ab excommunicatione appellet, quia dum in contrarium non adest res iudicata, fructus huiusmodi minimè lucrabitur, nec ex illis alimentandus erit, ut per text. in d. cap. pastoralis, §. verum, resolvunt Panorm. ibi n.6. & Franch. n.4. & 16. Suar. de censur. disp. 13. sect. 2. ante n. 10. Moneta de distrib. quotid. p.2. q. 15. n. 19. Ricciol. de jure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 4. cap. 14. num. 13.

An & quando Regii Judices possint sequestrari facere fructus, & redditus beneficiorum Ecclesiasticorum?

QUÆSTIO XIV.

- 1 *Judex secularis redditus beneficiorum Ecclesiasticorum sequestrans, incurrit in censuram Bullæ Cœnæ, nisi in casibus à legibus Regis decis, ut num. 2.*
- 3 *Judices seculares sub Bullæ Cœnæ censura includuntur, qui auctoritate prætensa & usurpata sequestrant redditus beneficiorum.*
- 4 *Bullæ Cœnæ c. 17. non includit modos, & casus à jure permisos.*
- 5 *Judex laicus potest quibusdam concurrentibus, & præcipuè stante periculo moræ, capere, & sequestrare personam Clerici.*
- 6 *Judex secularis benè potest beneficii redditus sub sequestro ponere, quando id facit in executionem sequestri per prius relaxati à Judice Ecclesiastico.*

EX P R E S S O Bullæ in Cœna Domini cap. 17. cautum est ne quis fructus, redditus, seu proventus beneficiorum Ecclesiasticorum, etiam quavis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrari faciat, sub excommunicatione in eadem Bulla contenta, & idè contra huiusmodi sequestra regulariter facta in beneficiis Ecclesiasticis per Curiam secularem multa cumulant, & ad diversa inferunt Ludov. Gom. in reg. de annali, q. 46. Mar. Anton. var. resol. lib. 3. c. 9. Saravia in tr. de jurisd. Adjutorum, q. 30. n. 38. Vivian. de jure patron. lib. 11. cap. 11. & 12. per tot. Et illud adnotandum, quod Bulla loquitur in Judice sequestrante, non autem in procurante sequestrum, prout in puncto firmarunt Navarr. in man. cap. 27. n. 51. Jacob. de Grass. in aureis decis. lib. 4. cap. 18. n. 144. Mar. Anton. d. lib. 3. c. 9. n. 1.

- 2 Sed stante prædicta Bulla valde controversum est, an aliqua rationabilis causa cohonestari possit huiusmodi sequestrum, si aliquando per Judicem secularem in beneficiis Ecclesiasticis imponatur? Non loquimur de illis casibus specialiter decis à legibus Regis 18.21. & 25. tit. 3. lib. 1. nova Recopil.

- 3 Sunt qui ad evitandum scandalum & seditiones, præcipuè stante periculo moræ & difficilis recuperationis fructuum, dicant licere Regiis Magistratibus beneficiorum redditus sequestrari facere, quia sub illa clausula Bullæ illi tantum includuntur, qui auctoritate prætensa ac usurpata, non verò qui aliqua justa & rationabili de causa sequestra huiusmo-

di faciunt: Ita tenere videntur Cajet. in sum. verbo excommunicatio, c. 27. Navarr. in man. cap. 27. n. 60. §. Sexta, vers. quintum, Mar. Alter. de censur. tom. 1. disp. 18. lib. 5. c. 2. vers. Cajetanus, pag. 722. Mandel. Alba conf. 5. n. 3. ibi: Et non est dubium, quod possit quilibet Judex, & multo magis Princeps facere sequestrum, & avocare etiam ad se possessionem, cum subest timor scandalum. Innoc. in c. in presentia, col. 1. de probat. Specul. in titul. de sequestr. possess. in princ. & de libel. concl. §. nunc dicendum, vers. 22. & in tit. de possess. & petit. in princ. column. fin. Guid. Papæ quest. 678. per l. aquissimum, ff. de usufruct. cum aliis similibus: & sequestratio, quæ fit ex officio Judicis nobili, ut tradit Abb. in c. 2. col. 3 n. 12. vers. venio ad secundum, de sequestr. possess. videtur etiam id posse facere Judex, vel saltem Princeps secularis in prædictis beneficiis Ecclesiasticis, ut per Afflict. dec. 2. n. 4. quia eadem est ratio, scilicet vitandi scandalum, præsertim in hoc casu, quo manifestum est, quod sperandum non erat remedium eo tempore ab aliquo Principe Ecclesiastico, &c. Et idem Mandel. conf. 78. n. 3. ulterius resolvit sequestrum huiusmodi non solum posse fieri ex officio, & sine causæ & partium cognitione, & dum ab alio non occupatur possessio beneficii; sed etiam post illam captam.

Hanc eandem resolutionem tenet novissimè Salgado de retent. Bullarum, part. 1. cap. 10. num. 68. ibi: Tamen non includit ejus prohibitio (hoc est Bullæ in Cœna Domini) modos, & casus alias à jure permisos & approbatos; etenim hoc Bullæ Cœnæ cap. 17. nimis generaliter disponit, & propterea non comprehendit casus alias specialiter à jure exceptos, & permisos, maxime Regibus, quibus alicujus specialis juris & Regalia virtute competit ad suas manus reducere fructus, seu bona Ecclesiæ vacantis pro custodia, & tuitione, ne dissipentur, de quo est textus expressus in c. generali 3. de elect. in 6. &c. & paulò inferius eodem num. 68. ibi: Et sic de similibus Regaliis antiquitus pertinentibus Regi erga fructus beneficiorum, & de sequestratione eorum, & reductione ad manus suas ob scandalum vitandum, ut post magnam Doctorum ceteram diximus sup. n. 20. cum seqq. & aliis similibus casibus, in quibus ob eandem rationem & finem fructus beneficiorum, & temporalia cetera bona à Rege sequestrari, & occupari licet, &c.

Uterius id comprobatur, quia Judex laicus potest quibusdam concurrentibus, & præcipuè stante periculo moræ, & capere, & sequestrare personam Clerici, in cap. cum non ab homine, num. 15. de judic. Borghin. decis. 3. num. 26. part. 1. ergo multo melius sui beneficii fructus; hi enim non ita eximuntur à potestate seculari sicut persona Clerici, ut per se patet.

Ego prædictorum Doctorum sententiam in puris terminis vitandi scandalum, præcipuè stante periculo moræ, & difficili recuperatione fructuum, probabilem fateor: sed probabilius mihi videtur id absque scrupulo (prout in casu nostro) fieri posse, si Magistratus secularis solum operetur in executionem alterius sequestri per prius ab Ecclesiastico Judice relaxati: ei enim auxilium exhibere tenetur, ut videre licet in tract. hac de re edito, à Fr. Michaële Agia Valentino Ordinis sancti Francisci.

An, & quando Capitulum teneatur pro rata temporis vacationis, & absentiae Titularis solvere pensionem super distributionibus à se perceptis?

QUÆSTIO XV.

- 1 Capitulum non tenetur pro rata temporis vacationis, & absentia Titularis solvere pensionem super distributionibus à se perceptis reservatis, secundum unam opinionem, sed contraria verior, ut n. 2.
- 3 Pensio est onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiuntur.
- 4 Pensionis onere à principio gravantur fructus, & distributiones ante præstitum servitium, & ejus solutio non dependet à residentia Titularis, nec ab ejus acquisitione.
- 5 Pensio non debetur pensionario propter servitium Canonici possessoris, sed ex gratia Papa.
- 6 Pensionis par indeterminatè à cumulo fructuum ex voluntate Pontificis est extracta, & ex gratia ejusdem ad pensionem gravata.
- 7 Pensio imposita super distributionibus Canonicatus à Capitulo pro rata temporis vacationis, & absentia Titularis, fuit jussa solvi à Clemente VIII. & Gregorio XIII.
- 8 Cancellaria Vallisoletana per viam violentie adita censuit Capitulum Giennense teneri ad solvendas pensiones super Canonicatu impositas, & de tempore vacationis decursas.
- 9 Doctores aliqui qui contrarium tenuerant, postea recesserunt ab opinione sua.
- 10 Ignorantia affectata scientie equiparatur.
- 11 Delegata juri/dictio non potest extendi ad eos, qui in commissione non sunt nominati.
- 12 Prælatio non datur inter fructus, proventus, & distributiones, super quibus pensio est imposita, nec species una gravata est hoc onere in defectum alterius.
- 13 Ordo §. in venditione, leg. à Divo Pio, ff. de re judic. non est datus pro forma, sed ad instructionem Judicis.
- 14 Prælationis ordinem non est necesse servare, ubi ad est obligatio Cameralis.

IN hac quæstione pro negativa parte vulgò adduci solet, quod Capitulum jure proprio propter personalem residentiam, atque servitium personalissimum redditibus atque fructibus, non tanquam alienis, sed propriis, atque suis Præbendis jure non decrescendi addictis fruitur, atque ipsos lucratur, proindeque non tenetur ad solutionem pensionis super fructibus Præbendæ illius, consensu antiqui possessoris reservatæ, quoniam hujusmodi fructus percepti à Capitulo tempore vacationis illius Præbendæ oneratæ, non sunt ejusdem Præbendæ, sed cæterorum residentium: quod verum esse hujus opinionis assertores affirmant in his Præbendis Ecclesiarum Cathedralium, & similium, quæ mensam communem pro residentibus habent simul, quia tunc Capitulum jure proprio capit fructus, sicut cæteri ejusdem mensæ, nec ob id potest dici successor in Præbenda, aut aliquis videtur pensioni reservatæ consensum præstitisse; secus si Præbenda vacans aliquos habuerit fructus, redditus, atque proventus distinctos, ac separatos à mensa communi Capitulari, quia tunc si Capitulum vacante Præbenda, vigore statuti, vel consuetudinis, alteriusve privilegii illis bonis, sive rebus utatur, ac fruatur, tenebitur quidem usq; ad quantitatem fructuum illorum, quos percepit, pensionem vacationis decursam solvere. Ex quibus, & aliis hanc partem sustinent Navar. consil. 1. de solut. Gutier. canon. lib. 1. Barbosa de Pensionib. Pars II.

cap. 1. num. 119. cum seqq. Monet. de distribut. quæd. p. 4. q. 8. num. 17. cum seqq.

His tamen non obstantibus, contraria opinio verior, ac communiter recepta est, eamque sequuntur Gig. de pension. q. 51. Navar. consil. 3. n. 3. in fine, de solut. mutans sententiam, quam consil. 1. amplexus fuerat, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. §. 4. num. 44. & seq. Quatant. in sum. Bullarii, verbo distributiones quotidiana, ad fin. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. titulo de pension. decis. 434. Cevall. communium contra commun. tom. 4. quæst. 897. numero 505. cum seq. Marefcot. var resolut. lib. 2. cap. 18. num. 51. cum seqq. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. numero 106. cum seqq. Bonacina de horis Canon. disput. 2. quæst. 6. punct. 3. num. 11. Castro Palao in opere moral. tom. 2. tract. 7. de horis Canon. disput. 3. punct. 7. num. 11. Ego ipse de jure Ecclesiast. universo, lib. 3. cap. 11. num. 93. circa fin. Rot. decis. 133. apud Farin. part. 2. recentior, & decis. 407. num. 1. part. 1. novissimar. in posthumis Farin. multis, sed his potissimum fundamentis.

Primò, quia pensio est onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiuntur, cap. querelam, ubi Abb. notab. 3. de elect. Roman. consil. 388. Gig. de pension. q. 39. n. 1. & q. 47. n. 2. Pur. decis. 189. n. 2. lib. 2. Decian. resp. 37. n. 1. vol. 2. Ego ipse de officio & potestat. Episcopi, p. 3. alleg. 120. n. 1. Castro Palao dict. tom. 2. tract. 13. disp. 1. punct. 11. §. 6. n. 1. Rota decis. 128. n. 2. p. 1. divers. & d. decis. 407. n. 2. p. 2. novissimar.

Secundò, quia fructus, & distributiones gravantur onere pensionis à principio ante præstitum servitium, & ejus solutio non dependet à residentia Titularis, nec ab ejus acquisitione, ut in puncto resolvit Rota d. decis. 135. p. 2. recentior. ubi num. 2. eleganter sic loquitur: Et præterea omisso hoc fundamento, Domini firmanunt, quod quamvis pensio imponatur super distributionibus Scholæ, vel alterius dignitatis, quæ non adquiruntur à Titulari ante præstitum servitium, tamen intentio Papa est gravare ab initio in favorem pensionarii non solum illas distributiones, quæ acquiruntur Titulari post servitium, sed etiam eas, quæ sunt destinatæ Canonicatui, & Scholæ, quas Titularis residendo, & serviendo acquisivisset, & movebantur primò, quia in litteris reservationum exprimitur valere distributionum, quæ sunt debite Titulari, si inserviat, & non illarum, quæ actu acquiruntur, & propterea necessario dicendum est quod Papa voluit afficere distributiones onere pensionis ante præstitum servitium, & acquisitionem Titularis. Secundo movebantur, quia pensio imponitur in favorem pensionarii, cui sine aliquo servitio est debita, quia Papa intelligit gravare distributiones ab initio, non habito respectu ad servitium, & acquisitionem Titularis. Tertio movebantur, quia si non admitteretur iste intellectus, perceptio pensionis redderetur eventualis, & penderet ex servitio Titularis; eo enim suspenso, vel aliter absente, pensionario non competeret actio pro consecutione sua pensionis, saltem contra Capitulum, & similiter ei non deberetur pensio tempore vacationis Dignitatis, super qua est imposita, & hoc est multum absurdum, & contra verisimilem mentem Papa, & stylum hæcenus servatum, secundum quem pensio omni tempore debet solvi pensionariis absque aliqua subductione rate temporis vacationis, &c.

Eandem ferè rationem præstat brevius Gonzal. d. §. 5. num. 45. cum seqq. ibi: Cujus rei ratio est, quid dicta pensio fuit imposita à Papa super fructibus, & distributionibus, & non debetur pensionario propter servitium Canonici possessoris, sed ex gratia Papa, & ad

illam percipiendam actio realis sibi competit. Gig. de pension. quest. 39. & quest. 43. Crescen. decis. 3. num. 1. de solut. & etiam personalem contra quemcunque succedentem, qui succedendo se obligare censetur. Caputaq. decis. 13. num. 1. & seq. part. 1. Unde persona Canonici, illiusque servitium in hoc casu nullius considerationis esse debet, nec mors, vel absentia illius potest esse damnosa pensionario, &c.

- 6 Ad idem tendit quod tradit Castro Palao d. disp. 3. punct. 7. n. 12. ibi: Ex quo fit ante divisionem fructuum, & cuilibet illorum applicationem, obligatum esse Capitulum ad solutionem pensionis, si in se vellet retinere, aut aliis interessentibus applicare illam partem fructuum qua beneficiato gravato, si assisteret, esset concedenda, quia illa pars interminatè à cumulo fructuum ex voluntate Pontificis est extracta, & ad pensionem gravata ex gratia Pontificis independentè à servitio possessoris; negari enim non potest, hunc modum imponendi pensionem possibilem esse. Quod autem sit convenientior, inde probatur manifestè, quia intentio Pontificis in concedenda pensione est providere certò & infallibiliter pensionario sustentationem, ac si pensionarius non posset obtinere pensionem à Capitulo recipiente fructus & distributiones tempore, quo beneficiatus non existit, vel si existat, non certò & infallibiliter, & annuatim pensionario erit provisum. Quod si respondeas personaliter beneficiatum esse obligatum ad illius solutionem, praterquam quod est dubium, cum fructus nullos recipit, non inferitur secuta pensionarii sustentatio, siquidem beneficiatus sæpè impotens est ad solvendum; & ex alia parte cum non possit pensionarius fructus sequestrare, remanebit insolutus, &c.

- 7 Tertiò hæc eadem sententia corroboratur Pontificia declaratione, ut refert Rota d. decis. 133. sub num. 2. ibi: Quartò, & ultimò movebantur, quia succedente simili causa inter Capitulum Ecclesie Ulysbonensis, & Alphonsum Colonia, petebatur pensio imposita super distributionibus Canonici à Capitulo pro rata temporis vacationis, & absentie Titularis; & Capitulum se defendebat, quod non tenebatur, quia distributiones perciperat ex proprio jure non decrescendi, & Sanctissimus D. N. per sua Brevia declaravit, quod tenebatur ad solutionem, quia pensio erat imposita super distributionibus, & ipsæ distributiones hoc onere reali erant gravatæ, & pro solutione pensionis obligatæ, & hypothecatæ, &c. De eodem exemplo mentionem facit Castro Palao d. disp. 3. punct. 7. n. 11. ibi: Moveor præcipuè, tum quia sic declaravit Clemens VII. de anno 1592. quodam Brevis in favorem D. Alphonsi Colonia, postea Episcopi Cartaginensis: præcepit enim Capitulo Ulysbonensi solvere ei pensionem sexcentorum ducatorum impositam super Canoniatu illius Ecclesie, uti à Capitulo debitam, eo quòd perciperat distributiones Canonici, super quibus erat pensio imposita, &c. refert idem Nicol. Garc. de benefic. part. 1. c. 5. num. 218. ubi num. 217. affirmat Gregorium XIII. de anno 1578. contra Capitulum Elborense litteras in forma Brevis concessisse, quibus jubebatur ut pensionem super Cantoria illius Ecclesie reservatam solveret.

- 8 Quartò, quia secundum hanc opinionem observari & praticari in insigni Capitulo Toletano refert Cevallos commun. contra commun. questione 897. numero 505 cum seqq. ubi numero 511. cum seqq. attestatur ita quoque praticari in Vallisoletana Cancellaria; nam cum quidam executor Capitulum Giennense condemnaret ad solvendas pensiones super Canoniatu impositas, & tempore vacationis decursas, & causa per viam violentiæ ad illam Cancellariam declarata, tandem fuit in ea resolutum executorem hujusmodi sic procedendo nullam vim facere.

Quintò, quia plures ex his, qui contrariam tenuerunt sententiam, veritate melius trutinata, & utriusque fundamentis exactius inspectis, tandem à prima recedentes hanc nostram amplectuntur, ut videre licet apud Navarrum, qui etiam si consil. 1. de solution. oppositum à nostra sententia tenuerit, postea consil. 3. ab eo recedens cum nostra remanet, & Gurtier. in secunda impressione, d. cap. 1. num. 123. subdit se audivisse Romæ praticari contrarium illius, quod suprà tenuerat.

Sextò, quia non obstant ea, quæ pro contraria opinione solent adduci. Nam ad illud quod Capitulum bona fide, & ignorando reservationem pensionis, fructus & distributiones inter præsentis, juxta formam statuti distribuit: respondetur reservationem hujusmodi factam fuisse à multis retrò annis, illamque Capitulo sæpè sæpius innotuisse, unde benè sequitur, allegatam ignorantiam esse affectatam, proindeque scientiæ æquiparari. Jas. in l. si servus plurimum, §. si quis ante, num. 2. ff. de leg. 1. Menoch. de arbitr. casu 36. num. 56. Rota decis. 364. num. 4. apud Farin. part. 2. recentior. & decis. 342. num. 2. & 3. ead. part. 2. Et tantò magis, cum Capitulum ope exceptionis alleget se ignorasse talem reservationem, cum hoc si fundamentum suæ intentionis, quia ad illud pertinebit plenè, probabiliter, verisimiliter, justè, & non affectatè ignorantiam probare, ut sensuit Rota decis. 342. num. 2. part. 2. recentior. ibi: Regula enim quod ignorantia præsumitur, non habet locum, quando ignorantia est fundamentum intentionis agentis, &c.

Nec obstat quod jurisdictio executoris in Bullis pensionis designati, delegata est, & non potest ad eos extendi, qui in commissione non sunt nominati, juxta tradita per Doctores in cap. P. & G. & in cap. cum olim, de officio deleg. Menoch. consil. 340. num. 54. Erasim. à Cochier. de jurisdict. Ordin. in exemptos, part. 2. quest. 11. num. 2. quia respondetur non requiri quod sint nominati in individuo, & expresse, sed sufficere quod comprehendantur in commissione per clausulas generales, tacitè, incidenter, aut virtualiter: videndus Salgado de protectione Regia, part. 4. cap. 8. num. 5. prout in præsentis casu ex verbis Bullæ reservationis pensionis hujusmodi colligitur, ibi: Tam dictum Balthasarem, quam alios in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes, &c. & ibi, vel quibusvis aliis, &c. Unde omni prorsus caret dubio, executorem contra Capitulum tempore vacationis eandem potestatem habere, quam tenet contra Titularem dum vixit, pro rata fructuum, & distributionum, quia ad illud pervenerunt, prout in Cancellaria Vallisoletana resolutum fuisse attestatur Cevallos d. quest. 897. num. 511. cum sequentibus.

Nec denique obstat, quod Thesaurariæ, de qua agitur, duæ sunt accessoriè annexæ Parochiales Ecclesie, quarum fructus longè excedunt quantitatem pensionis debitæ, & sunt separati à massa communi, unde videbatur eos prius esse executiendos, & in subsidium teneri Capitulum pro rata distributionum & fructuum, qui effecti communes inter præsentis sunt distributi: quia respondetur inter fructus, proventus, & distributiones, super quibus pensio est imposita, prælationem non dari, nec specie una gravata est hoc onere in defectum alterius, sed omnes simul, & insolidum æqualiter gravati censentur, & ad electionem pensionarii obligati, ita ut pro terminis pensionis debitæ persolvendis ei liceret quos voluerit capi, & vendi facere, juxta text. in l. 8. ff. de distract. pignor. ibi: Creditoris arbitrio permittitur ex pignoribus sibi obligatis, quibus

quibus velit distractis ad suum commodum pervenire, quem refert Covar. *variar. lib. 3. c. 18. n. 2. vers. sexto*, & magis in terminis Menoch. *tom. 11. consil. 1052. num. 2.* Reservatio enim hujus pensionis super fructibus, redditibus, proventibus, emolumentis, & distributionibus quotidianis, non fuit gradualis, nec illæ reddituum species ita gradatim nominatæ fuerunt, ut nonnisi primis excussis, possit deveniri ad ultimum, ad exemplum decisionis textus in lege à Divo Pio, §. in venditione, ff. de re judic. qui probat bona mobilia debere ante immobilia capi in executione judicari, quia ultra quàm quod secundum magis communem opinionem ordo dicti §. in venditione, non est datus pro forma, sed ad instructionem Judicis, & quod ommissio istius ordinis non reddit nullam executionem; nihilominus tamen quidquid sit, illud certissimum est, quod ubi adest obligatio Cameralis (prout in nostro casu) non est necesse servare ordinem prælationis, ut resolvit Step. Grat. *discept. forens. tom. 1. cap. 7. num. 28. cum seqq. ibi: Præterea stante obligatione Camerali, non erat opus servare hujusmodi ordinem. Ratio, quia omnia bona videntur constituta in pignus prætorium per guaranteeam, ita ut debitor illius occasione habeatur pro condemnato, Bald. in l. factum, C. famil. ercisc. Socin. cons. 24. n. 48. lib. 1. col. ult. vers. quidam etiam voluit, Surd. cons. 39. num. 21. lib. 1. ubi etiam n. 24. respondet, quamvis executio esset nulla, non audiri debitorem allegantem nullitatem, nisi actualiter numeret totum debitum, &c.*

An Clericus in sacris constitutus, pensionis Ecclesiasticæ debitor, ac ad eam solvendam obligatus in forma Camere Apostolicæ, ad beneficium cap. Odoardus, de solut. sit admittendus, an verò in carceribus detinendus donec solvat?

QUÆSTIO XVI.

- 1 Clericus in sacris constitutus ob æs alienum merè civile non potest capi, nec in carcerem mitti, vel in eo detineri, aut excommunicari, si inopia adeò laboret, ut non possit pecuniam debitam solvere.
- 2 Militi privilegium conceditur ne conveniatur ultra quàm facere potest.
- 3 Clericus non potest privilegio renuntiare ne conveniatur ultra quàm facere potest.
- 4 Pensionem debens, quod possit opponere privilegium cap. Odoardus, de solut. qui tenuerint, referuntur.
- 5 Sed contrarium verius.
- 6 Obligans se in forma Camere vult teneri ac si esset debitor Cameralis, & debitor Cameralis potest personaliter capi, etiam non excussis bonis.
- 7 Obligatio Cameralis sic appellatur, quia ortum habet ab ipsa Camera.
- 8 Clericus in sacris obligatus in forma Camere potest capi, carcerari, ac detineri, & illius obligationis vigore renuntiatur privilegio cap. Odoardus, de solut.
- 9 Clerici obligati in forma Camere pro excarceratione obtinenda, ad bonorum cessionem non admittuntur nisi ex Pontificis gratia.
- 10 Renunciatum censetur omni jur. & legum auxilio per Cameralem obligationem.
- 11 Forma Cameralis obligationis continet expressam renunciationem omnium Furium dicentium renunciationem generalem non valere, sed requiri specialem.

Barbosa de Pensionib. Pars II.

CERTA & indubitata est in Jure nostro conclusio, quod cum adversus Clericum ob æs alienum merè civile agitur, Clericus ipse in sacris constitutus debitor capi non potest, nec in carcerem mitti, vel in eo detineri, nec excommunicari, si inopia adeò laborat, ut non possit pecuniam debitam solvere, quia non tenetur in plus, quàm facere potest: text. singularis in cap. Odoardus, de solut. ubi juramenti cautio ab eo exigitur de ære alieno solvendo cum ad pinguiorem fortunam devenierit, per quem text. ita resolvunt Covarr. *variar. lib. 2. cap. 1. num. 9. in principio*, Bæz. *de inope debit. cap. 17. à num. 1.* Gutier. *de juram. confirmat. part. 1. cap. 17. num. 34.* Gironda *in tract. de privilegiorum & exempt. explicat. n. 229.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 88. n. 8.* Narbona *l. 14. gloss. 1. n. 15. tit. 2. lib. 6. Recop. D. Felician. de Vega Archiep. Mexican. ad c. cum sit generale, de foro compet. n. 67. in fine, Farin. in praxi crimin. q. 27. n. 67.* ubi ait quod generaliter Clerici pro civili debito minime possunt carcerari, Barbosa *in l. maritum, num. 2. ff. soluto matr. Parlad. rerum quotid. lib. 2. c. fin. p. 5. §. 7. n. 24.* Suar. *de Paz in pract. p. 3. tom. 2. cap. unio. n. 4.* Segura Davalos *in suo direct. Judicium Eccles. p. 3. cap. 13. ex n. 17.* Amat. Roderic. *de execut. sentent. c. 8. n. 33. l. Regia 23. tit. 6. part. 1. ibi: Porque segun derecho de santa Iglesia, por deuda que deva un Clerigo à otro no le puedan prender, &c.*

Quod quidem videtur satis æquum, & rationi admodum consentaneum: nam si militi privilegium conceditur, ne conveniatur ultra quàm facere potest, l. miles 6. ff. de re judic. majori cum ratione privilegium hoc Clerico concedi debet, quia magis dignus est favore Sacerdos egenus, Religionis & divini verbi minister, quàm miles rapinis, cædibus, & stupris omnia confundens: neque arbitror quemquam adeò impium, qui neget non esse plus honoris deferendum Sacerdoti, quàm militi, vel nobili, ut ratiocinatur Bæz. *d. c. 17. n. 2. & 3. in princ.* Et facit, quia eodem modo, quò miles non potest renuntiare privilegio militari ne deserat militiam, ita etiam Sacerdos, ne deserat Religionis ministerium, ac ne cœlestium contemplationi destinatus in carcerem vel in profani cujuscumque vile ministerium detrudatur, minime poterit privilegio renuntiare ne conveniatur ultra quàm facere possit, quoniam id conceditur sacerdotali dignitati, cujus conservatio spectat ad publicam utilitatem, ut per Bæz. *d. cap. 17. n. 3.* Aloyf. Ricc. *p. 1. dec. 160. n. 21.* Gomez de Leon. *in sua centur. cap. 14.* Gironda *d. loco, n. 203. in princip.* Marta *de jurisdict. p. 4. casu 42. n. 21.* D. Barbosa *in l. alia, §. eleganter, n. 19. & 20. ff. solut. matrim.* Joan. Mar. Novar. *in praxi electionis fori, sect. 4. q. 7. n. 13.* D. Felic. de Vega *ubi supra, n. 68.* Privilegium itaque militi armatæ militiæ concessum extendi quoque ad militem cœlestis militiæ majorem & digniorem, nemo est qui ambigat, Marches. *de commission. part. 3. pag. 316. n. 57.* & plures per me citati de locis communibus argument. juris, loco...

Ex quibus non defuerunt qui assererent, debentem pensionem posse opponere privilegium d. cap. Odoardus, etiamsi cum juramento, & in forma Camere se obligaverit, cum ex ipsius beneficii Ecclesiastici redditibus ea solvi possit, & nulla subsit ratio, quæ suadeat illud privilegium Clericis ob statum Ecclesiasticum concessum, ex vi juramenti, aut obligationis Cameralis omninò tolli, quia videtur Clericis concessum tanquam jus publicum, l. 1. §. hujus studij, ff. de Justit. & jure. Tum etiam, ne cogantur mendicare in opprobrium ordinis clericalis

calis; & ideo nulla, quantumvis stricta obligatio, etiam juramento firmata, huic juri publico derogare poterit. Quare hanc partem sustinent Covar. lib. 2. var. cap. 1. num. 3. vers. quoties, Baëz. d. cap. 17. num. 6. D. Barbosa in d. l. alia, §. eleganter, num. 23. ff. soluto matr. Addit tamen Covar. citato loco, quod illud fortasse obtinebit is, qui ad pensionem agit, ut non obstante inopia ejus, qui pensioni consensit, beneficio privetur, ex eo quod non solverit pensionem ex redditibus quos percepit, cum huic pœnæ se ipsum tempore consensus submiserit.

5 Verum quoad debitorem pensionis certum est beneficium d. cap. Odoardus, denegari clerico, qui reservationi pensionis, quatenus valida sit, consenserit; cum enim pensioni, saltem cum juramento & obligatione Camerali consenserit, & possideat beneficium, non est æquum, ut illa exceptione se tueatur, ita ut potius debeat dimittere beneficium, quam pensionem denegare, cum etiam in reservatione pensionis tales beneficiati illam promittant solvere sub pœna excommunicationis, & privationis beneficii. Quare sic resolvunt Ludovic. Gomez in compendio signat. col. fin. numer. 80. vers. est tamen unum, Marchesan. de commission. part. 3. cap. 1. §. 1. num. 64. pag. 317. Stephan. Gratian. discept. fore s. cap. 221. num. 50 cum seqq. Farin. in praxi crimin. quest. 27. num. 70. Carol. de Grassis de effectib. cleric. effect. 7. n. 48. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Ecclesiastici, post resol. 255. in notab. n. 1. & ita tenet Curia Romanæ stylus, & observat cæterarum Curiarum Ecclesiasticarum practica.

6 Quo verò ad clericos in Sacris, obligatos in forma Camerae, certissimum est, eos posse capi, carcerari, ac detineri, & illius obligationis vigore renuntiare cap. Odoardus, quia obligans se in forma Camerae, vult teneri ac si esset debitor Camerae, & debitor Cameralis potest personaliter capi, etiam non excussis bonis, Zach. de obligat. Cameral. q. 1. num. 9. & 10. nam obligatio Cameralis sic appellatur, quia ortum habuit ab ipsa Camera. Vestr. in pract. lib. 2. cap. 4. n. 2. Zach. ubi supra, q. 2. n. 1. Quare ita tenet communis ferè omnium, qui hac de re melius senserunt, & præcipue B. llet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de clerico debitore §. 2. n. 8. Ferentil. in annot. ad dec. 9. Burat. n. 9. lib. B. Aloys. Ricc. in praxi cap. Odoardus, de solut. dec. 291. per tot. ubi latè probat in obligatione Camerali non habere locum beneficium d. c. Odoardus, Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. Neapol. cap. 3. n. 19. in fine, ubi ait praxim se habere, ut possit carcerari clericus obligatus in forma Camerae, licet num. 13. teneat illum gaudere beneficio d. cap. Odoardus, Farin. in praxi crimin. quest. 27. num. 70 ibi: Ubi tamen cum juramento adest Cameralis obligatio, nullo pacto recedas ab opinione Gomezij, quia cum ultra amplissimas clausulas, quæ in tali obligatione apponuntur, adsit particulariter clausula ipsa, in qua obligans adstringit se ut possit capi, carcerari, & detineri (quod pactum inter debitorem & creditorem, quod de Jure valeat, & quando, latè in proposito tradit Massa de Camerali obligat. in 3. q. n. 6. & 7.) idcirco clericos in forma Camerae obligatos posse & capi & carcerari, verissimum est, & quotidie in practica servatur, &c. Sylvest. Zach. de obligat. Camer. quest. 15. n. 7. ibi, de istis autem quidquid sit, obligatio nostra exequitur contra bona & contra personam, Surd. cons. 298. n. 4. lib. 2. ubi quod contra obligatum in forma Camerae potest incipi à captura, & idem dicit in obligato in forma guarantee. Galg ad statuta Urbis, c. 82. n. 50. vers. limita secundo, Tiber. in praxi, lib. 1. cap. 41. n. 3. & n. 4. ubi dicit hoc privilegium obligationis Cameralis procedere etiam con-

tra Episcopos, Prælatos, viros illustres, ac mulieres honestas, licet ex modestia excipiamur, Rot. in Mediolan. affectus, 29. Martii 1696. coram bona mem. Orano, quæ est dec. 118. adeo ut etiam clerici adstricti vinculo hujus obligationis possint carcerari, &c. optimè Joan. Franc. Leo. in thesauro fori Eccles. part. 1. cap. 11. n. 14. ibi: Caveant tamen Clerici de se obligando in Romana Curia in forma Camera Apostolica, quia contra obligationem Cameralem due tantum exceptiones incontinenti probanda opponi possunt, nempe falsitatis, & solutionis, aut de non petendo, vel quietationis, quæ equipollent solutioni, ut per Bart. in l. 1. §. & parvi refert ff. quod vi aut clam, Cassad. dec. 10. n. 6. de re script. & dec. unic. n. 2. de mut. petit. & Gall. l. ad 4. p. in claus. de obligat. Camer. q. 1. n. 2. & illius obligationis vigori renuntiat cap. Odoardus, omnibusque legibus & legum auxiliis quibus uti, aut se juvare possent, legibus enim in sui favorem introductis quilibet renuntiare potest, l. si quis in conscribendo, C. de pactis, & gl. 1. in cap. si diligenti, verbo super hac, de foro compet. ita quod clerici & laici tunc pari modo condemnantur, excommunicantur, carcerantur, & in carceribus detinentur, ut nec pro exarceratione obtinenda ad bonorum cessionem admittantur, nisi ex Pontificis gratia, quæ per Signaturam gratia expeditur cum claus. Constituto summarie de paupertate, prout de Jure, &c.

Pro hac parte facit, quod per obligationem Cameralem censetur renuntiatum omni Jur. & legum auxilio, Pot. dec. 465. sub. n. 3. lib. 3. Zach. de obligat. Cam. q. 1. n. 5. ubi n. 26. quod forma Camerae obligationis continet renuntiationem expressam omnium jurium dicentium renuntiationem generalem non valere, sed requiri specialem, Rota post tract. Zachia dec. 23. n. 8. & dec. 42. n. 2. & dec. 143. n. 4. Unde fit ut censetur quoque renuntiatum privilegio dicti cap. Odoardus, prout summo cum judicio præcitati Doctores asserunt, affirmantes ita observare praxim Romanæ Curia, de qua oculus testis ipse sum in pluribus annis, quibus eam, licet minus feliciter, sequutus fui.

An contra clericum obligatum in forma Camerae ad pensionem, seu quodvis aliud debitum solvendum, præscribatur via executiva in Hispania per decennii lapsum, juxta legem Regiam 6. tit. 15. libro 4. novæ Recopil.

QUÆSTIO XVII.

- 1 Lex Regia 6. tit. 15. lib. 4. Recop. & Doctores de ejus intellectu agentes referuntur.
- 2 In executivis attenditur statutum loci, ubi petitur executio.
- 3 Judicii locum semper inspicimus in his, quæ spectant ad ordinem judicii: at contractus celebrati locum attendimus in his, quæ pertinent ad substantiam contractus.
- 4 Omne officium Judicis nobile in civilibus præscribitur per triginta annos.
- 5 Præscriptio est odiosa.
- 6 Odiosa quæ sunt restringi debent quantum possibile sit.
- 7 Præscriptio decennalis via executiva procedit in odium negligentia in non petendo debitum.
- 8 Obligatus in forma Camerae potest ubique locorum conveniri.
- 9 Præscriptio debiti procedit in loco destinata solutionis illius quia ibi est contracta negligentia seu mora.
- 10 L. 1. ff. de usuris, declaratur.

- 11 Statutum quod viget in loco petitionis & iudicii ; attendi debet in his quæ post contractum veniunt , & ex mora debitoris.
- 12 Præscriptio non currit contra non valentem agere , nec contra probabiliter ignorantem.
- 13 Absentia est impedimentum legitimum , ut præscriptio minimè currere possit.
- 14 Præscriptioni partes renunciare possunt.
- 15 Renuntiatio cuiusvisque privilegii facta cum iuramento tantum valet quantum si fuisset specialiter renuntiatum cuicunque privilegio.
- 16 Actio & jus exequendi perpetuatur quando in obligatione adest iuramentum.
- 17 Iuramentum si est iuratum , licet tempus decennii sit transactum , mittitur executioni.
- 18 Jus omne oriens ex instrumento , resolvitur cum resolutione instrumenti.
- 19 Præscriptio Juris executivi interruptitur per solam petitionem executionis , seu debiti.
- 20 Petitio executionis sententiæ , seu mandati operatur , ut nunquam currat præscriptio.
- 21 Obligatio Cameralis operatur judicialem debiti confessionem in ipso instrumento.
- 22 Solutio tanquam quid facti non præsumitur , sed per allegantem probari debet.
- 23 Conjectura ex taciturnitate longi temporis in non petendo credito non sufficit ad præsumendam solutionem.
- 24 Identitas personæ , præsumitur ex sola identitate nominis.

I E G E Regia 6. tit. 15. lib. 4. novæ Recopil. ita cavetur: El derecho de executar por obligacion personal se prescribe por diez años , y la accion personal , y la executoria dada sobre ella se prescribe por veinte años , y non menos. Pero donde en la obligacion ay hipoteca , o donde la obligacion es mixta , personal y real , la deuda se prescribe por treinta años , y non menos. Id est , Jus executivum ex actione personali decem annis præscribatur , ipsa verò actio personalis , & executoria , quæ ab eo emanavit , viginti annis , & non minus præscribatur. Verum ubi in obligatione adest hypoteca , vel ipsa obligatio mixta est , personalis scilicet , & realis , debitum præscribatur triginta annis tantum. De cujus legis intellectu latè Azeved. ibi , item Anton. Gomez Castell. & Palatius Rubeus l. 63. Tauri , Roder. Xuar. ad l. post rem judicatam §. sexto principaliter , pag. 637. Aviles ad c. 10. Prætor. verbo execution , n. 69. cum seqq. Xuar. de Paz in præct. part. 4. tom. 1. c. 3. num. 11. cum seqq. Gutier. præct. lib. 1. q. 90. Covarr. in reg. possessor , part. 2. §. 11. num. 2. Avendan. de exequend. mand. p. 2. cap. 30. n. 11. Parlad. rerum quotid. lib. 1. cap. 1. §. 11. cum seqq.

- 2 Unde videbatur affirmandum , clericum , licet se obligasset Romæ , teneri in executione faciendâ Matrili ordinem judicarium servare , ad quem pertinet via executiva , ita ut si instrumentum quod in una provincia habet paratam executionem , eam non habeat in alia provincia , ubi ejus petitur executio , quod ibi non habebit promptam executionem , quia in executivis attenditur statutum loci ubi petitur executio , Roder. Xuar. ad l. post rem judicatam , in declar. l. Regni , §. circa judicem , num. 22. Borgnin , Cavalcan. decis. 10. num. 31. part. 3. Cancer. variar. part. 2. cap. 3. de instrum. guarentig. sub num. 20. vers. quoniam. Est enim in hac materia vulgarissimum , quod in his quæ spectant & pertinent ad ordinem iudicii , semper inspicimus locum iudicii , & non contractus , vel instrumenti confecti : at in his quæ spectant & pertinent ad substantiam contractus ,

vel obligationis , semper attendimus locum contractus celebrati. Roder. Xuar. d. §. circa judicem , n. 14. Anton. Gomez l. 64. Tauri , num. 8. Parlad. d. lib. 2. c. fin. part. 1. §. 11. num. 12. Cancer. d. part. 2. c. 3. num. 19. post princ. Quapropter et si Romæ nullo tempore præscribatur via executiva , præcipuè in Tribunali Auditoris Camerae , cum statutum hac de re viget in Capitolio , minimè ad illud Tribunal , vel ad sacram Rotam extenditur , ut resolvunt Scacc. de judic. lib. 2. cap. 2. num. 650. & 651. Scraphin. decis. 208. n. 4. Gregor. XV. decis. 331. num. 7. attamen cum executio talis instrumenti petatur Matrili , ubi servatur lex Regia , de quò suprà in principio hujus quæst. videbatur secundum illius decisionem præcludi via executiva , cum illa in hac materia ad ordinem pertineat judicarium : ordo autem judicarius sit inspicendus secundum statutum loci ubi fit executio , ex dictis.

Sed his non obstantibus , contrarium fuit resolutum , & pro veriori terminorum cognitione præsupponendum est jus exequendi ex personali obligatione , quod d. l. 6. decidit posse per decennium præscribi , de Jure communi non minori spatio triginta annorum præscribi posse ; quia executio fit per officium Judicis , & omne officium Judicis nobile in civilibus præscribitur per triginta annos , sicut ipsa actio personalis. Ita gloss. unica & singularis , verb. prosecuti , in l. sicut in rem. C. de præscript. 30. Balb. in tract. de præscript. 4. part. 4. partis princ. quæst. 31. Anton. Gomez d. l. 63. Tauri n. 2. in princ. & ibi Castill. lit. T. fol. 132. Deinde præsupponendum est , causas omnes , in quibus præscriptio procedit , restringendas esse ; nam cum illa sit odiosa , Balb. de præscript. c. 2. num. 9. cum seqq. Craver. conf. 201. num. 37. lib. 2. Valenzuel. tom. 1. conf. 33. num. 215. & quæ odiosa sunt , restringi debeant quantum possibile sit , cap. tua , cap. ex parte , de decim. cap. odia , de regul. juris in 6. cum citatis à me Axiom. 166. num. 1. bene sequitur quod præscriptio semper est restringenda , & contra eam in dubio judicandum , Cephal. conf. 40. num. 52. lib. 1. Valenzuela d. conf. 33. num. 227.

His præsuppositis dicendum d. l. 6. & præscriptionem ab ea intentam non habere locum in præsentī casu , ex multis , sed his potissimum fundamentis.

Primo , quia præscriptio hujusmodi procedit in odium negligentiae in non petendo , ut bene advertit Castill. d. l. 63. Tauri , fol. 132. in fine , & Avend. de exequendis mand. part. 2. cap. 27. num. 11. vers. secunda ratio : negligentia autem , seu mora in non petendo non contrahitur , nisi in loco , in quo destinata fuit debiti solutio , quæ quidem cum sit destinata Romæ , & ibi minimè urgeat talis lex , sequitur quod præscriptio non potuit currere contra petentem Romæ : & licet modo petatur Matrili , hoc minimè fit , ut ibi solvatur , sed ut eo in loco compellatur debitor ad solvendum , quia obligatus in forma Camerae , potest ubique locorum conveniri , Surd. conf. 280. num. 12. in fine , vol. 2. Carol. de Grassis de except. except. 18. num. 6. Rota Romana apud Zachiam de obligat. Camer. decis. 78. num. 6. Quare bene procedit doctrina Bart. in l. cunctos populos , num. 18. C. de summa Trinit. dum tenet præscriptionem procedere in loco destinatae solutionis , quia ibi est contracta negligentia , seu mora ; & deinde num. 19. resolvit sequentem casum nostro non dissimilem : Hic (scilicet Perusii) est statutum quod jura petendi debitum præscribantur decem annis : modò quidam Florentinus mutuavit centum in Curia Romana sub pacto de reddendo in civitate Perusii : certè si tacuit per decem annos , erit ibi locus statuto , quia est contracta in illonegligentia , &c. Est ergo causa inducendi præscriptionem

nem hujusmodi, negligentia, & mora nolentis, vel differentis petere debitum suum, quæ quidem negligentia regulanda & æstimanda est juxta statutum loci, in quo fuit ipsius debiti destinata solutio, quia ibi fuit contracta, colligi videtur ex decidendi ratione, quam præstat ad l. 1. ff. de usur. D. Barbola in l. heres absens, §. proinde, in princ. n. 66. ff. de judic. i. o. i., non obstat d. l. 1. in princ. juncta gloss. verbo Contractum, in fin. de usuris, quia respondetur loqui in usuris, quæ debentur propter moram, & negligentiam debitoris non solventis suo loco & tempore, & ideo tunc attenditur locus, in quo facienda est solutio, quasi in eo prædicta mora videatur contracta &c.

Quam Bartoli doctrinam sequitur, & explicat Rota impressa per Zachiam post tract. de obligat. Camer. dec. 78. n. 2. his verbis. Non obstat quod in his quæ post contractum veniunt, & ex mora debitoris, attendi debeat statutum quod viget in loco petitionis, & judicii, ut post Bart. in l. cunctos populos, C. de summa Trinit. & Fide Cathol. notat Jas. n. 29. vers. secundo limita, & alii hic allegati per informantes pro D. Lisa, quod alias etiam fuit tantum in una Januensi de Nigronibus coram bone mem. Card. Lancelot. quia fuit responsum quod quamvis supradicta doctrina Bart. sit communiter recepta, non tamen videtur posse huic casui applicari, cum procedat, ut ipse Bart. ibi, sub num. 18. declarat, quando scilicet solutio non est destinata in pluribus locis alternativè, ita quod electio sit ipsius creditoris, quod hic non applicatur, cum minimè dici possit, quod restitutio dotis non sit destinata in certo loco ex dispositione legis, & ex tacito consensu partium, videlicet in loco domicilii quondam viri, d. l. exigere dotem, ff. de p. d. i. ubi Bald. in fine & alii DD. hoc notant communiter: idem Bald. conf. 47. lib. 1. Rolan. de lucro dotis, q. 15. n. 3. & 4. & q. 19. n. 4. & 5. Joan. Camp. de dote q. 20. n. 2. in fine, & n. 3. Nec facit quod in instrumento dotis adsit obligatio Cameralis, quia licet illius vigore possit quis ubique conveniri, non tamen hujusmodi obligatio operatur ut solutio certo in loco destinata, tacite, vel expresse ubique locorum sui facienda, ut quotidie nos experientia docet. Et quod ubi certus est locus destinata solutionis, lex & consuetudo vigens eo in loco, & non in loco judicii, attendi debeat, tenet Bart. in d. l. cunctos populos, n. 18. & Salicet. n. 5. Phanuc. de Phanuciis tr. de dote, gl. 9. n. 10. qui alios allegat, & post Caccia. in d. l. exigere dotem, n. 125. v. ex prædictis idem concludit, Piot. conf. 18. n. 13. & 14. Ex quibus & aliis hic latius deductis per Informantes, constat hanc esse solidissimam conclusionem, &c.

Secundò, quia etiam si essemus in puris terminis dispositionis d. l. 6. ac proinde ejus dispositioni stare deberemus, adhuc locum habere non posset in nostro casu; nam creditor ignorabat ubi esset debitor, cum abfuisset per longum tempus à Curia Romana ubi contraxit, & solvere se obligavit, & sic patiebatur justum impedimentum non petendi debitum, proindeque non poterat sibi currere tempus hujusmodi decennij; præscriptio enim non currit contra non valentem agere, & sic contra impeditum, ut per text. in l. 1. §. fin. Cod. de annali except. resolvunt Gregor. Lop. l. 10. gloss. 3. tit. 26. part. 4. Negulant. de pignorib. 6. p. princ. membr. 2. num. 3. Joseph. Ludov. Lucensi decif. 31. num. 19. Valenzuela d. conf. 33. n. 232. Et in nostris terminis præscriptionis decennalis juris exequendi, Palat. Rub. in d. l. 63. Tauri, numer. 14. & ibi Castill. lit. Y. vers. item quia ut sup. dixi, fol. 132. verso. Aviles ad c. 10. Prætor. verbo execucion, n. 69. vers. quoque fallit, Perez ad l. 3. prope fin. vers. esset alia declaratio, ibi: Ergo antequam habuisset facultatem agendi, non currit præscriptio, &c. tit. 13. lib. 3. Ordin.

Azeved. d. l. 6. num. 25. ibi, nam non valenti agere non currit præscriptio, &c. Rot. dec. 315. n. 8. p. 2. in novissim. alias in posthumis Farin. & dec. 621. num. 3. apud eundem Farinac. p. 1. recent. Et contra probabiliter ignorantem, præscriptionem non currere resolvunt Azeved. d. l. 6. n. 21. Steph. Grat. discept. c. 403. a numer. 35. Valenz. d. conf. 33. n. 241. ubi n. 237. subdit absentiam esse impedimentum legitimum ut præscriptio minimè currere possit, Rota apud Zachiam decif. 69. num. 6. & in posthumis Farin. decif. 138. n. 4. part. 1. ubi quod in dubio ignorantia præsumitur, & fortius in absente.

Tertiò, quia præscriptioni inductæ per d. l. 6. & cuicumque alteri, possunt partes renunciare, ut probant Gutier. in l. nemo potest, n. 46. cum seqq. ff. de legat. 1. Castill. d. l. 63. Tauri fol. 132. verso. in fine, Palat. Rub. n. 18. Azeved. d. l. 6. n. 52. Parlador. d. lib. 1. c. 1. §. 13. n. 3. ubi de renunciatione præscriptionis juris hujusmodi agendi. Cum ergo in obligatione Camerali sit renunciatum omni Juri, & legum auxilio, per ea quæ diximus supra quæst. precedenti. num. ult. bene sequitur juri hujusmodi fuisse quoque renunciatum, licet in eo renunciando specialis requireretur renuntiatio; nam quando in instrumento reperitur renunciatum cum juramento (prout in casu nostro) omni privilegio sibi competenti, vel omni legum auxilio, tantum valebit ista renuntiatio, quantum si fuisset specialiter renunciatum cuicumque privilegio, & legum, seu statutorum speciali auxilio, ut post Aretin. & Capic. ac alios resolvit Steph. Grat. discept. forens. c. 531. n. 98. & censuit Rota decif. 665. n. 9. apud Farin. p. 1. recent.

Quartò, quia cum adsit juramentum in obligatione hujusmodi, per illud perpetuatur actio, & jus exequendi; nam hoc casu locum non habet præscriptio inducta à d. l. 6. Ita in nostris terminis resolvit Castill. d. l. 62. Tauri, fol. 163. ibi Adde alium casum satis mirabilem, in quo non currit ista præscriptio decem vel viginti annorum, quia ad minus debet servari in Curia Ecclesiastica, quia jure nostro non potest in contractibus apponi juramentum: pone ergo, quod juramentum est appositum per debitorem per se obligantem in ipsa obligatione, tunc nunquam potest talis debitor opponere præscriptionem, &c. nam juramentum perpetuat actionem, &c. Aviles ubi supra, n. 69. vers. dic tamen, ibi: Si instrumentum est juratum, licet tempus decennij sit transactum mittitur executioni, &c. Avend. d. p. 2. c. 10. n. 4. vers. item d. l. 3. ibi: Non habet locum si in contractu contra quem præscriptio decennalis præten- ditur, esset interpositum juramentum in casibus ubi potest &c. Mancin. d. juram. p. 4. effectu 85. n. 3. Novissimè Joseph. Vela juris controversi in Hispanensi Senatu dissert. 10. n. 4. Galgancet. ad Statuta verbis, c. 148. de præscript. n. 50. vers. intelligatur, pag. 714. ubi idem resolvit, advertitque in hoc Regno Castellæ, & in Lusitania prohiberi apponi juramentum in contractibus à Scribis, Azeved. in d. l. 6. n. 25. cum seqq. ubi quod Juramentum perpetuat obligationem, & plures id in expressis terminis executivis notantes refert, licet propter dictam prohibitionem apponendi Juramentum in scripturis apud Castellanos, & Lusitanos hoc ad nihilum deservire asserat. Quicquid existimet Gutier. de jur. confirm. p. 3. c. 1. n. 8. cum seq. Quia ultra quam quod ejus resolutio in Jure non subsistit, illa procedere non poterat ob nullitatem instrumenti, propter juramentum in eo appositum, quia sicut instrumentum non probat contractum, ita nec juramentum, cum resolutione instrumenti resolvatur omne jus oriens ex instrumento: optimè Surd. conf. 301. n. 12. & 13. lib. 3.

- 19 Quinto, quia creditor petiit debitum coram Auditore Cameræ Apostol. & vigore suæ obligationis Cameralis obtinuit relaxari mandatum executivum contra personam & bona debitoris; unde sic per solam petitionem executoris interruptitur præscriptio hæc juris executivi, ut resolvunt Azeved. d. l. 6. numero 39 Palat. Rub. d. l. 63. Tauri, num. 21. ibi: Item interruptitur per petitionem debiti, &c. Castill. ibidem, num. 4. novissime Vela Hispanensis dissertat. lib. 1. differt. 26. à fortiori per missionem executoris per Judicem factam contra debitorem, juxta doctrinam Palatii Rubei ubi supra, num. 21. vers. item per missionem, Castill. ibi, vers. tertio interruptitur; nam petitio executionis sententiæ, seu mandati operatur, ut nunquam currat præscriptio, Caputaq. decis. 362. n. 3. & 4. part. 2. Achil. decis. 5. num. 2. de præscript. post Balb. in rub. eod. tit. col. ult. vers. dubitatio, & loquendo de quadam præscriptione decennali inducta ab statuto Bononiensi, tenet Rota decis. 326 num. 5. part. 1. recent. quod non procedit illud statutum stante sententia, seu mandato, vel decreto relaxato, quia tunc non præscribitur debitum nisi spatio triginta annorum.
- 21 Sexto, quia obligatio Cameralis operatur judicialem debiti confessionem in ipso instrumento, Gallef. de obligat. Camer. quæst. 2. num. 11. Vestr. in practic. lib. 7. cap. 3. sub num. 17. & per talem confessionem interruptitur præscriptio, l. cum notissimi 7. §. immo & illud, vers. sed & si quis debitorum, C. de præscriptione 30. Nat. conf. 402. n. 64. Matth. Coler. ad illud, num. 18. & 19. de præscript.
- 22 Non obstat quod ex adverso allegabatur, scilicet ex transcurso tanti temporis præsumi debiti solutionem, cum non esset verisimile creditorem alias familiaris rei diligentissimum patremfamilias, tanto tempore tacuisse: quia responderetur solutionem tantquam quæ facti non præsumi, sed per allegantem probari debere, l. quingenta, ff. de probat. Nat. conf. 569 num. 1. & seqq. Surd. decis. 105. num. 9. Duran. decis. 387 num. 2. & decis. 409. num. 2. part. 2. Rota decis. 294. num. ... part. 2. novissim. alias in posthum. Farin. rum etiam, quia conjectura ex taciturnitate longi temporis in non petendo credito non sufficeret ad præsumendam solutionem, ut censuit Rota apud Zachiam post suum tract. de obligat. Camerali, decis. 6. num. 2. cum seqq. ibi: Rursus non obstat secunda difficultas de taciturnitate sexdecim annorum, quia tanto tempore non videbatur verisimile, Petrum Vincentium distulisse petere suum depositum, notabilis præsertim quantitatis ducatorum mille auri in auro. Sed respondebatur primò istam conjecturam petitam ex taciturnitate

longi temporis in non petendo credito, non sufficere ad præsumendam solutionem, Rota in una Romana extinctionis census, sub die 17. Maii, & consequenter eam propositionem excludere probationem resultantem ex publico instrumento, cum tunc debeant plures concurrere, &c.

Nec etiam obstat, quod debitor negat se esse contentum in obligatione, quia ex sola identitate nominis præsumitur identitas personæ, Mascard. de probat. lib. 3. concl. 1174. num. 24. cum seqq. Fulv. Pacian. eod. tract. lib. 3. cap. 48. n. 82. & 83. & lib. 2. cap. 15. num. 49. Farin. fragm. crimin. part. 2. lit. I. num. 10. cum seqq. eo maxime, quia non solum idem est nomen proprium, sed concordat etiam cognomen, & patria: Idem Mascard. lib. 1. concl. 875. n. 1. & lib. 1. concl. 1174. num. 25. Pacian. d. l. 1. c. 48. n. 88. in fine, Farin. d. lit. I. n. 16. & sic adsunt duo signa indicativa hujus identitatis, ex Bart. in l. demonstratio falsa, in 7. q. n. 14. ff. de condit. & demonstr. Mascard. d. conclus. 875. n. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 51. n. 36. cum seqq. quo calu bene probatur identitas, Gagan. de condit. p. 2. c. 1. q. ult. ex n. 9. Mieres de major. part. 2. q. 7. n. 9. in 2. edit. Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 11. n. 121. & 122. Cyriac. tom. 2. controvers. 281. n. 25. 26. & 53. Noguierol. alleg. juris tom. 1. allegat. 15. n. 205. & non constat, nec allegatur quod in ea patria sit alius ejusdem nominis & cognominis, in quo tantum casu identitatem personarum probari debere affirmant Nat. Tusch. Pacian. & alii, quos refert, & sequitur Farin. d. lit. I. n. 13. & ita eadem est persona, & non præsumitur pluralitas. Bart. in l. si quis servum, §. si inter duos, in fine. ff. de legat. 2. & in l. si in rem, per text. ibi, ff. de rei vindicat. Decian. in l. hac consultissima, n. 8. ff. qui testam. facere possunt, Anton. de Butrio in cap. 2. num. 8. de livelli oblat. Decian. in c. in presentia, num. 40. de probat. Pacian. lib. 1. c. 48. n. 82. & 83. & lib. 2. c. 15. num. 49.

Hæc omnia pro responsione ad ea, quæ pro contraria parte allegabantur, fuerunt acerrimè disputata, ipso Antonio Diaz de Fonseca nimis acriter informante, & factum negante, cujus ut exactiorem notitiam Judices haberent, scripturasque ipsas originaliter à Romana Curia adductas recognoscere, fuit resolutum, ut in primis, & ante omnia, me ac ipso met Antonio præsentem, coram aliquibus viris Curialium expeditionum peritis, & in hoc oppido commorantibus, examen fieret in præsentia D. Francisci Pereira Pinto, Regii Consilarii, & electi Episcopi Portugalensis, quo peracto examine & iplis Curialibus auditis, devotum est ad finalem hujus negotii resolutionem, de qua expeditum fuit aliud Regium diploma tenoris sequentis, videlicet:

EU el Rey faço saber aos que este Alvarà virem, que avendoseme presentado algunas petiçoens por parte de Balthasar Diaz de Fonseca, tocantes à causa que entre elle, è Doutor Agostinho Barbosa corre, sobre a Thesouraria mayor da Collegiada de Guimaraens, em que pellas razones que nella refiria pedia entre outras causas mandasse eu sobrestar na execuçaon de hum Alvarà, que em quatorze de Novembro de anno passado de mil e seiscientos e treinta e nove mandei passar ao mesmo Agostinho Barbosa, e por elle se nam fizesse obra, por ser nullo, è que havendose feito, se repusess no primeiro estado, e se tomasse, ò assento que se avia de tomar no desembargo do Paço entre o ditto Agostinho Barbosa, com o Chantre de Guimaraens; è tamben se senten assen os embargos con que tinha vindo ao sequestro, que eu avia mandado por nos frutos da ditra Thesouraria, è se lhe dessemos alimentos è congrua que lhe estavaon juzgados por sentença da Relaçao do Porto; è juntmente se lhe guardasse à tuitiva que se lhe avia concedido; è que o Cabido da ditra Collegiada de Guimar aens fosse notificado naon desse posse da Thesouraria mayor della à passoa em que se dizia que o ditto Agostinho Barbosa à tinha renunciado. E presentandoseme tamben por parte do mesmo Doutor Agostinho Barbosa

bosa outras peticoens em que pedia , se lhe guardasse o Alvarà referido , que se lhe tinha passado , è as sentenças (em virtude das quaens esta de posse) que tinha à avido no Juizo Ecclesiastico , onde se devia de remetter toda esta causa por ser competente ; è que para melhor constar de sua justiça mandasse eu , que se presentassem as Bullas originaens da provisaon , pensaon , è regresso , è supplica original de sua Santidade , em cuja virtude se expediraon procuras , è consentimentos que se presentaram , mandey ver todas as dittas peticoens , è os mais papeis que con ellas se juntaraon presentados por huan , è outra parte , com a ditto supplica original , è Bullas de sua Santidade de pensaon , provisaon , è regresso , que pella mesma supplica se expediraon , è as diligencias que sobre ellas se fizeraon com os Curiaens de Roma que assistem nesta Corte , sendo presentes , è ouvidos o mesmo Agostinho Barbosa por si , è Balthasar Diaz de Fonseca por seu bastande procurador Antonio Diaz de Fonseca. E visto todo , fui servido sesolver , que naon avia que alterar na resoluçao que tinha tomado pello Alvarà referido , que mandey passar nesta Corte em quatorze de Novembro de anno passado de mil à seiscentos è treinta è nove ao ditto Agostinho Barbosa , è que as partes podessem requerer no Juizo Ecclesiastico , como lhes parecesse. E havendoseme despoens representado por parte do ditto Doutor Agostinho Barbosa , que estando parar assinar as certas em que se continha à ditto resoluçao que fica referida , è fui servido tomar na ditto causa , fizera Balthasar Diaz de Fonseca peticoen para eu lhe mandar dar da copia tal resoluçao , è dandose lhe se avia sobrestado no assinar , è despois de à aver , dera sua reposta , alegando as razoes que eram por sua parte , è sem embargo de todo fora eu servido ordinar , que à ditto resoluçao fu comprisse , è se lhe entreguasse os despachos ; pedindome , que por quanto as cartas que eu avia mandado escrever sobre a ditto resoluçao , eraon de Agosto passado , è podia fazer duvida serem tam antigas , mandasse declarar por outra carta ser esta a causa , porque nam se avia embiado em Agosto as que levavaon à datta da quelle mez. E em consideraçao do referido , è aver passado assy , o que Agostinho Barbosa representou , fuy servido mandario declarar , è escrever à Princesa Margarida minha muito amada è prezada senhora prima , para assi o ter entendido , è nam fazer du vida à antiguedade das cartas de Agosto ; è o mesmo mandey tambem escrever ao Governador de Relaçao è casa do Porto. E porque destas minhas resoluçoens se passaraon as dittas cartas , huans en treinta è huum de Agosto , è outras em quinze deste presente mez de Novembro , è agora se me representou por parte do mesmo Doutor Agostinho Barbosa , que avendo eu sido servido de tomaras dittas resoluçoens na causa referida , nam podia con as dittas cartas fazet todas as diligencias que lhe eram necessarias , pedindome lhe fizesse merce , de ordenar se lhe dessem por Alvarà as dittas resoluçoens insertas nas dittas cartas com as clausulas necessarias para sua validade ; ouve por bem de lhe mandar passar este Alvarà que mando à todos meus Tribunaens , Ministros , Justiçaes , Officiaens , e pessoas quaesquer à que tocar , ò cumpram , e façao muy inteiramente cumprir à guardar as dittas resoluçoens à quy insertas , que na forma referida fuy servido tomar. Isto ditto Alvarà mando que valha , posto que naon passe pella Chancelaria , è que tenha força è valhor de carta passada em meu nome , posto que seu effeito aia de durar mais de huum anno , todo sem embargo do que em contrario dispoem à Ordenaçao do secundo livro , treinta titolo è nove è quarenta. E ne pagou meja annata , por ser materia de justiça , e assi se nam dever. Diogo Teyxeira o fez Madrid aos dezoito dias do mes de Novembro de mil seiscentos è quarenta annos. Diego Soares o fez escrever,

R E Y.

Per hæc expeditæ fuerunt controversiæ omnes , & causæ finis impositus ; quare ut etiam prætensionibus finem imponerem , & ad patriam meam redire feliciter possem , à qua ab hinc viginti & quatuor annis discesseram , adventus mei diem præfinivi , eo præcipuè animo , ut Dignitate mea contentus , in patria inter consanguineos , & amicos vitam transirem quietam & pacificam , B. Virgini ab Oliva inserviendo , quam patronam singularem in his dirigendis libris elegeram. A nostre Rege Catholico , & ab Excellentissimo Duce Comite de sa Lucar habita proficiscendi licentia , ecce adventitat rumor quidam de

inopinato Portugaliæ successu : hinc profectio differtur , impeditur deinde ne aliquis in Lusitaniam proficiscatur , & omnis ab utraque parte communicatio tollitur : unde cogor hinc permanere à Dignitate & beneficiis meis alienus , & quod pejus est , paupertate , & valetudine parum firma anxius , & tribulationibus plenus : quid agam , ignoro : quò mi vertam nescio : demùm nihil his sic stantibus potest esse securius , quàm illi omnia committere , qui novit suis cultoribus congruè profutura præstare : tuti namque , ut inquit S. Bernardus , erimus à malis omnibus , si Deo nostra omnia committamus.

NOVISSIMA AUCTORIS HAC DE RE ADMONITIO.

U M liti, & operi finem imponerem, inopinato successit eventu, quod vota aliqua per tabellarium ex hac Matritensi Curia ad Lugdunensem civitatem à me transmissa, in via amitterentur, unde hujus operis editio per annum cum dimidio plus solito dilata fuit, & sic novissime quadam littera è Portugalia, sine subscriptione, propter difficultatem illas huc transmittendi, ad manus meas fortè fortuna pervenerunt, quibus nuntiabatur Balthasarem adversarium Regiæ resolutioni contradicentem, quæ maturo cum judicio, & tempore habili hîc capta fuerat, causam hanc penitus extinctam falsis relationibus suscitasse, & varia à Regiis modernis Senatoribus Palatinis decreta præcedentibus resolutionibus directò contraria obtinuisse, opera & diligentia, Doctoris Thomæ Pinheiro de Vega, acris ingenii viri, qui Regiæ Coronæ Procuratoris officio fungens plures excitavit novitates ad Ecclesiasticam jurisdictionem evertendam; tentavit namque, dicto Balthasare instante, & instigante, ut Regia lege lata caveretur, ne ulla causa Ecclesiastica, etiam beneficalis, aut matrimonialis, è Portugalia & Algarbiorum Regnis in secunda, tertia, vel alia ulteriori instantia ad sacram Rotam traheretur; necnon Auditoris Camera Apost. jurisdictionem Cameralium obligationum, tanquam primis Ordinarium instantiis præjudicialem, in eisdem Regnis servandam non esse, ausus est affirmare; & id in mea causa pro impedienda Rotalis sententia, & mandatorum Auditoris Camera executione, in meum favorem latorum, cæpit ad instantiam dicti Balthasaris cum magno scandalo practicari. Novitati penitus inaudita & tanta audacie cum nullus publicè contradicere auderet, Ego solus verbis & scriptis ad eò Sacra Rota, & Auditoris Camera Apost. jurisdictionem non sine magnis expensis, & laboribus defendi, Regiis Senatoribus, & præcipuè dictis Thomæ, & Balthasari intrepide resistens, qui ideo me semper maximo odio prosequuti sunt, ut præter illorum opinionem, qui de Ecclesiastica jurisdictione malè sentiebant, victoriam contrà reportarim, ac per Regios utriusque Coronæ ministros selectissimos favorem obtinuerim resolutionem, & sic, adversariorum contradictione non obstante, mandatum fuit meas sententias & decreta Rotalia exequi debere, quorum vigore illicò in pacificam & capitularem meam Thesaurariam possessionem omnibus applaudentibus immisus fui, ut supra dixi, & ex ipso possessionis instrumento satis patet.

Verum succedente Superiorum, & Ministrorum mutatione, quorum operâ & diligentia finalis illa resolutio capta fuerat, ob rerum mutationes, remanserunt Portugalenses Senatores, qui prædicta novitatis inventores extiterunt, absoluti hujus rei moderatores, potueruntque secundum suam primævam intentionem ad vomitum redire, & sic nulla de præcedentibus resolutionibus habita mentione, ad instantiam dictorum Thomæ & Balthasaris cæperunt de hac causa cognoscere perinde ac si in ea nulla fuisset legitimo tempore capta resolutio.

Cum autem facile non esset modum invenire, quo possent legitimè factum destruere, contra Cantorem dictæ Ecclesiæ Vimaransenis arma sua direxerunt; nam olim antequam de sententiarum, ac mandatorum hujusmodi Rotalium executione in partibus tractarem, sine ullius præjudicio tentavi prius ope dicti Cantoris in meis Bullis reservationis pensionis Judicis executoris specialiter deputati, terminos pensionis hujusmodi debitos, & non solutos usque ad diem canonizationis regressus exigere, qui servatis de fure servandis, rite & rectè mandatum executivum, & sequestrum adversus Balthasarem relaxavit, contra quem idem Balthasar apud Judices laicos Senatus Portugalensis de asserta vim conquestus est, quibus injustis querelis ipsi, ut solent, derulerunt, & Judicem exequutorem præfatum vim facere declararunt: sed cum hujusmodi resolutioni, & eorum mandatis obedire idem Judex non curasset, fuit per dictum Balthasarem ad dictum Regium Senatum Palatii provocatum. Sed ne in his procedimentis causa magis confunderetur, & ansam sumerent contrarii excitandi dubia, qua non possent breviter terminari, malui pensionis exactionem hac via prætentam suspendere, & provocationi hujusmodi judicium non sequi, & statim ad executionem mandatorum Rotalium super regressu & accessu devenire: & cum coram Rege Catholico petiissem impedimenta à suis Portugaliæ Senatoribus contra illa indebitè objecta rejici, post longam disputationem, & plures eorum contradictiones obtinui in hac Curia illa exequi debere; & licet idem Balthasar sæpissime instaret iterum audiri, & interim mandari suspendi dictam resolutionem, & remitti causam ad dictum Regium Senatum Palatii, ut in eo capi posset resolutio super dictis procedimentis dicti Cantoris Judicis executoris, necnon sibi ex fructibus Thesaurariæ assignari alimenta, illosque sequestrari, tandem sub diebus 31. Augusti, & 10. Novembris anni 1640. ante rerum mutationem Judices Matritenses utriusque Coronæ à Rege Catholico ad hoc negotium specialiter deputati steterunt in decisis, & sic prætensa ab adversa parte petita in totum ei denegata fuerunt, & causa remissa ad Judices Ecclesiasticos competentes, ut constat ex literis

teris hanc resolutionem continentibus ante prædictam mutationem ad Principem Margaretam Regni Portugalia gubernatricem legitimo tempore transmissis, & executioni datis.

His ita habitis, & elapsis undecim mensibus à tempore, quo pacificam accepi possessionem, nullo illam eo medio tempore contradicente, habita mutationis notitia, surrexit dictus Balthasar, & temporis commoditate frui volens, me absente, & in hac Matricensi Curia detento, eo quòd nulli liceret ex hac Curia ad Portugalia Regnum convolare, iterum allegavit ea super quibus in hac Curia fuerat tam acerrimè disputatum, & resolutione capta, illico obtinuit à Regiis Palatii Senatoribus procedimenta dicti Cantoris Vimaransenis reponenda esse, qui exinde Senatores ind. bitè, & de facto procedentes, ac sine jurisdictione, dixerunt Thesauraria fructus debitam pensionis quantitatem respicientes sequestrandos esse, reliquos verò eidem Balthasari consignandos. Non possum non, Senatores amplissimi, vestram hanc mirari resolutionem sacris Canonibus, & Pontificiis Constitutionibus, ac præcedentibus resolutionibus penitus contrariam. Quorsum enim cognitionem per Regium decretum vobis ademptam, extincta jam lite, suscitare in mei odium prætenditis? Quorsum in annullanda executione Cantoris Judicis executoris elaboratis, si nunc de pensione nihil agitur, utpote jam extincta per canonizationem regressus, & illius vigore captam pacificam, & Capitularem Thesauraria possessionem? Quorsum fructus, qui ad me uti verum Titularem pacificè possidentem spectant, Balthasari titulum non habenti adjudicatis, & consignari mandatis? Quorsum in his fructibus Ecclesiasticis dividendis, & Barthasari consignandis manum imponitis, si hæc ad vos Judices omnino incompetentes nullatenus pertinere dignoscuntur? Quorsum me absentem, impeditum, non citatum, & penitus inauditum in pacifica Thesauraria mea possessione de facto perturbare procuratis, in contemptum supremi ac integerrimi sacre Rotæ Tribunalis, cujus authoritate possideo? Quorsum denique in Regiæ resolutionis tempore habili capta præjudicium, propter novam forsam rerum mutationem, illam sine causa, & contra commune omnium placitum, innovare, mutare, & alterare non sine scandalo intentatis?

Miror valde integerrimum Doctorem Joannem Pinheiro præceptorem meum, unum ex Palatinis Senatoribus, qui prædictis modernis resolutionibus subscripserunt, cum illi ignota nunquam fuerint mei juris fundamenta; tribus enim ab hinc annis, dum ille in hac Curia moraretur, Regiæ resolutiones præfata in mei favorem eo vidente capta fuerunt, & in domo solitæ habitationis recolendæ memoriæ D. Doctoris Francisci Pereira Pinto electi Episcopis Portugalensis examini Curialium Romanæ Curia, & Antonii Diaz de Fonseca, dicti Balthasaris germani, quod de speciali Regis Catholici mandato ad veritatem eruendam factum fuit, præsens interfuit, quia ejus præsentiam in his aliis sessionibus pro hujus negotii expeditione factis necessariam esse reputavit idem D. Episcopus electus, ut sic posset cognoscere dictum Balthasarem malam & injustam causam defendentem, ejus favore, quem illi non semel impartiebatur, indignum esse.

Non minor admiratione causa sese mihi offert, dum audio dictis modernis resolutionibus etiam subscripsisse duos viros in Ecclesiastica dignitate constitutos, & virtutibus, ingenio, ac nobilitate pares, perillustres scilicet, & sapientissimos D. D. Sebastianum Casarem, & Dominum Rodericum de Menezes, Palatii hujusmodi Senatores, quorum primus, licet etiam mihi præsentialiter notus non sit, eum tamen, licet absentem, semper veneratus fui propter egregiam, & doctissimam de Ecclesiastica Hierarchia relectionem, quam cum communi omnium utilitate elapsis annis Conimbricæ in lucem edidit: Posterior verò dum in hac Curia moraretur, me non semel, & Illustrissimum, & Reverendissimum Dominum D. Joannem Cogtinum, Archiepiscopum Elberensem, ejus patrum in hac causa informantem audivit, & laudavit.

Quare nobilissimi, & doctissimi Viri, resolutiones hujusmodi novellas à vobis subscriptas non integro ac sincero vestro judicio captas existimo, sed ex certi cujusdam sententia Ecclesiasticæ jurisdictioni infestissimi factas credo, qui idèò ineptissimis fundamentis & ventulis nihil ad rem pertinentibus doctrinas ipsas per se gravissimas, ac vehementer arduas pravo animo inficit, acque contaminat ad incautos nonnullorum animos vel illaqueandos, vel in contemptum Ecclesiasticæ jurisdictionis ad suas novitates adducendos. Non potuissent Principes nonnulli (ut ad hoc propositum advertit Boëtius, Epo de Regalib. num. 150.) qui nostro sæculo defecerunt ab Ecclesia Catholica, meliorem optare suarum cantilenarum præcentorem, quàm Regalistam hunc novellum, ad cujus audaciam comprimendam vestrum erat, Viri Religiosissimi, intrepido animo insurgere, postposito omni offendendi temporalem jurisdictionem timore. Non sic olim vanus hic timor doctissimos viros compressit: Albertus enim Pighius toto libro Ecclesiasticæ suæ Hierarchiæ quinto, fortiter Ecclesiæ causam defendit contra seditiosissimi nebulonis, Marsilii scilicet Paduani conatus, qui temporibus Joannis XXII. sub anno Christi millesimo tercentesimo tertio, Ludovico Bavaro Imperatori turpiter adulatus omnem jurisdictionem, non modò temporalem, sed etiam spirituales Clero, & Ecclesiæ prorsus adimebat. Eodem fere tempore noster Alvarus Pelagius Episcopus Sylvensis, ejusdem Joannis XXII. Pænitentiarius, vir omnium sui temporis doctissimus tum Jureconsultus, tum Theologus, Petri Corbarii pseudo-Pontificis ab eodem Imperatore intrusi fortissimus oppugnator, Ecclesiasticam & Apostolicam jurisdictionem acerrimè defendit totis duobus voluminibus de planctu Ecclesiæ. Unde bene Boëtius Epo d. n. 150. pag. 83. contra tales Novatores Regalistas sic loquitur: Quibus fit, ut hominum novorum novas Regalium

lium defendendorum vias ad aures Principum prurientes molliter fricandas novè, & insolentè investigantium conatus iste novus nullo modo sit ferendus. *Et rectè, ac piè ibid. num. 141. exclamat his verbis: Dicimus igitur, ac alta voce pronunciamus, nullam prorsus aliam Regalium defendendorum rationem fore justam, præter solum & unicum solius Romani Pontificis Ecclesiæ Catholicæ Capitis inter homines supremi divinitus constituti privilegium, quo laici rerum talium secundum commune Jus alioquin incapaces, ex mera gratia, benignitateque summi Moderatoris Ecclesiastici redduntur eorumdem capaces, &c. Tali namque privilegio deficiente, quidquid aliâ viâ factum fuerit, nullius prorsus effectus esse poterit; & si quis secus fecerit, vel facere tentaverit, divinum judicium expectet, exemplo Ozia Regis, qui ut habetur 2. Paralipom. 26. repente morbo lepræ punitus fuit, quia Sacerdotum munus subire tentavit: quod factum latè expendens D. Chrysostomus homilia 4. de verbis Isaïæ, sic Regem affatur: Mane intra terminos tuos: alii sunt termini Regis, alii termini Sacerdotii. Qui enim diutiùs imperare, & Regnum suum ad longam posteritatem felicissimè perducere desiderat, Sedem ipsam Apostolicam, ejusque sacrosanctam jurisdictionem singulari quadam observantiâ veneretur, & defendat; nam olim Hispaniam in turpissimum Maurorum jugum, & foedissimam Mahometanæ gentis ditionem devenisse fertur, non solum ob indomitam, effrenatamque luxuriam, sed præcipue quia in debita reverentia & subjectione Sedis Apostolicæ defecit, ut referunt Cardinalis Cæsar Baronius in Annalibus Ecclesiasticis, anno Christi 701. Cochier in vindic. libertatis Ecclesiast. parte 1. cap. 33. num. 23. Franciscus Longus à Coriolano in Breviario Chronologico, anno Domini 704. pag. mihi 208. Illustrissimus D. meus Rodericus à Cunha Olysbonsis Archiepiscopus in comment. ad cap. Si gens Anglorum, num. 5. distinct. 56. me citato Antoninus Diana Moral. Resolut. parte 5. tract. 1. resolut. 23. vers. Nec definam.*

PRINCIPALIORES SCRIPTURÆ

ad favorem D. AUGUSTINI BARBOSÆ, contra BALTHASAREM

DIAZ DE FONSECA reproductæ,

De quibus in hac praxi exigendi Pensiones saepe mentio fit.

I.

Instrumentum consensus, & obligationis Cameralis.

IN nomine Domini. Amen. Præsenti publico instrumento cunctis ubique pateat evidenter, & sit notum, quod anno à nativitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimo-quarto, indictione septima, die verò secunda mensis januarii, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri D. URBANI divinâ Providentiâ Papæ VIII. anno primo, in mei Reverendæ Cameræ Apostolicæ Notarii publici, testiumque infracriptorum præsentiâ præsens & personaliter constitutus perillustis & Reverendus D. Augustinus Barbosa Clericus Bracharensis civitatis, vel diœcesis, cui aliàs de Thesauraria Sæcularis & Collegiata Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Oliveira nuncupatæ, oppidi de Guimaraens, Bracharensis diœcesis, per obitum quondam Joannis Nogueira, illius dum viveret ultimi possessoris, extra Romanam Curiam de mense novembris anni Domini millesimi sexcentesimi deciminoni defuncti vacante Apostolica auctoritate provisum fuit, ex certis causis animum suum moventibus cessione omnis, & cujuscumque juris, actionisque sibi in dicta Thesauraria competentis, Litteris Apostolicis desuper expeditis, possessione tamen non habita, ac reservata pensione infra scripta, & jure contra Capitulum dictæ Ecclesiæ super consequutione distributionum quotidianarum per eum propter impedimenta sibi per ipsum Capitulum indebitè præstita non præceptorum, ac expensarum, damnorum, & interesse agendi validè reservatis, & non aliàs, aliter, nec alio modo, annuit in Sanctissimi D. nostri Papæ manibus, & favorem R. D. Balthasaris Diaz de Fonseca Clerici nullius, provinciæ Ulyssbonensis, in decimonono ætatis suæ anno constituti, & ad præsens actu in Universitate Studii generalis Colimbriensis operam navantis, cui de illa provideri conceditur: qui R. D. Balthasar, ne ex resignatione dicti D. Augustini nimium idem D. Augustinus dispendium patiatur, ideò reservationi, constitutioni, & assignationi sibi juris agendi contra dictum Capitulum, & pensionis annuæ ab omni decima, media. & quavis alia fructuum parte, subsidio, etiam charitativo, & excusato, ac alio ordinario, & extraordinario onere etiam pro reparatione Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, & classis triremium manutentione, Cruciatæ sanctæ, expeditione contra Turcas & alios Infideles, etiam pro sustentatione Seminarii puerorum Ecclesiasticorum, & quavis alia etiam urgentissima, & de necessitate experimenda causa, etiam ad instantiam & contemplationem Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum, & aliorum Principum Apostolica, vel quavis alia autoritate impositis, & imponendis, etiam si in impositionibus hujusmodi caveatur expressè, quod pensionarii quicumque pro rata pensionum suarum quantumvis exemptarum, præmissis omnibus contribuere teneantur, quam ratam dictus D. Balthasar tam suo, quàm successorum suorum prædictorum nominibus de suo, & eorum proprio solvere promittit, & quidquid propterea solverit, vel solverint, illud omne D. Augustino prædicto donatione pura, perpetua & irrevocabili, quæ dicitur fieri inter vivos, gratiosè donat, & remittit, ac donatum, & remissum esse vult, & fore promittit, necnon belli, pestis, incendii, grandinis, tempestatis, militum incurSIONis, agrorum devastationis, & deprædationis, fructuum etiam omnium non recollectionis, & cujusvis alterius, quantumvis sinistri, & inexcogitabilis, ac evenire insoliti casus fortuiti eventu, in Sanctissimi Domini nostri Papæ manibus, & prædicti Illustris D. Balthasaris favorem, cui de illa, & dicto jure reservari conceditur, liberæ immunis, & exemptæ ducentorum ducatorum auri de Camera de & super dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis universis, ac etiam distributionibus quotidianis, etiam D. Augustino, quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo per dictum D. Balthasarem & successores suos dictam Thesaurariam pro tempore quomodolibet obtinentes, annis singulis hic Romæ, vel alibi, ubi dictum Augustinum pro tempore ad voluntatis suæ libitum commorari, & residere contigerit, pro unâ videlicet in Epiphania Domini proxima incipiente, & altera medietatibus prædictæ pensionis per præsentes reservatæ hujusmodi in Nativitatis Sancti Joannis Baptistæ festivitatis, etiam litteris Apostolicis desuper expediendis eidem D. Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatis habet, & successoribus prædictis minimè intimatis, ac possessione dictæ Thesaurariæ per ipsos habita, vel non habita, ac sub consuetis sententiis, censuris, & pœnis integrè, expensis tamen, risico, & periculo dicti D. Balthasar, & successorum suorum

suorum prædictorum, vigore tamen litterarum Apostolicarum desuper infra novem menses proximos expediendarum, nec aliàs, alioquin præsens reservatio nulla sit eo ipso, persolven. Et cum decreto, ac concessione, & indulto, quod dicto D. Balthasare, vel aliquo ex successoribus prædictis in solutione dictæ pensionis per præsentem reservatæ, modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessantibus, vel in deficientibus, aut illam ad minorem summam reduci, annullari, vel invalidari petentibus, vel procuratoribus, aut pensionem ipsam per præsentem reservatam ex quavis causa nullam & invalidam, seu malè, aut nulliter assignatam esse dicentibus, & allegantibus, liceat dicto D. Augustino (postquam ad id repertus fuerit idoneus) ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem, &c. per se vel alium, seu alios ejus nomine propria auctoritate apprehendere, & liberè, tam sui prioris tituli, quam super præsentibus conficiendarum litterarum vigore, quas vim validæ, & efficacis provisionis sibi de illa ex nunc prout ex tunc, & è contra, simili Apostolica auctoritate factæ habere, absque alia sibi desuper de novo facienda provisione, ut prius, quoad vixerit, retinere in omnibus, & per omnia, perinde ac si cessionem hujusmodi minimè fecisset. Et cum decreto etiam quod tam dictus D. Balthasar, quam alii in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes, pro solutione dictæ pensionis per præsentem reservatæ, modo, & forma præmissis facienda, sese, ac suos hæredes, & successores, suæque, & eorum bona, ac successorum quæcunque; ac fructus hujusmodi in ampliori forma Camera Apostolicæ, dictus D. Balthasar videlicet ex nunc, successores verò quilibet prædicti infra bimestre à data provisionis, tam ordinaria, quam Apostolica auctoritate cuiquam factæ computandum, validè, & efficaciter obligare, ac cautionem banchariam ad arbitrium, & beneplacitum dicti D. Augustini sufficientem, & idoneam ad sexennium duraturam, sexto quoque anno, & per sex menses ante finem cujusque sexennii renovandam præstare teneatur, & ad id censuris Ecclesiasticis, etiam executivè procedendo cogi possit. Necnon denique cum alio decreto, quod dictus D. Balthasar omnes, & singulas expensas circa pensionem ducentorum ducatorum hujusmodi, sic per præsentem reservatam, tam ratione compositionis, quam expeditionis litterarum Apostolicarum, vel aliàs quomodolibet necessarias, dictum D. Augustinum tangentes, de suo proprio, absque spe aliquid unquam postea repetendi, aut ex terminis ejusdem pensionis per præsentem reservatæ defalcandi facere; necnon eidem D. Augustino, qui dictam pensionem antiquam centum quinquaginta ducatorum similium R.D. Joanni Antonio Pavonio Clerico Apostolica auctoritate reservatam, dicto D. Joanni Antonio per duos annos cum dimidio de suo proprio persolvit, ac quamplures alias expensas, & præcipuè circa expeditionem litterarum Apostolicarum provisionis sibi de dicta Thesauraria factæ subiit, de fructibus, redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis universis eidem Thesaurariæ, & illi annexorum quorumcunque à die obitus dicti Joannis decursis, & etiam ex quavis causa pertinentibus, & per ipsum D. Augustinum non exactis, summam nongentorum ducatorum auri de Camera hinc in Urbe solvere, & numerare liberè, & licitè dictus D. Balthasar valeat, ac teneatur, & aliàs juxta formam supplicationis desuper manu Sanctissimi signatæ, subdatum Romæ apud S. Petrum, quarto nonas Januarii anno primo, registr. lib. 1. secretorum, fol. 168. ac litterarum expeditioni quoad D. Augustinum per illustrem D. Aloysium Gomez Romanum ejus procuratorem, prout in mandato publico procuræ in actis D. Antonii Colonnæ Notarii, Auditoris Camera, de anno præterito rogato, & illius fidem in actis meis, &c. Quo verò ad dictum D. Balthasarem per illustrem D. Antonium Diaz de Fonseca, prout in mandato publico procuræ in actis dimissis respectivè constat, respectivè consenserunt, jurarunt, &c. super quibus, &c. Actum Romæ in officio mei, &c. præsentibus ibidem D.D. Joanne Rayfa Romano, & Fabio Æmiliano Defara Sanctiss. D.N. Papæ Curforibus testibus, &c. Successivè & incontinenti, nulla interposita mora supradictus D. Balthasar, ut suprà provisus, volens dictum D. Augustinum pro consecutione dictæ annuæ pensionis, & dictorum nongentorum ducatorum auri de Camera, ut suprà dictum est, per dictum D. Augustinum expositorum tutum, & cautum reddere, ideo per dictum D. Antonium procuratorem suum sponte, &c. promisit, & solemniter se obligavit dictam annuam pensionem, ut suprà reservatam, ducentorum ducatorum auri de Camera eidem D. Augustino, licet absenti, me, &c. anni singulis quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo in locis, terminis, & temporibus, ac cum libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, privilegiis, decretis, conditionibus, clausulis, promissionibus, omnibusque aliis, & singulis in supradicta reservatione, & illius supplicatione latiùs expressis, insertis, & contentis, & aliàs juxta illius formam, tenorem, & continentiam, necnon etiam prædictam summam nongentorum ducatorum etiam modo, & forma quibus in prædicta reservatione, & supplicatione exprimuntur, & continentur hinc Romæ liberè, &c. solvere, ac realiter, & cum effectu exbursare, etiam sub consuetis sententiis, censuris, & pœnis, quia sic, &c. Et ulteriùs pro faciliiori consecutione dictæ annuæ pensionis modo, & forma præmissis facienda, cedulam banchariam sexcennalem dare, illamque de sexennio in sexennium, & per sex menses ante finem cujuslibet sexennii renovare liberè, &c. etiam ad id censuris liberè, &c. quia sic, &c. Quæ omnia, & singula prædicta, nil penitus excluso,

promisit habere grata, rata, valida, atque firma, & contrà non facere, aliàs teneri, & obligatus esse voluit, & vult ad omnia, & singula quæcunque damna, expensas, & interesse, pro quibus omnibus & singulis præmissis sic tenendis, complendis, & inviolabiliter observandis idem D. Balthasar se ipsum, ejusque hæredes, & impofterum successores quoscunque, ac omnia, & singula sua, & ipsorum hæredum, & successorum suorum bona mobilia, & immobilia, ac se moventia, & alia quæcunque præsentia, & futura, ubicunque existentia, juraque, & actiones sibi quomolibet competentia, & competitura, ac competentes & competituras, nominæque debitorum, necnon dictæ Thesaurariæ fructus, redditus, emolumenta quæcunque, & distributiones quotidianas idem D. Augustino pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscunque, ut supra stipulanti, & recipienti, ac mihi Notario publico infrascripto tanquam publicæ, & authenticæ personæ vice, & nomine, ac ad opus omnium, & singulorum, quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomolibet in futurum, solemniter stipulanti, & recipienti in forma meliori, & ampliori Camera Apostolicæ solemniter obligavit, & hypothecavit, necnon seipsum, suosque hæredes, & successores prædictos, ac bona prædicta jurisdictioni, compulsioni, condemnationi, sententiis, juribus, & censuris, ac mero examini D.N. Papæ, ipsiusque Camerarii, necnon Curiae causarum Camera Apostolicæ Generalis Auditoris, Viceauditoris, Locumtenentis, & Commissarii, & alterius eorundem, & per pactum expressum solemnem stipulatione vallatum omnium aliarum Curiarum Ecclesiasticarum, & sæcularium ubilibet constitutarum, in qua, seu quibus hoc præsens publicum obligationis instrumentum exhiberi, seu produci contigerit, & omnia, & singula in hoc publico instrumento contenta, & debita petita fuerint, propterea totaliter subjecit, & submitit, per quarum quidem Curiarum Iudices, & Officiales, Auditores, Viceauditores, & Locumtenentes eorundem præfatus D. Balthasar voluit posse conveniri, cogi compelli, coarctari, condemnari, excommunicari, aggravari, reaggravari, ac realiter, & personaliter capi, ac detineri, etiam cum invocatione brachii sæcularis usque ad integram satisfactionem omnium, & singulorum supra contentorum, & debitorum, ac damnorum & expensarum, & interesse, ita quod inchoato iudicio coram uno ex Iudicibus antedictis contra præfatum D. Balthasarem, liceat præfato D. Augustino, & ejus legitimo procuratori coram alio, seu aliis Iudicibus liberum habere recursum usque ad integram observationem omnium, & singulorum in præsentem instrumento contentorum, nullum propter hoc eidem D. Balthasari, aut suis præjudicium generando. Præterea dictus D. Balthasar in præmissis omnibus, & singulis, exceptionibus doli mali, vis, metus, fraudi, non sic celebrati contractus, rei non sic gestæ, necnon privilegiis fori, feriis messium & vindemiarum, omni tempore feriato, quadrimestri, beneficio cessionis omnium bonorum, & dilationis quinquennalis, *cap. Odoardus, de solution. & cap. pervenit*, & cujuscunque provocationis, reclamationis, & appellationis remedio, copiam præsentis instrumenti, sive ejus notæ non habitæ per modum actorum & recursus ad arbitrium boni viri, ac utriusque Juris auxiliis, & quibuscunque aliis constitutionibus, & statutis Papalibus, Regiis, & localibus à Jure, vel ab homine editis, & edendis, in genere, & in specie concessis, & concedendis, omnibusque aliis, & singulis, exceptionibus, juribus, & defensionibus, quibus mediantibus contra præmissa, vel eorum aliquod dicere, facere, opponere, vel venire posset, expresse, ut præmittitur, renunciavit, & consensit relaxationi mandati executivi unica citatione, & intimatione præcedente exequendi hic in Romana Curia coram Illustrissimo & Reverendissimo Almæ Urbis, & Sanctissimi D.N. Papæ Generali Auditore, ejusque in civilibus Locumtenente, aliisque Iudicibus Almæ Urbis ordinariis, & extraordinariis contra dictum D. Balthasarem Diaz de Fonseca in domo suæ solitæ habitationis, si habuerit hic in Curia, sin autem suo legitimo procuratori, quatenus adsit, sin autem per diligentias, vel per affixionem ad valvas Curiae aciei Campi Floræ per contradictas, sive edictum publicum, quæ sic facta ita arctent, & afficiant, ac si solemniter, & personaliter facta fuerint, & executionem contra dictum eundem D. Balthasarem habeant, liberè, &c. & sic tactis scripturis ad Sacrosancta Dei Evangelia juravit, &c. Super quibus omnibus, & singulis præmissis petendum fuit à me Notario publico infrascripto, ut unum, vel plura publicum, seu publica facerem atque conficerem instrumentum, & instrumenta, prout opus fuerit. Actum Romæ ubi supra, præsentibus ibidem Dominis qui supra, testibus ad prædicta omnia, & singula vocatis, habitis specialiter, atque rogatis. *Et quia D. Joannes Baptista Cennus R. C. A. Notarius de præmissis fuit rogatus, ideo ego Dominicus Cennus ejusdem R. C. A. Notarius, & in dicto officio successor præsens instrumentum subscripsi, & publicavi requisitus.*

I I.

Instrumentum pro pensionis solutione.

Urbanus Episcopus Servus servorum Dei, Dilecto filio Augustino Barbosa Clerico Bracharenfis Civitatis, vel Diocesis salutem, &c. Cum itaque hodie tu, cui aliàs Thesauraria Ecclesiæ S. Mariæ de Oliveira oppidi de Guimaraens, Bracharenfis diocesis, tunc per obitum quondam Joannis de Nogueira olim ipsius Ecclesiæ Thesaurarii extra Romanam curiam *de mense Novembris*

vembris anni 1619. vacante, Apost. auctoritate provisum fuit, omni, & cuicunque juri, & actioni tibi in dicta Thesauraria, vel ad illam quomodolibet competenti, litteris Apost. desuper concessis, possessione tamen non habita, in manibus nostris sponte, & liberè cesseris, nosque cessionem hujusmodi admittentes, Thesaurariam prædictam adhuc per obitum hujusmodi vacantem, & antea dispositioni Apostolicæ reservatam dilecto filio Balthasari Diaz de Fonseca Clerico nullius diocesis, provinciae Ulyssbonensis, per alias nostras litteras Apostolica auctoritate contulerimus, & de illa etiam providerimus, prout in dictis litteris plenius continetur. Nos tibi, ne ex cessione hujusmodi nimium dispendium patiaris, de alicujus subventionis auxilio providere, ac præmissorum meritorum tuorum intuitu specialem gratiam facere volentes, teque à quibusvis excommunicationis, &c. tibi jus contra Capitulum dictæ Ecclesiæ super consequutione distributionum quotidianarum per te propter impedimentum tibi per Capitulum hujusmodi indebitè præstita non perceptarum, & expensarum, damnorum, & interesse agendi, ac pensionem annuam ab omni decima, &c. liberam, immunem, & exemptam ducentorum ducatorum auri de Camera super dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis universis, ac etiam distributionibus quotidianis, super quibus pensio annua antiqua centum, & quinquaginta ducatorum similium dilecto filio Joanni Antonio Pavonio Clerico Apostolica auctoritate reservata reperitur, quam salvam, & illæsam remanere volumus, & nos etiam hac die aliam pensionem annuam septuaginta ducatorum parium dilecto filio Julio Sanpolino Clerico Spoletano dicta Apostolica auctoritate reservari concessimus, tibi quoad vixeris, vel procuratori tuo ad hoc à te speciale mandatum habenti per dictum Balthasarem, cujus ad hoc expressus accedit assensus, & successores suos dictam Thesaurariam pro tempore quomodolibet obtinentes annis singulis hinc Romæ, vel alibi ubicumque te pro tempore ad voluntatis tuæ libitum commorari, & residere contigerit, pro una videlicet in Epiphaniæ Domini à proximè futura incipiendo, & altera medietatibus pensionis inferiùs reservandæ hujusmodi in nativitate S. Joannis Baptistæ festivitibus, & præsentibus Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatis habet, & successoribus prædictis minimè intimatis, ac possessione dictæ Thesaurariæ per ipsos habita, vel non habita, expensis tamen, risico, & periculo Balthasaris, & successorum prædictorum, ac vigore earundem præsentium, nec aliàs, alioquin præsens reservatio nulla sit eo ipso, integrè persolvendam Apostolica auctoritate prædicta, earundem tenore præsentium reservamus, constituimus, & assignamus. Decernentes tam dictum Balthasarem, quàm alios in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes pro solutione pensionis per præsentem reservatæ hujusmodi, modo, & forma præmissis facienda, sese ac suos hæredes, & successores, suæque, & eorum bona quæcumque, ac fructus, redditus, & proventus hujusmodi in ampliori forma Cameræ Apostolicæ, Balthasarem videlicet ex nunc, successores verò quoslibet prædictos infra bimestre à data provisionis, tam Ordinaria quàm Apostolica auctoritatibus sibi factæ computandum, validè, & efficaciter obligare, ac cautionem banchariam ad beneplacitum tuum sufficientem, & idoneam ad sexcennium duraturam, & sexto quoque anno, & per sex menses ante finem cujuslibet sexcennii renovandam præstare teneri, & ad id censuris Ecclesiasticis, & executivè procedendo cogi posse, ipsosque Balthasarem, & successores ad integram solutionem pensionis per præsentem reservatæ hujusmodi tibi faciendam juxta reservationis, constitutionis, & assignationis prædictarum tenorem fore efficaciter obligatos, ac volentes, & eadem auctoritate statuentes, quod ille ex Balthasare, & successoribus prædictis, qui in dictis festivitibus, vel saltem infra triginta dies illarum singulas immediatè sequentes, pensionem per præsentem reservatam prædictam per eum tibi nunc debitam non persolverit cum effectu, lapsis diebus eisdem sententiam excommunicationis incurrat, à qua donec tibi, vel eidem procuratori de pensione per præsentem reservata hujusmodi tunc debita integrè satisfactum, aut aliàs tecum, vel cum dicto procuratore super hoc amicabiliter concordatum fuerit, præterquam in mortis articulo constitutus absolutionis beneficium nequeat obtinere. Si verò per sex menses dictos triginta dies immediatè sequentes sententiam ipsam animo, quod absit, sustinuerit indurato, ex tunc effluxis his mensibus eisdem, dicta Thesauraria perpetuò privatus existat, illaque vacare censeatur eo ipso. Tibique quod Balthasare, aut aliquo ex successoribus prædictis in solutione pensionis per præsentem reservatæ hujusmodi modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessante, aut deficiente, vel illam ad minorem summam reduci annullari, vel invalidari petente, seu procurante, aut pensionem per præsentem reservatam hujusmodi ex quavis causa nullam, & invalidam, seu malè, & nulliter assignatam esse dicente, vel allegante, liceat tibi (postquam ad id reperi fueris idoneus) ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem, realem, & actualem possessionem per te, vel alium, seu alios nomine tuo propria auctoritate liberè apprehendere, ac tam tui prioris tituli, quàm earundem præsentium vigore, quas vim validæ, & efficacis provisionis tibi de illa ex nunc, prout ex tunc, & è contra Apostolica auctoritate factæ habere volumus, absque alia tibi desuper de novo facienda provisione, ut priùs quoad vixeris, retinere in omnibus, & per omnia, perinde ac si resignationem hujusmodi

minimè fecisses, auctoritate, & tenore præmissis de speciali gratia indulgemus. Decernentes ex nunc irritum & inane si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca dilectis filiis causarum Curiae Camerae Apostolicae generali Auditori, & Cantori dictae Ecclesiae, ac officiali Bacharen. per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se, vel alium, seu alios faciant auctoritate nostra pensionem per praesentes reservatam praedictam tibi quoad vixeris, vel procuratori praedicto integrè persolvi, teque facultate juris accedendi, & ingrediendi, ac in eventu accessus, & ingressus huiusmodi, possessione dictae Thesaurariae pacificè frui, & gaudere juxta reservationis, constitutionis, assignationis, decreti, & indulti praedictorum continentiam, & tenorem, non permittentes te desuper per dictum Balthasarem, seu quoscumque alios quomodolibet indebitè molestari. Et nihilominus quemlibet ex Balthasare, & successoribus praedictis quem huiusmodi excommunicationis sententiam incurrisse eis constiterit, quoties super hoc pro parte tua fuerint requisiti, tandiu Dominicis, & aliis festivis diebus in Ecclesiis, dum major inibi populi multitudo ad Divina convenerit, excommunicatum publicè nuncient, & faciant ab aliis nunciari, ac ab omnibus arctius evitari, donec tibi, vel procuratori praedicto de pensione per praesentes reservata huiusmodi tunc debita fuerit integrè satisfactum, ipseque excommunicatus ab huiusmodi excommunicationis sententia absolutionis beneficium meruerit obtinere. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus, &c. Datum Romae apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicae 1623. quarto Non. Januarii, Pontificatus nostri anno Primo. A tergo.

Anno à Nativitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimoquarto, die vero 2. mensis Januarii, retroscriptus R. D. Balthasar Diaz per Illustr. D. Antonium Diaz de Fonseca Romanam Curiam sequentem, ejus procuratorem retroscripta pensionis annuae reservationis, ac litterarum expeditioni consensit, juravit, &c. Joannes Baptista Cennus. Registrata in Camera Apostolica pro D. Dominico Cenzo. Joannes Baptista Cennus: Locus † signi.

I I I.

Fides notificationis proprii transumpti reservationis pensionis huiusmodi personaliter facta Balthasari Diaz.

Certum facio ego Antonius Barreiros Notarius Apost. approbatus ab Ordinario Curiae Bracharen. & habitator hujus oppidi de Guimaraens, quod die 21. mensis Junii 1625. in hoc oppido in via de Sabugal, in habitatione Rever. Balthasaris Diaz de Fonseca Thesaurarii majoris Ecclesiae Collegiatae ejusdem oppidi illi personaliter ego Notarius notificavi hoc proprium transumptum Bullarum Apost. cujusdam pensionis annuae ducentorum ducatorum auri de Camera, quam sua Sanctitas reservavit ad favorem D. Augustini Barbosa residentis in Curia Romana, in resignatione & dimissione, quam fecit de dicta Thesauraria majori ad favorem dicti Balthasaris Diaz de Fonseca, & illi declaravi omnes clausulas dictarum litterarum Apost. incertarum in dicto transumpto, eo modo quod ille benè intellexit, qui deinde à me requisivit ut illi darem copiam dicti transumpti, quam ei de facto dedi: & cum ab eo requirerem quare nolle solvere pensionem dicto Doctori Augustino Barbosa, respondit hoc facere, quia ei illam minimè solvere tenebatur. Et quia fides hæc à me fuit petita per Rever. Canonicum Simonem Vaz Barbosa sufficientem procuratorem D. Augustini Barbosa, illam ei dedi, in cujus potestate remansit dictum transumptum, & subscripsit hic qualiter illud recepit, quod totum est verum. In quorum fidem subscripsi meo publico signo, quod tale est. Vimarani die 28. Augusti 1625. Locus † signi.

I V.

Fides qualiter fuit Balthasar declaratus Excommunicatus in Collegiata Ecclesia, praesentibus Dignitatibus, & Canonicis, ac aliis personis.

Idem facio ego Antonius Barreiros Notarius Apost. approbatus habitans in hoc oppido Vimaraniensi, quod vigore cujusdam declaratoriae Apost. tenoris retroscripti, declaravi excommunicatum Balthasarem Diaz de Fonseca Thesaurarium insignis Collegiatae hujus oppidi, in eadem Collegiata praesentibus aliquibus Dignitatibus, & Canonicis praebendatis, & dimidiis praebendatis, ac aliis personis: quod feci die quarta istius mensis Junii, & me refero ad acta in dicto oppido scripta, hac die octava dicti mensis, anni 1626. Antonius Barreiros. Locus † signi.

V.

Mandata executiva, litterae declaratoriae, & cedulones in Urbe fuerunt saepissimè contra Balthasarem aliàs contumacem relaxati, & affixi.

IN nomine Domini, Amen. Praesenti publico instrumento cunctis ubique pateat evidenter, & sit notum, qualiter per Illustrissimum, & Reverendissimum Almae Urbis, & Sanctissimi

D. N.

D.N. Papæ generalem Auditorem, sive ejus in civilibus Locumtenentem, ex mei Notarii publici infra scripti officio die 19. Januarii 1626. pro D. Augustino Barbosa fuit relaxatum mandatum executivum contra D. Balthasarem Diaz de Fonseca pro ducatis ducentis auri de Camera novis, debitis occasione duorum terminorum decursorum, & non solutorum, videlicet S. Joan. Baptistæ 1625. & Epiphaniæ Domini 1626. cujusdam annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium auctoritate Apostolica reservatæ ad favorem dicti D. Augustini Barbosa super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliveira. oppidi de Guimaraens, Bracharensis diœcesis: item qualiter diebus 16. & 20. Febr. 1626. pro eodem contra eundem vigore supradicti mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter diebus 13. & 17. Julii 1626. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executivum pro ducatis centum auri de Camera novis debitis occasione termini S. Joan. Baptistæ ejusdem anni prædictæ annuæ pensionis ducatorum centum similium: item qualiter die 7. Augusti ejusdem anni 1626. vigore supradicti mandati pro eodem contra eundem fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter die 9. Januarii 1627. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executivum pro ducatis centum Camera novis, debitis occasione termini Epiphaniæ Domini proximè præteritæ ejusdem anni supradictæ annuæ pensionis ducatorum ducatorum similium: item qualiter die 16. Februarii ejusdem anni 1627. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter die 17. Novembris 1627. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executivum pro ducatis centum auri de Camera novis debitis occasione termini S. Joan. Baptistæ proximè præteriti ejusdem anni prædictæ pensionis annuæ ducatorum ducatorum similium. Item qualiter die prima Decembris 1627. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter die 29. Januarii 1630. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executivum pro ducatis quingentis auri de Camera novis, debitis occasione quinque terminorum dictæ annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium, videlicet Epiphaniæ Domini, & S. Joan. Baptistæ 1628. & Epiphaniæ Domini, ac S. Joannis Baptistæ 1629. & Epiphaniæ 1630. item qualiter die 15. Februarii 1630. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones, citato prius ad omnia D. Thoma Lutiolo dicti D. Balthasaris, Diaz procuratore, & pro potiori cautela eodem D. Balthasare citato per audientiam contradictarum S. D. N. Papæ, ut moris est, servatis servandis, & aliàs latius prout in actis meis, ad quæ &c. In quorum fidem, &c. Datum Romæ, die 19. Februarii 1630. Locus † signi.

Ita est, *Cesar Columna Curia causarum Camera Apostolicæ Notarius.*

V I.

Fides impugnationis validitatis pensionis per Balthasarem factæ.

IN Dei nomine, Amen. Omnibus visuris præsentem fidem datam in complementum mandati supradicti Rever. Licentiati Petri Vellofi scholastici in sancta Sede hujus civitatis, Judici executoris Bulletorum in petitione supra proxima contentorum, fidem facio ego Dominicus de Aguiar Notarius Apost. approbatus in hac civitate Bracharensi, & scriba actorum, quæ continentur in dicta petitione, qualiter veritas est, quod in dictis actis Rever. Balthasar Diaz de Fonseca Thesaurarius major Collegiatæ Ecclesiæ oppidi de Guimaraens, Bracharensis diœcesis, venit cum una additione quibusdam exceptionibus cum quibus in illis jam venerat, cujus additionis tenor talis est, qui sequitur de verbo ad verbum. Addendo materiæ suarum exceptionum dicit excipiens: Probabit ille excipiens *quod non consensit pensioni*, quam præten dit Doctor Augustinus Barbosa super Thesauraria illius excipientis, nec ad illam dedit aliquod mandatum procuræ, prout de Jure requiritur; & ideo non tenetur reformare cedulam banchariam, quam ille præten dit, quia non existente pensione, non subsistit cedula bancharia. Probabit quod dato, & non concessio, quod Romæ aliqua persona consensum præstitisset dictæ pensioni, aut eam solvisset, aut pro illa dedisset cautionem banchariam, non poterat præjudicare illi excipienti sine suo mandato procuræ ad hoc specialiter dato, *igitur dicta pensio est nulla*, & non potest per assertum Brevè illius procedi contra ipsum excipientem, dommodo contrarium non constiterit, & ita non est obligatus dare banchariam. Probabit quod ille excipiens est minor viginti annorum, & læsus in obligatione, quam fecit, se prorsus ignorante illius, quod in veritate erat, & ob ipsam causam non tenetur solvere terminum, qui petitur, eo quod nunquam consensit dictæ pensioni, de qua agitur, & ita non est obligatus dare cautionem banchariam, quæ præten ditur in termino limitato, *quia est nulliter constituta pensio*, de qua agitur, sine suo mandato procuræ ad illi consentiendum: & petit ut supra recipi, & complementum justitiæ, omni meliori juris modo, &c. cum expensis. Quod totum constat ex dictis actis, & additione, quæ remanet in mea potestate, ad quæ me refero, & cum quibus ac Notario mecum infra subscripto feci, & est in veritate, absque

re, quæ dubium faciat. In quorum fidem & testimonium subscripsi meo publico signo hac die 21. mensis Augusti 1625. Locus † Signi, & mecum Not. Apost. Benedictus Correa.

V I I.

*Mandatum de immittendō vigore accessus, & ingressus à Sacra Rota relaxatum
ad favorem pensionarii.*

S Erenissimo, Potentissimo, atque Catholico Principi, & D.D. PHILIPPO ab Austria, divina favente clementia, Castellæ, Legioni, Aragonum, utriusque Siciliae, Neapolis, & Portugalliae, ac Hierusalem Regi, aliorumque Dominiorum vestrorum felicitis prosperitatis augmentum, necnon Illustrissimo & Reverendiss. D. Collectori Apost. in Regno Portugalliae residenti, ac Reverendissimis, & Reverendis in Christo Patribus, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis, Archiepiscopatu Bracharensi vicinioribus, eorumque, & cujuscunque ipsorum Vicariis, seu Officialibus Generalibus, Curiaeque causarum Camer. Apost. generali Auditori, ejusque Vice-Auditoribus, seu Locumtenentibus, universis quoque, & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Praepositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Thesaurariis, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium, quam Collegiatarum Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus, seu Locatenens. eorundem, Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis, & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, ceterisque Presbiteris, Clericis, Notariis, & Tabellionibus publicis quibuscunque constitutis, & eorum cuilibet insolidum, necnon Illustribus Principibus, & DD. Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Capitaneis, Potestatibus, Praetoribus, Marefcallis, Castellanis, ceterisque Justitiae Ministris, & eorum cuilibet insolidum: Universis quoque & singulis DD. Thesaurariae hujusmodi, de qua agitur, & infra mentio fiet, fructuum, reddituum, proveniunt possessoribus, detentoribus, arrendatoribus, reddituariis, vindemiatoribus colonis, agricolis, decimatoribus, pensionariis, censuariis, & receptoribus, debitoribus, necnon D. Balthasari Diaz à Fonseca ex adverso principali, ac Dignitatibus, Canonicis, & Capitulo insignis Collegiatae Ecclesiae S. Mariae de Oliveira oppidi de Guimaraens Bracharensis dioc. omnibusque aliis, & singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscunque nominibus censeantur, & quacunque praefulgeant dignitate. PHILIPPUS PIROVANUS J. U. D. Sanctiss. D. N. Papae Cappellanus, & ipsius Sacri Palatii Apostolici causarum, causaeque & causis, ac partibus inscriptis Auditor, & Judex Commissarius ab eodem S.D.N. Papa specialiter, atque expresse deputatus, salutem in Domino, & nostris hujusmodi, immo veriùs Apostolicis firmiter obedire mandatis. NOVERITIS, quod alias sub die 11. Octobris 1625. fuit nobis pro parte D. Balthasari Diaz de Fonseca per unum ex S.D.N. Papae Cursoribus praesentata quaedam Commissionis cedula ad instantiam illius in plena Signatura Justitiae contra D. Augustinum Barbosam citatum, & intimatum obtenta, partibus utrisque auditis, tenoris sequentis videlicet: BEATISSIME PATER. Dignetur S. V. causam, & causas appellationis, & appellationum infra legitima tempora interpositae, & interpositarum à quadam praetensa definitiva sententia, seu praetenso decreto vim definitivae habente, ut dicitur, lato & promulgato per R.P. D. Bichium vigore assertae obligationis ad assertum favorem Augustini Barbosae adversarii & contra devotum S. V. oratorem Balthasarem Diaz de Fonseca, de & super praetensa renovatione cedulae banchariae de solvendis per sexennium ducatorum 200. auri de Camera, ac praetensa solutione ducat. 900. una cum aliis pecuniis, rebusque aliis, &c. nullitatisque & nullitatum, & injustitiae dictae praetensae sententiae, seu praetensi decreti quomodolibet habit. & fact. attentatorumque & innovatorum quorumcunque, necnon quam, & quas Orator habet, & movet, haberéque & movere vult, & intendit contra dictum Augustinum Barbosam adversarium, omnesque alios, &c. alicui ex vestris Sacri Pal. Apostolici causarum Auditori, seu Locumtenenti, summarie, &c. & prout in causis beneficialibus procedi consuevit, audien. cognoscen. decidend. finéque debito terminan. committere, & mandare, cum incidentibus, &c. & cum potestate dictum adversarium, omnesque alios in Curia, & extra citandi, illique ac quibus, & quoties opus fuerit, inhiben. etiam sub censuris, &c. praemissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatii, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscunque statut. &c. pro plenè & sufficienter expressis haben. &c. Vel si magis placet alicui ex vestris Sacri Palatii causarum Auditori, seu Locumtenenti, qui procedat quoad renovationem cedulae cum clausula, si quid exequendum, in reliquis sine praepudio legitimae executionis. De mandato D.N. Papae audiat Magister Philippus, ut in secunda parte petitur, & justitiam faciat. Placet D. N. PP. de secunda parte. L. Ant. Virilis. Cujus QUIDEM commissionis vigore Nos in causa, & in causis hujusmodi, & inter partes in illis contentas, seu veriùs illarum procuratores procedentes, à Nobis pro parte, & ad instantiam dicti D. Balthasari Diaz de Fonseca principalis, & pro eo ad instantiam D. Thomae Lutioli ejus procuratoris, de quo in actis, fuit D. Augustinus Barbosa principaliter citatus, & inhibitus, & postea ad ejusdem D. Balthasari

faris, sive ejus procuratoris, ut supra instantiam emanant ad partes quædam litteræ inhibitoriæ, quæ cum inibi impedire possent executionem declaratoriarum, sequestrorum, aliorumque mandatorum relaxatorum ab A. C. sive R. P. D. Bichio illius in civilibus Locumtenente, pro terminis pensionis decursæ, & non solutæ à Nobis, instante D. Augustino Barbosa principali fuerunt declaratæ stare, & intelligi debere concessæ quoad renovationem cedulæ banchariæ, cum clausula, si quid exequendum, quoad reliqua sine præjudicio legitimæ executionis: & postea præfixo dicto D. Balthasari Diaz de Fonseca ex adverso principali, termino ad transportandum acta facta in Curia A. C. ad Tribunal Sacræ Rotæ, prout stante ejus appellatione facere tenebatur, dictoque termino elapso, & eis non transportatis, easdem litteras inhibitorias in omnibus, & per omnia (ad hoc tamen prius citato D. Thoma Lutiolo ex adverso procuratore) moderati fuimus, & revocavimus, juxta tamen formam & tenorem cujusdam rescripti, sive commissionis specialis nobis desuper factæ, & præsentatæ tenoris sequentis, videlicet: **BEATISSIME PATER**, Cum aliàs devotus S. V. Orator Augustinus Barbosa coram A. C. sive ejus in civilibus Locumtenente A. Bichio agitasset contra Balthasarem Diaz de Fonseca assertum Thesaurarium Collegiatæ Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Oliveira, oppidi de Guimaraens, Bracharensis diocesis, super solutione cujusdam pensionis super dicta Thesauraria ad favorem Oratoris auctoritate Apostolica reservatæ, ac renovatione cedulæ brachariæ sexcennalis, rebûsque aliis in actis Curia, & causarum hujusmodi deductis, obtinuit ad suum favorem sententiam diffinitivam, à qua adversarius appellavit, & in Signatura plena obtinuit causam committi R. P. D. Pirovano cum clausulas si quid exequendum, quoad renovationem cedulæ banchariæ, quoad reliqua verò sine præjudicio legitimæ executionis. Verùm quia, Pater sancte, adversarius dictæ commissionis obtinuit citationem cum inhibitione, & adhuc per biennium in circa nihil aliud in causa facere curavit. Ideo S. V. humiliter supplicat quatenus dignetur eidem R. P. D. Pirovano committere, & mandare, ut præfixo adversario unico brevi, & peremptorio termino ad transportandum integra acta, quo elapso, & dictis actis non transportatis, & non productis, suam moderetur inhibitionem; iis verò transportatis, & præfixo alio brevi, unico, & peremptorio termino ad docendum de appellatione, ejûsque legitima prosecutione, necnon de causis restitutionis in integrum, &c. quo elapso, & nihil quod relevet, docto, constituto de re judicata, seu quod aliàs executioni de jure locus sit, sententiam prædictam exequatur, expensasque in hac causa legitimè factas, & in quibus pars adversa condemnata reperitur, vel condemnanda venerit, taxet, & moderetur, & tam pro iis, quàm aliis sententiis contentis litteras executoriales, & mandata quæcunque necessaria, & opportuna, prout juris fuerit, decernat, relaxet, & exequatur, cum potestate citan. & inhiben. etiam per edicta publica sub censuris, & pœnis, aliisque præmissis: non obstant. constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque in contrarium quibuscunque, statum, & merita causæ, & causarum hujusmodi pro plenè, & sufficienter expressis habent. &c. De mandato D. N. PP. idem Auditor terminum præfigat, procedat ut petitur, & justitiam faciat, Placet D. N. PP. L. Ant. Virilis. **QUA CAUSA** sic coram Nobis indecisa pendente, idem S. D. N. PP. aliam commissionem nobis præsenari fecit tenoris sequen. videlicet. **BEATISSIME PATER**. Devotus S. V. Orator Augustinus Barbosa obtinuit ab A. C. mandatum executivum pro solutione cujusdam pecuniariæ summæ, ac renovatione cedulæ banchariæ annuæ pensionis ducat. 200. auri de Camera, aliàs auctoritate Apost. sibi reservatæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliveira, oppidi de Guimaraens, Bracharensis diocesis, contra Balthasarem Diaz de Fonseca modernum Thesaurarium. Cæterum appellante dicti Balthasaris procuratore, & causa in Rota commissa R. P. D. Pirovano, & nunc in gradu appellationis ejusmodi indecisa pendente, quia idem Balthasar continuat in sua contumacia, & proterva denegatione de solvendo dictam pensionem, & renovando cedulam, inde aperta est via regressui, sive ingressui & accessui ad favorem Oratoris in litteris Apostolicis reservationis, & veretur idem Orator ne in prosecutione hujus judicii cogatur per tres sententias conformes defatigari: ideo S. V. humillimè supplicat, quatenus dignetur committere, & mandare eidem D. Pirovano, ut in causa, & causis emergentis questionis super regressu, ingressu, & accessu hujusmodi, & illius canonizatione procedat omni, & quacunque appellatione remota, cum potestate tam dictum adversarium, quàm omnes quovis alios, etiam per edictum publicum, constituto summarie, & extrajudicialiter de non tuto accessu, tam in Curia, quàm extra citan. necnon inhiben. etiam sub censuris, & pœnis, &c. inobedientesque & rebelles easdem censuras incurrisse declaran. aggravan. reaggravan. interdictumque ponent. servata forma Concilii Tridentini, implorato, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, cæteraque facien. &c. necessaria, & opportuna. Præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stilo Palatii, cæterisque contrariis, quorum tenores, &c. non obstant. quibuscunque, statum, &c. pro plenè, & sufficienter expressis habent. De mandato D. N. PP. idem Auditor procedat omni, & quacunque appellatione remota, ut petitur, & justitiam faciat. Placet M. Post hujus quidem commissionis præsentationem ulterius procedentes, causaque

ſaque hujusmodi per nos diligenter , ac maturè diſcuſſa , illaque in plena Rota , ut moris eſt ,
 propoſita , inibique acerrimè ventilata , & diſcuſſa , prævia deciſione fuit reſolutum , locum eſſe
 ingreſſui , & acceſſui ad Theſaurariam prædictæ Collegiatæ Eccleſiæ , de qua agitur , ob non ſo-
 lutam penſionem per Balthaſarem Diaz adverſarium dicto D. Auguſtino Barboſæ , & illius vali-
 ditatem impugnatam , juxta tenorem litterarum Apoſtolicarum deſuper expeditarum , & con-
 ſenſum ab eodem Balthaſare præſtitum , & ſic dictum D. Auguſtinum Barboſam principalem in
 illius poſſeſſionem eſſe immittendum , & introducendum , immiſſumque , & impoſitum manute-
 nendum . Interim verò comparuit in judicio coram Nobis idem D. Auguſtinus Barboſa princi-
 palis prævia citatione perſonaliter executâ , prout in actis , ſeipſum D. Auguſtinum plenam in
 poſſeſſionem dictæ Theſaurariæ immitti , imponi , & induci , ac manuteneri mandari , mandatûm-
 que de immiten. imponen. ac manuten. deſuper neceſſarium , & opportunum omni meliori ju-
 ris modo , & forma ſibi decerni & concedi per Nos debita cum iſtantiâ poſtulavit . Nos tunc
 Philippus Pirovanus Auditor , & Judex Commiſſarius ſupradictus , necnon executor unicus ad
 infraſcripta ſpecialiter deputatus , attendentes poſtulationem hujusmodi fore juſtam , idcirco
 Apoſtolica auctoritate nobis commiſſa , & qua fungimur in hac parte , de DD. Coadjutorum no-
 ſtrorum conſilio , & aſſenſu quibus de præmiſſis relationem plenariam fecimus , & fidelem , præ-
 via citatione ſuperiùs , ut præmittitur , principaliter prout in actis executâ , ac prævio examine
 dicti D. Auguſtini Barboſæ principalis , ad Theſaurariam hujusmodi de mandato noſtro ab
 examineribus in Urbe deputatis , à quibus fuit idoneus repertus , ut nobis per fidem Secreta-
 rii Illuſtriſſimi , & Reverendiſſimi D. Cardinalis Vicarii , & penes acta Notarii cauſæ exiſtente ,
 conſtare fecit , eundem D. Auguſtinum Barboſam principalem iſtantiem , & petentem in cor-
 poralem , realem , & actualem poſſeſſionem dictæ Theſaurariæ , juriûmque & pertinentiarum
 illius , connexorum , & annexorum immittendum , introducendum , & imponendum eſſe duximus
 & mandavimus , prout imponimus , introducimus , & immittimus , immiſſumque , & impoſitum
 manuteneri , & conſervari mandamus , omnibus juris , & facti remediis , immitique , induci , & im-
 poni , ac manuteneri , & conſervari reſpectivè mandamus per præſentes has noſtras litteras de-
 ſuper decernendo , & concedendo opportunas . Quæ omnia , & ſingula præmiſſa Vobis omnibus ,
 & ſingulis ſupradictis , quibus præſentes noſtræ litteræ diriguntur , & veſtrûm cuilibet inſolidum
 tenore præſentium intimamus , & notificamus , & ad veſtram , & cujuſlibet veſtrûm notitiam
 deducimus , & deduci volumus per præſentes , vobis ac veſtrûm cuilibet in ſolidum tenore
 præſentium in virtute Sanctæ Obedientiæ , & ſub excommunicationis pœna (ſua Majeſtate Ca-
 tholica , Collectore , Archiepiſcopis , & Episcopis , ac Capitulo prædictis tantûm exceptis) com-
 mittimus , & mandamus , quatenus ſtatim , & quoties pro parte dicti Auguſtini principalis , ſive illius
 procuratoris fueritis requiſiti , ſeu veſtrûm aliquis fuerit requiſitus , eundem D. Auguſtinum Bar-
 boſam principalem , vel procuratorem ſuum pro eo , & ejus nomine in corporalem , realem , &
 actualem poſſeſſionem dictæ Theſaurariæ Eccleſiæ Collegiatæ S. Mariæ de Oliveira , oppidi de
 Guimaraens , Bracharenſis diœceſis , juriûmque , ac pertinentiarum illius , annexorum , & connexo-
 rum immittatis , introducatis , & imponatis , ac quilibet veſtrûm , qui deſuper requiſitus fuerit ,
 imponat , introducat , & immittat , immiſſumque , introductum , ac impoſitum manuteneatis ,
 tueamini , ac defendatis , & veſtrûm quilibet manuteneat , tueatur , & defendat , amoto exinde ,
 ejecto , & expulſo dicto D. Balthaſare Diaz de Fonſeca ex adverſo principali , ac aliis quibuſcun-
 que occupatoribus , ac detentoribus , quos Nos amovemus , ac amotos denunciamus per præſen-
 tes , faciatisque , & veſtrûm quilibet faciat eidem D. Auguſtino Barboſæ principali , vel ejus pro-
 curatori pro eo , ac ejus nomine de omnibus , & ſingulis dictæ Theſaurariæ fructibus , redditibus ,
 proventibus , juribus , obventionibus , ac emolumentis univerſis realiter , & cum effectu in-
 tegraliter reſponderi , nec permittatis , ſeu veſtrûm aliquis permittat eundem D. Aug. principalem ,
 vel procuratorem de & ſuper præmiſſis aliquâliter moleſtari , perturbari , vel inquietari ,
 ſeu quomodolibet impediri , inhibeatisque , & veſtrûm quilibet , qui ſuper hoc requiſitus fue-
 rit , inhibeat dicto D. Balthaſari Diaz de Fonſeca ex adverſo principali , ac Dignitatibus , Ca-
 nonicis , & Capitulo prædictæ Collegiatæ Eccleſiæ , omnibuſque aliis , & ſingulis , quibus opus
 fuerit , etiam ſub excommunicationis , ſuſpenſionis , & interdicti , aliſque Eccleſiaſticis ſenten-
 tiis , cenſuris , ac mille ducatorum auri de Camera pœnis , quibus Nos etiam , & eorum cuilibet
 tenore præſentium ſic inhibemus , nec ipſi , ſeu eorum aliquis eundem D. Auguſtinum Barboſam
 principalem prædictum , vel procuratorem ſuum pro eo , & ejus nomine de & ſuper præ-
 miſſis quoquo modo , ac etiam quovis quæſito colore , prætextu , cauſa , occasione , vel ingenio mo-
 leſtare , perturbare , inquietare , ſeu quomodolibet impedire audeant , ſeu præſumant , aut eorum
 aliquis audeat , ſeu præſumat : quod ſi ſecus factum fuerit , id totum revocare , ac in ſtatum pri-
 ſtinum reducere , ac ad pœnarum , & cenſurarum prædictarum exequutionem procedere cura-
 bimus , juſtitia mediante (ſuam Catholicam Majeſtatem , & Collectorem Apoſtolicum præ-
 dictos , quia illos noſtris cenſuris ligari nolumus , ad præmiſſorum exequutionem efficaciter ad-
 implendam in Domino benignè hortamur) Archiepiſcopi verò , ac Episcopis , & Capitulum dictæ
 Collegiatæ

Collegiatæ Ecclesiæ sub interdicto ingressus Ecclesiæ tantum: ceteri verò prædicti præmissa omnia, & singula sub dicta excommunicationis poena exequantur, ac liberè, & licitè executioni debitæ demandent, super quibus omnibus, & singulis præmissis vobis omnibus, ac singulis prædictis, & quibus præsentibus nostræ litteræ diriguntur, licentiam, & facultatem plenariam concedimus, & elargimur per præsentibus. Absolutionem verò omnium, ac singulorum præmissorum nobis, & Superiori nostro tantum reservamus. In quorum omnium, ac singulorum fidem, & testimonium præmissorum has præsentibus exinde fieri, & per Notarium nostrum publicum infra scriptum subscribi, ac publicari mandavimus, sigillique nostri, vel Coadjutorum nostrorum jussimus, & fecimus appensione muniri. Datum, & actum Romæ in Monasterio beatæ Mariæ de Pace, in quo jura reddi solent, & causæ partium audiri consueverunt, hora audientiæ causarum consueta pro Tribunali sedente, sub anno à nativitate Domini nostri Jesu Christi millesimo sexcentesimo trigésimo, indictione trigésima tertia, die verò octava mensis Martii, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri D. Urbani divina providentia Papa VIII. anno septimo, præsentibus ibidem discretis viris DD. Clearcho Buscho, & Horatio de Marchis, Sacri Palatii Apostolici causarum Rotæ Notariis, Scribisq; nostris, testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis.

Et Ego Archangelus Baronus Romanus, Sacri Palatii Apostolici causarum, & hujusmodi causæ Notarius de præmissis rogatus præsens instrumentum duplicatum subscripsi, signavi, & publicari requisivi.

Locus † signi & sigilli.

VIII.

Instrumentum incursus censurarum.

Serenissimo, Potentissimo, atque Catholico Principi, & Domino Philippo ab Austria, divinâ favente clementiâ Castellæ, Legionis, Aragonum, utriusque Siciliæ, Neapolis, & Portugaliæ Regi, aliorumque Dominorum vestrorum felicitis prosperitatis augmento: necnon Illustrissimo & Reverendissimo D. Collectori in regno Portugaliæ residenti, ac illustrissimis & Reverendissimis in Christo Patribus, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis Archiepiscopatu Bracharensi vicinioribus, eorumque, & cujuslibet ipsorum Vicariis sive Officialibus, Generalibus, Curiaque causarum Camera Apostolicæ Generali Auditori, ejusque Viceauditori, sive Locumtenenti, universis quoque, & singulis Dominis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Thesaurariis, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium, quàm Collegiarum Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus, sive Locatenentibus eorundem, Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, cæterisque Presbyteris, Clericis, Notariis, & Tabellionibus Publicis quibuscumque ubicumque constitutis, & eorum cuilibet insolidum, necnon Illustrissimis Principibus, & Dominis Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Capitaneis, Potestatibus, Prioribus, Marescallis, Castellanis, cæterisque justitiæ Ministris, & eorum cuilibet insolidum: universis quoque & singulis Thesaurariæ hujusmodi, de qua agitur, & infra mentio fiet, fructuum, reddituum, proventuum possessoribus, detentoribus, arrendatoribus, reddituariis, vindemiatoribus, colonis, agricolis, decimatoribus, pensionariis, censuariis, receptoribus, debitoribus, necnon D. Balthasari Diaz de Fonseca ex adverso principali, ac Dignitatibus, Canonicis, & Capitulo insignis Collegiatæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ de Oliveira oppidi de Guimaraens, Bracharensis Diocesis, omnibusque aliis, & singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscumque nominibus censeantur, & quacumque præfulgeant dignitate: Philippus Pirovanus U. J. D. Sanctissimi Domini nostri Papæ Capellanus, & ipsius Sacri Palatii Apostolici causarum, causæque, & causis, ac partibus infra scriptis Auditor, & Judex Commissarius ab eodem Sanctissimo Domino nostro Papa specialiter & expresse deputatus: Salutem in Domino, & nostris hujusmodi, seu potius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noveritis quod aliàs sub die 12. Octobris 1625. fuit nobis pro parte, & ad instantiam D. Balthasaris Diaz de Fonseca per unum ex Sanctissimi Domini nostri Papæ Cursoribus præsentata quædam Commissionis schedula ad instantiam illius in plena Signatura Justitiæ contra D. Augustinum Barbosam citatum & intimatum obtenta. partibus utrisque auditis, tenoris sequentis, videlicet: Beatissime Pater, dignetur Sanctitas Vestra causam, & causas appellationis & appellationum intra legitima tempora interpositæ & interpositarum à quadam prætenfa definitiva sententia, seu prætenso Decreto vim definitivæ habente, ut dicitur, lato & promulgato per R. P. D. Bichium vigore assertæ obligationis ad assertum favorem Augustini Barbosæ adversarii, & contra devotum Sanctitatis Vestræ Oratorem Balthasarem Diaz de Fonseca, de, & super prætenfa renovatione cedula banchariæ de solvendis per sexennium ducatis ducentis auri de Camera, ac prætenfa solutione ducatorum trecentorum, unâ cum aliis pecuniis, rebusq; aliis, &c. nullitatisque, & nullitatum, & injustitiæ dictæ prætenfæ sententiæ, seu prætenfi decreti quomodolibet habiti & facti, attentatorumque, & innovatorum quorumcunque, necnon quam & quas

Orator

Orator habet & movet, habereque & movere vult & intendit contra D. Augustinum Barbosam adversarium, omnesque alios, alicui vestri Sacri Palatii Apostolici causarum Auditori, seu Locatenenti, summarie, &c. & prout in causis beneficialibus procedi consuevit, audien. cognoscen. deciden. sineque debito terminan. committere, & mandare, cum incidentibus, &c. & cum potestate dictum adversarium, omnesque alios in Curia, & extra citandi, illique, ac quibus, & quoties opus fuerit, inhibendi, etiam sub censuris, &c. præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatii, cæterisque contrariis non obstantibus quibuscumque, Statum, &c. pro plenè & sufficienter expressis habent. &c. vel si magis placet, alicui Sacri vestri Palatii causarum Auditori, seu Locatenenti, quod procedat quoad renovationem cedulæ, cum clausula. Si quid exequendum, in reliquis sine præjudicio legitimæ executionis. De mandato D. N. Papæ audiat Mag. Philippus, ut in secunda parte petitur, & justitiam faciat. Placet D. N. Papæ de secunda parte. Lucas Antonius Virilis. Cujus quidem Commissionis vigore nos in causa, & causis hujusmodi, ac inter partes in illa contentas, seu veriùs illarum procuratores procedentes à nobis pro parte, & ad instantiam dicti D. Balthasaris Diaz de Fonseca principalis, & pro eo ad instantiam D. Thomæ Lutioli ejus procuratoris, de quo in actis, fuit D. Augustinus Barbosa principalis personaliter citatus & inhibitus, & postea ad ejusdem D. Balthasaris, sive ejus procuratoris, ut supra, instantiam emanarunt ad partes quædam litteræ inhibitoriæ, quæ cum inibi impedire possent executionem declaratoriarum, sequestrorum, aliorumque mandatorum relaxatorum ab Auditore Camerae sive R. P. D. Bicchio, illius in civilibus Locumtenente, pro terminis pensionis decursæ, & non solutæ, à nobis, instante D. August. Barbosa principali, fuerunt declaratæ stare, & intelligi debere concessæ quoad renovationem cedulæ Banchariæ, cum clausula. Si quid exequendum, quoad reliqua sine præjudicio legitimæ executionis, & postea præfixo dicto D. Balthasari Diaz de Fonseca ex adverso principali, termino ad transportanda acta facta in Curia A. C. ad Tribunal Sacræ Rotæ, prout stante ejus appellatione facere tenebatur, dictoque termino elapso, & illis non transportatis, easdem litteras inhibitorias in omnibus & per omnia, ad hoc tamen priùs citato D. Thoma Lutiolo ex adverso procuratore, moderati fuimus & revocavimus, juxta formam & tenorem ejusdem rescripti, sive Commissionis specialis nobis desuper factæ & præsentatæ, de qua in actis, hic brevitatibus causâ inferi omisæ. Qua causa sic coram nobis indecisa pendente, idem S. D. N. Papa aliam Commissionem sua propria manu signatam nobis præsentari fecit tenoris sequentis, videlicet, Beatissime Pater. Devotus S. V. Orator Augustinus Barbosa obtinuit ab A. C. mandatum executivum pro solutione cujusdam pecuniarum summæ, ac renovatione cedulæ banchariæ annuæ pensionis ducatorum 200. auri de Camera, aliàs autoritate Apostolica sibi reservatæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliveira, oppidi de Guimaraens, Bracharensis diocesis, contra Balthasarem Diaz de Fonseca modernum Thesaurarium. Cæterum appellante dicti Balthasaris procuratore, & causa in Rota commissa R. P. D. Pirovano, & nunc in gradu appellationis hujusmodi indecisa pendente, quia idem Balthasar continuat in sua cõtumacia, & proterva denegatione de solvendo dictam pensionem, & renovando cedulam banchariam, inde aperta est via regressui, sive ingressui, & accessui ad favorem Oratoris in litteris Apostol. reservatis, & veretur idem Orator, ne in prosecutione hujus judicii cogatur per tres sententias conformes defatigari. Ideò S. D. humillimè supplicat, quatenus dignetur cõmittere, & mandare eidem D. Pirovano, ut in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu hujusmodi, ac illius canonizatione procedat omni, & quacumque appellatione remota, cum potestate tam dictum adversariũ, quàm omnes quosvis alios, etiam per edictum publicum, constituto summarie & extrajudicialiter de non tuto accessu, tam in Curia quàm extra citandi, necnon inhibendi sub censuris & pœnis, inobedientesque & rebelles easdem censuras incurrisse declarandi, aggravandi, reaggravandi, interdictumque ponendi, servata forma Concilii Trid. implorato, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis, cæteraque faciendi &c. necessaria & opportuna, præmissis, necnon Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, stylo palatii, cæterisque contrariis quorum tenores, &c. non obstantibus quibuscumque, statum, &c. pro plenè & sufficienter expressis habentes. De mandato D. N. Papæ idem Auditor procedat omni & quacumque appellatione remota, ut petitur, & justitiam faciat. Placet Maffeus. Post cujus quidem Commissionis præsentationem ulterius procedentes, causaque hujusmodi per nos diligenter, & maturè discussa, illaque in plena Rota, ut moris est, proposita, inibique acerrimè ventilata, & discussa, prævia decisione fuit resolutum, locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariam prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, de qua agitur, ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz adversarium dicto D. Augustino Barbosa, & illius validitatem impugnatam, juxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare præstitum, & sic dictum D. Augustinum Barbosam principalem in illius possessionem esse immitten. introducen. immissumque & impositum manutenen. esse duximus, & mandavimus. Quapropter mandatum de immittendo, & manutenendo respectivè ad dicti D. Augustini Barbosa principalis favorem sub Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis in illo contentis, in forma solita, & consueta, decrevimus, & concessimus, ac

relaxa

relaxavimus, quod cum in partibus eidem Balthasari Diaz de Fonseca ob impedimenta per eum præstita personaliter intimari, & notificari non posset, & super hujusmodi impedimentis per illum præstitis, & non tuto accessu fuissent in Curia examinati testes, & producta aliqua jura, & documenta, & illis lectis, & visis per nos accuratè, tam quoad intimationem dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectivè quàm quoad alia in præsentī causa per edictum publicum in forma solita, & consueta, & juxta stylum Romanæ Curiae procedi mandandum duximus, atque mandavimus: & cùm deinde fuisset legitima dicti mandati intimatio, quamvis per edictum facta, utpotè quia ordo de Jure requisitus sufficienter fuit servatus, ac originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis in Curia, & in aliis duobus locis vicinioribus temporali ditioni, nempe Civitate Tipherni, & Terræ Aquipendii in valvis earum respectivè majoris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, & illis parere, ac obedire neglexisset, seu recusasset, eodem instrumento dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectivè, unà cum intimatione, & notificatione, ut suprà per edictum facta in actis reproductis, ac terminis substantialibus ad docendum se dicto mandato de immittendo, & manutenendo respectivè paruisse, & obedivisse, servatis; subsequenter ad supradicti D. Augustini Barbosa principalis instantiam, D. Thoma Lutiolo ex adverso procuratore dicti D. Balthasari Diaz de Fonseca ex adverso principalis personaliter citato, causa hujusmodi per nos diligenter, ac maturè discussa, illaque in plena Rota, ut moris est, proposita, inibique acerrimè ventilata, & discussa, fuit firmata decisio prout infra, videlicet. R.P.D. Pirovano Bracharen. Thesaurariæ, 10. Martii 1632. Quæsitum fuit an contra Balthasarem sit danda declaratoria, exindeque sit apponendum sequestrum. Et affirmativè fuit resolutum, præcesserat enim legitima litterarum executorialium intimatio, & servati fuerunt quatuor termini ad docendum de partitione, juxta stylum hujus Tribunalis, quibus jam elapsis, remanet probata negativa partitionis. *Fel. in c. Rodolphus. n. 41. de rescript. Vestr. in prax. lib. 8. c. ult. n. 19.* ex qua desumitur contumacia, & per eam censura relaxantur, *c. 1. in fin. ut lite non contest. Abb. in c. reprehensibilis, n. 2. de appellat. & in c. 2. n. 10. de judic. Cassad. decis. 5. n. 7. de constit. Mohed. decis. 1. de sent. excom.* quod passim servatur contra rebelles, & inobedientes, *ut in Burgen. præminentiarum, 8. Julii 1582. coram Card. Seraph. & 439. n. 1. & 591. n. 5. p. 2. recent.* in quibus aliæ decisiones referuntur. Nec dubitari potest de legitima litterarum intimatione, quamvis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de Jure requisita, nempe jurisdictio, causa & ordo judicarius. Jurisdictio est patens, quia non fuit processum ex Ordinaria jurisdictione, prout potuisset si versaremur in foro Cæsareo, *per auth. qui semel, c. quomodo, & quando Jud. Felin. c. quoniam frequenter, n. 13. ut lite non contest.* sed vigore particularis rescripti, ut posset procedi per edictum, constituto de non tuto accessu, quod erat necessarium de Jure Canonico, *per Clem. dudum, de judic. ubi gl. in verbo Papa, & sequenti,* hoc adnotarunt *Felin. d. c. quoniam frequenter, n. 13. Rota in addit. decis. 8. de dolo, & contum. in novis, Vant. de nullit. defectu citationis, n. 126. & Rota idem servavit, & servat ut in Januen. separationis thori, 8. Martii 1627. in eadem causa 16. Febr. præteriti coram D. meo Decano.* Causæ etiam non desunt, quæ justificant non tutum accessum, quia Balthasar solitus erat recurrere ad Judices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, ut ex relatione Notarii exhibita, quæ nedum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed etiam ad hoc, ut posset dici personaliter citatus, *Bald. c. quoniam frequenter, §. porro, n. 2. Ut lite non contest. & idem fuit dictum in Januen. census, 10. Jan. 1614. coram me,* quando scilicet recursus concludenter est probatus Præterea testes fuerunt examinati formiter, deponentes quod in Regno Lusitaniæ non poterant exequi hujusmodi mandata & decreta Rotalia, & alia, quæ ab Urbe hac de re transmissa fuerunt, absque Judicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc ut dicatur constare de non tuto accessu, sive testes concludant non tutum accessum per impossibile, sive hoc credant difficile propter pœnas in Regiis constitutionibus comminatas, ut quis non audeat mandata intimare, *Rot. decis. 22. n. 2. de rescript. in antiq. & idem firmant de stylo hujus Tribunalis, Addent. ad dec. 5. n. 2. & 4. cod. tit. de rescript. in nov. Cassad. decis. 2. de dolo, & contum. & idem fuit admissum in supradictis decisionibus Januen. census, 10. Januar. 1614. & in Januen. separationis thori, 8. Martii 1627.* Ordo etiam de jure requisitus sufficienter fuit servatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis in Curia, & in aliis locis temporali ditioni vicinioribus, nempe Civitate Tipherni, & Terræ Aquipendii, in valvis earum respectivè majoris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, *Cassad. decis. 1. & 6. de dolo, & contum. Rot. decis. 5. de rescript. in nov. Ægid. decis. 194. Put. decis. 164. lib. 2. in correct. Vestr. in prax. lib. 4. c. 3. n. 4. & Rot. eandem praxim sequuta est in allegata decis. Januen. separationis thori coram D. meo Decano.* Quo verò ad sequestrum non dubitarunt DD. esse apponen. quia D. Augustinus fuit reintegratus ad suum beneficium, & Balthasar conatur manu Regia tueri se in possessione improba, & ideo Rota omnibus Juris remediis esse succurrendum censuit, prout & in pluribus causis relatis *per Gonzal. ad Reg. 8. in proem. §. 7. n. 36. idem servari voluit, & ita, &c.* Subsequenter ad supradicti D. Augustini

Barbosæ principalis instantiam, D. Thoma Lutiolo ex adverso procuratore dicti D. Balthasaris Diaz de Fonseca ex adverso principalis citato ad videndum pœnas, sententias & censuras in dicto mandato de immittendo contentas, ob illius non paritionem incurrisse, de DD. Coadjutorum nostrorum consilio declaramus, litterasque declaratorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decrevimus, & concessimus, nostramque in scriptis tulimus, & promulgavimus sententiam declaratoriam, prout infra, videlicet. Per hanc nostram declaratoriam sententiã, quam pro Tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes, de DD. Coadjutorum nostrorum consilio, & assensu ferimus in his scriptis in causa, & causis corã nobis pendent. inter Illustr. & R.D. Augustinum Barbosam ex una, & D. Balthasarem Diaz de Fonseca de, & super paritione mandati de immittendo, & manutenendo respectivè in possessione Thesaurariæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliveira Oppidi de Guimaraens Bracharensis dioc. & illius annexorum, per nos in favorem præfati Domini Augustini decreti, & relaxati, rebúsque aliis in actis causæ, & causarum huiusmodi latiùs deductis, partibus ex altera, sententiam pronuntiamus, decernimus, & declaramus præfatum D. Balthasarem Diaz de Fonseca ob non paritionem dicti nostri mandati de immittendo, & manutenendo respectivè excommunicationis, aliásque Ecclesiasticas sententias, censuras, & pœnas in eodem nostro mandato de immittendo respectivè contentas, & comminatas, ob illarum non paritionem damnabiliter incidisse, incurrisse, ipsúmque excommunicatum publicè denuncian. & ab omnibus Christi fidelibus arctiùs evitandum fore, & esse, prout illum denuntiamus, & evitari mandamus, litterasque declaratorias desuper necessarias, & opportunas, & cedulones in forma solita, & consueta decernen. & relaxan. prout decernimus, & relaxamus, & eundem D. Balthasarem Diaz de Fonseca in expensis coram nobis pro parte ejusdem D. Augustini in hac causa factis condemnamus, quarum taxationem Nobis, vel cui de jure in posterum reservamus, & ita dicimus, sententiamus, & declaramus, non solum præmisso, sed omni alio meliori modo, &c. Ita pronuntiavi Ego Philip. Pirovanus Rot. Aud. Quæ quidem declaratoria sententia cum superiùs, ut præmittitur per nos lata fuerit, & dictus Balthasar Diaz ex adverso principalis de mandato nostro Romæ in locis per quendam S.D.N.PP. Cursorem excommunicatus declaratus, ac rebellis, & inobediens, & suæ salutis immemor, dictæ excommunicationis, & ejus declarationis sententiam per decem dies post illius denunciationem, & publicationem prædicto immediatè sequent. pertinaciter sustinuerit, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire, & animæ saluti providere non curasset, prout sustinet ad præsens: Nos in declarationis negotio huiusmodi ulterius ritè procedentes, ad D. Augustini Barbosæ principalis instantiam, dicto Thom. Lutiolo ex adverso procuratore personaliter citato ad viden. & audien. supradictam excommunicationis, & illius declarationis sententiam, & processus nostros huiusmodi contra, & adversus eundem Balthasarem Diaz de Fonseca suum principalem, juxta litterarum declaratarum vim, formam, & tenorem ob non paritionem earundem aggravari, litteras aggravatorias desuper opportunas in forma solita, & consueta per nos decerni, & concedi, vel ad dicendum causam, si quam habeat rationabilem; quare præmissa fieri non debeant, allegandum, prout ad certum peremptorium terminum competentem citari mandavimus, & fecimus, quo termino elapso comparuit in iudicio legitimè corã nobis dictus D. August. Barbosa principalis, & prædictam excommunicationis, & declarationis sententiam contra prædictum ex adverso principalem ob non paritionem prædictam latam aggravari, & ipsum aggravatum publicè denuntiari, litterasque aggravatorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decerni, & concedi per nos instantè postulavit. Nos tunc attend. postulationem huiusmodi fore justam, & rationi consonam, quodque terminus post prædictæ sententiæ declarationem, & publicationem, ut præfertur, factam effluxus fuerit, nullamque nobis de paritione D. Balthasaris ex adverso principalis factam esse certificationem, & etiam quod crescente contumacia, & inobedientia meritò crescere debeat & pœna, ne facilitas pœnæ audaciam tribuat delinquendi, excommunicationis, & declarationis sententiam antedictam, ac processus nostros huiusmodi aggravan. duximus, & aggravimus, prout aggravamus per præsentès litteras nostras aggravatorias, desuper in forma solita, & consueta decernentes opportunas. Quocirca Vos omnes & singulos supradictos, & vestrum quemlibet in solidum auctoritate Apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, tenore presentium requirimus, & monemus primò, secundò, tertio, & peremptoriè, vobisque nihilominus, & vestrum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna mandamus, quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam pro parte dicti Augustini Barbosæ principalis super hoc fueritis requisiti, vel alter vestrum fuerit requisitus, singulis diebus Dominicis, & festivis in vestris Ecclesiis, Monasteriis, & Capellis infra Missarum & aliarum horarum divinarum solemnias, dum ibidem populi multitudo ad divina audienda convenerit, aut aliàs legitimè congregata fuerit, dictam excommunicationis sententiam reiterando, & innovando, eundem D. Balthasarem Diaz de Fonseca ex adverso principalem excommunicatum declaratum, & aggravatum, campanis pulsatis candelis accensis, & demùm extinctis, & in terram projectis cruce erecta, & religione indicta, aquam benedictam aspergendo ad fugandos dæmones, qui eum detinent sic alligatum,

rum, & laqueis suis catenatum, orando quod D.N. Jesus Christus ipsum ad Catholicam Fidem & sanctæ Matris Ecclesiæ gremium reducere dignetur, & ne in talibus perversitate & duritie dies suos finire permittat, & post ad januas Ecclesiarum vestrarum unà cum Clericis, & Parochianis accedendo, & ad terrorem, ut ipse Balthasar ex adverso principalis eo citius ad obedientiam redeat, tres lapides versus domum habitationis suæ projiciendo, in signum maledictionis æternæ, & etiam post Missam, & in Vesperis, aliisque horis Canonicis, sermonibus, & prædicationibus publicis solemniter publicetis, & denunciatis, ac ab aliis, quantum in vobis fuerit, publicari, & denuntiari, necnon ab omnibus Christi fidelibus arctius evitari faciatis, donec, & quousque aliud à nobis vel Superiore nostro desuper habueritis in mandatis. Verum postquam dictus Balthasar ex adverso principalis excommunicatus, ut præmittitur, & aggravatus, aggravationem hujusmodi per decem dies post ipsius publicationem, & denuntiationem in dicta Curia in locis consuetis publicè factam animo sustinuerit indurato. Nos ad ulteriorem dicti D. Augustini Barbosa principalis instantiam, prædicto Thoma Lutiolo ex adverso procuratore, de quo in actis, personaliter citato ad videndum, & audiendum prædictam excommunicationis, & declarationis sententiam, sive processus nostros hujusmodi contra eundem D. Balthasarem ex adverso principalem, juxta dictarum litterarum declarationum formam, & tenorem reaggravari, litterasque reaggravatorias desuper in forma solita & consueta decerni, & concedi, vel dicendum causam, si quam habeat rationabilem, quare præmissa minimè fieri debeant, prout eum ad certum peremptorium terminum competentem citari mandavimus, & fecimus. Quo termino adveniente comparuit legitime coram nobis D. Augustinus Barbosa principalis, & maximam ipsius Balthasaris non comparentis contumaciam accusavit, eo quòd ad summum malorum deveniens, postposito Dei timore, & parvipendens Ecclesiasticas censuras, & canonicas monitiones sæpè sæpius illi in diversis plurium annorum temporibus factas, se Divinis immiscuerat, ac demùm se fecerat ad sacrum Subdiaconatus Ordinem subreptitiè promoveri, prout ex protestatione per principalem facta, de qua in actis, eum tanquam contumacem, & rebellem reputari, ac in ejus contumaciam excommunicationis, & declarationis sententiam, necnon processus hujusmodi contra eundem excommunicatum declaratum, & aggravatum publicè reaggravari mandari, litterasque reaggravatorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decerni per nos instanter postulavit. Nos tunc postulationem hujusmodi attendentes fore justam, quodque justa petenti non est denegandus assensus, quodque perversorum audacia præsumptiva idem exigit, ut unica poena non contenti fortioribus arceantur poenis, ne fides illorum lædatur, qui Superioribus suis semper obedientiam impenderunt, sententiam excommunicationis, ac processus nostros antedictos reaggravandos duximus, & reaggravimus, prout reaggravamus per præsentis litteras nostras reaggravatorias desuper decernentes opportunas. Quapropter Vobis omnibus & singulis supradiictis, & vestrum cuilibet insolidum modo, & forma præmissis mandavimus, quatenus statim postquam pro parte dicti D. Augustini principalis fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit requisitus, omnes, & singulos Christi fideles utriusque sexus homines, & præsertim familiares & servitores dicti D. Balthasaris Diaz ex adverso principalis excommunicati, denunciati, & aggravati dicta auctoritate Apostolica moneatis, & requisiti, primò, secundo, tertio, & peremptoriè, prout requirimus, & monemus eosdem, ac ipsis, & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis poena districtius injungimus, quatenus infra sex dies post monitionem, & requisitionem hujusmodi ipsis factam immediatè sequentes, eisdem à participatione, & communione, ac familiaritate, & servitio ipsius D. Balthasaris Diaz de Fonseca ex adverso principalis denunciati, & aggravati, penitus, & omninò desistant, & quilibet eorum desistat, necnon cum eo serviendo, loquendo, stando, sedendo, ambulando, hospitando, comedendo, bibendo, conversando, coquendo, cibum, potum, vel aquam ministrando, vel ignem, aut aliquo humanitatis solatio (præterquam in casibus, & personis à jure permissis) participare præsumant, aut eorum aliquis præsumat, & si contrarium fecerint, nos in eos, & eorum quemlibet cum dicto denunciato, & reaggravato rebelliter participantes, & contrafacientes ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc singulariter in singulos, dicta sex dierum canonica monitione præmissa, excommunicationis sententiam ferimus in his scriptis, & etiam promulgamus. Vobis omnibus & singulis supradiictis modo, & forma præmissis districtè præcipiendo mandantes, quatenus singulis diebus Dominicis, & festivis in vestris Ecclesiis, Monasteriis, & Capellis infra Missarum, & aliarum horarum præscriptarum solemnia, ac ubi, quando, & quoties expedierit, prædictos Christi fideles, familiares, & servitores, qui cum dicto D. Balthasare Diaz de Fonseca ex adverso principali excommunicato, aggravato, & reaggravato rebelliter participaverint, excommunicationis tandiu publicè denunciatis, & ab aliis, quantum in vobis fuerit, publicè denuntiari, & ab omnibus Christi fidelibus arctius evitari faciatis, donec & quousque aliud à nobis, vel Superiore nostro super hoc receperitis in mandatis. Præterea eum D. Balthasar

Diaz ex adverso principalis sic excommunicatus, declaratus, aggravatus, & reaggravatus, reaggravationem nostram hujusmodi per alios decem dies post ipsius publicationem, & declarationem in dicta Curia in locis publicis, & consuetis factam, ad dictos decem dies immediate sequentes pertinaciter sustinuerit, prout de presenti sustinet. Nos ad prælibati D. Augustini Barbosa principalis ulteriorem instantiam (eodem D. Thoma Lutiolo ex adverso procuratore, de quo in actis, principali citato) ad videndum, & audiendum omnes, & singulas Terras, Civitates, Oppida, Castra, Villas, Suburbia, & quarumcunque Ecclesiarum Collegia, Communitates, Ecclesias, Monasteria, Capellas, Parochias, & generaliter quæcumque alia loca, in, & sub quibus, seu ad quæ dictum Balthasarem Diaz de Fonseca ex adverso principalem excommunicatum declaratum, aggravatum & reaggravatum esse, morari, declinare, seu devenire contigerit (quandiu in dictis locis fuerit) interdici, & strictissimo Ecclesiastico interdicto supponi & observari mandari, litterasque desuper opportunas in forma solita, & consueta decerni, & concedi per nos instantè postulavit. Nos tunc attendentes postulationem hujusmodi fore justam, & rationi consonam, quòdque prædictus Balthasar Diaz de Fonseca ex adverso principalis pœnas, sententias, & censuras prædictas in eum (ut præmittitur) latas, Pharaonis duritiem imitando, vel ad modum aspidum surdarum aures suas obturantium, ne voces audiant incantantium, sustineat, & per totum tempus in sua pertinacia perseveret, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire, & animæ suæ salutem providere non curet, auctoritate Apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, omnes, & singulas Civitates, Terras, Oppida, Castra, Suburbia, Villas, Parochias, & alia loca quæcumque prædicta in, & sub quibus dictum Balthasarem Diaz ex adverso principalem esse, morari, declinare, seu devenire contigerit, quandiu ibidem fuerit, seu moram traxerit, etiam per tres dies continuos post ipsius abinde recessum, ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc, absque alia desuper facienda declaratione, aut intimatione, vel publicatione interdiximus, & strictissimo Ecclesiastico interdicto supposuimus, & supponimus, præsentibus has nostras litteras desuper in forma solita decernentes, & concedentes: & nihilominus vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet insolidum modo, & forma præmissis districtè præcipiendo mandamus, quatenus statim in his partibus, & postquam pro parte dicti D. Augustini Barbosa principalis vigore præsentium super hoc fueritis requisiti, seu alter vestrum fuerit etiam privatè requisitus, seu monitus, seu ad notitiam vestram devenerit, etiam extrajudicialiter, absque ulla requisitione desuper facienda (quia loca hujusmodi pro nominatis, & denunciatis esse volumus, & declaramus) in Civitatibus, Terris, Oppidis, Castris, Villis, Suburbis, Parochiis, Collegiis, & quibuscunque aliis locis supradictis in, & sub quibus, seu atque dictum Balthasarem Diaz de Fonseca ex adverso principalem esse, morari, declinare, seu devenire contigerit, cessetis, & cessetis, & ab aliis cessare faciatis, permittatis, & procuretis, apertis januis, à Divinis. Ita tamen, quod hujusmodi stante interdicto nulla Ecclesiastica Sacramenta in, & sub dictis locis, in quibus ipse fuerit, ministrentur, nisi Pœnitentia, & Baptismus cunctis indifferenter, Eucharistia verò infirmis tantum, & matrimonium sine Ecclesiastica solemnitate contrahatur, ac inibi, ac sub eisdem locis decedentibus Ecclesiastica denegetur sepultura. Postremò autem ipsum, seu illos, qui interdictum hujusmodi non servaverit, seu servaverint, eo ipso pœnas contra violantes, vel non servantes interdictum, à Jure communi, & Pontificiis Constitutionibus latas, incurrere volumus, decernimus, & declaramus, & in his ita vos geratis, donec, & quousque dictus Balthasar ex adverso principalis declaratus, aggravatus, reaggravatus, & interdictus, omnibus ut supra satisfecerit, paruerit, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redierit, & beneficium absolutionis à supradictis censuris meruerit obtinere, & vos aliud à nobis desuper receperitis in mandatis. Quod si fortè vos Serenissimus Rex antedictus, executor præsentis processus nostri, ac mandatorum nostrorum transgressor fueritis, procul dubio justè Judicis judicium incurreritis, licet nostris censuris ligari nolumus, sed in Domino ad prædictorum executionem benignè hortamur. Vobis verò R.R. Archiepiscopis, & Episcopis prædictis, etiam exceptis, quibus ob reverentiam vestrarum Pontificalium dignitatum deferimus in hac parte, si contra præmissa, vel præmissorum aliquid feceritis per vos, vel submissas personas (prædicta sex dierum canonica monitione præmissa) ingressum Ecclesiæ interdicimus in his scriptis. Si verò interdictionem hujusmodi per alios sex dies immediate sequentes sustinueritis, vos in his scriptis canonica monitione præmissa suspendimus à Divinis. Verum si vos prædicti interdicti, & suspensionis sententias hujusmodi per alios sex dies, prædictos duodecim dies immediate sequentes animo sustinueritis indurato, vos ex nunc, prout ex tunc, & è contra in his scriptis (dicta canonica monitione præmissa) excommunicationis sententia innodamus. Absolutionem verò omnium & singulorum præmissorum vobis, vel Superiori nostro tamen reservamus. In quorum omnium & singulorum fidem, & testimonium præmissorum has præsentibus exinde fieri, & per Notarium nostrum publicum infra scriptum subscribi, & publicari mandavimus, sigillique nostri, vel Coadjutorum nostrorum jussimus, & fecimus appensione muniri. Datum & actum Romæ in Monasterio sanctæ Mariæ de Pace, nobis inibi pro tribunali sedentibus, sub anno à Nativitate D. N. Jesu Christi 1632. indictione 25. diebus 31. Martii quoad declarationem

tionem excommunicationis, & 19. Aprilis quoad aggravationem, 30. ejusdem quoad reaggravationem, & 17. Maii quoad interdictum, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & D. N. D. URBANI divina providentia Papæ VIII. anno ejus nono, præsentibus ibidem D. D. Clearcho Busco, & Honorato de Marchis, Sacri Palatii Apostolici causarum Notariis, scribisque nostris, testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis. Tenor verò Cedulonis ultimo loco affixi est, ut sequitur, videlicet. Hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus declaratus, aggravatus, reaggravatus, & interdictus ad loca in quæ devenire contigerit, ac proinde ab omnibus arctius evitari mandatur quidam Balthasar Diaz de Fonseca, assertus Clericus Thomarien. Provinciæ Ulisbonen. ob non paritionem mandato de immittendo, & manutenendo respectivè, contra illum in causa Bracharen. Thesaurariæ per S. Rotam relaxati ad favorem D. Augustini Barbosa, & aliàs prout in actis, instante eodem D. Augustino Barbosa principali, sive, &c. Archangelus Baronus S. Palatii Apost. causarum Notarius. Dei 18. Maii 1632. supradicta cedula affixa, & publicata fuit in acie Campi Floræ, & valvis Cancellariæ Apost. per me Julium Marzitellum S. D. N. Papæ Cursorem.

Et ego Archangelus Baronus S. Palatii Apostolici causarum, & hujusmodi cause Notarius de præmissis rogatus præsens instrumentum scripsi, & subscripsi, signavi, & publicavi requisitus, in fidem, &c.

Locus † Signi.

Locus † Sigilli.

INDEX

Legum, & Jurium, quæ in hac Praxi Pensionum referuntur, expenduntur, & enucleantur.

Ex Digestis.

L. Apud Celsum, §. Labeo, de doli except. declaratur. pag. 61. n. 7. & 62. 19
L. 1. de usuris declaratur. 80. 10

Ex Decretalibus.

Cap. cum illorum, de sentent. excommun. extenditur ad quamcunque excommunicationem. 51. 21. 22

Ex VI. Decretalium.

Cap. Romana 1. §. contrahentes, de foro compet. declarat posse quem in loco contractus conveniri, si ibi inveniat. 26. 2

Ex Concilio Trid.

Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. non sustulit modos legitimos, quibus quis ex juris dispositione forum sortitur. 33. 12

Non habet locum in causa, quæ fuit commissæ per speciale rescriptum manu propria Sanctitatis sue subscriptum. 34. 15

Ex Ordinatione Regiæ.

Ordin. libro 1. titul. 9. §. 12. declaratur. 34. 17.

Ordin. libro 2. titul. 10. in princ. refertur. 40. 47.

Ordin. libro. 2. titul. 12. est pœnalis, & ideo non est trahenda extra casum, de quo agit. 59. 22.

Ordin. lib. 2. tit. 13. §. 1. declaratur. 36. 22

Ordin. lib. 3. tit. 6. §. 2. expenditur. 27. 9

Ordin. libro 3. tit. 25. §. 1. expenditur. 44. 9: & 45. 16.

Nova Recopilationis.

Lex 6. tit. 15. lib. 4. Doctores de ejus intellectu agentes, referuntur. 79. 1

INDEX RERUM, ET VERBORUM Notabilium.

Prior numerus paginam notat, alter est marginalis.

A

Absentia.

ABSENTIA est impedimentum legitimum, ut præscriptio minimè currere possit. 80. 13

Accessus, Ingressus, & regressus.

Accessus, & ingressus in resignationibus beneficiorum conceduntur ob non solutionem pensionis. 57. 2

Accessus, & regressus ex quibus causis concedantur. 3

Rota sæpius ad regressus canonizatione processit. 50. 4

Rota non solet admittere accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia protervia in denegante solutiones, vel aliter resistente. 58. 6

Rota quomodo in hac causa processit. 7

Actio, & Actus.

Actiones omnes sunt introductæ à Jure Civili. 29. 18

Actio & jus exequendi perpetuatur quando in obligatione adest juramentum. 80. 16

Actus attribuitur ordinanti, & non exequenti. 14. 31

Administrator.

Administratores, & deputati pro exigendis fructibus Ecclesiæ vacantis, an solvendo pensionem possint constituere pensionarium in quasi possessione exigendi, & quid de sequestrariis, subcollectoribus spoliorum, & reservatariis fructuum. 14. 28

Ago.

Attenditur quod principaliter agitur, non quod incidenter. 36. 26

Agens ad pensionem, vide *Pensio*.

Alimenta.

Alimentorum suppeditatio est finalis causa reservandi pensiones. 2. 7

Alimentorum causa nullo modo est suspendenda. 12. 11

Pensio æquiparatur alimentis. 12

Appellatio.

Appellatio suspensiva non admittitur ubi fuerit pronunciatum, litteras translationis esse exequendas. 18. 61

Appellatio à sententia lata per executorem pro solvenda pensione, emissà à possessore condemnato, non est admittenda. 45. 17

Appellare non licet à meris executoribus, nisi in modo & forma executionis notabiliter excederent executores. 70. 23

Appellatio ab excessu in executione datur quoad effectum devolutivum, non quoad suspensivum. 26

Argumentum.

Argumentum valet à delicti ad contractus. 41. 55

Auctor.

Auctor declarat quomodo posset sine damno recurrentibus succurri. 23. 16

Auctor dicit se optare, ut in Lusitania Tribunal erigeretur pro cognoscendis violentiis, & contro-

versis jurisdictionalibus.

17

Auditor Camerae.

Auditor Camerae est iudex ordinarius Curiae cum facultate sibi à Papa specialiter attributa cognoscendi privativè de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis. 22. 10

Auditor Camerae in omnibus contrahentibus in forma Camerae est Iudex competens. 25. 12

Auditor Camerae potest procedere contra obligatum in suo Tribunali in forma Camerae, etiam absentem, per audientiam contradictarum. 28. 14

Auditor Camerae excommunicat absentem quoties virtute obligationis Cameralis procedit contra illum. 15

Auditor Camerae habet in mandatis amplissimam facultatem cognoscendi de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis. 29. 17

Auditor Camerae causas omnes Camerali obligatione firmatas etiam in partibus existentes advocare potest. 33. 9

Auditori Camerae expressè demandatur executio obligationum Cameralium. 11

Auditor Camerae procedit aliquando tanquam Iudex executor deputatus in Bullis pensionis. 36. 23

Vel procedit tanquam Iudex Ordinarius Curiae vigore obligationis Cameralis. 24

Auditor Camerae quando procedat ordinaria jurisdictione sibi à lege ratione officii concessa. 25

B

Balthasar.

B Excommunicatur per Auditorem Camerae propter terminos pensionis per eum debitos, & non solutos. 4. 18

B. ad Rotam appellavit, ubi mandata, & declaratoriae litterae Auditoris Camerae fuerunt confirmatae. 19

B. sententiam contrariam ab executore, & Metropolitano, ac illustrissimo Collectore reportavit. 20

B. in sacra Rota fuit excommunicatus declaratus, aggravatus, reaggravatus, & interdictus, eo quod noluit obedire sententiae canonizatoriae regressus. 21

B. à Iudice executore in litteris Apostol. reservationis pensionis deputato excommunicatur ob non solutionem pensionis. 22

B. Excommunicatus. 53. 32

Interdictus. 33

Suspensus. 54. 34

Irregularis. 35

Perjurus. 36

Suspectus de hæresi. 37

Privatus. 38

Baro.

Barones possunt suis inhibere vassallis, ne suam in alium

& Verborum.

aliam jurisdictionem prorogent.

24.3

Beneficium.

Beneficia simplicia, & curata quibus pensionibus gravari soleant. 2.8

Successor in beneficio spoliatur, si pensionem integrè ab antecessore solutam solvere recusat, 17.46

Pensionarius acceptando beneficium pensione gravatum, censetur obligare se ad onera posita super tali beneficio, &c. 47

Successor in beneficio pensione gravato non tenetur solvere pensionem maturatam, quando fructus non percepit. 49

Beneficium resignatum recuperans vigore regressus, recuperat locum quem prius habebat. 59.16

Breve Julii III.

Ad breve Julii III. quo loco respondeatur, ostenditur. 30.35

Breve Julii III. refertur. 37.32

Breve Julii III. evidenter loquitur de causis criminalibus. 37.34

Bulla.

Bullæ nunquam expediuntur sine consensu. 7.11

Bulla Gregorii XIV. de immunitate Ecclesiastica agens, an fuerit recepta in Hispania 55.46. & sequent.

Bulla Cœnæ c. 17. non includit modos, & casus à jure permittos. 74.4

C

Campfor.

Campfor qui ex pacto in Bullis inserto dedit cedula banchariam, si virtute illius solverit pensionem, constituit pensionarium in quasi possessione exigendi. 14.30.38

Canon.

Canonem recipiens post incursum caducitatem, videtur illam remittere. 62.10

Capitulum.

Capitulum si bona fide fructus inter præsentis distribuat, an post talem distributionem teneatur solvere terminos pensionis decursæ de tempore vacationis Canonatus, ostenditur. 47.25

Vide Pensio.

Casus.

Casus duo quando sunt æquiparati, dispositum in uno censetur quoque dispositum in alio. 41.56

Causa.

Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognosci debent. 33.2

Causæ criminales, civiles, & mixtæ è Regni Portugaliæ finibus non extrahuntur. 37.31

Causis beneficialibus Regni Portugaliæ non possunt imperare Sacre Rotæ Auditores, secundum unius sententiam. 38.33

Causa criminalis propriè dicitur, quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantum. 39.4

Causa civilis criminaliter intentata est quando pro delicto principaliter agitur in judicio ad commodum privatum. 42

Causa mixta dicitur ubi pœna partim parti, & partim fisco venit applicanda. 43

Causarum civilium, & criminalium appellatione non comprehenduntur causæ beneficiales. 45

Causa quando produxit effectum perfectum, & consummatum, licet possit cessare ipsa causa, non tamen cessat effectus. 43.4

Cessionarius.

Cessionario datur via executiva, quæ datur cedenti. 19.68

Cevallos.

Cevallos reprobat.

56.54. & seqq.

Impediens citari etiam auxilio Consilii Regii, habetur pro citato. 60.26

Citatio alia non requiritur quando fit executio super eadem re, super qua fuit pronunciatum per eundem Judicem contra eandem personam. 71.33

Citatio in executione sententiæ quando fit necessaria, ostenditur. 34

Citatio in executione sententiæ Rotalis nunquam est necessaria. 35

Clausula.

Claus. Cujus ad hoc expressus accedit assensus, probat consensum intervenisse. 7.9

Claus. Non aliàs, &c. inducit formam, & præcisam necessitatem, & secum trahit conditionem. 9.28

Clausulæ, si per obitum dicti defuncti, intellectus. 29

Clausulæ appositæ in contractu sequuntur naturam contractus principalis. 31

Clausulæ omnes appositæ in concessione subreptitia sunt quoque subreptitiæ. 32

Claus. Dummodo, &c. ita qualificat gratiam, ut si modo, si conditionem importet, nihil actum censeatur donec plenè sit justificata. 11.4

Claus. Dummodo, &c. non remittit formam obligationis Cameralis. 5

Claus. Constito de litteris, intelligitur simpliciter de litteris, nudaque earum existentia. 12.7

Claus. Sine retardatione, intrat stante quasi possessione exigendi, licet ex ventre Bullarum constaret de vicio, seu nullitate pensionis. 18.56

Claus. quam, & quas, &c. quam vim habeat, ostenditur. 60.25

Clausula, Rato manente pacto, operatur quod debitum principale simul, & pœna exigi possint. 61.5

Claus. Rato manente pacto, in emphyteusi operatur, ut emphyteuta possit expelli ob non solutionem Canonis, etiam si dominus directus illum receperit de præterito. 6

Clericus.

Clericus non potest prorogare jurisdictionem Judicis Ecclesiastici sine proprii Episcopi consensu. 20.1

Clericus contrahendo, vel delinquendo potest jurisdictionem alteri prorogare sine consensu proprii Episcopi. 2

Clericus qui promisit solvere certo loco, ad illum est remittendus. 21.4

Clericus quando prorogat jurisdictionem in personam delegati Papæ, tunc necessarius non est consensus proprii Episcopi. 22.9

Clericus Lusitanus potest Romæ in actu resignationis contrahendo se submittere jurisdictioni Auditoris Camere de solvenda ibi pensione. 24.4

D. Petri Barbosa doctrina in terminis refertur. 5

Clericus non potest opponere Auditori Camere exceptionem incompetentiæ fori. 25.13

Clericus in sacris constitutus ob æs alienum merè civile, non potest capi, nec in carcerem mitti, vel in eo detineri, aut excommunicari, si inopiâ adeo laboret, ut non possit pecuniam debitam solvere. 77.1

Clericus non potest privilegio renunciare, ne conveniatur ultra quam facere potest. 3

Clericus in sacris obligatus in forma Camere potest capi, carcerari, ac detineri, & illius obligationis vigore renunciatur privilegio cap. Odoardus, de solut. 78.8

Clerici obligati in forma Camere pro excarceratione obrinenda, ad bonorum cessionem non admittuntur nisi ex Pontificis gratia. 9

Conditio

Index Rerum,

Conditio.

- Conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio. 9.37
Conditionis ea est vis, ut gratia sub illa facta stet in suspenso donec conditio purificetur. 11.13
Conditione deficiente contractus celebratus censetur resolutus ab initio. 58.13

Congrua.

- Congruam portionem Parochis suæ diocesis assignare ad Ordinarios spectat. 72.1
Congruam Parochis assignare pendet ab arbitrio Episcopi, cujus iudicio multum defertur in hac materia. 2
Congrua non debetur nisi Rectoribus Parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere. 4
Cura cessante cessat congruæ assignatio, quia curæ usus est fundamentum assignandæ congruæ. 5
Congruæ & pensionis auctoritate Apost. reservatæ petitio quando concurrit, semper debitum pensionis non solutæ præferendum est. 7
Congrua non assignata in litteris Apostolicis, etiam à Curato via ordinaria petenda est. 73.8
Congrua ex redditibus beneficii debetur servienti instar salarii. 11
Excommunicato non debetur congrua, nec percipit fructus beneficii. 12
Excommunicato nullo modo potest assignari pars aliqua fructuum sui beneficii, tanquam congrua portio, & multò minùs titulo alimentorum. 13
Excommunicato solum in casu extremæ necessitatis moderatè admodum ex redditibus beneficii succurrendum. 14

Conjectura.

- Conjectura ex taciturnitate longi temporis in non petendo credita non sufficit ad præsumendam solutionem. 81.23

Consensus.

- Consensus proprii Episcopi non requiritur ad renuntiandum proprio foro, quoties voluntas Clerici non est causa immediata, ut coram alio Iudice conveniatur. 22.6

Contentio.

- Contentiones avertendæ. 23.18

Contradictio.

- Contradictio non dicitur ea, quæ fit de Jure. 41.54

Contractus.

- Contractus est individuus eo respectu, ut vel in totum debeat approbari, vel reprobari. 8.25
Conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio. 9.27
Pensiones propter consensum æquiparantur contractui. 30
Contractus quando est simulatus, tales quoque sunt clausulæ in eo insertæ. 33
Contractus ratione in aliquo loco celebrari acquirit contrahens forum in eo. 26.1
Contractus in loco conveniri potest contrahens, etiamsi in eo non inveniatur, quando juravit ibi solvere, & renunciavit proprio foro. 27.3
D. Petri Barbosa elegans sententia refertur. 4
Idem de Clerico loquens tenet. 5
Contractus locus non dicitur ille in quo transmittuntur litteræ, seu nuntius, sed ille in quo consensus conjunguntur. 8
Contractus semper regulatur secundum leges, & constitutiones loci, in quo celebratus fuit. 28.11
Contractus ratione tenetur quis etiam extraneus præcisè servare solemnitates loci, in quo contraxit. 32

- Contractus, vel delicti commissi ratione potest quis in prima instantia cognoscere, quamvis non sit loci Ordinarius. 34.13

Contrahens.

- Contrahens certo loco, & in alio respondere, vel solvere promittens, in quo sit conveniendus, remissivè. 21.7
Contrahens in Regno extraneo ligatur statutis illius Regni, in quo contraxit. 27.10
Quando tractatur de forma, & de solemnitate actus extra proprium territorium gesti, non attenduntur statuta loci à quo originem ducunt contrahentes, sed ubi contractus fuit celebratus. 28.12
Contrahentes possunt facere, quod exinde nullus ordo judiciarius inter eos observetur. 29.22

Contumelia.

- Contumelia illata quandoque est repellenda. 54.40
Refertur, & reprobat sententia Hieronymi à Cevallos. 55.42.43

Conventio.

- Vide Pactum.

Curia.

- Curia Romana, vide Stylus.

D

Debitor.

- D**ebitor quod personaliter vocetur, non est de essentia iudicii faciendi. 30.34

Decretum.

- Decretum regressus, & ingressus refertur. 57.1

Detentator.

- Intrusus, & merus detentator, non est legitimus contraditor ad impediendam immisionem. 57.18

Dies.

- Dies interpellat pro homine, & constituit in mora. 29.30

Dispensatio.

- Dispensationis verba declarat observantia interpretativa. 41.52

Dispositio.

- Dispositio quælibet declaratur per subsequentem observantiam. 42.50
Dispositiva regulatur à procemiali ratione. 39.77

Dissensio.

- Vide Potestas.

Dolus.

- Dolus non debet alicui patrocinari. 22.12

E

Ecclesia.

- E**cclisia quæ per aliam acquirit, per seipsam acquirere dicitur. 6.2

Emphyteuta.

- Emphyteutam non solventem per triennium potest dominus expellere, & petere pensiones, quando incipit ab expulsionem, vel ab executione præteritarum pensionum cum protestatione. 61.3

Exceptio.

- Utilitas cognoscendi exceptiones, quæ executionem litterarum Apostolicarum impedire possunt. 5.23
Exceptio subreptionis pensionis justificatæ, seu puræ rejicienda est ad petitorium. 12.10
Exceptio non potest impedire effectum excommunicationis jam productum. 43.2.
Exceptiones, quæ ab extrinseco sunt probandæ, & requirunt altiorem indaginem, potest executor remittere Ordinario. 44.10
Exceptio nullitatis si repellatur, nullo modo ad Regem patet recursus. 45.18
Exceptio defalcandi onus à Titulari solum, non admittitur in iudicio possessorio, si in eo petat pensioa

& Verborum.

pensionarius manuteneri in ea summa quam exigere solitus est. 48. 30
 Exceptiones quæ directè non infringunt sententiam, nec principaliter eam labefactant, debent admitti contra sententiæ executionem. 69. 16
 Exceptio notoriæ nullitatis & injustitiæ contra sententiam coram executore opponi potest. 20

Excessus.

Excessus in executione sententiæ quibus modis committatur. 70. 24
 Excessus executionis non præsumitur, nisi doceatur. 25

Excommunicatio.

Pœna nulla major in Ecclesia esse potest, quàm Excommunicatio. 49. 1
 Excommunicatio vocatur animæ, & corporis detrimentum, æternæ mortis damnatio, mucro Episcopi. 2
 Excommunicatio contemni non debet. 50. 3
 Excommunicatio quibus modis injusta dicatur. 6
 Excommunicans non potest quatuor modis in excommunicatum potestatem habere, & tunc excommunicatio ab eo prolata est nulla, & injusta. 7
 Excommunicationis sententia est injusta, & iniqua, quando constat de manifesta causa suæ injustitiæ. 8
 Excommunicationis sententia quando sit injusta ob non servatum Juris ordinem in ea promulganda, ostenditur. 9
 Excommunicationis sententia quamvis injusta, sed tamen valida, habet quoad Ecclesiam suum integrum, & completum effectum. 10
 Auctoritas S. Gregorii, quod Excommunicatio, sive justa, sive injusta, timenda est, declaratur. 11
 Justitia sententiæ excommunicationis latæ contra B. ostenditur. 12
 Refertur opinio P. Suarez, & D. Gabrielis Pereiras. 51. 13
 Judex secularis non potest cognoscere de causis excommunicationis nullius. 14
 Dubitans de sua excommunicatione, si nihilominus celebraverit sic excommunicatus, efficitur irregularis. 17
 Excommunicationis sententia si sit injusta, & nulla, adhuc timenda est, ut illa non contemnatur in foro exteriori. 52. 18. & seq.
 Excommunicationis absolutio Auditori Camerae est reservata. 53. 47

Excommunicatus.

Judici seculari non licet declarare an excommunicatus evitari debeat, vel non. 51. 15
 Excommunicatus injustè debet se gerere pro excommunicato, etiam si nulliter sit excommunicatus, interim dum non agnoscitur publicè de nullitatis causa. 52. 19
 Suspensionem incutrit indispensabilem qui excommunicatus se promoveri fecit ad sacrum Ordinem. 20
 Excommunicato non debetur congrua, nec percipit fructus beneficii. 73. 12
 Excommunicatio nullo modo potest assignari pars aliqua fructuum sui beneficii, tanquam congrua portio, & multò minùs titulo alimentorum. 13
 Excommunicato solum in casu extremæ necessitatis moderatè admodum ex redditibus beneficii succurrendum. 14
 Excommunicatus licet fructus beneficii non lucretur, pensionem tamen solvere tenetur. 15
 Excommunicatus fructus beneficii non lucratur dum de censuræ validitate dubitatur, & disputatur. 74. 16

Barbosa de Pensionib. Pars II.

Executio.

Executionem non impedit nullitas extrinseca, nec illa, cujus probatio altiore requirit indaginem. 44. 14
 Judex tenetur supersedere in executione sententiæ, quæ notoriam injustitiam, aut nullitatem, vel intolerabilem continet errorem. 70. 21
 Executio à Rota cœpta dicitur eo ipso, quod decretae sunt litteræ executoriales, seu relaxatum mandatum. 71. 36

Executiva.

In Executivis attenditur statutum loci, ubi petitur executio. 79. 2

Executor.

Executor solum habet jurisdictionem adversus nominatos in commissione. 48. 28
 Executor ut contra nominatos possit procedere, non est necesse quod sint nominati in individuo, & expressè, sed sufficit quod comprehendantur in commissione per clausulas generales, tacitè, incidenter, aut virtualiter. 29
 Executor, cui nuda potestas excommunicandi fuit commissæ ab auditore Camerae, potest ligare, sed non absolvere. 53. 28
 Executor ab Auditore Camerae non potest declarare censuras ab eo promulgatas esse nullas. 29
 Executor ab Auditore Camerae non potest nisi publicari facere censuras ab eo promulgatas, & quæ præter illud attentavit, fuerunt nulla. 30
 Executores alii meri, alii mixti. 68. 1
 Executores mixti in triplici constituuntur differentia. 2
 Executores mixti pro gratiis exequendis dicuntur, quibus executio cum causæ cognitione committitur. 3
 Executores mixti litterarum Apost. super collatione alterius materiæ possunt assumere partes Judicis, & judicialiter procedere, ac cognoscere de exceptionibus, ac super eis pronuntiare. 4
 Executores mixti non possunt ad executionem devenire, nisi judicialiter, & prævia causæ cognitione, & debent citare qui de Jure erant citandi, & ab illis datur appellatio suspensiva. 5
 Executor omnis est mixtus ubi agitur de removendo possessore. 7
 Executor mixtus dicitur quando adest claus. *Vocatis vocandis.* 8
 & claus. *Amovo illicito detentore.* 9
 & claus. *Constito.* 69. 10
 & claus. *Sine præjudicio jurium cujuscunque.* 12
 & claus. *Dummodo tempore data presentium non sit alteri jus quæsitum.* 12
 & claus. *Verificatio prius judæ patronatus.* 13
 & claus. *Constito de re judicata, exequatur.* 14
 Executor mixtus dicitur quando est datus in gratia in forma Digsum. 15
 Executores meri sunt quibus post sententiam latam, & causæ cognitionem habitam super exceptionibus, quæ obijciuntur executioni, committitur facti executio, & nudum ministerium. 16
 Executores meri nullam possunt interponere causæ cognitionem, nec valent capere informationem, nec debent admittere aliquam exceptionem. 17
 Executor non potest cognoscere de exceptionibus quæ principalis causæ merita respiciunt, vel quæ directè ipsam impugnant sententiam. 18
 Executor ubi nullitas & injustitia non est evidens, cogitur exequi: abi verò fuerit evidens, potest remittere partes ad Judicem requirentem, non autem denegare executionem. 70. 22
 Executoribus à Rota pro suis sententiis exequendis nominatis nudum ministerium tantum committitur. 27

K Executor

Index Rerum,

- Executoris officium est veluti procuratoris. 28
 Executores meri non tenentur in aliqua Ecclesiastica dignitate esse constituti. 71. 29
 Rotæ Tribunal nullam solet transferre causæ cognitionem in executores. 30
Exemptio.
 Exemptio in subsidio, & excusato solum durat pro illo quinquennio; nam in sequenti solet derogari exemptioni hujusmodi. 48. 32
 Exemptio pensionis amplissima refertur, quam non dimittit posterior subsidii & excusati concessio. 33.
F
Factum.
 Factum legitime retractari non debet, licet casus postea evenerit, à quo non possit inchoari. 43. 3
Ferdinandus de Ojeda.
 D. Ferdinandus de Ojeda in summo Regii patrimonii Consilio Senator meritissimus laudatus. 54. 41
Fictio.
 Fictio tantum valet in casu ficto, quantum veritas in casu vero. 36. 28
Fides.
 Fidem fallere, & promissa non adimplere, grave est. 23. 13
Flaminus Parisius.
 Flaminus Parisius declaratur. 61. 26
Forma.
 Forma, *Providimus*, ponitur pro provisionibus eodem instanti factis. 9. 36
Fraus.
 Fraus à promittente committitur, si ad diem, & locum constitutum non solverit. 29. 28
Fructus.
 Administratores, & deputati pro exigendis fructibus Ecclesiæ vacantis, an solvendo pensionem possint constituere pensionarium in quasi possessione exigendi: & quid de sequestrariis, subcollectoribus spoliis, & reservatariis fructuum. 24. 28
G
Gabriel Pereira.
 D. Gabriel Pereira de Castro laudatur. 24. 1
 Ejus opinio reprobatur. 29. 31. & seqq.
 Non absolute reprobatur mandata, & declaratorias litteras Auditoris Camerae. 30. 36
Gratiosum.
 in Gratiosis non est meræ facultatis partem acceptare, & partem impugnare. 8. 21
H
Hispani.
 Hispanorum morem esse non servare fidem, aliqui incaute dixerunt. 23. 14
 Hispanorum fidelitas mirè extollitur. 11
Hujusmodi, est relativum præcedentium. 39. 40
I
Idemitas.
 Identitas personæ præsumitur ex sola identitate nominis. 81. 24
Ignorantia.
 Ignorantia an excuset à suspensione *c. cum illorum, de sentent. excom.* 52. 25
 Ignorantia affectata scientiæ æquiparatur. 76. 10
Immunitas.
 Immunitatis causa pendente in Tribunali Ecclesiastico, minimè potest procedi per Judicem sæcularem ad sententiam corporis afflictivam. 55. 45
 Bulla Gregorii XIV. de immunitate Ecclesiastica agens, an fuerit recepta in Hispania, ostenditur. 46. & seqq.
 Ad Episcopum spectabat cognitio super immunitate Ecclesiæ, etiam ante Bullam Gregorii XIV. 49
 Immunitatis cognitio secundum aliquos est mixti fori. 56. 52
Vide Judex.
Inducta.
 Inducta ad unum finem, contrarium effectum operari non debent. 66. 13
Ingressus.
Vide Accessus.
Inhibitio.
 Inhibitiones Rotaes, sive justæ, sive injustæ, timendæ sunt. 71. 31
Injuria.
 Injuriam nemini facit qui utitur jure suo. 58. 11
Instrumentum.
 Instrumentum si est juratum, licet tempus decennii sit transactum, mittitur executioni. 80. 17
Italus.
 Itali in Portugalia pensiones obtinent in proprio capite, non sic in allis Hispaniarum partibus. 31. 39
Judex.
 Judex loci contractus potest cognoscere de illius adimplemento inter contrahentes, ac si fuissent verè, & realiter sui subditi. 25. 15
 Judex Ecclesiasticus obligationis Cameralis executor nullam vim facit exequendo appellatione remota. 29. 25
 Judicibus laicis integrum est defendere ne Regia usurpetur jurisdictio. 35. 18
 Judex loci contractus potestatem acquirit ad cognoscendum inter ipsos contrahentes, tanquam si essent sui subditi. 36. 27
 Judex loci contractus super contrahentes alterius Regni jurisdictionem habet. 29
 Judex executor pensionis quomodo ad ejus exactiorem procedere debeat, ostenditur. 43. 1
 Judex executor, qui exceptiones altiore indaginem requirentes remittit Ordinario, non tenetur interim in executione supersedere. 44. 11
 Judex cognoscens exceptiones per calumniam oppositas fuisse, ut executio retardetur, non debet eas admittere. 14
 Judex tenetur calumniis obviare. 45. 15
 Judex executor an possit procedere contra Capitulum pro terminis pensionis decursæ de tempore vacationis beneficii, ostenditur. 46. 19. & seqq.
 Judices sæculares in censurarum, & Ecclesiasticæ immunitatis validitate nullatenus se intromittant. 54. 39
 Judex Ecclesiasticus est propriè, & verè competens declarationis judicialis Ecclesiasticæ immunitatis. 55. 44
 Judex tenetur supersedere in executione sententiæ, quæ notoriam injustitiam, aut nullitatem, vel intolerabilem continet errorem. 70. 31
 Judex sæcularis in rebus Ecclesiasticis se intromittere non potest. 72. 3
 Judex sæcularis redditus beneficiorum Ecclesiasticorum sequestrans incurrit in censuram Bullæ Cænæ. 74. 1
 Nisi in casibus à legibus Regiis decis. 2
 Judices sæculares sub Bullæ Cænæ censuras includuntur, qui auctoritate prætena, & usurpata sequestrant redditus beneficiorum. 3
 Judex laicus potest quibusdam concurrentibus, & præcipuè stante periculo moræ, capere, & sequestrare personam clerici. 5
 Judex sæcularis bene potest beneficii redditus sub sequestro ponere, quando id facit in executionem sequestri per prius relaxari à Judice Ecclesiastico. 6
Judicium.

& Verborum.

Judicium.

Judicii locum semper inspicimus in his quæ spectant ad ordinem Judicii: at contractus celebrati locum attendimus in his, quæ pertinent ad substantiam contractus. 79. 3

Juramentum.

Juramentum adstringit jurantem ad factum præsum. 27. 7

Juramentum habet vim claus. *Rato manente pacto.* 61. 4

Jurisdiction.

Jurisdictione delegata non potest extendi ad eos, qui in commissione non sunt nominati. 76. 11

Jus.

De Jure incerto, & eventuali non est facienda mentio. 19. 65

Juri primæ instantiæ à partibus in præjudicium Ordinationum renunciari non potest. 33. 5

Jus suum unicuique est conservandum. 65. 5

Jus recurrendi ad Judices laicos per viam violentiæ Papæ, Coronæ inest in signum suæ supremæ potestatis. 66. 14

Jus omne oriens ex instrumento resolvitur cum resolutione instrumenti. 80. 18

L

Laicus.

Laicus non potest de jure Lusitano prorogare jurisdictionem Judicis Ecclesiastici. 25. 14

Laicus est incapax Juris, & potestatis spiritualis, & non potest illam præscribere. 51. 16

Lex.

Lege permittente, & inducente quod fit, dicitur justè, & benè fieri. 24. 7

Legis acceptatio non est necessaria in spiritualibus, aut spiritualia concernentibus. 56. 51

Litteræ Apost.

Papa prohibet expeditoribus litteras super resignationibus, & pensionibus expedire sine consensu. 7. 12

Litteræ Apostolicæ quomodo verificari debeant. 11. 1

Pensionarius tenetur litteras reservationis producere, & justificare contra illum, qui non consensit pensioni, antequam agere valeat ad exactionem pensionis. 12. 18

Locus.

Loci adjectione, & temporis certi institutione solvere promittens, illius lapsu in mora est. 29. 29

Lusitani.

Lusitani debent observare Ordinationes alterius Regni circa contractus in eo factos, sicut volunt ut suis auctoritas præstetur, & veneratio. 37. 30

M

Mandans.

Mandans Procuratori, ut aliquid faciat, tenetur ac si id quod gestum est cum Procuratore, fuisset gestum cum ipso mandate. 64

Mandatum.

Mandatum quomodo speciale requiratur ad consentiendum reservationi pensionis. 6. 5

Mandatum procuræ præsumptionibus, & conjecturis probari potest. 7. 6

Mandatum sufficiens præsumitur intervenisse ad illum actum, in quo Princeps illud enuntiat. 7

Procurator qui promisit mandatum magis sufficiens, si non exhibeat, ad quid teneatur, ostenditur. 14

Notarius nullus consensum notat in Bullis pensionis, nisi prius constiterit de sufficienti mandato procuræ. 15

Mandatum præsumitur ex impensa, etiam si de eo minimè constaret. 8. 16

Mandatum de solvendo pensionem quibus concur-

Barbosa de Pensionib. Pars I I.

rentibus præsumatur ad constituendum pensionarium in quasi possessione, ostenditur. 14. 32

Mandatum præsumitur in solvente. 14. 37

Mandatum executivum; & declaratoriæ litteræ quomodo expediantur contra obligatum in forma Camerae. 30. 33

Mandatum generale sufficit si deducatur ad speciem. 60. 17

Manutentio.

Manutentio datur pensionario contra successorem in beneficio ex unica solutione facta der antecessorem. 15. 40

Manutentionem non impedit allegatio ex extinctione pensionis per matrimonium à pensionario contractum. 18. 55

Mens.

Mens, & ratio statuentium præponderat verbis, & attenditur magis quàm dictum. 39. 38

Miles.

Militi privilegium conceditur ne conveniatur ultra quàm facere potest. 77. 2

N

Notarius.

Notarii non recipiunt supplicationes, nisi prius eis constiterit de sufficienti mandato procuræ. 7. 13

Notarius nullus consensum notat in Bullis pensionis, nisi prius constiterit de sufficienti mandato procuræ. 15

Notorium.

Notorium factum est quod à majori parte populi, Parochiæ, viciniæ, aut communitatis scitur. 47. 27

Nullitas.

Nullitas ex ventre litterarum quando dicatur oriri, ostenditur. 12. 14

Nullitatis intrinseca exceptio nescit cessare executionem. 43. 5

Nullitas opposita facit cessare executionem quando ex ipsis actis, & contextu probatur, nec altiore indaginem requirit. 44. 6

Nullitas quæ constat ex actis, dicitur intrinseca, inherens ossibus instrumenti. 7

O

Obligans.

Obligans se in forma Camerae vult teneri, ac si esset debitor Cameralis: & debitor Cameralis potest personaliter capi, etiam non excussis bonis. 78. 6

Obligatio.

Obligatio Cameralis sic appellatur, quia ortum habet ab ipsa Camera. 78. 7

Obligationem non debet quisquam ex parte comprobare, & ex parte tanquam de iniqua queri. 8. 14

Obligationis Cameralis forma habet vim sententiæ. 29. 19

Executivè proceditur contra debitores obligatos in forma Camerae. 20

Obligatio Cameralis habet executionem paratam. 21

Obligationis Cameralis Judex Ecclesiasticus executor nullam vim facit exequendo appellatione remota. 25

Obligatio Cameralis ex quibus componatur, eleganter ostenditur. 26

Obligatio Cameralis activè, & passivè transit in hæredes obligantis, non autem obligati. 27

Renunciatum censetur omni jur. & legum auxilio per Cameralem obligationem. 78. 10

Forma Cameralis obligationis continet expressam renunciationem omnium Jurium dicentium renunciationem generalem non valere, sed requiri specialem. 18

Index Rerum,

Obligatio Cameralis operatur judicalem debiti confessionem in ipso instrumento. 81. 21

Vide *Clericus*.

Obligatus.

Obligatus in forma Camerae tenetur coram Auditore ejusdem Camerae in prima instantia citatus respondere. 33. 10

Obligatus in forma Camerae potest ubique locorum conveniri. 79. 8

Observantia.

Observantia subsequuta tollit omne dubium. 41. 49

Observantiae plurimum deferretur in interpretandis constitutionibus. 53

Odiosa.

Odiosa quae sunt, restringi debent quantum possibile sit. 79. 6

Officium.

Omne Officium Judicis nobile in civilibus praescribitur per triginta annos. 79. 4

τὸ *Omne*, est universalis. 33. 3

τὸ *Omne*, aliquando restringit. 7

Oppositio.

Oppositio prima, ex qua oritur prima quaestio. 5. 24

Secunda ex qua venit secunda dissertatio. 25

Tertia ex qua insurgit tertia disputatio. 26

Quarta ex qua provenit quarta dubitatio. 27

Quinta ex qua oritur quinta quaestio. 28

Sexta ex qua subsequitur sexta disputatio. 29

Septima ex qua sese offert septima disputanda disceptatio. 30

Octava ex qua venit discutienda octava dubitatio. 31

Nona, unde oritur nona quaestio. 32

Decima, ex qua provenit decima quaestio. 33

P

Pactum.

Pactum, & conventio adhibendi omnimodam fidem, ipsismet, & solis litigatoribus valet. 29. 23

Pacta inter contrahentes sunt diligenter servanda. 588.

Papa.

Papa nunquam confirmat reservationes pensionum per Ordinarios factas. 2. 6

Papae auctoritas excusat à simonia, quia prohibita. 10

Papa non solet reservare pensiones sine consensu Titularis. 3. 13

Papa in resignationibus sub una, & eadem supplicatione, & data uni confert beneficium, & alteri pensionem reservat. 4. 17

Papae verba factum secum gestum narrantis plenam fidem faciunt. 7. 8

Papa prohibet expeditoribus litteras super resignationibus, & pensionibus expedire sine consensu. 12

Papa est Ordinarius Ordinariorum, & Episcopus universalis Ecclesiae. 22. 11

Papa non potest vocari Princeps alienus, sed proprius omnium, & maxime Clericorum. 24. 8

Papa cum habet pro Dicecesi totum Orbem, Crucem ubique terrarum ante se deferret. 9

Papa semper, & ubique pallio utitur. 10

Papa potest ubique locorum statuere. 56. 50

Papa in ingressu confert beneficium ex nunc prout ex tunc, & ideo collatio censetur facta ab initio. 63. 22.

Paria.

Paria sunt non esse, vel esse nullum, & non fieri, ac inutiliter fieri. 52. 26

Pensio.

Pensio unde originem traxit, ostenditur. 2. 2

Leges, vel canones non habentur, qui de his pensionibus agant. 3

Pensionis Ecclesiasticae quot sunt causae. 4

Pensiones perpetuae non reservantur sine auctoritate Papae. 5

Papa nunquam confirmat reservationes pensionum per Ordinarios factas. 6

Alimentorum suppeditatio est finalis causa reservandi pensiones. 7

Beneficia simplicia, & Curata quibus pensionibus gravari soleant. 8

Pensionis reservatio nullo modo dicitur odiosa. 9

Pensio imponitur super fructibus, & emolumentis omnibus beneficii. 11

Pensiones super fructibus non reservat usus Sedis Apostol. sed de certa quantitate pecuniae. 12

Pensiones non solet reservare Papa sine consensu Titularis. 3. 13

Causae ad efficiendam validam reservationem pensionis necessariae, reperiuntur in pensione Auctoris. 24

Pensionem ad favorem Auctoris Apostol. auctoritate reservatam recusat solvere B. 15

Titularem consensisse reservationi pensionis quando ex Bullis constat, non potest opponi de nullitate ex defectu consensus. 7. 10

Pensione ex causa resignationis reservata nulla existente, non acquiritur per eam aliquod jus resignatorio, nec abdicatur à resignante. 8. 26

Pensiones propter consensum æquiparantur contractui. 9. 30

Pensionis mentio non fit in Bullis provisiis, nisi illa esset antiqua. 34

Pensionis reservatio admittitur infra bidduum post collationem. 35

Pensionis ad solutionem compelli non potest Titularis, non verificata prius narrativa condicione, vel modo, sub quo à principio facta fuit reservatio. 11. 2

Pensio quamvis sit modificata, signatura non consuevit parcere clausulae praeservativae. 12. 6

Pensionis justificatae, seu purè reservatae solutio non potest impediri propter supervenientem litem super nullitate, extinctione, vel reductione. 13. 9

Pensio æquiparatur alimentis. 12

Pensionis solutio, etiam paræ, & justificatae, retardatur quando ex ventre litterarum resultaret notoria nullitas. 13

Mandatum de solvendo pensionem, quibus concurrentibus praesumatur ad constituendum pensionarium in quasi possessione. 14. 32

Titularis scientia de solutione pensionis facta facit praesumi mandatum de solvendo. 33

Possessio exigendi pensionem ut acquiratur, sufficit ut ejus solutio fiat per alium de mandato Titularis. 14. 29

Possessio percipiendi pensionem acquiratur etiam per unicum actum exactionis. 36. & 39

Non acquiratur per solutionem partis unici actus, nisi solvat cum promissione solvendi residuum. 15. 41

Possessio percipiendi pensionem probatur per antecedentem etiam unicam ejus solutionem, quamvis facta fuerit metu censurarum, quando non apparet de protestatione. 42

Possessio exigendi pensionem an amissa proponatur eo quod pensionarius per decennium acquieverit negligendo petere. 43

Pensioni qui consensit, non solum pro se, sed etiam pro successoribus consensit. 17. 45

Pensio

& Verborum.

- Pensio** est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens. 50
- Pensio** nis excessivæ reservationi consentiens sibi præjudicat. 51
- Existens in quasi possessione exigendæ pensionis manutenendus est in summa, quam constat sibi fuisse solutam. 18. 52
- Pensione** reservata super Episcopatu, dummodo mille remaneant pro Episcopo, pensionarius existens in quasi possessione exigendi, non tenetur in possessione probare remanere. 54
- Pensionis** translatio facta vigore privilegii Conclavistarum, est nulla, exhibito coram exequutore solo transumpto privilegii absque originali. 59.
- Pensiones** transferendi facultas data Conclavistis non extenditur ad pensiones semel translatas. 60
- Privilegium** Equitum Lauretanorum retinendi pensiones matrimonio non obstante, comprehendit etiam pensiones reservatas super Regio patronatu. 64
- Pensionis** in reservatione super beneficio faciendæ est mentio de regressu quem quis haberet ad illud beneficium. 19. 66
- Pensionem** propter consensus æquiparantur contractibus. 22. 8
- Gregorius XIII.** & **Clemens VIII.** declararunt Capitula Elborensæ & Ulysbon. teneri solvere pensiones tempore vacationis Canonicatus decursas, 46. 20.
- Decisio** aurea S. Rotæ quoad hoc propositum refertur. 21
- Pensio** est onus reale, & sequitur beneficium. 47. 24
- Pensionis** reservatio posterior subsidio, & excusato est ab eo exempta, & immunis, secus sit fuerit anterior. 48. 31
- Agens** ad pensionem tantum in iudicio, & de regressu nihil dicens, recipiendo pensionem videtur regressui renuntiare. 62. 11
- Agens** ad pensionem, & regressum, si fuit pronuntiatum super utroque, & recipiat pensionem, non censetur renuntiare regressui. 12
- Pensio** non est onus reale cohærens ipsi beneficio, sed onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens. 13
- Pensio** decursa de tempore, quo beneficium fuit occupatum ab intruso, ab ipso solo est solvenda, & non à titulari, qui fructus de illo tempore non percepit. 14
- Resignatarius** qui vigore resignationis, quantumcunque nullius, fructus percepit, pensionem solvere tenetur. 15
- Capitulum** solvere tenetur pensionem impositam super Canonicatu, cujus fructus illi accreverunt propter non residentiam Canonici. 16
- Pensionis** natura juxta hodiernum stylum accedit ad naturam assignatorum alimentorum. 73. 9
- Parochus** consentiens impositioni pensionis excessivæ videtur saltem in vim pacti sibi præjudicare, & censetur quasi contraxisse cum pensionario. 10
- Capitulum** non tenetur pro rata temporis vocationis, & absentia Titularis solvere pensionem super distributionibus à se perceptis reservatis, secundum unam opinionem. 75. 1
- Sed contraria verior. 2
- Pensio** est onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiuntur. 3
- Pensionis** onere à principio gravantur fructus, & distributiones ante præstitum servitium, & ejus solutio non dependet à residentia Titularis, nec ab ejus acquisitione. 4
- Pensio** non debetur pensionario propter servitium Canonici possessoris, sed ex gratia Papæ. 5
- Pensionis** pars indeterminatè à cumulo fructuum ex voluntate Pontificis est extracta, & ex gratia ejusdem ad pensionem gravata. 76. 6
- Pensio** imposita super distributionibus Canonicatus à Capitulo pro rata temporis vocationis, & absentia Titularis, fuit jussa solvi à Clem. VIII. & Gregorio XIII. 7
- Cancellaria** Vallisolerana per viam violentiæ adita censuit Capitulum Giennense teneri ad solvendas pensiones super Canonicatu impositas, & de tempore vacationis decursas. 8
- Doctores** aliqui qui contrarium tenebant, postea recesserunt ab opinione sua. 9
- Pensionem** debens, quod possit opponere privilegium cap. Odoardus, de solut. qui tenuerint, referuntur. 77. 4
- Sed contrarium verius. 78. 5
- Pensionis** translatio, vide *Translatio*.
- Pensionis** translatarius, vide *Translatarius*.
- Pensionarius.*
- Pensionarius** non indiget aliqua justificatione, quando contra consentientem pensioni pure reservatæ agitur. 12. 17
- Pensionarius** tenetur litteras reservationis producere, & justificare contra illum, qui non consensit pensioni, antequam agere valeat ad exactionem pensionis. 18
- Pensionarius** qui est in possessione, vel quasi, exigendi, & agit iudicio summariissimo, non tenetur exhibere titulum, nec privilegium, nec etiam justificare narrata. 19
- Pensionarius** qui agit iudicio summariissimo, non tenetur exprimere causam suæ possessionis, vel quasi. 13. 22
- Pensionarius** ut constituatur in quasi possessione exigendi, requiritur ut solutio fiat per solum Titularem. 26
- Pensionarius** existens in quasi possessione exigendi, est manutenendus contra quemcunque successorem in beneficio, etiam qui nunquam solvit. 16. 44
- Pensionarius** acceptando beneficium pensionem gravatum, censetur obligare se ad onera posita super tali beneficio, &c. 17. 47
- Pensionarius** qui non consensit, non debet compelli, nisi quatenus adsint fructus. 48
- Pensionarius** tenetur in petitorio justificare gratiam, etiam si sit in quasi possessione exigendi. 18. 53
- Pensionarius** qui non solvit pensionem infra terminum, quomodo in excommunicationem incidat, ostenditur. 53. 32
- Pensionarius** qui non solvit pensionem, Titulari declarante, ipso facto est excommunicatus, & elapsis sex mensibus ipso jure privatus. 59. 21
- Pensionarius** agere potest hypothecaria contra quemcunque possessorem fructuum. 62. 17
- Respondetur fundamentis Gigantis. 18
- Persona.*
- Persona** loquentis nunquam comprehenditur in generali concessione, vel sermone, sed semper intelligitur excepta, 39. 46
- Petitio.*
- Petitio** executionis sententiæ, seu mandati operatur ut nunquam currat præscriptio. 81. 20
- Pœna.*
- Pœna** quando apponitur loco contemptus, & postea res, & pœna petuntur ex diversis causis, utrumque debetur. 61. 8
- K 3 Pœna

Index Rerum,

- Pœnæ conventionales* de Jure Canonico debentur, sed sustinentur semper pro quanto alterius partis interest. 63. 20
- Pœna civilis*, & criminalis resultat ex uno maleficio, & una non confundit aliam. 21
- Populus.*
- Populi* rumore qui habetur pro excommunicato debet se abstinere. 52. 24
- Possessio.*
- Possessio* an sit justa, vel injusta, non est disquirendum in possessorio. 13. 21
- possessio*, vel quasi exigendi pensionem probatur regulariter per quietantias, seu instrumenta solutionum, & ex fide Notarii, & per confessionem Titularis. 23
- Possessio* exigendi pensionem ut acquiratur, sufficit ut ejus solutio fiat per alium de mandato Titularis. 14. 29
- Possessio* percipiendi pensionem acquiritur etiam per unicum actum exactionis. 36. 39
- Possessio* percipiendi pensionem non acquiritur per solutionem partis unici actus, nisi solvat cum promissione solvendi residuum. 15. 41
- Possessio* percipiendi pensionem probatur per antecedentem etiam unicam ejus solutionem, quamvis facta fuerit metu censurarum, quando non apparet de protestatione. 42
- Possessio* exigendi pensionem an amissa proponatur eo quod pensionarius per decennium acquivit negligendo petere. 16. 43
- Possessio* potest dari ad tempus limitatum. 59. 19
- Possessio* capta virtute alicujus tituli præcedentis, sequitur naturam tituli, & secundum illum regulari debet. 20
- Possessor.*
- Possessor* non est amovendus, nisi eo prius vocato, ejusque rationibus auditis. 68. 6
- Possessorium.*
- Possessorium* exequutivum abhorret exceptiones requirentes altiore indagine. 44. 13
- Potestas.*
- Potestatem* Regiam non amittunt Ecclesiæ cedentes. 31. 40
- Expenduntur* plures rationes ob quas inter Ecclesiasticam, & sæcularem potestatem oriuntur dissensiones. 32. 1
- Præfatio.*
- Præfatio* inducit causam finalem. 38. 36
- Prælatio.*
- Prælatio* non datur inter fructus, proventus, & distributiones, super quibus pensio est imposita, nec species una gravata est hoc onere in defectum alterius. 76. 12
- Ordo* §. in venditione, l. à Divo Pio, ff. de re judic. non est datus pro forma, sed ad instructionem Judicis. 77. 13
- Prælationis* ordinem non est necesse servare, ubi ad est obligatio Cameralis. 14
- Præscriptio.*
- Præscriptio* est odiosa. 79. 5
- Præscriptio* decennalis viæ executivæ procedit in odium negligentiae in non petendo debitum. 7
- Præscriptio* debiti procedit in loco destinatae solutionis illius, quia ibi est contracta negligentia, seu mora. 9
- Præscriptio* non currit contra non valentem agere, nec contra probabiliter ignorantem. 80. 12
- Absentia* est impedimentum legitimum, ut præscriptio minimè currere possit. 13
- Præscriptioni* partes renunciare possunt. 14
- Præscriptio* Juris executivi interruptitur per solam petitionem executionis, seu debiti. 81. 19
- Præsumptio.*
- Præsumptio* est pro Principe, quod quidquid facit, iuste facit. 65. 4
- Princeps.*
- Princeps* supremus potest inibere suis subditis, ne alieni Principis jurisdictioni subjiciantur. 24. 2
- Principis* concessio ita intelligi debet, ut respectu impetrantis aliquid operetur. 49. 36
- Princeps* jur. tertii nunquā præjudicare intendit. 65. 1
- Princeps* potest causas subditorum ubique judicare. 66. 6
- Princeps* in aliquo casu mandat, quod quis non audiatur per suos magistratus. 7
- Princeps* potest causam ad suam avocare præsentiam, si extra eam jus partibus administrari non sit credendum. 8
- Princeps* judicarium ordinem servare non tenetur. 9
- Principis* præsentia omnes solemnitates supplet. 10
- Princeps* judicare debet secundum conscientiam, prætermis, & circumscriptis actitatis. 11
- Princeps* potest concedere, quod veritas causæ jam decissæ iterum discutatur, auferendo jus parti quæsitum per sententias. 12
- Quando quid principaliter fuit introductum à Principe in utilitatem Reip. & secundariò in favorem privatorum, eorum conventioni renunciari nequit. 67. 15
- Princeps* potest privilegium à se liberaliter concessum sine causa revocare, licet alteri ex illo sit jus quæsitum. 17
- Principis* motus ut habeatur pro justa causa, satis est in eo quod putet causam subsistere, & ex opinione sua statuatur, seu mander. 19
- Principalis.*
- Principalis* præsumitur à suo procuratore certioratus de statu causæ. 60. 28
- Decisio* sacrae Rotæ refertur. 29
- Principaliter.*
- Principaliter* introducto à Principe in utilitatem Reipublicæ, & secundariò in favorem privatorum, eorum conventioni renunciari nequit. 67. 15
- Attendere semper debemus id quod sit principaliter, non id quod venit in consequentiam. 16
- Privilegium.*
- Privilegium* quatenus declaratione indigeat, declaratur ab observantia subsequuta. 42. 51
- Probatio.*
- Probationes* informes, & leviores sufficiunt ad maintenancem obtinendam, & in judicio possessorio, maximè concurrentibus adminiculis. 13. 24
- Probatio* tantum admittitur ad impediendam executionem alicujus instrumenti liquidi, si incontinenti fiat, & non aliàs. 29. 24
- Probatio* quando dicatur fieri incontinenti. 44. 8
- Procurator.*
- Procuratoris* factum censetur factum principalis factè, & interpretativè. 6. 1
- Declarando* ut. 3
- Procurator* qui promisit exhibere mandatum magis sufficiens, si non exhibeat, ad quid teneatur, ostenditur. 7. 14
- Proœmiale.*
- Proœmialia* verba ostendunt, & declarant mentem concedentis. 38. 35
- Prorogatio.*
- Prorogatio* facta ratione contractus, non procedit immediatè à voluntate contrahentis, sed ex dispositione juris. 21. 5
- Prorogatio* necessaria non fit de consensu, & voluntate contrahentis, sed auctoritate legis, quæ illam

& Verborum.

lam inducit. 22. 6
Provisio.
 Provisionem facto acceptans videtur consentire omnibus in provisione contentis. 8. 20
Quasi possessio.
 In **Q**uasi possessione existens, manutenendus est in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam. 18. 52
Quibusvis aliis, comprehendunt majora expressis, immò extranea, & dissimilia. 47. 23
Quomodolibet, omnia continet, nullumque excipit casum. 33. 4
Quomodolibet, comprehendit omnem modum, & omnia, etiam ultra expressa. 47. 22
R
Ratificatio.
 Ratificatio, quæ in actis fit, validius confirmat actum, quam illa quæ fit verbis. 8. 17
Regnum.
 Regni incrementa deficiunt ubi defectus considerari potest in debita reverentia, & subjectione Sedis Apostol. 31. 41
Regressarius.
 Doctores referuntur qui tenent regressarium recipiendo pensiones decursas videri regressui renuntiare. 61. 1
 Contrarium verius. 2
Regressus.
 Regressus canonizatio ex quibus fieri debeat. 58. 5
 Regressus canonizatio non est pœna, nec privatio, sed conditio quæ inest. 59. 14
 Regressus non operatur translationem, sed restitutionem tituli. 15
 Regressui renuntiare videtur ille qui recipit pensionem post lapsum terminum illam solvendi. 61. 9
 Regressus extinctio antequam regressarius declaret velle redire ad suum beneficium, est actus favorabilis, qui cassatur ex sola voluntate ipsius regressarii, & per renunciationem factam coram Notario, & testibus. 63. 23
 Vide *Accessus.*
Renuncians.
 Renuncians proprio foro potest conveniri ubicunque. 27. 6
Renunciatio.
 Renunciatio cujuscunque privilegii facta cum juramento tantum valet, quantum si fuisset specialiter renunciatum cuicunque privilegio. 80. 15
Resignans.
 Jus à resignante non abdicatur, conditione minimè adimpleta. 58. 12
Resignatarius.
 Vide *Pensio.*
Resignatio.
 Resignationes beneficiorum habent semper tacitam conditionem, si pacta servantur. 58. 9
 Resignationes beneficiorum ut plurimum conceduntur ad vota resignantium. 10
Resolutio.
 Resolutio capta in supremo Portugalliae Senatu juri conformis. 65. 5
Respublica.
 Reipublicæ salus litium multitudine summoperè læditur. 23. 19
Rex.
 Rex primus Lusitanie Regii tituli à Sede Apostol. confirmationem obtinuit. 30. 37
 Rex Joannes II. sponte renunciavit juri retinendi

Bullas. 31. 38
 Rex Hispaniarum est protector, & defensor Concilii Trident. 33. 6
Roma.
 Roma est patria communis omnium. 24. 11. & 42. 57
Rota.
 Rota, cui per Signaturam justitiæ fuit rescriptum in materia pensionis cum claus. *Arbitrio*, prætextu æquitaris retardat solutionem. 12. 16
 Rota cognoscit, & semper cognovit de causis beneficiis Portugalliae. 40. 48
S
Sacculus.
 Sacculi clausi depositio non prodest. 53. 31
Scientia.
 Scientia præsumitur circa facta, & gesta ab amico, vicino, & socio. 47. 26
Scriptura.
 Scripturam recipiens, & multò magis illa utens, censetur omnia in ea contenta approbasse. 8. 19
Sedes Apost.
 Sedis Apostolicæ auctoritas nihil est imminuta ex decreto Concilii Trid. sess. 24. de reform. c. 20, 33. 8
Sententia.
 Sententia Pastoris, sive justa, sive injusta, timenda est. 50. 4
 Theodosii junioris exemplum refertur. 5
 Sententias in Senatu Portugallensi judiciis Coronæ Papæ prolatas solet Rex noster in supremo Senatu penes se residente de novo revidere, & causam decidere. 67. 18
 Sententias aliorum Tribunalium etiam in judicatum transactas non exequitur Rota, nisi constituto de earum justitia. 71. 31
Sequestratio.
 Judex sæcularis redditus beneficiorum sequestrans, incurrit in censuram Bullæ Cænæ. 74. 12
 Nisi in casibus à legibus regiis decisis. ibid.
 Judices sæculares sub Bullæ Cænæ censura includuntur, qui auctoritate prætensa, & usurpata sequestrant redditus beneficiorum. 3
Signatura.
 Signatura solet rescribere cum claus. *Non retardata solutione*, etiam quando reservatio pensionis est facta sub conditione. 12. 8
 Signatura justitiæ nunquam omittit clausulas præservativas solutionis pensionis, quando exceptiones sunt turbidæ, aut elidibiles in progressu litis. 15
Solutio.
 Solutiones factæ per plures annos à tertio, faciunt præsumi mandatum de solvendo. 14. 34
 Solutio facta à tertio de uno termino tantum, sed quantitatis minimæ, facit præsumi mandatum. 35
 Solutio tanquam quid facti non præsumitur, sed per allegantem probari debet. 81. 22
Statutum.
 Statutum quod viget in loco petitionis, & judicii, attendi debet in his quæ post contractum veniunt, & ex mora debitoris. 80. 11
Stylus.
 Stylus Curie Romanæ jus facit. 29. 16
 Subreptionis pensionis justificatæ seu puræ, exceptio rejicienda est ad petitorium. 12. 10
Subsidium.
 Subsidii & excusati concessio solum afficit pensionarios Hispanos quoad Regem. 48. 34
 Nisi concordia inita fuerit inter Regem, & Clerum Hispaniarum super modo solvendi, quia tunc afficit etiam totum Clerum inter se. 35
 Successor.

Index Rerum, & Verborum.

Successor.

- Successor in beneficio spoliatus, si pensionem integrè ab antecessore solutamolvere recusat. 17. 46
Successor in beneficio pensione gravato non teneturolvere pensionem maturatam, quando fructus non percepit. 49

Summa.

- Summa consensus, & obligationis Cameralis. 3. 16

Supplicatio.

- Notarii non recipiunt supplicationes, nisi primùm eis constiterit de sufficienti mandato procurat. 7. 13.

- Supplicatione utens ad provisionem expediendam, tacitè viderur consentire reservationi pensionis contentæ in eadem supplicatione. 8. 18

Suspensio.

- Suspensio cap. cum illorum, de sentent. excom. est latae sententiæ. 52. 23

T

- T**alis, est præcedentium restrictiva, & est repetitiva certæ, & determinatæ qualitatis. 39. 39

Testis.

- Testes examinari possunt sine partis citatione, quando in longinquis partibus factum fuit examen, & non potuit haberi copia. 13. 25

Titularis.

- Sine consensu Titularis Papa non solet reservare pensiones. 3. 13

- Titularem consensisse reservationi pensionis quando ex bullis constat, non potest opponi de nullitate ex defectu consensus. 7. 10

- Titularis non potest ad solutionem pensionis cogi, non verificata prius narrativa condicione, vel modo, sub quo à principio facta fuit reservatio. 11. 2

- Titularis scientia de solutione pensionis facta, facit præsumi mandatum de solvendo. 14. 33

- Titularis debet sibi imputare si acceperit beneficium tenue, seu nimis gravatum pensione. 72. 6

Titulus.

- Pensionarius, qui est in possessione, vel quasi exigendi, & agit iudicio summariissimo, non tenetur exhibere titulum, nec privilegium, nec etiam iustificare narrata. 12. 19

- Titulus, ejusque probatio non requiritur in possessionario. 13. 20

- Titulum qui non habet, non dicitur dominus, vel quasi, ut possit Ecclesiæ, vel vero Titulari præjudicare. 27

- Titulus post canonizationem regressus resolutus est quoad resignatarium, & consolidatur in resignantem. 59. 17

Translatarius.

- Translatarius pensionis existens in quasi possessione illam percipiendi, non tenetur ad aliquam justificationem. 18. 57

- Translatarius pensionarius quid iustificare teneatur, ostenditur. 58

Translatio.

- Translatio pensionis non requirit derogationem, & expressionem. 18. 63

- Translationis litteræ habent paratam executionem. 19. 67

Tribunal.

- Tribunal competentiarum fuit in Hispania institutum de anno 1615. 23. 20

V

Vacatio.

- V**acatio prima per aliam in forma gratiosa à Papa factam quando dicatur consumpta, ostenditur. 9. 37

Variatio.

- Variatio omnis in jure reprobatur. 65. 3

Verbum Papa.

- Vide Papa.

Veritas.

- Veritas examinata magis elucescit. 34. 16

Via.

- Viam quam quisque sibi elegit, sequi debet. 31. 42

Violentia.

- Violentia debet esse notoria, ut ratione illius secularis Judex cognoscat de causis Ecclesiasticis. 35. 19

Vis.

- Vim turbativam inducere videtur recusansolvere, vel debitum negans. 35. 20. 21

Unum.

- Unum qui admittit, repudiare ei non licet quod admisso connectitur, ab eoque necessario decurrit. 8. 22

- Unum qui vult, censetur etiam velle aliud, sine quo illud quod vult, stare non potest. 22

F I N I S.

AUGUSTINI
BARBOSÆ,

I. U. D. LUSITANI,

EPISCOPI UGENTINI,

VOTORUM

DECISIVORUM, ET CONSULTIVORUM
CANONICORUM

LIBRI DUO.

S E R I E S

Votorum decisivorum & consultivorum Canon- nicorum, quæ in hoc Opere continentur.

L I B E R P R I M U S.

VOTUM I.

ATRIMONIUM metu con-
tractum, seu instantissimis
precibus, aut dolo celebra-
tum, quando sit nullum, &
ex quibus indiciis, & con-

jecturis metus, & vis probetur ad hunc effectum?
 pagina 1

2. Impotentia respectiva perpetua potest esse annullans matrimonium Filii nati ex matrimonio nullo, publice tamen, & bona fide in utroque, vel in altero parente impedimentum ignorante legitimi censentur etiam quoad successionem majoratus habentis clausulam, quod in eo non succedant, nisi qui ex legitimo matrimonio nati fuerint. 14
3. Matrimonium contractum inter consanguineos, ob-
tentu dispensatione super impedimento tertii gradus, si postmodum detectum fuerit in secundo etiam in-
vicem esse conjunctos, an sit validum. 20
4. Electio sicut potest extrajudicialiter, & nullo compi-
lato processu confirmari, ita & infirmari, & a decreto
cassationis hujusmodi non potest appellari, saltem ad
effectum suspensivum, nec potest recusari Generalis
cassans, ad quem spectat loco cassati alium idoneum
eligere, & confirmare. Non deferuntur ad secularia
Tribunalia causæ super rebus, quæ geruntur inter
Religiosos per eorum Superiores. 23
5. Pensio reservata ad favorem nepotis in beneficio, &
de consensu patris, quæ non fuit ejus vita durante
verè, realiter, & integrè persoluta, eo quod solutiones
non probantur per instrumenta Notarii cum subscri-
ptione duorum testium, est ipso jure nulla. 40
6. Donatio facta ab eo, qui cogitat de ingrediendo Re-
ligionem, ut valeat, adhiberi debet solemnitas legis,
seu statuti secularis, & an possit fieri à patre filio in
ejus potestate constituto & an officium emptum ex
pecuniis paternis, debeat in legitimam imputari. 44
7. Masculorum repetita vocatio in majoratus institutio-
ne, an excludat masculos ex fœminis, & exinde præ-
sumatur animus conservandæ agnationis: & alia in
materia majoratum utilissima. 49
8. Executoriales litteræ S. Rotæ quomodo in partibus in-
timandæ, & ubi constiterit de non tuto accessu, quali-
ter per edictum sit procedendum ad intimationem fa-
ciendam, quæ sufficiens dicatur pro relaxandis cen-
suris. 53
9. Sævicia viri adversus uxorem qualis, & quanta suffi-
ciat adtribuendam justam causam divortio, necnon
restitutioni dotis, & lucris? Et an eidem uxori debeant
integrè restitui nonnulla bona, quæ ei evenerint ab
ejus filio præmortuo, & ex primo marito suscepto. 55
10. Census constitutus pro justo pretio, & æquivalente
secundum tempus contractus, injustus verò, & admo-
dum inæqualis, habito respectu ad tempus præsens, an
sit licitus, & quid vice versa. 58

11. Testamentum primum habens clausulam derogato-
riam, quando per secundum sit sublatum, & qualiter
testator dicatur furiosus, & demens, ut exinde nulli-
tas testamenti proveniat. 60

12. Ante septimum mensem partus velut abortivus, &
non natus habendus. Abortum fœtus animati procu-
rans per se, vel per alium, sive consulens, quas pœnas
incurrat. Et quando dicatur fœtus formatus, & ani-
matus, & quæ sint conceptionis signa, & quid resol-
vendum in dubio, quando nescitur an animatus, vel
inanimatus fuerit fœtus abortivus. 62

13. Mutuum ex quibus præsumatur simulatū, & quan-
do depositarius pecuniæ teneatur de casu, si deper-
dita, vel deteriorata fuerit, & obligetur ad tantun-
dem. 66

14. Donata ob causam matrimonii filio pro se, & suis ex
matrimonio nascituris, an possint à nepotibus vindicari, si donatarius illa alienaverit eodem penè mo-
do, ac si patri, ac filiis donatum fuisset, ex vi dictio-
nis *pro*, quæ dispositionem importat. 69

15. Inquisitio de parentibus, patria, antea acta vita, &
moribus habitum religionis suscipientis, præcedere
debet professionis emissionem, & post lapsum quin-
quennii à die professionis potest audiri prætendens
ex capite non factæ inquisitionis suam professionem
fuisse irritam. Et an Provincialis per informationem
Judicis secularis possit novitium recipere. 71

L I B E R S E C U N D U S.

VOT. 16. **M**etus paternalis ad matrimonium an-
nullandum qualis sufficiat, & quo-
modo probetur. 80

17. Matrimonium inter consanguineos in gradu prohi-
bito vi Apostolicæ dispensationis subreptitiè ob-
tentæ, sive metu, & vi contractum, nullum est. 91

18. Expensæ litis quando ministrandæ, & quibus casi-
bus. 113

19. Parochialitatis mutatio eo tempore, quo de matri-
monii celebratione tractatur, quando in fraudem
facta censeatur? Error qualitatis vel fortunæ, si
reincidat in errorem personæ, matrimonium diri-
mit, sicut error personæ. 115

20. Jus patronatus hæreditarium comprehenditur ap-
pellatione bonorum, & in eo succedunt hæredes: ex
quibus autem acquiratur quasi possessio præsentan-
di, ostenditur. 126

21. Mandatum de manutenendo dandum est illi, qui do-
cet de sua possessione de tempore litis motæ, & non
tenetur probare titulum, nec causam possidendi. 129

22. Filiatio in legitimis & illegitimis quomodo pro-
betur? qualiter alimenta à parentibus illis debean-
tur, & sint solvenda. 131

23. De vi & effectu nobilitatis per Principem, seu ex
privilegio concessæ. 138

24. Jurisdictionis præventio ex quibus inducatur, &
Ordina

Series Votorum.

- Ordinarius quando possit causam in prima instantia ad Superiorem remittere. 143
25. Donatio omnium bonorum, reservato usufructu, plurive quod sibi placuerit, & libuerit, quomodo intelligenda, an insinuari, & lésione rescindi possit: quando simulata præsumatur. Damnum factò locatòris, vel propter guerram contingens, utrum sit in locatione remittendum. 147
26. Leges & statuta sæcularia prohibentia ne bona immobilia Ecclesiis, Monasteriis, vel locis piis relinquuntur, libertati Ecclesiasticæ repugnant. 160
27. Legitimatio in radice quam vim habeat? Plura de ea traduntur utilia. 171
28. Coadjutoria cum futura successione est incompatibilis cum alio beneficio residentiam requirente ad effectum retentionis; & quando vacent beneficia obrenta per promotionem ad Episcopatum. 176
29. Executoriales sacræ Rotæ etiam antiquæ, an valeant intimari, & quando absque intimatione exequi possint. 178
30. Majoratus per viam contractus institutus non potest amplius revocari, & quæ solemnitates requirantur in alienatione Ecclesiæ, quis dicatur indignus, & qui incapax, & quæ Principis confirmatio convalidetur. 179
31. Causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis, & vice versa. Clausulæ, *si quid exequendum*, & *Pero justitiam*, &c. vis, & effectus. 187
32. Tempus ad novam provisionem expediendam præfixum in indulto præsentandi, non currit nisi à die adeptæ possessionis pacificæ. 189
33. Beneficia potius oriundis, quàm indigenis, attento omni jure sunt conferenda. Electio coarctata ad tres, vel quatuor, est nulla. Appellationes in causis inter Præceptores, Milites, & Fratres Militarium Ordinum ad quem interponi, & cui committi debeant. 191
34. Quæ pertractantur, & aguntur à patribus ante habitam conclusionem, non sunt in consideratione habenda, & maximè ubi de scriptura mentio fuit habita in pœnalibus. 198
35. Electionis confirmatio quando denegatur vitio aliquo personæ, vel expressa causa, tunc de vitio & causa judicialiter est agendum. Confirmatio quando extrajudicialiter sit facienda, & pendeat à mero arbitrio confirmantis. Electionis ad validitatem omnimoda, summa, integra, & totalis libertas requiritur, nec potest ad duos, vel tres coarctari. Appellatione extrajudiciali pendente an gesta sint attentata. Appellatio post excommunicationem interposita, licet non suspēdat à comminatione tamen censuræ suspendit. 199
36. Cōfirmatio electionis est debita de necessitate, & ubi differtur, vel tractatur de inhabilitate, & incapacitate electi, debet ille citari, & audiri. Electio coarctata, vel facta, non cassata prius legitimè facta, est nulla, & quando appellatio suspendat, & causet attentata. 212
37. Ordo sacer vi præcisa, seu absoluta susceptus, non valet, nec characterem imprimit; secus tamen est, si vi conditionali, seu causativa, vel per metum cadentem in constantem virum suscipiatur; & sic ordinati lege perpetuæ continentia non tenentur. 216
38. Legatum secundum quando continet diversam quantitatem à primo, præsumitur duplicatum, & utraque quantitas præstanda est. Legatum ex quibus latè sit interpretandum ad favorem legatarii. 220
39. Prior electus Monasterii S. Bartholomæi de Lupiana est Generalis totius Ordinis S. Hieronymi, & illius electio spectat ad Religiosos Conventuales dicti Monasterii, & non ad Diffinitores, qui electionem confirmant. Electio legitima & canonica debet de necessitate confirmari; & si denegetur, datur recursus ad Superiorem: at si cassari velit ob defectum personæ electi, debet prius de causa cognosci, ipso
- electo, & electoribus auditis, & appellatio admittitur à cassatione facta. 222
40. Pactum, conditio, seu reservatio retinendi proprium statum, ante, vel post professionem facta & appositam, non valet, & Professio firma remanet. 233
41. Clerici ex prædiis sæculari titulo possessis, seu constitutis pro dote suorum beneficiorum, vel capellaniam collativæ, Parochiali Ecclesiæ decimas solvere tenentur; de fundis verò dotalibus ad Parochi sustentationem in fundatione Ecclesiæ Parochialis applicatis, si intra fines ejusdem constituti sint, eas solvere non tenentur. 236
42. Ecclesia nunquam perdit suam possessionem, & successor in beneficio etiam mediatu nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem, quæ ex sola civili possessione datur, maximè in his, quæ naturaliter non possidentur; & possidens civiliter potest capere possessionem naturalem sine vitio attentatorum, & quando per decennium censeatur amissa. 241
43. Beneficia quæcumque sæcularia & Regularia, etiam sacræ Religionis S. Joannis Hierosolymitani, cadunt sub reservatione *Extravag. Ad regimen, de præbend. inter commun.* Et in Hispania ex antiquissima consuetudine & usu introductum est, quod promotus ad Episcopatum juris patronatus Regii renunciaret beneficia, quæ ante promotionem obtinebat, in favorem personæ à Catholico Rege assignatæ, & non alteri Pontifex confert. 244
44. Successor in majoratu quādo non est prædecessoris hæres, aut fudatoris proximus, nō tenetur stare locationi factæ à prædecessore, nec illius debita solvere. 246
45. Moræ purgatio de æquitate Canonica, etiam in contractibus juratis, & in quacunque judicii parte admittitur, & non obstante oppositione jam facta de non adimplemento, si propter illam nondum adversarius sit damnum passus. 248
46. Coadjutoria cum futura successione non præjudicant Regiæ præsentationi, si illæ cessent, & coadjutus moriatur in uno ex quatuor mensibus Regis Catholici nominationi competentibus, juxta Bullam sæcularizationis sanctæ Ecclesiæ Cæsaraugustanæ. 250
47. Provincialis de consensu majoris partis Vocalium, & justis de causis supervenientibus, potest, & debet Capitulum à se convocatum, sed nondum congregatum suspendere, & prorogare. Electio celebrata post publicatam, vel notificatā Capituli suspensionē, aut interpositam appellationem, vel habitam itineris arripitionem ad Superiorem, vel non servata Juris, & Constitutionis forma, seu Vocalibus exclusis, & suis Magisteriis, & voto, non servato Juris ordine, privatis, aut non Vocalibus admissis, est nulla. Possessor antiquior, & qui probat suā possessionē de tēpore litis motæ, est manutenendus. Recetior verò, clandestinus, injustus, violentus, seu vitiosus, non est manutenendus. Possessio attentata, turbida, offuscata, seu quæ litem excitavit, non est manutenibilis. 252
48. Magistratus sæculares non possunt per viam violentiæ cognoscere de causis Ecclesiasticis, aut declarare Judices Ecclesiasticos vim facere, nisi intra limites naturalis, & necessariæ defensionis cuilibet permittæ, propriæ scilicet personæ possessionis, & bonorū. 278
49. An Collegio S. Ildephonsi Universitatis Complutensis competat manutentio in possessione, quā habere præcedit, ut Abbas, & Capitulum Collegialis Ecclesiæ dicti loci, in die S. Eugenii ad Vesperas, ac die sequenti ad Missam accedant capitulariter ad Capellā dicti Collegii, assistendi causa funeralibus Eminētissimi Cardinalis Francisci Ximenez de Cisneros. 279
50. Ordinarius de jure communi quando habeat intentionem fundatam providendi beneficia Regularia in Ecclesiis Regularium existentia, & quando Religiosi ea per se, aut alios deservire valeant. 280

Series Votorum.

51. Sententia nulla si fuit iusta & æqua, per secundam Judicis appellationis confirmari debet, etiam parte opponente de nullitate, si vitium primæ non influeret in secundam. 285
52. Manutentio datur etiam ubi possessio manifestè est contra jus, si ea sit longæva, vel alicujus temporis considerabilis, veluti decennalis. Juris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & inevitabilis. De observantia interpretativa multa traduntur. 289
53. Damnum & præjudicium magnum & parvum ex quibus cognoscatur. Delegatus Papæ est major & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam. Una & eadem persona potest diversa causa, & vice superior existere, & inferior altero. 293
54. Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se habuit pro spoliato. Matrimonii titulus probandus est in possessorio matrimoniali. Marito lite pendente super nullitate matrimonii, quando uxor restituenda, vel illi dandū mandatum de manutenendo? Matrimonium contractū per metum quando sit nullum, & quomodo metus probetur, & purgetur. 295
55. Scholares ut privilegio scholaritatis gaudeant, debet esse in matricula Universitatis descripti, studere, ac scholas frequentare. Probatio dubia, vel ambigua, vel æquivoca nihil relevat, & interpretari debet contra probatorem. Resistentia solo verbo committitur. 302
56. Dementi dandus coadjutor. Quis dicatur demens, & quomodo probetur. Coadjutor dementi Prælato dari potest sine Patroni consensu, sicut & Vicarius, ac Vicecuratus constitui potest sine ejus consensu in Parochialibus sui Juris patronatus. Vicarii Generalis jurisdictio & possessio non est propria, sed Episcopi, cujus vices gerit, & sic ex possessione Episcopi manuteneri debet Vicarius. 306
57. *Cap. unic. de cleric. agrot. lib. 6.* locum habet in Abbate de Lerma habente proprium territorium distinctum, & faciente Synodum, ac omnia instar Episcopi gerente. Et cedula vocandi ad Capitulū, cum simus in extrajudicialibus, præsumitur præcessisse, quāvis esset solēnitās extrinseca, præcipuè cum omnes in capitulo, ac si vocati essent, intervenerint. 314
58. Dispensatus ad Ordines & beneficia, cum narrativa, quod esset filius Presbyteri, & solutæ, cum revera esset filius cujusdam clerici in minoribus, & solutæ, legitimè dispensatus remansit, nec alia indiguit dispensatione. 317
59. Quando plures patroni, videlicet tres, vel quatuor à fundatore nominantur ad præsentandum ad aliquā capellaniam, vel beneficium, si eorum aliquis repudiaverit, vel renunciaverit, remanet integrū jus patronatus penes reliquos patronos non repudiantes, nec renuntiantes. Si plures executores simpliciter dati fuerint nominati, uno mortuo, vel renuntiante, Superior non potest in executione se intromittere, nec ad eum jus devolvitur, sed cæteris accrescit. Sētentia lata contra electum, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, præjudicat eligētibz scientibus, non autem ignorantibus; lata verò contra electum, ex eo quia ejus persona non est capax, aut quia renunciavit electioni, eligētibz in nihilo præjudicat. 319
60. Dominium & possessio in depositarium transfertur cum pecunia ad numerum penes eum deponitur, secus si deponatur clausa, vel obsignata. Compensatio quādo facienda, ut cursus usurarum impediatur. 322
61. Castellanus, sive arcis præfectus quando teneatur, & ei culpa imputari possit, si arcem, sive castellum deferat, aut illud tradat inimico. 325
62. Conductori gabellarum, si per Regiam Curiam ob bannimentorum emanationem impedimentum præstetur, quin re locata etiam in parte utatur, damna & interesse reficienda sunt, & quomodo. 330
63. Cambia, & recambia, seu interesse quando data mora debeantur creditori. 334
64. Alimenta contemplatione matrimonii permilla, dissoluto matrimonio non debentur. 336
65. Facultas concessa ab uxore marito instituendi majoratum, intelligitur facta juxta viri boni arbitrium, & inter consanguineos ejusdem uxoris. 338
66. Magistratibus & judicibus semper obediendum: atrociter & detestabiliter eos injuriantes, vel offendentes contemplatione officii, possunt pœna mortis puniri. Judices possunt tanquam suspecti recusari, si aspera verba, aut contumeliosa cuipiam ex litigantibus dixerint, vel si propalaverint animum suum, aut inimici extiterint, quamvis inimicitia nec capitalis, nec gravis sit. 341
67. Filius ex conjugato & soluta respectu patris est adulterinus, ac omnis successionis, tam ab intestato, quā ex testamento incapax. Filium naturalem, & spurium in quibus casibus Princeps de ordinaria, seu absoluta potestate legitimare valeat. 344
68. Instrumentum falsum, & de falso suspectum quod dicatur: plures conjecturæ, præsumptiones, & suspensiones falsitatis scripturarum & instrumentorum, ex quibus oriantur ad hoc, ut ab eorum fide detrahatur, vel nulla illis adhibeatur. 347
69. Donatio facta pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa, matrimonio nō sequuto, vel nullo existente propter aliquod Juris impedimentum, est nulla, siue contrahentes scirent, siue ignoraverint impedimentum, quādo sit à tertio: ubi verò facta fuerit uxori per maritum, si uterque contrahens conscius erat impedimenti, non est locus repetitioni, sed fiscus potest rem donatam vindicare; at si donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat, res donata efficitur ignorantis. 352
70. Filii appellatione non venit nepos, quando disponens mentionem facit de filio non simpliciter, sed cum aliqua alia qualitate, quæ non ita convenit nepoti; vel ubi disponens discretivè de filiis, & de nepotibus tractavit. Filii masculi appellatione non comprehenditur nepos, vel alius descendens ex filia. Vocatio masculorum quando non comprehendat masculos ex fœmina. 355
71. Matrimonium non inducitur quando promissio præcessit. Concil. Trid. copula autem subsequuta fuit post illius publicationem. 359
72. Primogenitura quando, & quibus conjecturis dicatur constituta. 361
73. Filius legitimatus per subsequens matrimoniū, succedere potest in majoratu, quo expressa adest clausula vocans ad successionem filios legitimos, natos, seu procreatos de legitimo matrimonio, nisi expressè cautum sit, quod non succedat, vel ex aliis verbis colligatur fundatorem eum voluisse excludere. 362
- Matrimonium in articulo mortis contractum validum est, ac filios antea procreatos legitimos efficit. 363
- Præsumitur quis sanæ mentis, & matrimonium in sana mente contraxisse, maximè si in præsentia Parochi, & testium illud celebraverit, qui ejus consensum intellexerunt; & illico peccata sua confessus est, & sanctissimam Eucharistiam suscepit, ac rectè & prudenter de suis bonis disposuit. ibid.
74. Vicario Episcopi ex æquitate, & Judicis officio debetur salarium non conventum. 369
75. & ult. Matrimonium contractum metu amissionis bonorum, vel majoris partis illorum, est nullum: quid in timore amissionis alicujus interesse, quod prædicitur ex successione, & quod consistit in spe tantum. 372

VOTORUM

DECISIVORUM, ET CONSULTIVORUM

CANONICORUM

LIBER PRIMUS.

Toletana nullitatis Matrimonii.

Matrimonium metu contractum, seu instantissimis precibus, aut dolo celebratum, quando sit nullum, & ex quibus indicibus, & conjecturis metus, & vis probetur ad hunc effectum.

VOTUM PRIMUM.

- 1 Casus proponitur, qui contigit in Curia Matritensi.
- 2 Matrimonium coram Parocho, & testibus celebratum habet pro se Juris presumptionem.
- 3 Matrimonium metu contractum allegantes, tenentur illum probare.
- 4 Matrimonium celebratum in Curia, presumitur sponte contractum.
- 5 Matrimonii pro validitate videtur potius inclinandum.
- 6 Voluntas in matrimonio probatur intervenire ex antecedentibus, & subsequentibus.
- 7 Visitationes frequentes inter eos, qui postea per vim matrimonium contraxere, voluntatem contrahendi demonstrant.
- 8 Diligentia extrahendi dispensationem ad contrahendum sine consuetis denuntiationibus, voluntatem contrahendi ostendunt.
- 9 Confessio facta ab uno ex contrahentibus, quod matrimonium sponte contraxerit, concludenter probat.
- 10 Probationum in concurrentia magis creditur his, quae sunt adminiculate praesumptionibus, & conjecturis actum spontaneum inducentibus.
- 11 Metus levis nullo modo sufficiens videtur ad matrimonium annullandum.
- 12 Metus non sufficit ad annullandum matrimonium, nisi praecedant minae mortis, seu alicujus notabilis periculi, secundum unam opinionem.
- 13 Sententia ad favorem matrimonii in dubio ferenda est.
- 14 Matrimonium metu celebratum est ipso jure nullum.
- 15 Metus natura mirifice declaratur.
- 16 Metus, & vis arguitur ex verbis imperiose prolatis.
- 17 Matrimonio contrahendo omnimodo libertas requiritur.
- 18 Matrimonium ut dicatur non metu contractum, minime sufficit simplex consensus, sed requiritur plena securitas, & libertas.
- 19 Matrimonia debent esse libera, & gaudere plenissima libertate.

Barbosæ vota decisiva.

- 20 Voluntas, & libertas simul necessariae sunt in ipso matrimonio.
- 21 Libertatem non dicitur habere qui in eligendo sequi videtur alterius voluntatem.
- 22 Metus minor exigitur in puero, quam requiratur in juvene majore.
- 23 Aetas, & fortitudo, ac fragilitas attendenda est illius cui metus incutitur.
- 24 Constantiam aliam requirit recta ratio in viro, quam in femina.
- 25 Metus magis verosimilis redditur, habita consideratione ad personam, quae illum patitur.
- 26 Metus reverentialis minor sufficit in puero, quam in adulto.
- 27 Metus probabilis suspicio equiparatur illato.
- 28 Metus praesumitur, probata illius causa, licet metus in effectu non probetur.
- 29 Timor solus violentia inferenda dicitur justus metus ad infirmandum matrimonium tanquam metu factum.
- 30 Persuadere est plusquam compellere.
- 31 Persuasiones nimiae, per quas persona inducitur ad contrahendum, habentur loco compulsionis, & coactionis, & inferunt ad matrimonii invaliditatem.
- 32 Persuasio vim coactionis habet.
- 33 Preces instantissimae idcirco gravem molestiam inferunt, ut merito movere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum.
- 34 Preces instantes adeo molesta sunt, ut merito metus cadenti in constantem virum equiparari possint.
- 35 Preces importuna seorsim considerata, & sine metu reverentiali, efficiunt metum justum, & cadentem in constantem virum, dummodo non inducant tantum ad contrahendum, sed faciant non libenter contrahere.
- 36 Persuasiones importunae per se solas inducunt justum metum ad matrimonium annullandum, etiam sine minis, & verberibus.
- 37 Minae incuti possunt per solum vultum terribilem.
- 38 Preces importuna quando procedunt à persona, cui reverentia debetur, tunc absque dubio sufficientes erunt ad annullandum matrimonium.
- 39 Metus reverentialis an per se solum sufficiens, censeatur ad annullandum matrimonium, ostenditur.
- 40 Contractus quando causa cognita probatur metu reverentiali fuisse gestus, est nullus.
- 41 Magistris, & pedagogis à discipulis major metus reverentialis debetur, quam propriis parentibus.
- 42 Pedagogorum impietas.
- 43 Magistris plurimum debent discipuli.

2 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 44 Metus reverentialis præsimitur in eo erga illum, sub cuius gubernio est.
- 45 Reverentialis respectus ut semper durare censeatur, efficit antea acta correctionis memoria.
- 46 Semel malè tractatus per aliquem, justè timet expertus malè tractari per eundem.
- 47 Metus reverentialis præsimitur in adjuto respectu illius, qui olim fuit ejus tutor.
- 48 Metus reverentialis præsimitur in filia erga patres.
- 49 Dolus quando tantus adest, ut consensum auferret, matrimonium cum eo celebratum est nullum.
- 50 Dolus dans causam contractui matrimonii, non impedit illud, nisi talis esset, qui impediret consensum.
- 51 Dolus sine dubio impedit matrimonium quando altera pars, cui qua celebratur actus, particeps fuit doli.
- 52 Contractus omnes bonæ fidei ex dolo sunt irriti.
- 53 Metus est difficilis probationis.
- 54 Metus ad probationem admittuntur indicia, conjectura, & præsumptiones.
- 55 Matrimonii contracti tempore quando nullus adest consanguineus, aut familiaris, præsumptio est voluntatis, & illata violentiæ.
- 56 Matrimonia quando celebrantur, adhiberi solent pater & mater, &c.
- 57 Præsentia conjunctorum ubi idest tempore quo celebratur matrimonium, facit facere præsumptionem metus.
- 58 Matrimonium celebratum portis clausis, præsimitur metu contractum.
- 59 Matrimonium præsimitur metu contractum, si probetur famulos unius ex contrahentibus ad fores adesse, impediētes ne ullus introiret dum celebrabatur.
- 60 Matrimonium contrahens si antè pluries quasivisset exire, & eidem non fuisset concessum præsimitur per vim contraxisse.
- 61 Metus arguitur in matrimonio postea contracto ex repugnantia nolendi aliquam in uxorem accipere.
- 62 Protestans se nolle contrahere, defectum consensus, & voluntatem contrahendi ostendit.
- 63 Protestatio declarat consensum abesse ab actu.
- 64 Celeritas in matrimonio contrahendo fraudem arguit, & metum inducit.
- 65 Matrimonium insolito modo contractum arguit non bona fide ceptum.
- 66 Matrimonium tractatum cum conventionē solvendi certam pecuniarum summam, utique arguit non bona fide ceptum fuisse negotium.
- 67 Bona fides minimè arguitur ex serie facti dolosa, & modo insolito.
- 68 Fuga sponsi est manifesta, & urgens præsumptio, quod voluntariè non consensit dicto matrimonio.
- 69 Fugiens à domo sponsæ, nec exinde unquam rediens ad illam, arguit non sponte contraxisse matrimonium.
- 70 Conquestus statim de vi sibi illata, & de matrimonio per metum contracto, arguit non sponte contraxisse.
- 71 Publica vox & fama de matrimonio per metum contracto, ad metum probandum est multum considerabilis.
- 72 Conjectura plures, quæ tendant ad eundem finem insimul, plenè probant metum, licet qualibet de per se non sufficiat.
- 73 Metus ad probationem admittuntur præsumptivæ probationes etiam imperfectæ.
- 74 Inverisimilitudinem pro metu præsumentum in matrimonio solet Rota considerare.
- 75 Matrimonii nullitatem licet aliqua per se considerata non inducant, tamen omnia simul juncta poterunt plenam efficere probationem.
- 76 Probationum in materia Judex non debet applicare animum suum ad unam speciem probationum.
- 77 Singula quæ non prosunt, multa collecta juvant, etiam in probationibus locum habet.
- 78 Probatio una perfecta ex multis imperfectis fit.
- 79 Preces importuna quot testibus probentur.
- 80 Testes duo, tam masculi, quam femina, sufficiunt ad probandum metum in causa matrimoniali, sive de conjungendo, sive de separando matrimonio tractetur.
- 81 Metus probatur per unum testem de visu, juncta aliqua alia præsumptione vel si alii deponant de auditu.
- 82 Testes omni exceptione majores non desiderantur ubi in causa matrimoniali nullitas intentatur ex defectu consensus.
- 83 Testes singulares probant violentiam, & metum.
- 84 Testibus duobus de metu magis creditus, quam mille de spontanea voluntate deponentibus, præcipuè quando aliqua extat conjectura illati metus, n. 87.
- 85 Metu probato, quasi impossibile est probare contrarium.
- 86 Conscientiam alienam nemo cognoscit, nisi Deus, qui corda scrutatur.
- 87 Thoma Sanchez limitatio declaratur.
- 88 Testi asserenti matrimonium fuisse metu contractum, magis creditur, quam aliis qui sponte confectum dixerunt.
- 89 Deposito secunda in articulo mortis facta, an præjudicet primæ.
- 90 Timor moriendi, & accedendi ad justum Dei Tribunal, equiparatur juramento.
- 91 Moriens non præsimitur immemor salutis æternæ.
- 92 Morientis confessiones, scriptura & responsa evidentius probant, quam aliorum.
- 93 Consistens in extremo vitæ periculo præsimitur dicere veritatem.
- 94 Infirmantes magis quarunt salutem animæ, quam benè valentes.
- 95 Morientis confessioni, sive declarationi omnino standum est, quando juvatur conjecturis, & præsumptionibus.
- 96 Laudatur D. Blasius Gondisalvus à Ribero.
- 97 Metus in specie, & non in genere probari debet.
- 98 Declaratur l. fin. ff. quod metus causa.
- 99 Metus dicitur trepidatio mentis, &c.
- 100 Dispositio qualificata quodvis ad substantiam alicujus actus requiritur, non dicitur satisfactum, nisi interveniat actus omnino qualificatus.
- 101 Matrimonii in contractu desideratur voluntas simul, & libertas.
- 102 Pueri in quibus nullus est usus, propter imperitiā ætatis non percipiunt tam faciè dolosa facta.
- 103 Sponsalia voluntaria præcedentia nihil operantur, ut matrimonium postea metu contractum non remaneat nullum.
- 104 Metus antecedens non purgatur per hilarem vultum tempore contracti matrimonii ostensum.
- 105 Metus præsimitur semper durare, quandiu metum passus est in potestate ipsius metum inferentis.
- 106 Metus non dicitur purgatus ex osculo, & refectione sumpta.
- 107 Risus in ipso actu contrahendi non est indicium consensus.
- 108 Per verba, sponte facio, per metum passum tempore metus prolata, non purgatur metus, sed geminatur.
- 109 Voluntas, & consensus ex conjecturis non probatur, concurrente metu, seu coactione violenta.
- 110 Animus non probatur, neque consensus, quando apparent signa extrinseca violentiæ inducentia metum præsentem, etiam si probetur, quod quis animo lato, & jucundo hoc fecit.
- 111 Animus cognosci non potest.
- 112 Testi

- 112 Testibus duobus affirmantibus metum incussum fuisse, magis credendum est, quam centum deponentibus de spontanea voluntate.
- 113 Confessio extrajudicialis non probat contra confitentem, etiam de Jure Canonico.
- 114 Confessio extrajudicialis, & absque juramento facta, non debet prevalere alteri judiciali, & jurata.
- 115 Confessio de matrimonio sponte contracto non potuit sanare defectum consensus in ejus celebratione intervenientis.
- 116 Confessionis extrajudicialis geminatio confitenti præjudicat.
- 117 Confessio extrajudicialis non probatur per testes singulares, etiam singularitate adminiculata.
- 118 Confessio præcipitata, & indeliberata non præjudicat.
- 119 Metus improvisus tollit rectum judicium deliberandi.
- 120 Confessio potest revocari incontinenti.
- 121 Declarans incontinenti omnia gessisse per metum, & confessionem illius causa durante emanasse, reddit istam confessionem penitus invalidam, & nullam.
- 122 Actus omnes metum subsequentes meticulose censentur.
- 123 Carnalis copula subsequuta non purgat metum.
- 124 Metus initium in actu influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur.
- 125 Metus antecedens non purgatur, quamvis illum passus ostenderit in actu signa latitiae, & complacentiae.
- 126 Quando apparet de metu, non debet quis admitti ad probandam spontaneam voluntatem directè.
- 127 Metus præambulus non fuit purgatus ex cantu, & risu puella.
- 128 Suspicio metus, qui caderet in constantem virum, sufficit ad annullandum matrimonium.
- 129 Paria sunt coactè facere, vel metu coactionis.
- 130 Suspicio de metu, aut cruciatu in matrimonio idem operatur, quo timor ipse cruciatus.
- 131 Timor justus ex affectu metuentis dignoscitur.
- 132 Metus justa suspicio sufficit pro metu.
- 133 In matrimonio animus debet esse liber, non solum à compulsionem, sed etiam à timore compulsionis.
- 134 Paria sunt quod quis compellatur per minas, vel per verbera, vel quod timeat compelli.
- 135 Metus, & vis illata arguitur ex verbis imperiosè prolatis.
- 136 Opinio probabilis potest sequi, relicta alia forsitan probabiliori.
- 137 Matrimonium metu celebratum non est favore dignum, neque pro ejus validitate in dubio pronuntiandum.
- 138 Nuptiis coactis non est favendum.
- 139 Matrimonium contra legem Dei contractum æquè favor est dissolvere, sicut legitimum confirmare.

SUPER nullitate matrimonii inter nobiles contracti in hac Curia Matritensi, fuit acerrimè disputatum. Casus autem non ignotus ita se habet. Ludovic. ætatis quindecim annorum ab ejus pædagoگو Presbytero asperè, & severæ conditionis verò, importunis inductus fuit precibus, ut veller Josepham in matrimonium ducere: quod enixè sollicitabat, eo quod mille scuta sibi promissa erant, si id ad effectum perduceret. Ludovicum igitur ad locum ubi Josepham morabatur, dolosè conduxit, & dum idem Ludovicus ab eodem pædagoگو tunc importunè sollicitaretur, omniaque pro contrahendo statim matrimonio parari vidisset, omninò turbatus, & protestans se nolle contrahere, ab eo loco aufugit: at illum sequutus dictus pædagoگو in plarbofo Vota Decisiva.

tea detinuit, ac coëgit ut rediret, & diceret, quod vult contrahere, quia non esset matrimonium, sed tantum complimentum. Nihilominus tamen recusabat Ludovicus iterum accedere, & tandem ab eodem pædagoگو in dictum locum arrepto pallio per vim introductus, resistere non est ausus, & ita matrimonium coram Parocho, & testibus contraxit, & ut præsupponitur, infra breve temporis spatium consummavit: & cum eodem instanti à ministris justitiæ idem Ludovicus præventus fuisset, quasi conturbatus, & à mente tam repentino eventu alienus, semel & iterum coram eis confessus est matrimonium sponte contraxisse, sed ante elapsas horas 24. ubi primùm suos vidit, & matrem alloquutus est, reclamavit, & confessiones hujusmodi revocavit, quia antea nullus aderat ejus consanguineus, cujus auctoritate, & præsentia timere desineret. Hinc initium sumpsit præsens controversia circa nullitatem matrimonii hujusmodi, & per Judices in varias item est sententias. Nam in possessorio Episcopus Bisertinus per Ordinarium deputatus dictam Josepham manuteneri jussit in possessione cohabitandi, à quo decreto fuit per D. Petrum Testay Judicem Apostol. repositum: sed causa ad Illustrissimum, & Reverendiss. D. Nuntium Laurentium Campaggi per appellationem pro parte dictæ Josephæ delata, Episcopi Bisertini sententiam confirmavit; quæ tamen prætextu violentiæ ad Regium Consilium deducta, fuit declaratum vim dicto Ludovico in executione præfati decreti inferri. Unde ad petitorium reversa dicta Josephæ obtinuit coram Ordinario sententiam favorabilem, & cum postea mutasset animum, & Ludovico super eadem nullitate assēteret, exinde causam validitatis fisco tantum descendente per DD. Didacum Fernandez de Cordoua, & Andream Martel Judices Apostolicos sententiæ binæ contra matrimonium sunt latæ, quas D. Ludovicus Garcia Rodriguez, nunc Episcopus Auriens. Judex pariter Apost. revocavit, à qua per partes ad eundem Illustriss. & Reverendiss. D. meū Nuntium fuit appellatum, & causa commissa DD. Ludovico Suarez de Bustamante, & Luca Spinosa, cum facultate procedendi, non autem pronuntiandi, nisi de ejusdem Illustrissimi D. mei voto, ad quod per eundem Illustriss. Dominum meum adseiti fuerunt, & sæpè sæpius congregati DD. Bernardinus Campellus, Tribunalis Nunciaturæ Auditor, & Fabritius Sorbolus Abbreviator, & Fiscalis, ac ego ipsorum minimus, insimul & Theologi aliquot, per omnes causa fuit acerrimè discussa, & multa pro utraque parte summo cum judicio, ac subtilitate adducta, quæ cum prælo digna judicem, in votum redacta hic ponere operæpretium duxi.

Pro validitate matrimonii primò fuit consideratū matrimonium, de quo agimus, contractum fuisse juxta formam Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 1. ac proinde coram Parocho, & testibus, unde cum pro se habeat Juris præsumptionem, stat illa contra eos, qui illud annullare intendunt, ad not. per Felin. in c. causam matrimonii, n. 6. de offic. de leg. Ant Gomez var. lib. 2. c. 14. n. 27. Paz conf. 3. n. 69. Guttier. conf. 10. n. 24. Fajard. de legit. per subsequens matrim. n. 188. Sanch. de matrim. l. 4. disp. 9. n. 9. & 12. disp. 10. n. 7. in fin. Et ita ¶ qui allegant metu contractum, tenentur illum probare. Mant. decis. 142. à princ. Maximè, ¶ quia adsunt aliquæ conjecturæ metus exclusivæ, veluti quia matrimonium fuit celebratum in Curia, in qua metus non præsumitur cuiquam ita de facili inferri, ad l. fin. ff. quod metus causa, quam ad illius exclusionem in simili adducit Paris. conf. 170. n. 10. lib. 4. l. 1. C. de his qui per metum jud. non appel. ibi, in sacro enim comitatu nostro nihil timere potuisti, &c. quem text. sic summat Bald. Ubi Princeps, ibi securitas, & illa formido est vana quæ

4 Vota decisiva, & consult. Canonica.

formidoloso non patrociniatur, l. servus, C. quod cum eo, Jas. & Dec. in l. super possessione, C. de transact. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 126. n. 3. Honded. conf. 100. num. 70. vol. 1. Burlat. conf. 72. n. 46. vol. 1. ibi: Primò, quia hic actus fuit gestus in civitate, cui praeest excellen-
tissimus Princeps, populi sui amator, justitia cultor, & conservator, & qui pro praestantissima illius integritate, quod equum & bonum spectat, utilitati omnium civium consulit, bonos tunc, malos autem supplicio afficit, ad quem potuit haberi recursus: non itaque est verisimile quemvis metum alicui illatum. Qua stante juris prae-
sumptione, probatio contraria per testes omnino idoneos requiritur. Azid. Bos. in tit. de pluribus viol. num. 85. Roland. conf. 83. n. 37. vol. 2. Nec etiam metus prae-
mitur inter personas aequales, ut argumento à verifi-
mili tenet Rota coram Gregor. XV. decis. 326. num. 6.

5 Ex his igitur pro validitate matrimonii videbatur potius inclinandum juxta tradita per Bald. conf. 123. lib. 1. Cael. de Grassi. decis. 2. n. 6. Tiraq. de legib. con-
mub. l. 2. gloss. 1. part. 2. n. 5. & l. 5. a num. 3. & de no-
bilit. cap. 3. num. 11. 37. & 80. Rota decis. 72. num. 10. cum seqq. part. 2. apud Farin. in novissimis noviss.

6 Secundò, quia ex antecedentibus, & subsequenti-
bus voluntatem intervenisse probatur. Rota decisio-
ne 643. part. 1. in recentior. Antecedentia autem eni-
xam praeferunt contrahendi voluntatem; tum quia
dicitur Ludovicum per quindecim dies matrimonium
praeedentes, dictam Josepham visitasse quotidie, quae
frequentes visitationes voluntatem hujusmodi de-
monstrant, Rota decis. 273. n. 9 p. 4. noviter novissim.

7 tum etiam, quia musicos, qui canerent, ad eam ad-
ducit curavit, ex quibus eadem voluntas elicitur. Rota
d. decis. 772. tum denique, quia praesupponitur illum
non minimam adhibuisse diligentiam pro obtinenda
dispensatione Illustrissimi D. Nuntii ad contrahen-
dum sine consuetis denuntiationibus, eadem Rota

8 d. decis. 273. num. 10. & quae diligentia eandem ostendit
voluntatem, Seraph. decis. 1000. num. 2. & 10. nec
non allegatur soluisse dispensationis hujusmodi ex-
pensas, ex quo eadem colligitur voluntas, ad notata
per Pat. decis. 329. num. 3. lib. 2. Flamin. Paris. de resig-
nat. benef. lib. 10. quest. 8. num. 55. Subsequentia eun-
dem praeferunt contrahendi animum, & volunta-
tem, quia in act. contracti matrimonii Parochus
nullam in Ludovico agnovit renitentiam, sed sum-
mam contrahendi voluntatem, ut ipse testatur: tum
quia Ludovicus latus postmodum eodem die non se-
mel confessus est coram Vicario, & aliis, matrimonium
sponte contraxisse, quae confessio concludenter pro-
bat, & glossa verb. confessio, in cap. super eo, de eo qui
cognovit consang. Socin. Jun. consil. 89. num. 9. lib. 2.

9 Rota d. decis. 273. num. 7. Tum etiam, quia confessio
hujusmodi est declarativa propriae voluntatis, & con-
sensus; & ideo non potest contrarium probari, nec
revocari; cum eorum, quae in animo consistunt,
error per exteriorem probationem detegi non valeat.

Tum denique, quia dicta revocatio videtur facta
persuasionibus matris, postquam cum illa alloquu-
tus fuit, unde operari non debet contra propriam
confessionem antea sponte factam, Rota decis. 605.
num. 5. part. 1. recent. Eo maxime, quia plures testes
deponunt de enixa voluntate dicti Ludovici, quibus
cum hujusmodi conjecturis adminiculati sunt, major
fides adhibenda, ex vulgata Decii Doctrina in cap.
fin. cum seqq. de appellat. Sanch. de matrim. lib. 4. dis-
put. 27. a num. 2. & Et in concurrentia probationum
magis creditur his qui sunt adminiculati praesum-
ptionibus, & conjecturis actum spontaneum, & libe-
rum inducentibus. Covarr. de sponsalib. part. 2. §. 5.
num. 10. Sanch. d. disput. 27. num. 3.

10 Tertiò, quia non probatur paedagogum tempore

illatae vis dixisse verba talia, ex quibus metus inferri
possit, non solum gravis, & qui cadere posset in con-
stantem virum, sed nec etiam levis, qui nullo modo
sufficiens videtur. Rota decis. 118. num. 2. post tom. 2.
conf. Farinacii. Tum vel maxime, quia non desunt
Doctores affirmantes non sufficere metum, nisi prae-
cedant minae mortis, seu alicujus notabilis periculi,
quae in hoc casu non aderant, Bart. in l. 1. §. quae
oneranda, ff. quar. rer. act. non det. quem refert, & se-
quitur Rota coram Gregor. XV. decis. 47. num. 4. per
text. in l. interpositas, C. de transact.

Quartò, quia non est in Jure omnino certum, nec
à Doctoribus communi calculo receptum, quod
metus reverentialis per se solum annullet matrimo-
nium, & quod importunae preces, seu dolus idem
operentur: quo in dubio ferenia erat sententia ad
favorem matrimonii, cap. fin. de sentent. & re judic.
& in dubiis matrimonialibus tutior pars est eligen-
da, cap. juvenis, de sponsal. cum aliis citatis per me
Axiom. 78. num. 2.

Sed his minime obstantibus, pro nullitate matri-
monii fuit conclusum multis, sed his potissimum
fundamentis.

Primum fundamentum.

Certa est in jure nostro conclusio, quod matrimo-
nium metu celebratum est ipso jure nullum, ut tenet
Doct. res communiter in c. 2. de his quae vi, & in c. cum
locum, de sponsal. & in c. veniens, el. 2. cod. tit. & in
c. significavit, de eo qui duxit in matrim. late Sanch.
de matrim. lib. 4. disp. 1. n. 8. non solum ex constitu-
tione Ecclesiae, sed etiam ex natura contractus, Farin.
fragm. crim. part. 2. verb. metus, n. 18. Arqui clarè pro-
batur Ludovicum esse et vè metum & violentiam pas-
sum fuisse ad contrahendum matrimonium: ergo evi-
dens est ejus nullitas, deficiente enim libero consensu,
deficit quoque efficiens causa illius, c. sufficit, 27. q. 2.
c. cum apud, d. c. cum locum, de sponsal. Concil. Trid.
sess. 24. de reform. cap. 1. Gutier. de matrim. c. 46. n. 1.
Bali. Pont. cod. tract. lib. 2. c. 1. cum seqq. Metus et au-
tem probatur ex eo, quia paedagogus fugientem Lu-
dov. ne contraheret, arrepto pallio violenter reduxit
ad locum in quo contraxit, ubi licet exteriorem vo-
luntatem tunc ostendere videretur, interius tamen in
animo contradicebat ad text. in l. metum §. ff. quod me-
tus causa, & sunt pulchra verba Baldi, quae naturam
metus mirifice declarant, in tract. schismatis, qui ita lo-
quitur. Est enim meticulosa voluntas, praeagnans, impu-
ra, & multiplicans quendam dissensum cum consensu, &
quandam cum affirmatione negationem, habet enim in su-
perficie volitionem, in medulla nolitionem, & scinditur
cor hominis in duas partes, & una pars est velle, altera
non velle: prima superficialis, secunda realis. Et lo-
quendo de matrimonio ibid. num. 16. dicit, quod absque
suo intrinseco effectu esse non potest, & ejusmodi metus
essentiam solvit, ut ipso jure non valeat, quia hujusmodi
metus omnino removet voluntatem ab actu.

Quod ex eo evidentiùs apparet, quia declarante
ipso Ludovico se nolle contrahere, paedagogus impe-
riose jussit ut contraheret, ex quo resultat metus suf-
ficiens ad matrimonium annullandum, ut in terminis
considerat Hippol. Rim. conf. 77. n. 24. in haec verba:
Ex quibus verbis imperiose prolatis arguitur vis, &
metus illatus Martinello, secundum Veronens. in d. conf.
2. col. 2. tantoque magis, quia respondit Martinell. Io
no la voglio sposare, vel ut aliqui testes dicunt, Già che
voleti che io la sposo. io la sposaro: priora enim verba
metum inferunt, veluti praeceptiva; secunda verò defec-
tum voluntatis Martinelli in desponsando dictam Cai-
nellam, quae ambo sunt contraria substantia matrim. &c.

Requiri

- 17 Requiritur igitur in matrimonio contrahendo omnimoda libertas, ita ut consensus sit cum qualitate libertatis; nam matrimonium aliter celebratum non tenet ipso jure, tanquam metu contractum, cum per eum tollatur illa qualitas libertatis matrimonio contrahendo requisita, quamvis metus habeat consensum, non tamen spontaneum, prout dicit *glos. vers. licentiam, in c. notificasti. 33. quest. 1.* quam conclusionem sequitur Panorm. *in cap. Abbas, n. 8. quod metus causa*, latè comprobatur Boër. *conf. 20. n. 38. in fine, & seqq.* Ad hoc enim, ut dicatur matrimonium non metu contractum, minimè sufficit simplex consensus, sed requiritur plena securitas, & libertas, ut tenent Navarr. *conf. 5. sub num. 3. de sponsal. Fachin. lib. 3. controu. c. 28. vers. Ad secundum respondeo*, Rot. *dec. 643. n. 9. p. 1. recentior.* & sunt pulchra verba Pauli Paris. *conf. 61. n. 31. lib. 4. ibi: Et quoniam matrimonia debent esse libera, & gaudere plenissima libertate, ut in c. 2. cum locum, c. requisivit, cap. gemma, de sponsal. & iterum conf. 53. n. 46. eod. lib. 4. ibi, Et quia in matrimonio requiritur voluntas cum plena libertate, & securitate, ut deduxit, & tenet Abb. in d. cap. Abbas, infertur necessario, quod voluntas, & libertas necessariae sunt in ipso matrimonio, & si adest voluntas, & non libertas, non potest dici satisfactum dispositioni juris, nec matrimonium ita celebratum poterit subsistere: & sequitur Hippol. Rimin. *conf. 77. n. 14. inter matrimonialia Zilleti, Fort. Garc. in tract. de ultimo fine, n. 188. 189. & 429.**
- 21 Et in casu nostro absque dubio est, Ludovicum in matrimonio contrahendo non habuisse omnimodam libertatem, seu liberum velle, sicut nec dicitur habere liberum arbitrium, seu libertatem iste, qui in eligendo sequi videtur alterius voluntatem, ut tenet Anton. de Butrio *in cap. cum virum, n. 7. de Reg. & pulchrè in nostris terminis Franc. Monald. conf. 3. num. 42. & 44. p. 2.*
- 22 Neque ab eo gravem metum in Ludovico exigere debemus, quia cum ætatem quindecim annorum non excederet, multò minor metus in eo exigitur quàm qui requiritur in juvene majore, ut probatur ex text. *in l. 3. ff. ex quibus causis maj. ibi, & hoc ex effectu ejus intelligitur, & resolvit Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 3. n. 3. ibi: Attendenda est ætas, ut si senex, vel puer sit, cui metus incutitur, similiter ejus fortitudo, innataque animi magnitudo, aut parvitas, & fragilitas: idem tenent Barb. conf. 60. n. 4. Socin. conf. 97. lib. 3. qui loquitur in minore quindecim annorum, Paul. de Castro *conf. 174. n. 3. lib. 1. Purpur. conf. 579. n. 7. Rimin. sen. conf. 1. n. 22. Menoch. de presumpt. lib. 6. pres. 50. n. 31. & conf. 1252. n. 24. Farin. verb. metus, n. 74. Franc. Suarez de Relig. tom. 3. lib. 6. num. 11. ibi: Aliam enim constantiam requirit recta ratio in viro, quàm in femina, & aliam in matura ætate quàm in puerili, &c. iterum Thom. Sanch. d. lib. 4. disp. 17. n. 2. prope fin. ubi ait: Respectu feminae, aut meticulose adolescentis ex subjecti qualitate metum ex genere levem dici interdum in foro conscientie gravem respectivè, & esse cadentem in virum constantem, reddereque matrim. irritum, Gutier. de matrim. c. 77. n. 3. Et ideo magis verosimilis redditur metus, habita consideratione ad personam, quæ illum patitur, ut tenuit Rot. *decis. 326. n. 24. & 26. coram Gregorio XV. Menoch. de pres. 50. n. 31. rationem reddens illis verbis: Nam pueri, in quibus nullus est usus, & qui omnia majora, quàm sint, judicant propter imperitiæ ætatis, rebus quibuscunque etiam levissimis terrentur. Et hoc non solum in metu, quem coactivum appellamus, locum habere dicimus, sed etiam in reverentia, ut in specie firmavit Marc. Anton. Cucch. lib. 5. inst. major. tit. 11. n. 133. à quo non dissentit Sanch. d. lib. 4. disp. 6. Barbosa Vota decisiva,***

n. 8. & tenet Menoch. *conf. 1252. n. 25.* qui omnes resolvunt, minorem metum reverentialem sufficere in puero, quàm in adulto.

Unde negare non possumus metum, ut fertur, incussum sufficere ad effectum de quo agitur, quia licet non probetur præcisa vis, & totalis, ac semper, & ubique Ludovici resistentia, nihilominus tamen sufficit, quod justè timeret, prout timuit ne ita compelleretur, ut est text. *in l. novissimè ff. quod falso tut. aut. ibi, quod enim metu compulsus, aut metuens ne compelleretur, l. 1. §. quæ oneranda, ubi Bart. ff. quarum rerum actio non detur. Hippol. Rim. conf. 77. n. 29. inter matrimonialia Zilleti, Vivi. plures referens decis. 24. n. 6. lib. 1. Burg. de Paz. conf. 25. n. 73. Joan. Gutier. conf. 16. n. 5. & conf. 40. n. 1. & 3. Volenzuel. conf. 29. n. 52. Seraph. decis. 863. n. 3. ubi quod ita fuit sæpissimè resolutum, quod maximè procedit quando suspicio est probabilis, Bald. *in l. interpositas, n. 6. in princ. vers. Item adde, C. de transact. ubi dicit probabilem suspensionem metus æquiparari ipsi illato metui, & ibi etiam Curt. jun. n. 29. Joan. Siccard. n. 9. in fine, Thom. Grammat. decis. 103. n. 57. Herculan. de cantel. de non offendendo, cap. 2. n. 13. ubi quod metus præsumitur, probata illius causa, licet metus in effectu non prebetur, Farin. d. verb. metus, n. 26. ubi ampliat non solum si matrimonium fiat ex metu, sed etiam ex præsumptione metus, Alex. conf. 99. lib. 3. ubi quod vult quod solus timor violentiæ inferendæ dicatur justus metus ad infirmandum matrimonium, tanquam metu factum, ex gl. *in c. bona, el 1. in verb. metuebant, circa med. in vers. Timebant, de elect. & ita etiam tenet in nostris terminis dicendo præfatam glossam communiter approbati, Ferret. conf. 296. n. 15. eleganter Fran. Monald. conf. 5. n. 32. cum duobus seqq. vol. 2. Everard. conf. 4. num. 23. tom. 1. inter matrimonialia Zilleti.***

Secundum fundamentum.

Præter metum, quem supra intervenisse memoravimus, non defuerunt etiam ejusdem pædagogi importunæ, & instantissimæ præces, sive persuasiones, quibus compulsus Ludovicus matrimonium celebravit, aliter non contracturus, illæ enim justum metum, qui cadere possit in constantem virum, inducunt, l. 1. ff. de servo corrupto, ibi, persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere, l. 1. C. ne filius pro patre, ubi gl. verb. exorta, l. eum §. C. de apostat. ibi, qui servum, sive ingenuum invitum, vel suasionem, l. 1. C. de petit. bon. sublat. lib. 10. ibi, inverecunda petentium inhiatione constringimur, ubi gl. l. 3. ff. de libero hom. exhib. ibi, si quis volentem retineat, non videtur dolo malo retinere, sed quid si volentem quidem retineat, non tamen sine calliditate circumventum, vel seductum, vel sollicitatum, re- etè dicitur dolo malo retineri, l. un. C. de raptu virg. ibi, nisi enim eam sollicitaverit, nisi odiosis artibus circumvenerit, non facit eam, velle, ubi Bart. n. 20. & c. Extrav. execrabilis, de præb. Joan. XXII. in princ. ibi: Et improbitas importuna petentium à nobis, & prædecessoribus nostris, non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscuntur, ubi gl. ver. extorsisse, ait: Ab invito per talem importunitatem, cap. fin. de rescript. lib. 6. ibi, quia per ambitiosam importunitatem petentium, ubi gl. ver. importunitatem, ait: Propter quam Principes sæpè non concedenda concedunt, l. 1. tit. 19. p. 7. ibi, como mane- ra de fuerza es folsacar, &c.

Ex quibus Juribus patet, quod nimia persuasiones, per quas persona inducitur ad contrahendum, habentur loco compulsionis, & coactionis, & inferunt ad matrimonii invaliditatem, sicut metus: ita Angel. de Ubaldis *conf. 46. num. 4. p. 1. inter matrimonialia Zilleti, ibi: Accedit etiam ad hoc, quod nimia*

importunitas infert ad actus invaliditatem sicut & metus. Et paulò inferiùs, ibi: Ergo sequitur, quod importunitas mulierum de domo facta dicta Helena reddit dictum assertum matrimonium inutile. Idem ferè probat Martin. de Garratis inter eadem consilia matrim. Zilleti, conf. 15. num. 16. Ferret, conf. 296. num. 27. ibi: Per quæ jura patet, quod nimia persuasio, per quam persona inducitur ad contrahendum, habetur loco compulsionis, & coactionis, & consequenter, quod tollatur in puella plena securitas, & liber consensus contrahendi, quia nimie etiam rogationes, & preces importune sororis, & Francisci ejus mariti, ut contraheret cum Bartholomæo, comparantur metui ad actus rescissionem, secundum Innoc. in cap. petitio, de jurejur. &c. Aymon. Cravet.

- 32 conf. 461. art. 11. vol. 3. ibi: † Persuasio enim vim coactionis habet &c. Philip. Paschal. de viribus patriæ potest. p. 3. cap. 2. n. 7. in fine part. 2. Franc. Monald. consil. 5. n. 47. & 48. vol. 2. Joan. del. Castillo controver. lib. 3. cap. 1. à n. 105. comprobat eleganter plures referens, & rationem reddens Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 5. n. 17. ibi, † Hujus sententiæ aliud fundamentum non est, nisi quia spectata natura ipsa rei, & rationis iudicio, adeo gravem molestiam inserunt instantissime preces, ut meritò movere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum: si enim metus cruciatus alicujus corporalis est cadens in virum constantem, gravior cruciatus animæ est instantia precum assidua. Quod si apud Pontifices, quorum suprema in Republic. auctoritas est, importuna preces adeo gravem molestiam afferunt ut saepe annuant votis postulantiis, quis dubiè etiam secundum rectæ rationis iudicium adeo molestas esse instantes preces, ut meritò metui cadenti in constantem virum equiparari possint. Bene Anton. Diana resol. mor. p. 3. tr. 4. miscel. fol. mihi 312. ibi: Notandum est tandem id, quod dictum est de metu reverentiali, dicendum esse de precibus importunis, etiamsi cum ipsi non adsit metus reverentialis, & ita contra Sanch. ubi sup. 7. n. 7. Henriq. lib. 11. de matrim. c. 9. n. 5. & alios penes ipsos, assero preces importunas, seorsim consideratas, & sine metu reverentiali, efficere metum justum, & cadentem in constantem virum, dummodò non inducant tantum ad contrahendum, sed faciant non libenter contrahere. Ita gloss. in cap. tuæ fraternitatis, verb. importunitatem, de prob. ubi Host. in princ. Imol. n. 1. Rebuff. tom. 1. constit. Reg. tit. de rescript. art. 2. gl. 3. vers. Item non valet electio, Peralta in l. si quis, n. 93. ff. de leg. 1. Nald. in sum. verb. metus, n. 4. Basil. Pont. ubi supra de matrim. lib. 4. c. 5. n. 17. & cap. 12. per tot. &c.

- 36 Hæc eadem resolutio admittitur per Rot. d. decis. 326. n. 3. coram Gregorio XV. ubi fuit dictum, importunas persuasiones per se solas inducere justum metum ad matrimonium annullandum, etiam sine minis, & verberibus, ibi: Concurrunt importuna, & continue persuasiones, quibus nomine patris sollicitabatur, tam a noverca, quam à quodam Sacerdote, quæ sufficienti sine minis, & verberibus, Afflict. decis. 69. num. 4. Aym. conf. 29. n. 34. At abundat in casu nostro, quod hujusmodi minæ præcesserint, quia pædagogus, cum Ludovicum importunè persuadebat, ut matrimonium contraheret, nimium terribilis ei videbatur, † unde per solum vultum terribilem minas incuti posse resolvunt Bald. in cap. 1. §. injuria, C. de pace juram. firm. Angel. in l. qui in aliena, §. 1. ff. de acquir. hered. Cald. Periera decis. 30. num. 7.

- 38 Quæ tanò magis veriora sunt, quando hujusmodi importunæ preces procedunt à persona, cui reverentia debetur, prout in casu nostro; tunc enim sufficientes ad annullandum matrimonium absque dubio erunt, ut firmiter Farin. frag. crimin. par. 2. verb. metus, num. 99. Rot. d. decis. 26. num. 13. & 14. coram

Greg. XV. & decis. 105. n. 3 part. 1. recentis. & expressè Sanch. lib. 4. disp. 7. per tot. ubi n. 7. concludit in hæc verba: Sit conclusio, inter has sententias secundam reputo probabiliorē; cum enim ex una parte importunitas, cujuscumque sit, valde urgeat, ne dicam vexet, & opprimat (ut probant omnes text. adducti pro prima sententia n. 4.) & ex altera parte reverentia personæ petenti debita pusillanimitatem ac timidum, nec audentem contradicere rogatum reddat, meritò, ac jure optimo utraque metuendi causa conjuncta, prudentem, ac constantem coget, ipsiusque consensum extorquebit. Ergo si sufficientes ad compellendum virum constantem, multò magis sufficientes erunt ad compellendum puerum 14. annorum, ut in casu nostro.

Et licet metus reverentialis per se solum non censetur sufficiens ad annullandum matrimonium, ut colligitur ex l. 6. C. de his quæ vi, ibi: Ad invidiam alicui nocere nullam dignitatem oportet, unde intelligit quod ad metum arguendum, per quem dicit initum esse contractum senatoria dignitas adversarii, cui non est idonea: ex quo text. Bart. in 2. lect. generalem deducit regulam, quod sola reverentia non est ratio inducendi actionem quod metus causa, nisi mina, vel alius terror intervenierit, idem Bart. in l. 1. §. quæ onerande, num. 4. ff. quarum rerum act. non datur. Alex. in l. si cum dotem, §. eo autem tempore, n. 11. ff. soluto matr. Georg. Nat. in cap. quamvis pact. n. 10. de pact. lib. 6. Abb. in cap. insinuante, n. 7. qui cler. vel monachi, Felin. in cap. causam matrimonii, n. 3. de offic. deleg. & per text. in l. si patre cogente, ff. de ritu nupt. & in cap. unic. §. fin. de desponsat. impuber. lib. 6. tenent Sanch. dict. lib. 4. disp. 6. n. 7. novissime Don. Anton. Cabreiros de metu lib. 2. cap. 19. n. 74. Alii contrarium non immeritò sentiant, ex quorum numero sunt Monald. de conf. 5. à n. 40. vol. 2. & novè Anton. Dian. moralium resolut. part. 3. tractat. 5. Miscel. resol. 20. ubi postquam in principio negativam retulit sententiam primo loco citatam, aliam tanquam probabiliorē, & in praxi magis securam sequitur his verbis. Sed ego contrariam sententiam non minùs probabilem, & in praxi tutam existimo, quam novissime docent doctus Basil. de matrim. lib. 4. cap. 5. n. 6. & alii penes Menoch. lib. 1. conf. 491. & de arbitr. judic. lib. 1. casu 136. & Far. in fragm. verb. metus, n. 126. Et paulo inferiùs, Ex his omnibus possunt Confessarii sine ullo scrupulo infinitos uxorum & filiorum fam. contractus rescindere, nam ut plurimum ex metu reverentiali efficiuntur qui ut diximus, cadit in constantem virum, etiamsi sit sine minis, & verberibus, &c.

Nihilominus tamen quando causâ cognitâ probatur contractum metu reverentiali fuisse gestum, ut in casu nostro, in quo Ludovicus sæpius protestatus est coram pædago suo se nolle contrahere, tunc probata hujusmodi causa, non censetur legitimum consensum matrimonio præstitisse, ut tenet Abb. in cap. nonne, sub num. 1. vers. Sed hoc mihi, de præsumpt. quem commendat ibidem Felin. num. 4. qui hæc notabilia verba adducit: Sed ista fallentia limitatur secundum D. Abb. hic paulò infra, nisi causa cognita constaret filium, vel filiam ob reverentiam tacuisse, de quo dicto numquam sit oblitus, quia non legi alibi, & est actu infringere mille sponsalia, &c. tenet Marfil. sing. 147. in vers. Sed hoc dictum, sequitur Franc. Monald. d. conf. 5. n. 45. & 46. vol. 2.

Neque patitur dubitationem, magistrum, & pædagogum numerandos esse inter eas personas, quibus debetur major metus reverentialis, quam propriis parentibus, quia ut plurimum isti filiorum supplicia ad pædagogos remittunt, quo fit, ut amor in parentibus, timor verò in magistris, & pædagogis in dies

- dies crescat, ut bene insinuat Horat. *Lut. de privilegiis scol. in proem. num. 22. tom. 18. tract. fol. 71.* ibi: *Adde (si libet) tot contumelias, injurias, & verbera quibus a praeceptoribus afficiuntur, dum sunt in tenera aetate constituti, ut merito dixerit Horat. Multa tulit, &c. tunc in quadam quasi servitute manentes, nec velle, nec nolle habent, nec quicquam sine eorum licentia agere audent, ac ita libertatem omnibus rebus inestimabilem dimittunt, voluntque Jurisconsulti levem castigationem magistris esse concessam, l. 1. ff. ad legem Aquil. & litem quaeritur, §. item Julianus, ff. locati, ac impunita esse ab eis illata verbera, l. aut facta, §. causa, ff. de poenis, idque observari testatur Ang. de Marcel. epist. 159. & habetur in cap. 1. in fine, 23. q. 5. & Cicero lib. 4. Rhet. ad Heren. dicit sapienter facere qui adolescentes maxime castigant, ut quos ad vitae decora domestica laudis exempla non provocant saltem correctionis medicina compellat, l. 1. C. de emendat propinq. † Sed profecto adeo inolevit multorum pedagogorum impietas, seu insania, ut Reip. interesset plagosos quosdam orbiliis magis, quam discipulos castigari, quo nimis verberibus ingenuis adolescentibus litterarum odium non instillarent; cum verbis, & monitis potius uti debeant, ut tradit Plutarch. in vita Catonis Uticensis, in prin. & in eo libro, quem de liberis educandis inscripsit Plato dial. 7. de Rep. Seneca de clement. lib. 1. Quintil. lib. instit. Orat. & Marcus Varro de re rustica, lib. 1. c. 20.*
- 43 Singulariter P. Joan. de Torres in *Philosophia morali Principium, lib. 4. cap. 8. pag. mihi 255.* ibi: *Entendiese tambien en este nombre de Padres los Ayos, los Tutores, los que tienen cuidado de otros, y mas en especiales Maestros, segun tota san Geronymo en aquella su declaracion de las questiones Hebraicas, si no es que sea agena. De donde es, que dixo Aristoteles, no aver precio equivalente para pagar los hijos a sus Padres, hi los discipulos a sus Maestros la deuda en que les estan obligados, Lo qua reconocia el grande Alexandro no menos digno de ser celebrado por sus hazañas, que por la nobleza de corazón con que honró a su Maestro, pues dezia dever le mas en cierta manera que a su mismo padre. Con esta doctrina comento los preceptos de su loquencia el famoso Quintiliano, avisando a sus discipulos que no tuviessen en menor estima, y possession a los Maestros que a los padres naturales, y verdaderos. Todo lo qual hallamo confirmando en las divinas Letras, pues los discipulos llamavan padres a sus Maestros, como lo hizo Eliseo con Elias, Joab Rey de Israel con el mesmo Eliseo, y otros muchos que sera largo ponerlos en escrito.*
- 44 Hinc etiam Sanch. d. lib. 4. disp. 6. ex n. 24. inter personas, quarum respectu debetur metus reverentialis, refert tutorem, curatorem, aut consanguineum transversalem, & demum metum reverentialem praesumi in eo erga illum, sub cujus gubernio est, notat Cephal. conf. 643. n. 106. cum seqq. vol. 6. Jacob. Cancer. var. tom. 3. c. 15. n. 243.
- 45 Nec inconvenit, quod tempore contracti matrimonii pedagogus jam talis esse desierat, ac videbatur imperium super Ludovicum nullum tunc temporis habere, quia respectus, & reverentia, quam dicto pedagogo profitebatur Ludovicus, adhuc perdurabat; nam anteaetate correctionis memoria efficit, ut semper respectus reverentialis durare censeatur, sicut tenent Bald. & Cyn. in l. 2. C. quod metus causa, Evellar. conf. 4. inter matrimonialia Zilleti, num. 23. Ubi
- 46 † quod semel male tractatus per aliquem, justè timet, expertus male tractari per eundem, etiam si sit relaxatus, cum ex praeterito capiatur conjectura ad praesens, c. scribam, de praesumpt. cum similibus. † Ex qua
- 47 ratione Doctores inter personas, in quibus praesumi-

tur metus reverentialis, referunt ad ultimum respectu illius, qui olim ejus tutor fuit, ut ex Carol. de Grassis colligit Cancer. *variarum resolutionum tom. 3. cap. 15. n. 243.* ibi: † *Metum reverentialem praesumi in filiis erga parentes.* Et paulò inferius, ibi: *Et in adulto erga olim suum tutorem, &c.*

Tertium fundamentum.

Ex eorundem testimoniorum depositionibus patet, talem dolum intercessisse in hujusmodi matrimonii celebratione; ut consensum Ludovici omnino ab actu excluderet: nam dictus pedagogus ad hunc effectum eum à propriae matris, consanguineorum, ac famulorum conversatione se movit, ut magis celaretur dicti matrimonii tractatus; & deinde dolosa persuasione eum induxit, ut consensum se praestare matrimonio simulasset, quod nihilominus non esset matrimonium; qua falsa fide suasus Ludovicus, & tanquam discipulus à falso Magistro malè doctus, ob teneram aetatem facile credidit, & matrimonium absque animo, & sine necessario consensu se contrahere de illius consilio credens finxit. Ex quo facto succedit firma; & certa Juris conclusio, quod quando tantus adest dolum, ut consensum auferret, sicut in nostro casu, matrimonium cum eo celebratum est nullum. Ita Abb. in cap. dilectus, n. 13. de his qua vi ubi Imol. n. 9. Angel. verb. matrimonium, imped. 4. n. 1. Silvest. eod. verb. q. 8. ibi: *Nisi si talis dolum qui consensum excludat, quia sic non teneretur, &c.* Farin. Curt. vol. 7. repetit. in l. interpositas, C. de transact. n. 7. in fine, ibi, *nisi tantum dolum interveniret, qui faciat abesse consensum, &c.* Didac. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. Ordien. Card. Mantica de tacitis, & ambig. convent. lib. 1. tit. 9. n. 35. ibi, *sed hoc debet restringi, ut locum habeat, nisi talis dolum intercesserit, ut consensum ab actu omnino excludat, &c.* singulariter Gallerat. de renunciat. lib. 3. cap. 11. n. 5. ibi: *Quia dolosa persuasio impedit liberam voluntatem, quoniam ea plus est quam violenta coactio, &c.*

Eleganter materiam declarat Petr. Franc. de Ravenna conf. 64. inter matrimonialia Zilleti, n. 14. ibi: *Et advertat etiam dominus judicans, quod licet soleat dici, quod dolum dans causam contractui matrimonii non habeat impedire matrimonium, ut notabiliter voluit gl. in cap. cum dilectus, quod metus causa, & in l. a Divo pio, ff. de ritu nupt. Tamen hoc est verum, nisi esset talis, & tantus dolum, qui haberet impedire consensum, ut voluit Abb. in cap. cum dilectus, quod metus causa, allegat. not. per Joan. Andr. in cap. unic. de ratiocin. & text. in cap. cum locum, de sponsal. Sed in casu nostro, dato etiam sine praedictio veritatis, quod matrimonium fuisset pure contractum, tamen talis, & tantus partis adversae dolum interveniret, ut probabitur; qui haberet impedire consensum: cum autem & conditio & dolum fuerit in casu isto, tanto magis est dicendum tale matrimonium non tenere, &c. idem probat Gutier. marr. c. 89. n. 5. ibi: *Eam temperare quosdam, quando tantus esset dolum, ut consensum auferret, quia tunc irritaret matrimonium, quamvis ipse existimet, eam moderationem non esse necessariam, ego verò in hac specie sequor, & veram censeo atque receptam hanc limitationem, si quidem videam quod deficiente omnino consensu, sit nullum matrimonium, ut juribus vulgaribus, &c.**

Et quamvis ab hac opinione videatur recedere Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 18. num. 19. tamen quando altera pars cum qua celebratur actus, particeps fuit doli, ut in casu nostro, nemo dubitat dolum hujusmodi impedire matrimonium, ut optimè probat idem Sanch. lib. 1. disputat. 64. num. 3. ibi: *Sit prima conclusio, quando dolum admissus per alterum sponsum, ipsoque culpa reo existente, causam dedit contractui sponsalium, sunt ipso jure irrita, ita ut sponsus deceptus,*

nullo modo ipsis astringatur. Probatum, quia omnes contractus bonæ fidei ex huiusmodi dolo irriti sunt, l. & eleganter 7. in princ. ff. de dolo, & l. 57. tit. 5. part. 5. Et ratio est, quoniam sic deceptus sponsus consensurus minime erat, sed errore ductus consensit, in quo alter per dolum, & iniustitiam participavit; cum ergo error involuntarium causet, assensusque sit per dolum & iniustitiam extortus, ejus cui aliter consentiens se intendebat obligare, invalidus & inefficax erit, & ita omnes contractus bonæ fidei ex huiusmodi dolo irritos esse docent Bart. in d. l. & eleganter, in princ. num. 6. Jas. in §. actionum, n. 31. Instit. de action. Covar. multos alios referens, in reg. possessor, part. 2. §. 6. in fine, Valasc. de jure emphyt. part. 1. quest. 5. n. 9. P. Molin. de justit. disp. 352. concl. 1. ubi multos alios refert, Bargal. de dolo, lib. 1. in §. divis. n. 16. fol. mihi. 170. &c.

Quartum fundamentum.

53 Cum metus sit difficilis probationis, tam ex parte illum patiens, cum in ejus animo sit reconditus, l. 1. ff. de eo quod metus causa, ibi, mentis trepidationem; quam ex parte metum inferentis, cum secreto, & clam inferatur, Paris. conf. 53. n. 6. lib. 4. Menoch. de arbitr. casu 116. n. 17. Honded. conf. 29. n. 21. lib. 1. Gail. lib. 2. obser. 93. n. 19. Valenzuel. conf. 29. n. 40. tomo 1. ad §. ejus probationem admittuntur indicia, conjecturæ, & præsumptiones, Honded. ubi proximè, Joan. Franc. à Ponte conf. 44. n. 17. Seraph. decis. 771. num. 2.

Indicia autem, & conjecturæ, quæ probant matrimonium per vim, & coactè celebratum fuisse, plures sunt, & in presenti casu nonnullæ adsunt quæ in Ludovico voluntatem contrahendi, & violentiam arguunt.

55 Prima conjectura est, quia tempore asserti matrimonii contracti nullus aderat Ludovici consanguineus, aut familiaris, ex quo præsumptionem voluntatis, & illatæ violentiæ colligunt Alciat. conf. 3. n. 21. Ferrer. conf. 296. n. 11. Rot. d. decis. 326. n. 39. coram

56 Greg. XV. Seraph. decis. 859. num. 7. Tempore enim, quo celebrantur matrimonia, adhiberi solent pater, mater, mulieres, & tam consanguinei uxoris, quam mariti, amici, & multi alii. Roland. conf. 49. n. 29.

57 vol. 3. Sicut è contrario cessare præsumptionem metus in actu in quo intervenit præsentia conjunctorum ipsius contrahentis, dixerunt Birt. & Doctores in l. transactionem, la 1. C. de transact. Paul. Paris. conf. 26. num. 68. lib. 3. Farin. fragm. crimin. part. 2. verb. metus, num. 149. Verum adhuc Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 12. ex amicorum, & conjunctorum præsentia metus præsumptionem non cessare, sed tantum cogi allegantem metum ad probandum graviores illum fuisse, & ad clariores probationes afferendum, certius esse affirmat.

58 Secunda, quia constat matrimonium huiusmodi portis clausis celebratum, ex traditis per Alexand. conf. 96. sub num. 4. lib. 3. Hippol. Rimin. conf. 77. num. 18. & 19. inter matrimonialia, Zilleti, Menoch. de præf. lib. 3. præf. 126. num. 26. cum seqq. Rot. d. decis. 326. num. 37. coram Greg. XV. & decis. 643. n. 20. part. 1. recent.

59 Tertia, quia probatur famulos dictæ Josephæ ad fores adfuisse, impediens ne ullus introiret dum celebraretur matrimonium, Menoch. d. lib. 3. præf. 4. n. 8. Farin. frag. crimin. part. 2. verb. metus, n. 28. Rot. d. decis. 326. n. 38. coram Greg. XV.

60 Quarta, quia accepto pallio per pædagogum Ludovicus intus adductus, & inclusus, ac custoditus justè timuit. Hippol. Rimin. consil. 77. num. 19. inter matrim. Zilleti, Paul. Paris. d. conf. 53. n. 53. lib. 4. ibi,

& quasivit pluries inde exire, & eidem non fuisset concessum, nec permissum, &c.

Quinta, quia dum à pædagogo reduceretur, dixit 61 se nolle contrahere, & expresse repugnavit, ac protestatus est, Rot. d. decis. 326. n. 6. & 7. coram Gregorio XV. Hippol. Rimin. conf. 77. num. 24. inter matrimonialia Zilleti, ibi: Et ex dicta repugnantia volendi aliquam in uxorem accipere, motus arguitur in matrimonio postea contracto, Alexand. d. conf. 98. col. 2. vol. 3. &c. Quæ quidem protestatio in dicto Ludovico defectum consensus, & voluntatem contrahendi ostendit, Rot. decis. 263. n. 6. apud Farin. tom. 2. crimin. Socin. sen. conf. 27. num. 14. volunt. 3. ubi dicit quod potestatio declarat consensum abesse ab actu, quem sequitur Aym. conf. 114. num. 6. in princ. August. Beroi. conf. 35. num. 19. & 20. vol. 1. Franc. Monald. d. consil. 5. n. 14. vol. 2.

Sexta, quia nimis celeriter fuit hoc matrimonio 64 nium contractum, quæ celeritas fraudem arguit, & metum inducit, & creditur fraudulenta, ne superveniret aliquod impedimentum, Rot. d. decis. 326. num. 36. coram Gregor. XV. & decis. 643. num. 20. part. 1. recent.

Septima, quia insolito modo, mediante scilicet 65 quadam pecuniariam summa promissa dicto pædagogo, cœpit ille tractare de huiusmodi matrimonio, ex quo arguitur non bona fide cœptum, ut ponderavit Rota coram Seraph. decis. 771. num. 3. ibi: Primò se offert initium hujus negotii, quod pendet à tractatu inito. Et paulò inferius, ibi: Ex conventionem 66 solvendi certam pecuniarum summam, qui tractatus cum multum ab usitata, & recta via tractandi matrimonia recedere videatur, utique arguit non bona fide cœptum fuisse negotium, &c. Unde ex serie facti dolosa, circumstantiis, & modo tam insolito argui non bonam fidem tradit etiam Alexand. de consil. 99. n. 7. lib. 3. Paris. de decis. 53. num. 55. lib. 4. Rot. d. decis. 326. num. 35. coram Greg. XV.

Octava, quia statim quod Ludovicus fuit in libertate 68 positus, quamprimum tute potuit, reclamavit, aufugit, & ad assertam sponsam nunquam amplius reversus fuit, Rot. d. decis. 643. num. 26. part. recent. Petr. de Barbofus conf. 24. n. 7. inter consil. matr. Zilleti, ibi: Secundum hoc probatur ex fuga dicti Ludovici, qui facta dicta desponsatione, aufugi quamprimum tute potuit, quæ fuga est manifesta, & urgens præsumptio quod voluntarie non consensit dicto matrimonio, ut ex text. & ibi gloss. 1. q. 1. cap. constat, & in cap. ad id, & ibi etiam gloss. extra de sponsal. faciunt quæ habentur 14. dist. cap. si rector, vers. Rectorem, & nunquam ad eandem domum postea regressus est, &c. 69 Rot. decis. 643. n. 17. part. 1. recent. ibi: præsertim, quia nec exinde Emmanuel unquam rediit ad domum Blanche. Paris. d. conf. 53. n. 56. Rimin. jun. conf. 362. n. 80. Fab. Turret. conf. 28. n. 12. Sed statim de vi sibi illata, & matrimonio nulliter contracto in Judicio litem movit, eadem Rot. d. dec. 643. n. 16. ibi: Conquestus fuit de vi sibi illata, & de matrimonio per metum contracto.

Nona, quia aderat publica vox, & fama in hac Curia, 71 quod assertum huiusmodi matrimonium fuerat metu contractum, ac proinde nullum, Rot. dec. 779. n. 8. part. 1. recentiss. ibi: Septimò demum omnes in summario, num. 2. & 3. dicunt de omnibus prædictis fuisse publicam vocem, & famam, quæ ad metum probandum est pariter multum considerabilis, Cæpol. conf. civili 2. n. 3. & 8. Menoch. d. præf. 4. n. 21. & d. præsumpt. 126. n. 22. lib. 2. Cardin. Seraph. dec. 859. n. 7. & ipsemet Menoch. lib. 3. præf. 26. n. 22. &c.

Et licet admittamus, quamlibet ex his conjecturis per se solam non sufficere ad faciendam plenam 72 metus

metus probationem, omnes tamen insimul plenè probant, cum tendant ad eundem finem, Franc. Personal. conf. 23. ex n. 14. lib. 1. Hippol. Rimin. confil. 50. n. 112. lib. 1. Ceph. conf. 608. num. 58. & 59. vol. 4. l. 11. tit. 4. part. 3. ubi Gregor. Lopez verb. *Per grandes sospechas*, D. Barbosa in l. 2. ff. soluto matrim. part. 1. ex n. 79. & in terminis P. de Barbobus conf. 14. n. 30. & 31. inter matrim. Zilleti. p. 1. Franc. Monald. de conf. 5. n. 12.

73 14. 21. & 94. † Ubi dicit, quod ad probandum metum admittuntur præsumptivæ probationes, etiam imperfectæ, maximè quando conjecturæ sunt propinquæ, & immediatæ ad actum, ut in nostro casu, tunc enim conjunguntur, & sufficiunt ad declarandum nullum matrimonium, ut contra Salicet resolvit Rot. decis. 260. num. 2. & 5. apud Farin. tom. 2. crimin. ubi num. 4. & 5. his ferè circumstantiis concurrentibus in nostro casu, & nonnullis aliis, eadem Rota nullum declaravit quoddam matrimonium, adjudicans pro sufficienti probatione, illas in unum conjungendo, sicut ex ea clarè patet in illis verbis, ibi: *Ex circumstantiis insuper in actu matrimonii multæ se offerebant metus: videlicet, nimia festinantia, clausura ostii, præsentia virorum armatorum exteris introitum prohibentium, absentia propinquorum, & alia in decisione deducta, quæ saltem simul juncta metum sufficienter probant, præsertim stantibus protestationibus toties iteratis, quæ multum conferunt ad probationem metus, &c.*

74 † Eset enim multum inverisimile, quod stantibus tantis circumstantiis in nostro casu libertatem, & consensum excludentibus, capi possit præsumptio alia in contrarium. Rota enim solet inverisimilitudinem hujusmodi pro metu præsumentum in matrimonio considerare, ut in d. decis. 326. n. 6. coram Gregor. XV. & de decis. 643. num. 19. in fine, p. 1. recent.

75 Quomodo verisimilitudinem habere, aut bonus quilibet vir sibi persuadere potest, matrimonium hujusmodi fuisse libero consensus contractum, si ante illius celebrationem tot geminata processerunt declarationes, & protestationes noluntatis, tot fugæ, averfio, & repugnantia ad contrahendum, nimia festinatio, consanguineorum, & famulorum absentia, ostii clausura, & alia plura, quæ suprâ ponderavimus, quæ sanè libertati repugnant, & inducunt metum, maximè in adolescentulo vix quindecim annorum. Quare Judices debent attentè perscrutari facti contexturam, præsumptiones insimul, & distinctè; licet enim aliqua per se considerata non inducant nullitatem, tamen omnia simul juncta poterunt plenam probationem ad inducendam nullitatem facere, & sic pro ea ferre sententiam tenentur, ut in his terminis notat Franc. de Ravenna conf. 64. num. 10. inter matrim. Zilleti, num. 10. ibi: † *Et quia istud debet probari, quod matrimonium fuit conditionaliter contractum, & non purè advertat dominus judicans, quod in materia probationum Judex non debet applicare animum suum ad unam speciem probationis, l. 1. §. idem Divus, ff. de testib. ut pulchrè declarat Bald. in l. spadonem, ff. de excus. tutor. † habet enim in probationibus locum illud: Quæ non prosunt singula, multa juvant, ut notatur in l. 2. in princ. ff. de excus. tutor. in cap. cum causam, de prob. & in cap. accedens, il. 2. ut lite non contest. & in cap. cum dilectus, de success. ab intest. &c. Et paulò inferiùs num. 12. ibi: *Et ideo dixit Joan. de Imola in cap. ex ore, de his quæ fiunt à majori parte Cap. Quia qui habet plures rationes, illas adducat, quia quæ non prosunt singula, multa juvant, ut est text. etiam in materia, & ibi Abb. in cap. præterea, de testib. Et ideo si multa deducerentur coram se, quæ per se considerata non probarent, debet illa simul jungere, quæ simul juncta poterunt plenam probationem facere, & sic ferre sententiam. Ex multis enim**

deductis coram se potest animi sui motum informare, ut dicit text. in cap. cum ad Sedem, in fine, de restitut. spoliar. † Nam ut ait Bald. in cap. cum causam, in princ. ante num. 1. de probat. ex multis imperfectis fit una probatio perfecta, sicut ex multis membris invicem coherentibus fit perfectum corpus, & ex multis consonantiis fit perfecta harmonia, &c. sequitur plures referens Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. n. 35. Abb. not. 1. in cap. præterea, 27. de testib. Aretin. in cap. veniens 1. num. 25. ad fin. & ibi Felin. n. 13. eod. tit. idem Aretin. conf. 13. n. 9. Dec. conf. 577. n. 12.

Non obstant quæ contra testium dicta de metu deponentium opponuntur, ex quibus videtur de eorum fidè multum diminui, ac proinde plenè non probari illa, quæ ad invalidandum matrimonium suprâ ponderavimus, & pro stabiliendis quatuor proximis fundamentis adduximus. In primis importunæ, & instantissimæ pædagogi suasiones plurium testium numero probantur, ac ejusdem pædagogi vis illata Ludovico tempore contracti matrimonii, ostii clausura, & alia ex quibus metum induximus numeris superiùs adductis, pariter per tres testes probantur, juncta ultima dicti pædagogi depositione, dum in extremis laboraret.

Testium numerum sufficientem, & superabundantem esse non dubitatur, quia minor ad tres accedit, cum duo tantum, tam masculi, quam fœminæ sufficiant ad probandum metum in causa matrimoniali, five de conjungendo, five de separando matrimonio tractetur, cap. super eo 2. & ibi Abb. omnino videndus num. 2. de testib. Henric. Boich. in c. quoniam, n. 2. eod. tit. Socin. confil. 31. num. 13. & seqq. vol. 2. qui hanc communem opinionem dicit, & ita quotidie servari testatur latè Franc. Monald. d. conf. 5. num. 81. cum seqq. vol. 2. Immo † ad probandum metum sufficit unus testis de visu, si insimul probetur famam fuisse, & esse quod matrimonium metu fuerit contractum, prout in nostro casu, sicut tenent Bald. conf. 162. lib. 4. Alciar. de præsump. reg. 3. præsump. 7. num. 5. in fine, ubi etiam dicit metum probari per unum testem, juncta aliqua alia præsumptione. Cardin. Tusch. lit. M. conclus. 224. num. 11. Sicut etiam plenè probatur per unum testem de visu, si alii deponant de auditu, quamvis non dicant à quibus audiverint. Nicol. Boër. decis. 101. n. 9. Maschard. de probat. concl. 1057 n. 7. Cuman. confil. 78. num. 3. Honded. confil. 29. num. 35. vol. 3. Farin. fragm. crimin. part. 1. verb. metus, num. 170. Franc. Monald. conf. 5. n. 9. & 10. vol. 2.

Objeccio autem de testium inhabilitate admittenda non est, quia aliàs constat de eorum idoneitate, & quod essent omni exceptione majores, quamvis hæc qualitas non requiratur, ubi in causa matrimoniali nullitas intentatur ex defectu consensus, secundum Purpur. conf. 579. num. 11. Sed admittuntur qui aliàs non admitterentur, Alexand. conf. 156. num. 15. lib. 5. Honded. conf. 29. num. 24. lib. 1. & his non relatis tenent Monald. d. conf. 5. num. 96. & censuit Rota decis. 147. n. 4. & 10. part. 1. recent. † Unde etiam testes singulares probant vim & metum, Surd. confil. 395. n. 26. Grammar. decis. 5. n. 19. Rota decis. 326. n. 47. coram Gregor. XV. Cum enim omnes probare intendant unum totum, & factum integrale, & perfectum, nempe quod Ludovicus fuerit compulsus, & per vim contraxerit, plenè probant, licet in suis dictis singulares singularitate adminiculativa, non verò diversificativa existant, ad notata per Abb. in cap. licet ex quadam, num. 11. & seqq. de testib. Farin. in praxi crimin. part. 2. quest. 64. n. 160. Rota decis. 260. à num. 22. apud Farin. lib. 2. crimin.

Cum ergo ex testium depositionibus notoriè probetur metus in casu, & ad effectum de quo agitur, nihil

10 Vota decisiva, & consult. Canonica.

nihil obstant probationes aliæ, licet uberiores, de enixa voluntate contrahendi, quia magis creditur duobus testibus de metu, quam mille de spontanea voluntate deponentibus, juxta doctrinam Innoc. in cap. super hoc num. 2. de renunciat. à qua in judicando, & consulendo non esse recedendum asserit Anton. Corser. in suis singularibus, verb. testis 10. Curt. Jun. conf. 28. ubi quod hanc conclusionem omnes sequuntur, Card. Alban. in lucubrat. ad Bart. in rubr. ff. quod metus causa, num. 2. Jal. in §. quadrupli, n. 71. Instit. de actionib. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 27. num. 1. Franc. Monald. d. consil. 5. n. 109. ubi refert Baldum dicentem quod metu probato quasi impossibile sit probare contrarium, Alexand. consil. 99. num. 8. & seq. 85 lib. 3. † Imò testes qui probato metu intendunt probare spontaneam voluntatem, sunt suspecti de falso: idem Alexand. d. consil. 99. in fin. Ratio autem hujus resolutionis est quia testes deponentes de metu, deponunt de actibus positivis illum inducentibus, & qui sensu percipi possunt: alii verò deponunt de secretis, & quæ illis incognita sunt, ut eleganter considerat Bald. in tract. schismatis, in princ. num. 29. in 86 illis verbis: Item † nemo alienam conscientiam novit, ut notatur in l. 2. Cod. quando fiscus, vel privatus, nisi Deus qui corda scrutatur quia est ubique per potentiam, per scientiam & per instantiam: est enim ubique, quia semper fuit ubique. Homo autem est animal parvum, nesciens quid velit alius, cum plerumque nesciat homo, quid velit ipsemet. Unde Seneca, Nescit homo quid velit, nisi in eo momento quo vult. Et sic quilibet est in suo dicto singularis. Facit quod eleganter notat Innoc. extr. de renunci. cap. super hoc, ubi refert quosdam dicere, quod si per duos testes probetur violenta spoliatio, non valet aliquid probatio tentans probare spontaneam voluntatem, etiam si per centum testes hoc probaretur, quoniam non possunt scire intentionem, quæ soli Deo cognita est: & de invisibili, & quæ non audiunt, nec sentiunt, ferunt testimonium, de quo nulla potest esse certitudo, quia oculus non vidit, sicut requiritur ad probandum verum actum hominis, sicut pulchre notat Dyn. ff. de aqua pluv. arr. l. 2. Unde apparet, quod actu exteriori probato, id est metu, actus interior, id est voluntas, probari non potest, &c.

87 Et quamvis Sanch. d. disput. 27. num. 2. & 3. limite hanc conclusionem, ubi concurrunt spontaneæ voluntatis præsumptiones, veluti quando matrimonium contrahitur in præsentia Judicis, vel amicorum; nihilominus tamen hæc limitatio in nostro casu locum habere non potest, qui non solum defuerunt spontaneæ voluntatis præsumptiones, & consanguineorum, ac amicorum præsentia, sed etiam plures metus conjecturæ, & præsumptiones ibi interverunt, ut supra ostendimus: quibus stantibus absque dubio magis credendum duobus testibus de metu, quam mille de spontanea voluntate deponentibus, ut post alios advertit Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 126. num. 31. ibi: Illud quoque observandum hic est ex jam dictis, quod quando aliqua extat conjectura illati metus, magis creditur duobus testibus de metu attestantibus, quam mille de voluntate spontanea deponentibus: ita Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 3. præf. 7. n. 4. & in resp. 5. in fine, qui ita intellexit Innoc. in cap. super hoc, de renonc. & Angel. in l. ult. in princ. ff.

88 quod metus causa: ita etiam declaratur quod scripsit Capol. in caut. 134. Tempore meo, cum dicit † quod magis creditur testi asserenti matrimonium fuisse metu contractum, quam aliis, qui sponte confectum dixerunt, &c. Unde Ludovici testibus metum probantibus magis credendum est, quàm aliis Josephæ de spontanea voluntate deponentibus, ut bene prosequuntur Nicol. Everar. conf. 4. num. 4. inter matrim. Zilleti, tom. 2.

Joan. Garc. de nobil. gloss. 17. n. 17. Anton. Gam. Lusit. decis. 346. n. 3. Valenzuela conf. 29. n. 61. tom. 1.

Utra dictos tres testes de metu, & vi plenè depo- 89 nentes, quorum unus jam mortuus est, ex cujus morte multum roboris additur ad fidem ipsius depositionis, quia mors fidem auget probationum, ut optimè tradit Aym. conf. 6. num. 61. adest depositio pædagogi in articulo mortis facta idem attestantis, licet prius contrarium testificatus fuerit, & ob id videatur non esse dandam fidem tali depositioni, juxta doctrinam Bart. in l. si quis in gravi, §. 1. ff. ad Syllan. ubi dicit, quod si testis examinatus in causa deposuit contra Titium, postea in articulo mortis dicit se deposuisse falsum, non præjudicat aliis, quia licet aliqui Bartolum sequantur existimantes secundam depositionem in articulo mortis factam non valere tanquam extrajudicialem, & sine fundamento; tamen † alii contra- 90 rium merito sentiunt, cum timor moriendi, & accedendi ad justum Dei tribunal, æquiparetur juramento, ad notata per Jal. in l. admonendi, in 2. lect. n. 128. vers. Item adverte, ff. de jurejur. Alciat. de præsump. lib. 3. præsumpt. 4. n. 5. Craver. de antiq. temp. p. 1. sect. 4. n. 43. & conf. 158. n. 7. Cephal. conf. 225. n. 8. Gail. lib. 2. observ. 48. num. 2. Decian. conf. 20. n. 18. lib. 1. Magon. Florent. decis. 95. num. 8. Tum † quia certius est ultimæ 91 declarationi factæ in articulo mortis esse standum, cum in illa hora nemo immemor sit salutis æternæ, nec præsumatur velle veritatem occultare, ut considerant Calder. conf. 11. de usur. Alban. conf. 223. à n. 14. lib. 2. Hippol. Rimin. conf. 58. n. 2. lib. 1. Roland. à Valle conf. 37. num. 2. lib. 3. Pedrocha conf. 40. n. 29. lib. 1. & eleganter ex Sebast. Medices in tract. de morte, tradit Dionys. Gothofred. in l. sancimus, Cod. ad l. Jul. repetund. lit. Z. ibi: Præsumitur nemo moriens immemor salutis vite æternæ, vide Alciat. lib. 1. præf. 39. n. 3. Unde colligunt † morientis confessiones, scripturas, 92 responsa evidentius probare, quam aliorum cum in extremis constitui non præsumitur immemores cælestis vite, quod videlicet vite æternæ, & judicio divino proximis se videant. Eleganter Hipp. de Marsil. qui præstantius cæteris materiam pertractavit, in rub. de fidejuss. ex n. 39. usque ad 45. qui agit de prædicta doctrina Bart. in d. §. si quis moriens, & dicit quod procedit in criminalibus, vel in moriente, qui non esset compos mentis, sed vacillaret, ut communiter accidit in morituro de proximo; secus in morituris de proximo, qui fruuntur intellectu, & vera cognitione; quia hujus declarationi factæ in articulo mortis standum est, quamvis ex illa resultet tertii præjudicium, in cujus favorem jam deposuerat, ut tenet ibidem, num. 43. ibi: Attamen forte idem posset dici † quoad 93 præjudicium tertii, cum talis in extremo vite sue confitens præsumatur dicere veritatem, nec præsumatur indebite, & contra veritatem velle obesse tertio, quilibet enim præsumitur memor salutis æternæ, l. fin. Cod. ad l. Jul. repet. c. sancimus, 1. quæst. 7. & maxime ille qui laborat in extremis, contra quem non potest cadere aliqua præsumptio, quod mentiatur, quia si unquam habetur veritas ab homine, habetur quando est recessurus ab hoc seculo, &c. Aym. Craver. conf. 6. num. 51. & 52. ibi: Et † licet Baldus dicat, quod non omnis moriens 94 est S. Joan. Baptista, tamen à communiter accidentibus videmus, quod infirmantes magis querunt salutem animæ, quam bene valentes, ideo infirmitas corporalis plerumque augmentat fortitudinē cordis. g. in c. fundamenta, in verb. firmitatem, de elect. lib. 6. &c. † Quod 95 absque dubio procedit, quando morientis confessio juvatur conjecturis, & præsumtionibus merus, prout in casu nostro; tunc enim tali confessioni, sive declarationi omnino standum esse, tenent Hippol. de Marsil. in rub. de fidej. num. 41. & Menoch. conf. 24. n. 8.

Supereft

96 Superest nunc ut ad oppositiones superius in principio adductas respondeamus, quibus satis abunde- que satisfactum fuit per doctissimam D. Blasium Gondisalum à Ribero, in Regiis Tribunalibus hujus Curiae Matritensis Serenissimi Infantis, pauperum, carceratorumque sanctae Generalis Inquisitionis Advocatum, cujus eximium in perferendo ingenium, in scribendo laborem, in dicendo elegantiam non semel admiratus sum, & qua decet veneratione observo, venerorque.

Responsio ad primam objectionem.

97 Metum non praesumi, minimè negatur, & in specie, & non in genere probari debere, ut cum infinitis propemodum tenet Fatinac. *fragm. crimin. part. 2. verb. metus, num. 167. cum seq.* Negamus tamen in hoc eventu non probari, ut ex dictis constat: & ideo probato metu ex superius adductis, insurgit matrimonii nullitas, & evacuatur praesumptio, quae stat pro ejus validitate.

98 Illa autem quae deducitur ex d.l. *fin. ff. quod metus causa*, non semper concludit, neque consequentia certa est, videlicet: In Curia actus gestus fuit: ergo voluntarius est quia verisimilitudo haec ultra quam quod aliquas patitur limitationes, non procedit in casu nostro, si advertamus ad validitatem contractus matrimonialis requiri consensum qualificatum, nempe ex omni parte liberum, ut alii dicunt, cum plena libertate, aut sine ullo metu cujuscunque rei, l. *fin. C. de sponsal. l. Titia, ff. de verb. oblig. l. 2. ff. de inutilibus stipul.* Et ita libertas ibi non est, ubi intervenit metus, ut apparet ex definitione metus, & libertatis, quia trepidatio mentis dicitur metus, & nisi vi, aut jure prohibetur, quod est libertatis effectus, & definitio, l. *libertas, ff. de justit. & jure, §. 1. Instit. de jure person.* & ita metus est aversio quaedam, quae necessariò opponitur liberae voluntati.

99 Hinc est, quod quotiescunque ad substantiam alicujus actus requiritur dispositio qualificata, Juri non dicitur satisfactum, nisi interveniat actus omnino qualificatus, & requisita exteriori solemnitate vallatus, ut per gloss. celebrem, & singularem in c. *significasti 33. q. 5.* qualitas enim infirmat, & qualificat subjectum, ut voluit gloss. etiam singularis in c. *statutum, de elect. lib. 6.* Sed in contractu matrimonii, ut dicebamus, requiritur voluntas libera, & sic desideratur voluntas simul, & libertas: ergo si adest voluntas, & non libertas, sequitur evidenter, quod non est satisfactum Juris dispositioni, ut probatur à simili in c. *ubi periculum, §. ceterum, de elect. lib. 6.* ubi requiritur in quocunque actu eligendi libertas, & voluntas: ergo si in eo intervenit voluntas, & non libertas, non potest dici electio, quia non verificatur in voluntate, & libertate, l. *si heredi plures, ff. de condit. instit.* Probat-ur etiam à simili in auct. *Sacramenta puberum, C. si adversus vendit.* & in propriis terminis in cap. *cum locum de sponsal.* ubi ad matrimonium non tantum sufficit consensus purus, sed etiam requiritur cum plena libertate, & securitate, & gloss. communiter tenet hanc partem, & quod matrimonium sit ipso jure nullum dummodo interveniat metus, qui in constantem virum, seu foeminam constantem cadit respective, Joan. Franc. à Ponte *conf. 44. sub n. 8.* Sanch. d. lib. 4. de *matrim. disp. 20. n. 15.* Philip. Paschal. de *viribus patriae potest. part. 3. c. 2. n. 3. & 4.*

100 Juxta ea igitur, quae dicta sunt, nihil referunt deducta ex d.l. *fin. ff. quod metus causa*, & consilium Pauli Parisi: tum etiam, qui eo tempore Ludovicus nondum quindecim annos compleverat, & ob id parum expertus ad precavendas fraudes sui paedagogi,

& ad effugienda ipsius, & alibrum stratagemata, quia pueri, in quibus nullus est usus propter imperitiam aetatis, non pecipiunt tam facile dolosa facta, ad notata per Menoch. de *praesumpt. l. 6. praesumpt. §. o. n. 31.* Bobadilla in *sua politica, lib. 1. cap. 7. n. 3.* Et ideo ex adverso erat probandum, potuisse Ludovicum discedere, & vim à paedagogo sibi illatam praecavere, vel aufugere, ut considerat ipsemet Paris. d. *consil. 170. n. 22. vol. 4.* ibi, *Poterat discedere, & exire domo, in qua moram trahebas, & inde aufugere.* Unde cum non fuerit in sua plena libertate, actus remanet omnino nullus, ut cum multis tenet Aloys. Ric. in *decis. Curiae Archiep. Neapol. decis. 15. num. 4. p. 2.*

Responsio ad secundam objectionem.

Nec etiam obstant illa, quae pro validitate hujus 103 matrimonii secundo loco adduximus, quia antecedentia ibi considerata non emanarunt à Ludovico, sed fuerunt à paedagogo meditata, & nomine Ludovici facta, & per illum aliquando saltè permessa; poterant enim haec fieri non animo contrahendi: nec ex eo, quod actum praecesserit voluntas, etiam ad hunc effectum, inferri potest, quod actus fuerit sponte celebratus, si aliunde constet metum in illo intervenisse, ut optimè, & singulariter probavit Rota de *decis. 784. n. 5. p. 1. recentiss.* ibi: *Nec ob stare visum fuit, quod matrimonium dici debeat voluntarium, tanquam contractum post sponsalia de futuro spontanea & jurata. per duas decisiones juxta doctrinam Burii in c. requisivit, n. 7. & Praepos. n. 2. vers. solvit, D. Antonin. de sponsal. Quia cum constet metum in illo intervenisse, sponsalia voluntaria praecedentia nihil operantur, sed matrimonium remanet nullum, ut in d. cap. requisivit, declarant Abb. num. 2. & Alexand. de Nevo n. 2. §. fin. l. Titia, num. 5. vers. Tertio amplius, ff. de verb. oblig. Fortun. Garc. in repet. cap. 1. num. 111. vers. Contraria ratione, de pact. Ferret. conf. 117. num. 6. & per tot. Cov. in epit. de sponsalib. in princ. eod. tit. part. 1. cap. 4. n. 6. Gabr. conf. 186. n. 12. lib. 2. Card. Mantica. de tacitis & ambig. convention. lib. 3. tit. 17. num. 9. & fuit dictum etiam in alia decisione in fine: quod procedit etiam si metus ex propria culpa intervenierit, text. in d. cap. v. niens, el. 2. & ubi expresse gloss. fin. vers. Et est sic, de sponsal. & §. fin. in d. l. Titia, n. 5. vers. Notabiliter, Monter. d. decis. 45. num. 1. vers. Nec obstat. &c.*

Cum ergo probetur metum intervenisse paulò ante 104 te matrimonium, & semper Ludovicum extitisse in potestate, & custodia paedagogi metum inferentis usque ad ipsam celebrationem inclusive, & paulò post, praesumitur eam factam durante eodem metu, etiam si in ipso actu contracti matrimonii ostenderit hilarem vultum, quia ex hoc non purgatur metus antecedens, ut in terminis tradit Nicol. Everar. d. *consil. 4. num. 21.* dicens: quod praesumitur semper durare 105 metus, quandiu metum passus est in potestate, & custodia ipsius metum inferentis, nec purgant illum metum quicunque actus voluntatis spontanei per ipsum metum passum quomodocunque facti, immò magis ipsum metum confirmant, & quod sub spiritu timoris nunquam purgatur metus, cum ipse cervicibus inhæreat: immò quod magis confirmetur ex actibus apparenter spontaneis, tradit etiam Hippol. Rimin. in d. *consil. 77. n. 34. tom. 1.* ibi: *Sicut nec 106 etiam dicitur purgatus metus ex osculo per Martinellum dato Catinella, & refecione sumpta cum ceteris, ut in terminis considerat Alexand. conf. 99. col. 3. vol. 3. Andr. Sicul. conf. 54. n. 28. vol. 1. & pulchre tradit Ruin. conf. 122. col. 2. & 3. vol. 4. &c.*

Unde risus in ipso actu contrahendi non est indi- 107 cium

ciam consensus, ut tenent Abb. antiq. in cap. super hoc, de renunt. Joan. Andr. Ant. de Butrio, & Joan. de Imola, Seraph. de privil. juram. privil. 110. num. 15. Monald. de cons. 5. n. 106. ibi: Quod in actu contrahendi riserit, & hilari vultu contraxerit, quia dicta probatio insufficientis est, &c. Alciat. consil. 1. num. 38. lib. 1. ibi: Quid si puella rapiatur, deinde desponsetur, quamvis in illa desponsatione intervenerit risus, vel oscula, praesumitur tamen durare metus, & fingit risum: & ratio est, quia cum sit in potestate raptorum, merito praesumitur durare ipse metus, &c.

108 Nec quicquam facit repetitio responsionis datae Parocho à Ludovico, quæ videtur spontaneam suam voluntatem denotare; quia hoc debet tribui metus, &urbationis effectui, ex quo augeri ipsius praesumptionem tenent Bald. in tract. schismatis, in princ. num. 29. sequitur Nic. Everard. d. consil. 4. n. 16. ubi subdit, quod etiam per hæc verba, sponte facio. per metum passum tempore metus prolata, non purgatur metus, sed germinatur, arg. l. doli §. diversum ff. de novation. & in fortioribus terminis Rimin. d. consil. 77. n. 33. ibi: Ut daret contractum, & Catinella diceret, dicere de si; talia enim verba non purgant metum, sed illum geminant, ejus causa subsistente, &c.

109 Ex eo maxime quia cum metus, seu coactio violenta, importuna suasiones, & instantissimæ preces probentur, quæ sufficiant ad hoc matrimonium annullandum, ex conjecturis, & aliis signis consensum significantibus non censetur probata voluntas, nec excluditur metus, ut in his terminis eleganter consuluit Nicol. Everard. consil. 4. n. 2. inter matrim. Zilletti, tom. 2. ibi, Tamen illa non procederet quando intervenisset metus, seu coactio violenta nam illis intervenientibus, non probatur voluntas & consensus ex conjecturis: imò quod plus est, etiam non probatur ex claris verbis consensum, & voluntatem significantibus, &c.

110 † Et paulò inferius: Quod quando apparent signa extrinseca violentiæ inducētia metum praesentem, non probatur animus neque consensus, etiamsi probetur, quod quis animo lato, & jucunda id fecit, & quod plus est, non admitteretur secundum egs ad probandum actum fuisse sponte factum saltem per directum, dum id sit improbabile, &c. Alexand. de Nevo inter consil. Alex. consil. 99. n. 10. lib. 3. ibi: Non admittitur talis probatio, quia quacunque sint signa interiora demonstrativa latitiae, nullius sunt fidei, ex quo apparent signa de extrinseco metu, nam animum intrinsecum nullus cognoscere potest, & multi fingunt se ridere, qui timent Unde Jura & DD. voluerunt, quod si apparet signa metus, non admittatur volens per latitiam & similia probare etiam metum purgatum, quia animus cognosci non potest. † Idem tenet Seraph. decis. 851. num. 6. Gama Lusit. decis. 346.

111 num. 3. ibi: † Et quamvis nonnulli aderant testes, qui affirmare videntur spontaneam, & hilarem voluntatem vidisse mulieris ad contractum gerendum, magis tamen credendum est duobus testibus affirmantibus metum incussum fuisse, quam centum deponentibus de spontanea voluntate, &c.

113 Nec pariter confessio Ludov. post contractum matrimonium facta, quando sub justitiæ ministris, & custodia pædagogi adhuc erat, ei in aliquo præjudicare potest quia est extrajudicialis, & idè contra illum non probat etiam de Jure Canonico, Natr. consil. 101. n. 14. & 15. Joan. Bapt. de Severino in repet. l. admonendi, col. 66. de jure jur. Abb. in c. nisi clerici, n. 16. vers. Primo casu de judic. & melius in cap. si cautio, n. 16. de fide instr. Hercul. in tract. de probanda negativa, n. 148. vers. Quadragesimosexto fallit, & hoc pro indubitato tenere Canonist. dicit Castr. consil. 115. lib. 2.

114 Tum, quia cum hæc fuerit extrajudicialis, & absque juramento facta, non debet prævalere alteri

judiciali, & juratæ, ut tenet August. Beroi. consil. 149. num. 12. lib. 1. Menoch. consil. 84. num. 75. Surd. consil. 449. num. 10. sicut similiter testis depositioni extrajudiciali non creditur quando adest alia posterior judicialis jurata, ut per glossam in cap. cum causam, de testib. Covar. l. 1. var. cap. 13. n. 7. Beroi. decis. 108. n. 3. Clar. §. fin. quest. 53. n. 11. hocque ea ratione affirmant, scilicet ob juramenti religionem, & judicis auctoritatem, cap. sicut nobis, de testibus, cap. 1. in princ. quid sit investitura. Et idè potius præsumendum est Ludovicum perturbatum & meticolosum fecisse declarationem illam extrajudicialem, quam quod nolisset pejerare aliter affirmando in sua confessione jurata cum tanto propriæ conscientiae detrimento, August. Beroi. d. consil. 149. n. 12. l. 1. Menoch. de consil. 48. num. 75.

Tum etiam, quia præensa confessio de matrimonio sponte contracto fuit actus matrimonio posterior, qui sanare non potuit defectum consensus in ejus celebratione intervenientis, constando, pro ut constat, de meticoloso principio, ut bene per Barbat. consil. 54. lib. 1. Hippol. Rimin. d. consil. 77. n. 29. Rot. decis. 326. n. 1. coram Greg. XV.

Non obstat assera geminatio ipsius confessionis extrajudicialis, quæ videbatur ex hoc posse confitenti præjudicare, ex Bart. in l. cum scimus, C. de agric. & censu. lib. 1. & aliis, quia multipliciter responderetur.

117 Primò, quia geminatio non probatur, nisi per duos testes, qui cum sint in dicto suo singulares, non probant extrajudicialem confessionem, & multò minus illius geminationem, Seraph. decis. 1156. num. 1. & 2. & decis. 1172. n. 5. ubi dicit confessionem extrajudicialem non probari per testes singulares, etiam singularitate adminiculata.

118 Secundò, quia fuit præcipitata, & indeliberata, & idè non potest præjudicare, secundum Abb. & Imol. in c. cum venerabilis de except. ubi Paul. Paris in repet. n. 24. tom. 4. repetition. ibi, Quod confessio præcipitata, & indeliberata, ac repentina non præjudicat, secundum Abb. & immò hic, volentes idem esse in confessione facta calore iracundiae, per text. juncta gloss. in cap. ex literis, infra de divort. & vide Imol. & Abb. in cap. fin. supra de consil. & Modern. hic col. 5. in fine, multa cumulantes circa actum factum precipitanter, & ex abrupto, ad quæ etiam vide notata per Alex. & alios in l. 2. C. de edendo, & per Felin. latius in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, colum. 12. sup. de constit. & conclusio vera est, quod talis confessio non præjudicat, &c.

119 Tertiò, quia fuit facta à Ludovico eo tempore, quo non erat in plenitudine intellectus, ut singulariter tradit Franc. Person. consil. 12. n. 56. l. 1. ibi, Ex quo metus improvisus tollit rectum judicium deliberandi, &c.

120 Quarta, quia Ludovicus dictam confessionem incontinenti revocavit, per gloss. in c. apud misericordem, 23. quest. 1. ubi habetur tunc dici incontinenti revocatam confessionem, seu responsionem, quando fit revocatio antequam in acta publica confessio redigatur, Ludov. Roman. in l. si verò, §. de viro, n. 8. ff. soluto matrim. & consil. 59. ante fin. & consil. 392. n. 1. Tiraq. de retractu convent. §. 1. gloss. 5. n. 14. & 15.

121 Quintò quia illicò quod libertatem aliquam assequutus fuit, declaravit omnia gessisse per metum, & conquestus est de vi sibi illata, ut in simili Paris. consil. 60. n. 37. & præcipue n. 41. lib. 4. ibi: Nam illico quod inde exivit, & ad domum patris sui se contulit, per instrumentum publicum declaravit omnia gessisse per metum: quæ declaratio ita incontinenti facta multum adjuvat, ut superius dictum fuit, & declarat etiã talia verba, & confessionem fuisse prolatam, & emanasse per metum, & durante causa metus, & consequenter redditur penitus invalida & nulla, &c. Rota decis. 643. n. 16.

part. 1. recentior. ibi : Conquestus fuit de vi sibi illata, & matrimonio per metum contracto, &c.

- 122 Sexto, quia adhuc durabat eadem causa metus, dum scilicet præsens adereat pædagogus, aut saltem justitiæ ministri, qui illi metum augebant, arbitratur enim sibi inde malum aliquod eventurum, si mentem suam patefaceret, & ideo simulabat voluntatem & consensum; nam pueri in quibus nullus est usus, omnia majora quàm sunt, judicant propter imperitiam ætatis, secundum Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 50. n. 32.* Unde omnes actus metum subsequentes meticolosi censentur, secundum Barbat. *consil. 54. col. 12. vol. 1.* dicentem attendi debere principium meticolosum, cæteraque sequuta ab eo regulari debere.
- 123 Hippol. *Rimin. d. consil. 77. n. 29.* † etiam si carnalis copula esset subsequuta: ita in his terminis tenet Navar. *in collect. 34. n. 3.* ibi, & juxta hanc opinionem fuisse decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, novissimè est videre penes D. Riccinum in *decis. 15. part. 2.* ubi dicit procedere etiam si carnalis copula esset subsequuta, ut tenuit Rota in una Veneta legitimitatis, 19. Janu. 1587. coram Seraph. ut patet apud eundem *decis. 687.*
- 124 † Ita quod initium metus in actu, influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur, quia probato semel metu, ea omnia, quæ possunt tribui libera voluntati, etiam per metum facta censentur. Idem Seraph. *decis. 863.* † Et quamvis ostenderit signa lætitiæ & complacentiæ, ut optimè notat Carol. Ruin. *consil. 122. num. 4. vol. 4.* ibi: Nec ob stare videtur quod post matrimonium contractum D. Barbara petierit instrumentum ad sonandum, quod sonaverit, & cantaverit, ac dictum Julium ad cantandum incitaverit, ac etiam illum in sponsum, & maritum nominaverit, quia ex his metus præcedens non purgatur. Et paulò inferius: † Et quamvis ex adverso diceretur quod consentit, allegando fortè quod risit & similia, per hoc tamen non concluditur necessariò quod consenserit, cum pendeat à mentis
- 125 arcano: & istud etiam sequitur Imol. † quando apparet de metu, non debet quis admitti ad probandam spontaneam voluntatem directè, &c. Andr. Sicul. *consil. 54. num. 28. vol. 1.* † ubi concludit ex cantu, & risu puella, & quod hominem ad cantandum invitaverit, illumque in sponsum & maritum nominaverit, metum præambulum non fuisse purgatum, quando puella rapta prius provocata ostendisset illa signa lætitiæ, quia potuit fingere, & ita præsumendum est, stante eadem causa metus, propter quam expediebat fortè simulare. Sic enim, contigit in casu nostro, in quo Martinellus fuit provocatus ex deprehensione, & metu sibi tunc illato, merito quicquid postea dixerit, aut fecerit in signum lætitiæ, non debet attendi, velut simulatum, &c.

Responsio ad tertiam objectionem.

- 128 Non ex verberibus tantum, & minis, sed ex suspitione minarum, & cruciatus, justus dignoscitur metus; quis enim timere desineret, si prout Ludovicus, per illum cui debebat reverentiam & obedientiam, esset constrictus, & arrepto pallio adductus ad locum ubi matrimonium per fas, & nefas erat contrahendum, in quo nullus aderat, qui suam defenderet causam, vel ejus auctoritate tyrannicè imperantis jussioni resistere posset; justè enim credebatur si fingendo non assentiret adstantium desiderio, rem devenire posse ad manus, & ita se in maximo vitæ periculo constitutum existimabat, quod sanè sufficiens videri debet ad inducendum metum, qui caderet in constantem virum, juxta ea quæ resolvunt Thomas Grammat. *decis. 103. num. 57.* Ferret. *consil. 296. num. 15.* Everard. *d. consil. 4. n. 23. tom. 2. inter matrimonialia Zilleri. Herculan. de cautel. de non offendendo, cap. 2. num. 13.* Barbosæ Vota decisiva.

Franc. Monal. *d. consil. 5 à num. 32. vol. 2.* Franc. Viv. *decis. 34. n. 7. lib. 1.* Burgos de Paz *consil. 25. num. 71.* Seraph. *decis. 863. n. 3.* ubi attestatur, quod ita fuit sæpè resolutum, Farin. *frag. crimin. part. 2. verb. metus, n. 26.* Guttier. *consil. 16. num. 5.* & *consil. 40. à n. 1.* Valenzuela *consil. 29. num. 52.* Giurba *consil. 69. num. 6.* ibi: † Sed coactè facere, vel metu coactionis, paria sunt. † Eundem enim operatur effectum suspicio de metu, aut cruciatus, vel morte, quem timor ipse cruciatus, vel mortis, & maximè in matrimonio, in quo animus debet esse liber, non solum à compulsione, sed etiam à timore compulsione, arg. l. novissimè, ff. quod falsum, authore gestum est, ibi, quid enim si compulsus, aut metuens ne compelleretur, &c. c. bone, il. 1. de elect. & in specie Paris. *consil. 58. n. 65. in princ. & consil. 139. n. 12.* & *seq. lib. 4.* Hippol. *Riminald. consil. 362. n. 20. lib. 4.* & *consil. 77. num. 17. lib. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 4. disput. 1. n. 17.* & 18. Rota *decis. 643. n. 2. part. 1. recentior. & decis. 374. n. 17. coram Gregorio XV.* ibi: Tertiò responderetur, quod ubi verum esset timorem debere esse mortis, aut cruciatus, sed sufficeret, quod Marchionissa probabiliter suspicari potuerit de metu, aut cruciatus. Alex. *consil. 98. num. 5. inter consilia matrimonialia, Rimin. Jun. consil. 36. n. 75.* † Timor enim justus ex affectu mentis dignoscitur, Alberic. *in rubr. ff. ex quibus causis maj. & juxta metus suspicio sufficit pro metu, Bald. in l. fin. n. 7. C. de jure delib. Rimin. sen. consil. 15. num. 26.* Alban. *col. 77. n. 12. Grammat. decis. 5. n. 7. cum duobus seqq. Paris. consil. 60. n. 13. lib. 4.* & dicit Bald. *consil. 165. ad fin. lib. 2.* † quod in matrimonio animus debet esse liber non solum à compulsione, sed etiam à timore compulsione, &c. Idem ferè tenet Philip Paschal. *de virtibus patriæ potestatis. part. 3. cap. 2. num. 39.* ibi: Et licet metus actu non inferatur, sufficit tamen si adsit potentia coactionis, &c. † Riminald. *d. consil. 77. num. 29.* ibi, Paria sunt, quod quis compellatur per minas, vel per verbera, vel quod timeat compelli, &c.

Quod quidem tantò magis locum habet in nostro casu, constando, prout verè constat, de verbis pædagogi imperiosè prolatis, quibus Ludovicum compellere videbatur, ut matrimonium celebraret, vis enim, & metus illatus ex illis arguitur: ita Hippol. *Riminald. d. consil. 77. num. 24.* ibi: Ex quibus verbis sic imperiosè prolatis arguitur vis, & metus illatus: & *consil. 362. n. 66. Rot. decis. 643. num. 12. part. 1. recentior. & d. decis. 326. n. 14. coram Gregor. XV.* habito respectu ad teneram ætatem dicti Ludovici, in qua minor metus sufficit, quàm qui requiritur in juvene majori, juxta ea quæ suprà adduximus n. 22.

Responsio ad quartam objectionem.

Negari non potest, probabilem esse opinionem, quod metus reverentialis per se solum matrimonium reddit invalidum, sicut & importunæ preces, ac dolus idem operantur, & circa hunc articulum nullam esse propositionem, doctrinam, seu fundamentum, quod ad minus probabilitatem non debeat: unde in consulendo, & judicando potest tuta conscientia sequi opinio hæc probabilis, relicta alia forsam probabiliori, ut per Navar. *in Man. Latino, cap. 27. num. 288.* Angel. *verb. opinio, num. 2.* Valent. *in 1. 2. disput. 2. quest. 12. puncto 4. quest. 2. sup. verb. dubium, Sayr. in clavi Regia, lib. 1. cap. 6. num. 8.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 1. cap. 7. quest. 6.* Torres de fide, *disputat. 85. dub. 3.* Vasq. *1. 2. tom. 1. disp. 62. c. 4. n. 12.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 7.* Joan. Sanch. *in selectis, disput. 44. num. 61.* D. Joan. à Solorzano *de Indiarum jure, lib. 3. cap. 2. num. 38.* Et quicquid sit, ex suprà solutis evidenter apparet, neque metum reverentialem, neque importunas preces,

14 Vota decisiva, & consult. Canonica.

aut dolum per se solum intervenisse, sed alia simul adesse penitus consensum excludentia, ex quibus sine difficultate provenit matrimonii invaliditas.

- 137 Unde licet in dubio semper pro legitimitate matrimonii pronuntiandum sit, c. fin. & ibi Doctores, de sent. & re judic. Abb. in c. fin. de desponsat. imp. Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 18. n. 5. & lib. 3. disp. 44. num. 2. vers. quinto probat, Guttier. cod. tract. c. 63. num. 30. Stephan. Gratian. discepta. forens. tom. 3. cap. 468. num. 49. & 51. etiam si communis opinio sit in contrarium, Guttier. d. c. 63. n. 31. Med. de legitima, lib. 1. tit. 1. q. 7. n. 22. ita ut unus tantum Doctor gravis, qui pro matrimonio decideret, praevaleret communi opinioni, Gratian. reg. 252. in fin. Menoch. de presumpt. lib. 2. presumpt. 71. n. 30. & 31. Gutrier. d. c. 63. num. 31. nihilominus tamen matrimonium metu celebratum non est favore dignum, neque pro ejus validitate in dubio pronuntiandum, ut cum Purpur. consil. 575. num. 16. lib. 2. tenet Seraph. decis. 893. num. 32. & 33. ibi: Quia cum constat metu esse contractum, non debemus ei favere; nam nuptiae coactae malos exitus habere solent. Rota decis. 246. n. 17. ibi: Nec eos movet, quod in dubio pro validitate matrimonii pronuntiandum est, nam stantibus praedictis sumus extra probabilem dubitationem, nec proclives esse debemus in favorem hujus contractus alieno impulsu potius, quam propria inductione, & tempore Quadragesimali contra Canonum prohibitionem celebrati. Optimè Hippol. Rimin. consil. 77. n. 37. inter matrim. Ziletti, ibi: Sequitur igitur ex praedictis, hoc matrimonium fuisse, & esse nullum sicque de jure pronuntiandum esse, quoniam coactis nuptiis non est favendum,
- 138 d. c. cum locum, cum tamen malos exitus habere consueverint, ut inquit Alex. in d. consil. 98. in princ. vol. 3.
- 139 tamen Nec minus peccatum est jungere non conjungendos quam separare non separandos, ut notatur in cap. juravit, de probation. cum similibus per Paris. consil. 58. num. 47. vol. 4. Et ita concludo, sicque per sententiam diffinitivam judicatum fuit ad favorem Martinelli, &c. Idem in parte asserit Monald. consil. 6. num. 14. part. 2. ibi: Et in hoc multum oneratur conscientia judicis, cum aequè favor sit dissolvere matrimonium contra legem Dei contractum, sicut legitimum confirmare.

Toletana Illegitimitatis.

Impotentia respectiva perpetua potest esse annullans matrimonium. Filii nati ex matrimonio nullo, publicè tamen, & bona fide in utroque, vel in altero parente impedimentum ignorante, legitimi censentur, etiam quoad successionem majoratus habentis clausulam, quod in eo non succedant, nisi qui ex legitimo matrimonio nati fuerint.

VOTUM II.

- 1 Impotentia potest esse respectiva, perpetua, dirimens inter eas personas, licet quoad alias talis non existeret, & num. 2.
- 3 Declaratur text. in c. laudabilem, de frigid. & malefic. & in c. quod autem, & in cap. requisiti, 33. q. 1.
- 4 Triennium non requiritur continuum ad cohabitandum, sed sufficit interpolatum.
- 5 Potentiae praesumptio non elicitur ex eo quod vir potuerit se cum aliis carnaliter copulare, & vice versa.
- 6 Impedimentum perpetuum illud est, quod tolli non

potest nisi medio aliquo miraculoso, vel cum vite periculo.

- 7 Sententia in causa matrimoniali potest retractari quando constat de ejus injustitia, cum nunquam transeat in rem judicatam.
- 8 Legis ratione cessante, cessat quoque ejus dispositio.
- 9 Sententia in causa matrimoniali transit in rem judicatam quoad expensas, bona, & hereditatem.
- 10 Sententia in causa matrimoniali non transit in rem judicatam respectu tantum conjugum.
- 11 Filii nati ex matrimonio nullo, quod publicè & bona fide inter parentes contractum esset, sunt legitimi.
- 12 Filii nati ex matrimonio putativo, ad hoc ut legitimi habeantur, duo requiruntur, videlicet publicitas in contrahendo, & bona fides in contrahentibus.
- 13 Matrimonium quando publicè fit, bona fides in contrahentibus praesumitur.
- 14 Matrimonium illud dicitur clandestinum, ac proinde non publicè contractum, quando fuit celebratum sine denunciationibus requisitis.
- 15 Filii ex clandestino matrimonio habiti sunt illegitimi.
- 16 Filii suscepti ex matrimonio putativo, nullo tamen ob impedimentum dirimens, & clandestino ob denunciationum omissionem, non sunt legitimi.
- 17 Matrimonium non dicitur contractum absque denunciationibus, quando omittuntur ex dispensatione Ordinarii.
- 18 Matrimonium dicitur publicè contractum ad excludendam clandestinitatem, quando fuit celebratum convocatis vicinis, & consanguineis.
- 19 Mala fides praesumitur in contrahentibus quando matrimonium fuit clandestinè celebratum.
- 20 Bona fides in dubio praesumitur.
- 21 Praesumptio bonae fidei non confringitur per aliam malam fidei.
- 22 Filii nati ex matrimonio putativo sunt legitimi, quamvis unus ex parentibus malam fidem habuerit.
- 23 Paria sunt non fieri, vel invalidè fieri.
- 24 Bona fides colligitur ex superioris auctoritate, vel judicio doctissimorum virorum, qui matrimonii dissolutionem approbarunt.
- 25 Contestatio litis non inducit malam fidem quoad usus matrimoniales inter parentes, qui à principio bona fide contraxerunt.
- 26 Filii nati post latam sententiam pro nullitate matrimonii, pendente tamen appellatione, sunt legitimi.
- 27 Declaratur text. in cap. 1. ibi, ante latam sententiam, qui filii sunt legitimi.
- 28 Declaratur text. in c. perlatum, qui filii sint leg.
- 29 Judicis iussus, seu auctoritas, etiam in illicitis, à dolo excusat.
- 30 Missus judicis decreto in possessionem illius rei, quam scit ipsius rei conventi non esse, sed alienam, dicitur habere bonam fidem, & potest praescribere.
- 31 Matrimonii quasi possessio colorata sufficit ad legitimationem prolis.
- 32 Matrimonium probatur levioribus probationibus, quando agitur de illius fœdere, seu ad effectum legitimatis.
- 33 Filiatio, & legitimitas probatur ex communi reputatione.
- 34 Filii nati ex matrimonio putativo sunt legitimi, quamvis parentes dubii sint de ejus validitate, & n. 37.
- 35 Dubius est bonae fidei possessor.
- 36 Dubitantes de validitate matrimonii non habent malam fidem.
- 38 Dubius est, qui in utramque partem ita fluctuat, ut in neutram magis inclinet.
- 39 Dubitans licet potest insistere possessioni rei, quam bona fide acquisivit, licet postea de tituli validitate incipiat dubitare.

- 40 *Parentes iusto juris, vel facti errore contrahentes malam fidem habere censentur.*
 41 *Error injustus bonam fidem causat.*
 42 *Legitimi ex bona fide parentum succedere possunt in majoratu, qui habet clausulam ne in eo succedant, nisi filii nati ex legitimo matrimonio, & in numeris seqq.*
 43 *Matrimonii appellatione venit verum, non putativum.*
 44 *Ætatis legitimæ appellatione venit solum ætas naturalis. num. 45.*
 46 *Natus ex matrimonio putativo dicitur procreatus ex legitimo matrimonio.*
 47 *Legitimitas vera non aliunde pendet, quàm ex approbatione legis, quæ filios ut legitimos simpliciter approbat.*
 48 *Ad fundamenta contraria sententia respondetur.*
 49 *Matrimonium putativum legitimum est.*
 50 *Testator vocans ad successionem ex vero matrimonio natos, excludit procreatos ex matrimonio putativo.*
 51 *Instrumentum legitimisationis probat quem illegitimum.*
 52 *Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.*

DOMINA Sancia ætatis 14. annorum matrimonialiter se copulavit cum Antonio ætatis 15. ferè annorum, & post matrimonialem cohabitationem per trè circiter annos, ipsa Sancia coram Iudice Ecclesiastico litem movit super nullitate huiusmodi matrimonii, propter impotentiam dicti Antonii.

Judex præfatus cognoscere de causa incepit, non solum in vim suæ ordinariæ jurisdictionis, sed etiam vigore cujusdam Brevis Apostolici, in quo summus Pontifex illi in mandatis injungebat, ut auditis partibus justitiam faceret, non obstante defectu triennalis cohabitationis. Hinc initium sumpsit causa huiusmodi, in qua dicta Sancia allegavit se adhuc virginem existere, dictumque Antonium habere impotentiam respectivam perpetuam: sed facta ex mandato Judicis in utroque matronatum, & Medicorum experientia, fuit conclusum, dictam Sanciam esse virginem, sed non adè arctam, & inhabilem, quin posset à viro potenti cognosci; at verò Antonium non esse omninò impotentem, cum aliquando mulieres non virgines carnaliter cognoverit. Quapropter idem Judex pronuntiavit, ut iterum insimul cohabitarent, sed transacto anno, dicta Sancia ob eandem causam ab Antonio divertit, & hac occasione idem Judex mandavit, ut ad novam deveniretur experientiam, ex qua cum de virginitate dictæ Sanciæ, & impotentia respectivè perpetua dicti Antonii matronatum, & Medicorum judicio constaret, idem judex matrimonium huiusmodi nullum, & invalidum pronunciavit, à qua sententia cum ambo appellaverint, nullus suam prosequutus fuit appellationem, unde servatis de jure servandis, idem judex dictas appellationes esse desertas declaravit, & executoriæ relaxavit.

In vim hujus sententiæ, quæ transivit in rem judicatam, dicta Sancia matrimonium cum alio contraxit in facie Ecclesiæ publicè, denunciationibus tamen ex dispensatione Episcopi omissis, post cujus matrimonii celebrationem & consummationem dicitur fuisse à quodam consanguineo dictæ Sanciæ factam extrajudicialem protestationem ejus marito pro eo constituendo in mala fide, sine illius judicis auctoritate, & mandato.

In quo matrimonio iidem permanerunt per spatium 27. annorum sine ulla contradictione, sed præmorta dicta Sancia, & relicta filia, quæ in quibus-

Barbosa Vota Decisiva.

dam majoratibus successura est, nonnulli suæ matris consanguinei opponunt de ejus illegitimitate, & nullitate sententiæ, qua primum matrimonium fuit dissolutum, tum vel maximè, quia dictus Antonius postea virginem quandam in uxorem ducens ex ea filios suscepit.

Interrogatus pro veritate respondi dictam filiam fuisse & esse legitimam, & ex legitimo matrimonio natam, ac proinde capacem successionis bonorum, & majoratum, etiam expressam clausulam habentium, quod in eis succedant tantum filii qui nati fuerint ex legitimo matrimonio. Et duobus motus sequentibus fundamentis.

Primum fundamentum.

Validitas matrimonii secundo loco contracti, ad legitimam filiorum, qui ex eo nati sunt, procedit ex nullitate & dissolutione alterius primum celebrati, pro cujus dissolutionis justitia est advertendum, prout in facto præsupponitur, quod ex arctatione Sanciæ, & inhabilitate, ac flaccitate Antonii insimul habitantium sine carnali conjunctione oriebatur quædam impotentia respectiva perpetua dirimens inter eas personas, licet quoad alias talis non existeret; potest enim contingere quod homo imbecillis, & membri parum apti ad copulam, contraxerit cum muliere aliquantulum arcta, quo casu absque dubio perpetuò remanerent inhabiles ad copulam, quod non ita eveniret, si ea virum haberet magis fortem, & ille mulierem non ita arctam, ut eleganter tradit l. 3. tit. 8. p. 4. ibi: *E si entendieren que el primer marido avia gran de miembro, ò en tal manera parado que por ninguna manera no la pudiera conocer sin gran peligro della, maguer en el huviesse fincado, por tal razón no la deven partir del segundo marido, perque parece manifestamente, que el embargo que era entre ellos, y el primer marido, durava por siempre.*

Idem resolvit Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 93. n. 5. eleganter Basil. Pont. eod. tract. lib. 7. cap. 61. num. 4. ibi: *Ex iis facili, & aperta ratiocinatione colligitur nostra sententia, posse scilicet inter aliquos intercedere respectivam tantum impotentiam, eamque perpetuam: virum enim aliquatenus debilem cum femina adè arcta jungi matrimonio continget, qui perpetuò ad congressum erunt inhabiles, & tamen ille aliam, quæ fuerit soluta, oblectare poterit, & femina alium valentiorē recipiet; potest ergo esse impotentia respectiva simul, & perpetua.* Et pro hac parte adducunt text. in cap. fraternitatis. in fin. de frigid. & malefic. ubi apertè gloss. verb. debeat.

Adversus hanc resolutionem nihil probant text. in cap. laudabilem, de frigid. & malefic. & in cap. quod autem, & in cap. requisisti, 33. quest. 1. quia hi Canones loquuntur de illo, qui asseruit se esse naturæ absolutè frigida, & opposuit absolutam impotentiam respectu omnium mulierum, quæ talis esse non poterat, cum aliis personis potuerit se carnaliter copulare, ut tenet Basil. Pont. d. c. 61. num. 10.

Non obstat, quod non fuit absoluta cohabitatio triennalis, quia ea non obstante, voluit summus Pontifex, quod de nullitate matrimonii ageretur, ut in positione casus diximus, ut circumscripta hac Pontificis dispensatione, cohabitatio ad quadriennium ascendit interpolatum; non enim requiritur quod triennium sit continuum, ex Mascard. de probat. conclus. 889. Sanch. d. lib. 7. disput. 111. num. 5.

Nec in hoc casu præsumptio potentiæ elicitur ex eo, quod vir potuerit se cum aliis carnaliter copulare, & vice versa, ut optimè tenet Sanch. d. lib. 7. disput. 93. num. 2. ibi: *Ceterum multò verius est, non ex eo, quod potuit ab alio cognosci, potuisse quoque à priori viro, & ita non inde concludi, validum fuisse primum matrimonium.*

num.&c. Et addit idem Sanch. d. lib. 7. disput. 99. n. 18. quod si impotentia, seu arctitudo fœminæ, non absoluta, sed respectiva judicata est, non separanda est à posteriori matrimonio, nec aliquæ sunt partes judicis ad perturbandum hoc posterius conjugium, litemve intentandam, cum legitimè nubere potuerit, non enim sibi interdici potuit aliud matrimonium.

6 Accedit quod dum dictus Antonius intentavit quodam instrumento ligneo Sancieri aperire, manifestè agnovit suam debilitatem, & impotentiam ad id alio modo peragendum, ac proinde impedimentum ex sua parte perpetuum, ut benè tradit Basil. Pont. d. lib. 7. c. 61. n. 2. ibi: *Illud est impedimentum perpetuum, quod tolli non potest, nisi medio aliquo miraculoso, vel cum vitæ periculo, vel quod jus, & equitas iniquum judicat. sed medium hoc deflorandi fœminam artificio aliquo, secluso viri congressu, ejusmodi est, quod nec natura, nec jura permittunt: igitur adhiberi non debet, sed perpetuum censendum impedimentum, si quis non naturaliter, sed artificiosè fœminam valeat violare: & ibi reprobatur Sanchez, qui videtur contrarium asserere.*

7 Nec etiam obstat dicere, quod constando de injustitia latæ sententiæ in causa matrimoniali, potest illa retractari, ex quo datur vitium irremissibile, & tenentur contrahentes ad priora connubia redire, si fortè ad secundas nuptias in vim dictæ sententiæ convolverint, cum ea nunquam transire possit in rem judicatam, ut probatur in cap. tenor, de sent. & re judic. c. 1. ibi, *priora connubia; cap. laudabilem 5. in fine, ibi, cogantur ad priora connubia redire, c. fraternitatis 6. ibi, inter ipsam & primum virum diximus matrimonium extitisse, &c. de frigid. & malefic. c. cum in captivitate, el. 2. 3. 4. q. 2. Cov. de sponsal. part. 2. cap. ult. §. fin. n. 19. vers. Ex quo inferitur, Silvest. in sum. verb. matrimonium 8. q. 16. n. 16. vers. 8. Sanch. d. lib. 7. disp. 100. num. 1. Quod adèd verum dicunt, licet sententia fuerit lata ultra triginta annos, gloss. vers. per sententiam, in cap. 1. de except. gloss. ult. in c. lator, de sent. & re judic. Imol. n. 10. in Clem. 1. ubi Card. n. 12. illo tit. Maranta de ordine judic. part. 6. c. de sentent. num. 154.*

8 Respondetur enim multipliciter, & primò, quia dicta sententia transitum jam fecit in rem judicatam, & nullo modo potest retractari, eo quod dicta Sancieri mortua est, & ob id deficit ratio, ob quam semper, & quocunque tempore possunt hujusmodi sententiæ impugnari, videlicet quia illa transiens in rem judicatam, foveret peccatum, separando veros conjuges, vel uniendo eos, qui tales esse nequeunt: quæ quidem ratio, stante morte dictæ Sancieri, locum in hoc casu habere non potest; legis enim ratione cessante, cessat quoque ejus dispositio, l. in omni, ubi Bart. ff. de adoption. l. quod dictum, ff. de pactis, l. adigere, §. quamvis, ff. de jurepatr. cum multis per me citatis Axiom. 136. num. 9.

9 Secundò respondetur, quod licet sententia in causa matrimoniali non transeat in rem judicatam quoad ipsum conjugium; nihilominus tamen hoc non intelligitur quoad alia, veluti expensas, bona, hæreditatem, &c. in quibus succumbens condemnatus fuit per eam sententiam, à qua non fuit appellatum, vel appellatio deserta extitit; siquidem hæc omnia restituenda non sunt illi, qui postea reelamavit, aut errorem sententiæ ostendere vult. Ratio autem patet, quia ut suprà dicebamus, sententia matrimonii idèd non transit in rem judicatam, ne foveatur peccatum sustinendo matrimonium irritum, aut dissolvendo validum, quæ ratio cessat omninò in condemnatione expensarum, & bonorum; & idèd sententia in hac parte sequitur naturam aliarum, quæ transeunt in rem judicatam, ita Felin. in c. lator, num. 10. decl. 9. de sent. & re judic. Sanch. d. lib. 7. disput. 100. num. 11.

Tertiò responderetur, ex eadem ratione dicendum, 10 sententiam in causa matrimoniali non transire in rem judicatam respectu tantum conjugum, qui solummodò peccato commacularentur, si aliqua via cognoscerent injustitiam dictæ sententiæ: quod in aliquo tertio verificari minimè potest, eo quod iste non occasione evitandi peccatum aliquod, sed rem familiarem lucrandi, quam ad se spectare ob nullitatem matrimonii præendit, excludendo filios ex illo natos tanquam illegitimos, opponit contra sententiam; quo clarum est, huic non obstare exceptionem rei judicatæ, neque sententiam posse quoad hanc partem retractari, ut per se patet.

Secundum fundamentum.

Adhuc supponentes contra ea, quæ suprà resolvimus, nullitatem sententiæ, vel impedimentum irritans, ob quod veniret omninò dissolvendum matrimonium, nihilominus ad hoc ut filii ex eo nati legitimi censerentur, sufficiebat quod publicè, & bona fide inter parentes contractum esset: ita expressè probant cap. 2. c. pervenit 11. cap. ex tenore 14. qui filii sint leg. Cov. de sponsal. part. 2. c. 8. §. 1. Paleoth. de nothis & spur. cap. 9. D. Joan. del Castillo quotidian. lib. 2. cap. 11. Joan. Baptista Costa de facti scientia & ignorantia, cent. 2. inspect. 38. num. 3. Basil. Pont. de matrim. lib. 11. cap. 2. §. unico, in princ. Joan. Guttier. in tract. de matrim. cap. 71. num. 2. Cevall. commun. contra commun. quest. 697. in princ. Arellan. in tract. de rat. jur. & jur. imp. cap. 5. num. 83. Fajard. in tract. de legit. per subsequens matrim. memb. 3. num. 167. l. 3. vers. Otrosi dezimos, tit. 3. part. 4. l. 1. tit. 13. ead. part.

Duo requisita necessariò intervenire debent ad hoc ut ex matrimonio putativo filii nati legitimi habeantur, videlicet publicitas in contrahendo, & bona fides in contrahentibus.

Primum requisitum exigit text. in d. cap. 2. ibi, *paren- 13 tes eorum publicè, &c.* Et rationem in illo text. præstant Doctores, quia quando matrimonium publicè fit, bona fides in contrahentibus præsumitur, sicut mala per contrarium, quando clam celebratur, juxta illud, *qui malè agit odit lucem*. Publicitas enim in jure multipliciter dicitur, ut in l. 1. §. hujus studii, ff. de justit. & jure & in rubr. ff. & Instit. de publicis jud. & in c. si diligenti, de foro compet. Quoad nostrum propositum id dicitur publicum, quod clandestinum non est, & si matrimonium clandestinum proponatur, exinde colligitur non fuisse publicè contractum, juxta reg. contrariorum, de qua in l. 1. de iis qui sunt sui, vel alien. † Et 14 communi observat, illud matrimonium dici clandestinum, ac proinde non publicè contractum, quando fuit celebratum sine denuntiationibus requisitis in cap. cum inhibitio, de clandest. desponsat. Ita docent Henriq. in sum. lib. 1. c. 15. §. 1. lit. D, Cov. de sponsal. part. 2. cap. 6. num. 2. Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 1. à num. 2. Basil. Pont. eod. tract. lib. 4. cap. 37. num. 6. & me citato Fajard. ubi suprà, num. 178. Quamvis enim denuntiationes necessariò non requirantur ad validitatem actus, quæ in Parochi præsentia, & duobus testibus tantum consistit; nihilominus tamen quoad alios effectus maximè desiderantur, ita ut tam Jure Decretalium, quàm novissimo Concilii Trid. attentò, tanquam clandestinum habendum est illud matrimonium, quod absque denuntiationibus celebratum fuerit, licet in eo duo testes, & præsentia Parochi intervenisset, ex d. c. cum inhibitio, in princ. ubi solemnitate denuntiationem observandam præscribit, juncto §. ibi, *hujusmodi clandestina, &c.* & §. ult. ibi, *Tales conjunctiones, &c.* dum pœnam præscribens utitur particula illis, cujus est natura præcedentia repetere, ex

ex reg. l. esse toto, ff. de hered. instit. cum similibus de quibus Peregr. de fideicom. art. 16. num. 2. & 25. & ego ipse de dictionib. usufreqq. dict. 26. à princip.

- 15 Cum ergo filii ex clandestino matrimonio habiti sint illegitimi, Cervantes ad l. 6. Tauri, num. 22. Peregr. de Clericom. art. 24. num. 8. Castil. d. lib. 2. c. 11. n. 8.
- 16 Sanch. ad lib. 3. disp. 42. n. 6. sequitur + filios susceptos de matrimonio putativo, nullo tamen ob denunciationum omissionem, non esse legitimos, d. cap. cum inhibito, §. 1. de clandest. dispensat. Covar. de sponsat. p. 2. cap. 6. n. 12. Peregr. d. art. 24. n. 74. Guttier. d. c. 71. ex n. 8. Cevall. d. q. 697. num. 7. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 83. à num. 13. Gallus de except. tit. 1. part. 1. except. 2. num. fin. & tit. 4. part. 2. except. 27. num. 217. Marta de success. legali, p. 1. q. 18. n. 9. cum multis seqq. Ego ipse in collect. ad d. c. 2. qui filii sint legit. n. 20. & me citato Fajard. d. loco, num. 193.

- 17 In hoc autem matrimonio inter Sanciam, & Franciscum contracto denunciations non defuerunt, ob quarum omissionem dicatur clandestinum, & ob id filii ex eo nati illegitimi habeantur, cum fuerint ex dispensatione Ordinarii omittæ, quæ illi conceditur per Concil. Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1. vers. Quod si aliquando, lege enim permittente quod sit, dicitur justè, & benè fieri, l. quis sit fugitivus, §. apud Labeonem, ibi, quia id facit quod publicè facere licere arbitratur, ff. de edilit. edicto, c. quod dicam 14. quest. 4. cum aliis citatis per me Axiom. 136. num. 12. Et idcò talem omissionem nihil obesse quando denunciationum solemnitas ex aliqua justa causa omittetur, resolvunt Guttier. d. cap. 71. num. 10. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 83. n. 24. citati à Fajard. dicto loco, num. 182.

- 18 Accedit quod matrimonium hujusmodi fuit celebratum convocatis vicinis, & consanguineis, nemine feriosè excluso, quo casu ad hunc effectum dicitur publicè contractum, secundum opinionem Abb. in d. cap. cum inhibito, Anton. Gomez l. 49. Tauri, num. 1. vers. ex quo, Cov. d. c. 6. in princ. num. 10. Cervantes l. 6. Tauri, n. 25. & ex Oldrad. Joan. Lup. Roland. & aliis, quos refert, & communem dicit Mascard. de probat. concl. 297. num. 6.

- 19 Secundum requisitum bonæ fidei non defuit in hoc matrimonio, eo quòd cum fuerit publicè contractum, præsumitur bona fides in contrahentibus, sicut è contrario mala præsumitur, quando clandestinè fuit celebratum, juxta dictam auctoritatem Christi Domini, Joan. 3. qui malè agit, odit lucem: refertur in c. consuluit, de offic. de leg. & in c. unic. vers. Porro, ut Eccles. benefic. sine dimin. cum similibus, quæ adducit Cæpol. de simulat. contract. præsumpt. 20. Tiraq. de pænis temper. causa 11. num. 11. & plenius de retractu convent. in præfat. à n. 13. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 12. num. 7. Sicut per contrarium, qui rectè agit, in luce ambulat, & minimè latebras quærit, aut tenebras, ut docet idem Christus Dominus Joan. 18. Ego palam loquutus sum mundo, ego semper docui in Synagoga, & in Templo: explicat Pontifex in c. cum ex injuncto, de heret.

- 20 Unde ex eadem publicitate qua fuit celebratum hujusmodi matrimonium, colligitur contrahentium bona fides, dum de mala non constat, & in dubio requisita bona fides præsumitur, Peregr. d. art. 24. num. 67. & 68. Honded. conf. 87. num. 28. & 29. vol. 1. Paschal. de viribus patriæ potest. part. 2. c. 4. num. 77. Rot. decis. 443. n. 10. in fine, p. 2. recentiss.

- 21 Quam quidem bonæ fidei præsumptionem non infringit alia, quæ capi potest ex eo quod dicta Sancia potuerit dubitare de impotentia Antonii, & validitate dictæ sententiæ, quia nulla potest esse probabilis conjectura, quæ dictæ Sanciæ causam dubitandi

Barbosa Vota Decisiva.

præstaret, aut illam sic dubiam in mala constituisset fide, secundum ea que resolvit Gilken. de præscript. part. 2. memb. 2. à princ.

Et licet sine veri præjudicio fateamur, dictam Sanciam habuisse malam fidem, adhuc bona sufficeret dicti Francisci, ut filii ex eo procreati legitimi censerentur; esset enim monstruosum, ut filii quoad patrem legitimi, quoad matrem verò illegitimi haberentur, ut in simili ait text. in cap. per venerabilem, vers. Videretur, qui filii sint legit. quemadmodum etiam jus nostrum non patitur, ut quis pro parte sit servus, pro parte liber, l. si pariter 9. in fin. & l. duobus 30 ff. de liber. causa, l. in fine princ. C. de Latina libert. tollen. notavit glossa verb. ambo, in c. cum inhibito, & probatur expressè in cap. ex tenore, qui filii sint legit. & resolvunt Emman. Costa in cap. si pariter, verb. uxorem, n. 4. de testam. in 6. Anton. Gabr. lib. 6. commun. tit. de legitim. concl. 4. Peregr. d. art. 24. num. 66. Duen. reg. 150. limit. 2. vers. Circa, Cervantes d. l. 6. Tauri, n. 13. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 54. num. 46. Guttier. d. cap. 71. n. 1. Seraphin. decis. 1099. num. 1. Gironde de privilegiis num. 1195. Castil. d. c. 11. num. 13. Ego ipse in collect. ad d. c. 2. num. 9. & 10. d. c. ex tenore num. 4. & 5. qui filii sint legit. me citato Fajard. in tract. de legitimize per subsequens matrim. num. 169.

Bonæ fidei dicti Francisci non obest asserta protestatio illi facta, quia fuit extrajudicialis, & sine auctoritate publica, ac proinde nulla debet censeri, quia paria sunt non fieri, vel invalidè fieri, l. non putavit, §. non quamvis, ubi Bart. ff. de bonor. possess. contra tab. l. 1. §. quod autem, ubi Bald. ff. de offic. perfecti urbis, & paria sunt non fieri, & inutiliter fieri, l. pen. in princ. ff. de suis, & legit. hered. l. quoties, ubi gloss. ff. qui satisd. cog. cum aliis citatis per me Axiom. 175. num. 14. Non enim tenebatur credere protestationi hujusmodi non rectè factæ, cum aufugisset illam faciens, imperfectam relinquens: nec etiam eandem bonam fidem potuit obscurare, stante superioris auctoritate, qua nitebatur, unde elicitur bona fides, licet in jure erretur, ad not. per Rot. decis. 71. num. 2. part. 1. recentior. + prout etiam eadem colligitur ex judicio doctissimorum virorum qui matrimonii hujusmodi dissolutionem approbarunt, ex eadem Rot. decis. 120. n. 4. p. 1. recent. & denique ex ipsa sententia dissolutionis, & nullitatis, quo qua stat præsumptio, ex vulgaris juribus; nam res judicata pro veritate habetur, l. si non sortem, §. heredi, ff. de condict. indebiti, l. cum putarem, ff. famil. ercisc. cum aliis adductis per me Axiom. 200. n. 1.

Cujus resolutionis prababilitas colligitur ex c. 2. qui filii sint legit. dum ait filios natos post litem contestatam super matrimonio publicè contracto, quod per sententiam nullum fuit declaratum, legitimos esse. Si ergo contestatio litis non inducit malam fidem quoad usus matrimoniales inter parentes, quia à principio bona fide contraxerunt, juxta text. in c. 2. ut lite pend. Fajard. de tract. de legit. per subsequens matrim. num. 175. & regulam generalem de continenda possessione pendente lite, quæ probatur in c. 1. illo tit. & que latè prosequitur Lancellot. de attent. part. 2. cap. 4. limit. 1. juncta vera, & recepta interpretatione illius c. ubi, ante probatam occupationem, &c. quomodo simplex quædam, extrajudicialis, & informis protestatio malam fidem inducere poterit?

Unde provenit filios natos post latam sententiam pro nullitate matrimonii, pendente tamen appellatione, esse legitimos, sicut legitimi censentur filii nati lite contestata, quia interim parentes licite matrimonio, suæque possessione utuntur, nec debent ea privari lite durante, seu appellatione pendente, l. 1. & per totum ff. nil novari appel. pend. & ita idem docent Peregr. d. art. 24. num. 61. Joan. Baptist. Costa d. inspect. 38.

- num. 6. Beller. *disquisit. Cleric. p. 1. tit. de discipl. Cleric.*
- 27 §. 3. num. 23. in fine, Fajard. *d. tract. num. 175.* † intelligentes verba illa *d. cap. 2. ibi, ante latam sententiam*, non quod insinuent susceptos post sententiam illegitimos esse, esse ut intelligamus de filiis susceptis post sententiam, quæ transit in rem judicatam.
- 28 Ex his quoque inferitur, optima ratione procedere Pontificis responsum in *cap. perlatum 8. qui filii sint leg.* Dum legitimos censet filios, quos mulier suscepit ex secundo matrimonio post prolatam divortii sententiam super primo, quæ ei cum alio viro contrahendi facultatem concedebat; nam suprà ostendimus, legitimos esse filios susceptos ex matrimonio nullo, quod uterque, vel alter ex parentibus bona fide contraxerunt; constat autem, quod quando mater secundum matrimonium contraxit auctoritate sententiæ, quæ primum speravit, facultatem concedens secundum contrahendi, habuit justam rationem credendi sibi contrahere licitum esse, & consequenter bonam fidem ex reg. text. in *l. justè possidet, ff. de acquir. poss.* cum similibus, in quibus probatur, quod † etiam in illicitis iustus, seu auctoritas Judicis à dolo excusat. gloss. in *c. dixit Dominus, 12. quest. 5.* & quæ latè adducit Mantua *sing. 119.* & Tiraq. *de pœnis temper. causa 34. num. 4.* † Hoc idem confirmatur, quia nullus Judicis decreto in possessionem illius rei, quam scit ipsius rei conventi non esse, sed alienam, dicitur habere bonam fidem, ideoque potest præscribere, ut probatur in *l. & generaliter, ff. de noxal. act. in princ.* juncto sine ibi, *eademque dicenda sunt, si cum ab eo non defenderetur jussu Prætoris, &c.* Unde ex iis & aliis receptum testatur Cov. in *reg. possessor. part. 2. §. 8. n. 9.* Menoch. *illustr. cap. 72. num. 2.* plenè Gilken. *de præscript. part. 2. memb. 2. cap. 5. à princ.*
- 31 Juvat, quod quasi possessio colorata matrimonii sufficit ad legitimisationem prolis, ut censuit Rot. *decis. 71. num. 2. part. 1. recentior.* quæ allegat text. in *cap. ex tenore*, ubi Abb. *num. 7.* & Præpos. *num. 3. qui filii sint legit.* † Quando enim non agitur de matrimonii fœdere, sed ad effectum legitimitatis, probatur matrimonium levioribus probationibus. Paris. *conf. 57. n. 41. lib. 4.* Ferrer. *consil. 49. num. 1.* Rot. *decis. 406. num. 8. part. 1. recentior.* & ipsamet *decis. 681. num. 2. part. 1. recentissim* tenet quod quando agitur de matrimonio, non ad effectum permanendi in illo, sed ad effectum legitimitatis prolis, pro successione sufficiunt leviores probationes, & allegat gloss. in *cap. lator, qui filii sint leg.* & Paris. *conf. 13. n. 22. lib. 2.*
- 32 Facit etiam, quod filia ex hujusmodi matrimonio nata semper habita fuit pro legitima, & ex legitimo matrimonio procreata, ex quo satis probatur filiariorio, & legitimitas, Rot. *decis. 434. num. 7. & decis. 406. num. 1. part. 1. recentiorum.*
- 34 Et adhuc non apparente ita appertè de bona fide dicti Francisci, prout constat ex dictis, sed casu negativo, quod ille validitatem sui matrimonii in dubium revocare posset; nihilominus tamen ejus filia pro legitima habenda est, non obstante hujusmodi parentis dubio: quæ resolutio probatur ex eo, quia suprà diximus, legitimos esse filios natos ex matrimonio nullo, si parentes, vel eorum alter erant in bona fide; & è contrario illegitimos esse quando ambo verè, aut præsumptivè impedimenti conscii erant: sed qui dubii sunt de impedimento matrimonii, & ejus validitate, non habent impedimenti scientiam, sed bonam fidem, juxta regulam text. in *cap. si virgo 34. quest. 2.* ubi Augustinus ait bonæ fidei possessorem dici, qui se possidere ignorat alienum; malæ verò fidei, cum sciverit alienam esse rem, quam possidet; ex quibus verbis probatur, ad inducendam malam fidem necessarium esse quod positivè sciatur vitium possessionis, seu impedimentum existens; sufficere verò ad bonam fidem ignorantiam vitii, seu impedimenti per negationem scientiæ: quo argumento † dubitantem esse bonæ fidei possessorem, notavit gloss. ult. *vers. Item qui dubitat, in cap. ult. de præscript.* quàm sequatur Doctores communiter, ex Abb. *num. 40. Paris. num. 48.* & aliis ibi, Menoch. *illustr. cap. 77. à Sarmient. lib. 2. select. cap. 10. num. 5.* Balb. *de præscript. 2. part. tertia partis, quest. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 2. disp. 41. n. 4. & 8.* Sayr. *de censur. lib. 1. c. 13.* Joan. Solorzan. *de Indiarum jure lib. 3. c. 3. num. 80. & 81.*
- Accedit, quia quando uxori dubitant de validitate matrimonii, dubium hujusmodi est speculativum, quia non dubitant in praxi, an licitè utantur matrimonio, sed an illud validum sit; quod quidem dubium non inducere malam fidem, tenent communiter Doctores, & ita explicant Covar. *de sponsalib. part. 2. cap. 7. §. 2. num. 10. & in reg. possessor. part. 2. §. 7. num. 4.* Nav. in *cap. si quis autem, num. 61. de pœnit. distinct. 7.* Valent. *tom. 2. disput. 2. quest. 34. puncto 4. dubitat 4. & tom. 3. disput. 7. quest. 3. puncto 2. vers. tertia.* Et confirmari potest ex decisione text. in *c. 2. de secundis nupt. & in cap. inquisitionis, de sent. excommunicat.* ubi sciens impedimentum matrimonium annullans, nullo modo potest petere, vel reddere debitum, quod tamen licitè reddit quando dubitat de impedimento, & matrimonii validitate.
- Quod quidem adeò verum est, ut si non solum 37. Franciscus, sed etiam Sancia, dubii sint de validitate matrimonii inter eos contracti, adhuc filii cum hoc dubio suscepti legitimi erunt, si à principio uterque bona fide contraxit. Ratio est, quia ut suprà dicebamus, ad hoc ut filii in hac materia sint legitimi, sufficit quod patentes impedimenti scientiam non habeant. *d. cap. ex tenore*, ibi, *ignaram, qui filii sint legit.* sicut ut illegitimi sint, requiritur quod habeant impedimenti scientiam, *d. cap. cum inhibito, §. 1. ibi, impedimentum scientes, &c.* † quam quidem scientiam dubitans non habet; dubius enim est, qui in utramque partem ita fluctuat, ut in neutram magis inclinet. gloss. in *l. statu, ff. de testam.* recepta ex Nav. in *d. cap. si quis autem, num. 12.* & aliis, de quibus Sanch. *d. lib. 2. disput. 41. n. 2.* Juvat, quia in dubio melior est conditio, quæ justæ possessioni favet, *reg. in pari, de regul. juris in 6.* cum similibus. † Unde istum sic dubitantem licitè posse insistere possessioni rei, quam bona fide acquisivit, licet postea de tituli validitate incipiat dubitare, post Joan. Medin. *de restit. q. 17.* constanter sequuntur Doctores communiter, ut per Burgos de Paz in *proem. legum Tauri, num. 406.* Garcia *reg. 227. num. 3.* Molin. *de justit. tract. 2. disp. 35. ad fin.*
- Et in fortioribus terminis, si constare posset dictos 40. Franciscum & Sanciam justo facti cum juris errore nulliter contraxisse, adhuc filiam ex illis procreatam pro legitima habendam esse, quia quando parentes justo juris, vel facti errore contraxerunt, non malam, sed bonam fidem habere censentur, ut resolvunt Abb. in *cap. perlatum, n. 5. & in cap. per venerabilem, num. 36. in fine, qui filii sint legit.* Paleo. *de nothis & spur. c. 9. ad fin.* Cov. *d. cap. 8. §. 1. num. 9.* Peregrin. *de fideicom. art. 24. num. 69.* Fajard. *d. tract. de legitimat. per subsequens matrimonium, n. 171.* † Immo & injustus error sufficeret; quia & iste bonam fidem causat, ex Menoch. *illustr. c. 77. n. 7.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 130. ex num. 3.* Fachin. *lib. 3. controvers. cap. 28.* Sanch. *de matrim. lib. 5. disput. 3. n. 13.* Gilken. *de præscript. part. 2. memb. 1. c. 3. n. 8. & 13.*
- Non obstat, quod majoratus cujusdam institutio 42. habet expressam clausulam, ne in eo succedant, nisi filii nati ex legitimo matrimonio, quæ clausula stante, videtur legitimos ex bona fide parentum succedere

- dere non posse, secundum opinionem Curtii Jun, quem refert & sequitur Fulv. Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 16. num. 69. vers. Ex quo inferitur*, Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quest. 21. num. 42. cum seqq.* Qui his potissimum moventur fundamentis. Primò, quia etsi ex putativo natus matrimonio sit verè legitimus, non tamen ex legitimo, ut expediebat, natus matrimonio, sed ex nullo & illegitimo, ob quod in vocatione natorum ex legitimo, matrimonio non debet comprehendi, quemadmodum nec per rescriptum legitimatus, qui est verè legitimus, comprehenditur. Secundò, quia † mentione facta de matrimonio, intelligitur de vero & non putativo, Bald. *in l. falsus, §. an etiam, ff. de test. l. 1. §. 1. cum seqq.* Tertiò, quia † appellatione legitimæ ætatis solum ætas naturalis intelligitur, ex *l. fin. C. de his qui ven. ætatis impetr. cum verba propriè sint intelligenda, l. fin. autem, ff. de exercit. act. l. Labeo, ff. de supellect. legata, & conditio non per æquipollens, sed specificè sit adimplenda, l. qui hæredi, & l. Mevius, ff. de condit. & demonstr.*
- 45 Contrarium tamen, immò quod adhuc stante hac clausula legitimi ex bona fide parentum sint admittendi, tuentur Socin. Jun. *conf. 39. n. 18. & conf. 63. per tot. lib. 3.* Greg. Lopez *l. 1. col. 2. verb. Se casa con ella, tit. 13. part. 4.* Cov. *de sponsal. part. 2. c. 8. §. 1. n. 3.* Menoch. *de success. progress. lib. 3. de fideicom. substit. §. 26. num. 16.* Alvarad. *de conject. mente defuncti, lib. 2. cap. 3. num. 9. vers. Sed pro prima parte*, Car. Mantic. *de conject. ult. volunt. lib. 11. tit. 8. num. 24.* Joan. Bapt. Lupus *de illegit. & natur. commento 4. §. 1. num. 44. vers. Sed est*, Menoch. *de presumpt. lib. 4. presumpt. 77 n. 6.* Peregr. *de fideicom. art. 24. n. 72.* Honded. *conf. 87. n. 6. lib. 1.* Molin. *de primog. lib. 3. cap. 1. n. 15.* Mieres *de Majoratu, part. 3. q. 15. n. 22.* Thesaur. *Pedem. decis. 196. n. 7.* Alex. Trentacinq. *de substitut. part. 4. c. 7. n. 56.* Gallus *de except. success. tit. 4. except. 27 n. 69. part. 2.* Vincent. Fufar. *de substit. quest. 410. ex num. 3.* Castill. *lib. 1. rerum quotid. c. 11. per tot.* Fajard. *de legitimat. per subsequens matrimonium, n. 310. cum seqq.*
- 46 Moventur hi Doctores ex sequentibus. Primò, quod matrimonium putativum quoad inducendam legitimationem, & effectus illius, est omninò adæquatum vere & legitimo: sed quando unus casus est alii omninò adæquatus, dispositum in uno, & in alio dispositum censetur, etiam in materia odiosa, & correctoria, *l. si quis servo, C. de furt.* Ergo dispositio verum matrimonium exposcens, putativo erit adimpleta, & per consequens in vocatione natorum ex legitimo matrimonio, comprehensi erunt ex putativo nati. Secundò ex putativo matrimonio natus dicitur procreatus ex legitimo matrimonio; tum quia tale matrimonium quoad natos ex eo dicitur in jure legitimum, Joan. Andr. Butr. & alii *in d. cap. per. venerabilem, qui filii sint leg.* & alii, quos ad id refert Castill. *d. cap. 11. num. 24.* tum quia cum sic natus dicatur legitimus, matrimonium ex quo ipse fuit susceptus, dici debet legitimum; legitima enim proles ex illegitimo matrimonio nasci non potest, Socin. Jun. *d. conf. 63. num. 2.* Tertiò, quia ut arguit Socin. *ubi proximè, num. 26.* ille dicitur nasci de legitimo matrimonio, qui nascitur ex matrimonio à jure approbato, vel non improbato, nam legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum, *l. legitima, & ibi Doctores, de pactis.* Sed filiorum ex matrimonio putativo natiuitatis tempore tale matrimonium non erat improbatum, sed approbatum usquedum scientia impedimenti superveniens effecit nullum declarari. Ergo ante declarationem, & sic tempore natiuitatis filiorum legitimum erat, & per consequens ex eo suscepti, ex legitimo procreati sunt matrimonio. † Quartò & ultimò, quia vera legitimitas non

aliunde pender, quàm ex approbatione legis, quæ filios ut legitimos simpliciter approbat, *l. filium definimus, ff. de his qui sunt sui, text. optimus in auth. quibus modis naturales efficiantur legit. collat. 7. Petr. Gregor. Syntagm. lib. 10. cap. 3. num. 6.* Paleoth. *de nothiis & spur. cap. 3. à num. 3.* Rojas *in epit. success. c. 1. à n. 8.* Constat autem legem Canonicam simpliciter ut legitimos approbare filios susceptos ex matrimonio nullo, contracto tamen bona fide utriusque, vel alterius ex parentibus: ergo legitimos esse dicendum. Quæ resolutio ex illis verbis *d. c. 2. qui filii sunt legit.* ibi, *non minus habeantur legitimi, & d. c. ex tenore, eod. tit. ibi, legitimum reputamus*, ubi Abb. *num. 8. & 9.* communis dicitur à Cov. *d. cap. 8. §. 1. num. 2.* Paleoth. *de nothiis & spur. cap. 9. num. 14.* Menoch. *d. presumpt. 77. à num. 3.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 2. cap. 16. quest. 4.* Castill. *d. cap. 11. num. 5. & 6.* quos citavi in collect. *ad d. cap. 21. num. 4.* hinc notantes hujusmodi filios in nihilo differre ab aliis ex iustis nuptiis ortis, & ad omnia, in quibus hi admittuntur, esse admittendos, non solum ad parentum hæreditatem, de qua *in d. c. 2.* verum etiam ad Episcopatum, ut tenet Castil. *d. cap. 11. n. 19.* atque etiam ad Ecclesiasticam emphyteusim, ut post Decium resolvit Cald. Pereira *de nomin. emphyt. quest. 21. n. 28.* Et demum plura alia fundamenta, & rationes cumulat Castill. asserens reliquos omnes radicem dubii non attigisse, qui citato loco, *num. 24.* subdit, quod licet matrimonium putativum non esset verum, nec legitimum, sed invalidum, à lege tamen quoad hunc effectum legitimandi filios habilitatur, & validum ac legitimum efficitur, in hoc adducens Joan. Andr. & Host.

Qua quidem opinione retenta, uti communiori & veriori, non obstant ea, quæ pro prima supra adduximus, *num. 42.* Nam

Ad primum respondetur, quod natus ex matrimonio putativo, non solum est legitimus, sed etiam ex legitimo procreatus matrimonio, cum hoc tale teptetur quoad legitimationem & successionis effectum, ut dictum est. Simileque ductum à legitimato per rescriptum parum refragatur, quia hic accidentaliter, & non ex matrimonio legitimus existit; ex putativo tamen conjugio susceptus, ex eo verè, naturaliter, seu secundum matrimonii naturam (à qua legitimitas, & filiatio procedit, *d. l. filium definimus, de his qui sunt sui*) legitimus, successionisque capax efficitur.

Ad secundum respondetur, ideo mentione de matrimonio genericè facta, solum comprehendi verum matrimonium, quia cum inter illud, & putativum permultæ sint differentiæ, non potest de uno ad aliud argumentari: sed si specificè matrimonium enuntietur ad unum effectum, qui pariter resultat, tam ex vero, quàm ex putativo matrimonio, veluti si enuntietur circa legitimitatem, at successibilitatem, tunc appellatione matrimonii tam verum, quàm putativum venire, & de uno ad aliud posse argumentari, dicendum est, ad tradita per Doctores *in cap. translatio, de constit.* & juxta celebrem glossam, ubi Gemin. & Joan. Andr. *in c. non potest, de prebend. lib. 6.*

Ad tertium denique responderet, cessare obiectum, quia putativum matrimonium legitimum est, & ex eo proveniens legitimitas naturalis, & non distincta ab ea, quæ ex vero dimanat matrimonio, ac ideo dissimilem esse casum *d. l. fin.* judicamus cum Bart. & Alex. quos refert & sequitur Castill. *d. c. 11. n. 41.*

Limitatur tamen hæc resolutio ita defensa, ne procedat quoties testator ad successionem invitasset ex vero matrimonio natos, cum eo proposito fecisse credatur, ut legitimatos, & ex eo matrimonio putativo natos, & alios similes à successionem excluderet: ita

post alios resolvunt Castill. d. cap. 11. num. 42. Fusar. de substit. q. 410. num. 8. Fajar. in tract. de legitim. per subsequens matrimonium, num. 330.

51 Denique non obstat clausula transactionis factæ inter dictum Antonium, & Sancieram, quæ sic cantat. *Que el pleyto matrimonial, ambas las dichas partes de conformidad supliquen al señor Nuncio de su Santidad para ante quien tiene apelado, que cometa esta causa à uno de los Señores Prelados del distrito desta Chancilleria, qual fuere nombrado por el Señor Presidente, para que conozca della, y oydas las partes la sentencie definitivamente, y assi mismo que de conformidad de ambas partes se suplique à su Santidad se sirva por las causas, y razones que le representaren, que resultan del proceso, que dispense en este matrimonio rato, y no consumido.* Ex quibus verbis videtur colligi, inter dictos Antonium & Sancieram vinculum validum esse; siquidem super illo dispensationem obtinere intendebant, juxta vulgares doctrinas, quod petens & obtinens dispensationem, videtur tacite fateri impedimentum, & similiter quod petens absolutionem, videtur fateri se esse excommunicatum, & quod instrumentum legitimisationis probat quem illegitimum, cum aliis per me adductis in collect. ad c. venerabilem 34. n. 24. cum seqq. de elect. Respondetur enim hujusmodi doctrinas non applicari casui nostro, quia intelliguntur non solum quando petita fuit dispensatio ab illo, qui eam concedere potest, sed etiam quando fuit obtenta: in nostro autem casu res aliter se habuit; siquidem asserta illa dispensatio nunquam obtenta fuit, nec minus, à Pontifice petita, nec exinde confessio aliqua validitatis matrimonii hujusmodi elici potest, eo quod invaliditatis scientiam habebant; nec ea jam definitivam sententiam terminata, in dubium per eos revocari poterat. Eo maxime, quia in dicta transactione dicitur dictam dispensationem petendam esse ex causis & rationibus è processu provenientius, in quo constat de impotentia respectiva dirimente, absque aliqua Pontificia dispensatione: ergo super illa cadere poterat illa dispensatio sine necessitate petenda: relatum enim est in referente cum omnibus suis qualitatibus, l. asse toto ff. de hered. inst. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonst. cum aliis citatis per me Axiom. 201. n. 1. quibus addo nunc Sebast. Med. de reg. juris, reg. 10. Franc. Milanens. decis. 8. n. 50. lib. 1. Fontan. de pactis nupt. claus. 6. gloss. 3. p. 7. n. 72. 73. Valent. cons. 102. n. 71. tom. 2. Castill. de test. c. 5. n. 3. cum seqq. Joseph. Vela de jure contrav. in Hispal. Senatu, dissert. 24. n. 3. & ideo relatio restringitur, & limitatur ad illud, quod in relato tantum continetur, Bim. cons. 34. n. 6. Joseph. Sesse Arag. decis. 125. n. 41. & decis. 187. n. 110. Et melius crederem particulam illam, dispensacion. improprie ibi adduci, vel potius incuriam Notarii, cum magis proprie declaratio peti deberet, quia ex antecedentibus, & subsequentibus colligitur hanc esse mentem, & intentionem partium transigentium. Verba enim sunt intelligenda non secundum quod sonant, sed secundum mentem, & intentionem preferentis, l. non omnis, in princ. ff. si certum pet. l. 3. §. si quis hoc interdicto ff. de itin. actuque privato. Et verba debent inservire intentioni, non intentio verbis, l. non aliter, ff. de legat. 3. c. secundò requiris, de appell. cum aliis adductis à me. Axiom. 220. n. 1. 2. & 3.

Toletana Dispensationis.

Matrimonium contractum inter consanguineos, obtenta dispensatione super impedimento tertii gradus, si postmodum detectum fuerit in secundo etiam invicem esse conjunctos, an sit validum.

VOTUM III.

- 1 Multiplicitas ubi est ejusdem, vel diversi gradus, hujusmodi multipliciter necessaria est mentio.
- 2 Gradus mixtus non continetur sub simplici.
- 3 Impedimenta plura quoties adsunt, omnia sunt necessario narranda, ut virtute dispensationis liceat matrimonium inire.
- 4 Matrimonium contractum inter consanguineos, obtenta dispensatione super impedimento tertii gradus, si postmodum detectum fuerit, in secundo invicem esse conjunctos, est nullum, secundum unam opinionem.
- 5 Gradus remotior trahit ad se, & imbibit proximiorum.
- 6 Expenditur c. quod dilecto, de consang. & affinit.
- 7 Bulla Pii V. refertur, & num. 8.
- 9 Tenor litterarum declaratarum refertur.
- 10 Ablativus absolutus conditionem importat.
- 11 Litteræ declaratorie in Motu Pii V. non petuntur tanquam conditio requisita ad valorem dispensationis, in qua solus gradus remotior expressus est.
- 12 Litteræ declaratorie non petuntur, ut prior dispensatio valida sit, sed ut scandalo obvietur.
- 13 Multiplicitas ejusdem, vel diversi gradus si adsit, tunc dispensatio est necessaria, cum expressione multipliciter hujusmodi.
- 14 Dispensatio est nulla quando explicatur gradus inferior; qui non extat, & per errorem non exprimitur superior, qui verè extat.
- 15 Error in gradu explicando majorem, non irritat dispensationem.
- 16 Refertur Breve S. D. N. Urbani VIII.

DON Antonius, & D. Francisca existimantes se tertio tantum consanguinitatis gradu invicem esse conjunctos, à Summo Pont. Urbano VIII. dispensationem obtinuerunt in forma solita Ordinario commissam, ut impedimento dicti tertii gradus minimè obstante, matrimonium inter se publice, servata forma Concilii Trident. contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licite valeant.

Verificatis dictæ dispensationis narrativa, & aliis de jure verificandis, & servatis servandis, matrimonium solemniter celebrarunt, ac in eo per plures annos permanferunt; sed cum postmodum detectum fuerit in secundo, non tertio gradu invicem esse conjunctos, Don Antonius intentavit judicium super nullitate matrimonii ex defectu, de quo supra, & causa coram R. Vicario Matritensi introducta, ipse diffinitiva sententia judicavit dictam dispensationem solo tertio gradu expresso obtentam valere, nec ob id matrimonium esse nullum: at intra certum tempus illos obligatos esse voluit ad obtinendas à Sede Apostol. litteras declaratorias super propinquiori gradu: à qua sententia dictus D. Antonius ad illustrissimum D. meum Nuntium appellavit, & causa mihi commissa, cœpi dubitare, an esset confirmanda, vel infirmanda.

Pro nullitate dictæ dispensationis, & matrimonii illius vigore contracti urgent multa, & primò, quod ubi est multiplicitas ejusdem, vel diversi gradus, tunc in dispensatione necessaria est mentio multipliciter hujusmodi, ut cum multis probat Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 24. num. 5. Secundò, quod in dispensationis impetratione super gradibus consanguinitatis: quando contracturi distant inæqualiter à stipite, veluti si alter distet in secundo, alter in tertio, prout in casu nostro, tunc est necessaria mentio gradus propinquioris,

- pinquiores, quo alter distat : ita ut subreptitia sit dispensatio, non facta illius gradus mentione, ut probatur ex text. in cap. quod dilectio, de consang. & affin. ubi deciditur potestatem concessam Legato ad dispensandum in certo gradu, non extendi ad eum gradum, quando alter contrahentium in propinquiori distat
- ² ab stipite, Tertio, quia $\dagger$ gradus mixtus, ex propinquiori scilicet, & remotiori, sicut verificatur in hoc eventu, non continetur sub simplici, cum simus in materia odiosa, prout est dispensatio, ac proinde strictè interpretanda, ut resolvunt Aym. conf. 276. col. fin. vers. Jam causa collectarum, Cephal. conf. 26. num. 24. cum seqq. lib. 1. Tiraq. de leg. connub. gloss. 5. n. 71. Mandos. ad reg. 11. Cancell. q. 3. n. 6. & reg. 12. q. 16. n. 2. & reg. 32. q. 30. n. 8. vers. Amplius conditio, Surd. conf. 430. n. 14. Sanch. d. lib. 8. disput. 2. num. 28. & disput. 4. num. 5.
- ³ Quarto, quia $\dagger$ quoties adsunt plura impedimenta, omnia sunt necessariò narranda, ut virtute dispensationis liceat matrimonium inire, Sot. in 4. dist. 41. quest. unic. art. 2. col. 4. Cov. de sponsal. part. 1. c. 6. §. 7. num. 2. Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 28. n. 1. in 2. edit. Quare
- ⁴ $\dagger$ hanc partem nullitatis sustinent Alex. de Nevo in d. c. quod dilectio, n. 8. Borgal. de irregul. part. 1. tit. de interpret. dispensat. n. 26. Anton. Cuch. lib. 1. instit. major. tit. 12. num. 252. Gambar. de officio, & potest. Legati de Latere, lib. 4. tit. de dispensat. Legatorum circa matrim. n. 392. Molin. de justit. tract. 2. disp. 161. colum. penult. vers. Illud tamen. Idque decrevit Pius IV.
- ⁵ Pro validitate tamen stat, quia gradus remotior trahit ad se, & imbibit proximior, quantum ad rationem magis distantis à communi stipite, cum is solum gradus impedimentum matrimonio præstet, qui à stipite remotior est, ac proinde non sit mixtum, sed simplex, cap. fin. de sanguin. & affinit. $\dagger$ Expenditur deinde d. c. quod dilectio, dum decidit dispensationem in certo gradu veluti tertio, non extendi ad mixtum, scilicet tertium cum quarto, non procedere secundum juris regulas, sed ex eo, quod in illo loco sic habebat consuetudo, ex cujus violatione scandalum oriebatur, ut constat ex fine ejusdem text. ubi decisionis sic redditur ratio, ibi: *Consultius ducimus multitudini, & observata consuetudini deferendum, quam aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum*: & ibi tradunt gloss. verb. uterque, Innoc. Abb. Imol. Felin. Cov. Petr. de Ledesma, & alii, quo refert & sequitur Sanch. d. lib. 8. disput. 8. n. 33. unde contrarium aperte docent ubi consuetudo non est contraria. Et ideo hanc partem sustinent Abb. in d. c. quod dilectio, ad fin. & ibi Præp. num. 1. vers. Quæro, Sylvest. verb. matrimonium 8. c. 6. in fine. Martin. de Ledesma, Tolet. Emman. Sà, & alii, quos refert Sanch. d. disput. 24. num. 24.
- ⁷ Sanctæ memoriæ Pius V. quodam motu proprio, incip. Sanctissimus, sub dat. 26. Augusti 1566. rem hanc ad Jus commune pristinum reduxit, ac revocans alium motum proprium Pii IV. statuit non esse necessarium gradus propinquioris mentionem, sed sufficere remotioris; obtentis tamen postea litteris declaratoriis super propinquiori, nec posse litteras priores notari subreptionis, vel intentionis defectu: ita ex eo colligunt Sanch. d. disput. 24. num. 25. & Guttier. de matrim. cap. 124. num. 11. Tenor autem dicti Motus proprii est prout sequitur.
- ⁸ Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster D. Pius divina providentia Papa V. attendens per quandam constitutionem dudum per fel. record. Pium Papam IV. Sanctitatis suæ prædecessorem editam, qua cavetur quod in dispensationibus matrimonialibus pro diversis consanguinitatis, seu affinitis ex eodem stipite provenientibus gradibus conjunctis, non remotioris solum, prout olim fieri solebat, sed etiam propinquioris graduum expressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes, ac

desuper confectæ litteræ nullius sint roboris, vel momenti, prout in dicta Constitutione plenius continetur, à dispositione Juris communis, & laudabili, ac antiquo Romano Curie stylo nimium recedit, ac favorem matrimonio dubitum restringi, volensque propterea Juri & stylo prædictis, necnon pie mem. Gregorii X. & Clementis VI. Romanorum Pontificum, etiam Sanctitatis suæ prædecessorum vestigiis inherendo, Sacramento & libertati matrimonii, quantum cum Deo potest favere statuit, & ordinavit, quod de cetero in quibuscunque dispensationibus, quas pro matrimoniis contractis, aut contrahendis inter viros & mulieres invicem in diversis prohibitis consanguinitatis, seu affinitatis, aut mixtis ex communi, seu ab eodem stipite surgentibus, quicunque illi sint, dummodo primum quoque modo non attingant, cum in eo Sanctitas sua nunquam dispensare intendat, gradibus conjunctos ab eadem Sanctitate sua, & pro tempore Romano Pontifice, aut Sede Apostol. impetrari, vel alias concedi contigerit, ac litteris, commissionibusque desuper etiam à locorum Ordinariis faciendis gradus remotior attendatur, trahatque secum propinquior, ac ob id sufficiat remotior tantum gradum exprimere; obtentis tamen postea super propinquiore litteris declaratoriis juxta Gregorii, & Clementis prædec. hujusmodi Constitutiones, quas quoad hoc innovavit, & inviolabiliter observari mandavit, dispensationesque, seu dispensandi commissiones, ac desuper confectas litteras, & processus habitos per easdem, dispensatis, seu his cum quibus dispensari mandatur, propter proximioris gradus hujusmodi non expressionem, de subreptionis, vel obreptionis vitio, seu intentionis defectu notari non posse, sed in omnibus, & per omnia suffragari perinde, ac si in litteris, seu commissionibus hujusmodi de proximior, seu utroque gradu specialis & expressa mentio facta fuisset. Sicque per quoscunque Judices & Commissarios, etiam S. R. E. Cardinales, sublata eis quavis aliter judicandi & interpretandi facultate, judicari & definiri debere, ac quicquid secus super his à quocunque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decrevit, Constitutione Pii prædecessoris hujusmodi, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscunque.

Tenor autem litterarum declaratoriarum sic format, cum narratum esset Pontifici quosdam impetrasse dispensationem, proponendo se tertio consanguinitatis gradus conjunctos, cum tamen essent in secundo cum tertio, ait Pontifex in illis litteris, ut sequitur: *Discretionem tue per Apostolica scripta mandamus, quatenus etiam si litteris præfatis jam tibi præsentatis ad illarum executionem propter hoc procedere distuleris, seu recusaveris, nihilominus negotium hujusmodi reassumens, ipsasque litteras valere dicta auctoritate decernens, ad earundem litterarum executionem (servata aliis earum forma) procedas, ac cum eisdem N. & N. super impedimento tertii consanguinitatis gradu hujusmodi eadem auctoritate dispenses. Distantiam vero secundi gradus præfatis eis non ob stare declares in omnibus, ac per omnia, perinde ac si in dictis litteris ipsos secundo & tertio consanguinitatis gradibus à communi stipite provenientibus invicem esse conjunctos expressum fuisset.*

Et quamvis ablativus ille absolutus, obtentis litteris declaratoriis, videatur conditionem importare, ad l. à testatore, ff. de condit. & demonstr. ita ut dispensatio non valeat in neutro foro, donec eæ litteræ impetrentur, tamen cum illæ litteræ declaratoriæ pro foro tantum externo petantur, & ut evitetur scandalum, quippe quod poterant aliqui scandali ansam sumere, $\dagger$ videntes non esse dispensatum in gradu propinquiori; ideo in ipso Motu proprio non petuntur tanquam conditio requisita ad valorem dispensationis, in qua solus gradus remotior expressus est: ita Henric. in sum. lib. 12. de matrim. c. 3. §. 6. in commento lit. T. & c. 9. num. 29.

- num. 2. in commento lit. Z, Sanch. d. disp. 24. n. 28. ubi n. 29. hinc colligit, matrimonium initum virtute dispensationis solo gradu remotiori expresso, nec obrentis litteris declaratoriis, fore validum, & n. 30. subdit, quod licet Ordinarius suo munere abutens dispensaret non allatis litteris illis declaratoriis, cum tamen ex actis constaret sibi esse gradum propinquorem, vel remotiorem, vel si exceptus à contrahentibus falsò probantibus esse solum gradum remotiorem, dispensaret, credit valere matrimonium, quia ea dispensatio valida fuit: nec malitia Ordinarii malè exequentis, † aut partis falsò probantis tollit ejus valorem; non enim petuntur eæ litteræ, ut prior dispensatio valida sit, sed ut scandalo obvietur, ut suprà diximus. Idem resolvit Basil. Pont. in simili tract. de matrim. lib. 8. c. 17 § 5. num. 26. pag. 737. in illis verbis, ibi: *Ejusmodi autem litteræ declaratoria, quas exigit Pius V. non sunt necessariae ad matrimonii valorem, sed pro foro externo, & ad vitandum scandalum.*
- 13 Intellige supradicta procedere in gradu inæquali, veluti quando quis est conjunctus in secundo cum tertio gradu ab eodem stipite proveniente; quia si esset multiplicitas ejusdem, vel diversis gradus, veluti quando contrahentes ex parte utriusque parentis conjuncti in secundo gradu, id est, *primos hermanos por dos partes*, vel ex uno parentis latere sunt conjuncti in secundo gradu, & ex altero in tertio, vel quarto, tunc dispensatio est necessaria cum expressione multiplicatis ejusdem, vel diversi gradus, ut multis probat
- 14 Sanch. d. disp. 24. n. 5. † Secus etiam si explicetur gradus inferior, qui non extat, & per errorem non exprimitur superior, qui verè extat, quantumvis ex ignorantia inculcata procedat; quia nihilominus erit subreptitia, & irrita dispensatio, cum contingat circa dispensationis substantiam; & ita nullatenus in illo gradu superiori dispensatus, utpote qui nec formaliter, nec virtute includitur in inferiori, idem Sanch. d. disp. 24.
- 15 n. 18. ubi n. 17. notabiliter resolvit, quod † si error sit in gradu, explicando majorem, ut secundum, cum tamen sit minor, ut tertius, valet dispensatio, quia etsi non sit concessa specialiter pro tertio gradu, est tamen concessa simpliciter pro consanguinitatis impedimento cum errore circa qualitatem accidentalem inclusam à fortiori in gradu super quo dispensatur.
- 16 In proposita quæstione juxta terminos Bullæ, sive Motus proprii Pii V. suprà relati n. 8. resolvendum à nobis erat, matrimonium contractum inter consanguineos obtenta dispensatione super impedimento tertii gradus, si postmodum detectum fuerit in secundo etiam invicem esse conjunctos, esse validum, impetratis tamen litteris declaratoriis, &c. juxta illius formam. Verum cum novissimè ad manus meas pervenissent quædam litteræ in forma Brevis S. D. N. Urbani VIII. opera & diligentia Domini mei D. Bernadini Campelli Illustr. & Reverend. D. Nuntii, ac ejus Tribunalis Auditoris Generalis, cœpi admodum dubitare, eo quod cum ibi proponeretur quoddam matrimonium secundum terminos à nobis propositos contractum fuisse, & ad Curiam pro impetrandis litteris declaratoriis contrahentes misissent, summus ille Pontifex declaravit in dicto Brevi copulam interim habitam fuisse incestuosam, & filios illegitimos, jussitque ut ab excommunicatione, in quam incurrerant, absolverentur, & de novo in facie Ecclesiæ ac publicè matrimonium contraherent, filios legitimando, &c. Quibus à me visis litteris, causam hujusmodi definire ausus non fui, sed partes ad Curiam Romanam pro impetranda declaratione remisit. Brevis autem præfati copia, quia authenticum vidi, sic cantat.

URbanus Episcopus, servus servorum Dei. Dilecto filio nostro, & Sedis Apostolicæ Nuncio Matrini

commoranti salutem, & Apostolicam benedictionem. Aliàs pro parte dilecti Filii A. laici, & dilectæ in Christo filie C. mulieris Toletanæ Diocesis nobis expositum fuit, ipsos qui de verè nobili genere procreati existunt, ex certis rationabilibus causis animum eorum moventibus cupere invicem matrimonialiter copulari. Sed quia tertio consanguinitatis gradu invicem erant conjuncti, desiderium eorum illa in parte adimpleri non posse absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Quare fuit pro parte eorundem A. & C. nobis humiliter supplicatum, quatenus eis in præmissis de opportuna dispensationis gratia providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos hujusmodi supplicationibus tunc inclinati, dilecto filio Officiali Toletano per alias nostras litteras dedimus in mandatis, quatenus si preces veritate niti reperiret, cum eisdem A. & C. quod impedimento tertii consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante matrimonium inter se publicè, servata forma Concilii Tridentini, contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum permanere liberè, & licitè valeret, auctoritate nostra dispensaret, prolem suscipiendam exinde legitimam nuntiando, prout in dictis litteris continentur. Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte dictorum A. & C. petitio continebat, litteris præfatis dilecto Officiali præsentatis, idem Officialis contenta in eis verificari mandaverit, & quamvis in verificatione ipsa ei constaret ipsos A. & C. secundo & tertio à communi stipite provenientibus consanguinitatis gradibus invicem esse conjunctos, nihilominus cum dictis A. & C. super impedimentis hujusmodi, licet nulliter, & de facto dispensavit. Cujus quidem dispensationis prætextu ipsi A. & C. matrimonium inter se per verba de presenti publicè, servata forma Concilii prædicti, nullòque detecto, neque denuntiatio impedimento contraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, & carnali copula consummarunt, proindeque iidem A. & C. cum in hujusmodi matrimonio remanere non possint absque Sedis Apostolicæ dispensatione, & si divortium inter eos fieret, gravia exinde scandala possent verosimiliter exoriri. Quare pro parte eorundem A. & C. nobis denuo fuit humiliter supplicatum, quatenus eis ne dictarum litterarum frustrarentur effectu, in præmissis opportunè providere de simili benignitate dignaremur. Nos igitur eisdem A. & C. ac eorum quemlibet amplioris gratiæ favore prosequi volentes, & à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes, posterioribus supplicationibus hujusmodi etiam inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus negotium hujusmodi reassumens, litterasque præfatas valere decernens, monito prædicto Officiali, ut à similibus in posterum omninò abstineat, ac imposita dictis A. & C. propter incestum hujusmodi, arbitrio tuo pœnitentia salutaris, & quatenus contra ipsos causa super præmissis in judicium quoquo modo deducta fuerit, parito judicato, eosdem A. & C. si hoc à te humiliter petierint, ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus hujusmodi in utroque foro dicta auctoritate absolvas in forma Ecclesiæ consueta, ac cum eisdem A. & C. quod impedimento tertii consanguinitatis gradus hujusmodi non obstante, matrimonium inter se de novo publicè, servata forma ejusdem Concilii contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè, & licitè valeant, eadem auctoritate dispenses. Distantiam verò secundi gradus prædicti eis non obstare declares, prolemque susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernas, ac in earundem litterarum executione, servata alia earum forma, de novo procedas in omnibus,

& per omnia, perinde ac si in illis A. & C. non tertio, sed secundo, & tertio à communi stipite convenientibus cunctis gradibus minimè esse conjunctos expressum, ac cum ejusdem desuper dispensari, & declarari mandatum, præmissaque sequuta minimè fuissent. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quæ in dictis litteris volumus non obstare, ceterisque contrariis quibuscunque. Datum Tusculi anno Incarnationis Dominice 1624. nono Kalend. Novembris, Pontificatus nostri anno secundo, locus † plumbi.

Toletana Confirmationis electionis.

Electio sicut potest extrajudicialiter, & nullo compilato processu confirmari, ita & infirmari, & à decreto cassationis hujusmodi non potest appellari, saltem ad effectum suspensivum, nec potest recusari Generalis cassans, ad quem spectat loco cassati alium idoneum eligere, & confirmare. Non deferuntur ad sæcularia Tribunalia causæ super rebus, quæ geruntur inter Religiosos per eorum Superiores.

VOTUM IV.

- 1 Confirmatio electionis fieri jubetur.
- 2 Interpretans seipsum non eget extraneo interprete.
- 3 Actus ubi diverso modo potest intelligi, recurritur ad ejus auctorem, ut inde cognoscatur quo respectu fuerit inductus.
- 4 Declaratio nulla melior est, quam illa quæ prævenit ab eodem fonte.
- 5 Provincialis non habet exercitium officii ante confirmationem permissu Generalis, sed legis auctoritate.
- 6 Dictio, donec, est suspensiva cujuscunque effectus.
- 7 Dictio, pro interim, est limitativa temporis intermedii.
- 8 Concessum ad tempus limitatum, ultra illud non extenditur.
- 9 Concessum ad tempus, post illud censetur denegatum.
- 10 Confirmatio tacita ex quibus excludatur.
- 11 Conditionem apponens in ipsa actionis nativitate, apponit quasi non sit nata actio.
- 12 Litteræ non possunt pro parte acceptari, & pro parte repudiari.
- 13 Probatio dubia interpretatur contra producentem.
- 14 Qualificans, sive modificans, visus est negare positionem absque qualitate.
- 15 Servitutem negat, qui dicit actorem pluries transisse per fundum de gratia sua, vel de licentia sua.
- 16 Confessio qualificata non potest acceptari, rejecta qualitate.
- 17 Tempus nullum à Jure præfixum est ad confirmandum.
- 18 Institutor si absque causa non instituat, quomodo possit compelli per superiorem.
- 19 Generales confirmatione non indigent, quia ex tacita Pontificum permissione statim ac electi sunt, confirmati censentur.
- 20 Provinciales tenentur statim ac electi fuerint, confirmationem petere à P. Generali.
- 21 Lex de quocunque Judice bonam capit presumptionem.
- 22 Judeo præsumitur pronuntiasse secundum quod Jus disponit.
- 23 Bonus quilibet particularis in dubio præsumitur.
- 24 Laudatur P. Generalis Minimorum Franciscus à Longobardis.
- 25 Electionis confirmatio, vel cassatio potest fieri per

viam judicii, quando alius adest coelectus, vel ob votorum paritatem, seu defectum aliquem.

- 26 Electionis confirmatio, seu cassatio potest fieri extrajudicialiter, quando nullo existente coelecto, confirmator privata scientia inquirat de modo electionis.
- 27 Provisione in extrajudiciali quomodo Judex se informare teneatur.
- 28 Contradictor legitimus quando non adest, sufficit quod Judex extrajudicialiter se informet.
- 29 Confirmator quomodolibet cassaverit electionem, etiam digni, cassata est.
- 30 Superior confirmans potest inquirere per famam, vel litteras.
- 31 Generalis in confirmando potest fidem adhibere soli famæ, & litteris testimonialibus.
- 32 In confirmatione non requiritur forma, sed sufficit quod fiat per quodcunque dictum, vel factum, quo superior declaret suam voluntatem.
- 33 Confirmator ex officio suo habet jus confirmandi, vel cassandi electionem, prout sibi videbitur expedire.
- 34 Clem. ex vii. §. demum, de verb. signific. declaratur.
- 35 Princeps quando uni Prasidi rescribit, per consequentiam omnibus rescripsisse videtur.
- 36 Fides adhibenda est illius dicto, cujus conscientia & prudentia aliquid commissum fuit.
- 37 Observantia est attendenda.
- 38 Observantia plurimum deferretur in interpretandis constitutionibus.
- 39 Patientia in Religiosis multum necessaria.
- 40 Jus in electione acquiritur.
- 41 Electio antequam confirmetur à Superiore, non præstat titulum irrevocabilem.
- 42 Electus, seu presentatus si moriatur ante confirmationem, non dicitur beneficium vacare per mortem electi, seu presentati, sed per obitum primi, & ut prius.
- 43 Correctores electi debent à Capitulo Provinciali confirmari.
- 44 Electus in Correctorem non habet aliquod jus quasi-tum sue electionis ante confirmationem, quod possit repetere quasi in judicio.
- 45 Laurentius de Peirinis reprobatur.
- 46 Prælati Religiosorum an possint subditos ab officiis deponere, & suspendere, ipsis non citatis.
- 47 Prælati Religiosi ex quibus causis amoveri ab officio possint?
- 48 Religiosus si amoveatur etiam absque sufficienti causa ab officio, conqueri judicialiter non potest.
- 49 Corrector electus à locali Capitulo, si non fuerit confirmatus, misse obedientia tenetur obedire.
- 50 Cap. ad nostram 3. de appellat. & cap. reprehensibilis, eod. tit. referuntur.
- 51 Religiosis nullo casu licet appellare.
- 52 Appellationis refugium aliquando damnosum.
- 53 Appellatio suspensiva non datur ab actibus extrajudicialibus.
- 54 Appellatio suspensiva non datur à collatione, electione, presentatione, & institutione quorumvis beneficiorum.
- 55 Appellatio denegatur, quando quid committitur conscientie, & prudentie alicujus.
- 56 Appellatio non datur à præcepto, sive mandato, quod ex Judicis arbitrio fertur.
- 57 Appellatio datur in iis, quæ arbitrio committuntur, quando appositum est simul aliquod verbum respiciens justitiam.
- 58 Appellatio non datur à judicii, seu voluntatis declaratione.
- 59 Concil. Trid. sess. 21. de reform. c. 2. declaratur.
- 60 Appellatio non datur quando aliquid committitur arbitrio alicujus.
- 61 Sacra congregationis decisio refertur.

24 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 62 Officialis malè administrans, vel in Syndicatu ob excessum suspensus, seu privatus officii administratione, non potest appellare ad hoc, ut interim pœna executioni non committatur.
- 63 Prælatus Regularis ad hoc ut suspendatur, sive privetur, quæ fama, seu infamia requiratur.
- 64 Privatio officii quando fit in executionem alicujus statuti Regularis assignantis hanc pœnam, non est dandus locus reorum dilationibus, nec appellatio admittenda.
- 65 Verba, absque judiciorum strepitu, quid importent.
- 66 Appellationes frivola quæ dicantur.
- 67 Appellatio expressè prohibetur in omnibus ferè Religionibus ex statuto, vel privilegio.
- 68 Augustinianis, Carmelitanis, Franciscanis, & Prædicatoribus conceditur, ut eorum Generalis possit suum munus obire, rejecta quavis appellatione.
- 69 Minimi possunt transumptare privilegia quatuor Ordinibus Mendicantium concessa.
- 70 Prædicatoribus expressè prohibetur per Bullam Julii II. appellare ab absolutione suorum officiorum.
- 71 Minimi communicant in privilegiis cum Prædicatoribus.
- 72 Minimis non licet per Bullam expressam illis concessam aliquatenus appellare à correctionibus, & punitionibus.
- 73 Appellare ab excessu nulli denegatur.
- 74 Modus correctionis quando dicatur excedi, aut in gravamen inferri, ostenditur.
- 75 Religiosus à sententia injusta, ac rigorem, & excessum præferente, an possit appellare.
- 76 Recursu, seu supplicatione pendente, mandatur sententia executioni.
- 77 Inter Religiosos præsumitur pro facto Prælati.
- 78 Appellatio non admittitur inter Religiosos ad retardandam executionem prætextu magni periculi, & irreparabilis damni, vel notorie injustitiæ, cum hoc intet eos raro eveniat.
- 79 Appellatio ubi denegatur, recursus conceditur.
- 80 Appellatio licet sit defensio; non tamen est de jure natura.
- 81 Appellatio licet alicui denegetur, non rectè inferitur defensionem denegari.
- 82 Appellatio quanto sit de jure naturali.
- 83 Appellationis effectus suspensivus cum sit de Jure positivo, non conceditur Religiosis.
- 84 Appellari non potest ab illis, quæ extrajudicialiter in visitatione fiunt, nullo compilato processu.
- 85 Concilium Trident. sess. 24. de reform. cap. 10. absolute intelligitur de visitatione quacunque, & de omnibus quæ in illa geruntur.
- 86 Appellare licet ab excessu in visitatione facto.
- 87 Visitator in notoriis excessibus non tenetur processum formare, sed sola extrajudiciali cognitione potest ad punitionem & pœnam devenire.
- 88 Notorium quando dicatur quoad hoc propositum.
- 89 Judex non potest in notoriis suspectus recusari.
- 90 Appellatio non datur à sententia notorii.
- 91 Prælati Regulares, & visitatores non tenentur ordinem judicarium servare in puniendis suorum subditorum delictis gravibus, manifestis, sive notoriis.
- 92 Appellatio videtur admittenda quando aliquod gravamen irreparabile ex visitatione procedit.
- 93 Appellatio non admittitur quoad effectum suspensivum quando in visitatione proceditur extrajudicialiter sine processu.
- 94 Appellationem quoad effectum suspensivum non admitti à carceratione injusta, quando processum fuit sine scriptis, & extrajudicialiter.
- 95 Appellatio suspensiva prohibetur quando agitur de re parvi præjudicii.
- 96 Regularis Prælatus non dicitur ab officio privari, sed amoveri.
- 97 Capitulum Valentia 5. num. 15. declaratur.
- 98 Appellatio, & recusatio à pari procedunt.
- 99 Suspectus recusari potest quilibet, etiam suprema fungens dignitate.
- 100 Inimicitia causa inter omnes ad recusandum principalem locum obtinet.
- 101 Inimicitia causa conjecturis probatur.
- 102 Judex in procedendo metas juris, & judiciarii ordinis excedens, potest tanquam suspectus recusari.
- 103 Visitator recusatur tanquam suspectus, dum tamen in visitatione processum non compleat.
- 104 Prælatus Regularis non potest recusari, si corrigat subditos secundum statuta.
- 105 Recusationi renuntiare videtur qui coram recusato Judice litem prosequitur.
- 106 Jurisdictionis Judicis potest quis tripliciter consentire, ne exinde recusari possit.
- 107 Judex recusatus ex causis manifestè frivolis potest recusatione hujusmodi non obstante in causa procedere.
- 108 Recusari non potest homo sanctæ vitæ, vel magnæ observantia.
- 109 Executio est sequela prima judicii, & omne accessorium est exequibile, quacunque appellatione non obstante.
- 110 Electio devolvitur ad electores quando effectum sorti non potuit.
- 111 Electores privari tantum debent eligendi facultate, quando scienter indignum elegerunt.
- 112 Electio facienda intra provinciam.
- 113 Provincialis si privetur, electio Vicarii pertinet ad illum qui eum privavit.
- 114 Provincialis electio in casu nullitatis electionis, sive propter defectum, sive propter paritatem vocum, devolvitur ad Generalem cum suis qualitatibus.
- 115 Refertur Capitulum Januæ 4. celebratum, n. 11.
- 116 Concordantur plura Capitula Ordinis.
- 117 Cui competit admissio, & dimissio, competit etiam institutio, & provisio illius qui subrogatur.
- 118 Electus, & confirmatus à P. Generale in locum cassati, usque ad quod tempus durer.
- 119 Confirmandi actus non est jurisdictionalis, & in quacunque parte potest expediri.
- 120 Religiosis est prohibitum recurrere, seu appellare ad tribunalia secularia, etiam prætextu levandi vi oppressos.
- 121 Religiosorum statum non decet, ut per secularia Prætoria publicè manifestentur Religiosorum defectus.
- 122 Prælatum Regularium non debent anhelari, aut amisse deplorari, tanquam si essent paterna hereditate comparata.
- 123 Causæ Religiosorum à Tribunali Nuncii extrahi non debent.
- 124 Electioni Ecclesiastica nullus secularium Principum se ingerere potest.
- 125 Consilium Regium non admittit per viam violentia materias quæ emanant à visitatione, & correctione, & n. 126.

ATER quidam N. Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula, electus in Provinciam à Reverendissimo Patre Generale ejusdem Ordinis, tunc temporis Bononiæ degente, approbationem, & confirmationem suæ electionis de more solito postulavit: dictus verò Pater Generalis cum ad Provincias Hispaniæ visitandas properaret, jamque esset in via, ad hoc ut cognoscere, & inquirere melius posset

posset de modo electionis, & idoneitate personæ electi; & ne ex abrupto, sed servatis servandis ad eam deveniret, dictam confirmationem summo cum iudicio usque ad visitationem ejusdem provinciæ differre voluit, & pro interim officii Provincialatus hujusmodi administrationem dicto Patri juxta formam constitutionis concedendam esse duxit.

Cum postmodum P. Generalis ad illam Provinciam pervenisset, & in actu visitationis in ea factæ ad informandum animum suum extrajudicialiter examineret processum electionis præfatæ, & personam dicti electi in scientia, vita, & moribus, ac aliis ad illud officium ritè, & rectè peragendum requisitis, & necessariis, & defectus nonnullos invenisset, ex quibus dictus P. tali officio juxta Constitutiones Ordinis, ac sacre Congregationis decreta inhabilis, & indignus omnino reddebatur, cum voto eorum, qui sibi assistunt, non uti iudex in forma judiciali, & contentiosa, sed privatè, & extrajudicialiter dictam electionem cassavit, & in ejus locum elegit, ac confirmavit in Provinciale ejusdem Patrem alium, aliàs idoneum, & sufficientem.

Hujusmodi cassationem ægrè ferens dictus N. cujus officium erat obedire, & implere quæ sibi jussa erant, ac humiliter, & devotè suscipere quod à P. Generali sibi fuerat injunctum; nihilominus tamen noluit cedere, neque in Provinciale recognoscere dictum alium Patrem in sui locum à Generali substitutum; sed à tali cassatione ad Illustrissimum D. meum Nuntium appellavit, & causa commissa D. meo Bernardino Campello generali Auditori, acerrimè fuit agitata, cujus tamen decisio videtur pendere à resolutione infracriptorum dubiorum, videlicet:

I. Utrùm electio dicti P. quam Generalis asseruit sibi pergratam fuisse, videatur ex hoc tacitè confirmata, eo maximè, quia videntur, & patiente ipso P. Generali Provincialatus officium per aliquod temporis spatium exercuit?

II. Utrùm Generalis potuerit extrajudicialiter, & nullo compilato processu ad cassationem devenire, & an teneatur causas exprimere, quibus ad id motus fuerit?

III. Utrùm à decreto factæ cassationis in hac materia possit appellari?

IV. Utrùm Generalis electionem hujusmodi cassans, tanquam suspectus recusari valeat, ne exinde possit velidè ad cassationis executionem devenire, sed teneatur in posterum ab ea se abstinere?

V. Utrùm ad eundem Generalem, qui cassationem fecit, spectet in locum cassati alium idoneum eligere, & confirmare?

VI. Utrùm ad suprema Prætoria per viam violentiæ trahi possint causæ propter gravamina, & excessus super electionibus, aliisque rebus, quæ geruntur inter Religiosos per eorum Superiores?

DUBIUM I.

Utrùm electio dicti P. quam Generalis asseruit sibi pergratam fuisse, videatur ex hoc tacitè confirmata, eo maximè, quia vidente, & patiente ipso P. Generali, Provincialatus officium per aliquod temporis spatium exercuit?

Pro parte affirmativa facit, quod Generalis statim electione facta in persona dicti N. certior per litteras Capituli de ea factus fuit, quibus cum responderet, pergratam sibi fuisse asseruit, ibi: *Id quod vobis pergratum fuit*; quæ verba approbationem importare videntur, ex Cicer. lib. 5. epist. 20. ibi: *Id nostrum existimo, cum* Barboas Vota Decisiva.

mibi erit pergratum. Et ad Atticum lib. 1. epist. 17. ibi, *mibi perquam gratum feceris.* Unde cum ad confirmationem concedendam nulla sint particularia verba exprimenda, sed sufficientia quæ illam denotare possint, videntur hæc apta ad illam inducendam, præcipuè quando statim fieri jubetur ut disponitur in Capitulo IV. n. 34. & in Januen. IX. ibi, *quod statim confirmatio requiratur à Patre Generali, & in Capitulo X. Paulæ celebrato, n. 23.* quæ quidem dictio *statim*, non admittit dilationem, l. quod dicimus ff. de solut. l. 1. C. de relat. cū aliis per me citatis de dict. usufreq. d. 338. tum etiam, quia postquam Generalis ad Hispaniarum partes pervenit, non statim ad cassationem hujusmodi devenit, sed ipsum N. officium suum exercere permisit, quo facto magis, quàm verbis voluntas ostenditur, & confirmandi animus, tum vel maximè, quia nulla est constitutio Ordinis, quæ in scriptis confirmationem esse faciendam statuat, l. de quibus ff. de legib. & l. Paulus, ff. rem ratam hab.

At his non obstantibus, fuit conclusum pro negativa, multis, sed his potissimum fundamentis.

Primò, quia ubi ille, qui est causa efficiens & formalis, interpretatur seipsum, non est opus extraneo interprete, seu extrinseco intellectu, l. cum de indebito, §. fin. ff. de probat. l. ex facto, ff. de vulgari, cap. inter alia, de sent. excom. Bald. conf. 458. n. 2. vol. 3. & in Auth. nisi rogatus, n. 9. C. ad Trebel. Bar. in l. pro herede, n. 3. ff. de acquir. hered. Tiber. Decian. conf. 7. à numer. 100. vol. 1. idem Bald. conf. 313. n. 1. vers. De animo autè suo interrogari quis potest, & statur ejus responsioni, col. 4. Aym. Crav. conf. 384. n. 9. Sim. de Prætis conf. 65. n. 35. vol. 1. concludens, quod ubi actus diverso modo potest intelligi, recurritur ad ejus auctorem, ut inde cognoscatur quo respectu fuerit inductus, Menoch. de arbitr. casu 86. n. 6. Vulgò etenim fertur, quod nulla melior est declaratio, quàm illa, quæ provenit ab eodem fonte, ut post Decium, & Bart. animadvertit Mandel. Alb. conf. 172. n. 32. vol. 1. Surd. dec. 29. à n. 2. usque ad 9. & dec. 216. n. 33. Cum ergo P. Generalis semel & iterum expresse mentem suam penitus à confirmando alienam, & quod in dictis literis nihil aliud contineatur, nisi confirmationis suspensio interim dum ad Hispaniam non pervenerit, frustra prætenditur hanc voluntatis propriæ declarationem extraneo iudicio, & extrinseco intellectu pervertere.

Secundò, quia ex exercitio officii Provincialatus, quod habuit dictus N. etiam ipso P. Generale vidente, & permittente, non elicitur confirmandi voluntas, vel confirmationis tacitæ præsumptio, cum illud exercitium non permissu Generalis, sed legis auctoritate teneat, ut expresse habetur in Capitulo Januæ I. celebrato, num. 4. ibi, *Ita enim de Provincialibus electis, donec constituerit de eorum confirmatione.* Et Paulæ primò etiam celebrato, n. 22. ibi, *Idem erit de Provincialibus electis, donec constituerit de electionis eorum* irritatione, vel confirmatione, &c. Et hoc non perpetuò, sed conditionaliter, ut colligitur ex dictione illa donec, quæ est suspensiva cujuscunque effectus, qui ex relatis in dictis litteris conjecturari poterat, ad not. per glos. verb. donec, in Clem. 1. de censib. circa fin. Statil. Pacific. de Salviano interdicto, inspect. 4. c. 1. à n. 85. Unde administratio hujusmodi, quam habuit dictus N. non solum ex citatis constitutionibus conditionalis verè est, donec scilicet constituerit de electionis irritatione, vel confirmatione à P. Generali, & ejus collegis facienda, sed etiam ex tenore dictarum litterarum ab eodem Generale transmissarum, in quibus quoad hoc voluit cum dictis constitutionibus se conformare, l. pater Severinæ, §. fin. ubi Bart. ff. de cond. & demonst. dū ita scripsit, *Et quamvis ad istas Hispanias Provincias visitandas properemus, jamque sinus in via,* nihil

nihilominus liberam illis pro interim suorum officiorum administrationem presentium tenore concedimus, &c. Dicitio tamen illa, pro interim, est limitativa temporis intermedii, l. qui ad certum, ff. locati, l. si chorus, in fine, ff. de legat. 3. Honded. conf. 97. num. 17. lib. 1. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D, concl. 298. & ultra illud tempus non protenditur, Surd. conf. 460. n. 68. Rot. apud Zachiam dec. 78. n. 2. Ego ipse de dict. usufreq. dict. 173. Succeditque vulgaris Regula, quod tamen concessum ad tempus limitatum, ultra illud non extenditur, l. statuliberum, §. Stichum, ff. de legat. 2. l. 1. §. si mulier, ff. de liber. agnosc. Cravet. conf. 245. n. 22. vers. Et si dicas, ubi quod obligatio manendi usque ad certum tempus, excludit tempus præteritum. Card. Tusch. lit. I, concl. 71. num. 52. cum seqq. Rot. decif. 596. num. 2. p. 1. recentior. Necnon aliud vulgare Axioma, quod tamen concessum ad tempus, post illud censetur denegatum, l. si unus, §. 1. ubi Bald. ff. de pactis, Surd. decif. 189. num. 9. Cardin. Tusch. d. conclus. 71. num. 20. cum aliis citatis per me Axiom. 46. num. 2.

10 Tertiò, quia non poterat approbatio, seu confirmatio induci ex eo, quod Generalis permisit administrationem dicto N. tribus, vel quatuor ad summum mensibus postquam Hispaniam est appulsus, cum tempus illud consumpserit in visitationibus aliorum Religiosorum, ac etiam in perquirendis causis, quibus inductus ad electionis huiusmodi irritationem, seu confirmationem devenire posset, ex quo tacita confirmatio inducta excluditur, l. si cum aurum, ubi Bart. ff. de solut. l. Campanus, ff. de oper. libert. Joan. Andr. Host. & Butr. in cap. accedentibus, de privil. Surd. de aliment. tit. 9. q. 56. n. 23. & consil. 35. n. 2. & conf. 164. n. 49. & conf. 431. n. 1.

11 Quartò, quia litteræ præfatæ Generalis non possunt sine repugnantia dividi, si eæ inducerentur ad probandam tacitam confirmationem, & præsumsum consensum: nam si verbum, pergratum, id operaretur, frustra paulò infra dicto N. concederetur administratio pro interim, quo Generalis ad visitandas Hispaniæ Provincias non pervenisset, nec ad illud tempus reservaretur, & suspenderetur petita confirmatio; nam qui conditionem apponit in ipsa actionis nativitate, apponit quasi non sit nata actio, & sic habetur pro negante. Oldrad. conf. 291. num. 7. eleganter, & doctè Fulv. Pacian. in tract. de probat. lib. 1. cap. 25. num. 29. vers. Tertiò dico, ibi: Tertiò dico, quod ibi reus habetur pro consistente hac ratione, quia prius fatendo debitum, & postea apponendo exceptionem solutionis, vel pacti de non petendo, fatetur actionem mutui fuisse natam, & semel actori competiisse, licet postea dicat fuisse extinctam per solutionem, vel per pactum, ideò ex eo quod fatetur actionem semel competiisse, videtur fundare intentionem actoris: sed securus est in eo, qui conditionaliter, ut supra, respondet; nam dum conditionem apponit in ipsa actionis nativitate, videtur inferre quod nunquam sit actio nata, cum nec eedat, nec veniat dies ante conditionis eventum, l. cedere diem, ff. de verb. signif. Ex quo fit, quod cum taliter respondens perinde habeatur ac si diceret, non confiteor actionem natam, jure merito non potest haberi pro consistente, cum semper neget actionem competiisse actori, & ita subtiliter ait gl.

12 in l. siquidem, C. de except. Unde tamen non potest dividi litterarum huiusmodi contextura, nec illæ pro parte repudiari valent, l. cum queritur 10. ff. de admin. tut. ibi, aut in totum agnoscere, aut à toto recedere, l. si ita stipulatio 39. ff. de operis libert. ibi, quia non debet ex parte obligationem comprobare, ex parte tanquam de iniqua queri, l. eum qui 18. §. ult. in fine, ff. de his quibus ut indign. l. neminem, ff. de leg. 2. Joan. Fab. in §. item si quis postulante, in princ. Instit. de actionib. & plures

alii, quos congerit Caputaq. dec. 186. n. 2. p. 1. Thomas Trivis. dec. 46. n. 10. lib. 2. & in confessione facta respondendo positionibus, Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 93. n. 24. qui cum aliis sic concludit. Confirmatur quiniò ex simili, si quis respondeat positionibus, & unam fateatur aliqua cum qualitate, illa confessio in totum debet à ponente acceptari, vel in totum rejici debet, &c. Ad idem Marefcot. lib. 2. var. c. 45. per totum, Fulv. Pacian. qui plures concessit, de probat. lib. 1. c. 25. n. 28. Surd. decif. 258. per tot.

Juvat etiam, quia particula illa pergratum, est con- 13 temporanea eidem actui, cui obstat ipsa nativitate actio, & ob id nullo modo dividi potest, Anton. Butr. in cap. ex litteris, el 1. in fine, de sponsal. Dec. in cap. cum venerabili, n. 105. de except. Marant. de ordin. judic. p. 6. n. 3. Cravet. conf. 9, sub n. 34. Rot. dec. 409. n. 3. & decif. 806. n. 1. & 5. in fine, p. 1. divers. Et ratio est (ut considerat Maranta,) quia probatio dubia interpretatur contra producentum, sed confessio producit ab adversario consistentis ergo interpretatur contra adversarium, Sigism. Scacc. de judic. lib. 2. c. 11. à n. 365, & à n. 439. ubi supradictos refert, & cum illis respondet objectioni, quæ sumitur ex l. veteribus, ff. de pactis, Fulv. Pacian. d. c. 25. n. 7. Surd. d. dec. 238. n. 4. ubi ait, quod quando qualitas est contemporanea eidem actui, res caret dubitatione: & n. 5. in fine, sic ait: Extende idem si confiteor habuisse centum quæ mihi debebas ex causa mutui, quia non teneor justificare mutuum, & non potes fundare te super mea confessione receptionis, quia est qualificata. Genua de scriptura privata, lib. 4. c. de connexis, & separatis, 14 n. 10. pag. 197. Mancin. de confess. c. 1. n. 23. Castill. quotid. lib. 5. c. 165. n. 31. vers. unde si is à quo. tamen Qualificans enim, sive modificans, visus est negare positionem absque qualitate, & quando illa talis est, quæ actionis nativitate obstat, nullo modo dividi potest, ut scienter tradit Angel. in d. l. si quidem, n. 3. C. de except. glos. celebris, quæ comprobatur nostram conclusionem, verb. de gratia, in cap. bona mem. de postul. Pralat. ubi cum ea notant omnes, quod non dicitur quis confiteri, adversarium habere jus eligendi, quando confitetur ipsius consensum fuisse de gratia re- 15 quisitum: & haberi pro negante servitutem, tamen qui dicit actorem pluries transivisse per fundum de gratia sua, vel de licentia sua, ut optimè ponderat Fulv. Pacian. d. c. 25. n. 8. Surd. d. decif. 258. n. 4. & 5. Facit etiam doctrina Oldradi conf. 191. n. 6. in fine, ubi ait, quod non dicitur qui fateri se beneficium alterius possidere, quando fatetur se possessionem illius esse adeptum mediante gratia Sedis Apostol. Et doctrina Cyni in l. unic. n. 17. C. de confess. quam sequuntur Bald. Alber. & alii, quos refert, & sequitur Boër. decif. 243. n. 3. quatenus dicit, quod confessio illius, qui respondit, sibi pecuniam fuisse numeratam, ut repeteret lectiones, non potest dividi. Alia plura exempla tradunt ad propositum Buër. & Pacian. in locis supra allegatis: & quod tamen confessio, quæ 16 continet unum factum cum qualitate, quæ nullum reddat ipsum actum, seu eum in alium transfundit, non possit dividi, nec acceptari, rejecta qualitate, tradunt Rot. dec. 272. n. 2. p. 2. divers. Marefcot. var. resolut. lib. 2. c. 45. n. 9. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 85. n. 18. cum seqq.

Quintò, quia ad confirmandum nullum tempus 17 à jure præfixum est, & ideò non potest conqueri de confirmatione non facta, seu admodum dilata; nam si confirmator nulla existente causa renuat facere confirmationem, non appellatur ab eo, sed recurritur ad superiorem, qui illum compellat intra breve tempus præfigendum, cum comminatione, seu intimatione, quod nisi infra talem terminum confirmet,

firmet, superior jure devoluto hoc faciet: ita Abb. in cap. postquam, §. electo, de elect. Mallobr. in praxi habendi concursus ad Porochoiales Ecclesias vacantes, requis. 9. dub. 9. Ascan. Tamburin. de jure Abbatum tomo 1. disput. 6. quest. 3. num. 4. & seq. Ego ipse de Jure Eccles. lib. 1. c. 19. n. 254. Jul. Lavor. var. lucubrat. tit. 4. de elect. Canon. cap. 25. n. 43. ibi: Licet enim tempus sit à jure præfixum ad eligendum, conferendum & præsentandum, secus in instituendo, & confirmando, ex Abb. ibidem. Quare † sicut institutor, si absque causa non instituat, potest per superiorem compelli ad instituendum, assignando terminum intra quem instituat, quo elapso poterit ipsemet superior instituere, qui terminus brevis statuatur, ita ut licet sit arbitrarius, non debeat excedere sex menses, ut tradit Lambertin. de jure patron. lib. 2. part. 2. quest. 2. art. 6. n. 4. & Mallobr. citato dub. 1. Ita si confirmatur, nulla existente rationabili causa, renuat facere confirmationem, recurritur ad superiorem, qui eum compellat infra breve tempus præfigendum cum comminatione, seu intimatione, quod nisi infra talem terminum confirmet, superior jure devoluto hoc faciet, juxta gloss. in rubr. de postulat. Pralat. lib. 6. arg. cap. nullus, de jure patron. Abb. ubi sup. Fr. Sigismund. dub. 45. num. 3. Rota in Legion. confirmationis, 23. Januarii 1617. coram Pamphilio, &c. Cur igitur querelas ad ventum format dictus N. si reclamare voluit, quare tandiu tacuit, cap. 1. de frigid. & malefic. & non debebat tam magnam rem tandiu reticere, l. si quis forte, §. 1. de pœnit. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 91. per totam.

19 Facit etiam, quod inter confirmationem Generalis, & Provincialis magnum est discrimen, & non potest de una ad aliam argumentari, quia receptum ubique est, Generales confirmatione non indigere, quia ex tacita Pontificum permissione statim ac electi sunt, confirmari censentur, ut cum Sigism. à Bononia resolvimus in tract. de jure Ecclesiast. universo, lib. 1. cap. 19. n. 250. in fine, & specialiter provisum est in hac sacra Religione Minimorum per Capitulum Romæ secundo celebratum, n. 34. ibi: Hinc autem ad Generalatum noviter assumptus, ab ipso Capitulo statim recipiatur tanquam confirmatus. † In Provincialibus vero aliter se res habet, tenentur enim statim ac electi fuerint, confirmationem petere à P. Generale, ut in Capitulo primo Januæ celebrato, num. 4. ibi: Statim requiretur à Patre Generale: sed ipse Generalis non tenetur aliquo statuto, seu Constitutione intra certum tempus confirmare; & ideo remanet dispositioni juris communis, ad l. commodissime ff. de liber. & posthum. cum similibus.

21 Sexto, quia non possunt calumniari illa, quæ à P. Generali justitiæ zelo gesta fuerunt, cum lex de quocumque judice bonam capiat præsumptionem, & vulgò dici solet, quod pro judice semper jura præsumunt, l. vir bonus, ff. judicatum solvi, l. fin. C. ad l. Jul. repet. cum multis per Bobadil. lib. 1. c. 2. num. 5. & lib. 5. cap. 1. num. 199. & per me de Axiomat. Juris usufreq.

22 axiom. 131. n. 4. † Ille enim præsumitur pronuntiasse secundum quod jus disponit, & prout de jure tenebatur, l. miles, §. decem ff. de re judic. Card. Tusch tom. 6.

23 lit. P. concl. 521. num. 4. Octav. Glorit. resp. 9. n. 13. † Et quilibet particularis in dubio bonus præsumitur, l. meritò, ff. pro socio, cum vulgaribus citatis per me Axiom. 37. n. 4. præcipue quando in eminenti collocatus est loco, secundum Alex. conf. 89. num. 9. & 11.

24 Aym. conf. 168. in fine, Vestr. alleg. 7. n. 32. † Quod de P. Generali non præsumptivè, sed verè & realiter est dicendum, propter ejus notas virtutes, ac sanctissimum bene regendi animum, quo suam illustravit Religionem, ut de eo loquens refert Steph. Isnard. in C. minimo hujus Ordinis, in serie Generalium, fol. 230. num. 37. ibi: Reverendissimus Pater Franciscus à Longobardis, Italus, mira pietatis, patientiæ, abstinentiæ, charitatis, Barbofæ Vota decisiva.

& humilitatis vir, Theologus, & devotus admodum predicator. Qui cum in sola Cruce Domini gloriatur, primò modum sub quo positus fuerat, licet lucerna ardens in captivitate apud Turcas per quinquennium detentus, miris omnium virtutum illustravit exemplis, ut ab illustrissimo D. de Valençay Sancti Joannis Hierosolymitani Commendatario, ipsius conceptivo didici, à quo multo accepi, qua modestia causa fidei, postmodum Prælaturas Ordinis fugiens, toti Religioni similiter lucet, supra Generalatus candelabrum positus à S. D. N. Urbano VIII. anno 1640. die 22. Martii.

DUBIUM II.

Utrum Generalis potuerit extrajudicialiter, & nullo compilato processu ad cassationem devenire, & an teneatur causa exprimere quibus ad id motus fuerit?

Doctores ferè omnes in eo conveniunt, quod confirmato, seu cassatio electionis duplici modo fieri potest, vel per viam judicii cum processu compilato, & causæ cognitione, ac contradictoriò, & cum sententia diffinitiva, quando scilicet aliud adest coelectus, seu oppositor; vel ob votum paritatem, seu defectum aliquem, ut explicant Marefcot. lib. 1. var. cap. 2. à num. 30. Sigism. à Bononia de elect. Prælator. Regul. dub. 46. num. 8. & dub. 47. num. 7. cum sequent. quem raseo in tractat. de jure Ecclesiast. universo, lib. 1. cap. 19. num. 251. Vel extrajudicialiter, hoc est, quando nullo existente coelecto, aut oppositore, confirmator privata scientia, non in forma judiciali, & contentiosa, inquit de modo electionis, an fuerit canonicè facta; & de persona electi, an sit idonea; & cum voto eorum, qui sibi assistunt, secretò, vel ore tenus prolato, ad electionis confirmationem, vel cassationem pervenit, ut advertunt Jul. Lavor. var. lucubrat. tit. 4. de election canon. cap. 25. n. 59. Francisc. Salgado de Regia protect. part. 3. cap. 13. num. 16. Ego ipse in tractat. de jure Ecclesiastico universo, lib. 1. cap. 19. num. 251. Et iste est calus noster, in quo securè teneo, posse P. Generalem confirmatorem procedere prout sibi melius, & convenientius videbitur, prout a scientia cognoscendo, & extrajudicialiter definiendo, cujus animum, & voluntatem in hac parte nullus superior, quacunque querela non obstante, immutare poterit, quod non obscure colligitur ex Doctoribus infra referendas in his ferè terminis loquentibus videlicet:

Francisc. Salgado de Regia protect. part. 2. cap. 13. ferè per tot. præcipue n. 9. ibi: Insuper & illud annotandum est, ut in provisione extrajudiciali, & sic quando judex non tenetur testes comparare, nec processum formare, nec illum publicare, seu alicui manifestare; quia quando ita proceditur, cum nullus adest contradictor, seu adversarius, judex ita animis sui motum informare tenetur quantum, & quomodo solummodo ad ejus satisfactionem sufficere magis sibi visum fuerit extrajudicialiter: ita dicit eleganter Abb. in consil. 41. incip. Videntum, sub n. 1. vers. Ex quibus verbis, & supra paululum antè in 1. part. Cujus doctrina fuit canonizata per Rot. in una Leodiensi prætensi census, coram Orando, 10. Januarii 1596. Necnon allegatur ab eadem Rot. in decis. 160. sub n. 7. & 8. part. 2. divers. Hieron. Gonzal. in regul. de mensib. & alternativis, §. 7. proœm. n. 217. & 133. plures citat Marefcot. variar. resolut. lib. 2. cap. 1. à num. 151. & faciunt omninò videnda quæ nos infra hoc cap. à num. 52. cum sequentib. & inferius eod. cap. num. 16. ibi: Quò pertinet quod aliàs dicunt Doctores, ut per Pnt. decis. 113. num. fin. lib. 3. & Hieron.

28 Vota decisiva, & consult. Canonica.

ron. *Gonzal.* in de regul. §. 7. procem. n. 228. Ut in provisione beneficii, & aliis processibus extrajudicialibus difficile sit opponere de injustitia ejus, nec per viam appellationis, nec alio modo; tum quoniam judex significat animum suum, sive ex actis in scripto deductis, sive non scriptis; etenim non ad unam solum speciem, probationis mentem suam applicat, sed ex variis causarum figuris, quas ejus presentia offert, & protegit, animi sui motum format, &c.

28 Rota in *Ulysbonen. quartenaria*, 15. Januarii 1624. coram R. D. meo Concilio Decano, ibi: Aut non adest legitimus contradictor, & sufficit quod judex extrajudicialiter se informet, &c.

29 *Bañes de justit. & jure*, q. 67. art. 2. in resp. ad secundum argumentum, pag. 420. in hac specie nostram sententiam expresse tenet, rationemque reddit nostro casui satis accommodatam, ibi: Et in hoc defecit confirmator à ratione judicii, quod judex ut sic teneatur ferre sententiam secundum allegata, & probata, & si oppositum fecerit, nulla est sententia: ceterum confirmator quomodolibet cassaverit electionem, etiam digni, cassata est. Quod si aliquis objiciat contra: Ille confirmator injuriam facit electo: ergo tenetur confirmare eum ex justitia. Probatur antecedens, quia statim judicabitur suspectus de aliquo crimine, propter quod non confirmatur à Prelato. Respondetur nihilominus negando antecedens, & ad probationem respondetur, quod est temerarium judicium, quia multis viis potest cassari electio, etiam digni, &c.

30 *Jul. Lavol. var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. de elect. canon. cap. 25. n. 44. & 55.* ibi: Potest autem superior inquirere per famam, vel litteras testimoniales, vel si necessarium judicaverit, per testium receptionem cum juramento, & sine Abb. in cap. postquam, n. 5. de elect. ubi hac omnia arbitrio Judicis relinquit, *Marc. Anton. Cuch. tit. de confirmat. n. 18. & ut de fama, & vita electi certior fiat, decebit ex loco ubi conservatus est, petere testimonium.* Et infra, n. 59. ibi: Ex quibus patet, quod confirmatio aliquando fit per viam judicii, cum processu, & causa cognitione, & contradictorio, & cum sententia definitiva, *Burr. in c. venerabilem, n. 15. de elect. cap. fin. de elect. lib. 6. Gonzal. super regul. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. Fr. Sigismund. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum sequentibus.* Aliquando verò fit extrajudicialiter, &c. Et in num. 60. magis ad nostrum propositum

31 accedens ita ait: † Et potest Generalis Ordinis fidem adhibere soli fama, & litteris testimonialibus, *Innoc. & Joan. Andr. in c. postquam, de elect. Nec tenetur in*

32 confirmandis electionibus † Provincialium servare formam cap. fin. de elect. lib. 6. Et expressius idem dicit ibidem num. 63. ibi: In confirmatione non requiritur forma, sed sufficit quod fiat per quodcunque dictum, vel factum, quo superior declarat suam voluntatem. *Oldrad. consil. 146. num. 6. Rot. decis. 261. coram Mantica. In Ordine Prædicatorum confirmatio fit per vota secreta, &c. sic Fr. Luc. Castell. de elect. tit. de confirmat. c. 14. n. 55. ubi cum Anton. de Butrio ad cap. cum dilecti, num. 63. de elect. quatuor conclusiones ponit, & ait quod de necessitate præmittitur citatio in confirmatione non contentiosa, id est, quæ fit extrajudicialiter, non assumpta causa cognitione.*

33 Ego ipse in tract. de jure Ecclesiastico universo lib. 1. c. 19. num. 251. hanc eandem resolutionem in his terminis præsupponere visus sum, ibi: Confirmator ex officio suo habet jus confirmandi, vel cassandi electionem, prout sibi videtur expedire pro bono communi, ita prorsus, ut sicut electores liberè eligunt quem judicant dignum scientia privata, ita ille legitime confirmat quem dignum judicaverit, &c.

34 Et probatur ex text. in *Clem. exivi, §. demum, de verb. signific. ibi: Statuimus etiam, & ordinamus hac constitutione in perpetuum valitura, ut cum alicui Pro-*

vincia de Ministro fuerit providendum, ipsius Ministri electio penes Capitulum Provinciale resideat, quem idem Capitulum die sequenti, qua fuerit congregatum, facere teneatur; ipsius autem electionis confirmatio ad Ministrum pertineat Generalem. Et si quidem ad electionem hujusmodi per formam scrutinii procedatur, & votis in diversa divisas electiones plures in discordia celebrari contingat, illa quæ à majori parte capituli minore, nulla zeli, vel meriti collatione, aut consideratione habita, fuerit celebrata, exceptione, seu contradictione quacunque alterius partis non obstante, per dictum Generalem Ministrum de Concilio Discretorum de Ordine (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissa) confirmetur, vel etiam infirmetur, prout ei secundum Deum visum fuerit expedire, &c. Cujus textus decisio licet pro Ordine tantum Minorum condita esse videatur, ut tangit *Franc. Marc. quest. 1360. num. 3. part. 1. & Jul. Lavor. d. tit. 4. cap. 25. num. 60.* Tamen cum ille textus in corpore juris sit insertus, & ejus ratio generalis omnes comprehendat, omnibus quoque Religionibus necesse est ut fiat communis; tum ex eo, quia † quando Princeps uni Præsidi rescribit, per consequentiam omnibus rescripsisse videtur, *Bartol. in l. relocatorum, §. interdicere ff. de interd. & releg. Jas. in l. 1. n. 7. ff. de constitut. Princip. Put. de syndican, §. officialis, cap. 1. num. 14. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. §. part. §. 10. num. 26.* Tum etiam, quia licet admittamus, textum illum continere privilegium, seu concessionem specialem pro Ordine Minorum, nihilominus tamen Minimi eadem concessione uti debent, per *Bullam Julii II. incip. Dudum, §. 14. sub Dat. Romæ apud S. Petrum, 5. Kalend. Augusti 1506.* quæ est prima in collect. apud *Laurentium de Peirinis*, in qua illis conceditur, ut possint transumptare privilegia quatuor Ordinibus Mendicantium concessa, & uti ac frui privilegiis, indultis, concessionibus, & gratiis, &c. concessis, & concedendis dictis quatuor Ordinibus Mendicantium, non secus ac si ipsi specialiter concessa fuissent.

Cum totum negotium confirmationis, & cassationis hujusmodi secundum supra citatos commissum sit conscientie, & prudentie P. Generalis confirmatoris, idcirco ejus dicto fides adhibenda est, *Mascard. de probat. concl. 414.* & non potest moveri quæstio, quod male egerit, *Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 10. n. 13.* nec requiritur citatio, immò absque ea procedere poterit, *Tiraq. in tract. Res inter alios, vers. Limita quinto*, nec fuit necessaria judicialis probatio: idem *Sanch. d. lib. 3. disp. 8. num. 4.* sed cognitio ex privata scientia resultans ad id sufficiens visa est, ex subsequuta observantia à multo retro annis usque ad hæc tempora cassandi extrajudicialiter hujusmodi electiones per P. Generalem, ejusque Collegas, toties quoties ei secundum Deum visum fuerit expedire, ut evenit in cassatione electionum P. Gregorii Baronii, Provincialis Calabriae citerioris à P. Generale *Didaeco Arias Hispano* de anno 1611. & patris *Isidori Amayda* Provincialis Etruriæ, & novissimè Patris *Petri à Neapoli* à præsentè P. Generali, & alibi † sepe, quæ observantia est attendenda, cum quælibet dispositio per eam declaretur, *Casanat. conf. 45. n. 144. cum seq. Valenzuel. consil. 52. num. 45. cum seqq. Solorzan. de Indiarum Jure, lib. 2. c. 24. ex num. 84. Castill. tom. 7. de tertiis, cap. 31. num. 65. D. Mar. Cutell. decis. 20. num. 8. & in patrocinio pro Regia jurisdictione Inquisitoribus Siculis concessa, controvers. 1. num. 45. † & illi plurimum deferatur in interpretandis constitutionibus, l. si de interpretatione, ff. de legib. cap. cum dilectus, de confet. Aymon. consil. 294. num. 6. vers. 21. Menoch. consil. 276. num. 19. Surd. consil. 361. num. 10. Rot. decis. 455. num. 1. p. 2. recentissim.*

Credere

39 Credere nequaquam debet dictus N. ad sui injuriam cassatam fuisse ejus electionem, sed ad bonum commune Religionis, & ad majorem suae Provinciae profectum: nec Jure conqueri potest de tali amotione, cum sciverit ante confirmationem nihil juris acquirere, ut infra ostendetur, & in potestate P. Generalis esse confirmare, vel cassare, & tamen voluit sub hac conditione eligi: patientia igitur opus est humilitatis, non querela laicalitatis, quod bene significavit Aldrete de Relig. discipl. tuenda, lib. 2. c. 28. n. 20. ibi: *Qui igitur sub his conditionibus in Religione est admissus, quomodo poterit provocare ex eo capite, quod sibi injuria fiat? Quomodo se gravari conquereatur, quomodo considerat Christi vestigia, quae suscepit imitanda, qui nondum ad sanguinem usque restitit? Quomodo perveniet ad illustrem patientiae coronam sine tertamine? si pati non vult, coronari recusat; si autem desiderat coronari, certandum est viriliter, sustinendum, & ferendum patienter.*

40 Nec obstat, quod videtur nimis durum privare aliquem jure, quod habet ex scientia privata, ac sine processu, & extrajudicialiter, non data causa; constat autem ex electione jus acquiri dicto N. c. fin. de elect. lib. 6. Petr. Gregor. in partit. Juris Canon. tract. de elect. num. 4. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 14. Laurent. à Portel. in suis respons. moral. part. 2. casu 4. Laurent. à Peirinis de subdito Relig. tom. 1. cap. 31. §. 6. ad fin. & latius §. 7. Et videtur colligi ex constitutionibus hujus sacrae Religionis, & signanter ex Capitulo secundo Romae celebrato, n. 34. & Cap. 1. Januae, num. 1. & Cap. 3. Valent. num. 9. & eo ipso, quod electus fuit in Provinciale, necessario veniebat confirmandus, cap. quia propter, de elect. cum late traditis per Portel. d. casu 4. quest. 2. ubi probat in dubio electum praesumi dignum: & in comprobationem Laurent. de Peirinis d. cap. 31. §. 7. adducit Capitulum Tholosae num. 38. ex quo deducit argumentum. Ergo à contrario sensu, si justam invenerint, providere non poterunt, sed confirmare tenebuntur. Et mox illam aliam subnectit consequentiam: Ergo si generalis justam invenerit Provincialis electionem, providere non poterit, sed confirmare tenebitur.

41 Cui objectioni respondendo dico, electorem antequam confirmetur à superiore, non praestare titulum irrevocabilem, ut cum multis resolvit Jul. Lavor. d. tit. 4. c. 25. num. 66. ibi: *Ex dictis colligitur, effectum istius confirmationis esse primò, quod praesumitur validius negotium, & illud magis timetur, quod specialiter jubetur, quam quod generaliter, cap. quanquam, 23. dist. Secundo per confirmationem res fit majoris auctoritatis, cap. quis nesciat, 11. dist. Tertiò jus quod per electionem fuerat acquisitum, quod revocabile erat, amplius revocari non potest. Nec etiam habet administrationem, nisi precariam, donec scilicet confirmetur, vel irritetur electio, ut expresse disponitur in Capitulo X. Paulae celebrato, num. 23. ibi: Idem erit de Provincialibus electis, donec constiterit de electionis eorum irritatione, vel confirmatione: quae verba administrationem concedunt conditionalem, & suspensivam, secundum ea quae supra resolvimus num. 6. cum seq. Nec minus verificantur in confirmatione, quam in irritatione, quae idem significat, quod cassare, annullare, irritumque facere, l. si quis, ff. de injusto rupto. Virgil. 4. Eclog.*

Te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,

Irrita perpetua solvent formidine terras.

Calepin. verb. Irritus, Calv. in lex. Juris, verb. irritare.

42 Et adhuc in beneficiis saecularibus (in quibus diversa est ratio, ut n. 47. videbimus) ex praesentatione, sive electione non provenit aliquis titulus, ex quo ipse praesentatus, seu electus ante confirmationem vo-

Barbosa Vota Decisiva.

cari possit beneficiatus, imò si contingat mori hujusmodi electum, seu praesentatum ante obtentam confirmationem, non dicitur beneficium vacare per mortem praesentati, seu electi, sed per obitum primi; & ut prius, ita Pur. dec. 200. alias 194. in correctis, lib. 1. quem refero in collect. ad c. si electio 26. num. 3. de elect. lib. 6.

Unde descendere oportet ad praelaturas, & officia Religionum, & particulariter videndum, quod jus resultet ex eorum electionibus? In hac sacra Minimo- rum Religione extat constitutio Capituli primi Valentiae celebrati n. 11. statuens, *Correctores in singulis Conventibus electi die 15. Septembris, si nullum obstat impedimentum canonicum, debent à Capitulo Provinciali confirmari, nec dictum Capitulum potest alios Correctores illorum loco assignare.* Cujus occasione † R. P. Passarellus ejusdem Religionis olim Generalis, & doctissimus Canonista, in Schol. ad Capitulum Barcinon. super num. 15. fol. 147. quaestionem formavit, & eleganter resolvit his verbis: *Sed stat difficultas de electo in Correctorem, an habeat aliquod jus quaesitum suae electionis ante confirmationem, ita quod possit illam repetere quasi in judicio? Doctores, & specialiter Felin. quem ad hoc citat pro se Navar. de jure communi videntur dicere, quod sic: sed de jure statutorum Ordinis dico, quod electus ex hujusmodi electione ante confirmationem nihil juris acquirit, & hoc per tres rationes à simili, quas in hoc casu pro se habent Fratres Praedicatorum per declarationem Magistri Ordinis. Primò, quia quantumcunque ab omnibus eligatur, nullam tamen habet administrationem, sicut habent superiores Praelati. Secundo, quia Religiosus non habet neque velle, neque nolle. Tertiò, quia Religiosus electioni de se factae extra suum Monasterium sine licentia sui Superioris non potest consentire, sicut dixi. Quarto, quantumcunque aliquis ab omnibus eligatur, tamen in potestate Provincialis, & Dissinitorum est confirmare, &c.*

Quid clarius, & melioribus, ac piis rationibus dici potest, quicquid Laurent. de Peirinis d. cap. 31. §. 7. contrarium defendere nitatur; frustra enim respondere conatur dictis fundamentis, brevibus tamen, sed summa pietate plenis, & ex juris principiis deductis, quae magis amplectenda esse judicio, quia prolata fuerunt à viro notae scientiae, & qui dum Generalatus officium tenuit, egregie notam Religionem moderatus est: ergo credendum, ita convenire bono regimini totius Ordinis. Et quicquid sit, nullus loquitur quando Generalis electionem Provincialis irritavit, prout in casu nostro, qui cum sit major in Religione Praelatus, indecens esset, & ab omni urbanitate alienum, electum repetere via juris praetensum jus ex sua electione proveniens. sed deceret potius supremi Superioris judicio acquiescere.

Et id non solum facere tenebatur, si ante confirmationem electio irritaretur, quod parvi praedicii res est, ut infra videbimus; sed etiam si post illum ab officio amoveretur, ut multis rationibus comprobatur Fr. Joseph. de S. Maria. en su tribunal de Religiosos, tract. 4. cap. 6. §. 1. ibi: *La dificultad deste capitulo trata el Padre Fray Manuel Rodriguez tom. 2. quest. 25. art. 10. de baxo deste titulo: Utrum Praelati Religiosorum possint subditos ab officiis deponere, & suspendere, ipsis non citatis? Si por ventura los Prelados de los Religiosos puedan deponer y suspender de sus officios à sus subditos sin citarles, esto es sin darles cargos, ni oyr sus descargos? Y luego en el principio del articulo responde, que si, alegando por su parte algunos Doctores. Mas para que se entienda assi la doctrina del dicho Padre, como lo que se deve tener en este caso, se advierta una doctrina de Innocencio Tercero, y la trae el mismo Autor en el art. 2. de la question citada, y se refiere en el c. qualiter & quando, el 2. de accus. donde aviendo tratado el*

Pontifice de como y quando deven los Ecclesiasticos corrigir à sus subditos y aviendo puesto las causas y circunstancias que hun de concurrir para suspenderlos, ò privarlos, dize luego: Hunc tamen ordinem contra Regulares personas non credimus usquequaque servandum, quia cum causa requirit, facilius & liberalius à suis possunt administrationibus amoveri. Empero este orden no creemos se ha de guardar contra las personas Regulares, lasquales quando la causa lo pide, mas facil, y liberalmente pueden ser quitadas de sus administraciones. De donde se infieren dos cosas. † La primera es aver de privar, ò suspender alguno de su oficio, ha de aver causa, y razon, que esso quiere dezir, cum causa requirit. La secunda, que quando la ay, no es necessario sea tan grande quanto parar privar a un Cura de su beneficio, ò à un Canonigo de su Canongia, que esso es, facilius, & liberabilius suis possunt administrationibus amoveri. La razon desta diferencia es, que los beneficios de los Clerigos son beneficios colados, y perpetuos, y por el consequente irrevocables sin grave causa; mas las Prelacias, y oficios de los Religiosos, aunque son beneficios Ecclesiasticos, no son perpetuos, sino à manera de los anales, que se quitan, y ponen con mayor facilidad y assi los llama el Pontife, ministratores à ministrationibus amoveri. Demas desto el Clerigo es señor de su voluntad, y tiene querer, y no querer, y assi quando el Obispo le quisiere quitar el beneficio, puede responder, que no le quiere dexar, si para ello no huviere razon, y causa bastante: mas el Religioso no tiene voluntad, ni es señor della, por tener la renunciada en manos de su Prelado, por el voto expreso de obediencia, de manera que quando le quiten el oficio, aun sin causa bastante, no tiene de que quejar se, pues en efeto su voluntad, y todo lo que tiene, y posee, lo ha renunciado en manos de sus Superiores, y no queriendo ellos que haga el tal oficio, no tiene accion alguna para pedirle. Y se confirma con la doctrina del cap. cum Monasterium, de statu Monach. §. tales, donde manda que en ninguna manera se prevean oficios perpetuos, y dize, sed cum oportuerit amoveri, sine contradictione qualibet revocetur. Que quando conveniere ser quitado, lo sea sin ningun genero de contradiccion, porque de lo contrario se seguirian mil absurdos, como lo nota Rodriguez tom. 2. q. 18. art. 1. quales serian el poder los Religiosos contradexir, litigar, y andar, vagueando en seguimiento de su pleyto, y finalmente se seguiera el oponer se imprudentemente à la voluntad del Prelado, y por essa via se resfriaria, ò se acabaria la obediencia tan encargada de los fundadores de las Religiones, y tan encarecida en el derecho, cap. nullam, 18. q. 2. & c.

49 Et licet supradicta cunctis Religionibus communia esse videantur, idem nihilominus specialiter disponitur in hac sacra Religione, ut in Capitulo 19. Religionis Valentia celebrato, n. 8. ibi: Primum dubium, si P. Generalis in remotis existens ad aliquem Fratrem obedientiam miserit, qui forte à locali Capitulo sua, vel alterius Provincia Conventus electus esset in correctorem, cui magis adhaerendum est. facta electioni, an missa obedientia? (vocatur autem hic obedientia quando Generalis mutat Religiosum de una Provincia in aliam.) Vis itaque videndis, & consideratis considerandis equum, & maxime rationi consentaneum judicarunt, standum esse electioni, si quidem fuerit confirmata, & quamprimum super huiusmodi certiore reddere Superiorem, qui si secundo replicaverit, tunc ei obedire tenebitur, etiam confirmatus, allegatis tamen prius sua dispositionis causis: sin autem non fuerit confirmatus, tunc missa obedientia tenebitur obedire. Nec satisfaciunt contrariae opinionis sectatores, dum aiunt hoc procedere in Correctoribus, non autem in Provincialibus; tum quia exempla non restringunt regulam, nec excludunt similia. Cravet. cons. 544. n. 25. & alii per me citati

Axiom. 86. num. 2. tum etiam, quia si Praeatus inferior potest absente Generale id efficere, multo magis ipse Generalis, ex reg. text. in Auth. multo magis, c. de sacrosanct. Eccles. cum similibus relatis per me de locis communibus argument. Juris, loco 73. num. 1.

DUBIUM III.

Utrum à decreto facta cassationis detur appellatio.

Pro parte negativa, quæ vera est, adduci solet 50 text. in cap. ad nostras 3. de appellat. ibi, quia verò remedium appellationis non ideo est inventum, ut alicui à Religionis, & Ordinis observantia exorbitanti debeat in sua nequitia patrocinium exhiberi. Mandamus quatenus, si quando quilibet subditorum tuorum ad remedium appellationis convolaverit, non ideo minus eum juxta timorem mandati, quod in praedicta regula continetur, & institutionem Ordinis corrigas, & castiges. Et similiter in c. reprehensibilis 26. eod. tit. ibi: Praecipue verò hoc à Religiosis volumus observari, ne Religiosi cum pro aliquo excessu fuerint corrigendi, contra regularem Praelati sui, & Capituli disciplinam appellare praesumant, sed humiliter, ac devotè suscipiant, quod pro salute sua fuerit eisdem injunctum.

Ex quibus Juribus vulgò colligitur, nullo casu esse 51 licitum Religiosis appellare, quia licet detur raro casus, quo innocens condemnatur, tamen magis convenit, ut unus patiatur, quam totius Religionis pax perturbetur, & ideo hanc partem sustinent Sot. de justit. lib. 5. quest. 6. art. 3. Covarr. pract. c. 13. n. 6. vers. Octavo, Mich. Salon. & Arag. 2. 2. q. 69. art. 3. Victorin. Mans. de modo procedendi. c. 7. num. 9. Fr. Lud. Miranda in man. Praelator. q. 30. art. 5. concl. 3. Salgado de Regia protect. part. 1. c. 2. §. 5. num. 16. Aldrete de relig. disciplina tuenda, lib. 2. c. 28. num. 6. cum seqq. Fr. Joseph. de S. Maria d. tract. 5. c. 10. §. 1. Soar. de relig. tom. 4. lib. 2. c. 11. num. 6. in princ. ibi: Propterea dicendum censeo, appellationem etiam ex natura rei non injustam, esse regulariter interdictam Religiosis, &c. & num. 13. ibi: De hac ergo appellatione (scilicet in gravioribus causis) dicimus in assertione meritò concessum esse Religionibus, praesertim Mendicantibus, ut in eis non admittatur talis appellatio, etiam ad Summum Pontificem.

Ordinationes enim, praecepta, ac correctiones, quæ 52 tendunt ad bonum commune Religionis, si possent appellationis refugio retardari, quod sanctissime pro Religionis disciplina conservanda statutum est, in ejus damnum, & perditionem tenderet; nam semper appellatione uterentur Religiosi asserentes se gravari, quod optimè consideravit S. Bernard. lib. 3. de considerat. ad Eugen. ibi: Quanto novimus appellasse pulsatos, quo interim liceret quod nunquam licet: antidotum versum in venenum. Et paulò post: Qui non gravatus appellat, manifestè liquet, quod aut gravare intendit, aut tempus redimere. Nullus est, qui tanquam Cain non credat se inculpatum condemnari, & poenam quæ pro culpa sibi imponitur, culpæ limites excessisse: & ita non est reputandus gravatus suo judicio, sed doctissimorum virorum, nempe P. Generalis, & eorum qui ei assistunt, quibus magis est credendum, ut optimè resolvit Joseph. de S. Maria in tribunali Religiosorum, tract. 5. c. 11. §. 3.

Quæ quidem resolutio multipliciter probatur: & 53 primò, quia in dubio antecedenti vidimus, P. Generalis potuit extrajudicialiter, & nullo compilato processu ac cassationem devenire, prout devenit; sed ab his actibus extrajudicialibus non datur appellatio suspensiva, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. in annot. num. 26. Marescot. var. lib. 2. cap. 64. à num. 20. cum seqq. Salgado † de Regia protect. part. 2. cap. 1. 54 num. 1.

am. 1. & 187. ibi: Prima sit conclusio, si in provisione quorumcunque beneficiorum simplicium, puta collatione, electione presentatione, institutione, seu confirmatione proceditur sui primæ natura retenta, hoc est, extrajudicialiter, appellationi ab his actibus tanquam extrajudicialibus emissæ ab aliquo Judex non deferens, sed ea non obstante, ad executionem, & possessionis traditionem deveniens, vim non facit, quam probant Doctores superius citati. Ergo, &c. Quod adeo verum est ut talis appellatio attentata non causet, secundum Scacc. de appellat. quest. 1. num. 35. vers. Secus est in appellatione extrajudicialiter.

55 Secundò, quia ut advertimus præcedenti dub. n. 33. confirmatio, vel infirmatio electionis conscientia, & prudentia Generalis committitur, prout ei secundum Deum visum fuerit expedire, sed tunc & isto casu appellatio denegatur, Tiraq. de retractu lig. §. 4. num. 12. Boër. decis. 288. n. 17. Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 70. num. 7. Salgado de Regia protect. part. 3. cap. 13. à n. 48. Giurba decis. 21. num. 3. cum seq. Igitur, &c. Non obstat glossa verb. oneramus, in Clem. 1. de jure patron. ibi: Fateor tamen quod superior, ad quem appellatum est, emendaret quod malè factum esset, quia procedit quando Canon, prout ille, explicat quid fieri debeat vel per vim supplicationis, vel misericordiae, ut tenet Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 8. num. 13. quem refero in Collect. ad d. Clem. 1. num. 11.

56 Tertiò, quia à præcepto, sive mandato, quod ex judicis arbitrio fertur, non datur appellatio; quia multa movere potuerunt judicantis animum, quæ appellationis Judicem lateant, & ejus fugiant cognitionem, & ita solus Deus & judex & cognitor illius arbitrii est, gloss. verb. relinquatur, in c. statutum, §. assessorem, de rescript. in 6. & ita in his arbitrariis appellationi locum non esse resolvunt Bart. in l. 1. num. 18. ff. de legat. 2. Craver. conf. 78. num. 8. Boër. decis. 284. n. 17. Covar. lib. 2. variar. cap. 12. num. 3. in med. Menoch. de arbitr. lib. 2. quest. 70. n. 7. latè Farin. in praxi crimin. part. 1. q. 17. à n. 27. quos refert, & sequitur Aldrete de relig. discipl. tuenda, lib. 2. c. 18. num. 28. quibus addo Scacc. de appell. q. 17. limit. 15. à princ. & memetipsum de Jure Eccles. universo, lib. 2. c. 23. n. 77.

57 Doctores verò ex adverso citati, qui in iis quæ arbitrio committuntur, aliquando appellationem admittere videntur, loquuntur vel quando judicialiter proceditur, non autem extrajudicialiter, ut in casu nostro, secundum Abb. in c. super. his. num. 16. de accusat. Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 10. num. 12. in fine. Vel quando non absolutè, prout in nostro casu, arbitrio alicujus quid committitur; sed appositum est simul aliquod verbum respiciens justitiam, veluti si dicat, ad judicium tui arbitrii, vel Conscientia tua; quia tunc datur appellatio, ex adductis per Lancellot. de attent. part. 2. c. 12. limit. 10. num. 11. Salgad. de Regia protect. part. 3. c. 13. num. 40. & 47. Quorum resolutione non potest nostro casui applicari, cum ex vi regulæ Pontificiarum Constitutionum, ac usu Religionis confirmatio, seu cassatio electionis Provincialium absoluto arbitrio, potestati, & meræ facultati Patris Generalis, & eorum, qui ei assistunt, commissæ censeatur, quo casu nullus dicet ab ejus judicio, seu voluntatis declaratione dari appellationem, ut argumento text. in l. non quicquid judicis potestati committitur, id subicitur juris necessitati, ff. de judic. tenet Inol. in c. 1. col. 11. de constit. & plures citati à Salgado d. part. 1. cap. 3. num. 48. & 49. Nec distinguunt inter parvum, & gravè præjudicium, nostrum infringunt resolutionem. Quia non loquuntur in nostra specie, de Prælaris scilicet Religionum, in quibus datur diversa ratio, ut suprà vidimus num. 46. Et quidquid sit, amotio officiorum Religionum est res

parvi præjudicii, ut optimè probat c. per tuas, de simon. junctis suprà adductis num. 47.

Unde cum verba Concilii Trident. sess. 21. de reformat. cap. 2. ibi: Nisi illis, quos Episcopus judicaverit assumendos, &c. denotent boni viri arbitrium, hoc est voluntatem rationi submissam, l. fideicommissaria 2. ff. de fideicom. libert. gloss. verb. visum, in c. 2. de corpore vit. Lap. alleg. 60. n. 1. idè si Episcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum solummodò Judicem habebit, ac proinde à tali arbitrio non dabitur appellatio, quia Superior non potest animam, & conscientiam inferioris immutare, Bald. in l. 1. num. 10. vers. Scias tamen, C. de sentent. ex brev. recit. Covar. d. c. 12. n. 1. vers. Et ab eo, Scac. limit. 15. num. 4. optimè Rot. in Elbor. Ordinum, 23. Junii 1618. coram bona memor. Remboldo, & 18. Februarii 1618. coram Reverendissimo D. meo Coccino Decano, cujus memini in d. tract. de Jure Ecclesiast. lib. 1. c. 33. n. 77.

Hinc etiam Sanctissimus Dominus noster Urbanus VIII. per suas litteras in forma Brevis, sub datum 30. Januar. 1629. ex voto S. Congregationis negotiis Episcoporum, & Regularium præposita, ad instantiam Eminentissimi, & Reverendissimi D. Cardinalis de Sandoval. Episcopi Giennensis, eminentis sanctitatis viri, declaravit quod ubi concessa est facultas Episcopo reprobandi Confessores semel admissos sine temporis præfinitione, ex nova causa Confessiones ipsas concernente, non tenetur ipse Episcopus, si reprobaverit aliquem, edicere an ea subsit causa, sed Sedi Apostolicæ dumtaxat, ubi eam sibi aperiri postulaverit, ut refero d. lib. 1. c. 44. n. 211.

Quintò, quia etiam dato casu, quod dictus N. non fuisset per cassationem, sed per privationem officii Provincialatus administratione privatus, adhuc appellatio illi non concederetur, saltem quoad effectum suspensivum, cum officialis electus malè administrans, vel in Syndicatu ob excessum suspensus, seu privatus officii administratione, vel aliàs quoquo modo condemnatus, non potest appellare ad hoc, ut interim pœna executioni non committatur, l. nulli officialium, C. quorum appellat. non recip. Avendan. de exequend. mand. lib. 1. cap. 19. à n. 15. Azeved. l. 12. n. 2. tit. 5. lib. 3. nova recopil. Maltrill. de magistrat. lib. 2. cap. 9. à num. 13. latè Farin. in praxi crimin. quest. 101. num. 89. Quacunque enim appellatione non obstante, ad pœnæ executionem procedi potest sine vitio attentatorem. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 12. num. 2. & absque ullius violentiæ suspitione, ut optimè resolvit Salgado de Regia protect. part. 3. cap. 8. à num. 2. & præcipue num. 9. ibi: Quibus quidem convenit, quod Officialis suspectus, vel privatus officii administratione, vel aliàs quoquo modo condemnatus in Syndicatu, non potest appellatione pendente officio uti, cum pœna in tali judicio illata executioni mittatur, ea non obstante, ac idè Ordinarius denegans declarationem, violentiam nullam committet: tenet Marant. de ordine Judic. de appellat. num. 193. Petr. Duen. in reg. 41. n. 10. Quod tanto facilius procedit in amotione officiorum Regularium, in qua minor causa requiritur, & quæcunque sufficit, juxta ea quæ scribit Ludovic. Miranda in pract. crimin. Canon quest. 4. art. 1. in fine, ibi: Quod ad suspendendum, sive privandum officio Regularem Prælatum, non est necessum, quod fama seu infamia sit tanta, ut sine scandalo tolerari non possit: quin verò sufficit, superque satis est, ut suo Conventui sit nociva, & præjudicialis. Quod multum est notandum, ac memoria commendandum.

Juvat, quia quando privatio officii sit in executionem alicujus statuti Regularis assignantis pœnam hujusmodi; & de delicto notoriè constat, non est dandus locus reorum dilationibus, & exceptionibus, ut

in simili tenet Fr. Joseph. de Sancta Maria in su tribunal de Religiosos, tract. 5. c. 6. §. 3. ibi: Dos causas o razones se pueden ofrecer segun Silvestro verb. citatio, aquen sigue Rodriguez, para quitar a un Religioso su oficio, o dignidad. La primera, quando ha cometido algun delito, al qual segun derecho, o ordinationes generales, o particulares, corresponde privacion de oficio, y entonces (dize Rodriguez) que estando privado el crimen, no es necessario citar el reo, ni guardar con el algun termino de derecho, sino que luego que conste de crimen, lo pueden declarar pro sospenso o privado del oficio. Mas esto entiendo yo, quando el defeto es publico y notorio, o quando del esta confesso, o convicto, que entonces la razon esta clara, supuesto que assi lo pide el rigor de la ley, y no es menester citarle, ni darle cargo alguno por el qual le conste que se trata de quitarle el oficio, y en tal caso el privarle puede ser qualquiera ocasion de junta, o congregacion que se haga, donde concurren la mayor parte de los votos. A esto alude Balthasar Altamirano lib. de visit. in verb. a Metropolit. n. 53. donde dize que si el Abad fuero hallado por los visitadores dissipador de los bienes del Monasterio, amoveatur absque iudiciorum strepitu a regimine Abbatiae, y el Monasterio sea proveido de idoneo administrador en tel interim que se provee Abad.

65 Donde se ha de notar aquella palabra, sine iudiciorum strepitu, que quiere dezir, sin que en el quitarle aya demandas, ni respuestas y sin dar lugar a alegaciones de derecho, con que algunos en las tales ocasiones procuran impedir el buen gobierno del Monasterio, y a este proposito vienen bien las razones que ponemos al principio de esto Capitulo, y las que trae Rodriguez en la q. 18. art. 1. Et non conceditur appellatio, ut in simili tenet Sanch. in precepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 103. Scacc. de appellat. quest. 27. limit. 26. n. 8. Et optimè advertit idem Joseph. a S. Maria de tract. 5. c. 11. §. 2. ibi: Mas si caso los tales corregidos, o por mejor dezir, incorregibles, por ser terços, indomitos, y mal disciplinados, y enemigos de toda correccion, y disciplina regular, por huir la pena, y por deferir la justa sententia, apelaren, alegando agravios fingidos, y razones aparentes, sin atender, ni considerar, que en hazerlo pecan mortalmente, como lo siente S. Tom. 2. 2. q. 89. art. 3. no se les deve otorgar, ni admitir la tal apelacion. como esta determinado 2. q. 6. cap. omnino. & c. quicunque, donde no solo se determina, que no se les admita la apelacion, sino que aquel que se atreviera pronunciar la injustamente, sea castigado con graves penas, y es mui justo que assi sea, porque como dixo San Bernardo lib. 3. de consider. ad Eugen. Qui non gravatus appellat, manifestè liquet. quod aut gravare intendit, aut tempus redimere. El que sin ser agravado en la correccion apela, o quiere agravar, o redimir el tiempo, y es cierto que no fue para el inventada la apelacion, porque como dize la glos. en el cap. cum appellationibus frivolis, de appellation. lib. 6. non enim fuit inventa, ut esset iniquitatis defensio, sed innocentia remedium. Y de aqui es que las apelaciones frivolas, esto es aquellas que sin justa causa, y sin bastante razon se hazen (que essas son aquien el derecho llama frivolas) segun Gemin. en el dicho cap. cum appellationibus frivolis, no se an de otorgar, ni los Prelados han de hazer caso della, deste parecer es Miranda quest. 30. art. 4. conclus. 2. & c.

67 Sextò, quia ob allatas potissimum rationes, in omnibus ferè Religionibus jam hodie ex statuto, vel privilegio expresse prohibetur appellatio, ut de aliquibus testantur Joseph. a S. Maria d. tract. 5. cap. 10. §. 1. Aldrete de c. 28. n. 17. cum seqq. Ego ipse in collect. ad c. ad nostram, num. 3. de appellat. ubi ex Sorbo in compend. privileg. Mendicant. verb. Generalis, num. 11.

68 & 12. Refero Sixtum IV. concessisse Augustinianis, & Carmelitanis, aut Generalis eorum possit suum munus obire, rejecta quavis appellatione ab ejus præ-

ceptis, monitionibus, ordinationibus, mandatis, vel decretis; & idem de Franciscanis, Prædicatoribus, & aliis cautum esse assero, de quorum omnium privilegiis participat † Ordo Minimorum ex speciali concessione Julii II. in sua Bulla incip. Dudum, §. 14. sub dat. Roma apud S. Petrum, 5. Kal. Augusti 1506. quæ est prima in collect. apud Laurent. de Peirinis, ubi indulgetur Fratribus Minimis, ut possint transumptare privilegia quatuor Ordinibus Mendicantium concessa, & uti & frui privilegiis, indulgiis, concessionibus, & gratiis, &c concessis, & concedendis dictis quatuor Ordinibus Mendicantium, non secus ac si ipsis specialiter concessa fuissent.

Hujus constitutionis vigore clarum est, Fratres Minimos participare in specie de privilegiis cujusdam Bullæ concessæ Generali Ordinis Prædicatorum ab ipsomet Julio II. quæ est 15. ejusdem Pontificis apud dictum Laurentium de Peirinis, incip. Exposuisti, sub Dat. Roma, 14. Novembris 1511. in qua expresse prohibetur Fratres appellare ab absolutione suorum officiorum, his verbis: Statuimus, ut si quis Frater dicti Ordinis aut Soror sub cura, & habitu ejusdem ab absolutione ab officio Prioratus Provincialis, vel Conventualis, seu Monasterii, a quocunque Superiore dicti Ordinis habente potestatem absolutionem hujusmodi faciendi, facta, vel facienda appellaverit, etiam prætextu gravaminis, aut applicationi hujusmodi quocunque nomine interposita inhaerit, sit ipso facto absque alia declaratione absolutus, aut absoluta ab hujusmodi officio, pro quo appellatum est, &c. † Unde Passarel, auctor gravissimus, & Minimorum quondam Generalis meritissimus, illam Bullam Generali Ordinis Prædicatorum concessam inseruit inter Bullas, de quibus Ordo Minimorum participat, in libro qui inscribitur. Privilegia Sacri Ordinis Minimorum, pag. mihi 102.

Hoc idem expresse concessit eidem Ordini Minimos idem Julius II. Beato Francisco de Paula, tunc temporis Generali existente, in sua Constit. incip. Virtute, §. 3. 2. sub Dat. Roma apud S. Petrum, 5. Kal. Augusti 1506. in ordine 2. dicti Pontificis, apud Laurentium de Peirinis, in hæc verba: Nos auctoritate Apost. vobis indulgemus, ut ad correctiones, & punctiones Fratrum vestri Ordinis delinquentium infligendas, Generalis, Vigiles, & Provinciales, necnon Correctores locales, & eorum Vicegerentes, ad quos eadem spectare noscuntur (rimulis, & apicibus ipsis postpositis) liberè procedere valeant secundum consuetudines approbatas & generalia facta, ac etiam facienda ipsius Ordinis instituta. Nec volumus eisdem licere Fratribus ab eisdem correctionibus, & punctionibus aliquatenus appellare, provida in hac deliberatione ac maturitate debita observatis, &c.

Non obstat prætextus excessus in decreto irritationis electionis hujusmodi, a quo excessu appellare nulli denegatur, ut per Rebuff. de sent. execut. art. 7. gloss. 12. n. 4. fallent. 1. Gallef. ad formam Camer. obligat. post processum incident. num. 11. Petr. Greg. de appellat. lib. 11. num. 2. Scacc. eod. tract. q. 17. limit. 10. a num. 29. & limit. 11. n. 6. quia de eo non constat, nec constare potest, & interim decretum illud pro legitime & rationabiliter lato haberi debet, nec sinistra præsumptio sine evidenti causa contra illud capienda, nec de facili querelantium dictis fides adhibenda, ut optimè ratiocinatur P. Joseph. a S. Maria d. tract. 5. c. 11. §. 2. ibi: Y porque el derecho que prohibe a los Religiosos la apelacion, y los Doctores que della tratan, siempre dizen, † dummodò non sint gravati, o nisi modus correctionis excedat, como lo advierte Panorm. en el c. licet, de offic. Ord. y assi la glosa, nisi corrigendi modum excedat, se ha de advertir que este gravamen o excessivo modo de correccion, no se ha de juzgar segun la gravedad de

de la pena, ò correccion mirada à solas, sino en orden à los delitos, y culpas cometidas segun el tenor del processo, ni tan poco se ha de entender segun el joiçio del sentenciado, que segun esso no ay ninguno que no se tenga por agraviado, pareciendole como a Cain, que sus culpas son muy sequeñas, y el castigo que se le da por ellas, grave y excessivo. que es muy proprio de hombres, y en especial de aquellos, cuya facilidad en dexarse llevar de sus pasiones en muy grande: y assi no se ha de entender el gravamen segun el juiçio de hombres doctos, y desapasionados, quales se presume, y deve presumir son los Padres que se juntan en un Definitorio, y que auran mirado la causa y processo con ojos claros, y sin passion, y que no agravaron la sentencia, ni excedieron el modo de corrigir, mirando la substancia del delito, ni las circunstancias que le agravan, y por tanto la sentencia que ellos dieren, deve ser juzgada por justa, legitima, y razonable. por lo qual qualquiera apelacion que contra ella se hiziere, ha de ser tenuta por injusta, frivola, y como llamo el Emperador à las tales, non tam appellationes, seu provocaciones, quam ludificationes; y que hazen con animo de diferir la sentencia, ò con esesperança de que por medio de favores ò ruegos se revocara la justa sentencia, lasquales cosas el Prelado en quanto fuere possibile de su parte, deve obviar, no admirandoles la dicha apelacion, à los menos con titulo, y nombre de apelacion, pues en la dicha sentencia concurren las razones y causas que bastan para denegarsela, que son averse dado guardando las costumbres aprovadas y statutos de la Religion, debita maturitate, & deliberatione, como se dize en el libro *Minumenta Ordinum* en la primera impressio, fol. 115. y en la secunda fol. 220. constit. 499. y lo refiere Rodriguez tom. 1. q. 29. art. 1. en el principio, donde assi mismo refiere una excommunication de Julio II. por laqual prohibe à los Religiosos, y Religiosas de la Orden de Predicadores las apelaciones de las sentencias de las correcciones hechas non las sobredichas circunstancias, &c.

75 Nec aliud probat P. Suar. de Relig. tom. 4. lib. 2. c. 11. quem Advocatus ex adverso Carranza in contrarium malè allegat, & modestiæ debitæ oblitus audacter nimis in insolitam maledicendi prorumpit audaciam, de qua P. Petavius multa multis in locis merito in medium prodidit, & præcipuè in *Uranologia*, lib. 4. fol. mihi 134. Movit enim P. Suarez n. 1. ejusdem c. 11. quæstionem, utrum à sententia injusta, ad rigorem & excessum præ se ferente possit Religiosus appellare? Et ibi secundum aliquorum opinionem refert appellare posse: & in n. 2. adducit contrarium sententiam negativam, & ad eam comprobendam citat text. in cap. reprehensibilis, de appell. & alia jura. Et in num. 3. has contrarias opiniones ad concordiam reducere intendit, distinguendo quod si adest excessus, potest appellari, secus verò si non adest, per gloss. 1. in c. de priore, de appellat. cum aliis. Deinde in n. 4. difficilem reputat distinctionem istam, eamque ob id n. 5. modificat, ut prohibitio hæc appellandi inter Regulares solum procedat, si appelletur ad tribunalia extra Religionem, non ita si intra eam existant: subdit tamen ibidem, hanc modificationem difficultate non carere, quia ubi primum Religio exempta est, statim prohibetur extra illam appellare, & esset contra privilegia facere, secundum quæ in Religionibus ferè omnibus prohibentur Fratres appellare à correctionibus, punitionibus, &c. juxta tradita n. 5. ubi in hæc verba concludit. *Consequens autem videtur esse contra intentionem talium indulgentium; nam in Societate, v. g. postquam exempta jam erat à Paulo III. ab eodem additum est, ut appellari non possit, tum etiam quia in aliquibus ex privilegiis citatis interdicitur appellatio etiam ad Sedem Apostolicam: ergo multo magis non licebit ad altiores Prælatos ejusdem Religionis.*

Deinde idem Suar. sæpè citato c. 11. n. 6. suam ad cit sententiam, cum qua remanet, afferens Religiosis generaliter prohibitam esse appellationem, & addit quod ubi reperitur excessus, tunc solummodò concedendus est recursus, quo pendente mandari non potest sententia executioni, ibi: *Propterea dicendum censeo, appellationem etiam ex natura rei non injustam esse regulariter interdictam Religiosis, maxime per specialia privilegia: ita docet simpliciter Sot. lib. 5. de Just. q. 6. art. 3. & de Mendicantibus advertit Navar. consil. 5. de appell. n. 6. Quamvis addat, & merito, non esse privandos alio genere defensionis. Ad hoc ergo explicandum adverto, aliud esse appellare, aliud ad Superiorem recurrere aliis modis. Nam per appellationem ita fit recursus ad Superiorem, ut suspendatur jurisdictio inferioris Prælati, tam quoad vim obligandi per præceptum, vel sententiam, à qua appellatur, quam quo ad potestatem procedendi in causa, de qua agitur; regulariter enim hos duos effectus habet appellatio, quamvis in censuris quando subsequitur post sententiam latam, solum habeat secundum effectum, ut disp. 3. de censur. sect. 6. diximus, & traditur communiter in c. super eo, &c. pastoralis, de appellat. & c. is cui, de sent. excom. lib. 6. & videri possunt Sylvest. & Angel. verb. appellatio. Per alium verò recursum ad Superiorem non suspenditur jurisdictio inferioris, nec quantum ad vim obligandi per suum præceptum, vel sententiam, quamdiu à Superiore non fuerit revocata; nec etiam quoad procedendum ad executionem, vel ad ulteriorem definitionem cause si opus sit, quia per alium simplicem recursum non potest subditus devolvere negotium ad altiorum Prælatus sola voluntate sua sine adminiculo juris, nullum autem est jus, in quo talis devolutio fundari possit, seclusa appellatione, &c. Et hoc ipsum operatur recursus, seu supplicatio, qua pendente mandari sententiam executioni resolvunt Lancel. de attent. p. 2. c. 19. à n. 16. Salgado de Regia protect. p. 4. c. 3. à n. 237. ubi ait, quod tam supplicatio quam querela non suspendit effectum executionis. Ego ipse in collect. ad c. ex litteris, num. 7. de in integr. restit.*

Continuat eandem materiam Suarez ubi supra num. 7. probetque licitum esse hujusmodi recursum, nisi fiat ad Tribunalia extra Religionem, ut num. 8. & in num. 9. ait subditum teneri obedire, dum Prælatus, seu Superior sententiam non mutat: & num. 10. firmat injustitiam debere esse parentem, ut subditus audiat, cum in dubio obediendum sit Prælati, maxime si procedat juxta Regularem observantiam, ibi: *Quid si in ipsa regula pœna committatur arbitrio Prælati, eo ipso quod illam imponat, & non constat esse injustam, existimatur prudenti arbitrio positam, atque adeò juxta regulam. Cum autem dubium versatur circa facti notitiam, vel probationem, merito etiam, præsertim inter Religiosos, præsumitur pro facto Prælati, tum propter conditionem status, tum etiam, quia inter Religiosos in hujusmodi correctionibus necesse non est judicalem ordinem exactè servare, ut dicitur in cap. qualiter & quando de accusat in fine, &c.*

Et num. 11. in princip. tanquam indubitatum asserere videtur, in negotiis gravibus juxta dubitandi rationem, qua proponit Religioso, admittendam esse appellationem ad Prælatus & Superiorem, & id probare intendit ex quadam constitutione Gregorii XIII. & decisione Eminentissimorum DD. Cardinalium, & demum naturali ratione, quia si sententiæ hujusmodi executio non retardaretur, ex ea resultare posset magnum periculum, & irreparabile damnum. Verum addit hunc singularem & extraordinarium casum notoriæ injustitiæ in Religione non esse expectandum, tanquam non eventurum; & ideo appellationem hoc prætextu admittendam non esse; alias enim perturbaretur regularis observantia,

vancia, disciplina Regularis penitus corrueret. Verba autem, quibus hæc adstruit d. n. 11. & 12. sunt notatu dignissima, ibi: *Hæc autem assertio quoad hanc partem non repugnat primæ, quia hic casus extraordinarius est, vixque potest accidere in Religione quod fiant tam graves, & manifesta injuria titulo justitiæ, & potestatis publicæ, & quod tam grave periculum imminet recurrendo ad Prælatum alioquin simpliciori & magis religioso modo: unde quia res morales judicanda sunt ex his quæ frequenter accidunt, ideo absolute dicitur interdicta vox appellationis, maxime verò cum illa restrictione regulariter. Quod magis declaratur probando secundam partem, de qua maxime videntur loqui fura citata, & quoad eam rem procedunt ut opinor, etiam si in correctione excedatur modus. Idem de appellatione etiam intra eandem Religionem ab inferiore ad Superiorem Prælatum. Quæ in primis non habet locum intra eandem domum, tum quia ibi solum est unus Prælatus, ut supponimus: tum etiam, quia ibi non est necessaria propria appellatio, cum facile possit esse personalis recursus ad Superiorem, qui locum & effectum appellationis habere potest, juxta c. dilecti 2. de appellat. & quæ ibi notantur. Hinc ergo probatur generaliter conclusio, quia si in his ordinariis correctionibus, quæ juxta disciplinam Religiosam fiunt, locum haberet appellatio à Priore ad Provincialem, & à Provinciali ad Generalem, magna sequeretur perturbatio, & disciplina religiosa sine dubio corrueret: tum quia reverentialis timor ad inferiores Prælatos facile contemneretur: tum etiam, quia vix possent Superiores Prælatis expediendis singulorum Religiosorum causis, & appellationibus vacare: tum denique, quia partim per hujusmodi dilationes, partim per fraudes, vel negotiationes, quæ interim misceri possunt, nulla ferè fieret religiosa correctio: ergo ad bonum Religionis expedit, ut in hac correctione simplicius procedatur sine ullo genere appellationis. Confirmatur, & declaratur, quia ubi intercedit rationabilis causa, quæ sufficiens esset ad appellandum, si eadem representetur eidem Superiori, & ab eo humiliter petatur, ut pœnam remittat, aut temperet, moraliter loquendo, erit sufficiens remedium, quia Religionum Prælati maxime debent recta ratione gubernare; & credendum est pro sui status obligatione, regulariter loquendo, ita procedere, si autem rationabilis erit. Quod si interdum interveniente etiam justa causa illud remedium non sufficiat, minus malum est, quod in raro casu privata persona incommodum aliquod patiatur, quam ut relaxatio Religionis per usum appellandi à correctione regula introducatur. Eo vel maxime, quod ex hujusmodi correctione non creatur infamia alicujus momenti; & licet à qua excogitari possit, per humilem certè obedientiam, & patientiam non solum recompensatur, sed etiam superatur. Aliunde etiam in hujusmodi religiosis pœnis non est tantus labor, aut dolor, quin sine culpa possint facile sustineri ab his, qui perfectionem profitentur; nam & ipsi possunt, & debent hujusmodi pœnas inter alias pœnitentias, & austeritates, quas voluntariè sumunt, computare, & Superiores possunt interdum similia propter solam exercitationem spiritualem præcipere. Ergo est valdè consentaneum hujusmodi statui, ut vox talis appellationis in eo non audiatur. Hactenus Suarez, cujus verba contrarius Advocatus non sine malitia tacuit.*

- 79 Neque denique obstat, quod videtur Religiosis adimi naturale jus se defendendi, dum illis appellationis remedium, & sic naturalis defensio tollitur; quia licet id ad perfectionem, & magnum Religiosorum meritum pertineat, non denegatur remedium his, qui justam se habere causam arbitrantur, quo Superiorum possint mederi gravaminibus; id autem est ad Superiorem recursus, etenim Jure permissum est, ubi appellatio denegatur, ut per viam querelæ Superior adeatur, gloss. verb. supplicari, in cap. ex litteris,

de integr. restit. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 70. n. 24. Scacc de appellat. quest. 17. limit. 15. num. 5. Aldrete de Religiosa disciplina tuenda, lib. 2. c. 28. n. 15. Ego ipse in collect. ad d. ex litteris, num. 5. & adest Constit. Gregor. XIII. incip. Ex pastoralis, sub dat. 27. Martii 1576. quæ est in Bullario Ordinis pag. 15. ubi denegata appellatione Minimis, eis solummodò concedit ad Sedem Apost. recursus, quæ constitutio præcipitur observari in Capitulo 25. Ordinis, num. 16.

Ad objectionem facile respondet Aldrete d. c. 28. 80 n. 31. ibi: *Ad secundum respondetur primò, quod licet appellatio sit defensio, non tamen de jure natura, sed de jure positivo inventa, naturali defensionis innixa, & quæ ab eodem Jure auferri potest, ita ut si Princeps speret Judicem sanctè, & justè in causa progressurum, hoc remediū possit adimere, Abb. in c. pastoralis, n. 12. de appell. Felin. in c. cum inter, n. 8. de except. Covar. in pract. c. 23. n. 3. & alii frequenter. Rectè autem judicavit hoc maxime impedire in Religionibus, in quibus rectè præsumitur Superiores justitiam administraturos ut ait Bald. in c. 3. de appell. Deinde quia non eis defensio auferretur, si quando contigerit, quod hac spes fallat, & si aliquis Religiosus injustè puniatur, non ei admittitur ad Superiorem recursus, quo gravamen reparari queat. Tollitur appellatio, ne facile aliqui in vocem appellationis prorumpant non gravati, sed Superiores gravare, & disciplinam Regularem abjicere volentes, ne sub necessaria defensionis titulo arma iniquitati ministrentur, ut ait S. Bernardus, &c.*

Idem P. Soar. d. c. 11. num. 4. in fine, respondet in hæc verba: *Tertiò ratio illa de defensione naturali videtur inefficax; nam ab specie ad genus negativè, quia defensio etiam justa, & moderata est genus, & latius patet, quam appellatio; idèque licet alicui denegetur appellatio, non rectè inferitur, defensionem denegari. Potest enim ad Superiorem recurrere per simplicem querelam, vel per modum supplicationis, aut precum, & ab eo obtineri vel justitiæ, vel gratiæ, quod est sufficiens remedium diversum ab appellatione, ut ex dicendis constabit, & multo magis dicens Religiosum statum.*

Optime P. Joseph, de Sancta Maria d. tract. 5. c. 11. 81 §. 2. ibi: *Contra lo que se ha dicho se puede hazer una obiecion diziendo, que no obstante las dichas prohibiciones, ninguno es poderoso para impedir, ni quitar la apelacion porque (si como dicho queda) la apelacion es de derecho natural, sigue que no se puede quitar por otro ninguno positivo, como se prueva en la Clem. pastoralis, de re judic. porque no ay derecho que sea contra el natural. Esta dificultad toca Silvest. verba appellatio. §. 2. y la resuelve Paz tom. 2. part. 5. cap. unic. n. 1. y para que major se entienda, se reduya à la memoria aquello que queda dicho en el c. 9. §. 4. deste tratado, donde dezimos, que lo sustancial de la apelacion es de derecho natural, y la formalidad della es de derecho positivo, y conforme à esto se dize, que lo que es de sustancia de la apelacion, esso no se puede quitar por ningun derecho, mas lo que es de derecho positivo, esso si, y esso es lo que se quita; y lo que es de derecho natural, es tam solamente aquel simple recurso à los superiores por via de simple querela, por la qual se puede recurrir al Superior, segun la glosa en el cap. ex litteris, verb. supplicari. Vea se Paz, porque solo este es de derecho natural, que es efeto que llamamos devolutivo: mas el suspensivo es de derecho positivo, y assilo puede quitar el Principe, y la lay, como dize Paz, y en el n. 2. dize, que entonces quando se le quita lo que es de derecho positivo, queda tan solamente con el efeto devolutivo, conforme al Texto in c. Pastoralis, de appell. en el principio, y segun dize Paz, es comun opinion de los Doctores, y quedandole este escrito, le queda suficiente remedio à su defensa, y assi deven los Prelados concederle à los que apelaren para los Superiores, como dize Rodriguez 1. tom. q. 29. art. 2. y que*

aquesto

aquesto solo sea derecho natural, y los demas efectos de derecho positivo, prueñase por lo que esta dicho, pues solo esto no se lo puede quitar, ni jamas se lo quita que el efecto suspensivo se lo quita en muchísimos casos, como quedaprovado en la doctrina de Silvestro, que queda referido en el c. 9. §. 5. deste tratado. Y mas a nuestro proposito con el efecto tiene declarado el Concilio Tridentin. en la sess. 22. c. 1. de reform. Donde tratando de las correcciones, y penas impuestas en ordē a corregir las costumbres de los Ecclesiasticos, dize, neque appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionē pertinet, suspendat, y en la sess. 25. c. 4. de reform. dize que las penas impuestas contra los concubinarios, ninguna manera se suspendan por la apelacion. De manera que este efecto suspensivo por ser de derecho positivo, no se deve conceder a los Religiosos que apelen, sino el primero que es el devolutivo, que quiere dezir recuso simple y llano, ora sea por via de suplica, ora de simple querela, que es lo que basta para la defensa del Reo, y para que aya lugar de se le quitar el gravamen de la sentencia, o se corrija el exceso que huviere auido en la correccion, o castigo, de manera que quando el sentenciado apelara dentro del termino de los diez dias que dispone el derecho, se le deve responder que se le deniega la apelacion, y en ninguna manera se le otorga por ser contra derecho, y estar los Religiosos privados de poder apelar, mas que para mayor justificacion de la sentencia se le concede el simple recuso al superior, a quien pueda dar aviso por carta, como lo tiene ordenado el santo Concilio Tridentino en la sess. 25. c. 4. de Regular. &c.

84 Septimò, & ultimò, quia in actu visitationis cepit P. Generalis inquirere non compilando processum contra dictum N. sed notando solummodò in decursu dictæ visitationis pro informando animo suo, quicquid Religiosi de eo in specie minimè interrogati referebant, & adhuc visitatione non finita, ex privata scientia à dicta visitatione resultante ad hujusmodi cassationem procedendum esse duxit, unde ab illis, quæ extrajudicialiter in visitatione sic fiunt, nullo compilato processu (prout in casu nostro) appellari non posse, saltem quoad effectum suspensivum, probat Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 10. & resolvunt Villad. in speculo visit. fol. 35. n. 31. Erasmi. à Cochier de jurisdic. Ordin. in exemptos. p. 2. q. 14. n. 5. Thom. Valasc. allegat. Juris tom. 1. allegat. 70. num. 5. in fine, Scacc. de appellat. quest. 17. limit. 26. n. 2. ubi dicit prohiberi absolutè appellationem in omnibus, quæ Ordinarius dicit se fecisse in visitatione: novissimè Ego ipse in collect. ad Concil. Trident. cap. 10. n. 2. & 6.

85 Non obstat quod Conc. Trid. loco proximè citato, videtur procedere eo casu, quo de morum correctione agitur, quia in contrarium est veritas, absolute enim intelligitur de visitatione quacunque, & de omnibus quæ in illa fiunt, ut expresse illius verba ostendunt, ibi, nec in his ubi de visitatione, aut morum correctione agitur, &c. Dicitio enim, aut, disjungit sensum, & verba. Paris. conf. 9. n. 29. lib. 1. Natt. conf. 675. n. 26. vol. 4. Honded. conf. 35. n. 17. vol. 2. cum sit propriè disjunctiva, si ex toto, §. 1. ff. de legat. 2. l. ille, aut ille, in princ. ff. de legat. 3. cum aliis citatis per me dict. 46. n. 1. & ita procedere, & intelligi debere dictum Concilii decretum, asserunt Doctores n. precedenti citati, & ego in collect. ad ipsum, n. 6. ubi reprobo Gonzal. Mendez de Cabedo divers. juris argum. lib. 1. cap. 19. à n. 8. existimantem in causa divisionis effectum suspensivum appellationis tolli, ubi agitur de correctione morum.

86 Nec obstat, quod illa Concilii Trid. dispositio, & aliæ similes non habent locum quando in procedendo excessus aliquis notari potest, quia tunc lice-

ret à tali excessu appellari, juxta text. in c. de Priore, de appell. & in c. licer, de offic. Ordin. cum aliis per me citatis in collect. ad cap. nostram, num. 2. de appell. & ad Concil. Trid. sess. 35. de reformat. 4. n. 11. † Quia in notoriis excessibus non tenetur visitator processum formare, sed sola extrajudiciali cognitione potest ad punitionem, & pœnam devenire, ut in terminis tenet Paulin. Berri Lucens. in praxi crimin. Regul. tit. 9. fol. mihi 218. ibi: Altior procedendi modus ex officio Judicis absque accusatore, vel denunciatore, ultra inquisitionem, est per viam notorii, quando siquidem aliquis coram suo Superiore, & multitudine aliorum deliquit sicut in refectorio, capitulo, vel choro, & similibus in locis notoriis notoriè convincitur, & notoriè debet puniri, ut

Quæ vel nemo negat, populo, vel teste probatur, Vel se subjiciunt oculis, notoria dicas.

Joan. à Capistrano in cap. tua nos, de cohab. cleric. & mulier. part. 13. hoc enim casu Superior nullo Juris ordine servato, nisi illico receptis testibus, oretenus, reo presente, contumaceve, negante, vel convicto, incontinenti potest puniri, idem Joan. à Capistrano loco citato, n. 2. & quæ allegat Mynsing. in cap. de cætero, de testibus, n. 5. & aliquid incontinenti fieri dicitur infra tria duum, ut Bart. in l. cum, ff. de novat. & deleg. num. 2. aliàs ordinariè procedendo peccat mortaliter. Idem Joan. à Capistrano loc. cit. n. 10. formatur notorium, & sententia unico contextu, ut in cap. de sententiis, late demonstrabitur. † Notorium generaliter loquendo dicitur quod judex in actu judicii propriis oculis vidit, cum aliis assistentibus, ut idem Joan. in cap. vestra, de cohab. cleric. & mulier. n. 22. & cap. evidentia, de accusat. ubi Doctores. De aliis autem notorii speciebus, hoc est de momentaneo, interpolato, vel permanente, quod strictè, ut supra dictum est, largè, & largissimè accipitur, tunc non per viam notorii, sed inquisitionis tutius agendo procedendum erit. Idem Joan. à Capistr. in d. c. vestra, num. 44. & late Specul. in tit. de notoria. Quod quidem notorium non nisi per decem testes probatur, ut idem Joan. loc. cit. n. 49. Sed duo tantum testes sufficiunt, glos. in cap. Deus omnipotens, §. quando autem, in verb. Judicis, 2. q. Salicet. in l. ea quidem, C. de accusat. n. 82. Item hoc casu Judex non potest suspectus allegari, idem Joan. loc. cit. n. 54. Nec à sententia notorii datur appellatio, ut idem Joan. loco citato, num. 55. &c.

In hoc autem casu excessus dicti N. sunt notorii ea notorietate, non solum intra claustra, sed etiam per loca ubi degit, cum magno populi scandalo, ad quorum probationem poterat P. Generalis solum hac notorietate contentus processum judicialem non formare, sed ad abundantiorē cautelam, & majorem dicti N. confusionem pro informando animo suo, magnum testium fide dignorum numerum examinavit, unde resultavit excessuum præfatorum notorietas, & ex illa ritè, & rectè potuit fieri electionis cassatio absque ullo prorsus judiciario servato ordine, ut cum multis tenet Ludov. de Miranda de ordine judic. tom. 1. q. 7. artic. 10. per tot. & q. 12. art. 2. concl. 1. ubi multa in proposito congesta, & præct. crimin. Canon. Regul. q. 8. ar. 1. concl. 2. fol. 91. ibi: Prælati Regulares, & visitatores ad puniendā suorum delicta gravia, manifesta, sive notoria, juxta sua regularia instituta non etiam tenentur ordinem judiciarium (etiam substantialem) servare, aut processum efficere. Et ad hoc propositum refertur factum Divi Pauli, de quo dicitur 1. ad Corinth. 5. notorium quemdam incestuosum per excommunicationis sententiam satanæ tradidisse absque ullo prorsus judiciario servato ordine, Anton. Gom. tom. 3. variar. c. 1. n. 41. Farin. in praxi crim. q. 2. n. 1. cum seqq. Neque contrarium probat Capitulum 29. Januen. §. 22. Quia

Quia non loquitur in hoc casu, sed solum, ut ex inspectione illius constat, disponit quando Prælati processum compilavit, & de delictis juridicè cognoscere intendit, non verò quando ille notoria sunt, & cœpit procedi extrajudicialiter.

92 Neque etiam obstat quod ubi aliquod gravamen irreparabile ex visitatione procedit, admittenda est appellatio, ita ut ea pendente sententia executioni non sit demandanda, juxta ea quæ diximus in collect. ad Conc. Trid. sess. 13. de reform. c. 1. n. 9. cum seqq. pag. 100. etiam quod procedatur extrajudicialiter, quia tunc distinguendum esse tenent contrariæ opinionis assertores, hoc modo, aut proceditur in ordine ad correctionem subditorum, & ut vivant secundum regularem disciplinam, & constitutiones Ordinis, & tunc quacunque appellatione non obstante, executioni demandandum est quicquid in visitatione factum fuerit, juxta decisionem Concil. Trid. d. cap. 10. & quod antea constitutum fuerat in cap. reprehensibilis 26. cap. de priore 31. cum ibi notatis, cap. cum specialis, §. porro, de appell. Aut proceditur non solum corrigendo, & dirigendo secundum ordinationem legis, sed etiam cogendo, & puniendo pœna legis, ex quo considerabile aliquod resultat gravamen, ob impositionem pœnæ infamiæ, privationis, aut suspensionis officii, tunc videtur audita, & convicta parte ad sententiam definitivam esse deveniendum, cujus tamen executio appellatione suspendenda esset, ad not. in d. cap. reprehensibilis, & in d. Cap. 29. Januen. §. 22. & per Passarel. in schol. ad Cap. Barcinon. n. 19. fol. 148. tit. de Religioso recurrente, & appellante, Laurent. de Peirinis de subdito Religioso, tom. 1. c. 20. Isnard. verb. Appellatio.

93 Non, inquam, obstant hæc omnia, & in primis ad S. Concil. Trident. locis citatis, responderetur non agere de cassationibus electionum, sed de visitationibus, in quibus quando proceditur extrajudicialiter sine processu, non admittitur appellatio quoad utrumque effectum, sed tantum quoad devolutivum, ut resolvimus in collect. ad d. sess. 24. c. 10. de reform. n. 1. & 2. ibi: Episcopum in his, ubi de visitatione, aut morum correctione agitur, omni & quacunque appellatione, seu querela etiam ad Sedem Apost. interposita remota, quæ executionem nullo modo impedire, aut suspendere valeat, posse procedere, punire, & exequi, dummodo procedat sine processu, & sine scriptis, etiam carcerando, & carceratos detinendo, tunc enim si carcerati appellaverint, posse Judicem appellationis cognoscere de prætensso excessu in corrigendo, interim tamen non impediri, aut suspendi executionem eorum, quæ ab Ordinario sunt decreta.

94 Nec contrarium firmare visus sum in collect. ad d. sess. 13. cap. 1. n. 6. quia remissivè tantum, non autem resolutivè materiam pertractavi, ibi: An appellari possit quando gravamen illatum per interlocutoriam non potest tolli per appellationem? Vide Suar. &c. & quamvis n. seq. firmaverim, ab indebita carceratione, eo quod gravamen afferat irreparabile, posse appellari, non idè affirmit hujusmodi appellationem habere effectum suspensivum, immò expressè contrarium dico his verbis, ibi, interim tamen reo manente in carceribus, donec Judex appellationis causa cognita aliud jusserit. Et expressius teneo etià eo casu carcerationis injustæ, quæ gravamè importat, & excessum, appellationem quoad effectum suspensivum non admitti, si Episcopus procedat sine processu, & sine scriptis, ut advertimus in collect. ad d. sess. 24. c. 10. de reform. n. 2. & de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 73. n. 32. ibi, Dummodo Episcopus procedat sine processu, & sine scriptis etià carcerando & carceratos detinendo, &c. Et hoc sine dubio admisit Sacra Congreg. & est demente Sanctissimi, dum apud mea collect. in d. sess. 13. c. 1. n. 12. ita

decidit: In causis verò visitationis Ordinariorum, aut correctionis morum quoad effectum devolutivum tantum admittuntur appellationes, scilicet nisi de gravamine per definitivam irreparabili agatur, vel cum visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione judicialiter procedit; tunc enim appellationi locus erit quoad effectum suspensivum. Ergo ubi sic non proceditur, erit solummodo locus appellationi quoad effectum devolutivum.

Et quicquid sit, Jura citata procedunt in visitationibus Ordinariorum sæcularium, non Regularium, inter quos plurimum interest, juxta supradicta n. 47. & remove Regulares ab officio, res est parvi præjudicii, ex adductis n. 47. immò & nullius, si prout in nostro casu, officium non fuerit confirmatum, ex Lavor. d. tit. 4. cap. 25. n. 66. unde succedit doctrina, quod si agatur de re, quæ parvum præjudicium infert, tunc prohibita est appellatio suspensiva, ut in his terminis gravaminis irreparabilis, & visitationis resolvit Salgado de Regia protect. part. 2. cap. 15. num. 63. & 64. ubi n. 68. tenet quod Episcopo visitanti assenti se super aliquo casu processisse, seu procedere in visitatione, quando de contrario non apparet, creditur, ut appellatio non faciat attentata. Neque facit quod appellatio à privatione beneficii habet effectum suspensivum, ut fuit decisum ab eadem S. Congreg. apud me in collect. ad d. sess. 13. cap. 1. n. 12. quia non sumus in privatione, sed in cassatione electionis, & casu quo jam fuisset confirmata, nec adhuc diceretur dictus N. Provincialatus officio privatus, sed tantum amotus, cap. qualiter & quando, el. 2. de accusat. ibi: facilius, & liberalius suis possunt administrationibus amoveri. Sigism. à Bononia de elect. Prælat. Rugul. dub. 120. n. 5. Lavor. d. tit. 4. cap. 23. n. 7. Joseph. à S. Maria d. tract. 5. cap. 6. §. 1.

Nec denique obstat Capitulum Valentia 5. n. 15. quia non decidit, suspendi per appellationem sententiæ latæ effectum, sed solum disponit quod gradatim recursus fiat.

DUBIUM IV.

Utrum Generalis electionem hujusmodi cassans, tanquam suspectus recusari valeat, nec exinde possit validè ad cassationis executionem devenire, sed teneatur in posterum ab ea se abstinere.

Pro parte affirmativa multa cumulavit contrarius assertor, &c.

98 Primò sic argumentatur. Appellatio & recusatio à pari procedunt, l. apertissime, vers. cum post. C. de judic. c. super eo, il. 2. de appellat. Brunor. à Sole in locis communib. verb. appellatio 30. Scacc. de appellat. q. 16. limit. 1. à n. 8. nam ab appellatione ad reculationem valet argumentum, ut resolvunt citati per me in locis communibus argum. juris, loco 9. n. 2. atqui gesta post appellationem sunt nulla, & attentata, c. non solum, de appellat. lib. 6. Ergo & illa, quæ pendente reculatione fiunt, Lancel. de attent. part. 2. quest. 6. de attent. post recusat. judic. à n. 8.

99 Secundò, quia Generalis, & quilibet alius, etiam suprema fulgens dignitate, potest tanquam suspectus recusari, d. l. apertissime, c. cum speciali, de appell. & in specie loquens de generali etiam in visitatione procedente, videtur resolvere Laur. de Peirinis de subdito Relig. tom. 1. c. 19. §. 1. pag. 198. in princ. & in fine.

Tertiò, quia in Jure certum est omnes, & quoscunque Judices, etiam summarie, & executivè procedentes posse recusari, l. Julianus. ff. de jud. Joan. Ferrariens.

tient. *de appellation. cap. 7. num. 105.* Jacob de Laurent. *de Judice suspecto, cap. 8. per totum.*

- 100 Quarta, quia dictus N. recusavit Generalem uti suum inimicum, & illum odio magno prosequentem, quæ causa inter omnes principalem locum obtinet, ex Jacob. Laurent. *d. tract. c. 13.* ex qua possunt recusari Imperator, & Reges, idem Jacob. Laurent. *cap. 2. à*
- 101 *n. 9.* Janus Langlæus *lib. 3. de semestr. c. 5.* & cum. ¶ eadem inimicitie causa conjecturis probetur, *c. 2. de conject. lib. 6.* Mascard. *de probat. conclus. 598. num. 5.* videtur illam satis desumi ex insolito modo procedendi Patris Generalis: tum ex eo quia dicti N. electionem irritavit extrajudicialiter, nullo Juris ordine servato, eumque à possessione sui officii deturbavit sine figura judicii, quod repugnat Ordinis constitutionibus, & specialiter *Capitulo 29. Januensi*: tum etiam, quia
- 102 ¶ ob passionem, & indebito modo refutavit appellationes, & in procedendo excessit metas juris, & judicarii ordinis, ex quo excessu suspectus remanet, & potest tanquam talis recusari, Abb. *in c. cum speciali, num. 3. de appellat. Sanch. in precepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 8. num. 111.* Laurent. *de Peirinis de subdito Relig. tom. 1. cap. 19. fol. 193. vers. Respondeo.*
- 103 His tamen non obstantibus veritas est in contrarium, ex multis, & primò, quia cum Generalis in hac causa processisset extrajudicialiter, nullo compilato processu, eo modo quo tunc appellari non potest, ut supra *num. 53.* probavimus, eodem etiam modo recusatio removeretur; nam recusatio, & appellatio pari passu ambulant, ut modo vidimus. Et in his propriis terminis tenui in collect. *ad sess. 14. de reform. cap. 10.* ibi: *Non posse Episcopum in visitatione recusari tanquam suspectum, dum tamen in ea processum non compleat, & se intra visitationis terminos contineat, sicut etiam in preparatoria inquisitione non posse ut suspectum recusari, neque probatione, vel allegatione suspicionis impediri quominus pœna extraordinaria, quæ morum correctionem, & emendationem respiciat visitorum, asserit decisum Garc. 3. part. cap. 2. num. 198. & c.* Ad quod videtur alludere Summus Pontif. *in c. cum speciali, de appellat.* ubi in Religiosis regulam generalem restringit, ibi: *Ceterum has duas constitutiones premissas nolumus ad Regulares extendi contra suas speciales observantias, &c.*
- 104 Secundò, quia idem Generalis ad cassationem processit juxta Religionis statuta, quæ ei concedunt facultatem confirmandi, vel infirmandi electiones: unde sicut non licet appellare Regulari, si secundum sua statuta corrigatur, ita nec illi recusatio concedetur, ad notata per Sanch. *in precepta Decalogi, tit. 2. lib. 6. cap. 8. num. 111.* Laurent. *de Peirinis de subdito Religioso, tom. 1. cap. 19. vers. At objicies, fol. 193.* Ludov. Miranda *de ordine judiciar. tom. 2. quest. 20. art. 2. concl. 3. fol. mihi 88.*
- 105 Tertiò, quia licet P. Generalis recusari potuisset (quod negamus) tamen dictus N. comparendo semel & iterum, & prosequendo litem, prout comparuit, & prosequutus fuit coram eo, recusationi renunciare visus est, *c. inter monasterium, ubi Doctores, de judic. & notatur in c. gratum, de offic. delegat. & in cap. sollicitudinem, de appellat. Marant. de ordine judic. part. 6. actu 2. vers. Recusatio, num. 135.* Amat. Roderic. *in practica. cap. 10. num. 69. vers. Contrariam, Scacc. de judic. lib. 1. cap. 101. num. 15.* Non obstat dictum adversarii assertoris, videlicet non potuisse dictum N. recusationi renunciare prosequendo litem coram judice recusato, cum ea nondum fuisse contestata, ad *l. apertissimi, C. de judic.* Quia pro responsione advertendum est tres formas reperiri consentiendi jurisdictioni alicujus Judicis, ne exinde recusari possit.
- 106 ¶ Prima est, quando post recusationem intentatam

Barbosa Vota Decisiva.

comparuit coram eo, quia visus est à recusatione recedere, quatinvis fecerit protestationem de non consentiendo, nisi semper, & in omnibus actibus eam repetat. Marches. *de commission. tit. de judic. susp. part. 2. c. 8. §. 1. num. 74. & latius §. 1. num. 26. 45. & seqq.* Secunda, quando fit petitionis contestatio, & in hoc sensu accipienda est *d. l. apertissimi*, quia litis contestatio in judice expressum operatur consensum, *l. si etsi suscepit, ff. de judic. l. nemo, C. de jurisd. omni. judic. l. fin. C. de exception.* Tertia succedit quando pars ante judicem citata comparuit, & nullam proposuit recusationem, prout in casu nostro, & colligitur apertè ex *cap. insinuante, de offic. deleg. Philip. Franc. in cap. ex parte, de appellat.* Tunc enim comparendo, & exceptiones alias præter recusationem opponendo, visus fuit dictus N. personam judicis approbare, quam postea reprobare, aut recusare minimè potest. Scacc. *d. tract. de judic. lib. 1. cap. 101. num. 8. vers. Contrariam, singulariter Gallerat. de renunci. cent. 2. renunci. 143. num. 6. cum seqq.* Neque obstat dicere dictum N. non consensisse jurisdictioni P. Generalis, cum illam impugnaverit, ab eaque semper appellaverit, quia dato quod posset utroque simul uti remedio, appellationis, inquam, & recusationis, uno tantum electo, quod ei fuit permissum, ab appellatione incipere debuit, ut in terminis firmat, & resolvit Jacob. de Laur. *de Judice suspecto, cap. 14. num. 4. cum seqq.*

Quarta, quia recusationis causæ originantur ab inimicitia præsumptiva resultante ex prætenso excessu in procedendo, extrajudicialiter scilicet, & contra regulæ limites, cassando ex abrupto electionem ritè & rectè factam, & appellationes non admittendo, unde gravamen oritur irreparabile. Sed cum omnes hæ causæ à veritate penitus alienæ essent, & à jure deviant, ac per consequens nullum gravamen, aut ulla injustitia exinde posset oriri, ut constat ex dictis, potuit Generalis has causas tanquam manifestè frivolæ non admittere, & recusatione hujusmodi non obstante, in causa procedere, secundum Abb. *in c. cum speciali, in fine, de appellat. Perez l. 1. tit. 5. lib. 3. Ordinam, pag. 569.* Quarant. *in sum. verb. Archiepiscopi auctoritas, pag. 60.* Donat. à Fina *tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 1. num. 203. pag. 374.* Farin. *consil. 17. num. 16. & in praxi crimin. quest. 21. num. 129.* ubi idem dicit, si notoriè sit causa falsa: refert, & sequitur Parens meus, quem non minus naturæ, quam doctrinæ meæ revereor auctorem, *in remiss. ad Ordin. Reg. Lusitan. lib. 3. tit. 21. §. 4. num. 2.* & quando ab illo prætenso excessu in cassando, & appellationes non admittendo gravamen aliquod, inimicitia, seu suspicio posset oriri, hæc non præterita respiceret, sed futuros actus comprehenderet, ac isti, & non illa, tanquam attentati annullandi venirent, *cap. ut dubius honor 59. de appellat. singulariter Joan. Francisc. del Castillo decis. 117. per totam, & præcipue num. 1.*

Quinta, quia licet P. Generalis ad cassandam, & sic procedendum post recusationem deveniret: nihilominus tamen omnes hi, & alii actus ab illo gesti validi deberent censeri, quia causæ præfatæ recusationis non sunt præsumendæ in viro notæ sanctitatis, & eximie virtutis, quæ non patitur proximum prosequi capitali inimicitia, aut gravi odio, vel nimio effectu, ut advertit Laurentius de Peirinis *d. tom. 1. de subdito Religioso, tit. de obedientia, quest. 1. §. 2. vers. Prima causa, fol. 202.* & ideo in tanto viro non potest cadere recusatio, ut tenent Joan. Andr. *in cap. postremò, de appellation.* ubi ponit exemplum in Judice Monacho Cisterciensi, & in quolibet homine sanctæ vitæ, Anchar. *num. 6. in fine, vers. Tertiò quero, Anton. Butr. num. 5. Abb. num. 8. Imol. post n. 3.* ubi de Carthusiensi, vel alio Religioso magnæ Observantiæ,

P

Anan.

38 Vota decisiva, & consult. Canonica.

Anan, num. 3. & Præpos. Mediolan. num. 11. in 3. causa, vers. Nisi tamen qualitas personæ. Philip. Franc. n. 14. ubi de communi, Dec. num. 14. Alex. de Nævo num. 37. Aufrer. de recusat. num. 5. vers. Limita tamen, & n. 7. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 152. num. 7. ubi aliis relictis affirmat ab hac opinione non esse recedendum. Paris. consil. 3. n. 101. lib. 1. Roland. consil. 19. n. 9. in fine, & num. 17. licet contrarium teneat Jacob. Laurent. d. tract. de judic. suspecto, cap. 11. num. 43.

109 Sexto, quia recusatio hujusmodi, sicut & appellatio, non potuit ligare manus P. Generalis, ne executivè eis non obstantibus procederet contra dictum N. sine vitio attentatorum, ad traditionem sigillorum, & ad alia, quæ fierent in executionem prioris sententiæ, quia sunt illius appendices, & sequuntur ejus naturam, l. quicumque, §. ult. in fine, ff. de instit. action. ibi, ejus enim rei sequela est, l. si quis heres, ff. de acquir. heredit. Bald. in l. 1. ff. de legat. 2. & sicut appellari non potuit à prima sententia, ita nec à secunda idem continente. Salgado de Regia protect. part. 2. c. 3. num. 15. executio enim est sequela primi judicii, & ejusdem naturæ, idem Salgado eod. tract. part. 4. cap. 10. num. 14. & præcipuè cum procederet extrajudicialiter; tunc enim omne accessorium est exequibile, quacunque appellatione non obstante, idem Salgado de part. 2. c. 13. num. 87. cum seqq.

DUBIUM V.

Utrum ad eundem Generalem, qui cassationem fecit, spectet in locum cassati alium idoneum eligere, & confirmare.

110 **N**egat contrarius assertor, & intrepidè tenet posse capitulum Provinciale semel & iterum electionem facere, si jam facta per eum effectum sortiri non potuit, cap. si electio, de elect. lib. 6. ubi omnes, Molin. de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 38. alter Molina Theolog. de justit. disput. 593. n. 5. Menoch. de arbitr. casu 511. num. 1. ac proinde ad illud debere P. Generalem electionem hujusmodi remittere, non verò sibi appropriare, ad not. per Isnard. in Cod. Minimorum, 111 verb. collega Provincialis, fol. 83. in fine, † tunc enim electores privari tantum deberent eligendi facultate, quando scienter indignum elegerunt, aut contra debitam formam ad electionem processerunt, c. gratum, de postulat. Prælat. c. bona, el. 2. c. cum in cunctis, §. ult. de elect. Natt. consil. 244. num. 4. Achil. de Grassis decis. 282. num. 4. Molin. d. cap. 4. num. 39. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 72. n. 106. Isnard. 112 in d. Codice Minimorum, verb. privationes, † ubi plura Religionis Capitula perpendit. Denique addit electionem per P. Generalem de novo Provinciali in locum cassati fuisse factam extra Provinciam, in cuius Monasteriis facienda erat, ad cap. cum terra, c. in Genesi; cum ibi notatis, de elect. Petr. Gregor. de elect. c. 15. Capitulum 11. Valentia, num. 19.

113 Verum affirmativam partem sequor libenter, eamque comprobant Laurent. de Peirinis de subdito Religioso, tom. 1. c. 31. §. 8. in fine, pag. 477. ibi: Dico 12. de Jure communi, si privetur aliquis Provincialis, electio Vicarii pertinet ad illum, qui cum privavit, habetur cap. inferior, dist. 21. ubi latè gloss. verb. inferior, quia illius est ligare, cuius est solvere. Cui Juri se conformat nostrum correctorium, n. 9. confirmant etiam statuta Capituli Tolosani n. 13. & Forolivii n. 19. habetur etiam expressè in Capitulo Januensi 4. n. 11. Ab his enim, à quibus fit Prælati depositio, fit Vicarii substitutio, &c.

114 Isnard. in Codice Minim. verb. electio Provincialis, pag. 184. hoc ipsum resolvit ibi: In casu nullitatis electionis Provincialis, sive propter defectum, sive propter

paritatem vocum, devolvitur electio Provincialis ad Generalem cum suis qualitatibus, &c.

Optimè Capitulum 23. Religionis, Janua 4. celebratum, n. 11. fol. 109. ibi: Declarant Patres, quod quando continget fieri privationem alicujus Provincialis alicujus Provincie si talis privatio fiat per P. Generalem, sive ejus Vicegerentem cum sociis suis, tunc substitutio Vicarii spectabit ad eosdem dumtaxat. At si privatio fiat per socios ipsius Provincialis, tunc substitutio Vicarii fiat per socios, & Capitulum locale illius Conventus, ubi talis Provincialis dignus privatione sese invenerit, juxta expressum textum Correctorii nostri. Eandem ferè distinctionem præsupponere videtur Capitulum 14. Forolivii primò celebratum, fol. 73. num. 20.

Hac distinctione, qua usus est ductum Capitulum 23. Religionis, componuntur plures constitutiones, & acta ex adverso citata: nam Capitulum 3. Ordinis Tolosæ celebratum de anno 1514. n. 13. fol. 19. verso, loquitur de depositione Provincialis facta per Socios, & Correctores, & ita nihil mirum si substitutio Vicarii Provincialis per eosdem Socios, & Capitulum locale sit facienda. Aliud Capitulum 21. ejusdem Ordinis Valentia quartò celebratum, num. 19. fol. 94. verso, loquitur de deposito à Definitorio.

Ratio juridica ea est, qui cui competit admissio, 117 & dimissio, competit etiam constitutio, & provisio illius qui subrogatur, cap. ex frequentibus. cap. cum venissent, ubi Barbat. n. 3. de instit. c. consequente, de officio Ordin. ibi: Habeas canonicam obedientiam, subjectionem, & reverentiam, institutionem & destitutionem, c. 1. de capell. Monach. ibi, tam ordinario ejus, quam depositio, ubi idem Barbat. n. 6. c. cum ex injuncto 12. in fine, de heret. ibi, agendum est ordinatè apud Episcopum, ad cujus officium tam institutio, quam destitutio Sacerdotum noscitur pertinere, ubi gloss. plures concordanter cumulat, c. cum & plantare, §. in Ecclesiis, de privileg. cum similibus.

Qui quidem electus, & confirmatus à Patre Generali in locum cassati, non solum durat usque ad proximum Capitulum Provinciale intermedium, sed etiam per integrum triennium, ut tenet expressè Isnard. d. verb. electio Provincialis, pag. 184. ibi: Ideoque provisio, seu electio ab ipso facta durat non solum usque ad proximum Capitulum Provinciale intermedium, sed per integrum triennium, &c. Et optimè distinguendo in nostro casu ita censuit Capitulum 31. Ordinis secundò Avenione celebratum, num. 16. ibi: Denique commissus Francia hujusmodi dubium exhibuit, quando scilicet contingit in electione Provincialis voces esse equales, vel propter aliquem defectum nullam esse electionem, & idcirco ad Generalem devolvi, utrum possit Reverendissimus P. Generalis providere pro toto triennio, cum textus Capituli Foroliviensis primi n. 19. contrarium videatur asserere. Responso hæc fuit, nimirum quod causa mortis, aut privationis Pater Generalis dumtaxat providere possit usque ad proximum Capitulum Generale, vel Provinciale. Verumtamen propter electionis defectum, seu propter vocum paritatem, cum tunc devolvatur electio cum suis qualitatibus ad Reverendissimum P. Generalem, per integrum triennium durare censetur, &c.

Non obstat illud, quod pro contraria parte suprà 119 adduximus de cassatione facta extra provinciam; quia Generalis eandem potestatem obtinet extra provinciam, & ubicunque fuerit ad cassandas electiones, quam habet ad illas confirmandas; tum quia actus hujusmodi non est contentiosus, neque jurisdictionalis; & idè in quacunque parte expediiri potest, ut resolvunt Nicol. Garc. de benefic. part. 5. cap. 8. num. 38. & præcipuè num. 142. Jul. Lavor. var. lucubrat. tit. 4. de elect. Canon. c. 25. num. 64. Tum etiam quia P. Generalis in quocunque loco, ubi fuerint

suæ Religionis Monasteria potest eandem exercere jurisdictionem, *cap. novit 7. de offic. legati*, ubi Legatus ad plura loca, vel provincias separatas, distinctas jurisdictione, & imperio, in qualibet earum suam exercere valet jurisdictionem, ita quod facta unius loci potest in alio explicare, & rationem assignans concludit Pontifex: *Tuæ magnificentie respondemus, quod etsi fines Regni Francorum exierat, nondum tamen fuerat terminos suæ legationis ingressus, cum non solum Regni Francorum, sed in Viennensi, Lugdunensi, & Bisuntina Provinciis injecta sibi à Nobis legationis sollicitudinem suscepisset. Rot. in Viterbiensi Vicarii 1617. coram Cardin. Cavalerio.* Et ex dictis patet solutio ad alia in contrarium adducta, quibus eleganter, ut solet, respondit D. Blas. Gondisalvus à Ribero, vir apprimè doctus, & à me multis nominibus commendandus, in quadam sua Juris allegatione hac de re edita.

DUBIUM VI.

Utrum ad suprema prætoria per viam violentiæ trahi possint cause propter gravamina, & excessus super electionibus, aliisque rebus, quæ geruntur inter Religiosos per eorum superiores.

²⁰¹ **A**ppellare, seu recurrere ad sæcularia Prætoria, etiam prætextu levandi vi oppressos, cunctis in universum est prohibitum Religiosis, ex Constitutionibus Bonifacii IX. Leonis X. Gregorii XIII. & Clementis VII. quas refert Cherub. *tom. 3. Bullarii novi*, notant Gasp. Passarel. *in schol. ad Capitulum Avenionense, verb. recursus, fol. 148.* Laurent. de Peirinis de subdito Religioso, *tom. 1. q. 1. de obedient. cap. 20. §. dico quarto, fol. 213.* Fr. Ludov. Miranda de ordine judiciar. *q. 29. art. 4. concl. 4. pag. mihi 346. ibi.* Appellare, sive recurrere ad sæculares Judices, & tribunalia sæcularia, quin verò & ad ipsum Regem, ejusve ministros, etiam prætextu levandi vi oppressos, cunctis in universum est prohibitum Religiosis, idque sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, & privationis vocis activæ & passivæ, cum perpetua inhabilitate ad quæcunque suorum Ordinum officia. Hæc conclusio est certa, & manifesta, de qua videndus est specialiter Aragon. *2. 2. q. 69. art. 3. qui multis conatur probare quod iste casus sit unus ex contentis in Bulla Cœne Domini, in qua in 15. casu cavetur, ut ne Ecclesiastica causa coram Judicibus sæcularibus tractentur, & ne ipsi in eisdem se intromittant. Sed quicquid de hoc sit, certissimum tamen est, quod Religiosi ad sæculares Judices, & Tribunalia sæcularia quocunque prætextu recurrentes ipso facto excommunicati per plures Motus proprios, & Apostolicas constitutiones, quæ hac de re diversis temporibus emanarunt, de quibus videre licebit in constitutionibus Apostolicis, &c.*

¹²¹ Deinde, quia non decet Religiosum statum, ut per Tribunalia sæcularia publicè manifestentur Religiosorum defectus, & ipsimet Religiosi eos propalantes Fratrum suorum honorem maculare non erubescunt; nam contra tales excandescit meritò Laurent. de Peirinis *tom. 1. de subdito, cap. 20. fol. 214. ibi: Latrones sunt, & fures, bonum nomen, & famam suorum Confratrum harpagantes: fratridicæ, fratrum suorum honorem maculantes, ferientes, & quandoque omninò tollentes: matricidæ, Religionem piissimam, & munificentissimam illorum matrem, quæ tot, tantisque gradibus eos cumulavit, dignosque reddidit honorari ab omnibus, necare, quantum in ipsis est, non verentes. Ingrati homines, ingrata bestia, immò ingratiore, & bestialiores bestiis; nam cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui, ut Elai. c. 1. Isti autem benefactricem suam non re-*
Barbosæ Vota Decisiva.

cognoscunt. Et post notabilia verba S. Bernardi, sic concludit. *Quæ considerent ingrati isti, qui Religionis, ad quam eos traxit Dominus ab ipsa alendos, & nutriendos, existimationem, sepulta secreta relinendo apud sæcularia Tribunalia, ita ut ipsa Religio per omnium ora traducatur offendenda. Considerent, inquam, & pudefiant, scientes quod ingrato homine terra pejus nihil creat, & quod dixeris maledicta cuncta cum ingratum dixeris, & quod cum patiens, patientissimus, & multum misericors sit Deus, ingratum tamen ferre non potest, &c.*

Si summus Patris Generalis zelus eò tendit, ut Religionis bono consulatur, bonos promovendo, & malos ab officiis amovendo, quomodo contra id vociferari possit, verè nescio; non enim officia nec propria sunt, aut à Majoribus relicta, quæ debeant tam vehementer anhelari, & ambitiosè prætendi, contra quos insurgit Laurent. de Portel. *in dubiis Reg. verb. appellare, n. 2. fol. mihi 51.* ubi post citatum Breve Julii I. in quo Religiosis S. Dominici Ordinis Prædicatorum prohibetur appellare ab amotione suorum officiorum, in hæc verba concludit: *Ego non possum non dare tantum Pontificis zelum, & tantam subditorum obedientiam pro ambitionis etiam umbra refecanda. Doleo verè e contra videns alicubi tot appellationes aliquando interpositas pro justa officiorum privatione, cum clamore cælum ac terram implente, quasi prædicta officia paternâ hereditate fuerint comparata, &c.*

Secundò excluditur omninò recursus, quia nulla ¹²³ sententia, seu nullum decretum latum est, super quo ille violentiæ prætextus cadere possit, eo maximè, quia agitur inter Religiosos, & de causis merè Religiosis, quæ à Tribunali Illustrissimi, & Reverendissimi D. Nuntii extrahi non possunt, ad notata per Bobadil. *in sua politica, lib. 2. c. 17. & 18.* Salgado de Regia protect. *part. 1. c. 1. num. 3.* Neque dictus N. potest eodem prætextu petere, ut manuteneatur in possessione officii Provincialatus, à quo fuerat violenter ejectus. Quia ex electione illi solum tributum fuit jus præambulæ ad illam Prælaturam, quod per confirmationem sic impletum, ita ut electus sine ea de jure communi exercitium, seu administrationem illius habere non possit, in tantum quod prædictum jus admittit, si in administratione ante confirmationem se immiscuerit, juxta text. *in c. avaritia, de elect. in 6.* Administrationem autem in Religione Minimorum habet Provincialis electus conditionaliter, & ad tempus, scilicet donec constiterit de electionis suæ confirmatione, vel irritatione, juxta supra resoluta à n. 5. unde tempore elapso, vel conditione adimpleta, amissum exercitium in judicio repetere non potest, nec ex vi electionis, quia illud ab ea non provenit: nec ex vi Capituli, aut litterarum transmissarum, quia jam expiravit, ut eodem num. 8. & 9. ostendimus: ergo prosequendo jus ex electione proveniens non potest recuperare exercitium amissum, nec dictus P. habet in quo possit manuteneri, ut palam est.

Tertiò, quia ex admissione recursus in hoc casu ¹²⁴ resultaret ut Concilio daretur cognitio rei merè Ecclesiasticæ, hoc est, an P. Generalis potuerit validè cassare, vel debuerit confirmare electionem dicti N. & an illa fuerit validè facta: quod omninò illi prohibitum est in Concilio Constant. *in VIII. Synodo*, ubi hæc habentur verba. *Nullus laicorum Principum, vel potentiam semet inferat electioni, aut promotioni Patriarchæ, Metropolitanæ, aut cujuslibet Episcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiant confusio; vel contentio, præsertim cum nullam in talibus potestatem quæquam potestativorum, vel caterorum laicorum habere conveniat.* Et infra: *Quisquis autem sæcularium Principum, & Potentium, vel alterius dignitatis laicus adversus communem, & consonantem, atque cano-*

nicam electionem Ecclesiastici Ordinis agere tentaverit, anathema sit, donec obediat & consentiat, quicquid Ecclesia de electione, & ordinatione proprii Presulis se velle monstraverit. Et ibidem act. 1. ibi: In qua sic statutum est: Consecrationes, & propositiones Episcoporum concordans prioribus Conciliis, Clericorum electione, ne decreto Episcoporum Collegii fieri sancta hac & universalis Synodus definit, & statuit, atque jure promulgat neminem laicorum Principum, vel potentium semet inferre electioni, vel promotioni: refert Gratian. c. 1. & 2. dist. 63. idem colligitur ex cap. illud, 8. q. 1. c. cum terra, cap. Messana, de elect. cum aliis citatis per Mart. de jurisdict. part. 2. cap. 33. & Rex noster Catholicus hos casus non capit contra Conciliorum decreta, quorum executionem, tanquam illorum protector plurimum desiderat, ex Card. Bellarm. in controvers. Cathol. lib. 3. cap. 18. de laicis, pag. mihi 220.

125 Quarto, quia Consilium Regium non admittit hujusmodi materias, ubi procedunt à visitatione, & correctione, quæ ab illa emanant, sicut disponitur in l. 40. tit. 5. lib. 2. novæ recop. ibi: Porque somos informados, que lo negocios Ecclesiasticos tocantes à visitacion, y correccion de Religiosos y Religiosas, que se hazen por sus Superiores, trae inconvenientes traerse por via de fuerza à las Audiencias, assi por razon del secreto que conviene tenerse, de lo que en ellos se trata, y por el breve despacho, y otras cosas: porende mandamos, que los Presidentes, y Oidores de las Audiencias no se entremetan à conocer de semejantes negocios, ni mandar traer ante ellos tales procesos por via de fuerza en manera alguna, porque quando en este huviere que proveer, los de nuestros Consejos proveer han.

126 Et quamvis lex illa solum Regio Concilio reservet provisionem in his materiis occurrentem, ac opportunam dare, nihilominus tamen eas nunquam ad se attrahit, ut bene considerat, & nervosè contra Cevall. defendit Salgado de Regia protect. p. 1. c. 1. §. 5. n. 12. ibi: Sed tu (ne forte decipiaris) scias, causa Religiosorum qua sunt, & geruntur per eorum Superiores, Priores, Guardianos, Rectores, Generales, Provinciales, & similes, quia sive directè, sive indirectè, semper tendunt ad correctionem, & regimen Religiosorum, nullo modo possunt trahi ad suprema Prætoria per viam violentiæ, sive in eis prohibita sit appellatio (prout regulariter prohibetur) sive permissa sit (prout quando exceditur;) nec hætenus visum nec auditum fuit inter practicos, & expertos Tribunalium advocatos, & Senatores, & hujusmodi personarum causas ad illa exportari per hanc viam, immo nec ingravaminibus, & excessibus super electionibus, nec super aliis rebus, quæ (ut dixi) geruntur inter Religiosos per eorum Superiores, trahi unquam permissum est, & sic non video, quomodo ipse Cevall. deviare ausus est à tam frequenti, & omnibus Tribunalium etiam minimis officialibus notoria, & usitata praxi. Et quia dicta lex Regia non se fundat tantum in permissione, aut prohibitione appellationis in similibus causis (quia hac ratio illius fuit subintellecta) sed in pace quieta, & conservatione status Religiosi, cum illius nervus atque decus consistat in eo, ut ne facile causa sua extra Religionis ambitus deducantur, ex quo non levia jurgia, ac perturbationes orirentur in gravissimum Religionum detrimentum prout considerant Sor. & Cov. ubi supra, & quando circa hoc dicta lex pateretur aliquam difficultatem, universalis, perpetua, & firmissima, justissimaque ab usu, & praxi recepta consuetudo sufficiens fuit illam legem intelligere interpretari, & declarare, quia actus, ubi determinatio non apparet, ab usu, & consuetudine informatur, & regulatur: latissimè plura congerent adducit Mieres tract. de majoratu, p. 1. q. 28. à num. 71. usque ad n. 77. Sesse decis. 113 n. 183. tom. 2. & idem in tract. de inhib. c. 8. §. 3. à num. 143. Parlador. lib. 1. rer. quo-

tid. c. 1 §. 11. num. 4. Cen ed. in qq. Canon. quæst 45. sub. n. 29. Et nos latissimè plures congesimus supra cap. 1. circa justificationem consuetudinis immemorialis, à princ. Ergo si hoc observat incommutabilis, & justissima praxi, cur temerè dictus Cevallos contrarium firmare ausus fuit? quia minimè sunt mutanda qua certam interpretationem semper habuerunt, &c.

Causam nihilominus prætextu violentiæ ad Consilium Regium detulit dictus N. & facta per Secretarium solita relatione, ac visis, & consideratis omnibus de jure, & consuetudine videndis, & considerandis, tandem Consiliarii illi integerrimi, & litteratissimi piè decreverunt hoc mense Januario 1635. Illustrissimum, & Reverendissimum D. Nuncium nullam vim hætenus fecisse, nec facere. Et lætus observavi hoc eodem mense in aliis quatuor causis ad dictum Consilium hoc prætextu delatis, illos idem decrevisse, & ad eundem Illustrissimum D. meum eas remisisse: admiratus sum sanè summam tantorum virorum pietatem, & maximam circumspectionem, qui Ecclesiasticorum causas sic ad se delatas tractant, & vident, nec eas ad se trahere (ut in alio loco observavi) prætendunt, aut sponte in earum cognitione se ingerunt, sed involuntariè cognoscunt, attentè considerant, & qua decet veneratione pertractant.

Elborensis Pensionis.

Pensio reservata ad favorem nepotis in beneficio, & de consensu patrum, quæ non fuit ejus vita durante verè, realiter, & integrè persoluta, eo quod solutiones non probantur per instrumenta Notarii cum subscriptione duorum testium, est ipso jure nulla.

VOTUM V.

- 1 Casus proponitur, & num. 2. & 3.
- 4 Titulum exhibere non tenetur agens in judicio summariissimo.
- 5 Manutentionis ad effectum sola quasi possessio exigendi sufficit.
- 6 Agens judicio summariissimo possessorio non tenetur justificare narrata, nec exprimere causam suæ possessionis.
- 7 Detentatio nuda de facto sufficit quoad effectum manutentionis.
- 8 Quasi possessio exigendi pensionem probatur regulariter per quietantiam etiam unici actus solutionis.
- 9 Pensionarius potest sine Papæ auctoritate in totum, vel pro parte remittere pensionem sibi debitam.
- 10 Verbum, persolverit, solutionem integram, & perfectam ostendit.
- 11 Pensio solvi debet pro rata temporis, quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus, non habita consideratione temporis, quo erat solvenda.
- 12 Fructibus non utens, nec percipiens, non potest compelli ad solutionem pensionis.
- 13 Pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens.
- 14 Stylus Romane Curie observat ut in pensionibus pro tertia reservatis, etiam in novis provisionibus beneficiorum solutio fiat integrè totius unici actus in primo termino designato.
- 15 Decretum irritans importat nullitatem ipso jure, si contraria fiat.
- 16 Forma decreti in litteris Apostolicis inserti est omnino observanda.
- 17 Forma si in minimo deficiat, totus actus corrumpitur.

18 Adimple

- 18 Adimplevisse non dicitur, qui in nummo tantummodo deficit.
- 19 Reclamatio deliberatam protestantis voluntatem ostendit.
- 20 Protestatio conservat jus acquisitum.
- 21 Paria sunt non fieri, & inutiliter fieri.
- 22 Pensionem invalidam validare non dependet à facto partium, sed à voluntate partium.
- 23 Pensionem nullam reviviscere non possunt partes per simplicem concordiam sine novo beneplacito Apost.
- 24 Ratificatio actus nullius est novi actus celebratio.
- 25 Partes sicut non possunt totam reservare pensionem, ita nec poterunt nulliter reservatam reviviscere.
- 26 Forma & solemnitas, quæ intervenire debet in actu dum celebratur, intervenire pariter debet dum ratificatur.
- 27 Ratificatio tacita non potest operari contra actum expresse impugnatum, sed requiritur actus positivus consensus expressi.
- 28 Actus per instrumentum publicum gestus non potest dissolvi, nisi per aliud simile instrumentum.
- 29 Res omnis per quasunque causas nascitur, per easdem dissolvitur.
- 30 Solutiones pensionis reservatae ad favorem nepotis in beneficio, & de consensu patrum, probari non possunt, nisi per instrumenta publica cum subscriptione publici Notarii, & duorum saltem testium.
- 31 Fides Notarii, & praesentia testium quomodo probent solutiones pensionis reservatae ad favorem nepotis in beneficio, & de consensu patrum.
- 32 Fraus de facili praesumitur in pensionibus reservatis in beneficio, & de consensu patrum ad favorem nepotis.
- 33 Quietantiae pensionarii simplices, & confessiones de recepto non probant in favorem ejus, quia tenetur docere de vera, & reali solutione.
- 34 Confessio facta inter personas suspectas non probat.
- 35 Confessio unius alteri non nocet.
- 36 Confessio resignantis non nocet resignatario, si venit alio jure quam resignantis.
- 37 Litterae solum probant inter mandantem, & acceptantem, & non praesudicant tertio.
- 38 Collationes Ordinariorum non possunt probari, nisi per instrumenta publica Notariorum, cum subscriptione testium, ne consingantur fraudes in anticipanda data contra provisos Apost.
- 39 Remedia possessoria non competunt probantibus informiter suam possessionem.
- 40 Effectus diversi, seu contrarii non debent ex una eademque causa oriri.
- 41 Inducta ad unum effectum non debent contrarium operari.
- 42 Dispositio qualificata quotiescunque, ad substantiam alicujus actus requiritur, non dicitur satisfactum, nisi interveniat actus omnino qualificatus.
- 43 Qualitas dispositionis si deficit, deficit quoque ipsa dispositio.

PATRUS ad favorem ex fratre nepotis consensit pensioni centum millium Regalium monetæ Portugalie super fructibus cujusdam dignitatis, quam possidebat, de qua litteræ Apostolicæ fuerunt expeditæ cum solita clausula, seu decreto, videlicet: *Quod si patruus in ejus vita, & quandiu Canonicatum, & Præbendam, ac Thesaurariam hujusmodi obtinuerit, pensionem per presentes reservatam verè, & realiter, & cum effectu non persolverit, præsens reservatio nulla sit eo ipso.*

Litteras præfatas reservationis pensionis hujusmodi acceptavit Titularis sub die 15. Junii, & expresse obligavit se, quod in festivitate proximè ven-

Barbosa Vota Decisiva.

tura Nativitatis S. Joannis Baptistæ solvet ratam à die acceptationis usque ad dictam festivitatem. Sed cum hoc non adimpleret, & ad solutionem promissam compelli tentaretur, dictus patruus sub die 20. Julii sequentis coram Notario acceptationem reclamavit, eo motus fundamento, quod litteræ præfatae subreptionis, obreptionis, ac falsitatis vitio laborabant: tum etiam ex eo quod usque ad illud tempus nullum terminum, seu ratam pensionis hujusmodi solverat, aut solvere intendebat, ob idque præsentis pensionis reservatio nulla eo ipso remanebat, juxta formam earundem litterarum; ac decreti supra relati. Sed postea sub die 3. Augusti, constat asserto cuidam procuratori dicti nepotis patrum solvisse ratam pensionis quindecim ferè dierum, cujus partis minimæ unici actus solutio probatur per quietantiam dicti procuratoris, & fidem cujusdam Notarii Apost. referentis se vidisse numerare pecunias dictæ minimæ partis. Apparet etiam alia quietantia dicti nepotis facta Ulyssipone sub die 30. Januarii, in qua fatetur se recepisse per manus cujusdam mercatoris Ulyssiponenfis quinquaginta millia Regalium monetæ Portugalie pro unico termino elapso à Nativitate S. Joannis Baptistæ usque ad festivitatem Nativitatis D. nostri Jesu Christi, in vim cujusdam litteræ dicti patrum, directæ eidem mercatori: quæ solutio constat solum ex quietantia, & confessione dicti nepotis, sine testibus, & fide notarii, qui de pecuniarum numeratione, ac vera, & reali solutione attestari possent.

Infra tres ab asserta solutione numerandos dies, videlicet secunda Februarii sequentis, moritur Eboracæ patruus Sede Archiepiscopali vacante, & à Sede Apostolica provisos fuit D. B. & adepta per illum pacifica dignitatis possessione, nepos præfatus pensionarius petiit manuteneri in quasi possessione exigendi ac proinde condemnari debere dictum D. B. ad solutionem terminorum decursum, & decurrendorum, ex sequentibus.

Primò, quia in judicio summariissimo possessorio agens non tenetur exhibere titulum. Nicol. Garc. de benef. part. 1. cap. 5. num. 446. Seraphin. decis. 582. n. 5. Rota decis. 323. num. 2. part. 1. recentissim. † Sufficit enim quoad effectum manutentionis sola quasi possessio exigendi; & ideo non est necesse pensionario agenti hoc judicio ad pensionem producere illius reservationem, eadem Rota decis. 193. num. 14. part. 1. recentissim. † Nec justificare narrata, Mohedan. de eis. 1. de causa possess. & propr. Beltram. in annot. ad Gregor. XV. decis. 57. num. 16. Salgado de Regia protect. p. 3. cap. 3. num. 34. Nec tenetur in hoc casu exprimere causam suæ possessionis, vel quasi, glossa per text. ibi, in l. sicuti, §. sed si queratur, ff. si servitus vendic. Abb. in cap. quærelam, num. 2. de elect. † sed sufficit nuda detentatio de facto, Nevizan. consil. 80. n. 3. Cov. pract. c. 17. n. 5. vers. Sit sanè, Rot. decis. 641. n. 8. part. 1. divers. & decis. 523. n. 2. p. 1. recentissim.

Secundò, quia si non tenetur justificare narrata, aut exprimere causam suæ possessionis, sed tantum ipsam nudam detentationem, ex supra resolutis, superest solum, ut de ea constet, quam dicit satis probari ex solutionibus factis eo modo, de quo supra: probatur enim quasi possessio hujusmodi exigendi pensionem regulariter per quietantias solutionum, Rot. dec. 122. sub n. 7. vers. Hic autem, part. 2. recentior. & decis. 387. n. 2. part. 2. etiam recentior. licet unicus solum actus exactionis probetur, quia sæpius ex unica solutione facta per antecessorem Rota pronuntiavit pro manutentione pensionarii contra successorem in beneficio, Gregor. XV. decis. 275. ex num. 1. Lottet. de re benef. lib. 1. quæst. 48. num. 113.

42 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 9 Sed his non obstantibus; conerarium in hac hypothesis est omnino tenendum, pro qua materia elucidanda primo loco est sciendum, pensionem hujusmodi nullam esse, & invalidam multis, sed his potissimum fundamentis.
- Primum fundamentum est, quia licet sit in Jure certum, posse pensionarium etiam sine summi Pontificis auctoritate in totum, vel pro parte remittere pensionem sibi debitam quasi jus privatum, & proprium, Caccialup. de pension. quest. 30. num. 11. Gig. eod. tract. quest. 45. num. 5. & quest. 99. num. 8. & quest. ult. num. 8. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. num. 39. & alii plures per me citati in tract. de Jure Ecclesiast. universo, lib. 3. cap. 11. num. 78. Attamen hoc locum non habet quando pensio fuit reservata ad favorem nepotis super beneficio patris, quia propter decretum supra relatum non potest nepos de ea etiam minimam partem remittere, sed tenetur patruus eam integrè solvere nepoti sub pœna nullitatis ipso jure, ut colligitur ex illo verbo *persolverit*, † quo utitur Papa in dicto decreto composito & verbo *solvo*, & præpositione *per*, quæ rem integram, perfectam, & omnibus numeris absolutam ostendit, l. 2. in princip. ff. de adulter. l. qui procuratorem, in princip. ff. de procur. Tiraq. in l. si unquam, verb. revertatur, n. 194. C. de revoc. donat. Rot. decis. 637. num. 3. p. 2. recentior. cum aliis citatis per me in tract. de diction. usufreq. dict. 250. num. 3.
- 10 Quod autem non fuerit pars prioris actus exactio- nis integrè soluta, ex eo evidenter apparet, quia tempus pro solutione facienda in termino nativitatis S. Joannis Baptistæ, non erat computandum à præsentatione, & acceptatione litterarum Apost. sed ab earum data, ita ut si litteræ expeditæ fuerint sub data præcedente tres, vel quatuor menses festivitatem S. Joannis, & ipsa pensio sit divisa in duas solutiones faciendas, pro una in dicta festivitate, & pro altera in nativitate Domini nostri Jesu Christi, aliquibus visum est priorem terminum esse solvendum in festivitate S. Joannis pro rata temporis decursi à data ipsarum litterarum computandi, vel ut melius alii tenent, pro rata temporis, quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus, non habita consideratione temporis, quo erat solvenda, ut colligitur ex adductis per Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 1. q. 8. num. 52. & Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 5. num. 190. quæ doctrina necessariò intelligi debet in pensionibus reservatis ex causa resignationis, vel in † solvendis inter antecessorem, & successorem in beneficio; non enim convenit, ut qui fructus non percepit ex beneficio sibi resignato, compellatur ad solutionem pensionis faciendam resignanti, qui illis usus fuit. Mantic. decis. 339. num. 3. Rot. decis. 130. num. 1. part. 1. recentissim. quia † pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens, & debitum ab eo qui fructus percipit, Gig. resp. 29. num. 4. vers. Præterea quod. Rotæ enim stylus est, quod pensio solvi debet pro rata fructuum, & non pro rata temporum, Coccin. decis. 427. num. 2. Theodos. de Rubeis in singularib. Rotæ, part. 2. verb. Pensio, §. 12. pag. 77. & ratio est, quia materia pensionis Ecclesiasticæ est regulanda tam activè, quàm passivè secundum Juris dispositiones loquentes de usufructu, & sic juxta text. in l. defuncta. ff. de usufruct. Caval. decis. 109. & decis. 189. num. 3. Theodos. de Rubeis ubi proximè.
- 14 Quæ licet de plano procedant in illis casibus resignationis, vel divisionis fructuum faciendæ inter antecessorem, & successorem, propter rationes supra ponderatas; tamen in nostro casu illi militare non possunt, & ideo in his pensionibus soluto integra actu fieri solet in primo termino designato, non habita consideratione, an fuerit transactum semestre, vel recollecti fructus: ita servat stylus Curie Romanæ in hujusmodi pensionibus pro tertio reservatis, etiam in novis provisionibus beneficiorum.
- Cum ergo constet ex quietantia primi termini, 15 fuisse tantum soluta quatuor millia centum & sexaginta Regalia monete Portugalliæ pro quindecim ferè diebus, cum integer deberetur terminus quinquaginta millium Regalium, aut saltem paulò minoris summa, computando à tempore datæ, non potest negari solutionem illam fuisse diminutam, & debitum pro magna parte remissum, ex quo inferitur ad nullitatem pensionis ipso jure ex decreto irritante in dictis litteris iteratis vicibus inserto, quod nullitatem importat, ac reservationem hujusmodi inficit, juxta text. in cap. si eo tempore 45. in fine, de elect. in 6. Flamin. Paris. de resignat. lib. 4. q. 9. num. 29. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. ult. num. 11. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 83. à n. 23. & c. 517. num. 19. Ego ipse de clausul. usufreq. claus. 150. n. 3.
- Eo maximè, quia dictum decretum litterarum Apost. 16 stol. de quo supra num. 2. requirit pro forma perfectam, integram, veram, realem, & effectuatam solutionem, unde illa minima non potest dici integra, ex dictis, nec etiam vera, & realis ex dicendis, & sic cum, deberet forma illa dicti decreti ad unguem observari. ex traditis per Lancell. de attentatis, part. 2. cap. 12. limit. 30. num. 4. & cap. 4. in præfat. num. 412. Nicol. Garcia de benefic. part. 6. cap. 3. num. 40. si etiam in minimo deficiat, totus actus corrumpitur. Felin. in cap. cum dilecta, num. 11. de rescript. Tiraq. de retract. convent. §. 1. gloss. 1. n. 11. Menoch. conf. 443. n. 2. Mohed. decis. 17. num. 1. de causa possess. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 18. num. 77. cum implementum debeat esse sequutum, etiam quoad quid minimum, Bald. in l. ultim. C. comm. Roland. conf. 52. num. 22. lib. 1. Menoch. conf. 1. num. 368. ita ut † adimplevisse non dicatur qui num- 18 mo tantummodò deficit. Oliban. in §. fuerat, instit. de action. num. 18. in 2. relect. Fontanel. de pactis nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 6. num. 14.
- Accedit, quia præfatæ resolutiones fortius mili- 19 tant in præsentī casu, in quo Titularis non solum litterarum formæ minimè satisfecit in non solvendo termino debito S. Joannis Baptistæ, & sic per omissionem prædictæ solutionis; quæ ad nullitatem inducendam sufficiens visa mihi est, sed etiam insimul fecit actum positivum reclamationis expressæ, & judicialis, quæ deliberatam protestantis voluntatem ostendit, l. cum ostendimus, §. ult. ff. de fidejuss. tut. Menoch. conf. 261. num. 20. † ac conservat jus in protestante ac- 20 quisitum in vim dicti decreti litterarum præfatarum, cujus in eo meminit, ex reg. tex. in l. si debitor, §. 1. ff. quibus modis pignus, ibi: Nisi salva causa pignoris sui consentit, & c. cap. Cumana 50. de elect. ubi, gloss. verb. protestatione, c. ollm. 20. de censib. ibi: Semper tamen jus tuum postmodum fuerit protestat. & c. Paul. Paris. consil. 70. num. 19. & 20. & cons. 104. num. 10. & cons. 109. num. ult. lib. 3. Mascard. de probat. concl. 1243. num. 21. cum seqq. tom. 3. Menoch. de præsump. lib. 6. præf. 41. num. 11. Mantic. de tacitis, & ambig. convent. lib. 14. tit. 4. num. 4. & 5. Honded. conf. 89. n. 11. vol. 1. Ozasc. decis. 53. num. 3. Surd. conf. 385. num. 20. & cons. 510. num. 15. Menoch. conf. 57. num. 69. Stephan. Gracian. discept. forens. cap. 246. num. 28. & cap. 515. num. 7. & cap. 937. n. 27. Giurba decis. 85. n. 6. Mangil. de imput. quest. 135. num. 12. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. gloss. 10. part. 1. n. 134. & 135. & claus. 6. gloss. 11. part. 5. à n. 7. claus. 7. gloss. 2. part. 5. tit. 18. novissimè Joseph. Vela de Jure controverso in Hispalensi Senatu, dissert. 25. num. 56. Et in hujusmodi protestationibus, quando sumus in judicialibus, Rota servat quod debeant repeti in quolibet actu, ita ut si non repetantur, presu- matur

matut ab eis fuisse recessum. Mohed. *decis.* 44. aliàs 2. de *judic.* Seraph. *decis.* 501. num. 2. Greg. XV. *decis.* 44. num. 8. Cavaler. *decis.* 135. num. 3. Theodos. de Rubeis in *singular. Rota. part. 2. verb. Protestatio*, §. 1. pag. 85.

- 21 Non obstat, quod Titularis post dictam reclamationem solvisse videtur, ut supra præsupponitur, dictas pecuniarum summas, ac ita videtur per talem solutionem recessisse à reclamatione antea facta, & ratificasse priorem acceptationem. Quia primò responderetur priorem solutionem non fuisse integram, nec realem, ut ostendimus, & posteriorem non fuisse veram, nec cum effectu persolutam, ut infra videbimus, quo casu nihil operari debent; paria enim sunt non fieri, & inutiliter fieri; & non fieri, vel ita fieri, quod factum non relevet, ex vulgaris Juribus citatis per me *Axiom.* 174. n. 14. & 21.
- 22 Secundò responderetur, quod dicta reservatio nulla, & invalida ipso jure effecta ob solutiones non integre, nec verè & realiter factas, non potuit vires accipere ex tacito consensu, immò nec etiam expresso Titularis, quia validare pensionem invalidam non dependet à facto partium, sed à potestate Papæ, Sarnens. in *compend. signat.* num. 87. & alii, quos refert, & sequitur Flamin. Paris. de *resignat. benefic. lib. 6. quest. 2. num. 8.* & optime in proposito Mohed. *decis.* 12. de *renunciat.* † non enim possunt per simplicem concordiam reviviscere pensionem nullam, sine novo beneplacito Apost. Gambar. de *officio*, & *potest. Legati de latere, lib. 6. num. 483. cum seqq.* Ego ipse de *jure Ecclesiast. universo lib. 3. cap. 11. num. 75. in fine*, quia † ratificatio actus nullius est novi actus celebrato, Bart. in *l. ab emptione, ff. de pactis*, Aretin. *consil.* 128. col. 2. vers. *Secunda species*, Menoch. *consil.* 88. num. 66.
- 23 Surd. *decis.* 70. num. 14. & † sicut partes non possunt novam reservare pensionem, ita nec poterunt nulliter reservatam reviviscere, ad *l. qui res, §. aream, ff. de solution. l. cum ex causa, in fine, & l. fin. C. de remiss. pignor. l. ejus qui, §. fin. ff. de jure fisci, cap. quaris, de consecrat. dist. 4.* Surd. *consil.* 145. num. 14. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 962. num. 34.* Giurba de *cis.* 55. num. 16. quia † omnis forma & solemnitas, quæ intervenire debet in actu dum celebratur, intervenire pariter debet dum ratificatur, *l. si ut proponis, C. de pactis, l. doli, vers. Idemque est, ff. de novat.* Bart. in *l. si filius, in fine, ff. de legat. 3.* Menoch. *consil.* 88. num. 66. & *consil.* 404. num. 13. & *consil.* 819. num. 22. & *consil.* 821. num. 74. Surd. *decis.* 70. num. 14. & *consil.* 28. num. 120. Ozasc. *decis.* 166. num. 13. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 981. num. 44. & c. 933. num. 16.* Cardin. Seraphin. *decis.* 1242. num. 1.
- 27 Tertio responderetur, tacitam ratificationem, & recessum à priori reclamatione nullum posse sortiri effectum, quamvis à facto ipsarum partium dependeret (quod omnino negamus,) quia reclamatione facta fuit judicialiter per Notarium coram Ordinario, unde ratificatio tacita non potest operari contra actum expressè impugnatum & rejectum, sed requiritur actus positivus consensus expressi, juxta doctrinam Bart. in *l. procurator, la 2. §. 1. oppos. 1. ff. rem ratam haberi*, ubi de recipiente pecuniam, qui non dicitur approbare contractum, quem expressè impugnavit, Natt. *consil.* 101. num. 12. Surd. *decis.* 262. num. 9. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 151. n. 9. & 10.* † Tum etiam, quia actus per instrumentum publicum gestus, non potest dissolvi, nisi per aliud simile instrumentum. Bart. in *l. cum de indebito, §. sed hoc, vers. Secundò nota, ff. de probat.* Bald. *consil.* 220. *Proponitur, lib. 1. Azin. de execut. §. 5. cap. 42. num. 7. vers. At secus*, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 168. num. 7.* & expressè habetur in *Ord. Regia Lusit. lib. 3. tit. 59. §. 3.* † Quorum omnium ratio est, quia omnis res per qualcunque
- 28
- 29

causas nascitur, per easdem dissolvitur, *cap. omnis, 27. quest. 2. c. omnis res, de reg. juris. in decret. cum aliis citatis per me Axiom.* 199. num. 8.

Fundamentum secundum, & principalius in hac materia est, quia ad evitandas fraudes, & collusiones, quæ in ea intervenire solent, optimo jure stylus Romanæ Curiae obtinuit in vim dicti decreti earundem litterarum, ut solutiones pensionis reservatæ ad favorem nepotis in beneficio, & de consensu patru, probari non possint, nisi per instrumenta publica cum subscriptione publici Notarii, & duorum saltem testium asserentium se vidisse patrum numerare pecunias, & nepotem eas ad se trahere: ita sæpissimè fuit tentum in Rota Romana, & signanter in *Bergomensi pensionis, 7. Novembris 1625. coram Reverendissimo D. meo Coccino Decano, & in Parmensi pensionis, 27. Januarii 1627. coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, & in Cerviensi pensionis, 22. Martii 1622. coram Eminentissimo Cardinale Verospio.* † Aut saltem requiritur fides Notarii, & præsentia testium asserentium in eorum præsentia factam fuisse solutionem, & pecunias pensionario consignatas, & traditas, quamvis ipse Notarius non utatur verbo, *numeravit*, ut fuit resolutum ab eadem Rota in *Calaguritana pensionis, 17. Junii 1624. coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo*, ut refert D. Joan. Franc. Ferentil. amicus noster in *annot. decis.* 66. Buratti, ad num. 14. † Et addit ipse Buratt. d. *decis.* 156. num. 6. *cum seqq.* in pensionibus hujusmodi reservatis in beneficio, & de consensu patru ad favorem nepotis, fraudem de facili præsumi: quod idem dixerat eadem Rota *decis.* 244. n. 1. & 4. *part. 2. divers.*

Unde aliæ quietantiæ, & confessiones de recepto, præter illas, quæ fiunt per instrumenta publica Notariorum cum subscriptione testium, ut numero præcedenti faciendas esse dicebamus, non probant in favorem ejus, qui tenetur docere de vera, & reali solutione, Cardin. Seraph. *decis.* 802. num. 2. *cum seqq.* & ita in propriis terminis fuit decisum ab eadem Rota in *Lucana pensionis, 27. Novembris 1617. coram R. P. D. meo Pirovano, & in Parmensi pensionis, 5. Junii 1624. coram R. P. D. Morlino*, confirmata 25. Junii 1627. *coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo, in Pisana pensionis, 20. Novembris 1628. coram bonæ mem. Card. Virili*, quas decisiones refert, & sequitur D. Joan. Francis. Ferentil. in *annot. ad d. decis.* 156. Buratti, *lit. A.* † Nec similis confessio propter collusionis suspicionem potest tertio præjudicare, prout generale est in omnibus confessionibus factis inter personas suspectas, ut pluribus comprobat Anr. Gab. *commun. tit. de actionib. conclus. 5. num. 23. Gama Lusit. decis.* 226. num. 1. & *decis.* 236. num. 1. Gab. Pereira etiam *Lusit. decis.* 107. num. 2.

Et rationem præstat Burat. d. *decis.* 156. num. 3. *cum seqq.* quia modernus Titularis non est successor, nec habet causam à titulari, nec à pensionario; & ideo ejus confessio ei præjudicare non potest, quia confessio unius alteri non nocet, *l. duobus, §. 1. ubi Alex. & alii, ff. de jurejur. cum pluribus per Cephal. conf.* 201. n. 9. Roland. *consil.* 58. num. 14. vol. 2. Afflict. *decis.* 245. n. 11. Surd. *decis.* 218. n. 4. *cum seqq.* & *decis.* 309. n. 4. Menoch. *consil.* 313. num. 53. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 448. num. 39.* Et hinc provenit quod dicit Flamin. Paris. de *resignat. benefic. lib. 1. q. 16. vers. Et confessio*, videlicet quod confessio resignantis non nocet resignatio, si venit alio jure, quàm resignantis.

Ex quibus clarè patet, solutionem illam quatuor millium centum & sexaginta Regalium ab asserto pensionario confectam, ultra quàm quod non est perfecta, ex dictis, non probare realitatem & effectuationem requisitam, utpote quia licet Notarius fidem

44 Vota decisiva, & consult. Canonica.

faciat se interfuisse tempore quo est facta solutio hujusmodi, non fuit de ea confectum instrumentum in præsentia, & cum subscriptione testium, ut de forma requiritur. Eodem quoque vitio laborat quietantia confecta ab eodem asserto pensionario pro integro termino 50. millium recepto à quodam marcatore in civitate Ulyssbonensi, in vim cujusdam litteræ illi à Titulari transmissæ; quia quicquid sit, non adest scriptura Notarii, nec præsentia testium, & littera solum probare poterit inter mandantem, & acceptantem, inter quos contrahi tantum obligatio valet, at tertio præjudicare minimè potest, *l. Lucius Titius, ff. de Instit. act. l. Publ. §. fin. ff. de positi, l. qui absenti, ff. de donat. Gambar. Lusit. decis. 336. num. 5.*

38 Unde cum ad tollendam fraudem, & collusionis suspicionem, quæ de facili præsumitur in his pensionibus, requiratur ut probatio solutionis fieret per instrumentum à Notario confectum, & cum duorum testium subscriptione munitum, qui asserant se vidisse patrum numerare pecunias, & nepotem eas ad se trahere, juxta stylum Romanæ Curiae, & decisiones S. Rotæ, de quibus supra mentionem fecimus, si deficiat Notarii scriptura, seu subscriptio testium, non est satisfactum dicto decreto, nec dicta pensio verè, & realiter, & cum effectu persoluta reputari potest, ac proinde illius reservatio debet nulla censeri, prout in simili resolvit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 3. proæm. num. 147. cum seqq.* ubi ait, quod cum in collationibus per Ordinarios factis præsumatur fraus propter præjudicium reservationum Sedis Apostolicæ, ne scilicet confingantur fraudes in anticipanda data contra provisos Apostolicos, non possunt probari collationes hujusmodi ordinariæ, nisi per instrumenta publica Notariorum cum subscriptione testium, & idè litteris Episcoporum sine tabellione, & testibus fides non adhibetur, quamvis Episcopali sigillo authentico munitæ fuerint, & ita de stylo Curiae observari testantur Rot. *decis. 1. num. 1. cum seqq. & decis. 10. de probat. in novis, Milis in suo rept. verb. litteris Episcopi, & alii quos refert & sequitur Gonzal. d. §. proæm. num. 148.*

39 Cum igitur nullitas ex ea procedat, quod solutiones assertæ non fuerint veræ, & reales, juxta formam decreti, ac proinde magis appareant simplices quietantiæ & confessiones de recepto, quæ non sufficiunt in hac materia, non est cur assertus pensionarius se illis juvare valeat ad probandam quasi possessionem exigendi; quia talis probatio informis esset, & reprobata, ex qua remedia possessoria illi competere non possunt, ut in hac specie resolvit Card. Seraph. *decis. 292. num. 2. & decis. 436. num. 6. Burat. d. decis. 156. per totam.*

40 Non obstant quæ pro contraria parte supra adduximus, nam

Ad primum respondetur, verum esse in judicio summariissimo possessorio manutentionis nihil aliud esse probandum, nisi qualem possessionem exigendi, & hoc nullus negat; negamus tamen hanc quasi possessionem sufficienter probari ex solutionibus productis, cum non sint reales, certæ, & cum effectu coram Notario, & testibus per instrumentum publicum factæ; & idè si ex hujusmodi defectu pensio corruit, & illæ minùs sufficientes reputantur, non debent quoad unum effectum esse insufficientes, & quoad alium secus; nam ex una eademque causa non debent, diversi, seu contrarii oriri effectus, *l. quod Labeo, ubi Bart. ff. de compensat. l. eum qui ades. ff. de usu. cap. l. meminerint. C. unde vi, Card. Tusch. pract. concl. tom. 3. lit. E, concl. 54. n. 1.* Et ad unum effectum inducta non debent contrarium operari effectum, † *l. legata*

inutiliter, ff. de legatis 1. Fulcr. de substitut. quest. 245. num. 93. in principio.

Ad secundum libenter fatemur quasi possessionem 42 exigendi pensionem regulariter probari per quietantiam solutionis unici actus, quod procedit in probatione quasi possessionis exigendi aliarum pensionum; at in nostro casu requiritur magis qualificata probatio ex dicto decreto, quod in aliis non reperitur, unde sic argumento: quotiescunque ad substantiam aliqujus actus requiritur dispositio qualificata, non dicitur satisfactum, nisi interveniat actus omninò qualificatus, & requisita exteriori solemnitate vallatus ut per gloss. celebrem singularem in *c. significasti, 33. q. 5.* qualitas enim informat, & qualificat subjectum. † ut voluit gloss. etiam singularis in *cap. statutum, de 43 elect. lib. 6.* in tantum, quod si qualitas dispositionis deficeret, dispositio quoque ipsa deficeret, gloss. *verb. advocandum, in l. mancipia, ff. de servis fugit.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 15. n. 47.* Fulv. Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 24. n. 8.* Camill. Gallin. *lib. 4. de verb. signific. c. 9. n. 9.* Sed in probanda solutione pensionis reservatæ in beneficio, & de consensu patris ad favorem nepotis, requiritur instrumentum Notarii, & præsentia duorum testium, ex decisionibus Sacræ Rotæ supra citatis: ergo si adest instrumentum, & desiderantur testes, vel præsentes extiterunt testes, sed notarius adfuit, neque instrumentum aliquod confectum fuit, sequitur evidenter, quod non est satisfactum menti Sacræ Rotæ, & Juris dispositioni in hoc casu, ut probatur à simili in *c. ubi periculum, §. caterum, de elect. lib. 6.* ubi requiritur in quocunque actu eligendi libertas, & voluntas: ergo si in eo intervenit voluntas, & non libertas, non potest dici electio, quia non verificatur in voluntate, & libertate, *l. si heredi plures, ff. de condit. instit.*

Toletana donationis pretextu ingressus Religionis.

Donatio facta ab eo, qui cogitat de ingrediendo Religionem, ut valeat, adhiberi debet solemnitas legis, seu statuti sæcularis, & an possit fieri à patre filio in ejus potestate constituto, & an officium emptum ex pecuniis paternis, debeat in legitimam imputari.

VOTUM VI.

- 1 Renunciatio, seu donatio facta ab existente adhuc in sæculo, pretextu, & intuitu ingressus Religionis, valida est, quamvis fiat absque solemnitate Concil. Trident. sess. 25. de Regular. c. 16. num. 2.
- 3 Donans etiam pretextu ingressus Religionis, tenetur servare solemnitatem statuti sæcularis.
- 4 Novitius reputatur persona Ecclesiastica, & gaudet favori privilegio.
- 5 Princeps semper tacitè dispensare censetur circa solemnitates contractuum secum gestorum.
- 6 Spurium si Princeps instituat, censetur illum habilitare.
- 7 Concubina sue donando Princeps censetur dispensare cum prohibitione l. fin. ff. ex quib. causis maj.
- 8 Contractus celebratus cum Fisco valet absque solemnitate statuti.
- 9 Contractus celebratus cum aliqua Universitate, non subjicitur solemnitati requisitæ ab statuto per eandem Universitatem facto.

- 10 Donatio Principis valet absque infirmatione.
- 11 Comitissa superiorem non cognoscens curatrix filiorum potest contrahere, & bona eorum absque decreto, aliis solemnitatibus alienare.
- 12 Infamem aliquem in suum Consiliarium eligendo Princeps censetur in infamia dispensare.
- 13 Papa quando promouet ad Ordines, vel beneficia confert cuilibet, censetur cum ipso dispensare.
- 14 Papa si confert beneficium extero, stante statuto, quod exteri non possint beneficia in Regno obtinere, censetur cum extero dispensare.
- 15 Papa deputando executores excommunicatum, censetur illum dispensasse.
- 16 Simoniacus contractus solum Juris positivi defectum continens, si cum Papa celebretur, censetur cum prohibitionibus dispensasse.
- 17 Testamentum factum per Principem absque Juris solemnitatibus, valet.
- 18 Episcopus faciens constitutionem contra ludentes, ludendo cum illis censetur in sua constitutione dispensasse.
- 19 Donatio facta à patre filio cum in sacris patria potestatis existeret, est nulla.
- 20 Pater potest filio donare causa studii.
- 21 Donatio jurata facta à patre filio etiam sub ejus potestate existente, est valida.
- 22 Officium emptum à patre in personam filii non dicitur in patrimonio patris, nec imputatur in legitimam.
- 23 Officii pretium, seu assimatio, tanquam res merè procedens ex facto patris, conferri debet.
- 24 Officia Romana Curia in legitimam imputantur.
- 25 Reprobatur Nicol. de Ubaldis.
- 26 Officia modici valoris an imputentur in legitimam.
- 27 Libri empti à patre, & traditi filio, censentur donati, & non imputantur in legitimam, nisi constet de contraria voluntate patris.
- 28 Expensa facta à patre pro nuptiis filiorum, regulariter non imputantur, nisi jussit imputari.
- 29 Legitima sicut à parentibus filiis debetur, ita à filiis parentibus à lege desertur.
- 30 Legitima debetur matri de tempore mortis naturalis professi, sed contrarium verius, num. 31. cum seqq.
- 31 Legitima non debetur filiis in vita parentum.
- 32 Legitima datur filiis ex bonis hereditariis.
- 34 Monachus professus dicitur civiliter mortuus.
- 35 Respondetur ad fundamenta in contrarium adducta.

JOANNES obrinuit officium ex pecuniis paternis emptum, & à proprio patre, dum esset in ejus potestate constitutus, sibi plura bona donata fuerant: postmodum cogitans de ingressu Religionis, minimè servata legis municipalis solemnitate, requirentis in omni donatione, seu renuntiatione cum decreto irritante, ut contrahentes expressè jurejurando protestentur, & assument, donationes non esse fictas, seu simulatas, sed veras, & bona fide factas, quo liberiùs pauper pauperem Christum sequeretur, ac terrenis cogitationibus solutus, inde cœlestibus totus incumberet, legitimam, & dicta bona Principi suo renuntiavit. Ingresso deinde Religionem, ac facta professione, inter Principem & fratres Joannis lis orta fuit super validitate dictæ renuntiationis, & an ejus vigore Principi sint adjudicanda bona donata à patre eidem Joanni, & legitima, non imputato pretio officii empti, nec dempta tertia parte eorum bonorum matri pro ejus legitima, applidanda à die professionis, non expectata morte naturali dicti Joannis.

Quatuor dubia involvit præsens inspectio.

Primum, utrum cogitans de ingressu Religionis, si velit bona sua renuntiare, teneatur servare solemnitatem Concilii sess. 25. de Regul. cap. 16. & statuti sæcularis?

Secundum, an Princeps donatarius tacitè in donatione sibi facta videatur derogare solemnitati dicti statuti sæcularis?

Tertium, an officium emptum filio ex pecuniis paternis, sit ei in legitimam imputandum?

Quartum, an tertia pars omnium bonorum Joannis professi spectet ad ejus matrem pro legitima à die professionis, & sic morte naturali professi non expectata?

DUBIUM I.

Utrum cogitans de ingressu Religionis, si velit bona sua renuntiare, teneatur servare solemnitatem Concilii Trident. sess. 25. de Regul. cap. 16. & statuti sæcularis?

ANte habitus susceptionem, & novitatus ingressum, quamvis cogiter qui Religionem ingredi, dicitur merè sæcularis, & potest uti talis de suis bonis disponere renuntiando, donando, se obligando absque solemnitate Concilii Tridentini sess. 25. de regul. cap. 16. quia illud decretum expressè loquitur in ingresso, sive ingressa Religionem, donationem tempore novitatus faciente, nec potest talis donatio sic facta intuitu ingressu, dici facta in fraudem ejusdem Concilii, utpote quia hujusmodi præjudicio de Jure communi satis est succursum, eo quod cum talis donatio sit facta ob causam professionis, illa non sequuta, donatio erit nulla, & ipso jure revocabitur, ut considerat Menoch. in addit. ad lib. de arbitr. casu 436. num. 9. Tum etiam, quia Axiomata, & vulgares Juris regulæ, quod de proximo accingendus habetur pro accincto, & ea quæ incontinenti fiunt, censentur inesse, & alia similes, non adaptantur ad nostram materiam, in qua fictio & improprietas nihil operari potest, & requiritur vera in statu existentia, ut ex eo vel sæcularis, aut Clericus quis habeatur, & ideo creandus de proximo Clericus non potest habere beneficium, nisi sit actu Clericus quantumcunque incedat in habitu, & Tonsura, & promoveatur statim, ut per Felin. in c. cum adeo, num. 4. & seqq. de rescript. quem refero Axiom. 6. num. 6. destinatum enim præcipuè in hac materia, non habetur pro impleto, & res non indicatur ab eo quod erit, sed ab eo quod est, ut dicitur Axiom. 6. num. 4. unde donationem, sive renuntiationem factam per Joannem nondum ingressum Religionem, intuitu tamen dicti ingressus, sine solemnitate Concilii Trident. dicto loco, esse validam resolvunt Mandos. consil. 21. à num. 8. vol. 1. Croulers in privileg. Mendicant. tit. 13. cap. 12. & 13. Sorb. in suis addit. ad compendium Mendicant. verb. novitius, vers. Sed hic sunt aliqua advertenda, Menoch. d. casu 856. à num. 3. in addit. Quarant. in sum. Bullarii, verb. Monasteria & Conventus, vers. Dubium illud, Zanard. in direct. Theolog. part. 2. cap. 17. vers. Primum si sit facta, Vega in sum. tom. 1. cap. 91. casu 4. & tom. 2. cap. 50. casu 3. Alvar. Valasc. de partition. cap. 16. n. 22. cum seqq. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. c. 9. num. 15. Thesaur. quest. forens. lib. 2. quest. 56. num. 8. & 9. Megala 1. 2. lib. 1. cap. 27. num. 25. & 26. Nald. in sum. verb. Religiosus, num. 1. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. quest. 47. art. 8. Stephan. Gracian. Marchie decis. 37. Benedict. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. part. 4. §. 2. num. 22. ad fin. Franc. Molin. de ritu

46 Vota decisiva, & consult. Canonica.

ritu nupt. lib. 3. quest. 99. num. 30. Castill. *controvers.* lib. 1. de usufructu, cap. 65. num. 7. Campan. in *divers.* Juris Canon. rubr. 12. cap. 3. num. 17. Gallet. in *margari- ta casuum cons. verb. Religiosus*, pag. 216. col. 1. & verb. novitius 1. Ugol. de *potest. Episc. cap. 20. §. 7. n. 1.* Armendar. ad *recop. legum Navarrae*, lib. 2. tit. 18. l. 7. de *Religion. num. 20. & 25.* Aloys. Ricc. in *decision. Cu- rie Archiep. Neapol. part. 1. decis. 295. ad fin.* Sanch. in *præcepta Decalogi*, tom. 2. lib. 7. cap. 5. num. 1. cum seqq. Barthol. à S. Fausto in *thesauro Religios. lib. 5. q. 183.* Bartol. de Vecchis in *praxi servanda in admittendis ad Religionis statum novit. disput. 8. dub. 8. num. 4.* Alexandr. Peregrin. in *comment. ad constit. Cleric. Re- gul. part. 2. cap. 1. lit. C. §. 2. ubi in vers. Quinto*, refert ita declarasse sacram Congregationem, & sic sensuit Rota Romana in *dicta Parmen. transactionis*, infra citando, ex quo hæc sententia jam hodie non potest in dubium revocari.

2 Quamvis contrarium, immò renunciationem, seu donationem factam ab existente adhuc in sæculo, prætextu, & intuitu ingressus religionis nullam, & invalidam esse absque solemnitate in illo decreto pe- tita, teneant Navar. *concil. 7. & 8. de danat. in antiq. alias consil. 81. & 82. de Regular in novis. Fusc. de visi- tat. lib. 2. cap. 18. n. 37.* Rojas in *epist. success. cap. 7. n. 30. & 31.* Spin. in *spec. testam. gloss. 12. princ. n. 5.* Guttier. in *repet. cap. quamvis pactum. de pactis lib. 6. §. dum nupti tradebatur, in fine.* Emman. Sa verb. *Religio. n. 1.* Can- cer. *variar. lib. 2. cap. 8. num. 81.* Ceval. *commun. contra commun. quest. 115. in fine & quest. 111. num. 1. & 5.* Mo- lin. de *justit. tract. 2. disp. 139. vers. Ambigat, & dispu- tat. 149. vers. Quoad Ecclesiam & disp. 604. n. 2.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 9. quest. 2.* Lud. Miranda in *Manuali Prælat. tom. 1. quest. 23. art. 2. Less. de ju- stit. lib. 2. cap. 41. num. 39 & 40.* Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. ult. casu 62.*

3 Quoad statutum sæculare requirens in omni dona- tione, seu renunciatione cum decreto irritante, ut con- trahentes expresse jurejurando protestentur, & affir- ment donationes non esse fictas, aut simulatas, seu do- losas, sed esse veras, & fieri bona fide. Dicendum Joan- nem absque illius solemnitate donantem etiam præ- textu ingressus in Religionem, dummodo eo tempo- re adhuc esset in sæculo, invalidè donare, quia ex quo solemnitas illa adinventæ est ad evitandas frau- des, dicitur adhiberi ad publicam utilitatem, Bild. in *cap. 1. §. si quis per triginta, num. 9. si de feudo fuerit contr. inter dom. & agnat. Corn. consil. 135. num. 24.* Unde ejus ommissio multò magis vitiat contractum. Bart. in *l. si quis pro eo, num. 8. ff. de fidejuss. Bald. con- sil. 150. num. 24.* Rota in *Romana nullitatis obligationis, 16. Januarii 1626. coram R. P. D. Duran.*

4 Non obstat si dicatur, quod dicta solemnitas non requiritur in donatione facta ex causa ingressus Re- ligionis. Quia hoc est verum in ea donatione, que fit juxta terminos Concilii, nempe à novitio ante emis- sam professionem, in qua non sunt adhibendæ so- lemnitates statuti sæcularis. Et ratio est, quia novi- tius juxta magis communem, & approbatam senten- tiam reputatur persona Ecclesiastica, cap. *Religioso, §. 1. de sent. excom. lib. 6.* Anchar. *consil. 69.* Navar. *cons. 5. de foro comp. Roder. Xuar. alleg. 20. n. 29. Dec. consil. 31. n. 3. circa med. Guazzin. in tract. de defensione reorum, tom. 1. defens. 20. cap. 19. n. 22. pag. 650.* Novar. in *pra- ctic. elect. & var. fori, sect. 1. quest. 35. num. 4. & 5.* Mar. Giurba *decis. 15. num. 9.* Sanch. in *præcepta Decalogi, lib. 6. cap. 10. n. 10. cum seqq.* Scip. Rovit. *consil. 96. ex n. 6. tom. 1. plures per me in tract. de jure Ecclesiast. uni- vers. lib. 1. cap. 39. §. n. 21.* quamvis enim à Monaste- rio exire possit, tamen id non debet in consideratio- ne haberi, sed tantum attendi debet status in quo re-

peritur novitius tempore contractus, juxta doctrinam Bart. in *l. Julianus verum debitorem, in fin. ff. de con- dit. indebit.* Paul de Castro *consil. 433. num. 3. lib. 1.* Et facit text. optimus, & ibi glossa in *l. 2. ff. de in diem addict.* Unde uti persona Ecclesiastica interim in ejus contractu non est adhibenda solemnitas statuti sæ- cularis, cui non subijcitur, sed solemnitas Juris Cano- nici juxta doctrinam Abb. & Joan. Andr. in *cap. Ec- clesia S. Mariae, de constit. & in puncto Anchar. in d. consil. 65. num. 6.* Vice versa autem in donatione facta ab eo qui adhuc non est ingressus Religionem, sed cogitat de ingressu, est adhibenda solemnitas legis, seu statuti sæcularis maximè quando, ut hic, dona- tio etiam facta fuit ad favorem personæ sæcularis, quia illa dum non ingreditur, est sæcularis, & ideo subijcitur sæcularibus. Unde quamvis renunciatio di- cti Joannis facta ante ingressum Religionis, sequuto postea ingressu cum effectu, si fortè non posset rescin- di ex enormissima læsione, si fuisset valida, juxta su- perius dicta; tamen quia fuit nulla ex defectu dictæ solemnitaris, adeò ut nunquam fuerit in implicito statu validitatis, dubio procul dari potest de ejus nul- litate, quæ à principio adfuit, quæ ideo tractu tem- poris non convalescit, alioquin enim facta mentione ingressus Religionis, passim fieret fraus statuto, quod ad evitandas fraudes emanavit: quod etiam videtur fuisse de mente S. Congregationis, dum declaravit prædictam renunciationem non comprehendi sub de- creto Concilii in *d. cap. 16.* & fuit similiter ita resolu- tum per Rot. in *una Parmen. transactionis, 20. De- cembris 1627. coram R. P. D. Duran.*

DUBIUM II.

Utrum Princeps donatarius in donatione ei fac- ta, & secum gesta videatur tacitè deroga- re solemnitati dicti statuti?

RESolvimus suprà, & meritò, donationem hujus- modi fuisse nullam ex defectu dictæ solemnita- ris; sed modò superest videndum, an Princeps do- natarius videatur derogare hujusmodi solemnitati, eo quòd donatio, sive renunciatio secum gesta fuit; in quo dubio affirmativam partem teneo, & ad id moveor, quia Princeps semper tacitè dispensare cen- setur circa solemnitates contractum à se gestorum, ut per Card. Tusch. *pract. conclus. lit. D, concl. 216. num. 164. & num. 170.* Peregr. de *jure fisci lib. 6. tit. 1. num. 37.* Marta *consil. 63. num. 7.* Salas de *legib. dispu- tat. 14. sect. 3. num. 2. vers. Sed alia*, Bonac. in *simili tract. disput. 1. quest. 1. punct. 6. num. 15.* quod quidem multis Doctorum resolutionibus confirmatur, quos sigillatim referemus, videlicet.

Alexand. *cons. pen. in 1. dub. lib. 5.* ait, quod Prin- cept instituendo spurium, censetur eum habilitare, quam sententiam admittit Marta *consil. 8. num. 35.* in Principe supremo habente potestatem legitimandi, & non recognoscente superiorem.

Bald. *consil. 456. Recolo, in num. 3. lib. 5.* quem re- fert & sequitur Petra de *potest. Princip. cap. 24. n. 217.* ubi quod Princeps donando suæ concubinæ, cen- setur dispensare cum prohibitione, *l. fin. ff. ex quibus causis maj.*

Lamberteng. in *tract. de contractibus eorum, in fine, 8 num. 49. & 95. pag. 450.* qui loquitur in contractu celebrato cum fisco, & resolvit valere absque so- lemnitate statuti.

Lancel. Gallia *consil. 97. num. 29. & 30.* qui loqui- tur in contractu celebrato cum aliqua Universitate, qui non subijcitur solemnitati requisitæ ab statuto per eandem Universitatem facto.

Petra

- 10 *Petra de potest. Princip. cap. 4. num. 15. & 16.* ubi tenet, quod donatio Principis valet absque insinuatione.
- 11 Card. Mantica. *de tacitis, & ambig. convent. lib. 5. tit. 10. num. 52.* qui loquitur de Committissa, quæ est curatrix filiorum, & in suo Comitatu Superiorem non habet, quod possit contrahere, & bona eorum absque decreto, & aliis solemnitatibus alienare.
- 12 Carol. de Grassis *de effectib. clerical. effect. 4. num. 285.* ubi quod Princeps eligendo in suum Consiliarium aliquem infamem, censetur cum infamia dispensare.
- 13 Menoch. *de presumpt. lib. 2. presumpt. 20. num. 14. & 15.* quem refert & sequitur Carol. de Grassis *d. effect. 4. à num. 283. cum seqq.* ubi quod quando Pontifex promovet ad Ordines, vel beneficia confert cuilibet spurio, vel incapaci, censetur cum ipso dispensare super incapacitate, vel defectu impediante promotionem.
- 14 Joseph. Sesse. *Aragon. decis. 194. num. 8. & 9.* ubi ait quod si Pontifex confert beneficium extero, stante statuto, quod exteri non possint beneficia in Regno obtinere, censetur cum extero dispensare.
- 15 Maur. sen. *alleg. 46. num. 6. part. 2.* ubi quod Papa deputando executores excommunicatum, censetur eum absolvisse, & in excommunicatione dispensasse: plura etiam ad hoc cumulat Girona *de priv. exempt. num. 726. cum seqq.*
- 16 Less. *de just. lib. 2. c. 35. dub. 5.* Menoch. *d. lib. 2. pres. 20. num. 12.* Salas *de leg. disp. 14. sect. 2. n. 21. vers. Rectè autem*, Bonac. *tract. de simonia, disp. 1. q. 6. num. 8.* ubi resolvunt, quod si à Pontifice celebratur aliquis contractus simoniacus solum Juris positivum defectum continens, censetur cum prohibitione dispensasse.
- 17 Castro *in opere morali, tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 24. num. 8.* ubi resolvit valere testamentum factum per Principem absque Juris solemnitate, quia censetur solemnitatibus derogasse.
- 18 Bonacina *de legib. disp. 1. quest. 1. punct. 6. num. 15.* Salas *disput. 41. sect. 3. num. 34. vers. Sententia utriusque rationis*, Castro *d. tract. 3. disput. 1. punct. 24. num. 7.* qui resolvunt Episcopum facientem constitutionem contra ludentes, ludendo eum illis censi in sua constitutione dispensasse.
- 19 Unde nullitas illa sanata videtur, ac proinde renuntiatio præfata ob defectum dictæ solemnitatis ex tacita Principis permissione valida debet censi. Non obstat quod ea bona donata, seu renunciata pervenerunt ad dictum Joannem ex donatione sibi facta ab ejus parte dum in sacris patriæ potestatis constitutus esset, quæ ob id invalida fuit, ad l. *donationes quas parentes*, C. de donat. inter l. 2. & ibi gloss. C. de inoffic. donat. l. cum de bonis, C. de donat. l. si donationes, C. de collat. l. cum oportet, §. si autem, C. de bonis quæ liber. leg. 3. verb. no valdria, tit. 4. part. 5. ubi Gregor. gloss. 1. l. 4. tit. 15. part. 6. Paris. consil. 16. num. 19. vol. 2. Corn. consil. 199. col. 21. vol. 2. & consil. 238. vol. 3. Duen. reg. 123. in princ. Ant. Gomez ad l. 17. Tauri, num. 4. & ibi Tell. Fernandez num. 1. Castill. gloss. 1. Ascan. Clemens *de patria potest. c. 6. effect. 10. num. 24.* Mozz. *de contract. tit. de donation. §. de personis inter, & c. n. 11.* Mariens. l. 1. gloss. 1. num. 1. tit. 6. lib. 5. nova. Recop. Montalegre *in praxi civili, lib. 2. c. 1. §. 34. num. 1.* † Quia respondetur dupliciter, & primò donationem illam fuisse factam à patre filio causa studii, unde validam esse tenent d. l. 3. tit. 4. part. ... circa fin. & ubi Gregor. verb. no valdria, D. Barbosa *in l. 1. ff. soluto matrim. p. 7. à n. 29. & num. 35.* Rebuff. *in tract. de privileg. schol. privil. 60.* Horat. Lut. eod. tract. privil. 22. Joan. Garc. *de expens. cap. 4. num. 1.* Paschal. *de virib. patriæ potest. part. 1. c. 4. num. 33.* Perez ad Seguram *in l. unum ex familia, §. sed*

si fundum, num. 131. ff. de leg. 2. Tello Fernandez l. 17. Tauri, num. 113. Mozz. *de contract. tit. de donation. §. de personis inter quas, & c. num. 18.* Mendez de Castro *in l. cum oportet, part. 4. num. 174.* C. de bonis quæ lib. Cardin. Mantica. *de citatis & ambig. convent. part. 2. lib. 13. tit. 14. num. 3.* † Ac filio acquiri talium bonorum dominium, si habuerit effectivam & realem illorum traditionem, resolvunt Gregor. *de leg. 3. verb. no valdria*, Duen. *de reg. 323. num. 5. in fine*, Anton. Gom. *de leg. 17. Tauri, num. 8.* Castill. *ibid. num. 37.* & Tellus Fernandez n. 89. Secundò respondetur, donationem illam fuisse juratam, quo casu juramentum per se solum sufficiens est ad transferendum dominium irrevocabile in donatarium, secundum Alex. consil. 8. num. 19. lib. 1. & consil. 25. num. 15. & 77. lib. 1. Anton. Capic. *decis. 56. num. 2.* Palat. Rub. *in rub. de donat. inter. virum, §. 1. num. 6.* Roder. Xuar. *in l. 9. tit. 11. lib. 1. fori*, Car. §. donatio, quest. 8. in fine, Segura *in repet. l. Imperator 50. num. 85. ff. ad Trebell. & in l. 1. §. si vir, num. 140. ff. de acquir. possess. & in l. unum ex familia, §. sed si fundum, num. 131. ff. de legat. 2.* Covard. *in cap. quamvis pactum, part. 3. §. 1. num. 5. de pactis lib. 6.* Seraph. *de privilegiis juram. privil. 72. num. 1.* & ibi ejus additionator Martinus Benckendius n. 2. Guttier. *de juram. confirmat. part. 1. c. 4. num. 4.* Angul. *de meliorat. l. 1. gloss. 8. num. 2. tit. 6. lib. 5. nova Recop.* Thesaur. *decis. 12. n. 10.* Ceval. *commun. contra commun. quest. 11. num. 2.*

DUBIUM III.

Utrum officium emptum filio ex pecuniis paternis, sit ei in legitimam imputandum?

Quamvis officium ipsum emptum à patre in personam filii, tanquam quid merè personale, & consistens independenter in persona filii, & illius idoneitatem, & commodum respexerit Princeps in concedendo, non dicatur in patrimonio patris, l. Lucius, la 1. ff. de legat. 2. l. fideicommissum §. si servo, ff. de legat. 3. & notant. Jas. *in l. omni modo, §. imputari, n. 1. C. de inoffic. testam. & l. illud, n. 5. vers. Vel potest, C. de collat.* Anton. Gom. l. 9. Tauri, num. 21. in princ. & consequenter in ejusdem filii legitimam non imputetur, ut per Bart. *in l. 1. §. nec castrense, num. 4. ff. de collation.* Vasquez *de success. creat. §. 30. num. 214.* Grass. §. legitima, quest. 26. num. 4. Anton. Gom. *citato loco.*

Nihilominus tamen pretium illius, seu æstimatio, tanquam res merè proveniens ex facto patris, conferri debet, & imputari in legitimam, licet officium non sit ad hæredes transmissibile, quia saltem est alienabile, ut ex text. *in d. §. imputari*, & ibi notant omnes Doctores, & *in l. illud, C. de collat.* Bart. *in d. l. 1. §. nec castrense, num. 4. vers. Quadam est militia, ff. eodem*, Rip. *in l. in quartam, num. 163. ff. ad legem Falcid. & Fiumaggiol. num. 463.* Bec. consil. 20. num. 29. lib. 1. Vasquez d. §. 30. num. 218. Covar. *variatur. lib. 3. cap. 19. num. 6.* Tellus Fernandez *in l. 29. Tauri, n. 12.* & ibidem Anton. Gomez n. 21. Gama Lusit. *decis. 29. num. 3.* Guttierrez *in pract. lib. 2. quest. 64. num. 5.* Giovagnon. consil. 94. num. 27. lib. 1. junctis traditis per Thom. Valasc. *alleg. Juris tom. 1. allegat. 59. num. 1.* † Et de officiis Romanæ Curie, quæ licet non transmittantur ad hæredes, ex quo tamen possunt mediante resignatione in manibus Papæ in alios vendi, quod in legitimam imputentur, dixit Castrensis. *in d. §. imputari, num. 5.* Jas. num. 3. & *in d. l. illud, num. 6.* Rip. *in d. l. in quartam, n. 163. cum seqq.* Gama d. *decis. 29. num. 3.* Anton. Gomez, Vasquez, Tellus Fernandez, & Fiumaggiol. *in locis præallegatis.*

Et licet Nicol. de Ubaldis *de success. ab intest. p. 1. num. 31.* in contrariam opinionem inclinaverit, ea motus

motus ratione, quod pro validitate alienationis hujusmodi officiorum requiritur licentia Papæ, quia in illius manibus debent resignari, & quod pender à voluntate Principis, impossibile reputatur, l. apud Julianum, §. constat, ff. de legat. 1. Attamen communiter à Doctoribus hæc opinio reprobat, ut per Jaf. in d. l. illud, num. 6. Rip. in d. l. in quartam, num. 164. Vasquez d. §. 30. num. 28. Guttier. d. num. 5. vers. Et hæc est, & requiritur quidem licentia Principis, sed cum de facili concedatur, alienatio impossibilis non reputatur, ut per Jaf. & cæteros supra citatos.

26 Non obstat, Doctores prædictos loqui in officio modici valoris, & in quibus affectio Principis, & industria, ac idoneitas personæ, in cujus caput emitur, non consuevit ita sedulo inquiri: unde secus videtur dicendum in officio magni valoris, & cujus conspicuum & munus, ubi in admittenda illius venditione, seu resignatione Princeps non ita facilis esse consuevit ut per hanc rationem, quod officium Clericatus Catenæ, & Auditoriatum non imputeretur in legitimam, tradit Fiumaggiol. in d. l. in quartam, num. 468. Quoniam ultra quod posset dubitari, an id procedat in ipso solummodo officio, seu ejus titulo, an autem vendicat etiam sibi locum in illius pretio, seu æstimatione, respondetur, ad præsentem casum non applicari rationem illam Fiumaggiol. & aliorum in d. l. in quartam, & in d. §. imputari, an scilicet Princeps de facili assentiat hujusmodi Officiorum venditionibus, quia de facto jam consentit, & admisit venditionem factam, & ideo nulla subest causa, vel æquitas ob quam prædictum pretium non imputeretur in legitimam, alioquin pater illus fuisse, si filius officium ejus pecuniis emptum abdicasset à se, & tamen idem filius lucraretur illius æstimationem, hincque notabilis resularet inæqualitas inter filios, quod in hac materia multum animadvertunt Doctores, ex Bart. in l. 1. §. nec castrense, num. 11. vers. Fallit in tribus, ff. de collation.

27 Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 30. n. 11. † Et demum cessit difficultas, quia opinio illa Fiumaggioli, & quotquot possent allegari, non est admittenda quoties in contrarium apparet de voluntate solventis, quod non intellexerit donare; quemadmodum licet regulariter libri empti à patre, & traditi filio, censentur donati, ne imputentur in legitimam, tamen si constet de voluntate patris, quod non intellexerit donare, tunc quidem imputantur. Dec. in l. si donationem 41. vers. Et limitatur, C. de collat. cum aliis per Menoch.

28 de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 30. n. 16. & 20. † Necnon expensæ factæ à patre pro nuptiis filiorum regulariter quidem non imputantur, attamen secus est si ipse jussit imputari, Bald. in l. filia cujus, n. 14. C. famil. erisc. Peregr. consil. 91. n. 3. in fine, lib. 33. & aliàs passim.

DUBIUM IV.

Utrum tertia omnium bonorum Joannis professi spectet ad ejus matrem pro legitima à die professionis, & sic morte naturali professi non expectata?

28 Sicut à parentibus legitima filiis debetur; ita à filiis parentibus à lege defertur, l. nam et si parentibus, ff. de inoffic. testam. l. scripto, ff. unde liberi, l. omni modo, C. de inoffic. testam. Seraphin. decis. 1365. num. 1. Unde succedit controversa quæstio, à quo tempore matri legitima debeatur à Joanne ejus filio professio? In qua non desunt infiniti propè sustinentes utramque respectivè opinionem.

30 Nam quod legitima debeatur matri de tempore mortis naturalis professi, expressè tenuerunt Accurs.

in auth. si qua mulier, C. de sacrosanct. Eccles. & cum eo omnes Legistæ in eadem Auth. Pinel. in l. 1. n. 50. part. 1. C. de bonis matern. Bec. consil. 34 num. 18. Surd. consil. 238. num. 10. & de alimentis tit. 1. quæst. 29. n. 7. Turret. consil. 89. lib. 2. Bened. Aegid. in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. part. 4. §. 2. num. 8. Guillelm. Benedict. in cap. Raynuius. in verb. mortuo itaque testatore, il. 1. num. 299. Guttier. Canon. lib. 1. cap. 1. num. 75. & 93. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 102. num. 1. & 3. Melch. Phæbos Lusit. decis. 13. num. 16. tom. 1. apud quos infiniti ejusdem opinionis referuntur: & eandem opinionem multi ex Canonistis sequuti sunt, nempe Butr. in cap. in presentia, num. 29. Dec. num. 67. de probat. Calder. in cap. si pater, in fine, de testam. Joan. de Anania in capite 2. numero 16. de delict. puerorum.

Cæterum, quod legitima beatur matri à die 31 emissæ professionis, morte professi non expectata, sustinent glossa verb. paterna, & Anchar. num. 4. vers. Si autem impubes, Butr. num. 5. in cap. cum simus. de Regular. gloss. verb. mota, in cap. transmissa, qui filii sint leg. Abb. in cap. in presentia, num. 59. de probat. Cov. in cap. 2. num. 7. de testam. Azeved. leg. 1. n. 45. tit. 8. lib. 5. nova Recop. Fachin. controvers. lib. 6. cap. 13. Honded. consil. 60. num. 19. & seq. lib. 2. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 2. cap. 8. Sanch. in præcepta decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 10. Rot. in Tridentina legitima, 3. Januarii 1607. coram Ottembergo, & in Novariensi legitima, 3. Decembris 1627. coram R. P. D. meo Pirovano.

Moventur posterioris sententiæ Auctores multis, 32 sed tribus potissimum fundamentis. Primò, quia expressè videtur determinatum in d. cap. cum simus, dum filius patre jam professio, admittitur ad postulanda bona, quæ sibi ex successione paterna proveniunt. Secundò, quia id ipsum colligitur ex auth. de Monachis, §. si quis autem, vers. Si verò filios, ubi indicatur statim à professione deberi legitimam, nec mortem expectandam, ibi: Nihilominus quarta debeatur filiis, &c. Tertiò, quia licet legitima non debeatur filiis in vita parentum, l. 1. §. largius, ff. de success. edicto, Bart. in l. si quis legatum, §. fin. ff. de falsis, & in l. fin. n. 2. ff. de liber. agnosc. Segura in repet. l. 3. §. fin. ff. de liber. & posthum. Tello Fernandez in l. 23. Tauri, num. 11. Morcheq. de divis. bonorum lib. 3. cap. 3. num. 4. Cavalcan. decis. 172. num. 15. Paschal. de viribus patriæ potestatis, part. 2. cap. 4. num. 20. Angul. de melioration. l. 2. gloss. 2. num. 7. tit. 6. lib. 5. nova Recop. Menoch. consil. 77. n. 6. vol. 1. Castil. controvers. lib. 1. de usufructu, cap. 64. num. 11. † quia illa datur filiis in bonis hæreditariis, 33 l. scimus. §. repletionem, C. de inoffic. testam. l. non amplius, §. in fin. ff. de legat. 1. Matienf. l. 4. gloss. 1. num. 3. in fine, tit. 6. lib. 5. nova Recop. & in vita parentum ejus hæreditas esse non potest, l. 1. ff. de hæred. vel act. vendit. l. qui superstitis, ff. de acquir. hæred. Anton. Mangil. de imputat. quæst. 91. num. 11. & quæst. 181. num. 5. † Nihilominus tamen in hoc casu mors civilis, quæ 34 per professionem Monacho evenit, cum dicatur civiliter mortuus, cap. placuit, 16. quæst. 1. Peregr. de jure fisci lib. 3. cap. 5. num. 12. Card. Tusch. pract. conclus. lit. M, concl. 392. per tot. Ego ipse in locis communib. argument. Juris, loco 74. num. 6. habet eundem effectum, quem habet mors naturalis, ad notata per me de loco 74. num. 1.

Qua posteriori opinione, uti veriori & æquiori, 35 retenta, ac per sacram Rotam firmata, non obstant fundamenta prioris sententiæ, quibus responsionem præstat Honded. d. cons. 60. n. 24 lib. 21. quam reassumpsit à Gozadin. cons. 41. num. 17. ut scilicet locum habere possint quando mors civilis non habet eundem effectum, prout habet mors naturalis; quia bona non acquiruntur hæredi donec vivit Monachus, sed

sed monasterium illa possidet, & per consequens etiam Monachus possidet in communi; sed quando bona fuerunt acquisita hæredi, qui illa possidet ac si testator mortuus esset, quo casu mors civilis habet eundem effectum, quem habet naturalis; & tunc omnes effectus mortis naturalis consequuntur, prout sunt solutiones legatorum, detractiones legitimæ, & Trebellianicæ, æris alieni, & similia, quæ contingunt quando bona transeunt ad hæredem per effectum mortis naturalis.

Toletana Majoratus.

Masculorum repetita vocatio in majoratus institutione, an excludat masculos ex fœminis, & exinde præsumatur animus conservandæ agnationis? & alia in materia majoratum utilissima.

VOTUM VII.

- 1 Eligendi facultas quando est restricta ad tempus mortis, potest eligens in vita usque ad mortem semel atque etiam pluries variare.
- 2 Nominare in majoratibus electivis, quamvis sit præcisa obligatio, est tamen actus de se facultativus.
- 3 Præbendarum collationes donationes appellantur.
- 4 Condicio posita in fideicommissis, vel majoratibus ducendi consanguineam, est valida, & intelligi debet accedente Pontificis dispensatione.
- 5 Condicio ducendi consanguineam etiam secundo gradu consanguinitatis cunctam, est valida.
- 6 Dispensationem impetrare qui gravatur, tenetur illam petere, & sollicitare.
- 7 Condicio mixta habetur pro impleta, quoties non potest impleri per factum ejus in cujus persona impleri debet.
- 8 Condicio imposita nubendi Petro, habetur pro impleta, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxisset.
- 9 Condicio habetur pro impleta quando mulieri fuit injunctum præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium.
- 10 Nepotes non veniunt quoties vocantur filii primogeniti masculi, quia hæc vocatio restringitur ad filios immediatos primi gradus.
- 11 Masculorum appellatione comprehenduntur masculi ex fœminis.
- 12 Agnationis conservanda animus non præsumitur ex masculorum vocatione.
- 13 Masculinitatis repetitio in eadem ratione masculos ex fœminis excludit.
- 14 Verba geminata plurimum operantur, & inducunt enixam esse disponentis voluntatem.
- 15 Mutato sexu non mutatur ratio exclusiva.
- 16 Matre exclusa, exclusi videntur omnes cognati, qui veniunt à persona matris.
- 17 Avia exclusa, à qua linea incipit, tota pariter linea exclusa censetur.
- 18 Persona una exclusa, omnes ejus descendentes exclusi censentur.
- 19 Fœmina si non potest succedere, nec etiam filii ejus ex persona ipsius possunt deducere jus succedendi.
- 20 Intelligitur locus Ludovici Molina.
- 21 Masculorum appellatione quando fuit considerata agnationis conservatio, non censentur comprehendendi masculi ex fœminis descendentes.
- 22 Agnationis conservanda animus præsumitur quando Barboas Vota Decisiva.

post repetitam masculinitatis mentionem nulla fœminarum habita fuit mentio.

- 23 Masculorum vocatio non fit alia ratione, nisi pro conservandis bonis in agnatione.
- 24 Adducitur elegans doctrina Ludovici Molina.
- 25 Agnationis conservanda ratio censetur habita ex sola masculorum vocatione.
- 26 Majoratus possessor quomodo possit successorem designare, ostenditur.
- 27 Sententia lata contra majoratus possessorem, successoribus etiam non citatis præjudicat, nisi constet de dolo, collusione, vel fraude.
- 28 Majoratus plures insimul possideri possunt, secundum Hispaniæ consuetudinem.
- 29 Filiis non consentientibus, non possunt eorum legitima annexari majoratui.
- 30 Parentes sunt debitores filiis in suis legitimis.
- 31 Gravamen omne legitima filiorum per parentes impositum ministerio legis tollitur.
- 32 Majoratus potest super legitima filiorum institui, competentibus alimentis illis relictis, vel consensum præstantibus.

PETRUS & Francisca matrimonialiter ad invicem conjuncti majoratum in una scriptura instituerunt, illa conditione, ut in eo succederet unus ex suis filiis masculis, quem superstes tempore mortis elegerit, pro eo scilicet filio, & descendens exinde filiis primogenitis masculis, qui ducere teneantur unam ex consanguineis. Petrus superstes elegit Antonium ejus filium, ex Antonio nascitur Augustinus, ex Augustino Joannes, qui cum filios non suscepisset, ad successionem hujus majoratus concurrunt modò Philippus, & Jacobus, primus uti descendens ex masculis à dicto Petro, secundus verò ex filia Antonii. Quæritur qui ex his potius jus habeat.

Non dubitatur an illa clausula, quem superstes tempore mortis elegerit, sit restricta ad tempus mortis, ita ut eligens in vita, possit usque ad mortem semel, atque etiam pluries variare, de quo vide Tiraq. in l. boves, §. hoc sermone limit. 16. n. 9. ff. de verb. signif. Molin. de primog. lib. 2. c. 4. n. 23. cum seqq. alter Molin. de justit. disp. 593. à princ. Sim. de Pæris de interp. ult. volunt. lib. 1. interp. 1. dub. 1. solut. 2. ex n. 1. Mieres de Majoratu, p. 1. q. 48. n. 178. in nova impres. Cald. Pereira de nomin. emphyt. quest. 10. n. 83. & de potest. elig. lib. 3. c. 5. num. 2. Valasc. consil. 102. num. 15. & 23. Flores de Mena var. lib. 3. q. 22. num. 15. Thom. Valasc. allegat. juris tom. 1. alleg. 61. à n. 6. Paz de tenuta, c. 34. num. 62. ubi etiam quid si electio facta fuerit per viam donationis inter vivos, seu per alium quemcunque contractum? & quid post traditum dominium rei electæ?

Nec etiam circa aliam claus. ibi, unus ex suis filiis, &c. dubitatur de potiori jure unius filii majoris, qui prætermittitur fuit, & alius minor nominatus, quia nominare in majoratibus electivis, quamvis sit præcisa obligatio, est tamen ita actus de se facultativus, ut nominatio facta magis ad favorem unius, quam alterius sit mera gratia, & donatio: ubi enim quis potest adimere, & non adimit, censetur dare, l. 11. §. sciendum, ff. de legat. 3. l. cum hic status, ff. de donat. inter virum, Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. num. 11. cum seqq. ubi ait, quod per eadem rationem præbendarum collationes, donationes appellantur, alter Molin. de justit. tom. 2. disput. 592. num. 5. vers. Et adversus, Fufar. de substit. quest. 11. num. 1. cum seqq.

Nec pariter dubitatur de validitate alterius clausulæ, quod teneantur unam ex consanguineis ducere qui in hoc majorem succedent, quia conditio illa posita in fideicommissis, vel majoratibus, ducendi

Q consan

consanguineam, est valida, & intelligi debet accedenti pontificis dispensatione, ut per Emman. Costa lib. 1. select. cap. 8. num. 14. Sfort. Odd. consil. 52. per tot. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. num. 7. & in addit. ad finem operis, c. 13. n. 11. Guttier. canon. lib. 1. c. 22. n. 23. & consil. 18. n. 6. & 7. latè Castill. controuv. lib. 3. cap. 7. ex n. 42. qui tres ultimo loco citati aiunt valere conditionem, licet absit claus. Si Papa dispensaverit, quia ea subintelligitur semper tacite posita, tanquam necessaria, & sine qua consanguinei contrahere non poterunt. † Et hoc adeò verum est, ut procedat etiam si conditio sit expresse posita inter consanguineos secundo gradu consanguinitatis conjunctos, Sanch. de matrim. lib. 5. disp. 5. num. 19. 20. & 21. Molin. de justit. tom. 2. disput. 613. per tot. Castill. d. lib. 3. cap. 7. à n. 45.

6 † Et cui imponitur gravamen impetrandi dispensationem, tenetur illam petere, & sollicitare omni cura, & plenam diligentiam adhibere, quamvis difficile esset illam obtinere, quia aliàs non excusarentur Bald. consil. 393. num. 3. lib. 2. Paul. de Castro consil. 433. num. 2. lib. 1. Mieres de majoratu, part. 4. quest. 4. n. 10. & 20. Guttier. consil. 18. num. 9. Sanch. d. lib. 5. disput. 5. num. 12. Castill. d. lib. 3. disp. 7. n. 21. & 22.

7 Si verò nulla sit consanguinea cum qua contrahere valeat, vel si adsit, nolit matrimonio copulari, tunc conditio habenda est pro adimpleta; nam conditio mixta habetur pro impleta, quoties non potest impleri per factum ejus, in cujus persona impleri debet, l. si Titius 14. l. Jure Civili 24. l. in testam. 11. ff. de condit. & demonstr. l. qui concubinam, §. uxori, ff. de legat. 3. l. Mevia, in princ. de annuis legat. Menoch. illustr. lib. 3. c. 93. num. 3. & n. 5. ubi subjicit rationem vulgarem, quod quando conditio nubendi pender ex facto alterius, alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, quia fortè ille, cui debet nubere, posset hoc facere malitiosè, ut illa perderet hæreditatem, nulla subsistente justa causa; idcirco lex vult, quod tunc conditio habetur pro impleta, l. 1. C. de his que sub modo, ibi, sed si per te non stat quominus voluntati testatoris pareas, sed per eum cui nubere jussa es, quominus id, quod tibi relictum est, obtineas, non oberit, l. si post diem, §. item si qua, ff. quando dies legati cedat, l. testam. 31. ff. de condit. instit. † Quorum Jurium auctoritate resolvunt communiter Doctores, mulierem cui fuit conditio apposita nubendi Petro, succedere ac si illi nupsisset, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxit, cum eo ipso conditio habeatur pro impleta, ita in specie tradunt Socin. in l. in testam. la 2. n. 2. & 7. ff. de condit. & demonstr. Guill. Bened. in c. Raynarius, verb. cuidam Petro tradiderunt, num. 3. Simon de Præcis egregiè hoc probans de interpret. ult. volunt. lib. 4. interpr. 1. dub. 12. n. 69. & interpr. 2. dub. 1. num. 7. Joan. Bapt. Plot. inter consilia matrim. divers. consil. 87. num. 8. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 183. n. 25. & consil. 146. n. 31. vers. Secundus est casus, latè Galganet. de condit. part. 2. cap. 1. quest. 29. n. 7 & 8. Molin. de primog. lib. 2. c. 13. n. 20. alter Molin. tract. 2. disp. 206. vers. Quando legatum, & disput. 613. n. 4. Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 33. num. 8. & 20. Cardin. Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 11. tit. 8. num. 17. Idem † quando mulieri fuit injunctum præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium; quia conditio habetur pro impleta, & mulier potest cum alio contrahere matrimonium, & consequitur legatum, seu hæreditatem, resolvunt Socin. in d. l. in testamento, la 2. n. 11. Plot. d. consil. 87. num. 18. Menoch. d. præsumpt. 183. n. 13. Sanch. d. lib. 1. disput. 33. num. 18. vers. Quartum dubium, Galganet. d. part. 1. cap. 8. num. 20. & 21.

10 Et quatenus in dicta institutione vocantur filii primogeniti masculi, vocatio hæc restringitur ad

filios immediatos primi gradus, sit adsint, & in hoc casu nepotes non veniunt, juxta singularem doctrinam Baldi in l. intestato, de suis, & leg. hered. quæ loquitur in majoratibus, ubi vocatur filius primogenitus: quam Baldi traditionem probarunt ibi Fulgos. Corn. & Paul. de Castro, Tiraq. de primogen. quest. 40. n. 219. Costa in tract. de majorat. part. 1. n. 8. & part. 2. num. 9. vers. confirmatur hoc argumentum, ubi ait receptus approbati, sequitur Mandel. Alba consil. 60. num. 5. ubi dicit, hoc fundamentum esse communiter approbatum, latè probat Alexand. consil. 4. num. 9. & per tot. lib. 4. pulchrè Bellon. consil. 50. num. 3. Peregr. de fideicommiss. art. 2. num. 44. in fine, vers. Hac vero conclusio non procederet, Barec. consil. 140. num. 2. Cov. practic. cap. ult. num. 4. vers. Quinto idem erit, Card. Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 8. tit. 9. num. 11. Raudens. de analogis, in append. part. 1. num. 56. & 66. Menoch. consil. 215. num. 232. lib. 2.

Tota igitur difficultas in eo consistit; an repetitio masculinitatis, de qua in dicta institutione, excludat masculos ex fœmina, & sic Jacobum, qui descendit ex filia Antonii. Et videtur dicendum, non excludere, quia masculorum appellatione comprehenduntur masculi ex fœminis, cap. 1. de eo qui sibi, & hered. suis, auth. de hered. ab intest. venient. §. 1. & 2. §. item vetustas, Instit. de hered. qua ad intest. Fulg. consil. 85. n. 1. Alciat. in l. Gallus, §. nunc de lege, n. 18. ff. de lib. & postb. & ibi Claud. de Scyssel. n. 14. Paul. in l. 1. n. 3. & 6. C. de condit. insert. & ibi Corn. ex n. 19. Guid. Papæ consil. 612. n. 3. Bero. consil. 110. n. 54. & consil. 22. n. 11. vol. 2. Socin. Jun. consil. 2. n. 11. & 13. vol. 3. Roland. consil. 73. n. 14. & 15. vol. 3. Alciat. consil. 15. n. 1. lib. 8. & consil. 104. num. 1. lib. 9. Baéz. de non meliorandis filiabus, cap. 6. num. 36. & 39. Card. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 8. tit. 18. n. 16. Alba consil. 86. n. 4. & 5. lib. 1. consil. 87. num. 4. eodem lib. Gam. Lusit. decis. 264. Emman. Costa de patruo, & nepote. part. 3. num. 43. & 45. vers. verum, Simon de Præcis de interp. ult. volunt. lib. 3. interp. 3. dub. 1. solut. 11. num. 7. & 24. Peregr. de fideicom. art. 26. num. 1. & 2. Rosental. de feudis, part. 1. cap. 7. quest. 36. num. 9. Menoch. consil. 802. num. 32. cum seqq. & consil. 530. num. 10. Surd. consil. 308. lib. 3. Alex. Raudens. de analog. lib. 1. cap. 15. num. 15. Anton. Faber. de errorib. pragmatic. decad. 28. errore 8. Et in specie de successione majoratus agentes, ita observant Ruin. consil. 120. n. 8. lib. 4. Alciat. consil. 1. & 4. lib. 8. Molin. de primog. lib. 4. cap. 5. n. 48. Mieres de majoratu, part. 2. q. 50. n. 50. ubi asserit, id esse receptissimum, Ayendan. in l. 40. Tauri, gloss. 9. num. 74. & 76. Valasc. de jure emphyt. lib. 1. quest. 41. num. 5. Cald. Pereira de nomin. emphyt. q. 17. num. 51. Anton. Faber. in suo Cod. lib. 6. tit. 16. de verb. signific. definit. 1. & 2.

Ratio est, quia exclusio in hoc casu locum haberet quando in institutione considerata fuisset agnationis conservatio, ex adductis infra num. 21. Sed ex sola masculorum vocatione non præsumitur animus conservandæ agnationis, secundum Barr. in l. libero- rum, num. 12. ff. de verb. signif. Bald. in l. si defunctus, num. 8. C. de suis, & legit. hered. Lap. allegat. 101. vers. Secundò non potest, Alex. consil. 80. num. 7. lib. 1. & consil. 97. num. 12. vers. Nec obstat ultimum argumentum, lib. 2. & consil. 85. num. 18. lib. 4. Tiraq. in tract. Cessante causa, limit. 21. num. 13. Caput. decis. 21. n. 9. Ceph. consil. 210. num. 60. lib. 1. Mantic. de conject. lib. 11. tit. 14. num. 7. Anton. Gab. communium lib. 6. tit. de retractu, eoncl. 61. num. 4. & 10. Igitur, &c.

Verum his non obstantibus, dicendum est in nostro casu potius jus habere Philippum, & excludere Jacobum uti masculum ex fœmina. Primò, quia constat in dicta institutione fuisse sæpius repetitam masculinitatem, unde succedit doctrina, quod repetitio

- titio masculinitatis in eadem oratione excludit masculos ex fœminis, Cuman. *consil.* 117. Dec. *consil.* 480. num. 3. Tob. Nonius *consil.* 36. n. 19. Rub. *consil.* 71. n. 6. Cephal. *consil.* 11. n. 12. Peralta in l. Titia cum testam. §. Lucius Titius, n. 5. & 6. ff. de legat. 2. Peregr. de fideicom. art. 25. n. 29. Menoch. *consil.* 85. num. 4. lib. 6. Rau-
- 14 dens. *consil.* 35. n. 21. & *consil.* 36. num. 18. lib. 1. † Verba enim geminata plurimum operantur, & inducunt enixam esse disponentis voluntatem, l. 1. ff. de adilit. edicto, ibi: *His dixit Prætor, ut melius intelligitur. Clem. 1. de rebus Eccles. non alien. ibi, nec potest negari quin seriōse fuerit dictum, cum toties fuerit repetitum.* Cephal. *consil.* 58. num. 18. vol. 1. Carrocc. voto 56. n. 25. & seq. B. roi. *consil.* 43. n. 44. vol. 3. Pancirol. *consil.* 4. n. 22. Achil. Pedrocha *consil.* 6. num. 16. Mar. Antonin. var. *resolut. lib. 1. resolut. 3. num. 7. & lib. 3. resolut. 1. n. 32.* Anton. Monach. Lucensi *decis.* 13. num. 33. & *decis.* 35. num. 15. & Florent. *decis.* 50. num. 25.
- 15 Secundò, quia Jacobus concurret ex persona ejus aviæ à qua descendit, licet masculus sit; nam ut bene notavit Bald. in l. maximum vitium, n. 4. C. de liber. præter. mutato sexu, non mutatur ratio exclusiva, cum non possit filius succedere, nisi tanquam aviæ imago, arg. l. illam, §. pen. C. de collation. idem Bald. *consil.* 4. col. 3. vers. Non obstat, lib. 3. Cum ergo, inquit, mater non est vocata, nec linea, quæ ab ea descendit, censetur vocata. Optimè Philip. Dec. *consil.* 656. num. 3. & seq. ibi, Et idem concludit Bart. in l. 2. §. videndum, ff. ad Tertyl-
- 16 lian. † dum inquit, quod exclusa matre, exclusi videntur omnes cognati, qui veniunt à persona matris: & idem tradit Bald. in l. maximum vitium, C. de lib. præter. ubi Paul. de Castro refert Baldum, ibi, & dicit, quod communiter omnes ita tenent, cum similibus, ut refert Alex. *consil.* 134. lib. 6. & *consil.* 144. eod. lib. 6. & secundum istam conclusionem consuluit Corn. *consil.* 188. lib. 2. ubi concludit, quod exclusa matre ab statuto, omnes conjuncti ex persona matris excluduntur, & est regula, quam ponit Angel. in §. reliquum, in auth. de hæred. ab intest. in vers. Ex diverso, quod quando aliqua persona excluditur propter suum delictum, ita omnes venientes ex ejus persona excluduntur, quia veniunt à
- 17 radice infecta. † Hactenus Dec. Ratio est clara, quia cum avia lineæ principium sit illis, qui ab ea descendunt, non potest enim linea sine principio deduci; ideo avia exclusa, tota linea pariter exclusa censetur, Bald. in d. l. maximum vitium, num. 4. C. de lib. præter. ibi: Sed mater invenitur exclusa: ergo tota linea, quæ ex ipsa descendit, quia nisi in capite principium sumat, ulterius produci non potest, arg. ff. de action. & obligat. l. quæcunque gerimus. & c. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num. 42. Menoch. *consil.* 954. num. 33. Fusar. de fideicom. quæst. 778. num. 3. vers. Octavò quia, † Exclusa enim una persona, omnes ejus descendentes exclusi censentur, cap. 1. de success. fratr. cap. 1. §. hoc autem, de his qui feud. dare poss. Molin. d. lib. 3. cap. 5. num. 41. Mieres de majoratu, part. 2. quæst. 6. num. 46. Joseph. de Rusticis in l. cum avus, ff. de condit. & demonstr. lib. 6. cap. 16. num. 2. cum seqq.
- 18 Hanc eandem resolutionem tenet Rot. Romana in Florentina fideicommissi de Cambiis, 9. Junii 1627. coram R. P. D. Dunozerro, ibi: Sed in presenti casu Cassandra, quamvis sit descendens à dicto Silvestro, illa non reperitur vocata, cum non habeat qualitatem masculinitatis sub qua vocati fuerunt filii Silvestri; unde cum ipsa non possit succedere, nec etiam filii ejus ex persona ipsius possunt deducere jus succedendi. Surd. *consil.* 85. n. 10. vers. Attamen prædictis non obstant. lib. 1. Ruin. *consil.* 18. n. 5. lib. 3. Tiraq. & infiniti alii per eam citati, de primog. quæst. 12. num. 16. Curt. Jun. *consil.* 117. col. pen. vers. Causa secunda, Surd. *decis.* 239. n. 8. Rot. *decis.* 66. n. 22. part. 1. recent.

Barbosæ Vota decisiva,

Non obstat Molin. d. cap. 5. num. 48. quia loquitur 20 in descendantibus ab aliqua fœmina non exclusa, uti ex ejusdem verbis apparet, ibi, *veluti si majoratus institutor vocavit filiam suam, & ejus descendentes masculos; sub hac namque vocatione descendentes masculi, etiam si ab aliqua fœmina (non dicit exclusa) ab ipso institutore descendenti procreati fuerint, comprehenduntur in hoc primogenio, & ex masculorum vocatione non censetur habita agnationis ratio.*

Tertiò, quia in majoratus institutione considerata 21 fuit agnationis conservatio; tunc enim appellatione masculorum masculi ex fœminis descendentes comprehensi non censentur, ut in §. item vetustas, Instit. de legit. agnat. success. Anch. *consil.* 339. sub num. 6. Socin. in l. Gallus, §. nunc de lege, num. 5. ff. de lib. & posthum. Tiraq. de primog. quæst. 13. in fine, Socin. Jun. *consil.* 2. num. 11. lib. 3. Mantic. de conject. lib. 8. tit. 18. num. 20. Peregr. d. art. 26. n. 12. Gam. Lusit. *decis.* 194. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num. 48. Mieres d. part. 2. quæst. 6. n. 55. vers. in hac etiam materia, Valasc. de jure emphyt. q. 41. n. 5. Velasquez l. 40. Tauri gloss. 9. num. 74. Marta de success. p. 1. art. 5. per totum, Rot. *decis.* 15. n. 2. & *decis.* 150. n. 9. p. 1. diversor.

Animus autem conservandæ agnationis in institu- 22 tore ex eo colligitur: quia ultra repetitam sæpius masculinitatis mentionem, in nulla parte institutionis vocata est fœmina, quo casu ex vocatione masculorum, nulla facta fœminarum nominatione, aut habita de illis mentione, absque dubio præsumitur animus conservandæ agnationis, ex adductis per Socin. Jun. *consil.* 30. num. 2. lib. 4. Cephal. *consil.* 600. num. 35. lib. 4. Guid. Papæ *decis.* 612. Greg. Lopez l. 3. gloss. magna, quæst. 19. tit. 13. part. 6. Craver. *consil.* 250. num. 2. & *consil.* 306. Hier. Gabr. *consil.* 132. num. 34. lib. 1. Bobadil. in l. cum acutissimi, num. 22. C. de fideicom. Cavale. *decis.* 13. num. 79. part. 4. Alvarad. de conject. mente def. lib. 2. c. 3. §. 4. Molin. d. lib. 3. cap. 5. num. 29. 35. & 50. Mieres d. part. 2. quæst. 6. num. 65. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 69. num. 10. & *consil.* 216. n. 8. lib. 3. & *consil.* 930. lib. 10. Honded. *consil.* 8. n. 56. lib. 1. Surd. *consil.* 306. n. 15. lib. 3. Simon de Prætis de interp. ultim. volunt. lib. 3. interp. 3. dub. 1. solut. 11. vers. Primo declaratur, Card. Mantic. de conject. lib. 6. tit. 15. num. 9. Petra de fideicom. quæst. 9. num. 195. Guttier. *consil.* 13. num. 23. Salaz. de usu, & consuet. cap. 12. num. 64. vers. Quod si quæras, Joan. Garc. de nobilit. divis. num. 33. Castill. controuv. lib. 2. cap. 4. num. 178. Ratio est, quia † hæc 23 vocatio masculorum non fit alia ratione, nisi pro conservandis bonis in agnatione, Card. Mantic. de conject. lib. 6. art. 15. num. 2. Rimin. Junior *consil.* 457. num. 9. lib. 4. Cephal. *consil.* 16. num. 44. Hieron. Gabr. *consil.* 97. n. 24. lib. 1. Honded. *consil.* 70. num. 39. lib. 1. Card. Tusch. tom. 5. lit. M. conc. 2.

Ex his melius quam omnes attingit Molin. d. c. 5. 24 n. 2. dum sic ait: Quod si majoratus institutor masculos simpliciter, & absolute ad ejusdem successionem invitaverit, nec de fœmina in aliqua parte meminerit, ex hac masculorum vocatione, etsi expresse rationem conservandæ agnationis non adjecerit, censetur voluisse agnationem conservare, atque fœminas propter masculos remotiores excludere, & c. quod pluribus exornat citatis Doctores, & maximi quidem nominis, & auctoritatis. Et quamvis hæc conclusio plures habuerit contradictores ex eo motos, quod aliquando fœminæ excluduntur, eo quod majori auctoritate masculi sustinent familiæ onera, vel quia solum habitus fuit respectus ad qualitatem sexus, à quo non descendunt filii masculi fœminarum, Rot. *decis.* 150. num. 2. part. 3. divers. Nihilominus tamen Molin. præcedentem conclusionem amplectens concludit his verbis, num. 29. ibi: *His autem non obstantibus, prima*

opinio verior est: quamvis enim is, qui facit aliquam vocationem, seu fideicommissum temporale inter masculos, possit aliis rationibus ad id efficiendum induci, is tamen qui aliqua bona masculis perpetuo jure majoratus possidenda reliquit, verosimiliter non potuit alia ratione quam conservationis agnationis moveri, cum respectu eorum qui posterum nascituri sunt, non possit particularis, alia ratio respectu unius quam alterius assignari, ut infra isto cap. n. 53. dicemus, ideoque hac ratio tanquam unica expressa censenda est, &c.

25 Et ex sola masculorum vocatione censi habitam rationem conservandæ agnationis, in terminis tenet Alvarad. d. lib. 2. cap. 3. §. 4. n. 36. ibi: Si verò testator filium suum masculum & descendentes masculos ex eo ad majoratus successionem vocaverit, non dubito quin masculus in quovis remotiori gradu existens propinquiorem, seu proximiorē fœminam excludat, ut post Joan. Andr. & alios non paucos tenet Greg. in l. 1. tit. 13. part. 6. verb. mugeres, q. 21. vers. An autem ex eo quod conditor majorat. col. 7. Quia tunc disponens agnationem suam conservare censetur, siquidem masculos descendentes, & sic agnatos expresse substituit, &c. Idem tenet Molin. d. c. 5. n. 37. ibi: Sed quamvis hac omnia probabilia esse videantur, nunquam tamen in forensibus controversiis admitti solent, immò eo ipso, quod majoratus institutor masculos ad primogenii successionem invitaverit, censetur fœminas propter masculos remotiores excludere voluisse, idque ex verosimiliter voluntate, quæ ex verbo masculis elicitur; non enim ad aliud verosimiliter hoc verbum, masculis, adjici potuit, quam ad fœminarum exclusionem, &c. Eandem opinionem tenent Dec. conf. 15. n. 5. post fulgos. Paul. Castr. & Sicut. ab ipso nuncupatim citatos, idem Dec. conf. 372. num. 4. qui hanc opinionem communem profitetur, Burg. de Paz in proœm. legum Tauri, n. 123. Menoch. conf. 328. n. 31. & conf. 1152. n. 16. & conf. 1177. n. 11. cum seqq. & consil. 1229. n. 16. cum seqq. Hieron. Gabr. conf. 116. n. 2. lib. 2. Laderch. Imola. conf. 153. per tot. Cavalecan. decis. 17. lib. 3. Thesaur. lib. 2. q. 64. n. 6. Casanat. consil. 47. & 50. Anton. Faber de errorib. pragmat. decade 28. errore 10. Fontanella de pactis nupt. claus. 4. gloss. 25. num. 12. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 14. num. 126. D. Mar. Cutel. decis. 18. num. 18. Muta Sicilia decis. 57. Anton. Monach. Florent. decis. 52. Gall. de except. success. tit. 4. except. 27. num. 80. Rustic. in l. cum avus, lib. 6. cap. 16. ff. de condit. & demonstr. & alii citati per me in tract. de appellativa verborum utriusque Juris signific. appell. 141. per l. 1. in fine, & l. immunitates, ff. de jure immunit.

26 Quartò, quia Joannes Philippum in successorem suum signavit, licet enim majoratus possessor non possit quicquam ex his, quæ ejus institutor disposuit, alterare; poterit tamen dubiam illius dispositionem interpretari, designando in suo testamento illum quem arbitratum majoratus institutorem in ejusdem successionē præferri voluisse, & quod ea interpretatio; si verisimilis sit, à Judicibus sequenda, vel saltem summè consideranda atque æstimanda erit: ita glossa in §. si quis à filio, §. si quis plures, ff. de legat. 1. Grat. conf. 35. num. 11. cum seqq. vol. 2. Bursar. consil. 29. n. 11. & 12. Cravet. consil. 73. num. 23. lib. 1. Rimin. Sen. consil. 184. n. 36. lib. 5. Cephal. consil. 28. num. 13. Hieron. Gabr. conf. 32. n. 7. & 8. lib. 1. Molin. de primog. lib. 2. c. 8. num. 38. Camill. Gallin. de verbor. significat. lib. 10. c. 37. n. 19. pag. 315.

27 Non obstat sententia lata contra quendam majoratus hujusmodi olim possessorem, ex qua videbatur successoribus etiam non citatis præjudicium inferri, l. quamvis, vers. Denuntiare, ff. de ventre inspic. Molin. de primog. lib. 4. cap. 8. n. 3. cum seqq. quia constat de dolo, collusionē, vel fraude, & quod possessor præ-

fatus minus plenè causam defendit, Molin. d. cap. 8. num. 7. Peregr. de fideicom. art. 53. num. 59. Menoch. conf. 501. ex num. 8. lib. 6. justas scilicet defensiones proponere omittens, Peregr. d. art. 53. num. 59. & non adhibens omnem diligentiam ne vinceretur, unde detegitur ejus culpa & negligentia, ac proinde illa, quæ cum eo gesta fuerunt, pro non factis haberi debent, Menoch. d. consil. 501. num. 9.

Non obstat, quod Philippus possidet alium majoratum, qui ambò habent gravamen delationis nominis, & armorum, unde videbatur inferri ad incompatibilitatem. Quia consuetudo Hispaniæ obtinuit id impedimento non esse, quin plures majoratus insimul ab uno possideri possint, ut attestatur Castell. lib. 5. controvers. cap. 136. pag. 294. col. 4. cum seqq. & optimè Valenzuel. consil. 69. n. 34. & 35. ibi: Cum quo concurrens universalis consuetudo Hispania, quod Magnates, & titulati possident plures Status, & Majoratus insimul, in quibus ex diversis vocationibus succedunt, non obstante, quod nullus reperiatur, immò nec Majoratus inferior, & ordinarius, in quo non sit idem gravamen delationis nominis, & armorum, quæ simul deferri solent in negotiis tangentibus unumquemque illorum Statum, nomine & armis illius in mandatis, & sigillis, & aliis demonstrationibus uti, & hic mos dictæ regionis habetur in magna consideratione hoc casu, l. si servus plurium, §. 2. ff. de legat. ibi: Consuetudo deinde regionis, in qua versatur, exquirenda est: l. cum de lanionis, §. ultim. in fine, ff. de fundo instr. l. nam ad ea, ff. de legib. Roman. conf. 61. n. 3. & conf. 204. num. 8. Roland. conf. 4. n. 20. vol. 3. & conf. 51. n. 13. eod. vol. nam mos fidelissima vetustatis debet retineri, l. testamenta 18. C. de testam. Bald. in l. exemplo, num. 4. C. de probat. Tiraq. de præscript. §. 1. gloss. 4. versic. Vigesimoquintò, Chassan. in catal. gloriæ mundi, part. 1. confid. 44. Hactenus Valenzuela.

Nec denique obstat, quod dictus Petrus, & Francisca primi institutores hujus majoratus habentes plures filios, illis non consentientibus multa bona annexarunt, cum non superessent alia ex quibus dicti eorum filii possent legitimas sibi debitas deducere, unde inferebatur ad nullitatem talis institutionis, ex Joan. Fabr. in l. ult. C. de pactis, Tiraq. de primog. q. 6. à n. 16. Guttier. de juram. confirm. part. 1. cap. 59. num. 4. Valasc. conf. 130. n. 12. alter Valasc. allegat. Juris. tom. 1. alleg. 63. num. 4. parentes enim sunt debitores filiis in suis legitimis, & filii dicuntur creditores respectu legitimarum, ex gloss. ult. Bart. & Padil. n. 32. in l. 3. C. de juris, & facti ignor. Peregr. de fideicom. art. 36. n. 33. Mich. Grass. in §. legitima, q. 14. n. 1. † ideo omne gravamen legitimæ filiorum per parentes impositum, auctoritate & ministerio legis tollitur, l. si quando, §. & generaliter, C. de inoffic. testam. Franc. Marzar. in epit. de fideicom. part. 2. q. 50. circa fin. Peregr. d. art. 36. n. 94. & 98. Andr. Gail. lib. 2. observ. 119. n. 3. quamvis ipsi filii legatum, seu hæreditatem patris acceptaverint, vel ejus testamentum approbaverint; nam adhuc non videntur tale gravamen acceptare, Paul. de Castro conf. 73. n. 3. lib. 2. Cephal. conf. 153. n. 77. lib. 2. Surd. conf. 412. num. 22. & 29. Joan. Anton. Mangil. de imputat. q. 7. num. 38. Petra de fideicom. quest. 15. n. 175. Card. Mantic. de conject. lib. 7. tit. 8. num. 8. Fular. de substitut. q. 296. n. 28. & 44. cum seqq.

Non, inquam, obstant hæc omnia: quia constat de licentia Regis fuisse de his bonis majoratum institutum, comperentibus alimentis filiis relictis, quo casu poterat eorum legitima annexari, ad notata per Roder. Xuar. in l. quoniam in prioribus, in declarat. ad leges Regni. limit. 2. num. 17. Molin. de primog. lib. 1. c. 1. per tot. & præcipuè num. 9. alter Molin. tom. 3. de justit. disput. 578. num. 4. & 5. Mieres de major. part. 1. quest. 1.

quest. 1. num. 6. Tum etiam, quia consensum præstiterunt, quod eorum legitimæ annexerentur majoratui, quod bene efficere poterant, ex gloss. verb. *judicium*, in d. §. & generaliter, Palat. in repet. rub. §. 47. n. 2. Molin. de primog. lib. 2. c. 3. n. 7. Joseph. Ludov. Lucensi decis. 28. n. 46. alter Molin. d. tom. disput. 579. n. 37. Sicut & specialiter acceptare quodcunque gravamen, & renunciare legitimæ, d. §. & generaliter, Joan. Anton. Mang. d. quest. 7. n. 40. Fular. d. q. 296. num. 56.

Toletana Executorialium.

Executoriales litteræ S. Rotæ quomodò in partibus intimandæ, & ubi constiterit de non tuto accessu, qualiter per edictum sit procedendum ad intimationem faciendam, quæ sufficiens dicatur pro relaxandis censuris.

VOTUM VIII.

- 1 Rota Romana magna justitiæ cultrix.
- 2 Executoriales litteræ S. Rotæ stylo committantur Judici subdelegato, qui parte se opponente non potest procedere ad aliquam executionem.
- 3 Executores parte se opponente non possunt aliud facere quam executoriales intimare.
- 4 Executoriales legitimè intimatæ debent in Rota reproduci ad hoc ut servatis quatuor terminis ad declaratoriam procedatur.
- 5 Precedit supradicta resolutio, tam in executorialibus rei judicate, quam mandati de immittendo.
- 6 Executoriales debent legitimè intimari ad dandam declaratoriam.
- 7 Termini quatuor ad docendum de partitione servari debent, ut illis elapsis remaneat probata negativa partitionis.
- 8 Censura propter contumaciam relaxantur.
- 9 Executorialium ad intimationem per edictum procedi potest, tribus concurrentibus, nempe jurisdictione, causa, & ordine judiciario.
- 10 Rota ut procedat per edictum, constituto de non tuto accessu, requiritur particulare rescriptum, quod est necessarium de Jure Canonico, secus de jure Cæsareo.
- 11 Causa ut per edictum procedi possit, est expressa in commissione, nempe constituto de non tuto accessu.
- 12 Testes probant non tutum accessum, si deponant se credere, esse impossibile, vel saltem non tutum citare partem in domo.
- 13 Testes singulares probant non tutum accessum, & sufficit informatio summaria.
- 14 Accessus non tutus dicitur quando citationes non possunt exequi sine licentia Principis secularis.
- 15 Citationes ubi fieri debent per edictum, quæ requirantur.
- 16 Citationes originales, debent affigi, legi, & dimitti affixæ per aliquot horas in valvis Ecclesiæ majoris, & deinde relinquuntur copia etiam affixæ.
- 17 Affixio citationis an debeat fieri in loco viciniore, aut vicino, ostenditur.
- 18 Pax & unio ad felicem spiritualis, & temporalis gubernationis statum maxime decet.
- 19 Novitates vitandæ.

S A C R A Rota Romana magna justitiæ cultrix; postquam emanatis decisionibus, & sententiis litteras executoriales, seu mandata de immittendo, aut manutenendo expedire mandavi contra condemnatum in par-

Barbosa Vota Decisiva.

tibus existentem, ut illi de more solito intimentur, ita ut si non paruerit intra tempus præfixum, servatis de stylo servandis, ad declaratoriam deveniri possit, nonnunquam ipse condemnatus subterfugiis intimationem & partitionem protrahere tentans, litteras hujusmodi decreto Consilii Regii, aut alterius sæcularis potestatis imperio exequi non permittit, unde non tutus provenit accessus, ac proinde patet via procedendi per edictum; quæ materia cum sit frequens, & malè in his partibus intellecta, reputavit utilissimum in præsentiarum referre quid occurrente casu sit faciendum, & quomodo contra hunc condemnatum absque nullitatis vicio procedendum sit?

Ad quod sciendum est, litteras prædictas executoriales de stylo committi Judici subdelegato, cui illæ præsentari debent, & parte se opponente non potest procedere ad aliquam executionem, & si de facto processerit, declarando adversam partem excommunicatam, ex eo quod dictis litteris patere noluit, attentavit, cum partes illius sint in referendo simpliciter, non autem in cognoscendo de causis contradictionis, Bald. in cap. super questione, num. 1. de offic. deleg. Cov. variar. lib. 3. cap. 16. n. 7. Lancel. de attent. part. 1. cap. 1. n. 34. Rot. in Vicent. Prioratus, 19. Martii 1620. coram Card. Pamphilio jun. & in Mediolan. decimarum de Varisio, 16. Novembris 1616. coram R. P. D. meo Pirovano: & refert Theodos. de Rubeis in singular. Rotæ, part. 2. verb. attentata, §. 2. in princ. Rotæ stylum esse, quod si quis vigore executoriarum capit possessionem, dicatur attentasse, quia debet servare quatuor terminos.

Hujusmodi enim subdelegati, sive executores non possunt in partibus hoc casu aliud facere, quam executoriales intimare, quæ sic intimatæ debent in Rota reproduci ad hoc, ut servatis quatuor terminis ad docendum de partitione servari solitis, possit ad declaratoriam procedi, quamvis de partitione, vel alia legitima executione non doceatur; & si secus fiat, intrant manifesta attentata, Felin. in cap. ad probandum, num. 6. de re judic. Cassad. decis. 6. num. 10. de causa possess. Crescent. decis. 1. eod. tit. Lancel. de attent. part. 2. cap. 4. num. 307. & 308. latè Theodos. de Rubeis in singular. Rotæ, verb. attentata, §. 2. pag. 23. Vestr. in praxi, lib. 8. cap. ult. num. 16. & seq. Sarnens. super reg. de subrogandis, quest. 4. num. 1. & de annali q. 44. Seraph. decis. 656. num. 1. Rot. in dictis Vicent. Prioratus, & Mediolan. decimarum. De eodem stylo firmatur coram Oradino in Toletana Matrimonii, 8. Novembris 1555. incip. Ego dubitavi, cujus meminit Theodos. de Rubeis ubi supra, in qua fuit dictum, præfatum stylum habere locum etiam quod in executorialibus, in §. Caterum, essent dati executores: nam requirebatur intimatio, ejusque reproductio, ut moderaretur inhibitiō, vel reformaretur commissio, & hoc est consuetus, & usitatus, & vigore reformationis moderari inhibitiō, & facta moderatione procedit ad executionem. Et affirmat idem Theodos. de Rubeis citato loco, quod præfata reproductio non requiritur quando pars consensit, quia tunc cessat officium Judicis.

Et quamvis Felin. Cassad. & alii ex superius citatis loquantur in executorialibus rei judicate, idem dicendum videtur in executorialibus mandati de immittendo, in quibus militat eadem ratio; nam licet omnes executoriales excommunicent ex tunc, & etiam mandent denunciari excommunicatos, in omnibus tamen intelligitur conditio, si sine justa causa non paruerit, &c. de qua non prius constare potest, quam fuerit data sententia declaratoria, ad quam Rota non procedit, nisi præmissis dictis quatuor ter-

minis ad docendum de partitione, quæ fieri non posset per executores in partibus, ut dicit Felin. in d. cap. ad probandum, num. 6. de re judic. quæ ratio cum militet in utroque casu, pari modo stylus Rotæ debet procedere etiam in executorialibus mandati de manutenendo, ut fuit in specie admissum in causa Tirasfonensi decimarum, 5. Maii 1608. coram bone mem. Card. Marquemont. & in d. Vicent. Prioratus, in fine, & coram Cavalier. decis. 50. & decis. 364. num. 1. refert plures decisiones Theodos. de Rubeis in singul. Rota, p. 2. verb. declaratoria litteræ, §. 1. pag. 40.

- 6 Unde ut Rota censeat dandam esse declaratoriam, necesse est, quod executoriales fuerint legitimè intimatæ. Innoc. in cap. fin. num. 3. vers. Alius autem, de eo qui mittitur in possess. Roman. cons. 482. num. 5. Rot. decis. 15. de sent. excomm. in antiq. Felin. in c. cum ei, n. 14.
- 7 de appellat. & postea servati quatuor termini ad docendum de partitione juxta stylum Tribunalis, quibus jam elapsis, remanet probata negativa partitionis, Felin. in c. Rodolphus, n. 41. de rescript. Vestr. d. cap. ult. n. 19. Rota in Januensi separationis thori, 8. Martii 1617. coram R. D. meo Coccino Decano, & in Bracharen. Thesauraria, 10. Martii 1534. coram R. P. D. meo Pirovano,
- 8 & ex qua desumitur contumacia, & per eam censuræ relaxantur, c. 1. in fine, ut lite non contest. Abb. in cap. reprehensibilis, num. 2. de appellat. & in c. 1. n. 10. de judic. Cassad. decis. 5. num. 7. de constitut. Mohed. decis. 1. de sent. excomm. Rot. in Cordub. dimidia portionis, 1. Julii 1630. coram R. P. D. Merlino, quod passim servatur contra rebelles, & inobedientes, ut in Burgen. præminentiarum, 8. Julii 1582. coram Card. Seraph. inter ejus decisiones impressas decis. 439. num. 1. & decis. 1113. num. 3. part. 2. recent. decis. 591. num. 5. & coram Duran. decis. 311. à num. 1. part. 2. ubi declarat, si dicti quatuor termini sunt servati, eo ipso censi probatam non partitionem, quando per illum; qui parere debet, est aliquid explicandum, vel faciendum, & non docuerit illud fecisse: secus tamen si non teneatur quicquam explicare, aut aliquem actum positivum facere, sed solum nudam patientiam præstare, quia tunc illa pro sufficiente partitione habetur. Nam Rotæ stylus est ut servatis quatuor terminis solitis ad docendum de partitione, & non docto, detur declaratoria, ut multis decisionibus probat Theod. de Rubeis de verb. declaratoria litteræ, §. 1. in princ. ubi in §. 2. tenet quod quando sumus in facto notorio, ad evitandum circuitum declaratoria non requiritur de stylo Rotæ, & §. 3. refert quod Rota non consuevit concedere litteras declaratorias quando præsumitur, quod censuræ sint contemnendæ, ut solet contingere in quibusdam Terris Sedi Apost. non admodum affectis, ne ejusdem Sedis Apost. vilescat auctoritas.

- 9 Verum per edictum procedi poterit ad intimationem executorialium hujusmodi, concurrentibus ad sustinendum actum tribus de Jure requisitis, nempe jurisdictione, causa, & ordine judiciario.
- 10 Jurisdictio concurrere debet, quia Rota non procedit in hac, similive causa ex ordinaria jurisdictione, sed vigore particularis rescripti, ut posset procedere per edictum, constituto de non tuto accessu, quod licet non requireretur si versaremur in foro Cæsareo, per auth. qui semel, C. quomodo, & quando Judex Felin. in cap. quoniam frequenter, num. 13. ut lite noi cont. at tamen de Jure Canonico necessarium erat per Clem. dudum, de judic. ubi gloss. in verb. Papa, & seq. notant Felin. in d. cap. quoniam frequenter, num. 13. Rot. in addit. decis. 8. de dolo, & contum. in novis, Vant. de nullit. tit. ex defectu citat. num. 126. Rota idem servavit, & servat in d. Januensi separationem thori, 8. Martii 1627. & in eadem causa, 16. Februarii 1631. coram R. D.

meo Coccino Decano, & in d. Bracharensi Thesauraria.

Causa ex qua potest per edictum procedi, est expressa in Commissione, constituto de non tuto accessu, quemadmodum de Jure requiritur. Clem. 2. d. judic. Barr. in Extravag. ad reprimendum, in verb. per edictum, in princ. & sufficit ad hunc effectum, ut testes deponant se credere esse impossibile, vel saltem non tutum citare partem in domo, Rot. decis. 22. num. 2. de rescript. in antiq. ubi quod ita servatur in Rota, addit. ad decis. 5. num. 3. & 4. de rescript. in novis, & ubi quod sufficiunt etiam testes singulares, & satis est informatio summaria, Barr. in d. Extravag. ad reprimendam, in verb. per edictum, n. 4. vers. Puto tamen, & Rota servat & tunc dici accessum non tutum, quando citationes non possunt exequi sine licentia Principis sæcularis, quod vulgò dicitur, sine Placet, ut fuit consideratum in dicta Januensi separationis thori, 8. Martii 1626. vel quando adversarius habuit recursum ad Judices laico pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, qui nedum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed ad hoc ut posset dici personaliter citatus. Bald. in d. c. quoniam frequenter, §. porro, n. 2. ut lite non contest. prout advertit Rot. in Januensi census, 10. Januarii 1614. coram R. P. D. meo Pirovano, & in d. Bracharen. Thesauraria, fuit dictum quoad hoc propositum constare de non tuto accessu, ex quo in Regno Lusitaniæ non poterant exequi hujusmodi mandata & decreta Rotalia, & alia quæ ab Urbe hac de re transmissa fuerunt, absque Judicis Regiæ Coronæ beneplacito; vel ex quo creditur difficile, propter pœnas in Regiis litteris comminatas, ut quis non audeat talia mandata intimare.

Ordo de jure requisitus debet ad unguem observari; ad effectum enim, ut legitime procedatur per edictum quoad talem judicariam, citationes debent fieri in duobus locis publicis in Curia, & duobus aliis vicinis in partibus, etiamsi non sint de viciniorebus, Achil. decis. 15. de dolo & contum. Et citationes originales debent Affigi, legi, & dimitti affixæ per aliquot horas in valvis Ecclesiæ majoris, Cassad. decis. 1. n. 1. & decis. 6. de dolo, & contum. Rot. decis. 5. de rescript. in novis Edig. decis. 144. Put. decis. 164. lib. 2. in correctis, Vestr. in praxi, lib. 4. c. 3. n. 4. & addit. ad Rot. d. num. 5. plura deducit ad materiam, & postmodum debet dimitti copia affixa detrahendo originalem, postquam per aliquod tempus affixa fuerit, ut fuit resolutum in dictis Januensi separationis thori, & Bracharen. Thesauraria, quamvis Put. decis. 37. lib. 2. in correctis, ex sua sententia, non autem Rotæ dicat, non requiri dimissionem copiarum quando originaliter fuerunt lectæ.

Non requiritur de forma, quod affixiones fiant in loco viciniore, au vicino, sed sufficit, quod fiant in confinibus temporalis ditionis Pontificiæ, quamvis adsint intermedii status aliorum Principum, sine quorum etiam placito non possent forsan exequi hujusmodi citationes, & ita in terminis dictæ decis. 15. Achil. de dolo & contum. cum non adesset tutus accessus in civitate Beneventana fuerunt commissæ affixiones factæ in civitate Veliterna, Et in dicta decisione Januensi separationis thori, 8. Martii 1627. cum non esset tutus accessus in civitate Januensi, fuerunt affixiones factæ in civitate Montis Falisci, & Aquipendii. Et in terminis dictæ decisionis Bracharen. Thesaurariæ fuerunt factæ affixiones in civitate Tipherni, & in terra Aquipendii.

Unde ex his jam facile cognosci poterit, qualiter & quando per edictum sit procedendum, & intimari debeant executoriales, & mandata sacre Rotæ, ne ejus jurisdictio unius cavillationibus, & subterfugiis impediatur, & justitia iniquè retardetur, quæ omnia doctissimo

VOTUM IX.

doctissimorum Advocatorum judicio pro mea dirigenda causa consideranda proposui, & per eos maturo habito consilio, ita fuit resolutum, & per sacram Rotam merito decisum, à qua in consulendo & decidendo non est recedendum, quicquid reclamant nebulones illi discordiarum amatores, inobedientes, & seductores. Miror valde cum video pro unius particulari interesse, seu alio quocumque mundano respectu Apostolica mandata, & censuras contemni cum maximo Ecclesiasticæ jurisdictionis dedecore, & animarum detrimento, & aliquando sub necessaria defensionis titulo arma iniquitati ministrari, quod nec politicæ decet gubernationi, minus enim malum est, quod in raro casu privata persona incommodum aliquod patiat, quam ut Reipubl. pax perturbetur, & quod principalius est, reverentialis timor, & obedientia, quam omnis Christianus in Sedem Apost. habet, aliquatenus relaxetur, cum pax & unio ad felicem spiritualis, & temporalis gubernationis statum maxime deceat, & tanquam necessarium fundamentum intervenire debeat, c. 1. 2. 3. q. 4. c. hæc quippe 3. q. 6. l. congruentius, C. de patria potest. l. si id quod, §. si quas servi operas, ff. de don. inter vir. & uxor. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. Doctores in proœm. decretal. in verb. Rex pacificus, ubi ego ipse in collect. n. 25. Guill. Rub. in tract. de justitia & injustitia, c. 15. Mart. Laudens. in tract. de confed. Principum, per totum, Chass. in catalogo gloria mundi, part. 5. consil. 16. Burgos de Paz in proœm. legum Tauri, num. 10.

- 19 Quæ olim Majores nostri in his observarunt, modò retinere studeamus, si dissensiones, & scandala in populo evitare volumus, ut admonet Pontifex in c. consuetudinis de consuet. ibi: Et plerumque discordiam pariunt novitates, & in c. fin. de consang. & affin. ibi: In hac causa consultius duximus multitudini, & observate consuetudini conferendum, quam aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum, quadam adhibita novitate, & in Extravag. 1. §. sanè, de privil. ibi: Nec mirum, quia plerumque pariunt novitates discordiam, præsertim dum ab eo, quod diu æquum visum est, per novam constitutionem receditur, &c. S. August. epist. 128. dixit: Ipsa mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat. Cornel. Tacit. lib. 15. annal. Super omnibus negotiis melius atque rectius olim provisum, & quæ convertuntur, in deterius mutari: optimè Justus Lipsius lib. 4. politic. c. 9. & lib. 6. cap. 3. referens post Dion. Cassium lib. 52. saluberrimum Mæcenatis monitum ad August. Optimum esse inimicitias omnes, & ambitiosa certamina prorsus exscindere, atque adeò nec nomina nova, aut aliud quid permittere, ex quo possint oriri discordie. Ad hoc propositum multa cumularunt. Joan. Andr. in c. dilecta, num. 2. de excess. Prælat. Anch. consil. 158. n. 4. Navar. consil. 15. de rebus Eccles. non alien. n. 5. & consil. 17. de voto, n. 5. Rebuff. in rub. de rescript. n. 25. vers. Item in rebus, & in tract. nomin. q. 5. n. 3. 4. Greg. Lopez l. 33. gloss. 1. tit. 12. part. 5. Menoch. de præf. lib. 5. præf. 34. a n. 2. Joan. à Cochier. in thesaur. public. lib. 2. c. 4. cum aliis per me adductis in tract. de jure Eccles. Universo, lib. 1. c. 39. §. 2. n. 196. in fin.

Toletana Divortii.

Sævitia viri adversus uxorem qualis, & quanta sufficiat adtribuendam justam causam divortio, necnon restitutioni dotis, & lucris? Et an eidem uxori debeant integrè restitui bona, quæ ei evenerant ab ejus filio præmortuo, & ex primo marito suscepto?

- 1 Sævitia viri ubi tanta est, ut nulla securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super separatione thori.
- 2 Judicis arbitrio positum est dignoscere, an & quando sævitia viri tanta sit, ut trepidantem uxorem non deceat committere fragilitati cautionum.
- 3 Divortio justam causam quæ odia, & simultates tribuant.
- 4 Divortio causam tribuunt percussiones graves, & atroces.
- 5 Metus minor requiritur in muliere, quam in viro.
- 6 Metus solus futura sævitie, & alicujus gravis mali sufficit ad divortium.
- 7 Thorus separandus ob insidias solùm, quas vitæ uxoris maritus veneno machinatus est.
- 8 Sævitia ratione non licet mulieri sine Judicis auctoritate discedere, nisi quando maritus esset nimis sævus, & esset periculum in mora.
- 9 Uxor potest sequestrari pendente lite inter illam, & maritum super separatione cohabitationis.
- 10 Venenum an fuerit propinatum, statut Medicorum attestationibus.
- 11 Indicia sola sufficiunt in probando crimine propinati veneni.
- 12 Questio non repetitur, nisi indicia sint gravissima.
- 13 Testes singulares admittuntur quando tendunt in unum.
- 14 Uxori non est credendum de sævitia viri, nisi probet.
- 15 Testium depositiones emanate in causa criminali, inter easdem personas probant in civili.
- 16 Dotis restitutio est sequela judicii separationis culpæ viri procedentis.
- 17 Bartoli originalis doctrina refertur, & reprobat per numeris seqq.
- 18 Pater & mater aequaliter filiis succedere possunt, nullo habita distinctione à quibus personis bona ad filios pervenerint.
- 19 Doctores plures referuntur hanc sententiam tenentes.
- 20 L. quod sacris, §. si autem, C. de bonis quæ lib. declaratur.
- 21 Filius in bonis adventitiis, & reliquis omnibus ante Justinianum non habebat heredem ab intestato, sed pater statim illa omnia tanquam peculium, filii occupabat jure patriæ potestatis.
- 22 Intellectus plures habet d. l. quod scitis, §. si autem, C. de bonis quæ lib.
- 23 L. de emancipatis, §. exceptis, C. de legit. hæred. declaratur.
- 24 Frater uterinus an succedat fratri in bonis à matre profectis, excluso fratre consanguineo.

MARIA fuit ab Antonio ejus marito multis, & acerbis injuriis, ac minis de occidendo sæpius affecta, & nonnunquam insidiis ejus vitæ per venena mortifera propinata, ex quo inter eos odia & simultates ferè implacabiles intercesserunt; unde dicta Maria egit pro divortio, & lata sententia per D. Vicarium super separatione thori, ac restitutione dotis, & lucris, & causa in gradu appellationis per Illustrissimum, & Reverendissimum, D. Nuntium mihi commissa, dubitavi an illa sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & in omnibus confirmandam esse censui, ex sequentibus.

Certa est in Jure nostro conclusio, quod ubi sævitia viri tanta est, ut nulla securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super separatione thori, c. ex transmissa, vers. Si autem capitulo odio, & cap. litteras, §. si verò tanta, de restitu. spoliat. ubi Abb. n. 7. Menoch.

conf. 299. per tot. D. Barbosa in rub. ff. soluto matrim. part. 2. num. 26. & 27. Guttier. canon. lib. 1. quest. 4. num. 7. Aldobrand. conf. 71. n. 1. cum seqq. Farin. in praxi crimin. quest. 143. num. 129. & 225. Sanch. de matrim. lib. 10. disp. 18. num. 32. Rot. decis. 193. num. 5. post vol. 2. conf. Farin. & late fuit dictum in Toletana separationis thori, 20. Novembris 1596. coram Card. Pamphilio sen. & in Romana, seu Interamnen. separationis thori, 22. Decembris 1602. coram eodem.

2 Sed quoniam in arbitrio Judicis positum est dignoscere, an & quando hæc sævitia viri tanta sit, ut trepidantem uxorem non deceat committere fragilitati cautionum, Guttier. d. cap. 24. num. 20. Seraph. decis. 226. num. 1. Sanch. d. disput. 18. num. 32. Basil. Pont. de matrim. lib. 9. cap. 23. num. 5. ad fin. Rot. decis. 39. num. 2. & decis. 156. num. 3. post volum. 2.

3 Ego igitur in hoc casu interposui arbitrium pro separatione, quoniam dictus Antonius insidias vitæ ejus uxoris paravit per venenum; minatusque fuit illam occidere, cum minas præ terribili ingenio sole-
ret exequi, maxime cum his minis accederent injuriæ, & aliæ malæ tractationes, quæ excedunt terminos levis correctionis in uxorem permittæ: unde ex iis dubitari non poterit, quin odia & similitudines intercesserint ferè implacabiles, quæ tribuant justam causam divortio, l. consensu, auth. sed novo jure, C. de repud. d. cap. ex transmissa, & de cap. litteras, in fine, de restit. spoliator. Franc. Marc. decis. 738. part. 2. Aldobrand. d. conf. 71. ferè per tot. Guttier. d. cap. 24. n. 8. late Farin. d. quest. 143. num. 145. Sanch. d. disp. 18. n. 6. Basil. Pont. d. cap. 13. n. 5. Rot. in præallegata Romana, seu Interamn. separationis thori, coram Card. Pamphilio sen. & post 2. vol. consil. Farin. d. decis. 156. num. 1. & de-

4 cis. 371. & decis. 194. num. 5. † Et addit Farin. lib. 2. conf. 157. num. 6. & 10. ad divortium hujusmodi sufficere percussiones graves & atroces, veluti si essent sanguinolentæ, aut ex illis semel abortus sequutus fuerit; prout enim citat Basil. Pont. d. num. 5. qui in vers. verum, subdit negari non debere judicium de sævitie qualitate esse arbitrium, & multum in hoc posse Judicis arbitrium, qui immoderatam sævitiam, & molestam tractationem judicabit, attenta qualitate personarum, † & scemina, quæ vexatur; unde in muliere tanquam sexus, & ingenii imbecillioris minor metus requiritur, quam in viro, gloss. verb. metus, in cap. cum locum, de sponsal. & fuit ponderatum in dicta Toletana separationis thori, coram Card. Pamphilio sen. sufficitque ut metus is sit, qui cadat in mulierem constantem. Præpos. in cap. causam, il. 1. num. 7. de offic. deleg. Gregor. decis. 374. num. 7. & 8.

6 Immo ad hunc effectum sufficit solus metus futuræ sævitie, & alicujus gravi mali, l. metum, ff. quod metus causa, gloss. verb. capitales, in l. licet, ff. de recept. arbitr. Abb. in d. cap. ex transmissa, num. 2. vers. Hoc etiam fit, Aldobrand. d. conf. 71 num. 17. Sanch. d. disp. 18. num. 10. & 19. plenè Farin. d. quest. 143. num. 140.

7 † in causa autem præsentis tot sane concurrunt, ut sine nota levitatis incutere valeant timorem Mariæ, ne ad virum interim revertatur, subiciatque se periculo necis, præcipuè ob insidias, quas vitæ uxoris maritus veneno machinatus est, quæ solæ sat essent, ut absolute thorus separandus foret, ex congestis per Farin. d. quest. 143. num. 144. † Et quamvis ratione sævitie non liceret illi sine judicis auctoritate discedere, cap. porrò, & c. significasti, de divort. tamen quando maritus esset nimis sævus, & esset periculum in mora, prout in casu nostro, tunc discessus permittitur, d. cap. litteras, Basil. Pont. d. cap. 23. num. 7. subdens in hoc casu locum non habere restitutionem spoliati propter imminens periculum; sed recepta per judicem incontinenti probatione oblata per sceminam,

in loco honesto deponi debere: & num. 11. resolvit † pendente lite inter maritum, & uxorem super separatione cohabitationis, sequestrari posse uxorem de Jure non tantum apud honestas matronas sed etiam apud Monasterium, nisi probetur aliqua uxoris infirmitas, quæ id impediatur.

Fuisse autem Mariæ venenum propinatum, inferbant plura gravia accidentia, & symptomata, quæ Maria passa fuit, per me considerata, & comprobata per attestaciones Medicorum, quibus ut in arte peritis standum esse, in puncto tradunt Caball. crimin. resol. 181. num. 3. Anton. Gomez var. tom. 3. cap. 3. n. 3. ad med. vers. Unde in hoc casu. † Et maritum hujus delicti auctorem arguebant plura, ac urgentia indicia, quæ sola hoc in crimine atrocissimo, & difficilis probationis sufficere scribunt Bossius de delict. n. 10. & seqq. Clar. in pract. §. fin. quest. 4. num. 4. & quest. 66. in princ. Decian. in tract. crimin. lib. ... cap. 24. num. 4. Mandel. consil. 72. n. 2. † valde enim fuere confirmata ex tortura contra eundem maritum repetita, cum quæstio non repetatur, nisi indicia sint gravissima, Farin. de indic. & tortur. quest. 138. num. 79. ad med. & n. 81. ubi de communi.

Non obstat, testes videri singulares, quia omnes bene tendunt in hoc unum, quod maritus solitus fuerit contra uxorem insævire, illius vitæ insidias paraverit, atque in necem conspiraverit. Unde testes etiam singulares admittuntur, ut plene per Aldobr. d. conf. 71. num. 5. & per tot. lib. 1. Gregor. d. decis. 374. num. 21. Rot. decis. 156. num. 2. post vol. 2. Farin. Basil. Pont. decis. 23. num. 6. † ubi etiam advertit, non esse credendum uxori de sævitia viri, nisi probeat; neque esse sufficientem probationem, quod cum alia uxore sævus fuerit; potuit enim ex aliis causis cum illa intercedere capitale odium, quod ad quæstionem cum alia non multum faciet.

Nec obstat, quod hujusmodi testium depositio-
nes; & probationes emanaverint in causa criminali, & ideo non probent in casu civili, quia immò inter easdem personas probant etiam in civili, cum exactiores probationes requirantur in judicio criminali: ita Bart. in l. 2. §. hoc edicto, num. 5. de vi bon. raptor. Socin. Sen. consil. 60. num. 3. lib. 4. Ruin. consil. 4. num. 5. lib. 4. Rot. in Nepefimi dotis, 4. Julii 1601. coram recolenda mem. Cardinali Millino, & in Anconitana terrarum, 20. Mali 1612. coram bona mem. Ubaldo, præsertim cum dictæ probationes fuerint publicatæ coram Judice, ut per Alex. in l. 2. num. 24. vers. Ex quo infertur, C. de edendo, & repetita eadem dicta testium cum interrogatoriis mariti, qui citatus nihil amplius facere poterat, quàm exhibere interrogatoria cum quibus testes essent examinandi, maximè verò ad effectum concedendi separationem, pro qua sufficit metus futuræ sævitie cadens in constantem mulierem, qui relinquitur arbitrio judicantis, Gregor. d. decis. 374. n. 12. Nec adversatur decis. in Bonon. separationis thori, 11. Februarii 1608 coram Pemia, quæ est decisio 150. post vol. 2. consil. Farin. quoniam ibi nec testes examinari fuerunt cum interrogatoriis partis, nec ex omnibus circumstantiis ita apparebat de rationabilitate metus uxoris, & de periculo ejus vitæ, prout hinc apparet.

Data autem justitia sententiæ quoad thori separationem ex prædictis, illa quoque confirmanda venit quoad restitutionem dotis, & lucri, cum restitutio dotis, & donationis propter nuptias sit sequela judicii separationis culpæ viri procedentis: ita Seraph. decis. 1308. & 1315. quæ sunt etiam impressæ apud Farin. sub decis. 134. & 135. post d. lib. 2. consil. Farin. & idem fuit firmatum in præallegata Romana, seu Interamn. separationis thori, 11. Decembris 1602. coram Card. Pamphilio sen. confirmata 27. Januarii 1603. coram

coram eodem, & inter recentior. decis. 706. num. 3. p. 1. Addit. Basil. Pont. citato loco, n. 12. quamvis divor-
tium fiat ob sævitiā uxoris, non ideo dotem amit-
tere (nullum enim dubium est parē utriusque in
hac re causam esse, si uxoris sævitiā in virum probe-
tur, ex eodem Pont. num. 8.) Nam licet in cap. ple-
rumque, de donat. inter, statuatur mulierem dotem
amittere quando ejus culpā sequitur divorcium, ni-
hilominus tamen hoc procedit, quando culpa ux-
oris, quæ dedit divorcio causam, est ex illis propter
quas Jura exprimunt dotem amitti, qualis est adul-
terium, & mors.

17 Major dubitatio versatur circa restitutionem non-
nullorum bonorum, quæ processerant à filio dictæ
Mariæ, & alterius primi mariti, qui filius nullis su-
perstitibus liberis paulò antè decesserat. Prætende-
bat enim Mariæ, bona illa effluxisse à sua linea mater-
na, & ideo debere in illis succedere in totum, Anto-
nio ejus marito secundo excluso, proindeque sibi re-
stituenda fore, juxta doctrinam originalem Bart. in
l. quod scitis, §. si autem, in princ. C. de bonis quæ li-
ber. & in l. post dotem, num. 36. ff. soluto matrim. & in
auth. itaque, n. 2. C. communia de success. & in cons. 18. in
ult. dub. num. 4. quam sequuti sunt plures, ut per Castr.
in d. §. si autem, num. 2. Jas. in d. l. post dotem, num. 106.
Rom. cons. 40. num. 5. ubi dicit opinionem Bart. esse
veriore, Bened. in c. Raynuius, in verb. uxorem, n. 74.
de test. Boër. decis. 192. n. 5. vers. Erga à fortiori, plures
congesti à Gabr. commun. tit. de success. ab intestato, con-
clus. 3. num. 1. & 3. in fine, qui testatur de magis com-
muni, & secundum hanc opinionem Bart. fuit judica-
tum in Senatu Pedemont. prout refert Thesaur. decis.
27. in fine : & num. 4. asserit hanc sententiam esse ve-
riorem, communio, & æquior, & de obser-
vantia aliorum Tribunalium testantur Marta in tract.
de success. legali, part. 2. quest. 5. art. 1. num. 7. & plures
alii ab his Auctoribus cumlati.

18 Verum contrarium, immò quod pater, & mater
æqualiter filiis succedere possunt, nulla habita di-
stinctione à quibus personis bona ad filios pervene-
rint, & quod etiam pater in maternis, & mater in
paternis pro medietate admittatur, probat text. in
auth. defuncto, C. ad Senatuscons. Tertyl. & auth. de he-
red. ab intest. venien. §. si autem plurimi, ubi Justinianus
generaliter, & indistinctè largitur parentibus pater-
nis, ac maternis æqualem filiorum successionem, nul-
lumque discrimen constituit bonorum unde filiis
provenerint ; & tamen Justinianus, qui in principio
dictæ Auth. de hered. ab intest. proficitur se claram,
& distinctam enucleationem circa successiones pro-
mulgare, si revera hæc bonorum ratio habenda
fuisset, probabiliter hujusmodi distinctionem bono-
rum non prætermisisset, vel non ita absolute, nec
toties, ac ita oscitanter inculcasset hanc æqualem
successionem parentum in hæreditate filiorum. Am-
plius videtur, quod Justinianus respuerit hanc bono-
rum distractionem, & patrimoniorum separationem,
dum in §. si autem plurimi, utitur verbo universali,
hereditatis, ibi : Si autem eundem habent gradum, ex
æquo inter eos hereditas dividatur : & in §. si verò, ibi :
Si autem pater, aut mater fuerint, dividenda inter eos
quippe hereditate : quod verbum, hereditatis, comple-
ctitur omnium, & singulorum bonorum, ac quorum-
cunque jurium species, quæ penes defunctum repe-
riebantur, l. hereditas, ff. de regul. juris, l. aliud, ff. de
verb. signific. Si autem ad matrem spectat medietas
quorumcunque & singulorum bonorum apud filium
defunctum existentium, non ideo in illius successio-
nis diminutionem separanda sunt bona ex linea pa-
terna ad filium jam profecta.

19 Quare hanc partem contra Bartholum, & sequaces

amplexi sunt Rayner. de Foroliv. Dyn. Cin. & Albe-
ric. in d. auth. defuncto, & in d. l. quod scitis, §. si autem,
C. de bonis quæ lib. & omnes alii Doctores antiqui,
qui fuerunt ante Bart. ut animadvertunt Thesaur.
d. decis. 27. n. 2. vers. Contrarium, Marta de legati suc-
cess. p. 2. q. 1. art. 1. n. 7. vers. Contrarium. Et eandem sen-
tentiam post Bartholum ipso reprobato tenuerunt Bald.
in d. auth. defuncto, n. 3. & in d. l. quod scitis, n. 4. & 5.
& in cons. 31. n. 2. lib. 2. qui de communi testatur.
Fulg. in d. l. quod scitis, n. 7. & 8. qui acerrimè exa-
minat articulum, & monet intrepidè tenendam hanc
opinionem, Salicet, in auth. itaque, C. comm. de suc-
cess. n. 2. vers. Ego dubito, & Bellapert. ibidem in me-
dio, vers. Sed queritur. Corn. in d. l. quod scitis, num. 3.
& 4. & latius cons. 94. num. 5. lib. 1. ubi in vers. In hac
parte, notant Doctores Bartolo adversantes loqui ma-
gis accurate, & digestè, & cons. 286. num. 3. cum seqq.
usque ad finem lib. 1. & clarius consil. 265. lib. 4. per tot.
ibidem acriter tueretur Cuman. cons. 121. per totum, cui
accesserunt Fulgos. & Ansaldo, de Mutina, Nicol. de
Ubaldis de success. ab intest. part. 2. num. 4. Covar. in epi-
tom. de success. ad intest. n. 2. ubi in vers. Alioquin, asserit
opinionem Bartoli esse falsam, Anton. Gom. l. 6. Tau-
ri, num. 8. qui in fine dicit hanc esse veritatem, Spin.
in speculo testament. gloss. 1. princ. num. 32. Joan. Rojas
in epitome success. cap. 29. num. 38. & 39. ubi quod hæc
opinio servatur in praxi, latè Phanuc. de inventar.
part. 2. num. 11. qui veriore, & crebriorem appellat.
Mynsinger. pract. observat. cent. 6. cap. 55. Matiens. ad
rub. tit. 8. gloss. 3. num. 7. lib. 5. nova Recop. P. Molin. de
justit. tract. 2. disput. 163. vers. Contrarium, Crass.
§. successio ab intestato, quest. 22. num. 5. Andr. Fachin.
controv. juris lib. 7. cap. 4. Hieron. Tientler. in disput.
selectis, disput. 16. thesi 4. lit. C, Constant. Capreol. de
success. ab intest. lib. 2. num. 11. 12. & 17. ubi inquit
hanc esse veriore sententiam, & in judicando am-
plectendam, Valentin. Forster. de success. lib. 7. cap. 4.
concl. 4. à num. 12. cum seqq. usque ad num. 22. ubi omni-
bus argumentis pro Bartoli distinctione ponderatis
responderet, Fontanel. de pactis nuptial. claus. 4. gloss. 24.
num. 59. cum seqq. qui sexcentos alios in idem placi-
tum conspirantes cumulat : eleganter, ut solet, D. Bar-
bosa in d. l. post dotem, num. 66. vers. Nihilominus, ubi
ait Bartoli opinionem non videris probabilem, &
num. seq. usque ad num. 73. vers. Ex hac igitur. Et de-
mum ita fuit etiam judicatum contra Bartholum in
Camera Imperiali, & in Rota Sebensi, ut fidem fa-
ciunt Mynsinger. & Phanuc. citatis locis.

Qua retenta opinione ut veriori, & magis com- 20
muni Doctorum calculo recepta, non obstat text. in
l. quod scitis, §. si autem, C. de bonis quæ lib. quem
Bart. & illius assecræ singularem pro illorum sententia
appellant, & potissimum illo innituntur : quoniam
omisso, quod secundum opinionem Cyni, Dyni, Rai-
ner. de Foroliv. & Bald. in d. auth. defuncto, num. 4. & in
d. l. si autem, num. 4. in fin. & Corn. ibidem, & cons. 65.
n. 2. vers. Et posito, lib. 4. & aliorum, dispositio d. §. si
autem, fuit correctæ per d. auth. defuncto, & per §. si
autem, auth. de hered. ab intest. ubi in principio d. auth.
Imperator expressè irritas facit omnes priores dis-
positiones circa successiones ab intestato, quæ illius
authenticæ sanctioni adversarentur, ibi : Prioribus
legibus pro hac causa positis vacantibus, de cetero ea
solum servari, quæ nunc constituimus. Et omisso etiam
quod aliqui existimant, text. in d. l. quod scitis, §. si
autem, C. de bonis quæ liber. procedere solum in lucris
nuptialibus, non autem in aliis bonis, ut observa-
runt Bald. in d. l. quod scitis, n. 5. Cov. in epit. de success.
ab intest. num. 2. qui notat ex d. l. quod scitis, non justi-
ficari distinctionem Bartoli, & idem fatentur Pon-
tan. in d. l. quod scitis, Corn. consil. 286. num. 3. lib. 1.
&

& Thesaur. d. decis. 27. n. 3. vers. Et quamvis, ubi licet Bartolo faveat, ingenuè tamen agnoscit pro Bartoli opinione nullam adesse Juris decisionem. Respondetur, quod revera non applicatur dictus text. quia ibi non erat controversia inter ascendentes paternos, & maternos circa successionem descendantis, sed erat solum inter patrem, & avum paternum; unde rectè definitum fuit, patri uti proximiori debitam esse jure hæreditario successionem filii; avo autem paterno dari retentionem usufructus, quem usque ab initio vivente ipso nepote ratione patriæ potestatis fuerat consequutus. Et hic fuit intellectus Cyni, Dyni, Rainer. Alber. & aliorum omnium antiquorum, quos supra retuli, & Corn. d. conf. 286. n. 4. vers. Nam communiter, lib. 1. & in d. l. quod scitis, n. 3. ubi verissimum appellat, & amicum litteræ, & eundem comprobant Cov. Phanuc. Fachinæ, & D. Barbosa locis præallegat.

21 Nec vis est facienda in illis verbis, *Quæ ad ipsum ex matre, vel ab ejus linea provenerint*, quasi quod discrimen constituatur inter bona quæ sita ex linea materna, & alia, & consequenter detur separatio, & distinctio bonorum, considerata per Bartol. & sectatores, quoniam ibi fit mentio solum de bonis maternis, quia fortasse ibi filius, de cujus successione tunc agebatur, habebat solum bona materna, vel quia ante Justinianum, tempore Valentiniani, & Theodosii illius legis *quod scitis*, conditorum, filius in bonis adventitiis, & reliquis omnibus non habebat hæredem ab intestato, sed pater statim illa omnia tanquam peculium filii occupabat jure patriæ potestatis, l. 2. ff. de castrensi pecul. ubi Bartol. Castr. in d. l. quod scitis, & melius Fulgos. num. 1. & 6. Alberic. in auth. Itaque, colum. 2. vers. Item secus, C. communia de success. notat Matienf. d. tit. 8. gloss. 3. de success. ab intest. num. 4. lib. 5. nova recopilat. (quod fuit postea immutatum à Justiniano in l. cum oportet, C. de bonis quæ liber.) In bonis verò maternis etiam de dicto tempore Valentiniani, & Theodosii erat speciale, quod pater non acquirebat pro peculio nisi usumfructum, juxta l. 1. C. de bonis matern. quam condidit Constantinus, qui fuit ante dictos Valentinianum & Theodosium, & sic penes filium remanebat proprietas in bonis tantum maternis, quia in reliquis & usumfructum, & proprietatem, ut dixi, occupabat pater, seu avus ratione patriæ potestatis. Unde ab iisdem Imperatorem Valentiniano, & Theodosio solum fit mentio de bonis maternis, quia nunc temporis defuncto filio, de bonorum maternorum dumtaxat successione jure hæreditario agi poterat, juxta sanctionem Constantini in d. l. 1. C. de bonis matern. prout distinguendo tempora ita explicat Phanuc. de inventar. part. 2. num. 11. & clarius D. Barbosa in d. l. post dotem, num. 68. vers. Item adverte, ff. soluto matrim.

22 Demum quicquid esset de præmissis, unum certo certius videtur, quod ille text. in l. quod scitis, §. *sin autem*, habet varios intellectus; Bartolus enim, & cum illo sentientes interpretantur, quod loquatur & de patre matris, & sic avo materno; & de avo paterno. Antiqui verò Doctores, ut Baldus, & quotquot supra enumeravimus, intelligunt, ut loquatur de patre, & avo paterno, & diversimodè etiam legitur: in plerisque enim codicibus adest dictio, *idem*; in aliis verò desideratur, quæ dictio plurimum confert ad intelligentiam dicti textus, qui adedò obscurus, & ambiguus visus fuit scribentibus, ut Salicet. ibi in fine affirmaverit, omnes Doctores vacillare in positione casus illius legis: unde cum apertissima sit dispositio auth. defuncto, C. ad Tertullian. & §. *si autem plurimi*, authent. de hæredibus ab intestat. venient. ut pater, & mater ad totam hæreditatem filii æqualiter admittantur, & certa sit regula, & conclusio, quod

bona alicui proventa, illius cui quæ sita sunt, efficiuntur, & desinunt esse, & dici illius à quo proveniunt, ne detur separatio, vel distinctio bonorum in eodem patrimonio, nisi in casibus à Jure expressis, ut supra probatum fuit, non videtur recedendum à dictis juribus, regulis, & conclusionibus: nec inhærendum limitationi Bartoli, quæ deducitur ex textu valde dubio, & fortasse correcto, & qui varios intellectus & lecturas recepit ab Interpretibus, vulgatum est enim, legem quæ varios habet intellectus, & diversimodè legitur non rectè ad causarum decisionem allegari, juxta theoricam ejusdem Bartoli in l. in ambiguo, ubi Socin. ff. de rebus dub. Menoch. consil. 243. num. 56. quo argumento utuntur in specie Corn. d. conf. 94. num. 4. vers. Nec etiam, & num. 5. versic. Non obstantibus, lib. 1. & alii jam allegati.

Nec denique obstat l. de emancipatis, §. *exceptis*, 23 C. de legitim. hered. ex qua Bartoli sectatores deducunt, quod uterinus frater succedit fratri in bonis à matre profectis, excluso fratre consanguineo; quia responderetur, vel non rectè ex dicto textu desumi illud axioma, & fortasse juri esse dissentaneum, prout illud impugnant, & textum egregiè interpretantur Fachin. d. lib. 6. contrav. juris, cap. 1. per tot. & D. Barbosa in d. l. post dotem, n. 69. vers. Non obstat, & seqq. Vel quatenus verum esset, illud axioma procedere in successionem transversalium, nec inde aptè inferri ad successionem ascendentium, quia hæc successio prælativa est exorbitans, & extraordinaria, & contra naturam universalis successionis, quæ est ut pariter in omnibus bonis vocentur, nec fiat bonorum distinctio. Et est etiam contra omnia Jura, dum fingit defunctum habere plura patrimonia, unde non est facienda extensio ad casus in Jure non expressos, ut pulchrè docuit Castr. in auth. post fratres, la 2. C. de legitim. hered. n. 2. quem sequuntur omnes, ut per Fontan. de pactis nuptial. claus. 4. gl. 24. n. 68. Vincent. de Franchis decis. 59. n. 7. & ita etiam respondet D. Barbosa in d. l. post dotem, n. 7. & Valentin. Forster. de success. d. lib. 7. cap. 4. n. 20. & tangit Fachin. d. lib. 6. c. 4. vers. Denique in casu nostro. Quæ omnia eleganter ponderavit Rota in Roman. success. 17. Junii 1624. coram R. P. D. Merlino.

Toletana Censur.

Census constitutus pro justo pretio, & æquivalente secundum tempus contractus, injusto verò, & admodum inæquali, habito respectu ad tempus præsens, an sit licitus, & quid vice versa?

VOTUM X.

- 1 Census constitutus pro justo pretio, & æquivalente secundum tempus contractus, est validus, quamvis ex postfacto valor adeò excreverit, ut resultaret maxima iniquitas contra debitorem census.
- 2 Agrum emens pro justo pretio (quantumvis parvum sit) rectè poterit postea fructus illius agri percipere, ad quantumcunque valorem ascenderint.
- 3 Doctores plures referuntur supra firmatam resolutionem tenentes.
- 4 Bona sua si quis Ecclesia donavit ea conditione, ut alimenta sibi præstaret pro tota vita, non reducit obligatio ex eo, quod casualiter obligatus vixit plures annos.
- 5 Census rectè, & justè constitui potest ad vitam ementis, etiam si tanto tempore is supervixerit, quod fructus excedant pretium solutum.

- 6 *Transigens super futuro fideicommissio, cujus verificatio consistit in futuro eventu, non potest transactio rescindi ex superveniente verificatione fideicommissi, licet sit magni valoris.*
- 7 *Filia dote contenta non potest petere supplementum ex eo, quod facultates parentum nimium potest renunciationem creverint.*
- 8 *Privilegium immunitatis non rescinditur per supervenientem onerum impositionem.*
- 9 *Census constitutio pro modico pretio, injusto, & inaequali tempore contractus, erit usuraria.*
- 10 *Census usurarii dominium in censualista residere non potuit, ac proinde tenetur restituere fructus perceptos.*
- 11 *Pretium justum in bonis mobilibus illud dicitur, secundum quod communiter ea solent aestimari in eo loco sine aliqua particulari affectione.*
- 12 *Pretium justum in bonis immobilibus illud est, quod viginti annis reddunt ea bona, deductis expensis.*
- 13 *Pretium pro censuum venditionibus taxatur ex redditibus viginti annorum in Portugalia, & Hispania.*
- 14 *Consuetudo circa pretia statuenda attendi debet.*

PETRUS censum in frumento, aut fructibus bonorum suorum constituit certo pretio, solvendi scilicet annuè certas mensuras tritici, quæ successu temporis multum in valore ascenderunt, & respectu prioris pretii videtur hodie contractus iniquus. Dubitatum fuit an nunc tunc possit censualista illas mensuras tritici annuè percipere sine conscientiae detrimento.

- 1 In hoc dubio sic distinguendum est: aut census constitutus fuit pro justo pretio, & æquivalente secundum tempus contractus, & ex postfacto valor adeò excrevit, ut resultaret maxima iniquitas contra debitorem census, veluti si mensura tritici valeat hoc anno unum ducatum, cum tamen tempore contractus valeret tria regalia, aut duo, aut etiam unum: quo casu tunc poterit censualista illas mensuras tritici annuè percipere ad quantumcunque valorem ascenderint, absque eo, quod aliquid inde teneatur restituere, seu defalcare. † Cujus resolutionis aperta est ratio, quia emens agrum, seu fundum pro justo pretio (quantumvis parvum sit) rectè poterit postea fructus illius agri percipere ad quantumcunque valorem ascenderint, nec tenebitur inde aliquid venditori restituere, ut constat, ex eo scilicet quod fructus rei propriae percipit. Cum igitur annuæ pensiones à censualista perceptæ sint veluti fructus census per eum empti, sequitur intentum: unde quemadmodum censualistæ licitum est pensiones quamplures per complures annos percipere, quantumlibet plures sint, ita eidem licitum est pensiones easdem percipere, cujuscumque valoris sint. Ita resolvunt
- 2 Molin, † in Cod. de restitutione, tit. de censu redimibili, fol. mihi 167. col. 2. vers. Sequitur amplius, Navar. in comment. de usur. quest. 30. num. 120. Virgin. de censib. part. 2. num. 48. pag. 63. & part. 3. n. 52. pag. 137. Madius in tract. de censuum requisitis, in vers. Ad quintum, n. 4. & 5. pag. mihi 152. Hieron. de Laurent. Avenion. decis. 66. n. 2. & seq. & n. 10. vers. Anno 193. Franc. Milanens. Sicilia decis. 6. n. 18. cum seqq. lib. 2. Franc. Martin. in tract. de jure censuum, c. 4. num. 113. Anton. Monach. Lucensi decis. 20. num. 7. vers. Nec obstat, Salon. de justit. & jure, tom. 2. tract. de censib. art. 4. contrav. 2. vers. Emit Petrus, col. mihi 1442. Salas de censibus dub. 55. num. 1. vers. Suppono secundò, pag. 514. Ludovic. Lopez in instruct. negot. lib. 1. cap. 56. de censu temp. conclus. 3. pag. mihi 210. Ludov. Cens. de censib. part. 1. cap. 1. quest. 1. art. 3. num. 14. pag. 6.

Quorum resolutio confirmatur etiam ex seqq.

Primò, quia si quis bona sua Ecclesiae donavit ea conditione, ut alimenta sibi præstaret pro tota vita, non rescinditur obligatio Ecclesiae, nec reducitur ex eo, quia casualiter alimentatus vixit plures annos, quia etiam potuit statim mori; & sicut Ecclesia potuit lucrari, ita debet damnum sentire, Natt. conf. 404. num. 31. lib. 3. Sigism. Scacc. de commerc. §. 1. q. 1. n. 294. cum seqq. † Ex qua ratione censum rectè, & justè constitui posse ad vitam eementis, etiam si tanto tempore is supervixerit, quod fructus excedant pretium solum, tenent Gemin. de usuris commento 3. §. 4. n. 96. Surd. de aliment. tit. 9. quest. 11. num. 8.

Secundò, quia transigens super futuro fideicommissio, cujus verificatio consistit in futuro eventu, non potest transactio rescindi ex superveniente verificatione fideicommissi, licet sit magni valoris, & pro transactione nihil, vel parum recipiatur, Doctores per text. ibi, in l. fideicommissio, C. de transact. Decian. resp. 39. num. 110. vol. 2. Peregr. consil. 5. ad fin. lib. 5. Fufar. de substitut. quest. 296. num. 25. & q. 87. num. 19. & conf. 95. num. 22. cum seqq.

Tertiò, quia filia dote contenta non potest petere supplementum ex eo, quod facultates parentum nimium potest renunciationem creverint, Molin. de primogen. lib. 2. cap. 3. num. 29. Hieron. de Laurent. d. decis. 66. num. 10. ad fin. vers. Hinc si filia, Amat. lib. 1. var. cap. 23. num. 3.

Quartò, quia privilegium immunitatis non rescinditur per supervenientem onerum impositionem, cum sit causa accidentalis, Craver. conf. 294. ad fin. vers. Non obstat ultimum, & conf. 439. num. 6. vol. 3. & consil. 707. num. 23. & 24. Roland. consil. 13. ad finem, lib. 3. Natta conf. 397. n. 14. & 15. Menoch. consil. 156. num. 34. cum seqq. Burlat. conf. 6. num. 77. Peregr. de jure fisci lib. 1. tit. 3. sub num. 64. Glor. resp. 1. part. 3. num. 101. & 102.

Vel census (ut ad secundam partem distinctionis deveniamus) constitutus fuit pro modico pretio injusto, & inaequali tempore contractus, & tunc illius constitutio erit usuraria, ut probatur in Extravag. 2. de empt. ibi, certum competens pretium, &c. Et in Bulla Pii V. incip. Cum onus, sub dat. 14. Kalend. Februarii 1568. ibi, justo pretio, & in vers. Volumus, ibi: Contractus sub alia forma posthac celebrandos fœneratitios judicamus, &c. Felician. de censib. lib. 1. cap. 6. num. 11. Molin. de justit. tract. 2. disput. 590. à princ. Valasc. consil. 70. ferè per tot. Reinoso observ. 16. † Et ideo census dominium in censualista residere non potuit, ex adductis per S. Thom. 2. 2. quest. 78. art. 3. in fine, Abb. in c. ult. de usuris, Sor. de justit. lib. 6. q. 1. art. 4. Covar. lib. 3. cap. 3. num. 6. Molin. d. tract. 2. disput. 328. num. 4. ac per consequens tenetur restituere fructus perceptos, secundum Navar. in man. cap. 17. num. 48. Molin. d. tract. 2. disput. 375. num. 7. alias vers. Hoc loco observa.

Sed tota difficultas modò reducitur in perscrutando, quod dicatur justum pretium? Pro cujus solutione breviter adverto, attento Jure communi faciendam esse differentiam inter bona mobilia, & immobilia, ita ut justum pretium bonorum mobilium illud dicatur, secundum quod communiter ea solent aestimari in eo loco, sine aliqua particulari affectione, ita procedit text. in l. pretia rerum, ff. ad legem Falcid. ubi Doctores, l. si cum fundus, ff. de legat. 2. l. septem, C. de erog. milit. annonæ, lib. 1. l. si servum meum, ff. ad leg. Aquil. gloss. verb. ad alium, in cap. cum causa, ubi Abb. cap. 2. de restib. Anania in cap. in civitate 13. de usuris, Alciat. in l. propemodum ff. de verb. signific. Pincl. in l. 2. part. 3. cap. ult. num. 17. C. de rescind. vendit. Cov. lib. 2. var. c. 3. num. 4. Valasc. conf. 43. num. 1. Cardoso

in praxi Judicum, & Advocat. verb. Pretium, num. 1. Molin. d. tract. 2. disp. 348. ad fin. Rebellus de obligat. justit. lib. 9. quest. 1. sect. 6. num. 32.

- 12 Bonorum autem immobilium pretium justum (inter quæ sensus hujusmodi computantur) illud est quod viginti annis reddunt ea bona, deductis expensis, Auth. de non alien. rebus Eccles. §. qui vero Leonis, vers. Si vero alicujus, ubi gloss. verb. computatur, collat. 2. gloss. fin. in auth. præterea, C. de sacrosanct. Eccles. gloss. verb. justa, in auth. perpetua, eod. tit. gloss. verb. ad aliam, ubi Abb. num. 3. in c. cum causam, de testib. Cov. lib. 3. var. c. 9. n. 5. Pinel. in d. l. 3. part. 3. c. 4. n. 29. Surd. cons. 151. n. 6. Joan. Garc. de expens. cap. 9. n. 78. Steph. Grat. discept. forens. c. 545. n. 13. & ult. & c. 742. n. 47. Cardoso d. verb. pretium, n. 4. & verb. census, num. 18. & verb. emptio, n. 54. cum seq. & verb. usura, num. 10. Felician. d. c. 1. n. 16. † Et ita taxatur hujusmodi pretium pro censuum venditionibus in Regno Portugaliæ per quasdam litteras Philippi III. de anno 1615 quas refert Phœbos tom. 2. decis. 211. & idem in regnis Castellæ lege cautum esse attestantur Joan. Garc. d. c. 9. num. 8. Gutierrez. lib. 1. pract. v. 170. ad fin. † Et hoc ipsum observat universalis in illis partibus consuetudo, quæ in hac materia attendi debet, ut per Cov. d. cap. 9. n. 6. vers. quibus, Felician. de censib. lib. 2. cap. 1. num. 76. vers. Quare, Gaspar Roderic. de annuis reddit. lib. 1. quest. 6. num. 2. Molin. d. tract. 2. disp. 385. num. 9. alias vers. Sententia contraria.
- 13
- 14

Toletana Testamenti.

Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, quando per secundum sit sublatum, & qualiter testator dicatur furiosus, & demens, ut exinde nullitas testamenti proveniat?

VOTUM XI.

- 1 Testamentum primum ipso jure per secundum sublatum est.
- 2 Heredibus in testamento institutis debetur immissio ex l. fin. C. de edicto D. Hadr. si productum fuerit in forma probanti, non vitiatum, &c.
- 3 Testamenti exemplum sufficit reproducere, si in publica forma traditum fuerit à Notario rogato.
- 4 Testatoris subscriptio non requiritur in testamento nuncupativo.
- 5 Testamentum primum, quod habet clausulam derogatoriam, non censetur per posterius revocatum, si in eo de ea mentio non fiat.
- 6 Per verba, sub quibuscumque verbis derogatoriis, est sufficienter derogatum cuicunque clausula derogatoria etiam continenti verba, AVE MARIA.
- 7 Naturale est quem esse mentis compotem, furiosum vero & insanum accidentale.
- 8 Testamentum ut annullari possit ex capite dementia testatoris, opus est efficacioribus, & urgentioribus probationibus de tempore conditi testamenti.
- 9 Debili ordinis observantia, & scriptura compositio mentis integritatem denotant, sicut inordinatio defectum.
- 10 Conjectura nulla major sana mentis quam illa, quæ desumitur ex qualitate testamentaria dispositionis.
- 11 Sacramentorum susceptio non nisi hominibus sana mentis convenit, & permittitur, & confert ad mentis integritatem præsumendam.
- 12 Testes de dementia deponentes debent concludere de tempore conditi testamenti.

13 Testes de dementia, & furore deponentes debent etiam non interrogati sui dicti rationem exprimere.

14 Memoria imbecillitas non infert ad intellectus defectum.

15 Dementiam continuatam, & eo confirmatam non concludunt strepitus, & alia hujusmodi.

16 Viri sani intellectus quandoque aliqua ex accidenti faciunt à sana mente aliena, etiam tempore conditi testamenti, & tamen testamentum non est nullum.

17 Testator quamvis rem aliquam furiosi facere jubeat, non exinde ejus testamentum nullum redditur.

18 Testator demens habens dilucida intervalla, ex bene ordinata dispositione judicatur in sanitatis intervallo esse de tempore facti testamenti.

19 Demens, & in furore confirmatus, si de facto testetur, quamvis ordinatè, semper ejus testamentum nullum est.

20 Curatoris datio dementiam arguit, sed non concludit in alio tempore.

JOANNES duo condidit testamenta, in primo instituit Antonium, in secundo vero quendam locum pium: sed cum inter hos institutos hæredes fuisset accerrimè disputatum, quod ex his testamentis validum esset, & Antonius multa pro nullitate secundi, & testatoris dementia à tempore illius allegasset; tandem hinc inde partibus auditis fuit pro secundo tentum, proinde locum pium esse immittendum in possessionem bonorum hæreditariarum, ex sequentibus comprobavi.

Cum enim per dictum secundum testamentum primum ipso jure sublatum fuerit, §. posteriore, Instit. quibus modis testam. infirm. cum vulgatis, illudque productum fuerit in forma probanti, non vitiatum, &c. † hæredibus in eo institutis debetur immissio, ex l. fin. C. de edicto D. Adrian. tol. Menoch. remed. 4. adipisc. num. 368. latè Peregrin. de fideicom. art. 48. per totum, Greg. decis. 206. num. 1. & alibi sæpè.

Non obstat, quod in actis non fuerit productum originale, seu matrix dicti secundi testamenti, juxta requisita d. l. fin. Quia sufficit, quod productum fuerit exemplum in publica forma traditum à Notario rogato, Jas. in d. l. fin. sub n. 5. ubi Zuccard. n. 92. vers. sed nihilominus, Menoch. d. remed. 4. n. 654. & ita observat Rota, ut testatur Verall. decis. 351. n. 1. part. 2. & in Perusina hereditatis, 28. Novembris 1616. coram bona mem. Buratto, & in Romana hereditatis de Arigoni, 23. Januarii 1627. coram bona mem. Card. Virili.

Minus obstat, quod non fuerit recognita subscriptio testatoris, quia versamur in testamento nuncupativo, quod redditur certum eo ipso, quod fuerit per testatorem consignatum Notario clausum, & Notarius à tergo illius rogitum consignationis coram septem testibus adnotavit, & ibidem testator, ac testes prædicti etiam se subscripserunt, unde opus non est alia recognitione. Bart. in l. 2. num. 5. vers. Tunc si tabellio, ff. quemad. testam. aper. Paul. de Castro consil. 93. num. 3. lib. 1. Rota decis. 752. num. 6. & 7. part. 1. divers. & in d. Romana hereditatis coram Card. Virili, & in eadem 28. Junii 1627. coram eodem.

Nec obstat, quod in primo testamento, in quo Antonius fuit hæres institutus, adest clausula derogatoria posterioris voluntatis, nisi in eo describantur hæc formalia verba, AVE MARIA GRATIA PLENA, quæ in dicto secundo testamento non inveniuntur descripta, quo casu primum non censetur per posterius revocatum, ad l. si quis in principio testamenti, & ibi communiter Doctores, ff. de legat. 3. Jas. in l. si mihi, & tibi, §. in legatis, num. 11. ff. de legat. 1. Corn. cons. 86. n. 7. vol. 3. Alex. cons. 134. num. 1. lib. 1. Cas.

- 6 Cæf. de Graffis *decif. 1. num. 1. & 2. de testam.* † Respondetur enim in dicto secundo testamento adesse sufficientem derogationem, ex quo testator in eo dixit, quod valere debeat, non obstante, quovis alio testamento habente clausulam derogatoriam, subdens: Sub quibusvis verbis derogatoriis, de quibus modò non recordor, & si recordatus fuero, ea de verbo ad verbum expressissem, Bart. in *d. l. si quis in principio testamenti. num. 3.* Clar. in *§. testamento. q. 99. vers. Sed quero*, Natta *conf. 639. num. 9. lib. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 48. n. 22. cum seqq.* Hieron. Laurent. *Avenion. decif. 81. num. 3.* & in puncto, quod per verba illa, sub quibuscunque verbis derogatoriis, sit sufficienter derogatum cuicunque clausulæ derogatoriæ, etiam continenti dicta verba (*Ave Maria*) dicit Rot. *decif. 721. n. 3. p. 2. recentior. & in Romana legati, 9. Junii 1678. coram Bubalo.*
- 7 Quoad præsentiam testatoris dementia de tempore secundi testamenti, in qua multum innitebatur Antonius, est advertendum, quod cum naturale quidem sit quem esse mentis compotem, furiosum verò & insanum accidentale, ut dixit Bald. in *l. nec codicillos*, ubi etiam gloss. Bart. & alii, ideo præsumptio stat contra dementia, *cap. fin. de succession. ab intest.* † ac propterea ad illam probandam, præsertim in Joanne testatore, qui non solum pro se habet sanæ mentis præsumptionem, sed in præcedenti tempore vitæ suæ talis probatur, efficacioribus, & urgentibus probationibus de tempore conditi testamenti opus est, ita ut non sufficiat, quod aliqua alia die probetur furiosus, ut latè Bart. in *l. 2. num. 3. vers. Sed quid, ff. de bonor. possessor. furios.* Alex. *conf. 85. num. 7. vers. Et illud rectè. lib. 2.* Roder. Xuar. *alleg. 1. per totam*, Magon. *Florent. decif. 97. num. 13.*
- 9 Quod tantò magis procedit, quia cum his concurrat, quod omnia in dicto secundo testamento descripta ritè, & ordinatè composita reperiuntur; debiti autem ordinis observantia & scripturæ compositio mentis integritatem denotant, sicut inordinatio defectum, *c. 1. §. si verò, de cler. egrot. in 6. cap. filii, de heret. eodem libro, cap. legitimus, 93. dist. Joan. Andr. in cap. cum dilectus, de success. ab intest.* Tiraq. *de legib. connub. gloss. 1. part. 11. num. 7.* Cardin. Mantic. *de conject. ultim. volunt. lib. 2. tit. 5. num. 1.* Gama Lusit. *decif. 262. num. 2.* Et præterea nulla major sanæ mentis conjectura, quam illa, quæ desumitur ex qualitate testamentariæ dispositionis Joannis, quia omnia disposuit prout cuilibet prudenti viro conveniebat, locum pium hæredem instituens, necnon legata similiter pia faciens, in omnibus propriæ salutis consulens ad not. per Xuar. *d. alleg. 1. num. 2. & 3.* Honded. *d. consil. 78. num. 6. lib. 2.* Afflict. *decif. 143. num. 3.* Grammat. *decif. 73. circa fin.* Card. Mantic. *d. tit. 5. num. 7.* Joseph. Ludov. *Perus. decif. 1. num. 9.* Rot. *decif. 129. num. 15. part. 2. divers.*
- 11 His accedunt fides Parochorum, quibus in hoc multum deferri debet, attestantium quod Joannes in ultima infirmitate, in qua fecit testamentum, & ex qua dementia ortam fuisse prætenditur, his peccata sua cum sana memoria, sensu perfecto, & animi dolore confessus fuit, & sacram Eucharistiam suscepit, horum enim Sacramentorum susceptio non nisi hominibus sanæ mentis convenit, & permittitur, ut latè Surd. *conf. 89. per tot.* quæ ideo plurimum confert ad mentis integritatem præsumendam, Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 45. n. 21.* Rot. in *Romana hereditatis de Gracchis, 5. Decembris 1618. coram bona mem. Remboldo, & decif. 383. num. 4. part. 1. recentior.* Adminiculantur etiam attestations aliorum quatuor Sacerdotum, qui circa tempus conditi secundi testamenti Joannem personaliter visitarunt, & eum sani
- Barbosa Vota Decisiva.*

judicii, ut dicunt, repererunt, & tandem subscriptiones ipsiusmet testatoris, & septem testium non parum faciunt, quia testator mentis expers non facile subscripsisset, & testes subscribere recusassent.

Non obstant testes de dementia deponentes, quia 12 ultra quod quidam sunt aliquantulum interessati, quia aut sunt legatarii ex primo testamento, aut aliàs eorum interest, ut illud sustineatur, quorum fides propterea saltem diminuitur, ad *l. omnibus, C. de testam.* in primis non concludunt de dementia de tempore conditi secundi testamenti, de quo tempore, maximè supradictis attentis, illam determinatè concludere debent, juxta text. in *l. 2. & l. qui testamento, §. quicunque, vers. Ne furiosus, ff. de testam.* & tradunt Doctores in *d. l. furiosum*, Corn. *consil. 261. num. 22. lib. 4.* Gama Lusit. *decif. 262. num. 2.* Rot. *decif. 384. num. 1. p. 1. recentior.*

Deinde, quia non reddunt convenientem rationem 13 sui dicti, quam tamen in hoc casu etiam non interrogati exprimere debent; cum enim dementia cognoscatur per inquisitionem quandam, quæ se animo non offert, nisi per multa & diversa media, circa quæ testes de facili possunt errare; ideo eis non creditur, nisi causam sui dicti etiam non interrogati faciant manifestam. Bald. in *l. solam, C. de testam.* Innoc. in *c. cum causam, de testib.* Fulgos. & Castr. in *d. l. furiosum*, ubi Jas. *num. 6.* Socin. *consil. 42. num. 4. lib. 1.* Surd. *consil. 89. num. 4.* Boër. *decif. 13. n. 41.* Magon. *d. decif. 97. n. 1.* Rot. *d. decif. 384. n. 7.*

Et quamvis aliqui testes reddant rationem de 14 mentia, quia scilicet viderunt Joannem memoriâ destitutum, & facientem strepitum, & alia more dementium, illa tamen pro sufficienti habenda non est, quia memoriæ imbecillitas non infert ad intellectus defectum, Menoch. *d. præsumpt. 45. num. 31.* & Rot. *decif. 384. num. 5.* præsertim in Joanne corporis infirmitate oppresso, juxta textum opt. in *l. hac consultissima, §. at cum humana fragilitas, C. qui testam. facere poss.* † Quod verò fecerit strepitum, & alia hujusmodi, 15 similiter non concludit dementia continuatam, & confirmatam, & sic eum non fuisse in potestate mentis de tempore conditi testamenti, stante, ut dictum est, quod antea communi existimatione sani consilii reputabatur, & testamentum condidit rectè, & ordinatè compositum, ejus dispositionis qualitas convenit homini perfectæ mentis, & quod post prædicta strepita, & testium depositiones sanus mente repertus peccata sua confessus est, necnon aliis Sacerdotibus supradictis.

Quandoque enim sani intellectus viri aliqua ex 16 accidenti faciunt à sana mente aliena etiam tempore conditi testamenti, & sic in fortioribus terminis; & tamen non ideo semper de Jure furorem supervenisse præsumitur, nec insani reputantur quoad testamenti activam factionem, modò ex aliis suspicio furoris inde causata amoveatur, prout patet, qui filios suos sine causa exhæredat, meriò rem quasi furiosi facere dicitur, *l. 1. & 2. ff. de inoffic. testam.* & tamen ejus testamentum mero jure tenet, cum opus sit illud rescindi per querelam inofficiosi, *l. si non mortis, §. si quis, & toto tit. ff. eodem*; cum tamen testamentum furiosi sit ipso jure nullum, *l. 2. & l. filiusfamilias, ff. de testam. d. l. furiosum, C. qui testamentum facere poss.*

Ille etiam testator, qui apud Juriconsultum in *l. 17. quidam in suo, ff. de condit. instit.* jussit ossa sua projici in Tiberim, rem furiosi jussit, ut ibi textus dicit, & tamen ejus testamentum valuit, sicut valuit testamentum illius mulieris, quæ in *l. fin. §. fin. ff. de auro, & argent. legato*, jussit se sepeliri cum quibusdam ornamentis, quæ ipsa ad se sepeliendum fecerat ex smaragdus, & margaritis: & facit bonus text. in *l. servo*

R

alieno,

- alieno, §. *fin. de leg. 1.* & quod refert Paris *conf. 88. n. 65. vol. 3.* de testamento illius, qui peccata sua non confitebatur, &c. Corn. *conf. 219. in fine, vol. 1.* de testamento alterius, qui Missam non audiebat, & cum dives esset, legata pia pro anima sua non reliquit. Sic intelligit
- 18 Rod. Xuar. *citato loco*, quod refert Valer. Maximus de testamento dementis bene ordinato, continuo, & confirmato furore, sed habentis dilucida intervalla, ita ut ex bene ordinata dispositione iudicatus fuerit in san-
nitatis intervallo esse de tempore factis testamenti, prout etiam sic intelligenda est Rotæ decisio in dicta Romana hereditatis de Gracchis, *vers. Tum etiam.*
- 19 Secus autem dicendum in eo, qui prorsus demens est, & in furore confirmatus, si de facto testetur quamvis ordinatè; semper enim ejus testamentum nullum est, Xuat. & Card. Mantic. *ubi sup.* Menoch. *d. presumpt. 45. n. 68.* liquidem tunc optima compositio non à persona, sed casu magis facta creditur, argumento textus optimi in *l. fin. ff. de administr. tutor.* non enim propterea desinit esse furiosus, quamvis faciat aliquos actus sapientis, ut dicit Roman. post gloss. in *l. filium emancipatum, n. 3. ff. de acquir. hered.* Zabarel. *conf. 57. vol. 2.* Corn. *confil. 69. vol. 1.* & Menoch. *confil. 82. num. 234.* ut in simili infirmus, qui etsi actus aliquos faciat qui sanitatem arguunt, tamen non est sanus, Præpos. in *c. dilectus, ext. de sponsal.* Corset. *sing. 368. verb. testamentum*, ubi meminit illius egregiæ sententiæ, quam dixisse quendam fatuum Parisiensem, multi alii etiam referunt.
- 20 Nec etiam obstat, quod dicto Joanni uti insano fuerit datus curator ante conditum testamentum, de quo agitur, quæ curatoris datio dementiam arguit, Alex. *d. confil. num. 9. lib. 2.* Bertrand. *confil. 49. num. 21. vol. 1. part. 2.* Surd. *d. confil. 89. num. 19.* Card. Mantic. *d. tit. 5. num. 15.* quia quicquid sit, an dicta curatoris datio fuerit causa cognita, & an fuerit ad hoc procurata, ut videtur ab habentibus pinguius interesse ex primo testamento, illa similiter non concludit dementiam ad effectum, de quo agitur, ut in puncto Joan. Fab. in §. *præterea*, & ibi etiam Aretin. *Instit. quibus non est permittum facere testam.* Jas. in *d. l. furiosum, sub num. 2. vers. Tertiò singulariter limita*, Boër. *d. decis. 13. num. 79.* Rot. in *d. Romana hereditatis de Gracchis*; & in omnem casum in conflictu probationum debet probatio sanæ mentis de tempore conditi secundi testamenti præponderare.

Bracharensis Abortus.

Ante septimum mensem partus velut abortivus, & non natus habendus. Abortum fœtus animati procurans per se, vel per alium, sive consulens, quas pœnas incurrat. Et quando dicatur fœtus formatus, & animatus, & quæ sint conceptionis signa, & quid resolvendum in dubio quando nescitur an animatus, vel inanimatus fuerit fœtus abortivus?

VOTUM XII.

- 1 Casus proponitur.
- 2 Abortus est fœtus imperfecti, aut mortui emissio.
- 3 Partus si maturius quàm septimo mense prodeat, nullo modo vitalis est.
- 4 Partus quinque mensum aliquando vitalis esse potest, secundum aliquos.
- 5 Defenditur opinio Hippocratis.

- 6 Referuntur Jura, & Doctores, quia eam defendunt.
- 7 Excluditur possibilitas partus quinquemestris.
- 8 Argumentum ab inclusione unius temporis valet in hac materia.
- 9 Partus vitalis & naturalis desumuntur initia à septimo mense.
- 10 Abortionis plures sunt cause.
- 11 Mulierem prægnantem percutiens qua pœna ex lege Exodi teneatur.
- 12 Pœna varia pro casuum diversitate statuta sunt in præbentem causam abortioni de Jure Civili.
- 13 Et etiam de Jure Canonico.
- 14 Sixtus V. quibus pœnis statuerit puniendos abortionis causam dantes.
- 15 Et Gregorius XIV.
- 16 Gregorius XIV. moderavit rigorem Bullæ Sixti V. quoad reservationem absolutionis.
- 17 Et quoad abortum fœtus tantummodo animati.
- 18 Pœna in dictis Constitutionibus comminata incurritur quovis modo abortus procuretur.
- 19 Fœtus animatus quando dicatur, magna controversia.
- 20 Anima rationalis non ante tertium, vel quantum mensem infunditur, secundum quorundam opinionem.
- 21 Conceptus quicumque quadagesimo die & formatus, & animatus est, secundum alios.
- 22 Animatio nunc triginta diebus, & quinque, nunc quadraginta, nunc quinquaginta terminatur, secundum nonnullos.
- 23 Anima maribus 45. à conceptu die, fœminis verò in quinquagesimo infunditur, juxta cujusdam opinionem.
- 24 Fœtus mas 40. fœmina verò sexagesimo die anima ration. donatur, secundum Menoch.
- 25 Animatio infunditur in masculis ad triginta usque, in fœminis verò ad 42. dies, secundum alios.
- 26 Animam septimo die infundi tenuit Ferdinandus Menoch.
- 27 Fœtus fœmineus octuagesimo die, masculus verò quadagesimo animatur, secundum magis communem opinionem.
- 28 Genitura si in septimum diem intus permanserit, manifestum est mulierem concepisse.
- 29 Menstrui cessatio signum est conceptionis, maxime si aliàs fœmina menstrua nunquam deficerent.
- 30 Conceptionis signa sunt si mulier res insolitas, quas comedere non licet, appetierit, vel si venter in bona valetudine crescere, & intumescere incipiat.
- 31 Fœtus in dubio præsumitur potius inanimatus, quàm animatus, ad exclusionem pœnæ corporalis.
- 32 Fœtum fuisse animatum quàm inanimatum tutius est putare ad effectum incurrendi irregularitatem.
- 33 Fœtus præsumitur animatus abortionem post quadraginta dies contingente, etiam quando criminaliter agitur.
- 34 Fœtus animatus præsumitur in dubio quoad privationem suscipiendi Ordinis, ac in illo ministrandi, non verò quoad privationem officii, vel beneficii.
- 35 Pœna ordinaria statuta delicto certo, non est imponenda delicto dubio, sed arbitraria pro dubii qualitate.
- 36 Pœna ex culpa, & delicto debet commensurari.

UM excandesceret B. in Mariam, eo quòd impedimento sibi esset ne turpiter cognosceret ejus sororem, jussit ut quidam ejus famulus è domo propria exiret, & dictam Mariam prægnantem in platea propè domum nimis, & acriter palo percuteret, quod dictus famulus ipso B. vidente, jubente, & approbante exequutus est, ex quibus percussionibus intra breve tempus dicta Maria abortum fecit fœtus animati. Sed cum Promotor Fiscalis contra dictum B. ex

B. ex officio procederet, & iustitia tantum, ac illo ejus nomine causam hujusmodi prosequente, fuit tandem lata sententiâ dictus N. in exilio ad Basilicam Provinciam per quinquennium condemnatus, & perpetuò irregularis pronuntiatus, à qua sententia cum dictus N. necnon idem Promotor Fiscalis appellassent, in gradu appellationis hujusmodi fuit dubitatum, an dicta pœna æquivaleret delicto? & visum fuit negativè resolvendum ex sequentibus.

- 2 Ad quorum omnium exactam declarationem præmittendum est, quod abortus est foetus imperfecti, aut mortui emissio, ut videtur definire Galen. lib. 10. de morbis vulg. part. 1. comment. 2. Hieron. Mercurial. lib. 2. de morbis mulier. c. 1. Petr. Garcia de locis affectis, disp. 76. cap. 1. n. 1. † Foetus autem imperfectus, ac proinde minimè naturalis, & vitalis dicitur ille, qui fuerit quinque mensium, & quinque dierum solarium, ut ante omnes docuit Hippocrates in opusculo de septimestri partu, in princ. ibi: Septimestres autem nascuntur 182. diebus ac dimidio, & insuper, accedente diei particula, si enim primi mensis dies quindecim supputaveris, deinde quinque mensium dies 147. & dimidium (in sexaginta enim diebus quàm proximè duo menses perficiuntur) his igitur sic habentibus ad septimum mensem supersunt dies non plures quàm viginti, & est tota summa dimidii anni cum aliquantula diei parte. Hanc Hippocratis sententiam sequuti sunt summi Philosophi, & Medicinæ Magistri Aristotel. lib. 7. de historia anim. cap. 4. Plin. lib. 7. natural. histor. cap. 5. Galen. in lib. de septimestri partu, in verb. septimestres, Alex. lib. 2. problem. Plutarch. lib. 5. de placitis Philosophorum, cap. 18. Cœl. Rodigin. lib. 22. lection. antiq. cap. 13. omnes affirmantes, si maturius quàm septimo mense partus prodeat, nullo modo, nec ullibi vitalem esse, quibus accedunt Aul. Gell. lib. 3. noct. Atticar. cap. 10. Amat. Lusit. cent. 1. curat. 27. Federic. Bonaventura de partu octimestri, lib. 6. cap. 26. Marcel. Donat. de medic. histor. mirabil. cap. 13. Francisc. Valles. lib. 2. controvers. cap. 11. & 18. Ludov. Mercado lib. 4. de morbis mulierum, cap. 1.

- 4 Et quamvis non desint qui contrarium tueantur, scilicet, ut partus quinque mensium sit vitalis, & exemplis conentur comprobare, eo fundamento præsupposito, quod homini non sit præstitutum certum tempus pariendi, prout aliis animalibus, & in ea opinione fuerunt Avicenna lib. 3. sue medic. tract. 2. sess. 21. cap. 5. dum ait ante septimum mensem multoties natum mori, quoniam motus vehementer tolerat: ergo si majori ex parte, non semper, sed aliquando potest partus esse vitalis. Cardanus, vir suæ ætatis singularis, contrad. medic. lib. 1. tract. 3. contrad. 8. referens exemplum de duobus filiis, quorum alter natus 168. alter verò 170. Ferdinandus Mena Professor publicus, & Regis Catholici Medicus in comment. ad cap. 4. de septimestri partu Hippocratis, afferens exemplum de Pincerna Regis Francorum, Francisc. Valles. ejusdem Catholici Regis Medicus, lib. 6. Epidem. 2. sect. 3. Hieron. Montuus Regis Galliarum Medicus in lib. suo Anasc. morbo 40. & 41. Horat. Augier. in lib. quod certum non sit nascendi tempus, ubi ponit exemplum de puero Avenalis Comitatus Cinguli Auximane diœcesis, nato in quinto mense. Idem Francisc. Valles. de sacra Philosophia, cap. 8. & Petr. Peramat. de hominis procreat. cap. 8. enarrant illustrissimæ fœminæ editionem naturalem, & mirandam in initio mensis quinti à conceptu contingentem, quarum dicta respexit D. Sancta Crux Abbas de Covarruvias, & Protomedicus in Castellæ Regnis de Hippoc. Philos. super text. 71. illis verbis: Quinto mense editum in Hispania cognovimus. Joan. Schenkus tomo 2. observat. medic. lib. 4. tit. de partu vitali, observat. Barboſæ Vota decisiva.

vat. 152. Et ex nostris Jureconf. Menoch. de success. creation. §. 20. num. 11. Renat. Chopin. de privilegiis rusticorum, lib. 3. cap. 8. num. 5. ubi refert Arestum Curia Parisiensis pro quodam quinquemestri expensum, Torreblanc. de magia, lib. 2. cap. 43. num. 27. cum seqq. Joan. Aloys. Ricc. in addit. ad Mascardum, conclus. 1146. num. 1. ubi falsò citat pro hac parte Rotæ decisionem in Auximana alimentorum, quæ contrarium omnino probat, ut infra ostendemus, Robles de Salzedo de represent. lib. 1. cap. 12. num. 24. & citati per Roger, conf. 1. n. 14. cum seqq.

Nihilominus tamen magis placet adherere opinioni Hippocratis, quæ per Imperatores recepta fuit, & à nostris comprobata, ac demùm quia nec rationes contrariæ opinionis convincunt, nec exempla conveniunt, aut pro certo habenda sunt, cum tempus conceptionis ipsis mulieribus incertum sit, ut infra videbimus.

Et principaliter, quia sententia hæc Hippocratis recepta fuit in l. intestato, in fine, ff. de suis, & legit. hered. ubi habetur justo tempore eum videri natum ex Hippocratis sententia, cum mater ante centesimum octuagesimum secundum diem esset manumissa, & in l. septimo mense, ff. de statu homin. ubi dicitur septimo mense nasci perfectum partum, jam receptum esse propter auctoritatem doctissimi viri Hippocratis, & ab Alphonso Rege XI. in l. 4. tit. 23. part. 4. qui ibi dictarum legum verba transcribens Hispano sic retulit idiomate: Hippocrate fue un Filosofo en el arte de la fisica, y dixo, que lo mas que la muger preñada puede traer la criatura en el vientre, son diez meses, è poren de si desde el dia de la muerte de su marido hasta seys meses pariesse su muger, legitima seria la criatura que nasciere, è se entiendo que es de su marido, maguer en tal tiempo sea nacida, solo que ella viviesse con su marido à la sazón que finò. Otroxi dixo este Filosofo, que la criatura que naciere hasta en los siete meses, que solos tenga su nacimiento un dia del seteno mes, que es cumplida, è vivèdera, è deve ser tenuta tal criatura por legitima del padre, è de la madre, que eran casados, è viven en uno à la sazón que la concibió, &c. Et ex nostris comprobarunt gloss. verb. perfectum, in §. unum siquidem, auth. de restit. & ea quæ parit, vers. Item plusquam sex mensibus, Jacob. à S. Georg. in l. quod certarum, num. 4. C. de posibum. hered. Socin. in l. cum avus, n. 111. ff. de condit. & demonstr. Socin. Jun. conf. 5. num. 3. & 6. lib. 2. Castr. l. uxoris abortu, num. 12. C. de post. hered. Decian. in l. posthumum, num. 4. C. de bonor. possess. sectab. & in cap. de causis, n. 42. de offic. deleg. Paris. conf. 56. num. 5. lib. 2. Fulgos. conf. 69. n. 1. Alciat. conf. 23. num. 2. lib. 9. Calan. conf. 19. num. 6. Guillelm. Bened. in repet. cap. Raynutius, part. 2. in verb. & soboles quam gestabat in utero, num. 24. & 25. Tiraq. in l. si unquam, verb. suscepit liberos, n. 110. C. de revocand. donat. Clar. in §. Testamentum, q. 45. n. 3. Card. Manric. de conject. ult. volunt. lib. 11. tit. 6. n. 10. Marc. Anton. Eugen. consil. 28. num. 6. Ursill. ad Afflict. decis. 436 sub num. 1. Menoch. de arbitr. casu 89. num. 4. & 35. & de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 5. n. 7. & conf. 284. n. 33. & 34. & conf. 288. n. 2. Peregr. de fideicom. art. 34. num. 29. vers. Sed contra, Azeved. l. 2. n. 2. tit. 8. lib. 5. nova Recop. Cujac. in d. l. septimo mense, seu 1. lib. 19. ad responsa Pauli, Camil. Borrel. conf. 28. n. 42. Raudens. de analog. cap. 30. n. 25. Adrian. Negulant. in sylva respons. quest. 40. num. 31. Paul. Zachias in quest. medicolegal. tit. 2. q. 2. à num. 12. Seraphin. decis. 1182. n. 11. Giurba in consuet. Messanen. part. 1. cap. 1. gloss. 4. num. 35. Alphonf. Carranza in disput. de vera naturalis, & legitimi partus designat. cap. 9. de quinque mestribus, & semestribus paribus, eleganter Rota in Auximana alimentorum, 1. Junii 1610. coram R. P. D. meo Pirovano.

- 7 Neque prædictis ob stare videtur, quod determinatio dierum centum & octuaginta duorum non contineat alterius minoris temporis exclusionem, & per consequens possibilitas partus superviventis non excludatur; quia sententia Hippocratis censetur recepta in d. l. intestato, & in d. l. septimo mense, non ex eo quod simpliciter hoc dixerit Hippocrates, sed quia cum ratione loquutus fuerit: rationes autem ejus sententiæ in opusculo supra citato de semestri partu, expresse excludunt possibilitatem partus quinque mensis, dum expresse secundum ejus supputationem debet excedere mediam anni partem: ergo per expressionem unius temporis, & alterum censi debet exclusum, † tanquam rationi deductæ contrarium, & ita valere argumentationem ab inclusione unius temporis, in his terminis declarant Fulgos. d. consil. 69. num. 1. Castr. in l. uxoris abortu, num. 2. C. de posthum. hered. instit. Paris. consil. 56. num. 5. lib. 2. Casan. consil. 19. num. 6. Federic. Bonavent. de octimest. partu, lib. 7. cap. 26.
- 9 Neque etiam contrariæ rationes convincunt, & adducta exempla conveniunt: nam si in sola ratione firmeretur opinio, quod homini non sit statutum certum tempus pariendi, de indeterminato tempore à die conceptionis intelligi non potest, quia absurda esset ratio; si verò de tempore, in quo partus posset esse vitalis, illud quidem poterit esse incertum ratione editionis, sed non ratione habilitatis ad supervivendum, pro quo magis stringunt rationes Hippocratis, quàm possibilitas allegata. Similiter exempla non conveniunt, quia illa fundantur in narrativa mulierum, quæ vel potuerunt alios decipere, vel ipsæ decipi in tempore conceptionis; quod an illis sit incertum, inferius ostendemus. Unde concludimus cum Hippocrate, à septimo mense initia partus vitalis, & naturalis desumi, & ante illud tempus partus velut abortivos, vel non natos habendos; quicumque enim immaturo tempore editi fuerint, vel maturo mortui fuerint ejecti, aut morientes, inter abortus connumerantur, ut egregie adnotarunt Bonavent. de octimest. partu, lib. 3. cap. 71. & lib. 9. cap. 9. in fine, Petr. Garc. de locis affect. disput. 76. cap. 1. num. 1. ob idque abortus definitur, ut sit imperfecta foetus ejectio, secundum Galen. lib. 6. de morbis vulg. part. 1. com. 2. quem probat Hier. Mercur. lib. 2. de morbis mulier. cap. 1.
- 10 Abortionis plures sunt causæ, de quibus plenè agunt citati ab Alphonso Carranza d. tract. cap. 16. num. 11. cum seqq. sed de abortu procurato, & ejus pœnis à nobis agendum est, cujus impii criminis gravitas ex lege divina, Jure Canonico, & Civili, ac Bullis Summorum Pontificum colligitur.
- 11 Primò ex lege divina. Exodi cap. 2. vers. 22. ubi dicitur eum, qui mulierem prægnantem percusserit, ejus morte sequuta, mortis pœna hac lege puniendum; si verò ipsa vixerit, marito in percutientem actionem dandam ad quod interest arbitrio judicantium consequendum.
- 12 Secundò ex Jure Civili, unde constat varias in præsentem causam abortioni statutas fuisse pœnas pro casuum diversitate. Primus casus est ubi mulieris mors subsequitur ex poculo, aliave re consimili ei adhibita, in quo mortis pœna damnandum esse illum qui causam præbuit, probat l. si quis aliquod, ff. de pœnis. Secundus casus, ubi mulier accepto pretio visceribus suis vim intulit, quam certè mortis pœnam statuit l. Cicero, ff. de pœnis: sed duo isti casus ad nostrum non pertinent, ideo in eis non duximus immorandum. Tertius casus est, in quo nec mors mulieris intervenit, ut in primo, nec pretium gravidæ repensum est, ut in secundo; & tunc certè distinguendum est inter partum animatum, & exanimem,

ut in animato abortum faciens, vel procurans pœnam subeat mortis, in exanimi verò exilii, vel alia mitiori pœna condemnetur. Ita communis obtinuit ex gloss. in l. Divus 4. ff. de extraord. crimin. ubi Barr. n. 1. Clar. §. fin. quest. 68. num. 2. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 3. num. 32. Covarr. in clem. si furiosus part. 2. §. 3. Villadieg. de irregul. cap. 6. num. 32. Petr. Plaza in epit. delict. lib. 1. cap. 9. num. 10. & cap. 26. n. 8. Petr. Gregor. lib. 7. syntag. Juris, cap. 1. n. 11. & lib. 36. cap. 15. num. 17. & 18. Cujac. lib. 19. observat. cap. 9. Decian, tract. crim. lib. 9. cap. 8. num. 13. Fachin. conf. 95. num. 11. lib. 1. Farin. in praxi crim. part. 5. quest. 122. num. 134. cum seqq. Azeved. ad rub. tit. 23. n. 6. lib. 8. nova Recop. Zachias in quest. medicoleg. lib. 2. quest. 9. num. 10. Mar. Muta decis. 79. num. 15. cum seqq. Adrian. Negulant. in sylva respons. quest. 100. num. 93. Solorzan. de parricid. lib. 2. cap. 11. Estque expressa dispositio l. 8. tit. 8. p. 7. ibi: Mas si otro hombre extraño lo hiziesse, deve haver pena de homicida, si era viva la creatura quando morio por culpa del. E si no era aun viva, deve ser desterrado en alguna Isla por cinco años. Unde colligit P. Molin. de justit. tom. 3. disp. 27. num. 3. quod ultimo semper venit supplicio puniendus, qui abortioni foetus animati consultè, vel culpâ causam dederit.

Tertiò ex Jure Canonico, quo attento eadem ferè 13 imponitur pœna abortum facienti, vel procuranti, quam juxta distinctionem proximè relatam ex Jure Civili desumptam, illum incurrere supra affirmavimus. Sic etiam hoc loco inter foetum animatum, & inanimatum distinguendum est, ita ut primo casu delinquens tanquam homicida puniatur, cap. si aliquis 5. de homicid. cap. consulisti, in fine, 2. q. 5. In secundo verò mitius cum eo agendum, ita cum Silvest. Tolet. & aliis resolvit D. Sancta Crux de Hippocr. Philos. super text. 66. quæ pœna in primo casu justè imponitur, quia eodem Jure Canonico attento in utero animatus verus homo reputatur, cap. in quadam, vers. Non adesse, de celeb. Missar. c. cum Christus 7. de heret. Tachin. d. consil. 95. n. 3. lib. 3. Molin. d. disput. 27.

Quartò ex Bullis Summorum Pontificum, videli- 14 cet Sixti V. in ord. 87. incip. Effrenatam, 4. Kal. Novembris 1588. qua statuitur, ut abortus, seu foetus immaturi, tam animati, quàm inanimati, formati, vel informis ejectionem procurantes percussione, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribusque mulieri prægnanti impositis, atque aliis etiam incognitis, vel maximè exquisitis rationibus, inde ut re ipsa abortus sequutus fuerit, ac etiam prægnantes ipsas mulieres, quæ scienter præmissa fecerint, pœnas tam divino, quàm humano Jure, ac tam per Canonicas sanctiones, quàm Civilia Jura adversus verè homicidas, qui homicidium voluntarium actu, & re ipsa patravissent, propositas, & inflictas eo ipso incurrant. Illi verò, qui Clerici fuerint, omni privilegio Clericali, officiis, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis ipso facto priventur, & in futurum inhabilis ad ea suscipienda decernantur, & per Judicem Ecclesiasticum depositi, & degradati, Curiae, & potestati sæculari tradantur, additurque his pœnis teneri etiam illos, qui sterilitatis potiones, ac venena mulieribus propinaverint, & quominus foetum concipiant, impedimentum præstiterint, ac ea facienda, & exequenda curaverint, sive quocunque modo in his consuluerint, ac mulieres ipsas, quæ eadem pocula sponte, ac scienter sumplerint: refert novissimè Machado d. lib. 2. part. 4. tract. 7. docum. 9. num. 1.

Et Gregorii X I V. incip. Sedes Apostolica, pridie 15 Kal. Junii 1591. qui dictam Bullam Sixti V. ita moderandam duxit, ut à peccato, & excommunicatione contra personas ibi expressas lata, tam quoad eos, qui hæctenus

hactenus deliquerunt, quàm quoad illos, qui post hanc constitutionem in eisdem casibus deliquerint, quilibet Presbyter, tam secularis, quàm cujusvis Ordinis Regularis ad Christi fidelium Confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam & liberam in foro conscientiae tantum absolvendi habet facultatem eandem, quam idem Sixtus sibi, ac suis successoribus reservavit. Quo verò ad poenam procurantium abortum foetus inanimis, aut exhibentium mulieribus, vel sumentium venena sterilitatis, aut quocunque modo auxilium, vel consilium eis dantium in praedicta Constitutione contentas, Constitutionem praefatam in ea parte, ubi de his agit, ad terminos Juris communis, ac sacrorum Canonum, & Concilii Trident. dispositionem auctoritate Apostolica, tam quoad praeterita, quàm quoad futura perpetuò reducit, perinde ac si eadem constitutio in hujusmodi parte nunquam emanasset: de his Constitutionibus meminerunt, seu ad litteram illas referunt Quarant. in *sum. Bullarii*, verb. *abortus*, Salzed. ad Bernard. in *pract. cap...* Nald. in *sum. verb. abortus*, Laurent à Portel. in *dubiis Regul. eodem verbo*, Sayr. de *cenfur. lib. 35. n. 24.* Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 2. quest. 33. art. 4. & in addit. ad sum. tom. 3. cap. 13. num. 4.* Villalob. *part. 2. sum. tract. 12. diff. 4.* P. Molin. de *justit. tom. 3. disput. 27.* Joan. Bapt. Silvatic. in *controv. medic. cap. 82.* Farin. in *praxi crimin. q. 122. n. 240. cum seqq.* Thesaur. *decis. 2.* Filliuc. in *quest. moralib. tract. 14. cap. 6. q. 9.* Hieron. Roderic. in *compendio quest. Regular. resol. 4.* Bonac. de *cenfur. in particul. extra Bullam, disp. 2. q. 2. puncto 10.* novissimè Alphons. Carranza d. *tract. c. 16. §. unic. de abortu procurato, & ejus poenis, num. 4.* Machado d. *tract. 17. docum. 9. n. 2. cum seqq.* Ego ipse de officio & potest. *Episcop. part. 3. allegat. 51. casu 9. & in collect. ad cap. sicut ex litterar. de homicid. & ad princ. dist. 5. & ad d. cap. Moyses, 32. q. 2.*

¹⁶ In duobus tantum Gregorius XIV. rigorem Sixti V. moderatus est. Primò quoad reservationem absolutionis, quia poenam excommunicationis Papae reservatam inferebat Sixtus iis, qui abortum foetus animati, vel etiam inanimati procurabant, aut consilio, favore, ope, potione, aliave ratione ad abortiendum foetum animatum, vel inanimatum cooperantur: at verò Gregorius cum ista excommunicatio in praxi observatu difficilis videretur, edixit Ordinarium, aut alium per ipsum ad hos casus specialiter deputatum, qui facultatem habeat absolvendi in individuo ab excommunicatione propter abortum contracta; verum etiam qui facultatem habet absolventi ab omnibus censuris, & excommunicationibus Episcopo reservatis: nam in hujusmodi facultate hic etiam comprehendi videtur. Unde me citato dicta *alleg. 51. num. 136.* advertit Alphons. Carranza ubi *suprà*, quod hodie Episcopi absolutionem hujusmodi inter alios casus sibi reservare solent.

¹⁷ Secundò, quoad abortus foetus tantummodo animati; nam licet Sixtus abortus foetus inanimati sub eisdem poenis quàm animati prohibuerit, tamen Gregorius XIV. Bullam Sixti V. in hac parte abrogavit, voluitque, ut ad terminos Juris communis, sacrorum Canonum, & Concilii Trident. dispositionem redacta sit. Unde quoad cetera praeter ista duo suam vim habet dicta Constitutio Sixti V. nempe quoad amissionem privilegii Clericalis, dignitatum, beneficiorum, & quoad inhabilitatem ad ea in posterum obtinenda, traditionemque Curiae seculari, etsi quo casu foetus nondum est animatus in totum cesset Sixtina Constitutio, resque sit reducta per Gregorium XIV. ad terminos Juris communis, de quo in d. cap. *sicut ex litterar. de homicid.* Barbosa Vota decisiva.

Ita Quarant. d. verb. *abortus, num. 3.* Bonacin. d. *puncto 10. n. 13. in fine*, me citato d. *allegat. 51. num. 116.* novissimè Alphons. Carranza d. *n. 4. in fine* & Et quod ¹⁸ hæ poenae incurrantur quovis modo abortus procuratur, sive per se, sive per alium, tenet idem Bonacina d. *puncto 10. num. 5.*

Quando autem dicatur foetus animatus, non bene ¹⁹ convenit inter scribentes; nam Ockam. *lib. 2. de generat. animal. cap. 3.* Fernel. *lib. 7. Physiolog. cap. 13.* Roder. à Castro *lib. 3. de natura mulier. cap. 6.* & animam ²⁰ rationalem non ante tertium, vel quartum mensem infundi concludunt.

Paul. de Castro in l. *suum heredem, n. 2. ff. de acquir. hered.* Cacherañ. *Pedem, decis. 9. n. 3.* Bonacin. *lib. 7. de octimest. partu, c. 109.* indifferenter de quocunque conceptu dixerunt, quod quadragesimo die & formatus, & animatus sit.

Francisc. Valles. in *sacra Philosophia, c. 18. & lib. 2. controvers. cap. 10.* nunc triginta diebus & quinque, nunc quadraginta, nunc quinquaginta terminari efformationem & animationem scribit.

Lævin. Leminus *lib. 1. de oculis naturæ miraculis, cap. 11.* animam infundi in maribus quinto ac quadragesimo à conceptu die, foeminis verò (quarum natura magis flaccida est) ad quinquagesimum diem animationem porrigi asseveravit.

Menoch. de *arbitrar. casu 456. num. 3.* quem refert ²⁴ Paul. Zachias in *quest. medicolegal. lib. 1. tit. 2. quest. 2. n. 44.* tenet quod foetus mas quadragesimo, foemina verò sexagesimo die anima ration. dotatur.

Peramar. *lib. de hominis procreat. cap. 3.* Mercat. ²⁵ *lib. Physiologia, part. 5.* Hieron. Laurent. *lib. 8. de hist. anatom. quest. 18.* Less. de *justit. lib. 2. cap. 9. dub. 10. num. 65.* Corn. super *Pentat. ad c. 12. Levitici*, super illa verba, *sin autem foemina peperit*, novissimè Portel. *part. 3. casu 12. num. 1.* in masculis efformationem, & animationem infundi ad triginta usque, in foeminis vetò ad quadraginta & duos dies tenuerunt.

Ferdinandus de Mena in *comment. ad lib. de septi. mestri partu, cap. 14.* animam septimo die infundi dixit, inde improbens communem assensum existimantium in abortu ante trigessimum diem procurato homicidium non patrari, cum sit frequentissimum, ut ille ait, die septimo à foeminis emissionem disponi materiam ad animae rationalis introductionem, & hoc demum arrisit Card. Toletus *lib. 2. de anima, c. 4.* Sanctæ Cruci super *text. 44. Hippocr.*

Denique gloss. *fin. in sum. dist. 5.* foemineum foetum ²⁷ octuagesimo die, masculum vetò quadragesimo animari, cujus resolutio à Theologis, & à nostris communiter recipitur, eamque expressè tenent Sylvest. in *sum. verb. homicidium 1. num. 3.* Maldonat. *ad cap. 2. Lucae, & ibi Tolet. annot. 24.* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 3. n. 32. vers. Et talis anima*, Plaza de *delictis, lib. 1. cap. 9. ex num. 7.* Farin. d. *quest. 122. n. 129. cum seqq.* & precipue n. 143. Sayr. de *cenfur. lib. 7. c. 1. num. 2.* Avila in *simili tract. part. 7. disput. 6. sect. 4. dub. 1. vers. Pro explicatione conditionis*, Filliuc. in *quest. moralib. tract. 14. cap. 6. quest. 9. num. 95.* Ego ipse in *collect. ad d. princ. distinct. 5. n. 2.* Villalob. in *sum. tom. 2. tract. 12. diff. 14. num. 1.* Bassæ. verb. *Abortus, num. 2.* Joan. Machado in *tract. del perfetto Confessor y Cura de Almas, lib. 2. part. 3. tract. 17. docum. 8. n. 2.*

Sed cum habeamus tempus animationis foetus ²⁸ numerandum à conceptione, adhuc superest investigandum, ex quibus probetur conceptio, ut inde illi dies computentur. In primis Aristot. *lib. 7. de historia animal. cap. 3.* ait quod si in septimum diem intus genitura permanserit, manifestum est mulierem concepisse, & sanè hoc idem conceptionis signum notavit Hippoc. in *lib. de genitura*, plura externa cumulavit

Mar. Giurba in consuetud. Massanens. cap. 8. part. 1. gloss. 2. per tot. Nec inter alia videtur illud contem-
 29 nendum, quod à menstrui cessatione nostri desu-
 munt, & præcipuè Rustic. & Pacian. citati à Giurba
 d. gloss. 2. n. 9. maximè si aliàs fœminæ menstrua nun-
 quam deficerent, & bono fuerit habitu corporis à
 morbis. Nonnulla alia conceptionis signa enumerat
 idem Giurba d. gloss. 2. ex num. 10. ab aliorum Juris
 interpretum placito, ut si mulieris faciei maculæ
 30 (quas nos *pans* appellamus) superveniant. Si res in-
 solitas, quas comedere non liceat, appetierit, si ver-
 tiginis oculorum, pallores, aliæve similia passa fue-
 rit, vel si venter in bona valetudine crescere, & in-
 tumescere incipiat: aut si mulier in utero fœtum mo-
 veri sentiat, quod certum judicatur, sed omnibus
 insignius, & firmitus signum esse videtur si mammi-
 las tumidas, & lac simul in eis mulier denuo habere
 incipiat, maximè accedente ventris tumore, & ejus
 augmento ultrà procedente, ut post Bald. & alios
 notat Menoch. de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 1. num. 3.
 Giurba d. gloss. 2. n. 7. Sext. Empiric. adversus Mathem.
 lib. 2. de Philosophia.

31 Si verò non constiterit quot dierum sit fœtus, ac
 proinde nesciatur, an animatus, vel inanimatus fue-
 rit, in dubio quoad exclusionem pœna corporalis,
 quando criminaliter agitur, fœtus præsumitur po-
 tius inanimatus, quàm animatus. Ita Gregor. Lopez
 d. gloss. fin. Anton. Gomez d. cap. 3. num. 32. Azeved. ad
 rub. tit. 23. num. 10. lib. 8. novæ Recop. P. Molin. de ju-
 stit. tom. 3. disput. 27. num. 4. Farin. d. quest. 122. n. 138.
 novissimè Escobar in tract. de utroque foro, num. 89.
 32 Secus ad effectum incurrendi irregularitatem, quam
 in dubio incursum esse præsumendum est, quia in
 dubio tutior pars est eligenda, tutiusque est putare
 fœtum fuisse animatum, quàm inanimatum: ita Sor.
 in 4. dist. 25. quest. 1. art. 3. concl. 4. Covar. in Clem. si
 furiosus, part. 1. in initio, num. 3. Navar. in man. cap. 27.
 num. 183. & 222. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 15. num. 9.
 vers. Si verò dubius sit, & d. lib. 7. cap. 2. num. 5. Avila
 d. part. 7. disput. 6. sect. 4. vers. tertia conclusio, Balard. ad
 Clar. §. fin. quest. 68. num. 9. vers. Item adde, Sanch. in
 præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 10. num. 44. Portol.
 in dubiis Regularib. in addition. verb. Abortus, num. 1.
 & novissimè part. 3. casu 12. num. 1. in fine, Hieron. Ro-
 der. in compendio quest. Regular. resol. 4. num. 9. Ego ipse
 d. part. 3. allegat. 51. num. 141. me citato in illo loco,
 novissimè Alphons. Carranza d. §. unico, de abortu
 procurato, & ejus pœnis, num. 59. Diana part. 4. tract. 2.
 resol. 16. Farin. fragm. crimin. part. 2. lit. 1. num. 444.
 Machado d. lib. 2. part. 3. tract. 17. docum. 8. num. 3. &
 docum. 10. num. 3. Merol. in disput. Theolog. tom. 1.
 disput. 3. c. 3. num. 337.

33 In abortione tamen post quadraginta dies contin-
 gente, etiam quando criminaliter agitur, præsumi-
 tur fœtus animatus; nam etsi fœtui fœmineo post
 alios plures dies animatio obveniat, ut suprà cum
 multis resolvimus; cum tamen natus, aut nascitu-
 rus præsumatur in dubio masculus (cui animatio in
 quadragesimo diè contingere solet, ex dictis num. 27.)
 inde est, ut hoc casu contraria præsumptio ad evi-
 tandum delictum & pœnam, assumenda non sit,
 sicut cum Navar. & aliis meritò firmavi d. part. 3.
 alleg. 51. num. 138.

34 Bene verum est, priorem resolutionem de præsu-
 mendo fœtu animato in dubio quoad irregularita-
 tem, procedere etiam quoad privationem officii, vel
 beneficii, & inhabilitatem ad alia in posterum obti-
 nenda, ut advertunt Sanch. d. cap. 10. n. 45. Hieronym.
 Roderic. d. resol. 4. num. 9. † quia pœna ordinaria sta-
 35 tuta delicto certo, non est imponenda delicto dubio,
 sed arbitraria, pro dubii qualitate, ex traditis à Sylv.

in sum. verb. homicidium 3. quest. 1. Majol. de irregul.
 lib. 1. c. 1. num. 3. reg. 7. & lib. 5. c. 51. num. 10. vers. 2.

36 Sed cum dictus B. percussionibus causam dedisset,
 ac proinde abortui exinde sequuto, constetque mu-
 lierem à tribus mensibus, & ultra ex deductis signis
 prægnantem abortum fœtus animati ob eam causam
 fecisse, sequitur quod pœna ordinaria, amissionis
 scilicet privilegii Clericalis, privationis beneficio-
 rum, & traditionis Curiaæ sæculari puniendus erat, de
 qua suprà à num. 14. non verò pœna illa extraordina-
 ria irregularitatis, & exilii, quæ tantum imponitur
 danti causam abortui exanimi, ex dictis, n. 15. cum seqq.
 pœna enim ex culpa, & delicto debet commensurari,
 siue culpæ respondere, l. sancimus 22. C. de pœnis, cap.
 non afferamus stateras, in fin. 24. quest. 1. c. felicitis. §. illud
 autem, de pœnis lib. 6. Cardin. Tusch. præct. conclus.
 tom. 6. concl. 211. per tot. cum aliis per me citatis
 axiom. 181. num. 3. Unde ex his concludo dictam sen-
 tentiam emendandam esse in illa parte ubi defecit
 pœna ordinaria, quæ imponi debebat, ex dictis.

Toletana Mutui.

Mutuum ex quibus præsumatur simulatum;
 & quando depositarius pecuniæ teneatur
 de casu, si deperdita, vel deteriorata fue-
 rit, & obligetur ad tantundem?

VOTUM XIII.

- 1 Casus dubii propositi.
- 2 Simulationis præsumptiones cum oriuntur ex ventre apocha, retardant ejus executionem.
- 3 Inverisimilitudo maximè attenditur ad detegendam simulationem.
- 4 Inverisimile est, quod quis magnam pecuniarum summam infructiferam pro tanto tempore mutuo dare voluerit.
- 5 Recognitio apocha quomodo facienda, ostenditur.
- 6 Verbum restituere, convenit mutuo magis quàm verbumolvere.
- 7 Conjectura leves ad probandam simulationem admittuntur.
- 8 Pecunia deposita in sacculo clauso, si pereat, vel deterioretur, talis deterioratio spectat ad deponentem.
- 9 Pecunia numerata si deponatur apud aliquem, ad ipsum spectabit ejus deterioratio, & periculum.
- 10 Refertur in proposito lex 2. tit. 3. part. 5.
- 11 Doctores eandem sententiam tenentes referuntur.
- 12 Depositarius alicujus pecuniæ numerata tenetur de casu, & obligatur ad tantundem.
- 13 Depositarius pecuniæ numerata tenetur ad omnem illius deteriorationem.
- 14 Pecunia naturam mutui amittit, & species efficitur, non minùs quàm qualibet alia species, quando scilicet in sacco clauso, siue in calathorecondita datur.
- 15 Mutuum ut constituatur in frumento & simili-
 bus depositis, requiritur quod ad mensuram præstetur.
- 16 Pecunia numerata apud aliquem deposita retinet na-
 turam mutui.
- 17 In mutuo periculum est debitoris.
- 18 Depositarius pecuniæ numerata, si illam amittat, non
 est liberatus restituendo in genere, & similem pecuniæ
 summam.

- 19 Pecunia ubi datur ad numerum, tacite intelligitur data potestas utendi.
- 20 Pecunia etiam non numerata quando datur mercatori cum expressa facultate utendi, periculum est mercatoris.
- 21 Dominium licet regulariter ex deposito non transferatur, transfertur tamen ex deposito irregulari.
- 22 Depositarius non potest probare, quod pecuniis apud se depositis usus non fuerit, nisi ostendat sibi datas in arcula claufas.
- 23 Vicinitas actuum & brevis temporis inducit presumptionem, quod sit facta solutio de pecunia paulo ante accepta.
- 24 Depositarius pecunia numerata non liberatur verbaliter offerens pecuniam, sed requiritur realis oblatio.
- 25 Declaratur consilium surdi.

FRANCISCUS prætendens ab hæreditate quoniam Antonii mille ducentas duplas, quas asserbat se eidem Antonio mutuo dedisse, qui respectivè mediante apocha suâ manu, ut dicitur, subscriptâ, eas dicto Francisco solvere promissit, ac per publicam scripturam confessus fuit idem Antonius accepisse à dicto Francisco scuta centum penes se deposita, & se obligavit illa ad omne dicti Francisci mandatum restituere, quæ cum hæredes dicti Antonii solvere recusaverint, egit dictus Franciscus pro illarum summarum solutione contra bona hæreditaria: & cum in omnibus sententiam contrariam reportasset, mihi que in gradu appellationis causa huiusmodi commissa fuisset, dubitavi an dicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda?

2 Et quoad primam partem, confirmandam esse censui, ex illo unico fundamento, quod in hoc casu multæ adsunt conjecturæ, præsumptiones, quod apocha de qua agitur, esset simulata, quod sufficiens visum fuit ad retardandam ejus executionem, maxime cum simulationis præsumptiones oriantur ex ventre ipsiusmet apochæ. Gallens. de obligat. Cameral. q. 17. n. 8. Turret. consil. 91. n. 29. vol. 1. Cassad. decis. 10. de rescript. Rot. in Recanat. transactionis, 29. Novembris 1592. coram Gipsio.

3 Prima enim conjectura oritur ex quantitate duplarum 1200. quæ cum non sit modica summa, stante paupertate dicti Antonii, inverisimile est quod Franciscus dictam summam mutuo dederit absque ulla cautione, quæ inverisimilitudo maxime attenditur ad deregendam simulationem, Card. consil. 71. num. 12. vers. Et hac dico, Cravet. consil. 156. num. 9. vers. Confirmatur ista conclusio, Decian. consil. 62. n. 72. lib. 3.

4 Secunda conjectura deducitur ex quo mutuum fuit factum cum dilatione plurium mensium, cum non sit verosimile, quod Franciscus tantam pecuniarum summam infructiferam pro dicto tempore mutuo dare voluerit; quæ conjectura deducta ex hac naturali inverisimilitudine, dicitur probabilis, Bec. consil. 62. num. 69. lib. 1.

5 Tertia conjectura colligitur ex defectuosa apochæ recognitione, per duos scilicet testes deponentes tantummodo de auditu ab ipso Francisco, & ejus famulis, quod non sufficit, cum deberent dicere non solum se habere notam manum Antonii, qui apocham confecit, sed etiam se fuisse præsentem quando fuit scripta apocha: quod omnino requirebatur, stante quod ageretur de scriptura privata, Felin. in cap. 2. num. 14. de fide instrum. Alex. consil. 150. num. 16. lib. 5. Jas. consil. 184. num. 34. lib. 2. Rinin. Jun. consil. 503. num. 13. Grammat. decis. 84. per tot. & decis. 106. n. 33.

& 34. Afflict. decis. 181. num. 8. & 9. latè Gaito de credito, cap. 2. tit. 8. num. 2753. cum seqq. Et quod plus est, Rota nunquam admittit recognitionem per testes, qui habeant notam manum, nisi concurrentibus adminiculis, ut eadem Rota dixit decis. 124. num. 3. & 4. part. 2. divers. & decis. 303. part. 1. recentior. & coram Gregorio XV. decis. 389. num. 2. Licet in aliis Tribunalibus sufficere videatur, ad notata per Vestr. lib. 6. cap. 1. num. 8. vers. Nihilominus, Tiber. in praxi, lib. 1. cap. 33. num. 20.

Quarta conjectura desumitur ex verbis apochæ, dum in ea dictus Antonius promittit solvere, &c. si enim Franciscus effectualiter numerasset, mutuoque dedisset dictas pecunias, Antonius non promississet solvere, sed restituere; cum verbum restituere, conveniat mutuo magis, quàm verbum solvere, unde satis arguitur simulatio. Honded. consil. 46. num. 19. & 20. lib. 1. Roland. consil. 93. num. 29. vers. Non obstat, & num. 3. lib. 3.

Ex istis igitur omnibus conjecturis simul junctis 7 satis remanet probata simulatio, cum ad hunc effectum leves conjecturæ admittantur. Honded. consil. 43. num. 5. lib. 2.

Quoad secundam verò partem, revocari debere 8 existimavi, quia licet pecunia deposita in sacculo clauso, si pereat, vel deterioretur, talis deterioratio spectet ad deponentem, cum sit casus fortuitus, de quo non tenetur depositarius, l. plures, §. 1. ff. depositi. l. 1. C. eodem, Anton. Gabr. commun. tit. de rebus cred. concl. 2. num. 4. cum seq. Cald. Pereira de empt. & vendit. cap. 32. num. 97. Mar. Antonin. var. resol. lib. 2. resol. 13. num. 1. & alii infra citandi; quia tunc dominium in depositarium non transit, Guttier. pract. lib. 2. quest. 160. num. 5. D. Barbosa in l. si mora, n. 49. & 81. ff. solut. matrim. Hering. de fidejuss. cap. 20. §. 1. num. 34. Nihilominus tamen si pecunia deposita fuerit numerata, prout in casu nostro, periculum, & deterioratio spectabit ad depositarium. Ratio est, quia per numerationem censetur translatum dominium in depositarium, & deponens remanet solum creditor ejusdem quantitatis in genere: quod genus perire non potest, l. in navi, ff. locati, l. Lucius, ff. depositi. Et ita 10 in terminis decidit l. 2. tit. 3. part. 5. ibi: E por ende este à tal mas tenudo seria de guardar aquello que assi recibiesse en encomienda, que no de otra guisa, y aun dezimos que el señorio y la tenencia de la cosa que es dada en guarda, no passa à aquel que la recibe, fueras ende si fuesse de aquellas que se pudiesen contar, ò pesar, ò medirse, quando la recibiesse le fuesse dada por cuento, ò por peso, ò por medida, por entonces passaria el señorio a el, pero seria tenudo de dar aquella cosa, ò otra tanto, y a tal como aquello que recibio al que yo lo diò en guarda. Et Greg. Lopez ibi, in gloss. recibe fueras ende, sic ait: In his enim transfertur dominium in depositarium, ut in l. quamvis, & in l. in die sponsaliorum §. 1. & in l. Lucius Titius, ff. eodem, & tunc periculum transiret in depositarium, ut in l. incendium, C. si certum per. Et limita istam legem, nisi sint deposita ista signata, vel clausa, &c.

Eandem sententiam expressè tenet Bald. in d. l. incendium, quem sequitur Paul. de Castro in d. l. Lucius, Dec. consil. 116. num. 1. Curt. Jun. consil. 239. num. 38. vol. 3. Aym. consil. 705. num. 22. vol. 4. Anton. Gabr. d. consil. 2. num. 8. & 14. P. Molin. de just. tract. 2. disp. 296. in fine, Carot. de deposito, tit. 4. de depositi restit. num. 2. Cardos. in praxi Judicum, & Advocat. verb. depositum, num. 12. ubi tradit, quod depositarius alicujus pecuniæ numeratæ tenetur de casu, & obligatur ad tantumdem, quia huiusmodi depositum perdit naturam depositi, & sequitur naturam mutui, latè Mar. Antonin. d. resolut. 13. num. 3. cum seq. ubi probat 11
R 4 deposti

- † depositarium pecuniæ numeratæ teneri ad omnem illius deteriorationem, bene Cald. Pereira d. cap. 32. n. 67. ibi: *Uterius quamvis verum sit, in pecunia, verò constitui mutuum, & quantitatem; nihilominus tamen hanc naturam amittit, & species efficitur, non minus quam qualibet alia species, quando scilicet in sacco clauso, sive in calatho recondita datur; tunc enim mutuum non inducitur.* Beroi. in rubr. ff. si cert. pet. num. 51. 52. & 53. *Quid si detur massa argentea ad pondus. Quemadmodum enim in frumento, & similibus ad constituendum mutuum requiritur, quod ad mensuram præstetur, non in acervo, l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. petat. † & ibi not. Doctores, ita in pecunia exigitur, quod præstetur ad numerum, aliàs species, non quantitas erit, ut in l. planè, §. pen. & in l. sed & certos, ff. de legat. 1. gloss. magna ad fin. & ibi Doctores communiter in l. 1. §. 1. ff. si certum pet. ubi Butigel. num. 26. hanc dicit communem & not. in l. incendium, C. eodem tit. nisi partes explicant quanta sit pecunia, & illam habeant pro numerata, ex Butigel. num. 26. & c. † Idem tenet Azor. instit. moral. part. 3. lib. 7. de deposito, cap. 7. quæst. 9. ibi: *Unde quandocunque res deposita consistunt in numero, pondere, vel mensura, cujusmodi sunt pecunia, frumentum, vel vinum, & traditur numerata, vel obsignata, vel clausa in aliquo sacculo, vel vasculo: nec is qui deponit, prohibet usum, transit dominium ad eum qui accipit, & is eas res suo periculo suscipit, & solum debet tantum ejusdem generis reddere.**
- Optimè Rot. decis. 102. num. 7. part. 2. recentior. ibi: *Non est verum, quod Josephus esset debitor pecuniæ apud eum deposita, uti de specie, ita ut ea perempta sit liberatus, quia non fuit pecunia apud eum deposita clausa, & obsignata, sed numerata, quo casu retinet naturam mutui, & secundum naturam mutui debet regulari, l. si eum, §. qui injuriarum, ff. si quis caut. & in mutuo periculum est debitoris, l. incendium, C. si certum pet. & ita declarant Doctores in l. cum quid, ubi Paul. de Castro, num. 13. Alex. sub num. 13. vers. Ex his ergo, Socin. num. 11. vers. Prima sit conclusio, ff. si certum pet. per l. in ratione, la 2. §. incertæ, ff. ad legem Falcid. Dec. d. conf. 473. num. 3. non fuit liberatus ab obligatione restituendi tantundem in genere, & similem pecunia summam, Paul. de Castro in d. l. cum quid, in fine, Beroi. conf. 194. num. 39. & seq. vol. 1. Curt. Jun. conf. 239. num. 34. & 35. vol. 3. & c. Et quod particulariter pecunia mutuata, seu deposita faciat transitum in dominium accipientis, resolvunt Rot. Januën. decis. 26. num. 15. Gaito de credito, cap. 4. quæst. 11. num. 1330. & num. 1478. & 1487. Carot. de deposito, p. 2. quæst. 47. num. 4. Amat. Roder. de privil. credit. n. 40. Fontanell. de pactis nupt. claus. 5. gloss. 8. p. 7. num. 9. Castill. lib. 3. controuv. cap. 16. num. 33.*
- Et hanc eandem sententiam magis confirmat Mar. Anton. d. resol. 13. n. 4. cum seqq. his verbis: *Secundo, nam ubi pecunia datur ad numerum, tacite intelligitur data potestas utendi, atque tacite videtur actum, quod pecunia per depositarium consumi possit, ut in terminis dicit Bald. consil. 355. vol. 3. Alex. in l. cum quid, num. 13. ff. si certum pet. Curt. Jun. in d. consil. 239. num. 38. Gabr. d. concl. 2. num. 10. † Sed quando expresse datur pecunia etiam non numerata mercatori cum facultate utendi, periculum est mercatoris. Gabr. d. conclus. 2. n. 18. quia tunc dicitur potius mutuum: ergo idem concludendum est quando tacite, argum. d. l. cum quid. Et licet regulariter ex deposito non transferatur dominium, tamen cum tale depositum dicatur irregularare, secundum gloss. in d. l. in navi, Dec. in l. certi, §. depositi, num. 4. ff. si cert. pet. Natt. conf. 438. num. 7. Gabr. d. concl. 2. num. 13. quoad translationem domini idem judicatur quod de mutuo, Cephal. conf. 603. n. 41. vol. 4. Rimin. Jun. consil. 152. n. 44. vol. 2. & dominium*

transfertur hic non ex natura contractus, sed rei, Beroi. conf. 194. num. 39. vol. 2. & c. novissimè Hermosilla in addit. ad d. l. 2. tit. 3. p. 5. gloss. ult. num. 95. pag. 186. versa, ibi: Si autem depositum sit rerum, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, & ad numerum, seu mensuram deponantur, ex gloss. hic, periculum pertinebit ad depositarium, & adde Paul. in l. si quis nec causam, num. 2. ff. si certum pet. Alex. in l. cum quid, num. 13. ff. eod. Bald. consil. 355. vol. 3. Curt. Jun. consil. 239. n. 38. Honded. conf. 43. n. 15. vol. 2. Gabr. de reb. cred. concl. 2. num. 18. Morl. in emporio juris, tit. de rebus credit. 8. in proem. num. 28. Gomez 2. tom. var. cap. 7. n. 3. Castil. quotid. lib. 3. c. 16. num. 35. Amat. Roderic. de privil. cred. art. 6. n. 40. Mantic. de tacitis & ambig. convent. lib. 10. tit. 9. num. 2; nam ex numeratione in dubio præsumitur deponentem transferre voluisse dominium in depositarium, ut supra diximus, & quoties tacite, aut expresse fuit data depositario facultas utendi re deposita, is generis debitor efficitur, & nullo casu fortuito liberatur, l. incendium, C. si certum pet. gloss. in l. si quis uxori 63. §. apud Labeonem, verbo actionem, ff. de furtis, Mandel. consil. 3. n. 3. Gomez, Morla, Mantic. & Amat. Roder. ubi supra, & c.

Idem in addit. ad l. 4. tit. 2. part. 5. num. 3. ibi: *Limita secundo quando res commodata erat in quantitate, & non in specie; nam tunc si quantitas pereat, commodatarius non liberatur, etsi casu fortuito quantitas periisset, quia erat debitor generis, non illius pecuniæ in specie, & c.*

Non obstat, quod Antonius suo tempore dictis pecuniis usus non fuerit, quia hoc solum constat ex sua depositione dum dixit, debebat enim probare in arcula clausas apud se depositas fuisse; nam aliàs præsumptio stat, quod illis usus fuerit, ut colligitur ex Rot. decis. 160. num. 3. part. 1. recentissim. in posthumis Farinac. Ex numeratione enim in dubio præsumitur deponentem transferre voluisse dominium pecuniæ in depositarium & tacite exegisse, ut tantundem in genere restitui sufficiat. Hermosilla in l. 2. tit. 3. part. 5. num. 7. gloss. 3. & 4. Deinde respondetur, quod † cum pecunias illas apud se per annum cum dimidio depositas habuerit, non est credendum easdem in specie habuisse; nam vicinitas actuum, & brevis temporis solum inducere poterat præsumptionem, quod deterioratio, seu periculum evenisset super pecunia paulò ante accepta, ad notata per Surdum decis. 55. n. 6. cum seqq. Stephan. Gratiam. discept. forens. c. 897. num. ... Gaito d. q. 11. n. 1382.

Nec obstat, quod ex adverso allegatur, Antonium scilicet depositarium obtulisse pecuniam Francisco deponenti verbaliter, ut se à periculo liberaret, quia ultra quam quod de tali oblatione non constat, nihilominus tamen requirebatur realis oblatio. Jaf. in l. sancimus, conf. 5. quæst. 3. C. de judic. Negus. de pignorib. part. 3. memb. 5. in princ. quos refert & sequitur Mar. Anton. d. resol. 13. n. 11.

Nec denique obstat Surd. consil. 391. per tot. dum resolvit Thesaurario Serenissimi Principis Sabaudia non licuisse uti pecunia, quam penes se habebat solutam à debitoribus ejusdem Principis, & ex ea lucrum facere: Quia hæc resolutio in hac parte nobiscum non pugnat, cum nihil ibi decidatur, an Thesaurarius hujusmodi teneatur de casu, ac periculum in illum transiret (prout sunt termini nostri) cum nullus de hoc dubitare posset: tota autem difficultas versabatur, an dominium pecuniarum hujusmodi transiret in talem Thesaurarium? & in negativam inclinaret partem multis motus fundamentis, & præcipuè, quia non est verisimile, quod Princeps velit dominium transferri in Thesaurarium, eumque teneri sibi in genere ad solvendam tantam quantitatem

tatem pecuniarum, quæ decuplo excedit valorem omnium bonorum Thesaurarii: tum quia ii, qui solvunt Thesaurario, non hoc agunt, ut in eum transferant dominium, sed ut pecuniam illam faciant Principis, cujus nomine recipitur à Thesaurario, & ideo Thesaurarius non est dominus pecuniæ receptæ, sed Princeps; ac proinde nil mirum, si illa uti non possit, sed teneatur reddere in eadem specie: in nostris autem terminis res aliter se habuit, quia Franciscus penes Antonium scuta illa centum, non uti speciem, sed uti quantitatem deposuit eo animo ut illis posset liberè frui & uti, & sibi tantundem restitueret: nec quantitas excedit vires bonorum dicti Antonii: cum illa longè excedant dictam pecuniarum summam.

Valentina Donationis ob causam matrimonii.

Donata ob causam matrimonii filio pro se, & suis ex matrimonio nascituris, an possint à nepotibus vindicari, si donatarius illa alienaverit eodem penè modo ac si patri, ac filiis donatum fuisset ex vi dictionis *pro*, quæ dispositionem importat?

VOTUM XIV.

- 1 Defuncti factum infringere non possunt filii in his, quæ non uti filii, sed tanquam hæredes habent.
- 2 Charta standum est, omnibus in adversum conjecturas sublati.
- 3 Donatariis fillis non censetur concessum jus irrevocabile per donationes illis factas uti extraneis.
- 4 Onus an injiciatur in illis, quæ cedunt in legitimam.
- 5 Actio rei vindicatoria competit ex vocatione in contractu nullo, translato dominio in secundum donatarium, defectu traditionis.
- 6 Donatio procedens ex causa matrimonii contrahendi facit, ut filii in ea censeantur contemplati.
- 7 Donatio collata in sponsum, non pro se tantum, sed pro filiis ex matrimonio nascituris, importat ac si ei, ac filiis donatum fuisset.
- 8 Pater nascituro stipulari potest, ut statim in lucem proditus acquirat irrevocabiler.
- 9 Hæres verbum sua natura equivocum, aptum filios ac extraneos concludere.
- 10 Donator in donatione quam facit, potest condiciones quas voluerit adjicere.
- 11 Hæredibus vocatis in stipulatione, ad ipsius matrimonii filios stipulatio restringenda est.
- 12 Donatio inter vivos quæ dicatur.
- 13 Donatum pro omni jure cedere solet in causam debiti, ac gravioris.
- 14 Filius si donata pro legitima, vivente patre consumpsisset, iterum eam petere potest.

PATER in Regno Valentia dedit filio nubenti pro se & suis ex matrimonio nascituris quandam Castellaniam, quam ex Regum concessione pro se & suis hæredibus obtinebat, ac cavet, filio sine prole, ac posteris decedente, ut ad se bona redirent, qui filius donata alienavit, ac decessit filiis superstitibus hæredibus institutis. Quæritur, an confecto inventario possint Castellaniam, sive tenentiam castri vindicare ipsi, vel eorum filii, donantis nepotes, si fortè aliquis ex donatariis non arrepto judicio decessisset. Pro negativa occurrit primò natura stipulationis

hujusmodi, qua donatarius filiis suis providisse censetur, non uti filiis, sed uti hæredibus, per quod fit ne defuncti factum infringere possint, Bart. in l. Gallus, §. quidam rectè, num. 9. ubi Angel. notat gloss. in l. si tibi, §. si pactus, ff. de pactis, ad vers. Proderit, ubi quoque Bart. Bald. num. 3. Angel. Castr. Fulg. Alex. num. 7. Jas. num. 2. Alciat. consil. 180. Ruin. consil. 122. num. 3. vol. 1. Corn. consil. 288. col. 2. vol. 1. Cephal. consil. 303. num. 76. & 84. Mascard. de probat. conclus. 1152. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 38. in fine, & præsumpt. 48. Marcabr. consil. 111. num. 1. & 25. Surd. decis. 321. num. 32. qui exinde probare debere defuncti alienationem affirmat, Anna filius consil. 52. n. 15. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 32. n. 4. † Accedunt clausulæ domini translativæ, quæ in hac specie pro hæredibus conceptæ sunt, quibus omnis quæstionis ambiguitas tollitur si chartæ standum est, omnibus in adversum conjecturis sublati.

Secundò, quia per donationes hujusmodi nullum jus irrevocabile donatariis concessum videtur, tantumque ad instar supremi judicii jus legitimæ successionis censetur reservatum, ut ex pluribus fundat Peguera decis. 170. Fontan. de pactis nupt. claus. 4. gloss. 9. part. 4. ex num. 74. per Casanat. consil. 45. qui conclusionem ex mille Auctoribus exornat.

Tertò, quia cum Castellania pro omni jure fuerit data, cesseritque statim in legitimam, nullum in eam onus injici poterit, quominus de illa disponere valuerit, ac alienare; inducta enim fuit compensatio cum debito, qua attentata onus videtur in re aliena, Abb. consil. 81. in fine, vers. Reliquit enim, Castr. consil. 193. col. 3. vers. sic cessant leges, lib. 2. Cravet. consil. 149. n. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 274. bene Rota apud Farin. decis. 453. n. 8. p. 1. recentior.

Quartò, ac demum, quia nulla rei vindicatoria actio competit ex vocatione in contractu nullo, translato dominio in secundum donatarium, defectu traditionis, ad l. traditionibus, C. de pactis, Covar. var. lib. 1. cap. 4. num. 3. Molin. de primog. lib. 1. c. 12. num. 30. Peregr. de fideicom. art. 42. num. 6. Petra eod. tract. quæst. 4. Surd. decis. 144. n. 22. Vincent, de Franchis decis. 74. Giurba decis. 79. num. 35. & citati per D. Mar. Cutell. decis. 7. n. 26.

Quibus non obstantibus, puto rei vindicationem competere nepotibus donantis, uti principaliter in donatione contemplatis.

Primò, quia donatio processit ex causa matrimonii contrahendi, cujus id proprium est, ut filii in ea censeantur contemplari, ne liberalitatis compendio fraudari possint. Bertrand. consil. 176. colum. 2. tom. 3. à Ponte consil. 25. Molfes. consil. 11. latè Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 10. num. 28. faciunt citati per Rovit. consil. 15. ex n. 40. Larata consil. 9.

Secundò, propter specificam eorum in hac specie mentionem; nam donatio collata fuit in sponsum, non pro se tantum, sed pro filiis ex matrimonio nascituris, qui propterea sunt principaliter donatarii, propter vim ipsam loquendi, quæ non eo minus importat, ac si ei, ac filiis donatum fuisset: ita eleganter ob illam dictionem *pro*, post Bald. in c. 1 in princ. de testib. & in l. 1. col. pen. vers. Venio ad secundam, C. per quas personas, Barbat. consil. 34. n. 2. lib. 2. Menoch. consil. 352. n. 2. Hieron. Gabr. consil. 178. n. 15. lib. 1. docet Stephan. Gratian. discept. forens. c. 924. n. 24. & 25. quamobrem licet vivente patre ad nullam partem admittantur, quoniam inter eos ac ipsum ordo charitatis consistit, Præcipue cum actus tempore nondum concepti, nec agniti fuissent; attamen eo defuncto ex propria persona donata consequuntur, Dec. consil. 607. num. 10. Bec. consil. 41. num. 89. vol. 1. Cances. var. resol. p. 1. c. 8. n. 62. Fontanel. de pactis nupt. claus. 8. gloss. 9. p. 1. n. 2.

Tertio

8 Tertiò, attenta subsequenti stipulatione, qua pater nascituro stipulari potest, ut statim in lucem proditus acquirat irrevocabiliter, *l. si quis operas, ff. de operis libert. l. Paulus, §. Paulus nepotem, ff. de bonis libert. l. dicit, §. pactis, C. de natur. liber. Surd. d. decis. 322. ex num. 2. ad 30.* ubi contrarias auctoritates eorum, qui stipulationem pro filiis interpretantur, refert, quod sequutus est Addens ad Capell. Tholos. decis. 454. Menoch. consil. 506. num. 10. Vincent. de Franc. decis. 205. Castill. decis. 106. Id enim importat illa pro hæredibus stipulatio postquam filiis donatum fuit, ut ad præmissam vocationem referantur, nec qualitatem hæreditariam inducant. † Hæres enim verbum sui naturæ æquivocum, aptum filios, ac extraneos includere, ex præcedenti filiorum admissione, ac inclusione declaratur. Bald. in cap. 1. num. 2. de natura success. feud. Card. Mantic. de conject. ultim. vol. lib. 6. tit. 14. num. 7. Rustic. ad l. cum avus, lib. 3. cap. 3. num. 19. ff. de condition. & demonstr. Fusar. de fideicom. quest. 339. num. 36. cum duobus seqq. Alioquin nullus penè esset in contractibus restitutorium onus fideicommissi obtinens, qui ex hæreditaria qualitate non evanesceret, cum omnes inter vivos acquisitiones, sive quia ita stylus obtinuit, sive ob ampliandam stipulationis vim, ut cæteros omnes, deficientibus fortè filiis, comprehendat, pro hæredibus conceptæ sint, quando ad stipulationem devenitur in clausulis appositam; quam ideo jure merito ex principali dispositione metimur. Bart. in l. Gallus, §. etiamsi parente, ff. de liber. & post. Cephal. consil. 303. Theodor. alleg. 45. n. 10. Consilium Illustrium Sicul. 8. num. 10. Surd. decis. 322. num. 79. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 917. num. 2. D. Mar. Cutell. decis. 5. num. 61.

10 Quibus ita jactis fundamentis opposita refellenda supersunt, quæ ita dilui posse existimo, primam nempe objectionem in dubio casu procedere, ac ubi acquisitio ex parte recipientis in eos, quos sibi successuros cogitat, confertur, nulla ad concedentem, ac donantem consideratione relata, ut quia omnis ratio futuræ in donatis successionis ex voluntate donantis pendet; nam ubi prætet id, quod is cogitat, donantis ratio habenda est, excogitandum sanè erit, ane filio soli, an verò nepotibus, ac aliis descendantibus prospicere voluerit; quid enim juvat donarium velle filiis uti hæredibus acquirere, si donans in eo quoque liberalem se præstare voluisset; ejus etenim potius voluntas, quàm recipientis spectanda est, qui propterea legem à donatore latam servare tenetur; illius est enim conditiones, quas voluerit adjicere; *l. legem 10. Cod. de pactis convent. l. donatio, C. de donat. D. Castil. tom. 3. controvers. cap. 10. num. 54. D. Mar. Cutell. de donation. disc. 3. part. 6. num. 36.*

11 Cum ideo probatum sit ex ipsis donationis verbis nepotes quoque ad donata allexisse, omnis disputatio cessat, ac subsequens pro hæredibus stipulatio, quam donatarius fecit, ad filios referenda est, sive ex prædictis, sive quia natura actus attenta, vocatis in simili specie hæredibus, ad ipsius matrimonii filios stipulatio restringenda est, ut apparet ex iis quæ latissimè fundat Fontanel. d. claus. 4. gloss. 9. Rot. apud Farin. decis. 663. part. 1. tom. 2. Theodor. alleg. 41. num. 10. Conf. Illustr. Sicul. 8. Milan. decis. num. 14. lib. 2. Fusar. de fideicom. quest. 339. num. 30. & consil. 169. num. 27. latè & eleganter in hoc puncto D. Marius Cutell. decis. 17. art. 30. & 45. ubi præ cæteris allegat Martam part. 4. de success. legali, quest. 21. art. 13. num. 181. fol. 410.

Cessat quoque secundum, dum hæc donatio inter vivos appellata fuit, nec de omnibus bonis pro-

cessit, sed de omni jure, quod in castro illo donans ex Regia liberalitate obtinuerat, unà cum pertinentiis, ac districtu, retritoriæ materiali, ac Jurisdictionis, quæ omnia Valentino, & Cathalauno sermone Cathalonix tenentiæve nomine veniunt, ut in Castellania Ampostæ, & Xerica tenentiæ receptum est, ac communi loquendi usu in hisce interpretationibus, Cels. Hugo cons. 58. & cons. 60. num. 11. benè Fontanel. d. claus. 46. num. 2. post Cancerium, & Pegueram.

Quæ licet ita sint, ac universitatem agrorum, & jurium intra fines designatos continentem significant, attamen particularis dispositio dicitur, nihilo minus ac si Sempronianum, vel Titianum fundum cum instrumento omni donatum fuisset, ut in feudo determinat Vincent. de Franch. decis. 1. ex num. 42. Anna alleg. 96. à Ponte consil. 52. & alii passim. Atque sit ut nullatenus hæreditamentis, qui in illa patria fiunt, computari possit, quæ ut ex prælibatis colligitur, omnes fortunas comprehendunt, licet non deficient, qui dicant donationes inter vivos has esse, etsi omnium bonorum sint, ut omnium latissimè, ac non minus doctè fundat Fontanel. d. claus. 4. gloss. 9. part. 4. ex num. 70. ad fin. qui omnibus contradicentibus satisfacit, ac procedit indubitanter quando adest reservatio ad testandum; quoties enim aliunde potest hæredem habere, donatio dicitur particularis, quoniam jura omnia in hunc transunt, & non in donarium, nisi & jura quoque huic donata sint; reservatio verò sit in certa quantitate, universitate jurium cum donatione translata, ut in casu Fabii de Anna consil. 108. ex num. 26. Cancer. lib. 3. cap. 3. ex num. 128.

Ad tertium responderetur, quod licet donatum pro omni jure cedere soleat in causam debiti, ac gravioris, prout est illud legitimæ portionis, quæ naturæ quoque debitum est, ac perinde cæteris antiquius, ac gravius: attamen cum illud patre mortuo deberi incipiat, & hic filius eo temporis per ultimum elogiū jure honorabili institutionis illam consecutus est in tot bonis, hoc adjecto ne de donatis sibi illam perciperet, quasi voluisset testator Castellaniam, sive dicamus territorium, ac districtum castri, id enim importat Cathalauno idiomate, inter suos conservare, licet id non expresse, eo quod nobilius corpus, quàm cætera esset, ac familiæ splendori magis consentaneum, quod sibi permittitur. Honded. consil. 66. num. 11. vol. 2. Menoch. consil. 401. num. 139. Fusar. de fideicom. quest. 692. ex num. 21. sufficit enim quod alia corpora relicta sint ex quibus deduci possit, Grass. §. legitima, quest. 16. per tot.

Nec obstat quod opponi posset, solutionem nempe quæ per donata pro omni jure inducta erat, retractari non posse, arg. cap. factum legitime 73. de reg. Juris in 6. quoniam cum expressa non fuerit causa legitimæ, quæ eo tempore nequaquam debebatur, in id cedere non potuit, Rovit. cons. 15. num. 2. Ideo si filius donata pro legitima vivente patre consumpsisset, iterum eam petere posset, secundum Bald. in auth. si captivi, C. de Episcop. & Cler. Socin. in l. Marcellus, §. res qua, num. 3. ff. ad Trebell. Mench. controvers. illustr. cap. 25. num. 74. Molin. Theolog. de justit. tract. 2. disput. 616. ex num. 14. Giurba decis. 5. num. 9. Anton. Fab. de errorib. pragm. errore 7. n. 11. decade 41.

Ad ultimum responderetur, communioem esse in oppositum, quod saltem utilis competat, ut donantis voluntas effectum sortiatur: patet ex allegatis per eundem D. Mar. Cutell. ibidem, & decis. 5. ex n. 52. in quibus casibus semper fuit pro rei vindicatione decisum, ac perinde videtur actorem esse in manifestissimo casu victoriæ, salvo, &c.

Malacitana Nullitatis professionis.

Inquisitio de parentibus, patria, antea-
cta vita, & moribus habitum religionis
fufcipientis, præcedere debet professio-
nis emissionem, & post lapsum quin-
quennii à die professionis potest audiri
prætendens ex capite non factæ in-
quisitionis fuam professionem fuiffe irri-
tam. Et an Provincialis per informatio-
nem Judicis fæcularis poffit novitium
recipere?

VOTUM XV.

- 1 Casus proponitur.
- 2 Constitutio prima Sixti V. contra criminosos ad aliquam Religionem transire volentes refertur.
- 3 Eiusdem auct. constitutio declaratoria prima citatur.
- 4 Gregorii XIV. Constitutio moderatoria.
- 5 Clemens VIII. innovavit anno 1592. antiquam formam circa informationes novitiorum faciendas.
- 6 Idem Clemens VIII. de anno 1602. validitatem professionum absque informationibus emissarum ad terminos Juris communis reduxit.
- 7 Sententia una refertur.
- 8 Decretum irritans non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione.
- 9 Dictio personalissima operatur, ut dispositio extendi non possit ad alias personas.
- 10 Dictio, quis, est relativa, & demonstrationis causâ appositâ.
- 11 Clausula irritantes non debent referri ad id, quod incidenter, & accessorie tractatur.
- 12 Attenditur quod principaliter agitur, non quod incidenter.
- 13 Constitutio Sixti est lex fundata in presumptione.
- 14 Constitutio quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, intelligenda est, & limitanda juxta terminos roborata, & declarata.
- 15 Lex corrigens recipit interpretationem à lege correctâ.
- 16 Doctores referuntur qui primam sequuntur sententiam.
- 17 Verba, non aliter, habent vim decreti irritantis, adeo ut omnia resolvant usque ab initio, & important præcisam formam, &c.
- 18 Verbum, posse, negativè prolatum denotat necessitatem, & actum contrâ gestum reddit nullum, & impossibilem.
- 19 Verba, nec debere, necessitatem, & vinculum irritans important.
- 20 Dictio negativa quando adjicitur verbo, debet, tunc illud reddit actum de jure impossibilem.
- 21 Geminatio majorem effectum producit, & declarat magis enixam voluntatem.
- 22 Actus redditur nullus, si forma ad unguem non servetur.
- 23 Conditionalis constitutio inducit nullitatem.
- 24 Statutum quando perpetuo, & non ad tempus durare debet, tunc nullitas magis præcisa est.
- 25 Decretum irritans in statuto contentum, sive in principio, sive in fine, refertur ad omnia.
- 26 Constitutio prima Sixti V. continet decretum irritans.
- 27 Ponderatur secunda ejusdem Sixti V. Constitutio.
- 28 Ubi est eadem, vel major ratio, ibi debet esse idem jus, & eadem Juris dispositio intensivè, sive declarativè.
- 29 Et si id, de quo minus videtur inesse, inest, & id de quo magis.

- 30 Ratio legis, vel Canonis ubicunque est amplior, vel generalior dictio, seu dispositio, tunc ad amplitudinem rationis extenditur ipsa dispositio.
- 31 Similitudo, sive majoritas rationis quando consurgit in vim regulæ, cui licet quod est plus, &c. fit extensio, & comprehensio casus minus dubii, quando sumus in correctoriis.
- 32 Ratio ubi est eadem, sive identitas rationis concurrat, non dicitur fieri extensio, sed intensio.
- 33 Dictio, etiam, est implicativa, cujus natura est implicare casum minus dubitabilem, exprimendo eum qui majorem habet dubitationem.
- 34 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.
- 35 Constitutio declaratoria novum Jus, aut veteris renovationem inducere minimè potest, sed tantum ambigua aperire.
- 36 Declarationis natura est nihil de novo disponere.
- 37 Constitutiones Sixti V. contra criminosos, &c. qualiter per Clementem VIII. declarata, & innovata fuerint.
- 38 Constitutio Clementis de anno 1592. circa informationes faciendas formam inducit.
- 39 Reprobatur F. Emman. & declaratur prima Constitutio Sixti V. contra criminosos, &c.
- 40 Informatio de vita, & moribus eorum, qui ad Religionem recipiendi sunt, si fuerit facta bona fide, & modo ordinario, sine fraude, professio eorundem tenebit, etiamsi post ipsam constiterit de impedimento.
- 41 Clemens VIII. de anno 1602. validitatem professionum absque debita informatione emissarum ad terminos Juris communis reduxit.
- 42 Constitutio Clementis VIII. de anno 1602. non validavit professiones nullas factas tempore Sixti, sed solum loquuta est de futuris.
- 43 Constitutiones Sixti, & Clementis de anno 1592. continent decretum irritans in ea parte ubi agit de inquisitionibus faciendis.
- 44 Constitutio Sixti V. super capienda diligenti informatione, &c. formam inducit, quam immutare non possunt Fratres, ex decisione S. Rotæ.
- 45 Decisio S. Rotæ refertur in hac materia singularis.
- 46 Professio, si non præmissa informatione permessa sit, est nullius momenti, secundum Sanchez.
- 47 Defectus informationis faciendæ pro suscipere volentibus habitum Religiosum, equiparatur criminosis, & obligatis ad rationes reddendas, secundum eundem Sanchez.
- 48 Constitutiones Sixti & Clementis circa formam requisitam in professionibus habent decretum irritans, juxta opinionem Steph. Gratiani.
- 49 Professio nulla est, non facta prius diligenti informatione de parentibus, patria, &c. secundum Auctoris sententiam alibi defensam.
- 50 Concilium Trident. sess. 25. de Regul. cap. 19. refertur.
- 51 Professus nulliter ob non servatam formam circa informationes faciendas per Sixti V. constitutam, potest etiam quinquennium reclamare.
- 52 Inhabiles ad proficendum, puta habentes impedimentum perpetuum, possunt reclamare, etiam transacto quinquennio.
- 53 Professio quando est ipso jure nulla, non ratificatur ex eo quod sic professus persistat per longum tempus in Religione.
- 54 Provincialis qui per informationem Judicis fæcularis novitium recepit, non incurrit pœnas prima Constitutionis Sixti V. sed bene alterius Clementis VIII. ut num. seqq.
- 55 Verbum debet, inducit necessitatem, & obligationem, ita ut non impleto eo, quod per illud præcipitur.

pitur faciendum, graves incurrantur pœna.

- 56 Professio irrita causa metus, vel ex defectu ætatis, non indiget alio anno probationis.
- 57 Impedimentum annullans habitus receptionem, & professionem, facit ut professio ratificari non possit, nisi denuo alius annus probationis fiat.
- 58 Informationes de vita, & moribus ad Religionem ingredi volentium sunt examinanda, & approbanda in Conventu in quo ipse novitius est educatus.

IUDAM Alphonsus major sexdecim annis habitum Religionis Eremitarum S. Augustini suscepit, & transacto novitiatus tempore professionem in ea emisit die 10. Augusti 1594. nulla de ejus parentibus, patria, antea acta vita, & moribus facta inquisitione, nec servatis Romanorum Pontificum hac de re editis Constitutionibus; & postquam ad aliud Monasterium translatus esset, cœpit ejus mater de validitate talis professionis dubitare, quæ proprio motu, ac de mandato, & auctoritate Judicis sæcularis desideratam informationem facere curavit, & ea facta filio persuasit, ut professionem aliàs nulliter emissam iterum ratificaret, & quatenus opus esset, de novo emitteret in manibus Superioris illius Monasterii ad quod fuerat translatus. Transactis triginta annis, & ultra, idem Alphonsus de præfata suæ professionis, ejusque ratificationis validitate ex hoc capite dubitare cœpit, & causas nullitatis hujusmodi coram Ordinario loci, & Superiore suo Regulari deduxit: sed cum ab illis contrariam reportasset sententiam, & ad Illustrissimum D. meum Nuntium appellasset, mihi in gradu appellationis unâ cum D. Michaële Cavalerio Ordinis S. Joannis Hierosolymitani hujusmodi causa committeretur, dubitavit an præfata sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & infirmandam esse censui, ad quod perspicuè assequendum in materia tanti momenti tria dubia in præsentem resolvenda duxi.

Primum, utrùm sit de substantia validæ professionis, quod inquisitio de parentibus, patria, antea acta vita, & moribus habitum suscipientis præcedere debeat professionis emissionem, & an Constitutiones Sixti V. & Clementis VIII. hac de re editæ, decretum irritans, & annullativum professionum absque hujusmodi informatione emissarum contineant?

Secundum, utrùm post quinquennium elapsum à die professionis audiri possit dictus Alphonsus, prætendens ex capite non factæ inquisitionis suam professionem fuisse nullam.

Tertium, utrùm fuerit satisfactum dispositioni præfatarum Constitutionum dum à matre Alphonsi, & de ejus mandato, ac Judicis sæcularis auctoritate inquisitio tempore secundæ professionis præsentata proponitur.

DUBIUM I.

Utrùm sit de substantia validæ professionis, quod inquisitio de parentibus, patria, antea acta vita, & moribus habitum suscipientis præcedere debeat professionis emissionem: & an Constitutiones Romanorum Pontif. Sixti V. Gregorii XIV. & Clementis VIII. hac de re editæ, decretum irritans & annullativum professionum absque informatione hujusmodi emissarum contineant?

SD. Sixtus V. in quadam sua Constit. incip. Cum de omnibus sexto Kal. Decembris 1585 contra criminosos, debitis, & ratiociniis obnoxios, ad aliquam

Religionem transire volentes, ita statuit. Auctoritate Apostolica, & tenore præsentium etiam perpetuò statuimus, & ordinamus, juvenes, aut viros adultos, majores sexdecim annis, non aliter in aliquam Religionem recipi posse, nec debere, nisi prius de eorum parentibus, patria, deque antea acta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum, & exploratum sit, eos neque aliquorum criminum, qualia sunt homicidia, furta, latrocinia, & alia similia, non graviora, reos, aut suspectos existere, ut propterea damnati sint, aut ne damnentur, formidant, neque ingenti ære alieno supra vires facultatum suarum gravatos, vel reddendis ratiociniis ita obnoxios, ut ex hujusmodi causa lis, vel molestia eis jam illata, vel timendum sit quod inferatur. Nisi denique constet ipsos non humana aliqua ratione, sed tantum devotionis, & pietatis fervore vitam religiosam sponte, & ex animo elegisse, deque his omnibus in Generali, vel Provinciali Capitulo plena, & indubitata fide facta, tam Superioris Generalis, seu Provincialis, quàm Diffinitorum consensu approbati, & ad habitum Regularem admissi fuerint.

Idem Pontifex per aliam suam Constit. incip. ad Romanum, sub Dat. Romæ in monte Quirinali, 12. Kalend. Novembris 1558. declarationem in forma perpetuò valituræ Constitutionis emisit super dubiis in priori Constitutione emergentibus de admittendis ad habitum & professionem Regularibus; in qua, quantum attinet ad ea, quæ circa informationes hujusmodi spectant, sic habetur: Quod autem pertinet ad professionem, tam illegitimarum, quàm eorum qui post decimum sextum ætatis annum expletum Regularem habitum susceperunt, quia tunc demum verè, & propriè Religiosi effici dicuntur, cum professionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam nostram Constitutionem habitum susceperint, & post ipsius promulgationem cupiunt profueri, non aliàs ad professionem admittendos esse, quàm facta inquisitione, & servata forma in ipsa Constitutione præscripta: & eorum, qui post dictam promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquisitione, & non servata forma, ad professionem admissi fuerint, professionem nullius esse roboris, & momenti, quorum meminit Valenzuela consil. 12. num. 1.

Gregorius XIV. in quadam sua Constit. incip. 3 Circumspecta, sub Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, Id. Martii 1590. prædictas Sixti V. constitutiones in aliquibus moderavit, statuitque & ordinavit, ut receptio novitiorum in unoquoque Monasterio ad Superiorem Prælatum, & Capitulum ejusdem Monasterii tantum pertineat, eo quòd Generalia, Provincialia, aut intermedia Capitula perrarò celebrari solent: de ea Valenzuela d. consil. 12. num. 2.

Postremò Clemens VIII. in sua Constit. incip. 4 Altissima, sub Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, die 14. Aprilis 1592. antiquam formam circa informationes ejusmodi faciendas à Sixto V. præscriptam innovans, aliam substituit, prout ex illius tenore constat, in hunc modum Arctissima paupertatis via, quæ ducit ad vitam, quam Domini vestigiis illustratam Seraphicus ille B. Franciscus divino Spiritu ductus secutus est, cupientibus illam ingredi Apostolica Sedis providentia circumspecta debito consuevit adesse præsidio. Dudum siquidem fel. record. Sixtus PP. V. prædecessor noster perpetuò statuit, & ordinavit juvenes in aliquam Religionem recipi non posse, nec debere, nisi prius de eorum parentibus, patria, & antea acta vita & moribus diligenter inquiratur, ac compertum sit eos devotionis, & pietatis fervore vitam Religiosam sponte & ex animo elegisse, & de iis in generalibus, vel provincialibus Capitulis plena, & indubitata fides fieri debeat, prout in litteris dicti prædecessoris sexto Kalend. Decemb. Pontificatus sui anno tertio plenius continetur.

netur. Cum autem, sicut accepimus, prædicta Capitula nonnisi sexennii, vel triennii spatio celebrari soleant, animadvertentes tanti temporis mora posse pias profiteri volentium mentes teperari, & à tanto proposito adimplendo forsan etiam abstrahi, nos ad ea removenda, quæ Religiosum eorum propositum impedire quoquo modo possent, intenti, harum serie in Hispaniis tantum concedimus Ministro, & Commissario Generalibus, ac etiam Ministris Provincialibus dicti Ordinis Fratrum Minorum de Observantia nuncupatorum, quod extra Capitulum quocunque tempore possint, & valeant recipere juvenes ad habitum de consensu quatuor Diffinitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius Domus, in quam juvenes recipiendi sint. Cōcedimus quoque, quod ipsi coram Notario, vel Fratres per eos ad hoc deputati possint, ac debeant ad inquisitionem hujusmodi faciendam vocare testes & ab eis recipere juramentum. Quod si à prædictis Superioribus dicti Ordinis, ac Fratribus per Superiores, ut præfertur, deputatis in præmissis contra factum fuerit, voce activa, & passiva, nec non officiis, gradibus, & honoribus, ac dignitatibus quibuscunque per eos obtentis eo ipso in perpetuum privari. & tam ad illa, quam ad alia quæcunque in posterum obtinenda perpetuò inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis sententia innodati ipso facto existant. Decernentes suspensionem habitus & professionem, ac inde sequenda quæcunque valere perinde ac si juxta tenorem dictæ Constitutionis facta fuissent. Non obstantibus dicta, & altera illius declaratoria fel. record. Sixti V. Constitutionibus, necnon moderatione fel. record. Gregorii XIV. prædecessorum nostrorum, quas in omnibus aliis sub pœnis in illis contentis observari prorsus volumus, & mandamus, ac quibuscunque aliis in contrarium facientibus, &c.

6 Idem Clemens VIII. per aliam suam Constitut. editam sub die 2. Aprilis 1602. validitatem professionum absque informationibus emissarum ad terminos Juris communis reduxit. Ejus autem verba, quibus id ipsum exprimitur, sunt quæ sequuntur. Cum igitur felicitis record. Sixtus V. prædecessor noster ad integritatem, & candorem in Regularibus, & Religiosis Ordinibus in sancta Ecclesia institutis retinendum, & observandum quadam sua, quæ incip. Cum de omnibus Ecclesiasticis Ordinibus, sub dat. 6. Kalend. Decembris, Pontificatus sui anno tertio, nonnulla circa modum, formam, & qualitates admittendi Religiosos ad quosvis Regulares Ordines decreverit, & deinde alia simili, quæ incip. Ad Romanum spectat Pontificem sub dat. 12. Kal. Decembris, Pontificatus sui anno quarto, quadam dubia super dicta priori Constitutione exorta declaraverit. Et præterea pia mem. Gregor. Papa XIV. etiam prædecessor noster alia sua perpetuò valitura constitutione, quæ incip. Circumspecta Pontificis Romani providentia, sub dat. Idibus Martii, Pontificatus sui anno primo respectivè editis, Constitutiones Sixti V. prædecessoris supradictas quoad illegitimos moderatus fuerit, prout in eisdem Constitutionibus plenius continetur; tamen quia longo usu & experientia compertum est, ex nimia facilitate & multitudine casuum, in quibus professio à suscipientibus habitum alicujus Regularis Ordinis, à dicto Sixto præcessore nostro nulla declaratur, multos hac occasione arrepta fraudulenter petiisse, & in dies petere, ut professio, quam in aliquo Regulari Ordine emisissent, nulla declaratur, ex quo nonnulli eorum Regulares Ordines, & instituta sub hoc pretextu deseruerunt, & idcirco plerisque in locis maxima incommoda, & scandala exorta fuerunt. Nos ea scandala & incommoda, quantum in Domino possumus, removere, & ne in posterum alia ejusmodi hac de causa oriantur, opportuna ratione providere cupientes, singularum Constitutionum prædictarum tenores præsentibus pro expressis habentes, matura super his cum venerabilibus Fratribus nostris S. E. Cardinalibus super negotiis Epi-
Barbosæ Vota Decisiva.

scoporum, & Regularium deputatis, consultatione præhabita, ex illorum sententia, & voto constitutiones prædictas Sixti prædecessoris quo ad eam partem, per quæ eorū, qui formam in dictis Constitutionibus præscriptam de cætero non servaverunt, & quoad alios etiam casus ibidem expressos, in quibus receptorum in quibuscunque etiam Mendicantium Ordinibus professio nulla declaratur, ad terminos Juris, & sacrorum Canonum, perinde ac si prædictæ Constitutiones in illa parte editæ non fuissent, auctoritate Apostol. tenore præsentium reducimus, &c.

In qua quæst. prædictis consideratis Constitutionibus, una tenuit sententia, illos qui post promulgationem in Curia Constitutionis primæ Sixti V. de qua supra n. 2. professi sunt sine aliqua inquisitione, & informatione prævia, quæ ibidem desideratur, esse non solum in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori verè professos, & Religioni obligatos, si nullo impedimento eorum, quæ apponuntur in præfata constitutione, fuerint irretiti, idem affirmat de professis post promulgationem secundæ Constitutionis Sixti V. qui nullis ex præfatis impedimentis detinentur, quæ sententia sequentibus probatur fundamentis.

Primò, quia licet in dictis Constitutionibus præcipiatur, ut non aliter ad professionem quis admittatur, quam facta prius de ejus moribus, parentibus, patria & antea vita diligenti inquisitione, & præceptum hujusmodi uti Papale, & in re gravi emissum obliget Prælatos ad ejus implementum sub pœna peccati mortalis, & possint aliter facientes à suis superioribus graviter puniri; nihilominus tamen in eorum prima non irritatur susceptio habitus, & professio eorum, qui nullo impedimentorum in illa contentorum detenti, ad suspensionem habitus, & professionem fuerunt admissi; sic eodem modo in secunda statutum est, ut ex ejus littera clarè constat: ubicunque enim ponit clausulam irritantem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo impedimento ex supradictis detinentur; & ideo decretum irritans ibi positum non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione, Seraph. decis. 565. n. 10. Rot. decis. 563. uum. 7. p. 2. recentissim. tum quia dicta Constit. utitur nominibus relativis, videlicet si quis, quicunque, &c. quæ secundum Jus restringunt, & limitant pœnam ad illos solum, de quibus in particulari in clausula proxima loquebatur, quorum relativorum natura petit, ut ea Constitutio minimè extendatur ad alias personas, & clausulas remotas, ad tradita per Menoch. consil. 133. n. 2. & consil. 134. n. 19. eo magis, quia videtur relativum personalissimum, quod operatur ut dispositio extendi non possit ad alias personas, Tiraq. de retract. convent. §. 1. gloss. 6. n. 13. Mr. Antonin. var. resol. lib. 2. resol. 43. n. 6. Et id perspicuè patet ex dicta prima Constit. Sixti V. in qua ponitur clausula irritans in tribus tantum casibus. Primò quando loquitur in particulari de illegitimis ex incestu, vel sacrilegio, quorum receptio ad habitum, & professio irritatur, & ipsi inhabiles ad Religionem efficiuntur. Secundò, loquendo magis in generali de aliis illegitimis, qui non sunt ex incestu, neque sacrilegio procreati, quos convenit posse admitti ad Religionem de communi, & unanimi consensu Capituli generalis, aut Provincialis, aut omnium Diffinitorum, habita exacta informatione suorum morum, & vocationis, & statim addit clausulam irritantem: Si quis autem eorum alias, prout præfertur, recipiatur, professio similiter nulla sit. In quibus verbis, si quis autem eorum, videtur solum irritari professionem eorum, qui non obstante sua illegimitate professi sunt, non habita dicta informatione, & unanimi consensu, juxta proprietatem, & rigorem verborum relativorum supra expensam; dictio enim,
S † quis,

10 † quis, est relativa, & demonstrationis causâ appositâ, ad trad. in l. à filio, §. restator. ff. de aliment. l. 1. §. sed cum plures, & ibi Bald. ff. si famil. furt. fec. dic. Surd. decis. 352. n. 22. plures quos refero Ego ipse de dict. usufr. dict. 322. n. 1. Tertio quando expressè loquitur de criminosis, & de debitis, & ratiociniis obnoxiiis, quia quoad hoc reperitur clausula irritans, ibi: Omnes autem, & quoscumque, ut dictum est, criminosos, aut ere alieno, ac rationibus reddendis obligatos, à Religione perpetuò arcendos declaramus, & si qui eorum contra presentem nostram Constitutionem temerè admittentur, tam susceptionem habitus, quam professionem, & inde sequuta ex nunc, prout ex tunc, pari modo irritamus.

11 Confirmatur hoc fundamentum ex doctrina Bart. in l. fin. §. Tutia, ff. de liberat. legat. & Felin. in cap. causam que, num. 4. de rescript. quos refert. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 3. q. 54. art. 5. vers. Et confirmatur, quæ docet clausulas irritantes non debere referri ad id, quod incidenter, & accessoriè tractatur, sed ad id, quod ex consulto, & principaliter prætenditur; unde cum lege hujus Constitutionis prætendatur principaliter excludi à Religione illegitimos, & criminosos, & debitis, ac ratiociniis obligatos, & diligentia in inquisitionibus facienda, ut quid solum accessorium ad hujusmodi finem facilius consequendum proponatur, videbitur sequi manifestè secundum prædictam doctrinam, quod clausula irritans posita in fine Constitutionis, non debet, neque potest referri ad illud, quod agitur solum de informationibus faciendis, cum ipsæ tanquam quid accessorium fieri præcipiantur, ut sic illegitimi expellantur, & alii criminibus, debitis, ratiociniis reddendis obligati, ad Religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum hujus Constitutionis, & cessantibus dictis impedimentis, seu eorum aliquo, non videtur ex solo defectu informationum professionem esse irritam, & nullam, cum informationes ut quid accessorium in præfata Constitutione fieri præcipiantur; † attenditur enim quod principaliter agitur, non quod incidenter, l. 1. ff. de auctor. tut. l. is qui, ff. de liber. caus. cum aliis citatis à Gonz. ad reg. Cancel. gl. 45. §. 1. n. 35.

13 Secundò principaliter hæc opinio stabiliter ex eo quod Constitutio præfata Sixti V. est lex fundata in præsumptione, ut patet ex ejus litteræ contextu, ibi: Caterum quoniam se vitia ingerunt, & sese virtutes mentiuntur, ac multi decoctores post dilapidatam rem familiarem, & contractam ingentem vim aris alieni, aut interversam alienam pecuniam eorum fidei creditam ratiocinia effugiunt, alii post furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliave facinora patrata, etiam banniti, ac damnati, seu qui meritis pro suis delictis penas metunt, non pia intentione, sed ad evitandam legum & judiciorum severitatem, quia tunc in seculo vivere non possunt, tunc demum querunt à Religione auxilium, quando aliunde illud non sperant. Unde sub habitu, & nomine Religiosorum animum Religionis inimicum, & inveterata vitia retinent, neque alios qui sancta vocatione vocati sunt, patiuntur tranquille divinis obsequiis interesse, in gravem Dei offensam. Religionis opprobrium, & scandalum plurimorum, ut his quoque subterfugiis, & impunitati spes omnis tollatur, auctoritate Apost. tenore præsentium etiam perpetuò statuimus, & ordinamus, juvenes, aut viros adultos majores sexdecim annorum, non aliter in aliquam Religionem recipi posse, neque debere, nisi prius de eorum parentibus, patria, deque antea vita, & moribus diligenter inquiratur, &c. Præsumuntur enim taliter impediti ad Religionem fugere, ut rigorem, & severitatem judiciorum evadant: ergo si nullo horum impedimento- rum detineantur, cessat præsumptio, ac proinde Constitutionis decisio in ipsa præsumptione fundata.

14 Tertio principaliter eadem fulcitur opinio, quia

licet in secunda Constitutione Sixti V. declaratoria primæ, videatur declarari absolutè esse nullas professiones omnium, nisi præcedat exacta inquisitio, & forma in dicta prima Constitutione præscripta, ut in verbis supra relatis num. 2. tamen cum hujusmodi declaratio emanaverit ad explicationem primæ, debet illa explicari juxta illius terminos, quando scilicet Religionem ingressuri, vel professionem emittere volentes, sunt impedimentis positus in prima Constitutione irretiti: nam Constitutio, quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, intelligenda est, & limitanda juxta terminos roboratæ, & declaratæ, juxta gloss. verb. declaramus, in cap. statutum, de elect. in 6. ubi Clar. opposit. 3. Fr. Emman. d. tom. 3. quest. 54. art. 5. in fine. Et † lex corrigens recipit interpreta- 15 tionem à lege correctâ, Felin. in cap. 1. num. 19. vers. Primus quando, de constit. Card. Tusch. tom. 5. lit. L, conclus. 2. 9. n. 1. 3. 5. 6. 20. & 27. Rota dec. 173. n. 14. part. 2. recentissim. in posthum. Farinac.

Ex quibus, & aliis hanc partem sustinet idem Fr. 16 Emman. d. q. 54. n. 5. per tot. ubi expressè tenet, quod dicta prima Constitutio Sixti V. prohibens ne tales juvenes etiam alias habiles recipiantur, nisi de eis fiat diligens, & exacta inquisitio probata à Patribus, prout in ipsa Constitutione refertur, cum non irriter expressè susceptionem habitus, & professionem eorum, nec aliæ clausulæ irritantes in eadem Constitutione adjectæ ad eos juridicè possint referri, quod inquisitio exacta pro ipsis fieri præcepta non est substantialis ad actum professionis, sed est tantum quædam solemnitas probatoria, additque Patres doctissimos ita intellexisse hanc Sixti V. Constitutionem, & hunc intellectum approbasse sapientissimos viros Academiae Salmanticensis.

Portel. in dubiis Regularib. verb. novitii informationes, n. 5. Fratrem Emman. sequutus, ait professionem sine prædictis informationibus emissam tenere, si novitius non est inhabilis de Jure communi.

Hieron. Roderic. in compendio quest. Regul. resol. 101. num. 92. præfatam Fr. Emman. ejus patris sententiam tueretur, ibi Religiosi professi, tam post promulgationem primæ, quam secundæ constitutionis Sixti V. nullo ex dictis impedimentis ibidem apposis irretiti, sunt verè, & propriè professi in foro interiori, & exteriori, etiam si de eorum moribus, & vita, deque aliis contentis in præfatis Constitutionibus nulla penitus facta fuerit inquisitio, seu informatio, nam receptio & professio istorum non fuit à Pontifice irritata seu annullata, sicut fuit professio eorum, qui aliquo ex dictis impedimentis ligati sunt, quicquid sit de peccato hoc præceptum Apostolicum non adimplentium, idque constat ex tenore primæ Constitutionis, secundum quam debet intelligi, & limitari secundum, ut supra diximus de Constitutione Clementis VII. respectu Bullæ Sixti V. quam declaravit, & ita senserunt atque subscripserunt viri doctissimi utriusque juris periti, & gravissimi Religiosi apud Salmanticenses, &c.

Verum his non obstantibus, contraria sententia in 17 puncto Juris verior videtur, & ita securè teneo præfatam primam Sixti V. constitutionem decretum irritans habere, etiam in ea parte, qua de inquisitionibus, vel informationibus faciendis agit, ut constat ibi, non aliter in aliquam Religionem non posse, nec debere: in quibus verbis tria continentur decreta irritantia, quorum singula de per se sufficere ad professionem irritandam, si informationes non præcessissent, ut de dict. non aliter, sive, non alias, quod habeat vim decreti irritantis, adeò ut omnia resolvat usque ab initio, concludit Melch. Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 27. num. 60. & quest. 40. n. 272. quem refero Ego ipse de clausul. usufr. claus. 81. num. 14. importat enim præcisam formam, ita ut actus contra cam

- eam facta ipso jure sint nulli, citati per me d. clausul. 81. num. 9. & de Diction. usufreq. dict. 220. Ozasc. Pedemont. decis. 165. n. 13. Farin. fragm. crimin. part. 2. lit. L. num. 105.
- 18 Idem ferè importare videtur verbum *posse*, negativè prolatum; denotat enim necessitatem, & actum contrà gestum non tantum reddit nullum, glos. & DD. ad reg. beneficium, de regul. Juris in 6. Corset. sing. 219. verb. *potest*, Cov. in c. tua nobis, n. 2. in fine, de testam. Ludovic. Gom. in cap. ut animarum, §. statuto, n. 29. de constit. lib. 6. Ceval. commun. contra commun. quest. 404. n. 5. Card. Tusch. lit. P. concl. 464. Farin. fragment. part. 2. lit. L. n. 104. Rot. decis. 515. n. 3. part. 1. recentior. Ego ipse de diction. usufreq. dict. 268. n. 3. & 4. sed etiam impossibilem, ex Bart. in l. si non fortem, in princ. ff. de condi. indeb. & in l. cum lex. ff. de fidejuss. plures adducit Brunor. à Sole in compendio resolut. super verb. *Potest*.
- 19 Eademmet significationem habent alia verba, nec debere; quia necessitatem, & vinculum irritans, sicut & alia, non posse, important, ex Bart. in l. 4. C. de edendo, Cardin. Tusch. lit. D. conclus. 32. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 3. quest. 10. art. 2. vers. circa eandem concessionem, ibi, possint, ac debeant, &c. præceptumque regulariter inducunt, ita ut contraveniens peccet mortaliter, glos. verb. *debeant*, in Clem. attendentes, de statu Regular. Calder. conf. 220. circa princ. vers. *Quinto probatur*. Quando enim negativa dictio adjicitur verbo *debet*, tunc illud reddit actum de Jure impossibilem. Stephan. Gratian. *Marchia dec.* 51. n. 7. quem refero Ego ipse dict. 77. num. 11.
- 21 Quæ opinio eo magis confirmatur, quia adest trina geminatio verborum resistentium, & irritantium, quæ insimul juncta operari necessario debent effectum illum, quem eorum quodlibet de per se operari non poterat, ad l. Ballista. ff. ad Trebel. Afflict. dec. 335. n. 17. Socin. jun. conf. 12. n. 17. Rol. conf. 33. num. 15. vol. 1. Surd. conf. 10. n. 54. & conf. 73. n. 64. Mar. Antonin. variar. resol. lib. 1. resol. 3. num. 7.
- 22 Ulterius corroboratur, quia quando verba legis, statuti, sive Constitutionis sunt prohibitiva (ut in casu nostro) seu conditionalia, aut formam inducentia, quæ omnia in præfata prima Sixti V. Constitutione habentur, aut denique quando quid novi, & per prius inusitatum disponunt, tunc si contraveniatur, nullus remanet actus in ea parte, qua non fuit servata præscripta forma, l. cum hi, §. si Prætor, ff. de transact. Alex. conf. 137. n. 15. vol. 2. & conf. 50. n. 5. vol. 5. ubi ait, actum reddi nullum si forma ad un-
- 23 guem non serverur. Et quod † conditionalis Constitutio inducat eandem nullitatem, tenet Bartol. in auth. matri & avie, C. quando liceat matri, & avie, Bald. in l. comparationes, C. de fide instrum. & † tunc dicitur sollemnis Constitutio, quando aliquid novi disponit, Anch. conf. 242. quæ quidem nullitas magis præcisa est, quando statutum perpetuò, & non ad tempus durare debet, ex adductis per Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 1. resol. ex n. 3. usque ad n. 6. prout in terminis dictæ Constit. ibi, perpetuò statuimus, &c.
- 25 Præterea stabilitur, quia clausula decreti irritantis in statuto contenta, sive in principio, sive in fine, refertur ad omnia, ex quorum corpore talis expressio colligatur, quæ inducat nullitatem, Abb. in cap. cum accessissent, num. 4. ubi Felin. in n. 7. de constitut. glos. verb. *attentatum*, per text. ibi, in Clem. ut calumniis, §. ut autem, de rescript. Boër. decis. 119. n. 4. latè Brunus de forma statuti. fol. 35. col. 3. vers. *Et si lex*, Hercul. Marefcot. var. lib. 2. c. 38. n. 7. Et ita cum ex rationibus supradictis clarè appareat defectum formæ esse annullativum, debet illam comprehendere decretum, & clausula irritans, sive antecedit, sive subsequa-

Barbosa Vota Decisiva.

tur. Et sic ex his omnibus concludo, hanc primam Sixti V. Constitutionem in hac parte continere decretum irritans, sicut benè decidit Rota Romana apud Nicol. Garc. de benefic. p. 9. cap. 2. n. 328. ibi: *Neque obstat, quod ideò non reddatur nulla professio, cum Constitutio, saltem respectu hujus inquisitionis facienda non procedat ulterius annullando, quia cum statuat non aliter ad Religionem aliquos esse admittendos, nisi prius facta diligenti inquisitione de qualitatibus profutentis, dicitur inducere formam, ita ut ea non servata, actus sit nullus, quando aliquid censeatur datum pro facta, præsertim stante decreto irritanti, quod in fine positum refertur ad totam dispositionem, &c.* Unde confunditur sententia Frarris Emman. & sequacium, & uti evidenter falsa rejicienda est, & judicando, & consulendo minimè admittenda.

Quæ quidem absque ulla difficultate procedunt si ad secundam Constitutionem Sixti V. dictæ primæ declaratoriam oculos convertamus, & attentè ejus verba, & sensum investigemus, quam supra retulimus num. 3. in ea enim ipse Summus Pontifex declaravit absolutè esse nullas professiones omnium, nisi præcedat exacta inquisitio, & forma in dicta Constitut. præscripta, etiamsi nullo impedimento retineantur; & profitetur ipse Fr. Emman. contrarius assertor dict. quest. 54. vers. *Sed contrà*, hanc partem tenuisse omnes viros doctissimos usque ad sua tempora, & secundum eam fuisse apud multa Tribunalia judicatum, & executioni mandatum: quod non potest calumniari, quin verba dictæ Constitutionis declaratorie adulterentur, vel contra propriam significationem accipiantur in sensu composito: statuerat enim Sixtus V. in dicta prima Constitutione, de qua num. 2. ut juvenes, aut viri adulti majores sexdecim annis non aliter in aliquam Religionem recipiantur, nisi prius de eorum parentibus, patria, deque antea acta vita, & moribus diligenter inquirentur, &c. Sed cum dubitaretur an hæc Constitutio comprehenderet eos, qui ante dictam Constitutionem habitum susceperant, & post ipsius promulgationem cupiunt profiteri; emanavit dicta secunda Constitutio declaratoria, qua expressè cautum fuit, illos non aliàs ad professionem admittendos esse, quàm facta inquisitione, & servata forma in ipsa Constitutione præscripta: & eorum qui post dictam promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquisitione, & non servata forma, ad professionem admissi fuerint, professionem nullius esse roboris, & momenti.

Ex quo licet à fortiori argumentari; nam si hæc Constitutio declarat professionem irritam eorum, qui post ejus promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquisitione, ad professionem admissi fuerint, etiamsi antequam promulgaretur, habitum susceperint, à fortiori erit professio irrita illorum qui post dictæ Constitutionis promulgationem, & habitum susceperunt, & professionem emiserunt, ubi enim est eadem, vel major ratio, ibi debet esse idem jus, & eadem juris dispositio, l. illud, ff. ad l. Aquil. l. à Titio, ff. de verb. obligat. & tunc non dicitur fieri extensio, sed intensio, seu declaratio. Farin. fragment. crimin. part. 1. lit. E, num. 52. non habet enim cui plus licet, quod minus est non licere, l. 21. ff. de regul. Juris, cap. cui licet 3. eod. tit. in 6. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 2. num. 15. Et † si id, de quo minus videtur inesse, inest & id, de quo magis. c. cum in cunctis, ubi gl. de elect. auth. multo magis, C. de sacros. Eccl. §. illud quoque, in auth. ut determ. sit num. Cleric. collat. 1. l. pen. in fine, ff. si quis caut. l. 1. in fine, ubi Paul. de Castro, & Doctores de negot. gestis. Unde cum in illa secunda Constitutione dispositum sit quod plus, & magis du-

bium erat, non debet censi omisum quod minus est, præcipue quia non sumus in correctoriis, sed in lege declaratoria dubiorum in priori Constitutione emergentium, quæ in omnibus, & per omnia irritans est, ut supra probavimus.

- 30 Quo argumento obstrictus admodum F. Emman. d. q. 54. art. 5. vers. Pro explicatione, illius vim, & efficaciam evitare intendit his verbis. *Et licet eadem, & similis ratio militaret in receptis ad habitum, & professionem post promulgationem dictæ Constitutionis, quæ militat in receptis ante promulgationem dictæ Constitutionis, & quæ militat in receptis ante promulgationem, & professis post promulgationem, licet ignoratur, cum præfata Sixti declaratio sit correctoria, & odiosa, non debet ad casum similem extendi, prout tradit quædam gloss. communiter recepta, &c.* Qua responsione argumentatur solum à paritate rationis, cum à fortiori esset arguendum, idest logicè à minori ad majus, & juridicè à ratione legis larga, ampla, seu generali, ad extensionem ipsius legis, prout benè Everard. in *topicis legalibus*, loco 35. asserens, quod ubicumque ratio legis, vel Canonis est amplior, vel generalior dicto, seu disposito, tunc ad amplitudinem rationis extenditur ipsa dispositio, sequuntur Cotta in *memorabilib. verb. ratio generalis extendit*, Farinac. *fragm. crimin. lit. E.* num. 53. per text. in *l. regula, §. fin. ubi Barr. & Bald. de juris, & facti ignor.* bonus text. in *l. si mater, vers. Quid si curares, & in vers. Quid si deceßerint, ff. ad Tertyl. l. nomen debitoris, §. fin. ff. de legat. 3.* Et falsò supponit dictam secundam Constitutionem esse prioris correctoriam, cum sit illius declaratoria, ut constat ibi: *Declaramus eos, &c.* Unde non applicatur doctrina gloss. in *Clem. ut hi qui, de etate, & qual.* qua multum innititur idem Fr. Emman. proxime citato loco, quia quando similitudo, siue majoritas rationis confurgit in vim regulæ, Cui licet quod est plus, de regul. Juris in 6. & l. non debet cui. ff. eod. tit. sit extensio, & comprehensio casus minus dubii, quamvis simus in correctoriis: ita advertit Everard. in *dictis topicis*, loco 25. vers. *Secundo casu subdistingue*, ubi in vers. *Primo casu*, subdit quod quando ratio unica est finalis, non procedit limitatio correctionis, ad quod plura Jura cumulat, & alia adducit, & latissimè respondit D. Joan. del Castillo *controv. lib. 4. p. 2. cap. 171. ex n. 11.*

- 32 Nec quicquam evincit ratio grammaticalis, quam desumit idem Fr. Emman. ex relativo *eorum*, quia loquitur contra mentem Pontificis, & tritas juris regulas supra adductas, necnon vulgare Aristotelis Axioma in 2. *Metaph. Propter quod unumquodque tale, & illud magis, ex l. cum aurum 19. §. perveniamus, vers. Semper, ff. de auro, & argent. l. quando magis, C. de jurejur. auth. multo magis, C. de sacr. Eccl. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 5. q. 4. n. 4. cum seqq.* tum quia factis, abundeque satisfat ex cumulatis per D. Joan. del Castillo d. c. 171. n. 11. & remanet absoluta regula à fortiori, à simili, à paritate, vel identitate rationis, non obstante dicto relativo, *eorum*, quod remittendum esse vult idem Fr. Emman. ad immediatos tantum præcedentes, qui habitum ante præfate Constitutionis promulgationem susceperunt, quasi id in hoc casu sit fixum; & ad alios, qui post promulgationem dictæ Constitutionis recepti sunt, & professi, extendi non debeat, contra ea quæ adducit D. Joan. del Castillo d. c. 171. n. 10. ibi: *Quod ubi ratio est eadem, siue identitas rationis concurrat, non dicitur fieri extensio, sed intensio, & declaratio; siue non dicitur procedi per extensionem, sed per compressionem, & sic potius dicitur interpretatio intellectiva, quàm extensiva, sicut tenuerunt Oldrad. Calderin. Roland. & Tiraq. cum quibus Ludovic. Molin. de Hispan. primog. lib. 1. cap. 5. n. 12. Mieres part. 2. de majoratu, quæst. 6. num. 104. &c.*

Convincitur etiam subtilis illa interpretatio ejusdem Fr. Emman. dum conatur defendere dictam secundam Constitutionem Sixti V. non esse extendendam à simili, & à paritate, vel identitate rationis, nec ex ea arguendum à fortiori, sed in suo tantum casu intelligendam, ex eo quia verba continet comprehendentia casus, qui majorem habent dubitationem, & implicantia minus dubitabiles, ut colligitur ex illa dict. *etiam ignoranter*, quæ est implicativa, cujus natura est implicare casum minus dubitabilem, exprimendo eum, qui majorem habet dubitationem, Marc. Mantua *sing. 33. Arismin. Tepat. var. tit. 347. cap. 2. Menoch. de arbitrar. casu 68. num. 40.* ergo videtur gratis dicta assertio, quod præfata secunda constitutio non comprehendit casus minus dubitabiles intensivè; & declarativè.

Remanet solummodò dispositio dictæ Constitutionis Clementis VII. incip. *Altissima paupertatis*, quam retuli supra n. 5. ex qua corroborantur quæ hucusque diximus ad comprobandum supradictas Sixti V. Constitutiones habere decretum irritans, etiam in ea parte, quæ informationes respicit, & de qua immerito dubitat Fr. Emman. ex illis verbis, *perpetuò statuit, & ordinavit*, quæ operantur decretum irritans, ex adductis supra n. 24. in vers. *Uterius corroborantur*, necnon ex alis, ibi: *quas omnibus aliis, sub pœnis in illis contentis observari prorsus volumus, & mandamus, &c.* quæ cum præter ibi disposita, observari jubeat præfatas Sixti Constitutiones, & ad eas in reliquis se referat, in eisdem decretum irritans appositum ad hanc Clementis VII. Constitutionem tacitè translaturum censi debet; relatum enim est, & existit in referente cum omnibus suis qualitatibus, l. *asse toto, ff. de hered. instit. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr. Menoch. consil. 1. num. 83. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 501. n. 16.* cum citatis per me *Axiom. 201. num. 1.* Et ideo cum se referat in præcitatis verbis ad dictas Sixti V. Constitutiones, debet habere decretum irritans, prout illud habent relatæ Constitutiones, ex supradictis; non enim Clemens VIII. eam Constitutionem hac de re novè edidit, sed ad roborandum, & declarandum ea, quæ à Sixto V. fuerunt instituta, ut ipsemet Fr. Emman. fatetur. d. *quæst. 54. art. 4. in fine*, unde novum Jus, aut veteris revocationem inducere minimè potest, sed tantum ambigua aperire, ex l. *heredes palam, §. si quid post, ff. de testam.* Guid Pap. *decis. 772. Dec. Barbar. & Bald. quos refert Menoch. de arbitrar. lib. 1. casu 73. num. 17.* Declarationis enim natura est nihil de novo disponere, per doctrinam Bart. in d. l. *heredes palam, num. 4. ff. de testam.* resolvit Rota *decis. 48. n. 6. in fine. part. 1. recentissim. in posth. Farin. Mar. Antonin. var. resol. p. 3. n. 12.*

Videamus igitur in quo dictæ Constitutiones Sixti V. tempore dictæ primæ Constit. Clementis VII. essent in viridi observantia, & in quo per eam innovatæ, & declaratæ fuerint. In primis statuit Sixtus in sua prima Constitutione, juvenes, aut viros adultos majores sexdecim annis, non aliter in aliquam Religionem recipi posse, nec debere, nisi prius de eorum parentibus, patria, deque antea acta vita, & moribus diligenter inquiratur, constetque ipsos non humana aliqua ratione, sed tantum devotionis, & pietatis fervore vitam religiosam sponte, & ex animo elegisse, deque his omnibus in Generali, vel Provinciali Capitulo plena, & indubitata fide facta, tam Superioris Generalis, seu Provincialis, quàm Diffinitorum consensu approbati, & ad habitum Regularem admissi fuerint. Verum cum inquisitio hujusmodi fieri deberet in receptione alicujus, meritò dubitatum fuit, an comprehenderet eos, qui ante prædictam

etiam Constitutionem habitum susceperunt, & post eandem promulgatam cupiunt profiteri. Cui dubitationi idem Sixtus V. occurrere volens, per aliam suam Constitutionem prioris declaratoriam statuit istos ad professionem non alias admittendos esse, quàm facta inquisitione, & servata forma in ipsa Constitutione præscripta, &c. Sed cum adhuc si servaretur forma dictæ Constit. de facienda plena, & indubitata fide inquisitionis hujusmodi in generali, vel Provinciali Capitulo, multa damna oriri poterant, eo quod prædicta Capitula non nisi sexennii, vel triennii spatio celebrari soleant, & tanti temporis mora piæ profiteri volentium mentes tepefient, & à tanto proposito adimplendo forsan etiam abstraherentur, Clemens VIII. aliam formam promulgavit pro fratribus S. Francisci de Observantia in Hispaniis tantum, illis specialiter concedens, ut extra Capitulum quocumque tempore possint, & valeant recipere juvenes ad habitum de consensu quatuor Definitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius domus, in quam juvenes recipiendi sint; & quod ipsi coram Notario, vel Fratres per eos ad hoc deputari possint, ac debeant ad inquisitionem hujusmodi faciendam vocare testes, & ab eis recipere juramentum: unde resultat, quod professiones emissæ juxta hanc novam formam loco alterius Sixtinæ subrogatam, validæ, & efficaces sint perinde ac si juxta tenorem dictæ Sixtinæ Const. factæ fuissent, & si circa præmissa aliter factum fuerit, professiones irritæ erunt, & nullæ, & hunc sensum capiunt verba Constitutionis Clementis VIII. ibi: *Decernentes susceptionem habitus, & professionem, ac inde sequenda quæcunque valere perinde, ac si juxta tenorem dictæ Constitutionis facta fuissent*, &c. Ergo si non servata forma in hac Constitut. emissæ fuerit, nulla, & invalida erit perinde ac si contra tenorem dictarum Constit. Sixti V. facta fuisset.

38 Unde provenit, quàm à veritate alienus sit sensus, quem ad prædicta Clementis VIII. verba in versic. *Decernentes*, præstitit Fr. Emman. alias vir doctissimus, d. quest. 54. art. 5. vers. *Secundo respondeo*, dum ait considerandum esse, supplicatum à Summo Pontif. fuisse, ut non tantum reciperentur juvenes in Generalibus & Provincialibus Capitulis, sicut præceperat Sixtus V. in sua Constit. sed quod quocumque tempore extra Capitulum possint recipi, & quod sic recepti possint validè profiteri. Cui supplicationi annuens Pontifex videtur concedere, ut quocumque tempore extra Capitulum possint juxta formam ibi traditam admitti juvenes ad susceptionem habitus, & professionem, ac inde sequuta quæcunque valere ac si juxta tenorem dictæ Constitut. Sixti V. de qua supra fecerat mentionem, facta fuissent, id est, ac si in Capitulo Generali, aut Provinciali recepti fuissent. Existimat ergo Fr. Emman. dispositionem Clementis in hoc tantum consistere, ita ut hoc sufficiens sibi visum sit, & nulla alia inquisitio facienda esset, non advertens fateri oportere Clementinam Constitutionem formam præstare ad inquisitionem hujusmodi faciendam, quæ circa hoc vel debet ad unguem observari, vel est adimplenda, quæ continetur in d. 1. Constitutione Sixti V. quam in omnibus præter illic expressa jubet, & mandat Clemens prorsus observari: ibi, *quas in omnibus aliis sub pœnis in illis contentis observari prorsus volumus, & mandamus*.

39 Eodem modo rejicienda venit alia sententia ejusdem Fr. Emman. d. quest. 54. art. 4. qua nititur probare, pœnas appositæ à Sixto V. in dicta prima ejus Constitutione contra Superiores admittentes ad habitum, & professionem majores sexdecim annis criminosos, & debitis, vel ratiociniis impeditos, non

Barbosa Vota Decisiva.

comprehendere, nisi tantum temerè tales admittentes. Unde si recipiant immunes ab his impedimentis, & habiles ad profitendum, etiam sine debita, & sufficienti informatione in dicta Constitutione præscripta, addit non incurrere dictas pœnas, & approbare intendit ex aliis verbis, ibi: *Insuper quoscunque Religiosos, eorumque Superiores, qui aliquas personas, ut dictum est, inhabiles, &c. ibi: Et si qui eorum contra præsentem nostram Constitutionem temerè admittuntur, &c. non advertens dictionem temerè, verificari in illis, qui absque ulla inquisitione, vel informatione admittuntur, & verba illa, qui aliquas personas, ut dictum est, inhabiles, &c. non habere eum sensum, quem ille præstat, videlicet non comprehendere Religiosos, eorumque Superiores, qui ab his impedimentis immunes admittunt ad professionem, nulla etiam præcedente informatione, quasi informatio hujusmodi sit quid accessorium, seu requisitum ad consequendum finem, ut non admittantur, nisi tantum habiles, quo consequuto, ut principaliter intento, nihil relevare dicit, quod accessorium omittatur. Quia multipliciter satisfit, & primò verba illa dirigi ad Religiosos, eorumque Superiores, qui etiam præhabita inquisitione, & informatione inhabiles ad professionem admittunt, ut ex antecedentibus aperte colligitur. Secundò, quia Clemens VIII. in dicta sua Constit. supra adducta, n. 3. non distinguit inter admittentes inhabiles, & habiles, sed generaliter statuit in has pœnas incurrere Superiores, & Fratres per eos deputatos, si non servaverint formam ipsis in hac concessione præscriptam, non solum quando recipiunt inhabiles ad profitendum, sed etiam quando recipiunt habiles, & nulli impedimento subiectos. Tertiò, quia hæc resolutio contineret magnam repugnantiam cum alia ejusdem Fr. Emman. sententia, quam communiter sequuntur omnes, qui post illum scripserunt; ait enim, quod si forma præscripta à Sixto V. fuerit in inhabilium receptione, & ante professionem diligenter adhibita, & informatio bona fide, & modo ordinario, & sine fraude facta, & approbata, professio eorumdem tenebit, etiam si post ipsam constiterit de hujusmodi impedimento: ita idem Fr. Emman. d. quest. 54. art. 1. Portel. in dubiis Regular. verb. novitius, n. 6. & à num. 22. & in addit. n. 4. & 5. Villalob. in sum. part. 2. tract. 25. diff. 10. n. 11. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. c. 16. num. 49. ergo necessariò fateri oportet, informationes esse de substantia receptionis, & illas, si rectè fiant, sufficere, quamvis finis intentus non assequatur, aliàs enim in hoc casu informationes nihil operarentur, si post illas factas vitium, seu inhabilitas detegeretur.*

Professionem Alphonsi præcesserunt prædictæ tres Constitutiones, aliæ autem si quæ postea emanarunt, ad rem non faciunt, & ideo omittimus Bullam ejusdem Clementis VIII. incip. *In his quæ ad Religionem, sub dat. Romæ apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die 20. Septembris 1597.* concessam illustri Monasterio sancti Stephani Salmanticensis. Necnon aliam ejusdemmet Clementis VIII. supra relatam num. 6. de anno 1602. quæ validitatem professionum absque debita informatione emissarum ad terminos Juris communis reduxit, quæ non validavit professiones nullas factas tempore Sixti, ut in casu isto, sed solum loquuta est de futuris, ut optimè advertit Portel. in dubiis Regular. verb. professio ex Jure communi, pag. 911. & melius verb. novitius, in princip. pag. 686. ibi: *Nota quod Clemens VIII. non revalidavit professiones factas ante publicationem illius sue Bullæ si forte fuerunt factæ absque forma Bullarum Sixti V. & de his nihil egit; & si hodie aliqua dubia invenirentur pro temporibus*

78 Vota decisiva, & consult. Canonica.

Sixti ante Bullam Clementis factam, manet adhuc sub terminis antiquis, & de illa non loquitur Clemens VIII. sed de solis faciendis post publicationem sue Bullae, quae fuit Romae publicata anno 1602. die 2. Aprilis, &c.

43 Quare concludo praedictas Constitutiones Sixti, & Clementis continere decretum irritans in ea parte ubi agit de inquisitionibus huiusmodi faciendis, illasque ad validitatem professionis praecedere debere, ac proinde Alphonsum absque illis in Religione S. Augustini invalidam professionem emisisse; quod ultra rationes, quas supra adduximus, multorum auctoritate confirmatur.

44 Et primo ex decisione S. Rotae Romanae apud Farin. decis. 175. n. 3. in recentiorib. part. 1. ibi: Secundo, quia non fuit servata Constitutio felicitis recordat. Sixti V. super capienda diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus. Non obstat, quod dicitur illam informationem non fuisse necessariam, quia cum Religionis habitum in patria sua susceperet, bene cogniti, & noti erant ejus parentes nobili genere nati: nec quoad mores ipsius quicquam erat inquirendum, cum vix adhuc pubertatis annos attingisset. Sicut nec obstat, quod illa informatio fuerit capta in voce per duos Fratres Monasterii, quodque ceteris Conventus Fratribus fuerit visa sufficiens. Nam ultra quod ista omnia non probantur, fuit etiam responsum, quod praedicta Constitutio vult, informationem captam approbari in Capitulo Generali, vel Provinciali, & ulterius procedi annullando professiones aliter factas, ideoque non potuerunt Fratres hanc formam immutare, &c.

45 Clarius eadem Rota apud Nicol. Garc. de benefic. p. 9. c. 2. n. 328. ibi: Domini steterunt in resolutis 13. huius, quod professio Joannis fuerit nulla, ex quo juxta formam Constitutionis fel. record. Sixti V. non fuit approbata in Capitulo Generali, vel Provinciali, sed tantum per Distinguitores Ordinis Discalceatorum, quos non constat habuisse facultatem admittendi aliquos ad Religionem, contra formam praedictae Constitutionis, quae vult admissiones, & approbationes fieri debere in Capitulo Generali, vel provinciali, plena praevia, & indubitata fide super parentibus, patria, & vita, ac moribus ipsius admittendi, nec contrarium dicit secunda Constitutio ejusdem Sixti, &c. Et deinde prosequuntur, Neque obstat, quod ideo non reddatur nulla professio, cum constitutio saltem respectu huius inquisitionis faciendae non procedat ulterius annullando, quia cum statuat non aliter ad Religionem aliquos esse admittendos, nisi prius facta diligenti inquisitione de qualitatibus proficientis, dicitur inducere formam, ita ut ea non servata, actus sit nullus, quando aliquid censeatur datum pro forma, praesertim stante decreto irritante, quod in fine positum refertur ad totam dispositionem. Et cessat difficultas ex secunda Constitutione ipsiusmet Sixti, quae in §. quod autem, expresse annullat professiones factas non servata forma in prima Constitutione praescripta. Neque obstat, quod ista forma sit ad effectum, ut non admittantur inhabiles, & ideo satis esse, quod hodie constet habere Joannem qualitates requisitas ad suscipiendum habitum juxta formam praefatae Constitutionis, quia hoc non procedit quando adest decretum irritans, vel Constitutio ulterius procedit annullando professionem aliter factam, &c.

46 Thom. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 37. n. 39, in fine, eandem sequi videtur sententiam, ibi: Et idem Sixtus V. de omnibus masculis, qui sexdecim annos nati sunt, statuit non aliter in Religionem admitti posse, quam praemissa certa informatione, & approbatione. Et in alio motu proprio, quem in huius declarationem postea edidit, declaravit professionem majorem sexdecim annis esse nullius momenti, si non praemissa informatione emissae sit, quamvis ante editum illum Motum proprium priorem susceperint habitum, si post illius promulgatio-

nem professi sint, etiam cum illius ignorantia, &c.

Idem Thom. Sanchez in precepta Decalogi, tom. 2. 47. lib. 5. cap. 4. n. 61. ibi: Ultimus defectus ex parte proficientis est, si ante ingressum sit obligatus ad subveniendum gravi parentum, aut filiorum necessitati, aut obligatus ad rationes reddendas, aut ad eas alienum, aut alii crimini obnoxius, ob quod Sixtus V. irritas reddidit professiones in suo Motu proprio de hac re, aut quia non sunt praemissa informationes ibi petita, &c. equiparatur enim defectus informationis criminosis, & obligatis ad rationes reddendas.

Stephan. Gratian. discept. forens. c. 440. n. 14. ean- 48. dem videtur insinuare opinionem, ibi: Maxime quia huiusmodi Constitutiones circa praescriptam formam requisitam in professionibus fuerunt confirmatae per Sixtum, & Clementem VIII. in quibus mandatur praecise observari omnia contenta in dictis Constitutionibus in materia professionis cum clausula decreti irritantis, per quam omnis professio facta contra legem habentem similia decreta est nulla, prout generaliter ista decreta inducunt nullitatem actus in contrarium gesti, & ligant non solum facientes, sed etiam ignorantes, cap. 11 eo tempore, de elect. in 6. &c.

Ego ipse de officio & potestate Episcopi, par. 3. alle- 49. gat. 101. n. 43. idem expresse resolvi, ibi: Professio igitur Monachi dicitur nulla quando facta fuit non servata praedicti Sixti V. Constitutione, videlicet capta prius diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus, eademque informatione relata, & approbata in Capitulo Generali, vel Provinciali, vel etiam facta novitiorum informatione, &c.

Qua retenta sententia uti veriori, & Juri communi, ac dispositioni praefatarum Constitutionum magis conformi, non obstant ea, quae pro prima supra ponderavimus, quia ad illa facilis ex dictis resultat responsio. Ideo ad aliud dubium devenire jam tempus postulat.

DUBIUM II.

Utrum post quinquennium elapsum à die emissae professionis, possit audiri dictus Alphonsus praetendens ex hoc capite non factae inquisitionis suam professionem fuisse nullam?

Sacrum Concil. Trident. sess. 25. de regularib. c. 19. 50. Statuit, quod quicumque Regularis pretendens se per vim & metum ingressum esse Religionem, aut dicens ante aetatem debitam professum fuisse, aut quid simile, volensque habitum dimittere quacunque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non audiat, nisi intra quinquennium tantum à die professionis; & tunc non aliter, nisi causas quas praetenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario; unde ex hoc decreto nulliter professum debere intra quinquennium reclamare, quo elapso ad allegandam quancunque causam nullatenus admittendum esse, colligunt citati per me in collectaneis ad illud, n. 1.

Verum cum Sixtus V. in dicta secunda ejus Con- 51. stitutione statuerit, quod in quibuscunque Ordinibus, & Religionibus, neque etiam tacita professio quorumcunque Religiosorum inducit possit, nec inducta intelligatur, nisi in receptione ejusdem Constitut. forma servata fuerit; ideo nulliter professum ob non servatam dictam formam, posse etiam post quinquennium reclamare, tenent Villalob. in sum. p. 2. tract. 35. difficult. 25. n. 8. Aloyf. Ricc. in praxi aurea, resol. 55. in fine, Hieron. Roderic. in compendio qq. Regul. resol. 101. n. 70. & 74. subdens hoc esse intelligendum ante dictam Constitutionem Clemen- tis

tis VIII. de anno 1602. Ego ipse in collect. ad d. cap. 19. num. 22. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 3. q. 17. in fine, Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. c. 440. n. 26. Bonacin. de clausura Religios. quest. 2. punct. 10. diff. 4. num. 7.

52 Sicut etiam possunt inhabiles ad profitendum, putà habentes perpetuum impedimentum, reclamare: etiam transacto quinquennio, quia isti ratione inhabilitatis nunquam præsumuntur tacite professi; neque Concilium loquitur de hujusmodi personis, Navarr. consil. 26. num. 12. & ult. de regular. Bonacin. d. diff. 4. num. 7. Sanctarell. var. quest. 48. num. 36. Portel. in dubiis Regul. verb. professionis nulla, n. 52. Hieron. Roderic. d. resol. 101. n. 74. Ego ipse in collect. ad d. cap. 19. num. 21.

53 Unde Alphonso etiam non reclamans tam longo temporis cursu; minimè potuit tacite professionem ratificare informationibus non præmissis, eodem modo, quo expressam emittere non poterat, illis minimè factis, juxta dictam Sixti Constitutionem in verbis suprà relatis, quacumque excludentibus ratificationem, & tacitam professionem, quæ ex tanto tempore præsumptivè induci potuerat. Tum vel maximè, quia ignarus toto illo tempore fuit hujus inhabilitatis, & nullitatis suæ professionis; quando enim illa est ipso jure nulla, non ratificatur ex eo, quod sic professus persistat per longum tempus in Religione quam professus est, sed oportet ut sciat ipsam fuisse nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam in eadem Religione persistat: ita Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 37. n. 59. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 44. num. 22. Paul. Layman. in Theologia moral. lib. 5. tract. 4. cap. 5. n. 9. Ego ipse de officio & potestate Episcopi, p. 3. alleg. 104. n. 19. Ex quibus concludo lapsum quinquennii, immo & tanti temporis Alphonso non obstare quin possit de nullitate suæ professionis quandocumque opponere, ex capite non factæ inquisitionis, juxta supradicta.

DUBIUM III.

Utrum fuerit satisfactum dispositioni prefatarum constitutionum, dum à matre Alphonsi, & de ejus mandato inquisitio facta per Judicem secularem, tempore secundæ professionis fuit præsentata?

54 SI loquimur de dicta prima Constitutione Sixti V. videbatur dicendum, quod cum illa non limitet, vel exprimat à quo Judice sit facienda informatio, ibi: *Nisi prius de eorum parentibus, patria, deque antea vita, & moribus diligenter inquiratur, &c.* Provincialis qui per informationem Judicis sæcularis novitium recepit, non incurrit pœnas dictæ Bullæ, ut advertit Portel. in dubiis Regularib. verb. Novitii informationes. n. 3. versio. Quaris, subdens id intelligi si servet plenè formam, hoc est, si factis prius informationibus in Generali, vel Provinciali Capitulo, plena, & indubitata de illis fides habeatur: quod penitus deficere in præsentis casu nullus est qui dubitet.

55 Si verò Provincialis per dicta Judicis sæcularis Novitium recipit juxta formam Constitutionis præfate Clementis VIII. de anno 1592. credo quod illa informatio non sufficiat, quia Clemens VIII. ibidem specificat, quod quatuor Diffinitores, vel quatuor Fratres ex antiquioribus illius domus, in quam juvenes recipiendi sint, coram Notario, vel Fratres per eos ad hoc deputari possint, ac debeant ad inquisitionem hujusmodi faciendam vocare testes, & ab

eis recipere juramentum, ut pariter notat Portel. loco proximè citato. Ergo sequitur, quod informationes factæ per Judicem secularem non debent sufficientes censerì ad denuo faciendam, vel ratificandam jam nulliter emissam professionem per dictum Alphonsum, juxta formam constitutionis præfate Clementis VIII. eo magis, quia loquitur per verbum *debeant*, quod inducit necessitatem, & obligationem, ita ut non impleto eo, quod per illud præcipitur faciendum, graves incurrantur pœnæ, Fr. Emman. qq. Regul. tom. 3. q. 10. art. 2. vers. Circa eandem concessionem, ibi, *possint ac debeant, &c.* Quod evidenter apparet ex secunda Constitut. Clementis VIII. concessa illustri Monasterio Sancti Stephani Salmanticensis Ordinis Prædicatorum de anno 1597. in qua expressius statuitur, ut mittatur Religiosus ad illas informationes faciendas, his verbis: *Ac postea per aliquem ejusdem Conventus Religiosum ad hoc deputatum ad investigationem antea illorum vitæ, ac morum, & reliquorum præmissorum, absque strepitu judiciario, sed per scrutinium secretum procedi facere, &c.*

Alia nullitas in hujusmodi ratificatione apparet, 56 quia licet ratificans professionem irritam causa metus, vel ex defectu ætatis, non indigeat alio anno approbationis, quia hoc casu nec Concil. Trident. sess. 25. de regular. cap. 15. nec jus irritat, nisi tantum professionem, ex Hieron. Roder. d. resol. 101. n. 76. Nihilominus tamen si aliquod impedimentum annullat receptionem habitus, & professionem, tunc opus est, ut fiat de novo novitiatus, sicut resolvit Portel. 57 d. verb. professionis nulla, num. 63. & tangit Hieron. Roder. loco proximè citato, juxta terminos prioris Constitutionis Sixti V. ibi: *Volumus, & pariter declaramus hujus susceptionem, & professionem penitus nullam esse, & censerì, & propterea attentam nullitate habitus, & professionis, &c.* quam in reliquis præter ibi expressa observari voluit, & mandavit Clemens VIII. in d. sua Constitut. de anno 1591. Cum ergo ob defectum informationum non solum professio Alphonso, sed etiam susceptio habitus irrita sit, utraque ratificari debet anno novitiatus de novo incepto, & plenè completo, aliàs professionis hujusmodi ratificatio anno novitiatus minimè præcedente nulla erit, juxta decretum Concil. sess. 25. de Regular. cap. 25.

Denique eadem ratificatio alia laborat nullitate, 58 quia informationes hujusmodi examinatæ, & approbatæ fuerunt in alio Monasterio ab eo, in quo Alphonso habitum suscepit, ac novitiatus annum peregit, & professionem irritam emisit, cum ibidem essent examinandæ, & approbandæ, ut insinuat dicta Constitutio Clemens VIII. de anno 1592. ibi: *Valeant recipere juvenes de consensu quatuor Diffinitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua juvenes recipiendi sint, & non dissentit Fr. Emman. d. tom. 3. q. 17. art. 7. in fine, ibi: Generales Ordinum non possunt recipere ad professionem novitium sine consensu majoris partis Conventus, in quo ipse Novitius est educatus, &c.* Et quamvis eò loci non concluderit nullitatem ipso jure, nisi præcedat sententia declaratoria, attamen non est dubitandum, defectus hujusmodi per se nullitatem importare, prout cum Felin. Abb. Boër. Angel. Silvest. Navarr. & Azorib. defendit Sanchez in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. cap. 4. n. 66.

Ex quibus fuit conclusum, dictum Alphonsum 59 nulliter professionem emisisse, deindeque invalidè illam ratificasse, & posse nunc post transactum quinquennium, ac quemcumque temporis, cursum reclamare, &c. Et ita judicavi Matrini die 29. Aprilis 1625.

LIBER SECUNDUS,

IN QVO

Forenses aliquot, & frequentiores casus accuratissimè tractantur, atque deciduntur.

Toletana Matrimonii.

Metus paternalis ad matrimonium annullandum qualis sufficiat, & quomodo probetur.

VOTUM XVI.

Reverendiss. D. Alexandri Raphaëlis J. U. D. Protonotarii Apost. ac illustrissimi & Reverendiss. D. Cæsaris Fachenetti, Archiepiscopi Damiat. & in Regnis Hispaniarum Nuntii cum potestate Legati de latere, & Collectoris generalis Apostolici Auditoris meritissimi, doctissimi, & integerrimi.

- 1 Consensus liber in matrimonio requiritur, & non sufficit voluntas, si deficiat libertas, & n. 2. & 3.
- 4 Consensus non adest ubi metus intervenit.
- 5 Matrimonium significat unionem inter Christum, & Ecclesiam.
- 6 Metus debet esse cadens in virum constantem.
- 7 Metus ut dicatur cadens in virum constantem, debet habere quinque conditiones.
- 8 Metus est difficilis probationis.
- 9 Leviores probationes in metu requiruntur.
- 10 Metus probatur per domesticos, & num. 70. Item ex indiciis, & conjecturis.
- 11 Argumentum ductum à virisimilitudinibus.
- 12 Metus arguitur in eo qui fecit actum, quem verisimiliter non fecisset.
- 13 Metus arguitur ex aversione animi ad matrimonium.
- 14 Aversio ad unum matrimonium arguitur ex affectu ad aliud.
- 15 Aversio arguitur ex lamentationibus, & protestationibus quæ declarant animum alienum à contrahendis, & remonent consensum à contractis, & n. 16.
- 17 Protestationum effectus in matrimonio metu contrahendo.
- 18 Protestationes factæ absente altero conjugum, non suffragantur.
- 19 Limitatur ubi sunt ex justa causa.
- 20 Protestationes suffragantur, licet occultim factæ.
- 21 Protestationes multum coadjuvant ad probandum metum, concurrentibus adminiculis.
- 22 Adminiculum resultat, considerata qualitate persona incutientis, & patientis metum.
- 23 Metus justus dicitur reverentia paterna; sed hæc opinio non est tuta.
- 24 Metus minor requiritur, ubi cum metu concurrat

reverentia paterna cum aliis adminiculis.

- 25 Terribilitas, ac asperitas patris est magnum adminiculum ad probandum metum, & num. 32. maxime si filius est valde obediens, ut n. 28.
- 26 Verba imperiosè prolata incutunt metum.
- 27 Metus solus reverentialis sufficit ad irritandum matrimonium, ubi dubitari potest, fore diuturnam indignationem patris.
- 28 Metus absque minis est sufficiens ad annullandum matrimonium, ubi filius est multum obediens præceptis paternis.
- 29 Interesse metum incutientis arguit justum metum.
- 30 Testes probant contra producentem.
- 31 Preces importunæ incutunt metum cadentem in virum constantem, maxime junctæ cum metu reverentiali.
- 32 Vultus terribilis, etiam sine minis incutit justum metum.
- 33 Mina cum reverentia debita minanti incutunt justum metum.
- 34 Metus dicitur justus, quando est mortis, vel cruciatus corporis.
- 35 Metus aliæ species sunt, quæ excusant.
- 36 Metus amissionis bonorum, vel majoris partis equiparatur metui mortis.
- 37 Paria sunt insidiari vitæ, & bonis, & major est pena privationis bonorum, quàm vitæ.
- 38 Privatio successionis paterna sonat in damnum, non in amissionem lucri.
- 39 Metus amissionis magni lucri dicitur justus.
- 40 Metus privationis hereditatis dicitur metus amissionis honoris, cum titulus institutionis sit honorabilis.
- 41 Metus amissionis honoris dicitur justior, quàm amissionis bonorum.
- 42 Metus amissionis honoris equiparatur metui amissionis vitæ.
- 43 Judicis arbitrio relinquitur, an metus sit justus, vel ne?
- 44 Minas sufficit notificatas fuisse metum passo.
- 45 Mina sola sufficiunt absque alia probatione, quando minanti debetur reverentia.
- 46 Solitum exequendi minas non requiritur in patre aspera, & rigida natura.
- 47 Onus probandi hoc solitum non incumbit metum passo.
- 48 Justa causa timendi sufficit, quando sumus in persona, cui debetur reverentia.
- 49 Timor probabilis coactionis sufficit, licet actualiter vis non inferatur.
- 50 Voluntas licet coacta, dicitur voluntas.
- 51 Gesta per metum licet valeant ab initio, rescinduntur actione quod met. caus. vel Judicis officio.
- 52 Lamentationes factæ ante, & post matrimonium, sunt indicia actus involuntarii.

- 53 Metus arguitur etiam à securis post contractum matrimonium.
- 54 Publica vox, & fama est multum considerabilis ad probandum metum.
- 55 Justus metus probatur ex confessione patris metum inferentis.
- 56 Conjectura plures simul junctæ plenè probant, & num. 59.
- 57 Metus excluditur quando potuit adiri superior.
- 58 Limitatur ubi metus fuit probatus, & in filio.
- 60 Pater præsumitur perseverare in sua asperitate, & indignatione.
- 61 Principium meticulosum influit in omnes actus postea gestos.
- 62 Filius dicitur quasi dominus hereditatis paternæ.
- 63 Qualequale jus metum passi in re, quam timet amittere, sufficit.
- 64 Filius habet quoddam jus in officio, quod obtinuit pater.
- 65 Rex faceret injuriam, si alteri quàm filio donaret officium patris.
- 66 Timor amittendæ spei lucri querendi, vel promotionis ad aliquod officium, dicitur justus.
- 67 Metus filialis non tollitur ob litem motam à filio, vivente patre.
- 68 Cessante metu post matrimonium, illud non reconvalescit, sed matrimonium esset reiterandum cum requisitis S. Concilii Tridentini.
- 69 Præsentia Parochi in matrimonio requiritur à Concilio pro forma.
- 70 Quæ sunt de forma, debent intervenire tempore quo actu in esse producitur.
- 71 Matrimonium ab initio nullum non potest reconvalescere, nisi ut ex nunc, non autem ut ex tunc.
- 72 Ratificatio actus non desumitur ex impugnatione ipsius actus.
- 73 Evangelii verba referuntur, Quid prodest homini, &c.
- 74 Coactæ nuptiæ solent habere malos exitus, & n. 96.
- 75 Nemo est de bono opere arguendus, seu laudandus.
- 76 Metus semper durare præsumitur.
- 77 Purgatio metus non inducitur ex copula subsequuta, nec per actus, & signa lætitiæ, si adhuc duret metus causa.
- 78 Matrimonium non ex copula, sed ex libero consensu dijudicatur.
- 79 Matrimonium ab initio nullum, non potest convalescere, etiam cessante causa nullitatis, sed debet novari.
- 80 Concilium Tridentinum non amplius admittit matrimonium præsumptum.
- 81 Testis retractatio, ex qua resultat criminalitas, non admittitur.
- 82 Testis retractans suam depositionem in articulo mortis, non potest tertio præjudicare, cui fuit jus quesitum.
- 83 Idem de Notario, qui asserit fecisse scripturam falsam: & de judice, qui asserit, dedisse sententiam injustam.
- 84 Confessio extrajudicialis non probat in præjudicium tertii, cui fuit jus quesitum ex altera confessione judiciali.
- 85 Testes non requiruntur omni exceptione majores ad probandum metum; sed admittuntur consanguinei, & domestici.
- 86 Bona, & integra fides aliquorum testium supplet defectus aliorum his qualitatibus carentium.
- 87 Metus probatur etiam per testes singulares, & licet omnes patiantur aliquas exceptiones, quando sunt ultra numerum trium.
- 88 Probato metu, difficile est probare contrarium.

- 89 Plus creditur duobus testibus de metu, quàm mille deponentibus de spontanea voluntate, & ratio.
- 90 Testes Sacerdotes sunt majori fide digni.
- 91 Ex frequentatione domus mulieris non potest argui in viro voluntas ducendi eam in uxorem, maxime si constet, quod illuc accedebat alia de causa.
- 92 Causa duæ ubi in aliquo actu faciendo concurrunt, non debet magis attribui uni, quàm alteri causa.
- 93 Probatio debet concludere per necesse, non autem per possibile.
- 94 Ætas major non excludit metum.
- 95 Matrimonium metu celebratum non est favore dignum, neque in dubio pro illius validitate est pronuntiandum.
- 96 Coactis nuptiis non est favendum.

OSTQVAM in causa nullitatis Matrimonii, deductæ à D. Nicolao de Cardona, sub prætextu, quod illud importunis precibus, & metu, ac minis paternis contraxisset cum D. Eleonora Maria Fontana, duæ emanarunt sententiæ, una Ordinarii Tolerani pro illius validitate, altera Episcopi Aspanensis revocatoria sententiæ dicti Ordinarii, fuit causa ad Sac. Tribunal Nunciaturæ Apostolicæ devoluta, & postea mihi specialiter commissa, unde dubitavi, quænam ex dictis sententiis esset confirmanda, vel infirmanda.

Nullitas Matrimonii deducta per dominum Nicolaum, fundabatur in metu reverentiali paterno, ac etiam in crebris, & importunis ejusdem patris persuasionibus, junctis minis privationis bonorum, & aliis, de quibus infra; sicque in ipso defecisse liberum consensum requisitum in hujusmodi contractu, ex cap. sufficit. 27. q. 2. c. cum locum, de sponsal. S. Conc. Trident. sess. 14. de reform. matrim. c. 1. Gutier. de matrim. cap. 46. n. 1. Sanchez lib. 2. de matrim. disp. 25. & 26. n. 5. gloss. in cap. notificasti, in verb. Licentiam, 33. q. 1. Panorm. in c. Abbas, n. 8. quod met. caus. comprobatur latè Boër. conf. 20. num. 38. & seqq.

Ad hoc enim ut matrimonium dicatur legitime, & absque metu contractum, non sufficit simplex consensus, sed requiritur plena securitas, & libertas. Fachin. lib. 3. controvers. c. 28. vers. Ad secundum respondendo, Paris. conf. 61. n. 31. lib. 4. & plures cumulat Barbosa. in ejus votis decisivis post tract. exig. pens. vol. 1. n. 17. & seq. aded ut si adsit voluntas, & non libertas, non potest dici satisfactum dispositioni juris, nec matrimonium ita celebratum subsistere posset. Paris. conf. 73. n. 56 lib. 4. Riminald. conf. 77. inter consil. matrim. Zilet. & probatur à simili in c. ubi periculum, §. caterum, de elect. in 6. & in Auth. sacramenta puerum, c. si advers. vend. & in propriis terminis in c. cum locum, de sponsal. ubi quod libertas, & consensus adesse non potest, ubi metus, vel coactio intercedit. Cum enim matrimonium sit Sacramentum, significans unionem inter Christum, & Ecclesiam, cap. debitum, de bigam. sicut Christus voluntariè assumpsit carnem, ita matrimonium debet esse voluntarium, ut signum correspondeat signato, ut in hoc proposito inquit Purpur. conf. 79. sub num. 16.

Quapropter ad dignoscendum, an matrimonium de quo agitur, fuerit nullum, firmandum est primò, an constet, quod Nicolaus Cardona fuerit per metum inductus ad illud contrahendum, metusque ei illatus fuerit talis, qui in virum constantem cadere possit, prout ad hunc effectum de jure requiritur, ex d. c. cum locum, junctæ gloss. in verb. Metus, de sponsal. c. veniens, il 2. & c. consultationi, in fine, cod. tit. c. significavit, de eo qui dux. in uxor. & l. metum, ff. de eo quod met. caus. Doct. communiter in cap. 2. de his que vi. Et

82 Vota decisiva, & consult. Canonica.

an in huiusmodi metu concurrant condiciones requisitæ, ut dici possit cadens in virum constantem, quæ à Doctoribus de hac materia scribentibus quinque enumerantur. Prima, quod malum quod timeatur, grave sit, ex l. *metum*, la primera, de eo quod met. ibi: *Metum accipiendum Labeo dicit, non quemlibet timorem, sed maioris mali, quod glos. explicat, id est, magni mali.* Secunda, ut timens non vanè, leviterque credat illud malum sibi imminere; sed probabiliter, & rationaliter, ex l. *metus*, la 2. ff. *cod. tit.* ibi: *Metum autem non vani hominis timorem, sed qui meritò, &c.* Et ex l. *nec timorem*, §. *proinde*, il. 1. ff. *cod.* Tertia, ut metum incutiens sit potens minas executioni mandare, ex l. *famosi*, ff. *ad l. ful. majest.* ibi: *Nam & persona spectanda est, an potuerit facere, & antè quid fecerit.* Quarta, ut metum incutiens minas exequi solitus sit, ex d. l. *famosi*, in dictis verbis, & antè quid fecerit, & ex l. *unic.* C. *si quis Imperat.* ibi: *Ex personis hominum dicta pensamus.* Quinta, & ultima, ut non possit timens de facili occurrere malis, quæ timentur, nempe implorando auxilium alicujus, vel superiorem consulendo, ex l. *fin.* ff. *de eo quod met. caus.* ibi: *Cum potuerit jus publicum invocare, & adire aliquem potestate præditum, qui utique vim eum pati prohibuisset.*

Redeundo igitur ad casum nostrum, an scilicet constet Nicolaum fuisse justo metu inductum ad huiusmodi matrimonium contrahendum, visum fuit affirmativè respondendum, & pro resolutione præmittendum, quod metus est difficilis probationis.

8 Seraph. *decis.* 771. num. 1. & hoc tam ex parte patientis, cum in ejus animo resideat; quàm ex parte inferentis, cum secretò, & clam inferatur, præsertim quando à patre infertur filio secum habitanti, ut optimè consideravit Rota coram sancta memoria Gregorio XV. *decis.* 326. n. 2. usque ad 5. ideoque in eo leviores probationes sufficiunt, & non solum testes domestici, & qui aliàs non admitterentur, sed etiam indicia, & conjecturæ admittuntur. Seraphin. *dec.* 772. num. 2. Rota *decis.* 643. num. 23. p. 1. recent. & coram Gregor. d. *decis.* 326. n. 5. in n. 6. quod in eo multum valet argumentum ductum à verisimilitudinibus, quod etiam firmatur in dicta *dec.* 743. n. 19. *vers.* *Ad metum autem, circa finem.*

12 Et dicitur magna præsumptio, quod metus, & coactio intervenerint in eo, qui facit actum quem verisimiliter non fecisset, ut ex multis comprobatur Rota in allegata *dec.* 326. n. 6. coram Gregor. & d. *dec.* 643. n. 19. *circa finem*, p. 1. recentior.

Hoc igitur præsupposito, videbatur magna verisimilitudo, quod Nicolaus non spontè, sed coactus hoc matrimonium contraxerit, attenta maxima animi aversione, & repugnantia, quam semper habuit nubendi D. Eleonoræ Mariæ, de qua probant multi testes Nicolai super quarto articulo, nempe Marcellinus Faria, in summaria informatione vigore mandamenti excommunicationis, process. fol. 2. & in ratificatione super articulis, process. fol. 24. Didacus de Lazaro super eadem summaria informatione, process. fol. 5. & in ratificatione super articulis, fol. 15. Agabitus Sanguinetus super 4. art. 17. à tergo, Laurentius Isquierdus Sacerdos, fol. 18. à tergo, Rodericus de Narvaez fol. 21. Joannes Petrus Bossius fol. 22. Joannes de Caravaja, fol. 13. D. Beatrix de Mendoza, mater ejusdem Nicolai, fol. 24. à tergo, D. Martinus Chavarria, fol. 25. à tergo, Magister Fr. Gabriel Lopez Navarius Dominicanus, Qualificator Consilii Sanctiss. Inquisitionis, fol. 26. Fr. Melchior de los Reyes Dominicanus, Diffinitor, & Procurator generalis Provinciæ Granatensis, super 3. art. fol. 159. & seq. Fr. Jacynthus Calderonus Dominicanus, super eodem 3. art. fol. 163. & seq. & eandem

etiam falsa fuit D. Anna Vernegalia, mater dictæ Eleonoræ, quæ respondit Capitan. Thomæ de Cardona, patri dicti Nicolai, dum secum tractabat de huiusmodi matrimonio: *Bueno es, señor, que su hijo de v. m. diga, y ha dicho muchas vezes, que no se inclina casar con dona Leonor mi hija, y que v. m. quieria, que yo lo haga, y mi hija no est à desechada, para que diga esso* ut deponit Blasius de Vergara, testis ejusdem Eleonoræ super 12. artic. fol. 39.

Ex qua aversione oritur magna præsumptio voluntatis dicti Nicolai, ut in terminis arguit Riminald. jun. inter consil. matrim. Zilet. consil. 77. sub n. 24. quem sequitur Rota d. *decis.* 326. n. 7. coram Gregor. XV.

Quæ conclusio multò magis procedit, quia dictus Nicolaus aliam mulierem adamabat, & in matrimonium appetebat, quæ honore, & divitiis pollebat, & quam ejus patri ad exclusionem dictæ Eleonoræ Mariæ proponi curavit; sed pater acriter repugnavit dicendo, quod non intendebat, ut cum alia, quàm cum dicta Eleonora matrimonium contraheret, ut iidem testes deponunt, ex quo dignoscitur animus Nicolai alienus à connubio donnæ Eleonoræ; velle enim nubere alteri mulieri, erat nolle nubere donnæ Eleonoræ, argum. c. *gaudemus*, de divort. Rota coram Gregor. d. *dec.* 326. n. 8. & in propriis terminis ratiocinatur Riminald. d. consil. 77. inter consil. matrim. Zilet. n. 33. ibi: *Nisi constaret, quod alium adamabat, & eam sibi in uxorem copulare summopere desiderabat.*

Eandem animi repugnantiam declarant lamentationes, & protestationes, quas etiam cum juramento fecit D. Nicolaus, quando sibi de hoc matrimonio tractabatur, quibus affirmabat se nolle illud contrahere, & quod quatenus illud contraxisset, hoc non sua voluntate, sed coactus à patre fecisset: ideoque quod non fuisset matrimonium, sed potius concubinarus, de quibus testatur Marcellinus Faria in d. summaria informatione, process. fol. 2. ratificata super art. fol. 14. ibi: *Que tenia grande aborrecimiento a este casamiento, y que aviendole persuadido este testigo al dicho don Nicolas, à ruegos de su padre por quatro años y medio continuamente, a tarde, y mañana, y en todas ocasiones, y lances, sin perder punto en ello, nunca le ha podido, ni pudo vencer, ni persuadir a ello, y que dicho dñ Nicolas respondia, que antes se desesperaria y yria a cabo del mundo, que casarse con la dicha dona Leonor, y que antes perderia la vida que hazerlo, &c.* Laurentius Isquierdus Sacerdos, super 3. art. fol. 18. à tergo, ibi: *Yo bien podre visitar a dicha dona Leonor sola por dar gusto à mi padre, pero en quanto a casarme con ella, aunque yo quede el mas desdichado hombre del mundo, no me tengo de casar con ella.* Et inferiùs: *Que si à caso la entereza de su padre fuese tanta que le hiziese fuerza para venir en este casamiento, desde luego os aviso, y protesto para aora antes, y despues no lo hazer por mi voluntad, sino solo forzado por el dicho mi padre, porque mire mis aumentos.* Roder. de Narvaez super 2. art. fol. 20. à tergo: *Que se yva de Madrid con mucho gusto, porque su padre le dexasse de atormentar con aquel casamiento, & super 2. fol. 20. ibi: Y vive Dios, que si caso, no es casamiento, sino amancebamiento, y es irme al infierno, porque lo haga forzado, y contra mi gusto, y que le viò disgustado y con desesperacion, echando muchos juramentos sobre el caso.* Beatrix de Mendoza, mater dicti Nicolai, super 5. art. fol. 24. à tergo: *Que don Nicolas a testigo le dezta, que si deste casamiento le tratava, se avia de ir de Madrid à Flandres, y dexar la casa de su padre, y que tendria por mejor, queno el casarse con la dicha dona Leonor, &c.* Capitan. Franciscus de Victoria in d. summaria informatione, proc. fol. 4. ratificata super art. fol. 15. à tergo. *Que hablò a dicho don Nicolas, representandole lo que dezia su padre, y siempre respondiò que*

que no tenia voluntad, ni inclinacion de casarse con dicha señora dona Leonor, si bien reconocia su virtud y calidad, y convenientias que avia, mas que su inclinacion y voluntad no se ajustavan a hazer dicho casamiento. Joannes Petrus Bosius super 3. artic. fol. 19. à tergo ibi: Que hablando algunas vezes desta materia, le dixò, que toda via instava su padre en que se casasse con dona Leonor, y que ello resistia siempre, que forzado de su padre, y porque no le desamparasse; lo avia de hazer por fuerza, y que protestava lo hazia contra su voluntad, solo por dichas causas, y por no quedarse desamparado, y no por su voluntad, ni gusto, sino por la del dicho su padre que dexia, si no se casava con dona Leonor, le avia de desamparar, y alzar de mano de sus aumentos. Joannes Caravajal super eodem art. fol. 12. à tergo, ibi: Que protestava, que si se casava; era por mandar solo su padre, pero no porque el venia en ello, diciendo, voto à Dios que lo hago apremiado, que no me puedo valer con mi padre; sino es que vaya del mundo. Frater Franciscus Ximenez Religiosus sancti Francisci super 2. artic. fol. 27. ibi: Que si se casava, mas lo hazia por dar gusto à su padre, no por el que tenia, y esto seria ocho dias antes que se efectuasse el casamiento.

16 Quæ lamentationes, & protestationes, cum aliis circumstantiis suprà relatis, sicut declarant animum Nicolai alienissimum à contrahendis dictis nuptiis, l. si quis, §. plerique ff. de relig. & sump. funer. l. si mihi & tibi, §. interdum, ff. de l. 1. allegata in propriis terminis à Rota coram Gregorio in suprà citata decis. 326. n. 9. ita removenet consensum à contractis, l. si quis in principio testamenti, ff. de legat. 3. Rota d. decis. 326.

17 sub d. n. 9. Seraphin. decis. 859. n. 3. & seq. Is enim est effectus protestationum, ut removeatur consensus ab actu futuro contrario, quoties sumus in his quæ pendent à voluntate protestantis, cum tales protestationes respiciant actus futuros in casu de quo agitur. Seraphin. d. decis. 859. n. 6. Doct. in cap. cum M. Ferrariensis, de constit. & ibi Dec. n. 98. & Rip. n. 101.

18 Et non officit, quod hujusmodi protestationes factæ coram testibus, absente, & ignorante sponsa, non suffragentur, quando postea fuit contractus celebratus, ex l. fin. §. item si prædixit, cum gloss. ff. naut. caup. cap. Cumana; cum gloss. & cap. in Genesi, de elect. & ex aliis multis relatis per Sanch. lib. 2. de matrim. disp. 45. q. 2. sub n. 19. Quia hoc non procedit ubi protestatio facta fuit ex justa causa, nempe quando quis cogitur metu matrimonium inire, ut ex multis autoritatibus quas sequitur, declarat idem Sanchez loco suprà citato, n. 22. & voluit Rota coram

19 Gregor. d. decis. 328. sub n. 30. vers. Nec refert. Imò quod tales protestationes suffragentur, etiam quod occultè fuerint factæ, consultit Honded. conf. 23. n. 22. lib. 1. & Gabriel conf. 149. num. 94. lib. 12.

20 Et licet istæ non sufficiant ad metum probandum, tamen ubi alia concurrunt adminicula, prout in casu præsentis, ex prædictis, & inferiùs dicendis, illæ multum coadjuvant, & operantur ad faciliorem metus probationem, Angel. in l. metu, la 3. ff. de eo quod met. caus. Gregor. d. decis. 326. n. 30. & ibi add. lit. F.

Adminicula autem urgentissima in casu præsentis videbantur esse.

21 Primò, considerata qualitate personæ, tam incipientis, quàm patientis metum, juxta notata per Surd. decis. 194. num. 3. nam inferens metum est pater, cujus solam reverentiam in filio pro justo metu sufficere voluerunt plures relati à Menoch. consil. 1. n. 92. & seq. & ab Anton. Cabrer. de met. lib. 2. cap. 19. n. 74. & hanc opinionem novissimè securus fuit Dian. variar. resolut. part. 3. tract. 5. Miscellan. resolut. 22. Quæ opinio licet communiter non reci-

piatur, negari tamen non potest, quin propter hujusmodi reverentiam minor metus requiratur, & quod illa saltem sufficiat, junctis adminiculis, ut testatur Rot. d. dec. 326. n. 11. coram Gregor.

22 Et ad hunc effectum videtur sufficientissimum adminiculum, quod pater Nicolai erat valdè terribilis, asper, & severus, quodque indignabatur quando dictus Nicolaus huic matrimonio assentiri renuebat, ut deponunt omnes testes Nicolai, examinati in prima instantia, super 7. & 8. artic. & alii examinati in hac tertia, super 2. & 3. art. Ista enim qualitas in 26 persona cui debetur reverentia, est multum considerabilis, Boer. conf. 20. n. 37. & advertit Rot. d. decis. 326. n. 12. & 14. maximè considerata qualitate verborum à dicto Patre imperiosè prolatorum, dicendo filio, quod non habebat contrahere nisi cum dicta Eleonora. Y si no lo hazeis, voto à Dios, que he de alzar la mano de vuestros aumentos, y que por mi no aveis de tener ningunos, que mis servicios, y lo que he merecido, no lo he de gastar con quien no haze mi gusto: & idem respondit Archiepiscopo S. Fidei, dum percunctatus fuit ab eo in quo termino reperiretur este casamiento, eique rationibus, & auctoritatibus persuasit, ut filium non arctaret ad illud, ibi: El capitan dixò, que no era tiempo de alegar textos, que bien sabia que su hijo le avia de obedecer, &c. ut latius in ejus depositione relata infra sub n. 33. ubi etiam aliæ majores minæ cum imperio prolatae referuntur, prout in terminis considerat Hippo yr. Riminald. in suprà allegat. conf. 77. n. 24. ibi: Ex quibus verbis sic imperiosè prolatis arguitur vis, & metus illatus Martinello.

23 Imò quod solus metus reverentialis dicatur sufficere ad irritandum matrimonium, quando probabiliter timeri posset, diuturnam fore indignationem patris in filium, & semper se habiturum patrem valdè infensum, & indignatum, objecturumque passim ipsi filio illam inobedientiam, tenet Sanchez de matrim. lib. 4. tit. de consens. coact. disputat. 6. sub n. 14. & dicit rationem, quia quis vir constans, aut prudens non reputabit grave malum semper coram oculis habere patrem infensum, à quo pendet, & cum quo semper versaturus est, maximè cum vix invenias, qui linguam moderari valeat, ne malè sentiat, pejusque loquatur de illo, cui infestus est; quod vir prudens ita grave malum existimat, ut potius eligat, relicta patria, domoque paterna, exul esse, &c. Quod benè aptatur præsentis casui, attenta severitate Patris, illiusque longa pertinacia, ut Nicolaus hoc matrimonium contraheret, juncta cum maxima indignatione quando filius contradicebat, ut superius fuit ostensum, & in specie deponit Agabitus Sanguinetus fol. 86. ibi: Y que si dicho don Nicolas no hiziera lo que le pedia en este casamiento, no le hablara, ni le viera en su vida, ni hiziera casa por el, per ser de la condicion que diçe la pregunta, cum quo concordant multi alii testes, & præsertim Marcellinus Faria, Didacus de Lazaro, Joannes Nuñez, Rodericus de Narvaez, Fr. Melchior de los Reyes, & Fr. Vincentius de Perredonda.

24 Quæ multò magis procedunt ubi cum sævitia, & austeritate patris concurrat filium esse paternis præceptis obtemperantem, & quod valde metuebat patrem, ut de Nicolao probant testes relati suprà, sub num. 25. Tunc enim metus etiam absque minis dicitur sufficiens ad rescindendum contractum, quia ibi virtute inclusæ dicuntur, Sanchez cum aliis quos refert, ac sequitur lib. 4. tit. de consens. coact. disputat. 6. à num. 11. usque ad 13.

Neque in contrarium faciunt testes patris adversæ, dicentes quod pater Nicolai erat vir placidus, quia non loquuntur quando erat iratus, & quando contra

contraveniebatur ejus voluntati, ut consideravit in propriis terminis Rot. coram Gregor. d. decis. 326. num. 12. vers. Nec in contrarium.

Quod indubitanter procedit, ubi merum incutiens habet interesse in contractu celebrando, prout habebat Capitaneus Thomas, pater dicti Nicolai, qui erat debitor magnæ quantitatis Annæ matri dictæ Eleonoræ, prout deponunt non solum plures testes Nicolai super 9. artic. sed etiam testes ipsius adversariæ, & præsertim Archiepiscopus de las Charcas super 3. art. fol. 45. à tergo, ibi: *Que oyò diferentes vezes, que este casamiento se deseava mucho por parte del Maestro de la Camara (qui est pater Nicolai) y su casa, por las conveniencias de la hacienda, y esto es porque la dicha D. Anna Vernagalis avia entregado en confianza al dicho Maestro de la Camara gran cantidad de hacienda, en dineros; joyas, y otras cosas y que por no llegar à cuentas rigurosas, convenia que se effectuasse el dicho casamiento.* Ideoque plenè probant contra ipsam producentem, Farin. de test. q. 62. n. 237. Quo interesse attento, solus metus reverentialis dicitur sufficiens ad rescindendum contractum, ita tenet Sanchez d. disp. 6. n. 11. & voluit Rot. part. 1. recent. dec. 105. n. 4.

Secundum principale adminiculum est, quia in casu isto non solum intervenit metus reverentialis cum qualitatibus suprà consideratis; sed etiam intervenerunt persuasiones, & preces importunæ, quibus pater Nicolai, tam per semetipsum, quàm per interpositas personas graves, & auctoritate pollentes, ac in specie Episcopi de Cadice, curavit disponere filium ad consentiendum huic matrimonio, ut deponunt testes dicti Nicolai super secundo articulo.

Quæ preces importunæ sunt aptæ incutere metum cadentem in virum constantem, text. in l. 1. ff. de serv. cor. ibi: *Persuadere est plus quàm compelli sibi parere*, &c. l. 1. C. de pet. bonor. ibi: *Inverecunda hominum invitatione constringimur*, &c. & l. unic. C. de rapt. virg. ubi Bart. n. 20. extravag. execrabilis, Joan. 22. de prebend. in princip. ibi: *Et improbitas importuna parentum à nobis non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscuntur*: ubi gloss. verb. Extorsisse, ait ab invito per talem importunitatem, concordat text. in cap. fin. de rescrip. in 6. ubi gloss. in verb. Importunitatem, facit quod habetur Evang. Luc. capit. 11. ibi: *Si ille perseveraverit pulsans, etsi non dabit illi, eo quod amicus ejus sit, propter importunitatem ejus surget, & dabit illi*, & in Testamento vet. de Dalila erga Samsonem legitur 16. Judic. ibi, *Cumque molesta esset ei, & per multos dies jugiter adhereret*, &c. ubi Abul. super his verbis, quest. 15. in fin. ait: *Molestabat, & per istum modum necesse erat, quod tadio affectus exponeret veritatem*; & multa alia exempla congeffit ad hoc propositum Sanchez de matrimonio, tit. de consensu coacto. disput. 7. sub num. 4. & 5. lib. 4.

Unde si hujusmodi preces importunæ sæpè sepius repetitæ habent vim compellendi Pontifices, Imperatores, aliosque fortissimos viros, quantò magis movere potuerunt Nicolaum hisce qualitatibus carentem, & in quem patris auctoritas valdè pollebat, ejusque atrocitatem, ac terribilitatem multum pertimescebat, & videtur ad hanc rem multum conferre quod dixit Bald in cap. 1. §. injuria, col. penult. de pace firmanda, vultum potentis terribilem incutere justum metum, etiam sine minis, quem sequitur Dec. in cap. 1. de offic. deleg. & ibi Bero. n. 19. Et hanc sententiam, quod importunæ preces incutiant metum cadentem in virum constantem, maximè quando cum illis concurrat reverentia filialis, ultra relatores per Sanchez loco proximè citato, constanter defendit D. Joan. de Castill. lib. 3. controvers. cap. 1. à n. 105.

Philipp. Paschal. de virib. patr. potest. 3. part. c. 2. n. 37. in fin. in 2. edit. Ferret. conf. 296. n. 17. Innocent. in cap. petitio, de jurejurand. & eandem opinionem secuta fuit Rot. coram Gregor. d. decis. 326. num. 13. Imò Diana 3. part. var. resol. tract. 4. miscell. fol. mihi 312. firmat contra Sanchez d. disp. 7. n. 7. & contra Hentiq. lib. 11. de matrim. cap. 9. n. 5. quod preces importunæ, seorsim consideratæ, efficiunt metum justum, & cadentem in virum constantem, etiam quod non adesset metus reverentialis, prout adest in casu, de quo agitur, per gloss. in cap. tuæ fraternitati, verb. Importunitatem, de prebend. ubi Hostiens. in princip. Imo. n. 2. Rebuff. tomo 2. const. reg. tit. de rescript. art. 2. gloss. 3. vers. Item non valet electio, Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 5. n. 17. & cap. 12. per tot. Monal. conf. 5. n. 47. vol. 2. Anton. Corn. de resolut. forens. part. 4. casu 3. fol. mihi 483. n. 112. Castrensis. conf. 174. per l. 1. ff. de ser. corrupt. Farin. de falsit. q. 161. n. 58. Bobad. lib. 2. politicor. cap. 30. n. 73. Villadieg. in politic. & form. libellandi, tit. Demanda de una villa, fol. 251. vers. Como si procedieron ruegos.

Tertiò principaliter adminiculantur prædicta, quia ultra preces importunas intervenerunt etiam minæ, quæ de per se tantum consideratæ, generant justum metum, concurrente reverentia debita minanti, ut dixit Rot. in saepe allegat. decis. 326. n. 18. & 19.

Quod maximè, & indubitanter procedit quando cum minis ultra reverentiam paternam concurrat etiam timor magni mali, prout in casu isto, juxta not. per text. in l. metum, la primera, ff. de eo quod met. caus. Etenim Capitaneus Thomas de Cardona minabatur Nicolao filio, quod quatenus hoc matrimonium non contraxisset, non habebat quod cogitaret se habere patrem, quodque eum non agnovisset uti filium, nihilque de ejus augmentis curasset, ac suis bonis privatum, suæque obnoxium maledictioni reliquisset, prout deponit Fr. Melchior de los Reynos Dominicanus, procurator Generalis Provinciae novi Regni Granatensis, super 3. art. fol. 169. ibi: *Dize que aura dos años y medio, que fue a la celda del testigo don Nicolas, y le dixò, que su padre tratava de casarle contra su gusto, teniendo tratado otro casamiento, de que gustava don Nicolas, y que por la amistad, que el testigo tenia con el Capitan Thomas de Cardona, fuesse à pedirle, tuviesse por bien, de que se hiziesse el matrimonio que avia tratado Padre Maestro Santiago, Recoleta Agostino, y no le obligasse à effectuar contra su voluntad el que el dicho su padre queria, que era con la dicha D. Leonor Maria Fontana, y este testigo fue luego à hablarle con el Padre Fray Jacinto Calderon su compañero, que estuvo assimismo presente à la persuasion del dicho don Nicolas, y à la respuesta del dicho su padre, que fue desta manera, despues de averle persuadido este testigo al dicho Thomas de Cardona, que en conciencia no podria obligar al dicho su hijo à que se casasse contra su voluntad, aviendole tratado otro casamiento mas conforme à ello, hiziesse este, y no aquel, y este se lo instò non algunas trazones, à lo qual le respondió el dicho Capitán Cardona, no le hablasse en aquella materia, que avia muchos años, que el tratava, de que se hiziesse con la dicha dona Leonor Maria Fontana el dicho matrimonio, que en ello tenia empeñada su reputacion, porque hallava en la susodicha muchas prendas de virtud, y calidad conocidas, que era lo que avia menester, y que assi si este testigo le queria hazer algùn favor, antes le persuadiesse al dicho su hijo, à que hiziesse su voluntad en casarse como el dicho su padre queria, porque de no hazerlo assi, le dixesse de su parte, que no tenia que pensar que tenia padre, ni le avia de conocer por hijo suyo, sino que le avia de quitar todo aquello que pudiesse, y dexarlo al primero que passasse por la calle, cõ cuya respuesta se bolvió este testigo à su celda.* Fr.

Fr. Hiacyntus Calderonus Dominican. *super 3. art. fol. 164. & 165.* & Fr. Vincent. de Pierredonda *fol. 170.* Capitaneus Nicolaus de Cardona *in sua revelatione super excommunicatione, processus fol. 2. à tergo, Marcell. de Faria fol. 1. & 3.* Dux Francisc. de Victoria *in sua revelat. proc. fol. 1. à tergo, & fol. 4.* Didac. de Lazaro *in simili revel. fol. 4. à tergo, & fol. 5.* Joan. Nuñez Ramos *in simili revel. fol. 5.* Petr. de Larata *super 3. art. fol. 10.* Roderic. de Narvaez *super 2. art. fol. 22. à tergo.* Joan. de Caravajal *super 2. art. fol. 12. à tergo, D. Beatrix de Mendoza mater super art. 2. fol. 24.* Fr. M. Gabriel Lopez Navarro *super 2. art. fol. 25. à tergo.*

Quod si solam dubitationem diuturnæ patris indignationis sufficere pro justo metu noravimus *suprà sub n. 27.* quantò magis ubi cum indignatione paternâ concurrunt etiam minæ de penitus derelinquendo filium, eumque uti non filium reputando, cum in-junctione maledictionis paternæ, & bonorum omnium privatione, cum non videatur aliud gravius malum filio contingere posse, quàm se esse à patre derelictum, maledictum, & hæreditate privatum.

34 Neque obstat, quod metus non possit dici cadens in constantem virum, & sufficiens ad irritandum matrimonium, ubi non fuit mortis, aut cruciatus corporis, juxta text. *in l. interpositas, C. de transact. & in l. si donationis, C. quod met. caus. cap. cum dilectus, de his que met. caus. gloss. in cap. consultationi, verb. in constantem, littera I, de sponsal. Alexand. cons. 99. n. 3. lib. 3. & consil. 156. num. 6. lib. 5. Ferret. consil. 340. n. 5.*

35 part. 2. Tum quia non solus metus mortis, aut cruciatus corporis, sed plures aliæ timoris species excusant, relati per gloss. *in d. cap. cum dilectus, verb. Metum mortis.*

36 Tum etiam, quia metus amissionis omnium bonorum, vel majoris partis æquiparatur metui mortis, *l. athleta, in princip. & ibi Barr. ff. de excus. tur. Paria*

37 enim sunt insidiari vitæ, & bonis. Imò majorem esse pœnam privationis bonorum, quàm vitæ, dicit Bald. *in l. certa, in fin. C. de jure fisci, lib. 10. per text. in l. ult. C. ad l. Jul. Majest. ubi privato omnibus bonis mors est solatium, & vita supplicium.* Unde meritò dixit Hesiodus, *Pecunia est anima miseris mortalibus:* & multa pro hac conclusione videri possunt apud Tiraq. *de nobilitate, cap. 31. num. 369.* quam opinionem etiam secuta fuit Rota coram Greg. XV. *in allegat. decis. 326. à n. 19. usque ad 23.*

38 Nec facit, quod tales minæ amissionis bonorum in filio non videantur continere damnum, sed potius amissionem lucri, quæ non causat justum metum: quia cum agatur de successione paternâ filio quasi debita, potius sonat in damnum, quàm in amissionem lucri, *l. ult. ante fin. C. de codicill. Alexand. cons. 144. n. 15. lib. 6. latissimè Tiraq. in l. si unquam, in præfat. 19. C. de revocand. donat. Greg. d. dec. 326. n. 22.*

39 Ultra quod conclusio etiam procedit ubi agitur de amissione magni lucri, Ruin. *consil. 121. num. 10. lib. 4. Roland. consil. 100. n. 126. lib. 4. Cephal. consil. 295. num. 17. Neviz. cons. 47. n. 18. & latè Sanch. de matrim. tit. de cons. coact. lib. 4. disp. 5. num. 27. & seq. Rot. d. dec. 326. n. 21.*

40 Imò attenta comminatione privandi filium hæreditate paternâ, metus videtur etiam esse amissionis proprii honoris, nempe tituli institutionis, qui dicitur honorabilis, *l. Julianus, §. sed si varia, ff. si fil. pro patre, Ruin. consil. 121. sub num. 7. versic. Nec ob-*

41 stat, *lib. 4. qui metus amissionis honoris dicitur gravior, & magis justus quàm amissionis lucri, & bonorum. Ruin. d. consil. 121. sub n. 7. Cephal. cons. 295. num. 14. & 17. lib. 2.* Imò æquiparatur metui amissionis vitæ, *l. justa, ff. de man. vind. cum non minus*

Barbosæ Vota Decisiva.

honorem nostrum, quàm vitam æstimemus. Alex. *in l. si dictum. n. 1. ff. de re jud. quem refert, ac sequitur Joan. Cephal. d. consil. 295. n. 20. lib. 2.*

Ex quibus à majoritate rationis inferitur, quod si sola asperitas, ac terribilitas patris, juncta cum obtemperantia, & obsequio filii, est sufficiens incutere justum metum pro matrimonio irritando, quantò magis ubi cum hisce qualitatibus conveniunt etiam tot annorum continuatæ persuasiones, & preces importunæ cum minis superiùs relatis, Everard *in sua centur. in loc. à major. Authent. multò magis, Cod. de Sacrosanct. Eccles.*

Vel saltem cum judicis arbitrio relinquatur, an 43 metus sit justus, vel ne, gloss. *in d. c. cum dilectus, d. verb. Metum, circa med. Ruin. d. consil. 121. sub n. 8.* Joan. Cephal. cum multis, quos refert, *d. consil. 295. n. 12. lib. 2.* visum fuit non posse aliter arbitrarî, quàm pro justo metu Nicolai, tum inspecta terribili conditione patris, & filii erga eum maxima reverentia, obsequio, & cum timore obedientia: tum etiam attentis tot continuatis persuasionibus, & importunis precibus ejusdem patris, cum minis *suprà* relatæ qualitatæ, ac etiam continua repugnantia, & maxima aversione ipsius Nicolai cum lamentationibus, & protestationibus, de quibus *infra* dicetur.

Neque obstat, quod Nicolaus non fuerit præsens quando pater contra illum minabitur, & quod non constet, patrem fuisse solitum minas executioni mandare: tum quia de præsentia Nicolai, quando pater minabatur, deponit Rodericus de Narvaez *super 2. art. fol. 20. à tergo, & Joan. de Caravajal super eod. fol. 22.* tum etiam, quia sufficit minas fuisse noti- 44 ficatas Nicolao ab eis, qui per ejus patrem adhibiti fuerunt mediatores, ut minarentur. Greg. d. dec. 326. num. 23.

Et quoad solitum executionis minatum, licet 45 pro responsione sufficeret dicere, quod ubi sumus in persona, cui debetur reverentia, sufficiunt solæ minæ absque alia probatione, ut latè docet Ruin. *dict. consil. 121. num. 6. lib. 4. maximè ubi talis mi-* 46 nans est naturæ atrocis, & asperæ, quod solum sufficere dictum fuit *suprà* per doctrinam Sanch. *de matrimonio, d. disput. 6. num. 21. circa fin. lib. 4. & juxta tradita per Riminald. in repetit. cap. 1. num. 27. de offic. delegat. vel cum Padill. in l. interpositas, Cod. de transact. num. 10. responderi posset, quod alleganti* 47 has minas non incumbit onus probandi, quod minans sit solitus eas executioni demandare, quasi sit præsumptio pro hujusmodi solito, ea ratione, quia sufficiat metum passo habuisse justam ansam timendi, dum ille, cui debetur reverentia, minatus est, cum non sit æquum, ut ille se tali periculo exponat. Unde meritò Paris. *consil. 58. à num. 65. usque 76. part. 4.* dicit per multas rationes, & auctoritates, quod ad incutiendum justum metum sufficit adesse justam suspicionem, licet non sequatur effectus, & quod licet actualiter vis non inferatur, sufficit tamen probabiliter timeri ne inferatur, per text. *in leg. novissimè, ff. quod fals. tutor. auctor. in princip. & idem consuluit consil. 53. num. 52. & 57. d. part. 4. & ex hac eadem ratione dixit Rota coram Seraphin. decis. 863. n. 3. quod paria sunt, quod quis compel-* 48 latur, & compelli possit, per dictum text. *in d. leg. novissimo, quem sequitur Ancharan. consil. 159. n. 1. in fine.*

Adhuc tamen cessat hæc difficultas, quia omnes 49 testes Nicolai *super 7. & 8. art.* probant quod attenta notitia, quam habent rigidæ naturæ, ac asperæ conditionis patris dicti Nicolai, pro certo tenent, cum suas minas executioni demandaturum fuisse: imò præfatus Fr. Melchior de los Reyes *super 2.*

artic. fol. 158. narrat similem casum dicti Thomæ patris Nicolai, qui alium filium coëgit profiteri in Religione, & quod hic ita professus visitatus ab ipso teste, dum ægotabat domi paternæ, dixit, quod sola duritas, & asperitas patris cum in illo statu tenebant, & quod, ut exiret de las penalidades de su padre, libenter obiisset, prout paucis ab illinc diebus obiit.

50 Minus obstat quod ea, quæ fiunt per timorem, vel metum, teneant, & obligent, tanquam facta ex consensu, ea ratione quia voluntas, licet coacta, est tamen voluntas, 15. q. 1. merito queritur: tum quia in matrimonio non solum requiritur voluntas, sed etiam plena libertas, ut supra notavimus sub n. 2. & seq. Tum etiam, quia licet gesta per metum ab initio valeant, illo tamen probato, rescinduntur actione quod metus causa, vel Judicis officio, l. metum, §. quod Prætor, ff. quod met. caus. gloss. in cap. Abbas, verb. Coactus, propè med. de iis quæ met. caus. latè Sanchez de matrim. lib. 4. tit. de consens. coact. disp. 8. n. 4. & per tot.

51 Concurrunt cum his pro quarto adminiculo animi tristitia, lamentationes, conquestiones, suspiria, & protestationes Nicolai, tam ante, quàm incontinenti post matrimonium factæ, ut de protestationibus fuit dictum supra, à n. 15. usque 21. & de aliis latissimè probant testes, nempe Marcellinus Faria fol. 2. & 14. ibi: Que compelido de su padre lo avia hecho, que se hallava por ello aborrido, desesperado, y con fixa resolucion de anularle, que tenia parecer de Theologos, en que le encargavan la conciencia, si no lo hazia. Franciscus Viçtoria fol. 3. & 15. Le dixo, que no estava casado, porque avia sido sin su voluntad, sino por la de su padre, y que lo avia comunicado con sus Confessores, Theologos, y Letrados, y todos le dezian estava en mal estado, y estava determinado à poner el pleyto. Laurentius Isquierdus super 5. art. fol. 18. à tergo: Que antes, y despues de casado le ha visto muy disgustado, y no sabiendo que lo estava, encontrandole un dia le viò tristissimo, y preguntando este testigo aurà dos meses, ò menos que tenia, le dioxò, que quereis que tenga, mi padre ha salido con lo que queria, y me ha hecho casar con dona Leonor Maria; y hombre que esta en mal estado, que cara puede tener? Didacus Coronel super eodem 5. art. fol. 19. à tergo: Que queriendo darle el para bien, le respondiò, que antes le podia dar nora mala. Doctor Francisc. de Escobosa Physicus, super 4. art. fol. 26. à tergo: Que le viò melancolico, y triste, y preguntandole la causa, dioxò que bastava estar casado à disgusto, y averse de acostar con una muger que el no la tenia por propria, y desto le viò queixar algunas vezes. Frater Melchior de los Reyes in 3. instantia, fol. 157. in fine sue depositionis, ibi: Y hecho el casamiento, le dioxò, que toda via estava disgustadissimo. Frater Vincentius de Pirredonda fol. 168. Que despues de casado, andando un dia à la celda del testigo, à visitar el Arcobispo de santa Fé, y darle cuenta de su casamiento, y à la presencia del testigo le dexia, que à su parecer no estava casado, poniendo por testigo à Jesu Christo, que no avia sido su intencion quererse casar, y que no sabia si era hombre. ò muger, preguntando su parecer al Arcobispo, el qual lo consolo, diziendo lo miraria.

52 Quæ lamentationes, & aliæ doloris, ac tristitiæ animi expressiones, tam ante, quàm post matrimonium sunt indicia indubitata, quod actus fuit involuntarius, l. fin. §. sed quia quidem, C. de jur. deliber. Natura enim metus est, ut non solum arguatur à præcedentibus, & ab iis, quæ intervenerunt circa actum contrahendi matrimonium, sed etiam à secutis post matrimonium, per quæ declaratur quis, & qualis fuerit animus in præteritum, l. sed Julianus, §. sed si ab initio, ff. ad Macedon. l. si quis, C. de adulter. cap. in

consultatione, & c. ad id, de sponsal. Paris. in terminis consil. 53. num. 36. lib. 4. & alios refert, ac sequitur Rota coram Gregor. d. dec. 326. n. 43.

Additur prædictis pro quinto adminiculo publica vox, & fama, quod scilicet dictus Nicolaus per vim, & metum contraxit dictum matrimonium, de qua deponunt omnes testes super omnibus articulis, & præcisè super 10. quæ est multum considerabilis ad probandum metum, Menoch. d. præsumpt. 4. n. 21. & præsumpt. 126. n. 21. lib. 2. & præsumpt. 26. num. 22. lib. 3. Seraph. dec. 859. n. 7. Rota dec. 779. num. 8. p. 1. recent.

Ultimò pro corollatio corroborantur prædicta ad 54. dignoscendum justum metum Nicolai ex judiciali declaratione ejusdem patris, de qua in processu, fol. 60. à tergo, super 1. 2. & 5. art. ubi fatetur, quod per semetipsum, & per alias interpositas personas sollicitabat Nicolaum pro hoc matrimonio contrahendo, & quod omne aliud, præter istud, excludebat, quodque multum congratulabatur quoties videbat, Nicolaum se disponere ad illud, ac tristabatur, & indignabatur de contrario. Quæ patris confessio, etiam 55. quod esset extrajudicialis, in hac materia multum attenditur. Rota dec. 643. n. 18. p. 2. recent. Barbob. inter consil. matrim. Zilleti, p. 1. n. 23. ibi: Ultimò probatur ex confessione patris, qui confessus est, per vim compulisse dictum Ludovicum ad desponsandam Ursulinam, ut plene patet ex attestazione dicti Angeli, ex qua quidem confessione probatur sufficienter matrimonium fuisse meticulosum, ut est casus 20. quæst. 3. cap. præsens, ubi habetur, quod sola confessio patris probat metum plene intercessisse in matrimonio spirituali, si filius alleget, se per metum illud contraxisse. Si igitur confessio patris probat plene metum intercessisse in matrimonio spirituali, eo casu, quo filius stat contra matrimonium; multò fortius in casu nostro confessio facta per patrem dictæ Ursuline, quæ stat contra matrimonium, debet probare plene metum intercessisse.

Quæ indicia, & conjecturæ, si singulariter consideratæ sufficerent ad probandum, hoc matrimonium fuisse meticulosum, ex superius deductis, multò magis, & quidem indubitanter, ex illis simul junctis, & cumularis elicietur plena, & indubitata probatio metus, l. si stipulatus, in principio, ff. de usur. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 36. n. 3. & q. 38. n. 4. Mantic. de conject. lib. 7. tit. 5. num. 5. Bald. in cap. cum causam, in princip. ante num. 1. de probat Molin. lib. 2. c. 6. n. 35. cap. præterea 27. de testib. ubi Abb. 1. notab. Arer. in c. veniens, il 1. n. 25. ad finem, & ibi Felin. n. 13. eodem tit. idem Arer. consil. 13. n. 9. Decian. conf. 577. n. 12. Ant. Gabr. lib. 3. comm. concl. tit. de probat. concl. 1. n. 23. & alios refert, ac sequitur Barbosa in l. 2. ff. solut. matrim. Seraph. dec. 978. n. 5. Rota dec. 453. num. 7. p. 1. recent. & dec. 114. n. 4. & dec. 135. n. 12. p. 5. recent. & infra num. 59.

Et non obstat prædictis, quod justus metus excludatur, ubi metum passus potuit adire superiorem, ex l. fin. C. quod met. caus. Quia ille text. loquitur de inverisimilitudine coactionis illius, qui in Urbe, ubi adest superior, fuit compulsus solvere debitum: sed non excludit, imò admittit probationem contra 58 hujusmodi præsumptionem, ut idem text. explicat in fin. & ibi etiam glossa in verb. Præsumptioni, & ulterius non loquitur de filio, in quo ob reverentiam patris potest considerari eadem causa metus in adeundo Superiorem, quæ concurrat in matrimonio contrahendo.

Quapropter ex superius deductis, non videtur posse dubitari, quin metus illatus Nicolao sit de gravi malo, quodque de eo rationabiliter timuerit, quod metum incutiens cum minis sit potens minas executioni

executioni mandare, quod justus timor illius executionis æquipolleat effectui ipsius executionis, & quod dispositio *d. l. fin. Cod. quod met. caus.* non procedat quoties metus fuit probatus; sicque metum dicti Nicolai habuisse omnes conditiones pro justo metu requisitas, licet illæ nec minùs essent necessariae, ubi prout in casu isto, cum metu concurrat reverentia debita minanti.

Non obstant modò cætera, quæ pro parte contraria objiciebantur, &c.

Primò, quod solus metus reverentialis non sufficiat ad annullandum matrimonium, quia quicquid sit de hac opinione, contra quam scripserunt multi relati *suprà num. 27.* dato tamen sine veri præjudicio quod sit vera, non idèò præsentis casui applicari posset, ubi cum metu reverentiali concurrunt minæ illatæ à persona, cui debetur reverentia, unà cum asperitate, ac severitate ipsius minantis, ac pluries repetitæ persuasiones, & importunæ preces, necnon animi aversio cum lamentationibus, & reiteratis protestationibus metum passi, tam ante, quàm post matrimonium, ut latè *suprà dictum* fuit ex multis auctoritatibus, & præsertim Rotæ Romanæ *coram Gregor. XV. in sæpè allegata decis. 336. num. 7. 9. 12. 13. 14. & 18.* & quasi per totam. Quæ omnes circumstantiæ, quando seorsim, & singulariter consideratæ non sufficerent ad plenam metus probationem; illæ tamen simul junctæ plenissimè probant, cum tendant ad eundem finem, ut dictum fuit *suprà* ex multis auctoritatibus, *num. 56.* quibus modò additur Petr. Barbof. *consil. 24. num. 30. & seq. inter consil. matrim. Ziler. p. 1. Franc. Monald. consil. 5. n. 14. 15. 21. & 94.* quos refert, ac sequitur Barbosa *in 1. vot. decis. post tractatum exig. pension. num. 72. ubi n. 73.* quod ad probationem metus admittuntur præsumptivæ probationes, etiam imperfectæ, maximè quando conjecturæ sunt propinquæ, & immediatæ ad actum, prout in casu præsentis.

60 Neque obstat, non adesse probabilitatem, quod asperitas, & indignatio patris esset semper duratura: tum quia testes deponunt de insistentia patris cum importunis rogationibus, & minis quinque, sex, novem, & decem annorum, in qua præsumitur perseverasse, atque durasse, ex *leg. cum qui, ff. de probat. Mascard. de probat. concl. 1416. n. 1. lib. 3. Menoch. de præsumpt. tit. 6. præsumpt. 37. per tot. ubi n. 18.* extendit, ut locum etiam habeat ex intervallo: & *num. 34.*

61 ampliatur etiam in voluntate præsumpta. Tum etiam, quia ubi constat de principio metuloso, illud principium influit in omnes actus sequentes, & in omnia tempora quousque durat eadem causa metus, *Parisi. consil. 58. n. 69. lib. 4. Seraph. dec. 1169. num. 1. & dec. 863. n. 1. & seq.*

Secundò principaliter non obstat, quod metus non fuerit mortis, vel cruciatus corporis, neque minùs potuerit esse de amissione majoris partis bonorum, quæ dictus Nicolaus tunc non possidebat; sicque quod talis metus amissionis bonorum paternorum potius sonet in amissionem lucri, quàm in damnum; quia ex superius deductis satis, superque apparet sublatum hoc objectum, eum fuerit demonstratum, quod inspecta reverentia debita minanti, minor metus requiratur in filio, quàm in aliis, in quibus non consideratur hujusmodi qualitas; & quod timor amissionis bonorum paternorum dicitur damnum, & non lucrum, ex ratione, quod 62 filius in vita patris dicitur quasi dominus bonorum paternorum, & hæreditatis paternæ, *leg. in suis, ff. de lib. & postmodum ubi Jas. num. 14.* & in his propriis terminis firmavit Rota *coram Gregor. d. decis. 326. num. 19.* ultra quod etiam quod metus fuisset

Barbofæ Vota Decisiva,

amissionis magni lucri, esset sufficiens ad annullationem actus, ut latè Sanchez *lib. 4. disp. 5. numero 27. & seq.* & multos quos sequitur, allegat Rota *d. decis. 326. num. 21.* Præterea non potest dici amissio parvi lucri, privatio bonorum paternorum, ac officii, quod dicitur de *Maestro de la camera de su Majestad*, quod obtinebat pater dicti Nicolai, & quod maximo præfulget honore, atque utilitate, ut est notorium.

Neque obstat replicatio, quod hujusmodi officium non esset sub libera dispositione patris, sed penderet à voluntate Regis, & quod Sanchez & alii Doctores in materia hac loquuntur, quando timens habet aliquod jus in re, quam perdere timet: nam respondetur non esse necessarium, quod metum passus habeat formale jus ad id, quod amittere timet; sed sufficere, quod habeat qualequale jus ad illud 63 consequendum, prout clarè exemplificat Sanchez *d. lib. 4. disp. 6. n. 28.* Et attenda bona servitute, ac 64 benemerentia patris Nicolai in exercitio dicti officii, ac etiam satisfactione, quam dedit idem Nicolaus, dum illud pro patre exercebat, potuit habere certam spem illud consequendi, ad tradita per text. *in l. 1. C. de fil. official. milit. lib. 12. ibi: Hi qui ex officialibus quorumcunque officiorum geniti sunt, sive eorundem parentes adhuc Sacramento teneantur, sive jam dimissi sunt, in parentum militiam vocentur.* Quod de 65 Regibus Hispaniarum non minus doctè, quàm eleganter dixi Alvar. Valasc. *consult. 129. num. 13. ibi: Quod autem Reges hujus Regni ab antiquis temporibus soleant providere filiis officialium meritorum de officiis parentum, non venit in dubium, imò transiit jam quasi in obligationem, & debitum ipsius Regis, ut injustitiam fecisse dicatur, si alteri donaverit.* Quemadmodum alias in alia materia dixi Bart. *de renovat. emphyt. in l. 1. §. permittitur, ff. de aqu. quot. & astiv. 66* Quinimò solum timorem amittendæ spei lucri querendi, vel promotionis ad aliquod officium, ingerere justum metum, asserit Ruin. *consil. 121. num. 10. lib. 4.* & facit text. *in leg. fin. §. si fenerator, ff. de eo quod met. caus.* ubi Jurisconsultus concedit restitutionem pecuniæ metu perdendi lucri extoræ, & facit text. *in cap. cum venissent, de institutionibus*, ubi quidam timore ductus, ne sibi ab Episcopo impediretur possessio Archidiaconatus, renunciavit quibusdam juribus, quæ tamen sibi integrè restituntur; & ita per illum text. absolutè concludunt Joan. Andr. Imol. & alii *in cap. cum dilectus, de his qua vi metusve causa.* Sed hoc sit tantum dictum ex abundanti, cum pro justo metu incutiendo solus timor amissionis bonorum, vel majoris partis sufficeret, ex *suprà* deductis.

Tertiò, non obstat ad exclusionem metus, quod 67 dictus Nicolaus moverit hanc litem vivente patre, absque eo quod timuerit recipere damnum privationis bonorum paternorum, vel amittere lucrum aliorum argumentorum, quæ à patre sperabat, licet de tempore mortis litis eadem ratio, & causa timendi immineret, quæ aderat antequam matrimonium contraheret. Quia pro responsione duo videntur considerata. Primum, quod judici ad irritandum matrimonium sufficit, probatum esse justum metum ab initio intervenisse, prout probatum extat in casu præsentis; cum enim ex tali metu arguatur in metuente defectus consensus ab initio, sine quo matrimonium contrahi non potest, ex deductis *suprà* 68 *numer. 1. & seqq.* si postea iste metus ex quocumque capite recesserit à metuente post matrimonium contractum, non idèò illud ab initio nullum revalescit: quotiescunque enim matrimonium non tenet ex aliquo impedimento quod viget ab initio,

si postea tale impedimentum cesseret, opus est, ut iterum matrimonium coram Parocho, & testibus, ac juxta requisita Sacri Concil. Trident. *sess. 24. cap. 1. de matrim.* celebretur, prout declaravit pluries Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium ejusdem Concil. Interpretatum, quam declarationem amplexa fuit Rota coram Gregor. *decis. 395. numer. 1.* late Joan. Gattier. in *suis Canonic. quest. de matrim. cap. 76. à num. 28. usque 39.* Surd. qui plures cumulat *consil. 394. numero 45.* Et est ratio, quia præsencia Parochi à Concilio requiritur pro forma, procedendo ad nullitatem matrimonii eo absente celebrati: quæ autem sunt de forma, debent intervenire de tempore, quo actus producit in esse.

70 Unde ex cessatione metus non posset prætendi, nisi ratificatio matrimonii ab initio nullius, ex qua non reconvaleretur, nisi ut ex nunc, non autem ut ex tunc, & propterea eadem forma, & solemnitas, quæ requirebatur in ipso matrimonio, debebat etiam intervenire in ipsa ratificatione, quæ dicitur novus actus, ut late in terminis, attenta dispositione Sacri

71 Concil. resolvit Rota coram Gregor. *d. dec. 395. per totam.* Licet in casu, de quo agitur, sufficeret dicere, non posse desumi ratificationem matrimonii ex actu, quem fecit Nicolaus ad illius impugnationem, Gloss. & Doct. in *cap. cum venissent, verb. obtulit, & in verb. Rationabiliter, de eo qui mittitur in possess.* Ozaic. *decis. 54. circa finem.* Secundum consideratione dignum videtur esse, quod dictus Nicolaus agnoscendo nullitatem dicti matrimonii, ex defectu sui consensus, seque idem in concubinato, & continuo peccato mortifero permanere, ob quod ejus conscientia vexabatur, voluit ex consilio Theologorum, & Confessariorum (ut à peccato se eximeret) judicem adire, omni metu postposito, juxta notata in *cap. sacris, in fin. de his que vi met. caus. fiunt, & in cap. Lotharius, 31. quest. vers. Sed quia, salutemque animæ, ac Dei honorem, & cœlestes thesauros humanis honoribus, mundanisque divitiis, quas à patre obtinere poterat, antepone, memor verborum Evangelii Matth. cap. 16. & Luc. cap. 9.*

73 Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum petiatur? quod coactæ nuptiæ semper malos exitus habere consuecunt, ut dicitur in *cap. cum locum, de sponsal. in fin.* ut propterea de bono opere sit potius laudandus, quam redarguendus, faciunt ad hoc notata in *l. sancimus, la 2. verb. cum autem, C. de Sacrosanct. Eccles. & per Speculat. de advoc. §. nunc tractemus, vers. Facto autem, cum multis, quos refert Barbosa in axiomat. Jur. usufreq. axiomat. 26. num. 2. & in similibus terminis Rot. in una Toletana professionis, coram Seraph. *decis. 1166. vers. Non obstat,* noluit attendere, quod quædam Maria ingressa monasterium metu paterno, commiserit causam nullitatis professionis in Rota, patre adhuc vivente, licet per decem annos in Religione permanferit.*

Nec minus metus purgatio induci potest per subsequentem copulam, & cohabitationem, ac per actus, & signa lætitiæ, quæ à Nicolao gesta dicuntur, tam ante, quam post contractum matrimonium: quia ubi metus fuit semel illatus, durare semper præsumitur donec durat eadem causa metus, Rota in *Leodiensi Castrorum, 4. Julii 1619. quæ est dec. 315. num. 9. & 12. part. 3. recent.* adeo ut quicumque actus fiant, etiam si præ se ferant liberam voluntatem, ac lætum, jucundumque animum, nedum metum non purgant, sed potius eum magis confirmant. Rota in *Hispal. matrimonii de Alcala, coram Gregor. decisione 592. per totam, ubi latissimè de hac materia: idem tenuit eadem Rota decis. 705. num. 1. part. 2. re-*

cent. decis. 490. sub n. 6. & 643. n. 4. part. 1. recent. ubi quod nec oscula, nec amplexus, nec alii actus præ se ferentes liberam voluntatem inducunt purgationem, ubi durat eadem causa metus, Riminald. videndus *consil. 77. inter cons. matrim. Zilet. n. 33. Andr. Sicul. cons. 64. n. 8. vol. 1. ubi quod metus non dicitur* 77 purgatus ex cantu, & risu puellæ, & quod hominem ad cantandum invitaverit, illumque in sponsum, & maritum nominaverit, Rota coram Seraphino *decis. 771. num. 8. 851. num. 1. 863. num. 1. & 4. 887. numer. 2. 1166. num. 1. 1177. num. 1.*

Cum enim matrimonium à libero consensu potissimum dependeat, ab eo, non ex copula dijudicari debet, ut in terminis advertit Jul. Salazar de Rip. in *tract. de matrim. cap. 3. art. 6. sub n. 167.* Ultra quod, quando matrimonium fuit ab initio nullum ob metum, seu aliud impedimentum, non sufficit ratificatio per copulam subsequentem, aut per alia signa liberam voluntatem præ se ferentia, quod cessaverit causa metus, vel impedimenti, sed requiritur, quod de novo ex integro contrahatur cum solemnitatibus à Consilio requisitis, late Gutier. in *suis Canonic. quest. matr. cap. 76. à n. 29, usque ad 40. & firmavit Rota coram Gregor. d. dec. 395. per totam, & ibi addentes.* Et ratio esse potest non solum quia Concilium dictas solemnitates requirit pro forma ipsius matrimonii, ut supra notavimus; sed etiam, quia non amplius admittit matrimonium præsumptum, sed tantum expressum, ut *cap. 6. de reform. matrimon. sess. 24. Jul. Salazar dict. cap. 3. art. 3. n. 19. in fin. & art. 4. num. 108.*

Quarto principaliter non obstant quæ contra testes Nicolai excipiebantur, videlicet quod unus, scilicet Petrus de Zarate, suam depositionem retractaverit in articulo mortis, declarando se contra veritatem in hac causa deposuisse, & quod aliqui fuerint aliàs tanquam falsi condemnati, aliisque sint consanguinei, & familiares Nicolai, quia quoad Petrum, qui dicitur se retractasse tempore mortis, pro suæ conscientiae exoneratione, responderetur quod omisso an danda sit fides cedulæ suæ declarationis, quæ asseritur data in manibus Fratris Petri de Jesu Maria, quam non constat fuisse scriptam manu dicti Petri, prout deberet saltem per duos testes, ex particulari *l. hujus Regni 119. tit. 18. p. 3. maxime ubi retractatio est tantæ importantiæ, ut inde criminalitas oriretur, Scacc. de judic. lib. 2. cap. 11. num. 1010. Caball. centur. 3. var. resol. cas. 251. Thesaur. quest. forens. lib. 10. quest. 24. in fin. Genuens. de scrip. privat. lib. 2. in princ. num. 109. tit. de apoch. manu debet. conscript.* quodque in omnem casum talis declaratio non potuit præjudicium afferre tertio, cui fuit jus quæsitum ex prima depositione judicialiter, & medio juramento facta, Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 5. n. 18. & seqq. Doct. in l. si quis in gravi, §. si quis moriens, per illum text. ff. ad Syllan. cap. litteras, & ibi Felin. de præsumpt. Farin. de testib. q. 66. n. 204. & seq. & n. 67. & 110. Jas. in leg. Jusjurandum, §. Procurator, col. 8. n. 27. vers. præterea multum, ff. de jurejur.* Sicut dicitur de Notario, qui declarat fecisse Scripturam falsam, & de judice, qui declarat dedisse sententiam injustam; motus præmio, vel rogationibus, Gabr. *comm. opin. concl. 32. num. 3. & 7. lib. 7. Rip. cum multis in tract. de act. in art. mortis, cap. 23. numer. 9 & 16.* Cum istæ confessiones, tanquam extrajudiciales, nullam faciant probationem in præjudicium tertii, ex allegatis per Felin. in *d. cap. litteras, de præsumpt.*

Quo verò ad consanguineos, & domesticos, omisso, quod cum agatur de annullando matrimonio celebrato ex metu, qui non coram extraneis, sed intra

intra domesticos parietes solet inferri, ideoque non requiruntur testes omni exceptione majores, sed admittuntur consanguinei, & domestici, qui verisimilius de eo sunt informati. Rota *coram Greg. dec. 351. n. 7. 8. & 28. & per totam*, quæ in hac materia est decisio multum erudita, & magistrans, allegans alias auctoritates, & decisiones concordantes.

86 His, inquam, omissis, videtur cessare omnis difficultas, quia semotis testibus de falso, ut dicitur, taxatis, quibus non curat uti dictus Nicolaus, adhuc tamen supersunt multi alii omni exceptione majores, & per alios testes bonificati, quorum integerrima fides aliorum supplet defectum, ad not. per Doct. in l. si quis ex argentariis, ff. de edend. gloss. in leg. 3. in verb. Numerus, ff. de testib. latè Gabriel eodem titul. conclus. 6. Farinac. eodem tract. quest. 62. à num. 328. cum aliis. Cæsar de Grassis *decis. 5. num. 8. & 9. de sponsal.* & isti sunt Marcellus Faria bonificatus per 12. testes, Agabitus Sanguinettus bonificatus per quatuor, Didacus de Lazaro, Martinus Civaria, & Petrus Taurivius bonificati per sex, Joannes Petrus Bossius, Franciscus de Victoria, ac Joannes Nuñez Ramos, bonificati per 4. testes. Item Laurentius Isquierdus, Rodericus Narvaez, Joannes de Caravajal, Doctor Joannes de Mena, Joannes de Agüero Secretarius Sanctissimæ Inquisitionis, Didacus Coronel, Doctor Francisc. de Escobosa, Pater Magister Gabriel Lopez Navarrus, Qualificator Consilii Sanctissimæ Inquisitionis, Fr. Franciscus Ximenez Ordinis Sancti Francisci, Pater Fr. Melchior de los Reyes Dominicanus, Diffinitor & procurator Generalis Provinciæ Granatensis, F. Jacynthus Calderonus, & F. Franciscus de Pierredonda, Dominicani, ultra alios testes ipsius partis adversæ superius per discursum relatos, adeo ut non possit dubitari de plena, & valida probatione intentionis Nicolai, licet deleamus testes, ut præfertur, emendatos, quorum defectus, si quis relevans adesset, per reliquos suppleretur, ut suprà dicebatur & cavetur particulari l. hujus Regni, quæ est 41. tit. 16. p. 3. ibi, *Pero no deve esto assi ser juzgado en los testigos. porque aquel que aduce las cartas en juizio, puede ser ante que las mostre en aviso para vero saber si la una es contraria de la otra, ò no. Onde por esto se deve tornar à su culpa si mostra carta en juizio que sea contraria; mas en los testigos no podia ninguno poder esta guarda porque muchas vezes dizen ellos à la parte que los trae, que diran una cosa, & quando son delante del juzgador, dizen el contrario, en paridad de aquello que saben, è por ende no es en culpa la parte que los trae, ni le deven empear, maguer ellos desacerden solamente que por algunos dellos, que sean omes buenos, pueda probar su intencion, è los otros que dizen en contrario, no sean mas mejores.*

Et alterius non visum fuit consideratione indignum, quod testes, qui allegantur consanguinei, familiares, & amici Nicolai, probantur eisdem vinculis magis juncti Capitaneo Thomæ ejus patri, qui tam ardentem hoc matrimonium affectavit, & de lite pro illius nullitate posita valde conquestus, & contristatus fuit, adeo ut magis inspicendum sit, quod isti testes pro veritate dicenda non curaverint displicere dicto Capitaneo, erga quem major ratio reverentiæ, & affectionis ipsorum testium, quam in Nicolaum, considerari debet ex majoritate rationis, & quia major debetur honos, & reverentiæ ei, qui majori gaudet prærogativa, argum. text. in cap. ult. §. 1. de offic. deleg. in 6.

Ex quibus patet etiam responsio ad id, quod ex adverso dicebatur per *conf. Ferret. 63. num. 7.* scilicet quod pro exclusionem testium unius partis sufficit, quod dicta pars alia instrumenta falsa exhibuerit, *Barbosa Vota Decisiva.*

cum sit valde diversa ratio in producente scripturam quam sciebat falsam, & in producente testes, quos ignorabat fuisse aliàs tanquam falsos condemnatos; nam qui producit testes, non tenetur indigitare de illorum qualitatibus intrinsicis, seu extrinsecis, cum ut pluries, producantur multi ad effectum, ut boni, & exceptionem non habentes, suppleant defectum aliorum, qui exceptiones patiuntur, absque eo quod isti habeant præjudicare bonis, ut d. l. cavetur. † 87 Quod maxime procedit in casu præsentis, quia ubi agitur de probando metu, admittuntur testes etiam singulares, latè *Crot. consil. 106. in 2. dub. Surd. consil. 195. num. 26.* quos sequitur *Rot. coram Greg. d. decis. 316. num. 47.* & licet omnes patiantur aliquas exceptiones quando sunt ultra numerum trium, Cæsar de Gras. *decis. 5. de sponsal. num. 9.* Rota *coram Greg. in alleg. decis. 351. num. 5.* Ultra quod non possunt simpliciter dici producti à Nicolao, cum antea sua sponte deposuerint, vigore mandamenti excommunicationis, vulgò Paulinarum.

Neque obstant depositiones Patris Francisci de Pareja Societatis Jesu, Joannis de Toro Villalobos, & Joannis de Velasco deponentium, quod Nicolaus eos sollicitavit ad conclusionem hujusmodi matrimonii: tum quia dictus Pater Franciscus tanquam Pater spiritualis dictarum Annæ & Eleonoræ, non dicitur testis integræ fidei, cum ratione hujus cognitionis spiritualis oriatur affectio inter patrem, & filium spiritualem, ob quam ei de fide diminuitur, ut per Farin. cum multis, quos allegat, & sequitur in *tract. de testib. quest. 54. num. 100 & seq. & quest. 60. num. 31.* ubi quod in causa matrimoniali repellitur testis propter affectionem. Vel quatenus probatissima opinio hujus Patris hanc exceptionem elideret, nihilominus ejus dictum diligenter perpensum videtur salvari posse absque præjudicio Nicolai. Inquit enim, quod occasionem desiderabat videndi Nicolaum, ut illum admoneret, ne tam frequenter domum Annæ visiteret, ob notam quæ illi, & Eleonoræ filia ex tot visitationibus obveniebat, quodque eo adinvento in Collegio Societatis, admonitionem juxta votum explevit, cui Nicolaus respondit, se dictas visitationes frequentasse animo ducendi in uxorem præfatam Eleonoram, rogando dictum Patrem, ut sua officia interponeret apud Annam matrem pro hujus matrimonii effectu, & promittendo se pariter rogaturum Thomam ejus patrem, ut veniret ad idem. Quibus sic stantibus si ex una parte consideremus, quod Anna conquerebatur cum Capitaneo Thoma de parva inclinatione Nicolai ad hoc matrimonium, ut ostendimus suprà ex depositione Blasii de Vergara, testis Eleonoræ, sub *num. 12. in fin.* & ex altera, quod dictus Capitaneus Thomas illud vehementer exoptabat, & pro illius effectu inconvulsa importunabat, ac molestus erat Nicolao, & insuper quod Nicolaus semper habuit animum aversum, & alienissimum ab hoc matrimonio, ut plenè extra probatum, quodque nihilominus valde angustia batur ob reverentiam paternam, & metum executionis minarum paternarum de illum derelinquendo, maledicendo, ac omnibus bonis, & augmentis privando, & ulterius quod præfatæ visitationes fiebant absque aliquo scandalo, ex causa antiquissimæ amicitia, & familiaritatis inter has duas familias, & ex aliis causis relatis infra post *num. 99. sub §. quo vero.* His omnibus, inquam, consideratis, non est à veritate alienum, quod Nicolaus potuerit cogitare, quod Anna, ut certior fieret de ejus intentione circa hoc matrimonium, de qua valde dubitabat, ut dicimus, injunxerit dicto Patri de Pareja ejus confessorio, ut animum ejusdem Nicolai detegere

detegere procuraret ad effectum, ut magis ejus aversionem Capitaneo Thomæ, dum secum de hoc matrimonio tractabat, objicere posset, allegando testimonium dicti Confessarii: sicque ex hoc potuisset Annam retrò se trahere à strictissima familiaritate, & communicatione quæ aderat inter ipsam, & Capitaneum Thomam, qui ideò hoc ægerrimè sustulisset, & ejus indignationem contra eundem Nicolaum augmentasset, ut propterea Nicolaus præfatam responsionem simulare voluisset. Vel etiam esse posset, Nicolaum ita respondisse, ut se in bona opinione dicti patris de Pareja foveret, ac se à calumnia redimeret, vel ne privaretur occasione frequentandi dictam domum Annæ, quod forrè valdè æstimabat, ob dictam antiquam familiaritatem, & ob amicitiam, quam tunc habebat cum Josepho filio Annæ, & ne privaretur solatio ludendi, & se recreandi, ut solebat in domiciliis dicti Josephi, quæ erat potissima causa accendendi ad dictam domum, prout dicitur infra sub dicto §. *quo verò*, post num. 50.

Nec dicatur quod ista intelligentia sonet potius in divinationem, quàm concludat per necesse. Quia si consideremus aversionem Nicolai ab hoc matrimonio exactissimè probatam, & insuper quod pro illius effectu non habebat necesse rogare patrem, qui ei spatium novem, aut decem annorum infestus, & molestus fuit pro eo disponendo ad idemmet, & rursus quod suæ accessiones ad domum Annæ neque scandalum, neque notam generabant, ex rationibus deductis infra sub d. §. *quo verò*, utique videtur necessariò concludendum esse, responsionem Nicolai simulatam fuisse una, vel altera ex prædictis causis, vel ex eo ut ex una parte dictus Pater de Pareja animum suum ab hoc matrimonio remotum non comprehenderet, & ex altera ut adhibendo cum dicto patre verba urbana, & confidentialia, ejus benevolentiam captivaret. Joannes verò de Valesco est familiaris dictæ Eleonoræ, & Annæ matris, ac hujus causæ sollicitator, & Joannes de Toro est pariter earum famulus, ac negotiorum gestor; tum etiam, quia videtur multum inverisimile, quod Nicolaus sollicitaret hujusmodi matrimonium, & eodem tempore dicta Anna consequeretur, quod dictus Nicolaus non inclinabat nubere Eleonoræ ejus filiæ, & quod de hoc publicè loqueretur, prout deponit dictus Blasius de Vergara, testis ejusdem Eleonoræ: cum hoc etiam, quia dato, sine veri præjudicio, quod Nicolaus hoc matrimonium aliquando sollicitaverit, non perinde sequitur, quod postea non potuerit mutare propositum, animumque ab illo avertere, prout mutasse colligitur ex probationibus per eum factis de vi, & metu sibi illatis usque ad conclusionem dicti matrimonii, ac ex reiteratis protestationibus quod illud non sua voluntate, sed ob patris violentiam contraxisset: siquidem actus antecedentes, quantumvis voluntarii, non purgant subsequentes meticulosos, Rot. *decis.* 784. in *posthum.* Farinac. num. 5. tom. 1.

Minus obstat depositio Fr. Guillelmi Perez, qui deponit, quod Nicolaus in Ecclesia Trinitariorum Discalceatorum dixit Fratri Joanni à Matre Dei, associanti dictas Annam, & Eleonoram Mariam, dum ab Ecclesia egrediebantur: *Padre, no avemos de acabar è effectuar este negocio?* quia non apparet de quo negotio loqueretur.

Prout neque obstant depositiones aliorum testium dictæ Eleonoræ deponentium de aliis actibus liberæ voluntatis Nicolai, resultantibus etiam ex crebra, & continuata frequentatione domus dictæ Eleonoræ Mariæ antequam matrimonium contraheretur, quia quoad actus liberæ voluntatis dictum fuit *sup.* n. 65.

& 66. quod ex eis non purgatur metus quoties eadem causa duravit, & quod in omnem casum matrimonium non convalesceret, sed esset renovandum cum requisitis Sac. Conc. Trident. tum etiam, quia cum pro parte dicti Nicolai fuerit sufficienter probatur metus ex supra deductis, difficile est, imò quasi impossibile probari contrarium, secundum Al- 88
ban. *consil.* 77. n. 12. & Abb. in c. *super hoc*, sub n. 34. de *renunciat.* Jason. in §. *quadrupli. num.* 72. *Instit. de action.* quos refert, ac sequitur Rot. *coram Greg. d. decis.* 326. num. 45. & in omnem casum in concursu plus creditur duobus testibus de metu, quàm mille deponentibus de spontanea, & libera voluntate. In- 89
noc. in d. cap. *super hoc*, de *renunciat.* Abb. cap. 1. de *his quæ vi*, n. 10. Boër. *decis.* 100. n. 11. Gutier. in *tract. de matrim.* cap. 77. n. 7. & *consil.* 14. n. 9. & *consil.* 16. n. 14. Covar. *super* 4. lib. *Decretal.* 2. par. cap. 3. §. 5. n. 10. reddens rationem, quia scilicet qui deponunt de metu, potuerunt sensu corporeo percipere id quod asseverant, ut etiam dixit Rot. *coram Motman. in Leodien. Castrorum*, quæ est *decis.* 315. n. 2. part. 5. recent. illi verò qui testantur, actum liberè, & spontè gestum fuisse, non potuerunt sensu corporeo percipere: idem dicit Sanch. de *matrim.* lib. 4. disp. 27. n. 1. & hanc opinionem communem testatur Dec. in cap. *fin. col. fin. de appell.* & ab ea non esse recedendum in judicando consuluit Corset. in *singulari*, vers. *Mille testes*, & hanc eandem tenuit Rot. *coram Gregor. d. decis.* 326. num. 46. ubi plures allegat Authores. Ultra quod cum testes Nicolai sint numero majores, & pro majori parte Sacerdotes, visi fuerunt etiam majori fide digni, Rot. *coram Gregor. XV. dec.* 351. n. 10.

Quo verò ad continuas accessiones dicti Nicolai 90
ad domum dictæ Eleonoræ antequam matrimonium celebraretur, respondetur, non posse inde sumi argumentum voluntatis ducendi illam in uxorem, etenim plures testes ipsius Eleonoræ deponunt quod Nicolaus non alia de causa frequentabat domum Annæ Vernagaliæ matris Eleonoræ, nisi ob amicitiam, & communicationem, quem ejus pater, mater, & alii filii habebant cum dicta Anna, & filiis, quæ erat valde magna, & ob cognationem spirituales, quæ inter ipsos aderat, ut propterea nunquam extarent disjuncti, quodque sæpius insimul comedebant, ibantque ad solatium in eadem rheda; & quod per multos annos in una, eademque domo convixerunt; & insuper quia dictus Capitaneus Thomas erat executor testamentarius mariti dictæ Annæ; quodque dictus Nicolaus quando accedebat ad dictam domum, ut plurimum moram faciebat in quarto, seu cubiculis Josephi germani fratris dictæ Eleonoræ, ludendo ad ludum, qui dicitur *del hombre*, cum inter eos adesset talis amicitia, atque familiaritas ac si essent germani fratres, ut perinde nemo scandalizaretur de hujusmodi frequentatione domus dictæ Annæ, & quod dum Nicolaus loquebatur cum dicta Anna, & filia, nunquam audierunt tractare de hujusmodi matrimonio, ut in specie deponit Fr. Gregor. de Valentia fol. 34. à tergo, *super* 4. & fol. 35. *super* 13. Fr. Joannes de Penia Cerrata, Provincialis de Mercede, *super* 4. fol. 35. à tergo. F. Joannes à Matre Dei Discalceatus Sanctissimæ Trinitatis *super eodem*, fol. 39. à tergo. Guillelmus Perez, familiaris dictæ Eleonoræ *super eodem*, fol. 14. Joanna de Miranda *super* 3. fol. 45. Anna Maria Selenia *super* 3. fol. 45. Joannes Velasquez *super* 3. & *super* 6. fol. 44. à tergo. Didacus de Lazaro *super* 6 fol. 47. à tergo. & *super* 12. *eodem folio.* Et ulterius prædicta familiaritas, & confidentia inter has duas familias magis probatur, quia dictus Joseph germanus Eleonoræ petiit à Rege recipi inter Majestatis suæ pueros Regios, tanquam

tanquam nepos, seu sobrinus dicti Capitanei Thomæ patris Nicolai, & Præfecti Camerae S. Majestatis, ut apparet ex quodam memoriali scripto manu dicti Joseph, & per eandem Eleonoram recognito.

- 91 Et propterea, cum appareat, quod Nicolaus alia de causa, quam animo contrahendi matrimonium cum dicta Eleonora, ad ejus domum accedebat, non est bona illatio, quod ex tali accessu arguatur voluntas ejusdem Nicolai contrahendi matrimonium præfatum, *c. exposuit, de dilation. l. qui jure familiaritatis, ff. de acq. possess. & ibi Castrensi. l. non videtur, de judic. Bald. in l. cum specialis, C. eod. Grat. conf. 102. n. 52. Castr. conf. 179. lib. 1. Tiraq. de jure primogen. q. 25. n. 1.* Et facit, quia ubi possunt esse duæ causæ faciendi aliquem actum, necessario non infertur, nec concluditur, quod magis attribuatur uni, quam alteri, *l. de lege, §. fin. & l. sequenti, ff. de l. commiss. l. si mulier, ff. solut. matrim. l. quesitum, §. 1. ff. de adult. cum similib.* Probatio enim debet concludere per necesse, non autem per possibile, *cap. in presentia, de probation. ubi latè Dec. à n. 58. l. non hoc, C. unde legit. l. ad probationem, C. de probat. ubi Bald. Calcan. conf. 36. n. 25. & conf. 121. n. 2. Ruin. conf. 13. col. 5. circa med. lib. 4. Alex. conf. 112. à num. 8. lib. 7. Joan. de Imol. conf. 96. per tot.*

Et stantibus prædictis, videtur etiam magna verisimilitudo, quod pater Nicolai, qui valde hoc matrimonium affectabat, dubitans ne Anna, mater Eleonoræ facillè retraheretur ab illo, si aversionem Nicolai ad illud, ob omissionem solitarum visitationum suæ domus suspicata esset, præciperet eidem Nicolao, ut illas more solito, & fortè magis frequenter continuaret, sicque quod in Nicolao, non minus in hoc, quam in ipso matrimonio contrahendo potuerit considerari metus paternus, ex eisdem rationibus relatis suprà n. 65. & seq.

- 94 Quod dicebatur de ætate Nicolai, ad excludendum in ea metum, non visum fuit aliqua consideratione dignum, quia dum metus est talis, qui cadere posset in constantem virum, prout fuit metus illatus Nicolao, ex deductis, nihil refert, quod esset in majori ætate constitutus.

- 95 Quare ex prædictis visum fuit fore pronuntiandum pro nullitate matrimonii, sicque pro confirmatione sententiæ Episcopi Aspan. nam matrimonium metu celebratum non est favore dignum, neque in dubio est pro illius validitate pronuntiandum, Hippol. Riminal. inter cons. crim. Zilet. conf. 77. num. 36. Purpur. conf. 575. n. 16. lib. 2. quem sequuta fuit Rot. coram Seraph. decis. 893. n. 32. & seq. cum non sit favendum coactis nuptiis, quæ malos exitus habere consueverunt, *d. cap. cum locum de sponsal. Alex. consil. 98. in princip. vol. 3. Seraphin. d. dec. 893. in fin.* Et non sit minus peccatum jungere non conjungendos, quam separare non separandos, ut notatur in *cap. juravit, de probation. cum aliis per Barbof. in 1. vot. decisivo post tractatum exig. pens. circa fin.*

Et ita, utraque parte informante, pronuntiatum fuit sub die 31. Julii 1640.

Toletana Nullitatis matrimonii.

Matrimonium inter consanguineos in gradu prohibito vi Apostolicæ dispensationis subreptitiè obtentæ, sive metu, & vi contractum, est nullum.

VOTUM XVII.

- 1 Casus proponitur.
2 Subreptione in dispensatione detecta, illa corrumpit.

- 3 Matrimonium virtute dispensationis subreptitiè contractum est nullum.
4 Copula probatur quando vir & mulier soli visi fuerunt cubiculum ingredi, & ex eo post certum tempus egredi unus post alium, & mulier conspecta fuit cum rubore, & inculta.
5 Copula carnalis est difficilis probationis.
6 Copula vera probatio ubi desideratur, illa reputatur impossibilis.
7 Copula verè, directè, & concludenter probari non potest.
8 Copula probari solet ex pluribus presumptionibus, & adminiculis simul junctis.
9 Probatio præsumptiva habetur pro vera, & sufficienti in his quæ sunt difficilis probationis.
10 Mansio in Camera clausis januis ab intus solus cum sola,
11 Vociferatio, & clamor mulieris stuprata,
12 Dona & munera, quæ porrat mulier cum lacrymando à cubiculo exit,
13 Sanguis repertus in mulieris interula,
14 Publica vox & fama viciniæ,
15 Depositi jurata mulieris de copula carnali,
16 Confessio mulieris diversis personis facta de copula,
17 Confessio viri dicentis se cognovisse carnaliter,
18 Occultatio mulieris destituta ne visitaretur à matronis,
19 Celare, & occultare magnam inducit pro delicto quod præstenditur commissum, suspicionem.
20 Falsum sic omittit, qui celat, sicut qui fecit.
21 Testis corruptus promissione, pecunia, vel alia re, in dubio falsum dixisse præsumitur, etiam quod non probetur quod falsum dixerit.
22 Conscientia est dictamen rationis, & cognitio sui proprii cordis.
23 Conscientia semper arguit hominem benè, aut malè acturum.
24 Conscientia magistra vera.
25 Singula quæ non prosunt, multa collecta juvant.
26 Tutoris, vel curatoris confessio quando minori præjudicet?
27 Confessio erronea non præjudicat.
28 Confessio debet interpretari, ut quanto minus præjudicet consueti.
29 Inducta ad unum finem, non debent oppositum, vel quid aliud operari.
30 Confessio facta uno judicio ad unum finem, potest revocari in alio ad alium finem proposito.
31 Renunciatio est stricti juris.
32 Renunciatio debet intelligi, ut quanto minus dicatur renuntiatum.
33 Liti renuncians potest veritate comperta revocare renunciationem.
34 Fundamento destructo corrumpit edificium.
35 Sententia non nocet in alio judicio ad alium finem instituto.
36 Sententiæ verba ita veniunt intelligenda, ne ullam patiantur extensionem, cum illa sit stricti juris.
37 Sententia non comprehendunt nisi tantum in illis scriptum, & earum verba sunt intelligenda sicut sonant.
38 Sententiæ verba non includunt, aut probant plusquam de necessitate infertur.
39 Pronuntiatum ex illa tantum causa, semper intelligitur, quæ fuit in petitorio deducta.
40 Interpretatio semper est facienda, per quam sententia minus præjudicat.
41 Sententia lata ob defectum probationis non parit exceptionem rei judicate, etiam inter easdem personas.

92 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 42 Testis corruptus promissione, pecunia, vel alia re, non probat.
- 43 Testis corruptus presumitur in dubio falsum dixisse, etiam quod probetur quod non falsum dixerit.
- 44 Hymen in mulieribus an extet, quod cognosci & cerni possit?
- 45 Virginitatis, aut deflorationis nulla sunt certa signa.
- 46 Virginitas est complicatio quadam vasis feminei.
- 47 Puella novem, aut decem annorum, si semel aut bis carnaliter cognoscatur, & dehinc à coitu abstinere, ista destructio panniculorum ita reunitur, ut amplius cognosci non possit quod deflorata fuerit.
- 48 Obstetricibus corruptam virginem dicentibus credi magis debet, quam negantibus.
- 49 Obstetricum iudicium ita fallax est, ut vix possint de femina virginitate infallibiliter deponere.
- 50 Declaratur locus Proverb. cap. 40. num. 18. Tria sunt difficilia mihi, &c.
- 51 Confessione extrajudiciali fides habenda non est.
- 52 Confessio contraria veritati nihil valet.
- 53 Veritas rei mutari potest per nostrum affirmare, vel negare.
- 54 Confessio vi, & metu facta non nocet.
- 55 Confessio à minore facta sine curatoris interventu valere non potest.
- 56 Confessio facta in uno iudicio ad unum finem, potest revocari in alio ad alium finem proposito.
- 57 Dispensationis impetratio super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copula incestuosa, subreptitia est.
- 58 Auditores Rotæ sunt duodecim Juris nostri lucerna, & ejus decisiones apud omnes ferè nationes pro lege habentur.
- 59 Decisiones sacre Congregationis Cardinalium vim habent obligandi in utroque foro.
- 60 Stylus Romanæ Curie observat & obtinet, ut copula habita inter consanguineos dispensationem impetran-tes ad contrahendum, in ea exprimat.
- 61 Stylus Curie facit jus, & pro lege observatur.
- 62 Opiniones ubi sunt controversæ, Rota eam sequitur, quam praxis Curie Romanæ magis amplectitur.
- 63 Iudex contra stylum judicans facit litem suam.
- 64 Brevium interpretatio sumenda est à communi stylo, & usu Curie.
- 65 Taciturnitas qualitatibus, cujus expressionem jura, vel stylus Curie specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quodvis gratiæ rescriptum, quod ob petitionem conceditur, subreptitium.
- 66 Dispensatio semper vitatur ex causa expressæ falsitatis.
- 67 Falsa expressio semper vitatur, etiam si concedens esset concessurus sine expressione illius falsitatis.
- 68 Copula cum consanguinea difficiliorem reddit dispensationem, & duriorē reddit Pontificem ad concedendum.
- 69 Declaratur opinio Er. Basilii Pontii.
- 70 Retentio in mente, stante negatione, non potest fieri.
- 71 Mentalis restrictio est licita, sed non purè mentalis.
- 72 Dispensatio non manifestato incestu, ubi de illo impetrantes interrogantur, an sit valida?
- 73 Copula ubi negatur, vel quando Pontifex dispensat sub conditione, dummodo copula non intervenierit, si ea non probetur, dispensatio sustinetur in foro exteriori.
- 74 Dispensatio ex falsa causa concessa est nulla.
- 75 Causa in dispensationibus alia est finalis, alia impulsiva.
- 76 Causa finalis in dispensationibus ea dicitur, qua non existente Princeps gratiam minimè concessisset, vel qua ei significata denequasset petita.
- 77 Causa copulativa ea est, quæ saldò expressa Principem movet ad facilius concedendum petita, vel si vera est, & ea non taceretur, movet ad difficilius concedendum.
- 78 Causa finalis defectus reddit semper actum nullum.
- 79 Causa finali cessante, cessat dispositio.
- 80 Causa impulsiva vitium in ea exprimenda vel tacenda non nocet concessioni Principis.
- 81 Dispensationis in materia non solum falsitas causa finalis, sed impulsiva reddit gratiam ipso jure nullam, etiam si sine dolo facta esset.
- 82 Causa à Principe in quacunque dispensatione expressa semper finalis presumitur.
- 83 Causa quacunque in dispensatione secundi gradus per Papam apposita censetur finalis, & ea cessante cessat dispensatio, etiam si in minimo deficiat.
- 84 Causa diffamationis, & conversionis, uti impulsiva in dispensationibus conducit ad finalem.
- 85 Jura pro Iudice semper presumunt.
- 86 Testimonium factum à notario sine Iudicis mandato, & citatione partis, omni probabilitate caret.
- 87 Instrumentum non verificatur quoties non invenitur in registro, seu protocollo.
- 88 Instrumentum si redarguatur civiliter de falso, & non comprobetur, nihil probat.
- 89 Presumptio legalitatis stat pro notario originario, & pro instrumento: tamen si subscriptio negetur, & illa non comprobetur, remanet instrumentum sine ulla auctoritate.
- 90 Assertio simplex notarii de re coram se gesta nihil probat.
- 91 Attestatio notarii de præterito quamvis concerneret actum à se ipso gestum, non probat.
- 92 Veritas precum in dispensationibus allegata, si probetur falsis testibus, & postea constaret veritas, censenda est ea dispensatio in foro exteriori irrita.
- 93 Veritas quocunque tempore appareat, prevalere debet.
- 94 Veritas semper præferenda est opinioni, & reputationi.
- 95 Subreptitium est omne quod à veritate deficit.
- 96 Diffamatio, seu infamia mulieris ex hominis conversatione oriri potest, dummodo frequens, suspectaque fuerit, & inter habiles ad coeundum.
- 97 Infamia facti ex quibus oriatur, & n. 100.
- 98 Mulieri non imputatur culpa ob stuprum per vim commissum.
- 99 Voluntas coacta quoad pœnam diffamationis non est voluntas.
- 100 Infames facti sunt illi, qui commiserunt tale quid, propter quod communiter eorum opinio, fama, & existimatio remanet læsa & gravata apud bonos & graves viros.
- 101 Finis actus expectandus est.
- 102 Facti series circa vim, & metum.
- 103 Metus minor ad annullandum matrimonium sufficit in femina, quàm in viro, & multò minor quando fuerit teneræ ætatis, & imbecillis, vel fragilis animi.
- 104 Matrimonium metu celebratum ipso jure est nullum.
- 105 Matrimonij de nullitate ubi agitur, sufficit quod illud contrahens justè timeret, ne compelleretur.
- 106 Metus est quadam voluntatis passio contra naturam.
- 107 Metus est difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, quàm ex parte inferentis.
- 108 Metus indicij, conjecturæ, presumptionibus, & argumentis probari potest.
- 109 Argumentis, & indicij probari valet, quod facile probari non potest.
- 110 Metum probant testes domestici, & singulares, etiam si essent inhabiles.
- 111 Probatio præsumptiva sufficit ratione difficultatis.
- 112 Metus probatur cum uno teste de visu, & alio de auditu.

- 113 Consensus liber necessarius est in contrahentibus matrimonio.
- 114 Testes duo, sive masculi, sive femina, sufficiunt in causa matrimoniali, sive de conjungendo, sive de separando matrimonio agatur.
- 115 Testis unus simul cum fama per plures testes probata, vel juncta aliqua alia presumptione, vel cum aliis deponentibus de auditu, sufficit in causa matrimonii.
- 116 Testes deponentes contra matrimonium debent esse persone legales, & omni exceptione majores.
- 117 Testes etiam si non sint persone legales, sufficiunt ubi nullitas matrimonii procedit ex defectu consensus.
- 118 Probatio metus facta per duos testes, preferri debet pluribus aliis, etiam quod mille essent, deponentibus de libera voluntate.
- 119 Personas per suasionem instantissimam inducta ad contrahendum, dicitur contrahere per vim, & metum.
- 120 Preces importune inducunt justum metum, si sint Superioris, qui potest esse terribilis.
- 121 Importunitas nimia, & instantissima preces, sicut metus, annullant matrimonium.
- 122 Persuasio vim coactionis habet.
- 123 Persuasiones facta per personam, cui debetur reverentia, annullant matrimonium.
- 124 In metu reverentiali, probatis minis illius, cui reverentia debetur, non est necesse alias probare quod minans sit solitus minas exequi.
- 125 Metus reverentialis est multum considerabilis.
- 126 Metus solus reverentialis sufficit ad exclusionem consensus.
- 127 Auctoritas & dignitas persone, etiam absque comminatione aliqua, tribuit justam causam metus reverentialis.
- 128 Mina an cum metu reverentiali ad nullitatem matrimonii intervenire debeant.
- 129 Mina sufficiunt quando emanant a persona aspera & terribilis conditionis.
- 130 Reverentia cum terribilitate persone sufficit pro justo metu.
- 131 Reverentia cum indignatione plurimum confert ad justum & sufficientem metum.
- 132 Materia dicitur de personis, quibus debetur reverentia.
- 133 Metus reverentialis in dubio presumitur in eo erga illum, sub cujus gubernio existit.
- 134 Metus reverentialis est respectu patris, & nepotis, seu alterius habentis superioritatem.
- 135 Aversio animi & repugnantia ad contrahendum,
- 136 Mœstitia, lamentationes, lachrymæ, & suspiria,
- 137 Delirium,
- 138 Tractatus inusitatus in matrimonio,
- 139 Denegatio viduus, & vestitus, nisi matrimonium contraxisset,
- 140 Inequalitas inter contrahentes,
- 141 Protestationes metus ante matrimonium,
- 142 Defectio stricta, & prohibitio commercii,
- 143 Fama & vox communis quod matrimonium esset meticulosum,
- 144 Conjectura licet per se non reputentur sufficientes ad plenam metus probationem, omnes tamen simul junctæ, cum tendant ad eundem finem, plenissime probant.
- 145 Metus initium in actis influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur.
- 146 Metum qui semel intulit, semper inferre presumitur.
- 147 Metus durat quandiu durat ejus causa, quamvis in actu externo appareat omnimoda libertas.
- 148 Metus causa durare presumitur vivente persona que metum intulit.
- 149 Causa metus semper presumitur extare quousque probetur, quod ille qui metum passus est, fuit in plena libertate.
- 150 Facta ad importunitatem eorum, qui sollicitabant matrimonium, non arguunt liberam voluntatem.
- 151 Clausula insolita reddunt actum suspectum de fraude, & dolo.
- 152 Munera & litteræ ultro citroque missi matrimonii fœdus arguere videntur.
- 153 Litteræ amatorie probant voluntatem, & consensum.
- 154 Metus presumptio extenditur si contractui fuerint presentes consanguinei contrahentis.
- 155 Judicis presentia expellit nedum suspicionem metus, sed etiam ipsum metum.
- 156 Consanguineorum presentia qui metum intulerunt, non excludunt metus suspicionem, & n. 159.
- 157 Metum reverentialem non excludit presentia consanguineorum.
- 158 Probatio contraria admittitur contra prescriptionem ortam ex presentia consanguineorum.
- 159 Viventibus illis, metum incusserunt, non potest induci actus approbatio.
- 160 Judicis presentia purgat metum in actibus, in quibus requiritur plena & secunda libertas, ut in matrimonio, non sic in contractibus, qui contrahentium consensu absolvuntur.
- 161 Metus quando fuit illatus ante actum, semper durare presumitur, etiam superiore in actu presente.
- 162 Judicis presentia non purgat metum, si incutiens illum contrahenti esset talis, ut gravem metum etiam incuteret, Superiore presente.
- 163 Presumptio resultans ex presentia Judicis cedit veritati, & operatur tantum ut requiratur probatio efficacior ad metum.
- 164 Judicis presentia non facit cessare presumptionem metus, quando ipse Judex esset talis, qui contrahere non auderet.
- 165 Matrimonii celebratio non est actus jurisdictionalis, nec Parochus, seu Ordinarius illi assistit tanquam Judex.
- 166 Protestatio ante matrimonium facta subsequens matrimonium annullat.
- 167 Cohabitatio facta in castro, & loco sub ditione, & imperio adversarii existente, non dicitur sufficiens ad purgandum metum.
- 168 Acquiescentia sola etiam longi corporis post mortem ejus qui metum intulit, non sufficit, sed requiritur quod metus probetur sublatus per actus positivos contrarios.
- 169 Actus nulli ratificatio induci non potest ab eo, qui nullitatis scientiam plenam & certam juris & facti non habuit.
- 170 Matrimonium metu matris celebratum non ratificatur per cohabitationem inter contrahentes factam per aliquot annos post mortem matris.
- 171 Copula in viro potest denotare voluntatem, & consensum, cum sit agens, non sic in muliere.
- 172 Possunt simul stare, & quod mulier fuerit cognita, & quod non fuerit consentiens, nisi per metum.
- 173 Copula non facit quin matrimonium non possit dici coactum, & per metum contractum.
- 174 Matrimonium metu contractum non validatur, licet copula postea intercesserit, si quando adhuc subest ipsius metus causa.
- 175 Matrimonium metu contractum, attento Jure communi, ex superveniente cohabitatione, & copula,

ac superveniente libero consensu ratificatur.

- 176 Consensus contrahentium non sufficit hodie post publicationem Sacri Concilii Trident. ad inducendum matrimonium validum, sed opus est matrimonium de novo contrahi, adhibitis, seu repetitis solemnitatibus ab eodem Concil. requisitis.
- 177 Forma, & solemnitas omnis, quæ debet intervenire in actu ut valeat, debet quoque intervenire in ratificatione.
- 178 Fictio, aut retrahatio non fit quando actus est omnino nullus, vel quando non invenit principium conservabile.
- 179 Ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ex animo, secus si pendent ex aliqua forma, vel ex alia potentia exteriori.
- 180 Matrimonium nulliter contractum ex defectu mandati non potest ratificari, nisi iterum contrahatur cum debitis solemnitatibus in facie Ecclesiæ.
- 181 Matrimonium nullum ex impedimento occulto potest sine Parocho, & testibus secretè ratificari, certis requisitis concurrentibus.
- 182 Periculum quando esset quod impedimentum de se publicum probaretur in iudicio, ut dissolvatur matrimonium in foro externo, tunc fieri debet revalidatio coram Parocho, & testibus ad illud incommodum vitandum.
- 183 Testes quando examinandi sunt in alieno territorio, Judex causæ solet ad partis instantiam litteras rogatorias, seu requisitorias mittere ad talem Judicem sub cujus jurisdictione eligunt testes, ut eos examinet.
- 184 Judex causæ non potest Judici rogato alterius territorii in requisitoriis legem imponere.
- 185 Judex requisitus fuit nomine proprio, non verò nomine Judicis requirentis.
- 186 Testium examen quando committitur extra territorium, tunc Judex loci procedit auctoritate sua, & non scribebat.
- 187 Testes examinare tenetur Judex per se, non verò per substitutum, aut delegatum, in causis tantum criminalibus, & civilibus arduis.
- 188 Quando aliquid disponitur à Jure communi, vel statuitur secundum Jus commune, ejus ampliationes, & limitationes amplectitur.
- 189 Judex requisitus si fuerit legitime impeditus, potest etiam in causis criminalibus, & civilibus arduis alicui notario testium examen committere.
- 190 Commissio examinis testium facta à Judice requisito in causis etiam criminalibus & civilibus arduis, valet etiam non constituto de impedimento.
- 191 Judici asserenti circa impedimentum legitimum creditur.
- 192 Tabellio in Regno Portugaliæ non examinat solus testes, sed Judice, vel alio viro integra fidei, vulgò Enqueredor, presente.
- 193 Judex si Jure prohibente non possit examen testium committere, nihilominus tamen si testes examinarentur à notario de Judicis mandato & commissione, valeret examen, tali non obstante prohibitione: secus si ulterius procedat prohibendo, ut n. 194.
- 195 Stylo & praxi semper est standum.
- 196 Sententia lata contra stylum Curie notorium, est nulla.
- 197 Inhibitio an officeret, disputatur numeris seqq.
- 198 Inhibitio stricte operatur, & tantum circa articulum, de quo fuerat pronuntiatum, & non potest ad alium extendi.
- 199 Claus. quam & quas, &c. operatur solum super præmissis, & in articulo, de quo fuit appellatum.
- 200 Inhibitio non egreditur personam Judicis inhibiti.
- 201 Inhibitio ut officiat, debet esse actualiter presen-

tata, & executioni mandata.

- 202 Gesta post inhibitionem moderatam non dicuntur attentata.
- 203 Judex appellationis potest confirmare sententiam nullam, pronunciando super negotio, & causa principali.
- 204 Sententia nulla, dummodo sit justa, potest confirmari, etiamsi esset nulla ex defectu jurisdictionis, vel ob vitium nullitatis irremissibile.

MATERIA in duos articulos dividitur, primus subreptionem dispensationis, secundus nullitatem matrimonii per vim, & metum contracti respicit.

ARTICULUS PRIMUS.

Matrimonium à consanguineis intra quartum gradum vi Apostolicæ dispensationis subreptionis initum est nullum.

FRANCISCUS in primo, & secundo consanguinitatis gradu cum Laura conjunctus, à sanctæ mem. Gregorio XV. dispensationem obtinuit de anno 1622. cum hac narrativa, videlicet, de matrimonio inter se contrahendo tractarunt, & insimul conversati sunt, carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta, &c. Et propterea nisi matrimonium inter dictos exponentes contrahatur, dicta Laura graviter diffamata, & innupta remaneret, graviusque exinde scandala orirentur, &c. At in dispositiva Brevis ita dicitur: De præmissis te diligenter informes, & si per informationem eandem preces veritate niti repereris, super quo tuam conscientiam oneramus.

In duobus fuit falsum Pontifici narratum. Primò dicendo copulam inter exponentes minimè fuisse subsequentam. Secundò affirmando, quod nisi matrimonium inter dictos exponentes contraheretur, dicta Laura graviter diffamata, & innupta remaneret: unde detecta hac subreptione in dicta dispensatione, evidens est illam corruere, & reputandam ac si non esset, cap. fin. de filiis Presbyt. in 6. ubi loquens de dispensatione, sic ait: *Veluti per subreptionem obtenta, nullius penitus est momenti*, &c. & post antiquiores per textum resolvunt Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 1. casu 201. n. 7. Thom. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 21. n. 3. † proindeque matrimonium virtute illius contractum fuisse nullum, cap. constitutus, de rescript. ibi: *Quicquid factum est occasione istarum litterarum, irritum decernatis*, &c. ubi Abb. n. 5. & in cap. ceterum, n. 6. eod. tit. Nar. in cap. si quando, pral. 1. num. 1. de rescript. Sanch. d. disp. 21. num. 6.

MEMBRUM I.

Circa copulæ habitæ inter exponentes consanguineos mentionem faciendam in dispensationibus.

ET quoad primum membrum falsitatis narratæ, de copula scilicet non habitæ inter exponentes, contrarium constat ex processu, unde patet per testes loco, tempore, & aliis circumstantiis contestes, exponentes præfatos è camera, sive cubiculo ab intus porta clausa exiisse, aliaque contigisse, ex quibus plenè copulam carnalem inter eos fuisse, probatum remanet; illa enim probatur quando vir & mulier soli visi fuerunt cubiculum ingredi, & ex eo post certum tempus egredi unus post alterum, & mulier conspecta fuit cum rubore, & inculta. Ita Mascard. de probat. concl. 453. n. 20. Rot. dec. 69. n. 2. apud Farin. post primum tomum suorum consil. ibi, Tertiò quod Dux

- & Ludovica sæpius in cubiculo sese includebant, & cæteris exclusis ibi permanebant per duas horas, & ultra, &c. Centolin. in addit. lit. C, ibi: Stare in camera clausis januis solum cum sola, est vehemens carnalis copula signum, &c. Martin. Garat. inter cons. mair. cons. 16. n. 16. Angel de Ubaldis cons. 44. n. 33. vol. 1. Rota decis. 95. num. 8. cum seqq. part. 2. divers.
- 5 Ulteriùs adsunt tot, taliaque adminicula & conjecturæ ad carnalem copulam probandam, de quibus infra, ut luce meridiana clarior probatio fiat, quod illa intervenerit inter hujusmodi exponentes ante obtentam dispensationem. Cum enim copula carnalis sit difficilis probationis, Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 41. num. 2. & de arbitr. lib. 2. casu 126. n. 11. Polydor. Ripa in tract. de nocturno tempore, cap. 36. n. 2. Mascard. de probat. concl. 57. num. 3. D. Barbosa in l. 2. in princ. p. 1. n. 78. vers. Item adulterium ff. soluto matr. Farin. in praxi crimin. q. 136. n. 4. Seraph. dec. 893. num. 7. † Imò dicatur impossibilis probationis, si de veræ copulæ agatur probatione, ex quo ad eam solent quæri latebræ, Lap. alleg. 53. num. 2. Cardin. in cap. præterea post med. vers. solutio regulariter, de testib. Dec. cons. 577. ante num. 3. Rota decis. 95. n. 15. p. 2. divers. † Et verè, directè, & concludenter probari, ut ex Purpur. & aliis tradit Mascard. d. concl. 57. n. 3. in princ. Camil. Borel. in sum. dec. p. 3. tit. 1. de matrim. 8 n. 944. Rota d. decis. 95. n. 12. † Ideò ex pluribus præsumptionibus & adminiculis simul junctis probari solet, l. 2. §. atas, ff. de excus. tut. l. excipiuntur, ff. ad S. C. Syllan. c. litteris, c. tertio loco, de probat. Polyd. Ripa d. c. 36. n. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præf. 41. ex n. 1. Mascard. de probation. concl. 1338. per tot. Seraph. decis. 893. n. 7. Sanchez de matrim. lib. 10. disp. 12. n. 40. Farinac. d. q. 136. ex n. 1. Camill. Borrel. d. p. 3. tit. 1. n. 945. D. Noguerol post hæc scripta à me visus d. 9 alleg. 24. n. 117. † Et in his, quæ sunt difficilis probationis, præsumptiva probatio habetur pro vera, & concludenti, Mascard. concl. 58. n. 3. & concl. 810. n. 1. Farinac. d. quest. 136. n. 4. in fin. In nostro casu hæc quæ sequuntur, concurrunt adminicula.
- 10 Primum est jam dictum de mansionem in camera clausis januis ab intus, solus cum sola, cap. litteris, de præsumpt. ibi: Secretis locis, &c. & ibi Host. n. 2. & Anchar. n. 3. Imola in cap. tertio loco, in fine, vers. in gloss. pen. de probat. ubi advertit, dum textus ille dicit, solus cum sola, nudus cum nuda, non requiri utrumque copulativè, cum ex quolibet præsumptio & conjectura formari possit, Joan. de Amicis cons. 127. n. 33. Riminald. cons. 274. n. 53. præf. Conradi ad rubr. de adulter. n. 13. vers. idem si viderunt solum cum sola locis secretis, Mascard. concl. 312. n. 20. & concl. 452. n. 16. & concl. 810. n. 11. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 41. n. 11. Boss. in praxi, tit. de opposit. contra testes, n. 96. ubi dicit quod quando sunt januæ apertæ, excluditur copulæ præsumptio, Seraph. decis. 893. n. 19. Ciacius post tract. de defens. reorum, cons. 2. n. 53. & 54. & cons. 3. n. 46. & 47. D. Noguerol post hæc scripta visus alleg. Juris tom. 1. alleg. 24. n. 112. ubi n. 115. subdit quod ut copula probeatur, requiritur quod testes dicant nudum cum nuda in lecto jacuisse, maximè concurrentibus aliis conjecturis, prout infra, in quibus terminis de plano procedit adminiculum hoc, ex Sanch. de matrim. lib. 10. disp. 13. q. 3. n. 45.
- 11 Secundum oritur ex vociferatione & clamore mulieris stupratæ, Mascard. de probationib. concl. 1409. num. 27. Baiard. ad Clar. §. stuprum, num. 8. Farinac. d. quest. 147. num. 150.
- 12 Tertium ex donis & muneribus, cum quibus in manibus mulier lachrymabunda è cubiculo exiit, Hippol. Rimin. cons. 274. num. 9. & num. 18. cum seqq. Bertazol. cons. 273. num. 22. in fine, & n. 13. lib. 2.

Quartum, quia sanguis repertus fuit in ejus int- 13
rula, qui signum est stupri commissi, ut colligitur Deu-
teron. c. 22. n. 7. ibi: Hæc sunt signa virginitatis filie
meæ, expandent vestimentum coram senioribus civitatis.
Francisc. Valles de sacra Philosophia, c. 25. ibi: Ergo
ubi primum cum viro coisset, non erat præter naturam lin-
tea contemplari, atque ubi sanguine essent infecta, velut
virginitatis indicia asservari, &c. Paul. Zachias, qui
multos allegat ex suis in quest. medicolegalib. lib. 4.
tit. 2. q. 1. n. 10. Petr. Andr. Canonner. in primum Hip-
pocratis aphorismorum librum, pag. 412. n. 12. & pag.
413. ibi: Apud Hispanos quoque admodum vulgare est
sponsis eas soluta virginitatis lituras sanguinis in linteo
à primo concubitu observare, &c. Torreblanca de ma-
gio, seu in epitome delictor. lib. 2. cap. 19. n. 6. & 7. ibi:
Quæ esse pannum, vel camisiæ sanguine madidam om-
nes Orthodoxi Patres fatentur. Mascard. de probat.
concl. 1313. n. 6. Pacian. in simili tract. lib. 2. cap. 2. n. 38.
Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 89. num. 22. Farin. in
praxi crimin. quest. 147. n. 148. Seraph. dec. 893. n. 4.

Quintum ex publica voce & fama vicinæ, ex qua 14
probari copulam testantur Alban. cons. 25. col. 4. Mas-
card. de probat. concl. 810. n. 19. Quibus non contra-
dicit Rota d. decis. 69. num. 12. apud Farin. post primum
tomum suorum consilior. dum decidit testes nihil pro-
bare, licet dicant fuisse publicam vocem in domo,
quod tunc Dux habuisset rem cum Ludovica; quia
hæc fama non habuit ortum à signis concludentibus,
& adminiculis, ut ipsa Rota declarat.

Sextum ex depositione jurata Lauræ, in qua affir- 15
mavit fuisse à Francisco stupratam, ac carnaliter co-
gnitam Palat. Rub. in repet. cap. per vestras, de donat.
inter virum, & uxorem. §. 43. n. 7. & per Rot. d. decis. 69.
n. 5. ubi n. 6. id sine dubio procedere ait, quia Laura
illo tempore ex illa sua declaratione nullam utilita-
tem sibi obventuram sperabat.

Septimum ex confessione ipsius Lauræ diversis 16
personis facta, ex qua probari copulam censuit Rota
coram Seraph. decis. 893. n. 6. & 28. maximè stantibus
aliis conjecturis, ut affirmavit eadem Rota decis. 95.
n. 3. part. 2. divers. quia copula carnalis, & adulterium
probatur etiam per testes de auditu à partibus, prout
videtur de mente gloss. verb. conscios, in cap. præte-
rea, de testib. Hippol. Rimin. cons. 274. num. 34. & seq.
Hæc Emil. in tract. de testibus, verb. Testis adulterium,
n. 47. & hoc in nostro casu tanto melius procedit, quia
in eo agitur civiliter ad annullandum matrimonium,
non verò criminaliter ad pœnam.

Octavum ex confessione viri dicentis se cognovif- 17
se carnaliter Lauram, per text. in c. quod autem in-
terrogasti, 27. q. 2. & in cap. continebatur, de desponsat.
impub. resolvunt Dec. consil. 577. n. 9. vers. tertio prin-
cipaliter, Paris. consil. 160. sub n. 23. lib. 4. Hippol. Ri-
min. consil. 274. n. 34. Card. Matic. dec. 371. n. 5. Camil.
Borrel. d. part. 3. tit. 1. n. 947. Rota d. dec. 69. n. 2. in
princ. post tom. 1. cons. Farin. & in propriis nostris termi-
nis eadem Rota dec. 72. n. 1. in fine, tom. 2. criminalium
consil. Farin. ibi: An constaret de copula Antonii cum
eisdem, super quo causa sæpius proposita, tandem in hac
positione fuit per Doctores resolutum, constare de copula
Antonii cum Catharina, quam in primis probabat con-
fessio propria eorundem Antonii, & Catharina, &c.

Nonum, ex occultatione Lauræ ne à matronis 18
visitaretur, an deflorata esset, necne, ut multis testi-
bus probatur, quæ enim occultè & clandestinè fiunt,
suspicionem non carent, l. 1. §. si omnes, vers. tria lumi-
na, ff. de ventre insp. Menoch. de præsumpt. lib. 4.
præf. 12. num. 7. Mascard. de probat. concl. 815. num. 33.
Et celare ac occultare magnam inducit pro delicto, 19
quod prætenditur commissum, suspicionem, arg.
gloss. verb. testamentum, in fine, vers. item nota, in l. cum
qui,

qui, C. ad l. Cornel. de falsis, ubi quod sic committit
 20 falsum, qui celat, sicut qui fecit, junctis traditis per
 Farin. de falsitate, quest. 150. num. 154. nam malè
 agens odit lucem, Menoch. de arbitr. casu 224. n. 1.
 Surd. conf. 132. num. 24.

21 Decimum, quia matronæ deputatæ ad dictam in-
 spectionem fuerunt pecunia corruptæ, ut affirma-
 rent Lauram non fuisse defloratam, & suam virgini-
 tatem habere, testis enim corruptus promissione, pe-
 cunia, vel alia re, in dubio falsum dixisse præsumitur,
 etiam quod non probetur quod falsum dixerit Suar.
 in thesauro recept. sentent. lit. T, num. 253. Farin. in
 praxi crimin. p. 2. de testib. q. 67. n. 237. ubi subdit fi-
 dem huic testi tolli ex hac sola præsumptione rece-
 ptionis pecuniarum.

22 Undecimum, quia Franciscus dum de stupro accu-
 saretur, timens valdè, pro cessatione querelæ donis
 & favoribus instabat conscientia suæ stimulis pro-
 vocatus. Conscientia enim est dictamen rationis, &
 cognitio sui proprii cordis, ex Baldo refert Arnol-
 dus de Reiger in thesauro juris, verb. Conscientia,
 num. 7. extat ad id text. in cap. innotuit 20. de elect. ubi

23 Doctores, & semper arguit hominem benè, & malè
 acturum. Arnold. de Reiger d. loco, num. 9. Pulcherri-
 mè Petr. Gregor. Tolosan. in comment. ad Prolegom.
 syntaxis artis mirabilis, cap. 10. pag. mihi 79. in princ.
 ibi. Gerimus etiam continuum natum nobis eum pradago-
 gum, qui nos ad scientia notitiam pervigili stimulo ac-
 cendit etiam inuitos, & naturaliter: is est conscientia,
 quæ ut verè aureus Chrysostomus scribit tom. 1. homil. 7.
 in Genesim, incorruptus judex cum adversus hominem
 insurgit, clamat, accusat, & ostendit. Digna sunt scitu,
 & magna consideratione verba Thalassii Monachi, in
 hecatontade 1. de charitate, quæ refert Petr. Gregor.
 ubi suprâ. Magistra vera conscientia est, quam si quis
 consultaverit, absque scrupuli offendiculo permanet. Ju-
 24 var maximè cap. in cunctis, 11. quest. 3. ibi. Quem enim
 conscientia defendit, liber est inter accusationes, & liber
 sine accusatione esse non potest, si sola, quæ interius ad-
 discit, conscientia accuset. Joan. Montholon in prom-
 ptuario divini Juris, & utriusque humani, verb. Con-
 sciens, fol. 92. lit. E.

25 Duodecimum, & ultimum oritur ex his admini-
 culis, & conjecturis simul junctis, quæ ex uniformi-
 tate, & coherencia inter se indubitabilem hanc fa-
 ciunt probationem, ut latè prosequitur Farin. d.
 quest. 136. n. 107. quia licet singula non sufficerent,
 omnia tamen simul juncta sufficiunt, juxta vulgare
 axioma, Singula quæ non prosunt, multa collecta
 juvant, de quo in l. spadonem §. quia jura, ff. de excusat,
 tutor. l. rationes, & l. instrumenta, C. de probat. cum aliis
 adductis per me de Axiom juris usufreq. Axiom. 209.
 n. 1. quod sine difficultate procedit ubicunque agitur
 de re difficilis probationis, ut in nostro casu, Alex.
 consil. 115. num. 9. cum seqq. lib. 4. Card. Tusch. pract.
 concl. lit. S, concl. 276. num. 15.

26 Non obstant quæ ex adverso objiciuntur, & ad
 primum de confessione per dictæ Lauræ curatorem
 ad litem facta de stupro non commissio, & de copula
 non habita, responderetur dictum curatorem ad litem
 non posse ex sua confessione principali præjudicare;
 confessio enim tutoris pupillo non nocet, ut in con-
 fessione de recepto tradit Bart. in l. Licinus, §. tutela, ff.
 de administ. tutor. cum aliis per Alexand. conf. 86. n. 9.
 lib. 2. & conf. 176. num. 3. lib. 6. & consil. 132. n. 6. lib. 4.
 Marc. Anton. Eugen. conf. 95. num. 55. Tiraquel. de re-
 tract. convent. gloss. 6. §. 4. n. 10. cum seqq. Rota dec. 714.
 n. 2. part. 1. in posthumis Farin. Galgan. de tutel. lib. 3.
 q. 46. num. 21. addens tamen, quod quando confessio
 tutoris, vel curatoris minori præjudicat, id intelligi-
 tur in materia, quæ ex illius facto consistit, & ni-

hilominus minor potest probare contrarium, Dec.
 conf. 146. n. 15. Et tantò magis procedit nostra reso-
 lutio, quia curatoris confessio ab eo sponte facta
 fuit, quo casu minori præjudicare non potest, nisi
 concurrant adminicula, ex adductis per Rot. decis.
 359. n. 2. p. 1. in posth. Farin.

Et licet hujusmodi confessio facta fuisset in judi-
 cio per viam contentiosæ jurisdictionis, quo solum
 casu poterat minori præjudicare, adhuc præjudicium
 hujusmodi in consideratione tamen habendum erat
 quousque de errore non doceretur, ex Bart. in l. cer-
 tum, §. sed an & ipsos, n. 1. in fine, & n. 2. vers. ut con-
 fitentur, ubi Cuman. n. 2. in fine, & n. 3. vers. sed nun-
 quid, ff. de confessis, Abb. in c. ex parte, n. 19. vers. aut
 confitemur per viam contentiosæ jurisdictionis, eod. tit.
 Rota d. decis. 359. n. 3. Constat autem assertam con-
 fessionem erroneam fuisse, ac proinde Lauræ in ni-
 hilo præjudicare posse, ut declarant Farin. in praxi
 crimin. quest. 81. num. 43. Rota decis. 242. n. 8. in fine,
 part. 1. in posthum. Farin. ibi: Demum causa illa possesso-
 ris ab Ascanio expressa, uti erronea, neque ipsi, neque
 ejus heredibus, detecto errore præjudicaret. l. si post divi-
 sionem. C. de juris, & facti ignor. l. non probatur, ff. de
 confess. Jas. in l. 1. & 2. vers. tertio subtilius, C. de errore
 calculi, &c. eadem Rota dec. 94. n. 8. part. 2. etiam
 in posthumis Farin. Et tantò magis, quia confessio de-
 bet interpretari, ut quanto minus præjudicet confi-
 tenti, l. si quis intentione, ff. de judic. Bart. in l. inter
 stipulantem, §. 1. n. 6. ff. de verb. oblig. Roman. conf. 45.
 n. 4. 6. Mohedan. dec. 2. de restit. spoliat. Rota dec.
 538. n. 3. p. 1. in posthumis Farin.

Ad secundum de condonatione veniæ, quam ex
 29 Judicis mandato & licentia Francisco impertita fuit
 Laura, asserendo se ab eo defloratam non fuisse, re-
 spondetur id evenisse in querela juctantiæ, & sic in
 causa criminali, quam contra dictum Franciscum ea-
 dem Laura intentaverat, in qua nihil de stupro actum
 est; unde inducta ad illum finem, non debent oppo-
 situm, vel quid aliud operari, l. legata in unum, ff. de
 adim. legat. Menoch. conf. 151. num. 30. & conf. 170.
 num. 11. & conf. 362. n. 34. Octav. Glor. resp. 1. p. 3.
 n. 38. Et confessio facta in uno judicio ad unum fi-
 nem, potest revocari in alio ad alium finem propo-
 sito, Surd. conf. 311. num. 69. & multò magis in hac
 31 asserta renunciatione litis, quæ est stricti juris, l.
 quicquid adstringenda, ff. de verb. oblig. Hieron. Gabr.
 conf. 60. num. 6. vol. 1. Bec. conf. 111. n. 31. Rimin. jun.
 conf. 204. n. 79. & debet intelligi ut tantò minus di-
 32 catur renunciatum, l. si domus, & ibi gloss. ff. de ser-
 vit. urb. præd. Grat. consil. 17. num. 4. lib. 1. Curt. jun.
 consil. 23. n. 1. Bec. d. consil. 11. n. 31. Et quicquid sit,
 licet Laura condonasset, vel veniam daret Francis-
 co, renuntiando dictæ querelæ ex falsa causa, hodie
 tamen comperta veritate benè poterit totum revoca-
 re; nam qui liti renuntiavit, potest veritate comperta
 33 revocare renunciationem, Aterin. in l. postquam liti,
 col. fin. C. de pactis, ubi Dec. num. 7. Surd. d. consil. 311.
 num. 68.

Ad tertium de sententia, qua absolutus fuit Fran-
 34 ciscus à querela dictæ Lauræ, responderetur id evenisse,
 quia eadem Laura renuntiavit, ut suprâ dixi, dictæ
 querelæ, & cum virtute erroneæ renunciationis, &
 confessionis emanaverit dicta sententia, illa quoque
 erronea, ac proinde nulla debet censi, ex vulgari
 regula, quod fundamento destructo, corrui ædifi-
 cium, l. nam origo, ff. quod vi, aut clam, l. egi tecum, ff. de
 except. rei judic. c. cum Paulus, 1. quest. 1. Card. Tusch.
 pract. conclus. tom. 4. lit. F, conclus. 523. cum aliis per
 me citatis de Axiom. Juris usufreq. axiom. 103.
 Deinde in illo judicio criminali prætendebatur pro-
 bari stuprum, ut condignis poenis puniretur stu-
 prator,

- prator, & sic veritas tunc occultabatur, ut pœna evitaretur: modò ad alium finem, videlicet ad dispensationis nullitatem copula probari intenditur, quare res judicata ad absolvendum, non debet trahi, nec allegari in hoc judicio, in quo exactior probatio requiritur, quia agitur de validitate matrimonii contracti; sententia enim non nocet in alio judicio ad alium finem instituto, expresse Brun. *consil.* 127.
- 35 *vers. quod si duodecimum*, Surd. *consil.* 311. num. 67. ante *vers. quarto respondetur*; quia verbi sententiæ ita veniunt intelligenda, ne ullam patiantur extensionem, cum illa sit stricti juris, Ruin. *consil.* 116. num. 6. lib. 4. Paris. *consil.* 111. num. 3. lib. 1. Aym. *consil.* 188. num. 6. Surd. *consil.* 189. num. 37. Marc. Anton. de Amatis Ferrariensi *decis.* 49. num. 3. Roland.
- 36 *consil.* 79. num. 13. lib. 4. Quare vulgò dicitur sententias non comprehendere nisi tantum in illis scriptum, & earum verba intelligenda esse sicut sonant, ex text. in l. Divi fratres, ff. de liber. causa, l. si à te, ff. de except. rei judic. Valenzuela post multos *consil.* 68. num. 45. tom. 1. Vincent. de Franchis *decis.* 172. n. 8. nec includere, aut probare plusquam de necessitate inferitur, l. si quis à libertis, §. vel si parens, ff. de liberis agnosc. Surd. *decis.* 261. num. 6. Valenzuel. d. *consil.* 86. num. 47. & s. Et semper ex illa tantum causa pronuntiatum intelligitur, quæ fuit in petitorio deducta, glossa in l. si quis, ff. de except. rei judic. Surd. *consil.* 311. num. 16. lib. 3. semperque venit interpretatio facienda, per quam sententia minùs præjudicet. Aym. *consil.* 188. num. 8. *vers. rursus interpretari*, Albert.
- 37 *consil.* 7. in fine, lib. 1. Et maximè, quia sententia lata fuit eo quòd ex parte Lauræ nihil in illo judicio probatum extitit, sed omnia supposita, & affectata, ac proinde exceptionem rei judicatæ operari non potest, ut resolvit Surd. d. *consil.* 198. num. 39. & 40. ibi: & in dubio sententia videtur lata, quia non fuerit probatum, Bart. in l. Julianus, num. 34. ff. de condic. indeb. & in l. 2. §. 1. num. 3. ff. de vi bonorum raptor. Socin. *consil.* 99. num. 4. vol. 1. & in *consil.* 264. num. 15. vol. 2. Ruin. *consil.* 61. num. 17. vol. 4. & quando lata est sententia ob defectum probationis, tunc non parit exceptionem rei judicatæ etiam inter easdem personas, Dyn. in cap. nullus pluribus, de regul. Juris in 6. &c.
- 38 Ad quartum de examine matronarum affirmantium Lauram non fuisse, nec esse defloratam, respondetur in facto esse indubitatum, & multis probari ex parte Francisci pecuniâ corruptas fuisse matronas, ut stuprum Lauræ tacerent, & illam virginem adhuc extare affirmarent, ex quo inferitur ad nullitatem declarationis; testis enim corruptus promissione, pecunia, vel alia re, non probat. Monticel. in repertor. *testium*, tit. Impugnatur testis, quia corruptus fol. 259. & seqq. Cephal. *consil.* 232. num. 1. lib. 3. Malcard. de probat. *concl.* 454. num. 1. & *conclus.* 1358. num. 1. latè Farin. in praxi crimin. *ptr.* 2. tit. de opposit.
- 39 contra dicta *testium*, *quest.* 67. num. 136. nam præsumitur in dubio falsum dixisse, etiam quod non probeatur quod falsum dixerit, Abb. in cap. 1. num. 2. ad fin. *vers.* & nota quod alio non probato, ubi num. 7. *vers.* in dubio autem, de *testib.* Boss. in tit. de opposit. contra *testes*, num. 148. in fine, & num. 149. prope fin. *vers.* & in dubio præsumitur falsum dixisse, Suarez & Ribera in thesauro *recept. sentent. lit. T.* num. 253. Farin. d. q. 67. num. 237.
- 40 Et quatenus vera declarassent dictæ matronæ, adhuc dubitari potest an falli possent, quod dubium pendet à resolutione quæstionis illius satis apud nostros, & Medicos controversæ, an virginittatis particulare signum, vulgò dictum hymen, in mulieribus sit, quod cognosci, & cerni possit? Multi affirmant, alii negant, quorum plures refert Andreas Canon-

Barbosa Vota Decisiva.

herius in septem libros Aphorismorum Hippocratis, vol. 1. lib. 1. pag. 414. per multos numeros, & Paul. Zachias in *quest. medicolegal.* lib. 4. tit. 2. de Virginit. & stupro, *quest.* 2.

Sed verius videtur, nulla esse certa virginittatis, aut deflorationis signa, ut resolvunt Sanch. de *matrim.* lib. 7. *disp.* 14. num. 1. ibi: Atque ita claustrum seu signaculum virgineum non esse partem aliquam carnis, seu membranam, sed quandam quasi compilationem partium ipsius orificii vasis fœminei, quæ per viri accessum dilatantur, & sic aperitur, & patefit vas, & hoc est verissimum, id attestantibus peritissimis Medicis consultis, &c. & eod. lib. 7. *disp.* 113. num. 10. ubi post Fragor. in sua *chirurgia universali*, tract. 2. de las *declaraciones*, tit. para *cognocer la virginidad en la muger*, refert fallax signum esse illud de tela appposita in collo matricis, obstante ne digitus immissus penetrare intus possit, quæ in primo coitu disrumpitur, additque ex eodem Fragoso eam talem vix unam ex millibus habere, & allegat Realdum affirmantem solum in duabus virginibus se illam invenisse. Idem tenent Cujac. lib. 17. *observat.* 20. Valles. de *sacra Philosophia*, cap. 15. Torreblanca lib. 2. de *magia*, cap. 19. num. 10. Joan. Baptista Larrea in *decisionibus Granatens.* *decis.* 3. num. 7. Paul. Zach. d. lib. 4. tit. 2. *quest.* 1. num. 14. Henricus Kornmannus in tract. de *virginit.* cap. 30. ad fin. ubi ita concludit: Verum Ambrosius Pareus Regius ille Gallie chirurgus, tanquam fabulam & figmentum, quicquid veteres de hymene cantarunt, rejicit, cum in tot virginum & puellarum anatomis nullum invenerit, sanguinisque profusionem in primo concubitu, ex angustia & fractione tenuium venarum oriri, &c. Capi-vaccius cap. 4. *prænot. ult.*

Ex quo fit, quod cum virginittas sit complicatio quædam vasis fœminei, si contingat quod puella novem aut decem annorum semel, aut bis carnaliter cognoscatur, & dehinc à coitu abstinerit, illa deftructio panniculotum, & caruncularum simul coherentium proculdubio ita reuniuntur, & integritati pristinæ restituuntur, ut amplius cognosci non possit quod deflorata extiterit. Ita Severinus Pinæus in opusculo Physiologo anatomico, lib. 1. cap. 5. ibi: Sic venere ab iis, quæ corruptæ fuerunt, atque semel, aut bis tantum coierunt, longè valere jussa, quia accedit quies partium suarum, quæ dum abinvicem recenter soluta parum dissideant, eadem proculdubio reuniuntur, & integritati pristinæ restituuntur, ita ut gravida esse possit, cui etiam virginittatis nota iterum appareant. Ista autem, quæ diximus de his quæ menstruum patiebantur, dum deflorata fuerunt, de aliis quoque dicere possumus; idem enim his, atque illis accidere potest, dummodo à venere, & coitu abstineant, &c. citat Andr. Canonherium d. vol. 1. lib. 1. pag. 413. num. 2. oprimè Paul. Zach. d. lib. 4. tit. 2. q. 3. num. 4. & 5. ibi: Licet enim in primo congressu facta fuerit violatio, & deftructio panniculorum, & caruncularum simul coherentium, & ipsorum met laterum uteri, tamen si dehinc à coitu abstinerit mulier, adeò invicem temporis spatio denuò cohaerescunt, ipso quoque sanguine, qui in primo concubitu emanavit, mediante, ut majorem interdum angustiam præferant; quàm ante amissam virginittatem facerent, quod adnotabat etiam Severinus Pinæus de notis virginittatis libro 1. cap. 4. ita ut hinc inducat ille, posse etiam in muliere, quæ gravida sit, conspicuas virginittatis notas apparere, &c. Capi-vaccius d. *prænot. ult.* affirmat nulla esse certa virginittatis, aut deflorationis signa, & ita deflorationem natura tegi, aut arte occultari, ut etiam periti medici, & obstetrices fallantur: quare Dec. *consil.* 69. num. 3. vol. 2. & alii illum sequentes attestantur obstetricibus corruptam virginem dicentibus credi magis deberi, quàm negantibus.

V

49 Ex

49 Ex his fortè Annæus Robertus *lib.9. rerum judi-*
catar. cap.10. obſetricum judicium fallax eſſe credit,
 cùm vix poſſint de ſceminæ virginitate infallibiliter
 deponere; nam cùm illæ partes abinvicem recenter
 ſolutæ per primum, vel ſecundum coïtum, poſſint
 inter ſe reuniri, ut ſuprà vidimus, necnon deſloratio
 ſic natura regi, aut arte occultari valeat, difficilli-
 mum putat, matronas quid certum deponere poſſe,
 & ad id interpretandum dicit locum illum *Prover-*
 50 *bior. cap.40. n.18. Tria ſunt difficilia mihi, & quartum*
penitus ignoro, viam aquilæ in calo, viam colubri ſuper
terram, viam navis in medio maris, & viam viri in
adoleſcentia, legendo cum Hebræo, in *adoleſcentula,*
 ut ex ejus verbis patet, ibi: *In muliere, aut puella nul-*
lus eſſe poteſt viſitationis effectus, ſiquidem viam viri in
adoleſcentula, ut ait Sapiens, & priapi venerea clau-
ſtra ingreſſi notas, & indicia, non minus difficile eſt
deprehendere, quàm avis prætervolantis veſtigia in
aère, aut navis mare ſecantis notas in aquis ſignare,
 &c. ſic legit P. Joannes de Mariana, *de virgine, aut*
in puella, & ſubjungit, ſic quidam in Vulgata legunt,
in adoſcentula. Idem ſecundùm Hebræum ſentit
 Emman. Sà, latiùs Cornel. Janſen. in *d. cap.10. Pro-*
verb. ſic dicens: Prima juxta litteram in adoſcentu-
la, ex Hebræis, ut rigorosius, & probabilius; apparet
autem per viam viri in adoſcentula, vel virgine, ſigni-
ficari congreſſum viri cum puella, ut ſignificetur ejus
non relinqui veſtigium, ſicut non relinquitur avis in cælo
volantis, vel colubri ſuper petram ſe moventis, & navis
in mari, &c. deinde probat loqui litteram de tali con-
 greſſu ex adjunctis in textu, ibi: *Talis eſt via mulie-*
ris adultera, id eſt, ut explicat Emmanuel Sà, &
 dixerat P. Joannes de Mariana, non ſolùm virgines
 occultant dedecus, ſed & adulteræ.

51 Ad quintum, & ultimum de declaratione facta
 olim per dictam Lauram extrajudicialiter & coram
 matronis, quod non eſſet deſlorata, reſponderetur id
 gratis & extrajudicialiter dictum fuiſſe, ut matro-
 narum inſpectionem effugeret, unde tali confeſſioni
 fidem habendam non eſſe videntur probare Bernard.
reg. 125. in princ. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 331.
Mafcard. de probat. conſul. 497. num. 1. cum ſeqq. Fa-
rin. in praxi crimin. queſt. 82. num. 1. cum ſeqq. nam
 modò detecta veritate ſtandum eſt illi, quamvis fal-
 ſis teſtibus, vel erronea confeſſione contrarium fue-
 rit probatum, ut docet Sanchez *de matrim. lib. 8.*
 52 *diſput. 21. num. 31.* Confeſſio enim uti contraria ve-
 ritati nihil valeret, Auguſt. ab Angel. *de malefic. in*
verſ. comparuerunt dicti inqueſiti, & conſitentur to-
tum, num. 15. Mafcard. *de probat. conſul. 384. num. 1.*
 plures refert & ſequitur Farinac. *d. queſt. 81. num. 21.*
 non enim veritas rei mutari poteſt per noſtrum affir-
 mare, vel negare, *l. cum falſa, C. de juris & facti*
 53 *ignor. Menoch. de arbitr. caſu 336. num. 29. & de præ-*
ſumpt. lib. 3. præſumpt. 123. num. 9. Accedit quod Lau-
 ra vi & metu compulſa fuit ad ſic conſitendum, unde
 ei talis confeſſio nocere non poteſt, *cap. ſi quando, &*
 54 *ſeq. 15. queſt. 6.* Sebaſt. Medices *de caſibus fortuitis,*
part. 1. queſt. 7. num. 26. Card. Tuſch. *præſt. conſul.*
verb. metus, conſul. 216. num. 16. Farin. *fragm. crimin.*
part. 2. lit. M, num. 38.

55 Reſponderetur deinde, confeſſionem à Laura mino-
 re factam ſine curatoris interventu valere non poſſe,
l. clarum, C. de auctor. præſt. l. non univerſis, C. qui tu-
tores dare poſſ. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 1. num. 64.
Sfort. Odd. de in integr. reſtit. part. 2. queſt. 65. num. 13.
in 2. caſu, verſ. aut verò habet tutorem, Farin. in d. praxi,
 56 *queſt. 81. num. 352.* tum etiam, quia confeſſio hujus-
 modi facta in judicio criminali dum ageretur de pu-
 niendo Francisco propter ſtuprum, non nocet in
 alio civili ad annullandum matrimonium, inſtituto

ad alium finem, Curt. *conſil. 41. num. 15.* quem refert
 Surd. *conſil. 311. num. 67. ante verſ. quarto reſpondetur,*
 Rota apud Farin. *in deciſionib. noviter noviffimis, de-*
ciſ. 266. num. 7. ibi: Tertiò confeſſio fuit facta de re non
deducta in illo judicio, quo caſu non præjudicat ad alium
effectum, &c. Et confeſſio facta in uno judicio ad
 unum finem, poteſt revocari in alio ad alium finem
 propoſito. Surd. *d. conſil. 311. n. 70.*

57 Probata igitur copula, nunc videndum, an de ea
 in diſpenſatione neceſſarium fuerit facere mentio-
 nem, ita ut ea non facta, diſpenſatio ſit ſubreptiva?
 Una opinio tenuit non eſſe ſubreptitiam, cujus ſecta-
 tores refero in *meis collect. ad c. ſuper eo, n. 12. de con-*
dit. appoſ. Verùm magis communis, & verior ſenten-
 tia eſt illorum, qui tenent impetrationem diſpenſa-
 tionis ſuper impedimento matrimonii intra gradum
 prohibitum, nulla facta mentione antecedentis co-
 pulæ inceſtuoſæ, ſubreptitiam eſſe, quam expreſſè
 ſequuntur & tuentur infra citandi, videlicet,

Petrus Andr. Gambar. *de auctoritate Legati à la-*
tere, lib. 7. tit. de diſpenſat. Legati circa matrimonia,
num. 49. ubi tenet diſpenſationem tacito præcedente
 coïtu eſſe ſubreptitiam.

Franciſcus Sarmientus *ſelect juris interpret. lib. 1.*
cap. 9. num. 3. ubi dicit quod in diſpenſatione opus eſt
 facere mentionem de inceſtu, quia inceſtuſoſus pro-
 hibetur matrimonium contrahere, &c.

Melchior Gallego *in tract. de cognat. ſpirituali, c.*
24. n. 3. cum ſeqq. ubi teſtatur Romæ in prætoriis, &
 in ſumma Pœnitentiaria, & Dataria copulam carna-
 lem habitam exprimi conſueviſſe, vel in eadem ſup-
 plicatione diſpenſationis, quando inceſtus eſt publi-
 cus, vel in alia occulta, facta utriuſque impedi-
 menti mentione, quando eſt ſecretus.

Petrus Ochagavia *de ſacrament. tract. 4. de matrim.*
queſt. 11. num. 4. ubi dicit non valere diſpenſationem
 non facta mentione de inceſtu.

Petrus de Ledesma *de matrim. queſt. 65. art. ult.*
dub. 2. diffi. 2. concl. 2. & 4. in ſum. Sacrament. cap. 27.
circa primam conſul. dubit. 3. & 4. ubi tuetur hanc
 partem, & atteſtatur rem eſſe certam ob declaratio-
 nem Cardinalium.

Joannes Gutierrez *canon. queſt. lib. 1. c. 15. per tot.*
 ubi tenet quod copula interveniens ante impetratam
 diſpenſationem à ſummo Pont. inter conſanguineos,
 vel affines ad contrahendum matrimonium, commiſ-
 ſam Ordinario loci, vitiat diſpenſationem, ſi de illa
 nulla facta fuerit mentio.

Marcus Anton. Genuenſ. *in præſt. Archiep. Neapol.*
cap. 25. num. 4. reſolvens non valere diſpenſationem
 non facta mentione de inceſtu.

Thomas Zerol. *in praxi Episcopali, part. 1. verb.*
diſpenſatio, ad 4. verſ. tertiò, ubi dicit non valere
 diſpenſationem, ſuppreſſo, ſeu citato, aut non nar-
 rato inceſtu.

Aloyſius Riccius *in deciſ. Curie Archiep. Neapo-*
lit. part. 4. deciſ. 308. ubi affirmat ſecundùm hanc ſen-
 tentiam fuiſſe judicatum.

Thomas Sanchez *de matrim. lib. 3. diſp. 15. num. 3.*
 ubi refert diſpenſationem ſubreptitiam eſſe, tacita
 copula, juxta veriore ſententiam, & *lib. 8. diſp. 25.*
num. 8. ubi multis comprobat reddit diſpenſationem
 ſubreptitiam citato inceſtu inter conſanguineos, vel
 affines volentes matrimonio copulari, ſive is conti-
 gerit ante Pontificis diſpenſationem, ſive poſt, an-
 tequam Ordinarius illam expediat.

Nicolaus Garcia *de benefi. tom. 2. part. 8. cap. 3.*
num. 32. ubi probat diſpenſationem matrimonialem
 ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis,
 non facta mentione de copula inter impetrantes ha-
 bita, eſſe ſubreptitiam, & nullam.

Paul. Comitulus *responfor. moralium. lib. 1. q. 104.* ubi hoc idem resolvit, & probat.

Robertus Cardinalis Bellarminus in *novis declarationibus ad Decreta Concilii Trid. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 5. in declarat. pag. 358.* ubi dicit quod si committens incestum obtinuerit dispensationem, non facta mentione copulæ, talis dispensatio est obreptitia.

Ferdinandus Rebellus de *oblig. Justit. p. 2. lib. 3. q. 5. n. 24.* ubi affirmat non valere dispensationem si reticeatur copula habita ante confectionem litterarum Apostolicarum.

Valerius Reginaldus in *praxi fori pœnitent. lib. 31. num. 100. vers. simulque*, ubi ait quod si consanguinitate, aut affinitate in gradu prohibito conjuncti volentes contrahere coierint, debent exprimere suum illum incestum.

Paulus Layman in *Theologia morali, lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 18.* dicens impetrationem dispensationis super impedimento matrimonii intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ, subreptitiam esse, juxta probabiliorum sententiam.

Vencentius Filliucius in *questionibus moralibus, tom. 1. tract. 10. part. 2. cap. 4. num. 336.* ubi resolvit copulam in dispensationibus consanguinitatis & affinitatis esse exprimendam, quando copula contigit ante dispensationem Papæ.

Martinus Bonacina in *tract. de leg. disp. 1. quest. 2. puncto 5. num. 9.* ubi ait invalidam esse dispensationem obtentam ad contrahendum matrimonium cum consanguineo, vel affine, tacito incestu, idest copula inter affines, vel consanguineos habita.

Homobonus de Bonis de *examine Ecclesiastico, p. 3. tract. 13. cap. 11. q. 24.* ubi resolvit hujusmodi dispensationis impetrationem esse subreptitiam.

Antonius Sanctarellus var. *resolut. p. 1. quest. 52. per tot.* ubi concludit dispensationem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis esse subreptitiam, non facta mentione de copula habita inter impetrantes dispensationem.

Antoninus Diana moral. *resolut. part. 4. tract. 4. resol. 135.* ubi refert utramque opinionem, & tandem concludit non esse recedendum ab hac sententia in utroque foro.

Ego ipse in *collect. ad Concil. Trid. noviter impressis, sess. 24. de reformat. matrim. cap. 5. num. 17.* post multos à me citatos teneo dispensationem super impedimento consanguinitatis & affinitatis, non facta mentione copulæ habitæ inter impetrantes, esse subreptitiam.

Rota Romana *decis. 72. num. 1. apud. Farin. tom. 2. consil. crimin.* quò loci declarata fuit subreptitia quædam dispensatio, non facta mentione copulæ habitæ ante illam obtentam, & sic censuisse Rotam attestantur Joan. Guttier. d. lib. 1. canon. cap. 15. num. 25. & Nicol. Garcia d. part. 8. cap. 8. num. 72. in fin. cujus Tribunalis auctoritas cæteris omnibus Doctoribus præfertur, quoniam ad ejus Auditores duodecim Juris nostri lucernas, spectat interpretari verba, & mentem Pontificis Maximi in rescriptis, qui continuis laboribus, studiis, & vigiliis insudantes, justitiæ cultoribus ex variis, confusisque nostrorum scribentium opinionibus mel, & favum, & aquam limpidissimam distillant: vide Vant. de nullitat. tit. ex defectu jurisd. num. 22. Mandos. in tract. commiss. form. 1. in verb. Causarum Auditoribus, Menoch. de presumpt. lib. 2. presumpt. 71. Marta de Tribunal. urbis, cap. 5. num. 8. ubi quod decisiones Rotæ pro lege habentur in terris Ecclesiæ subjectis, Thesaur. in præfat. suarum decis. num. 23. Scacc. de judic. lib. 1. cap. 26. Barbosæ Vota decisiva,

num. 4. ubi quod apud omnes ferè nationes pro lege habentur, Viv. decis. 401. num. 53. ubi dicit Judices à Rotæ decisionibus recedentes esse mente obcæcatos, Surd. consil. 403. à num. 83. Mascard. de probat. conclus. 485. num. 11. Marches. de commission. tom. 1. part. 1. cap. 8. num. 5. pag. 296. Melch. Lotter. in apparatu ad suum tract. de re benefic. Theodos. de Rubeis in præludiis singularium Rotæ, tom. 1. & 2.

Sacra Congregatio Eminentissimorum & Reverendissimorum DD. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum censuit dispensationem reddi nullam ex copula præcedente dispensationem, si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione; quam declarationem referunt, & illius meminerunt Additio ad Navar. consil. 9. de consang. & affin. in novis, Quaranta in sum. Bullarii, verb. matrimoniales dispensationes, num. 13. vers. quibus expletis, Marc. Anton. Genuens. d. cap. 15. num. 4. Petr. de Ledesma de magno matrimonii Sacramento, quest. 56. art. 5. concl. 4. Zerola d. verb. dispensatio, vers. tertio si quis consummaret. Nicol. Garc. d. part. 8. cap. 5. num. 70. in fine, Sanchez d. lib. 8. disput. 25. num. 7. Rebellus d. part. 2. lib. 4. de sponsal. in declarat. S. Congreg. num. 122. & 149. Hurtad. de matrim. disput. 2. num. 22. Ego ipse in collect. Bullarii, verb. dispensatio redditur nulla, pag. 276. Quod quidem sacre Congreg. decretum, sicut & quæcunque alia quæ ab ea emanant, non solum probabilia sunt, sed etiam vim habent obligandi in utroque foro, tam pro illis personis, ad quarum instantiam fiunt, seu in illo casu speciali, cui Congregatio respondet, quam pro aliis, ut leges generales in similibus omnibus: ita Gambar. de casibus reserv. cap. 1. num. 6. Fr. Emman. Roder. quest. Regul. tom. 1. quest. 11. art. 1. & 2. Ludov. Miranda in man. Prælat. tom. 2. quest. 26. art. 11. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. Auctoritas, & part. 2. verb. Absolutio, Zipæus in analytica post. mi Juris Eccles. enarrat. in epist. ad lectorem, Narbona de appellat. à Vicario ad Episcopum, part. 1. num. 179. Cochier. de permut. benefic. part. 2. cap. 30. Salas de legib. tract. 14. disput. 21. sect. 12. Nicol. Garcia in præfat. sui tract. de benefic. Belloch. de casibus reservat. part. 1. quest. 2. num. 82. novissimè Stephan. Vveymys in Constitutiones viginti quatuor ex Jure antiquo desumptas, & per Concilium Trid. specialiter innovatas in coronide, quæ est post. 24. Constitut. vers. quantum verò attinet, latè Ego ipse de Jure Ecclesiastico universo, lib. 1. cap. 4. à n. 81.

Stylus Romanæ Curiae observat, & obtinet ut copula exprimat, de quo oculati testes meminerunt Melch. Gallego d. cap. 24. num. 3. Guttier. d. lib. 1. cap. 15. num. 13. Marc. Antonin. Genuens. d. cap. 25. num. 4. Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiep. Neapol. part. 3. decis. 134. num. 1. & part. 4. decis. 38. num. 5. Filliuc. d. tract. 10. part. 2. cap. 10. num. 3. 6. Bonacina d. tract. de legib. disput. 1. quest. 2. puncto 5. num. 9. Sanctarel. d. quest. 52. num. 1. ad med. Antonin. Diana d. part. 4. tract. 4. resol. 135. in fine, ubi dicit non esse recedendum ab hac sententia in utroque foro propter stylum Curiae, quos omnes, duobus primis tantum exceptis, cognovi in Romana Curia, & sic de stylo in ea vigente benè potuerunt attestari, ac proinde propter tantorum virorum auctoritatem fides illis adhiberi debet, cum duo sufficerent deponentes de prædicto stylo, praxi, ac usu in Curia Romana observato, ut eis standum omnino sit, ut dicit Guttier. d. lib. 1. canon. quest. cap. 33. num. 35. Stylus autem Curiae facit jus, & pro lege observatur, cap. ex litteris, ubi Felin. num. 4. de constitut. cap. quam gravi, de crimine falsi, Cacheran. Pedem. decis. 22. num. 7. Alex. Raudens. Pisana decis. 6. num. 67. Stephan. Gratian. Marchie decis. 237. num. 17. Flamin. Paris de
V 2 resignat,

- resignat. tom. 2. lib. 10. quest. 2. num. 17. Peregr. Jannin. de reali citat. lib. 1. cap. 1. num. 19. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. num. 78. Cevall. de cognit. per viam violent. part. 2. quest. 115. num. 4. Camill. Borell. in sum. omnium decis. tom. 1. tit. 14. de consuet. num. 108. Idem Nicol. Garc. part. 8. cap. 8. num. 65. Melch. Phœbo Lusu. decis. 42. num. 8. tom. 1. Antonin. Diana in nostris terminis d. resol. 135. in fine, Philibert. Marchin. de sacram. Ordinis, tract. 1. part. 9. cap. 5. num. 7. pag. 157. Mandos. ad reg. de annali, quest. 65. sub num. 2. ad med. vers. & licet, Sanctarel. var. resol. tom. 1. quest. 42. num. 9. ubi loquitur de stylo sacri
- 62 Palatii. Opiniones enim ubi sunt controversæ, Rota eam sequitur, quam praxis Curiae Romanæ magis amplectitur, ut summatur Rotæ decis. 656. num. 2.
- 63 apud Farin. part. 2. recentior. quod quidem adeo verum est, ut si Judex contra stylum judicare ausus fuerit, faciat litem suam, ac si faceret, & judicaret contra legem, Ludov. Rodolphin. in tract. de brachio seculari, num. 2. quem refero in collect. ad d. cap. ex litteris, num. 5. & sententia contra stylum lata esset nulla, l. prolatam, C. de sentent. & interlocut. Gravatt. ad Vestr. in praxi Romane Curiae, lib. 5. cap. 3. num. 5. Camill. Bortel. d. tit. 14. n. 107. quia à communi stylo
- 64 & usu Curiae Brevium interpretatio sumenda est. Verall. decis. 84. n. 3. & 4. part. 2. Rota decis. 196. n. 2. apud Farin. part. 1. recentior. Ego ipse in tract. de Canonici & dignitat. cap. 13. n. 55.
- 65 Cum ergo de stylo Curiae Romanæ de copula habita inter consanguineos facienda sit mentio in dispensationibus, omissio talis mentionis faciet dispensationem nullam, quia ubi aliqua exprimi debent de stylo Curiae, si omittantur, gratia redditur subreptitia, & nullius valoris, Joan. Selva de benefic. part. 3. quest. 72. num. 51. Cassad. decis. 12. num. 14. de prebend. Mascard. de probat. conclus. 846. num. 8. Sanctarel. var. resol. part. 1. quest. 50. num. 9. Guttier. Canon. quest. lib. 1. cap. 15. num. 12. & lib. 2. cap. 15. num. 38. optimè apud Layman in sum. Theologia moral. tom. 1. tract. 4. cap. 22. num. 18. ibi: Taciturnitas qualitatis, cujus expressionem jura, vel stylus Curiae specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quodvis gratie rescriptum, quod ob petitionem conceditur, subreptitium, etsi constet Principem etiam expressa illa qualitate similiter concessurum fuisse, &c. subreptitia enim redditur gratia ex taciturnitate ejus, quod si concedens scivisset, vel non concessisset, vel difficiliorem ad illam concedendam se reddisset, Felin. in cap. super litteris, n. 8. de rescript. Cassad. decis. 11. num. 14. de preb. Rota decis. 418. num. 1. & decis. 506. num. 2. part. 1. & decis. 105. & decis. 739. ubique n. 1. part. 2. recentior, & apud Tamburin. in fine tom. 3. de jure Abbatum, decis. 121. n. 7.
- 66 In casu nostro resolutio facilius procedit, quia non solum de copula in dispensatione mentio ulla facta non fuit, in quibus terminis loquuntur Doctores supracitati, sed etiam expressè dictum fuit, quod illa non fuit sequuta, ut patet ibi: carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta, cui narrativa correspondet Pontificis dispositiva, ibi: Et si per informationem eandem preces veritate niti repereris, &c. Unde ex causæ hujusmodi expressæ falsitate dispensatio semper vitiatur, gloss. verb. falsa, in cap. quia circa de consang. & affinit. ubi Abb. num. 5. Gozadin. consil. 51. num. 42. Menoch. consil. 385. num. 31. vers. non
- 67 etiam obstat, Guttier. canon. lib. 2. cap. 15. num. 100. nam ratio quod facilius Papa concederet causa expressa, cessat quando contrarium fuit expressum, per ea quæ tradunt Doctores in cap. super litteris 20. de rescript. Azeved. consil. 34. num. 21. Verall. decis. 254. num. 4. part. 2. ibi: Et falsa expressio semper vitiatur, etiamsi

concedens esset concessurus sine expressione illius falsitatis, &c. Guttier. canon. lib. 2. cap. 15. num. 98. ibi: Non valet dispensatio obienta à Papa super matrimonio inter consanguineos contrahendo, si ibi causa fuit expressa, nisi eam postea Papa confirmet, &c.

Quicquid sit, verior est sententia quod copula cum consanguinea difficiliorem reddit dispensationem, & duriorum reddit Pontificem ad concedendum, ut refert Galleg. de cognat. spirituali, cap. 33. num. 10. quem refert, & sequitur Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 21. n. 45. vers. Ducor.

Quibus non obstat Fr. Basil. Pont. de matrim. lib. 8. 69 de dispensat. cap. 17. §. 6. num. 33. ante med. dum tenet quod licet Papa dixerit, si copula non fuerit, adhuc ea habita sustinetur dispensatio; quia responderetur, id procedere secundum eam, quam sequitur opinionem, nostræ contrariam, quod copula in dispensationibus consanguinitatis, & affinitatis necessariò ad validitatem earum exprimenda non sit, quando scilicet exponens tacuit, nullam de ea mentionem faciendo, non tamen negando expressè quod copula non fuerit, & in hoc casu taciturnitatis dicit, quod non renetur respondere etiam interrogatus: Neque teneri eos (ait ille) qui dispensationem petunt ad interrogationem Ordinarii de copula respondere, sed posse sine peccato negare, retinendo in mente, ut tibi dicam, &c.

Verum si affirmetur copulam non habitam, cessat retentio in mente, quia stante negatione, non potest fieri, Joan. Malder. Episcopus Antuerpiensis in tract. de retentionum mentalium abusu, c. 13. sect. 3. pag. 104. ibi: Verum qui sola mente aliquid addit, neque aliquid addere, neque quid addat, dignosci potest: manet itaque in mendacii manifesti offensa, quod exterius falso eloquutus est quicquid occulta cogitatione suppleveris, &c. subditque mentalem restrictionem esse licitam, sed non purè mentalem; unde nunquam potest esse licita, quando quod dicitur, est contrarium illi, quod in mente fuit retentum, & sic est mendacium manifestum, quod est contra mentem ire; nam ad restrictionem permittendam idonea causa requiritur, cum sola veritas, & simplicitas urgent, ex multis, quos plena manu refert, & tueretur Fr. Emonerius in splendore veritatis moralis pro Leonardo Lessio Societatis Jesu, cap. 9. usque ad cap. 15. Et adhuc in æquivocis responsis non est indubitabile, quod liceat proximum verbis fraudare, ut tradit Joan. Malder. d. tract. de retentionum mentalium abusu, cap. 10. pag. 63. ibi: Prima regula sit, non licere vero sensu proximum fraudare, quando ultrò & seriò ei loqueris, nec ab ipso interpellatus, &c. Fr. Emoner. ubi sup. cap. 4. §. 6.

Quare in casu resolutionis Fratris Basilii, à nostro satis dissimili, insurgit Bonac. d. tract. de legib. disp. 1. quest. 2. puncto 5. num. 14. vers. sed verius, & dicit dispensationem invalidam esse non manifestato incestu, & contrahentes interrogatos de copula, licet occulta, teneri confiteri judici interroganti; redditque rationem. Tum quia sic declaravit Illustrissima Cardinalium Congreg. teste Guttier. lib. 1. canon. cap. 15. num. 24. & de matrim. cap. 122. 14. tum quia talis interrogatio non adhibetur ut contrahentes puniantur, sed ne matrimonium contrahatur cum dispensatione irrita & invalida. Et paulò inferius addit: Et hoc mihi verum videtur contra prædictos Doctores, etiamsi in rescripto non apponatur conditio, si copula non intervenierit, ut patet ex allata ratione. Ita Sanch. n. 15. in lib. 8. disp. 15. Guttier. n. 14. vers. si tamen, & alii, &c. & clariùs idem Sanchez lib. 3. disput. 15. n. 3. ibi: Ergo dum interrogat Judex de copula, ut dispensationis valorem norit, licet occulta sit, juridicè rogat, tenenturque contrahentes fateri, vel non uti dispensatione, siquidem interrogatio

rogatio non eò tendit, ut illi puniantur, sed ut impediantur uti dispensatione subreptitia, & invalidè contrahere, &c.

- 73 Denique in casu quo expressè copula negatur, vel quando Pontifex dispensat sub conditione, dummodo copula nob intervenerit, solum ubi copula non fuit probata in foro exteriori, sustineretur dispensatio, licet fuisset habita, quamvis aliud esset resolvendum in foro interiori, cum ea clausula sit intelligenda juxta naturam dispensationis, ita Fr. Basil. Pont. d. num. 33. & videtur sequi Sanchez d. lib. 8. disp. 25. num. 12. & Hurtado d. tract. de matrimon. disput. 26. num. 25.

MEMBRUM II.

Circa cause motivæ defectum in dispensatione narrate.

- 74 **C**ausa autem, qua motus Summus Pont. fuit ad dispensationem concedendam, in ea exprimitur, videlicet, quod nisi matrimonium inter exponentes contraheretur, Laura graviter diffamata, & innupta remaneret, graviusque exinde scandala orirentur; quod sanè falsissimum est, cum ex depositione plurium testium constet dictam Lauram nullam passam diffamationem, nec exinde scandalum ullum ortum fuisse, sed ipsam ut prius maritos invenisse qualitate & opibus sibi non inferiores: unde patet Pontifici falsò narratum, & ex falsa causa motum dispensationem concessisse.
- 75 Quod ut melius percipiatur, præsupponendum est primò, causam in dispensationibus & litteris quibuscunque tacitam, vel falsò expressam, aliam esse motivam, quæ etiam absolutè dicitur finalis, aliam impulsivam, seu finalem, minùs principalem. Causa finalis in hac materia ea dicitur, qua non existente, Princeps gratiam minimè concessisset, vel qua ei significata denegasset petita. Impulsiva verò ea est, quæ falsò expressa Principem moveret ad faciliùs concedendum petita; vel si vera est, & ea non taceretur, moveret ad difficiliùs concedendum. Ita Covar. var. lib. 1. cap. 20. num. 5. vers. ita breviter. Azeved. conf. 34. num. 38. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 21. n. 8. Aliter atque aliter distinguunt, & diffiniunt D. Barbosa in l. 1. part. 1. num. 85. ff. soluto matrim. Hurtado in tract. de matrim. disp. 26. diff. 4. num. 16. Trullench in Decalog. lib. 2. cap. 1. dub. 43. num. 1. cum seq. Rota in Romana successionis, 17. Junii 1624. coram R. P. D. Merlino, quam refert Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 971. num. 45. inter omnes illa mihi levior videtur, & magis materiæ accommodata, quam præstat Rota citato loco, ut causa finalis propriè sit illa, quæ movet principaliter disponentem: impulsiva, quæ præbet occasionem. Unde videtur in hac dispensatione finalem causam esse solam jacturam famæ feminae, ac timorem, ut ob id innupta maneat, ob quam solere Pontificem dispensare, & illius defectum reddere gratiam nullam, resolvit Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 21. num. 45.
- 78 Secundò præsupponendum est, quod licet sit indubitabile, quod defectus causæ finalis reddat semper actum nullum, cap. cum contingat. de rescript. cap. susceptum. eod. tit. in 6. Peregr. consil. 8. num. 4. vol. 1. & consil. 87. n. 8. vol. 3. Hurtado d. disput. 26. n. 18. Giurba decis. 108. num. 22. Et quod causa finali cessante, cesset dispositio, Menoch. conf. 486. num. 14. & in materia dispensationis Bonacin. de legib. tom. 2. disp. 1. q. 2. puncto 10. §. 1. num. 5. vers. prima sententia, & num. 7. ubi refert alios, quodque non sit minùs certum impulsivæ causæ vitium in ea exprimenda, seu tacenda, Barbosa vota Decisiva.

non nocere concessioni Principis, Covar. d. lib. 1. cap. 20. num. 1. vers. contrariam sententiam, Surd. consil. 143. num. 52. Hurtado d. disp. 26. num. 19. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 765. n. 54.

Nihilominus tamen in materia dispensationis non solum falsitas causæ finalis, sed impulsivæ reddit gratiam ipso jure nullam, etiamsi sine dolo facta esset, Oldrad. consil. 256. vers. ad primum videtur, Dec. in cap. cum cessante, notab. 2. de appellat. Abb. in cap. ex parte, el. 2. num. 8. in fine, de convers. conjug. Rap. in l. ex facto, num. 15. vers. & si replicaveris. ff. de vulgari, Tiraquell. in tract. Cessante causa, limit. 1. n. 12. & 14. Navar. in cap. si quando, except. 3. n. 3. de rescript. & consil. 1. quest. 19. num. 50. de constit. & consil. 14. num. 3. de rescript. Fr. Emman. Roder. quest. Regul. tom. 2. q. 46. art. 6. Menoch. de arbitr. casu 201. num. 22. Marta in compilat. totius juris controvers. tom. 6. tit. Dispensatio, cap. 28. Aloys. Ricc. in collect. decis. part. 5. collect. 1552. vers. quem amplius procedere, Verall. decis. 274. num. 8. ibi: *Accedat etiam quod in materia dispensationis non solum falsitas causæ finalis, sed impulsivæ reddit gratiam ipso jure nullam, etiamsi sine dolo facta esset, &c.* Azeved. d. conf. 34. num. 34. ubi resolvit causam à Principe in quacunque dispensatione expressam semper finalem præsumi, idem videtur dixisse Guttier. canon. lib. 2. cap. 15. n. 103. & 104.

Tertiò præsupponendum, quod cum decreto Concilii Trid. sess. 24. de reform. matr. cap. 5. statutum fuerit in secundo gradu nunquam dispensandum, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam, utrumque copulativè requirendo; ideo quæcunque causa in dispensatione secundi gradus per Papam appositæ, censetur finalis, & ea cessante cessat dispensatio, etiamsi in minimo deficiat, ut probat Azeved. d. conf. 34. num. 35. cum seqq.

Quibus præsuppositis firmum remanet, diffamationis & conversationis causam uti impulsivam conducere ad finalem, quod innupta remaneret, qua deficiente dispensatio est ipso jure nulla, ut supra in primo præsupposito probavimus.

Non obstat, quod simplici testimonio Notarii actuarii constat, coram eo Franciscum narrativè dictæ dispensationis insimul cum Laura verificasse, unde videbatur non esse locum amplius dubitandi de illius justificatione, imò præsumendum Vicarium generalem, cui dictæ dispensationis executio commissa fuit, omnia necessaria gessisse, quia pro Judice jura præsumunt.

Respondetur enim multipliciter: & primò, quia Notarius absque Judicis mandato, & sine citatione partis illud testimonium fecit, ideo omni probabilitate carere resolvunt Dec. consil. 467. num. 8. Alex. consil. 87. num. 4. vers. est etiam advertendum, lib. 6. Rota decis. 37. de probat. in antiquis, & coram Mantic. decis. 127. num. 1.

Secundò, quia negativa quod ulla non extitit verificatio narrativæ, satis justificatur, si non invenitur in registro, seu protocollo dicti Notarii pro illo anno facto, Cov. pract. cap. 19. num. 3. ad fin. ibi: *Quartò erit observandum, maximam subesse suspicionem, & presumptionem falsitatis contra instrumentum, quod producitur, quoties reperiuntur protocolla ipsiusmet tabellionis ejusdem anni, & mensis, qui conscripti sunt in instrumento, & tamen nulla in his hujus instrumenti reperitur mentio. Quis enim non videt multum ex hoc instrumentis similibus fidei detrahi, nisi probetur, aut appareat ex ipsis protocolis detractam fuisse vel fraude, vel casu partem aliquam, in qua potuerit hujus instrumenti mentio contineri: ut cum aliis Menoch. de adipiscenda, remed. 4. num. 736. Farin. de falsitate, quest. 153. num. 144.*

- 88 Tertiò responderetur, quod cum testimonium hujusmodi produceretur in actis per Franciscum, opposuit Laura de nullitate, & de falso civiliter redarguit, sed Franciscus illud non comprobavit, ut tenebatur, & ideo nihil probat, Bald. in auth. sed novo jure, num. 9. & 10. C. si certum petat. Cagnol. in l. si librarius, num. 56. ff. de regul. juris, Bellam. decis. 539. num. 1. Lancel. Gallia conf. 48. col. 1. fol. 129. Cov. d. cap. 19. num. 9. & cap. 21. num. 7. vers. secundus casus. Etiam si instrumentum produceretur post conclusum in causa, Afflict. decis. 271. Parlad. rerum quotid. lib. cap. 17. num. 2. Unde licet præsumptio legalitatis stet pro Notario originario, & pro instrumento; tamen si subscriptio negetur, & illa non comprobetur, remanet instrumentum sine ulla auctoritate, & fidei illius omnino detrahitur, Angel. in auth. de hered. & falcid. §. hinc nobis, num. 31. vers. & secundum hoc nota, Cravet. consil. 150. num. 2. & consil. 122. num. 10. Joseph. Ludov. decis. 115. num. 15. & 16. Guid. Papæ decis. 404. num. 1. Lancel. Gallia videndus ubi supra, & nobis extat expressè statutum l. 115. & 116. tit. 18. part. 3.
- 89 Quartò responderetur, quod licet signum & subscriptio Notarii vera essent, & contra illa nihil opponi posset, adhuc testimonium productum, verificationibus narrativæ in eo minimè insertis, sed assertionem simplici tantum facta de illa coram se justificata, nihil probaret, ut docet Angel. in l. si donatio, C. de donat. Socin. in auth. si quis in aliquo instrumento, vers. quartò limita, C. de edendo, ubi Jas. num. 7. & cons. 155. num. 12. cum seqq. lib. 4. Franc. Bec. cons. 5. num. 5. Afflict. decis. 48. num. 2. ibi: Et pro hac bene facit quod dicit Angelus, quod si Notarius dicit, prout in contractu per me facto continetur, non probat, quia Notarius non est rogatus de hoc. Et facit quod tradit Innocent. in cap. quoniam contra, de probat. quod si Notarius diceret in instrumento, prout constat in quodam instrumento procurationis facto per manus mei Notarii, non probat illam procurationem, &c. idem tenet Surd. decis. 231. num. 3. subdens procedere supradictam resolutionem, etiam si dicat, ut constat tali instrumento per me Notarium, etiam si agatur de re, quæ fuerit recenter gesta: & rationem reddit, quia Notarius asserendo ut supra, deponit ut testis, ideo tanquam unicus, & non juratus non probat: subscribit post multos Ferentil. ad decis. Buratti 95. num. 8. lit. B, ubi latè probat, quod attestatio Notarii de præterito, quamvis concerneret actum à se ipso gestum, non probat. Est etiam ad id celebris decisio Rotæ apud Farin. decis. 239. num. 6. tom. 1. crimin. ibi: Præterea assertio illa Notarii non videtur efficere sorores, cum attestetur de pertinentibus ad officium, referendo dicta Arrendatarii. Nam si Notario non creditur dum attestatur in instrumento de actu à se gesto, minus erit illi credendum de alieno facto, nec uti testi hoc esse tribuendum, quia nec receptus, nec juratus, & singularis, &c.
- 90 Quintò responderetur, quod licet assertæ justificationis narrativæ instrumentum prædictas non pateretur nullitates, adhuc constando quod olim falsis testibus probata fuerit, non poterit contrarium probari, ut in specie resolvit Sanchez d. lib. 8. disp. 21. num. 33. ibi: Quod si in foro externo veritas precum in dispensationibus allegata probetur falsis testibus, quando postea constaret veritas, censenda est ea dispensatio irrita, nec obstat Judicem invenisse ita esse, atque ita videtur verificari clausula, Si ita inveneris, quia fundatur in falsa præsumptione: sic Petr. Ledesma in sum. Sacrament. ubi de matrim. cap. 27. diff. ult. atque idem intelligo etiam si testes illi veri essent, quia putabant se verum testari, &c. Veritas enim quocunque tempore

apparet, prævalere debet, l. præscriptione, C. si contra jus, vel util. publ. l. & si non cognitio, C. eod. tit. quia semper veritas præferenda est opinioni, & reputationi, cap. cum Bertoldus, vers. licet, de re judic. cap. consuetudo, 8. dist. Cardin. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 12. tit. ult. num. 4. Rota decis. 684. num. 20. in fine, apud Farin. part. 2. recentior. & omne illud, quod à veritate deficit, subreptitium est. Sanchez d. lib. 8. disput. 21. n. 41. in med.

Nec etiam obstat evidentia diffamationis, quæ ex processu criminali de stupro facto emanavit, quasi ex sola hac notitia innupta remaneret Laura, & nullus ob id inveniretur, qui eam vellet in uxorem ducere; quia ut melius huic objectioni respondere valeam, distinguendum duxi quatuor diffamationis, seu infamiae genera, quæ in hac materia considerari poterant. Primum potest esse, quod ex conversatione ortum habuerit, dummodo frequens, suspectaque fuerit, & inter subjectos habiles ad coeundum, ut ponderavit Dec. consil. 368. num. 2. ad fin. part. 2. ibi: Et tempore dicti redditus Catharina habebat quatuordecim annos, & sic bene probat quod erat in ætate legitima, quando dictus de Fabriano conversabatur cum dicta Catharina ut cum ejus uxore, merito ex tali conversatione inductum est matrimonium, &c. & eo non citato idem tenet Sanchez d. lib. 8. cap. 19. n. 10. ibi: Vel ex frequenti, suspectaque conversatione cum ipso, &c. & ibi, vel incontinentia, ex eo quod juvenes sint, &c. Sed hoc non potest locum habere in nostro casu, quia Laura ob minorem ætatem, quæ novem annos non excedebat, non erat apta ut carnaliter posset cognosci, nec ostenditur quo conversatio cum Francisco ejus avunculo in tam tenera ætate suspicionem malam induceret.

Secundum est quod irrogatur per sententiam; vel ipso facto in casibus in quibus Jure cavetur dumtaxat, ad notata per Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 8. n. 10. sed nec hoc Lauram comprehendit, quia non fuit condemnata de crimine quod infamiam irrogaret, ex Bald. in l. 1. num. 3. ff. de his qui notantur infam. Mascard. de probat. conclus. 989. num. 16. Nec illi debet imputari culpa aliqua ob stuprum per vim commissum, cum illud violenter passa fuerit, ad l. vim passam, & l. uxor, §. si quis plane, ff. de adult. & l. fœdissimam, C. eod. tit. cap. proposito, 32. quest. 5. Clar. in pract. §. fin. quest. 60. sub vers. quero modo, Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 354. à num. 3. Tiraquel. de pœnis temper. causa 36. num. 5. Farin. in praxi crim. quest. 97. num. 18. nam coacta voluntas quoad pœnam diffamationis non est voluntas, idem Farin. citato loco, num. 16. ibi: Et est ratio, quia coacta voluntas quoad pœnam non est voluntas, l. velle non creditur, & ibi gloss. in fine, Dec. num. 1. Cagnol. etiam num. 1. ff. de regul. juris, text. in cap. sacris, & ibi communiter omnes, de his qua vi, metusve causa fiunt, dum ibi dicitur, quod coactus magis pati, quam agere dicitur: item text. in l. scientiam, §. qui cum aliter, ff. de liberali causa, Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 454. n. 8. cum seqq.

Tertium est, quod ex infamia facti contrahitur. Dicuntur enim infames infamia facti, quos jura non dicunt infames, & sic qui non numerantur in leg. 1. ff. de his qui not. infamia; sed tamen commiserunt tale quid, propter quod communiter eorum opinio, fama, & existimatio remanet læsa, & gravata apud bonos & graves viros, latè Farin. in praxi crimin. part. 2. quest. 56. num. 6. ibi: Tertia sit conclusio, Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 8. n. 11. ibi: Infamia facti est cum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos & graves, seu cum opinio alicujus gravata est apud bonos & graves super aliquo crimine, seu peccato, &c. Bonacina tom. 2. circa 8. præceptum Decalogi, disp. 10. q. 2. puncto 5.

puncto 5. num. 4. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 43. num. 17. hæc autem opinio, quæ de Laura habebatur, non est gravata apud bonos, & graves viros, tum ob teneram ætatem, tum etiam ob vim sibi illatam, & alias circumstantias, quæ in hoc negotio occurrerunt, ut satis, superque per testes probatum fuit.

- 101 Quantum quod oritur ex successu, minùs hîc verificatur, cum proberetur plures viros nobiles, & divites eam in uxorem petiisse, nec illis impedimento fuisse stuprum hujusmodi: unde si illo non obstante potuit Laura competenter nubere, benè sequitur quod diffamata non erat, ad notata per Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 19. num. 10. finis enim actus spectandus est, l. diximus, ff. de excusat. tutor. Everard. in topicis legalib. loco 100. Tiraquel. de retractu lign. ad finem tit. num. 18. 19. & 23. & exitus acta probat, l. quidam, ff. de rebus dub. l. rem non novam, in fine, C. de judic. cum aliis adductis per me axiom. 87.

ARTICULUS II.

Matrimonium contractum per vim & metum, seu nimias persuasiones, aut importunas preces, à personis quibus debetur magna reverentia illatas, est nullum.

- 102 Pro præsentis articuli faciliore resolutione in facto præsupponendum est, Lauram patre & matre carentem in ætate tenera trium, vel quatuor annorum sub potestate ejus materteræ sorore dicti Francisci remansisse, ad eò obedientem suis mandatis, ut præterribili conditione nunquam illi resistere ausa fuerit, quæ cœpit Lauram sollicitare, ut cum Francisco ejus fratre in matrimonium se collocare vellet, sed ea resistente, & suo voto, & desiderio annuere nolente, matertera præfata non semel, sed sæpè sæpiùs verberibus, minis, nimis persuasionibus, & importunis precibus cum terribilitate eam ad contrahendum cum fratre compellere non destitit, & cum adhuc esset quindecim annorum, de facto per vim & metum tale matrimonium cum præfato, eadem matertera sollicitante, mandante, & cogente contraxit.
- 103 Secundò in jure præsupponendum est, minorem metum sufficere in fœmina ad annullandum matrimonium, quàm in viro, & multò minorem quando fuerit teneræ ætatis, & imbecillis, vel fragilis animi, l. 3. ff. ex quibus causis major. Navar. in man. cap. 12. num. 51. ibi: Sextum quod etiam omnis rectus Judex consideravit in alio genere metus, non solum objectum, sed etiam circumstantias fortitudinis, vel fragilitatis, non solum sexus, ut dixit prædicta glossa, sed etiam ætatis, innata magnitudinis, vel parvitatatis animi, &c. Menoch. de arbitr. casu 135. num. 4. ibi: Judex ergo noster prudens ac diligens justum metum arbitrabitur juxta personarum qualitatem, &c. & ibi: Nam minor metus cadit in fœminam, quàm in virum, &c. Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 3. num. 4. & disp. 17. num. 2. propè fin. ibi: Respectu fœminæ, aut meticulosi adolescentis ex subjecti qualitate metum ex genere levem, dici interdum in foro conscientie gravem respectivè, & esse cadentem in virum constantem, reddereque matrimonium irritum, &c. Guttier. in simili tract. de matrim. cap. 77. num. 2. ibi: Minor autem metus desideratur in fœmina, quàm in viro; fœminæ namque suapte natura sunt valde imbecilles. Et inde adjungit: Et in terminis quod minor metus sufficiat in fœmina ad annullandum contractum matrimonii, & ad rescindendos alios contractus, quàm in viro, tenet gloss. in cap. cum locum, verb. metum, de sponsalib. & ibi communiter Doctores, Covar. de

spons. part. 2. cap. 3. §. 4. num. 2. & 3. Xuar. alleg. 24. n. 5. Gregor. Lopez l. 15. tit. 2. part. 4. in gloss. verb. todo, &c. Seraphin. decis. 771. num. 4. ibi: Ideo minor metus sufficit in casu isto, cum hic concurrant duæ qualitates, in quibus minor metus sufficit, nempe sexus, & ætatis, &c. Rota decis. 779. num. 9. part. 1. recentissim. aliàs in posthumis Farin. ibi: Propter quam teneram ejus ætatem minor metus exigitur, &c. Joan. Garcia de nobilit. gloss. 17. num. 33. Farin. fragment. crimin. part. 2. verb. Metus, num. 74. cum seqq. Gregor. XV. decis. 336. num. 24. Gabr. Pereira Lusit. decis. 30. num. 8. ad med. D. Noguerol post hæc scripta à me visus, alleg. juris tom. 1. alleg. 29. num. 69.

Tertiò, etiam in jure præsupponendum est, ma- 104 trimonium metu celebratum ipso jure esse nullum, ut per Doctores communiter in cap. 2. de his quæ vi, & in cap. cum locum, de sponsalib. & in cap. veniens, el. 2. eod. tit. Petr. de Barbob. consil. 24. num. 3. inter consilia matrimon. col. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 4. à num. 1. Sanch. de matrim. lib. 4. disput. 12. à num. 16. Guttier. in simili tract. cap. 77. num. 21. Farin. fragm. crimin. part. 2. lit. Man. 26. Marra in votis novissim. decis. voto 64. num. 1. cum aliis citatis per me voto 1. num. 14.

Quartò etiam in jure præsupponendum, quod 105 quando agitur de annullando matrimonio metu celebrato, non requiritur actualis compulsio, sed sufficit quod sic contrahens justè timeret, ne compelleretur, ut est text. in l. si novissimè, ff. quod falso tut. authore, ibi: Quid enim si metu compulsus, aut metuens ne compelleretur, &c. l. 1. §. quæ oneranda, ubi Bart. ff. quarum rerum actio non detur, Hippol. Riminald. consil. 77. num. 29. inter Matrimonialia Zileti, Burg. de Paz consil. 25. num. 73. Molfes. ad consuet. Neapol. tom. 2. part. 8. quest. 3. num. 5. cum seqq. Rota coram Buratto decis. 86. num. 2. & 3. & decis. 213. num. 5. & 6. D. Noguerol post hæc scripta visus d. allegat. 29. num. 84. Everard. consil. 4. num. 23. tom. 1. inter dicta Matrimon. Zileti, Franc. Monald. consil. 5. num. 32. cum seqq. lib. 2. Viv. decis. 34. num. 7. lib. 1. Guttier. consil. 16. num. 5. & consil. 40. num. 1. & 3. Valenzuela consil. 29. num. 52. & consil. 173. num. 64. tom. 2. Seraph. decis. 863. num. 3. ibi: Paria enim sunt quod quis compellatur, vel quod compelli possit, &c. Gregor. XV. decis. 274. num. 18. Sigism. à Bononia de elect. Pralat. Regul. dub. 54. num. 15. ubi, quod justa & probabilis suspicio metus habetur pro metu. Marra d. voto 64. num. 10. Farin. d. lit. M, num. 26. ubi ampliat non solum si Matrimonium fiat ex metu, sed etiam ex præsumptione metus, Ego ipse d. voto 1. num. 128. cum seqq.

Quintò, etiam in jure præsupponitur, metum esse 106 quandam voluntatis passionem contra naturam, ut dicit Bald. in rub. de his quæ vi, in Decretal. num. 6. D. Noguerol post hæc scripta visus, tom. 1. alleg. Juris, alleg. 29. num. 11. & facere quandam recessum animi, & fugam, idem Bald. num. 8. & in fine ait: Metus ergo est participatio duarum qualitatum, scilicet voluntatis, & noluntatis, cujus affectus declinat ad nolle, & effectus declinat ad velle, quod voluntas meticulosa est quedam tacita contradictio, & magis accedit dissensui quàm consensui: porro metus est passio animæ rationalis: & qui patitur, sanus non est. Item Bald. in cap. super hoc, de renunciat. num. 3. vers. & nota. & in cap. cum terra 14. num. 6. de elect. & in cap. cum inter R. num. 5. eodem tit. ubi eleganter Marches. de commissionib. part. 1. cap. 1. de commiss. Signatura gratia divers. n. 452. cum seqq. in ult. impr.

Unde cum metus sit difficilis probationis, tam ex 107 parte illum patientis, cum in ejus animo sit reconditus, l. 1. ff. de eo, quod metus causa, quàm ex parte

metum inferentis, cum secretò, & clam inferatur, g. off. in l. metum, C. eod. tit. & in verb. ignorant, in l. item si cum exceptione, §. in hac, ff. eod. D. Noguero post hæc scripta visus, alleg. juris tom. 1. alleg. 29. num. 15. Andr. Gail. lib. 2. observ. 93. num. 19. Menoch. de arbitr. casu 116. num. 17. Honded. conf. 29. num. 21. 108 lib. 1. Valenz. d. conf. 29. num. 40. tom. 1. Seraphin. decis. 818. num. 3. Rota apud Farin. decis. 142. num. 1. lib. 2. crimin. cum sit de his quæ fiunt occultè, ex adductis per Valenzuel. conf. 173. num. 71. tom. 2. Ideo iudiciis, conjecturis, præsumptionibus, & argumentis probari potest, Bald. in d. rub. de his quæ vi, num. 2. & num. 8. ibi: Metus probatur per verisimilia, & consuetudinem arbitrium iudicis, in quo hoc versatur, naturalibus convenire debet. Et per actum à verisimili, idem Bald. conf. 364. num. 5. vol. 3. Rota d. decis. 242. num. 2. & decis. 260. num. 1. apud Farin. lib. 2. criminal. ubi dicitur metum conjecturis probari ad infringendum matrimonium, Gail. lib. 2. observat. 93. num. 18. Boër. decis. 101. num. 3. Farin. d. lit. M. num. 181. Marta d. voto 64. num. 5. Fontanel. de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. gloss. 2. part. 5. n. 39. Pereira de Castro Lusit. decis. 30. num. 8. Menoch. consil. 1. num. 273. vol. 1. & de arbitr. casu 116. num. 17. & casu 136. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 126. num. 9. Mascard. de probat. concl. 1056. num. 1. cum seqq. Seraphin. decis. 771. num. 1. & 2. 109 Carol. de Grassis de exception. except. 11. de metu, num. 50. Castil. controvers. lib. 3. cap. 1. num. 68. cum seqq. Gregor. XV. decis. 374. num. 1. & 2. D. Noguero post hæc scripta visus d. alleg. 29. num. 15. Illud enim quod facile probari non potest, argumentis & iudiciis probari valet, l. nominis, §. à Barbaris, ff. de re militari, Honded. citato loco, Seraph. decis. 771. num. 2. Joan. Francisc. à Ponte conf. 44. n. 17.

110 Hinc plures ex citatis colligunt, quod tali casu probatio testium domesticorum habetur efficacior, Gregor. Lopez. gloss. 2. tit. 16. part. 4. Surd. de aliment. tit. 6. quest. 23. num. 9. Valenzuela consil. 173. n. 75. ex eadem ratione inferentes, per testes singulares probari metum, Crot. in l. stipulatio hoc modo concepta, num. 75. vers. quartò & ultimò, ff. de verbor. obligat. Grammat. decis. 5. num. 15. Boër. decis. 101. num. 9. Andr. Gail. commun. tit. de testib. concl. 2. num. 56. Morot. resp. 75. num. 5. Surd. conf. 895. num. 26. Joan. Garc. de nobilit. 17. num. 32. Valenzuela conf. 29. num. 41. tom. 1. & d. conf. 173. num. 74. Gregor. XV. decis. 326. num. 47. & decis. 374. num. 20. Farin. de testib. quest. 64. num. 276. Marta d. voto 64. num. 4. Grassis d. except. 11. num. 48. ad finem Fontanel. d. gloss. 2. part. 5. num. 81. D. Noguero d. alleg. 39. num. 16. Rota d. decis. 341. num. 33. & decis. 260. num. 21. & 22. lib. 1. crimin. Farin. d. decis. 779. n. 1. & 7. part. 1. recentissim. alias in posthumis ejusdem Farin. Quod procedit etiam si essent inhabiles, & qui alias non admitterentur, Alex. conf. 375. num. 11. & 12. lib. 2. Gregor. XV. decis. 149. num. 4. & 10.

111 Et tandem dicit Jas. in l. de pupillo, §. si quis ipse Pratori, ff. de novi operis nunciat. quod quando à communiter accidentibus probatio est difficilis, sufficit probare per conjecturas, & sufficiunt probationes, quæ alias tanquam imperfectæ rejicerentur, & quod ratione difficultatis sufficit præsumptiva probatio, & ex præsumpta opinione, & plura ad materiam pertinentia adducunt Boër. decis. 101. num. 8. Cevall. commun. contra commun. quest. 825. num. 50. Honded. consil. 29. num. 21. cum seqq. Surd. decis. 194.

112 num. 22. cum seqq. Parif. de resignat. benefic. lib. 13. quest. 1. num. 99. cum seqq. Monter. in responso pro uxoris amita, part. 1. num. 52. cum seqq. & part. 2. ex num. 29. Alex. Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de his quæ vi, resol. 1. num. 16. cum seqq. Thesaur. lib. 1.

quest. forens. quest. 51. num. 22. Rot. d. decis. 260. n. 20. apud Farin. lib. 2. crimin. Unde Cuman. quem refert & sequitur Boër. d. decis. 101. num. 9. resolvit probari metum cum uno teste de visu, & alio de auditu, de quo etiam Honded. d. conf. 29. num. 35. Mascard. de probat. conclus. 1057. num. 7. Joan. Franc. à Ponte conf. 11. num. 24. cum seqq. lib. 2. Fontanel. de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. gloss. 2. part. 5. num. 82. & 83. D. Noguero post hæc scripta visus allegat. Juris tom. 1. alleg. 29. num. 18. Monter. d. resp. part. 1. num. 108. Surd. consil. 313. num. 4. & num. 31. cum seqq. ubi latè probat metum sufficienter probari unico teste de visu, & altero, qui vidit virum exeuntem de cubiculo cum pugione evaginato, Anton. de Gama Lusit. decis. 347. incip. In materia metus, num. 2. ubi tenet ad probandum metum sufficere unum testem, qui mulierem vidisset verberari à viro, & alios, qui lacrymosam, ac fugientem de domo mariti mulierem viderunt.

His ita in puncto, & in jure breviter præmissis, evidens sit vim & metum in præsentī casu probari legitimis & concludentibus probationibus, nimis & continuis persuasionibus, ac importunis precibus, etiam à persona illatis, cui magna debebatur reverentia.

Metus legitimis, & concludentibus probatur documentis.

§. I.

Metus ad effectum, de quo agitur, quatuor 113 testibus probatur illatus Lauræ, dicentibus vidisse materteram cogentem illam cruciatibus, verberibus, & colaphis matrimonium contrahere, ex quo infertur ad illius nullitatem, utpote quia deficit consensus, tanquam causa efficiens, cap. sufficit, 27. quest. 2. cap. cum apud, cap. cum locum, cap. tua, de sponsalib. Concil. Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1. Guttier. de matrim. cap. 46. num. 1. Francisc. Basil. à Ponte eod. tract. lib. 2. cap. 1. cum seqq.

Quæ quidem probatio facta per illos quatuor 114 testes est exuberans, cum duo tantum sufficiant in causa matrimoniali, sive masculi, sive fœminæ sint, & sive de conjungendo, sive de separando matrimonio agatur, cap. super eo, el. 2. ubi Abb. num. 2. de testib. Henriq. Boich. in cap. quoniam, num. 2. eod. tit. Socin. Jun. consil. 31. num. 13. & seqq. vol. 2. qui hanc opinionem communem, & eam quotidie servari testatur, latè Franc. Monald. conf. 5. num. 81. cum seqq. vol. 2. Imò quod sufficiat unus testis de visu, simul cum fama per plures testes probata, Bald. consil. 162. lib. 4. Alciar. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 7. num. 5. in fine, ubi etiam dicit, metum probari per unicum testem, juncta aliqua alia præsumptione, Boër. decis. 101. num. 9. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 5. verb. Metus, conclus. 224. num. 11. Mascard. de probat. conclus. 1053. num. 7. ubi de unico teste cum aliis deponentibus de auditu, Honded. consil. 29. num. 35. vol. 1. Franc. Monald. consil. 5. numero 9. & 10. part. 2. Rota decis. 779. num. 8. apud Farin. in posthum. part. 1. idem Farin. d. part. 2. lit. M, num. 170.

Et quamvis non defuerint, qui in casu matrimo- 116 niali requirant, ut testes sint personæ legales, & omni exceptione majores, præcipuè cum deponunt contra matrimonium, cap. 1. ad med. de consang. & affinit. Covar. de sponsal. part. 2. cap. 8. num. 7. & 8. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 754. num. 44. Nihilominus tamen ubi nullitas procedit ex defectu

fectu consensus, sufficient quicumque testes, etiam si
 117 non sint personæ legales. Purpur. *consil.* 179. num. 11. Ego ipse *d. voto* 1. num. 82. admittunturque qui alias non admitterentur, Alexand. *consil.* 156. n. 15. lib. 5. Honded. *consil.* 29. num. 24. lib. 1. Monald. *d. consil.* 5. num. 96. Rota *decis.* 147. n. 4. & 19. apud Farin. *part.* 1. recent. Ego ipse *dicto voto* 1. n. 82.

118 Et probatio metus facta per duos testes, vel cum uno de visu, & aliis deponentibus de fama, seu auditu, præferri debet pluribus aliis, etiam quod mille essent, deponentibus de libera voluntate. Dec. in l. omnibus causis, num. 8. ff. de reg. juris, ubi post alios hanc reddit rationem, quia scilicet testes deponunt de actibus positivis metum inferentibus, puta minis, verberibus, & similibus, quæ sensu corporis percipiuntur: alii autem deponunt de secreta voluntate. Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl.* 4. num. 15. Mandel. *consil.* 77. n. 12. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. præf. 126. n. 31. Grat. *resp.* 43. n. 14. lib. 2. Pacian. *de probat. lib.* 1. c. 54. n. 24. Ponte *consil.* 11. num. 24. lib. 2. Mascard. *de probat. concl.* 1053. num. 1. cum seqq. Guttier. *consil.* 14. n. 9. & *consil.* 16. num. 14. Thesaur. *lib.* 1. quæst. 51. num. fin. Carol. de Grass. *except.* 11. num. 41. Joan. Vincent. *de Anna allegat.* 115. n. 5. Pereira de Castro *d. decis.* 20. num. 7. ad med. Gama Lusit. *decis.* 346. num. 6. Alexand. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. tit. de his quæ vi, *resol.* 1. num. 17. Sanch. *de matrim. lib.* 4. disp. 27. num. 1. Farin. *d. lit. M. n.* 172. Arnold. *de Reiger in thesauro juris, verb. Metus*, num. 7. D. Noguerol post hæc scripta à me visus *allegat. juris tom.* 1. *allegat.* 29. n. 62.

Metus nimis, & instantissimis suasionibus, & importunis precibus à personis, quibus debetur magna reverentia, illatus probatur.

§. II.

119 Persona per suasionem instantissimam inducta ad contrahendum, dicitur contrahere per vim & metum, l. 1. §. fin. ff. de servo corrupto. ibi: *Persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere, &c. leg. cum 5. C. de apostat.* ibi, qui servum, sive ingenuum invitum vel suasionem, &c. l. 1. C. de petit. honor. ibi, inverecunda petentium insinuatione constringimur, &c. Paul. Castren. *consil.* 174. num. 1. vers. hæc autem persuasiones, vol. 1. ubi ad rescindendam renunciationem factam à filia ponderat persuasionem, sollicitationem, calliditatem, & machinationem patris, Sanch. *d. lib.* 4. *disput.* 7. num. 5. Carol. de Grassis *de except. except.* 11. num. 79. Anton. Coronel. *de absolutione juram part. 4. casu 3.* num. 112. & 113. Castill. *lib.* 3. *controvers.* cap. 1. num. 119. Rota *decisione* 242. num. 8. apud Farin. *lib.* 2. *crimin.* Valenzuela *tom.* 2. *consil.* 173. num. 60. cum seqq. D. Noguerol post hæc scripta visus, *allegat. juris tom.* 1. *alleg.* 39. num. 69. Et de precibus importunis, quod inducant justum metum, si sint superioris; qui potest esse terribilis, ex text. ubi gloss. notabilis in l. 1. C. ubi Rector provincie, Ponte *decis.* 3. num. 12. qui multos refert, & paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum, Petr. Pechius *de testam. conjug. lib.* 1. cap. 3. num. 4. cum seqq. Valenzuela *consil.* 29. num. 31. *tom.* 1. Unde nimia importunitas, & instantissimæ, & importunæ preces, sicut metus, annullant matrimonium, ut eleganter consuluit Angel. de Ubaldis *consil.* 46. numero 4. *tom.* 1. inter consilia Zilleri, ibi: *Accedat etiam ad hoc, quod nimia importunitas infert ad actus invaliditatem, sicut metus.* Et paulò inferius: *Ergo sequitur quod importunitas mulierum de domo facta dicta*

Helena reddit dictum assertum matrimonium inutile, &c. Idem probat Martin. de Garratis inter eadem consilia *matrim. d. tom.* 1. *consil.* 15. num. 16. Craver *consil.* 461. num. 12. vol. 3. ibi: *Persuasio enim vim coactionis habet, &c.* Joan. Baptista Ferret. *consil.* 296. num. 17. & 18. ibi: *Per quæ jura patet, quod nimia persuasio per quam persona inducitur ad contrahendum, habetur loco compulsionis, & coactionis, & consequenter quod tollatur in puella plena securitas, & liber consensus contrahendi; quinimò etiam rogationes, & preces importuna sororis, & Francisci ejus mariti, ut contraheret cum Bartholomæo, equiparantur metui ad actus rescissionem, &c.* Nald. in sum. *verb. Metus*, num. 4. Bobadil. in sua *poliitica, lib.* 2. cap. 10. num. 73. Castill. *controvers.* lib. 3. cap. 1. num. 105. cum seqq. Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regular. dub.* 54. num. 9. in fine, ubi addit non quascunque preces assiduas dici importunas, sed quæ sunt instantissimæ, & sæpius repetitæ, & inculcatæ. Franc. Monald. *d. consil.* 5. num. 47. & 48. Rota coram Gregorio XV. *decis.* 326. num. 3. ibi: *Concurrunt importuna & continua persuasiones, quibus nomine patris sollicitabatur tam à noverca, quam à quodam Sacerdote, quæ sufficiunt sine minis, & verberibus, &c.* Basil. Pont. *de matrim. lib.* 4. cap. 5. num. 17. ibi: *Hujus sententiæ non aliud fundamentum est, nisi quia spectata natura ipsa rei, & rationis judicio, adeo gravem molestiam inferunt instantissima preces, ut merito movere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum: si enim metus cruciatus alicujus corporalis est cadens in virum constantem, gravior cruciatus animæ est instantia precum assidua, &c.*

Et hoc tanto facilius & certiùs procedit, quando 123 persuasiones hujusmodi factæ sunt per personam, cui debetur reverentia, ut in nostro casu, sicut censuit Rota coram Gregorio XV. *d. decis.* 326. n. 13. & 14. & colligitur ex his quæ congerit Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disput.* 7. in terminis Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regular. dub.* 54. n. 9.

Sic etiam in metu reverentiali, probatis minis 114 illius, cui reverentia debetur, non est necesse alias probare quod minans sit solitus minas exequi, ut per Thesaur. *qq. forens. lib.* 1. quæst. 51. num. 5. Alex. Trentacinq. *d. tit. de his quæ vi*, num. 7. Farinac. *d. verb. Metus*, num. 95. Grassis *d. except.* 11. num. 15. Castill. *d. lib.* 3. cap. 1. num. 153. Rota coram Buratto *decis.* 205. num. 13. *tom.* 1. & novissimè apud Theodolum de Rubeis *singularium Rota tom.* 1. pag. 320. col. 2. ibi: *Quod communis & vera est illa opinio, quod matrimonium sit nullum, si contractum fuit propter metum reverentialem, & præcesserunt verbera, vel minæ. Et quod non requiruntur strictè illa tria de magno periculo, de potestate inferentis, & quod sit solitus exequi minas: tum quia Doctores simpliciter tradunt istam conclusionem, quæ esset imperfecta si adhuc requirerentur illa tria requisita: tum quia metus reverentialis nihil operaretur, &c.*

Et secundum alios metus reverentialis est multum considerabilis, quia nimia reverentia accedit ad metum, leg. 1. §. quæ oneranda, ubi Bartol. ff. *quarum rerum actio*, cum citatis à Valenzuela *consil.* 173. num. 65. & 66. *tom.* 2. & sufficit solus metus reverentialis ad exclusionem consensus, leg. pen. ff. *de furtis*, Franc. de Aretio *consil.* 14. num. 8. Valenz. *d. consil.* 173. num. 68. Auctoritas enim & dignitas personæ etiam absque consummatione aliqua tribuit justam causam metus reverentialis, l. cum verò, §. apparet igitur, ff. *de fideicom. libert.* Franc. de Aretio *consil.* 14. num. 12. ubi add. lit. A, Mandel. *consil.* 77. num. 3. Valenz. *d. consil.* 173. num. 69. Sed quia materia est valdè dubia, & controversa, an minæ in his 125 terminis 126 127 128

terminis intervenire debeant, & quæ sufficient, vide *Grammat. decis. 18. num. 17. Crot. in repet. l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obligat. num. 68. & 69. tom. 6. repetit. Ozaſch. decis. 79. num. 2. ad fin. Surd. decis. 194. num. 24. & 25. & consil. 367. num. 23. & 24. lib. 3. Joan. Baptista Costa in tract. de facti scient. & ignor. cent. 2. distinct. 91. num. 3. & 7. Cæſ. Manent. consil. 27. num. 45. & 46. & consil. 28. num. 8. Marra in votis noviss. decis. voto 60. num. 10. Farin. in praxi crimin. quest. 35. num. 27. Grassi. d. except. 11. num. 49. & num. 102. Thesaur. quest. forens. lib. 19. quest. 51. num. 5. Verall. decis. 122. num. 9. part. 2. D. Noguierol post hæc scripta visum d. allegat. 39. num. 79. Monter. in resp. pro uxoris amita, part. 1. num. 61. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 5. lit. M, conclus. 215. num. 9. Rota apud Farin. decis. 460. num. 9. & 10. tom. 2. consil. crimin. Sigism. à Bononia de elect. Prælat. Reg. dub. 54. num. 6.*

129 In nostro casu concurrunt plures circumstantiæ quæ ipsas minas, vel persuasiones de per se solas sufficienter qualificant, veluti quando emanant à persona asperæ, & terribilis conditionis, *Crot. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, num. 67. cum seqq. Angel. in §. quadrupli, Instit. de action. num. 11. vers. non obstat dictum Baldi, Capic. decis. 159. num. 32. Menoch. consil. 1153. num. 43. lib. 12. Thesaur. d. q. 51. num. 9. lib. 1. forens. Monter. in resp. pro uxoris amita, part. 1. num. 56. Anton. Coronel. in tract. de absolut. juram. part. 4. casu 3. n. 110. & 111. Sanch. d. lib. 4. disp. 6. n. 11. Castill. d. lib. 3. cap. 1. n. 156. cum seqq. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 1. n. 88.*

130 Vel quando procedunt à persona, cui debebatur reverentia; nam licet non defuerint qui existimaverint solam reverentiam non inducere metum, qui caderet in constantem virum, quorum meminere *Roman. consil. 96. num. 27. Gaspar. Anton. Thesaur. quest. forens. quest. 51. num. 3. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 4. num. 16. Sigism. à Bononia de elect. Prælat. Regul. dub. 54. num. 5. & ex diametro contrarium sustinuerint multo plures, prout eos referunt Cabrerios in tract. de metu, lib. 2. cap. 19. num. 74. Antonin. Diana var. resolut. part. 3. tract. 5. miscel. resol. 20. nihilominus tamen illud est apud omnes, qui melius de hac re senserunt, certissimum, reverentiam cum terribilitate personæ sufficere pro justo metu, *Gregor. X V. decis. 326. num. 12. & decis. 374. n. 16. Sigism. à Bononia dub. 54. num. 7. & num. 8. tenet reverentiam cum indignatione plurimum conferre ad justum & sufficientem metum, Lavor. variar. lucub. tit. 4. cap. 21. num. 7. prout sufficit quando probatum fuerit contrahentem, & ante contractum matrimonium, & postea verbis, & signis dixisse & demonstrasse, nolle talem in suum maritum, videlicet plorando, fugiendo, & voluntatem suam declarando, ut resolvit Franc. Monald. d. consil. 5. num. 45. vol. 2.**

131 Hic autem constat, Lauram Isabellæ ejus materteræ summam semper exhibuisse reverentiam, erat enim de personis quibus ea debebatur, ut in specie *Sanch. d. lib. 4. disput. 6. quest. 4. num. 34. Paschal. de viribus patriæ potestatis, part. 2. cap. 2. num. 37. Cravet. consil. 49. num. 2. vol. 1. Mogoll. de metu, c. 4. princ. num. 12. Et fortius, quia sub dictæ Isabellæ educatione & gubernio à tenera ætate remansit, nec parentes suos, aut consanguineam aliam cognoverat, ut optimè expendit Rota decis. 315. num. 5. tom. 5. recentior. decis. Rota ab anno 1626. usque ad annum 1630. ubi ad probandum metum de tempore matrimonii contracti Rota multum enixa fuit in eo fundamento, quod contrahens sub educatione & disciplina erat illius, qui eam minis & persuasio-*

nibus ad contrahendum inducere procurabat, & refert *Tiraquel. de legibus connub. gloss. 5. num. 36. Dec. consil. 24. num. 6. Menoch. de arbitr. casu 136. num. 6. Est enim metus reverentialis, & sic in dubio præsumitur in eo erga illum, sub cujus gubernio existat, Cephal. consil. 641. num. 106. cum seqq. vol. 6. Canar. var. tom. 3. cap. 15. num. 243. Et erga illum qui jure aliquo subjectionis alteri subest, Sanch. lib. 4. disp. 6. num. 25. Et sic non solum respectu patris, & nepotis, sed respectu fratris, aut alterius habentis superioritatem. Valenz. d. consil. 173. num. 67.*

Vis, metus, & voluntas ad contrahendum, quibus indiciis, argumentis, præsumptionibus, & conjecturis probetur?

§. III.

133 Prima conjectura deducitur à nimia animi aversione, & repugnantia, quæ erat in Laura ad contrahendum cum Francisco: ita Rota coram Gregorio X V. decis. 326. num. 7. & apud Farinac. decis. 260. num. 3. post tom. 2. suorum consiliorum, ibi: *Maximum autem indicium videbatur nimia aversio animi Marchionissæ erga hujusmodi nuptias, &c. & in posthumis ejusdem Farin. decis. 779. num. 1. part. 1. ibi: Quæ aversio, & repugnantia Renati multum confert ad metum probandum, &c. Et ex ista repugnantia nolendi Franciscum in maritum accipere, metus arguitur in matrimonio postea contracto. Hippolyt. Rimin. consil. 77. numero 24. inter Matrimonialia Zilleri.*

134 Secunda conjectura colligitur ex mœstitia, lamentationibus, lacrymis, & suspiriis, quæ circa actum contrahendi matrimonium Laura emittebat, signum evidens, quod invita trahebatur ad nuptias. Ita Andr. Alciat. consil. 55. num. 8. lib. 9. in ult. impress. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 126. n. 17. ibi: *Quarta conjectura quando is, qui contraxit, vel contractui consensit, eo tempore lacrymabatur, &c. Rota coram Gregor. X V. decis. 326. num. 40. cum seqq. ubi inter indicia metus enumerat lamentationes, conquestiones, suspiria, pallorem vultus, & mœstitiam, eadem Rota coram Seraph. decis. 859. num. 2. ibi: Secundò hanc metus continuationem clarè probant querelæ, & lacrymæ ipsius Ludovica, tunc temporis recusantis adhuc matrimonium contrahere, &c. Eadem Rota decis. 260. num. 3. tom. 2. consil. crimin. Farin. ibi: Sed etiam continue lamentationes, quas ubique & omni tempore emittebat, suspiria, lacrymæ, &c. Eadem Rota decis. 779. num. 5. part. 1. in posthum. Farin. ibi: Quarto de mœstitia, afflictione, lamentationibus, lacrymis, & suspiriis Renati, tam ante quàm post professionem, &c. D. Noguierol post hæc scripta visus alleg. Juris tom. 1. alleg. 39. num. 67.*

135 Tertia conjectura oritur ex delirio, quod Lauram nonnunquam capiebat, quia invita trahebatur ad nuptias, Rota coram Greg. X V. d. decis. 326. num. 42. ibi, *Delirium.*

136 Quarta conjectura provenit à tractatu inito, & conventionem solvendi certam pecuniarum summam dictæ ejus materteræ per Franciscum, si matrimonium effectum sortiretur: cum igitur tractatus hujusmodi multum ab usitata, & recta via tractandi matrimonia recedere videantur, utique arguit non bona fide cœptum fuisse negotium. Ita Seraphin. decis. 771. num. 5. Per fraudes enim, & dolositates non debet quis trahi ad matrimonium contrahendum, *Parisi. consil. 61. num. 31. lib. 4.*

137 Quinta conjectura colligitur ex denegatione victus, & vestitus, nisi matrimonium contraxisset, per

per quam censetur probatus metus, ad l. necare, ff. de liber. agnosc. & cap. passa, 86. dist. tenet Rota decis. 779. n. 1. part. 1. in posthumis Farin.

140 Sexta conjectura provenit ex inæqualitate inter contrahentes ratione ætatis, qualitatis, & bonorum, quæ non contracti matrimonii, & quod contrahens invita trahebatur ad nuptias, præsumptionem inducit, ut in proposito benè considerat Cæpola consil. 7. vers. nona conjectura, Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 5. num. 16. Nicol. Anton. Cravera consil. 8. num. 45. inter consilia matrimon. Zilleti, Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 15. num. 7. in fine. Et satis indicat dissensum, Menoch. consil. 16. num. 13. & consil. 199. num. 44. & 49. cum seqq. Mascard. de probat. concl. 1023. num. 7. Sanch. de matrim. lib. 5. disput. 3. num. 17. in fine. Æqualia enim debent esse matrimonia, quia quæ contrahuntur inter dispares, infelicissimos exitus habere solent. Menoch. consil. 69. num. 48. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 11. num. 8. Joan. Baptista Larrea Granat. decis. 7. n. 7.

141 Septima conjectura procedit ex iteratis protestationibus metus ante matrimonium contractum per Lauram factis, quæ subsequens matrimonium annullant, Rota decis. 204. num. 1. p. 2. in posthumis Farin. cum per eas declaratur animus protestantis, Seraph. decis. 1168. num. 9. cum nihil adhuc sit nisi declaratio ejus voluntatis, eadem Rota decis. 567. n. 7. apud Farin. part. 1. recentior. Et licet in ipso actu, vel postea taceret, per talem taciturnitatem non censetur recedere à prioribus protestationibus, idem Seraph. decis. 295. num. 18.

142 Octava conjectura oritur ex stricta detentione Lauræ, & prohibitione commercii, seu aditus ad eam, & conservationis, & loquelæ, facta sibi per materteram, ut sic non possit ab alia persona induci ad contrahendum cum alio. Thom. Grammar. decis. 103. num. 65. Rota decis. 260. num. 4. apud Farin. tom. 2. consilior. crimin. ibi: Ex circumstantiis etiam facti præcedentibus vehementia metus oriebantur indicia, & præsertim quia Marchionissa fuit in perpetua custodia posita, omni destituta libertate, tam eundi, quam loquendi, nisi quò, & cum quibus placuisset Marchioni patri, &c.

143 Nona conjectura est quæ à communi voce & fama ducitur, quod matrimonium hujusmodi esset per vim & metum contractum: ita Cæpol. consil. 2. num. 8. Menoch. d. lib. 3. præsumpt. 4. num. 21. Seraph. decis. 859. in fine. Et si unaquæque ex his conjecturis de per se sufficiens non reputetur ad plenam metus probationem, omnes tamen simul junctæ, cum tendant ad eundem finem, illum plenissimè probant, Franc. Personal. consil. 23. ex num. 4. lib. 1. Riminald. consil. 52. num. 112. lib. 1. Cephal. consil. 608. num. 58. & 59. vol. 4. D. Barbosa in l. 2. part. 1. num. 79. cum seqq. ff. soluto matrimon. & in terminis Petr. de Barbosa consil. 24. num. 30. & 31. inter matrimonialia Zilleti, part. 1. Franc. Monald. de consil. 6. num. 13. 14. 21. & 94. tom. 1. ubi subdit quòd ad probandum metum admittuntur præsumptivæ probationes, etiam imperfectæ.

144 Et si unaquæque ex his conjecturis de per se sufficiens non reputetur ad plenam metus probationem, omnes tamen simul junctæ, cum tendant ad eundem finem, illum plenissimè probant, Franc. Personal. consil. 23. ex num. 4. lib. 1. Riminald. consil. 52. num. 112. lib. 1. Cephal. consil. 608. num. 58. & 59. vol. 4. D. Barbosa in l. 2. part. 1. num. 79. cum seqq. ff. soluto matrimon. & in terminis Petr. de Barbosa consil. 24. num. 30. & 31. inter matrimonialia Zilleti, part. 1. Franc. Monald. de consil. 6. num. 13. 14. 21. & 94. tom. 1. ubi subdit quòd ad probandum metum admittuntur præsumptivæ probationes, etiam imperfectæ.

Præsumptionibus consensum, & voluntatem in Laura denotantibus respondetur.

§. IV.

145 **P**rimò colligi dicitur voluntas & consensus in Laura ad contrahendum hujusmodi matrimonium, eo quòd ipsa matrimoniales capitulationes firmavit, in illisque confessa est, se esse majorem annorum quatuordecim, ac personæ & bonorum

suorum administrationem & gubernium habere. Verum hæc præsumptio nihil evincit, quia durabat causa metus, & tunc erat sub potestate & gubernio materteræ, quæ eam cogebat, & dolosè persuadebat, ac metum inferebat; unde attendi debebat hoc principium meticulosum, ut exinde sequuta ab eo regulanda sint. Novar. collect. 34. num. 3. ibi: Ita quòd initium metus in actu influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur, &c. Everard. consil. 4. n. 11. Seraphin. decis. 851. ferè per tot. ubi quòd durante causa metus, omnia censentur ex eodem metu facta, etiam quòd fiant aliqui actus, qui videantur spontanei, item decis. 881. num. 2. & decis. 803. numer. 1. & 2. ubi quòd metus nunquam censetur purgatus, nisi persona, cui fuit illatus, constituta sit in plenissima libertate: & num. 4. quòd probato semel metu, omnes actus, qui attribuit possunt liberæ voluntati, per metum facti esse censentur: & decis. 77. num. 8. ubi dicit quòd durante causa metus, semper metus durat, & decis. 1166. num. 1. Ramon. consil. 69. num. 23. ubi quòd verbera præcedentia videntur sufficere ad actus sequentes, ex quo censetur durare causa metus: novissimè Paul. Christinæus tom. 1. decis. 335. num. 10. ubi quòd metus causa durare censetur, licet actus liberam voluntatem indicans subsequutus fuerit, latè Rota coram Gregorio XV. decisione 392. num. 1. ibi: Quandiu enim durat causa metus, quicumque actus fiat, etiam si præ se ferat liberam voluntatem, & latum jucundumque animum, nedum metum non purgat, Abb. antiq. in capit. super hoc, vers. filia cujusdam civis, de renunciat. ubi etiam Joan. Andr. Imola, & Abb. Alex. consil. 99. sub num. 8. lib. 3. Barbar. d. consil. 54. num. 5. Paul. consil. 53. num. 7. lib. 4. Grat. d. consil. 38. num. 17. cum aliis, quos refert & sequitur Menoch. præsumpt. 4. n. 23. lib. 3. plures etiam cumulat Thom. Sanch. de matrim. lib. 4. disput. 18. n. 7. & fuit dictum in illa Toletana, 27. Martii 1589. sed potius eum magis confirmant, ut dicit Rota in præallegata Neapolitana professionis, coram Orano: Quòd verum est quòd cunque temporis intervallum intercedat. Bald. in l. 2. sub num. 10. C. de his que vi, Aretin. in l. in omnibus causis, sub num. 12. vers. sed eadem causa, ff. de regul. juris, & d. consil. 29. sub num. 4. vers. primò ex eo, cum aliis, per Thom. Sanch. ubi supra, &c. Nam 146 qui semel intulit metum, semper inferre præsumitur, Menoch. consil. 1. num. 287. vol. 1. Vincent. de Anna alleg. 114. Hieron. de Laurent. Avenion. decis. 112. in fine, Camil. Borrel. in sum. decis. tom. 2. tit. de testib. præfat. 14 num. 52. eleganter Sigism. à Bononia de elect. Pralat. Regular. dub. 54. num. 14. ibi: Secundo notandum est, metum durare quandiu durat ejus causa, quamvis in actu externo appareat omnimoda libertas: unde quicumque actus fiat; etiam si præseferat liberam voluntatem, & latum, jucundumque animum, nedum metum non purgat. Panorm. in cap. 1. de his que vi, Nat. consil. 451. num. 3. Covar. in epist. 4. Decretal. part. 2. cap. 3. §. 5. num. 1. Menoch. præsumpt. 4. num. 23. lib. 3. & Sanch. disput. 18 num. 7. Rot. decis. 705. num. 1. & decis. 643. n. 3. part. 1. in recentior. & præsertim decis. 463. n. 4. part. 1. in recentior. decis. 771. num. 8. & decis. 863. n. 1. 2. cum seqq. coram Card. Seraphino. Sed potius eum magis confirmant, ut dicit eadem Rota in Neapolitana professionis, 26. Junii 1598. coram Orano, & decis. 392. num. 3. coram Gregorio XV. & hoc procedit quamvis quòd cunque temporis spatium intercedat inter actum & metum incussum ad illius effectum, Bald. Aretin. Dec. & alii per Sanch. Gasp. Anton. num. 19. & Rota decis. 392. coram Gregorio XV. Nec sufficit causam metus cessare, nisi quoque cessent impedimenta, quibus

bus à reclamando impeditur, poterit namque reclamare longè post cessationem metus, si longo tempore illa durarent, &c. Carol. de Grassis *de exceptionibus, except. 11. num. 85.* ubi quod mulier faciens actum metu mariti, excusatur toto tempore matrimonii, Valenz. *consil. 29. num. 44. & 45. tom. 1. D. Noguerol.* post hæc scripta à me visus *d. alleg. 19. n. 36.* ubi *num. 37.* post Gaspar. Anton. Thesaur. *quest. forens. lib. 1. quest. 51. num. 19. & 20.* & Fontanel. *de pactis nuptial. tom. 2. claus. 7. gloss. 2. part. 7. ex num. 23.* Gabr. Pereira *Lusit. decis. 30. n. 15.* resolvit quod subsistente eadem causa metus, geminationem actuum, juramentum, & quascunque clausulas, & omnes actus ex intervallo subsequutos metu celebratos, contractus non confirmare.

¹⁴⁸ Eo maximè, quia Laura illo tempore erat, & semper fuit sub potestate materteræ, quæ metum intulit, & sic præsumebatur durare adhuc metus causa, cum Laura refineretur ab ea, quæ metum intulit. Aloyf. Ricc. *in decis. Curie Archiep. Neapol. part. 4. decis. 120. num. 25.* Valenz. *consil. 165. num. 80. tom. 2.* Rota coram Gregorio X V. *decis. 322. num. 2. & 6. & in posthumis Farin. part. 1. decis. 500. num. 2.*

¹⁴⁸ Et ista causa metus semper præsumitur extare quousque probetur quod dicta Laura constituta fuit in plena libertate, Seraphin. *decis. 859. num. 2. vers. cum semper.*

¹⁵⁰ Unde colligitur, quod parum, aut nihil refert quod Laura se subscripserit in istis capitulationibus, eo quod ibi confessæ sit se personæ, & bonorum suorum administrationem obtinere. Quia hujus assertionis contrarium probatur evidenter: tum quia id factum fuit ad importunitatem materteræ, quæ sollicitabat hoc matrimonium, & ideo non arguit liberam voluntatem, ut in terminis tenet Seraph. *decis. 851. num. 7.* ibi: *Quod verò subscripserit se istis capitulationibus, non est magni momenti, cum hoc fecerit ad importunitatem eorum, qui sollicitabant hoc matrimonium, & ideo non arguit liberam voluntatem, Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum, num. 65. vers. limita quintò, de constit. & hoc pacto tolluntur omnes actus per eam facti, & ex adverso considerati, Anton. de Butrio in cap. ad id, num. 9. de sponsal. & ibi Præpos. num. 1. Oldrad. consil. 20. Ruin. consil. 122. num. 3. lib. 4. nam ut isti actus habeantur in consideratione, necesse est, ut plena libertas præcedat, &c.*

¹⁵¹ Tum denique, quia in capitulationibus prædictis insolitæ clausulæ, & plures cautelæ reperiuntur, quæ reddunt actum suspectum de fraude, & dolo. Cott. *in memorab. verb. clausula, pag. 109.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 3. num. 103. & præf. 20. num. 20.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 36. num. 86.* Joseph. Ludov. *Pernf. decis. 213. num. 12.* Farin. *de falsitate, quest. 153. num. 162.* Monet. *de commut. ult. volunt. cap. 7. num. 69. cum seqq. & alii citati per me clausul. 73.*

¹⁵² Secundò, eadem voluntas & consensus contrahendi in Laura elicitur ex aliquibus litteris missivis per eam Francisco absenti, & viceversa per Franciscum illi transmissis cum muneribus, quæ quidem munera & litteræ, ultro citroque missa matrimonii fœdus arguere videntur, Rota *decis. 273. num. 6. & 8.* apud Farin. *in novissimis novissim. seu part. 4. divers. & probant hujusmodi litteræ amatoricæ eandem voluntatem & consensum, licet sint sine die, & sine inscriptione, & subscriptione, quia non per tabellarios, sed per fidos ministros secretè transmitti solent, eadem Rota decis. 772. num. 7. & 9.* apud Farin. *part. 2. recentior.* Sed respondetur hujusmodi litteras & munera nihil evincere ad probandum consensum, stante continuatione causæ metus, quia

vivebat matertera, quam propter ejus terribilem conditionem timebat valdè; tum etiam, quia ipsa Laura non amore ducta, sed ex urbanitate, & materteræ importunitate cogeatur Francisco respondere. Ita Seraphin. *decis. 853. sub num. 5.* ibi: *Quibus sic stantibus facillimè tolluntur ea omnia, quæ in contrarium deduci possunt: nam quantum ad oscula, & litteras, quæ videntur plene amoris, non potest in iis fieri magnum fundamentum, stante continuatione causæ, &c. & ibi: Neque etiam isti actus censendi sunt omnino voluntarii, vel spontanei, quia ad hoc provocatur à duce tam respectu blanditiarum, quàm litterarum, cum ad eam scriberet, & ipsa cogeretur saltem ex urbanitate respondere, &c.* Rota *decis. 179. num. 4. part. 2. in posthumis Farinacii, ibi: Non obstant litteræ missivæ ejusdem Renatæ, & renunciatio bonorum ad favorem Annæ suæ sororis, necnon prætensa ratificatio ex adverso considerata ad probandam liberam voluntatem Renatæ. Quia ultra quod opponebatur scripturas non esse in forma probanti, respondebatur quod stantibus probationibus super metu, de quibus supra, difficile, imò quasi impossibile videtur probari contrarium durante causa metus, quæ durare præsumitur vivente avia, ex qua metus processerat.*

Tertiò voluntas, & consensus in Laura probari ¹⁵⁴ videtur, eo quod matrimonium in præsentia consanguineorum, & officialis Episcopi Vallisoletani contractum fuit, unde succedit doctrina quod excluditur præsumptio metus, si contractui fruerent præsentis consanguinei contrahentis, ex *l. transactione quæ domini, Cod. de transact.* Carol. de Grassis *de except. except. 11. numero 70.* Mascard. *de probat. concl. 437. num. 1. & 2.* Cabreris *de metu, lib. 2. cap. 9. num. 17.* Et quod judicis præsentia expellat nedum ¹⁵⁵ suspicionem metus, juxta doctrinam Bart. *in l. 2. num. 4. C. de prædijis decur.* Gregor. X V. *decis. 120. num. 25. & decis. 188. num. 9.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub. 54. cum. 17.* sed & ipsum metum excludat, Lavar. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. c. 21. num. 9. gloss. fin. in cap. præsentium, 7. quest. 1.* Abb. *in cap. pen. num. 11. de his quæ vi, Cardoso in praxi judicium, verb. Judex, num. 57.* plures refert Carol. de Grassis *d. except. 11. num. 69.* Sigism. à Bononia *d. dub. 54. num. 17.*

Respondetur tamen quoad primam partem de ¹⁵⁶ præsentia consanguineorum, non procedere doctrinam quando consanguinei præsentis fuerunt illi, qui metum inferebant Lauræ, & erant causa ipsius metus, ut probat Masnard. *de probat. conclus. 1055. num. 24.* ibi: *Hoc tamen postremo loco traditum de præsentia consanguineorum limitatur, ut non procedat quando illa præsentia non satis esset ad resistendum violentiæ ejus, qui infert metum, nempe ubi res agitur cum eo, qui pariter poterat esse causa metus, &c.* Nulli alii consanguinei oderant quando Laura contrahebat, præter materteram, & ejus maritum, quibus, ut supra diximus, magnam reverentiam exhibebat, & sic metum reverentialem, quem præsentia consanguineorum non excludit, Doctores *in l. transactionem, C. de transact.* Tiraq. *post leges connub. gloss. 5. numero 37.* Carol. de Grassis *d. except. 11. numero 73.* Tum etiam, quia contra præsumptionem ¹⁵⁸ ortam ex præsentia consanguineorum admittitur contraria probatio, Didac. de Marino *ad decisiones Thom. Grammat. d. decis. 103. numero 65.* ibi: *Metus præsumptio licet esset, & purgatus censeatur per præsentiam consanguineorum, admittitur tamen contraria probatio, dummodo apertissima, & clavior quàm si amici non intervenissent.* Simoncel. *de decretis, libro 1. tit. 1. numero 20. in fine, &c.* Unde si ipsi con- ¹⁵⁹ sanguinei erant qui metum incutiebat, non solum dum

dum actui praesentes erant, dabatur major ei causa timendi, sed etiam viventibus illis, etiam absentibus, non poterat toto illo tempore induci actus approbatio. Barr. in l. si ob turpem, num. 9. ff. de condict. ob turpem causam, Surd. conf. 513. n. 41. cum seqq. lib. 4. Joan. Vincent. de Anna alleg. 111. num. 4. p. 2. Cael. Manente conf. 28. num. 30. 31. 48. & 49. Valenzuela conf. 99. n. 44. & 45. tom. 1. Gaspar Anton. Thesaur. quest. forens. lib. 1. quest. 51. n. 19. & 20. Fontane. de pactis nuptialib. tom. 2. decis. 7. gloss. 2. p. 7. ex num. 23. Gabriel Pereira decis. 39. num. 15.

- 160 Quoad secundam partem de praesentia iudicis, multipliciter responderetur, & primo regulam quod metus praesumptus tollitur ex praesentia iudicis, procedere in contractibus, & aliis actibus, qui contrahentium consensu absolvuntur, non ita in aliis, in quibus requiritur plena & secunda libertas, ut in matrimonio, ex Ferret. conf. 296. num. 17. & 18. Seraphin. decis. 942. n. 17. Secundò nec procedit quando ante actum metus fuit illatus, quia semper durare praesumitur Capiblanco. de jure Baronum, prag. 9. num. 22. Tertiò, nec locum habet si ille, qui incutit metum contrahenti, esset talis, ut gravem metum etiam incuteret superiori praesenti, ut post Thesaur. resolvit Sigismond. à Bononia d. dub. 34. num. 17. in fine. Quartò multò minùs procedit quando constat contrarium per concludentes probationes, ut in praesenti casu; ut ex Bart. & aliis concludit Carol. de Grassis d. except. 11. num. 69. & 78. ibi: Sed tu adverte quod istae praesumptiones non tollunt quin possit probari contrarium: & ratio est, quia praesumptiones cedunt veritati, &c. Grammat. decis. 103. num. 65. ibi: Item dato quod praesentia iudicis faciat metum cessare, ut praesumendum est, attamen talis praesumptio non est juris, & de jure, sed operatur tantum ut requiratur probatio efficacior ad metum, ut sentit gloss. in d. l. interpositas, & ibi declarat Bald. & Paul. de Castro C. de transact. &c. & paulò inferius: Talis praesumptio resultans ex praesentia iudicis praefati cedit veritati, l. nuptura filio, ff. de jure dotium, &c. Prosper Petra in additionibus ad eundem Grammat. d. decis. 103. num. 65. & numero 71. ibi: Grammaticus duobus modis limitat conclusionem, quod praesentia iudicis faciat cessare praesumptionem metus: primò ut non procedat quando iudex esset talis, qui contradicere non auderet, & propterea dico ego conclusionem non procedere respectu iudicis majoris, & praesidis, & similium, non autem Magistratus municipalis, & iudicis pedanei, ut per Lypar. ad Hermiam, in cap. nunc de feudo, Guarol. n. 10. Gerard. sing. 57. Secundò, ut haec praesumptio exclusiva praesumptionis metus non sit juris & de jure, & sic admittatur probatio in contrarium, &c.
- 165 Quintò, quia matrimonii celebratio non est actus jurisdictionalis, nec praesentia Parochi, seu Ordinarii in eo requiritur uti iudicis, sed tanquam auctoritatem praestantis: nam si fuisset actus jurisdictionis, non posset Parochus excommunicatus matrimonio interesse, cujus contrarium verius est, & tenet Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 21. num. 4. & reddit rationem, quia auctoritatem praestare actui celebrationis matrimonii sua praesentia, non est actus jurisdictionis.

- 166 Quartò, voluntatem & consensum contrahendi secum, asserit Franciscus intervenisse in Laura ex continua adinvicem inter eos cohabitatione per multos annos. Sed nec haec praesumptio aliquid evincit, quia in facto constat cohabitationem hanc vel evenisse durante causa metus, hoc est vivente dicta Lauræ matertera, & existente ejus marito Regio Magistratu in loco cui non audebat resistere: vel denique quia ignorabat nullitatem

Barbosa Vota Decisiva.

dispensationis, quam Franciscus expediti Romæ jussit, & penes se habebat. Primò cum à principio Laura protestaretur nullatenus velle cum Francisco contrahere, & quod metu coacta ducebatur ad nuptias, talis protestatio ante matrimonium facta subsequens matrimonium annullat. Rota decisione 204. numero 2. apud Farin. in posthumis. Secundò, quia cohabitatione facta in castro, & loco sub ditione, & imperio adversarii existente, non dicitur sufficiens ad purgandum metum, eadem Rota decisione 179. num. 7. apud Farin. p. 2. in posthumis, ibi: Quo verò ad secundum, ultra quod ista etiam declaratio non est in forma probanti, dicebatur etiam facta in castro, & loco adversariorum, quibus Renata fortè non poterat resistere, quo casu tanquam facta in loco non tuto, non dicitur sufficiens ad purgandum metum, cum requiratur ut illum patiens sit in plena sui libertate constitutus, Seraphin. decis. 819. numero 1. & decis. 863. num. 1. Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 126. num. 26. &c. Tertiò, quia etiam si proponamus Lauram cohabitasse aliquot annis cum Francisco post mortem materteræ, adhuc non obstaret, quia scientiam plenam & certam nullitatis non habuit; tum etiam, quia non sufficit sola acquiescentia, etiam longi temporis post mortem ejus, qui metum intulit, sed requiritur quod metus probetur sublatus per actus positivos contrarios: utrumque mirè probat Rota d. decisione 179. num. 5. part. 2. in posthumis Farin. ibi: Nec obstat quod post mortem avia, quam pretenditur evenisse de mense Februarii 1608. videatur purgatus omnis metus, tum ex eo quod Renata permansit in eodem monasterio ultra annum absque ulla reclamazione: tum ex declaratione expressa, quam fecit de mense Decembri ejusdem anni, & sic decem mensibus post mortem avia, in qua dixit se ex bona voluntate, & affectione singulari addixisse Ordini S. Benedicti. Quia quoad primum fuit responsum in primis, non constare de morte avia de illo tempore, & fides Curialium de morte attestantium non probat, & quatenus constaret de morte, non probatur quod Renata habuerit illius scientiam, & cum sit facti, non praesumitur, sed potius ignorantia, cap. praesumitur, de regulis Juris in 6. Respondetur etiam secundò, quod si probaretur mors, & illius scientia, tamen pro purgatione metus non sufficit sola acquiescentia, etiam longi temporis post mortem ejus, qui metum intulit, sed requiritur quod metus probetur sublatus per actus positivos contrarios, ut per Ozaesch. decis. 179. n. 11. quem sequuta est Rota in dicta Neapol. Professionis, coram Gypso, & in dicta Toletana Professionis coram me. Ultra quod nec etiam apparet, quod ipsa Renata sciverat nullitatem professionis, & quod esset in tempore ad eam impugnandam, prout requiritur ad effectum ut ex permanentia in monasterio censeatur inducta ratificatio professionis, ut post Cajet. in 2. 2. quest. 189. artic. 5. firmat Navar. conf. 28. num. 7. & conf. 89. num. 3. de Regular. & in man. cap. 12. num. 71. cum seqq. &c. Idem etiam quod ratificatio actus nulli induci non possit ab eo qui nullitatis scientiam plenam, & certam juris & facti non habuit, ita ut non sufficiat scientia in genere, ut non semel tenuit Rota decis. 80. num. 9. & 10. & decis. 492. n. 10. & decisione 535. n. 12. apud Farinac. part. 1. recentior. & decis. 109. num. 2. cum seqq. & decis. 632. num. 4. part. 2. in posthum. Farinac. & coram Seraph. decis. 477. num. 10. Nec refert quod dicta decisio Rotæ 197. num. 5. p. 2. in posthum. Farinac. loquatur de nullitate professionis, quia valet argumentum de matrimonio spirituali ad carnale, ex adductis per me in locis communib. argument. Juris, loco 70. Et in terminis cujusdam matrimonii metu

X

matris

matris celebrati, quod si invalidum, nec ratificetur per cohabitationem inter contrahentes factam per aliquot annos post mortem matris, adest Decretum Eminentissimorum Cardinalium S. Concilii Tridentini Interpretum in una Romana, sub die 15. Septembris 1629. quo deciditur, ut Matrimonium contractum à filia propter metum matris à matre illatum, est invalidum, etiamsi post obitum matris per septennium cum viro permanserit, & filios susceperit. Refero ego ipse in collectan. Bullarii, verb. Matrimonium contractum, pag. 445.

- 171 Quinto consensus, & voluntas in Laura collegi etiam videtur eo quod contrahentes per multos annos in uno lecto dormierunt, & inter eos copula intercessit, filiosque procrearunt, ex quo videbatur matrimonium non posse dici coactum, & per metum contractum. Sed respondetur quod licet in viro copula possit denotare voluntatem, & consensum, eo quod sit agens, & aliter attingere non possit, nihilominus in foemina aliter se res habet, cum sit patiens,
- 172 & etiam per vim cognita, & invita concipere valeat; nam in tali necessitate dicitur quis potius pati quam agere, cap. ita ne aliquem, & seq. 32. qu. 5. cap. sacris, de his qua vi, cum multis citatis à Magdaleno de numero testium, p. 1. cap. 5. num. 55. cum seqq. possunt enim simul stare, & quod mulier fuerit cognita, & quod non fuerit consentiens nisi per metum, ut ait Seraphin. decis. 771. num. 10. & decis. 863. n. 9. ubi quod copula etiam probata non facit quin matrimonium non possit dici coactum, & per metum contractum, ut resolvunt Novar. collect. 34. n. 3. Aloys. Ricc. in decis. Curiae Archiep. Neapol. p. 2. decisione 16. num. 3. ubi: Ut dicimus pariter etiamsi carnalis copula esset subsequuta, &c. Maria in votis novissim. decis. voto 64. num. 1. ibi: Ego sui in voto pro nullitate primi matrimonii, quia constat fuisse metu contractum, ideo nullum, & invalidum, etiamsi carnalis copula esset subsequuta, &c. & n. 15. ibi: Neque obstat quod mulier per cohabitationem quindecim dierum cum viro, item per carnis copulam, de qua constat per publicam vocem & famam, dicitur consensisse matrimonio, cap. ad id quod, de sposal. cap. cum insuper, qui matrim. accus. poss. Abb. d. cap. tua, num. 9. cum aliis per Brunel. d. conclus. 18. quia respondetur non sufficere consensum habitationis, nec carnalis copula ad matrimonium contrahendum, Brunel. in d. tract. de sponsalib. conclus. 1. num. 4. cum seqq. &c. & ibi: Ideo carnalis copula quatenus intervenisset, per violentiam presumenda esset: ergo non sufficeret ad validitatem matrimonii, ut probat Brunel. d. conclus. 1. &c. novissime Paul. Christianus tom. 1. decis. 335. n. 9. ibi: Ideoque ne quidem id
- 174 ipsum Matrimonium validari metu contractum, licet copula postea intercesserit, si quando adhuc subest ipsius metus causa: & respondet in specie Franc. Monald. consil. 15. subdens in fine ita Venetiis per Nuntium Pontificis judicatum fuisse, &c. & fuit decisum à sacra Congregat. Concilii, cujus decreti memini supra num. precedenti.

Matrimonium nullum propter metum, aut defectum consensus, non ratificatur nisi de novo repetitis solemnitatibus Concilii Tridentini, etiamsi partes permanendo insimul consentiant.

S. V.

- 175 **Q**uamvis de jure communi Matrimonium metu contractum ex supervenienti cohabitatione, & copula, ac superveniente libro consensu

ratificetur, per text. in cap. Ad id, de sponsal. ubi Abb. sub num. 1. subdit, quod ratificatio non retrahitur, sed matrimonium incipit valere ex eo tempore, quo consensus supervenit, non autem prout ex tunc: nihilominus tamen post publicationem Sacri Concilii Tridentini solus consensus contrahentium non sufficit ut prius, ad inducendum matrimonium validum, sed opus est matrimonium de novo contrahi, adhibitis, seu repetitis solemnitatibus ab eodem sacro Concil. Trident. requisitis, tales sunt pro forma praesentia Parochi, & duorum testium, ut in cap. 1. sess. 24. de reformat. Matrim. ubi procedit annullando matrimonium absque ea factum. Ratio est, quia omnis forma, & solemnitas, quae debet intervenire in actu, ut valeat, debet quoque intervenire in ratificatione, nec potest deservire solemnitas per prius sequuta, quoniam illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari. Nec etiam juvare potest fictio aut retrahitio, cum non fiat quando actus est omnino nullus, vel quando non invenit principium conservabile: tum denique, quia ratificatio reconciliat ea, quae pendent ex animo, secus si pendent ex aliqua forma, vel ex alia potentia exteriori, juxta doctrinam Baldi in l. mancipia, C. de rebus alien. quam sequitur Rot. decis. 293. num. 4. p. 1. in posthum. Farin. Quare ex his, & aliis fundamentis hanc resolutionem sustinent Navarr. consil. 1. de sponsal. in 1. edit. & cons. 3. de sponsal. impub. in 2. edit. Gutier. de juram. confirm. p. 1. cap. 15. num. 22. & 23. Matiens. in rub. tit. 1. num. 33. 34. & 186. & in l. 1. gloss. 1. num. 3. in fine, tit. 1. lib. 5. Recop. Fab. Turret. cons. 15. num. 23. lib. 2. Spin. in speculo testament. gloss. 15. sub num. 65. vers. sic etiam dicendum, Philip. Paschal. de viribus patriae potestatis, p. 3. cap. 2. num. 45. Thom. Trivisan. in tract. de sponsalibus, in 7. privil. num. 31. Menoch. de praesumpt. lib. 3. praef. 1. sub num. 98. vers. sic praedicta tamen praesumptiones, Basil. Pont. de Matrimon. lib. 4. cap. 14. num. 4. Aloys. Ricc. in decision. Curiae Archiepiscop. Neapol. p. 4. decision. 82. per tot. & praecipue num. 9. Rota coram Seraphin. decis. 900. & decis. 1252. num. 2. & coram Gregor. XV. decis. 395. quae est duplicata apud Farinac. decis. 265. tom. 2. consil. crimin. ubi latissime de hac quaestione, & in posthumis ejusdem Farin. decisione 204. num. 2. p. 2. ibi: Respondebatur etiam quod cum Matrimonium fuerit jam nulliter contractum, ex defectu mandati, ut supra dictum est, non potuit ratificari, sed debuit iterum contrahi cum debitis solemnitatibus in facie Ecclesiae, &c.

Hucusque dicta sine contradicte procedunt eo casu quo defectus consensus, vel impedimentum non est occultum, sed quando matrimonium fuerit nullum ex impedimento occulto, tunc plures tenent posse sine Parocho, & testibus secretè ratificari. Ita Sanch. de Matrimon. lib. 2. disputat. 32. numer. 9. & 13. & disp. 37. num. 4. & lib. 3. disp. 17. Ceval. commun. contra commun. quest. 604. num. 28. Aloys. Ricc. in decis. Curiae Archiepisc. Neapolit. p. 2. decis. 98. Zambrana in decis. casuum occurrentium in articulo mortis, cap. 7. de matrimon. dub. 2. n. 4. Diana moral. resolut. p. 2. tract. 15. resolut. 15. concurrentibus scilicet sequentibus requisitis. Primò, quod verè ratificent, Sanch. d. lib. 2. disput. 37. num. 4. ibi: Satis erit si postea ipsi inter se solos contrahentes ratificent, &c. & disp. 12. num. 9. ibi: Denuò consentiant, &c. & num. 12. ibi: Post verè assensum praebant, &c. Rebell. de oblig. justit. p. 2. lib. 2. quaestione 9. num. 5. ibi: Sed sat erit quod rursus secretè, & verè consentiant, &c. Seraphin. decis. 900. Secundò, quod expressus consensus utriusque debet uno, & eodem

eodem tempore concurrere, & contrahentes scientiam impedimenti habere debent. Sanctarel. var. resolut. quest. 48. n. 40. cum seqq. Tertiò quod expediat dispensatio, Rebell. & ceteri ubi supra, Seraphin. d. decis. 900. ibi: Congregatio respondit, si huiusmodi impedimentum sit occultum, & partes postea in matrimonio sic contracto permanere liberè consentiunt, consuevisse Papam ex stylo Pœnitentiariæ, quamvis matrimonium sit nullum, ratione occulti impedimenti dispensare, ita ut denuò possint inter se contrahere, non aadhibitis consuetis solemnitatibus à Concilio requisitis, &c. Quartò, nisi periculum sit occultum, ut ab aliquibus detegatur postea, Rebell. d. p. 2. lib. 2. quest. 9. num. 6. Zambran. d. cap. 7. dub. 2. num. 7. ibi: & impedimentum sit occultum, nec timeatur postea publicandum esse, 182 &c. Secus tamen quando periculum esset quod impedimentum de se publicum probaretur in iudicio, ut dissolvatur matrimonium in foro externo; tunc enim fieri debet revalidatio coram Parocho, & testibus, ad illud incommodum vitandum, Sanch. d. lib. 2. disput. 37. num. 15. Villalob. in sum. p. 1. tract. 14. difficult. 31. n. 3. Bonac. de matrim. quest. 2. puncto 9. n. 10. ibi: Nec sit periculum ut impedimentum probetur in iudicio, & matrimonium dissolvatur in foro externo. Quintò, quod grave timeatur incommodum ex tali assistentia, Zambran. ubi supr. n. 7.

Testes in viam requisitoria Vicarii generalis huius loci examinati ab Officiali Vallisoletano, ea conditione, ut in ejus presentia examen fieret, etiam si aliter fiat, probant.

§. VI.

183 **Q**uando testes examinandi sunt in alieno territorio, iudex causæ solet ad partis instantiam litteras rogatorias, seu requisitorias mittere ad talem iudicem sub cujus iurisdictione degunt testes, ut eos examinet, juxta praxim à jure communi deductam, de qua in l. iudices, & in Auth. apud eloquentissimum, C. de fide instrument. Bart. & alii, in l. 2. C. de naufrag. lib. 11. Rebuff. in tract. de litteris requisitor. seu rogator. num. 29. Menoch. de recup. possession. remed. 15. num. 362. ubi in causa civili ardua idem fieri scribit.

184 In quibus requisitoriis expediendis iudex causæ non potest iudici rogato legem imponere; ille enim adimplet, si juxta stylum sui tribunalis examen per se expediat, vel alteri committat, quia par in parem non habet imperium, l. nam & magistratus, ff. de recept. arb. c. cum inferior, de major. & obed. cum aliis adductis per me Axiom. 174. num. 1. & ideo iudex rogans utitur clausula, Non offerentes in similibus vobis complacere, de qua Carleval. de iudic. disput. 2. num. 42. & sic jure proprio facit iudex requisitus, non verò nomine iudicis requirentis, c. constitutus, de fidei iuss. per quem text. ita in terminis probat Specul. de iudice deleg. §. jam nunc dicendum, num. 10. ibi: & ille præcipiet auctoritate juris communis non rogantis, &c. Et de teste, §. qualiter, num. 16.

185 ibi: Quia cum unus iudex scribit alteri, non præcipiet, sed rogabit, & is, cui sub præscripta forma scribitur, sua, non scribentis auctoritate illos examinabit, &c. Felin. in c. cum causam, n. 31. de testib. Franc. Marc. de-

186 cision. 783. n. 2. tom. 2. ibi: Et in isto casu quando committitur examen testium extra territorium, tunc iudex loci procedit auctoritate sua, & non scribentis, quia par in parem non habet imperium, &c. quod dixerat antea decis. 137. in fine, p. 1. distinctè, & doctè Bernard. Greva. in pract. Camera Imper. lib. 1. conclus. 96. in princip. ibi: Examen testium, si testes ejus subsunt Barboſæ Vota decisiva.

iurisdictioni, aut ab ipsomet iudice, coram quo processus ventilatur, fieri, vel alteri committi, aut ubi testes alterius subsunt iurisdictioni, in subsidium juris à iudice ordinario loci, ubi testes degunt, perfici constat. Cum enim iudex extra provinciam nullam habeat iurisdictionem, ut docemur à juriscons. Paulo sub l. fin. ff. de iurisd. omn. Judic. proindeque neque commissio extra iurisdictionem propriam subsistat, ad not. per Vant. de nullit. ex defectu iurisd. deleg. num. 3. cum similibus, jure remedium erit eruenda, & proferenda veritati hoc casu, ut nimirum testes sub aliena iurisdictione degentes ad iudicis causa requisitionem (scripto, scilicet litteris rogatoriis, requisitoriis, juris subsidialibus) ab ipsorum iudice examinentur, &c. junctis ibi: qui requisitus vicem requirentis gerit, Azin. in praxi Florent. §. 13. cap. 16. numer. 4. part. 1. Bartholom. Blaver. in l. diffamari, cap. 11. sub num. 21. vers. & sic quamvis, C. de ingen. & manum. quamvis auctoritate propria, non verò requirentis utatur, &c.

Unde infertur in litteris rogatoriis non potuisse 187 iudicem requirentem alias clausulas, & qualitates exprimi facere, præter illas, quæ de jure communi insunt; at in hac materia regula generalis est quod in causis tantum criminalibus, & civilibus arduis Iudex per se, non verò per substitutum, aut delegatum tenetur testes examinare, d. l. iudices, & d. auth. apud eloquentissimum, Doctores communiter in c. secundo requiris, de appell. & in c. 2. ubi gloss. verb. jure prohibente, de iudic. lib. 6. l. 27. tit. 16. p. 3. & l. 28. in 6. lib. 3. Recopil. Covar. lib. 1. c. 13. num. 10. Caputaq. decisio. 265 p. 3. Farin. in praxi crimin. q. 77. cap. 4. num. 178. Quæ quidem regula non est ita absolute prolata quin aliquas non recipiat limitationes; quando enim aliquid disponitur à jure communi, vel statuitur secundum jus commune, ejus ampliationes, & limitationes amplectitur, neque exceptio in eo firmat regulam in contrarium, text. in c. dilectus, & in c. ad audientiam, ubi Abb. de cleric. non resid. Tiraquell. in tract. Le mort, p. 2. declar. 1. num. 1. & 2. Valasc. conf. 41. n. 7. vers. addo etiam, Parens meus in proœmio ad lib. 4. Ordin. Lusitan. versic. quando verò.

Limitatio autem dictæ regulæ generalis habet, 189 quod si iudex requisitus fuerit legitime impeditus, potest in his causis, etiam criminalibus, vel civilibus arduis alicui Notario examen committere, & mandare, ex l. 1. §. huius rei, ff. de officio ejus, cui mandata est iurisd. Avendan. de exequendis mand. p. 2. c. 17. num. 1. versic. octavo fallit, Suar. de Paz in pract. tom. 1. prima partis, temp. 8. num. 100. Farin. in praxi crimin. p. 2. quest. 77. num. 181. Et talis commissio 190 valet, etiam non consulto de impedimento, quia ob multitudinem causarum in dubio occupatus præsumitur iudex, Avendan. de exeq. mand. p. 2. cap. 17. n. 3. versic. octavo fallit, in fine, Capic. dec. 90. num. 6. Farin. de quest. 77. num. 82. Et in hoc circa 191 legitimum impedimentum iudici afferenti creditur, ut firmant interpretes in d. l. 1. in princip. ff. de offic. ejus, cui mandata est iurisd. Menoch. d. remed. 5. recap. num. 352. Eo maxime, quia in nostro casu at- 192 testans dictus officialis Vallisoletanus de suis occupationibus, & impedimentis, examen commisit Notario unà cum Fiscali promotore suæ Audientiae, quo casu videtur nostra resolutio procedere sine dubio, & sic practicatur in nostro Regno Portugaliæ, quam praxim laudat Salzed. ad Bernard. Diaz reg. 748. ibi: Nec coram ipso solo Tabellione testes examinentur, sed iudice, vel alio viro integre fidei presente, sicut apud Lusitanos servatur, &c. & iste vir integre fidei apud nos vocatur Enquedor,

redor, & ante illum hoc idem dixerat Covar. lib. 2. var. cap. 13. vers. expediret profectò.

193 Et licet daremus casum, quo iudex non posset examen testium committere, jure prohibente, nihilominus tamen si testes examinarentur à Notario de iudicis mandato, & commissione, valeret examen, non obstante tali prohibitione. Ita Cardos. in praxi Judicium, verb. Testes. n. 34. ibi: Si tamen de facto iudex committeret examinationem testium in criminalibus, Notarius, vel Quasitoribus, valerent attestations illorum, cum lex disponens in hoc procedat dispositivè, unde non reddit factum in contrarium nullum, l. non dubium, ubi Doctores, C. de legib. l. cum lex, ubi Paul de Castro, & alii, ff. de fidejuss. &c. & in fine sic addit. Ita dico de testibus in matrimonialibus causis, ut colligitur ex text. in cap. 1. de consang. & affin. Idem tenet Azeved. ad l. 28. in fine, tit. 6. lib. 3. novæ recop. ibi: Sed an si contra nostri textus tenorem fiat examinatio testium, erit nulla talis probatio? crederem quod non; tum quia lex nostra pœnalis est, & pœna sese contentatur: tum etiam, quia verba Iudici & Tabellioni dirigit, non verò partibus: ergo factum, & negligentia Iudicis vel Tabellionis non debet partibus nocere, & ita tenuit Aviles cap. 37. Prætor. gloss. 1. n. 7. quamvis gloss. d. l. Partitiæ 27. & Avend. d. cap. 17. num. 2. in medio, contra teneant, &c.

194 Loquitur enim Azeved. in fortioribus terminis, non solum quando iudic. requisito rogatur, ut per testes examinet, ut in nostro casu; sed etiam quando ulterius proceditur, prohibendo ne alius se intromittat, vel recipiat, ut statuit d. l. Partitiæ 27. ibi: E por el mesmo reciba los testigos, y no otro, &c. & d. l. 28. novæ Recop. ibi: sin lo cometer al escrivano, ni à otro, &c. quæ prohibitio non adest in nostro casu, & ex ea moti Gregorius Lopez, & Avendan. contrarium tenuerunt, ut ipse Avendan. ostendit citato loco, ibi: Tamen multum adstringit in contrarium d. lex Partitiæ, ut nullo modo debeat aliter iudex examinare testes in causa criminali, nisi ille, qui de causa cognoscit, & denegat potestatem alteri iudici illa lex Regia, & sic videtur quod testes aliter recepti non faciant fidem, &c.

195 Juvat maximè, & nostram coadjuvat sententiam praxis, & stylus, qui viget in Audientia officialis Valisolerani de committendo hujusmodi testium examine cui vellet, cui stylo & praxi standum est, Orosc. in l. de quibus, n. 35. & 36. ff. de legib. Caputaq. dec. 88. num. 5. part. 3. Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 24. n. 2. & resol. 57. num. 16. & lib. 4. resol. 38. n. 12. latè Molfes. ad consuet. Neapol. in proœm. quest. 18. per tot. Azeved. ad l. 2. tit. 10. lib. 4. novæ Recop. ibi: Et ideo qui iudicio non stetit, cum non esset juxta Curia stylum vocatus, contumacem non esse, &c. Novar. in collect. decis. 151. ubi numer. 6. regulam generalem de non compromittendo in iudicem ordinarium, limitat existente stylo, seu ritu in contrarium alicujus Tribunalis, allegatque Capell. Tolosan. Afflict. Guid. Papæ, Vivium, & alios. Quod aded verum est, ut sententia lata contra stylum Curia notorium, sit nulla, ut per Guid. Papæ in proœm. decisionum ad lectorem, Vant. de nullit. tit. de defectu processus, num. 124.

Inhibitio vigore appellationis interposita per Franciscum à Decreto suspensionis termini probatorii, non afficit in casu, & ad effectum, de quo agitur.

S. VII.

197 Appellaverat Franciscus à decreto suspensionis termini probatorii post tempus elapsum, &

jam dicto decreto in rem judicatam transacto, obtinuit inhibitionem à sacra Rota vigore appellationis hujusmodi: sed cum causa penes alium iudicem esset in calculo ferendæ sententiæ, idem Franciscus intentavit hunc iudicem inhibere, ne amplius de causa cognosceret, & sententiam proferre posset, & his stantibus fuit dictum inhibitionem non afficere, ex sequentibus.

Primò, quia fuerat appellatum à decreto suspen- 198 sionis termini probatorii, quod jam transferat in rem judicatam, unde inhibitiò non potuit afficere alium iudicem super causa principali pronuntiantem, quia inhibitiò strictè operatur, & tantum circa articulum, de quo fuerat appellatum, & non potest ad alium extendi, ut post Anton. & Franch. in cap. super eo, de appellat. comprobatur. Dec. consil. 33. sub num. 4. Paris. cons. 30. num. 9. & 18. & consil. 108. num. 7. lib. 1. & consil. 172. in fine, lib. 4. Beroi. cons. 85. num. 20. vers. secundo casu, lib. 3. Lancellot. de attent. p. 2. cap. 2. limit. 2. num. 15. & cap. 20. limit. 7. Rota 199 decisio 546. num. 2. apud Farinac. p. 2. recentior. & clausula, quam & aquas, &c. operatur solum super præmissis, & in articulo, de quo fuit appellatum, Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 121. num. 25. & cap. 691. num. 28. Gregor. XV. decisio. 270. num. 4. Ludovic. Postius de mandato de manutenendo, obser. 69. num. 8.

Secundò, quia inhibitiò non egreditur personam 200 iudicis inhibiti, Lancellot. d. cap. 2. in præfat. q. 5. num. 191.

Tertiò, quia dato quod afficeret, non fuit actua- 201 liter præsentata, & executioni mandata, Seraphin. decis. 1406. à princip. ibi: Fuit resolutum nulla adesse attentata; nam ita demum gesta post inhibitionem sunt revocanda, juxta cap. non solum, & cap. Romana, de appellat. in 6. si fuerit actualiter præsentata, & executioni mandata, &c.

Quartò, quia jam moderata erat inhibitiò, & non 202 poterat afficere; gesta enim post inhibitionem moderatam non dicuntur attentata, quia cum per revocationem cesset inhibitiò, quæ causabat attentata, ipsa etiam cessant, Rota decis. 1. de offic. deleg. in novis. cum aliis per Lancellot. d. p. 1. cap. 20. n. 1. ubi n. 10. hoc extendit procedere, etiam si de moderatione iudic. non constiterit.

Quintò, quia jam causa est in secunda instantia, 203 & quatenus inhibitiò arctaret iudicem primæ instantiæ, & nulliter pronuntiaret, illa sprete, nihilominus iudex appellationis poterat confirmare sententiam nullam pronunciando super negotio, & causa principali, juxta doctrinam Bart. in l. si expressim, n. 14. in fine, & num. 15. ff. de appellat. & in l. si ut proponis 4. num. 3. in fine, & num. 4. C. quomodo & quando 204 iudex. Et quod sententia nulla, dummodo sit justa, possit confirmari, tenent Cæs. de Grassis decis. 9. alias 37. de causa possess. & propr. Vant. de nullit. rub. ultim. num. 129. versicul. erit etiam consilium, Gail. lib. 1. observ. 84. sub num. 3. & 4. & hanc esse communem opinionem testatur Alexand. cons. 111. num. 2. versicul. ad quod ostendendum, lib. 5. & cum pluribus aliis Sismund. Scac. de appel. quest. 11. à num. 114. ubi num. 115. dicit hanc regulam locum habere etiam si sententia esset nulla ex defectu jurisdictionis. & num. 127. etiam si vitium nullitatis non esset remissibile, quia iudex appellationis potest eam confirmare.

Toletana Matrimonii.

Expensæ litis quando ministrandæ , &
quibus casibus.

V O T U M XVIII.

- 1 Casus & dubium proponitur.
- 2 Expensæ adversario non sunt ministrandæ , nisi in certis casibus à jure expressis.
- 3 Expensas has prætendens collitigans duo probare debet , paupertatem scilicet , & præsumptionem boni juris , copulativè scilicet , ut num. 5.
- 4 Paupertas à prætendente litis expensas probari debet respectu rei , de qua agitur.
- 6 Expensæ litis sunt denegandæ cum litigatur de re , quæ non cadit sub æstimatione , nec fructus producit.
- 7 Expensæ litis non subministrantur habenti patrem divitem , seu industriosum , vel artificem.
- 8 Correlativorum idem est judicium.
- 9 Paupertas ad litis expensas subministrandas satis probatur , si redditus illas petentis non excedunt 25. scuta.
- 10 Debitum in fraudem remissum revocari debet in pristinam obligationem.
- 11 Instrumenti mentio quando in protocollo Tabellionis non reperitur , maxima inde suspicio , & præsumptio falsitatis subest.
- 12 Transactio , seu remissio super alimentis futuris non valet.
- 13 Alimenta debita , vel relicta à patre filio , vel è contra , debentur non obstante remissione , seu transactione super illis cum juramento facta.
- 14 Uxor tenetur alere maritum sua culpa ad inopiam vergentem , quando bona amisit , & illa recuperare non potest.
- 15 Clericus etiam in Presbyteratus ordine constitutus non egreditur patriam potestatem.
- 16 Pauper non tenetur alere alium pauperem.
- 17 Præsumptio boni juris quoad hunc effectum debet esse non levis.
- 18 Præsumptio mali juris oritur ex eo quod quis habeat sententiam contra se latam.
- 19 Præsumptio stat pro Judice quod rite , & rectè functus fuerit officio suo.
- 20 Præsumptio boni juris oritur ex sententia favorabili , quamvis sit ab ea appellatum.
- 21 Expensæ litis difficilius debentur quàm alimenta.
- 22 Contra sententiam , quæ transivit in rem judicatam non auditur amplius adversarius , nec illi danda est remissoria , ut probationes ulterius recipiantur.
- 23 Expensarum litis , vel alimentorum in materia laicus est competens judex , etiam pendente causa matrimoniali coram judice Ecclesiastico.
- 24 Judex Ecclesiasticus debet admittere exceptionem rei judicatæ , vel litispendentiæ per judicem secularem , & è converso.

RTA lite inter D. Laurentiam principalem meam , & D. Franciscum , super nullitate matrimonii inter eos nulliter contracti , D. Laurentia à Vicario Matritensi in prima instantia favabilem contra matrimonium reportavit sententiam , à qua cum dicta Laurentia appellasset , ex eo quod adversarius in ea ad constitutionem dotis , & expensas litis condemnatus non fuerit , & causa cum omnibus suis incidentibus , & emergentibus , totoque negotio Principali V. D. commissa , ac deinde introducta ,
Barbosa Vota Decisiva.

termino probationis pendente , idem adversarius in hoc judicio petiit , ut à D. Laurentia litis expensæ sibi subministrarentur : & dubio proposito an illæ essent concedendæ , negativè respondendum videtur , ex sequentibus.

Nam regula est in hac materia satis trita , neminem teneri adversario subministrare expensas , nisi in certis casibus à Jure expressis , leg. *Imperatores* , & ibi Bald. ff. de tutel. Covarr. pract. cap. 6. n. 5. & 6. Seraphin. decis. 1090. num. 6. & adest alia non minùs recepta , quod collitigans prætendens litis expensas duo debet probare , paupertatem scilicet , & præsumptionem boni juris. Crescent. dec. 8. de judic. Verall. decis. 20. n. 2. lib. 1. Theodosi. de Rubeis in singularibus Rota. part. 2. verbo lis , §. 4. Covar. citato loco , Seraphin. decis. 416. n. 1. & 2. ubi quod in petitione subministrationis expensarum duo probari debent , paupertas , & boni juris præsumptio : & paupertas probari debet respectu rei , de qua agitur , ex decis. 1097. n. 2. Gregor. XV. decis. 189. n. 1. Rota decisione 81. in princip. part. 1. recentissim. aliàs in posthum. Farinac. ita ut copulativè de paupertate , & de bono jure constare debeat , ead. Rota decis. 148. num. 1. part. 2. recentiss.

In casu autem nostro , una & altera regula minime verificatur ; nam de prima constat , quia non est Jure expressum in hoc casu deberi litis expensas , imò cum litigetur de re , quæ non cadit sub æstimatione , nec fructus producit , illas esse denegandas censuit Rota decisione 470. num. 6. apud Farinac. p. 2. recentior. ibi : Secundo fuit dictum , quod quæ in contrarium adducuntur , loquantur quando litigatur de re fructifera , vel aliàs pretio æstimabili , unde in decernendis alimentis datur pro regula , ut perpendantur fructus rei super qua litigatur , per Angel. in l. quibus bonis , n. 2. de cess. bonor. Bald. in l. voluntatis 4. Col. de fideicommiss. Roman. consil. 110. n. 35. versic. Prætereà , Alexand. consil. 77. n. 5. lib. 5. & proinde cum in proposito casu litigetur tantum de separatione thori , & sic de re , quæ non cadit sub æstimatione , satis dubium videtur an applicetur prædicta conclusio.

De secunda clariùs patet ; nam quoad primum requisitum , est sine dubio non apparere de paupertate D. Francisci Orense , quia in specie non probatur , prout tenebatur , quod expensæ litis per illum solvi non valeant , §. sed neque , in authent. de fidejuss. Beltramin. ad Gregor. XV. dicta decisione 189. num. 7. littera A : cum quia adversarius habet filium divitem , adhuc sub sua patria potestate constitutum , qui redditus Ecclesiasticos annuos ad ducata tria millia ferè ascendentes , obtinet : unde sicut filio habenti patrem divitem expensæ hujusmodi non subministrantur , Beltramin. ad Gregor. XV. de decis. 189. num. 7. versicul. Paupertas , in fine , & de habente patrem industriosum , & artificem , Rota d. decis. 470. num. 5. part. 1. recentior. ita è converso patri habenti filium divitem non sunt administrandæ ; in eis namque datur par ratio , & æquale jus : sunt enim correlativa , quorum idem est judicium , eadem disciplina , & de uno dispositum trahitur ad alterum , l. 1. ff. de acceptil. l. 1. Codic. de cupress. lib. 11. cum aliis citatis per me Axiom. 61.

Et tantò magis id justificatur , quia adversarius annuos redditus ad octingenta ducata ascendentes habet , videlicet centum & quinquaginta à D. Didaco de Orense ejus ex fratre nepotè , ut ipse fatetur , & alia similia 650. de materna filii legitima , tanquam illius administrator etiam percipit ex quodam jure sobre las alcavalas de Sevilla imposito ,

Et ulterius à filio exigit quotannis ratione alimentorum quingenta scuta, juxta formam instrumenti obligationes, & mandati procuræ in rem propriam, ut in fide quæ datur. Idem fructibus duorum majoratum gaudet, in quibus successit ejus filius per obitum Dom. Francisci Zapata Olorio, quorum pacificam obtinet possessionem. Unde majores expensas ferre poterit; nam quæ supererant, modici momenti sunt futuræ, cum jam registrum sit transportatum, & integrè solutum à D. Laurentia, & breviter, ac sine considerabili expensa causa debeat expediri, ut aliàs consideravit Rota d. decis. 170. n. 2. in fine, par. 1. recentissim. quæ reputavit pro paupere ad hunc effectum illum, qui habet redditus non excedentes 15. scuta, teste Seraph. decis. 173. num. 8. ibi: *Quantum ad expensas litis, visa est Dominis probata paupertas, si redditus, quos habent isti Rectores, non excedunt 25. scuta, &c.*

Non obstat quod adversarius remisit ejus filio obligationem hujusmodi sibi solvendi dicta quingenta ducata, quia multipliciter respondetur.

10 Et primò, quod instrumentum remissionis fuit factum in fraudem, scilicet pauper videretur ad effectum lucrandi hujusmodi expensas litis in judicio seculari per illum jam peritas; nam remissio hujusmodi facta reperitur postquam Dominus Rex bonorum suorum administrationem D. Laurentiæ consignandam jussit: unde cum illud debitum in fraudem remissum censeatur, revocari debet in pristinam obligationem, leg. omnes, l. si pignus, ff. quæ in fraudem credit. Peguera decis. 271. num. 14. eo maxime, quia probatur adversarium post factam remissionem à filio dicta alimenta semper percepisse: & cum fraude cognita, fuisset illo judicio absoluta D. Laurentia, non est cur modò vexetur in hoc, juxta ea quæ habentur infra num. 16.

11 Secundò, quia maxima subest suspicio, & præsumptio falsitatis contra instrumentum hujusmodi productum, cum in protocollo Tabellionis illius mentio non reperiatur, ut adnotavit Covar. pract. cap. 19. num. 3. vers. Quartò; nam licet contra aliquos fidem esse adhibendam instrumento, cujus protocolum confectum non sit, aut semel factum non reperiatur, existimaverit idem Covar. d. num. 3. in princip. nihilominus tamen affirmat in vers. Tertium constat, quod si aliter instrumentum producat, & è contrario ejus fides ex ipsomet instrumento, vel ex ejus protocollo, quod idem est, impugnetur, teneatur illud edere, qui produxit. Unde stante falsitatis suspitione allegata, antequam appareat protocolum, vel archetypum, non est illi fides adhibenda.

12 Tertiò, quia licet remissio facta esset sine fraude, & appareret protocolum instrumenti, adhuc nihil adversario suffragaretur, eo quod inutilis, & invalida foret, cum super alimentis futuris non valeat remissio, neque transactio, l. de alimentis 8. C. de transact. & ibi numer. 2. plures in meis Collect. citavi Doctores: quod absque dubio procedit in alimentis debitis à patre filio, & è contra; quamvis enim secundum nonnullorum opinionem, valeat transactio super alimentis, inconsulto Prætorè facta, si interpositum fuerit juramentum; attamen quando alimenta debita, vel relicta sunt à patre filio, vel è contra, non obstante juramento debentur, ut resolvit Cardin. Mantica de tacitis, & ambiguis convent. tom. 2. lib. 26. tit. 3. num. 12. cum seq. quem refero in meis collect. ad d. l. alimentis, num. 3. in fine: unde cum in adversarii potestate sit, remissione non obstante, quæ nulla, & invalida fuit, alimenta prædicta exigere, non est habenda remissio hujusmodi in

consideratione; nullum enim quod est, nullum producit effectum, l. 4. §. condemnatum, ff. de re judic. l. non dubium, C. de legib. cum aliis per me citatis Axiomate 164. num. 1.

Quartò, quia adversarius hos redditus sua culpa 14 non amisit in totum, prout amisisset si bona dilapidasset, vel ludendo ad inopiam versisset, sine ulla recuperandi spe, in quibus terminis uxorem teneri maritum alere, resolvit Surd. de aliment. tit. 1. q. 35. num. 5. & tit. 7. quest. 25. à num. 12. sed nulliter, & invalidè à se abdicavit, & ideo facilè eos recuperare poterit: quod si facere renuerit, de fraude, & simulatione magis constabit, quæ illi patrocinari non debet, l. nec ex dolo, ff. de dolo, l. 3. ff. de transact. l. si ex dolo, ff. de re jud. cum similibus adductis per me Axiom. 76 num. 5.

Nec etiam obstat alia objectio allegata, quod 15 scilicet adversarii filius, uti persona Ecclesiastica, exiverit jam à patria potestate, ac proinde amiserit pater usumfructum in ejus bonis. Quia respondetur, neminem etiam in Presbyteratus Ordine constitutum egredi patriam potestatem, anth. Presbyteros 1. C. de Episcop. & Cleric. Anton. Gom. l. 48. Tauri, n. 6. ibi: Sed his non obstantibus, certè ego teneo contrariam sententiam, imò quod talis filius Clericus etiam in Sacris non possit disponere de bonis suis adventitiis, vivente patre, quia in eis pater habet usumfructum, quia cum non liberetur ab ejus potestate, sequitur quod non amittit pater usumfructum in bonis ejus, &c. Covar. in cap. quia nos, n. 5. de testam. Gutier. in repet. §. sui, n. 8. Instit. de hæred. qual. Molin. de justit. tract. 2. disp. 329. n. 8. ibi: Per sacros autem Ordines, etiam si presbyteratus sint, non egreditur filius patriam potestatem, &c. Thom. Valasc. alleg. Juris tom. 1. alleg. 29. num. 1. Unde patri ex bonis filii Clerici usumfructum deberi non est ambigendum, & multò magis cum filius sit in minoribus Ordinibus tantum constitutus, & majoratus seculares non censeantur inter Ecclesiastica bona, qui non parvi sunt momenti, & non spernendæ summæ alia bona non Ecclesiastica.

Quod adhuc eo magis procedit, quia D. Lauren- 16 tia pauper est juxta status sui conditionem; nam redditus non habet ultra ducata mille, quæ cum constent ex alimentis, & ex quodam censu difficilis exactionis propter creditorum concursus, & ex nonnullis juribus, quorum pars dimidia Regi relinquatur, superest ferè nihil: unde succedit conclusio, quod pauper non tenetur alere alium pauperem, de qua in l. non quemadmodum, in fine, ff. de lib. agnosc. gloss. verb. Necessariò, in l. si quis a liberis, §. si mater, ff. eod. tit. Cephal. conf. 127. num. 1. Rot. d. decis. 470. num. 6. p. 1. recentior.

Quo verò ad secundum requisitum de bono jure, 17 nec illud videtur apparere, cum illius præsumptio, quæ requiritur ad hunc effectum, debeat esse non levis. Valasc. consult. 1. num. 12. Covar. pract. cap. 6. num. 5. vers. Idem ipse profiteor, Beltramin. ad Greg. XV. d. decis. 189. num. 7. versic. Præsumptio boni juris. Dum enim pro nullitate matrimonii esset in prima 18 instantia contra D. Franciscum Orense pronunciatum, ex hujusmodi sententia præsumptionem non boni juris oriri resolvit Seraphin. decis. 426. num. 4. ibi: Cessat quoque præsumptio boni juris propter sententiam contra eos latam, &c. & decisione 1090. n. 6. ibi: Neque à D. Joanne ex capite paupertatis pe- 19 tuntur expensæ, neque ex capite boni juris, cum contra cum jam fuerit lata sententia in Rota, ex qua insurgit præsumptio non boni juris, &c. Etenim regulariter præsumitur pro Judice, quod ritè, & rectè functus fuerit officio suo, Dec. consil. 351. num. 12. versicul.

Et

- Et in simili. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præf. 9. num. 1. cum aliis per me citatis Axiom. 131. num. 4. Sicut è
 20 contra præsumptionem boni juris oriri ex sententia favorabili, quamvis sit ab ea appellatum, tenet Covar. d. cap. 6. num. 6. vers. Secundum quod, Ursill. in examine apum, verb. Alimenta, conclus. 89. p. 314. Surd. de aliment. titul. 1. quæst. 120. sub num. 12. vers. Non denique obstat, ibi: Non denique obstat, quod effectus sententia per appellationem suspendatur, si non tollitur: Quia respondeo, quod etsi appellatio impediat ne sententia omnimodum suum sortiatur effectum, non tollit in totum, nec suspendit omnes effectus sententia, & ideo non obstante appellatione, adhuc pro Judice præsumitur, &c. Beltram. ad Greg. XV. d. decis. 189. n. 7. ibi: Resultat tamen præsumptio boni juris ex sententia, etiamsi sit ab ea appellatum, &c. Rota decis. 250. n. 2. p. 1. recentior. ibi: Quæ sententia licet per appellationem sit suspensa, facit tamen præsumptionem boni juris, ad l. si instituta, §. de inofficioso, ff. de inoffic. testam. &c. eadem Rota in puncto, decisione 418. numer. 3. part. 1. recentissim. ibi: Sicut etiam non obstat, quod sententia fuerit suspensa propter appellationem, quia nihilominus remanet qualisqualis præsumptio pro illa, quæ sufficit ad hunc effectum, &c. Et licet nonnulli loquantur in alimentis, nihilominus eorum resolutio à fortiori procedet in expensis litis, quæ difficilius debentur, ex Crescentio d. decis. 8. in fine, de judic. & Surd. citato loco.
 21
 22 In omnem eventum res sine dubitatione transit, quia D. Franciscus Orense adversarius, coram Judice seculari, vulgò Alcaide de Corte nuncupato, alimenta, & hujusmodi litis expensas ad hanc, & alias causas jam pendentes petiit, & per illum D. Laurentia fuit absoluta ab hujusmodi petitione, pro se sententiam favorabilem reportando. Hincque vel dicamus sententiam hujusmodi transitum fecisse in rem judicatam, & tunc contra eam non est amplius audiendus adversarius, l. cum queritur, cum duabus seqq. ff. de re judic. Gregor. XV. decis. 492. n. 3. nec est illi danda remissoria, ut probationes ulterius recipiantur, Seraph. decis. 308. n. 1. Gregor. XV. decis. 211. num. 1. Rota decis. 406. sub num. 2. p. 2. recentior. vel supponamus sententiam non transisse in rem judicatam, & tunc obstarer exceptio litis pendentiæ, ex iis quæ D. Barbosa in l. si quis posteaquam, ff. de judic. à num. 270. Marc. Anton. de Amaris Ferrar. decis. 18. num. 1.
 23 Non obstat quod sententia fuit lata in judicio seculari, ac proinde videbatur in hoc judicio Ecclesiastico minime parere exceptionem rei judicatæ, vel litis pendentiæ, quia in materia expensarum litis, vel alimentorum laicus est competens Judex, etiam pendente causa matrimoniali coram Judice delegato, ut optimè resolvunt Afflict. decis. 152. à numero 1. Surd. de aliment. titul. 8. privil. 10. n. 5. ibi: Quia alimenta possunt à Judice laico decerni, dum quæstio super matrimonio ventilatur coram Ecclesiastico, &c. Marta de jurisd. p. 2. cap. 8. num. 35. ibi: Item Judex laicus appellatione pendente à sententia matrimonii ad favorem uxoris lata à Judice Ecclesiastico, decernit alimenta uxori, &c. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. p. 1. decis. 326. n. 2. in fine. Thoro in compendio decis. tom. 1. verb. Judex secularis, pag. 292.
 24 & ideo judicem Ecclesiasticum debere admittere exceptionem rei judicatæ, vel litis pendentiæ (quæ ad hunc effectum pari passu ambulant) per Judicem secularem, & è converso, ex textu in cap. fin. de except. lib. 6. tenet in specie Cardoso in praxi Judicium, verb. Judex, num. 27. quem refert Parens meus in remis. ad Ordin. Reg. Lusit. lib. 3. tit. 19. §. 2. num. 5. in fine.

Toletana Nullitatis Matrimonii.

Parochialitatis mutatio eo tempore, quo de matrimonii celebratione tractatur, quando in fraudem facta censeatur? Error qualitatis vel fortunæ, si reincidat in errorem personæ, matrimonium dirimit, sicut error personæ.

VOTUM XIX.

- 1 Verba persæpe proferuntur contra propriam intentionem.
- 2 Voluntas plus facto quam verbis patetatur, sed declaratur.
- 3 Præsumptio fraudis oritur ex precedenti tractatu.
- 4 Parochialitatis mutatio eo tempore, quo de matrimonii celebratione tractabatur, præsumitur fraudulenta.
- 5 Fraus præsumitur ex modicitate temporis ad contrahendum.
- 6 Ex brevi reversione ad primam Parochiam probatur animus non permanendi in secunda, nisi tantum donec contrahatur matrimonium.
- 7 Maritus cum se transfert ad domicilium uxoris, satis ostendit ex facto sequenti quem animum habuerit tempore contractus matrimonii.
- 8 Parochialitas ut acquiratur, non solum requiritur mutatio personæ, & rerum, sed etiam firmus animus relinquendi primam antecedentem, & habitandi in secunda, saltem majori parte anni.
- 9 Habitare ut quis dicatur in loco, non sufficit quod ibi sit raro, vel momentanea habitatione.
- 10 Parochia acquiritur ratione habitationis, quando ea brevis temporis non est.
- 11 Parochialitas non acquiritur in loco, ad quem quis se transfert cum dolo, & animo eludendi Concilii Trid. dispositionem.
- 12 Castellanus, vel Lusitanus si adiret Franciam, Turcas, vel Indos ubi non servatur Concilium Trid. cum dolo contrahendi ibi matrimonium sine Parocho, nulliter contrahit, & n. 13. 14. & 15.
- 16 Parochialitas in fraudem Concilii Trid. acquisita non juvat, ita ut in tali Parochia contractum matrimonium sit nullum.
- 17 Domicilium permanens habens vir & uxor, si accedant dolose in aliud oppidum sine animo permanendi, & ibi coram illius oppidi Parocho contrahant, non valet matrimonium.
- 18 Habitatio fraudulenter in præjudicium Parochi proprii, vel alterius habita in aliquo loco ad effectum acquirendi novum Parochum, non sufficit.
- 19 Mutatio Parochiæ nihil prodest cum est affectata, & procurata ad finem tantum contrahendi alibi matrimonium.
- 20 Parochiæ jus improba fide, & per scelus, in fraudem nemo assequitur, ita ut in ea sacramenta percipere possit.
- 21 Parochos alienos, propriis relictis, per dolum & fraudem petens, ut coram eis matrimonium contrahat, invalidè contrahit.
- 22 Sanchez opinio refertur.
- 23 Sanchez reprobat, & numeris 24. & 25.
- 26 Matrimonium indignum censeatur esse quod sine familia dedecore iniri nequit.
- 27 Dispositio favorabilis judicatur, quæ ob fraudes tollendas est introducta.
- 28 Legi nec directè, nec indirectè est admittendum, quod fraus fiat.
- 29 Fraudis macula semper validitati actus repugnat.

- 30 Dolo malo non videtur facere, qui jure suo utitur, Axioma qualiter intelligendum.
- 31 Dolus cum sit latens in animo, & natura sua de his, quæ occultè committi solent, conjecturis saltem duabus probari solet.
- 32 Dolosus dicitur qui exterius veritatem manifestare recusat, quam interius occultare non desistit.
- 33 Dolus ex effectibus & signis exterioribus probatur.
- 34 Clausula insolita dolum & fraudem præsumi faciunt.
- 35 Cautela abundans nocet in suspectis, & in his, quæ possunt habere suspicionem fraudis, doli, & circumventionis.
- 36 Cautela quanto plures adhibentur in contractibus suspectis, eo magis augetur suspicio fraudis, & doli.
- 37 Dolus magis inter contrahentes matrimonium arguitur, & manifestatur ex disparitate tam in ætate, quam in qualitate, & rebus.
- 38 Nobiles naturali propensione cupiunt nobilibus commisceri.
- 39 Æqualitas in matrimoniis conjugatorum animis influit tranquillitatem & pacem.
- 40 Nobiles decet accipere nobiles uxores.
- 41 Familiarum honor deturpatur, si quis plebeiam pro patricia, corruptamque duxerit pro virgine.
- 42 Nobilitatis imparitatem inter conjuges Romani prohibuerunt.
- 43 Lamentabiles successus ex inæqualitate conjugiorum successerunt.
- 44 Matrimonia inter valde dispares infelicißimos exitus habere solent.
- 45 Honor est augmentum familie.
- 46 Mortem potius quis patri debet, quam honoris detrimentum subire.
- 47 Honor præferendus est propria vite.
- 48 Disparitas magna inter contrahentes matrimonium satis indicat dissensum, & facit præsumere joco contractum esse matrimonium.
- 49 Homines fuerunt, qui se alios esse, aut aliorum filios mentiti sunt, & mulieres majori sagacitate dolo sapissimè se alias esse finxerunt.
- 50 Monialis quædam Lusitana, quæ fingens se sanctam, fratrem Ludovicum Granatensem, virum aliàs pium & doctissimum, tot annis quibusdam chimericis fallaciis deceptum habuit.
- 51 Dissensus satis inducitur ex magna disparitate inter contrahentes matrimonium.
- 52 Consensus, & voluntas cum in animo consistant, & iste difficilè cognosci possit, aliquibus signis exterioribus deprehendi debet.
- 53 Thomæ Sanchez opinio intelligitur.
- 54 Dolus quando consensum excludit, matrimonium est nullum.
- 55 Error qualitatis in suo genere sumptus matrimonium non vitiat.
- 56 Error in nomine, dummodo circa substantialia nullus sit, matrimonium invalidum non reddit.
- 57 Error qualitatis, vel fortune redundat in errorem personæ, ita ut si verè in persona erretur, tunc & eo casu matrimonium contractum erit nullum.
- 58 Qualitati alicui quamvis accidentali quando quis vitatur ad contrahendum, aliter non contracturus, si ea non habeatur, actus tanquam involuntarius, habita notitia redditur nullus.
- 59 Religionem si quis ingreditur existimans sibi non competere majoratum, aut non habere hereditatem, unde viveret, aliàs expressè non facturus, his rebus aliter se habentibus professio coram Deo nulla est.
- 60 Matrimonium contrahens cum aliqua existimans divitem esse, vel nobilem, vel honestam, vel virginem, ita ut his qualitatibus ducatur ad contrahendum, & his innitatur expressè, aliter non contracturus, est invalidum matrimonium, si dives, nobilis, honesta, aut virgo non sit.
- 61 Qualitas in qua erratur quando respicit aliquam certam, & determinatam personam, distinctam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis redundat in errorem personæ, & consequenter matrimonium cum illa contractum est nullum.
- 62 Qualitas in qua erratur, si designat individuum personam, tunc error circa qualitatem refunditur in personæ errorem, ac matrimonium dirimit.
- 63 Consensum, aut affectum in penitus ignotum dirigere non possumus.
- 64 Consensus si primò ac directè feratur in personam, quæ tales habeat qualitates, & consequenter in particulari in hanc putatam divitem & nobilem, cum non sit talis, error est qualitatis involvens errorem personæ, sicque matrimonium est invalidum.
- 65 Error personæ, qui matrimonium annullat, non cadit, nisi habeatur aliqua notitia personæ, cum qua contrahere intendit.
- 66 Exemplum Regis Angliæ ponit Silvester, & idem exemplum ponunt citati. num 74.
- 67 Error in una ex quatuor causis esse potest, scilicet fortune, qualitatis, personæ, & conditionis.
- 68 Error personæ est credere de una persona quod sit alia, vel quod sit libera, cum sint serva, vel quod sit filius talis Regis, Ducis, Comitis, aut alterius, cujus non est.
- 69 Matrimonium non est, si aliquis assereret in partibus remotis se filium Regis Franciæ, & sic cum aliqua muliere hoc credente contraheret, cum ubique haberetur notitia Regni Franciæ.
- 70 Error personæ quoad substantiam, quia forsitan credidit quis eam cum qua contraxit esse Mariam, quam aliàs agnoscebat visu, vel auditu, & non erat nisi Joana, talis error impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum.
- 71 Error consensum nullum habet, & nihil tam contrarium consensui quam error.
- 72 Error est vera pro falsis approbare, ignorare est nihil approbare, cum sit simplex scientia approbatio.
- 73 Error personæ, de qua non habetur notitia, matrimonium non dirimit.
- 75 Error nobilitatis, aut fortune per se matrimonium non evacuat.
- 76 Consensus si feratur in illum duntaxat, cum illa conditio, aut dignitas adest, error tunc qualitatis refertur ad errorem personæ, qui proinde matrimonium vitiat.
- 77 Error qualitatis, aut fortune si reincidat in errorem personæ, matrimonium dirimit, & num. 78.
- 79 Consensus quoties fertur in feminam aliqua conditione vestitam, expressè error refunditur in errorem personæ.
- 80 Femina putans se nubere primogenito Regis, si nubat alteri, qui falsò hoc nomen sibi arrogavit, invalidè contrahit.
- 81 Matrimonium judicialiter est invalidum, si in eo plures adfuerint fraudes, & Parochus ac testes essent suspectissimi, & concurrat disparitas magna inter prætenso conjuges, tam circa nobilitatem, quam circa divitias, &c.
- 82 Cap. final. de sentent. & re judic. loquitur in duabus sententiis contrariis latis per duos ordinarios, quo casu stante paritate probationum, auctoritate duorum Judicum, casus verè est dubius, & tunc favetur matrimonio.

83 *Disparitas personarum non contracti matrimonii presumptionem inducit.*

84 *Dispositio favorabilis iudicatur, quæ ob fraudes tollendas est introducta.*

R T A lite coram Ordinario inter Franciscum, & Antoniam super nullitate matrimonii inter eos contracti, fuit pro parte mulieris ex triplici capite datum de nullitate. Primò ex fraudulenta, & affectata mutatione Parochiæ. Secundò ex dolo. Tertiò ob errorem personæ. Ordinarius prædictus in prima instantia pro validitate sententiam protulit definitivam, à qua sententia appellavit Franciscus, & causa mihi commissa ab illustrissimo & Reverendissimo D. meo Nuntio, dubitavi an esset confirmanda, vel infirmanda: & revocandam esse existimavi, ex sequentibus.

ARTICULUS PRIMUS.

Fraudulenta, & affectata mutationis Parochiæ materiam concernens.

M A G N A reputavit consideratione dignum, quod Antonia solita esset fictitiè & blanditoriæ loqui, ita ut ejus verba intentioni suæ minimè deservirent: nam verba persæpe proferuntur contra propriam intentionem, cap. dilecti, de appellat. cap. existimant, 11. quest. 2. Abb. consil. 224. part. 2. Seraphin. de privileg. juram. privil. 1. num. 57. & 58. & idè eleganter Cicero lib. 1. ad Quintum fratrem, sic protulit: *Mens enim hominum multis simulationem involucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur, uniuscujusque natura, frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur, oratio verò sæpius: & ita voluntas plus factò quam verbis patefacitur, seu declaratur, l. si tamen, §. & qui, ff. de edilit. edicto, l. de quibus, ff. de legib. & melius omnibus Aym. Craver. consil. 204. num. 10. ibi: Quia factò datur voluntas intelligi, l. Paulus respondit non tantum verbis, ff. rem ratam haberi, imò facta verbis sunt fortiora ad demonstrandam voluntatem hominis, l. si tamen, §. si quis dicit, ff. de ædilit. edicto, cap. delicti 2. ubi Dec. in 2. notab. de appellat. & dicit Bald. in l. non ignorat, col. 1. C. qui accus. non poss. quod facta vero proximiora sunt, quam nuda vocabula, cum etiam plerumque aliqui fictitiè, vel blanditoriè loquantur: quod dictum refert Jas. in consil. 102. col. 1. lib. 4. inferens magis probari filiationem ex tractatu quam ex sola nominatione verbali: alibi scribit idem Bald. in cap. super litteris, col. 5. de rescript. quod nullum est majus mentis nostræ testimonium, quam qualitas inspecta factorum, quæ sine loquela se intelligunt, & per solum aspectum imprimunt suam voluntatem, &c.*

Cum autem recognosceret Antonia, quod si cum Francisco matrimonium contraxisset in Parochia sancti Genesii, in qua ambo contrahentes, & Francisci parentes habitabant, illicò fraus, & dolus ipsius Antoniæ deregeretur, ad Parochiam sancti Sebastiani se contulit de mense Julii, & eodem tempore ipsa Antonia Ordinarium sollicitavit ut absque monitionibus sibi cum dicto Francisco posse contrahere cederetur, ne aliqua tractatus hujusmodi notitia posset deveniri ad parentes ipsius Francisci, & melius & securius ille deciperetur, quod ad effectum fuit perductum, & de facto matrimonium contractum, & statim ab illa Parochia S. Sebastiani decessit, & ad aliam S. Genesii rediit; nam ex præcedenti tractatu præsumptio fraudis oritur, Ruin. consil. 4. num. 10. lib. 1. Dec. consil. 32. num. 16. lib. 3.

Tiraquell. de retractu lign. §. 1. gloss. 14. n. 24. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præf. 3. num. 120.

Quæ quidem Parochialitatis mutatio eo tempore, quo ipsa Antonia cum Francisco contrahere tractabat, præsumitur fraudulenta, ac proinde ad illum effectum ei suffragari non potest, per ea quæ resolvit Joan. Philipp. Testa alleg. 4. num. 10. ibi: *Quoniam respondetur hanc conductionem esse factam in fraudem, quo casu nihil potest juvare, ex text. in l. qui sub prætextu, C. de sacros. Eccles. ibi: Qui sub prætextu Decanorum, cum id munus non impleant, eorum fraudibus credimus esse obviandum, ubi gloss. dicit, cum sub velamine id quod ad Decanos spectat, non adimpleat, & ibi Bald. notat, qui non servit Ecclesiæ, & fingit esse clericum, non debet gaudere privilegio clericorum, & quæ conferuntur clericis propter servitium Ecclesiæ, ille qui non servit, non debet ea habere: & Archid. in d. c. licet Canon, de elect. dicit verbum residere, diversimodè interpretari, dummodo cessent fraudes. Quis enim non videt hanc conductionem domus esse in fraudem, postquam recessit ab illa terra.*

Secundò eadem comprobatur fraus, quia Antonia infra tres dies à mutata habitatione matrimonium contraxit, & infra alios tres discessit, & rediit ad primam Parochiam S. Genesii; unde ex modicitate temporis ad contrahendum præsumitur fraus, Anch. consil. 99. & consil. 251. & consil. 257. & consil. 410. in fine, Afflict. decis. 72. Tiraquell. de retractu lign. §. 1. gloss. 7. num. 77. Farin. in praxi crimin. quest. 89. num. 115. Et ex brevi reversione ad primam suam Parochiam probatur animus non permanendi in secunda, nisi tantum donec contraheretur matrimonium, text. in l. divortium 3. ff. de divort. ibi: *Si brevi reversa est uxor, nec divertisse videtur, text. in l. plerique, ff. de ritu nuptiar. §. Pavonum, Institut. de rerum divis. ibi: Quæ ex consuetudine abire & redire solent, talis regula comprobata est, ut eo usque tunc esse intelligantur, donec animum revertendi habeant: l. Julianus, §. proinde, ff. ad Maced. & quia ex facto sequenti quem animum habuerit, satis ostenditur, & ex eo in cognitionem præcedentis intentionis venimus, Alvar. Valasc. consult. 175. numero 27. ibi: Et cum maritus se transfert ad domicilium uxoris, satis ostendit ex facto sequenti quem animum habuerit tempore contractus matrimonii, quia ex actu sequenti declaramus intentionem præcedentem, &c.*

Tertiò, quia Antonia non potuit ex circumstantiis occurrentibus parochialitatem acquirere in Parochia S. Sebastiani, cum ad eam constituendam non solum requiratur mutatio personæ, & rerum, sed etiam firmus animus relinquendi primam antecedentem, & habitandi in secunda, saltem majore parte anni, Rebuff. in l. censoria 103. §. igitur quæri solet, ad fin. versic. habitator incola, ff. de verb. signific. Grammat. decis. 87. num. 4. & idem Grammat. in addit. 1. ad Afflict. decis. 384. ibi: *Et dicit Bald. in l. 1. vers. sed pone, ff. de statu hom. quod ad hoc ut quis dicatur habitare in loco, non sufficit quod ibi sit raro, vel momentanea habitatione, & idem sentit si non sit ibi habitatio momentanea, dum tamen animum habeat redeundi ad alium locum, & inibi residentiam faciendi. Et infra: Nam, ut ait Grammatic. verbum habito, est frequentativum, & ideo de rara habitatione & momentanea non est intelligendum; nam singula momentanea faciunt, sed animus residentiam, arg. l. si quis ita legaverit dum uxor mea, ff. de condit. & demonstrat. & ita etiam consuluit Stephan. Bertrand. in suo consil. 91. incip. Quis dicatur propriè habitare, in 2. vol. Alex. in l. lex Cornelia, ff. de jurejur. & alibi dixit Bald. in consil. 61. vol. 5. &c. hoc idem sentit Sanch.*

Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 25. num. 14. & num. 12. 10
ibi, Secunda sententia docet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea brevis temporis non est, & n. 19. intelligit cap. is quis, quando per modicum tempus est habitatio, & non per maiorem anni partem.

11 Quartò, quia cum parochialitas Sancti Sebastiani acquisita fuerit cum dolo, & animo eludendi Concilii Tridentini dispositionem, & ejus mentem defraudandi, ex defectu Parochi, in hoc casu matrimonium erit nullum: ita resolvit Vega in sum. verb. matrimonium, part. 2. cap. 34. casu 39. in fine, ibi: Desta doctrina se infiere que el Castellano ò Portugues que va à habitar à las partes de Francia, adonde no es promulgado este decreto, y mora en ellas, se puede casar sin Parocho y testigos, salvo si se va allà solamente por se casar desta manera en fraude desta ley, como lo confiesa el propria Ledesma. Esta doctrina es bien segura, y assi se pue de tener, laqual vi bien defendida in scriptis, y despues impressa por el dottissimo Doctor Martin Carillo Official Ecclesiastico, y Juez de pias causas en el Arcobispado de Saragoça, siendo Abogado desta causa, trayendo fuertes razones y textos, que aquí no refiero, por no ser mas largo para provar que el Castellano ò Portugues que solamente en fraude del Concilio se va à casar à las partes de Francia, donde no esta recebido, que si se casa de la suerte que esta dicho, que el matrimonio es ninguno, &c.

12 Fr. Emman. Rodriguez in sum. cap. 216. aliàs 218. num. 2. col. 1. ibi: De aqui se infiere que el Castellano ò Portugues que van à habitar à las partes de Francia donde no esta promulgado este decreto, y mora en ellas, se puede casar sin Parocho y testigos, salvo si se va à ellas solamente para se casar desta manera en fraude desta ley, &c.

13 Cened. practic. & Canon. quest. lib. 1. quest. 39. n. 64. in fine, & num. 65. ibi: Hec tamen communis Doctorum assertio vera mihi videtur, nisi quis adiret partes illas, vel regiones, ubi non observatur Concilium, non animo ibidem permanendi, & acquirendi domicilium, sed solum gratiâ contrahendi matrimonium sine Parocho, & testibus, & in fraudem legis contrarium prohibentis; tunc enim existimo tale matrimonium esse nullum, ut etiam tenent Ledesma pag. 198. vers. in hujus, Henric. lib. 11. cap. 1. numer. 8. in fine, Rodrig. in d. cap. 218. n. 2. versic. De aqui se sigue: & ratio est, nam illud solum factum est in fraudem legis: ergo nullum est matrimonium, cum fraus & dolus nemini patrocinentur. Ex quibus quidem satis patet responsum ad questionem illam, qua queri solet, quo pacto Castellanus, vel Lusitanus, qui in his partibus habet domicilium teneatur contrahere matrimonium, si adiret Franciam, Turcas, vel Indos, ubi non servatur hoc decretum sacri Concilii Tridentini? Videlicet quod si in illis partibus habet novum domicilium, aut saltem habet animum ibidem permanendi, relicto antiquo domicilio, potest illic contrahere, minimè verò quando nec domicilium, nec animum permanendi habet, sed dolosè gratiâ fraudandi legem Concilii retinendo in his partibus domicilium, secessit in partes illas, statim reversurus post celebrationem matrimonii, &c.

14 Petrus de Ledesma in 3. part. de matrim. in addit. ad quest. 45. art. 5. vers. in hujus expositionem, ibi: In hujus expositionem sit prima conclusio. Si aliquis Navarrus, Lusitanus, vel Castellanus adiret partes illas, vel regiones ut contraheret matrimonium sine Parocho, & testibus in fraudem legis, & solum gratiâ contrahendi matrimonium, existimo quod tale matrimonium nullum esset, Ratio hujus est, nam illud solum factum est in fraudem legis: ergo nullum est matrimonium, cum fraus, & dolus nemini patrocinentur, &c.

Ego ipse de officio & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 15
34. num. 153. ibi: Hoc tamen limitant de Ledesma, Enriquez, Rebellus, & alii, nisi eo proficiantur, ut nubant non servata lege Concilii Tridentini, & in ejus fraudem, cum jus non faveat fraudem committenti in legem, &c.

16 Majori cum ratione procedere debet hæc resolutio in casu nostro, cum matrimonium contractum sit in loco in quo vim habet Concilium Tridentin. in cujus fraudem acquisita parochialitas non juvat, nec sufficit, ita ut in tali Parochia contractum matrimonium sit nullum. Et est communis sententia.

17 Enriq. enim in sum. lib. 11. de matrim. cap. 3. num. 3. ita ait: Vagam fœminam & virum alterius regionis ignota copulare non debet Parochus, juxta Concil. Trident. cap. 7. nisi cum licentia Ordinarii, inquisitione, & magna cautela: si autem vir & fœmina, qui aliquod habent permanens domicilium, accedant dolosè in aliud oppidum sine animo permanendi, & ibi coram illius oppidi Parocho quasi vicini contrahant, non valet; solus enim dicitur illorum Parochus, ubi circa fraudem verè habent domicilium animo permanendi, &c.

18 Navar. consil. 2. de Paroch. num. 3. ibi: Quintò quod videtur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, unde non potest commodè reverti ad sumenda sacramenta in loco Parochia, ubi habetur domicilium. Et paulò inferiùs: Sextò quod habitatio fraudulentè in præjudicium Parochi proprii, vel alterius habita in aliquo loco ad effectum acquirendi novum Parochum, non sufficeret: tum quia fraus, & dolus nemini debent patrocinari: tum quia malitiis hominum obviandum est, &c.

19 Gutier. de matrim. cap. 65. num. 11. in med. ibi: Secus verò esset si domicilium, vel prior Parochia non verè, nec ex animo relinqueretur, sed in fraudem, animo nempe statim contracto alibi matrimonio revertendi ad prædictum suum domicilium, vel priorem Parochiam; tunc namque & in hac specie rectè procedit limitatio Ledesma, & Vega, quia prædicta vagatio, & mutatio Parochia plena est fraude, affectata, & procurata ad finem tantum contrahendi alibi matrimonium, & sic nihil eis prodest, tanquam facta in fraudem Concilii, &c.

20 Paul. Comit. respons. moral. quest. 110. num. 2. §. mihi sanè, ibi: Jus enim Parochia improba fide, & per scelus in fraudem nemo assequitur, ita ut in ea sacramenta percipere possit, &c.

21 Rebellus de obligat. justit. part. 1. lib. 2. quest. 7. n. 16. & q. 8. num. 6. ibi: Omnes enim qui Parochos per dolum & fraudem alienos ad eum effectum querunt, propriis relictis, invalidè contrahunt, cum dolus nemini patrocinari debeat, &c.

22 Verùm contra resolutionem primo loco traditam de adeuntibus loca ubi Concilium Tridentin. receptum non est, in fraudem ejusdem Concilii, ut possent ibi liberè absque Parocho & testibus matrimonio copulari, insurgit doctissimus Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 18. num. 29. & tenet esse ratum matrimonium in hoc casu, ex eo quod, qui jure suo utitur, non potest dici fraudem committere, ut ea ratione effectus impediatur; & hinc ait matrimonium contractum in articulo mortis efficere filios legitimos in fraudem substituti, quia est fraus licita, cum contrahentes utantur jure suo. Et contra aliam resolutionem secundo loco suprà firmatam de illo, qui fraudulentè, in præjudicium proprii Parochi novum acquirit in locis, ubi Concilium est receptum, quod sit coram eo contractum matrimonium nullum, similiter insurgit idem Sanch. eod. lib. 3. disp. 25. num. 11. resolvens quod mutantes

tantes Parochiam in fraudem Parochi possunt matrimonio copulari à Parocho novæ Parochiæ.

- 23 Sed salva pace doctissimi & Religiosissimi Patris, ejus sententia in utroque casu jure non subsistit, quia Concilium Tridentinum modum & formam præstitit celebrandi matrimonia coram Parocho & testibus, & idem est matrimonium sine Parocho, vel in fraudem illius contrahere, cum utroque casu menti Concilii, & legis universalis Ecclesiæ contrarietur, text. in l. non dubium, C. de legib. ibi: *Non dubium est in legem committere eum, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem, nec pœnas insertas legibus evitabit, qui se contra juris sententiam sava prerogativa verborum fraudulenter excusat, &c. & ibi gloss. in figuratone casus, verificatis præmissis, & in verbo non dubium, in princ. & per ipsum textum Doctores omnes ibidem adnotarunt paria esse ad effectum incurrendi pœnas legales, facere contra legem, vel facere in fraudem legis, l. contra, ff. de l. ibi, fraudem facit legi, qui salvis verbis legis mentem ejus circumvenit, &c.*

- 24 Perinde est litterali intellectui legis fraudem facere, quàm & menti ac intentioni illius fraudulenter contravenire, quia in utroque casu nullitati actus subiceret, Jacob. Burrigar. in d. l. non dubium, in summar. & col. 2. versic. his præmissis, & infra versic. nota quod ita punitur, Bellapert. sub versic. quesitum est, Cyn. num. 2. & 5. ad fin. versic. ibi fraudatur lex, Bart. num. 1. Bald. in summar. & num. 1. versic. nota primo, Alberic. in summar. Odofred. num. 1. Paul. de Castro num. 1. Salicet. ante num. 1. vers. 15. committit in legem, & n. 1. & in 1. notab. Fulgos. in sum. & num. 1. in 2. notab. & Jas. num. 4.

- 25 Mens autem Concilii Tridentini fuit obviare fraudibus, quæ ex occulta matrimoniorum celebratione in dies obveniunt, cum alienus Parochus conficius esse nequeat impedimentorum, quæ in loco & proprio domicilio facile omnibus innotescere possunt, ut advertit Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 11. num. 87. & insinuat idem Concil. Trident. sess. 24. de reform. matr. c. 1. in illis verbis, ibi, & gravia peccata perpendat, quæ ex eisdem clandestinis conjugis ortum habent, &c.

- 26 Et ex tali fraude, quam Concilium obviare intendit, non solum ejus mens læditur, sed etiam Francisco, consanguineis, & ejus familiæ damnum irrogatur irreparabile, ut colligitur ex text. in l. 1. tit. de los casamientos, lib. 3. fori, text. in l. si adulterium cum incestu, §. stuprum, ff. ad l. 7. de adulter. ibi, contumelia Juris, & sanguinis contumelia, Covar. de sponsalib. part. 2. cap. 3. §. 8. num. 7. ubi dicit patrem non teneri dotare filiam nubentem indigno; & reddit rationem, quia indignæ nuptiæ totum familiæ decus denigrant: & censerì indignum matrimonium esse, quod sine familiæ dedecore iniri nequit, l. sed ea, ff. de sponsalib. l. nuptiæ, C. de nuptiis, ibi, & si pares sine genere, & moribus, Sanch. de matrim. lib. 4. disputat. 26, num. 22. Unde tales fraudes sunt vitandæ, Feder. de Senis consil. 286. num. 1. Bald. consil. 261. num. 8. vol. 1. & consil. 76. num. 1. vol. 3. Aym. Cravet. consil. 774. num. 4. 6. & 7. ibi: Rursus fraudibus

- 27 occurrendi causa interpretationem jus admittit, favorabilisque dispositio judicatur, quæ ob fraudes tollendas sit introducta. Et infra, Gravius porro est legi quàm homini fraudem facere, &c. Et sic nec directè, nec indirectè est admittendum quod legi fraus fiat, text. in l. quod conditionis implende causa, ff. de donat. causa mort. Feder. de Senis consil. 4. num. 5. & consil. 84. in fine, & latius consil. 94. in princ. & eo magis quando contra Ecclesiam fit fraus & dolus, Signorol. consil. 71. num. 7. & seqq. Cum ergo legis finis dirigere-

tur ad obviandum ne fraudibus, clandestinitate, & malitiis contrahatur, quamvis clarè Concilium, non loqueretur, sed sub involucro verborum, debet extensio fieri ne via malitiis aperiatur. Germin. consil. 18. num. 2. Bald. consil. 474. in princ. lib. 4. Petr. de Anchar. consil. 99. quia alias fieret illusorium, text. in l. cum hi, §. fin. ff. de transact.

Quare ex dictis constat sine fundamento contrarium censuisse P. Sanchez, alias virum doctissimum, & omni laude dignum: nec evincit illud exemplum, quod adducit de matrimonio contracto in articulo mortis ad efficiendos filios legitimos in fraudem substituti; quia ex ea ratione procedit quod contractui lex assistit, & filios legitimos facit per subsequens matrimonium, cap. tanta, qui filii sint leg. At in casu nostro resistit jus, eo quod à Concilio Tridentino prohibetur clandestinitas, ac proinde ne fraudibus, & malitiis contrahatur matrimonium, unde si constiterit parochialitatem in fraudem legis acquisitam fuisse, quicquid ex tali fraude obveniret, nullum erit, ut singulariter dicit Octavian. Bammacar. in cap. naturales, quest. 7. num. 90. in med. ibi: *Ex quibus deducitur quod si omnia, quæ quis facere potest, illicò posset in alterius fraudem conc. te- re, nimium fraudibus indulgeretur, dolisque ac machinationibus via aperiretur, quod permittendum non est, l. in fundo, de rei vindicat. his & similiter dicitur quod in illis casibus fraus adhibita à principio resistit validitati actus, & illa macula fraudis semper validitati actus repugnat, ita & taliter quod actus ille erit fraudulentus, & nullus.*

Nec etiam obstat axioma illud, quod dolo malo non videtur facere, qui jure suo utitur, l. nullus, ff. de regul. juris, quod adducit Sanchez pro sua opinione adstruenda, quia consequentiam sic desumit, & elegantissimis respondet verbis: *Ergo cum jus habeant quocumque abeundi sine dolo malo, ibidem more gentis validè contrahent, præsertim cum mala intentio actum non soleat infirmare; neganda tamen erit consequentia, quia licet jus habeant, non tamen jus habent omittendi legem Ecclesiasticam, quæ tenentur, & eandem legem offendere censentur, cum absque causa rationabili vadunt aliò, ea de causa, ut non contrahant coram Parocho & testibus, præmissis denunciationibus: talis præterea discessus doli latentis suspectus est, neque præsumi debet de Ecclesia, quod vellet in eo eventu tollere inhabilitatem ad contrahendum, quam in sua patria contraxerunt. Si autem Ecclesia inhabilitatem præfatam ab eis auferre nolit, adhuc inhabiles permanebunt, &c. Ex quibus communis sententia contra Sanchez verior est, & licet aliquam pateretur difficultatem, adhuc sequenda foret, quia in dubiis opinionibus illa certè est amplectenda, per quam fraudibus obviatur, Feder. de Senis consil. 7. numero 5. & consil. 93. numero 6.*

ARTICULUS II.

Doli materiam concernens.

Pro vera articuli intelligentia præsupponendum est, Antoniam esse humilem & pauperem mulierem, Franciscum verò ex utroque latere nobilem Hispanum, & satis divitem. Et quod dolus, cum sit latens in animo, & natura sua de his quæ occultè committi solent, ac proinde difficilis probationis, directèque probari non possit, ideo conjecturis probatur, l. quia autem, §. non simpliciter, ff. si quis omissa causa testament. Oldrad. consil. 324. Factum tale, Cravet. consil. 100. numero 3. Bargal.

de dolo, lib. 4. cap. 8. n. 15. & 30. Mascard. de probat. conclus. 530. num. 1. cum seqq. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præf. 3. num. 42. cum seqq. Farinac. in praxi crimin. quæst. 89. num. 16. cum seqq. duobus saltem, gloss. in l. instrumenta, Cod. de probat. cap. cum dilectus, de success. ab intest. cap. illo vos, ibi, ex duobus tamen, de pignor. Calcan. consil. 8. Joan. de Anchar. consil. 49. Corn. consil. 23. & 41. vol. 5. Prosp. Pafet. consil. 121. Circa proposita, n. 3. Cravet. cons. 134. Scripsi alias, num. 39. & consil. 156. incip. Jacobus Neureti, num. 7. ubi addit quod sicut in materia probationis per testes, duo testes sufficiunt, leg. ubi numerus, ff. de testib. ita quoque in materia non probabili per testes, ad quam subrogantur præsumptiones, ut subrogatum sapiat naturam ejus, in cujus locum subrogatur, l. si eum, §. injuriarum, ff. si quis caut. Decian. Responso 32. num. 4. lib. 13. Farinac. d. quæst. 80. n. 21. ubi numero 23. hoc dicit verum dummodo istæ duæ conjecturæ, seu præsumptiones graves, & non leves fuerint.

- 32 Quibus breviter præmissis, primò dolus apertè colligitur ex mutatione nominis & cognominis, quam fecit ipsa Antonia, occultans proprios parentes alias ignobiles, pauperes, & simulans alios nobiles & divites ad effectum meliùs decipiendi Franciscum; quæ quidem principalior doli probatio est, dum exterius veritatem manifestare recusabat, quam interiùs occultare non desistebat, D. Thom. 2. 2. quæst. 111. articulo 1. ibi: Respondeo dicendum, quod sicut dictum est, ad virtutem veritatis pertinet, ut quis talem se exhibeat exterius per signa exteriora, qualis est. Signa autem exteriora non solum sunt verba, sed etiam facta: sicut ergo veritati opponitur quod aliquis per verba exteriora aliud significet, quam quod habet apud se, quod ad mendacium pertinet; ita etiam opponitur veritati quod aliquis per aliqua signa factorum, vel rerum aliquid significet per contrarium ejus, quod in eo est, quod propriè simulatio dicitur. Unde simulatio propriè est mendacium quoddam in exteriorum signis factorum consistens. Non refert autem utrùm aliquis mentiatur verbo, vel quocumque alio facto, ut supra dictum est, &c. Castrenl. in l. dolum, C. de dolo, Imol. in l. Julianus, §. 1. ff. de action. empt.
- 33 Et sic dolus ex effectibus, & signis exterioribus probatur, Aldobrand. in §. suspensus autem tutor, num. 2. Instit. de suspect. tutor. Bargal, d. lib. 4. cap. 8. num. 19. cum seqq.

- 34 Secundò probatur ex contextura litterarum Francisci, quas formavit ipsa Antonia, ut ille cum jramento, & insolitis obligandi clausulis obstringeretur ad secum contrahendum, quæ insolitæ clausulæ dolum & fraudem præsumi faciunt. Menoch. consil. 1. num. 338. & de præsumpt. lib. 5. præf. 3. n. 103. Mascard. de probat. conclus. 815. num. 40. & 42. & conclus. 299. Farinac. in praxi crimin. part. 3. quæstione 89. num. 134. Et eo magis dolus deprehenditur, quia in dictis litteris dicebat Franciscus, quod à permissione matrimonii contrahendi cum dicta Antonia nulla ex causa etiam excogitanda discederet, quæ cautela dolum & fraudem arguit, ut resolvit Tiber. Decian. consil. 32. num. 65. volum. 3. ibi: Quod imò abundans cautela nocet in suspectis, & in his, quæ possunt habere suspicionem fraudis, doli, & circumventionis, quinimò in his tales cautelæ abundantes vehementem inducunt suspicionem, ut in specie tradit Bald. & Alber. in d. l. penult. & Bald. etiam in d. l. testamentum, in 3. not. & in l. etiam col. 2. versic. hoc modo dubitatur, Cod. de execut. rei jud. & in cap. quia verisimile, col. 2. de præsumpt. & Paul. consil. 174. col. 2. in fine, versic. accedit prædictis, Andr. Sicul. consil. 16. col. 1. num. 1. & consil. 8.

col. penult. num. 4. Corn. consil. 217. in fine, in 3. Socin. consil. 143. col. ult. ad fin. vol. 1. & consil. 90. col. 2. vers. sed si ista, in 3. Jaf. consil. 170. n. 1. in 2. Dec. consil. 478. col. 3. versic. & in primis, & dixit Bald. consil. 47. volum. 1. quod quanto plures cautelæ adhibentur in contractibus suspectis, eo magis augetur suspicio fraudis, & doli, & idem in cap. 2. col. de consuet. inquit, quod ubi abundantior est cautela, ibi evidentiore est fraus, adde Farinac. de falsitate, q. 153. num. 161. & ex pactis insolitis etiam probatur, idem Farin. d. q. 153. n. 164. cum seqq.

Tertiò dolus magis arguitur, & manifestatur ex disparitate tam in ætate, quam in qualitate & rebus, quæ aderat inter Franciscum & Antoniam, maxime cum ipsa Antonia esset admodum pulchra, calida, & captiosa, ætatis triginta annorum, valens facile juvenem ætatis sexdecim seducere, ut in simili probat Rebuff. consil. 114. folio mihi 191. ibi: Item ex alia probatur ratione inæqualitas personarum, nam mater incrementum filia, & bonorum videtur diligere, ubi vir superior est divitiis, & nobilitate, & potentia, & honore, cap. super eo 2. de testib. hic est longè major vir muliere, tum ratione divitiarum: ergo mater dolo induxit hunc juvenem. Item ponderanda est qualitas persone, nam juvenis quindecim annorum inter manus Procuratorum tractabatur, qui sunt subriles, & cauti in agendis negotiis, & ipse solus se defendebat; saltem debebat D. de Maureul relinquere ei unum curatorem. Item qualitas mulieris, nam vetula, quæ multa mala sciebat, & alter juvenis, ac etiam quia mulier, nam non est malitia mulieris, nec dolus, quin à muliere saltem vetula non excogitetur, ut de ista possimus dicere, quæ adeo ornatè loquitur, ut si Cicero revivisceret, non ornatiùs loqui possit, &c.

Magnæ quoque propositum considerationis est inæqualitas nobilitatis, nobiles enim naturali propensione cupiunt nobilibus commisceri, & suam augere nobilitatem, ut tradit Meria de nobilit. lib. 1. cap. 41. per tot. nam æqualitas in matrimoniis conjugatorum animis influit tranquillitatem & pacem, è contra autem inæqualitas dissensiones & bella, sicut singulariter probat Ægidius Columna de regimine Principum, lib. 2. cap. 12. ibi: Prima autem naturalis societas, ut patet per Philosophum in politica, est matris & femine, viri & uxoris: hoc autem non esset nisi conjugium ordinaretur in quandam societatem debitam, & naturalem: cum ergo debite & congruè nobilis societur, quos constat esse nobiles ex genere, prout conjugium ordinatur in societatem dignam & congruam, debent sibi uxores quarere quæ sint ex nobili genere: sicut enim videmus in uno, & eodem corpore quod propter inæqualitatem humorum consurgit infirmitas, & pugna sit, & inter omnes propter injurias. & inæqualitates, quas inter se exercent, consurgunt dissensiones, & bella. Et infra, patet quales conjuges singuli cives accipere debeant; nam nobiles decet accipere nobiles conjuges, ut inter eos sit pax, & digna societas: in omni conjugio nimia imparitas videtur esse vitanda: nam imparitas in excessu, sive sit secundum nobilitatem, sive secundum ætatem, ut plurimum est causa litigii, vel est causa ut sibi conjuges fidem non servant, ut si nobilis nubat ignobili, non erit inter eos digna societas, sed unus alteri ultra quam leges conjugii requirant, dominari conabitur.

Id ipsum ex plurimis aliis auctoritatibus deprehenditur, & probatur ex l. 1. §. quamvis, ff. de ventre inspic. ibi: Publicè enim interest pares non subjici, ut ordinum dignitas, familiarumque salva sit, &c. l. 3. tit. 14. part. 4. ibi: Ca no seria guisada cosa que la sangre de los nobles fuesse embargada ni ayuntada, &c. & l. 3. tit. 5. part. 2. ibi: Viles è desconvienientes mugeres no deve

deve el Rey querer para facer linage, porque no invile-
Zala flaqueza su linage. Et inter conditiones, quas
in muliere in uxorem accipienda requirit l. 1. tit. 6.
part. 2. primo loco nobilitas desideratur, ibi: La
primera que venga de buen linage. La segunda que sea
formosa. La tercera que sea bien acostumbra. La quar-
ta que sea rica, ca en quanto ella de mejor linage fuere,
tanto el sera mas honrado. Porende en los fijos que della
huviere, seran mas honrados, è mas en cura tenidos,
è quanto de mayores costumbres fueren, tanto mayores
placerez recibira della, è sabra mejor guardar la honra
de su mirado, è de si mismo.

41 Ut plurimum familiarum decor huiusmodi matri-
monii deturpatur, & ex illis plura proveniunt in-
commoda, ita ut multum intersit decepto viro tot
tantaque mala subterfugere: optimè Bargal. de dolo,
lib. 1. cap. 8. num. 26. ibi: Sape deturpatur honor fa-
miliarum, si quis plebeiam pro patricia, corruptamque
duxerit pro virgine, frequenter facultatibus damnum
irrogatur si pauper pro divite accipiat conjux, sa-
pissime affligitur animus, si turpis pro speciosa sit tra-
ducenda, quæ pœna est adeo molesta quod antiquis
Hebraeis concessum esset propter deformitatem mulie-
rem repudiare: etiam antiqui Romani ita abhorrebant,
& detestabantur, ut deformi personæ occurrere infelix,
atque inauspicatum omen haberetur. Hinc Imperator
Septimius Severus ex Æthiopis cujusdam occursum in-
gruere sibi mortem concepit, auctore Elio Spartiano
in ejus vita. Ut verò paucis verbis omnia, quæ pro-
veniunt ex invito, aut erroneo matrimonio incommoda
colligam, uxoris definitionem subjicio, quam alii se-
cundo Philosophorum tribuunt, alii Simonidi, & etiam
inquit Tiraquel. esse verissimam in l. connub, num. 218.
Uxor est viri naufragium, domus tempestas, quietis
impedimentum, vita captivitas, quotidianum dam-
num, voluntaria pugna, sumptuosum bellum, exor a-
ta Scylla, animal malitiosum, & necessarium malum,
quis igitur non dignum judicet auxilio Prætoris il-
lum, qui dolo captus cupiat tot, tantaque mala subter-
fugere?

42 Paritatem nobilitatis inter conjuges tanti fece-
runt Romanis, ut expressis legibus contrarium pro-
hibuerint, testes Dionysio Halicarnassæo libro 11.
Antiquitatum Romanarum, ubi constitutum fuit ne
patriciis cum plebeiis Romæ connubium esset, idque ab
Appio Claudio Decemviro esse adjectum, ut in perpe-
tuum Paires à plebe divelleret. Quod iuxta hac ratio-
ne (ut à Livio in quarto primæ decadis memoriæ pro-
ditum est) factum anno ab Urbe condita trecentesi-
mo decimo. M. Genutius, & P. Curatius Coss. de-
fendebant. Ne si plebei cum patriciis miscerentur,
colluvio gentium perturbationem auspiciorum publico-
rum privatorumque afferret; nihil sinceri esset, nihil
incontaminati, & eo discrimine sublato, ne se quisque
nosset, nec suos, quam possent aliam vim connubia pro-
miscua habere, nisi ut ferarum propè ritu vulgentur
concubitus plebis, patrumque, ut qui natus sit, igno-
ret cujus sanguinis, quorum sacrorum sit, dimidius
patrum sit, dimidius plebis, nec secum quidem ipse
concors. Hæc Livius. Quinimò lege Julia lata ab Au-
gusto Cesare de maritandis ordinibus, constitutum fuit
ne Senator, Senatorisve filius, nepos, pronepos duce-
ret libertinam, nec cujus pater, matrisve artem ludi-
eram faceret, quemadmodum scriptum est in l. lege
Julia, ff. de ritu nupt. Et cum dubium esset quæ vitæ
conditio impediret mulierem ne viro patricio & nobili
jungeretur matrimonio, declararunt Imperatores in
l. humilem, C. de incestis nupt. humilem & abjectam
esse ancillam, libertam, scenicam, tabernariam, lenam,
earumque filias, aut eam, quæ meretriciis publice
presuit. Quas sane Caesarum constitutiones ea ratione
Barbosa Vota decisiva,

editas credimus, quod indecorum esset virum patri-
cium, & nobilem indecenti hoc connubio atque confor-
tio vilescere, &c.

Quam lamentabiles successus ex inæqualitate con- 43
jugiorum obveniunt, nobis referunt historiae, &
satis notus est quem narrat Menoch. consil. 69. n. 48.
ibi: Et patrum nostrorum atate observandum fuit, Joannem
11. Neapolitanorum Reginam deperisse Joannem
Carazolum Roseum ignobili genere ortum, illumque in
virum duxisse, & tandem ob maximam conditionis im-
paritatem contempsisse, & adeo gravi odio habuisse ut
eum trucidari jussit, quod à Fulgoso lib. 6. cap. 11.
memoriæ proditum est, quæ sane dissidia & pericula
effugere docuit Ovidius dum in epistola Dejaniræ ad Hera-
culem ita cecinit.

Si qua voles aptè nubere, nube pari.
Et quanti facienda sit paritas in matrimonio, multis 44
ostendit And. Tiraq. magnæ eruditionis vir, de legibus
concub. l. 5. &c. Matrimonia enim inter valde dispa-
res infelicissimos exitus habere solent, ex Sanchez
de matrim. lib. 1. disput. 11. n. 8.

Nec videtur Franciscum fuisse sui honoris, & 45
opinionis tam prodigum dissipatorem, quod sciens
voluerit genus suum deturpare cum vili & abjecta
muliere matrimonium contrahendo; honor enim
est augmentum familiæ, l. 1. C. de his qui pot. D. Au-
gust. de bona vidui. cap. 21. ubi reprehendit eos, qui
famam suam negligunt, & subdit: Nobis enim ne-
cessaria est vita nostra, aliis fama nostra. Unde debet 46
quis potius pati mortem, quam honoris de rime-
tum subire, text. in l. isti quidem, §. quod si dederit,
ff. de eo quod metus causa, ibi: Cum viris bonis iste
metus major, quam mortis esse debeat, &c. l. iuxta,
ff. de manumiss. l. 2. tit. 22. part. 4. ibi: De morte o de
mala fama. Apost. 1. Corinth. cap. 9. Bonum est enim
mihi magis mori, quam gloriam meam quis evacuet,
&c. Alex. & alii, quos refert & sequitur Cordu- 47
ba de Lara in l. si quis à liberis in princ. num. 33. ff. de
liber. agnos. Et abiit in proverbium, honorem præ-
ferendum esse propriæ vitæ, Alex. in l. si victum,
num. 1. ff. de re judic. Bald. consil. 312. num. 1. lib. 4.
ubi quod hominibus eligibilis est mori, quam vi-
lipendi, Doctores in l. interpositas, C. de transact. ubi
Bart. num. 5. ait idem esse amissionem honoris vitæ,
quam verecundiæ vitii, & Bald. num. 5. Angel. num. 1.
Roman. num. 9. Curt. Jun. num. 17. Sebastian. de Me-
dices de casibus fortuitis, part. 1. quest. 7. num. 7.
Amescua de potest. in seipsum, lib. 2. cap. 5. num. 11. cum
seqq. Cardin. Tusch. prætic conclus. verb. Metus, con-
clus. 115. num. 13. & conclus. 316. num. 19. Seraph.
de privil. juram privileg. 29. num. 2. Matchard. de
probat. concl. 1051. num. 53. Sanch. de matrim. lib. 4.
disput. 5. num. 11.

Cum ergo tam magna inter Franciscum & An- 48
tonium sit disparitas illa satis indicat dissensum,
& facit præsumere joco contractum esse matrimo-
nium, ut resolvit Sanchez de matrim. lib. 5. disput. 3.
num. 3. quia quamvis dicenti se fidei promississe,
non sit fides adhibenda, si tamen nobilis sit dis-
paritas inter promittentem, & recipientem, esset
sufficiens ficti consensus signum, nisi vehementia
indicia sint pro altera parte, idem Sanchez de lib. 3.
disput. 15. n. 7. Idem fere tenent Covat. de sponsal.
part. 2. cap. 2. num. 4. in fine: Has verò conjecturas
tribuit dispar genus, vel divitiarum, statusve conditio
impar, & c. Soto in 4. dist. 29. quest. 2. art. 1. vers. cen-
seat, Barthol. à Ledesma dub. 25. de matrim. concl. 7.
in fine, ibi: Afferunt quando vir illustris femina pau-
peri vel dispari aliqua qualitate matrimonium sponder,
facta corporis copia, non præsumi sponsalia, sed vi-
rum voluisse veneri satisfacere, &c. Et rationes, quas
idem

idem Sanch. lib. 2. disput. 45. num. 8. adducit ad probandum sufficiens indicium esse ut possit sponsa alii nubere, si vir asserens se fidei consensisse, sit longè dispar, ita ut prudentis arbitrio vix credi possit eum illam duxisse, locum habent in presenti casu, qui de matrimonio loquitur; nam ad eos dum de illo sermo teneretur, se remittit idem Sanch. d. lib. 5. disputat. 3. numero 17. in fine, & videtur sine dubio in matrimonio dicendum idem quod in sponsalibus, ut expressè tenet Ludovic. Lopez in instruct. conscient. de matrim. cap. 43. col. 6. fol. mihi 1093. ibi: *Quæ quidem assertio Soti ne videatur cap. finali prædicto repugnare, limitanda est ad causam, quia non solum ex possibilitate ipsius conditionis, sed etiam ex imparitate vel conditionis, vel status contrahentium, vel aliter apparet talem impossibilem conditionem prorsus irrisoriè, & fidè, & fraudulentè fuisse appositam, &c.*

49 Ex quibus magis convincitur dolus & fraus dictæ Antoniae in fictione qualitatæ suæ, dum alios parentes dolosè sibi appropriavit: in quo advertendum duxi, quod licet non defuerint homines, qui se alios esse, aut aliorum filios mentiti sunt, de quibus Tiraquell. de nobilit. cap. 13. per tot. Menoch. de arbitr. cent. 4. casu 318. num. 10. cum seqq. Farin. de falsitate, quest. 150. num. 86. nihilominus mulieres majori sagacitate, & dolo sæpissimè se alias esse fixeunt, ut per Heronym. de Laurent. in decis. Avenion. 108. per tot. Farin. d. quest. 150. num. 97. & 143. Valer. Maxim. lib. 9. cap. 7. num. 17. Apian. lib. 1. de bello civili, Gothofred. l. 1. de ventre inspic. §. sed & si 13. verbo familiarumque salva sit, fol. mihi 801. plura exempla reperiuntur in sacris litteris, ut de filiabus Loth, Genes. 16. num. 32. de Rebecca Genes. 27. num. 16. de Rachele Genes. 31. vers. 35. de uxore Putifaræ Genes. 39. num. 13. cum tribus seqq. de filiabus Moabitæ Num. 25. vers. 2. de Rahab Josue vers. 4. de Jachele Judic. cap. 4. num. 8. de uxore Samsonis Judic. cap. 14. n. 16. de Dalila Judic. cap. 16. num. 15. de Michol. 1. Sam. 19. num. 21. de muliere Thecuitis cap. 1. de muliere meretrice 1. Reg. cap. 3. num. 20. de Jezabel. 1. Reg. cap. 11. num. 8. de Judith 3. Reg. cap. 10. num. 12. & in aliis locis adductis à Tiraquell. de legib. connub. l. 9. gloss. 1. part. 9. num. 46. cum seqq. Et nostra ætate Monialis quædam Lusitana, quæ fingens se sanctam, Fratrem Magistrum Ludovicum Granatensem, virum alias doctissimum & religiosissimum, tot annis quibusdam chimæricis fallaciis deceptum habuit, de qua Param. de origine Inquisitionis, lib. 2. tit. 3. cap. 5. in 6. Mundi ætate, num. 16. omninò videndus, qui plura congestit, & sententiam, causamque ad litteram expressit Fr. Joan. de los Angeles en la conquista del Reyno de Dios, dial. 6. per tot. & præcipuè §. 1. Ludovic. Bavia in Chronica Pontificali, in vita Sixti V. cap. 56. Martin. de Rota en la vida de la Condesa de Feria, lib. 4. cap. 5. Francisc. Diago en la vida de Fray Luis de Granada, latius quàm omnes el Licenciado Luis Muñoz en la vida y virtudes de misno Padre, lib. 2. cap. 9. 10. 11. & 12. ubi rem narrat, & credulam pietatem Venerabilis illius Patris multis excusare intendit.

51 Unde ex tam magna disparitate inter contrahentes satis indicatur dissensus, Cephal. consil. 82. n. 63. & consil. 540. num. 21. & consil. 710. num. 4. Lancel. Gal. consil. 15. num. 80. Hugo de Celso consil. 73. num. 5. Menoch. consil. 6. num. 13. & consil. 199. n. 44. & 49. cum seqq. Mascard. de probat. conclus. 1023. num. 7. Paleoth. de nothis & spur. cap. 19. num. 2. Sanchez de matrim. lib. 5. disput. 3. num. 17. in fine, Julian. Salazar de sponsalib. cap. 2. art. 4. juncto etiam

dolo, & aliis circumstantiis, quæ insimul conjuncta satis indicant dissensum, & per consequens matrimonium nullum esse, & irritum remanere, Sylvest. verb. matrimonium 8. quest. 8. ibi: *Nisi sit talis dolus, qui consensum excludat, quia sic non teneretur, &c.* Angel. eod. verbo 3. impedim. 4. num. 1. Abb. in cap. cum dilectus, num. 13. de his quæ vi, Francisc. Curt. in l. interpositas, C. de transact. num. 7. in fine, ibi: *Nisi tantum dolus interveniret, qui faciat abesse consensum,* Didac. Perez l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. Imol. in d. cap. cum dilectus, num. 9. Cardin. Mantica. de tacitis & ambig. convent. lib. 1. tit. 9. num. 35. ibi: *Sed hoc debet restringi ut locum habeat, ut nisi talis dolus interceperit, ut consensum ab actu omninò excludat, &c.* Nam con- 52
sensus, & voluntas cum in animo consistent; & iste difficiè cognosci possit, Laurent. Sylvan. consil. 7. num. 1. Mascard. de probat. conclus. 94. num. 4. aliquibus signis exterioribus deprehendi debet, ut dicit Seraphin. de privil. juram. privil. 1. num. 42. ibi: *Primò probando aliqua signa exteriora, ex quibus animus deprehenditur, l. si tamen, de adilit. edicto, l. reprehendenda, C. de instit. & substit. sub condit. fact. l. qui legandæ, ad l. Rhod. de jactu, l. si augusti, de servitut. Corn. consil. 231. vol. 4. Soc. consil. 28. n. 2. vol. 2. animus enim indicatur ex indiciis & conjecturis, &c.*

Et licet Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 18. num. 19. 53
ab hac opinione recedere videatur, tamen ejus resolutio intelligitur quando dolus simpliciter intervenit sine aliis circumstantiis: at verò quando simul cum dolo concurrat tam grandis disparitas, & error personæ, de quo in sequenti articulo, nulli dubium est, quin matrimonium ex defectu consensus, proindeque materiæ & formæ tanti Sacramenti, sit nullum, ex adductis per eundem Sanchez lib. 5. disp. 64. n. 5. qui licet loquatur in sponsalibus, rationes quas adducit, benè adaptantur matrimonio. Et quod 54
quando dolus consensum excludit matrimonium sit nullum, singulariter dicit Petr. Francisc. de Lavena consil. 64. inter consilia matrimonialia Zilleti, n. 14. ibi: *Et advertat etiam Dominus judicans, quod licet soleat dici quod dolus dans causam contractui matrimonii, non habeat impedire matrimonium, ut notabiliter voluit gloss. in cap. cum dilectus, quod metus causa, & in l. a D. Pio, ff. de ritu nupt. tamen hoc est verum, nisi esset talis, & tantus dolus, qui haberet impedire consensum, ut voluit Abb. in d. cap. cum dilectus, quam interpretationem, & ad opinionem Sanchez intellectum præstat Guttier. de matrim. capite 89. num. 161. ubi num. 19. inquit, eam temperare quosdam quando tantus esset dolus, ut consensum auferret, quia tunc irritaret matrimonium, quamvis ipse existimet eam moderationem non esse necessariam: ego verò in hac specie eam sequor, & veram censeo & receptam hanc limitationem, siquidem videam quod deficiente omninò consensu sit nullum matrimonium, ut in Juribus vulgaribus.*

ARTICULUS III.

Erroris persone matrimonium concernens.

PRæmisso in facto, quod Antonia cognomen 55
alienæ familiæ, & parentes à suis diversos sibi usurpavit, & cum hoc errore, ita se appellans in actu contracti matrimonii, & in licentia quam Ordinarius concessit, ut absque denunciationibus contraheret, dolosè cum Francisco contraxit, fingens se nobilem mulierem, ex nobilibus parentibus procreatam, & divitem, cum esset ignobilis, vilis & pauper, dubitabatur an talis error vitia-
ret matrimonium

- matrimonium hujusmodi cum illo sic dolose contractum? In quo dubio ut certa ab incertis separemus, verum credimus, errorem qualitatis in suo genere sumptum, matrimonium non vitare, cap. 1. 13. quest. 1. l. 10. tit. 2. p. 4. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 18. per tot. Sic similiter assentimur, errorem in nomine, dummodo circa substantialia nullus sit, matrimonium invalidum non reddere, Anton. de Butrio in cap. tua, n. 14. de sponsal. Sanchez d. lib. 7. disp. 18. num. 37.
- 57 Verum quando error qualitatis, vel fortunæ redundat in errorem personæ, ita ut verè in personam erratur, tunc & eo casu matrimonium contractum erit nullum. Primò, quia error vilitatis, & ut ita dicam, plebeitatis, quo præsertim vir creditur valde nobilis, cum sit plebeius, multum accedit ad errorem servilis conditionis, Navar. consil. 2. de sponsalib. n. 2. atqui error servilis conditionis nullum, & invalidum reddit matrimonium, cap. 2. 3. & fin. de conjug. servor. l. 1. tit. 2. & l. 1. tit. 5. p. 4. Sanchez de matr. lib. 7. disp. 29. Ergo, &c.
- 58 Secundò, quia quando quis nititur alicui qualitati, quamvis accidentali, ad contrahendum, aliter non contracturus, si ea non habeatur, actus tanquam involuntarius habita notitia redditur nullus, ut in simili resolvit Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 21. num. 9. ibi: Quare si quis Religionem ingreditur, existimans sibi non competere majoratum, aut non habere hereditatem unde viveret, alias expresse non facturus, his rebus aliter se habentibus professio coram Deo nulla est: imò & existimo audiendum ab Ecclesia, si de errore legitime constaret, videlicet ex illius verbis, colloquiis, aut protestationibus, vel aliis, quibus animum suum significasset ante professionem, & reclamaret convenienti tempore, scilicet intra quinquennium, juxta Tridentinum, aut restitutionem impetraret à Pontifice, &c. Et eandem resolutionem expresse in matrimonio tenet idem Basil. Pont. d. lib. 4. cap. 21. n. 13. ibi: Denique hinc fit, vitari quandoque matrimonium ex errore in ejusmodi qualitatibus, ut cum animus contrahentis expresse nititur illi qualitati, quamvis accidentali. Est enim ille consensus virtute conditionalis. Unde si quis contraheret cum aliqua, quia existimabat divitem esse, vel nobilem, vel honestam, vel virginem, ita ut his qualitatibus ducatur ad contrahendum, & his innitatur expresse, aliter non contracturus, in quo casu talis consensus dependet ab ea circumstantia, & illam habet pro conditione assensus, est invalidum matrimonium, si dives non sit, aut nobilis, aut honesta, aut virgo, in foro quidem conscientie, si ita res se habeat, & etiam in exteriori foro si probari poterit. Atque ita ego obtinui in quadam causa matrimoniali, ut ex errore in qualitate nobilitatis dissolveretur matrimonium. Sæpe enim multo antea, & proxime etiam ante matrimonii contractum explicuerat fœmina, se quidvis passuram, & mortem sibi illaturam potius quam cum illo contraheret, si Judæorum sanguine infestus erat. Unde cum in viro defectus nobilitatis manifestus fuisset, matrimonium declaratum est nullum, & huic sententie subscripserunt apud Salmanticenses, Vallesoletanos, Toletanos, Complutenses, & Matritenses viri ex Theologia, & Jurisprudencia doctissimi complures, & in Regis Curia ferè omnes Jurisconsulti. Quare non dubito, quin in quavis etiam alia specie judicaretur eo modo, si juridice constaret animus contrahentis innitens ejusmodi qualitatibus accidentariis.
- 61 Tertiò, quia quandocunque qualitas in qua erratur, respicit aliquam certam & determinatam personam, diversam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis hujusmodi redundat in errorem personæ, & consequenter matrimonium cum illo contractum

Barbosa Vota Decisiva.

est nullum, ut in his terminis singulariter dicit Bonacina de matrim. questione 3. puncto 2. prop. 2. n. 7. ibi: Quando qualitas in qua erratur, respicit aliquam certam, & determinatam personam, distinctam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis redundat in errorem personæ. Berta contraxit matrimonium cum Titio qui se fingeat filium Regis Hispaniarum, cujus verè non erat filius: nihilominus Berta filium Regis sibi in mente proposuit, in illumque consentire directè voluit: in hoc casu error qualitatis dicitur redundare in errorem personæ, & consequenter matrimonium contractum inter Bertam & Titium est invalidum. Ratio est, quia Berta consensu in eam personam, quam sibi in mente proposuit, cum autem sibi proposuisset personam filii Regis Hispaniarum, & non personam Titium, sequitur ipsam consensisse in filium Regis, non verò in Titium, quamvis Titius sit sibi præsens, &c.

Cum ergo voluntas & mens Francisci fuerit ma-
trimonium contrahere cum alia persona filia unica nobilium parentum è primaria Valentia nobilitate, & admodum divite, in ipsamque nobilem, & divitem directè consentire voluisse, cujus, & parentum aliquam notitiam saltem ex auditu & fama habuerat, ipsaque Antonia persona esset vilis, & ab humilibus ac pauperibus parentibus procreata, talis error qualitatis refunditur in errorem personæ, ac proinde dirimit matrimonium: ita Sanchez cum multis de matrim. lib. 7. disp. 18. num. 27. ibi: Posterior regula sit: Si qualitas in qua erratur, designat individuum personam, tunc error circa qualitatem refunditur in personæ errorem, ac matrimonium dirimit: ut si ille mentiatur, dicens se esse filium talis Regis, ut Francie; quia cum apprehensio intellectus consensus voluntatis quasi manuducat, in id tendit consensus, quod apprehensio illa ducens proponit voluntati. Cum igitur tunc temporis persona individua apprehensa ab intellectu, media illa qualitate, qua indicatur voluntati, proponatur, consensus directè & formaliter in personam illam apprehensam tendit, ac proinde error circa illam est error circa personam: & confirmatur, nil enim refert, siue nomine proprio quis exprimat, siue aliquo signo, quo persona determinata notetur, ut constat ex cap. licet ex quadam, de testib. & attest. vers. testes, &c. Dixi, cujus, & parentum, &c. quia nunquam potest contingere error personæ absque aliquanta illius personæ notitia ex visu, aut saltem auditu, & fama: nam in penitus ignotum nec consensum, nec affectum dirigere possumus, argum. l. cum ab eo, vers. mensam, ff. de contrahend. empt. & l. in lege 77. ff. eod. tit. ita Sanchez. de matrimonio lib. 7. disp. 18. num. 2.

Et videtur magis nostro casui accommodata resolutio, quam in hac quæst. præstat Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 31. cap. 14. num. 94. his verbis: Quod si è contrario consensus primò ac directè feratur in personam, quæ tales habeat qualitates, & consequenter in particulari in hanc, verbi gratia primogenitum Petri, putatum divitem, & nobilem, cum non sit talis, error est qualitatis involvens errorem personæ, quia deficientibus tunc qualitatibus, sub quibus persona intendebatur, consequenter deficit persona, sicque matrimonium est invalidum, &c.

Quartò, quia hæc sententia, quam sequimur, communis est, & à Doctoribus & Theologis communiter recepta, & à nemine, quem viderim, impugnata.

Ex Jurisconsultis.

H Otiens. in sum lib. 4. de matrim. in addit. fol. 69. mihi. 1119. num. 15. ibi: Sed ad hoc ut iste error

X 2

rationa

rationabilis sit, necesse est quod is qui erat, habeat aliquam notitiam personæ, cum qua contrahere intendit, aut per visum, aut per auditum, aut per famam, quia in penitus ignotam, non affectum, non consensum dirigere possumus. arg. ff. de contrahend. empr. l. cum ab eo, §. mensam, & l. in lege, & de pact. leg. tres fratres, & de transact. l. qui cum tutoribus, in fine. Unde si consentiat quis in personam absentem aliquam, ut dictum est, sibi notam, quam notat esse presentem, constat quod non consentit in presentem, sed in illam quam esse putat presentem, & sic deficiente consensu personæ, deficit & matrimonium, id est oportet quod aliquam notitiam habeat personæ, ut dixi, aliàs non errat in ea, sed decipitur in presentem, de quo ponunt Magistri tale exemplum. Aliquis Anglicus rusticus venit ad aliquam mulierem Romanam nobilem, & dixit se esse filium Regis Angliæ, cum non esset: mulier nullam notitiam habens filii Regis Angliæ, nec personæ, nec nominis, contrahit cum eo, credens ipsum filium Regis Angliæ, hic tenet matrimonium, quia non erravit, sed potius decepta fuit, vel non fuit error personæ, sed qualitatis; sed certè cum ubicumque terrarum habeatur notitia Regis Angliæ, saltem per famam, videtur quod is sit error personæ, nec enim in presentem personam filii Regis Angliæ consentire videtur: nec enim refert utrum petatur servus proprio nomine expresso, vel qui natus est ex alia ancilla, ff. de rei vend. l. si in rem, argumento sup. de testibus, c. licet ex quadam, §. testes, ibi: personis expressis nominibus, &c. & infra de consang. c. tua, ibi, nominibus propriis, vel aquipollentibus indicibus, &c. dic quod hoc dictum locum habet quando non exprimit unam circumlocutionem, per quam habeatur notitia patris, & filii, &c.

66 Sylvest. in sum. verb. Matrimonium 8. quest. 3. & 4. ubi ponit idem exemplum Regis Angliæ, & cum eadem remanet resolutione.

Anton. Cuch. lib. 5. instit. major. tit. 12. fol. mihi 606.
67 num. 41. ibi: Quorum in ordine primum, qui est error, in una ex quatuor causis esse potest, scilicet fortuna, qualitatis, personæ, & conditionis, quæ tamen tantam inter se habent similitudinem, ut vix discernere interdum possis utrum in persona, an verò in qualitate, vel fortuna erratum sit, veluti gratiâ exempli, si credam aliquem esse filium Regis, vel magni viri, nullius tamen certi Regis, vel magni viri consideratione habita, circa fortunam erit hic, vel qualitatem, non circa personam error: at si certi Regis, vel Principis, aut potentis viri; puta Regis Hispaniarum, Magni Ducis Etruriæ, alteriusve filium credam, in persona erratum potius, quam in fortuna, vel qualitate dicetur, ubi Regis illius, vel potentis viri notitia certa habetur, non aliàs, qui tamen personæ error, simul & qualitatis, vel conditionis errorem secum trahere potest, & è contra; vel si credatur esse primogenitus certi Principis, quem noverat, cum non esset, in persona dicetur lapsus; si verò alicujus indeterminati Principis, in qualitate erit, vel fortuna, &c.

68 Navar. in man. cap. 22. num. 32. ibi: Primum impedimentum dirimens matrimonium est error personæ. Et autem error personæ credere de una persona quod sit alia, vel quod sit libera, cum sit serva, vel quod sit filius talis Regis, Ducis, Comitatus, aut alterius, cujus non est. Dixi, talis, quia si credatur indeterminatè, quod est filius Regis, aut Ducis, nobilis, aut divitis, non est error personæ, sed fortune, aut qualitatis: nec etiam si credatur filius talis Regis, aut Ducis, si talis Regis, aut talis Ducis cognitio non habeatur: error etiam personæ est credere, quod sit primogenitus alicujus, cum non sit, & propter spem, quam habet illum in paternis bonis successurum, ei nubit tanquam primogenito, &c.

Gregor. Lopez per text. ibi, in d. l. 10. verbo evenisse, tit. 2. part. 4. ubi ponit duo exempla: primum: Si aliquis assereret in partibus remotis se filium Regis Franciæ, & sic cum aliqua muliere hoc credente contraheret, non esset matrimonium, cum ubique habeatur notitia Regni Franciæ, & sic mulier putat se consensisse in filium talis Regis. Secundum: Quod si aliquis habet tres filios & aliqua consentit in primogenitum, & contrahat cum asserente se talem, qui non erat, sed postgenitus, non tenebit matrimonium, cum consensus mulieris ferebatur in primogenitum, & sic non in istum, cum quo contraxit.

Joan. Matiens. ad rub. tit. 1. gloss. 1. numero 154. 70 lib. 5. nova Recop. ibi: Primum error personæ quoad substantiam, quia forsitan credidit quis eam cum qua contraxit, esse Mariam, quam alias agnoscobat visu, vel auditu, & non erat nisi Joanna, talis error impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum, quia ubi est talis error, deficit consensus, qui potissimum exigitur in matrimonio tanquam ipsius substantia.

Vital. de Cambanis de clausul. tit. de errore matrimonii, num. 1. fol. mihi 246.

Francisc. Molinus de ritu nupt. lib. 2. different. 4. 71 num. 2. ibi: Nihil tam contrarium consensui, quam error est, l. si per errorem, ff. de jurisd. omn. Judic. unde error consensum nullum habet, l. 2. ff. de judic. l. nihil consensui, §. non videntur, de regul. Juris, & errantis nullus est consensus, l. non idcirco, C. de juris & facti ignor. Sed neque voluntas, l. sed hoc ita, de aqua pluvia arc. Dec. & Cagnol. in d. §. non videntur. Sed ne ignoti sint termini, animadvertendum putaverim, errorem ab ignorantia distinctum fore, & separatim, quanquam multi unum pro alio sumant, confundentes terminos, & vim propriam verborum. Error igitur consensu non caret, ut ex Alberto Magno D. Thom. scripsit in 3. sentent. dist. 30. art. 1. de matrimonio verba faciens, qui illic docuit etiam errorem ab ignorantia distinguere, quod ignorantia sui natura, & ratione non ponit aliquem cognitionis actum, error verò inducit iudicium perversum de aliquo, ex nostris Azo in sum. C. de juris & facti ignor. adnotavit num. 1. & 2. ignorare propriè, nescire esse quod scire debet, errare verò, unum pro alio sumere: id ipsum probarunt post Archid. in cap. in quibus, 22. quest. 2. Alberic. in l. error, C. de Juris & facti ignor. Unde D. August. 72 in cap. quamvis, dist. 38. ait errorem esse vera pro falsis approbare, ignorare esse nihil approbare, cum sit simplex scientiæ privatio, ubi Turrecremata, & Præp. Claval. in sum. in verb. error, id ipsum probat text. in d. cap. in quibus, Dec. & Cagnol. in d. §. non videtur, omnium latissimè multa eruditè de errore scribens Menoch. de presumpt. lib. 6. presumpt. 23. num. 1. cum seqq. Unde & in matrimonio error quandoque nocet, adeò ut contractum irritet omnino, in duobus scilicet casibus: primus ubi adest in persona error, si quis enim credens cum Maria contrahere, cum Catharina contrahat, invalidum est matrimonium propter defectum consensus, cap. 1. 29. quest. 2. cap. 2. extr. de conjug. servor. Archid. & ceteri in d. cap. 1. Angel. in sum. in verb. Matrim. impedim. 3. Sylvest. eod. verbo 8. quest. 1. Domin. de Soto in 4. distinct. 30. quest. 1. art. 1. Vivald. in candel. aureo, rub. de matrim. num. 122. Didac. in epit. ad 4. part. 2. cap. 3. §. 7. à num. 1. Azpil. in man. Confessor. cap. 22. num. 32. idem consil. 49. sub tit. de sponsal. num. 3. qui in eo consilio pulchrè consuluit in casu, novissimè & latè Sanchez tract. de Matrim. tom. 2. lib. 7. disput. 18. num. 5. & 6. cum seqq. Neque dubitationem aliquam hic casus continet. Extende casum hunc ad alios omnes, in quibus certus & deliberatus contrahentis consensus particu-

larem & certam respiciebat personam, veluti cum quis contrahere existimabat cum filio Regis alicujus, aut Ducis, aut Comitis, aut quoties cum primogenita Baronis, vel nobilis; nam & in his casibus deficit consensus in matrimonio, &c.

Ex Theologis.

- 73 Joann. de Friburgo Ordinis Prædicatorum, in summa confessorum, lib. 4. tit. 3. quest. 4. fol. mihi 223. ibi: Quia cum ubique terrarum habeatur notitia Regis Angliæ, saltem per famam, videtur quod is sit error persone; nec enim in præsentem personam, sed in personam filii Regis Angliæ consentire videtur: unde intellige hoc quando non exprimit aliquam circumlocutionem, per quam habeatur notitia patris, & filii per consequens; puta dicit se esse filium Regis, vel Comitis in genere, non dicit cujus, vel si specificat, nulla habetur notitia filii, neque patris.

Monaldus Ordinis S. Francisci in sum. de impedim. matrim. tit. de impedimentis per errorem, fol. mihi 308. idem affirmat, & ponit exemplum in filio Regis Angliæ.

- 74 Astenis ejusdem Ordinis in sum. part. 2. lib. 8. tit. 14. de imped. erroris, quest. 2. fol. mihi 210. idem exemplum refert.

Fr. Angelus de Clavasio ejusdem Ordinis Seraphici Patris nostri Francisci in sum. Angelica, verbo impedim. 4. n. 3. ibi: Sed si consensus ferebatur in eum, non ut in præsentem, sed in primogenitum, erit verum, quod non erit matrimonium.

- 75 Fr. Bartholomæus Timus Ordinis Prædicatorum in sum. verb. Matrimonium, n. 4. fol. mihi 828.

Fr. Dominicus à Scto ejusdem Ordinis in 4. sent. tom. 2. dist. 30. quest. 1. art. 1. in solutione argument. fol. mihi 176. ibi: Contra hanc tamen conclusionem tertiam arguitur, si filia Regis, aut Magnatis, quæ putat se nubere filio alterius Regis, ac illustris viri sibi pari, presentaretur alius inferioris sortis, quem illa putaret esse illum Principem, matrimonium non teneret, & tamen esse filium Principis est qualitas persone propter nobilitatem, & ampla substantia est bonum fortuna: ergo error qualitatis, & fortuna tollit matrimonium. Et eadem est ratio de illa, quæ cogitat se nubere primogenito, cui obvenit primogenitura, nubit tamen minori qui sibi pro alio offertur. Respondetur, ut propè ait D. Thom. art. 2. in solut. 5. quod error nobilitatis, aut fortuna per se matrimonium non evacuat. Sed est tamen occultè attendendum, quod error hujusmodi nonnunquam refertur ad errorem persone, ut in casibus propositis, & illa ratione matrimonium enervat. Ad hoc autem deprehendendum discrimen, quod non est facile, considerare oportet, utrum consensus feratur in hanc particularem personam directè, an verò in illam duntaxat, cui illa conditio, aut dignitas adest. Priori enim modo est error qualitatis, & posteriori est error persone. Si enim puella huic singulariter nupserit, licet id fecerit quia credebatur esse filium Regis, vel primogenitum, aut divitem, cui alias non nupisset, matrimonium nihilominus tenet, quia esse filium Regis, aut primogenitum, est tunc qualitas hujus. Sed si non intendebat contrahere nisi cum illo filio Regis, aut divite, quem habebat in corde, matrimonium non tenet, quia est error persone.

Fr. Ildefonsus à Vega Ordinis sancti Francisci de Paula, in sum. part. 2. cap. 34. de matrim. casu 116. fol. mihi 450.

- 76 Fr. Ludovic. Lopez Ordinis Prædicatorum in instructorio conscientie, part. 2. cap. 47. fol. mihi 114. §. circa prædictum, ibi: Si autem consensus feratur in illum duntaxat, cui illa conditio, aut dignitas adest, Barbosa Vota decisiva,

error tunc qualitatis refertur ad errorem persone, qui proinde matrimonium vitiat. Ut verbi gratia, si puella huic singulariter nupserit, licet id fecerit quia credebatur esse filium Regis, aut primogenitum, tunc error est qualitatis, non annullans. Sed si non intendebat contrahere nisi cum illo filio Regis, aut divite, quem in animo habebat, matrimonium non tenet, quia est error persone.

Fr. Emmanuel Rodriguez Lusitanus Ordinis S. 77 Francisci in sum. cap. 220. n. 2. fol. mihi 389.

P. Henricus Henriquez Lusitanus è Societate Jesu, in sum. lib. 11. de matrim. cap. 5. num. 2. fol. mihi 658. & in comment. lit. Y.

Fr. Magister Petrus de Ledesma Ordinis Prædicatorum in addit. ad 1. part. sum. tit. de Sacram. Matrim. cap. 11. in fine, fol. mihi 52. ibi: Lo segundo se ha de advertir que en la conclusion deziamos quando es precisamente error de calidad, ó de fortuna, porque algunas vezes el tal error se reduce à error de la persona, è en tal caso el tal error destruye el matrimonio, aun estando en el derrocho natural. Assi lo enseña San Thomas en el lugar citado, saltando el quinto argumento, y Silvestro, y Navarro, y comunmente los Doctores. La razón es clara, porque en tal caso se reduce à error de persona, el qual deshaze el matrimonio. El exemplo es si una hija de un Rey ó de otro Grande piensa que se casa con otro de suagual, ó de igual condicon y calidad, y la casassen con uno que es muy inferior, en tal caso no seria valido el matrimonio.

P. Valerius Reginaldus è Societate Jesu, in praxi lib. 31. cap. 14. num. 94. fol. mihi 745. cujus verba retuli supra num...

P. Paulus Layman ex eadem Societate Jesu, in summa Theologiae moralis, lib. 4. tract. 10. part. 4. cap. 2. num. 2. fol. mihi 244.

Fr. Henricus de Villalobos Ordinis S. Francisci, in sum. part. 1. tract. 14. difficult. 5. num. 4. in fine, pag. mihi 324.

P. Leonardus Lessius è Societate Jesu, de Justitia & jure, lib. 21. cap. 7. dub. 5. §. dico primò, fol. mihi 198.

P. Ferdinandus Rebellus Lusitanus ex eadem Societate, de obligat. Justit. part. 2. lib. 3. de matrim. impedim. quest. 2. num. 5. fol. mihi 313. ibi: Secunda, nisi fortè error qualitatis, vel fortuna recidat in errorem persone, tunc enim matrimonium nullum erit, propter errorem persone, quem talium accidentium error involvit, ut si femina sibi aliquem in mente proponat, in quem directè vult consentire, sive is sit vivus, sive mortuus, v. g. in primogenitum Ducis Brigantini (quem vel ex appetitu, vel ex fama aliquo modo prius nosse debet, ut circa eum errare dicatur) putans vero se contrahere cum illo, contrahat cum secundo, vel cum alio, invalidè contrahit, quia error qualitatis errorem persone involvit: talia enim accidentia proponuntur ad notificandam personam, cum qua vult contrahere, & quam errans habet in mente.

P. Egidius de Coninck ex eadem Societate Jesu, de Sacrament. disp. 31. n. 11. & 17. fol. mihi 802.

P. Thom. Sanchez ex eadem Societate Jesu, de matrim. d. lib. 7. disput. 18. per tot. cujus verba supra retuli num...

P. Basil. Pontius Legionensis, Ordinis Eremitarum S. Augustini in simili tract. de matrim. lib. 4. c. 20. cum duobus seqq. & cap. 12. num. 2. sic ait: Quare quoties consensus fertur in feminam aliqua conditione vestitam, expressè error refunditur in errorem persone. Quia si desit illa conditio, jam non est illa persona, in quam consentit, vestita illis qualitatibus, sed alia longè diversa, & alia ejus verba post retuli num...

P. Gaspar Hurtado ex eadem Societate JESU, in simili tract. de matrim. disput. 14. diffi. 2. num. 3. fol. mibi 314.

- 80 P. Joannes Billaus ex eadem Societate JESU, de statibus, tit. de matrim. cap. 5. fol. mibi 363. ibi: Nisi vel qualitas illa in pactum deducta fuerit, vel certe etiam in persona redundarit, ut si quæ femina putans se nubere primogenito Regis, nubat alteri, qui falso hoc nomen sibi arrogavit.

Martinus Bonacina Mediolanensis, olim in Romana Curia amicus meus, in tract. de matrim. tit. de impedimentis, quest. 3. puncto 2. num. 7. cujus verba supra retuli num...

- 81 Quinto & ultimo pro complemento adnotandum duxi, nostram sententiam reddi indubiam, ac per consequens assertum matrimonium fuisse & esse nullum; nam cum tantæ fraudes, doli, & errores in eo intervenerint, si forsan dubium aliquod inde oriretur, quod oriri non potest, esset nihilominus ad favorem Francisci resolvendum, ut in simili causa resolutum fuisse in Rota asserit Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 849. num. 32. ibi: Et cum in matrimonio, de quo agimus, adfuerint tot fraudes, & Parochus, & testes sint suspectissimi, ex rationibus supra relatis, & concurrat disparitas magna inter pretensores conjuges, tam circa nobilitatem, quam circa divitias, ultra alias circumstantias, & qualitates, quæ militent contra auctorem fraudis & doli in tali matrimonio adhibitæ, de quibus latius in facto, Judex debet arbitrari illud esse omnino invalidum, cum totum hoc ejus arbitrio committatur, qui omnibus istis rectè consideratis, non debet aliud statuere, Bald. in l. conventiculum, num. 6. ad med. C. de Episc. & cler. Cæpol. caut. 130. in fine. Et ita ex prædictis fuit judicatum pro invaliditate matrimonii, per Rotam coram R. P. D. Buratto, in Toletana prætensi matrimonii, 11. Junii 1622.

- 82 Non obstat text. in cap. finali de re judic. Quia dupliciter respondetur, & primo illud cap. loqui in casu, quo aderant duæ sententiæ adinvicem contrariæ, una pro validitate, & altera pro nullitate matrimonii, & in hoc casu benè decidit, in dubiis & contrariis sententiis favendum matrimonio, ut singulariter declarat Joan. Baptista Ferret. consil. 197. num. 10. ibi: Non obstat text. in d. c. finali, quia non facit contra prædicta, nam loquitur in duabus sententiis contrariis, latis per duos Ordinarios, quo casu stante paritate probationum, & auctoritate duorum Judicum, casus verè est dubius, & tunc favetur matrimonio, ut ibi, & ita in terminis dicit Alex. d. consil. 152. in princ. qui loquitur quando probationes partium sunt pæres, secus quando sententiæ penderent à dictis testium, qui essent contrarii, sed altera partium melioribus testibus fulciretur, quia illa prævaleret, nec isto casu procedet ille text. dum favet matrimonio: ita tenet Felin. post Bald. in d. cap. fin. col. 3. in 7. declar. & c. in nostro casu nulla adhuc extabat sententiæ, quia lis est in prima instantia.

- 83 Secundo respondetur, textum hunc non procedere, nec locum habere quando inter contrahentes adest magna disparitas, ut in nostro casu; quia tunc Juris præsumptio stat pro illo, qui tenet contractum non fuisse voluntarium, & sic ad favorem illius, qui fraudem & dolum passus fuit, pronuntiandum esse, matrimonium nullum & invalidum declarando, ut asserunt Nicol. Anton. Craveta inter consilia Matrimonialia Zillei, consil. 8. num. 45. ibi: Accedit in præsentis facti specie disparitas personarum, quæ non contracti matrimonii præsumptionem inducit, 30. q. 1. c. 4. ubi glossa, & notatur in l. donationes in concubinam, in princ. ff. de donat. & in l. Imperiales, §. imò, Cod. de nupt. gloss. in d. c. aliter, 30. quest. 5. nisi talia instrumenta intervenerint. Pauper enim juvenis, ipse alicui assiduus lusor,

veluti probatur, ipsiusque puella conditione impar; idcirco minime verisimile est, puellam ipsam divitem quidem, virtutem cujus omnes admirantur, tale contraxisse matrimonium, insciis maxime parentibus. Menoch. de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 4. n. 16. Cæpola consil. 2. n. 7. ibi: Nona conjectura est, quia dicitur quod non sunt ejusdem conditionis, quia ipse Albisus est melioris conditionis, ut volunt deponere multi testes, & alii, quos refert Mascard. d. loco supra citato, n. 7. Petrus de Barbobus consil. 24. inter consilia matrimonialia Zillei, num. 9. Quarto hoc constat ex inequalitate personarum; constat enim ex deductis per dictum Ludovicum, quod longa est disparitas inter ipsum, & dictam Ursulinam, quæ quidem inequalitas, sicut si esset questio an esset matrimonium contractum, vel ne induceret præsumptionem matrimonii non contracti. Alios refert, & idem resolvit Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 15. n. 7. in fine. Nam fraudibus occurrendo causæ interpretationem jus admittit, favorabilisque dispositio judicatus, quæ ob fraudes tollendas sit introducta, quia gravius est legi, quem homini fraudem facere. Abb. in consil. 81. col. fin. lib. 1. Aym. Cravet. consil. 774. num. 4. 6. & 7.

Mindoniensis Juris præsentandi.

Juspatronatus hæreditarium comprehenditur appellatione bonorum, & in eo succedunt hæredes: ex quibus autem acquiratur quasi possessio præsentandi, ostenditur.

VOTUM XX.

- 1 Casus, & dubium latè proponitur, & num. 2. 3. 4. & 5.
- 6 Filii æquis portionibus, excepta melioratione, parentum suorum hæreditatem capiunt.
- 7 Juspatronatus hæreditarium appellatione bonorum comprehenditur, & cæterorum bonorum naturam, & divisionem sequitur.
- 8 Juspatronatus hæreditarium ad feminas est transitorium.
- 9 Hæredes à successione juspatronatus non sunt removendi, tanquam in jure hæreditario consistentis.
- 10 Hæreditas in dubio adita præsumitur.
- 11 Hæreditas aditur non solum verbis expressis, sed etiam ex actu hæreditatis aditionem significante.
- 12 Hæreditas paterna etiam non adita transmittitur in filios.
- 13 Aditio hæreditatis in filio, qui est sui juris.
- 14 Juspatronatus dividitur in plures voces, ubi devenisse ad plures filios patroni.
- 15 Juspatronatus appellatione bonorum hæreditariorum comprehenditur, nisi expressè excipiat.
- 16 Juspatronatus venit appellatione bonorum, & jurium universorum.
- 17 Verbum generale, bona, non restringitur per adjunctionem specierum.
- 18 Præsentandi quasi possessio acquiritur ex unico actu præsentationis, sequuta institutione.
- 19 Juspatronatus possessio à patre habita sine apprehensione transfertur in filium.
- 20 Actus unicus præsentationis unius ex patronis præservat jus, & quasi possessionem compatrioti.
- 21 Præsentandi quasi possessio potius cumulative quàm privative acquisita censetur.

- 22 In jure presentandi, aliisque juribus incorporalibus scientia & patientia illius, seu aliorum, quibus præjudicatur, requiritur.
- 23 Scientia & patientia probatio respectu illius, cui præjudicatur, requiritur ex parte eorum qui se fundant in quasi possessione presentandi.
- 24 Presentandi quasi possessio præscripta censetur, si presentatus per quadraginta annos fuerit in possessione, nec unquam evenerit casus novæ presentationis.
- 25 Bona fides requiritur ad præscribendam, & acquirendam quasi possessionem presentandi.
- 26 Mala fides probata dicitur, stante scientia juris alieni.
- 27 Presentatio est fructus juris patronatus.
- 28 Possessor malæ fidei non facit fructus suos.
- 29 Procurator constitutus à patrono non potest ipsum patronum presentare.
- 30 Illegitimus ex soluta est capax juris patronatus Ecclesiastici.
- 31 Illegitimi excluduntur à successione juris patronatus fundati ad favorem descendantium, vel si extarent fratres legitimi.

- 1 LPHONSUS Diaz senior, tanquam patronus insolidum præsentavit ad dimidiatum beneficium sine Cura Sancti Petri, & Sanctæ Leocadiæ, Diocesis Mindoniensis, à quo hujusmodi jus presentandi originem habuisse fertur.
- 2 Iste Alphonsus relictis filiis naturæ debitum persolvit de anno 1555. qui paternæ hæreditatis divisiones, & partitiones inter se facere constituentes, Roderico Diaz seniori de anno 1570. certa & expressa bona, unà cum jure presentandi ad dictum beneficium, ceteri fratres adjudicarunt, ea tamen conditione & pacto, ut præfata bona dicto Roderico adjudicata, sibi & Isabellæ Diaz ejus sorori essent, deservirentque.
- 3 Nonnullis deinde elapsis annis, hoc est de anno 1590. vacavit ductum dimidiatum beneficium, & præfatus Rodericus Diaz senior ad illud præsentavit ejus filium Ferdinandum Diaz, qui ad illius præsentationem ab Ordinario institutus, tandem moritur de anno 1636. cujus vacationis occasione orta fuit quæstio super jure presentandi ad dictum beneficium inter tres à diversis compatronis præsentatos clericos. Primo loco se opposuit Bernardus de Saabedra præsentatus ab ejus patre Petro de Saabedra, qui fuit filius dictæ Isabellæ Diaz, quam in adjudicatione partitionum dimidiam dicti juris presentandi partem habuisse prætenditur. Secundo loco se opposuit Alphonsus Lopez Bolaño, cum præsentatione Domnæ Mariæ de Aspenellas, filiæ Alphonsi Diaz, qui quidem Alphonsus fuit unus ex tribus filiis dicti Roderici senioris. Ultimo loco se opposuit Rodericus Diaz junior, ejusdem Roderici senioris filius, qui cum Dominico Alvarez mandatum procuræ ad præsentandum pro parte sibi contingere dedisset, sibi Dominicus eundem Rodericum juniorem ejus principalem præsentavit, qui præsentationi accessit alia Joannis Pittæ de Montenegro, qui fuit filius naturalis præfati Ferdinandi Diaz ultimi possessoris.
- 4 Lite inter hujusmodi præsentatos introducta coram Ordinario, Mindoniensi, per Provisores à Capitulo ejusdem Ecclesiæ, Sede illius Episcopali vacante, fuit diffinitiva sententia promulgatum, dictum Rodericum Diaz juniorem per majorem

& saniozem illius beneficii patronorum partem legitimè præsentatum fuisse, illique canonicam institutionem fieri debere mandarunt, jure filiis Isabellæ Diaz, quidquid esset, reservato. A qua sententia cum pro parte dicti Bernardi de Saabedra fuisset appellatum, obtinuit per Illustrissimum Dominum meum Nuntium causam committi don Gondifalvo de Armesto, Canonico & Synodali judici Lucensi, qui eundem Bernardum à majori & saniori parte præsentatum fuisse, illique canonicam institutionem de jure faciendam esse judicarunt, reservato tamen aliis compatronis jure, ut illo pro parte sibi obveniente in futuris vacationibus uti valerent.

Verum, quia per eandem sententiam dictus Canonicus Lucensis ipsum Bernardum in dicti beneficii possessionem immitti non mandavit, ac dictum Joannem Pitta illius Patronum similiter existere declaravit, fuit pro parte dictorum Petri, & Bernardi de Saabedra à dicta sententia in parte, & partibus sibi præjudicialibus, & damnosis ad Sanctam Sedem Apostolicam, ac alias legitimè appellatum, & causa in gradu appellationis hujusmodi per eundem Illustrissimum Dominum meum Nuntium don Joanni de Azevedo Archidiacono de Dozon, & Canonico in eadem Sancta Ecclesia Lucensi, commissa fuit, per quam alteram per dictum Don Gondifalvum de Armesto judicem etiam Apostol. ad dicti Bernardi favorem promulgatam revocando, dictum beneficium præfato Alphonso Lopez adjudicavit. A qua quidem sententia iterum pro parte dicti Bernardi appellatum fuit, & causa ad illius instantiam diversis judicibus, & eorum cuilibet transmissa, tandem de unanimi partium omnium consensu mihi commissa, dubitavi quia ex præsentatis majorem, & saniozem patronatus partem haberet, ita ut illi institutio, & collatio de jure fieri debeat: & Bernardo de Saabedra eam faciendam judicavit.

Est enim jure nostro cautum, & filios æquis portionibus, excepta melioratione, parentum suorum hæreditatem capere, *l. quoniam in prioribus, Cod. de inoffic. testam. §. fin. institut. eod. tit. §. 1. versic. si quis igitur, in Authent. de heredib. ab intestat. Grass. in §. suitas, quæst. 7. num. 1.* in puncto Rota decis. 265. num. 1. part. 1. recentissim. alias in posthumis Farinacii. Et hoc adeo verum est, ut J. C. Paulus in vulgari dispositione *l. in suis, ff. de liber. & posthum.* dicat, quod in vita parentum transfertur dominium in suos hæredes. Unde provenit, bona omnia, jura, & actiones ab Alphonso Diaz seniori provenientia fuisse filiis omnibus communia, & inter eos esse dividenda, quorum appellatione jus patronatus hujusmodi, tanquam hæreditarium comprehendi debet, ac aliorum bonorum naturam, & divisionem sequitur, ut in terminis probat text. in cap. considerandum, 16. quæst. 7. & cap. significavit, ibi *1. Eorum heredibus, de testibus, & in cap. 1. & in cap. quoniam, de jure patron. & in Clement. plures, ubi gloss. verb. hæredes, eodem tit. Perez l. 1. in gloss. verb. deven su ceder en su derecho, tit. 6. lib. 1. ordin. Rota decis. 1. 8 num. 3. & decis. 287. num. 1.* ubi etiam quod est ad foeminas transitorium, part. 2. recentissim. alias in posthumis Farinacii: & plures quos retuli de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 71. num. 4. Non enim hæredes à successione juris patronatus sunt removendi, tanquam in jure hæreditario consistentis, cap. perlatum, cap. quoniam, de jure patron. Rota d. decis. 265. num. 1. in fin.

Quod autem dicta Isabella fuerit filia præfati Alphonsi primi patroni insolidum, constat ex partitionibus,

- tionibus, cujus Alphonfi hæreditatem adivisse, illiusque hæredem extitisse dicendum est; nam ea adita in dubio præsumitur. Paul. de Castro *in l. pro hærede 2. de acquir. hæred.* Nec habuit necesse aliud probare Bernardus, nisi quod descendit à dicto Alphonso, & quod Isabella ejus avia & Alphonfi filia paternæ hæreditatis particeps fuit, bonaque in divisione sibi obvenientia obtinuit, & possedit, ut super quarto articulo omnes testes unanimiter agnoscunt: ita Rota *decis. 956. part. 2. recentior. & decisione 1. num. 3. part. 2. recentissim. alias posthumis*
- 11 *Farin.* Hæreditas enim aditur non solum verbis expressis, sed etiam ex actu hæreditatis aditionem significante, Bart. *in l. gerit, num. 16. ff. de acquir. hæred.*
- 12 *red. Jas. consil. 111. num. 2. volum. 4. Craver. consil. 148. num. 10.* eo maxime, quia speciale est in hæreditate paterna, ut etiam non adita transmittatur in filios, *l. 3. de jure deliber. l. apud hostes, C. de suis & legit. Capra consil. 56. num. 2. Anton. Gomez tom. 1. variar. cap. 9. num. 10. in fin. Surd. d. decis. 138. num. 9.* quia aditio in filio, qui est sui juris, non est necessaria, *l. ita tamen, §. si pater, ff. ad Trebell. Anton. Gom. ubi sup. n. 7. Surd. decis. 138. n. 18.*
- 14 Quare cum constet de filiatione dictæ Isabellæ, & quod in partitionibus inter fratres factis juspatronatus in totum Roderico seniori sibi & Isabellæ ejus sorori adjudicatum fuerit, ipsaque bona hæreditaria habuerit, & possederit, quodque eandem Isabellam genitricem habuerit Petrus de Saabedra, qui Bernardum ejus filium præsentavit, dimidiam vocum partem representans, alia dimidia parte inter tres filios Roderici senioris, eorumque hæredes devisa, cum juspatronatus dividatur in plures voces ubi devenit ad plures filios patroni, ad glossam *in cap. 1. de jurepatron.* Rota *decisione 146. num. 1. part. 2. recentior.* fit coesequens dictum Bernardum à majori & saniori parte præsentatum fuisse.
- 15 Non obstat quod in instrumento patrimonium primo loco certa & expressa bona dicto Roderico seniori adjudicata reperiuntur, & deinde diverso themate, eidem quoque jus præsentandi ad dictum beneficium conceditur: postmodum verò nonnullis intermediis lineis declaratur debere intelligi bona dicto Roderico adjudicata illi, & ejus sorori Isabellæ Diaz deservire, in qua ultima declaratione nulla de jurepatronatus hujusmodi mentio habetur, unde videbatur dicendum, in bonis tantum expressis, non verò in jure præsentandi dictam Isabellam cum Roderico fratre partem æqualem habuisse: quia respondetur juspatronatus cum bonis hæreditariis, & eorum appellatione semper venire, nisi expressè concipiatur, ut probat. *text. in cap. ex litteris 7. de jurepatron.* ibi: *Mandamus quatenus si vobis constiterit, quod præfato militi præscripta villa fuerit, non excepto jurepatronatus, ad firmam concessa, & præfatus G. in præscripta Ecclesia per Episcopum ad præsentationem militis institutus fuisset (dummodo alias sit idoneus) adjudicetis Ecclesiam, &c.* Venit enim juspatronatus appellatione bonorum, & jurium univcrsorum, Aloysius Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decisione 164. Seraph. decisione 725. num. 3. ubi num. 1. reprobata opinione Innocentii, & sequacium, tenet in donatione omnium, & quorumcunque bonorum mobilium, & immobilium, jurium, & actionum, comprehendit etiam juspatronatus.* Et verbum generale, bona, non restringitur per adjectionem specierum Pinel. *in rub. C. de bonis maternis, part. 1. num. 29. Seraph. decis. 584. num. 7.*
- 18 Non obstat præsentatio, quam Rodericus senior fecit de anno 1590. de persona Ferdinandi Diaz ejus filii, quæ quidem præsentatio effectum sortita debet attendi tanquam ultimus status, ad exclusionem Isabellæ sororis, & ab ea descendentium, cum ista quasi possessio acquiratur ex unico actu repræsentationis sequuta institutione, plures per Stephan. Gratian. *discepcion. forens. tom. 4. cap. 577. num. 22. Rota decis. 180. num. 1. & decis. 256. num. 2. part. 1. recentiss.*
- Dupliciter enim respondetur, & primò in Isabellam posse ejusdem juspatronatus possessionem à patre habitam sine apprehensione transferri, ut in his terminis juris præsentandi resolvunt Garc. *de benefic. part. 5. cap. 5. numero. 33. novissimè Post. in tractatu mandati de manutenendo, observat. 55. num. 33.* ubi pro utraque parte refert plures Rotæ decisiones, & tandem cum hac sententia remanet: unde cum constet ex hujusmodi præsentatione noluisse dictum Rodericum seniore exercere actum possessionis animo spoliandi, & privandi Isabellam, cum in ea non dicat omnimodam præsentationem, seu plenariam ad se spectare: ut ponderat Nicol. Garcia *de benefic. part. 5. cap. 4. numero 117.* dicendum est, cum per illum actum unicum præsentationis potius maluisse præservare jus, & quasi possessionem ipsius Isabellæ compatronæ, Seraph. *decisione 339. numero 3. decisione 970. num. 2. Post. in d. tractat. observat. 73. à num. 39.* Nam in dubio præsumitur quasi possessio potius cumulative, quam privatè adquisita, Seraphin. *decis. 339. numero 2. Post. d. tractat. mandat. de manutenendo, observat. 73. num. 31.* alias enim tenebatur Rodericus, seu ab eo causam habentes probare prohibitionem, & quod ipsa Isabella prohibitioni acquieverit, Gregor. X V. *decis. 472. num. 1. & decis. 493. num. 2. Post. d. observat. 73. num. 3.*
- Secundò respondetur ob præsentationem illam nullum fuisse factum præjudicium eidem Isabellæ, quia illius, seu aliorum, quibus præjudicatur in illo jure præsentandi, aliisque juribus incorporalibus, scientia & patientia requirebatur, *l. 2. Cod. de servit. & aqua, Rot. decis. 167. num. 2. & 5. decis. 184. num. 1. & decis. 803. num. 7. part. 1. divers. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 45. §. 2. num. 32. Stephan. Gratian. d. cap. 577. num. 1. cujus sententiæ nulla extat probatio ex parte eorum, qui se fundant in ista quasi possessione, requirebantur, ad notata per Aym. consil. 134. num. 14. in fin. Bellam. consil. 10. num. 32. in fine. versiculo Sed quares quis probare habet, Gratian. d. cap. 577. n. 3.*
- Nec denique obstat, quod à tempore præsentationis factæ à dicto Roderico, elapsi sunt anni quadraginta & ultra, ac proinde videbatur præscripta quasi possessio præsentandi, cum ad probandam quadragenariam sufficiat unica præsentatio, si præsentatus per quadraginta annos fuerit in possessione, nec unquam evenerit casus novæ præsentationis, gloss. *in verb. uno, vel pluribus, in cap. cum de beneficio, de prebend. in 6. Card. consil. 62. num. 8. Achil. decis. 5. num. 1. de jurepatron.* Rota *decis. 312. num. 3. part. 1. recentior. & in Bergomensi Capellania, 18. Maii 1629. coram B. P. D. Merlino.*
- Quia respondetur, bonam fidem requiri ad præscribendam, & acquirendam hujusmodi quasi possessionem, Bellam. consil. 10. colum. 34. *in princ. vers. Quartum verò, num. 30. & col. 39. ad med. vers. Circa quintum dubium, Lambert. de jurepatron. art. 10. lib. 2. part. 1. quest. 3. num. 3. Menoch. remed. 5. retit. num. 20. & remed. 6. num. 132. Stephan. Gratian. d. cap. 577. num. 4. Rota decis. 180. num. 1. part. 1. recentissim. Gonzal. d. gloss. 45. §. 2. num. 35.* De bona autem

tem fide non constat, imò satis patet dictum Rodericum seniore malam habuisse quia certum est, illum minimè credidisse uti jure suo, & jure proprio facere, ut tenebatur, glossa verbo *Vocem*, versic. *Hoc enim non sufficit*, in cap. cum Ecclesia Sutrina, de causa poss. Gonz. d. §. 2. num. 34. Sciebat enim hujusmodi juspatronatus non spectare ad se in totum, sed solum pro medietate, juxta instrumentum divisionis: unde stante scientia dimidiati juris ad Isabellam pertinentis, dicitur probata mala fides, Abb. in cap. consultationibus 19. num. 4. & 5. de jurepatron. Paul. de Citadin. eod. tit. part. 6. art. 3. quest. 38. post med. num. 67. Lambert. eodem tract. libro 2. part. 1. art. 2. fol. 16. Etenim presentatio est fructus juspatronatus, d. cap. consultationibus, de jurepatron. cap. cum Bertoldus, de sentent. & re judic. Menoch. consil. 90. num. 183. Unde possessor malæ fidei non facit fructus suos, cum illi spectent solum ad eum, qui bona fide possidet, Roch. de jurepatron. verbo *Competens*, colum. 17. quest. 19. Tunc namque attendi debet ultimus status in ista quasi possessione jurium incorporalium, si adesset bona fides, & constiterit de scientia, & patientia eorum, quibus præjudicatur, aliàs secus. Calderin. consil. 12. de jurepatron. Gonzal. d. gloss. 45. §. 1. num. 32. Stephan. Gratian. d. cap. 577. num. 13. Deinde responderetur, dato casu, ut ex adverso fingitur, dictum Rodericum seniore, præfata bona, ac juspatronatus hujusmodi aliquo tempore pro indiviso possidisse, nullam exinde contra Isabellam, quæ superdictis bonis partem habebat, præscriptionem allegare potuisset, probat l. 5. tit. 15. lib. 4. novæ Recopil. & tenet Ayota de partit. part. 3. quest. 30. num. 107. versic. *Sed opponitur*.

29 Quod attinet ad alias præsentationes, non est dubitandum, cum Rodericus senior medietatem vocum obtineret, & hæc in tres divideretur filios, Ferdinandum scilicet, Alphonsum, & Rodericum juniorem, quod hic ultimus minimè sit præsentatus à majori parte, etiamsi suam, & Joannis Pittæ de Montenegro Ferdinandi filii vocem obtineret, quia adhuc his suffultus non diceretur à dimidia parte præsentatus, & tantò magis, ut ex facto constat, Dominicus Alvarez Procurator ab eodem Roderico ad præsentandum constitutus, dictum Rodericum ejus principalem nulliter & invalidè præsentavit, cum Procurator constitutus à Patrono minimè possit ipsum Patronum præsentare: Flamin. Paris. de resign. lib. 9. questione 17. num. 113. Campan. in diversor. juris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 399. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, part. 3. allegat. 72. num. 87. me citato in illo loco, novissimè Ciarlin. controvers. forens. lib. 1. cap. 69. num. 11. & 12.

30 Superest eidem igitur Roderico sola vox Joannis Pittæ, contra quem licet opponatur de illegitimitate, illumque incapacem esse juspatronatus hujusmodi prætendatur, ex Rota decis. 112. part. 1. recentior. nihilominus in contrariam itum est sententiam; nam Rota loquitur quando juspatronatus est honorificum: cum ergo simus extra hos terminos, & Joannes Pitta sit natus ex soluto, & soluta, ut deponunt testes dati, non est dubium quin sit capax juspatronatus hujusmodi, cap. pia mentis, cap. Frigentius, 16. quest. 6. Roch. de Curte de jurepatron. in verbo *Competens*, num. 9. Lambertin. in simili tract. 13. art. 7. quest. princ. 1. part. 1. lib. num. 3. Gig. de pension. quest. 16. n. 2. Rota decis. 126. num. 1. part. 1. recentior. & decis. 615. n. 3. part. 1. recentissim. aliàs in posthum. Farin. Eo maximè, quia non constat hoc juspatronatus fundatum fuisse ad favorem descendantium, quo casu illegiti-

mos excludi censuit Rot. d. decis. 112. num. 2. part. 1. recentior, nec constat, quod dictus Joannes Pitta illegitimus concurrat cum legitimis fratribus, & illis extantibus succedere velit, quo etiam casu illum non debere admitti fuit resolutum in d. decis. 126. n. 5. & 6. cum ergo simus extra hos casus, & noster sub dispositione juris communis remaneat, secundum id quod naturales sunt capaces juspatronatus, non potest dubitari de voce dicti Joannis Pittæ, tanquam filii dicti Ferdinandi Diaz, à quo omnium bonorum præsentium & futurorum donationem inter vivos obtinuerat, quorum appellatione juspatronatus comprehendendi supra dixi num. 9.

Unde nec Alphonsus Lopez Balaño venit admittendus uti à Domina Maria de Aspenellas, quæ parentis suis vocem obtinens tertiam ex dimidia parte tantum habet, & sic à minori præsentatus institui non debet.

Quare partibus hinc inde acerrimè informantibus, ita fuit resolutum, &c.

Nullius Monasterii de Casbas, Provinciae Casaraugustanae.

Mandatum de manutenendo dandum est illi, qui docet de sua possessione de tempore litis, & non tenetur probare titulum, nec causam possidendi.

VOTUM XXI.

- 1 Mandatum de manutenendo dandum est illi, qui docet de sua possessione de tempore litis mota.
- 2 Possessio tanquam quid facti non presumitur.
- 3 Possessionem probare debet qui vult in judicio mentionis obtinere.
- 4 Possessio probatur ex adeptione ipsius facta vigore sententiæ lata in favorem eam apprehendentis.
- 5 Instrumentum apprehensionis possessionis, alio non possidente, ut presumitur, probat possessionem, & quidem manutenebilem.
- 6 Possessio capta auctore Judice, juxta judicari debet.
- 7 Possidens auctore Prætoris jure venit manutenendus.
- 8 Judex bene procedere, & judicare presumitur, ubi Juris ordine servato procedit, secus è contra.
- 9 Judex presumitur pronuntiare secundum quod jus disponit, & prout de jure tenebatur pronuntiare.
- 10 Jura pro judice presumunt.
- 11 Judex ut non ritè, & rectè processisse presumatur debet injustitia esse notoria, & qua nullo velamine possit adumbrari.
- 12 Possessio ad obtinendam mentionem non requirit justificationem boni juris possidentis, nec admittit exceptionem nullitatis tituli.
- 13 Mentionem petens non tenetur probare titulum, vel causam possidendi.
- 14 Mentio ut obtineatur sufficit nuda detentio, seu detentatio, & sola facti insistentia.
- 15 Mentionis in judicio minimè admittitur exceptio non probata narrativa, vel non juris possidentis.
- 16 Exceptio non justificationis clausula, Confito, rejicitur ad petitorium.
- 17 Possessio capitulariter capta requiritur in Canonicis & Dignitatibus, quæ sunt de Capitulo, non verò in Prelatis.

18 Titulo novo, provisione scilicet Apostolica superveniente, bene potest quis continuare possessionem ipsam, quam prius de facto obtinuerat, mutato solum primo jure, & titulo possessionis.

19 Mutare quis potest causam possessionis ex novo jure & titulo, & meram detentionem efficere bonam possessionem.

20 Mutatio causa possessionis ipso jure statim facta intelligitur data noticia secundi tituli, etiam absque declaratione, nec opus est ut exiret de possessione, & postea iterum ingrederetur.

21 Canonicus falsus si diu stetit in possessione, & deinde à Papa obtinuit provisionem, non indiget nova apprehensione, & installatione.

DANDUM esse mandatum de manutenendo D. Briandæ de Urries y Castilla in possessione Abbatissatus perpetui Monasterii Sanctimonialium de Casbas Ordinis Cisterciensis, quia docet de sua possessione de tempore litis motæ, §. retinenda, Instit. de interd. Menoch. remed. 3. retin. numero 556. Seraphin. decisio 110. numero 1. Rota apud Tamberlin. de jure Abbatum, in fine tom. 3. decisio 8. num. 4. D. Noguerol allegationum juris tom. 1. alleg. 28. num. 64.

2 Nam cum possessio tanquam quid facti non presumatur, l. in bello, §. facti, ff. de capt. & postlim. revers. Menoch. consil. 701. num. 3. Cavaller. decis. 429. num. 1. volens in judicio manutentionis hujusmodi obtinere, debet illam probare, Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 899. num. 1. Ludovic. Post. in tract. mandati de manutenendo, observat. 15. num. 13. Rota decis. 58. n. 1. part. 2. divers.

4 De possessione autem D. Briandæ constat: tum ex adeptione ipsius per dictam D. Briandam facta vigore sententiæ latæ in suum favorem, Gregor. XV. decis. 382. num. 2. Card. Cavaller. decis. 62. num. 3. tum etiam ex ipso in instrumento apprehensionis, quod alio non possidente, ut presumitur, bene probat possessionem, & quidem manutenibilem, l. prædia, ubi Alex. & alii, ff. de acquir. possess. Cæs. de Grassis decis. 4. num. 1. Rota apud Posth. post dictum tract. decis. 88. num. 2. & decis. 175. num. 1. & decis. 120. num. 1. & decis. 151. num. 1.

6 Non obstant nullitates oppositæ: nam ad primam, quod iudex executor deputatus ab Illustrissimo D. Nuntio loco alterius deficientis, vel se excusantis in litteris Apostolicis à Papa nominati sine verificatione narrativæ dictarum litterarum D. Briandam ad possessionem admisit, responderetur ipsam possessionem, cum fuerit capta auctore iudice, justam judicari debere, l. justè possidet, ubi Bart. ff. de acquir. poss. gloss. in cap. fratrum, 7. quest. 1. Dec. consil. 125. num. 3. versic. Sed tamen presentis, Rota apud Posth. decisio 233. num. 1. Possidens enim auctore Prætorum, jure venit manutenendus, Rot. decis. 513. num. 2. part. 1. recentior. & apud Post. decis. 210. n. 1. in princ.

8 Et quamvis intelligi debeat, ubi iudex juris ordine servato processit, secus se contra, ut declarat Ripa in l. naturaliter, §. nihil commune, num. 60. & seq. ff. de acquirend. possess. Bald. consil. 135. num. 2. lib. 2. Nihilominus tamen (ultra quam quod id procedit respectu illius, qui est in possessione, & tamen vigore sententiæ ab ea excludi prætenditur, in quibus terminis tantum locum habet allegata doctrina) certum est in processu non constare de non justificatione gratiæ Apostolicæ, nec quod nulliter, & de facto processit dictus Iudex: unde cum sumus in dubio, nec de contrario constet, debemus

presumere dictum iudicem pronuntiasse secundum quod jus disponit, & prout de jure tenebatur pronuntiare, l. miles, §. decem, ff. de re judic. Alciat. de presumpt. reg. 3. presumpt. 32. Octav. Glorit. resp. 9. 10. num. 13. nam pro iudice jura presumunt, l. 1. in fine, ff. de offic. Præsid. l. 2. §. Publicanus, ff. de vi bonor. rapt. cap. in presentia, de renunciat. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 6. lit. P. conclusione 621. cum aliis per me citatis Axiom. 131. num. 4. injustitia enim debet esse notoria, & quæ nullo velo possit adumbrari ad hunc effectum, ut loquitur Rota apud Post. decis. 182. num. 8.

Et tantò magis, quia possessio quoad hunc effectum non requirit justificationem boni juris possidentis, nec admittit exceptionem nullitatis tituli, cum possidens non teneatur declarare quo titulo rem possideat, Menoch. remed. ultim. retin. num. 18. cum aliis citatis à Rota apud Post. decis. 189. num. 3. nec probare titulum, vel causam possidendi, Rota decis. 83. in fine, part. 2. recentior. & apud Post. decis. 213. num. 3. nam ista sunt diversa ab ipsa possessione, l. 3. §. ex pluribus, ff. de acquir. possess. Rot. apud Post. decis. 225. num. 7. Ad manutentionem namque obtinendam sufficit nuda detentio, sed detentatio, & sola facti insistentia, Covar. pract. cap. 17. sub num. 4. vers. In specie, Fontanel. de pactis nupt. claus. 7. gloss. 3. part. 10. num. 51. tom. 1. Paz de tenuta, cap. 9. num. 4. cum pluribus aliis relatis à Post. d. tract. observ. 15. num. 18. & à meipso in praxi exigendi pensiones, cap. 2. num. 20. ubi quod non est disquirendum, an possessio sit justa, vel injusta, quia semper est justa respectu non possidentis, l. 2. ff. uti possidetis. Unde satis est docere de nudo facto possessionis, idem Post. d. observat. 15. num. 11. Est enim indubitarum, in hoc judicio minimè admitti exceptionem non probatæ narrativæ, vel non juris possidentis, cum sit excipere de defectu proprietatis, quæ exceptio eo casu non admittitur, Ferrer. consil. 7. num. 3. Rota decis. 64. num. 2. part. 1. divers. & in puncto quod exceptio non justificationis clausulæ, Constito, rejicitur ad petitorium, censuit Rota apud Post. decis. 217. num. 7.

Ad secundam verò nullitatem, quæ ex adverso deducitur de possessione non capitulariter capta, responderetur in Prælatis non requiri, ut sic capiatur, glossa verbo in eisdem, in Clement. 2. de atate, & qual. & verbo inibi, in Clem. 1. de regular. nam id solum desideratur in Canonicis, & Dignitatibus, quæ sunt de Capitulo, Rota apud Post. decisio 175. num. 4. & 5.

Et licet supponamus, sine veri præjudicio, D. Briandam teneri ad capiendam capitulariter possessionem, nihilominus superveniente sibi novo titulo, provisione scilicet Apostolica, bene potuit continuare possessionem ipsam, quam prius de facto obtinuerat, mutato solum primo jure, & titulo possessionis, l. non solum, §. quod vulgò, ff. de usucap. l. 3. §. illud, l. qui bona, §. 1. ff. de acquir. possess. cum citatis à Rota apud Post. decis. 57. num. 3. mutare enim quis potest causam possessionis ex novo jure, & titulo, & meram detentionem efficere bonam possessionem, ad tradita per Car. Put. decis. 165. num. 4. lib. 1. & Card. Mantic. decis. 71. num. 1. & 2. & decis. 245. num. 14.

Quæ quidem mutatio ipso jure statim facta intelligitur data noticia secundi tituli, etiam absque alia declaratione, juxta consilium Decii 400. quod sequitur Rota, ut in decisio 224. num. 2. part. 1. divers. & decisio 601. num. 3. part. 3. etiam divers. & coram Cardin. Mantic. decis. 71. num. 1. Nec opus erat, ut exiret de possessione, & postea iterum ingrederetur,

21 tetur, ad l. cum nemo, & ibi glossa verbo *Extrinfecus*, C. de acquir. posses. Rota decis. 441. lib. 1. cum relatis à Rota apud Post. d. decis. 57. num. 4. ubi num. 5. ex Baldo communiter recepto colligit, quod si falsus Canonicus diu sterit in possessione, & deinde à Papa obrinuit provisionem, non est necessaria nova apprehensio, & installatio, quia ipso jure fit quædam conversio ex novo titulo superveniente, refero Ego ipse in tract. de Canonicis, & Dignit. cap. 15. num. 15.

Et ita utraque parte informante fuit resolutum.

Toletana Legitimitatis.

Filiatio in legitimo & illegitimis quomodo probetur? Qualiter alimenta à parentibus illis debeantur, & sint solvenda?

VOTUM XXII.

- 1 Filio legitimo ad probandam filiationem suam matrimonium assistit, & legalis dispositio favet, & non est præsumptio, sed legis definitio.
- 2 Filiatio ex parte patris non solum difficilis, sed impossibilis est probationis.
- 3 Filiatio non solum legitima, sed etiam spuria, adulterina, & incestuosa, præsumptionibus, & indicibus probatur.
- 4 Natus quoties quis est in domo ex uxore tali, vicinis scientibus, & videntibus, efficaciter concluditur pro filiatione.
- 5 Natus constante matrimonio, pro legitimo ex marito, & uxore censendus est, etiam si probatum fuerit mulierem illam cum adultero eo tempore consuetudinem habuisse, quamvis adulter partum illum pro suo filio tractasset, educando, &c.
- 6 Præsumptio l. Miles, §. defuncto, & l. filium definimus, est juris, & de jure, ita ut non admittat probationem in contrarium.
- 7 Honestum possibile potius debet præsumi, quam possibile inhonestum.
- 8 Illicitum non præsumitur quando potest præsumi licitum.
- 9 Conjectura honesta inhonestam præsumptionem vincit.
- 10 Præsumptio legitimitatis non solum filiorum, sed & matrimonii favorem respicit.
- 11 Filius præsumitur mariti, & non adulteri, etiam si concurrant conjectura similitudinis, nominationis, tractatus, Baptismi, atque assertionis matris.
- 12 Filii illegitimi suam volentes probare filiationem, debent probare concubinatum, & quod in domo propria fuerit à patre retenta concubina.
- 13 Filiatio spurii, adulterini, seu incestuosi præsumitur ex concubina domi retenta à patre.
- 14 Concubinatus in domo propria non requiritur ad probationem filiationis spurii, sed sufficit quod concubina in alia retineatur, probata tamen amicitia, & congressu, maxime quando pater propter periculum vite, aut ob conservandam propriam opinionem, extra domum habere concubinam volebat.
- 15 Probatio minus exacta requiritur ad filiationem probandam, concurrente periculo amittendi vitam, honorem, seu bonam famam.
- 16 Filius qui non est natus ex uxore, nec ex concubina, probat filiationem, si probet patrem eum educasse ut filium, vel fecisse legitimari.

- 17 Actus faciendi baptizari filium, & paternos designandi,
- 18 Letitia, quam parentes in die natiuitatis pueri habuerunt,
- 19 Nominis similitudo,
- 20 Affectus paternus,
- 21 Alimentorum præstatio,
- 22 Vestimenta honorabiliora,
- 23 Consignatio pueri ad nutricem, & deductio cum honore ad scholas,
- 24 Nominatio & tractatio de aliquo uti filio,
- 25 Nominatio & tractatus probat fraternitatem, consanguinitatem, parentelam.
- 26 Nouinatus & tractatus ut filius dicitur constitutus in quasi possessione filiationis, etiam patre vita functo.
- 27 Nominatio alicujus à patre in filium, & filii in patrem optime probat filiationem, etiam si per Epistolam sit facta nominatio.
- 28 Epistolam recipiens, & non contradicens, censetur approbare omnia in ea contenta.
- 29 Taciturnitas & patientia absque protestatione inducit voluntatem, ratihabitionem, & consensum.
- 30 Confessio patris filiationem probat, quamvis enunciativè sit emissæ, dummodo sit geminata.
- 31 Litteras mittens videtur certo modo cum absente loqui, & accipiens censetur respondere, & acceptare quæ in suum favorem scripta esse consueverit.
- 32 Fama & vulgaris traditio filiationi suffragatur.
- 33 Fama circa res veras, aut veritati proximas versari solet.
- 34 Fama filiationis quomodo probetur.
- 35 Fama probat filiationem, si concurrant alia adimnicula.
- 36 Officia naturam hominum non mutant.
- 37 Carnales stimuli omnes tangunt, nec facile quis potest ab illis in universum se liberare.
- 38 Ætas in viris ad generandum, attento naturali generalli statu, quæ?
- 39 Alimenta denegantur de Jure Civili filiis extra matrimonium genitis, secus de jure Canonico.
- 40 Alimenta filiis etiam spuris præstanda, attenta qualitate, & dignitate patris, & filii, & secundum quod patri suppetunt facultates.
- 41 Clericus potest filio, seu filia quicquam ultra quintam bonorum suorum, pro alimentis, vel dote relinquere, si pars illa non sufficiat, attenta qualitate & dignitate patris & filii.
- 42 Alimentorum titulo permittit lex Hispania quintam bonorum partem designare his filiis, quibus alimenta dare tenetur.
- 43 Pater alimenta filiis spuris (deficientibus legitimis descendentibus) necessaria præstare debet, etiam si ea alimenta quintam bonorum parentis portionem excedant.
- 44 Alimenta quando debentur alicui etiam ex causa miserationis, secundum dignitatem personæ præstanda sunt.
- 45 Filiis legitimis non extantibus, pater non solum de quinta parte potest disponere pro anima, verum totam ejus substantiam pro anima expendere.
- 46 Alimenta, quæ ad vite sustentationem necessaria sunt, ex jure naturali procedunt.
- 47 Filio spurio si relinquatur quintum summa quantitatis, & valoris, quod excedit metam alimentorum, illud quod excedit, debet de quinto deduci.
- 48 Pater potest filio spurio relinquere fundum pro alimentis, seu quintam bonorum partem in defectum filiorum legitimorum.
- 49 Filiis

Filiationem
præsumit, &
probat.

- 49 Filiis alimenta debentur non solum pro necessaria sustentatione vitæ, sed pinguius, attenta qualitate patris, & ejusdem patrimonio perpenso.
- 50 Alimentorum in taxatione habenda est consideratio ad omnes personas, quas filius alimentandus tenetur alere, & sic ad uxorem, etsi patre reluctantem filius illam acceperit.
- 51 Constitutio Pu V. contra filios clericorum illegitimos edita declaratur.
- 52 Filiis spurii, attento jure Regio Hispano, possunt ad suos heredes transmittere illud, quod pro alimentis semel perceperunt, & in vita vel morte de eo ad libitum disponere.
- 53 Alimenta filio spurio solvere post mortem patris incumbit heredi, donatario, testamentario executori, si-ve successori omnium bonorum.
- 54 Pater an possit gravare filium naturalem, vel spurium in quinto bonorum pro alimento sibi relicto, ita ut post ejus mortem alteri restituat?

P RÆTENDEBATUR ex parte F. sibi uti filio cujusdam N. in Ecclesiastica dignitate constituti alimenta deberi ab hæredibus dicti N. defuncti, attenta qualitate & dignitate patris, & ipsiusmet F. & ut procederetur juxta juris dispositionem, primum visum fuit necessarium de filiationis probatione agere, & ea justificata, ad alimentorum materiam devenire: quod duobus articulis faciliter absolvetur.

ARTICULUS PRIMUS.

Filiatio in legitimis, & illegitimis quomodo probetur.

Filio legitimo ad probandum filiationem suam matrimonium assistit, & legalis dispositio favet, in l. filium definimus, ff. de his qui sunt sui, vel alieni juris, quæ adeo patens est, ut non admittat probationem in contrarium, nisi in casibus exceptis in d. l. filium, ut advertunt Hippol. de Marfil. in l. 1. §. ad quæst. num. 21. & 36. ff. de quæst. Abb. in cap. per tuas, num. 2. de prob. Paleo. de nohis & spur. cap. 24. Bôer. decis. 299. Anton. Gab. commun. opin. tit. de præsumpt. conclus. 14. num. 12. latè Petra de fideicommiss. quæst. 11. num. 354. ubi dicit hanc opinionem esse communem, Alex. Trentacinq. lib. 1. var. tit. de legitimatione, resol. 1. num. 1. cum non sit præsumptio, sed legis definitio, ut pulchrè tradit Joan de Lopis in l. si pater, C. de hered. instit. ex numero 72. & maxime num. 80. ibi: Unde pro veritate hujus articuli puto dicendum, quod in d. l. filium, neque sit fictio, neque præsumptio, sed sit quedam juris determinatio ab eo, quod est magis verosimile in favorem filiorum, & ad evitandam præsumptionem adulterii introductam, ut patet ex verbo definimus, posito in d. l. filium, & ex verbo pater est, posito in l. quia semper, ff. de in jus vocando, quo casu cum lex certum quid statuatur, & disponat, dico non esse admittendam probationem in contrarium, per id quod vult gloss. magna in fine. §. dist. quæ vult contra præsumptionem omnem admitti probationem in contrarium, nisi ubi jus de jure alicujus non tantum præsumit, sed etiam disponit, prout in casu nostro, & idem etiam dicit Bartol. in l. non est verisimile, ff. quod metus causa, & Panorm. in cap. is qui fidem, de spons. Concludo igitur ex præmissis, natum ex uxore cum marito cohabitante, filium esse mariti ex juris dispositione, vel ita pro filio haberi, ut non audiat volens probare contrarium, etiamsi appareat uxorem ipsam divorisse, & cum alio adulterasse; dico natum, quia si mater fecisset sibi in-

tumescere ventrem, & postea supposuisset partum, ut in cap. officii, de pœnit. & remiss. non procederet iste textus: intelligio etiam nisi maritus fuerit absens, aut tali infirmitate impeditus, ut generare non posset, ut dixit text. in eadem l. filium definimus, &c. Idem videtur dicendum eo casu, quo concurrit assertio, & confessio mariti cum assertione & confessione matris, quod non sit natus filius ex marito, & si sint conjunctæ istæ duæ assertiones, optimè probant filium non esse mariti, Paris. consil. 10. num. 54. & seq. lib. 2. Gozadin. consil. 13. num. 40. versic. 7. testes, Decian. resp. 1. num. 101. lib. 3. præcipue si nil concludens adduceretur pro filio, nam aliàs quando ex adverso aliquid concludens appareret, per quod probaretur, illum de quo agitur, esse filium mariti, tunc assertio jugalium quod non sit filius eorum, non noceret filio, juxta doctrinam Bart. in d. l. filium definimus, & in l. si quis, ff. de Carbon. Paris. d. num. 54. Aloyl. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. decis. 266. per tot.

Filiatio enim ex parte patris non solum difficilis, sed impossibilis est probationis, text. in l. Lucius, ff. de condit. & demonstr. ubi gloss. in verbo testamentum, Bart. in l. 1. §. item per contrarium, ff. de liber. agnos. Lanfranc. ab Oriano in tract. de deposit. testium, num. 153. Hippol. de Marfil. consil. 1. num. 49. volum. 3. Alciat. in rub. ff. de liber. & posthum. numero 46. Ludovic. à Sardis in tract. de legit. in §. de filiationis probatione, num. 1. Rimin. Sen. consil. 165. num. 16. & 17. Paleo. de nohis & spur. cap. 21. num. 1. Mascard. de probat. conclus. 787. num. 5. Cevall. de cognit. per viam viol. part. 2. quæst. 4. num. 7. & ideo quoties de filiatione oritur controversia, ad præsumptiones, & indicia recurrendum est, ex quibus causa definiri solet, cap. litteris, cap. illud, de præsumpt. cap. per tuas, de probat. Bart. in l. 1. num. 2. C. quorum bonorum, Præpos. in cap. transmissæ, num. 9. qui filii sint leg. Alex. consil. 90. num. 12. & seq. volum. 6. Cevall. d. quæst. 4. num. 8. Rota decis. 289. num. 2. p. 1. recentior. & decis. 199. num. 2. part. 1. in posthum. & sic præsumptionibus non solum legitima filiatio, sed etiam spuria, adulterina, & incestuosa probatur. Nat. consil. 472. num. 39. Mascard. de probat. conclus. 787. num. 15. Petra de fideicommiss. quæst. 1. num. 245. licet diverso modo.

Nam quoties quis est natus in domo ex uxore tali, vicinis scientibus, & videntibus, efficaciter concluditur pro filiatione, ex text. in d. l. filium definimus, juxta doctrinam Bart. in d. l. Lucius, ff. de condit. & demonstr. & in l. non nudis, in 1. lect. C. de probat. & est articulus de veritate rei, & de proprietate secundum eundem Bart. in l. 1. num. 3. C. quorum bonor. Ruin. consil. 35. in princ. num. 4. volum. 5. Anchor. consil. 225. num. 3. & sic natus constante matrimonio, pro legitimo ex marito & uxore reputandus & tenendus est, l. miles, §. defuncto, ff. ad l. Jul. de adulter. l. 1. tit. 14. part. 3. Petra de fideicommiss. quæst. 11. num. 249. 255. 325. & 337. Mascard. de probat. conclus. 798. num. 2. Etiam si probatum fuerit mulierem illam cum adultero eo tempore consuetudinem habuisse, ut tenent Menoch. d. casu 89. num. 19. cum seqq. ubi ad id dicit afferri communiter text. in d. l. miles, §. defuncto, cujus decisionem & doctrinas communes Doctorum ex eo §. deductas exornat, neque explicat ex num. 20. usque ad num. 61. idem Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 53. ex num. 2. Hippol. Rimin. consil. 611. lib. 6. Guillelm. Benedict. in cap. Raynuius, verbo quæ filium ex eo suscipiens, Covar. de spons. part. 2. cap. 8. §. 4. Anton. Gomez l. 9. Tauri, sub num. 2. Rojas in epit. succession. cap. 2. num. 25. & cap. 10. ex num. 46. & cap. 11. per tot. Duen.

Duen. reg. 344. part. 1. Mieres de majorat. part. 1. q. 1. per tot. & part. 3. quest. 15. num. 51. Matiens. l. 9. gloss. 3. per tot. tit. 8. lib. 5. novæ Recop. ubi longa serie explicat textum in d. cap. defuncto, Surd. consil. 1. num. 55. cum seqq. & decis. 83. num. 19. & 20. Joan. Garc. de nobilit. gloss. 20. num. 9. D. Barbosa in rubr. ff. soluto matrim. part. 1. ex num. 17. Valasc. consil. 176. num. 4. cum seqq. Fulv. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 16. ex num. 21. usque ad num. 52. & consil. 1. ex num. 6. usque ad n. 4. Malchard. eod. tract. conclus. 788. per tot. Joan. Bapt. Lup. de illegitim. comm. 2. §. 3. ex num. 12. usque ad num. 27. Petr. Anton. de Petra de fideicommiss. quest. 11. ex num. 324. usque ad num. 415. Nicol. Intrigl. Sicil. decis. 35. num. 40. 41. 42. & 43. Cæs. Barz. decis. 92. num. 6. cum seqq. D. Marta voto 26. ex num. 1. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. conclus. 347. Alexand. Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de filiat. resolut. 1. ex num. 8. usque ad num. 22. Castill. controvers. lib. 5. part. 2. cap. 104. num. 7. Et hoc etiam procedit, quamvis adulter primum illum pro suo filio tractasset, educando, aut legitimari faciendo, quia præsumptio à nativitate in domo mariti potentior est, quam contraria nominatio vel tractatus, ut ferè infinitis tenet Mar. Giurba in consuetudines Messanenses, cap. 1. gloss. 4. part. 1. fol. mibi 85. num. 58. cum sequent. ubi testatur ita judicatum fuisse.

6 Similiter etiam præsumptio dicti §. defuncto, sicut in d. l. filium definimus, est juris & de jure, ita ut non admittat probationem in contrarium, secundum Anton. Gabr. commun. lib. 1. tit. de præsumpt. conclus. 24. num. 11. Malvas. consil. 30. num. 23. Petra d. quest. 11. num. 355. & saltem quod si juris tantum, omnes conveniunt, & sic aded potens, ut ad eam tollendam requiratur probatio necessariò contrarium concludens, non potuisse à communiter accidentibus concipi ex marito, hoc est probando quod maritus erat absens, vel impotens, vel infirmus tempore conceptionis, & quod uxor habitabat in domo adulteri, nec marito patebat ea eam liber accessus, Bald. in d. l. filium definimus, in 1. lect. num. 6. cum seqq. Dec. d. consil. 657. num. 3. Brun. consil. 15. num. 2. Grat. consil. 158. num. 3. volum. 2. Menoch. de arbitr. casu 89. num. 55. Paris. consil. 64. num. 6. volum. 3. ubi dicit, quod ad excludendam præsumptionem dicti §. defuncto, quod filius natus sit ex marito uxoris adulteræ, & ad probandum quod sit filius adulteri, duo sunt necessaria, & concludenter probanda pro parte adulteri. Primum quod maritus tempore, quo fuit conceptus talis filius, erat absens à loco, in quo fuit conceptus dictus filius, aded quod maritus non potuit habere accessum ad dictam mulierem ejus uxorem: secundum quod adulter habebat tunc temporis consuetudinem, & conversationem cum dicta muliere, & quod eum retinebat in domo, sequitur Petra d. quest. 11. numero 362. Et ratio dicti §. defuncto, est quia talis præsumptio est benignior; nam potius debet præsumi honestum possibile, quod scilicet filius natus sit ex matrimonio, quam possibile inhonestum, quod esset si præsumeretur natus ex adultero, ut in specie concludit Bald. in d. l. filium definimus, num. 11. vers. 8 item nota, Pacian. d. consil. 1. num. 18. Et illicitum non præsumitur quando potest præsumi licitum. Corn. consil. 91. num. 9. volum. 1. Roland. à Valle consil. 11. num. 9. volum. 4. Bald. in l. 1. num. 52. Cod. qui accus. non poss. ubi dicit quod honesta conjectura inhonestam præsumptionem vincit favore imminentis prolis, per d. §. defuncto, Menoch. d. casu 89. num. 12. cum seqq. Petra d. quest. 11. num. 381. & seq. Malvas. d. consil. 10. num. 24. & 25.

10 Quæ quidem benigna interpretatio est una vobis Barbofa Vota Decisiva.

lencia præsumptio, quæ fundatur super determinatione legis, quæ ibi figit pedem, & ideo debet ceteris in contrarium præsumptionibus prævalere, ut per Bald. in l. non ignorat, num. 5. C. qui accus. non poss. Paleoth. de nohis, & spur. cap. 34. num. 5. Et talis præsumptio non solum filiorum, sed & matrimonii favorem respicit, Paleot. d. cap. 24. ad fin. Cephal. consil. 62. num. 59. volum. 1. propter magnam reverentiam, quam lex habet erga illud, Roland. à Valle d. consil. 11. num. 9. volum. 4. Duen. reg. 344. ampl. 1. Petra d. quest. 11. num. 376. & seq. ubi cum Barbat. & Joan. Andr. dicit quod mulier nupta, licet luxurietur, & turpiter vivat, tamen adhuc viget reverentia matrimonii, ut propterea non possit etiam personaliter capi, quia jura deferunt reverentiæ matrimonii, propter honorem, & reverentiam summi Principis Dei, qui tantum Sacramentum adinvenit, & etiam respectu loci, in quo fuit institutum, quia in Paradiso fuit ordinatum, & etiam propter formam solemnitatis.

Ad quod propositum singularis est Rotæ decisio 164. parte 1. recentissim. alias in posthum. Farin. ubi postquam censuerat præsumptionem legis esse firmissimam in illo casu, cum adultera non fuerit retenta in domo adulteri, sed ut plurimum in ædibus, in quibus etiam maritus morabatur, nec illa in schemate concubinitus viveret, nec esset impeditus marito accessus ad illam, concludit numero 7. & 8. quod filius præsumitur mariti, & non adulteri, etiam si concurrant conjecturæ similitudinis, nominationis, tractatus, Baptismi, ac assertio- nis matris.

In illegitimis vero filiis suam valentibus probare filiationem, Doctores requirunt, quod probetur concubinitus, & quod in domo propria fuerit à patre retenta concubina, Luc. de Penna in l. cohortalis, C. de cohortal. lib. 10. Paleoth. de nohis & spur. cap. 12. num. 3. Marta de success. legali, part. 1. quest. 16. art. 1. numero 1. quia filiatio spurii, adulterini, seu incestuosi hac semper probatur præsumptione, ut dicit glossa in verbo constiterit, in cap. Michael, de filiis Presbyt. Abb. in d. cap. per tuas, in princ. Joan. Anchar. lib. 3. quest. 25. num. 6. Mascard. de probat. conclus. 788. num. 25. Paleoth. d. tract. cap. 21. num. 3. Paris. consil. 10. num. 33. lib. 2. Alciar. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 37. num. 3. Rimin. consil. 605. num. 5. lib. 4. Guillelm. Benedict. in cap. Raynarius, de testam. part. 3. vers. qui filium ex ea suscipiens, num. 2. ibi: Et pari modo probatur filiatio, ubi ex concubina natus est filius, quia ex supradictis solis præsumitur concubinari filius, & non alterius vagabundi, &c. Idem videtur dicendum si concubina non in domo propria retineatur, sed in alia, probata tamen amicitia, & congressu. Alber. in d. l. filium, Alciar. d. reg. 3. præsumpt. 37. relati à Gama decisione 152. num. 2. ibi: Idem est in retenta extra domum, si alium eodem tempore non probetur habuisse accessum ad illam, &c. maxime quando pater propter periculum vitæ, aut ob conservandam propriam opinionem, extra domum habere concubinam volebat, ut dicit Felin. in d. cap. per tuas, num. 16. vers. quarto nota; & quia forte erat persona in Ecclesiastica dignitate constituta, cui jure prohibetur suspectas mulieres in domo habere, cap. 1. cap. 2. & cap. sicut, de cohab. cleric. cap. sed id forte, 81. dist. Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 14. ibi: Ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, in domo, vel extra retinere, &c. Decian. in tractat. crimin. parte 2. lib. 6. cap. 21. num. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 17. num. 2. Anchar. Jun. in quest. famil. lib. 2. quest. 12. num. 3.

- 15 Et concurrente hujusmodi periculo amittendi vitam, honorem, seu bonam famam, admittunt Doctores ad filiationem probandam tam exactam non requiri probationem, Gozadin. *consil.* 12. num. 21. ibi: Nonò quoties quis est natus ex adulterio, vel alio damnato coitu ex ea muliere ad quam habebat consuetudinem, nec erat in domo retenta ab adulterio, sed furtivè habebat accessum ad eam, propter timorem forte viri, vel metuens pœnam, quia fortè Monacha, vel filia magni Civis, quia non audet in publico dicere eum habuisse ex tali muliere, nec mulier ipsa hoc audet affirmare; quia isto casu non potest cadere probatio, de qua in aliis natis ex ea, quam domi habebat, certè sufficit quod ipse pater adulter eum tractaverit ut filium, &c.
- 16 Felin. in d. cap. per tuas, num. 17. vers. Quartò nota quod ille, qui non est natus ex uxore, nec ex concubina, sed ex aliqua, ad quam secretè pater accedebat, nec audebat eam nominare, si probat patrem eum educasse ut filium, vel fecisse legitimari, est probata filiatio, &c. Idem tenet Anchar. *consil.* 225. num. 6. Mascard. de probat. conclus. 796. num. 7.
- 17 Veniamus igitur ad aliquas præsumptiones filiationis, & illa præcipua est, quæ provenit ex solo actu faciendi baptizari filium, & patrilinos designandi; qui quidem actus paternitatem supponit, ut in simili cum multis tenet Surdus in celebri *consil.* 1. numero 45. ibi: Secundò accedit, quia statim natus D. Paulus fuit baptizatus ad instantiam D. Joannis Baptiste, & ad Presbyterum transmissus ad hunc effectum ab eo, qui etiam rogavit compadres, qui puerum levarent de sacro fonte; quod etiam plurimum confert ad probandam filiationem, quia Baptismus est actus, qui ad parentem pertinet, cum filius est infans; sustinetur enim professio illa in fide parentum, cap. quaris, de consecr. distinct. 4. cap. majores, ubi gloss. de Baptismo; præcipue quando patrini filios Baptizandos offerunt parentum consensu, & voluntate, ut per Natt. *consil.* 434. num. 11. & seq. is pater igitur dicitur, qui actus paternos gerit, ut per Bald. in d. l. non ignorat, col. 1. C. de his qui accus. non poss. sicuti heres dicitur, qui actus facit hereditarios, l. gerit, ff. de acquir. hered. ubi Doctores, & in specie hanc conjecturam ponit Beroi. *consil.* 161. num. 9. volum. 2. &c. Rota decis. 199. numero 2. parte 1. recentissim. Idem cum multis tenet Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 562. num. 5. & 67. ibi: Alia etiam conjectura admittitur ad probandam filiationem, si puer fuerit transmissus ad Baptismum, tanquam sit actus, qui ad parentem pertinet, cum filius est infans, &c. D. Noguierol *allegationum juris tom.* 1. alleg. 25. num. 57.
- 18 Item læticia, quam parentes in die nativitatis pueri habuerunt, est evidens argumentum quod eorum filius sit, Cardin. Alexandrin. in cap. transmissa, numero 9. vers. item quia, qui filii sunt leg. Mascard. conclus. 789. n. 38. volum. 2. Petra de fideicom. *quest.* 11. num. 420. Castill. *controvers. quotid. lib.* 5. part. 2. c. 104. num. 8. cum seqq.
- 19 Cum nominis similitudo gignat quandam mutuam affectionem, ut probatur in lege cum filius, §. pater, ibi: Sempronio nepoti meo plus tribuas in honorem mei nominis, &c. ff. de legat. ubi Accurs. refert ex eo prælegatum, & melioratum nepotem, quia ille eodem nomine vocabatur, quo & testator, junctis multis, quæ congerunt Stephan. Forcatul. de similit. nomin. in aviario *Juris Civilis*, cap. 10. num. 3. Ideo conjectura & præsumptio filiationis est habere nomen proprium patris, ut singulariter in simili advertit Bald. in cap. tuam, num. 6. de ordine cogn. ibi: In secundo casu sufficit quod probetur quod pater, & mater vocabant eum filium legitimum, ut ff. de his qui sunt sui vel alieni juris, l. judex, ff. de manum. testam.
- l. uxorem, ubi mirabiliter dicitur, quod quando posthumus nomine baptismali vocatur nomine paterno, præsumitur filius, quod alibi non reperitur, & facit quod notatur 1. *quest.* 1. cap. de manifesta, circa med. magna gloss. &c. Mascard. de probat. conclus. 789. num. 38. in fine, ibi: Nonus actus tractationis est, ut jam dictum fuit, quando alicui imponitur illud nomen, quo denominatur ille, qui dicitur ejus pater, ut docet Jasin l. neque natales, n. 4. in fine, vers. adverte, C. de testam. & Petrasancta sign. 75. n. 1. &c.
- Per paternum affectum filiationem quoque probari tradiderunt Anchar. d. *consil.* 225. n. 6. Gozadin. d. *consil.* 12. num. 22. Paris. *consil.* 10. n. 60. lib. 2. Rota decis. 218. num. 4. & 6. part. 1. divers.
- Alimentorum præstatio concludenter filiationem probat, Innocent. in cap. Michael, num. 2. de filiis presbyt. Præpos. in d. cap. ex transmissa, Guillelm. Benedict. in cap. Raynutius, de testament. parte 3. in verbo Quem filium ex eo suscipiens, sub numero 14. Mascard. de probat. conclus. 795. à numero 1. Surd. *consil.* 1. numero 46. ibi: Tertiò concludit educatio & tractatio, quia D. Joannes Baptista à nativitate D. Pauli usque ad ejus mortem semper omnibus ut filium tractavit, & educavit, eique tanquam filio quæcunque subministravit necessaria, plurimum enim operatur alimentatio: nam ut dicit Bald. in l. non ignorat, num. 4. magis præsumitur filius, qui uti filius alitur, quam qui uti filius nominatur, quia alimentatio magis est charitati conjuncta, &c. Noguierol. de allegat. 25. num. 78. Rota d. decis. 238. num. 22. ibi: Domini censuerunt potius sequendam esse probationem Alphonsi, quæ à factis, ut sæpius dictum est, plus concomitatur, cum magis præsumatur filius ille, qui alimentatur filius, quam qui ut filius nominatur, &c. Non obstat quod præstatio alimentorum quandoque non inducit filiationis præsumptionem, cum sæpe pietatis gratiâ concedantur, Abb. in d. cap. transmissa, Mascard. conclus. 795. num. 5. Quia respondetur id procedere cum elemosynæ, & charitatis limites non excedunt, non est enim profusa largitate utendum, cap. dominus, cap. pulchra, cap. fratrem, 86. distinct. 1. 7. tit. 23. part. 1. Sanct. Thom. 2. 2. *quest.* 32. artic. ultimo, in corpore: at quando alimenta sunt 22 pinguiora, & vestimenta differentia ab aliis domesticis, putà honorabilia, tunc præsumitur filiatio, & uti filio præstita, Bald. in d. cap. per tuas, num. 5. Natt. d. *consil.* 235. Guillelm. Benedict. ubi supra, sub num. 14. Mascard. conclus. 789. num. 38. Petra de fideicom. *quest.* 11. num. 320. & 425. Et quod 23 conferat ad filiationem etiam incestuosam & adulterinam conjectura desumpta ex educatione, & consignatione pueri ad nutricem, & deductione cum honore ad scholas, ac ex alimentis præstitis in domo, tenent Felin. in d. cap. per tuas, num. 17. Card. Alex. in cap. transmissa, in fine, versic. quo autem, Gozadin. *consil.* 12. num. 22. Paris. *consil.* 10. num. 87. lib. 2. Mascard. d. conclus. 789. num. 38. Petra d. *quest.* 11. num. 425. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. cap. 562. num. 70. Franc. Monald. *consil.* 123. n. 14. volum. 1. ibi: Neque obstat quod opponitur, educationem, & tractationem non probare quasi possessionem filiationis dicti agentis, ex quo etiam alimentantur in domo illi, qui non sunt filii, & præsumitur causa pietatis dicta alimenta fuisse præstita, ad firmata per Mascardum ex auctoritatibus Buri, Præpos. & Abb. in conclus. 795. num. 4. volum. 2. quia ad hoc respondetur, prædictam opinionem esse veram, quando non fuerint præstita nisi alimenta; sed quando cum alimentis accesserunt alia, veluti quod fuit indutus uti proprius filius, à servis dissimiliter missus ad scholam, in domo diu retentus, & alia facta, quæ propriis filiis fieri solent prout fuit factum

factum in casu nostro, ut per testes ultra fratres germanos probatum est, tunc bene omnia ista simul juncta probant quasi possessionem filiationis, &c. Et paulò inferius n. 32. ibi: Ergo quando concurrunt alia, videlicet educatio, quod fuerit indutus, missus ad scholam, & alia facta, quæ propriis filiis, & non extraneis fieri solent, prout in casu nostro fuit factum, bene illum constituit in quasi possessione, &c.

- 24 Nominatio, & tractatio de aliquo uti filio probat filiationem etiam illegitimam, & concubinariam, Butsat. *consil.* 17. num. 1. & *consil.* 88. num. 8. volum. 1. Gozadin. *consil.* 13. num. 55. citati per Mascard. *de prob. conclus.* 790. num. 14. Et sufficit quod sit emissæ ab uno ex parentibus, de cujus successionem agitur, Mascard. *d. conclus.* 790. num. 11. Petra *de fideicom. quest.* 9. num. 390. Rota *decis.* 406. n. 5. & *decisione* 434. num. 7. p. 1. recentior. & *decis.* 757. num. 4. p. 2. in posthum. Seraphin. *decis.* 1331. Noguierol. *d. alleg.* 25. num. 79. Quod sine dubio procedit in casu illegitimitatis, & concubinatus, ut dicit Butsat. *d. consil.* 17. num. 1. & *consil.* 88. lib. 1. Roland. *consil.* 22. n. 30. *versic.* pariter non obstat, lib. 3. Petra *d. quest.* 11. num. 293. Et non solum filiationem probat nominatio & tractatus, sed etiam fraternitatem, consanguinitatem, & parentelam, Bald. *in l. non epistolis*, num. 2. C. de prob. Petr. Anton. Anguissol. *consil.* 79. num. 5. lib. 6. Mascard. *d. conclus.* 790. n. 16. Petra *d. questione* 11. num. 273. & 302. etiam quando pater est vita functus; nam ex hoc contra eos sic tractantes dicitur constitutus in quasi possessione filiationis, Bald. *singulariter in l. non nudis*, num. 2. C. de prob. Paris. *d. consil.* 10. num. 97. lib. 1. Mascard. *d. conclus.* 790. n. 24. Petra *d. q.* 31. n. 298. & seq. Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu* 89. n. 71. Surd. *d. consil.* 1. n. 64.
- 27 Quæ tanto magis procedunt quando nominatio alicujus à patre in filium, & filii in patrem est reciproca, ex Fulgos. *in leg. quoties*, num. 1. ff. de prob. Butr. *in cap. asserite*, de presumption. Socin. jun. *consil.* 67. num. 10. volum. 4. August. Beroi. *consil.* 108. num. 6. & *consil.* 158. num. 2. *consil.* 161. n. 9. vol. 2. quia multò magis probat reciproca & mutua nominatio facta invicem inter patrem & filium, quàm simplex nominatio facta à patre, Paris. *consil.* 10. num. 51. lib. 2. Mascard. *d. consil.* 790. num. 39. Petra *d. quest.* 11. num. 300. quamvis pars sit absens, dummodo per epistolam sit facta nominatio, Grat. *consil.* 62. num. 3. volum. 2. Parisius *d. consil.* 10. num. 56. cum seqq. Petra *d. questione* 11. num. 279. cum seqq.
- 28 Genua de verbis enuntiativis, lib. 2. *quest.* 33. num. 43. qui enim epistolam recipit, & non contradicit, censetur approbare omnia in ea contenta, Bartol. *in l. quidam*, ff. de const. pecun. & *in leg. quo etiam*, §. 1. ff. rem ratam haberi, Felin. *in cap. 2. num.* 22. de fide instrum. Gregor. *consil.* 32. num. 9. Bim. *consil.* 106. num. 30. & 32. & *consil.* 115. num. 10. volum. 2. ubi quod taciturnitas, & patientia absque protestatione, inducit voluntatem, ratihabitionem, & consensum, Genua *de scriptura privata*, lib. 3. in princ. n. 118. cum seqq.
- 30 Patris confessio, & illius nominatio filiationem probat, quamvis enuntiativè sit emissæ, dummodo sit geminata, & idem si per epistolam constet assertio, ut tenent Genua *de verbis enuntiativis*, lib. 2. n. 18. 29. & 243. Rota *d. decisione* 238. num. 1. p. 1. divers. ibi: Item concurrat confessio Cardinalis probata per tres Episcopos, quod secretè eum esse filium suum affirmabat, ut in eadem tertia resolutione habetur, cum qua secreta nominatione cum concurrat tractatus tam magnus, videtur secundum Dominos reddi indubitata
- 31 hac probatio, &c. quia literæ idem operantur ac si Barbosa Vota Decisiva.

in præsentia filii pater illum talem nominasset, cum eas mittens videatur certo modo cum absente loqui, & recipiens censeatur respondere, & acceptare quæ in suum favorem scripta esse constiterit, ut in simili cum multis dicit Genua *de scriptura privata*, lib. 3. princip. & per totam *quest.* Sed præcipuè n. 100. cum seqq. Idem videtur tenere Monald. *consil.* 123. n. 19. volum. 1. ibi: Et licet non probetur nominationem, & confessionem præfatam esse factam præsentem filio in judicio, vel in aliqua dispositione, prout videtur requirere, tamen quia sæpè sapius fuit geminata, plenè probat.

Suffragatur etiam concludenter, & urgentissimè huic nostræ filiationi fama publica & vulgaris traditio, Florian. *in leg. quidam quasi*, num. 2. *versic.* secundo modo, ff. de prob. Anton. de Butr. & Præp. *in d. cap. transmissa*, qui filii sint leg. Alexand. *consil.* 51. n. 2. vol. 1. Carol. Ruin. *consil.* 128. n. 9. vol. 4. Signorol. *consil.* 219. num. 5. & 6. Bertrand. *consil.* 26. num. 4. & 5. volum. 2. Noguierol. *d. alleg.* 25. num. 87. Menoch. *de arbitr. casu* 89. à num. 68. ubi ex veriori sententia concludit solam famam sufficere ad constituendam aliquem in quasi possessione filiationis, ita ut totum onus probandi contrarium in adversam partem transferatur: quia fama circa res veras, aut veritati proximas versari solet; atque ideò quotiescumque actus, sicut filiatio, conjecturis probari potest, ab ipsa quidem fama, & opinione vulgari plenam probationem sortitur, ut notat Bart. *in leg. de pupillo*, §. si quis ipsi Prætori, num. 17. ff. de novi oper. nunc.

Nec dicendum ad hunc effectum famam probari debere cum omnibus requisitis, quæ ponit Bartol. *in l. de minori*, §. plurimum, num. 12. ff. de *quest.* Quia, ut practica communis observat, sufficit quod testes concludant se ita publicè audivisse, vel quod in loco sic affirmabatur, & pro notorio in eo habebatur, Bald. *in cap. præterea*, num. 10. de testib. Cassador. *decisione* 7. num. 7. de probat. Salicet. *in l. ea quidem*, num. 110. & 111. C. de accusat. Paris. *consil.* 52. colum. ult. volum. 3. Francisc. Turtian. *opinionem* 43. circa fin. Caputaquens. *decisione* 7. num. 11. lib. 2. ibi: Fama probatio fit, etiamsi testes dicant quod publicè dicitur, licet non specificent posita per Bartol. *in l. de minore*, §. tormenta, ff. de *quest.* Rota servat in hoc dictum Baldi in cap. præterea, col. 1. de testib. & ita in meo tempore confirmatum fuit, & Item Caputaq. *decisione* 289. num. 1. & 2. volum. 3. Corrad. *in pract. titul. de testib.* §. dicta testium assumendo, post n. 54. *vers.* & hanc famam probari, Portius *consil.* 39. num. 22. & 23. Mascard. *conclus.* 496. num. 19. & *conclus.* 749. num. 4. & 5. Jul. Clar. *in pract. §. final. quest.* 6. num. 14. ubi animadvertit, quod contraria Bartoli opinio est multum aspera, & si observaretur in praxi, vix reperiretur ex mille testibus unus, qui rectè super fama publica deponeret, & quod observantiam Romanæ Curia debent omnes aliæ in materia probationum imitari, & quod ille advocatus, qui vellet aliud suadere, reputaretur cavillosus, & proculdubio succumberet, Calcan. *consil.* 8. num. 11. Ludovic. Peguera *decisione crimin.* 17. n. 25. volum. 1. singulariter Paul. Granut. *theorem.* 22. numero 6. ubi notat, quod opinio Baldi, Cassadori, Parisii, & sequacium, qui existimant probari famam per testes dicentes se ita publicè audivisse, procedit nedum ut tales testes aliter non teneantur dicere à majore parte populi, verum etiam ut teneantur nominare auctores, nec exprimere causas, à quibus fama originem duxerit, nec cætera requisita, de quibus per Bartol. in præallegato loco, Gardin. *in rub. qui ad fame probationem possint*, & debeant

debeant admitti, num. 14. Monticel. in repert. testium, fol. 386. col. 1. Claud. in addit. ad Bertazol. consil. 162. lit. B, vers. secundo agitur, circa fin. Burlat. consil. 87. num. 47. & consil. 90. num. 6. volum. 1. Quod etiam rectè docuit Aym. Cravet. consil. 991. num. 35. vol. 6. dum ait in proposito non desiderari famam totius populi, sed opinionem viciniae sufficere, secundum Alexand. consil. 9. num. 1. volum. 1. in qua communi opinione probanda satis est ostendere quod apud omnes eum cognoscentes habitus fuit pro tali, ut per Bartol. in l. 1. num. 4. C. de testam. quinimò nec omnium cognoscentium opinio desideratur, verum major pars eorum sufficit, apud quos notus est, ut à majori parte pro tali filio reputetur, veluti expendit Jason in eadem l. 1. super 4. notab.

35 Et hæc resolutio absque dubio transit si cum fama concurrant alia adminicula, veluti si probaretur quod quis habitus, tractatus, & reputatus fuit pro filio à parentibus suis, & à vicinis cognoscentibus eum tanquam filium, & pro filio, & vice versa quod filius tractavit eos ut parentes, Menoch. de arbitr. casu 89. num. 69. vers. secunda conjectura, Pacian. de probat. lib. 1. cap. 6. num. 29. Castill. controu. tom. 5. p. 2. cap. 104. num. 12.

36 Non obstant duo, quæ opponebantur ad eludendam hanc filiationis probationem: primum, quod pater cum esset persona in dignitate Ecclesiastica constituta, & habuerit magnæ auctoritatis officia, semper vixit virtute conspicuus, & liber ab omni opinione, quæ famam lædere posset; quia officia naturam hominum non mutant, & carnales stimuli omnes tangunt, nec facile quis potest ab illis in universum se liberare: audi D. Hieronym. epist. 10.

37 ad Furiam: Omnia alia peccata extrinsecus sunt, & quod foris est, facile abjicitur; sola libido insita à Deo ob liberorum procreationem fines suos egreditur, redundat in vitium, & quadam lege naturæ in scelus erumpit. Grandis virtutis est, & sollicita diligentia superare quod natus sis, in carne non carnaliter vivere, secum pugnare quotidie, & inclusum hostem Argi, ut fabula ferunt, centum oculis observare. Hoc est quod Apostolus verbis aliis loquebatur: Omne peccatum quod fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat, &c. Ambros. de Cain & Abel lib. 1. cap. 5. ibi: Sævus criminum stimulus libido est, quæ nunquam manere quietum patitur affectum, nocte fervet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione revocat, aufert consilium, amantes inquietat, lapsos inclinat, nullus peccandi modus, & inexplebilis scelerum sitis, nisi morte amantis extinguere non potest, &c. Er idem D. Hieron. suo exemplo difficultatem illam exaggerat in epistol. 22. ad Eustochium de custodia virginitatis, his verbis: Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaveram, scorpionum tantum socius, & ferarum, sæpè choris intererem puellarum. Pallebant ora jejuniis, & mens desideris astuabat in frigido corpore, & ante hominem suum jam carne premortua, sola libidinum incendia bulliebant, &c. Non enim ab his stimulis liberantur Archiepiscopi & Episcopi: horum exempla patent. Nam eorum successores habemus in Hispania, ut referunt Mariana de rebus Hispanie, lib. 26. cap. 2. & Doctor Petrus de Salazar & Mendoza in Chronica Cardinalis Petri Gonzales de Mendoza, lib. 2. cap. 66. cum seqq. ubi aliorum exemplis inutiles Cardinalis annos excusat: & cap. 73. §. 1. refert qua circumspeditione bona aliqua legavit ejus filio Didaco Hurtado de Mendoza secundo nato. Et Paleoth. de nothis & spur. in fine operis, post cap. 66. alphabetico ordine indicem facit plurimorum hominum insignium extra matrimonium pro-

creatorum. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 13. cap. 17. n. 42. cum seqq.

Ad secundum de impotentia coeundi, & filios 38 procreandi in masculis post sexaginta annos: Respondetur ætatem hanc non esse impedimentum gignendi, cum omnes hac de re agentes non ineptam ad procreandam ætatem septuaginta annorum judicaverint, ut referunt Albert. Magn. lib. 5. de animal. tract. 2. cap. 1. Aristoteles lib. 5. cap. 14. Tiraquell. de legib. connub. leg. 6. gloss. 1. part. 6. num. 7. Paleoth. de nothis, & spur. cap. 24. num. 3. Marcard. de prob. conclus. 788. n. 43. & 44. Surd. decis. 83. n. 8. Paul. Zacch. in suis quest. medicolegal. tit. 1. quest. 9. à num. 51. usque ad num. 58. Vezin. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 10. de adopt. num. 6. pag. 404. Sanchez optimè de Matrim. lib. 7. disp. 32. num. 16. ubi ait sexagesimum annum esse jam communiter viris terminum generandi, attento naturali generandi statu.

ARTICULUS II.

Alimenta à parentibus filiis etiam spuris, & incestuosis debentur.

Licet de jure civili filiis extra matrimonium ge- 39
nitis alimenta denegentur, authent. licet, in fine, C. natural. liber. auth. excomplexu, C. de incest. nupt. auth. quibus modis naturales efficiantur sui, §. fin. coll. 7. ex æquitate tamen canonica, cum illa, jure naturali à parentibus filiis debeantur, constat illis etiam spuris, incestuosis, & ex damnabili coitu procreatis deberi, per cap. cum haberet, in fine, de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adulter. Paleoth. de nothis, & spur. cap. 47. à princ. Seraphin. decis. 41. n. 6. Rot. decis. 82. n. 1. apud. Farin. tom. 2. consil. ubi num. 1. notat, quod quamvis jus Canonicum peccata maxi- 40
mè detestetur, & castitatem nedum commendat, sed præcipiat, naturalem tamen rationem sequens, pietatem & æquitatem castitati prætulit, & filiis illegitimis alimenta præstari jussit: quod in universum ab omnibus in utroque foro tanquam naturali legi convenientius observatur, ut per Gom. leg. 9. Tauri, num. 37. cum seq. Surd. de aliment. tit. 1. q. 10. per tot. & sunt alimenta hujusmodi præstanda attenta qualitate, & dignitate patris & filii, & secundum quod patri suppetunt facultates, d. cap. cum haberet, in fine, ibi: Solitudinis tamen tue intererit, ut uterque liberis suis secundum quod eis suppetunt facultates, necessaria subministret, &c. leg. si quid inædificaverit, §. sufficienter, ff. de usufr. l. tutor secundum dignitatem, ff. de administr. tutor. Didac. Perez l. 22. versic. versatur etiam, tit. 3. lib. 1. Ordin. pag. 102. ubi ait quod 41
Clericus potest filio, seu filię quicquam ultra quintam bonorum suorum pro alimentis, vel dote relinquere, si pars illa non sufficiat, attenta qualitate & dignitate patris & filii, idem dicit Gregor. Lop. l. 8. verbo menester, tit. 13. part. 6. Anton. Gomez d. l. 6. Tauri, num. 51. ibi Hodie tamen propter evitanda dubia, quæ in hoc casu frequenter possent occurrere, decisum est, quod non possint, neque teneantur parentes in vita, vel in morte præstare talibus filiis ultra quintam partem bonorum, ita disponit l. 10. infra his legibus Tauri, quam legem ego intelligo in filio incapaci nato ex damnabili coitu, & in filio naturali, extantibus legitimis: eis verò non extantibus, benè possunt parentes eis præstare quicquid volent, & si nollent parentes dare, credo quod possent compelli ea præstare secundum qualitatem personarum, & patrimonii, &c. idem tenet Lup. in repet. cap. per vestras, §. 24. n. 10.

Covar. de sponsal. p. 1. c. 8. §. 6. ibi: Quia apparet ex jure Canonico filiis etiam spuris alimenta deberi à pa- 42
rentibus

rentibus juxta filiorum dignitatem. Sed Regia lex 10. Tauri permittit patri titulo alimentorum quintam bonorum partem designare his filiis, quibus alimenta dare tenetur, quæ quidem pars si sufficiens non sit vitæ subsidio, necessario erit augenda: si verò excedat illam quantitatem, quæ dignitati filiorum convenit, minime diminuetur, &c.

- 43 Molin. de primog. lib. 2. cap. 15. num. 53. Si verò parens filios ac descendentes legitimos non habeat, dicendum erit filiis spuriiis alimenta esse ex bonis ejusdem parentis necessario præstanda, quatenus ad vitæ sustentationem necessaria sint, etiamsi ea alimenta quintam bonorum parentis portionem excedant, &c. & n. 54. resolvit, quod si filius spurius, non egeat tota quinta bonorum portione ad alimenta, sed minùs sibi ad illa sufficiat, non poterit pater integrum quintum eidem pro alimentis relinquere: & n. 55. ita ait: Sed verius est, filios etiam spurios secundum qualitatem, ac dignitatem personarum alendos esse: quando enim alimenta debentur alicui etiam ex causa miserationis, secundum dignitatem personæ præstanda sunt. l. sed si quid, §. sufficienter, ff. de usufruct. gloss. in l. nepos Proculo, verbo dignitate, ff. de verb. signific. Alex. in l. maritus, num. 5. ff. soluto matr. Imò nec æquitati canonica, quæ parentes ad alendos filios spurios adstringit, satisfactum esse videtur, si filio spurio, illustri, seu nobili, vel in aliqua magna dignitate constituto, solum illud pro alimentis præstaretur, quo natura contenta est; sed alimenta, attentata etiam qualitate ac dignitate spurii, præstanda erunt, non tamen ita ampla, ut filio legitimo ejusdem dignitatis atque qualitatis præstanda forent, circa quod iudicis arbitrium versabitur, &c.

- 45 Matiens. leg. 8. gloss. 1. num. 8. tit. 8. lib. 5. Recop. ibi: Didacus autem Perèz loquitur in filio Clerici, cui asseverat præstari posse ultra quintam bonorum paternorum partem, si quinta pars ei ad alimenta non sufficit, quod certe verum est & sine dubio, cum nullum præjudicium fiat filiis legitimis, quos habere non potest Clericus, nisi ante susceptos Ordines fuissent concepti; hac siquidem in specie non coarctatur pater quintum filio spurio relinquere, sed eo duntaxat casu, quo filios habet legitimos, quod constat ex verbis legis nostræ, ibi: Mas de la quinta parte de sus bienes de lo que podía disponer por su anima. Ecce text. clarè loquitur ubi filii supersunt legitimi, quia ipsis non extantibus, non solum de quinta parte posset disponere pro anima, verum totam ejus substantiam pro anima expendere, &c. Et num. 10. ibi: Sed licet jure civili non deberentur alimenta spuriiis nisi juxta indigentiam naturalem, nihilominus tamen in foro Civili servatur jus Canonicum, ut juxta paternum patrimonium, & spurii dignitatem, & qualitatem, & familiam ei debeant præstari alimenta, &c.

- 46 Guier. practicar. quest. lib. 2. quest. 109. num. 2. ibi: Si verò parens filio, ac descendentes legitimos non habeat, tunc alimenta filiis spuriiis ex ejusdem parentis bonis erunt præstanda necessario, quatenus ad vitæ sustentationem necessaria sint, etiamsi prædicta alimenta quintam bonorum portionem parentis excedant: quia cum hæc alimenta, quæ ad vitæ sustentationem necessaria sunt, ex jure naturali procedant, nec jure Civili minui possint, essetque causa quare in casu præsentis taxatio toleratur, &c.

- 47 Cevall. commun. contra commun. tom. 3. quest. 757. num. 24. ibi: Si verò filii legitimi deficiant, de quorum præjudicio agitur, si ultra quintum filius illegitimus indigeat alimentis, illi sunt præstanda à iudice, ut ex fundamentis pro prima opinione adductis clarè colligitur, ut latè dicemus in questione 787. & sic è converso si filio spurio relinquatur quintum summe quantitatis, & valoris, quod excedit metam alimentorum, illud quod excedit debet de quinto deduci, ut solum confestim Barbofæ Vota decisiva.

quatur quod sufficiat pro alimentis, &c. Et quest. 779. num. 73. idem resolvit.

Valenz. tom. 1. consil. 10. num. 15. & 26. ubi quod 48 pater potest filio spurio relinquere fundum pro alimentis, seu quintam bonorum partem in defectum filiorum legitimorum.

Molfes. in constit. Neapol. part. 5. quest. 3. n. 7. tom. 1. fol. mihi 418. bi: Qui omnes docent ex text. in cap. cum haberet, de eo qui duxit in uxorem quam polluit per adult. ut attentata æquitate canonica, quæ etiam in foro Civili, & in terris Imperii servatur, quia agitur de causa pia, de hominis vitæ tuenda, debeantur hujusmodi filiis alimenta, non solum pro necessaria sustentatione vitæ, sed pinguius attentata qualitate patris, & ejusdem patrimonio perpenso. &c.

Castill. controvers. lib. 5. cap. 62. n. 97. ibi: Debentur 50 etiam (alimenta scilicet filiis spuriiis) non secundum præcisam indigentiam naturæ, sed secundum qualitatem & dignitatem ipsius, & parentis quia alimenta necessaria dicuntur, quæ respiciunt dignitatem personæ attentis & consideratis divitiis paternis, &c. & n. 98. subdit quod in hujusmodi alimentis taxandis habenda est consideratio ad omnes personas, quas filius alimentandus tenetur alere, & sic ad uxorem, etsi patre reluctante filius illam acceperit.

Ex quibus receptissima est sententia, quam supra 51 firmavimus, non obstante decisione cujusdam Constit. Pii V. incip. Quæ ordini Ecclesiastico, §. 4. editæ contra filios Clericorum illegitimos, dum prohibet Ecclesiasticis personis quoquo modo dispendere de suis bonis ad favorem suorum filiorum, quæ in specie non tollit alimenta jure naturali, & canonico quibuscunque filiis debita, nec est verisimile tam pium Pontificem id cogitare voluisse, unde pietatis, & æquitatis, & rationis lex violaretur, juxta terminos d. cap. cum haberet, cujus rextus dispositio non fuit sublata per dictam Constitutionem Pii V. ille tamen locum haberet quando illegitimi prætenderent sibi aliquid deberi vigore dispositionis factæ virtute privilegiorum, sententiarum, & indultorum à jure speciali provenientium, seu ex aliqua patris dispositione dolosa, quando videlicet sub aliquo prætextu, verbi gratia elemosynæ, dotis, aut alterius similis niteretur quis ad illegitimorum favorem disponere, ut eleganter intelligit Rota decis. 82 num. 9. & 10. apud Farin. in tom. 2. suorum consil.

Sed dubitari poterit an alimenta hujusmodi debeantur temporaliter, vel in proprietatem, an verò 52 transeant, vel non ad hæredes? Quidquid sit jure communi, attento jure Regio Hispano, de quo in dicta l. 10. Tauri, expressè sancitum est, quod tales filii possint ad suos hæredes istud quod pro alimentis semel perceperunt, transmittere, & in vitâ, vel morte de eo ad libitum disponere, & facere quidquid velint, ut videre est apud Anton. Gom. d. l. 10. Tauri, num. 42. ubi Tello num. 16. & Velasquez gloss. 3. n. 4. Castill. l. 9. Tauri, gloss. como quisieron, Duen. reg. 396. Suar. l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, Corduba de Lara in l. si quis à liberis, §. item rescriptis, num. 159. ff. de liber. agnosc. Covar. de sponsal. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 15. in fine, Cervantes d. l. 10. Tauri, num. 105. Spin. in speculo testament. gloss. 16. num. 105. cum seq. Rojas de succession. cap. 2. num. 84. Azeved. l. 8. num. 5. & 36. cum seqq. tit. 8. lib. 5. Recop. Matiens. d. l. 8. gloss. 3. num. 3. Surd. de aliment. tit. 5. quest. 7 num. 51. D. Barbosa in l. 1. part. 4. num. 72. & seq. ff. solut. matrim. Valenzuel. tom. 1. consil. 10. num. 36. Pichard. §. 7. Instit. de hered. quæ ab intest. deser. num. 17. Vasquez in Opuscul. tract. de testam. cap. 5. §. 7. dub. 14. fol. 491. Castill. d. l. 3. cap. 62. num. 88. & præcipue num. 106.

53 At cui incumbat post mortem patris alimenta huiusmodi filio spurio solvere, similiter dubitari potest, & in primis hæredi incumbere probat text. in *l. si quis à liberis*, §. item rescriptum, ff. de liber. agnosc. l. libertis, §. Lucius, l. cum unus, ff. de alim. & cib. legat. auth. licet, C. de natural. liber. l. 8. tit. 13. part. 6. Matiens. d. l. 8. gloss. 1. num. 19. Surd. de alim. tit. 1. quest. 40. n. 4. Valenzuel. d. consil. 10. n. 38. & 39. Cevall. commun. tom. 3. quest. 779. n. 96. Rojas in epit. success. cap. 21. num. 56. Item testamentario executori, l. nulli, C. de Episcop. & cler. gloss. verb. ministrum, in *l. si quis Titio*, ff. de legat. 2. Surd. de alim. tit. 8. privileg. 2. num. 1. cum seqq. Pichard. in d. §. 7. Instit. de hered. quæ ab intest. defer. n. 17. Et donatario, sive successori omnium bonorum, vel saltem majoris partis illorum, argumento text. in *l. si quis à liberis*, §. fin. ff. de liber. agnosc. Ripa in *l. si unquam*, quest. 27. n. 71. & seqq. C. de revocand. donat. Covar. de sponsal. parte 2. cap. 8. §. n. 14. Vasq. d. §. 7. dub. 16. fol. 493. Petr. Surd. de alimen. tit. 1. quest. 49. per tot. & præcipue n. 8. ibi: *At non solum donans alendus est cum filiis, ut dixi, è donatario quando eget, sed etiam filiis ejus spuris alimenta præstanda sunt à donatario, & num. fin. ibi: Et adverte quod Ripa loquitur de spuris natis post donationem, qua ratione multò magis procedet decisio in natis ante donationem, &c. & quest. 50. n. 1. cum seqq. Matiens. d. l. 8. gloss. 1. n. 22. Quod adeò verum est, ut si pater filii spurii donavit alicui quintum bonorum vita sua, habetque legitimos filios, ita quod disponere non potest de alia parte; tunc enim ille, qui accepit per donationem illud quintum, tenetur filium spurium donanti alere, vel quintum tribuere, quia illa donatio non potuit tollere obligationem naturalem alendi filium, vel illud debitum ex lege, sicut non potest ex illa donatione non extrahi expensa funeris: & hoc existimo verum, sive tempore donationis essent nati filii spurii, sive non, ita in terminis Vasquez d. dub. 16.*

54 Movent Regnicolæ aliam quæstionem satis utilem & necessariam, an scilicet possit pater gravare filium naturalem, vel spurium in quinto bonorum pro alimentis sibi relicto, ita ut post ejus mortem alteri restituat? In qua multa tradiderunt Anton. Gomez, Tellus Fernandez, Matienzo, Azevedus, Parlad, Velasquez de Avendaño, & alii, post quos omnes Cevall. commun. d. quest. 779. num. 96. cum Joan. Garc. de expens. cap. 3. num. 27. & 54. resolvit, patrem qui tertium, vel quintum nomine alimentorum filio spurio donavit, posse fideicommittere, ut post mortem suam aliis restituat, cum lex Taurina contrarium non disponat: & licet dicat posse filium transmitti ad suos hæredes huiusmodi alimenta, id intelligendum erit, si liberè, & absque aliquo gravamine relinquatur, testaturque ita judicasse Senatum in Regali Cancellaria Pinciana.

Toletana Nobilitatis.

De vi & effectu nobilitatis per Principem, seu ex privilegio concessæ.

VOTUM XXIII.

- 1 Nobilitate cœlesti donati sunt, qui sacri Baptismatis aqua abluuntur.
- 2 Nobilitas triplex.
- 3 Nobilitas sanguinis, seu gentilitia, primo loco collocatur.
- 4 Nobilitas gentilitia definitur, quod sit quadam laus

veniens de meritis parentum.

- 5 Nobilitas, quæ à virtute propria procedit, bono Reip. regimini aptior, & convenientior est.
- 6 Nobilitas virtutum in magna æstimatione habita est à summis Pont. & SS. Patribus.
- 7 Nobiles propria virtute Reip. ultrò inserviunt, & Principum mandatis obedientes sunt.
- 8 Principes ad publica Reip. officia potius sapientiores, quàm nobiliores viros eligere debent.
- 9 Honores Mundi à Principe veluti causa & origine procedunt, & ab eo in subditos, prout illi placuerit, distribuuntur.
- 10 Princeps est qui dignitates facit, & dignitatum habet thesauros.
- 11 Nobilem verè illum dicimus, quem ipse Princeps vult & declarat esse talem.
- 12 Nobilitas provenit à Principe.
- 13 Nobilitare & honorare quos Princeps vult, est ab omnibus verè pro talibus haberi.
- 14 Nobilitatus per Principem gaudebit eisdem prærogativis, quibus gaudet nobilis sanguine.
- 15 Privilegium quod ample, & luculenter hominem nobilitat, & suos descendentes, nobilitate verè in sua substantia ad officia Decurionatus, & ad honores Militarium Ordinum.
- 16 Privilegium imitatur naturam.
- 17 Paria sunt inesse qualitatem per naturam, vel per privilegium.
- 18 Nobiles ex privilegio Principis, sed sanguine impuri, non gaudent nobilitate, quæ cum puritate sanguinis à statuto requiritur.
- 19 Princeps supplere non potest naturales defectus, nec tollere jura sanguinis, & nature.
- 20 Nobilitatis privilegium non potest naturalem, & innatam qualitatem abradere.
- 21 Defectus ætatis in minore ad aliquem actum, in quo iudicii maturitas requiritur, à Principe etiam ex certa scientia suppleri non potest, licet venia ei cum verbis amplissimis concederetur.
- 22 Puritas sanguinis, quæ ad honores aliquos, & officia publica requiritur, est merè quoddam inventum à jure gentium proveniens.
- 23 Rex creare potest generosum de plebeio, & nobilitare quemcumque vult, & etiam conferre nobilitatem quam vult.
- 24 Nobilitas nil aliud est quàm qualitas illata per Principem, quia quis ultra honestos plebeios acceptus ostenditur.
- 25 Princeps super jure gentium & positivo dispensat.
- 26 Princeps statuere potest ut factum pro infecto habeatur.
- 27 Princeps potest maculam impuritatis in radice abradere, & natalibus restituere, ac si de puro & nobili sanguine sic dispensati procreati fuissent.
- 28 Principis voluntas se extendit, quatenus ejus potestas locum habeat.
- 29 Illegitimitas est quoddam juris positivi accidentale impedimentum.
- 30 Legitimitas operatur quod veritas, & naturalitas in eis vigens, tanquam non impedita ab aliquo accidenti, sed existens in suo vigore, substitutum excludat.
- 31 Illegitimitas totalis, & omnis macula tollitur per legitimationem, nec nepos dici potest ex radice infecta.
- 32 Principe dispensante, non cadit dispensatio super minuendo jure sanguinis, nec super fingendo Matrimonium ubi non fuit, nisi super defectu, & inhabilitate, quam illegitimi patiuntur, ex dispositione juris positivi.

- 33 Effectus nobilitati à jure positivo concessi, & defectus, quos eodem jure attento incurrit ignobilis, sunt mera juris gentium inventio, quos Princeps remove, & abradere poterit.
- 34 effectus nobilitatis si naturaliter haberentur, non perderetur nobilitas propter factum, ut quando nobilis efficitur infamis, vel exercet officium vile.
- 35 Nobilitas non est qualitas naturalis, sed phantastica; non substantia, sed attributum accidentale, variabile, &c.
- 36 Jure positivo fieri potest, ut quod uno modo revera factum fuit, alio modo factum fuisse videatur.
- 37 Impubes propter defectum naturalem judicare non potest.
- 38 Nobilitas domi quomodo intelligatur.
- 39 Nobilis ubique terrarum ille est, qui in propria patria, & Regno talis habetur.
- 40 Nobilitas est merè personalis, non verò localis, nec realis.
- 41 Nobilis ubicumque commoretur, sive in propria, sive in alia patria, gaudet sua nobilitate.
- 42 Nobilis Sarracenus, si liberatus apud nos remaneat post suam manumissionem, gaudebit nobilitate nostra propter suam nobilitatem.
- 43 Nati in Hispania Lusitani, Castellani, Navarri, Aragonenses, & Valentini, si nobiles sint, gaudent sua nobilitate in tota Hispania.
- 44 Nobilis Hispanus in tota Hispania in regionibus Regi subditis gaudere debet sua nobilitate.
- 45 Ad gaudendum jure immunitatis Hispania non origo solùm, sed domicilium etiam inspicitur.
- 46 Plures nobiles exteri fuerunt in Castella pronuntiati per Hidalgos.
- 47 Nobilis in una provincia non est habendus nobilis in alia, qualiter intelligatur, ostenditur n. 48.

MATERIA hujus argumenti quoad diversos effectus in Hispania solet controversi, & idè eam sub tribus conclusionibus explicandum duximus.

CONCLUSIO I.

Nobilitas propria virtute acquisita excedit eam, quæ sanguinis dicitur, & à Majoribus procedit.

- 1 **N**Yssenius orat. ad catechum. & August. lib. de qualitat. anim. cap. 20. omnes aqua sacri Baptismatis ablutos cœlesti nobilitate donatos dicunt, & addit Chrysost. homil. 20. in Genes. Unam & eandem nobilitatem donavit Deus, cum dignatus est omnium pater vocari. Et idem sentire suo modo visus est Seneca epist. 44. dum inquit, unum hominum genus, & ab una matre cuncti, unum patrem creatorem summum, atque optimum opificem habemus.
- 2 Circumscripta tamen hac nobilitate, quia omnes cum Domino jungimur, omnes ferè scriptores triplicem nobilitatem dicunt: primo loco gentilitiam constituunt, secundo eam collocant, quæ propria virtute acquiritur, tertio quæ Principis privilegio obinetur, de quo fusè Tiraq. Joan. Garcia, Joan. ab Otalora in peculiaribus tractatibus de nobilitate, necnon Vincent. Turturer. de nobilitate gentilitia, & Anton. Richard. de nobilitate communicaiva. Quod autem primo loco collocatur ea quæ sanguinis dicitur, & gentilitia solet appellari, per text. in l. 1. in princ. ff. de censib. l. 1. ff. de jure aur. ann. l. stemmata 9. ff. de gradib. tenent l. 1. tit. 6. & l. 3. tit. 21. & l. 4. tit. 23. part. 2. Chassan. in Catal. Gloria mun. disput. 8. confid. 8. Joan. Garc. de nobil. gloss. 7. n. 17.

Alphonf. Narbona l. 14. gloss. 1. tit. 2. lib. 6. nova Recop. quam Boër. lib. 3. de consol. philosoph. prof. 6. sic definit: Et quædam laus veniens de meritis parentum: quem sequitur Otalora de nobilit. cap. 1. part. 4. tit. secunda, sub num. 1. Et novissimè Escobar de prim. & nobilit. probanda, part. 1. quest. 4. §. 5. num. 3. in princ. Vel secundum alios, est qualitas quædam, sive dignitas proveniens à conuscatione clari sanguinis, sumens originem à parentibus, & in liberos legitimos continuata. Card. in clem. 2. de sentent. excom. Chassan. d. conf. 8. versic. fin. Azeved. ad rub. tit. 2. n. 46. lib. 6. nova Recop.

Verum licet gentilitia nobilitas, inspecta radice ac principali præsumptione, prima ante omnes videatur, nihilominus tamen bono Reipubl. regimini aptior, & convenientior erit, ac magis æstimanda, quæ à virtute propria procedit; nam ut dicit Cicero: Satius est enim me meis rebus gestis florere, quàm Majorum opinione niti, & ita vivere, ut sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum. Idem ferè ait Seneca lib. 3. de benefic. Nemo altero nobiliter, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. Et paulò inferius: Quis est generosus? benè à natura compositus: non facit nobilem atrium plenum fumosis imaginibus, animus facit nobilem, qui ex quacunque conditione supra fortunam licet surgere, &c. Nobilitatem, quæ virtute constat, solam & veram esse, ex Nazianz. affirmat Sarmient. select. lib. 1. cap. 15. n. 6.

Hinc ex Angelo refert hos versiculos hoc idem probantes Tiraq. de nobilit. cap. 4. num. 1.

Nobilitas morum plus prodest quàm genitorum:

Nobilitas etenim sola est, quæ moribus ornat.

Et Ovidius lib. 4. Tristium, eleg. 3. idem significat:

O qui nominibus quàm sis generosus avorum,

Exsuperas morum nobilitate genus.

Eleganter Euripides apud Stob. serm. 44.

Bonus vir mihi nobilis videtur,

Qui verò non justus est, licet à parte majore.

Quàm Jupiter sit genus deducat,

Ignobilis mihi censetur.

Illom refert Otalora de nobilit. p. 2. c. 5. in princ. pag. 67. subdens ibi: Nobilitatis essentiam virtutem esse, quæ nobiles reddit ipsam operantes, juxta illud Nasonis,

Nobilitat virtus animos.

Hæc virtutis nobilitas à summis Pont. & SS. Patribus nimium commendatur, & in magna æstimatione habitat semper fuit, ut in cap. nos qui, 40. dist. ibi: morum nobilitate, &c. & in cap. penult. de præbend. ibi: virtutum nobilitas, &c. & apud S. Hieron. ad Cælantiam, Summa nobilitas est clarum esse virtute: & refert Cardin. Baron. annal. Eccles. tom. 8. anno Christi 600. quod vera nobilitas non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem. Nam qui nobilitatem suam ex genere, ac avorum suorum rebus gestis exhaurit, non suam, sed alienam jactat, ut pluribus comprobatur D. Ferdinandus Pizarro & Orellana in supremo Castella Consilio Senator Regius meritissimus, in suo discursu legali, & politico, fundam. 3. ante §. 1. pag. 24. in fine, quem prælo mandavit post suum tract. de viris illustribus novi Orbis. Et optimè depinxit Seneca in Hercule furente,

— Nobiles non sunt mihi

Avi, nec aliis inclytum titulis genus,

Sed clara virtus: qui genus jactat suum,

Aliena jactat.

Ovidius lib. 3. Metamorph.

*Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco.*

7 Isti enim qui propria virtute nobilitatem, & locum sibi acquisierunt, & multis præmiis condecorati Reip. ultrò inserviunt, & Principum mandatis prompti sunt, & obedientes. Contarent. lib. 2. de Republ. Venet. Petr. Lenaud. de privil. Doctor. parte 4. quest. 21. num. 39. Petr. Bollo de re milit. part. 7. tit. 1. num. 1. nam numeratio est Reipub. præsidium, ut ait Demosthen. in orat. pro adversus Leptinam. Ea est, inquit Cicero in orat. pro A. Cæcinnæ, natura nobis innata, ut neque inter flagitiorum impunitates, neque de Republ. bene mereri possimus, nisi fructum aliquem speremus bonæ nostræ voluntatis, & ut sentit Plinius in panegyrico ad Trajanum, quem refert Simanch. de Republ. lib. 9. cap. 20. num. 15. Auctis honoribus, augentur animi ad ardua, & insignia opera.

8 Quare Principes sapientiores semper ad publica Reip. officia plus virtute quàm sanguine nobiles indagarunt, ut ex Dionysio Halicarnassæo & alit Simanch. lib. 5. de Republ. cap. 4. cujus verba refert ibi: Apud nos Magistratus, ac honores deferantur non ditissimis, non his qui longiorem Majorum indigenarum possunt ostendere seriem, sed dignissimis; nulla enim alia re quàm virtute hominis nobilitatem constare dicimus, &c. Addit ad propositum Garc. Mastrill. de Magistr. lib. 1. cap. 8. n. 57. Neque tam homines quàm hominum actiones in bene constituta Rep. consideranda: ei plurimum tribuendum, cujus in animo virtus est, &c.

CONCLUSIO II.

Princeps suo privilegio potest eam nobilitatem concedere, quæ eisdemmet effectus producat, quos gentilitia nobilitas producere potest.

9 CUM à Principe veluti causa & origine procedant omnes Mundi honores, & ab eo in subditos, prout illi placuerit, distribuuntur, Joan. Lece- rier in tract. de primog. concl. 3. quest. 11. n. 14. Martin. Lauden. in tract. de Principe, quest. 540. Petr. Gregor. de Republ. lib. 6. cap. 12. num. 5. Joan. Andr. de Georg. allegat. 33. num. 16. Pelæz de major. part. 1. quest. 51. num. 84. Fulv. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 26. num. 33. Escobar de puritate, & nobil. præbenda, part. 1. quest. 4. §. 5. num. 11. Princeps enim est qui dignitates facit, l. 1. C. de Metropoli Beryto, Valenzuela conf. 82. n. 22. tom. 1. Et dignitatum habet thesauros, Rimin. Jun. consil. 5. n. 93. lib. 1. Joan. Vincent. de Anna allegat. 57. n. 2. & alleg. 130. n. 3.

11 Ideo verè nobilem dicimus, quem ipse Princeps vult & declarat esse talem, Chassan. in d. catalogo gloria mundi, part. 8. confid. 17. Tiraquell. de nobilit. cap. 6. n. 1. cum seqq. Azeved. ad tit. 2. num. 50. lib. 6. novæ Recop. Guttier. præct. lib. 3. quest. 17. n. 232. ibi: Cum nobilitas provenit à Principe, secundum Paul. de Castro in l. quoties, in fine, C. ubi Senat. & inquit idem Paul. consil. 22. lib. 2. col. 2. num. 2. in princ. quod illi propriè dicuntur nobiles, qui fuerunt ab Imper. nobilitati, latè Tiraquell. de nobilit. cap. 6. per tot. præcipuè num. 2. dubitari de eo non potest, quinimò ille prædicatur esse nobilis, quem ipse Princeps vult, & declarat esse talem,

13 Bald. in l. sacrilegii, C. de divers. rescript. &c. Quos enim honorare & nobilitare Princeps vult, sunt ab omnibus verè pro talibus habendi, juxta illud Esther. cap. 6. l. restituenda, in fine, C. de advoc. divers. judic. l. 1. ubi glossa C. de domest. & protect. lib. 12. Chassan. d. part. 1. confid. 4. Azeved. ad tit. 2. num. 48. lib. 6. novæ Recop. Marc. Anton. Genuens. in practicab. Eccles. quest. 617. Ego ipse in collect. ad cap. eam te, num. 4. de rescript. Quò tendit illud Marci Terentii Equitis

Romani in suam defensionem ad Tiberium Imper. dicentis apud Cornel. Tacit. lib. 5. annal. Non est nostrum aestimare quem supra ceteros, & quibus de causis extollas, tibi summum rerum judicium Dii dedere, nobis obsequii gloria relicta est.

Ex quibus conclusionem in nostris terminis probat Azeved. ad d. tit. 2. num. 63. lib. 6. novæ Recop. ibi: Sed an nobilitatus per Principem gaudebit eisdem prærogativis, quibus gaudet nobilis sanguine, ita ut militiam Ordinum habere possit, & officia Fidalgorum exercere? Dicendum est quod si Princeps ultra immunitatis jus eum nobilem facit, nulli dubium quin gaudeat eisdem prærogativis; immo etsi eum nobilitet, & nobilem faciat (non designando privilegium hoc nobilitatis, nec restringendo ad aliquam nobilitatem) gaudebit optimè privilegiis nobilium, &c. novissimè Franc. de Ainaya ad l. 2. C. si servus, aut libert. lib. 10. n. 72. ubi probat privilegium quod amplè & luculenter hominem nobilitat, & suos descendentes, ut tales reputentur, nobilitate verè in sui substantia ad Officia Decorationis, & ad honores Militarium ordinum. Ratio est, quia privilegium imitatur naturam, Jas. in l. si is qui pro emptore, num. 303. ff. de usucap. Socin. conf. 1. n. 10. lib. 1. cum aliis citatis per Escobar. d. q. 4. §. 5. n. 44. & juris concessionem, l. liberos 18. C. de coll. ubi Dec. num. 6. Valasc. conf. 11. num. 2. Escobar d. q. 4. §. 5. n. 45. Et paria sunt inesse qualitatem per naturam, vel per privilegium, Pelæz de major. p. 1. q. 51. num. 32. & 33. & 63. Joan. Garc. de nobil. gloss. 1. §. 1. num. 50. & gloss. 35. num. 3. ad fin. & n. 48. Azeved. ubi proximè, Guttier. præct. lib. 4. q. 7. num. 11. Perez de Lara de annivers. & capell. part. 1. cap. 4. n. 97.

CONCLUSIO III.

Nobilis ex privilegio Principis in radice, ac si verè & realiter ex nobilibus, & sanguine puris parentibus, ac avis procreatus fuisset, censetur ad officia publica, & ad quæ statuto nobilitas, & sanguinis puritas requiritur, habilis, & idoneus.

CONTRA hanc nostram conclusionem non defuerunt, qui indistinctè teneant, nobiles ex privilegio Principis, sed sanguine impuros, non gaudere nobilitate, quæ cum puritate sanguinis à statuto requiritur, ex quorum numero sunt Pelæz de major. part. 1. quest. 51. num. 62. cum seqq. in aliis à num. 32. Joan. Garc. de nobilit. Hisp. gloss. 1. §. 1. num. 50. Azeved. l. 1. num. 58. versic. ex quo infero, & numeris seqq. tit. 1. lib. 6. novæ Recop. latè Guttier. præct. lib. 4. quest. 7. num. 10. cum seqq. Perez de Lara de annivers. & capell. part. 1. cap. 4. num. 104. Garc. Gironda de privileg. explicat. num. 830. Escobar de purit. & nobilit. probanda, part. 1. q. 4. §. 5. n. 61. cum seqq. ex tribus fundamentis.

Primò, quia Princeps supplere non potest naturales defectus, nec tollere jura sanguinis, & naturæ. Bald. in cap. 1. §. notandum, qui feud. dare poss. Roland. à Valle consil. 6. lib. 2. Guttier. d. lib. 4. q. 7. num. 21.

Secundò, quia nobilitatis privilegium non potest naturalem, & innatam qualitatem abradere, quasi non possit eum effectum in esse productum efficere; ad præteritum enim nulla est potentia.

Tertiò, quia defectus ætatis in minore ad aliquem actum, in quo judicii maturitas requiritur, à Principe etiam ex certa scientia suppleri non potest, licèt venia ei cum verbis amplissimis concederetur, gloss. verbo indulgere, in l. 2. C. de iis qui ven.

ven. etat. impetrar. Roder. Xuar. allegat. 12. num. 6. col. 3. fin. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo hunc contractum, num. 42. vers. quæ sententia, C. de in integr. restit. minor. Petrus Barbosa in l. cum prator, §. fin. ff. de judic. num. 50. ubi reddit rationem, quia contra jura naturalia Princeps dispensare non potest, §. sed naturalia, Instit. de jure natur. patitur enim infans defectum naturæ, l. quidam consulebant, in princ. ff. de re judic.

22 His tamen non obstantibus vera est nostra conclusio, quæ sequenti syllogismo evidenter probatur. Puritas sanguinis, quæ ad honores, & officia publica acquiritur, est merum quoddam inventum à jure gentium proveniens, seu prohibitio quædam, quam ipsæ Gentes, seu Princeps respectu aliquo introduxerunt. Atqui Princeps potest jus hoc abradere, mutare, & alterare, seu leges suas irritare & revocare quoad effectus productos, & producendos, ita ut amplius nulli ex suis subditis obitare possint. Ergo sit consequens, eam esse Principis potestatem, ut possit dispensando in radice delere, ac revocare omnia damna quocumque jure humano inde incurfa, ac in eum statum hominem constituere, quem habere, si ex puro sanguine natus fuisset.

23 Major patet ex l. 6. tit. 27. part. 2. ibi: Puede les dar honrra de hijodalgo à los que no le fueren por linage, &c. ubi Gregor. Lop. gloss. 1. resolvit, Regem creare posse generosum de plebeio, & quod potest nobilitare quemcumque vult, & etiam conferre nobilitatem, quam vult, &c. Joan. Garc. de nobilit. gloss. 1. §. 1. num. 50. Guttier. pract. lib. 3. quest. 14. num. 11. ibi: Nobilitas enim nihil aliud est, quam qualitas illuta per Principem, qua quis ultra honestos plebeios acceptus ostenditur, secundum Barr. in d. l. 1. n. 62. in princ. C. de dignit. lib. 12. & alios plures, quos refert, & sequitur Decian. consil. 66. num. 1. lib. 3. ubi cum Bald. & aliis, quod Princeps, quem vult, nobilitas.

25 Minor evidenter probatur ex text. in cap. propositum, ibi, supra jus dispensare, de concess. preb. Menoch. consil. 157. num. 11. Sayr. in clavi Regia, lib. 3. cap. 10. num. 6. Ego ipse de jure Eccles. universo, lib. 1. cap. 2. num. 96. & sic cum nobilitatis effectus à jure positivo deriventur, bene poterit Princeps illos abradere, etiam quoad præteritos ex tunc, quando jus, sive lex disposuit, ac si illa nunquam audita fuisset, ex resolutione per Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 7. num. 4. Potest enim Princeps statuere ut factum pro infecto habeatur, gloss. verbo pro infectis, in cap. quanto, de translat. Episcopi, Tiraquell. de jure constitui, parte 3. limit. 7. num. 47. Cald. Pereira in resp. pro Sebastiano Limpo, num. 43. Card. Tusch. pract. concl. lit. P; concl. 49. n. 2. & ad propositum Guttier. d. q. 7. n. 18.

27 Consequentia bene infertur, maximè si Princeps in radice nobilitatem concedat, restituendo natalibus, ut in l. 2. ff. de natal. restit. ibi: Hic enim quantum ad totum jus pertinet, &c. quam ad hoc propositum allegat Guttier. d. quest. 7. n. 17. vers. secundum, & in puncto quod possit Princeps maculam impuritatis in radice abradere, & natalibus restituere, ac si de puro & nobili sanguine sic dispensari procreati fuissent, resolvunt Tiraq. de nobilit. cap. 6. num. 3. Pelaez ubi supra, num. 81. cum seqq. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 26. num. 33.

28 Et tantò magis procedit conclusio si in concessione, ut in nostro casu, Princeps utatur verbis generalissimis, atque amplissimis, quia Principis voluntas se extendit, quatenus ejus potestas locum habeat, ut eleganter advertit Tiraquell. d. q. 7. num. 17. prope fin. & exemplificat Otalora de nobilit. parte 3. cap. 6. pag. 112. ibi: Item facit alia ratio, quæ videtur satis urgens: nomini dubium est, quod ex privilegio

Principis potest quis acquirere jus nobilitatis, ut est notum, & infra suo loco latè dicemus: sed in talibus privilegiis fortior clausula, quæ ponitur à Principe, est: Os hazemos hijodalgo notorio de devengar quinientos sueldos segun fuero de España, bien assi como si de vuestro linage y nacimiento ovierades la dicha hidalguia, o bien assi tam cumplidamente como si por sententia definitiva de nuestros Alcades de hijodalgo, oído el mi procurador fiscal, y el procurador del Consejo, fuesse despronunciado por tal: ergo patet quod tam ex stirpe, & progenie, quam ex sententia potest quis esse nobilis radicitus, & essentialiter, & habere nobilitatem nativam, & dativam in proprietate considerabilem sine possessione, &c. Guttier. pract. lib. 5. quest. 17. num. 133. ibi: Ille enim est nobilis, quem lex, aut Princeps appellat esse talem, præcipue si sciens illius conditionem hoc fecerit, latè Tiraquell. de nobilit. cap. 6. num. 24. & cap. 10. diximus supra hac eadem l. 8. q. 2. & tradit Decian. cum aliis consil. 66. num. 1. & 2. lib. 5. quæ omnia multò magis, & à fortiori procedunt in verbis tot ac tot legum non otiose duplicatis, ac supplicatis ad enarrationem, ad eructandam illius rationis nobilitatem, &c.

Item videmus in illegitimo à Principe dispensato, ut censeatur ac si legitimus esset, omnium bonorum, præminentiarum, & successionum capax: cum enim illegitimitas sit quoddam juris positivi accidentale impedimentum, auth. quibus modis natur. efficitur, in princ. vers. natura, collat. 7. & jus positivum Principis voluntati subjiciatur, ut supra diximus, sit consequens, bene potuisse Principem tale impedimentum remove; nam legitimatio, ut præclare ratiocinatur Peregr. de fideicom. cap. 23. num. 39. operatur quod veritas & naturalitas in eis vigens tanquam non impedita ab aliquo accidenti, sed existens in suo vigore, substitutum excludat, &c. optimè Torniel. consil. 83. num. 17. ibi: Quia per legitimationem aboletur omnis macula, & tollitur totalis illegitimitas, nec nepos dici potest ex radice infecta, &c.

Et tantò magis, quia Principe dispensante, non cadit dispensatio super minuendo jure sanguinis, nec super fingendo matrimonium, ubi non fuit, nisi super defectu, & inhabilitate, quam illegitimi patiuntur, ex dispositione juris positivi; sic eodem modo concedit Princeps, ut quis admittatur tanquam purus, etsi puritatem non habeat, & maculatus existat per aliquod statutum, vel legem humanam, qua destructa, & abrogata, cui ut fundamento impuritas, & incapacitas inde proveniens innitebatur, totum corruit, juxta vulgaria per me citata de Axiom. juris usufreq. Axiom. 103.

Qua opinione retenta, non obstant quæ in contrarium adduximus; nam ad primum, quod Princeps non potest defectus naturales supplere, nec jura sanguinis tollere, libenter agnoscimus totum: ac respondemus effectus nobilitatis à jure positivo concessos, & defectus, quos eodem jure attento incurrit ignobilis, esse meram juris gentium inventionem, quos Princeps remove, & abradere poterit, juxta supradicta, quia si naturaliter hæc haberentur, non perderetur nobilitas propter factum, vel delictum, cum aliàs licet quis sit natus, & possit nasci nobilis ex claris parentibus, propter delictum, vel factum proprium possit privari usu nobilitatis, ut quando efficitur infamis, prout in l. 2. C. de dignitat. vel exercendo officium utile, ut in l. maximarum, C. de excus. mun. advertit Otalora de nobilit. part. 3. cap. 6. vers. nec obstant, pag. 112. Azeved. ad tit. 2. num. 37. lib. 6. nova Recor. Guttier. d. lib. 3. q. 14. n. 16. ubi ait, quod nobilitas non est qualitas naturalis, sed phantastice, non substantia, sed attributum accidentale, variabile, &c.

36 Ad secundum benè respondet, & plenè satisfacit Guttier. d. quest. 7. n. 18. ibi: *Quod licet ad præteritum non sit potentia, & quod semel factum est, infectum fieri non possit, l. in bello, §. facti, ff. de capt. & postlim. revers. jure tamen positivo fieri potest, ut quod uno modo revera factum fuit, alio modo factum fuisse videatur, ut fingitur quoad omnes juris & facti effectus, etiam mixtos, ut per Bart. & Doctor. in l. 1. §. si is qui pro emptore, ff. de usucap. l. postliminii, ff. de capt. & postlimin. revers. & probatur in Clem. unic. de immunit. Eccles. ibi, quicquid ex eis sequuntum est, vel ob eas penitus revocamus, & eas haberi volumus pro infectis, &c.*

37 Ad tertium patet responsio, quia in minore defectus ætatis quoad ea, quæ requirunt judicii maturitatem, in judicando scilicet, est juris naturalis, aut saltem fundatus in ratione juris naturalis, quia adhuc stabilem mentem non est adeptus ob infirmitatem intellectus, ut est text. in l. fin. C. de testam. milit. & sic ista prohibitio descendit ab ipso jure naturali, ex d. l. cum prator. Unde cum natura repugnet, quod iste possit judicare, vel alios actus facere, qui maturitatem judicii exigunt, benè inferitur, non posse hoc casu Principem contra defectum naturæ dispensare, Innocent. receptus in cap. sciscitatus de rescript. Bald. in l. bonorum, n. 4. C. qui admitti, D. Barbosa in d. l. cum Prator, §. fin. num. 62. latè Magdalen. de numer. testium in testament. requisito, parte 2. cap. 4. n. 6. cum multis seqq.

CONCLUSIO IV.

Nobiles ex privilegio Regis Portugalia in radice, ac si è parentibus verè nobilibus, & sanguine puris procreati fuissent, debent eadem nobilitate, & sanguinis puritate gaudere in his Castella & Legionis Regnis, aliisque ditionibus eidem Regi subiectis.

38 Vincent. Turturret. de nobilitate gentilitia, lib. 2. cap. 8. prope fin. ait quasi in proverbium abiisse, Nobilitas domi: cujus sensum genuinum Aristot. in politicis explanat, nimirum multos esse domi suæ nobiles, qui foris tamen sunt obscuri; duplicem enim distinxit familiæ nobilitatem, aliam quæ sit ex omni parte absoluta, aliam quæ domi tantum locum habeat: nam peculiare gentium mores, & instituta nobilem aliquem efficient, qui apud externos, apud quos alia nobilitatis ratio habeatur, plebeiis ordinibus adscribetur: exemplo sit mercatura, & medicina, quæ artes honestæ alibi habentur, sordidæ alibi reputantur.

39 Verum magis recepta apud omnes censetur illa sententia, quæ dicit ubique terrarum nobilem illum qui in propria patria, & Regno talis habetur, his potissimum fundamentis.

40 Primò, quia nobilitas est merè personalis, non verò localis, nec realis, l. tit. 2. part. 2. Otalora de nobilit. part. 2. cap. 5. vers. prima juris ratio, Guttier pract.

41 lib. 3. quest. 13. n. 95. ibi: *Ideo ubicumque nobilis commoretur, sive in propria, sive in aliena patria, gaudet sua nobilitate, cum ejus personæ cohereat, nec possit renunciatione, vel civitatis mutatione, vel amissione perdi, &c.* Garc. de nobilit. gloss. 7. n. 17. ibi: *Quia in Hispania nobilitas non amittitur, ac perditur, & acquiritur de novo, sed est merè personalis, &c.*

42 Secundò probatur ex doctrina Bart. in l. 1. col. 8. C. de dignitat. lib. 12. ubi dicit quod nobilis Sarracenus captus à nobis, & postea manumissus, & liberatus, si apud nos remaneat post manumissionem, gaudebit nobilitate nostra propter suam nobilitatem, referunt & sequuntur Otalora d. parte 2. cap. 5.

pag. 68. col. 2. Joan. Garc. de nobilit. gloss. 7. num. 19. Guttier. d. lib. 3. q. 4. n. 98.

Tertio licet non deessent qui dubitarent an nostri 43 in Regnis extraneo Principi subiectis sua gaudeant nobilitate; nihilominus certum est nos, quicumque simus, sive Lusitani, sive Castellani, Aragonenses, Valenciani, sive Navarri, & quilibet alii, eadem nostra per totam Hispaniam nobilitate frui debere, ut benè resolvit Bæz. de inope debitore creditori addicendo, cap. 16. num. 112. ibi: *Sed his non obstantibus certè exterius nobilis apud Lusitanos, vel Aragonios, vel ubivis terrarum, dum tamen in Hispania natus, non est ob eas alienum premendus carcere, nec ad solutionem tributorum cogendus; nam privilegia, quibus Fidalgui gaudent, non sunt concessa fidalguis Castellanis, sed fidalguis totius Hispaniæ: Lusitani autem, & Aragonii, & Navarri Hispani sunt, ita probatur in l. 2. tit. 2. lib. 4. Ordin. l. 2. tit. 2. lib. 6. novæ Recop. inquit lex: Queriendo guardar la franqueza que han los fijosdalgos de Castilla, y de las Españas, &c.* Et paulò inferius: *Ex quo inferitur hos nobiles, qui fidalgui appellantur, disseminatos esse per totam Hispaniam: & l. 2. tit. 2. lib. 4. Ordin. dicit ut serventur immunitates non solum fidalguis Castellanis, sed etiam fidalguis Hispaniarum, scilicet incolentibus ulteriorem, & citeriorem Hispaniam: & licet ea lex sit condita à Castellano Rege, potuit Rex Castellanus immunitatem donare fidalguis, qui extra Castellam sunt, &c.*

Sequitur Guttier. d. lib. 3. quest. 17. num. 139. ibi: 44 *Præterea quia, ut latè probat Bæza de inope debit. cap. 16. num. 111. cum seqq. Nobilis Hispanus in tota Hispania in regionibus Regi subditis gaudere debet sua nobilitate, dum tamen in Hispania natus sit, ita ut serventur immunitates non solum fidalguis Castellanis, sed fidalguis Hispania, scilicet incolentibus ulteriorem, & citeriorem; quia privilegia per nostras leges Regias concessa nobilibus, non solum fidalguis Castellanis concessa sunt, sed fidalguis totius Hispaniæ: ergo his gaudere debent los fidalgos Lusitanos, Aragoneses y Navarros, &c.*

Quartò, quia ad gaudendum jure immunitatis 45 Hispanæ, non origo solum, sed domicilium etiam inspicitur, Otalora d. p. 2. cap. 5. n. 24. Guttier. d. lib. 3. q. 14. num. 99.

Quintò, quia ita praxis observat, ut affirmat Gut- 46 tier. d. lib. 3. quest. 14. num. 96. ibi: *Et ita merito juxta hanc partem affirmativam, quam tuemur, plures nobiles exteri fuerunt in hoc Regno pronuntiati por hidalgos, y an sacado cartas executorias de hidalguia, como lo confessa Otalora, &c.*

Non obstat communis illa assertio, de qua in prin- 47 cipio hujus conclusionis, quod scilicet qui est nobilis in una provincia, non est necessariò habendus nobilis in alia, Bart. in l. 1. n. 62. & 63. C. de dignit. lib. 12. Bald. consil. 387. col. 1. lib. 1. Bæz. d. cap. 16. num. 108. Otalora d. part. 2. cap. 5. num. 12. cum seqq. Joan. Garc. d. gloss. 7. num. 12. Guttier. d. lib. 3. quest. 14. n. 85.

Cui objectioni optimè respondet Bæza d. cap. 16. 48 n. 115. ibi: *Non obstant ex adverso prolata. Primò non obstat, quod nobilis in una provincia non est nobilis in alia, non enim ita simpliciter loquuntur Doctores, sed dicunt quod cum varii sint gentium mores, nonnunquam qui apud Italos habetur nobilis, non habetur nobilis apud Gallos, nimirum mercatores in aliquibus Italia regionibus non habentur ignobiles, & apud Hispanos habentur ignobiles, nimirum mos regionis tribuit, vel adimit nobilitatem; at fidalgui nobiles habentur non solum Castelle, verum etiam Lusitania, Aragonia, & Navarra, denique per universam Hispaniam hæc vera & solida nobilitas habetur, &c. & num. 116. alteri respondet fundamen- to contrariæ opinionis, dum habet quod Lusitani ad*

ad dignitates & beneficia Castellæ non promoventur, eo quod illorum incapaces sunt, quod scilicet Rex Castellæ *ind. l. 2.* voluit ut fidalguis totius Hispaniæ fervaretur sua immunitas.

Astoricensis remissionis.

Jurisdictionis præventio ex quibus inducatur, & Ordinarius quando possit causam in prima instantia ad Superiorem remittere?

VOTUM XXIV.

- 1 Facti series proponitur.
- 2 Judicium & instantia in causis criminalibus tunc fieri dicitur, quando reus accusationi & culpæ, ubi de ea sibi copia fit, responder.
- 3 Responsio, quam reus in causa criminali facit ad interrogationem Judicis, inducit litis contestationem.
- 4 Præventio ex eo dicta est quod quis antevenit ad aliquid, & id præoccupavit priusquam alius, qui eandem rem, si diligentior fuisset, occupare potuisset.
- 5 Præventio datur inter duos Judices qui æqualem, seu diversam, vel accumulativam jurisdictionem obtinent.
- 6 Adjutorum jurisdictio non est accumulativa, nec privativa, nec diversi fori, sed aggravativa, communis, & simultanea.
- 7 Beneficium ad simultaneam Episcopi, & Capituli provisionem spectans, non potest Episcopus sine Capitulo, nec Capitulum sine Episcopo conferre.
- 8 Causa præventio non inducitur ex rei examine, nisi in eo confiteatur delictum.
- 9 Jurisdictio non prævenitur per solam inquisitionem.
- 10 Reus si fuit ab uno Judice carceratus, & ab alio citatus, prævenire dicitur Judex qui citare fecit.
- 11 Captura ratione non prævenitur jurisdictio, se vigore actus judicialis.
- 12 Litis pendentia ut inducatur, necessaria est litis contestatio.
- 13 Excarceratio cum cautione nullam inducit jurisdictionis præventionem, si de illa aliunde non constat.
- 14 Instantia perempta, omnia acta pertinentia ad litis ordinationem pereunt, ut sunt libellus, litis contestatio, & similia.
- 15 Instantia perempta ita remanet reus absolutus, ut non possit amplius molestari, & in carcerem reduci, neque fidejussor obligatur ad representandum.
- 16 L. si quis posteaquam, ff. de judic. procedit quando forum mutatur in fraudem primæ jurisdictionis & causæ pendens.
- 17 Exemptio non præsumitur in dubio acquiri in fraudem jurisdictionis.
- 18 L. si quis posteaquam, procedit quando mutatur forus, & dividitur continentia causæ.
- 19 Exemptio etiam ad causas pendentes prodest quando adest certa scientia in concedente.
- 20 Privilegium non affectatum, sed Principis motu proprio concessum, prodest etiam ad litem jam ceptam transferendam.
- 21 Episcopus recusatus potest causam in prima instantia remittere ad Nuntium, vel Legatum Apost.
- 22 Prohibentis conditio melior est in re communi.
- 23 Jus quando est compilatum inter duos, aut plures, unius renuntiatio nihil operatur in præjudicium ceterorum.

- 24 Ordinaria jurisdictio favorabilis, & naturalis est.
- 25 Utile per inutile vitatur in individuis, & inseparabilibus.
- 26 Episcopus non potest in prima instantia causam ad Nuntium remittere, nisi amba partes consensiant.
- 27 Cap. cum speciali 61. de appellat. declaratur.
- 28 Sententia posterius lata exactius examinata censetur.
- 29 Doctore per distinctionem materiam resolvente plus creditur, quam multis profunderè de illa loquentibus.
- 30 Opinio illa, quæ minus partibus onerosa est, & per quam magis illis consulitur, absque dubio debet preferri.
- 31 Ordinarius recusatus ad hæc ut possit uti facultate sibi concessa in cap. cum speciali 61. de appellat. quo requirantur, ostenditur.
- 32 Episcopus sine recusantis consensu causam delegare potest, quia recusantis consensus non requiritur præcisè, & necessariè, sed causativè.
- 33 Dictio vel, quando subjecta materia id postulat, importat ordinem.
- 34 Cap. cum speciali 61. de appellat. quatenus concedit Ordinario facultatem remittendi causam ad Superiorem, procedit dummodo prius recusationis articulus, verificatis verificandis, sit absolutus.
- 35 Ablativus absolutus formam, & conditionalem dispositionem inducit.
- 36 Dispositio non habet locum, nisi id, quod præsupponit, verificetur.
- 37 Ordinarius suam conservat jurisdictionem dum discutitur super articulo recusationis, & illius causæ probantur, & tantum illius exercitium interim suspenditur.
- 38 Judex à se abdicare Ordinariam jurisdictionem non potest, nec ut sapientem consulat, causam alteri transmutare valet.
- 39 Causa remittendi in dubio præsumitur vitiosa, & affectata.

U I D A M N. Clericus Astoricensis, de certis criminibus coram Ordinario suo accusatus, & carceribus Episcopalibus mancipatus, effectus est deinde illius sanctæ Ecclesiæ Canonicus, & petiit causam hujusmodi cum Adjunctis à Capitulo deputatis per Episcopum cognosci & decidi decidi debere, judex dispositionem Concilii Trident. sess. 25. de reform. cap. 6. allegando insimul in præjudicium primæ instantiæ, non potuisse se Ordinarium eandem causam Nuntio Apost. remittere, contra aliud decretum ejusdem Concilii sess. 24. de reform. cap. 20.

Sed causa semel atque iterum proposita, fuit ad favorem Canonici pronuntiata: nam licet à principio coram Ordinario instructa videretur, & clericus nondum Canonicus creatus, accusatus, carceratus, examinatus super delicto, & cum juratoria cautione à carceribus per illum relaxatus proponatur, ac proinde prævenisse Ordinarium videatur, juxta text. in l. si quis posteaquam, & in l. ubi ceptum, ff. de judic. & l. 12. tit. 7. part. 3. cum similibus; nihilominus ex facto contrarium deprehenditur, quia certum est in jure nostro, judicium, & instantiam incipere à litis contestatione, quæ in causis criminalibus tunc fieri dicitur quando reus accusationi, & culpæ, ubi de ea sibi copia fit, responder; nam hujusmodi responsio, quam ipse facit ad interrogationem judicis, inducit litis contestationem, ex Farin. in praxi crimin. part. 1. quest. 10. num. 55. hinc autem nihil tale factum fuit, eo præcipue modo, quo actum refertur.

Nam

144 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 4 Nam quod dicitur de prævensione Ordinarii respectu Adjutorum, non potest procedere, cum isti in N. uti clericum, & antequam esset Canonicus, nullam jurisdictionem haberent: ex eo enim dicta est prævencio, quod quis antevenit ad aliquid, & id prævencio priusquam alius, qui eandem rem, si diligentior fuisset, occupare potuisset, ut scitè tradidit Barr. in l. si pluribus, vers. duo ergo, ff. de legat. 1. cujus sententiam omnes sequuntur, Riminald. consil. 95. num. 40. volum. 1. in specie Rebuff. de pacificis possessor. num. 407. & solum inter diversos judices prævencio datur, qui æqualem, seu diversam, vel accumulativam jurisdictionem obtinent, sicut videmus in casibus mixti fori, & tunc prævencio prævencio causam, & solus de ea cognoscit, ut per l. 1. de offic. Consul. & cap. cum plures, de offic. deleg. in 6. tenent Alexand. in l. penult. in princ. num. 1. ff. de jurisd. omn. judic. Roman. consil. 412. num. 4. Corn. consil. 66. num. 1. lib. 1. Boër. in consuetud. Bituricens. rubr. 1. §. 3. in princ. Bero. consil. 22. num. 26. & 41.
- 5 lib. 1. Cabed. decis. 142. num. 2. part. 1. Conjudicium autem, sive Adjutorum jurisdictionis non est accumulativa, nec privativa, nec diversi fori; sed aggregativa, communis, & simultanea, quæ talis dicitur quando judici causæ adjungitur alius iudex, ut simul procedant, & tunc unus sine alio non potest etiam substantialia judicii expedire sine alio, ut per Sigismund. Scaccia de judic. cap. 66. num. 4. lib. 1. ex Bald. in auth. habita, num. 32. C. ne filius pro patre, ita ut
- 6 Episcopus sine Adjunctis, & Adjuncti sine Episcopo cognoscere non valeant, prout etiam in collatione beneficii simultaneè Capitulo, & Episcopo competente, ipse Episcopus sine Capitulo, & Capitulum sine Episcopo conferre non potest, Feder. de Senis consil. 232. in fine, vers. sed subsequenter, Navarr. consil. 36. num. 2. de Regul.
- 7 Nec examen super delicto ab Ordinario factum, inquisitio, carceratio, & exarceratio ipsius Ordinarii ostendunt iudicium coram eo cceptum, aut saltem voluntatem prævencio in cognitione; quia si de examine agamus, ut ex illo induceretur causæ prævencio, necessarium erat quod N. confiteretur in eo delictum, ex Barr. in l. si domus, §. in pecunia, ff. de legat. 1. quem ibi sequuntur Castan. & Alexand. ac Jas. num. 6. de qua confessione nullibi constat.
- 8 Si verò de inquisitione sermo sit, certum est quod per eam solam non prævencio jurisdictionis, ut pluribus adductis resolvit D. Barbosa in d. l. si quis posteaquam, ff. de judic. à num. 49. usque ad num. 90. ubi plura ad propositum conducibilia confert, scilicet num. 51. quod per examinationem testium factam ad informandam Curiam, non dicitur prævencio jurisdictionis: & num. 52. quod sola inquisitio absque citatione non prævencio jurisdictionem: & num. 57. quod ut detur prævencio, debet incipere inquisitio requisito & citato eo, contra quem inquiritur: & num. 59. quod hoc casu debet citato fieri ad respondendum in causa, nam si fiat ad alium effectum, non dicitur prævencio jurisdictionis: & num. 62. quod ut in inquisitione per citationem videatur prævencio jurisdictionis, oportet quod citato sit decreta ad requisitionem partis de mandato judicis, & quod exprimat causa ob quam citatur, de quo etiam videndus Boss. tit. de inquisit. num. 18. 70. & 71. ubi per plura concludit, omnia ante citationem legitimam esse extrajudicialia, & tanquam ad instructionem Curiae, ideoque per eam non dici prævencio jurisdictionem.
- 9 Quod autem fuerit carceribus mancipatus, nihil relevat, quia per capturam non inducitur prævencio, nisi eam prævencio aliquis actus judicialis, unde

si reus fuit ab uno iudice carceratus, & ab eo citatus, prævencio dicitur iudex, qui citare fecit, ut pluribus in id relatis, resolvit idem de Barbosa ubi supra, num. 70. cum tribus seqq. & sic non prævencio ratione capturæ solum, sed vigore actus judicialis, veluti citationis illam prævencio: ex quibus manet Episcopum non pervenisse, & à fortiori nec litis pendentiam induxisse ex dictis actibus, ad quam inducendam videtur necessaria litis contestatio, de quo videndus Mynsinger. lib. 4. observ. 26. Oswald. Illiger. qui alios refert in notis ad Donell. lib. 17. cap. 12. lit. C.

Et quantumcunque exarceratio cum cautione fuerit per Episcopum, nihilominus cum per illam remanserit N. à culpa absolutus, de qua tunc imputabatur, nulla exinde prævencio provenire potuit, ut in terminis resolvunt Boss. tit. de sentent. num. 62. Jul. Clar. §. fin. quest. 64. vers. pariter etiam, Brunor. à Sole quest. 17. post num. 10. quam practicam in Urbe, & in toto Statu Ecclesiæ testatur communem, & sequitur Farinac. in praxi crimin. quest. 4. num. 25. & sic quamvis coram Episcopo prius facta fuisset instantia, jam extincta esset, ita ut pendentia illius litis opponi amplius non posset, Rota Genuens. decis. 13. num. 6. Thom. Minad. decis. 5. quia instantia perempta, omnia acta pertinentia ad litis ordinationem pereunt, ut sunt libellus, litis contestatio, & similia, prout in specie Barr. in l. cum lite mota, ff. judicatum solvi, Specul. in tit. de Iudice deleg. §. restat. vers. sed nunquid omnia, Bald. in l. cum antea, circa fin. C. de arbitr. Alex. consil. 58. volum. 2. Afflict. decis. 148. Marra de Jurisd. part. 4. casu 141. num. 7. ubi inquit quod per lapsum instantiæ, jurisdictionis prævencio expirat, quia finiuntur acta ordinatoria: ergo novam inchoando debet proprium rei Iudicem adire, unde instantia taliter consumpta remansit, ita ut non potuerit ita semel absolutus iterum molestari, & in carcerem reduci, neque ejus fidejussor teneretur eum repræsentare, non obstante claus. toties quoties, in cautione posita, ut in terminis tradit Farin. d. p. 1. q. 34. n. 64.

Quibus non obstat regula dictæ l. si quis posteaquam, quia multipliciter respondetur, & primò quod ejus decisio procedit quando forum mutatur in fraudem primæ jurisdictionis, & causæ prudentis, ut notatur per text. in l. hos accusare, vers. item Magistratum, ff. de accusat. ibi, Dum non retractandi causa abest, l. si quis Decurio, C. ad l. Cornel. de falsis, ibi, ad eludendam questionem, l. 1. C. qui militare non possunt, lib. 12. ibi, qui litis causa militiam appetierint, & c. l. si maritus, §. legis, ff. de adulter. resolvunt Plaz. Mascard. Clar. & alii, quos refert, & sequitur Farin. quest. 8. num. 104. & 105. Covar. practic. cap. 32. num. 4. vers. prima conclusio, Guttier. practic. lib. 1. questione 1. num. 2. cum seqq. Sierra in repet. Clem. 1. de vita, & hon. cleric. Marra de Jurisd. part. 4. casu 121. Hic autem nulla in fraudem mutatio fit, nec in dubio præsuntur acquiri exemptionem in fraudem jurisdictionis, ut docuit Alber. de statut. part. 3. q. 41. infra, Farin. d. q. 8. n. 110.

Secundò respondetur d. l. si quis posteaquam, procedere quando mutatur forus, & dividitur contentia causæ, quod in præsentis casu cessat, cum in eo forus, aut Tribunal non mutetur, sed idem remaneat simul cum Adjunctis, ut in d. cap. 6. sess. 25. & ut optimè ad nostrum propositum dixit Marian. Socin. in cap. proposuisti, num. 49. de foro compet. non mutatur forus, sed additur foro.

Tertiò respondetur, non procedere, ubi exemptionis privilegium non solum in fraudem habitum non fuit, ut jam diximus, sed etiam motu proprio,

prio, vel ex certa scientia concedentis obtentum; quando enim adest certa scientia in concedente, prodest exemptio etiam ad causas pendentes, ut per text. in l. idem Ulpianus 12. §. 1. ff. de excus. tutor. ibi, sunt alij, qui quamvis sint jam tutores, aut curatores, in perpetuum deinceps onere liberantur ut qui domicilium aliò mutare ex Imperatoris rescripto consequuti sunt, si modo Princeps norit eos tutores esse, &c. resolvunt Ruin. conf. 327. n. 11. Jaf. in l. cum quadam puella, n. 9. ff. de jurisd. omn. judic. & ibidem Alex. n. 7. & Cagnol. num. 26. Grammat. decis. 30. n. 12. testantur communem multi relati ab Anton. Gabr. lib. 2. commun. tit. de judic. conclusio. 4. n. 20. Osuald. Illiger. in notis ad Dozell. lib. 17. c. 18. liter. B. ibi. Planè privilegium non affectatum, sed Principis motu proprio concessum, prodesse etiam ad litem jam ceptam transferendam, &c. Cabed. p. 1. decis. 24. & 25. quibus integris, & formalibus decisionibus hanc sententiam plenissime fundat, & resolvit: idem etiam multis adductis tenet Joan. à Cochier de jurisd. Ordinarij in exemptos, tom. 1. p. 2. q. 16. & latè disputando D. Barbof. in d. l. si quis posteaquam, n. 114. cum seqq.

21 Verum quod attinet ad secundam partem de remissione facta per Ordinarium ad Tribunal Nuntij Apostol. pro ejus validitate duo ponderantur: primum, quod licet decreto Concilij Trident. sess. 24. de reform. c. 20. interdictum fuerit omnibus superioribus, etiam Nuntiis Apost. Metropolitanis, Legatisque de latere, quilibet causas in prima instantia audire, ita ut solis Ordinariis earum cognitio omnino relinquatur, nihilominus tamen minime illis expressè prohibetur ne eas valeant ad Superiores præfatos remittere, quando sibi pro qualitate negotij opportunius videbitur convenire. Secundum quod stante recusatione Episcopi, ipse bene potuit causam ad dictum Tribunal Nuntij Apostol. remittere, per text. in c. cum speciali 61. de appell. ibi: At ipsa probata legitime, de recusatoris assensu persona idonea committat negotium recusatus, vel ad superiorem transmittat, &c.

22 Sed his non obstantibus verior sententia est, quæ nullitati remissionis favet propter expressum decretum Concilij Tridentini in d. c. 20. Ad primum enim objectum facilis est responsio, si consideremus Episcopum in hoc casu vel remittere totam negotij cognitionem, & jurisdictionem, vel partem sibi competentem: si de totius jurisdictionis remissione agamus, id fieri non potest, cum sit individua, & communis cum Adjunctis, qui remissionem impugnant, cum in re communi melior sit conditio prohibentis, ut sunt jura in l. Sabinus, ff. communi divid. l. per fundum, ff. de servit. rustic. præd. c. in re communi, de reg. juris in 6. & quando jus est complicatum inter duos, aut plures, unius renunciatio nihil operatur in præjudicium cæterorum, ut pluribus adductis resolvunt Jul. Clar. §. 1. quas. 42. Jacob. Cancr. var. resol. lib. 2. c. 2. de jurisd. n. 194. Mar. Giurb. conf. 95. n. 13. Et in nostro casu Adjunctorum contradictio nimium restringit, cum tendat in observantiam decreti Concilij Trident. & in favorem primæ instantiæ, & ordinariæ jurisdictionis, quæ favorabilis & naturalis est, gloss. pen. in Clem. 2. de offic. Ordin. Bifi-guet. dec. 5. de concess. præben. Caputaq. dec. 43. n. 3. p. 3. Put. dec. 48 sub. n. 3. lib. 3.

23 Si verò agamus de parte cognitionis, seu actualis jurisdictionis, Episcopo respectu Adjunctorum competentis, certum est illum hanc minime ad quemcunque Superiorem remittere posse, eo quod individua, & communis est, ita ut nec Episcopus sine Adjunctis, nec ipsi sine illo possint procedere, ut suprà diximus, & ideo pars, quæ per Episcopum

Barbosa Vota decisiva.

fuit remissa, viciat aliam non remissibilem, & pene dictos Adjunctos existentem, ex notata regula quod in individuis, & in inseparabilibus utile per inutile vitiatur, ut per text. in l. 1. §. item queritur, ff. de aqua quodid. & ast. & in l. Græcè, §. illud, ff. de fidejuss. tenent Lap. alleg. 81. num. 5. Surd. de alienent. tit. 7. q. 17. n. 27. & decisio. 7. n. 25. & plures alij præter Ordinarios in dictis locis, ex quibus omnibus est receptissima, & indubitata sententia.

26 Et licet dicamus Episcopo universam competere jurisdictionem, proindeque ad Adjunctos nullam spectare, nec illam eos impedire posse, adhuc tamen Episcopus non poterit in prima instantia causam ad Nuntium, vel ad Curiam, nisi ambæ partes consentiant, remittere, ut censuit Sacra Concilij Congregatio, de qua per Steph. Gratian, discept. forens. tom. 5 c. 837. n. 15. Narbon. l. 59 gloss. 1. n. 172. tit. 4. lib. 2. novæ Recop. Navar. in praxi novi juris Pontificij, conclusione 54 num. 6 quia hic favor fuit introductus tam respectu Ordinarij loci, quam partium litigantium, & regula, ut quilibet possit favori suo renunciare, intelligitur si privilegium concernat favorem renuntiantis tantum, non verò si sit commune cum aliis, cujus quidem declarationis verba sunt: An de consensu Episcopi possit causa in prima instantia in Curia introduci, non obstante c. 20. sessio. 4. in principio, nisi partes ambæ consentiant? Et quid si causa sint inter Episcopum, & alium, nunquid instante Episcopo possit cognosci in Curia? Congregatio censuit habere locum, adeo ut de consensu Episcopi non possit causa introduci in prima instantia ad Curiam, nisi partes etiam consenserint, quia Decretum Concilij emanavit non solum favore jurisdictionis ordinariæ, sed etiam favore ipsarum partium, ne trahatur extra suas civitates & loca, ideoque quod favore plurium introductum est, non tollitur unius renuntiatione: & ita Congregatio censuit licere Nuntio Sedis Apost. cognoscere de causis in prima instantia de consensu partium, insusque Ordinarij consensu accedente: quod si causa sint inter Episcopum & alium, ad solius Episcopi instantiam cognosci non poterit, parte reluctante in Curia coram aliis, sed causa committenda est viciniore, ut & Signatura observat. Et iterum, An si causa sit inter Episcopum, & alium, instante Episcopo, possit in Curia cognosci? Congregatio censuit ad solius Episcopi instantiam non posse cognosci parte reclamante in Curia, sed committendam viciniore, quod Signatura observat.

27 Ad secundam objectionem de d. c. cum speciali, multipliciter responderi potest. Et primò, quia electio ibi facta committendi causam, vel eam transmittendi ad Superiorem, videtur data de consensu recusantis; illa enim verba de recusatoris assensu, determinant totalem disjunctivam sequentem, scilicet, de recusatoris assensu committat negotium, vel ad superiorem transmittat; & quamvis glossa ab hoc Joannis glossatoris antiqui intelligendi modo recedete videatur, nihilominus tamen æquitati & naturali rationi magis convenit: quia nullius recusationem interponere auderet, & omnibus ferè coram judice Ordinario sibi suspecto litigare durum foret, videntibus se medio recusationis non posse huic periculo remedium præstare, nisi majori se exponerent, num in potestate judicis esset eos remittere extra suum domicilium & patriam: ob quam rationem huic Joannis Glossatoris intellectui, uti magis æquitati & rationi consentaneo adhæsit gravissimus & doctissimus Henric. Boich. in dict. c. cum speciali, vers. super, ubi ait Distingue: aut queris de judice ordinario, vel delegato; si de ordinario, tunc secundum Host refert; aut apparet de consuetudine legitime præscripta, quis de causa habet

A a

cognoscere

cognoscere, & illa est servanda: consuetudo enim dat jurisdictionem, ut supra de foro comp. c. cum contingat, & ita loquitur eodem tit. c. licet, §. fin. secundum Beroi. & Host. hic autem non apparet de consuetudine, & tunc est in potestate partium, iudice recusato consulto, utrum alij committantur, vel ad Superiorem remittantur, sup. de foro comp. c. 1. & c. si quis

28 contra clericum, 11. q. 1. c. pervenit, &c. Quæ quidem sententia superat contrariam, quam glossa firmavit, tum propter tanti Doctoris auctoritatem, tum etiam quia recentior ipsa glossa; sententia enim posterior exactius examinata censetur, sicque illi plus ponderis, & auctoritatis deferendum est, ut docuit Bald. in l. penult. in princ. ad fin. de iurisd. omn. iudic. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 71. numer. 45.

29 Simon de Prætis, quem allegat Martin. Monter. in præfat. ad decisiones Aragon. numer. 28. tum quia Boich. per distinctiones rem solvit; Doctori enim per distinctionem materiam resolventi plus creditur quam multis perfunctorie de illa loquentibus, ut docuere Abb. in c. bona et 2. col. fin. de postul. Præl. Fulgos. consil. 102. col. 1. in princ. Jal. consil. 151. c. 3. in fine, volum. 4. Socin. jun. consil. 1. numer. 143. vol. 2. Hieron. Gabr. consil. 100. n. 24. vol. 2. Menoch. consil. 334. num. fin. volum. 4. Nevizan. in sylva. nupt. lib. 5. n. 29. Tum denique, quia melioribus nititur

30 rationibus, minusque per eam gravantur partes, & Sacri Concilij Trident. intentum conservatur; illa enim opinio, quæ minus partibus onerosa est, & per quam magis illi consulitur, absque dubio debet præferri, ut dixit Paul. Castrenf. in l. 1. post n. 3. ff. si quis caut. Aym. Cravet. consil. 301. n. 4. Menoch. consil. 494. n. 23. & de arbitr. casu 199. n. 13. Et hæc tanto magis procedunt in eventu, de quo agimus, quia glossa verb. de recusatoris, in d. c. cum speciali, incerta est & parum constans in doctrina, cui innititur, ut mox dicemus.

31 Secundò respondetur, verissimum esse ad hoc ut Ordinarius recusatus uti possit facultate sibi concessa in dict. c. cum speciali, transmittendi causam ad Superiorem, necessarium esse ut præcedat, & verificetur prima pars alternativæ, scilicet de recusatoris assensu persona idonea committit negotium recusatus: & hæc debet intervenire, ut secunda alternativæ parte ipse uti valeat, ibi, vel ad Superiorem transmittat; etenim si recusans assentitur personæ, cui Ordinarius causam committit, non poterit eam Superiori delegare; cum post recusationem sibi factam teneatur uti remedio juri magis consono, & partibus minus oneroso, si personæ idoneiori causam committat, cui si partes non assentiantur, poterit Episcopus secunda uti parte, quæ Superiori causam esse delegandam tenet; ita illa verba verissimè intelligunt Innoc. in c. si quis contra clericum, de foro compet. dum ibi ait, quod si iudex de recusatoris assensu non potest causam delegare, seu committere, tunc ad Superiorem remittat, & Boich. in d. c. cum speciali, col. 2. circa med. docet cum glossa quod licet textus dicat de recusatoris assensu, adhuc ambæ partes si præsentibus sint, debent assentiri personæ, cui Ordinarius causam vult delegare, & subdit, ad effectum remittendi causam ad Superiorem necesse esse, quod partes minimè consentiant, seu concordent, his verbis. Et quod dictum est, quod iudex debet committere de voluntate partium, intellige verum si partes sint præsentibus, arg. ff. de iudic. l. observandum; si verò partes non sint præsentibus, sed iudex ex officio procedit, tunc fiet commissio de recusatorum consensu, ut hic: quod si consentire non vult, ad Superiorem remittat, ut in isto §. causa verò, in fine, sic potest intelligi sub. de foro comp. li. 1. & hanc solutionem ap-

probet Host. &c. Et ipse paulò infra ait. Et si electi concordare nequeunt, Host. putat quod ad proximum Superiorem debeat haberi recursus, &c.

Quæ quidem verissima sententia comprobatur 32 ex eo, quod licet gloss. in d. c. cum speciali, sentiat ad hoc ut Ordinarius causam alteri personæ remittere valeat, necessarium esse recusantis consensum, quasi sine illo remissio huiusmodi non valeat; nihilominus tamen contra gloss. est verior & communis sententia, videlicet quod potest Episcopus sine recusantis consensu causam delegare, quia verba illa, de recusatoris consensu, necessitatem illius non inducunt, ut fundat, & cum magna deliberatione resolvit, Panorm. in d. c. cum speciali, & in dict. c. si quis contra clericum, numer. 14. & ibi Marian. Socin. numer. 11. Dec. in d. c. cum speciali, num. 8. & novissimè Balboa in anniversariis relectionib. ad eundem text. numer. 24. Unde benè colligitur, recusantis consensum non requiri præcisè & necessitativè, juxta dictam sententiam, sed causativè ad effectum, ut Ordinarius possit causam ad Superiorem transmittere, si recusans noluerit assentiri personæ, cui ipse Ordinarius eam commisit. Et hoc magis confirmatur ex illis verbis: de recusatoris assensu persona idonea committit negotium recusatus, quæ recusantis favorem respiciunt, ut ex qualitate ipsius rei clarè perspicitur: cum ergo in suum favorem verba illa apposita sint, & ante illa, quæ sequuntur, videlicet, vel ad Superiorem transmittat, præcisè requiritur quod ad hoc ut Ordinarius uti possit facultate sibi concessa transmittendi causam ad Superiorem, constet recusantem noluisse assentiri personæ, cui causa fuit commissa, quod probat text. in leg. hæredes mei 57 §. peto à te, ff. ad Trebell. cum ibi notatis, præcipuè à Bartol. ubi concludit electione data per alternativam, si prima alternativæ pars commodum alicujus respiciat, primò illius consensum, seu potentiam esse expectandam, quàm deveniatur ad secundam alternativæ partem, & ibi Apostil'la plures refert: dictio enim, vel, quando subjecta materia id postulat, importat ordinem, ut notarunt Guid. Papæ. cons. 33. n. 33. Cened. sing. 29. n. 7.

Tertiò respondetur, decisionem dict. capit. cum 34 speciali, quatenus concedit Ordinario facultatem remittendi causam ad Superiorem, procedere dummodò prius recusationis articulus verificatus verificandis sit absolutus, ut ex verbis ejusdem text. satis colligitur, ibi. Causa verò superioris legitime coram ipsis infra competentem terminum non probata, sua jurisdictione iudex utatur; at ipsa probata legitime de recusatoris assensu persona idonea committat negotium, vel ad Superiorem transmittat, &c. Ponderan- 35 do verba illa, at ipsa probata legitime, quæ cum sint Ablativi absoluti, formam & conditionalem dispositionem inducunt, itaut sine illis dispositio locum non habeat, ut sunt jura in leg. ab emptione, ff. de pactis, & in l. evictis, ff. de eviction, & in l. à testatore, ff. de condit. & demonstr. Surd. decision. 268. n. 11. & decision. 331. n. 11. Roland. à Valle cons. 30. n. 11. volum. 4. Et sic Superiorem causam transmittere Ordinarius non poterit, nisi prius verificata conditione illis verbis supposita, at ipsa probata legitime; dispositio enim non habet locum nisi id, quod 26 præsupponit, verificetur, gloss. in l. marcipia, vers. avocandum, C. de servis fugit Roman. sing. 495. Ripa in c. 2. num. 39. de rescript. Ruin. consil. 83. numer. 5. volum. 1. Surd. consil. 150. n. 78. & deci. 289. num. 4. Juxta quem sensum ita verba illa sine scrupulo interpretatur Panormit. ibidem, col. 4. num. 11. ubi ait: Sed certè iste intellectus non potest adaptari ad istum textum,

textum, qui loquitur cum probata est suspicionis recusatio, &c. & in cap. si quis contra clericum, num. 12. de foro comp. ibi, vel tertio potest intelligi secundum illam, cum speciali, ut Episcopus committat post pronuntiationem arbitratorum, cum hic dicat text. si fuerit ut suspectus recusatus, verba enim debent intelligi cum effectu &c. Item. Aloys. Ricc. in praxi aurea rerum fori Eccles. resol. 407. num. 1. ibi. Quia causa proposita debet illam coram arbitris communiter eligendis probare, qua non probata sua jurisdictione iudex utitur in particulari causa, ea vero probata remittere debet negotium ad superiorem, &c. Expresse & mirabiliter Rebuff. ad leges Gallia tom. 3. tr. de recusat. art. 1. gloss. 3. ibi. Hic text. prohibet ne conscientia recusati relinquatur recusationis causa, & hoc duplici ratione: Prima est, quia hic causam habens affectatam deicere posset, & conscientiam suam damnare; ideo hoc non est permittendum, a.g. leg. qua sub conditione ff. de condit. instir. Secunda, quia multi iudices, dum non auderent iudicare contra Conestabilem, aut alium magnum Dominum, procurarent ut recusarentur, & dicere possent causam recusationis veram esse, & jam quia causa suspicionis est alleganda, & probanda, c. suspicio- nis, de offic. de leg. c. 1. de appell. in 6. ideo non relinquendum conscientia recusati &c.

37 Facit pro hoc intellectu, quia dum discutitur super articulo recusationis, & illius causae probantur, Ordinarius suam conservat jurisdictionem, & tantum illius exercitium interim suspenditur, ut notatur in cap. si iudex, de offic. de leg. in 6. & in c. legitima, de appellat. eod. lib. & utrobique Ordinarij; quo articulo recusationis pendente, Ordinarius retinet jurisdictionem pro sua prima instantia, ita ut ab ea se exonerare non valeat praetextu illam remittendi ad Superiorem, alias sequeretur quod animo molestiam inferendi litigantibus, aut alteram ex partibus juvandi, vel decretum Sacri Concilij Tridentini eludendi, facillimum sibi foret obtinere, ut quilibet litigans fictam recusationem proponeret coram se, & hinc occasionem assumeret remittendi causam ad Superiorem, ex quo pars gravata potius eligeret causam ipsam relinquere, quam super ea coram alieno iudice magnis laboribus & expensis respondere, ut gloss. in dict. c. cum speciali, licet ad aliud propositum, bene consideravit. ibi. Iniquum enim esset quod actor ad voluntatem ipsius rei ipsum conveniat; nam pro modica causa quando traheret eum ad Papam, ut illum fatigaret laboribus, & expensis, & sic posset semper contingere, quod potius renuntiaret liti, quam vellet taliter laborare, &c. sequeretur enim quod daretur medium quod facile possent Episcopi saltem per indirectum juri primae instantiae renuntiare, & dispositioni Sacri Concilij praepredicare, praesertim cum nec de jure communi possit iudex a se abdicare ordinariam jurisdictionem, ut in leg. legatum, ff. de offic. Praesid. & in c. cum teneamur, de appellat. Mart. de iurisdic. p. 4. casu 173. num. 3. ubi pluribus adductis resolvit, quod nec ad sapientem, ut consulat, potest iudex causam transmutare, nisi de consensu partium. Immo qui praetextu se exonerandi a cognitione causae, relationem de ea Superiori facit, efficitur infamis, & punitur poena, de qua in leg. 2. C. de legib. ut post alios tradit Dec. in c. intimasti n. 5. de appellat. D. Barbosa, in l. eum qui teme e 79. § fin. n. 3; ff. de iudic. & videnda lex 11. ad fin. tit. 2 p. 3 Et in dubio praesumitur remittendi causa vitiosa, & affectata, ex mente gloss. 1 in dict. c. intimasti, de appellat. & ibi Panorm. num. 2. & clarus n. 5. vers. in glossa.

Vallisoletana Donationis.

Donatio omnium bonorum, reservato usufructu plurisve quod sibi placuerit, & libuerit, quomodo intelligenda: an insinuari, & laesione rescindi possit: quando simulata praesumatur: damnum facto locatoris, vel propter guerram contingens, utrum sit in locatione remittendum.

VOTUM XXV.

- 1 Donatio omnium bonorum praesentium & futurorum de jure communi prohibita est.
- 2 Donatio bonorum praesentium tantum valida est de jure communi, secus de jure Regio, ut n. 3.
- 4 Donatio omnium bonorum, reservato usufructu valet, si ille sufficiens sit ad alimenta, & congruam sustentationem donantis, juxta ejus qualitatem, & ultra alimenta, reservato aliquo ex quo donans possit testari.
- 5 reservatio alicujus quantitatis in donatione omnium bonorum, de qua donans testari possit, sufficit ad hoc ut talis donatio valeat, si ea quantitas modica non sit.
- 6 Donatario asserenti alia bona donatori superesse esse ad testandum, incumbit onus probandi.
- 7 Verba, plurisve quod sibi placuerit, & libuerit, ad modicam quantitatem se extendunt.
- 8 Dispositio quando non incipit à corpore sed à numero, tunc dictio plus, & reliquae similes, semper ad modicam quantitatem referuntur.
- 9 Modicitas per dict. plus, aliquando ad quartam ejus, de qua agitur, nonnunquam ad tertiam referri solet, ut plurimum autem juxta dicentis arbitrio relinquatur.
- 10 Dictio Pluris, seu plus, est adverbium comparativum, & accessorium illi, de quo antea loquebatur, & significat augmentum proportionabile, & limitatum.
- 11 Comparativum supponit suum positivum, & ipsum congruenter includit in se, & in alio, ad quod refertur.
- 12 Comparativum nomen regulariter naturam suam servat & positivo confertur, & de eadem specie intelligitur.
- 13 Comparativum proprie debet relinquere positivum extremo.
- 14 Corrigere est in totum auferre, & limitare est restringere tantum, & aliquid detrahare generalis dispositioni.
- 15 Reservationes omnes intelligi debent secundum naturam actus cui adiciuntur.
- 16 Protestatio contraria facto vincitur ex qualitate & potentia ipsius facti, idem quoque juxta ad reservationem percipitur.
- 17 Verborum rigor ex adjunctis temperatur, & qualitatem eis compatibilem assumit.
- 18 Verbum volo, non importat liberum arbitrium, quando quid remittitur voluntati alterius ex contrahentibus.
- 19 Voluntati adterfarij quando aliquid committitur, non intelligitur commissum voluntati liberae, sed boni viri arbitrio.
- 20 Facultas arbitrandi ex bono & aequo regulatur secundum juris dispositionem.
- 21 Verba liberam voluntatem denotantia modificantur ex verbis sequentibus.

148 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 22 Verba liberi arbitrij significativa, ubicumque conjunguntur alijs, quæ denotant legitimum, & ordinatum procedendi modum prævalet consideratio æquitatis, & totus actus in boni viri arbitrium resolvitur.
- 23 Dictio Plus, seu Pluris, suapte natura non solum modica, verum etiam maxima quantitatis, imò & universe summa capax est.
- 24 Dictioni, Pluris, si adjecta sint verba, quod sibi placuerit, & libuerit, ad maximam, & ad omnem quantitatem refertur.
- 25 Verba quod sibi placuerit, & libuerit, denotant, & significant voluntatem adeò liberam, ut nulli partium aut legali arbitrio, subiecta maneant.
- 26 Referuntur verba cujusdam legis. Partite idem statuentis.
- 27 Vincula duo fortiora sunt uno.
- 28 Verborum geminatio magis enixam, & deliberatam liberrimam voluntatis operationem ostendit.
- 29 Verba appositæ gratiæ donatoris ea tantum interpretatione gaudere debent, per quam minus donatum, aut promissum intelligatur.
- 30 Verba, quæ alienis in rebus inducunt arbitrium boni viri, inducunt in proprijs omnimodam liberam facultatem, ut magis domino faveatur.
- 31 Verborum reservatorum latissima sit interpretatio in favorem renuntians, & cedentis juri suo.
- 32 Dictio Plus, quando simpliciter, & absolute posita est sine aliquo verbo voluntarium arbitrium significante, tunc quid plus venit.
- 33 Dictioni plus, quando adjungitur verbum aliquod arbitrarium, nempe placuerit, libuerit, videbitur, quid importare possit, late ostenditur.
- 34 Dictio Pluris, quando annexa est alicui verbo arbitrario, & alteri libera voluntatis significativo, tunc amittit suam strictam naturam, & læmque assumit ex verbo liberrimam voluntatem significante, cui annectitur.
- 35 Dictio Pluris, quando annectitur verbis libera voluntatis, & refertur ad partem, ad universum possibile extenditur, & nullis limitibus coercetur; secus si ad ministrum legis, quia tunc subjacet æquitati, & debet ad bonum, & æquum redigi.
- 36 Vocabuli significatio mutatur ex adjunctis, & efficitur adjuncta.
- 37 Verba in contractibus quantumcunque sint absolute potestatis, boni viri moderamen important, quando in adversarij voluntate posita est summa quam obligatus solvere debet, secus quando ille, qui obligari vult, reliquit in mera sua voluntate.
- 38 Simulatio reddit contractum omnino nullum.
- 39 Contractus simulatus est corpus sine anima.
- 40 Simulatio est difficilis probationis, & ad eam probandam indicia, & conjectura sufficiunt, licet alij contrarium teneant, nam. 42.
- 41 Probatio per conjecturas in materia probationis dicitur evidentissima.
- 43 Interpretatio quæcumque potius capienda est, quàm donationis.
- 44 Error in facto proprio potius præsumitur, quàm donatio.
- 45 qualitas donantis, & donatoris ad probationem simulationis multum operatur.
- 46 Avaritia solet juvenescere in sene, licet cætera senescant.
- 47 Simulationis in materia sumitur conjectura à verisimili.
- 48 Donans si remaneat in possessione rei donatæ, præsumitur donatio simulata.
- 49 Donatio præsumitur simulata, si donatarius rem sibi donatam non petiit, maxime si sit pauper, & donatio opulenta.
- 50 Donatio conficta & simulata censetur, si donator reservavit sibi facultatem revocandi donationem ex quacumque causa, &c.
- 51 Simulationis conjectura præsumitur ex multiplicatione instrumentorum, seu plurium actuum.
- 52 Præsumptio simulationis sumitur ab insolitijs.
- 53 Occultatio Scripturarum, cum sit difficilis probationis, conjecturis dualus probari potest.
- 54 Verisimilitudo in probationibus multum attenditur.
- 55 Falsitatis probatio plena resultat quando unum verisimile additur pluribus inverisimilibus.
- 56 Processus in folijs numeratis si parti contraria traditus fuit, & è suis manibus diminutus exierit, ab illa processisse diminutionem præsumitur.
- 57 Foliorum suppositio & substractio ab eo facta censetur, cui prodesse potuit.
- 58 Diversas styli, diversæque dictandi formæ falsitatem arguit.
- 59 Simulationis conjectura est si fama publica fuerit quod donatio non fuerit vera, realis, effectiva, sed simulata.
- 60 Probatio plena inducitur ex plurium præsumptionum concursu.
- 61 Donatio ex capite læsonis rescindi non potest.
- 61 l. 2. C. de rescind. vend. non habet locum in simplici & mera donatione non correspondiva ad aliquem actum.
- 63 Donatio facta ex causa, & ad effectum, ut sibi honor acquiratur in familia sua augmentum, & utilitatem, nunquam ex capite læsonis rescindi potest.
- 64 l. 2. C. de rescind. vend. habet locum in donatione remuneratoria, & quando ultra dimidiam enormissimè læsus est donans, n. 65.
- 66 Donatio præsumitur simulata, & dolosa quando continet in se enormissimam læsonem.
- 67 Cautela excogitari non potest, quin data magna iniquitate actus non reddatur nullus.
- 68 Contractus in quo interveit enormissima læso, est nullus.
- 69 Donans omnia bona sua enormissimam læsonem incurrit.
- 70 Donatio propter onera minus valet.
- 71 Præsentia alicujus quando requiritur pro forma ad solemnitatem actus, non potest per procuratorem expediri.
- 72 Donatio facta in præsentia judicis an insinuationem requirat?
- 73 Donatio est insinuanda ad instantiam donatarij citato donatore, & a cedente illius consensu.
- 74 Donator si decedat nondum facta insinuatione, donatio est nulla.
- 75 Donatio est nulla deficiente insinuationis solemnitate.
- 76 Insinuatio potest fieri ab altera partium sine alterius præsentia vel citatione, quando ex utraque parte donatur, ut in dote, & donatione propter nuptias.
- 77 Insinuatio in odium donatarij introducta fuit.
- 78 Insinuatio ex quibus causis requiratur.
- 79 Insinuationis finis est, quod inquirit iudex donans, an verè vi, metu, aut fraude fuerit donans à donatario compulsus.
- 80 Reip. interest ne subditi malè utantur substantia sua, & depauperentur.
- 81 Insinuatio non est voluntaria, sed contentiosa jurisdictionis.
- 82 Insinuatio donationis fieri debet coram iudice majori

majori illius loci, ubi fit donatio, & non coram
iudice pedaneo.

- 83 Insinuatio fieri debet coram iudice competenti ha-
bente jurisdictionem ordinariam, vel ratione per-
sona donantis, vel ratione rei donata.
- 84 Donatio insinuari non potest coram iudice qui fue-
rit donator, aut donatarius.
- 85 Donatio potest insinuari coram iudice, qui tan-
quam Notarius fecit donationem.
- 86 In re duobus vendita, vel donata præfertur ille,
cui prius fuit tradita.
- 87 Facilis est recursus & conversio ad pristinam r i
naturam, & originem.
- 88 Donationis unus actus facit aliam donationem
presumi.
- 89 Liberalitas prima est causa presumendi secundam.
- 90 Meritum præcedens facit presumi animum donandi.
- 91 Creditor ex causa onerosa si concurrat cum credi-
tore ex causa lucrativa, præfertur primus.
- 92 Refertur doctrina Ancharan.
- 93 Præcedentia à futuro eventu non sunt estimanda
pro damno quod restitui debeat, cum à princi-
pio res bene se gesserit.
- 94 Lucrum & damnum quotiescumque contingibilia
sunt, nulla conceditur restitutio.
- 95 Læisionis remedio uti non potest quando aliquid po-
test se habere ad commodum, & incommodum.
- 96 Læsis excessiva quando ex iudicio fortuna & sortis
contingeret, conceditur restitutio.
- 97 Damno contingente arrendatori facta Regia Cu-
ria agitur ad interesse.
- 98 Damnum si contingat facta locatoris etiam iusto,
illud restitui debet.
- 99 Factum Principis ex causa publica utilitatis ter-
tio præiudicare non debet quominus damnum ei
restituatur.
- 100 Pedagium & gabellas civitatis si propter guerram
exigere non potuit arrendatarius, illa à civitate
remittenda sunt.
- 101 Obligatio contracta cum fisco, æquitate superve-
nientis casus remittitur.
- 102 Damnum ob guerram præter spem superveniens
inducit remissionem pretij mercedis.
- 103 Pensio remittenda est ob damnum sequutum pro-
pter adventum inimici cum validissimo exercitu.
- 104 Doctores plures referuntur de materia agentes.
- 105 Exactio gabellarum si impedita fuerit non solum
ab ipsis locatibus, sed etiam in odium eo-
rum, aut à suis inimicis, remissio mercedis fa-
cienda est.
- 106 Renunciatio casuum fortuitorum non comprehen-
di extraordinarios, & nimis insolitos.
- 107 Renunciatio casuum fortuitorum non comprehen-
dit substantiam rei conductæ.
- 108 De renuntiationibus, quæ fiunt à Regalium gabel-
larum, & reddituum, conductibus.
- 109 Exceptiones remissionis ob fructus non collectos
veniunt ex natura contractus & ideo faciunt ces-
sare omnem virtutem obligationis Cameralis.

RANCISCUS ad favorem Antonij
donavit omnia sua bona præsentia, re-
tento tantum sibi illorum usufructu,
plurisque quod sibi videbitur. Præsen-
debatur ex multis talem donationem fuisse nul-
lam. Primò, quia erat omnium bonorum. Se-
cundò, quod fuerit simulata. Tertiò ex capite læ-
sionis. Quartò ex defectu insinuationis. Quintò ex
existentia alterius donationis. Visis scripturis fui
consultus pro veritate, & duxi respondendum per
dubia sequentia.

Barbosa vota decisiva.

DUBIUM I.

An donatio omnium bonorum præsentium sit
nulla, si fiat retento illorum usufructu plu-
risve, quod sibi p'averit, & libuerit.

DONATIO omnium bonorum præsentium, & fu-
turorum, omni jure prohibita est, juxta text.
in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. oblig. leg.
pactum quod dotali, C. de pactis, cum similibus, ex
ea ratione, quia liberam testandi potestatem tollit, un-
de quia hoc cessabat in donatione bonorum præ-
sentium tantum, communis obtinuit talem dona-
tionem valere, juxta text. in l. omnes, §. Lucius, ff.
quæ in fraudem creditor, l. g. si quis argentum, §. sed &
si quis, Codic. de donat. ubi adnotarunt communiter
Scribentes, & resolvunt Annæ. Robert. lib. 4. rerum
judic. capit. 2. Peguera decis. 142. Molin. de primo gen.
lib. 2. cap. 10. num. 10. Surd. consil. 73. num. 67. & 68.
lib. 1. & consil. 450. numer. 9. cum seqq. lib. 3. Molin.
Theolog. de justit. & jure tom. 2. disput. 280. Anton.
Faber de erroribus pragmaticor. dec. ad 48. errore 6. Va-
lasc. de Partit. cap. 20. num. 40. Fachin. controvers. Ju-
ris lib. 6. cap. 8. Reinoso observat. juris observat. 41.
à n. 1. Cardin. Mantie. de tacit. & ambig. convent.
lib. 13. tit. 25. & seq. Stephan. Gratian. discept.
forens. tom. 1. cap. 120. Fontanel. de pactis nupt. claus.
4. gloss. 21. cum seq. Cald. Pereira de empt. c. 32. n. 32.
Verum hoc non procedit de jure Regio, l. 69. Tauri,
quæ est lex 8. tit. 10. lib. 5. nova Recop. quo attentio
prohibetur donatio omnium bonorum præsentium,
in tantum quod facta donatione omnium bonorum
præsentium non sustinetur in parte talis donatio,
quamvis à principio pro parte fieri posset, ut probat
text. in l. si libertus minorem, §. si quis plures, ff. de ju-
rep. & ibi communiter Doctores Cald. in l. fin. C.
de pactis, n. 19. Anton. Gom. d. l. 69. Tauri, n. 2.

Et quamvis regulariter donatio omnium bono-
rum, reservato usufructu valeat, juxta tradita per
Paul de Castro in d. l. stipulatio hoc modo concepta, n. 3.
ff. de verbor. oblig. ubi Jas. n. 10. Alex. num. 18. Aretin.
consil. 4. n. 3. Bart. consil. 76. n. 1. Aym. Cravet. consil.
222. cum. 2. Jul. Clar. lib. 4. sentent. §. donatio quas. 19.
ad fin. Natt. consil. 146. n. 11. & 12. Hipol. Riminald.
consil. 214. ex num. 89. vol. 3. Laurent. Kirchou. com-
mun. opin. cent. 1. concl. 40. Vivian tom. 2. commun. opin.
lib. 8. tit. 32. num. 17. vers. 3. limitatur, & cesset in hoc
casu prohibitio d. leg. 69. Tauri. Nihilominus tamen
hoc locum habet quando usufructus reservatus suffi-
ciens est ad alimenta & congruam sustentationem
donantis, juxta ejus qualitatem, ut adnotarunt Pur-
pur. Hieron. Gabr. & Sylvest. Aldobrandin. quos &
alios refert Card. Mantie. de tacitis & ambig. convent.
lib. 13. tit. 31. num. 2. & tit. 32. num. 16. Cephal. con-
sil. 458. numer. 129. lib. 4. Menoch. consil. 184. lib. 2.
Fachinæ. consil. 7. num. 6. & 7. lib. 2. Fachin. contr. lib. 6.
cap. 80. vers. ego puto. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4.
gloss. 22. num. 10. & 11. Reinoso d. observ. 41. num. 4.
& remanent bona in sufficienti quantitate ad te-
standum. Bartol. in d. leg. stipulatio hoc modo concepta,
num. 6. Dec. in l. fin. n. 32. C. de pact. Roman. consil. 26.
num. 1. Gozadin. consil. 87. num. 10. Boër. decisio. 204.
numer. 85. Et oportet ut non reservetur quid mini-
mum, cum pro modico non sit præsumendum hæ-
redem reperiri qui oneribus hæreditariis se subji-
ciat. Soc. jun. in ead. leg. stipulatio hoc modo concepta,
num. 91. Cephal. consil. 485. num. 129. volum. 4. Me-
noch. consil. 184. num. 9. & in terminis d. l. 69. Taur.
resolvit Covar. var. lib. 3. cap. 12. ubi num. 1. disputans
utrum donatio omnium bonorum quæ fit reserva-
to usufructu, valida sit? & affirmativam sequens

Aa 3

opinionem

opinionem contra Paul. de Castro in leg. ultim. n. 10. Codicis de pactis, existimantem donationem istam minimè validam esse, eo quòd per eam tollatur libera testandi facultas, & fraus fiat legi prohibenti omnium bonorum donationem: tandem num. 3. in versic. tertio, hoc limitat si ipse ususfructus ita modicus sit, ut nec alimenta congrua donatori sufficiant, vel testamentaria ejusdem rei dispositio elusoria, vana, & ferè inutilis remaneret. Idem resolvit Molin. de primog. lib. 2. c. 10. n. 15. ibi. Similiter etiam limitanda erit, nisi ususfructus reservatio adeò modica sit, ut verisimiliter non sufficiat ad alimenta donantis, & ad hoc ut e. iam sibi possit ex eis aliquid ultra alimenta superesse, ex quibus testari valeat, estimando usumfructum prout communiter estimari solet. Reservatio namque alicujus quantitatis, de qua donans testari possit, non sufficit ad hoc ut donatio omnium bonorum valeat, si ea quantitas modica sit &c. Et hoc idem tenet Anton. Gom. d. l. 69. auri, num. 3. & alios referens Gutier. de juram. confirma. parte 1. cap. 11. n. 15. vers. & hoc intelligit, Matiens. l. 8. gl. 1. n. 5. tit. 10. lib. 5. Recop. Molin. de justit. tom. 2. disput. 280. In nostro autem casu constat donationem esse immensam, & omnium bonorum, quæ donans habebat, & usumfructum esse modicum, nec sufficere ad alimenta donantis: & donatario asserenti alia bona superesse, incumbit onus probandi, ut post Bartol. in l. si constante, in princip. ff. soluto matrim. notat. Roman. consil. 276. per gloss. in l. cum lege, ff. de probation. & in terminis probat Alexand. consil. 55. n. 6. lib. 1. ibi Et satis erit quod volens revocare dicat, quod dicta domina B. qua donavit, non habebat alia in bonis, & volens dicere contrarium, habebit necesse probare contrarium, per gloss. in d. l. cum lege, &c. ubi additio lit. C. alios concordantes adducit.

Non obstant verba illa, plurisve quod sibi placuerit, & libuerit, quæ donationi apposita videntur liberam & absolutam dispositionem significare ad revocandam illam donationem in parte, quæ sit sufficiens ad suam congruam sustentationem, & ad testandum, ex pluribus, quæ latè recenset Hieron. Gabr. consil. 168. q. 3. 21. cum seqq. lib. 1. Quia verba illa solum ad modicam quantitatem se extendunt, nec apta sunt comprehendere considerabilem summam, ut optimè probat l. 192. ff. de verbor. signif. cujus verba sunt. Hæc adjectio, plurisve, non infinitam pecuniam continet, sed modicam, ut taxatio hæc solidos decem, plurisve, ad minutulam summam referatur. Et ideo dictionem illam modicam summam comprehendit, quæ regulariter qualis debeat esse, arbitrio judicis relinquitur, ut ubi sentit gloss. & resolvit Menoch. de arbitr. casu 145. num. 4. Quando enim dispositio non incipit à corpore, sed à numero, ut in nostro casu, tunc dictio plus, & reliquæ similes semper referuntur ad modicam quantitatem, gloss. Bart. Alber & Cuman. in l. cum filius, §. pater, ff. de legat. 2. Alciat. consil. 147. c. 3. lib. 5. Strach. in tract. de adjecto, parte ult. n. 34. & 35. Alban. in addit. ad Bart. in l. si quis cum aliter, n. 2. ff. de verb. oblig. ubi subdit hoc ipsum generaliter procedere, sive hujusmodi verbum à sciente, sive ab ignorante proferatur, Barlat. consil. 347. n. 10. volum. 4. Mandel. Alb. consil. 266. num. 34. volum. 2. Boër. decis. 142. n. 7. Pinell. in l. 2. C. de rescind. vendit. part. 3. & 4. n. 9. Covar. lib. 2. var. cap. 3. num. 3. Quæ modicitas ad quartam ejus, de quo agitur, referri solet. gloss. verbo modica, vers. alij usque ad quartam partem, in d. l. hæc adjectio, & verbo plurisve, in d. l. etsi post tres. Paul. de Castro in d. leg. si quis filium, C. de inoffic. testam. & aliquando ad tertiam, ut per l. nominationum, Cod. de decurion. lib. 10. tradit Alber. in d. l. hæc adjectio, num. 5. in fine, & ut

plurimum jus dicentis arbitrio relinqui tenet Hieron. Gabr. consil. 168. n. 17. lib. 1.

Tum quia dictio pluris seu plus, est adverbium comparativum, & accessorium illi, de quo antea loquebatur, & significat augmentum proportionabile & limitatum, comparativum enim supponit suum positivum, & ipsum congruenter includit in se, & in alio ad quod refertur, superlativum autem uni soli convenit, & plenissimum excessum designat, unde inter superlativum, & positivum est dare medium quod appellatur comparativum, id est, quid modicum, & non inæquale, neque omnino plenum, & absolutum, positivo adjiciens, l. ubi autem, ff. de verb. oblig. l. silancem, ff. de auro & arg. legato. Everard. in topicis legal. in loco aut comparativi n. 1. fol. 612. Simon Schrad. in Lexic. Juris, fol. 227. col. 1. ubi animadvertit, quod regulariter comparativum nomen naturam suam servat, & positivo confertur, & de eadem specie intelligitur Jas. in l. stipulationum quadam, num. 2. ff. de verb. oblig. subiciens quod comparativum participat de positivo, & retinet ejus significatum, quia non confundit formam positivi, sed eam relinquit in suo naturali extremo, secundum Bart. in l. illud, §. 1. ff. de tribut. actione. Et quod comparativum propriè debeat relinquere positivum extremo, Rebus in l. uni, n. 367. C. de jent. qua pro eo quod interest, Surd. dec. 65. num. 12. & 13. Et notanter Bald. in l. etsi post tres, n. 22. ff. si quis caut. ubi super gloss. quæ docuit hoc verbum, plures dies, ad paucos referri, subjungit. Et ratio est quia ista dictio ponitur comparative, unde comparatio illa non comprehendit longum tempus, quia tunc non poneretur comparative, sed superlativè, idque apparet per simile quando apponitur super quantitate, tunc enim refertur ad parvum excessum, ut in l. cum filius, §. pater, ff. de legat. 2. ac deinde n. 24. circa fin. concludit quod comparatio debet esse de eodem genere, unde ad etiam pluris post aliquam summam prænominatam intelligitur de modico pluri in quantitate, quia comparativum sic debet interpretari, ut includat positivum, non autem ut ipsum excludat, & inducat aliud penitus diversum. Idem Bald. in l. 2. n. 9. C. de probat. Jas. in d. l. etsi post tres n. 5. Everard. in dic. loco aut comparativi, n. 5. & 6. Ex quo colligitur istud pluris, cum sit comparativum respectu fructuum reservatorum, quibus apponitur, & sic de modico pluri in quantitate debet intelligi, cum autem fructus sunt reservati, sunt adeò tenues, ut etiam licet dimidia pars addatur, non sufficeret ad congruam sustentationem donantis, ergo multo minus si modicus fuerit excessus, quod importat in his terminis dicta dic. Pluris.

Juvat quod verba illa non continent novam aliquam dispositionem contrariam præcedenti, sed reservationem præcedentis dispositionis, quæ non est extendenda ad casum, quod possit annihilare pacta & clausulas in contractu principali appositas: aliud est enim corrigere, aliud limitare antecedentem actum: nam corrigere est in totum auferre, leg. nihil. prohibet, leg. translatio, ff. de adimend. leg. limitare autem est restringere tantum, & aliquid detrachere generali dispositioni, leg. qui hominem, 2. eod. tituli. ibi, qui hominem legat, & Stichum adimit, non perimit legatum, sed extenuat, l. in actionibus, ff. de in litem jutando, l. jus autem, §. jus Prætorium, ff. de justit. & jure, pulchrè Tiber. Decian. consil. 78. num. 33. & 34. volum. 1. Et sic reservatio, quia propriè non habet naturam revocandi, sed limitandi, nunquam specialiter dispositis derogare potest, Bald. in auth. interdiciamus, num. 4. C. de Episcop. & Cleric. ubi ex eo deducit quod contra naturam poenæ declaratæ in sententia non potest fieri reservatio, quia esset implicatio contrariorum, juxta notata in l. per suum, ff. de

ff. de usu & habit. idem Bald. consil. 100. num. 1. vol. 1.
 15 *Natta consil. 403. num. 7. volum. 2. Grammat. decis. 66. num. 4. & 5. Cornaz. decis. 106. n. 16. & 17. Omnes enim reservationes intelligi debent secundum naturam actus, cui adjiciuntur, l. si stipulatus, §. verum, ff. de usur. Riminald. sen. consil. 772. num. 61. & 62. volum. 4. concludens quod generalia reservationis verba restringuntur ad ea, quæ sunt de natura contractus, etiam impropiando naturalem verborum significationem, Calvacan. decis. 32. num. 53. vol. 1. Sed contra naturam donationis perfectæ, irrevocabilis omnium bonorum est, quod possit ad libitum revocari, vel in minimam quantitatem resolvi: ergo verba illa, plurisve, quod sibi videbitur, intelligenda sunt de modico pluri ultra illum usumfructum, non autem de omnibus bonis, ut convenient materię subjectæ, & pactis præcedentibus, quæ facultatem revocationis videntur exclusisse: nam sicut protestatio contraria facto, vincitur ex qualitate, & potentia ipsius facti, idem quoque jus ad reservationem porrigitur, Grammat. consil. 37. num. 35. lib. 1. Franc. Bec. consil. 34. num. 23. & 25. ibi. Non obstat quod verba reservationis sint generalia, & quod i eo intelligi debent tam de bonis donatis, quam de aliis, nam considerandum est quod donatio facta est ipsi Avonis de bonis existentibus in patria Pedemontium, & renuntiatio omni juri in eis competenti, & competituro, ideo reservatio debet intelligi de aliis bonis quam donatis, alioquin sequeretur contrarietas, nempe quod voluerit renuntiare omni juri competenti, & competituro in bonis donatis, & illud idem jus reservare. Et deinde: Et cum dicta reservatio, seu protestatio conservatoria sit contraria facto nempe renuntiationi jurium, inutilis est, & non vitiatur, ut in l. cum in plures, §. locator horrei, ff. locati, novissime Honded. consil. 89. ex n. 23. usque ad num. 37. vol. 1.*

17 Nec alia verba sequentia, quod sibi placuerit, liberam voluntatem inducere videntur; convertuntur enim in sensum applicabilem, & consentaneum anterioribus, & ulterioribus capitalis, nam rigor verborum ex adjunctis temperatur, & qualitatem eis compatibilem assumit, l. si habitatio, §. 2. ff. de usu & habit. l. denique, §. interdum, ff. de pecul. legat. l. Proculus, ff. de usufructu, Socin. in l. in conditionibus primum, §. si patronus, n. 4. ff. de condit. & dem. ff. Bart. in l. si mater §. eandem, qu. 3. ff. de except. rei judic. 18 Socin. jun. consil. 167. num. 26. volum. 1. Craver. consil. 910. num. 5. & 6. volum. 5. tum etiam, quia non sunt intelligenda de absoluta voluntate, sed de regulato arbitrio secundum quod ratio & æquitas dicaverit, quia contractus sit utrique parti communis non videtur congruum & honestum, ut in alterius potestate sit illum in totum destruere, & revocare, vel alteri summo urendo rigore præjudicare, Innoc. in cap. veniens, num. 1. de renunt. lla, in l. si sic legatum 77. num. 30. ff. de legat. 1. gloss. & Bart. in l. penult. ff. de arbitr. Honded. consil. 91. num. 50. volum. 1. cujus verba quæstionis nostræ decisiva sunt hujusmodi. Prætera dicitur verbum volo, non importare liberum arbitrium, quando qui remittitur voluntati alterius ex contrahentibus, quia tunc arbitrium jure & ratione regulatum esse debet, Guillelm. Bened. in cap. Raynuntius, verbo condidit, num. 21. & 22. de testam. subjiciens quod quantumcumque aliquid committatur voluntati adversarij, non intelligatur commissum voluntati libera, sed boni viri arbitrio: nam cognitio etiam conditionalis in beneplacitis partis adversæ posita arbitrio boni viri venit regulanda, ut in l. Fnaïs, §. sorori, ff. de fideicommiss. libert. ac demum post Bald. & alios in hac materia concludit, quod infinita potestas limitari debet ad bonum & æquum, unde ha-

bens potestatem procedenti pro sui voluntate, aut pro libito voluntatis, non potest gravare nisi in minimo, & sic non in magno, & minus in maximo, secundum Anchar. consil. 167. n. 1. Menoch. d. arbitr. lib. 1. q. 7. n. 9. Odd. Sforia consil. 11. n. 55. 56. Tum etiam quia facultas arbitrandi ex bono & æquo regulatur secundum juris dispositionem, l. si societatem, §. arbitratorum, ff. pro socio, l. continuus, §. cum ita, ff. de verbor. oblig. Craver. consil. 612. num. 11. volum. 4. Bero. consil. 61. num. 18. vol. 2. Cæpola in l. si fugitivi, num. 33. C. de servis fugit. tract. in terminis Gum. decis. 185. n. 1. & 2. ubi præsupponens verba reservationis inducere facultatem legitime regulatam, concludit legalem intelligentiam donationum, in quibus incerta quantitas ad effectum de illa disponendi reservatur, esse ut illa moderata existat, inspecta qualitate patrimonij, ac demum subscribit ita fuisse iudicatum. Tum denique, quia posuo quod verba relata a libera voluntate includerent, modificantur utique ex verbis sequentibus, ut intelligamus eam reservationem factam fuisse non ad temerariam mutationem superioris contractus, nec ad præcipitandum animum, & consilium, sed ad disponendum, id est omnia in debitum ordine sub rationis temperamento, & mensura collocandum. Ubique enim verba illa liberi arbitrij significativa conjunguntur illis, quæ denotant legitimum, & ordinatum procedendi modum, prævalet consideratio æquitas, & totus actus in boni viri arbitrio resolvitur, Abb. in c. Quintavallis, n. 32. de jurejur. Socin. in l. utrū, §. cum quidam, n. 11. ff. de rebus dub. Bertrand. consil. 158. n. 11. vol. 3. Andr. ab Exea in c. 1. n. 437. de constit. Alexand. consil. 58. n. 11. & 12. lib. 3. & hanc esse veriore opinionem testatur Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 7. ex n. 14. Rota decis. 640. n. 21. & 22. part. 1. divers.

Diū, multumque in eis doctrinis insudavi, & videbatur mihi illa verba, plurisve, quod sibi placuerit, & libuerit, modicam denotare quantitatem, ac proinde cum reservatio usufructus in donatione facta quid minimum sit, insufficiens ad sustentationem congruam, & testandum, putabam ex hoc fundamento donationem fuisse nullam; sed re melius perpenſa, videtur mihi sub illis verbis reservari liberam voluntatem disponendi de bonis donatis, quia adverbium, seu dictio, plus, seu pluris, suapte natura non solum modicæ, verum etiam maximæ quantitatis, immo & universæ summæ capax est, ut notabiliter docet Paul. de Castro consil. 388. n. 1. vers. primò quia circa, vol. 1. in hæc verba. Primo quia Guillelmus semel consensit, quod si plus offeratur, recedatur ab emptione, nisi tantumdem daret. Quod verbum plus, est indefinitum, & potest ad omne plus referri, sive parvum, sive magnum: argum. ff. de legat. 2. l. si pluribus, de leg. 3. l. Julianus. Nec obstat quod notatur, ff. si quis. caut. etsi post tres, quibus ex causis maior. l. ab hostibus, §. sed quod simpliciter. Quia ibi proferri à lege, vel in materia necessaria, quo casu solet limitari hic in materia voluntaria, & sic tantum potest extendi, quantum voluntas extenditur, & hoc evenire posse prospicere debuit, ff. locati, l. si quis domum, §. hic subjungi potest: non ergo fit sibi injuria cum semel consenserit, ff. de qua pluvit arc. l. in diem, ff. de injur. l. 1. §. usque adeo, & c. Subscribunt Socin. jun. consil. 35. n. 10. volum. 1. Franc. Marc. dec. 77. n. 3. p. 2. Hieron. Gabr. d. consil. 168. n. 23. cum seqq. Bart. in l. 2. C. de rescind. vendit. n. 3. ubi circa significationem præfatæ dict. plus, in materia venditionis, & læsionis inde provenientis, distinguit inter venditorem, qui obiter, & perfunctorie, ignoransque rei valorem, donat quod plus pretio oblato res vendita valet, & inter eum qui sciens, & cordatè illam clausulam addidit in primo casu dictio plus ad modicum refera-

tur, non excludat remedium d. l. 2. in secundo autem omnem excessum quantumvis maximum comprehendat, & idem cum Bart. sentiunt Cagnol. ibidem, num. 124. Tiraq. de retractu lig § 1. gloss. 14. n. 14. Menoch. communem cum pluribus clamans cons. 562. n. 11. vol. 6 Hier. Gabr. d. cons. 168. à n. 24. & eod tendunt Rebuff. in d. l. hæc adjectio, vers. sexto, Aberic. de statutis, quæst. 172. num. 2.

24 Quæ resolutio tantò facilius procedit, quia dicto verbo, pluris, adjecta sunt alia, quod sibi placuerit & libuerit, quæ omnia juncta & unita ad maximam & ad omnem quantitatem referuntur, Bart. in l. cum filius, § pater, num. 2 ff. de legat. 2. in illis verbis. Secundò nota, quod si testator dicat alicui plus dandum, nec ponit verba quæ sapiunt liberam voluntatem, vel arbitrium boni viri, ut in hoc textu, dixit enim hic, plus tribuas, nec dixit quantum volueris, quantum putaveris, vel quantum arbitratus fueris, vel aliquid simile, & tamen refertur ad arbitrium boni viri, ut patet in textu, qui dicit arbitrium filij datur, quod est notandum, &c. sentiunt ergo plusquam aperte Bart. & Paul. eodem loci, num. 2. & Anton. Galcar. Malvasi, consil. 81. num. 46. lib. 1. quod commissio præfatorum verborum præstat dictioni plus infinitam extensionem, etiam in favorem tertij, de quo in eo textu quæstio vertebatur, ergo in nostra specie idem à fortiori dicendum erit respectu ipsius donatricis, cui jura undique opem ferre, ut minus donatum intelligatur, suprâ probavimus.

25 Et quod verba illa, quod sibi placuerit & libuerit, denotent & significant voluntatem ad eò liberam, ut nulli partium, aut legali arbitrio subiecta maneat, magistraliter docet Bart. in Extravag. ad reprimendam, verbo videbitur, num. 6. cum seqq. propterea inferens verba hæc nullis limitibus contineri, sed universa undequaque comprehendere, etiam juris regulis reluctantes, sequunturque Jas. in l. si sic legatum, n. 27. cum seqq. ff. de legat. 1. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 7. à num. 2. & consil. 408. ex n. 13. Ruin. consil. 27. num. 1. volum. 1. Paris. consil. 26. n. 26. volum. 4. Grot. consil. 80. num. 11 Bertrand. consil. 202. num. 21. volum. 4. Natt. consil. 118. num. 5. lib. 1. & consil. 530. num. 8. lib. 5. Alexand. cons. 43. num. 14. lib. 1. Socin. cons. 123. num. 2. ad fin. volum. 3. Bart. in l. alio, n. 9. ubi Alexand. in addic. magna, ff. de aliment. legat. & in l. 1. n. 50. C. de sacrosanct. Eccles. Sarmient. lib. 2. select. cap. 6. n. 7. Gom. Arias l. 55. Tauri, n. 54. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 5. à n. 1. qui omnes, & innumeri ab eis relati (quos consilio omittimus, quia in re adeo aperta amplioribus testibus non egemus) præfatum verissimum axioma deducunt ex l. cum quidam 24. ff. de legat. 2. l. fideicommissa 11. §. sic fideicommissum, vers. quamquam, ff. de legat. 3. quibus juribus, verbo voluerit, effrenata conceditur significandi potestas: eademque facultas verbo libuerit, tribuitur in l. fideicommissaria libertas, la 2. ff. de fideicommiss. liber. ubi gloss. verbo arbitrium, mirè se gerit in hujus veritatis enucleationem.

26 Mirabilius utrumque verbum nobis opitulando completitur jus patrum, in l. 29. tit. 9. part. 6. ibi. Usando el testador a dezir tales palabras quando se hiziesse la manda, dexo a Fulano tal cosa, se entender mi heredero, que es derecho que la aya: o si diziesse dexo a alvidrio de mi heredero, que si el entendiere, que sera bien que Fulano aya tal cosa que le mando que gela de, ca en qualquiera destas maneras valde la manda que assi fiesse dexada, Eueras ende si el heredero muestre alguna derecha razon, porque no lo quiere dar, ni otorgar. Mas si diziesse el testador, mando a Fulano tal cosa, si mi heredero quisiere, o tubiere por bien que le aya, entonces en voluntad es del heredero cumplir la

manda que assi fuesse hecha, o revocarla, si quisiere. Esto es porque usando el testador de tales palabras quando fazia la manda, semejava que en todas guias la ponía en alvidrio del heredero. Hactenus Legislator, cujus seria gravisque accitio finem hujc controversiæ ponit, & adeo indubitatam justitiam cœnobij repræsentat, ut non plus ultra progredi sinat, aut permittat.

Sed ex abundanti eandem consuetudinem clari- 27
riori luce donabimus sequentibus mediis. Primò, quia etsi adeo quodlibet prædictorum verborum vires suas extendat, ut nulli coactioni aditum relinquat juxta suprâ tradita simul juncta & unita, ut in præfata clausula reperiuntur, tanto latius protelantur, ut nil amplius in materia liberrimæ 28
voluntatis excogitari queat, tum quia duo vincula fortiora sunt uno, auth. itaque, C. commun. de success. auth. de alienat. & emphyt. §. sanctissimas, collat. 9. gloss. fin. in cap. verum, de condit. appof. Surd. de alim. tit. 1. q. 101. num. 2 Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 13. in princ. à num. 22. & gloss. 36. num. 9. tum etiam, quia geminatio verborum magis enixam & deliberatam liberrimæ voluntatis operationem ostentat, arg. l. Ballista, ff. ad Trebell. l. 1 § sic, ff. de adilit. edicto, quas late exornant Roman. in l. si zero, §. de viro, limit. 31. ff. solut. matrimon. Dec. cons. 230. num. 3. Cephal. cons. 58. num. 8. Pancirol. cons. 4. num. 12. Pedrocha cons. 6. à num. 107. & cons. 35. num. 50. & magis ad rem hæc duplicitas, seu connexitas, & unio verborum adeo efficax est & potens, ut etsi alterum eorum regulatum tantum arbitrium importaret, reliquum sufficiens esset ad trahendum ad se regulatum, & ad utrumque reddendum liberrimæ voluntatis compo-
s, & inductivum, Bart. in l. alio, num. 9. & 10. ff. de aliment. leg. Paris. in cap. venerabilis, num. 16 de excep. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 7. num. 14. Roland. in terminis consil. 56. num. 32. volum. 1. & consil. 60. num. 24. Bec. in schol. ad Jason. cons. 243. alias 4. tit. G, lib. 3.

Secundò, quoniam præfata verba, placuerit, & li- 29
buerit, apposita sunt gratiâ donatricis, ideòque ea tantum interpretatione gaudere debent, per quam minus donatum, aut promissum intelligatur, Dec. cons. 313 alias 314. num. 4. Cravera cons. 208. num. 3. Menoch. cons. 156. num. 20. lib. 2. Paris. cons. 32. n. 12. lib. 1. Rota Genuens. decis. 7. n. 7. Pedrocha cons. 16. 30
num. 141. Bald. in l. 1. ff. de solut. inde inferens, verba quæ alienis in rebus includunt arbitrium boni viri, inducere in propriis omnimodam & liberam facultatem, ut magis dominio faveatur: sequitur Jas. d. cons. 4. alias 243. n. 11. in fine, lib. 3. & Menoch. consil. 369. num. 22. lib. 4.

Quorum doctrina fortius stringit, in verbis re- 31
servatoriis, quorum latissima fit interpretatio in favorem renuntiantis, & cedentis juri suo, ut post plures tradit Flamin. de resignat. lib. 6. quæst. 1. num. 5. & lib. 14. quæst. 5. à num. 10. Bero. consil. 140. num. 42. volum. 2. Cel. Hugo cons. 11. n. 5. ea inter alias potissima ratione, quia à potestate reservantis jus ipsum reservatum pender, secundum Dec. cons. 146. n. 8. vers. tertio non obstat, & cons. 309. num. 2. Cravet. cons. 63. num. 6. lib. 4. Rota Genuens. decis. 14. n. 60. Unde quemadmodum jure potuit nihil concedere vel donare, multò magis jus quod sibi libuerit, reservatione completi, & in id implendum verba in sua generalitate non strictè capienda sunt, ut notant Interpretes per text. ibi in cap. verum, de condit. appof. l. fin. C. de pactis inter empt. & in proposito Hieron. Gabr. cons. 168. n. 44.

Et ut in hac re clariùs procedamus, pateatque 32
responsio ad ea quæ pro contraria parte suprâ adduximus,

duximus, ad distinctionem casuum, quibus istud adverbium apponi potest, deveniendum est, ut sequitur.

32 Primus erit quando absolute & simpliciter appositum est sine aliquo verbo voluntarium arbitrium significante, à quo declaratur, ut in casu *d. l. hac adjectio*, & in terminis quibus loquuntur Corset. *de minimis*, p. 2. num. 17. Alvarot. *consil.* 147. num. 3. lib. 5. & alij supra in contrarium adducti, nempe quando ducati centum relinquuntur cuilibet Fratrum, Monasterio hujus Curiae, & Conventui S. Augustini plus, quo casu certum est huic non posse ducenta dari, sed solum centum & quid plus, & hic non est casus noster, quia dictioni *plus*, seu *pluris*, adjiciuntur verba, quae ampliant dispositionem, ut dictum est, & inferius referetur.

33 Secundus casus est quando cum dictione *plus*, adjungitur verbum aliquod arbitrarium, nempe *placuerit libuerit, videbitur*, de quibus apud Jure consult. in *l. fidei commissaria libertas* 2. §. *sic fideicommissum*, ff. *de legat.* 3. Menoch. *de arbitr.* lib. 1. q. 8. & in hoc casu sic distinguendum est: aut verba haec referuntur ad personam donantis, & in ejus favorem inveniuntur adjecta, & tunc plenam, & liberam voluntatem important, ex Baldo in *l. 1. de solut.* & Menoch. *consil.* 369. num. 22. lib. 4. & aliis supra adductis. Aut referuntur ad tertium, & iterum subdistinguendum est, utrum semel, aut bis apponantur: si semel, in regulari arbitrij qualitate permanent: si bis, in liberrimae voluntatis naturam transeunt ex vi geminationis, quam in id expendit Bart. in *d. l. cum filius*, §. *pater*, num. 2. ff. *de legat.* 2. cum quo sentiunt auctores superius enarrati; & hic etiam non est casus noster, quia verba quibus adjungitur particula *pluris*, in hac donatione non sunt arbitraria, sed significativa liberae voluntatis, ut est dictum, & dicetur.

34 Tertius casus est quando particula, *pluri*, annexa est alicui verbo arbitrario, & alteri liberae voluntatis significativo, quia tunc cum verbum arbitrarium amittat suam strictam naturam, eamque assumat ex verbo liberrimam voluntatem significante, cui annectitur, secundum doctrinam Bart. in *l. alio*, num. 9. & 10 ff. *de aliment. leg.* quam pluribus amplectitur Menoch. *de arbitr.* lib. 1. *quest.* 7. num. 14. ita etiam dicta particula *pluri*, quae illis adjungitur, eorum amplissimam significationem accipit, secundum aliam doctrinam ejusdem Bart. in *d. §. cum pater*, n. 2. Sed nec hic est casus noster, cum sit magis privilegiatus, & utrumque verbum liberam significet voluntatem.

35 Quartus, & ultimus casus est noster, quando scilicet particula *pluris*, annectitur verbis liberae voluntatis, ut in nostra claus. *quod sibi placuerit, & libuerit*, tunc enim extra conertationem est, ad universam possibile extendi, nulli fræno subiacere, cuncta completi, infinitatemque attingere, ut ex superioribus satis evincitur; quibus addere non vereremur ipsum Baldum in *d. l. etsi post tres*, num. 9. post med. licet adversarij eum in suas partes adfiscant; resolvit enim quod si adverbio *plus*, jungatur verbum liberi arbitrij, relatum ad judicem, in sua latitudine non stabit, sed modicitate contentum erit: si verò ad partem referatur, nullis limitibus coercetur, ut indicant illa verba. *Tu dic quod ista sunt vera quando istud liberum arbitrium refertur ad privatum, secus si ad ministerium legis, quia tunc subjacet equitati, & debet ad bonum, & equum redigi.* Ecce ergo sentit apertè Baldus dictionem, *plus* unitam verbo liberi arbitrij, & relatum ad personam omnimodam voluntatem importare. Pro quo facit, quia vulgare est, significationem vocabuli mutari ex ad-

junctis, & efficere adjuncta, ut vel plura, vel pauciora comprehendat, *l. si servus* 111. §. *quinque*, ff. *de legat.* 2. l. 1. §. *adeo*, vers. *centum*, ff. *de dote preleg.* Bart. in *l. Lucius* §. *questum*, ff. *de legat.* 3. & ibi additio Alex. *lit. A*, Camil. Gallin. *de verb. signif.* lib. 2. c. 25. à n. 4. Rebuff. in *praxi benefic. tit. de non promovis intra annum*, n. 17. Perez de Lara *de annivers. & capellan.* lib. 2. c. 5. n. 14.

Non obstat, quod in contractibus verba quantuncunque sint absoluta potestatis, important boni viri moderamen, juxta doctrinam Innocent. in *cap. veniens*, num. 1. circa fin. *de renunciat.* Menoch. *de arbitr.* lib. 1. q. 7. num. 9. cum seqq. quia respondetur hoc procedere quando in adversarij voluntate posita est summa, quam obligatus solvere debet; tunc enim ne sibi infinitam potestatem assumat, verba liberae voluntatis rediguntur ad arbitrium boni viri, & ita procedit text. in *l. si libertus ita juraverit*, ff. *de oper. libert.* cum aliis late congestis per Guille. Benedict. in *c. Raynutius*, verbo *condidit*, el. 1. num. 21 & 22. *de testam.* At secus est quando ille, qui obligari vult, relinquit in mera sua voluntate summam, ad quam ejus obligatio se extendere debeat; tunc enim nulum inconveniens est, ut in contractibus voluntariis, inter quos donatio connumeratur, donans remaneat obligatus pro quantitate quam voluerit, ut est casus ad litteram in *l. centesimis*, §. *si ita stipulatus*, ff. *de verborum oblig.* ubi verba, *si voluero*, vel *cum voluero*, in contractibus, in quibus unus tantum obligatus remanet, non mutant naturam, sed remanent in terminis merae & liberae voluntatis, ut ibi notat Jas. num. 1. vers. *amplia istum textum*, in illis verbis: *Limita istum textum procedere in contractu obligatorio ex una parte tantum, ut est in sti. natione, secus in contractibus utroque citroque obligatoriis, quia non potest conferri in voluntatem alterius contrahentis.*

Ex quibus concludo, quod licet donatio omnium bonorum praesentium de jure hujus Regni sit nulla, etiam retento, illorum usufructu, cum modicus fuerit, ita ut nec ad alimenta congrua donatoris sufficiat, nec ei remaneant bona in sufficienti quantitate ad testandum; nihilominus tamen ex verbis donationis, *plurive quod sibi placuerit, & libuerit*, reservata fuit donanti libera facultas disponendi de bonis donatis, & sic ex hoc capite, nisi aliud obstat, donatio non fuit nulla.

DUBIUM II.

An donatio, de qua agitur, fuerit simulata.

38 Inter nonnullas simulationis species, quae in jure nostro reperiuntur; ut patet in toto tit. C. *plus valere quod agitur, quam quod simulatè concipitur*, illa principalis est quando fit aliquis contractus apparenter ob aliquam causam particularem, sed de mente contrahentium, ut nihil agatur, de qua loquitur text. in *l. nulla*, ff. *de contr. empr. l. simulatè*, ff. *de ritu nupt. l. empt.* ff. *de aqua pluvia arc. l. imaginaria*, ff. *de regul. juris*, & notat Salicet. in *l. 1. C. plus valere quod agitur*, num. 1. & in *l. cum precibus*, C. *de probat.* num. 1. ubi Bald. num. 1. & 2. & in *consil.* 70. num. 1. quae quidem simulationis species contractum reddit omnino nullum ita ut ex eo nulla oriatur actio, *l. emptor*, ff. *de aqua pluvia arcend. l. qui sub imagine*, ff. *de distr. pign.* & utrobique gloss. & Bart., quod pluribus comprobat Alex. in *consil.* 142. n. 9. lib. 5. Socin. in *consil.* 264. n. 4. lib. 2. Anton. Fab. in *suo C. d. tit. plus valere quod agitur*, definit. 1. & antea dixerat Jas. in *l. cum ea*, n. 8. C. *de transact.* Ratio est, quia, ut ait Bald. in *l. 1. & 2. C. plus valere quod agitur*, in contractibus simulatis

39 simulatis deest contrahentium consensus, in quo substantia illorum consistit. Unde Philip. Dec. *consil.* 587. *num.* 2. Boër. *quest.* 1. *num.* 11. Anton. Fab. *d. defi. it.* 1. dicunt contractum simulatum esse corpus sine anima. Et idem Bald. *in l. ab Anastasio, C. mandati, n.* 3. appellat contractum simulatum rem depictam extrinsecus apparentem, intus verò substantiam non habentem, quæ omnia cum pluribus comprobatur Franc. Becc. *consil.* 52. *num.* 35. *cum seqq.* Vincent. de Honded. *consil.* 46. *num.* 10. *cum seqq.* Unde stante quod mens contrahentium, hoc est donantis, & donatoris fuerit, ut nihil ageretur, & ita inter eos constitutum fuisse dicitur, benè sequitur, donationem simulatam esse; & licet donatarius hoc neget, nihilominus de simulatione constat, ut infra videbitur.

40 Sed præmittendum est, quod cum simulatio sit difficilis probationis, ad eam comprobendam indicia & conjecturæ sufficiunt, ut notat Bald. *in consil.* 70 *lib.* 1. & *in consil.* 311. *lib.* 5. Paul. de Castro *in consil.* 82. *lib.* 1. & *in consil.* 58. *num.* 5. *lib.* 2. & *consil.* 74. *eod. lib.* 2. & pluribus comprobatur Franc. Becc. *consil.* 52. *à n.* 44. *cum seqq.* Honded. *d. consil.* 46. *à n.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præf.* 122. *num.* 5. *vers. ita patet, & præf.* 124. *n.* 3. Mascard. *de prob. concl.* 438. *num.* 7 & *seq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *c.* 479. *à n.* 59. ubi dicit, quod probatio per conjecturas in materia simulationis dicitur evidentissima; immò ad sufficientem probationem constituendam duas etiam leves sufficere resolvunt Becc. *d. consil.* 52. *n.* 47. Stephan. Gratian. *d. c.* 479. *n.* 71 Card. Mantica *de tacitis, & ambig. convent. lib.* 13. *tit.* 35. *n.* 11.

42 Quamvis contrarium, quod immò simulatio non conjecturis, sed benè, & concludenter probanda sit, tenuerint Bald. *consil.* 21. *num.* 2. *lib.* 4. Paul. de Castro *consil.* 261. *num.* 1. *lib.* 2. Aym. Craver. *consil.* 145. *n.* 2. Grammat. *decis.* 76. *num.* 24. & plures, quos refert Farin. *in praxi crimin. q.* 162. *n.* 98. qui tamen *n.* 99. distinguit inter simulationem allegatam per tertium, & inter allegatam per contrahentem, ut primo casu probetur conjecturis, secundo autem casu non. Eandem distinctionem faciunt Bald. *in l. emptione, num.* 3. C. *plus valere quod agitur*, ubi Salic. *n.* 2. Joan. de Imola *in c. illo vos, num.* 19. *de pignorib.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 49. *n.* 26. Mascard. *de probat. conclus.* 439. *num.* 32. quos refert Farin. *de q.* 162. *n.* 249. Hic autem simulatio allegatur per tertium petentem donationem à patre factam annullari, & ideo conjecturis probari potest, quæ quidem in præsentí casu plures urgentissimæ adsunt, quæ evidentem in hac materia constituunt probationem.

43 Prima igitur conjectura simulationis inducitur ex eo, quod contractus iste donationis est, qui facilius præsumitur simulatus, quam alius quilibet, in tantum quod quæcunque alia interpretatio potius capienda est, quam donationis, ut per text. *in l. cum de indebito, ff. de probat. Dec. consil.* 177. *num.* 1.

44 Et potius præsumetur error in facto proprio, quam donatio, ut notat Craveta *consil.* 77. *num.* 14 & *in consil.* 142. *num.* 16. dicit quod potius præsumitur fallitas intellectus quam donatio, & Marc. Anton. Natta *consil.* 73. *n.* 9 refert quod ad evitandam donationem sufficit quævis levis occasio, & quamvis hoc regulariter in quacunque donatione procedat, majori tamen cum ratione, & absque dubio locum habet quando donatio fuerit excessivæ quantitatis, in quibus terminis Cephal. *consil.* 137. *n.* 78. *lib.* 1. & *consil.* 142. *num.* 52. *eod. lib.* 1. & *consil.* 208. *num.* 14. & *consil.* 210. *n.* 88. *lib.* 2. ait ex solo excessu in quantitate donata præsumi in ea simulationem, & fraudem: maximè cum sit mera donatio sine meritis, aut aliqua consanguinitatis correspondentia facta, ut

multis comprobant Honded. *d. consil.* 46. *num.* 17. *cum seqq.* Catellian. Cotta *in memorabil. verbo fraus.*

Secunda oritur ex qualitate, tam donantis, quam donatarii, quæ qualitas ad probationem simulationis multum operatur, Bald. *consil.* 298. *num.* 8. *lib.* 1. & *consil.* 311. *num.* 12. *lib.* 5. Aym. Craveta *consil.* 142. *n.* 18. Constat autem donantem ætatis esse septuaginta annorum, ac proinde præsumi in avaritiam, quæ solet juvenescere in sene, licet cætera senescant, ut dicit Card. Zabarell. *in Clem. in plerisque, de elect.* 9.6. *num.* 8. & *in Clem.* 1. *num.* 2. *de Regularib.* & adducit Bertachin. *in suo repert. verbo avaritia*, & faciunt quæ tradunt Castrenf. *consil.* 58. *n.* 4. *vers. tacuit ergo, volum.* 2. Mascard. *de prob. concl.* 150. Et ideo ratione ætatis & ejus naturalis avaritiæ remanet in verosimili talis donatio, nam in materia simulationis sumitur conjectura à verosimili. Bald. *consil.* 311. *n.* 12. *lib.* 5. Paul. de Castro *consil.* 58. *n.* 3. *lib.* 2. Corn. *consil.* 303. *n.* 11. *vol.* 33. Tiraquel. *in l. si unquam, C. de revoc. donat. in præfat. n.* 37. & pluribus comprobatur Becc. *d. consil.* 52. *n.* 37.

Tertia conjectura est simulationis, quia donans remansit in possessione rei donatæ, *l. sicut, §. super vacuum, ff. quibus modis pignus, vel hypoth.* notat Bart. *in l. post contractum, n.* 4. *ff. de do. ar. Tiber. Decian. consil.* 23. *n.* 14. *lib.* 2. Bertazol. *consil.* 447. *n.* 19 ubi de eo cui fuerunt donatæ pecuniæ & tamen eas nunquam petiit, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 36. *n.* 1. & *de præsumpt. lib.* 3. *præf.* 122. *n.* 110. *cum seqq.* Vinc. Honded. *de consil.* 46. *n.* 14. 24. & 29. Farin. *d. q.* 162. *n.* 228.

Quarta conjectura simulationis oritur ex eo, quod donatarius multo tempore res donatas non petiit, nec instrumento donationis usus fuit; cum non sit verisimile quod ille tanto tempore sileret, cum esset pauper, & donatio multum opulenta, *l. si quis fortè, ff. de pænis*, Bald. *in l. fraus, ff. de legib.* Oldrad. *consil.* 183. *n.* 10. Anchar. *consil.* 134. *num.* 3. Mandos. *de i. hibit.* 9.14. Aym. Cravet. *consil.* 6. *num.* 8. & *consil.* 28. *n.* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 194. *num.* 19. & *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 124. *n.* 44. & in terminis quod præsumatur simulata, si donatarius rem sibi donatam non petiit, post Specul. Castrenf. & alios notat Bertazol. *d. consil.* 447. *n.* 19. *lib.* 1.

Quinta conjectura simulationis procedit ex eo quod donator reservavit sibi facultatem revocandi donationem ex quacunque causa probanda per solum ipsius juramentum, ex quo plenè elicitur quod noluerit verè, sed fictè donare, cum faciliter posset talem revocationem facere suo arbitrio, non se adstringendo dispositioni juris communis, admittentis causas legitimas revocandi similes donationes, quas nolit donator observare, itaut ex hoc magis credatur fuisse confictam donationem. Ita Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *cap.* 479. *num.* 70. Sic etiam ex multiplicatione Instrumentorum, seu plurium actuum sumitur conjectura simulationis, ut cum multis resolvit Farin. *d. quest.* 162. *n.* 164. Præcipuè in donatinoibus, quæ solet palam, & bona fide fieri, ac ut effectum sortiantur, ab insolitis sumitur urgens simulationis præsumptio, secundum gl. *l. si quis sub conditione*, ubi notat Bald. *ff. de cond. institut.* & plures quos refert Farin. *d. q.* 162. *n.* 115. *cum seqq.* & in simili argumentatur Dec. *consil.* 587. *num.* 9. & Bald. *in consil.* 125. *n.* 1. ait quod de successivis cautelis præsumitur fraus, & in terminis notat Franc. Bec. *d. consil.* 52. *n.* 78. *cum seqq.*

Reservatio autem talis facultatis, sive scriptura de qua constabat fuisse de mente donantis, & donatarii, ut nihil ageretur vigore donationis factæ, fuit in processu præsentata, & de eo subtracta, & loco ipsius alia supposita, quæ ad rem non facit, quæ quidem

- 53 quidem scripturarum occultatio cum sit difficilis probationis, conjecturis probari potest, Capol. de simulat. contract. num. 81. & 85. Menoch. de præsump. lib. 3. præs. 122. num. 5. & præs. 124. num. 3. Mascard. de probat. concl. 438. num. 7. & seq. & concl. 815. num. 2. & duæ sufficere videntur, ex eod. Mascard. d. concl. 438. num. 11. licet hoc judici arbitrium sit. Joan. de Anania consil. 49. Joseph. Ludov. Lucensi decis. 13. n. 23. Menoch. de præsump. lib. 3. præs. 122. num. 7. Honded. consil. 109. num. 2. lib. 1. Et hoc procedit maxime in civilibus, in quibus proculdubio verior & communior est sententia, quæ tenet conjecturis & suspicionibus etiam extrinsecis talem occultationem probari, procul etiam sufficient ad tollendam fidem instrumento, ut scilicet nequaquam ei in civilibus fides adhibeatur, veluti si contineret inverosimilia, vel contrarium esset alteri scripturæ: ita Bald. in l. scriptura, num. 9. C. de fide instrum. Abb. consil. 99. num. 5. lib. 1. Angel. Jaf. Felin. uterque Curt. Socin. Craver. quos refert & sequitur Mandel. Alb. consil. 99. num. 7. & 8. ubi testatur hanc esse communem opinionem, & eandem latè defendunt Nat. consil. 633. à num. 9. Menoch. Mascard. Rima jun. & Sfort. quos refert, & sequitur Farinac. in praxi crimin. p. 5. quæst. 152. num. 16. ubi affirmant hanc sententiam in praxi servari in Romana Curia, Baiard. ad Jul. Clar. § fa'sum, num. 268. Ozaesch. Pelem. decis. 17. num. 7. cum seqq. & consil. 7. num. 23. cum seqq. Joseph. Ludov. Perus. decis. 15. num. 65. cum seqq. Intrigl. Sicillie decis. 17. num. 22. Joseph. Sesse Aagon. dec. 18. num. 8. nam verisimilitudo multum probationibus attenditur, l. cum de etate, ff. de probat. Mascard. de probat. concl. 740. n. 35.
- 54 Menoch. de præsump. lib. 5. præs. 20. n. 2. Steph. Gratian. Marchia decis. 28. num. 12. Bimuis consil. 188. num. 38. cum seqq. lib. 2. Peregr. consil. 92. n. 22. cum seqq. lib. 1. Surd. consil. 473. num. 9. cum seqq. lib. 4. Anton. Thesaur. lib. 1. quæst. 47. n. 1. & ad excursionem instrumenti, & probationem falsitatis maxime attenditur inverisimilitudo. Anton. Thesaur. d. q. 47. num. 11. dicens quod hæc est suspicio multum efficax; Ozaesch. decis. 277. num. 8. Farin. de falsitate, quæst. 153. num. 176. cum seqq. Et quod resultat plena probatio falsitatis quando unum verisimile additur pluribus inverisimilibus, tenet Jacob. Novell. reg. 242. quem refert & sequitur Farinac. d. num. 177.
- 56 Inverisimilitudo autem scripturæ suppositæ, & verisimilitudo occultationis illius, quæ vera est, probatur primò, quia cum processus in foliis numeratus parti contrariæ traderetur, ex suis manibus exiit in loco ubi dicta scriptura existeret, diminutus in uno folio, secundum Menoch. de arbitr. casu 187. num. 48. Joseph. Ludov. d. decis. Lucensi 13. num. 11. vers. quantum indicium. Sfort. Odd. consil. 78. num. 9. 10. & 11. Unde si quid mali fuit commissum circa hoc, dicendum est, totum processisse ab eo penes quem ultimo loco fuit processus, antequam in actis produceretur, ad tradita per Bald. in l. si unus, num. 6. ubi etiam Alex. C. de testam. quæ præsumptio eo magis
- 57 urgere videtur, quia suppositio, & subtractio hujusmodi ei soli prodesse potuit, & commodam asferre, Curt. seu consil. 55. in fine, vers. sic etiam ex persona producentis, Surd. consil. 512. n. 6. Hieron. Grat. consil. 59. n. 14. & 15. volum. 1. Franc. Bec. consil. 70. n. 10. & 21. vol. 1. Blanc. in l. fin. n. 255. cum seqq. & n. 422. C. de qq. Honded. consil. 96. n. 10. & 61. volum. 2. & in omnem eventum saltem talis occultatio operatur, ut non possit hodie meo principali imputari, Bald. in l. 1. sub n. 4. vers. quare hic, C. de fide instrum. Felin. in c. ex litteris, n. 16. vers. nota quarto, eod. tit.
- 58 Secundò, quia scriptura supposita contra sty-

lum, & solitum dictamen scripta est, unde diversitas styli, diversaque dictandi forma falsitatem arguit, cap. quàm gravi, de crimine falsi, Bald. in l. Imperator, n. 4. ff. de statu homin. Joseph. Ludov. dec. 213. n. 22. Franc. Marc. decis. 743. n. 1. p. 1. & plures, quos refert & sequitur Farin. q. 153. n. 139.

Ultima conjectura simulationis est fama publica, 59 quod dicta donatio non fuerit vera, realis, & effectiva; sed simulata, & ficta, juxta text. in cap. cum diversis, ubi gloss. & Innoc. de usur. Honded. consil. 33. n. 19. lib. 2. Card. Mantica. de raris, & ambig. convent. lib. 8. tit. 10. n. 29. Farin. consil. 40. n. 4. & in d. praxi, q. 162. num. 114.

Denique considerandum est, quod ubi singula ex 60 supradictis conjecturis necessariò non concluderent simulationem, ex omnibus tamen junctis adeo manifestè & liquidò videtur patefacta simulatio donationis, ut nulli dubitationi locus relictus esse videatur; sunt enim hæ violentæ præsumptiones, & indicia urgentia, quibus simulatio probatur, ut suprà diximus, & in specie resolvit Franc. Bec. d. consil. 52. n. 84. ubi hæc addit. Nam ex plurium præsumptionum concursu inducitur plena probatio, Roman. consil. 7. Visis necessariis, col. 1. & consil. 54. Visis, in fin. Et præsertim hoc dicendum cum simus in materia difficilis probationis, in qua probationes alioquin etiam diversæ speciei conjunguntur ad plenam probationem inducendam. Alex. consil. 24. Animadversis, n. 41. lib. 2. Dec. consil. 146. Et pro tenui, col. pen. vers. sexto, & ultimò, Aym. consil. 73. Dicendum videretur, num. 19. quod sine dubio videtur procedere quando unaquaque species probationum tendit ad eundem finem, Aret. con. 65. in præsent. col. 3. vers. ergo videtur, & c. post Barr. in consil. 68. Afflict. in c. 1. n. 56. si de feudo dato in vicem legis commissi. Anton. Gabr. in suis com. opin. tit. de probat. concl. 1. Honded. d. consil. 46. n. 16. lib. 1.

DUBIUM III.

Vtrum donatio hæc ex capite læisionis 61 rescindi possit.

Pars quæ negat, ex eo videbatur probari, cum in casu præsentis nulla læsio considerari possit, quia planum est illum qui donat, semper damnum pati, cum voluntariè suo se spoliaret, & alteri illud concedat; si enim donans ex donatione à se facta lædi diceretur, nulla donatio firma remaneret, sed quæcunque nullitati subjiceretur: ita Barr. consil. 90. n. 2. Cagno. in l. 2. num. 195. C. de rescind. vendit. Craver. consil. 114. num. 11. Marc. Anton. Eugen. consil. 3. n. 55. & 56. tom. 1. latissimè Honded. consil. 42. num. 23. & 25. vol. 1. ubi resolvit ætate majorem, quamvis donationem juramento non confirmet, illam ex capite enormissimæ læsionis rescindere non posse, & solum in minore juramentum requirit, idque pro constanti supponit Pinel. in d. l. 3. c. 4. num. 4. C. de rescind. vendit. Surd. consil. 87. num. 13. ubi affirmant sic fuisse judicatum. Et quod in simplici, & mera dona- 62 tione non corresponsiva ad aliquem actum, locum non habeat d. l. 2. tenet Ancher. in consil. 433. Jaf. in l. si quis cum aliter, num. 8. ff. de verb. obligat. Bec. consil. 18. à num. 6. Eugen. d. consil. 3. num. 51. cum seqq. lib. 1. Simoncel. de decretis, lib. 1. tit. 3. inspect. 3. num. 27. Honded. consil. 42. numer. 23. Surd. consil. 122. num. 17. Brunor. à Sole in locis commun. verbo læsio 4. nisi quando fieret magna donatio, & sine aliqua causa, quia tunc non dicitur donatio, & liberalitas, sed sonat in vitium prodigalitatis, Craver. d. consil. 192. num. 1. ad fin.

63 Et maximè quando donatio fuit facta ex causa & ad effectum, ut sibi honor acquiratur in familie suæ augmentum, & utilitatem, ut tenent Tiraq. de nobilitat. quest. 37. num. 12. Tiber. Decian. conf. 7. n. 25. & 26. & conf. 33. num. 83. 34. volum. 1. Molin. de primog. lib. 2. cap. 3. n. 28. ibi: In hac autem specie filij vel filia dotem, aut alimenta competentia accipientes, parentumque hereditati, ut ex ea primogenium constituatur, renuntiantes, non possunt se enormiter laesos appellare cum id in eorum, totiusque familia, & Reipublica utilitatem constituatur, &c. & subdit, hoc esse summè notandum, quia omnes prope de hac materia scribentes æquivocè procellerunt, Marc. Anton. Eugen. conf. 3. n. 57. ibi. Nec est verum quod Medea donaverit sine causa, quo casu dici potest ladi, secundum Aym. consil. 192. quia si diligentius videatur instrumentum donationis, est expressa causa ut constat in dicto instrumento ibi, Causa confirmandi cippum domus ipsius Medea, quæ ratio satis idonea, &urgens cuique videri debet, ex his, quæ latè de conservatione agnationis, considerat Brun. in tract. exclusionis fœminarum, num. 3. & 4.

64 In duobus tamen casibus habet locum d. l. 2. in donationibus. Primus est quando illa, de qua agitur, fuit remuneratoria, id est facta in remunerationem beneficii accepti, juxta ea quæ notarunt Bald. in auth. ex testamento, col. 2. n. 1 in fine, C. de collat. Philipp. Corn. conf. 161. n. 8. lib. 3. Dec. conf. 180. n. 4. & 5. Curt. jun. conf. 141. n. 4. & 14. Cravet. d. conf. 192. n. 1. Tir. in l. si unquam, verbo donatione largitus, n. 81. C. de revocand. donat. Mascard. de probat. concl. 186. n. 10. quia quando quis donat ob aliquam causam, seu recompensam, multoties decipitur credens se ad plus teneri quàm teneatur, ut notavit Cravet. d. conf. 192. num. 1. in med. Corn. conf. 189. num. 5. lib. 1.

65 Secundus casus est quando ultra dimidiam enormissimè læsus donans, quia tunc poterit talis donatio rescindi remedio d. l. 2. ut alios referens notat Bonifac. Roger. conf. 16. n. 134. ibi. Quæ læsio enormissima adeo ad actus annulationem efficax ac potens est, ut etiam in donatione fraudem arguat, &c. & Felinum citans idem tenet Sylvest. Aldobran. conf. 75. n. 22. ibi. Et voluit etiam Felin. in c. in præsentia, de prob. n. 8. ubi. propriè loquitur in donatione, & dicit quod enormissima læsio facit præsumi dolum, & quod communiter tenetur quod possit concedi absolutio à juramento &c.

66 Mascard. de probat. concl. 539. n. 30. ibi. Duodecimò donatio præsumitur simulata, & dolosa quando continet in se enormissimam læsionem ita scriptum reliquit. Dec. in l. fraudis, ff. de regulis juris. Fit in conf. 26 quem re-

67 fert Abb. in conf. 4. n. 10. &c. quia non potest extorgeri cautela quin data magna iniquitate actus non reddatur nullus. Paul. de Castro conf. 74 quem sequitur Dec. conf. 11. & ita stante enormissima læsione,

68 contractus in quo intervenit, est nullus, juxta text. in l. omnes, & in l. Lucius, ff. quæ in fraudem cred. l. si superstiti, C. de dolo, l. si quis cum aliter, ubi notarunt communiter scribentes, ff. de verbor. oblig. Gam.

69 decis. 66. num. 3. & decis. 95. & decis. 198. Gabr. Pereira decis. 15. n. 3. quam enormissimam læsionem incurrit donans omnia bona sua, Socin. conf. 50. n. 3. ibi, & cum illustris. Domina Tadea donaverit omnia bona sua, se ipsam læsi immodicè, & enormissimè ita ut ex hoc inducatur præsumptio doli ipsius donatarii, &c. stante enim dolo promptiores Judices esse debent ad similes donationes rescindendas. Decian. conf. 52. num. 9. lib. 3.

70 Cum ergo donatio de qua agimus (etiam detractis oneribus, ob quæ illa tantum minus valet, ex l. 1. §. si hæres percepto fundo, ubi Jas. Ripa, & Socin. ff. ad Trebell. l. fundi par em, ff. de contrah. empt. l. si venditor, §. fin ff. de servis exportand. l. eum qui emit, §.

melior, ff. de diem addict. Abb. in c. cum Joannes, n. 3. de fide instrum. Bald. in l. solum, num. 10. C. de testib. Tiraquel. de retractu convent. in prefat. num. 21.) fuerit magna & excessiva, & nulla præcedente obligacione facta, nec non fraudem consanguineorum pauperum, quos dolosè donatarius lædere voluit, firmiter remanet quod donans enormissimè læsus fuit, ac proinde donationem fuisse & esse nullam, ut supra probatum est.

DUBIUM IV.

Vtrum donatio de qua egimus, ex defectu insinuationis nulla sit?

O pponitur contra insinuationem quod facta sit 71 per judicem incompetentem, & petente donatario, absente donante: nam constat reproductam in actis fuisse per ipsum donatarium, ex cujus data patet post sex dies à donatione factam fuisse donante absente, in scio, & minimè citato, cum ipsius præsentia in insinuatione requiratur, ut notant Bald. in l. illud, n. 9. C. de sacros. Eccles. Et quando requiritur pro forma ad solemnitatem actus præsentia alicujus, non potest per procuratorem expediri, juxta text. in l. 2. C. de his, qui ven. atatis impetr. per quem ita tenent Angel. in l. 3. n. 5. C. rem ratam haberi. Et in casu c. cum desideres de sentent. excomm. notarunt Innoc. Host. Jo. Andr. & Anton. de Butrio, ibi n. 10. Vel ad minus desideratur, ut ipse donans insinua- 72 tionem coram judice peteret, aut ad ejus instantiam, & petitionem concederetur, ex text. qui id expresse probat in l. in hac, C. de donat. quod notat Bald. conf. 168. n. 5. l. 5. ubi post. quam firmavit donationem factam in præsentia judicis nullam insinuationem, aut decretum requirere, quia hoc habetur loco insinuationis, circa insinuationem quæ fit ex intervallo loquens, ita ait, Vel quod talis donatio per ipsum donatorem adducatur ad acta simul cum donatario, vel per se solum, ut in eod. tit. l. in hac, ibi, dum dicit, atque ut ipsa donatio, si ita est in voluntate donantis, ut ei liceat donationem suam apud quemcunque judicem intimare, & insinuare: & ad idem facit C. de testament. l. Divus, &c. Idem tenuit citatus Bald. in d. l. in hac, n. 5. & Aretin. conf. 113. n. 4. Corn. conf. 99. n. 7 & 8. lib. 4. Riminald. §. 1. Instit. de donation. n. 521. & contra Angelum, qui contrarium tenuit, dicit stante veritate pro hac parte, Tellus Fernandez. l. 22. Tauri, n. 30. quos refert, & sequitur Matiens. l. 7. gl. 3. num. 3. tit. 5. lib. 5. nova Recop.

Et quamvis Angel. ac alij existimaverint insinua- 73 tionem fieri posse ad instantiam donatarii, nihilominus tamen semper intelligitur illa conditio subintellecta, ut citetur donator, & illius consensus accedat, tanquam principalis in ipso actu insinuationis, de qua agitur, ex generali regula l. nam ita Divus, ff. de adoption. & in individuo probat text. in l. secundum Divi, C. de donat. ibi scientibus tamen his, qui ad hujusmodi insinuationem pertinerint, quamvis, qui eam susceperint, &c. & expresse tenent Hippol. de Marfil. in l. de unoquoque, n. 34. de re judic. Angel. de Ubaldis conf. 179. num. 7 ibi & tunc debet donator, aut ejus hæres citari, cum de ejus p. a. iudicio agatur, &c. quem refert, & sequitur Capic. decis. 203. num. 13. differentiam constituens inter eum casum quo donator petit insinuationem, & inter illum, quo donatarius illam requirit, ut scilicet in primo non sit necessaria donatarii citatio, nec alterius personæ, cum de nullius præjudicio agatur, secus in secundo, putà quando ad ipsius donatarii instantiam petitur, tunc

- tunc enim expresse dicit requiri citationem donatoris, idem tenet Mandel. de Alba *cons.* 6. n. 54. lib. 1. ubi *ad ius l. M.* alios allegat; & hanc conclusionem pluribus comprobat Philipp Corn. *consil.* 71. n. 14. cum *seqq.* lib. 2. Stephan. Gratian. *discept. forens.* c. 551. n. 3. & alios referens Alexand. Trentacinq. lib. 3. *ar. resol. tit. de don. resolut.* 5. num. 3. cum *seqq.* & communem dicit Syntagm. *commun. opin. tom.* 2. tit. 11. de don. c. 3. *versic. actus insinuationis*, & Gerard. Maynard. lib. 6. Tholos. *decision.* 65. n. 6. Hinc forte procedit ut si donator decedat nondum facta insinuatione, donatio sit nulla, Menoch. *consil.* 1221. n. 4. Gratian. *discept. forens.* c. 783. n. 5.
- 75 Unde ex omissione hujus solemnitatis insinuatione facta fuit nulla, quia quod sit supra legitimum modum, habetur pro non scripto, & nullo, ut notat Bald. *in consil.* 167. n. 5. lib. 5. addens quod neque instrumentum intelligitur celebratum, neque accessisse consensum, in tantum quod nec naturalis nascitur obligatio. Stephan. Gratian. *disc. forens.* t. 3. c. 531. num. 1. cum *seqq.* à nullitate insinuationis arguit ad nullitatem donationis, per hæc verba. *Ita ut deberet ferri sententia pro nullitate insinuationis, & consequenter donationis, quæ tanquam insinuata nullum effectum poterat operari, cum insinuatio sit pro forma, sine qua actus est ipso jure nullus*, &c.
- 76 In uno tantum casu potest fieri insinuatio ab altera partium sine alterius præsentia, vel citatione, quando ex utraque parte donatur, ut in specie resolvit Anton. de Canario *in tract. de insinuat.* p. 2. *questione* 4. n. 12. exemplificans in dote, & in donatione propter nuptias ex pactis dotalibus, & addit: *Non autem intelligat, quod donatio possit insinuari ab altera partium, hoc est à donante, vel donatario, quia, ut dictum est, non est in facultate donatarij, sed donantis insinuationem fieri.*
- 77 Ratio est, quia insinuatio in odium donatarij introducta fuit, ut post alios notat Paul. de Castro *consil.* 195. n. 6. lib. 2. ibi. *Secunda ratio est specialis in casu nostro, in quo jurans est mortuus, & talis communiter traditur per Doctores, quod donatio ultra summam legitimam prohibetur sine insinuatione, non favore donantis, sed odio recipientium clandestinas donationes,*
- 78 &c. idem dicit Abb. *consil.* 107. n. 2. p. 2. id enim insinuant quatuor illæ rationes, ob quas tenent Doctores insinuationem requiri. Prima est, ut inter insinuationem, & donationem possit deliberare donans, an sibi expediat donationem perficere; Secunda ut geminatio actus ostendat mentis perduratiorem, & perseverantiam. Tertia, ut tollatur omnis suspicio fraudis. Quarta, ut occurratur falsis probationum modis, quas refert Anton. de Canario *in d. tract. de insinuat.* p. 1. num. 18. Rebuff. *ad consil. Regias*, tom. 2. tit. de don. *insinuan. art.* 1. gloss. 1. num. 2. cum *seqq.* Menoch. *consil.* 263. n. 19. cum *seqq.* & Calder. *consil.* 1. tit. de don. Abb. *consil.* 33. lib. 3. Socin. *consil.* 78. n. 2. lib. 1. asserentes insinuationem principaliter fieri, ut donatarij fraudibus occurratur.
- 79 Unde finis insinuationis, est quod inquirat judex donantis, an ille liberè & propria dicente voluntate donationem fecerit, an verò vi, metu, aut fraude fuerit à donatario compulsus, & hinc conjecturari poterit, an admittere, vel negare debeat insinuationem, Mozz. de don. tit. de subst. num. 22. Molin. de *justit. tract.* 2. disp. 278. *vers.* utrum autem, & post Bart. *in l. si Consul*, num. 10. ff. de adopt. notat Capic Neapol. *decision.* 203. n. 12. ibi. *Et potest, & debet interrogari de causis, quare sic suum patrimonium exhaurit, argumento C. de pred. decur. l. 1. in fin. lib. 10. & sic est cum minor manumittit vindicta, nam hoc non fit coram se. ff. de offic. Consul. l. 1. unde si Judex videt*

Barbosæ Vota decisiva,

non subesse causas, dicit, volumus quod donatio ponatur in actis, & sic non erit insinuata, &c. Nam Reip. inter-
est quod subditi non malè utantur substantia sua, & depauperentur, §. *sed & major. Instit. de his, qui sunt sui*, Hermosil. *ad l.* 9. gl. 1. n. 17. tit. 4. p. 5.

Hinc fit, insinuationem habere aliqualem cognitionem causæ, & non esse voluntaria, sed contentiosa jurisdictionis, ut notat Bart. *in l. si Consul*, n. 3. ff. de adopt. alioquin frustra præsentia judicis requireretur in insinuationibus, ut dicit Compiler *commun. opin. tom.* 2. tit. 11. de don. c. 3. num. 1. *vers.* *Judex coram quo*, Et dum ageret Marta de *Jurisd.* p. 4. cent. casu 78. num. 4. de quodam statuto quod legata insinuari mandabat, illam coram Judice hæredis faciendam esset ait, cum sit actus, qui requirit jurisdictionem, ubi alios allegat, & apud Hispanos *l.* 9. tit. 4. p. 5. *in finalibus verbis*, statuit quod donationis insinuatio fieri debet coram judice majori illius loci, ubi fit donatio, de quo Guier. de *Juram. confirm.* p. 1. cap. 7. num. 15. ubi tradit fieri non posse coram judice pedaneo, hoc est, Alcade de Aldea, & eum sequitur Molin. de *Justit. tract.* 2. disp. 278. *vers.* *insinuatio tamen*, Cevall. *commun. contra comm.* q. 227. num. 7. Mieres. de *ma oratu*, p. 1. *quæst.* 58. num. 84. & 75. *in novis*, ubi subdit quod donatio insinuata secundum consuetudinem, legem, vel statutum unius loci, est valida etiam quod ad bona in alio loco, vel territorio sita: licet illam tantum prodesset quoad bona, quæ sub illa jurisdictione sunt, existimaverint Maynard. *d. lib.* 2. *decis.* 56. & Borrel. *in sum. omnium decis.* tit. 11. de *insinuat. don.* n. 32.

Coram judice competentem habentem jurisdictionem ordinariam, vel ratione personæ donantis, vel ratione rei donatæ insinuationem fieri debere magis communis sententia obtinuit, ut notant Imol. *in l. Modestinus*, ff. de don. Oldrad. *consil.* 253. n. 3. Guid. Pap. *consil.* 57. n. 2. Menoc. *consil.* 84. n. 51. ibi. *Hoc, inquam, nihil obest, quia verior & magis recepta est opinio, insinuationem donationis fieri debere coram Ordinario, vel ratione personæ donantis, vel rei donatæ, &c.* Quicquid coram judice loci contractus faciendam esse existimaverit, Bart. *in d. l. Modestinus*, n. 3. & alij cit. ab Ant. de Canario *de insinuat.* p. 1. q. 12. Sed quid si ipse judex ordinarius sit donator, vel donatarius, an possit coram eo donatio insinuari? Negativam sequitur partem Cevall. *comm.* q. 222. n. 12. Et quid si Notarius qui fecit donationem, est simul Judex? Dic coram eo insinuari posse, quia vicem duarum personarum sustinet. Marien. *l.* 7. gl. 6. n. 3. tit. 10. lib. 5. *Recop.*

DUBIUM V.

Utrum alia donatio extet, quæ sit valida?

Quamvis donatio, de qua agimus, tot circumdata nullitatibus non esset, adhuc valere non poterat, cum extet alia eodem die ad favorem Antonij ritè, & rectè facta, quæ utique valida debet censeri, multis, sed his potissimum fundamentis.

Primo, quia Franciscus bonorum donatorum possessionem prius obtinuit, & in re duobus vendita, vel donata, præfertur ille, cui prius fuit tradita, licet alter, sive prior, sive posterior habeat regressum contra vendentem, vel donantem, de quo est text. *in l. quoties*, C. de rei vendic. ibi, *Cum etsi ex causa donationis utrique dominium rei vendicetis, cum cui priori possessio soli tradita est haberi priorem conveniat*, &c. notant Abb. *consil.* 55. per tot. lib. 1. maxime n. 3. Carol. Ruin. *consil.* 121. n. 6. lib. 1. Alex. *consil.* 14. num. 8. lib. 1. Marian. Socin. *consil.* 93. num. 5. lib. 2. Hippol. de Marfil *sing.* 82. n. 8. & communem pluribus probat

B b

Anton.

Anton. Gabr. comm. lib. 3. tit. de empt. & vend. concl. 2. num. 8.

- 87 Secundò, quia maiorem partem bonorum, quæ donans possidebat, ab Antonio habuit ipse donans, & ideo nil mirum si ad eum revertantur, facilis est enim recursus, & conversio ad pristinam rei naturam, & originem l. si unus, §. pater ne peteret, ff. de pactis, ibi, non fit causa dotis deterior, sed forma sua redditur, &c. l. filio quem pater, ibi, quia non transmissus, sed redditus videtur, ff. de lib. & posthum. c. ab exordio, 2 §. dist. c. 2. de decim. lib. 6. Socin. sen. consil. 3 §. num. 6. vol. 1. ubi adducit notabile dictum Boëtij lib. 3. de philosoph. consol. Repetunt proprios quæque recursus, redituque suo singula gaudent, Cravet. consil. 6 §. 6. n. 5. vol. 4. Crot. in l. omnes populi, n. 213. ff. de iustit. & iure, Tiber. Decian. consil. 90. num. 6. & 7. vol. 3.
- 88 Unde unus actus donationis facit aliam donationem præsumi, l. si verò non remunerandi, §. unde Papinianus, ubi gloss. & Bart. ff. mandati, gloss. verbo non difficilis, in l. utrum, ff. de don. inter virum & uxorem. Bald. in l. qua dotis, n. 3. ff. soluto matrim. Angel. in l. sed si lege, §. consuluit, n. 3. in fine, ff. de petit. hered. dicens quod prima liberalitas est causa præsumendi
- 89 secundam, Grat. consil. 94. num. 17. vol. 1. Jas. in l. ex hoc iure, num. 57. ff. de iustit. & iure, Sord. decisio. 166.
- 90 num. 21. ubi quod præcedens meritum facit præsumi animum donandi, Tiraquell. in l. si nunquam, verbo donatione largitus, n. 50. C. de revocandis don.

- 91 Tertio, quia donatio facta ad favorem Antonij fuit simplex, hæc autem de qua nunc agimus, ad favorem Francisci fuit remuneratoria, quæ non tam donatio, quàm debiti solutio reputatur, ut dicit text. in l. Aquilius Regulus, ff. de don. & sic creditor virtute donationis remuneratoriæ est creditor ex causa onerosa, qui si concurrat cum donatario simplici, qui creditor dicitur ex causa lucrativa, licet posterior, alij præferendus est, ut expresse probat l. fin. §. Lucius, ff. de don. & per illum text. ita notarunt Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 6. n. 3. Caroc. decisio. 1. n. 9. Castill. decis. 72. p. 1. Burg. de Paz. conf. 14 n. 23. Gutier. de Juram. confirm. p. 3. c. 5. n. 20. Felician. de censib. lib. 3. c. 5. num. 24.

- 92 Plura munera Antonium donatorem recepisse à Francisco non dubitatur, illudque magna consideratione dignum reputo, quod Franciscus causans uti procurator, & nomine Antonij movit contra Regium fisco litem super remissione debiti, quod ipse Antonius eidem fisco dare tenebatur ex arrendatione cujusdam gabellæ, quia in ea exigenda damnum sibi illatum fuit proveniens occasione Regij edicti, in qua causa ipse Franciscus sua opera & diligentia victoriam reportavit, allegando pro se multa notatu dignissima, quæ hic breviter referre operæ pretium duxi, cum alibi fortè non sic in terminis inveniantur, cum casus in hac Curia passim evenire soleat. Allegabat, inquam, pro remissione obtinenda Ancharan. consil. 402. num. 3. ibi: In casu ergo nostro ista species residentia in pistorio Domini nostri Papa erat in mentibus hominum quasi certa, & ista species, & communis opinio intulit istum emptorem ad offerendum pretium gabellarum, quasi ultra quadrupl. in quo vendi communiter consuevit, & subtiliter adverterendum, quod nisi super iustitia huius spei fundetur iste contractus, emptor potest petere ejus rescissionem ex alio capite quàm sterilitatis supervenientis, videlicet ex deceptione nedum infra dimidiam iusti pretij, sed etiam ultra quadruplum pretij consuevi, & per consequens ex isto capite rescindendum, ut l. 2. C. de rescind. vend. & c. dilecti, de empt. & vend. Oportet ergo communem fundare iustitiam huius contractus super dicta communi opinione vulgi, quod propter dictam residentiam cuicum-

que tantum fuisse vendita dicta gabella: si ergo ista fuit causa finalis utriusque contrahentis, videlicet verisimilis residentia, sive mora longior in pistorio D. N. Papa, quod ex post facto apparuit, dicta causa non sequuta, debet iste contractus rescindi postquam emptor non fuisset aliter contracturus, ut l. cum re fundum, C. de pact. inter empt. ubi cessante spe, quæ fuit causa in eundi contractum bonæ fidei, rescinditur contractus. Et per hoc non obstat quod iste emptor videtur emisisse spem, & per consequens impietur sibi; nam ista spes in mente & opinione communi totius vulgi erat proculdubia sive indubitata probabili iudicio, quod cum secus eveniret tanquam ex causa inopinata supervenienti est sibi succurrendum; nam regulariter ex causa superveniente receditur à dispositione legitime celebrata, quasi sub conditione contracta, si res remanserit in eodem statu, ut notatur in c. quemadmodum, de iurejur. & in l. si cum Cornel. ff. de solut. &c.

Ex hac celebri doctrina Ancharani colliguntur aliqua, quæ majori examinatione egent, nam ad illud quod de spe dicit, videtur dubium, nam quæ à futuro eventu procedunt, non sunt æstimanda pro damno, quod restitui debeat, cum à principio res bene se gesserit. Ovid. in Epistol. Phylidis ad Demophontem.

— Careat successibus opto

Quisquis ab eventu facta notanda putat.

Apulejus lib. 4. Floridor. Herodot. in Polymnia, Demosthenes in orat. pro Ctesiphonte, Seneca lib. 5. declam. Voluntas inchoat, occasio perficit, & sape virtus honorata est, ubi eam fefellit exitus, text. in l. qui mutuum §. 6. §. sumptus, ff. mandati, l. Pomponius 10. §. 1. ff. de negot. gestis, Bald. consil. ult. in fine lib. 4. Quotiescunque enim lucrum & damnum contingibilia sunt nulla conceditur restitutio, aut ex causa læsionis, seu alterius remedij potest nullitas, aut contractus rescissio peti, l. si tactu, ff. de act. empt. l. neque emptio, ff. de contrah. empt. l. de fideicommissio, D. de transact. Menoch. consil. 196. num. 16. cum seq. Joan. Grivell. Dolan. decis. 124. num. 6. cum seqq. & quando aliquid potest se habere ad commodum, & incommodum, non potest uti remedio læsionis. Cravet. consil. 141. Capic. decis. 159. num. 16. Verum licet hæc vera sint, tamen non habent locum ubi excessiva læsio ex iudicio fortunæ, & sortis contingeret: ita singulariter limitat Bald. in l. maioribus, num. 3. C. commun. utriusque iudicij, dicens quod si fratres dividant ad breviam, & sortis infelicitate emergit intolerabilis decipio, debet in melius reformari, per dictum text. & l. 1. C. quando & quibus quarta pars debeat, lib. 10. & cum Baldo transeunt Doctores omnes, communi voto; potest enim eo casu adiri superior, ut in melius reformet, Philipp. Franc. in rub. de appellat. num. 10. Cotta in memo. ab. verbo sententia, ubi dicit quod talis læsio per officium Iudicis poterit reformari: refert, & sequitur Gizzarel. decis. 59. n. 5. Nam lex 2. C. de rescind. vendit. locum habet etiam quando emptus, vel conductus fuit dubius eventus, & excessum fuit in pretio ultra dimidium illius, quod valebat ille dubius eventus, Bart. in d. l. 2. num. 7. Pinel. ibid. p. 1. cap. 4. num. 14. Casan. consil. 52. Menoch. consil. 1263. n. 11. vol. 13. Vincent. Caroc. decis. 130. num. 10.

In propriis nostris terminis est singularis locus Camilli de Medicis consil. 141. n. 1. ibi: Quibus veris existentibus, dum Regia Curia per bonorum emanationem commercia impedivit id damni manifestè provenit arrendatori factò Regia Curia; ipsa locatrix etiam ex natura contractus tenetur actione ex conducto, quamvis per ipsam non steterit quominus re conducta usus fuerim, non solum ad damna, sed etiam ad lucrum, est casus in l. fundus, ff. locati, & in l. si in l. §. colonus, eod.

- eod. tit. ibi, & quantum per singulos annos compendii facturus erat, consequetur, conductor enim dum impeditur facto locatoris uti re locata, agit ad interesse, in quo venit etiam lucrum, l. si de fundo, & ibi gloss. 1. C. locati. Nec dicat Regia curia, talia emanasse banna ad futuram evitandam pestem, ut per hoc dicatur emanasse prohibitionem, & ipsa banna facto iusto, & rationabili, ut excludat Arrendatorem à pratensis ex computo, & emenda. Nam dum provenit impedimentum conductori facto locatoris, aut factum est injustum, & tenetur ad damna & lucrum, aut est iustum, & tunc ad totale tenetur ex computo, quia non debet conductor ex usu rei locatae precipere damnum, sive procedat vitio rei locatae, ex reg. l. sed addes, §. si quis dolia ff. locati, sive illius occasione, cum iudicetur de damno, quod percipitur ex re ipsa, quod de damno proveniente occasione rei refert patiatur id damnum à locatore, vel ab alio quem locator prohibere non potuit, ad finem ut conductor consequatur emendam; idque apertissime firmat Bart. communiter approbatus, distinguendo inter factum injustum & iustum, in l. si uno, §. item cum quidam, col. 1. n. 1. membr. princ. ff. locati, quodque per plura comprobatur. Roman. consil. 178. Pro decisione per tot & novissime communiter ad id receptum Bartol. testatur Natta consil. 610. Utrum conductor, vol. 3. & c. De hac materia Renat Chop lib. 3. de doman. Francie c. 113. n. 10. Alex. Raudens. lib. 1. var. cap. 29. n. 44. Hippol. Rimin. consil. 282. n. 16 lib. 3. Menoch. cons. 55. n. 1. & laic. consil. 671. per tot. Surd. consil. 34. etiam per tot. Et in casu, quo ubi damnum contingit facto locatoris, etiam illud restituere debeat, tradit Joan. de Anania cons. 74 col. 3 post med. Bursat. consil. 50. num. 10. vol. 3. Eugen. consil. 50. num. 52. lib. 2. Surd. consil. 34. num. 1. tom. 1. Menoch. consil. 27. num. 53. Et quod factum Principis ex causa publicae utilitatis tertio praepjudicare non debeat, quominus damnum ei restituatur, alias ista publica utilitas claudicaret, quia alios quidem ditaret, alios ad inopiam reduceret, tenet Aym. Craver. cons. 95. n. 6.
- 99 In his terminis est communiter recepta doctrina
- 100 Bart. in l. si merces, §. culpa, ff. locati, ibi. Non conducunt à civitate pedagia, gabellas, & similia si eorum exactio impeditur propter guerram factam ab inimicis, propter quam non potuerunt exigere vecturam, & gabellam unde debet eis remitti à civitate, & c.
- 101 Bald. in l. si ea lege, n. 12. C. de usuris, ibi. Sed dubitatur quid juris sit si propter guerram non possit transire, utrum habeatur aliqua consideratio huius damni ad remissionem pretii? Videtur quod sic, arg. l. forma, §. 1. ff. de censib. ubi obligatio contracta cum Fisco aequitate supervenientis casus remittitur, & c.
- 102 Anchar. consil. 402. n. 10. ibi. Et istam partem credo veram, & alias consului in simili questione; nam anno proximo Jubilai 1390. quidam de Eugebio credens transire Romipetas, multas domos conduxit pro hospitibus retinendis, sed tamen propter guerras nullus potuit transire, petebat remissionem, consului quod deberet fieri remissio, quasi sterilitas praeter spem supervenerit, & c.
- 103 Surd. decisio. 329. n. 7. ibi. His vero non attentis, dicimus Joanni à principio fuisse remittendam pensionem à D. Vainoda ob damnum, quod sequutum est propter adventum Berebbegi cum validissimo exercitu in Moldaviam quo factum est, ut in ea parte, qua ad Danubium spectat, eoque flumine alluvitur, obsessis, occlusisque omnibus itineribus, & passibus, sublata sint penitus omnium mercatorum commercia, & cessaverint ovium, boumque, & omnis pecudum transitus, in quo consistit omnis vectigalis redditus, & fructus, & qui frequentissimus antea solebat, & c.
- 104 Idem communiter tenent Doctores, ut videre est apud Ruin. consil. 23. num. 1. & consil. 65. num. 3. & Barbofæ Vota decisiva.

consil. 247. lib. 1. & consil. 59. n. 13. lib. 4. Franc. de Aretio consil. 193. Anchar. consil. 315. Socin. sen. consil. 156. in fine, lib. 2. Natt. consil. 283. n. 5. lib. 2. Paris. consil. 40. n. 6. Alciat. respons. 698. n. 4. Ripa de peste, tit. de privileg. contract. n. 88. Cotta. in memorabil. verbo conductor, Menoch. consil. 27. n. 26. Peregr. de jure fisci, lib. 6. tit. 5. n. 41. Rota apud Zach. post suum tract. de oblig. Camer. decis. 105. n. 3.

Et hoc locum habet si exactio impedita fuerit 105 non solum ab ipsomet locatore, sed etiam in odium illius, aut ab ejus inimicis, quia etiam tunc damnum praestare locator conductori omnino debet, ad not. per Menoch. consil. 119. n. 2. Ant. Fab. in suo C. lib. 4. tit. 42. diffin. 24.

Non obstat renuntiatio casuum fortuitorum, quia 106 illa non comprehendit extraordinarios, & nimis insolitos, Alban. consil. 1. col. 2. Bald. consil. 395. lib. 2. Alciat. consil. 157. num. 3. Guid. Papæ quæst. 360. Franc. Marc. part. 1 decis. 64. Boss. in tit. de remissione mercedis, num. 66. Grat. consil. 94. num. 42. volum. 2. Strach. de assicurat. gloss. 15. num. 9. Purpur. consil. 529. n. 5. & 6. vol. 2. Barlat. consil. 81. num. 6. vol. 1. Valasc. de jure emphyt. q. 27. n. 3. Surd. decis. 326. Magon. decis. 67. Mastrill. decis. 299.

Tum quia renuntiatio in nostro casu versatur 107 circa substantiam rei conductæ, & ideo eam nulla renuntiatio comprehendit, sive in parte, sive in toto hujusmodi substantia deficiat, Craver. consil. 95. num. 3. & 4. vol. 1. Surd. decis. 326. num. 55. & consil. 197. n. 4. & 30. versic. pariratione, & consil. 507. n. 7. Sigismund. Scacc. de commerc. & camb. §. 1. quæst. 1. n. 76. in fine, Joan. Bapt. Costa de facti scientia, & ignorant. cent. 2. dist. 3. num. 14. ubi quod quando damnum est circa rei substantiam non consideratur quod potuerunt sciri & provideri; nec attenditur an sit grave, vel exiguum damnum, nec consideratur ubertus praecedentium annorum, prout in casu sterilitatis ob nimias pluvias, seu immoderatas nives, vel in casu grandinis, in quibus casibus damnum consistit circa fructus.

Tum etiam, quia in renuntiationibus, quæ fiunt 108 à Regalium gabellarum, & reddituum conductoribus, sic olim in practica fuit tentum, ut testatur Menchac. de success. creat. lib. 2. §. 20 p. 2. requis. 20. n. 67. licet ibi attestetur hanc practicam esse immutatam, & innovatam propter expressam horum casuum renuntiationem amplissimam, quæ habetur in capitulis Regalium gabellarum, quæ tabellio earum conductoribus seriatim prælegit, testaturque se ea prælegisse, ut talis renuntiatio in forma maneat.

Nec obstat, quod hæc exceptio videtur non pos- 109 se retardare executionem instrumenti guarentigii Regiarum gabellarum ab earum executoribus celebrati; quia potius illam retundit, cum exceptio ex contractu ipso, & verbis conventionis nascatur, Anton. Fab. in suo Cod. lib. 4. tit. 42. definit. 14. vers. cum allegaret; nam cum istæ exceptiones remissionis ob fructus non collectos veniant ex natura contractus, Surd. consil. 24. num. 31. & 33. lib. 1. Bero. quæst. 53. num. 4. & 5. ideo faciunt cessare omnem virtutem obligationis Cameralis, sive alterius guarentii contractus Gallef. de oblig. Camer. part. 2. in 1. q. 4. n. 12. Caroc. de locato, part. 4. de remiss. merced. q. 8. n. 114. Stephan. Gratian. decept. forens. c. 534. Rota apud Zach. post tract. de oblig. Camer. dec. 105. num. 7. Et rationem breviter, sed eleganter assignat Stephan. Gratian. citato loco, num. 4. in fine, ibi. Quoniam, ut dictum est fructus dicuntur deductis expensis, l. fructus, ff. solut. matrim. l. 1. C. de fruct. & lit. expens. l. fundus, ff. famil. hercis. Bart. in l. si merces, §. vis major, n. 4. in fine, ff. locati, consequens est, cessantibus fructibus

quod debeat cessare obligatio Cameralis, cuius virtus cessat ob defectum cause, & impeditur executio, &c.

Indiarum Occidentalium cedula.

Leges & statuta secularia prohibentia ne bona immobilia Ecclesiis, Monasteriis, vel locis piis relinquantur, libertati Ecclesiasticæ repugnant.

V O T U M XXVI.

- 1 Don Christopherus de Moscoso in Regio Indiarum Consilio Senator meritissimus.
- 2 Vestales virgines nihil ex alienis testamentis capere poterant.
- 3 L. 20. & 27. tit. 2. lib. 16. Codicis Theod. referuntur.
- 4 Nicephorus edicto vetuit ne Ecclesiarum redditus aufererentur.
- 5 Henricus Imp. prohibuit quod nullus posset de suis possessionibus aliquid in vita, vel in ultima voluntate Ecclesiis elargiri.
- 6 Carolus Magnus, & Federicus primus quam prohibitionem hac de re fecerint, & n. 7.
- 8 Alphonsus Hispaniarum Rex prohibuit alienationem rerum immobilium in Ecclesias, Monasteria, vel pia loca per quoddam privilegium Toletana urbi concessum.
- 9 Joannes II. Hispaniarum Rex per l. 7. tit. 9. lib. 5. Ordin. quid statuerit hac de re.
- 10 In Gallia & Lusitania extant Regia Ordinationes circa alienationem bonorum immobilium in Ecclesias, Monasteria, &c. & n. 11.
- 12 Bona sedentia relicta, vel donata Ecclesie, vel loco Religioso in Valentia debent alienari intra annum.
- 13 Oduardus primus Britannia Rex legem promulgavit, qua bona sedentia relicta vel donata Ecclesie, vel loco Religioso debeant alienari intra annum.
- 14 Carolus quintus Imp. Belgis suis edixit ne sacris Collegiis in posterum liceret emere possessiones.
- 15 Imperatores & Reges tot credendum est nonnisi consultis Theologis & vocatis V. I. Doctoribus disposuisse.
- 16 Catholicus Princeps semper præsumitur iuste & pie moveri.
- 17 Legum latores non damnandi, eosque nec in Fide, neque in iure deficere præsumendum est.
- 18 Reges Hispaniarum Catholicos præsumendum est nullam legem promulgasse, qua Ecclesia quodammodo posset esse damnosa.
- 19 Regnorum publica utilitas petit ut bona stabilia sint in commercio hominum non privilegiatorum, nec exemptorum.
- 20 Resp. viribus & viris destituta, parum duratura.
- 21 Legem condere spectat ad Principem secularem circa ea, qua pertinent ad iustam vivendi rationem, & Reip. conservationem respiciunt.
- 22 Clerici & laici in concernentibus politicam temporalem eundem habent Rectorem principem secularem, cuius legibus gubernantur.
- 23 Ecclesiasticorum divitiæ & bona quando incipiunt esse excessiva, & opulenta, ob idque secularium substantia est admodum tenuis ad supportanda onera, Regibus tunc permittitur tributum prædiis suorum vassallorum imponere, ut ita in omnes etiam clericos cum illo onere transeant.
- 24 Argumentum valet de testamento ad statutum, & de pacto ad statutum.
- 25 Testator potest disponere ne sua bona ad Ecclesiam transeant.
- 26 Regendi in potestate veniunt ea omnia sine quibus perfecte Princeps gubernare non posset.
- 27 Clerici si impune vacarent laicorum cadibus, posset Princeps laicus contra illos defendere suam civitatem, neque id esset contra libertatem Ecclesiasticam.
- 28 Reges in Ecclesiasticos tanquam à sua jurisdictione exemptos nullam obtinere possunt.
- 29 Necessitas ob publicam utilitatem, & Regni conservationem aequè obligat seculares ac Ecclesiasticos.
- 30 Statutum laicorum quoties per accidens, & quandam consequentiam affert damnum, seu præjudicium aliquod clericis, dummodo Princeps disponat de rebus ad se pertinentibus non est iudicandum ladere libertatem Ecclesiasticam.
- 31 Franciscus Duarenus affirmat nil Ecclesia exitialis, pestilentiisque esse quàm ministrorum ejusmodi nimiam opulentiam.
- 32 Petrus Gregorius attestatur tandiu fidem claram emicuisse, quandiu divitiæ non suffocarunt matrem, & luxur immodicus non obsedit Prelatos.
- 33 Statutum, quod pœnis afficit filios, qui sine parentum consensu Matrimonia contrahunt, validum esse qui asserant referuntur. Sed contrarium verius, n. 70.
- 34 Statutum successionem privans filium, qui religionem ingressus fuit, validum esse qui teneant, referuntur. Sed contrarium verius n. 71.
- 35 Funerum pompas lex secularis taxans & moderans quod valeat, citantur Doctores: declaratur num. 72.
- 36 Lex prohibens secularibus prorogare Ecclesiasticam jurisdictionem, non est contraria secundum aliquos.
- 37 Lex prohibens in contractibus iuramentum apponi, an valeat, vide n. 74.
- 38 Lex disponens quod pœna adversus eum qui pecuniam extra Regnum defert, locum habeat contra Prelatos, clericos, ac quoscunque alios exemptos, est iusta secundum aliquos.
- 39 Lex disponens ut custodiantur prata, agri, & vineæ, comprehendit clericos.
- 40 Necessitas publica, & communis utilitas aequè laicos & clericos obligat.
- 41 Rex sive lex ob publicam utilitatem potest Ecclesiasticis & Religionum Monasteriis acquisitionem bonorum prohibere.
- 42 Statutum prohibens alienari in clericam, est validum, dummodo principaliter non fiat in odium clericorum.
- 43 Statutum Mediolani quod nullus subditus, etiam Ecclesiasticus, posset alienare rem immobilem in non subditum, est validum, secundum Jacob de Grassis.
- 44 Joannis Driedonis auctoritas refertur.
- 45 Ordinatio Regia Lusitaniæ lib. 2. tit. 18. declaratur.
- 46 Doctores plures referuntur approbantes statuta prohibentia ne bona immobilia Ecclesiasticis relinquantur, vel contractibus conferantur.
- 47 Monasteria Religiosorum (exceptis aliquibus) antiquis temporibus, & nunc de jure communi, & ex summorum Pont. constitutionibus capaces sunt bonorum, & reddituum quibus sustentari valeant.
- 48 Ecclesiasticum statum decet necessaria bona pro comoda ministrorum sustentatione habere.
- 49 Sacerdotes possessiones habuisse, divitesque fuisse, ex pluribus S. Scriptura locis colligitur.

- 50 Ecclesiastici Regia potestati non subiciuntur, nec ejus mandatis legibus & statutis obediunt.
- 51 Ecclesiastici exempti sunt à potestate seculari de jure divino, vel saltem de jure humano, & positivo in causis non spiritualibus.
- 52 Ecclesiastici cives Reip. sunt, & appellatione civium in favorabilibus continentur.
- 53 Ecclesia habet facultatem ut laici possint liberè cum ea contrahere, & quoties arctatur illi hac libertas, est contra Ecclesiasticam immunitatem.
- 54 Leges, seu statuta Ecclesiastica libertatis præjudicium afferentes, ex defectu jurisdictionis in eas condente sunt nulla, adeo ut dicantur magis destitutions, quàm constitutiones, siue directè, siue indirectè lætant Ecclesiasticam libertatem.
- 55 Leges tollentes Ecclesia quod privi legio illi competat, jure speciali, vel communi sunt nulla.
- 56 Leges Regiæ etiam concernentes publicam utilitatem Ecclesias non ligant.
- 57 Necessitas, & publica utilitas non tribuit jurisdictionem ut valeat statutum contra non subditos.
- 58 Libertas, & immunitas Ecclesiastica non dependet ex bono, vel malo animo statuentium, sed ex natura rei, & ex privilegiis.
- 59 Rex non potest statuto, vel lege imponere tributa prædiis suorum vassalorum, ut cum illis transeant ad Ecclesiasticos.
- 60 Doctores referuntur, qui tenent Regem statuto, vel lege sua non posse prohibere Ecclesiasticis bonorum acquisitionem.
- 61 Leges Valentiniani, Arcadii, Gratiani, & Theodosii Imperatorum contra libertatem Ecclesia revocata fuerunt, & num. 62.
- 62 Nicephori Phoca lex tanquam contraria libertati Ecclesiastica injusta censetur.
- 63 Caroli Magni legi in Saxonia edita respondet Beltrami, d. Guevara.
- 64 Lex Sicilia, quam edidit Federicus, non valuit, quia Imp. non potuit contra libertatem Ecclesia & personarum Ecclesiasticarum prohibere quod non relinquatur res stabiles Ecclesia inter vivos.
- 65 Legi Alphonsi Regis respondet Narbona.
- 66 Constitutioni Caroli V. Imper. in Flandria multi respondent.
- 67 Lusitania & Francia leges prohibentes ne bona immobilia Ecclesiis relinquatur, intelliguntur, & defenduntur ex Apostolicis concessionibus.
- 68 Lex Aragonie de amortizatione in scientia & patientia Pontificum fundatur.
- 69 Lex Ordinamenti, qua statuebatur neminem Regi subditum posse bona immobilia alienare in exemptos, quia Ecclesiastica jurisdictioni adversabatur, ideo Philippus II. noluit quod in nova Recop. infereretur.
- 71 Lex secularis moderans quod Ecclesia offertur, ut in sacrificiis presente corpore dicendis, vel orationibus pro eo interponendis, aut in certis elemosynis, vel clericorum numero taxandis, invalida erit.
- 77 Rota respondet fundamentis eorum qui existimant valere legem Regiam prohibentem bona immobilia Ecclesiis relinqui.
- 78 Carolus Molinæ hostis jurisdictionis Ecclesiastica importunissimus.
- 79 Reges Hispania nunquam deferre voluerunt suorum Populorum petitionibus, in quibus supplicabatur, ut statutum condere dignaretur prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesias.
- 80 Philippi Galie Regis factum refertur in favorem libertatis Ecclesiasticæ.
- Barbosæ Vota decisiva.

81 Reges non valent leges libertati Ecclesiastica contra ias condere, cum hoc ad Papam privativè spectet.

82 Libertatem Ecclesiasticam violantes divina justitia puniuntur. ibid.

E an. 1576. Regium Consilium Indiarum Regiam cedulam expediri fecit Dom. Mart. Enriquez novæ Hispaniæ Vice Regi directam, qua mandabatur ne permitteret Religionibus bona in posterum acquirere, cujus meminit Joan. de Solorzano de jure Indiarum tom. 2. lib. 3. c. 1. num. 46. & ejus verba refert c. 21. n. 36. Sed dum disputaretur de validitate illius cedulæ, multa in materia eleganter cumulavit Don Christophorus de Moscoso in Indiarum Regio Consilio Senator meritissimus, & sapientissimus vir, & nobilitate, & vitæ integritate clarus, à quo plura in hoc voto mutuati sumus, cum alibi nec melius, nec doctius inveniri possint.

Pro justificatione Regiæ cedulæ multa solent adduci, & primò quod olim Romæ statutum erat, quod Vestales virgines nihil ex alienis testamentis capere possent, ut referunt Gell lib. 1. nocturnum Attic. c. 12. Simanc lib. 1. epist. 40. Petr. Greg. de Republ. lib. 13. cap. 15. num. 3. Narbona lib. 35. gloss. 2. num. 29 tit. 3. lib. 1. nova Recop.

Hoc etiam Imperatores Valentinianum, Valentinianum, & Gratianum edictali lege prohibuisse extat vestigium in l. 20 tit. 2. lib. 16 Codicis Theodosii. in illis verbis. Censemus etiam ut memorari nil de ejus mulieris, cui se privatim sub prætextu Religionis adjunxerint, liberalitate quacumque, vel extremo judicio possint adipisci, & omne in tantum inefficax sit, quod alicui horum ab his fuerit derelictum, ut neque per subiectam personam valeant aliquid vel donatione, vel testamento percipere: quin etiam si fortè post admonitionem legis nostræ aliquid iisdem ex fœmina vel donatione, vel extremo judicio putaverint relinquendum, id fiscus usurpet, &c. Quod etiam decreverunt Imperatores Valentinianus, Theodosius, & Arcadius in l. 28. ejusdem tit. ibi. Nihil de mobilibus & suppellectili, nihil de auro, argento, cæterisque clare domus insignibus sub Religionis defensione consumat: sed universa integra in liberos, proximos, vel in quoscunque alios arbitrii sui æstimatione transcribat: ac si quando diem obierit, nullam Ecclesiam, nullum clericum, nullum pauperem scribat hædes, careat namque necesse est viribus, si quid contra vetitum circa personas specialiter comprehensas fuerit à moriente confectum, &c.

Nicephorus Phocas Imper. edicto quoque vetuit ne Ecclesiarum redditus auferrentur, ut ex Zonara lib. 3. Amalium, pag. 162. observat Annaeus Robertus lib. 2. rerum judic. c. 1. fol. 304. quem refert Narbona d. l. 35. gloss. 2. n. 19. in fine

Henricus item Imperator prohibuit, quod nullus posset de suis possessionibus aliquid in vita, vel in ultima voluntate Ecclesiis elargiri, ut refert Marta de success. legali, p. 3. q. 13. art. 1. num. 3.

Carolus magnus Imper. in Saxoniæ Ducatu prohibuit alienationem bonorum hæreditate relictorum sine consensu domini illius Jurisdictionis, cum decreto irritante, & in vim hujusmodi statuti Ecclesiasticæ personæ acquisitionis talium bonorum sine dicti domini consensu incapaces reputari voluerunt Bald. cons. 174. vol. 5.

Federicus primus in Sicilia Regno similem legem publicari jussit, de qua lib. 3. Constit. Neapolit. rubrica 26.

Alphonsus Hispaniarum Rex per quoddam privilegium

vilegium Imperiali urbi Toletanae concessum prohibuit res immobiles in Ecclesias, Monasteria, vel alia pia loca testamenti, aut donationis titulo transferri, cujus seriem transferibit Narbona d. l. 35. gl. 2. num. 30.

9 Joannes II. item Hispaniarum Rex, per l. 7. tit. 9. lib. 5. *Ordin.* statuit ut de omnibus bonis hæreditariis, aut aliis stabilibus, quæ Regiæ jurisdictioni subiecti, & sibi subditi donaverint, aut vendiderint personis exemptis, quinta pars ei adjudicetur, vel illius valor ei solvatur, & in quoscumque cum hoc onere transeant.

10 In Gallia similis lex habetur, sed loco quintæ partis, tertia in illo Regno applicatur Regi, prout eam refert Gaspar Clochius de *contribut. cap. 12. n. 89. vers. quin K. in Gallia.*

11 In Lusitania licet Regiosa Monasteria acquirere possint bona stabilia, nihilominus intra annum & diem ab acquisitione de illis disponere tenentur, neque deinceps ea retinere valent absque Regia licentia, aliàs fisco cadunt, ex *Ordin. Regia lib. 2. tit. 16. & 18.*

12 In Regno Valentia similis extat lex, prout de illa meminit Hieron de Leon tom. 1. *decision. 77. n. 8. ibi. In nostro autem Valentia Regno juxta forum quintum de rebus non alienandis, fol. 110. bona sedentia relicta, vel donata Ecclesiæ, vel loco Religioso, debent alienari intra annum, itant non remaneant penes manum mortuam, nisi habeant licentiam à Rege illa possidendi, &c.*

13 Oduardus primus Britannia Rex similem promulgavit legem, ut referunt Chopin de *Domanio Francia, lib. 1. tit. 14. n. 3. Joan Bodin jam permissus legi de Republica lib. 5. c. 2. folio mibi 802.*

14 Carolus Quintus Imperator Belgis suis constitutionem huic affinem edixit, ne scilicet sacris Collegiis in posterum liceret emere possessiones. aut emptas necesse esset emancipare: Referunt Chop. & Joan. Bodinus citatis locis, Guicciardin. in *discept. Flandriae*, Paul. Christianæ tom. 1. *dec. 201. David Doring in sua Bibliot. verbo Alienatio, fol. 1261. col. 1.*

15 Credendum est, aut saltem præsumendum, tot Imperatores, & Reges Christianos de Ecclesia benemeritos, & qui eam tantis muneribus ditaverunt, noluisse nisi consultis & vocatis Theologis, & utriusque juris Doctoribus, talia disponere, ut agens de lege Portugaliæ consideravit Fr. Emman. Roder Lusitanus q. 97. *Reg. tom. 1. q. 66. artic. 4 ibi. Ego in hac difficultate nescio quò me vertam. Prino enim video Ordinationem Lusitanam auctoritate Christianorum Regum executioni mandata, prout in ea Ordinatione continetur, quibus pro summo erga Ecclesiasticos, & Regulares amore maximum obsequium prestare debemus, credentes ipsos de justitia hujus constitutio is præstantissimos in utroque jure, & in Theologia consuluisse viros, &c.*

16 Petrus igitur Pechius in *tract. de amortizatione. c. 6. n. 4.* agens de illa Constitutione Caroli quinti pro suis Belgis, quam edidit anno 1510 ait se non dixisse, prædictam Constitutionem Ecclesiasticæ libertati derogare, sed rationes superiores pensitatas ei non satisfacere, cum catholicus Princeps semper præsumatur justè & piè moveri, ideòque illius Constitutionem subditis illius semper in dubio sanctam, rectamque videri debere, refert Christina. *dict. dec. 201. num. 4.*

17 Josephus Ramon. *consil. 95. num. 81.* defendens quandam Cathalonie legem matrimonij libertati contrariam, de qua infra, hæc verba profert. *Absit enim a nois eamdem legem latentes damnare, quippe eos Christianissimos Reges fore non ignoramus, & sa-*

*cros calluisse Canones, omnia quippe jura in eorum cor-
dibus infixæ esse censetur propter eos, quos ad latus
habent peritos, quam obrem neque in fide, neque in jure
deficere præsumendum est.*

Narbona defendere quoque intendens legem regiam 35. tit. 1. lib. 3. *nova Recop.* quæ libertati Ecclesiasticæ contrariari videbatur sic ait *dict. gloss. 1. n. 5. Longè enim, & à Christiana pietate alienum est existimare Catholicos, Christianissimosque Hispaniarum Reges, quorum in exaltatione fidei, Ecclesiarum cultu, ac totius Christianæ Religionis cura, ac sollicitudo est, hujusmodi legem promulgasse, quæ Ecclesiæ quodam modo posset esse damnoſa.*

Pro dictarum legum, & statutorum justitia solet ponderari publica Regnorum utilitas, quæ petit ut bona stabilia sint in commercio hominum non privilegiatorum, nec exemptorum, ut sic decimas & tributa solvere queant, & ad stipendia militum pro bonorum possibilitate contribuere valeant, neque quies gentium sine armis neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis haberi queant, ut ait Tacit. lib. 4. *historie* Valenzuela *consil. 99. num. 3. tom. 1. Navarrete en la conservacion de Monarchias, discursu 18. fol. 113. Carol. Tapia dec. 21. num. 26. Bulenger de Impe. io Romano, lib. 9. cap. 1. P. Valasquez Psalm. 100 lib. 4. amot. 15. n. 3. Ad hoc enim maxime attendere debent Principes, ne illud eveniat quod Ulpianus dicit in l. 3. ff. de muner. & honor. quod viribus, & viris destituta erat Republica, ut rectè animadvertunt Paul. Venetus in *considerationibus ad Paulum V. n. 15 fol. 293. tom. 4. Constitutionum Imperialium*. D. Joan. de Solorzano de *Indiarum gubernio, lib. 1. c. 2. n. 62. & c. 3. n. 61. ubi ex Cassiodor. l. 5. Epist. 31. subdit quod celeriter de remedio provideri debet.**

Ad Principem igitur secularem, cui à Deo in temporalibus populorum cura est demandata, spectat in ordine ad supradicta, leges condere circa ea quæ pertinent ad justam vivendi rationem, & Reipublicæ conservationem respiciunt, S. Thom. de *regimine Principum, c. 12. Driedo de libertate Christiana, lib. 2. c. 1. propos. 4. Sot. de justit. lib. 1. q. 6. art. 2. & in 4. sentent. dist. 25. q. 15. Cardin. Bellarmin. de potestate Pontificis, lib. 3. c. 6. Salzed. ad Bernard. Diaz in pract. c. 56. vers. sed ut libere dicam. Molin. de just. disp. 31. concl. 6. n. 15. ubi dicit quod clerici, & laici in concernentibus politicam temporalem, habent Rectorem Principem secularem, cujus legibus gubernantur, & quibus subjiciuntur.*

Nam quando Ecclesiasticorum divitiæ & bona incipiunt esse excessiva, & opulenta, ob idque secularium substantia est admodum tenuis ad supportanda onera, Regibus tunc permittitur tributum prædiis suorum vasallorum imponere, ut ita in omnes etiam clericos cum illo onero transeant, quia in acquirendis illis præjudicari potest, neque ex eo dicetur lædi Ecclesiastica libertas, juxta doctrinam Bart. in l. *rescrip. §. fin. ff. de munerib. & honor.* Innoc. in c. *postulasti, de foro comp.* Socin. communem dicens *consil. 12. num. 4. Cald. Pereira pluribus relatis de empt. cap. 8. num. 24. Bald. consil. 280. vol. 2. asserens quod opinio Bartoli usu invaluit, & quod propter publicam utilitatem, & publicas necessitates in praxi recipitur, & alias esse damnare totum Mundum, Gail. lib. 2. observ. 22. num. 9. Marcabrun. consil. 40. num. 15. Mench. de success. creat. lib. 3. §. 21. n. 180. ibi. Unde si patrimonium Ecclesiæ nimis caput augeri, laicorum verò diminui, tunc valet statutum ut omnia prædia fiant tributaria, sicque id statutum licet non comprehendat prædia, quæ jam erant Ecclesiæ tempore conditi statuti, tamen reliqua omnia prædia comprehendit, ut sic prædia, quæ postea ad Ecclesiam pervenerint,*

nerint, tributaria esse intelligantur, non secus quam reliqua pradia laicorum. Hæc communis opinio, quam reser-
 vo vit Jas in placet, lect. 2. num. 20. C. de sacros. Eccles.
 Idem in l. placet, lect. 1. n. 19. &c. Jul. Clar. i. §. fin.
 q. 77. n. 37. Petr. Gilchen. in d. l. placet, n. 36. Cevall en
 el arte Real, docum. 23 fol. 131. ex Franc. Carrasco,
 Marra & aliis D. Joan. de Solorzano d. tract. de guber-
 nio Ind. lib. 3. c. 21. n. 39. Jac. Canc. var p. 1. c. 24. n. 10.

- 24 Ex eadem quoque ratione eidem Principi secu-
 lari permittitur leges condere, quibus in ordine
 ad conservandam Monarchiam, & ad publicam uti-
 litatem prohibeatur Ecclesiis stabilium bonorum
 acquisitio, dummodò ex causa fiat, & non in odium
 Status Ecclesiastici, ut in dubio præsumitur, idque
 probatur ex eo, nam valet argumentum de testa-
 mento ad statutum, latè Everar in centuria legali 47.
 in loco ab ultima voluntate ad legem, statutum, vel
 consuetudinem, Cened. canon. qq. lib. 1. quest. 35. n. 4. Et
 de pacto ad statutum l. fin. C. de fideiussor. gl. in rub. C.
 de decretis Decurionum, lib. 10. Birt. in l. omnes populi,
 sub quest. 4. de iustitia & iure. Camill. Borrell. de præ-
 stantia Regis Cathol. cap. 63. num. 36. Scacc. de re ju-
 dic. gloss. 14. quest. 29. num. 23. & tamen certi juris
 est, posse testatorem disponere ne sua bona ad Ec-
 clesiam transeat l. si iussam §. Divi, ubi notant om-
 nes ff. de legatis 2. & pacto id prohibere, Cald Perei-
 ra de renovat. emphyt. part. 3. cap. 1. num. 14. Carol. de
 Grassis de effect. clerical. effect. 2. num. 376. effect. 3.
 num. 168. Molfes ad consuetud. Neapol. part. 2. tit. de
 personis, quest. 6. num. 49. Squillante de privil. cle-
 ricor. cap. 8. num. 36. ubi ex multis tenet, quod si res
 laici perveniret ad clericum titulo emptionis, & do-
 nationis, vel legati, cum conditione, & pacto expresse
 inito inter ipsos, ut clericus teneatur ad collectas, &
 onera, in futurum valet.

- 26 Ex quibus colligitur, eodem modo legem, quæ
 idem prohibeat, condi posse, hac tamen differentia,
 quod ad illam requiritur causa, ad pactum verò & te-
 stamentum sola voluntas sufficit, ut in terminis resol-
 vunt quamplures infrà referendi: idque suadet ex
 eo quoniam in regendi potestate veniant ea omnia,
 sine quibus perfectè Princeps gubernare non posset,
 argl. 2. ff. de iurisdic. omn. Judic. aliàs plenè Regibus
 consultum non fuisset, & quodammodò eorum pote-
 stas diminuta esset, ut eleganter animadverit Baldel.
 in Theologia morali, lib. 5. disp. 33. num. 18. his verbis.

- 27 Quod si per impossibile tanta esset clericorum licentia
 in civitate, ut vel impunè vacarent laicorum cadibus,
 vel alio modo magnam perniciem illis inferrent, neque
 Prelati Ecclesiastici, aut Pontifex remedium adhibe-
 rent, posset Princeps laicus contra illos defendere suam
 civitatem, neque id esset contra Ecclesiasticam liberta-
 tem, ut subdit Suar. in defensione Fidei, lib. 4. cap. 4.
 n. 6. & 7. Azor. p. 1. lib. 5. c. 14. q. 2. & Salas di p. 14. de
 legib. sect. 9. n. 111 ex Sor. in 4. disp. 25. q. 2. a 2 Victor.
 relect. 1. de potest. Eccles. q. fin. n. 8. Molin. tract. 2. di. p.
 31. concl. 4. quia civilis Respublica debet esse sufficiens
 ut possit se ipsam defendere contra quoscunque, &c.

- 28 Nonobstat jurisdictionis defectus, quam Reges
 in Ecclesiasticos tanquam à sua exemos, obtinere
 non possunt, per text. in cap. Ecclesia S. Maria, de
 constit. ubi plures citavi in collect. num. 2. quibus ad-
 do Ambrosin. de immun. cap. 21. num. 9. Paul. Squil-
 lante cap. 7. num. 94. Castill. de tertiis, cap. 9. a num. 4.
 Andr. Molfes. ad consuetud. Neapol. part. 2. tit. de per-
 sonis, quest. 7. per tot. Cyriac. tom. 2. controvers. 205.
 num. 156. cum seqq. Joan. Bapt. Ciarlin. contrav. freq.
 cap. 33. n. 40. Baldel in Theolog. morali, lib. 5. disp. 34.
 quia necessitas, quæ ob publicam utilitatem, & Re-
 gni conservationem æquè obligat seculares ac Ec-
 clesiasticos ad legis, seu statuti observantiam, illud

præserva, ne sit contra Ecclesiasticam libertatem, un-
 de in his terminis tale statutum valere, & clerico-
 ligare docent multis relar. Vulpell. in tract. de
 libertate Eccles. parte 2. Viril. ad Afflict. decis. 310.
 Sor. in 5. sentent. dist. 25. q. 2. art. 2. col. 4. vers. quarta
 conclusio. Navar. in man. c. 13. n. 88. Avendan. de exe-
 quend. mand. lib. 1. cap. 13. n. 7. Cancer. d. c. 11. n. 191.
 Mex. prag. taxa panis, concl. 5. n. 40. Vinc. de Fran-
 chis decis. 9. n. 5. Menoch. conf. 800. num. 2.

Quibus accedit auctoritas Cajetani in sum. verbo
 excommunicatio, cap. 31. vers. 6. quem sequuntur Na-
 var. in man. c. 27. num. 120. & Ferrer. in tract. so-
 luto matrim. evidentiali 2. n. 127. tenentes quod quo-
 ties statutum laicorum per accidens, & in quandam
 consequentiam affert damnum, seu præjudicium
 aliquod clericis, dummodò Princeps disponat de
 rebus ad se pertinentibus, & ad suam jurisdictionem
 spectantibus; non est judicandum contra libertatem
 Ecclesiasticam inductum fore, cum semper attendatur
 quod principaliter agitur. Cum ergo ut plurimum ad
 promulgandas huiusmodi leges consideretur bonum
 publicum, & Regni conservatio, ac ut seculares pos-
 sessiones & bona habeant, ex quibus onerea & tribu-
 ta ad milites alendos, quibus ab inimicis tneatur,
 solvere possint, & nihil relevat quod secundariò præ-
 judicentur Ecclesiastici circa bonorum huiusmodi
 acquisitionem. Maxime quando Ecclesiasticorum ni-
 mia opulencia Ecclesie ipsi admodum damnosa est,
 & à primævo statuto illos sejungit, prout eleganter
 ex S. Hieronymo, Annæo, Roberto, & aliis observavit
 D. Joan. de Solorzano d. cap. 21. n. 33. Narbona d. gloss.
 2. a num. 1. Amaya in l. 31. C. de Decurionibus, num. 3.
 Gasp. Schifordogerus ad Anton. Fabrum lib. 3. tra-
 ctat. 30. quest. 10. ibi. Quemadmodum verò prisca Præ-
 latorum frugalitas, morumque severitas pias Christia-
 norum mentes accenderat, sic & sequens Ecclesiastico-
 rum luxus liberalem largiendi affectum, fervidamque
 olim piorum charitatem, & frequentes in Ecclesia
 donationes restrinxit, & avertit: & si verum audire
 volumus, impedimenta hæc, non adjumenta; onera, non
 subsidia huiusmodi donationes, Ecclesiis fuerunt, ut re-
 ctè existimat Salvianus de divitiis Ecclesia lequens,
 lib. 2. ad Ecclesiam Catholicam; possessione enim &
 usum opum non suffulcit Religio, sed evertitur; atque
 hoc fieri solere accipimus, ut Episcopi auctis opibus
 plura de terrena possessione, quam de fidei pignore inci-
 piant sic i soli i. Etiam illud incommodum fuit (si ita
 nominandum est, & non pestis Reip.) quod crebris, &
 immodicis huiusmodi donationibus in Ecclesias, impe-
 rium & principatus primum lapsi, tum ire cœperint
 præcipies, donec ad hæc tempora quibus nec initia, nec
 media temporalis regiminis in Ecclesiasticis pati possu-
 mus, perventum est, &c.

Franciscus Duaren. lib. 2. de benefic. cap. 4. ibi. Sed
 puto majores nostros satis animadvertisse, nil Ecclesia
 exitialius, pestilentiusque esse, quam ministrorum
 ejusmodi nimiam opulentiam, idque eventus, qui
 non modo stultorum magister est, ut ait Lucius, sed
 etiam prudentissimi nonnunquam, & perspicacissimi
 cujusque, &c.

Petr. Gregorius lib. 15. Syntagm. Juris, c. 3. num. 23.
 ibi, Disseminato ubique verbo Dei, sedatisque persecu-
 tionum fluctibus, Religio sancta & immaculata peperit
 divitias; tandiu tamen fides clara emicuit, quamdiu
 divitiæ non suffocaverunt matrem, & luxus immodi-
 cus non obsedit Prelatos. Verum autem nunc est, nisi ad
 primum Ecclesia redeat vivendi modum, & rerum hu-
 manarum contemptum, tot adhuc fluctibus agitandam
 iri, quot jam in Asia, & cum prodiret in Orbem, ætata
 est, donec expurgata igne persecutionis in suam resti-
 tuatur puritatem.

33 Hinc valere statutum colligitur, quod pœnis afficit filios qui sine parentum consensu Matrimonium contrahunt; nam si in aliquo Ecclesiasticæ detrahit libertati, id per accidens, & in consequentiam evenit, proindeque justificatione non caret, Innoc. & Joan. Andr. in cap. 1. de sponsal. ubi Felin. num. 16. testatur omnes Innocentij sententiam sequi, Bald. in cap. tenor, de re judic. Palat. in cap. per vestras, de donat. inter virum, notab. 3. §. 3. n. 30. & §. 8. n. 10. Cels. Hugo consil. 38. Cancer. var. resol. part. 1. cap. 24. n. 4. cum seqq. & p. 3. cap. 11. num. 4. Anguian. de legib. lib. 2. controvers. 13. num. 15. & 30. Rebell. de obligat. Justit. part. 2. quest. 14. num. 7. & 8. Joseph. Ramon. validissimis fundamentis, multorum auctoritate patrias constitutiones hoc disponentes defendens consil. 95. num. 80. cum seqq. Basil. Pont. de Sacram. Matrim. lib. 2. c. 1. §. 3. n. 29. latè Marta de success. legali, p. 1. quest. 26. art. 5. per tot.

34 Et valere quoque statutum successionem privans filium, qui Religionem ingressus fuit, constanter ex his fortè rationibus defendunt Alex. Angel. Roman. Imol. & Jas. in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. oblig. Bart. in l. fin. C. de pact. Marc. Anton. Peregr. tom. 2. consil. 6. n. 3. Mench. de success. creat. lib. 3. §. 21. num. 179. Socino, Ripa, & aliis Jacob. Cancer. d. cap. 11. num. 188. dicens ab hac sententia in judicando, & consulendo recedendum non esse, cum certum sit, prædicta statuta Religionis odio non fieri, sed tantum causa conservandæ agnationis, & ut bona in familia remaneant, & attendendum esse quod principaliter agitur, & non quod venit in consequentiam, Cened. Canon. quest. 35. num. 19. & 20. Anton. Fab. in suo Codice, sub tit. de sacros. Eccles. def. 40. & sub tit. de Episcop. & cleric. def. 130. in Senatu Sabaudia sic decisum referens, Molin. de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. n. 68. Roman. 1. consil. 95. numer. 85. ubi num. 38. testatur Senatum Cathalonie decisione sua hanc sententiam firmasse.

35 Et sine violatione immunitatis Ecclesiasticæ procedere l. 2. tit. 5. novæ Recop. & Novellam. 59. dum funerum pompam moderantur, & taxando quod minor sumptus solvatur, si funus ducatur intra muros; si verò extra, plus impendatur, defendunt Perez l. 7. tit. 1. lib. 1. Ordin. in verbo que q. isieren traer luto, circa med. Matth. Stephan. in novel. 59. Mascari. de generali statutorum interpret. concl. 1. num. 23. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. c. 298. n. 7. Sousa in Bullam Cœ. & Domini. cap. 16. disput. 94. concl. 2. numer. 3. Layman. in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. c. 9. numer. 3. Baldel. lib. 5. disp. 36. n. 5. ibi Atque hoc modo ex Cajet. in sum. verbo excommunicatio, cap. 3. Navar. in man. c. 27. num. 120. Suarez lib. 4. cap. 22. citato numer. 13. & aliis, non est censendum contra immunitatem si laici per legem moderentur pompam funerum, etiamsi ex tali moderatione aliquando accidat ut clerici ex funeribus minus lucrentur, quia id est merè accidentalium, & provenit non tam ex lege quàm ex voluntate & facultatibus eorum, qui pompam faciunt, & si pompa esset semper aqualis, & tanta quanta permittitur, & taxatur per legem, clerici possent lucrari etiam plus quàm de facto lucrarentur, sublata lege.

63 Hinc etiam l. 10. & 13. art. 1. lib. 4. Recop. quæ prohibent secularibus prorogare Ecclesiasticam jurisdictionem, justissimas esse, neque contrarias Ecclesiasticæ libertati, sustinent Salgado de Regia protect. part. 1. c. 2. n. 69. D. Barbosa in l. 1. a. 1. n. 139. ff. de judic. Cancer. var. tom. 3. c. 10. num. 26. & c. 11. n. 190. Gabr. Pereira de Manu Regia, parte 2. c. 35. Carleval. de judic. disp. 2. q. 8. sect. 3. num. 1121. ubi testatur in Regnis Lusitanie & Navarre similes esse leges. Ego ipse in praxi exigendi pensiones, q. 4. num. 14.

Hinc l. 1. 1. eod. tit. & lib. cui similis Ordin. Regia 37 Lusit. lib. 4. tit. 73. reperitur prohibitum ne in contractibus juramentum apponatur, quando ad ipsius validitatem necessarium non fuerit, ne illius occasione laici ad Ecclesiasticum forum trahentur, quod aliàs ratione juramenti sortirentur, per text. in cap. fin. de foro compet. l. 6. Sed hanc legem valere & justam esse tanquam rescipientem publicam utilitatem & ad evitandum ne fraus Ecclesiasticæ jurisdictioni fiat, defendunt Covar. in cap. quævis pactum, parte 1. §. 3. num. 8. & 25. & parte 2. §. 1. n. 8. Cald. Pereira quest. forens. lib. 1. quest. 23. n. 12. Costa in l. si ex cautione fall. 10. n. 4. Navar. consil. 51. sub tit. de sent. excom. Gam. Lusit. decis. 247. num. 2. Flamin. Carthar. decis. 81. Christophor. Besold. de jure-jur. disp. 2. n. 13. Perez l. 6. gloss. 6. tit. 1. lib. 3. Ordin. Marien. l. 22. gloss. 8. n. 3. tit. 1. lib. 5. Recop. Suar. de Paz in pract. parte 4. tom. 1. c. 3. numer. 25. & tom. 2. prel. 2. numer. 39. ad med. vers. expendo, Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. 4. num. 53. vers. & juris quidem, D. Barbosa in l. 1. part. 1. num. 73. in fine cum seqq. & num. 80. ff. soluto matr. Joseph. Vela dissert. 10. n. 28. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 3. c. 22. ex n. 5. plures citati à Carleval. de judic. disp. 2. q. 4. num. 217.

Sic etiam l. 1. tit. 18. lib. 6. novæ Recop. dum disponit 38 quod pœnæ adversus eos qui pecuniam extra Regnum deferunt, locum habeant contra Prælatos, clericos, ac quoscumque alios exemptos, justam esse, post Gutier. & Bobadil. defendit Gabr. Pereira de Manu Regia parte 1. c. 8. numer. 14. Curia Philipp. tom. 1. part. 3. n. 11. & tom. 2. lib. 4. c. 10. n. 15. Villar. Maldonado resp. 5. q. 3. num. 10. & 18. Florid. Maufson in tract. de contrahend. quest. 8. Carleval. d. disp. 2. quest. 3. num. 159.

L. quoque 12. tit. 3. lib. 1. novæ Recop. cavetur quod 39 si in aliquibus locis hujus Regni statutum fuerit, ut custodiantur prata, agri, & vineæ, tunc si in eis inventa fuerint animalia, debent damnum solvere eorum domini, etiamsi clerici sint, quos propter publicam utilitatem comprehendit hujusmodi statutum, Joan. Andr. & Abb. in cap. Ecclesia S. Mariae, de consil. Luc. de Peña in l. jubemus, num. 1. C. de navib. non excus. lib. 11. Azeved. in d. l. 12. num. 2. Gutier. prædic. lib. 1. q. 4. ubi testatur de praxi in Regia Cancellaria Vallisoletana, & Granatensi, Salzed. ad Bernard. in pract. c. 58. vers. 7. cum seq. alios refero Ego ipse de jure Ecclesiast. universo, lib. 1. c. 39. §. 2. n. 42. quibus addo Morl. in emporio juris civilis, tit. 1. q. 16. num. 10. Cevall. de cognit. per viam violentie parte. 2. q. 11. numer. 4. cum seqq. Curia Philipp. tom. 1. parte 3. §. 17. n. 13. Aloyf. Ricc. in collect. dec. collect. 101. Vivian. decis. 208. Villar. Maldonado d. quest. 3. a n. 6. Ripol. variar. resolut. cap. 1. a num. 10. Gabr. Pereira de Manu Regia, cap. 29. Carleval. de judic. disputat. 2. q. 3. num. 155.

Publica enim necessitas, & communis utilitas 40 æquè laicos & clericos obligat, ut in multis casibus quos congeffi d. tract. de jure Ecclesiast. universo, lib. 1. cap. 39. §. 2. a num. 38. veluti viam ante domum reparare, & mundare, & ad montium, nemorum, & prædiorum communem custodiam, seu ad solvendas collectas pro rata, quæ imponuntur generaliter pro custodiendis vineis, agris, vel pratis, & ad expellendos, seu occidendos vermes, locustas, aut alia nociva, quæ in prædiis, vineis, seu viridariis pascuntur, & ad collectas impositas propter famem & pestem, & ad ignem extinguendum, vel ad custodiam portarum, quando ab hostibus invaduntur, & sic in similibus.

Unde videtur inferri posse, etiam Regem, sive 41 legem ob eandem communem utilitatem, Ecclesiasticis,

fasticis, & Religionum Monasteriis bonorum acquisitionem prohibere, ut sic penes seculares conserventur, & ipsi onera pro Reip. defensione sustinere valeant. Hujus sententiæ sectatores sunt duodecim ex primariis & antiquis Jureconsultis, quos refert, eorumque fundamenta adducit Petr. Pech. in tract. de amortizatione, cap. 6. num. 2. Audacter tamen in contrariam opinionem ingens Interpretum numerus conspirat: alii quia Princeps cujus imperio & omnes, & omnia à Mundi ultima origine subdita erant legem rebus suis sibi placentem imponere potest, l. in traditionibus, ff. de pactis, l. in re, C. mandati. Alii quia sicut propriis agris sitientibus alienos irrigare durum, & pene inhumannum est, l. Praeses, C. de fereitis, ita laicos in rebus temporalibus Clericis preferri aequum est. Alii quia odio Ecclesia inducta est hujusmodi constitutio, sed non publico, ne majori rerum immobilium parte ad Ecclesiam translata, laici soli publicis oneribus ferendis satis non sint. Alii quia & lex ista rem sibi subjectam respicit, & personam subditi sui ad contrahendum, obligandique se Ecclesia inhabilem efficit. Alii quia Ecclesia nil detrahatur, sed solum acquirere prohibetur, velut ad auth. cassa, num. 4. ait Alciatus, non est Ecclesia jura diminuire sed nolle laicos sua illi committere. Alii quia Ecclesia non leditur in quaestis, sed certam formam accipit in querendis. Alii quia secularium Principum interest plurimum ne translatis in Ecclesiam bonis, confiscationum, & laudemiorum, & aliorum jurium Dominicalium emolumenta amittant. Alii denique, quia voluntas testatoris, paciscentis, legem ferentis, & statuentis adequantur, l. fin. C. de fidejuss. Igitur sicut in certum genus hominum prohibita alicujus rei alienatio, & translatio, vel à testatore, vel ex pacto facta jure defenditur, d. §. Divi, l. fin. C. de rebus alien. non alien. l. si ita quis, ff. de verbor. oblig. ita quoque & lege, vel statuto prohiberi potest, l. fin. C. de fundis limitroph. l. fin. C. de fundo rei patrim. Et ita demum Bart. conf. 30. lib. 4. Signorol. consil. 22. Mesuc tit. de locato. Fab. ad d. l. quoties, Archid. ad c. Romana, de appell. in 6. Luc. de Peña ad l. jubemus, C. de navibus non excus. lib. 11. Jas. ad l. fin. C. de jure emphyt. Bart. ad l. fin. C. de pactis, & consil. incip. Quidam colla populi, Bald. ad c. qua in Ecclesiarum, de constit. Franc. Magon. tit. les Seigneuries, art. 37. n. 3. & 4. Alciat. ad d. auth. cassa, & Imbertus in Enchirid. ad verbum Monachus, omnes unanimiter statuerunt, &c.

42 Eandem sententiam præter citatos, tenent Ambros. de Opizonibus in filiusfam. §. Divi de legat. 1. num. 69. cum seqq. ibi. Secundo hoc probat per id quod voluit notabiliter Bald. in c. Ecclesia S. Mariae, extra de constitut. ubi dicit quod si statutum prohibet alienari in Clericum, quod non valet tale statutum, quod dicit esset verum si principaliter est factum in odium clericorum sed si in favorem Reipublicae ut non fraudetur suis redditibus in publicis functionibus, bene valet statutum, &c. & deinde latè multis fundamentis hoc probat.

43 Jacobus de Graffis in suis aureis decis. p. 1. lib. 4. cap. 18. num. 238. ibi. Si in statuto cavetur quod nullus subditus potestatis Mediolani possit alienare rem immobilem in non subditum, nisi solvat tantum pro libra, expresse prohibendo ne possit alienare in personam Ecclesiasticam? Dico quod tale statutum est juridicum & non improbandum, neque censendum contra libertatem Ecclesiae, quia est conditum favore publici, & communis boni, & subditorum, ut eis salva immobilia & territoria conserventur.

44 Joannes Driedonius lib. 2. de libertate Christiana, c. 3. ibi. Utrum Rex possit statuto cavere ne bona ammobilia Ecclesiasticis relinquatur, vel contractu transferantur? Respondeo, hujusmodi statuta, seu mandata prima facie seu contentione considerata in se videntur

esse iniqua, neque possem ego hujusmodi statutorum conditorem & servatorem excusare, nisi ex tolerantia Papae scientis, atque tacentis, & ex causis rationibusque apposis hujusmodi statutis, videretur mihi esse presumendum hujusmodi statuta produsse ex pia quadam intentione Christiani Principis, suique Consilii prohibentis talem quendam donandi modum, quo transeant praedia perpetuo in manum nostram, sic statuentis non in odium Ecclesiasticae libertatis, neque in diminutionem cultus divini, neque ad impediendam eleemosynam pauperum, aut hospitalium, aut Ecclesiarum indigentium subsidii temporalium rerum, sed ad tollendum abusus, ad moderandum donationes superfluas, ne Respublica in aliqua patria sufficienter Ecclesiasticis praediis dotata nimium oneretur, & ne religiosa loca superfluis praediis, atque diritiis incrassata, illarum curis teneantur, neve fundationes antiquae per novas supervenientes impediantur, sed apius, & commodius custodiantur ad Dei honorem, & cultum, ita tamen ut pii Principis animus sit paratus libenter suum assensum in hujusmodi donationibus praediorum impartiri, ubi visum fuerit hoc absque suo & Reip. praedicio pro augmento divini cultus impartiri. Princeps sic statuens in aliqua sui domini patriae nequaquam prohibet laico ne suum praedium propter Deum det homini indigenti, aut pauperi, sed det ulli Collegio, vel Hospitali sic ut dominium perpetuo maneat apud tale Collegium. Atque ita hujusmodi statutum non est directe contra consilium Christi dicentis. Si vis perfectus esse, vade, & vende, &c. Neque enim vetat praedia & agros vendi, & pretia illorum pauperibus dare, vel Hospitalibus, vel Religiosis domibus, vel etiam Ecclesiis indigentibus in augmentum divini cultus. Neque enim absolute vetat ne talia praedia Ecclesiis vendantur, aut donentur, sed prohibet ne hujus medio praedia sine suo consensu transeant in perpetuum ad manum mortuam extra suam jurisdictionem. Ipsius Principis est suae Reip. providere, ne cum damno totius populi tanta rerum abundantia deputetur Ecclesiae, ut detrahatur heredibus, aliisve pauperibus in dominio suo temporali indigentibus, &c.

Caldas Pereira recept. sentent. lib. 1. q. 23. n. 92. ibi. 45
Quinimò & ex alio capite defendi potest, quoniam ordinatio illa non prohibet simpliciter alienari res in Ecclesias, sed jubet non alienari sine Principis licentia; lex autem secularis inducens solemnitatem observandam tempore actus, etiam Ecclesias, comprehendit, ut eleganti ratione comprobatur Panorm. in c. quod clericis, num. 6. de foro comp. & in repet. c. Ecclesia, n. 43. de constitut. licet Felin. ibi, n. 86. hoc limitet quando solemnitas non potest impleri sine magna difficultate, impute quia requiritur Principis facultas & promissio. Tamen adverto quod prototypa Ordinationum antiquarum, ex quibus illa Ordinatio desumpta est, eam rationem reddunt: quoniam Ecclesiae in hoc Regno sunt locupletes, subditi autem pauperes, qui non possent Regnum defendere & onera subire, si omnia bona in Ecclesiarum dominium transferantur, quod etiam hodie vigere notum est, si Ecclesiasticorum reddituum opulentiam cum laicorum paupertate, & inopia metiamur exactius. Quamobrem ratio suggerit hujusmodi statuta omnino iustissima fore censenda & judicanda, ex Bart. in l. rescripto, §. fin. ff. de muner. & honor. cujus opinio saltem admittitur quando constat legem, seu statutum latam fuisse propter publicam utilitatem, & non in odium Ecclesiasticorum, Dec. in d. cap. Ecclesia, num. 52. ad fin. Valasc. de jure emphyt. quest. 17. ad fin. & eleganter Aym. de antiquit. tempor. §. circa, num. 9. neque in his terminis obstat textus in cap. fin. de immun. Eccles. lib. 6. quoniam procedit in dubio. Caterum si constet de praeditis, aut publica utilitas aliud suggerat, & commune bonum Reip. aliud flagitet, non habebit locum dispositio illius textus: Neque etiam obstat, factum fuisse de Ecclesiis

clesiis mentionem, quoniam obiectum procedit quando secularis faci mentionem Ecclesiarum, tanquam imperans, cum potius subditus sit, cap. certum, 11. dist. Ceterum si agnoscant Ecclesia dominium, & tamen ex causa publica utilitatis aliquid disponat, mentio Ecclesiarum non irritat constitutionem, cum tunc exprimat id quod tacite inerat, ita Fortun. de optimo sine Juris, illat. 14. Covar. 2 p. de sponsal. c. 6. in princ. n. 20. Menoch. qq. usufreq. c. 5. n. 9. &c.

46 Grassal. Regalium Francia lib. 2. jure 20.
Pomponios lib. 1. tit. 9. Arresto. 3. ubi refert ita Senatum decidisse.

Andr. Gail. lib. 20. observ. 32. num. 7. cum seqq. ubi testatur Cameram Imperialem non semel hujusmodi statuta confirmasse.

Chopinus de Domanio Francia, lib. 2. tit. 14. & Monasticon lib. 2. tit. 2. num. 2.

Signorolus de Homodeis conf. 21. per totum.

Covarruvias in reg. possessor, in initio, parte 2. § 4. n. 8. vers. tertium est, ubi dicit quod si ob statutum Reip. Communitati conveniat, maxime ad ejus vel tutelam, vel regimen, quod res quædam in Ecclesiam aut clericos minime transferatur, tunc statutum invalidum erit, & adversus Ecclesias obtinebit.

Joannes Gutierrez pract. lib. 4. q. 38.

Bobadil. in sua Politica, lib. 2. c. 18. n. 245.

Menoch. conf. 800. nu. 23. & conf. 1000. n. 34.

Marc. Anton. Peregrinus tom. 1. consil. 91. n. 10. cum seqq.

Bertazol. tom. 1. consil. 87. num. 4.

Hieron. de Cevallos commun. contra communes, q. 899 n. 107. cum seqq. & n. 177.

P. Molina de Justitia & jure, tom. 1. tr. 2. disp. 140. n. 1. ubi similis Regis Lusitaniae mentionem facit.

Christophorus Anguianus in tract. de legibus, lib. 2. controvers. 15. per totum.

Gabriel Pereira in tr. de Manu Regia, tom. 2. c. 67. per totum. ubi late agit de Ordinatione Lusitana, quæ id ipsum disponit.

Anton. de Gama Lusit. decis. 342. incip. Laurentius Alphonsus, n. 2.

Franciscus Hieronymus Leo lib. 1. decis. 77. num. 8. ibi. In nostro autem Valentia Regno juxta form. 5. de rebus non alienandis, fol. 110. bona sedentia relicta, vel donata Ecclesia, vel loco Religioso, debent alienari intra annum, si a t non remaneant penes manum mortuam, nisi habeant licentiam à Rege illa possidendi, quæ licentia amortizatio appellatur.

Franciscus Zipæus in suo Jure Pontificio, lib. 2. tit. 17.

Olibanus de Jure fisc. c. 7. per tot. ubi defendit statutum Cathalonie, quod idem disponit.

Gaspar Clochius de contributionibus, c. 12. n. 80.

Benedictus Ægidius l. 1. de sacrosanctis Eccles. p. 5. § 2. n. 3. cum seqq. ubi late legem illam Lusitaniae defendit.

Mexia in tract. taxa panis, concl. 5. n. 24.

D. Petrus Barbosa in privatis scholiis ad l. filiusfamilias, ff. de legat. 1. vers. Ordinationem.

David Doringius in sua Bibliotheca, verbo Alienatio, fol. 1261. col. 1.

Heringius Arinseus de exceptione clericor. c. 4. per totum, ubi refert plura in favorem hujus opinionis.

Joannes Bodinus de Reipublica lib. 5. c. 2. fol. 802.

Bernardus Argentreus in consuetud. Burgundia tit. de feudis, art. 46. gloss. 1. n. 3.

Marius Cutellus in leges Federici, c. 24. nota 26. c. 85. nota 90.

Joannes de Solorzano tom. 2. de Indiarum gubernio, lib. 3. c. 21. num. 28. cum seqq.

Paul. Christinaus tom. 1. decis. 201.

Joannes Antonius de Domini, Archiep. Spalatrensis, auctor condemnatus, quem hæreticum damnari, & comburi Romæ vidimus, de Republica Catholica, tom. 2. lib. 6. c. 6. ideo cautè legendus, dum Valentini, Grati, Arcadii, & Theodosii Imperatorum leges supra relatas multis defendere conatus est.

Easdem quoque Imperatorum leges videntur approbasse sancti Patres, nam D. Hieronymus epistol. 12. sic de illis loquens ait: *Pudet dicere, Sacerdotes Idolorum mimi, auriga, & scorta hereditatem capiunt, solis clericis, & Monachis hoc lege prohibetur, non à persecutoribus, sed à Principibus Christianis, nec de lege conquerer, sed doleo cur meruissimus hæc legem; ceterum bonum est, sed quo mihi vulnus, ut indigeam cautio proinda, severaque legis cautio, & tamen nec sic: refranatur abundantia, per fideicommissa legibus illudimus, & quasi majora sint Imperatorum scita quam Christi leges estimemus, Evangelia contemnimus, &c.* S. Ambros. lib. 5. epist. 31. ibi. Nobis etiam privata successionis emolumenta recentibus legibus denegantur, & nemo conqueritur; non enim putamus injuriam, qui dispensia non dolemus; scribuntur testamenta Templorum ministris, nullus excipitur prophanus, nullus ultima conditionis, nullus prodiga verecundia; soli ex hominibus clerico communionis jus clauditur, à quo solo pro omnibus votum commune suscipitur, officium commune deferatur, nulla legata, vel gravium viduarum nulla donatio, & ubi in omnibus culpa non deprehenditur, tamen officia multa præscribuntur; quod Sacerdotibus fani legaverit Christiana vidua, valet; quod Ministris Dei, non valet, quod ego ut querar, sed ut sciat quid non querar: comprehendit.

Hæc sunt fundamenta, & hi sunt Doctores hujus opinionis, qui eam sustinent, & tenaciter defendunt, & in casus occurrentia vidi acerrimè disputari hanc quæstionem, copiosè pro ea consuluit doctissimus D. Franciscus Letonius, vir & litteris, & prudentia clarus, in supremo Lusitaniae Consilio Regis Senator meritissimus, ad majora properat.

Sed his non obstantibus, verior, sanior, & securior mihi videtur contraria sententia, & moveor ex sequentibus.

Primò, quia Monasteria Religiosorum, (exceptis aliquibus) antiquis temporibus, & nunc de jure 47 communi, & ex Summorum Pontificum Constitutionibus capaces sunt bonorum & reddituum, quibus sustentari valeant. Ita probatur in cap. 1. §. sanè, de statu Regul. lib. 6. ibi. Nisi quod poterunt de ipsorum Monasteriorum bonis, sive proventibus absque penuria sustentari, &c. Concil. Trid. sess. 25. de Regul. cap. 3. ibi: In predictis autem Monasteriis, & Domibus tam virorum quam mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conservetur, qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis elemosynis commodè sustentari possit, &c. Aufrer ad Capell. Tholos. quest. 13. Bleyrian. de benefic. parte 1. cap. 10. num. 36. Spin. de testament. gloss. 7. princ. n. 30. Narbona l. 35. gloss. 2. num. 33. cum seqq. tit. 2. lib. 1. Recop. Surd. consil. 295. num. 9. Anton. Faber. in suo Codice, sub tit. de sacros. Eccles. defin. 25. Mangil. de imputat. quest. 48. n. 41. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. c. 12. Bombin. conf. 18.

Et licet plura reperiantur Monasteria, quæ quotidiano victu carent, nec habent unde sustentari va- 48 leant, ut referunt Comitoli. in Apologia pro monitorio Pauli V. cap. 3. num. 7. Laurent. Ortiz de immunit. Ecclesiast. quest. 13. consid. 5. fol. 313. Diana resol. moral. parte 5. resol. 3. ad fin. hoc tamen dedecet statutum Ecclesiasticum, cui convenit juxta sacrum ipsius institu-

institutum necessaria bona pro commoda ministro-
rum sustentatione habere, & ideo ad sacros Ordines
non promoventur nisi, ij cui facultates abundè sup-
petunt, ne scilicet cogantur in opprobrium clerica-
lis Ordinis mendicare, c. *neminem*. 70. dist. c. *Episcopus*,
cap. cum secundum Apostolum, de prabend. ubi in collect. plures citavi Doctores, & de jure Ec-
clesiast. universo lib. 3. cap. 33. num. 43. quibus addo
Annæ Rober. lib. 3. rerum judic. cap. 2. Bleynian. de
benefic. p. 2. c. 6. n. 38. Valenz. cons. 32. tom. 1.

49 Constat igitur ex Pluribus locis sacrae Scripturae
Sacerdotes possessiones & bona habuisse, divites-
que fuisse, ut colligitur *Levit. c. 25. & Hierem. c. 32.*
& ad illius explicationem observat eleganter P.
Gaspar Sanchez in *Ezechiel. c. 44. vers. 28. num. 59.*
quod si Levitæ Sacerdotes bona immobilia non
possiderent, in Annathot urbe Sacerdotalem agrum
non emissent. Quam sententiam tuctur Valenzuel.
contra Venetos parte 3. numer. 97. Nicol. de Maystre
contra Lutherum de sacro patrimonio, lib. 1. cap. 10. per
tot. Diana d. resol. 3. vers. ad id verò, Becan. in Ana-
logia veteris Ecclesie, cap. 7. quest. 6 n. 3. ubi ex qua-
draginta octo civitatibus observat tredecim datas
esse Sacerdotibus, reliquas Levitis; unde Num. 17. sic
ait: Ex dictis colligi potest quàm divites fue. int. Sacer-
dotes in veteri Testamento præ aliis omnibus; nam primò
accipiebant decimas à duodecim Tribus Israël, ubi no-
tandum est, præter Tribum Levi fuisse duodecim Tribus
filiorum Israël, nempe Tribum Rubem, Simeon, Juda,
Zabulon, Issachar, Dan, Gat, Affer, Nephtali, Epfrain,
Manasse, Benjamin: igitur singula Tribus dividebant
sua bona in decem partes, & unam dabant Tribui Levi.
reliquis novem sibi reservatis, quo fit, ut Tribus Levi
multo fuerit diior, quàm cætera, nam singula cæterarum
habebant tantum novem partes, Tribus autem Levi duo-
decim, præter has decimas, quæ communes erant omni-
bus. In Tribu Levi Sacerdotes iterum accipiebant de-
cimas decimarum à Levitis, & sic non solum erant di-
tiores quàm homines aliarum Tribuum, sed etiam quàm
Levita. Deinde accedebant primitia, primogenita, ob-
lationes, quæ si omnia computentur, in magnum thesau-
rum excrescere necesse erat redditus, & pensiones Sacer-
dotum, & sic planum est divites antiqua legis fuisse
Sacerdotes, ac proinde evidenter convincuntur Re-
nat. Chopin de Domanio Francie, lib. 1. titul. 14. num. 1.
& Marius Cutell. d. cap. 24. & 83. contrarium in
hoc sentientes.

50 Secundò, quia licet supponeremus, quod divitiæ
Ecclesiasticorum essent admodum excessivæ, & se-
culares nimium ob id depauperarentur, adhuc non
esset à Regia potestate remedium petendum, cum
Ecclesiastici illi non subjiciantur, nec ejus manda-
tis, & legibus, & statutis obedire teneantur, c. *Eccle-
sia S. Maria*, de constitut. ubi in collect. plures citavi
Doctores, quibus nunc addo Boët. Epo. lib. 5. de ju-
re sacro, c. 2. num. 178. Camill. Borrell. de Magistrat.
lib. 2. c. 11. Lotter. de re benefic. lib. 3. quest. 18. n. 86.
Martinez in 1. 2. D. Thoma, tom. 3. quest. 96. n. 89. ar-
ti. 5. dub. 6. Florid. Mauson de contrabandis, quest.
8. num. 3. Squillante de privileg. cleric. cap. 7. n. 34.
Franc. Ferrer. de sol. to matrim. evidentiali 2. num. 6.
Joan Baptista Ciarlina. var. contrav. cap. 45. num. 2.
& cap. 107. num. 32. Baldel. d. lib. 5. disp. 33. num. 20.

51 Vel quia exempti sunt jure divino, gloss. in cap.
quamquam, de censib. lib. 6. recepta communiter ex
multis quos plena manu citavi de jure Eccles. uni-
verso, lib. 1. c. 39. §. 2. à n. 1. & §. 5. num. 3. quibus addo
Giurb. cons. 67. n. 7. Joan. Domini Tasson. in pragmat.
de Antefato, vers. 3. observ. 2. Diana moral. resol. par. 1.
tract. 2. resol. 1. Squillante d. c. 7. num. 1. Lotter. d. l. 3.
quest. 36. à num. 19. Carleval. ubi supra, n. 395. Tor-

reblanc. de jure spirit. lib. 15. c. 2. Vel saltem de jure
humano & positivo in causis non spiritualibus, Fe-
lician. de Vaga in c. decernimus, de judic. n. 51. Fonta-
nel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 13. p. 1. n. 10.
Sanch. tom. 1. cons. moral. lib. 2. c. 4. dub. 5. n. 1. Angun.
de legib. lib. 2. contrav. 14. n. 22. Boët. Epo. in proem.
de immunit. Eccles. à num. 1. Baldel. ubi supra, disput.
35. num. 5.

Tertiò, quia si unicuique seculari liceat liberè
quicquid vellet emere, seu vendere, taliter quod
hoc ei denegare esset injuria, l. dudum, C. de contrab.
empt. Ecclesiastici peioris essent conditionis, si quod
illis conceditur, istis denegetur, qui cives Reip. sunt,
& appellatione civium in favorabilibus continen-
tur, Bart. in l. 1. num. 1. ff. ad municip. Camill. Bor-
rell. de præstantia Regis Cathol. cap. 71. num. 14. Boët.
Epo. in c. fin. de vita & honest. cleric. n. 208. Salgad.
de protect. Regia, p. 1. c. 1. pral. 2. n. 57. Novar. de gra-
vaminib. vassallor. tom. 1. gravam. 32. n. 8. Eo maxime,
quia eis denegatur quod jure communi concedi-
tur; nam Ecclesia habet facultatem ut laici possint
liberè cum ea contrahere; & quoties arctatur illi
hæc libertas, est contra Ecclesiasticam immunita-
tem, Laderch. de Imola cons. 103. Aponre in resp. su-
per censura Veneta, fol. 83. & deficit potestas in sta-
tuente seculari, respectu Ecclesiasticorum, cum suæ
non subsint potestati. Menoch. cons. 878. num. 10.
Bernar. Gravæ ad præct. Camera Imper. lib. 2. observ.
32. confid. 1. Marta de success. legali, p. 2. q. 4. art. 8. à
numer. 4. Ciarlin. contrav. frequent. c. 1. n. 40.

Quartò, quia ex dictis infertur resolutio ad plures
quæstiones in hac materia multum frequentes, &
ad nostrum casum conducibiles, ex quibus sequen-
tes conclusiones possunt colligi. Leges seu statuta Ec-
clesiasticæ libertati præjudicium afferentes ex de-
fectu jurisdictionis in eas concedente sunt nullæ, adeo
ut dicantur magis destitutions, quàm Constitutio-
nes, cap. fin. de r. bus, Eccles. Felin. in c. Eccle. S. Ma-
ria, num. 98 Abb. consil. 83. lib. 1. Cardinal. Tolet. in
sum lib. 1. c. 38 n. 15. Marta de jurisdic. q. 4. casu 46.
num. 2. Roman. consil. 34. num. 35. Bald. in Theolog.
moral. lib. 5. disp. 36. num. 6. Sive directè, sive indire-
ctè lædant Ecclesiasticam libertatem. Marta de suc-
cess. legali p. 1. quest. 13. num. 17. Jo. Domini Tasson.
in pragmat. de Antefato, vers. 3. observ. 5. num. 123. ubi
ex multis idem, docet etiam si in consequentiam sta-
tutum gravet, Franc. Ferrer. evidentiali 2. num. 93.
Sive causativè, sive immediatè. Tolet. d. c. 38. n. 19.
Ciarlin. d. tract. c. 17. n. 25. Baldel. d. lib. 5. disputat. 33.
num. 22. & disput. 37. n. 11. ubi declarat, quando direc-
tè, vel indirectè sit contrarium Ecclesiasticæ liber-
tati, Pancian. consil. 164. n. 2. Araujo in 1. 2. D. Thoma.
q. 91. disp. 3. sect. 2. diff. 14. fol. 692.

Et quoties tollant quod privilegio competit, jure
speciali, vel communi, Alciat lib. 2. resp. 33. num. 5.
Joseph Sesse decis. 113. n. 43. Ferrer. d. evidentiali 2.
num. 95. & 99. Diana d. p. 1. tr. 1. resol. 68. vers. sed his
non obstantib. Marta d. q. 13. art. 13. num. 45. Ciarlin. d.
c. 63. num. 30.

Et quamvis concernant publicam utilitatem, ad-
huc non valent. Abb. & Felin. n. 23. in d. c. Ecclesia
S. Maria, Guevara in propugnaculo Eccles. jurisd. con-
tra Venetos, assert. 1. §. 6. num. 57. Diana moral. resolur.
p. 4. tract. 10. resol. 14. Quia necessitas, & publica uti-
litas non tribuit jurisdictionem, ut valeat statutum
contra non subditos. Bald. in l. cunctos populos, n. 2.
C. de summa Tri. Bariola. cons. 38. Surd. cons. 301. n.
19. Roman. dict. cons. 34. num. 18.

Et licet bono zelo fiat statutum, & non animo
lædendi Ecclesiam, adhuc nullitatem continet, quia
libertas, & immunitas Ecclesiarum non dependet
ex bono

ex bono, vel malo animo statuentium, sed ex natura rei, & ex privilegiis, quæ illis absolute competunt de jure divino & humano, & facultatem aliquid in eos statuendi adimant, ut ex Felino & Lapo observat Guevara *ubi supra*, n. 10. Diana d. p. 4. tractat. 1. resol. 15. Quapropter in terminis quod Rex
59 non possit statuto, vel lege imponere tributa prædiis suorum vassallorum, ut cum illis transeant ad Ecclesiasticos, resolvunt contra Bartolum. Bald. in l. placet, num. 10. C. de sacros. Eccles. dicens, Bartolum non dixisse verum, & conf. 112. num. 7. lib. 2. dicens Bartolum non bene sentire, & contra omnes loquuntur Gregor. l. op. l. 55. tit. 6. p. 1. verba El Rey, Beltram. de Guevara assert. 1. num. 26. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 5. c. 9. q. 9. Comitoli. resp. moral. lib. 1. q. 71. & seqq. Suarez in defensione fidei contra Anglicana secta errores, lib. 4. c. 17. num. 9. & c. 18. num. 5. Diana p. 3. tr. 1. resol. 17. Baldell. d. lib. 5. disp. 34. num. 5. ubi quod Bart. conf. 180. fuit sibi contrarius. Ciarlin. cum multis c. 103. n. 17. & n. 60. ubi quod opinio Bartoli damnatur à Rota Romana.

Quare ex his, & aliis sententiam præcedenti contrariam, immò quod Rex statuto, seu lege sua Ecclesiasticis prohibere non possit bonorum acquisitionem, nec illos gravare ut intra certum tempus vendere teneantur quæ aliàs titulo oneroso, vel lucrativo adquisierint, sustinent qui sequuntur.

60 Cardin. Alban. in tract. de immun. Eccles. num. 8. cum seqq.

Card. Tolet. in sum. lib. 1. c. 38. n. 19.

Didac. Perez, l. 7. gloss. 1. tit. 1. lib. 2. Ordinam.

Azevedo l. 8. num. 3. tit. 19. lib. 8. nova Recop. ubi hanc partem ex Jasone dicit magis communem, & sequendam in judicando & consulendo.

Fulvius Pacianus conf. 164. n. 5. cum seqq.

Menchaca de success. creat. lib. 1. §. 10. num. 648. vers. denique leges humana, fol. 252.

Episcopus Oxomensis contra tractatus duos ad favorem Venetorum sine nomine Auctoris, discursu 8. prop. 6. fol. 348.

Narbona l. 35. gl. 2. n. 34. tit. 3. lib. 1. nova Recop.

Zumel. in defensione pro sancta Romana Ecclesia contra impia Venetorum decreta, & præcipue fol. 19. propos. 4. ubi dicit hanc assertionem Christi fidelibus debere esse certam, & indubitam, & quod eam negantes Semi-Anglicani sunt, & valde conjuncti illis.

Schraderus post questiones ad Justinianum, tract. de rebus, num. 87. cum seqq.

Adam Convent. lib. 6. Polilicorum, c. 62. cum seqq.

Joannes Cochier in vindiciis libertatis Ecclesie, p. 1. c. 11.

Franciscus Zipæus à contraria sententia, quam prius sequutus fuerat, recedens, in jure Pontificio novo, lib. 3. de immunit. Eccles.

Julius Laurus in tr. de Indulgent. parte 2. cap. 23. num. 26.

Joannes Baptista Ciarlinius controvers. frequent. c. 23. num. 40.

Baldellus in Theologia morali, lib. 5. disput. 46. numer. 20.

Joannes Dominicus Tasson. in pragmatica de Antefato vers. 8. observ. 1. ex Martino Laudensi. ubi quod propter tale statutum Paulus V. declaravit excommunicatos Dominos Venetos 26. Aprilis 1606.

Petrus Pechius in tract. de amortizatione, cap. 6. num. 27.

Marta de successione egali, p. 3. quest. 14. art. 1. n. 1. cum seqq.

Araujo in 1. 2. D. Thome, q. 91. disp. 3. sect. 5. diff. 15. 2. vers. hinc colligo, fol. 691. & seqq.

Martinus Bonacina de censuris extra Bullam disp. 2. puncto 4.

Antonius Diana. moralium resol. p. 1. tract. 2. resol. 53. 57. 58. 63. & 74. & p. 3. tract. 1. resol. 13. & p. 4. tract. 1. resol. 13. 14. 15. & 57. & p. 5. tract. 1. resol. 3. & 8.

Franciscus Ferrer. in tract. de soluto matrim. evidentiali 2. n. 96. in fine, ibi. Videtur pro invaliditate statuti concludendum, prout Regium concluderat Consilium, sicut alibi pro consimili statuto, fuit conclusum pro illius invaliditate, quo cautum erat, ut bona universitatis, & singulorum statuentium territorij distrahi non possent in clericis, & Ecclesiis, &c.

Ego ipse de Jure Ecclesiastico universo. lib. 2. c. 3. n. 216. cum seqq. & in collect. ad d. c. Ecclesia S. Maria, num. 29.

Rota apud Dianam d. parte 5. tract. 1. resol. 3. ibi. Quod verò attinet ad alium articulum particularem ut Ecclesia intra certum tempus, v. g. unius, vel duorum, vel duodecim annorum, bona immobilia vendere laicis teneantur, illud expresse condemnavit Alexander IV. in c. 1. §. fin. de immuni. Eccles. lib. 6. in hac verba. Nec etiam licet illud, ipsas Ecclesias, vel personas ad distrahendum, vel alienandum aut extra manum suam ponendum jam acquisita, vel qua deinceps acquirant, aliquatenus constare, hæc ibi. Et ideo non valere statutum laicorum contrarium disponens, notant ibi Geminian. num. 5. vers. nota quod laici, Franch. num. 5. Dec. in cap. Ecclesia S. Maria, num. 192. vers. octavo non valet statutum, de constit. Bald. in auth. hoc jus porrectum, n. 8. vers. & propterea non valet, C. de sacros. Eccles. ubi agit contra statutum Senarum, quo cavebatur, ut Hospitale S. Maria teneretur vendere possessiones: idem tenuit in cap. cum laicis, num. 5. super verbo de alienatione, de rebus Eccles. non alien. & Archid. in cap. Romanarum 13. verbo consuetudine, de appellat. libro 6. &c.

Qua quidem sententia, tanquam veriori, severiori, & magis pia retenta, non obstant, quæ pro contraria supra adduximus. Nam ad leges Valentini, Archadij, Gratiani & Theodosij Imperatorum, de quibus supra num. 3. 4. 5. & 6. respondeatur eas de facto, & sine jurisdictione latas fuisse, & ideo Cletus, Hieronymus, & Ambrosius valde de illis conquesti sunt, ac ad illorum instantiam illas revocarunt; tacuerunt autem sancti illi viri, vel potius suas querimonias in Clericos jacuerunt, illis propter excessus, earum legum decisionem imputantes, propter reverentiam, quam Imperatoribus exhibebant, & ne illos incitarent ad majora damna Ecclesiis inferenda: quicquid dicant Marcus Antonius de Dominis condemnatae memoriae vir, & David Doringius citatis locis.

De revocatione harum legum constat ex l. 28. tit. de Episcopis & cleric. in Codice Theodos. ut advertunt Beltram. de Guevara in d. propugnaculo assert. 2. § 6. num. 11. Valenzuela contra Venetos, p. 3. n. 32. cum seqq. Marta de success. legali, p. 3. q. 12. art. 1. num. 2. ubi num. 3. respondens ad legem Henrici Imper. plures alias adducit similes revocationes, ut apud ipsum videre est in illis verbis, ibi. Item Innocentius III. similem Constitutionem Henric Constantinopolitani Imper. tam divinis quàm humanis legibus esse iniracam pronuntiavit. Idem Innocentius Cardensi, & Symodienfi Episcopis, & Archidiacono Dubaliensi mandavit, ut constitutionem Henrici Imper. Constantinopolitani, quod nullus posset de suis possessionibus in vita, vel in ultima voluntate aliquid Ecclesiis largiri, frivolum & inanem, & nullo modo servandam esse decernerent. Idem Innocentius 9. Decembris Pontificatus sui anno 14. Regi Francia ordinavit, ut suos officiales compesceret, qui postposito Dei zelo, laicos in agitudine laborantes præpedire

præpediebant de terrenis, vel suis hereditatibus aliquid in eleemosynam alicui largirentur. Item Concilia generalia ex omnium Provinciarum, & Regionum Catholicorum Principum Episcopis, & Prælati congregata dispositiones contrarias in specie damnaverunt. Concilium Lateranense sub Innocentio III. & habetur in cap. cum laicis, de rebus Eccles. Item Concilium Constantiense cum eundem articulum de libertate Ecclesiastica tractaret, damnavit dispositiones illorum Principum, quod nulla bona temporalia in Ecclesias, & Ecclesiasticos transferantur, ut in confirmatione Constitutionum Federici II. & Caroli V. qua habetur in fine Concilii Constantiensis. Idem dispositum fuit in Concilio generali Lateranensi sub Leone X. in princ. Item Concilium Tridentinum sess. 25. de reform. c. 20 confirmavit omnes sacros Canones, & Concilia generalia, & alias Apostolicas sanctiones ad favorem Ecclesiasticum, & Ecclesiasticarum personarum ac dispositiones contrarias revocavit, &c.

63 Similiter Nicephori Phocæ legem Præfatam tanquam injustam, & Ecclesiasticæ libertati contrariam revocavit Basilias Imperator, his verbis: Postquam cognovi legem à Nicephoro editam, dum ille in Imperio viveret, contra sanctam Ecclesiam, & contra domos Dei militare, hocque fuisse causam & originem omnium malorum presentium, quæ patimur, & totius ruina, destructionis, & confusionis nostræ, ob id quod decreta Nicephori fuerunt injuriosa non solum Ecclesiæ sanctæ, sed etiam contra Tempia ejus, & contra sanctas Domos Dei, immo verò contra ipsummet Deum, idcirco præcipio prædictas leges tanquam injustas minimè observandas esse, quas revocamus, & annullamus: ac deinceps eas leges sancimus, & restituimus, quæ antea statuta fuerant pro bono Ecclesiæ, & Domorum Dei, quoniam experientia novimus, quod post decreta Nicephori nil nobis boni acciderit, sic adeò quod nullum calamitatis genus fuerit, quod experti non simus decretis illis permanentibus, &c. refert Zum, ubi sup. fol. 24.

64 Sic Caroli Magni legi in Saxonia editæ, de qua sup. n. 6 respondet Beltram. de Guevara assert. 1. §. 66. nu. 22. ibi: Neque obstat lex Carol. Magni, quam ego non potui invenire in capitulis Caroli Magni; nam eadem pollet injustitia. Et dum ageret de quodam decreto Regis Theodorici, cujus meminerunt Cassiodor. lib. 2. var. epist. 29. & Menoch. consil. 1000. num. 41. lib. 10. sic prosequitur. Nam respondetur quod vis illa qua Principes seculares, maxime Arriani usurpabant in jurisdictionem Ecclesiasticam anno Christi 525. quo vixit ille Rex, duravit usque ad tempora Justiniani, & deinceps, neque tunc temporis Ecclesiæ infantia poterat illi resistere; jure tamen similem jurisdictionem nequaquam habuere, ut probat ex multis locis Scripturæ, Conciliis, & Sanctis Patribus, Iodocus Coccius in thesauro Catholico, part. 1. lib. 7. de Hierarchia Eccles. art. 22. &c.

65 Nec obstat lex Siciliæ, quam edidit Federicus, cujus supra memini num. 7. quia Carolus II. eam tanquam injustam revocavit, ut observat Afflict. lib. 1. Constit. 26. n. 12 sic dicens Hac Constitutio nihil valet, quia Imperator non potuit contra libertatem Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum prohibere quod non relinquuntur res stabiles Ecclesiæ inter vivos. Et postea addit: Nolo hic servare ordinem meum in colligendis notabilibus, quia ista Constitutio tota est correctæ per caput Regis Caroli II. quod incipit, Item statuimus Et demum concludit, & sic non servatur ista Constitutio, quod Ecclesiæ debet vendere intra annum, &c. Beltr. de Guevara assert. 1. §. 6. n. 2. Ant. Bobius in resp. ad Paulum Serriam, p. 3. arg. 10. fol. 44. Diana mor. resol. 57. & p. 5. tr. 1. resol. 3. Joan. à Cochier. d. c. 11. n. 6. Tasson. cit. loco, vers. 8. observ. 1. n. 29.

Barbosæ Vota decisiva.

Parum facit d. lex Alphonfi Regis, de qua supra n. 8. cui satisfacit Narbona d. gloss. 2. n. 31. his verbis. Quæ sanè omnia licet sic processisse recte sciam non tamen ab omni impietatis nota fuerunt immunita; verum id temporibus illis invaluit, propter nimium videlicet Ecclesiasticorum luxum, cupiditatem, & avaritiam, quæ liberalem largiendi affectum, fervidamque olim piorum charitatem, & frequentes in Ecclesia donationes videntur restrinxisse.

Nec probat intentum Constitutio Caroli V. Imp. 67 in Flandria supra nu. 14. nam satisfaciunt Marta d. art. 1. n. 3. Pechius d. c. 6. n. 2. Christianæus d. dec. 201. n. 4. ibi: ac proinde existimarem aliam fuisse rationem, quodque Constitutio ejusmodi ab ipsa Ecclesiæ, & Ecclesiasticis Proceribus probata & admissa, rogantemque eam Principe à tot anni propalam, & in usum recepta fuerit. Et deinde n. 6. in fine, ibi, Cum in hac materia absque periculo animæ vix quicquam asseri possit, me quoad hæc Apostolica Sedis judicio reverenter submitto, &c.

Nec leges Franciæ & Lusitaniæ, de quibus n. 10. & 11. nobiscum pugnant, aut pro contraria sententia allegari possunt, quia de consensu Pontificis latas fuisse nemo est qui dubitet, & quod lex illa Portugaliæ fuerit olim confirmata à Papa in concordatis in Curia Romana inter Clerum, & Dionysium Portugaliæ Regem, fatentur omnes nostri, qui hac de re hucusque scripserunt, ex quorum numero sunt Cald. Pereira d. q. 23. n. 92. D. Barbosa. olim in florentissimo Conimbricensi Gymnasio Primarius Juris Civilis interpres, & rude donatus in scholis ad l. filiusfamilias, §. Divi, de leg. 1. latissime insignes Doctores Ludovicus Correa & Emmanuel Suarez ejusdem Gymnasii Juris Canonici interpretes, Benedict. Agid. ad l. 1. Cod. de sacros. Eccles. par. 5. §. 2. n. 12. Ex aliis Julius Rophus in resp. ad Marcum Anton. Capell. par. 4. cap. 1. ad arg. 27. ibi. In Francia si fu fatta tal legge, fu fatta con consentimento de la Santa Sede, si como ancho ne Regno di Portogalo, &c. Anastas. Germon. in assert. libertatis Ecclesiasticæ, cap. 7. fol. mihi 73. Anton. Diana moral. decis. p. 4. tract. 1. resol. 3.

Nec lex Valentiniæ, de qua sup. num. 11. quia in 68 scientia & Patientia Pontificum fundatur & ex aliis justificatur, ut videre est apud Bellug. in speculo Principum, rub. 15. §. Veniamus, n. 20. cum seqq. & n. 37. ibi. Alii & melius asserunt, quod hæc leges amortizationis sunt mixta laicorum, & clericorum, lata in Comitibus Curialis omnium Statuum. Aliis, & rectius, ut Pechius d. c. 6. id totum tribuit scientiæ & patientiæ Pontificum, &c. refert Diana p. 3. tr. 1. resol. 14.

Nec aliquam vim habet d. l. 7. tit. 9. lib. 3. Ordin. 69 qua statuebatur neminem Regi subditum posse bona immobilia alienare in exemptos, & Regiæ jurisdictioni non subjectos, quia cum Ecclesiasticæ jurisdictioni adversaretur, ideo Catholicus & prudens Rex noster Philippus II. noluit quod in nova Recopilatione infereretur, ut attestatur Mariens. l. 1. gloss. 5. n. 4. tit. 10. lib. 1. Recop. Azeved. l. 8. n. 4. tit. 18. l. 9. ejusd. Recop. Beltram. de Guevara assert. 1. §. 6. n. 22. Diana d. resol. 14.

Neque etiam vim legum habent, quæ inferunt 70 poenas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu. Nam etsi Principes eam tulerint ad honestatem persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensu ab ipsis filiis ad conjugalem contractum, non tamen habent vim legum, cum id spectet ad Sum. Pont. laici enim nil possunt statuere quod Matrimonii liberum consensum impediat, etiam circa accidentalialia ipsi Matrimonio, secundum Mars. de success. legali, p. 1. quæst. 26. art. 5. n. 2.

Cc

in addit

in addit. ac consil. 9. nu. 25. Quare contra dictas leges insurgunt Covar. de sponsal. p. 2. c. 3. §. 8. n. 5. Gurr. pract. lib. 1. q. 2. n. 2. Marc. Ant Eugen. consil. 18. à n. 14. Ludov. Moros. resp. 96. n. 9. cum seqq. Franc. Mol. de ritu n. pt. lib. 1. differ. 7. nu. 14. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effectū 2. n. 31. cum seqq. Diana moral. resol. p. 1. tr. 2. resol. 74. & 104. Belletus disquisit. clerical. p. 6. §. 4. num. 43.

71 Unde opinio Alexandri, Angeli, Cancerii, Ramonnis, & aliorum, de qua supra nu. 34 existimantium validum esse statutum privans legitima filios, qui Religiosi fiunt, nulla veritate fulcitur, communior enim & securior est contraria, quam merito sustinent Dominic. in cap. quamvis pactum, de pact. in 6. n. 10 Alciat. in auth. cassa, nu. 2. C. de sacros. Eccles. Humada ad Greg. Lopez tit. 13. p. gloss. 8. num. 5. Honded. plures referens consil. 111. n. 14. vol. 2. Marta de jurisdict. p. 4. casu 80. & de success. legal. p. 3. q. 13. §. 2. num. 16. cum seqq. Sanchez in precepta Decalogi tom. 2. lib. 7. c. 2. n. 28. Fusar. de substit. q. 429. n. 25. Ego ipse de jure Eccles. universo, lib. 2. c. 3. nu. 197. & 201.

72 Lex autem 2. tit. 5. lib. 5. novae Recop. supra n. 35. limitans numerum fascium funeralium, & vestium lugubrium excessus, quæ magis ad honorem hæredum quàm ad animæ defuncti salutem spectant, valida est, & salubris: si verò statuto, vel lege seculari moderetur quod Ecclesiæ offertur, & in sacrificiis præsentate corpore dicendis, vel orationibus pro eo interponendis, aut in cereis, eleemosynis, vel clericorum numero taxandis, invalida erit: Ita Abb. in cap. fin. num. 5. de rebus Eccles. non alien. Sebast. Medices de Sepult. q. 20. Matienso d. l. 2. gloss. 10. Mar. Alter. de Censur. tom. 1. lib. 5. diff. 16. cap. 6. Valer. Reginald. in paxi fori pœnit. tom. 1. lib. 9. cap. 23. n. 360. Marta de Jurisd. part. 4. casu 14. n. 2. & casu 54. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effectū 2. n. 467. Diana moral. resol. part. 2. resol. 64. Julian. Lavor. var. lucub. tit. 2. c. 16. num. 23.

73 Difficultate non carent l. 10 & 13. tit. 1. lib. 4. novae Recop. sup. num. 36. dum prohibent Ecclesiasticam jurisdictionem à laicis prorogari, cui similis lex Lusitana lib. 2. tit. 1. §. 14. ubi Parens meus plures refert Doctores de ea agentes: quia hoc non est sine controversia, & prorogari posse probat text. in l. si qui ex consensu, cum seqq. de Episcop. audiend. c. significasti, de foro comp. ubi Anton. de Buttr. n. 9. Marian. Soc. n. 40. & Felicianus de Vega à princ. post Calder. Feder. de Saxi, Vvames. Card. Tusch. & alios Cochier. de vindiciis libertatis Ecclesiæ, p. 1. cap. 66. n. 5. & 10. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effectū 10. num. 75. D. Barbosa in l. 1. art. 3. nu. 133 ff. de judic. Narbona l. 59 gl. 1. num. 9. tit. 4. lib. 1. Recop Camill. Borrel. in sum. decis. tom. 1. tit. 41. num. 140. & 190. Joseph. Sesse de inhibit. c. 9. §. 3. Padil. in sum. legum pœnal. p. 2. casu 11. Carleval. de judic. disp. 2. quæst. 8. l. 1. §. 3. num. 1119. Novar. de elect. fori, sect. 3. quæst. 13. num. 25. Ciarlin. controversiarum frequent. cap. 44. n. 21. cum seqq. Ego ipse de officio, & potestate Episcop. p. 3. alleg. 108. n. 10. Unde tales leges esse contra Ecclesiasticam libertatem ac proinde nullas, observant Marta de jurisdict. p. 4. casu 92. n. 2. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiepiscop. p. 2. dec. 211. n. 5. Marc. Ant. Genuen. in pract. Archiepi c. Neapol. cap. 12. Diana moral. resol. p. 5. tr. 1. resol. 7. vers. sed his non obstantibus.

74 L. 11 tit. 1. lib. 4. Recop. de qua sup. n. 37. irritans contractum propter adjectionem juramenti, videtur saltem indirectè esse contra libertatem Ecclesiasticam, cum nulla lex Civilis possit vim juramenti etiam antequam præstetur, enervare. Ita Alvar. Va-

lasc. conf. 99. n. 3. ubi ait illam fundari in Pontificio privilegio Sahag. in cap. decernimus, de judic. n. 127. Marta de jurisdict. p. 4. casu 71. Seraphin. de privil. jur. privil. 76. nu. 18. Marefcot. var. resol. lib. 1. c. 62. n. 10. cum seqq. Fagundez in quinque Eccles. precepta, præc. 1. lib. 3. c. 7. num. 17. ubi asserit dictas leges latas fuisse Apostolica præcedente concessione, Sanchez de Matrim. lib. 6. disp. 34. n. 2. Suar. de Relig. tom. 2. lib. 2. c. 38. n. 15. ubi quod indirectè saltem sunt contra libertatem Ecclesiasticam, Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compar. 19. n. 60. Joan. Valer. de different. inter utrumque forum, verbo Juramentum, differ. 9. Carleval. de judic. disput. 1. q. 4. n. 217. ubi attestatur non levem esse difficultatem, an hujusmodi leges & statuta aliquam vim habeant, Bursar. dec. 229. n. 4. & dec. 792. nu. 13. Diana moral. resol. p. 1. tr. 2. resol. 73. n. 113. & p. 5. tr. 1. resol. 8. vers. adde.

L. 1. tit. 18. lib. 6. novae Recop. de qua supra n. 38. 75 magnam patitur difficultatem, nam adversus illam tenent Squillan. de privil. cler. c. 7. n. 94. vers. verum, Molfes. in consuet. Neapol. part. 2. tit. de personis, q. 7. n. 43. cum seqq. Azor. Megala, & alii, quos refert, & sequitur Diana moral. resol. p. 1. tr. 2. resol. 15.

Sic etiam in multorum sententia nulla est ex de- 76 fectu potestatis, d. l. 12. tit. 3. lib. 1. Recop. de qua supra num. 39. & eam tanquam immunitati Ecclesiasticæ contrariam reprobant Greg. Lopez l. 14. tit. 6. par. 7. Perez l. 1. gloss. 1. tit. 3. lib. 5. Ordin. vers. est & aliud privilegium, Alderan. Mascard. de Interpret. statut. concl. 1. n. 204. & n. 240. Marta de Jurisd. p. 4. casu 8. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effectū 2. nu. 448. Felic. de Vega in c. qualiter & quando, n. 14. de judic. Diana moral. resol. p. 1. tr. 2. resol. 80. & p. 5. tract. 1. resol. 72. Ego ipse in collect. ad c. Ecclesia S. Maria, num. 9. de constit.

Non obstant rationes & fundamenta quæ ad suam 77 opinionem adstruendam adducunt contrariæ sectatores, quia illis veluti particularibus respectibus adductis benè respondet Rot. apud Dianam d. p. 5. tr. 1. resol. 3. ibi. Cum in hac materia sacrorum Conciliorum, & Romanorum Pontificum divina responsa, quæ clara sunt, servari debeant, non oportet admodum sollicitè querere, cur aliqui Juris Civilis potissimum interpretes contrarium consuluerint, & anxie laborare, ut eorum responsis singulariter respondeatur, cum notum sit eos spo, vel lucri cupiditate, vel studio adulandi Principibus laicis, vel sacrorum Canonum imperitia sic in transversum actos, ut in luce clara spontè cecidisse voluerint, &c.

Illud pro certo tenendum, quod pauci ex nostris 78 contrariam omninò sectantur sententiam, exceptis Gallis & Germanis in resolutionibus adversus Ecclesiasticam immunitatem infestissimis, ideo ab illis cavendum, prout animadvertit loquens de impio Carolo Molinæo, Boëtius Epo de jurisdictione Ecclesiasticorum temporali, q. 3. n. 35. illum dicens hostem jurisdictionis Ecclesiasticæ importunissimum, & in q. 4. n. 3. ita de Duareno loquitur. Vel verius profana, & impia pleraque omnia, quæ de mero Ecclesiasticorum imperio sarcinavit, & disputavit Franciscus Duarenus, &c. Nec inter Doctores, quos contrarii pro se allegant, adnumerandus est Cevall. commun. contra communes lib. 4. q. 899. nu. 176 ibi. Sed profecto communis Doctorum opinio est in contrarium cum Bart. in d. l. filiusfam. n. 12. ubi post antiquos resolvit non valere statutum, quia est contra libertatem Ecclesiæ, & per consequens non est validum, auth. cassa & irrita, C. de sacros. Eccles. Et ratio est, quia Ecclesia habet libertatem ut emere possit, &c.

Neque alicujus momenti sunt decisiones in con- 79 trarium relatæ, quoniam exemplis judicandum non est,

est, l. nemo Judex, C. de sentent. & interl. maximè cum pro nostra multò plures allegari possint, quæ majorem præ se ferunt auctoritatem, nec invictissimi, ac Catholicissimi Hispaniarum Reges unquam deferre voluerunt suorum Populorum petitionibus, in quibus supplicabatur, ut statutum condere dignarentur prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesiis, vel Monasteria, ut testantur Menchaq. d. §. 10. n. 648. vers. denique leges humane, fol. 15. Perez l. 7. gl. 1. tit. 2. lib. 1. Ordin. ibi: Unde inferitur, invalidum esse statutum laicorum prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesiis, vel Monasteria, probatur ex Archiep. Florent. loco præcitato, & ex Jas. in l. filiusf. §. Divi, n. 72. ff. de leg. 1. Atque ideo quamvis in l. 45. in Curiis Vallisoleri anni 1523. & in l. 6. in Curiis Segobia anni 1532. & in l. 9. 18. & 21. in Curiis Maritimiis anni 1534. fuit talis statuti convalidatio petita, non tamen fuit obtenta, eo quod consuetudines, statuta contra libertatem Ecclesiasticam condita, cassa sunt & irrita, &c. Joan. Saylon. in consuet. Turonens. fol. 287. col. 1. n. 1. ad fin. vers. denique leges.

80 In quo videtur nobis reliquisse exemplum Philip-pum Gallia Regem, qui cum ei Magistratus, & Præfati conquerebantur, quod Sacerdotum jura ad eò in dies auferentur, ut Regium patrimonium inde imminutum admodum cerneretur, christianæ charitatis incensus ardore, tot esse respondit, ac tam perspicua Dei in se, Franciamque beneficia, ut Sacerdotibus, Templisque nil denegare jure possit ex his rebus quas divina potius vi quam humana ipse integras, florentes ac victrices haberet, ut ex Paulo Emilio in ejus vita, & Joanne Quimino Hedio de Aristocratia Christiana civitatis, referunt Valenz. d. p. 3. à num. 62. & Narbona d. gl. 2. num. 25.

81 Et in puncto quod Reges non valeant leges liberati Ecclesiasticæ contrarias condere, cum hoc ad Sum. Pont. privati spectet, resolvit eleganter Cevall. d. q. 199. n. 186. & 102: ibi: At verò si Respub. perveniat ad maximam paupertatem, & minetur ruinam, ob nimiam bonorum temporalium, Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum libertatem, tunc modus & certus finis Apostolica auctoritate ponendus est, ex rationibus, de quibus supra in n. 107. quod ita declarat Card. Bellarm. lib. 2. de Clericis, c. 27. in fin. lit. A.

82 Ahhorret enim à Catholico & pio Rege Sedis Apostolicæ auctoritati detrahere, ejusque jurisdictionem usurpare, quod Deus semper graviter punivit, exemplo Regis Ozia 2. Paral. 26. quia Sacerdotum munus subire tentavit, quod factum latè expendens Chrysost. sic homil. 4. de verbis Isaia, ad Regem affatur. Mane intra terminos tuos: alii sunt termini Regis, alii termini Sacerdotis, &c. de quo Pet. Greg. de Republica lib. 6. c. 6. n. 4. Simon. Majol. dier. Canicul. Colloq. 22. fol. 22. An. Robert. lib. 3. rer. judic. cap. 2. Suarez in defensione Fidei contra Anglicana sectæ errores, lib. 3. c. 6. num. 3.

83 Timeant igitur nostri in materia ad eò gravi contrarium consulere, nam præter peccatum, quod incurrunt, gravia exinde damna eorum culpa Reipubl. provenientes, & Dominus non finit audaciam hujusmodi impunitam manere, ut domesticum exemplum nos edocet. Nam ob id Hispaniam fuisse amissam, & in Barbarorum dominium pervenisse sunt plures qui asserant, ex quorum numero Franc. Longus in Bervario Chronologico, anno Domini 704. pag. 208. ibi: Non alia major causa intercessisse excogitari potest, cur Regnum Hispanum Deus impiis Sarracenis tradiderit conculcandum, quam defectio à Sede Apostol. non quidem in rebus Fidei, sed in jurisdictione, & temporalitate, &c. observat etiam Hieron. Alban. de immunit. Ecclesiar. n. ult. Puente en la conveniencia de Monar-Barbosæ Vota decisiva.

chias, lib. 3. cap. 24 §. 1. fol. 155. Velasquez Psal. 100. in Annot. 5. num. 8. D. Roder. à Cuña in cap. si gens Anglorum, n. 5. dist. 56. Ego ipse de jure Ecclesiastico universo, lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 200. & in praxi exigendi pensiones, q. 5. num. 41.

Corduben. Dispensationis.

Legitimitas in radice quam vim habeat: plura de ea traduntur utilia.

VOTUM XXVII.

- 1 Papa stante maritali affectu cum copula, vel matrimonio de facto contracto, potest destructo ex tunc per dispensationem in radice consanguinitatis ex Jure Canonico provenientes impedimento, efficere ut ex tunc verum Matrimonium remaneat, ac si illud ab initio, validum intervenisset.
- 2 Papa ob Clavium summam potestatem in ipsa radice Matrimonii dispensat, hoc est Matrimonium ad terminos Juris naturæ reducit.
- 3 Matrimonium verum, legitimum, & reale ex Pontificis in radice dispensantis declaratione consurgit.
- 4 Lex in his quæ sunt, verè disponit.
- 5 Papa dispensans, seu declarans in radice filios legitimos, demum tales non facit, quin solam velationem habitus naturalis removet.
- 6 Papa declarans prolem legitimam in radice, ex tunc ubique gentium, & quoad omnes effectus legitima est.
- 7 Præjudicium tertii, cui propter impedimentum contrahentium Matrimonium successio erat delata, in dispensatione in radice à Papa concedenda non est attendendum.
- 8 Consanguinei, & affines in quot gradibus contrahere prohibeantur.
- 9 Legem aliquo in casu limitare facilius est, quam in totum abrogare.
- 10 Dispensatio in radice Matrimonii ex præexistenti causa concedi solita fuit à Sede Apost.
- 11 Papa in radice dispensans, prolem verè legitimam, & ex vero firmoque Matrimonio susceptam efficit, & capacem eorum omnium, quæ filiis ex legitimo matrimonio procreatis jura concedunt.
- 12 Præjudicium tertii nullum consideratur in dispensatione à Papa in radice concessa, & n. 13.
- 14 Matrimonium ut à principio media dispensatione in radice sit verum & validum, opus non est subsequenti post dispensationem mutuo, & iterato contrahentium consensu.
- 15 Dispensatio in radice post mortem unius ex conjugibus obtenta suas integrè sortitur vires, præcipue cum ad petitionem superstitis dispensatio conceditur.
- 16 Matrimonium in radice dispensatum ut validum sit, sufficit ut præcedat solum affectus maritalis, etiam si nullum in figura, seu de facto prius in conjuges præcesserit.
- 17 Nicolaus Garcia reprobat.
- 18 Affectus maritalis, etiam dubius, aut præsumptus, sufficiens est ad dispensationem in radice.
- 19 Verba solemnia, aut singularia ad dispensationem in radice non exiguntur, sed nuda tantum voluntas Pontificis dispensantis, & impedimenta Canonica auferentis.
- 20 Natus ex consanguineis in gradu prohibito, qui postea in radice legitimus fuit declaratus, præferendus germanis post dispensationem susceptis in majoratibus, feudis, &c.

- 21 Legitimitas obveniens in radice longè plenior est quam illa, quæ fit per consequens Matrimonium.
- 22 Legitimitas triplex est, Plenissima, Plenior, Plena.
- 23 Dispensatio, aut dispositio cap. tanta, qui filii sint leg. in multis differt ab ea, quæ conceditur in radice.
- 24 Papa quod non possit aliquem quoad temporalia legitimare dispensando in radice Matrimonii, quæ teneant. Sed contrarium verius, n. 26.
- 25 Potentia ad facta præterita non datur in Papa.
- 27 Respondetur ad contraria, & intelliguntur Doctores pro adversa opinione tenentes, & n. seqq.
- 29 Clem. unic. de immun. Eccl. declaratur.

ROMANUS Pontifex stante maritali affectu cum copula, vel matrimonio de facto contracto, potest destructo ex tunc per dispensationem in radice consanguinitatis ex jure Canonico provenientis impedito, efficere ut ex tunc verum matrimonium remaneat, ac si illud ab initio validum intervenisset, & tale impedimentum non adfuisset, & consequenter prolem legitimam quoad omnes juris effectus, & in universo Mundo declarare. Hæc fuit sententia Joan. And. in cap. per venerabilem, num. 20. ubi Abb. num. 21. qui filii sint leg. & triginta & septem Auctorum, quos pro hac parte in unum congerit Thom. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 7. nu. 4. quibus addo Hieron. Gabr. consil. 21. nu. 17. Marc. Ant. Eugen. consil. 53. num. 52. cum seq. tom. 1. August. Beroi. consil. 23. nu. 11. vol. 2. Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 1. n. 41. & in addit. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 5. §. 9. n. 57. Seraphin. dec. 1121. n. 1. & 5. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 1. tit. de legitimat. resolut. 4. nu. 55. Joseph. Sesse Arag. dec. 231. n. 55. cum seqq. Mart. de success. legali, p. 1. q. 18. art. 1. Beltramin. in annot. ad Greg. XV. dec. 19. num. 4. Castill. contrav. tom. 5. c. 105. num. 22. cum seqq. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D, concl. 377. n. 10. Gutier. de Matrim. c. 84. n. 20. n. 20. cum seqq. Basil. Pont. in simili tr. lib. 1. c. 5. §. 1. n. 8. & 9. novissimè Fajard in tr. de legitim. per subseq. matr. n. 96. cum seqq. Rota dec. 207. num. 2. & 3. p. 1. diversor. & dec. 191. & 455. apud Farin. p. 1. recent. & dec. 280. & 687. p. 2. etiam recentior.

2 Ob Clavium enim summam potestatem Papæ concessam in ipsa radice Matrimonii dispensat, c. proposuit, de concess. prob. 6. quia circa, de consang. & affinit. Bellaren. consil. 40. Socin. jun. consil. 31. n. 50. lib. 2. Peregr. de fideicom. a. 24. n. 82. Sanch. d. lib. 8. disp. 7. n. 4. hoc est Matrimonium ad terminos Juris naturæ (nudum exigentis solummodò consensum, l. nuptias, ff. de regul. Juris, c. cum locum, de sponsal.) reducit. Cum enim impedimenta Matrimonii dirimentia à solo jure, seu lege Canonica proveniant, & Pontifex radix sit, & origo legis Canonice, qua consanguinei intra certos gradus (designatos in c. non debet, de consang. & affinit.) contrahere prohibentur, & ab eo tanquam à vivo fonte, seu lege animata auctoritas omnis super istis proveniat, c. 1. de constit. c. Romanorum, 19. dist. c. ipsi sunt, 9. q. 3. & ita gloss. nulli certè dubium esse potest, quin impedimenti per eum sublatis rem ad terminos Juris naturæ primævos reducere possit.

3 Unde verum, legitimum, & reale Matrimonium ex Pontificis in radice dispensantis declaratione confurgit, ita ut valdè errant, qui putarunt exemplo postliminii, aut legis Corneliæ (de quo in l. retro, ff. de cap. & postlim. revers. & in l. lege Cornelia, ff. de testam. & in l. hæres quandoque, ff. de acquir. hæred. &

in §. si ab hostibus, vers. si verò Instit. quibus modis jus patr. pot. solu.) in dispensatione in radice fictionem civilem retractionis intervenire. Lex namque in his, quæ sibi subsunt, verè quidem disponit, ut egregiè docuit Bart. in l. si maritus, §. legis Julia, n. 1. ff. ad l. Jul. de adulter. his verbis. In his quæ juris, idem est esse talem, vel haberi pro tali, & c. dicit statum quod filia nupta in omnibus habeatur ut sui juris: ego dico, quod ista est verè sui Juris, quia statutum potest hoc facere, ut in Auth. constitutio qua de dign. per tot. & in auth. Sed Episcopalis, C. de Episcop. & cleric. & idem dico in omnibus, quæ sunt Juris, ubi lex dicit quod factum habeatur pro non facto, quia verè non est factum quoad id quod Juris est, & c. Et hoc ipsum latius repetit idem Bart. in l. si his qui pro emptore, nu. 29. ff. de usucap. & prosequitur latissimè Jas. ibid. num. 27 ubi dicit pulchram, & utilem esse doctrinam Bartoli, & repetit n. 223. & seqq. Crot. qui illam ipsam ait notandam, & menti tenendam, ibi n. 91. Ant. de Buttr. consil. 20. n. 1. optimè Tiraq. de jure Const. part. 3. lib. 7. num. 44. cum seqq. latè Peregr. cons. 7. ex n. 26. vol. 2. Castr. d. c. 105. num. 28.

Summus ergo Pontifex, qui ut summus Christi Vicarius impedimenta Canonica quæ sub ejus manu sunt, removet, & subinde declarat super valore matrimonii per ipsum ad terminos naturæ retroacti, & reducti (prolem consequenter legitimam decernendo) verum, & reale Matrimonium, prolemque omninò legitimam nobis præ oculis proponit, sublato jam obstaculo quod jus naturæ obumbrabat, uti argumento à claris exemplis ducto illicò monstrabimus. Et hinc fit, ut Pontifex dispensans, seu declarans in radice filios legitimos, de novo tales non faciat, quin solam velationem habitus naturalis (ut ait Bald. in l. emancipati, num. 2. ff. de adopt.) removeat. Dereguit ergo filios jure naturæ legitimos, ut ait idem Baldus in l. manumissiones, n. 8. ff. de just. & jure, ex quo supervenit (ut dicit Baldus in cap. 1. §. insuper, de prohibit. feudi alien. per Feder. num. 8.) nova virtus in præjacenti materia, & potentia materiæ ei jungitur, & ab illa denominatur. Evenit quippe isto in casu idem ipsum quod in expulsionem nubium, quæ non facit serenum, sed reteguit, & in excussione spicarum, quæ non facit frumentum, sed illud demonstrat, ut arg. l. adeo, ff. de acquir. rer. domin. notat Bart. in d. l. manumissiones, n. 2. Quinimò ab his istis planè deducitur, non esse in manu, aut potestate Pontificis in radice dispensantis impedire effectum legitimationis ab ea provenientis tanquam effectus infusus & naturalis à sua causa proveniens, quemadmodum non est in potestate fenestram aperientis lacem detinere.

Hinc sanè fit, ut cum Pontifex declarat prolem legitimam in radice, ex tunc ubique gentium, & quoad omnes effectus legitima sit, & de legitimo matrimonio, quicquid aliàs de legitimatis per subsequens controversi soleat. Imò verius ex quo Matrimonium legitimum ex tunc Pontifex declaravit, quamvis prolis antea susceptæ non meminerit, id ipsum dicemus. Venit namque id in consequentiam, & id præcipuè attendendum quod principaliter agitur, non quod in consequentiam venit, ex eleganti præ cæteris decisione textus in l. verum, la 2. ff. de surtis, & in nostris terminis notat Ruin. consil. 189. n. 16. lib. 1. Anchar. consil. 419. nu. 5. Boër. dec. 264. nu. 33. Et hinc est, ut aptè dixerit Decian, respons. 5. num. 67. & 115. vol. 1. quod pater contrahendo matrimonium (verba sunt istius) per quod sequitur legitimitas, non disponit de feudalibus bonis, sed lex est illa, quæ defert successionem isti, quem lex ipsa habet pro verè legitimo. Quare consecutivè orit

oriri præjudicium tertii, propter impedimentum contrahentium Matrimonium successio erat delata, ac proinde attendendum non esse, resolvunt Craver. *consil. 704. vol. 4. Castil. d. c. 105. n. 25. Rota d. p. 1. recent. dec. 455. n. 8. & p. 2. dec. 687. n. 17.*

8 Ut ergo post constitutionem *cap. non debet, de consang. & affinit.* affines in secundo, & ulterioribus gradibus, & consanguinei ultra quartum gradum libere matrimonium antea veritum in universo mundo licite contrahunt: & hodie ex Trident. *sess. 24. c. 4. de reform. Matrim.* cognati ex copula fornicaria ultra secundum gradum, ita & contrahentes jure naturæ semotis à Papa impedimentis per legem, aut provisionem particularem liberos affectu maritali susceptos æquè in omnibus ex vero & legitimo Matrimonio procreatis consimiles, & coæquales habebunt.

9 Quod enim summus Ecclesiæ Rector lege generali abrogatoria in omnes, & ubique gentium decernere potest, id ipsum lege singulari poterit statuere. Nulla quippe ratio est, cur possit Papa edendo constitutionem generalem ubique hæreditatem deferre, aut auferre, *cap. quod nobis, c. ex tenore, qui filii sint leg.* Bart. in l. 1. in fine, *C. de sacros. Eccles. Alex. in l. captatorias, ff. de testam. mil.* Hieron. Gabr. *cons. 21. n. 19 lib. 1.* idem verò rescripto, vel gratia particulari non possit concedere, cum utrumque pariter placitum sit Principis, ad terminos text. *§. sed quod P. incipi, Instit. de jure natur. gent. & civil.* & inde valeat argumentum à lege ad rescriptum, *l. 1. ff. de constit. Princip. Bolog. post alios in l. si is qui pro emptore, n. 249. ff. de usucap. Pet. Greg. de rescript. lib. 1. cap. 1.* Quinimò facilius est legem aliquo in casu limitate, quam in totum abrogare, ut disertè notat Felin. in *c. que in Ecclesiarum, n. 19. de constit.* & ita apertissimè in proposito resolvunt Joseph. Sesse *d. dec. 231. n. 67. Rota d. dec. 291. n. 6. & 7. apud Farin. part. 1. recent.* Cum ergo Pontifex in casu text. in *c. tanta, qui filii sint leg.* filios legitimos ad omnes effectus in universo mundo faciat, idque ipsum constituere possit eadem vi & forma, quod attinet ad incestuosos, ut omnes agnoscunt, maximè Sesse *ubi supra, & Rot. dec. 166. nu. 5 p. 1.* Quid, quæso, impedimento ei esse unquam poterit dispensandi in radice ad omnia munia, & jura secularia?

10 Dispensatio, seu potius declaratio ista in radice matrimonii ex præexistenti causa concedi solita fuit à Sede Apostolica, utputa ob prolem susceptam, vel evitandi scandali gratiâ, ut probatur apertè in *c. quia circa, de consang. & affinit.* ubi Abb. & Alex. de Nevo, uterque *nu. 2.* tenent prolem solum antea susceptam in causa esse, ut justè talis dispensatio concedatur, cum semper remaneat causa scandali filiis non legitimatis. Quod si ex præcedenti concubitu filii non supersint, aut alia justâ, æquâve non interveniat causa, gravem utique culpam committeret Pontifex dispensando in radice, ex his, quæ post Nav. not. Sanchez *d. disp. 7. n. 3. lib. 8.* Et hoc est quod ex sententia Ant. de Butr. Panorm. & aliorum dixit Franc. Ferrer *de impuber. gloss. 6 nu. 105.* haud licere Pontifici passim, & sine delectu dispensare in radice: omnes tamen Juris interpretes concordantes agnoscunt dispensationem etiam sine causa omninò validam esse, ac illa quæ justæ causæ innititur.

11 Ex quibus primò infertur, Papam in radice dispensante, prolem verè legitimam, & ex vero, firmoque Matrimonio susceptam effici, capacemque eorum omnium, quæ filiis ex legitimo matrimonio procreatis jura concedunt, quandoquidem Papa Matrimonium jure naturæ contractum velamine impedimentorum Juris Canonici positivi detentum, & adum-

Barbosa Vota decisiva.

bratum reteggit: & hinc est ut legitimati in radice jura legitimorum, & ex legitimo Matrimonio susceptorum in omnibus, & per omnia ex tunc consequantur, juxta tradita supra, & notanda latius infra. Et consequenter ex istis subinfertur ut ad quæcumque temporalia, & secularia invitentur, ex Auctoribus supra citatis *n. 1.* & ob id ad feuda, emphyteuses, & majoratus veniant admittendi, Molin. *de primog. lib. 3. c. 2. n. 3.* Castill. *d. cap. 105. n. 33.* ubi resolvit, quod ex dispensatione in radice Matrimonii, præcedente affectu maritali usque adeò filii legitimi efficiantur, atque ex legitimo matrimonio nati dicantur, ut ipsimet comprehendantur comprehensique censeantur in dispositionibus, substitutionibus, & primogeniorum, vinculorumque institutionibus, in quibus filii ex legitimo matrimonio nati vocantur perpetuò, adeò ut ea legitimitate sati fiat, satisfactumque præsumatur dispositioni prædictæ, qua ad eum modum vocationes, & substitutiones concipiuntur, perinde ac si ab initio legitimum, & verum matrimonium intervenisset, nec dispensatio ulla in radice necessaria fuisset, & *num. 35. vers. denique,* plures pro se refert Auctores. Licet enim legitimati per rescriptum horum omnium capaces non sint, cum gratia Principis non debeat operari in præjudicium tertii, ex traditis à Molina *d. cap. 2. num. 1.* hoc tamen locum non habet in dispensato in radice; qui vero relecto matrimonio legitimus consequenter apparet, Sanchez *d. disp. 7. num. 4. & 5. lib. 8. Peregr. consil. 1. num. 24. lib. 3.* Joseph Sesse *d. dec. 231. num. 21. & 60. cum seqq. Castill. d. c. 105. n. 22. Rota d. dec. 191. n. 4. & 8. & d. dec. 455. nu. 5. par. 1. recentior.*

Nullum verò detur in hoc casu præjudicium tertii, siquidem Pontifex non ex vi meri rescripti prolem legitimam efficit, sed ex causa Matrimonii ritè contracti, remotoque per ipsum obstaculo à jure Canonico proveniente, consequenter, seu incidenter legitimum facit, & sic præjudicium tertii non venit in considerationem, ex latè traditis post alios à Castil. *d. c. 105. n. 26.* Joseph. Sesse *d. dec. 231. nu. 63. & d. dec. 687. n. 16. p. 2. recent.* maximè attentis his, quæ de præjudicio illato in his, quæ non sunt juris naturalis, vel gentium, sed tantum civilis, aut communis, de quo nos loquimur, tradit Tiraq. *de jure constit. p. 3. limit. 7. nu. 48.* Et verè incidenter, seu in consequentiam, cum principaliter prolem non legitimet, sed Matrimonium tantum verum, validumque ex tunc, seu ab initio affectus maritalis declaret, qua consideratione attentata, nemini injuriam facit, ut consideravit Rota *d. dec. 191. nu. 1* & facit insignis text. in *l. fluminum, si §. n. ff. de damno infecto*, ibi. *Neque enim existimavi operis mei vitio damnum tibi dari in ea re, in qua jure meo usus sum.*

Non obstat, quod præjudicium tertii in eo versatur quod spes succedendi alicui auferatur, velut jus primogenituræ valde æstimandum, ex traditis per Valenz. *l. cons. 69. & 70.* Quia respondetur jus hoc in spe nuda consistens conditionale esse, id est, si filius legitimus, & naturalis non supersit, *l. filiusfam. §. cum quis, ff. de legat. 1.* ibi. *Conditio defecisse videbitur si supervixerint liberi, l. jubemus, §. sin autem, C. ad Trebel. l. 1. Cod. de condit. insertis.* Unde est ut quemadmodum transversali vocato ad fideicommissum, vel majoratum, filiis deficientibus nulla sit injuria, aut præjudicium, cum gravatus liberos inopinatos ex matrimonio antiquo, vel novè contracto susceperit (id quod passim evenire videmus) ita nulli fiat injuria cum Pontifex conjunctioni, ex qua provenit filius incestuosus, aut aliàs à lege Canonica rejectus, veri matrimonii omnes, tribuit effectus,

eamve legitimam ex tunc, aut in radice declarat: retegatur enim tunc temporis consequenter filius in matrimonio legitimo susceptus, qui ut quisque alius è legitimo matrimonio procreatus facit deficere conditionem, si sine filiis, & ita video arguisse & tenuisse Rotam apud Farin. d. dec. 687. n. 17. Et ved uno, altero casu præjudicium non erat in rerum natura, utpotè successionem nondum delata, l. *quandiu* 69. ff. de acquir. hered. ibi: Ergo expectamus in singulis, ut prius ei deferatur hereditas, tunc deinde postea quam delata est, expectamus aitem præstitutum, intra quem nisi aut adeat, aut pro herede gerat, denegamus ei actiones, &c. Delata verò dicitur hereditas, quam quis potest adeundo consequi, l. *delata* 151. ff. de verb. sig. ific. id est, post mortem ultimi possessoris, non ante, l. *qui superstitis* 94. ff. de acquir. hered. cum similibus.

14 Secundò infertur, cum media dispensatione in radice à principio sit verum validumque Matrimonium, & omnibus, ut aiunt, numeris perfectum ex indulgenti Papæ declaratione, opus non esse subsequenti post dispensationem mutuo, & iterato contrahentium consensu ad ejus valorem, ut arg. text. in cap. cum locum, & in cap. cum apud, & in cap. tua, de sponsal. & ex Boër. Pereg. & aliis censuit Rota d. dec. 687. n. 12. apud Farin. p. 2. recent. ubi invehitur in Cov. de spons. p. 2. c. 8. n. 13. & Sanchez d. lib. 8. disp. 7. n. 25. novum saltem tacitum post dispensationem in radice consensum exigentes, eorum ducti auctoritate, qui tale quid non protulerunt, ut dicit Rota d. num. 12.

15 Unde subinfertur dispensationem in radice post mortem unius ex conjugibus obtentam, suas integrè sortiri vires, ut ex Bortoli doctrina in l. *Gallus*, §. *quid si tantum*, n. 13. ff. de liber. & posthum. tenuere quamplures, maximè Anchar. consil. 409. n. 6. Navar. consil. 2. n. 10. sub. tit. *qui filii sint legit.* Put. dec. 483. num. 2. lib. 9. Molin. de primogen. lib. 3. cap. 2. nu. 12. vers. *si verò impedimentum*. Pereg. de fideicom. ar. 24. in fine, Sanchez d. di p. 7. nu. 6. ubi hoc sine dubio procedere ait, cum ad petitionem superstitis dispensatio conceditur, Seraphin. dec. 1121. num. 1. Sayr. in clavi Regia, lib. 6. cap. 11. num. 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 9. num. 57. Beltramin. ad Gregor. XV. dec. 19. num. 5. Rota dec. 307. num. 2. part. 1. divers. Ratio est, quia cum Papa consensui à principio præstito solummodò innitatur, & ab eo tantum matrimonium ex tunc verum, validumque declaret, ad consensum istum ab initio præstitutum utriusque contrahentis vita, seu existentia nil certè conducit, & inde uno, quin & utroque mortuo dispensatio in radice adhuc procedit: sumus enim in matrimonio vero, non in ficto, quod ratione fictionis inductivæ, aut translativæ extrema habilia requireret; nam in præsentia nulla est fictio in valore Matrimonii, sed declaratio ejus, quod revera fuit, à qua provenit legitimatio prolis in sui initio, ut inde nil referat an unus ex parentibus ante, dispensationem decesserit.

16 Terriò infertur, quod cum matrimonium in terminis Juris naturalis solo consensu perficiatur, isque plenè eliciatur ex affectu, quem Juris interpretes vocant maritalem, is unus sufficiens est ad dispensandum in radice, etiam si Matrimonium in figura, seu de facto inter conjuges non præcesserit, cum consensus ad Matrimonium necessarius hoc in casu subsit. Hæc fuit sententia Joan. Andr. in cap. per venerabilem, num. 30 ubi Abb. nu. 21. qui filii sint leg. quem sequuntur Joseph. Sesse d. dec. 231. à nu. 23. & iterum num. 64. Basil. Pont. d. lib. 11 de Matrim. cap. 5. §. 1. nu. 12. Rota dec. 166. num. 3. & dec. 191.

n. 5. & dec. 455 num. 1. apud Farin. part. 1. recentior. Et probatur in cap. cum locum, & in cap. cum apud & cap. tua, de sponsal. cap. sufficiat, 27. q. 8. Velut jure Civili, & gentilitio matrimonium inter consanguineos non, vetante, in l. 3. ff. de ritu nupt. & in l. 2. C. de instit. & substit. Quibus non adversantur Mol. de primogen. lib. 3. cap. 2. num. 12. ibi, *filius durante impedimento, & matrimonio de facto contracto*, &c. & Sanchez d. di p. 7. n. 7. Pereg. d. consil. 1. à n. 7. quia loquuntur, exempli gratia, in matrimonio de facto contracto, ut inde rectè dixerit Rota dec. 166. n. 3. & dec. 191. n. 5. nullum usquedum fuisse Auctorem qui dixerit affectum maritalem ad dispensationem in radice sufficientem esse.

Quare rejiciendus venit Nicol. Garc. de benefic. 17 parte 7. cap. 2. num. 42. in addit. dum ad valorem dispensationis in radice requirit matrimonium de facto, sic interpretatus Joan. And. Abb. & reliquos admittentes dispensationem istam affectui maritali innitentem; nam ultra quam quod is Auctor receptissimæ obstitit opinioni, quin & decisionibus Rotæ Rom. apud Farin. jam perpensis, ego à Garcia discere vellem quid intersit inter matrimonium de facto contractum, in quo ipse dispensationem in radice admittit, & affectum maritalem prævium, qui matrimonium saltem clandestinum dubio procul ante Tridentinum producit, d. cap. cum locum, cum aliis supra adductis. Cum certo certius (ut aiunt) sit qualequale matrimonium sufficiens esse ad dispensationem in radice, ex quo adest radix, hoc est, consensus reciprocos implicitus, in terminis Juris naturæ sufficiens, Sesse d. dec. 231. num. 42. cui dispensatio in radice justè innititur d. cap. sufficiat, 27. q. 8. Cum ergo figura matrimonii solum deserviat ad ostendendum consensum, super quo cadat dispensatio, isque plenè insit in affectu maritali, plenè deprehenditur necessariam non esse Matrimonii figuram. Ad hæc Garciam illud unum torfit, quod consensus ex affectu maritali elicitus, non operatur figuram matrimonii propter aliquod impedimentum Canonicum aliàs prohibiti; at Pontifex dispensans super tali impedimento reliquit consensum in figura matrimonii, quæ sufficiens est, ex eodem Garc. ad dispensationem in radice: affectus ergo solus maritalis id ipsum operabitur, cum matrimonium de facto contractum præ se ferat. Demùm mutabundus Garcia d. num. 42. valde aberravit, existimans Matrimonium de facto contractum radicem esse fundamentalem, & causam legitimitatis, juxta cap. tanta, qui filii sint leg. extensum ex dispensatione Papæ, cujus decisio nihil habet commune cum dispensatione in radice, quæ longè majoris est effectus, ut infra ostendemus.

Quartò infertur, necessum non esse de affectu maritali plenè summo Pont. constituisse, quin potius dubium, aut præsumptum sufficientem esse ad dispensationem in radice, ex traditis à Cacher. Pedem. dec. 154. nu. 4. Joseph. Sesse d. dec. 231. n. 22. Rota d. dec. 166. nu. 2. & dec. 455. nu. 9. parte 1. recent. qui ex nuptiis postea subsequatis plenè deprehendi ratus est, & ita expresse firmat Abb. in cap. tanta, n. 1. & 7. & omnium aprius Alciat l. 3. de verb. signif. n. 12. vers. *quod si per subsequens*, & n. seq. cujus verba refert, & extollit consil. 125. ex n. 11. & consil. 227. à nu. 22. & probatur in l. cum quis, Cod. de naturalibus, ibi: Neque enim verosimile est eum, qui postea vel donationem, vel dotem conscripserit, ab initio talem affectionem non habuisse, &c.

Quintò infertur ad dispositionem in radice verba solemnia, aut singularia non exigere, sed nudam tantum voluntatem Pontificis in radice dispensantis,

ris, & impedimenta Canonica auferentis, id quod multifariam evenire potest. Et primum quidem si periram dispensationem in radice, & ex tunc Pontifex his verbis indulgeat, *Nos hujusmodi supplicationibus inclinari*, &c. ut specie resolvit Rota d. dec. 687. n. 4 cum seqq. par. 2. recentior. & merito: cum enim concessio libello supplici respondeat, totum in supplicatione deductum, in concessione contentum censetur, l. si defensor, §. 1. ff. de interrog. alt. c. inter dilectos, in fine, de fide instr. Menoch. post alios consil. 33. n. 14. lib. 2. & consil. 49 n. 24. & consil. 357. n. 24. Secundò idem erit si in dispensatione prolem susceptam ab initio conceptus legitimam Papa declaret, Seraphin. dec. 1121. n. 1. Rota d. dec. 455. n. 12. p. 1. recent. & dec. 280 n. 2. & dec. 687. n. 14. p. 2. etiam recentior. Joseph. Sesse d. dec. 231. n. 67. Gutier. de Matrim. cap. 74 num. 34. Basil. Pont. eod. tract. dict. lib. 11. cap. 5. §. 1. num. 12. Garc. de benefic. part. 7. cap. 2. num. 40. Tertiò dispensatio in radice disertius demonstratur per verba illa, *prolem tam ante, quam post, ac in radice, & substantia ipsius matrimonij susceptam legitimam, & de legitimo thoro procreatam declaramus*. Ita Molin. d. lib. 3. cap. 2 num. 12. Pereg. de fideicom. art. 24. n. 77. Gutier. d. cap. 74. num. 5. Rot. d. dec. 455. n. 1. part. 1. recent. Et sane ab iis explodendus venit Pereg. dum in d. consil. 1. n. 19. lib. 3. videtur existimasse, necesse esse ad dispensandum in radice, quod Pontifex verbis disertis matrimonium ipsum legitimum declaret, cum enim apertè & acutè refellit Rota d. dec. 255. n. 13. & faciunt quæ Sanchez d. disp. 7. n. 28. & Sesse d. dec. 231. n. 22.

20 Sextò inferitur, natum ex consanguineis in gradu prohibito, qui postea in radice legitimus fuit declaratus, præferendum germanis post dispensationem susceptis, in majoratibus, feudis, & emphyteusibus, in quibus vocati sunt filii nati, seu procreari de legitimo matrimonio: cum enim is media dispensatione in radice legitimus filius appareat à tempore conceptionis, queri certè non possunt filii ab eisdem parentibus in matrimonio post dispensationem habiti, sicuti nec transversalis proximior exclusus à filio, qui jam ex matrimonio non sperabatur.

21 Septimò inferitur longè plenior esse legitimisationem obvenientem in radice, ea illa, quæ fit per subsequens matrimonium, id quod ex pluribus latè probat Castill d. c. 105. nu. 34. Triplex enim est legitimatio, Plenissima, Plenior, Plenæ, ex Bald. consil. 64.

22 ex num. 3. lib. 6. Anton. de Butrio in cap. per venerabilem, n. 10. vers. per qua concludo, qui filii sint leg. Cov. de sponsal. p. 2. c. 8. §. 8. n. 4. Pereg. consil. 1. n. 141. §. 3. Et verè dispensatio, aut dispositio d. cap. tanta,

23 in multis differt, & simul inferior est, vinciturque ab ea, quæ fit in radice. In illa fingitur, aut suppletur consensus, seu affectus maritalis: in ista reverà intervenit, imò basis est subsequentis declarationis in radice à Pontifice factæ. In illa lex Canonica mediâ fictione disponit circa ea, quæ sua non sunt: at in ista Pontifex disponit verè & realiter in his, quæ sui juris sunt, & in sua potestate constituta. In illa necessum est Matrimonium subsequi ad legitimisationem filiorum antea susceptorum, cum id nec in nodis naturæ terminis præcesserit: in ista verò necessum non est novum iniri matrimonium, quandoquidem per eam validam declaratur, quod affectus maritalis innixum fuit à principio. In illa standum est omninò dispositioni d. c. tanta, in corpore juris contentæ; in ista verò verbis dispensationis, quæ variè concipi possunt, levius, aut plenissimè, ut Pontifici placuerit. In illa legitimatio obvenit velut ex causa, & potestate ordinaria: in ista verò ex supe-

tiore potestate, putà ex lege animata, hoc est Pontifice, qui est supra omne jus commune. In alia filii nascuntur illegitimi & spurii, attento jure naturæ, utpotè habiti ex copula merè fornicaria: in ista verò eodem jure attento, & sublato impedimento Canonico nascuntur legitimi. In illa demum legitimisationis filiorum impedimento est ipsa natura, hoc est defectus consensus, seu maritalis affectus: in ista verò velamen tantum quoddam positivum, seu Canonicum jus naturæ adumbrans à Pontifice jure suo utente retegitur.

Hæc receptissima resolutio, de qua n. 1. tot illationibus exornata, non transit sine difficultate, imò absolute contrariam partem, videlicet Pontificem non posse aliquem quoad temporalia legitimare dispensando in radice matrimonii, sustinent primus omnium Anton. de Butr. in d. cap. per venerabilem, nu. 20. Milis in repert. verb. dispensatio Papa, Molin. de Just. tom. 3 tract. 3. disp. 624 n. 3. Suar. de censur. tom. 5 disp. 50 sect. 5. n. 9. Addit. ad consil. 2. Navarri qui filii sint leg. Franc Ferrer. ad consil. de los impubers. sub rub. de sublit. gl. 6. à n. 107. usque ad 135. Arelio in tract. de rat. Juris, lib. 4. c. 5. n. 53. cum seqq. Gasp. Hurt. de Matrim. disp. 26. diffio. 1. n. 5. & post omnes Fajardo in tr. de legit. per subsequens matrim. n. 99. ubi nu. 113. hanc in rigore disputationis facile defendi posse existimat, sed tamen nu. 14. cum seqq. à communi non recedit.

Movenitur, quia prior sententia supponit, hanc legitimisationem in radice matrimonii filios à principio legitimos reddere, quia à principio Matrimonium illud, ex quo nati sunt, validam efficitur Pontificia dispensatione, quæ ad tempus matrimonii contracti retrahitur, & perinde est ac si ex legitimo matrimonio nascerentur: quod absurdum, seu impossibile videtur supponere, posse scilicet summum Pontificem efficere ut à principio valeat Matrimonium, quod à principio in rei veritate non valuit, & quod non existerit impedimentum quod verè existit, esset enim dare in Papa potentiam ad facta præterita, arg. l. in bello, §. facti, ff. de capt. & postlim. revers. ibi. Facti autem in causa infecta nulla constituti ne fieri possunt l. 31. ff. de regul. jur. l. fin. ff. de adopt. l. on. C. de raptu virg. ibi, castitas corrupta restitui non potest, &c. & hanc potentiam etiam Deum Opt. Max. habere negat D. Hieron. in c. si Paulus, 22. q. 5. quia ut explicat S. Thom. p. 1. q. 25 art. 3. & 4. contradictionem importat, quod factum non sit quod verè factum est: quo fundamento legitimisationem hanc in radice Matrimonii ad temporalia concedere non posse, respondisse Greg. XIII. de mense Nov. 1584 testatur Addit. ad Navar. d. consil. 2. qui filii sint leg.

Sed à priori sententia recedendum non est, non enim Auctores pro hac secunda citati multum urgent; nam si rectè advertamus, Butrio eorum coryphæo paululum defuit quin pro contraria Joan. Andr. stare sententia, quam cum æquam & rationabilem appellasset in d. c. per venerabilem, n. 10. ab ea tamen desistit, ea tantum motus causa, quod extremum deficeret ad quod, in retractione legitimisationis ad radicem, seu principium concubitus referendæ: in quo verè deceptus est, supponens in legitimisatione in radice retractionem fictitiam intervenire, id quod ex pluribus impognavimus supra.

Milis verò pro nobis verè stat in principio, & illicò addit, impedimento de jure divino Papam indulgere non posse dispensando in radice matrimonii.

De Theologis, Molina scilicet, Suarez, & Hurtado, nil certè curandum, eo quod rem egerint nullo Juris fundamento suffulti, nec aliquo unquam ex Classicis Auctoribus perlecto.

29 Nec audiendus est Arellano, quia ibi non constat, & præcipue dum in eo institit quod ad effectum præteritorum abolitionem nullam Pontifex haberet potestatem, *Clem. unic. de immun. Eccles.* parum aptè occurrens, non advertens illud in primo, potissimòque loco erui, in potestate inquam summi, & conspici Ecclesiæ Capitis esse remove, seu annullare ex tunc omnia Jure positivo consistentia, etiam quoad effectus præteritos, ut apertè probat idem text. ibi. *Quicquid ex eis sequuntur*, &c. & ibi gloss. verbo *pro infectis*, Traq. *de jure constit. p. 2. limit. 7. n. 47.* Et ex multis probat Rota apud Farin. *dec. 687. p. 2. recent.* Et colligitur ex multis Juribus in id citari solitis, l. 1. §. *sed à volentibus*, ibi, *pro non facto est*, ff. *de his, qui intestam. delent. l. 1. & 2. ff. unde vir & uxor, bonus text. in l. qui in provincia § 7. §. 1. ff. de ritu nupt. ibi. Confirmamus statum liberorum vestrorum in eo Matrimonio quæstorum, quod ante annos quadraginta contractum est, perinde ac si legitime concepti fuissent*, &c. l. *jubemus nulli*, §. 1. *in fine*, C. *de sacros. Eccles.* ibi, *ea quæ contra legem facta sunt, pro infectis habenda sunt*, &c. l. *non dubium*, C. *de legib. ibi, non solum inutilia sed etiam pro infectis habeantur*, &c. l. *cum ea*, C. *de transact. c. ad nostram de appell. c. quia circa, de consang. & affin. Ego ipse de jure Eccl. universo, lib. 1. c. 2. n. 97.*

30 Superest unus Franc. Ferrer. qui diversis innititur causis à Patre Sanchez majore ex parte mutatis; primum enim opponit n. 11. Pontificem non posse in terris Imperii dispensare in præjudicium tertii, quod facile diluitur ex his, quæ suprà diximus: secundo n. 112. ait quod unâ viâ prohibitum, aliâ admitti non debet: sed hoc dictum facile refellitur cuique consideranti legitimationem prolis effectum esse declarationis in radice Pontifici jure proprio competentis; eamque legitimationem incidenter, seu consequenter contingere, id quod permissum est in Jure, quamvis aliàs si expressim, & præcipue quid agatur, id ipsum vetitum extet ex dictis. Tertio ait num. 117. prohibito aliquo actu, omnia censerì prohibita per quæ ad illum pervenitur, id quod ex proximè dictis cessat. Quarto inquit nu. 124. potentiam ad præterita non dari. Et demum quinto loco allegat nu. 125. & seq. peccatum in concubitu illicito patratum aboleri non posse. Sed hæc quæ Theologis suprà citatis magni fuerunt momenti nulli certè impedimento esse debent, attentis his, quæ tradidimus suprà, & prosequitur latè Sanchez *d. disp. 7. n. 4.*

31 Illud quod adduximus de Gregorio XIII. videlicet quod ille respondit se super radice dispensare non posse, ex assertionem additionis ad Nav. *d. consil. nihil obest, inverisimile quippe continet*, & ob id speciem falsitatis, ad tradita in cap. *quia verosimile, de presumpt.* vel si verum contineret, respondeo ideo contigisse, quia Pontifex non potest tales dispensationes concedere, nisi ex magna causa, quæ non dabatur in proposito petitiæ dispensationis, quam ille denegavit, & sic si denegavit, non fuit propter defectum potestatis, sed causæ, ut aliàs contigit in cap. *penult. de bigam. & in cap. nulli, de sentent. excommun.* ita respondet Faiard. *d. tract. de legitimat. per subsequens matrim. num. 115.* videmus namque eundem Pontificem Gregor. XIII. dispensare, ut habetur in decisionibus Rotalibus 455. n. 1. *part. 1. & 687. num. 1. part. 1. apud Farin. in recent.* & licet hanc eandem dispensationem prædecessor Pius V. denegaverit, non ob id arguitur ad impotentiam dispensandi, quia ut bene satisfacit Rota *d. dec. 687. n. 22.* Pius V. moveri potuit ad denegandum ex aliqua causa, quæ non placuit successori, quinimò illi placuerunt aliæ rationes, purà ad evitanda scandala, & ne mulier perpetuò innupta, & diffamata remaneret, ut in gratia

dictum fuit; ultra quod & aliæ causæ animum Greg. XIII. movere potuerunt, quæ semper in supremo Principe præsumuntur.

Tirassonensis Prioratus.

Coadjutoria cum futura successione est incompatibilis cum alio beneficio residentiam requirente ad effectum retentionis; & quando vacent beneficia obtenta per promotionem ad Episcopatum.

VOTUM XXVIII.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Coadjutores non sunt beneficiarii interim dum vivunt coadjuti.*
- 3 *Coadjutoria incompatibilis est ad effectum retentionis cum alio beneficio residentiam personalem requirente, & n. 11.*
- 4 *Coadjutores Episcoporum, seu Rectorum Parochialium auctoritate Apost. instituti, ad personalem residentiam ut Episcopi & Rectores ipsi tenentur.*
- 5 *Gratia futura successionis est vera gratia.*
- 6 *Rex Catholicus ex antiquissima observantia & inveterata consuetudine habet jus presentandi ad beneficia quæ vacant ob promotionem ad Episcopatum, qui sunt de suo Regio patronatu.*
- 7 *Vacatio ob promotionem ad Episcopatum non inducitur, nisi post adeptionem possessionis illius, vel postquam præfixum tempus ad consecrationem petendam lapsum fuerit.*
- 8 *Possessio non capitur nisi post cessationem Coadjutoria.*
- 9 *Vacatio beneficiorum obtentorum non inducitur per promotionem ad Episcopatum in terris infidelium.*
- 10 *Beneficia hodie de stylo Curia vacant statim quod quis per Papam promotus est ad Episcopatum.*
- 11 *Retentio beneficii à Papa concessa nihil aliud inducit nisi certam continuationem in eodem statu, in quo existerat de tempore quo concessa fuit.*
- 12 *Retentio beneficii non extinguat jus providendi, nec consumit turnum.*

Rex noster invictissimus nominavit D. Petrum de Barsorga Priorem Collegiæ Regularis Ecclesiæ Sancti Sepulchri civitatis Calatayud in Coadjutorem Episcopi Oscensis, cum retentione sui Prioratus usque ad tempus cessationis Coadjutoria: Summus Pontifex gratiam Coadjutoria cum hujusmodi retentione concessit, illumque in Episcopum Termopolen. in terris infidelium, interim dum vivebat coadjutus, promovit, qui exinde possessionem coadjutoria, & conservationem ordinis Episcopalis accepit: postmodum, adhuc vivente coadjuto, & nondum facto loco futurae successionis, è vivis discessit D. D. Petrus de Barsorga: fuit apud me quæsitum an provisio dicti Prioratus, uti vacantis ut prius per coadjutoriam cum futura successione ad Episcopatum Oscensis ad quem idem Petrus fuerat præsentatus à Rege Catholico, ad ipsum Regem pertineat, ex inveterata consuetudine à Sede Apostolica diu tolerata, qua Rex jus habet præsentandi ad omnia beneficia, quæ vacant per promotionem, aut provisionem eorum, qui ad præsentationem, seu nominationem ejusdem Regis fuerant provisii? Et affirmativè respondi.

Nam licet dictus D. Petrus de Barsorga per coadjutoriam

Jutoriam præcedente Regia præsentatione, non dicatur verè Episcopus Oscensis ante cessationem coadjutoria, quia Coadjutores non sunt beneficiarii interim dum vivunt coadjuti, Navar. in c. si quando, de rescript. prel. 7. nu. 10. & in tract. de orat. cap. 20. num. 18. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 9. n. 64. ibi: Cum coadjutoria de per se non sit Ecclesiasticum beneficium, Sebast. Cæs. de Eccles. Hierarchica, par. 4. disp. 14. §. 9. à princ. Mendez de Vasconcellos divers. Juris argum. lib. 4. cap. 1. n. 8. Rota dec. 456. n. 1. apud Farin. par. 1. recentior. Ego ipse de Canon. & dignit. cap. 29. num. 3. cum seqq.

3 Nihilominus tamen negari non potest, de Coadjutoria cum futura successione fuisse provisum ad præsentationem Regis Catholici; quæ quidem coadjutoria licet verè non sit beneficium, operatur tamen quoad vacationem omnes effectus beneficii, illa enim incompatibilis est ad effectum retentionis cum alio beneficio residentiæ personalem requirente, Nic. Garc. de benefic. p. 11. c. 5. n. 123. & in hoc dicitur habere quandam affinitatem, & similitudinem cum veris beneficiis. Pet. Gregor. de instit. rei benefic. cap. 11. num. 2.

4 Et in specie, quod coadjutores Episcoporum, seu Rectorum Parochialium auctoritate Apostol. instituti ad personalem residentiæ ut Episcopi, & Rectores ipsi teneantur, resolvunt Campen. in divers. Juris Canon. rubr. 7. cap. 6. num. 104. Moneta de opt. Canon. cap. 4. q. 8. num. 157. Aloys. Ricc. & alii plures, quos refero de Jure Eccles. universo lib. 3. c. 10. num. 31. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 805. num. 21. ubi num. 32. ex decisione Rotæ subdit posse Coadjutorem non residentem privari, servata juris forma. Rota dec. 192. num. 5. part. 1. recentissima. unde si tenentur ad personalem residentiæ beneficii ad quod dati fuerunt Coadjutores, benè sequitur quod in alio residentiæ facere non poterunt, quia duobus in locis uno & eodem tempore stare quis non valet, nec duobus officiis inservire. Et sic cum gratia futuræ successionis fuerit vera, ex traditis per Nicol. Garc. d. part. 11. c. 5. in addit. n. 123. & vacaverit Prioratus, ac quoad retentionem illius unà cum Coadjutoria hujusmodi inducta fuerit incompatibilitas, ex dictis, benè sequitur illius vacationem esse providentiam ad præsentationem Regis Catholici, prout provideri solent cætera beneficia, quæ de resultu nuncupantur.

6 Non obstat, quod hujusmodi jus de resultu competens Regi Catholico fundatur, ut dixi, in quadam antiquissima observantia, & inveterata consuetudine, vidente & tolerante Summo Pontifice, & est Rex noster quasi subrogatus in jure, quod competit Sedi Apostolicæ circa omnia beneficia vacantia ob promotionem ad Episcopatus, qui sunt de Regio suo patronatu, juxta Extravag. ad regimen, de præbend. & hujusmodi vacatio non inducitur, nisi post ademptionem possessionis Episcopatus, & consecrationem sequutam, vel postquam præfixum tempus ad consecrationem perendam lapsum fuerit, cap. cum in cunctis, §. cum verò, de elect. Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 2. citati per me de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 57. n. 67. quibus addo Arnuph. Rusæ. privil. 41. nu. 15. & privil. 34. per totum, unde cum iste Coadjutor Episcopi Oscensis non habuerit vita sua durante possessionem illius Episcopatus, quia illam capere non potest nisi post cessationem coadjutoria, Rota dec. 456. n. 6. part. 1. recent. Ludov. à Saravia de Ajustis, quest. 29. nu. 51. nec etiam per promotionem ad Episcopatum Termopolen. in terris infidelium inducatur aliqua vacatio beneficio- rum obtentorum, Garc. d. part. 11. cap. 6. n. 24. Azor.

instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 16. q. 12. Ego ipse d. alleg. 57. n. 74. videtur inferri vacationem non induci, nec Regem nostrum ullam habuisse, ad quam posset præsentare.

Quia responderetur multipliciter, & primò, hodie de stylo Curia beneficia vacare statim quod quis per Papam promotus est ad Episcopatum, Granut. ad Simonet. de reserv. benef. q. 27. n. 6. Anast. Germon. de indultis Cardinalium, §. si verò, n. 21. Stephan. Grat. discept. forens. tom. 2. cap. 296. n. 10. Ego ipse alleg. 57. n. 68. & juxta solitas clausulas licet Coadjutoria non sit in se beneficium verum, est tamen futura successio, vera gratia ex nunc, & stylus Curia in Coadjutoris hujusmodi imponit vacationem obtentorum, statim quod de ea provideretur in Consistorio, prout fit in provisione alicujus Episcopatus.

Secundò responderetur, quod nihil refert quod non vacent beneficia per promotionem ad Episcopatum existentem in terris infidelium, quia in præsentia non dicitur ob id hanc vacationem inductam, sed propter gratiam coadjutoria cum futura successione, quæ quoad retentionem inducit incompatibilitatem cum alio beneficio residentiæ requirente, ut suprà diximus.

Minus obstat, quod eidem D. Petro de Barforga fuerit à Sede Apostolica concessa facultas retinendi dictum Prioratum cum dicta Coadjutoria, & futura successione, dum illi locus non foret; quia ista retentio nihil aliud inducit, nisi certam continuationem in eodem statu, in quo existeret de tempore, quo concessa fuit, arg. sed & si manente, si de precar. l. Labeo, l. 2. §. hac autem, ff. de arbitr. Rota dec. 663. n. 9. Farin. part. 1. recent. tempore autem concessionis ad Regem nostrum spectabat præsentatio: ergo cessante continuatione devolvitur jus præsentandi ad illum statum primævum, in quo erat de tempore concessionis illius.

Uterius retentio non fuit extinctiva Juris Regi nostro competentis, nec consumpsit turnum, ut ita dicam, in quo ex titulo de resulta, Regia præsentatio erat facienda; & ita succedente morte dicti D. Petri de Barforga ante cessationem coadjutoria, intrat dicta Regia præsentatio, vigore primæ vacationis inducta, cujus executio quoad hoc tunc fuit dilata, & non consumpta; est enim in Jure nostro recepta conclusio, quod data retentione beneficiorum à Papa, illa primæva reservatio non extinguatur, sed potius cessante causa retentionis poterit reassumere priorem vacationem, & providere illius vigore ut prius, perinde ac si talis retentio concessa non fuisset. Ita in terminis Simoneta de reserv. benef. q. 27. n. 5. ibi. Sed hic queritur, quid si Papa (prout plerumque contingit) aliquem promoveat cum reservatione beneficiorum, is deinde moritur in partibus, an beneficia illa censebuntur reservata, ut de eis possit solus Papa disponere. Hac questio alias contigit in Rota, & per dictam Extravagantem reservantem beneficia promotoria vel promovenda nunc vacantia, & in antea vacatura, fuit judicatum esse reservata, &c. refero Ego ipse d. alleg. 57. nu. 56. quod tunc demùm ego intelligebam, quando ante retentionem inducta erat vacatio; nam si vacationem præcedat retentio, contrarium mihi videtur verius, juxta doctrinam Franc. de Aretio conf. 7. num. 14. dum ait, quod Papa per dispensationem retentionis non confert jus novum, sed solum conservat quæsitum, quod erat perdendum per novam promotionem, cap. dudum 2. in fine, de elect. c. si graciosè, de rescript. in 6 Pro quo ferè in terminis facit resolutio Covarr. practic. cap. 36. n. 12. ubi tenet nullum fieri patronis laicis gravamen, nec ullum damnum causari etiam quoad præsentationem, ubi summus Ecclesiæ Pontifex Episcopum

Episcopum instituerit, aut confirmaverit, cum reversione beneficii alicujus, quod is obtinet, & alioqui de proximo vacaturum erat per consecrationem, juxta *c. cum in cunctis, de elect.* nam etiam si hoc beneficium pertineat ad jus patronatus laicorum, cum nondum vacaverit, poterit Papa etiam absque speciali derogatione & expressa mentione dispensare, ut electus illud obtineat simul cum Episcopatu, nec per hoc derogatur juri patronatus laicorum, quia patronus non habet presentandi jus quoad effectum, donec beneficium vacaverit; Papa vero per dispensationem impedit vacationem illam, &c.

Quare, &c.

Pampilonen. Executorialium.

Executoriales sacrae Rotae, etiam antiquae an valeant intimari, & quando absque intimatione exequi possint!

VOTUM XXIX.

- 1 *Inhibitionis, & mandatorum Rotalium summa.*
- 2 *Dubium disputandum proponitur.*
- 3 *Executor Rota in partibus, cui executoriales fuerunt praesentatae, non potest aliud facere quam illas intimare.*
- 4 *Executor potest ad executionem procedere quando reus non se opposuit, nec reclamavit intimationi.*
- 5 *Contumacia colligitur ex probatione renitentia.*
- 6 *Consensum à principio intervenisse colligitur ex actibus subsequentibus.*
- 7 *Acceptatio ex usu colligitur.*
- 8 *Paruisse verò dicitur qui abstinet à molestiis, & vexationibus.*
- 9 *Executoriales antiquae presumuntur intimatae, maxime si habeatur possessio omnium in eis contentorum.*
- 10 *Litterarum Apostol. justificatio praesumitur ex effectu continuatione continuata per longum tempus.*
- 11 *Executoriales ubi compellunt ad faciendum illico, non requiruntur monitiones, sed statim ad executionem procedi valet.*
- 12 *Mandatum Rotale ubi continet precisam commissionem, tunc absque aliqua intimatione, & reproductione exequi potest.*
- 13 *Mandatum de quo agitur, continet precisam commissionem.*
- 14 *Mandata Rotalia, quae non continent precisam commissionem, monent, & requirunt tantum.*
- 15 *Carceratio damnum infert irreparabile.*
- 16 *Dictio, statim, dilationem nullam admittit.*
- 17 *Clausula, quibuscumque aliis contrariis non obstantibus, derogat solemnitati reproductionis, & intimationis, quatenus necessaria forent.*

PRIOR, Canonici, & Capitulum sanctae Ecclesiae Pampilonensis de anno 1567. sustinentes, vel sustinere timentes molestias aliquas ab Episcopo dictae Ecclesiae, tunc & pro tempore existente, super exemptione ab omni visitatione, & correctione dicti Episcopi, nonnullos ex Canonicis eorumque bona capi, & carcerari indebitè facientis, obtinuerunt à sacra Rota inhibitionem & mandata ut Episcopus praedictus, seu ejus Vicarius Generalis, & Officiales sub poenis pecuniariis, & censurarum, cum effectu, & omni mora, ac exemptione postpositis,

& quibuscumque aliis contrariis non obstantibus, carceratos ipsos à carceribus, quibus detinebantur, relaxari, bonaque ablata restitui faciant, necnon cum expressa prohibitione ne in visitatione, correctione, & emendatione dictorum Prioris & Canonorum se intromittere auderent, sed in possessione praefatae exemptionis eos tueri faciant, & amplius molestari non sinant.

Cui quidem mandato cum ex parte dicti Francisci paritum fuisset, & à suo tempore usque ad praesens exemptio hujusmodi in dubium non revocaretur, praeter omnium opinionem non sine evidenti periculo contraventionis, & in contemptum dicti mandati, modernus Episcopus, ejusque Vicarius Canonicum quemdam incarcerari mandavit, & contra Capitulum injustè procedere attentavit: at executor in eodem mandato Judex nominatus declaravit ipsum Episcopum, seu ejus Vicarium & Officiales poenas in eo contentas incurrisse, à quo decreto cum ex eorum parte esset ad hoc Tribunal appellatum, contingit modò dubitari, an executor declarando Vicarium excommunicatum, & in poenam millium ducatorum incursum, praefatorum mandatorum fines excederet? In quo dubio videtur omnino negativè respondendum, ex sequentibus.

Nam licet de stylo Rotae executor in partibus, cui executoriales fuerunt praesentatae, non possit aliud facere quam illas intimare, & parte se opponente, ad Rotam remittere, ut illis ibi reproductis, & servatis quatuor terminis ad docendum de partitione servari solitis, possit ad declaratoriam deveniri, Felin. in cap. ad probandam, n. 6. de re judic. Vestr. in prax. cap. ult. num. 16. lib. 8. Cassad. dec. 6. n. 10. de causa possess. & propr. Seraph. dec. 116. nu. 1. & 2. Duran. dec. 408. n. 1. Rota dec. 654. num. 2. part. 1. recentissim. aliàs in posthum. Farin. & coram Cavalier. dec. 364. n. 1. & 2. & dec. 500. nu. 4. & apud Ludov. Postium post tract. mandati de manutenendo, dec. 263. num. 6. & dec. 272. à princ.

Nihilominus tamen haec resolutio duas patitur limitationes, quae ad nostrum casum bene adaptantur.

Prima est quando reus non se opposuit, nec reclamavit intimationi à principio factae; tunc enim eo acquiescente potest executor ad executionem procedere: & si fortè postmodum idem reus contravenire praesumpserit, absque alia intimatione poterit Judex praefatus vigore acceptationis per reum jam factae ad observantiam compellere, quia decisiones in Vincent. Prioratus, 19. Martii 1610. coram Card. Pampilio jun. & in Mediolan. decimarum de Varisio, 16. Novembr. 1616. coram R. P. D. meo Pirovano, potestatem procedendi executori adimunt eo tantum casu, quo dicto mandato reus parere recuset, & contra illud se opponat; nam tunc cum non possit cognoscere de causis contradictionis, debet supersedere, & causam ad Rotam remittere, ut illic probata renitentia colligatur contumacia, per quam relaxantur censurae, Cassad. dec. 5. n. 7. de constit. Rota dec. 596. n. 2. part. 2. recent.

Quod autem fuerit mandatum intimatum, & executioni traditum, ac per Episcopum tunc temporis existentem, & successores acceptatum, patet evidenter ex eo, quod semper Prior & Canonici sua exemptione de qua ibi fit mentio, gavisi sunt, ex quibus actibus ipsum mandatum subsequentibus deprehenditur consensum à principio intervenisse, Rot. decis. 266. n. 3. in fin. part. 1. recentissim. Acceptatio enim ex usu colligitur, Seraph. dec. 168. n. 9. Et abstinendo Episcopus toto illo tempore à molestiis, & vexationibus, non praesumptivè, sed verè dicitur paruisse, eadem Rota dec. 194. n. 1. p. 1. recentiss.

9 Facit etiam, quia mandatum est antiquum, & ab illius relaxatione elapsus fuit longi temporis cursus cum observantia, & pacifica possessione omnium in eo contentorum: unde præsumitur ab initio consensus, & acquiescentia Episcopi, ead. Rota dec. 555. n. 2. & 3. p. 1. recentiss. in terminis Salgado de prosect. Regia, p. 4. c. 1. n. 79. sibi. Et quia per spatium viginti annorum præsumebantur omnia solemniter acta, & consequenter executoriales fuisse intimatas, &c. & ibi, quia per lapsum tanti temporis possessio præsumebatur capta, volente, & non contradicente possessore, &c. prout etiam litterarum Apostol. justificatio præsumitur ex effectuante continuata per longum tempus, eadem Rota dec. 726. n. 1 par. 1. recentiss. aliàs in posthumis Farin.

11 Secunda limitatio est quando mandata hujusmodi potius sapiunt executionem quam, monitionem; licet enim executoriales & mandata nonnulla aliquando moneant, seu requirunt ad aliquid agendum, nihilominus tamen ubi compellunt ad faciendum, illicò non requiruntur monitiones, sed statim ad executionem procedi valet, Mandos. commiss. 24. vers. loco litterarum, Rota in Casalensi pensionis, 3. Decemb. 1627. coram R. P. D. Ubaldo, impressa per Ludov. Postium in tract. mandati de manutenendo, dec. 31. n. 4. & 5. Sic etiam (ut in nostro casu) ubi mandatum Rotæ continet præcisam commissionem, veluti quod quis excarceretur, vel aliquid faciat, tunc absque aliqua intimatione, & reproductione exequi potest, Rota dec. 503. n. 3. p. 1. recentiss.

13 Continet autem præcisam commissionem excarcerandi, & abstinendi à visitatione, & correctione mandatum, de quo agitur, & aliud præinsertum, ut ex illo patet ibi. Necnon inhibitionem, seu mandatum quod Episcopus, seu Vicarius Generalis, & Officialis non se intromittant in visitatione, correctione, &c. & ibi. Relaxamus, &c. Et melius ibi. Statim visis presentibus sub pœna octo millium ducatorum auri de Camera, Camera Apostolica applicandorum, & in subsidium suspensionis à Divinis, &c. ipsos carceratos à carceribus, quibus detinentur, relaxeris, relaxariq. facias, & mandatis ac faciatis realiter, & cum effectu, omni mora & exemptione postpositis, ac quibuscumque aliis contrariis non obstantibus, &c. Et demùm, ibi. Vos R. P. D. Didacus Episcopus, vestrique Vicarius & Officiales, & alii Ministri in correctione, visitatione, & emendatione dictorum R. D. Prioris, & Canonorum, quoris prætextu, causa, & occasione, publicè vel occultè per vos, vel alium, seu alios intromittatis, nec se intromittant sub adempta pœna, &c.

14 Unde hoc casu non fuit necessaria hujus mandati intimatio, reproductio, & dictorum quatuor terminorum servatio, quia evidenter illius verba compellunt Episcopum, ejusque Officiales ad faciendum illicò, non uti alia mandata, quæ tantum monent, & requirunt, ut citata Rota pluribus in locis resolvit, novissimè Ludov. Post. d. tr. mandati de manutenendo, b. serv. 103. num. 8.

15 Denique cum valde durum sit, & à ratione alienum, ut eorum executio, quæ præsentaneo remedio indigent, & damnum inferunt irreparabile, ut est excarceratio, & correctio, tanto tempore intermedio retardaretur, ideo apponuntur consultò verba in dicto mandato omnem moram, quæ in reproductione, & quatuor terminorum observantia in Rota aliàs facienda considerari poterat, penitus rejicientia, ut patet ibi, Omni mora & exemptione postpositis ponderando particulam, omni, quæ admodum est generalis, ut eludat quaecumque moram, quæ aliàs non excluderetur, ut dixi de diction. usufrequent. dict. 241. n. 6. Id ipsum coadjuvant alia verba, ibi, statim visis actis,

quæ dicto, statim, dilationem nullam admittit, & 16 regulariter intelligitur sine temporis intervallo, ut in l. si finita, §. non autem statim, ff. de damno infecto, & in l. cum quidam, ff. de legat. 2. Tiraq. in l. si unquam verbo revertatur, num. 120. C. de revocand. donation. Aloys. Ricc. in decis. Curie Archiep. Neapol. part. 4. dec. 288. n. 6. juncta clausula superius posita; ibi, & quibusvis aliis contrariis non obstantibus, per quam censetur derogatum solemnitatibus reproductionis & intimationis, quatenus hæc necessaria forent ut fuit consideratum in Sabinensi Castri Montis Rotundi, 8. Febr. 1627. coram Reverendiss. D. meo Coccino, ubi citantur Jas. conf. 100. col. 4. in fin. vers. tertio moveor, n. 4. & Bero. conf. 147 n. 28. vers. & licet lib. 3.

18 Ex quibus apertè colligitur, adesse in nostro casu præcisam commissionem illicò adimplendam, ad cujus observationem, & pœnarum condemnationem contra contravenientes, & rebelles potuit meritiò Judex executor, nulla facta intimatione, nec habita in Rota reproductione procedere, ex dictis.

Quare, &c.

Egitanien. Bonorum.

Majoratus per vitam contractus institutus non potest amplius revocari. Et quæ solemnitates requirantur in alienatione Ecclesiæ. Quis dicatur indignus, & quis incapax, & quæ Principis confirmatio convalidetur.

VOTUM XXX.

- 1 Casus proponitur.
- 2 Contractus pars dicuntur omnia pacta & conditiones in illo appositæ.
- 3 Institutio majoratus, & conditiones ac pacta in eo appositæ, non possunt amplius à fundatore revocari, mutari, seu alterari.
- 4 Majoratus celebrari possunt per contractum, sive per actum ultimæ voluntatis: primi sunt irrevocabiles, secundi verò minime.
- 5 Majoratus per viam contractus institutus non potest deinceps revocari.
- 6 Pactum expressum de non revocando majoratum, ipsum efficit irrevocabilem.
- 7 Institutio majoratus Regia confirmatione munita non potest sine licentia Regis etiam à fundatore mutari seu alterari, & num. 8.
- 9 Successor in majoratu, aut capella non potest alterare, aut immutare formam, seu voluntatem primi institutoris.
- 10 Majoratus in materia unus ex vocatis non habet dependentiam aliquam à jure, seu vocatione alterius.
- 11 Bona quæ testator per fideicommissum tenebatur alii restituere, non veniunt in generali institutione.
- 12 Alienationis prohibitio facta generalibus verbis includit alienationem quæ fit ex testamento.
- 13 Executore dato ad bona in pia opera distribuenda, executor non est vocatus, sed ipsa pia opera.
- 14 Transactio facta cum Monialibus plures patitur defectus.
- 15 Bona ex sua origine laicalia, si postea casu aliquo ad Ecclesiam, sive Monasterium devenerunt, Ecclesiastica exinde censentur.
- 16 Mutata enim conditione persona, & bonorum conditio mutata videtur.
- 17 Privilegiata res quando pervenit ad privilegiatum amittit naturam antiquam, & efficitur res privilegiata.

- 18 In transactione super re Ecclesie, aut minoris requiritur eadem solemnitas, qua in alienatione.
- 19 In alienatione rerum Ecclesia de essentia requiritur copulativè non solum solemnitas, sed etiam causa.
- 20 Causa ad alienandum debet esse clara, & indubitabilis.
- 21 Utilitas ad alienandum debet esse magna, itaut Ecclesia, vel Monasterium plus recipiat, quam dimisit.
- 22 Tractatus saltem unus spectat ad solemnitatem rerum Ecclesie.
- 23 Consensus maioris partis Monialium Conventus spectat ad solemnitatem rerum Ecclesie.
- 24 Auctoritas Superioris spectat ad solemnitatem rerum Ecclesie.
- 25 Solemnitates deesse presumuntur ubi in Scriptura non reperiuntur.
- 26 Alienatio rerum Ecclesie non valet, ubi in ea una tantum solemnitas non intervenit.
- 27 Alienatio ubi reperitur à lege, & ab homine prohibita, non potest esse licita, nec permessa, etiam in casibus à Jure exceptuatis.
- 28 Transactio ut valeat debet esse de re dubia, lite incerta, aliquo dato, retento, vel remisso.
- 29 Alimenta in fraudem fisci revocantur.
- 30 Bona affecta vitio luigiosi non possunt alienari.
- 31 Transactio vigore insufficientis mandati facta nulla est.
- 32 Procurator excedens fines mandati sui nulliter facit, & principalem non obligat.
- 33 Cessio, & renunciatio supposita & simulata invalida est.
- 34 Cessionarius non facta effectuali solutione, non potest ex cessione agere.
- 35 Cessio facta clerico videtur procedere ex fonte cupiditatis & in fraudem facta.
- 36 Monasteria tenentur in Portugalia bona sibi relicta in laicam personam transferre.
- 37 Ecclesia ubi prohibetur bona aliqua acquirere & retinere ultra annum, debet intra illum ad habiles personas illa transferre.
- 38 Alienatione prohibita, dominium in emptorem, vel cessionarium transferri non potest.
- 39 Alienatio quando prohibetur per actum, & tale pactum confirmatur Principis auctoritati, tunc si alienatio de facto fiat, non transfertur dominium.
- 40 Transactio & cessio facta favore illius, qui capere non poterat rem sibi cessam, in illum nullum jus transferre potuit.
- 41 Possessio capta à notoriè intruso est improba & vitiosa, & ab illo auferri debet.
- 42 Nullus plus juris in alium transferre potest, quam ipse in se habet.
- 43 Indignis quicquid auferitur, totum fisco applicatur, & devolvitur.
- 44 Incapaces, quia non capiunt, sed ipso jure repelluntur, eo quod capere nequeunt, à iis legitimis successoribus deferunt.
- 45 Monialium data incapacitate reputantur ac si non fuissent vocata.
- 46 Incapax gradum non constituit, & habetur ac si vocatus non esset.
- 47 Bona tanquam vacantia quando majoribus Regia Corona devolvantur, & n. 48.
- 49 Majoratus vel Capella bona vacantia Regia Corona devoluta non censentur, nisi deficientibus fundatoris consanguineis.
- 50 Fiscus in bonis vacantibus non succedit donec superest aliquis ex consanguineis usque ad decimum gradum.
- 51 Transversales perpetuò exclusi nunquam sunt admittendi.
- 52 Paria enim sunt nolle, & non posse.
- 53 Exceptionem de jure tertii nemo allegare potest.
- 54 Substitutio facta sub conditione si honoratus non assumpserit nomen familiae, non extenditur ad casum, si non potuit.
- 55 Institutio plenissimè à Rege confirmata.
- 56 Majoratus si praesudicent filiis in legitima, Regia facultate opus est.
- 57 Conclusio, seu petitio semper declarari debet secundum illius narrationem.
- 58 Concessionem, & confirmationem Principum declarantur secundum impetrantium petitiones.
- 59 Rescriptum interpretatur à libello precum.
- 60 Princeps si fuit aditus ad aliquem effectum, seu decretum, quod interponere debet, si gratiam concedat, illa solum operatur quoad illum effectum.
- 61 Dispensatio est stricte interpretanda.
- 62 In dispensatione quando fit alicujus impedimenti mentio, dispensatio quoad aliud nihil operatur, nec ad illud extendi potest.
- 63 Dispensatio super Matrimonio non extenditur ad dotem.
- 64 Dispensationes tot sunt necessariae, quot sunt obstacula.
- 65 Duo si obstant, uno sublato, alterum remanet.
- 66 Prohibitiones duae quando extant, una sublata, altera nihilominus actum impedit.
- 67 Majoratus quoties instituitur expresse ad conservandam agnationem & familiam cum obligatione portandi nomen & arma, Monasterium non succedit.
- 68 Licentia concessa censetur secundum supplicationem eam petentis.
- 69 Proximum arguit causam finalem dispositionis.
- 70 Praecedentia declarant ea quae sequuntur.
- 71 Responsum ex interrogatione declaratur.
- 72 Verba quantumvis generalia restringuntur secundum subjectam materiam.
- 73 Dispensatio semper restringitur ad casum tantum de quo loquitur.
- 74 Confirmatio non operatur contra confirmantem.
- 75 Clausula derogatoria regulatur ab ipsa dispositione principali.
- 76 Sequentia magis regulantur & restringuntur à praecedentibus, quam è contra.
- 77 Confirmatio in forma communi non operatur maiorem firmitatem institutioni confirmatae, quam antea habebat.
- 78 Confirmatio non operatur in praesudicium tertii.
- 79 Confirmatio Principis non validat actus nullos, & invalidos in praesudicium tertii, nec Princeps id velle praesumitur.
- 80 Confirmatio facta in executionem actus praecedentis, ad aliud non extenditur.
- 81 Actus non attenditur, qui in executionem praecedentis factus fuit, sed praecedens attenditur.
- 82 Confirmatio convalidat actum nullum, si defectus nullitatis exprimat, secus verò si taceatur, & incognitus sit confirmanti.

U D O V I C U S de Figueredo Falcon, & ejus unicus filius Antonius Hector de Figueredo, per contractum irrevocabilem inter vivos vinculum perpetuum omnium bonorum suorum fecerunt, & majoratum instituerunt, ea conditione, ut nullo unquam tempore ea bona separentur, aut alienentur, sed semper deferantur filiis & descendentes dicti Antonii, quibus deficientibus voluere, ut exclusis transversalibus in eisdem bonis succedat Conventus Monialium S. Lud. oppidi de Pinel, Egitan, diocesis, cujus

cujus vinculi & majoratus institutio cum omnibus suis clausulis, & conditionibus Regia confirmatione ex certa scientia, deque Regiæ potestatis plenitudine corroborata fuit; sed Ludovicus præmoriens certas clausulas ejusdem majoratus mutavit, & deinde ejus filius Antonius Hector absque liberis decedens Hectorem de Sella, ejus patruelem, fratrem, eorumque bonorum hæredem instituit, qua institutione non obstante Conventus dictarum Monialium in vim clausulæ majoratus possessionem accepit, eamque ultra annum & diem retinuit: hinc ob incapacitatem Monialium præfatarum Secretarius Didacus Suarez vigore *Ordin. Regiæ, lib. 2. tit. 18.* ea bona à Rege impetravit, illaque sibi adjudicari debere postulabat: Hector verò eadem petebat vigore testamenti dicti Antonij Hectoris, quo eum in dictis donis hæredem instituerat, & assertæ ejusdem concordie, quam cum dictis Monialibus celebraverat, & ab eis cessionem dictorum bonorum obtinuerat pro certis modis frumenti; consultus pro veritate, respondi ut sequitur.

2 Quoad jus dicti Hectoris nullum illi competere concludimus, quia fundatur in dispositionibus Ludovici & ejus filij institutionem majoratus mutantium; cum autem majoratus hujusmodi per viam contractus inter vivos cum omnibus suis clausulis, & vocationibus institutus fuerit, & contractus pars dicantur omnia pacta, & conditiones in illo appositæ, *leg. fundi partem, ff. de contrah. empt. Surd. cons. 217. n. 6.* 3 & c. 384. n. 50. Rota decis. 398. n. 3. p. 1. divers. rectè sequitur de Jure communi institutionem, conditiones, & pacta hujusmodi non posse amplius à fundatore revocari, mutari, seu alterari etiam in minimo, ut arg. text. in *leg. perfecta donat. C. de action. & obligat. resolvunt Gam. Lusit. dec. 262. n. 3.* ibi Circa secundam partem advertebat bona illa, que continentur in institutione majoratus, facta per donationem, censi inter vivos donata, quoniam irrevocabilis donatio facta fuit, quamvis mortis causa, per *leg. ubi ita donatur, ff. de don. causa mort. ideo censetur donatio inter vivos, propter clausulam, ut non possit revocari, &c.*

4 Valasc. *cons. 122. n. 16.* ibi. Caterum ego in hac questione meam sententiam & opinionem sic consultus exposui. Primum, illud quod suprà retuli, ex quorundam opinione, nempe omnes majoratus sive celebrentur per actum ultimæ voluntatis, sive per contractum, semper esse ejusdem nature, & juris, & habere vim ultimæ voluntatis, non esse verum, cum aliud sit contrahere, aliud testari, *leg. verba gesserunt, ff. de verb. signif. & natura contractuum regularis est irrevocabiles esse postquam celebrati sunt, l. sicut ab initio, C. de action. & oblig. natura verò ultimarum voluntatum è contra est revocabilis usque ad mortem, &c.*

5 Gabriel Pereira *Lusit. dec. 48. n. 8.* idem etiam resolvit, licet attentà *l. 14. Tauri*, quæ est *l. 4. tit. 7. lib. 5. novæ Recop.* revocari ac mutari valeant tales majoratum institutiones, ut advertit Valasc. *d. cons. 122. num. 2.* nihilominus apud Lusitanos minimè observatur, cum nulla lex Regia Lusitana, quæ idem disponat, ut testatur Gabriel Pereira *d. dec. 48.* & illa non extante recurrendum est ad dispositionem Juris communis, ex *Ordin. lib. 3. tit. 64.* ex quo patet majoratum per viam contractus institutum, non posse deinceps revocari, aut in aliquo mutari, eo quod irrevocabilis remansit. Roman. *cons. 171. n. 7.* Pelæz de *major. p. 1. q. 22. n. 7. ad fin.* & esse receptum eodem Jure communi attento, post Tiraquel. tradit Avendan. *ad d. l. 44. Tauri, gloss. 6. n. 1.*

6 Id ipsum tanto magis procedit cum in foundatione ejusdem majoratus adsit expressa clausula, & pactum de non revocando, ut in specie post alios resolvit Barboza *Vota decisiva.*

vunt Molin. *de primog. lib. 1. c. 9. num. 31. & lib. 4. cap. 2. num. 40.* cum seqq. ubi latè *n. 45.* defendit arg. *l. ubi ita donatur, ff. de donat. causa mortis, Anton. Gom. l. 40. Tauri, n. 71.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 76. per tot.* ubi latè probat pactum expressum de non revocando majoratum ipsum efficere irrevocabilem, latè etiam Molin. *de justit. tract. 2. disp. 586. per tot.* optimè Castil. *contr. lib. 3. c. 10. n. 6.* ibi. *Indeque esse quod Majoratus primus institutor, sive pater qui de propriis bonis majoratum instituit, meliorationemve in aliquem ex filiis, aut descendens fecit irrevocabiliter, aliquaque ex causis contentis in l. 17. & in l. 44. Tauri, non possit ex postfacto in majoratu, aut melioratione addere alias conditiones, quàm illas, quas tempore institutionis, aut primæ dispositionis apposuit, nec de novo modificare, aut modo quocumque alterare, vel reformare, &c.* ubi plures refert Doctores, quibus addo Robles de Salzedo de *represent. lib. 3. cap. 19. n. 33.* ibi. *Ut videre est in eo, qui postquam in alterius favorem majoratum irrevocabilem instituit, propriam dispositionem revocando, nisi ex justis ingratitudinis causis retroagere non potest, l. perfecta donatio 4. C. de donat. que sub modo, &c.*

Corroboratur quoque hæc resolutio ex confirmatione Regia, cum qua fuit majoriæ institutio facta, unde sine licentia Regis non poterit etiam fundator quicquam in ea mutare, seu alterare, Cravet. *consil. 135. num. 10.* Roland. *consil. 10. n. 41. vol. 3.* Bellon. *consil. 55. num. 16. & 37. tom. 1.* Valasc. *consil. 130. num. 17. tom. 2.* ibi. *Quia ex quo Rex ipse licentiam jurandi illum contractum dedit, revocando omnia jura in contrarium facientia, visa fuit Regis licentia necessaria, quoniam res per quasque causas nascitur, per easdem resolvi debet, ut ad revocationem majoratus constituti cum licentia Regis, ex Cov. Burgen. Menchaq. Simanch. Sarmient. Anton. Gomez. tradit Molin. *de primog. lib. 4. c. 3. num. 10. & 15. & lib. 1. c. 8. n. 28.* Conferunt que pulchrè in proposito de necessaria Principis licentia ad revocanda ea, que cum ejus auctoritate facta sunt, tradit. Cephal. *consil. 91. n. 13. & 14. lib. 1. & c. Valenzuel. consil. 69. n. 85. & 86. tom. 1.* ibi. Clarius Alvarad. *lib. 2. de conject. mente defun. c. 2. in princ. 6. & 8.* ubi ait, quod nec ipse conditor majoriæ confecta cum auctoritate & facultate Regis, poterit aliquam rem obligare, quia majoria à lege viva processit, &c.*

Et expressè, quod etiam fundator majoratus Regia facultate instituti amplius illum, nisi ex Principis auctoritate ad hoc accedente, mutare, seu revocare non possit, resolvunt Peralta in *l. 3. §. qui fidei commissum, num. 119. ff. de hered. instit. Covar. p. 2. de testament. num. 7.* & post Gregor. Lop. Pelæz de *majoratu, p. 1. q. 37. per tot.* Avendan. *ad l. 44. Tauri, gloss. 2. num. 6.* Molin. *de primog. lib. 4. c. 2. n. 54.* alter Molin. *Theolog. de justit. tract. 2. disp. 586. n. 5.* latè Gutier. *pract. lib. 2. q. 78. per tot.* ibi: *Quæro secundò circa easdem leges, an etiam majoratus irrevocabilis fiat quando in Regia facultate id expressè præcipitur, ut semel majoratu constituto, amplius revocari non possit, si hujus facultatis virtute majoratus in contractu instituitur. Et si ad rationes Pelæz in q. præced. attendamus, nec hoc etiam casu majoratus irrevocabilis fiet, cum non sit de tribus contentis in nostris legibus Regiis, nempe l. 17. & 44. Tauri, sed adhuc, & in hoc casu sicut in præcedenti majoratum esse irrevocabilem ipsa ratio postulat, & lex nostra. 44. coadjuvat, que in tribus casibus non admittit præfati actus revocationem, nempe si possessio rerum, ex quibus actus ille constat, vel instrumentum ipsius actus eidem traditum fuerit, aut ex causa onerosa idem actus sit gestus, non ergo erit mirum si idem dicamus ex Principis auctoritate ad hoc accedente &c.*

- 9 Et si hæc ita de plano procedunt in fundatione, à fortiori locum habebunt in successore, quia successor in majoratu, aut capella non potest alterare, aut immutare, formam seu voluntatem primi institutoris, c. 1. de success. feudi, l. 3. ff. de interd. & releg. Gama decis. 341. n. 2. in princ. nec sequentium causa per anteriores potest lædi, leg. peto, §. fratre, ff. de legat. 2. Cabed. Lusit. decis. 52. num. 10. p. 2. Principium enim
- 10 Juris est materia majoratus, quod cum illorum successio verè & propriè pendeat à fundatione & dispositione primi institutoris, in qua donationem fecit, unicuique illorum quos vocavit, fuit jus quæsitum ad tempus, quo eveniret casus suæ vocationis, absque eo, quod unus ex vocatis aliquam dependentiam habeat à jure, seu vocatione alterius, Paul. de Castro consil. 164. n. 4. p. 2. Molin. de primog. lib. 1. c. 1. n. 17. plures citati per Valenzuel consil. 69. n. 50. cum seq. tom. 1. ubi n. 171. subdit quod Princeps non potest alterare, aut mutare naturam feudi antiqui in præjudicium descendantium: sicut nec jus quæsitum re, vel spe, aut aliquo contractu potest tolli in præjudicium ejus, cui quæsitum erat; ut ex Gonzal. Gutierrez. & aliis, probat Valenzuel. dict. consil. 69. num. 56.
- 11 Nec credendum est, ut præsumendum, patrem & filium præfatos voluisse alterare, aut immutare dictam institutionem, & ejus bona Hectori relinquere, quæ non sua, sed aliena erant, & alteri restitui debebant, ut bene consuluit Surd. consil. 280. num. 23. & 24. ibi, *Et cum bona non essent propria, sed aliena, de illis disponere non potuit, nec præsumitur disposuisse*, gloss. verbo testator, in fine, in leg. conficiuntur, §. si post factum, ff. de jure codicil. & in l. 2. C. qui testam. facere poss. Zanch. in leg. hæredes mei, §. cum ita, l. 29. ff. ad Trebell. n. 32. in fine, ideo generali institutione non veniunt bona qua testator per fideicommissum tenebatur alij restituere. Bart. in l. codicillis, in §. instituto, ff. de legat. 2. Dec. cons. 378. n. 1. Paris. consil. 7. num. 9. lib. 1. Cephal. in consil. 3. n. 93. & in cons. 516. num. 11. Roland. cons. 71. num. 26. volum. 2. Petra de fideicom. ob prohibet. alienat. quest. 9. num. 276. & c. Humani enim actus à potentia, & voluntate reguntur, nec sola potestate perficiuntur, nisi utique voluntas accedat & è contra, cap. cum super Abbatia, de offic. deleg. l. multum interest, C. si quis alteri; vel sibi, Fab. de Anna cons. 44. num. 27. Mangil. de imput. quest. 49. num. 3. Marta de success. legali, part. 2. quest. 3. art. 11. n. 9. Fular. consil. 184. n. 1. in fine.
- 12 Denique facit clausula prohibitionis generalis alienandi bona majorum hujusmodi, quæ comprehendit quâmcunque alienationem, tam in vita, quam in morte factam; nam alienationis prohibitio facta generalibus verbis, includit alienationem, quæ fit ex testamento, Bart. in l. ventre, n. 11. ff. de acquir. hæred. ubi Aretin. col. 11. vers. dicamus ergo. Surd. cons. 48. n. 2. & seq. & cons. 211. num. 6. Decian. tom. 1. respons. 32. num. 58. & 59. ibi: *Secundò præsuppone, quod in contractibus, & donationibus potest fieri prohibitio alienationis rerum donatarum, præsertim in certas personas, ut notant omnes in l. si ita quis, §. ea lege, ubi latè Alex. & Jas. ff. de verb. oblig. & l. peto, §. fratre, ubi etiam Bart. & alij, ff. de legat. 2. Angel. cons. 7. quo casu intelligitur prohibitum etiam hæredem instituere, ut ibi dicunt omnes, & Alex. cons. 56. num. 1. & c. Sempronius Ascia determ. 36.*
- 13 Ex quibus patet Hectorem non potuisse aliquid capere ex testamento Ludovici, aut ejus filij, quoad bona vinculata, & sub hujusmodi majoratu contenta; & denominatio facta de eo in prædicto utriusque testamento non est ad effectum succedendi in his bonis, ob expressam prohibitionem, & testantium

incapacitatem ad disponendum de illis, sed ad ea administranda, & gubernanda, ut est elegans text. in l. annua 20. §. Atria, ff. de ann. leg. ibi, *ministerium nominatorum designatum, ceterum datum Templo, &c.* quod loci resolvunt Doctores, quod dato executore ad bona in pia opera distribuenda, executor non est vocatus, sed ipsa pia opera, ex Bart. cons. 3 incip. *Tilius condidit testamentum*, n. 4. Alex. cons. 11. n. 14. cum seqq. Cov. in cap. Raynaldus, §. 3. n. 11. vers. primus casus, de testam. Valenzuel. consil. 87. num. 6.

Secundo loco insurgit Hæctor nomine Monialium dicti Conventus Sancti Ludovici, vigore cuiusdam cessionis, seu concordie cum illis factæ, quæ pro certis modis frumenti quolibet anno solvendi quæcumque jura sibi ad dicta bona vigore clausulæ foundationis majoratus competentia ei cesserunt, & liberaliter donarunt: in primis transactio facta cum cessione plures patitur defectus, & evidenter nulla est, supponendo quod Moniales jus haberent cessibile, quod non credimus, & infra evidenter patebit.

Ex defectu solemnitatum cessionem, renunciationem, sive transactionem hujusmodi esse nullam, nullus est qui dubitet, sed ut pateat resolutio hujus materie, plura supponenda sunt in Jure, & primò præmittendum est, quod licet bona hæc vinculata ex primæva sua origine laicalia essent, nihilominus si casu aliquo postea ad Ecclesiam, sive Monasterium perveniant, Ecclesiastica exinde censentur, prout à simili juspatronatus Ecclesiasticum dicitur, quod licet originem habuerit ex patrimonio laici, fuit tamen vel ab initio, vel fundatione, testamento, donatione, aut aliò quovis titulo in Ecclesiam translatum, cap. unic. §. verum, de jure patron. lib. 6. Covar. pract. cap. 36. num. 2. & 5. Gonzal. ad reg. 7. Cancel. gloss. 18. n. 5. Valac. c. 163. n. 15. Rota dec. 541. n. 4. apud Farin. p. 2. recentior. quos & alios refero de jure Eccles. universo, lib. 3. c. 12. n. 19. mutata enim conditione personæ, & bonorum conditio mutata videtur, Valasc. de jure emphyt. q. 17. n. 5. col. 2. & quando res non privilegiata pervenit ad privilegiatum, amittit naturam antiquam, & efficitur res privilegiata. Tiraq. de jure primog. in præfat. n. 133. cum aliis citatis à D. Barbola in l. hæres absens, in princ. n. 176. ff. de judic.

Secundò præmittendum est, in transactione super re Ecclesiæ, aut minoris requiri eandem solemnitatem, quæ in alienatione, ad notata per Surd. consil. 545. num. 12. ubi quod transigens, & consentiens transactioni alienat, Caputaq. decis. 106. p. 1. & decis. 38. p. 2. Steph. Gratian. disceptat. forens. tom. 3. c. 674. & tom. 5. c. 846. n. 8. Beltramin. ad Greg. XV. decis. 418. n. 17. Coccin decis. 301. n. 1. quos refero d. tract. de jure Eccles. lib. 3. c. 30. n. 40. ubi post Pinel. & Rotam addo etiam transactionem sine solemnitatibus non valere, si bona minoris, vel Ecclesiæ sint penes adversarium, & in transactione agatur, ut penes ipsum remaneant, etiam si pro causa allegetur dubius litis eventus; nam adhuc in hoc casu solemnitas Juris requiritur, Doctores in cap. sine exceptione, l. 2. q. 2. ubi Laurent. de Rodulphis n. 17. Covar. lib. 2. var. c. 17. n. 1. Rota decis. 178. in princ. part. 2. divers. Ego ipse d. lib. 3. c. 30. n. 41.

Tertiò præmittendum est in alienatione rerum Ecclesiæ de essentia requiri copulativè non solum solemnitatem, sed etiam causam, c. 1. & 2. de rebus Eccles. non alien. lib. 6. Camis. Borrel in sum. dec. tom. 1. tit. 15. num. 3. Scip. Theodor. alleg. 13. num. 1. Rota decis. 222. num. 1. & decis. 300. n. 1. & decis. 303. n. 1. & decis. 596. num. 1. in noviss. novissimarum, aliàs p. 4. divers. & decis. 58. numer. 11. p. 2. recentissim. aliàs in posthumis

20 *posthumis Farin.* Quæ quidem causa ad alienandum debet esse clara, & indubitabilis, d. c. *sine exceptione*, ibi: *quod non sit dubium profuturum*, Rota dec. 40. n. 1. p. 1. *divers. & decisio.* 430. num. 4. p. 2. *recentior.*
 21 Et utilitas magna, itaut Ecclesia vel Monasterium plus recipiat quàm dimisit, non enim dicitur utilis alienatio rei Ecclesiæ, ubi Ecclesia recipit tantum quantum dimisit. Rota d. dec. 430. num. 6. & hoc non præsumitur nisi legitimè probetur, Caroc. de locato, tit. de rebus Eccles. non bene locatis, concl. 2. n. 8. cum seq. & dec. 52. n. 4.

22 Ad solemnitatem alienationis rerum Ecclesiæ etiam spectat unus saltem tractatus, id est, discussio, quæ fit allatis rationibus pro & contra, utrum scilicet expediat hujuscemodi bona alienare d. c. *sine exceptione*, ibi, *nisi fortè*, &c. Bonacina d. punct. 4. n. 2. Suar de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. c. 27. n. 8. Ego ipse d. lib. 3. c. 30. num. 7.

23 Item & consensus majoris partis Monialium Conventus, Vasquez de redditib. Ecclesiast. dub. 12. n. 41. Bonac. inter varios tract. tit. de alien. bonor. Ecclesiast. disp. 2. q. unica, puncto. 4. n. 21.

24 Ac auctoritas Superioris, c. in venditionibus, 17. q. 4. Covar. lib. 1. var. c. 17. n. 1. Bonac. d. punct. 4. n. 4. ibi. In Religionibus verò, si Superior localis alienat, adesse debet consensus Provincialis, &c. Hodie iste Superior debebat esse Sacra Congr. Concilij. Ego ipse de officio, & potest. Episcoporum, p. 3. alleg. 95. post n. 60. vers. Verum, ubi refero S. D. N. Urban. VIII. de anno 1624. Religiosis cujuscunque Ordinis etiam si aliàs ex peculiari privilegio, & consuetudine facultatem alienandi haberent, perpetuo interdicere omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omnèque pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, sub pœna nullitatis, & privationis vocis activæ & passivæ ipso facto, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia in posterum obtinenda, contra alienantes præfata bona absque licentia in scriptis ipsius Sacræ Congregat. sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate.

25 Quod autem in præsentī transactione hujuscemodi solemnitates deessent, probatur ex lectura Scripturæ illius, in qua desiderantur, secundum Surd. consil. 451. n. 47. Rota decisio. 596. num. 1. p. 4. *divers.* At certum est, quod ubi una tantum ex prædictis solemnitatibus non intervenit, aut causa defuit, quamvis solemnitates omnes intervenissent alienatio non valet, & transactio ipso jure est nulla, ut latè resolvit Valenz d. consil. 3. per tot. & præcipuè n. 17. & 41. latè etiam Bertrand. volum. 1. consil. 6. à princ. dum loquitur de simili alienatione à quodam Monialium Coventu facta, ita ait. Fuit præterea nullum alia ratione sive causa, quia in eo non intervenit solemnitas de jure requisita, & contra quam secundum communem opinionem non potest præscribi, aut consuetudo introduci, quæ ponitur in c. sine exceptione. 12. q. 2. ubi disponitur, & habetur, quod in alienatione rerum Ecclesiarum præcedere debet tractatus, debet enim in ea intervenire Superioris auctoritas, consensus Capituli, & Clericorum subscriptio, ut notat Panorm. post Joan. Andr. & Doctores communiter in d. c. nulli, quæ in casu, de quo contentitur, non apparet intervenisse. Et primo quidem non legitur, vel apparet, quod aliquis tractatus præcesserit de & super dicto prætenso accensamento, qui tamen præcedere debuit tam de jure communi, d. c. sine exceptione, quàm secundum privilegia seu Ordinationes Apostolicas, de quibus apparet per transsumptum per dict. Dom. in hac causa productum: etiam nec intervenit subscriptio dictarum dominarum Monialium, quæ tamen, ut præfixi intervenire debuit, &c. Et paulò in-
 Barbosa Vota decisiva.

ferius, ibi: Ex quibus omnibus inferitur dictum præten-
 sum accensamentum, ut potè factum in casu non permis-
 so, ac Juris solemnitatibus non servatis, & contra Apo-
 stolicas Ordinationes, & consuetudinem observatam in
 alienatione rerum, & bonorum immobilium Monaste-
 riorum, & Ecclesiarum Cisterciensis Ordinis, fuisse, &
 esse nullum, &c.

Juvat etiam quod hîc duplex reperitur alienandi 27
 prohibitio, una à lege facta alienandi bona Eccle-
 siastica, alia à fundatore expressè mandante, ne ea
 alienentur; tunc enim alienatio etiam in casibus à
 Jure exceptuatis non est licita, nec permessa, ut in
 terminis resolvit Decian. vol. 4. resp. 10. n. 41. benè
 Camill. Borrel. in sum. omnium decis. t. 1. tit. 15. n. 59.
 ibi, Alienatio rei Ecclesiastica prohibita tum de Jure,
 tum ex prohibitione hominis, etiam in casibus à Jure
 permissis fieri non potest, arg. gloss. in c. verum, de con-
 dit. appos. voluit Marth. de Afflictis in decis. Neap. 17.
 num. 5. Borgnin. Cavalcan. in dec. Firizana 29. n. 5.
 vol. 2. Thom. Gramm. decis. Neap. 93. num. 4. Hieron
 Magoa in decis. Florent. 92. n. 29. Franc. Milanens. in
 decis. Sicilie 7. n. 69. vol. 1. Don. Garc. Mastrill in de-
 cis. Sicil. 77. n. 4. & 7. &c. & id puncto quod aliena-
 tio facta contra expressam institutoris prohibitio-
 nem, sine dubio nulla sit, resolvunt Surd. consil. 284. à
 princ. & Fusar. de substit. q. 717.

Ex alio capite bonorum hujuscemodi cessio, & trans- 28
 actio super illi facta est nulla, videlicet quia dictus
 Hector pro illius causa finali & motiva narraverat se
 ad hujuscemodi bona jus bonum habere ex disposi-
 tione testamentorum Ludovici patris, & Antonij fi-
 lij, cujus contrarium patet ex dictis, unde transactio
 valere non potuit, ut resolvit Cæs. Manent. consil.
 140. num. 1. ibi. Transactio ut valeat, debet esse de re
 dubia, l. incerta, aliquo dato, retento, vel remisso,
 Doctores in l. 1. de transact. sed nec res dubia, nec lis
 incerta dici potest, quando super erroneis, & simulatis
 causis, & difficultatibus promota est, &c.

Manet quoque nulla horum bonorum alienatio 39
 & cessio etiam in casu à Jure permissio, quia tem-
 pore quo facta fuit primum Regio fisco, deinde
 Didaco Suarez erat quæsitum, & sic in fraudem
 illius celebrata censetur, proindeque ipse Hector
 ultra actus nullitatem quadrupli redhibitione te-
 netur, ita tradit Ludovic. Pegnera decis. 271. num. 24.
 ibi. Amplia 21. ut non solum alienata in fraudem revo-
 centur, verum etiam si in fraudem fisci fuerit alienatum,
 ille qui sic contrahit, punitur in quadruplum, ut inf.
 hoc tit. l. qui in contractibus, ibi, qui in contractibus
 scelerosis, ac fisco perniciosus interversorum maculosis
 sese fraudibus implicaverint, quadrupli redhibitione
 teneantur, &c. & hoc notare extra illos, qui recipiunt
 venditiones, & promissiones fictitias, & simulatas in
 fraudem fisci, ut etiam cessionis causa defendendi bo-
 na delinquentium, vel delinquere volentium, ut tenean-
 tur in quadruplum ejus, quod fraudare voluerint, &c. & 30
 stante lite inter fiscum Regium, à quo Didacus ac-
 cepit, & dictum Hectorem, ac Moniales bona illa
 erant affecta vitio litigiosi, propter quod vitium non
 poterunt alienari, l. fin. C. ne litig. Surd. consil. 373. n. 3.
 Ordin. Regia Lusit. lib. 4. tit. ...

Item aliam patitur nullitatem hæc transactio, vi- 31
 delicet ex defectu mandati, quod dedit dictus He-
 ctor cuidam Francisco, ut cum dicto Monasterio
 Monialium transigeret, nulla data facultate donan-
 di, vel remittendi, quo casu procurator non potuit
 promittere suppositos illos modios frumenti, nec alia
 efficere, ad quæ mandatum illud non extendebatur,
 proinde transactio vigore insufficientis mandati fa-
 cta nulla fuit. Flamin. de resignat. benefic. lib. 9. q. 17.
 n. 88. Camill. Borrel. in sum. dec. tom. 1. tit. 66. n. 246.

Cardos. in praxi Judicium, verbo procurator, num. 43. Cald. Pereira de empt. & vendit. c. 15. n. 10. & in propriis terminis Rota decis. 696. n. 4. apud Farin p. 2. recentior. ibi. Quo vero ad secundam partem, Domini mature discussio negotio censuerunt, non ob stare exceptionem perjurij, & in primis certum est, Comitum Julium non jurasse, sed tantum dedisse mandatum ad transigendum, in quo quantumvis generali, non venit facultas donandi, &c. eadem Rota coram Gregorio XV. decis. 312. à num. 1. ubi late resolvit procuratorem, cui facultas conceditur transigendi, non posse sine mandato speciali quicquam dare, vel promittere.

32 Unde procurator excedens fines mandati, nulliter facit, & principalem non obligat, nec illi præjudicare potest, l. 1. ff. mandati, Angel. consi. 388. incip. Constat, Card. Tusch. pract. consens. tom. 5. lit. M, conclus. 39. n. 55. Ego ipse Axiom. 144. n. 5.

33 Et tanto magis de nullitate transactionis evidenter constat, cum promissio facta per procuratorem de illis modis frumenti, ut cessionem Monialium consequeretur, fuit supposita & simulata, quo casu cessio, & renunciatio invalida debet censi, ut probat Sempron. Ascia determinat. 82. num. 2. ibi. In jure vera est conclusio, quod cessio sine reali, & actuali pretio non valet, ita est text. ad litteram in l. per diversas, C. mandati, &c. nec apparet unquam eos modios fuisse solutos, nec ex parte dicti Hectoris adimpletum, quod fuit promissum, ut tenebatur, ad tradita per eundem Sempr. Ascia ubi supra, n. 6. ibi. Sed non potest

34 cessionarius ex illa cessione agere, non facta effectuali solutione. Ita Bart. in d. l. per diversas, & post eum clarus Salicet. ibi item n. 7. Ratio est, ut dixi, quia non habet exercitium actionum, nisi solvat cedenti, &c.

35 Et quamvis renunciatio, & cessio, de qua agimus, vera esset, & à nullitatibus prædictis aliena, adhuc cum fuerit facta in personam Ecclesiasticam, qualis erat dictus Hector, simulata præsumitur, & propter avaritiam, & ex fraude celebrata. Ita in specie Stephan. Gratian. disceptat. forens. tom. 3. cap. 826. n. 6. ibi. A est etiam nullitas cessionis, tanquam facta clerico, videtur enim ex fonte cupiditatis procedere, quia clerici debent ab omni negotiatione prorsus abstinere, c. Clerici, i. & c. Canonum, 14 q. 4. c. fornicari, 88. dist. præcipue à liti. iis, quæ magis sunt detestanda, c. unic. de Syndic. adeo ut quamvis cessio facta clerico esset vera, adhuc tamen præsumeretur in fraudem, & propter avaritiam, unde erit nulla, c. 2. ubi gloss. & Abb. de alienat. judic. mut. causa facta, Innoc. Joan. Andr. Butr. Card. & alij per Natt. cons. 474. n. 39. & 40. ubi late comprobatur idem Natt. cons. 530. n. 11. &c.

36 Nec ex alio capite poterat Hector prædicta dona capere à dictis Monialibus, etiam intra annum, & diem, videlicet quia tenebantur in laicam personam illa transferre, ex Regia Ordinatio. l. 2. tit. 18. §. tradunt Valasc. cons. 101. n. 7. ibi. Post illum annum transferantur in laicum. &c. Gabr. Pereira de Manu Regia, p. 1. super concordia Joannis, n. 86. ibi. Et quod intra annum bona dimittantur laicis, &c. Cald. Pereira de empt. c. 7. n. 36. ad fin. ibi. Retinendi tantum per annum, & in laicos transferendi potestatem tribuens, &c. Et ita est de jure communi; nam ubi Ecclesiæ prohibetur bona aliqua acquirere, & retinere ultra annum, debet intra illum ad habiles personas illa transferre, ut post alios Alex. consil. 120. num. 4. lib. 1. sequitur Cald. Pereira dict. c. 8. n. 36.

38 Ex quibus inferitur ad non jus Hectoris, tam quoad dominium, quam quoad possessionem; nam si de dominio agamus, clarum est quod stante alienatione prohibita illud in emptorem, vel cessionarium transferri non potuit, scribes in l. filius fam. §. Divi, ff. de legat. 2. Rota decis. 512. n. 1. p. 4. divers.

tum quia quando alienatio prohibetur per pactum, & tale pactum confirmatur Principis auctoritate, ut in casu nostro, tunc si alienatio de facto fiat, non transfertur dominium, Ferdin. Loazes in d. §. Divi. n. 174. in fine, Franc. Marc. dec. 554. n. 29. p. 1. Fusar. de substitut. q. 674. n. 19. vers. idem esset. Tum etiam, quia per transactionem & cessionem factam favore dicti Hectoris, qui capere non poterat rem sibi cessam, et jus aliquod translatum non fuit, sed omne, quaecunque fuerit, remanlit penes moenia cedentis, l. 3. §. stipulanti, ff. de donat. inter virum, Steph. Gratian. discept. forens. tom. 3. c. 473. n. 3. & 4. eo modo ac si nunquam transisset in Hectorem, aut transactio, vel cessio ulla facta fuisset, l. alienatum, ff. de verb. signif. l. 162. ff. de regul. Juris, l. item si res, §. sunt & alia, ff. de alien. judic. mutandi causa facta. Nec ideo relevat possessio capta ab ipso Hectore, cum improba & vitiosa sit, & proinde ab eo tanquam notorie intruso omnino auferri debet. Ita Crescent. decis. 19. n. 2. de sent. & re judic. ibi. Domini tamen in via Tullen. coram me fuerunt in voto, quod stante possessione nulla, id est vitiosa & attentata, quæ omnino debet à reo auferri quoad impediendam executionem respectu possessionis aliquid opponere non possit, cum pro possessore non habeatur, ad decis. 5. vers. item quia talis, ut lite pend. in antiq. &c. Mohedan. decis. 1. d. tit. de sent. & re judic. Rota in Bracharensi Archidiaconatus, 31. Martij 1628. coram Reverendiss. D. Coccino Decano, ubi hoc fuit decissum pro D. Ludovico Alvarez Pereira Archidiacono Bracharensi contra eundem Hectorem.

Verum cum nullus plus juris in alium transferre possit, quam ipse in se habeat, l. 2. C. de penis, c. nemo potest 79. de regul. Juris in 6. cum aliis per me citatis Axiom. 160. n. 2. opposuit Didacus de indignitate & incapacitate dictarum Monialium ad acquirenda hujusmodi bona, & quod nihil Juris in Hectorem transferre potuerunt vigore transactionis, & cessionis præfatarum, quatenus valerent, & prædictis nullitatibus non subicerentur.

Pro cujus assumpti meliori explicatione sciendum est inter indignum & incapacem, Jure communi attentato, maximam dari differentiam, quia indignis quicquid auferitur, totum fisco applicatur & devolvitur, l. Papinianus, §. meminisse, & ibi DD. ff. de inoffic. testam. Bernard. Diaz reg. 2. in princ. Peregr. de jure fisci, lib. 2. tit. 2. n. 1. Farin. fragment. crim. p. 1. lit. F. verbo fiscus, n. 1. Incapaces vero, quia non capiunt, sed ipso jure reputantur, eo quod capere nequeunt, aliis legitimis successoribus deferunt, gloss. in §. legati, Instit. de legat. Peregr. d. tr. lib. 3. c. 1. à n. 1. Farin. d. verbo fiscus, n. 35. & incapaces ac indignæ simul videntur quoad præsens institutum Moniales hujusmodi: in acquirendo scilicet incapaces sunt, quia omnino usque ab initio repelluntur; in conservando vero indignæ, quia fiscus agendo ab eis aufert, ut colligitur ex Ordin. Regia l. 2. tit. 18. in princ. & §. 1. de cujus materia & validitate satis, superque disceptatum fuit, & adhuc sub judice lis est, & ideo nihil firmandum in præsentem censeo, aut meæ intentionis unquam fuit Ecclesiasticæ, vel Regiæ jurisdictioni præjudicium aliquod inferre, sed quæ hinc dicimus super hac materia, magis discurrendi, quam resolvendi gratia dicta censeantur.

Data igitur Monialium incapacitate usque ab initio ad acquirendum, & possidendum hujusmodi bona, ipse frustra in institutione ad illa habenda vocatur; reputatur enim hoc casu ac si non fuisset facta vocatio, l. 3. ff. de hi. quæ pro non scriptis hab. l. unic. §. 1. & §. & cum triplici, C. de caduc. tollend. nam incapax gradum non constituit, & habetur ac si vocatus non esset, l. 1. §. qui habebat, ff. de bonor. possess. contra tab.

tab. ubi Bart. l. si pater filium, ubi gloss. ff. de inoffic. testam. l. 1. §. sciendum, ubi etiam Bart. ff. de suis, & leg. hered. l. 1. §. ita demum, ff. ad Tertullian. latè Bartol. consil. 33. num. 9. & 10 Dec. consil. 333. n. 4. post plures Molin. de primog. lib. 1. c. 13. num. 69 & 70. & reputatur pro mortuo, l. 1. §. sed si patronus, ibi pro mortuo habetur, ff. de conjung. cum emancip. leg. si necem, §. de portatus, ff. de bonis libert. latè Molin. d. lib. 1. cap. 9. n. 27. cum seqq. Jacob. Canc. variar. tom. 3. cap. 22. n. 189. Joseph. Roman. consil. 3. n. 47.

47 Unde cum censurâ Juris vocatio hujusmodi pro non facta censeatur, & in foundatione adsit perpetua, simplex, & absoluta exclusio omnium, qui descendentes dicti Antonij Hectoris non fuerint, ex quo omnes transversales exclusi remanent, ex text. in c. 1. §. quin etiam, in tit. Episcop. vel Abb. in usibus feud. Molin. de primog. lib. 1. c. 6. n. 22. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. c. 24. n. 162. Surd. consil. 279. n. 3. ibi. Secundò ad exclusionem Domini Nicolai adducitur, quod testator vocavit eum, qui foret major natu ex suo semine, sed ipse non est de testatoris semine, verum conjunctus ex transversali linea, proinde cum verba substitutionis sibi non conveniant, non etiam conveniet substitutio, l. quod constitutum, ff. de testam. mil. l. 4. §. toties, ff. de damno infecto, Tiraq. qui infinita congerit in l. si unquam, verbo libertis n. 2. C. de revoc. donat. Neviz. consil. 19. n. 5. & qui agit ex aliqua dispositione, tenetur probare omnes qualitates requisitas in dicta dispositione, l. 1. §. quod autem ait Prætor, ubi Bart. ff. ne quid in flum. publ. l. Præter, la 2. §. docere, ff. de vi bon. raptor. &c.

48 Et in specie quod majoratus, & capellæ, ad cujus successionem desunt vocari ab institutore, tanquam bona vacantia devolvantur Regiæ Coronæ, tradunt, & ab immemoriali tempore observatum fuisse in Regno Portugaliæ, asserunt Gam. Lusit. decis. 193. & 288. Cabed. Lusit. decis. 51. numer. 3. cum seqq. parte 2. ibi: Ex quo in hoc Regno usitatissimum est, quod capella constituta à laico, & de bonis profanis sine auctoritate Prelati, si vacat, putà quia nullus superest ex his, qui ab institutore sunt vocati, vel quia non extat ullus nominatus, tunc Rex providet de tali capella, & ejus bonis, tanquam de bonis vacantibus, & constituit eorum administratorem, &c. Gabr. Pereira de Manu Regia, p. 1. super concord. Regis Joan. 1. l. art. 40. n. 2. 14. ibi, quia capella vacantes reputantur inter bona Regalia ex defectu successoris. Ordin. lib. 2. tit. 35. §. 17. &c. Et hæc est communis observantia in Regno Portugaliæ, licet aliàs de Jure communi ultimo loco vocatus possit de illis bonis tanquam liberis, alodialibus, & hæreditariis disponere, juxta text. in l. qui solidum 80. §. prædium. ff. de legat. 2. l. pater filium 36. §. fundum Titianum, ff. de legat. 3. & communiter scribentes in l. cum pater, §. libertis, ff. de legat. 2. post multos Natta consil. 470. n. 3. cum seqq. lib. 2. Molin. de primog. lib. 1. c. 4. n. 2. Nihil enim alienationis prohibitio operatur, ubi nulla superest persona, cujus favore facta fuit, Menoch. consil. 325. n. 71. & consil. 752. n. 71. Surd. consil. 184. d. 19. lib. 2. & consil. 559. n. 9. lib. 4. & de alim. tit. 9. q. 25. n. 71. Fusc. de substit. q. 551. n. 1. & 2.

49 Non obstat quod bona majoratus, vel capellæ vacantia, devoluta Regiæ Coronæ non censentur nisi deficientibus fundatoris consanguineis, ex Gam. decis. 193. à princ. & dec. 288. à princ. Cabed. d. p. 2. decis. 51. n. 6. cum seqq. ubi dicit quod Regia Corona exclusa censetur si aliquis consanguineus adsit, quemadmodum in bonis vacantibus fiscus non succedit donec superest aliquis ex consanguineis usque ad decimum gradum, l. 1. l. vacantia, C. de bonis vacant. lib. 10. l. 1. C. unde vir, & uxor. Roland. de success. ab intestato, n. 23. Petr. Greg. Syntagm. Juris lib. 45. c. 6. n. 1. Rojas in epit. success. cap. 34. numer. 1. Peregr. de jure fisci lib. 4. tit. 3. num. 3. Gama decis. 193. num. 4. Cabed. d. part. 2. decis. 51. n. 7. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 37. num. 1. plures refert Joseph. Ramon. d. consil. 5. num. 5. Unde videbatur inferri, Coronam Regiam non in-

Barbosa Voia decisiva.

trare in successione bonorum hujusmodi velati vacantium, extante dicto Hectore ultimi possessoris patruelis fratre.

Quia responderetur id non procedere attentis clausulis foundationis majoratus, in qua fundator solum admisit ad illius successionem suum filium unicum Antonium Hectorem, ac ab eo descendentes in infinitum, ac expressè & absolutè transversales exclusit, unde mortuo dicto Antonio Hectore sine filiis & descendantibus, transversales perpetuò exclusi, nonquam sunt admittendi, ex text. in cap. 1. §. quia etiam, in tit. Episcop. vel Abb. in usibus feud. Molin. de primog. lib. 1. c. 6. n. 22. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. c. 24. n. 162. Surd. consil. 279. n. 3. ibi. Secundò ad exclusionem Domini Nicolai adducitur, quod testator vocavit eum, qui foret major natu ex suo semine, sed ipse non est de testatoris semine, verum conjunctus ex transversali linea, proinde cum verba substitutionis sibi non conveniant, non etiam conveniet substitutio, l. quod constitutum, ff. de testam. mil. l. 4. §. toties, ff. de damno infecto, Tiraq. qui infinita congerit in l. si unquam, verbo libertis n. 2. C. de revoc. donat. Neviz. consil. 19. n. 5. & qui agit ex aliqua dispositione, tenetur probare omnes qualitates requisitas in dicta dispositione, l. 1. §. quod autem ait Prætor, ubi Bart. ff. ne quid in flum. publ. l. Præter, la 2. §. docere, ff. de vi bon. raptor. &c.

Nec obstat, quod ex clausula quadam institutionis colligitur, quod si in eventu quo Monasterium Monialium nolisset certum onus & obligationem acceptare, fundator voluit ea bona ad confratriam S. Misericordiæ devolvi, quo casu devolutioni locum fore videtur, cum idem sit nolle prædictum onus acceptare, vel ob ejus incapacitatem illud non adimplere; paria enim sunt nolle, & non posse, l. 2. §. usus, ff. de procurat. & casus voluntatis ad casum impotentiae aliquando trahi solet, l. 1. & ibi Doctores, ff. de vulgari. l. cum proponas, C. de hered. instit. Alex. Trantacing. de substit. p. 1. cap. 1. num. 25.

Quia multipliciter responderetur, & primò Hectorem hanc exceptionem allegare non posse, cum sit de jure tertij l. 1. ff. de except. rei jud. ubi annotarunt Bart. & reliqui, Menoch. consil. 346. num. 19. Secundò, quia illa doctrina in materiis pœnalibus non procedit, quando non deficit per implere debentem, cum conditio tunc dicatur spreta, & non impleta, quando potuit impleri, & defuit per implere debentem quin impleretur, & non aliter, l. si post diem, §. sed & si i. a, ff. quando dies leg. cedat, Doctores in leg. nolle adire, ff. de acquir. hered. Sic etiam substitutio facta sub conditione, si honoratus non assumpserit nomen familiæ, non extenditur ad casum si non potuit, ut resolvunt Socin. sen. consil. 259. lib. 2. cui se subscripsit Franciscus de Pepis Florentinus, Dec. consil. 273. Decian. consil. 1. numer. 163. & num. 175. lib. 1. & consil. 2. dub. 1. maximè n. 50. cum seqq. lib. 2. & consil. 3. num. 47. cum seqq. & consil. 4. numer. 13. cum seqq. & num. 36. eod. lib. 2. Thesaur. Pedem. decis. 270. num. 18. Polyt. in tractat. substit. in materia vulgaris substit. in 7. q. princ. Thom. Calanch. in repet. l. 1. num. 13. ff. de vulgari, optimè Simon de Prætis de interp. ultim. volunt. lib. 4. dub. 4. num. 34. pag. 217 secundum impress. Francofurti 1588. licet contrarium tenuerint Rimin. jun. consil. 23. Cephal. consil. 196. lib. 2. Menoch. consil. 432. num. 31. Alex. Trentacing. de substitut. p. 1. cap. 1. numer. 25. cum seqq. ubi numer. 20. versic. ex supradictis, fateatur utramque opinionem in disputando defendi posse Tertio, quia Confraternitas S. Misericordiæ adhuc de suo jure nihil allegavit, nec agendo, nec excipiendo, & prius si dixerit se esse comprehensam in substitutione, tenetur probare. Honded, consil. 60.

- num. 12. lib. 1. Nenoch. *consil.* 85. num. 39. Masard. *de probat. concl.* 1341. Magno *Lucensi decis.* 82. n. 11. cum *seqq.* Peregr. *consil.* 36 num. 2. cum *seqq.* lib. 1.
- 55 Nec etiam obstat quod institutio majoratus hujusmodi cum omnibus suis vocationibus, substitutionibus, & clausulis fuit à Rege plenissime confirmata, supplente omnes Juris & facti defectus circa ea, quæ in illa narrata sunt, tam circa incapacitatem Monialium ad acquirendum, sive ultra annum bona sic acquisita retinendum, expresse derogando prohibitioni, & Ordinationi Regiæ, & omnibus in contrarium facientibus.
- 56 Quia multis modis respondetur, & primò Ludovicum fundatorem in petitione porrecta Regi pro confirmatione obtinenda, nullum aliud impedimentum commemorasse, in quo tacita aliqua dispensatio cadere posset, nisi quod ejus filij Antonij legitimas fundationes annexare statuebat, quia majoratus ut præjudicent filiis in legitima, Regia facultate opus est, Roder. Xuar. *in l. quoniam in prioribus, in d. c. ar. ad leges Regni, limit.* 2. num. 17. Molin. *de primog. lib.* 2. c. 7. Anton. Gom. *l. 40. Tauri, n.* 55. Pelaez *de major. p.* 1. q. 1. num. 16. Molin. *de Justit. tom.* 3. disp. 578. num. 5. Thom. Valasc. *tom.* 1. alleg. 63. num. 9. cum *seqq.* plures refert Robles de Salzedo *de represent. lib.* 3. c. 5. num. 4. Et sic gratia & concessio correspondere debuit ipsi supplici libello, quia semper conclusio, seu petitio declarari debet secundum illius narrationem, ut docent gloss. Bart. & Doctores *in l. 1. ff. de edendo. Paris. consil.* 76. n. 6. vol. 1. Surd. *consil.* 308. n. 46. vol. 3. & clausula generalis in fine posita refertur ad suprâ specificata, Viv. *lib.* 2. *decis.* 339. num. 26. cum *seqq.*
- 58 Quod magis patet, quia concessionem & confirmationem Principum declarantur secundum impetrantium petitiones, *l. 1. C. de divers. rescript.* Bald. *in l. eam quam, col. 1. C. de fideicom.* Natt. *in consil.* 276. n. 1. Menoch. *consil.* 33. n. 14. Cephal. *consil.* 77. n. 36. Franc. Bec. *consil.* 55. n. 5. Surd. *consil.* 357. n. 34. & *consil.* 241. n. 17. cum *seqq.* & *consil.* 281. à n. 27. & *consil.* 571. à n. 42. & *decis.* 258. n. 15. & *decis.* 291. num. 15. Cabed. *Lusit. decis.* 71. n. 1. p. 1. & *de patron. Regiæ Corona, c.* 4. num. 7. cum *seqq.* Rota *decis.* 687. n. 6. apud Farin. *p.* 2. *recentior.* quia à libello precum interpretatur rescriptum, *d. l. 1. tradunt Jas. in l. causas, n.* 5. *C. de transact.* Dec. *consil.* 142. num. 6. Aym. *consil.* 45. n. 2.
- 60 Et evidentius colligitur, quia si Princeps fuit aditus ad aliquem effectum, seu decretum, quod interponere debet, si gratiam concedat, illa solum operatur quoad illum effectum, ex his quæ docent Aretin. *in l. si tibi pecuniam, in fine, ff. si certum pet.* Bald. *consil.* 385. num. 4. & *lib.* 3. & post Tiraquell. Rimin. & Guid. Papæ, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. c. 827. num. 7. ubi resolvit quod si insinuatione donationis ex forma statuti fieri debeat coram Judice, & contra actus donationis coram Judice fiat ob aliam solemnitatem quam propter insinuationem, non ideo dicendum dictam donationem insinuari, quia Judex ob id non fuit aditus, sed ob aliam solemnitatem; dispensatio enim est strictè interpretanda, *l. ex facto, in princ. ff. de vulgari, c.* 1. & 2. *de fil. presbyt. in 6.* Surd. *decis.* 268. n. 21. Surd. *de Matr. lib.* 8. disp. 1. n. 3. Ego ipse *de officio, & potest. Episc. part.* 2. alleg. 33. num. 7.
- 61 Sic etiam quando in dispensatione mentio fit alicujus impedimenti, dispensatio quoad aliud nihil operatur, nec ad illud extendi potest, ut docent Bart. text. ibi, *in l. cum propter, ff. de legat. prastan.* Surd. *consil.* 245. num. 4. & *decis.* 76. num. 4. & 6. Cephal. *con.* 235. num. 16. & *consil.* 684. num. 45. & *seqq.* Gam. *Lusit. decis.* 352. num. 2. & 3. ubi quod dispensatio super matrimonio non extenditur ad dotem. 63 Stephan. Gratian. *d. tom.* 5. c. 827. num. 8. ubi quod dispensationes concessæ ad unum effectum, ad alium non porriguntur. Ratio est, quia tot sunt necessariæ dispensationes, quot sunt obstacula. 64 Cassad. *decis.* 9. n. 4. *de praben.* Menoch. *de arbitr. casu* 203. num. 13. Gutier. *canon. lib.* 1. c. 15. num. 14. tum quia si duo obstant, uno sublato, alterum remanet, *l. si non lex. ff. de hered. instit. l. si domus, ff. de servit. urb. prad.* Gonzal. 65 *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 13. *in princ. n.* 93. tum etiam, quia quando duæ extant prohibitiones, una sublata, altera nihilominus actum impedit, Castr. per text. ibi. *in l. sed etsi inter, §. si in arca, ff. de servit. urb. prad.* sequitur Surd. *consil.* 137. num. 12. 66
- Secundò respondetur, Ludovicum fundatorem majoratum hujusmodi instituisse cum expressa vocatione Antonij ejus filii, & ab eo descendendum pro conservanda sua familia, nulla de Monasterio facta tunc mentione, unde succedit regula, quod quotiescumque majoratus instituuntur expresse ad conservandam agnationem & familiam, cum obligatione portandi nomen & arma (ut in nostro casu) Matrimonium non succedit, imò censetur exclusum, ita Rip. *resp.* 13. num. 16. & 17. Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 19. num. 2. Cardin. Mantic. *de conject. ultim. volunt. lib.* 8. tit. 12. *ex num.* 25. Molin. *de primog. lib.* 1. c. 13. num. 91. cum *seqq.* Vincent. *de Franchis decis.* 29. num. 7. Menoch. *de presumpt. lib.* 4. *præs.* 83. n. 45. Pelaez *de major. p.* 2. q. 2. num. 18. Flores de Mena *ad Gam. decis.* 6. *vers. quinta conclusio, & lib.* 1. *var. q.* 16. §. 2. num. 3. Perez de Lara *de annivers. & capell. lib.* 1. c. 5. n. 96. Cassanate *consil.* 20. n. 37. cum *seqq.* Joseph. Ramon. *consil.* 9. n. 12. *ad finem, latè Castill. lib.* 3. *quotid. capite* 12. num. 57. 67
- Et in specie quod licentia constituendi majoratum concessa à Principe pro conservanda familia, intelliguntur secundum supplicationem instituentis, & ad illum casum, latè & eleganter probat Surd. *consil.* 241. num. 17. cum *seqq.* ibi. Quinò, quod Dominus Christophorus voluerit bona conservari in sua agnatione, probatur ex verbis *infer. i. in licentia constituendi majoratum, quam eidem concesserunt Ferdinandus, & Isabella Reges Hispania um, legitur enim supplicasse pro dicta licentia, ut apud posteros remaneret sui memoria perpetua, nomenque sua domus, & propagationis, & ut sui posterius & successores essent honorati. Si igitur in petenda licentia hanc causam exposuisset, dicendum est illum fuisse ea mortuum, & non alia, ut videmus in proemio, quod arguit causam finalem dispositionis, Bart. in l. fin. post princ. ff. de hered. instit.* Dec. *consil.* 10. n. 2. *qua causa censetur repetita in sequentibus, Craver. in consil.* 102. n. 21. Mantic. *lib.* 15. num. 7. Roland. *consil.* 90. n. 50. vol. 1. Menoch. *consil.* 1. n. 413. D. Bec. *in consil.* 20. n. 11. cum *seqq.* ex ejusmodi ipsius instituentis majoratum petitione declaratur institutio- 70 nis forma, quia præcedentia declarant ea, quæ sequuntur, ut *in l. semper in stipulationibus, ff. de reg. Juris, & actus qui sequitur, censetur factus in executionem præcedentis tractatus, gloss. in leg. quædam mulier, ff. de rei vend. Craver. in consil.* 91. n. 9. & *consil.* 158. *in fine, &c.* Et paulò inferius n. 21. ibi Et sicuti ex interrogatione declaratur responsum, quæ intelligitur secundum illud, §. præterea, *Instit. de inutil. stipul. in a. ex petitione declaratur concessio, ut sit illi conformis, Bart. in c. inter dilectos in verb. ceterum, vers. ex forma petitionis, de fide instrum. Bart. in l. 1. vers. quarto quæro, ff. ad legem Jul. Majest. Alex. consil.* 184. *cap.* 7. vol. 1. Decian. *consil.* 33. n. 1. & *in consil.* 669. n. 7. &c. 71
- Tertiò respondetur, quod antequam prædicta licentia concederetur à Rege, præcessit cujusdam Judicis informatio, qua continebatur, omnia in institutione

institutione contenta, præter legitimas, Juri communi non adversari, & sic dispensatio non potuit cadere nisi super illo impedimento narrato, cum cætera proponerentur Juri non esse contraria, arg. text. in c. super eo, de præbend. in 6. ibi. Cum hoc generali Concilio non obviet, dispensatio necessaria non existit, &c. & ex regula text. in l. 1. C. de Thesaur. lib. 10. & c. nuper, j. n. Et. gloss. verbo componendum, de decim. Bart. in l. ex facto, n. m. 1. oppos. 1. ff. de vulgari. Valenzuel. conf. 69. n. 88. tom. 1. ac proinde ad vocationem Monasterij Monialium non extendenda, etiamsi videatur generalibus verbis concepta dispensatio, tum ex reg. l. in agris, ff. de acquir. rerum domin. tum etiam, quia verba quantumvis generalia restringuntur secundum materiam subjectam, l. si uno, in princ. ff. locat. l. si de certa, C. de transact. Alex. consil. 40. n. 3. versicul. quod verbum, vol. 4. & in specie confirmationis censuit Rot. apud Farin. decisio. 569. n. 6 p. 2. recentior. ibi. Ergo confirmatio ultra roborationem privilegiorum quoad decimas, & facultates uniendi, non debet operari, quia limitata causa limitatum præducit effectum, l. in agris ff. de acquir. rerum domin. l. age cum Geminiano, C. de transact. l. cum servo, ff. de contr. empt. l. 2. ff. de servis export. Et verba quantumvis generalia
73 restringuntur secundum substantiam materiam, &c. Quod absque dubio procedit cum ad incapacitatem Monasterij supplendam desideretur dispensatio, quæ semper restringitur ad casum tantum, de quo loquitur, c. 1. §. fin. de filiis Presbyt. in 6. Steph. Grat. discept. forens. tom. 2. c. 297. n. 18.

74 Accedit, quia quantumvis confirmatio amplior esset, nullo modo comprehendere poterat causam hujusmodi vocationis Monasterij, nisi expressè, & in specie de illo loqueretur, cum sibi præjudicaret Princeps confirmator abdicando à se jus, quod stante incapacitate dicti Monasterij ad suam Coronam Regiam spectabat; non enim operatur confirmatio contra confirmantem, Surd. conf. 47. num. 24. optimè Rota d. decisio. 569. sub n. 6. p. 2. recentior. ibi. Multo magis ubi agitur de præjudicio confirmantis, & sic collationis Pape, qui non censetur sub involucrio verborum voluisse sibi præjudicare, ut per Bald. in c. veniens, n. 4. vers. sed quid si Princeps, de jurejur. Castr. conf. 129. in princ. lib. 1. Menoch. præf. 44. n. 12. lib. 3. &c.

75 Nec etiam obstat clausulæ derogatoriæ in fine confirmationis appositæ quia regulantur ab ipsa dispositione principali, & non egrediuntur limites illius, Achil. decisio. 1. num. 4. qui filij sint leg. Decian. tom. 1. resp. 35 n. 50. Rota decisio. 767. n. 3. cum seqq. p. 1. recentior. cum aliis per me citatis in tract. de clausul. usufruct. claus. 43. n. 15. & loquendo de clausula non obstantibus, dicit Menoch. de arbit. casu 203. num. 13. quem refert, & sequitur Steph. Gratian. d. tom. 5. c. 817. n. 10. quod non tollit plura obstacula, cum sufficiat ut unum diluat. Tum etiam, quia referuntur ad ea, quæ in principio proponebantur; sequentia enim magis regulantur, & restringuntur à præcedentibus, quàm è contra, Bart. in l. quisquis, ff. de legat. 3. Decian. vol. 4. consil. 10. num. 34. & n. 67. ibi. Et quia sequens dispositio quantumcunque generalis, vel universalis, restringitur secundum præcedentia, ut est text. in l. si ex pluribus, ubi notant Scribentes, in princ. ff. de solut. & in l. si certa, C. de transact. & in l. si ita quis, §. fin. ff. de verb. oblig. &c.

77 Nec denique obstat asserta confirmatio Apostolica: quia si eam dicamus concessam in forma communi, non operatur majorem firmitatem institutioni confirmatæ, quàm antea habebat, l. Aurelius, §. testamento, de liber. leg. Alex. consil. 122. n. 20 lib. 4. Menoch. consil. 704. num. 39. Rota decisio. 111. num. 2. & dec. 555. n. 2. p. 3. recentior. & licet ex certa scientia

factam fuisse credamus, nihil etiam operari potest quia litis pendentia ulla in ea non fuit facta mentio. Anchar. consil. 16. num. 2. in fine, & num. 3. Felin. in c. causam quæ, el. 2 in fine, de testib. tum quia juri Re- 78 gio vigore incapacitatis Monasterij obvenienti nunquam per hujusmodi confirmationes ex certa scientia Papa præjudicare velle censetur, Dec. in c. tum nobis, n. 7. de confirm. utili, Sarnen. de jure quesito non tollendo, quest. 1. Rota decisio. 455. n. 6. p. 1. divers. ibi. Confirmatio non operatur in præjudicium tertij, &c. eadem Rota decisio. 114. n. 5. apud Farinac. p. 2. recent. ibi. Accedit quod de natura confirmationis est, ut non intelligatur cum præjudicio tertij. Bald. in c. 1. n. 10. de confirm. utili, cum multis allegatis, & fuit dictum in Tirassonen. Prioratus, 26. Junij 1596. coram Illustr. Blanchetto, &c. nam Principis confirmatio, non validat 79 actus nullos, & invalidos in præjudicium tertij, nec Princeps id velle præsumitur, Cephal. consil. 133. n. 101. cum seqq. lib. 1. quem refero Axiom. 164. n. 6. & in omnibus gratiis & concessionibus semper censetur nolle juri tertij præjudicare, Alex. consil. 216. num. 10. lib. 2. Alciat. resp. 196. num. 2. Mandel. conf. 34. num. 10. Valasc. conf. 72. n. 10. & seq. Joan. Vincent. de Anna alleg. 64. num. 16. Valenz. consil. 93. tom. 1. maximè si de eo non faciat mentionem, l. 2. §. merito, & §. si quis à Principe, ff. ne quis in loco publ. c. ex tuarum, de auctor. & usu pallij, Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 9. n. 1. Valenz. conf. 93. n. 30. 31. & 46.

Uterius confirmatio facta in executionem actus 80 præcedentis, ad aliud non extenditur, Cravet. consil. 135. num. 13. cum seqq. Cardinal. Tusch. prætic. conclus. tom. 1. conclusio. 708. n. 31. ad quod est singularis doctrina Innocentij, Joan. Andr. & Antonij de Butrio in c. dudum, de decim. resolventium confirmationem non extendi ad ea, quæ sunt invalida, maximè quando reperitur aliquod validum, in quo sortiatur effectum: sequitur Surd. consil. 330. num. 19. & 20. & decisio. 38. n. 10. Et ratio est, quia non attenditur actus, qui in executionem præcedentis factus fuit, sed præcedens attenditur, Cravet. consil. 135. num. 13. cum seqq. Surd. decisio. 288. n. 33. Decian. consil. 3. n. 6. vol. 1. ibi. Quia respondetur, quod hoc fuit factum in executionem dicti primi instru- 81 menti ad quod se refert, i. eo primum attenditur tanquam origo, &c. Et demùm confirmatio convalidat actum nullum si defectus nullitatis exprimitur, secus verò si taceatur, & incognitus sit confirmanti, bene Castrenf. conf. 107. n. 2. Ex quibus patet assertam confirmationem, tam Pontificiam, quàm Regiam, nihil nobiscum pugnare, nec juri Regio, fisco, & illius cessionario Didaco Suarez obstare, & ira sentio, salvo, &c.

Toletana Matrimonij.

Causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis, & vice versa. Clausulæ Si quid exequendum, & Peto justitiam, &c. vis, & effectus.

VOTUM XXXI.

- 1 Causa in secunda instantia effecta appellabilis, executivè in ea agi non potest.
- 2 Appellabilis causa semel effecta, semper remanet appellabilis.
- 3 Causa semel effecta non appellabilis, semper remanet inappellabilis.
- 4 Ordinaria via si actum fuerit à principio, sententia quæ alias erat exequibilis, attentata materia efficitur appellabilis.

- 5 Clausula, si quid exequendum, nullum jus dat, nec illud aufert, & semper intelligitur prout de Jure.
- 6 Reservatio non dat jus, nec illud aufert, sed quaecumque sit, conservat.
- 7 Clausula si quid exequendum, vigore dum gustatur an executioni locus sit, aliquid exequendum non venit.
- 8 Exceptiones reservatae an possint omitti?
- 9 Clausula, Peto justitiam, vigore videtur actio alias inepta bene intentari.
- 10 Claus. Peto justitiam, non extendit vires suas ultra explicata in libello, nec comprehendit modos non narratos.
- 11 Maritus qui uxorem expellit, non meretur nomen mariti.
- 12 Manutentio non conceditur ei, qui proprio facto, vel contractu cecidit à possessione.
- 13 Obsequiis maritalibus marito & uxore volente renunciari potest.
- 14 Restitutio unius ex conjugibus peccaminosa, aut saltem injusta foret, stante probatione metus & violentiae, ac evidenti nullitate matrimonij.
- 15 Claus. Petens, &c. & alia salutare iudicium efficiunt ordinarium.
- 16 Appellatio à Decreto de manutenendo habet effectum suspensivum; ubi de possessorio ordinario actum fuit.
- 17 Inappellabilis est possessoria causa quando in ea proceditur per Decretum, secus quando per viam sententiae diffinitivae.
- 18 Causa Matrimonialis quod appellationem non est privilegiata.

- P**ETITUM fuerat à D. Francisco manuteneri in maritali cohabitatione cum D. Laura ejus uxore, quae ab eo divorterat, & concessa manutentione, pro parte dictae Laurae fuit appellatum ad Illustrissimum D. meum Nuntium, & appellatio quoad utrumque effectum admissa, confirmata fuit sententia Ordinarij: sed cum iterum per eandem Lauram fuisset appellatum, dubitabatur an litterae ordinariae cum inhibitione essent impediendae; & fuit dictum quod sic, nam cum in secunda instantia causa jam esset effecta appellabilis, ideo executivè in ea agi non poterat per Rotam apud Zachiam post tract. de oblig. Camer. decision. 54. n. 2. ex regula generali quod appellabilis causa semel effecta, semper tenet appellabilis, Rota decision. 132. num. 1 p. 2. divers. & decision. 28. n. 2. apud Farin. p. 2. recentior. & vice versa causa semel effecta non appellabilis, semper remanet inappellabilis, Rot. decis. 38. num. 4. p. 1. recentissim. alias in posthumis. Farin ibi, sicuti à prima non datur appellatio, ita nec à secunda, &c.
- 4 Quod procedit etiam si prima appellatio non fuerit simpliciter admissa, nec causa commissa, nisi cum claus. si quid exequendum, ut in hoc casu; nam cum à principio actum fuerit via ordinaria, sententia quae alias erat exequibilis, attentata materia efficitur appellabilis, ut censuit Rota decis. 782. n. 1. p. 1. recentissim. ibi: Fuit ex parte dictorum haredum appellatum, causaque in Rota commissa cum clausula si quid exequendum, dubitavi an dicta sententia esset exequenda? & negativè Domini responderunt, illa enim est appellabilis, quia fuit via ordinaria monitorij, & servatis terminis substantialibus petiti &c. & ibi: Ideoque videtur renunciatum via executiva, quatenus illa competisset, &c.
- 5 Et illa claus. si quid exequendum, nullum jus dat, nec illud aufert, & semper intelligitur prout de Ju-

re, Rota apud Cencium post suum tract. de censib. decision. 255 n. 7. & apud Zachiam post tract. de oblig. Camer. decision. 136. num. 9. cum aliis praecitatis de claus. usufreq. claus. 169. n. 7. & est adinstar reservationis, quae non dat jus, nec illud aufert, sed quaecumque sit conservat l. an si quis. §. plerique, ff. Relig. & sumpt. funer. Arnoldus de Reyger. in thesaur. juris, verbo reservatio, n. 1. Unde si sententia de per se, & ex natura sua non esset exequibilis, stante appellatione, quia fuerat actum via ordinaria, clausula illa si quid exequendum, non operaretur executionem, nec augeret majorem vim & firmitatem, quam de per se habeat.

Et interim quod gustetur an executioni locus sit, 7 aliquid exequendum non venit, ut tenent per me relati claus. 169. num. 1. & 4. nam si pars, cujus interest, nihil petat, & sinat ad sententiam procedi, absque eo quod de justitia exequendae prioris sententiae in vim dictae clausulae cognoscatur, videtur exceptioni hujusmodi reservatae renunciare. Giurba dec. 21. n. 12. potest enim reservatas exceptiones omittere, & super negotio principali procedere, illudque definire tanquam de partium consensu, l. si convenerit, ff. de re judic. cum hoc casu tacite pronuntiare videatur reservatas exceptiones minimè admittendas, sed penitus rejiciendas esse, argum. c. ex parte M. de appel. resolvit Giurba d. dec. 21. n. 31. ubi n. 8. dum ait, quod facta exceptionum reservatione tenetur Judex ante sententiam definitivam super ipsis reservatis exceptionibus interloqui, alias sententia esset nulla, intelligitur instante parte, secus verò illa non petente reservatas exceptiones decidi. Cum ergo pars dicti Francisci super dicto articulo reservato nihil dixerit, nec allegaverit, & Judex ad sententiam devenisset, nemine opponente, sit evidens omissionem dicti articuli non obstare sententiae, ut vidimus.

Non obstat quod in petitionibus dicti Franci- 9 sci reperitur clausula, Peto justitiam, &c. cum aliis salutaribus, quarum vigore videtur peti pronuntiarum super articulo. Quia respondetur quod licet ex vi illius clausulae, Peto justitiam, videatur actio alias inepta bene intentari, hoc tamen intelligitur quando ex facti narratione illa actio colligi possit, Abb. 10 in c. 2. num. 52. de ordine cognit. Platea in §. fin. inst. de action. num. 25. illa enim clausula non extendit vires suas ultra explicata in libello, nec comprehendit modos non narratos, Menoch de recuper. possess. in proem. num. 16. cum seqq. Anton. Gabr. commun. lib. 6. titul. de clausul. concl. 4. num. 15. & 16. Cardin. Tusch. pract. concl. lit. C, concl. 350. n. 25. & 40. plures per me citati clausul. 86. num. 15. Prout etiam quaecumque aliae clausulae salutare non faciunt valere actum quoad incognita, nec operantur nisi quoad narrata, juxta resoluta per me claus. 95. n. 55. cum seqq. Cum ergo in petitionibus nullum sit verbum circa articulum reservatum, & executionem prioris sententiae, non censetur pars petere vigore dictae clausulae, de qua nunquam cogitavit.

Et tanto magis procedit nostra resolutio, & debi- 11 litatur manutentio petita à Francisco, si consideremus circumstantias casus occurrentis; nam constat eum nulla praecedente causa aut impellente ratione recessisse à domo alibi habitaturum, relicta in ea uxore Laura, & ideo si redeat non videtur restituendus, aut manutenendus, cum talis non mereatur nomen mariti, per ea quae tradit Stephan, Gratian. discept. forens. tom. 3. c. 406. incip. Non esse atrendendam, num. 24. tum quia manutentio non concedi- 12 tur ei, qui proprio facto, vel contractu cecidit à possessione, ex congestis per Ludov. Post. in tract. mandati de manutenendo, observ. 57. n. 2.

13 Et licet dicamus hujusmodi recessum operari solum tacitam mutuae cohabitationis renunciatio- nem, quæ non ita facile dimittitur, aut renunciari potest propter periculum incontinentiæ, nihilomi- nus in nostro casu, stante nullitate matrimonij op- posita ob timorem peccati, per duas sententias con- formes fuerat decisum à thori cohabitatione sepa- randos esse, & sic earum vigore non conjungeban- tur carnaliter, unde per dictum discessum solummo- dò privebantur obsequiis maritalibus, quibus altera parte volente & consentiente bene poterit uxor re- nunciare, juxta tradita per Ursill. de Afflict. decis. 10. n. 6. dum tenet quod quando mulier recedit à viro, vel vir ab uxore, ex causa quod possint lite pendente alimenta petere, is qui se fundat in culpa, non po- test stare cum alio ad effectum habendi alimenta. Juvat quod si ob periculum animæ à thoro separan- tur, & usu matrimonij privantur, eadem de causa mutua cohabitatio illis interdicienda est, quia ob pe- riculum illicita remaneret. Greg. XV. decis. 315. n. 45.

14 Esset etiam restitutio peccaminosa, aut saltem injusta, proindeque non concedenda, stante proba- tione merus, & violentiæ, ac evidendi nullitate ma- trimonij, ut tenet Rota coram Gregor. XV. decis. 351. n. 44. ibi: *Facit quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violata, &c.* maximè attestationibus jam factis, & lite in calcu- lo ferendæ sententiæ, ut ibidem num. 45. dicitur, ibi. *Rursus cum negaretur Matrimonium, & essent in promptu probationes, debeat admitti, & retardari re- stitutio propter periculum animæ & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita, &c.* Et absque dubio lo- cum habet, stante sequestratione dictæ Lauræ facta de mandato Judicis in ejus domo, quo casu non de- bet concedi Francisco restitutio, ut expressè probat eadem Rota d. decis. 351. num. 40. ibi. *Quoad primum fuit dictum possessorium fuisse determinatum per depo- situm Marchionissæ, prout sæpe contingit in Rota per sequestrum, & alio modo terminari non potest, quia re- stitutioni non erat locus, cum ea non detur in Matri- monio, nisi quando constat de legitimo consensu, &c.* re- petitur decis. 147. n. 28. apud Farin. p. 1. recentior.

15 Et quicquid sit, indubitabile est, appellationem hujusmodi utrumque effectum, suspensivum & de- volutivum importare, quia intentatum fuit posses- sorium plenarium, & ordinarium, & processum cum plenis probationibus transportatione acto- rum, & cæteris, quæ in hujusmodi ordinariis judiciis intervenire solent, juxta notata per Sigism. Scacc. de appellat. quest. 17. limit. 6. memb. 1. n. 56 & 60. Et cum clausula, *Petens, &c.* & aliis salutaribus, quæ judicium efficiunt ordinarium, ex Ludov. Postio d. tract. mandati de manutenendo, observat. 107. num. 7. quo casu subdit idem Post. eodem tract. observ. 106. n. 77. quod quando fuit processum tanquam in or- dinario, datur appellatio quoad utrumque effectum

16 Et quod ubi de possessorio ordinario actum fuit, ap- pellatio à decreto de manutenendo habeat effectum suspensivum, tenent Seraphin. decis. 135. num. 3. ubi dicit ita perpetuò fuisse per Rotam observatum, Alex. Tretacinq. var. resol. lib. 2. tit. de appellat. reso- lut. 14. n. 21. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 74. num. 17.

17 Inappellabilis est possessoria causa quando in ea proceditur per decretum, secus verò quando per viam sententiæ diffinitivæ, ut in nostro casu, tunc namque intrat appellatio. Ratio est, quia quando per decretum datur manutentio, decretum illud nun- quam transit in rem judicatam, itaut retractari non possit ab eodem Judice, quod secus est quando pro- ceditur per viam sententiæ diffinitivæ, qua data

sanctus est officio suo, & illam non potest revoca- re, unde nil mirum si ab ea detur appellatio Ita Be- nintend. decis. 79. Ludovic. Post. d. tract. mandati de ma- nutenendo, observat. 106. n. 68. ibi. *Observandum etiam est, quod tunc non datur appellatio, nec decretum tran- sit in judicatum, & potest etiam ab eodem Judice re- vocari, seu potest ab alio pars adversa reponi, quando fuit mandatum de manutenendo datum, seu expeditum per decretum, & sic per modum interlocutoria & sine scriptis, sub verbis tertiæ personæ, ut per verbum Manda- tum de manutenendo decrevit, & relaxaverit; secus si per sententiam diffinitivam, & si per cedula, seu sche- dulam vel notulam in scriptis, per verbum primæ per- sonæ, veluti Condemnavimus, aut absolvimus. Bonac. de interdicto uti possid. c. 17. n. & seq. Tusch. in verbo manutentio, conclus. 79 &c. Rota decis. 183. apud Farinac. p. 2. recentior. & decis. 267. n. 7. ead. p. 2. & apud Postium post dictam sum. tr. decis. 23. n. 5. ibi. *Accedit quod dicta sententia est data per cedula, à qua da- tur appellatio, &c.**

Nec in hac parte causa matrimonialis magis pri- 18 vilegiata est quàm cæteræ aliæ, ut in terminis Rotæ decis. 98. n. 8. p. 1. recentissim. aliis in posthum. Farinac. ibi: *Et causa matrimonialis quoad appellationem de Jure communi non inveniatur privilegiata, quia nec in illa licet tertio provocare, Rota decis. 19. de re judic. in antiq. Abb. in c. fraternitatis, n. 21. de frigid. & malefic. Franch. in c. dilecti, n. 7. in fine, de appellat. nec etiam privilegiata sit à statuto loquente de duabus conformi- bus, non est cur à statuto comprehendere non debeat, & cur in causa separationis thori inter Romanos Cives in tribunali competente agitata, due conformes non faciant rem judicatam, &c. Quare, &c.*

Tempus ad novam provisionem expedien- dam præfixum in indulto præsentandi non currit, nisi à die adeptæ possessionis pacificæ.

R. P. D. Alexandri Raphaëlis, Nunciaturæ His- panicarum Auditoris Generalis sapientissimi.

VOTUM XXXII.

- 1 Excellentissimus D. Comes de Monte Regio, quod in- dultum à Sanctissimo obtinuerit circa beneficio- rum provisionem in Diocesi Auriens. existentium.
- 2 Casus, & dubij propositio.
- 3 Papa dans alicui facultatem instituendi, censetur etiam dare eidem facultatem in possessionem mit- tendi, quæ est consecutiva ipsius institutionis.
- 4 Concesso uno, videntur concessa omnia, quæ ad id exequendum sunt necessaria.
- 5 Verba, quod nova provisio obtineatur infra no- vem menses, quomodo intelligenda.
- 6 Tempus ad novam provisionem expediendam præfi- xum non currit si impediatur adeptio possessionis.
- 7 Papa intentio non censetur, quod non habens posses- sionem expediat litteras Apostol.
- 8 Provisus de aliqua Ecclesia Parochiali infra an- num ab adeptæ possessione, tenetur se promoveri facere ad Sacerdotium, quatenus ipse ad illam adimplendam negligens non fuerit.
- 9 Terminus datus ad novam provisionem expedien- dam, non ad apta possessione minimè currit, licet in decreto Papa mandaretur expediri infra tot menses à die Data incipientes.
- 10 Possessio non pacifica excusat ab expeditione litte- rarum novæ expeditionis.

- 11 *Ultimus status est attendendus.*
- 12 *Respondetur cuidam objectioni.*
- 13 *Variatio in materia executiva licita est.*
- 14 *Mandatum non habens non præjudicat.*
- 15 *Contradictor legitimus ad immissionem impediendam non potest dici titulum non habens.*
- 16 *Contradictor legitimus tria habere debet, scilicet ut possideat, ut bona fide, & ut in continenti doceat de jure suo.*

EXCELLENTISSIMUS Comes de Monte Regio habet indultum à Sanctissimo præsentandi ad omnes Canonicatus, Præbendas, & Portiones Ecclesiæ Auriensis vacaturas in mense Apostolico, & quod præsentari hujusmodi ab Ordinario, seu ejus Officiali instituantur, & cum clausula quod sic ad præsentationem D. Comitis, & successorum per loci Ordinarium instituti, novam Canonicatum, & Præbendarum, ac Portionum hujusmodi provisionem ab eodem Sanctissimo infra novem menses à die cujuslibet institutionis obtineant, ac Jura Camerae, & Cancellariæ Apostolicæ officialibus pro tempore debita persolvere omnino teneatur, alioquin Canonicatus, &c. vacent, & vacare censeatur eo ipso, & de illis per Romanum Pontificem, & Sedem Apostolicam tantumlibet hac vice disponi possit.

Fuit præsentatus ad unum Canonicatum ad tenorem indulti vacantem Licentius Dom. Petrus de Valle, qui etiam ad Ordinatio fuit legitime institutus; verum Decanus & Capitulum d. Ecclesiæ Auriensis recusant tradere ei possessionem d. Canonicatus sub prætextu, quod non possit eam immitti nisi prius expeditis litteris novæ provisionis à Sanctissimo; & propterea cum pro parte dicti Comitis, & ejus præsentati fuerit aditus Nuncius Apostolicus tanquam particularis executor prædicti indulti, censui præfatum Canonicum fore immittendum; etiam non expeditis litteris novæ provisionis.

Et ratio resolutionis ea fuit, quia eo ipso, quod PP. dat alicui facultatem instituendi, censetur etiam dare eidem facultatem in possessionem mittendi, quæ est consecutiva ipsius institutionis, arg. text. in c. cum Bertoldus, ibi ipsum instituit in eadem, in possessionem cum induci faciens corporalem, de re judic. Uno enim concessio, videntur concessa omnia, quæ ad id exequendum sunt necessaria, l. 2. ff. de jurisd. omn. judic. Seraph. decis. 645. n. 3.

Neque obstat decretum in dicto indulto appositum, quod scilicet præsentatus à dicto Comite teneatur novam provisionem infra novem menses à die institutionis incipiendam à Sede Apostolica obtinere, quia verba hujus decreti sunt civiliter intelligenda, id est, postquam præsentatus, & institutus pacificam possessionem adeptus fuerit, Gonz. ad regul. 8. Cancell. gloss. 15. num. 11. ubi n. 118. de simili clausula expediendi litteras infra sex menses, appositae in Brevibus de capienda possessione nomine Camerae, asserit esse intelligendam, ut scilicet dicti sex menses computentur à die capte possessionis per dictam Cameraam.

Quæ conclusio in tantum est vera, ut si tali Præsentato, ac instituto impediatur adeptio possessionis, sibi non currat tempus ad novam provisionem expediendam præfixum, licet in indulto dicatur, quod currat à die collationis, seu institutionis, quæ etiam dicitur collatio, ut per Garz. de benefic. part. 4. cap. 1. num. 4. fol. mihi 260. & ratio ea videtur, quia non censetur esse intentionis Papæ, quod non habens possessionem expediat litteras, Rota apud Mo-

hedan. decis. 8. in fin. n. 1. de concess. præben. Quam opinionem tanquam mitiorem ab eadem Rota semper amplexam fuisse testatur Achil. decis. 358. alias 12. n. 5. de privil. Put. decis. 327. incip. in una Abulen lib. 3. Verall. decis. 248. p. 1. Seraph. decis. 220. n. 3.

Sicuti in simili dicitur de proviso de aliqua Ecclesia Parochiali, qui tenetur infra annum à die concessionis se promoveri facere ad Sacerdotium, nam dictus annus non incipit currere, nisi postquam possessionem adeptus fuerit, quatenus ipse ad illam adipiscendam negligens non fuit, vel per ipsum non stetit, quin eam adipisceretur, gloss. in c. licet. §. is etiam, verb. annum, de elect. gl. in elem. ut ij, §. illi. verò, verb. infra annum de etat. & qualitat. & facit optimus text. in c. commissa, d. titul. de elect. & electi potest. ibi. Annus autem hujusmodi, qui à tempore illo incipit, quò ipsius Ecclesiæ regimen commissum tibi extitit, & possessionem pacificam habuisti.

Et in fortioribus terminis, quod non adepta possessione non dicatur currere terminus datus ad novam provisionem expediendam, licet in decreto Papæ mandaretur expediri infra tot menses à die Datæ incipientes, consuluit Gabriel conf. 198. n. 4. volum. 1. & tenuit Rota in una Abulen. Capellania, 6. Novembris 1562. coram Gropperio, relata per Garz. de benefic. 6. pare. cap. 3. de clausul. Sublata, §. 1. cum. 158. ubi, quod ex observantia Curiae Romanæ tempus à die Datæ intelligitur currere, quo possessio fuit acquisita, & in una Hispalen. fructuum. 24. Nov. 1595. coram Litta, relata cum alijs decisionibus concordantibus per Garz. in loco proxim. alleg. dec. 163.

Quinimò non solum excusaret ab expeditione litterarum novæ provisionis impedimentum adipiscendæ possessionis, sed etiam sufficeret, quod possessio non fuerit pacifica, per text. in d. c. commissa. ubi etiam gloss. in verb. pacificam, de elect. Gonzal. d. gl. 15. n. 111. & 118. Mohed. d. decis. 8. n. 2. de concess. præ. Per gloss. in Clem. 1. verb. neutro, in fin. ubi etiam. Card. ut lite pendente.

Quibus additur, quod Comes de Monte Regio est in possessione, quod ejus præsentati adipiscantur possessionem beneficiorum, ad quæ præsentantur in vim institutionis Ordinarii, qua est ideò mandandus, maxime cum talis possessio fuerit acquisita autoritate Judicis, & contra idem Capitulum, ut constat ex simili decreto obtento in eodem Tribunali de anno 1628. & sic iste ultimus status est attendendus, c. cum Ecclesiam, de caus. poss. & propriet. ubi. Abb. n. 23. Rip. n. 81. §. retinenda. Institut. interdict. Seraph. decis. 1437. n. 1.

Nec relevat, quod PP. soleat expedire litteras novæ provisionis in forma Dignum, ut ostenditur ex Bulla expedita pro altero præsentato vigore d. indulti in actis exhibita, sicque induci declarationem intentionis Pontificis ut præsentati vigore d. indulti non possint possessionem adipisci, nisi litteris novæ provisionis expeditis.

Quia ex dicta Bulla apparet quod ille præsentatus non narravit, se fuisse etiam ab Ordinario institutum, quod si narravisset, utique Bullam in forma gratiosa obtinuisset, alias sequeretur absurdum, quod scilicet PP. mandaret eandem personam bis institui ab eodem Ordinario; & quod committeret examen super idoneitate eidem Ordinario, qui jam per primam institutionem idoneitatem, & habilitatem approbavit.

Neque obstat, quod hoc idem iudicium immissio- nis fuerit introductum eoram Ordinario, ad quem sit ideo causa remittenda, quia cum simus in materia executiva, licita est variatio. Bart. in leg. contenta- nem, in penult. q. C. quum. & quand. Judic. Caputaq. decis.

dec. 50. n. 5. p. 1. Gallef. in tract. ad form. Camer. oblig. ad 3. p. oblig. Camer. q. 2. n. 2. fol. mibi 47. Ideoque mandavi refici Capitulo expensas factas coram Ordinario.

14 Ultra quod cum ille, qui nomine Comitis comparuit coram Ordinario, nullum habuerit ab ipso Comite mandatum, non potuit ei præjudicare, quin coram Nuncio executore deputato instaret pro integra sua indulti executione.

15 Minus obstat, quod coram eodem Ordinario comparuerit quidam tertius prætendens jus in d. Canonatu, ex eo quia ultimus possessor illius præstitit consensum, ut ad ejus favorem expediretur Coadjutoria,

16 quia cum ex tali consensu nullus resultet titulus ad favorem ipsius tertij, non potest dici legitimus contradictor ad immissionem impediendam, ad tradita per Doct. in l. fin. C. de edict. D. Adr. tollen. Seraph. dec. 1257. n. 1. Ad hoc enim ut quis dicatur legitimus contradictor, tria requisita habere debet, scilicet ut possideat, ut bona fide, & ut in continenti doceat de Jure suo, ut est videre apud Argel. de legit. contradict. q. 5. art. 1. n. 7. Et ita utraque parte informante judicatum fuit sub die 31. Augusti 1640.

Legionen. Electionis.

Beneficia potius oriundis, quam indigenis, attento omni Jure sunt conferenda. Electio coarctata ad tres, vel quatuor, est nulla. Appellationes in causis inter Præceptores, Milites, & Fratres Militiarum Ordinum, ad quem interponi, & cui committi debeant.

VOTUM XXXIII.

- 1 Casus proponitur.
- 2 Oriundi potius quam indigena de beneficiis Ecclesiasticis sunt providendi.
- 3 Ex Jure divino.
- 4 Ex Jure Canonico.
- 5 Ex regulis Cancellaria.
- 6 Ex Jure Civili.
- 7 Ex Jure Regio.
- 8 Beneficia patrimonialia quomodo providenda.
- 9 Beneficia certo generi personarum, stantibus statutis, & foundationibus concedenda.
- 10 Statuta particularia Ordinis S. Jacobi de Spatha, jubent personis ex loco oriundis habilibus beneficia concedi.
- 11 Doctores referuntur qui tenent Episcopos in beneficiis conferendis debere præferre clericos, qui habent originem de loco beneficiorum.
- 12 Indigena debent forensibus præferri, quod alienigena seu forenses nihil in fundandis Ecclesiis, & erigendis beneficiis præstiterunt.
- 13 Indigena facilius quam extranei ad residentiam inducuntur.
- 14 Originarius melius scire potest mores, & consuetudines patriæ suæ quam forensis.
- 15 Indigena, & qui sunt ex loco oriundi, magis diligunt Christi gregem sibi commissum.
- 16 Indigena magis amantur, & coluntur à Populo quam extranei.
- 17 Valde honestum est, & fructuosum, ut quisque in patriâ suâ beneficietur.
- 18 Beneficia omnia cujuscumque Diocesis patrimonialia erant creanda.
- 19 Personarum acceptio in beneficiis distribuendis non est habenda.

- 20 Electio Superioris, Generalis qui toti Congregationi præficitur, activè & passivè ad totam Congregationem pertinet.
- 21 Dignus non est eligendus ad superiorem dignitatem, vel ad Parochiales Ecclesias, prætermissa digniore.
- 22 Actus eligendi est de illis, qui majorem libertatem desiderant.
- 23 Electionem ipso jure annullant vis, aut metus, & defectus libertatis.
- 24 Metus reverentialis simul cum minis sufficiens judicatur ad electionis nullitatem, & n. 25.
- 26 Persuasiones instantissima ad metum inferunt cadentem in constantem virum.
- 27 Compulsus litteris suæ Majestatis, non dicitur sponte facere.
- 28 Qui per metum facit, magis contradicit, quam consentit.
- 29 Coactio Regis præcepto causata metum injustum inducit.
- 30 Electione in omni præfertur ille, qui ceteris est melior, ac morum, & vitæ sanctitate præstantior.
- 31 Electio ad tres, vel quatuor personas coarctata, ex defectu libertatis, ipso jure est nulla.
- 32 Statutum excludens ab electionibus certum genus personarum, dicitur contra jus.
- 33 Statuta excludentia à beneficiis neophytos, & descendentes ab eis, dicuntur contra jus.
- 34 Novitas parit discordiam.
- 35 Injuria & damnum grave Majoribus nostris inferitur, mutando quæ illi observarunt.
- 36 Nullus præter Senatores Consilij Militiarum potest cognoscere, etiam in gradu appellationis de causis inter Præceptores Milites, & fratres Militiarum introductis, & pendentibus, secundum quandam Bullam Pij V.
- 37 Dictio, Prædictarum, & Hujusmodi, est relativa præcedentium cum omnibus suis qualitatibus.
- 38 Verba debent intelligi quatenus propria eorum significatio patiat.
- 39 Principis auctoritas semper censetur reservata in quibuscumque concessionibus.
- 40 Papa non censetur tantum concessisse, quin majorem auctoritatem sibi, & successoribus reservaverit.
- 41 Bulla Julij III. ponderatur.
- 42 Non prohibet quin Sedes Apostol. per se cognoscat, vel causam appellationis, si velit, alteri committat.
- 43 Appellatio non datur de eodem ad eundem.
- 44 Sententia appellatione diffinitiva continetur.
- 45 Causa dicitur, quæ ordinario judicio introducta, & contestata fuit.
- 46 Electus nulliter nullam habet potestatem.
- 47 Intrusus dicitur qui nullo titulo suffragante, possidet qui habet titulum à non habente facultatem.
- 48 Electio de qua agitur, ob quæ nulla existit.
- 49 Electio facta appellatione pendente est nulla.
- 50 Attentatum, ac proinde nullum dicitur, quicquid gestum fuerit appellatione pendente.
- 51 Appellatio extrajudicialiter interposita an causet attentata.
- 52 Inhibitio inducit regulariter nullitatem omnium post intimationem gestorum.
- 53 Sententia si fuerit declarata nulla, possessio etiam erit irrita, & quicquid ex ea sequutum est.
- 54 Clausula, cum annexis, & connexis, comprehendit quæne jus competens, & omnem actionem, pariter competentem super ea causa.
- 55 Nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse in se habeat.
- 56 Causa semel effecta Curialis, sine Papa scientia à Curia extrahi non potest.

57 *Papa alteri causam committendo ceterorum manus ligat.*

58 *Causa semel effecta Cardinalitia, semper remanet Cardinalitia.*

CONVENTUS S. Marci Legionensis Fratrum Ordinis S. Jacobi de Spatha, divisus est in duas Religiosorum classes, unam quæ componitur ex oriundis à provincia de Estremadura; & aliam, quæ comprehendit Religiosos Castellanos, & de la Montagna. Verum quia illi de Estremadura excedebant numero alios de Castilla y de la Montagna, semper in electione Prioris ac aliorum officialium dicti Conventus majora suffragiorum vota illi quam isti habebant, & sic ex suis semper officiales eligeant; hi verò de Castilla y de la Montagna honoribus & Prælatiis dignitatibus Ordinis minimè gaudebant, imò quasi desperati ad pedes Regis Catholici pro opportuno remedio accedere constituerunt, & humiliter exposuerunt, ut dignaretur apud Summum Pontificem supplicem libellum suo nomine porrigendum mittere, quo peteretur, ut deinceps nullus ad habitum admittatur, nec electio fiat nisi alternatim, recipiendo vel eligendo unum ex una provincia, & deinde alium ex alia, itaut receptio, & electio alternis vicibus fiat. Sed cum in Curia Romana causa cuidam sacræ Congreg. Cardinalium commissa, nihil super hac re fuisset obtentum, nec capta resolutio, & instaret tempus electionis faciendæ de Priore ejusdem Conventus, & timeretur ut inter Religiosos unius & alterius provincie oriretur dissensio magna, mittitur ad dictum Conventum Regius quidam Consilij Senator, tum nobilitate, tum potentia ex primariis Curie conspicuus, qui Regij ministri auctoritate usus in Domo Capitulari post congregatos Vocales proposuit electionem, velint, nolint faciendam esse de uno ex quatuor Religiosis per eum nominatis, qui de Castilla y de la Montagna erant oriundi, & illorum unus fuit in Priorem electus, ante & post multis protestantibus, & reclamantibus, ac de vi sibi illata coram Illust. D. meo Nuntio querelantibus. Quæsitum fuit apud me an Alternativa electionis fuerit justè petita, & sine Papæ licentia hic introduci possit? & utrùm electio de Priore, ut præfertur, facta subsistat, & ab ea appellari liceat. Quam materiam quinque conclusionibus comprehendi posse existimavi.

I. Alternativa in electionibus contra antiquam Ordinis observantiam periculosa, & oriundis potius quam indigenis beneficia, officia, & habitus sunt conferenda.

II. Electiones summa libertate sunt faciendæ.

III. Electio de Priore non libera, & ad quatuor coarctata fuit nulla.

IV. Appellatio ad Pontificem per Fratres dicti Ordinis ab hujusmodi electione licita fuit, & causa non obstantibus privilegiis à Sede Apost. alij quam Senatori dicti Regij Consilij Ordinum commissa, ab eo cognosci & definiri potest.

V. Prior electus post appellationem legitimè interpositam, fuit nulliter electus, & quicquid egerit uti talis Prior, nullum & attentatum debet censeri.

CONCLUSIO I.

Alternativa in electionibus contra antiquam Ordinis observantiam periculosa, & oriundis potius, quam indigenis habitus, officia, & beneficia sunt conferenda.

Semper ex Jure divino, Pontificio, Cæsareo, & Regio, omnibus commendatum reperio, ut ad

beneficia Ecclesiastica oriundos potius quam indigenas vocent Prælati, & qui de Ecclesiis providere tenentur.

Ex Jure divino id satis colligitur, Deuteronom. 3 cap. 16. *Non poteris alterius gentis hominem facere Regem, qui non sit frater tuus.* Ex quo text. hoc ipsum colligunt S. Thom. q. 63. art. 2. ad 4. in fine, Sor. de Justit. & jure lib. 3. q. 6 art. 2. in resp ad 4. pag. mibi. 293. Idem probatur in cap. 18. Deuteronom. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum audies: prout illud ad hoc citant Salzed in pract. c. 54. n. 4. Azeved. l. 14. n. 1. tit. 3. lib. 1. nova Recop.*

Ex Jure Canonico, & Ecclesiasticis decretis expressius sancita est hæc conclusio, primum à Cælestino Papa in c. nullus invitis, 61. dist. ibi, tunc autem alter de altera eligatur Ecclesia si de civitatis ipsius clero nullus (quod evenire non credimus) dignus poterit reperiri, &c. quem textum ad hoc notabilem dicit Abb. in c. ad decorem, num. 4. de instit. animadvertens ejus rationem communem esse ad alia beneficia, etsi littera de Episcopis tantummodò loquatur: eundem appellat pulcherrimum ad idem Gregor. Lopez l. 13. verbo de todo Obispado, tit. 15. p. 1. Eandem conclusionem probat etiam text. in cap. obitum, eadem dist. 91. ibi, *Communemus fraternitatem tuam, ut nullum de alia eligi permittas Ecclesia, nisi fortè inter clericos ipsius civitatis nullus dignus (quod evenire non credimus) poterit inveniri, &c.* Egregius text. in c. ne pro defectu 41. de elect. ibi. *De persona idonea ipsius quidem Ecclesia, vel alterius, si digna non reperitur, in illa canonici providere; quem textum notabilem etiam ad idem dicit Greg. Lopez. in loco supra citato, Text. etiam in c. bone memoria, l. 2. §. intelleximus, de postulat. Pral. ibi, nec vellemus ei præficere alienum.* Opt. text. in c. fin. de cleric. peregr. Cum quibus adduci solet à Doctoribus text. in c. hortamur, 71. dist. ibi. *Hortamur Christianitatem vestram juxta sanctorum Canonum instituta, ut in Ecclesiis à vobis fundatis aliunde veniens clericus non suscipiatur.*

Ex regulis Cancellariæ Apost. in reg. de concurrentibus in Data, ibi, & similiter ceteris paribus oriundus non oriundo, & Diæcesanus non Diæcesano præferantur, quam regulam ad conclusionem nostram comprobendam citant Salzed. d. c. 54. n. 9. & Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 25. vers. ceterum, in fine. Verbum illud, oriundus, pro orto habetur, & idem significat, secundum Mandos. in eadem reg. q. 40. num. 3. Nicol. Garc. de benefic. p. 7. c. 9. num. 25. ubi dicit id ex stylo apparere. Ego ipse de offic. & potest. Episcopi p. 2. alleg. 4. n. 6. & apparet ex text. in l. assumptio, juncta gloss. ibidem verb. oriundus, ff. ad municip.

Ex Jure Civili Cæsareo, in l. in Ecclesiis, C. de Episcop. & cler. ibi. *Clerici non ex alia possessione, vel vico, sed ex ea ubi Ecclesia esse constituitur, ordinantur, &c.* quem textum de provisionibus, & collationibus beneficiorum loqui tenent ibidem Odofred. n. 2. Bald. num. 1. & ceteri Scribentes, Covar. pract. cap. 35. num. 5. Salzed. d. cap. 54. num. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. n. 37. Nicol. Garc. d. part. 7. cap. 9. num. 5. & ponderavit ad hoc Cevall. commun. contra communes. q. 693. n. 36. text. in l. fin. C. de offic. Prætor. ibi. *Sed hi tantummodo admittendi sunt, ut dictum est, qui hic domicilium foveant.* In idem adduci potest text. in l. unic. C. non licere habitare. Metrocomia lib. 11. ibi. *Ut nulli extraneo illic quo quomodo possidendi licentia tribuatur, & in l. 2. C. de annon. civil. eod. lib. ibi, quam mediationem jugiter, & in perpetuum civibus nostris debere conferri sancimus, &c.*

Ex Jure Regio in l. 13. tit. 15. p. 1. ibi *E deven primeramente presentar los patrones de los hijos de la Iglesia*

Iglesia, si los oviere a tales que sean para ello, si no de los otros que sean de aquel Obispado, juncta gloss. Greg. Lopez ibidem, verbo hijos de la Iglesia. Faver l. 5. tit. 2. lib. 7. nova Recop. ubi statuitur, quod electiones, & provisiones publicorum officiorum Reip. se hagan en personas que sean vezinos y moradores en las ciudades, Villas y lugares, donde fueren proveidos los tales oficios, y naturales dellas, que ayan sido vezinos dellas diez años antes. Juvat etiam l. 14. tit. 3. lib. 1. nova Recop. in qua a beneficiis Regni Castellæ & Legionis excluduntur exteri, & non nisi oriundis conferri jubentur, de qua Cov. pract. cap. 35. num. 1. Ceval. commun. contra commun. q. 897. n. 347. Ego ipse in collect. ad c. bone mem. 4. n. 9. de postul. Pralat. ubi in aliis provinciis idem statutum ostendo. Denique l. 21. 22. & 23. ejusdem tit. & lib. in quibus cavetur quod beneficia patrimonialia sint in quibusdam Episcopatibus, & alibi ubicumque id consuetudo, vel observantia permiserit, ita ut non nisi naturalibus, incolis, & indigenis loci, ubi beneficia consistunt, conferantur, & quod semper provideantur dignioribus per concursum, & nunquam a Sede Apostol. impetrentur, nec de illis admittantur permutationes, aut ullæ resignationes, de quo laïc Gonzal ad reg. 3. Cancel. gl. 9. n. 16. per tot. Et stantibus statutis, foundationibus, institutionibus, consuetudinibus, vel privilegiis de providendis beneficiis certo generi personarum, seu certis personis, illis, & non aliis sunt conferenda hujusmodi beneficia, Achill. dec. 15. de privil. Crescent. dec. 12. de concess. prab. Caputaq. dec. 66 p. 1. & dec. 89 par. 2. Put. dec. 162. & 235. lib. 2. & dec. 163. lib. 3. Mandol. ad reg. 19. de infirmis resignant. q. 15. per tot. Hojeda de incompat. benef. p. 1. c. 24. n. 86. cum seqq. Azeved. l. 14. n. 5. cum seqq. tit. 3. lib. 1. Recop. Covar. pract. c. 36. n. 4. vers. similiter. Sot. de Just. lib. 3. q. 6. a 2. circa 10. concl. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 2. q. 12. Salzed. d. cap. 54. n. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 4. n. 163. ubi ait quod idoneus non erit, qui non sit natus ex civitate, vel oppido, quando ex privilegio, statuto, vel consuetudine beneficium oriundis, seu filiis naturalibus, vel patrimonialibus conferri debet. Nicol. Garc. de benef. p. 7. c. 15. n. 2. Less. de Justitia, lib. 2. cap. 34. dub. 13. nu. 59. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 4. q. 25.

Ex statutis particularibus Ordinis S. Jacobi de Spata en los establecimientos, tit. 16. de la presentacion de los beneficios, c. 3. ibi. Teniendo cuenta con proveerlos por examen en personas naturales de donde fueren los tales beneficios, al mas habil y suficiente. Et eod. tit. 16. c. 19. ibi, y ceteris paribus, sea preferido el natural del lugar donde fuere el tal beneficio. Adstipulatur etiam quod in eorundem Stabilimentorum tit. 10. inter Constitutiones Collegii Salmanticensis sancitum est his verbis circa Familiarium ejusdem Collegii receptionem. Y mandamos que hallandose Familiares de lugares de la Orden, y en yqual grado, sea preferido a los de fuera.

Ex communi Juris utriusque Interpretum, & sacre Theologiæ professorum resolutione. Ex Jurisconsultis gloss. verb. de hoc mentionem, ibi. Item si de terra illa est oriundus, in c. si proponente, de rescript. & verbo alienum, in c. bone, el 2. de postulat. Pral. Innoc. in cap. quia diversi, de concess. praben. ibi. justum est ut Episcopus provideat Clericis in terra propria Odofred. in l. in Ecclesiis 11. C. de Episc. & Cler. nu. 11. ibi: Omnes Episcopi, & alii Pralati Ecclesiarum, quia habent beneficia conferre, debent preferre clericos, qui habent originem de illo loco, Bald. in leg. Divus Marcus, ff. de tutor. & curator. Abb. in cap. ad decorem, de institut. n. 4. ibi Credo tamen ubi inde genti essent idonei, Barbae Vota decisiva.

quod non debent postponi propter extraneos, pro quo vide textum notabilem in c. nullus in viis 61. dist. & quamquam loquatur in Episcopis, ratio tamen textus est communis ad alia beneficia, & esset valde honestum, & fructuosum, ut quisque in patria sua beneficiaretur, ut sic unus non occuparet beneficia, vel stipendia aliorum, nec daretur materia depauperandi beneficia, & inducuntur facilius ad residentiam tales indigenæ, quam extranei, & c. idem Abb. in d. c. bone, el 2. notab. 3. nu. 16. ibi. Ubi in loco reperiuntur idonei, non debet praefici extraneus: est enim quis honorandus, & promovendus ubi suam peregit aetatem, neque debet alius obripere stipendia aliis debita. Cosm. in proem. pragmat. sanction. ver. exterorum, Duen. reg. 202. Mandol. in reg. 16. Cancell. q. 41. & 43. Paul. Paris. consil. 38. n. 11. vol. 4. Roland. a Valle consil. 46. n. 67. vol. 1. Didac. ab Alba & Esquivel, Episcop. Abulensis, in tr. de Concil. p. 2. §. 36. fol. 92. Cæs. Lambert. de Jurepatr. lib. 2. p. 3. q. 5. a. 4. & 5. Roch. de Curte eod. tr. verbo honorificum, n. 47. & 48. Cov. pract. cap. 35. n. 5. in fine, Anton. Cuch. instit. major. lib. 4. tit. de elect. el 1. num. 88. Corras. de benef. p. 3. c. 5. nu. 9. Hojeda de incompat. benef. p. 1. c. 23. n. 83. Rebuff. de nominat. q. 9. n. 48. & 57. Selv. de benef. part. 3. q. 26. n. 2. Greg. Lopez l. 13. verbo de aquel Obispado, tit. 15. part. 1. Spin. in specul. testam. gloss. 3. princ. n. 72. Azeved. l. 14. n. 9. tit. 3. lib. 1. Recopil. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 4. q. 7. n. 3. Salzed. in pract. c. 54. nova edit. n. 4. 79. & 11. in fin. Mieres de majorat part. 1. quest. 11. n. 289. cum seqq. & q. 57. n. 100. Cened. ad Decretal. collect. 56. n. 7. Villar. del patronado de Ca'atayud p. 3. in princ. a nu. 7. & 8. costumbre 4. Gutier. consil. 2. n. 23. & 24. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 9. §. 1. n. 37. Ceval. commun. contra commun. q. 693. nu. 35. & 36. Fusc. de Visitat. lib. 2. cap. 5. nu. 12. Sahag. in cap. eam te, de rescript. n. 30. Camill. Borel. in summ. decis. tom. 1. tit. 20. nu. 163. Zenol. in praxi Episcop. p. 1. verbo beneficia, §. 8. Perez de Lara de annivers. & capell. lib. 2. cap. 3. nu. 19. & 20. Nicol. Garc. de benef. p. 7. c. 9. per tot. ex Theologis S. Thom. 2. 2. q. 73. a 2. ad 4. Sot. de Justit. lib. 3. q. 6. a. 2. ante 10. concl. vers. denascitur autem, Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 25. vers. & certe. Less. de Justit. lib. 2. c. 34. dub. 13. n. 59.

Hæc sententia multis, sed his potissimum innititur fundamentis.

Primò, quia indigenæ debent forensibus præferri, quòd alienigenæ, seu forenses nihil in fundandis Ecclesiis, & erigendis beneficiis præstiterunt, Azeved. l. 14. n. 12. tit. 3. lib. 2. Recop. Azor. d. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 25. vers. deinde.

Secundò, quia facilius ad residentiam indigenæ quam extranei inducuntur, Abb. in cap. ad decorem, nu. 4. de instit. Sot. de Just. lib. 3. q. 6. art. 2. circa 10. concl. & in resp. ad arg. Azeved. d. l. 24. n. 17. Nicol. Garc. d. p. 7. cap. 9. n. 7. ibi. Quia facilius inducuntur ad residentiam indigenæ dulcedine patriæ allekti, quam extranei Salzed. d. c. 54. num. 4. ibi. Tum quia hæc potissimum erit causa, propter quam homines facilius invitentur ad residentiam, non enim parvo aestimandus est ingenuus amor, quem quisque ad nativum solum habet: Ceval. commun. contra commun. q. 693. num. 35. ibi. Quia præsumptio est, quod naturales & originarii melius resident in beneficiis quam exteri, qui cum magna difficultate relinquunt dulcem & amabilem patriam & sic ista ratione naturales, & originarii præferri debent.

Tertiò, quia præsumitur quod originarius melius scire potest mores, & consuetudines patriæ suæ, quam forenses & sic diligentius agnoscere vulgum pecoris sui, juxta illud Proverb. c. 27. Ita Gom.

Electiones summa libertate faciendae.

de idiom. q. 1. col. 4. Azeved. d. l. 14. n. 16. Salzed. d. c. 54. n. 4. in fin. ibi. Tum quia is diligentissime qua ad munus suum spectant, praestabit, cum melius patriae mores, quam externus cognoscat, & judicet quidem quis facilius de his quae novit, ut habetur primo Ethic. &c. Azor. d. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 25. vers. ad objecta, ibi Genus tamen & patria aliquando ministrum Ecclesiae utiliore & aptiorem efficiunt, & in vers. & certe, ibi. Quia indigena, & qui sunt ex loco oriundi, magis ipsi diligunt Christi gregem sibi commissum, &c. Docet S. Thom. 2. 2. q. 62. a. 2. ad 4. his verbis. Ille qui de gremio Ecclesiae assumitur, ut in pluribus consuevit esse melior quantum ad bonum commune, quia magis diligit Ecclesiam in qua est nutritus, &c. quem sequitur Sot. de Just. lib. 3. q. 6. a. 2. ad 4. ibi cui & alteram S. Thomas causam subnectit quae mihi est probatissima, videlicet quod plurimum unusquisque propensorem habet animum ad suam propriam civitatem & Ecclesiam in qua nutritus est, qua utique ratione utilior esse poterit, &c.

16 Quarta, quia indigena, & qui sunt de loco oriundi, magis amantur, & coluntur à populo, quam exteri, magisque ipsi diligunt Christi gregem sibi commissum, eorum virtus, & doctrina est magis perspecta, magisque proinde eis utilis, & salutaria est, ut bene ratiocinatur Azor. d. q. 25. vers. & certe.

17 Non obstat doctrina Nicolai Garciae d. p. 7. c. 9. n. 7. dum communem sententiam intelligit de honestate; quia inquit ille, valde honestum est & fructuosum, ut quisque in patria sua beneficietur: nam respondetur id quoque de jure inesse, ut expressè tangit gloss. celebris verbo aliam, circa fin. in c. cum inter, el. 3. ibi: Dicas quod verum est, quod ita debet fieri, & honestum esset, & de jure est, &c. Abb. in d. c. pro defectu, n. 7. eod. tit. de elect. affirmat hanc praedicationem procedere mero Jure inspecto & idem Nic. Garc. id ipsum confitetur d. c. 9. n. 16. his verbis: Honestumque sit, ac rationi & Juri conforme quemquam in patria sua beneficiari, &c.

18 Quinto, quia ob magnam convenientiam, & rationes supra adductas affirmat. Cov. pract. c. 35. n. 5. in fin. sanctissimum esse & Reip. consultissimum quod summus Ecclesiae Pontifex, aut oecumenica Synodus sanciret, ut omnia cujuscumque Diocesis beneficia, saltem curam animarum habentia, Patrimonialia efficerentur, atque non reciperentur nisi cives, vel qui inde sunt oriundi, referunt Salzed. d. cap. 54. n. 11. Azeved. d. l. 14. n. 9. tit. 1. lib. 1. nova recept. & affirmat Sot. de Justit. lib. 3. q. 6. a. 2. ante 10. concl. vers. enascitur autem, loquens de legibus beneficiorum patrimonialium, leges illas aequissimas esse, quas utinam ait ille, de beneficiis saltem parochialibus, quibus annexa est animarum cura, ubique sanciret Ecclesia, quemadmodum & in Tridentino Concilio summo omnium consensu, me praesente, consultabatur.

19 Quare videtur honestati & Juri consentaneum, ut Religiosi provinciae de Estramadura, ubi omnes Conventus redditus, & bona constituta sunt, non alternentur, sed quisque secundum propria merita ad beneficia & officia Ordinis assumatur; esset enim eidem honestati, & Juri contrariam, oriundos excludere, vel saltem pro aliquibus vicibus ab electionibus amovere, ut inde locus fieret indigenis obtinendi eadem beneficia, & officia, ac promovendi suos ad habitum & receptionem ejusdem Ordinis; debet enim inter utrosque servari aequalitas, nec aliqua personarum acceptio est habenda in officiis distribuendis. Nam non est apud veritatem accipere personas, nec differentias, sed quae iusta sunt facit omnibus, ut dicitur Esdrae lib. 3. c. 4. eo maxime quando ab antiquo, & à prima fundatione dicti Conventus semper fuit ita observatum.

20 **M**axima inconvenientia ex alternatis electionibus oriri, experientia omnium magistra nos edocet; nam primò innovatur antiqua consuetudo, quae à pluribus retro annis viguit in hoc Ordine eligendi Superiorem generalem ex omnibus Religiosis totius Congregationis, ut de Jure est text. in c. fin. 16. q. 7. c. Abbatem, in 1. & 2. 18. q. 2. c. cum dilectus, de consuet. Rota apud Farin. dec. 65. n. 5. p. 1. recent. ubi quod electio Abbatis generalis, qui toti Congregationi praeficitur, debet ad totam Congregationem activè & passivè pertinere, quod enim omnes tangit, debet ab omnibus approbari. In quo mutatio novitatem induceret, ac proinde perturbationes, & dissensiones in Religiosis orirentur, ipsis plurimum damnosae. Secundò fit locus, ut minus idoneus eligatur quando inter exclusos, & rejectos aliquis magis aptus reperitur ad illud officium obeundum, ut in hac specie consideravit Rot. d. dec. 65. n. 8. par. 1. recent. quod in providendis ad Parochiales Ecclesias expressè agnovit Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 1. ibi. Omnes & singulos, qui ad promotionem praeficiendorum quomodocumque jus habent, mortali ter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesia magis utiles ipsi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambiguum suggestionibus; sed eorum exigentibus meritis praefici diligenter curaverint, &c. & c. 18. ibi. Ad Parochiales ex dignis, & approbatis eligendum, & praeficiendum esse digniorem, & magis idoneum, &c. & in hoc Ordine idem expressè cavetur, en los Establecimientos, tit. de los Piores y Conventos de Religiosos, c. 12. § quando los Piores, ibi. Quando los Piores hubieren de proveer beneficios o Colegiaturas, sea al mas merito, & in tit. 16. c. 3. ibi A. mas habil, & c. 19. ibi. A los mas habiles, optimè Rebuff. in concord. tit. de elect. regul. verbo idoneiorem, pag. mihi 95. ibi. Qui non eligat idoneiorem, & meliorem, peccat mortaliter; tum quia est infidelis Domino suo, ut dicitur in Evangelio Fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus: tum quia cedit in detrimentum Ecclesiae & dedecus; grave est enim inexpertes Dei servitio applicare, c. Monasteriis 9 q. 3 gloss. pen. in c. ad Apostolicam, de regul. tum & quia transgreditur Canones volentes meliorem eligi debere, & jus divinum, ut supra dictum extitit, &c. & sic discursus finit. Isti timeant collatores, & suae salutis melioribus conferendo provideant, sed oculi eorum fortè sunt gravati, ne eos agnoscant. Eleganter Covar. in reg. peccatum, p. 2. §. 7. n. 4. vers. Igitur Jura, statim post princ. ibi. Is vero qui dignum elegerit, sive Sacerdotium, aut munus publicum contulerit, praetermisso digniori, planè peccatum committit, & perpena qualitate, mortale quidem: quippe qui teneatur digniorem praeficere, sicuti omnium consensu extat adnotatum in d. c. constitutus, ubi Panorm. de appellat. &c. plures refero de officio, & potest. Parochi, par. 1. c. 2. num. 95. cum seqq. & in proposito Rota dec. 63. n. 8. p. 1. recentior.

22 Denique tertium, & magis principale inconveniens, quod exinde oritur, erit efficere electionem non liberam, & consequenter nullam; actus namque eligendi est de illis, qui majorem libertatem, & magis summum consensum desiderant, ut probavimus voto 5. n. non enim plena libertas & securitas erit ubi electoribus non liceret ex tota Congregatione Generalem Superiorem assumere, sed electio restringeretur ad certam provinciam, concurrente vi & motu ex parte Praesidentis, nimium rigide Vocales obstringentis, ut ex dicta provincia, & non de

de alio loco, Superiorem sibi eligant adjungendo minas de illis puniendis, & transferendis in alium Conventum, si ita non adimplerent, unde subsequuta electio nullitati subjaceret absque dubio.

- 23 Certa est enim in Jure nostro conclusio, quod vis, aut metus, & defectus libertatis ipso jure electionem annullant, c. ubi periculum, §. caterum, de elect. in 6. ibi. Caterum, quia cum arbitrium, vel inordinatus captivus affectus, vel ad certum aliquid obligationis cujusque necessitas adigit, cessat electio dum libertas amittitur eligendi, &c. Panorm. in c. Bona mem. ei 1. n. 11. de elect. Navar. consil. 5. n. 2. eod. tit. Ludov. Miranda in man. Pral. tom. 2. q. 23. art. 1. Portel. in resp. moralib. par. 2. casu 16. n. 5. vers. denique, Laur. de Peirinis tom. 1. de Relig. subdito, q. 1. de obedient. cap. 21. §. 8. Castellin. de elect. c. 4. n. 56. Tamburin. de jure Abbatum disp. 5. qu. 22. num. 7. & 8. tom. 1. Sigism. à Bononia de elect. dub. 54. n. 4. Jul. Lavor. var. lucubrat. tom. 1. c. 21. n. 4. cum seqq.

4 Quod procedit etiam si metus esset reverentialis, prout ex sola reverentia, quam isti Religiosi Præsidenti ex consilio Regio ordinum Senatori debebant, bene deducitur. Nam dicto Consilio subsunt, & ejus mandatis semper obediunt. Quare cum Senator totum Consilium repræsentans, id præcipat quod supra diximus, reverentiam ei deberi colligitur ex notatis per Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 6. n. 25. nec ideo illi resistere ex verecundia audebant, l. si quis cum sciret 94. ff. de furtis, ibi, & is cujus magna verecundia ei, quem in præsentia pudor ad resistendum impedit, &c. ultra gravitatem, & respectum, qui tanto viro primariæ nobilitatis Hispaniæ debitus ad majorem metum, & reverentiam circumstantes movebat, quia, ut inquit Philo Hebr. de præm. & pœnis, majestas parit reverentiam, gravitas metum, quem refert Dominus meus D. Fernaudus Pizarro y Orellana, supremi Senatus Castellæ meritisissimus & doctissimus Consiliarius, in suo opere de los Varones ilustres del nuevo Mundo, obser. 6. pag. 81.

- 25 At non in sola reverentia, & præsentia Senatoris prædicti fundatur metus & vis, ex qua deducimus nullitatem electionis, quia etiam intervenerunt minas de incarcerandis illis, qui obedire ei recusaverint, qui quidem metus reverentialis simul cum minis sufficiens judicandus est ad electionis nullitatem, ut probavimus voto 35. concl. 2. Accesserunt etiam instantissimæ persuasiones ab eodem Senatore factæ, quæ ad metum inferunt cadentem in constantem virom, ac proinde electionem annullant, Gregor. XV. dec. 326. num. 13. Laur. de Portel. d. p. 2. casu 16. n. 4. Anton. Corn. de absolut. Juram. part. 4. casu 3. n. 12. argum. l. 1. ff. de servo corrupto, ibi. Persuadere est plusquam compelli & cogi sibi parere, &c. l. 1. c. de petitis. honor. ibi. Inverecunda petentium inhiatione cōstringimur, &c. S. Chrysost. serm. 39. ibi. Quicumque semel pulsaverit, indignatus mox si non fuerit auditus, ille non est perior supplex, sed imperiosus exactor, &c. Demum protestationes iteratæ à Vocalibus factæ, quod vi, & metu compulsi eligeabant, ad præfatam nullitatem deserviunt ut eodem voto.

- 27 Prædictis etiam omnibus deficientibus, sufficiebat pro metu ad effectum de quo agimus, quod præcepto Regis idem Senator egerit quæ supra diximus, ut bene resolvit Valenz. consil. 74. a. n. 39. cum seqq. tom. 1. ibi. Et ideo non importat dicere, quod idem Abba Frat. Angelus Taullar in Provincia'i Capitulo dicti Ordinis sancti Benedicti illius Provincie intervenit cum aliis Abbatibus eius, & nominatione Præsidentis & ex eo fuerit visus consentire in ejus potestatem, nam ultra quod in eum venit compulsi sunt litteris à Majestatis, &c. Et ibi.

- 28 Qui per metum facit, magis contra licit, quam consent. Barbosæ Vota decisiva.

tit. Bald. in l. pen. n. 3. C. quomodo, & quando Judex, & traditur in tit. de pace Constantia, §. Valli. ibi. Pactiones timore nostro, vel per impressionem nuntiorum factæ censentur, & pro infectis habentur, nec pro eis aliquid exigitur, ubi Bald. n. 1. notat non valere illud, quod fit per metum Principum. Sequitur Marant. disp. 6. n. 36. juncta l. 1. c. de his, qui per metum Judicis, c. si justus metus, de appellat. in 6. juncta l. fin. tit. 13. lib. 3. Ordin. ibi. Ca al Rey y a su voz nadia se pueda defender, &c. Et ibi n. 4. Quod maximè procedit quando coactio non fuit inferioris, sed Regis præcepto causata, quod metum²⁹ injustum inducit, Bart. tr. de tyrannia, n. 21. gl. verbo morere, in c. convenior, 23. q. 8. Dec. consil. 468. n. 22. Mascard. de probat. concl. 1051. n. 55. Flamin. Paris. de resign. benef. lib. 13. q. 1. n. 184. cum seqq. &c.

Quare concludimus electionem de qua agimus, non fuisse liberam, sed vi & metu factam, proindeque nullam esse.

CONCLUSIO III.

Electio de Priore ad tres, vel quatuor personas arctata cum aliorum exclusione, est nulla.

R Estitutio in electione passiva ad tres, vel quatuor³⁰ personarum, libertatem in eligendo coarctat, debet enim Superior, quia tanquam caput cætera Communitatis regit membra, à toto illius mystico corpore eligi. Provide autem, inquit Dominus Moyse Exod. c. 18. vers. 21. de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, &c. & vers. 25. Et electis viris strenuis de cuncto Israël, constituit eos Principes populi, &c.

Ex quo sanè Rota Rom. dec. 65. p. 1. recent. censuit³¹ Pontificiam Constitutionem de uno ex Monasterio Vallisolerano in Abbatem & Generalem totius Congregationis S. Benedicti eligendo in alternato triennio, restringere & coarctare libertatem electionis, proindeque nullam esse: & n. 8. pluribus rationibus per eam adductis subdit istam quæ sequitur: Premissis accedit quod restringendo electionem passivam ad solum Monasterium Vallisoleranum, sequeretur quod minus idonei præferrentur idoneioribus contra Juris dispositionem, quæ vult, quod in omni electione præferatur ille, qui cæteris est melior ac morum, & vite sanctitate præstantior, &c. Et infra: Non est dubium quin idoneiores facilius eligi possint ex tota Congregatione, quam ex uno Monasterio, &c.

Unde si restrictio ad Fratres unius Monasterii, in³² quo ut plurimum sexaginta inhabitant Religiosi, coarctat eligendi libertatem, quanto magis coarctaretur si ad tres, vel quatuor personas, ut in præsentia, limitatio fiat, & hoc casu nullam ex defectu libertatis ipso jure esse electionem, resolvunt Cov. de spons. p. 1. c. 6. §. 5. n. 8. & 9. Fr. Emman. qq. Regul. tom. 2. q. 52. a. 11. Laur. de Portel. in dubiis Regul. verbo electio, n. 4. & in respons. moral. part. 3. casu 48. Ludov. Miranda in man. Pral. tom. 2. qu. 23. concl. 3. Sigism. à Bononia de elect. Pralator. Regular. dub. 52. n. 5. Castellin. de elect. c. 3. num. 7. Alcan. Tambur. de jure Abbatum, tom. 2. disp. 5. q. 22. num. 8. Jul. Lavor. var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. c. 21. an. 11. & n. 14. & hos quatuor ultimo loco citatos familiariter agnovi Romæ, cum illisque maximam contraxi amicitiam. Cobreros de metu lib. 1. c. 5. n. 66. cum seqq. Ego ipse de jure Eccl. univers. lib. 1. c. 19. n. 233. in terminis Rota d. dec. 65. num. 6. par. 1. recentior. ubi dicitur quod electio non erit libera, si facultas eligendi restringatur, itaut certum genus personarum, immò una persona eligi non possit.

33 Effet deinde sic coarctanda, excludere ab electionibus certum genus personarum, & propterea statutum tale quid inducens, diceretur contra jus. Butr. in c. cum dilectus, in 2. lect. n. 38. cum seqq. de consuet. Rota d. dec. 65. n. 7. Prout etiam statuta excludentia à beneficiis neophytos, & descendentes ab iis, dicuntur contra jus, c. eam te, de rescript. Card. Mantica. dec. 307. n. 1. Perez de Lara de Capellan. & annivers. lib. 2. c. 4. n. 39. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 2. gl. 17. n. 29.

34 Ulterius hanc coarctationem detestatur antiqua consuetudo, quæ in tota Congregatione viget, & ab ea contra jus recedere, esset novitas intolerabilis, & pareret maximam discordiam, cap. consuetudinis, de consuet. ibi, & plerumque discordiam pariunt novitates, &c. cap. fin. de consanguin. & affinit. ibi In hac causa consultius duximus multitudinem, & observata consuetudini deferendum, quam aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum, quadam adhibita novitate, &c. Extravag. 1. §. sane, de privil. ibi Nec mirum, quia plerumque pariunt novitates discordiam, &c. Ulp. in l. 1. ff. de const. Princip. ibi. Nam in rebus novis constituendis evidens esse utilitas debet, ut recedatur ab eo jure quod diu æquum visum est, refert D. Ferdinand. Pizarro y Orellana supremi Castellæ Senatus meritißimus, & doctissimus Consiliarius, in nunquam satis laudando opere de los Varones illustres del nuevo Mundo, en la Vida del Illustre Varon Gonzalo Pizarro, c. 2. observ. 1. lit. G. H. l. pag. 367. ubi dicit, que no se puede introducir novedad en el go vierno, si no es con evidente utilidad y equidad, y que della nasce conocido bien, y de lo contrario evidente peligro. Joan. à Cochier, in thesauro politico, lib. 4. c. 4. Ego ipse de Jure Eccles. univer. lib. 2. cap. 39. §. 2. n. 96. in fine. Nam mutando quæ Majores nostri observarunt, injuria & damnum grave illis infertur, qui sic antiquitus meliori fortuna & sorte se gubernare meruerunt, ut admonet Renat. Chopin. de sacra politia lib. 1. tit. 2. in fin. ibi. Unum nobis superest tanta Majorum politia hereditibus, ne à solemnibus ipsorum ritu, sacraque electionum disciplina recedamus; nam consuetudinis amor magnus est, ut dicit Simanch. lib. 10. epist. 54. &c. Super omnibus negotiis melius ac rectius olim provisum, & quæ mutantur, in deterius convertuntur, ut optime advertit Cornel. Tacit. lib. 15.

CONCLUSIO IV.

Appellatio ad Pontificem per Fratres Ordinis S. Jacobi de Spatha, ab hujusmodi electione, licet fieri valet, & causa non obstantibus privilegiis per Sedem Apostolicam alii quàm Senatori Regii Consilii Ordinum, sive Militiarum commissa, bene cognosci, & decidi potest.

36 **E**X privilegio sanctæ mem. Pii V. concessum prætenditur, ne ulius præter Senatores dicti Consilii Militiarum cognoscere etiam in gradu appellationis possit de causis inter Præceptores Milites, & Fratres Militiarum hujusmodi introductis, & pendentibus; verba autem Brevis incip. Exponi nobis, sub dat. 20. Jan. 1569. sunt quæ sequuntur. Quod Consilium Militiarum hujusmodi, in quo ad minus quatuor egregij Doctores, vel Licentiatum in utroque, vel altero Juris, & unus Præfatus Militiarum earundem, respective professi continuo resident in dicto Consilio, causas pro tempore inter Præceptores Milites, & Fratres, atq; alias Militiarum hujusmodi illis inservientes introductas, & pendentes, quæ ex VISITATIONIBUS in dictis Militiis pro tempore factis, proveniunt, oriuntur,

& resultant, audire, & cognoscere, illasque justè & rectè terminare, finire, & decidere solet, & quamvis per sententias ipsas condemnati sententiis HUIUSMODI, tanquam justis, & ritè, rectèque latis acquiescere, & obedire deberent; nihilominus, ut à sententiis, & condemnationibus, ac pœnis in eis contentis illis rectè impositis, illicitis viis, & modis se eximere possint, à sententiis contra eos latis HUIUSMODI, appellationem interponunt, causasque ipsarum appellationum iudicibus extra gremium prædictarum Militiarum eis affectatis, & in plurimum Juris ignavis in illis partibus vulgò dictis Judices de manga, cum claus. & eorum cuilibet, committi faciunt, &c. Et infra. Nos igitur attendentes inconveniens esse causas prædictas inter Præceptores, Milites, & Fratres per alias personas Militiarum hujusmodi non professas audiri, & terminari debere, justis, & honestis petitionibus prædicti Philippi Regis Administratoris in hac parte inclinati, ut de cætero omnes & singula causæ quarumcunque appellationum à sententiis prædictarum Visitationum, &c. Et deinde: Nulli alij persona, seu personis, nisi uni ex prædictis Consilii Auditoribus, &c.

Quarum litterarum in forma Brevis sensus fuit, & 37 intentio comprehendere tantum causas, quæ ex visitationibus procederent, ut colligitur ibi: Quæ ex Visitationibus in dictis Militiis pro tempore factis proveniunt, &c. vel causas easdem, quæ in gradu appellationis committuntur, dummodò super eisdem Visitationibus introductæ sint, & constat ibi. Ut de cætero omnes, & singula causæ quarumcunque appellationum à sententiis prædictarum visitationum, &c. & ibi, condemnati sententiis hujusmodi, &c. tunc ex dict. prædictarum, quæ est relativa præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, Decian. consil. 17. n. 10. & 11. & cons. 51. n. 5. lib. 1. Surd. cons. 546. n. 9. Rot. dec. 194. nu. 7. p. 2. recent. cum aliis per me citatis de dict. ususfreq. dict. 276. n. 3. Tum ex alia, hujusmodi, quæ eandem relationem importat, ex Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gl. 4. num. 4. Steph. dec. 388. n. 6 & dec. 606. n. 3. & 14 & dec. 624. n. 2. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 54. n. 10. cum aliis per me dict. 138. num. 1. Tum etiam, quia verba dictarum litterarum clarè loquuntur de causis visitationum, & cum restringant potestatem de jure communi competentem, non sunt ad alias causas super diversis materiis extendenda. Verba enim debent intelligi quatenus propria eorum significatio patitur, l. cum lego, ff. de testam. cap. ad audientiam, 12. de decim. Rot. dec. 352. n. 1. apud Farin. part. 1. recent. quia cui non conveniunt verba legis, non convenit ejus dispositio, l. 4. §. toties, ff. de damno infecto. l. quod constitutum, ff. de milit. testam. l. 2. commun. de legat. cum aliis pluribus per me adductis Aviom. 136. num. 8. Tum denique, quia non est credendum, Summum Pontificem voluisse appellationes ad se interpositas rejicere, aut de se loquutum, cum in generali concessione, vel sermone nunquam comprehendatur persona loquentis, ut læsa censeatur, l. si mercedem 13. §. si habitatoribus ff. de act. empt. ubi gloss. verbo habitatio, Rot. dec. 241. n. 5. cum seqq. p. 1. divers. & in statutoris, legibus, & privilegiis, Surd. dec. 13. n. 12. Lancell. Gallia consil. 97. ex num. 19. Matienf. lib. 6. gloss. 5. num. 15. lib. 5. Recop. In quibuscunque enim concessionibus semper Principis auctoritas censeretur reservata Mart. consil. 580. num. 3. vers. nam prædictis, 39 Menchaq. de Success. creat. lib. 2. §. 17. num. 88. cum seqq. Surd. consil. 152. num. 16. Et Papa non censeatur tantum concessisse, quin majorem auctoritatem sibi, & successoribus reservaverit, c. dudum, c. quamvis, l. 2. de præbend. in 6. Aym. cons. 116. n. 4. ver. itaque si Papa, Cephal. cons. 145. n. 4. & cons. 168. n. 28. 40

Marches.

Marchef. de commissionib. p. 3. §. un. n. 43. pag. 367. in ult. impres. ibi. *Quia quantumcunque aliis potestatem Papa tribuat, non solum eandem, sed & valde maiorem semper apud se retinet, &c.*

41 Non obstat Bulla Julii III. incip. *Cum sicut notis, sub die 18. Dec. 1553. ibi. Præterea quod de cetero à quibusvis sententiis per eosdem Priores, seu eorum Vicarios pro tempore lais, nisi prius, & immediate ad Consilium Ordinum, juxta concessionem Apostol. eidem Majestati tua, sit e dicto Ordini de super factam appelletur, & causa prima appellationis hujusmodi ibidem cognita fuerit, ad Sedem Apostol. appellari non possit, &c.* quia multipliciter respondetur.

42 Primò, quia dum in ea prohibetur à sententiis Prioris, seu ejus Vicarii ad Sedem Apostol. primò appellari, non censetur prohibitum quin Sedes Apostol. per se cognoscat, vel causam appellationis, si velit, alteri committat, prout voluit in præsen. casu, juxta suprà adducta.

43 Secundò, quia Prior, seu ejus Vicarius quicquid decrevit, id totum de ordine & mandato Concilii Militiarum egit, ideo licitum esse non poterat ad idem Consilium appellare unde gravamen procedebat, esset enim de eodem ad eundem appellari, quod Jure improbat, per ea, quæ dixi de officio & potest. Episc. p. 3. alleg. 54. n. 45. cum seqq.

44 Tertiò, quia Julius III. loquitur de sententiis, quarum appellatione diffinitiva continetur, Gloss. verb. diffinitiva. in princ. in Clem. 1. de sequest. possess. & verbo sententia, per text. ibi in c. cum olim de testib. & verbo sententia, in l. 1. §. biduum, ff. quando appell. Alex. consil. 50. n. 2. lib. 2. Put. dec. 266. n. 3. lib. 2. in correct. Sigism. Scacc. de appell. q. 17. limit. 6. n. 7. & memb. 7. n. 30. at in casu nostro nullam Prior assertus protulit sententiam, sed tantum quæ illi mandaverat Regium Consilium, executioni tradidit. Deinde nulla lis, aut controversia præcessit, seu causa fuit ventilata, ut requirebatur; causa enim de qua meminit dicta Bulla, verificari debet in ea, quæ ordinario judicio introducta, & contestata fuit, & in qua pronuntianda esset sententia, Bald. consil. 150. Casus, n. 1. vers. & similiter, lib. 1. Cast. consil. 303. in princ. lib. 2. ubi infert ad statutum, quod causæ Advocatorum absentium sint suspensæ, non veniunt illæ, in quibus lis non est contestata.

CONCLUSIO V.

Prior electus post appellationem legitime interpositam, fuit nulliter electus, & quicquid egerit uti talis Prior, nullum, & attentatum debet censer.

46 **E**X electione nulliter celebrata non potuit Priori electo jus aliquod acquiri, vel eidem justus aliquis titulus dari ad illud officium obeundum, sibi ut tali competens, Abb. in c. dilecti, n. 12. de prob. Rota dec. 674. nu. 1. p. 4. divers. Qui enim nulliter electus est, nullam habet potestatem, Sylvest. in sum. verbo, Religio 3. n. 19. Rota dec. 217. n. 19. p. 2. divers. Et sic cum possideat nullo titulo suffragante, dicitur intrusus, Beltram. ad Gregor. XV. dec. 577. num. 7. prout etiam dicitur, qui habet titulum à non habente facultatem, Abb. in cap. quia diversitatem, in 2. not. de concess. prob. Mandos. per regul. de subrogandis. q. 4. Rota n. 2. dec. 336. n. 4. p. 1. recentissim. alias in post. h. mis Farin.

48 De injustitia autem electionis satis apparet ex resolutis concl. 2. & 3. ubi ostendimus in ea defuisse liberum consensum in eligentibus, summam libertatem, quam Jura requirunt, sic restrictam fuisse Barboſa Vota decisiva.

hujusmodi electionem ad tres, vel quatuor cum aliorum exclusionem.

De nullitate constat, quia electio facta fuit appellatione pendente, juxta tit. nil novari appellat. pend. cap. di. c. 55. de appell. c. si à J. d. eod. tit. in 6. Roman. consil. 37. n. 3. Paris. consil. 28. num. 26 lib. 4. Caballin. milleloq. 979. n. 1. Roland. à Valle consil. 37. n. 12. lib. 2. & consil. 77. n. 4. lib. 2. Rebuff. resp. 82. in fine, & quicquid gestum fuerit appellatione pendente, dicitur attentatum, ac proinde nullum, cap. non solum, de appellat. in 6. Hier. Grat. consil. sive resp. 77. n. 6. lib. 2. Lancell. de attent. c. 2. limit. 40. & 49.

Non obstat quod appellatio interposita fuit extrajudicialiter, ac proinde gesta post eam non sunt attentata, nec veniunt revocanda, ut per Jura & Doctores, quos citavi voto seq. nullit. 4. quia ibi ostendimus contrariam opinionem esse multum probabilem, & absque dubio procedere in electionibus Regularium Ecclesiarum, per text. in c. si postquam, de elect. lib. 6. vel quando appellatio coram Superiore fuit justificata, vel denique quando coram Præsidente Capituli, vel aliquo alio Superiore incipit opponi contra electionem faciendam, & Præsidentis decrevit quod deberet celebrari; nam ex tunc judicium inter colligantes formatur, & dicitur consumpta illo decreto prima instantia, & ab eo interposita appellatio dicitur judicialis, & causabit attentata, ut dicta nullit. 4. recte probavimus.

Quod in nostro casu sine difficultate transit, stante inhibitione Illustrissimi Domini mei Nuntii Priori intimata, quæ inhibitiō inducit regulariter nullitatem omnium post intimationem gestorum, cap. non solum, de appellat. in 6. Achil. dec. 16. eod. tit. Camil. Borrel. in sum. decis. tom. 3. tit. 35. n. 84. cum seqq. & tit. 36. n. 59. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 795. n. 15. Gesta enim post appellationem, & inhibitionem intimatam, sunt revocanda. Rota dec. 464. n. 1. & dec. 595. apud Farin. p. 1. recent. & dec. 670. n. 1. ead. p. 1. & dec. 79. nu. 1. & dec. 691. n. 1. p. 1. in posthumis Farin.

Nec etiam obstat, quod quidam Senator Regius Eques S. Jacobi de commissione Consilii Ordinum aliqua gessit post dictam appellationem & inhibitionem, quia cum retenderint ad observantiam electionis, quæ ex dictis nulla & injusta fuerat, utique subjiciuntur etiam nullitati; nam si sententia fuerit declarata nulla, possessio etiam erit irrita, & quicquid ex ea sequutum est. Lancell. de attent. c. 17. n. 13. Sard. consil. 542. n. 12. Mar. Giurba dec. 49. n. 12. vol. 1. Et in materia electionis, de qua agimus, Rota dec. 172. n. 9. apud Farin. par. 1. recentior, ibi: Quatenus verò Marinus prætenderat jus ex electione Capituli, & institutione Ordinarii, cum omnes isti actus fuerint declarati nulli, & attentati, utpote pendente appellatione facti, nullum jus validum potuerunt illi tribuere, ut fuit dictum in illa Calaguritana, &c. Maxime stante commissione cum clausulis amplissimis comprehendentibus hanc causam cum suis annexis, & connexis, Rota in Placentina aquarum, coram Cardin. Arigonio, impressa per Marchef. de commission. par. 1. tit. de commiss. appell. in Romana Curia, c. 5. pag. 232. in ult. impress. ibi Fuit dictum comprehendere omne jus competens, & omnem actionem pariter competentem super ea causa, &c.

Ulterius injustitiam notoriam continent gesta per dictum Senatorem Regium, quia tanquam commissarius dicti Consilii Ordinum, majorem facultatem habere non poterat, quam ipsum Consilium, quod commisit, habebat, juxta vulgare axioma, nemo plus juris in alium transferre potest, quam ipse in se habeat, l. 2. C. de pæni. c. nemo potest 79. de reg. juris n. 6.

Rota dec. 686. n. 1. apud Farin. p. 2. recent. cum aliis per me citatis Axiom. 160. n. 2. Sed constat, quod tunc temporis Concilium de causa cognoscere non poterat, cum illa effecta esset Curialis, & sine Papæ scientia à Curia extrahi non posset, Mohed. dec. 320 Rota dec. 58. alius 48 de reserv. in novis, Rota in Toletana fructuum, 16. Maij 1586. coram Card. Pamphilio sen. impressa per Marches. de commission. p. 2. pag. 80. in ult. impres. & ead. p. 2. §. 4. num. 29. cum seqq. pag. 347 & Papa alteri committendo manus cæterorum ligat. Rota in Veneta legitimitatis, 26. Febr. 1597. coram Penia, impressa per eundem Marches. de commission. part. 3. pag. 150. eo maxime, quia reperiebatur etiam commissa cuidam Cardinalium Congregationi, unde per alium quàm per Cardinalem decidi non poterat, quia causa semel effecta Cardinalitia, semper remanet Cardinalitia. Ludov. Gom. in compend. utriusque Signatura, verbo septimum privilegium Bellarm. dec. 37. incip. ubi appellatur, in fin. Marches. de commission. p. 2. cap. 11. §. un. pag. 450. in ult. impress.

Quare, &c.

Cæsaraugustana Pœnarum.

Quæ pertractantur, & aguntur à partibus ante habitam conclusionem, non sunt in consideratione habenda, & maxime ubi de Scriptura mentio fuit habita in pœnalibus.

VOTUM XXXIV.

- 1 Casus, & acta Curialia referuntur.
- 2 Verbum habere, intelligitur cum effectu.
- 3 Beneficia dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu.
- 4 Conclusio ubi non capitur ex his quæ pertractantur & aguntur à partibus, nihil dicitur actum.
- 5 Conclusio sola dicitur esse contractus, quando verba in contractibus hinc inde interveniunt.
- 6 Multa tractantur, quæ postea non fiunt.
- 7 Factum oportet esse consummatum in statutis, ut locus sit pœna, nisi in criminibus exceptis.
- 8 Nullo in crimine sola voluntas punitur.
- 9 Cap. de multa, de præbend. expenditur.
- 10 L. final. Cod. de Jure emphyt. expenditur ut procedat data alienatione cum effectu, ex qua dominium & possessio acquiratur emptori.
- 11 Contractus dicitur imperfectus, & est locus pœnitentie quando in eo, vel ante illum de Scriptura mentio facta fuit.
- 12 Credulitas etiam injusta, & irrationabilis, sen bestialis, à pœna, & dolo excusat.
- 13 Lex loquens de tempore certo, & determinato, maxime si odiosa, & pœnalis esset, non est extendenda ad casum, & tempus diversum, etiamsi eadem, vel major daretur ratio.
- 14 Verba rigore, & strictè accipienda sunt.

BERNARDUS Fernandez de Soto, Cæsaraugustan. Deputatus, dum suo officio fungeretur die 15. Nov. 1637. de manu Didaci Sanz de Villanueva videretur accepisse unam vigesimam quartam partem afflictus Generalis Aragoniæ in tempus, quo jam non esset deputatus, idque constare dicitur, quia inter scripturas dicti Bernardi reperta fuit quædam Scriptura ipsius manu signata, ex qua colligebatur, sic inter Bernardum & Didacum præfatos fuisse concordatum, cujus effectus reservabatur in tempus, quo fierent Capiulationes. Verùm

quia in actis Curialibus sub tit. del poder y juridiccion de los Deputados, sic dicitur. Empero que los dichos Deputados facientes la dicha arrendacion no puedan aver parte ocultamente ni publica, directa, ni indirecta en la dicha arrendacion, ni recibir precio, o emolumento, o subornacion alguna por fazer aquella, so pena de infames ipso facto, y de privacion de oficios y beneficios del dicho Reyno, y aun de diez mil florines de oro en oro pagaderos per el contrasfaciente, aplicaderos a dicho Reyno. Prætendebatur vigore hujus actus Curialis Bernardum in ejus pœnam incidisse, & negativè respondendum & tenendum esse duxi.

Moveor, quia ad hoc ut pœnæ hujusmodi locum habeant, actus consummatus requiritur, ut colligitur ex illis verbis, ibi, No puedan aver parte, &c. verbum enim Habere, intelligitur cum effectu, l. nomen, § habere, de verbor. signif. Host. in cap. nonnulli, de Cleric. non resid. Capra concl. 90. n. 76. Hinc illa beneficia dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu, gloss. verbo habentia, in extravag. exco. rabilis, in princ. de præb. Vitalin. in Clem. 1. num. 4. de offic. Vicar.

Nam quæ pertractantur, & aguntur à partibus, nisi conclusio aliqua existat, nihil operantur: sic probat textus in l. si voluntate, C. de rescind. vend. ubi pulchrè Bald. notat, quod licet multa verba in contractibus hinc inde interveniant, tamen sola conclusio dicitur esse contractus, l. si ex causa, §. nunc videndum, in fin. ff. de minor. 25. ann. l. eleganter, in princ. ubi gloss. ff. de condict. indeb. & idem Bald. quem recenset Afflict. dec. 375. n. 5. dicere consuevit, aliud esse dixisse, aliud fecisse, vel contraxisse: benè Menoch de arbitr. casu 470. n. 2. cum seqq. Ciarlin. contrav. forens. lib. 1. c. 82. n. 12. cum seqq.

Ratio est, quia multa tractantur, quæ postea non fiunt. Bald. in l. multum, nu. 2. C. si quis alteri. Alex. consil. 13. n. 22. lib. 1. Dec. consil. 488. n. 9. & 10. Unde non sufficiunt tractatus præcedentes ipsi actui, contrahendi, vel testandi, quia multoties contrahentes, seu testantes non retinent voluntatem, quam explicarunt in tractatu. Cephal. consil. 394. n. 39. Menoch. consil. 97. n. 96. lib. 1. Rota apud Farin. dec. 336. n. 7. tom. 2. consil.

Unde in statutis ut locus sit pœnæ impositiæ oportet factum esse consummatum, Bart. in l. ff. de sicar. Felin in tr. de conatu, vers. fallit ostendit, Martil. in l. verum, n. 7. de parricid. quos refert, & sequitur Ciarlin. d. lib. 1. c. 64. n. 3. nisi in criminibus exceptis & ubi id specialiter à lege deceditur; quam singularitatem, & specialitatem in cogitante & tractante aliquem extrahere ab Ecclesia agnoscit Farin. in praxi crim. p. 1. q. 28. n. 4. ubi agens de materia l. presenti, Cod. de his qui ad Ecclesias confug. in verbis, ibi, aut nuda saltem cogitatione, atque tractatu, &c. sic ait: Et sic ultra cogitationem copularivè requirit tractatum, alioquin nimis durum esset, quod sola ipsa cogitatio, qui in crimine læsa Majestatis, & in aliis atrocibus delictis punitur, ut prædixi, puniretur isto casu, &c. Nullo enim crimine sola voluntas punitur, ut eleganter probat Decian in tract. crim. lib. 9. c. 28. n. 4. ubi n. 1. in princ. sic ait. Cogitationis pœna nemo patiatur, inquit Vlpian. in l. cogitationis pœnam, ff. de pœnis, quæ registrata est in c. cogitationis, de Pœnit. dist. 1. & ibidem in c. cogitatio, dicitur. Cogitatio non meretur pœnam quæ lege civili cum suis terminis contenta est, & probat text. in l. fugitivas, ff. de verbor. signif. ubi dicitur, quod licet quis posset cogitare, & proponere velle furari, data occasione, vel adulterium cum tali, data occasione, si tamen non devenerit ad aliquem actum, neque fur, neque adulter dici poterit, & Paul. in l. sapè, eod. tit. in fine, inquit, & sapè post veterum auctoritatem, eò perventum est,

ut nemo opere furtum fecisse videatur, nisi & consilium malignum habuerit, nec consilium habuisse necandi sufficiat, nisi & facto sequutum fuerit, &c.

- 9 Hinc text. in c. de multa, de prabend. dum probat quod plures Ecclesias Parochiales, seu beneficia curam animarum habentia recipiens, illis sit ipso jure privatus, procedit ubi amborum simul pacifica obtinetur possessio cum exercitio & perceptione fructuum, itaut ad illius canonis pœnam incurrendam non sufficiat illorum alterum in commendam habere, ex text. in c. dudum, de elect. Marfil. de reddit. p. 2. c. 15. n. 22. cum seqq. Hoieda de incomp. benef. p. 2. c. 4. n. 2. Tusch. de visit. lib. 2. c. 9. n. 10.
- 10 Hinc l. fin. C. de jure emphyt. prohibetur sub pœna commissi alienatio bonorum emphyteuticorum sine domini directi licentia & consensu, & nihilominus requiritur alienatio cum effectu, ex qua dominium & possessio acquiratur emptori. Clar. in §. emphyteusis, q. 13. n. 3. Fichard. tom. 1. commun opin. lib. 4. tit. 44. n. 281. pag. 686. Matienl. l. 1. gl. 6. n. 6. tit. 10. lib. 5. nota Recop. Cald. Pereira de extinct. emphyt. c. 5. n. 78. & c. 9. n. 35. & c. 10. n. 6.
- 11 Accedit, quod si quis inter prædictos intervenit tractatus, certum est quod non fuit perfectus, quia omnia fuerunt remissa ad capitulationes deinceps coram certo & nominato Notario faciendas, & ideo antequam de illis Scriptura habeatur, nihil dicitur actum, ex l. 9. tit. 5. p. 5. ibi. *Lo q. e se haze por carta es quando el comprador dize al vendedor, quiero que sea desta vendida carta fecha, e la vendida que desta guisa es fecha, maguer se avengar en el precio el comprador, e el vendedor, no es acabada, fasta que la carta sea fecha e otrogada, porque ante desto puede arre- pentir qualquier de los, &c.* Unde succedit certa conclusio, quod contractus dicitur imperfectus, & conditionalis, & est locus pœnitentiæ, quando in contractu, vel ante illum de scriptura mentio facta sit simpliciter, etsi dictum non sit, quod aliter non valeat, gloss. verbo in scriptis, in l. contractus, C. de fide instrum. Cov. in c. relatum, el 1. n. 9. in fine, de testam. Mench. illust. lib. 1. c. 28. n. 22. Avend. de censib. Hisp. c. 84. n. 31. Castill. contrav. lib. 3. cap. 26. n. 17. cum seqq. Gizzarel. dec. 75. n. 75. & 7. vers. ad nostrum. Et sic patet ante factam Scripturam potuisse partes pœnitere, ut ex multis resolvit Surd. conf. 84. n. 2. & 3.
- 12 Denique videtur Bernardum bona fide contraxisse, existimantem id sibi licere ex dictis, & ideo talis credulitas etiam injusta, & irrationabilis, seu bestialis, à pœna & dolo excusat, ut probat text. in l. 12. §. potest, vers. & generaliter, ff. de liberali causa, ibi, *jussis rationibus ductus, vel non iustis, &c.* Farin. in praxi crim. q. 90 ex n. 3. nam illi videbatur actionem prohiberi tantum si condaxisset Generalem pro tempore, quo deputatus existeret, & sic in tempore prohibito, ex reg. l. 4. §. si extraneus, ff. de noxalib. act. & l. quod ait Prætor. 31. in fine, ff. eod. tit. & l. de peculio 10 ff. de tribut. act. & l. si tutoris 1. §. fin. ff. quod iussu, & l. si alienum 49. in prin. ff. de hered. instit. nam lex loquens de tempore certo & determinato, maxime cum sit odiosa & pœnalis, non est extendenda ad casum, & tempus diversum, etiam si eadem, vel major daretur ratio, ut tradit Imol. in l. si verò, §. de viro, prope fin. ff. solut. matr. cum multis quos refert Molin. de primog. lib. 3. c. 5. n. 10. cum seqq. & id absque dubio in Aragonia procedit, ubi particulariter statuitur, ut standum sit chartæ, & sic verba rigore & stricte accipienda sunt, ut ex Alciat. conf. 96. n. 33. & aliis tradit Cassan. conf. 23. n. 3. Quare Bernardum esse excusandum censui, & ita fuit judicatum.

Hispaniarum Generalatus Ordinis S. Hieronymi.

Electio confirmatio quando denegatur vitio aliquo personæ, vel expressa causa, tunc de vitio & causa judicialiter est agendum. Confirmatio quando extrajudicialiter sit facienda, & pendeat à mero arbitrio confirmantis. Electio ad validitatem omnimoda, summa, integra, & totalis libertas requiritur, nec potest ad duos vel tres coarctari, Appellatione extrajudiciali pendente, an gesta sint attentata Appellatio post excommunicationem interposita licet non suspendat à comminatione tamen censuræ suspendit.

VOTUM XXXV.

- 1 Facti series narratur.
- 2 Prudenter, & sapienter factum creditur quod plurimum consensu & judicio factum est.
- 3 Voluntas & consensus eligentium dicitur forma naturalis electionum.
- 4 Electoribus conveniens est regi, & gubernari per personam de sua satisfactione.
- 5 Electio est merum jus spirituale, contribuens jus Prælatuæ, & administrandi, saltem in habitu.
- 6 Confirmatio electionis nil novi juris dat, sed tantum exercitium juris per electionem acquisiti.
- 7 Electio in quo differat à presentatione.
- 8 Electus per electionem consequitur jus habitus in Prælatuæ, per confirmationem exercitium illius actus.
- 9 Confirmatio est necessitatis, & debita.
- 10 Electus petendo confirmationem, nullam petit gratiam.
- 12 Confirmator tenetur de electionis forma, electique meritis inquirere.
- 11 Confirmator potest vel judicialiter, vel extrajudicialiter ad confirmationem devenire.
- 13 Inquisitio nulla requiritur, si modò electus fuerat alia vice electus, & confirmatus ad eandem Prælatuam.
- 14 Electus, & electores unusquisque pro suo interesse ad Superiorem recurrere poterit, ut cognita justitia electionis, & injusta confirmationis denegatione, vel confirmet, vel ipsum compellat illam confirmare.
- 15 Confirmatio electionis quando denegatur expressa causa, tunc judicialiter est agendum, cum plena cognitione cause.
- 16 Electio quando cassanda est vitio aliquo personæ, tunc illud vitium est probandum.
- 17 Indignus si eligatur, non potest præses Capituli illum non auditum excludere.
- 18 Electio non potest cassari electo mandato, & non vocato.
- 19 Electus ad aliquam dignitatem si agatur de illo removendo ab ea, judicialiter agendum est cum partis citatione.
- 20 Inhabilis nullus est judicandus, quin prius vocetur, & audiatur.
- 21 Electio quando cassatur propter modum electionis, non præjudicatur electo, quin possit iterum eligi.
- 22 Electus quando reprobatu est vitium personæ, ita in eligibilis fit, & infamiam incurrit, ut non solum ad ipsam, sed etiam ad aliam amplius eligi non possit.

- 23 Honoris causa est ardua, & maxima consideratione digna.
- 24 Verbum, videtur, per se solum licet aliquando importet arbitrium boni viri, attamen id procedit sine dubio quando cum eo adiungitur particula bonum, seu iustum.
- 25 Arbitrium boni viri importat claus. Si iustum tibi videbitur, si bonum tibi videbitur, si videris expedire.
- 26 Arbitrium boni viri debet esse regulatum à Jure.
- 27 Arbitrium boni viri non est libera dispositio.
- 28 Arbitrium boni viri licet soleat aliquid remittere de rigore Juris, non tamen dat facultatem recedendi à dispositione Juris.
- 29 Arbitrium plenum & liberum, nunquam censetur datum, sed bene regulatum.
- 30 Verba quoriscumque possunt convenire libero & regulato arbitrio, semper resolvere debemus viri boni arbitrium, & sic regulatum fuisse concessum.
- 31 Canones Juris, rationis & equitatis sunt sequendi in arbitrio boni viri.
- 32 Juris communis regulas servare tenetur ille, cui aliquid committitur per verba denotantia arbitrium boni viri.
- 33 Confirmandi auctoritas concessa, si ei visum fuerit, non designat liberam voluntatem, sed discussionem rationis, & arbitrium boni viri.
- 34 Observantia varia, & difformis non potest deservire pro observantia interpretativa.
- 35 Electio tam activa, quam passiva Generalis cujuscumque Religionis, Jure communi attento ad universam pertinet congregationem.
- 36 Observantia & consuetudo potest derogare Juri communi.
- 37 Contradictor legitimus potest esse quilibet de populo ad impugnandam electionem non rite factam de officiis publicis Reipub.
- 38 Quilibet ex duobus, qui in primo & secundo scrutinio electi fuerunt, poterit movere litem super electione in suum favorem facta, & se in iudicio defendere.
- 39 Nullitates contra electionem referuntur.
- 40 Collegium ut constituatur de Jure Canonico, duo sufficiunt.
- 41 Collegium constitutum semel in multis, potest conservari in uno.
- 42 Vocales qui notabilem partem Collegii constituunt, si non venerint intra terminum, sunt expectandi.
- 43 Vocales Congregati, qui recesserunt à loco Capituli, si constituunt duas partes, & terminus electionis non instat, sunt iterum vocandi, & expectandi, & n. 44. & 45.
- 44 Electionis ad validitatem omnimoda, summa, integra & totalis libertas requiritur.
- 45 Electio non est ubi voluntas libera, & consensus liber non est.
- 46 Libertatis summa defectus ipso jure annullat electionem.
- 47 Metus quilibet, etiam levis, sufficit ad annullandam electionem.
- 48 Matrimonium in diante vi, aut metu celebratum, est ipso jure nullum.
- 49 Argumentum de Matrimonio ad electionem, & vice versa, valet.
- 50 Timor solus violentia inferenda in omnibus dicitur iustus metus.
- 51 Metus probabilis suspicio reputatur perinde ac si actualiter metus adesset.
- 52 Paria sunt quod quis coarctatur, vel quod compelli possit.
- 53 Eventus rei ad probationem metus plurimum conducit.
- 54 Exitus acta probat.
- 55 Metus reverentialis sufficit ad exclusionem consensus.
- 56 Verba praeceptiva Superioris metum inferunt.
- 57 Mina simul cum metu reverentiali sufficientes sunt ad annullandam electionem.
- 58 Reverentia cum indignatione plurimum confert ad iustum & sufficientem metum incutiendum.
- 59 Protestationes metum probant, & declarant voluntatem, & animum protestantis.
- 60 Protestatio est quadam declaratio voluntatis protestantis.
- 61 Metus ad probationem plurimum deferitur publicae publici voci.
- 62 Metum & vim incutiens ad electionem, matrimonium, seu professionem faciendam peccat mort.
- 63 Metum incutiens tenetur restituere omnia, quae ex tali metu extorsit, & omnia in quibus damnificavit illum, qui metum passus fuit.
- 64 Probatio perfecta sit ex pluribus imperfectis.
- 65 Electio coarctata ad duos, seu tres, vel ad voluntatem alterius, venit irritanda, & confirmari non debet.
- 66 Electio coarctata appellatur, non solum si unus de pluribus eligendus proponatur, aliis exclusis, verum etiam si excludantur aliqui, aliis admissis.
- 67 Papa solus, & nullus inferior potest, aut debet limitare alicujus Praelaturae electionem ad tres, vel quatuor personas.
- 68 Libertas in eligendo coarctatur, & bono publico, ac bono regimini non in a providetur per coarctationem ad tres, vel quatuor personas.
- 69 Artificia sunt Magistratum simulare curam Reip. & interim suum negotium agere.
- 70 Appellatio simplex & absoluta ne fiat electio non est permessa in Jure, nisi sit interposita ne fiat electio nisi canonica, & assignetur probabilis causa appellationis.
- 71 Electio facta à vocalibus pendente appellatione legitime interposita ab uno, vel pluribus electorum, tanquam attentata, & nulla revocari debet.
- 72 Appellatione pendente facta, & innovata sunt nulla.
- 73 Attentata pendente appellatione extrajudiciali non sunt revocanda, sed contrarium est probabile, ut num. 74. & 75.
- 74 Cap. si postquam, de elect. lib. 6.
- 76 Reprobatur opinio eorum, qui tenent, quod attentata post appellationem extrajudicialem non revocantur statim, sed in actu appellationis.
- 77 Appellatio extrajudicialis interposita super electione Regularium Ecclesiarum causa attentata.
- 78 Appellatio extrajudicialis causat attentata quando gesta, non solum sunt post appellationem, sed contra appellationem.
- 79 Appellatio quando coram Superiore fuit iustificata, debet quicquid post eam interpositam gestum fuit, nullum, & attentatum pronuntiari.
- 80 Electio licet sit actus extrajudicialis, ubi illa incipit contradici, ex tunc fit judicialis.
- 81 Praelatus Regularis si fuit qui gravavit, non coram eo, sed coram Superiore agendum est de causis contradictionis in gradu appellationis, non obstante dispositione Conc. Trident. sess. 24. de reform. c. 20.
- 82 Respondetur ad ea, quae dicta sunt supra Voto 4.
- 83 Definiores in Ordine S. Hieronymi quomodo eligendi.
- 84 Forma in aliquo actu servanda, si in illo deficiat, actus est nullus.
- 85 Concursum de forma est ut examen fiat à tribus examinatorebus synodalibus, & non paucioribus.
- 86 Eligendus non est ad aliud officium nisi reddita prioris ratione.

- 87 *Concursus in quo intervenit cum examinadoribus synodalibus alter qui non erat examinador synodalis, est nullus.*
- 88 *Censurarum remedio maturè & magna circumspectione utendum.*
- 89 *Excommunicatio est major poena quàm sit in Ecclesia.*
- 90 *Gregorii auctoritas, quod sententia Pastoris, sive iusta, sive injusta timenda sit, quomodo intelligenda.*
- 91 *Tractatus ante electionem debet haberi ad invicem.*
- 92 *Eligere bene difficile est, nisi primum de aliquo eligendo tractetur.*
- 93 *Mandatum generale hominis, si nullum, & invalidum, excommunicatio, quæ in huiusmodi mandato continetur, nulla erit.*
- 94 *Excommunicatio nihil operatur ubi quis venit excommunicandus de bono opere commissio, vel de peccato veniali.*
- 95 *Excommunicationis sententia ubi continet intolerabilem, & patentem errorem, ab ea datur appellatio suspensiva.*
- 96 *Superiori mandanti juris ordine non servato Religiosi obedire non tenentur, etiam si precipiat sub poena excommunicationis.*
- 97 *Capituli major pars si nolit Præsidenti obedire propter ejus injustitiam in procedendo, potest sine ipso ad electionem procedere, vocata debitis viis & modis minori parte.*
- 98 *Appellatio interposita à comminatione excommunicationis, sed ante incursum in illam, non solum devolvit cognitionem causæ, sed etiam suspendit excommunicationem.*
- 99 *Excommunicatus post appellationem non est interim excommunicatus.*
- 100 *Excommunicatio est ipso jure nulla, etiam post appellationem extrajudicialem lata.*
- 101 *Excommunicatio non suspendit effectum censurae jam productum, quando à principio fuit purè lata, ut n. 102.*
- 102 *Excommunicatio ubi comminata pro crimine, seu culpa adhuc non incursum fuerit, tunc appellatio interim interposita est suspensiva.*
- 103 *Excommunicationis sententia lata sub conditione, vel in diem, suspenditur per appellationem interpositam ante impletam conditionem.*
- 104 *Appellatio suspensiva datur à censura comminatoria.*
- 105 *Appellari poterit judicialiter à præcepto sub poena excommunicationis facto, & appellatio suspendit in tantum, quod si Judex excommunicat, excommunicatio esset nulla.*
- 106 *Excommunicatus sub conditione vera contumacia non est excommunicatus eo tempore, quo nondum contumax est.*
- 107 *Judex si dicat, nisi satisfeceris creditori intra mensem, ex tunc excommunicatus sis, non est excommunicatus à tempore sententiae, sed tunc post conditionem impletam.*

N Ordine S. Hieronymi Hispaniæ caput est Monasterium Regium S. Bartolomæi de Lupiana Toletanæ Diocesis, cujus Conventuales eligunt suum Priorem, qui etiam Generalis est totius Ordinis; verum cum de mense Nov. 2640. intermedium Capitulum in eodem Monasterio celebraretur ad Priorem & Generalem eligendum, ob promotionem Reverendissimi P. Fr. Dominici de Villafesca, olim Generalis, & nunc electi Episcopi de Chiapa in Indiis Occidentibus, convenerunt prædicti Conventuales electores,

tres Definitores, & Reverendissimus P. Joannes de la Sereva, Prior S. Laurentii del Escorial, etiam Definitor, quem ad Nominationem Regis Catholici in Præsidentem Capituli deputavit Illustrissimus & Reverendissimus D. meus Cæsar Fachinettus Nuntius Apostolicus, cum potestate Legari de latere in his Hispaniarum Regnis, apud quos Definitores & Præsidentem erat potestas confirmandi tales electiones, & sic omnes Vocales ad numerum 42. ascendentes in summa pace se congregarunt; verum Præsides Capituli, ut se illis terribilem ostenderet, & metum reverentialem incuteret, acerrimis & asperis verbis eorum aliquos increpuit, præceptis, censuris, & aliis poenis eos obstringens ne ad invicem loquerentur, neve Domum Capitularem exirent, aut ei contradicere auderent; affirmanter asserens duobus, vel tribus eorum ad canonicam electionem procedendum esse, aliis exclusis; si nollent sibi obedire. In primo scrutinio in Generalem electus remansit P. Ludovicus de Agullar cum triginta votis, quarta tantum parte Vocalium deficiente; & licet in eadem Religione omnia alia officia summa cum laude obtinisset, nihilominus per dictos Præsidentem & Definitores fuit ejus electio cassata ob tacitum vitium personæ, & cum expresso mandato ne ulterius ad favorem reprobati ullus suam vocem daret: deinde ad secundum scrutinium iidem Vocales, sine præjudicio Juris alteri competentis devenerunt, & per alia triginta vota elegerunt Fr. Joannem de San Joseph, olim Generalem meritißimum, quem ut secundò eligeretur, Rex Catholicus multipliciter commendavit: sed illius, sicut & primi electio fuit cassata, iterumque Præsides cum Definitoribus jussit ne ullus ex Vocalibus in favorem reprobatorum suffragia præstaret.

Verum cum ex supposito vitio cassatas fuisse electiones intelligerent Vocales, ut sic electus evaderet, quem Præsides Capituli volebat, unus ex Definitoribus cum præfatis triginta Vocalibus protestati sunt de violentia & coarctatione electionis & statim appellarunt à comminatis præceptis & censuris, ac ab omnibus actibus factis & faciendis, & deinde domum Capitularem exierunt, ac recta via in gradu appellationis, recursus, &c. se coram Illustrissimo D. meo Nuntio præsentarunt, & interim Præsides & Definitores præfati cum decem votis, protestationibus & appellationibus prædictis minimè deferentes, in Generalem elegerunt P. Fr. Ludovicum de Corduba: sed introducta lite coram eodem Illustrissimo D. meo fuit acerrimè disputatum quæ ex his tribus electionibus esset confirmanda? Et respondi ad favorem P. Ludov. de Aguilar, & tribus articulis, sive conclusionibus materiæ resolvendam esse duxi.

I. est, Electio facta in personam P. Fr. Ludov. de Aguilar, vel quatenus ea locum non habeat, quæ in secundo scrutinio ad favorem P. Fr. Joannis de San Joseph celebrata fuit, est de legitima & Canonica, & quæ debet confirmari, proindeque cassatio de illis facta fuit injusta & nulla.

II. Electio facta ad favorem P. Fr. Ludov. de Corduba subsistere non potest, tanquam violenta, metulosa, coarctata, attentata, & nulla.

III. Præcepta, mandata, & censura à Præsidente Capituli comminata, tanquam nulla, injusta, & invalida non potuerunt ligare Conventuales Vocales, qui prosequentes suam appellationem exierunt à Domo Capitulari, & coram Illustrissimo Nuntio recta via in gradu appellationis, & recursus se præsentarunt.

CONCLUSIO I.

Electio facta in personam P. Fr. Ludovici de Aguilar, vel quatenus ea locum non habeat, quæ in secundo scrutinio ad favorem P. Fr. Joannis de sancto Joseph celebrata fuit, est legitima, & Canonica, & quæ debet confirmari, proindeque cassatio de ea facta fuit nulla & injusta.

- 2** Electio hæc cum tam evidenti votorum excessu & Capitularium acclamatione plurimum justificatur, & pro ejus validitate assistunt omnes Juris & facti præsumptiones; nam prudenter & sapienter factum creditur, quod plurimum consensu, & judicio factum est, c. prudentiam, de offic. deleg. Dec. in c. cum omnes, lect. 1. n. 12. de constit. Menoch. conf. 96. n. 1. Voluntas enim & consensus eligentium dicitur forma naturalis electionum. Panorm. in c. cum postquam, n. 3. de elect. Franc. Marc. dec. 927. n. 3. p. 1. Sigism. à Bononia de elect. Præl. Regul. dub. 3. n. 1. nam electoribus quando cum notabili eligunt excessu, favendum est, cum illis conveniens sit regi & gubernari per personam de sua satisfactione, ut in terminis alterius similis electionis consideravit Valenz. conf. 44. n. 2. tom. 1. Maximè cum de forma electionis nihil dicatur ommissum, sed omnia servatis de Jure servandis, facta & celebrata fuerunt, ut in confesso est apud omnes.

- Per electionem factam de persona P. Ludovici de Aguilar in Generalem, fuit acquisitum jus ad illam Prælaturam; electio enim est merum jus spirituale, contribuens jus Prælaturæ, & administrandi, saltem in habitu, gloss in c. quanto, 62. distinct. Abb. in c. querelam 24. de elect. Felin. in c. cum Bertoldus, n. 2. de re judic. ubi dicit quod per confirmationem nihil novi juris acquiritur, sed tantum exercitium juris per electionem acquisiti, Dec. in c. postquam, n. 18. de elect. Lambert. de jure patr. p. 1. lib. 2. art. 5. n. 3. fol. mibi 417. ubi dicit in hoc differre electionem à præsentatione, quia per electionem jus in re acquiritur, per præsentationem verò solum jus ad rem. Pet. Greg. de partit. Juris Canon. tr. de elect. nu. 4. Seraphin. decis. 1011. n. 6. Cabed. dec. 84. n. 12. p. 2. Melch. Phæb. dec. 101. nu. 7. tom. 1. Aloyf. Ricc in decision. Curia Archiep. Neapol. p. 2. dec. 280. n. 2. idem Pet. Greg. Syntagm. Juris lib. 17. c. 3. num. 19. ubi quod per electionem electus consequitur jus habitu in Prælatura, per confirmationem exercitium illius actu, Castellin. de elect. Canon. cap. 1. num. 17. Tamburin. de jure Abbatum tom. 1. disp. 6. quest. 1. nu. 4. Lavor. variar. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 15. n. 2. eum seqq. Greg. XV. dec. 240. n. 12. & 17. Laurent. de Portel. in suis resp. moral. par. 2. casu 4. Laurent. de Peirinis de subdito Relig. tom. 1. cap. 3. §. 6. in fine, ibi. Dico undecimò, electo per electionem ad eam dignitatem jus acquiritur Prælatura, sed non exercitium ante confirmationem: ita Host in sum. lib. 1. de elect. §. quid operatur, n. 26. Abb. in cap. postulationem, de postul. Præl. n. 4. & in cap. cum dilectus, de consuet. n. 2. Navarr. commen. 2. de Regular. num. 65. Grassis lib. 1. consil. de elect. consil. 2. num. 1. tom. 1. &c. Idem Laurent. de Peirinis seq. §. 7. per tot. probat quod in sua Religione electi in Correctores jus habent ad electionem, & quod illam in judicio repetere possunt, plures per me citati sup. voto 4. num. 40.

- 9** Unde facta electione, & jure ut supra per eam acquisito, bene infertur ad obligationem confirmandi de jure communi requisitam, nisi adsit speciale privilegium à Sede Apostolica concessum aliter disponens, cap. nihil est, de elect. Castellin. d. cap. 1.

n. 19. quo circumscripto privilegio, confirmatio est necessitatis, & debita, cap. postquam, de elect. cap. fin. eod. tit. in 6. Abb. in d. c. postquam, n. 1. ibi. Nota primò, quod confirmatio est necessitatis, licet electio à principio fuerit voluntatis: canonici enim non tenentur eligere certum, sed possunt eligere quem volunt, dummodò idoneum, ut in c. quia propter, infr. eod. Superior autem ad quem spectat electionis confirmatio, tenetur debito electionem confirmare, si nihil impedit electum, &c. Cabed. p. 2. dec. 84. num. 10. Sigism. à Bononia d. tract. dub. 45. n. 1. Tambur. de jure Abbatum, tom. 1. disp. 6. quest. 1. num. 4. & 5. Laurent. de Peirinis d. to. 1. c. 3. §. 6. in fine, ubi ait quod electus petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cum pleno jure innitatur. Et ideo ea in judicio peti potest, tam ab electoribus ad effectum validationis electionis à se factæ, quàm ab electis pro jure sibi competenti ex electione in suum favorem facta, ut docent Butr. in d. cap. postquam, n. 6. de elect. Abb. in c. dudum, nu. 4. & in cap. bona mem. el. 3. n. 4. de elect. Joan. Andr. in c. publicato, col. fin. de elect. Mandag. in tract. de elect. p. 2. c. 59. form. 7. Castellin. in d. tract. c. 5. n. 63. & 83. ubi loquitur de electoribus, & c. 14. nu. 63 ubi loquitur de electo.

Confirmator tamen tenetur de electionis forma, electique meritis inquirere, d. c. postquam 3. c. à nobis, de elect. Navarr. conf. 1. in antiq. aliàs 2. in novis, eod. tit. Sigism. à Bonon. d. dub. 46. n. 8 & dub. 47. nu. 7. cum seq. Tambur. d. tom. 2. disp. 6. q. 2. n. 5 Jul. Lavor. d. tit. 4. c. 25. n. 59. Laur. de Peirin. d. cap. 31. §. 11. versic. dico secundo, tom. 1. etiam si nullus sit contradictor, ut post Pacian. de prob. lib. 2. c. 30. n. 36. scribit Felic. de Vega Archiepisc. Mexican. ad c. intelleximus, de judic. n. 67.

Ad quam inquisitionem & informationem præambulam ad confirmandum, dupliciter deveniri poterit, vel extrajudicialiter inquirendo ex officio, & sine processu de qualitatibus electi, & forma electionis, quod sufficit, ut cum pluribus dicit Lavor. d. tit. 4. c. 25. num. 59. cum seqq. quem sequutus fui d. voto 4. à num. 25. Et quando electus communiter reputatur dignus, qualis præstat inquisitio, cap. in Lateran. de præbend. Navar. consil. 2. num. 3. de elect. Lavor. d. tit. 4. c. 25. n. 57. Castellin. d. c. 14. num. 6. Tambur. d. tom. 1. disput. 6. q. 2. num. 6. Prout etiam parva, vel nulla requireretur, si modò electus fuerat alia vice electus, & confirmatus ad eandem Prælaturam. Ita Laur. de Peirinis d. c. 31. §. 10. ibi. Dico decimò. Repertus dignus ad unam dignitatem, si postea eligatur ad aliam, debet dignus reputari, & per consequens ab habente potestatem confirmari, Silvest. c. electio, 1. q. 3. Miranda to. 2. man. q. 23. a. 11. probatur ex c. gesta, dist. 74. Intelligenda tamen est conclusio de dignitate pari, nam qui est dignus officio minori, non est dignus majori, &c. Ex qua extrajudiciali cognitione, si confirmator invenerit aliquid, quo confirmare differat, & usus cautela simpliciter, generaliter, & absolute confirmationem denegat, non expressa causa ob quam denegavit, taliter quod æqualiter præsumi, potest denegatam fuisse confirmationem ob aliquod vitium, & defectum electionis, vel electi, tunc Confirmator electoribus, & electis causam, seu excusationem ullam reddere non tenetur, rationem redditurus suo Superiori tantum id requirenti, ut dicit Castellin. d. c. 14. num. 7. in fin. Poterunt tamen electus & electores, unusquisque pro suo interesse, ad Superiorem recurrere, ut cognita justitia electionis, & injusta confirmationis denegatione, vel confirmet, vel ipsum compellat illam confirmare, Abb. in cap. postquam 3. n. 8. de elect. ibi. Quod si Superior renuit electionem confirmare, nulla legitima causa in contrarium

trarium existente, debet recurri ad Superiorem, ut ipsum compellat electionem confirmare, arg. text. in c. nullus, de jure patron. &c. Tambur. d. disp. 6 q. 3. in fin. Castell. d. c. 16. n. 18. Laur. de Peirin. d. tom. 1. c. 31. §. 11. vers. Dico undecimò.

15 Vel proceditur expressa causa denegando confirmationem, vel cassando electionem, ut in nostro casu, & tunc judicialiter est agendum, compilato processu, & cum plena cognitione causæ. aut saltem citato prius, & audito tali electo. Ita Fr. Emman. quest. Regul. to 2. q. 52. a. 12. vers. ad primum, Fr. Ludov. à Miranda in man. Prel. tom. 2. qu. 23. art. 22. vers. unde non satis, Castell. d. c. 13. sub n. 27. Sigism. à Bonon. d. tr. p. 2. c. 5. dub. 95. n. 8. cum seqq. Lavor. d. tit. 4. c. 25. n. 59. & c. 19. n. 121. ubi dicit quod quando agitur de oppositione inhabilitatis pro declaratione nullitatis electionis, exigitur plena probatio, Laur. de Peirin. d. tom. 1. c. 31. §. 10. in princ. pag. 491.

16 Idem Castell. d. tr. c. 4. n. 30. ibi. Hac tamen servata conditione, ut quando cassanda est electio vitio aliquo persona, illud vitium, sive delictum debeat non solum esse objectum, sed etiam probatum, ut animadvertit. gl. in c. super eo, de elect. verbo non vitio persona, &c.

17 Laur. de Portel in dub. Regul. verbo elect. o, in addit. n. 5. fol. mihi 475. & in respons. moral. p. 2. casu 4 n. 4. vers. ad secundum, ibi. Cato quod esset indignus, non potuit Preses illum non auditum excludere in silentio, sed debebat scrutinium publicare, & tunc contra electum formare processum, inquirens juridicè de culpis illius, ob quas illum excludebat, & reputabat indignum. Et paulò inferius, ibi. Si verò in electione contingat eligi indignum, tunc providet Ecclesia ut Preses antequam confirmet electum, faciat summariam inquisitionem de vita, & sufficientia electi, ut constet si est indignus, vel dignus, in quo Ecclesia satis inmit quod nullus electus possit excludi ab officio in silentio, antequam juridicè probetur indignus. Et infra: Per quod satis constat, velle Papam ut electio statim publicetur, sive eligatur dignus, sive indignus, non ve. o. ut excludat illum in secreto, illum non audiendo ut se defendat, aliàs daretur occasio, ut nullus Preses confirmaret, nisi illum amicum quem vellet, nam electis aliis non amicis, posset dicere scrutatoribus, iste electus non est dignus, non publicemus scrutinium, procedatur ad aliud; quod esset maximum inconveniens, & boni communis detrimentum, &c.

18 Valenzuela conf. 44. n. 6. tom. 1. ibi. Et ita non potuit dictus Generalis ex abrupto, de facto, & sine ulla causa cognitione cassare, & irritare dictam electionem, & Provinciale privatum ad officium restituere contra ipsum Patrem Fr. Franciscum Batres inauditum, & provinciam quæ ipsum elegit, inauditam, c. 1. de causa possess. &c.

19 Salgado de protecl. Regia, p. 2. c. 13. n. 54. ibi Tamen prefata doctrina procedit in statu, & interminis, de quibus loquitur, nempe antequam quis sit promotus ad dignitatem, & quando de ejus habilitate sumitur extrajudicialis informatio: si autem jam quis esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum removendo à tali dignitate, tunc judicialiter agendum est, & in tali informatione proculdubio partis citatio requiritur, prout declarat Abb. in c. 2. n. 7. & ibi Aret. n. 9. & 10. Felin. num. 8. Dec. n. 45. de testib. &c.

20 Constitutio Ordinis 10. Extravag. 5. idem statuit his verbis. Ordenamos que no se tenga Capitulo privado despues que le Capitulo general estubiere ajuntado en San Bartolome, si no fuere con mucha y estrema necesidad, y entonces no inhabiliten à ninguno, sin que lo llamen y sea oyde, y si no le llamaren, la tal inhabilitacion no valga, & ienga efeto, &c.

21 Et hoc tanto magis procedit, ut in casu nostro,

quando electio, saltem indirectè ex vitio personæ electi non confirmatur, seu cassatur nam licet quando cassatur electio alicujus propter modum electionis, non præjudicetur electo, quin possit iterum eligi, ut tenet Castell. d. tr. c. 4. n. 30. & n. 59. in fin. & c. 14. n. 56. vers. potest. ubi dicit quod sic cassatus non incurrit aliquam infamiam.

Nihilominus quando electus reprobat ob vitium 22 personæ, ita ineligibilis fit, & infamiam incurrit, ut non solum ad ipsam, sed etiam ad aliam amplius eligi non possit, ut per text. in d. c. super eo. 12. de elect. resolvunt Ludov. Miranda d. tom. 2. q. 23. a. 11. concl. 5. vers. circa sextum, Sigism. à Bonon. d. tr. dub. 100. n. 3. Tambur. d. tom. 1. disp. 5. q. 21. n. 4. ibi. Quarto si semel reprobatus fuerit alicujus vitij causæ, qui non modo in sua Religione, sed nullibi ad Ecclesiasticam dignitatem assumi potest, &c. Castell. d. tr. c. 5. n. 33. optimè Laur. de Peirin. d. tom. 1. cap. 31. §. 8. pag. 475. ibi. Dico septimò, semel reprobatus propter vitium personæ ab aliqua dignitate, non potest iterum eligi ad illam, vel aliam; secus autem si non vitio persona, sed vitio, & defectu electionis, &c.

Non est enim sub silentio prætereundum, aut in- 23 audita, vel non vocata parte procedendum, quando de re honorem tangente agitur, vel ad perpetuam exclusionem processus dirigitur in ea parte quæ inter Religiosos majoris est æstimationis, quod adhuc in uno novitio causam honoris, dum ille à Religione ejiceretur, magna consideratione dignam reputat Menoch. conf. 65. nu. 15. ibi. Non etiam sani judicii est famam proximi & Religionis ledere, quia gravius illi peccarent, quam si novitii sanguinem effunderent, cum honor vita anteferatur, listi quidem, §. pen ff. quod metus causa, l. justa, ff. de manum. vind. & Apost. ait, expedit magis mori, quam gloriam meam quis evacuet. Et ideo censent nostri causam honoris esse arduam, & maxima consideratione dignam: ita Craver. conf. 168. nu. 2. Socin. jun. consil. 117. nu. 24. lib. 3. Grammat. dec. 3. nu. 12. & alibi sæpè; scribit etiam Alciat. resp. 306. in fin. mitissimè agendum esse, ne quis in honore laatur, &c.

Juvant maxime verba Constitutionis 70 hujus 24 Ordinis, ex quibus colligitur in potestate confirmatorum non esse pro libito voluntatis suæ electiones confirmare, vel infirmare, sed eos id debere agere secundum Juris dispositionem, & boni viri arbitrium cum eo Jure regulatum; verba autem Constitutionis sic dupliciter habentur. Et confirmenla o infirmenla segun les pareciere que conviene, & ibi. E confirmenla, o infirmenla segun les pareciere justo, idest, Conforment vel infirmen prout illis videbitur expedire, seu Confirmen aut infirmen, si justum illis videbitur: quæ certè non absolutum & libertum arbitrium, sed regulatum à Jure communi importans, ex text. in l. fideicommissa 11 §. quanquam, ff. de legat. 3. ubi dicitur quod legatum his verbis conceptum. Si utile tibi visum fuerit, vel, si tibi videbitur, debet præcisè solvi, & rationem assignat: Non enim plenum arbitrium voluntatis heredi dedit, sed quasi viro bono commissum relictum. Licet enim verbum videtur, per se solum aliquando importet arbitrium boni viri, Dec. conf. 493. n. 19. Valasc. consil. 153. n. 25. Gregor. XV. dec. 251. n. 8. Rota apud Zach. de obligat. Cameral. dec. 3. n. 5. id 25 absque ullo dubio semper procedit quando cum illo adjungitur particula justum, seu bonum, ut de clausulis, Si justum tibi videbitur, Si bonum tibi videbitur, resolvunt. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 8. num. 4. cum seqq. Joseph. Sesse Arag. dec. 45. n. 13. tom. 1. Et de alia clausula, Si viderit expedire, quod importet arbitrium boni viri, in specie tradit Dec. d. consil. 493. num. 17. & 18.

- 16 Et ita fit planum dicta verba Constitutionis importare arbitrium boni viri, & sic debere esse regulatum à Jure communi, l. *respicendum*, & l. *hodie*, ff. de pœnis, l. *vir bonus*, ff. judic. solvi, l. *Thais*, §. *forore*, ff. de si eicom. libert. ibi, *non enim expectandum quod heredibus displiceret, sed quod bono viro posset placere*, &c. Mar. Anton. var. resolut. lib. 3. resol. 7. n. 14. Seraphin. dec. 1017. n. 1. Joseph. de Sesse Arag. dec. 45. nu. 13. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 442. n. 5.
- 27 ubi dicit quod arbitrium boni viri non est libera dispositio. Et licet aliquando arbitrium soleat aliquid remittere, de rigore Juris, non tamen dat facultatem recedendi à dispositione Juris, juxta doctrinam Bartoli canonizatam à Rota in Extrav. ad reprimendam, verbo *Videbitur*, n. 8. ut ipsa Rota testatur dec. 311.
- 28 p. 2. in posthum. Farin. Et regula est in hac materia, quod nunquam censetur datum plenum & liberum arbitrium, sed regulatum arbitrio boni viri, Alex. consil. 163. Circa id, n. 4. & consil. 175. Contingit, n. 3.
- 30 vol. 6. & alii plures, quos refert Addit. ad Bart. in d. verbo *Videbitur*. Et in dubio quotiescumque verba possunt convenire libero, & regulato arbitrio, semper resolvere debemus viri boni arbitrium, & sic regulatum, fuisse concessum. Dec. consil. 430. n. 4. Menoch. de arbit. d. lib. 1. q. 9. n. 1. maxime ubi tertio, ejusque honori præjudicaretur, idem Menoch. d. q. 6. num. 8.
- 31 Unde in arbitrio viri boni, quod non absolutum, sed regulatum dicitur, affirmant omnes esse sequendos
- 32 Canones Juris, rationis, & æquitatis, Menoch. d. lib. 1. q. 13. nu. 15. Ille enim, cui aliquid committitur per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur servare omnes regulas Juris communis, Alex. consil. 33. num. 3. lib. 3. Card. Tusch. pract. concl. tom. 1. lit. A. concl. 470. num. 2. Ego ipse in Axiom. juris usufreq. Axiom. 32. n. 2.
- 33 Et in nostris propriis terminis electionis, & alterius similis Regularis Constitutionis, idem tenet Castell. in d. tr. de elect. c. 14. n. 15. ibi, *Etsi Constitutio dicat quod Provincialis Priorem electum confirmabit, si ei visum fuerit, quod verbum non designat liberam voluntatem, sed discussionem rationis, & arbitrium boni viri & ideo non debet Provincialis secundum libitum suam, voluntatis sed secundum judicium rationis Priorem electum confirmare*, &c. Et in cap. 4. n. 30 ibi. *Ex quibus colligi potest, quod non sit in libera potestate confirmatoris absque legitima, & reali causa cassare ad arbitrium electionem, & si fiat absque rationabili causa, in rigore non remanet inhabilis nominatus, sive nominati in primo scrutinio: & hoc modo exponi debet Ordinatio facta in Religione Predicatorum, de qua supra, cum subjiciatur necessario dispositioni Juris communis, & ab illo patiatur expositionem*, &c.
- 34 Justificant nostram resolutionem aliqui actus positivi in hoc ordine, secundum quos habetur quod renitente Generali confirmare electionem aliquorum Prælatorum, tam in Lusitania, quam in hoc Regno Castellæ, & præcipue in Conventu Talaverensi Diocesis Toletanæ, Illustrissimus D. Nuntius pro tempore existens statuit, & ordinavit eidem Generali, ut causam exprimeret, cur non deberet fieri confirmatio, & nulla expressa, confirmata fuit electio: & licet aliquando ad infirmationem, & cassationem aliarum electionum deventum fuerit, infirmatis, & cassatis non reclamantibus, & minime in judicio vel compilato processu auditis, hoc ideo evenit, quia sponte cassationi consenserunt, & nullatenus reclamare voluerunt: unde apparet quod talis observantia, tanquam varia & difformis, non potest deservire pro observantia interpretativa. Bart. in l. 2. nu. 22. ff. solut. matr. & in l. solent, §. non verò, ff. de offic. Procons.

Roland. consil. 13. n. 18. & 20. lib. 4. Craver. consil. 313. nu. 4. Lavor. d. tit. 4. c. 21. n. 153. Rota dec. 45. n. 4. apud Farin. p. 1. recent.

CONCLUSIO II.

Electio facta ad favorem P. Fr. Ludov. de Corduba, subsistere non potest, tanquam violenta, meticuloja, coarctata, & nulla.

Cuilibet Conventuali Religioso Regii Monasterii S. Bartolomæi de Lupiana, electio pertinet sui Conventualis, & Generalis totius Ordinis Prioris, non verò universæ Congregationi, ex Constitutione 1. quæ id tribuit Juri communis dispositioni; nam licet electio, tam activa quam passiva Generalis cujuscumque Religionis Jure communi attento ad universam pertineat Congregationem, c. fin. 16. q. 7. c. *Abbatum*, in 1. & 2. 18. q. 2. c. cum dilectus, de consuet. ubi Butr. in 1. lect. n. 7. & in 2. lect. n. 38. & 45. Rota apud Farin. dec. 65. num. 4. p. 1. recentior. nihilominus tamen cum hæc electio sit etiam vera electio Prioris dicti Monasterii, qui toto triennio in eo degit, ideo non est mirum si ex hac parte, etiam attento Jure communi, ad Monachos seu Fratres illius Monasterii spectet, c. 1. de elect. Butr. in d. c. dilectus, in 1. lect. n. 7. Navar. consil. 3. n. 3. de elect. & in commento 3. de Regul. n. 2. Ludov. Miranda in man. Pral. tom. 2. q. 23. art. 5. concl. 1. Laurent. de Peirin. tom. 2. de Religioso Pralato qu. 1. c. 4. § 3. Suar. tom. 4. de Religios. lib. 1. cap. 4. n. 1. & c. 6. n. 19. Tamburin. de Jure Abbatum tom. 1. disp. 5. q. 1. & 8. num. 1. Coccin. dec. 156. n. 5. Ego ipse in collect. ad d. cap. 1. num. 6. Rota d. dec. 65. num. 5. Deinde testatur dicta Constitutio 1. sic fuisse usque ad præsentem diem observatum, & sic ista observantia & consuetudo poterat derogare Juri 36 communi, & valida erit, juxta d. c. dilecti, lect. 1. n. 23. verb. & nota, & lect. 2. n. 50. in his terminis Rota d. dec. 65. n. 11.

Unde his fratribus Vocalibus licebit etiam agere 37 pro validitate electionis à se factæ, & impugnare aliter celebratam, sicut cuilibet de populo licet, & potest esse legitimus contradictor ad impugnandam electionem non ritè factam de officiis publicis Reip. Ita Avendan in d. c. 19. Prætor. n. 17. vers. impugnatio, par. 1. Azeved. l. 1. n. 6. tit. 14. lib. 5. nova Recop. Scip. Rovitus super pragmat. 2. de admin. Univers. n. 7. Bobadil. in sua p. lirica, lib. 3. c. 8. nu. 62. Valenzuel. consil. 76. nu. 39. maxime si electio contradictoribus absentibus, & contemptis celebrata fuerit, Sigism. à Bonon. de elect. Pral. dub. 10. n. 4. & 5. Jul. Lavor. var. lucub. tit. 4. cap. 17. n. 14. ob defectus notorios, c. nulli licere, de elect. lib. 6. Jul. Lavor. d. tit. 4. c. 19. num. 115. & 118.

Prout etiam quilibet ex duobus, qui in primo & secundo scrutinio electi fuerunt, poterit movere litem 38 super electione in suum favorem facta, & se in judicio defendere. Ita in his terminis tenet Portel. in resp. moral. p. 2. casu 4. in print ibi. Ille Pater, qui primò fuerat verè electus, rem secretò cog. oscens, statim appellavit ab electione, & gratamine sibi facta, & obtento recursum à Superiore, qui poterat appellationem acceptare, & dare licentiam ad proseguendam litem, movit litem super jure quod habebat ad primam electionem, &c. & in dub. 3. n. 5. fol. 310 ibi. Ad tertium dico, quod iste pater in primo scrutinio electus, sed exclusus, si habuit pro se, ut dicitur, majorem partem suffragiorum, habet jus ad proseguendam suam electionem, &c. Et eodem casu 4. ad dub. 5. fol. mibi 317. n. 9. ibi. Ad quintum dubium dico quod officium Provincialatus debet restitui illi patri, qui fuit primò electus, & exclusus, si habuit per se in

in primo scrutinio suffragia majoris partis Capituli, hac satis probata manent ex supradictis, si enim in ultima electione non est servatus ordo Juris, si item defuit consensus electorum propter dolum & errorem, si factum prejudicium Patri primo electo, & exclusio habenti jus ad rem, & ille appellavit, & deinde instat proseguendo jus suum, urgent hac omnia, ut ostensa nullitate ultima electionis restituatur primo electo id, quod sibi contra jus ademptum est, &c. Et sic quod electus potest dare de nullitate contra electionem factam de alia persona, censuit Rota decis. 94. n. 3. parte 1. in posth. Farin.

- 39 Nullitates autem oppositae contra electionem de persona Fr. Ludovici de Corduba factam, ad quinque reducuntur. Prima est, quia illius electio celebrata fuit cum sola quarta Vocalium parte, ceteris juxta de causa exeuntibus a domo Capitulari tunc, & quando non instabat tempus electionis. Secunda, quia facta fuit sine summa, ac integra libertate. Tertia, quia restricta quoque & coarctata, ac ad voluntatem alterius celebrata extitit. Quarta, quia attentata, & nulla, cum fuerit facta post appellationem interpositam. Quinta, quia absit unus Definitor, & sui loco alius, qui talis esse non poterat, subrogatus extitit.

NULLITAS I.

Eo quod P. Fr. Ludovici de Corduba electio celebrata fuit cum sola quarta Vocalium parte, ceteri juxta de causa exeuntibus a domo Capitulari, tunc, & quando non instabat tempus electionis.

- 40 Licet certa sit Juris conclusio, quod ad constituendum Collegium de Jure Canonico duo sufficiant, cap. 1. de elect. & de Jure Civili saltem tres requirantur, l. Neraius, ff. de verb. signif. & quod constitutum semel in multis potest jus collegii venire ad unum, & conservari in uno l. sicut, §. fin ff. quod cuiusque univers. nom. Navarr. consil. 6. de elect. Fr. Emman. Roderic. quest. Regul. tom. 2. q. 54. art. 11. Seraph. decis. 860. n. 7. & decis. 1050. n. 5. Sigism. a Bononia de elect. Prelat. Regul. c. 1. d. b. 13. n. 3. & 4. Castellin. de elect. Canon. c. 5. n. 86. vers. ex quibus, Tamburin. de jure Abbatum tom. 1. disp. 5. q. 8. n. 2. cum seqq.

- 42 Nihilominus tamen si postquam fuerunt vocati ad electionem Vocales, & ipsi etiam post terminum elapsum non veniunt, illi qui notabilem partem collegii constituerent, expectandi sunt, ut resolvit Sigism. a Bononia d. tr. dub. 13. n. 7. Et si omnes congregati sunt, pro ut accidit in casu nostro, sed quidam juxta causa exierunt in tribus ex quatuor partibus tunc, & quando non instabat ultimus terminus electionis, quo casu nulli dubium est sic exeuntes competenti termino vocandos, & expectandos esse, & interim electionem illis absentibus, & contemptis factam, esse nullam. Ita qui sequuntur.

- 43 Castellin. de elect. Canon. c. 8. n. 11. in fine, ibi. Qui enim jam congregati recesserunt a loco Capituli tempore electionis a jure statuto, & ipsi pariter sunt computandi inter illos, qui de jure non sunt amplius vocandi, & qui juri suo liberè renunciarunt pro illa vice tantum. In iure etenim paria sunt non venire ad electionem, & venire, & non perseverare usque ad finem Panorm. in c. cum nobis, de elect. n. 10. & 11. ponit casum sequentis tenoris, videlicet. Quando instat terminus a jure praefixus procedendi ad electionem, si Vocales omnes jam praesentes congregati in Capitulo ad effectum electionis, jam ex tribus partibus electorum duo recesserunt a praedicto loco sine urgentissima causa, tertia pars Vocalium que remaret, aliis exeuntibus potest rite procedere ad Barbosae Vota decisiva

Canonicam electionem, quod semper intelligitur instante ultimo temporis termino a jure praefixo, tunc enim, & non aliter, potest tertia pars Vocalium, quae remansit in Capitulo, servatis omnibus aliis servandis, celebrare electionem, &c. 44

Jul. LAVORIUS var. lucubrat. tit. 4. c. 2. n. 8. ibi. Ceterum hac intelligenda sunt juxta distinctiones traditas per Marc. Anton. Cuch. inst. major. lib. 4. tit. 1. de elect. Si enim illi, qui remanent, aliis exeuntibus, constituunt duas ex tribus partibus, certum est electionem ab ipsis factam valere, nulla habita ratione ad exeuntes, si non sunt duae partes, sed sic major poterit etiam simpliciter ad electionem procedere, & terminum coarctare, ac reliqua perinde agere, ac si totum Collegium integrum adesset, neque enim negari potest quin totum Collegium fuerit congregatum, licet pars discesserit, & constat majorem partem Collegii, quod congregatum fuit, auctoritatem illam habere, quam plenum Collegium haberet, Abb. quem sequuntur ceteri in cap. cum nobis, col. pen. de elect. Petr. Biaxio in direct. elect. c. 6. p. 3. At si minor pars tantum remaneat, vel unus aliis discedentibus, nihil simpliciter auctoritatis habeat, cum minor Collegii pars non possit totum Collegium referre, & pars major, quae discessit, videtur vocationem, & congregationem ipsius pro ea vice revocasse, sed tunc tandem minor pars majore discedente habet jus eligendi, ea non expectata, quando instat ultimus terminus electionis, quo transacto devolveretur jus eligendi ad superiorem, &c.

Laurentius de Peirinis de subdito Religioso tom. 1. c. 31. §. 6. pag. 457 ibi. Unde colligitur, quod si omnes jam congregati in Capitulo, v. g. decem, aliqui egrediantur, v. g. quatuor, vel sex, possunt de jure qui remanent electionem facere, etiam si unus solus remaneat, & electio erit Canonica. Quia qui exierunt, non computantur amplius in numero electorum, ut habetur cap. cum nobis, de elect. ubi gloss. verbo revocare. Rodriguez tom. 2. qq. Regul. q. 53. art. 11. Nav. lib. 1. consil. de elect. consil. 7. Panorm. in cap. cum nobis, n. 10. gloss. etiam in Clem. quod circa, de elect. verbo quae in facto. Quod intellige quando tempus electionis est determinatum, & est in ultimo termino, quo transacto devolvitur jus eligendi ad Superiorem. Nam si tempus non est in ultimo termino, debet expectari usque ad illum, &c.

Ex quibus fit evidens, electionem de dicto P. Fr. Ludovico de Corduba factam, illis qui exierunt non vocatis, nec expectatis, dum supererat terminus praefixus ad electionem, in quo vocari, & expectari latissime poterant, fuisse nullam.

NULLITAS II.

Quia facta fuit electio sine summa, & integra Vocalium libertate, pluribus praemetu exeuntibus.

Nihil electionis validitati naturalius, & magis necessarium, quam omnimoda, summa, integra & totalis libertas in electoribus; & nihil illi magis contrarium, & quod magis ejus nullitatem inducat, quam quaecumque species coactionis, & violentiae, c. quisquis 1, & ibi gloss. verbo libertatem, & Abb. n. 6. de elect. cap. ubi periculum, §. ceterum, ibi, cessat electio dum libertas adimitur eligendi, eod. tit. lib. 7. Menoch. conf. 783. n. 7. ubi ait quod electio liberè, & sine aliquo metu fieri debet. Castellin. de elect. Canon. cap. 3. n. 3. ibi. Nono summè necessarium, atque essentialè est, ut electio omnis quorumcumque Praelatorum Ecclesiasticorum, praecipue verò Regularium sit totaliter aliena ab omni, & quacumque specie coactionis, sive violentiae, immò summa libertate omni ex parte praedita esse debet, ita ut electores liberè praestent consensum, qui sit omnino liber, & voluntarius, &c. cap. 10. numero 4. F f ibi,

ibi. Estque communis sententia Theologorum & Canonistarum, requiri primò, & simpliciter in electione Canonica ex parte eligentium summam, ac integram libertatem, cum electio non totaliter libera ipso jure nulla sit, &c. Tamburin. de jure Abbat. tom. 1. disp. 5. p. 22. n. 7. & 8. quo loci ait, non esse electionem ubi voluntas libera, & consensus liber non est. Jul. Lavor. var. lucubr. tit. 4. c. 2. n. 3. Laur. de Perinis d. 10. 1. de subd. Relig. c. 3. 1. in princ. vers. nota terriò, pag. 425. & §. 8. vers. dico 8. pag. 476. ubi dicit, quod in electione non solum requiritur consensus, sed etiam liber consensus. Rota decis. 65. num. 6. apud Farin. p. 1. recentior. dicens quod in electione requiritur summa libertas, & quod ab ea debet longè abesse omnis coactio, & expressè habetur in Constitutionibus hujus Ordinis, & præcipuè in annot. ad constit. 70. fol. 145. attestatur quod in Capitulo Generali de anno 1576. statutum fuit ne Confirmatores directè, aut indirectè quicquam faciant, ex quo aliquo modo electorum libertas lædi possit.

47 Cujus summæ libertatis defectus ipso jure annullat electionem, d. cap. ubi periculum, §. ceterum, ubi cessat electio dum libertas amittitur eligendi, &c. Panorm. in cap. bona memoria, el. 1. n. 11. de elect. Navar. consil. 5. n. 2. eod. tit. ibi. Omnis electio metu facta est ipso jure nulla, &c. Ludovic. Miranda in man. Pralat. tom. 2. quæst. 23. art. 1. Castellin. de elect. Canon. cap. 4. n. 56. & c. 10. n. 6. Tambur. d. tom. 1. disp. 5. q. 22. n. 7. & 8. Sigism. à Bononia. de elect. Pralat. Regul. dub. 54. Jul. Lavor. d. tit. 4. cap. 22. n. 4. cum seqq. Laurent. de Portel. in respons. moral. p. 2. casu 4. fol. 313. ibi. Electio sine consensu libero electorum est nulla, &c. & casu 16. c. 5. vers. denique, & quilibet metus etiam levis sufficeret ad annullandam electionem, quia cum ille involuntatem denoter, hæc sat est pro illius nullitate, ad notata novissimè per Doctiss. Joan. Machado en el perfetto Confessor y Cura de Almas, lib. 2. p. 1. tr. 3. docum. 5. n. 8. in fine.

48 Sic similiter matrimonium mediante vi, aut metu celebratum, ipso jure nullum est, cap. cum locum, cap. veniens, el. 2. de sponsalib. Menoch. de presumpt. lib. 3. præf. 4. à n. 1. Sanch. de Matrim. lib. 4. disp. 12. à n. 16. Gutier. eod. tract. cap. 77. n. 21. Farin. fragm. crim. p. 2. lit. M. n. 26. cum aliis per me citatis voto 1. n. 14.

49 cum seqq. Valet enim argumentum de matrimonio ad electionem, & vice versa, de quo plures citavi Doctores in locis communibus argument Juris, loco 77. quibus addo Sigism. à Bononia d. tract. dub. 54. n. 19. ibi. Sed forsan his omnibus hucusque in hoc dubio dictis objicies, multa allegata à præcitatis Doctoribus dicta esse in terminis Matrimonij, vel in terminis professionis multoties, & non semper in terminis electionis. Respondedo requiri consensum liberum in electione, & in professione, sicut in matrimonio carnali, & ideo quoad hæc valere argumentum à matrimonio ad electionem, cap. sicut vir, c. sicut alterius, 7. q. 1. Panorm. inc. etsi unanimiter, n. 5. de postul. Pralat. glos. in cap. bone, de elect. Anton. à Butrio in cap. licet, n. 2. de translat. Episcopij, Bixio in direct. p. 1. cap. 6. n. 3. Everard. in suis topicis, loco à matrimonio spirituali ad carnale, Nav. lib. 1. consil. 5. n. 2. de elect. in 2. edit. & Suarez tom. 3. de Relig. lib. 6. c. 4. n. 16. ante med ubi testatur hos actus quoad hoc equiparari ab omnibus ferè Jureperitis, nec posse verisimilem rationem differentie assignari, &c.

50 Et licet dicere verè non valeamus hic adesse metum & vim respectu electionis ab illa minima parte Vocalium factæ ad favorem dicti Fratris Ludovici de Cordubas, cum ea sponte in illum dirigeretur; nihilominus timor violentiæ inferendæ non solum tres ex quatuor partibus Vocalium exire à domo Capitulari coëgit, eo quod valde timerent vota

sua, cui volebant, dare; sed etiam quarta pars quæ remansit, coacta, & extra libertatem posita, voluntati. Præsidentis Capituli assensum præbuit, & sic solus timor hujus violentiæ inferendæ in omnibus dicitur justus metus ad infirmandam, & annullandam electionem tanquam metu factam, ex text. singulari in l. novissimè, ff. quod falso tut. aut. ibi. Quid enim si metu compulsus, aut metuens ne compelleretur: glos. verbo metuebant, in cap. bona mem. el. 2. de elect. Alex. consil. 99. lib. 3. Gutr. consil. 16. num. 11. Sigism. à Bononia d. tract. dub. 54. num. 14. Cabrerós de metu, lib. 2. cap. 5. num. 62. Sanch. de Matrim. lib. 4. disp. 1. num. 18. ibi. Terriò infertur, timorem inferenda violentiæ, licet illata non sit, vitare electionem, &c. Castellin. de elect. cap. 13. num. 31. ibi. Ad nullitatem electionis per metum sufficere quod probabiliter eligentes timeant, &c. Laurent. de Portel. in respons. moral. part. 2. casu 16. n. 2. ubi quod non solum violentia actu illata violat libertatem eligendi, sed etiam solus timor probabilis talis violentiæ inferendæ.

Quæcumque enim justa & probabilis metus suspicio in hac materia reputatur perinde ac si actualiter metus ad esset, Burg. de Paz consil. 25. n. 73. Joan. Garc. de nobilit. glos. 17. n. 14. Mascard. de probat. concl. 1055. n. 26. Sanch. d. lib. 4. disp. 1. n. 17. ubi quod probabilis metus suspicio habetur pro metu. Paria namque sunt quod quis compellatur, vel quod compelli possit. Marra in votis noviss. decis. voto 64. n. 11. Farin. d. p. 2. lit. M, n. 26. Seraph. decis. 863. n. 2.

Quæ quidem metus suspicio tanto magis qualificatur, si plura quæ illum coadjuvant, in medium afferantur; nam constat Præsidentis voluntatem à principio fuisse, ut eligeretur dictus Fr. Ludovicus de Corduba, & ad hoc consequendum duas primas electiones ritè factas injustè infirmavit, & electos indebitè reprobavit, electoresque asperrimè loquebatur, & terribili vultu minitans in eos aspiciebat, dicens quod nullus auderet sibi replicare, eo quod intelligeret eos nolle dictum Patrem eligere, ut postea successus comprobavit, qui ad probationem metu plurimum conduit, ut benè resolvit Aym. Cravet. consil. 49. numero 8. & 9. ibi. Octavò probatur metus arguendo ab adventu sequuto, quia sequutum fuit quod timebat, &c. & ibi, Exitus enim acta probat, in prima Constitutione foror. in fine, l. qui res, in 1. 2. & 3. resp. ff. de solut. l. aut facta, paragraph. eventus, ff. de pœnis, l. jure nostro, paragraph. fin. ibi, eventus judicatam rem declarabit, ff. de testam. tutela, l. quadam, ff. de rebus dub. l. rem non novam, C. de judic. nam quando finis est malus, ejus præordinatio præsumitur dolosa, l. si qui adulterij, C. de adulter, &c.

Cum etiam ad exclusionem consensus sufficiat metus reverentialis, l. penultim, ff. de furtis, Franc. de Arezio consil. 14. n. 8. Valenzuel. consil. 173. n. 68. tom. 2. potuit magna reverentia, quam Vocales habebant Præsidenti, & metus ejus respectu incussus, annullare electionem factam, vel faciendam, ne diceretur summa libertate celebrata. Ita Navarr. consil. 5. de elect. Laurent. de Portel. in resp. moral. p. 2. casu 16. n. 5. ubi tenet electionem factam per solum metum reverentialem esse nullam. Et tantò magis, quia Præsidentis verba præceptiva, & imperiosa contra Vocales proferebat, quæ metum quoque inferunt, Hippolyt. Rimin. consil. 77. num. 24. Item & minas, quæ una cum metu reverentiam sufficientes sunt ad annullandam electionem, Sigism. à Bononia d. tract. dub. 54. numero 6. novissimè Doct. Joan. Machado en el perfetto Confessor y Cura de Almas, lib. 2. p. 1. tr. 3. docum. 7. num. 2. se admodum indignatum & ferocem ostentans ad consequendum intentum; nam reverentia cum indigna

indignatione plurimum confert ad justum & sufficientem metum incutiendum, Hermosil. ad Greg. Lop. l. 56. gloss. 2. n. 14. tit. 5. p. 5. pag. 277. Sigism. à Bononia d. tr. 5. 4. n. 4. Jul. Lavor. d. tit. 4. c. 21. n. 7. optimè Joan. Machado d. docum. 7. n. 5. ibi. *Todos muchos afirman que sola la terribilidad de un rostro ayrado del Superior, sin amenazas, ni otras circunstancias, es bastante para causar miedo justo, &c.*

- 59 Vocales igitur, vel eorum major pars recognoscen-
tes libertatem in eligendo sibi adimi, & liberum con-
sensum non habere quem vellent eligendi, volunta-
tem suam protestando aperuerunt, quod scilicet ele-
ctio coacta & violenta fieri prætendebatur, ac proin-
de nulla, & quod coactè & involuntariè detineban-
tur, quæ protestationes metum probant, Menoch. de
presumpt. lib. 3. præf. 126. n. 23. Seraphin. decis. 869. à
n. 5. Rota decis. 260. n. 5. apud Farin. tom. 2. suorum con-
sil. Greg. XV. dec. 374. num. 5. & dec. 392. à n. 7. Ut de-
clarant voluntatem & animum protestantis, sed et si
quis, ff. de relig. & sumpt. fun. l. qui in aliena, §. Celsus,
ff. de acquir. hered. l. Nescimus, ff. de negot. gestis Natr.
consil. 627. n. 9. dicens quod protestatio declarat, quo
animo quid fiat, latè Surd. consil. 513. à n. 35. Cum non
sit nisi quædam declaratio voluntatis protestantis.
- 60 Alciat. in l. detestatio, n. 6. ff. de verb. signif. Crav. con-
sil. 120. n. 3. in fine, Rot. dec. 567. n. 7. apud Farin. p. 1.
recent.

- 61 Quæ omnia insinuant cum magna violentia Præ-
sidem Vocales attrahere voluisse ad eligendum quem
ipse volebat, ut publica vox populi assererat, cui ad
probationem metus plurimum defert. Menoch. de
presumpt. lib. 3. præf. 126. n. 22. & Rota dec. 779. n. 8.
p. 1. in posthum. Farin. Et ultra actus nullitatem ex ta-
li coactione insurgentem, peccatum inofus, quoque fuit
- 62 ex parte ipsius Præsidentis vim & metum incuti-
entis, juxta doctrinam Navarr. consil. 5. n. 1. de elect. in
novis, ibi: Respondeo primò, præfatum Superiorem pec-
casse, ac malè fecisse nolendo acceptare electum à ma-
jori parte, præsertim cum toties eligeretur ab illa, imò
& cogendo eos ad toties eligendum, & magis adjun-
- 63 gendo minas de vocando aliam, &c. Et tenetur talem
metum inferens restituere omnia quæ ex tali metu
extorsit, & omnia quibus damnificavit illum, qui me-
tum passus fuit, l. item si eum, §. post annum, l. Padius,
ff. quod metus causa, Cardoso in praxi judicium, verbo
Metus, num. 14.

- 64 Alias metus probationes, indicia, præsumptiones
& conjecturas propinquas, & actui immediatas hîc
adducere poteram, sed ne longior in materia trita ap-
paream, plura omittens, his paucis contentus sum
quæ simul juncta exuberant. Rota d. decis. 260. num. 2.
& 5. apud Farin. tom. 2. consil. ibi: Quæ saltem simul
juncta metum sufficientem probant, præsertim stantibus
protestationibus toties iteratis, quæ multum conferunt
ad probationem metus, &c. Et ita simul unita harmo-
niam, & probationem concludentem efficiunt, Bald.
in cap. causam, in princ. n. 1. de probat. ibi: Ex multis
imperfectis fit una probatio perfecta, sicut ex multis
membris invicem coherentibus fit perfectum corpus, &
ex multis consonantiis fit perfecta harmonia, &c. quem
sequitur Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 35.

NULLITAS III.

Quia ejusdem Fr. Ludovici de Cerdubi electio
restricta, coarctata, ac ad voluntatem
ulterius celebrata fuit.

- 65 Quando Præsidentis Capituli, ut in nostro casu,
intelligitur voluntatem Vocalium fieri, ut deter-
minatè eligunt Antonium, vel Petrum, & nullum aliū
extra illos duos, si contra præfatos Antonium, & Pe-
trum sub frivolo prætextu delicti, vel alicujus vicii,
eos inhabilitavit, aut electiones in eorum personas fa-
ctas infirmaverit, ut sic sequatur electio in persona
Francisci, quem præsidens desiderat, talis electio venit
ad minus cassanda & irritanda, proindeque confir-
mari non potest. Ita in his terminis resolvit Castel.
de elect. Canon. c. 13. n. 26. duplici ex fundamento:
primò, quia ista electio, reductivè saltem, sive per in-
directum dici debet electio coarctata ad unum tantum,
contra dispositionem Juris communis, & præsertim
Concilij Trident. irritantis electionem ad unam tan-
tum personam restrictam. Secundò, quia etiam ma-
nifestam involvit fraudem ex parte Præsidentis, &
coactionem aliqualem, saltem ex parte eligentium,
quæ illis aufert omnimodam libertatem electionis,
quæ est necessaria simpliciter in electionibus Cano-
nicis, ut fusè supra, nullit. 2. Et tandem respondet
ad quandam objectionem, his verbis. Ad argumen-
tum verò eorum, qui dicunt, prædictam electionem
esse liberam, non possunt Vocales in tali casu elige-
re aliquem alium de eadem vel aliena provincia. Res-
pondetur, quod stante dispositione, & deliberatione
Vocalium ad eligendum unum ex illis quatuor tan-
tum, optimè manifesta Præsidenti, certum est quod
indirectè saltem per hujusmodi privationem vocis
passivæ illorum trium læditur non parum libertas, eli-
gentium non sine illorum metu, &c. Non enim so-
lum arctata appellatur electio, si unus de pluribus
eligendus proponatur, aliis exclusis, verum etiam si
dantur aliqui, aliis admissis. Ita Lavor. d. tit. 4. cap. 11.
num. 15.

Nullus enim inferior Papa potest, aut debet li-
mitare alicujus Prælaturæ electionem ad tres, vel
quatuor personas. Castel. d. tract. de elect. Canonica, ca-
pit. 3. n. 7. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. q. 53. art. 10.
& 11. ubi refert se vidisse nullas declarari electiones
trium Guardianorum, eo quod ad tres, vel quatuor
fuerunt coarctatæ. Sigism. à Bononia d. tract. de elect.
Prælat. Regular. dub. 52. num. 5. Jul. Lavor. d. tit. 4.
cap. 21. num. 11. cum seqq. Tamburin. de Jure Abba-
tum tom. 1. disp. 5. q. 22. n. 8. Laurent. de Portel. in dub.
Regul. verbo electio, num. 4. & in resp. moralib. p. 3. casu
48. fol. mihi 875 Cabrereros in tract. de metu, lib. 2. c. 5.
n. 66. cum seqq. ubi n. 69. resolvit electionem adhuc
esse nullam, si electores cogantur eligere ad volunta-
tem alterius Ego ipse de Jure Ecclesiast. univer. lib. 1.
c. 19. n. 233. Rota decis. 65. n. 6. apud Farin. parte 1.
recentior.

Nam per coarctationem ad tres, aut quatuor per-
sonas libertas in eligendo coarctatur, & bono pu-
blico, ac bono regimini non ita providetur, immò
ex hoc maxima damna Religioni eveniunt, ut opti-
mè considerat Fr. Emman. d. q. 52. art. 11. & illa refert
Miranda d. tom. 2. q. 23. art. 22. ibi. Electiones limitant,
atque coarctant ad tres, vel quatuor personas, juxta
ipsorum libitum, & voluntatem, privando interdum
aliquot gravissimos & religiosissimos viros voce passi-
va, sine propriis demeritis & absque eo quod inimeretur
ipsis aliquid, quod fuerit probatum contra illos, ut se
defende e possint; & quod peius est, dicunt se illud
facere pro bono pacis ex sola forsan sinistra informa-
tione aliquorum Religiosorum ambiciosorum, qui pro
eo quod non promoventur ad officia Ordinis pro suis de-
meritis nihil non moliantur, quin verò totis viribus con-
tendunt, atque procurant, ut prædicti principales Pa-
tres graves, experti, prudentes, & Religiosi, quique illos
intus & in cute, ut dicitur, cognoscunt, non ascendant ad
Irresolutas, & ut aliquo quesito colore priventur suf-
fragiis, & voce saltem passiva in electionibus, &c.

- 69 Sæpius Superiores utilitati suæ consulunt sub prætextu boni publici ministralem induentes vestem, ut depinxit Isocrates in orat. de Pace, his verbis. *Artificia sunt Magistratum simulare coram Reip. & interrim suum degotium agere.* Quæ res non solum est periculosa, cicerone M. Tullio Cicerone in orat. ad Caium Verrem, act. 3. ibi. *Nulla sunt occultiores insidie, quam hæc, quæ latent in simulatione officij.* Sed etiam multum perniciofa, ut notat Salviat. lib. 3. de gubernat. Dei dicens. *Magis damnabilem malitiam, quam titulus bonitatis accusat, & reatum impij esse pium nomen.* Idem Cicero lib. 2. offic. n. 16. ait: *Totius autem injustitia nulla capitalior est quam eorum, qui tunc cum maxime fallunt, id agunt ut boni viri esse videantur.* Valenzuel. consil. 91. n. 31. tom. 1. ibi. *Nam Magistratus affectu passione, hoc prætextu, & artificio utuntur, fingere scilicet curam publica rei, & in affectu facere propriam causam, & negotium, &c.*

N U L L I T A S I V.

Quia attentata, & nulla, cum fuerit facta post appellationem interpositam.

- 70 **P**ermissa non est in jure appellatio simplex & absoluta, ne fiat electio, nisi sit interposita ne fiat electio nisi canonica, & assignetur probabilis causa appellationis. Ita per text. in cap. consideravimus, de elect. resolvit Castellin. de elect. Canon. cap. 16. num. 1. quem refero in collect. ad d. cap. consideravimus, in vera. post appellationem. Appellandi autem in hac materia, justa censetur causa metus justus impressio- nis, ut hic: sic gloss. singularis verb. *metuebant*, in cap. bona mem. el. 1. de elect. ibi. *Timebant enim vim sibi fieri in electione, id est violentam impressionem, & sic non habuissent liberam potestatem eligendi, neque eorum procuratores; & ideo tenuit eorum appellatio, propter justum metum impressionis, &c. & ibi. Unde appellaverunt ex illa causa, quæ justa fuit, &c. Item & justificatur appellationis causa ex illis omnibus, quæ supra adduximus pro validitate electionum in primo & secundo scrutinio factorum, & nullitate tertiæ electionis.*

- 71 Cum ergo appellatio in hoc casu permessa fuerit, electio facta à Vocalibus pendente hujusmodi appellatione legitime interposita ab uno, vel pluribus electorum, tanquam attentata, & nulla revocari debet, Cardos. in praxi Judicum, verb. electio 28. Castellin. de elect. Canon. c. 4. n. 59. & c. 14. n. 142. & c. 16. num. 3.

- 72 Omnia enim facta & innovata pendente appellatione sunt nulla. Auth. de exhibend. reis, §. suscepto, verb. *nihil, in med. & verb. pro nihilo, collat. §. c. non solum, de appellat.* Valenzuel. consil. 76. n. 24. Duran. Episcop. Urgellen Rotæ decis. 312. n. 2. & decis. 513. n. 2.

- 73 Non obstat quod appellatio, à Vocalibus interposita extrajudicialis fuit, ac proinde attentata ea pendente non sunt revocanda, gloss. verb. *reducendum*, ibi, *si extrajudicialis fuit appellatio, in cap. non solum 7. de appellat. lib. 6. Rebuff. in tr. q. 17. num. 28. Mich. Grass. commun. opin. tom. 2. lib. 7. tit. 21. n. 195. pag. 316. Philipp. Franch. in c. bona mem. §. 1. de appellat. n. 32. ibi. Secunda conclusio sit, quod appellatio judicialis à gravamine præterito suspendit non solum præterita, sed etiam futura, ut in c. sepe, circa fin. sup. eod. c. venientes, sup. de jure jur. & in d. c. si à Judice. Sed appellatio extrajudicialiter non suspendit præterita, text. est in c. constitutus, sup. eod. & c. idem resolvunt Lancell. de attent. p. 2. cap. 12. de attent. & innov. appel. pend. limit. 3. princip. n. 3. cum seqq. Sigism. Scacc. de appell. q. 2. n. 35. & visus sum sequi d. voto 4. n. 54 in fine.*

- 74 Quia respondetur contrariam opinionem esse mul-

tum probabilem, proindeque electionem factam post appellationem extrajudicialem esse nullam, ut in his terminis probat text. in d. cap. si postquam, de elect. lib. 6. dum tenet in electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quicquid factum fuerit post & contra appellationem, etiam extrajudicialem ex causa probabili emissam, esse nullum ipso jure, ubi expresse loquitur de Regularium electionibus, Mil. in repert. verbo attentata post appellat. interpositam, fol. mihi 35. vers. fallit. Lancel. d. o. 12. lim. 1. n. 55. & lim. 3. n. 22. Portel. d. casu 4. vers. ad quartum, n. 7. in fine, & vers. ad quintum, n. 9. nam licet Rota decis. 44. n. 4. de appell. in novis, protulerit textum illum locum non habere in electionibus inferiorum Ecclesiarum; id tamen procedit respectu Cathedralium, non verò Regularium Ecclesiarum, ut evidenter desumitur ex summario illius Rotæ decis. d. n. 4. ibi *Facta post appellationem in Cathedralium, vel Regularium electionibus emissam, ipso jure nulla sunt, &c.*

Eandem contrariam opinionem tenet Valenz. com- 75
sil. 79. n. 25. cum seqq. tom. 1. ibi. Paul. Castrenf. consil. 404. n. 2. p. 1. dicens quod etiam appellatione extrajudiciali pendente, non potest Episcopus conferre beneficium de Jure speciali sibi competenti & confirmat Abb. in cap. cum nobis, n. 1. cum seqq. de elect. & n. 7. & 8. resolvit esse nullam electionem factam post appellationem etiam extrajudicialem, idque etiam si non opponeretur à parte, gloss. 1. in l. 1. ff. de feriis, quam ad hoc notat Alex. Grat. de resp. 77. n. 7. tom. 1. & etiam absque inhibitione, ut post Anton. de Butrio in c. dilecti, col. 2. de rescript. Alex. consil. 89. col. 1. tradit Rota decis. 227. n. 6. p. 2. diversimodè quia appellatio admittitur ab extrajudiciali gravamine, Bart. in auth. de collat. in princ. n. 6. & præcludit viam, & jus innovandi non solum in actu contentioso, sed etiam voluntario, Guid. Papæ singul. 32. in §. Appellatio, n. 5. &c.

Clarius eandem partem sustinet Gabr. Pereira de 76
Castro de Manu Regia p. 1. cap. 22. n. 16. ibi. Unde fit quod attentata post talem appellationem (scilicet extrajudicialem) ante omnia revocantur, ac in quacunque appellatione judiciali; nam licet aliqui opinentur quod attentata post appellationem extrajudicialem non revocantur statim, sed in eventum appellationis, ut per Doct. in cap. bona, de appell. in 6. ubi Prapof. n. 33. Perus. 23. dicit communem Cuman. in l. ult. in fin. ff. de appel. recip. Cov. pract. c. 24. num. 5. Herculan. de attentat. cap. 10. n. 8. tamen verius est omnia statim reponenda esse etiam ante appellationis eventum, ex Abb. in c. 1. de appellat. in 6. n. 6. Dec. in d. cap. bona, num. 9. & in cap. cum nobis, etiam n. 9. de elect. & probatur in d. c. bona, ubi revocantur attentata, & solum attenditur an ex verosimili causa fuerit appellatum, licet Dec. dicat quod illius causæ probatio prius interfuit, quod est supplere verba text. sic procedit text. in cap. postquam, & in cap. provida, de elect. &c.

Verum adhuc priore opinione retenta, plures ad- 77
sunt limitationes, quæ in nostro militat casu.

Prima est in appellatione etiam extrajudicialiter interposita super electionibus Regularium Ecclesiarum, quia tunc quicquid fit contra, & post appellationem emissam, etiam causa probabili, licet non oblata probatione, est ipso jure nullum, ut supra resolvimus in vers. *Quia respondetur*, n. 74.

Secunda est, quando gesta non solum sunt post 78
appellationem, sed contra appellationem; tunc enim etiam si appellatio sit extrajudicialis, causat attentata, & talia gesta debent tanquam attentata revocari, ut per text. in c. cum nobis, de elect. & ibi Abb. numer. 7. & 8. & resolvunt idem Abb. in cap. dilecti 13. n. 4. de major. & obed. Paul. de Castro consil. 404. num. 2. lib. 1. Achil. de Grassis decis. 34. alias 260. de appellat. Seraph.

Seraph. *decis.* 397. n. 12. Valenzuel *consil.* 76. n. 23. cum *seqq.* Lancel. *d. limit.* 1. n. 7. & 10. ubi plures citat, & tunc dicitur aliquid fieri contra appellationem, quando actus, à quo appellatur, non remanet totus sub protectione Judicis ad quem, ut explicat Achil. de *Grassis d. decis.* 34. In hoc autem casu celebratio electionis post appellationem factam, directè prætendebatur impediri per appellationem interpositam, itaut cum actus fuerit jam sub protectione Judicis ad quem erat appellatum, non potuit contra dictam appellationem deveniri ad illum, & sic ad electionem per eum suspensam.

79 Tertia est quando appellatio cum Superiore fuit justificata, quia constituto sibi de illius justificatione, debet quicquid post eam interpositam gestum fuit, nullum, & attentatum pronunciari, Rota *d. decis.* 44. n. 3. de *appellat.* Milis *in repert. verbo Attentata post appellationem*, Covar. *pract. c.* 24. n. 5. cum aliis. Lancel. *d. c.* 12. *limit.* 3. n. 17. cum *seqq.* Et nihil refert quod appellatio in Domo Capitulari per Vocales interposita non fuerit in scriptis, quia cum incontinenti fuerit appellatum, statim, & in actu, quo gravamen eis fiebat, non fuit opus appellare in scriptis, sed sat fuit viva voce appellare, l. 2. ubi notatur, ff. de *appellat. Vestr. in praxi*, lib. 7. c. 3. n. 28. Achil. *decis.* 2. n. 1. de *appellat.* Duran. *decis.* 297. n. 1.

80 Et quicquid sit, non sumus in terminis appellationis extrajudicialis; sed judicialis, nam licet electio ex primæva sua natura sit actus extrajudicialis, ut probat text. *in cap. concertationi* 8. de *appel. in* 6. hoc procedit quando celebratur electio sine contradictione, aut alicujus oppositione; at ubi illa incipit contradici, ex tunc fit judicialis, judiciumque inter colligantes formari debet, ut bene advertit Salg. de *supplicat. ad Sanctissimum*, p. 2. c. 23. n. 13. cum *seqq.*

81 Non tamen coram Ordinario Regulari agendum de causis contradictionis, quia cum ille fuerit, qui gravavit, & de cujus procedimentis conqueruntur Vocales, prima instantia illius ex hoc evanuit, vel consumpta fuit, ita ut gravatus possit directè in gradu appellationis, recursus, &c. ad Superiorem recurrere, non obstante dispositione Concil. Trid. *sess.* 24. de *reformat. cap.* 10. Ita tenet idem Salgado *d. c.* 33. num. 36. ibi. *Pro cuius distinctionis membro due sunt mirabiles declarationes S. Congregationis Cardinalium, decedentes Tridentini Decretum in cap. cause omnes* 20. *sess.* 24. de *reformat. non habere locum in Ordinario semel procedente ad actum extrajudicialiter, quando contra eius gravamen extrajudiciale fuit gravatus appellationis remedio usus, quia tunc licet ad Superiorem Ordinarij devolvitur judicialiter recognoscenda causa, quarum declarationum prima sic se habet. An decretum Concilij sess. 24. c. 20. in princ. locum habeat quando Ordinarius extrajudicialiter procedendo gravat partes adeo ut non liceat partibus à tali actu extrajudiciali ad alios Superiores Judices appellare, seu reclamare, quatenus id Jus permittat, sed omnino causa gravaminis in prima instantia coram eorum Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit hoc casu non habere locum decretum Concilij, &c. & deinde aliam transcribit declarationem, & unam, & alteram refert Narbona l. 59. n. 159. tit. 4. lib. 2. *Recop.**

82 Unde fit evidens, Præsidentis & Definitorij procedimenti & gravaminibus, Vocalium oppositionibus, & appellationibus electionis causam incepisse fieri judicialem, licet ex sua primæva natura fuerit extrajudicialis, proindeque nullum alium extare Superiorem Regularem intra Religionem præter Definitorium, quod gravavit, & à quo protestatum, & appellatum extitit statim coram ipso, fit consequens dictam appellationem fuisse judicialem, omnique effectus

Barbosa Voia decisiva.

judicialis operari, & ea pendente electionem factam de persona dicti P. Ludovici de Corduba, fuisse attentatam, ac proinde revocandam. Et hinc patet huic resolutioni non contrariari quæ diximus supra *d. voto* 4. quia loquitur de quadam cassatione simplici, sive ex specificatione causæ, proveniente ex capitulis visitationis per P. Generalem factæ, in qua non fuit compilatus processus, nec aliqua intercesserat judicialis cognitio.

NULLITAS V.

Quia absuit unus Definitor, & sui loco alius, qui talis esse non poterat, subrogatus exiit.

Constitutione VII. hujus Ordinis statuitur, ut ex 83
 Omnibus, qui vocem in Capitulo Generali habent, octo in Definidores eligantur ex discretioribus, & magis sufficientibus. Item alia Constit. 10. cum suis Extravagantibus constitutum est, ut in Capitulo Generali quatuor Priores, seu Fratres Ordinis assumantur, qui Deputati nuncupati Capitulum privatum, quo res opus fuerit, celebrare queant. Eadem Constit. 10. facultas conceditur Priori Generali S. Bartholomæi, ut loco deputatorum absentium alium, seu alios sibi bene visos deputare valeat, de consilio tamen & consensu Visitorum generalium, ut ordinavit Extravag. 2. d. Constit. 10.

Unde colligitur quod Præsident Capiti. & definitorium 84
 repræsentans personam dicti P. Generalis, non potuit loco absentis Joannis de Avellaneda unius ex Deputatis, alium subrogare ad Capitulum privatum celebrandum, quo electio Fr. Ludovici de Corduba celebrata fuit, sine eorumdem Visitorum Generalium consensu, quo deficiente deputatio fuit nulla; forma enim in aliquo actu servanda, si in illo deficiat, actus est nullus, l. *Mevius*, l. *qui heredi*, ff. de *condit. & demonstr. l.* 1. & 2. c. *quando provocare non est necesse*. Alderan. Mascard. de *Generali statutorum interpret. concl.* 9. n. 8. Suar. de *legib. lib.* 5. c. 31. n. 5. cum aliis per me citatis *Axiom.* 100. n. 3.

Et tanto magis coadjuvatur nullitas, quia Depu- 85
 tatus subrogatus actui electionis interfuit, cum numerum requisitum supplere non potuerit, uti non canonicè, & juridicè electus, & ideo succedit regula, quod quotiescumque ad aliquem actum perficiendum certus numerus personarum assistentium requiritur, deficiente uno, actus corrumpitur, ut videmus in examinatore Synodalibus, qui ad examen concurrentium ad Parochiales Ecclesias assistere tenentur, juxta dispositionem Concilij Trident. *sess.* 24. de *reformat. cap.* 18. & concludunt omnes de forma esse hujusmodi concursus, ut examen fiat à tribus examinatore Synodalibus, & non paucioribus, secundum Garc. de *benef. p.* 2. c. 2. n. 53. Mastobr. *in sua praxi habendi concursum ad Parochiales Ecclesias vacantes, requisit.* 3. dub. 4.

Duplicem nullitatem patitur subrogatio Reve- 86
 rendissimi P. Fr. Dominici de Villa escula, electi Episcopi de Chiapa in Indiis Occidentalibus, Prima est, quia, ut supra diximus, nullus præcessit Visitorum Generalium consensus, juxta dictam Extravagantem 2. Constit. 10. Altera, quia cum dictus Episcopus electus per promotionem hujusmodi desierat esse Generalis, & tractabatur de dando illi successore, non poterat in eadem Religione, antequam habiti officij rationem & Syndicatum redderet, aliud assumere officium, sive ministerium: ita statuitur *in Constit. 7. Extravag. 1.* & attento jure communi est vulgare & tritum, quod nemo debet eligi ad aliud officium, nisi reddita prioris ratione, l. *neminem*,

C. de suscept. lib. 10. Capib. de Baronib. prag. 5. n. 93. Aviles ad cap. 4. Prætor. verbo iustitia, n. 14. Magistril. de Magistratib. lib. 2. c. 9. n. 29. & 30.

- 87 Cum ergo dictus Episcopus electus, uti Deputatus, & subrogatus loco absentis, electioni, & definitioni interfuisset, vocemque dederit, cum talis esse non potuerit, ex hoc tantum capite nulla esset electio cum eo facta, ut de concursu, in quo intervenit cum examinadoribus Synodalibus, alter, qui non erat examinador Synodalis, tradunt Nicol. Garc. *de benefic. p. 9. cap. 2. num. 83, 324. & 341. Massobr. in praxi habendi concursum, requis. 13. dub. 1. Ferentil. in annot. ad decis. 479. Buratt. lit. A, Ego ipse de officio, & potest. Parochi, cap. 2. num. 71.* Denique quando non ita de plano pro nullitate prædictæ deputationis, & subrogationis procederent quæ hucusque diximus, militant etiam rationes, quæ justificant Fr. Joannis de Avellana discessum à domo Capitulari, quas ponderavimus supra, & debebat iterum vocari & expectari, juxta dicta supra nullit. 1.

CONCLUSIO III.

Præcepta, mandata, & censura à Præsidente Capituli comminata, tanquam nulla, injusta, & invalida, non potuerunt ligare Conventuales Vocales, qui prosequentes suam appellationem exierunt à Domo Capitulari, & coram Illustrissimo Nuntio recta via in gradu appellationis & recursus se presentarunt.

- 88 Sacrum Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 3. Episcopos admonet ut maturè & magna circumspeditione censurarum remedio utantur, & Prælatos Regulares, quod parcè illis uti debeant, monet Fr. Emman. Rodrig. *quæst. Regul. tom. 2. q. 60. art. 4.* ubi per hoc decretum advertit quod considerent Prælati Regulares, & diligenter attendant, cum sint Judices, & simul suorum subditorum patres, ne eos excommunicationis vinculo præcipitari temerè faciant, ita ut illud, quod ordinatum est in eorum salutem, eis ruinæ præbeat scandalum, Cresp. *in sum. verbo excommunicationis sententia non temerè ferenda*, Laurent. *de Peirinis tom. 1. constitutionum Ordinis, const. 10. Urbani VIII. num. 11. & de Prælato tom. 2. q. 3. c. 4. n. 15. pag. 848. Mart. Alter. de censur. tom. 1. disp. 6. de causa excomm. lib. 3. cap. 1. vers. his igitur. pag. 315.* ubi dicit idcirco Sanctos Patres gravissimum omnium ejusmodi censuræ pondus considerantes non nisi ex gravissima causa eam esse adhibendam tradidisse.

- 90 Est enim excommunicatio major pœna quàm sit in Ecclesia, cap. corripiantur, 24. q. 3. & ideo sive justa, sive injusta, timenda est, ut docet S. Gregor. *hom. 26. in Evangelia, relatus in cap. 1. num. 11. q. 3. declaratus à Covar. in c. alma mater, p. 1. §. 7. n. 5. vers. tertia conclusio, Gutier. canon. lib. 1. c. 4. n. 33. cum seqq. Suar. de censur. tom. 5. disp. 4. sect. 7. per tot.* Mart. Alter. *in simili tr. disp. 2. de causis excomm. lib. 3. c. 1. vers. secundò intellige pag. 290. tom. 1.* ubi dicit illud, quod sententia Pastoris, sive justa, sive injusta, timenda est, non esse accipiendum in eo sensu, ut B. Gregorius voluerit, omnem excommunicationem ex quocumque capite injustam, validam esse, sed locum habere in sententia excommunicationis quæ injusta est, sed tamen valida, quasi secus foret si sententia esset injusta, & invalida. Unde videtur indagandum, an excommunicatio fuerit talis? ad quod percipiendum sciendum est, Præsidentem Capituli statim quod congregatum fuit, sub pœna excommunicationis ipso facto

incurrenda Vocalibus sic congregatis mandavit & præcepit, ne adinvicem loquerentur, néve foras exirent, sed sibi omninò obtemperarent, quod mandatum injustum fuit, in eo illi obedire Vocales non tenebantur, nec excommunicatio tanquam quid accessorium mandato nullo, illos ligare non potuit.

De injustitia autem mandati satis constat, cum in eo nihil contineatur peccaminosum, quod uti tale censuris prohiberi deberet; nam tractatus ante electionem debet haberi adinvicem text. *in c. cum in veteri 52. de elect. ibi, ut constaret ab eisdem electoribus de electione tractatum fuisse habitum*, &c. ubi gloss. verbo *in tractatu*, ait difficile esse bene eligere, nisi primum de aliquo eligendo tractetur: similis gloss. verbo *tractantes, in cap. in nomine, 23. dist. ibi, videtur quod electionem semper debet precedere tractatus*, Petr. Gregor. *ad tit. de elect. c. 15 in fine*, Sigism. à Bononia *d. tract. de elect. Prælat. Regul. dub. 56. n. 6.* quos citavi *de jure Ecclesiast. universo lib. 1. c. 19. n. 183.* Unde fit consequens hujusmodi tractatus non bene prohiberi, cum non solum sint à Jure permitti, sed etiam ab eo necessarij & opportuni censentur.

Eodem modo injustum censetur mandatum, quo Vocalibus sub censuris inhibutum fuit, ne à Domo Capitulari exirent, nam hoc est idem ac includere illos, ut per vim & metum in electione vocem darent, nec exinde etiam ex justa causa discedere valerent, cum ex dictis constet, discessus causam fuisse justam, & ob id Vocales debere iterum de novo vocari, & competenti tempore expectari proindeque censuram comminatum non potuisse mandatum sic injustum convalidare, sed tanquam quid accessorium fuisse nullam. Ita Mar. Alter. *d. tom. 1. disp. 2. de causa excomm. lib. 3. cap. 1. post princ. pag. 284. ibi Si lex vel mandatum generale hominis nullum est & invalidum, excommunicatio qua in hujusmodi lege, vel mandato continetur, nulla erit, & qui facit contra talem legem, non incurrit excommunicationem. Probatur, accessorium sequitur suum principale, pœna excommunicationis est quid accessorium in lege respectu actus, qui præcipitur, vel prohibetur: si igitur principale est nullum; ergo & accessorium. Secundò quia si lex non obligat, ergo transgressor legis non potest dici contumax, nec inobediens, ergo cessat causa materialis excommunicationis, &c.*

Et quando in hujusmodi mandato non constaret, prout constat, de manifesta injustitia, levitas causæ efficit, ut censuræ subiectum non sit, super quo illa stare possit, & non venit quis excommunicandus de bono opere commisso, vel de peccato veniali, quo casu excommunicatio nihil operatur, ut optimè firmat Mar. Alter. *d. cap. 1. pag. 286. in fine*, & agendo de nonnullis injustis, & invalidis mandatis à Superioribus Regularium sub censuris emanatis idem tenet Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. q. 52. art. 11. vers. ad secundum*, contineret enim sententia hujusmodi excommunicationis intolerabilem & patentem errorem, & sic ab ea hoc casu daretur appellatio suspensiva. Farin. *in paxi crim. q. 101. n. 61.*

Data sic mandatorum Præsidentis injustitia, Vocales ei obedire minimè tenebantur, nec comminata censuræ tunc vim ullam ligandi haberent, ut in specie resolvit Laurent de Peirinis *de Relig. subdit. tom. 1. q. 1. de obedientia, c. 31. §. 10. pag. 491. ibi. Dico secundò. Patres Capitulares præfato Præsidenti mandanti Juris ordine non servato obedire non tenentur, etiam si præcipiat sub pœna excommunicationis ipso facto. Probatur: quia si mandata injusta sunt, & nulla, ut suppono, nec etiam in foro exteriori ligabunt, quia sententia nulla sententia non est, c. 1. de re judic. immò sententia excommunicationis nulla in foro exteriori minimò obligat, &c. nam quando notoria est injustitia, sub ea involvitur*

vitur etiam nulliras, cum æquiparentur in Jure. Sigism. Sacc. de appell. q. 7. limit. 1. num. 62. & limit 19. sub num. 4.

97 Et casu, quo major pars Capituli nolit Præsidentem obedire propter ejus injustitiam in procedendo, potest dicta major pars ad electionem procedere sine ipso, & etiam sine minori parte, modò hæc minor pars non contemnatur, sed vocetur debitis viis, & modis, & electio ab ista majori facta valida erit. Ita Fr. Emm. d. tom. 2. q. 52. art. 11. vers. ad quartum, Laur. de Peirinis d. §. 10. in fine.

98 Verùm licet daremus casum quo Præsidentis mandata nec injusta, nec invalida forent, proindeque excommunicatio comminata posset Vocales ligare, quod negatur ex dictis; adhuc tamen si appelleretur post comminationem excommunicationis, sed ante incursum in illam, est evidens quod appellatio non solum devolvit cognitionem causæ, sed etiam suspendit excommunicationem. Ita Franch. in c. 13. not. 3. n. 3. & in cap. ad presentiam 16. n. 3. cum seqq. &

99 in cap. dilectis § 5 not. ult. n. 12. & 13. de appellat. Lancell. de attent. p. 2. c. 12. ampl. 8. n. 5. ubi n. 7. quod excommunicatus post appellationem non est interim excommunicatus, & ampl. 17. n. 5. ubi num. 27. & 28. quod excommunicatio est ipso jure nulla, etiam post appellationem extrajudicialem latam: & limit. 26. n. 5. Sigism. Scacc. de appellat. q. 17. limit. 22. n. 55. ubi etiam subdit procedere, etiam si appellatio fuerit extrajudicialis. Nald. in sum, verbo appellare §. Laurent. de Peirinis de subdito Religioso, tom. 1. cap. 20. §. unic. vers. si verò, Salgado de suplicat. ad Sanctissimum p. 2. c. 24. n. 49. Mar. Alter. d. tom. 1. disp. 5. de causa excom. lib. 3. cap. 1. pag. 312. in fin.

101 Non obstat quod Præsidentis Capituli statim quod ipsum ingressus fuit, & Vocales congregati fuerunt, sententiam excommunicationis comminatoriam in dictos Vocales tulit, qui aliquam ex actionibus, de quibus supra, agerent, & postea interposita fuit appellatio, unde videbatur illam non potuisse suspendere effectum censuræ jam productum, quin excommunicatus, remaneret interim excommunicatus, ut probat text. in cap. pastoralis § 3. §. verum, de appellat. resolvunt Navar. in man. cap. 15, num. 124. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 4. num. 19. cum seqq. Farin. in praxi crimi. quest. 101. n. 66. & 68. Alexand. Trentacinq. var. resolut. lib. 2. tit. de appellat. resolut. 5. Campan. in divers. juris Canon. rubr. 11. c. 15. n. 50. Marta de Jurisd. p. 3. cap. 20. n. 6. Laurent. de Peirinis de subdito Relig. tom. 1. c. 20. §. unico, vers. dico secundo, pag. 217. Sigism. Scacc. d. limit. 22. à princ. Ant. Ricciul. de jure personarum extra gremium Eccles. existent. lib. 4. c. 64.

102 Quia respondetur hoc procedere quando excommunicatio à principio fuit purè lata, & potuit cadere super inobedientiam, seu factum præteritum, non verò quando, ut in casu nostro, excommunicatio fuit comminata pro crimine, seu culpa adhuc non incurfa, ut patet in sententia excommunicationis lata sub conditione, vel in diem, à qua si appelleretur ante impletam conditionem, non posset deveniri ad denunciationem, quia talis appellatio suspendit excommunicationem, & interim ille non est excommunicatus. Ita probat text. in cap. præterea, el. 2. in ord. 40. de appell. dum ait quod sententia excommunicationis lata ea conditione, si intra viginti dies Sempronio non satisfecerit, aut quantitatem debitam ei non solverit, appellatione medio tempore interposita suspenditur: resolvunt Lancell. d. cap. 12. limit. 21. n. 30. cum seqq. Covar. in cap. alma mater. p. 1. §. 10. n. 4. Sayr. de censur. lib. 1. c. 15. n. 24. Ugol. in simili tract. tab. 1. cap. 13. §. 10. Sigism. Scacc. d. limit. 22. n. 13. Alex. Trentacinq. d. resolut. 5. num. 2. Anton.

Ricciul. d. lib. 4. c. 64. n. 25. Mar. Alter. d. c. 1. in princ. ubi hoc ponit exemplum. Si Episcopus præcipiat subdito, ut infra decem dies compareat in iudicio sub pœna excommunicationis, si durante termino reus appellet ad Superiorem, suspenditur executio excommunicationis, cap. licet, c. venerabilibus, §. sed si ex causa, de sentent. excom. lib. 6. quod si post appellationem pronuntietur sententia excommunicationis, excommunicatio est nulla, &c. Gutier. d. lib. 1. cap. 4. n. 24. ibi. Quarto ex d. cap. præterea deducitur quod appellatio in casu ipsius medio tempore (hoc est ante adventum conditionis, vel diei) interposita suspendit sententiam excommunicationis latam, &c.

Quod quidem non solum ita de plano procedit in¹⁰⁴ excommunicatione sub conditione, vel in diem lata, de qua loquuntur præcitati Doctores, sed etiam planius locum habet quando censura fuit comminatoria, ut in nostro casu, sicut in hac specie resolvit Farin. in praxi crimi. in q. 101. num. 70. ibi. Sublimita quarto, ut licet non possit appellari à sententia ferenda, & sic à comminata excommunicatione, Paris. de Puteo in tract. Syndicatus, in verb. appellatio, c. 2. n. 6 in fine. & isto casu suspenditur etiam effectus excommunicationis, per Addent. ad constit. Marchia, cap. 2. in verb. Canonico, n. 3. &c. Idem tenet Marta de Jurisd. p. 3. cap. 12. ibi: Et propterea observatur in Curia, ut à comminatione excommunicationis appelletur, &c.

Sic etiam à præcepto sub pœna excommunica-¹⁰⁵ tionis facto, poterit appellari judicialiter, vel extrajudicialiter, & appellatio suspendit in tantum, quod si Judex excommunicat, excommunicatio esset nulla, cap. dilecti § 2. de appellat. Sigism. Scacc. d. q. 17. limit. 22. n. 47. Salgado de protect. Regia p. 2. cap. 5. num. 19. optimè Laurent. de Peirinis de subdito Relig. tom. 1. cap. 20 §. unico, pag. 217. ibi. Si verò post legitimam appellationem interpositam quis fuerit excommunicatus, tunc excommunicatio est nulla, v. g. Præcepit mihi Prelatus sub pœna excommunicationis aliquid, in quo ei obedire non teneor, ego statim appello ab illo præcepto, ejusque pœnis, si nihilominus appellatione hac non obstante ferat Prelatus excommunicationem, excommunicatio nulla est, & taliter excommunicatus non est vitandus, &c. & ibi: Quod est verum, etiam si denuntietur excommunicatus post e' apsum terminum sibi assignatum ad proseguendam appellationem, &c.

Idque optima ratione probatur, quia æquum non¹⁰⁶ est ut excommunicatus sub conditione veræ contumaciæ, eo tempore judicetur excommunicatus, quod nondum contumax est, ut optimè ratioeinatur Gutier. d. lib. 1. cap. 4. num. 23. subdens quod ideo adveniente conditione, contumacia, vel inobedientia, excommunicatio quæ ex tunc vires suas obtinet, non retrahitur ad diem pronuntiationis, & in num. 20. ait, quod etsi Judex dicat nisi satisfeceris creditori intra mensem, ex tunc excommunicatus sis; nihilominus non videtur excommunicatus à tempore sententiæ, sed tunc demum post conditionem impletam: idem de præcepto, quod continet clausulam, ex tunc te excommunico, tenent Dec. Innoc. Abb. & alij quos refero in collect. ad d. cap. præterea, sub n. 4. ubi post¹⁰⁷ Suar. de cens. tom. 5. disp. 3. se. 6. sub n. 1. resolvit, quod per appellationem latam ante purificatam conditionem in tantum suspenditur censura, ejusque effectus, ac insuper præceptum illud exequendi id, quod sub censura præcipitur, ut elapso termino in sententia constituto, appellans non solum immunis sit à censura, sed insuper à peccato, & pœna, non exequendo mandatum. Martini, die 24. Nov. 1649.

Quare, &c.

In eadem causa.

Confirmatio electionis est debita de necessitate, & ubi differtur, vel tractatur de inhabilitate, & incapacitate electi, debet ille citari, & audiri, Electio coarctata, vel facta non cassata prius legitimè facta, est nulla, & quando appellatio suspendat, & causet attentata.

D. Gabrielis Martinez Portionarij ac Judicis Apost. Excellentissimi, & integerrimi.

V O T U M XXXVI.

- 1 Vinculum quasi conjugale spirituale contrahitur per mutuum consensum eligentium, & electi.
- 2 Electio ritè facta significatur.
- 3 Valuit actus presumitur ubicumque pars adversa non probaverit, nec objecerit aliquam nullitatem, nec ex revolutione actorum de illa constet.
- 4 Confirmatio est debita de necessitate.
- 5 Electio est actus voluntatis, confirmatio necessitatis.
- 6 Confirmatio si denegetur potest recurri ad Superiorem, ut praefixo brevi termino obliget ad confirmandum, alias poterit ipse confirmare.
- 7 Electus recurrendo ad Superiorem, & petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cum Jure suo innitatur.
- 8 Superior ad quem recurritur potest ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere confirmationem per seipsum.
- 9 Arbitrium prout de Jure, important verba, prout videbitur convenire.
- 10 Sententia privationis, seu reprobationis contra inauditam partem non fertur.
- 11 Electus cum alio debet citari quando tractatur de validitate electionis.
- 12 Cassatio electionis est nulla ex defectu citationis, & naturalis defensionis.
- 13 Citationis defectus est insanabilis, & indispensabilis per Principem supremum.
- 14 Electus cassatus ob vitium persona, perpetuò manet ineligibilis.
- 15 Incapacitatis, & inhabilitatis persona defectus objectus, est materia magni prejudicii.
- 16 Reprobatus remanet graviter notatus.
- 17 Reprobatus ob vitium persona perpetuam contrahit inhabilitatem.
- 18 Honoris materia est vita ipsa pretiosior.
- 19 Idoneitatis examen non requiritur, ubi constat de electi doctrina, & habilitate ex communi estimatione.
- 20 Reprobatio electi ex post facto detecta annullat cassationem electionis sine causa cognitione factam.
- 23 Electio Praelati pertinet ad illius Monasterium.
- 24 Observantia in materia juris eligendi attendi debet.
- 25 Verba sunt intelligenda secundum proprium, & naturalem significatum.
- 26 Electus debet habere majorem partem, non respectu minoris partis votorum, sed respectu totius Capituli.
- 27 Religio S. Hieronymi eligit in arbitros & compromissarios pro electione Generalis celebranda Conventuales S. Bartholomei.
- 28 Verba otiose non superfluent in materia quantumvis stricta & odiosa.
- 29 Observantia interpretativa praescribitur solo decennio:

30 Ad salvandam conscientiam sufficit conscientias legis.

32 Electio coarctata nulla est.

33 Electio secunda, non cassata legitimè prima, quae fuerat Canonice celebrata, nulla est.

34 Electionis facienda tempus quando non est in ultimo termino, taliter quod electio non sit de proximo devolubilis ad Superiorem absentes debent expectari usque ad ultimam diem.

35 Nullitas insurgit ex violata, & non servata forma Constitutionum.

36 Forma à Concilio praescripta est omnino observanda.

37 Electio appellatione pendente facta fuit attentata.

38 Appellatio à futura electione, seu à processu electionis & cassationis est extrajudicialis, & non causat attentata.

39 Contradictio, & oppositio cum denegatione, facit materiam judicalem, & causat attentata.

40 Confirmationis per denegationem fuit jure & propriè evacuata instantia Praesidentis, & confirmatorum.

41 Appellatio extrajudicialis à judiciali non differt, ubi constat de gravaminibus illatis, & de justitia appellationis.

42 Electio facta post appellationem, & contra ipsam appellationem dicitur jure attentata.

DUPLIX proponitur inspectio, alia circa justitiam, validitatem, & debitam confirmationem electionis factae de persona Patris Fratris Ludovici de Aguilar; alia verò circa injustitiam, nullitatem, & attentata electionis factae in favorem Patris Fr Ludovici de Corduba.

Et quoad primam, videtur constare de justitia illius electionis, quia ex quadraginta & duobus Vocalibus, qui in Capitulo interfuerunt (ut apparet ex actibus Capitularibus) triginta dederunt sua suffragia pro dicto Patre Aguilar. Unde cum habuerit majorem, & saniozem partem Capituli, taliter quod per mutuum consensum eligentium, & electi, quasi conjugale vinculum spiritualiter sit contractum, ut dicit text. in cap. cum inter; de elect. dubitari non potest de justitia electionis. tot. tit. de elect. in decret. & in 6.

Validitas autem est clara, quia in ea concurrunt omnia necessaria, tam respectu majoris numeri votorum, Rot. coram Burat. decis. 809. n. 1. quàm etiam capacitatis personarum eligentium, & electi, ut latè per Suarez. tom. 4. de Religion. lib. 2. cap. 4. & 5. per tot. & cap. 6. num. 12. & seq. & num. 17. & seq. ac etiam respectu formae, loci, temporis, & aliarum solemnitarum, quae requiruntur de jure communi, juxta formam cap. quia propter, de elect. & ibi DD. & ex dispositione Constitutionum hujus Religionis, ut in Const. 70. & seqq. Et sufficeret, quod pars adversa non probaverit, nec objecerit aliquam nullitatem, neque ex revolutione actorum de illa constet ad effectum, praesumatur validitas, l. 2. C. de offic. jud. civ. Gabr. de sent. concl. 1. n. 1. & seqq. Surd. cons. 39. n. 7. Rot. decis. 674. n. 1. parte 1. recent.

Ex quibus sequitur, quod electioni hujusmodi est debita confirmatio, cap. postquam, de elect. cap. fin. eod. tit. in 6. Quando enim electio est ritè, & rectè celebrata, Confirmatores tenentur illam confirmare, cum confirmatio sit debita de necessitate, Bonon. de elect. Praelat. dub. 45. n. 1. Cast. end. tract. c. 14. n. 15. Et in vim justitiae distributivae, Portel. respons. moral. casu 4 n. 5 in fine, qui loquitur in terminis casus nostri, quia electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis. Joan. Andr. in d. c. postquam, num. 15. &

& ibidem *Batr. n. 5. Dec. num. 1. Tambur. de jure Abbat. tom. 1. disput. 6. q. 1. num. 5.*

6 In eventum autem denegationis, potest recurri ad Superiorem, ut præfixo brevi termino obliget ad confirmandum, aliàs poterit ipse confirmare, *Abb. in cap. Osius Episcopus, num. 6. de postul. Pralat. Et*

7 *est, text. in c. nullus de jure patron. Castellin, ubi proxime, n. 18. Tamburin, d. disp. 6. q. 3. in fin. Electus vero recurrendo ad Superiorem, & petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cum jure suo innitatur, Cabedo decis. 84. num. 10 p. 2. Peyrin, de subdit Relig. tom. 1. cap. 31. §. 6. in fin. & §. 11.*

8 Et quod Superior ipse ad quem recurritur, possit ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere confirmationem per se ipsum, *Navar. consil. 2. n. 2. & seqq. de elect.* Præsertim si habeat facultatem Legati de latere, ut expressè dicit text. *in cap. si Abbatem, §. 1. de elect. in 6. & ibi, gloss. verb. ex officio*, & benè in proposito Dominus, & collega meus, D. August. Barbof. *de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 19. n. 250* Ambages enim, & circuitus evitari debent in materia collationis, & confirmationis, ut ex text. *in Clement. Auditor, de rescript.* (quæ quotidie in Romana Curia practicitur) cum aliàs publicè interfit confirmationes electionum quàm citius expediri, ne Ecclesiæ, aut Capitula diù sint suis orbata Pastoribus, *c. oblata, §. Superior, de appellat.*

6 Non obstat, quod Diffinitorium generale possit electionem cassare, ut disponit Constitutio 70 ejusdem Ordinis. Unde cum semel cassaverit electionem factam de dicto P. Aguilar, eam non esse amplius confirmabilem, nec posse ulterius peti confirmationem. Quia dupliciter respondetur.

10 Primò prædictam Constitutionem 70. non dedisse Diffinitorio facultatem liberam, & absolutam cassandi electionem pro libito voluntatis, sed imò cum grano salis, videlicet prout justum videbitur, ibi: *Confirmenla d' infirmenla, segun les pareciere justo*, & inferius ibi: *Segun les pareciere que conviene*. Quæ verba important arbitrium prout de jure, *Batr. in Extravag. al reprimendum, verbo videbitur, n. 8. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 8. n. 4. & q. 13 n. 5 Dec. consil. 493. n. 17. D. Barb. axiom. 32. n. 2. Greg. decis. 251. n. 8.*

De jure autem disponitur, quod in privatione, reprobatione, aut alia materia præjudiciali adversus inauditam partem non feratur sententia, *cap. 1. de caus. poss. & propr. & in proposito Valenzuel. consil. 544. num. 3. lib. 1. Menoch. consil. 96. numer. 15. & benè in terminis nostris Rodrig. in quest. reg. tom. 2. q. 52. art. 12. vers. ad primum, Portel, tom. 2. resp. moral. p. 2. casu 4. n. 4. vers. Tertium est.*

Atque idem prorsus ordinatur in Extravaganti 5. Constitutionis 10. ibi *Ten tonces no inhabiliten à ninguno, sin que le llamen, y sea oydo; y si no le llaman, la tal inhabilitacion no valga, ni tenga efeto*. Et propterea cum habeamus ordinationem specificam, non est opus mendicare dispositionem juris Communis.

11 Secundò dato, & non concessio, quod Diffinitorium habuisset facultatem à Papa, aut à constitutionibus Ordinis à Sede Apostolica confirmatis cassandi, & annullandi electiones pro mero arbitrio, & ad libitum voluntatis; adhuc in casu nostro debuisset citare prædictum P. Aguilar electum, non solum à majori parte Capituli, sed etiam a tribus ex quatuor partibus ut in terminis Rodrig. *dict. art. 12. in respons. ad prim. dub. Portel. d. casu 4. num. 4. vers. Quod etiam si commissio Papalis.*

12 Unde cum ex actis Capitularibus apertè constet, ipsum fuisse Canonicè electum, ac desuper reprobatum, ut expressis etiam, ac geminatis verbis pars adversa fatetur in suis allegationibus in processu existen-

tibus, utique ut dictum est, Diffinitorium debuit procedere prævia præcisa citatione, processum compilando, electumque in contradictorio judicio audiendo, ut benè resolvit idem Rodrig. & Portel. *ubi proxime vers. Tertium est*. Et aliter facta cassatio est nulla ex defectu citationis, & naturalis defensionis, *l. 1. §. item cum edicto, ff. que sent. appelle. l. de unoquoque ff. de jud. Burat. decis. 71. n. 1. Vant. de nullit. ex defect. cit. num. 2. & seqq.* Quæ est nullitas insanabilis, & indispensabilis per Principem supremum, *Gregor. decis. 416. num. 2. Vant. ubi supra, num. 9.* Interim tamen electio habet implicitum statum validitatis, ut per DD. *in c. quod sicut, & in cap. bona memoria de elect. & in puncto Rodrig. d. art. 10. vers. Ad tertium.*

Et ratio fundamentalis est, quia quando electio 14 cassatur, non ex defectu formæ, vel alicujus solemnitatis, sed ob vitium personæ, tunc perpetuò manet electus ineligibilis, & incapax ejusdem dignitatis, & alterius cujuscumque Superioritatis, aut consimilis officij, ut est text. *capitalis in cap. super eo, ibi: Quod si prior electio non vitio persona, sed modo electionis cassatur, juxta gloss. ibi verbo Non vitio persona, de elect. & ibidem Abb. n. 27. & seqq.* & communiter DD. Etenim Diffinitorium, ceu Confirmatores solum habent facultatem realem cassandi electionem, quæ est materia apta comprehendi sub actu extrajudicialis cassationis, ut per Castell. *de elect. c. 14 n. 56.* citra id tamen, quod inferatur electo nota ineligibilitatis, ut dicit idem Castell. *c. 4. n. 59.* non autem possunt se extendere sine causæ cognitione, & citatione electi ad incutiendam illi notam incapacitatis, & ad inhabilitandam ejus personam, quæ est 15 materia maximi præjudicij, *l. Julianus, ff. si quis omf. caus. test. l. reprehenda, C. de institut. & subst. Craver. consil. 168. n. 2. Socin jun. consil. 127. n. 24. lib. 3. Grammat. decis. 2. num. 12. Alciat. respons. 306. in fin.* Et quæ excedit metas extrajudicialis cognitionis, ex DD. *supr. citat. & in similibus terminis Bobadilla in Polit. lib. 1. cap. 16. ex num. 16.* ubi plura congerit ad propositum.

Quod autem ob solam hujusmodi reprobationem 16 D. Pater Aguilar remaneat graviter notatus, & incapax effectus, est text. expressus *in c. testimonium, ibi: Aut gravata sit ejus opinio, eo quod quandoque fuit tali modo repulsus*, & gloss. ibi, *verbo opinio, de testib. & in d. c. super eo, d. verbo Non vitio persona, de elect. Abb. in d. c. testimonium, n. 13. & Batr. n. 18. & seqq.* & facit text. *in l. cognitionem, ibi: Minuitur existimatio quando quis ordine moveatur, ff. de var. & extraord. cogn. & late Bobadil. d. c. 16. n. 18. & seqq.*

Præsertim cum Confirmatores in secundo scrutinio 17 jufferint ne electores pro personis reprobatis suffragia præstarent; quod perinde haberi debet, ac si iterum illum nominatim repulissent, ex quo incertitudo fait desuper reducta ad certitudinem, *ad l. quidam ff. de reb. dub. quod sufficere, ut prædictus P. Aguilar perpetuam contraxerit incapacitatem, ut benè in proposito resolvit Mirand. in manual. Pralat. tom. 2. q. 23. art. 11 conclus. 5. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 100. n. 3. Tambur. de jure Abbat. tom. 1. disp. 5. q. 21 n. 4. Peirin. de subdit. Relig. tom. 1. c. 31 §. 8.*

Atque ex his patet, quàm debita sit confirmatio, 18 cum aliàs ista nota, & inhabilitas aboleri non possit, nisi per annulationem actus contrarij, unde talis inhabilitas oriatur, *ad reg. omnis res, ff. de reg. jur. & materia honoris sit vita ipsa pretiosior, ad l. i. si quidem, quod si dederit, ibi: Cum viris bonis, iste metus major, quàm mortis esse debeat, ff. quod met. caus. l. i. iusta, de manumiss.* Et Apostolus dicat; *melius est enim mihi magis mori, quàm ut gloriam meam*

meam quis evacuet & bene Menoch. d. conf. 69. n. 15. Maxime considerata notissima personæ gravitate, nobilitate, doctrina, & communi æstimatione apud Hispaniæ Magnates, Proceres, quo casu non requiritur examen idoneitatis, c. in Lateranensi, de præb. Castellin. de elect. c. 14. n. 9. Tambur. d. tom. 2. disp. 6. n. 6. Lavor. lucubrat. tit. 4. cap. 25. n. 47. D. Barbof. de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 19. sub num. 252.

Nec replicari potest, quod ad effectum ut cassatio prædictæ electionis sustineatur, sufficit quod de illo tempore non fuisset publicè habita notitia de reprobatione & sic, quod fuerit per Diffinitorium validè processum de tempore habili.

- 20 Quia cum ex postfacto detecta fuerit ista reprobatio, ex qua insurgit gravis nota adversus bonam opinionem prædicti P. Aguilar, perinde haberi debet, ac si de tempore cassationis, & reprobationis omnibus manifesta fuisset ad l. sed Julianus, §. proinde, ibi intelligendumque esse ab initio sic accepisse, ff. ad Senatuscons. Maced. l. quadam, ibi. Sed ex postfacto retroducitur, & apparet quid actum est, ff. de reb. dub. Per posterius enim factum declaratur quid antea fuerit actum, ut est regulare. Et in puncto de reprobatione electi ex postfacto detecta, quod annullot cassationem electionis sine causæ cognitione factam, tenent Rodrig. & Porrel ubi supr. Aliter enim esset in mero arbitrio, & libito confirmatorum, ante publicationem scrutinij electionem cassare; reprobando personam idoneam, & canonicè electam, ejusque bonam famam ex abrupto percutere, quod fieri non potest, ex alleg. Nec profectò iste procedendi modus congruit Regulari observantiæ, & monasticæ disciplinæ, cujus proprium munus est ab æmulationibus, & effectibus carnalibus abstinere, Christianæ charitati incumbere, & proximorum honori, & saluti prospicere, ut ex Divinis & Apostolicis præceptis addiscimus.

- 21 Minus obstat doctrina Dominici Banez in suis decis. de justit. & jur. tit. de iud. just. quest. 67. art. 2. in resp. ad 2. argum. docentis posse Confirmatores ex sua privata scientia electionem, etiam personæ dignæ cassare, quam refert, & sequitur Castel. d. c. 14. n. 56. & pluribus relatis latissimè D. meus Barbof. vot. decis. 4. à num. 25.

- 22 Quia quicquid sit de veritate hujus opinionis, Doctores omnes loquuntur juxta terminos d. cap. super eo, de elect. quando scilicet in ambiguo manet causa cassationis, utrùm ex defectu formæ, vel ob vitium personæ facta fuerit. Quod non obscure ostendit ipse Banez, dum inquit, esse judicium temerarium dicere, quod electus (cujus electio fuit cassata) judicabitur suspectus, vel infamatus de aliquo crimine, cum aliàs (ut ipse dicit) multis viis citra vitium personæ possit cassari electio etiam digni.

Cæterum in casu nostro nulla mansit ambiguitas, cum prædictus P. Aguillar fuerit reprobatus à majori parte Diffinitorij; & sic doctrinæ istæ non applicantur.

- 23 Nec denique obstat dicere, quod ex quo agitur de Confirmatione electionis Prælati Generalis totius Ordinis, electio ex dispositione juris communis debeat pertinere ad Diffinitorium generale representans totum ordinem, c. fin. 16. q. 7. cap. Abbatem, 18. quest. 2. c. cum dilectus, de consuet. ubi Butr. in 1. l. 1. n. 7. & 2. l. 1. n. 38. & 55. Rot. decis. 65. n. 4. p. 1. recent. & consequenter Monasterium S. Bartholomæi de Lupiana non posse eligere Generalem, cum ad Conventum particularem nil aliud pertineat, quàm electio sui particularis Prælati, cap. 1. de elect. ubi D. & Collega Barbof. in collect. n. 6. Suarez de Religione. tom. 4. lib. 2. c. 4. n. 1. & c. 6. n. 19. Reveren-

dissimus D. Coccius Rotæ Decanus decis. 296. n. 4. & seqq. Rot. d. decis. 65. n. 5. Unde cum Conventuales Sancti Bartholomæi solummodò nominent (ut gratis ex diverso dicitur) aut præsentent eligendum à Diffinitorio Generali, utique Diffinitorium ipsum (ad quod etiam pertinere dicitur omnimoda electio, & confirmatio) bene potuisset non eligere præsentatum, quia electio est liberæ voluntatis, ut per Tamburin de jure Abbatum d. tom. 1. disp. 6. q. 1. num. 5. Ex quo inferri prætenditur, quod cassatio prædictæ electionis non fuit propriè cassatio, sed actus explicativus voluntatis eligendi, in quo non requiritur citatio nominati, aut præsentati, cum de ejus considerabili præjudicio non agatur, quandoquidem nullum habet jus quæsitum ex tali nominatione, aut præsentatione.

Quia pro responsione supplicatur adverti, quod licet attenda dispositione juris communis, in hoc casu nil aliud pertineat ad Conventum Sancti Bartholomæi, quàm electio sui particularis prælati, ex antiquissima tamen observantia plusquam ducenaria (quæ à partibus non potest controversi, & quæ in hac materia juris eligendi attendi debet, etiam contra jus, Abb. in c. cum terra, n. 2. vers. Sed consuetudo, de elect. Rot. quæ alios refert, d. dec. 65. n. 11. p. 1. recent.) ac etiam ex dispositione constitutionum hujus Ordinis à Sede Apostolica sæpius confirmatarum, Generalatus totius Ordinis, & Prioratus istius Conventus sunt ira inseparabiliter uniti, quod ex quo eligitur Prior à Conventualibus Sancti Bartholomæi, eo ipso dicitur verè & propriè, individualiter, identicè, intensivè & non extensivè electus Prior Generalis totius Ordinis, ut in Const. 1. ibi: Establecemos, y ordenamos, sin alguna revocacion, que el Prior que aora es, d. serà de aquí adelante en el Monasterio de San Bartholome de Lupiana de nuestra Orden, sea para siempre cabeça, y Prior mayor General de toda ella, porque este Monasterio fue fundado primero que todos los otros. Et inferiùs ibi: Establecemos, de lavamos, y consentimos, y otorgamos, que la eleccion del Prior de San Bartholome sea celebrada para siempre por los Frayles Capitulares del Monasterio de San Bartholome, &c.

Quæ verba sunt ita clara, ut nulla indigeant interpretatione, ad l. ille, aut ille, ff. de leg. 3. adeo ut mirum sit, quod adversus apertissima verba constitutionis jus eligendi usurpari prætendatur. Præsertim cum in Constitut. 70. electio ista facta, ut faciendâ à Capitularibus Sancti Bartholomæi, millies expressis, & rotundis verbis appellatur electio; & nunquam in toto Constitutionum volumine, præsentationis, aut nominationis verbum invenitur. Verba enim sunt intelligenda secundum proprium, & naturalem significatum, l. si is qui navem, ff. de exercit. act. l. non aliter, ff. de leg. 3. & retinent latitudinem suæ significationis, etiam in materia quantumvis odiosa, & exorbitanti, ita ut lata fiat interpretatio quatenus eorum proprietas patitur l. cum lege, ff. de testam. Craver. consil. 118. n. 12. Natta consil. 63. n. 18. Gregor. decis. 193. n. 4. & decis. 516. n. 3.

Ultra quod nec propriè, nec impropriè, & abusivè potest considerari electio in Diffinitorio, quia cum aliàs electus à Capitulo Sancti Bartholomæi debeat habere majorem, & saniores partem votorum, non quidem respectu minorum partium, sed respectu totius Capituli, c. cum inter, &c. quia propter, ubi communiter DD. de elect. utique Diffinitorium nunquam potest eligere, cum istam majorem partem non possit habere, nisi solus unus, in quo non cadit electio, ut patet ad oculum. Et res fit evidentior, quia Diffinitores nunquam in actu confirmationis

confirmationis dant sua suffragia ad effectum eligendi, sed tantum porrigunt literam A, aut R, quod est approbo, aut reprobato.

27 Nec etiam replicari potest, durum nimis videri, quod à Fratribus particularis Monasterij toti Religionis de Generali Pastore provideatur.

Quia cessare omnino videtur amaritudo, si consideretur, tum quod tota Religio Sancti Hieronymi elegit in arbitros, & compromissarios pro electione Generalis celebranda Conventuales Sancti Bartholomæi, ut constat ex illis verbis d. Constitut. 1. ibi: *Consentimos, y otorgamos, que la eleccion del Prior de San Bartholome sea celebrada para siempre por los Frayles Conventuales del Monasterio de S. Bartholome.*

28 Quæ verba consensus, & concessionis nullo modo in sensu legali intelligi possunt circa electionem Prioratus Sancti Bartholomæi particularis, quia hoc dispositum fuerat de jure communi, ut in d. cap. 1. de elect. c. nobis, de jure patron. & frustra consentiretur, & concederetur, quod jure communi concessum erat, l. unic. Cod. de thesaur. lib. 10. Sed imò præcisè referenda sunt ad compromissum, concessionem, & consensum juris eligendi privativè, de Priore Sancti Bartholomæi, uti Priore Generali; aliàs enim verba illa, *consentimos y otorgamos*, viderentur otiosè in Constitutione superflue, quod non est admittendum in materia quantumvis stricta, & otiosa, R. in jun. conf. 588. n. 11. & seq. Surd. d. conf. 127 n. 9. latè Crav. in resp. progen. n. 46. Rot. decis. 516. n. 4. coram sancta mem. Greg. XV. Quinimò eatenus disponunt, & operantur, quatenus eorum proprietas se extendit ad Prioratum totius Ordinis, etiam quod sit major ratio in uno casu, quàm in alio. Gregor. d. decis. 193. n. 5. per text. in l. 1. §. autem, ff. de alea lus. & aleat.

Tum etiam, quia etsi verba essent dubia, reciperent tamen passivam interpretationem ex observantia, usu, & consuetudine tot annorum, ad l. si de interpretatione, ff. de legib. cum aliàs hæc observantia interpretativa præscribatur solo decennio, & imò sufficiat, quod aliquando ita fuerit observatum, Rot. dec. 193. n. 4. p. 3. recent. aliàs p. 1. in posth.

30 Tum denique, quia Diffinitores debent se conformare cum dispositione suarum legum, & constitutionum, Bald. in c. Clerici, n. 3. de vita & honest. Cleric. neque enim conqueri possunt de illarum prætenso injustitia, quia (ut inquit Afflict. dec. 321. n. 1. & seq.) ad salvandam conscientiam meam sufficit mihi conscientia legis, quia neque sum sanctior, justior, aut doctior ipsa lege, ut bene idem Bald. in l. 2. C. de pæn. jud. qui mal. & in c. fin. n. 3. de præscrip. Et hæc quidem quoad primam inspectionem.

31 Quo verò ad secundam, videtur clarè constare de injustitia, nullitate, & attentatis subsequents electionis factæ de persona Patris Fr. Ludovici de Corduba. Quia quoad injustitiam, res est plusquam manifesta. Ex quo enim fuit justa, & præcisè, & de necessitate confirmabilis electio facta de persona Patris Aguilar, hinc insurgit injustitia progressus ad ulteriores electiones, cum justitia unius influat in injustitiam alterius, & negari non possit, quin ista ultima electio facta de Patre Corduba, adversetur cunctis præceptis naturalibus, moralibus, & legalibus, quæ omnia clamant, & à quibus edocemur, suum unicuique tribuendum, l. justitia, ff. de just. & jur. princ. Instit. eod. super quo non licet amplius immorari.

Nullitas autem est multiplex, tam ex quo, ut eventus docuit, electio erat per Præsidentem restricta, & coarctata ad hoc, ut reprobatis viris gravissimis, aliquis de ejus partialitate eligeretur, ut in propriis

terminis resolvunt lato calamo Castelin. d. tract. de elect. c. 13. n. 26. & seq. Bonon. eod. tract. dub. 52. n. 5. LAVOR. lucubrat. tit. 4. c. 21. n. 11. & seq. Tambur. d. tom. 1. de jure Abbatum, disp. 5. q. 22. n. 8. Rodrig. d. tom. 2. qq. regul. q. 52 art. 1. Portel. d. p. 2. resol. casu 4. sub n. 6. Mirand. in manual. Pralat. tom. 2. quest. 23. art. 22. in fin.

Quàm etiam ex eo, quod fuit processum ad istam electionem, non cassata legitimè prima, quæ fuerat canonicè celebrata, ut bene in puncto est text. in c. consideramus, de elect. ubi DD. & optimè LAVOR. d. tit. 3. c. 19 n. 123. Portel. d. casu 4. n. 6. vers. Secundo, prout videmus de secunda sententia contraria primæ, quod si non fuerit revocatoria, est nulla, quia aliàs daretur sententia contra sententiam, leg. 1. Cod. quand. prov. non est neces. Cassad. decis. 1. n. 4. de sequent. possess. Gabr. conf. 54 n. 8. lib. 1. Quod autem cassatio non esset legitima, satis superius demonstratum est, & deinde haberi debet, ac si non fuisset facta, ad l. quoties, ff. qui satisfac. cogant.

Et insuper, ex quo de 42. suffragiis Capitularibus non intervenerunt in hac ultima electione, nisi novem, quæ nec est major, nec sanior pars, d. c. quia propter, & d. c. cum inter, de elect. Debebant enim expectare alios, qui Reipublicæ causa justè, & præviis appellationibus, reclamationibus & protestationibus aberat, ad effectum comparendi coram superiore, cum aliàs tempus sibi ad eligendum non instaret, nec remaneret saltem tertia pars Capituli congregata, ut in terminis Bonon. d. tract. dub. 13. n. 7. LAVOR. d. tit. 4. c. 25. num. 84. qui bene in proposito allegat distinct. Cuchi instit. major lib. 4. tit. 1. de elect. Castel. ubi sup. c. 8. n. 11. & seq. Peirin. de subdit. Relig. tom. 1. c. 31. §. 6. Ubi quod si tempus non est in ultimo termino, taliter quod electio non sit de proximo devolubilis ad superiorem, absentes debent expectari usque ad ultimam diem. Et ratio est, quia major pars, quæ se absentavit, censetur revocasse, aut suspendisse Capitulum usque ad reditum, ut pulchrè per LAVOR. d. n. 84. vers. At minor. Quod intelligunt præcitari DD. dummodò ut dictum est, non instaret ultimus electionis terminus, prout in casu nostro non instabat.

Quarto denique ex eo, quod non fuit servata forma Constit. 10. & Extravag. ibi: *No pueda quitar alguno de los señalados* (scilicet ex Definitoribus) *para el Capitulo privado, sin consejo, y consentimiento de los Visitadores generales*. Unde, cum absente Patre Joanne de Avellaneda, Diffinitore deputato (qui ad Tribunal Nuntiaturæ Apostolicæ simul cum aliis triginta Vocalibus pro auferendis violentiis & gravaminibus Diffinitorij via recta, & electionis termino non instante recurrerat) alius in ejus locum subrogatus fuerit sine consilio, & consensu Visitorum, satis dicitur constare de violata, & non servata forma Constitutionum, & sic de nullitate, l. 1. & 2. C. quando prov. non est neces. gloss. in Clem. 1. de vit. & honest. Cler. Bart. in l. non sunt liberi, ff. de stat. hom. Suar. de leg. lib. 5. c. 31 n. 5. D. Barbof. axiom. 100. n. 3. Rot. decis. 518. n. 3. coram S. M. Greg. XV.

Præsertim cum idipsum disponat Sacrosanctum Concil. Trident. sess. 25. c. 6. de regul. ibi: *Nec in posterum liceat Provinciales, aut Abbates, aut Priores, aut alios quoscunque rituales, ad effectum electionis faciende constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere, & is qui ad hunc effectum se creari permiserit, deinde ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis existat*. Cujus decreti forma debuit præcisè, ad unguem, & punctualiter servari, ut in d. decis. Greg. 580. n. 3. propter decretum irritans contrarias dispositiones inibi contentum.

Attentatio demùm videtur satis perspicua, quia cum

cum unus ex Diffinitoribus (qui abditos aliorum sensus, & sic quidquid occultius parabatur, exploraverat) simul cum uno ex electis, & 32. Vocalibus ab injustitia, & notoria nullitate cassationum, ac etiam à denegata confirmatione electionis, coram toto Diffinitorio in voce, & in scriptis appellassent, reclamassent, & desuper, ne deveniretur ad aliam electionem, protestati fuissent, requirendo scilicet Diffinitorium, ne ad ulteriora procederet, appellando insuper à futuris procedimentis, & gravaminibus, utique electio postea subsequuta de persona Patris Corduba, tanquam facta appellatione pendente, fuit attentata, l. 1. & tot. tit. ff. nil nov. appell. pen. & est ante omnia revocanda, ex regul. c. non solum, in princ. & ibi not. per DD. de appell. in 6.

38 Nec obstat, quod hujusmodi appellatio à futura electione seu à processu electionis, & cassationis regulariter sit extrajudicialis, c. concertationis, juncta gloss. ibi, verbo gravatum, eod. tit. & lib. quæ non solet causare attentata ante omnia purgabilia, d. cap. non solum, §. illa vero, cum non suspendat futura adactum de præterito, c. constitutus, ubi Innocent. num. 2. Imol. num. 13. de appellat. Coccin. decis. 314. num. 3. Vel saltem talia attentata non revocantur per modum attentati, sed pendent ex futuro eventu, & ex iustitia appellationis, c. cum inter, & c. consideramus, de elect. in 6.

39 Quia motivum non videtur attingere rhombum difficultatis, & pro responsione satis est dicere, quod nos versamur in appellatione à confirmationis denegatione, quæ reddidit electum perpetuò ineligibilem, & inhabilem ad alias Prælaturas, juxta text. in d. c. super eo, de lect. & d. c. testimonium, de testibus, quo casu propter maximum præjudicium illatum tam electo, quam eligentibus, ad text. in c. gratum, de post. Prælat materia fuit effecta merè judicialis, ut per Lambert. de jure patron. 2. parte, art. 9. q. 4. princ. latè Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. num. 202. & seq. & gloss. 9. in annot. contra nullit. num. 176. cum seq. & n. 181. cum seqq. ubi quod contradictio, & oppositio cum denegatione, facit materiam judicialem, & causat attentata, & pulchrè Rot. decis. 265. num. 1. & per tot. p. 3. divers. Modern. de supplicat. p. 2. c. 23. num. 13. cum seqq.

40 Etenim, stante hujusmodi præjudicio, appellatio fuit judicialiter interposita, bonus text. in leg. 1. ff. quand. appell. sit, & per illam denegationem fuit verè, & propriè evacuata instantia Præsidis, & Confirmatorum, ut resolvit idem Modern. cap. 23. à num. 36. ex auctoritate declarationum sacræ Congreg. Eminentissimorum Interpretum Concilij Trident. Ex quo sequitur, quod sumus in puris terminis d. c. non solum, in princip. de appellat. in 6. juxta quod electio postea facta est attentata, & ante omnia revocanda, ut per Gonzal. ubi supr. & in his terminis Portel. (qui totum casum hujus controversiæ cum omnibus suis circumstantiis præfiguravit) sæpiùs alleg. casu 4. num. 6. & 9. per tot. quod sufficit pro responsione ad objectum, & victoria articuli.

41 Ultra quod satis, & superabundè videtur hodie constare de gravaminibus illatis per Diffinitorium, & de iustitia appellationis, ex superius dictis in prima inspectione, quo casu nihil differt appellatio extrajudicialis à judiciali, ut per gloss. in d. c. non solum, §. illa vero, in verbo Reducendum, vers. Si extrajudicialis, de appell. in 6. Lancel. de attent. p. 2. cap. 12. limit 3. à c. 17. Covar. pract. c. 24. n. 5. Rot. decis. 44. de appell. in novis, quam sequitur Card. Seraph. dec. 397. n. 1. Achil. dec. 34. n. 4. eod. tit. de appell. Modern. Ursel. concl. 160. n. 84. verb. attentata, & in puncto de electione, est decis. Burat. decis. 771. num. 5.

Præsertim in materia electionis Ecclesiarum Cathedralium, regularium. ex congestis per Rot. d. decis. 45. per tot. de appell. in nov. & benè in nostris terminis Burat. ubi proximè, n. 6. ubi quod semper appellatio extrajudicialis in hac materia idem operatur quod judicialis: & in omnem eventum, quando appellatio non fuisset judicialis, nec constaret de gravaminibus, & iustitia appellationis, nec etiam versaremur in materia electionis Regularium, adhuc ex quo electio ista facta de Patre Corduba, fuit non solum post appellationem, sed etiam contra ipsam appellationem, dicitur verè & propriè attentata, & est ante omnia revocanda, Rub. singul. Rot. tom. 2. p. 3. §. 7 Scaccia. de appellat. q. 2. n. 37. Valenz. concil. 76. n. 23. Achil. decis. 32. n. 1. & seq. & decis. 34. n. 2. de appell. Burat. decis. 859. n. 1. & 3. Et ratio est, quia actus à quo appellatur, non remanet totus sub protectione judicis ad quem, quando attentatur contra ipsam appellationem, nam facta ulteriori electione sit præjudicium judici ad quem, qui habet judicare de nullitate cassationis, & de prætenfa validitate ultimæ electionis, & totum istud est positum sub protectione ejus: & esset iniquum, quod propter impedimentum attentati non posset confirmare primam electionem de jure confirmabilem. Et propterea attentata deinde haberi debent, ac si non fuissent commissa; & judex superior illa debet revocare via attentatorum, ut ejus jurisdictio maneat libera, & exercibilis quoad ea omnia quæ cadunt sub illius protectione, ut benè explicat Achil. d. decis. 34. num. 2. de appell. quem refert & sequitur Rota coram Burat. dict. decis. 859. n. 4. & seq.

Ex quibus videtur executivè procedendum ad purgationem attentatorum, ac etiam per aliud decretum executivum ad confirmationem primæ electionis factæ de persona P. Fr. Ludovici de Aguilar; prout speratur. Salva semper in omnibus dignissima censura, & castigatissimo judicio I. D. V. & c. Matricti die 13. Decembris 1640.

Burgensis nullitatis Ordinis.

Ordo sacer vi præcisa, seu absoluta susceptus, non valet, nec characterem imprimit; secus tamen est, si vi conditionali seu, causativa, vel per metum cadentem in constantem virum suscipiatur, & sic ordinati lege perpetuæ continentiæ non tenentur.

V O T U M XXXVII.

- 1 Litteræ Illustrissimi Nuntii referuntur.
- 2 Aversio animi ostendit magnam voluntatis præsumptionem.
- 3 Preces procedentes à personis, quibus reverentia debetur, efficiunt metum justum, & cadentem in constantem virum.
- 4 Filij equalem patri & matri exhibent reverentiam.
- 5 Mulier austerâ, & crudelis metum in constantem virum cadentem indicare potest.
- 6 Metus reverentialis qualis sufficiat ad Matrimonium annullandum.
- 7 Professionis, Matrimonij, & Ordinis nullitates equiparantur ab omnibus fere Jureperitis.
- 8 Metus probatus censetur ex denegatione victus, & alimentorum.
- 9 Mæstitia, & afflictiones in proficiente conducunt ad nullitatem professionis.

10. Testibus

- 10 Testibus duobus de metu potius, quam mille aliis de libera voluntate deponentibus standum est.
- 11 Ordo vi precisa, seu absoluta suscepit, non valet, nec characterem imprimit, secus si vi conditionali, seu causativa.
- 12 Baptizatus vi vel metu adhuc tenetur legibus Christianae Religionis.
- 13 Doctores referuntur, qui tenent ordinatum per vim conditionalem, seu causativam, vel per metum iuste incussum lege continentiae adstringi.
- 14 Sed ex vi voti lege perpetuae continentiae non teneri, alij plures melius tenent.
- 15 Baptismus, & Ordo differunt in multis.
Obligatio profitendi fidem Catholicam est essentialiter, & naturaliter annexa characteri Baptismati, obligatio vero continendi ex statuto Ecclesiae, vel voto tacito est annexa Subdiaconatui.
- 16 Respondetur ad Concilium Toletanum.
- 17 Regula Accessorium, non procedit ubi militat diversa ratio, & in separatis.
- 18 Exceptio perjurij repellit agentem à limine iudicii, parte scilicet opponente.
- 19 Sententia lata non obtenta prius absolutione à iuramento sustinetur quando pars aversa non opposuit de perjurio.
- 20 Professus factus cum excommunicato valet, si non opponatur.

PRÆCEPTO Illustrissimi & Reverendissimi; D. mei Nuntij mihi imposito votum meum in materia multum difficili, & à meo instituto penitus aliena propalare cogor coram eodem Illustrissimo singulari cunctorum Magistro, & in omni scientiarum genere versatissimo, itaut cum Cornelio Tacito Cæsarem alloquente lib. 6. *Annalium*, dicere possim: *Tibi summum rerum iudicium Dei dedere, nobis obsequij gloria relicta est*. Præceptum autem ejusmodi, quo tanti Principis innata benignitas & fervens iustitiæ zelus elucescet, est ut sequitur. Cæsar Fachenettus Dei & Apost. Sedis gratia Archiepiscopus Damiatensis, & Sanctissimi Domini nostri Domini Urbani divina providentia Papa VII. ejusdemq; Sedis in Hispaniarum Regnis cum potestate Legati de latere Nuntius, Juriumque Camera Apostolica Collector Generalis. Discreto viro uni ex iudicibus Apostolicis per nos in hac Curia deputatis, salutem in Domino. Plus videre plures oculos quam unum, vulgare est adagium, cuius veritas non solum usu, & experientia, sed ipsa ratione, qua fundata existit, comprobatur: id autem exteriori sensuum communi significatione applicatum salius censemus tribui menti humana, que anima rationalis princeps est facultas, & exteriores sensus nobilitate antecellit. Ideoq; in rebus, & negotiis arduis probos, & doctos viros super eorum determinatione & diffinitione consulere prudentia attribuimus, ferendum iudicium consolidare iudicamus. Cum itaque infra scripti negotij, quod coram Nobis & in Tribunali nostro introductum reperitur, gravitatem, & circumstantias nuper ponderavimus, operapretium duximus ad illius determinationem, nisi prius tuo, de cuius sapientia, prudentia, necnon integritate plenior in Domino gerimus fiduciam, desuper expectato consilio, & suffragio non devenire; negotij autem huiusmodi is qui sequitur, est status. Stephanus de Angelo Burgen. civitatis, sub die sexta Junij anni 1637. fuit sacro Subdiaconatus ordine per Venerabilem in Christo fratrem nostrum Archiepiscopum tunc existentem Burgen. seu de ejus licentia per alium Catholicum Antistitem initiatus ad quem susciendum cum postmodum vi, & qui cadere poterat in forem virum metu matris sue, ac fratris natu majoris Barbofæ Vota decisiva.

compulsus fuisse prætenderet, super ejusd. ord. is nullitate coram Ordinario agere proposuit, qui causa instructa ad favorem Sacramenti pronuntiavit, à cuius sententia per dictum Stephanum ad Nos provocatum, causaq; huiusmodi in Tribunali nostro introducta fuit, & ad presens pendet indecisa, & ne Sacramentum, pro quo nemo compaebat, remaneret indefesum, Didacum de Gavirondo, causarum ejusd. Tribunalis nostri Procuratorem, & Licentiatum D. Antonium de Castro notafici, integritatis, ac scientia ei in defensorem & Advocatum respectivè deputavimus, & constituimus, quorum, nec non dicti Stephani in huiusmodi causa allegata, & reliquam facti seriem ex processu causa, & testium depositionibus depromptam tibi, ut plenius de ejusdem causa meritis informeris, unà cum presentibus remittimus. Te igitur obnixè hortamur, ut omnibus causæ & negotij huiusmodi circumstantiis recta animi lance diligenter perpensis, ac specia'i desuper adhibito studio, quid de ea sentias, nobis insinues, tuumque desuper suffragium, & consilium in scriptis præbens, & ad nos quanto citius, ad effectum ut huiusmodi adjuti adminiculo, quod iustum, & rationi consonum fuerit, circa præmissa statuere & decernere, ac Sacramentum ab omni injuria vindicare valeamus, destinare procures, quod ut rectè & secundum Deum, ac Justitiam facere, & adimplere possis, gratia Spiritus Sancti seipsum tuos illuminet, ac mentis tue oculos clarificet. Datum in Palatio nostro, anno Domini 1640. 1. Decembris, Pontificatus prædicti Sanctissimi Domini nostri Papæ Anno decimo-octavo. Alex. Raphaëllus Auditor. De mandato suæ Illustrissimæ Dominationis, Ioannes de Pau, Notarius Secretarius. Proponit igitur Stephanus de Angelo (ut obedire incipiam) se ad Subdiaconatus ordinem promotum fuisse metu matris, ac fratris natu majoris compulsus, vim, & metum huiusmodi diversimodè ostentare prætendit, & in primis ab animi sui aversione, quam semper habuit cum statu Ecclesiastico, ex qua certè oritur magna voluntatis præsumptio, Riminald. jun. inter cons. matr. Ziletti, cons. 77. sub n. 24. quem sequitur Rota Geg. XV. dec. 326. n. 7.

Secundò ex precibus instantissimis, & importunis ejus matris, alias rigidæ & severæ conditionis, & fratris natu majoris, ac aliorum consanguineorum, quæ quidem preces, cum procedant à personis, quibus reverentia debetur, efficiunt metum iustum, & cadentem in constantem virum, Farin. fragm. crimin. parte 2. verbo *metus*, n. 99. Sanchez de Matr. lib. 4. disp. 7. n. 7. Rota decis. 105. num. 3. apud Farin. parte 1. recent. & coram Greg. XV. d. decis. 326. num. 13. & 14.

Nam licet regulariter fœminæ nullum imperium habeant, fœminæ, inst. de adopt. Petr. Greg. lib. 7. de rep. c. 11. nihilominus filij patri, & matri æqualem ut plurimum exhibent reverentiam, leg. 3. Codic. de patria potest. Donell. Comment. Juris civilis lib. 4. c. 4. Unde si mater esset austerior, & crudelis, solitaque minas exequi, metu reverentialem illius, sicut & patris sufficientem esse, resolvunt Gutierrez consil. 16. num. 26. & de matrim. c. 77. num. 15. Sanchez d. lib. 4. disp. 6. num. 30. quia mulier conditionis huiusmodi metum in constantem virum cadentem indicare potest, Mogollon in tractatu de his que vi, cap. 5. in princ. Burg. de Paz, consil. 3. num. 55. Narbona leg. 20. gloss. 12. n. 96. tit. 1. lib. 4. Recop. ideo bene inquit Valerius Maxim. lib. 3. cap. 3. quod filius timeret iustissimè matrem rigidam & fortem.

Coadjuvant hanc metus præsumptionem plures minæ, & imprecationes, quas mater contra Stephanum proferebat de eo à se repellendo, & carceribus mancipari faciendo, si noller sacris initiari, quibus concurrentibus, quemcunque metum reve-

rentialem sufficere ad matrimonium annullandum, tenent Sanchez d. lib. 4. disp. 6. n. 20 cum seqq Sigism. à Bononia de electione Pralator. Regular. dub. 54. numer. 6. Don. Joan. Mach. en el perfetto Confessor y Cura de almas, lib. 2. parte 1. tract. 3. docum. 7. num. 2. & in puncto nullitatis ordinis Rota decis. 10. num. 2. 7 parte. 1. recentissim. alias in posth. Farin. Et ad hoc propositum doctrinae, & decisiones ad matrimonij nullitatem facientes, bene adduci ad professionis, electionis, & ordinis nullitates, actus enim hujusmodi bene æquiparantur ab omnibus ferè Jurisperitis, nec verisimilis differentia ratio assignari potest, Snar. tom. 3. de Relig. lib. 6. c. 4. n. 16. ante medium, Sigism. à Bonon. d. dub. 54. n. 29.

8 Tertiò, ex denegatione victus, & alimentorum, nisi Ordinem susciperet, per quam censetur probatus metus, ad leg. necare, ff. de liberis agnosc. & cap. passæ, 86. dist. Rot. decis. 779. num. 2. part. 1. recentiss.

9 Quartò, & ultimò cum mater parum se proficere videret in Stephanum filium acrius sæviens, de ipsius matris ordine (ut creditur) tres homines nocte intempesta velata fronte, districtis gladiis, & tormento manuali ad pectus admotis, Stephano injunxerunt, ut si altera die sacrum Subdiaconatus ordinem non susciperet, cum sine dubio de medio tollerent, ob quem mortis metum Stephanus compulsus Ordinem præfatum sequenti die invitus suscepit, tantam exinde ostentans mœstitiam, & afflictionem, ut noluerit ad sacram Communionem cum aliis infimal ordinatis accedere, nec postmodum coronam in capite gestare, aut epistolam canere unquam voluit; quas quidem mœstitias, & afflictiones consideravit Rota ad nullit. cujusdam professionis in decis. 779. n. 5. p. 1. recentissimar.

10 Quorum singula in facto sufficienter ex actis probantur; jus autem, ut vidimus, satis opitulatur ad eam nullitatem inducendam. Nec ad probationem hujusmodi elidendam ex parte Promotoris fiscalis aliquid in contrarium adducitur, nisi quod Stephanus redditus Ecclesiasticos obtinebat, quibus decenter sustentabatur; & quod esset terribilis, & absolutæ conditionis, ac proinde minimè credi posse illum Ordinem metu, & vi matris compulsus suscepisse: quia fuit responsum hoc minime ex processu justificari, nec aliqua ex parte elidere posse metus probationem, cujus testibus potius, quam mille aliis de libera voluntate deponentibus, stari debet, ut est communis omnium resolutio, quos retuli in meis votis decisivis Canonice, lib. 1. voto 1. n. 84. itaut metu probato, quasi impossibile sit probare contrarium. Franc. Monald. conf. 5. num. 109.

11 Metu itaque probato, qui in constantem virum cadere poterat, & sufficiens ad Matrimonium, Professionem, seu quemcumque alium contractum annullandum, remanet modo disputandum, an idem dicendum sit de eo, qui Ordinem per vim, & metum cadentem in constantem virum suscepit.

Si loquamur de ipso Ordine cum impressione sacri characteris suscipiendo, certum est apud omnes, quod Ordo vi præcisus, seu absoluta susceptus, cum desideretur voluntas, & in tali nulla sit, tunc nec valet Ordo, nec character imprimitur. At verò si vi conditionali, seu causativa, hoc est, solo metu, Ordo suscipiatur, ut in eo, qui ad evadendum periculum, vel mortem consentit se ordinari, quia eo casu adest voluntas, saltem indirecta, cap. merito, l. 5. q. 1. valet ordo, & recipitur character, c. maiores, §. item loquitur, de Baptismo. Ita Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 29. n. 1. Rota decis. 560. num. 1. p. 1. diversorum. Gam. de Sacram. præstand. ultimo supplicio damnatis, q. 5. n. 4. Anton. Ricciol. de Jure person. extra gremium

Ecclesiæ existentium, lib. 2. c. 38. per totum. Dominus Roder. Acunha in Comment. ad c. de Judais §. n. 3. distinct. 45. Ego ipse in collect. ad d. c. majores, num. 13.

Tota verò difficultas est de ordinato per vim conditionalem, seu causativam, vel per merum injustè incussum, cadentem in constantem virum, an lege continentia adstringatur. Et si interim promotus nubat, an tale matrimonium sit validum, nec ne.

Una sententia (quæ mihi videtur probabilis) tenet obligare eum Ordinem ad continentiam, & matrimonium postea initum esse nullum, idque potissimum ex sequentibus. Primò, quia vi, vel metu baptizatus adhuc tenetur legibus Christianæ Religionis, de Judais, dist. 45. at ut fides, & lex Christiana comitantur characterem Baptismi, ita castitas characterem Ordinis, ut argumentatur post Sotum Rota Coram Cæsare de Grassis decis. 1. num. 13. cum seqq. de his, quæ vi. Secundò probatur ex Concilio Toletano VIII. cap. 7. in quo proponitur aliquorum Sacerdotum corruptela, quia à Sacerdotio recedebant, & uxores ducebant sub colore quod ad sacros Ordines metu, & per vim assumpti fuissent. Deinde duobus argumentis hanc pravam consuetudinem refellit, tum exemplo baptizati per vim, & metum, qui nihilominus tenetur legem Christianam observare: tum etiam exemplo Templi, vel Calicis, qui accepta consecratione, re integra prophanari non potest. Tertiò, quia accessorium sequitur naturam sui principalis, cap. accessorium, de regul. Juris, lib. 6. Sed principale, nempe Ordo, metu incusso receptus, manet firmus, & validus, & imprimit characterem, ut vidimus: ergo manebit etiam firma obligatio continentia Ordini annexa; omnis enim Ordo sacer (quorum de numero est Subdiaconatus, cap. à multis, de atat. & qualitat. cum aliis per me citatis de officio & potest. Episcopi, alleg. 14. numer. 2.) habet annexam continentiam, ut dicit Glossa verbo qui Sacramentis, in cap. cum in præterito, 84. dist. & colligitur ex adductis per me d. tract. alleg. 15. num. 1.

12 Quartò, quia votum emissum ob metum intrinsecum, vel ob mortis periculum, est validum, consequenter validum etiam erit votum factum metu mortis ab extrinseco, quam alius mihi minatur. Ex quibus fortè hanc sententiam expressè tenent Hostiens. Abb. Tabien. Gaët. Sot. Sanct. Antonin. Sylu. Paludan. & alij citati à Sanchez d. lib. 7. disp. 29. n. 4. quibus addo Petrum Ledésma de matrim. q. 55. artic. 4. Paulum Comit. respons. moral. lib. 1. q. 55. n. 3. cum seqq. Basil. Pont. de Matr. lib. 7. c. 29. Ant. Dian. resol. mor. tom. 2. tract. 4. de Sacram. Ord. resol. 193.

13 Altera sententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) sustinet sacris Ordinibus initum per vim, vel metum injustè incussum, cadentem in constantem virum, lege perpetuæ continentia ex vi voti non teneri, his potissimum solidissimis fundamentis.

Primò matrimonij exemplo, quod gravi metu extortum, irritatur à Jure, c. veniens, de spons. cap. virum, de regular. cum aliis per me adductis d. voto 1. numer. 14. & lib. 2. nuper edendo, voto 16. à principio, quod est Reverendissimi Domini mei Alexandri Raphaël. Juris utriusque Doct. Protonot. Apostolici, ac Illustrissimi & Reverendissimi Domini Cæsaris Fachenetti Archiepiscopi Damiatensi, & in his Hispaniarum Regnis Nuntij cum potestate Legati delatere, Collectoris Generalis Apostolici, Auditoris meritisissimi, & doctissimi, & à me multis nominibus commendandi. Deinde exemplo solemnem professionis, quæ pariter ipso Jure est irrita, si per vim, vel metum gravem emittatur, sicut qui Monast. 20. quest. 1. cap. perlatum, de his quæ vi, cap. insinuante, qui clerici, vel voventes, Rot. d. dec. 779. p. 1. recentissim.

Sed

Sed argumentum ductum à voto solemnè in professione regulari ad votum continentiae in sacro Ordine, est efficacissimum, cum utraque hæc vota dirimant matrimonium, ac utraque sint perpetua. Nec refert in professione, votum castitatis esse expressum, in Subdiaconatu verò implicitum; siquidem qui non potest se obligare expressè, nec potest se obligare implicitè, juxta doctrinam Innoc. in c. *vel non est compos*, sub num. 1. de tempo. ibus ordinat. ubi si puer promoveatur, qui non sit doli capax, sicut non potest se obligare expressè ad votum, ita nec etiam tacitè, prout eum refert Rota d. decis. 56. n. 6. p. 1. divers. ergo, &c. Secundò, quia nullum votum Jure naturæ obligat, nisi à Deo acceptetur: sed Deus non acceptat votum perpetuæ continentiae gravi, & injusto metu extortum, exemplo in humanis prudentis, & optimi viri, qui sanè non acceptaret donationem aliquam, quam nosceret sibi factam ex metu gravissimo à servis suis extortam: ergo multo minus vota hujusmodi acceptantur à Deo. Tertiò, quia continentia non est de substantia, & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantum accidentalis, ex statuto Ecclesiæ, fuit enim tempus quando Subdiacono licebat contrahere matrimonium, c. *ante triennium*, 31. dist. c. *placuit*, 32. dist. Rota d. dec. 561. n. 11. parte 1. divers. & ideo solo præcepto Ecclesiastico sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam ex sententia sancti Thomæ, Sori, Valentiae, Card. Bellarm. Azor & aliorum tenui d. tract. de offic. & potest. Episcopi, alleg. 15. n. 3. Et ideo hanc partem sectantur Archid. Dom Hostien. Henriq. Imol. Turrecr. Greg. Lop. Mogoll. Navarr. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez d. lib. 7. disputat. 29. n. 5. quibus addo gloss. verbo *conditionaliter*, in d. c. *maiores*, Hieron. Paul. in prax. Cancell. fol. 55. Cæsar. de Grassi. d. cap. 1. & 2. de his qua vi, Jacob. de Grassiis in aureis decis. p. 2. lib. 1. c. 11. Barthol. de Ledesma de sacramento Ordinis dub. 14. col. 4. vers. *annotare*. Azorius instit. moral. p. 1. li. 13. c. 14. q. 8. Vgolin. de Episc. c. 13. n. 3. Sayrus in Clavi Reg. lib. 6. c. 4. n. 20. Coninch. de Sacram. disput. 20. dub. 14. n. 143. cum seqq. Bonac. de Matrim. q. 3. punct. 9. n. 14. Paulus Squillante de oblig. Cler. p. 1. n. 80. Julius Cæsar Madius de sacris Ordinibus, c. 3. n. 7. Philib. March. de sacram. Ordinis tract. 2. p. 6. diff. 9. Ego ipse de officio & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 15. n. 5.

- 14 Qua opinione retenta, non obstant quæ pro contraria supra adduximus: Nam ad primum respondetur, inter Baptismum, & Ordinem disparem esse rationem: tum quia Baptismus est Sacramentum necessitatis & similiter legis Christianæ observantia; at ordo & continentia est de consilio, & voluntate; quia Ecclesia omnibus ad Subdiaconatum promovendis præcipit immediatè continentiae votum, non absolute, cum non sit de consilio, sed ex suppositione, quod velint ab Subdiaconatu elevari, c. *nullum*, dist. 28. ubi gloss. verbo *promiserit*, c. *assumi*, eadem dist. Sanchez de matrim. lib. 7. disput. 27. n. 10. Basilus Pontius eodem tract. lib. 7. c. 27. n. 7. Tum quia Baptismi susceptio & professio legis Christianæ, non est votum quod natura sua petat plenam libertatem, sicut eam petit perpetuæ continentiae votum. Tum denique, quia obligatio in baptizato vivendi secundum leges Christianas, est essentialiter annexa characteri baptismali, & ideo qui vult antecedens, vult consequens de necessitate: at onus continentiae est accessorium Ordini sacro ex statuto Ecclesiæ, & i eo stat, quem voluisse initiari, non tamen voluisse onus continentiae, ad quod perfecta libertas petebatur, ob quod Rot. dec. 561. n. 13. vers. *ad 3.* dicit, quod
- 15 obligatio profitendi fidem Catholicam est essentialiter annexa characteri Baptismatis; obligatio verò con-

Barbosa Vota decisiva.

tinendi ex statuto Ecclesiæ, vel voto tacito est annexa Subdiaconatui, non naturaliter, ut supra diximus ex quo sequitur (prosequitur ipsa Rota) quod Subdiaconus tenetur secundum naturam, & essentiam Subdiaconatus vivere; non tamen secundum ejus accidentia, si aliqua de causa, quæ non sufficit vitare naturam, & substantiam, viriat illa.

Ad secundum respondetur, illud Concilium Tolet. tantum fuisse solum provinciale, & ideo illi fidem habere non cogimur, secundum Sanch. d. lib. 7. disp. 29. in fine, & quatenus esset universale, apertè loquitur de illis, qui susceptum Ordinem pluries ratum habuerunt, & in eo per multos annos permanserunt, ac actus Ordinis sæpius exercuerunt, ut consideravit Philibertus March. d. diff. 9. cujus totum contrarium reperitur in præsentì, in casu quo Stephanus protestatus fuit de metu, & vi sibi illata, statim suscepto Ordine, Ordinemque susceptum ob id nunquam exercere voluit.

Ad tertium respondetur majorem propositionem verificari quando accessorium inseparabiliter, & ex natura rei sequitur suum principale; secus est in connexis solo jure humano, qualis est obligatio castitatis Ordini sacro annexa, Rota d. decis. 561. n. 12. vers. *ad secundum*, subdens in proposito, Subdiaconatum, & obligationem continentiae non esse essentialiter, sive naturaliter annexa, neque à Jure naturæ, vel divino inseparabilia, sed jure tantum humano conjuncta, proindeque per metum, qui humana rescindit, & non divina, licet non impediat essentia Sacram. Ordinis, impediri tamen ait conjunctionem continentiae, quæ est humana. Et ad regulam *Accessorium* communiter solet responderi, non procedere ubi militat diversa ratio, & in separatis, Brunor. à Sole in loc. commun. verbo *Accessorium*, Cardin. Tusch. lit. A. conclus. 76. num. 36. & conclus. 79. n. 4. Franciscus Molin. de ritu nuptiar. lib. 2. comparat. 12. num. 22. Et in puncto, & casu nostro Sanch. d. disp. 39. prope finem. Rot. d. dec. 561. n. 13.

Denique non obstat Stephano, nec ei præcludit jus agendi scriptura, seu instrumentum, de quo habetur notitia, ubi matri suæ promisit cum juramento, de se promovendo ad sacrum Subdiaconatus Ordinem. Quia licet exceptio perjurij repellat agentem à limine judicij, l. *si quis major*. Cod. de transact. ubi plures citavi Doctores in meis Collecta eis, n. 2. Rota Romana nullitatis obligationis, coram Ortemberg, impressa per Marches. de commiss. parte 3. §. 1. pag. 207. hoc tamen procedit parte opponente, aliàs processus tener Seraph. de privileg. juram. privil. ult. n. 18. & fuit dictum in Hispal. Coadjutoria, 14. Martij 1615. coram bona mem. Vbaldo seniori ubi ulterius fuit tentum, oppositionem factam in partibus non sufficere, nisi etiam fuerit opposita in Curia sub termino citationis ad dicendum contra, prout eam refert Beltram. in annotation ad decis. Greg. XV. decis. 64. n. 11. Et adde Marchesan. de commiss. parte 3. ubi de commiss. relaxationis juramenti ad effectum agendi, cap. 2. §. 2. num. 24. pag. 213. ubi dicit, quod quamvis multos actus contra juramentum facere perjurus possit; verbi gratia si juraverit librum non vendere, seu procuratorem, testamentumve non revocare; tamen si aliud conficiat testamentum, aut procuratorem revocaverit, licet perjurus efficiatur, ultimum testamentum & procuratoris revocatio valent; nam Rota licet soleat repellere agentes, non obtenta prius absolutione à juramento, sustinetur tamen sententia, quando pars adversa non opposuit de perjurio, ut tradit Rubens in sing. Rota, verbo *Absolutio à juramento*, §. 2. pag. 16. tom. 2. In simili processus factus cum excommunicato valet

si non opponatur, c. 1. de rescript. lib. 6. c. cum pia, de except. lib. 6. Rubens ubi supra, verbo processus, §. 4. pag. 84. & in casu nostro de tali perjurio non reperitur à parte contraria oppositum, & ideo quod ex Scriptura apparet absque partis oppositione, nihil relevare potest, ac proinde quoad hunc effectum habendum, ac si de eo minimè constaret.

Pacensis Legati.

Legatum secundum quando continet diversam quantitatem à primo, præsumitur duplicatum, utraque quantitas præstanda est. Legatum ex quibus latè sit interpretandum ad favorem legatarij.

VOTUM XXXVIII.

- 1 Testator si dixerit, Lego cappam Fratribus, & Priori Bibliam, Prior consequitur cappam, & Bibliam.
- 2 Legatum generale quando pluribus est factum, & conjunctim uni ex illis pluribus legatum speciale, utrumque debetur.
- 3 Legatum secundum quando continet diversam quantitatem à primo, præsumitur duplicatum, & utraque quantitas præstanda est.
- 4 Testator si relinquat Prioribus omnibus unius civitatis centum distribuenda inter illos, & relinquat quinquaginta Titio, qui etiam erat de Prioribus, ille Titius poterit petere illa quinquaginta, & admitti ad partem illorum centum.
- 5 Testator si variavit modum legandi ei em persona in quantitate, vel qualitate, semper videtur multiplicare legatum.
- 6 Duplicatio quando præsumatur in legatis.
- 7 Quantitas eadem quando alicui relinquatur in diversis Scripturis, utraque summa debetur.
- 8 Relictum cum obligatione dicendi omnibus diebus unam Missam sine cantu, & in die Sabbati unam cum cantu, intelligitur quod amba dicenda eodem die.
- 9 Legatum licet onus sit heredi, favorabile est tamen testatoris voluntatem impleri.
- 10 Conjectura plures multiplicationis legati, & lata illius interpretationis.
- 11 Legatum est latè interpretandum quando propria vocabuli significatio id patitur, seu quando interpretatio sit secundum propriam verborum significationem.
- 12 Nemo præsumitur dixisse quod mente prius non cogitaverit.
- 13 Voluntas hominis consistit in verbis, sicut facies in speculo.
- 14 Verbum etiam minimum debet esse in oratione cum virtute aliquid operandi.
- 15 Verba debent aliter interpretari, si disponens fuerit Jurisperitus, aliter si fuerit idiota.
- 16 Legatum est latè interpretandum propter nimiam nobilitatem testatoris, & etiam legatarij.
- 17 Testator jubens aliquid dari die natalis sui, si sit nobilis, intelligitur perpetuò legare; secus semel tantum.
- 18 Testator si magna affectione prosequutus est legatarium, tunc dispositio respicit largam interpretationem.
- 19 Legatum propter benemerita est latè interpretandum pro legatario.
- 20 Legatum pro servitiis dicitur pium.

21 Legatum pro servitiis est latè interpretandum.

22 Legatum propter benemerita & servitia factum, tanquam exonerativum conscientie est latè interpretandum.

NEPISCOPUS Pacensis in suo ultimo, quo decessit, testamento disposuit & mandavit, ut Petro, Sebastiano & Francisco ejus Capellanis, eorum cuilibet centum & quinquaginta ducata pro servitiis sibi præstitis solverentur, & ad calcem hujus clausulæ testamentariæ sua propria manu idem Episcopus addidit, & Francisco ducenta ducata, quia à pluribus altrà annis servitium nobis præstitit. Quæsitum fuit apud me, an iste Franciscus obtinere debeat illa centum quinquaginta, nec non alia ducenta amplius? Et utrumque relictum ei deberi existimavi, ex .. Titia, §. qui Marco, ff. de annuis l. ubi Bart. scribit quod si testator ita dixit, Lego cappam Fratribus, & Priori Bibliam, Prior consequitur cappam & Bibliam, Quam resolutionem sequuti sunt alij congesti à Paris. conf. 47. in fin. lib. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 118. n. 12. ibi: Extenditur hic casus ut locum habeat etiam quando pluribus est legatum generale, & conjunctim uni ex illis pluribus legatum speciale. Exempli gratià, dixit testator, libertis meis lego alimenta, & Marco centum, qui quidem Marcus erat & unus ex libertis: hic Marcus duplicatum consequitur legatum, nempe partem ex alimentis & illa centum, &c. quod quidem responsum dicit singulare Bald in c. cum in iure, de elect. ex d. l. Titia, l. hujusmodi, §. cum fratrib ff. de leg. 1. ubi Jas. & l. Titia, §. qui invita, ff. de legat. 2. & tradit idem Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 113. n. 11. & d. præf. 128. n. 55. ibi: Declaratur secundo, ut locum non habeat quando secundum legatum continet diversam quantitatem à primo, ut si in primo legavit centum, & in secundo quinquaginta, hoc casu præsumitur ita duplicatum legatum, ut utraque quantitas præstenda sit, &c. & magis ad propositum facit illa determinatio celebris Bartoli in l. si Consul, n. 1. de adopt. & in l. 2. ff. de stipulat. servor. ubi eleganter determinat, quod si testator relinquat Prioribus omnibus unius civitatis centum distribuenda inter illos, & relinquat quinquaginta Titio, qui erat de Prioribus, quod ille Titius poterit petere illa quinquaginta, & admitti ad partem illorum centum, allegat d. l. Titia §. q. i Marco. Idem tenet Anton. Gom. var. lib. 2. c. 12. de legat. n. 38. ibi. Quod intellige quando eandem quantitatem bis sapius eidem legavit, secus est si diversam, prius legando minorem, postea majorem vel è contrà, quia tunc utraque quantitas debetur, & videtur multiplicatum legatum, &c. & ibi. Ex quo sume notabilem regulam in hac materia, quia si testator variavit modum legandi eidem persona in quantitate, vel qualitate, &c. semper videtur multiplicare legata, &c.

Eandem resolutionem amplectitur Joseph Ludov. 6 comm. opin. concl. 24. §. declarat nonò, lib. 1. ibi. Declaratione nona Illud quod dictum est, quod eadem quantitas sepius in eodem testamento relicta in dubio debetur semel tantum, hoc dictum Jas. limitat tribus modis in l. planè, §. eadem, num. 11. ff. de legat. 1. quas limitationes virtualiter approbat Anton. Gom. tom. 2. c. 12. de legatis, num. 38. & de communi opinione testatur. Primò quando testator in diversis Scripturis legatum quantitatis repetiisset Secundo quando secundum legatum continet diversam quantitatem à primo. Tertiò quando eadem quantitas legaretur in eodem testamento à diversis heredibus, tunc præsumitur duplicatio. Quariò generalius limitat secundo. Gom. loco citat quod summa duplicentur, & diverse debeantur quando testator variavit modum legandi in quantitate, vel qualitate, conditione,

conditione, loco, tempore, & causa. Et probat idem Menoch. de arbitr. casu 213. n. 11. ibi: Summas præsumi duplicatas, cum diversa sunt quantitates, et si eadem sit promissionis causa.

- 7 Et videndum est, quod tradit Aym. Craver. consil. 167. num. 3. ibi. Tertiò quando eadem quantitas alicui re. inquitur in diversis scripturis, puta centum in testamento, & tantundem in Codicillo, utraque summa debetur, l. quinquaginta. ff. de probat. Bart. & Doctores in l. plane, §. 1. in verbo extendatur, de legat. 1. à fortiori istud procedit quando alicui legatur, diversa quantitas, quia tunc licet legetur, sive donetur in eadem Scriptura, utraque debetur.
- 8 Et in simili casu sic fuisse decisum refert Melch. Phæbos Lusit. 75. tom. 1. ubi sic casum refert, & resolvit. Relinquo huic cappella talia bona, & volo ut mihi dicatur in omnibus diebus una Missa resada & in die Sabbati sea cantada, ut utar eius verbis, ad honorem B. Maria Virginis: ex quo subortum fuit illud dubium, utrum in die Sabbati dicenda sit Missa sine cantu ultra aliam cum cantu? & Senatoribus visum fuit quod amba dicenda eodem die, quod fundat ex rationibus supra adductis, & fuit ita iudicatum per Senatores, & de alio simili casu Marc. Anton. de Amatis decis. 44. num. 23. & 53.
- 9 Non obstat quod testator præsumitur minus vel le gravare hæredem, & sic legatum strictè interpretandum, ut quod minus est debeatur. Quia respondetur secundum Jason. & Socin quos refert & sequitur Cardin. Mantica. de conject. ultim. volunt. lib. 7. tit. 1. n. 30. quod licet legatum sit onus hæredis, tamen favorable est testatoris voluntatem impleri, l. 1. C. de sacros. Eccles. l. unic. C. de caduc. tollen.
- 10 Facit etiam, quia Franciscus, ad cuius favorem Episcopus legavit, est persona nobilis & litterata, qui eidem Episcopo ailiis nobili & litteratissimo multis abhinc annis in officio Visitatoris & Vicarij Generalis summa cum laude intervivit, proindeque præter alios capellanos magis charus, & dilectus erat eidem Episcopo, & majoribus præmiis afficiendus; unde plures resultant conjecturæ multiplicationis legati, & lata illius interpretationis.
- 11 Prima conjectura lata interpretationis oritur ex natura legati, quod semper est latè interpretandum, quando propria vocabuli significatio id paritur, seu quando interpretatio fit secundum propriam verborum significationem. Surd. consil. 112. num. 15. Castill. controu. lib. 4 p. 1. cap. 32. num. 47. Card. Tusch. lit. L, concl. 58. num. 11. & 12. Etiam quod sit ambiguitas verborum, Cardin. Mantica. de conject. ultim. vol. lib. 7. tit. 1. num. 31. in princ.
- 12 Secunda sumitur conjectura ex persona testatoris, qui est Jurisperitus; non enim credendum erat hunc inconsideratè, & sine effectu velle secundò promittere, & inaniter & inutiliter verba protulisse, cum nemo præsumatur dixisse quod mente prius non cogitaverit, l. perspexit, ff. qui & à quibus, & quod mens ex verbis magis deprehenditur quàm ex alio, tradit Riminald, consil. 263. num. 47. & 50. lib. 3. ubi dicit quod voluntas hominis consistit in verbis sicut facies in speculo. Nam contrariam dicendum, si tuticus, vel simplex promiserit, quia tunc duplicatum non præsumitur, ita Menoch. & ab eo citati de arbitr. casu 213. num. 29. & ea ratione utuntur Doctores, ne secunda stipulatio inutilis sit, quæ ita interpretari debet, ut potius valeat quàm pereat, l. quanties, de verbor. oblig. & ut eleganter tradit Bald. in rub. de contrah. empt. in 9. quæst. unumquodque verbum, etiam minimum, debet esse in oratione cum virtute aliquid operandi, & Dec. consil. 2. numer. 42. volum. 2. dicit quod verba debent aliter intrepertari, Barbose Vsa decisiva.
- 13
- 14
- 15

si disponens fuerit Jurisperitus, aliter si fuerit idiota: nam Jurisperitus præsumitur cordatè, & propriè loqui, & nullum verbum dixisse, quod prius non consideraverit, & ponderaverit, Bald. cons. 123. vol. 5. Socin. cons. 170. n. 30. vol. 2.

Tertia oritur ex nobilitate, & dignitate ejusdem testatoris, ut latè legatum interpretetur; quoniam nobiles, & constituti in dignitate majorem referre solent gratiam ex accepto benefico, modò non excedat quod in ea re debebat facere donans ex more divitum, & nobilium, & tunc non dicitur excedere benemerita, Menoch. de arbitr. casu 132. n. 9. & de præsumpt. lib. 3. præf. 29. num. 38. & ut inquit Card. Mantica. de conject. ultim. vol. lib. 6. tit. 10. n. 4 legatum est latè interpretandum propter nimiam nobilitatem testatoris, & etiam legatarij: sicut etiam si jusserit testator aliquid dare die natalis sui, intellegitur semel tantum; sed si sit nobilis & præditus aliqua dignitate, ex ea præsumitur probabilis conjectura, ut voluerit singulis annis in die sui natalis deberi, & legatum esse perpetuum, quod ex multis probat idem Cardin. Mantica citato loco, argumento l. cum quidam, & ibi Bart. num. 3. ff. de ann. legat. & ita scribit Dec. consil. 41. num. 61. lib. 1. dicens ex conjectura desumpta ex qualitate personæ cessare regulam l. boves, §. hoc sermone, ff. de regulis Juris.

Quarta conjectura procedit ex affectione, qua idem testator prosequutus est legatarium, quia tunc dispositio recipit largam interpretationem, Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 106. Mant. & alij.

Quinta conjectura sumitur ex eo, quod legatum fuit factum in remunerationem præstiti serviti, unde succedit doctrina, quod legatum propter benemerita est latè interpretandum pro legatario, Dec. cons. 468. num. 13. Paris. cons. 8. num. 13. vol. 1. Roland. cons. 114. lib. 4. Decian. cons. 43. n. 7. lib. 3. Menoch. de præf. lib. 3. præf. 35. n. 13. Cassanat. cons. 10. n. 71. in fine: item ex eo quod legatum pro servitiis sit pium, Cardin. Mant. lib. 6. conject. tit. 3. n. 28. latè venit interpretandum, Alex. in l. 3. in princ. ff. quod quisque juris, Dec. cons. 197. n. 2. ad fin. Soc. jun. cons. 102. num. 18. volum. 2. Card. Mant. de conject. lib. 7. tit. 1. n. 21. Et quod legatum propter benemerita & servitia factum, tanquam exonerativum conscientia sit latè interpretandum, tradunt Dec. cons. 468. num. 13. Paris. consil. 8. num. 23. vol. 1. Roland. cons. 1. num. 4. lib. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 35. num. 13. Cassanat. d. cons. 10. num. 71. in fine.

Ex quibus deberi Francisco utrumque legatum consului & ita clausulam testamenti esse interpretandam censui, sub censura.

Hispaniarum Generalatus Ordinis S. Hieronymi.

Prior electus Monasterij S. Bartholomæi de Lupiana est Generalis totius Ordinis S. Hieronymi, & illius electio spectat ad Religiosos Conventuales dicti Monasterij, & non ad Diffinitores, qui electionem confirmant. Electio legitima & Canonica debet de necessitate confirmari; & si denegetur, datur recursus ad Superiorem; at si cassari velit ob defectum personæ electi, debet prius de causa cognosci, ipso electo, & electoribus auditis, & appellatio admittitur à cassatione facta.

*Perillustri & Reverendissimi D. Alexandri
Raphaellij I. V. D. Protonotarij Apostolici, &
Tribunalis Nuntiaturæ Apostolicæ in Reg-
nis Hispaniarum Generalis Auditoris.*

VOTUM XXXIX.

- 1 Prior electus Monasterij S. Bartholomai de Lupiana debet esse Prior Generalis totius Religionis S. Hieronymi.
- 2 Presidens Capituli pro electione Prioris Generalis deputatur.
- 3 Præcepta & mandata Presidentis referuntur.
- 4 In primo scrutinio eligitur in Priorem Generalem Fr. Alloysius de Aguilar cum triginta votis.
- 5 In secundo scrutinio ab eodem votis eligitur in Priorem Generalem Fr. Joannes de S. Joseph.
- 6 Fr. Joannes de Avellaneda unus ex Definitoribus, cognita Presidentis intentione, instituit Presidenti ut ab assistentia in Capitulo eum excusaret.
- 7 Protestatio ab eodem P. Joanne de Avellaneda, & ceteris Vocalibus facta refertur.
- 8 Prior Generalis tertio loco eligitur cum novem Vocalibus, ceteris exeuntibus.
- 9 Dubium ortum coram Illustrissimo Nuntio, quam ex tribus electionibus legitima, & Canonica judicanda sit?
- 10 Resolutio capitur, attenta renunciatione primo & secundo loco electorum, pro nullitate tertia electionis.
- 11 Jus eligendi Priorem Generalem in Religione S. Hieronymi semper spectavit ad Patres Vocales Conventus S. Bartholomai de Lupiana.
- 12 Observantia & consuetudo in materia electionis valet & attendi debet.
- 13 Constitutiones singulorum Ordinum. Monasteriorum servari debet.
- 14 Jurisdictio ubi alicui conceditur simpliciter ad aliquem actum, non censetur privative concessa in præjudicium jurisdictionis alterius, sed cumulativè.
- 15 Definitorium in Religione S. Hieronymi habet jus confirmandi electionem Prioris Generalis, & numero 16.
- 17 Definidores in Religione S. Hieronymi non sunt electores, sed meri confirmatores.
- 18 Definidores & Vocales in Religione S. Hieronymi tanquam diversi habentur.
- 19 Definidores in Religione S. Hieronymi sunt solum meri approbatores electionis factæ à Vocalibus Conventus S. Bartholomai de Lupiana.
- 20 Electio Prioris de Jure communi spectat ad Religiosos Monasterij, cui est proficiendus.
- 21 Electio decet illico publicari.
- 22 Scrutatores non possunt publicare electionem, donec canonicè fiat.
- 23 Respondetur objectionibus, & num. 24.
- 25 Electio quando post confirmationem possit annullari, vel retractari.
- 26 Jus eligendi proprium Priorem spectat ad Capitulares Conventus.
- 27 Definidores sunt solum confirmatores.
- 28 Electio legitima, & canonica debet de necessitate confirmari.
- 29 Electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis.
- 30 Electus petendo confirmationem nullam petit gratiam.
- 31 Confirmatio si denegetur, datur recursus ad Superiorem, ut præfixo brevi termino obliget ad confirmandum.
- 32 Ordinarius si præsentatum à patrono absque causa

instituire recuset, potest Superior illum compellere ad instituendum.

- 33 Præsentato jus quaritur per præsentationem patroni.
- 34 Electus per electionem acquirit plenum jus in prælatura ad quam fuit electus.
- 35 Superior, ad quem recurritur pro electione, potest ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere per semetipsum confirmationem.
- 36 Nuntius Hispaniæ habet facultatem legati à latere.
- 37 Confirmationes electorum publicè interest quanto citius expediri.
- 38 Electio facta à majori parte Vocalium est legitima & Canonica.
- 39 Arbitrium boni viri regulatum, & non plenum, per quas clausulas datum censeatur.
- 40 Arbitrium boni viri debet esse regulatum à jure.
- 41 Verba ubi possunt explicari arbitrio libero, & regulato, semper viri boni arbitrium sic regulatum concessum censetur.
- 42 Verbo, videtur, quando additur particula, justum, seu, bonum, boni viri arbitrium à jure regulatum conceditur.
- 43 Ponderatur Constitutio 70.
- 44 Commissio conscientiarum operatur ut solus Deus, & non alij, debeat esse Judex, seu cognitor.
- 46 Extravagantes ad Constitutiones Religionis S. Hieronymi non emanarunt ad revocationem, seu derogationem dictarum constitutionum.
- 47 Judices quorum absoluta conscientia aliquid committitur, tenentur judicare secundum jus, & justitiam.
- 48 Claus. Conscientiam tuam oneramus, vis, & effectus, & numeris seqq.
- 49 Electionis à cassatione an appelletur quoad utrumque effectum.
- 50 Verba, Confirmant, vel infirmant, prout justum sibi videtur, respiciunt justitiam.
- 51 Judex stante claus. Conscientiam tuam oneramus, debet sequi conscientiam lege munitam.
- 52 Electus cassatus ob vitium personæ, efficitur perpetuò ineligibilis, secus si ob defectum formæ.
- 54 Electus cassatus ob non servatum modum electionis, vel quid simile, potest iterum eligi.
- 55 Electi personæ non potest inhabilitari absque causa cognitione, ipsoque electo, & electoribus non auditis.
- 56 Extravag. 5. ad Constit. 10. ponderatur.
- 57 Libertas omnimoda electorum in electione requiritur.
- 58 Idoneus quis reputatur, si non probetur inhabilis.
- 59 Dignus repertus ad unam dignitatem, debet dignus reputari ad aliam.
- 60 Exclusus semel non potest iterum eligi.
- 61 Præses habuit animum restringendi electionem.
- 62 Laici non debent intervenire in electionibus Religiosorum.
- 64 Jus ex vi electionis acquisitum ad Prælaturam, dat actionem petendi in judicio id quod sibi debetur ratione dicti juris.
- 65 Electio prima debet cassari à iudice cum prolatione sententiæ priusquam deveniatur ad secundam.
- 66 Electio facta post primam non cassatam est nulla, maxime quando prior electus, & exclusus habitatio in illa statim appellavit.
- 67 Appellatio extrajudicialis non causat attentata.
- 68 Appellatio extrajudicialis tunc causat attentata, quando gesta non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem.
- 69 Contra appellationem quando dicatur aliquid fieri.
- 70 Appellatio licet extrajudicialis causat attentata quando appellatur ab electoribus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum.
- 71 Appella

- 71 *Appellatio extrajudicialis coram Superiore iustificata non causas attentata.*
- 72 *Appellatio ab electione quando dici possit judicialis.*
- 73 *Possessio cum sit actus consecutivus electionis, non potest per appellationem suspendi. Quod intelligitur ubi electio, seu confirmatio facta fuit ante appellationem, ut n. 74.*
- 75 *Confirmatio, aut infirmatio electionis in Religione S. Hieronymi, an sit in potestate Diffinitorum pro eorum libito.*
- 76 *Præscriptio nulla datur in actibus merè voluntariis, & facultativis.*
- 77 *In actibus negativis ad præscriptionem, seu consuetudinem inducendam qua requirantur?*
- 78 *Consuetudo in electionibus qua exstirpanda?*
- 79 *Religio nulla, quantumvis privilegiis decorata ex se condere potest statuta sive leges contrarias dispositioni juris communis.*
- 80 *Consuetudo qua non derogat juri, & constitutionibus Religionis, sed declarat, & interpretatur easdem Constitutiones, non requiritur quod sit legitime præscripta, sed sufficit quod aliquo tempore considerabili fuerit observata.*
- 81 *Tacitum, & dubium non debet plus operari quàm expressum, & clarum.*
- 82 *Vocales non debent præstare obedientiam Præsidi in his, qua libertati electionis, ac Ordinis Constitutionibus repugnant.*
- 83 *Pralati mortaliter peccant, qui sine urgenti necessitate faciunt iterare electiones, & non confirmant legitime electos.*
- 84 *Electus à minori parte non debet confirmari.*
- 85 *Jus eligendi quando plures exeunt, remanet in aliis qui non recesserunt instante ultimo termino à jure præfixo pro electione celebranda ut n. 86.*
- 87 *Electio ex defectu forme non servata est ipso jure nulla.*
- 88 *Officialis, qui Syndicatui non stetit, non potest ad officia alia promoveri.*
- 89 *Concursus, in quo intervenit cum examinadoribus Synodalibus alter, qui non erat talis examinador, est nullus.*
- 90 *Electores possunt variare ante scrutinijs publicationem, aliumque eligere.*

AD SIT

JESUS VIA, VERITAS

ET VITA.

1 IDETUR prius præmittendum in facto, quod vigore particularium Constitutionum hujus Ordinis hucusque inconcussè observatarum, Prior electus Monasterij Sancti Bartholomæi de Lupiana debet esse Prior Generalis totius Religionis Sancti Hieronymi, & ad hunc effectum PP. Vocales dicti Conventus habent jus eligendi dictum Priorem; Diffinitores verò Religionis eundem electum approbandi, seu reprobandi.

2 Et cum per renuntiationem officij Generalatûs factam à Reverendo P. Fr. Dominico de Villa excusa, electo Episcopo Ciapiarum in Indiis, deberet fieri nova electio Generalis, illustrissimus Dominus meus Nuntius deputavit in Præsidentem Capituli intermediij pro dicta electione celebrandi Reverendissimum Patrem Fratrem Joannem de la Serena, Priorem Sancti Laurentij in Escorial, ac mandavit omnibus dicti Ordinis Religiosis, ut eundem

Patrem Fratrem Joannem de la Serena in Præsidentem reciperent, & recognoscerent, mandataque, quæ pro felici successu Capituli idem Præsidentis duxerit injungenda, promptè, ac reverenter exequi studerent, salvis tamen canonicæ electionis, ac votorum libertate, & Constitutionum Ordinis adimplemento, ut in process. fol. 15.

Qua facultate suffultus dictus Pater de la Serena, ac Diffinitores Capituli, facto prius generali scrutinio, in quo fuit declaratum, nihil inventum fuisse, quod effectum electionis impedire posset, declaratisque votis pro legitimis, ac Missa Spiritus sancti de more decantata, domum Capitularem sub die 16. Novembris anni præteriti 1640. unà cum electoribus ingressi fuerunt, & ad effectum ut canonica electio, absque aliquo strepitu, & inquietudine fieret, dictus Præsidentis sub censuris, aliisque pœnis mandavit, non dari vota, nisi personæ habenti qualitates, & requisita Constitutionum Ordinis, ac insuper sub eisdem pœnis præcepit Diffinitoribus, & Scrutatoribus dicti Capituli, ne acta Capitularia revelarent, donec electio Generalis perfecta, ac electus in suo officio confirmatus non fuerit, ut in process. fol. 1. & 2.

Sub hisce præventionibus Capitulo Congregato cum quadraginta duobus Vocalibus, in primo scrutinio apparuit canonicè electus Reverendiss. Pater Frater Loynus de Aguilar cum votis triginta ex dictis 42. eoque sic electo Diffinitoribus pro approbatione per electores præsentato, fuit cum quatuor Reprobo, & uno Approbo reprobatus, ut in process. fol. 7. 5

Quo stante fuit deventum ad secundum scrutinium, in quo Reverendiss. P. Fr. Joannes de S. Joseph. obtinuit triginta vota, sicque remansit & ipse canonicè electus: verùm à Diffinitoribus cum eisdem quatuor Reprobo & uno Approbo reprobatus, d. fol. 7.

Verùm, quia durante reprobatione talium electorum, Præsidentis Capituli mandavit, quod semel exclusi. & reprobati non possent amplius eligi, Rever. P. Fr. Joannes de Avellaneda, unus ex dictis Diffinitoribus, judicans tale præceptum præjudicare libertati electionis, ex eo quod absque causæ cognitione nullus poterat declarari incapax electionis Generalatûs, quodque propterea electio tanquam coarctata reddebatur vitiosa, cui absque scrupulo peccati mortalis assistere non poterat, hac eadem sessione institit Præsidenti, ut eum ab assistentia in tali Capitulo excusaret, non obstantibus censuris impositis, prout ad hunc effectum se desistere à votando protestatus fuit, cum declaratione, quod per talem desistentiam non intendebat suum officium dimittere: cui protestationi fuit responsum, quod ea non obstante procederetur ad electionem. & ad hunc effectum Vocales votarent, cum comminatione, quod alias cum solis tribus Vocalibus, qui remanerent, ad electionem procederetur, ut in process. fol. 35.

Hoc idem aggrèferentes PP. Electores dicti Conventus Sancti Bartholomæi, ipsi etiam in numero triginta duo, unà cum eodem P. Joanne de Avellaneda Diffinitore, alteram protestationem fecerunt in Capitulo, ac detestantes pariter injustitiam hujusmodi exclusionis, ac alias violentias, ac metus sibi per Præsidentem incussos, per quos ad liberam electionem procedere non poterant, appellarunt ad Tribunal Nunciaturæ cum protestatione nullitatis cujuscumque actus in futurum faciendi circa electionem hujusmodi, ut in process. fol. 33. Et successive ad hanc Curiam venerunt, non obstantibus reiteratis præceptis eis à Præsidente sub pœna excommunicationis latæ sententiæ de non discedendo è Capitulo

tulo factis cum comminatione de procedendo ad electionem, quacumque appellatione non obstante: & sub die 19. ejusdem mensis Novembris, in gradu appellationis coram eodem Illustrissimo Domino meo Nuncio se præsenterunt, ac litteras citatorias, inhibitorias, & compulsorias in forma obtinuerunt, ut in *process. fol. 64.*

8 Quo præsatorum Diffinitoris, ac Electorum discessu non obstante, dictus Præsident (deputato prius ab eo, & cæteris Diffinitoribus altero Diffinitore in locum dicti Patris de Avellaneda) ad novam Generalem electionem per novem Vocales, qui ex dictis 42. remanserunt, sub eadem die 16. Novembris deveniri mandavit, quorum omnia vota ceciderunt in personam R. P. Loylij de Corduba, qui ab omnibus Diffinitoribus prædictis fuit approbatus, ut in *process. fol. 9.*

9 Hac facti serie sicut supra explicata, contigit dubitari coram eodem Illustrissimo Domino meo, quænam ex præfatis tribus Electionibus, nempe Fratris Loylij de Aguilar primò, Fratris Joannis de Sancto Josepho secundò, ac dicti Fratris Loylij de Corduba tertio loco electi esset judicanda legitima, & canonica?

10 Et cum idem Illustriss. Dominus voluerit ad satisfactionem gustare de meritis, & iustitia hujus causæ, ac partes cum Advocatis in contradictorio judicio audire, tandem censuit absque aliqua difficultate fuisse nullam, & attentatam tertiam electionem factam in personam dicti Patris Loylij de Corduba, & quoad alias duas electiones licet videretur inclinare pro validitate primæ, tamen quia tam dictus Pater de Aguilar, quàm Pater Joannes de S. Joseph cuicumque juri eis in vim dictarum electionum quæsito, pro bono pacis, ac Religionis quietè renunciarunt, ideo tali determinationi non fixit pedem, sed Capitulum pro nova electione facienda infra certum terminum congregari mandavit. Et quia rationes, quæ considerabantur pro prima electione, videbantur magis justificare nullitatem electionis dicti Patris de Corduba, ideo dominatio sua illustrissima concessit mihi Auditori, ut pro qualitate negotij, quod non modicam loquendi occasionem in hac Curia, & extra eam generavit, rationes præfatas, aliæque attentata, & nullitatem tertiar electionis justificantes in scriptis redigerem. Quæ ex infra dicendis apparebunt, cum responsione ad fundamenta, quæ pro contraria parte afferbantur.

11 Primò itaque fuit consideratum, quod prima hujus Religionis constitutio disponit, quod electus Prior Sancti Bartholomæi de Lupiana sit semper caput, & Prior major generalis ejusdem Religionis, & quod jus eligendi talem Priorem spectet semper ad Patres Vocales dicti Conventus Sancti Bartholomæi, prout semper in dicta Religione observatum fuit, ut patet ex dicta Constitutione, ibi: *Primeramente establecemos, y ordenamos sin alguna revocacion, que el Prior que agora es, y será de aquí adelante en el Monasterio de San Bartolome de Lupiana de nuestra Orden, de la Diocesi de Toledo, sea siempre Cabeça, y Prior Mayor General de toda ella.* Ex ibi: *Establecemos, declaramos y consentimos y ortogamos, que la eleccion del Prior de San Bartolome sea celebrada de para siempre por los Frayles Capitulares del Monasterio de San Bartolome, porque así es de derecho, y así ha sido guardado hasta aquí.* Et id expressè tenet Carol. de Tapia ad *Anth. Ingressi. C. de Sacros. Eccles. verbo Monasteria, c. 25. post. n. 3.*

12 Quæ observantia, & consuetudo in hac materia eligendi valet, & attendi debet, *cap. cum dilectis, ubi Butt. lect. 1. n. 23. 2. vers. & nota, & lect. 4. n. 50. de consue.*

tud. Abb. in cap. cum terra, n. 2. vers. sed consuetudo, de elect. Rot. decis. 65. n. 11. part. 1. recent.

Quod absque dubio in casu præsentis procedit, ubi prædicta observantia, & consuetudo fuit reducta ad legem municipale Religionis vigore præfatæ Constitutionis, quam dicti PP. Definidores omnino observare tenentur, juxta not. per. Bald. in *cap. Clerici, n. 3. de vit. & honest. Cleric.* ac juxta dispositionem Conc. Trid. sess. 25. de Reg. c. 7. in fin ibi: *Serventur singulorum Ordinum Monasteriorum Constitutiones.*

Neque obstat, quod istud jus eligendi Generalem non possit dici translatum in Religiosos Vocales S. Bartholomæi privativè ad ipsam Religionem, ex ea ratione, quia ubi alicui conceditur simpliciter jurisdictionis ad aliquem actum, non censetur privativè concessa in præjudicium jurisdictionis alterius, sed cumulativè, Alber. Brun. *conf. 47. n. 2. Grammat. vol. 24. casus 147. n. 5. Paris. conf. 9. num. 11. vol. 4. notant plenissimè DD in c. irrefragabili, & in cap. Pastoralis, de offic. judic. Ordin.*

Quia respondetur, quod facultas eligendi Generalem, ex verbis Constitutionis superius relatis, & ex aliis modò referendis, clarissimè patet totaliter translata in dictos Vocales Sancti Bartholomæi, & quod Religio representata per diffinitorium nihil aliud reservavit dicto diffinitorio, quàm jus confirmandi, seu reprobandi electionem per dictos Vocales faciendam.

Quod confirmatur ex aliis verbis dictæ primæ Constitutionis, ibi: *El los Confirmadores de la eleccion del Prior Mayor del dicho Monasterio de San Bartolome, no consientan que sea eligido, sino tel persona, cuya presentia pueda ser avida dentro de dos meses.* Et in Extravanganti prima dictæ Constitutionis declaratur, quod isti confirmatores sunt Diffinitores, ut ibi: *Rogamos, y amonestamos a los Patres Diffinitores, que en la Eleccion del General no confirmen, salvo a persona, que sea suficiente para regirla Orde, cerca de lo qual estrechamente les encargamos las conciencias.* Et in Constit. 70. ibi: *E los que son así señalados y llamados, vayan luego al Monasterio de San Bartholome, e sean presentes a la eleccion del futuro Prior, e confirmenla, o infirmenla, segun les pareciere que conviene.* Ex quibus verbis patet, quod si istis Diffinitoribus non injungitur nisi ut præstent præsentiam electioni ad effectum illam confirmandi, seu infirmandi, ergo sunt solum Confirmatores, non autem Electores, & idem denotatur inferius in eadem Constit. 70. ibi: *E despues que fuere celebrada la tal Eleccion, sea examinada con diligencia por los Diffinitores, y sea confirmada de todos ellos, o de la mayor parte de ellos, segun convinieren.* Et magis etiam apertè declaratur in Constitutione septima, juxta impressionem anni 1597. ubi agitur de facultate Diffinitorum, in qua habentur hæc verba *Estos ocho Definidores, que fueren elegidos segun as dicho, ningun poderio tienen, sino para confirmar la eleccion del Prior de S. Bartolome, mas siendo confirmado, aya poderio cumplido con el dicho Prior de S. Bartolome, de ordenar, establecer, &c.*

Ex quibus tam geminatis, & repetitis verbis satis clarè constat, quod isti Diffinitores non sunt Electores, sed meri Confirmatores electionis factæ per Vocales Sancti Bartholomæi de Lupiana. Quod evidentiùs apparet, quia post sibi præsentatam electionem ab Electoribus factam, ipsi Diffinitores procedunt ad confirmationem, mediantibus suffragiis, porrigendo pro confirmatione litteram A, quæ significat Approbo, & pro reprobatione litteram R, quæ significat Reprobo, signum evidens, quod eorum officium non est nisi approbare, aut reprobare.

Quæ veritas multò magis elucescit ex eisdem actis Capitularibus hujus ultimi Capituli, ubi in præce

præcepto factò à Præsidente pro modestia servanda in Capitulo, & pro faciendâ electione personarum idonearum distinguuntur Definidores à Vocalibus, ut process. fol. 1. & in scrutinio primæ electionis fol. 7 in princ. ibi *Estando juntos en Capitulo, à son de campana tañida, los Padres Presidente, y Definidores, y los Electores de dicha elección, para votar à ella, &c.* Et eod. fol. ibi. *Despues de loqual consulta on los Padres Presidente y Definidores la representacion que hizieron los Padres Vocales de San Bartholome Et inferius eadem pagina, ibi. Visto loqual, y que la maior parte de Definitorio aprobo dicha presentacion de los Vocales de este Monasterio, &c.* Et eadem pagina à tergo, ibi: *Consultada la dicha presentacion entie nuestro Padre Presidente, y los Padres Definidores, votaron en la forma sobredicha, y tunc el Reverendissimo Padre Fray Juan de San Joseph quatro Reprobo y un Approbo.* Et fol. 9. in fin. ibi *Teniendo consultado la dicha elección, la aprobaron.* Et post hæc scripta, vidi unum actum Capitularum de anno 1421. postea in actis exhibitum, qui ponit falcem ad radicem, & tollit omnem difficultatem, apertissime declarando, quod istud jus eligendi Priorem Sancti Bartholomæi spectat ad Fratres ejusdem Conventus tantum, & quod nullus alius, qui non sit de corpore Capituli dicti Conventus, potest in tali electione se immiscere, & quod quatuor Definidores sunt tantum confirmatores dictæ electionis, revocando Constitutionem factam in Capitulo antecedenti, quæ mandabat dictum Priorem eligendum fore per illos de corpore Capituli Generalis, ut ibi. *E luego esse mismo dia fue otorgado, è pasado por Votos de todos los del dicho Capitulo, que fuesse tornada la Elección de Prior de San Bartolome à los Frayles de Orden sacra de esse Monasterio, los quales solamente elijan Prior de San Bartolome de aqui adelante, ni se mezcle con ello à elegir otro alguno que no sea del cuerpo de su Capitulo El qual Priorazgo vague de trienio en trienio, segun el tiempo en que fuere celebrada, è confirma la la Elección de Prior de San Bartolome, è que sean Confirmadores in perpetuum de la elección ansi celebrada, los quatro que fueron deputados an cada Capitulo General, para celebrar Capitulo Privado, è revocaron la Constitucion fecha en el Capitulo proximo pasado, qua mandava, que fuesse elegido el dicho Prior por los del cuerpo de el Capitulo General, &c.*

19 A textu isto, qui venerabilem redolet antiquitatem, ortum duxit prima jam præfata hujus Ordinis Constitutio, quam Latine extensam in originalibus Constitutionibus legi, ac pro instiganda hujus articuli veritate perlegi, sic enim fol. 1. primæva illa verba sonant: *Prædicti autem Prioris Monasterij Sancti Bartholomæi electionem, cum ita sit de jure, & etiam sic fuerit hætenus observatum, ad Fratres Capitulares ejusdem Monasterij, & non ad aliquos, alios, decernimus, consentimus, condimus, & in perpetuum statuimus in solidum, & solummodo pertinere.* Ex hinc hodie nullo modo in dubium revocari potest, quin dicti Definidores sint solum meri Approbatores electionis factæ à Vocalibus Conventus Sancti Bartholomæi, absque eo quod in re tam clara aliqua sit opus interpretatione, ad not. per text. in l. ille, aut ille, ff. de legat. 3. & attestatur Carol. de Tapia loco citato.

20 Et ulterius, si aliter diceretur, maximum sequeretur absurdum, ut scilicet id, quod prætenditur gratiosè concessum Patribus Sancti Bartholomæi de Lupiana circa hujusmodi jus eligendi Generalem, eis in odium, & maximum præjudicium retorqueretur, quia si eorum electio deberet esse arctata ad voluntatem Definitorum, utique privilegium eligendi non solum redderetur eis caducum, & eulsorium, sed imò præ-

textu Privilegij auferretur eisdem facultas, quam habent à jure communi eligendi Priorem sui Monasterij, ut est text. in c. 1. de elect. Butr. in c. dilectus, in 1. lect. n. 7. de consuet. Navar. cons. 3. de elect. n. 3. & comment. 3. de regular. n. 2. Ludov. Mirand. in Man. Pralat. tom. 2. q. 23. art. 5. concl. 1. Peirin. tom. 2. de Relig. Pralat. & subdit. p. 3. q. 1. c. 4. §. 1. Barbosa in Collect. ad dictum c. 1. n. 6. Suarez tom. 4. de Relig. lib. 2. c. 4. n. 1. & c. 6. n. 19. Coccin. decis. 296. n. 5. Rot. decis. 65. n. 6. p. 1. recent.

Neque adversatur prædictis prætensa observantia Religionis, ut scilicet nulla electio publicetur cum solis votis Capitularibus Conventus Sancti Bartholomæi, sed solum publicetur quando Definidores, vel eorum major pars se conformarunt cum dictis Capitularibus, sicque electionem dictorum Capitularium non posse verè, & propriè dici electionem, pro cujus subsistentia inter cætera essentialia requiritur, ut illicò publicetur, ex text. expresso in c. quia propter, de elect. cum ibi not. per Gloss. in verb. Saviour, Castellin. c. 3. de elect. Car. n. 2. Barbosa. de jure Eccles. lib. 1. c. 19. n. 214. & seqq. n. 225. Sylv. in summ. verb. Electio 2. q. 7. Rodrig. quest. Regular. tom. 2. quest. 5. art. 14. Mirand. tom. 2. q. 28. art. 24. concl. 2. Et consequenter quod definidores sint etiam Electores, cum non publicetur electio nisi postquam ipsi illam mediantibus suffragiis approbarunt.

Quia quantum ad facultatem Vocalium Sancti Bartholomæi eligendi Priorem Generalem privativè quoad Definidores, latè fundavimus suprâ proximè ante dictam objectionem, & quoad id, ut scilicet non publicetur scrutinium, donec per Definidores fuerit approbata electio. Respondetur, hoc non esse tam certum, quia habetur pro constanti, quod in omnibus Capitulis solet Præsidentis sub censuris latæ sententiæ prohibere Scrutatoribus, ne scrutinia publicent, quod in specie in præsentî Capitulo, de quo agitur, factum fuit, ut process. fol. 3. Sicque cum publicatio impediatur factò ipsius Præsidentis inferendo metum præviis censuris, non potest ex tali facto summi argumentum, quod Vocales Sancti Bartholomæi non sint verè, & propriè Electores, etiam privativè quoad ipsos Definidores, imò retorquetur argumentum, quia si electio non fuisset perfecta, nisi post approbationem Definitorum, ad quid prohibere, ne publicetur, donec approbata fuerit? Cum aliàs esset clarum, quod Scrutores non poterant publicare electionem, donec canonicè facta non fuerit, ex vulgari reg. l. in causa 16. ff. de minor.

Vel quatenus hoc fundamentum prætendatur inniti assertæ consuetudini ita faciendi, adhuc Respondetur, quod hac consuetudine supposita, non inde sequitur, quod electio facta à dictis Vocalibus non sit verè, & propriè electio, quia aut pars adversa vult talem consuetudinem valere contra juris dispositionem, de quo infra latius dicetur, à numero 77. & seqq. & tali casu prætendi poterit, quod dilatio publicationis scrutinij usque ad securam approbationem sit in vim dictæ consuetudinis, sed non idèò electionem, quam faciunt dicti Vocales, cessare esse veram & Canonicam electionem: aut dicta consuetudo reputatur invalida, ac tanquam abusus & corruptela, prout ego eam sic existimo tanquam coarctativam libertatis eligendi, cum possent Definidores tali fundamento impedire publicationem omnium electorum, & semper mandare iterari electiones donec eligatur persona desiderata, ut dicemus infra d. n. 77. & seqq. & tali casu non est habenda in aliqua consideratione, etiam ubi esset certa.

Minus obstat prædictis, quod post publicatam electionem, ac approbationem confirmatorum dicta Constitutio 70. mandet fieri dicta pro illis, qui volunt

volunt aliquid contra dictam electionem allegare, assignando certum terminum, quo elapso, & nihil, quod releveret, allegato, procedatur ad confirmationem, ex quo prætendatur inferri, quod illa approbatio Diffinitorum, quæ fit incontinenti post electionem, non sit verè, & propriè confirmatio, sed complementum electionis factæ per dictos Capitulares.

- 25 Nam pro responsione est animadvertendum, quod uno ex duobus modis potest electio confirmari, aut extrajudicialiter in scriptis, & processu compilato, ut cum pluribus dixit Lavor. *in suis lucubr. tit. 4. cap. 25. à numer. 59.* Et legislatores hujus sacre Religionis ut melius, & sanctius ageretur electio sui superioris, voluerunt ambos modos confirmandi intervenire, & quod extrajudiciali informationi, quam faciunt Diffinitores de qualitatibus electi, succederet alia solemnitas informatio præviis edictis, ut supra, pro illis, qui vel contra ipsam electionem, vel contra personam electi aliquid allegare voluerint. Etenim quod in effectu prima confirmatio Diffinitorum habeatur pro confirmatione, ultra latè deducta supra à num. 15. usque ad 19. constat etiam evidenter, quia in dicta Constit. 70. ubi talis confirmatio fieri mandatur, disponitur quod post factam canonicam electionem petatur consensus ab electo (quod regulariter fit post electionem confirmatam) quodque dicto consensu præstito, statim ducatur ad chorum, & inthronizetur in sede Priorali (quod propriè est illi tradere possessionem) quodque postea apponantur edicta superius relata pro judiciali informatione facienda. Et si aliàs intelligeretur, sequeretur absurdum, ut scilicet cum sola electione per quam solum jus ad rem acquiritur, & sine confirmatione, quæ dat jus in re, daretur electo possessio Prælatuæ mediante præfata inthronizatione in sedem Prioralem, & in nihilo repugnat, quod post primam informationem extrajudicialiter factam, fiat alia inquisitio judicialis, quia etiam post confirmationem electionis potest contra illam opponi, retractari, & annullari, si causæ sufficientes justificentur. Rot. *in c. cum dilecti, de elect. n. 63.* Compstel. *in c. quod sicut, eod. tit. Innoc. in c. constitutus, de appel. Castel. de elect. c. 14. n. 55. ibi: Dico quod quadam est confirmatio non contentiosa, id est, quæ fit extrajudicialiter, non assumpta causa cognitione, non citato hoc, vel illo, & sic fieri potest, licet de necessitate præmittatur citatio, quo casu, quando scilicet simpliciter confirmatur, ut dicitur in Clement. 1. de officio. & potest. jud. deleg. tunc quoque post ipsam confirmationem potest, contendere nullitas electionis, & potest peti retractari, etiam quod valeat talis confirmatio, pro quo facit optimus text. in c. indemnitatibus, §. sanè, vers. verum, de elect. in 6. Et istud est quod voluerunt præcavere Legislatores hujus Religionis, ne stante sola extrajudiciali informatione, daretur occasio ad libitum impugnandi electionem.*

- 26 Et prædicta corroborantur, quia eadem forma tradita per dictam Constitutionem 70. servatur etiam in electionibus quorumcunque Prioratum Conventuum hujus Ordinis, in quibus nemo dubitabit, quod jus eligendi proprium Priorem spectat ad Capitulares ejusdem Conventus, & quod electiones per ipsos factæ sunt perfectæ; & nihilominus in dictis electionibus fiunt eadem confirmationes simplices, hoc est, per consensum confirmatorum, & sollemnes, quæ fiunt in electione Prioris Sancti Bartholomæi.

- 27 Ultra quod, cum hæc facultas eligendi resideat taliter in Vocalibus Sancti Bartholomæi, ut expressè disponatur, nullum alium præter ipsos, posse in electione hujusmodi se immiscere, ibi: *Ni se mezele con ellos à eligirotro alguno.* Et quod Diffinitores sint so-

lùm confirmatores, nescio quonam fundamento dici possit, quod ipsi Diffinitores in illa approbatione videantur solummodo dare complementum electioni; nam hoc esset adulterare verum, & germanum intellectum prædicti decreti prohibentis, nullum alium immisceri, & quod uni sint Electores, alij verò confirmatores.

Supposito igitur absque aliqua difficultate, ex prædictis, quod electio Prioris Generalis hujus Religionis Sancti Hieronymi spectat ad Patres Vocales Conventus Sancti Bartholomæi de Lupiana, ad Diffinitores verò solum jus talem electionem confirmandi, aut infirmandi, sequitur necessariò, quod ubi electio fuit legitima, & canonica, non potuerit à Diffinitoribus infirmari, sed imò debuerit de necessitate confirmari, text. est expressus in c. postquam, de elect. ubi Abb. num. 1. c. fin. eod. tit. in 6. Bonon. de elect. Prælat. dub. 45. n. 1. Castel. eod. tract. c. 14. n. 15. Tambur. de jur. Abbat. tom. 1. disp. 6. quæst. 5. n. 4 & 5. Portel resp. moral. cas. 4. n. 5. in fin. Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 27. in princ.

Et est ratio, quia electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis, Joan. Andr. in d. cap. postquam, n. 15. & ibi Butr. n. 5. Dec. n. 1. Tambur. d. tr. de jur. Abbat. tom. 1. disp. 6. quæst. 1. n. 5. Greg. XV. decis. 240. n. 12.

Ut propterea Laurent. de Peirinis tom. 1. c. 3. §. 6. in fin. affirmet, quod electus petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cum pleno jure imitur. Cabed. p. 2. decis. 84. n. 10. Et in eisdem terminis, Greg. in d. decis. 240. n. 11. dicit, quod qui confirmat, nihil dat, & quod confirmatio non est imputanda ad beneficium, sed ad justitiam.

In tantum quod si confirmatio denegatur, datur recursus ad superiorem, ut præfixo brevi termino obliget ad confirmandum, c. nullus, de jure patron. ubi idem docent Joan. Andr. Butr. & omnes communiter, Tamburin. dict. disp. 6. quæst. 3. in fin. Castel. de elect. Can. c. 14. num. 18. Laurent. de Peirin. d. tom. 1. cap. 3. §. 11. vers. dico 11. Abb. in c. Osus Episcopus, n. 6. de postul. Prælat. idem Abb. in c. cum olim, sub numer. 1. de majorit. & obed. Rot. coram Pamphilio in una Legionensi confirmationis, 23. Januarij 1617. relatus per Castell loco proximè citato, ubi fuit decisum, quod canonicè electus, contra quem non adsunt urgentia, debet omnino confirmari, & si confirmator renuat, ad majorem Superiorem potest recurrere, Lavor. var. lucub. tit. 4. c. 25. n. 1. & n. 42.

Ad instar præsentati per Patronum ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, quem Ordinarius instituere tenetur, dum legitimum non adest impedimentum, in tantum quod si instituere absque causa recuset, potest superior illum compellere ad instituendum, ut probat text. junct. gloss. vel appellaverit, in cap. Pastoralis 19. de jure patr. & ibi Abb. n. 5. Butr. decis. 4. de jure patr. in nov. Garc. de benef. p. 10. c. 4. n. fin. Ricc. in praxi fori Eccl. tit. de jure patr. decis. 159. num. 70. & seqq.

Et est ratio, quia tali præsentato fuit jus quæsitum per præsentationem Patroni, quo jure sine legitima causa privari non potuit.

Quæ ratio multò magis militat in electo, qui per Electionem acquisivit plenum jus in Prælatu- 34 ra, ad quam fuit electus: electio enim est merum jus spirituale, tribuens jus Prælatuæ, & administrandi, saltem in habitu, Gloss. in cap. quando 62. distinct. Abb. in c. que elam, num. 6. de elect. plenè Felin. in c. cum Bertoldus, num. 2. de re judicat. ubi dicit, quod per Confirmationem nihil novi juris acquiritur, sed tantum exercitium juris per Electionem acquisiti. Laurent. de Portel. in suis responsis Moral. parte 2. cas. 4. Peirin.

Perin. tom. 2. c. 3. §. 6. in fin. & §. sequenti ferè per tot. Rot. coram Greg. d. decis. 204. n. 17.

35 Imò potest Superior, ad quem recurritur, ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere per semetipsum confirmationem, Navar. cons. 2. n. 2. & seq.

36 Quod præsertim procedit, si talis Superior habet facultatem Legati à Latere, prout habet. Illustrissimus Dominus meus Nuntius, text. est in c. si Abbatem, §. 1. de elect. in 6. & ibi gloss. verb. ex officio, D. Aug. Barb. (qui nihil intactum in materiis Ecclesiasticis reliquit, & qui etiam in hac causa pro hac parte consuluit) in tract. de jure Eccl. lib. 1. c. 19. n. 250.

37 Cum enim publicè inter sit confirmationes Electionum quanto citius expediri, ne Ecclesiæ, aut Religionis diu sint suis orbatæ Pastoribus, ut dicit, text. in c. oblata, §. superior, circa fin. de appell. debent ambages, & circuitus evitari, ad not. per text. in Clem. Auditor, de rescript.

38 Qua propter cum ex Actis Capitularibus appareat, quod Rever. Pat. Fr. Ludovicus de Aguilar fuit canonicè electus cum Votis triginta, ex quadraginta duobus, quæ aderant in Capitulo, utique ejus electio fuit legitima, & canonica, c. cum inter, & tot. tit. de elect. in decret. & in 6. Loter. de re benef. lib. 2. q. 17. n. 3. ubi, quod ista est communis opinio Canonistarum & Juristarum. Et consequenter fuit de necessitate ei debita confirmatio, ex superius latissimè deductis, ob cujus denegationem, quinimò reprobationem, potuit tam ipse, quam Electores, ac alij interesse habentes ad Superiorem recurrere, ut diximus supra n. 31. usque ad 36. & in his propriis terminis tenet Port. in resp. casuum conscientie, p. 2. cas. 4. in princ. & in dub. 3. n. 5. fol. 310. & eod. casu 4. ad dub. 5. fol. 317. n. 9.

39 Neque obstat, quod vigore Constitutionum Ordinis possint Diffinitores, prout sibi videbitur, electiones confirmare, aut infirmare, ut in constitutione 70. ibi. *Confirmenla, & infirmenla, segun les pareciere justo.* Et inferius, ibi: *Segun les pareciere que conviene.* Quia respondetur, retorquendo objectum, quod imò ex illis verbis resultat non liberum, & absolutum arbitrium Confirmatorum, sed arbitrium regulatum à jure, & justitia, ut denotant illa verba: *Segun les pareciere justo.* Et alia, *Segun les pareciere que conviene* text. est optimus in l. fideicommissa 11. §. quanquam ff. de legat. 3. ubi gloss. in verb. arbitrium, & in l. fideicommissaria libertas 46. §. quod si ita ff. de fideicommiss. libertat. Bart. in Extravag. ad reprimendum, verb. videbitur, ubi loquendo de prædictis & alijs similibus verbis, ponit pro regula, quod nunquam ex eis censetur datum plenum, & liberum arbitrium, sed regulatum arbitrio boni viri. Menoch. de arbitrar. lib. 2. q. 8. num. 4. & quest. 13. num. 15. Dec. consil. 493. n. 17. Barbof. axiomat. 32. num. 2. Signorol. de Homod. consil. 110 incip. *Questio præsupponitur*, num. 9. Calcan. consil. 120. n. 7. in fin. Patif. consil. 95. n. 22. lib. 1. Ludov. Bologner in addit. ad Cons. Joan. de Anania, in consil. 34. n. 12. Valasc. consil. 153. n. 25. Rot. coram Gregor. XV. decis. 151. num. 8. & apud Zach. de oblig. camer. decis. 3. num. 5.

40 Quod quidem arbitrium debet esse regulatum à Jure communi, l. respiciendum, & l. hodie, ff. de pœnis, l. 2. in bonis ff. de iuratum solo i. l. Thais, §. sorore, ibi: *Non spectandum quod heredibus displiceret, sed quod bono viro placere posset, &c.* ff. de fideicommiss. libert. Mar. Ant. var. resol. lib. 3. resol. 7. n. 14. Seraph. decis. 101. 7. n. 1. Joseph de Sesse Arag. decis. 45. n. 13. cum seqq. tom. 1. Gratian. discept. for. c. 442. n. 5. ubi dicit, quod arbitrium boni viri non est libera dispositio.

Et in dubio, ubi verba possunt applicari arbitrio libero, & regulato, resolvere debemus viri boni arbitrium sic regulatum concessum fuisse, Decius consil.

4; o. n. 3. Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 9. num. 1. Maxime quando si aliter intelligeretur, tertius reciperet præjudicium, prout in casu isto, ex infra dicendis, ut multos citando resolvit Menoc. d. q. 9. n. 8.

Et hæc conclusio absque umbra difficultatis transit ubi verbo *Videtur*, additur verbum *Iustum*, seu *bonum*, &c. prout in d. Constitutione, ibi *segun les pareciere justo.* ut resolvit Joseph. Sesse d. dec. 45. n. 13. tom. 1.

Et licet d. Constitut. 70. mandet, quod in casu infirmationis electionis iterum eligatur, ac toties quoties, donec de Priore canonicè provideatur, hoc tamen intelligendum est, ut tunc renovetur electio, ubi prima fuerit legitimè infirmata, ex rationibus infra latissimè ponderandis n. 65.

Quibus non suffragatur replicatio, ut scilicet prædicta non procedant ubi aliquid committitur, non solum arbitrio, sed etiam conscientie alicujus prout in casu isto videtur commissa conscientie Diffinitorum approbatio, seu reprobatio electionis, ut Extravag. 1. ad Constitut. 1. ibi *Rogamos, y amonestamos los Padres Difinidores, que en la eleccion del General no confirmen, salvo à persona que fuere suficiente para regir la Orden, cerca de lo qual estrechamente les encargamos las conciencias.* Et consequenter à reprobatione electionis non posse reclamari ad Superiorem, cum talis commissio conscientiaria operetur, ut solus Deus, & non alij, debeat esset iudex, vel cognitor, ex text. in c. statutum, §. Assessorem; ubi gloss. vera Conscientia, & verbo Relinquatur, de rescript. in 6. Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 8. num. 4. gloss. in Clement. 1. verbo oneramus de jure patron. Mascard. de probat. concl. 414. n. 1. parte 1. Corn. consil. 349. tom. 1. num. 6. asserentes ambo, quod ubi committitur aliquid conscientie alicujus, non est disputandum utrum bene fecerit ille, cujus conscientia committitur, Bellam. dec. 18. per totam, incip. *Oneratio conscientie*, Lap. allegat. 15. n. 8. & ibi Mandos. lit. T. & alleg. 60. n. 4. latè Lancel. de attentat. p. 2. cap. limit. 10. n. 1. & seqq. Scacc. de appell. q. 17. limit. 15. n. 3. Barbof. de clausul. claus. 24. n. 7.

Quia huic objecto, replicationi potest multipliciter satisfieri.

Primò considerando, quod Extravagantes ad Constitutiones dictæ Religionis non emanarunt ad revocationem, seu derogationem ipsarum Constitutionum, sed ad earum declarationem, interpretationem, & supplementum, ut clarè dicitur in proœmio voluminis earundem, §. 3. & 6. & in nulla Constitutione legitur talis commissio in conscientia, imò legitur commissio ad iustum arbitrium Diffinitorum: quod quomodo intelligatur, satis abundè supra demonstravimus.

Et nihilominus, quatenus etiam verba Constitutionum inniterentur simplici, & absolutæ conscientie ipsorum Diffinitorum, adhuc tamen Diffinitores tenerentur judicare secundum jus, & justitiam. Mascard. de prob. concl. 414. per tot. Menoch. de arbitrar. lib. 1. quest. 8. n. 40. 44. Monet. de commut. c. 7. num. 246. Marchesan. de commiss. p. 1. n. 77 pag. mihi 202. Barbof. d. clausul. 24. in fin.

Et rationem puto, quia talia verba conscientiam tuam oneramus, non mutant naturam negotij, super quo fit dispositio, cum sit certum, quod tacitè inest omnibus commissionibus, quod iudices, vel executores secundum bonam conscientiam cuncta agant, c. 1. de re judic. lib. 6. Et sic expressio ejus quod tacitè inest, nihil operatur, & sonat potius in monitionem & excitationem, quam in conditionem, ad not. per Innocent. in c. fin. de præsumpt. & c. licet, de offic. ordin. l. si ita expressum, & ibi gloss. ff. de cond. & demonstrat. Gratian.

Gratian, *discept. forens.* 738. n. 2. 3. & 4. & *decis. Marchia* 157. n. 9. & videtur originalis doctrina Anchar. *super Clement quamvis*, de *for. compet.* sub n. 15. col. 2. *vers. Obtentum fuit*, ubi quod ita practicitur, & mutari non debet. Quod magis indubitanter est practitandum, & observandum in casu dictæ Extravagan-
tis, cuius verba sunt merè, & absolute hortatoria, ut ibi, *Rogamos, y amonestamos*.

49 Secundò respondetur, quod dato non autem con-
cesso, quod versaremur in casu legis, seu constitutio-
nis præceptivæ, quæ deferret confirmationes, aut ir-
ritationes electionum conscientis Diffinitorum, ni-
hilominus tenerentur Diffinitores iurare in actu cas-
sationis, se ita pro conscientia, & iustitia sensisse, alias
eorum declarationi stari non deberet, & tenerentur
appellationi quoad utrumque effectum deferre, arg.
tex in *l. Theopompus*, ff. de *dot. preleg.* Rebuff. de *ap-
pel. art. 3. gloss. 1. n. 4.* Præpos. in *rubr. de appell.* sub n. 45.
Ruginel. de *appell.* §. 2. c. 2. n. 68. Aded ut si post ap-
pellationem procederetur ad ulteriora, processus esset
nullus, & attentatus. Lancel. de *attent. parte 2. c. 12.*
lim. 10. n. 12.

50 Imò, non obstante juramento, nihilominus ad-
mitteretur appellatio ad utrumque effectum, ubi non
esset simpliciter onerata conscientia, sed etiam adess-
sent alia verba, quæ respicerent iustitiam, prout plu-
ries repetita leguntur in Constitutionibus hujus Or-
dinis, in iungendo Diffinitoribus, ut confirmet, seu
infirmet electiones, *segun les pareciere justo*, text: est
in *c. qualiter, el primero, de accusat.* Franc. in *d. c. sta-
tutum, §. Assessorum*, sub n. 5. de *rescript.* in 6. Lanc. d.
lim. 10. n. 11. Scacc. de *appell. q. 18. lim. 15. n. 6.*

51 Tertiò, quia quatenus dicta verba conscientiarum
essent appposita per modum legis, & statuti, cuius con-
trarium ex eorum lectura apparet, ut supra proximè
notavimus; nihilominus tamen non essent ita crudè
accipienda, ut possent Diffinitores facere, quod eo-
rum conscientia dictaverit; nam etiam in huiusmodi
dictamine tenerentur primò se conformare cum dis-
positione Juris Canonici, Corn. *consil.* 137. n. 7. vol. 2.
& *consil.* 201. n. 17. & 18. *cod. volum.* Mascard. *concl.*
414. n. 10. ubi n. 11. refert Innocentij doctrinam asse-
rentis conscientie secreta de sinu iudicis, & secretis
pectoris ipsius non debere proficisci, sed de utero, &
sinu legis, & ex Bald. tradit, conscientiam, & intelli-
gentiam non habere ubi figat pedem, sed debere
conformare se conscientie legis, vel dispositioni le-
gali & Menoch. de *arbitr. lib. 1. q. 8. n. 44. in fin.* asserit,
quod stante hac clausula, iudex sequi debet consci-
entiam lege munitam.

52 Quartò respondetur, quod hoc maximè, in casu
istò procedere debet, ubi agitur de re ardua, & ma-
gni præjudicii, nempe de cassanda electione, non
ob defectum formæ, sed ob vitium personæ electæ,
cui ideo maximum in honore irrogaretur præjudi-
cium, cum ex tali cassatione efficiatur electus per-
petuò ineligibilis, non solum ad eandem dignitatem
sed etiam ad quæcunque alia officia Religionis, ut
est text in *c. super eo, juncta gloss. in verb. non vitio per-
sonæ, de elect.* ubi Abb. num. 27. & seqq. & com-
muniter DD. & text. optimus in *c. testimonium*, ibi:
*Aut gravata sit ejus opinio, eo quod quædamque fuit ta-
li modo repulsus* & gl. ibi, *verb. opinio de testib.* & facit
text. in *l. cognitionem*, ibi. *Munitur existimatio quando
quis ordine moxetur*, ff. de *var. & extraord. cogn.* latè
Bobadil in *polit. lib. 1. c. 16. num. 18. & seqq.* Ludovic.
Mirand. in *manual. Pralat.* tom. 2. q. 23. art. 1. *concl. 5.*
vers. Circa sextum, Sigism. à Bonon. de *elect. Pralat.*
Regul. dub. 100. n. 3. Tamb. de *jure Abb.* tom. 1. di. p. 5.
p. 22. n. 4. Castil. de *elect. canon.* c. 5. n. 35. optimè Laur.
de Peir. de *subdito Religioso*, tom. 1. c. 31. §. 8. pag. 475.

Quod autem cassatio electionis dicti Patris Ludo- 53
visij de Aguilar fuerit facta, non ob defectum circa
formam, & solemnitate electionis, sed ob vitium
personæ, patet: tum quia tam in allegationibus pro
parte contraria in actis exhibitis, quàm in informa-
tione juris fatetur, quod fuit reprobata ejus perso-
na, ut in allegationibus, ibi: *Y la reprobacion de am-
bos sujetos esta firmada de todo el Definitorio, avien-
dola hecha por votos secretos.* Et in dicta informatio-
ne Juris sub n. 16. *Conloqual, no aviendo confirmado,
aprobado, ni votado el Definitorio per los Padres Fray
Luis de Aguilar, Fray Juan de San Joseph, por quien
votaron los Religiosos referidos antes infirmandoles,*
&c. Tum etiam, quia Diffinitorium mandavit, ne se-
mel reprobatus amplius eligeretur, ut fatetur Præses
in *process.* fol. 23.

Ex quibus clarè colligitur, quod reprobatio fuit 54
facta ob defectum electi, cum alias de jure ubi ele-
ctio cassatur tantum ob non servatum modum ele-
ctionis, vel quid simile, possit talis electus iterum
eligi, text. est clarus in *allegato c. super eo, de elect.* &
ibi communiter Doctor. Castil. *cod. tr. c. 4. num. 30. &
n. 59 in fin.* Quod præceptum idem operatur, ac si ite-
rum personam electam nominatim repulisset, ex quo
illa incertitudo, an fuerit cassata electio ob defectum
formæ, vel ob vitium personæ, fuit desuper reducta
ad certitudinem ad *l. quidam ff. de reb. dub.* Quod tan-
tum sufficeret ad contrahendam perpetuam incapaci-
tatem, Mirand. Bonon. Tamburin. & Peirin in *locis
superius citatis.*

Quapropter licet materia ista esset aded merè, & 55
absolute conscientiarum, ut non nisi soli Deo isti Dif-
finitores tenerentur reddere rationem gestorum per
ipsos circa approbationem electionis, cuius con-
trarium fuit supra demonstratum, adhuc tamen non
potuisset denegari appellatio quoad utrumque ef-
fectum, attenta declaratione incapacitatis personæ
electæ, resultante ex dicto præcepto: etenim circa hoc
non potest negari, quin Diffinitorium exccellerit fi-
nes suæ facultatis, quæ tantummodò versabatur in
confirmanda, vel infirmanda electione, non autem
in declarando incapacem, & inhabilitando perso-
nam electi, quod facere non poterat absque causæ
cognitione, ipsoque electo, ac electoribus non audi-
tis. Valenzuel. *consil.* 44. num. 6. tom. 1. per text. in *c. 1.
de caus. poss. & propriet.* & facit gloss. in *d. c. super eo de
elect. verb. non vitio personæ*: optimè Laur. Portel. in
respons. regular. casu 4. num. 3. versic. Ad secundum, ibi:
*Dato quod esset indignus, non potuit Prelatus illum non
auditum excludere in silentio, sed debebat scrutinium
publicare, & tunc contra electum formare processum,
inquirens juridicè de culpis illius, ob quas illum exclu-
debat, & reputabat indignum.* Fr. Emmanuel Rodrig.
*quest. regular. tom. 2. quest. 52. art. 12. versic. Ad pri-
mum*, Frater Ludovic. de Miranda in *suo manual. Pra-
lat. regul. tom. 2. quest. 23. art. 22. vers.* Unde non satis,
usque ad fin. quem sequitur Castell. d. *tract. de elect.*
c. 13. sub n. 27. & c. 4. n. 30. ibi. Hac tamen servata con-
ditione, ut quando cassanda est electio vitio aliquo per-
sonæ, illud vitium, seu delictum debeat esse non solum
objectum, sed etiam probatum. Idem sentit, ac latè fun-
dat cum aliquibus Rotæ Romanæ decis. ac aliis au-
thoritatibus, Sigism. de Bonon. de *elect. part. 2. cap. 5.*
dub. 95. à n. 80. cum seqq. Lavor. d. *tr. tit. 4. c. 25. n. 59. &
c. 19. n. 121.* ubi dicit. *Quod quando agitur de oppositio-
ne inhabilitatis, pro declaratione nullitatis electionis
exigitur probatio.*

Quæ conclusio legalis eo magis redditur clara ac 56
indubitabilis in casu isto, in quo concurrat similis
dispositio Constitutionum Ordinis, nempe Extrav. 5.
ad Constitutionem 10. ibi: *Y entonces no inhabiliten*
à

à ninguno sin que le llamen, y sea oydo y si no le llaman, la tal inhabilitacion no valga, ni tenga effeto.

57 Quod videtur maximè æquitati, ac rationi inniti, quia nempe daretur aliàs occasio, ut nunquam confirmaretur aliquis non benè visus confirmatoribus, licet esset dignus; & semper possent Confirmatores allegare prætextum inhabilitatis exteriorum, qui ad eorum satisfactionem non eliguntur, & consequenter supplantare electores, illisque auferre libertatem eligendi, ac eos arctare ad eligendum personam ipsis Confirmatoribus benè visam, contra fundamentalia requisita electionis, pro qua omnimoda libertas electorum requiritur, *cap. ubi periculum, §. ceterum, de elect. in 6. cap. quisquis 4. & ibi gloss. verb. libertatem, & Abb. n. 6. eod. tit. Jul. Lator. in suis lucubr. tit. 4. c. 2. n. 3. Castell. de elect. cap. 10. n. 4. & idem disponitur per Constitutiones Ordinis, ubi gloss. super Constitutione 70 fol. 245. dicit, Quod in Capitulo anni 1576. fuit mandatum, quod Confirmatores neque directè, neque indirectè impedirent libertatem Electorum: & in puncto quoad inconvenientiam superiùs ratiocinatam est videre Fr. Laurent. Portel. in d. resp. regul. casu 4. sub num. 3. vers. Per quod satis constat. & in tr. dubiorum regul. verb. electio in addit. n. 5. fol. mihi 375.*

58 Et quod in effectu finis Diffinitorum in hoc Capitulo esset arctare Electores ad eligendum personam ab eodem Diffinitorio desideratam, excludendo quoscumque alios electos, ultra prædicta adsunt apertissima argumenta: & primò, quia reprobarunt dictum Patrem Fratrem Loysum de Aguilar, canonicè electum cum 30. ex 42. Vocalibus, cui quatenus non deberet suffragari præsumptio juris, ut reputetur idoneus, si non probetur inhabilis, juxta notata per gloss. in c. Pastoralis, verb. malitiose; de jurepatr. ubi per hanc rationem dicit, quod si Episcopus non docet de inhabilitate præsentati, præsumitur malitia ipsius Episcopi. Et ulteriùs, quod dictus Pater cætera munera honorifica Religionis perfunctus fuit, saltem pro comprobatione suæ habilitatis, ac bonæ opinionis suffragari sibi deberet, quod aliàs ab eadem Catholica Majestate pro hoc officio Generalatûs commendatus fuit, cum non sit præsumendum, quod tantus Princeps sua officia pro indigno interponeret, maximè ad gubernandam Religionem sibi partialissimè affectam, suæque Regiæ protectioni commendatam.

59 Secundò quia post reprobationem dicti Patris Aloysii de Aguilar fuit cum simili quantitate votorum electus Reverend P. Fr. Joann. de Sancto Joseph, qui etiam postquam cætera Religionis officia persolvit, fuit aliàs ad hoc idem officium Generalatûs assumptus, & pro quo hodie non solum militat ratio, ut semel judicatus idoneus, semper habeatur talis, nisi de contrario doceatur, Laur. de Peirin. de subd. rom. 1. c. 31. §. 10. ibi: Repertus dignus ad unam dignitatem, si postea eligatur ad aliam, debet dignus reputari, & per consequens ab habente auctoritatem confirmari. Et ibidem alios refert Sed cò major ipsius habilitas debet existimari, quò experientia rerum magistra cuilibet officio præstat nutrimentum, gloss. in c. quàm sit, verb. magistra, de elect. in 6. l. legatus, §. ornatricibus, ff. de leg. 3. & nihilominùs etiam hunc absque aliqua causa reprobarunt.

60 Tertiò quia, ut eo faciliùs cogerentur Electores venire in personam à Diffinitoribus desideratam, Præses prohibuit, non posset iterum eligi semel exclusus, contra omnem Juris regulam, per ea quæ diximus sup. n. 53. in fin. & 54. & per ea quæ latissimè in his propriis terminis advertit Castell. de elect. canon. c. 13. n. 26.

Barbosæ Vota decisiva.

Quandò augetur, imò clarificatur suspicio, quod Præses habuerit animum restringendi electionem ad personam sibi benevisam, prævia reprobatione cujuscumque alterius electi, ex eo quia prævidit, quod evenire poterat, imò quod in effectu evenit; ideòque voluit sibi præcavere, eximinando testes antequam Capitulum celebraretur, super consuetudine diffinitorii approbandi, seu reprobandi ad libitum electos per Vocales Sancti Bartholomæi, quodque Electores semper in casu reprobationis Diffinitorum, iterum, atque iterum elegerunt, absque eo quod obligaverint Diffinitores ad reddendam causam, qua moti fuerint ad sic electos reprobandum. Qui apparatus, & præventiones denotant apertissimè animum ipsius Præsidentis, ac Diffinitorum Collegarum, ut scilicet reprobarentur omnes, qui electi fuerint contra ipsorum satisfactionem, donec eligeretur persona eis benevisa, eo maximè, quia cum isti Diffinitores non sint nisi quatuor, & Præses haberet duo vota, unum scilicet ut Diffinitor, alterum tanquam Præses, sufficiebat sibi si unum tantum Diffinitorem traheret in suam sententiam ad effectum, ut cæteris aliis electis reprobatis, electio coarctaretur ad personam ab ipso desideratam.

Quintò, quia ut faciliùs suum optatum teneret 62 Præses, secum duxit laicum in suorum finium Consultorem, qui fuit adhibitus director hujus Capituli, & electionis: ejus manu in Actis Capitularibus leguntur scripta mandata, & præcepta Præsidentis, cui non est mirum, si talia consilia evaserunt in perditionem, cum in hac materia Electionis, non essent miscenda sacra prophanis, prohibente hoc in specie ejusdem Ordinis Constitutione septuagesima, ibi: *E no sean llamados a las Elecciones de nuestros Piores las personas que no son de nuestra Orden, è si las tales personas estuvieren en la Casa vacante de Prior al tiempo de la tal vacation, no devemos aver con ellos consejo, &c.*

Sextò, quia unus ex eisdem Diffinitoribus recognovit hanc peccaminosam Electionem, ideòque protestatus fuit, se non posse absque scrupulo peccati mortalis illis assistere, ut in process. fol. 35.

Et quamvis Vocales S. Bartholomæi (quatenus 64 prima electio Fratris Loyii de Aguilar posset quoquo modo habere aliquam difficultatem) instarent pro Confirmatione secundæ factæ in personam Fratris Joannis de Sancto Joseph, videbatur tamen potius dictam primam electionem præferendam fore, illamque confirmandam. Cum enim, ut diximus, dictus Pater de Aguilar fuerit primo loco canonicè electus & ex vi solius Electionis acquisiverit jus ad Prælaturam, hoc jus dedit sibi actionem petendi in judicio id quod sibi debetur ratione dicti juris, ita in terminis tenet Portel. in Resp. cas. conscient. p. 2. casu 4. dub. 3. n. 5. fol. mihi 310. & dub. 5. fol. mihi 317. num. 9.

Et cum tam ad secundam, quàm ad tertiam electionem 65 deventum fuerit, non cassata prima electione dicti Patris de Aguilar omnes subsequentes Electiones fuerunt nullæ, debet enim prius judicare de prima, quàm deveniatur ad secundam, debetque cassari prima per judicem cum prolatione sententiæ, c. cum Vintoniensis, de elect. gloss. in Extravag. com. de offic. deleg. cap. Sedes Apostolica, verb. Executores, in medio gloss. ubi dicitur: *Quod quando electio fuit nulla, & causa nullitatis est notoria, tunc posset fieri nova electio, non cassata prima, videlicet per sententiam; ex c. auditis, de elect.* Ergo à contratio sensu, cum iste Pater primò electus, & per Diffinitores exclusus, non esset notoriè indignus, illius electio non fuit notoriè nulla, ac proinde non potuit ad aliam electionem

H h

procedi

procedi, sua priori per sententiam non cassata: ita banc opinionem tenendo ad litteram ratiocinatur Portel. d. casu 4. vers. *Ad quartum*, n. 7. idem tenet Lavor. d. tit 4. c. 19. n. 123. ibi: *Antequam nova electio fieri possit, cassanda est prior electio, quamvis nulla, & appellationis decisio expectanda, quia ea pendente, suspensa remanet Electorum potestas, & ideo si fiat nova, non cassata priore irrita est, c. consideravimus, de elect. ita Tholos. in tit. de elect. c. 18. n. 5. Abb. in d. c. consideravimus, n. 2. ibi. Quarto nota, quod electio facta post primam non cassatam, licet sit in causa cassationis, non tenet. Idem Abb. in c. Auditis, n. 7. eod. tit. ibi. Debit ergo prius expectari cassatio, seu declaratio superioris, antequam procederetur ad secundam, & n. 9. ibi: Si autem prima non erat nulla, saltem evidenter, non tenet secunda, non cassata prima.*

66 Et quod istud maximè procedat quando prior electus, & exclusus, habita noticia, statim appellavit, & antequam ultimus confirmaretur, testatur idem Portel. loco supra proximè citato, versic. *Cum ergo prima electio.* Castellin. d. tr. c. 4. n. 52. & 59. & c. 16. num. 3.

67 Neque obstat, quod prædicta intelliguntur habere locum, ubi appellatio fuit judicialis, non autem quando fuit extrajudicialis, prout in casu isto.

68 Quia ista Regula recipit multas declarationes, & primò, ut non procedat quando gesta non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem; tunc enim etiam si appellatio sit extrajudicialis, causat attentata, text. est in c. cum nobis 19. de elect. & ibi Abb. n. 7. & 8. ubi pro hac opinione citat Hostiens. & Joan. Andr. idem Abb. in cap. dilecti 13. n. 4. de major. & obed. Dec. in c. bone, diff. 1. Paul. de Castr. consil. 404. nu. 1. lib. 2. latè Valenz. cons. 76. à nu. 23. cum seqq. Lancel. 2. p. c. 12. lim. 3. nu. 7. & 10. cum pluribus, quos allegat Achil. de Grassi. dec. 35. alias 260. de appell. Seraph. dec. 397. n. 1.

69 Et tunc dicitur aliquid fieri contra appellationem, quando actus, à quo appellatur, non remaneat totus sub protectione judicis ad quem: sic explicat Rota in d. dec. Achil. 34. Sicque cum appellatio pro hac parte interposita in specie contineret, ut non procederetur ad aliam electionem, sequitur quod electio postea facta de P. Corduba, fuit directè contra dictam appellationem, sicque ista electio fuit nulla, & attentata.

70 Secundò declaratur ut dicta regula non procedat, quando appellatur ab Electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quia tunc appellatio licet extrajudicialis, causat attentata, ubi in appellatione exprimitur aliqua causa, qua verificata, reputetur pro legitima, text. est expressus in c. quamvis 10. & in c. si postquam 13. de prob. lib. 6. & per illum text. Rot. dec. 44. alias 344. n. 4. de appellat. in nov. Mil. in suo repert. verb. *Attentata post appellationem interpositam.* fol. 35. ibi. *Fallit in appellatione etiam extrajudicialiter interposita super electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quia tunc quicquid fiat contra, & post appellationem emissam, etiam causa probabilis, licet non oblata probatione, est ipso jure nullum, Roman. cons. 344. & plenius per Anton. in c. bone, de appel. sequitur Lancel. d. c. 12. lim. 1. n. 55. & d. lim. 3. n. 22. Portel. d. casu 4. vers. *Ad quartum*, n. 7. in fin. & vers. *Ad quintum*, n. 9.*

71 Tertiò declaratur, ut non procedat ubi jam appellatio coram Superiore justificata fuit, quo casu licet essemus extra materiam electionis Regularium, esset nihilominus declarandum attentatum omne gestum post appellationem, licet non judicialem, gloss. in c. non solum, §. *illa verò, in verb. reducere dum, vers. extrajudicialis, de appell. in 6.* Et est ratio, quia

cum ista extrajudicialis, à judiciali in alio non differat, nisi quod per judicialem statim suspenditur jurisdictio judicis à quo, idèque etiam non justificata appellatione, declaratur attentatum omne quod post illius interpositionem gestum fuit: in appellatione verò extrajudiciali, non declaratur attentatum in appellatione, nisi ipsa justificata, Rot. d. deo. 44. de appel. in novis, n. 3. quam sequitur Rot. coram Seraphin. dec. 397. n. 1. Achil. d. dec. 34. n. 4. de appell. & in puncto de electione est decisio Burat. 771. n. 5. Cov. pract. c. 24. n. 5. Milis ubi supra verb. *attentata post appellationem, & cum aliis Lancell. d. c. 12. lim. 3. à n. 17.* Sicque cum hodie constiterit de jam legitima causa hujus partis appellandi, & recurrendi ad Superiorem, ex superius deductis, non visum fuit posse dubitari, quin omnia gesta post dictam appellationem fuerint nulla, & attentata.

Quibus pro quarta declaratione ad dictam Regula 72 lam videtur in casu præsentis addi posse, quod cum prædicti Diffinitores unà cum Præsidente, non solum sint Confirmatores, sed etiam judices Ordinarii Religionis, quodque non aderant alii judices intra Religionem, ad quos ad hunc effectum recursus haberi posset, potest appellatio hujus partis æstimari etiam judicialis, quo casu etiam quod non fuisset justificata, & non versaremur in materia privilegiata, prout est ista, generaret attentatum in omnibus gestis post appellationem: ad quod est optima decis. Farinacius 119. parte prima in posthum. quæ loquitur in electione cujusdam Abbatissæ.

Neque prædictis adversatur, quod cum possessio 73 sit actus consecutivus electionis, illa non possit per appellationem suspendi, ad text. in c. constitutis 46. de appell. Lancel. de attent. p. 2. c. 4. lim. 5. & c. 12. lim. 40. à num. 1.

Quia hæc doctrina fortè posset procedere ubi electio, seu confirmatio facta fuit ante appellationem, 74 & per consequens sine vitio attentati, quo casu possessio tanquam actus consecutivus impediri non potest, præsertim ubi causa in appellatione expressa non est legitima, in quibus terminis loquitur text. in d. c. constitutis, ibi: *Quia constitit evidenter, illam appellationis causam, quæ fuit expressa, rationabilem non fuisse.* Sed ubi, prout hic, appellatio interposita fuit ante electionem, vel confirmationem, non potest prætendi possessio tanquam actus consecutivus, cum eadem electio, sive confirmatio, in qua fundatur, est nulla, & attentata, tanquam facta post appellationem, sic distinguit idem Lancel. d. lim. 40. n. 13. ibi. *Vel secundò & fortasse verius, quod id casu in contrarium considerato non sumus in actu consecutivè facto post appellationem, & sic in sola traditione, & adeptione possessionis, sed in ipso actu institutionis, & nique adeptio possessionis eo casu non potest dici consecutiva, cum eodem tempore, videlicet post appellationem, & antecedens, scilicet ipsa institutio, & consequens scilicet ipsa possessio explicentur, cujus contrarium præsupponitur in hac limitatione, videlicet quod procedat appellationem electio, vel collatio antecedens, & sic actus tribuens jus, & deinde in consequentiam capiatur possessio, secus si antecedens, prout est in dicto casu institutio, fiat post appellationem, & sic opinio Franc. sustineri potest, &c.*

Ex quibus omnibus prædictis oritur indubitata 75 conclusio nullitatis electionis factæ in personam dicti P. de Corduba, cui in nihilo videtur suffragari posse id, quod pro sua electione allegabatur, scilicet, quod Diffinitores sint in antiquissima possessione confirmandi, aut infirmandi pro eorum libito omnes electiones ab Electoribus S. Bartholomæi, factas

factas, absque aliqua obligatione reddendi causas, cur ita fecerunt, cum relatione quorundam casuum particularium in comprobationem dictæ consuetudinis, quæ propterea deserviat pro declaratione, & interpretatione Constitutionum præfatarum, in qua idem possessione prætendatur manutentio.

Quia hoc objectum, quod est unicum, & principale fundamentum Diffinitorum pro sustinenda dicta Electione Patris de Corduba, habet plures responsiones, quarum singulæ sufficerent pro illius dirutione, ut modò diceretur, multò magis simul junctæ.

76 Primò namque respondetur, quod ex eo, quod aliquando Diffinitores reprobaverint electiones factas per dictos Vocales Sancti Bartholomæi, non petita ab eis causa talium reprobationum, & absque eo quod neque Electores, neque Electi reclamaverint, non exinde sequitur, quod sit inducta pro dictis Diffinitoribus consuetudo, ut neque Electores, neque Electi reclamare possint in casu reprobationis, absque causa suarum electionum, cum reclamare, aut non, sint actus merè voluntarii, & facultativi, in quibus nulla datur præscriptio, & ulterius consuetudo, & possessio, quæ allegatur, est actus negativus, ut scilicet Diffinitores non dent causas reprobationum Canoniarum Electionum, & quod neque Electores, neque Electi reclamant, aut appellent: pro qua consuetudine non sufficit dicere, quod Diffinitores in pluribus casibus reprobarunt Electiones, non petita ab eis causa, neque ab huiusmodi reprobationibus appellatione interposita, sed simul necesse erat, quod cum aliquando tam Electi, quam Electores reclamare voluerint, fuerint prohibiti, & prohibitioni acquieverint, ut docet glossa communiter ab omnibus recepta, in l. qui luminibus, verb. forma, ff. de servit. urban. & ibi DD. & melius cæteris Paul. de Castr. Guido Papæ q. 63. n. 9. Govean. conf. 9. n. 87. & 92. Caputaquens. dec. 306. n. 7. p. 1. & dec. 417. p. 2. Rot. dec. 565. nu. 1. p. 1. recent. Postius in tract. de manuen. observ. 10. a. nu. 99. & post tractatum dec. 154. n. 3. & dec. 186. n. 7. & 8. ubi plures allegat, & dec. 321. nu. 32.

77 Secundò respondetur, quod dicta consuetudo contra jus, ac nutritiva peccati non est attendenda, imò non meretur nomen consuetudinis, sed potius abusus, & corruptelæ: quia si esset in libera, & absoluta potestate Diffinitorum reprobandi omnes Electiones, & solum approbandi quem maluerint, supplantarentur Electores, & arctarentur non eligere nisi personas Diffinitoribus benevolas, sicque nulla adesset libertas eligendi, sine qua electio nullo modo subsistere potest, & propterea talis consuetudo, per quam tolluntur substantialia actus Electionis, non solum non valet, sed esse extirpanda, inquit text. in cap. cum Monasterium, & c. cum terra, ubi gloss. & DD. de Election. Panorm. in c. cum causa, de sent. & re iudicat. n. 4. ubi quod non debet attendi ad id, quod factum fuit in præterito, sed potius ad id, quod de jure fieri debuit, quia non omnis consuetudo tollit jus, c. fin. de consuet. imò mala consuetudo est radicis extirpanda, Mirand. in dicto Manual. tom. 2. q. 23. a. 22. qui loquens de tali consuetudine dicit. *Hæc, inquam, depravata consuevitudo, merito longè releganda foret, nullaque id auctoritate, & potestate deberet permitti, cum sit contra omnem prorsus rationem, & contra jus commune; quin verò & quadam ratio esse videtur contra ipsum jus naturale, & contra jus divinum positivum, &c.* Portel. d. casu 4. sub nu. 3. vers. *Ad secundum*, loquens de eadem consuetudine, asserit, *Quod ex illa maximum resultaret inconveniens, & boni communis detrimentum: & cum aliis non Barbofæ Vota decisiva.*

minùs eleganter Castellin. d. tract. cap. 3. nu. 14. ubi loquitur in terminis nostri casus & amplius dicit: *Quod si Superior sine urgenti necessitate facit iterari actum electionis, ultra quod primum perhibet exemplum, insuper peccat etiam mortaliter; quod dicit conforme doctrinæ Panorm. in c. cum terra de elect. n. 3. ubi habetur, quod si consuetudo auferat electoribus libertatem eligendi quem voluerint, non valet.* Idem Castell. in cap. 13. n. 27. ibi: *Itaque si aliqua adducatur circa hoc consuetudo, illi non est standum, & corruptela, sive abusus potius appellari debet, non autem consuetudo, & latius in c. 14. n. 54.* Quod etiam sentit, & docet Tabien. verb. *Electio*, nu. 23. addens post multa, quod non est electio ubi non est voluntas libera. Et ad calcem ejusdem numeri inquit, *quod non valeret consuetudo, ut electio dependere et a voluntate alterius, quia tolleret voluntatem eligendi.* Roder. tom. 2. qq. reg. q. 52. a. 11. Sylv. verb. *electio* 1. n. 26.

79 Tertio respondetur, quod consuetudo non potest majorem vim, & auctoritatem habere, quam lex, l. quibus, ff. de legib. ibi: *Non usque idem sui valitura momento, ut a rationem vincat, aut legem, l. 2. C. que sit longa consuet.* Rot. dec. 231. n. 17. post tract. Postii. Sed sic est, quod casu quo in hac Religione facta fuisset expressa constitutio, par quam concederetur Diffinitoribus facultas absoluta reprobandi quas-cunque electiones, donec Electores eligerent personam eisdem Diffinitoribus benevolam, non esset valida, tanquam repugnans juri canonico, mandanti confirmationem, tanquam de necessitate debitam, non denegari electo, & insuper electiones fieri cum omnimoda libertate eligentium, ergo multò minus valebit consuetudo circa prædicta. Ita docet Castell. d. tract. cap. 1. a. num. 1. præcipue 5. ibi: *Quocirca nulla religio, quantumvis privilegiis decorata ex se condere potest statuta sive leges contrarias dispositioni Juris communis circa electionem canonicam suorum Superiorum, nisi habeat super hoc privilegium à Sede Apostolica sibi concessum in forma speciali, cap. super his, de major. & obed. & in c. 4. n. 30. ibi: Et hoc modo exponi debet ordinatio facta in Religione Prædicatorum, cum subjiçatur necessario dispositioni Juris communis, & ab illo pariatur expositionem, alias esset non recta, & contra dispositionem juris communis, contra quam nulla religio potest concedere statutum sive ordinem vim legis habentem.*

80 Et ex his oritur responsio ad id, quod ex adverso allegabatur, quod scilicet ista non sit consuetudo derogatoria Juri, seu Constitutionibus Religionis, sed imò declaratoria, & interpretativa earundem Constitutionum, ideòque non requiratur, quod sit legitime præscripta, sed sufficiat, quod aliquo tempore considerabili fuerit observata, ad not. per DD. in c. fin. de consuet. Menoch. plurimos referens, lib. 2. de arbitr. casu 3. n. 10. Joseph. Ludov. commun. opin. tit. de observant. subsec. concl. 38. in princ. & ampl. 1. Cavalean. dec. 28. n. 63. & seq. 2. parte.

81 Quia ex superius deductis apparet manifestè, quod sicut talis modus denegandi confirmationem electis, & electiones coarctandi, non potuisset introduci per expressam Constitutionem, multò minùs introduci potuit per Constitutionem interpretatam ex prætensa observantia, cum tacitum & dubium non debeat plus posse operari, quam expressum, & clarum.

82 Quod oprime cognoscens Illustrissimus Dominus meus Nuntius, jure merito in suis literis deputationis Præsidentis mandavit Religiosis dicti Ordinis, seu Capituli, ut in omnibus eidem Præsidenti obedirent, salvis tamen canonicæ electionis ac votorum libertate, & Constitutionum Ordinadimplemento.

Ex qua clausula apertissime patet, quod intentio dominationis suae Illustrissimae non fuit, ut Electores, ceterique Capitulares praestarent obedientiam Praesidi in his, quae libertati electioni, ac Ordinis Constitutionibus non repugnarent.

83 Sicque patet ex praedictis, quod cum Pater de Avellaneda, unus ex Diffinitoribus, & Vocales qui a Capitulo recesserunt, cognoverint hanc intentionem Praesidis, & ceterorum Diffinitorum coarctandi electionem Patris Generalis ad personam eis bene visam, contra formam juris, ac praeter intentionem Illustrissimi Domini Nuntii delegantis, tunc protestati fuerunt, quod tali electioni sine periculo peccati mortalis assistere non poterant, cum peccent mortaliter Superiores, qui sine urgenti necessitate faciunt iterare electiones, & non confirmant legitime electos, ut notavimus supra ex Castell. tr. de elect. c. 3. sub n. 14. cui addo modò Nav. consil. 5. n. 1. de elect. in nov. ibi: *Respondeo primò, praefatum Superiorem peccasse ac male fecisse notendo acceptare electum à majori parte, praesertim cum toties eligeretur ab illa, imò & cogendo eos ad toties eligendum.*

84 Et ultra praedicta, nullitas electionis dicti Patris de Corduba ex aliis etiam duabus rationibus apparet indubitata. Primò quia non fuit electus à majori parte, imò nec etiam à quarta parte electorum, cum ex 42. Vocalibus non obtinuerit in sua electione, nisi novem suffragia.

85 Et huic rationi non obstat, quod ceteri Electores discesserint à Capitulo, non obstantibus praecipis Praesidis, ut nullo modo recederent, sicque jus eligendi remanserit in aliis, qui non discesserunt, ex c. cum nobis 19. ubi gloss. verb. revocare, de elect. & ibi Abb. n. 10.

86 Quia omisso, quod dicti Electores habuerint justam causam discedendi, ut proximè diximus n. 83. adhuc tamen responderetur, quod dicta conclusio procedit quando in Capitulo remanent duae partes, vel saltem major pars Vocalium, non autem quando, prout in casu isto, minor tantum pars remansit, quia tunc non potest per hanc minorem partem deveniri ad electionem, nisi in casu quo instaret ultimus terminus electionis, qui non instabat in casu isto, ut docet gloss. in d. c. cum nobis, verb. revocare: ita distinguit Marc. Ant. Cuch. lib. 4. instit. major. tit. 1. de elect. quem sequitur Lavor. d. tit. 4. cap. 2. n. 84. ibi: *At si minor tantum pars remaneat, vel unus aliis discedentibus, nihil simpliciter auctoritatis habens, cum minor Collegii pars non possit totum Collegium referre, & pars major quae discessit, videtur vocationem, & congregationem ipsius pro ea vice revocasse, sed tunc tandem minor pars, a majore discedente, habet jus eligendi, ea non expectata, quando instat ultimus terminus electionis, quo transacto, devolveretur jus eligendi ad Superiorem, Laurent. Peirin. de subdito Religios. tom. 1. c. 31. §. 6. pag. 457. vers. Quod intellige. Castellin. d. tr. c. 8. n. 11. & 12. ibi: Quod semper intelligitur instante ultimo termino à jure praefixo; tunc enim, & non aliter potest tertia pars Vocalium quae remansit in Capitulo servatis omnibus aliis à jure servandis, celebrare electionem. Et ut. 11. ponit aliam limitationem, nempe quando illi, qui discesserunt, interpoluerunt simul ex aliqua justa causa appellationem; nam tali casu etiam quod remanserit major pars, non potest procedi ad electionem.*

87 Secunda ratio nullitatis electionis dicti Patris de Corduba, ultra praedicta resultat ex eo, quia pro illius confirmatione in locum dicti Patris Diffinitoris de Avellaneda, fuit deputatus Diffinitor, ac uti talis votavit Reverendiss. Pat. Fr. Dominicus de Villafescusa, electus Episcopus Ciapiarum in Indiis,

qui modò Generalatum dimisit Et in Extravag. 2. ad decimam Constitutionem, ubi datur facultas Generali deputandi alios in locum absentium, disponitur, quod hoc Generalis facere non possit absque consilio, & consensu Visitorum Generalium Ordinis; & certum est, quod isti Diffinitores non habent majorem facultatem, ac ipse Generalis, imò quod nullam prorsus habeant auctoritatem praeter jus confirmationis, vel infirmandi electionem Prioris S. Bartholomaei, clarè disposuit Constitutio septima relata supra sub n. 29. in fin. Sicque deputatio dicti Patris de Villafescusa non solum ex defectu potestatis, sed etiam ex defectu formae non servatae, fuit ipso jure nulla, l. Marcius, l. qui heredi, ff. de condit. & demonstrat. Quod etiam expresse prohibetur à Sancto Concilio Trident. sess. 25. cap. 6. de regul. ibi: *Nec in posterum liceat Provinciales, aut Abbates, Priores, aut quoscunque alios titulares, ad effectum electionis faciendae construere, aut voces, & suffragia absentium supplere, cum decreto irritante, quatenus electiones aliter fierent.*

88 Et ulterius deputatio dicti Patris de Villafescusa ex alio capite fuit nulla, quia scilicet nondum stetit syndicatui, neque rationem reddidit officii Generalatus, quod dimiserat, ut mandant Constitutiones Ordinis, & disponitur de Jure communi, ut videre est apud Mastril. de magistr. lib. 2. c. 9. nu. 29. & 30. ibi: *Quintò intellige ut nec ad officia promoveri possit, qui prius syndicatum non dederit, ut in Regno provisum est ex Regia pragmatica, qua concordat etiam cum dispositione juris communis, ad text. in l. nomine, & ibi DD. Cod. de suscept. lib. 10. ubi nemo debet eligi ad aliud officium, nisi reddita ratione, Bart. in l. rescripto, §. debitorum, ff. de muner. & honor. & in l. 1. ut omni. jud. Put. de syndic. in verb. syndicatum, & Catald. in simili tr. q. 96. Afflict. in consil. occupatis, in fin. Capiblang. de Baronibus, pragmat. §. n. 93. Cabed. dec. 84. num. 1. Aviles c. 4. Prator. verb. iustitia, nu. 14. nisi idem officium quod administraverat reassumeret, ut dixit Ant. de Bald. in tr. crim. lib. 6. q. 3. n. 4.*

89 Unde cum dictus Pater de Villafescusa interven- rit tanquam Diffinitor, & non esset ex praedictis, sequitur, quod ubi etiam electio dicti Patris de Corduba fuisset aliàs canonica, ex isto solo capite potuisset annullari, prout dicitur de concursu, in quo intervenit cum examinatore Synodalibus alter, qui non erat talis examinatore. Nicol. Garc. de benef. p. 9. c. 2. num. 83. 324. & 341. Massobr. in praxi habendi concursum, requir. 13. dub. 1. Ferentil in addit. ad dec. 479. Burat. lit. A, Barbof. de offic. & potest. Paroch. cap. 2. num. 71.

90 Et licet regulariter per electionem non acquiratur jus electo, donec scrutinium publicetur, sicque possint Electores variare ante dicti scrutinii publicationem, aliumque eligere, ex adductis per Lavor. d. tit. 4. cap. 19. n. 105. & ulterius licet sit valida secunda electio, ubi Electores dando fidem superiori reputant electum in lignum, & iterum eligunt, ut notat idem Lavor. d. tit. 4. c. 21. n. 7. sicque per hanc rationem videretur magis attendenda secunda electio Patris Joannis de Sancto Joseph. Attamen visum fuit istud procehere posse, ubi Electores voluerunt sua sponte ante publicationem scrutinii variare; secus autem ubi, prout hic, publicatio scrutinii fuit impedita metu censurarum à Praeside impositarum, & variatio, ac processus ad aliam electionem non processit ex mera voluntate eligentium, sed ex aliquo supposito, quo cessante dicti electores non variassent, prout isti ostenderunt, prosequendo litem, & instando pro Confirmatione dicti P. Loyssi de Aguilar, ad quod est optimus text. in l. fin. ff. de hered.

hæred. insinuend. ubi secunda institutio hæredis non habuit locum ex eo, quia facta fuit certo præsupposito falso, & si primò nominatus fuit hæreditatem consecutus, & ita in propriis terminis hujus casus idem latissimè docet Portel. d. casu 4 n. 6 vers. *Ad quartum.* Vel etiam dicta conclusio non procedit ubi primò electus habita notitia etiam secretò, secundæ electionis statim appellavit, prout successit in casu isto, ubi post secundam electionem dicti Patris de S. Joseph. ac illius reprobationem per Diffinitorium, tam dicti Electi, quàm Electores appellarunt, & recursum habuerunt ad hoc Tribuna, ubi benè potuit dictus Pater de Aguilar in primo scrutinio electus cum majori parte votorum, & cui per talem electionem fuit jus quæsitum ad hanc Prælaturam, ex suprà latissime notatis, prosequi suam electionem, & petere collationem officii jam adepti, ut benè in puncto testatur Portel. d. casu 4 in princ & in dub. 3. n. 5. fol. mihi 310. & eod. casu 4. ad dub. 5. fol. mihi 317. n. 9.

Quare ex prædictis visum fuit, illustrissimo Domino meo dandam esse pro nulla, & attentata electionem Rev. Patris Fratris Aloysii de Corduba, quo attempto unà cum renunciatione per dictum Patrem de Aguilar facta, præfigendum fore brevem terminum dictis Diffinitoribus, intra quem ad novam electionem deveniant, cum comminatione quod aliàs dicto termino elapso à Dominatione sua Illustrissima, prout de jure providebitur. Et ita fuit, judicatum sub die 11. Febr. 1641.

Toletana prætensa nullitatis Professionum.

Pactum, conditio, seu reservatio retinendi proprium statum ante, vel post Professionem facta, & appositae non valet, & Professio firma remanet.

V O T U M. XL.

- 1 *Facti series.*
 - 2 *Clausula testamenti.*
 - 3 *Probatio facta.*
 - 4 *Professionis formula.*
 - 5 *Litis & sententiarum brevis relatio.*
 - 6 *Actus præsumitur fieri eo modo, quo valide & licite fieri potest.*
 - 7 *Concilium Trid. sess. 25. de Regul. c. 19. procedit vel per modum præsumptæ, & tacite professionis, vel per modum præscriptionis, & extinctionis actionis prætense nullitatis.*
 - 8 *Adversus lapsum quinquennii nullus potest in integrum restituere, nisi Papa.*
 - 9 *Impedimentum perpetuum habent substantia actus professionis repugnans, potest post quinquennium reclamare.*
 - 10 *Quinquennio transacto solum quis adversus professionem factam audiendus est, quotiescumque nullitas, & causa ejus talis est, ut non potuerit professio ratificari per consensum.*
 - 11 *Professio facta ex conditione retinendi proprium an sit irrita, & n. 12.*
 - 13 *Professio facta cum reservatione usus, & nuda administrationis absque Religionis beneplacito, & Superioris licentia, valet rejecta conditione.*
 - 14 *Usus pecuniarum quas pro suis necessitatibus reservant profiteri volentes, non pugnat cum voto paupertatis, & obedientie.*
 - 15 *Declaratur P. Thomas Sanchez.*
 - 16 *Verba alicui contractui adjecta, in dubio ita sunt interpretanda, ut ejus natura non repugnet.*
- Barbosæ Vota decisiva

- 17 *Professio illius, qui reservavit sibi facultatem testandi de patrimonio suo, est valida.*
- 18 *Reservatio usus pecuniarum, & administrationis aliarum rerum in præsentia Superioris, Professionis validitati non repugnat.*
- 19 *Reservatio aliquorum bonorum tempore Professionis à Religioso facta, est intelligenda quoad usum ex licentia Superioris.*
- 20 *Votum paupertatis actuali retentione usus alicujus rei dependenter à voluntate Superioris, non violatur.*
- 21 *Cap. dudum, §. insuper, de convers. conjugat. expenditur.*
- 22 *Conditio, seu reservatio retinendi proprium, in ipsamet Professione apponi, & inseri debet, ut illam annullat.*
- 23 *Pactum quodcumque, siue reservatio retinendi proprium, ex intervallo appositae non valet, & Professio firma remanet.*
- 24 *Posteriora derogant prioribus.*
- 25 *Facta incontinenti videntur inesse in actu incontinenti subsequente.*
- 26 *Regula, Quae incontinenti fiunt, &c. procedit per fictionem.*
- 27 *Fictio cessare debet, ubi veritas locum habere potest.*
- 28 *Fictio & veritas quando concurrunt, semper veritas præferenda est.*
- 29 *Expressum plus operatur quàm tacitum, quando agitur de annullando actu.*
- 30 *Charta de retrovendendo incontinenti fieri dicitur quando fit sub eodem Notario, & testibus.*
- 31 *Regula, Quae incontinenti fiunt, &c. non procedit quando momentum temporis est in consideratione.*
- 32 *Professionis pro validitate in dubio juaicandum.*

IERONYMUS, & Melchior germani fratres de Pacechis de mense Octob. 1624. habitum Ordinis Eremitarum S. Augustini susceperunt, & completo probationis anno, ipso die, quo professiones emiscent, in quadam cella de suis bonis per viam testamenti disposuerunt, juxta formam Concil. Trid. sess. 25. de Regul. c. 15 & 16. reservatis sibi viginti ducatis quolibet anno pro eorum necessitatibus sublevandis, ea conditione ut illa levare, ac exigere, necnon eis uti & frui possent, etiam ipso Superiore invito, & renitente: cum hac clausula, videl. *Tassi mismo con gravamen de que en cada un año de los que vivieremos los dichos nuestros hermanos, y los que sucedieren en nuestra hazienda y herencia, ayan de tener y tengan precisa obligacion a nos dar veinte ducados, a cada uno diez ducados en cada un año, por dos tercios de que avemos de gozar desde el día de nuestra profession hasta el de nuestra muerte, sin que nuestra Religion se pueda entremeter en la cobrança, impedirnos que los cobremos y gastemos, y sin que para ello sea necesario licencia de nuestro Superior, si no que con nuestra carta de pago, y de quien nuestro poder tuviere, sea bien pagado, &c.* Et paulò inferius, ibi. *T si alguno de enuestros hermanos no cumpliere con este gravamen no ha de quedar, y nos dexamos facultad y poder para cobrarlo de la parte de los que assi no cumplieren, sucediendo os en aquella parte, como si no la huvieramos dexado mandado por este testamento, para que lo podamos posseder el tiempo de nuestra vida para el mismo efeto, disponiendo della como nos pareciere, por nuestra autoridad, y sin la de nuestro Prelado, ni otra diligencia, ni licencia alguna, dando poderes, y cartas de pago, &c.*

Additur quorundam testium examen, affirmantium Fratres prædictos eodem tempore confecti
H h 3 testa-

testamenti, & coram ipsomet Priore, qui paulò post eorum professiones recepit, pleno ore dixisse se velle reservationem hujusmodi in ipsa professione apponere. Verùm cum Prior, & alii Fratres id facere recusassent, eo quòd professio facienda esset purè, simpliciter, & absolutè, ac sine ulla conditione, juxta solitum omnium Religionum, declararunt iidem Fratres novitii, velle nihilominus eam reservationem perinde haberi ac si in ipso professionis actu dicta deinceps facienda, posita, & inserta fuisset.

- 4 Conditio & absoluto testamento, novitii ex dicta cella ad Ecclesiam ducuntur, & in ea statim sine aliqua reservatione, protestatione, seu conditione suas professiones in manibus ejusdem Prioris emisunt, his verbis, videlicet: *Ego Frater Hieron. Pacheco filius Licentiatii Hieronymi Pacheco, & domna Bibiana Ramirez ejus legitima uxor is, incolarum oppidi Daymiel, Parochia S. Maria, expleto anno mea probationis facio liberam & spontaneam professionem, & promitto obedientiam omnipotenti Deo, Beataque Virgini Mariae, & B. P. N. Augustino, tibi que R. P. N. Fr. Petro de Suacio Priore hujus Conventus Toletani, nomine ac vice Reverendissimi P. Nicolai Sancti Angeli Generalis totius Ordinis Eremitarum S. P. N. Augustini, & successorum ejus canonicè intrantium, AC VIVERE SINE PROPRIO, & in castitate secundum Regulam S. P. N. Augustini usque ad mortem, in quorum omnium fidem, &c.* Et simili modo mutatis mutandis alter Frater Melchior Giron suam emisit professionem.

- 5 Post viginti annos & ultra, Fratres prædicti ex capite antedictæ reservationis de validitate suarum professionum dubitare cœperunt, & sub die 4. Febr. 1636. coram Ordinario, & Superiore super earum nullitate litem introduxerunt, & die 9 Septembris ejusdem anni Ordinarius pro nullitate, Superior verò pro validitate diffinitivè pronuntiavit: sed cum pro parte dictorum Fratrum intra legitima tempora appellatum esset, & causa commissa DD. Ludovico Suarez de Bustamante, & Antonio de Alcozer Maldonado, Protonotariis Apostolicis eam sententiam à Superiore latam pro validitate professionum hujusmodi confirmarunt, à qua cum iterum per dictos Fratres provocaretur, & in hac tertia instantia D. Petro de Alcoba Camacho, & mihi causa committeretur dubitavi an præcedens sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & tandem dubio maturè discussò, & omnibus utriusque partis fundamentis accuratè perpensis, confirmandam esse censui.

- 6 Nam in primis emissa professione præsumptio stat pro ejus validitate, quia regula generalis est, quod actus præsumitur fieri eo modo, quo validè, & licitè fieri potest, l. quoties, ff. de rebus dub. l. meriò. ff. pro socio, Rota dec. 285. num. 3. in fine, apud Farin. part. 1. recentior.

- 7 Ex cum simus extra quinquennium, ob illius lapsum à tempore professionis emissæ, dicti Fratres quacumque de causa prætendentes suas professiones esse nullas, audiendi non sunt, juxta decretum Concilii sess. 25. de Reg. c. 19. & quæ diximus de Episc. p. 3. alleg. 104. n. 8. cum seqq. procedentis, ut aliqui voluerunt, per modum præsumptæ & tacitæ professionis, ex taciturnitate scilicet quinquennii introductæ, vel ut alii melius senserunt, sic decidentis præscriptivè & extinctivè, seu per modum præscriptionis, & extinctionis actionis præsentæ nullitatis, ita ut transacto quinquennio sit extincta & sublata omnis actio, quæ pro præsentæ nullitate competere poterat, ac jus illas deducendi in iudicium, ex verbis Concilii in d. c. 19. ibi: *Nisi intra quinquen-*

nium tantum à die professionis, &c. illa enim verba stant taxativè, & exclusivè cujusvis temporis extra illud quinquennium, R. un. consil. 45. n. 13. lib. 1. Cened. singul. 21. n. 1. circa fin. Adversus autem lapsum quinquennii nullus potest in integrum restituere, nisi Papa, vel ejus nomine sacra Congregatio Conc. Trid. seu alia Regularium negotiis præposita, quæ prius cognitis, saltem summarie nullitatibus deducendis, & justo impedimento non valentis reclamare intra quinquennium, restitutionem adversus illius lapsum concedere solet, ut attestantur Portel. in dub. Regul. verbo professio, n. 45. vers. circa quod. Hieron. Roder. in compend. quest. Regul. resol. 101. n. 71. Ego ipse in collect. ad d. c. 19. Conc. Trid. n. 10. & 19.

Non obstat, quod Religionem proficientes cum reservatione bonorum, & illa de facto retinentes, videntur habere perpetuum impedimentum substantiæ actus professionis repugnans, subindèque posse post quinquennium reclamare, ad resoluta per Nav. consil. 26. n. 12. & ult. de Regul. Portel. d. verb. professio, n. 5. Sanctarel. var. resol. q. 48. n. 36. & alios, quos refero d. alleg. 104. n. 20. in princ.

Respondetur enim bonorum retentionem à volentibus profiteri reservatam, non causare perpetuum impedimentum, cum verè illa sit remissibilis, & stante tali remissione etiam tacitè facta, per tacitam scilicet bonorum abdicationem, renunciationem, sive Superioris licentiam, præsumatur professio purè, simpliciter, & absque ulla reservatione & pacto emissæ, seu præscriptæ, extinctæ & sublata sit omnis actio, quæ pro præsentæ nullitate comperere posset, maxime quando non apparet ex processu quod proprietarii contra Superiorum voluntatem semper & ubique extitissent; nam in dubio retentio bonorum facta, & obrenta intelligitur de licentia Superioris, ut infra dicetur, solum enim quinquennio transacto minimè obstante, quis audiendus est quotiescumque nullitas professionis, & causa ejus talis est, ut non potuerit professio ratificari per consensum Religiosi. Suar. de Relig. tom. 3. lib. 7. c. 4. n. 8. in princ.

Nec eo casu, quo quinquennii lapsus minimè obstaret, videtur ex forma reservationis Fratres prædictos absolutè proprietarios extitisse; quamvis enim multum controversum sit apud Scribentes, an professio facta ea conditione, dummodò profitens proprium retineat nutu suo, irrita sit? Et reprobata opinione satis probabili gloss. verb. dedicant, in Auth. ingressi, C. de sacros. Eccles. & verb. voluerit, in Auth. de Mon. §. illud quoque, collat. 1. & verb. nolentes, in c. solet. 32. q. 2. Bern. Diaz reg. 521. n. un. Greg. Lop. l. 2. verb. proprio, tit. 7. p. 1. Marc. Ant. Genuens. in pract. ab Eccl. q. 265. per tot. & aliorum existimantium Religionis professionem, adjecta conditione retinendi proprium fore validam, & rejici conditionem tanquam ejus substantiæ contrariam.

Admittamus aliam magis communem, & præcedentem ex diametro contrariam, videlicet professionem hoc casu esse irritam, quam sustinent Glossa in cap. fin. de condit. appos. & in c. 1. qui clerici, vel vov. Navar. consil. 14. n. 5. de stat. Monach. Gratian. reg. 320. n. 2. Spin. in specul. test. gloss. 12. princ. n. 12. Covar. de spons. p. 2. c. 3. §. 1. n. 26. cum seqq. Cuch. instit. major. lib. 3. tit. 1. n. 128. Humad. lib. 7. gl. 1. n. 2. tit. 7. p. 1. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 3. q. 17. a. 6. Ceval. commun. contra commun. q. 85. n. 2. Azor instit. moral. p. 1. c. 15. q. 9. & lib. 12. c. 5. q. 2. Ludov. Miranda in man. Pralat. tom. 2. q. 8. a. 2. Less. de just. lib. 2. c. 41. n. 62. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. c. 4. n. 92. Basil. Pont. de Mairim lib. 6. cap. 10. nu. 10. Bartol. & S. Fausto in thesaur. Relig. lib. 8. quest. 21. Aloys. Ricc. in dec. Curia Archiep. Neapol. p. 4. dec. 340.

n. 11. Suar tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 12. n. 14. & 15. Hieron. Roder. in compend. quest. Regul. resol. 101. n. 58. Bartol. de Vecchis in praxi observanda in admittendis ad Religionis statum nov. disp. 13. d. b. 1. n. 11. Bonac. de clausura & pœnis eam violentibus impositis, num. 2. punct. 10. diff. 2. §. 1. n. 13. Carol. Tapia ad d. Auth. ingressi, C. de sacros. Eccles. verb. ingressi, c. 14. nu. 4. cum seqq. ubi utriusque partis fundamenta refert, & tandem n. 27 in fin. cum hac remanet, novissime Tambur. de jure Abbat. tom. 3. disp. 6. q. 16. n. 16. Ego ipse de jure Eccl. univers. lib. 1. c. 42. n. 150. & in collect. ad c. fin. n. 2. qui cler. vel vov. & ad d. Auth. ingressi, n. 36. & ad Conc. Trid. sess. 25. de reg. c. 2. n. 19.

13 Adhuc tamen pro validitate professionum hujusmodi plura & solida stant fundamenta.

14 Primum est, quia in casu nostro non reperitur quod Fratres noluerint sibi reservare absolutam proprietatem, & dominium suorum bonorum, prout contingit quando quis professus est ea conditione, ut sibi licitum sit bona sua quoad proprietatem habere, omniâque licitè acquirere, & tanquam propria sibi retinere, etiam Prælati invito; sed tantummodò videtur reservatus usus, seu nuda administratio, cum dicant sibi fore licitum à fratribus germanis, quos hæredes bonorum suorum instituerant, exigere quotannis scuta viginti, eisque frui sua vita durante, absque Religionis beneplacito, vel Superioris sui licentia, quo casu valere professionem, rejecta conditione per cap. fin. qui clerici, vel vov. resolvit Cov. de spons. p. 2. c. 3. §. 2. n. 28. quem referunt & sequuntur Fr. Emman. d. tom. 3. q. 17 a 6. Marc. Ant. Genuen. d. q. 265 n. 3. in fin. dum refert distinctionem Cov. & eam solum quoad aliam partem improbat; usus enim pecuniarum, quas pro suis necessitatibus sibi reservarunt profiteri volentes, cum voto paupertatis, & obedientiæ non pugnat, ut per Azor, d. lib. 12. c. 5. qu. 2. vers. Usus rerum, Suar. tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 12. n. 156. prope fin. dum irritam dicit professionem, quando in ea retinetur dominium & proprietas bonorum, non autem usus, & administratio eorum, Sanchez lib. 5. c. 4. n. 97. dum habet solam conditionem retinendi proprium quoad dominium cum libera utendi facultate, & independentem à Superioris voluntate: nec dissentit idem Sanch. d. c. 4. n. 49. quia totus est in refutando illorum sententia, qui existimabant solum omnimodæ proprietatis reservationem in genere pertinere ad essentiam Religionis, non autem limitatam, atque illam specialem promissam: & etiam eo casu, quo non constaret quid voluerint sibi reservare, an dominium, vel nudam facti detentationem, seu usum facti, nec ingressus, nec reservatio vitaretur, sed intelligeretur reservatio quoad nudam facti detentationem, quæ potuit esse penes Fratres, sciente & patiente domino, ut in l. 4 ff. de manumiss. juxta doctrinam Baldi, quem refert, & sequitur Paul. de Castro in d. Auth. ingressi, num. 18.

16 Non obstant verba testamenti, ibi: *Tu sin que para ello sea necessaria licentia de nuestro Superior*, quia intelliguntur de alia licentia ultra illam, quæ resultat ex scientia & patientia ipsiusmet Superioris præsentis, & tacitè consentientis, quæ sufficit juxta dictam Baldi & Pauli de Castro doctrinam; & ita necessarii sunt verba illa accipienda, cum in dubio semper interpretanda sint verba alicui contractui adjecta, ut ejus naturæ non repugnent, in d. potius juxta ejus naturam, l. si uno, in princ. ff. locati, l. damni infecti, in princ. ff. de damno infecto; & in sensu improprio accipienda sunt, ut actus valeat, & non pereat, c. Abbat. de verb. signif. l. quoties, ff. de verb. signif. Eodem modo responderetur ad quandam præten-

sam eventualem reservationem sequentibus verbis insertam, quæ actum legitimum professionis validè emissæ non potest suspendere, ad c. actus legitimus, de regul. jur. lib. 6. nec est habenda in consideratione ad eam enervandam, ad not. in l. si quis ab alio, ff. de re judic. Et hinc forsan proposito dubio, an valeat professio illius qui reservavit sibi facultatem testandi de patrimonio suo? Die 14. Decembris 1613. Sacra 17 Congregat. Eminentissimorum Cardinalium Sancti Concilii Trident. Interpretum hoc negotio maturè perpenso, ac accuratè discussio censuit, nisi alia obstitissent, validam omnino esse professionem sub forma superscripta emissam. Refert Tambur. d. to. 3. de jure Abbat. disp. 6. q. 16. nu. 15. & Ego ipse d. lib. 1. de jure Eccl. c. 42. num. 153.

Secundum est, quia reservatio, ut supponitur, facta 18 fuit in præsentia Superioris, eoque sciente & patiente, quo casu cum sit imbibitus ejus consensus, & eliciatur tacita licentia retinendi usum dictarum pecuniarum pro eorum necessitatibus reservatarum, in nihilo repugnat validitati professionis, ex Beltram. conf. 61. vol. 6. Marc. Ant. Genuen. d. q. 265. nu. 4. In dubio enim reservationem aliquorum bonorum 19 tempore professionis à Religioso factam esse hoc modo intelligendam, nempe quoad usum ex licentia Superioris, resolvunt Sanch. d. c. 4. n. 98. & Tamb. d. tom. 3. disp. 9. q. 16. num. 14. & paupertatis votum actuali retentione usus alicujus rei dependenter à 20 voluntate Superioris non violatur, ut per text. sic intelligendum in d. c. fin. qui cler. vel vov. resolvunt Fr. Emman. d. art. 6. Lhdov. Beja resp. casuum conscient. p. 4. casu 17. Sanch. d. c. 4. n. 99. Bart. à S. Faust. d. lib. 8. q. 33. Bonac. d. nu. 4. vers. Secundò inferitur. Tambur. d. tom. 3. disp. 6. q. 16. n. 13. Ego ipse d. lib. 2. cap. 42. n. 151.

Tertium est, quia asserta reservatio proprietatis 21 dicitur facta in quadam Conventus cella per duas vel tres horas ante professionem, & extra locum in quo emissâ fuit, & in alia scriptura, hoc est in testamento, unde patet per supervenientem dispositionem in aliis actu, loco, & scriptura, ac coram diversis Notario, & testibus factam, non solum tacitè, sed etiam expressè fuisse tali reservationi renunciatum; nam ex formula emissæ professionis superius relatæ, non solum constat eam sine aliquo pacto, conditione, seu reservatione fuisse factam, sed etiam adest expressum votum & promissio vivendi sine proprio, per quam satis dicitur recessum ab alia præcedente contraria, ut est casus expressus in c. dudum, vers. Insuper, de convers. conjug. ubi dicitur valere professionem, etsi profitens ante ingressum protestatus sit, velle se retinere proprium, eo quod tempore professionis illam purè, & simpliciter emisit: quem text. sic expensum pro sua opinione ponderat Sanch. d. c. 4. n. 92. vers. Secundò.

Quartum & fortius est, quia Doctores ferè omnes 22 hac de re agentes, requirunt quod ea conditio, seu reservatio retinendi proprium in ipsamet professione apponatur, & inseratur, arg. text. in d. c. fin. de condit. appos. ibi: *Si conditio contra libertatem conjugii inseratur, &c. & in d. c. insinuante, qui cleric. vel vov. ibi, Votum emitteret, eo adjecto, ut in domo propria cum omni substantia remaneret, &c. & id ipsum voluere dicere Jas. in d. Auth. ingressi, num. 30. ibi. Et pro clara intelligentia quero, pone quod Monachus tempore ingressus per pactum expressum reservavit sibi bona, an talis reservatio valeat, vel vitietur, &c. Covar. d. c. 3. §. 1. n. 28. ibi, sic etiam patet professionem factam sub hac conditione, &c. Cuch. d. lib. 3. tit. 1. n. 28. ibi: *Quæsitum est an professio illius, qui cum proficitur, rotundo ore testatam Prælati mentem suam fecit,**

nolle se quodam ex tribus votis, &c. Spin. d. gloss. 12. nu. 12. ibi. Hinc deducitur professio facta à Monacho sub conditione adversarii, &c. Fr. Emman. d. art. 6. ibi, reservatio aliquorum bonorum tempore professionis à Religioso facta, &c.

- 23 Hinc inferentes quodcumque pactum, sive reservationem retinendi proprium, ex intervallo appositam non valere, & professionem firmam remanere, arg. l. per servum, §. de ique, ff. de usu & habit. Ita Baldi. in d. Auth. ingressi. n. 7. ibi: Illud teneas, quod si ista verba non fuerunt prolata in ipso ingressu, sed ante, putà in tractatu, quod nunquam habet vitare, &c. Joan. Andr. num. 9. Aut. Butr. n. 8. & ceteri Canonistæ in d. c. fin. de condit. apposis. Salzed. ad Bernard. d. reg. 521. in fin. ibi: Tertia, & ultima conclusio, si tale pactum quod Monacho liceat habere proprium, factum interponatur ex intervallo vitatur, & ingressus validus remanet ut tenet gloss. in d. §. ult. l. per servum, Jas. in d. Auth. ingressi, col. 6. vers. Tertia fuit opinio, &c. optimè Card. Tapia d. Auth. ingressi, verb. ingressi, cap. 14. n. 1. ibi: Primus igitur casus est, quando tale pactum ex intervallo fuit appositum; tunc enim concludendum est, quibuscumque verbis hac reservatio fiat, tale pactum non valere, professionem autem firmam remanere, &c. Magis ad propositum, & expressè de pacto ante professionem doctiss. Leon. Lessius de justit. lib. 2. cap. 41. n. 16. ibi: Octavo, ut nulla adsit conditio Religionis substantia repugnans, ut quis profiteatur ea lege ut possit retinere sua bona, vivere suo arbitratu, ducere uxorem moriente fratre, egredi si ferre non poterit: talis enim professio est irrita, nec ullam inducit obligationem, secus si profiteatur absolute, quamvis ANTE A pactus sit ut sibi concedatur aliquod peculium, vel ut maneat domi sua, retineatque usum bonorum suorum, &c. & citat text. in c. insinuante, qui clericus vel voventes, & in c. de judiciis, 17. q. 1. & Nav. commento 2. de Regul. nu. 15. & 16. Et non dissentit Sanch. d. cap. 4. n. 95. qui licet loquatur de pacto & conditione ex intervallo, quantumvis modico post ipsam professionem appposito, ea scilicet ratione qua obligationi jam perfectæ, & consummatæ nulla conditio, nullumve onus adjici potest; attamen magis fortior ratio viget quando pactum antecedit ipsum actum professionis, quia alias daremus casum, in quo sic paciscens manus sibi ligaret, ne nunquam posset ab apposita conditione, seu pacto recedere, & quod posteriora nunquam possent derogare prioribus, contra regl. sed. & posteriores, ff. de leg. l. cum in plures §. locator horrei. ff. locati, l. pacta noviss. ubi Dec C. de pact. cum aliis per me citatis Axiom. 183. num. 1.

- 24 Non obstat unicum fundamentum partis contrariæ asserentis, quod licet dicta reservatio, sive conditio non sit apposita in ipso corpore professionis, habetur tamen pro apposita & inserta; nam cum professio emissæ fuerit incontinenti post testamentum, in quo legitur, videtur inesse in professione; quæ enim incontinenti fiunt, videntur inesse in actu incontinenti subsequuto, ex l. lecta 40. §. dicebam, ff. si certum pet. l. petens, C. de pact. c. officii 38. de elect. cum aliis per mea adductis Axiom. 222. n. 1.

- 26 Respondetur enim multipliciter, primò regulam procedere ex tacita, & præsumpta voluntate partium, & sic per fictionem. Jas. in d. l. lecta, vers. Secundò pondera. Ant. Gabr. commun. tit. de præsumpt. concl. 13. nu. 30. quæ locum habere non potest ubi in actu de expressa voluntate vivendi sine proprio constituitur, prout constat ex professionis emissæ formula: unde fictio cessare debet ubi veritas locum habere potest, 27 l. nec ei, §. de adopt. Decian. consil. 11. nu. 129. lib. 1. ubi quod fictio semper cedit veritati. Card. Tusch.

tract. concl. tom. 3. lit. F, concl. 121. num. 14. Quando enim concurrunt fictio & veritas, semper veritas præfertur & attenditur, Angel. Aretin consil. 135. n. 11. in fin. Franc. Curt. jun. consil. 63. num. 4. Et quando agitur de annullando actu, ut in nostro casu, plus operatur expressum quam tacitum, Alex. cons. 59. Attentis narratis, n. 15. vers. Nec obstant, lib. 3. Hippol. Riminald. jun. consil. 164. Dubitatur, num. 15. lib. 2. Card. Tusch tom. 8. lit. T, concl. 7. n. 35. & 66. Secundò respondetur regulam in hac & simili materia procedere quando inconvenienti, id est uno ictu, & coram eodem Notario, & testibus ea conditio, seu pactum adjicitur, dummodò tamen actum non destruat; incontinenti enim fieri dicitur charta de retrovendendo quando fit sub eodem Notario, & testibus, Casan. consil. 13. n. 12. Tertiò, quia quæ ad validam professionem faciendam tanquam necessaria requisita desiderantur, intervenire debent completè in ipso puncto celebrationis, & emissionis, cum momentum temporis in hac materia sit in consideratione; utpote quia essentialia illius vota dividi non valent, nec ex antea, aut post additis suppleri, aut perfici, vel annullari possunt; illa autem regula non procedit quando momentum temporis est in consideratione. Ant. Gabr. d. concl. 13. n. 29.

Ex quibus patet validitas professionum, quæ cavillari non potest, & licet in dubio versaremur, adhuc favendum erat Religioni, & pro validitate professionis judicandum, ut arg. l. sunt persone, ff. de relig. & sumpt. funer. ibi: Summa est ratio quæ pro Religione facit, &c. tenent Navar. consil. 13. n. 10 de regul. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 37. n. 12. in fin. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 3. c. 413. n. 17. Et ita, &c. hac die 7. Aprilis 1641.

Hispalensis Decimarum de Arcche.

Clerici ex prædiis sæculari titulo possessis, seu constitutis pro dote suorum beneficiorum, vel capellanix collativæ, Parochiali Ecclesiæ decimasolvere tenentur; de fundis verò dotalibus ad Parochi sustentationem in fundatione Ecclesiæ Parochialis applicatis, si intra fines ejusdem constituti sint, easolvere non tenentur.

VOTUM XLI.

- 1 Facti series, & n. 2. & 3.
- 4 Questio proponitur disputanda.
- 5 Decimarum solutioni obnoxia sunt prædia sæcularia, & quæ sæculari titulo possidentur etiam à Clericis animarum curam habentibus, tam in propria, quam in aliena Parochia.
- 6 Decimarum solutioni obnoxia non sunt prædia dotalia Ecclesiæ Parochialis, ad Parochi sustentationem in fundatione applicata.
- 7 Theologi resolventes clericos non teneri ad solvendas decimas prædiales ex fundis Ecclesiæ, quomodo intelligendi.
- 8 Prædia pro dote Ecclesiæ Parochialis in fundatione assignata non solvunt decimas, si intra limites ejusdem constituta sint, alias secus.
- 9 Clerici ex redditibus & fundis suorum beneficiorum non solvunt decimas secundum unam sententiam, sed contrarium verius, ut n. 15. cum seq.
- 10 Intelligunt nonnulli quando prædia pro dote Ecclesiæ data sunt in propria Parochia.
- 11 Leges Regiæ eximentes clericos à decimarum solutione

ione ex redditibus suorum pradiorum dotalem, intelliguntur quando ipsa pradia sunt in propria Parochia, non in aliena.

- 12 Decima extinguuntur quando debebantur primum illi Ecclesie, cui postea pradium donatum est.
- 13 Cap. novum genus, de decim. intelligitur, & n. 41.
- 14 Capellani, sive Beneficarii Ecclesie, cui debentur decima, ex debito inservientes, decimas solvere non tenentur, sed intellige prout n. 43.
- 16 Abb. Panorm. tenet de dote Ecclesie solvendam esse decimam, si prius illa pradia dotalia erant tributaria.
- 17 Covar. dicit ex pradiis Ecclesiarum Parochie, ubi sua sunt, decimas solvendas esse.
- 18 Azevedo resolvit disputando, ex dote Capellanie decimam deberi.
- 19 Aloysius Riccius late probat Clericos ex pradiis dotalibus suorum beneficiorum teneri solvere decimas.
- 20 Didac. Perez concludit pradium Ecclesie sive Capellanie, sive Oratorio in dotem assignatum, esse decimarum exactioni subiectum.
- 21 Marcus Antonius G. niensis late, & ex precesso disputat, & resolvit quod Clerici, qui Divina ab aliis percipiunt, tenentur de dote beneficii decimas Ecclesie Parochiali solvere.
- 22 Joan. Azorius sustinet decimas pradiales ex dotalibus Ecclesie pradiis esse à clericis persolvendas.
- 23 Joan. Franc. Leo docet clericos teneri solvere decimas, etiam ex pradiis dotalibus Ecclesie.
- 24 Franciscus Suarez tenet, quod Clerici decimas tenentur ex pradiis Ecclesiasticis suorum beneficiorum solvere, quando subduntur Parochorum cura in Sacramentorum perceptione.
- 25 Leonardus Lessius concludit, non videri universè veram conclusionem illam, quod de pradiis Ecclesiasticis non teneantur Clerici solvere decimas.
- 26 Valerius Reginaldus intelligit D. Thomam dicentem ex pradiis non Ecclesiasticis deberi decimas, intelligendum loqui de pradiis, quæ antequam alicui Ecclesie darentur, nulli alteri Ecclesie decima ex illis debebantur.
- 27 Clericos non teneri ad solutionem decimarum ex pradiis suorum beneficiorum, qui existiment, & de quibus intelligendi sunt, ostenditur.
- 28 Capellaniarum bona plerisque in locis sunt à decimarum solutione immunia.
- 29 Consuetudo efficere potest ut de pradiis Ecclesiasticis decima Clericis non solvatur, & tunc illam non solvens erit tutus in conscientia.
- 30 Decimarum solutio regulatur ab observantia subsequenta.
- 31 Pradia per consuetudinem possunt à solutione decimarum eximi, si Ecclesia Parochialis, intra cuius fines sunt pradia Ecclesiastica decimatoria, modò detrimentum non patiatur.
- 32 Consuetudo non solvendi decimas quadraginta annis inducitur, quamquam si de prescriptione agatur, diuturnum requiratur tempus.
- 33 Cap. 1. de præscript. lib. 6 procedit in prescriptione, non autem in consuetudine.
- 34 Consuetudo non solvendi decimas ut inducatur, concurrere debet scientia & patientia dominorum, qui ad eas decimas exigendas ius habebant, itant non sufficiat scientia & patientia laboratorum & afflictatorum.
- 35 Afflictuum perceptio signum est possessionis.
- 36 Testibus affirmantibus potius credendum, quàm negantibus.
- 37 Testibus duobus affirmantibus magis credendum est quàm mille negantibus.
- 38 Probatio magis attenditur possessionis illius, qui habet tituli assistentiam, quàm non habentis.
- 39 Possessio non solvendi decimas per lapsum temporis non amittitur, nisi probetur illas fuisse denegatas, & denegationi eum acquievisse, qui decimas exigere poterat.
- 40 Quando agitur de quasi possessione unius ad excludendum quasi possessionem alterius realem, vel mediante iuris assistentia, tunc requiritur illius scientia, & patientia illum privandi.
- 41 Archiepiscopus Hispalensis est solus totius Diocesis Parochus.
- 42 Curatis Diocesis Hispalensis sunt deputati ab Archiepiscopo ad curam animarum.
- 43 Clerici, qui unà cum Parocho Ecclesie inserviunt, & cura animarum incumbunt, ac de decimis participant ex Ecclesie fundatione, illas non solvunt.
- 44 Iuris assistentia, quæ stat pro Parocho quoad decimas super fructibus surgentibus in sua Parochia, præbet fomentum quoad ius illas exigendi aliis, qui secum participant.
- 45 Episcopus habet fundatam intentionem de iure communi in parte, quam percipit decimarum Ecclesiarum Parochialium sue diocesis.
- 46 Cathedrales Ecclesie in Regnis Hispaniarum super decimis fundatæ sunt.
- 47 Decimas percipiendi quasi possessio ex aliquo pradio de tempore, quo seculari titulo tenebatur, suffragatur, quamvis postea decima transsissent ad aliam personam, etiam exemptam.
- 48 Res transit cum sua causa & onere solvendi decimam & censum.
- 49 Possessio quæ dedit causam liti, non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem.

BARTHOLOMÆUS Alphons. Xerxes, laicus ex oppido de Aroche Hispalensis Diocesis, in suo ultimo, quo decessit, testamento perpetuam Capellaniam collativam in Parochiali majori Ecclesia dicti oppidi fundavit cum obligatione celebrationis duarum Missarum in qualibet hebdomada, & pro talis Capellanie, ac Presbyteri illam pro tempore obtinentis dote & sustentatione, fundum quemdam de Posuelo dictum in eodem oppido, & Ecclesie finibus existentem assignavit, ac de anno 1588. Joannem Martinez Paracho Clericum primum Capellanum nominavit, qui ipsam Capellaniam in beneficium collativum exigi; sibi que de illa provisionem, & Canonicam institutionem fieri, bonaque & dictum fundum pro illius dote datum, temporalitate suppressa. in Ecclesiastica, & spiritualia bona converti ab Ordinario Hispalensi in forma iuris obtinuit, & impetravit, de illaque sic erecta actualem, & realem possessionem accepit.

Primo Capellano, aliò que ejus successore è vivis decedentibus, fuit ordinata auctoritate de dicta Capellania provisus Petrus Stephanus Boza Presbyter, S. Inquisitionis Commissarius, ac dictæ majoris Ecclesie Parochus, ipsiusque Capellanie titulum, ac actualement possessionem de mense Augusti 1622. obtinuit. Afflictatores postmodum decimarum (quæ in novem dividuntur partes, quarum quinque ad Priorem dictæ Ecclesie, tres ad mensam Archiepiscopalem, & Capitularem Hispal. una verò ad fabricam dictæ Ecclesie spectant) ab eodem Petro Stephano Boza prædiales decimas de Posuelo ad se spectantes de anno 1633. petierunt.

At negante Petro Stephano se eas decimas unquam

quam solvisse, utpotè quia prædium illud de Posuelo fuerit pro dote suæ Capellaniæ ordinaria auctoritate assignatum, & à se Presbytero, & Parocho dictæ Ecclesiæ, intra cujus fines existit, spirituali titulo possessum Reverendiss. Capitulum S. Ecclesiæ Hispal. pro suo interesse comparuit, prætendens dictum Petrum Stephanum teneri nihilominus ad illas decimas persolvendas; & introducta causa coram Ordinario, sua diffinitiva sententia Petrum Stephanum ad illarum solutionem condemnavit: à qua sententia cum esset appellatum, & causa in Tribunali commissa, pro parte dictorum Decani, & Capituli in solutione dictarum decimarum manuteneri petitum fuit; & Illustrissimus D. Nuntius in possessione exigendi eas decimas manutenendos esse mandavit: sed ab huiusmodi decreto cum deinde esset pro parte dicti Petri Stephani appellatum, & per speciale S. D. N. Urbani Papæ VII. rescriptum commissa appellationis causa D. Petro de Alcoba Camacho Judici Apostolico, prædictum manutentionis decretum debitæ executioni mandandum esse iudicavit. Denique idem Petrus Stephanus ab huiusmodi sententia, seu mandato, aliisque præjudicialibus iterum appellare non destitit, & per aliud speciale ejusdem S. D. N. rescriptum causa mihi commissa, dubitavi an sententia Ordinarii, & manutentionis decretum ab Illustrissimo D. Nuntio, & ad favorem dictorum Decani, & Capituli relaxatum, & à D. Petro de Alcoba exequi mandatum, sint confirmanda, vel infirmanda?

4 Pro clariori intelligentia eorum, quæ Doctores passim inculcant in ea quæstione decidenda, *An ex bonis Ecclesiasticis, & prædiis titulo spirituali affectis pro dote Capellaniarum, & aliorum beneficiorum deputatis, & assignatis, teneantur ipsi beneficiarii decimasolvere?* aliqui sunt distinguendi casus.

5 Primus est quando ipsa prædia sunt sæcularia, & sæculari titulo; velati emptionis, hæreditatis, vel alio simili possidentur à Clericis, etiam curam animarum habentibus, non tam in propria, quam in aliena Parochia, & tunc nullus dubitat ea decimarum solutioni obnoxia esse, quia prædia per se illi oneri sunt subjecta; res autem cum suo onere transit, & per accidens est quod nunc à laico, nunc à Clerico possideatur: tum quia cum illa prædia possideantur titulo sæculari, sunt affecta onere decimarum, ac si essent sæcularia. Ita S. Thom. 2. 2. q. 87. a. 4. ad 1. Aragon. ead. q. 87. a. 4. vers. *Littera huius articuli*, Sor. de iust. lib. 9. q. 4. a. 4. Cov. lib. 1. var. cap. 17. nu. 8. vers. *Primum*, Rebuff. de decim. q. 5. n. 3. & 4. Gutier. canon. lib. 1. c. 21. n. 52. Valq. in opusc. de benef. c. 1. §. un. dub. 8. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 1. c. 17. n. 13. ubi quod etiam Episcopi ad decimas prædiales sæculari titulo possessas tenentur, & num. 16. Cardos. in praxi iudicium, verbo decima, n. 8. Less. de iust. lib. 2. c. 39. n. 22. Franc. Leo in thesauro fori Eccl. p. 2. c. 12. n. 53. Monet. de decim. cap. 5. n. 3. Marc. Ant. Genuens. in pract. Eccl. q. 628. n. 1. dum ait, quod omnes Clerici, qui Divina ab aliis accipiunt, tenentur de patrimonialibusolvere decimas prædiales, Aloyf. Ricc. in praxi rerum fori Eccl. dec. 605. in fin. aliàs resol. 429. etiam in fine, secundum nov. imp. Castr. Palao in oper. morali, tom. 2. tr. 10. disp. un. punct. 11. n. 3. & 4. Villal. in sum. p. 1. tr. 33. a. 4. Fagund. in quinque Ecclesiæ præcepta, præc. 5. c. 7. n. 2. cum seq. Trull. in præcept. dec. lib. 3. c. 3. dub. 10. n. 3. & 4. Ego ipse de iure Eccl. univ. lib. 3. c. 26. §. 3. n. 10.

6 Secundus est quando prædia sunt dotalia Ecclesiæ Parochialis, ad Parochi sustentationem in fundatione applicata, tunc enim decimarum solutioni obnoxia non esse, per text. in c. novum genus 2. de

decim. resolvunt gloss. ibi, verbo à Clericis, Rebuff. d. q. 5. n. 6. in princ. Suar. d. e. 17. n. 16. in fin. Cardos. d. verbo decima, n. 8. Marc. Ant. Genuens. d. q. 628. n. 4. in med. Fagundez d. c. 7. nu. 9. Trullench d. dub. 10. n. 4. post med. Filliuc. in sum. 2. tr. 27. cap. 8. quest. 3. nu. 165. & 168. Bonac. de præceptis Ecclesiast. disp. ult. q. 5. punct. 2. propos. 2. num. 8. Paul. Layman. in sum. quest. moral. lib. 4. tr. 6. cap. 3. n. 3. Ratio est, quia cum ad ipsos pertineat ministrare Sacramenta, & consequenter recipere decimas, à quibus ipsi ministrant, non obligantur aliisolvere, quia non est præter se, qui eas de jure lucretur, & recipiat, & sic intelligendi sunt omnes ferè Theologi resolvers Clericos non teneri ad solvendas decimas prædiales ex redditibus Ecclesiæ, quos percipiunt, seu ex fundis ad eam spectantibus, ut loquantur de Clericis in quantum Parochi sunt, & Parochianis Sacramenta administrant ac decimas ab eis percipiunt; nam id insinuant verba, quibus se explicare student, de Clericis intelligentes in quantum sunt ministri Altaris spiritualia populo seminantes, & Clericali jure, de decimis scilicet Ecclesiæ, vivunt, vel ex prædiis ipsi Ecclesiæ Parochiali pro dote, & sustentatione Curati relictis, vel ratione beneficii, ex cujus fundatione onus est illi inserviendi, aut simul cum Parocho de decimis pro dote participant: quod in parte insinuat Petr. de Ledesm. in Summ. tom. 2. tract. de Relig. concl. 7. ibi: *Los Clerigos en quanto Clerigos, esto es en quanto viven de los diezmos, y de otras cosas que se les dan por el ministerio espiritual y Ecclesiastico, no estan obligados à pagar los diezmos, &c.*

Intellige hunc secundum casum si ea prædia pro dote dictæ Ecclesiæ assignata, intra limites ejusdem constituta sint, aliàs secus, ut per Covar. d. n. 8. vers. *Secundo*, Rebuff. d. q. 5. n. 19. Gutier. d. c. 21. nu. 54. Azor. d. c. 24. q. 5. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 19. n. 88. Bellet. disquis. Cleric. p. 1. tit. de Cleric. debet. §. 12. n. 36. Monet. d. q. 5. n. 7. quos refero Ego ipse de Parocho, cap. 28. §. 3. nu. 9. & in collect. ad d. cap. novum genus, sub n. 2. vers. *Ex quibus colligitur*. Trull. d. dub. 10. n. 5. Villalob. in sum. part. 2. tr. 33. diffie. 4. n. 3.

9 Tertius casus est, quando prædia constituta sunt pro dote alicujus beneficii Ecclesiastici, vel Capellaniæ collativæ, cui ex fundatione nulla animarum cura imminet, licet casu illam habeat qui Capellaniam obtinet; & hic est casus noster. In quo duæ reperiuntur sententiæ. Una favet parti beneficiarii Petri Stephani, & negat Clericos teneri de fundis Ecclesiæ, eorumque fructibus, ex quibus jure Clericali vivunt, decimasolvere. Ita l. 1. tit. 20. part. 2. ubi loquens de personis, quæ decimas Deo dare tenentur, circa Clericos ita decidit. *E esso mismo es de los Clerigos, ca tambien lo deven ellos dar, como los leigos de todo lo que ovieren, fueras ende de aquellas heredades que han de las Iglesias de sirven, &c. l. 2. tit. 5. lib. 1. Recop. vers. Otro si, ibi: Y de todos los oires bienes que han, que no sean de sus Iglesias, &c.* Sanctus Thomas 2. 2. quest. 82. a. 4. vers. *Respondeo*, dum ait, quod Clerici, in quantum Clerici sunt, id est in quantum habent Ecclesiasticas possessiones, decimasolvere non tenentur, Sor. d. lib. 9. q. 8. a. 4. duabus conclusionibus propositiæ quæstioni sic satisfacit: Una est: Clerici, in quantum Clerici, hoc est in quantum de decimis, quas pro suo spirituali munere recipiunt, & de Ecclesiæ fundis, quorum fructibus Clericali jure vivunt, nullas tenenturolvere decimas. Altera: Clerici non quatenus Clerici, sed quia ratione sæculari jure, vel hæreditario, vel emptionis, vel quovis alio terras possident sæculares, decimarum sunt debitores, &c. Rebuff.

Rebuff. *de decim. q. 5. n. 6. ibi* : Clerici etiam de prædialibus, sed non de dote Ecclesiæ decimas solvunt, per d. c. 2. eod. & c. Aragon. d. q. 87. S. Thom. a. 4. vers. *Littera hujus art. ibi* : Prima conclusio, Clerici in quantum Clerici, hoc est in quantum de decimis quas pro suo spiritali munere recipiunt, & de Ecclesiæ fundis, quorum fructibus Clericali jure vivunt, nullatenus tenentur decimasolvere, & c. Perez leg. 1. in fin. tit. 3. lib. 1. Ord. pag. 67. ibi : Est & aliud privilegium ; scilicet quod Clerici in quantum de decimis pro suo spiritali munere recipiunt, ac de fundis Ecclesiæ, eorumque fructibus jure Clericali vivunt, nullas tenenturolvere decimas, c. novum genus, de decim. Domin. Sot. & c. Frat. Emman. in sum. tom. 1. c. 87. concl. 4. ibi. Los Clerigos, en quanto Clerigos no tienen obligation de pagar diezmos de sus rentas Ecclesiasticas, & c.

- 10 Et ideo casu, quo prædia pro dote Ecclesiæ data in propria Parochia existant, locum habere admittunt Greg. Lopez in l. 2. verb. heredades, tit. 10 par. 1. & Rebuff. d. tr. de decimis, q. 5. n. 9. Et in his terminis procedere, & intelligendas esse leges Regias supra citatas, dicit Gutier. d. lib. 2. c. 21. n. 57. asserens secus esse quando sunt in aliena Parochia : vel admittunt ubi decimæ debebantur primum illi Ecclesiæ, cui postea prædium donatum est, tunc enim has decimas extinguere resolvunt Villalob. d. tr. 33. diff. 4. n. 4. Filliuc. d. tr. 27. c. 8. q. 8. num. 178 in fin. Less. d. lib. 2. c. 39. n. 23. ubi intelligit d. c. novum genus, de Clericis ejusdem Ecclesiæ, & prædiis ad eandem Ecclesiam pertinentibus ; addens præterea quod in fine d. c. dicitur Clericos illos, qui à Clericis spiritualium ministrorum labores accipiunt, decimas eis debere, intelligendum vel de decimis personalibus, vel bonorum patrimonialium, vel certe de Clericis conjugatis, ut glossa sentit.

- 14 Et tantò magis locum habere poterit hæc opinio, si isti Capellani, sive beneficiarii, ex debito Ecclesiæ inservierint, cui debentur decimæ, ut per Sylvest. in sum. verb. decima, q. 7. dum tenet Clericos inservientes Ecclesiis quibus decimæ debentur, non teneri illasolvere, quem refert Azor. instit. moral. p. 1. lib. 7. c. 14 q. 5. in princ. & in fin. concludit, Clericos idè decimasolvere non debere Ecclesiæ, in qua inserviat, quia ipsi in ea Ecclesia sunt Parochi adjuvatores, Francisc. Leo in thesauro fori Eccles. part. 2. cap. 12. num. 57. Filliuc. in sum. tom. 2. tract. 27. cap. 8. qu. 8. num. 178.

- 15 Altera sententia, quæ favet Decani, & Capituli prætensionibus, & cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet Clericos respectu prædiorum, quæ titulo beneficiarii, aliòve spiritali acquisierunt, perinde ac laicos obligari ad decimarum solutionem. Ita qui sequuntur.

- 16 Abb. Panorm. in c. 1. de censib. n. 4. ibi : Nota quod de dote Ecclesiæ præstatur servitium Ecclesiasticum, & ex hoc inferitur ad quest. gloss. utrùm debeat solvi decima ex dote Ecclesiæ Et tandem gl. concludit, quod sic, si prius illa prædia erant tributaria, & c.

- 17 Covar. lib. 1. cap. 17. nu. 8. vers. Secundò, ubi dicit communiter receptum, ex prædiis Ecclesiarum Parochiæ, ubi sita sunt, decimasolverendas esse.

- 18 Azeved. l. 1. n. 12. cum seqq. tit. 5. lib. 1. novæ Recop. ubi proposito dubio, an ex dotatione Capellæ decima debeatur, putat si quidam laicus institueret Capellam, & pro dote ejus fundum fructiferum constitueret, non ex fructibus illius fundi perceptis debeatur decima Ecclesiæ Parochiali, sub cujus districtu fundus ille constitutus est : Partem negativam sustinet ex eo, quia terræ, quæ aliàs decimales erant, quamvis transeant in Clericum, vel aliam Ecclesiam, decimandæ sunt in Ecclesia, ubi antea decimaban-

tur, quia transeunt cum onere suo, text. in c. pastoralis, & ibi gloss. de decim.

Aloyf. Ricc. in d. praxi rerum fori Eccl. dec. 605. 19 n. 4. cum seqq. aliàs resol. 429. secundum novam impressid. idem tenet his potissimum fundamentis. Primò quia decimæ de omni fructu, & ab omnibus solvendæ sunt, c. ex parte, de decim. ex quo evidenter apparet, neminem excipi. Secundò, quia ita Clerici, sicut laici, percipiunt Sacramenta in Ecclesia Parochiali, & propterea eidem Ecclesiæ decimasolverere debent, c. Apostolica, de decim. Teritò quia onus solvendi decimas est appositum rei, & non personæ. Abb. in cap. cum homines, n. 6. de decim. Azeved. d. l. 1. n. 13. & idè si ad Clericum perveniant, transeunt cum suo onere. l. tradita, ff. de acquir. rer. dom. l. alienatio, ff. de contrab. emp. l. si debitorem, C. de distract. pignor.

Perez mihi visus sibi contrarius, l. 1. tit. 5. lib. 1. 20 Ord. pag. 23. ibi : Ex prædictis igitur constat, prædium Ecclesiæ, sive Capellaniæ, sive Oratorio in dotem assignatum, esse decimarum exactioni subiectum, & c.

Marc. Ant. Genuens. in præct. Eccles. d. q. 628. n. 3. 21 ubi resolvit quod Clerici, qui Divina ab aliis percipiunt, quales sunt omnes, qui non sunt Curati, tenentur de dote Beneficii decimas Ecclesiæ Parochialiolvere.

Azor. i. instit. moral. p. 1. lib. 7. c. 24. aliàs c. 25. q. 5. ubi 22 tenet hujusmodi decimas prædiales esse à Clerico persolvendas, quia etsi dotalia sint Ecclesiæ prædia, sunt tamen illi oneri subiecta, & ea servitute affecta : tum quia prædium aliter non potuit in Ecclesiam transferri, nisi cum onere : tum etiam, quia una Ecclesia non potest cum alterius damno extrui, fundari, dotalive : tum quia non debet discooperiri unum Altare, ut alterum cooperiatur : tum denique, quia ex c. Ecclesiæ, & c. quicumque, 16 q. 1. & cap. nuper, de decim. colligitur prædia collata ad Monasterium fundandum nequaquam liberari à lege & obligatione decimæ persolvendæ.

Franc. Leo in thesauro fori Eccl. d. p. 2. c. 12. n. 55 23 ubi resolvit quod Clerici tenenturolvere decimas etiam ex prædiis dotalibus Ecclesiæ.

Suar. de Relig. d. tom. 1. lib. 1. c. 27. n. 12. ubi tenet 24 quodolvere tenentur decimas Clerici ex prædiis Ecclesiasticis suorum beneficiorum, quando subduntur Parochorum curæ in Sacramentorum perceptione, id est quando non sunt illorum coadjutores in cura animarum, ac uti tales cum illis in decimis participant.

Less. de justit. d. lib. 2. cap. 39. n. 13. ubi concludit, 25 non videri universè veram conclusionem illam, quod de prædiis Ecclesiasticis non teneantur Clericiolvere decimas.

Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 9. cap. ult. 26 n. 87. ibi : De Clericis autem peculiariter notandum est, respectu prædiorum quæ titulo patrimonii, aliòve non spiritali acquisierunt, ipsos perinde ac laicos obligari, prout D. Thom. in citata q. 87. art. 4. ad 1. Et ratio est, quod talia prædia per se sint subiecta ei oneri, resque cum suo onere transeat ab uno ad alium, quem Clericum esse, non laicum, tantum est accidentarium ex c. ex litteris, de pignor. Et deinde subdit S. Thom. dicentem ex prædiis Ecclesiasticis non deberi decimas, intelligendum loqui de prædiis, quæ antequam alicui Ecclesiæ darentur, nulli alteri Ecclesiæ decimæ ex illis debebantur.

Unde patet hanc ultimam sententiam magis communem & veriore esse, nec ei adversari credimus 27 eos, qui existimant absolute Clericos non teneri ad solutionem decimarum ex prædiis suorum beneficiorum ; quia loquuntur de Curatis, & Paro

Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, de quibus sermo est in secundo casu, ut in eo ostendimus, & ad hos terminos reducendi sunt Doctores, quos citavimus pro prima opinione tertii casus: & satis id colligitur ex eorum resolutionibus, si rectè perpendantur, & sano sensu legantur.

- 28 Non obstat quod plerisque in locis bona Capellaniarum sunt à decimarum solutione immunita, ut refert Perez *l. 1. vers. Poterit tamen, tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 123*. Efficere enim potest consuetudo ut de prædiis Ecclesiasticis decima Clericis non solvatur, Gutier. *d. lib. 2. c. 21. n. 55*. Moneta *d. q. n. 95*. Azor. *d. cap. 34. quest. 7*. & ubi fuerit talis consuetudo, erit non solvens decimas rursus in conscientia, Gutier. *d. cap. 21. num. 56*. quamvis non sit præscriptio completa per tempus requisitum ad exemptionem earum, Perez *dict. l. 1. vers. Ex quibus, tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 123*. quia decimarum solutio regulatur ab observantia subsequuta, Seraphinus *dec. 1047. n. 6*. Rota *dec. 440. num. 3. part. 1. recentior*. Dummodò tamen
- 31 Parochialis Ecclesia, intra cujus fines sunt prædia Ecclesiastica decimatoria, per huiusmodi exemptionem detrimentum non patiatur, ut post Sor. Suar. & alios, tenent Valer. Reginald. *d. lib. 19. cap. ultim. num. 88. in fine*. Valq. *d. cap. 1. §. un. dub. 8. n. 37. in resp. ad 1*.

- 32 Respondetur enim consuetudinem non solvendi decimas quadraginta annis induci, quanquam si de præscriptione agatur, diuturnum requiratur tempus, ut tenent Cov. *d. l. 1. var. c. 17. n. 8. vers. Decimo*, Perez *d. l. 1. vers. Est tamen, tit. 5. lib. 1. Ordin. pag. 114*. Gutier. *d. c. 21. n. 65*. Moneta *d. cap. 105. ubi n. 194*. subdit titulum non requiri ad hanc consuetudinem, licet ei adversetur Juris communis præsumptio, & respondet ad textum in *cap. 1. de præscript. lib. 6*. qui
- 33 contrarius videtur, procedere in præscriptione, non autem in consuetudine, Valenz. *consil. 46. n. 16. cum seqq. tom. 2*. Rota apud Post. *in fine sui tr. mandati de manuten. dec. 281. n. 3*. Concurrere item debebat scientia, & patientia dominorum, qui ad eas decimas exigendas jus habebant, ita ut non sufficiat scientia & patientia laboratorum, afflictorum, & conductorum: Giovagn. *consil. 28. & 29. lib. 2*. Post. *d. tract. observ. 35. n. 84*.

- 35 In præsentem autem casu non solum non probatur hæc consuetudo exemptionis à decimarum solutione per tempus illud quadraginta annorum, deficiente etiam scientia, & patientia illas exigi debentium, sed imò Decanus, & Capitulum per novem testes plenè probaverunt decimas semper & continuè solutas fuisse ex cæterarum Capellaniarum ejusdem Ecclesiæ bonis, & specialiter ex fructibus dicti prædii de Posuelo, ad hanc de qua agimus spectantis, excepto anno 1633, in quo (ut diximus) lis fuit in judicio introducta, unde ex hoc continuationem possessionis probari censuit Rota apud Post. *post d. tr. dec. 56. n. 8*. tum vel maximè, quia ex his testibus duo, qui sunt sextus & septimus, depositionum suarum bonam rationem reddunt, quod scilicet per se, tanquam afflictatores dicti prædii, decimas exegerint, & quod solum de anno 1633, persolutæ non fuerint; afflictuum enim perceptio signum est possessionis, Rota apud Post. *d. tr. dec. 51. n. 4*.

- 36 Et licet testes pro parte Petri Stephani examinati deponant, quod cum ipse de omnibus suis fructibus decimas Deo dederit, de prædio tamen de Posuelo nuncupato nullas solvit, quippe quod illud spiritali titulo, & tanquam propriam suæ Capellaniæ dotem possidebat; nihilominus cum hi testes tempus requisitum non attingant, & de negativa, alii verò alterius partis de affirmativa deponant, affirmativam

deponentes præferendi sunt aliis negativam deponentibus, *l. diem proferre, §. si plures, ff. de arbitr. Mascard. de probat. conc. 70. n. 1. cum seqq. & concl. 1374. n. 6*. Fulv. Pacian. *eod. tr. lib. 1. c. 36. nu. 12*. Boccac. *de interdicto uti possidetis, cap. 14. n. 37*. Farin. *in praxi crim. p. 2. q. 65. n. 200*. Post. *in d. tr. observ. 71. n. 86*. & duobus testibus affirmantibus decimas ex dicto prædio persolutas fuisse, magis credendum est quàm mille id negantibus, Ant. Gabr. *commun. tit. de testibus, concl. 4. n. 1. & 51*. Franc. Herculan. *in tr. de negativa, n. 151*. Mascard. *concl. 70. n. 2*. Farin. *d. q. 65. n. 201*. tum etiam quia, ut infra dicemus, Capitulo jus assistit, & probatio magis attenditur possessionis illius, qui habet tituli assistentiam quàm non habentis, Rota coram Greg. XV *dec. 249. n. 5*. ubi Addent. *in fine*, & apud Post. *in fin. d. tr. dec. 170. n. 7*.

Deinde responderetur, quasi possessionem non solvendi decimas per lapsum temporis non amitti, nisi probetur illas fuisse denegatas, & denegationi eum acquievisse, qui decimas exigere poterat. Ita in terminis Rota in *Placentina decimarum de Truxillo, 15. Novembris 1621. coram Buratto*, cujus meminit sic resolvens Post. *d. tr. observ. 10. n. 101*.

Ubi enim (prout in nostro casu) agitur de quasi possessione unius, ad excludendum quasi possessionem alterius realem, vel mediante Juris assistentia, tunc requiritur illius scientia & patientia ad effectum illum privandi, quia non potest unus acquirere, nisi alius amittat, & in incorporalibus possessio inhæret ossibus ita & taliter, ut ignorans eam non amittat, sed ad illam amittendam, & alteri acquirendam requiratur scientia & patientia. Nicol. Garc. *de benefic. parte 5. cap. 5. num. 123*. Mantica *dec. 40. numero 9. & dec. 207. num. 6*. Seraph. *dec. 1463. nu. 5*. Coccin. *dec. 26. num. 4*. plures sacre Rotæ decisiones citat Post. *in d. tract. mandati de manutenendo, observ. 40. num. 18*. ubi num. 28, subdit hanc scientiam & patientiam esse probandam, cum in jure non præsumatur.

Nec etiam obstat quod Petr. Stephanus Curam animarum illius Ecclesiæ habeat, proindeque videatur comprehendi sub dispositione secundi casus superius relati: responderetur enim negando eum proprium Parochum esse, aut perpetuum collativum illius Parochiæ titulum habuisse, sed curam tantum animarum ad Diocesani nutum ei incumbere, prout eam habent omnes ferè Hispal. Diocesis Curati, Rota *dec. 480. n. 2. part. 1. recent*. ubi dicitur, quod Archiepiscopus Hispalensis est solus totius Diocesis Parochus: & n. 5. quod Curati hujus Diocesis sunt deputati ad curam animarum ab Archiepiscopo: & idè ad decimas persolvendas ex bonis suis etiam spiritalibus tenentur, quia deficit ratio decisionis *d. c. novum genus*, in prima parte, juxta magis receptam Doctorum opinionem asserentium eum textum decidere, ut Rectores Ecclesiastici, & alii Clerici decimas solvere aliis Clericis non teneantur de decimis, quas ipsi percipiunt, sicut nec Levitæ Levitis persolvebant, ut per gloss. Abb. & Innocent. *in dicto cap. novum genus*. Azor. *dict. lib. 7. c. 24. q. 5. in princ.* Rebuff. *d. q. 5. n. 6*. Moneta *d. c. 5. num. 8*. Ego ipse *in tr. de Parocho, part. 3. cap. 28. §. 3. num. 7*. Cum ergo nullas decimas percipiant hi Curati, fit consequens in illis locum non habere dispositionem *d. cap. novum genus*, nec procedere rationem, quod ad decimas idè non tenentur, ne sibi ipsi easolvere videantur.

Minus denique obstat, quod si Petr. Stephanus excluditur ob id, quod proprius Parochus non est, & prædium illud de Posuelo non reperitur pro dote sustinentis animarum curam assignatum, adhuc tanquam

tanquam eidem Curiae incumbens, & Parochiali Ecclesiae inserviens, videbatur ad decimarum solutionem non teneri, juxta eorum opinionem, quos supra citavimus in vers. *Et tamen magis*. Nam responderetur eam procedere in Clericis, qui una cum Parocho Ecclesiae inserviunt, & Curae animarum incumbunt, ac de decimis participant ex Ecclesiae fundatione, ad notata per Put. *decis. 361. lib. 1. & per Valenz. consil. 33. num. 111. cum seqq.*

44 Juris enim assentia, quae stat pro Parocho quoad decimas super fructibus nascentibus in sua Parochia, praebet fomentum quoad jus illas exigendi aliis, qui secum participant, Seraphin. *decis. 880. n. 3. & dec. 908. n. 3.* Rot. apud Postium in fine dicti tract. *decis. 157. n. 4.* Cum igitur Petrus Stephanus non ratione Capellaniae, quae nullum onus Ecclesiae inserviendi habet, sed ob id, quod Curatus casu existit, eidem Ecclesiae etiam tanquam talis Capellanus inserviat, tale servitium, cum sit accidentarium, attendi ad hunc effectum non debet, ut patet.

45 Ex quibus emendandam duxi Ordinarii sententiam in causa latam, circa fructuum ad decimas, spectantium condemnationem, ut illa tantum intelligatur de tribus partibus ex novem, quia Capitulum quoad suam partem, seu quotam petendi jus habet, non autem quoad reliquas aliorum, ad resoluta per Valenz. *d. consil. 33. numer. 112.* Nec in plus debuit manuteneri, cum solum possit praetendere habere fundatam intentionem quoad dictam partem, seu quotam, ut in puncto resolvit idem Valenz. *d. consil. 33. n. 112. ubi numer. 124.* ex Abb. in cap. cum contingat, *num. 7. de decim.* tenet Episcopum habere fundatam intentionem de Jure communi in parte, quam percipit decimarum Ecclesiarum Parochialium suae Diocesis; maxime in his Regnis Hispaniarum, ubi Ecclesiae Cathedrales super decimis fundatae sunt, Gregor. XI. *decis. 429. num. 6.*

46 Quasi possessio percipiendi decimas eo dicto praedio de Posuelo non solum probatur de illo tempore, quo adhuc saeculari titulo tenebatur, quae ad hunc effectum sufficiens erat, etiam quod postea decimae transiissent ad aliam personam, Rota *decis. 341. n. 1. & decis. 562. numer. 1. parte 1. recentior. & decis. 189. num. 1. & 3. parte 2. etiam recentior. & successor esset ab illis exemptus, eadem Rota d. decis. 341. numer. 24. & d. decis. 561. num. 2. parte 1. recentior.* quia res transit cum sua causa & onere solvendi decimam & censum, Stephan. Gratian. *descript. forens. cap. 921. n. 7.* Castillo de tertiis, c. 15. c. n. 23 ubi etiam dicit quod decimae sunt onus reale, & triburis comparantur, ac praedia afficiunt, & cap. 36. a. n. 16.

47 Sed etiam adest plena probatio de toto tempore, quod illud praedium tanquam dos Capellaniae fuit pro sustentatione unius Capellani assignatum usque ad punctum litis motae, & sic dictus Petrus Stephanus non valet se juvare asserta quasi possessione de anno 1633. utpote quia dedit causam liti, & ideo non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem. Lancel. *de attent. parte 2. cap. 4. limit. 1. numer. 112. cum seqq.* alios citat Post. *d. tractat. observat. 17. n. 44. cum seqq.* Rot. *decis. 30. n. 1 p. 2. recentior. & coram Gregor. XV. decis. 4. num. 2. & dec. 169. n. 4. & coram Duran. Episcopo Vrgell. decis. 230. n. 4. & decis. 349. n. 1. & apud Post. in fine dicti sui tract. mandati de manutenendo, decis. 164. n. 8. & decis. 213. n. 2. decis. 229. n. 14. & decis. 267. num. 4.*

48 Quare cum praeter Juris assistentiam probetur per Capitulum haec quasi possessio percipiendi decimas de uno & altero tempore, manutentio ei denegari non poterat, & hinc recte illud manuteneri mandavit Illustrissimus D. Nuntius, juxta quod Rota Barboza *Vota decisiva.*

servat, ad not. per ostium d. tract. mandati de manutenendo, observ. 45. num. 42. & 45. Et ita judiciavi die 19. Aprilis 1641.

Cesaraugustana Distributionum.

Ecclesia numquam perdit suam possessionem & successor in beneficio, etiam mediatus nomine Ecclesiae, potest petere manutentionem, quae ex sola civili possessione datur, maxime in his, quae naturaliter non possidentur, & possidens civiliter potest capere possessionem naturalem sine vitio attentatorum, & quando per decennium censeatur amissa.

VOTUM XLII.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Possessionem suam de tempore litis mota probare debet, qui in judicio summariissimo manutentionis obtinere vult.*
- 3 *Successori in beneficio manutentio competit ex praedecessoris possessione.*
- 4 *Probatio nulla requiritur tituli, seu proprietatis aut dominij, vel quasi ad manutentionem coadjuvandam.*
- 5 *Causa possidendi non attendenda, nec discutienda in judicio summariissimo manutentionis.*
- 6 *Possessio per actus intermedios illi contrarios praesumitur non continuata & dicitur interrupta.*
- 7 *Manutentio datur successor ex possessione praedecessoris, dum ex adverso possessio non probatur amissa.*
- 8 *Possessio solo animo retinetur.*
- 9 *Voluntatis mutatio non praesumitur.*
- 10 *Possessio semel probata, continuata praesumitur usque ad tempus motae litis.*
- 11 *Possessionis continuatio praesumpta ad manutentionem satis est.*
- 12 *Possessio medijs temporis praesumitur ex possessionibus praeteriti ac praesentis temporis.*
- 13 *Media praesumuntur probatis extremis.*
- 14 *Possessio amittitur, si possideat sua voluntate desisset possidere, vel fuisset expulsus.*
- 15 *Possessio, vel quasi propria, vel praedecessoris, per absentiam, vel non usum non amittitur, quia animo semper retinetur.*
- 16 *Beneficiatus ad manutentionem obtinendam potest se juvare possessione praedecessoris mediati, vel immediati.*
- 17 *Possidens partem principalem alicujus rei, intelligitur totum possidere.*
- 18 *Beneficij possessione capta, censetur capta possessio omnium rerum & jurium ad beneficium pertinentium.*
- 19 *Ecclesia nunquam perdit suam possessionem.*
- 20 *Successor in beneficio nomine Ecclesiae potest petere manutentionem.*
- 21 *Possessio civilis semper remanet apud Ecclesiam & beneficium, & absque nova apprehensione, & usu continuatur in beneficiato.*
- 22 *Manutentio datur ex sola possessione, maxime in his, quae naturaliter non possidentur, nec possideri possunt.*
- 23 *Possessio dicitur extingui per lapsum decem annorum, quo quis ad possessionem non accessit, seu actus possessorios non fecit, cum praesumatur inducta oblivio, & non debeatur manutentio.*

- 24 *Possessio censetur amissa elapso decennio, quando expresse concurrat negatio praestationis, cum acquiescentia partis adversae.*
- 25 *Quasi possessio nunquam censetur amissa per lapsum decennij, constituto de animo eam retinendi.*
- 26 *Mandatum manutentionis expeditum per sententiam diffinitivam, & sic per cedulam, per verba scilicet prima personae, est appellabile quoad utrumque effectum.*
- 27 *Possessio capta post appellationem suspensivam non est manutenibilis, & causat attentata.*
- 28 *Consensus partis tacitus, vel expressus in possessione capta excludit attentata.*
- 29 *Possessio in continuatione possessionis anterioris capta non causat attentata.*
- 30 *Possidens civiliter potest capere possessionem naturalem, lite pendente, & dicitur continuare, & non attentare.*
- 31 *Firma Regni Aragoniae non tendit ad novam possessionem dandam, sed ad antiquam jam obtentam conservandam.*
- 32 *Possessio praesumitur capta eo modo, quo validius capi debuit.*
- 33 *Judicium executivum non ideo minus remanet, quamvis per cedulam fuerit pronuntiatum, quia non figura verborum, sed natura & substantia iudicii est attendenda.*
- 1 **I**CENTIATO Sebastiano Muñoz de Alfambra perpetuo Beneficiato in Parochiali Ecclesia S. Michaelis de los Navarros Caesaraugustanae civitatis manutentionem fuisse jure optimo concessam in possessione percipiendi distributiones quotidianas, aliaque emolumenta ceteris Beneficiatis in eadem Ecclesia inservientibus dari solita, proindeque hujusmodi manutentionis decretum confirmari debere, plusquam notorium, & evidens est.
- 2 Nam cum in hoc iudicio obtinere volens suam probare debeat possessionem, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 899 n. 1.* Rota *decis. 58 n. 2 p. 2. divers.* & apud Postium *in fine sui tract. mandati de manutendo, decis. 345 n. 5.* & tempore litis motae ad effectum manutentionis consequendae, ad text. in §. *retinenda, Instit. de interd. l. 1. §. hujus autem, ff. uti possid.* Covar. *pract. c. 17 n. 3.* Rota apud Post. *decis. 20. num. 1. & decis. 105 n. 1. & decis. 126. numer. 1.* & haec satis probatur in praesenti casu, ex eo quod beneficiatus Joannes Briones per plures annos, tota scilicet ejus vita durante, in pacifica possessione percipiendi dictas distributiones extiterit, de quo
- 3 non controversatur, ideo ex hac praedecessoris possessione Sebastiano successor in Beneficio manutentionem competere resolvunt Abb. in *cap. cum super, num. 18. & 20. de causa posses. Sess. de inhib. cap. 29 n. 29.* Aora *decis. 1. de rest. spol. in novis, Gregor. XV. decis. 246. num. 1. & 2.* ubi Addent. plures concordantes decisiones referunt, & rationem assignant, quia possessio censetur esse penes ipsam Ecclesiam, proindeque Titularis nomine Ecclesiae potest intentare remedia possessoria. Unde fit consequens,
- 4 Sebastiano sic possidenti manutentionem jure optimo datam fuisse, nec ad eam coadjuvandam requiri aliquam tituli, seu proprietatis, aut dominij, vel quasi probationem, ex Menoch. *remed. 3. rein n. 688. & remed. ult. sub num. 36.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 402. num. 4.* Seraph. *decis. 717 n. 2.* Gregor. XV. *decis. 9 n. 9. & decis. 275 n. 12.* Rota *decis. 583 n. 2 p. 1. & decis. 35 n. 5 p. 2.* recentior. neque discutiendam, seu attendendam esse causam pos-

sidendi, Peregrin. *consil. 84. num. 5. lib. 6.* Rota apud Postium *decis. 213. num. 3.*

Non obstat quod post beneficiatum Joannem Briones, immediate successores ante Sebastianum Muñoz fuerunt Peralta, & Asensius, quos non constat eas distributiones unquam percepisse, unde infert pars adversa per illos actus intermedios possessionem dicti Beneficiati de Briones interruptam fuisse, & praesumi non continuatam, ad tradita per Card. Seraphin. *decis. 983 n. 1.* Card. Mantica. *dec. 95. sub n. 9.* Cardin. Cavalier. *decis. 332 n. 3. & decis. 589. num. 7.* Quia multipliciter respondetur.

Et primo regulam stare pro Sebastiano, ita ut ei, qui probat olim per se, aut antecessorem possedisse, uti Sebastianus probat, detur manutentio, dum ex adverso possessio non probatur amissa, Bald. in *l. 1. num. 12. Cod. uti possid.* Gregor. XV. *decis. 555. 9 numer. 10.* Rota *decis. 82. part. 1. divers.* Et ratio est, quia possessio solo animo retinetur, licet, *Cod. de acquir. poss. mutatio autem voluntatis non praesumitur, l. eum qui, Cod. de probat. & semel probata possessio, continuata praesumitur, Rota apud Post. decis. 33. num. 3. usque ad tempus scilicet mortis litis, Afflict. decis. 394. numer. 2.* Rota apud Postium *tract. decis. 2. numer. 2. & ad manutentionem satis est haec continuatio praesumpta, eadem Rota apud eundem Post. decis. 218. num. 4. & divers. decis. 378. numer. 1. part. 1.*

Et tanto magis id procedit, quia ultra possessionem Joannis de Briones probatur etiam possessio Sebastiani, ex quibus possessionibus praeteritis ac praesentis temporis praesumitur possessio medij temporis, gloss. in *cap. cum Ecclesia, de causa posses. Alciat. de praesumpt. regul. 2. praef. 22. num. 1.* Cov. in *regul. possessor p. 2. §. 1. n. 1. vers. Praemissa tamen, ex eo quia probatis extremis, videlicet principio & fine, media praesumuntur, cap. inter dilectos, de fine instr. cap. accedens, de convers. conjug. Mascard. de probat. conclus. 730. Sigismund. Scac. de appellat. quest. 18. remed. 1. conclus. 5. num. 65. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 5. lit. M, conclus. 173. per tot.* cum aliis per me citatis *Axiom. 145. à princ.* Nec ullus probatur actus intermedius continens amissionem, aut privationem possessionis, veluti si sua voluntate Peralta, & Asensius desissent possidere, Mantica. *decis. 145. n. 5.* vel fuissent expulsi, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 5. c. 981. n. 31.* quod nullo modo contigisse affirmandum est, imò constat eos à dicta Ecclesia absentes semper fuisse; unde per hujusmodi absentiam, seu non usum non amittitur possessio, vel quasi, propria, vel praedecessoris, quia animo semper retinetur, *l. 3. §. in amittenda, & §. seq. ff. de acquir. posses. Crescent. decis. 1. alias 53. num. 3. de causa posses. & propr. exemplo illius, qui nunquam fuit ad fundum, & tamen illius possessionem animo retinuit, Cyriac. contrav. forens. lib. 2. contr. 258. n. 43.**

Et nihil interest an praedecessor mediatas, vel immediatus sit ille, cujus possessione se juvare vult successor in beneficio ab obtinendam manutentionem, quia utroque casu procedit doctrina, de qua supra, ut bene resolvit Molinus in *verb. apprehensio, fol. 27. vers. Et nota, his verbis concludens: Fuit per omnes concordantes determinatum die 6. Martij 1474. quod attento quod dictus foris Codiciando, loquitur simpliciter de possessione praedecessoris, quod debeat intelligi de omni successore, seu praedecessore, sive mediato, sive immediato, & per consequens quod dicta apprehensio fuit bene provisae, & non erat in casu revocationis, &c.*

Secundo respondetur dictos Peraltam, & Asensium, licet nunquam resederint, proindeque distributiones non ceperint; nihilominus tamen per

- per adeptionem possessionis hujus beneficii obtinuerunt non solum bonorum, sed etiam jurium, ac distributionum illius possessionem; quia possidens partem principalem alicujus rei, intelligitur totam possidere, Rota *decis.* 19. *num.* 7. & 9. *part.* 2. *divers.* & apud Post. *decis.* 330. *num.* 25. & capta Beneficii
- 18 possessione, censetur capta possessio omnium rerum: & jurium ad beneficium pertinentium, Sesse *d. tract. de inhib. cap.* 20. §. 1. *num.* 30. Greg. XV. *decis.* 364. *num.* 1. & 6. Rota *dec.* 119. *num.* 6. & *decis.* 658. *n.* 2. *p.* 2. *recentior.* Ego ipse in *tract. de Canon. cap.* 15. *num.* 22.
- 19 Tertiò responderetur, possessionem illam Joannis Briones remansisse penes Ecclesiam, & beneficium, non verò simpliciter penes Beneficium. DD. in l. 1. in fin. ff. de *acquir. possess.* Rota apud Post. *dec.* 327. *n.* 8. & idè quidquid agant beneficiarii, Ecclesia nunquam perdit suam possessionem, Bart. in leg. 1. §. si vir uxori, *num.* 3. ff. de *acquir. possess.* quam sequitur Paris. *consil.* 24. *num.* 7. *vol.* 1. & Rota apud Post. *d. decis.* 327. *num.* 5. & successor in beneficio nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem. Verall. *decis.*
- 20 182. *num.* 9. *n.* 3. Seraphin. *decis.* 14. 7. *num.* 3. Adden. ad Gregor. XV. *decis.* 116. *num.* 5.
- 21 Quariò responderetur, non constare prædictos Peraltam & Asensium unquam à perceptione distributionum fuisse expulsos, nisi quod secundus extrajudicialiter, & interloquendo visus fuit dubitare, an Capitulum sibi dare vellet has distributiones, si contingeret eum residere in Ecclesia: quod dubium non potuit operari amissionem suæ possessionis, quia quatenus circa solam possessionem naturalem, & turbationem de facto versaretur, quod adhuc negamus, nullo modo comprehenderet possessionem civilem, quæ semper remansit apud Ecclesiam, & beneficium. Rota *decis.* 561. *num.* 5. *part.* 1. *recentior.* Pontan. de *spot. Cleric. lib.* 1. *num.* 114. & absque nova apprehensione, & usu continuatur in beneficio, Guid. Papæ *decis.* 355. *num.* 1. Pontan. *d. tract. lib.* 3. *num.* 149. ex qua sola civili possessione datur manutentio, maximè in iis, quæ naturaliter non possidentur, nec possideri possunt, ut in pensionibus, aliisque annuis præstationibus, distributionibus, & juribus incorporalibus. Seraph. *decis.* 299. *n.* 8. Post. *d. tract. observ.* 16. *num.* 30.
- 22 Nec obstat, quod per lapsum decem annorum, quo quis ad possessionem non accessit seu actus possessorios non fecit, dicitur possessio extincta, cum præsumatur inducta oblivio, & non debeatur manutentio, Stephan. Gratian. *discept. forens.* c. 365. *num.* 42. & c. 450. *n.* 30. & 42. Christoph. de Paz de *tenuta, cap.* 17. *n.* 26. & 27. & c. 71. *n.* 2. & 4. Rot. *dec.* 287. *n.* 5. *p.* 1. *recentior.* & apud Cencium post *tract. de censib.* *decis.* 250. *n.* 4. Quia responderetur hanc doctrinam procedere quando expressè concurret negatio præstationis distributionum, vel solutionis fructuum cum acquiescentia partis illas petentis, tunc enim à die denegationis, & acquiescentiæ currit decennium, & eo elapso, censetur possessio amissa, Melch. Lotter. de *re benef. lib.* 1. *quæst.* 38. *num.* 216. cum seqq. Stephan. Gratian. *discept. forens.* *cap.* 450. *sub num.* 31. Rota apud Post. *decis.* 86. *num.* 8. ubi quod in casu exactionis pensionum, & fructuum ad perdendam quasi possessionem requiritur denegatio solutionis, & quod postea per decennium tacuerit. In præsentem autem casu apparet de animo Peralte, & Asensij exigendi distributiones tum ex præsumptione juris, quæ dicitur voluntatis mutationem non præsumi, l. cum qui, ff. de *probat. capit. scribam, de præsumption.* cum aliis per me citatis *Axiom.* 230. *num.* 7. tum etiam, quia non constat de judiciali
- Barbo, & Vota decisiva.

denegatione Capituli, & quod illi acquieverunt Peralta & Asensius habentes se pro spoliatis, ut requirebatur ex supra dictis, imò apparet evidenter de animo eorum volentium illis exigere, & lucrari, si residentiam facerent, quo existente per lapsum decennij nunquam censetur amissa hæc quasi possessio. Rota apud Post. *d. decis.* 86. *num.* 5.

Nec denique obstat, quod mandatum manutentionis obtentum in hac causa, non fuit expeditum per decretum, & sic per modum interlocutorie, sub verbis tertiæ personæ, sed per sententiam definitivam & sic per cedula, seu schedulam, vel notulam, per verba primæ personæ, quo casu datur appellatio, Rota *decis.* 183. *num.* 4. & *decis.* 287. *sub num.* 7. *part.* 2. *recentior.* & capta possessio etiam vigore firmæ post illam appellationem videtur attentata. Rota apud Post. *decis.* 110. *num.* 4. proinde minimè manutenenda, Lancel. de *attent. p.* 2. c. 4. *declar.* 4. *n.* 59. Coccin. *dec.* 492. *n.* 3. Seraph. *decis.* 287. *n.* 1. Cavalier. *decis.* 359. *sub num.* 3. Rota *decis.* 173. *num.* 7. *p.* 2. *recent.* quia etiam multipliciter responderetur.

Et primò non constare ex actis & processu, quod post illam appellationem, & vigore dicti decreti de manutenendo aliqua possessio fuerit à Sebastiano capta, quæ attentatorum vitio subjaceret, nec etiam apparere de aliqua contradictione, aut protestatione Capituli, qui consensus partis tacitus vel expressus in possessione capta excludit attentata. Crescent. *decis.* 2. *ut lite pend.* Lancel. de *attent. p.* 2. *cap.* 4. *im.* 16. *num.* 1. & 2. Rota *dec.* 187. *num.* 2. *p.* 2. *recent.* Consensus enim partium ubicumque in aliquo actu considerari potest, semper ille actus excusatur à vitio attentatorum, idem Lancel. *d. p.* 2. *cap.* 12. *limit.* 41. *num.* 12.

Secundò responderetur, Sebastiani possessionem esse in continuationem possessionis anterioris, proindeque attentata non causare, cum qui continuat, non attentat, Cardin. Mantica. *decis.* 422. *num.* 13. Post. *dict. tract. mandati de manutenendo, observ.* 48. *n.* 35. latius *observ.* 16. *num.* 27. ibi: Prout tunc civiliter possidens potest capere possessionem naturalem lite pendente, & dicitur continuae, & non attentare. Lancel. de *attent. p.* 2. *cap.* 4. *limit.* 1. *num.* 82. cum seq. Unde statutum disponens quod pro nova possessione solvatur gabella, non procedit in habente civilem, quod acquirat naturalem. Lancel. loco citato, *num.* 84. & non potest in judicio summarissimo dari de attentatis, si forte is, qui illud intentavit, prætendens se possidere, a iure actum possessorium faciat, ut si habens civilem, apprehenderet naturalem, vel alias, &c. Rota apud eundem Post. in fin. *d. tract. decis.* 85. *num.* 4. & 5. ibi: Quia ista possessio naturalis, quæ est accessoria ad civilem possessionem, quam isti fratres habebant ante mortem litem de anno 1540. non dicitur nova possessio, sed continuatio antiquæ, c. cum venisset. ubi Abb. in ult. not. de *restit. spoliat.* & idè non est attentata, Paris. *d. consil.* 172. *sub num.* 2. &c. Lancel. de *attent. p.* 2. c. 4. *limit.* 5. *num.* 1. & 2. ibi: Quinò limitatur, ut non procedat quando actus esset accessorius eorum, quæ gesta erant ante litem. Exemplum in eo, qui ante litem mortem habebat civilem possessionem, & lite pendente acquisivit naturalem; nam talis acquisitio, cum videatur accessoria ad civilem non dicitur attentata, &c.

Tertiò responderetur, quod casu negato, quod vigore firmæ aliqua daretur possessio, non exinde concluditur ad dicti decreti executionem, cum aliud sit à firma, quæ tamen non tendit ad novam possessionem dandam, sed ad antiquam jam obtentam conservandam, ut resolvit Joseph Sesse de *inhibit. in a acephaleosi, num.* 159. cum seqq. quæ omnia magis justificant habitam possessionem, & illius conservacionem

tionem, non verò novam aliquam acquisitionem ostendunt, & sic est accipienda possessionis apprehensio, cum semper præsumatur capta eo modo, quo validius capi debuit, Aym. *conf.* 91. num. 8. *Surd. decis.* 212. num. 15. Rota apud *Post. in fine dicti sui tract. decis.* 216. num. 4.

33 Denique respondetur Judicem verbis, à se inconsultè, & inadvertenter prolatis naturam causæ & judicij mutare non posse, nisi id consultò faciat, ut advertit Rota coram Duran. *decis.* 60. num. 47. & 48. ibi: Tandem non obstat, quod non per decretum, sed per cedula fuerit pronuntiarum litteras esse exequendas, quia cum non figura verborum, sed natura & substantia judicij sit attendenda, non idè minus judicium remansit exequutivum, Gabr. de appell. *conclus.* 4. n. 1. *vers. contrarium*, Statil. de Salviano *inspect.* 4. c. 2. n. 57. & praticatur quotidie in executione Brevium & litterarum Apost. in qua fertur sententia per cedula, Salust. in *praxi*, lib. 2. cap. 2. num. 24. & nihilominus à dicta sententia non datur appellatio suspensiva, Statil. ubi supra, Gonzal. in *annot. contra nullit.* n. 247. & c. Quare.

Beneficia quæcumque sæcularia & Regularia, etiam sacræ Religionis S. Joannis Hierosolymitani, cadunt sub reservatione *Extra vag. Ad regimen, de præbend. inter commun.* Et in Hispania ex antiquissima consuetudine, & usu introductum est, quod promotus ad Episcopatum juris-patronatus Regij, renuntiet beneficia quæ ante promotionem obtinebat, in favorem personæ à Catholico Rege assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert.

VOTUM XLIII.

- 1 *Causa proponitur.*
- 2 *Extravag. Ad regimen, de præbend. inter communes, refertur.*
- 3 *Beneficia qua promoti obtinent tempore promotionis, sunt Papa reservata.*
- 4 *Beneficia per promotionem ad Episcopatum vacant in Curia.*
- 5 *Extravag. Ad regimen, temporalis fuit, & in vita conditoris duntaxat duratura.*
- 6 *Extravagantem ad regimen, omnes summi Pontif. renovant in 1. regul. Cancell.*
- 7 *Regula Cancellaria per obitum conditoris expirant, & per successores cum eisdem qualitatibus & moderationibus censentur renovata.*
- 8 *Extravag. Ad regimen, non minus comprehendit Regularia beneficia, quàm sæcularia.*
- 9 *Dictio, quæcumque, nullam personam excludit, & omnes includit, quæ aliàs non includerentur, quàmvis privilegiata essent.*
- 10 *Dictio, qualiacumque, omnia prorsus, & sine dilectu includit.*
- 11 *Verba, quicumque Regularis, comprehendunt etiam Regulares Ordinum Militarium.*
- 12 *Milites S. Joannis Hierosolymitani comprehenduntur in decreto Concilij Trident. sess. 23. de Regular. cap. 19.*
- 13 *Actus geminatus inducit majorem firmitatem, & censetur gestus cum maiori animi deliberatione.*
- 14 *Vincula plura fortiora sunt uno.*
- 15 *Funiculus duplex difficilior rumpitur.*

- 16 *Beneficia Militarium Ordinum, etiam Melitensis, includuntur sub dispositionibus regularum Cancellaria, nisi in eis expresse reperiantur ex epta.*
- 17 *Religiosi Hierosolymitani ideo in Concilio Trident. sess. 23. de reform. c. 18 nominatim excipiuntur, ne sub illo inclusi manerent.*
- 18 *Beneficia omnia Ordinum Militarium, etiam S. Joannis Hierosolymitani, includuntur sub dispositione Regularum Cancellaria Apost.*
- 19 *Religio Hierosolymitana non habet privilegium conferendi in mensibus reservatis.*
- 20 *Patria sunt non esse, & non apparere.*
- 21 *Rex Catholicus Hispaniarum habet ex antiquissima consuetudine, & usu, quod promotus ad Episcopatum sui Regij patronatus renuntiet beneficia, quæ ante promotionem obtinebat in, favorem personæ à se assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert.*
- 22 *Possessio nullius capta non potest esse impedimento quia verus provisor immitti debeat.*
- 23 *Possessio qualiti causam deat, manere etiam non debet.*
- 24 *Possessio vigore provisionis ordinariæ capta de beneficio reservato est infecta.*
- 25 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.*
- 26 *Præscriptio & consuetudo nihil operantur si a decreto irritantur.*

VACANTE Capellania de los Cervantes nuncupata, Parochialis Ecclesiæ oppidi de Lora per liberam resignationem de illa factam à Licentiao Sebastiano de Covarruvias Capellano in manibus Fratris Francisci de Valentia Ballivi de Lora, Ordinis S. Joannis Hierosolymitani, ac dicti oppidi in spiritualibus, & temporalibus Domini, de illa collationem, ac canonicam institutionem fecit ad favorem Francisci de Alarcon, sub die 4. Februarij 1603. qui eam usque ad annum 1639 pacifice possedit: sed cum idem Franciscus à Catholico Rege ad Civitatem Ecclesiæ Pontifici proponeretur, & juxta antiquissimam Hispaniæ consuetudinem & usum nominatio quoque ad idem beneficium, seu capellaniam, quæ per illam promotionem vacabat, & Sedi Apostol. reservata erat, eidem Regi spectaret, ideo ad eam nominavit Licentiatum Ferdinandum de Liñares Presbyterum; sed dictus Ballivus de Lora, uti dictæ capellaniæ Ecclesiasticus patronus, ac inferior collator illam Carolo de Castillo y Semano canonicè contulit, ac in possessionem immitti mandavit. Orta lite inter dictum Licentiatum Ferdinandum de Liñares provisorum Apostolicum ex nominatione Regiæ, & inter dictum Carolum de Castillo provisorum Ordinarium ex provisione & collatione obtenta à dicto Ballivo, & consultus pro veritate, dixi Apostolicum provisorum melius jus favere, ex sequentibus.

Summus enim Pontifex Benedictus XII. in *Extravag. Ad regimen, de præbend. inter communes*, suæ dispositioni omnia beneficia tam sæcularia, quàm regularia, quæ Episcopi tempore suæ promotionis obtinebant, reservavit his verbis: *Rursus Monasteria, Prioratus, Decanatus Dignitates, Personatus, Administrationes, Officia, Canonicatus, Præbendæ, & Ecclesiæ ac cetera beneficia Ecclesiastica sæcularia & regularia, cum cura & sine cura, quæcumque, & qualiacumque fuerint etiam si ad illa persona consueverint, & debuerint per electionem, aut quemvis alium modum assumi, quæ promoti per dictum prædecessorem, vel ejus auctoritate ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, & Episcopatum Ecclesiarum, necnon Monasteriorum regimina obtinebant tempore promotionum de ipsis factarum nunc vacantia, & qui per Nos, seu auctoritate nostra in posterum*

ad eadem Regimina promovendi tempore promotionis hujusmodi obtinebunt, &c. ordinatio i, dispositioni, & provisioni nostra (donec miserationis divine clementia Nos universalis Ecclesie regimini presidere concesserit) de ipsorum Fratrum consilio auctoritate Apost. reservamus. Decernentes ex nunc irritum & inane si secus super premissis & quolibet eorum per quoscunque quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, &c. Ex quo loco communiter Doctores colligunt, quod beneficia, quæ promoti obtinent tempore promotionis, sunt Papæ reservata, An. de Falconibus de reservat. benefic. quest. 2 princip. sub num. 22. vers. quarta est de beneficiis illorum qui promoventur, Simonet. in simili tractat. q. 27. Cassador. dec. 2. & 3. de Constit. Mandol. ad reg. 1. Cancell. quest. 15. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 51. num. 35. Nicol. Garc. de benefic. part. 11. cap. 6. num. 30. ubi num. 32. refert Rotæ decisionem, in qua deciditur per promotionem hujusmodi beneficia vacare in Curia, & esse reservata tam propter vacationem in Curia, quam propter Extravag. Ad regimen.

Verum quia dicta Extravag. temporalis erat, & in vita conditoris duntaxat duratura, ut in ea dicitur ibi, donec miserationis, &c. & notant Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 35. quest. 10. & s. quæres quorsum, Nicol. Garc. d. tract. part. 5. cap. 1. numer. 192. ideo sequentes summi Pontifices eam innovant, quilibet cum regulas Cancellariæ edit, ut videre est in reg. 1. ibi. In primis feci easdem reservationes, quæ in Constitutione felicis record. Benedicti Pap. XI. quæ incipit, Ad regimen, continentur, & illas innovavit, &c. Et docet Cassador d. decis. 3. ad fin. Azor. d. q. 10. vers. quæ es quorsum, Nicol. Garc. d. parte 11. cap. 6. num. 31. ibi: Et quamvis dicta Extravagans Ad regimen sit temporalis, & ad vitam conditoris, non perpetua, tamen omnes summi Pontifices eam renovant in prima regula Cancellariæ, &c. Nam summi Pontifices eas in crastinum assumptionis suæ facere solent, Piafec. in praxi Episcop. p. 2. cap. 5. numer. 3. in princ. Nicol. Garc. dict. p. 5. cap. 1. num. 90. quia cum per obitum prædecessoris conditoris expiraverint, Flam. Paris. de resignat. beneficior. lib. 11. quest. 2. num. 31. & lib. 12. quest. 11. num. 2. Zetol. in praxi Episcop. p. 1. verbo regula Cancellariæ, §. 7. Gonzal. ad d. reg. 8. §. 5. pro com. num. 2. Marcel. Vulpe in p. axi judic. fori Ecclesiæ, cap. 48. num. 25. ideo per successores cum eisdem qualitatibus, & moderationibus censentur renovatæ, & subrogatæ: idem Gonzal. ad dict. reg. 8. gloss. 5. §. 3. n. 73. & gloss. 9. §. 2. num. 10.

Cum ergo dicta Extravag. Ad regimen, censeatur renovata per dictam reg. 1. Cancellariæ à S. D. Urbano Papa VIII. non est dubium quin hodie vires habeat, ac per illam omnia beneficia Regularia, quæ Promoti ad Episcopatus tempore promotionis suæ habebant, Apostolicæ dispositioni reservata sint, ut patet ex text. ibi, ceteraque beneficia Ecclesiastica, secularia, & Regularia, &c. & tangit Gonzal. d. gl. 8. n. 17. ibi. Præterea in reservatione Extravag. Ad regimen, quæ innovatur per reg. 1. Cancellariæ, non minus comprehenduntur Regularia beneficia quam secularia, ut in ipsa Extravag. palam legitur, &c.

Cujus decisio beneficia Regularia quæcumque Militaria, etiam Ordinis S. Joannis Hierosolymitani comprehendit, ut patet ex sequentibus.

Primo, quia verbis amplissimis & geminatis includere videtur omnia beneficia, quæ aliàs non comprehenderentur, ut videre est ibi, Quæcumque, & quæcumque fuerint, &c. Prima enim particula, quæcumque cum ad personam refertur, nullum excludit, Menoch. consil. 224. num. 7. Anton. Monach. Bono. decis. 14. numer. 48. Rota decis. 368. n. 5. p. 1. Barbosa Vota decisiva.

divers. immò omnes includit, quæ aliàs non includerentur Honded. consil. 76. num. 16. lib. 2. Seraph. dec. 980. num. 8. Gregor. XV. decis. 267. num. 5. Rota decis. 781. num. 10. p. 1. divers. & apud Picum post. gloss. ad statuta urbis decis. 2. quamvis privilegiatæ essent, arg. leg. in fraudem, §. ult. ff. de milit. testam. l. unica, ubi gl. verbo sponsam, C. de raptu virg. Gutier. canon. lib. 1. cap. 34. num. 57. Farin. in praxi crim. p. 3. pag. 108. n. 6. At secunda dictio, quæcumque de per se omnia prorsus, & sine delectu includit, Flamin. Paris. de confident. benefic. q. 27. n. 20. & q. 28. num. 40. citatus per me dict. 299.

Et in individuo, quod particula illa, quæcumque, comprehendat beneficia Religionis Melitensis, sicut & dicto, quicumque, includit illius Religiosos probat Gonzal. dict. gloss. 8. num. 62. ibi: Sic videmus quod sub decreto Concilii Trident. sess. 25. de Regularibus, cap. 19. incipit, Quicumque Regula is, dum ponit formam quando & quomodo sit audiendus qui vi, vel metu, vel ante tempus fecerit professionem, stante dicta dictio- ne quicumque, comprehenduntur Regulares Ordinum Militarium, ut censuit sacra Congregatio, dicens, Mi- lites S. Joannis Hierosolymitani in hoc decreto compre- henduntur, &c. refert eandem declarationem Ar- mendat. ad recopil. legum Navarra, lib. 2. tit. 18. l. 7. de Relig. num. 51. cujus quoque memini in collect. ad dict. cap. 19. Concilii, num. 3.

Unde si quælibet ex his particulis tantam habet comprehendendi, & includendi vim, non est dubium quod simul junctæ majorem habebant; nam actus geminatus inducit majorem firmitatem, & plus operatur quam simplex, l. Ballista 33. ff. ad Trebell. l. 4. junctæ gloss. ult. ff. de pignor. act. Surd. decis. 21. num. 10 & 20. & decis. 231. numer. 2. Cardin. Tusch. pract. conclus. tom. 4. lit. 1. conclus. 28. cum aliis per me adductis Axiom. 12. num. 14. & censetur gestus cum majori animi deliberatione, & enixa voluntate, ut cum multis dixi axiom. 105. n. 1.

Et plura vincula fortiora sunt uno, §. affinitatis, In- stitut. de nupt. leg. cum in adoptivis, C. de adoption. Et funiculus duplex difficilius rumpitur, c. 1. de treuga & pace, plures per me Axiom. 79.

Secundo, quia reservatio hujusmodi ob promotio- nem ad Episcopalem dignitatem, etiam si sit inserta in corpore Juris communis, nihilominus est innovata per regulas Cancellariæ, sub quarum dispositionibus includuntur beneficia Militarium Ordinum, etiam Melitensis, si in eis expressè non fuerint excepta. Ita Cardin. Paris. consil. 36. numer. 17. lib. 4. ibi: Quinimo ex dicta regula 3. in quantum excipit dictas Præcep- torias Militarium, videtur inferri, quod ubi Papa non expressit excipiendo, voluerit in sua dispositione il- las comprehendere, quia ubi voluit excludere, expressit, cap. nonne, de præsumpt. &c. refert. & sequitur Gon- zal. d. gloss. 8. numer. 63. unde infert ideo in Concilio Trident. sess. 23. de reform. cap. 18. nominatim excipi Religiosos Hierosolymitanos, ne sub illo inclusi ma- neant, in illis verbis Fratribus S. Joannis Hierosoly- mitani duntaxat exceptis.

Tertio, quia in terminis regula 8. Cancell. Apost. quæ uberiora, aut efficaciora verba non habet, quam dicta Extravag. Ad regimen, latè resolvit Gonzal. dict. gloss. 8. n. 61. & multis seqq. his & aliis pluribus fundamentis sub illius dispositione includi omnia beneficia Ordinum Militarium, etiam S. Joannis Hierosolymitani.

Quarto, quia Hierosolymitana Religio nullam habet indultum privilegium, seu Apostolicam con- firmationem, quibus innixa conferre valeat beneficia reservata, quorum provisio & collatio S. Sedi Apost. per regulas Cancellariæ spectet, ut in nostro casu:

ita in individuo loquens de Prioribus, & beneficiis hujus sacrae Religionis censuit Rota decis. 597. per tot. apud Farin. p. 1. in posthum. & praecipue n. 3. & 4. ibi: *Ex praedictis concludebant Domini, quod cum privilegia Religionis conferendi in mensibus reservatis (quatenus Religionem posset dici illa unquam habuisse) cessaverint per editionem regulae 8. factae à S.D.N. non possunt dici confirmata per generalem confirmationem privilegiorum Religionis. Et quod S.D.N. non intellexerit aliquid innovare ad favorem Religionis circa jus conferendi in mensibus reservatis, patet ex toto praemio confirmationis: etenim in dicto praemio Papa narrat exemptionem à solutione decimarum, jurium Synodaliū, Canoniarum portionum, &c. concessam à suis praedecessoribus Religioni Hierosolymitanae, & per alios confirmatam. Item narrat facultatem uniendi, & dismembrandi eidem Religioni per eosdem praedecessores concessam, & successivè per alios confirmatam, seu ampliatam postea subiungens quod attendens praecleara Religionis merita, & cupiens ut ipsa privilegia firmiter subsistant, omnia & singula privilegia, indulta, facultates, &c. magno Magistro, & Conventui quomodolibet concessa confirmat. Ecce ergo quod Papa non loquitur de iure conferendi, tum ex dicta narrativa restricta ad solam exemptionem, & facultatem uniendi, quae quidem narrativa denotat causam finalem, ex supra allegatis; tum specialiter ex modo loquendi, &c. deinde aliis rationibus prosequitur, ac respondet clausulis quorum tenores, &c. sublata, &c. in dicta Apostolica confirmatione inferuis: & quoad propositum multum faciant verba illa inter parenthesis in decisione relata, quae clarè supponunt Religionem Hierosolymitanam nulla privilegia hac de re produxisse, nec de illis S.Rotae constare potuisse, unde ea extare non est dicendum, paria enim sunt non esse, & nova apparere; & non entis, & non apparentis idem est iudicium, l. duo sunt Titij, de testam. tutel. lege 77. ff. de contrah. empt. Lotter. de re benef. lib. 3. q. 13. n. 65. cum multis per me citatis Axiom. 162. num. 2.*

Habendo igitur pro constanti quod dicta Capellania per Extravag. Ad regimen, & per reg. 1. Cancellaria Apost. S. Sedi reservata est, quodque ejus provisio, & collatio ad Romanum spectet Pontificem, sit consequens eam fieri debere ad nominationem Regis Catholici; nam in Hispania ex antiquissima consuetudine, & usu introductum est, quod promotus ad Episcopatum Regij patronatus renuntiet beneficia, quae ante promotionem obtinebat in favorem personae à Rege nostro assignatae, & huic, & non alteri Pontifex confert. Ita Nicol. Garcia de benef. p. 11. cap. 6. n. 37. Hieron. Venero y Leyva in examine Episcop. lib. 4. cap. 4. n. 15. Alzedo de praecellentia Episcopalis dignitatis, p. 1. cap. 3. n. 80. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 57. n. 76. in fine, secundum novissimam impressionem Lugdunensem de hoc anno 1641. Haec enim nominatio praecedente promoti renuntiatione ad illius favorem, fundatur, ut dixi, in antiquissima quadam consuetudine & usu, connivente summo Pontifice, qui personae nominatae beneficium conferre solet, nulla tamen facta mentione quod Regis Catholici intercesserit nominatio, sed Bulla expeditur cum narrativa simplicis reservationis, & cum dispositiva gratiae ad favorem illius personae perinde ac si expediretur de beneficio alia reservatione eidem Sedi Apost. affecto; & dum perquirerem an hoc ex aliquo privilegio, seu indulto Apost. procederet, vel de eo obtento aliqua extaret memoria nihil in Regiis Secretariis invenire potui, nec à Regiis Consiliariis, quos non semel consulere volui, quicquam hac de re certum mihi fuit nuntiatum.

Non obstat quod Carolus de Castillo vigore ordinariae provisionis & collationis à Ballivo nulliter sibi factae possessionem dictae capellaniae acceperit, in eaque se intruserit. Quia nihilominus impedimento non esset quin Ferdinandus de Linares provissus Apost. immitti in possessionem debeat, ex sequentibus.

Primo, quia dicta Caroli possessio liti causam dedit, & ideo non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem, late Post. in tract. mandati de manutenendo, observ. 37. num. 44. cum seq. Rota decis. 30. n. 1. p. 1. recentior. & coram Greg. XV. decis. 4. n. 2. & dec. 569. n. 4. & coram Duran. dec. 330. num. 4. & decis. 349. num. 1.

Secundo, quia talis possessio est infecta, cum vigore provisionis ordinariae capta fuerit de beneficio reservato, Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 45. §. 2. n. 44. Rota coram Duran. decis. 68. num. 3. & 4.

Tertio, quia dicta Extravag. Ad regimen, habet decretum irritans, ibi: *Decernentes irritum, &c. quod inficit titulum, & possessionem: plures per me citati claus. 40. n. 18. & in puncto & terminis nostris Put. decis. 191. lib. 3. ibi: Die 17. Decembris. 1518. in causa Casaraugustana Praeceptoris de Villet dubitavit an regula Pauli innovatoria Extravag. Ad regimen, habeat tale decretum, quod inficiat titulum, & possessionem? Pro parte Hieronymi ponderabatur, quod hic erat reservatio & decretum, & ideo istis duobus concurrentibus, decretum regula inficiebat titulum, & possessionem, &c. Verum quia pro alia parte in contrarium nonnulla allegabantur, occurrit additio marginalis, quae videtur esse ejusdem Putei, sic loquens. *Ista die Domini inclinaverunt pro majori parte quod dicta regula haberet tale decretum, quod inficeret titulum & possessionem, per fundamenta adducta hic pro parte Hieronymi, & quia volui videre istam materiam in istis vacantiis Nativitatis, ideo visa materia mihi placet etiam ista opinio, &c. & tandem concludit: Ad propositum applicando cum beneficia Regularia, quae vacant in Curia, sint per Extravag. Ad regimen, reservata, quae Extravaganti per regulam est innovata, & sic continueat Papalem reservationem & decretum: ergo debes inficere: istam considerationem dixi in Rota die 14. Januarij 1540. & placuit Dominis, &c.**

Quarto, quia licet Carolus probasset Ballivos de Lora olim praescripsisse jus providendi hujusmodi capellaniae ob promotionem ad Episcopatum vacantem, adhuc stante dicto decreto irritante nec praescriptio, nec consuetudo, quatenus etiam extaret, quicquam operatur, ut de praescriptione tenet Anton. Gabr. commun. lib. 6. titul. de clausul. conclus. 3. num. 44. Gonzal. ad reg. 7. Cancell. gloss. 67. num. 50. Moneta de commut. ult. volunt. cap. 7. n. 244. & de consuetudine idem Ant. Gabr. d. concl. 3. n. 40. Gonzal. d. gloss. 67. num. 50. Ego ipse de clausul. usus freq. claus. 40. num. 35. ubi ex Marta notavi contra decretum irritans allegari non posse usum, contrariumve. Quare, &c.

Vlybonensis affectus.

Successor in majoratu quando non est praedecessoris, haeres aut fundatoris proximus non tenetur stare locationi factae à praedecessore, nec illius debita solvere.

VOTUM XLIV.

1 Proponitur casus & num. 2. & 3.

4 Majoratus Hispania, non ab ultimo possessore, sed primo institutore deferuntur.

5 Majora

- 5 Majoratus possessor ad debita prædecessoris persolvenda non tenetur.
- 6 Majoratus successor non tenetur stare locationi facta per prædecessorem, quando non est primus successor in bonis majoratus, & proximus successor illius, qui majoratum fecit nec est prædecessoris ipsius hæres.
- 7 Locator bonorum majoratus mortuo possessore illorum ad nihil obligatus remanet.
- 8 Clausula & conditiones appositæ in contractu sequuntur naturam contractus principalis.
- 9 Contractus quando est simultatis, talæ quoque sunt clausula in eo insertæ.
- 10 Verba gerundij, seu ablativi absoluti formam inducunt.
- 11 Conditione deficiente, contractus cum ea celebratus censetur resolutus ab ipso i. i.
- 12 Pensiones decursasolvere non tenetur titularis qui fuit impeditus uti fructibus.
- 13 Pensio est onus fructuum, & debita ab eo qui fructus percepit.
- 14 Confessio erronea non nocet.
- 15 Errans non consentit.
- 16 Confessio qualificata cum ea qualitate acceptanda est.
- 17 Confessio sine mandato speciali facto domino non præjudicat.
- 18 Confessio sine speciali mandato facta potest revocari etiam nondicta de errore.
- 19 Procuratores per actus positivos consistentes in agendo, aut committendo, dominis non præiudicium.

CONSTITUTO debitore Ferdinando Cabral nobili Lusitano ad favorem nostri Hospitalis S. Antonij hujus oppidi de Madrid, in certa pecuniarum summa, de qua in actis, in solutum dedit ipse Ferdinandus pro debiti hujusmodi extinctione redditus, & fructus sui majoratus, quem possidebat, illosque de ejusdem Hospitalis consensu locavit Georgio Nuñez de Costa, qui in eadem locationis scriptura se obligaverat conventam affictus quantitatem eidem Hospitali, seu ejus legitimo procuratori solvere & exbursare singulis annis usque ad integram totius debiti exactionem, eo tamen pacto & conditione, ut sibi libera fuisset fructuum, & reddituum dicti majoratus exactio, nec ei jure auferri possent, ut patet ibi, *tendo e possuendo as dichas rendas na forma da escriptura, e lbe naon forem tiradas por avaridade de justiça, &c.*

2 Cumque tractu temporis dictus Ferdinandus Cabral è vivis decessisset antequam totum debitum persolutum fuisset, & in dicto majoratu successisset ejus Fr. Franciscus Cabral, ac bonorum illius possessionem adipisceretur, prætendebatur locationem præfatam amplius currere non posse, resolutamque remansisse, cum ei stare dictus Franciscus nec vellet, nec obligari posset.

3 Verum cum adhuc Hospitale contra dictum Georgium Nuñez da Costa pro debiti hujusmodi solutione instaret, quidam assertus Georgij procurator nescio quo jure debitum factus est, habens tamen relationem ad dictam locationis scripturam, ex illis verbis, ibi, *na conformidade de escriptura*; nihilominus tamen contra illum datum fuit præceptum de solvendo, & sic resoluta locatione; & fructibus majoratus alteri jam spectantibus, condemnatus tandem evasit. Pro cujus sententiæ nullitate plura idem Georgius fundamenta in medium protulit, eaque coram Rege nostro Catholico allegavit, sup-

plicans ut dignaretur Judices aliquos nominare, qui de hujusmodi sententiæ nullitate cognoscere, sibi-que justitiam æqua lance administrare possent, cui supplicationi pius Rex noster annuens per diploma quodam Regia manu signatum, causam hujusmodi mihi unà cum aliis committere pro sua summa benignitate maluit.

Qua facti serie inspecta dictam condemnationem jure subsistere non posse, proindeque Georgium absolutum fore, & esse, plusquam certum mihi visum fuit. In primis quod morte Ferdinandi Cabral locatio pro annis venturis resoluta remaneret, nec eidem stare ejus frater Franciscus Cabral in eodem majoratu successor teneretur ex eo patet, quia majoratus Hispaniæ non ab ultimo possessore, sed primo institutore deferuntur, atque capiuntur, sive in eis primo institutori, non ultimo possessori succeditur, & ideo vocatus unusquisque ad majoratum, habet jus separatum ab alio, ut optimè resolvunt Valenzuela tom. 1. consil. 69. n. 5. & cum seqq. Castill. quotid. controuv. Juris lib. 5. cap. 161. n. 19. ubi plures referunt. Et ideo cum essemus in casu quo debitum non ab institutore majoratus, sed ab alio successore contractum sit, & non proponatur possessorem contemplatione majoratus ejusdem, seu pro ejus utilitate ac conservatione illud contraxisse, vel ad id Regiam facultatem, causa legitima præcedente intervenisse, fit consequens præfatum Franciscum Cabral majoratus possessorem ad debitum hujusmodi persolvendum minimè teneri, ut 51 latissime, pluribus ad id citatis, quos prætereo, resolvit Castill. d. c. 161. n. 22. cum seqq. & præcipuè num. 30. & 34. vers. cum autem.

Hinc fit etiam consequens, majoratus hujusmodi successorem non teneri stare locationi factæ per prædecessorem, maximè, ut in nostro casu, quando non est primus successor in bonis majoratus, & proximus successor illius, qui majoratum fecit, nec est prædecessoris ipsius hæres. Ita communiter Doctores, ut per Gregor. Lopez l. 2. verbo *el heredero*, tit. 8. part. 5. Molin. de primog. lib. 1. cap. 21. num. 3. Valasc. de Jure emph. quest. 10. n. 9. & consil. 76. num. 3. D. Barbosa in l. si filiam. §. si vir in quinquennium, sub num. 4. vers. similiter successor in majoratu, ff. soluto matrim. plures propemodum, quos refert Castill. d. cap. 161. num. 15.

Resoluta sic locatione, & fructibus ac redditibus cum ipso majoratu Francisco Cabral successor optimo jure spectantibus, superest videndum, an nihilominus dictus Georgius Nuñez, obligatus de suo solvere remaneat, in quo meo videri totus versatur disputationis cardo. Jam supra per transennam protuli, à tempore obitus dicti Ferdinandi Cabral illum obligatum non remansisse, & nunc moveor ex seqq.

Primò, quia obligatio uti accessoria locationis contractui tanquam principali inserta fuit, proindeque resoluta principali, resolvitur & accessorium: nam clausulæ, & conditiones appositæ in contractu sequuntur naturam contractus principalis, ita ut si contractus annulletur, clausulæ quoque & conditiones in eo insertæ annullentur, juxta glos. verbo *Fabiana*, in l. si patronus, §. patronum, ff. si quid in fraudem patroni, cum multis aliis citatis à Valasco tom. 1. consil. 85. n. 3. Dec. resp. 104. n. 34. vol. 2. Surd. decis. 7. n. 29. Reinoso observ. 45. & quando contractus est simulatus, tales quoque sunt clausulæ in eo insertæ. Paris. consil. 53. n. 3. vol. 1. Reinoso d. observ. 45. n. 30. vers. item.

Secundò, quia dictus Georgius conditionaliter se obligavit, id est, *tendo possuendo as dichas rendas, &c.* quæ cum sint verba Gerundij, seu sonent in

ablativum, formam inducunt, l. à testatore, ff. de condit. & demonstrat. Paris. consil. 41. n. 14. lib. 4. Caputaq. decis. 150. n. 1. & 2. part. 3. Rota apud Farin. decis. 628. n. 2. f. 1. in posthumis. Cum ergo Georgius se obligasset, dummodò reddituum & fructuum majoratus præfati exactio sibi libera esset, si hæc casu deficeret, obligatio nulla remanet, quia conditione deficiente, contractus cum ea celebratus censetur resolutus ab ipso initio, l. necessario, ff. de peric. & commod. rei vend. l. pecuniam, ubi Alex. n. 4. ff. si certum pet. cum multis per me citatis Axiom. 48. n. 6.

12 Tertiò: quia etiam Titularis, qui fuit impeditus uti fructibus, non tenetur pensiones decursas solvere, Rota apud Garciam de benefi. p. 1. c. 5. num. 201. cum pensio sit onus fructuum, & debita ab eo, qui fructus percepit, Gig. resp. 29. n. 4. vers. præterea quod, Ego ipse in praxi exigendi pensiones, q. 10. n. 13. & ideo nil mirum si deficiente affectu fructuum cum onere solvendi debitum ex illis, deficiat quoque ipsum onus, quod fructibus inhærebat.

14 Quartò, quia condemnationis sententia emanavit vigore cujusdam confessionis erroneè factæ, quæ ideo valere non potuit, cum confessio erronea non noceat, l. si post divisionem, C. de juris & facti ignor. l. non probatur, ff. de confess. Seraph. decis. 674. n. 2. Duran. decis. 314. n. 12. Rota decis. 92. n. 3. & decis. 179. num. 4. apud Farin. p. 2. recent. & decis. 242. n. 8. part. 1. in posthumis, errans enim non consentit, l. si per errorem, ff. de jurisd. omn. judic. Duran. decis. 40. n. 19. plures per me citati Axiom. 82. n. 1.

16 Quintò, quia hujusmodi confessio facta fuit cum relatione ad scripturam, sive instrumentum locationis, in quo aderat expressum pactum de se obligando, dummodò locatio persisteret, eaque sibi frui liberè liceret, unde non simplex, sed qualificata fuit hujusmodi confessio, ac nisi cum ea qualitate acceptanda erat. Rot. decis. 167. n. 7. apud Farin. part. 1. recent. & decis. 779. n. 2. f. 2. etiam recentior, quia relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, l. asse toto, ff. de hered. instit. cum pluribus citatis Axiom. 201. n. 1.

17 Sexiò, quia in actis non constat de speciali mandato ad confitendum, unde confessio sine eo facta domino non præjudicat, Capic. decis. 16. à n. 7. Roman. consil. 352. Seraph. decis. 982. n. 5. Ramin. sen. consil. 348. n. 24. vol. 2. & a n. 19. Menoch. cons. 22. n. 13. & 24. & consil. 80. n. 64. Honded. cons. 66. n. 73. lib. 1. & à n. 80. & cons. 79. n. 19. lib. 2. Cardin. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 7. tit. 15. n. 17. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. for. tom. 5. c. 873. n. 5. cum seqq. Greg. XV. decis. 270. n. 9. & decis. 407. n. 3. Duran. decis. 314. n. 10. Rota decis. 613. n. 9. part. 1. divers. & decis. 741. n. 5. apud Farin. part. 2. recent. & decis. 633. n. 8. part. 1. etiam recent. Et poterat revocari Rot. decis. 19.

18 de procuratorib. & decis. 1. n. 2. d. p. 1. recent. etiam non docto de errore, Caputaq. decis. 198. part. 1. eadem Rota decis. 198. num. 3. d. p. 1. recent. Quæ resolutio ea ratione procedit, quia procuratores per actus positivos consistentes in agendo, aut committendo (licet aliud sit in actibus omittendi) dominis non parant præjudicium, ut optimè per Surdum deci. 181. n. 3. 15. & 16. Stephan. Gratian. d. c. 957. num. 2. & ideo terminum hujusmodi confessionis emanatæ, tanquam domino præjudicialem, non per procuratorem, sed per illum subsignandum esse statuit Ordin. Regia lib. 1. tit. 24. §. 21. cujus meminit Valasc. consil. 170. n. 10. Quare attento scripturæ obligationis tenore, & perspecta evidenti confessionis procuratoris nullitate, de quibus in actis constat, sententiam revocarem, præcedenti deliberationi adhærens. Matrili die 19. Junij 1641.

Toletana alimentorum.

Moræ purgatio de æquitate Canonica etiam in contractibus juratis; & in quacunque judicij parte admititur, & non obstante oppositione jam facta de non adimplemento, si propter illam nondum adversarius sit damnum passus.

VOTUM XLV.

- 1 Facti series refertur.
- 2 Procurator ad agendum non potest agere iudicati, vel petere executionem.
- 3 Appellatione pendente non currit tempus ad agendum assignatum.
- 4 Lite pendente super testamenti existentia, vel super ejus nullitate, non currit tempus ad proponendam querelam inofficiosi testamenti assignatum.
- 5 Tempus ad appellandum non currit pendente questione nullitatis sententia.
- 6 Dilatio non currit pendente iudicio super admissione articulorum.
- 7 Tempus à Jure assignatum ad probandum aliquam exceptionem, non currit dum lis pendet super admissione prædictæ exceptionis.
- 8 Mora modica non nocet.
- 9 Mora modici temporis non attenditur.
- 10 Debitor etiam post tempus lapsum non statim in mora constituitur, sed cum aliquo temporis spatio.
- 11 Mora purgatio de æquitate canonica etiam in contractibus juratis admititur, non obstante oppositione jam facta de non adimplemento.
- 12 Fidejussor qui se obligavit ad certum tempus aliquem repræsentare in carcere, etiam si transactum sit tempus constitutum, adimplet per presentationem post terminum factam moram purgando.
- 13 Procuratoris negligentia obesse non potest principali.
- 14 Interpellatio debet precedere, ut debitor in mora constituatur.
- 15 Mora semper potest purgari, si adversarius nondum sit damnum passus propter moram, vel quatenus illud sit passus, paratus est alter solvere interesse.

ANTONIUS Diaz de Fonseca Clericus provincie Vlyssob. pro debito obligatione Camerali Romæ contracto in Archiepiscopali carcere hujus oppidi Matritensis decentius, obtinuit ab Illustrissimo D. meo Nuntio favorable decretum, ut quotidie ab ejus creditore, ad cujus instantiam carceratus fuerat, loco alimentorum, attenta sua paupertate, regali cum dimidio juvaretur pro toto tempore, quo in vinculis detineretur, eo tamen adjecto quod si aliqua die in præstandis hujusmodi alimentis creditor deficeret, Ordinarius prius per ipsum præstita fidejussione saltem juratoria de illo debito solvendo cum ad pinguiorem fortunam devenerit, cum à carceribus liberare teneretur: verum cum hoc decretum pro parte dicti Antonij procuratori creditoris intimaretur, ipse procurator post interpositam appellationem, & illa firma remanente, altera die, uno tantum Dominico intermedio existente, in manibus Notarij actuarij pecunias nonnullas pro alimentis hujusmodi deposuit, quas dictus Antonius recipere noluit, statim petens coram eodem Ordinario excarcerationem.

cerationem, eo prætecto quod unus dies jam esset transactus, & sibi post terminum præstitutum jam elapsam ex pecuniæ oblata proponeretur, sed ego pro veritate consultus dixi locum non esse excarcerationi, ex sequentibus.

2 Primò, quia Antonius non per seipsum, ut requirebatur, sed per procuratorem suum petitione ab eo solum subscripta, dicti decreti executionem petiit, qui cum fuerit datus ad agendum pro impedienda via executiva pro debito hujusmodi exigendo creditori competente, quod iudicium per tres conformes jam fuerat finitum, saltem stante recognitione debiti ab Antonio facta, non potuit agere iudicati, nec executionem dicti decreti petere, quia mandatum ad agendum lata sententia expiravit, agere enim iudicati, vel petere executionem est nova lis, ad quam aliud requirebatur mandatum, juxta doctrinam Bart. in l. si procuratore 28. num. 2. ff. de procurat. receptam per Noguierol. alleg. juris tom. 1. alleg. 36. n. 9.

3 Secundò, quia à dicto decreto fuit appellatum pro parte creditoris, & ideo dum appellationis causa pendebat, seu disputabatur, an appellatio admittenda esset, vel non, currere non poterat tempus ad ea alimenta persolvenda assignatum, arg. l. intra utile, ff. de minor l. si cum ipse, ff. de excusat. tutor. Navar. consil. 172. n. 1. plenè Curt. jun. consil. 312. n. 19. cum seqq. lib. 3. Unde fit quod lite pendente super testamenti existentia, vel super ejus nullitate, non currit tempus ad proponendam querelam inofficiosi testamenti, contra majores, C. de inoffic. testam. Tiraq. de retractu lib. 5. §. 1. gloss. 10 n. 40. Et pendente quæstione nullitatis sententiæ non currit tempus ad appellandum, Bald. per text. ibi in l. qui testamento, ff. de excusat. tutor. Hippol. de Marfil. sing. 152. Tiraq. d. gloss. 10. n. 40. Sic similiter pendente lite super admissione articulorum dilatio non currit, Alex. consil. 42. In causa & lite vertente, col. 3. lib. 3. Natt. d. consil. 172. n. 16. Curt. jun. d. consil. 312. n. 32. Tiraq. d. gloss. 10 n. 41. ubi etiam quod pendente lite super nullitate tutelæ, non currit tempus præstitutum proponendis excusationibus, Cardin. Tusc. tom. 3. lit. I. concl. 62. num. 2. Hinc denique provenit, quod ubi ad probandam aliquam exceptionem certum tempus à Jure assignatur, illud non currit, dum lis pendet super admissione, vel reprobatione propositæ exceptionis, Natt. d. consil. 172. sub n. 19. Curt. jun. d. consil. 312. n. 30 lib. 3. Card. Tusch. d. concl. 62. num. 1.

8 Tertiò, quia terminus unius diei, quatenus elapsus fuisset, non relevat quominus mora purgari posset, cum esset modica, quæ ideo nihil obstarat Rota decis. 622. numer. 4. part. 2. In posthum. Farin. ubi moram sexdecim dierum modicam reputavit. Et quod mora modici temporis non attenditur, tenent Menoch. consil. 543. numer. 13. Seraphin. deci. 1475. num. 3. Et demùm quod debitor etiam post tempus lapsam non statim in mora constituitur, sed cum aliquo temporis spatio, est gloss. verbo restituit, in l. Amilius, ff. de minorib. Ant. Gabr. commun. lib. 3. tit. de solutionib. con l. 9. n. 19.

11 Quartò, quia de æquitate Canonica etiam in contractibus juratis admittitur purgatio moræ, quod in Tribunalibus etiam secularibus hujus Regni observatur. Greg. Lopez l. 8. gloss. 2. ad fin. tit. 14. part. 5. Gutier. de juram. confirm. part. 3. cap. 17. num. 7. cum seqq. & consil. 23. num. 3 & consil. 43. num. 20 Farin. in praxi crimin. part. 1. quæst. 34. num. 135. & 136. Seraphin. deci. 577. num. 5 & decis. 391. num. 1. & 7. & decis. 810. num. 7. Marescot. variar. resol. lib. 2. cap. 125. num. 28. ubi quod de æquitate Canonica in quacum-

que parte iudicii potest implementum offerri, Mant. decis. 270. n. 4. cum seqq. Cancer lib. 2. var. c. 5. de fidejussor. n. 136. Ramon. consil. 43. n. 8. & 9. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 378. n. 23. Noguierol. d. tom. 1. alleg. 9. n. 76. Rota decis. 410. sub n. 5. vers. & etiam videtur, in novissimis novis, alias p. 4. divers. ubi subdit etiam procedere non obstante oppositione jam facta de non adimplemento.

Quod absque dubio & in omni casu procedit, si adversarius nondum sit damnum passus propter moram, ut declarant Cancer. d. n. 136. Beltramin. in annot. ad Gregor. XV. decis. 559. n. 19. vers. limitatur autem, Rota d. decis. 410. sub n. 5. Vel si damnum aliquod passus sit, paratus est tamen solvere interesse, qui moram purgare intendit, ut post Rip. & Spin. resolvit Cancer. ubi supr. n. 138. Beltramin. in addit. ad Gregor. XV. d. decis. 559. vers. limitatur autem primò, Noguierol. d. alleg. 6. n. 83. Rota d. decis. 410. sub n. 4. Cum ergo Antonius Diaz ex dilatione modica nondum unius diei nullum sit passus damnum, cum portio alimentaria illius diei ei offeratur, & præstetur, fit consequens purgationi moræ, si quæ sit, locum fore, ex dictis.

Quintò, quia dictus Antonius non fecit intimari decretum illustrissimi D. Nuntij in propria persona creditoris sui, sed ejus tantum procuratori, unde negligentia ipsius procuratoris in solvendis hujusmodi alimentis, si quæ considerari posset, illi obesse non potuit, Rota decis. 622. num. 4. apud Farin. p. 2. in posthum.

Sextò, quia idem Antonius non interpellavit creditorem, ut sibi juxta formam decreti alimenta subministraret, prout facere tenebatur ad effectum illum constituendi in mora, ut per gloss. verbo Canonici, in c. quoniam frequenter, §. porro, ut lite non constet. ubi Canonici absens ad certum tempus de licentia Episcopi, si non redeat statuto tempore, non constituitur in mora, nisi fuerit interpellatus, Jas. in l. universa, n. 4. C. de precib. Imper. offerend. dum ait quod si promittat quis aliquem in iudicio intra octavum diem præsentare, intelligitur si promittens fuerit requisitus, ut præsentet, Boss. in praxi, tit. de carcerato fid. juss. n. 61. dum dicit, quod si quis promittat certo tempore aliquem præsentare non incurrit pœnam eo elapso, nisi præcedat monitio, latissimè Valenzuela tom. 1. consil. 16. n. 6. cum multis seqq. ubi à n. 52. respondet ad vulgare axioma, Dies interpellat pro homine: de quo etiam plures limitationes adducit Ant. Gabr. d. tit. de solut. concl. 9. n. 13. cum seqq.

Septimò & ultimò, quia refert Gutier. de juram. confirm. part. 3. c. 17. n. 10. quod cum quidam debitor detentus esset in Regio carcere pro quatuor mille ducatis aureis, & relaxatus fuisset de consensu creditoris cum fidejussoribus, qui se obligarunt de reo præsentando intra certum tempus, quo transacto, si eum non præsentarent, remanerent ipsi fidejussores de plano obligati ad prædictum debitum persolvendum, & ita debitor cum his fidejussoribus hoc modo obligatis exivit à carcere, sed cum tempus præsentationis elaberetur, & fidejussores reum non præsentassent, creditor contra eos instituit, & petiit eos condemnari ad debitum solvendum juxta formam fidejussoriæ obligationis & dum lis inter eos ageretur, debitor principalis fuit captus, & in carcere præsentatus duobus mensibus post terminum conventum jam elapsis; nihilominus refert ipse Gutierrez Regios Auditores Vallisoletanos absolvisse & liberasse dictos fidejussores, declarando eos adimplevisse per dictam præsentationem rei etiam post terminum factam: quod factum fuisse credit per supradicta de æquitate canonica. Quare, &c.

Cæsaraugustana Canoniciatus.

Coadjutoria cum futura successione non præjudicant Regiæ præsentationi, si illæ cessent, & coadjutus moriatur in uno ex quatuor mensibus Regis Catholici nominationi competentibus juxta Bullam secularizationis sanctæ Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.

VOTUM XLVI.

- 1 Bulla S. D. Clementis VIII. secularizationis Ecclesiæ Cæsaraugustanæ refertur.
- 2 Casus proponitur.
- 3 Coadjutor cum moritur, coadjutus, incipit habere jus tanquam novus Canonicus, & diversa persona.
- 4 Coadjutores non sunt beneficiarii interim dum vivunt coadjuti, nec habent jus, nec titulum in beneficio.
- 5 Coadjutoria licet sit similis renunciationi, est tamen quid diversum ab illa.
- 6 Coadjutor decedente coadjuto nova possessionis apprehensione eget.
- 7 Coadjutor debet habere locum capta possessionis post obitum coadjuti.
- 8 Habilitas in coadjutore an requiratur de tempore factæ coadjutoria, vel de tempore quo illa cessavit.
- 9 Coadjutorias cum futura successione non potest Papa concedere secundum Concordata Germaniæ.
- 10 Papa de Jure potest coadjutoriam cum futura successione deputare.
- 11 Coadjutoria cum futura successione an sit simplex dispositio, vel mixta.
- 12 Dispositiones duæ quando æquæ principaliter conglutinantur, tunc judicantur pro separatis, & simplicibus.
- 13 Mixtum continetur sub simplici, quando mixti qualitates sunt inseparabiles.
- 14 Mixtum continetur sub simplici in concessione favorabili.
- 15 Regressus est continuatio primævi juris.
- 16 Coadjutoria cessante nullus de illa præter Papam disponere potest.
- 17 Papa in gratiis præventivis nunquam juripatronatus seculari præjudicare intendit.
- 18 Derogationes quantumcunque generales, nunquam extenduntur ad patronatus Regios.
- 19 Coadjutoria bene potest stare absque futura successione.

S D. Clemens Papa VIII. Philippo II. Regi Catholico concessit jus nominandi personas ad Dignitates & Canoniciatus ac Præbendas, quæ in Ecclesia Cæsaraugustana in Februarij, Maij, Augusti, & Novembris mensibus vacaverint, ut in Bulla sub dat. Romæ apud S. Marcum, anno Incarnationis Dominicæ 1604. idibus Julij Pontificatus sui anno 13. in qua hæc de re sic disponitur: Et nihilominus eidem Philippo Regi, ejusque successoribus Aragonum Regibus tam masculis, & per lineam fœmininam descendentibus, quàm fœminis usque in infinitum, & in perpetuum jus nominandi personas sibi gratas, & acceptas, alias tamen habiles, & idoneas Romano Pontif. pro tempore existenti, tam ad Dignitates (non tamen majorem post Pontificalem) quàm Canoniciatus, & Præbendas tantum Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, præterquam Ma-

gistrales, & Doctorales, necnon Pœnitentiales, & Lectoriales, hujusmodi Februarij, Maij, Augusti, & Novembris mensibus prædictis, dumtaxat extra dictam Curiam pro tempore vacantes, etiam si dispositione Apost. reservati, seu ex generali reservatione Apost. effecti fuerint. Per Nos, & Romanos Pontifices Successores nostros nominationem Regis conferendos, itaut de illis in eisdem quatuor mensibus extra dictam Curiam, alias quàm ex personis familiarium, & continuorum commensalium nostrorum, & aliorum Romanorum Pontificum Prædecessorum, & Successorum nostrorum pro tempore vacationis absque nominatione prædicta, per Nos & Successores nostros Romanos Pontifices, ac eandem Sedem pro tempore disponi minimè possit, ac collationes, commendæ & quavis aliæ dispositiones aliter pro tempore factæ, & litteræ Apostol. desuper conficiendæ, cum inde sequuntur quibuscumque, nullius sint roboris, vel momenti, &c.

Hoc supposito, quidam ejusdem Ecclesiæ Canonicus sine Regio consensu obtinuit à Sede Apost. in coadjutorem cum futura successione quendam clericum deputari, deinde vivente Canonico ejus coadjutor multis annis Ecclesiæ deservivit, sed postea coadjuto in uno ex dictis quatuor mensibus è vivis decedente, contendit coadjutor futuræ successioni locum fore, ac Canoniciatus prædicti possessionem sibi esse dandam: ex adverso verò prætendebatur nominationem tanquam de Canonatu in uno ex dictis quatuor mensibus vacante ad Regem spectare, & dum essem pro veritate consultus, ad favorem Regiæ nominationis respondi, his potissimum motus fundamentis.

Certum est enim hujusmodi coadjutoriis mensum patronatum obstat, si in eo moriatur coadjutus, non ex eo quia antecedenti prævenit dispositione, quæ sufficeret, si concederemus fuisse verè à principio de Canonatu dispositum: sed quia attendendum est tempus cessationis coadjutoria, nam tunc dicitur vacare Canoniciatus quando moritur coadjutus, & tunc incipit habere jus ipse coadjutor, non tanquam coadjutor, sed tanquam novus Canonicus, & diversa persona, nec dicitur continuare jus, sed noviter acquirere, Put. decis. 225. n. 2. & 3. lib. 3. in correctis, Cavalier. decis. 116. n. 5. Ego ipse de Canonic. c. 29. n. 7. non sunt enim coadjutores beneficiarii interim dum vivunt coadjuti, nec habent jus, nec titulum in beneficio, sed tantum exercitium, & administrationem; jus autem residet penes coadjutum. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 25. n. 30. Rota decis. 456 n. 9. part. 1. recent. cum aliis per me citatis d. cap. 29. n. 3. & licet coadjutoria hæc similis sit renunciationi, est tamen quid diversum ab illa, Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gl. 5. §. 9. num. 69. Cavalier. d. decis. 116. n. 4. Lotter. d. lib. 2. quest. 25. numero 23.

Cum ergo coadjutor incipiat esse Canonicus post obitum coadjuti, & tanquam titulo antea carens tunc sibi possidere non posset, reg. beneficium, de regul. juris in 6. idè decedente coadjuto nova possessionis apprehensione eget, Lotter. d. lib. 2. q. 25. n. 31. Rota decis. 456 n. 6 & decis. 67. n. 4 p. 1. recent. Ego ipse d. c. 29. à n. 18. & debet habere locum à die capta possessionis post obitum coadjuti, Rota decis. 410. n. 5. in fine p. 1. recent. Ego ipse d. c. 29. n. 20. & 21. quæ omnia ostendunt de Canonatu illo per coadjutoriam non fuisse dispositum, sed usque ad obitum coadjuti manere sicut prius apud ipsum cum vero titulo, & possidendi jure, ipsoque decedente vacare, & de eo sic vacante in uno ex quatuor mensibus ad nominationem Regis disponendum esse.

Et ideo cum dubitaretur an coadjutor habilis de tempore factæ coadjutoria, inhabilis verò effectus de tempore, quo illa cessavit, esset admittendus inhabilitate

inhabilitate superveniente medio tempore non obstante, fuit resolutum in una Algarbiensi inhabilitatem super venientem obstare, quiaabilitas requiritur de tempore collationis; collatio autem verè fit, & titulus confertur, ac possessio capitur post obitum coadjuti, ut dictum est, licet hodie ex formula coadjutoria aliter dicendum sit, cum collatio hujusmodi facta de tempore cessationis coadjutoria, habeat retrotractionem ad tempus, quo fuit facta, ex clausulis in ea appositis, præcipue in hac materia obiectiva.

9 Facit quod in casibus in quibus secundum Concordata Germaniæ Papa non potest beneficia conferre, videlicet in sex mensibus alternatis anni, incipiendo à mense Februarii, eodem modo non potest coadjutorias cum futura successione concedere, ut in puncto resolvit Cassador, *decis. unic. de pactis*, quod referunt & sequuntur Put. *decis. 226 alius 205. lib. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. § 9. numer. 11.* ex ea ratione, quod cum coadjutoria sit dispositio, & de beneficio vacanti & Papa promittat in dictis concordatis, quod in sex mensibus non vult impedire Ordinarios per suas reservationes, & quascunque alias dispositiones: item dicat, quod reservationibus aliis à præmissis, ac dispositionibus auctoritate sua factis, vel faciendis non obstantibus quibuscunque, & sic tollat omnes dispositiones, & per consequens coadjutorias, nihil mirum si coadjutorias Papa concedendo in omnibus mensibus cum futura successione dicatur Concordatis contravenire, quæ ratio utique militat in nostro casu, ut patet.

10 Qua sententia retenta non obstant plura, quæ in contrarium adduci poterant: & primò quod Papa de Jure potest coadjutorem cum futura successione deputare, *cap. sicut vir, § ecce his auctoritatibus, cum cap. seq. 7. quest. 1.* proindeque coadjutoriam cum futura successione exequendam. Quia non negatur, quin Papa istud possit, sed dicitur quod stante dicta Bulla secularizationis, & concessione Regi facta, passim Papa deputando coadjutores cum futura successione dicitur concessionem contravenire, prout in eisdem terminis Concordatis Germaniæ quoque contravenire dicit Put. *d. decis. 215. n. 20 lib. 3.*

11 Nec secundò obstat, quod coadjutoria cum futura successione non est simplex dispositio, sed mixta, unde non decet censi excludi, ubi excluditur quælibet dispositio simplex, quia mixtum non comprehenditur sub simplici. Nam respondetur, quod licet coadjutoria respectu consensus sit quid mixtum, tamen quia in isto casu non tractatur de ipsa coadjutoria, sed de illa successione, respectu cujus consensus defuncti nihil operatur, nec illa habet ullam dependentiam à Jure de præterito, sequitur quod sumus in dispositione simplici, & istud est quod dicit Alciat. *in l. 2. col. 2. ff. de verborum obligat.* quod quando duæ dispositiones æquè principaliter conglutinantur, tunc judicantur pro separatis, & simplicibus, prout eum refert Put. *d. decis. 225. n. 13. Polydor. Ripa de nocturno tempore, c. 4. n. 8. & 9. Ego ipse Axiom. 152. n. 4.* dum tenui mixtum contineri sub simplici,

13 quando mixti qualitates sunt separabiles. Tum etiam, quia sumus in gratiosis, hoc est in gratia & beneficio principis, ac proinde concessa per Papam Regi nostro Catholico ob præclara munera & servicia Ecclesiæ Romanæ facta, ex quo talis concessio reputatur favorabilis, ac proinde in illa mixtum contineri debet sub simplici, Bartol. *in dict. l. 2. in princ. num. 2.* ubi Alciat. *in repet. n. 41. cum seqq. Mandos. ad regul. 10. & alij*, quos refero *d. Axiom. 152. n. 7.*

15 Tertiò nec obstat, quod regressus in concordatis non comprehenduntur: ergo nec coadjutoria, cum

æquiparentur. Quia diversa est ratio, nam regressus ideo non comprehenduntur sub concordatis, quia ex voluntate resignantis non aliter volentis resignare nisi reservato sibi regressu, & Papæ ita admittentis per fictionem juris non videtur inducta vacatio, sed potius est quædam continuatio primævi juris, Rota *decis. 427. num. 7. part. 1. divers.* Ego ipse *in praxi exigendi pensiones, quest. 9. n. 15. & 16.* propter voluntatem ejus, qui legem in re sua apposuit, & illa voluntas tempore, quo locus est regressui, adhuc durat, & sic fingitur quod nulla intervenit vacatio, eo quia fit dispositio in eadem persona, & non diversa, & concordata, & sic præfata Bulla videtur loqui de dispositione, quæ tempore vacationis fit in diversam personam: sed in coadjutoria ista fictio non vacationis fieri non potest, nec coadjutor dicitur continuare, cum jus esset Titularis, & ideo dispositio dicitur fieri in diversam personam, & non in eandem, ideo dicitur contravenire: ita Cassad. *d. decis. unic. de pactis*, Put. *d. decis. 215. n. 15.*

Quartò nec obstat, quod per appositionem manus 16 Papæ dando coadjutorem, cessante coadjutoria, nullus de illa præter Papam disponere possit, ut per An. de Falconib. *de reservat. prel. 3. Simonet. in simili tract. quest. 64. Goncal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 52. à princ. & alios per me citatos de jure Eccles. univers. lib. 3. cap. 13. n. 43.* Quia quicquid sit, an per dationem coadjutoria beneficium remanserit affectum, hic affectio nihil operari potest, cum ea non obstante velit Pontifex, ut ad nominationem Regiam de Canonicatibus in hujusmodi quatuor mensibus vacantibus disponi debeat cum decreto irritanti.

Quintò non obstant clausulæ in Bullis coadjuto- 17 ria apponi solitæ ex quibus videtur collationem retrahere à tempore cessationis illius ad punctum assignationis, & sic quod saltem per fictionem censetur facta collatio à principio. Quia respondetur clausulas illas operari non posse in præjudicium juris medio tempore acquisiti ad favorem Regis nostri, quod statim afficit mensem illum suæ nominationis & impedit quamcunque Apostolicam, vel ordinariam dispositionem; Papa enim in gratiis præventivi nunquam juri patronatus laicali præjudicare intendit, Cassad. *decis. 4. n. 3. de probat. Viv. opin. 195. maxime si ad Regem spectaverit*, quia derogationes quan- 18 tumcunque generales, nunquam extenduntur ad patronatus Regios Covar. *practic. c. 36. n. 3. vers. olim, & n. 4. & 6. Alfar. de officio fiscal. gloss. 2. n. 19. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 18. n. 97. cum seqq. & gloss. 24. n. 159. Nicol. Garc. de benef. part. 5. cap. 1. n. 219. & 575. Joan. de Solorzano tom. 2. de Indiarum gubern. lib. 3. c. 2. n. 19.*

Sextò, & ultimò non obstat, quoad alias coadjuto- 19 ria datio remaneret otiosa, si ejus validitas penderet à futura vacatione, in mense scilicet Pontificio, seu Ordinario, non autem Regiæ nominationis. Quia respondetur neminem dubitare coadjutoria assignationem in utilitatem Ecclesiæ factam fuisse validam, futuram verò successionem claudicare, cum mensis vacationis, in quod illa cadit, Regiæ nominationi jam sit affectus, & hoc casu bene potest stare coadjutoria absque futura successione, cum duplicem contineat gratiam, ut sentit Cassad. *d. decis. unic. de pactis, in fine*, vel plenus potest sequi effectus, coadjutoria scilicet, & futuræ successionis, si vacatio in mense Apost. contingeret.

Hispalensis Provincialatus Eremitarum.

Provincialis de consensu majoris partis Vocalium, & iustis de causis supervenientibus potest, & debet Capitulum à se convocatum, sed nondum congregatum suspendere, & prorogare. Electio celebrata post publicatam, vel notificatam Capituli suspensionem, aut interpositam appellationem, vel habitam itineris arreptionem ad Superiorem, vel non servata Juris, & Constitutionis forma, seu Vocalibus exclusis, & suis Magisteriis, & voto, non servato Juris ordine, privatis, aut non Vocalibus admissis, est nulla. Possessor antiquior, & qui probat suam possessionem de tempore litis motæ, est manutenendus. Recentior verò, clandestinus, injustus, violentus, seu vitiosus non est manutenendus. Possessio attentata, turbida, offuscata, seu quæ litem excitavit, non est manutenibilis.

VOTUM XLVII.

- 1 Provincialis convocatorias litteras pro Capitulo celebrando ad omnes Conventus dirigit.
- 2 Capituli major pars instat pro dissolutione, & prorogatione.
- 3 Provincialis ad instantiam majoris partis Capituli illud prorogat.
- 4 Prorogatione Capituli non obstante, Provincialis eligitur.
- 5 Generalis generale, Provincialis provinciale Capitulum ad libitum prorogare non potest.
- 6 Declarationes tres recipit dicta conclusio.
- 7 Capituli celebratio ad breve tempus prorogari potest.
- 8 Officia ambiens & appetens est reprehendendum.
- 9 Tempus modicum non est in consideratione.
- 10 Prorogatio Capituli ad breve tempus in Ordine S. Francisci permittitur.
- 11 Provincialis, qui prorogat Capitulum ad effectum recurrendi ad Superiorem intra eandem Provinciam, dicitur prorogare ad breve tempus.
- 12 Provincialis consultius faciet recurrendo ad Superiorem antequam labatur tempus ad celebrandum Capitulum destinatum.
- 13 Capitulum de consensu majoris partis potest suspendi ab eo qui illud convocavit.
- 14 Capituli convocatio spectat de Jure communi ad Provinciam.
- 15 Presumendum est pro validitate illius quod facit major pars Capituli.
- 16 Factum sapienter creditur quod plurimorum consensu, & iudicio gestum est.
- 17 Tempus ad Capitulum celebrandum potest de majori parte illius abbreviari.
- 18 Factum à majori parte in rebus Collegii, Universitatis, vel Communis, dicitur factum à toto Capitulo.
- 19 Pars minor in Capitulo procedit majori contempta, quando ista vocata venire noluit, vel voluntarie recessit.
- 20 Prorogatio Capituli ex iusta & honesta causa facta valet.
- 21 Legislatoris mens est attendenda, licet dispositionis verba aliud insinuare videantur.
- 22 Tempus à lege præfixum potest restringi ex causa legitima, sicut & prorogari.
- 23 Declaratur Franciscus Marcus.
- 24 Terminus à Jure præfixus ad Capitulum celebrandum potest prolongari, vel abbreviari, si aliquod iustum subsit impedimentum, vel quando aliqua vis, aut violentia timetur.
- 25 Judex ex causa potest omnem Juris terminum minuire, prolongare, & alterare, etiamsi lex terminum taxet, & addat nec plus aut minus à Judice posse dari.
- 26 Præceptum Superioris non observare licet inferiori, iusta interveniente causa.
- 27 Ex causa à lege recedere licet.
- 28 Electionem vitiat quicumque timor inferenda violentia, licet illata non sit.
- 29 Electio libera, & sine aliquo metu fieri debet.
- 30 Præmeditatio conjecturatur ex coadunatione hominum armatorum.
- 31 Arma gestans presumitur cogitare de rixa.
- 31 Armorum timor idem operatur quod arma ipsa.
- 33 Metum iustum adfuisse dicitur, etiamsi arma semel sumpta fuerint deposita.
- 34 Metus presumitur absque alia probatione, si audiretur strepitus, & fragor armorum.
- 35 Metus est opinio impendentis mali.
- 36 Metus amittendi honorem iustus presumitur.
- 37 In extrajudicialibus actibus sufficit sine ulla causa cognitione procedere.
- 38 Electionis causa summarie, simpliciter, & absque liti contestatione est tractanda.
- 39 Judex in re extrajudiciali potest procedere sine ordine, & figura iudicii, & sine testibus in figura iudicii receptis.
- 40 Metus ex communi opinione & fama presumitur.
- 41 Testibus interesse proprium defendentibus non est credendum.
- 42 Metus cum sit difficilis probationis, conjecturis, indiciis, presumptionibus, & testibus singularibus probatur.
- 43 Metus, aut coactio quæ sufficiat, in arbitrio iudicis positum est.
- 44 Testes inhabiles sufficiunt, & illorum reprobatio non admittitur quando agitur de remedio summarissimo mentionis.
- 45 Iudicis & Magistratum presentiam omnem metum excludit.
- 46 Limita quando non est satis ad resistendum violentia illius qui metum intulit.
- 47 Observantia subsequuta tollit omne dubium.
- 48 Dispositio qualibet declaratur per subsequentem observantiam.
- 49 Observantia interpretativa ut inducatur, sufficit aliquando ita observatum fuisse.
- 50 Dictio, semper, refertur nedum ad omne tempus, ve ùm etiam ad omnem casum.
- 51 Verbum, volumus, non est præcepti, sed potius liberum & absolutum tribuit arbitrium.
- 52 Dictio, semper, restringitur secundum naturam actus, & verbi cui adjicitur.
- 53 Testis deponens Titium semper possedisse à tali tempore, non dicitur factum deponere etiamsi repeiatur quod modico tempore possederit.
- 54 Testis deponens se vidisse Caium semper possedisse, intelligitur congruis temporibus.
- 55 Præfixio diei ad electionem faciendam est de iustitia, & non de sublimitate.
- 56 Dies more Romano incipit à medietate noctis, & finitur ad mediam noctem sequentis diei, & quoad officia divina de vespera in vesperam.
- 57 Dictiones ipsæ, & ipso jure, quid importent.
- 58 Rubrica.

- 58 Rubrica declarant nigrum.
- 59 Textus si est dubius, rubrica declarat qualiter sit intelligendus.
- 60 Statutum restringitur ad personas nominatas in rubrica.
- 61 Statutum restringitur secundum rubricam.
- 62 Nigrum ambiguum recipit interpretationem à rubrica.
- 63 Constitutionis verba referuntur.
- 64 Constitutio excipiens unum casum, videtur firmare regulam in non exceptuatis.
- 65 Casus exceptus, non firmat regulam in contrarium quando alia interpretatio dari potest.
- 66 Exceptio quoad casus Juris communis ampliatio- nes recipientes, regulam in contrarium non firmat.
- 67 Bulla Martini V. refertur.
- 68 Bulla Nicolai V. refertur.
- 69 Dictio Ut, causam finalem ostendit.
- 70 Præpositio, Unde, idem importat ac si diceret, ex qua causa.
- 71 Verba præcæmialia causam finalem, & mentem lo- quentis, ostendunt.
- 72 Verba præcæmialia dant intellectum toti legi.
- 73 Legislatoris intentio colligitur ex præcæmio.
- 74 Lex, seu statutum loquens cum aliquo præsupposi- to, non habet locum nisi prius illo præsuppositio verificato.
- 75 Qualitas qua delictum facit, probanda est sine du- bio ab accusatore.
- 76 Qualitas debet prius probari ut dispositio locum habeat, quando disponit cum certa qualitate.
- 77 Præsupposita plura quando in pænali dispositione, refertur, omnia equaliter probari debent per certas, & concludentes probationes, ut inret pæna.
- 78 Actum aliquid potius ad bonum finem, quàm ad malum præsumitur.
- 79 Suspicio sinistra longè abest a Prelato.
- 80 Constitutio, seu statutum quamvis generale, seu uni- versale, à mente constituentium interpretationem, & restrictionem recipit.
- 81 Contra mandatum facere sapissimè est juxta vo- luntatem mandantis facere.
- 82 Necessitas semper ab actu positivo censetur exclusa.
- 83 Necessitatis causa que sunt, nunquam prohibita in- telliguntur, etiam si pateat latissima prohibitio.
- 84 Pæna ipso jure imposita non operatur, nisi sequuta sententia Judicis declaratoria.
- 85 Sententia declaratoria requiritur in statuto dicente quod quis habeatur pro confesso ipso jure.
- 86 Sententia declaratoria dum fertur in pænis ipso ju- re impositis remanet in sua integritate quoad sta- tum persone, ac bonorum, & officij possessionem.
- 87 Declaratoria in facto notorio non requiritur de sylo Rotæ.
- 88 Excommunicatio ipso jure à lege imposita, non in- curritur quoad effectum evitandi excommuni- a- tum, nisi præcedat sententia facti declaratoria.
- 89 Dictio, ex tunc, importat signatum tempus, & de- monstratum tantum.
- 90 Et restringit dispositionem ad tempus, & casum expressum.
- 91 Constitutio S. D. N. Urbani VIII. refertur super al- ternativa Provincialis Hispanensis.
- 92 Tempus prorogatum non dicitur ampliatum.
- 93 Prorogatio dicitur potius juris prioris continuatio, quam nova illius acquisitio.
- 94 Beneficii juris patronatus laicalis de proximo vaca- turi retentio à Papa concessa valet sine patrono- rum consensu & absque speciali derogatio e.
- 95 Facilius quid prorogatur quàm concedatur de novo. Barboſæ Vota decisiva.

- 96 Actus præsumitur potius continuativus, quàm de novo factus.
- 97 Actus conti- uatio facit duo censi unum.
- 98 Constitutio Ordinis S. Augustini parte 3. cap. 7. re- fertur, & num. 99. 100. 101.
- 102 Verbum, debeat, inducit necessitatem, præceptum, & formam.
- 103 Verbum, teneatur, inducit necessitatem & formam.
- 104 Forma censetur inducta quovis lex, seu statutum inducit necessitatem aliquid faciendi.
- 105 Provinciales in Religione S. Francisci ipso facto absque renunciatione sunt ab officio absoluti.
- 106 Cisterciensis Capituli Præsides auctoritate Apo- stol. absolvi Prelatos ab officiis.
- 107 Servita renunciant officiis, nec antea inducitur il- lorum vacatio.
- 108 Capuccini Italia renunciant in Capitulo officiis.
- 109 Constitutio Ordinis Eremitarum S. Augustini parte 3. c. 3. refertur, & intelligitur num. seq.
- 111 Dictio, Donec, habet naturam suspensivam.
- 112 Terminus ubicumque assignatus est à lege, vel sta- tuto ad eligendum, vel præstandum aliquid, non incipit currere nisi post actum, qui natura sua debet præcedere.
- 113 Et nisi postquam factum fuerit id, quod prius fieri debebat.
- 114 Constitutio pœnam privationis imponens est pœ- nalis.
- 115 Lex quod non dicit, non est ab homine præsumendum.
- 116 Lex id noluisse præsumitur, cum facile id expri- mere potuisset, neque expressit.
- 117 Provincialis iustam Capituli prorogationem fa- ciens, potest Provinciam regere, donec ad electio- nem, completa prorogatione, deveniatur.
- 118 Judices majores, & minores administrationem ha- bent, donec successoris possessionem officiorum apprehenderint.
- 119 Provinciales, Visitatores, & Priores locales Reli- gionum sunt Judices Ordinarii, & in suos subdi- tos Regulares habent jurisdictionem quasi Epis- copalem.
- 120 Prorogatio Capituli si non rectè fiat à Provincia- li, solum Superior potest emendare.
- 121 Renuntiatio officiorum in aliquibus Religionibus non est ceremonialis.
- 122 Suspensione pendente, qua gesta fuerunt, nulla, & attentata sunt.
- 123 Arreptio itineris, seu nuncij missio habet vim ap- pellationis, & suspendit jurisdictionem Judicis inferioris.
- 124 Gesta post apellationem interpositam ab electio- ne, tanquam attentata, & nulla revocari debent.
- 125 Appellatione pendente nec in principali, nec in appenditiis est innovandum.
- 126 Innovata omnia pendente appellatione sunt nulla.
- 127 Appellatio viva voce incontinenti sufficit.
- 128 Appellans incontinenti sufficit quod dicat, Appello.
- 129 Appellatio à diffinitiva semper sufficit, ut pro- rumptat verbo.
- 130 Appellatio interposita per unum ex consortibus juvat alios consortes.
- 131 Executio sententia à qua fuit appellatum, in to- tum venit revocandum, etiam respectu consortium, qui non appellarunt.
- 132 Attentata pendente appellatione extrajudiciali non sunt revocanda.
- 133 Gesta in electis pendente appellatione ex- trajudiciali sunt revocanda.
- 134 Gesta quando non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem, tunc appellatio extrajudicialis causat attentata.

254 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 135 Gesta post appellationem, licet non iudicalem, coram Superiore iustificatam, sunt attentata.
- 136 Appellatio non tantum suspendit iurisdictionem iudicis, sed etiam illam extinguit.
- 137 Appellatio ita omnia post eam innovata inficit, ut nulla sint ipso iure.
- 138 Innovata post appellationem sunt revocanda, & in pristinum statum restituenda, & purganda.
- 139 Etiam ex mero Iudicis officio.
- 140 Possessio post appellationem apprehensa habetur pro spoliatione, & est mere attentata.
- 141 Attentata quando sunt turbida, vel quando constat de non iure petentis revocationem, vel quando materia attentatorum dependet à cognitione negotij principalis, non sunt revocanda.
- 142 Attentata post appellationem ut non revocentur, debet constare de non iure petentis revocationem per rem iudicatam, vel confessionem partis.
- 143 Attentatorum remedium non solum conceditur quando adest notoria iniuria, sed etiam quando constaret de non iure.
- 144 Attentatorum in concessione consideratur potius contemptus Superioris, quam lesio juris & partis.
- 145 Attentatorum remedium reputatur in Jure benignum & favorabile, & privilegiatum, ut numer. 146.
- 147 Excommunicationis exceptio non potest opponi contra agentem pro revocatione attentatorum.
- 148 Attentatorum iudicium favorabilius est iudicio spoliij, & sic possessorio recuperanda, & interdicto Unde vi.
- 149 Attentatorum ante purgationem non potest procedi in negotio principali.
- 150 Cap. quia propter, de elect. refertur.
- 151 Forma descripta in cap. quia propter, de elect. est omnino observanda sub pœna nullitatis.
- 152 Cap. quia propter de elect. procedit in electionibus Provincialium, & aliorum Prælatorum Regularium.
- 153 Universitati quod conceditur, singulis ejus non tribuitur.
- 154 Scrutatores de forma substantiali debent secretè & sigillatim cunctorum vota diligenter, hoc est ex se, & proprio ore exquirere.
- 155 Scrutatores debent prius seipsos scrutari.
- 156 Vota in electionibus debent de forma substantiali per scripturam fideliter dari, ne à memoria scrutatorum pereant.
- 157 Electiones consuetudine fieri possunt per belletas, palleas, & cartellas, aut per fabas, sive per lapillos.
- 158 Disponere quis præsumitur in dubio secundum Jus commune.
- 159 Notarius Secretarius Capituli debet scribere, & fidem facere de omnibus ibi gestis.
- 160 Rubrica, de modo procedendi, &c. denotat sub illa dispositum continere formam substantialem.
- 161 Forma omnis in dubio censetur substantialis.
- 162 Constitutio Ordinis Eremitarum S. Augustini parte 3. cap. 7. sub rub. de modo recognoscendi Patrem Præsidentem, refertur.
- 163 Litteræ concedentes iurisdictionem non operantur sine præsentatione, inspectione vel solito modo, & loco factis.
- 164 Præsidentia propria auctoritate possessionem apprehendens est intrusus, & violentus possessor, ac illius beneficio ipso iure privatus.
- 165 Forma substantiali non servata, actus ipso iure est nullus.
- 166 Præceptum Superioris ob ejus auctoritatem præsumitur in dubio iustum.
- 167 Iudicis mandato faciens, dolo facere non videtur.
- 168 Absentes sine eorum culpa vocandi sunt ad electionem, ut saltem constituent procuratorem.
- 169 Diem prorogationis, vel assignationis pro electione faciendæ scientes, amplius vocandi non sunt.
- 170 Certus qui est, amplius certiorari non debet.
- 171 Contempti dicuntur, qui non fuerunt vocati, cum deberent vocari.
- 172 Vocem in Capitulo habentes ad electionem legitime vocandi sunt.
- 173 Qualitas quod vocatus quis fuerit ad electionem, non præsumitur, nisi probetur.
- 174 Omissio vocationis irritam reddit electionem.
- 175 Electio celebrata, majori parte contempta, vel non legitima vocata, est ipso iure nulla.
- 176 Scrutatores si non fuerint missi ad inquirendum votum infirmi existentis in eodem Monasterio, electio est nulla.
- 177 Vocati ad electionem quando sunt omnes, si venire non curent, cum uno solo qui venerit, poterit ad electionem procedi.
- 178 Discedentes à loco electionis faciendæ computantur inter illos, qui enuntiaverunt.
- 179 Intellige de recedentibus à loco voluntariè, vel de iis, qui malitiosè, & dolosè se absentant.
- 180 Vocales jam congregati si exeunt in majori parte, minor quæ remanet, potest ad electionem procedere.
- 181 Capitulum convocatum, & congregatum differunt.
- 182 Electio exclusis, seu privatis aliquibus, non servato juris ordine facta, est nulla, & n. 183.
- 184 Præsides Capituli etiam cum ampla facultate Apost. neminem non citatum potest privare.
- 185 Præsides Capituli si injustè procedat, potest major pars absque illo, & etiam absque minore ad electionem procedere.
- 186 Exclusi & privati nulliter possunt instare ut electio sine illis celebrata nulla declaretur.
- 187 Martinus de Angulo postquam renunciavit, re-integratur ordine juris non servato.
- 188 Fr. Hiacyntus Cubero sententia Provincialis privatus restituitur.
- 189 Fr. Alphonsus Garcia debito modo privatus ad votandum in Capitulo introducitur.
- 190 Fr. Petrus de Porras in Magistrum nulliter admittitur.
- 191 Fr. Damianus de Espinosa, & Discreti Giennenses, & Offina indebitè excluduntur à voce danda in Capitulo.
- 192 Possessor non est ejiciendus, nisi prius citetur, & audiatur.
- 193 Citatio specialis requiritur ut quis de possessione ejiciatur, & non sufficit generalis contra interesse putantes.
- 194 Possessor lite pendente à sua possessione nunquam amovendus est sine citatione, & causa cognitione.
- 195 Sive habeat colorem possidendi, sive non.
- 196 Exclusi ob inhabilitatem non sunt admittendi, nisi prius probent suam rehabilitationem.
- 197 Actus vales si unus falsi, & alterius veri tutoris auctoritas interveniat.
- 198 Actus quando explicatur à singulis, non nomine Collegij, tunc si aliquis est inhabilis, non valet actus, ex quo habilis & inhabilis exercet actum individuum, & inseparabilem.
- 199 Inhabiles expressi quando habilibus conjunguntur non valet gestum ab Universitate.
- 200 Electio si fiat per habiles, & inhabiles simul, an vitietur, ostenditur, & n. 201.
- 202 Possidens de præsentì & de præterito semper Possedisse

- possedisse praesumitur, animumque habuisse continuandi possessionem
- 203 Possessor olim, hodie etiam possessor praesumitur, ubi etiam ex adversarij concessionem apparet de antiqua possessione, ut n. 204.
205. Praesumptio continuationis possessionis durat dum contrarium non probatur.
- 206 Possessionem usque ad tempus litis mota probare sufficit ab obtinendam manutentionem.
- 207 Possessio talis praesumitur, qualis est titulus praecedens.
- 208 Provincialis officium an expiret finito triennio, & non facta renuntiatione in religione Eremitarum S. Augustini.
- 209 Provincialis ob transgressionem alicujus poena ipso jure imposita non dicitur in poenam aliquam incursum, quae manutentionem retardare valeat.
- 210 Manutentio solum conceditur ad strictos limites possessionis.
- 211 Possessio unius rei sufficit pro manutentione consequenda quoad alias res sub eodem jure comprehensas.
212. Possessio continuari desinit quando constat fuisse ab alio, medio tempore occupata.
- 213 Possessio non amittitur quando quis non habet se pro spoliato.
Possessio solo animo retinetur.
- 214 Possessor dicitur, qui nunquam se habuit pro spoliato, & ideo est manutendus, ut n. 215.
- 216 Possessio capta de facto, & per spoliolum, non potest intervertere possessionem legitimam.
- 217 Manutentio denegatur injusto, clandestino, turbativo, & vitioso possessori.
- 218 Manutentio non est concedenda illi, qui venit ex vocatione inducta, de qua dubitatur.
- 219 Manutendus est resignans in sua possessione, etiam si resignatarius fuerit immixtus, quando disputatur de validitate consensu a resignante praestiti.
- 220 Possessor antiquior praesumitur justè possidere.
- 221 Possessio recentior, & posterior praesumitur injusta, vitiosa, clandestina, & turbativa.
- 222 Actus possessorij ab alio gesti quando constat de priori possessione, non probant possessionem sedurbationem.
223. Possessor junior tenetur probare se non possidere vi, aut clam, sed antiquiorem cecidisse a possessione sua culpa, aut facto, alias ejus possessio praesumitur clandestina, aut vitiosa.
- 224 Possessio clandestina, aut vitiosa non est manutentibilis.
- 225 Possessio qua est violenta, & injusta, non est manutentibilis.
- 226 Manutentionem antiquiori possessori denegare, durities est, & immanitas.
- 227 Possessio nulliter capta non manutentibilis.
- 228 Possessio apprehensa post interpositam appellationem est attentata, & non manutentibilis.
- 229 Possessio attentata nullum potest prestare impedimentum, quin anteriori possessori detur manutentio.
- 230 Appellatio regulariter est interponenda coram Judice à quo.
- 231 Nisi constet eam pervenisse ad notitiam Judicis à quo vel partis.
- 232 Possessio intricata, offuscata seu obscura & proveniens ex titulo incerto, non relevat, nec est manutentibilis.
- 233 Possessio ex qua lis initium sumpsit, vel qua litem incitavit, non est manutentenda.
- 234 Possessio quando praetenditur ex unico actu contrariosa Vota decisiva.

traditio, vel ex unica collatione dante causam, tunc non est manutentenda.

- 235 Possessio quando acquiritur ex unico actu positivo, & pacifico, etiam si postea subsequatur contraditio partis, ex illa possessione danda est manutentio.
- 236 Intellige quando manutentio petitur ad terminos possessorios alicujus act. s. qui consummatè, perfectè, & absque ulla contradictione fuerat olim gestus.
- 237 Actus possessorij contra liciti quoad manutentionem obtinendam non tribuunt jus considerabile.
- 238 D. Gabriel Martinez in Hispaniarum Nunciatura Judex Apostol. designatus laudatur.
- 239 D. Antonius de Castro in suprema Hispaniarum Curia Advocatus laudatur.

R P. M. Franciscus Lyañ Provincialis Hispaniensis Ordinis Eremitarum S. Augustini, convocavit omnes Patres Vocales pro Capitulo Provinciali in civitate Granatæ celebrando die Sabbati 20. Aprilis 1641. & convocatorias litteras in omnes hujus Provinciae Conventus direxit, ac juxta formam Constitutionis ejusdem Ordinis part. 3. cap. 7. sub. rub. de modo celebrationis Capituli Provincialis, singulis illius Religiosis non Vocalibus sub excommunicationis, & aliis poenis mandavit ne sine ejus licentia in scriptis habita ad dictam civitatem, & decem leucis circumcirca illam accedere auderent.

Pro quo Capitulo celebrando die Veneris 19. Aprilis in ejusdem civitatis Monasterio Vocales Religiosi octuaginta tres se convenerunt, ex quibus 53. intelligentes magnas sibi parari insidias, ne possent ad hujusmodi electionem liberè procedere, eo quod plures Religiosi non Vocales contra P. Provinciali mandatum in dicta civitate Granatæ, & in locis vicinis cum armis ad eos cogendos, vimque illis inferendam conveniebant, quodque P. M. Alphonsus de Castilla, qui Capituli praesidentiam affectaverat, pluresque illi adhaerentes pleno ore asseriebant causarum Judices ad eorum libitum eligendos esse, qui plures suis magisteriis, officiis & honoribus privarent, ne amplius vocem in electionibus habere possent: coeperunt exinde praedicti 53. Vocales, qui contrariam sectabantur partialitatem, coactionem & violentiam hujusmodi valdè timere, & licet majorem, & saniolem constituerent partem; proindeque canonicam electionem ab eis faciendam indubium apud omnes esset: nihilominus tamen cum dictus P. M. de Castilla, & sui Partiales, ne id contingeret ad plurimorum notitiam devenire constituerunt, praedicti 53. Vocales per quendam suplicem libellum ab omnibus subscriptum, coactionem, metum, & violentiam hujusmodi Patri Provinciali semel & iterum significarunt, & protestati sunt ab hoc ut Capituli celebrationem in aliud tempus protraheret, quo invocato Regis nostri Catholici auxilio, & adhibito Illustrissimi Domini Nuncij oportuno remedio, electio ista ab omni, & quacumque coactionis seu violentiae specie aliena celebrari posset.

Cum igitur eidem P. Provinciali ex informationibus judicialiter, & extrajudicialiter pro suo animo informando sapissimè captis & iterata praefatum 53. Vocalium assertionem de praedictis satis constaret, quodque prorogatio ad brevè tempus facta (dum scilicet de his rationem redditurus coram Illustriss. D. Nuncio se sistere posset) non esset multum partibus incommoda, sed potius ad scandala, & dissensiones sedandas valdè necessaria, Capitulum

adhuc non congregatum prudenter, ac maturo cum iudicio prorogavit, omnibusque, & singulis illis Patribus Vocalibus, sub excommunicationis, aliisque pœnis suo arbitrio imponendis intimare fecit, ut quisque ad suum Monasterium statim recto tramite incedendo se reciperet.

- 4 Facta, & intimata suspensione, ac prorogatione huiusmodi, Pater Provincialis, ac præfati omnes 53 Vocales à Monasterio, & civitate Granatæ recesserunt, quatuor tantum exceptis, qui infirmitate, alióque legitimo impedimento detenti illinc discedere non potuerunt: ceteri verò Vocales, qui numerum 29. non excedebant, suspensionem, & prorogationem huiusmodi, necnon protestationes, & appellationes interpositas parvipendentes, Patrem Provinciale cum decem Provinciæ Patribus Magistris, juris ordine non servato, privarunt, nonnullos alios, qui Vocales non erant, ut vocem haberent, in Capitulum introduxerunt, ac tandem sit ad electionem temerè procedentes R. P. M. Franciscum de Terminiõ in Provinciale de facto elegerunt. Hinc introducta lite coram illustrissimo Domino meo Nuncio super nullitate huius electionis, fui pro parte P. Provincialis Francisci Lyaño, & dictorum 53 Vocalium consultus, & tandem post longa, & assidua litteratum studia censui eam electionem nullam, & attentatam absque dubio fuisse, ad quod assequendum quatuor conclusionibus totam hanc materiam resolvendam existimavi.

CONCLUSIO I.

R. P. M. Franciscus Lyaño Provincialis, de consensu majoris partis Vocalium, & iustis de causis supervenientibus potuit, & debuit ad effectum recurrendi ad Illustrissimum D. Nuntium, Capitulum à se convocatum, sed nundū congregatū suspendere, & prorogare.

- 5 Quando pro Capitulis celebrandis certa & præfixa dies à Jure, vel Apostolicis Constitutionibus est determinata, non poterit ad libitum, & suo arbitrio Reverendissimus Generalis pro Capituli Generalis, & P. Provincialis pro Capituli Provincialis celebratione diem illam immutare, suspendere, vel prorogare. Ita Ludovic. Miranda in *manuali Prælator. tom. 2. q. 6. a. 2. concl. 1. ibi. Non potest differre Capitulum sua propria auctoritate ultra tempus constitutum*, &c. Jul. Lavor. *var. luvbr. tom. 1. tit. 4. de elect. c. 23. n. 8.* Sigism. à Bonon. *de elect. dub. 103. n. 1.*
- 6 Hæc resolutio ab his, & aliis Doctoribus approbata, & communiter recepta, procedit sine dubio de jure ordinario, & auctoritate propria, quod libenter concedo: tres verò recipit declarationes, quibus satis constat in nostro casu prorogationem non solum licitam, sed etiam debitam fuisse.
- 7 Prima declaratio est quando ad breve tempus, veluti ad mensem, vel menses, prorogatio, sit quo casu permissam esse censeo: tunc omnis ambitionis præsumptio tollitur, quæ ideo prorogationem impedit, ne quis eo prætextu in officio continuò permaneat, quod Apostolicæ Constitutiones primò & principaliter abolere voluerunt, ut in una Martini V. de qua in *Bullario Ordinis, pag. 251. ibi: Ut in huiusmodi officiis, quibus præsumunt continuè, seu ad eorum vitam remanere*, &c. Et in alia Nicolai etiam V. de qua in *dicto Bullario*, ibi: *Ut in dicto officio Provincialatus perpetui fierent, seu diutius permanerent*, &c. Officia enim ambigens, & appetens gubernare, est reprehendendus, & rejiciendus, Mastrill, de *Magistrat. lib. 1. c. 30. n. 10. cum seq.*

Tum etiam, quia modicum tempus non est in 9 consideratione, ut per Vincent. de Franch. *part. 1. decis. 94. num. 4.* quem refert & sequitur Mastrill. *de Magistrat. lib. 1. c. 7. n. 79.* Gutier. *præf. lib. 1. q. 34. n. 33. prope fin.* ubi intelligit legem Regiam 4. tit. 6. lib. 3. *Recopil. prohibentem ne vicinus, aut naturalis posset esse locumtenens Potestatis in sua patria ut procedat ad longum tempus, non verò ad modicum, quia parum & nihil æquiparantur, l. quamvis, ff. de condit. & demonstr. gloss. verbo ex contrario, in l. si pupillus, §. si ego, ff. ad leg. Falcid. cum aliis per me citatis Axiom. 175. n. 1.*

Tum denique, quia etiam in Ordine S. Francisci, 10 in quo juxta Leonis X. concessionem; Provinciales ita sunt triennales, ut triennio elapso sine alio ministerio pro absolutis ab officio à cunctis Fratribus habeantur, & nihilominus prorogatio ad breve tempus permittitur, ut in his terminis resolvit Miranda in *manuali Prælat. tom. 1. q. 16. art. 4. concl. unica*, ibi: *Tempus durationis officii Provincialis Ministri dumtaxat est triennium, sed advertendum est non ita præcisè hoc esse intelligendum, interpretandum, sive declarandum, quin possit per mensem, sive per menses huiusmodi officium prolongari, sive abbreviari*, &c. Idem tenuit Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 53. art. 2. ibi: Secundò est admittendum circa ultimam Leonis X. concessionem, quod Minister Generalis per sex annos, & Provinciales per tres tantum in officio durent, quibus annis expletis, ipso facto ait quod essent ab officio absoluti, & pro talibus ab omnibus haberentur: notat Additionator Capucinus quod quamvis adhuc in suo robore esset hæc Constitutio, non esse putandum videtur, ut cum ibi dicitur, ut illis annis expletis, ipso facto ab officio sint absoluti, sic præcisè esse intelligendum, quin possit per mensem & per menses in tali officio prolongari, vel breviari, & sequitur Hieron. Roderic. in *compedend. quæst. Regul. resol. 58. n. 17.**

Quod autem P. Provincialis ad breve tempus 12 prorogaverit Capitulum, patet ex reo, quod in tali prorogatione declaravit se eam facere ad effectum recurrendi ad Illustrissimum Dominum meum Nuntium, & constat ex actis intra novem dies à puncto prorogationis factæ numerandos, se coram eo præsentasse, legitimas suspensionis causas allegando, se paratum statim ad omne illius mandatum, & in ejus manibus officio renunciare.

Non obstat, quod F. Emman. & ejus ex fratre nepos Hyeronimus Rodericus *citatis locis*, videntur insinuare tutius esse pro qualibet prorogatione facienda ad Sedem Apostolicam recurrere, quia id non ex necessitate, sed de congruentia procedit, ubi scilicet casus, qui prorogationem justificare, potest, successit tanto tempore ante finem triennij, ut commodè Superior consuli posset, priusquam dies celebrandi Capituli adveniret, & tunc nullus inficiabitur consultius esse recursum huiusmodi potius procedere, quàm subsequi; & hoc est, quod uterque Rodericus dicere voluerunt, exempla referentes de prolongatione officij cujusdam Generalis à Clement. VIII. facta, quæ certè cum fuisset ad longum tempus, & ob benemerita ipsiusmet Generalis in Sedem Apostolicam collata, meritòque ejusdem S. Sedi auctoritas intervenire debuit, verba autem Fratris Emman. *dict. art. secund. prope fin.* hæc sunt: *Ait tamè Additionator Capucinus sibi tutius videri, ut succedente casu, antequam ad finem talis triennij deveniretur, Generali mittatur, ut quid faciendum sit determinet, & si tractatur de prolongatione Ministri Generales propter aliquam causam supervenientem, ad Sedem Apostolicam recurrendum est, sicut recursum fuit anno Domini. 1590. &c.* Ubi verò casus repentinus in ipsa convoca

convocatione, seu celebratione contingit, & tempus instat Capituli celebrandi, necessariò in illius celebratione supersedendum est, dum Superior consulitur; nullibi enim recursus iste prohibetur, siue præcedat, siue subsequatur ipsam diem celebrationis, juxta temporis angustias, & occurrentes casuum necessitates.

- 13 Secunda declaratio est, quando Capitulum de consensu majoris partis suspenditur ab eo, qui illud convocavit, ut in specie resolvit Additio. ad Abb. in c. cum nobis 19. lib. C. de elect. argum. text. in l. qualem 29. §. unde videndum. ff. de recept. arb. ibi *Uputa, si jussit litigatores Kalendis adesse, mox Idibus jubeat, nam mutare eam diem posse, &c. l. 2. ff. de re judic. ibi: Qui pro tribunali cognoscit, non semper tempus judicari servat, sed nonnunquam prorogat, &c. l. quod jussit 14. ff. eod. tit. ibi: Quod jussit, vetuitve Prator, contrario imperio tollere, & remittere potest, &c. Ad*
- 14 Provinciale enim de jure communi, & attentata Ordinis Constitutione spectat Capituli convocatio, & congregatio, Innocent. num. 2. Abb. num. 10. cap. 2. de nov. oper. nuntiat. Ergo ad illum pariter spectabit ejusdem Capituli convocationis dissolutio; qui enim instituere potest, & destituere valet, & qui non potest constituere, nec valebit revocare, Navar. consil. 12. c. 4. de elect.

- 15 Maximè concurrente ad hanc dissolutionem majori parte Vocalium; nam in dubio pro illa præsumendum est secundum gloss. in cap. 1. de his que fiunt à majori parte. Franc. Marc. Delphin. dec. 800. num. 4. part. 1. Et prudenter, sapienterque factum creditur, quod plurimorum consensu, & judicio gestum est, c. prudentiam, de offic. deleg. Dec. in cap. cum omnes, elect. 1. n. 12. de constit. Menoch. consil. 96. n. 12. tom. 1.

- 17 Hinc provenit, quod sicuti de majori parte Capituli potest ipsum Capitulum prorogari ultra diem præfixum, sic de illius consensu poterit abbreviari, ut in puncto tenet Abbas in cap. Ecclesia vestra 57. n. 2. in fine, de elect. & melius in c. cum inter universas 18. eod. tit. ibi. *Potest ergo Capitulum abbreviare terminum, præfigendo terminum prout sibi videbitur, & si Canonici sunt discordes, statur majori parti, &c. sequitur Castet. de elect. Canon. c. 6. n. 6. ibi: Est enim hoc valde conforme dispositioni juris communis, qua habetur in c. cum inter universas, tit. de elect. ubi Panorm. n. 3. docuit ex verbis ejusdem textus, posse tempus præfixum à Jure circa electiones celebrandas abbreviari per Capitulum, aut per majorem partem Capituli, &c. Factum enim à majori parte in rebus Collegij, Universitatis, vel Communitatis, dicitur factum à toto Capitulo, & valet, gl. verbo constitutum, in dict. cap. cum omnes 6. de constit. Duen. reg. 296. Caputaq. decif. 192. & 203. parte 3.*

- 19 Nam eo solum casu minor pars procedit majori contempta, quando ista vocata venire noluit, vel voluntariè recessit nolens interesse, præcipuè Capitulo jam congregato, ut infra ostendetur: quare cum in hujusmodi dissolutione & prorogatione pars Capituli convocati, sed nondum congregati, ejus major intercesserit, & concurrat tanquam principalis instrumentum, Prælatus qui illud convocavit, nihil est quod prorogationem impedire possit, nisi adsit in Ordine specialis prohibitio, quam non existere parebit ex dictis infra concl. 4.

- 20 Tertia declaratio est, quando iusta aliqua & honesta causa prorogationem justificat, aut aliquod impedimentum excusat; hæc namque semper excepta intelligitur, ut habetur expressa dispositione Constitutionum Ordinis in Prologo ibi: *Dec'aramus Barbosa Voia decisiva.*

quod in omnibus Constitutionibus, & Dispositionibus nostris licet nonnunquam simpliciter, & absolute aliquid præcipiant, mandent, faciant, vel prohibeant, exceptiones tamen legitime, & rationabiles excusationes excepta intelligantur, dummodo à Superiore pro talibus habeantur, &c. Legislatoris enim mens, & intentio id satis velle præsumitur, licet dispositionis verba aliud insinuare videantur, argum. l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tutor. ibi: *Sed etsi maxime verba legi hunc habeant intellectum, tamen mens legislatoris aliud vult, &c.*

Unde Franc. Marc. Delphin. decif. 169. parte 1. de abbreviatione loquens, expresse tenet ex causa legitima posse tempus à lege præfixum restringi, his verbis: *Verumtamen tale tempus regulariter non potest abbreviari, cum sit introductum à Canone, seu lege, cap. indultum, de regulis juris in 6. nisi ex legitima causa, &c. Et de prorogatione agens, idem dicere videtur paulò inferius in aliis verbis, ibi: Et præmissa faciunt ad questionem super verbo electiones Episcopi dictarum Ecclesiarum Valent. & Dyen. quia Canonici semel præfixerunt terminum ad eligendum ad diem Luna 21. mensis Januarij in loco Alexandria, propter metum pestis vigentis in civitate Valentia, & deinde ipsis congregatis adinvicem tractando de dicta electione, major pars prorogavit terminum ad 25. mensis Martij proxime futurum in loco Aureoli, &c. Et concludit hujusmodi prorogationem validam fuisse, hac potissimum ratione, quia major pars prorogando terminum præfixum videtur revocare, nec potest minor pars ultra procedere secundum gloss. & Panorm. in c. cum nobis, de elect. &c.*

Nec dici potest in casu illius decisionis Francisci Marci, abbreviationem contigisse intra terminum Juris, hoc est, trium mensium, qui datur ad Cathedralium Ecclesiarum electiones celebrandas, juxta text. in c. ne pro defectu, de elect. Quia idem Franciscus Marcus fatetur ex legitima causa posse abbreviari terminum à Canone introductum, ut priora ejus verba supra relata expresse dicunt & posteriora aliud non probant, cum illic non appareat quo tempore vacaverit Ecclesia, nec multum initi videtur in constituenda differentia inter terminum à jure, vel ab homine præfixum ad electiones celebrandas promiscuè enim de utroque loquitur, ut pater.

Et omnem eventum, quod possit abbreviari, vel prolongari terminus ad Capitulum celebrandum ab ipso jure præfixus, si aliquod justum subsit impedimentum, veluti quando adest prohibitio Superiori, ne electio fiat, resolvit Castellin. de elect. Canon. cap. 5. num. 80. ibi: *Causa justis impedimentis, ne tempore à Jure præfixo electores procedant ad electionem sui Prælati per Hostiens. in sum. lib. 1. tit. de elect. & electi potest. ad calcem, num. 32. reducuntur ad infra scripta, primò quando interdicitur eis ne eligant ab eorum superiore, &c. Vel quando aliqua vis, & violentia timetur, aut eligentium malitia abundat, ut loquitur Fr. Ludov. Mirand in Man. Prælat. tom. 2. q. 23. art. 10. concl. 1. ibi. Ut in casu, quo timeatur aliqua magna vis, & violentia, &c. & ibi: Vel in casu, quo malitia occurratur eligentium, quia tunc posse iudicem tempus à lege præfixum abbreviare, vel prolongare, tenet Berroi. in c. cum sit Romana n. 25. de appell. &c. Idem sentit Lavor. var. lucubrat. tit. 4. de elect. c. 18. num. 24. dum ait, quod jura ex adverso adduci solita contra illos solum loquuntur qui nullo justo, & legitimo impedimento detenti in termino à jure præfixo eligere neglexerunt.*

Judex enim ex causa potest omnem juris terminum imminuere, prolongare, & alterare, etiam si

- lex terminum taxet, & addat ne plus, aut minus à Judice possit dari, ut probat text. in l. ad peremptorium, cum l. sequenti, & ibi Paul. de Castro juncta l. nonnunquam, ff. de judic. Gloss. Panorum Anton. de Butrio, & communiter omnes in cap. cum sit Romana, ubi latè per Philip. Dec. in 5. col. cum seqq. de appellat. optimè Menchac. controvers. illustr. c. 5. num. 20. Bobadil in sua Politica, lib. 2. c. 14. num. 79. ibi: *Hasta los terminos legales, aunque esten estatuidos, è assignados por palabras limitadas y taxativas, se pueden con causa prorogar, è abreviar, &c.* Sicut etiam licet inferiori iusta interveniente causa Superioris præceptum non observare. Gloss. & Doctores in l. & si severior 3. ff. ex quibus causis major. Bart. & alii in l. hodie, ff. de pœnis, l. quid ergo, §. pœna gravior. ff. de his, qui not. infam. l. 8. tit. 3. parte 7. Bald. consil. 34. Casus talis est, ante fin. lib. 1. Turrecrém. in cap. omnis, dist. 45. num. 6. Covar lib. 2. variar. cap. 9. n. 8. Aviles ad cap. 1. Prætor. verbo de rechamente, n. 9. & 11. Perez l. 9. in primo, tit. 16. lib. 8. Ordinam. quia ex causa à lege recedere licet, l. si hominem. ff. mandati, Menoch. de arbitr. casu 52. num. 5.
- 26 Superest nunc ut videamus, utrum ex sufficientibus causis motus fuerit P. Provincialis ad Capitulum dissolvendum & prorogandum? & an illæ sufficienter in processu probatæ appareant? Quod ad primam dubij partem attinet, videtur in Jure satis constare, quemcunque timorem inferendæ violentiæ, licet illata non sit, vitare electionem, gloss. notabilis, verbo metuebant, in cap. bone. el. 2. de elect. ubi Innocent. ita ait. *Hic sufficit probare justam causam timendi impressionem subesse, etiam si non sit sequuta impressio, quia nemo se debet periculo exponere, &c.* Alex. consil. 99. lib. 3. Gutier. cons. 16. n. 11. & cons. 40. num. 1. Cabrerós de metu lib. 2. cap. 5. num. 63. Sigismund. à Bonon. de electione, dub. 54. n. 14. Sanchez de Matrimon. lib. 4. disp. 1. num. 17. ibi: *Secundo inferitur justam & probabilem metus suspensionem haberi pro metu, & sic satis esse ad rescindendum actum, &c. & num. 18. ibi: Tertiò inferitur, timorem inferendæ violentiæ, licet illata non sit, vitare electionem, &c.* Castellin. de elect. canon. c. 13. n. 3. ibi: *Ad nullitatem electionis per metum sufficere quod probabiliter eligentes timeant, &c.* Portel in respons. casuum conscientie, p. 2. casu 16. n. 2. ibi: *Non solum violentia actu illata violat libertatem eligendi, sed etiam solus timor probabilis violentiæ inferendæ, &c.* Ratio est, quia electio libertatem majorem requirit, quam cæteri actus voluntarij, ad tradita per Menoch consil. 783. n. 7. dum ait, quod electio liberè, & sine aliquo metu fieri debet. Castell. d. tract. de elect. Canon. c. 3. n. 3. dum tenet, quod totaliter debet esse aliena ab omni, & quacunque specie coactionis, seu violentiæ. Tambur. de jure Abbatum tom. 1. disputat 5. quæst. 22. num. 7. & 8. dum dicit, quod non est electio, ubi voluntas libera, & consensus liber non est. Rota decis. 65. n. 6. apud Farinac. p. 1. recent. dum censet, quod in electione requiritur summa libertas, & quod ab ea debet longè abesse omnis coactio.
- 29 Patrem igitur Provinciale, cæterosque 3. Vocales invasit timor probabilis violentiæ inferendæ, tum ex eo, quia audierant plures Religiosos non Vocales jussu Patris M. Francisci de Terminon, & aliorum confœderatorum cum armis ad locum Capituli celebrandi appropinquare, ex quo conjectari facile erat eos ad rixam, & violentiam aliquam aliis sibi non adhærentibus inferendam paratos venire, nam ex coadunatione hominum armatorum conjecturatur præmeditatio, Farinac. tom. 2. consil. 193. num. 69. & gestans arma præsumitur cogitare de rixa, Brun.

tract. de judic. col. 14. Surd. consil. 561. c. 14. Et idem 32 operatur timor armorum, quod ipsa arma operarentur, ut in l. 3. §. armis dejectum, ff. de vi & vi arm. Gutier. consil. 16. n. 10. ubi n. 8. affirmat dici justum metum adfuisse, etiam si arma semel sumpta fuerint deposita; 33 præsumitur enim metus absque alia probatione, si audiretur strepitus, & fragor armorum, Alex. consil. 98. post n. 5. & consil. 99. n. 3. in fine, lib. 3. Mascard. de probat. concl. 1055. n. 49. Tum etiam, quia contrariæ partialitatis sectatores publicè asseriebant ipsum Patr. 34 Provinciale, pluresque alios ei adhærentes suis Magisteriis, honoribus, ac præeminentiis privandos esse, & ab hac electione rejiciendos (ac carceribus mancipandos, quod certè quemlibet virum etiam constantem, & discretum turbare poterat; nam metus, secundum Philosophum lib. 3. Ethicor. definitur, 35 quod sit demissio animi propter expectationem futuri mali, & apud Ciceron. in Tusculan. Metus est opinio impendentis mali, quod intolerabile esse videtur, Calvin in suo lexic. verb. metus. Et dicit Barbat. consil. 60. post num. 5. lib. 1. quem refert Farinac. fragm. crim. parte 2. lib. M. num. 1. metum esse mentis coactionem, per quam usus liberi arbitrij impeditur, & hac existente suspitione proprii honoris amittendi metus justus præsumitur, cum viris bonis iste metus major quàm mortis esse debeat. Mascard. d. concl. 1055. num. 53. Tum denique, quia credibile non est, metum hujusmodi, & timendi impressionem simulatam, seu captiosam, vel affectatam fuisse ad effectum differendi malitiosè Capitulum, quando evidenter constat, seclusa privatione, & quacunque alia violentia de facto inferenda, non convenire Provinciali Capitulum prorogare, sed electionem concludere, cum majorem haberet pro se Vocalium partem, & sic certam victoriam; unde cum P. Provinciali ex suspensione Capituli ingens damnum illatum appareat, suspensio non sponte, sed metu induta præsumitur, absque alia probatione, Mascard. de probat. concl. 1055. num. 15. in princ.

Quoad secundam verò dubij partem, quæ versatur circa allegati metus probationem, advertendum est, metum hîc non considerari in agendo, vel excipiendo, in quibus terminis concludens conjecturarum probatio requiritur, sed capitur adhuc in suo principio, quando nullus erat, qui tanquam pars agendo, vel excipiendo metum allegaret, sed ipsemet Provincialis, uti Superior ad cohonestandam prorogationem, quam facere intendebat, circa inferendæ violentiæ suspitionem voluit animum suum informare, ad quem effectum qualisqualis extrajudicialis informatio suo arbitrio facienda, sufficiens erat censenda, præcipuè in extrajudicialibus actibus, qualis est electio, ut in cap. concertationi 8. de appell. in quibus sufficit extrajudicialiter, ac sine ulla causæ cognitione procedere, ut docet Lap. alleg. 61. num. 3. vers. item pro hac parte est, quem sequitur Cavalcan. parte 1. decis. 46. num. 20. eo maxime, quia quælibet causa electionis, vel ab illa dependens, summarie, simpliciter, & absque litis contestatione est tractanda, Scacc. de judic. lib. 1. cap. 53. n. 13. Felician de Vega Archiep. Mexican. in c. exhibita 19 num. 11. de judic. Et in simili re extrajudiciali, quod possit judex ad talem informationem procedere sine ordine, & figura judicij, & sine testibus in forma judicij receptis, docet Innoc. in c. cum in tua, de spons. & in c. 1. de postul. Pralat. n. 5. ubi Abb. n. 34. & 35. idem Abb. in c. cum nobis; n. 5. de elect. Bald. in l. qui testamenta §. per contrarium, ff. de testam. Roland. cons. 8. n. 31. vol. 4. & alij quos refert, & sequitur Mascard. de probat. concl. 1368. n. 14. & 15.

Præsumptiones autem metus inferendi pro hac parte nonnullæ adduci poterant, ex quibus absque alia in scripturis capienda extrajudiciali informatione non solum ad effectum, de quo agebatur, sed etiam ad quemcumque alium judicalem sufficienter probatus censeretur, præcipue stante suspitione iacturæ proprii honoris, & timore valde probabili vocem activam, & passivam amittendi, ut exitus comprobavit: tum quia ex communi voce, & fama omnium 53. Vocalium, & aliorum dicebatur inferendus metus, quod sufficiens visum fuit ad illum præsumendum, ut post Cæpol. & Alciat. concludit Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præf. 4. num. 21. & præsumpt. 126. num. 22.*

41 Non obstat, quod ad hujus metus qualificationem à P. Provinciali examinari fuerint aliqui ex dictis 53. Vocalibus, quibus tanquam partibus formalibus, & interesse proprium defendentibus non videbatur credendum, ad tradita per Gregor. XV.

42 *decis. 340. num. 1. 8. & 14. Farinac. in p. axi crimin. p. 2. quæst. 60. num. 1. cum seqq.* Quia respondetur ad effectum de quo tunc agebatur satis per quamcumque etiam extrajudicalem informationem à P. Provinciali factam metum justificari, qui cum sit difficilis probationis, ad alios etiam effectus conjecturis, indiciis, præsumptionibus, & testibus singularibus probari resolvunt Menoch. *d. lib. 1. præf. 126. n. 9.*

43 Anton. Gam. *decis. 346. num. 2. D. Valenzuela conf. 29. num. 40. & 41.* Et maxime quia P. Provincialis ex informatione tunc capta, quando nullus poterat esse legitimus contradictor ad eam impugnandam, censuit satis eo modo probari violentiæ inferendæ suspitionem, cujus, in arbitrio erat, positum quis metus, aut coactio sufficeret, Menoch. *de arbitr. casu 135 n. 3. Joan Garcia de nobilitat. gloss. 17. num. 50. D. Valenzuela d. confil. 39. nam. 62.* tum etiam, quia agitur de remedio summarissimo manutentionis, in quo testes etiam inhabiles sufficiunt, & illorum reprobatio non admittitur, Felin. Boër. Ozaesch. & alij quos refert, & sequitur Farinac. *d. part. 2. quæst. 62. n. 163.*

44 *cum seqq.*

45 Nec etiam obstat ad exclusionem metus, quod in civitate Granatæ adest Regia Cancellaria, in qua plures sunt Senatores, & Magistratus, quorum præsentia omnem metum excludere videbatur, *l. fin. in principio, ff. quod metus causa, Bellon. confil. 18. n. 14. Gregor. XV. decis. 326. num. 14.* prout de aliorum quorumcumque judicum præsentia tenet *gloss. fin. in c. præsentium 7. quæst. 1. Abb. in cap. penult. n. 11.*

46 *his que vi, Cardos. in praxi judicum verbo iudex, n. 57. Carol. de Grassis in tract. de except. 11. n. 69.* Respondetur enim illam doctrinam non procedere quando Magistratus præsentia in necessariis deficit, aut satis non est ad resistendum violentiæ ejus, qui metum infert. Mascard. *de probat. conclus. 1051. alias 1055. n. 24.* Cancellariæ autem Præses Magistratum præsentiam Patri Provinciali denegavit, ut constat ex ejus litteris eidem Provinciali transmissis, de quibus in processu; & quatenus assistentia petita concederetur, nihil relevaret quoad præcavendas privationes, quæ suspicabantur successuræ, prout postea illis etiam assistentibus exitus comprobavit, ut infra videbimus.

47 Unde concludo, prædictas tres declarationes nostro casui bene adaptari, & evidentem Patris Provincialis justiciam in prorogatione concedentia illis omnibus eniti, itaut attento jure communi nullus amplius remaneat dubitandi locus; quod etiam usus & particularis hujus Provinciæ observantia in aliquibus casibus occurrentibus comprobavit: nam die 11. Octobris 1591. in Provinciale electus

fuit P. M. Franciscus de Castroverde; & die 24. Junij 1595. in Provinciale Granatæ eligitur R. P. M. Didacus de Salzedo, & die 10. Junij 1610. Hispani Provincialis creatur R. P. M. Hieronymus Añasco. Pariter & plura intermedia Capitula, ad quorum celebrationem dies Commemorationis omnium Sanctorum destinata est, post mensem, vel menses celebrata reperiuntur, quæ observantia subsequuta tollit omne dubium. Bart. *in l. missi opinatores, num. 25. C. de exactor. tribut. lib. 10. Becc. confil. 140. num. 21. & 48 latè confil. 202. n. 11. lib. 2. Ozaesch. decis. 136. n. 4.* Est enim generale, quod quælibet dispositio declaratur per subsequentem observantiam *cap. cum venissent, ubi Barr. numer. 12. & 21. & Imol. n. 29. de constit. Craver. conf. 294. sub n. 8. & conf. 459. num. 11. Nat. confil. 498. n. 28. Beroi conf. 91. n. 10. vol. 1. Dec. conf. 44. n. 28. vol. 4. Menoch. conf. 104 n. 13. & conf. 341 n. 23. Becc. conf. 101. n. 49. lib. Joseph. Lud. conclus. 38. Honded. conf. 6. n. 32. lib. 2. Castanet conf. 45. n. 144. 49 cum seqq.* Er cum hæc observantia fuerit interpretativa, non autem inductiva novi juris, sufficit aliquando ita observatum fuisse, Crescent *decis. 1. de constit. Put. dec. 283. n. 3. lib. 1. Seraph. dec. 1410. n. 17. Rota dec. 497. num. 5. in posthum. tom. 2.*

CONCLUSIO II.

Suspensio, & prirogatio Capituli à R. P. M. Francisco Lyaño, Provinciali intra terminos primæ conclusionis facta, nullis Apostolicis, aut Ordinis Constitutionibus contrariatur.

IN hac Sacra Eremitarum S. Augustini Religione 50
nulla adest Ordinis Constitutio, quæ de die celebrandi Capitula Provincialia mentionem faciat, nisi in parte 3. cap. 7. de modo celebrationis Capituli Provincialis, ubi de eo sic disponitur. *Quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis, &c.* ex quo textu videtur colligi, diem illam non posse prolongando, vel abbreviando quacumque ex causa mutari, ex dictione, *semper*, quæ refertur nedum ad omne tempus, verum etiam ad omnem causam, ut in *l. 1. ff. solut. matr. cum aliis per me citatis dictione 361. num. 2.*

Sed contrarium mihi verius videtur ex verbo, 51
volumus, quod non est præcepti, nec æquipollet præcepto, ut resolvit Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 4. numer. 40. in fine; sed potius liberum, & absolutum tribuit arbitrium, *l. cum quidam, ff. de legat. 2. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 7. num. 2. & de præsumpt. lib. 4. præf. 188. numer. 13.* Nec dictio *semper*, 52
aliud importat, quia restringitur secundum naturam actus & verbi, cui adjicitur, Octavianus Vulpel. *de præpositione & adverb. signific. sub dict. semper, versicul. Et capitur*, Episcopar. *de ration. ciap. 41. numer. 18 Rota decis. 268. num. 14. part. 1. recentior.* & quandoque accipitur pro *multoies*, frequenter, plerumque, ut in *l. 1. §. semper*, ubi *gloss. eodem verbo, ff. ut legator. & in l. nam quem 140. ff. de verbor. signific. ubi Rebuff. versic. Et sic iste dictiones pag. 140. Ozaesch. Farin & Cened. quos refero auct. 369. n. 3.* Unde testis deponentis Titium semper possedisse à tali tempore, non dicitur falsum deponere, etiamsi reperiatur, quod modico tempore non possederit, Roman. *confil. 163. per tot. & confil. 301 in princ. Cardin. Tusch. practicar. conclus. lit. D. conclus. 371. num. 4.* Et testis 54
deponens se vidisse Cajum semper possedisse, intelligitur congruis temporibus, ex Rebuff. *de loco, vers. Unde si testis*: illo autem casu prorogatio ultra terminum non permitteretur, & esset nullas, si in Con- 55
stitutione

stitutione reperitur decretum irritans, quod scilicet electio fieret in tali die, & non ultra, & si contra fieret, quod esset nulla, advertit Sigism. à Bononia de elect. d. b. 99. num. 2. & 3. nam præfixio diei est de iustitia, & non de substantia, Franc. Marc. Delphin. decis. 1333. num. 1. in princ. parte 1. itaut si alio die quàm præfixo fiat, non reddatur nulla, Mastril. de Magistrat. lib. 1. cap. 23. n. 25.

56 Et licet hæc sine dubio procedant, stante illa Constitutione, nihilominus ea non videtur hodie servari, imò dies ibi statuta translata est in immediatè præcedens Sabbatum pro matutino tempore, quod de die Dominica participare non potest, cum ista more Romano incipiat à medietate noctis Sabbati, & finiatur ad mediam noctem sequentis diei, cap. consultuit 24. de offic. deleg. Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloss. 11. num. 7. Polyd. Ripa de nocturno tempore, cap. 9. à num. 17 & cap. 158. Menoch. consil. 871. num. 14. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 11. num. 10. & 11. Ego ipse de officio & potest. Episcop. part. 3. alleg. 57. num. 183 Et quoad officia divina à vespere in vespere, cap. quoniam, de feriis, Cardos. in pravi Iudicium, verbo dies, num. 2. in princip. Cum ergo dies in Constitutione statuta non sit ea, in qua hodie celebratur electio, benè sequitur illius dispositionem, quoad præfixionem temporis, ad nihilum jam deservire, nec in hac Provincia uti contraria consuetudine abrogatam, posse ad præsentis dubij decisionem allegari.

57 Non obstant verba ejusdem Constitutionis in d. cap. 7. sub rub. quomodo Prior Provincialis officio suo renunciare debeat, ibi: Ab ipsa verò die præfixa sit ipso facto à Provincialis officio absolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur, &c. ex quibus ex adverso colligitur, statim adveniente illa die statuta, Provinciale ipso facto ab officio absolutum censerì, absque alio legis, seu hominis ministerio ponderando dictionem ipsa quæ est restrictiva temporis de sui natura, si tempori adijciatur, & adeò præcisa, quod imò est exclusiva alterius rei, seu temporis quàm præfixi, plures per me dict. 177. n. 3. & 5. cum seqq. & notando verba ipso facto, quæ idem important, quod statim seu ipso jure, id est, absque aliquo hominis ministerio, Ego dict. 178. & dict. 206. n. 2. & 3.

58 Nam responderetur dicta verba Ab ipsa verò die, &c. non legi post alia suprà relata, quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis, &c. quia sub diversa rubrica, & textu, & ad diversos effectus collocata sunt: nam primam sub rubrica de modo celebrationis Capituli Provincialis, collocantur, & sic respiciunt diem celebrationis; secunda verò sub alia, Quomodo Prior Provincialis officio suo debeat renunciare, ponuntur, & idè intelliguntur à die præfixa factæ renuntiationis officij, quasi diceret non censerì Provinciale ab officio absolutum nec ad electionem alterius prius procedendum, nisi, postquam actualiter renuntiaverit, quod necessariò sic intelligendum, interpretandumque est, ut rubricæ, & textus inter se convenient. Abb. in cap. illud. n. 6. de præsumpt. D. Valenzuela consil. 121. num. 63. quia rubricæ declarant nigrum, Menoch. consil. 75. n. 89. & scriptæ sunt ad demonstrandum contenta in nigro, idem Menoch. consil. 76. num. 18. & in consil. 766. num. 13. optimè, & copiosè Surd. consil. 163. num. 12. ibi. Quid dispositum in nigro, declaratur ex rubrica, & intelligitur illius esse natura, cujus est rubrum, ut probat gloss. nota ilis in l. unica, in verbo retractare, C. ne liceat tertio provocari. ubi dicit textum illum intelligi, quando tertia sententia confirmat duas præcedentes non quando infirmat, quia rubrica loquitur quando due sunt confirmata, & Baldell. ibi, numer 6. in fi

dicat, quod si textus est dubius, rubrica declarat qualiter sit intelligendus, & subdit esse valde notandum pro rubricis statutorum. Idem etiam voluit gloss. in c. 1. 59 & in cap. si super gratia, ubi Gemin. de offic. deleg. in 6. ubi arguit Conservatores dici Judices delegatos, quia de eis tractatur in eo titulo: ita etiam gloss. in Clem. unica, de offic. deleg. in cap. tibi qui, de rescript. in 6. ubi infert ea ratione exequutores datos à Pontifice esse delegatos, non Ordinarios, & illas glossas dicit notabiles Abb. in c. suspicionis, de offic. deleg. & hoc modo arguit Roman. in consil. 16. n. 4. dicens textum declarari, & interpretari ex præcedenti rubrica, & in suo caso loquebatur solum de testamentariis, Alexand. in consil. 101. n. 4. vol. 3. ubi concludit statutum restringi ad personas nominatas in rubrica, allegat Joan. Andr. Bald. Angel. Butr., Idem Alexand. in consil. 70. n. 7. 60 & 8. volum. 7. ubi restringit statutum ad contumaces, quia rubrica de contumace sermonem habeat, Corn. consil. 135. col. 3. vers. Pro quo etiam faciunt, ubi infert statutum intelligi de contractibus simulatis, quia de eis verba facit rubrica, & subdit quod nigrum intelligitur loqui in terminis rubricæ, idem Corn. consil. 138. col. 1. in fine, versic. Nec videtur ob stare, volum. 1. ubi tenet statutum restringi ad mercatoris scripturam, quia rubrica de ea loquitur. Socin. in consil. 24. num. 3. vol. 4. 61 ubi ait restringi ex rubrica statutum, ut intelligatur solum de controversiis inter fiscum, & privatum, non inter privatos, & late ponunt Doctores omnes in l. 2. ff. si cert. petat. ubi præcipiunt. Jacob. Niger. n. 8. Ruginel. n. 3. Ripa n. 13. late Jas. in rubr. Institut. de action. num. 14. Alban. in consil. 88. num. 4. ubi quod nigrum ambiguum recipit intelligentiam à rubrica, Everard. loco 43. col. vers. Tertio potest sumi, Nevizan. in sylva inpt. lib. 1. num. 231. Natt. in consil. 282. num. 21. 62 ubi inquit obscura, vel dubia statuti verba intelligi secundum rubricam, &c.

Nec præfixionem diei celebrationis Capituli provincialis probant ultra verba, quod semper celebrari volumus, &c. alia quæ sequuntur, Anno tamen, quo generale Capitulum celebratur duntaxat excepto, in quo Provinciale Capitulum celebrabitur postquam Provincialis à Capitulo generali discedens in suam 64 Provinciam pervenerit. Ex quo enim hæc Constitutio solum excipit unum casum, videbatur firmare regulam contrariam in non exceptuatis, l. questum, §. denique, ff. de fundo instr. cum aliis per me citatis Axiom. 85. n. 4. Quia responderetur exceptionem hujusmodi nihil operari, cum regula principalis de præfixione diei agens, ut contraria consuetudine abrogata vim, hodie non habeat, ut suprà dixi, tum etiam 65 quia verba Constitutionum diversimodè interpretantur, quam ex adverso intelliguntur ex dictis, unde quando alia interpretatio dari potest, casus exceptus non firmat regulam in contrarium, Feder. de Senis consil. 233. col. pen. n. 3. versic. Non obstat. quem refero d. Axiom. 65. num. 5. in princ. tum denique, quia 66 Constitutiones interpretationem recipiunt à jure communi, & ejus ampliationes amplecti debent, præcipuè circa Capitulum Provincialium suspensiones & prorogationes in casibus necessariis ad tradita suprà conclus. 1. unde exceptio hæc quoad eos casus regulam in contrarium non firmabit, arg. text. in cap. dilectus, & in c. ad audientiam, ubi Abb. de Cleric. non resid. Tiraquel. in tract. Le mort, parte 2. declarat. 1. n. 2. D. Barbos. in l. 1. ff. soluto matr. parte 1. n. 91. Valasc. consult. 42. n. 7.

Nec aliqua Apostolica Constitutio ciaca Capitu- 67 li Provincialis prorogationem in casibus necessariis, & in Jure permissis aliquid disponens reperitur, nisi quod in Bullario Ordinis, pag. 241. adest quædam Martini V. Bulla, ita decidens: Pro con-
etorum

Etarum Christiana Religionis statu prosperè, & salubriter dirigendo, libenter nostra sollicitudinis partes adhibemus, & iis quæ in eorum offensam redundare conspicimus, quantum possumus, obviamus. Sanè sicut nuper, non sine mentis displicentia, veridica relatione percepimus, nonnulli Ordinis Fratres Eremitarum S. Augustini Professores, etiam in Theologia Magistri, in officiis Provincialatus secundum instituta, & laudabilem consuetudinem ejusdem Ordinis pro tempore constituti, spiritu inanis gloria, & ambitionis ducti, & sua sorte non contenti, ut in hujusmodi officiis, quibus præsumunt, continuò seu ad eorum vitam remanere, seu iterum confirmari vel reeligi possint, variis ingenii, subtilibusque & exquisitis modis, & coloribus etiam contra ipsius Ordinis instituta, & consuetudines hujusmodi, perquirunt, insistant, & procurant; unde plerumque accidit, quod ejusd. Capitula Provincialia secundum morem, & consuetudinem ipsius Ordinis celebrari prohibentur, seu alias indirectè impediuntur, delinque ritum excessus non corriguntur, corruptiones quoque, & alia pacta illicita committuntur, divisiones etiam, & odia, ac alia scandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicam dicti Ordinis confusionem, & offensam, ac perniciosam exemplum plurimorum. Nos igitur in præmissis, prout ex debito tenemur Pastoralis officij salubriter providere cupientes, auctoritate Apostol. tenore præsentium statuimus, volumus etiam, & ordinamus, quod quilibet Prior Provincialis dicti Ordinis, est vel erit pro tempore, qui juxta instituta, ac consuetudines prædictas in sua Provincia a quoquoque Capitulum Provinciale ipsius Ordinis diebus, & locis in hujusmodi Capitulo Provinciali in ipsa Provincia immediatè antea celebrato deputatis, celebrari non fecerit, cum renuntiatione sui Provincialatus officij, & sigilli, sit dicto officio eo ipso privatus; & quod si ex tunc administratione dicti officij se immiscuerit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, & Provinciam regant illi, quibus in hoc casu per instituta, & consuetudines prædicta ejus regimen est commissum, &c.

68 Hæc Martiniana Constitutio confirmata fuit ab Eugenio Papa IV. & utramque tam Eugenij, quam Martini Constitutionem eadem narrativa confirmavit Nicolaus Papa V. ut in Bullario Ordinis, constitut. 2. ejusdem Pontificis, his verbis, videlicet: Cum itaque postmodum, sicut accepimus, nonnulli ejusdem Ordinis Professores, & hujusmodi Provincialatus officio pro tempore fungentes: in observatione statuti, Constitutionis, decreti, & voluntatis Prædecessorum eorundem negligentes se plurimum exhibuerint, & contra litterarum prædictarum dispositionem temerè attentando, ut in dicto officio Provincialatus perpetui fierent, sive diutius permanerent, illoque fungerentur, multipliciter facere præsumpserint in animarum suarum periculum, & Fratrum dicti Ordinis detrimentum. Nos præsumptam eorundem audaciam comperescere, & prout accepto Apostol. servitui adstringimur officio, abusionibus hujusmodi viam præcludere cupientes, necnon litteras Prædecessorum hujusmodi Auctoritate Apostol. tenore præsentium ratificantes, & approbantes, &c. Statuimus, & ordinamus, quod ex tunc in antea futuris temporibus singuli dicti Ordinis Provinciales Priores per triennium dumtaxat, & non ultra (si Magistri in Theologia fuerint, & per biennium, si non fuerint in Theologia Magistri) Provincialatus fungantur officio, &c.

69 Quarum Constitutionum decisio fundatur in procemiali ratione, quæ in narrativa refertur, ad evitandam, abolendamque pessimam ambitionis inglaviam quæ Provinciales in suis officiis perpetuò, seu ad vitam remanere prætendebant, ut clarè insinuant Martini verba, ibi: *Ut in hujusmodi officiis*

&c. ponderando illam dictionem *ut*, quæ causam finalem ostendit. l. si creditor. ff. de distract. pign. & l. emptori, ff. de evict. & cap. ut Clericorum, de vita & honest. Cler. cap. in debitis honor. de appellat. cum aliis per me citatis dist. 439. n. 1. & notando verba paulò inferius relata, Unde plerumque accidit, &c. ubi illa 70 præpositio, unde, idem importat ac si diceret, ex qua causa ad tradita per Grat. conf. 77. n. 3. lib. 1. Octavian. Vulper. de præpos. & alver. signif. sub dict. one ultra, versic. Unde, pag. 131. Cardin. Tusch. præct. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 396. num. 1. Quæ quidem verba 71 procemialia causam finalem, & mentem loquentis ostendunt, l. fin. ff. de hered. instit. l. 1. ff. ad Maced. Menoch de præsumpt. lib. 6. præf. 2. plures per me Axiomat. 192 num. 1. & ibi citatis addo Farin. consil. 229. n. 2. lib. 3. ibi. Ex hujusmodi autem procemio colligitur causa finalis; quæ Papa motus fuit ad faciendam hujusmodi Constitutionem, &c. Et dant intellectum toti 72 legi Curt. jun. consil. 185 n. 2. Menoch. d. lib. 6. præf. 2. n. 2. 73 quia intentio Legislatoris colligitur ex procemio, Angel. consil. 67. incip. Municipali lege, n. 2. versic. De secundo, Barbat. consil. 1. n. 1. lib. 3. 1.

Cum ergo ambitio permanendi perpetuò, seu ad 74 vitam in officio Provincialatus occasionem dederit ad præfatas Constitutiones condendas, illæ ambitione uti præsupposito necessario deficiente, locum habere non possunt: quia lex, seu statutum loquens cum aliquo præsupposito, non habet locum nisi prius illo præsupposito verificato, Felin. in capit. nonnulli, num. 14. versic. Amplius ista, de rescrip. Farin. consil. 65. num. 96. & 97. cum seqq. & num. 111. & consil. 144. n. 9. Et qualitas, quæ delictum facit, probanda est sine dubio ab accusatore, l. si per alium, §. docere, ff. ne quis cum, Boll. in titul. de delict. num. 3. & 4. Farin. consil. 222. num. 1. lib. 3. Et ubi disponitur 76 cum certa qualitate, debet illa prius probari, ut dispositio locum habeat, Bart. in l. ait Prætor. ff. ne quid in loco publ. Marfil. singul. 287. Qualitas apposita. Farin. consil. 10. num. 4. lib. 1. ubi extendit procedere nedum quando qualitas affirmativa esset probanda, sed etiam si negativa; nec sufficit ad hunc effectum præsuppositum unum justificare, quando in pœnali dispositione plura referuntur, sed requiritur ut intret pœna, quod omnia æqualiter probentur, Anchar. Reg. parre 1. quest. 9. n. 7. Farin. d. consil. 222. num. 18. 77 lib. 3. non per indicia, sed per certas, & concludentes probationes, l. 2. §. docere, ff. de vi bonor. rapt. Menoch. de arb. lib. 2. casu 191. num. 4. Farinac. consil. 205. n. 36. lib. 3.

Quod P. Provinciale Francisco Lyaño in 78 prorogatione Capituli statuenda nulla ambitionis species invaserit, sed zelo celebrandi electionem liberam, ac ab omni coactione, & violentia alienam, motum fuisse patet, quia major Vocalium pars suam sustinebat partem, ut supra notavi num. 2. cum seqq. tum quia præsumptio pro illo urget, quod sincero processerit animo, cum actum aliquid potius ad bonum finem, quàm ad malum præsumatur, Azeved. consil. 40. num. 26. & præcipuè in Prælato 79 eminentis ac summæ virtutis, à quo omnis sinistra suspicio longè abest, ad tradita per Farinac. consil. 60. n. 57. lib. 1. ibi: Et concurrat bona qualitas, & conditio status dicti. G. Doctoris & Prælati quem non est præsumendum fecisse ad malum, seu malo animum corruptum, ut considerat. Aym. consil. 56 num. 14. &c. Tum etiam, quia coram Illustrissimo D. Nuncio cujus præsentia statim se exhibuit, pleno ore asseruit nullum Religionis officium in posterum sibi, aut suis velle obtinere, sed solum optare, ut Provinciæ indemnitati consulere, illique de Prælato liberè provideretur qui plurimorum, & saniorum voce canonicè electus

electus sit; quod satis apparet, si sinceritatem animi sui in obtinenda à Pontifice gratia inspiciamus, quâ à biennio curavit provideri, ne ullus, qui Provincialis esse desierit, ad idem officium secundò eligi posset, certum quidem argumentum, quo pœnitentia evanescent conjecturales, & præsumptivi discursus contra personam ejusdem Provincialis ex adverso temerè, ac sine fundamento facti.

- 80 Unde argumento ducto à verisimili mente Pontificum constituentium, à qua omnis Constitutio, & statutum quamvis generale, & universale, interpretationem, & restrictionem recipit *gl. in l. pactum tale, §. fin. & ibi notant omnes ff. de pactis* dicendum quod si Pontifices fuissent interrogati de hoc casu, verosimiliter sub illis Constitutionibus minimè comprehendi respondissent, ut ad illud propositum consulit Farinac. *consil. 27. num. 10. lib. 1.* quia contra mandatum agere, sæpissimè est juxta voluntatem mandantis facere, *in l. cum tamen, §. in hac, ff. judicatum solvi, ibi. Quasi juxta mandatum etsi non mandatum fuerit, &c. l. si quis mihi bona 15. §. sed si mandavit, ff. de acq. hered. ibi. At si ex testamento mandavit, poterit etiam ab intestato, quoniam non fecit deteriorem conditionem patris, &c. optimè Menchac. illustrum controvers. lib. 1. cap. 5. num. 20. in fine, ibi Vbi adest justa causa, tunc non tam legis transgressio, quam justa interpretatio fieri videtur, quam Magistratus non solum facere possunt, sed etiam debent, ne aliter ipsam legem fraudare videantur, tantum abest ut custodire credantur, l. fraus, ff. de legib. &c. Præcipue ubi necessitas suadet, quæ semper actu positivo censetur exclusæ, l. filiusfam, §. Divi, & ibi Doctores ff. de legat. 1. l. peto, §. prædum, & ibi Bart. ff. de legat. 2. cum aliis citate per me *Axiom. 157. num. 1.* Et illius causâ quæ fiunt, numquam prohibita intelliguntur, etiamsi pateat latissima prohibitio, & ut nostri dicunt, universalis, & generalis sit, Aym. Cravet. *consil. 6. num. 91. vol. 1.* Roland. à Valle *consil. 60. num. 10. cum seqq. volum. 2.* Alexand. Trentacinq. *consil. 37. num. 3.**

- 84 Et casu admisso, sed non concesso, quod præcitata Apostolicæ Constitutiones, illarumque pœnæ ipso jure positæ Patrem Provinciale comprehenderent, ita ut ab eis nulla causa seu justa excusatione eximi posset, adhuc contra illum nihil operarentur, nisi sequuta sententia Judicis declaratoria; quæ desideratur. Ita Marsil. *in pract. §. Aggredior, num. 105. cum seqq.* Pichard *in tract. de mora, numer. 41.* Cardin. Tusch: *pract. conclus. lit. D, conclus. 98. num. 12. cum seqq. & litt. P. conclus. 238. num. 9. & 15: 17. & 19.* Suar. *de legib. lib. 5. cap. 8. num. 5. cum seqq.* Salas, *eod. tract. quest. 96. tract. 14. disputat. 15. sect. 2. num. 33. vers. Quare leges illæ, Farinac. fragm. crim. p. 1. lit. L. n. 157. & num. 108. ubi dicit; quod quando pœna imponitur ipso jure, non solum illa non incurritur nisi præcedente declaratoria Judicis, sed etiam ab eadem declaratoria datur appellatio: & post tom. 1. consil. crimin. decis. 15. n. 8. & 9. & decis. 16. per tot. & lib. 3. consil. 205. num. 18. cum seqq.* Molin. *de justit. tom. 2. disp. 95. num. 33.* Sanch. *in præcepta decalogi, tom. 1. lib. 1. c. 22. num. 3. cum seqq.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 90. num. 5.* Rota. *decis. 620 num. 8.* apud Farinac. *part. 2. recentior.* asserens quod omnia jura mundi dicentia aliquid ipso jure fieri, intelligenda sunt sequuta declaratione, eadem Rota, *decis. 255. n. 2. parte 1. in posthum.* Farin. Et in statuto dicente, quando habeatur quis pro confesso ipso jure, quod adhuc requiratur declaratoria, tenent Sigism. Scacc. *de judic. lib. 2. cap. 97. num. 115.* & benè Modern. *de protectione Regia, part. 3. c. 7. n. 67.* ibi: *Quando beneficium vacat ipso jure, ob pœnam alicujus facti, ut puta ob non resi-*

den iam, tunc requiritur sententia declaratoria, prævia monitione, citatione, & ordinaria causa cognitione, &c. 86

Quod adde verum est, ut dum non fertur declaratoria, reus quoad statum personæ, bonorum, & jurium, ac officij possessionem, maneat in sua integritate, *Pereg. de jure Fisci, lib. 4. tit. 5. n. 8.* novissimè *Noguerol alleg. juris, tom. 1. alleg. 12. num. 78.*

Non obstat quod de stylo Rotæ quando sumus in facto notorio, ad evitandum circuitum declaratoria non requiritur, *Gallef. de obligat. Camer. tit. de liquid. num. 15.* Theodos. Rubeis, *parte 2. sing. Rota verbo declaratoria litteræ, n. 2.* Quia respondetur (ultra quod de hujusmodi notorietate non constat) hoc non procedere in nostro Ordine, in quo expressam habemus decisionem contrariam, ut in expositione Hugonis, in prologo Constitutionum inserta, ibi: *Item declaramus, quod nullus sit subiectus pœnis absolutionis ab officio privationis vocis activæ, vel passivæ, & aliis hujusmodi ipso facto incurrendis, tam in Constitutione, quam, E X T R A impositis, vel imponendis (excepta tamen pœna excommunicationis lata sententia) nisi superveniat in particulari sententia, vel declaratio Prælati, quantumcunque etiam NOTORIUM facti, vel juris, aut utriusque interveniat, &c.*

Nec etiam obstat, quod licet de jure communi excommunicatio ipso facto in aliqua lege, seu Constitutione posita, non incuratur ad effectum evitandi excommunicatum, nisi præcedat sententia facta declaratoria, *Joan. Bapt. Ferrer. consil. 84. incip. Index, Card. Tusch. d. lit. D, consil. 98. num. 33. & 50. Sala d. disp. 15. sect. 3. num. 41. vers. quæro in censuris, Farin. d. l. 5. num. 159.* adhuc secundum prædictam Hugonis expositionem in exceptione inter parentheses facta, videtur eam juris resolutionem limitari, si ve corrigi: quia respondetur, in prædictis Martini, & Nicolai Constitutionibus post pœnam privationis, ibi, *Sit dicto officio ipso jure privatus*, ad excommunicationis pœnam deveniris, istis verbis subsequen- 89
tibus, & quod si ex tunc administrationi dicti officii se immiscuerit excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, quæ satis ostendunt excommunicationem ad prædictum effectum incurri post factam privationem, sententia declaratoria præcedente, ex illa dictione *ex tunc*, quæ importat signatum tempus, & demonstratum tantum, ut per Bald. *consil. 57. vers. Item instituo, num. 2. vers. Secundò est considerandum, lib. 2.* Cardin. Tusch. *lit. D, conclus. 364. n. 1.* & restrin- 89
git dispositionem ad tempus, & casum expressum; *Menoch. consil. 746. n. 16. & consil. 1010. n. 10.* plu- 90
res per me citati dictione 709. n. 7.

Nec prorogationem impedit concordia facta à tota Provincia super alternativa, & duratione provincialatus, quæ fuit approbata à P. Generali, & demùm à S. D. N. Urbano Papa VIII. confirmata per suas litteras in forma Brevis, sub dat. *Roma 27. Aprilis. 1625. & 5. Aprilis 1627.* in quibus habetur ut Provincialis alternatè eligatur, uno triennio ex parte Provinciæ, altero autem immediatè sequenti ex parte Hispalensis, & Estremaduræ; hinc ex adverso inferentes, quod cum §. Franciscus Liaño functus fuerit officio suo per totum triennium sub nomine partialitatis Hispalensis, videbatur ejus auctoritatem omninò expirasse, cum ex hac officij retentione notorium damnum alteri partialitati sequeretur, quod omninò evitandum erat, ac modis omnibus præcavendum, ne aliàs concordia pro iure utriusque partis æqualiter conservando facta, spe- 91
ret societatem, & divisionem leoninam à jure reprobata, de qua text. *in l. si non fuerint, §. Aristo, ff. pro socio.*

Quia respondetur juri alternativæ in nihilo fuisse 92

fuisse præjudicatum, cum officium non dicatur ampliatum, sed prorogatum, salva remanente prima electione, ac si à principio tempus prorogationis fuisset appositum, juxta distinctionem Bart. quem referunt, & sequuntur à Ponte in tract. de potest. Prioris, 93 *tit. de divers. provis. rubr. de potestate substituendi, numer. 6. & 7. & Mastril. de Magistrat. lib. 1. cap. 28. n. 66. & 67.* Tum, quia ad summum ista prorogatio dici potest potius juris prioris continuatio, quæ est retentio habitus officij, quam nova illius acquisitio, Abb. in cap. cum venissent, n. 7. de restit. spoliat. Ripa in l. 1. n. 36 ff. de acqu. posses. D. Valenzuela consil. 51. n. 35. ex qua continuatione, seu prorogatione in casibus à jure permissis facta, nullum damnum causatur alteri particulari, exemplo retentionis Beneficij jurispatronatus laicalis de proximo vocaturi à Pontifice concessæ, ex qua etiam nullum Patronis laicis fit gravamen, ac proinde talis retentio, sine eorum consensu, 94 seu absque speciali Papæ derogatione facta valet, ut optime resolvit Covar. pract. c. 36. n. 12. quem refert, & sequitur Valenzuel. d. consil. 51. n. 38. facilius enim 95 quid prorogatur, quam concedatur de novo, cap. 96 cum olim Abbas, de offic. de leg. Cæs. de Grassis decis. 46 n. 22. Aym. de antiq. tempor. part. 5 n. 15. & actus præsumitur potius continuatus, quam de novo factus, idem Aym. consil. 223 sub n. 3. lib. 1. Lancell. de attentat. parte 2. cap. 4. de attent. lite pend. limit. 1. num. 118. Tum etiam, quia actus continuatio facit duo censeretur unum, sed si manente ff. de precar. l. meminisse, ff. de offic. Procons. decis. Genue. 23. n. 12. parte 1. D. Valenzuela consil. 160. n. 78. & idem nil mirum si alternativæ locus non sit, dum durat prima electio, & ob defectum vacationis non potuit ad secundam deveniri.

CONCLUSIO III.

Electio temerè ad favorem R. P. M. Francisci de Terminon, & possessio ejus vigore nulliter capta, uti attentata, & nullitatibus obnoxia, nullatenus subsistere potest.

Prima Quia celebrata fuit Provincialatû nullitas. officio nondum vacante.

Secunda Quia celebrata post publicatam, nullitas. & notificatam Capituli suspensionem, & appellationem interpositam debito tempore, & modo, ac habitam itineris arreptionem ad Superiorem.

Tertia Quia celebrata non servata subtilitatis juris, & Constitutionis forma. nullitas.

Quarta Quia celebrata non Vocata, nec nullitas. expectata miori Vocalium parte, de Provinciali mandato à loco capitulari discedentium.

Quia celebrata multis Vocalibus

Quinta exclusis, & suis Magistris, ac nullitas. voto, non servato juris ordine privati.

Quia celebrata aliquibus admis-

Sexta sis, qui nullam in Capitulo Vocem nullitas. habebant.

CONSTITUTIONVM Ordinis parte 3. cap. 7. 98
sub rub. *Quomodo Prior Provincialis officio suo debeat renunciare*, expresse cavetur, ut si aliquando P. Provincialis legitimo impedimento detentus ad Capitulum venire non potuerit, per socium suum sigillum Provincia nomine suo coram omnibus resignandum mittat, ac legitimam excusationem quare ipse personaliter non venerit, reddere teneatur, his verbis, videlicet: *Si Venerabilis Provincialis casu aliquo infirmitatis, vel alterius impedimenti inevitabilis occasione detentus, ad Capitulum non venerit, per socium suum sigillum Provincia mittat nomine suo coram omnibus resignandum, cum litteris propria manu subscriptis, quibus rationem reddat Patribus Capituli, quare ipse personaliter Provincialibus comitiis interesse non possit, &c.*

Deinde prosequitur Constitutio decidendo dubium, à quo scilicet tempore expiret Provincialis officium, utrum à puncto, quo ipse sigillum à se abdicavit, an verò à die, quo illud nomine suo socius in Capitulo resignavit, in quo ita ait: *Ab ipsa verò die prefixo (resignationis scilicet in Capitulo factæ) sit ipso facto à Provincialatus officio absolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur: prout necessarium ea verba intelligenda esse, ut rubricæ, sub qua collocantur, conveniant, probavi sub num. 58. cum seqq.* 99

Sed quia poterat esse, quod P. Provincialis per socium miserit sigillum Provincia: illudque ipse socius coram omnibus ejus nomine jam resignaverit, sed nullam legitimam excusationem reddiderit, quare ipse Provincialis personaliter provincialibus comitiis interesse non valeret, addit Constitutio pœnam ineligibilitatis propter talem negligentiam Provinciali imponendam, in hunc modum: *Quod, si Provincialis justam excusationem non habens ad memoratum Capitulum venire contempserit, ex tunc usque ad decemium ad omne officium cum cura animarum ineligibilis permaneat, &c.* 100

Demum relicto casu absentia, de quo verba relata solum loquuntur, deveniunt in eadem Constitutione ad formam, qua Provincialis dum præsens est in Capitulo, sui officij renuntiationem ibi facere debet, & sub eadem rubrica, *Quomodo Prior Provincialis suo officio debeat renunciare*, ita disponitur. *Pater igitur Presidente, & omnibus aliis, tam Vocalibus quam non Vocalibus in capitulo cum silentio mature concedentibus, Prior Provincialis surgens omnibus ei reverentiam assurgentibus genua flectat ad pedes Patris Presidentis, & officio Provincialatus simpliciter omni cum modestia & humilitate renunciet, & sigillum Provincia in manibus ejus consignans, ab officio se sit absolvi, & tunc Pater Preside respondet dicens: Et ego auctoritate, qua fungor in hac parte, accepto renuntiationem tuam & ab officio Provincialatus huius Provincia N. in nomine Patris, &c. Et ex tunc ad officium Provincialatus ejusdem Provincia, nec in illo, nec in sequenti Capitulo ullo modo assumi potest, &c.* 101

Unde colligitur Provinciale non antea habendum ab officio absolutum, quam si vel per se personaliter sigillum resignaverit, vel per socium resignandum miserit, ac officio renunciaverit; quia renuntiatio in hoc casu est tanquam quædam præcedens conditio, qua deficiente, non vacat officium, nec fieri potest electio, ex dicta rubrica, *Quomodo Prior Provincialis officio suo debeat renunciare*: ponderando adverbium, *Quomodo*, & verbum *debeat*, quod inducit necessitatem, præceptum, & formam 102

mam, l. *Prætor*, in princip. ff. de edendo, c. oblatæ, de appellat glol. verbo debeant, in Clem. attendentes, de statu Monach. Rebuff. in concord rub. de collat. §. 1. verbo debeat, cum aliis per me citatis dict. 77. num. 1. cui

103 simile est verbum, teneatur, quod idem importat, ex Sayr in clavi regia, lib. 3. cap. 7. numer. 27. Sanchez in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 6. cap. 4. n. 38.

104 Rota decis. 276. num. 2. parte 1. recentior. Forma enim censetur inducta quoties lex, seu statutum addit necessitatem aliquid faciendi, Abb. in cap. cum dilecta, num. 12. de rescript. Farin. fragm. crimin. p. 2. tit. 2. lit. L, num. 203. [vers. tertio.]

105 Hinc procedit quod passim videmus in Constitutionibus Religionum circa absolutionem officiorum, ut scilicet in aliquibus Provinciales elapso tempore ipso facto, absque renuntiatione ab officiis sunt absoluti, ut habetur in religione Sancti Francisci, juxta concessionem Leonis X. de qua Ludov. Miranda in man. Præl. tom. 1. quest. 16 artic. 4. Et in Ordine Prædicatorum ex Bulla Julij II incipit *Sub Religionis*, 17. Maij 1551. apud Castellin. d. tract.

106 de elect. Canon. cap. 5. post numer. 78. Quandoque etiam Præsidens Capituli auctoritate Apostolica, nulla præcedente renuntiatione Provincialis, illum ab officio absolutum, & ad electionem procedi posse declarat: ita observat Religio Cisterciensis cum hac formula, videlicet: *Ego frater N. humilis Præsidens Congregationis Cisterciensis. Ita auctoritate Apostolica absolvo, ac absolutos esse pronuncio omnes Prælatos, Visitatores, ac regimen habentes Congregationis nostræ, tam absentes, quam præsentis, ab administratione Monasteriorum, vel officiorum sibi commissorum, prout eam refert Castellin. d. cap. 19. §. 1. pag. 383.*

In aliis verò Religionibus requiritur expressa renuntiation, & ab officio absolutio, & non antea inducitur illius vacatio, nec ad electionem procedi potest: sic apud Servitas observatur ex forma suarum Constitutionum, in quibus ita cautum reperitur. *Provincialis, & socius in manibus Generalis suis officiis postulata venia renuntiant, & ad electionem novi Provincialis, &c.* Et paulò inferius, *Procurator Ordinis in manibus Generalis, Generalis verò coram Definitoribus genitlexus in manibus primi Definitoris officio renuntiant, & mox ad novi Generalis electionem proceditur, &c.* prout eam refert Castellin. de elect. Canon. cap. 19. §. 8. pag. 407.

108 Idem faciunt Capuccini in Italia, ut apparet ex cap. 8. suarum Constitutionum. *I. Provinciali liberamente renuncio al. officio, & ogni autorità nelle e Definitori del Capitolo eletti, & in testimonio de perfetta resignatione porrano y sigilli nelle loro mani, dicendo la colpa in publico Capitolo ditti loro defecti, & recinuta humbemente la penitenza si vega all' electione del Provinciale, &c.* refert Castell. d. c. 18 pag. 392. & in nostra, & aliis pluribus Religionibus ita observari vidimus.

109 Non obstat, quod officium Generalis expirat à die præfixa ad Capitulum celebrandum, si tempore statuto ad illud non venerit, nec Vicarium aliquem suum miserit, ut habetur in Constitut. Ordinis, parte 3. cap. 3. ibi: *Si Prior Generalis aliquo rationabili impedimento detentus non possit ad Generale Capitulum venire, mittere Vicarium suum valeat, qui vice ejus possit, & debeat sigillum Ordinis resignare, & ad voluntatem Definitorum, & aliorum Vocalium Generalatus officio, si opus fuerit, renuntiare. Quod si ipse Generalis ad Capitulum Generale tempore statuto non venerit, nec Vicarium aliquem suum miserit à die statuta, & præfixa ad dictum Capitulum celebrandum, in posterum is ipso facto sit Generalatus officio privatus, & eo casu Prior Provincialis illius Provincie, in qua*

Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret quousque Præsidens publicetur, & non ultra, qui publicatus ad electionem novi Generalis procedere faciat, &c.

Quia respondetur multipliciter, & primò Con- 110 stitutionem illam potius intentum nostrum confirmare, quàm objectum comprobare, ut patet ex prima ejus parte, in qua dicitur, absente Priore Generali legitimè impedito, debere illum per Vicarium suum resignare sigillum Ordinis, & officio renuntiare: certum est enim ante hujusmodi renuntiationem à majori parte electorum acceptatam, officium non vacare, ut probat *Constitutio eodem cap. 3. in princip. pag. 90. ibi. Nam prima electio non obstante resignatione sigilli, in sua firmitate manet donec officio renuntiaverit, & Electores, vel major pars ex eis renuntiationem acceptaverit, itaut nullo pacto, nisi male meritis, & causis urgentissimis notoriis, vel sufficienter probatis præcedentibus, reici possit ab officio invitatus, &c.* Nec, ut contrarij volunt, renuntiatio facienda est de voluntate Capituli, quatenus opus esse judicaverit, quia verba illa *si opus fuerit*, non referuntur ad verbum, *renuntiare*, cum renuntiatio sit semper, & in omni casu debita, ut supra dixi, sed diriguntur ad voluntatem Definitorum, & aliorum Vocalium, quasi Vicarius in absentia Prioris Generalis renuntiare debeat ad voluntatem Definitorij, & Vocalium, id est, eo modo, quo Definidores, & Vocales voluerint, ne scilicet propter absentiam renuntiantis, renuntiatio à Vicario minus bene fiat, aliter enim verba *ejusdem cap. 3. inter se non convenirent*, cum, ut dixi, priora renuntiationem præcisè requirant, & satis patet, ibi, *donec officio renuntiaverit*, ponderando dictionem, *donec*, quæ suspendit vacationem usque ad tempus renuntiationis, cum habeat naturam suspensivam, Tob. Non consil. 8. num. 2. Honded. consil. 29. num. 3. volum. 1. Surd. consil. 186 num. 15. citati per me c. 93. sub numer. 5. Ubi cumque enim assignatus est terminus à lege, vel statuto ad eligendum, vel præstandum aliquid, non incipit currere terminus ille, nisi post actum, qui natura sua debet præcedere, l. tali, in princip. ff. de jur. dot. l. 3. §. si qui heredi. ff. de statu lib. Ruin. consil. 63. num. 1. volum. 5. Duran. Rota decis. 365. num. 22. & nisi postquam factum fuerit id, quod prius fieri debebat, Surd. consil. 134. num. 37.

Secundò respondetur, eam Constitutionem in 2. 114 parte esse pœnalem; illa enim ob negligentiam Generalis in non eundo ad Capitulum, vel in non mittendo Vicarium, qui ejus vice posset & deberet sigillum resignare, & officio renuntiare, imponi pœnam privationis, quod sanè magis denotat ipsius negligentia supplicium, quàm officij vacationem ob lapsum termini inductam; si enim Legislator voluisset significare, adveniente die statuta & præfixa ad Capitulum celebrandum, statim Generalis officium expirare, minimè diceret ipso jure privatum esse, sed ab illo absolvendum fore, vel pro absoluto habendum.

Tertiò respondetur, quod licet illa Constitutio intelligatur in sensu, qui minus bene intenditur, adhuc non vacarent culpâ, nec nullitatem actus effugerent Adversarij; nam ibi dicitur, quod privato Generali, Prior Provincialis illius Provincie, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret quousque Præsidens publicetur, quod in præsentī casu juxta illius proportionalitatem servatum non fuit; recurrendum enim erat ad Priorem Conventus Granatæ, ubi Capitulum celebrabatur, ut vices Provincialis gereret usque ad Præidentis publicationem, qui

qui si casu deficeret, vel venire non curaverit, ad alium recurri non poterit, quia in illa Constitutione nullus in hoc eventu Provinciali renuenti substituitur; quod enim lex non dicit, non est ab homine præsumendum, *l. dissentientis, C. de repud. c. illa, ne Sede vacante.* Surd. *dec. 219. n. 21.* Et lex id noluisse præsumitur, cum facile id exprimere potuisset, neque expressit, Menoch. *conf. 30. n. 28.* Armend. *in procem. addit. ad recop. legum Navarra, n. 150.*

117 Nec etiam obstat, quod prætextu cujuscunque prorogationis posset Provincialis, nolens officio renuntiare, tempus præfixum prolongare, & electionem successoris malitiosè defferre; quia vel prorogatio est licita, & iusta de causa facta, & tunc renuntiationis ommissio non erit culpabilis, ac interius poterit Provincialis administrare, Maltril. *de Magist. lib. 1. c. 24. n. 28.* & Provinciam regere, donec scilicet ad electionem, completa prorogatione, deveniatur, argum. *leg. meminisse ff. de offic. Procon. ibi: Meminisse oportet, in eventum successoris omnia debere Proconsulem agere, cum sit unus Proconsulatus & utilitas Provincia exigat esse aliquem, per quem negotia sua Provincia explicent, &c.* ubi gloss. verbo *ius dicere*, magis ad propositum loquitur ibi: *etiamsi ultra tempus suum sit, &c.*

118 Et in majoribus, & minoribus judicaturis obtineri, & in praxi servari tradunt Guid. Papæ. *dec. 501.* & alii citati ab Aviles *ad cap. 5. Prætor. verbo suspendidos, n. 6 cum seqq.* Roman. *sing. 395.* Bobadill. *in sua politica, lib. 1. cap. 2. nu. 23.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 10. parte 1. n. 99.* ibi: *Quoad primum breviter dic, quod ad officialem præcedentis triennii spectabit id muneris, donec venerit successor, quasi apud eum remaneat administratio cum titulo, ex l. 1. C. ut omnes judices, tam civil. quam milit. &c.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 1. cap. 154. n. 46.* ibi: *Cum officialis finito anno, seu biennio sua electionis habeat administrationem, & ejus gesta valeant, donec novus fuerit non solum electus, sed ceperit possessionem, sui officii, quasi apud eum remaneat administratio cum titulo, &c.*

119 Et licet Bald. *in d. l. meminisse, col. 2. vers. Extra quero*, Fontanel, & Stephan. Gratian. *dictis locis*, id in iudicibus delegatis non procedere affirmant, sed solum in Ordinario, nihilominus tamen restrictio nobiscum non loquitur, quia Provincialis. Visitatores, & Priores locales hujus, & cujuscunque alterius Ordinis sunt Ordinarii, & in suos subditos Regulares jurisdictionem habent quasi Episcopalem, Soc. *de just. lib. 7. q. 4. n. 3. col. 5.* Aragon. *212. quest. 88. art. 12. fol. 1042. col. 2. concl. 6.* Suar. *de Relig. tom. 2. tr. de voto, lib. 6. cap. 10. n. 14.* Sayr. *in Clavi Regia, lib. 6. cap. 21. n. 89.* Sanch. *de Matrim. lib. 8. disp. 3. n. 9.* & in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 4. cap. 39. num. 4. & 5. Sigismond. à Bonon. *de elect. Pralat. Reg. dub. 49.*

120 Vel prorogatio non fuit justificata, sed timet à Provinciali facta, & tunc penes neminem de Capitulo residet potestas illam emendandi, sed opus est ad Superiorem recurrere, qui causa cognita poterit suspensionem, & prorogationem tollere, ac Provinciam cogere ut renunciet, argum. *cap. quidam, de renuntiatione*, vel juxta culpæ qualitatem eum officio privare, aliàs tali suspensione durante quicquid ab inferiore propria auctoritate attentatum fuerit, id totum privilegio attentatorum revocari debere dixi infra nullit. seq.

121 Et quibus sit evidens renuntiationem de qua loquitur Constitutio, sub rub. *Quomodo Prior Provincialis officio suo debeat renuntiare*, pertinere ad substantiam vacationis, ac proinde gratis dictum assensum. *Burbofa Vota decisiva.*

rere, meram esse cærimoniam, ex dictis: nec ea quæ de Prioribus referuntur, Provinciali commodè adaptantur, cum Constitutio de istis, non de illis disponat, & quatenus dicitur, quod Priores aliquot antea diebus eliguntur, quàm eorum Prædecessores renunciaverunt, *in d. parte 3. cap. 7. sub rub. de justit. Priorum*, id verum non est, si de electione publicata sermo fiat; nunquam enim Electiones publicatur, nisi prius fiant renuntiationes, & absolutiones: quod nec in hoc casu servatum, nec expectata renuntiatio fuit, ut ad electionem procederetur, sed omnia (quod summè dolendum est) temerè, inconsulta facilitate, furtim, & præpostero ordine gesta referuntur.

SECUNDA NULLITAS.

Quia celebrata post intimatam suspensionem, & post iter arreptum ad Superiorem, ac interpositam appellationem debito tempore, & modo.

Suspensione celebrationis Capituli per P Provinciale legitime facta, eaque à 53 Vocalibus RR. PP. Magistris de Francisco de Terminiõ, & Alphonso de Castilla, aliisque suis confederatis personaliter intimata, ulterius per eos processum & ad electionem deventum est, quæ ideo nulla & attentata fuit, ut bene resolvit Lancell. *de attent. p. 2. c. 12. de attent. appell. pend. lim. 1. n. 42.* ibi: *Unde stante suspensione non est mirum si subintrent attentata, quæ ubi responsio jurisdictionis datur, considerantur, ad notata per Doctores in cap. non solum, de appell. in 6. & notat. Franch. in cap. Pastoralis, col. 3. nu. 6. vers. Sexto operatur, de capell. & post. Didac. c. 23. præf. qq. Hieron. Manfr. lib. 2. procl. concl. super attent. concl. 16. &c.* Idem tenet d. p. 2. c. 13. n. 19.

Post hujusmodi suspensionem sic factam, intimatam, & postquam iter arripuit P. M. Franciscus Lyaño ad Illustrissimum D. Nuncium, prius de tali itineris arreptione pro justitia obtinenda omnes Vocales certiores faciens, ulterius processum, & ad electionem deventum est, quæ ideo nulla, & attentata dicitur, ac proinde revocanda, cum talis itineris arreptio, seu nuncii missio habeat vim appellationis, & suspendat jurisdictionem Judicis inferioris, ut in puncto tenet Sigism. Scacc. *de appell. quest. 6. n. 41. cum seqq.* optime Lancell. *d. parte 2. cap. 12. amp. 16. à num. 1.* ibi: *Et propterea in hac ampliatione breviter potest poni regula, quod gesta post iter arreptum ad Papam, & sic post tacitam, & præsumptam appellationem, sunt attentata, & revocanda, ut tradit Milis in verbo appellationis vim obtinet, fol. 16.* quia talis arreptio habet vim appellationis, ut videtur text. in cap. cum causam, de offic. deleg. & in cap. cum olim, de dolo, & contum, & in cap. audita, de restitut. spoliat. &c. & in num. 4. & 5. idem resolvit quando iter arripitur ad inferiorem Papam, etiam per interpositam personam, ut patet ibi. Amplia primò ut procedat etiam in arreptione itineris facta ad inferiorem Papam, qui tamen possit per viam querelæ adiri, ut tradit Milis in dict. verbo Appellationis vim obtinet, num. 16. Anton. de Butr. in dict. cap. dilecti, num. 5. vers. Ex his inferitur, dum ampliationem simpliciter tenet, quod procedat etiam inferiore Papam, qui per viam querelæ adiri possit, ut ibi per eum. Secundò ut procedat non solum in arreptione itineris facta in propria persona, verum etiam per interpositam personam, puta promissionem nuncii, &c. Hactenus Lancellot.

Paciter post factam, & intimatam hujusmodi suspensionem,

- pensionem, & habitam itineris arreptionem, actum fuit de Præsidentis recognitione, & dictus P. Alphons. de Castilla, qui præsidentiam affectaverat, litteras suæ præsidentiae aperiri jussit, & ut ab omnibus ut talis recognosceretur, mandavit; ac coram se ad electionem celebrandam Vocales nonnullos convocavit, & illis non expectatis, de facto ad electionem procedendum esse decrevit, cujus mandata cum intimarentur P. M. Joanni de Bolaños, Priori Granatæ, tanquam uni ex Vocalibus, ab illis statim viva voce in actu notificationis appellavit, de qua appellatione licet Notarius actuarius fidem non fecerit, nihilominus de illa alii Notarii, qui eo tempore notificationi interfuerunt, testificantur; unde gesta post talem appellationem interpositam, tanquam attentata, & nulla revocari debent. Cardos. *in praxi Judicium, verbo Electio* 28. Castel. *de elect. Canon. cap. 24. n. 59. ibi: Electio facta à Vocalibus, pendente appellatione legitime interposita ubi uno, vel pluribus electorum, tanquam attentata, & nulla revocari debet, &c.* & ibi: *Qui sunt post appellationem, debent in statum pristinum revocari, &c. & cap. 14. num. 42. &c. 16. nu. 3.* quia appellatione pendente, nec in principali, nec in appendiciis est innovandum, ut inquit D. Valenzuela. *consil. 157. num. 38.* Omnia enim facta, & innovata pendente appellatione sunt nulla, *Auth. de exhibend. reis, §. suscepto, verb. nihil, in med. & verbo pro nihilo, collat. 5. cap. non solum, de appell.*
- 126 D. Valenz. *consil. 86. nu. 24.* Duran. *dec. 312. n. 2. & dec. 313. n. 2.* Rota *dec. 785. nu. 2.* apud Farin. *p. 1. in posthum.*
- 127 Non obstat quod appellatio per dictum P. de Bolaños, non fuit interposita in scriptis, juxta *l. 1. §. fin. de appell.* quia respondetur illum statim in actu intimationis appellasse, quæ appellatio viva voce incontinenti interposita sufficit de jure *l. 4. ibi de glossa ff. de appellat. Bart. in d. l. 1. in fin. ff. eodem, Vestr. in prax. lib. 7. c. 3. n. 28.* Achil. *dec. 2. in princ. de appell. Put. dec. 102. n. 1. lib. 3.* Duran. *dec. 217. num. 6.* ubi subdit, non adversari textum *in d. l. 1. §. fin.* quia procedit secundum Bart. *ibi num. 4.* in appellatione à diffinitiva ex intervallo: & Veral. *part. 1. dec. 36. num. 3.* ait quod quando quis appellat incontinenti, sufficit quod dicat, Appello. Et appellatio à diffinitiva semper sufficit, ut prorumpatur verbo, *l. scio & ibi Bart. & Doctores, ff. de appellat. gloss. verbo solvit, in cap. cordi, eodem tit. in 6.* Boër. *dec. 2. n. 24.* Valenzuela *consil. 46. num. 20.* Et pro cautiore cautela idem P. de Bolaños intra decem dies Hispali aliam interposuit appellationem coram persona in dignitate Ecclesiastica constituta, & Provincialis, ac plures ex Vocalibus intra eosdem decem dies de novo in scriptis appellarunt coram Illustrissimo Nuncio, qui in vim hujus appellationis litteras ordinarias appellationis relaxavit, quarum vigore hodie lis in ejus Tribunali pendet, & partes transportatis actis litigant.
- 130 Nec etiam obstat, quod appellatio per dictum P. de Bolaños, seu à dicto P. Provinciali interposita fuerint sine legitimo consortio mandato: quia respondetur appellationem interpositam per unum ex consortibus juvare alios consortes, *cap. sentent. de appell. si quis separatim, §. ult. ff. eod. tit. l. 1. & 2. C. si unus ex plurib. appell.* Put. *dec. 459. lib. 1.* Lancell. *de attentat. p. 2. c. 12. ampl. 11. n. 4.* Sigism. Scacc. *d. appell. q. 5. n. 58.* Rota *dec. 183. n. 5. & dec. 191. n. 1. par. 2. recentior. & dec. 31. n. 3. & 4. & dec. 613. n. 1. par. 2. in posthum.* Farin. in tantum quod si post dictam appellationem sententia, exequatur, talis executio in totum etiam respectu consortio qui non appellarunt, dicatur attentata, & veniat revocanda.

Ita Lancell. *de ampl. 11. n. 4.* quem refert & sequitur Rota *dist. dec. 183. num. 5.* apud Farin. *parte 2. recentior.*

Nec denique obstat, quod appellatio à dicto P. de Bolaños fuit extrajudicialiter interposita, proindeque electio post eam celebrata revocari non debet, quia attentata pendente appellatione extrajudiciali non sunt revocanda, gloss. *verbo reducendum, ibi: Si extrajudicialis fuit appellatio, in cap. non solum. 7. de appell. in 6.* Lancell. *d. p. 2. c. 12. lim. 3. princ. num. 3. cum seqq.* Sigismund. Scacc. *de appellat. quest. 2. num. 35.*

Quia multipliciter respondetur, & primò esse valde probabile in juribus incorporalibus, & præcipue in electionibus, gesta pendente appellatione extrajudiciali esse attentata, ut in his terminis tenet Abb. *in c. cum nobis, nu. 7. & 8. de elect. D. Valenz. consil. 76. num. 125. cum seqq. tom. 1.* Modern. Lusitan. *de manu Regia part. 1. c. 12. num. 16.* quorum verba retoli supra in voto consultivo super electione Generalis Sancti Hieronymi, & in terminis electionis Regularium probat. text. *in cap. si postquam, de elect. lib. 6.* dum ait in electionibus Cathedralium vel Regularium Ecclesiarum, quicquid factum fuerit post, & contra appellationem etiam extrajudicialem ex causa probabilis emissam, esse nullam ipso jure, & firmant Rot. *dec. 44. num. 4. de appellat. in novis.* Milis *in suo repert. verbo Attentata post appellationem interpositam, fol. mihi 35.* Lancell. *d. p. 2. cap. 12. lim. 1. num. 55. & limit. 3. num. 12.* latè & Alexander D. meus Alexander Raphaëlius Hispaniarum Nunciaturæ Auditor Generalis meritisissimus, *in suo voto unde quaque doctissimo in causa Hispaniarum Generalatus S. Hieronym, n. 70.*

Secundò respondetur objectionem non procedere, quando gesta non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem; tunc enim etiam si appellatio sit extrajudicialis, causat attentata text. *est in cap. cum nobis 19. de elect. ubi Abbas n. 7. & 8.* Achil. *de Grassis dec. 34. alias 160. de appell.* Lancell. *d. p. 2. cap. 12. lim. 3. n. 7. & 10: cum seqq.* Seraphin. *dec. 397. n. 1.* Dicitur autem quid fieri contra appellationem, quando, prout in casu nostro, actus à quo appellatur, non remanet totus sub protectione Judicis ad quem, ut explicat Achil. *d. dec. 34.* quem refert, & sequitur idem D. meus Alex. Raphaël, *in d. suo voto, n. 69.*

Tertiò respondetur, multò minus objectionem procedere; ubi jam appellatio coram Superiore justificata fuerit, quia tunc omne gestum post appellationem, licet non judiciale, est attentatum, gloss. *verbo Reducendam, vers. Si extrajudicialis, in c. non solum, §. illa verò, de appell. in 6.* Lancell. *d. c. 12. lim. 3. num. 17. cum seqq.* Burat. *Rota dec. 771. n. 5.* idem D. meus Alexand. Raphaëlius *ubi supra, n. 71.* Cum ergo ex superius deductis, & infra deducendis evidenter appareat de causis legitimis, quibus moti fuerunt P. Provincialis, & cæteri Vocales ad prorogandum & suspendendum Capitulum, ac ad appellandum à gestis ipsa suspensione & appellatione pendente, non videtur posse dubitari quin omnia gesta post dictam suspensionem, & appellationem fuerint nulla, & attentata.

Constituto igitur de suspensione, & arreptione itineris ad Superiorem, necnon de appellatione legitimo tempore interposita à decreto dicti P. Alphonsi de Castilla, illum non debuit in hac causa executioni demandare, convocando ad Capitulum, & ad electionem Provincialis procedendo, ac mittendo in possessionem R. P. Franciscum de Terminiõn temerè & nulliter electum cum evidenti attentato, nam

- nam certa, Juris regula est appellationem non tantum susp. ndere jurisdictionem Judicis, ac decretum; *cap. cum inter, de except. cap. si à Judice, de appellat. in 6.* sed etiam illa, seu illud extinguere, ex l. 1. §. ultim. ff. ad Turpil. ubi dicitur, quod appellationis remedio extinguitur pronuntiatum, D. Valenzuela *consil. 71. n. 62.* omniâque postea innovata ita inficere, juxta totum tit. *nil novari appellat. pendente*, ut ulla sint ipso jure, *Authent. de exhibend. reis, §. suscep- to, verbo nihil, in med. & verb. pro nihilo.* Surdus de *aliment. tit. 8. privil. ro. n. 2.* D. Valenzuela *consil. 84. num. 56.* & veniant ante omnia revocanda, 138 & in pristinum statum restituenda, & purganda, Rota *dec. 351. num. 1. & dec. 656. num. 1. part. 1. recent. & dec. 183. num. 1. & dec. 182. num. 1. & dec. 691. num. 1. part. 1. in posthum.* Farin. Duran. *dec. 112. num. 2. & dec. 313. num. 2.* etiam ex mero Judicis officio Cassad. *dec. 3. de restitut. spol.* Rota *dec. 6. 139 num. 1. ut lite pend. in antiquit.* Hercul. de *attent. cap. 14. à num. 2. & cap. 20 à num. 1.* D. Valenzuela *consil. 44. num. 14. & consil. 157. num. 44.* Gregor. XV. *dec. 91. num. 8.*
- 140 Unde electio celebrata, & possessio post dictam suspensionem, ac itineris arreptionem, & interpositam appellationem apprehensa habetur pro spoliatio- ne, & est merè attentata, Valenz. *dict. consil. 71. num. 72.* Rota *dec. 616. num. 2. part. 1. civers.* Et licet à dictis regulis declinatur, vel quando attentata sunt turbida, Lancell. de *attent. parte 3. cap. 24. num. 60.* vel quando constat de non jure petentis revocatio- nem, Rota *dec. 7. ut lite pend. in antiq.* vel quando materia attentatorum dependet à cognitione negotii principalis, Capic. *dec. 72.* Lancell. *ubi supra, q. 19.* nulla tamen ex allatis limitationibus applicari po- test ad propositum casum: non illa, quod attentata sint turbida, quia immò sunt clarissima, quando ex triplici capite de illis evidenter constat, juxta reso- luta in hac nullitate: non alia, quod constet de non jure petentis, quia ad istum effectum defectus juris debet esse clarus, & manifestus, Joan. Monach. in *cap. Cupientes, num. 142. de elect. lib. 6.* Rota *dec. 2. de restitut. spoliat. in novis,* & idè requiritur res ju- dicata; vel confessio partis, Lancellor. de *attent. p. 3. cap. 24. quest. 1. num. 65.* In casu autem proposito, nedum super illo aliquid fuit decisum, sed ex dictis *suprà concl. 1. & 2.* constat apertè de justitia appel- lationis, & causæ principalis, quatenus attentata ab illa penderent; quia hoc remedium attentato- rum non solum conceditur quando adest tam noto- ria justitia, sed etiam quando constat de non jure, 143 Innocent. Host. & Joan. Andr. in *cap. 2. de restitut. spol.* Alex. *consil. 99. Visis processibus, num. 9. volum. 5.* Ursil. de *Afflict. dec. 98. num. 5.* Valasc. *consil. 156. num. 18.* quos refert & sequitur D. Valenzuela *dict. consil. 157. num. 43. & consil. 84. num. 61.* nam confi- 144 deratur potius contemptus Superioris, quàm læsio juris, & partis, *cap. cordi, in fine, de appellat. in 6.* Cassad. *dec. 3. de rest. spol.* Franc. Hercul. de *attent. cap. 26. n. 7.*

- Denique attentatorum remedium reputatur in Ju- 145 re benignum & favorabile, ut inquit Franc. Hercul. d. *tract. de attent. cap. 2. nu. 3.* relatus à D. Valenz. *dict. consil. 157. num. 41.* & tam privilegiatum, ex Archill. de *Grass. dec. 352. aliàs 26. de appell. num. 1. & 6.* Veral. *dec. 54. num. 2. parte 1. & dec. 68. num. 3.* 146 *parte 2.* ut contra agentem pro revocatione attenta- torum non possit opponi excommunicationis exce- ptio, Herculan. *ubi supra cap. 20. nu. 3.* Marant. de *ordine judic. parte 6. verb. appellatio, num. 393.* Lancel. de *attentat. parte 3. cap. 22. nu. 4. & cap. 24. q. 3. n. 10.* Gonzal. ad *regul. 8. Cancel §. 6. proœm. n. 239.* D. Va- Barbosæ Vota decisiva.

lenz. d. *consil. 157. n. 46.* Rota *dec. 589. num. 6.* apud Farin. *part. 1. recentior.*

Et hoc in tantum est verum, quod judicium at- 148 tentatorum favorabilius est judicio spoli, & sic pos- sessorio recuperandæ, gloss. in *Clem. 1. in princ. ut lite pe. dent.* Achil. de *Grass. dec. 26. de appellat. num. 4.* Gratian. *resp. 11. n. 16. vol. 2.* D. Valenz. d. *consil. 71. n. 77.* & interdicto unde vi, Alexand. *consil. 99. col. 3. lib. 5.* Veral. *dec. 154. n. 2. part. 1.* Addit ad Mathesil. *singul. 29. n. 10.* Covar. *pract. c. 23. n. 4.* D. Valenzuel. 149 *dict. consil. 84. nu. 60.* & non potest ante eorum pur- gationem procedi in negotio principali, d. *cap. non solum, de appellat. in 6.* D. Valenz. d. *consil. 71. n. 67. & dict. consil. 84. nu. 59.* Ex quibus concludo eviden- ter constare de attentatis, quæ veniunt statim revo- canda antequam de possessorio, & causa principali cognoscatur.

TERTIA NULLITAS.

Quia celebrata non servatâ substantiali Juris & Constitutionis formâ.

Pro Electionibus celebrandis formam, & modum 150 dat text. in *cap. quia propter 42. de elect.* his ver- bis: *Statuimus ut cum electio fuerit celebranda præsen- tibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt com- modè interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secreta, & sigillatim vota cunctorum diligenter ex- quirant, & in scriptis redacta mox publicent in com- muni, &c.* Et paulò inferius. *Aliiter electio facta non valeat, nisi fortè communiter esset ab omnibus quasi per inspirationem absque vitio celebrata. Qui verò contra præscriptas formas eligere attentaverint, eligendi ea voce potestate priventur, &c.*

Quæ quidem forma in eo textu descripta, est om- 151 ninò observanda sub pœna nullitatis, ob decretum irritans in fine positum, ut ibi resolvunt Innoc. n. 6. *verb. non valeat*, Joan. Andr. n. 37 *eodem verbo*, Guil- lem. Mandagot. de *elect. c. 22.* Franc. Marc. Delphin. *dec. 1386. p. 1.* Sigism. à Bonon. de *elect. cap. 1. dub. 3. num. 5.* ubi num. 8. subdit sufficere, ut aliquid sub- stantiale prædictæ formæ d. c. *quia propter*, non sit servatum etiam in minimo ad effectum ut electio di- catur nulla, Castellin. de *elect. Canon. cap. 1. num. 2. vers. forma*, Lavor. *var. lucub. tom. 1. tit. 4 c. 21. n. 121.* Rota in *Treverensi Abbazia S. Maximi, 20. Nov. 1642. coram bona memor. Coccino Decano, statim in princ.*

Et procedit non solum in electionibus Episcopo- 152 rum, & Prælatorum Ecclesiasticorum Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum, sed etiam in electio- nibus Provincialium, & aliorum Superiorum Re- gularium, ut per Abb. in d. *cap. quia propter, nu. 7. vers. circa, & num. 8. vers. placet*, Ludov. Miranda in *Man. Prælat. tom. 2. quest. 23. art. 3. concl. 1.* Tamb. de *jure Abbatum tom. 1. disput. 5. quest. 5. n. 1.* Lavor. *var. lucub. tom. 1. tit. 4. cap. 19. n. 1.* Sigism. à Bonon. de *elect. dub. 6.* Rota in *Metensi Monasterii, 5. Julii 1621. coram bona mem. Coccino Decano, in vers. Quod autem.*

In forma hac substantiali sex modis peccat hæc 153 nulla electio. Primò non constat ex actis Capitula- ribus quod intervenerint in hujusmodi scrutatorum assumptione cunctorum vota, ut requirebatur, sed solum in illa trium Vocalium subscriptiones apparent, unde illis non est standum, quia quod universitati conceditur, singulis ejus non tribuuntur. l. in tan- tum, §. univ. ff. de *rerum divis. Navar. comment. 3. de Regul. 12. vers. Ad quintum, in princ.*

154 Secundò nec etiam constat, ut est de forma substantiali, quod isti scrutatores secretè, & sigillatim cunctorum vota diligenter hoc est ex se, & proprio ore exquirere, Innoc. in d. c. *qua propter*, n. 6. Host. n. 30. Abb. n. 5. vers. *Nota etiam*, Sigism. à Bonon. d. tract. de elect. dub. 21. n. 4. Ego ipse de iure Eccles. univers. lib. 1. c. 19. n. 395. Rota in d. Trever. Abbatia, vers. *Tertiò*.

155 Tertiò nec etiam constat, ut est de forma substantiali, quod scrutatores scrutati sint prius seipsos, ad tradita per Sylvest. in sum. verbo *electio*, 2. q. 4. nu. 7. Sigism. à Bonon. tr. de elect. dub. 21. num. 6. cum seqq. qui Auctor. dub. 41. num. 7. formam ponit, quomodo hæc scrutatio sit faciendâ, his verbis: *Qui scrutatores scrutati sunt prius seipsos, nempe primò P. F. N. primus scrutator ita secretè, ut nec ab aliis duobus scrutatoribus videri poterit, scribat nomen ejus quem elegit, & sequetur narrando ordinem quem posui supra dub. 21. n. 3. & de ique primus, secundus, & tertius scrutator scrutati sunt, & exquiserunt vota aliorum omnium de Collegio ita sigillatim, & secretè, ut quisque elector de per se singulariter votum suum dederit, ac detulerit ipsis scrutatoribus, ita ut nec à me Notario infra scripto, nec à testibus infra scriptis, nec ab aliis quibusvis, exceptis scrutatoribus, auditum sit tale votum, & in scriptis ea redegerunt, &c.*

156 Quartò nec etiam constat, ut essentialiter requiritur, quod vota fuerint per scripturam fideliter data, ne è memoria scrutatorum perirent, ut per Abb. in d. c. *quapropter*, n. 6. Burt. n. 27. Joan. Andr. n. 19. & Host. n. 31. Mirand. d. q. 23. art. 16. Sigism. à Bonon. d. dub. 21. num. 13. Rota in d. Trever. Abbatia, vers. *Quarta etiam principalis nullitas*. Et quamvis ex concessione sanctæ memor. Pauli V. ut ex adverso asseritur, possit per bulletas, palleas, & carrallas, aut per fabas, sive per lupinos fieri hæc electio, quod ex consuetudine in hujusmodi electionibus servari posse testatur Mecagnan. de commun. opin. lib. 3. cap. 6. num. 4. & 7. nihilominus cum hoc procedat ex privilegio, dum electio sit simpliciter, nec dicitur aut declaratur qua auctoritate, & forma celebratur, intelligitur semper facta secundum dispositionem Juris communis; nam in dubio quis præsumitur disponere secundum Jus commune. Valasc. consult. 42. n. 7. D. Barbosa. in l. 1. ff. solut. matrim. p. 1. n. 61. citati per me Axiom. 73. n. 20. & Axiom. 131. num. 4. prope fin.

159 Quintò nec (prout requiritur) Capitularia acta quæ producuntur, facta fuerunt per Notarium Secretarium Capituli, sed scripta apparent sine nomine, aut subscriptione scribentis, cum deberent ab eodem Notario scribi, & fides fieri de omnibus ibi gestis, juxta formulam, quam ponit Sigism. à Bonon. d. dub. 41. num. 9. ibi: *De quibus omnibus cum ego N. Notarius ita interfuerim cum N. N. testibus, ut tamen nemo nostrum sciat alicujus suffragium nominatim, fidem facio universis, & singulis presentes litteras inspecturis, prædicta omnia fuisse ordine, quo narraui, gesta, & ita rogatus fui, ideo in fidem præsens publicum instrumentum subscripsi, & signavi, &c.* quæ omnia desiderantur in actis Capitularibus ex adverso productis

160 Sextò, quia etiam non intervenerunt substantialia requisita quæ per Ordinis Constitutionem in electione Provincialis intervenire debent, & in ea sub diversis titulis & rubricis in par. 3. c. 7. sic concepta habentur: *De modo celebrationis Capituli Provincialis. Item: De modo recognoscendi Patrem Presidentem. Deinde: dummodo Prior Provincialis officio suo debeat renuaciarè*: quarum rubricarum Scriptura denotat sub illis dispositum continere formam substantialem,

ut in puncto tenet Eatin. fragm. crim. p. 2. litt. L. n. 203. ibi: *Secundò forma censetur ducta per hanc, seu similem rubricam, de modo procedendi, &c. quia idem est ac si dictum fuisset de forma procedendi, Azin. in pract. §. 3. cap. 36. n. 1. &c.* quod est singulari consideratione notandum.

Maximè, quia in dubio omnis forma censetur substantialis. Cephal. consult. 421. n. 49. lib. 3. D. Valenz. consult. 187. n. 73. & individua Becc. consult. 47. n. 36. & consult. 176. num. 1. Cephal. consult. 377. n. 66. & consult. 421. n. 81. lib. 3.

Hinc pater, formam substantialem continere disposita sub dicta rubr. *de modo recognoscendi Patrem Presidentem*: ubi in nigro ita disponitur: *Sexta feria immediatè sequenti, statim postquam vespers fuerint decantata, de mandato Prioris Provincialis ad sonum campanella claustraliter pulsata, ut moris est, fiat signum congregandi Capitulum, & successivè statim campana minor in campanili ter pulsetur proximè, similiter cum debito intervallo, ad quod signum omnes Patres Vocales ad Capitulum conveniant, vel aliò, ubi decenter adesse possint, sicut Priori Provinciali videbitur expedire, quibus cum gravitate considentibus, Prior Provincialis dicat, Ad morium, &c. Benedicite, &c. & immediatè legatur Constitutio à socio ipsius, ut sciant omnes quidnam, & quomodo sit agendum (quod semper antequam aliquid fiat observari volumus.) Deinde verbum habeat aliquod opportunè, quo expleto publicè ab omnibus in communi requiratur, imò omnibus & singulis Patribus in virtute Sanctæ obedientiæ precipiatur, ut si quis illorum habeat reverendissimi Patris litteras ad illius Provincia Capitulum directas, eas protinus ostendat, & legendas consignet; hoc autem præceptum, si littera non ostendantur, parvo temporis intervallo ter successivè faciat, tertia vice sub pœna excommunicationis precipiendo. Si verò quispiam hujusmodi litteras præsentaverit, volumus, ac decernimus, ut illis ab omnibus debita cum veneratione, ut decet, perfecte obediatur, & si virtute illarum litterarum aliquis illius Provincialis Capituli Præsidentis institutus fuerit, is ab omnibus pro Præsidente habeatur, & Præsidentis fungatur officio, &c.*

Contra totam hujus Constitutionis formam ad Præsidentis recognitionem processum fuit, Provinciali absente, & vocalibus ad sonum campanellæ minimè convenientibus, ac litterarum præsentatione per eundem Provinciale non facta, faciens ipse P. Alphonsus de Castilla se in Præsidentem recognosci, cum certò sciret nullam earum litterarum virtute jurisdictionem sibi conferendam sine præsentatione, inspectione, & solito modo, & loco facta, ad tradita per Bald. in l. 1. Cod. ut lit. pendent. & in l. falsus, n. 17. Cod. de furtis, Hippol. de Marfil. in leg. si quis, ff. de quest. num. 65. Put. de Syndicatu, verbo *Officialis*, cap. 4. n. 2. cum seqq. & verbo *Electio*, cap. 3. Quibus non præcedentibus, sic dictus P. Alphonsus de Castilla propria auctoritate Præsidentis possessionem apprehendens, in ea intrusus remansit, Ludov. Gomez. in reg. de triennali possess. quest. 48. ac violentus possessor secundum omnes. in c. transmissa de elect. & in cap. cum venissent, de restit. spo. Milis in repert. verbo *possessio beneficii*, proindeque beneficio & gratia ejusdem Præsidentis ipso jure privatus, ut in c. eum qui, de præb. in 6. quam decisionem præter alios optimè explicant. Rip. in c. sapè, de restit. spo. n. 68. Cov. de spons. p. 2. cap. 6. §. 8. n. 8. & varar lib. 3. cap. 15. n. 6. & 7. ante 3. casum. Est enim perquam absurdum, ait Iuricons. in l. observare, 4. §. fin. de offic. Procons. antequam quisque jurisdictionem nanciscatur, eam usurpare, vel alii mandare.

165 Ex quibus colligitur multis modis ex defectu formæ substantialis nullam esse hujusmodi electionem, quia formam non servatam actus ipso jure est nullus, l. cum hi, §. Prator, ff. de transact. l. Marius, l. qui heredi, ff. de condit. & demonstr. l. 1. §. 2. C. quando provocare non est necesse, Farin. lit. L, num. 204. D. Joseph. Vela juris contr. in Hispal, Senatu, tom. 1. dissert. 21. num. 35. & ejus ommissio etiam in minimo totum viciat Tiraque. de judicio in rebus exig. n. 12. de retract. convent. §. 4. gl. 6. n. 31. & 32. Alder. Mascard. gl. 9. n. 61. Suar. de legib. lib. 5. c. 32. n. 8. cum seqq. Farin. de lit. L, n. 208. D. Valenz. de consil. 187. n. 74.

QUARTA NULLITAS.

Quia celebrata non Vocata, nec expectata major Vocalium parte Provincialis mandato à loco discedentium.

166 **C**onvocato Capitulo in Conventu Granatensi, antequam Vocales pro eligendo Provinciali ad invicem congregarentur, Pater Provincialis propter suspicionem inferendæ vis, aliisque justis de causis in dissolutione Capituli relatis, prædictos Vocales ad propria Monasteria sub pœna excommunicationis pridie ante celebrationem redire mandavit, & statim eadem die è dicto Conventu quinquaginta plus minusve exierunt, pro cuius præcepti iustitia in dubio præsumendum est, ob Superioris auctoritatem, l. servo invito, §. cum Prator, ff. ad Trebell. l. si Prator, ff. de judic. Innoc. in c. 2. de novi oper. nunc. Fr. Friman. qq. regul. tom. 2. q. 22. art. 8. unde sic exeuntes non propria auctoritate, & sua sola voluntate ducti, ut adversarii volunt, sed dicto Superioris præcepto recedere à loco coacti sunt, in quo dolus, simulatio, vel fraus considerari non potest, quod enim quis mandato facit Judicis, dolo facere non videtur, cum habeat necesse parere, l. non videtur data 227. §. qui jussu, ff. de reg. jur. c. quod quis 24. cod. tit. Menoch. de retin. possess. rem. d. 3. n. 64.

167 Recedentes, & absentes sine eorum culpa, si deinde Capitulum celebrandum sit, iterum vocandi sunt, saltem ut constituent Procuratorem, si exules facti, vel Superioris violentiam timentes, venire non audent, juxta doctrinam Abb. in c. cum inter 18. de elect. n. 8. ibi: Item puto, quod ubi aliqui sunt absentes sine eorum culpa (ut quia sunt exules, vel timent potentiam tyranni) quod tunc isti sunt vocandi, ut saltem constituent procuratorem, &c. Nisi his exeuntibus intimaretur dies, quo postea electio celebranda erat; quia tunc amplius vocandi non sunt. Ita Biaz in director. elect. p. 3. c. 10. in fine, ibi: Si verò scirent diem assignationis pro electione faciendâ, non essent amplius vocandi, si se absentarent, &c. & sentit Castell. d. c. 8. n. 15. dum ait, quod si vocati venerunt in termino illis notificato, sed recesserunt antequam fiat electio ad alium etiam terminum certum prorogata, non sunt ulterius vocandi: ex generali regula, Certus qui est, amplius certiorari non debet, l. 1. ff. de action. empti, c. eum qui, de regul. jur. in 6. gl. verbo convenerunt, in princ. in d. cap. cum inter, de elect. citati per me Axiom. 41. n. 3.

170 Hi autem cum post recessum non fuerint iterum vocati, cum deberent vocari, dicuntur contempti, Castell. d. tr. de elect. Can. c. 8. n. 2. Tambur. de jure Abbatum tom. 1. disp. 5. q. 3. n. 4. quia omnes qui vocem habent in Capitulo, ad electionem legitimè vocandi sunt, non contemnendi, gloss. verbo vocatos, in cap. quod sicut, de elect. Azor. instit. moral. parte 2. lib. 6. c. 14. q. 7. Mirand. in man. Pralat. p. 2. q. 23. a 4.

Barbofæ Vota decisiva.

concl. 2. Tambur. d. tom. 1. disp. 5. q. 3. Lavor. d. tit. 4. cap. 17. n. 26. Ego ipse in collect. ad c. sicut 28. n. 5. de elect. Contempti autem in dubio præsumuntur, non enim hæc qualitas quod vocati fuerint, præsumitur, nisi probetur gloss. d. verbo Vocatos, in c. quod sicut, ubi Abb. n. 8. Castell. d. c. 8. n. 17. Lavor. d. tit. 4. c. 17. num. 19.

174 Quod si vel in uno fuerit ommissum, irritam reddit electionem talis ommissio, cap. bona memoria, el. 2. in ord. 36. de elect. ibi: Quin inventus est H. fuisse contemptus, licet unus solus extiterit, cum in talibus consueverit contemptus unus plus obesse, quam multorum contraditio in presenti. &c. & in d. cap. quod sicut 28. eodem tit. ibi: Quod si eos vocatos non fuisse constituerit, sed contemptos, infirma da erit electio penitus taliter celebrata, &c. Azor. d. q. 7. in princ. Lavor. d. tit. 4. cap. 7. num. 13. Mirand. d. q. 13. art. 4. concl. 5. Ego ipse de jure Eccl. universo, lib. 1. cap. 19. n. 113. cum seqq. maximè cum jam de nullitate oppositum fuerit per eodemmet contemptos, ad tradita per me d. cap. 39. num. 116. qui licet hanc oppositionem de contemptu facere deberent ante electionis confirmationem, ut tenent à me citati dict. cap. 19. n. 15. nihilominus tamen si contempti non fuerint præsentibus tempore confirmationis, & post eam de illa certiores facti sunt, poterunt postea contradicere: Ita Innoc. in dic. sicut, n. 4. & Abb. n. 3. Lavor. d. tit. 4. cap. 17. num. 14. Sigism. à Bononia de elect. dub. 10. num. 4. & 5.

175 Et licet regula sit quod electio propter contemptum venit annullanda, quando verò celebratur majore parte contempta, vel non legitimè vocata, ut in nostro casu, est ipso jure nulla, ut bene resolvunt Franc. Marc. Delph. decis. p. 1. dec. 1389. nu. 1. ibi: Causa contemptus non reddit electionem ipso jure nullam, c. quod sicut, de elect. quod est verum nisi major pars Capituli esset contempta, quia tunc actus redderetur nullus, secundum Joan. de Imol. in c. 2. de his que fiunt à majori parte Capit. &c. & dec. 1030. n. 7. ead. p. 2. ibi: Et sic non est ipso jure nulla, sed annullanda, nisi esset totum Capitulum contemptum, aut major pars Capituli, &c. Lavor. d. tit. 4. cap. 17. n. 17. ibi: Venit autem, ut dixi, talis electio facta quibusdam non vocatis, eis petentibus annullanda, quia non est nulla ipso jure, &c. & ibi: Quod intelligitur si electio sit facta à majori parte Capituli, licet quibusdam non vocatis, quia si fuerit facta à minore, non valet, ex quo major pars fuerit contempta, vel non vocata legitimè, Abb. in cap. bona, num. 4. de elect. &c.

176 Non solum ipso jure nulla est electio, eo quod major Vocalium pars ex præcepto Superioris recedens, contempta fuit; sed quia cum esset in Monasterio infirmus P. M. Francisc. Guerrero, ad illum non summissi scrutatores ad inquirendum (ut requirebatur) ejus votum. Ita Sylvest. d. verbo electio, q. 5. n. 6. d. 1. Pet. Greg. de elect. c. 16. n. 7. Azor. d. p. 2. lib. 6. c. 14. q. 7. vers. Verum quid, Miranda d. p. 2. q. 23. n. 6. concl. 1. Sigism. à Bonon. d. tr. de elect. dub. 25. n. 3. cum seqq. Laurent. de Peirin. de subdito Relig. tom. 1. quest. 1. cap. 31. §. 6.

177 Non obstat, quod contemptus illorum non officit, si assignato termino ad eligendum, verbi gratia die Pentecostes, venire non curent, cum tunc possint reliqui, etiam si unus solus reperiretur in Capitulo, ad electionem procedere, Franc. Marc. part. 2. dec. 569. n. 4. Miranda d. p. 2. quest. 23. art. 6. concl. 3. Laur. de Perinis d. c. 31. §. 6. Ego ipse de Canonicis cap. 38. n. 11. cum seqq. & de jure Eccl. lib. 1. num. 96. cum seqq. Vel si jam convocati recesserunt, quia qui exierunt, computantur inter illos, qui renunciarunt, ut colligitur ex c. cum nobis, de elect.

Ll 3 ubi

ubi gloss. *ibid. verbo revocare*, & Panorm. n. 10. gloss. etiam *verbo que in facto*, in Clem. quod circa, eoa. tit. Castell. d. tr. de elect. Canon. c. 5. n. 11.

179 Quia dupliciter responderetur, & primò in recedentibus objectionem non procedere, nisi quando voluntariè à loco recedunt, ut declarat Castell. d. c. 5. n. 11. *ibi*, aliis voluntariè recedentibus, &c. Vel malitiosè, & dolosè se absentant, ut dicit idem Castell. d. tr. c. 8. n. 5. *ibi*: Quapropter si non comparuerint, imputabitur illis, & non aliis, cum isti videantur esse in dolo, ex quo dolo non debent commodum reportare, ut dicitur in cap. Sedes, de rescript. & hoc idem tradit Barthol. de Farin. in tract. de Episcopo, par. 3. lib. 1. q. 8. & Innoc. relatus à Boër. in annot. ad cap. 5. Mandag. de elect. part. 1. sub lit. P. & malitia ipsorum eis prodesse non debet; nam sèpe Vocales, de quibus supra, scientes instare tempus electionis, ad impediendam electionem celebrandam voluntariè, & non sine aliqua malitia se absentant, &c. Cum ergo ex dictis supra n. 66. cum seqq. Vocales recesserint vigore præcepti à Superiore sibi impositi, nulla voluntas, malitia & dolus in eis potuit considerari, ut ob id, illis contemptis, cæteri ad electionem procedere valeant, juxta resoluta citato loco.

180 Secundò responderetur, quod licet supponamus eos voluntariè, & malitiosè recessisse, quod absit, adhuc cum talis recessio, illis nondum adinvicem congregatis, successerit, non potuit minor pars, etiam instante ultimo temporis termino à Jure præfixo ad electionem, eis non expectatis procedere, quia id solum locum habere potest, quando Capitulum est jam congregatum, & Vocales sunt in aula Capitulari ad electionem celebrandam, ut omnes Doctores hac de re agentes agnoscunt: ita Castellin. d. c. 5. n. 11. *ibi*: Ideò qui jam congregati in Capitulo ad effectum electionis ibidem remanent, etiam quod sit minor pars, aliis voluntariè recedentibus, possunt de Jure celebrare electionem, &c. & cap. 8. n. 11. *ibi*: qui enim jam congregati recesserunt, &c. & *ibi*: Si Vocales omnes jam presentes congregati in Capitulo ad effectum electionis, &c. Franc. Marc Delphin. dec. 579. num. 4. part. 2. *ibi*: Et idem est quando Capitulum est congregatum, & major pars recedit, quia tunc minor pars Capituli, que remanet, potest explicare actum, nec illi recedentes sunt amplius vocandi, & maxime quando periculum est in mora, &c. Laver. d. tit. c. 41. n. 82. *ibi*: Verum si congregatis omnibus electoribus, aliqui, vel omnes, ex pto uno, exirent de loco, &c. Laur. de Peir. d. c. 31. § 6. pag. 457. *ibi*: Si omnes jam congregati in Capitulo, &c.

181 Et hæc est differentia inter Capitulum convocatum, & congregatum, ut scilicet facilius dissolvatur convocatio ab eo, qui illam fecit, vel à majori Capituli parte, cum ita revocare videatur, ut non possit minor pars ultra procedere; nam licet quando terminus præfixus est à Jure, videantur omnes esse moniti ea die, & hora venire, qua solet fieri electio, quia dies interpellat pro homine; nihilominus in Religionibus, ubi ex consuetudine, & particulari dispositione non congregatur Capitulum, nisi prius præcedant litteræ convocatoriæ à Provinciali omnibus Monasteriis transmissæ, ista convocatio debet ex necessitate fieri, & si convocatum per eum non fuerit Capitulum, aut ex causa dissolutum inveniat, non poterit per alium, qui ejus Superior non sit, convocari, seu congregari. Postquam verò congregatum fuerit, & omnes Vocales ad invicem de eligendo Provinciali in aula Capitulari jam tractaverint, & ultimus terminus ad electionem præfixus instet, tunc non poterit major pars recedendo Capitulum hujusmodi dissolvere, quia talis dissolutio

auditis jam aliquibus Capitularibus tractatibus, & cognita Vocalium inclinatione, esset eisdem nimis præjudicialis, & multarum dissensionum occasionem præberet; & ideo nil mirum, si præcitati Doctores his malis occurrere volentes, de Capitulo congregato, & non convocato egerint, in quo illa ratio non procedit.

QUINTA NULLITAS.

Quia celebrata multis vocalibus exclusis, & suis Magisteriis, ac voto, non servato Juris ordine, privatis.

182 Postquam P. M. Alphonsus de Castilla sibi arrogando Provincialis auctoritatem, proprio motu le fecit in Præsidentem recognosci ab aliquibus Vocalibus, qui ejus partialitatem sectabantur, ac Judices causarum nominandos affectavit, qui suo desiderio condescendere possent, instituit ut nonnulli Patres partialitatis contrariæ excluderentur, & alii suis Magisteriis privarentur, prout factum fuit, & constat ex cedulonibus affixis, & per eum ac Notarium Secretarium Capituli subscriptis, in quibus P. Provincialis cum novem Magistris, non servato Juris ordine, ac illis non citatis, nec auditis, privati leguntur. Unde electio, dictis Patribus sic exclusis, & privatis, est nulla, ut de exclusis resolvunt Sigism. à Bononia de elect. dub. 91. num. 10. & Laur. de Portel. in resp. moral. part. 2. casu 4 n. 4. & casu 16. nu. 1. in fine.

183 Et de privatis Castell. de elect. Canon. c. 13. n. 20. ubi nu. 21. ita ait: Et magis quia sententia omnis lata contra indefensum nulla est, quia defensio cum sit de jure natura, negari non potest. Socin. in l. si quis arbitrato, n. 51. ff. de verb. signific. Alexand. in l. si sic, n. 18. ff. de leg. & *ibi* Addent. & Cardin. Lancell. in quodam voto extra Rotam in causa Pierii Flanni, vers. ex quibus eo maxime si agatur de privatione vocis illius, qui jam est in possessione, jusque acquisitum habet eligendi, &c. & n. 24. *ibi*. Ex quibus necessaria consequentia colligitur sequens Corollarium. Nequeunt igitur Præsidentes electionum, sive alii Superiores in actu electionis Vocales presentes, vel absentes, non servato ordine Juris, voce activa, vel passiva privare, etiam prætextu criminum, que contra illos invenerint in visitatione, sed cognitio horum criminum in aliud tempus transferenda est, præcipue ut de medio tollatur omnis, & quacunque causa contentione, seu occasio obloquendi, atque insurgendi contra Præsidentem, atque celebratam electionem, &c. Laur. de Peirin. de subdito Religioso, q. 1. §. 10. vers. Tertiò dico, *ibi*: Si priventur aliqui Vocales à dicto Præsidente non servato Juris ordine, electio à Judice debet irritari, si ab exclusis petatur. Ita Roder. loco citato ad tertium. Probat, quia non sunt admissi, qui erant admittendi, unde isti, si suam velint proseguere injuriam, debet Juxta electionem nullam declarare, per ea, que dixi supra, §. 6. concl. 3. vers. Sed qui faciendum, &c.

184 Quod adeò verum est, ut etiamsi commissio esset Papalis, & Præsidentis committeret arbitrio præfactorum Religiosorum privationem, aut ad libitum id ipsum disponendum traderetur, talis tamen ampla commissio servato substantiali juris ordine esset explicanda, itaut ille ad quem spectat, debeat necessariò citari, & audiri. Ita Fr. Emman. qq. Regul. tom. 2. q. 52. art. 12. vers. Ad primum. Miranda d. quest. 23. art. 22. concl. 3. vers. Hæc, inquam. Portel. d. part. 2. casu 4. num. 4. Laurent. de Peirin. d. tract. de subdito Religioso, quest. 1. §. 10. in princ. pag. 461. *ibi*: Dico primò, Præsidentis Capituli cum ampla potestate etiam

etiam à Papa non potest privare Religiosos voce activa, vel passiva, sine eo quod prius citentur, ipsique detur copia eorum, quæ contra ipsos sunt fulminata, ut se possint defendere, &c.

185 Et dato quod major pars Capituli renuat in hoc Præsidenti, vel Superiori obedire propter iustitiam, quam prætendunt, potest ad electionem procedere absque Præsidente, ac etiam sine minori parte, sunt verba Fr. Emman. d. q. 52 a. 2. ad 3. quem referunt, & sequuntur Castellin. d. c. 13. n. 22. & Laur. de Peirinis d. q. 1. §. 10. vers. Dico quarto.

186 Unde constando, prout constat, de dicta exclusionem, & privationem nulliter, & juris ordine non servato facta, isti sic exclusi, & privati, uti contempti, & non vocati, possunt & debent instare, prout instant, ut electio sine illis celebrata nulla declaretur, & ut talis debeat judicari.

SEXTA NULLITAS.

Quia celebrata aliquibus admisis, qui nullam in Capitulo vocem habebant.

187 **E**lectis causarum Judicibus, ij statim in cella P. Sancio de Burnuevo, ad causas decidendas congregati sunt, & quo animo eas tractaverint, & deciderint, rei eventus comprobavit, in primis ut vota, quæ existimabantur esse Patris Provincialis, extenuarentur, P. Alphonsus Romero, Priorem Monasterii civitatis de Alcaraz per liberam resignationem Frat. Martini de Angelo liberè de eo Prioratu factam in manibus sui Provincialis, non auditum, nec citatum, à possessione dicti Prioratus, quam ab anno, & ultra obtinebat, ejecerunt, & dictum P. Martinum de Angulo ad illam, & vocem redintegrarunt; eo solum prætextu, quod per vim officio renuntiaverat, & anrea de tali violentia protestans fuisset coram Joanne Barba Notario Apostolico ejusdem civitatis de Alcaraz, sub die 5. Maii 1640. cum nulla probatio de allegata vi facta fuerit, nec de aliqua protestatione appareret, ut constat ex fide ejusdemmet Notarii, qui nunc attestatus est se de tali protestatione nunquam rogatum fuisse.

188 Nulliter quoque, & eadem de causa P. Hyacinth. Cuberum sententia P. Provincialis ritè & rectè privatum redintegrarunt ad officium Secretarii & socii ejusdem Provincialis, vigore quarundam litterarum Reverendissimi P. Generalis, quibus Præsidenti & diffinitoribus committebatur, ut simul junctis, ac vocatis de jure vocandis (sunt verba eorundem, litterarum) constituto sibi de veritate narratorum, præfatum Fratrem Hyacinthum in officio socii reintegrarent, quæ quidem reintegratio temerè facta fuit, non constituto de veritate narratorum, nec citato Secretario actuali possidente, ut requirebatur.

189 Deinde Fr. Alphonsus Garciam in Priorem de Huelma admittentes, quo officio à Patre Provinciali debito modo privatus fuerat, in Capitulum introduxerunt, Patre Fr. Joanne de Obregon Priore Vicario proviso, & possessore non citato, nec audito, & quod pejus est, sine aliqua causæ cognitione, cum privationis processus penes Provinciale existeret, & de iustitia, ac injustitia hujus causæ nisi visis actis constare non posset.

190 Ulteriùs P. Fr. Petrus de Porras nulliter in Magistrum admiserunt, vigore quarundam litterarum Patris Reverendissimi Magistro antiquiori Cordubæ residenti directarum, ad hoc ut illum in possessionem Magisterii (cum prius riguroso examini

subiciens) mitteret; quam formam in sua receptione non observantes, executores designati jurisdictionem usurparunt, & examen, ac alia in prædictis litteris requisita non adimpleverunt, ut constat ex processu.

Demum à voce in Capitulo danda ab eisdem exclusi nulliter fuerunt Pater Damianus de Espinosa, necnon Ossunæ, ac Gienn. Discreti, eo falso prætextu, quod primus à Rectore cujusdam Ecclesiæ Parochialis de mandato Ordinarii Hispalensis tanquam excommunicatus in tabella descriptus reperiebatur; alii verò, quod per istum P. Damianum, dum sic excommunicatus existeret, de commissione P. Provincialis fuerunt in Discretos confirmati, quæ omnia ad exclusionem hujusmodi qualificandam falò eis imposita sunt, ipso P. Damiano penitus ignorante, ac suppositam excommunicationem nesciente, qui modò de ipso Rectore, & aliis, qui in hoc culpabiles remanerent, querelatus, & conquestus est coram ipsomet Ordinario Hispalensi.

Quibus in facto præsuppositis, evidenter constat de injustitia exclusionis, & privationis dictorum Patrum, qui cum essent de illo tempore possessores, debebant prius citari, & audiri, *cap. licet Episcopus, de præbend. in 6. Cassad. dec. 1. num. 7. de restit. spol. Mohedan. dec. 11. nu. 2. eodem tit. Rota dec. 56. n. 4. & dec. 525. n. 4. part. 2. recentior. & dec. 476. n. 2. par. 1. in posthum. Farin. & ita specialiter erant citandi, ut non sufficeret generalis citatio contra interesse putantes, Cassad. dec. 6. num. 6. ut lite pend. Vant. de nullit. tit. ex defectu citat. num. 142. Rota dec. 185. num. 2. in fine, parte 2. recentior. Nam possessor lite pendente à sua possessione nunquam amovendus est in sine citatione, & causæ cognitione, §. retinenda, Instit. de interd. Rot. dec. 161. num. 2. p. 1. in posthum. Farinac. si habeat colorem possidendi, si non, ut consuluit Oldr. consil. 227. nu. 3. ante fin. vers. nunquam autem, quem sequitur Rota dec. 30. n. 9. p. 1. in posth. Farin. & coram Greg. XV. dec. 105. nu. 20. quia etiam possessor violentus, nisi citetur, non debet sua possessione privari, D. Valenz. consil. 58. num. 15.*

Qui quidem inclusi, & admissi, veris Prioribus exclusis, non solum vocem habere non possunt in Capitulo, quousque probent suam rehabilitationem, possessoribus citatis, & auditis, Laurent. de Peirin. de subdito Relig. q. 1. c. 3. §. 16. vers. dico octavo, sed etiam, si de facto admittantur, electio cum illis facta erit nulla, ut est indubitata resolutio apud infra citandos.

Bart. in l. 1. §. verba autem ff. quod falso tutore aut. ibi: Nota quod si unus falsi & alterius veri tutoris auctoritas interveniat, quod valet ille actus. Rationem volunt reddere Canonista, quia actus administrationis est actus, qui potest per unum experiri, ut in c. cum super, de offic. delegat. & per Joan. Andr. in cap. utile, de regul. jur. lib. 6. **SECUS IN ELECTIONE**, ubi notatur per gloss. in d. c. utile, voluerunt quidam dicere quod iste §. intelligitur quando auctoritas fuit interposita separatim, tamen plus plicet opinio Bernard. apostata in d. c. cum super.

Abb. in c. ult. de procur. n. 4. ibi: Secus dicendum est quando actus explicatur à singulis, non nomine Collegii, quia tunc si aliquis est inhabilis, non valet actus ex quo habilis, & inhabilis exercet actum individuum, & inseparabilem, &c.

Marian. Socin. consil. 37. per tot. lib. 1. & præcipue à num. 3. cum seqq. & in num. 5. ita ad propositum benè loquitur. Sextò probatur, quia quandocumque conjunguntur inhabiles habilibus, & inhabiles sunt

expressi, siue sint expressi soli, siue unà cum aliis, siue scienter sint admissi, siue ignoranter, ex quo inhabiles sunt expressi, etiamsi unus solum sit inhabilis, non valet gestum ab universitate, ut in cap. fin. de procur. & ibi hoc expressè concludit D. Antoninus. Sed in terminis nostris præsupponitur, quod nomina omnium prædictorum quinque officialium fuerunt expressa, ergo prædictæ electiones factæ per eos non valuerunt: & ratio est, quia expressione inhabilium actus peccat in causa efficiente, vel formali, & ideo non debet valere eo modo, quo aliàs valere potuisset, sed habet locum illa regula. Quod volui, potui, c. cum super, de offic. deleg. l. an invitatus, ff. de accept.

200 Cabed. Lusit. dec. 84. n. 15. p. 2. ibi. Electio si fiat per habiles, & inhabiles simul, utrum vitietur? Et videbatur non vitari, juxta regulam, Utile non debet per inutile vitari, & quod forma requisita si ampliatur, non tamen actus vitatur: sed in dic, quod si lex ponit pro forma quod habiles tantum interveiant, non autem inhabiles, tunc actus in totum vitatur, quia forma data facit illud individuum, & in individuo utile per inutile vitatur Alciat. in l. 1. §. si mihi Pamphilum. à n. 4. & 7. & melius n. 8. vers. & ex primo, ff. de verbor. oblig. per text. quem sic exprimunt in c. Messana, & in cap. quia propter eod. tit. per Innoc. in cap. quod sicut, n. 8. eod. tit. & ita tenent Cardin. & Imol. in d. cap. Messana, quos sequitur Alciat. n. 8. qui inde infert quod cessante defectu forma erit secus, puta in aliis factis universitatum, in quibus si admittuntur inhabiles, non tamen actus vitatur, ut per Abb. in cap. fin. in ult. notab. de procur. quem sequitur Alciat. ibi supra, contra Jas. in d. §. si mihi Pamphilum, qui contra Abb. tenuit. Sed opinio Jas. defendi potest ubi ad alios actus universitatum sit etiam data aliqua forma: puta si in statuto confratriæ dicatur quod illius officiales per confratres, & non alios eligantur, quia si alii non confratres interveiant cum confratribus, vitatur electio ex defectu forma. Idem si lex dicat quod electores, & electi sint municipales, id est incolæ ejusdem municipii, si eligant exteri, aut alienigenæ simul cum municipibus, non valebit electio ex eadem ratione, quod bene nota, &c.

201 Mastril. de Magistr. lib. 1. c. 23. n. 53. ibi: Sed quid si electio facta per universitatem reperiatur facta per habiles, & inhabiles, an in totum vitietur? Distingue, quod aut statutum ponit pro forma quod habiles tantum interveiant, non autem inhabiles, & tunc actus in totum vitatur, quia forma data facit illum individuum, & in individuo utile per inutile vitatur, ad text. in cap. Messana, & in cap. quia propter, de elect. ubi Card. & Imol. &c.

CONCLUSIO IV.

P. M. Fr. Francisco Lyanno in possessione officii Provincialatus mantentio danda, & P. M. F. Francisco de Terminnon deneganda.

202 IN facto non dubitatur P. Franciscum Lyannum in Provincialelem electum, Provinciam gubernasse, eam visitando, & plures actus Jurisdictionales, & possessorios faciendo, ut apud adversarios in confesso est; unde præsumitur illum semper possedisse, animumque possessionem continuandi habuisse, Gregor. XV. dec. 555. n. 10. quia olim possessor, hodie etiam possessor præsumitur, juxta reg. leg. siue possideris, C. de probat. ubi gloss. & Bald. n. 8. Menoch. de præsump. lib. 6. præf. 64. n. 1. D. Valenz. consil. 121. n. 40. Rota dec. 601. n. 1. apud Farin. p. 2. recent. non solum 204 quando per veram probationem constat allegantem

olim possedisse, sed etiam ubi ex adversarii confessione apparet de antiqua possessione, Mascard. de probat. concl. 1195. n. 19. quem refero in collect. ad c. præerea 10. n. 3. de transact.

Durat igitur continuationis hujusmodi præsumptio, dum contrarium non probatur, Seraph. dec. 993. num. 1. Rota apud Farinac. dec. 706. num. 5. parte 2. recentior. & apud Ludovic. Postel. in fine sui tract. mandati de manutenendo, dec. 33. num. 3. etiam ad effectum mantentionis, Gregor. XV. decision. 555. num. 10. & sic usque ad tempus litis motæ Seraph. dec. 1047. num. 8. eadem Rota dict. parte 2. recentior. 206 decis. 601. num. 1. & in posthumis Farinac. parte 1. dec. 496. n. 2. quod ad mantentionem obtinendam probare sufficit, §. retinenda, Inst. de interd. D. Valenz. consil. 186. num. 18. Post. in d. tr. observ. 17. num. 1. Noguer. alleg. Juris tom. 1. alleg. 24. n. 184. & alleg. 28. n. 64. Rot. dec. 238. n. 1. & dec. 501. num. 2. d. parte 2. recent. & dec. 188. num. 1. & dec. 260. num. 1. par. 1. in posthum. Farin. & coram Duran. dec. 46. nu. 1. & dec. 159. num. 1.

Non obstat unicum fundamentum, quo ex adverso negatur hæc possessio, asserendo quod cum triennii transcurso præcedens titulus, cujus virtute P. Franc. Lyanno possidebat, extingueretur, eo ipso remansit possessio officii extincta, quia talis præsumitur, qualis est titulus præcedens, Rot. apud Post. in fin. d. tr. dec. 166. n. 19. cum ex præexistenti titulo continuari dicatur, eadem Rot. apud Farin. dec. 176. n. 3. c. 1. recent.

Quia respondetur non esse verum, quod titulus 208 transcurso triennii expiravit: tum quia officium Provincialatus in electione non confertur ad triennium, ut perperam ex adverso dicitur, sed sit absolute sine termini præfixione: & hinc est quod ut inducatur vacatio, debet præcedere renunciatio, & illius per Superiorem acceptatio, ac demum ab officio absolutio, ut est de forma substantiali requisita à Constitutione Ordinis, & probavi supra num. 98. cum sequentibus. Tum quia ad celebrandam electionem non est præfixa dies, cum sit mobilis Dominica tertia post Pascha, in qua per Constitutionem celebrari jubetur, ut constat ex dictis num. 56. & quatenus illa dies fuisset certa, & fixa jam hodie talis non est, cum Capitulum celebraretur die Sabbati præcedente ipsam Dominicam, ut supra dixi n. 56. & in Indiis Occidentalibus die Magdalene 22. Julii, aut die sancti Jacobi 25. ejusdem mensis celebratur. Tum quia nulla est dispositio statutaria, quæ electionem infirmer in die non præfixa celebratam, nec verba aliqua id denotantia, aut formale præceptum inducentia, in eis reperiuntur, ad tradita supra num. 35. nec allegatur fundamentum aliquod, quo excludatur prorogatio in casibus à jure permisis, ut consideravi supra num. 24. Tum etiam, quia Apostolicæ Constitutiones ex adverso allegatæ nihil contra hanc resolutionem pugnant; cum ratio, & causa finalis, qua fundantur, penitus in hoc casu deficient, ex dictis num. 67. cum seqq. & quatenus concurrerent, ut pœnæ illic statutæ P. Provincialelem afficere possent, præcedere debebat sententia facti declaratoria, à qua non esset appellatum ex dictis, similiter à n. 84. Unde non præcedente hac declaratoria, non potuit P. Provincialis ob illarum transgressionem dici in pœnam aliquam incursum, quæ mantentionem retardare valeat, ex Rota dec. 255. n. 2. par. 1. in posthum. Farin. ibi: Quæ declaratoria minime sequuta, non debet retardari iudicium possessorium, &c.

Nec obstat quod hodie P. Provincialis non est in possessione gubernandi totam Provinciam, cum non-

- nonnulli Conventus ab ejus obedientia se subtraxerint, & propterea sibi in omnimoda totius Provinciae gubernatione non competit manutentio, quæ solum conceditur ad strictos limites possessionis, Gregor. XV. dec. 569 n. 1. & 3. & ibi Addent. n. 6. nam multipliciter respondetur. Et primò sufficere
- 211 probari possessionem unius rei pro manutentione consequenda quoad alias res sub eodem jure comprehensas, ex adductis per me de *Canonic. & Dignit. cap. 13. num. 22. vers. Sicuti*. Secundò respondetur
- 212 quod licet continuata esse desinat possessio, quando constat fuisse ab alio tempore occupata, Gregor. XV. dec. 258. num. 8. nihilominus tamen cum illa non amittatur, quando quis non habet se pro spoliato, idem Gregor. XV. dec. 40. num. 3. quia solo animo retinetur, juxta *l. Prator ait 1. §. non solum, ff. de vi & vi arm. l. possidere §. 3. l. quod si servus, ff. de acquir. poss. D. Valenz. consil. 85. n. 70. & consil. 151. n. 63. Rota dec. 387. num. 4. part. 2. recentior. & dicatur*
- 214 possessor, qui nunquam se habuit pro spoliato. Rot. dec. 35. num. 3. par. 2. recent. ideo est manutenendus. Seraph. dec. 1031. num. 3. Gregor. XV. dec. 9. num. 6.
- 215 Tertiò respondetur assertam possessionem à Patre Terminon apprehensam, captam fuisse de facto, & per spoliū, unde non potuit intervertere possessionem legitimam P. Provincialis, ex *l. si quis rem, ff. de acquir. poss. Pet. dec. 170. n. 3. lib. 2. D. Valenz. consil. 22. num. 23.*
- 217 Hinc patet quàm vana sit, & à Juris regulis aliena petitio à P. M. F. Franc de Terminon porrecta, qua instat manuteneri in asserta, injusta, clandestina, turbativa, & vitiosa sua quasi possessione, quod debet illi omnino denegari, ex *seqq.*
- 218 Primò quia dum disputatur an stante dicta prerogatione cum retentione officii, absque renunciatione, ac aliis à Constitutione requisitis, poterat induci ejusdem officii vacatio, non est concedenda manutentio illi, qui venit ex eadem vacatione, inducta causa extincti officii, juxta doctrinam Rotæ coram Duran. dec. 117. n. 6. ibi: *Quia dum pendet articulus an permutatio fuerit valida, & permutantes possint redire ad primæva jura, non potest dari manutentio Bartholomæo, qui venit ex vacatione ex causa permutationis, &c.* Quia etiam dum disputatur de validitate consensus à resignante præstiti, est manutenendus resignans in sua possessione, etiam si resignatarius fuerit immisus, Post. d. tr. observ. 57. n. 22. Rota apud eundem dec. 15. n. 8. cum *seqq.* & dec. 209. n. 4. & inter recent. p. 2. dec. 422. n. 2.
- 220 Secundò, quia persistente P. Provinciali in sua possessione, quæ alia antiquior est, præsumitur justè possidere, Cancr. post tom. 1. var. resol. resp. 1. n. 135. D. Valenz. consil. 121. num. 41. Post. d. tr. observ. 71. n. 1. cum *seqq.* Noguier. d. alleg. 26. n. 391. Rot. coram Duran. dec. 7. n. 5. Possessio autem P. Franc. de Terminon, cum sit recentior, & posterior, præsumitur injusta, vitiosa, clandestina, & turbativa, *elicet causam*, ubi Doctores, de probat. Coy. pract. c. 7. in fine, Valenz. consil. 71. nu. 2. Seraph. dec. 1106. n. 2. Rot. dec. 19. n. 1. p. 2. divers. & dec. 106. n. 1. & dec. 293. n. 8. p. 1. recent. & coram Greg. XV. dec. 6. n. 3. &
- 222 dec. 171. num. 2. & coram Duran. dec. 118. num. 1. etenim ubi constat de priore possessione, actus possessorii ab alio gesti non probant possessionem, sed turbationem, *l. quamvis, §. si conductor, ff. de acquir. poss. l. clam. possidere, §. qui ad nundinas, eod. tit.* Seraphin. dec. 432. n. 2. Cancr. d. resp. 1. n. 77. Camill. Borrell. consil. 48. n. 28. & 29. & consil. 88. num. 8. Nam qui junior est possessor, tenetur probare se non possidere vi, aut clam, sed antiquiorem cecidisse à pos-

sessione sua culpa, aut facto, aliàs ejus possessio præsumitur clandestina, seu vitiosa, Barbat. consil. 14. n. 1. & 2. & consil. 25. post princip. vol. 4. Surd. consil. 168. n. 16. Canc. d. resp. 1. n. 76. ac proinde non manutenibilis, Canc. d. resp. 1. à n. 87. D. Valenz. consil. 22. n. 22. 224 & consil. 121. n. 43. & consil. 151. n. 94 Seraph. dec. 1038. n. 1. Rot. dec. 111. n. 1. & dec. 652. n. 4. p. 1. recent. & apud Post. in fine sui tract. dec. 54. n. 5. & dec. 76. n. 5. & coram Duran. dec. 114. num. 1. Sicut nec illa, quæ est violenta, & injusta, Seraphin. dec. 141. num. 4. 225 Et addit Raudens. de a. alog. c. 15. n. 197. duritiem, 226 & immanitatem esse, antiquiori denegare manutentionem.

Tertiò, quia evidenter constat de multiplicitate 227 nullitatum electionis factæ in persona P. Francisci de Terminon, ut latè deductum est suprà à num. 98. usque ad n. 185. unde cum confirmatio, & possessio consecutiva, fuerit similiter nulliter capta, Laur. de Peirin. de subdito Reliz. q. 1. §. 10. vers. Dico octavo, pag. 491. non est manutenibilis, D. Valenz. consil. 177. n. 45. cum *seqq.* Rota dec. 594. n. 4. p. 1. in posthum. Farin.

Quartò, quia asserta possessio per P. Franciscum 228 de Terminon apprehensa fuit post interpositam appellationem, & suspensionem, ac habitam itineris arreptionem ad Superiorem capta, unde evidenter est attentata juxta resoluta suprà null. 2. à n. 122. ac per consequens non manutenibilis, Lancel. de attent. p. 2. c. 4. n. 49. Post. d. tr. observ. 48. à n. 1. Rota dec. 6. in princ. p. 2. divers. & coram Seraph. dec. 287. n. 6. & coram Cavalier. dec. 359. n. 3. & coram Coccino, dec. 491. n. 3. & apud Post. in fine sui tract. dec. 117 n. 4. & 9. & dec. 190. n. 1. & dec. 222. n. 1. & sic nul- 229 lum potest præstare impedimentum, quin parti anteriori possessori detur manutentio. Post. d. observ. 18. n. 1. Rota apud Vivian. post suam praxim jurispatron. dec. 109. n. 5.

Nec objecta contra dictam appellationem ad 230 ejus vires enervandas, alicujus sunt momenti; nam ad illud quod non fuerit interposita in scriptis, factis, superque responsum est suprà nu. 27. cum *seqq.* & ad illud quod fuerit extrajudicialis, responsum ad saturitatem est suprà à num. 132. usque ad 135. Remanet nunc ut satisfaciam ad aliud, quod licet parum urgeat, nihilominus cum pars adversa multum ei inhiatur, non potui amplius illud sub silentio præterire; videlicet quod appellatio per P. F. Joannem de Bolannos, non fuit interposita coram Presidente Judice à quo, nec parti intimata, insistendo regulæ generali, quæ dictat appellationem regulariter esse interponendam coram Judice à quo, de qua Lancel. d. p. 2. cap. 12. ampl. 15. à num. 1. & Vestrius in praxi lib. 7. cap. 3. num. 27. & ibi Gravar. num. 57. facilem enim habet exitum, si advertamus dictum Patrem de Bolannos valde timuisse ire ad præsentiam Patr. Alphonsi de Castilla asserti Præsidentis, eo quod tritum, & divulgatum erat apud omnes, & per totum Conventum, ipsum plures ex Vocabilibus privare velle suis Magisteriis, & præcedentiis, ob quem metum P. Provincialis, & reliqui, qui suam partialitatem sectabantur, à Conventu recesserant, ipso Patre de Bolaños ibi uti Monasterii Prælato remanente, qui eo timore perterritus, & novitate rerum valde turbatus, justo metu detentus fuit facere dictam appellationem coram asserto Præsidente, ut eventus rei comprobavit; nam statim quod coram Notario in actu notificationis appellavit, ab eodem Præsidente fuit declaratus excommunicatus, & cella ac bonis privatus; qui propterea non valens amplius sustinere illum metum &

& vim ad Hispal. civitatem se contulit, & ibi infra decem dies coram honestis personis iterum appellavit in forma, quæ appellatio in absentia Judicis stante hoc justo timore sufficit ad hunc effectum, Abb. in c. su. gestum, sub n. 4. de appell. Surd. conf. 228. num. 15. lib. 2. ubi quod pars justè timens de Judice potest appellare coram probis viris, licet absit Judex, Scacc. d. quæst. 6. num. 10. cum seqq. ubi num. 16. tenet quod justus metus circa appellationem excusat, sive incutiatur à Judice, quia est terribilis, sive inferatur à partibus, sive incutiatur à statuto: sicut etiam sufficit, si appellatio interponatur coram Judice ad quem ex eodem Scacc. d. quæst. 6. num. 10. prout in casu nostro in scriptis interposita reperitur ante decimum diem coram Illustrissimo D. Nuntio, ut dixi supra num. 129. In omnem eventum sufficit quod constet, prout in præsentis constat, eam appellationem, seu notificationem statim pervenisse ad notitiam Judicis à quo, vel partis. Franch. in c. si justus, n. 46 vers. Uterius dubitatur, de appell. Rot. dec. 18. eod. tit. tit. in novis, Lancell. d. p. 2. c. 12. ampl. 15 n. 30. cum seqq.

232 Quintò, quia æstimativa possessio ejusdem P. M. Francisci de Terminiõn provenit ex titulo dubio, & incerto, qui illam facit turbidam, cum possessio, quæ non est clara, sed intricata, offuscata, seu obscura, vel turbida, & proveniens ex titulo incerto, non relever, nec sit manutenibilis, Steph. Gratian. discept. forens. c. 450. n. 41. Post. d. observ. 49. nu. 1. Card. Mantica. dec. 95. n. 10. Rota dec. 308. n. 7. par. 1. recentior.

233 Sextò, quia ista asserta possessio ejusdem P. M. Francisci de Terminiõn dedit causam liti, & idè non est attendenda ad effectum concedendi manutentionem, quia possessio, ex qua lis initium sumpsit, vel quæ litem excitavit, non est manutenenda, gloss. verbo pacificam, in c. commissæ, de elect. lib. 6. Cancr. lib. 3. variar. cap. 4. n. 95. & 96. Fontan. de pact. nupt. tom. 2. claus. 7. gloss. 3. part. 10. num. 56. & 57. Ramon. consil. 56. n. 5. cum seqq. & consil. 58. num. 3. Post. d. tract. observ. 17. num. 44. Noguerol. d. tom. 1. alleg. 25. n. 192. & alleg. 26. n. 381. & alleg. 28. n. 65. & 66. Greg. XV. dec. 569. n. 4. Rota dec. 30. num. 1. part. 2. recent. & apud Post. in fine sui tract. dec. 164. num. 8.

234 Non obstat quod, ut dicitur ex adverso, hoc procedit quando possessio prætenditur ex unico actu contradicto, veluti ex unica præsentatione, vel ex unica collatione dante causam liti, ex Greg. dec. 417. nu. 4. & Rota apud Vivian. post suam praxim jurispr. dec. 86. n. 36. non autem quando post jus quæsitum, seu acquisitam possessionem ex unico actu positivo, & pacifico, subsequitur contradictio partis, quia tunc non posse impediri mandatum de manutenendo, concluditur ex adverso; juxta doctrinam Post. dict. observ. 17. n. 54. & Seraph. dec. 1437. nu. 3. & Rotæ apud eundem Post. in fin. d. sui tract. dec. 201. n. 7. ex quibus colligitur supervenientem contradictionem non obstare quin detur manutentio ex priori actu positivo pacificè gesto.

236 Respondetur enim has doctrinas, si sano sensu intelligantur, principali nostræ resolutioni maxime deservire, ad quod percipiendum præmitti oportet ex qualibet electione, collatione, sive præsentatione unicum tantum actum possessorium pacificum eligendi, conferendi, seu præsentandi colligi, itaut cæteri exinde clandestinè provenientes dicantur accessorii ipsius electionis, collationis, seu præsentationis, quæ si fuerit pacifica, & non contradicta, tales reputabuntur sequentes actus

absque ulla contradictione expediri: secus si ipsamet electio in sua radice fuerit contradicta, quia tales erunt actus sequentes, qualitercumque fiant. Cum ergo ex processu constet fuisse hanc electionem in suo principio contradictam, & ne ex abrupto fieret, stande suspensione & prorogatione Capituli, interpositam fuisse appellationem, & arreptum iter ad Superiorem, lucem meridianam negabit qui velit affirmare hanc electionem pacificè celebratam fuisse, & omnia Juris principia evertet qui actus postea ex tali electione clandestinè sequutos, & per vim, omnibus ferè reclamantibus, & cum totius Provinciæ perturbatione, & dissensione obtentos, ad manutentionem obrinendam sufficientes esse; nam Seraphin, & cæteri supra citati loquuntur quando manutentio petitur ad terminos possessorios alicujus actus, qui consummatè & perfectè, & absque ulla contradictione fuerat olim gestus, putà si Capitulum prætendat eligere, & Episcopus conferre, & Patronus præsentare, & super novissimo actu eligendi, conferendi, & præsentandi lis moveatur, qui vult manutentionem petere, non debet ad suam possessionem probandam allegare actus possessorios ex ipsa novissima electione, collatione, vel præsentatione contradicta accessorie provenientes, hi enim quoad hunc effectum non tribuunt jus considerable. Rota dec. 30. n. 1. p. 2. recent. & coram Gregor. XV. dec. 4. n. 2. dec. 569. n. 4. sed tenetur se juvare aliis actibus pacificis, perfectis, & consummatis, ipsam electionem contradictam præcedentibus, ut intendit Seraphinus, & apud omnes citatos in confesso est.

Quibus igitur concludo constare de attentatis, 238 quæ veniunt revocanda, & de possessione Pat. Francisci Lyaño in officio Provincialis, ad obtinendam illius manutentionem, in quibus comprobandis oportuit plus solito scribere, cum scirem pro alia parte patrocinium suscepisse, & votum consultivum omnibus numeris absolutum edidisse Collegam nostrum D. Gabrielem Martinez, olim in Romana Curia, & in sacra Rotæ Prætorio Advocatum integerrimum, & magnæ expectationis virum, nunc verò pro Commissariis Nunciaturæ Hispaniarum conjudicem designatum, in quo Magistratu gerendo cum solita in judicando integritate magna in eo relucet Ecclesiasticarum ac beneficialium rerum cognitio: succumbere certè tanto oneri ni parrem nostram coadjuvaret doctissima sua Juris allegatione D. Licentius Don Antonius de Castro in hac suprema Hispaniarum Curia magno ingenii acumine, ac assidua negotiorum hujusmodi experientia practicus Advocatus, & ita certò spero pro hac parte, quam defendo, judicandum, cum ejus fundamenta adeò sint juridica, ut nulla cavillatione tergiversari possint. Sub censura, &c. Matriri hac die 24. Julii 1641. Et ita judicatum sub die 30. Julii ejusdem anni. Et iterum Provinciale Capitulum celebratum fuit. 239

Toletana Recursus.

Magistratus sæculares non possunt per viam violentiæ cognoscere de causis Ecclesiasticis, aut declarare Judices Ecclesiasticos vim facere, nisi intra limites naturalis, & necessariæ defensionis cuilibet permissæ, propriæ scilicet personæ, possessionis, & bonorum.

VOTUM XLVIII.

- 1 *Auctor Regem Catholicum adit ut Judices deputet qui illum super materia recursum ad Judices saeculares in causis Ecclesiasticis audiant.*
- 2 *D.D. Josephus Gonzalez, & Don Ludov. Gudiel de Peralta supremi Regii Consilii Auditores laudantur.*
- 3 *Judex saecularis non potest supplere negligentiam Ecclesiastici qui ipso potestate & auctoritate est major.*
- 4 *Joannes de Mariana, & Gabriel Vasquez in detestationem recursum tractatus particulares persecerunt, qui nondum lucem aspexerunt.*
- 5 *P. M. Francisc. de Araujo super eadem materia laic scripsit.*
- 6 *Rekursus ad Judices laicos in materiis Ecclesiasticis quando coarctantur intra limites naturalis, & necessariae defensionis, propria scilicet persona, possessionis, & bonorum, cum moderamine inculpatae tutelae, sunt li. iii.*
- 7 *Rota decisio pro hac parte allegatur.*
- 8 *Judici quando quis ex sua propria auctoritate potest impunè resistere, poterit etiam ad Principem uti potentiorum recurrere, ut se vassallum suum defendat.*
- 9 *Resistere licet adversus Judices, vel ejus officiales injusta agentes, & exequentes.*
- 10 *Judex tandiu dicitur, quandiu justus putatur.*
- 11 *Judex si post interpositam appellationem velit sententiam exequi, potest pars illi impunè resistere.*
- 12 *Appellatio naturali innuitur defensionis.*
- 13 *Judici qui parte inaudita & minimè defensa procedit in causa, potest impunè resisti.*
- 14 *Jurisdictio temporali quando evidenter usurpatur, licet laicis Judicibus eam defendere.*
- 15 *Praxis declarandi Judicem Ecclesiasticum in cognoscendo & procedendo vim facere, semper injusta, quando causa vertitur inter Ecclesiasticos.*
- 16 *Auctor casum sibi contingentem narrat.*
- 17 *Auctor propriam causam ad supremum Regni Consilium delatam defendit.*

MEAM non recurrendi ad Judices laicos in causis Ecclesiasticis pertractationem, quam sub collect. ad c. Ecclesia S. Mariae, de constit. inferui, aliqui hujus tempestatis Scriptores impugnarunt, & dum Matrini per aliquot annos essem, nonnulli Regii Auditores me tanquam Regiae jurisdictioni infestum incusarunt, cumque ob id praetensiones meae, quibus in illa Curia detinebar, viderentur in deterius ire nec esset qui ad me oculos verteret, aut meorum studiorum recordaretur, ut pro illa condigno praemio afficerer, constitui amicorum consilio Catholicum Regem nostrum adire, cui humiliter supplicavi, semel & iterum, ut aliquot Regios Auditores deputare dignaretur, coram quibus sententiae ac resolutionum mearum rationes in medium adducere, & defendere possem: cui supplici libello Rex noster pie annuens eo devotionis animo, quo semper Ecclesiasticae jurisdictioni nihil detrudere, sed eam quam maximè amplificare studuit, in Judices ad hoc examen faciendum deputavit doctissimos Viros D. D. Josephum Gonzalez, & Don Ludovicum Gudiel de Peralta supremi Consilii Castellae meritis Auditores, coram quibus difficillimum, sed tamen optatissimum examen subii, in quo multa hinc inde sunt in medium adducta, & pro veriori materiae cognitione acerrimè disputata, & tandem principalem resolutionem agnoscens conclusum fuit, recursus in causis Ecclesiasticis ad Judices saeculares factos

prohibitos semper fuisse in illis Provinciis, ubi sola Juris communis dispositione eos praxis, & observantia admisit, quia etsi Judex Ecclesiasticus male procedat, non potest saecularis, cujus est minor potestas, supplere negligentiam Ecclesiastici, qui ipso potestate, & auctoritate est major, ut consideravit Rota apud Farin. tom. 1. post consil. 68. n. 10. tom. 3. ex eo, quia hoc praetextu nihil adeo fieri praetenditur, nisi quod Judices volunt de causa Ecclesiastica cognoscere, quod fieri non potest, cum Judex laicus sit incapax jurisdictionis in personas Ecclesiasticas, & eorum causas, ut similiter ponderabat eadem Rota ubi sup. n. 11.

Adjiciebatur quod hanc sententiam tenuerunt, ac multis conati sunt defendere primarii Societatis Jesu Theologi. Joannes scilicet de Mariana, & Gabriel Vasquez in specialibus tractatibus hac de re editis, qui hucusque typis mandati non fuerunt, & praeter ea, quae impressa circumferuntur, alia scripta reliquerunt Franc. Suarez, & Joannes Azorius ejusdem Societatis Professores religiosissimi, doctissimi, & integerrimi, quorum dictis plurimum deferendum sentiunt bene timorati, & morati homines, eo quod isti ab omni ambitione liberi meram perquisire veritatem, quos eadem animi sinceritate sequutus est novissimè doctissimus simul & religiosissimus P. Fr. Franc. de Araujo sacrae Theologiae Magister in sacro Ordine Praedicatorum, ac in Salmantina Academia. primariae Cathedrae moderator optimus in 1. 2. D. Th. q. 97. disp. 3. sect. 5. diff. 5. n. 10. cum seqq. in quo opere cum ipse aliqua suo summo zelo protulisset in defensionem Ecclesiasticae jurisdictionis, & in abominationem recursum ad Judices saeculares in causis Ecclesiasticis temerè factorum, fuerunt à saeculari potestate subtracta. Ille, inquam, conclusionem firmat, quod lex quaecumque, sive consuetudo in nostra Hispania deferendi causas Ecclesiasticorum per viam repellendi voluntiam ad Regia Tribunalia, nisi id fiat, expressa, aut saltem tacita commissione Sum. Pont. aut quando alia via non est recursus ad ipsum, omnino derogat libertati Ecclesiasticae, ac proinde damnabilis est.

Verum quando recursus coarctantur intra limites naturalis, & necessariae defensionis quilibet permissae, propriae scilicet personae, possessionis, & bonorum, cum moderamine inculpatae tutelae, secluso quoque Apostolico privilegio. etiam stando in puris terminis Juris communis, negare non possumus illos esse permisos, omnes enim qui hac de re religiosius scripserunt, eos hoc casu admittunt, ut expressè tenent Sayr. de censur. lib. 3. cap. 18. n. 4. Suar. de defension. Fidei Catholicae contra Anglicanae sectae errores, lib. 3. cap. 14 n. 30. cum seq. Rota Salamantina Canonici, 14. Maii 1595. coram Card. Blanchetto, impressa per Farin. d. consil. 68. num. 14 ibi. Non obstat exceptio excommunicationis propter recursum ad Concilium Regium nam iste recursus hoc casu ob defensionem propriae possessionis, & appellationis admissionem, non est improbatum, Achil. dec. 36. de appell. urbanus enim egit, cum posset Judici de facto procedenti, de facto etiam resistere. Paris. consult. lib. 4.

Unde omni in eventu, quo quis ex sua propria auctoritate potest impunè Judici resistere, poterit etiam, immò urbanius agere, ad Principem, uti potentiorum. & Dominum recurrere, ut se vassallum suum defendat, Judicique inhibeat, ne talia agat, per ea quae latè tradunt Maranta disput. 1. n. 16. 17. & 22. cum seqq. Farin. in praxi crim. p. 1. q. 32. num. 8. cum seqq. ubi tandem post num. 90. ita concludit. Unde ad rem redeundo, si Judex dum non facit justitiam, amplius Judex non est, sed persuasus, sicut cuilibet

cuiuslibet permittitur resistere adversus violentiam sibi factam per privatum, l. ut vim vi, ff. de iustit. & iur. l. 1.

- 9 Col. unde vi ita pariter & resistere licebit adversus Judicem, vel ejus officiales injusta agentes, & exequentes, cum sic agendo & exequendo habeantur pro privatis personis, &c. Et ideo Cassiodor. lib. 3. epist. 28. dicit quod tandiu Judex dicitur, quandiu justus putatur.

- 11 Hinc procedit ut si Judex post interpositam appellacionem nolit ei deferre, casu quo illam admittere Jure teneatur, & nihilominus velit sententiam exequi, potest pars illi impunè resistere, ex Lancell. de attent. p. 2. c. 12. ampl. 20. & redidit rationem, quia post appellacionem Judex à quo efficitur incompetens, ex quo negotium devolvitur ad Superiorem, unde sibi tanquam incompetenti imputè non paretur ad notata per Cened. pract. & Canon. quæst. lib. 1.

- 12 q. 45. n. 22. cujus quidem resolutionis ratio illa etiam solet assignari, quia scilicet appellatio naturali innititur defensionem, per ea quæ adduxi sup. voto 4. n. 80. cum seqq.

- 13 Sic similiter, si omissa partis citatione, procedatur in causa, & sic parte inaudita, & minimè defensa, Judex eam gravaret, poterit illi impunè resistere, ac per consequens recursus erit licitus: prima enim citatio ad causam juris naturalis rationem representat, & quandam civilem defensionem, quæ à naturali multum dependet, ut latè probat Gabr. Pereir. de Manu Regia p. 1. c. 9. à princ.

- 14 Quibus casibus unum addi posse existimo, quando scilicet manifestum fuerit, temporalem jurisdictionem usurpari; tunc enim integrum erit laicis Judicibus suam defendere jurisdictionem sibi absque ulla controversia competentem. Ita Bernard. Laurent. in tr. in casibus in quibus sæculares contra clericos poss. procedere, nu. 13. cum seqq. Aviles ad c. 20. Prator. verbo usurpari, nu. 9. Anguian. de legib. lib. 3. contrav. 33. nu. 47. & sentit Ordin. Regia Lusitan. lib. 1. tit. 9. §. 12. juxta illius sensum, quem Gabr. Pereir. d. tr. de Manu Regia, p. 1. c. 10. princ. Ego ipse in praxi exigendi pensiones, q. 6. n. 18.

- 15 Ultra hos casus nullibi videtur permissum posse sæcularem quacunque ex causa declarare Judicem Ecclesiasticum vim facere, quia tunc videretur magis accedere ad judicalem cognitionem, quàm ad naturalem & necessariam defensionem, & ideo in illa indeganda debent Regii Auditores multum insudare, ne manum in alienam Messem cum evidenti periculo reservatas censuras incurrendi, immittant. Unde existimo hodie sustineri non posse praxim declarandi Judicem aliquem Ecclesiasticum in cognoscendo & procedendo vim facere, quando cognoscit inter clericos, & personas Ecclesiasticas; cum tunc, si dubitetur de illius competentia, id ad Superiorem Ecclesiasticum spectet declarare; nequaquam enim ratione causæ, & multò minus personæ, Judex sæcularis in negotio se intromittere potest. Nam cum Marti coram Vicario Generali pro certa declaratione facienda convenirem Antonium Diaz de Fonseca in Subdiaconatu Ordine constitutum, ipseque declinaret Vicarii præfati jurisdictionem, intendens se non posse conveniri nisi coram Prælato Tomariensi. in Regno Portugaliæ, cujus erat domiciliarius, fuit per eundem Vicarium declarari mandatum, à quo decreto cum esset appellatum ad Illustrissimum Dominum meum Nuntium pro parte Antoni, Diaz, idem Dominus meus causam remisit eidem Vicario ut suum exequeretur decretum, in cujus executionem, illi acquiescens, ipse Antonius diminutè, & non sine fraude declaravit, proindeque iterum à Vicario, & D. meo Nuncio mandatum fuit apertius declarari super

articulis propositis, quod facere recusavit, & ad supremum Consilium Regium recursum habuit, prætendens eundem Vicarium, necnon Dominum meum Nuntium in cognoscendo & procedendo contra se ipsum pro dicta declaratione facienda vim facere, ob judicii incompetentiam. Causa ad dictum Regium Consilium delata, me præsentem, & informantem, coram Illustrissimo Præsidente, & Regiis Senatoribus DD Petro Marmelejo, & Alphonso de la Cartera post allegatam & probatam judicii competentiam, & consensum in illud per dictum Antonium Diaz præstitum, dum primò, licet minus bene, declaravit, nihilominus, quo jure nescio, pronuntiarunt dictum Vicarium, & Dominum meum Nuntium in cognoscendo ac procedendo vim facere, & vi talis pronuntiationis omnia ab eis gesta fuerunt reposita, & causa penitus extincta; quòd certè non sine mysterio factum credidi, ut in propria causa intelligerem, & expertus essem quid hac de re praxis facto saltem, si non jure obtineat, & ita censeo nunc utilius mihi fore silere, quàm tanto cum periculo hac de re alloqui.

Toletana assistentiæ.

An Collegio Sancti Ildephonsi universitati Complutensis competat manumentio in possessione, quam habere prætendit, ut Abbas, & Capitulum Collegialis Ecclesiæ dicti loci, in die S. Eugenii ad Vesperas, ac die sequenti ad Missam accedant Capitulariter ad Capellam dicti Collegii, assistendi causâ funeralibus Eminentissimi Cardinalis Franc. Ximenez de Cisneros.

Per Illustris & Reverendissimi, D. Alexandri Raphaëli, in Nunciatura Hispaniarum Auditoris Generalis.

VOTUM XLIX.

- 1 Concordia facta inter Collegium S. Ildephonsi Universitatis Complutensis, & Capitulum Collegiata Ecclesiæ ejusdem oppidi.
- 2 Concordia Capitulum refertur.
- 3 Obligatio facta ab Abbate & Capitulo dictæ Collegiatae.
- 4 Obligationis Capitulum refertur.
- 5 Præsentio Capituli.
- 6 Subrogatio sapit naturam ejus, in cujus locum subrogatur.
- 7 Obligatio generis subalterni dat electionem debitori.
- 8 Stipulatio quoties equivaleat pœnali obligationi, & tantum valet pœna, quantum ipsa principalis obligatio, electio videtur spectare ad debitorem.
- 9 Pœna succedens loco contractus habetur pro observantia ipsius contractus, & liberat à qualibet contraventione.
- 10 Possessio non acquiritur, nec datur manumentio ubi materia est merè facultativa, & n. 13.
- 11 Doctrina Bartoli refertur.
- 12 Manumentio datur possidenti de tempore motæ litis.
- 14 Electio ut adimpleatur principalis obligatio, vel ut solvatur pœna in casu non implementi subrogata, est creditoris.
- 15 Promissio pœna quando non fuit in obligatione, sed in conditione, non dicitur alternativa promissio.

- 16 *Quæ sunt in conditione, non sunt in obligatione*
 17 *Creditori promittens in Paschate solvere centum, vel dare pignus, poterit creditor pignus recusare, & petere centum.*
 18 *Contractus quando procedit ex causa onerosa, non censetur facta novatio per subsequentem stipulationem pœnalem.*
 19 *Contractus quando habet duas obligationes, sed una est appositæ per modum subrogationis ad alteram, & utraq; est commissæ, tunc electio semper spectat ad creditorem.*
 20 *Obligatio pœnalis semper censetur appositæ ad majorem cautelam creditoris.*
 21 *Pœna imposita quando tendit ad favorem alterius, ita demum executioni mandatur, si ille velit.*
 22 *Novatio principalis obligationis nunquam censetur facta ex subsequenti stipulatione pœnali, secus erit in obligatione ex causa lucrativa.*
 23 *Possessio immemorialis quomodo probetur, ostenditur.*
 24 *Immemorialis cessat cum de certo constat initio.*
 25 *Concordia an circa accessum aliquid innovaverit.*
 26 *Probatio centum annorum an aequipolleat immemoriali.*
 27 *Observantia antiqua est optima interpretis voluntatis contrahentium.*
 28 *Observantia plurium annorum sufficit ad declarandum materiam non esse facultativam.*
 29 *Gratia toties multiplicata non est præsumenda.*
 30 *Favor pæ cause ad multa conducit.*
 31 *Actus nunquam præsumuntur facultativi, ubi agitur favore pæ cause.*
 32 *Respondetur fundamentis contrariæ partis, & n. 26. cum seqq.*
 33 *Actus facultativi non præsumuntur, ubi pietas exercetur in publicis functionibus.*
 34 *Verba enunciativa concordie quid operentur.*
 35 *Defunctum privare jure quasi pro suffragio animæ suæ, non debet esse in facultate cujuslibet.*
 38 *Obligatio principalis quando præcessit ex causa lucrativa, illa nunquam censetur per stipulationem pœnalem novata.*
 39 *Pœna quando succedat loco contractus, ostenditur.*
 40 *Declaratur decisio Rota 660. n. 3. part. 2. recent. & decis. 7. n. 3. coram Cavalerio.*
 43 *Verbum potest, voluntatem, arbitrium, & facultatem, non autem necessitatem importat.*
 44 *Approbare quis non potest quod semel impugnavit.*
 46 *Honorem illi debemus, à quo beneficia recipimus.*
 47 *Possessio sola inspicitur in summarissimo possessorio, cetera requirentia altioris indaginem sunt reicienda ad petitorium ordinarium.*

IDE TUR prius præmittendum, quod cum esset lis, & controversia inter præfatum Collegium, & Capitulum super possessione proprietatis Ecclesiarum Parochialium unjarum, & annexarum beneficio Curato locorum de Pedrezuela, & S. August venerunt pro modo pacis, & concordie ad quasdam capitulationes, inter quas adest unum Capitulum tenoris sequentis.

Item, por quanto se solia hazer un aniversario solemne por el Reverendissimo señor Cardenal Don Francisco Ximenez unico fundador del dicho Collegio, el dia de S. Eugenio en la tarde à visperas, è otro dia à la Missa, en cada un año, en la Capilla del dicho Collegio, donde ei dicho Cardenal esta sepultado, al qual dicho aniversario iban los dichos señores Abad, y Cabildo capitularmente, con Capas de coro, segun, y como las traen en la dicha Iglesia de S. Justo en el dicho Barbofæ Vota decisiva.

tiempo, y por el dicho aniversario el dicho Collegio dava al dicho Abad y Cabildo sus distribuciones en cada un año, segun enrambas partes se convenian en la dicha division, è anexion del dicho Cabildo de Pedrezuela, è San Agostin, con las dichas tres quartas partes, primicias, y posesiones, como dicho es, que se anejan, y han de quedar con la dicha mesa capitular: la dicha mesa lleva la mayor parte del dicho beneficio, que el dicho Collegio, que los dichos señores Abad, y Cabildo sean obligados cada un año en al dicha dia, como dicho es, de ir capitularmente el dicho aniversario, è repartir entresi de su mesa capitular seis mil maravedis, por solos los que en el dicho aniversario estubieren presentes, è interessentes: los quales luego se pagen manuales, la mitad à la Vigilia, y la otra mitad en la Missa de otro dia; è que el dicho Collegio ne sea obligado de les dar casa alguna, para lo qual perpetuamente cumplir, y guardar los dichos señores Abad, y Cabildo hagan al dicho Collegio una escritura, donde ellos se obliguen, y así lo mandaron assentar en sus libros de los aniversarios.

In executionem hujus Capitulationis præfati Abbas, & Capitulum pro se, & suis successoribus se obligarunt sub infra scripto tenore.

Que en evento è caso, que los dichos señores Rector, y Collegiales, ò su Procurador en su nombre consientan, è hagan todo lo contenido en la dicha Capitulation, ceden è renuncien el derecho que tienen al dicho beneficio de Pedrezuela, è San Agostin en favor del dicho Cabildo, y la dicha renunciacion sea admitida, è las Billas sacadas, ellos estaran en el dicho aniversario con habito de Capas de Coro, Capitularmente en cada un año, y años, perpetuamente, taliter que mientras estubieren en el dicho Collegio, è memoria con la Iglesia de S. Justo, y Pastor no se digan otras algunas, se repartiran entresi, y por los interessentes y presentes al dicho aniversario de su mesa Capitular los dichos seis mil maravedis, los tres mil à las Visperas, y los tres mil à la Missa del dicho Aniversario manualmente, como en el dicho Capitulo se contiene, è no lo de jaran de así hazer, y cumplir por modo alguno, ni por alguna manera, ni pedirán al dicho Collegio otro premio ni estipendio, ni dotacion alguna por el dicho Aniversario, antes de su mesa Capitular se mandaran pagar segun dichos, è lo mandaren, è haran, è por la presente la mandan è quieren assentar en los libros, è manuales de sus memorias, so pena, que por cada vez, ovezes, que dexaren de ir al dicho Aniversario y pagar e repartir los dichos seis mil maravedis, como dicho es, caya el dicho Cabildo en pena de los dichos seis mil maravedis, è sean para el dicho Collegio, ò su Procurador, è Mayordomo los pueda cobrar del dicho Cabildo, como deuda liquida devida.

Stante hac scriptura prætendebat Capitulum non posse compelli per dictum Collegium ad accedendum assistendi causâ dicto Anniversario, neque ad hunc effectum posse concedi dicto Collegio mandatum de manutenendo: & fundabatur.

Primò, quia antequam hic contractus celebraretur quoties Capitulum accedebat pro assistendo dicto anniversario, solebat Collegium de propriis pecuniis distribuere Canonicis assistentibus sex mille marapetinos, & per hunc contractum fuit conventum, quod dicta summa distribueretur de pecuniis ejusdem mensæ Capitularis, unde quemadmodum ante concordiam, si Capitulum non accedebat, Collegium non tenebatur ei distribuere dictam summam, quasi esset in ejus libertate accedere vel non accedere, ita hodie non accedendo, non lucrabitur hanc distributionem, & uti poterit eadem libertate, cum nihil aliud gestum fuerit per dictam concordiam, nisi quod mensa Capitularis

M m pro

pro tali accessu solveret quod antea per dictum Collegium solvebatur, sicque ista secunda solutio dici deberet subrogata in locum primæ cum ejusdem qualitatibus; *l. si cum, §. qui injuriarum, ff. si quis cautionibus, Bart. axiom. 223. per tot.*

7 Secundò, quia quatenus consideremus Ecclesiam vel Capitulum debitorem accessus prætensi per Collegium, habet Capitulum pro se assistentiam juris, quod in obligatione generis subalterni dat debitori electionem, aded ut sit in ejus arbitrio, vel assistere, velolvere dicto Collegio summam conventam in casu non assistentiæ, *l. plerumque 11. §. ult. de jur. dot. l. non solum 1. §. 1. ff. de liberat. leg. Bart. in l. Lucius 23 n. 2. ff. de leg. 2. & in l. si duo 128. n. 1. ff. de ver. oblig. idem in §. si quis agens, n. 5. Instit. de action. Paul. in l. cum proponas, eod. n. & ibi. Jas. n. 6. Idem in l. non utique à n. 1. ff. de eo quod cert. loc. Rebuff. in repet. c. Pastoralis, vers. de imò nota, de caus. poss. & propriet. Jas. in l. que ex pluribus, num. 1. ff. de verb. oblig. Afflict. decis. 397. num. 4.*

8 Tertiò, quia licet obligatio solvendi dictos sex mille marapetinos procedat ex stipulatione pœnali, tamen cum ista stipulatio æquivalet pœnali obligationi, & tantum valeat pœna quantum ipsa principalis obligatio, electio videtur spectare ad debitorem, qui quoties vultolvere pœnam sorti coæqualem, liberatur ab ipsa sorte, quia solvendo pœnam fingiturolvere sortem, ut advertit Bald. in l. 1. C. de his que pœna nom. col. 7. num. 33. in fin. vers. dic quod notatio, l. obligationem 41. §. fin. ff. de act. & obligat. l. ita stipulatus 115. ff. de verb. oblig. latè omnes in l. si pacto, quo pœnam 14. C. de pact. ubi Bart. Greg. Lopez in l. 15. 16. 34 & 35. tit. 2. p. 1. & Salas de legib. disp. 15. sect. 1. cum aliis.

9 Quartò, quia attentis verbis instr. ibi, *so pena, que por cada vez, o vezes que dexaren de ir al dicho Aniversario, caya en pena de los dichos seis mil maravedis, e sean para el dicho Collegio, &c* videtur quod ista pœna successit loco contractus, ac proinde habeatur pro observantia ipsius contractus, & liberet à qualibet contraventione, Rot. Rom. decis. 15. part. 1. diversor. & decis. 660. num. 3. part. 2. recentiorum & fuit dictum in una Romana horti, 27. Junij 1607 coram Cavalerio, quæ est decis. 7. numer. 4. inter impress. ejusdem.

10 Quintò, quia stantibus præmissis, scilicet quod Capitulum posset excusari ab excessu ad dictum Anniversarium solvendo pœnam conventam in casu non accessionis, videtur quod ista materia est merè facultativa, in qua non acquiritur possessio, nec datur manutentio, latè Post. de manut. observ. 53. à n. 1. usque ad 15.

11 Quibus adstipulatur, quod not. Bart. in d. l. ita stipulatus, sub n. 29. ff. de verb. oblig. ubi quod cum simul. & semel stipulor dari, & si non detur, stipulor pœnam, inspicitur mens promittentis, quæ est, ut si non det Stichum, pœnam tamen petatur, nec inspicitur utrum sit plus vel minus; nam quod eorum solveret, in sua potestate videtur reservasse.

12 Pro parte verò Collegij à quo prætendebatur mandatum de manutenendo, considerabatur, quod tempore mortæ litis, & per multum tempus antea reperiebatur in possessione convocandi dictum Capitulum ad assistendum prædicto Anniversario, & propterea in ad debebat manuteneri, §. retinenda, & ibi Jo. Fab. num. 56. Instit. de interd. latè Post. dicto tract. de manut. observ. 15. à num. 1. usque ad 15. & in terminis convocandi in funere, Sacerdotes observ. 10. num. 35. Rot. in Romana funera ium coram Cocchino, quæ post dictum tract. Post. est decis. 148. num. 11. & 12.

Restabat solum videre, an dicto Collegio obstaret titulus exhibitus, ex quo videbatur resultare obligatio facultativa pro Capitulo, ut scilicet vel accederet ad Anniversarium, velolveret pœnam sex millium marapetinorum, sicque ex dicto actu facultativo non posse prætendi manutentionem, ut suprà dicebamus.

14 Verum visum fuit dictum titulum non obstare Collegio. Primò, quia instrumentum productum non continet propriè alternativam, quæ det electionem Capitulo, vel accedendi ad Anniversarium, velolverendi pœnam in casu non accessionis; sed continet quandam subordinationem, vel subrogationem loco rei principaliter in obligatione venientis, & in defectum illius, quo casu electio, ut adimpleatur principalis obligatio, vel ut solvatur pœna in casu non implementi subrogata, debet esse Collegii creditoris, Monter. decis. Aragon. 48. v. 24. & 25. cum aliis, quos refert ac sequitur Gratian. discept. for. c. 338. n. 2. & 15.

15 Secundò, quia illa conventio pœnalis incipit à præcedenti obligatione de accedendo ad dictum Anniversarium stipulata purè, & simpliciter, & ideo dicta stipulatio pœnæ dicitur conditionalis, ut scilicet eatenus solvatur, quatenus non fiat accessus, sicque promissio pœnæ non fuit in obligatione, sed in conditione, quo casu ista non dicitur alternativa promissio, ut notant glos. & Bart. in l. ita stipulatus, de verb. oblig. & in l. 1. §. item, & l. si ita. ff. ad l. Falc.

16 Et quæ sunt in conditione, non sunt in obligatione, *l. si quis sub conditione, ff. si quis omiff. caus. test. l. cedere diem. ff. de verb. signif. Afflict. decis. 397. n. 1. & 2.*

17 Et consequenter, cum dicta conditionalis stipulatio non inducat obligationem, & ided tenetur Capitulum principaliterolvere, quod in pœnali obligatione deductum fuit, sicque electio erit ipsius Collegij, ad cujus favorem facta fuit promissio, Bartol. in l. si convenerit, aliàs in l. quamvis, in princip. ff. de pignorat. action. ubi quod si promissisti creditori in Paschateolvere centum, vel dare pignus, quia ista verba in favorem creditoris apponuntur, poterit creditor pignus recusare, & centum petere, ne aliàs quod in ejus favorem factum fuit, in ejus odium retorqueatur, contra text. in l. quo favore, C. de legibus. Decius cum aliis, quos refert consil. 12. sub n. 2. l. 1. Chassan. in consuet. Burg. tit. es lieux, où l'on a accoutumé, §. 21. in addit. verb. au choix de la dite femme, n. 1. Menoch. consil. 547. n. 4. lib. 6. Surd. consil. 98. num. 2. & seq. lib. 1.

18 Et licet posset replicari, quod eveniente conditione per renuentiam accessus ad dictum Anniversarium, censeatur utrumque esse in obligatione; adhuc tamen respondetur, quod per hoc non sequitur quod electio non sit ipsius Collegij creditoris, maximè cum contractus processerit ex causa, onerosa, ut infra dicetur: quo casu non censeatur facta novatio per subsequentem stipulationem pœnalem. Bart. & Doct. in d. l. ita stipulatus, ff. de verborum obligat. per l. prædia ff. de act. empri, & l. si quis à socio, & l. si duo societatem, ff. pro loc. Afflict. decis. 397. num. 3. Dec. consil. 12. sub n. 3. ibi, & per talem promissionem pœnæ non videtur facta novatio, l. 1. ubi per totum abundanter de hac materia, Petr. Benintend. decis. Can. 16. num. 6.

19 Quando enim contractus habet duas obligationes, sed una est appositæ per modum subrogationis ad alteram, & utraque est commissæ, tunc electio semper spectat ad creditorem. Afflict. decis. 397. n. 3. vers. item allegabatur.

Etenim hæc obligatio pœnalis semper censeatur appositæ

apposita ad maiorem cautelam creditoris, ut advertit Afflict. loco supra cit. n. 6. Menoch. lib. 6. cons. 547. n. 4. ubi quod ista est magis Doct. recepta sententia. Surd. d. consil. 89. n. 3. & seq. lib. 1.

21 Et quando pœna imposita tendit ad favorem alterius, ita demum executioni mandatur, si ille velit. Claud. in l. si filius, §. quod autem Prator, in 1. col. ff. quod quisque iur. quem refert ad hoc propositum Per. Benintend. de is. Can. 37. n. 4.

22 Tertiò, hoc indubitanter procedit, quia obligatio dicti Capituli fuit facta ex causa onerosa, nempe quia Collegium cessit, & renunciavit ad favorem dicti Capituli jus, quod habebat ad beneficium nuncupatum de Petrezuela, è San Agostin, quo casu ex subsequenti stipulatione pœnali nunquam censetur facta novatio principalis obligationis, quidquid secus esset in obligatione ex causa lucrativa, ut post multas oppositiones, tandem distinguendo concludit Barto. in prealleg. l. ita stipulatus, sub num. 12. ff. de verborum obligat. & hanc eandem opinionem sequitur ibi etiam Alex. post plures alios quos ibi refert col. antepenult. vers. item octava est opinio, Dec. d. consil. 12. sub num. 3. vers. Aut insurgit. lib. 1. qui allegat l. pradia, ff. de actio empt. Afflict. d. decis. 397. n. 3. qui ultra dictam l. pradia, allegat etiam l. si quis à socio, & l. si duo societatem, ff. pro socio, per nos superius allegatas.

23 Quartò corroboratur ex possessione immemoriali, quam habet Collegium, ut isti Canonici accedant capitulariter ad dictum Anniversarium, quam sufficienter probant testes Collegii deponentes de visu per spatium 40. & 50. annorum, & pro anteriori tempore de auditu à suis Majoribus, & senioribus, quodque de hoc fuit, & est publica vox, & fama, juxta notata per Greg. XV. decis. 196. n. 2. & ibi Add. num. 2.

24 Nec dicatur istam immemorabilem excludi per exhibitionem tituli, nempe concordie inter partes super hac obligatione accedendi ad dictum Anniversarium initæ de anno 1523. sicque quod cum de certo constet initio, cesset immemorialis. Greg. XV. decis. 467. num. 6.

25 Nam responderetur, quod accessus Capituli ad dictum Anniversarium non habuit principium à dicto contractu, quia ex illo constat, quod solebant Canonici accedere ad dictum Anniversarium etiam ante concordiam, ut ibi, Al qual dicho Anniversario iban los dichos señores Abad y Cavildo capitularmente, con capas de Coro segum, y como las traen en la dicha Iglesia da S. Justo. Et circa accessum huiusmodi per dictam concordiam nihil fuit innovatum, sed tantum actum ut sex mille marapetini, qui solebant distribui Canonici de pecuniis ipsius mensæ Capitularis, ut ex ejus lectura patet.

26 Vel quatenus posset quoquo modo reddi turbida dicta immemorialis, cum tamen adsit probatio huius possessionis ultra metam centum annorum, videtur talis possessio aut majoris, aut certè non minoris efficacis, cum probatio immemorialis longè sit debiliior, Seraph. decis. 1141. n. 10.

27 Vel saltem denegari non posset, quin antiqua observantia fuerit optima interpretis voluntatis contrahentium, ad l. si de interpretatione, & l. de quibus, ff. de leg. & advertit Rot. coram Greg. XV. decis. 502. n. 10. & 511. num. 8.

28 Et ex ea videretur etiam inducta præsumptio adversus actus facultativos, quos prætendit habere dictum Capitulum circa accessum ad dictum Anniversarium: nam observantia plurium annorum sufficit ad declarandum, materiam non esse facultativam. Ripa in cap. cum Ecclesia, num. 55. de caus. poss. Barbosa Vota decisiva.

Cæs. de Grass. dec. 1. n. 3. eod. tit. Seraph. dec. 212. n. 2. & dec. 313. num. 4.

Multò magis ubi, prout in casu isto, observantia fuit quadragenaria, imò centenaria, & ultra, quia toties multiplicata gratia non est præsumenda, ut dicit Rota dec. 397. n. 3. p. 2. recent. Adden. ad decis. Greg. 162. sub n. 15. ad fin.

Quod maximè procedit favore piæ causæ, & ubi agitur de non privando animam defuncti suffragio, quod per assistentiam dictorum Canonorum huiusmodi Anniversario recipere solebat: faciunt notata per Joan. Gutier. Canon. quest. lib. 2. quest. 21. num. 114. Ricc. in praxi Archiepisc. decis. 732. Surd. consil. 69. num. 10. & consil. 72. num. 18. & consil. 254. num. 8.

Et hinc venit, quod ubi agitur favore piæ causæ, nunquam actus præsumuntur facultativi, Post. de manut. obs. 53. n. 27. Adden. ad Greg. XV. dec. 62. sub n. 15. in fine.

Non obstant fundamenta pro contraria parte allegata: nam.

Ad primum respondetur, non percipi ex concordia, quod antequam ea contraheretur, dicti Canonici accederent pro eorum libito ad dictum Anniversarium, cum, ut dictum est, favore piæ causæ non præsumatur actus facultativus, & multò minus ubi pietas exercetur in publicis functionibus, Post. de manut. d. observ. 53. num. 17. & 27.

Neque talis facultas Capituli suaderi potest ex verbis enuntiatis dictæ concordie, in quantum dicit, quod distributio sex mille marapetinorum fiebat inter Canonicos præsentis, & interessentes, & exinde sumi argumentum, quod erat in eorum facultate, & libertate præstandi, vel non præstandi assistentiam.

Tum, quia cum per accessum tanti temporis fuerit jus quæsitum piæ causæ, ut dicebamus, non fuit postea in facultate Capituli privare animam defuncti jure quæsito pro suffragio animæ suæ, ad notata per Joan. Gutier. Canon. quest. lib. 2. q. 21. num. 144. maximè cum posset considerari aliqualis obligatio Canonorum in animam Eminentissimi Cardinalis Ximenez, qui Canonicatus, & introitus dictæ Collegiæ tam munificenter ampliavit, & Canonici comedunt ex redditibus eidem Collegiæ per dictum Cardinalem assignatis: tum etiam, quia illa verba, præsentis: & interessentes; de quibus etiam in decreto Concilii Trident, sess. 24. de reform. c. 12. non debent intelligi, ut omnes possint abesse, prout dicitur de Canonicis non interessentibus horis divinis, qui non lucrantur distributiones quotidianas; & tamen hoc prætextu non possent omnes abesse, & Ecclesiam inofficiatam derelinquere, per ea, quæ tradit Barb. de Canon. & dign. c. 34. per tot. & cap. 36. num. 16.

Tum denique, quia prætensa facultas, & libertas posset quidem considerari respectu unius Canonici ad alterum, ut scilicet portio absentis accrescat interessenti; non autem respectu totius corporis Capituli ad Collegium, in cujus favorem aderat obligatio Capituli accedendi ad Anniversarium, ex superioribus dictis.

Ad secundum responderetur, quod non sumus propriè in obligatione generis subalterni, sed in stipulatione pœnali subrogata in locum rei principaliter in obligationem deductæ, & in favorem ac maiorem cautelam Collegij, quo casu ad ipsum spectat electio, ut scilicet vel principalis obligatio adimpleatur, vel solvatur pœna, ut latè suprà demonstravimus, num. 24. & seq.

Ad tertium responderetur, ut debitor in tantum liberetur

liberetur solvendo pœnam, in quantum creditor vult, & consentit; cum illa, ut dicebamus, fuerit appositae ad maiorem cautelam, & favorem Collegij, Bald. in l. si pacto, quo pœnam 14. sub. numer. 4. vers. quedam est quasi novatio, Cod. de pact. Vel responderetur, ut quod ibi dicitur, procedat quando præcessit obligatio principalis ex causa lucrativa, non autem ubi, prout hic, præcessit ex causa onerosa; nam tunc nunquam per stipulationem pœnalem censetur novata principalis obligatio, ut demonstravimus per doctrinam Bart. Afflict. Dec. Surdi, & aliorum supra num. 21.

39 Ad quartum responderetur, ut ad proximum, quod scilicet pœna tunc succedat loco contractus, quando creditor, ad cuius cautelam, & favorem fuit appositae, vult potius exigere pœnam, quam rem principaliter in obligationem deductam, cum hoc sit in ejus electione, ut supra fundavimus, & Rota in præfata decis. 660. num. 3. part. 3. recent. allegat l. obligationum ferè, §. fin. ff. de obligat. & alia Jura, quæ habent locum tantum in contractibus factis ex causa onerosa: ita respondet Bart. in dict. l. ita stipulatus, col. 12. si. b. num. 27. vers. unde videamus septimam opin. Dec. d. consil. 12. n. sub 3. vers. superest modo respondere, &c.

40 Ultra quod d. decis. 660. num. 3. parte 2. recent. d. decis. 7. n. 3. coram Cavalier. procedendo in statuto pœnali imponente observantiam illius, aut pœnam alternativè, qui non est casus noster: vel locum habent, quando statutum dirigit verba in delinquentem, quo casu illius est electio, ut latè per Barb. in Collect. ad reg. in alternativis, n. 21. & seq. de reg. jur. in 6. vel denique statuta, de quibus in dictis decis. non imponunt præcisam necessitatem ad illorum observantiam, sed imò videntur contenta in pœna, ut videre est in dicta decis. 660. numer. 4. ubi dicitur statutum illud propriè invitatorium tantum, non autem præcisè coactivum, & d. decis. 7. Cavalier. num. 4. expresse dicitur, quod statutum illud non imponit necessitatem ad illius observantiam, nisi in certo casu; ex quo colligitur esse pariformiter invitatorium, & non obligatorium, unde cum non sit præcisè observabile, sufficit pœnam statutariam solvere.

41 Ad quintum responsio patet ex deductis supra n. 24. usque ad 29. ad excludendum quod ista sit materia facultativa.

42 Ad sextum, & ultimum aptatur eadem responsio, quæ fuit data ad tertium, & quartum fundamentum, ut scilicet procedat tantum in contractibus factis ex causa lucrativa, non autem in factis ex causa onerosa, ut hic, de quo agitur.

43 Et in omnem casum pro responsione ad omnia prædicta fundamenta partis adversæ, & pro majori corroboracione adductorum pro parte Collegij, solum sufficit ponderare, quod ex verbis ejusdem contractus apparet, stipulationem pœnalem fuisse collatam in arbitrium ipsius Collegij, ut ibi: Et subprocurador è Majordomo los pueda cobrar del dicho Cabil-do, como deuda liquida devida, cum illud verbum, pueda, importet voluntatem, arbitrium, & facultatem, non autem necessitatem, Gloss. in l. sapè audi vi à Casare, de offic. Præs. Bart. in l. Gallus, in princ. n. 4. & se. ff. de liber. & posth. Ruin. consil. 69. n. 12. & cons. 88 n. 4. vol. 1. Gomez de contract. c. 111. n. 30. in fin. latè Surd. consil. 98. a n. 1. usque ad 7. lib. 1.

44 Vel etiam responderi posset, quod non valet hodie Capitulum ad probandam libertatem accedendi ad dictum Anniversarium, vel solvendi pœnam pro libito suæ voluntatis, juvari dicto instrumento concordie, quod semper impugnavit, ac de

falso civiliter redarguit, ad notata per text. in l. legatum, ff. de his quibus ut in dign. Aym. de Antiquit. tempor. p. 1. §. viso, de verb. enuntiativis, n. 55. Gratian. discept. for. c. 282. n. 33. & c. 287. n. 19. & 20.

Et consequenter dicto instrumento è medio sublato, remanet pura possessio pro Collegio, in qua est manutenendum, absque eo quod in ea considerari possit actus facultativus, qui excluditur ubi agitur favore piæ causæ, ut supra dicebamus, n. 27. 28. & 30.

Quibus pro corollario addi potest, quod cum ad honorandum dictum Anniversarium accedere soleant omnes Religiones Complutenses, ut probant testes, viderentur digni magnæ ingratitude nota dicti Canonici, si hoc facere recusarent erga dictum Eminentissimum Cardinalem eorum Collegiatæ ampliorem, & à quo tam magna beneficia receperunt, cum honorem ei debeamus, à quo beneficium recepimus ad l. fin. C. de revocand. donat. & tradita per DD. in c. propter, de donat. piæ, & eleganter D. Bern. de contemp. mund. serm. 2.

Vel saltem ubi hæc materia posset recipere aliquam difficultatem ex supra deductis, cum tamen hodie simus in summarissimo possessorio, ubi sola possessio inspicitur, cetera requirunt altiore indaginem sunt rejicienda ad petitorium, seu possessorium ordinariæ, attenta suspensione petitorij ac ordinarij possessorij. Rot. decis. 13. in fin. p. 1. recent. & in Romana hereditatis de Cinciis, coram Pirovano, quæ post tract. Post. de manus. est decis. 137. n. 5. Rot. divers. decis. 64. num. 5. p. 2. idem Post. observ. 24. num. 45. & seq.

Et ita fuit judicatum sub die 6. Maij 1641.

Orvetensis Parochialis de Nava.

Ordinarius de Jure communi quando habeat intentionem fundatam providendi beneficia Regularia in Ecclesiis Regularium existentia; & quando Religiosi ea per se, aut alios deservire valeant.

V O T U M. L.

- 1 Series facti ponitur.
- 2 Autentata purgantur.
- 3 Ordinarius de jure habet intentionem fundatam super collatione beneficiorum, tam secularium, quam Regularium in sua Diocesi existentium.
- 4 Beneficia Ecclesiastica in dubio presumuntur libera.
- 5 Constitutio Innocentij VIII. refertur, & alia Julij Papa II.
- 6 Monasterium S. Bartholomæi de Nava, & S. Maria de Villamajor annexio.
- 7 Exemplum exempli fidem non facit.
- 8 Scriptura de falsitate redarguta, si non sint comprobata, fidem non faciunt.
- 9 Ad redargutionem sufficit negare instrumentum esse publicum ad hoc ut pars producens teneatur illud comprobare.
- 10 Antiquitas Scripturarum non relevat à comprobatione.
- 11 Aliud est disponere de ipso Monasterio, aliud vero disponere de beneficio in Monasterio.
- 12 Unioni litteræ sunt strictè interpretandæ.
- 13 Unio effectum sortita post concedentis obitum revocatur per reg. 12. Cancellariæ.
- 14 Dispositio regulæ 12. Cancellariæ non habet locum quando unio fit pro augmento cultus divini, quando

quando scilicet argumentum est necessarium, non
verò voluntarium, ut n. 15.

- 16 Bona omnia, & redditus Monasterij translati ac-
quiruntur conventui, in quem transferuntur.
- 17 Monasterium quando est Regulare, Ecclesia etiam
est Regularis.
- 18 Monasterium quale est, talis est Ecclesia.
- 19 Vicarij, seu Curati nominatio, qui poni debet in Ec-
clesia Regulari Monialium, ad eas spectat de iu-
re communi.
- 20 Episcopus super provisione beneficiorum suae Dico-
cesis habet intentionem fundatam de jure com-
muni, etiam in Regularibus Ecclesiis.
- 21 Beneficia secularia spectantia ad Collationem Epi-
scopi possunt esse in Ecclesia Regulari.
- 22 Cap. 1. de Capel. Monach. intelligitur.
- 23 Collatio beneficij quando si ri debet per Episcopum
de consilio Capituli, tunc dicitur spectare ad so-
lum Episcopum, non autem ad Episcopum & Ca-
pitulum.
- 24 Consilium petendum non alterat naturam jurispa-
tronatus, & sic si patronus laicus tenetur praesentare
de consilio Parochi, non ideo de jure esse jus-
patronatus merè laicale.
- 25 Collatio expedienda cū consilio aliterius dicitur libera.
- 26 Abbas Panorm. doct. in a refer. ur.
- 27 Concil. Trid. sess. 25. de Regul. cap. 11. declaratur.
- 28 Monialibus potest competere cura animarum, exer-
citiis aliis committentibus in Ecclesiis pleno ju-
re sibi subiectis.
- 29 Episcopus fundat intentum suum de jure communi
in provisione omnium Ecclesiarum suarum in sua
Dioecesi, nisi plebs, vel alia Ecclesia inferior ha-
beret jus providendi ex causa speciali.
- 30 Rota decis. 21. de praebend. in antiq. declaratur.
- 31 Duran. decisiones in causa Januen. Parochialis ex-
penduntur.
- 32 Testes de auditu nihil probant.
- 33 Testes si non dicunt audivisse ante liem motam, ni-
hil probant.
- 34 Testes de auditu ut fidem faciant, debent declara-
re à quibus audierunt.
- 35 Testes de auditu debent dicere se audivisse à pluri-
bus, & non ab uno.
- 36 Testes de auditu probant in antiquis.
- 37 Testes de auditu in antiquis sine fama & admini-
culis non probant.
- 38 Testes de auditu debent dicere se audivisse à plu-
ribus certis, & nominatis personis, quamvis adde-
rent genericè, seu publice audivisse.
- 39 Testes de auditu nihil probant, si non concluderint
quod publicè auditum fuerit à majori parte populi.
- 40 Testes Promotoris fiscalis expenduntur.
- 41 Provisiones Apost. non mutant statum preceden-
tem beneficij.
- 42 Intelige quando non constat de contrario antero-
ri statu.
- 43 Vicarij amovibilis deputationes dicuntur effectua-
les, si per remotionem unius alter fuisset deputatus.
- 44 Deputationes duae referuntur, & n. 45.
- 46 Beneficia Curata ex nominatione, seu presentatione
Monialium providenda sunt ab Ordinario sine
concurſu conferenda.
- 47 Episcopo creditur in his, quae spectant ad suum officium.

ACANTE Ecclesia Parochiali Sancti
Bartholomaei de Nava Oveten. Dicoe-
sis per obitum quondam Bartholomaei
Alvarez de Grado illius dum viveret ultimi pos-
sessoris de mense Janu. 1640. Ordinarius me-
Barbosa Voia decisio

diantibus edictalibus juxta formam, & praescri-
ptum Sacri Concilij Trident. & Constitutionis
felicis record. Pij. Papae V. vocavit omnes de sic
vacante Ecclesia provideri volentes, quatenus
intra certum terminum ad se opponendum, & exa-
men subeundum comparerent, quo nondum elapso,
nonnullis de more solito comparentibus, & sese op-
ponentibus, Abbatissa Regij Conventus Sancti Pe-
lagij civitatis Ovetensis praesens de se spectare jus
nominandi Vicarium in dicta Parochiali, de eodem
mense Alphonsum Garcia Robles in Vicarium ad
nutum suum amovibilem nominavit, unde super jure
hujusmodi providendi, seu nominandi Rectorem in-
troduta lite coram Ordinario inter Promotorem
Fiscalem Curiae Ecclesiasticae ac Moniales dicti Con-
ventus, & dictum Alphonsum ab eis nominatum, &
hinc inde examinatis testibus, & productis scripturis.
Ordinarius praefatus suam diffinitivam tulit senten-
tiam, qua jus nominandi Vicarium in dicta Parochiali
Abbatissae minimè competere posse pronuntiavit,
& dictum Alphonsum Garciam ab ea nominatum
admittendum non esse adjudicavit, & inter oppo-
sitores, qui mediantibus edictalibus se describi fe-
cerunt, & examen subire voluerunt, Franciscum
Gutierrez Perez ad obtinendam à Sede Apost. ean-
dem Parochialem in mense reservato vacantem, uti
magis idoneum reputatum approbavit, à qua sen-
tentia fuit pro parte dicti Promotoris Fiscalis ob
non factam contra Abbatissam expensarum, & dam-
norum condemnationem, ad Illustrissimum D. D.
meum Nuncium appellatum, qui gesta omnia post
interpositam ab Ordinario sententia appellationem
remedio attentatorum revocavit, & in pristinum
reponenda esse jussit: ac tandem cum iterum pro
parte dicti Promotoris ab hujusmodi decreto esset
provocatum, idem Illustrissimus D. meus de par-
tium consensu causam, & causas hujusmodi appella-
tionis, unà cum toto negotio principali, ex officio
mihi committendas fore decrevit, & committi man-
davit.

Purgatis igitur attentatis, procedendo in causa
principali, & super jure nominandi controverso,
dubitavi an dicta sententia Ordinarii esset confir-
manda, vel infirmanda; & confirmandam esse cen-
sui.

Etenim in jure nostro trita, & vulgaris est con-
clusio, quod Ordinarius de jure habet intentionem
fundatam super collatione beneficiorum, tam saecu-
larium, quam Regularium in sua Dioecesi existen-
tium, cap. omnes Basilica, 16. quest. 7. c. conquereute,
de officio Ordin. c. ex frequentibus, de instit. Abb. in c.
Abbate, n. 5. de verb. signif. Felin in cap. cum venerabi-
li, n. 32. de except. ubi quod regulare est, quod pro-
visio Ecclesiarum, quae subsunt plebibus, vel aliis Ec-
clesiis inferioribus, spectat ad Episcopum, qui fundat
intentum suum de jure communi in provisione, &
subjectione omnium Ecclesiarum sitarum in sua Dicoe-
cesi Vitalin. in Clem. unic. numer. 6. de supp. negl. Pral.
Felin in c. cum venerabilis, num. 31. cum sequentibus. de
except. Selva. de benef. part. 2 q. 26. numer. 28. Gonzal.
ad regul. 8. Cancel. §. 1. praem. num. 21. Seraphin. decis.
799. n. 1. & decis. 1553. n. 3. Rota decis. 416. num. 1. &
decis. 1382. n. 1 p. 2. & decis. 756. part. 4. recent. & co-
ram Duran. decis. 442. n. 1. Et cum haec Parochia-
lis sit intra fines Dioecesis Oveten. bene sequitur
quod in provisione Episcopus fundat de jure commu-
ni, ut argumentatur Seraph. d. decis. 1553. num. 3. Tum
etiam, quia in dubio Ecclesiastica beneficia praesumun-
tur libera, & liberae collationis, Abb. in c. cum Ecclesia
V. l. c. a, num. 8. in fine, de elect. Roch. de jurepa-
tron.

tron. verbo *Construxit*, q. 20. n. 29. Seraph. decis. 1353.
n. 1 Rota decis. 58. n. 2. p. 2 recent.

5 Ad quam juris communis assistentiam enervandam plura per Abbatissam, & Moniales fuerunt adducta fundamenta, ex quibus prætendebatur ad eas Vicarij nominationem semper spectare, & Episcopi provisionem excludi, & primò ex unione auctoritate Apostolica de dicta Parochiali Monasterio S. Pelagij facta, ac erectione dictæ Vicariæ per illius Moniales ad nutum, & voluntatem suam pro tempore nominandæ; nam olim *Innocentius Papa VIII.* in Constit. sua incip. *Quarta in Dei Ecclesia*, sub dat. *Romæ apud S. Petrum*, Anno Incarnationis Dominice 1487. Idib. Decembris, Pontificatus sui anno quarto, Abulensi, Cordubensi, & Segobiensi Episcopis, ac eorum cuilibet commisit, & mandavit, ut ad omnia, & singula Monasteria, & alia Religiosa, & pia loca S. Benedicti, Cisterciensis, & S. Augustini, & aliorum Ordinum diversorum per Abbates, seu Prælatos Priores regi solita in Regno Galiciæ in capitibus, & in membris, ac in spiritualibus, & temporalibus auctoritate Apostolica visitent, & quæ in eis correctione, reformatione, punitione, & emendatione indigere noverint, eadem auctoritate corrigant, reforment, puniant, & emendent, & Monasteria, ac Religiosa loca prædicta, juxta illorum exigentiam invicem, vel unum alteri, prout expedire viderint perpetuò uniant, annexent, & incorporent, ac uniones, annexiones, & incorporaciones de illis invicem, vel alias quavis auctoritate factas sine præjudicio successorum dissolvant.

6 Postmodum cum Episcopi prædicti in Judices executores ut supra designati, aliis occupati negotiis, visitationi, correctioni, & reformationi Monasteriorum, & aliorum Religiosorum, & Piorum locorum interesse non possent, Julius Papa II. per suas litteras in forma Brevis, incip. *Charissimus in Christo filius*, sub datum *Romæ apud S. Petrum*, sub annullo *Piscatoris*, die 13. Novembris 1505. Pontificatus sui anno secundo, in locum dictorum Cordubensis, & Segobiensis Episcoporum, Abbatem Generalem S. Benedicti, Oppidi de Valladolid, quoad S. Benedicti, & Abbatem Generalem Cisterciensis Ordinis Regularis observantiæ, quoad Cisterciensis Ordinis Monasteria, & Religiosa, ac pia loca hujusmodi subrogavit.

7 Quarum litterarum vigore Abbas Generalis S. Benedicti prædictus universam Apost. Auctoritatem, vicesque suas sibi commissas, quoad Sancti Bartholomæi loci de Nava, & B. Mariæ de Villamajor Monasteria Monialium ejusdem Ordinis Ovetensis Diocesis visitationem, reformationem, & emendationem P. Martino de Piasca Abbati Monasterij Sancti Vincentij ejusdem Diocesis commisit de anno 1530. Clementis Papæ Septimi anno septimo, qui in vim commissionis hujusmodi prædicta Monasteria S. Bartholomæi, & B. Mariæ de Villamajor, cum omnibus & singulis membris, & annexis suis, ac fructibus, redditibus, & proventibus eorundem dicto Monasterio S. Pelagij, eadem auctoritate in perpetuum univit, & incorporavit, & ne dicta Monasteria propter unionem, annexionem, & incorporationem hujusmodi debitis fraudarentur obsequiis, & ipsorum fundatorum memoria periret, seu negligeretur, supradicta auctoritate mandavit, quod perpetuis futuris temporibus in singulis Monasteriis prædictis, seu annexis, unus, vel duo, Religiosus, aut Religiosi ejusdem, vel alterius Ordinis, aut in eorum defectum totidem Clerici sæculares, quorum unus saltem Presbyter existeret, qui inibi Missas, & alia divina Officia

celebrare, ac dicere teneantur, perpetuo tempore existentem Abbatissam, & Conventum dicti Monasterij Sancti Pelagij eligendi, & nominandi, atque ad earum nutum, & voluntatem amovibiles ponantur, & depurentur, ad quorum sustentationem, videlicet existentis, vel existentium in dicto Monasterio S. Bartholomæi loci de Nava quindecim millia marapetinorum monetæ illarum partium, quadraginta ducatos auri largos, necnon ad similem sustentationem existentis, vel existentium pro tempore in præfato Monasterio B. Mariæ de Villamajor viginti millia marapetinorum prædictæ monetæ quinquaginta tres ducatos, & dimidium auri largos similes, vel circa constituentium annis singulis ex fructibus, redditibus, & proventibus ipsorum Monasteriorum respectivè reservavit, reliquit, & assignavit, ac prædictos Abbatissam, & Conventum Monasterij S. Pelagij sibi administrari, dari, & concedi jussit, & mandavit, deinde per dictum Monasterium S. Pelagij, pacifica eorundem Conventuum S. Bartholomæi, & Beatæ Mariæ de Villamajor cum suis redditibus, & proventibus possessio capta fuit, & omnia prædicta speciali Abulensis Episcopi subdelegatione præcedente postmodum in Capitulo Generali dicti Ordinis confirmata, & approbata fuerunt.

Sed multipliciter responsum fuit, ea non ob stare; 8 tum quia scripturæ à Monialibus productæ, ex quibus ea constare intendunt, non habent auctoritatem judicialiter probandi, quia est exemplum litterarum Apostolicarum, & assertæ unionis, ut attestatur Notarius qui eas transcripsit, fidem etiam faciens nullum originale sibi ostensum fuisse, unde exemplum hujusmodi fidem facere non potest, l. exemplo, C. de probat. auth. si quis in aliquo, C. de edendo, c. 1. de fide instr. gl. verbo rationes, in Clem. 1. si 1. de usuris. Covar. tract. c. 12. n. 8. Tiraq. de retract. lig. §. 2. gloss. 1. n. 10. Perez l. 2. gl. 2. tit. 5. lib. 2. Ordin. pag. 260. col. 1. Mauson. de caus. execut. lib. 1. q. 6. n. 7. & 8. pag. 66. Noguerol alleg. juris tom. 1. alleg. 10. n. 118. Rota apud Post. in fine sui tract. mandati de manuten. dec. 184 n. 7. & dec. 217. n. 29. & dec. 338. num. 8.

Tum, quia eadem scripturæ à Promotore Fiscalis 9 de falso redargutæ fuerunt, & cum non sint comprobata, fidem non faciunt, l. 115. tit. 18. part. 3. ubi Gregor. Lopez gloss. 2. vers. Sed non ita dicuntur, dicit quod ad redargutionem sufficit negare instrumentum esse publicum ad hoc, ut pars producens teneatur illud comprobare, Menoch. d. præsumpt. 78 numer. 2. Mascard. de probat. concl. 1097. n. 1. Pacian. eod. tract. lib. 2. c. 21. n. 23. Suar. de Paz in praxi, tom. 1. p. 4 cap. 3. n. 15. ad fin. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 1. part. §. 11. n. 14. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 64. n. 6. Nec 10 ab hac comprobatione in isto casu potest relevare antiquitas scripturarum, quia qui instrumentum falsum fabricat, efficere potest, ut ita conficiatur ut apparenter videatur antiquum, Puteus decis. 186. num. 2. lib. 3. in nova edit. ibi: Quia quod instrumentum esset antiquum, non probatur ex sola data, cum potuisset fieri de novo sub illa data, &c. Gregor. XV. de is. 393. numer. 2. & ibi addent. lib. A. Baratt. decis. 290. & ibi D. Ferentill. amicus meus in addit. lite. G.

Tum etiam, quia semoto legalitatis, & comprobationis defectu, adhuc dictus Abbas de Piasca nulliter ad unionem faciendam processit, ex defectu potestatis, quæ per Bullam Innocentij executoribus in ea nominatis tantum datur ad Monasteria, & Religiosa loca prædicta, juxta eorum negligentiam invicem, vel unum alteri unienda: unde de beneficiis in Ecclesia uniendis Constitutio non loquitur, nec

- nec ad hunc casum extendi potest, quia aliud est disponere de ipso Monasterio, aliud verò disponere de beneficio in Monasterio, *c. fin. ubi Abb. not. 1. de prebend. gloss. verbo inserta, vers. Et sit eadem ratio, in Clem. 1. eod. tit. Duran. decis. 92. m. 6. & sicut litteræ unionis sunt strictè interpretandæ, Mohedan. decis. 1. de offic. Vicar. Duran. decis. 92. num. 10. ita & uniones earum vigore factæ, ut patet.*
- 12 Tum denique, quia si dicamus prædictis Innocentij, & Julij Constitutionibus contineri concessam facultatem uniendi Vicariam dictarum Parochialium Monasterio S. Pelagij Ovetensi, quod gratis dictum est, adhuc non posset valere unio facta, cum fuerit post multos annos ab obitu Pontificis concedentis executæ, & effectum sortita, ac idè per reg. 12. Cancellariæ, ab omnibus summis Pontificibus fieri solitam, revocata, sicut communiter DD. ibi, &
- 14 alibi notant, quos refero de jure Eccles. univer. lib. 3. cap. 6. num. 65. Nec refert, quod dispositio dictæ regulæ 12. non habeat locum quando unio sit pro augmento cultus Divini, ut videtur esse de exceptione regulæ, & per eam sic resolvunt Gonzal. d. gloss. 5. §. 7. num. 49. Garcia de benefic. part. 12. cap. 11. num. 283. vers. Et licet, Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 29. n. 15. plures per me citati d. cap. 16. num. 66. Quia procedit eorum resolutio, quando augmentum est necessarium, Achil. decis. 2. super regulas revoc. non verò quando est voluntarium, & pro commodiori sustentatione, Beltramin ad Greg. XV. dec. 419. num. 6. lit. A. In casu autem propositio nullum potest considerari augmentum necessarium pro sustentatione, quia unio non respicit fructus decimales, & alios redditus ad Monasterium illarum jam spectantes, cum translato Monasterio, omnia illius jura, bona, & redditus acquirantur Conventui, in quem transfertur, *c. recolentes, de statu Monach. Casanat. consil. 26. num. 22. Roch. de jure patron. verbo Ecclesia fundavit, quest. 3. numer. 3. & verbo dotavit, quest. 19. numer. 29. Lambert. eodem tract. lib. 1. part. 1. articul. 4. §. 6. princip. num. 29. vers. circa hanc materiam, sed comprehendit, & Monialibus reservat jus nominandi vicarium, ex quo in nihilo tali jure à Monialibus obtento dos ipsius Monasterij, aut divinus cultus augetur, sed de personæ provisione agitur, quæ in ipsa Parochiali Ecclesia quotiescunque pro tempore vacare contigerit, populum regere & animarum curam, exercere valeat, quod nec redditus addit, nec ex eo cultus divinus augetur; cum certum sit illum potius augeri, si Vicaria hujusmodi in Ordinarij provisione, visitatione, & omnimoda maneret dispositione.*
- 17 Secundò pro Monialibus allegabatur, quod ex depositione testium constat, Monasterium de Nava, dum in eo Moniales inhabitarent, non habuisse aliam Ecclesiam, quam istam, ex quo dici claustralem videbatur: tum vel maximè, quia dicto Monasterio incorporata censetur ejusdem pars integralis, ubi enim Monasterium est regulare. Ecclesia etiam est regularis, cap. 1. de capell. Monach. & ibi Gloss.
- 18 in verbo Monasterium, in fine. Et quale est Monasterium, talis etiam est Ecclesia, Gregor. XV. decis. 37. num. 1. & 3. Duran. decis. 144. à num. 1. repetita apud Postium in fine sui tract. mandati de manut. decis. 217. num. 4. Cum igitur agatur de Ecclesia regulari Monialium, nominatio Vicarij, seu Curati in ea
- 19 constituendi de jure potius ad illas, quam ad Episcopum spectare, probare videntur d. c. 1. de Capell. Monach. Concil. Trident. sess. 25. de reg. c. 11. Felin. in c. cum venerabilis, n. 36. de except. Rot. decis. 21. de prob. in antiq. Duran. dec. 23. n. 21. & decis. 74. n. 2. & dec. 144. n. 3. & 4.

Huic etiam fundamento, quatenus habet, Monialibus jus assistere circa nominationem Vicarij per illas in suis Ecclesiis faciendam, satisficit, si advertamus hanc resolutionem ubique non subsistere; quia etiam Episcopus super provisione beneficiorum suæ Diocesis habet intentionem fundatam de Jure communi etiam in regularibus Ecclesiis, ut expresse citans ad hoc text. in d. cap. 1. de Capell. Mon. firmat Seraphin. d. decis. 1453. num. 3. cum etiam in Ecclesia Regulari possint esse beneficia secularia spectantia ad collationem Episcopi, Abb. consil. 56. num. 3. vers. quarto, lib. 2. Lambert. de jure patr. p. 1. lib. 1. quest. 11. art. 7. num. 4. Duran. decis. 92. n. 17. Nec multum urgent jura, & Doctores ex adverso citati.

Nam ad d. cap. 1. de Capell. Monach. facile respondetur, eo attento per Ordinarium in Ecclesiis, ubi Monachi habitant, capellanum, qui populum regat, per consilium Monachorum institui posse; consilij autem natura est, ut quamvis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad sequendum, l. cum pater 76. §. amando, & ibi Bart. ff. de leg. 2. cap. cum olim, de arbit. citati per me Axiom. 55. num. 2. nihilominus si petatur, illud quod cum tali consilio fit, dicitur liberè factum, ad tradita per Rot. decis. 76. de rescript. in antiq. ubi quod in casu, quo collatio fieri debeat per Episcopum de consilio Capituli, talis collatio dicitur spectare ad solum Episcopum, non autem ad Episcopum, & Capitulum, & per Put. decis. 494. n. 2. in novis, ubi quod consilium petendum non alterat naturam juris patronatus, & sic si patronus laicus tenetur præsentare de consilio Parochi, non ideo desinit esse jus patronatus merè laicale, & per Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 46. num. 23. ubi postquam opposuerat de textu in d. c. 1. de Capell. Monach. ad probandum collationem expediendam cum consilio alterius, non dici liberam, respondet nihilominus illius textus collationem dici liberam, quia à solius pendet Episcopi conferentis arbitrio, postquam consilium est postulatum, cum illud sequi conferens non teneatur: quod eo maximè dicendum videtur, dum text. in fine concludit, ordinationem, & depositionem Capellani hujusmodi, ex solius Episcopi arbitrio pendere, & tantum abest, quod textus ille in d. c. 1. probet prædictam juris assistentiam pro Monialibus, quin potius contrarium evidenter ex eo colligitur, ut insinuavit ibi Abb. n. 6. his verbis: Et ex prædictis infero aliam questionem, nunquid Monachi habeant præsentare Capellani? Aliqui Doctores sentiunt quod sic, unde intelligunt textum quod Monachi præsentant, & Episcopus instituit, sed certè hac lectura est aliena à mente, & verbis litteræ. Et idè dicerem quod aut cura pertinet ad Ecclesiam, quæ est juris patronatus Monachorum, & tunc habet locum quod ibi dicunt, quod ex patronatu competit jus præsentandi, ut in c. unic. de jure patron. Aut cura competit Ecclesie (ut in proposito casu) quia Monasterium habet Parochiam, & tunc inhereret verbis hujus litteræ, ut Episcopus habeat ibi institutionem capellani, requisito Monachorum consilio: sufficit tamen requiri, nec tenetur sequi, &c.

Minus refragatur decretum Concilij Trid. sess. 25. de Reg. c. 11. quia postquam dixerat, quod in Monasteriis, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum sæcularium, præter eos qui sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia, personæ tam regulares, quam sæculares hujusmodi curam exercentes, subsint immediate in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinet, jurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi

in, cujus Diocesi sunt sita, tandem concludit: *Nec ibi aliqui etiam ad nutum amovibiles deputentur, nisi de ejusdem consensu, ac praxio examine per eum, aut ejus Vicarium faciendo*, loquitur enim vel quando cura pertinet ad Ecclesiam, quæ est juris patronatus Monachorum, juxta doctrinam Abb. ubi supra, vel quando Parochia erecta, & unita fuit Monasterio, ut de Parochia Tolerana in Monasterium erecta, & unita Jesuitarum Collegio, quod gubernari posset à deputato ab ipsis, modò sit approbatus ab Ordinario, censuit sacra Congr. cujus meminit Piafec. in *praxi Episcop. p. 2 cap. 3. num. 46.* vel quando beneficium spectaret pleno jure ad dispositionem Monachorum, juxta terminos text. in *cap. 1. de Cap. ll. Monac. lib. 6.* quem sic intelligendum censuit Rota coram Duran. *decis. 92. num. 19.* in quibus loquitur Felin. ex adverso allegatus in *d. xap. cum venerabilis, numer. 36.* ibi: *Et nota quod potest Monialibus competere cura animarum; ita tamen ut exercitium alteri committant, & hoc in Ecclesiis pleno jure sibi subiectis.* Vel denique quando alio legitimo privilegio Apost. suffulti Monachi curam animarum in sua Ecclesia Conventuali existentem per aliquem Religiosum ejusdem Monasterij, aut Clericum sæcularem per eos præsentandum exercere valent: quia vulgarem illam regulam, quod Episcopus fundat intentum suum de jure communi in provisione omnium Ecclesiarum sitatum in sua Diocesi, quam firmat Felin. in *dist. cap. cum venerabilis, num. 23. de except. fallere ait ibidem num. 35.* nisi Plebs, vel alia Ecclesia inferior haberet jus providendi ex causa speciali, puta privilegio, seu præscriptione.

30 Nihil etiam probat Rota *d. decis. 21. de præbend. in antiq.* Nam ibi solum præsupponitur in casu hujus decisionis, ex statuto Ecclesiæ duos, scilicet Abbatissam, & Decanum inibi adesse; quorum unus habet conferre duas præbendas primò vacaturas, secundus habet conferre tertiam, & cum hoc præsupposito Domini de Rota ad decisionem dubij extra casum nostrum devenerunt: unde patet ex illo simplici præsupposito, Rotam nihil firmasse ad favorem Abbatissæ, nec quicquam determinasse circa provisionem beneficiorum in Ecclesiis Regularium existentium; tum vel maximè, quia in ea dicitur id fieri ex statuto Ecclesiæ, non autem ex Juris communis dispositione.

31 Hinc patet assistentiam Juris communis in hoc casu Monialibus esse valdè dubiam, nullibi enim talis invenitur dispositio, aut Doctor, qui illam in terminis nostris firmet: nec mirum, quod Rota in citatis decisionibus coram Reverendissimo Duran. nunc Episcopo Urgellensi, Moniales assistentiam juris habere dixerit, quia, earum resolutio intelligenda est secundum Jura & decisiones quas allegat, juxta vulgarem reg. de qua per Bart. in *l. non solum, §. liberationis verbo, ff. de liber. leg. Rota dec. 473. n. 9. part. 2. recent.* tum quia cum in dictis decisionibus Durandi ageretur ad effectum tantum manutenionis obtinendæ, & plenè constaret de earum possessione, seu quasi, juris eligendi, seu præsentandi Vicarium, illæque in negotio principali bonum jus foveret, idèò optimo jure mota fuit Rota ad eam capiendam resolutionem, dum esset causa semel, & iterum proposita, & acerrimè discussa: quæ sanè possessio in casu nostro deest, nec Moniales probant se ad hanc Parochialem unquam Vicarium nominasse, seu elegisse, ex infra dicendis *num. 40.* immò constat in tribus præcedentibus vacationibus Ordinarium de illa uti liberæ collationis, in multis disposuisse, ut patet *n. 44. cum seqq.*

32 Quod autem Moniales nec ante, nec post trans-

lationem Vicarium in dicta Parochiali præsentassent, satis apparet, si utriusque partis testes in processu examinati percurrantur; nam quod attinet ad testes Monialium, secundus deponit se non vidisse, nec audivisse Moniales in dicta Parochiali S. Bartholomæi animarum curam per Monachum, aut Clericum sæcularem unquam exercuisse; alij verò, videlicet primus, tertius, quartus, quintus, septimus, nonus, decimus, & undecimus attestantur se audivisse nominationem Vicarij ad Moniales spectare: & quamvis illorum plures à quibus id audiverint, non dicant, nihilominus primus, quartus, & sextus simpliciter asserunt ab uno ex demortuis Vicariis hoc idem percepisse; unde cum omnes de auditu deponant, nihil probant, *cap. licet ex quadam, in princ. de testib.* plures per Farin. in *praxi crimin. parte 2. quest. 69. num. 2. cum seqq.* quibus addo Valenzuelam *consil. 174. num. 6. volum. 2. Seraph. decis. 102. num. 1. & 4. Gregor. XV. decis. 517. num. 14. & decis. 572. num. 1. Rotam decis. 521. n. 4. p. 1. & decis. 358. num. 5. p. 2. recent.*

Tanò minus, quia non dicunt audivisse ante litem motam, & potest esse quod post audiverint, *Nat. consil. 170. n. 8. Cephal. consil. 250. n. 28. Gregor. XV. decis. 518. num. 16.*

Tanò etiam minus, quia non declarant à quibus audiverunt, prout eos nominare debebant, *Menoch. de arbitr. casu 475. num. 14. & consil. 98. num. 57. Surd. consil. 135. num. 95 in fili. 1. Farinac. d. 469. num. 75.* Rota apud Postium in *fin. sui tract. mandati, de manutenendo, decis. 184. num. 21.* Et quatenus eorum duo vel tres nominaverunt unum ex Vicariis demortuis, à quo ita audivisse affirmant, id nihil concludit, cum illi, à quibus audiverunt, deberent esse plures, & non unus, *d. cap. licet ex quadam, ibi: Non utique ab uno, &c. Farin. d. 469. n. 79.*

Nec relevat quod simus in antiquis, in quibus terminis testes de audito probare existimarunt citati à Farin. *d. quest. 69. num. 125.* Quia eorum resolutio nullo modo procedere potest sine fama, & adminiculis, Rota *decis. 694. numer. 2. parte 2. recentior.* pro cujus famæ probatione requiritur etiam, ut testes dicant se audivisse à pluribus certis, & nominatis personis; quamvis adderent genericè ab illis audivisse. *Nat. Consil. 170. num. 5. lib. 1. Cephal. consil. 250. num. 22. tom. 2. & publicè, idem Nat. consil. 18. numer. 11. Honded. consil. 87. n. 117. tom. 2. Dec. Alex. Aymon & alij, quos refert, & sequitur Valenzuela consil. 92. n. 181. & 182.* Si non dixerint, & concluderint quod publici auditus fuere à majori parte Populi, *Mascard. de probat. conclus. 749. num. 22. Surd. consil. 472. num. 20. lib. 4. Valenzuela consil. 92. numer. 183.* Unde cum dicti testes pro parte Monialium examinati sint de auditu, nec dixerint audivisse ante litem motam, nec à pluribus personis, sed ab uno tantum, nec concluderint se ita audivisse dici ab antiquis, & Majoribus suis, eorum depositiones nihil probant, ex dictis.

Pro parte verò Promotoris Fiscalis Curiae Ecclesiasticæ plures testes annorum septuaginta, & ultra deponunt, olim prope Parochialem Ecclesiam hujusmodi fuisse Monialium Monasterium, in quo per aliquos annos eas inhabitare, & deinde ad Conventum S. Pelag. civitatis de Oviedo adduci affirmant; quodque tres pro tempore existentes Vicarios ab Apostolica Sede provisos in eadem Ecclesia se cognovisse asserunt, Joannem scilicet de Grado, qui cum duo Beneficia curam animarum habentia ante publicationem Concilij Tridentini insimul in titulum possedisset, & eo publicato unum dimittere, & alterum retinere coactus esset, dictam Parochialem Ecclesiam

Ecclesiam S. Bartholomæi in manibus Sanctissimi ad favorem Bartholomei Alvarez de Grado resignavit, qui litteris Apost. de super expeditis, ac habita possessione, eandem Parochialem per annos fere quadraginta pacifice obtinens, de anno 1615. eam similiter in manibus Sanctissimi in favorem alterius Bartholomæi Alvarez de Grado junioris resignavit, qui deinde vigore Apost. provisionis in possessionem immissus, in ea usque ad mensem Januar. præteriti 1640. in quo obiit, pacifice perseveravit: & sic omnes prædicti testes unanimiter affirmant præter Vicarios antea nominatos, nullum alium cognovisse, nec à suis Majoribus audivisse illos, aut eorum prædecessores ad præsentationem, vel nominationem Abbatissæ, & Monialium dictorum Monasteriorum Sancti Bartholomæi de Nava, sive S. Pelagij de Oviedo ad animarum curam dictæ Parochialis institutos fuisse.

- 41 Unde ex his tribus provisionibus Apostolica auctoritate factis, & effectum sortitis, satis patet de statu dictæ Parochialis, ad hoc ut liberè de ea Ordinarius providere possit; licet enim provisiones Apostolicæ non mutant statum præcedentem beneficii, Achil. *decis. 13. de jure patron. in princ. Caputaq. decis. 189. in princ. part. 3. Seraphin. decis. 299. numer. 3. & decis. 1367. num. 4. Noguero. alleg. juris tom. 1. alleg. 28.*
- 42 *num. 36.* Nihilominus quando non constat de contrario anteriori statu (prout in casu nostro) provisiones Apost. benè probant qualitatem & statum Beneficii, ita Rota *decis. 482. numero 2. parte 1. recentior.* dum dicit principalem conclusionem, quod scilicet provisiones Apost. non mutant statum Beneficii, procedere, & locum habere quando constat de statu contrario antecedenti, aliàs secus, eadem Rot. *decis. 580. numer. 7. dict. parte 2. recentior.* similiter illam veram dicit ubi constiterit de contrario anteriori statu, de quo non constat in præsentī casu, ut ex testium depositionibus evidentissimè apparet.

- 43 Dicerentur autem effectuatæ deputationes Vicarij amovibilis, si per remotionem unius alter fuisset deputatus *ad consil. Oldradi 229. numer. 2. Rota decis. 545. numer. 3. parte 2. divers. & decis. 360. num. 6. & decis. 541. num. 2. parte 2. recentior. & apud Post. in fine sui tract. mandati de manuten. dec. 222. num. 4.*

- 44 Quibus accedit, quod de anno 1615. dum per obitum Bartholomæi Alvarez de Grado senioris ea Parochialis vacare contingeret, eam Ordinarius tanquam vacantem in concursu proposuit, ac præfixo edicto ad valvas Cathedralis, & vacantis Ecclesiæ, in aliis publicis locis, convocavit omnes, qui se examini subicere voluissent: quo tempore, nullo contradicente, aut reclamante, & litteris Apost. in favorem dicti Bartholomæi junioris in Romana Curia expeditis, & in partibus coram Ordinario executore Apost. præsentatis, ad ulteriора progressum non fuit, sed earum litterarum vigore idem Bartholomæus junior collationem, & Canonicam institutionem ab eodem Ordinario obtinuit, ut ex dictis originaliter affixis, & oppositorum concurrentium petitionibus, aliisque scripturis hac de re per Ordinarium confectis, & à Promotore Fiscali in processu reproductis liquidò constat.

- 45 Præterea vacante Ecclesia S. Mariæ, sive S. Petri de Villamajor de anno 1597. in qua illud simile Monialium Monasterium situm, & in Conventum S. Pelagij Overen. civitatis eodem tempore, & eadem de causa translatus fuit, unà cum omnibus bonis, redditibus, & proventibus, ac præcedente unione Vicariæ ad nutum Abbatissæ dicti Monasterij S. Pelagij nominandæ, seu præsentandæ, jux-

ta formam, & tenorem dictarum Constitutionum, & instrumenti unionis à dicto Abbate de Piesca factæ, Ordinarius præviis edictalibus, & concursu Dominicum Perez inter alios tanquam magis idoneum approbavit, & Romam pro Apost. collatione obtinenda, quia vacatio in mense Apost. contigerat, approbationem hujusmodi transmitti mandavit, ut pariter ex edictalibus litteris, ac aliorum ad eandem oppositionem concurrentium descriptionibus in processu deductis, & cumularis latius patet, & præcipuè ex fide examinis, & approbationis, in qua Parochialis hujusmodi beneficium ordinariæ collationis enunciatur; unde obtenta gratia, & in possessionem dictæ Parochialis jam à pluribus annis immissus Dominicus præfatus, & testis 13. tunc à Promotore Fiscali in hac causa præsentatus medio juramento deposuit se ad illam nemine contradicente approbatum, & absque ullo dictarum Monialium assensu, seu præsentatione, de ea canonicè provisum fuisse.

Quæ omnia multum favent, & adminiculantur 46 ad probandum præcedentem statum beneficii; si enim ex Monialium nominatione, seu præsentatione ab Ordinario conferenda esset Parochialis, de qua agitur, concursus excluderetur, & sine illo provisio fieri deberet, ut firmavit Rot. in *Barchinonensi Vicaria, 17. Maij 1624. coram R.P.D. Merlino*, ibi: *Quoniam in hac unione fuit aperte dispositum, quod Vicarius præsentari deberet ab Archidiacono, & institui ab Ordinario, quod manifestè concursum excludit, &c. refero de officio, & potest. Episc. parte 3. alleg. 60. n. 52. prope fin. & in Dertusen. Vicaria, 22. Aprilis 1624. coram eodem R.P.D. Merlino*, impressa per Post. in fine d. sui tract. mandati de manutenendo, *decis. 186. num. 1.*

Cum igitur præviis his concursibus Parochialis 47 Ecclesiæ, hujusmodi (ut ex edictalibus prædictis ac aliis litteris Episcopi apparet quibus creditur in his, quæ spectant ad suum officium, Rot. *decis. 1. n. 1. de probat. in novis, Lambert. de jure patron. 2. parte, quest. 10. princip. art. 7. num. 9. Valenzuela consil. 120. num. 80.*) nemine contradicente bis ad valvas Ecclesiæ Cathedralis, Parochialis, ac aliis locis publicis proponerentur, signum est evidens per assertam unionem antedictam nihil de præcedenti statu fuisse immutatum, & Monialium prætensionem nullo jure, aut possessione fulciri.

Ex quibus sententiam Ordinarij confirmandam esse censui, & ita judicavi Martii die 18. Septembris 1641.

In eadem causa Overensi Parochialis de Nava.

Sententia nulla si fuit iusta & æqua, per secundam judicis appellationem confirmari debet, etiam parte opponente de nullitate, si vitium primæ non fluere in secundam.

VOTUM LI.

- 1 Nullum quod est non potest confirmari.
- 2 Confirmatio sustinet actum tanquam à confirmante.
- 3 Attentare non dicitur ille, qui facit actum continuativum.
- 4 Judex appellationis potest confirmare sententiam nullam.
- 5 Sententia ex quacumque causa, etiam defectu jurisdictionis nulla potest confirmari per Judicem appellationis.

6 Judex

- 6 *Judex ad quem potest confirmare sententiam Judicis à quo ex quavis causa nullam, etiam ex defectu jurisdictionis.*
- 7 *Sententiam nullam posse confirmari per secundam validam, parte opponente, qui teneant.*
- 8 *Et qui dicant id intelligi de secunda qua transiit in rem judicatam.*
- 9 *Sententia secunda non confirmat primam, quando utraque laborat eodem morbo.*
- 10 *Sententia non habentis jurisdictionem si fuerit confirmata per habentem jurisdictionem, amplius non potest opponi defectus jurisdictionis.*
- 11 *Sententia secunda valida confirmat primam nullam, quando vitium primæ non influit in secundam.*
- 12 *Sententia nulla si fuit iusta & æqua, & absque dubio, per secundam validam confirmari potest.*
- 13 *Judex appellationis potest confirmare sententiam nullam, etiam, ex defectu jurisdictionis, quando de novo, iustitia exigente, sic danda esset.*
- 14 *Sententia nulla est confirmanda per judicem appellationis constando de bono jure partis, saltem si illa patiatur aliquas nullitates sanabiles.*
- 15 *Executio nulliter facta non est annullanda, si condemnatus verè est debitor.*
- 16 *Sententia & processus licet post legitimam recusationem sint nulli, si tamen sententia fuerit iusta, potest confirmari.*
- 17 *Tenuta, quæ fuit nulliter data, potest confirmari quando constat quod si non esset data, de novo esset danda.*
- 18 *Sententia nulla, quæ quoad causæ merita in se iustitiam continet, à Judice appellationis confirmari potest.*
- 19 *Judex nullitatis tenetur confirmare sententiam nulliter datam, quando sibi constat quod de novo, jure suadente, ac iustitia postulante, danda esset.*
- 20 *Nullitas quando esset dubia, ex quo negotium esset intricatum, poterit Judex cognita iustitia sententiæ eam confirmare, non obstante oppositione nullitatis.*
- 21 *Attentata revocanda non sunt ad ejus instantiam, de cujus non jure constat.*
- 22 *Attentata ut revocantur in beneficialibus, opus est quod attentatus coloret titulum.*
- 23 *Confirmatio Judicis de actu attentato est valida.*
- 24 *Sententia nulla ob omissionem juramenti calumnie potest confirmari ubi constat de bono jure, etiam parte opponente.*
- 25 *Sententia quando fuit ex meritis causæ, & processus jussu late, non est curandum de nullitate, etiam ex defectu jurisdictionis.*
- 26 *Protestatio in judicialibus in omnibus actibus subsequitis repeti debet.*
- 27 *Nullitatis oppositio in quolibet actu repeti potest.*
- 28 *Nullitatis protestatione caviliosa supplicatio sustineri non potest.*
- 29 *Sententiam nullam in toto, vel in parte sine dubio confirmare poterit Judex, si adsint ordinationes, quæ mandent non attendi nullitatis processus.*
- 30 *Pro sententia Jura præsumunt.*
- 31 *Nullitas in dubio non obstat.*
- 32 *Judex re existente dubia, contra nullitatem, & ut actus sustineatur, & magis valeat quam pereat, judicare debet.*
- 33 *Actus præsumi debet validus.*
- 34 *Etiam si quandoque disponatur præter intentionem agentium.*
- 35 *Vel quavis verba impropriantur.*
- 36 *Actus ut valat, quod postea in ordine, præsumitur prius.*

ONNULLA, quæ præcedenti voto contrariari videntur, ex adverso opponuntur per Procuratorem Abbatissæ, & Monialium S. Pelagij Ovetensis, quæ cum respiciant non ipsius causæ materiam, & iustitiam, sed quandam chimæricam in facto alterationem, nec mutationem aliquam substantialem, aut plus juris in causa victo importent, idè visum fuit Procuratoris Monialium querelis breviter occurrere; opponit enim primam sententiam Ordinarii; quam confirmavit secunda, uti attentatam nullam esse, ac proinde secundam eam confirmantem eidem nullitati subjacere; additque præcessisse decretum quoddam Ordinarii, quo pronuntiaverat Parochialem, de qua agebatur, uti liberam, per concursum, & non ad nominationem dictæ Abbatissæ providendam esse; à quo decreto cum per ipsam Abbatissam appellatum fuisset, & omnia gesta ea appellatione pendente jam essent attentatorum remedio revocata, sequebatur, ait ille, quod dicta sententia eo medio tempore ab ordinario Judice prolata inclusa est sub revocatione attentatorum, & nullatenus potuit confirmari, quia quod nullum est, non potest confirmari, cap. non firmatur, ubi Dyn. de regulis Juris, l. quod ab initio, ff. eodem. Grammat. decis. 66. num. 52. & in sententia secunda confirmatoria primæ nullius, agnoscunt Paris. consil. 106. num. 6. lib. 4. Rip. consil. 9. num. 6. & consil. 53. num. 7. Surd. decis. 289. num. 10. Rota apud Marches. de commiss. tom. 3. pag. 48. num. 5.

Sed hæc ratio ex duobus nihil evincit: primò, quia prior illa sententia, quæ prætenditur appellatione pendente prolata, nihil aliud habet, quàm quod dicto decreto fuerat decisum; nec juri Ordinario magis tribuit, aut Monialibus plus detrahit, quàm quod per dictum decretum uni concessum & alteri detractum fuerat: patet, quia in dicto decreto Ordinarius concursui supposuerat Parochialem, de qua agitur, & rejecerat Abbatissæ, & Monialium nominationem de Vicario amovibili factam: sententia autem hoc idem importat; & quatenus declarat Franciscum Gutierrez Perez ad obtinendam à Sede Apostolica eandem Parochialem in mense reservato vacantem, uti magis idoneum approbatum, in consideratione habendum non est, quia idem Franciscus Gutierrez cuicumque juri ex oppositione hujusmodi sibi quomodolibet competenti ante sententiam jam cesserat, ut in actis constat, & aliam parochialem pacificè obtinuerat: unde secunda hæc pars prioris sententiæ, quæ videbatur continere acta post appellationem interpositam, non subsistit, dicto Francisco Gutierrez jam non existente oppositore, nec aliquod jus prætendente; ac propterea nihil aliud dicta prima sententia continebat, quàm illud, quod in dicto decreto pronuntiatum fuerat, & sic secunda sententia hoc ipsum tantum confirmat, ac proinde valida debet censeretur confirmatio, ad not. per Rot. decis. 605. n. 4. parte 3. lib. 3. divers. cum illa substineat actum tanquam à confirmante, Surd. consil. 63. numero 27. eo maxime, quia Judex à quo solum id, quod dixerat in dicto decreto, voluit repetere in sua sententia, continuando eandem materiam; idè in hac parte, & in illis actibus, quæ fiunt per modum continuationis, & multò magis per viam repetitionis, non potuerunt causari attentata, juxta ea quæ resolvunt Lancel. de attent. p. 2. l. 2. limit. 26. à princ. Surd. consil. 160. n. 40. Sigismund. Scacc. de appell. q. 2. num. 70 ubi quod attentare non dicitur ille, qui facit actum continuativum; & idè si pars appellatione pendente potest continuare suam possessionem, & exercere

exercere jurisdictionem, quam prius habebat, multo magis poterit tam ille, quam Judex repetere actum, & quaecumque ante appellationem tempore habilis gesta, quia non innovatur contra statum litis, sed idem, qui antea, retinetur.

4 Secundò, quia licet hæc prima ratio non subsisteret, adhuc in puncto juris, & secundum magis communem opinionem verius est, posse Judicem appellationis confirmare sententiam nullam Ita Rot. dec. 7. de sentent. & re judic. in antiq. ibi: *Nota, quod ubi sententia nulla per secundam sententiam est confirmata, non potest allegari nulla, not. Innoc. in c. 1. de confirmat. nuli, vel inutili, &c. Achil de Grass. decis. 4. de sentent. & re judic. ibi: Sententia confirmans primam etiam nullam ex capite jurisdictionis, nihilominus est valida, & transit in rem judicatam, &c. Paris consil. 111. lib. 5. ubi late quod sententia ex quacunque causa etiam defectu jurisdictionis nulla, potest confirmari per judicem appellationis, Cravet. consil. 179. n. 7. Roland consil. 41. num. 34. lib. 1. Marsil sing. 402. Sententia si fuit. Viv. decis. 53. n. 1. num. seqq. Vant. de nullit. tit. quibus modis sentent. nulla def. poss. n. 129. ubi tenet communem sententiam Doctorum habere quod sententia nulla quoad merita causæ à Judice nullitatis confirmari potest, etiam quod ex defectu jurisdictionis nullitas prætenderetur, Marc. Anton.*

5 Genuens. in practica Archiep. Neapol. c. 56. n. 11. ibi: *Sextò notandum est in praxi, quod Judex ad quem potest confirmare sententiam Judicis à quo ex quavis causa nullam, etiam ex defectu jurisdictionis, &c. Trivis. lib. 1. causar. civil. dec. 52. Cancer. variar. resol. lib. 3. cap. 17. de sentent. num. 537. Marta in votis noviss. decis. voto 149. num. 1. ubi quod sententia nulla potest confirmari per judicem appellationis.*

Et quamvis hanc resolutionem aliqui intelligant procedere parte non opponente de nullitate, secundum Hieronym. Gabr. consil. 49. n. 4. lib. 1. Crescent. c. 48. alias 15. de sentent. & re judic. Seraphin. decis. 1251. num. 3. Rot. apud Marches. de commiss. tom. 2. pag. 595. col. 2. & tom. 3. pag. 48. num. 5. & eodem tom. 3. pag. 393. num. 1. & inter recentior. deci. 572. num. 2. parte 2. & decis. 37. parte 4. Et quando secunda sententia confirmans primam jam transierat in judicatum, ex Crescent. d. decis. 48. Cæf. de Gras. decis. 9. n. 13. de sentent. & re judic. Rota decis. 474. n. 11. & dec. 572 sub n. 2. vers. Et quando non fuit oppositum, part. 2. recent.

9 Nihilominus verior est prima sententia in duobus casibus. Prius est ubi nullitas primæ sententiæ, non influit in secundam; nam eo solum casu secunda sententia non confirmat primam nullam, quando utraque laborat eodem morbo, & nullitas primæ influit in secundam, Rota apud Marches. de commiss. tom. 2. pag. 80. numer. 7. & tom. 3. pag. 20. numer. 3. Prout quando sententia esset nulla defectu mandati, quod etiam in secunda non intervenit, vel defectu jurisdictionis quæ non adest in secunda: in nostro autem casu secus est, quia nec jurisdictio, nec alia nullitas considerata in alia sententia reperitur in hac instantia, vel in Judice ad quem. Unde bene Anton. Gabr. commun. tom. 3. tit. de statutis, conclus. 3. n. 25. tenuit quod si sententia non habentis jurisdictionem fuerit confirmata per habentem jurisdictionem, amplius non potest opponi defectu jurisdictionis, & dicit Rota apud Marches. de commiss. tom. 2. pag. 595. col. 2. num. 2. quod quando vitium primæ non influit in secundam, tunc satis est quod prima fuerit per secundam validam confirmata, cum secunda valida claudat viam nullitatis contra primam.

12 Secundus est, quando constat sententiam nullam

fuisse justam, & æquam, quia tunc nulli dubium esse potest, quod per secundam validam confirmari valeat. Ita eleganter Alex. consil. 181. numer. 15. lib. 6. ibi. *Tertio respondes, & claudos os omnibus, quod præsupposito quod dicta sententia fuisset nulla dicta ratione tamen si vobis Judicibus constat illam fuisse æquam, debetis illam confirmare, &c. Hieron. Magon. Lucens. dec. 91. num. 33. ubi tenet judicem appellationis posse confirmare sententiam nullam, etiam ex defectu jurisdictionis, quando de novo justitia exigente sic danda esset, Michaël Ferrer. part. 3. observ. cap. 432. fol. 225. ubi dicit ita judicatum in Regia Audientia Barchinonæ, Franc. Hieron. Leo in resp. cap. 8. n. 237. post decis. 173. ubi quod sententia nulla est confirmanda per judicem appellationis, constando de bono jure partis, saltem ubi illa patitur aliquas nullitates sanabiles, & non essent contra formam: & decis. 189. per tot ubi late probat sententiam notoriè justam, quamvis nullam, posse confirmari, & in fine refert fuisse ita judicatum in Regia Audientia Valentina, Cancer. d. cap. 18. num. 562. & numer. 563. testatur hanc sententiam placuisse Senatui, hac ratione, quod non interfit petentis revocationem sententiæ, aut facti, cum si facta non fuissent, de novo fieri deberent: quod pulchrè animadvertit Anton. Fab. in suo Cod. lib. 3. tit. 12. de jurisd. omn. Jud. definit. 14. ubi sentit quod etsi lata sit sententia contra pupillum nulliter, appareat tamen esse justam, & aliam non posse ferri, non esse audiendum si petat revocationem, cum ejus interfit ne amplius sumptibus vexetur, & nullam posse confirmari, ait Valasc. de jure emphyt. q. 6. n. 14. & de partition. c. 39. num. 72. cum seqq. Gabr. Pereira Lusitan. decis. 22. n. 3. in fine. Gama. Lusit. decis. 237. n. 3. ubi per l. fin. ff. de eo quod metus causa, dicit non esse annullandam executionem factam, quantumvis nulliter, si condemnatus verè est debitor, & quod habens pro se sententiam de jure nullam, si aliàs justa est, potest confirmari, & deci. 324. late probat exceptiones nullitatis vel processus, sententiæ non esse admittendas, nisi de meritis causæ aliquid juridicum proponatur; & de sententia nulla ex defectu citationis, quod non sit revocanda, nisi aliquid adducatur, quod esset oppositurus citandus, dicit Surd. consil. 227. n. 17. Rot. decis. 605. numer. 1. lib. 3. parte 3. divers. ibi: *Tria obiciebant Domino Torquato. Primò, quod ex his codicillis non potest confirmari sententia aliàs lata ab A. C. quæ prætendebatur nulla. Verùm Domini hoc nihil faciebant, quoniam sententia nulla, si tamen justa, solet confirmari &c. eadem Rota decis. 116. in fin. parte 3. lib. 1. divers. ibi: Sed per istos DD. aliàs Domini, & hodie dixerunt, sententiam, ex quo erat justa, posse confirmari, etiam quod esset nulla & propterea ejus nullitas non esset consideranda, &c. Idem dicit decis. 142. n. 3. parte 3. lib. 1. etiam divers. Lan- cel. de attent. parte 2. c. 6. num. 65. ubi quod quamvis processus, & sententia post legitimam recusationem sint nulla, si tamen sententia fuerit justa, petit confirmari, & parte 3. cap. 28. numer. 67. ubi quod tenuta quæ fuit nulliter data potest confirmari quando constat quod si non esset data, de novo esset danda, & non venit hoc casu revocanda, bene Berol. consil. 33. num. 4. volum. 1. ubi consuluit quod sententia Judicis ad quem, confirmans sententiam nullam, valet, nec dicitur nulla, & operatur quod de nullitate amplius dici non possit, & consil. 19. numer. 14. volum. 3. dicit quod sententia nulla ex defectu citationis potest per judicem Appellationis confirmari, Menoch. consil. 361. num. 35. ubi idem dicit quando constat sententiam nulla veritate, & æquitate niti. Vant. d. tit. quando sent. nulla def. poss. num. 129.**

num. 129. ibi: Nam præsupposito, quod sententia prima foret nulla, puta absque citatione, vel in die feriatio, seu extra instantiam, vel ex aliquo alio defectu sententiam ipsam concernente lata; si tamen constaret eandem quoad causæ merita in se iustitiam continere, à Judice appellationis, seu nullitatis in parte, vel in toto quoad merita, & negotium principale confirmari, vel reformari posset, arg. l. fin. §. fin. ff. quod metus causa, &c.

19 Fontanel. de pact. nupt. claus. 4. glos. 18. part. 4. n. 109. ibi: Dicebam præterea facere, quod Judex nullitatis teneatur confirmare sententiam nulliter datam, quando sibi constat quod novo jure suadente, ac iustitia postulante, ea danda, & concedenda foret, prout pulchrè Viv. decis. 495. num. 9. &c.

20 Hanc resolutionem agnoscunt decisiones, quæ tenent sententiam nullam, etiam ex defectu jurisdictionis posse confirmari, parte non opponente, quando secunda sententia confirmans transitum fecit in iudicatum, quas magistraliter declarat Rota dec. 474. parte 2. recent. dum ibi num. 11. id limitat quando nullitas esset dubia, ex quo negotium esset intricatum; quia tunc, ut referendo hanc deci-

21 sionem ait Beltramin ad Greg. XV. decis. 176. num. 16. in medio, poterit Judex cognita iustitia sententiæ eam confirmare, non obstante oppositione nullitatis. De bono autem jure Promotoris Fiscalis, & de iustitia istius partis, satis, & notoriè constat ex resolutis in præcedente voto, unde patet quàm malum jus foveat adversa pars, ad cujus instantiam attentata jam purgata debent ad favorem alterius melius jus habentis cognosci; sequuntur enim partem bonum jus habentem, ita ut nec revocentur ad ejus instantiam, de cujus non jure constat. Rot. decis. 14. de appell. in novis, Cassad. decis. 3. num. 4. de restitu. spoliar. & alij, quos refert, & sequitur Valenzuela consil. 45. num. 18. tom. 1. maxime cum sumus in beneficialibus, in quibus ut attentata revocentur, opus est quod attentatus coloret titulum, Covar. pract. cap. 23. num. 4. Valasc. consil. 156. n. 19.

22 Valenz. d. consil. 45. num. 21. & tantò magis, quia attentata ista sunt valdè dubia, unde de illis agi non debet, sed de bono jure prius discutiendum, quo constituto, non venirent revocanda: idem Valenz d. consil. 45. num. 31.

23 Et in puncto, quod confirmatio Judicis de actu attentato sit valida, resolvit Lancellot. p. 2. cap. 12. limit. §. 2. num. 68. quod tantò facilius procedit, quia nullitas actus proveniens attentatorum vigore, non causatur ex aliquo defectu defensionis naturalis & per partes irremissibili, sed ex defectu solum jurisdictionis utpotè quia pendente appellatione, Judici à quo ulterius procedere non permittitur: qui quidem jurisdictionis defectus non influit in iudicem ad quem, ita ut sua uti jurisdictione similiter impeditus remanserit, cum aliunde ea provenisset, & ideo diverso jure censeri debet, arg. text. in cap. cum in tua 30. de decim. cap. quia circa 22. de privil. Anton. Monach. Florent. decis. 18. n. 12.

25 Non obstat, quod aliquando Rota ultra iustitiam causæ exegerit quod pars non opposuerit de nullitate. Quia id tantum procedit ubi plenè non apparet de bono jure: sic intelligenda est de. is. 20. num. 1. parte 2. in posthumis Farin. dum censuit sententiam nullam ob omissionem juramenti calumniæ posse confirmari, ubi de iustitia illius constat, parte non opponente, ne alias contrarietur alteri ejusdem Rotæ decis. 456. num. 2. vers. Tertiò, eadem parte 2. in posthumis Farin. quæ indistinctè firmavit partis oppositionem ad hunc effectum, & in eventa omissionis juramenti calumniæ, nihil relevare ubi

26 satis constat de bono jure; sententia enim quan-

do fuit ex meritis causæ, & processus justè lata, non est curandum de nullitate etiam ex defectu jurisdictionis, Jacob. Mandel. consil. 92. volum. 1. Viv. decis. 331. Joan. Baptist. Costa de facti scientia, & ignor. cent. 1. distinct. 100. n. 78. Camil. Borrel. in sum. decis. part. 1. tit. 41. num. 90.

27 Secundò respondetur, quod licet dicamus pro-
testationem hujusmodi adesse debere ad effectum ut prior sententia nulla non posset confirmari per secundam, etiam constito de illius iustitia; adhuc non esset reputanda sufficiens asserta protestatio, quia de ea non apparet, & quatenus appareret, nihil relevaret, cum in omnibus actibus subsequenti-
bus non fuerit repetita, prout in judicialibus requiritur, Mohed. decis. 2. de judic. Caputaq. decis. 403. parte 2. Seraph. decis. 1057. numer. 2. & in his terminis Rota d. decis. 456. num. 3. vers. Secundò. Est autem
28 necesse, quod in quolibet actu repetatur, ut ista oppositio nullitatis, Beltram. in annot. ad Greg. XV. dec. 176 n. 16. in fin. ubi ad hoc citat Rotam, in Anconitana Afflictus, 8. Junij 1593. tum quia nullitatis protestatione cavillosa supplicatio sustineri non potest, Innoc. in cap. post electionem fin. de concess. prob. Intrig. lib. 2. sing. 83. numer. 2. Giurb. decis. 37. numer. 22.

30 Tertiò respondetur, quod in his Regnis per l. 10. tit. 17. lib. 4. recop. veritas in processu attendenda est, nec propter substantialium omissionem processus, aut sententia annullatur, & tunc quando adest hæc, vel alia similis dispositio, si constiterit Judici appellationis de bono jure in negotio principali, poterit absque ullo dubio confirmare in toto, vel in parte sententiam nullam, ut resolvit Gail. in pract. observat. lib. 1. observat. 84. sub num. 3. & 4. ubi testatur sic servari in Camera Imperiali propter ordinationes, quæ mandant non attendi nullitates processus, si alias ex actis plenè judici constet de meritis causæ.

31 Quartò respondetur, quod licet dubium, aliquod
pateretur communis illa opinio, de qua suprà num. 12. cum seq. aut difficultatem ullam haberet, adhuc hoc dubio, & difficultate stante, semper pro sententia secunda confirmante primam esset præsumendum. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 67. numer. 26. Rot. decis. 576. num. 7. & decis. 577. num. 2. & 7. p. 2. in
32 posthumis Farin. tum quia in dubio nullitatem non obstare dicit text. in l. quoties, ff. de rebus dub. & in l. si quando, ff. de legat. 1. cum aliis citatis per Vant. de nullit. tit. quibus modis sent. null. num. 237. ubi quod re existente dubia contra nullitatem, & ut actus sustineatur, & magis valeat, quàm pereat, Judex judicare debet: tum etiam, quia ea semper admittenda interpretatio est, quæ actum non subvertat cum actus præsumi debeat validus, Roland. cons. 61. n. 23. & seqq. vers. Quintò considerandum, lib. 3. Roman. consil. 280. Si admittimus, num. 4. cum seqq. cum aliis per me citatis Axiom. 12. num. 17. etiam si aliquid
35 quandoque disponatur præter intentionem agentium cap. 1. §. idem quoque, in fin. de desponsat. imp. in 6. Feder. de Senis consil. 15. num. 4. vers. Item contra: vel quamvis verba improprietur, Fulgos. consil. 87. Visis superius allegatis, col. 2. vers. ex illa quoque Abb. cons. 62. in controversia col. 3. num. 7. vers. Tertiò principaliter, lib. 1. Car. Tusch. pract. concl. tom. 1. lit. A, concl. 136. num. 32. & seqq. Ideò quod posterius est in
36 ordine, præsumitur prius, ut actus valeat, ex Bald. in l. cum in testamento §. hæc verba, ff. de hered. instit. Magon. Lucensi decis. 31. n. 3. alij penes Giurb. d. decis. 36. num. 15.

Salamantina Electionis.

Manutentio datur, etiam ubi possessio manifestè est contra jus, si ea sit longæva, vel alicujus temporis considerabilis, veluti decennalis. Juris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & inevitabilis. De observantia interpretativa multa traduntur.

VOTUM LII.

- 1 Possidenti de tempore litis mota debetur manutentio.
- 2 Possessio antecessorum successoribus suffragatur ad effectum manutentionis.
- 3 Manutentio datur nullo titulo etiã colorato ostenso.
- 4 Possessio optimè probatur per confessionem partis.
- 5 Electiones coarctari non possunt ad duas vel tres personas.
- 6 Possessio ubi manifestè est contra jus, seu illi jus manifestè resistat non datur manutentio, nisi concurrat aliquis legitimus titulus.
- 7 Manutentio non datur ex sola possessione sine titulo ubi jus resistit.
- 8 Possessio acquisita jure resistente dicitur iniqua occupatio, quæ occupatori nihil prodest.
- 9 Confirmatio statuti ex observantia longi temporis præsumitur, etiam non data scientia Pape.
- 10 Statuta descripta in libro statutorum præsumuntur usu recepta.
- 11 Confirmatio Cardinalis Poggii refertur.
- 13 Statutum à Sede Apost. confirmatum dicitur Constitutio Papalis.
- 14 Constitutiones Regularium sunt in causis Religiosorum attendenda, non autem generales Juris communis dispositiones.
- 15 Constitutio Clementis VIII. refertur.
- 16 Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea, quæ sunt proportionalia.
- 17 Moniales Ordinis Cisterciensis subduntur legibus & statutis monachorum Cisterciensium.
- 18 Constitutiones singulorum Ordinum servari mandant Concil. Trident.
- 19 Possessio antiqua resistentiam relevat.
- 20 Possessio longæva, veluti decennalis sufficit ad effectum manutentionis, etiam quando jus resistit.
- 21 Possessio diuturna, & quæ est alicujus temporis considerabilis, etiam si sit contra jus, est manutentibilis.
- 22 Titulus coloratus oritur ex longæva, & decennali possessione, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiam si Jus resistat.
- 23 Velle enim quis non creditur quod jure facere non potest.
- 24 Jus commune Monachorum sunt eorum Constitutiones Apost. Auctoritate confirmata.
- 25 Statutum posterius intelligi debet secundum tenorem primi, & ab eo recipit interpretationem, ne aliàs inducatur contrarietas.
- 26 Constitutio potius declaranda est ab alia simili Constitutione, quàm à jure communi.
- 27 Constitutiones contrarie ad concordiam reduci debent, ut tollatur omnis contrarietas.
- 28 Interpretatio illa sumenda est in omni materia, per quam non inducatur contrarietas.
- 29 Constitutionis una pars aliam declarat.
- 30 Derogatio est stricti juris.
Barbosæ Vota decisiva.

- 31 Derogatio tantum, & non plus est, quantum dictum.
- 32 Condicio quæ de jure impleri non potest, rejicitur.
- 33 Condicio impossibilis, seu difficilis de jure habetur pro non apposta.
- 34 Impossibile reputatur, quod pendet à voluntate Principis.
- 35 Lite pendente super validitate, vel invaliditate alicujus statuti, seu Constitutionis non debet quis commodo suæ possessionis privari.
- 36 Statutum lite pendente super ejus validitate, vel invaliditate nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, donec dictum statutum revocetur, vel ejus validitas declaretur.
- 37 Parochus qui habet juris assistentiam super decimis, si moveat litem contra Regulares illas prætendentes quibus jus resistit lite pendente non retardatur manutentio possidenti, siue sit Parochus, siue Regularis.
- 38 Titulus præsumptus ad manutentionem sufficiens est, etiam si jus resistat.
- 39 Juris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens & inevitabilis.
- 40 Condicio foundationis alicujus Capellanie potest præscribi.
- 41 Onera, & conditiones apposta in aliquo beneficio à fundatore, possunt temporis diuturnitate, vel præscriptione tolli.
- 42 Consuetudo legitima potest efficere, ut electio fiat aliter quàm Jus commune disponit.
- 43 Observantia longæva subsequuta potest declarare quem in statuto comprehendit, vel non comprehendit.
- 44 Observantia subsequuta est optima interpretatio cujusque dispositionis.
- 45 Observantia quæ subsequitur multum prodest ad declarationem cujusque dispositionis.
- 46 Observantia subsequuta declarat majoratus institutionem.
- 47 Observantia subsequuta interpretatur statuta dubia.
- 48 Observantia subsequuta habet vim testium deponentium super veritate facti.
- 49 Observantia interpretativa favorabilior est quàm dispositiva, & sequi debet etiam impropriando verba.
- 50 Observantia interpretativa ut inducatur, sufficiunt decem anni.
- 51 Statuti, constitutionis, vel legis ad validitatem requiritur, ut usu recepta sit.
- 52 Legi semper adest tacita conditio, si usu recipiatur.
- 53 Legem seu statutum usu receptum observans, minime dicitur ejus transgressor.
- 54 Differentia inter leges, & statuta.
- 55 Statutum si nunquam fuit observatum, ad ejus derogationem sufficit illius non usus.

P. Generalis Ordinis Cisterciensis Hispaniarum est manutenendus in possessione in qua reperitur ad nominandum duos, vel tres Moniales pro quolibet Monasterio, ex quibus eligi debeat Abbatissa juxta formam Constitutionis; nam cum de tempore litis motæ possideret, manutenendus est, ad 9. retinenda. Institut. de inter. Seraphin. decis. 16. n. 1. Noguero. allegat. 28. num. 64. Rota apud Post. post irat. mandati de manutenendo, decis. 20. n. 1. etiam si non per se, sed per ejus antecessores in officio, quia possessio antecessorum successoribus suffragatur ad hunc effectum, ut potè acquisita dignitati, & officio Rota decis. 390. num. 2. vers. quod autem, parte 1. divers. & decis. 623. num. 2. parte 2. recentior. & apud Post. decis. 166. num. 1. &

3 *decis. 194. num. 13. & coram Coccino dec. 86. num. 1.* absque eo quod requiratur aliquis titulus etiam coloratus, *Cassad. decis. 4. num. 8. de restitu. spoliat.* & Rota apud Postium *decis. 70. num. 1. & decis. 113. num. 9. & 16.*

4 De possessione autem satis constat ex confessione partis, quæ tollit omnem difficultatem, quasi superans omne genus probationis, ad text. in l. *cum per eum, C. de liberali causa*, Rota apud Post. *dec. 43. num. 1. & 3. & decis. 113. num. 15. & decis. 240. n. 1. & decis. 106. num. 13.* ubi quod si pars adversarium possessorem appellat, probat possessionem.

5 Verum opponeretur ex adverso possessionem allegatam non sufficere ad manutentionem in hoc casu obtinendam, ob resistantiam Juris communis de quo *cap. cum terra, de elect.* dum electiones, nullas esse decidit, quæ fuerint ad tres, vel quatuor personas coarctatæ, per quem text. ita resolvunt Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 2. quest. 52. artic. 11.* Miranda in *man. Pralat. tom. 2. quest. 23. conclus. 3.* Tamburin. *de jure Abbatum tom. 1. disp. 4. quest. 22. n. 8.* Castellin. *de elect. cap. 3. num. 7.* Jul. Lavor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 31. a num. 11. & 14.* Sigismund. à Bononia *de elect. dub. 52. n. 5.* & est de mente S. Congr. Concilii, quæ requisita *an stante libertate electionis liceat Pralato Superiori proponere duos, vel tres, ex quibus necessario unus eligatur? respondit non licere*, ut testatur Castell. *d. tract. cap. 14. num. 60. in fin.* Et tanto magis certa & manifesta est resistantia, quia præter illam Juris dispositionem, coadjuvat alia hominis in fundatione, quæ videtur coarctationem hujusmodi rejicere, & electionem liberam Monialibus relinquere. Unde subsequitur certa Juris conclusio, quod ubi ipsa possessio est manifestè contra jus, seu illi jus manifestè resistit, non datur manutentio, nisi concurrat aliquis legitimus titulus, Lotter. *de re benefic. lib. 21. q. 45. n. 17. & 18. & quest. 46. num. 61.* Seraphin. *decis. 1047. num. 9. & decis. 1463. num. 2.* Greg. XV. *decis. 370. n. 1. & ibi Addent. sub n. 10.* plures per Post. in *d. tract. mandati de manutenendo, observ. 44. n. 14.* & Rota apud ipsum *decis. 187. n. 7. & 8. & in recentiorib. dec. 752. n. 4 p. 2.* Vel saltem possessio alioquo titulo coloretur, ut Rota *coram Greg. XV. d. decis. 370. n. 1.* Ubi enim jus resistit, manutentio non datur ex sola possessione sine titulo. Cavar. *pract. cap. 17. n. 6. vers. quarto*, Rot. *decis. 752. n. 4 p. 2. recentior.* & apud Post. *d. decis. 187. n. 8.* ita ut eo in his terminis deficiente,

7 possessio dicatur iniqua occupatio, quæ nihil occupatori prodest. Steph. Gratian. *discept. forens. c. 870. n. 16.* Post. *d. observ. 44. n. 20.*

9 Sed his non obstantibus danda est manutentio, quia post dispositionem *d. cap. cum terra.* emanarunt Constitutiones hujus Congregationis, & inter ejus definitiones *cap. 6. n. 22.* præscribitur forma observanda in electionibus Abbatum & Prælatorum quorumcunque Monasteriorum, ut scilicet PP. Generales, & Patres Definidores nominent, & nominare possint duos Monachos pro quolibet Monasterio, ut ex illis unus à Conventualibus in Abbatem eligatur: de cujus definitionis confirmatione licet nullus adhuc dubitaverit, nihilominus cum habeamus antiquissimam in Ordine observantiam ea forma & modo procedendi ad Abbatum electionem, ea pro confirmatione sufficeret, quia confirmatio statuti ex observantia longi temporis præsumitur, etiam non data scientia Papæ, Seraph. *decis. 497. n. 2. & dec. 536. num. 5.* maxime cum inveniatur impressa dicta Definitio *tom. 3. Definitionum Ordinis*, ad hoc ut de illius justificatione, & amplius dubitari non possit, idem Seraphin. *decis. 1447. num. 1.*

Accedit ad majorem abundantiam specialis, & individua ejusdem Definitionis confirmatio, & nova concessio à Cardinale Poggio in Hispaniarum Regnis Legato à latere emanata, sub Dat. Matriti pridie Kalend. Maii 1553. his verbis. Item quod dicti octo Definidores nominent pro quolibet Monasterio Congregationis duos Religiosos ejusdem, ex quibus sit obligatus quilibet ex Conventibus Dictorum Monasteriorum eligere unum in Abbatem, & Prælatum, & non aliquem alium, &c. Et demum ita concludit. *Nos igitur instrumenti seu scripturarum hujusmodi tenores ac si de verbo ad verbum inferentur, presentibus pro expressis habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati auctoritate Apost. Nobis desuper concessa, qua fungimur in hac parte statuta, & ordinationes supradictas, &c. perpetuo approbamus & confirmamus, supplemusque omnes & singulos tam Juris quam facti defectus, &c. Sublata, &c. Irritum &c. Non obstantibus, &c.*

Quæ quidem definitio cum sic fuerit à Sede Apost. confirmata, dicitur Constitutio Papalis, Pr. Emman. *quest. Regul. tom. 3. q. 11. artic. 1.* Tambur. *de jure Abbatum tom. 1. disp. 5. q. 1. n. 3.* Greg. XV. *dec. 267. n. 6. & 13.* Rota *decis. 204. n. 2. p. 2. recent.* Et sic illa à Regularibus attendenda est, non autem generales Juris communis dispositiones, quia generi per speciem derogatur, *cap. generi, de regul. Juris in 6.* Tambur. *d. q. 1. num. 3.*

Præterea S. D. Clemens VIII per suas litteras in forma Brevis, sub Dat. Romæ apud S. Petrum die 14. Decembris 1604. statuit ut electiones Abbatum hujus Congregationis fiant juxta formam in Constitutionibus, & Definitionibus Ordinis statutam, his verbis videlicet: *Abbatia item munus, necnon Præsidentia, tertio quoque anno in Capitulo generali vacet, nec ultra Abbates, nec Præsidentes in earum administratione confirmari possint: in eorum quoque electione formam secundum Constitutiones ejusdem Ordinis præscriptam servari decernimus, &c.*

Hanc eandem formam in electionibus Abbatissarum speciali dispositione inter Definitiones Ordinis *cap. 45. n. 10.* observandam esse statuitur, tum quia Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea, quæ sunt proportionabilia, Felin. in *cap. de Monialibus, de sentent. excomm.* Fusc. *de visit. lib. 2. cap. 18. n. 62.* Menoch. *de arbitr. casu 421. n. ult.* Flores de Mena *var. lib. 1. q. 10. n. 25.* tum etiam, quia in electionibus Monialium discordiæ majores & magis indiscretæ experiuntur, quàm in Monachorum electionibus, & idèd coarctationis remedium Monialibus magis necessarium videtur, arg. text. in *cap. indemnitatibus 43. de elect. lib. 6. ibi: Indemnitatibus Monasteriorum Monialium, quæ frequenter propter electiones in discordia celebratas ab ipsis grandia in spiritualibus, & temporalibus dispendia patiuntur, occurrere desiderabiliter affectantes, &c.*

Quod jam sine dubio transit post emanatum à Sacra Congregatione Concilii decretum, quo deciditur, Moniales subdī legibus, & statutis istius Ordinis, ubi sic proposito dubio: *Tertio, an prædicti Abbates in modo & forma servanda in electione Abbatissarum, in deputatione Confessorum, & aliorum Ministrorum, in assignatione & declaratione causarum, propter quas Superiores, & alii Ministri intra clausuram Monasteriorum Monialium ingredi possunt, subdantur legibus, & statutis prædictæ Congregationis, quatenus non adversentur decretis Concilii?* sic respondit. *Ad tertium subdī.* prout constat ex quodam transumpto in forma probanti Auditoris Cameræ Apost. impresso inter privilegia Ordinis *tom. 2. privil. 34. pag. 149.*

18 Nec adest aliquod Concilii Trident. decretum in contrarium, quod uti posterius à confirmatione Cardinalis Poggii, & in dicta declaratione reservatum, observari debeat, quia in eo nullibi innovatur *d. cap. cum terra*; solum enim in *cap. 6. sess. 25. de Regularib.* statuitur ut per vota secreta Abbatissæ eligantur, & in *cap. 7. proximè seq.* qualitates, quibus præditæ esse debent, numerantur, ac deinde sic absolvit, *In reliquis servantur singulorum Ordinum vel Monasteriorum Constitutiones.*

Non obstat foundationis Monasterii clausula, in qua habetur Abbatissæ electionem ad Moniales spectare debere, ut ex illis, quæ sibi dignior videbitur, eligatur: Quia ea Juris & clausulæ resistentia non obstante, non potest manutentio R. P. Generali denegari ex multis.

19 Primò, quia possessio nominandi duas vel tres Moniales per P. Generalem, ex quibus eligi debeat Abbatissa, fuit & est multum antiqua, & à foundatione Monasterii ab octuaginta & ultra annis uniformiter habita, unde succedit doctrina vera, quod possessio antiqua, licet sit manifestè contra jus (quod negamus) resistentiam relevat, Rota *decis. 534. n. 7. p. 1. divers.* ibi. *Ultra quod possessio etiam contra jus relevat, quāto est alicujus temporis considerabilis*, Franc. in *cap. ad pecunias n. 8 in 4. limit. de restit. spoliat. in 6.*

20 & c. & eadem *p. 1. decis. 595. n. 6. cum seq. & inter recentiores decis. 685. n. 3. p. 1. ibi.* Attamen illa cessat in præsentia ex longæva, & plusquam decennali possessione Archiconfraternitatis, quæ habetur loco tituli, &

21 sufficit ad effectum manutentionis, etiam in possessione contra jus, & c. apud Post. *decis. 194. num. 12.* ubi ait quod quando possessio est diuturna, datur inferiori manutentio, quamvis ibi jus resistat, *decis. 217. n. 8.* tenet quod ex longæva, & temporis considerabilis possessione juris resistentia non impedit manutentionem, & *decis. 32. num. 8. ibi: Et ideo etiam si possessio sit contra jus, est manutentibilis quando est alicujus temporis considerabilis*, & c. & *decis. 33. num. 6.*

ubi idem firmatur.

22 Ratio est, quia ex longæva & decennali possessione, omni calumnia sublata, oritur præsumptio tituli, seu titulus coloratus, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiam si jus resistat, Marescot. *var. resolut. lib. 1. cap. 11. num. 53.* Rota *decis. 595. num. 4. & 7. parte 1. divers. & decis. 397. n. 4. parte 2. recent. Cavalier. decis. 389. num. 1. & decis. 631. num. 2.*

23 Secundò, quia dum dicta clausula foundationis habet quod Moniales in Abbatissam eligant magis dignam, prout sibi videbitur, non relinquit electionem hujusmodi earum meræ, & liberæ voluntati, sed id referri debet ad eam voluntatem, quæ juri magis consona sit; velle enim quis non creditur quod iure facere non potest, *l. Lucius, §. Imperatores, ff. ad municip. l. si tibi, §. unius, ff. de opt. legat.* Rota *decis. 464. n. 3. p. 1. recentior.* Jus autem commune Monachorum dicuntur eorum Definitiones Apostolica auctoritate confirmatæ, juncta doctrinam Baldi in *l. quicumque, C. de servis fugit. Honded, conf. 3. n. 2. lib. 1. & Steph. Gratian. discept. forens. tom. 2. c. 308. n. 16.* secundum quas si electiones coarctatæ fiant, dicerentur juri communi consonæ, ut patet.

24 Tertiò, quia dicta foundationis Clausula in aliquo Ordinis Definitioni repugnaret, adhuc intelligenda & interpretanda erat eo modo quo minus præcedenti dispositioni Definitionis contrarietur; statutum enim, seu posterior fundatio intelligi debet secundum tenorem primæ, & ab ea recipit interpretationem, ne alias inducatur contrarietas, *l. si servus plurium in fine, ff. de legat. 1. Honded. Barbosa Vota decisiva.*

conf. 9. num. 17. lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 536. n. 10. Menoch. conf. 541. sub n. 27. Rota decis. 467. n. 3. & dec. 548. n. 5. in fine, p. 1. recent. & decis. 461. n. 8. p. 2. etiam recent. Et potius venit declaranda ab alia simili Constitutione quam à Jure communi, eadem Rota *decis. 644. num. 3. p. 3. recentior.* cum qua præsumitur testatorem velle semper se conformare, Doctores in *l. heredes mei, §. cum i. a. ff. ad Trebell.* Rot. *decis. 775. n. 6. p. 1. divers.* Interpretari igitur debemus fundatorem voluisse illis verbis providere, ne unquam Abbatissæ electio ad generalem seu quemcumque alium Superiorem in solidum spectet; & quod verba foundationis statuentis ut Moniales eligant quæ sibi magis digna visa fuerit, sin intelligenda ex illis duabus vel tribus à P. Generali nominatis; sic enim utraque dispositio concordari potest absque ulla violentia, ut tollatur omnis contrarietas, vel perplexitas, ut dicit Aretin. *conf. 9. princ. & Cravet. conf. 70. num. 5.* ubi quod ea interpretatio sumenda est omni materia per quam non inducatur contrarietas, sed induci concordia debeat, etiam impropriando verba Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. liter. C. conclus. 1003.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 554. num. 31. & cap. 946. numero 18.* idque locum habere ait. Cravet. *conf. 766. num. 8. vol. 5.* verba etiam offendendo, quæ offendere in hoc fas esse dicit, ut secundum observationem insequentiam fiat interpretatio: unde Anton. de Butrio in *cap. fin. num. 47. vers. & hæc si e proferantur, de consuetud.* optimè advertit, quod consuetudo, seu observantia supplet verba ommissa à contrahentibus, vel à Notario, & Socin. sen. *conf. 145. num. 2. vol. 1.* concludit quod in casu de quo agebat, licet diceretur quod vix talia instrumenta possent ita interpretari, tamen virtute consuetudinis solvendi trahuntur, & adstringuntur ad talem solutionem.

Et tantò magis, quia fundator in alia clausula statuit ut Abbatissa & Moniales gubernari debeant juxta regulam, statuta, & constitutiones hujus Congregationis Cisterciensis, in qua videtur clare innuere suam mentem fuisse secundum illas disponere, quia constitutionis, seu foundationis una pars aliam declarat, Greg. XV. *decis. 87. num. 10. & decis. 267. numero 6. & in annot. numero 13.* Rot. *decis. 76. num. 3. parte 2. recentior.* Nec est præsumendum ejusdem fundatoris intentum fuisse velle dictis verbis Constitutionem hujus Congregationis & inconcussam observantiam per ter annos retroactis electionibus semper prædicatam penitus evertere; derogatio enim cum sit stricti juris, Gem. *conf. 25. numero secundo*, nunquam præsumitur, & tantum, & non plus est derogatum, quantum dictum, *leg. sancimus, Cod. de testam.* Rota apud Postium in *d. tract. mandati de manutenend. dec. 212. num. 14. & 15.*

Quartò, quia si daremus illam clausulam foundationis repugnare statutis, & Constitutionibus Ordinis Cisterciensis, ea nihil operetur in Constitutionum everisionem, quia conditio, quæ de Jure impleri non potest, rejicitur, gloss. *verbo noluerit, in l. 2. ff. de instit. Fufar. de fideicommiss. subtit. q. 454. num. 101.* tum quia cum impossibilis sit adimpleri, aut saltem difficilis, quæ impossibili æquiparatur, Menoch. *conf. 199. numero 33.* repugnante dicta Constitutione Ordinis, de jure habetur pro non opposita, *l. 1. ff. de condit. instit.* Perez de Lara *de annivers. & Capell. lib. 2. cap. 11. numero 35.* Et licet Summus Pontifex ex mera gratia & Apostolica dispensatione potuisset in hoc dispensare, & efficere ut clausula illa observaretur, & secundum ejus dispositionem electiones Abbatissarum fierent, adhuc

adhuc difficultas & impossibilitas prædicta remanere, quia quicquid pender à voluntate Principis, impossibile reputatur, ut *in l. apud Julianum, §. constat*, ubi late *Jal. ff. de legat. 1. l. ea qua raro*. ubi *Dec. ff. de regul. juris.*

35 Quintò, quia pendente quæstione super dictæ clausulæ validitate vel invaliditate, manutentio deneganda non est: ubi enim lis vertitur super validitate vel invaliditate alicujus statuti, vel Constitutionis, seu clausulæ foundationis, ea pendente non debet quis commodo suæ possessionis privari. Rota *decis. 41. n. 10. cum seqq. pr. divers.* in qua dum disputaretur an dandum esset mandatum de manutendo stante prohibitione statuti à Sede Apost. confirmati, Rota censuit esse dandum, rationem assignans quia possessionis usu vel quasi etiam si sit contra jus nemo est privandus lite pendente super validitate statuti, vel constitutionis, & *decis. 50. n. 3. p. 2. divers.*

36 air quod stante quasi possessione statutum lite pendente super ejus validitate, vel invaliditate nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutendo, donec dictum statutum revocetur, vel ejus validitas declaretur, & *decis. 64. n. 1. d. p. 2.* censuit quod si validitas statuti à Papa confirmati sit in controversiam deducta, & super ea lis pendeat, non debet quis pendente hujusmodi judicio commodo suæ possessionis privari, resolvit Postius in dicto tractat. mandati de manut. observat. 8. num. 17. cum seqq.

37 Unde eadem Rota apud Postium *dec. 147.* firmavit quod si Parochus, qui habet juris assistentiam super decimis, moveat litem contra Regulares illas prætendentes, quibus jus resistit, lite pendente non retardatur manutentio possidenti, sive sit Parochus, sive Regularis,

38 Sextò, quia ex longæva hujusmodi possessione, in qua reperitur P. Genea lis nominandi pro qualibet Monasterio duas vel tres Moniales, ex quibus una debeat eligi in Abatissam, resultat titulus saltem præsumptus, qui ad manutentionem obtinendam sufficiens est, etiam si jus resistat, ita Covar. *prætic. cap. 9. num. 6. vers. secundo*, ibi: *Erit satis sufficiens titulus aliquis præsumptus, qui robur addat ipsi possessioni*, & *Gutier. prætic. lib. 1. quæst. 14. num. 62. in princip.* ibi: *Præterea quod etiam si possessio sit contra jus commune, si tamen adjuvetur præsumptione alicujus tituli, vel aequitatis, is qui docet, vel est in quasi possessione, defendendus sit in ea usquequo adversa pars doceat de jure suo*, &c. *Post. d. observat. 44. 27.*

39 Septimò, quia ad impediendam manutentionem non sufficit qualisqualis Juris resistentia, argumentis, aut præsumptionibus probata, seu ex textu desumpta; sed opus est ut sit manifesta, & vehemens, Rota apud Postium *decis. 215. num. 22.* & inevitabilis, idem *Post. observat. 44. num. 15.* Nam si jus aliquo modo resistat, dum tamen penitus, & omnino non repugnet, minimè opus erit justitiam possessionis inspicere, & attendere, *Post. d. observat. 44. num. 8.* Rot. apud eundem *decis. 295. n. 8.* In hoc autem casu resistentia non probatur manifesta, & inevitabilis ex verbis clausulæ foundationis, sed per argumenta & mendicatis, ut ait suffragiis, quæ ad intentum non sufficiunt, nec habenda sunt in consideratione.

40 Octavò, quia etsi conditio foundationis repugnaret, adhuc poterat præscriptione tolli, *Navar. cons. 1. de præscript.* ubi exemplificat in duabus capellis, in quibus fundatæ fuerunt duæ Missæ, cum aliquibus aliis oneribus, & in eis postea lapsu temporis non celebratur nisi una Missa Zerol in *praxi Episcop. parte 2. verbo beneficium, vers. decimoquartò* ubi

quod onera, & conditiones appositæ in aliquo beneficio à fundatore, possunt temporis diuturnitate vel præscriptione tolli, *Perez de Lara de annivers. & Cappell. lib. 2. cap. 1. num. 5.*

Item & legitima consuetudine, quæ potest efficere ut electio fiat aliter quàm Jus commune disponit, *cap. cum dilectus 8. de consuetudi* ibi: *Mandamus quatenus si ex parte Karofensis cœnobii talis fuerit consuetudo probata, quæ Juri communi præjudicet in hac parte, vos secundum illam decernatis electionem Andrensis Abbatis de cætero faciendam, alioquin Andrensis Monachis jus eligendi Abbatem adjudicare curretis*, &c. ubi *Anton. de Butr. in 1. lectur. num. 23. vers. & nota & in 2. lect. num. 50. vers. oportet tamen, & num. 51.* ubi tenet quod non requiritur titulus ad inducendam hujusmodi consuetudinem. *Abb. in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 3. & 7. de causa possess. & propr. Præpos. num. 11. & Alex. de Nevo n. 19. in cap. constitutis 46. de appellat. Rot. decis. 65. num. 11. parte 1. recentiorum.*

Denique longæva observantia subsequuta, quæ declarare potest quem in fundatione, vel statuto comprehendi, vel non comprehendi, Rota apud *Post. decis. 239. num. 10.* quia est optima interpretis cujuscumque dispositionis, *l. si de interpretatione, ff. de legibus. Menoc. cons. 49. n. 21. & 22. Crav. cons. 766. num. 7. & 8. vol. 4. Rot. decis. 419. num. 6. p. 1. recent.* *Laur. Sylvan. cons. 88. n. 27. lib. 9.* dicens quod observantia quæ subsequitur, multum prodest ad declarationem cujuscumque dispositionis, *Gut. cons. 2. n. 10. Valenz. ducl. cons. 97. num. 204.* ubi quod observantia subsequuta declarat majoratus fundationem. Et quod per illam debeant interpretari Constitutiones & definitiones hujus Congregationis, colligitur ex

illis, quæ *Bart. in l. emptor fundi, ff. de usu cap. pro empt. leg. testatrix, §. 1. ff. si servitus vendic. ibi: Idque à successoribus eorum est observatum*, &c. late *Surd. cons. 140. n. 44. lib. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 7. num. 3. & cap. 74. num. 8.* & in terminis observantiæ subsequutæ statui *Bald. consil. 176. lib. 2. Fulgos. consil. 1. in fine, Corn. consil. 58. colum. 2. lib. 4. Decian. cons. 11. vol. 5. & consil. 244. Afflict. neapol. decis. 140.* Plures per me in *praxi exigendi pensiones quæst. 6. num. 49.* Et observantia subsequuta habet vim

testium deponentium super veritate facti *Cravet. de antiquit. tempor. parte 1. num. 16.* & causa adæquata præsumitur effectu subsequuto, *Bald. in leg. si certis annis, C. de pact. Jal. cons. 128. num. 1. vol. 1. Aym. Cravet. cons. 101. in fine, Greg. Lopez l. 53. glos. 1. in fine, tit. 6. part. 1. Molin. de prim. 9. lib. 2. cap. 6. num. 52. Menoch. cons. 21. num. 9.* ubi ait quod initia dubia ex observatione longa clarificantur, & *consil. 49. num. 20. lib. 1.* Et hæc tanò magis procedunt in observantia interpretativa, quæ favorabilior est quàm dispositiva, & sequi debet etiam improprando verba, ut post *Socin. & Butr.* resolvit *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 6. §. 5. num. 32. Benè Tiber. Decian. cons. 44. num. 6. vol. 2.* ubi ampliatur etiam in materia odiosa. Unde videtur durum velle hodie Moniales novitatem in his electionibus introducere contra observantiam, & usum antiquissimum, & diu observatum, quia, ut dicit *Balduin.* usu inviolabili confirmata destruere difficillimum est, *consil. 370. vol. 3.* Et cum plures habeantur actus interpretativi spatio octuaginta annorum introducti, res absque dubio procedit, cum tamen sufficerent decem anni, *Molin. de primom. lib. 2. cap. 6. n. 57.* & sic aliquo spatio temporis quantumcunque brevi ejus usum, & exercitium invaluisse, *Dec. in cap. cum M. Ferrariensis, 29. de constit. Nevizan. in sylva nupt. lib. 5. num. 49. Cravet. cons. 118. num. 2. volum. 1.*

- Franc. Becc. *conf.* 101. n. 50. vol. 1. Houded. *conf.* 92. n. 31. lib. 1. Surd. *consil.* 335. n. 27 tom. 3.
- 51 Et quatenus sic evidenter non apparet de interpretativa observantia, adhuc negari non poterat, illam clausulam per non usum derogatam fuisse, est enim de natura cujuscumque statuti, constitutionis, vel legis, ad ejus validitatem, ut usu recepta sit
- 52 Covar. *lib.* 1. var. cap. 16. n. 6. vers. 5. Soto de *just.* l. 1. q. 1. art. 4. Capol. *consil.* crimin. 13. per tot. Roland. à valle *conf.* 99. n. 5. & 6. Ratio est, quia ubi constituitur statutum, vel fundatur memoria aliqua, aut lex promulgatur, semper adest tacita conditio, si usu recipiatur, Farin. *fragm. crimin.* p. 2. lit. L. numer. 1.
- 53 Unde provenit, quod non observans legem, seu statutum usu non receptum, minimè dicitur ejus transgressor, juxta text. in cap. istis, §. leges, dist. 4. ibi *Leges instituuntur, cum promulgantur, firmanur cum moribus utentium approbantur; sicut enim moribus utentium in contrarium nonnulla leges hodie abrogatae sunt: ita moribus utentium ipsae leges confirmantur, &c.* & ibi, aliter agentes transgressionis reos non arguit, &c. & ibi annotarunt Archid. n. 1. Turreor. n. 2. & 3. ubi ait leges à Populo firmitatem & stabilitatem accipere, non auctoritatem, Surd. *conf.* 58. n. 6. Stephan. Gratian. *discept. forens.* cap. 152. num. 17. & 18.
- 54 Magna siquidem adest differentia inter leges & statuta, quia leges si recipiantur à Populo tacite vel expresse, debent servari, licet non probetur earum usus, quia, lex semper est in viridi observantia, l. *Arriani, C. de heret.* Statuta verò Populorum ultra receptionem requiruntur usum: utrumque resolvit Gu-tier. de *juram. confirm.* p. 1. c. 38. n. 10 immò statutum tollitur non solum quando usu receptum non fuit, sed etiam quando postquam admissum extitit, in ejus tamen observantia perseveratum non fuit, Bald. in l. *rem novam, ante fin.* & ibi Jas. num. 4. C. de *judic. Ruin. consil.* 143. n. 24. l. 5. Alex. *conf.* 132. col. 1. & 2. lib. 7. cum hac tamen distinctione, quod ubi statutum aliquando fuit observatum, licet postea in ejus observantia non perseveretur, tunc ut illi derogetur, requiritur non usus in contradictorio judicio
- 55 obtentus, ut tenet Alex. d. *consil.* 132. n. 4. At quando numquam statutum usu receptum fuit, sufficit solum ad ejus derogationem illius non usus, licet nulli actus contrarii in contradictorio judicio obtineantur, ut mirabiliter distinguit Cephal. *consil.* 129. n. 8. lib. 1. Cum ergo in praesenti casu supradicta clausula foundationis nunquam fuerit admissa, aut usu recepta, benè infertur, illi fuisse per non usum derogatum & maximè fundatoribus per aliquos annos viventibus minimè reclamantibus, aut contradicentibus, immò & Monialibus ipsis expresse admittentibus, & consentientibus, per ea quae tradunt Menoch. de *arbitr. casu* 160. n. 11. Roland. *conf.* 22. n. 32. lib. 2. Cassanat. *conf.* 22. n. 39. n. 19.

Ordinis S. Hieronymi Hispaniarum.

Damnum & praedictum magnum & parvum ex quibus cognoscatur. Delegatus Papae est major & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam. Una & eadem persona potest diversa causa, & vice superior existere, & inferior altero.

VOTUM LIII.

- 1 Constitutiones & Extravagantes Ordinis S. Hieronymi referuntur.
- 2 Visitator Generalis non potest procedere contra Barbofæ Vota decisiva.

aliquem, nisi constiterit sibi de delicto, per conjecturas, indicia, & famam.

- 3 Lex ubi aliquid disponit respectu certa rei; debet prius de illa re constare.
- 4 Qualitatem qui allegare vult debet prius probare Substantiam, in qua illa qualitas fundatur.
- 5 Gravis damni cognoscitur ex qualitate poenae qua pro tali damno, seu excessu delinquenti imponitur.
- 6 Damnum parvum cognoscitur ex parvitate causae, & ex genere poenae.
- 7 Poena cum delicto, seu culpa commensuranda est.
- 8 Delictum si est parvum, poena debet esse modica, & è converso.
- 9 Officialis durante officio solum potest syndicare quando illis imponitur poena remotionis.
- 10 Delictum grave nullum est, licet dolose & appensate commissum, si non tendit in magnum damnum, & in praedictum alterius.
- 11 Damnum Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis valde deturparetur.
- 12 Damnum magnum, seu lesio enormis in occupatione subtractione, seu alienatione bonorum Ecclesiae, quod dicatur committitur judicantis arbitrio.
- 13 Delegatus Papae est major & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam, & inferior ac subditus extra illam.
- 14 Delegatus Papae extra causam sibi delegatam potest vocari in judicium, vel si delinquat, puniri sicut quilibet alius privatus.
- 15 Inferior potest quis esse uno respectu, & superior altero.
- 16 Persona una eadem potest diversa causa & vice superior existere, & inferior altero.
- 17 Leges dicuntur firmari cum moribus utentium approbantur.
- 18 Legis obligatio si per non usum, si ex eo quod subditi se illi accommodent, suspensa est, subditos ligare non potest.
- 19 Lex non obligat si sit antiquata, & contraria consuetudine abrogata.
- 20 Lex Patria refertur.
- 21 Lex nova revocat priorem, etiamsi de illa mentionem non fecerit.

In sacro S. Hieronymi Hispaniarum Ordine Constitut. 13. dispositum est ut si contigerit aliquod Congregationis Monasterium valde à R. P. Generali aggravari, possit, & debeat eum suppliciter rogare, ut à tali gravamine cesset; si verò id facere detrectaverit, tale gravamen Deputatis pro Capitulo privato ostendat, qui cum primum de eo sibi constiterit, tenentur intra decem dies praefati Monasterii expensis ad regium Conventum S. Bartholomaei de Lupiana accedere ad celebrandum Capitulum privatum, in quo si repererint gravamen illud verè à P. Generali illatum fuisse, illud tollere studeant; sin minus ad arbitrium suum provocantes, & querelantes puniant, dum tamen parvum gravamen, seu damnum ob praedictum obedientiae permittatur. Item in *extrav. 2. ejusdem Constitutionis*, statuitur, ut si quandoque contingeret quod P. Generalis in praedictum & damnum totius Ordinis aliquid machinaretur, tunc & eo casu quilibet Religiosus Conventualis S. Bartholomaei de Lupiana expensis Congregationis poterit eos, qui sunt de Capitulo privato, convocare. Quo supposito, interrogatus fui ut viderem quod dicatur magnum gravamen, seu damnum, & quando in damnum & praedictum totius Ordinis factum

N n 3 credatur;

credatur? & an durante hujusmodi Capitulo privato, teneantur qui de eo sunt obedire P. Generali extra causam, seu causas pro quibus vocati fuerunt?

- 2 De his omnibus interrogatus ut satisfaciam, sciendum est Patres hujusmodi de Capitulo privato non debere facile venire, nisi constituto sibi de gravi damno, seu gravamine, juxta tradita per Mascard. *de probat. conclus. 472. numer. 24.* Mastrill. *de Magistrat. lib. 6. cap. 2. numer. 15.* saltem per conjecturas, indicia, & famam Redoan. *de rebus Eccles. non alienam. super verbo, sed in casu mala alienationis, q. 23. n. 13.* Mascard. *tract. de probat. conclus. 471. n. 1.*
- 3 quia regulare est in qualibet materia, quod ubi lex aliquid disponit respectu certæ rei, debet prius de illa re constare, *l. Divus. ff. de testam. milit. gl. verba accusare, in cap. ad dissolvendum, de desponsat. impub.*
- 4 & qui vult allegare qualitatem, debet prius probare substantiam in qua illa qualitas fundatur, gloss. *in l. si arbiter, ff. de probat.* Farin. *in praxi crim. quest. 2. numer. 1. vers. ratio.*
- 5 Gravitas autem præjudicii, seu damni consideratur habito respectu ad culpam & pœnam pro illa
- 6 impositam; cognoscitur enim ex qualitate pœnæ,
- 7 quæ pro tali damno seu excessu delinquenti impo-
- 8 retur. Clar. *in pract. lib. 5. §. 1. numer. 9.* Farin. *in praxi crim. quest. 18. numer. 83.* Item parvum damnum cognosci poterit ex parvitate causæ, & ex genere pœnæ, ut resolvit Paris. de Puteo *in tract. de Syndicatu, verbo Judex, cap. 1. n. 8. fol. 208.* quia pœna eum delicto seu culpa commensuranda est, *leg. sancimus 22. Cod. de pœnis, cap. quasivit, de iis quæ sunt à majori parte Cap. Menoch. de arbitr. casu 266. n. 1.* Cravet *consil. 46. numer. 15.* ubi ait quod si delictum est parvum pœna debet esse modica, & è converso plures refero *Axiom. 181. numer. 3.*
- 9 Unde damnum, seu præjudicium, aut gravamen illud magnum reputarem, pro quo pœna remotionis ab officio imponitur; non enim pro delicto, quod minori pœna punitur ante finitum tempus officii potest quis syndicari: solum enim durante officio, & ante tempus syndicationis potest Officialis visitari & syndicari, quando illi imponitur pœna remotionis, *leg. jubemus, Cod. ad leg. Jul. repet.* Paris. de Puteo *de syndicatu, verbo durante officio, cap. 1. n. 2. & cap. 2. numer. 12.* Amad. *in simili tract. numer. 43.* Clar. *in pract. §. fin. quest. 16. vers. præterea quæro,* Mastrill. *d. lib. 6. cap. 5. numer. 35.*
- 10 Nullum est enim grave delictum, licet dolose & appensatè commissum, si non tendit in magnum damnum, & præjudicium alterius, ut dicit Farin. *d. q. 18. numer. 94. & 95.* ubi addit quod secus est si damnum, seu præjudicium sit parvum, & pro eo gravis pœna non imponatur,
- 11 Præjudicium autem, gravamen, seu damnum toti Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis valde deturparetur, cum sit grave delictum, & pœnâ remotionis puniri debeat, Menoch. *de arbitr. casu 266. numer. 1.* Veluti propter occupationem bonorum, & rerum Ordinis, aut subtractionem, vel alienationem ipsorum, ad notata per Mastrill. *d. l. 6. c. 8. n. 106.* Et quod dicatur magnum damnum, seu læsio enormis in occupatione, subtractione, seu alienatione bonorum Ordinis committitur judicantis arbitrio, spectata quantitate & qualitate rei, & causæ & personæ, ex notatis per *gl. verbo modica, in l. sed et si suscepit, § 2 § si liberis, ff. de judic. Alex. conf. 150. n. 6. volum. 7.* Menoch. *de arbitr. casu 73. n. 5.*
- 12 Deputati hujusmodi ad Capitulum privatum accedentes extra causam pro qua vocati fuerunt, in omnibus P. Generali obedire tenentur, quia licet illo superiores sint dum inquirunt, & officium suum

exercent, tamen extra illud subditi remanent, prout videmus in delegato Papæ, qui est major & dignior Ordinario quo ad causam sibi delegatam, & inferior ac subditus extra illam, *cap. sanè 11. de offic. delegat. Sbroz. de Officio Vicarii. lib. 2. q. 62. n. 10.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 1. cap. 11. numer. 65.* ubi subdit quod si delegatus hujusmodi extra illam causam vocaretur in iudicium, vcl delinqueret, vel aliqua sibi injuria irrogaretur, non censeretur in hoc major, sed esset ut privatus: potest enim quis esse inferior uno respectu, & superior altero: Tiraq. *de nobilior. c. 28. n. 15.* & una & eadem persona potest diversa causa, & vice superior existere, & inferior altero, ut in filio Senatore, qui in dignitate præcedit patrem, & in filiatione est minor. Valdes. *de dignitate Regum Regnorumque Hispania, cap. 18. n. 44.*

Verum in his indagandis frustra laboramus, cum videamus dispositionem dictæ Constitutionis 13. & ejus Extravagantis jam cessare per non usum, leges enim dicuntur firmari, cum moribus utentium approbantur, *cap. in istis, & leges, dist. 4. l. de quibus, ff. de legib. cujus obligatio sive per non usum, si ex eo quod subditi se illi non accommodent, suspensa est.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 13. tract. 4. tit. 1. c. 16. n. 160.* nec subditos ligare potest. Turrecrem. *numer. 2. & 3.* & Aufrid. *n. 2 cum seq. in d. cap. in istis.* Alderan. Mascard. *de generali Statutor. interp. conclus. 6. n. 77. cum seqq.* prout etiam non obligat, cum si antiquata & contraria consuetudine abrogata. Surd. *consil. 33. numer. 15: & 16.*

Tum etiam, quia revocata est per posteriorem Extravagant. 5. Constitutionis 11. Apostolicis etiam Constitutionibus Clementis VIII. & Pauli V. confirmatam, in qua disponitur quod in singulis Capitulis Generalibus per Visitatores Generales Castellæ visitetur & syndicetur P. Generalis: quod factum videtur ne triennio durante Congregationis gubernium & pax publica perturbetur; nam passim prætextu alicujus boni apparentis, suppositis accusationibus eum subditi vexabant, & adeo impediabant ut suæ obligationi satisfacere toto illo tempore non posset, quod insinuavit decidendi ratio adducta à l. 11. tit. 1. p. 7. ibi: *Porque los homes que oficio tienen, maguer fugam derecho, no puede ser que no paguen mal querientes; è por ende siles pudiesen acusar, en viles ser sebia, per bi el lugar que tienen, è tantos serian los acusadores que no podrian cumplir lo que eran tenues de facer.* Bobadil. *in sua politica, lib. 5. cap. 1. n. 27. & 30.* optimus text. ad propositum in c. qualiter & quando, el 2. de accusat. ibi, *Quasi signum sunt positi ad sagittam, & quia non possunt omnibus cõplacere, cum ex officio suo teneantur non solum arguere, sed etiam increpare, quin etiam interdum suspendere, nunquam verò ligare, frequenter odium multorum incurrunt, & insidias patiuntur.* Dulcet. *de Syndicatu, numer. 17.* Quod dare locum ut Judices injuriantur, est prorumpere justitiæ nervum, & prosternere auctoritatem magistratuum, viamque aperire qua malitiosi suas vires augeant & audaciam, justitiæque ministros timidos renunt.

Et sic dicta Extrav. 5. Constitutionis 11. uti lex nova revocavit priorem Constitut. 13. & ejus Extravagantem 2. etiam si de illa mentionem non fecerit, cap. 1. ubi Doctores, *de constitut. in 6.* Spin. *in speculo testam. gloss. 30. in princip. numer. 8.* Cardos. *in praxi iudicium, verbo judex, numer. 52.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. numer. 51.*

Toletana Nullitatis.

Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se habuit pro spoliato. Matrimonii titulus probandus est in possessorio matrimoniali. Marito lite pendente super nullitate matrimonii quando uxor restituenda, vel illi dandum mandatum de manutenendo; Matrimonium contractum per metum quando sit nullum, & quomodo metus probetur, & purgetur.

VOTUM LIV.

- 1 Facti series proponitur.
- 2 Spolii iudicium instituens, & petens mandari, reintegrari, & restitui, jam pro spoliato se habuit.
- 3 Restituti præsупponit privationem qua stare non potest nisi habitus praecefferit.
- 4 Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se non habuit pro possessore.
- 5 Contraria inter se sunt fateri se pro spoliato ad restitutionem consequendam, & dicere se possidere ad mantentionem retinendam.
- 6 Mandatum de manutenendo peti potest, & subordinatè, quatenus opus sit de reintegrando, quia refertur ad solam possessionem naturalem, non autem ad civilem.
- 7 Petitio in materia mantentionis est multum consideranda.
- 8 Spoliatum se dicens si intelligat de turbationibus, & molestationibus de facto factis, possessione sua non privatur.
- 9 Factum positivum spoliationis narrans, & petens se restitui, de plano fassus est se spoliatum.
- 10 Mantentio potest ex integro peti, & semel negata potest iterum concedi.
- 11 Mantentio potest concedi ex officio iudicis, à quo multum pendet.
- 12 Mantentio denegata ob defectum probationis possessionis, si postea de illa doceatur, vel de iniustitia denegationis constet, iterum concedi poterit.
- 13 Mantentionem petens se confessus sit possessionem amisisse, narrando actum positivum spoliationis, non poterit mantentionem, qua se fundat in possessione, intentare.
- 14 Confessus in Jure pro iudicato habetur, & confessio propria omnem superat probationem.
- 15 Possessio titulata, seu domini quasi probatio non requiritur ad mantentionem obtinendam.
- 16 Detentatio, seu detentio sola sufficit pro mantentione.
- 17 Spolium & possessionem ad omnem restitutionem probari sufficit.
- 18 Matrimonii titulus probandus est in possessorio matrimoniali.
- 19 Possessorium matrimoniale non solet terminari per mantentionem, seu restitutionem, sed per depositum mulieris, ex quo habet admixtam causam proprietatis.
- 20 Mantentio in matrimonialibus pendet à validitate tituli, & non est danda, nisi postquam apparuerit de ipsius tituli validitate.
- 21 Mantentio pendens à validitate resolutionis contractus est simul cum petitorio terminanda.
- 22 Possessoria remedia sunt periculosa in Conscientia ubi adest defectus proprietatis.

- 23 Possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis.
- 24 Matrimonio in facie Ecclesia contracto, si liti super ejus nullitate moveatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale conjugibus interdici.
- 25 Liti pendente super nullitate matrimonii, non debet mulier sequestrari.
- 26 Maritus lite pendente super nullitate matrimonii non debet spoliari possessione sua uxoris, cohabitatione, & thoro.
- 27 Sed ante omnia restitui.
- 28 Restitutio uxoris quando petitur à marito ante probationes incontinenti oblatis super nullitate matrimonii, est facienda quoad cohabitationem, & thorum.
- 29 Mantentio, seu restitutio denegatur ubi est timor peccati, ubi matrimonium non est consummatum, secus post illius consummationem.
- 30 Copulam ad integram restitutionem faciendam de uxore ponderant plura fura.
- 31 Matrimonio nondum consummato, restitutio est facienda quoad cohabitationem, & alia obsequia prater copulam.
- 32 Cap. ex parte, & cap. ex transmissa de restit. spoliat. conciliantur.
- 33 Restitutio marito non est facienda quoad copulam, quando mulier incontinenti habet probationes paratas super nullitate matrimonii.
- 34 Probationes quando incontinenti offeruntur super nullitate matrimonii, tollitur malitia præsumptio.
- 35 Probationes consanguinitatis quando offeruntur à muliere incontinenti, non levis præsumptio insurgit pro veritate exceptionis.
- 36 Maritalia obsequia, & servitia cur licitè præstentur à muliere, conscia impedimenti dirimentis, obiectis ostenditur.
- 37 Restitutio quoad copulam non fit oblatis probationibus incontinenti de impedimento quocumque dirimentii.
- 38 Copula conjugalitatis est peccatum mort. in eo conjugè, qui conscius est impedimenti.
- 39 Restitutio mulieris est differenda ubi cautio non sufficit ad præcavendū periculū extorsionis copulae.
- 40 Cap. significasti, de divort. declaratur.
- 41 Peccati periculum non incurrit conjux ex carnali conjunctione habita cum uxore adultera.
- 42 Probatum incontinenti oblata quando dicatur, ostenditur.
- 43 Restitutio quoad cohabitationem & thorum deneganda post probationes factas, ex quibus constat de nullitate matrimonii opposita.
- 44 Matrimonium per metum celebratum est nullum ipso jure.
- 45 Vis, & metus refertur qui, in hoc matrimonio intervenit.
- 46 Qualitas terribilis, & aspera conditionis, præcipuè in persona, cui debetur reverentia, est multum considerabilis.
- 47 Metus justus ex amissione majoris partis bonorum inducitur.
- 48 Qua fiunt propter verecundiam, & reverentiam patris, aut matris, non legant, nec obligant filiam.
- 49 Metus minor sufficit in virgine tenera ætatis, quàm in muliere.
- 50 Fœmina ut debiliores, ita sunt timidiore.
- 51 Metus vitandi indignationem paternam, quantumvis sine culpa filiorum commotam, est justus.
- 52 Metus procedens ex reverentia patris plerumque magis officit quàm terror.
- 53 Reverentia nimia accidit ad metum, maxime stante terribilitate & severa conditione minantis.

- 54 *Matrimonium contractum ob matum reverentialem i. lins, qui ante & post illud dixit & demonstravit nolle contrahere, est nullum.*
- 55 *Metus reverentialis non sufficit ad contractus rescissionem, nisi minae precedant.*
- 56 *Reverentia nimia erga personam multum gravem in matrimonialibus per se solam sufficit.*
- 57 *Paria sunt quod quis compellatur per verbera, vel minas, vel quod timeat compelli.*
- 58 *Metus iusta suspicio est multum considerabilis.*
- 59 *Matrimonium per importunas, instantissimas, & continuas persuasiones, ac preces immodicas contractum est nullum.*
- 60 *Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum.*
- 61 *Metus est difficilis probationis.*
- 62 *Persuasiones, & coactiones sunt de his, quae fiunt occulte.*
- 63 *Metus per indicia & conjecturas probari potest.*
- 64 *Argumentis, & indiciis probandum quod facile probari non potest.*
- 65 *Probatio quando est difficilis, sufficiens est quae fit per conjecturas.*
- 66 *Repugnantia & nimia aversio erga nuptias, declarat animum alienissimum ab eis contrahendis, & confert ad metum, probandum n. 67.*
- 68 *Metu praesumitur contractum matrimonium ex delirio & desperatione.*
- 69 *Dissimulans libertatem ad instantiam eorum, qui sollicitabant matrimonium, non arguitur libera voluntas ex tali patientia.*
- 70 *Lamentationes, lachrymae & suspiria arguunt dissensum, & poenitentiam.*
- 71 *Metus arguitur in contrahente, quae flere visa est.*
- 72 *Metus praesumptio inducitur ex querelis precedentibus.*
- 73 *Metus initium in actu influit in actus sequentes.*
- 74 *Metus durante causa omnia per illum gesta praesumuntur.*
- 75 *Metus continuatio semper praesumitur quousque praebetur, quod pars sit constituta in plena libertate.*
- 76 *Metus non purgatur nisi patiens sit in plena libertate constitutus.*
- 77 *Acquiescentia sola non sufficit pro purgatione metus, sed requiritur quod ille probetur per actus positivos contrarios.*
- 78 *Matrimonium nullum per metum à matre illatum, est invalidum, etiam si metum passa post mortem matris per plures annos cum viro permanserit, & filius susceperit.*
- 79 *Consensus habitationis, & carnalis copula superveniens non validat matrimonium à principio nullius contractum.*
- 80 *Copula carnalis praesumitur per violentiam intervenire quando habetur post matrimonium contractum.*
- 81 *Consensus est de substantia matrimonii.*
- 82 *Matrimonium nullum non potest per quemcunque consensum supervenientem ratificari, nisi de novo cum requisitis solemnitatibus contraheretur.*
- 83 *Forma & solemnitas, quae debet intervenire in actu ut valeat, intervenire debet in ratificatione.*
- 84 *Ratificatio conciliat ea, quae pendent ex animo, non autem ea quae pendent ex aliqua forma.*
- 85 *Metus purgatus non dicitur ex aliquo actu vocantario subsequuto, quando actus cum eo ab initio gestus nullus fuit.*

IN T R O D U C T A lite inter D. Mariam de Valasco de la Sierray Castañeda, & D. Inigum Lopez de Mendoza ejus assertum maritum

super nullitate matrimonii per vim, & tum in eos contracti, fuit pro parte D. Inigi petitem reintegrari, & restitui quoad cohabitationem, & thorum, caeteraque obsequia maritalia, item & manuteneri: quod omnino illi denegandum duxi, ex sequentibus.

Primò, respectu manurentionis satis patet, quia ² cum dictus D. Inigus spoliū iudiciū instituens, petierit mandari, reintegrari, & restitui, jam pro spoliato se habuit, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 113. n. 65.* Mercur. Marefcot. *var. lib. 2. cap. 64. num. 7.* ibi. Secus igitur si petitio reintegrationis sit clara, veluti si quis absolute fateatur se spoliatum fuisse, & petat restitui ad suam antiquam possessionem, amississe dicitur, & propterea manuteneri non potest, cum solo animo amittatur possessio, & Rot. c. *decis. 704. la 2. n. 1. parte 1. & dec. 129. n. 7. p. 2. recentior.* Cocc. *decis. 1130. sub num. 4.* restitutio enim praesupponit ³ privationem, quae stare non potest, nisi habitus praecesserit, Bart. *decis. 47. num. 26.* & tanquam talis manuteneri non debet, Covarruv. *pract. cap. 27. n. 3.* ⁴ Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 314. num. 18.* nam illi, qui se non habuit pro possessore, non est dandum mandatum de manutendo, Card. Mantic. *dec. 39. in fine, Rot. dec. 172 in fin. & dec. 174. n. 7. p. 4. divers. & decis. 752. sub num. 2. p. 2. recentior.* fateri namque se pro spoliato ad restitutionem consequendam, & dicere se possidere ad manutentionem obtinendam, sunt inter se multum contraria, implicanteque contradictionem, & simul stare, seu cumulari non possunt, Rot. *de is. 560. num. 2. p. 1. & dec. 29. n. 7. p. 2. recent.*

Non obstat, quod potest simul, & semel peti mā- ⁶ datum de manutendo, & subordinarie, quatenus opus sit, de reintegrando, nec ita petens dicitur se habuisse pro spoliato, sed instare pro manutentione in civili possessione, quae animo retento praesumitur: cum illa reintegration, seu restitutio petita intelligatur quoad possessionem naturalem tantum, seu etiam detentionem respectu turbationum, & molestiarum sibi de facto illatarum, & haec aequivoca petitio debeat referri ad solam possessionem naturalem, non autem ad civilem. Rot. d. *dec. 560. n. 3. cum seqq. p. 1. recent.* Greg. XV. *dec. 555. n. 1.*

Quia respondetur negando in praesenti casu peti- ⁷ tionem ex adverso datam fuisse subordinatam, & aequivocam, dum in ea pars adversa semel, & iterum dicitur spoliata, & D. Mariae à domo recessum spoliū vocat, ut ex ipsamet petitione constat, ad quam semper in hac materia recurrendum esse voluit Rot. apud Post. *in fine sui tract. mandari de manutendo, decis. 165. n. 10.*

Et quatenus, sine veri praedicio, subordinata, ⁸ vel aequivoca ea esset, & remedium unum non esset exclusivum, sed accumulativum alterius, adhuc in hoc casu ob confessum defectum possessionis amissae esset manutentio deneganda, quia ex toto petitionis tenore non apparet, nec ex circumstantiis facti colligitur, quod D. Inigus dicens se spoliatum, intellexerit de turbationibus, & molestationibus de facto factis, ut requirebatur ne possessione sua privaretur, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 314. n. 14. & 15.* Fontanel. *de par. n. 10. tom. 2. claus. 7. gloss. 3. parte 10. n. 52.* imò narrando actum positivum spoliationis, hoc est recessum D. Mariae, à do- ⁹ mo propria, & accessum intra clausuram Monasterii Monialium S. Catharinae, & petendo, se restitui, de plano falsus est se spoliatum. Ita Rot. *decis. 704. num. 2. parte 1. recentior.* ibi: Neque visum ob stare quod in decisione dicitur, videlicet quod talis confessio intelligatur respectu naturalis possessionis, quam amisit,
cujus

cujus respectu datur redintegratio, non autem civilis, quam Joannes Franciscus rei iuravit, & cuius respectu competit manutentio, iuxta decisionem Putei dec. 419. lib. 2. quæ est dec. 409. in oriss. Quia fuit responsum Rotam non admittere simpliciter illam decisionem, sed quando ex circumstantiis facti apparet, quod qui dixit se spoliatum, intellexerit de turbationibus, & molestationibus de facto illatis & quod animo retinuit civilem, secus si ex circumstantiis facti apparet contrarium ei qui narravit actum positivum spoliationis, tunc enim adeundo Judicem pro recuperatione, signum est quod amisit utramque possessionem, & non competit manutentio, ut fuit sapiens resolutum, & signater in Olybon. præminentiarum, 18. Aprilis 1603. coram bona mem Justo, & in Hispalensi præmientiarum 16. Junii 1606. coram R.P.D. Pamphilio, & in Carthagin. Canonico, 6. Aprilis 1609. & in Placentina beneficii, 1. Julii 1611. coram illustrissimo Card. La celloto, sed in proposito Joannes Franciscus fassus est se spoliatum, narrando actum positivum renditionis domus, &c.

- 10 Nec etiam obstat quod manutentio potest ex integro peti, & semel negata potest iterum concedi, Clem. unic. de causa possess. Post. d. tract. manutenti de manutenendo, observ. 107. n. 37. & Rot. apud eundem dec. 212. n. 1. etiam ex officio Judicis, à quo multum pendet, Post. d. tract. observ. 3. num. 4. Rot. apud eundem decis. 17. num. 5. Marecot. 2. ar. lib. 1. cap. 36. à num. 1.

- 12 Respondetur enim hoc procedere quando manutentio fuit denegata ob defectum probationis Possessionis, quia si postea de illa doceatur, vel de injustitia denegationis constet, iterum concedi poterit, Greg. XV. decis. 275. in fin. Rot. decis. 404. n. 5. parte 2. recentior. At verò quando petens eam (ut in nostro casu) confessus est possessionem amisse, narrando actum positivum spoliationis, non poterit manutentionem, quæ se fundat in possessione, intentare. Coccin. dec. 491. n. 2. Post. d. tract. observ. 57. n. 1. nec probare contrarium, cum sic confessus in iure pro judicato habeatur, Post. observ. 10. num. 19. & ejus confessio omnem superet probationem text. in l. cum precum, C. de liber. causa, & in l. fin. C. de non n. pecun. Varall. dec. 107. num. 2. p. 3. Rot. apud Post. decis. 113. num. 14. & dec. 193. n. 3. decis. 199. n. 1. & dec. 214. num. 6.

- 15 Secundò, manutentio, & restitutio debet denegari respectu materiæ; nam licet regulariter non requiratur titulus, seu possessio titulata, aut tituli, vel proprietatis, seu domini quasi probatio ad manutentionem obtinendam, Seraph. dec. 717. num. 2. Greg. XV. dec. 9. n. 9. & dec. 275. n. 12. Rot. dec. 582. n. 2. p. 1. & dec. 35. n. 5. & dec. 394. n. 4. p. 2. recent. quia detentatio, seu detentio sola sufficit pro manutentione, Rot. apud Post. dec. 76. n. 7. & dec. 120. n. 4. & decis. 153. num. 4. Et licet ad omnem quoque restitutionem probari sufficiat spoliū, & possessio, cap. consultationibus, de officio deleg. cap. olim, de restit. spoliat. Cov. in reg. possessor, p. 2. §. 1. n. 4. Ant. Gom. l. 45. Tauri, num. 181. cum seq. Menoch. remed. 15. recup. n. 391. cum seqq. Card. in praxi Judicum, & Advoc. verbo interdictum, n. 22.

- 18 Nihilominus in causa matrimoniali speciale est, ut probandus quoque sit matrimonii titulus, & constat ex cap. ex transmissa, de restit. spoliat. ibi, Legitimè desponsata, & ab eo cognita, ubi probatur, quod conjux ultra possessionem, titulum, & ita præcedens matrimonium ostendere debet. Ratio est, quia licet in matrimonio spirituali dabilis sit vera possessio absque titulo, cum beneficia sint possibilia; in matrimonio tamen carnali non potest dari possessio

liberi hominis, qui naturā suā non est res possidibilis absque titulo præcedentis matrimonii, iuxta, l. cum herede, 23. §. ult. ff. de acquir. possess. Sicut nec liber homo vindicari potest, nisi adjecta causa concludente l. 1. §. per hanc, ubi gloss. & communis ff. de rei vend. ac subinde merito conjux spoliatus restitutionem petens, cum necessario possessionem probare debeat, c. consultationis, ad offic. deleg. matrimonium ostendere cogitur, sine quo attempta sua natura liber homo in proposito non possidetur, Probat etiam c. ex parte, eod. tit. de restit. spoliat. dum docet eum qui mulieris restitutionem postulabat, non fuisse privatum commodo possessionis, & subdit rationem, quia ex sola translatione, quæ non præcessere sponsalia, vel consensus legitimus, nullum inter eos obligatorium vinculum est contractum; sic aperte significans possessionem conjugum in matrimonio non haberi absque sponsalibus, & consensu legitimo, per quæ inter illos obligatorium vinculum contrahatur. Quare resolvunt in d. cap. ex transmissa, gloss. verbo & ab eo, & Innoc. n. unico, Host. 2. Abb. in fin. & Bellam. n. 2. Milis in repertorio verbo possessio liberi hominis, Ripa l. naturalis, §. nihil commune, n. 42. Cæs. Contard. in l. unic. C. si de moment. possess. l. 2. §. 7. n. 27. ibi Sic & in matrimonio carnali non aditur possessorium, nisi probetur titulus matrimonii, c. ex parte, c. ex transmissa, de restit. spoli. sunt enim hæc possessoria mixta natura, in quibus absque titulo non concluditur possessio, nec datur in eis possessorium, Hercul. Marecot. lib. 1. var. c. 36. n. 10. & cap. 59. num. 16. ibi. Sic etiam in matrimonio carnali non datur possessorium, nisi probetur titulus matrimonii; sunt enim hæc possessoria mixta natura, in quibus absque titulo non concluditur possessio &c. & deinde lib. 2. c. 121. n. 110. cum seqq. Potan. de spoliis lib. 2. cap. 18. n. 161. ibi: Mixta autem natura dicuntur omnes cause matrimoniales, &c. & lib. 4. cap. 3. n. 45. cum seqq. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 112. n. 4. ubi rationem assignat. optimè Post. in detract. observ. 43. n. 4. ibi: Hinc pariter possessorium matrimoniale non solet terminari per manutentionem, seu restitutionem, sed per depositum mulieris, ex quo habet admixtam causam proprietatis, cum non possit in persona libera haberi quasi possessio hujus servitutis conjugalis, nisi ex legitimo consensu. Rot. Recent. dec. 147. n. 28. & 29. p. 2. quæ est Greg. XV. dec. 351. n. 39. cum seqq. &c.

Et in his terminis, quando scilicet possessorium judicium habet admixtam causam proprietatis, causa fit appellabilis ratione pretorii connexi, quod nequit à possessorio separari. Pontan. de spoliis lib. 4. c. 3. num. 45. Giurb. dec. 101. num. 3. Salgado de protect. Regia p. 2. c. 7. num. 88. cum seqq. & parte 3. cap. 12. à n. 82. Rota apud Postium dec. 23. n. 8. idem quando decretum continet mixturam, Cæs. Barz. dec. 47. n. 27. Card. Caval. decis. 88. num. 2. Ludov. Post. d. tract. observ. 106. num. 79. Ludov. Scaccia cons. 2. num. 110. & seq. Camil. Borrel. in sum. decis. tom. 2. tit. 33. de appellat. n. 270. & seq.

Cum ergo manutentio in hac materia pendeat à validitate tituli, non est danda, nisi postquam legitimè apparuerit de ipsius tituli validitate, Greg. XV. dec. 283. n. 5. Unde Rot. apud Post. dec. 215. n. 34. censuit manutentionem pendentem à validitate resolutionis contractus esse simul cum petitorio terminandam, quia remedia possessoria sunt periculosa in conscientia, si adest defectus proprietatis, Post observ. 81. n. 28. De quo matrimoniali titulo plenè debet constare, ex d. c. transmissa, ibi, legitimè desponsata, & ad id enim importat particula illa, legitimè, ut tenet Anton. de Butrio inc. constitutus, in fine, de filiis Presby. Ludov. consil. 2. n. 59.

23 Facit etiam, quia de invaliditate hujus matrimonii per vim, & metum contracti satis constat, cum probata vi, & metu, ut infra monstrabitur, excludatur consensus, sine quo matrimonium valere non poterat, ut optimè resolvit Rot. d. dec. 147. num. 18. parte 1. recent. ibi: *Quia restitutioni non erat locus, cum ea non detur in matrimonio nisi quando constat de legitimo consensu, c. ex transmissa, ubi glos. in verbo legitim.* Joan. Andr. num. 5. Anton. Butr. sub num. 10. vers. *Joannes Andreas approbat*, Abb. sub n. 5. vers. *Contra quod, c. restit. spol.* Et ratio est, quia non potest in persona libera haberi quasi possessio huius servitutis conjugalis, nisi ex legitimo consensu, Bellam. ibi: sub n. 3. & propterea possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis, Card. in d. c. ex parte. n. 4. Bellam. num. 12. Ancharan. in d. c. ex transmissa, in fin. Malis in verbo possessio, & quasi juris matrimonialis, Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune. sub n. 83. ff. de acquir. posses. Hinc sequitur probationes Marchionisse ad excludendum consensum fuisse admittendas non solum ratione mixtura, sed etiam quia in hoc procedit possessio juris, ut dicit Imol. in d. c. ex parte. post n. 10. & probationes super metu bene excludebant consensum, qui adesse non potest, ubi metus & coactio intervenit, cap. cum locum. de sponsalia & in filia à patre territa. quod non dicatur matrimonio consensisse, tradit Felin. cons. 14. num. 6. Facit quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violenta, &c.

24 Non obstat, quod de jure est, quod matrimonio in facie Ecclesiæ contracto: si lis super nullitate moveatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale conjugibus interdici, cap. 2. ut lite pend. Abb. in cap. 2. sub n. 4. qui filii sint leg. Vincent de Franch. decis. 139. num. 4. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 41. n. 50. a l. fin. vers. *quod expresse*, & lib. 7. disp. 2. num. 15 vers. *Quod si opponas*; unde videbatur nec D.

25 Mariam posse sequestrari, ex Put. decis. 248. num. 1. lib. 3. nec D. Ignium spoliari possessione suæ uxoris, cohabitatione, thoro, & obsequiis maritalibus,

26 ut ex Baldo, Archil. resolvit Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. c. 850. n. 5. imò debere ante omnia restitui, cap. ex conquestione cap. litteras, de restit. spol.

27 Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 45. n. 1. Quia ad majorem rei, & materiæ dilucidationem in eventu, quo lite mora inter conjuges de valore matrimonii, eorum aliquis ab alio divertit, & pervertitur manutentio, vel restitutio, tres sunt distinguendi casus.

28 Primus casus est, quando restitutio petitur ante factam probationem, seu ante probationes incontinenti oblatas; qui non est casus noster; & tunc nemo dubitat restitutionem faciendam esse quoad cohabitationem, & thorum, si matrimonium jam erat consummatum: quia non probationes incontinenti non offerantur, stat præsumptio contra excipientem quod per calumniam causa differendæ restitutionis, exceptionem opposuerat, ut dicit text. in cap. litteras, de rest. spoliat. ac subinde standum est regulæ, ut spoliatus ante omnia, plenè restituatur. Ita Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 41. num. 50. in princ. Puteus decis. 248. num. 2. & lib. 3. Stephan. Gratian. d. cap. 850. num. 7. ubi quod in hoc eventu non datur sequestum, & maritus debet remanere in possessione suæ uxoris, Post. d. tract. mandati de manutentione observ. 10. n. 98. ubi idem dicit.

29 Nec obstat manutentionem, seu restitutionem denegari, ubi est timor peccati, cap. gaudemus, de divor. Cov. de sponsal. parte 2. c. 17 §. 5. n. 9. post. med. cum aliis citatis per Stephan. Gratian. d. cap. 850. n. 6. quia id procedit antequam matrimonium esset consummatum, secus autem post illius consummatio-

nem; nam tunc non est considerandus timor peccati, & maritus debet remanere: in possessione. Achil. decis. unic. alias 327. n. 1. & per totum, de sponsal. Put. decis. 248. lib. 3. ubi etiam additio marginalis notat quod iterum causa proposita die 27. Maii. 1549. fuit idem resolutum non obstante prætenfa materia peccati, quando sumus post matrimonium consummatum, cederet spoliū, Stephan. Gratian. d. c. 850. num. 7. Post. d. observ. 10. n. 68. Ponderant enim plura Jura copulam ad integram restitutionem faciendam, ut in c. ex conquestione, & in d. cap. ex transmissa, de restit. spol. quæ tamen restitutio, aut quod sequestum lite vertente super validitate matrimonii non consummati minimè concedenda, nimirum quoad copulam, quia grave damnum pateretur fœmina postea declarato invalido matrimonio; unde cum hoc damnum deficiat, si quoad cohabitationem & alia obsequia præter copulam concedatur restitutio, illa in his deneganda non est, cum jus habeat alter conjux ad hæc, matrimonio nondum consummato, cap. ex parte, de restit. spol. Stephan. Gratian. d. c. 850. num. 11. Sanch. d. lib. 2. disp. 14. num. 50. versic. *Sed alii melius*, & la ius lib. 7. disp. 112. n. 8. ubi juxta hanc sententiam plura Jura Canonica conciliat, ut scilicet text. in cap. ex parte, de restit. spol. dum à contrario sensu probat ante matrimonii, consummationem restitutionem faciendam quoad solam habitationem & alia ministeria inter conjuges mutuò debita præter copulam, agat de sola hac restitutione, atque ita solum translationem ad domum petit: ac dictum cap. ex transmissa, ubi oppositum valideret decideri, agere ait de plena restitutione etiam quoad copulam, ac proinde jure optimo postulare copulam habitam dicit.

33 Secundus casus quando probationes super nullitate offeruntur in continenti, & tunc fieri restitutionem quoad cohabitationem, non autem quoad thorum probat Innocent. III. in cap. litteras de restit. spoliat. ubi mulier, quæ propter consanguinitatem à viro recessit, quamvis illa in continenti se offerat probaturam, restituitur viro quoad servitia, & omnia obsequia maritalia, quæ uxores maritis tam erga personam, quam familiam ipsorum exhibere tenentur, non tamen fieri restitutionem, quod copulam dicit, ut patet ibi, ad commixtionem carnalem &c. & ibi est restitutio differenda, &c. Ita Covar. de sponsal. p. 2. c. 7. §. 5. n. 9. Menoch remed. 1. recup. n. 114. 248. & 318. Anton. Gabr. comm. tit. de restit. spoliat. conclus. 1. n. 45. vers. 2. Addit marginalis ad Put. d. dec. 248. lib. 3. ibi: *Non obstat, quia hic sumus in materia peccati, quia fuit dictum quod etiam in materia peccati fit restitutio marito, nisi mulier incontinenti habeat probationes paratas* &c. Sanchez d. lib. 2. disp. 41. n. 50. in princ. & lib. 10. disp. 12. n. 21. Greg. XV. decis. 351. n. 45. ibi: *Rursus cum negaretur matrimonium, & essent in promptu probationes, debebat admitti & retardari restitutio propter periculum animæ & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita*, &c.

34 Ratio est, quia per oblationem probationis incontinenti tollitur malitiæ præsumptio, vel calumniæ, quæ alias subesse videbatur contra eum, qui excipit, vel allegat id probat d. cap. litteras, dum dicit d. majorem cautelam exigendum esse juramentum a litigante ab eo, qui oppositæ exceptionis probationes offert incontinenti: sic significans ad tollendam offensionem, quæ contra illam existeret videbatur, iuxta eundem text. in cap. litteras, versic. *quod si ibi: ia præsumitur*, &c. satis sufficere quod probationes offerat incontinenti, quamvis ut cautiùs & curius agatur, juramentum sit exigendum. Negari enim non potest, oblatis probationibus consanguinitatis

35 nitatis à muliere incontinenti, rem effici maxime dubium; insurgit namque non levis præsumptio pro veritate exceptionis, & consanguinitatis objectæ, & maxime minuitur præsumptio malitiosæ dilationis, quæ alias viget contra spoliatum excipientem, ut resolvunt gloss. *verb. sententia in cap. suscitatur, de in integr. restit. gloss. verb. incontinenti, in cap. veniens* 38. *de testib.* refert nonnullos Covar. *pract. cap. 16. à num. 2.* & multos citat Menoch. *d. remed. 1. à numero 240.* Igitur stante hoc dubio, licet quoad cætera fiat restitutio, ut supra dixi, quoad copulam tamen merito differtur propter periculum gravissimi peccati incestus, quod committitur ex parte mulieris spoliantis, si conscia impedimenti ad vitum matrimonialiter accedat, ut optime expendit Madina *de restit. quest. 17. col. 2. & seqq.* & satis consentit Beroi. *in cap. in literis, num. 54. de restit. spoliat* & æquum est ut maritus propter evitandi peccati periculum aliquam jacturam patiatur, arg. *cap. itane, 23. quest. 5.* Ad evitandum enim peccatum cessant omnes apices Juris, Aloys. Ricc. *dec. 1. num. 4. & 5. p. 3.* Vestr. *in p. act. lib. 8. c. 4. n. 34.* Ludov. Pust. *d. tract. ob. serv. 10. à n. 91.* & præcipue *n. 97. ibi.* Amplius *manu- tento denegatur ubi est solus timor peccati, &c.*

36 Non obstat, quod in restitutione quoad cætera præter copulam videtur dari peccati periculum, quia si est vera exceptio consanguinitatis, vel alterius impedimenti dirimentis objecti, matrimonium non valet, & proculdubio peccat maritus, qui ut talis ab ea quæ uxor non est, nec esse potest, obsequia, & servitia maritalia, etiam absque copula petit & recipit. Respondetur enim, quod licet stante consanguinitate quæ per oblatas incontinenti probationes verosimilis videtur, peccet maritus, cui in cæteris præter copulam fit restitutio, si obsequia maritalia, cum matrimonium non valuerit, tanquam maritus petat & recipiat; mulier tamen hujusmodi obsequia præstans non peccat, quippe quæ eadem ex mandato Ecclesiæ licite exhibere potuit ei, qui maritus non est, & ita peccatum alterius petentis potuit ab illa remitti, & obsequia ex se, & natura sua recipiunt æstimationem per quam recuperari possunt à viro, si contra illam, & contra matrimonium postea pronuntietur.

37 Supradicta autem procedunt non solum in impedimento consanguinitatis, sed etiam in quocumque alio, quo stante matrimonium non valeat, veluti si aliquis in Sacris constitutus, vel Religionem professus, vel conjugatus, vivente conjuge matrimonium contraxerit, juxta *Clem. 1. de consang. & affinit. &c. gaudemus, vers. Neque ulli, de divort.* vel si per metum aut vim vi uxorem duxerit, quia in omnibus his, & aliis similibus impedimentis, oblatas probationibus incontinenti, non fiet restitutio quoad copulam, quia tunc esset peccatum mortale copulam conjugalis in eo conjuge, qui conscius est impedimenti, Sanchez *d. lib. 10. disp. 12. n. 22. post med.* Si autem periculum sit de copulæ extorsione, cautio indemnitis præstanda est, & si hæc minime sufficiat ad præcavendum periculum, utpote quia maritus est juvenis, restitutio differri debet. Ita ex Abb. & Brun. Sanchez *d. lib. 2. disp. 41. n. 50 in med.*

38
39 Hinc patet intellectus ad *cap. porro de divort.* ubi conjux spoliata restituitur etiam si notoria consanguinitas opponatur, quia Comes, de quo ibi, non se obtulit ad probandum incontinenti impedimentum parentelæ, quoniam si paratus esset incontinenti probare, nequaquam quoad copulam fieret restitutio. Et nihil mirum si decisio text. *in cap. significasti, de divort.* non procedat in exceptione adulterii non notorii, cujus probationes incontinenti offeruntur;

quo casu plenaria tam quoad servitia maritalia, quam quoad copulam debet peti restitutio; exceptio enim notorii adulterii, & exceptio adulterii non notorii, cujus probationes offeruntur incontinenti, longè inter se differunt; nam in priori impeditur restitutio spoliati, *d. c. signific.* in posteriori non impeditur etiam quoad copulam, nec procedit *d. c. liter.* 41 Ratio est, quia cessat in hac specie periculum peccati, quod conjux non incurrit ex carnali conjunctione habita cum uxore adultera, juxta ea, quæ resolvit Navarr. *in mat. c. 16. n. 28.* quod periculum datur si accedat ad mulierem, quam dicit esse consanguineam, vel per vim & metum cum illa matrimonium contraxisset ut diximus. Ita Cov. *d. p. 2. c. 7. § 5. n. 12.* Sanch. *d. lib. 10. disp. 12. num. 22.* ubi plures refert.

Dicetur autem quoad hunc effectum probatio 42 offerri incontinenti, non solum ubi prompta, vel in promptu parata offertur, velut per instrumentum exhibitum, ex Baldo & Dec. quos refert & sequitur Tirac. *de retract. lit. 1. § 2. gloss. 1. n. 10.* verum etiam ubi excipiens offert se probaturum intra aliquod breve tempus, non expectans ordinarias & longiores dilationes, ut satis declaravit Pont. *in d. cap. literas, in vers. quod si, ibi.* Sed *dilationes expectat longiores,* junctis verbis præcedentibus; observat ibi Abb. *n. 6. & in c. interposita, in fin. princ. n. i. addit. de appell.* Sanè breve tempus, vel per contrarium longior dilatio in proposito arbitrio Judicis Judicari debet, juxta gloss. & communem *in l. 3. ff. ut in posses. leg. post alios* Covar. *pract. c. 16. n. 2.* Menoch. *remed. 1. recup. n. 259.* & nec hic est casus noster.

Terminus casus est quando acceptis probationibus 43 constat de consanguinitate in gradu prohibito, vel apparet mulierem alium virum habere, aut matrimonium per vim & metum nulliter celebratum, & hic juxta ultimum exemplum ex casus noster, in quo restitutio omnino denegari debet, non solum quoad copulam, ut evincunt rationes, & Jura in secundo casu adducta, oblatas solum incontinenti probationibus, sed etiam quoad cohabitationem, & cætera obsequia maritalia præter copulam, ut probationes jam receptæ aliquid plus operent, quam recipiendæ; nam in hoc eventu peccati periculum evidentiùs est, & ubicunque ad restitutionem faciendam possessio dat certam occasionem peccati, debet omnino restitutio denegari; nam solum timor peccati non consideratur post matrimonium consummatum, ut supra dixi *n. 19.*

De nullitate autem hujus asserti matrimonii satis 44 patet ex probationibus in summaria informatione factis, ex qua constat hoc matrimonium per metum à D. Maria celebratum fuisse, proindeque nullum esse, ut per Doctores communiter *in cap. 2. de iis qua vi, & in c. cum locum, de sponsal. & in c. veniens, et 2. eod. tit.* Petr. de Barbobus *consil. 24. n. 3. inter consilia matrim. vol. 1.* Menoch. *de præsump. lib. 2. præf. 4 à n. 1.* Sanch. *de Matrim. lib. 4. disp. 12. n. 16. cum seqq.* Guttier. *in simili tract. c. 77. n. 11.* Farin. *fragm. crimin. p. 2. litter. M. n. 26.* Mart. *in votis noviss. decis. vot. 64. n. 1.* Trullench. *in exposit. Decalogi, lib. 7. c. 16. dub. 4. n. 4. in princ.* Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. p. 2. decis. 15. n. 1.* cum aliis per me citatis *in his votis decisivis, voto 1. n. 14.*

Vim autem, & metum probant plures testes examinati, qui satis deponunt de nimia animi adversione, & repugnantia dictæ D. Mariæ ad matrimonium contrahendum cum C. Inigo, & quod D. Joannes D. Mariæ pater illam fortiter inducebat, & compellebat, ut contraheret: pluribus litteris hac de re ad eam, ejusque matrem D. Agnetam transmissis, minans quod nisi hoc matrimonium effectuaretur, ipse

ipse de ea nihil curaret, nec pro filia illam haberet, nec bona sua ei relinqueret, qui cum esset vir asperæ conditionis, & facile irascibilis, suberat D. Mariæ timor damni, quod sibi poterat contingere, si ejus voluntati vellet resistere: & ideo tempore, quo stipulabatur mandatum procuræ, cum quo contractum dicitur hoc matrimonium, ipsa D. Maria Notarium fugiens, qui dictum mandatum stipulaturus erat, in cameram lacrymabunda, & tristis se recepit, ostentans quod invita trahebatur ad dictas nuptias, & contra propriam voluntatem cogebatur ad contrahendum; sed demum prædictis patris sui minitantibus litteris perterrita, & continuis matris suæ suasionibus, ac nimia ejus importunitate inducitur, ad obediendum & signandum dictum mandatum accedere coacta fuit, eoque signato plumam e manu in terram mœstitia, afflictione & suspiriis pluribus ostensis, iracunda projecit, ut pariter omnes testes deponunt.

46 Unde illa qualitas terribilis, & asperæ conditionis, præcipue in persona, cui debetur reverentia, est multum considerabilis, & magni facienda, ut dicit Rot. coram Greg. XV. d. decis. 326. num. 12. Valenz. consil. 173. num. 65. & minæ supradictæ quod nulla bona ei relinqueret, nec de ipsa amplius curaret, multum faciunt ad inducendum justum metum, qui ex amissione majoris partis bonorum inductus quoad propositum censeretur debet, eadem Rot. coram Greg. d. decis. 326. num. 19.

48 Coegit igitur pater D. Mariam ad contrahendum; mater verò voluit, ac importune eam suavit, ut obediret patri, mandatumque signaret, quibus propter suam teneram ætatem, reverentiam, & metum amplius contradicere non est ausa; quæ autem fiunt propter verecundiam, & reverentiam patris, aut matris, non ligant, nec obligant filiam, leg. si quis sciret, ff. de furtis, ibi: Et hoc modo patronus quæque liberto, & is, cujus magna verecundia ei, quem in præsentia pudor ad resistendum impedit, &c. l. metum, l. si quis per impressionem, C. quod metus causa Valenz. consil. 148. num. 44. maxime cum agatur de virgine teneræ ætatis, in qua minor metus sufficit, glos. 1. in cap. cum locum, de spons. Menoch. de arbit. casu 134. num. 5. Seraphin. decij. 771. n. 4. Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 3. n. 4. & disp. 17. num. 2. propè fin. Gutier. in simili tract. cap. 77. num. 2. & consil. 16. n. 9. Joan. Garc. de nobilit. glos. 17. num. 33. Farin. fragm. crim. parte 2. verbo metus, num. 74. cum seqq. Valenz. d. consil. 148. n. 45. cum aliis per me citatis voto 1. num. 42. Noguierol. tom. 1. alleg. 29. num. 69. plures apud Hermosil. ad Greg. Lop. l. 56. glos. 2. n. 3. tit. 5. parte 5. pag. 275. & antea glos. 1. sub n. 63. nam fœminæ ut debiliores, ita sunt timidiores glos. verbo metum, in d. cap. cum locum, Sanchez. d. disp. 3. n. 2. & n. 5. in fine, Valenz. d. consil. 148. n. 66.

49 Est enim satis justus metus vitandi indignationem paternam, quantumvis sine culpa filiorum commotam, l. si quando, §. illud, C. de inoff. testam. Valenz. consil. 174. num. 53. t. 2. Prout & ille, qui procedit ex reverentia patris, quæ plerumq; magis efficit, quàm terror, ut ex Plinio in Panegyrico ad Trajanum, tenet idem Valenz. d. consil. 174. n. 52. nam D. Maria patrem plurimum reverebatur, quæ nimia reverentia accedit ad metum, l. 1. §. quæ oneranda, ubi Bart. ff. quarum rer. actio non datur, Valenz. consil. 273. n. 66 & consil. 174. n. 41. maxime stante terribilitate, magnaue auctoritate, & iracunda ac severa conditione dicti D. Joannis ejus patris, Gram. dec. 262. num. 1. Mogol. de metu, cap. 24. num. 5. Paul. de Castro consil. 174. Contra superius, n. 1. vers. hæc autem, vol. 1. ubi ad rescindendam renunciationem

factam à filia ponderat persuasionem, sollicitationem, & calliditatem patris. Coguierol. allegat Juris tom. 1. alleg. 29. n. 70. Castil. controvers. lib. 3. cap. 1. n. 16. ibi, Si patris mariti uvenis magna sit auctoritas magnæque reverentia, sive austeræ, iracundæ, aut severæ conditionis &c. Hermosil. eum referens ubi supra, n. 14. Greg. XV. dec. 274. n. 16.

Et multo magis præcedentibus verbis, & signis prædictis, ac aliis denominantibus ipsam D. Mariam sapius dixisse ante, & post contractum matrimoniū nolle in suum maritum dictum D. Inigum, ut terminis resolvit Franc. Monald. conf. 5. n. 45. vol. 2. ibi: Tamen advertendum est, quod si constare potest causa cognita, prout constat in casu nostro, quod ob metum reverentialem contraxerit, cum probatum fuerit, & ante contractum matrimonium, & postea verbis, & signis dixisse, & demonstrasse nolle in suum maritum, præfatus D. Pertum, videlicet plorando, fugiendo, & voluntatem suam declarando, prout supradictum est, dico quod tale matrimonium etiam ex isto c. est ipso jure nullum, &c.

Et quamvis metus reverentialis, quem naturaliter habet filius respectu patris, non sufficiat ad contractus rescissionem, nisi minæ præcedant, ut sentiunt multi, quos referunt Noguierol. de allegat. n. 79. & Hermosil. ubi supra n. 5. nihilominus tamen in matrimonialibus causis sunt numero non pauciores qui dicunt reverentiam per se solam sufficere, de quibus Diana moral. resol. parte 3. tract. 5. resol. 20. præcipue si persona adeo gravis sit, quod ei nimia debeatur, ex Hermosil. d. loco, num. 13. & 14. ut in nostro casu, in quo etiam ultra minas, de quibus supra num. 37. reverentialis iste metus incussus à D. Joanne, persona gravissima, vestitus reperitur pluribus conjecturis verum metum inducentibus, præcipue à terribilitate conditionis paternæ, ut supra ostendi: item, ab adversione, repugnantia, lacrymis, & querelis de quibus infra num. 64. cum seqq. & demum ab apprehensione damni, quod sibi posset evenire, suspicabatur ipsa metum passa, l. 3. ff. de quibus causis mai. ibi: Et hoc ex effectu ejus intelligitur. Rot. d. dec. 260. num. 18. lib. 2. consil. crimin. Farin. Noguierol. d. alleg. 29. num. 83. quia timor damni futuri proprie est metus ad rescissionem contractus, l. novissime ff. quod falso tut. Alex. consil. 29. in casu, n. 6. & 7. vol. 1. ubi quod paria sunt quod quia compellatur per verbera, & minas, vel quod timeat compelli, Monald. d. d. conf. 5. n. 31. cum seqq. vel. 2. Nog. d. alleg. 29. n. 84. Hermosil. d. l. 56. glos. 1. num. 14. cum seqq. Et non solum metus, sed etiam iusta illius suspicio est multum considerabilis, post multos Valenz. d. consil. 173. n. 64.

Concurrunt etiam importunæ, instantissimæ, & continua persuasiones, ac præces immodicæ, quibus tam nomine patris, quam suo proprio eam sollicitabat mater, quæ cum procedant à personis, quibus magna debetur reverentia, videlicet à patre, & matre simul, habentur loco coactionis, & compulsionis, ac consequenter tollunt, præcipue in puella tam teneræ ætatis, plenam securitatem, & liberum consensum contrahendi, ita ut matrimonium sic involuntarie contractum, dicatur nullum, Ita Joan. Bapt. Ferrot. consil. 296. num. 7. & 8. Nald. in summ. verb. metus, num. 4. Castil. d. lib. 3. cap. 1. à num. 105. Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 5. num. 17. Greg. XV. decis. 326. num. 3. 13. & 14. Valenz. d. consil. 173. n. 63. Mart. de success. legali parte 4. quest. 1. art. 6. n. 32. Hermosil. d. l. 56. glos. 1. n. 24. tit. 5. parte 5. latè Sanchez d. l. 4. disp. 7. per tot. ubi concludit in hæc verba, Sit conclusio, inter hæc sententias secundam reputo probabiliorē; cum enim ex una parte importunitas cujuscumq; sit, valde urgeat, ne dicā vexet, & opprimat,

- ut probant omnes textus adducti pro prima sententia, n. 4. & ex altera parte reverentia persona petentis debita, pusillanimum, ac timidum, nec audientem contradicere, rogatum reddat, merito, ac jure optimo utraque metuendi causa conjuncta prudentem ac constantem coget, ipsiusque consensum extorquebit, &c. Paria siquidem sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum, Pet. Pech. de testam. conjug. lib. 1. c. 3. n. 4. cum seqq. Valenz. consil. 29. n. 31. tom. 1.
- 61 Satis superque ex his probatus est metus & vis illata D. Mariæ, qui cum sit difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, cum in ejus animo sit reconditus, l. 1. ff. de eo quod metus causa, quam ex parte metum inferentis, cum secreto, & clam inferatur, Honded. consil. 29. num. 21. lib. 1. Andr. Gail. lib. 2. observ. 93. num. 19. Menoch. de arbitr. casu 116.
- 62 n. 17. Valenz. consil. 29. n. 40. tom. 1. prout prædictæ persuasiones, & coactiones sunt de his, quæ fiunt
- 63 occultè, Valenz. d. consil. 173. n. 71. idè per indicia, & conjecturas tam metus, quam persuasiones hujusmodi probari possunt, Gail. d. observ. 93. n. 18. Guier consil. 16. n. 4. Marr. d. voto 1. n. 54. Farin. in frag. crim. p. 2. lit. M, n. 181. Rot. apud Farin. lib. 2. decis. crim. decis. 260. n. 1. & 2. Fontanel. de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 2. p. 5. n. 39. Gabr. Pereira decis. 30.
- 64 n. 8. Noguierol. alleg. juris tom. 1. alleg. 29. n. 16. Illud enim quod facile probari non potest, argumentis, & indiciis probari, valet l. nominis. §. à barbaris. ff. de re milit. Seraphin. decis. 771. n. 2. Joan. Franc. à Ponte consil. 44. n. 17. Et dicit Jas. in l. de pupillo, §. si quis ipsi prætori, ff. de novi oper. nuntiatio. n. 10. quem refert Noguierol. d. alleg. 29. n. 17. quod quando à communiter accidentibus probatio est difficilis, sufficit probare per conjecturas, & sufficiunt probationes, quæ alias tanquam imperfectæ rejicerentur, & quod ratione difficultatis sufficit præsumptiva probatio ex præsumpta opinione.
- 66 Conjecturæ autem metus illati, & voluntatis ex parte D. Mariæ plures sese offerunt, præter eas, de quibus supra, sed duæ remanent principales in materia. Prima elicitur ex nimia animi sui aversione, & repugnantia erga hujusmodi nuptias, quæ declarat animum alienissimum ab eis contrahendis, Rot. coram Greg. XV. decis. 326. n. 7. & apud Farin. lib. 2. decis. crim. decis. 260. n. 3. & confert ad metum probandum, eadem Rot. decis. 779. n. 1. p. 1. in posth. Farin. Hippol. Rimin. consil. 77. n. 24. inter matr. Zilet.
- 68 Quam quidem aversionem, & repugnantiam ante, & post matrimonium, continuè habuit D. Maria erga D. Inigum; nam dum illa ad lectum vocaretur, semper ire reluctabatur, & invita, lachrymabunda, & tristis trahebatur ad accubitum, maximos clamores emittendo, ut plures testes jam examinati deponunt; quæ tanta aversio ad delirium, & desperationem eam sæpissimè adduxit; unde etiam metu præsumitur contractum matrimonium, ex Gregor. XV. decis. 326. n. 42. & si aliquando tacuit & dissimulavit, fuit pro tam brevi tempore, & ad instantiam eorum, qui sollicitabant hoc matrimonium, ita ut ex tali patientia argui non possit libera voluntas, ex Seraphin. decis. 581. num. 7.
- 69 Secunda, ex afflictione, lamentationibus, lachrymis, suspiriis, & tristitia ipsiusmet D. Mariæ de tempore, quo stipulabatur mandatum procuræ ad contrahendum, quæ arguunt dissensum, & poenitentiam, & signa sunt clara, quod invita trahebatur ad dictas nuptias, Andr. Alciat. consil. 55. n. 8. lib. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 126. n. 16. Seraph. decis. 859. n. 2. Greg. XV. d. decis. 326. num. 40. cum seqq.
- 70 Noguierol. d. alleg. 19. num. 67. Rot. decis. 779. num. 5. part. 1. in posth. Farin. Grammat. decis. 102. n. 55. in Barbofæ Vota decisiva.

fin. ubi inquit in casu de quo ibi satis, argui metum 72 fuisse illatum Marchionissæ, ex eo quod flere visa est. Et ex querelis præcedentibus præsumptionem metus induci tenent Aym. Crav. consil. 461. n. 12. lib. 3. Beroi. quest. famil. q. 154. num. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 126. num. 17. & 22. quæ omnia non solum circa actum, & in ipso actu, quo scribebatur dictum mandatum procuræ, visa fuerunt, sed etiam post ipsum matrimonium celebratum pluries sunt 73 eventa, ut ex depositione testium apparet. Nec mirum quia omnes actus subsequentes, etiam si prima facie spontanei videantur, mericulosi censentur, cum à principio mericuloso cætera sequuta regulari debeant, Barbat. consil. 54. col. 12. volum. 1. & initium metus in actu, influit in actus sequentes, Novar. collect. 34. num. 3.

Non obstat, quod D. Maria post matrimonium 74 vigore dicti mandati procuræ, contractum, & post mortem D. Joannis ejus patris, cum D. Inigo inhabitavit, & matrimonium consummavit. Quia multipliciter respondetur.

Primo, quod dicta D. Maria erat in domo patris paulò antea defuncti, & sub potestate matris remansit, quæ coadjuvando voluntatem patris eam coegerat, ut mandatum procuræ signaret, & sic metus causa de illo tempore durabat, Valenz. consil. 165. n. 80. tom. 2. Rot. decis. 500. num. 2. p. 1. in posth. Farin. retinebatur adhuc à matre, quæ ut rem gratam marito faceret, metum incusserat, ac minis persuaserat, Seraphin. dec. 859. n. 2. ubi etiam quod semper præsumitur continuatio metus quousque probetur quod 75 pars sit constituta in plena libertate.

Secundò respondetur dictam D. Mariam non potuisse antea resistere voluntati matris, quin prius aliquo decurso tempore, & memoria paternæ voluntatis aliquantulum refrigescere, illam certiore redderet de metu quem passa fuerat ad matrimonium hujusmodi contrahendum, & de aversione magna erga hujusmodi nuptias; unde durante hac metus causa, & habitando in domo ipsius matris, unà cum asserto marito, hujusmodi patientia, & dissimulatio per dies triginta, plus minusve, ob dictam causam habita, non potuit dici sufficiens ad purgandum metum, cum requiratur, ut illum patientis sit in plena libertate, Seraphin. decis. 856. n. 1. & dec. 863. n. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 126. n. 26. Rot. decis. 179. n. 7. p. 2. in posth. Farin.

Tertiò, respondetur non sufficere pro purgatione metus solam acquiescentiam, etiam longi temporis post mortem patris, qui metum intulit, sed requiritur quod metus probetur sublatus per actus positivos contrarios, ut per Ozaich. decis. 179. n. 11. Rot. dict. decis. 179. n. 5. p. 2. in posth.

Quartò, respondetur censuisse S. Congreg. Concilij, sub die 15. Septemb. 1629. matrimonium nullum, eo quod per metum à matre illatum contractum fuerat, esse invalidum, etiam si metum passa post mortem matris per plures annos cum viro permanferit, & filios suscepit, ut refero in Collect. Bullarj, verbo matrimonium contractum, pag. 445.

Quintò, respondetur consensum cohabitationis 79 supervenientem, & carnalem copulam post matrimonium contractum habitam non sufficere, cum tempore assertæ celebrationis liber in contrahente consensus non adesset, Brunel. in tract. de sponsalib. conclus. 1. num. 4. cum seqq. Seraphin. decis. 863. n. 3. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. part. 1. decis. 15. num. 3. Mart. in votis noviss. decis. voto 64. 80. num. 1. nam hoc casu carnalis copula præsumitur per violentiam intervenire, ut dicit Mart. d. voto 64. num. 15.

- 81 Sexid, responderetur quod si à principio matrimonio fuit nullum ex defectu consensus, quia ita est de substantia matrimonij *cap. tua nos, in fine, ubi glos. pen. de spons. Reinol. ob. v. 58. num. 1. & causa efficiens ipsius, cap. sufficiat. 27. quest. 2. cap. cum apud, de spons. ut neque per divinam potentiam possit matrimonium absque proprio conjugum consensu constare, Stephan. Bauny. tom. 1. quest. moral. tract. 12. q. 7. & 10. Coral Maranta tom. 1. respons. 6. n. 76. & ideo stante metu, quo nihil est magis contrarium consensui, l. nihil consensui, ff. de regul. Juris, cap. super hoc, de renunc. non potuit tale matrimonium per quemcunque consensum supervenientem ratificari, nisi de novo cum requisitis solemnitatibus, in præsentia scilicet Parochi, & duorum testium celebraretur, quia Concil. Trident. sess. 24. de Reformat. matrim. cap. 1. procedit annullando matrimonium eo absente factum. Ita Seraphin. decis. 900. & decis. 1252. num. 2. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiepisc. Neapol. p. 4. decis. 82. per tot. & præcipue num. 5. Fr. Basil. de Leon. lib. 4. de Matrim. cap. 24. n. 4. Rota coram Gregor. XV. decis. 395. per totam, & apud Farin. in posthum. p. 2. decis. 204. num. 2. quia eam principalem, afferunt rationem, quia omnis forma, & solemnitas, quæ debet intervenire in actu, ut valeat, intervenire debet in ratificatione, nec potest deservire solemnitas per prius sequuta, quoniam illa debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari; neque juvare potest fictio, aut retroractio, cum non fiat quando actu est omnino nullus. Nam licet ratificatio conciliet ea, quæ pendent ex animo, nullo modo potest conciliare ea, quæ pendent ex aliqua forma, juxta doctrinam Baldi in l. mancipia, C. de reb. alien. Et non dicitur purgatus metus ex aliquo actu voluntario subsequuto, quando actus cum eo ab initio gestus nullus fuit, ut post Trentacinq. resolvit. Hermosil. dict. l. 56. gloss. 1. n. 124.*

Ex quibus patet nec petitiæ restitutioni, nec subsidiariæ manutentioni post factas probationes locum fore, dum ex illis constat D. Mariam per vim, & metum matrimonium nulliter contraxisse cum Inigo Lopez de Mendoza, & ita speramus judicandum. Sub censura, &c.

Toletana Remissionis.

Scholares ut privilegio scholaritatis gaudeant, debent esse in matricula Universitatis descripti, studere ac scholas frequentare. Probatio dubia, vel ambigua, vel æquivoca nihil relevat, interpretari debet contra probantem. Resistencia solo verbo committitur.

V O T U M L V.

- 1 Facti series narratur.
- 2 Matricula in libro descriptio probat quem esse scholarem.
- 3 Scholaris matriculam omitens privatur consortio Universitatis.
- 4 Officialis an quis sit vel non sit, probatur ex matricula inspectione.
- 5 Scholaris iussus matriculari per Rectorem privilegio scholarium gaudet.
- 6 Scholaris quis probatur per actus appropriatos ipsis scholaribus.
- 7 Ordinarius habet de jure fundatam intentionem super jurisdictione in tota sua Diocesi.

- 8 Scholares de Jure habent in suos Judices Episcopum civitatis, Rectorem gymnasij, & Lectores Universitatis.
- 9 Complutensis Universitas quam exemptionem habeat, ostenditur ex privilegio Clementis VIII.
- 10 Princeps secularis extra casum salutis spiritualis, vel periculum animarum, solus potest subicere laicos Judiciis Ecclesiasticis.
- 11 Rector Universitatis Complutensis, & Scholasticus Salamantinus an habeant ex Regia delegatione jurisdictionem in laicos scholares.
- 12 Jurisdictio si officium habenti tribuatur, habita consideratione ad officium, videtur concessa ut officio adhareat, & sit quasi appendix prioris jurisdictionis.
- 13 Dignius quod ex se est, censetur etiam esse principalis in dispositione, & minus dignum accessorium.
- 14 Unitum semper sequitur statum, & conditionem illius rei, cui principaliter annectitur.
- 15 Judex secularis per censuras Ecclesiasticas ex vi sue laicalis jurisdictionis procedere non potest.
- 16 Appellationes à sententiis etiam per Ecclesiasticum, vigore tamen temporalis jurisdictionis, prolati, ad Regia tribunalia, non verò ad Ecclesiastica, sunt deferenda.
- 17 Studium dicitur vehemens applicatio animi ad aliquid peragendum cum summa voluntate.
- 18 Scholaris non studens, aut scholas non frequentans, non gaudet privilegiis ratione studij concessis.
- 19 Privilegium ubi conceditur alicui ratione officij, vel exercitij, si illud non exercet, non gaudet privilegio.
- 20 Fundans se in privilegio qualificato debet probare concurrentiam qualitatum, alias privilegium non suffragatur.
- 21 Jurisdictio si concedatur in certo facto, seu casu qualificato, oportet constare prius de qualitate.
- 22 Causa propter quam privilegium concessum fuit, si deficiat, cessabit privilegium.
- 23 Privilegiis & gratiis non tam verba sunt attendenda, quam mens consideranda.
- 24 Jurisdictio ut competat, semper est probandum id quod est causa jurisdictionis.
- 26 Testes sibi invicem contrarij non probant, quia unus alterius fidem elidit.
- 27 Testes quando discordant in loco, convincuntur de falso.
- 28 Testes in una parte falsi, presumuntur falsi in omnibus, etiam quod illa pars non substantiam, sed accessoria concernat.
- 29 Probatio dubia, vel ambigua, vel æquivoca nihil relevat.
- 30 Probatio dubia, ambigua, vel æquivoca contra probantem interpretari debet.
- 31 Probatio verosimilis & fortior aliam minus fortem & veram vincit.
- 32 Probatio probationem excludit.
- 33 Probationem in concursu prevalere debent illa, quæ Juris assistentia coadjuvantur, & quæ habet fomentum tituli.
- 34 Jurisdictio ordinaria favorabilis est, & delegata odiosa.
- 35 Ordinaria potestas est amplianda, & presumptio stat pro ejus jurisdictione.
- 36 Resistencia solo verbo committitur.
- 37 Scholaris Judici laico resistens privilegium scholaritatis amittit.
- 38 Clericus scholaris resistens Judici seculari non amittit privilegium scholaritatis, secus si Judici suo Ecclesiastico resistat.

39 *Resistentia quando sit iusta, vel iniusta.*

40 *Studiorum causa privilegia scholasticis conceduntur.*

41 *Privilegium Principis latè est interpretandum in sui præiudicium, in præiudicium tamen tertij non est ampliandum.*

42 *Privilegia sunt stricti juris, & interpretari debent ut minus laedant jus commune*

ICENTIATUS de Cariaga Presbyter Matritensis de quibusdam criminibus inquisitus, & à Vicario Generali Matritensi in Archiepiscopali carcere detentus, ejus jurisdictionem declinavit, & petiit remitti ad Rectorem Universitatis studij generalis Complutensis, ex quo à sexennio & ultra in dicta Universitate commorando, sacre Theologiæ, & Juri Canonico sedulam navabat operam, & coram eodem Rectore se scholarem, & in libro matriculæ descriptum, ac in scholis continuò cursantem dicens & probans, obtinuit à dicto Rectore relaxari mandatum de inhibendo sub censuris, & pœnis contra D. Vicariam, & sub prætextu quod asserat inhibitioni non paruerit, illum in comminatas censuras incursum, & ab omnibus Christi fidelibus evitandum mandavit; sed cum pro parte Promotoris fiscalis Curiae Archiepiscopalis ab hujusmodi procedimentis, & censuris ad sanctam Sedem Apostol. & Illustriss. ejus Nuntium in Hispaniarum Regnis commorantem appellatum esset, ipse Dominus meus Nuntius causam & causas appellationis hujusmodi, & super eo, cui causarum dictum de Cariaga concernentium cognitio competere, ex officio mihi committendas fore, & esse decrevit, & committi mandavit. Unde dubitavi an dictus de Cariaga uti scholaris, sit ad dictum Rectorem remittendus.

2 Pro remissione videtur facere testimonium extractum ex libro matriculæ dictæ Universitatis, in quo describi solent scholarium nomina, ut reperitur inter alios scholares descriptus dictus de Cariaga, quæ descriptio probat eum esse scholarem, arg. l. quicumque 10. C. de cohortalib. lib. 12. ibi, non antea accedere permittatur, nisi ejus nomen matriculis receptum primitus fuerit, &c. l. si duas 6. in fine principij, ff. de excusat. tutor. ibi, & utique non aliter de immunitate hac fructum habebunt, nisi decreto Senatus inscripti fuerint, numero concesso, & circa operationem se negliger non habeant, &c. resolvunt Baldus in proœm. Decretal. verbo Gregorius, num. 37. Tiber. Decian. resp. 66. n. 45. vol. 2. & resp. 39. num. 12. volum. 3. Mascard de probat. concl. 1296. n. 1. tom. 2. Perez l. 8. tit. 2. lib. 1. Ord. col. 75. vers. adverte tamen, & l. 3. tit. 5. lib. 3. Ordin. vers. constat præterea, ubi inquit scholarium matriculam omittentem privari consortio Universitatis, Sur. de Paz in pract. tom. 2. c. 6. num. 31. pag. 30. ubi per l. 18. tit. 7. lib. 1. Recop. dicit scholarem teneri procedere testimonium suæ matriculæ signatum à Notario Universitatis, quo constet illum scholarem descriptum esse in matricula Rectoris sex ab hinc mensibus ante motam litem, Genua de scriptura privata lib. 4. q. 3. de libro matriculæ scholarium, Narbona l. 20. gloss. 5. num. 3. tit. 1. lib. 4. Recop.

4 Unde Joan. Andr. ante num. 1. & Bart. num. 3. in l. matriculam, C. de agentib. in rebus, lib. 12. tenet modum probandi an quis sit vel non sit Officialis, consistere in ipsa matriculæ inspectione, seu libri, in quo registrati sunt omnes officiales, & ita probatur negativa, quod aliquis non fuerit in matricula, cujus probatio ad eum spectabit, qui in hoc intentionem suam fundaverit, Steph. Gratian. Marchia decis. 198. n. 24. Narbona d. l. 20. gloss. 5. n. 20. ubi Barbosa Vota decisiva.

num. 14. subdit scholarem jussu matriculati per Rectorem, privilegiis scholarium gaudere, licet nondum fuerit in matricula descriptus.

Accedunt plures testes, qui deponunt dictum de Cariaga in Complutensi Universitate tribus præcedentibus annis continuò sacre Theologiæ, & Juri Canonico operam dedisse, ac quotidie lectionibus interfuisse, ut requiritur d. l. 8. in §. 6.

Demum testimonio Secretarii ejusdem Universitatis constat dictum de Cariaga transacto & præsentis anno vocem dedisse in Cathedrarum provisionibus, in quibus eam non habent nisi scholares matriculati, & cursantes. juxta dictæ Universitatis statuta; per actus enim appropriatos ipsis scholaribus probatur aliquem esse scholarem, cum talis quis præsumatur esse, qualis est in exercitio, Mascard. d. concl. 1296. num. 19. & 20.

Verum his non obstantibus, censui dictum de Cariaga non potuisse ordinariam jurisdictionem effugere, cum de scholaritate, studio, & assidua in scholis continuatione plenè, & ut requiritur, in actis minimè constet. In dubium enim revocari non potest quin Ordinarius habeat de Jure fundatam intentionem super jurisdictione in tota sua Diocesi, cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. cum Episcopus, eod. tit. lib. 6. cap. cum persona, de privil. eod. lib. Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. vers. ad hæc. Caputaq. decis. 101. p. 1. Saraphin d. decis. 948. num. 1. & decis. 1104. n. 2. & dec. 1278. n. 1. Rot. dec. 145. n. 6. p. 1. div.

Exceptio autem scholaritatis, & mandata à Rectore relaxata non justificantur ad impediendam ordinariam jurisdictionem circa delictorum cognitionem, de quibus in Audientia Archiepiscopali dictus de Cariaga inquisitus existit.

Quod ut pateat, sciendum est, scholares de Jure habere in suos Judices Episcopum civitatis, Rectorem gymnasi, & Lectores Universitatis, secundum dispositonem auth. habita, C. ne filius pro parte, ubi Rebuff. n. 55. Horat. Luc. de privileg. scholast. cap. 64. col. 1. Bobadil. in sua politica, lib. 1. c. 18. n. 214 in fine, Clar. in pract. §. fin. q. 35. n. 23. ubi addit Episcopum & Potestatem civitatis in criminalibus esse eorum Judices competentes, & attestatur observari in gymnasio Papiensi, ut si scholaris est clericus, beneficiatus, vel in sacris, procedit Episcopus & Rector; si est laicus, procedit Rector & Potestas. Novissimè S. D. Clemens VIII. per suas litteras in forma Brevis, sub Dat. Romæ apud S. Petr. die 25. Maij 1600. scholares Universitatis Complutensis, eorumque personas, & bona ab omni jurisdictione, superioritate, dominio, & potestate, ac correctione Ordinariorum exemit, & coram ejusdem Universitatis Rectore dumtaxat tam in tenebrialibus & civilibus, quàm in criminalibus, seu mixtis causis, siue agatur de crimine ex officio, siue inquisitione, aut partis accusatione, aut aliàs quomodolibet de justitia respondere teneantur, ut scilicet commodius, & sine ulla digressionem literis vacare possent.

Quæ quidem Jurisdictio Rectori concessa à Papa in scholares studentes est Ecclesiastica Apost. & sic in clericos tantum dirigitur, quia Papa nunquam censetur laicos à jurisdictione laicali eximere; solum enim quando salus spiritualis, vel periculum animarum est, potest Ecclesia pro concessa sibi à Deo potestate laicos etiam invitis Principibus subicere Judicibus Ecclesiasticis, extra quem casum solus Princeps secularis potest subicere laicos Judicibus Ecclesiasticis, ut rectè advertunt Innoc. in cap. 2. de major. & obed. Greg. Lop. l. 1. gloss. fin. tit. 7. part. 1. latè Basil. Pont. de Matrim. lib. 5. cap. 12. §. unico, pag. 337. Mar. Cutell. in codice legum Regni Siciliae, ad leges Martini, num. 18. pag. 387.

11 Quatenus verò Rector, seu scholasticus Salamantinus in laicos studentes jurisdictionem exercet, id non Apostolica, sed Regia facit auctoritate, ut Salamantino scholastico conceditur, l. 19. tit. 7. lib. 1. Recop. & Rectori Complutensi l. 26. ejusdem tituli, & libri. Sed dubium est, an per annexionem unius cum altera jurisdictione, tota efficiatur Ecclesiastica, an verò Regia illa semper laicalis existat; in hac questione resolvenda multum insudant Doctores agentes & disputantes, an hæreticæ pravitatis vindices, & Fidei quæsores laicorum officialium, familiarumque sanctæ Inquisitionis officij causas ex indita sibi Pontificia potestate, & ex vi Ecclesiasticæ jurisdictionis, qua in ceteris Fidei causis utuntur, ut Ecclesiastici Judices decernant, an potius ut sæcularem jurisdictionem habentes, ex l. 20. tit. 1. l. 4. Recop. ibi, como fueres que para ello tienen jurisdicción de su Magestad y nuestra, &c. ut ipsius secularis Principis delegati negotia discutere valeant? Ego tamen relictis multis adduci solitis pro defendenda jurisdictione Regia Ecclesiasticæ non permixta, semper tenui per dictam unionem vel incorporationem totam jurisdictionem Ecclesiasticam censerem, quod multis, comprobari posse existimo.

12 Primò quia certum est dictis, scholastico Salamantino & Rectori Complutensi datam fuisse jurisdictionem temporalem & regiam ratione officij, ut faciliiori causarum scholasticorum expeditioni in perpetuum consuleretur, ne earum causa à studiis suis distraherentur, & sic spiritali annexa & unita remanet, quemadmodum dicitur, ut si jurisdictio officium habenti tribuatur, habita consideratione ad officium, videtur concessa ut officio adhæreat, & sit quasi appendix, & sequela prioris jurisdictionis, ut docet Bart. in l. ambiciosa, n. 34. ff. de decret. ab ord. facien. Menoch. de arbitr. l. 1. quest. 12. n. 2. D. Barbosa. in l. cum prator l. 2. §. 1. n. 29. ff. de judic. ita ut prioris jurisdictionis naturam fortiatur; cum hæc principalior procul dubio judicanda sit, quia ad ejus augmentum & ampliacionem jurisdictio secularis concessa est, & sic à digniori nomen assumit, D. Barbosa. in d. l. cum Prator, §. final. num. 241. cum seqq. & in dubio id quod ex se est dignius, censetur etiam esse principalius in dispositione, & minus dignum accessorium, l. et si non sint, §. perveniamus, juncta gloss. verbo species, ff. de auro & arg. leg. D. Barbosa. in d. §. fin. n. 245. & sic unum semper sequitur statum, & conditionem illius rei cui principaliter annexatur l. peculium 65. in princ. ff. de leg. 2. Ignat. del Villar. in sylva resp. lib. 1. resp. 7. in 4. p. num. 14. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 84. num. 4.

15 Secundò, quia si daremus nullam unionem, annexionem, vel confusionem harum jurisdictionum in isto casu factam fuisse, sed per se quamlibet separatim & separatim stare, & persistere, sequeretur quod Rector respectu talis secularis, jurisdictionis per censuras Ecclesiasticas procedere non posset, arg. c. duo, 96. dist. cap. solita, de major. cap. novit, de judic. Atqui Rector contra omnes tam clericos, quam laicos in causis Scholasticorum procedit per censuras, ut stylus docet: ergo tota jurisdictio Ecclesiastica est.

16 Tertiò quia etiam sequeretur, quod appellationes à sententiis vigore temporalis jurisdictionis per Rectorem in causis laicorum Scholasticorum pronuntiatis, ad Regia tribunalia, non verò ad Ecclesiastica essent deferendæ, ut expressè statuit l. 8. tit. 3. lib. 1. Recop. & fuit de mente Bart. in l. si quando, C. de appellat. Felin. in cap. solita, col. 3. de major. & obed. Specul. tit. de appellat. §. nunc tractemus ad quem sit appellandum, in fine, & post Guillelm. Bened. Carol. de

Grass. & alios resolvit Covar. pract. cap. 4. num. 2. Sed est verum, quod omnes appellationes à Rectore interponuntur ad illustrissimum D. meum Nuntium, ergo signum est quod ejus jurisdictio in totum Ecclesiastica est.

Habito igitur pro constanti quod omnimoda jurisdictio Rectori competens, tam in clericos, quam in laicos scholares est Ecclesiastica, ut eam exercere valeat, ac exemptio & fori privilegium hujusmodi locum habeat, non sufficit matriculæ descriptio, sed ulterius requiritur, quod scholaris studeat, lectionibusque assiduus sit, quia studiosus à verbo studio dicitur, cujus causa privilegia sunt concessa, d. auth. habita, tum etiam, quia studium dicitur vehemens applicatio animi ad aliquid peragendum cum summa voluntate, Bart. in l. 1. §. hujus studii, num. 4. ff. de justit. & jure: si igitur scholaris non vehementer applicat animum ad adipiscendam scientiam, non debet gaudere privilegiis propter studium concessis, d. auth. habita: faciunt pulchra verba text. in l. si quis, in fine, C. de domest. & protect. lib. 12. & in specie colligitur, ex cap. cum eo, de elect. in 6. ibi, litterarum studiis insistentes, &c. Unde meritò scholarum non studentem, aut scholas non frequentantem privilegiis ratione studij concessis nullatenus frui posse resolvunt Bart. in l. qui sub pretexto, C. de sacros. Eccles. Felin. in rub. de Magist. ad fin. Rip. in l. 1. n. 338. ff. solut. matr. & ibi Petr. Barb. p. 7. n. 63. cum seqq. Perez l. 1. tit. 1. lib. 5. Ordin. vers. quo fit scholarum, p. 8. r. 2. Joan. de Platea in l. 1. n. 2. & 3. C. de colleg. lib. 11. & in l. eos qui 3. C. de apparit. Magist. millib. 12. Panorm. in cap. 1. n. 39. & Dec. n. 116 in 2. lect. de judic. Narbon. l. 27. glos. unica, n. 15. tit. 21. lib. 4. Recop. novissimè Carleval. de judic. lib. 1. disp. 2. q. 6. sect. 5. n. 495. ibi: Limita quintò, ut non procedat prædicta quinta conclusio in scholari, qui non est in matricula, vel in illo, qui cum sit matriculatus, non det tamen actu operam litteris, nec exercet litterarum studia; isti enim non gaudent privilegiis scholarum: & expressè cautum est d. l. 18. §. 6. tit. 7. lib. 1. Recop. ibi. & que studien continuo, y que entren en los escuelos, y oygandos lecciones cada dia, de manera que hagao, aqueello porque devan gozar, &c. & ideò monet Rebuff. de privilegiis scholast. circa necessaria scholasticis num. 11. ut continuo chartis invigilent, & quod totis nervis scientiæ adipiscendæ sint dediti.

Quotiescunque enim conceditur alicui privilegium ratione officij, vel exercitij, si illud non exercet, non gaudet prædicto privilegio, per d. l. qui sub pretexto, Tiraquel. in tract. cessante causa, p. 1. n. 206. Rip. in d. l. 1. ff. soluto matr. n. 138. Bologn. num. 133. D. Barbosa. d. p. 7. n. 62. vers. unde pro regula, Gironda de privileg. & exempt. explic. n. 1206. cum seq.

Et qui non fundat se in privilegio qualificato, debet probare concurrentiam qualitatum, aliàs privilegium non suffragatur, l. Prator, la 2. §. hæc autem actio, vers. docere, cum ibi notatis, ff. de vi bonor. rapt. Natr. consil. 2. 4. n. 2. Tiraq. de retractu. lig. §. 8. glos. 7. n. 1. & seq. Surd. decis. 305. n. 41. Everard. loco 27. n. 7. Valenzuela conf. 52. n. 6. ubi quod jurisdictio si concedatur in certo facto, aut casu qualificato, oportet constare prius de qualitate, Gironda d. tract. n. 647. ubi n. 648. subdit illam qualitatem debere intervenire in tempore actus, per l. 2. adversus, ff. ne quid in loco publico, Rota decis. 229. n. 3. p. 2. recent. & dec. 568. n. 4. p. 1. in posthum. Farin.

Et maximè, quia privilegium scholaribus concessum fuit ne à studiis distraherentur, ut melius illis incumbere ac in scholis lectiones audire possent; unde si hæc causa deficiat, propter quam privilegium concessum fuit, cessabit privilegium; l. generaliter

neraliter, C. Episcop. & cleric. cap. suggestum, de decim. Menoch. consil. 2. num. 36. Girona d. tract. de privileg seu exempti. explicat. n. 82. tum quia in privilegiis & gratiis, non tam verba sunt attendenda, quam mens consideranda, Duran. decis. 48. n. 15. Tum etiam, quia ut jurisdictio competat, semper est probandum id, quod est causa jurisditionis, Innoc. in cap. cum sit generale, de foro comp. Bald. in l. prescriptione, n. 43. C. si contra ius, vel util. publ. Surd. consil. 286. n. 9. tanquam suae intentionis fundamentum, l. verius, cum l. seq. ff. de probat. l. actor, C. eod. Rota decis. 697. n. 1. p. 2. recentior.

25 In casu autem de quo agitur, visum fuit exercitium, & qualitatem supradictam non probari ex parte dicti de Cariaga remissionem petentis; imò potius ad instantiam Promotoris fiscalis plures sunt testes examinati, qui pleno ore deponunt assertum scholarem causam studij ad Complutum nunquam accessisse, sed tantum occasione suae vocis dandae in Cathedrarum vacationibus, vel festivitibus interessendi.

26 Quod attinet ad probationem dicti de Cariaga, testes pro eo de mense Julij 1641. examinati inter se non minimam patiuntur contrarietatem; nam primus, qui dicitur Maria de la Cruz, deponit tribus praecedentibus annorum cursibus Licentiatum, Lucam de Cariaga in ejus domo Compluti resedisse, operam literis navasse, ac lectionibus studij generalis quotidie interfuisse: secundus qui dicitur Anna de la Cruz, dictae Mariae filia, deponit dictum de Cariaga in domo Alphonfi de Villaral toto illo tempore permansisse: tertius testis qui est dictus Alphonfi de Villaral, idem dicit quod proximè citatus testis deponit: quartus qui se nominat Matthæum Rodericum, & de praecedentibus sex annorum cursibus deponit, affirmat eundem de Cariaga de anno 1640. in domo Gasparis Lares, & de hoc ann. 1641. in domo dicti Alphonfi de Villaral inhabitasse; cum quo concordat Anderas Ortiz quintus testis, qui omnes inter se contrarii existunt, & de falso suspecti sunt, dum eorum attestaciones tangunt annum 1638. in quo juxta testimonium Secretarij Universitatis dictus de Cariaga in matricula descriptus non fuit, nec eo anno Compluti demoratus est; & dum affirmant, de anno 1640. quidam quod habitaverit domum Mariae de la Cruz, alij domum Alphonfi de Villaral, alij domum Gasparis Lares, & sic circa locum habitationis sibi invicem contrariantur, & unus alterius fidem elidit, Alex. consil. 20. col. 2. vol. 4. Bertazol. consil. crim. 33. n. 11. Surd. consil. 168. num. 39.

27 & consil. 530. n. 4. convincuntur de falso, quia deponunt illum de anno 1648. Compluti studuisse; cum, ut supra dixi, contrarium appareat: & quia notabiliter variant in habitatione, & domo ubi eum viderunt, & quando testes discordant in loco, convincuntur de falso, gloss. & Doctores in l. testium, C. de testib. Bertazol. consil. crim. 41. n. 10 & consil. 251. n. 19. Et testes in una parte falsi praesumuntur falsi in omnibus, Innoc. in cap. fraternitatis, de testib. Craver. consil. 6. n. 10. etiam quod illa pars non substantiam, sed accessoria concernat; si tamen non sic penitus inutilis, aut extranea, Natt. consil. 96. num. 1. Surd. consil. 530. n. 6.

29 Aut saltem ista probatio tanquam multum dubia propter dictam contrarietatem nihil relevaret, cap. in presentia de probat. Menoch. consil. 259. n. 6. Surd. consil. 5. n. 47. & consil. 61. n. 15. & consil. 127. n. 40. Stephan. Gratian. cap. 640. n. 25. & cap. 705. n. 1. Seraphin. decis. 1103. n. 2. Valenzuel. consil. 92. num. 218. & 220. Duran. decis. 492. n. 31. Rota. decis. 318. n. 4. part. 2. recent. & decis. 561. n. 3. p. 1. in posthum. & de Barbofæ Vota decisiva.

cif. 45. n. 8. part. 2. etiam in posthum. prout de probatione ambigua tenet eadem Rot. decis. 149. n. 9. p. 4. divers. & de æquivoca eadem Rot. decis. 263. n. 3. p. 2. in posthum.

Et quatenus data hujusmodi dubietate, & æquivocatione, interpretari deberet facta probatio, contra probantem interpretario facienda erat, gloss. verbo verbum, in d. c. in presentia, Menoch. consil. 384. n. 12. & 13. Surd. decis. 260. n. 9. & consil. 151. n. 48. & consil. 168. n. 42. Seraph. decis. 460. n. 5. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 200. n. 34. cap. 640. n. 25. Gregor. XV. decis. 405. num. 3. Rota decis. 38. n. 1. parte 2. divers. etiam in materia favorabili, Tiraquel. de retractu lign. §. 1. gloss. 16. n. 7. Natt. consil. 285. n. 2. idem Stephan. Gratian. tom. 5. c. 874. n. 29. in fine.

Et tanto magis quia Promotor fiscalis contrarium probaverit pluribus testibus deponentibus dictum de Cariaga in oppido Matriti semper praesentem retroactis annis adfuisse, nec ad dictum oppidum Compluti accessisse causam studij, nec occasione interessendi agitationi taurorum, aut dandi suffragium in provisione alicujus Cathedrae, sive lectionis vacantis? quæ probatio cum sit magis verosimilis, & fortior, nullamque patiatur nullitatem, seu contrarietatem, aliam minus fortem & veram vincit, Natt. consil. 372. in fine, Grat. consil. 6. n. 23. lib. 2. Rot. decis. 243. n. 4. part. 2. in posthum. Farin. quia probatio probationem excludit, eadem Rota decis. 619. num. 7. p. 2. recent. & decis. 740. n. 5. p. 1. in posthum.

Facit etiam quia testes pro parte Promotoris fiscalis examinati tendunt ad confirmandam Ordinarij jurisditionem, pro qua jus assistit; in concursu enim probationum praevalere debent illæ, quæ Juris assistentia, seu praesumptione coadjuvantur, Rota decis. 9. n. 8. parte 2. divers. & quæ habet fomentum tituli, juxta ea quæ tradit Greg. XV. decis. 412. n. 1. & ibi Addent.

Non parum conducit quod jurisdictio ordinaria favorabilis est, gloss. verbo processus circa fin. in c. 1. de rescript. lib. 6. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 37. n. 14. Valenzuel. consil. 121. num. 26. delegata verò, quam habet Rector Universitatis studij generalis Complutensis odiosa, gloss. d. verbo processus, Marant. de ordine judic. p. 4. dist. 6. c. 29. Menoch. de praesumpt. lib. 1. praef. 15. n. 2. Valenzuela consil. 38. n. 30. & consil. 125. n. 20. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 170. n. 29. Unde in concursu probationum magis est attendenda illa, quæ tendit ad favorem, quam ea quæ odium parit; quia in dubio potius considerandus est favor; quam odium, gloss. verbo alias, ante fin. in cap. sciant cuncti 12. de elect. lib. 6. Abb. cap. in litteris, num. fin. vers. item ubi concurrunt odium, de restit. spoliat. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 6. proem. n. 37. tum quia in hac ambiguitate potius pro ordinaria jurisditione judicandum, cum illa sit originaria & propria; alia verò accidentalit, & extraordinaria, & facilius ad primævam naturam devenire, quam novam assumere valeat; tum denique quia Ordinarij potestas est amplianda, Rot. decis. 5. n. 3. de concess. prebend. & praesumptio stat pro ejus jurisditione, Camil. Bortel. in sum. de is. tom. 1. tit. 41. n. 161.

Ulterius contra petitam remissionem plures offeruntur testes pro parte dicti Promotoris fiscalis, qui deponunt dictum de Cariaga dum esset carceratus, & vidisset fratrem germanum capi, & ad eundem carcerem deduci, arrepto quodam instrumeto, quod chugo vocant, & cum eo ad ipsius carceris portam stans, studuit ne frater ejus praedictus intus includeretur, affirmans se facturum ne intraret, minitans omnes justitiæ ministros, qui eum intro-

mittere tentarent ; ex quibus impedimentis , minis , & verbis resistantiam oriri dubitari non potest , illa enim solo verbo committitur , *cap. si quando, de officio deleg. l. generaliter, in fine, C. de non num. pecun. l. quoniam, C. de appellat. l. 1. §. 1. C. de bonis. mat. Farin. consil. 55. n. 93. tom. 1. Paris. de Puteo de syndicato, verbo resistantia c. 2. n. 4. ibi, & quandoque resistitur verbo, ubi etiam quod resistere dicitur, qui pertinaciter insistit, Narbona d. l. 20. gl. 18. n. 8. tit. 1. lib. 4. novæ Recop. ubi ait dici resistantiam committere illum, qui Judici circa actum & exercitium suæ jurisdictionis, vel circa quæcunque operationem respicientem administrationem justitiæ, eam administrare impedit.*

37 Apud Hispanos verò l. 28. tit. 7. lib. 1. novæ Recop. cautum est, ut scholares licet privilegium ab Hispaniarum Regibus fuerint assequuti, ut in criminalibus, & etiam in civilibus coram Rectore, vel Cancellario Universitatis conveniantur, attamen ab hujusmodi generalitate ne faciliter spe immunitatis adversus Regios Judices & Ministros insurgant, crimen resistantiæ in præsentem excipitur, ut si scholaris resistere Judici ausus fuerit, eo ipso à privilegio fori alienus judicetur, cujus meminere Narbona ibidem glos. unic. pag. 66. & Anguian de legib. lib. 3. contrav. 26. n. 34. dum tenet scholares resistentes ex peculiari Catholice Majestatis decreto ipso facto fori privilegium amittere & per sæcularem puniri posse, Carleval. d. loco. n. 505. ibi. Limita sexto ut non gaudeant foro exemplo, & privilegio scholastici, immò verò immunitatem & exemptionem amittant, quoties Judicibus Regiis, aut eorum ministris faciunt resistantiam, &c.

38 Non obstat, quod lex illa Regia 28. locum non habet in Clericis scholaribus ; nam dum illa disponit respectu laicorum, & facultatis Regiæ, quam circa eos Rectoribus Universitatum Salamantin. Vallisoletanæ, & Complutensis Rex Catholicus concessit, non potuit Clericos, qui suæ jurisdictioni non subsunt, eidem Rectori subicere, & ab Ordinariis Diocesanojurisdictione eximere, ut bene resolvit Carleval. d. n. 505. Qui responderetur procedere eo casu, quo clericus scholaris Regiis Judicibus resistantiam faceret, ne ab eis puniri valeat, juxta d. l. 28. non autem locum habebit quando Ordinarius suo in casibus à Jure permissis procedenti, de facto resisteret, tunc enim non vigore dictæ l. Regiæ 28. sed dispositione Juris communis contra talem, resistantem scholarem ipse Ordinarius procedere, eumque punire poterit, privilegio suo non obstante, per text. in c. unic. de pœnis lib. 6.

39 Illud tamen advertere oportet, quod non omnis, & quæcumque resistantia, cujuscunque generis, & qualitatibus existat, operabitur exemptionem clericorum scholasticorum à Rectoris cognitione & punitione, sed illa tantum, quæ injustè & contra rationis & justitiæ normam perpetratur, nam ita demum licita erit resistantia ab eisdem facta ad repellendum damnum, vel injuriam injustè à Judicibus, vel eorum officialibus irrogatam, si injustitia ipsa & iniquitas manifestè appareat notorietate certa, & indubitabili, secundum Narbonam dict. leg. 20. glos. 18. numer. 63. ubi numer. 64. subdit quod si injustitia & iniquitas non ita evidenter appareat ; sed dubium sit an justa, vel injusta fuerit prædicta executio, vel captura à Ministris & officialibus justitiæ facta, tunc non licebit prætenso scholari, nec alij cuilibet resistere, constituto tamen prius de mandato Judicis, vel etiam eo deficiente, si officiales illos publicè ad id fore deputatos sciat : unde cum in casu nostro non plenè constet quod dictus de Cariaga haberet requisita de quibus supra, ad effectum gaudendi privilegio scholaribus concessio, non ideo illi licuit

Ordinatio jurisdictione ordinaria procedenti resistere.

Neque denique obstat generalitas dicti Brevis 40 Clementis VIII. quatenus habet clericos scholares pro quibuscunque criminibus ubicumque perpetratis respondere debere coram Rectore Universitatis studij Generalis Compluten. & non posse pro eis coram suo Ordinario conveniri, ibi ubicumque committeretur delictum, &c. Quia responderetur, id esse intelligendum de delictis ubique commissis, non omni tempore, sed eo tantum, quo studiis vacatur, & sunt feriæ vacationum, cum alias non studens, & lectionibus minimè assistens, scholarium privilegiis non fruatur, juxta supradicta num. 18. Causa enim studiorum privilegia scholasticis conceduntur, Rebuff. in dict. auth. habita num. 21. si verò concederentur in loco studij non commorantibus, effectum contrarium operarentur, quod non est dicendum, ad not. per Ror. decis. 204. n. 2. p. 4. divers. nam licet privilegium Principis latè sit interpretandum in sui præjudicium, Surd. consil. 140. n. 73. Valenz. consil. 79. n. 78. Rota decis. 3. de Offic. deleg. in novis, in præjudicium tamen tertij non est ampliandum, Rot. decis. 2. n. 2. de renunc. in antiq. & decis. 40. n. 3. p. 2. in posthum. Sed, strictè intelligendum, Marches. de commiss. tom. 1. pag. 639. n. 3. Girona de privileg. & exempt. explicat. n. 53. Seraphin. decis. 605. n. 2. & dec. 827. n. 1. quia est stricti juris, Valenz. consil. 23. n. 75. & consil. 33. n. 269. cum seqq. & consil. 93. n. 54. & consil. 97. n. 240. & interpretari debet ut minus lædat jus commune, idem Valenz. consil. 18. n. 54. & consil. 13. n. 76.

Quare censui remissioni locum non esse ; sed quia 42 dictus de Cariaga ordinariæ jurisdictioni se subjecit, Illustriss. D. Gubernator Archiepiscopatus Tolletani hujus causæ cognitionem mihi delegavit, idèò competentiam, attento partium consensu, finem imponui, & tanquam Ordinarius in ea procedere cœpi, Quare, &c.

Nullius Coadjutorum de Lerma.

Dementi dandus coadjutor : quis dicatur demens, & quomodo probetur. Coadjutor dementi Prælato dari potest sine Patroni consensu, sicut & Vicarius, ac Vicecuratus constitui potest sine ejus consensu in Parochialibus sui juris patronatus. Vicarij Generalis jurisdictio & possessio non est propria, sed Episcopi, cujus vices gerit ; & sic ex possessione Episcopi manuteneri debet Vicarius.

VOTUM LVI.

- 1 Dementi dandus est coadjutor.
- 2 Facti series narratur.
- 3 Coadjutores Episcopis, vel eorum superioribus dare solius est Papa.
- 4 Episcoporum appellatione veniunt Prælati inferiores jurisdictionem quasi Episcopalem habentes, ubi de illis mentio facta est indefinite, & sine ut la restrictiva.
- 5 Demens est qui nescit exprimere quid velit, aut nolit.
- 6 Demens est ille, qui non in totum, sed ex parte tantum mentis errore ducitur.
- 7 Dementia probatio debet esse plena, & concludens.
- 8 Dementia & furor non præsumitur.

9 Dementia

- 9 Dementia & furor est difficilis probationis.
- 10 Dementia & furor, ac similes animi defectus probari possunt solis conjecturis, & presumptionibus.
- 11 Furiosus, & demens equiparantur, itaut jura de uno loquentia habeant locum in alio.
- 12 Dementia signum evidens est quando quis non intelligit quid dicat, nescitve exprimere id quod dicere velit.
- 13 Verba inordinata, fatua, & stulta loquens, fatuus, vel demens presumitur.
- 14 Dementia signum est si quis publicè de die, & de nocte sine proposito clamaverit.
- 15 Nudus in camisia incedens per plateas sine causa, demens presumitur.
- 16 Demens presumitur qui per plateas more insanorum incedit.
- 17 Curatoris datio mentem arguit.
- 18 Testes deponentes de diversis actibus furorem arguentibus, probant mentem.
- 19 Demens, & insana mentis is probatur, qui à Medicis, & peritis ut talis habetur.
- 20 Dementia per mensem & ultra probata presumitur absque alia probatione in futurum continuata.
- 21 Furiosus qui oim fuit, in futurum in eodem furore perdurae presumitur.
- 22 Testes in judicio seculari examinati non probant in Ecclesiastico.
- 23 Informationes in actibus capitularibus solent oretenus capi.
- 24 Acta agitata coram Judice temporali faciunt fidem coram spirituali.
- 25 Probationes à Judice seculari competenti facta in Ecclesiastico foro fidem faciunt.
- 26 Testes examinati semper uno facto, fidem faciunt in alia penitus diversa instantia, in qua inter easdem partes de eodem facto contenditur.
- 27 Testes examinati coram Judice seculari semper minori etate fidem faciunt coram Ecclesiastico.
- 28 Acta faciunt rem notoriam, maxime quando contra ea appositum non fuit.
- 29 Notorium relevat à probatione.
- 30 Impedimentum notorium non eget probatione.
- 31 Judex potest ex officio se informare de notorio.
- 32 Demens habitus à consanguineis & amicis, talis presumitur.
- 33 Fama publica probat quem dementem.
- 34 Constitutio Collegiata Ecclesie de Lerma refertur.
- 35 Acta omnia presumuntur adesse, & qui dicit contrarium, probare tenetur.
- 36 Actus presumitur factus ex causa legitima procedenti.
- 37 Semper illud precessisse presumitur, quod pro validitate actus procedere debuit.
- 38 Actus ubique presumitur legitime gestus, & in dubio pro ejus validitate semper pronunciandum.
- 39 Bulla erectionis Collegiata de Lerma refertur, & num. 42.
- 40 Clausula, Sublata, à limit cuilibet facultatem aliter interpretandi, & moderandi.
- 41 Decretum irritans annullat omnia, que in contrarium fiunt.
- 43 Clausula generalis non potest referri ad id, quod est specialiter provisum.
- 44 Portionarii si ad vocem dandam in Capitulo admittantur, non ob id nominatio facta dicetur nulla.
- 45 Doctoratus, vel Licentiaturs gradus non requiritur in principali dignitate Collegiata exempta, cui Ordinaria jurisdictio competit.
- 46 Abbas de Lerma debet esse Decretorum Doctor, seu in Theologia Magister, aut Licentiatus.
- 47 Constitutio à Jure exorbitans non est amplianda, sed restringenda.
- 48 J. dices si non sint litterati, possunt expedire causas cum interventu suorum Assessorum.
- 49 Dictum Magistri Avila refertur.
- 50 Coadjutoribus Episcoporum multa prohibentur, que Episcopis coadjutis licent.
- 51 Coadjutorum potestas à forma dationis coadjutorie pendet.
- 52 Vicarij Generalis officium ab extraneo clerico exerceri potest, ubi officia non nisi naturalibus concedi possunt.
- 53 Beneficia & officia, que in Regnis Hispaniarum prohibentur extraneis conferri, sunt que in perpetuum, vel ad tempus certum & prefatum in titulum conferuntur.
- 54 Beneficia & officia, que ad nutum Superioris amovibilia assignantur, non prohibentur conferri extraneis à Regno.
- 55 Coadjutorum temporalium in datione non requiritur consensus patronorum, n. 56.
- 57 Presentatio à patrono fieri non potest, nisi actu Ecclesia vacet.
- 58 Demens effectus non privatur beneficio quod ante mentem habebat.
- 59 Permutatio beneficii juris patronatus laicali, stante nullitate & militate Ecclesia potest fieri sine consensu patronorum.
- 60 Actus propter necessitatem, aut quando periculum est in mora, potest expediri sine consensu illius qui illum prestare debebat.
- 61 Vicarius ad tempus, vel ad vitam Rectoris potest constitui sine consensu patroni, dummodo non perpetuetur post mortem ejus.
- 62 Ordinarius potest in vacante Ecclesia Parochiali juris patronatus laicorum Vicarium apponere, donec ei de Rectore provideatur, sine consensu patroni.
- 63 Deputatio Vicarij per modum provisionis nullum statum facit.
- 64 Vicecurati in Parochialibus Ecclesiis poni possunt absque patronorum consensu.
- 65 Consensus si non pro forma, & actus solemnitate, sed dumtaxat pro interesse, & prejudicio alicujus requiritur, sufficit ut quandocunque, & quomodocunque adhibitus sit.
- 66 Vicarius gerit vices Episcopi, seu Prælati.
- 67 Vicarius & Episcopus constituunt unum tribunal.
- 68 Factum à Vicario censetur factum ab Episcopo.
- 69 Factum ab Officiali censetur factum à Domino mandante.
- 70 Jurisdictio Vicarij habetur ad jurisdictionem Episcopi per modum accessorij.
- 71 Jurisdictione Episcopi extincta, per consequens extinguatur jurisdictio Vicarij.
- 72 Vicarius & Episcopus habentur pro una persona, & unico corpore.
- 73 Medium non est dare inter Episcopum & ejus Vicarium Generalem.
- 74 Vicarij officium durat dum vult Episcopus.
- 75 Episcopi morte naturali, vel civili extinguatur officium Vicarij.
- 76 Vicarius à persona Episcopi in totum pendet.
- 77 Furiosus & demens pro mortuo reputantur.
- 78 Manutentio non datur sine possessione.
- 79 Vicarij possessio precaria est, cum finita voluntate Episcopi expiret, & deinde dicatur injusta.
- 80 Precario possidens non possidet sibi, sed illi à quo precario possidet, & sic Domino concedenti.
- 81 Episcopus potest petere manutentionem ex quasi possessione exercendi jurisdictionem per suum Vicarium.

82. *Manutentio semper datur illi pro quo possidetur, & non possidenti nomine alterius.*
 83. *Duo eandem possidere in solidum non possunt.*
 84. *Manuteneri quis non debet, quando alius possessionem occupat.*
 85. *Possessio saltem de tempore litis mota probanda est ad manutentionem obtinendam.*
 86. *Actus possessorii repetiti & geminati multò magis faciunt constare de possessione ad effectum manutentionis.*
 87. *Possessio simplex, & nuda, sive detentatio, seu intrusio sufficit ad manutentionem.*
 88. *Iustitia, vel injustitia possessionis non est examinanda in iudicio summariissimo manutentionis.*
 89. *Possessio titulata manutentibilis est.*
 90. *Actus possessorij, quæ dederunt causam liti non probant possessionem.*
 91. *Possessio ex unica collatione contradicta non constituit in quasi possessione juris conferendi.*
 92. *Contradictio partis quando post acquisitam possessionem subsequitur, non potest impediri mandatum de manutenendo.*
 93. *Possessio attentata non est manutenenda, sed revocanda in primis, & ante omnia, aut potius sequenda.*
 94. *Inhibitio emanata post possessionem eam non afficit.*
 95. *Vicarius & canonicus simul si in Capitulo assistat vestibus Canonicalibus indutus, præsumitur ibi tanquam Canonicus, non uti Vicarius assistere.*
 96. *Factum à majori & saniori parte Capituli est exequendum, non obstante appellatione à minori parte interposita.*
 97. *Capitulares actus sunt extrajudiciales.*
 98. *Actus extrajudiciales non inducunt attentata, si ab eis fuerit appellatum.*
 99. *Appellatio in scriptis interponenda.*
 100. *Possessor quilibet pendente lite est manutenendus, etiam appellatione pendente, ut n. 101.*
 102. *Possessionem suam continuare potest quis etiam post sententiam condemnatoriam, executione non sequuta.*
 103. *Possessionem continuans non attentat.*

BONIFACIUS Papa VIII. in cap. unico, de clerico agrot. lib. 6. mandat ut si Episcopus, sive Superior alius Prælatas, demens fuerit, & quid velit, aut nolit, exprimere nesciat, vel non possit, tunc ejus Capitulum, vel duæ ipsius partes auctoritate Apost. unum, aut duos coadjutores assumant idoneos, qui ejus officium exequantur. Ex quo textu vulgò colligitur dementi esse dandum coadjutorem, ut per Bertachin. de Episcopo 2. part. 4. libri, n. 24. Flam. Parif. de resign. benef. lib. 7. q. 20. n. 9. Nav. conf. 3. n. 2. de cleric. agrot. Gonzal. ab reg. Cancell. gloss. 5. §. 9. n. 23. Aloys. Ricc. in sua praxi, 4. resol. 543. n. 4. Ego ipse de jure. Eccl. univ. lib. 3. c. 10. num. 11.

Vigore ejus tex. Capitulum Insignis Collegiatæ Ecclesiæ de Lerma ob dementiam Abbatis, qui ejusdem Ecclesiæ Prælatas est, & jurisdictionem quasi Episcopalem cum territorio habet, de eligendo coadjutore tractavit, & sic duos, D. Didacum de Gurrea Cantorem, & D. Bartolomæum de S. Dominico Solorzano Scholasticum in coadjutores seu gubernatores assumpsit, contra quam electionem seu deputationem plura fuerunt opposita, sed interrogatus pro veritate, an possit subsistere? Respondi affirmativè per rex in d. c. unico, & ne diutius in hac confirmanda sententia detineat, cum expresso jure probetur, extimavi ad contraria distinctè respondere, ut sic veritas magis elucescat.

OBJECTIO I.

Quod text in cap. unico, de clerico agrot. lib. 6. procedit in Episcopis, & Prælati Superioribus, & in inferioribus, ut colligitur ibi. Caterum quod de Episcopis præmittitur, ad Superiores etiam Prælatos esse volumus, & intelligimus referendum.

Coadjutores Episcopis, vel eorum Superioribus dare solius est Papæ, ut per d. cap. unic. resolvunt Gambar. de officio, & potest. legati de latere, tit. de coadjutorib. n. 4. Flamin. Parif. de resign. benef. lib. 7. q. 20. n. 14. Campan. in divers. Juris Canon. rub. 7. cap. 6. n. 105. vers. est tamen. Quarant. in sum. Bullar. verbo Archiepiscopi auctoritas, num. 9. & addit Flamin. citato loco, & num. seqq. quo Papa solet privatim per Cardinales, & in Consistorio examinare causam, & dare coadjutorem sufficientem habentem qualitates requisitas illi officio, ut possit coadjuvare & sublevare officium illius, cui datur; talis autem coadjutor fit Episcopus in partibus infidelium, id est non habens Clerum, nec populum, cum onere ut coadjuvet N. & ideo exercitium curæ est penes ipsum; illa tamen advertentia, ut si detur, circa temporalia propter dilapidationem, debeat esse providus, & scire ea bene dispensare; si verò circa spiritualia, ut sciat providere salutem animarum.

Verum ne hoc prætextu ad Sedem Apost. recur-
 rendi, Ecclesiæ existentes scilicet in remotis, dispendia patiantur, idem summus Pont. Bonifacius VIII. in d. cap. unico. novo Jure statuit, ut colligitur ex verbo, Sancimus, ut Capitula Episcopis, & aliis Superioribus dementibus auctoritate Apost. unum vel duos deputent coadjutores, qui eorum officia exequantur; quæ dispositio cum de Episcopis mentionem faciat indefinite, & sine ulla restrictiva, aut exclusiva dictione; eorum appellatione veniunt alij Prælati Episcopis inferiores, jurisdictionem quasi Episcopalem habentes, ut est Abbas dictæ Collegiatæ, ut multis exemplis & Concilij Trident. decretis probavi in tr. de appellativa verborum utriusque juris signif. appell. 89. sub. n. 18. ubi numeris seq. ipsa Concil. decreta de Episcopis loquentia ad Prælatos inferiores ex communi omnium Doctorum voto retuli, videlicet c. 5. & 8. sess. 21. de reform. & c. 15. sess. 23. etiam de reformat. & c. 16. sess. 25. de Regularib. Quando enim Concilium voluit Prælatos inferiores excludere, vel expressit, ut in cap. 13. sess. 14. de reform. ibi, & non alteri inferiori reservetur, vel cum dictione restrictiva de Episcopis mentionem fecit, ut in c. 20. vers. ad hac, sess. 24. de reform. ibi. Sed Episcopi tantum, &c.

OBJECTIO II.

Quod Abbatis dementia certa non est, nec in processu probatur.

Summus Pont. Bonifacius VIII. in d. c. unico, dementem vocat illum qui nescit exprimere quid velit, aut nolit: unde dementem, & mente captum dici illum, qui interrogatus ad rem non responderet, & mentis suæ sensum nescit explicare, aut memoriam non habet ordinatam, colligunt Roder. Xuar. alleg. 1. n. 4. Mascard. de probat. concl. 1045. n. 5. addit Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 45. n. 16. quem refert Farinac. fram. crim. part. 1. lit. F. num. 115. quod demens est ille, qui non in totum, sed ex parte tantum mentis errore ducitur.

Et licet probatio dementiæ debeat esse plena & concludens;

- 8 concludens, Rota dec. 792. n. 4. part. 1. in posthum. Farin. quia dementia & furor non præsuntur, cum unusquisque sanæ mentis præsuntur in tantum quod contrarium asserentibus probatio incumbat, cum naturale sit quem esse mentis compotem, dementem verò, & insanum accidentale, l. nec codicillos §. C. de Codicill. l. fin. C. de hered. instit. cap. fin. de success. ab int. cum aliis cumulatis per Decian. consil. 127. num. 29. lib. 3. & consil. 31. num. 33. cum seqq. lib. 4. Menoch. de lib. 4. pres. 45. n. 18. cum seqq. & consil. 683. num. 1. lib. 7. Farin. in praxi crim. tit. de pœnis temper. quest. 94. n. 48. & in fragm. crimin. d. lit. F. num. 230. Duran. decis. 178. n. 9. Rot. decis. 384. n. 2. p. 1. recent. & d. dec. 792. n. 2. p. 1. in posth. Far.
- 9 Nihilominus tamen cum dementia & furor sit difficilis probationis, Doctores in l. furiosum, C. qui testam. fac. poss. Cardin. Mantica. de conject. ult. volunt. lib. 2. tit. 15. num. 16. vers. illud vero, Decian. consil. 197. post. n. 29. vers. quod difficile est probare, Farin. d. lit. F. n. 212. ideo stultitiam, dementiam, furorem, ac similes animi defectus probari posse solis conjecturis, & præsumptionibus, resolvunt Menoch. de præsumpt. lib. 1. pres. 45. num. 22. & d. consil. 683. num. 8. Mascard. de proba. concl. 503. num. 1. & concl. 826. n. 1. Pacian. in simili tract. lib. 1. cap. 43. n. 9. cum seqq. Farin. d. lit. F. n. 233. nam licet Doctores citati & citandi, ac Jura allegata aliquando de furore loquantur, intelligenda etiam sunt de dementibus, cum quoad hoc inter furiosum & dementem nulla possit considerari differentia, ut advertit Mascard. de proba. concl. 503. num. 20.
- 10 Plures conjecturæ & præsumptiones certæ & indubitabiles dementiae in Abbate concurrunt, quæ eum dementem probant.
- 11 Prima est quod non intelligit quid dicat, nescitve exprimere id quod dicere vult, quod esse evidens signum dementiae probat. text. in d. cap. unica, & resolvunt Menoch. consil. 82. n. 230. Mascard. d. concl. 503. num. 9. Pacian. d. lib. 1. cap. 43. num. 17. Farin. d. lit. F. num. 243.
- 12 Secunda quod loquutus fuit & loquitur verba inordinata, fatua & stulta, quæ ab homine sanæ mentis loqui non solent, & ideo fatuum vel dementem præsumi probant, c. l. legitimus, 93. dist. gloss. verbo probari, in fine, vers. item ex sermonibus, in dist. l. nec codicillos, C. de codicill. Menoch. d. lib. 6. pres. 45. num. 39. Mascard. d. concl. 503. n. 2. Pacian. d. lib. 1. c. 43. n. 9. 20. 21. vers. similiter, Farin. d. lit. F. n. 242. Rota decis. 107. n. 5. post. princ. & in vers. in primis, p. 1. divers.
- 13 Tertia quod publicè, de die, ac de nocte, & sine proposito clamavit, & clamat; nam etiam hoc dementiae signum esse resolvunt Doctores in l. quidam in suo ff. de condit. instit. & in l. ob quæ vitia ff. de adilit. et iusto, Farin. d. lit. F. n. 253. Rota d. decis. 107. n. 5. sub vers. secundò probatur, part. 3. divers.
- 14 Quarta quod per plateas sine causa nudus in camisia incedebat, quod dementiae signum esse asserit Farin. d. lit. F. n. 255. & censuit Rota d. decis. 107. n. 5. vers. secundò probatur, ubi de quadam Moniali, quæ in camisia accedebat ad chorum.
- 15 Quinta quod per plateas tanquam demens, & insanus incedebat, d. l. ob quæ vitia, ibi, per vi os more insanorum &c. Mascard. dict. concl. 503. num. 4.
- 16 Sexta quod ei bonorum administratio fuit adempta, & curator ad ea administranda nominatus, quæ Curatoris datio dementiam arguit, ut tenent Menoch. d. lib. 6. pres. 45. Pacian. de lib. 1. cap. 43. n. 29. Farin. d. lib. F. n. 247. Surd. consil. 86. n. 19. Duran. decis. 178. num. 29.
- 17 Quas quidem dementiae conjecturas in Abbate concludenter probant plures testes deponentes de
- diversis actibus furorem arguentibus etiam ex intervallo, & diverso tempore factis, Mascard. de proba. conclus. 503. num. 16. ubi num. 18. subdit sufficere testes tantummodò dixisse talem esse mente captum, quia viderunt, Farin. d. lit. F. n. 289. cum multis seqq. & n. 304. resolvit Medicos & peritos in hac materia testes esse posse, & addit Rota de decis. 107. num. 6. & 7. quam citat Menoch. d. lib. 6. pres. 45. num. 46. 19 prope fin. quod demens, & insanæ mentis is probatur, qui à Medicis & peritis ut talis habetur, & eadem Rota decis. 190. num. 4. part. 2. recent reputavit optimum testem Medicum, qui curabat dementem.
- Non obstat, quod probatio dementiae non tangit tempus præsens, quia cum perseverantia in dementia probata sit per mensem & ultra, præsuntur absque alia probatione in futurum continuata, Alciar. de pres. reg. 2. pres. 18. n. 1. Card. Mantica. de conject. ult. volunt. lib. 2. tit. 5. num. 6. vers. quintò extenditur; & furiosus, qui olim fuit, in futurum in eodem furore, seu dementia perdurare præsuntur, gloss. in cap. indicas, 3. quest. 9. & in cap. ult. de success. ab int. plures per Farin. dict. lit. F. num. 317.
- Nec obstat quod prædicti testes fuerint examinati à Correctore dicti oppidi de Lerma Judice seculari, qui non probant in judicio Ecclesiastico ob eorum incompetentiam, sicut nec acta coram laico Judice probant coram Ecclesiastico, Doctores in cap. de si clerici, de judic. Vant. de nullit. tit. ex defectu jurisdict. num. 3. cum seqq. Mar. Anton. var. resolut. lib. 3. resol. 1. num. 8. Mascard. conclus. 33. num. 24. Quia responderetur multipliciter.
- Primò, quia Actus Capitulares sunt extrajudiciales, & solent pro eis justificandis informationes oretenus capi, ita ut necesse non sit eas in eisdem actis registrari, Greg. XV. decis. 59. num. 3.
- Secundò, quia cum testationes hujusmodi factæ coram Judice laico tendant ad probandam dementiam Abbatis, nil ob stare potest quin fidem faciant coram Ecclesiastico, saltem extrajudicialiter, ad eundem finem, ut resolvit Valenzuel. tom. 1. consil. 68. n. 46. ibi. Nam acta agitata coram Judice temporali faciunt fidem coram spirituali, ut post Innoc. in cap. causam qua, de testibus, & alios tradit Guid. Papa quest. 36. Capel. Tholos. quest. 199. n. 1. & 2. & ibi Addit. elegans Bart. in l. naturaliter §. nihil commune, part. ult. vers. secundò quæro, &c.
- Tertiò, quia quando tractatur de probandò merito facto, de quo & ejus materia, nec iudex est incompetens, nec privativè ad Ecclesiasticum pertinet cognitio, ut in casu nostro; tunc probationes in favorem seculari factæ in Ecclesiastico fidem faciunt, & probant: ita Farin. tom. 1. consil. 158. n. 20. cum seqq. præcipuè n. 24. 25. & 27. & non dissentit Menoch. consil. 367. num. 24. cum seqq. ibi: Et his accedunt, Bald. in cap. consuluit. col. ult. de offic. deleg. & Claud. de Seyfello in l. 2. num. 13. vers. tu adverte, C. de edendo, qui dixerunt quod testes examinati super uno facto, fidem faciunt in alia penitus diversa instantia, in qua inter easdem partes de eodem facto contenditur: idem respondet Paris. consil. 88. n. 51. lib. 1. Et in specie magis quod acta coram Judicibus secularibus facta fidem faciant, & probet inter easdem partes coram iudicibus Ecclesiasticis, dicit Bald. in l. 2. n. 3. ff. de feriis, quem sic voluit allegare Felin. in c. causam qua, n. 4. de testib. qui ambo scripserunt quod testes examinati coram Judice seculari super minori etate, fidem faciunt coram Judice Ecclesiastico in causa matrimoniali inter easdem personas vertenti. Et ad rem facit quod scribit Zabarel. in c. lator, in fine, qui filij sint leg. ex illo textu quod acta coram Judice seculari facta fidem faciunt coram

coram Ecclesiastico, etiam si non sit Ecclesiasticus subordinatus ad ipsum laicum, &c.

28 Quartò, quia dementia Abbatis erat notoria notorietate evidenti & permanente, cum eam omnes viderint, & sciverint publicè, dum ipse more insanorum & nudus per plateas incesserit; tum etiam, quia acta facta coram Iudice laico certum inducebant dementiae notorietatem, cap. quoniam contra, de probat cap. vestra, de cohab. cleric. Nat. consil. 573. num. 23. volum. 3. Franc. Barlat. consil. 56. n. 6. volum. 1. & consil. 182. num. 12. volum. 2. Surd. consil. 61. n. 23. & consil. 429. num. 50. Stephan. Gratian. Marchia decis. 9. numer. 9. Valenzuela tom. 2. consil. 169. num. 43. maximè quando non fuit oppositum contra ea, Decian in cap. licet causam, num. 24. de probat Cephal. consil. 287. num. 47. lib. 1.

29 Quæ quidem notorietas ex notorietate facti, & actorum resultans, relevat à probatione dementiae, l. si adulterium cum incestu, §. idem Pollioni, ff. ad leg. Juliam de adulter. dict. cap. vestra Gloss. verbo alias causas, in Clem. appellanti, de appellat. Menoch. remed. 15. recap. num. 264. latè Mascard. de probat concl. §. 1108. à n. 1 Mascard. Anton. Eugen. lib. 1. consil. 4. n. 59. Valenzuela consil. 96. n. 14. optimè Surd. dec. 316. n. 82. ibi Et quando impedimentum est notorium, non eget probatione, nec protestatione cap. manifesta, 2. q. 1. cap. evidentia, de accusat. gloss. in l. 1. ubi Bart. C. qui & ad quos, Doctores in cap. vestra, de cohab. cleric. & mulier. Ripa de privil. Jud. caus. pestis, n. 18. cum seqq. & Iudex potest ex officio se informare de notorio. Bald. in l. si quis, num. 2. Cod. fin. regund. Aretin §. quadam, num. 12. Instit. de actionib. ubi Jas. n. 78. Felin. in cap. ex transmissa, num. 2. 6. & 7. ubi Paris. num. 14. vers. quartus casus, de præser. Afflict. decis. 50. n. 5. Boë. decis. 40. num. 7. Cagnol. in leg. omnibus causis, numer. 5. ff. de regul. juris, in quibus locis dicunt non requiri probationem diligentia, latè Ozaesch. decis. Pedem. 177. n. 12. Seraph. de Juram. privil. 35. n. 16. Socin. jun. consil. 120. n. 10. vol. 3. ubi in proposito, Menoch. consil. 176. num. 28. & seqq. &c.

32 Quintò, quia Abbas à fratribus, consanguineis, amicis, & vicinis publicè reputabatur demens, unde ex hac communi reputatione pro insano, & demente habendum concludunt Mascard. d. concl. 503. n. 10. Menoch. d. lib. 6. præf. 45. n. 45. Farin. d. lit. F. num. 272. Maximè concurrente publica fama, per quam probari eum esse dementem resolvunt Pacian. d. lib. 1. c. 43. n. 38. Farin. d. lit. F. n. 273. Rota decis. 107. n. 5. post princ. & in vers. tertio probatur, &c. 19.

OBJECTIO III.

Quod non precepit cedula convocatoria ante diem pro Capitulo celebrando cum expressione eorum, quæ in Capitulo agenda erant.

34 IN Constitutionibus Collegiatae Ecclesiae de Lerma tit. 1. §. 2. cautum est ut occurrente aliqua urgenti necessitate celebrandi Capituli extra diem assignatum, de ordine Abbatis, aut Præsidentis, & eo absente, intimari debet cuilibet Capitulari pro certa hora cum expressione negotij; de quo ibi agendum est. Opponebatur ex adverso, quod absque cedula convocatoria, aut saltem sine expressione negotij convocatum fuit extra ordinem Capitulum, in quo coadjutorum electio facta fuit. Sed fuit responsum dictam cedulam præcessisse cum sufficienti expressione: & quatenus de ea modò non apparet, adhuc dubitari non poterat post actum quod præcesserat, ut requirebatur: tum quia acta omnia præsumuntur adesse, & qui contrarium dicit, debet

probare, Valenzuela consil. 84. n. 70. tum quia actus præsumitur factus ex causa legitima præcedenti l. quadam mulier, ff. de rei vend. l. 2. ff. de acquir. possess. Valenzuela. consil. 160. n. 1. tum etiam quia semper illud præcessisse præsumitur quod pro validitate actus præcedere debuit, l. cum in testamento. §. hac verba, ff. de hered. instit. Alciar. reg. 5. præf. 42. Cassad. decis. 2. de prabend Gregor. XV. decis. 182. n. 7. tum denique quia actus ubique præsumitur legitime gestus, Menoch. consil. 88. n. 36. & pro ejus validitate in dubio semper pronuntiandum, idem Menoch. consil. 468. num. 13.

OBJECTIO IV.

Quod Portionarij in hac coadjutorum electione vocem dederunt, quam juxta Constitutionem Collegiatae habere non poterant.

PAULUS Papa V. in prima Bulla erectionis hujus Collegiatae Portionarios ad vocem in Capitulo habendam admittit, ibi: Canonici autem, & Portionarij præfati, una cum ipsis Abbate, Archidiacono, Cantore, & Thesaurario, Capitulum Collegiatae Ecclesiae hujusmodi constituent, ac vocem ibidem habeant, &c.

Deinde in Constitutionibus ejusdem Collegiatae tit. 4. Portionariorum votum in Capitulo restringitur, ac limitatur quando ageretur de danda possessione alicujus dignitatis; Canonatus, Portionis, vel Capellaniae; sed conclusum fuit dispositum in Bulla servandum esse, præfata limitatione non obstante: tum quia in Bulla adest clausula sublata, quæ aliter interpretandi, moderandi, vel limitandi cuilibet facultatem adimit, per ea quæ resolvunt Doctores, quos citavi de clausulis usufreq. claus. 175. tum etiam, quia adest decretum irritans, cujus effectus est ut irritet, seu annuller omnia, quæ in contrarium fiunt, cap. si eo tempore, de elect. lib. 6. cap. 1. vers. adiciebatur, de concess. præb. cod. lib. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gl. 67. n. 12. plures quos refero claus. 40. n. 2.

Non obstat, quod in dicta prima Bulla erectionis Patrono, Abbati, & Capitulo facultas conceditur Constitutiones faciendi pro bono regimine Ecclesiae præfatae, bonorum, & rerum, quia id solum locum habere poterit in directionem, non verò in destructionem eorum quæ in dicta Bulla fuerunt per Romanum Pont. stabilita, ut videre est ibi. In præmissis, vel circa ea quomodolibet necessariis, & opportunis &c. nam solum datur potestas eisdem post edita statuta & confirmata à Sede Apost. ea cum expediens visum fuerit, limitare, mutare, corrigere, & declarare, ibi. Quaecumque statuta, ordinationes, & decreta, licita tamen & honesta, à sacris Canonibus, & sacri Conc. Trid. decretis & constitutionibus Apostolicis non contraria, à Romano Pont. pro tempore existente seu dicta Sede examinanda, & approbanda edendi, ac edita pro temporum, & rerum veritate, & qualitate, ac quoties opportunum, & expediens videbitur, mutandi, limitandi, corrigendi, & declarandi, & interpretandi, ac in meliorem formam redigendi, &c.

Unde succedit doctrina, quod licet in eadem Bulla generalis clausula adesset statuta & Constitutiones faciendi, nequaquam referri posset ad id, quod est specialiter provisum, l. doli clausula, ff. de verb. obligat. l. coheredi, §. qui patrem, ff. de vulgari. Mart. de claus. p. 4. claus. 24. n. 3. Ozaesch. decis. 169. à n. 1. Surd. consil. 241. n. 29. Anton. Gabr. commun. opin. lib. 6. tit. de claus. concl. 1. n. 8. Steph. Gratian. discept. forens. c. 522. n. 34. ubi loquitur in rescripto.

Et quidquid sit, restrictio non procedit ultra actum possessionis capiendæ, de qua ipsa loquitur, nos verò

verò sumus in actu nominandi coadjutorem ob demeritum Abbatis, qui est multum diversus ab eo, in quo de danda capitulari possessione alicujus dignitatis, Canonatus, Portionis, seu Capellaniae agitur: & quamvis in Capitulo admitterentur Portionarii ad vocem dandam, non ob id nominatio facta diceretur nulla, ad not. per Bertachin. de Episcopo p. 3. in 3. quest. Lambertin. de jure patron. lib. 2. part. 1. quest. 3. princ. art. 17. num. 3. pag. 471.

OBJECTIO V.

Quod coadjutore, seu gubernatores electi gradum Doctoratus, aut Licentiatum in S. Theologia, vel Jure Canonico non habent, & eorum unus non est oriundus ab his Regnis.

45 **Q**uamvis in Episcopum consecrandus debeat esse Doctor, aut Licentius in S. Theologia, vel Jure Canonico, juxta decretum Concilij Trid. sess. 22. de reform. cap. 2. & Bullam Gregor. XI V. de forma faciendi processus super promovendis ad Ecclesias Cathedrales, nihilominus is gradus non exigitur in prima dignitate alicujus Collegiatae exemptae, quae jurisdictionem quasi Episcopalem habeat, ut declaravit S. Congregatio Concilij Trid. ut refert Nicol. Garc. de benefic. p. 7. cap. 7. num. 33. in hæc verba: *Circa quod decretum Concilij Trident. cum quereretur an principalis dignitas in Collegiata Ecclesia exempta, cui ordinario jurisdictio cum omnibus juribus quasi Episcopalibus competit, necessario conferri debet Licentio, vel Doctori ut principalis Dignitas in Cathedrali. Congregatio 12. Decemb. 1585. censuit negativè, quia nullibi cavetur esse necessarium, & Concilium quando loquitur de Dignitatibus, c. 2. sess. 24. hortatur ut conferantur Doctoribus, non præcipit. Idem tenet Sigism. à Bononia de elect. Pralat. Reg. dub. 63. num. 1. vers. quod autem, quem refero de Canonicis & Dign. in cap. 11. num. 4.*

46 Verum circa hoc specialiter provisum est in dicta Bulla erectionis, ut scilicet Abbas debeat esse Doctor, aut Magister, vel Licentius, ibi. *Pro uno Decretorum Doctori, seu in Theologia Magistro, vel Licentio, &c.* Sed ejus dispositio coadjutores hujusmodi comprehendere non potest, ex seqq.

47 Primò, quia dispositum specialiter in Bulla exorbitans est à dicta decisione sacrae Congregationis, & ideo non est amplianda, sed restringenda, cap. *quæ à Jure communi, de regul. Juris in 6. l. singulare ff. de legib. Tiraquel. in l. si unquam, verbo libertus, sub. n. 27. C. de revoc. donat. Villagut. in tract. de extensione leg. rub. de extens. legum limitat. n. 18. cum seq. Farin. fragm. crim. part. 1. lit. E, n. 122. Nec etiam extendenda, cum extensio concedatur in correctoriis, l. præcipimus, C. de appellat. l. sancimus, C. de testament. Ozaesch. Pedem. decis. 21. n. 13. & 14. Marc. Anton. Eugen. conf. 49. n. 18. & seq. Villagut. d. tract. in rub. de extens. legum correct. num. 25. cum seqq.*

48 Secundò, quia licet coadjutores hujusmodi debeant de causis cognoscere, nihilominus eas expedire possunt cum interventu suorum Assessorum, si litterati non sint, per l. 1. & 2. C. de assessor. l. 3. tit. 4. part. 3. & l. 18. tit. 19. part. 2. latè Morla in emporio juris civilis, p. 1. tit. 2. quest. 6. à princip. Bobadil. in sua politica, lib. 1. cap. 6. n. 16. qui eodem lib. 1. cap. 9. sub

49 n. 5. refert Magistrum Avilam dicere solere, gubernatorem potius eligendum, qui non altè sapiat, dummodò mediocrem suam cognoscat scientiam, quam illum qui cum melius sciat, multum tamen de se confidat, juxta illud Proverb. c. 29. *Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit insipiens.*

Tertio, quia coadjutores hujusmodi temporales sunt, nec aliquam obtinent dignitatem, aut præeminentiam, & ideo nil mirum si gradus Doctoratus, aut Licentiatum, qui requiritur in principali, in illis minimè concurrere debeat, nam adhuc coadjutori perpetuo Episcopi infirmi, vel senectute nimia gravati, cum futura successione multa denegantur, quæ Episcopo coadjutori conceduntur, videre est in quadam declaratione Congregationis sacrorum Rituum, quam referunt Prosp. de Augustino in addit. ad Quarant. in summ. Bullarj, verbo *Archiepiscopi auctoritas*, auctor. 13. n. 12. in fine, Campan. in divers. juris canon. rubr. 7. cap. 6. n. 107. Ego ipse de jure Ecclesiast. universo lib. 3. c. 10. n. 35 cum seqq. Et coadjutoribus Dignitatum & Canonicorum Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum cum futura successione multa etiam denegantur, quæ Coadjutis ratione Dignitatum & Canonicatum à jure competunt, ut est gaudere privilegiis & indultis percipiendi fructus in absentia, esse judices Apostolicos, & in ordine Presbyterij eo casu, quo Ecclesiae statuto debeat esse actu Presbyter, qui canonizari desiderat, ac in aliis casibus per me adductis d. cap. 10. n. 73. cum seq. nisi expressè à Papa coadjutoribus hæc omnia concedantur, quia eorum potestas à formatione coadjutoriae pendet, Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 7. q. 20. n. 19. Ego ipse d. tract. de Canonic. & dignit. cap. 29. n. 2. in princ.

Ad id verò quod unus ex coadjutoribus non sit ab his Regnis oriundus, ac proinde ex Apostolicis Constitutionibus, & legibus Regiis excludendus ab officiis & beneficiis, responderetur eas Constitutiones de officiis loqui, quæ in perpetuum, vel ad certum tempus conferuntur in titulum, non verò de his, quæ ad nutum Superioris amovibilia assignari solent, ut est officium Vicarij generalis, quod ab extraneo clerico exerceri posse resolvit in terminis Cened. præf. & canon. quest. q. 18. n. 21 ibi: *Secundò animadvertere etiam oportet Dignitates, beneficia & officia Ecclesiastica in duplici esse differentia. Alia siquidem conferuntur in titulum, quæ auferri non possunt absque causa etiam à Summo Pont. ut ex magis communi opinione resolvit Bero. in cap. quæ in Ecclesiis, n. 167. de constit. & pulchrè quamplurimis in contrarium refutatis docet Pinel. p. 1. rubr. C. de rescind. vendit. c. 2. n. 30. vers. altera inspectio, optimè Sarmient. lib. 2. select. cap. 8. n. 25. & quidem si rectè consideretur, hujusmodi Dignitates beneficia & officia sunt, quæ prohibentur extraneis à Regno conferri ex eo quod cum in perpetuum vel ad tempus certum, & præfixum in titulum conferantur, sine causa non auferantur, posset esse damnosum Regni incolis, Ecclesiis, & beneficiis, quod ipsi ea possideant, ex traditis à Martinez supra n. 259. vers. en Castailla Rebuff. in praxi, tit. de rescriptis mixtis, ex n. 8. latissimè Azeved. ad d. l. 14. ex n. 12. Guillelm. Benedict. in d. n. 483. & 484. Inde meritò ea extraneis conferri lege nostra prohibitum est, non verò alia beneficia & officia Ecclesiastica quæ non in perpetuum, nec ad tempus certum, & præfixum, sed ad nutum Superioris amovibilia assignari aliquibus consue-*

ationi facile respondetur, quod cum Vicarius generalis ad nutum Episcopi creari, & revocari valeat, nullum est inconueniens quod à Regno externus eligatur, & ita praticatur in hoc Regno, &c.

OBJECTIO VI.

Quod in electione & nominatione coadjutorum non præcessit assensus & licentia patroni dictæ Ecclesiæ Collegiæ.

55 **I**N datione coadjutorum temporalium requiri consensum patronorum, resolvit Lambert. de jurepatron. 1. p. 2. quest. 6. princ. art. 20. pag. mibi 546. col. 2. ex ea ratione, quia dare coadjutorem sapit ordinationem status Ecclesiæ, ut in cap. tua nos, & in cap. fin. de cleric. agrotan. tum etiam, quia vertitur interesse Ecclesiæ, quam ipsi patroni defendere tenentur: & consensum patroni in dando coadjutore temporali, id est, ad vitam Rectoris, requiri ad bene esse, resolvit Vivian. in praxi jurispatron. p. 2. lib. 5. cap. 5. num. 151.

56 Contrarium verò receptius & verius est, & expressè tenet Rebuff. in praxi, tit. de Regia ad Pralat. nomin. facien. §. 1. verbo Canonice intrantium, in fine, 9. pag. mibi 494. his verbis, Item si matrimonium contraxerit Episcopus, poterit Rex ad illum Episcopatum nominare, quia vacat, cap. Joannes, de cleric. conjugat. Roman. conf. 483. Dubitatur 1. col. 2. Idem dicens si matrimonium esset nullum, quia fecit quod potuit, ut dixi in tract. nominat. quest. ult. n. 13. & regulariter quomodocunque vacet; Rex poterit nominare. Fallit quando Episcopus esset captus à Schismaticis, vel à Turcis, tunc Papa poterit dare coadjutorem sine Regis nominatione, cap. si Episcopus, de suppl. negl. Pralat. lib. 6. quia non verè vacat Episcopatus, & vacantibus Rex tantum nominat eadem ratione. Item si Episcopus valetudine perpetua, vel morbo detineatur, vel alio modo, Papa sine Regis nominatione coadjutorem dabit, cap. unic. §. si autem, de cleric. agrot. in 6. &c. & hæc opinio multis probatur.

57 Primò, quia in dicta Bulla erectionis facultas conceditur patrono præsentandi Abbatem, dum vacatio contigerit, ibi: Quam deinceps quodcumque & quotiescumque per cessum, &c. & ibi: Simul, vel successivè vacabunt, &c. & ibi, Intra sex menses à die habita notitia singularum vacationum hujusmodi computandos, &c. quia præsentatio à patrono fieri non potest, nisi actu Ecclesiæ vacet, c. fin. de concess. præb. Lamb. de jurepatron. 1. p. lib. 2. ubi autem infirmus, vel demens factus fuerit Abbas, ob idque dandus sit ei coadjutor, non vacat Abbatia, quia demens illa privari non debet, gloss. verbo coadjutorem, per text. ibi in cap. ex parte §. de cleric. agrot. cap. unic. eod. tit. lib. 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. §. §. 9. n. 32. Nicol. Garc. de benef. p. 5. cap. 4. n. 5.

59 Secundò, quia stante necessitate & utilitate statim providendi Ecclesiæ de governatore, non requiritur consensus patroni, ut de permutatione beneficii jurispatronatus laicalis quod tali stante necessitate possit fieri sine consensu patroni, docet Lambert. de jurepatron. lib. 2. p. 1. quest. 6. art. 6. num. 37.

60 Propter necessitatem enim, aut quando periculum est in mora, actus expediri potest sine consensu illius, qui illum præstare debebat, l. 1. ff. de exercit. act. l. tutor qui repertorium, ff. de administru. tutor. Abb. in cap. relatum, n. 6. de cleric. non resid. Felin. in c. cum accessissent, n. 22. de constit. Tiraq. de legib. connub. gloss. 8. n. 9. Matiens. l. 6. gloss. 2. n. 2. tit. 3. lib. 5. nova recopilat. Valenzuel. tom. 2. consil. 132. num. 24.

61 Tertiò, quia quando vivente beneficiario prætenditur provideri de Vicario, coadjutore, aut gu-

bernatore, qui ejus infirmitate durante Ecclesiæ inserviat, nullus requiritur patroni assensus, cum solum iste desideretur in vacantis Ecclesiæ provisione. Ita Lambert. a tract. de a. epatr. lib. 3. q. 5. princ. art. 7. n. 1. ag. 1062. ibi: Aut loquimur de Vicario ad tempus, vel etiam ad vitam Rectoris, dummodo non perpetuetur post mortem eius, & concludunt ibi non requiri consensum patroni, quia nullo modo præjudicatur sibi, nec futuro Rectori, &c. optimè in specie Bero. conf. 5. n. 62. vol. 1. ibi. Quod jus patroni est limitatum solum ad actum presentationis, percipiendi alimenta, & processioneis, & ne sine causa Ecclesiæ status mutetur, & quodammodo quasi capite minuatur, vel subijciatur alteri Ecclesiæ, ex cap. nobis. & fin. de jurepatron. cap. quicumque, cap. pia mentis, 16. q. 7. Non autem reperitur ut limitatum jus patroni ad actum dispensandi, quando per dispensationem non perpetuò mutaretur, seu alteraretur, sed ad tempus, & pro una vice tantum: ergo ad hunc actum debet non extendi jus patroni, ut requiratur ejus consensus in dispensatione hujusmodi, &c.

Quartò, quia in vacante Ecclesiæ Parochiali jurispatronatus laicorum potest Ordinarius Vicarium opponere absque patronorum consensu, donec illi de Rectore provideatur, juxta dispositionem Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 18. in princ. Ita Duran. decis. 74. num. 50.

63 Quintò, quia hæc deputatio coadjutorum fuit per modum provisionis interim dum demens erat Abbas, quæ ideo non potuit mutare statutum Ecclesiæ ut sentit Rota coram Duran. d. decis. 74. num. 4. ibi: Quia præter quod ista secunda deputatio fuit per modum provisionis, quæ ideo nullum statutum facit, cap. cum vos, ubi Abb. n. 1. d. offic. Ordin. Rebuff. de sent. provis. in præfat. n. 37. &c. & expressè de beneficio jurispatronatus loquens, eadem Rota coram Duran. d. decis. 74. n. 50. ibi: Deputatio verò Barilarij, in qua fit præcipuum fundamentum, fuit per modum provisionis, quæ idcirco non mutat statum præcedentem, ex Rebuff. ubi supra. Et ratio est, quia Ordinarius sua ordinaria auctoritate potest deputare Vicarium, seu oconomum in beneficio vacante interim, & quousque de Rectore providetur, aut cognoscitur de juribus eligentium, d. cap. cum vos, cap. pervenit el. 2. & ibi gloss. verbo assignes, ext. de appellat. Concil. Trident. sess. 24. cap. 18. vers. alioquin, Lancellot. de attent. p. 2. cap. 12. limit. 18. n. 2. Unde cum hujusmodi deputatio non fiat ad formandum statum, sed ad interim tantum, nec minimum quidem præjudicij ex ea infertur illis, &c. & n. 52. ibi Non potuit D. Archiepiscopus interim providere nisi per modum provisionis, non autem de Rectore perpetuo. gloss. in d. cap. cum vos, vers. causa, & ibi Joan. Andr. num. 4. vers. alia de causa, &c. facit text. in cap. proposuit 6. de filiis Presbyt. ubi gloss. & Innoc. & ibi eleganter Abb. num. 4. ibi: Quod non exigitur consensus patroni, quia hæc erat quadam provisio superioris, in qua non principaliter ordinabatur Ecclesiæ, sed ex causa dabatur Vicarius, &c.

64 Sextò, quia Vicecurati in Parochialibus Ecclesiis poni possunt absque patronorum consensu, Fideric. de Senis conf. 95. num. 3. vers. item super eo quod queritur, Duran. d. decis. 75. n. 56. faciunt quæ gloss. verbo Episcopi, in cap. ad hæc, de officio Vicar. Lambertin. de jurepatron. lib. 3. quest. 5. princ. art. 9. Bertachin. de Episcopo, p. 7. lib. 4. num. 14.

65 Septimò, quia si consensus patroni requireretur, id tantum esset propter ejus interesse, & præjudicium, sufficeret quod factum peteretur, & adhiberetur; quia quando consensus non pro forma, & actus solemnitate, sed duntaxat pro interesse, & præjudicio alicujus requiritur, sufficit ut quodcumque, & quomodocunque adhibitus fuerit. Alexand. Jaf.

Jas. & alii in l. si quis mihi bona §. iussu ff. de acquir. hered. Roman. cons. 54. n. 3. Tiraquell de legib. connubial. gloss 6. num. 15. cum seqq. Rota decis. 353. num. 1. p. 1. in posthum. Farinac. Immo in presenti casu nullum præjudicium inferitur Duci patrono, cum sibi remaneat illæsum jus præsentandi in tempus vacationis, argumento gloss in verbo Episcopi in cap. ad hac, de officio Vicar. & eorum quæ resolvunt Gig. de pension. q. 23. Cabed. de patronatib. Regia Corona, q. 13. asserentes ob eandem rationem præjudicii non illati in jure præsentandi, minimè requiri patroni consensum in impositione pensionis.

Ex dictis jam inferitur, Doctorem Joannem Cob de Rota, non esse manutenendum in possessione officii Provisoris, quod exercere posse intendit prætextu nominationis ab Abbate de tali officio in sua persona factæ: ac per consequens dictis coadjutoribus esse concedendam manutentionem, ex sequentibus.

66 Quoad primum assumptum circa denegationem manutentionis in officio Provisoris, ex multis & evidentibus rationibus justificatur: & primò quia Vicarius, seu Provisor gerit vices Episcopi, seu Prælati, cap. 1. & 2. de offic. Vicar. cap. licet, eod. tit. in 6. Rebuff. in praxi tit. de Vicar. Episcop. n. 4. Sbroz. de Vicario Episcopi lib. 1. quest. 1. ambo ideo consti-

67 tuitur idem tribunal cap. 2. de consue. in 6. Sbroz. d. tract. de Vicario Episcopi, lib. 2. q. 22. num. 7. Jacob. Gall. q. 62. n. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 127. num. 19. & 21. & cap. 393. num. 8. Rota decis. 474. num. 3. p. 2. recentior. Valenzuel. cons. 192. num. 8. ut

68 factum à Vicario censetur factum ab Episcopo, ut ex l. 1 §. de jecisse, ff. de vi arm. tradit Rebuff. d. tit. de Vicar. Episcop. num. 40. Valenzuel. cons. 101. n. 45. quia factum ab Officiali censetur factum à domino mandante, l. ita autem, §. gessisse, ff. de administ. tutor. l. de jecisse, ff. de vi & vi armat. l. non ideo, C. de accusat. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 806. & extincto Episcopo, precaria sui Vicarii jurisdictio extincta etiam quoad negotia cæpta dicitur, cum se habeat ad jurisditionem Episcopi per modum accessorii, Stephan. Gratian. disc. forens. c. 276. n. 44.

70 ubi num. 45 ita concludit. Unde cum extinguatur jurisdictio ordinaria Episcopi, quæ apud eum erat in concreto per consequens extinguetur in persona Vicarii, qui eandem jurisditionem ordinariam habebat etiam quoad causas cæptas, quamvis alias jurisdictio ordinaria non expediret morte concedentis re integra, prout latè explicat. D. Barbof. in l. quia tale 14. num. 93. ff. soluto matrim. &c. Hinc Vicarius, & Episcopus habentur pro eadem persona, & unico corpore, Grat. discept. forens. cap. 809. n. 15. itaut inter Episcopum, & ejus Vicarium non sit dare medium, Abb. cons. 21. in fine, lib. 1. Valenzuel. cons. 121. n. 19.

73 Unde officium Vicarii durat dum vult Episcopus, gloss. in Clem. ult. de procur. Stephan. Gratian. torn. 3. cap. 464. n. 19. cujus morte naturali & civili expirat, & finitur, ut resolvunt plures per me citati de officio & potestate episcopali, p. 3. alleg. 54. num. 151. & addit Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 111. num. 59. quod Vicarius à persona Episcopi in totum pendet, cum ab eo creetur, & ad ejus libitum revocetur, ac ejus morte extinguatur. Cum ergo furiosus & demens pro mortuo reputetur, l. Flulcinus §. adeò ff. ex quibus caus. in possess. eatur Bald in l. humanitas, C. de impuber. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. q. 1. n. 15. Castill. controvers. lib. 4. cap. 59. n. 36. cum seqq. quod si Episcopus demens factus fuerit, eo ipso ejus Vicarii officium expirat.

77 Secundo, quia manutentio non datur sine possessione, Covarr. pract. cap. 37. n. 3. Paz. de tenuta, cap. 2. num. 19. & cap. 9. n. 9. cum seqq. Rota apud Post. in Barbofæ Vota decisiva.

sine sui tract. mandati de manutenendo, decis. 329. n. ult. & decis. 154. num. 1. & decis. 156. num. 2. Possessio autem Vicarii precaria est, cum finita voluntate Episcopi expiret, & deinde dicatur injusta, Aretin. in §. retinenda, num. 8. Instit. de interd. Post. d. tractat. observ. 42. num. 14. & non sit manutenibilis. Menoch. remed. 3. retin. n. 9. Rota apud Post. dec. 214. n. 6. cum quia precario possidens non possidet sibi, sed illi à quo precario possidet, Rota post dict. tract. Postii decis. 106. num. 4. & sic domino concedenti, l. quod meo, in princip. ff. de acquir. possess. Sard. consil. 481. num. 10. Seraph. decis. 82. num. 5. Rota decis. 667. n. 1. & 6. part. 2. recent. & ideo potest Episcopus Petere manutentionem ex quasi possessione exercendi jurisditionem per suum Vicarium, Caputaq. decis. 306. n. 2. p. 1. Post. in d. tract. mandati de manuten. observ. 55. n. 112. non verò concedi potest ipsi vicario, quia semper datur illi, pro quo possidetur & non possidenti nomine alterius, ut per text. in l. §. procuratorem, ubi Jas. in princ. & l. generaliter, l. quod meo, ff. de acquir. possess. censuit Rota apud Post. decis. 135. n. 1. Unde cum possessio sit penes Abbatem, nec est dicendum quod eam habeat ejus Provisor, cum impossibile sit quod duo eandem rem possideant in solidum, Aretin. in d. §. retinenda, n. 9. Greg. XV. dec. 14. sub n. 4. nec ex possessione Abbatis est manutenendus ejus provisor, quia manutentio quis non debet quando alius possessionem occupat, Caputaq. dec. 199. n. 1. p. 2. Tiber. in pract. Auditoris Camera, lib. 2. cap. 7. num. 10.

Quod ad secundum assumptum de manutentione concedenda coadjutoribus per Capitulum nominatis, certa est in jure nostro conclusio, quod ad manutentionem obtinendam probanda est possessio, saltem de tempore litis motæ, cap. cum Ecclesia, & ibi Abb. num. 23. Rip. num. 81. de causa possess. & pro. p. d. §. retinenda, Instit. de interd. Covarr. pract. cap. 7. num. 5. in fine, Card. Mantica. decis. 72. num. 3. & dec. 172. sub n. 3. Post. in d. tract. mandati de manut. observ. 17. num. 8. Rot. decis. 559. n. 11. p. 2. recentior.

Coadjutores autem pluribus actibus possessoriiis exercitii suorum officiorum probant suam possessionem concludenter, per quos, & actus sic repetitos & geminatos multò magis dicitur constare de possessione ad effectum manutentionis, Casl. de Grassis decis. 10. n. 5. de causa possess. Rota dec. 314. num. 2. apud Post.

Et eo facilius illis debet concedi manutentio, quia non versamur in terminis simplicis, & nudæ possessionis, detentionis, seu intrusionis, quæ alias sufficeret, ut per Buratr. decis. 164. n. 9. plenè Post. observ. 42. per tot. cum in hoc judicio summariissimo non sit examinanda justitia seu injustitia possessionis, Buratr. d. decis. 194. & ibi addens. lit. B. dec. 904. num. 8. imò sufficiat possessio asinaria, & bestialis, Post. d. observ. 42. num. 86. Sed in terminis possessionis titulatæ, quo casu propter fomentum tituli dubitari non potest, quin ista possessio sit manutenibilis, cap. licet casum, ubi Felin. num. 9. de probat. Verall. dec. 336. part. 2. & ex traditis per Gratian. descept. forens. cap. 402. num. 1. & 2. Gregor. dec. 336. & ibi n. 6. & dec. 312. n. 2. & 5.

Nec obstat dicere, quod actus isti possessorii derunt causam liti, & consequenter non probant possessionem. Rot. decis. 4. num. 2. & ibi Addent. coram. Gregor. XV. nec tribuunt jus considerabile, Rot. dec. 30. n. 1. p. 2. recent. nec videntur attendendi ad effectum concedendi manutentionem, Gregor. d. dec. 569. n. 4. & plures refert, & sequitur Post. observat. 17. n. 44. cum seqq.

Quia conclusiones istæ procedunt quando possessio

sessio prætenditur ex unico actu contradicito, veluti ex unica præsentatione dante causam liti, quæ non constituit, in quasi possessione juris præsentandi. Gregor. *decis.* 417. *num.* 4. aut ex unica collatione pariter contradicita, quæ non constituit in quasi possessione juris conferendi, Rota apud Vivian. *in fine sue praxis iurispatron* *decis.* 86. *n.* 36.

92 Secus autem quando post jus quæsitum, seu acquisitam possessionem ex unico actu positivo & pacifico, subsequitur contradicito partis, quia tunc non potest impediri mandatum de manutenendo, Post *d. observ.* 17. *n.* 54. Seraphin. *dec.* 1437. *in fin.* ibi, quod si supervenerit contradicito, non videtur facta in tempore, Rot. apud Post. *dec.* 201. *n.* 7. ubi quod contradicito debet esse in ipso primo actu, quodque si facta fuerit post actum perfectum, & consummatum, non impedit quominus censeatur per dictum actum pacifice gestum acquisita possessio, ad *l. si ita sit*, & ibi Bald. & Immol. *ff. de legat.* 1. Ripa *in l. n.* 88. *ff. soluto marr.*

Nec etiam obstat dicere quod possessio ista fuit attentata, & consequenter non est manu tenenda,

93 Lancell. *de attent. p. 2. cap.* 4. *n.* 49. Seraph. *decis.* 287. *num.* 1. Ceval. *decis.* 359. *n.* 7. Coccin. *dec.* 492. *num.* 3. Rot. *decis.* 627. *num.* 1. *p. 4. divers.* sed imò est omnino revocanda in primis & ante omnia, *cap. non solum, de appell. in 6.* Crescent. *decis.* 19. *alias* 216. *num.* 2. *de sent. & re iudic.* Bottac. *de interd. ut possid. c.* 3. *n.* 21. aut potius sequestranda juxta Rotæ stylum, ut per Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q.* 13. *n.* 38. Rot. *decis.* 503. & *dec.* 514. *part.* 1. *recent.* Post. *observ.* 75. *n.* 44.

94 Quia aut prætenfa attentata figurantur ob apprehensam possessionem post litem motam, vel emanatam, seu inrimatam alienam inhibitionem Tribunalis, & quidem certum est in facto quod litis pendentia, & inhibicio emanarunt longè post possessionem & sic eam non efficiunt, ad text. *in c. 1. & per tot. ut lite pend.* & Notatur *in decis.* 119. *num.* 1. *p. 1. in posthum.* Farin.

Aut verò prætenditur fuisse causata ex prætenfa appellatione & protestatione interposita per dictum Doctorem Cob de Roa, dum in Capitulo præsens esset, & ageretur de dicta coadjutorum nominatione, & hoc etiam casu attentata non causantur.

95 Primò, quia dictus Doctor Cob de Roa non fuit protestatus, nec appellavit in Capitulo tanquam Provisor Abbatis, sed uti unus ex capitularibus; nam erat ejusdem Ecclesiæ Cantor dignitas, & præsens aderat in vestibis Canonicalibus, & suo loco sedebat, ubi enim in una persona concurrat simul quod sit Canonicus, & Vicarius seu Provisor, si in Capitulo assistat Canonicalibus vestibis indutus, & in loco suæ dignitatis, seu Canonicatus sedeat, præsumitur ibi tanquam Canonicus, non uti officialis assistere; ut per Theodos. *de Rubeis singular.* Rota *tom.* 2. *p. 4. num.* 52. *pag.* 490. Mich. Ferrus *de precedent.* Eccles. *cap.* 52. *num.* 16. & plures, quos refero *in tractat. de Canonicis, & dignitat.* c. 18. *num.* 32. cum ergo dictus Cob de Roa assistentiam in Capitulo præstiterit tanquam ejusdem Ecclesiæ dignitas; quamvis uti talis eum aliis duobus, vel tribus Capitularibus appellaverit de nominatione coadjutorum à majori parte capitulariter facta, eorum appellationi non erat deferendum, quia appellatione remota eam nominationem exequi debere probat text. *in cap. 1. de his que sunt à majori parte Cap.* ibi: Quo-

96 circa presenti decreto statuimus, ut nisi à paucioribus, & inferioribus aliquid rationabiliter objectum fuerit, & ostensum, appellatione remota valeat semper, & suum consequatur effectum, quod à majori, & saniori parte Capituli constitutum, &c. & resolvunt Rebuff. *in tract. de appellat. art.* 7. *gloss.* 2. *num.* 318. Sigisin.

Scaccia *in simili tract. q.* 17. *limit.* 27. *n.* 1. quia in dubio præsumitur pro majori parte, *d. c. 11.* Franc. Marc. Delphin. *decis.* 800. *num.* 4. *part.* 1.

97 Secundò, quia capitulares actus sunt extrajudiciales Duran. *dec.* 4. o. & actus extrajudiciales non inducunt attentata, si ab eis fuerit appellatum Lanc. *de attent. in prefat. n.* 18. *cum seq.* Durant. *d. decis.* 4. *n.* 11.

98 Tertio, quia talis appellatio non fuit in scriptis, Franc. *in cap. cum in Ecclesia, n.* 12. *de appell.* Guid. Papæ *de appellat. tom.* 5. *conclus.* 8. *n.* 1. Ruginell. *eod. tract. in prefat.* 38. Scacc. *cod. etiam tract. quast.* 4. *n.* 1. Lancell. *de attent. p. 2. cap.* 12. *num.* 62. *in pref.* & in puncto de electione Castell. *de elect. c.* 16. *n.* 13. 99 ubi quod exprimi debent omnia, & singula quæ appellans intendit objicere.

Denique non obstat, quod in secundis litteris declaratoriis inhibitionis relaxatæ à Tribunali mandatum est coadjutores ab officiis amovendos eo prætextu quod dictis primis litteris non paruerint, quia ad amotionem deveniendum non est tam præcipitanter & ante causæ cognitionem; quilibet enim possessor, seu detentor pendente lite est manutenendus, Marta *in voto novis. dec. voto* 226. *n.* 2. & 3. Post. *d. tract. observ.* 22. *n.* 82. Rota apud eundem *decis.* 15. *n.* 10. nam sufficit quod quis sit in possessione etiam violenta, ut in ea tueri debeat lite pendente, Anton. Mon Bonon. *dec.* 30. *n.* 12. & 22. Post. *de observ.* 42. *n.* 119. cum melius sit ut possessor, quamvis injustus, remaneat in sua injusta possessione, quam aliis detur vitiosus ingressus de novo, Rota *dec.* 6. *in antiq. & deci.* 4. *in novis.* Velt. *in pract. Roma & Curia, lib.* 5. *cap. ult. sub n.* 6. Post. *de observ.* 42. *num.* 127.

101 Quod quidem non solum durante litè, sed appellatione pendente locum habet, Rota *dec.* 537. *n.* 15. *p. 1. decis.* 526. *num.* 3. *p. 2. recentior.* & apud Post. *decis.* 3, 6. *num.* 9. Potest enim quis continuare suam 102 possessionem etiam post sententiam condemnatoriam, executione non sequuta, Hier. Gabr. *ons.* 180. *num.* 9. *lib.* 2. Post. *in d. tract. observ.* 12. *n.* 166. & sic donec, causa per tres conformes fuerit terminata. Seraph. *dec.* 555. *num.* 9. & *dec.* 1471. *n.* 7. quia continuans in possessione non attentat, Gregor. XV. *dec.* 577. *n.* 1. Rota apud Post. *dec.* 259. *n.* 2. & *dec.* 259. 103 *n.* 10. Et ita speramus salvo, &c.

Quare, &c.

IN EADEM.

Cap. unic. *de cleric. egrot. lib.* 6. locum habet in Abbate de Lerma habente proprium territorium destinatum, & faciente Synodum, ac omnia ut Episcopus gerente. Et cedula vocandi ad Capitulum; cum simus in extrajudicialibus, præsumitur præcessisse, quamvis esset solemnitas extrinseca, præcipuè cum omnes in Capitulo ac si vocati essent intervenerint.

VOTUM LVII.

- 1 Episcopus electus, & confirmatus, circa ea exercenda, quæ pertinent ad potestatem jurisdictionis tantam habet potestatem, quantam tenet consecratus.
- 2 Episcopus verè & propriè, ac in stricta significatione vocabuli ille solus dicitur, qui est consecratus.
- 3 Abbates qui sint similes Episcopis.
- 4 Abbates quæ possint ut Episcopi gerere.
- 5 Concilium Trident. loquens de Episcopo ubi voluit excludere Prælatos inferiores, aut eos expressè exclusit.

exclufit, aut Epifcopum cum dictione taxativa inclufit.

- 6 Dimifforias litteras ad Ordines qui Abbates concedere valeant.
- 7 Abbatis de Lerma institutio ad Rom. Pontificem fpectat.
- 8 Abbatis de Lerma pleniffima exceptio à iurisdictione Archiepifcopi Burgenfis.
- 9 Difto, quali, licet denotat improprietatem, & diminutionem, fapè denotat veritatem, & omnimodam proprietatem.
- 10 Delegata iurisdictione, quatenus odiofa debet restringi.
- 11 Difpofitio tendens in augmentum cultus divini non eft restringenda, fed amplianda.
- 12 Extenfio femper fit quando agitur de favore Ecclefie.
- 13 Statuentium mens faciat ut extenfio admittatur.
- 14 Extenfio fit de persona ad personam quando persona non expreffa continetur fub expreffa, ex lata vocabuli fignificatione.
- 15 Extenfio fit de persona vera ad personam fictam quando persona ficta eft equiparata personæ vere.
- 16 Statuta in materia quantumcunque stricta extenduntur ad casum in eo comprehenfum, latè fumpto vocabulo.
- 17 Extenfio fit ad casum, seu personam comprehenfam fub generalitate verborum, in odiosis, & pœnalibus.
- 18 Extenfio fit regulariter de uno equiparato ad aliud.
- 19 Solemnitas extrinfecca præfuit in extrajudicialibus.
- 20 Cedula ante diem nullibi defideratur.
- 21 Negativa quod quis non fuerit vocatus, eft improbabilis.
- 22 Cedula ante diem præfuit præceffiffe.
- 23 Statutum habens claufulam annullativam inducit formam.
- 24 Statuta, quæ non inducunt præcisam obligationem, funt invitatoria.
- 25 Citationis folemnitatem fupplet præfentia partis.
- 26 Citati compario fupplet & sanat omnem defectum citationis.
- 27 Citatio præfuit facta per comparitionem paritatis citate.
- 28 Citatus quod quis non fuerit, non poteft probari in extrajudicialibus.
- 29 Negativa in extrajudicialibus probari non poteft.
- 30 Omnia interveniffe præfuntur quæ de jure præcedere debebant.
- 31 Actus præfuit factus fecundùm propriam eius naturam, & fecundùm qualitatem rei, fuper quâ conficitur.

REPLICABATUR contra resolutionem præcedenti voto factam, nullo modo fub difpofitione cap. unici, de cler. agrot. lib. 6. comprehendi Abbates & alios inferiores Prælatos, cum ibi folum mentio fiat de Epifcopis, & aliis fuperioribus Prælati, unde videbatur inferiores excludi. Sed perfiftendum eft in resolutione prædicta; voluit enim Pontifex in eodem textu Ecclefiarum indemnitati confulere, ut patet ibi. Ne hoc prætextu Ecclefie exiftentes præcipue in remotis, difpendia patiantur, &c. difpendium namque patitur Ecclefia viduitate, abfentia, vel dementia illius, qui eam gubernabat tanquam Pastor: quod quidem locum habet five Pastor illius dicatur Epifcopus, aut Abbas, Prior, vel alio fuperioritatis nomine nuncupetur: in facto autem non Barbofa vota decifiva.

negatur Abbatem de Lerma Prælatum effe in fua Ecclefia cum omnimoda iurisdictione ordinaria, & delegata, ac territorio diftincto nullius diœceſis, plenæque cognitione caufarum omnium civilium, criminalium, & mixtarum, ac ufu Mitræ Baculi Paſtoralis, omniumque inſignium, & ornamentorum Pontificalium, itaut in confecratione Ordinis Epifcopalis ab Epifcopo confecrato tantum diftinguatur; quia quoad iurisdictionalia fimilis eft Epifcopo electo & confirmato, qui quidem circa ea exercenda, quæ pertinent ad poteſtatem iurisdictionis, tantam habet poteſtatem, quantam confequitur poſt obtentam confecrationem, cap. noſtri, c. tranſmiſſam 15. ubi gloſſ. de elect. Aloif. Ric in praxi aurea, reſol. 136. Flores de Mona. var. lib. 3. q. 24. n. 11. In tantum quod fub omnibus ſacri Conc. Trident. decretis, in quibus mentio fit Epifcoporum, v. g. ſeſſ. 32. de reform. c. 15. & ſeſſ. 24. de reform. c. 6. & ſeſſ. 25. de regular. c. 16. comprehenduntur electi, & confirmati, licet nondum confecrati, ut dixi de appellativa verborum utriusque iuris ſignif. appellat. 89. n. 7. cum ſeqq.

Quamvis verè & propriè; ac in ſtricta ſignificatione vocabuli ille ſolum dicatur Epifcopus, qui eſt confecratus, cap. iua, ibi: Epifcopo vel electo, &c. de iiii quæ funt à Prælati, cap. eam te, ibi: Nec eſſes adhuc in Epifcopum confecratus, &c. de reſcript. Flores de Mena d. q. 24. n. 11.

Unde idem Flores de Mena d. q. 14. n. 33. tenet Abbates prædictis qualitatibus, prærogativis, & præ eminentiis utentes in omnibus fimiles eſſe Epifcopis; ejus autem verba ſint quæ ſequuntur. Quare tertiam cogitavi addere reſponſionem, ſcilicet quod generalitas illius deciſionis reſtringatur & limitetur in dicto Abbate ordinario iurisdictionem Epifcopalem habente, Epifcopo excluſe, & habente proprium diftrictum, & faciente Synodum, & omnia ut Epifcopus gerente; nam cum hic caſus fit rarus, & dictus Abbas cum habeat iurisdictionem talem, perpetuè & jure proprio fit major quàm Capitulum dictum Sede vacante, & fit magnus Abbas & in omnibus fimilis Epifcopo, & pauci Abbates hoc modo reperiantur, & in Hiſpania fit quaſi ſolus dictus Abbas qui in nullo Epifcopum recognoscit, & in Gallia Abbas Cluniacenſis, & in Italia Abbas Montis Caſſini, & a ii per pauci Ordinis S. Benedicti, quod non debeat includi in dicta generali conſtitutione, ſed ſpeciali nota indigebat, &c.

Et in quolibet Abbate exempto, & iurisdictionem quaſi Epifcopalem habente, non tamen præ eminentiis & prærogativis de Lerma conceſſis utente, quod poſſit omnia à jure communi, & decretis Concilii Trid. Epifcopis conceſſa exercere, reſolvit idem Flores de Mena d. q. 24. n. 12. cum ſeqq. quod ſcilicet poteſt indulgentias dare, & commendatitias litteras ſuis clericis & viſitare per ſe, aut ſuos viſitatores, & Ordines minores conferre ſubditis ſuis & unire Eccleſias, diſpenſare pro non reſidentia, & in caſibus, in quibus Epifcopus, & dare licentiam Prædicatoribus ad prædicandum in ſuo diftrictu, eoſque examinare, & approbare, & eſſe executorem omnium ultimarum voluntatum ad pias cauſas, & viſitare collegia pia, & confraternitates quemadmodum facit Epifcopus, & cognoscere de cauſis matrimonialibus & criminalibus, & beneficialibus, & remittere quemadmodum Epifcopus ex cauſa monitiones ad finem revelandi, & dare licentiam alieno Epifcopo Pontificalia in ſuo diftrictu exercendi & ad Concilium generale, ſeu Provinciale admittit, citari, vel vocari & Synodum ac Conſtitutiones facere.

Quæ aded certa ſunt, ut ſi aliquando Concilium Trid. voluit ne ſub aliqua ejus diſpoſitione compre-

henderentur Prælati inferiores, vel eos expressè exclusit, ut fecit sess. 14. de reform. c. 14. ibi: *In casu autem foundationis, aut dotationum hujusmodi institutio Episcopo, & non alteri inferiori reservetur, &c.* ex quibus verbis colligunt Doctores, inferiores Prælatos excludi, ut per Lambert. de jurepatr. lib. 2. p. 3. q. 1. princ. art. 10. n. 2. Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 47. n. 6. & resol. 55. n. 11. in fine, Ugolin. de officio Episcopi c. 51. §. 4. n. 1. Vel cum aliqua dictione taxativa Episcopos inclusit, ut in eod. Conf. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. ibi: *Ad hæc cause criminales & matrimoniales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio, etiam visitando, sed Episcopitan- tum examini & jurisdictioni relinquuntur, &c.* Rota coram Cocino decis. 346. n. 8. licet Flores de Mena d. q. 24. n. 25. existimaverit decretum illud non excludere Abbatem ordinarium, sed inferiorem Episcopo subjectum.

6 Et licet per text. in c. cum nullus, de tempor. ordin. lib. 6. expressè prohibeatur ne ullus Prælati Episcopo inferior litteras dimissorias ad Ordines suscipiendos suis subditis dare possit, cujus text. dispositionem innovare videtur Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 10. ibi: *Abbatibus, ac aliis quibuscumque quantumvis exemptis non liceat in posterum intra fines aliqujus diocesis consistentibus, etiam si nullius diocesis vel exempti esse dicantur, cuiquam, &c.* nihilominus Flores de Mena d. q. 24. ex n. 6. cum seqq. probare intendit sub illa juris communis, & decreti Conc. Trid. dispositione non comprehendi Abbatem, de quo agit, & jam censuit sacra Congreg. negotiis Episcoporum & Regularium præposita, quam refert Ascanius Tamburin. mei amicissimus de jure Abbatum tom. 2. disp. 26. hoc jus dandi dimissorias competere Prælati inferioribus, quibus plenam jurisdictionem, territoriumque separatam sancta Sedes Apost. concesserat, abdicando ab Episcopo omne jus; omnemque jurisdictionem, & correctionem, quæ illi competebar; cum ergo Abbas de Lerma has dimissorias litteras concedat suis subditis ut usus docet, necesse est ut dicamus specialibus prærogativis ultra alios Abbates condecorari, & veluti Episcopum habendum.

7 Non obstat primum fundamentum partis contrariæ, quod scilicet coadjutorum hujusmodi notatio non Capitulo, sed Sedi Apost. aut ejus Nuntio in Regnis Hispaniarum commoranti pertineat, ex vulgari regula quod qui potest instituere, potest destituere; quia licet secundum Bullam erectionis ad Romanum Pontificem collatio & institutio Abbatis spectet, ut videre est ibi fol. 16. *Postremo iussu patronatus & presentandi ad Abbatiam, videlicet nobis, & Romano Pont. pro tempore existenti, ad Archidiaconum vero, &c.* & ibi, *Prædicto Abbati &c.* & antea fol. 8. ibi: *Sed teneantur de se querelantibus, Abbas videlicet coram dicta Sede Apost. &c.* excluso Nuntio; quia quando voluit illum comprehendi sub aliqua ejus Bullæ dispositione, expressè nominavit, ut patet fol. 10. ibi: *Et a sententiis ipsius Abbatis, seu ejus esicarii non nisi ad Romanum Pontif. pro tempore existentem, Sedem Apost. vel pro tempore existentem successorem nostrum, & dictæ Sedis Nuntium in Regnis Hispaniarum commorantem appellari posse, &c.*

8 Nihilominus si virtute alicujus privilegii institutio Abbatis ad dictum Nuntium Apost. spectasset; id nequaquam trahendum erat ad destitutionem, de qua Bulla non loquitur, cum privilegia strictè intelligenda sint, nec extendenda ultra personam, & casum in eis expressum, juxta vulgaria, præcipuè stante plenissima exemptione à jurisdictione Archiepiscopi Burgenfis, & totali ac immediata subjectione dictæ S. Sedi Apost. ibi: *Ab. omni jurisdictione,*

superioritate, visitatione, correctione, dominio, & potestate Archiepiscopi Burgenfis, &c. perpetuo eximimus, & totaliter liberamus, ac Romano Pont. pro tempore existenti, Sedique Apost. prædictæ immediatè subicimus, &c. & a sententiis ipsius Abbatis, &c.

Nec etiam obstat secundum fundamentum deductum ex dictione quasi, cum qua distinguitur Abbatis jurisdictio ab Episcopali cum dicimus Abbates habere quasi Episcopalem jurisdictionem: quæ quidem dictio videtur denotare improprietatem & diminutionem, ut constat ex multis, quæ adducimus in nostro tract. de diction. usufreq. dict. 311. n. 2. quia id undequaque certum non est, cum sæpe denotet veritatem, & omnimodam proprietatem, ut patet Joan. 1. *Vidimus gloriam ejus quasi unigeniti à Patre, &c.* l. omnes populi ff. de justit. & iur. ibi: *Quasi jus proprium, &c.* l. 1. ff. de transact. ibi: *Quasi de re dubia, &c.* gloss. verbo *Quasi debitor, in car. Parochianos* ubi Abb. n. 2. de decim. Menoch. de arbit. casu 361. num. 28. Card. Tusc. præf. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 350 n. 7. & 8.

Nec etiam obstat tertium fundamentum deductum ex eo, quod jurisdictio concessa Capitulis in d. cap. unico, nominandi unum vel duos coadjutores Episcopo dementi, est delegata, ut patet ibi, eadem auctoritate unum, vel duos coadjutores, &c. quæ quidem delegata jurisdictio quatenus odiosa, debet restringi. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præf. 15. n. 2. Valenz. conf. 38. n. 30. & conf. 125. n. 19. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 170. num. 29. Quia multis modis respondetur.

Primò, quia Pontifex Bonifacius VIII. auctor illius text. in d. cap. unico, ea ratione motus Capitula auctoritate Apostolica in coadjutores Episcoporum dementium deputavit, ne Ecclesiæ dispendia paterentur. Cum ergo illius dispositio tendat in augmentum cultus divini, & administrandæ justitiæ, non est restringenda, sed amplianda ex adductis per Marc. Anton. Genuens. in præf. Eccles. q. 440. maximè quia extensio semper fit quando agitur de favore Ecclesiæ, Farin. fragm. crimin. part. 1. lit. E. n. 106. sic enim credendum est voluisse Pontificem; nam statuentium mens facit ut extensio admittatur. Paris. conf. 66. à num. 66. lib. 3. Rota dec. 104. n. 4. in princ. part. 1. recentior.

Secundò quia sub expressa Episcopi significatione continetur Abbas, ut supra dixi n. 1. cum seqq. & quando persona non expressa continetur sub expressa, ex lata vocabuli significatione, extensio fit de persona ad personam, l. Senatusconsulto, ff. de ritu nupt. l. filium habeo, ff. ad Macedon. Nicol. Everard. in loco à ratione legis larga, n. 48. Farin. d. lit. E. n. 283.

Tertiò, quia concessio sine veri præjudicio, quod Abbas saltem fictè representaret Episcopum, adhuc extensio fieret de uno ad alium, quia quando persona ficta est æquiparata personæ veræ, fit extensio de persona vera ad personam fictam, leg. postulante, in princ. ubi Bart. ff. ad Trebell. Tiraq. de legibus connub. gloss. 5 n. 195. Farin. d. lit. E. n. 217. & 285.

Quarò; quia saltem comprehenditur sub Episcopi appellatione Abbas ordinariam jurisdictionem & distinctum territorium habens, ex supradictis num. 1. cum seqq. & in quacunque materia quantumcunque stricta, statuta extenduntur ad casum in eo comprehensum, latè sumpto vocabulo, Ozaich. Pedem dec. 61. n. 9. Villalob. commun. opin. lit. E. n. 154. Et etiam in odiosis & pœnalibus extensio fit ad casum, seu personam comprehensam sub generalitate verborum, l. cum lege, ff. de testam. plures per Farin. d. lit. E. n. 152. ubi. n. 253. reddit rationem, quia quod sub genere continetur, id expressum dici potest.

18 Quintò, quia Episcopus, & Abbas de Lerma in jurisdictionalibus, & cæteris omnibus, præter ea quæ sunt connexa, & dependent de ordine Episcopali, æquiparantur ex dictis, & extensio fit regulariter de uno æquiparato ad aliud, ut latè per Farinac. *dist. lit. E, n. 202.* ubi *n. 203.* id procedere ait etiam in pænalibus, exorbitantibus, & correctoriis.

19 Nec denique obstat quartum fundamentum desumptum ex vulgaribus Doctoribus, importantibus quod cedula ante diem non probatur verè præcessisses ut oportebat, cum sit solemnitas extrinseca, de qua verè & non præsumptivè constare debebat, *ad leg. sciendum, ff. de verbor. obligat. & l. quacumque, §. fin. ff. de public.* quia sumus in actu extrajudiciali Capitulari, in quo præsumitur solemnitas etiam extrinseca, limitata illa reguta de qua suprà, ut expressè probat Rota *dec. 434. n. 12. p. 1. recentior.* ibi: *Considerabat etiam unus ex dominis, quod hæc cognitio Episcopi est tantum extrajudicialis, ut patet, & suprà dictum est; unde libertatis solemnitas extrinseca non præsumatur, ad notata in leg. sciendum, de verbor. oblig. leg. quacumque, §. fin. ff. de public.* Tamen in casu nostro præsumenda est, cum sumus in extrajudicialibus, per text. in cap. eamoscitur, de his quæ fiunt à Pralat. sine consensu Capituli, juncta gloss. in verbo intelligi debet, ubi in presentatione facta à Pralato præsumitur consensus Capituli, sine quo non valeret. Ratio est quia, est actus extrajudicialis, Gemin. *conf. 87.* sua num. 1. vers. in contrarium, ubi eleganter exornat; & hoc procedit etiam si non enuntietur actum fuisse factum de consensu Capituli, Feder. de Senis *consil. 259. n. 2. vers. sed posito sine verè præjudicio, & vers. quia quicquid, & vers. item in dubio, & vers. præterea, & hoc valde est notandum, Bene facit decisio Crescentii 2. de jurej, suprà allegata, & rationes ibi considerate. Cum igitur Parochus contraxerit matrimonium, præsumendum est illud fecisse de licentia Ordinarii, &c.*

20 Tum vel maximè, quia nullibi desideratur, quod præcedat ista cedula ante diem, & quatenus desideraretur, ad effectum scilicet vocandi Capitulares, ut die non solita in Capitulo congregarentur, omnibus comparentibus satisfactum dicitur menti constituentis, & constitutioni ista statuenti, ex seqq.

21 Primò, quia omnes comparuerunt, & negativa quod quis non fuerit vocatus, est improbabilis, Rota *dec. 210. n. 2. in princ. p. 1. recentior.*

22 Secundò, quia eo casu quo cedula hujusmodi præcedere deberet, cum sumus in actu Capitulari extrajudiciali, præsumendum est præcessisse, quamvis hæc sit solemnitas extrinseca, cum, ut suprà diximus *n. 9.* solemnitas etiam extrinseca præsumatur in extrajudicialibus.

23 Tertiò, quia licet aliqua Constitutione cautum fuisset, ut ista cedula ante diem præcederet Capitulum extraordinarium, cum ibi nullum decretum irritans appositum proponatur, non est nullum quod in contrarium sit, solum enim statutum habens clausulam annullativam inducit formam. Rota *decis. 723. n. 2. p. 2. recentior.* & statuta quæ non inducunt præcisam obligationem, sunt invitatoria, ead. Rota *dec. 660. n. 4. p. 2. recentior.*

24 Quartò, quia comparentibus omnibus Capitularibus in Capitulo, qui vocari poterant, licet contempti fuissent, hujusmodi contemptio nullius esset præjudicii, cum aliàs citationis solemnitatem suppleat præsentia partis, Rota *decis. 393. n. 16. p. 1. recentior.* Seraph *decis. 634. num. 1.* & citati comparitio suppleat, & sanet omnem defectum citationis. Gregor. XV. *decis. 127. n. 2.* Rota *dec. 42. n. 2. p. 1. recentior.* & de *is. 485. n. 4. in fine, p. 1. in posthum. Fa. in.* Ultra

25 quod præsumendum est, vocationem per cedulam Barbofa *Vota decisiva.*

præcessisse, cum mones venerint, quia citatus & vocatus præsumitur, quia in judicio reperitur, & facta præsumitur citatio per comparitionem partis citatæ, *cap. bone, el. 2. de elect. Vant. de nullit. tit. de nullit. sent. ex defectu citat. n. 17. Menoch. de præf. lib. 2. præf. 22. n. 2. Rota dec. 484. n. 4. p. 2. recentior.*

28 Quintò, quia, ut diximus, sumus in actu extrajudiciali, & in extrajudicialibus non potest probari quod quis non fuerit citatus, ex ratione quam optime præstat Rota *d. decis. 210. n. 2. p. 1. recentior.* ibi: *Neque obstat quod pro parte Rectorum dicebatur, Breve non posse dici causa cognita, & ex certa scientia concessam, ex quo ipsi non fuerant citati; qui a reter id, quod talis negativa non probatur, neque probari potest, ex quo in istis extrajudicialibus non interveniunt Notarii, & per consequens citationes in actis redigi non possunt, ut dicit Sarmient. lib. 1. select. interp. c. 8. n. 3. fuit responsum citationem ad hunc effectum. non esse de forma, &c.*

30 Sextò, quia eadem præsumptio quæ stat pro intimatione, & convocatione, facit ut præsumatur cum ea intervenisse omnia, quæ de jure præcere debebant, Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præf. 7. à n. 1.* & maximè cum sit hæc qualitas annexa ipsi intimationi, & illius vigore ad ulteriora fuerit processum, v.g. ad electionem Coadjutorum, quia semper actus præsumitur factus secundum propriam ejus naturam, *l. quero, §. interlocutorem, ff. locuti.* Menoch. *d. lib. 6. præsumpt. 10. n. 1.* & secundum qualitatem rei, super qua conficitur, *l. semper in stipulationibus, ff. de regulis juris, Menoch. d. lib. 6. præsumpt. 10. n. 8.*

Quare, &c.

Salamentina Dispensationis.

Dispensatus ad Ordines & beneficia, cum narrativa quod esset filius Presbyteri, & solutæ, cum reverà esset filius cujusdam Clerici in minoribus, & solutæ, legitime dispensatus remansit, nec alia indiget dispensatione.

VOTUM LVIII.

- 1 Dispensatio non extenditur de casu ad casum.
- 2 Dispensatio non extenditur etiam ad casum habentem majorem rationem.
- 3 Argumentum de majori ad minus non valet in dispensationibus.
- 4 In dispensationibus concessio quod est plus, non venit quod est minus.
- 5 Dispensatio super uno defectu non trahitur ad alium defectum.
- 6 Dispensatio concessa super uno impedimento, non relevat si aliud subsistat.
- 7 Impedimento uno sublato per dispensationem, aliud remanet.
- 8 Dispensationes tot debent esse, quot sunt obstacula.
- 9 Dispensatio omnis est stricti juris, strictamque recipit interpretationem.
- 10 Dispensatio dicitur odiosa.
- 11 Qualitas defectus debet exprimi in dispensationibus.
- 12 Spurius qualitatem spurietatis debet exprimere in dispensatione.
- 13 Legitimitas spurii duplici spurietati non valet non expressis spurietatis qualitatibus.
- 14 Qualitas damna coitus si non fuit expressa in dispensatione, talis dispensatio redditur subreptitia.
- 15 Subreptio inducitur, si non narretur aliquid in

impetranda dispensatione, quod Pontificem omnino averteret à concedendo illam

16 Dispensationis in materia quoties omittitur expressio qualitatis, quæ redderet Principem difficiliorem, dispensatio nihil valet.

17 Subreptio, & obreptio quando vitient gratiam.

18 Papa se reddit difficiliorem ad dispensandum cum spurio, quam cum simpliciter illegitimo.

19 Dispensatio non vitatur ex falsa causa expressione, quando ea verè expressa facilius esset dispensatio.

20 Qualitas, quando gratia demonstrationis adjicitur, non restringit gratiam, secus quando causa taxationis.

21 Rota decisio refertur.

22 Dispensatio dato errore in gradu consanguinitatis, vel affinitatis, explicando majorem, ut secundum, cum tamen sit minor, ut tertius, valet.

23 Dispensatio in casu majori extenditur ad minorem quando id minus est annexum, vel inclusum in minori.

24 Dispensatio, quæ nemini nocet, nisi concedenti, censetur beneficium Principis, & venit latissime interpretanda.

25 Dispensatio illegitimi ad beneficia non est odiosa.

PRO veritate consultus, an Franciscus, qui ob defectum natalium obtinuerat dispensationem à Pontifice ad Ordines & beneficia in amplissima forma, cum narrativa quod esset filius Presbyteri & solutæ, cum reverà esset filius soluti in minoribus Ordinibus constituti, & solutæ, sit legitime dispensatus?

1 Dubitavi pro parte negativa, quia cum dispensatio fuerit obrepta expressa causa spurietatis, non potuit extendi, aut verificari casu illegitimitatis, illa qualitate non existente: tum quia dispensatio non extenditur de casu ad casum, Catol. Ruin.

2 conf. 215. n. 21. volum. 1. Rebuff. conf. 9. num. 7. & conf. 92. n. 8. etiam ex majoritate rationis, cap. 1. in fine, de filiis Presbyteri. lib. 6. cap. cui de non sacerdotali, de prebend. eod. lib. 6. Rebuff. in praxi, tit. de dispensat. ad plura beneficia, n. 64. ubi quod dispensatio non extenditur etiam ad casum habentem majorem rationem. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 15. num. 126. Marc. Anton. Natta conf. 504. n. 4. vol. 3.

3 Joan. Anton. Lanar. conf. 18. num. 4. & conf. 60. num. 124. & ideo in dispensationibus non valet argumentum à majori ad minus, Menoch. conf. 72. num. 11. & conf. 629. num. 5. Surd. conf. 268. num. 20. & 21. Rendina in promptuario recept. sentent. num. 1. tit. 29. num. 12. Sanchez de matrimonio lib. 8. disput. 1. num. 32. & disp. 24. num. 17. plures per me citati in locis communibus argum. juris, loco 67. n. 6. & de officio, & potestate Episcopi p. 2. alleg. 33. num. 10. Et in ea concessio quod est plus, non venit quod est minus, Hostiens. & Felin. num. 9. in cap. postulasti, de rescript. Abb. in cap. at si clerici, §. de adulteriis, de judic. Surd. decis. 268. n. 20. Campan. in divers. juris canon. rubr. 11. cap. 13. n. 92. Ego ipse d. allegat. 33. num. 11.

4 Tum quia dispensatio super uno defectu non trahitur ad alium defectum, Marc. Anton. Natta conf. 601. num. 33. vol. 3. Joan. Sephal. conf. 694. num. 44. votum. 5. nec concessa super uno impedimento, relevat si aliud subsistat, l. si quando, C. de inoffic. testamen. Camill. Medices conf. 168. num. 25. Surd. conf. 245. num. 4. cum sublato per dispensationem uno impedimento, aliud remanet. Seraph. dec. 420. n. 3. nam tot debent esse dispensationes, quot sunt obstacula, l. pupilli, §. si ex pluribus, ff. de

novi oper. nunciat. gloss. verb. tanquam excommunicatis, in cap. cum pro causa, de sentent. excommunic. Roman. conf. 326. n. 3. Sephan. Gratian. disceptationum forens. c. 397. n. 39. & c. 817. n. 16. cum seq. Rota dec. 233. n. 22. p. 1. divers.

Tum etiam, quia omnis dispensatio est stricti juris, strictamque recipit interpretationem, cap. fin. de filiis Presbyteri. c. non potest, de prebend. in 6. Honned. conf. 83. n. 23. vol. 2. Surd. conf. 453. n. 4. vol. 3. Molin. de primogen. lib. 2. c. 4. n. 48. & 49. Menoch. conf. 72. n. 11. & conf. 306. n. 24. & conf. 474. num. 14. Girona de privileg. explicat. n. 1113. Gutier. canon. lib. 2. cap. 15. n. 124. plures per me citati de officio & potestate Episcopi, p. 2. allegat. 23. n. 7.

Et odiosa, Oldrad. conf. 215. col. 3. vers. & hoc plenius, Benedict. Capra conf. 1. n. 11. & conf. 157. n. 9. Decian. conf. 19. n. 38. & 46. vol. 1. & resp. 33. n. 40. eod. vol. Dec. conf. 541. n. 8. Surd. d. decis. 268. n. 21. in princ. & conf. 245. n. 10. Girona ubi supra, n. 1111. Rota decis. 240. n. 2. p. 1. divers. ubi quod dispensatio dicitur materia odiosa, tanquam vulnerans jus commune,

Tum denique, quia qualitas defectus debet exprimi in dispensationibus, Bald. conf. 81. Quidam Simonius, n. 1. vol. 1. Joan. Rojas in epitome success. c. 23. n. 17. cum seqq. ita ut si dispensatione indigens sit spurius, non sufficiat se dicere illegitimum, nisi qualitatem spurietatis specificè exprimat, Joan. Nevizan. conf. 99. num. 13. & 14. Roland. à Vale conf. 96. n. 41. vol. 3. Rebuff. respons. 122. n. 12. ubi quod legitimatio spurii duplici spuritate non valet, non expressis spurietatis qualitatibus, Elbert. Leonin. conf. 78. n. 2. ubi quod si qualitas damnati coitus, sive spurietatis non fuit expressa in dispensatione, redditur talis dispensatio subreptitia, Alvar. Valasc. conf. 80. n. 1. cum seqq. Ergo si non specificetur qualitas illegitimitatis vera, subreptitia quoque erit dispensatio.

Verum his non obstantibus in casu proposito censo Franciscum valide fuisse dispensatum, nec ejus dispensationem posse dici subreptitiam, ex sequentibus.

Primo, quia subreptio inducitur si non narretur aliquid in impetranda dispensatione quod Pontificem omnino averteret à concedendo illam, vel saltem redderet difficiliorem, ut per Doctores in cap. super litteris, rescript. gloss. ult. in cap. ad audientiam, ubi Felin. n. 17. cum seqq. eodem tit. Bernard. Diaz. regul. 444. Mandos. in reg. de subrogan. collig. q. 9. n. 8. Laderch. Imol. conf. 124. n. 4. ubi quod in materia dispensationis, quoties omittitur expressio qualitatis, quæ redderet Principem difficiliorem, dispensatio nihil valet, Menoch. de arbitr. casu 201. n. 2. Valasc. d. conf. 80. n. 9. Subreptio enim, & obreptio eatenus vitiant gratiam quatenus aliquid fuerit prætermisum, aut falsò narratum in petitione illius gratiæ, quod si fuisset expressum, aut verè narratum, aut Princeps dictam gratiam non concessisset, vel saltem ægrè illam condonasset, Mascard. de probat. conclus. 846. Rota apud Vivian. post suam proximam juris patronat. decis. 97. sub num. 1. Certum autem est, quod Pontifex se reddit difficiliorem ad dispensandum cum spurio, quam cum simplici illegitimo, Marian. Socin. jun. conf. 99. n. 32. vol. 2. Tiber. Decian. resp. 5. num. 16. vol. 1. ut constat ex communi Curiae Romanæ stylo, & Summorum Pontificum consuetudine, ex traditis à Sanch. d. lib. 8. disp. 21. n. 19. ergo falsa narratio in eo quod Pontificem minimè redderet difficiliorem ad dispensandum, non vitiat dispensationem si re vera defectus sit minor, & in eo facilius dispensari soleat.

29 Secundò, quia non vitatur dispensatio ex falsæ causæ expressione, quando ex verè expressa facilius esset dispensatio, ut impetrans beneficium narret id esse curatum, vel dignitatem, cum tamen sit simplex, aut officium; ex quo enim Summus Pontifex concessit beneficium magis qualificatum, hoc est Curatum, multò fortius videtur concessisse de minori, hoc est, de non Curato *cap. cui conceditur, de regulis juris in 6.* Nec obstat falsitas qualitatis curæ adjecta in impetratione, quia illa in proposito, etsi necessario, si vera fuisset, exprimenda esset, attamen nunc censetur adjecta gratiæ demonstrationis, ergo ejus falsitas gratiam non vitat, ut in *l. falsa demonstratio, ff. de condit. & demonstrat.* quod secus erit si causa taxationis ea qualitas, adjungatur ut patet ex *cap. susceptum, de rescript. in 6. & in cap. cui non de sacerdotali, de præbend. eodem lib.* Ratio autem hujus diversitatis ea est, quia quando gratiæ demonstrationis additur qualitas, non restringit gratiam, sed re vera est animus conferendæ rei, ut est in se, quamvis falsa ejus qualitas demonstraretur; at quando causa taxationis, limitatur gratia ad rem qualitate illa affectatam; quare si illa non afficiatur, deficit gratia defectu voluntaris concedentis. Ita Covar. *lib. 1. variar. cap. ult. num. 6.* Gutier. *canonic. lib. 2. cap. 15. n. 85.* Sanchez *d. lib. 3. disput. 21. n. 35. & n. 36. in fine.* Post. Bero. *in d. cap. super litteris, in 2. lect. num. 38.* subdit quod quamvis in eadem oratione soleat Pontifex exprimere beneficium cum sua qualitate, cum expressio illa adjiciatur tanquam qualitas rei, non censetur causa taxationis, sed causa demonstrationis appositæ: optimè Rota *decis. 4. alias 562. de rescript. in antiq.* ubi proposito casu de quodam, qui obtinuerat gratiam de certa sacristia in quadam Ecclesia, quam ipse asseruit esse dignitatem, & postea apparet quod revera sacristia in Ecclesia illa non est dignitas, sed simplex officium, Domini de Rota censuerunt hujusmodi gratiam non esse subreptitiam, ex eo quia hæc qualitas dignitatis videtur hoc casu adjecta gratiæ demonstrationis: tum quia ex quo ponitur impetrans idoneus ad utrumque, licet etiam Princeps concessisset officium quod est minus, cui concessit dignitatem, quod est plus, seu concedere debuisset, quia quem reputavit dignum majori, reputasset utique dignum minori, & ideo ex quo gratia demonstrationis expressisset qualitatem majorem, quæ potius retrahere poterat Papam à concedendo, non nocebit sibi, ex quo constat de corpore beneficii, licet sit minor qualitas, quæ expressæ Princeps etiam sibi concessisset, nec videtur fecisse dolose in dubio, ex quo expressit qualitatem potius Principem retrahentem: hætenus Rota, cujus resolutio nostro casui benè adaptatur, & à fortiori in eo procedit.

22 Tertiò, quia si error sit in gradu consanguinitatis, vel affinitatis, explicando majorem, ut secundum, cum tamen sit minor, ut tertius, valet dispensatio; quia etsi non sit concessa specificè pro tertio gradu, est tamen concessa simpliciter pro consanguinitatis impedimento cum errore circa qualitatem accidentalem inclusam à fortiori in gradu, super quo dispensatur, Ita Fr. Emman. *tom. 1. sum. cap. 238. conclus. 2. n. 3.* Vega *tom. 2. sum. cap. 34. casu 98. in princip.* Sanchez. *d. lib. 8. disp. 24. n. 17.*

23 Quartò, quia non obstant suprà pro parte negativa adducta, procedunt enim quando defectus, sive imoedimenta sunt diversa, seu diversi generis, non verò quando sunt annexa, connexa, dependentia, seu inclusa, vel ejusdem generis: tunc enim dispensatio in casu majori extenditur ad minorem, quando id minus est annexum, vel inclusum in majori.

Felin. *in cap. fin. n. 5. de simon, & in capat si clerici §. de adulteriis, n. 17. de judic. & in cap. postulasti, n. 14. vers. limita 8. de rescript.* Major. *de irregular. lib. 1. cap. 8. n. 7. & lib. 5. c. 51. n. 10.* Sanchez *d. lib. 8. disp. 1. n. 35.* prout in casu nostro, in quo filius spurius est illegitimus, licet cum illa qualitate spurietatis, sub qua illegitimitatem includi nemo dubitat; tum etiam quia exprimendo quis se filium Presbyteri, dicit tacite se filium clerici in minoribus, & sic istud minus includitur sub nominatione majoris.

Nec etiam obstat quod suprà dixi de dispensatione non extendenda uti odiosa, & stricti juris, quia cum hæc dispensatio nemini noceat, ni si concedenti, censetur beneficium Principis, & venit latissime interpretanda, Bertr. *conf. 7. n. 2. vol. 2.* Surd. *conf. 140. n. 74.* tum quia dispensatio illegitimi ad beneficia non est odiosa, sed favorabilis, *cap. per venerabilem. Qui filii sint legit. Sanch. d. lib. disp. 1. n. 33.*

Toletana Juris accrescendi.

Quando plures patroni, videlicet tres, vel quatuor à fundatore nominantur ad præsentandum ad aliquam capellaniam, vel beneficium, si eorum aliquis repudiaverit, vel renunciaverit, remanet integrum jus patronatus penes reliquos patronos non repudiantes: nec renuntiantes. Si plures executores simpliciter dati fuerint nominati, uno mortuo, vel renuntiante, Superior non potest in executione se intromittere, ad eum jus devolvitur, sed cæteris accrescit. Sententia lata contra electum, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, præjudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus; lata verò contra electum ex eo quia ejus persona non est capax, aut quia renunciavit electioni, eligentibus in nihilo præjudicat.

VOTUM LIX.

- 1 Jus nominandi, vel presentandi ad alienam capellaniam per fundationem tribus concessum, si eorum aliquis repudiaverit, penes reliquos remanet in solidum.
- 2 In patronatu licet cesset jus accrescendi, adest tamen jus non decrescendi.
- 3 Executores simplices si plures fuerint nominati, uno mortuo, vel renuntiante, cæteris accrescit jus exequendi.
- 4 Jus accrescendi, vel potius non decrescendi, locum habet in pluribus executoribus datis, non mortuo, vel renuntianter.
- 5 Ordinarius, pluribus datis executoribus in testamento, non potest in eventu mortis, absentia, vel renuntiationis, alium subrogare.
- 6 Limitantur multis modis.
- 7 Cap. fin. §. sanè, de testam. lib. 6. non procedit in delegatis, arbitris, procuratoribus, & similibus.
- 8 Declaratur doctrina Lapi, Joannis Andr. Gemin. Ancharani.
- 9 Jus accrescendi non habet locum in contractibus, & ultimis voluntatibus in rebus dividuis.
- 10 Jus patronatus est jus individuum, & cuilibet patrono pertinet in solidum.
- 11 Sententia lata contra electum, quia eligentes non habuerunt

habuerunt potestatem illam eligendi, præjudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus.

- 12 Sententia lata contra selectum ex eo, quia persona electi non est capax, aut quia renuntiavit electori, eligentibus in nihilo præjudicat.
- 23 Sententia contra institutum, electum, seu ordinatum lata super jure, quod habuit ab ordinatore, vel instituyente, præjudicat in si ordinatori, vel instituendi, & causam agi patienti.
- 14 Sententia lata contra ordinatorem, instituentem, eligentem, seu presentantem, præjudicat ordinato, seu instituto scienti & patienti.
- 15 Sententia lata adversus beneficii Ecclesiastici possessorum super eodem beneficio, ex ea causa quod illi conferens non habuerit jus conferendi, quoad possessionem conferendi tantum præjudicat conferenti scientiam habenti.
- 16 Refertur opinio Covar.

QUÆSITUM fuit apud me, an quando plures patroni, videlicet tres, vel quatuor, à fundatore nominantur præsentandum ad aliquam cappellaniam, vel beneficium, si eorum aliquis repudiaverit, vel renuntiaverit hujusmodi nominationi, remaneat integrum jus patronatus penes reliquos patronos non repudiantes, nec renuntiantes? In hac quæstione certa & indubitata contra Specul. communiter reprobatur resolutio est, quod in hoc casu jus præsentandi remanet in solidum penes reliquos patronos per jus accrescendi, vel potius per jus non decrescendi, sicut in individuo probant Roch. de Curte multos allegans in tract. de jure patr. §. jus, quæst. 6. num. 10. Lambertin. eodem tractatu, part. 2. lib. 1. quæst. 4. artic. 5. ubi benè probat, dicens remanere integrum jus patronatus penes reliquos patronos non repudiantes, non tam per jus accrescendi, quàm per jus non decrescendi, quia competit omnibus simul, & cuilibet eorum in solidum, & sic licet unus renuntiet, alii remanent patroni in solidum, tradit Alexand. in l. si mihi & Titio, num. 2. vers. quid in jure patronatus, ff. de verborum obligat. Jas. in l. re conjuncti, num. 244. & Ripa num. 234. ubi benè declarat: idem tenent Bald. in cap. quanto, de judic. num. 9. ubi dicit id procedere, non quia propriè aliquid accrescat, sed quia per non concursum apparet nihil diminutum, quia istud jus quasi spirituale non potest dividi; unde non potest quis esse semipatronus, quem sequitur Barb. ibi num. 29. vers. querit etiam hic Baldus, & hoc tenuit etiam idem Bald. in l. unic. quæst. penult. C. quando non pet. partes, Abb. in capite bone, in 3. notabil. de elect. & in cap. cum vos, de officio ordin. & hanc esse communem opinionem testatur Menchaq de successuum progressu lib. 3. §. 33. num. 129. ubi tenet quod in patronatu licet cesset jus accrescendi, adest tamen jus non decrescendi, quod etiam sequitur, communem opinionem dicens Bolognet. in d. l. re conjuncti, num. 424. vers. quid autem sit in jure patronatus, Mich. Crass. recept. sentent. §. jus decrescen. q. 27. ubi etiam dicit communem opinionem.

Sic etiam si plures executores simplices, etiam alio dato hærede fuerint nominati, uno mortuo, vel renuntiante, superior non potest in executione se intromittere, nec ad eum jus devolvitur, sed cæteris accrescit, per text. vulgarem in cap. fin. §. sanè, de testament. lib. 6. ibi. Sanè pluribus à testatore simpliciter executoribus deputatis, uno eorum mortuo, vel in remotis agente, aut id exequi fortè nolente, ne voluntatem testatoris impediri, vel nimium differri contin-

gat, poterit alius (nisi testator aliud expresse) officium executionis injuncta liberè adimplere, &c. resolvunt ibi Ancharan. not. 3. Archidiac. in vers. sanè simpliciter Geminian. num. 1. Franch. num. 2. Carderin. conf. 45. in tit. de testam. Angel. Aretin. conf. 93. Jas. in l. unica, in fine, num. 45. C. quando non pet. partes, & in l. re conjuncti, n. 254. ff. de legat. 2. Bald. consil. 287. num. 4. lib. 4. Paul. de Castro in authent. hoc amplius, num. 7. C. de fideicommiss. Jacob. de Arena num. 27. vers. interio autem casu, & Salycet. n. 14. in l. nulli, C. de Episcop. & cleric. Perez. ad tit. 2. lib. 5. ordib. pagina 141. Sesse Aragonia decis. 51. n. 1. tomo 1. Stephan. Gratian. disceptationum forensium. lib. 3. cap. 422. à num. 1. & apud Hispanos statutum est l. 38. Tauri.

Unde etiam in hoc casu ejus accrescendi, vel potius non decrescendi locum habet, ex Franc. in d. §. sanè, num. 4. versic. sexto, Aretin. d. conf. 93. Jas. in l. unica num. 45. C. quando non pet. partes, & in d. l. re conjuncti, num. 154. ff. de legat. 3. Et procedit supradicta resolutio non solum ubi renunciatio fit ante acceptationem, & priusquam officio uti incipiatur, sed etiam si fiat post acceptationem, & illius exercitiam, Archidiac. col. 1. vers. remotis, Franch. num. 2. vers. tertio nota Geminian. num. 5. versic. quod si executor acceptavit.

Et hinc benè colligitur Ordinarium in eventu mortis, absentiae, vel renunciationis non posse alium subrogare loco mortui, absentis, vel renunciantis, nec aliquo modo, causa vel prætextu se intromittere, ut ponderando particulam liberè, de qua in d. §. sanè, ibi, Officium executionis injuncta liberè adimplere tradunt in specie Archidiacon. col. 1. verbo liberè, ibi: Non obstante contradictione Episcopi diocesani dicentis quod hoc pertineat ad eum, &c. Ancharan. num. 5. in fine, ibi: Quinto nota, quod dicit liberè adimpleri; inducit enim Joan. Andr. quod Episcopus loco recusantis, mortui, vel absentis non possit alium subrogare, quod tenuit Joannes de Deo, & Geminian. num. 7. dicens. Quid importet istud verbum, liberè Solutio. Dic, quod est intentum littera quod non expectato absente, vel nolente, vel quod Episcopus alium subroget loco illius, posset alius exequi. Et ex isto ultimo dicto insertur solutio ad quæstionem Joannis de Deo, qui in quæstionibus suis lib. 3. q. 14. tenuit quod in locum unius fideicommissarii deficientis, ex quo superstes exequi potest, non potest Episcopus alium subrogare, &c. Franch. n. 3. vers. sexto nota, & licet Episcopus possit supplere defectum, vel negligentiam executoris, tamen hoc procedit quando non superesset alter de executoribus, quia quando superest aliquis, qui venit, & possit exequi, Episcopus non se intromittit, nisi alii sint negligentes, vel cum nolunt, aut non possunt exequi: non ergo succedit Episcopus nisi locum nolentium, vel morientium, seu non potentium exequi, nec in locum talium potest alios subrogare, secundum Joan. Andr. & Bald. in d. l. nulli, in fine, C. de Episcop. & cleric. Immo inter executores circa eorum officium habet locum jus accrescendi, nisi testator expresse prohibuerit.

Quæ quidem resolutio limitatur quando testator omnibus conjunctim, & insimul excludendi facultatem concessit, cum eo quod non possit unus sine alio, ad quod exemplum respexit text. in d. §. sanè, in illis verbis, ibi, Nisi testator aliud expresse, & Domin. n. 14. Item Joan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de instrumentorum edit. §. unic. verb. aliqua, quæst. 55. n. 52. in glos. incip. Iste versiculus, Jacob. de Arenis in tract. de commissar. n. 49. versic. dic ergo cum plures, Gregor. Lopez l. 6. verb. No puede, tit. 10. parte. 6.

Idem

Idem dicendum erit si testator loco morientis, vel renunciantis alium subrogaverit: Vel denique quando expressit executionem fieri debere per duos aut tres, etiam altero nolente, vel non valente. text. enim de *§. sane*, loquitur in executoribus simpliciter datis, Joseph. Sesse d. *decis.* § 1. n. 3.

Non obstat quod contrarium in jure reperitur dispositum, ut in delegatis probat text. in l. *duo. ex tribus* 29. ff. de re judic. & in c. *uno delegatorum* 42. junct. gloss. verbo *delegatorum*, de officio deleg. Menoch. *conf.* 340. n. 1. num. seqq. Molin. de justit. tom. 6. tract. 5. disput. 24. n. 1. vers. *quia ergo*, & in arbitris, l. *non distinguemus* 52. §. *cum plures*, ff. de arbitr. & in alis similibus casibus: quia responderetur dispositionem d. §. *sane*, esse novi juris inductivam, & speciali favore piarum dispositionum ac executionum ultimarum voluntatum contra juris antiqui regulas concessam, quæ ratio specialis cessat in delegatis, arbitris, procuratoribus, & similibus, ut optimè declarant. Bart. in l. 1. §. *si plures in sua distinctione*, ff. de exercit. a. l. Ancharan. in d. cap. *finali*, num. 3. in 3. notab. Archidiac. *ibidem in princip.* & ceteri Scribentes.

8 Nec etiam obstat doctrina Lapi, Joannis Andr. Geminiani, Ancharan. & Franc. resolvablem, quod si testator dixerit *Volo per tres meos executores, vel duos ex his in solidum, etiam alio absente, vel nolente fieri executionem*, tunc uni non accrescere potestatem exequendi, si duo deficient; quia id agnoscunt propter illa verba, *etiam alio absente*, &c. Quibus deficientibus cum clausula *in solidum* referatur ad illos tantum duos, vel tres, non ad unum in solidum, non diffidentur eo casu jus accrescendi (uno, aut duobus absentibus) superstiti competere.

9 Nec denique obstat quod in contractibus, & ultimis voluntatibus non habet locum jus accrescendi, ex text. ubi notant Bart. Alexand. & Scribentes in l. *si mihi & Titio* ff. de verbo obligat. quia responderetur id procedere in rebus dividuis, & non individuis, in quibus portio repudiantis accrescit acceptanti, nedum in ultimis voluntatibus, sed etiam in contractibus, per text. in l. *proprium*, ff. commun. prad. & in l. 1. §. *communis servus duorum*; de stipulat. servor. Bart. in d. *si mihi & Titio*. n. 1. & ibi Alex. n. 5. vers. *secundò fallit. in his, quæ, individua sunt*, Bolognet. in d. l. *re conjuncti*, n. 410. vers. *limitatur secundò in individuis*, post Bart. ibi n. 65. q. 6. princ.

10 Unde inferunt Roch de Curte, Lambertin, & alii supracitati, quod in jurepatronatus (etiam sit fundatum in contractu) remanet totum jus patronatus penes alios patronos non repudiantes, quia est jus individuum, & cuilibet patrono pertinet in solidum; ex gloss. ubi notant Innoc. Abb. & scribentes omnes in cap. 1. de jurepatron. Host. in sum. tit. de jurepatro. n. 5. latè Lambertin. lib. 1. p. 2. q. 1. art. 22. & q. 4. art. 5.

11 Occasione hujus dubii fui similiter interrogatus, an sententia lata contra electum præjudicet eligentibus, & viceversa. In quo quæsito quoad primam ejus partem verior solutio est distinguens hoc modo, ut sententia lata contra electum fuit ex eo, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, & tunc præjudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus; aut pronunciata fuit contra electum ex eo, quia persona electi non est capax; aut quia dicitur quod renunciavit electioni, vel quid simile, & tunc cum non litigetur de jure eligentium, illis non præjudicat, nec eorum citatio requirebatur. Ita Angel. in l. *sapè* per text. ibi. ff. de re judic. 1. ubi ait quod si agitur petitorio contra electum in Prælatum, & lata est sententia contra electum, quod

nullum jus habet in Prælatura, illa sententia nocet eligentibus qui sciverunt causam agitari, nam cum in jure Prælaturæ ipse habeat causam ab electoribus, & remaneat apud ipsos electores jus eligendi, ex quo de ipso jure passi sunt Prælatum agere, sententia nocet eis. Abb. Panormit. in cap. *quamvis* 25. n. 23. de appellat. dum ait, quod sententia contra institutum, electum, seu ordinatum lata super jure, quod habuit ab ordinatore vel instituyente, præjudicat ipsi ordinatori, vel instituyente scienti causam agi & patienti, & probat à simili per d. l. *sapè*, vers. *nam etsi libertas*, ubi patet quod sententia lata contra libertum sciente domino & patiente, præjudicat ipsi domino de suo jurepatronatus, Felin. in cap. *petitionem*, n. 18. de accusat. & in cap. *quamvis*, n. 11. de sentent. & re judic. ubi quod sententia lata contra electum ex eo quia eligentes non habuerunt potestatem eligendi, præjudicat eligentibus scientibus, sicut dicitur in debitore, creditore, libero, & patrono, Cardin. in cap. *cum olim*, de causa possess. & prop. ubi dicit quod si agens, vel defendens innitatur juri alterius, etiam ad commodum illius sententia lata contra ipsum; præjudicat tertio scienti, non ignorant. Alexand. in d. l. *sapè*, n. 54. ubi quod sententia prolata contra electum ex eo quod eligentes non habuerint potestatem eligendi, præjudicat eligentibus scientibus; Lambertin. de jurepatron. 2 p. lib. 2. art. 9 q. 11. princ. ubi quod sententia lata contra præsentatum super jure, quod habuit à præsentante, præjudicat ipsi præsentanti scienti causam & patienti, Mieres de majoratu, p. 3. quest. 15. n. 11. ubi tradit quod sententia lata contra electum vel præsentatum, præjudicat eligenti vel præsentanti scienti in possessione, licet non præjudicet in proprietate, Salgado de protectione Regiæ p. 4. c. 8. n. 331. cum seq. ubi quod sententia lata contra electum & præsentatum præjudicat eligenti, aut præsentanti scienti, in quasi possessione tantum. Christoph. de Suelves *conf.* 35. n. 3. Ego ipse in collect. ad cap. *cum olim*, 4. de causa possess. & prop.

Sic similiter quando sententia est lata contra ordinatorem instituentem, eligentem, seu præsentantem, præjudicat ordinato scienti & patienti, seu instituto, electo, vel præsentato. Ratio est, quia fuit lata contra auctorem suum in illo jure quod habet ab eo, idè propter connexitatem & communitatem juris & causæ videtur ille egisse cum voluntate alterius. Ita Panormit. in d. cap. *quamvis* 25. n. 23. de appellat. refert, & eadem verba transcribit Lamb. d. p. 1. lib. 2. art. 9. q. 11. vers. *Ultimus sit articulus*, Vivian. in praxi juri patron. p. 2. lib. 11. cap. 12. n. 13. ubi quod sententia lata contra præsentantem præjudicat præsentato scienti & patienti ob connexitatem juris inter eos existentis, Salgado d. p. 4. cap. 8. n. 329. ubi quærit, de sententia lata adversus beneficii Ecclesiastici possessorem super eodem beneficio, ex ea causa quod conferens illis non habuerit jus conferendi? Et tandem resolvit sententiam hujusmodi præjudicium generale conferre scientiam habenti, & causam hanc super eo jure tractari quoad possessionem conferendi tantum, non verò quoad proprietatem.

Nil aliud voluit Covar. tract. cap. 14. vers. 4. dum ita loquitur: *Quartò est observandum quid respondendum foret si in specie proposita in d. cap. cum olim, fuisset tractata lis non cum ipsis Canonicis, qui jus conferendi contendebant habere, sed inter Archidiaconum ab Episcopo, & alium à Canonicis in eadem. Dignitate institutum, vel electum atque promittatum fuisset pro instituto ab Episcopo. Et profectò juxta communem opinionem, quam nos vivimus defendere, nequaquam noceret.*

noceret eis etiam scientibus sententia quoad possessionem, tamen si salvo eorum iure nihilominus sententia daretur executioni adversus victum, & victori tradenda foret possessio dignitatis, aut ipse in ea defendendus esset, si eam obtineret; absque ullo tamen præiudicio iuris conferendi, vel eligendi, quod Canonici habere contendebant etiam quoad quasi possessionem, &c. quia iuxta communem sententiam Doctorum, de quibus supra, in dubium revocari non potest quin sententia lata contra præsentatum, vel electum neutiquam nocere possit quoad proprietatem; quoad possessionem verò ita demum si præsentans licem sciatur, & agi patiatur: quam communem cognoscit Covarr. d. loco in illis verbis citatis, & profecto iuxta communem, &c. sed iudicans hoc nimis rigidum contra præsentantes, voluit eorum favorem ut sententia adhuc quoad possessionem etiam scientibus non noceat absolute, sed tantum in hoc quod mandetur executioni, in aliis verbis ibi. Atverò secundum eam opinionem, &c. Et sic cum citatis Doctoribus satis Covarruvias convenit, quod sententiam contra præsentatum neque quoad possessionem nocet præsentantibus nisi scientibus; addit tamen præter eos de novo, quod neque etiam scientibus nocet absolute quoad possessionem, sed tantum quoad actualem ejus executionem. Sic censui, salvo, &c.

Toletana Cambiorum.

Dominium, & possessio in depositarium transfertur cum pecunia ad numerum penes eum deponitur; secus si deponatur clausa vel obsignata. Compensatio quando facienda, ut cursus usurarum impediatur.

VOTUM LX.

- 1 Pecunia cum deponitur non signata, sed ad numerum, transfertur dominium & possessio in depositarium, & tacita videtur concessa facultas ea utendi.
- 2 Deponens pecuniam ad numerum, ceteris creditoribus anterioribus non præfertur.
- 3 Deposito pecuniarum ad numerum facto, & translato dominio in depositarium, nullum deponenti jus remanet ad pecuniam depositam.
- 4 Depositarius ad hoc ut non possit uti pecunia deposita, necessarium est dari clausam & obsignatam.
- 5 Mercatorum pecunie nunquam sunt otiosa.
- 6 Depositum pecuniarum ad numerum est irregulare.
- 7 Depositarius in deposito irregulari, si pecunia usus fuerit, eamque in suam utilitatem convertit, ad usuram condemnandus est.
- 8 Depositum quando convertatur in mutuum.
- 9 Depositum quando transit in mutuum, nulla contractus depositi vestigia remanent.
- 10 Depositum quando fit ad numerum, ut depositarius tantundem reddat, si pecuniam tradere recusaverit, veniunt usura, & interesse à tempore mora.
- 11 Interesse debetur ex pecunia deposita, si conventum sit ut supra præstarentur.
- 12 Pecunia quando deposita fuit in sacculo signato, vel in arca clausa, ut eadem pecunia in specie redderetur, tunc si depositarius ea usus fuerit contra domini voluntatem, delictum committit, & tenetur principale cum usuris restituere, etiam nulla mora interveniente.

- 13 Depositario Principis ad quem spectat tributorum exactio, commodum, & incommo-um receptarum pecuniarum pertinet.
- 14 Bancharius Regii fisci debitor non potest ejusdem quantitatis, quam Regius fiscus ei dare tenebatur usuram petere.
- 15 Compensatio usurarum cursum impedit.
- 16 Mercator debitum à semetipso exegere debet ad evitandas usuras.
- 17 Compensatio datur quando pecunia ex utraque parte est eodem tempore debita.
- 18 Compensatio non fit quando pecunia est debita de presenti ex parte unius, ex parte verò alterius debita ad diem.
- 19 Compensatio ut ipso iure fiat, requiritur ut præcedat factum hominis eam petentis.
- 20 Retrotractatio in compensationibus debitis regulariter non datur.
- 21 Compensatio quando opponitur, extinguit debitum à die oppositionis, & non ante.
- 22 Bancharius, qui pecuniam certa die consignare tenetur, non potest compensare antequam illa dies venerit.
- 23 Compensatio in causis fiscalibus semper rejicitur.
- 24 Princeps promittens observare pacta in verbo Principis, censetur promissionem jurare.
- 25 Juramentum impedit opponi compensationem.

R Ex Catholicus ad Cambium certam pecuniarum summam susceperat à quodam Bancho, in quo sub forma depositi eandem, vel majorem summam in pecunia numerata subsignari fecerat: fuit dubitatum an usuram solvere deberet pro eo tempore, quo Bancharius illis pecuniis usus fuit.

Pro parte Regis allegabatur, quod cum pecunia deponitur consignata, sed ad numerum, transfertur dominium & possessio in depositarium, & tacite videtur concessa facultas ut pecunia uti possit, & tantundem reddere sufficiat, ut per l. Lucius, l. die sponsaliorum, §. qui pecuniam, l. Publica, in princip. l. si hominem, §. fin. ff. deposit. l. in nave Sanseii, ff. locati, Roman. consil. 500. n. 7. Emmanuel Costa in l. si ex cautione, fallent. 2. C. de non numer. pecun. Morla in emporio juris, tit. 8. rebus cred. in princip. num. 24. cum seq. D. Barbof. in l. si mora, ex n. 82. ff. soluto matrimonio. Honded. conf. 43. vol. 3. Mandel. Albenf. conf. 3. num. 3. Alexand. Trentacinq. variarum resolutionum lib. 3. tit. de deposito, resolut. 2. num. 7. Caroc. in tract. de deposito, p. 1. quest. 2. n. 21. & p. 2. quest. 47. num. 15. in fine, Cancer. lib. 3. variar. cap. 8. de deposito, n. 49. Fontanel. de pactis nupt. tomo 2. claus. 5. gloss. 8. p. 7. num. 8. Molin. de justit. tract. 2. disput. 523. n. 2. Stephan. Gratian. disceptat. forens. tomo 5. cap. 943. num. 4. Castil. tomo 3. controvers. cap. 16. num. 34. Francisc. de Ponte consil. 56. num. 3. vel. 1. Unde provenit, quod cum depositarius dominium & usum pecuniarum hoc casu adquisierit, deponens ceteris creditoribus anterioribus non præfertur, nec illam pecuniam ut suam revindicare potest. Gregor. Lopez l. 9. gloss. 1. tit. 3. part. 5. D. Barbof. in l. si cum dotem 23. fin. num. 23. ff. soluto matrimonio, Castil. d. 3. tomo 3. cap. 17. n. 72. Ratio est, quia facto pecuniarum ad numerum deposito, & translato dominio in depositarium, nullum deponenti jus remanet in specie ad pecuniam depositam, nisi ut tantundem pecunie sibi solveret depositarius, d. l. in navem Sanseii. Camill. de Medicis consil. 27. per totum. Cortal. Strach. Peguera, & alii apud Fontanell. de pactis nupt. tomo 2. claus. 5. gloss. 8. p. 7. n. 12. Ad hoc enim ut depositarius non possit uti pecunia deposita, ne-

cessarium

cessarium est dari obsignatam & clausam, aliàs tacite actam videtur, ut uteretur, Hieron. Laurent. *Avenion. dec. 211. num. 11.* Cum ergo depositarius dominium pecuniæ apud se depositæ habuerit, illaque uteretur, quia constans est pecunias mercatorum, penes illos depositas, otiosas nunquam extare, ut argum. *l. ult. in fine, C. ad Macedon. tenuerunt Roman. consil. 520. num. 3. in fine. Alexand. consil. 28. n. 4. lib. 7. Cardin. Manric. de tacitis & ambig. convent. lib. 3. tit. 10. num. 11. Scacc. de commerciis, §. 1. quest. 7. p. 2. ampl. 8. n. 225.* fit consequens illis utendo depositarium debere usuras ejusdem quantitatis remittere, si quas à Rege expectet accipere.

6 Ulterius ponderabatur depositum hujusmodi esse irregulare. DD. communiter in *d. l. Lucius, ff. de positi, Bart. in l. quod Nerva, n. 30 ff. eod. Jas. & Bald. in l. certi conditio, ff. de rebus cred. Anton. Gom. tomo 2. variar. c. 6. num. 2. Navarr. in mar. cap. 17. num. 181. & consil. 1. & consil. 22. num. 2. de usuris, Corral de deposito, p. 1. quest. 2. num. 21. Roderic. de annuis redditib. lib. 3. quest. 11. num. 26. Alexand. Trenta cinq. variarum resolt. lib. 2. tit. de deposito, resolt. 2. num. 7. Cardin. Mantie. de tacit. & amiguis convent. lib. 10. tit. 2. per tot. & tit. 3. n. 13. Scacc. de commerciis, §. 2. q. 7. q. 2. ampliat. 3. n. 10. Cancer. lib. 3. variar. cap. 8. num. 83. Montealegre in praxi civili, lib. 2. cap. 7. fol. 7. Castill. d. cap. 16. num. 37. Bonacina de restitut. disput. 3. quest. 13. num. 3. & 4. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. lib. 25. cap. 45. à num. 560. In deposito autem irregulâri, si depositarius pecunia usus fuerit, eamque in suam utilitatem converterit, ad usuras condemnandus est, ex *l. Quintus Curtius 28. ad fin. ff. de positi* ibi. *Quæsitum est, an ex ea epistola usura etiam petipossint? Respondi deberi ex bona fidei judicio usuras siue percepit. siue pecunia in re sua usus est &c. l. si deposita 4. C. de positi, ibi. Si deposita pecunia is qui eam suscepit usus est, non dubium est etiam usuras debere præstare, &c. l. si sacculum 19. §. 1. ff. de positi ibi: Si permissu meo deposita pecunia, is pones quem deposita est, uatur, ut in ceteris bona fidei judiciis usuras ejus nomine præstare mihi cogitur &c.**

8 Denique dicebatur, quod licet si vera depositum in suo principio fuerit hoc de quo agimus, attamen ex speciali pacto de convertenda pecunia delosita in extinctionem debiti, ubi primum in ejus potestatem devenerit depositum hujusmodi convertitur in mutuum, *l. 1. §. eleganter, vers. si pecunia, ff. de positi, ibi. Si pecunia ab initio hac lege deposita sit, ut si voluisset, uteretur, priusquam utaris, depositi teneberis, &c. Camill. de Medices consil. 25. num. 24 ibi: Finalis, & principalis intentio domini fuit deponendi, ut reddatur tantundem in genere à principio, non verò transferendi verè & intentionaliter domini in depositarium, & ita, ut dixi, procedit *l. die sponsaliorum, §. fin. arg. text. in l. si quis nec causam, ff. si certum per. Sed ubi deposita utatur pecunia non nuda voluntate sua simpliciter, sed ex promissione deponentis, tunc ex ista promissione intentionaliter ac verè transfertur dominium in depositarium, ut est casus noster, hoc depositum isto casu ex domini translatione facta, qua est contra naturam depositi, ut fundavimus, convertitur in mutuum, ut probat text. in *d. l. certi conditio, §. fin. & ideo dixit, quod necesse est, ut text. in d. l. die sponsaliorum, §. fin. procedat in usu ex simplici, & mera voluntate depositarii: nam si intelligeremus, quid ibi cõcurrat voluntas deponentis, esset contra text. in d. l. certi conditio, §. fin. qui voluit illud converti in mutuum, & ita licet jura iuribus concordare, &c. & facit Anton. Fab. de nummar. solut. cap. 20. dum habet quod quando depositum transit in mutuum, nulla contractus depositi vestigia remanent; & conducunt tradita per***

Roderic. de annuis redditib. lib. 3. cap. 11. num. 34. §. 3. cum seq.

Verum ut certa ab incertis separemus, & in hac materia clarè procedamus, tres casus distinguendi sunt.

Primus est, quando depositum ad numerum fit, ut depositarius tantundem reddat, & tunc si pecuniam tradere recusaverit, cum mox reddere teneatur, ut resolvit Franc. Soler. in tract. de reformat. moneta, cap. 4. §. 1. num. 29. ibi: *Quia depositari, qui ad custodiam habent pecunias, indilate. mox ac petantur, reddere tenentur, & sic non habent jus utendi summa deposita, prout manet deposita, videlicet in genere quantitas purè sic debita in abstracto, & non in concreto speciei, seu corporum, quibus potuerunt uti; tamen adstricti fuerunt eadem corpora, vel similia semper tenere parata, & sic non possunt liberè uti, sed ut verisimile est, semper totidem similes species otiosas & paratas tenuerunt, &c. veniunt usuræ, vel interesse à tempore moræ, sicut in cæteris bonæ fidei judiciis, & ita intelligitur *l. 2. C. de positi, ibi Usura in depositi actione sicut in cæteris bonæ fidei judiciis ex mora ve ire solent, ubi Salicet, ait in summario, quod intellige in quantitatibus, secus si in specie, hoc est, quando deposui pecuniam numeratam, ut eadem redderetur, non in specie, sed in quantitate, d. l. Lucius 24. prope fin. ibi, sed & contra bonam fidem & depositi naturam est usuras ab eo desiderari temporis ante moram, qui beneficium in suscienda pecunia dedit, d. l. die sponsaliorum, §. 1. ibi: Ait Consultus, qui pecuniam apud se non obsignatam, ut tantundem redderet depositam in usus proprios convertit, post moram in usuras quoque judicio depositi condemnandus est: quæ jura ita interpretatus est Roderic. d. lib. 3. quest. 11. num. 21 ibi: Nam depositarius non tenetur ad usuras, eo ipso, quod in proprios usus convertit, etiam si multum superlucra us fuerit, cum id licitè fecerit, ex text. in *l. die sponsaliorum, §. qui pecuniam, ff. de positi antequam vera mora contrahatur.***

Secundus est, quando conventum fuit ut usuræ præstarentur, tunc enim ex pecunia deposita interesse debetur ratione conventionis & pacti, & id probat *d. l. Lucius, in fine, ibi: Si tamen ab initio de usuris præstandis convenit, lex contractus servabitur, &c. d. l. Publia Maria, §. Lucius: ff. de positi, ibi: Quæro an usura peti possint? Paulus respondit eum contractum, de quo queritur, deposita pecunia, modum excedere, & ideo secundum conventionem usura quoque actione depositi peti possunt, &c.*

Tertius casus est, quando pecunia deposita fuit in sacculo signato, vel in arca clausa, ut eadem pecunia in specie rederetur; tunc enim depositarius si ea usus fuerit contra domini voluntatem, delictum committit, & tenetur principale cum usuris restituere, *l. 3. C. de positi, ibi: Si depositi expariaris, non immerito etiam usuras tibi restitui flagitabis, cum tibi debeat gratulari quod furti eum actione non facias obnoxium; siquidem qui rem depositam invito domino sciens, prave & in usus suos converterit, etiam furti delicto subdit, &c. ubi gloss. verbo quod furti, eandem præstat distinctionem, ibi: Distinguitur, aut si signatam, aut numeratam, si signatam, tenetur furti ad duplum; si numeratam, tantundem tenetur reddere, &c. & ibi gloss. verbo obnoxium, ibi: Longuitur ergo cum clausa est deposita, alioquin si aperta, videtur concedere, &c. *l. 4. C. eodem, ibi: Si deposita pecunialis, qui eam suscepit, usus est, non dubium est etiam usuras debere præstare, &c. ubi ait gloss. verbo usus est, cum esset clausa, ut supra dixi, l. proxima &c. Quod intelligitur etiam nulla mora interveniente ut declarat gloss. verbo solent. in *l. 2. C. de positi, ibi: Quod depositarius tenetur ad usuras, quas percepit, vel si pecuniam consignatam***

in suos usus convertit, etiam nulla mora alia interveniente, &c. Diversum quippe est quando pecunia ad numerum deposita fuit; quia tunc ex dispositione juris eo ipso depositario conceditur illius usus, & tunc non tenetur præstare usuras, nisi à tempore moræ, d. l. die, §. qui pecuniam, ibi, *Post moram in usuras quoque iudicio depositi condemnandus est* &c. Sic etiam quando facto deposito vero pecuniæ ex permisso deponentis depositarius utitur re deposita, tunc eodem modo, ut in cæteris bonæ fidei iudiciis, debebuntur usuræ à tempore moræ, ut in d. l. si sacculum, vers. si ex permisso. Interesse enim, seu damna absque mora non debentur, ad not. in l. quod te, ff. si certum pet. Anton. Gabr. commun. tit. de solution. conclus. 10. num. 4. Rota apud Zach. post tract. de oblig. Camer. decis. 20. num. 1.

13 Et in terminis depositarii Principis, ad quem spectat tributorum exactio, quod ad eum commodum, & damnum receptarum pecuniarum pertineat, eum in deposito huiusmodi facto ad numerum voluntate Principis transferatur dominium, tenet Cuman. conf. 178. incip. *Theaurarius*, num. 2. versic. ad secundum, ibi: *Videndum est an domini esse debeat lucrum: & videtur quod sic, quia lucrum omne quod ipse quasi minister, & procurator domini ad solvendum consequitur, æquius domino, quam sibi prodest*, ff. de distract. pignor. l. rescriptum, §. 1. ff. mandati, l. idemque, §. fin. in contrarium, quoniam hæc potius Theaurario percipienti, quam domino videtur tribui, & remitti, nec complatione sui dimittitur, quamvis officium sit causa, sive occasio, ff. pro socio, l. socium, qui in eo, sequitur Barlat 320. num. 27. Eleganter Philipp. Dec. conf. 6. ibi: *Secundò ista conclusio probatur ratione: nam exactor qui exigit pecunias, & recipit pro Republica, videtur obligatus in genere ad illarum restitutionem, ex quo illa pecunia numeratur, l. in nave Sausseii, ff. locati, & hoc magis expedit Republicæ, quia si aliquo casu periret pecunia, esset periculum exactoris, nam cum sit obligatus ad restitutionem in genere, genus perire non potest, l. incendium, C. si certum pet. quidquid ergo exactor fecit, cum pecunia ejus propria dicitur fecisse, cum esset obligatus ad quantitatem in genere, & sic non dicitur lucratius cum pecunia domini. Teriò quod istud lucrum nullo modo peti possit, ostenditur, quia cum iste exactor esset obligatus ad certum tempus facere solutionem Principi de omnibus pecuniis exactis, satis est quod in tempore statuto satisfaciatur, & ante tempus non dicitur esse in mora, l. lecta, §. sed cum sortis, ff. si certum petat. si non est in mora, ergo non obligatur ad aliquod interesse, & cum interesse non debeatur, longè minus potest lucrum, quod exactor fecit, cum illud suo proprio nomine tantum fecerit, ut tradit Bart. in l. Titium, §. alterum, ff. de administr. tutor. &c. Alciat. conf. 12. n. 2. lib. 5. §. tom. 2. quod aliàs est conf. 100. num. 15.*

14 Sed obstat, quod cum Bancharius debitor Regio fisco exitisset, non poterat ejusdem quantitatis, quam Regius fisco ei dare tenebatur, usuras petere, l. cum alter 11 ff. de compensa. ibi: *cum alter alteri pecuniam sine usuris, alter usurariam debent, constitutum est à Divo Severo concurrenti, apud utrumque quantitatis usuras non esse præstandas, &c. l. idem juris 12. ff. eodem tit. ibi: Sed etsi invicem sit usura ia pecunia, diversa tamen sunt usuræ: compensatio nihilominus vim habet eius quod invicem debetur, &c. l. etiam, C. eodem, ibi: *Æquas compensationis usurarum excludit computationem, &c. & ibi: Idem juris est non solum in privatis, sed etiam in causa fisci constitutum, &c. facit l. qui sine 40. a. i. s. 38. ff. de negotiis gestis, in illis verbis, ibi: Qui sine usuris pecuniam debebat, creditoris sui gessit negotia, quæsitum est, an negotiorum gesto-**

rum actione summa illius usuras præstare debeat? dixi à semetipso exigere eum oportuit debitorum usuras, &c. l. si pupilli 6. §. videamus, ff. eodem titulo. Compensatio enim usurarum cursum impedit, Bart. & Bald. in d. l. si constat. Paul. Castrenf. in l. cum alter, etiamsi non opponatur compensatio, cum ipso jure judicatur. Jas. in §. bonæ fidei, n. 82. in stat. de action. Alexand. conf. 54. num. 4. lib. 5. & conf. 196. num. 5. lib. 7. Bald. in l. 1. C. de distract. pignor. Socin. conf. 130. num. 20. lib. 4. Debet enim quis à semetipso debitum exigere ad evitandas usuras, ex l. sed si damnum, §. peculium, ff. de pecul. Bald. conf. 190. lib. 2. Surd. conf. 290. num. 33. Cardin. Tusch. practicarum concl. tom. 2. lit. C. concl. 493. n. 6.

At respondetur compensationem hoc casu non posse fieri, ex seqq.

Primò, quia ea solum datur quando pecunia ex utraque parte est eodem tempore debita; quando autem ex parte una præsentis tempore debita est ut hæc erat ex parte regii fisci, ex parte autem altera erat futura debiti, ut erat ex parte Bancharii, tali casu ad evitandum cursum usurarum non fit compensatio: ita Ludov. Raman. conf. 204. num. 9. vers. *nec refragatur*, Sebastian Medices de compensat. p. 1. quæst. 50. num. 6. Cardinal. Tusch. d. conclus. 493. n. 15. ubi dicit quod quando pecunia est debita de præsentis ex parte unius, ex parte verò alterius debita ad diem, non fit compensatio.

Secundò, quia quotiescunque ipso jure fit compensatio, requiritur ut inducatur, quod præcedat factum hominis ea petentis, argum. l. 2. ff. de compensat. ibi, *Si paratus est compensare*, gloss. verbo ipso jure, in d. l. si constat Guid. Papæ decis. 221. num. 2. Socin. Jun. conf. 147. lib. 1. & conf. 47. num. 25. lib. 3. Rolan. d. conf. 87. num. 28. lib. 1. Vincent. de Franchis decis. 53. n. 2. lib. 1. Intrigr. conf. 8. lib. 1. Surd. dec. 191. num. 15. Hic autem nulla petitio ex parte Regii fisci facta fuit, & quatenus modò fieret, ea non obstaret pro tempore transacto, quia in compensationibus debiti, regulariter non datur retractio, ut bene probat Beninfend. dec. 37. num. 21. & 23. Surd. conf. 246. n. 27. & 28. Costa in tract. de retract. cap. 9. casu 3. Angel. conf. 259. post. princ. ubi reddit rationem, quia jus compensandi ante quam deducatur in actu, est in solo habitu, & potentia, quia habitus, & potentia in actum non deducta non afficit, neque affert actionem, quæ sequitur, Idem Surd. d. dec. 191. n. 13. & 14. & prius dec. 117. num. 15. ubi ait quod quando opponitur compensatio, tunc extinguatur debitum à die oppositionis, & non ante, quia jus compensandi eo casu est in potentia, non in actu.

Tertiò quia Bancharius, licet pecuniam depositam habuisset penes se illam tamen certa die futura Regio fisco consignare tenebatur, unde compensatio fieri non poterat ante quam illa dies venisset, l. quod in diem, in princip. ff. de compensat. ibi *Quod in diem debetur, non compensabitur antequam dies veniat: quamquam dari oporteat, &c. l. si cum multis, §. cum intra, ff. eodem, facit. text. in l. quacunque 14. ff. eodem, ubi tradit quod quæ per exceptionem perimi possunt, in compensationem non veniunt, Sebastian Medic. in tract. de compensat. p. 1. quæst. 49. Surd. decis. 35. num. 2. Anton. Faber in suo Cod. it. de usuris, deffinit. 13. num. 4.*

Quartò, quia in causis fiscalibus semper rejicitur compensatio, l. 1. C. de compensat. ibi: *Senatus censuit, & sape rescriptum est, compensationi in causa fiscali ita demum locum esse, si eadē statio quid debeat quæ petit, atque hoc juris propter confusionem diversorum officiorum, tenaciter servandum est, &c. l. Hisp. 26. tit. 15. part. 5. Tindar. in tract. de compensat. num. 33. Franc. Lucan. in tract.*

in tract. de fisco & privileg. eius, p. 1. num. 75. Alexand. Trentacinq. variarum resolutionum lib. 3. sit de compensat. resol. 1. n. 11. Joan de Platca in l. 1. C. ne fisco rem quam vendidit, lib. 10. sub n. 1 ibi: Ex hoc patet quod debitum ex una statione non potest compensari cum debito alterius stationis, quia non debent conjungi & intrinsecari ratione diversarum stationum: aliam rationem reddunt Angel & Siccar, sub num. 3. in d. l. 1. quod in fisco debita & credita ut plurimum ita superabundant, quod in quantum admitteretur compensatio, admitteretur officiorum confusio, quæ reprobat per illam l. 1. Ex quibus manifestè convincitur vulgare axioma, quod fisco non potest obiri compensatio ex diversa statione, non constituit speciale in eo, quod fisco sit actor, sed in eo quod causa sit fiscalis. Francisc. Lucan. ubi supra, Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 7. num. 15. versis intellige, Sebast. Medices de compensat. p. 1. quest. 38. n. 5. Felician. de censibus lib. 4. cap. unico, sub n. 13. versis præterea compensatorem. Francisc. de Alfaro de off. i. fiscalis gloss. 6. privileg. 34. num. 139.

- 24 Denique, quia Rex Catholicus promissit omnia pacta observare, in verbo Principis: quæ quidem verba per Principem prolata important iuramentum, cap. penult. de iurejurand. Nevizan consil. 68. num. 49. Cravet. consil. 963. num. 21. vol. 5. Tiber. Decian. consil. 35. n. 22. & 23. vol. 2. Sord. decis. 259. num. 20. & dec. 234. Iuramentum verò impedit opponi compensationem. Felin. in cap. ad nostram, num. 10. de iurejurand. Ozaich. Pedem. decis. 92. num. 26. Stephan. de priv. eg. juram. privileg. 74. n. 35. Vincent. Mancin. de juram. p. 4. effectu 30. Quare, &c.

Hispaniarum Accusationis.

Castellanus, sive arcis Præfectus quando teneatur, & ei culpa imputari possit, si arcem, sive castellum deserat, aut illud tradat inimico.

VOTUM LXI.

- 1 Castellano imputanda castelli amissio, si culpa sua id evenisse probetur, & num. 3.
- 2 Culpa est deviatio ab eo quod bonum est, sive in faciendo malum, sive in omittendo bonum.
- 4 Negligentia non probatur eo solo quod non fuerit aliquid factum, sed debet probari quod talis facere potuit, & non fecit.
- 5 Castellanus arcem, seu civitatem deferens, aut inimicorum potestati tradens, tunc & quando eam iam defendere non poterat, culpa vacat.
- 6 Culpa debet esse dolosa, ut noceat.
- 7 Statutum puniens delictum capitaliter, non habet locum, nisi dolo interveniente.
- 8 Crimen læsæ majestatis sine dolo non committitur.
- 9 Dolus requiritur in delictis militum.
- 10 Castellum Principis occupans, non principaliter animo ipsum offendendi, non committit crimen læsæ majestatis.
- 11 Seditio non committitur sine dolo.
- 12 Crimen læsæ majestatis ut incurraur ex consilio, vel auxilio hostibus Principis præstito, necesse est ut dolus interveniat.
- 13 Culpa non præsumitur, & multò minus dolo.
- 14 Causa etiam levis admittitur pro excusa dis Reipublice ministris.
- 15 Actus præsumitur potius ex alia causa gestus, quam offendendi, & ledendi Principem.
- 16 Culpa an sit admissa quando sumus in dubio, num. Barbosa Vota decisiva.

quam quis, potest pro culpa condemnari.

- 17 Culpa in evictur, præsumitur factum quod verisimiliter fieri debuit.
- 18 Præsumptiones quando due sumi possunt, una delicti inclusiva, altera verò exclusiva, exclusivæ præponitur.
- 19 Testes de culpa, seu dolo deponentes, quæ declarare debeant, ostenduntur.
- 20 Casum evenisse culpa alicujus asserens, probare debet culpam illam fuisse ordinatam ad casum.
- 21 Vita propria pro defendenda exactissimam à quocunque semper præsumitur diligentiam adhiberi.
- 22 Nihil mali contra laudabilis opinionis virum suspicari potest.
- 23 Consilia pro rebus bellicis bene gerendis sunt quam sapissime adhibenda.
- 24 Doctores etiam intervenire debent in consilio belli simul cum militibus.
- 25 Dispositiones quantumcumque formales, semper intelliguntur si tempus & locus ad executionem usque pervenire permiserit.
- 26 Consilium penitus deliberandi plerumque nec tempus, nec locus præstat.
- 27 Miles qui contra mandatum Ducis adversus hostem pugnaverit, capite punitur, nisi iustitiam reparet, nisi ex aliqua nova causa superveniente, vel alia suo superiori incognita id fecerit.
- 28 Culpa caret qui viris expertis credidit verisimilitate in his, de quibus fuerunt consulti.
- 29 Peritorum in armis iudicio statuitur, an quis potuerit in aliquo loco se defendere.
- 30 Dux priusquam bellum aggrediatur, prospicere debet an vires sibi suppetant ad debellandos hostes.
- 31 Samsonis factum quare permissum?
- 32 Castellanus, quando periculum est certum, non debet illi se committere, quia potius esset temeritas.
- 33 Faciens quod potuit, legem implevit.
- 34 Militi licet viam salutis consulere, si tanta erat hostium vis, cui resistere non poterat.
- 35 Vassallus non tenetur ipsum dominum adjuvare, quando non est possibile illi adjuvamento esse.
- 36 Castellanus quando præcisè erat debellaturus, potest se & suis sociis tradere castellum.
- 37 Civitas, quam Imperator defendere non potest, nec de hoc est spes proxima, potest se alteri subiacere.
- 38 Castellanus, qui castellum tradidit, an & quando veniat pudiendus.
- 39 Milites & duces quamolurimi cum necessitate adstricti desertores militia fuisse, nulla enim damnati fuerunt.
- 40 Ducis prudentis non est ultro unquam periclitari, nisi ubi perspicuum sit se hostibus esse potiorum.
- 41 Carthaginenses pœna mortis suos Generales affecterunt, eo quod parvo exercitu bellum aggesserent, licet victores evaserint.
- 42 Nova culpa adscribitur, qui recta navigatione contempta littora devia sectatur.
- 43 Navita culpa non caret, si per loca notoria non tuta navigare voluerit.
- 44 Sancti Augustini pulchra verba referuntur.
- 45 Reges nihil in consilio status terminari permittant, quod in consilio conscientia non fuerit decisum.
- 46 Morti certa & inlubrica nullus se exponere potest, ut reliquorum salutem compararet.
- 47 Discrimen & interitus quando certus est, stultum & reprehensione dignum opus se illi committere.
- 48 Bella subita turbant milites fortissimos, & tunc nec vir consultus consultus est, nec fortis fortis.
- 49 Mala duo licet sint omnino cautissime præcavenda, tamen si periculi necessitas, ex his unum per-

petrari compulerit, id debemus resolvere quod minori nexu noscitur obligare.

- 50 Malum minus habet rationem boni respectu majoris.
- 51 Eligens medium ex duobus bonis nunquam dicitur in culpa.
- 52 Castellum, seu navis, quando deventura est in hostium manus, omnia pretiosa prius igni tradenda, aut in mare ejicienda.
- 53 Milites & socii navales videntes navem in potestatem hostium deventuram, possunt communi consensu ignem pulveri injicere, & se mari committere.
- 54 Culpa imputandum non est quod propter bonum & licitum finem factum fuit.
- 55 Initia in potestate nostra sunt, de eventu fortuna videat.
- 56 Ducis temeritati non debet imputari tristis, & inopinatus eventus.
- 57 Consilia prava magis quam bona sæpe solent prosperè evenire.

NLEGABATUR contra quendam Castellum culpa sua arcem deseruisse, & in inimicorum manus illam tradidisse: sed viso processu, & excusationibus in suæ innocentiae probationem adductis, consului eum esse excusandum; & pro hac mea opinione statuenda, quatuor sunt præsupponenda juris principia, & receptæ in hac materia conclusiones.

- 1 Prima, quod tunc arcis amissio, & loci desertio Castellano imputanda erit, si culpa sua id evenisse probetur. Ita colligitur ex l. milites, ibi, si nimia eorum culpa deprehendatur, alioquin pro modo culpa in eos statuendum est, l. fin. ff. de custodia reorum, l. Hisp. 1. tit. 18. part. 2. ibi, de guisa que por culpa dellos no se pierda, & ibi. O de qualquiera dellos, que por su culpa perdieren el castillo que tubiere, l. 3. ibi, si lo perdieren por su culpa, l. 9. tit. 16. & 22. eodem tit. & part. Dec. cons. 390. n. 14. cum seq. Hieron. Grat. respons. 51. ex cum. 13. Imol. consil. 34. num. 3. Ayala de jure & officio belli, lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 18. num. 3. Tapia decis. 14. num. 26. Culpa enim est deviatio ab eo quod bonum est, sive in faciendo malum, sive in omittendo bonum, ex Bart. in l. quod Nerva, n. 6. & 7. ff. de pos. & in l. si constante, §. si maritus, ff. solut. matr. Abb. in cap. veniens, num. 23. de commod. Paris. consil. 123. num. 6. lib. 1. Joseph. Ludovic. Lucensi decis. 10. num. 10.

Secunda, quod Castellano tunc culpa imputari poterit, quando diligentia, vel industria sua potuit arcem non deserere, & hostium impetum sustinere; & tamen eam deseruit, & adversus inimicorum vim opem ferre noluit, ex l. item quaritur, vers. exercitu veniente, ff. locati, ibi, si resistere potuit, & non restitit, l. 1. §. occisorum ff. ad Syllanian. ibi, Quia toties puniendi sunt servi, qui auxilium domino non tulerunt, quoties potuerunt ei adversus vim opem ferre, & non tulerunt, l. omne delictum & §. penult. ff. de re milit. ibi. Qui Prepositum suum non protexit cum posset, in pari causa factor habendus est si resistere non potuit, parcendum ei, l. 44. ff. locati, ibi, sed de damno ab alio dato agi cum eo non posse Julianus ait, qua enim custodia consequi potuit, ne damnum injurie ab alio dari possit? Sed Marcellus interdum agi posse ait, sive custodire potuit ne damnum daretur, sive custos ipse damnum dedit. Quæ sententia Marcelli probanda est, & c. l. in rebus, ff. commodati, ibi, ita tamen eos casus non præstet, quibus resisti non possit, & c. Hi par. 2. & 3. & tit. 2. part. 5. Strach. de mercatur. tit. de nautis, part. 3. numero 50. Unde

benè Bart. in l. ab hostibus, §. 1. ff. soluto matrimonio, dicit quod negligentia non probatur eo solo quod non fuerit aliquid factum, sed debet probari quod talis facere potuit, & non fecit. Dec. 1. consil. 430. in princip.

Unde inferunt Doctores, quod si Castellanus castellum, sive civitatem deserit, aut inimicorum potestati illud tradit tunc, & quando eam defendere non poterat, attenuatis jam suorum viribus, non est dubium eum omni culpa vacare, quod eleganti sermone, & exemplis historiarum confirmat Ayala de jure & officio belli lib. 3. cap. 18. versic. porro cum à justitia alienum sit quem sine culpa puniri, Dec. consil. 690. num. 14. Socin. sen. cons. 39. num. 8. volum. 3. Grat. respons. 5. in fine, & respons. 51. lib. 1. Afflict. ad constitutionem Regni, incip. Dubitationem, Azeved. l. 1. num. 239. tit. 18. lib. 8. nova Recopil. Bobadill. in sua politica, lib. 4. cap. 3. num. 14. Carol. Tapia decis. 13. ex num. 29.

Tertia conclusio est, quod nedum culpa sufficit si non fuerit dolosa, juxta l. 1. §. divus, & l. in lege Cornelia, ff. de sicar. & ibi gl. verbo culpa lata, l. absente, §. ult. l. Metrodorum, ff. de pæn. Gl. in l. actionibus, verbo non etiam ad culpam, de in lit. jur. & ibi. Dec. n. 10. & in c. 2. n. 32. lect. 1. de constit. Bart. in l. 1. §. 1. n. 3. ff. si quis testam. lib. Angel. in d. l. n. 5. & ibi. Castren. n. 10, idem Bart. Alberic. Angel. & Marsil. in d. l. in lege Cornelia, Bald. in l. in actionibus, num. 7. & ibi Jas. n. 27. Dec. n. 19. & communem testatur Claudius Scysel. in l. 1. num. 32 ff. de legib. Tiraquel. de pænis temper. causa 14. num. 4. Clar. in pract. §. fin. quæst. 84. in princip. versic. & loquendo de pœna mortis, Paul. de Castro in l. nemo, num. 5. C. de Episcop. & cleric. idem Bald. in l. data opera, num. 7. versic. item si statutum. C. de iis, qui accus. non poss. ubi infert quod statutum puniens delictum capitaliter, seu corporaliter, habet locum nisi dolo interveniente, etiam quod de dolo mentionem non faciat, Alciat. in l. magna, num. 3. vers. quod exemplo, ff. de verbor. signif. Capol. caut. 1. num. 12. Franc. Bacc. cons. 51. n. 6. Carol. Tapia d. decis. 13. n. 26. ibi, Imò ex sui parte omnia fecisse, quæ dolum excludere poterant, & c.

Et in nostris terminis quod crimen læsæ majestatis sine dolo non committatur, docet Jureconsult. in l. 1. ff. ad legem Jul. Majestat. l. 4. ff. eodem. Gig. de crimine læsæ majestatis, lib. 1. rubr. qualiter, & a quibus crimen læsæ majestatis committatur, quæst. 67. in princ. & n. 4. Bursat. cons. 257 num. 16. Riminald. cons. 704. num. 10. usque ad 13. Decian. in tract. crim. lib. 7. c. 15. num. 4. cap. 49. num. 14. & 18. Farinac. in praxi crimin. p. 4. quæst. 117. num. 18.

Et in delictis militum dolum requiri, tenent Decian. d. lib. 7. cap. 15. num. 4. vers. dolum autem requiri, Carol. Tapia d. decis. 23. num. 26. Farinac. d. quæst. 117. num. 19. Hinc. Ruin. cons. 1. num. 4. versic. unde ex præmissis, lib. 5. infert, quod si aliquis castellum Principis occupaverit, non principaliter animo ipsum offendendi, sed ex alia causa, licet ex ei incidenter & secundario ejus offensa sequatur, illiusque status turbetur, non committi crimen læsæ majestatis: sequitur Cephal. cons. 76. num. 57. versic. non obstat, & num. 58. Fab. de Anna consil. 67. num. 5. & seqq. Et hinc est quod sine dolo seditio non committitur, Decian. d. lib. 7. cap. 7. numero 10. Cephal. ubi supra, Capic. decis. 130. num. 6.

Hinc etiam est, quod ad hoc ut ex auxilio, vel consilio hostibus Principis præstito incuratur crimen læsæ majestatis, necesse est ut dolum interveniat, ut per text. in l. 1. ad fin. ff. ad leg. Jul. majest. tradit Foller. in pract. crim. verb. item quod commisit crimen læsæ

læsæ majestatis, n. 9. fol. mibi 225. ubi infert, quod ad hoc ut quis ex transmissione pecuniarum hostibus, & rebellibus sui Principis incurrat crimen læsæ majestatis, duo requiruntur, unum quod sciverit eos, quibus missa est pecunia, esse inimicos, & rebelles sui domini: alterum, quod pecunias miserit, aut alias auxilium præstiterit in damnum, & præjudicium ejusdem domini, & quod de prædictis qualitatibus crimen inducentibus constet, alias secus.

13 Quarta conclusio, quod culpa non præsumitur, & multo minus dolus, leg. item apud Labeonem, §. si communem, ff. de inj. r. l. cum pater §. rogo, ff. de legat. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 2. ex num. 1. D. Barbof. in l. si mora, in princip. n. 28. ff. soluto matrim. Foller. in prætic. crimin. in verbo item quod commisit crimen læsæ majestatis, n. 78. dum ait quod doli circumstantia probanda est per fiscum, quia non præsumitur, cum sit qualitas nima, in tantum quod allegans culpam, & negligentiam, debet probare tam fuisse talem, ut nulla extiterit excusatio. Bart. in leg. si servum, ff. de verborum obligation. & in l. si ab hostibus, §. si vir, ff. soluto matr. ubi Jas. n. 10. Mascard. de probationibus, conclus. 468 n. 1.

14 Leges enim ita culpam abominantur, ut pro excusandis Reipubl. ministris quancunque etiam levem causam admittant, Menoch. cons. 28. num. 13.

15 & 16. cum seqq. lib. 1. Honded. cons. 100 num. 46. ubi dicit, quod in dubio isto casu præsumitur actus potius ex alia causa gestus, quam offendendi & lædendi Principem. Comprobat & exornat Fab. de Anna

16 consil. 67. n. 5. 18. & 44. & ubi sumus in dubio, an sit admissa culpa, nunquam quis potest pro culpa condemnari, Bald. in l. si creditor, Cod. de pignorat. act.

17 quod dictum pro notabili refert, & sequitur Alex. cons. 183. versic. quinimo, n. 7. Imò ad evitandam culpam præsumitur factum quod vero similiter fieri debuit, Bart. in l. cum venderet, si fin. ff. de pignorat. act.

18 Craver. cons. 8. num. 20. Riminald. consil. 801. n. 25. usque ad num. 20. Et quia quando duæ possunt sumi præsumptiones, una delicti inclusiva, altera verò exclusiva, semper exclusiva præponitur, Bald. in l. precib. col. 4. vers. sed quid, C. de impuber. Innoc. & alii in cap. dudum, el 2. de elect. Brun. consil. 27. n. 8. & seq. Roman. consil. 68. Bursat. cons. 94. num. 21. & seq. lib. 1. Honded. consil. 100. n. 39. vol. 2. Menoch. lib. 5. præsumpt. 1. n. 11.

19 Nec sufficit, quod testes de culpa, seu dolo deponentes dicant illam, seu illum intervenisse in actu; debent enim declarare, in quo consistere potuit, & qualiter adhiberi remedium potuisset, ne casus eveniret juxta doctrinam Bart. in consil. 193. num. 3. Dec. cons. 346. & cons. 561. in fine, Bargal. de dolo, lib. 4. c. 2. quest. 15. Mascard. d. conclus. 468. n. 25. Ad materiam enucleandam notabilis est alia ejusdem Bart. doctrina in l. 2. §. ult. ff. si quis caut. dum dicit, quod ille qui asserit casum evenisse culpâ alicujus, probare debet, culpam illam fuisse ordinatam ad casum, & ob id, quod si culpa illa commissa non fuisset, casus non contigisset: sequuntur Alexand. consil. 74. col. ult. lib. 6. Strach. de mercar. tit. de nautis, part. 4. num. 2. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. n. 138.

21 Quibus præsuppositis in casu isto, cum nulla culpa, vel dolus imputari possit Castellano in arcis desertione & amissione, benè convincitur illum puniri non posse, maximè cum omnem curam, & diligentiam in sustinenda arca adhibuerit, quam diligens atque fidelis Castellanus facere potuisset, eo præcipue, quia omnia dirigebantur ad vitam propriam tuendam, pro qua defendenda à quocunque exactissimam semper præsumitur diligentiam adhiberi, ex Bart. in d. l. si ab hostibus, §. si vir, ff. soluto Barbofæ Vota decisiva.

matrim. in l. idemque erit, ff. pro sociis, Alban. in l. item Mela, §. Celsus, ff. ad legem Aliquil. Roman. consil. 51. n. 9. & tanto melius si Castellanus fuerit spectatæ fidei vir, & erga suum Principem devotissimus, & additissimus subditus, contra quem nihil mali suspicari potest, juxta text. in l. famosi, §. 1. ff. ad legem Juliam majestatis, ibi, Hoc tamen crimen a iuribus non in occasione ob principalis Majestatis venerationem habendum est, sed in veritate: nam & personam spectandam esse, an potuerit facere, & an ante quid fecerit, & an cogitaverit, &c. l. cum hi, §. cause, ff. de transact. ibi: In persona ejus hæc erunt inspicienda, in quibus sit facultatibus, cujus opinionis; tunc enim apparebit nunquid circumvenire velit, &c. l. non omnes, §. à barbaris, versic. sed licet, ff. de re milit. ibi: Et si bonus miles ante existimatus fuerit, prope est ut affirmationi ejus credatur, &c. l. 1. §. tormenta, ff. de quest. cap. in nostra, §. nos verò, de procurat. cap. sacros, de sentent. excommunicat. ibi, maximè si laudabilis opinionis existat &c. Paris. consil. 163. n. 16. volum. 4. Tiraquell. de pœnis temper. causa 51. n. 54. cum sequentibus, Honded. cons. 100. n. 20. vol. 1. Menoch. lib. 1. præsumpt. 16. n. 1. cum multis sequentibus.

23 Arcis præfectum excusat etiam maxima diligentia, quam adhibuit in veteranorum militum consiliis perquirendis, quæ pro rebus bellicis benè gerendis sunt quàm sæpissimè adhibenda, Ayala de jure belli lib. 2. cap. 6. Petr. Greg. de Republ. lib. 11. cap. 2. Valenzuel. de statu & bell. p. 2. consider. 11. n. 50. cum sequentibus. latè Mastill. de Magistrat. lib. 5. cap. 14. à princ. Petr. Barbosa en el tratado primero de la juridica verdadera razon de estado, fol. 301. ibi: En los ultimos peligros de la guerra los heroicos consejos son de ordinario los mas saludables &c. Bobadil. in sua politica, lib. 4. cap. 2. num. 36. & 31. ubi quod Doctores etiam intervenire debent in consiliis belli simul cum militibus, D. Joan. de Solorzano de jure Indiarum lib. 3. cap. 2. n. 2. cum sequentibus. Quod demum intelligendum esse existimo quando tempus id permittit, quia dispositiones quantumcunque formales semper intelligantur, si tempus & locus ad executionem usque pervenire permiserint, Bart. in l. omnes populi, quest. 5. in princ. n. 60. vers. primo casu, ff. de iustitia & jure, optimus text. in l. 2. §. si tamen, ff. si quis caut. l. ex conducto, §. si vis tempestatis, ff. loca ti, l. interdum, §. si propter necessitatem, ff. de publican. & vectigalib. Ayala de jure belli, lib. 2. cap. 5. n. 7. & 8. Alderan. Mascard. de statut. interp. conclus. 2. n. 238. Bona l. Hisp. 23. tit. 23. verse aut sintodo esto, part. 2. ibi, si el enemigo diere lugar, &c.

26 Plerumque enim, ait Jure consult. in l. 1. ff. de exerc. act. nec tempus, nec locus præstant plenius deliberandi consilium, leg. tutor qui repertorium, ff. de administr. tut. Afflict. decis. 289. n. 34. Non omnia consilia cunctis præsentibus tractari, ratio rerum, aut occasionum velocitas patitur, ut Othonem suis militibus dixisse affirmat Tacit. lib. 1. histor. cap. 16. & in idem tendunt quæ tradit Seneca lib. 10. epist. 72. Et eleganter Joan. Cochier. in thesauro politico, lib. 3. c. 21. ait in subitis periculis consilia non quærenda; sed rapienda, his verbis. Enim verò in subitis, arduisque periculis nihil est festinatione tutius, in quibus rapienda sunt consilia, non quærenda, &c.

27 Et in terminis notat eleganter Francisc. Cremonensis singul. 150. incip. Mandatum, ubi propterea infert, quod licet qui contra mandatum ducis adversus hostem pugnaverit, capite puniendus sit, etsi victoriam reportaret, per textum, quem dicit singularem in l. in bello, ff. de re milit. limitat procedere si ex aliqua nova causa superveniente, vel alia suo superiori incognita id fecerit, quod dicit menti

perpetuò esse notandum : sequuntur Tiraquell. de pœnis temp. in prefat. n. 37. Andr. Gail. de pace public. lib. 4. cap. 4. n. 29. Paschas. de viribus patriæ potest. p. 3. cap. 3. n. 32.

- 28 Unde Castellanus cum requisierit milites veteranos in consiliarios, & non ex suo capite, sed de eorum consilio arcem dereliquerit, satis constat eum in culpa non fuisse, quia ea caret, qui viris expertis credidit verisimiliter in his, de quibus fuerunt consulti; gloss. in l. Tizio cui fundus, ff. de condit. & demonstr. & in cap. cupientes, in princip. in vers. notitia, de elect. in 6. Tiber. Decian. respons. 29. n. 18. & 19. vol. 1. nam iudicio peritorum in sua arte standum est, l. 1. ff. de ventre inspic. l. bonorum, ff. de bonorum possess. l. intestato, de suis, & legitim. hered. l. semel. C. de remilit. lib. 12. Strach. de navic. 6. p. n. 25. Mascand. de probationib. concl. 1169. n. 1. Grat. disceptationum forens. cap. 235. n. 29. & tom. 3. cap. 572. n. 48. & 50. & cap. 600. n. 21. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 109. n. 108. Mar. Giurb. in consuet. Messanen. p. 1. cap. 8. gloss. 2. num. 6. Bertazol. consil. 1. num. 21 ubi propterea subscribit, quod quoties dubitatur an quis commode se in aliquo loco defendere posset, an verò necessariò profiliendum esset, & occidendus adversarius, statuer iudicio peritorum in armis, & in huiusmodi rixis; quod procedit etiam si periti de credulitate deponant, & non de certa scientia, Roman. in rubr. n. 3. ff. de iurejurand. ibi Jas. n. 4. Felin. in cap. quoties, 1. de testib. Decian. respons. 51. n. 81. volum. 2. Hieron. Grat. consil. 55. n. 1.
- 29 gloss. 2. num. 6. Bertazol. consil. 1. num. 21 ubi propterea subscribit, quod quoties dubitatur an quis commode se in aliquo loco defendere posset, an verò necessariò profiliendum esset, & occidendus adversarius, statuer iudicio peritorum in armis, & in huiusmodi rixis; quod procedit etiam si periti de credulitate deponant, & non de certa scientia, Roman. in rubr. n. 3. ff. de iurejurand. ibi Jas. n. 4. Felin. in cap. quoties, 1. de testib. Decian. respons. 51. n. 81. volum. 2. Hieron. Grat. consil. 55. n. 1.
- 30 Nec mirum si omnes consuluerint arcem deferendam, & Castellanus eorum consiliis acquieverit, cum inimicorum vis tanta esset, ut illis resisti minimè posset, tum propter ingentem hostium manum, tum propter exiguas, & debiles vires militum castelli: & ideò Luce c. 14. consulitur ut priusquam bellum agrediatur, bonus dux videat an vires sibi suppetant ad contrarias subjugandas, ibi: Aut. quis Rex iturus committere bellum adversus alium Regem, non sedens prius cogitat si posset cum docem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se? Nec mirum quod Machab. lib. 1. cap. 9. Judas cum parvo exercitu militum contrarium numero superiorem aggrediretur; id enim ex inspiratione divina factum fuisse advertit Nicol. Serarius, & alij illius loci expostores; qua ratione Samsonis factum permitti notant alia quamplurima exempla referentes, sanctus Augustin. lib. 1. de civitate Dei cap. 21. D. Ambr. lib. 1. offic. cap. 40. D. Thom. 2. 2. quest. 64. artic. 5. ad 4. & ibi Aragon. Sor. de iustitia lib. 2. quest. 3. artic. 8. & lib. 5. quest. 1. artic. 4. ad finem, Plaz. de delict. cap. 23. n. 2. Amescua de potest. in seipsum, lib. 1. c. 8. n. 28. Torreblanc. de magia lib. 4. cap. 31. Solorz. de iure Indiar. lib. 2. cap. 3. n. 13.

- 31 Hoc idem legibus Partitarum comprobatur, vide licet l. 7. tit. 23. part. 2. ibi: Assi que quando estubiere con poca compania, e los enemigos fueren muchos, e entender que nose les prodrian. er en salvo, ni desviar, que non lidi en can ellos. Et l. 6. tit. 18. part. 2. ibi: Si el Arcaid tubiere nuevas de enemigos estando fuera del Castillo, procure en todas las maneras que pudiere entrar en el para le defender, &c. ubi Gregor. Lopez gloss. verbo en todas las maneras, intelligit istam legem quando probabiliter credebatur, quod posset ingredi, vel non erat certa ejus mors, vel captio; nam aliàs, inquit, potius esset temeritas & in castelli damnum, si ipse deveniret in potestatem hostium; idem Gregor. Lopez in l. 1. verbo por su culpa, & in l. 18. verbo deven aventurar, d. tit. 1. ibi: Quando periculum est certum, non debet ei Castellanus se committere, quia potius esset temeritas.

Baltas. de Ayala de jure & officio belli, lib. 3. c. 18. eandem sententiam ad excusationem Castellani tueretur, ibi: Itaque qui necessitate coactus, quam ne Dii quidem, ut quodam loco ait Livius, superare possunt, omni humana ope destitutus, arcem hostis tradit, eum nullo supplicio dignum esse existimo; nam qui facit quod potuit, legem implevit, & vassallus non tenetur fidelitatem prestare domino, nisi quatenus facere potest; impossibile enim nulla est obligatio. Unde eos qui necessitate coacti Schoram arcem à Turcis obsessam dedere, Venetias reversos in nullam reprohensionem venisse refert Egnatius; intelligebat enim Senatus quanta vis esset necessitatis, cui nulla virtus potest resistere. Hinc plerique existimant civitatem, qua iusto p. asidio caret, excusari à crimine læsæ majestatis si hosti cedatur.

Petr. Bellin. de re milit. tit. unic. ex num. 61. ibi: Si tamen ea erit vis, cui resisti non poterat, licebat militi saluti consulere, & vitæ in d. §. fin. secundum quam distinctionem forè debent intelligi jura feudorum in vassallo, qui dominum dereliquit in pralio, de quo in cap. 1. §. qui dominum, que sit prima causa benefic. amittit. & in cap. 1. quibus modis feudum amitt. in cap. si quis miles, quibus modis feudum amitt. el. 2. Quam distinctionem Doctores ibi non ita explicite faciunt, ubi enim non potest ei prodesse meum auxilium, quid proderit mors, vel captivitas?

Alvarot. in cap. 1. §. item qui dominum, n. 4. que fuit prima causa, ibi: Quæro, pone quod non erat possibile, quod vassallus potuisset ipsum dominum adjuvare, an teneatur? & respondeo secundum Jacob de Ardiz. quod non, argumento l. omne delictum, §. fin. ff. de re milit. & infra eodem, §. sed nec est. & qua in ibi dixit Iser. in cap. 1. §. & omne, num. 3. de nova forma fidel. Curt. jun. de feud. p. 4. num. 11. Capic. de investit. feudal. cap. feuda amittuntur, limit. 3. & cum multis Rosental de feudis, cap. 10. conclus. 16. num. 24. gloss. litat. Z.

Humada ad l. 6. tit. 18. part. 2. in gloss. 6. versic. hasta la muerte, ubi sic ait num. 1. Quinto fallit quando Castellanus nullis ex causis in prima ampliatione relatis tradidit castellum, sed solum ex eo quod præcisè erat debellandus, & manifestè constabat hoc, tum propter ingentem manum hostium, tum propter exiguas, & debiles vires castelli, & militum custodientium; nam eo quod nulla spes evasionis manet, poterit se, & suis servatis, tradere castellum, nulla tamen culpa precedente. Quam limitationem ego confirmo ex doctrina Baldi in cap. 2. de judic. in 2. lect. n. 9. dicentis quod civitas, quam Imperator defendere non potest, nec de hoc est spes proxima, potest se alteri subicere, eo irrequisito: quam conclusionem approbat Felin. in cap. cum contingat, de foro compet. num. 6. & in cap. non licet, de præscript. n. 12. in med. & hoc permissum fatentur de jure naturali, quo tutela sui corporis unicuique permessa est, l. utrim de iustitia & jure, &c.

Anton. Alvarez en el tratado de los Alcayde, in l. 6. tit. 18. part. 3. q. 4. affirmativa, cap. 5. fol. 50. ibi: Para que la muerte del Alcayde sea de culpa de aver perdido el castillo, y no boluerlo al Rey, es necesario que sea la muerte sin culpa, porque si el Alcayde tuvo culpa en morier, tal muerte no sera de culpa ni disculpa de su memoria, antes se le imputara culpa, de aver por la culpa de su muerte perdido el Castillo: y esto nos muestra el glorioso Rey en sus leyes, y dize a este proposito: Que si lo hiziesse, maguer fuesse muerto, o prezo, no podia ser quito de la traición, si entoces el castillo se perdiessse, y esto seria como si el Alcay de cõ ofadia temeraria peleasse o resistiesse impetu y fuerça de enemigos, que naturalmente no podia, per sello hiziesse moriessse, y por ello se perdiessse el castillo, seria culpado de traicion, y assidize el glorioso Rey. Ca maguer es fuerço, y el ardimiento son mui nobles en sy, pero en las mas cosas ha menester

menester que sean ayudados por seso y por cordura, porque aquello que los ones codicia, que es ser vencedores, no los torne a ser vencidos: y esto señaladamente conviene a los que an defender los castillos, ca tal ardimiento podrian mostrar lor de dentro en saliendo a los de fuera, que si lo no fiziesen con sa lidoria, y con seso, que el castillo fuisse en salvo que se podria perder, luego si la muerte ha de ser sin culpa para defender la memoria del Alcayde, necessario le es evitar esta culpa, laqual seria notoria quando la muerte se recibiesse temerariamente con voluntaria desperation, sin es fuerzo regulado por razon y provecho del castillo, &c. & eadem part. 4. affirmativa, fol. 40. respondet ad l. 1. 6. & 12. tit. 18. part. 2. & ad l. 1. tit. 7. lib. 8. ordin. quæ est l. 1. tit. 16. lib. 8. recopilat. cum similibus, procedere, quando el Alcayde que queda vivo y libre, perdio o entrego el castillo por desvergouça, o destraltad, o por flaqueza, o por temor de la muerte propria, o de la muger o hijos y amigos, o por tormentos, o por heridas de muerte, o por amenazas de matarlo, o por libertad o por otro bien o mal, o por otra razon alguna desta eadidad, &c.

39 Idem resolvit Bobabill. in sua politica, lib. 4. cap. 3. num. 14. & 15. Exempla nonnulla ducum, & militum, qui cum necessitate adstricti desertores militiæ fuissent, nullatenus damnati fuerunt, referunt text. in officina, p. 2. pag. 162. Baptista Egnat. de exemplo illustrium virorum, lib. 7. cap. 6. Petr. Bell. de remi. tit. unico, n. 42. nam, ut ait Livius lib. 7. decade 3. Prudentis ducis non est ultro unquam periclitari, nisi ubi perspicuum sit se hostibus esse potiorum. Just. Lips. lib. 5. civil. doctrin. cap. 5. n. 16. Petr. Faber lib. 1.

40 plo illustrium virorum, lib. 7. cap. 6. Petr. Bell. de remi. tit. unico, n. 42. nam, ut ait Livius lib. 7. decade 3. Prudentis ducis non est ultro unquam periclitari, nisi ubi perspicuum sit se hostibus esse potiorum. Just. Lips. lib. 5. civil. doctrin. cap. 5. n. 16. Petr. Faber lib. 1. sen. est. cap. 19. fol. 128. & sequent. Valenzuel. de stat. ac belli rat. serv. p. 2. considera t. 1. n. 20. cum multis sequentibus. Hinc Valerius Maxim. lib. 2. cap. 7. refert Carthaginenses poena mortis suos Generales affecisse, eo quod parvo exercitu bellum aggredierentur, licet victores evaserint: bene Carolus Tapia dicta decis. 13. n. 29. usque ad finem.

42 Strach. de naut. p. 3. num. 6. ubi postquam dixerat quod culpæ etiam nautæ adscribitur, qui recta navigatione contempta, littora devia sectatur, l. qui fiscales, C. de navicul. l. cum proponas, C. de naut. foen. id statim limitat his verbis: prædicta tamen declara, nisi justa causa nauta motus rectam navigationem non servaverit, vel qui rescindienda navis causa, qua vitium fecerat, & in qua ex tempestate unda penetraverat, & merces corrumpebantur, vel impetu ventorum, & tempestatis, vel metu piratarum, cum fortè inter navigandum piratas vidisset, secundum Bald. & Salicer. in citat. l. cum proponas, in fine, idque argumento l. 2. § quid enim, ff. si quis caut. & ff. de liber. causa, l. imò, ff. de publican. l. Cesar, probat. Bertazol. in tractatu de gabell. in ult. p. n. 58. &c. Et deinde n. 15. ibi. Culpa non caret nauta, si per loca notoria non tuta navigare voluerit, finge enim notorium fuisse piratas esse, & in magno numero, cum posset in portu manere, maluisse cum maximo periculo navigare: si igitur navis capta à piratis fuerit, & merces amissa, nauta tenetur: tangit Perez de Lara in compendio vite hominum, c. 4. n. 26. ibi: Aut ex intervallo, & loco hostibus securo in portu, &c.

43 ff. de publican. l. Cesar, probat. Bertazol. in tractatu de gabell. in ult. p. n. 58. &c. Et deinde n. 15. ibi. Culpa non caret nauta, si per loca notoria non tuta navigare voluerit, finge enim notorium fuisse piratas esse, & in magno numero, cum posset in portu manere, maluisse cum maximo periculo navigare: si igitur navis capta à piratis fuerit, & merces amissa, nauta tenetur: tangit Perez de Lara in compendio vite hominum, c. 4. n. 26. ibi: Aut ex intervallo, & loco hostibus securo in portu, &c.

44 Faciat homo, dicit S. Augustinus in lib. 1. contra mendacium, c. 17. etiam pro temporali hominum salute quod potest; cum autem ad hunc articulum ventum fuerit, ut tali saluti consulere nisi peccando non possit, jam se existimet non habere quid faciat, quando id reliquum esse perspexerit, quod rectè faciat, quia prudentia status vestigia imitari Princeps debet, quæ iustitia innuitur, ipsæ namque virtutes omnes dominantur. Cic. lib. 1. de legib. & lib. 3. de offic. Frachet. de rat. status, disc. 1. Sorus de iustitia lib. 3. quæst. 1. art. 8. Cardinal. Bellar.

Barbosæ Vota decisiva.

min. de officio Princip. lib. 1. cap. 8. Aragon. de iustitia & iure quæst. 57. art. 12. & bene advertit Boter. lib. 2. de rat. status, cap. postult. fol. 60. Reges nihil in Consilio status terminari permittant, quod in Consilio conscientia non fuerit decisum.

Hinc communiter Doctores tenent, nullum posse 46 morti certæ, & indubitatæ sese exponere, ut reliquorum salutem compararet, Joan. de Lignano in tractatu de bello, cap. 29. Grammar. decis. 18. num. 17. ubi dicit quod non debet expectari mors, sed sufficit quod periculum sit ita proximum, Menchaq illust. contrav. lib. 1. cap. 13. à num. 6. ubi n. 12. quod pro patria liberanda Scævola ingenti periculo se, sponte tamen sua, exponerat, non tamen certam, & inevitabilem mortem oppetebat. Hieron. Frachetta in semin. de rat. stat. cap. 84. Rom. consil. 396. n. 5. Petr. Navar. lib. 2. de restit. cap. 3. n. 48. versic. at quando certum est discrimen, & interitus stultum & reprehensione dignum est tale opus. Facit notabilis text. in cap. 2. in fine, de feudo ex culpa non amit. ibi, vel si in pugna suum dominum amisserit, & cum eo non laboraverit, si potuerit, &c. & addit gloss. 1. in cap. 1. quibus modis feud. amit. Nihil enim intererat domini vassallum ibi stetisse, cum peraque moriturus erat.

Et licet subita bella turbent etiam milites fortissimos, quia tunc nec vir consultus consultus est, nec fortis fortis, ut ait S. Hier. in epist. ad Aug. & advertit Cassiodor. lib. 1. epist. 17. Et plerumque incerta, & inopina turbent Provinciales, & actus impediunt, ut dicit Jureconsult. in l. observare, ff. de offic. Procons.

Nihilominus si duo inexcusabilia sese offerunt 49 pericula, eo tempore, quo non datur locus ducum, & militum consilia indagandi, illud est eligendum, quod habere poterit alicujus boni spem aliquam, quia, ut inquit text. in cap. 1. distinct. 13. duo mala licet sint omnino cautissime præcavenda, tamen si periculi necessitas ex his unum perpetrare compulit, id debemus resolvere, quod minori nexu noscitur obligare, cap. juravit, cap. non solum, 23. quæst. 3. Tiraquellus de nobilitate, cap. 31. num. 547. Surdus consil. 509. num. 13. Menhac. illust. quæst. cap. 48. num. 2. nam respectu majoris mali minus habet rationem boni, ut plenè ostendit Henricus in summa, lib. 12. cap. 5. §. 7. littera F. Marquez en el libro del governador Christiano, cap. 23. pagina 154. col. 2. ubi admonet que se ha de elegir el menor de los malos, quando no se pueden escusar eirambos: & Decian. respons. 29. num. 26. lib. 1. ait quod ex duobus bonis medium eligens nunquam dicitur in culpa, quia bono etiam melius reperitur, l. ubi autem non apparet, in princip. ff. de verborum obligat.

Item est præcavendum, quando castellum, seu 52 navis deventura est in hominum manus, ne divitiæ in ea existentes in illorum potestatem deveniant; sed omnia pretiosa, argentum, & aurum, vel in mare ejicienda, vel igni tradenda sunt, ut in exemplis relatis à Livio decade, 3. lib. 1. Polib. lib. 3. Valer. lib. 6. cap. 6. Otrosi, lib. 4. cap. 14. Patric. de Regno l. 7. tit. 6. Anton. Herreta en la historia general de Hespaña, lib. 12. cap. 14. fol. 639. Unde excusari possunt 53 nostri milites, & socii navales, qui cum jam vident navem in potestatem hostium venturam, communi consensu ignem pulveri injiciunt, & se mari committunt, ne ipsi, & naves veniant in hostium potestatem, Less. de iustitia lib. 2. cap. 9. num. 34. Bonac. in sum. tom. 2. disput. 2. quæst. ultim. sect. 1. puncto 45. à num. 8. Layman. lib. 3. tract. 3. p. 3. c. 1. sect. 5. num. 3. ad in. Filliuccius in quæstionibus moralibus, tractat. 29. cap. 4. num. 72.

54 Cum ergo appareat evidenter, quod Castellanus bono consilio suorum ducum, & militum, & sine dolo ductus omnem adhibuit curam & diligentiam ut arcem ab hostium incurfibus defenderet, quicquid postea sinistrè & malè succedat, ei culpæ imputandum non est, juxta cap. de occidendo, 13. q. 5. ibi: Absit, quod ea quæ propter bonum & licitum finem facimus, si quid per hoc præter nostram voluntatem malè acciderit, nobis imputetur, &c. Gloss. in l. Barbarius, ff. de offic. Procons. Bart. in l. si constante, n. 118. ff. soluto matrimo. & in l. venditor, §. solet, num. 3. ff. de hered. vel act. vend. Roman. consil. 395. num. 3. & 5. Craver. consil. 89. num. 2. Tiber Decian. respons. 29. num. 16. volum. 1. & respons. 124. num. 3. lib. 3. Anton.

55 Monach. Florent. decis. 2. num. 7. Seneca epistol. 14. ibi, Initia in potestate nostra sunt, de eventu fortuna videat, & epistol. 85. ibi: Gubernator tibi non felicitatem promisit, sed utilem operam, & navis regenda scientiam: hæc eo magis apparet, quo illi magis aliqua fortuna vis obstitit. Palat. Rub. del es fuerzo bellico, cap. 34. ubi dicit: Queel que hijo lo que debia, ahora sea acometedor, o acometido, vencedor o vencido, si la fortuna le fue contraria, no por esto dexara de ser es forçado Optimè Petr. Barbosa en dicho trat. de la juridica y verdadera razon de estado, p. 1. discursu 2. ibi: T mi resolution es que en todas las grandes empresas se incluye (assi de parte de los Príncipes como de la materia dellas) una nueva y no entendida logica, en que uno es el que pone la premissas, y otro el que saca las consecuencias: las premissas estan a cargo de los hombres en ponerlas, y entences las ponen tarhegoricamente, quando con maduro juizio y sana intencion encaminan los medios al buen fin de la empresa. El sacar las consecuencias es juridicion in solidum de la providencia divina, laqual entonces reduce a pratica la nuava logica quando dismintiendo la natural influencia de las premissas y medios, haze que, en la consecuencia (esto es en el ultimo successo y fin de las cosas) salga negro lo que ellas mostrahan sin duda aver de ser blanco, y alreves, &c. quod comprobatur S. Bernardus lib. 2. ad Eugenium: Nec est quod temeritati ducis debeat imputari tristis, & inopinatus eventus; omnia faciebat domino cooperante, & sequentibus signis, &c. Et conduxit text. in l. fluminum, §. Sarvius, ff. de damno infecto, in illis verbis: Non si violentia ventorum, vel qua aliaratione, que vim habet divinam.

57 Nonnunquam assolent meliora consilia in pejus ruere, ut notat Salust. ad Casarem orat. 1. ibi: Qui etiam videbis sæpè prava magis quàm bona consilia prosperè evenire, Joan. Cochier in thesauro aphorism. politicor. lib. 4. cap. 6. ibi: Cum inevitabili necessitate, siue providentia sæpè fiat, consilia ut habeant optima exitum malum. Cassiodor. lib. 1. ibi: Hinc fit ut quidam omnia imprudenter agant, & ipsis pro voto succedant; quidam ad omnia se consilia disponant, & semper in contrarium eis cedant. Et Demosthenes duram esse conditionem eorum ajebat, qui in dandis consiliis & in gerendis rebus solent versari, cum eorum fides ex eventu soleat æstimari.

Quare absolvendum Castellatum putavimus, nec attendendas calumnias contra illum per aliquos milites transmissas censuimus, quia ut benè dixit Cornel Tacit. in vita Julii Agricola. Iniquissima hæc bellorum conditio est, prospera omnes sibi vendicant, adversa non imputantur. Quare &c.

Toletana affectus.

Conductori gabellarum si per Regiam Curiam ob bannimentorum emanatio-

nem impedimentum præstetur, quis re locata etiam in parte utatur, damna & interesse reficienda, & quomodo.

VOTUM LXII.

- 1 Impedimentum proveniens conductori factio locatoris quando excuset, ostenditur.
- 2 Contractus rescinditur cessante spe, quæ fuit causa ineundi contractum bona fidei.
- 3 Fructibus deficientibus, aut ipsa terra, quæ illos productura est, alluvione fluminis consumpta, locator ad nihilum obligari potest.
- 4 Læsio nulla consideratur in futuro eventu, cum potuerit bonus, vel malus contingere.
- 5 Læsionis remedio uti non potest, quando aliquid potest se habere ad commodum, vel incommodum.
- 6 Remedium l. 2. C. de rescindenda vendit. locum habet quando excessiva læsio ex judicio fortune, aut sortis contiguerit.
- 7 Fratres si dividant ad breviam, & sortis, infelicitate emergit intolerabilis deceptio, debet in melius reformari.
- 8 Læsio de tempore contractus æstimanda est, quando partes respiciebant præsens tempus, non autem futurum.
- 9 Remedium l. 2. C. de rescindenda venditione, locum habet etiam post finitam conditionem, & fructibus consumptis.
- 10 Renuntiationes generales, & particulares legum del quaderno quando valeant.
- 11 Clausula renuntiationum latè, & copiosè appositæ in contractibus locationem quando conductore ligent.
- 12 Renuntiationes generales non comprehendunt casum læsionis enormissimæ.
- 13 Leges, quæ de læsione ultra dimidiam loquuntur, non comprehendunt enormissimam.
- 14 Læsioni enormissimæ renuntiari non potest.
- 15 Etiam cum juramento.
- 16 Juramentum non operatur ubi intervenit enormissimæ læsio.
- 17 Sterilitas ad remittendam pensionem conductori, dicitur quando tam pauci fructus colligunt, quod conductor solvendo pensionem conventam, maneret læsus ultra dimidiam.
- 18 Semen, & expersæ prius deduci debet ad sciendum an supervenerit sterilitas in fructibus locatis.
- 19 Judex prudens ad res, & bona rectè æstimanda non quolibet, sed peritos earum rerum æstimatores admittere debet.
- 20 Annus unus sterilis an cum fertili compensetur, ostenditur.
- 21 Exceptio remissionis ob sterilitatem, vel ob læsionem, seu incursum bannitorum, si ante peccatam executionem fuisset probata, facti cessare omnem virtutem obligationis Cameralis.
- 22 Renuntiatio de non petenda remissione ex quavis causa, non procedit in causis in solitis.
- 23 Exceptio læsionis enormissimæ, si altiore indagine non requirat, impedit executionem Cameralem.
- 24 Exceptio proveniens ex l. 2. C. de rescindenda vendit. potest opponi dura se tempore ad allegandas exceptiones.
- 25 Exceptio legitima non remouentur per l. 1. & 2. tit. 21. lib. 2. Recop. sed solum frivola.
- 26 Factum proprium nemo impugnare potest; sed limitatur multis modis ibidem.
- 27 Locatores si deficiant in adimplemento eorum, quæ promiserant, non poterit ad locationis executionem deveniri.

28 Obligatio

- 28 *Obligatio non oritur in contractibus & obligationibus reciprocis ante adimplementum.*
- 29 *Contractibus, in reciprocis prius qui exequi praetendit, debet ostendere se adimplevisse ex parte sua quod in quocumque parvo adimplemento locum habet.*
- 30 *Defectus unius nummi sufficit ut dicatur implementum fuisse, & ut actor obtinere non possit.*
- 31 *Locationis, & conductionis contractus locator non dicitur tradidisse, nisi pro eo tempore, quo conductori frui licuit.*
- 32 *Rex tenetur ad damna & interesse resumptionis ex facto suorum officialium, & n. 34.*
- 33 *Locator tenetur ad damna conductori resultantia facto famuli, servi, vel subditi ipsius locatoris.*
- 35 *Officiales Regii in tangentibus officium suum censentur quasi quidam institores.*
- 36 *Familiares quando delinquant in officio, seu Monasterio, in quo dominus familiae eorum opera utitur, tunc & eo casu dominus suo nomine, & in solidum tenetur.*
- 37 *Dominus videtur in culpa qui malos officiales eligit, & eorum opera in tali officio utitur.*

QUOTIES conductori per locatorem vel Regiam Curiam ob bonorum emanationem impedimentum praestatur, ne re conducta uti possit, ipse locator etiam ex natura contractus tenetur actione ex conducto, quamvis per ipsum non steterit quominus alius re conducta usus fuerit, non solum ad damna, sed etiam ad lucrum: est casus in l. si fundus, ff. locati, & in l. si in lege, §. colonus, eodem tit. ibi: Et quantum per singulos annos compendii facturus erat, consequetur; conductor enim, dum impeditur facto locatoris uti re conducta, agit ad interesse in quo venit etiam lucrum, l. si de fundo, & ibi gl. 1. Cod. locati. In impedimento proveniente conductori facto locatoris, solet distinguere hoc modo. Aut factum est injustum, & tenetur ad damna & lucrum; aut est iustum, & tunc ad totale tenebitur ex computo, quia non debet conductor ex usu rei locatae percipere damnum, sive procedat vicio rei locatae, ex reg. l. sed a ldes, §. si quis dolia, ff. locati; sive illius occasione, cum idem iudicetur de damno quod percipitur ex re ipsa, quod de damno pro veniente occasione rei, nec refert an patiatur id damnum à locatore, vel ab alio, quem locator prohibere non potuit, ad finem ut conductor consequatur emendam. Ita Bart. communiter approbatus distinguendo inter factum, injustum, & iustum, in l. si uxo, §. item cum quidam, colum. 1. in 1. membro princip. ff. locati, per plura comprobat Roman. consil. 178. Pro decisione casus, & communiter ad id receptum Bart. testatur Natt. consil. 610. Virum conductor, volum. 3. Ludovic. Gozadin. consil. 27. optimè Camill. de Medicis consil. 141. n. 1.

- 2 Idem dicendum si conducantur gabellae residentium in loco; nam cum propter dictam residentiam cuicumque antea tantum fuisset rendita gabella, & sic esset verisimilis ista residentia, sive mora longinquior habitatorum causa finalis utriusque contractantis, si ex postfacto plures habitatores locum desererent, & apparuerit dicta causa non sequuta, debet iste contractus rescindi, si conductor non fuisset aliter locaturus, ex l. cum se fundum. Cod. de pact. inter empt. ubi cessante spe, quae fuit causa incundi contractum bonae fidei, rescinditur contractus: late Ancharan. consil. 401. num. 3. Idem si fructus certae terrae res conducta imponatur, quia fructibus deficientibus, aut ipsa terra, quae illos productura est,

alluvione fluminis consumpta, locator ad nihilum obligari potest, ex adductis à Bart. in d. l. si quis domum in princ. ff. locati, Anton. Gómez tom. 2. variar. c. 3. n. 1. Nevilan. consil. 91. n. 12. Conrad. de contract. tract. 5. q. 87. concl. 4. in princ. Petr. Pech. in cap. contractus, n. 9. de regul. juris, lib. 6.

Non obstat, quod successus non residentiae, vel 4 alluvionis fluminis est quidam futurus eventus, qui refectionem non admittit, cum potuerit bonus, vel malus contingere, in quibus casibus nulla consideratur laesio, l. si iactus, ff. de actionib. empti, l. neque emptio. C. de contrahend. emptio. Menoch. consil. 196. n. 16. cum sequentib. Grivel. Dolana decis. 134. à n. 16. Et quando aliquid potest se habere ad commodum, vel incommodum, non valet uti remedio laesionis, Capic. decis. 159. n. 17. Cravet. consil. 141.

Quia responderetur objectionem non procedere 6 quando excessiva laesio ex hoc iudicio fortunae, aut sortis contingeret, Bald. in l. majoribus, n. 3. C. comm. utriusque iudic. dicens quod si fratres dividant ad breviam, & sortis infelicitate emergit intolerabilis 7 deceptio, debet in melius reformari, quod potest eo casu adiri superior, consil. 143. num. 10. Citi. in memorabil. verbo sortis adjudicatio, & verbo sententia, optimè Grivel. decis. 59. n. 5. Et in terminis l. 2. C. de rescind. vendit. dicunt ibi Bart. n. 7. Pinel. p. 1. c. 14. n. 14. Menoch. consil. 1263 n. 11. vol. 13. quod ea locum habet, etiam quando emptus, vel conductus fuit dubius eventus, & excessum fuit in pretio.

Nec etiam obstat, quod de tempore contractus 8 aestimanda venit laesio, l. si voluntate, C. de contrah. empt. & eo tempore conductores non fuerunt laesi, cum tunc res locata fuerit iusto pretio aestimata. Responderetur enim quod laesio utrum intervenerit, consideratur de tempore contractus, ubi contractus perficitur unico momento, & non habet tractum successivum: & ita loquitur d. l. si voluntate, secus ubi habet tractum successivum, vel est explicandum aliquid de futuro, quia tunc intelligitur, rebus sic habentibus, & succurritur etiam ex aequitate laeso & gravato, Natt. singulariter consil. 548. n. 36. ubi dicit quod iura, quae dicunt laesionem tantum esse considerandum tempore contractus, intelliguntur quando partes respiciebant tantum praesens tempus, non autem tempus futurum. Vide Bart. quest. 4. Alban. consil. 17. & consil. 34. num. 15. Mandel. Albenf. consil. 34. num. 16 lib. 1. Dec. consil. 335. num. 3. Pinel. in d. l. 2. C. de rescindend. vendit. p. 2. cap. 1. Capol. de serv. urban. pradior. cap. 50. num. 23. Roland. à Valle consil. 1. num. 275. lib. 2. Thesaur. decis. 226. Ozach. decis. 47. num. 16. Vincent. de Anna allegat. 16. num. 4. Balsaran. de feudis lib. 2. tit. si de feudo defuncti militis, controvers. fuerit inter dominium & agnatos vassalli, in verbo vel, §. omnes, num. 15. cum seqq. fol. mihi 231. Seraphin. de privileg. juramenti, privileg. 23. num. 85. Cancer. variar. p. 2. cap. 1. num. 253. Cum ergo essenziale contractuum huiusmodi pendeat ab accidentali eventu temporis Surd. consil. 480. per tot. & praecipue num. 14. Brito ad cap. propter sterilitatem, de locato, in princip. n. 58. & 61. & ideo illis hoc remedium locum habet, ut cum multis novissime tenet Hermosill l. 56. tit. 5. part. 5. gloss. 5. num. 2. cum seqq. tom. 2.

Nec etiam obstat, quod remedium laesionis non 9 competit post finitam locationem, ex Dec. consil. 583. ad fin. vers. ultimo, ea ratione motus, quia finita locatione, fructibusque consumptis non potest electio dari locatori, ut potius fructus eligat, quam pretii supplementationem. Quia responderetur in facto objectionem non procedere, cum ante finitam locationem

hæc lis jam verteretur: sed adhuc verum est, remedium *d.l.2.C.de rescind.vendit.* habere locum etiam post finitam conductionem, fructibus consumptis ut post alios rejecta Decii opinione latè probant Pinel. *in ead.l.2.p.1.cap.3.n.17.* Gutier. *prætic.lib.2. quæst.138.* Menchac. *lib.3. controvers. usufr. cap.61, n.12.* Matiens. *l.1. gloss.6.n.5. tit.2. lib.5. recopilat. & ibi Azeved. num.4.* Anton. Gam. *Lusit. decis.19. & decis.204.* ubi subdit nihil referre quod post finitam locationem, fructibusque consumptis non possit electio dari locatori, ut potius fructus eligat, quàm pretii locationem: quia in hoc remedio *d.l.2.* etiam datur casus ubi solum quis ad pretii tenetur supplementum, licet facultatem jam non habeat reddendi rem ipsam venditam, prout est quando emptor alii tertio vendiderit.

10 Nec item obstat, quod locatio hujusmodi facta fuit cum conditionibus generalibus legum *del quadero, & lege 15. tit.9. lib.9.* dispositum est generali conditione ut in locationibus reddituum, gabellarum, & bonorum Regi pertinentium nulla læsio allegari possit. Quia in terminis Menchac. *lib.2. de success. creat. §.20.p.1. requis.19. n.67.* resolvit renunciationem generalem factam per relationem ad dictas leges & generales condiciones, non sufficere, sed opus esse ut locatores in locationis scripturis specialem, & individuum mentionem faciant de casibus, quibus renuntiant, & ut scriba major horum reddituum, gabellarum eis sigillatim legat dictæ renuntiationi, & conditionum generalium singula capitula, testerurque se illis eas prælegisse, cum renuntiatio aliter facta, nempe per relationem ad dictas leges, non sit certa & specialis, qualis in hac materia requiritur; renuntiatio namque exceptionum, vel casuum fortuitorum debet esse certa & specialis, nec sufficit quod possit certificari per relationem ad aliud, juxta admirabilem doctrinam Alberic. quam adducit *in l. sed & si quis, §. quæsitum, ff. si quis caut.* qui docet quod si quis renunciet omnibus exceptionibus enumeratis *in prædicto tit. si quis caution.* & particulariter exceptionibus nune, *in l.2. ejusdem tit.* illa renuntiatio tanquam generalis non valet, neque obligat renuntiantem, quamvis facta sit mediante relatione ad *d.l.2.* & ex eo capite possit dici certa & specialis: in odiosis enim, prout sunt hujusmodi renuntiationes, non sufficit aliquid esse certum per relationem ad aliud, quamvis secus sit in favorabilibus, in quibus procedit regula *l. ubi autem, §. illud, ff. de verborum obligat.* cum similibus, & Alberic. sequuntur plures alii Doctores, de quibus Jas. *ibidem.*

11 Et confirmatur prædicta resolutio ex his, quæ in proposito tradit Menoch. *consil.72.n.37. cum seqq. usque ad n.51. lib.1.* ubi dicit quod istæ clausulæ renuntiationum tam latè, & copiosè appositæ in his contractibus locationum non videntur adscriptæ voluntate partium, sed potius ex capite tabellionum: unde non ligant conductores ad non petendam remissionem mercedis, ut in specie respondit Nevizan. *consil.91. num.24. Dec. consil.352.n.7.* & tradunt alii citati ab eodem Menoch. *ubi proximè, n.38.* Ad hoc enim ut illi obligati maneant, opus est quod constet omnes renuntiationes expressè & specialiter lectas, & declaratas fuisse, juxta communem Doctorum sententiam per text. *in l. fideicommissa, §.1. ubi Bart. ff. de legat.3.* Alexand. *in l. sciendum 30. ff. de verbor. obligat.* Socin. jun. *consil.143, n.19. & consil.147. n.15. lib.2.* quos refert, & sequitur idem Menoch. *d. loco n.41.* & ultra eos latissimè probat Paul. Galerat. *de renunciat. centur.2. renunciat.102.n.24. versic. nam clausula, & n.25. in fine.*

Deinde respondetur, generales renuntiationes 12 non comprehendere casum læsionis enormissimæ, ut in *d.l. Hissan.15. tit.9. lib.9.* quæ solum loquitur in læsione ultra dimidiam, ut patet ibi. Mandamos que ningun arrendador mayor o menor ro pueda dezir ni alegar en el arrendamiento que haze, sue engañado respeto de lo que la renta valia al tiempo del contrato, aunque diga y alegue que fue engañado en mas de la mitad del justo precio; & leges quæ de læsione ultra dimidiam loquuntur, non comprehendunt 13 enormissimam, ut tradunt communiter omnes in *d.l.2.* & in specie August. Bero. *in c.1. n.46. de constit. & in c.1. n.12. de integr. restitut.* Ozasch. *dec.41. n.1.* Mynsing. *centur.1. observat.54. n.5.* Francisc. de Ponte *consil.138.n.12. vol.2.* Paul. Galerat. *de renunciat. centur.2. renunciat.102. n.24. versic. & promisso de non contraveniendo ratione alienius læsionis non excludit enormissimam, &c.* Nam stante enormissima læsione, vel facta probatione nihil fuisse perceptum deductis expensis, nunquam similes renuntiationes dextenduntur ad hujusmodi casus, quasi tunc deficiat intentio contrahentium. Stephanus. Gratianus *disceptionem forensium c.534.n.45.*

Et quamvis de facto renunciatur læsioni enormissimæ, talis renunciatio non est valida, ac denum 14 ea non obstante potest quis uti hoc remedio. Alex. *consil.139. lib.7.* Jas. *consil.135. lib.4.* Dec. *consil.11. & consil.36.* Ruin. *consil.11. lib.4.* Covar. *lib.2. va iar. c.4. versic. ceterum ubi læsio, & in cap. quamvis pactum, p.3. §.4. n.3. cum seq.* Simoncel. *de decret. lib.1. tit.8. num.233.* Borrel. *de compromiss. §.8. gloss.1. q.4.* Seraphin. *de privil. jurament. privil.83. num.103.* Ozasch. *dec.41. num.2.* Menoch. *consil.412. n.74.* qui omnes conveniunt, quod læsionis enormissimæ renunciatio non potest, & quod ea stante non operatur renunciatio, & citatis multis hanc sententiam communem, & verissimam fatetur Paul. Galerat. *de renunciat. centur.2. casu 102. n.24. & 25.* subdens quod renunciatio non potest etiam cum juramento, idque etiam probat Ceph. *consil.405. num.30.* Seraph. *priv.126. n.15.* Menchac. *controv. illustr. lib.1. c.2. n.17.* Gutier. *in authent. Sacramenta puberum, n.92.* quia non operatur juramentum ubi intervenit enormissima læsio, Brun. *consil.25. n.3. & consil.21. n.12.* atque læsio enormissima tollit vires juramenti, nec est necessaria absolutio. Hieror. Gabr. *conf.9. col.1. lib.2.* & latissimè prosequitur Paul. Galerat. *ubi proximè, n.25.* Gutier. *de gabellis 7. q.136. n.22. & 23.* ibi Conductores autem bonorum civitatis vel villa & emptores pasanorum publicorum, in quibus glandes nasci consueverunt, prædictæ sterilitatis, & læsionis ultra dimidiam remedio uti possunt, nisi illi renuntiaverint, quæ renuntiatio etiam jurata eisdem obesse non poterit, data enormissima læsione, &c.

Si læsio non fuisset adeo magna, nec enormissi- 17 ma ad locationem enervandam, adhuc stante magna sterilitate superveniente in fructibus locatis, remittenda veniret pensio; nam sterilitas ad remittendam pensionem conductori, dicitur quando tam pauci fructus colliguntur, quod conductor solvendo pensionem conventam, maneret læsus ultra dimidiam. Alex. *consil.107. n.18. lib.7. & consil.3. n.6. lib.1.* Paris. *conf.88. n.23. lib.1.* Capic. *dec.88. n.1.* Aretin. 18 *conf.52. n.2.* Socin. Nepes. *conf.68. n.9. lib.2.* Hieron. Grat. *conf.161. n.5. lib.2.* Intelligendo quod tunc ex parte conductoris prius deduci debent semen, & expensæ, ex *l. si venditor, §. si quid emptor, in fine, de servis export. l. fundi partim, ff. de contrahend. empt. l. fructus, ff. soluto matrim.* Cagnol. *in d. l.2. C. de rescindend. vendit. num.242.* Pinel. *ibidem, cap. fin. n.17.* Tiraquell. *de retractu convent. in præfat. n.25.*

Joan. Petr. Bim. *conf.* 35. n. 3. vol. 1. & *conf.* 168. num. 3. & *seq.* vol. 2. Gregor. XV. *decis.* 570. n. 4. & 10.

19 Ad res & bona rectè æstimanda Judex prudens non quolibet, sed peritos earum rerum æstimatores admittere debet. Seraph. *decis.* 665. n. 2. cum *seqq.* ubi quod modus probandi verum rei valorem per peritorum electionem est à jure approbatus, secundum communem æstimationem, maxime si periti sint de consensu partium electi, & mediante juramento referant, Stephanus Gratianus *Disceptationum forensium* tomo 3. c. 600. n. 20. Hugo Donel. *ad tit.* 44 lib. 4. C. de rescindend. vendit. n. 11.

20 Nec ad evitandam hanc pensionis remissionem ob sterilitatem, sufficit allegare subsequenterum annorum ubertatem, quasi unus annus sterilis cum fertili compensetur, juxta l. merces, §. r. iis maior, l. ex conducto, ff. locati, l. licet, C. eodem tit. ca. propter sterilitatem, eadem tit. l. Hisp. 22. & 23 tit. 8. part. 5. Quia si remissio prætenditur impediri in ipso anno sterili, non prius visa sequentis ubertate, tunc statim extante anno sterili facienda est remissio pensionis, non expectata ubertate, quæ poterit evenire in annis sequentibus, ex text. in l. si uno, ff. locati, ibi Si uno anno remissionem quis colono dederit ob sterilitatem, deinde sequentibus annis comigit ubertas, si il obesse domino remissionem, sed integram pensionem esse etiam ejus anni, quo remiserit, exigendam. Ex quo manifestè colligitur, quod remissio pensionis anni sterilis statim est facienda, quæ postea adveniente ubertate in annis sequentibus, per integrum est exigenda, ut expressè resolvit Bitto in d. cap. propter sterilitatem, de locato, n. 82 fol. 315. ubi n. 78. fol. 313. exemplificat quando per ubertatem fructuum præcedentis, seu subsequenterum anni sterilitas compensetur. Finge ait ille, quod colonus tenebatur ad triginta, verbi gratia nomine mercedis, seu pensionis solvenda, evenit postea ut primo anno conductionis propter sterilitatem supervenientem perciperet fructus, qui deducto semine & expensis valerent tantum decem, & ita minimè adequarent quindecim, quæ est pars dimidia integra pensionis: quo casu sterili as venit consideranda efficax ad remissionem mercedis, cum conductor læsus maneat ultra dimidiam justæ pensionis solvenda. Suppone insuper, quod sequenti anno percepit idem colonus fructus valentes quadraginta, deducto semine, & expensis: certè adhuc ubertas ejusdem sequentis anni non est talis, per quam sterilitas præcedentis compensetur, quia decem quæ supersunt ultra triginta, quæ sunt nomine pensionis solvenda, licet juncta cum aliis decem perceptis in primo anno sterili faciant cessare læsionem ultra dimidiam, quia constituent quantitatem viginti, quæ quidem excedit quantitatem quindecim librarum, quæ erat dimidia pars pensionis conventa, non tamen suppleant in totum læsionem præcedentem: tunc ergo dicenda erit ubertas, per quam sterilitas compensetur, quando in sequenti anno colonus percipiat fructus, qui deducto semine, & expensis æquivalent quantitati quinquaginta librarum, quia tunc viginti, quæ super sunt ultra triginta libras, & ita ultra pensionem conventam, adjunctis decem perceptis in primo anno sterilitatis, constituent triginta, quæ erant solvenda in primo anno.

21 Exceptio remissionis ob sterilitatem, vel ob læsionem, seu incursum bannitorum, si ante petitam executionem fuisset probata, cum non requiratur altiore indaginem, facit cessare omnem virtutem obligationis Cameralis, seu contractus guarentigii, secus si non fuisset probata ante petitam executionem. Ita Zach. de obligat. Camerali, q. 18. n. 11. Rota apud eundem dec. 105. num. 3. ibi. Injustitia verò talis decreti satis deducebatur ex eo, quia fuit exceptum de

remissione pensionis propter proxima damna passa à conductoribus casaliū per incursum bannitorum, ut deponit tertius testis, & alii concordantes tam super articulis, quàm juxta interrogatoria, quo casu absque difficultate fit remissio pensionis. Alex. *conf.* 28. n. 10. lib. 2. Caputaq. *decis.* 1 lib. 2. in manuscriptis. Ex causa enim bannitorum in loco conductionis morantium contingit sterilitas fructuum, & propter sterilitatem fieri pensionis remissionem Pontificio, & Casario, Jure constitutum est, c. propter sterilitatem, de locato, l. licet, l. merces, §. r. iis maior, ff. locati Non obstat renuntiatio de non petenda remissione ex quavis causa, quia non procedit in causis injuriis prout in casu de quo agitur, Bart. in l. sed & si quis, §. questum, num. 3. in fine, ff. si quis cant. Bald. *conf.* 19 lib. 1. Corn. *conf.* 23. n. 13. lib. 2. 22 Purpur. *conf.* 467. n. 17 Natt. *conf.* 256. n. 5. Neque obstat quod exceptio remissionis pensionis, cum sit alterioris indaginis, non impedit executionem obligationis Cameralis, quia dicitur altioris indaginis quando ante executionem petitam non fuit probatus dictus incursum bannitorum, & damna per eos illata; secus verò quando est probatus, prout in hac causa, quando domini conductores satis probaverunt magnum numerum bannitorum in dictis casaliis, damna passa in fructibus, & idèd cum huiusmodi exceptio non dicatur altioris indaginis, & sit probata, nullo jure prohibetur, quin faciat cessare omnem virtutem obligationis Cameralis &c.

Sic similiter læsionis enormissimæ exceptio impedit executionem cameralem, si altiore indaginem non requiratur. Galles. de obligat. Camer. p. 4. q. 1. n. 17. Rota apud Zachariam in fine dicti tract. de oblig. Camer. *decis.* 110. n. 4 & *decis.* 148. n. 5. Et quod durante tempore ad allegandas exceptiones possit opponi exceptio proveniens ex d. l. 2. C. de rescind. vendit. tenent Didac. Perez et l. 4. tit. 8 lib. 3. ordin. fol. mihi 631. vers. utrum autem durante tempore. Azeved. l. 1. n. 158 tit. 21 lib. 1. nova recop. Et etiam quæcumque aliæ legitimæ exceptiones in Regno Castellæ intra decem dies probatæ admittuntur, quia per l. 1. & 2. tit. 21. lib. 4. recop. non remouentur exceptiones legitimæ, sed solum modò frivolæ; ita reprobat Avendaño resolvunt Suarez de Iaz in practico p. 5. tom. 1. c. 3. n. 34. fol. 111. Gurier. practico. lib. 1. q. 111. Rodriguez de execut. c. 6. à n. 2. & stante simili Cathalonix statuto Ripol var. resol. c. 14 & ult. n. 136. & *seqq.*

Ex quibus visum fuit conductori succurrendum, & tanto magis, quia locatores absque debita potestate bona & res conduxerunt, stante prohibitione cum decreto irritanti, ne ea locarentur: unde conductor ipse bene poterit conductionem à se factam impugnare, quia licet factum proprium nemo impugnare possit, l. post mortem, ff. de adopt. & per fundum, ff. de servitut. rust. præd. sicut, C. de action. & obligat. l. cum à matre, C. de rei vendic. cum similibus. Nihilominus id multipliciter limitatur, & primò in nullitate actus à lege, vel statuto inducta, quia tunc potest agens factum proprium impugnare, Alexand. *conf.* 103. n. 9. vol. 2. Menoch. *conf.* 89. n. 87. Surd. *conf.* 284. n. 12. Secundò quando actus est nullus ipso jure, l. quemadmodum, C. de agricol. & censu. lib. 11. l. jubemus, §. fare, C. de sacrosanct. Eccles. Craver. *conf.* 175. n. 6. Natt. *conf.* 198. n. 24. Veral. *decis.* 170. n. 6. cum *seqq.* p. 3. Mar. Anton. variarum resolut. lib. 1. resol. 5. n. 23. Grammat. *decis.* 12. n. 14. & *decis.* 79. n. 3. Terriò quando actus annullantur favore publico, Bart. in l. post mortem, in princip. ff. de adopt. & in l. si quis pro eo, n. 7. ff. de fideiuss. Menoch. *conf.* 89. num. 85. Surd. *conf.* 284. num. 1. Quariò quando actus est in fraudem legis resistentis, Cephal. *conf.* 393. n. 110. vol. 3. Surd. *conf.* 184. n. 10. quæ omnes limitationes verificantur in casu proposito.

- 27 Deinde eo amplius conductio impugnabatur, quia locatores defecerunt in adimplemento eorum, quæ promiserant, unde quocumque facto proprio, vel alterius id eveniat, non poterit ad locationis executionem deveniri, *l. qui in ulam 30. l. si fundus, l. hac distinctio, ff. locati, §. penult. Instit. eod. l. Hisp. 21. & tit. 8. p. 5. Anchar. conf. 114. Menoch. confil. 27. num. 34. Alexandr. conf. 107. Mastril. Sicil. decis. 299. num. 18. Surd. Boër. & alii, quos refert & sequitur*
- 28 Castill. *controv. lib. 3. c. 3. n. 18.* Ratio est, quia causa finalis obligationis consistit in libero rei locatæ usu, qui si deficiat, locator non habet in quo actionem suam fundare possit, cum in huiusmodi contractibus & promissionibus, ante adimplementum non oriatur obligatio, quia sunt conditionalia, *si tu impleveris ex parte tua, d. l. ex conducto §. si quis vinum, ff. locati, Natt. conf. 610. n. 11. Menoch. conf. 670. n. 4. Surd. confil. 400. n. 6. Mascard. de probat. conclus. 1393. n. 30. Joseph, Ludov. Lucens. decis. 2. n. 6. & 7. Castill. d. c. 3. n. 4.*
- 29 Qui enim in contractibus reciprocis prius exequi prætendit, debet ostendere se adimplevisse ex parte sua, *l. Julianus, §. offerri, ff. de action. empti, l. quero §. 7. inter locatorem, ff. locati, l. filia licet, C. de collat. Joan. Baptista. Caccialup. in tract. de transact. q. 14. n. 4. Cavalc. decis. 70 alias 25. de contract. n. 34. p. 2. Decian. conf. 60. n. 44. lib. 2. quod in quocumque parvo adimplemento locum habet, Cagnol. in l. si qui major, q. 20. C. de transact. Beroi. conf. 15. num. 14. lib. 3. Roland. conf. 69. n. 41. lib. 4. Adeo quod defectus unius nummi sufficit ut dicatur implementum defuisse, & ut actor obtinere non possit, ut cum Jas. in authent. qui rem, n. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Roman. Alexand. Menoch. & aliis probant Morla in emporio Juris civilis, tit. 5. q. 3. n. 25. Marescot. variarum resolutionum lib. 1. c. 88. n. 4.*
- 30 Et quamvis in venditione, & aliis contractibus primo usu etiam momentaneo quis censeatur tradidisse, & esse liberatus, tamen in contractu locationis & conductionis locator non dicitur tradidisse nisi pro eo tempore, quo conductori frui licuit; quia universa substantia ejus contractus in eo versatur, ut liceat conductori uti, quod est factum successivum, alias poterit retinere pretium, aut à contractu resilire. Ita Bart. in l. si quis domum, n. 1. ff. locati, Franc. Becc. conf. 45. num. 19. Surdus decis. 326. n. 17. & conf. 400. num. 6. Cephal. confil. 117. num. 1. Gregor. XV. decis. 235. n. 1. & 2. relati à Castill. d. cap. 3. num. 9.
- 31 Denique nihil inconvenit, quod impedimenta aliqua conductori præstarentur per aliquos Regios ministros, & non per ipsum Regem locatorem; quia poterat Rex providere ne vis fieret conductori, & sic tenetur ad damna & interesse resultantia ex facto suorum officialium, ex textu, *si in lege 24. §. colonus, in fine, & l. si fundus 33. ff. locati, ibi: Nam & si colonus tuus fundo frui a te, aut ab eo prohibetur quem tu prohibere ne id faciat, posses, tantum ei præstabis, quanti ejus interfuerit frui, in quo etiam lucrum ejus continebitur, &c. l. Hispan. 21. tit. 8. p. 5. ibi, E por ende dezimos que si los señores destas cosas, o orro aquien ellos lo podieze vedar, embargassen en alguna manera a los que las tuvieren arrendadas, que non pudieffen usar, ni aprovecharse dellas, que les deven pechar todos los daños y los menoscabos que venieren por tall raxon, como esta, e ann devenles pechar de mas desto las ganancias que pudieran aver fecho en aquallas cosas que teniam arrendadas, si non ge las oulesffen ellos embarcado, &c. & ibi Gregor. gloss. 1. ibi. Veluti si erant famuli, vel servi, vel subditi*
- 32 locatoris, *l. servus, de action. & obligat. l. non vide-*

tur, §. qui jussu, ff. de regulis juris, ubi gloss. & per Joan. Andr. in cap. proposuit, de concess. præbend. ubi & Abb. penult. col. Et si posset providere ne vis fieret colono, si non fecit, tenetur ad totale interesse, ut hic, & in l. si fundus, cum l. seq. ff. eod. & per Bart. in l. si uno, §. tanem cum quadam, versic. tertio casu principali, ff. eodem, &c. optimè Cabed. decis. 80. n. 9. & 11. p. 2. ubi quod id omni materia Rex tenetur in solidum ad damna & interesse resultantia ex facto suorum officialium, sive de mandato Regis fiant, sive sine mandato, dum tamen, ipse prohibere potuerit, & non prohibuerit, imò per illum steterit, ex Bart. in l. ne quid, n. 2. ff. de incend. ruina, & naufrag. Dec. in l. 3. n. 8. C. de pact. Grammar. decis. 47. num. 1. Menoch. de recuperand. remed. 1. num. 42. Vel si verum est in utilitatem Regii patrimonii, cap. 1. ubi Doctores, de restit. spoliat. ubi notat Abb. not. 1. & Beroi. n. 4. Paul. Paris. conf. 423. p. 2. Cabed. d. decis. 80. num. 2. cum sequentibus ex d. l. si fundus, ff. locati, juncta l. civitas, ff. si certum pet. ubi per Scribentes: quia officiales Regis in tangentibus officium suum censentur quasi quidam institores, ut dicit Petr. Corras. per text. ibi in l. fin. ff. de institor. action. & plenius idem in l. 1. §. est autem, ff. eod. asserens ita judicatum fuisse in Curia Parisiensi: tradit latè Socin. conf. 144. colum. 2. & 3. volum. 2. Facit item ratio text. in l. 1. §. 1. ff. nautæ, cap. quod debet imputari domino qui tales homines negotio præposuit, qui condiciones contractui appositæ non adimpleverunt, l. 1. in princip. & in §. familia & in l. 3. ibi, quia debet bonos servos ad hoc ministerium eligere, ff. de publico. §. ultim. Institut. de obligat. que ex quasi delicto. Item quia quando familiares delinquant in officio, seu ministerio, in quo dominus familiæ eorum opera utitur, tunc ex eo casu dominus suo nomine, & in solidum tenetur, ex doctrina Bart. in l. ne quid. ff. de incend. ruina, & naufrag. in l. 1. in fine; ff. furti adversus naut. l. debet, in princip. ff. nautæ, cap. l. ex mal. ficiis, in fine, ff. de action. obligat. Et ratio secundum communiter Scribentes est, quia dominus videtur in culpa officiales huiusmodi eligendo, & eorum opera in tali officio utendo, l. videamus, in princip. ff. de publiciana, Abb. & Beroi. in d. cap. 1. n. 41. quæ fundamenta refert Cabed. d. decis. 8. n. 5. & 6.

Quare, &c.

Hispalensis Cambiorum.

Cambia & recambia, seu interesse, quando datâ morâ debeantur creditori.

VOTUM LXIII.

- 1 Cambium siccum, & cambium reale quod decatur, ostenditur.
- 2 Pecunia verè & realiter debent accipi ad cambium ex ipsamet causa, post lapsum diei præstituta ad solvendum.
- 3 Debitor non constituitur morosus, nec tenetur ad cambia, nisi creditor illi protestetur se velle accipere illas pecunias ad cambium, & de facto eas receperit.
- 4 Pactum quod interesse debeat etiam morâ cessante non valet.
- 5 Cambia suâ natura valde sunt onerosa.
- 6 Mora incurfa non dicitur, ut cambia, & interesse debeantur, si creditor tempore destinata solutionis non aderat, nec procuratorem constituerat in loco ubi solutio faciendâ erat.

- 7 *Cambia sunt usuraria, si verè & realiter littera transmissa non fuerint cum debitis circumstantiis.*
- 8 *Affertioni partium non est standum in prohibitis.*
- 9 *Cambia nunquam sunt conformia.*
- 10 *Interesse certum pro tempore futuro nunquam taxari potest.*
- 21 *Interesse lucri cessantis nunquam debetur, nisi lucrum illud sit in potentia proxima, & quasi certum.*
- 12 *Pecunia sub usuris non sufficit simpliciter capidata mora.*
- 13 *Interesse ut licitè possit concedi, non solum probanda est negotiatio de tempore moræ, sed etiam quod lucrum verè & realiter cessaverit.*

PROMISERAT Franciscus solvere Joanni certam pecuniarum summam sub certa die, eo pacto adjecto, quod si pecuniæ die, præfixa solutæ non fuerint, liceret Joanni creditori eas ad cambium accipere sub usuris: dubitatum fuit, an Franciscus hujusmodi usuras, cambium, & recambium deberet, nulla prius ei facta denunciatione, seu intimatione de pecuniis cum effectu ad cambium & recambium accipiendis? In quo dubio pro veritate consultos censui negativè, motus his potissimum rationibus.

1 Prima, quia stante solo prædicto pacto, cambium illud siccum, & non reale est, cum Joannes litteras non miserit, periculum aliquod passus non fuerit, nec pecunias ad cambium acceperit, Mandos. in addit ad Roman. conf. 38. littera K. sub n. 9. ubi dicit cambium illicitum, & usurarium, Cavalean. p. 2. de contractib. decis. 2. n. 26. Peregrin. conf. 85. num. 8. volum. 3. Scaccia de commerciis, q. 7. p. 2. §. 1. ampliat. 8. Antonin. de Amato variar. cap. 27. n. 18. Rota apud Duran. decis. 32. n. 21. Rota decis. 775. n. 1. apud Farinac. in novissimis notiss. alias p. 4. divers. ibi fuit dictum, facultatem concessam creditoribus accipiendi pecunias debitas per quendam Constantinum ad cambium, & recambium usque ad integram solutionem debiti non sufficere nisi concurrant alia requisita, & sic quod verè & realiter pecuniæ prædictæ fuerint ad cambium & recambium ex ipsamet causa expressim acceptæ, quodque fuerit debitor ipse de prædictis certioratus; idem cum multis validissimis fundamentis tenent Franc. Bec. conf. 213. ferè per tot. præcipuè n. 52. cum seqq. Peguera decis. 33. per totam, maxime, n. 4. Joan. Franc. del Castillo decis. 112. per totam, præcipuè n. 22. 29. & 33. qui omnes plura in proposito cumulant, & ferè immunos ad id probandum congerunt Doctores. Et in dubio, & juxta consuetum stylum mercatorum de facili præsumuntur cambia ficta & sicca, Seraph. decis. 946. num. 4. ubi num. 1. subdit cambia præsumi suspecta quando de eis nec per litteras cambii, nec per librorum mercantiliter tentorum partitas doceatur.

2 Secunda, quia ulterius requirebatur, quod propter non factam restitutionem Joannes creditor acceperit pecunias ad cambium post lapsum diei præstitutæ ad solvendum. Quia poterat esse, quod acceperit pecunias ad cambium alias causas. Ita Rota apud Marches. de commissionib. p. 1. pag. 875. num. 1. in 2. edit.

3 Tertia, quia Franciscus non potuit morosus, ac cambiorum debitor constitui, nisi prius Joannes ei protestatus fuisset ac per suas litteras denuntiasset velle accipere illas pecunias ad cambium, & de facto eas receperit, Mohed. decis. 4. de remunt. Anchor. consil. 376. sub num. 2. August. Beroi. conf. 194. n. 33.

lib. 1. Mich. Salon. in 2.2. D.D. Thome, q. 78. art. 2. controvers. 8. sub 17. versic. favet, fol. 252. tomo 2. Rota d. decis. 775. sub n. 1. Mora enim sine interpellatione non committitur, l. mora, ff. de usuris, l. nulla, ff. de regulis juris, Thoming. conf. 38. n. 8, vol. 1. Ceph. conf. 618. n. 36. & conf. 645. n. 71. Turret. consil. 43. n. 9. & conf. 76. n. 1. vol. 3. Anna conf. 95. n. 11. Berdell. conf. 71. cum. 4. & conf. 86. num. 2. Aldovin. consil. 52. n. 15. Afflict. dec. 316. Ozasch. dec. 12. Barz. decis. 108. n. 3. Raudens. decis. 17. n. 17. & 19. Surd. decis. 240. num. 8. Rota Genuens. de is. 68. num. 1. Mascard. de probationib. concl. 935. n. 3. & concl. 1067. num. 8. & 25. Seraphin. de juram. privileg. 48. n. 8. Aloyf. Ricc. collect. 1190. Cardinal. Tusch. practicar. concl. litt. I. conclus. 325. num. 1. & concl. 326. in terminis Sigismund. Scacc. de cambiis & commerciis, §. 1. q. 7. p. 2. ampliat. 8. n. 249. ibi Confirmatur primò hoc tertium requisitum, quia quando credendum esset fore ut debitor morosus, putam. tuata in monitis solvat debitum cum suo minori sumptu, creditor, puta mutuator teneretur illum monere se accepturum esse pecunias sub usuris, si illum commode monere possit. Molin. de justitia, tomo 2. de contractib. disp. 3. §. 5. versic. illud est tibi quando i. em, col. 273. & ratio potest esse, tum quia quod nobis non nocet, & alteri prædest, est agendum: sed hæc denuntiatio creditori non nocet, & debitori prodest, ut dixi, ergo: tum quia hoc ipso quod creditori data esset facultas à debitore, vel à lege, ut posset pecunias sub usuris accipere nomine ipsius debitoris, videretur in hoc procurator ipsius debitoris: sed procurator debet utiliter gerere negotium domini ergo tenetur prius requirere ipsum debitorem, an vellet solvere, &c.

Et hoc aded procedit, ut pactum quod interesse 4 debeatur, etiam mora cessante, non valeat. Arerin. conf. 151. col. fin. versic. ad secundum dubium, Rota d. decis. 771. n. 3. versic. & interpellatione, ubi valde iniquum judicatur quod uno, eodemque tempore quis obligetur, & constituatur in mora, maxime in cambiis, quæ sua natura valde sunt onerosa, optimè Stephanus Gratian. disceptionum forensium cap. 987. n. 13. & 17 ubi requirit, ad hoc ut sint debiti fructus fructuum, & interesse de interesse, & usuriæ usurarum, ut in fine cujuslibet anni creditor prævia curatione suam pecuniam repetat, realiter cupiat sibi reddi à suo debitore non solum realem pecuniam, sed etiam interesse hucusque decursum ratione ejusdem pecuniæ non solutæ; nam si ista interpellatio non fiat in fine cujuslibet anni, seu semestris. in quo solutiones maturantur, nullum interesse de interesse debetur, neque usura usurarum, aut fructus fructuum.

Quarta quia Joannes creditor tempore destinatæ 6 solutionis non aderat, nec constituerat procuratorem in loco ubi solutio erat facienda quia tunc non dicitur incurta mora ut cambia & interesse debeantur, l. pecunie 9. §. usurarum, vers. si tamen, ff. de usur. ubi, si tamen post mortem creditoris nemo fuit cui pecunia solveretur, ejus temporis inculpam esse moram constat, &c. Bart. in l. i. em illa, n. 11. ff. de constit. pecun. ubi Castren. n. 8. & 13. Angel. n. 4. Plot. in l. si quando n. 182. C. unde vi. Tiraquell. de tractu lign. §. 15. gloss. 2. n. 10. Afflict. decis. 316. n. 2. Covar. practica cap. 10. n. 4. Bertazol. de instrum. clausul. 411. gloss. 4. n. 6. Corbul. tit. ob non sol. canon. limit. 15. n. 3. Roland. conf. 57. & conf. 87. n. 21. vol. 1. Ann. conf. 95. n. 10. Barr. decis. 111. n. 8. Anton. Sola ad decret. Sabaudia, tit. de censib. gloss. 1. p. 4. num. 2. Dec. conf. 566. n. 4. Mohed. dec. 15. alias 307. sub tit. de locato, Alex. conf. 110. lib. 6. Cravet. conf. 648. n. 4. Menoch. consil. 1153. n. 27. Stephan. Gratian. disceptionum. forensium c. 42. n. 20, 21. & 43.

- 7 Quinta, quia prædictus Joannes creditor de se asseruit pecunias prædictas fuisse sumptas ad cambium, ob non factam restitutionem tempore debito, quæ declaratio non suffragatur, etiam si ex partium conventionione fuerit statutum, quod præfati Joannis assertioni crederetur; in prohibitis enim non statuit partium ipsarum confessioni, cum non sit obligatorium contra bonos mores præstitum juramentum, cùmque interesse cambiorum ad sui valorem & justitiam requirant, quod verè & realiter fuerint transmissæ litteræ, cum debitis circumstantiis, ut suprâ dictum est, aliàs cambia sunt usuraria, & nulla. Rota apud Marches. de commiss. p. 1 pag. 875. decis. 52. n. 3. Calvacan. d. decis. 2. n. 31. & 32. eadem
- 8 Rota d. decis. 775. n. 2. ubi idem dicit, quod in prohibitis non est standum assertioni partium, ne sit in earum potestate facere licitum quod aliàs illicitum est; quia plurimum Christianæ Reipubl. conducit ne hoc modo aperiatur via fraudibus, & usurariæ pravitati: & subdit quod non sufficit quod creditor ostendat se pecunias accepisse ad cambium, stante pacto, de quo suprâ; sed constare debet à quibus illas acceperit creditori, & an necessitate coactus, & quo tempore, & quantum persolverit, dummodò cambium fuerit licitum, & factum juxta concessio nem Pii IV. & Pij V. juvat l. Hisp. 13 tit. 18. l. b. 5. 102. & recop. Cambia enim, ut experientia docet, nunquam sunt uniformia, modò plus, modò minus, nonnunquam nihil lucri, quandoque etiam damnum afferunt, & idèd interesse pro tempore futuro certum ab initio taxari nequit, Rota dec. 315. n. 6. p. 2. divers. Peregr. co. 85. n. 8. lib. 3.
- 11 Hinc provenit ut interesse lucri cessantis nunquam debeat, nisi lucrum illud sit in potentia proxima, & quasi certum. Franc. Becc. cons. 113. n. 111. p. 2. Steph. Grat. discept. forens. c. 67. à n. 9. ibi n. 17. asserit, quod non sufficit simpliciter capere pecuniam sub usuris, data mora, sed deberet extare necessitas capiendi, quæ d. ficiente & non probato quod sua intererat ita sub usuris accipere propter aliquod periculum imminens, debitor non tenebitur reficere illas usuras, cum non dicatur pati damnum accipiendo sub usuris pecuniam, nulla impellente necessitate, & potius dicitur damnum affectatum, quod non producit actionem contra debitorem, & cap. 829 n. 1. cum seqq. & 987 n. 22. ubi post multos quos refert, resolvit quod ad hoc ut illud interesse possit licite concedi, non solum probanda est negotiatio de tempore moræ, sed etiam quod lucrum verè & realiter cessaverit, non autem fide, aut simulate, & quod idem lucrum cessans sit in potentia proxima & probabili, quod videlicet mercator habuerit præ manibus res, quibus emptis tantum superlucratus fuisset, quas emere non potuit ob moram debitoris non solventis sibi suum creditum. Quare, &c.

Compostellana Alimentorum.

Alimenta contemplatione matrimonii promissa, dissoluto matrimonio non debentur.

VOTUM LXIV.

Socer, & socrus vicem parentum obtinent.

- 1 Paria sunt affinitatem non adesse, vel esse dissolutam.
- Matrimonium est causa finalis fiendæ promissionis, si illa fiat in capitulis matrimonialibus.
- 4 Matrimonium attenditur, cujus contemplatione

alimenta promissa fuerunt.

- 5 Factum nunquam consideratur, sed attenditur cujus contemplatione factum fuit.
- 6 Causa si præsumitur, effectus tollitur.
- 7 Matrimonio dissoluto cessant effectus, qui ejus contemplatione inducebantur.
- 8 Alimenta quando relicta sunt ob causam, cessant quâprimùm cessat causa propter quam relicta sunt.
- 9 Alimenta filie & genero pater promittens simpliciter, censetur promittere dum matrimonium constiterit.
- 10 Alimentorum promissio durat tantum alimentati vitâ durante.
- 11 Alimentorum promissio semper habet subintellectam clausulam, rebus sic stantibus.
- 12 Alimenta semper variationi & alterationi subjecta manent.
- 13 Conrahens cum herede videtur intuitu qualitatis hereditaria contraxisse.
- 14 Legato ususfructus finito, finitur onus ei injunctum.
- 15 Uxor est alenda à viro si dotem promissam non solvit, etiam in una parte.
- 16 Maritus sine dote uxorem non recipit.
- 17 Uxor indotata spernitur à viro.
- 18 Promissio facta contemplatione alicujus certi emolumenti, ipso cassato non tenet.
- 19 Promissio evanescit cessante causa propter quam finaliter facta fuit.
- 20 Onera ratione bonorum debita, bonis diminutis, vel extinctis, diminuuntur, vel extinguuntur.
- 21 Ecclesia facultatibus diminutis, onera diminui debent.
- 22 Locator acceptans debitum ex locatione solvendum, non tenetur solvere, si locatio cesset.
- 23 Obligatio solvendi cessare debet, cessante possidendi causa.

PROMISERAT Petrus suæ socrui in capitulis matrimonialibus se illi alimenta subministraturum. Quæsitum fuit apud me an uxore mortua, & dissoluta per ejus mortem affinitate, socrui promissa alimenta debeantur? Et breviter respondi illa non deberi, nam licet socer & socrus vicem parentum obtineant, l. quia parentes, ff. de luto matrim. Surd. de alim. tit. 1. q. 39 n. 8. Farinac. 2. in praxi crimin. p. 2 q. 54. n. 11. in princ. nihilominus dissoluta affinitate, cessat causa affectionis, quia paria sunt affinitatem non adesse, vel esse dissolutam, Alberic. in tract. de testib. p. 1. c. 1. n. 56. Farin. d. q. 54. n. 32. proindeque de jure communi non teneri Petrum socrui alimenta præstare uxore mortua, & sic affinitate dissoluta, resolvit Joan. Vincent. Anna allegat. 33. n. 16. cum seqq. p. 1.

Nec ratione promissionis potest obligari dictus Petrus, quia cum illa facta esset in capitulis matrimonialibus, bene sequitur matrimonium fuisse causam finalem fiendæ promissionis. Fontanel. de factis nuptiis. tom. 2. clausul. 13. gloss. unic. n. 7. Molin. de ritu nuptiar. p. 2. lib. 3. q. 2. num. 60. & 61. subdens quod hujusmodi promissiones, quæ fiunt in contractu matrimonii, vestiuntur ab eo, quia ipsi adhærent, unde benè inferitur, quod ad alimentorum hujusmodi durationem non attenditur persona socrus, sed ipsum matrimonium, cujus contemplatione promissa fuerunt, argum. l. servo legato 72. §. si testat. & ibi Bart. ff. de legat. 1. l. fideicom. 11. §. cum esses, & §. interdum. ff. de legat. 3. ibi: Multum autem interesse arbitror, cui voluerit prospectum, cujusque contemplatione testator fecerit, &c. l. post legatum, §. amittere, ff. de his quibus ut indign. ibi: Sed hoc legatum quod tutor denegatur

- denegatur, non ad fiscum transfertur, sed filio relinquitur, cuius utilitates deserta sunt, l. sed si plures, §. in arrogato, & ibi late scribentes. ff. de vulgari, l. si defunctus, C. de suis, & legit. hared exornant Paul. de Castro consil. 187. Notandum est, vol. 2. late Surd. consil. 445. n. 20. & 21. Valenz. consil. 13. n. 19. tom. 1. Cab. Lusitan. dec. 167. n. 2. vers. contigit, & n. 3. & 4. p. 1.
- 5 Quibus proximum est, quod nunquam factum consideratur, sed attenditur cuius contemplatione factum extitit, l. si paterfamilias 15 §. qui duos, ff. de adopt. ibi, facit enim non quasi annus, &c. ubi Bald. n. 4. sequuntur Dec. cons. 278. Placet mihi, n. 2. col. 2. vers. ulterius, cum seq. tom. 1. Cravet. d. consil. 231. n. 16. statim post princ.
- 6 Et facit vulgaris regula, quod si causa perimitur, effectus tollitur, l. adigere, §. quamvis, ff. de iurepatr. cap. cum cessante, de appellat de qua late per Tiraquel. in tract. cessante causa, nu. 11. cum seqq. & ex ea sic ferè in terminis arguit Jas. consil. 149. Circa primum, n. 4. lib. 4. Dec. consil. 177. nu. 2. tom. 1. pulchre Bald. in l. 1. in addit ff. de offic. ejus, Menoch. consil. 29. num. 24. cum seq. lib. 1. Et ideo dissoluto matrimonio cessant effectus, qui ejus contemplatione inducebantur, Oldrad. consil. 151. & in pulchro casu Rovit. consil. 15. n. 9. & 10. lib. 2. Theodor. allegat. 42. n. 11.
- 8 & quando alimenta relicta sunt ob causam, cessant quamprimum cessat causa propter quam relicta sunt, l. Seio amico, in princ. ff. de ann. leg. Surd. de aliment. tit. 5. q. 5. n. 1.
- 9 Ex quibus in terminis propositæ questionis Lara in l. si quis à liberis, §. non tantum, n. 63. in fine, & n. 65. ff. de liber. agnoscend. & Franc. Hieron. Leo Valent. dec. 195. n. 20. tom. 2. resolvunt patrem filia & genero alimenta promittentem simpliciter, censeretur promittere dum matrimonium constiterit, quia verisimile est promittentem simpliciter alimenta, intentionem habuisse, ut præstarentur, donec matrimonium constaret. Nec contradicunt Grammar. dec. 101. n. 56. & Surd. de aliment. tit. 5. q. 1. n. 14. & 15. dum per text. in l. cum hi, §. modus, ff. de transact. ibi, constat enim alimenta cum vita finire, &c. tenent quod quando quis promittit genero & filia alimenta, licet non declaraverit pro quo tempore, tamen intelligitur eorum vitæ durante, quia solum dicunt promissionem præstandi alimenta non extendi ultra vitam alimentarii; non tamen negant intentionem socii promittentia alere generum, fuisse ut alimenta præstarentur, donec matrimonium constaret, & non amplius; hæc enim fuit causa præstandi alimenta, quia durabat matrimonium, quo soluto, & sic cessante causa, cessare debet promissio, l. Firmio 26 §. fin. in fine, quando dies leg. ced. ibi. Caterum si pecuniam annuam pater alimentis filii destinasset, non dubie, persona deficiente, causa præstandi videtur extincta, &c. bene Francisc. Hieron. Leo d. dec. 195. n. 20. in fine.
- 10 Hinc, ut supra vidimus, alimentorum promissio durat tantum alimentari vitæ durante, & tamen potest etiam eo vivente cessare, si causa, cuius contemplatione promissio facta fuit, cesset, ex l. illis libertis 38. ff. de condit. & demonstrat. ubi Iureconsultus dicit, quod mortuo filio cessat legatum alimentorum, quia cessat causa finalis propter quam motus fuit testator ad faciendum tale legatum alimentorum; quia alimentorum promissio semper habet subintellectam clausulam, rebus sic stantibus, & in eodem statu manentibus, cap. quemadmodum, de iure iurand. l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, & in puncto in præstationibus alimentorum, ita arguit. Ramon. cons. 9. n. 2. & tangit Surdus cons. 445. n. 35.
- 11 Illa enim sive concedantur per sententiam, sive

Barbosa Vota decisiva.

promittantur contractu, aut testamento, semper variationi & alterationi subjecta manent, ut in illis, quæ ex sententia debentur, probat text. in l. ius alimentorum, §. fin. ubi pupill. educ. valeat, Cardin. Mantica. dec. 331. Castill. controvers. tom. 2. cap. 27. n. 10. cum seq. Fontanel. de pactis nuptial. tom. 2. claus. 6. glos. 2. par. 3. num. 73. pag. 402. Et in promissis per contractum, Rota apud Farin. dec. 224. par. 2. recentior. & in legatis text. in leg. si cum præstatione 20. ff. quando dies leg. cedat, quem Bart. notat ibi pro singulari.

Facit deinde, quia contrahens cum hærede videtur intuitu qualitatis hæreditariæ contraxisse, l. si proponas, §. 1. ff. de inoffic. testam. Surd. de aliment. tit. 9. q. 30. n. 20. vers. quinò facit.

Sic onus iunctum usufructuario alimentandi finito usufructu per mortem, in hæredes ejus non continuatur obligatio præstandi alimenta, quia legatum alimentorum est onus adjectum legato usufructus, ideo finito legato usufructus, finitur onus iunctum. Alexand. in l. 1. n. 3. & ibi Salic. C. de legat. Cavalcant. de usufructu mulieri relicto, n. 238. Peregr. de iure fisci lib. 5. n. 123. Surd. de alim. tit. 5. q. 1. ex num. 18.

Hinc uxor non est alenda à viro, si dotem promissam non solvit, quia cessat causa ob quam matrimonium fuit contractum, Surdus de aliment. tit. 7. q. 7. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 5. n. 2. quod procedit licet unam partem dotis solverit, dummodo aliam reinuerit, Bald. in l. insulam, §. usuras, ff. soluto matrimonio, Palat. Rub. in repetit. c. per vestras, notab. 3. n. 2. & hoc non solum, Surd. d. q. 17. n. 3. Et etiam locum habet quamvis integram, sed incertam tamen dotem maritus habuerit, si de evictione agere non possit, Novell. de dote p. 7. privil. 4. ad fin. quia verosimiliter maritus sine dote uxorem non reciperet, l. fin. §. si à socero, ff. qua in fraud. cred. l. pure, §. fin. ff. de doli mali, & met. except. Nec uxor libenter nubit sine dote, quia indotata spernitur à viro, l. fin. Cod. ad Velleian. Surd. de alim. tit. 7. q. 30. ubi late disputat, & num. 18. & 19. remanet cum hac opinione.

Hinc etiam promissio facta contemplatione aliqujus certi emolumenti, ipso cassato non tenet, Bart. per text. ibi in l. cum quis decedens, §. 1. ff. de legat. 3. Paul. de Castro consil. 329. Visis & consideratis, n. 2. ante med. vers. ipse ergo redeuntibus, quem sequitur Card. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 202. n. 34. nam cessante causa propter quam finaliter facta fuit promissio, ipsa quoque promissio evanescit, Roman. cons. 417. n. 1. ad med. & cons. 503. n. 7. cum seq.

Et eadem ratione onera ratione bonorum debita, bonis diminutis, vel extinctis diminuuntur, vel extinguuntur, l. 2. C. de alluvionib. l. si merces, §. vis major, ff. locati. l. cura, §. deficientium, ff. de muner. & honor. l. forma, §. illud, ff. de censib. Roman. consil. 399. n. 25. & 26. ubi propterea infert, quod diminutis Ecclesiæ facultatibus, onera diminui debent, cum & suffragia cessent, prout tradit Perez de Lara de annivers. & capellan. lib. 1. c. 15. n. 1. cum seq. Alvarado de conjecturata mente defuncti, lib. 2. c. 2. §. 1. n. 37. Et confirmatur doctrina Angeli in l. fin. ff. de constit. pecun. quam sequuntur Rod. Xuar. ad l. post rem, §. sed pro evidentiā, n. 16. Marc. Ant. Eugen. cons. 73. lib. 1. Surdus cons. 445. lib. 3. Ant. Amat. resol. 21. n. 12. asserentis locatorem acceptantem debitum ex locatione solvendum, non teneri solvere si locatio cesset, ea ratione, quia censeretur obligatus respectu rei locatæ.

Ab eo principio provenit illud quod resolvit Covar. variar. lib. 3. cap. 7. num. 6. vers. hinc etiam, ante med. dum ait quod tertius possessor, qui ratione

suæ possessionis coactus fuit recognoscere ipsum creditorem, titulumque novum eidem facere, erit obligatus redditum solvere dum fuerit ejusdem rei possessor, quasi cessante possidendi causa, per consequens cessare debeat solvendi obligatio, sequuntur Felician. *de censib. c. fin. n. 7.* Gutier. *de tutel. p. 1. c. 1. n. 24.* Avendan. *de censib. c. 99. n. 3.* Muta Sicil. *dec. 6. n. 3. & 4. & dec. 18. n. 14. & 15.*

Ex quibus patet, dissoluto matrimonio alimenta ejus contemplatione socrui promissa eidem non deberi, & ita de jure respondendum esse duxi.

Quare, &c.

Toletana Majoratus.

Facultas concessa ab uxore marito instituendi majoratum, intelligitur facta juxta viri boni arbitrium, & inter consanguineos ejusdem uxoris.

V O T U M LXV.

- 1 Facti series proponitur.
- 2 Arbitrium boni viri significant verba, prout sibi videbitur expedire.
- 3 Verba quælibet reducuntur ad arbitrium boni viri, ubi tractatur de adimplemento mandati, seu commissionis alienæ.
- 4 Arbitrium triplex est, voluntatis, rigoris, & æquitatis.
- 5 Verba omnia quantumcunque liberam voluntatem denotantia, in forensi judicio restringuntur ad limites rationis, & causæ.
- 6 Ultima voluntas in alterius arbitrium collata, est nulla.
- 7 Electio sola alicujus persone incerta inter personas certas quando confertur in liberam tertij voluntatem, talis voluntatis collatio est in jure valida.
- 8 Bonorum distributio inter certas personas potest committi in liberam tertij voluntatem.
- 9 Ultima voluntas non potest conferri in alterius arbitrium dispositivum, sed bene in distributivum, declarativum, & electivum.
- 10 Commissio ad testandum quomodo in Hispania dari possit.
- 11 Mandato ea tantum comprehenduntur, quæ mandari possunt.
- 12 Arbitrium boni viri, quod est regulatum, in dubio concessum videtur.
- 23 Mandatum ab uxore marito concessum ad disponendum, intelligitur juxta boni viri arbitrium.
- 14 Arbitrium boni viri continet id, quod est de jure, vel de consuetudine.
- 15 Arbitrium boni viri debet esse juri & æquitati consonum.
- 16 Executores testamentarii deputati ad distribuendum, prout eis videbitur, non debent abuti potestate.
- 17 Majoratus verbum importat majoratum regularem.
- 18 Feudum simpliciter, seu in dubio presumitur concessum juxta propriam suam naturam.
- 19 Mandatum intelligitur secundum verisimilem mentem mandantis.
- 20 Commissarius debet sequi verisimilem mentem testantis.
- 21 Mandatum recipit interpretationem ab eo, quod consuetum est fieri.
- 22 Arbitrator poterit in laudo apponere modos congruos, & adjacentes.

- 23 Mandatum concessum procuratori ad alienandum feudum nobile, intelligitur secundum conditionem rei.
- 24 Emphyteusis concessio facta in tres generationes, cum clausula quod illis finitis, possit dominus alteri concedere pro libito voluntatis, quomodo intelligatur.
- 25 Mandatum generale ad investiendum, & renovandum non extenditur ad insolita.
- 26 Facultas concessa patri ut possit disponere de facto inter filios prout sibi videbitur, intelligitur secundum naturam feudi.
- 27 Mater habens facultatem ad majoratum, si committat patri quod ipse faciat, non dicitur voluntas captatoria.
- 28 Mandatum nunquam censetur concessum ad utilitatem mandatarii.
- 29 Executor seu commissarius ad eligendum non potest seipsum eligere.
- 30 Mandantis voluntati semper favendum.
- 31 Naturali affectu presumitur quis potius diligere suos quam extraneos.
- 32 Majoratibus instituendis finis fundatorum est familiarum suarum conservatio.
- 33 Majoratus extinguitur extincta familia, & ejus bona allodialia remanent.
- 34 Facultate data successorem eligendi, quamvis verbis liberam facultatem denotantibus concessa sit, talis dispositio intelligenda est inter illos, qui de familia sunt.
- 35 Mandatum speciale requiritur ut quis rem suo arbitrio commissam exequatur eo modo, quo sibi placuerit, regulas juris, & viri boni arbitrium non sequendo.
- 36 Mandatum speciale requiritur ad quodlibet arduum negotium.
- 37 Mandatum speciale requirit omnia ardua.
- 38 Argumentum ab eo quod interrogatus verisimiliter respondisset testator, valet, & ab eo quod si esset vivus respondisset testator.

VXOR quædam dum in extremis ageret, in suo ultimo, quo decessit, testamento declaravit se velle ut ex suis bonis majoratus fundaretur, & illorum, quæ constituerat, executionem commisit ejus marito, qui deinde dicto mandato usus, ex suis & uxoris bonis dictum majoratum instituit, ad favorem filii, ac ab eo descendendum, & in eorum defectum vocavit quendam extraneum; sed moriente filio sine descendentibus, extraneus ad successionem se opposuit, & ex alia parte eundem majoratum ad se pertinere aiebat quidam ex familia, & linea dictæ uxoris. Mota lite super successione hujusmodi, & consultus pro veritate, existimavi maritum respectu bonorum uxoris suæ teneri vocare ejus consanguineos, nec eidem ab uxore concessum censeri mandatum ad suos excludendos, & ad extraneos admittendos, ex sequentibus.

Primò, quia licet facultas ab uxore marito concessa ad instituendum majoratum fuerit multum ampla ad vincula, & vocationes addendas, quæ sibi bene visæ fuerint, ut patet ibi, con las clausulas, vinculos, y llamamientos que le parecieren necesarios, &c. nihilominus illa verba, que le parecieren necesarios, cui Latine respondent, prout sibi videtur expedire, significant arbitrium boni viri, l. fideicommissaria libertas 46. in princ. ff. de fideicom. libert. ibi, si tibi videbitur, peto ut manumittas: quod accipiendum est, si tibi quasi bono viro videbitur, &c. l. Thais 41. §. sorore, & ibi Bart. ff. eodem, leg. fideicommissa, §. quam

§ quamquam, ff. de legat. 3. quæ conclusio ab omnibus recipitur, ut testatur plures referens Menoch. de arbit. lib. 1. q. 8. n. 1. 2. & 8. & conf. 1069. n. 4. lib. 11. Ozasch. dec. 111. n. 9. Franc. Marc. quest. 54. n. 7. p. 1. Riminald. conf. 257. num. 114. cum seqq. lib. 3. Et in mandato docet Bart. l. creditor, §. Lucius, ff. mandati, Afflict. dec. 91. num. 4. & in commissione testatoris Corn. consil. 173. n. 5. lib. 3. & in potestate data executoribus testamenti, Cavalcan. dec. 36. nu. 387. cum seqq. p. 2.

3 Secundò, quia stante dispositione & mandato prædictis, maritus majoratum instituere debebat non jure proprio, sed jure uxoris, & tanquam in ejus patrimonio, l. pater ex provincia, ff. de manum. vindict. l. unum ex familia § de falcidia, & ibi Doctores, ff. de legat. 2. & ideo in terminis, & ubi tractatur de adimplemento mandati, seu commissionis alienæ, quælibet verba reducuntur ad arbitrium boni viri, ut tradit Bald. conf. 383. n. 3. vol. 3. ubi dicit, quod aut quis habet potestatem in actu jure suo, & tunc accipitur pro libertate arbitrii, l. sicut, de C. action. & obligat. aut habet potestatem in actu jure alieno, id est virtute mandati, & commissionis, & tunc intelligitur de æquitate arbitrii: & num. 5. concludit, quod de natura mandati est appendices secum trahere, extranea verò non complecti. Idem Bald. in 4 c. cum olim nobis n. 4. de elect. ubi ait quod triplex est arbitrium, scilicet meræ voluntatis, rigoris, & æquitatis: primum datur in propriis, secundum & tertium in alienis. Rebuff. in l. liberti, ff. de verbor. signif. fol. 580. vers. at verbum hoc placet, subdens quod in forensi judicio omnia verba, quantumvis liberam voluntatem denotantia, restringuntur ad limites rationis & causæ: quod asserit expertum vidisse in quodam executore testamenti, & paulò inferius, in versic. & in dubio, addit: Sicque omnia verba ad voluntatem alicujus collata debent intelligi de voluntate rationi consentanea, quemadmodum in dies moderari videmus. Et nullum verbum est adeo generale, quin ex consideratione debitarum circumstantiarum debeat civiliter intelligi, & limitationem recipere. Oldrad. consil. 148. n. 7. quod pluribus exornat Ozasch. dec. 169. n. 9. cum seqq.

6 Tertiò prædicta omnia confirmantur advertendo quod licet jure attento quælibet ultima voluntas in alterius arbitrium collata sit nulla l. illa institutio 32. ff. de heredib. instituend. l. Senatus 45. § legatum, ff. de legat. 1. l. captatorias 70. l. ille autem institutiones 71. eodem tit. de heredib. instit. l. captatorias 11. Cod. de testam. milit. quæ licet de captatoriis dispositionibus loquatur, quæ propriè aliud significant, ut per Alciat lib. 1. paregr. cap. 31. Anton. August. lib. 4. emendat. cap. 15. Corra. lib. 15. miscell. cap. 13. Connan. lib. 10. comment. cap. 6. Covarr. in cap. cum tibi, num. 2. de testamentis, & alios relatos per Menoch. consil. 408. num. 2. lib. 5. omnes tamen Scribentes in dictis legibus eas generaliter intelligunt de ultima voluntate in alterius arbitrium collata, latè declarat Roder. Xuar. de captat. volunt. n. 1. cum seq. & plures casus distinguens Menoch. d. conf. 408. n. 1. cum seq. Surd. conf. 264. num. 5. lib. 2. & conf. 1380. num. 26. cum seqq. Peregr. de præiocomm. art. 33. n. 65. & 68.

7 Verùm quando non substantia dispositionis confertur in liberam tertii voluntatem, sed sola electio alicujus personæ incertæ inter personas certas, talis voluntatis collatio est in jure valida, l. unum 8. § cum quidem, ff. de rebus dub. l. cum quidam 21. l. unum ex amicitia 69. l. cum pater 79. § à filia, & § hereditatem, ff. de legat. 2. l. pater ex provincia 22. ff. de manumiss. ff. ind. tradit Bart. in d. illa institutio, in fine, n. 9. ff. de Barbosæ Vota decisiva.

hered. instituend. Alex. in d. l. captatorias, C. de testam. milit. n. 6. ubi dec. 3. n. 12. Corn. n. 19. Rod. Xuar. in d. tract. de captat. volunt. 6. Cov. in c. cum tibi, n. 11. C. de testam. Menoc. d. conf. 408. n. 25. & conf. 1054. n. 5. vol. 11. qui omnes moventur ex ratione text. in 8 d. § cum quidam, nempe quia non substantia dispositionis, sed electio personarum commissa censetur, & eodem modo potest committi bonorum distributio inter certas personas, ut in l. cum filius 78. § pater, ff. de leg. 2. notat Rod. Xuar. d. tr. de captat. volunt. sub n. 7. 9 vers. valet etiam per modum. Unde optimè Bald. in d. l. illa institutio, n. 3. dicit, quod ultima voluntas non potest conferri in alterius arbitrium dispositivum, sed bene in distributivum, declarativum, & electivum, refert & sequitur Surd. d. conf. 380. n. 44. lib. 3.

In Hispania per l. 31. Tauri, quæ est l. 5. tit. 4. lib. 5. 10 Recop. potestas & commissio dari potest ad testandum cum hæredis institutione, & meliorationibus, ac aliis in eadem lege expressè concessis; & illius verus est sensus, quod in suo casu tam circa hæredis institutionem, quàm circa meliorationes, & alia in ea contenta, substantia dispositionis testatori committenti attribuitur, commissario verò eorum omnium electio & executio, ut declarant Cov. in d. c. cum tibi n. 11. de testam. Tellus Fernand. in d. l. 31. Tauri, num. 7. Mieres de majoratu, p. 1. q. 48. nu. 3. Gutier. pract. lib. 2. quest. 42. num. 3. Azeved. l. 5. num. 3. cum seqq. tit. 4. lib. 5. Recop.

Unde provenit, quod si mendatum disponendi 11 esset in libera mariti voluntate circa substantialia dispositionis, neque ad arbitrium boni viri, & ad præsumptam uxoris voluntatem reducendum esset, utique nullum, & invalidum existeret, & ideo juxta formam, quam dicimus de jure valere, interpretandum est ut valeat, l. quoties 13. ff. de rebus dub. latè Menoch. lib. 6. præf. 4. & 6. Et in mandato ea tantum comprehenduntur, quæ mandari possunt, l. Lucius 21. § Imperatores, ff. ad municip. ibi; cum ad ea, quæ mandari possunt, voluntatem dedisse videaris, &c. Bart. in l. si quis sub conditione, n. 1. ff. de condit. instit. Paul. de Castro conf. 335. n. 3. lib. 1. exornat Aym. conf. 106. num. 6. lib. 1.

Quartò, quia licet essemus in dubio an uxor ma- 12 rito suo liberam & absolutam, an verò regulatam concesserit facultatem, nihilominus facultatem regulatam & non liberam concessam fuisse interpretandum est, Bald. in l. 1. n. 27. ff. de legat. 2. ibi: In dubio autem tanta libertas non videtur dari, sed libertas moderata l. cum filius, § pater, ff. eod. tit. Bart. in l. 3. n. 2. ff. de annuis leg. Everard. jun. conf. 40. num. 33. vol. 1. Ubi resolvit, quod si dubium sit utrum ex his duobus concessum fuerit, in dubio concessum videtur arbitrium boni viri quod est regulatum: refert Bart. Alex. Jaf. Dec. & alios.

Et in terminis de mandato ab uxore marito con- 13 cesso, & è contra, ad disponendum, tradit Socin jun. conf. 160. à n. 48. lib. 1. ubi loquitur in facultate data cum clausula, prout sibi videbitur, & placebit, Petr. Pech. de testam. conjug. lib. 1. c. 13. Paz de temuta, c. 34. num. 137.

Hoc ergo dicti mandati vero & genuino intelle- 14 ctu supposito ad arbitrium viri boni regulandi, evidens sit mandatario marito incumbere Juris communis dispositioni, & generali Hispaniæ consuetudini se conformare: nam arbitrium boni viri continet id, quod est de Jure, vel de consuetudine, non autem contra legem, l. continuus 137. § cum ita, ff. de verb. oblig. l. societatem 77. § arbitrorum, ff. pro socio Bart. in extravag. ad reprimendum, verbo videbitur, n. 5 ut tradit Paul. d. conf. 335. n. 2. 3. & 4. lib. 1. Curt. sen. in repet. l. si super possessione, num. 2. C. de transact.

- Alex. *conf.* 33. n. 3. lib. 1. & *conf.* 175. n. 6. Hipp. *Rimin.* *conf.* 411. n. 77. & 78. vol. 4. ubi dicit quod boni viri arbitrium debet esse juri & æquitati consonum, alias si ex cervice sua procedit, non valet quod agit, optimè ad propositum Bald. in l. fin. §. sed & si quis per illum text. C. communia de legatis, ubi notat quod in ultima voluntate si aliquid sit collatum alicui, vel arbitro, seu arbitratori, iniquum reducit ad æquum octo modis scilicet quatuor quibus dicitur plus, & quatuor quibus dicitur minus: sequitur Afflict. de *cis.* 371. num. 9. & 10. Et in specie quod executores testamentarii deputati ad distribuendum, prout eis videbitur, & placebit, non debent abuti potestate circa distributionem & electionem personarum, sed tenentur servare regulas Juris, tradit post alios Paris. *conf.* 45. n. 18 & 19. lib. 3. sequitur Simon de Prætis de *interpret. ult. volunt.* lib. 5. interpret. 1. dub. 2. n. 15. fol. 487. Et si executores malè arbitrantur, passivè agunt, & tale arbitrium debet corrigi secundum regulas Juris, & mentem testatoris, ut ait Paris. *dict.* *conf.* 45. n. 19.
- 17 Quintò, quia mandatum datum fuit cum obligatione præcisa fundandi majoratum, & secundum Juris dispositionem, hoc verbum *majoratus*, importat majoratum regularem, ut tradit Greg. Lop. l. 2. gl. 1. post *princ. tit.* 15. part. 2. Cov. lib. 3. var. cap. 5. n. 2. Ant. Gom. l. 40. *Tauri*, n. 64. Molin. de *primog.* lib. 1. c. 4. num. 13. cum *seqq.* qui omnes tenent quod sub conditione nuda instituendi majoratum veniant omnes
- 18 vocationes, & substitutiones regulares, & perpetuò sic fundatus remanet majoratus inter omnes de familia: & in feudo idem tradit Rosenthal. de *Feudis*, c. 2. concl. 54. n. 1. subdens feudum simpliciter, seu in dubio præsumi concessum esse juxta propriam suam naturam, itaut solita sua omnia adsint, nulla autem insolita pacta contineat, & *ibi lit. A*, plures refert: Bald. *conf.* 330. n. 2. lib. 3. ubi ait quod verba, quæ non sunt determinata formaliter, determinantur naturaliter secundum naturam rei, & contractus, & quod naturaliter inest, pro expressio debet haberi, quasi ipsa natura loquente, l. ex empto, ff. de *actionib. empti*, l. quoties, ff. de *oper. libert.* Unde maritus tenebatur sub hac forma majoratum instituere, quâ deficiente lex ipsa pro facto haberi voluit, ex l. 33. *Tauri*, cui consonat in promissione de meliorando, l. 22. *Tauri*, quæ procedit in promissione faciendi majoratum, ut notat *ibi* Tellus n. 1. & Avendaño, l. 44. *Tauri*, gl. 16. n. 9. cum *seqq.* Et in nostris terminis loquens in facultate data marito per uxorem ad instituendum majoratum, prout sibi videbitur, tradit Mieres de *major.* p. 1. q. 48. n. 1. cum *seq. usque ad n. 22.* Tell. & Avend. *proximè cit. locis.*
- 19 Sextò, quia maritus tenebatur verisimilem suæ uxoris sequi voluntatem; mandatum enim intelligitur secundum verosimilem mentem mandantis, l. creditor 60. §. inter maritum, ff. *mandati*, Put. dec. 21. n. 2. p. 3. Bellon. *Genua dec.* 147. n. 2. & dec. 174. n. 4. & 5. Card. Mantic. de *tacit. & ambig. convent.* lib. 7. tit. 15. n. 25. & in terminis Palat. Rub. in d. l. 31. *Tauri*, n. 48. & 76. dicens quod commissarius debet sequi verisimilem mentem testantis, & probat expressè d. l. 31. *ibi, y los tales commissarios hazen muchas fraudes y engaños con*
- 20 *los tales poderes, estendiendose à mas de la voluntad de aquellos que se los den, &c.* Et pater ratione, quia ut dictum extat, substantia dispositionis tota uxori mandanti tribuitur, d. l. unum ex familia, §. sed si de falcidia, & §. sed et si fundum, ubi Bart. Bald. & cæteri, ff. de *legat.* 2. eleganter Goffred. in d. l. unum ex familia, §. Rego, n. 1. ubi dicit quod commissarius in casu isto est organum legis, non autem causa per se disponens, & ideo ab eo non denominatur effectus. At verisimile

est, uxorem illam valde suos de familia dilexisse, proindeque voluisse majoratum juxta generalem Hispaniæ consuetudinem inter ipsos fundari, l. heredes, mei 57. §. cum ita, ff. ad *Trebell.* & in specie ad interpretationem mandati concessi commissario, vel executori ad faciendum majoratum, tradit post alios Mieres d. p. 1. q. 48. n. 15. Et quod mandatum recipit interpretationem ab eo quod consuetum est fieri, probat l. vel universum 12. ff. de *pignor. act.* Bart. in l. si procurator, ff. de *jure fisci.* Unde dicendum est, maritum teneri juri & Regem consuetudini deferre, & minimè in hujusmodi fundatione regulari illius naturæ contrarias substitutiones apponendo: facit quod tradit Curt. sen. in l. si super possessione 2. C. de *transact.* ubi post Bald. n. 3. ait, quod arbitrator poterat in laudo apponere modos congruos, & adjacentes, & etiam conditiones congruas, & adjacentes, non autem extraneas.

Benè ad rem nostram Paul. de Castro *conf.* 335. n. 3. *vers. quanto, & nu.* 3. lib. 1. ubi tenet quod mandatum concessum procuratori ad alienandum feudum nobile, intelligitur secundum conditionem rei, super qua constitutus est procurator: unde non poterit alienare feudum in non nobilem per verba, ut possit alienare quibus sibi videbitur, & placuerit; nam adhuc tenetur servare id, quod est de Jure, vel consuetudine, & sic non debet mutare conditionem feudi.

Et in notabili specie Beroi. *conf.* 103. n. 13. *vers. secundò, & seqq.* lib. 1. ubi consuluit quod concessio emphyteusis facta in tres generationes, itant his finitis possit dominus alteri concedere pro libito voluntatis, interpretanda est secundum terminos Juris communis, videlicet quod possit concedere illi, cui res emphyteutica de jure finitâ lineâ concedenda erat, scilicet proximiori agnato.

In simili Decian. *resp.* 73. n. 39. & 40. lib. 2. ubi dicit, quod generale mandatum ad investiendum, & renovandum, non extenditur ad insolita, sed intelligitur ut procurator investiat secundum morem solitum, & consuetum: unde si bona non erant solita concedi fœminis, sed tantum masculis, non poterit procurator vigore mandati fœminas contra solitum morem investire.

Juvat etiam, quod tradit Socin. *conf.* 160. à n. 48. lib. 2. dum ait quod facultas concessa patri ut possit disponere de feudo inter filios, prout sibi videbitur, & placebit, intelligitur secundum naturam feudi, quæ erat ut servaretur æqualitas inter filios: sequitur Pechius de *testam. conjug.* lib. 1. c. 13.

Et præsentem quæstionem decidit Gregor. Lopez l. 2. gl. 13. tit. 15. part. 2. per hæc verba: *Et facit quod si mater habens facultatem ad majoratum, committat patri quod ipse faciat, quod non dicatur voluntas captatoria, sed intelligatur quod faciat in filium majorem masculum, prout moris est, &c.*

Septimò, quia maritus vocando ad dicti majoratus successionem suos consanguineos, non autem uxoris mandantis, egit proprium negotium, & voluit de bonis uxoris familiæ suæ conservare memoriam, contra præsumptam ipsius mandantis voluntatem; mandatum enim nunquam censetur concessum ad utilitatem mandatarii, l. si mandavero 22. §. si tibi centum, ff. *mandati*, ubi Bart. & Bald. id notant, idem Bald. in l. Ordo, nu. 7. C. de *execut. rei judic.* & alios referens Surd. *conf.* 4. n. 38. in *sine*; ex quò provenit quod executor, seu commissarius ad eligendum, non potest seipsum eligere, ut per text. in d. §. si tibi centum. notant Bart. & Bald. *ibidem*, Gloss. verbo *potest*, in l. planè, ff. *quod cujusque univers. nom.* Molin. lib. 2. de *primog.* c. 4. n. 58. & 59. Facit etiam quod tradit Dec. *conf.* 493. n. 10. & 11. ubi dicit, quod procurator qui

qui debet tractare negotia domini, si ejus propria negotia tractavit sub colore mandati, videtur esse in dolo, & non obligat dominum; & idem probat text. in *lasi in emptione* 34. §. fin. ff. de contrah. empt.

30 Octavo, quia non sine fraude maritus in majoratus successione prætulit uxoris consanguineis extraneos aliunde venientes, cum deberet æqualiter descendentes, & transversalibus suis providere, non autem facultate sibi datâ abuti contra Juris dispositionem, & verisimilem testatrix mandantis voluntatem: ad quod facit optimus text. in *d. l. unum ex familia*, §. fin. ff. de legat. 2. ibi: *Item Marcus Imperator rescripsit verba, quibus testator ita caverat, non dubitare se, quæcunque uxor ejus hæres instituta capisset, liberis suis reddituram, pro fideicommissis accipiendis, quod rescriptum summam habet utilitatem, ne scilicet onus bene transacti matrimonii, fides etiam communium liberorum decipiat patrem, qui melius de matre præsumperat, &c. l. si libertus* 30. ff. de operis libert. ibi: & ferè ea mens est personam arbitrio substituentium, ut quia sperent eam rectè arbitraturam, id faciant, non quia vel immodicè obligari velint, &c.

31 Nonò, quia naturali affectu præsumitur quis potius diligere suos quàm extraneos, cum nemo credatur alienas successiones propriis velle antepone, ut ait text. in *l. cum acutissimi*, C. de fideicom. quod in præsen-

32 ti casu satis deducitur ex voluntate, quam dicta uxor habuit instituendi majoratum; nam in eis instituendis finis fundatorum est familiarum suarum conservatio, Molin. de primogen. lib. 1. c. 1. per tot. itaut extincta familia extinguatur majoratus, & ejus bona allodialia remaneant, *l. qui so idum*, §. prædium, ff. de legat. 2. Molin. d. lib. 1. c. 1. n. 2.

34 Unde data facultate successorem eligendi, quantumvis verbis liberam facultatem denotantibus concessa sit, talis dispositio intelligenda est inter illos, qui de familia sunt, Socin. conf. 251. n. 1 ad fin. vers. ex quibus ultimo, lib. 2. Paril. conf. 44. n. 20. & 21. lib. 3. Menoch. conf. 497. num. 19. lib. 5. & conf. 1006. n. 35. vers. quoad tertium, & à n. 36. lib. 11. Boër. dec. 202. num. 2. vers. & sic per hanc disponendi licentiam, & in pulchro casu Fontan. de pact. nupt. t. 1. claus. 4. gl. 25. n. 23. & 24. & n. 20. proponit quæstionem, & illam decidit d. n. 25. & 28. vers. hanc opinionem, & ferè in nostro casu Castill. controu. tom. 5. c. 87. n. 34. & 35. ubi plures pro hac opinione refert Auctores, & t. 6. cap. 14. n. 22. ubi in fortiori casu idem resolvit. Requiritur enim speciale mandatum, ut quis rem suo arbitrio commissam exequatur eo modo, quo sibi placuerit, regulas Juris, & viri boni arbitrium non sequendo, juxta doctrinam Joan. Fabri in §. procurator, Instit. de his per quos agere possunt. 1. vers. item puto, ubi probans speciale mandatum requiri ad quodlibet arduum negotium, tandem sic concludit. Et idem

35 crederem, quod sit mandatum speciale necessarium ubi aliquid petitur contra jus commune, ut dispensatio. Si enim quando petitur restitutio in integrum, quæ est favorabilis, & rationalis, opus est specialem in mandato, multò potius, vel saltem pari ratione in aliis, quæ petuntur

36 contra jus commune, vel sine odiosa, &c. sequitur Rebuff. in concord. tit. de electionis erogatione, gloss. super verbo speciale, ad fin. vers. ultimo in omni arduo, & ponderoso negotio, Mozz. de contractib. subtit. de mandato, §. de divisione mandati, n. 51. vers. nonagesimoquintò, ubi etiam vers. Nonagesimo septimò probat mandatum factum aliqui, ut faciat quicquid sibi visum fuerit, & placebit, non importare speciale mandatum, nec mandatum cum libera; & est generale ut omnia ardua requirant speciale mandatum, nec sufficiat generale cum libera. Bart. in l. filiusfam. nu. 9. ff. de donation. Tiraq. post leges connub. gloss. 7. n. 11.

Barbosæ Vota decisiva.

Gov. lib. 1. var. cap. 6. n. 2. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 80. n. 145. & plures referens Schrader. de feudis, p. 10 sect. 18. n. 133. ubi la. è à n. 131. probat in causa feudi, ut potè ardua. & præjudiciali, requiri speciali mandatum, nec sufficere generale cum libera, nec speciale ad causas feudales, sed requiri specialissimum ad talem causam.

Juvat quòd si ipsa uxor fuisset interrogata, an vellet majoratum deferri ad extraneum, an verò ad aliquem de sua familia, proculdubio respondisse se velle majoratum transire potius ad consanguineum, quàm ad extraneum; procedit enim argumentum ab eo quod interrogatus verisimiliter respondisset testator, *l. Titius*, §. Lucius, ubi Scribentes ff. de liber. & posthum. Afflict. dec. 141. Socin. jun. conf. 141. n. 14. in fine, in 2. gloss. verbo remaneret, in fine, in legale pactum, in fin. ff. de pactis, ubi Bald. dicit hanc esse maximam & concludentem conjecturam in interpretandis ultimis voluntatibus. Decian. resp. 89. n. 20. lib. 3. Peregr. de fideicom. a. 11. n. 32. & ab eo quod si vivus esset, respondisset testator. *l. cum servus* 81. ff. de condit. & demonstr. ibi: Nam quod ipse vivus facturus erat, id ab hæredibus suis fieri jussisse intelligitur, &c. *l. item legato* 47. §. 1. ff. de legat. 3. ibi, assignaturus si vixisset: exornant Sim. de Præis de interpret. ult. volunt. lib. 1. interpret. 1. dub. 3. solut. 5. num. 50. & seqq. Menoch. conf. 193. n. 12.

Quare, &c.

Toletana resistentia.

Magistratibus, & iudicibus semper obediendum. Atrociter & detestabiliter eos injurientes, vel offedentes contemplatione officii, possunt poenâ mortis puniri. Judices possunt tanquam suspecti recusari, si aspera verba, aut contumeliosa cuipiam ex ligantibus dixerint, vel si propalaverint animum suum, aut inimici extiterint, quamvis inimicitia nec capitalis, nec gravis sit.

V O T U M LXVI.

- 1 Magistratibus non solum primis, sed etiam minimis parendum.
- 2 Injurias & vituperia in iudicem proferens, acerrimè puniendus.
- 3 Injuria quæcunque sit, facta justitiæ ministris atrocissima est.
- 4 Injuria facta iudici, facta censetur Principi, cujus vices gerit.
- 5 Consiliarium Principis offendens intuitu, & contemplatione officii, incurrit crimen læsæ Majest.
- 6 Injuria, seu offensa commissa contemplatione officii, quæ dicatur.
- 7 Resistentia qualificata est si ad manuum operationem devenit cum iudice.
- 8 Injuria atrox & detestabilis facta iudici, quæ dicatur.
- 9 Injuria atrocissima quando dicatur.
- 10 Adulterium gravius delictum est homicidio.
- 11 Offensam detestabilem & atrocem faciens iudici contemplatione officii, poena capitali est puniendus.
- 12 Iudex usque ad poenam mortis arbitrium suum potest extendere, quod de superiore iudice intelligitur, ut num. 13.
- 14 Delicta plura committens in uno, de omnibus tanquam diversis est accusandus, & puniendus.

15 Delicta plura quando ab uno committuntur, licet pro eorum quolibet poena mortis imponi non possit, pro omnibus simul capitaliter illa committens puniri poterit.

16 Delicta ad aliorum exemplum sunt punienda.

17 Culpa semper adscribitur provocanti.

18 Magistratum nunquam licet repercutere.

19 Judex recusari poterit tanquam suspectus, si verba aspera, aut contumeliosa, pensa a eorum qualitate cuipiam ex ligatoribus dixerit.

20 Judex ut suspectus recusari poterit, quia propalavit votum suum, licet non expresse declarasset, sed judicium aliquod exhibuisset, quo animi sui motus, detegeretur.

21 Causa sufficiens recusandi Judicem est scilicet etiam in causa civili inter illum, & litigantem veritatur, etiam lite finita.

22 Inimicitia quacumque quamvis non sit capitalis, nec gravis, sufficit ad recusandam judicem.

23 Causa justa sola ut sit Judex i inimicus, sufficit ad recusationem.

24 Inimicitia levis, seu minima suspicionis causa in judice sufficit, ut possit suspectus recusari.

25 Causa minor requiritur ad recusandum judicem quam ad apponendum contra testem, ne deponat.

MAGNA Magistratibus semper fuit habita reverentia, ut ipsis etiam Ethnicis Præpositis obediendum esse per Christianos præcipiat Paulus Apost. ad Roman. 13. & ad Hebr. cap. 13. Obedite, inquit, Præpositis vestris, & sibi, acete eis, &c. Et hoc duplici ratione. Prima, quia non solum repræsentant personam Principum, quorum nomine justitiam administrant, sed etiam quia dicuntur ministri Dei, ejusque auctoritate judicandi munere funguntur, juxta illud Salom. cap. 8. Joan 19. Petri 1. epist. c. 2. Secunda, quia in obedientia Magistratibus debita ut plurimum consistit Reipublicæ pax & tranquillitas, ut expresse docet text. in coad hoc, 89. dist. juncta gloss. & Archid. ibi. Boët de auctor. magni Consil. p. 1. à n. 1. Et ideo magno honore & veneratione digni sunt, l. omnem honorem, Cod. quando provoc. non est necesse, cap. ut debitus honos, de appell. l. 1. tit. 1. p. 2. l. 9. tit. 18. p. 4. Tiraq. de nobilit. c. 20. per tot. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 41. Quod non solum de primis illis Magistratibus intelligitur, qui ex latere ipsius Principis sunt, cap. præcipimus, 93. dist. c. 2. de offic. vicar. in 6. l. 1. C. de offic. vicar. Chassan. in catalog. gloriæ mundi, p. 7. consid. 39. Greg. Lopez l. fin. verbo en sus lugares, tit. 2. part. 2. Avendan. ad cap. 3. Prator, n. 4. vers. de cimo, sed etiam de minimis, ut contra Greg. Lopez l. 7. gloss. 1. tit. 6. p. 6. resolvunt Bobad. in sua pol. ic. lib. 3. cap. 1. à num. 1. Mastrill, de Magistrat. lib. 5. cap. 3. num. 6. & 7.

2 Unde quæcumque poena, quamvis maxima sit, non videtur sufficiens ad injurias & vituperia in judices prolata punienda, cum id semper, & omni ævo fuisset acerrimè punitum, ut referunt Tit Liv. lib. 3. Dionys. lib. 1. Bodin. lib. 3. de Republ. c. 5. & ideo Jureconf. in l. omne delictum, ff. de re milit. respondit capite puniendum esse eum, qui in Præpositum manum intulit, & comprobant Bald in c. 1. §. injuria, de pace juram. firm in c. 1. puteus de syndicato, verb. poena, c. 10 n. 1. Aviles ad c. 1. Prator. n. 12. & in c. 20. gl. remediando, in fine.

Atrocissima igitur est injuria, quæcumque sit facta justitiæ ministris, juxta text. in l. Prator, §. fin. ff. de iur. l. atrox, Instit. eod. l. 8. tit. 31. & l. 20. tit. 9. par. 7. de delict. lib. 1. c. 6. n. 3. pag. 48. Nam eidem Principis vices gerunt, facta censetur, Luc. de Peña

in l. omnes stationarii, C. de cohortal. lib. 12. Chassan. in 4
catalogo gloriæ mundi, p. 7. consid. 20. Aviles ad cap. 1. Prator. gloss. tierra, n. 4. ibi, & omnia supradicta tenentur facere correctores, & justitiæ ministri, qui loco Regis in Republica officia gerunt, &c. & ibi: Quod officialis habens Magistratum dicitur esse Princeps in civitate illa: & tenet Montalv. i. gloss. Ordinaria, in par corrector. vers. item nota, & facit, quia omnis injuria officiali Regis actu gerenti officium intelligitur facta Regi, & d. late Decian. in tractat. crimin. lib. 7. cap. 50. per tot. quem sequitur Mastrill. dict. lib. 5. cap. 3. num. 32. Regner Sixtin. de Regalib. lib. 2. cap. 20. n. 23. Fontanel. de pactis nupt. claus. 2. gloss. 1. num. 1. cum seqq. Et ideo offendens Consiliarium Principis intuitu, & contemplatione officii, non tamen ex odio particulari, incurrit crimen læsæ Majestatis. Farin. d. quest. n. 40. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 54. num. 7.

Dicitur autem delictum, seu offensa, aut injuria 6
commissa contemplatione officii, quando facta fuit judici sedenti pro tribunali, vel circa actum & exercitium suæ jurisdictionis, vel circa quamcunque operationem respicientem administrationem justitiæ, juxta Bartoli doctrinam communiter receptam in l. si quis obrepserit, in fine, ff. ad leg. Cornel. de fals. Angel. de malefic. in l. falsario, n. 25. Cyn. in l. si non convincit. col. 3. vers. Præterea, Cod. de injur. Farin. in praxi crim. q. 17. n. 42. Narbona in explicat concordia, gl. 18. n. 8. Qualificata autem resistentia erit si ad manuum 7
operationem deventum sit cum judice, vel ejus ministris in exercitio officii, l. milites §. irruentes ff. de remilit. Put. de synd. atu, verbo resistentia, cap. 2. Farin. q. 31. n. 45. Cavalcan. de b. achis Regio, p. 2. num. 55. Cabal. resol. crim. casu 111. à n. 1. Anton. Monach. Florent. dec. 1. n. 26. & 27. Mar. Giurba conf. 29. n. 26. & 28. Detestabilis & atrox injuria facta judici, quam 8
Hispani vocant de sacato calificado exemplificatur à Narbona d. gloss. 18. num. 115. his verbis: At rursus ex dictis apparet, quando & quibus casibus verificentur verba illa nostra concordia, o de sacato calificado, quod tunc demum videbitur factum cum familiaris contumeliosa verba judici saculari potulerit dicendo nempe, quod mentitur, vel quod infamis est, aut leno, aut infecta radicis, vel si ei alapam præstiterit, &c. Item ejusdem qualitatis erunt verba, tu es sodomita, vel cornutus, l. Hisp. 2. tit. 10. lib. 8. Recep. ibi: Sodomitico, o cornudo, o traydor: ubi Azeved. num. 33. cum seqq. Clar. §. injuria, in princ. Cov. var. lib. 1. c. 11. maxime à n. 5. Parlador. lib. 1. quotid. cap. 17. à n. 2. nam atrocissima committitur injuria quando vir 9
uxoratus vocatur cornutus, quia gravissime offenduntur ipse maritus, uxor, & filii, juxta l. codicillis, §. mater, ff. de legat. 2. ibi, sed & alius mihi deteriora fecit: quæ verba gloss. marginalis interpretatur, id est, uxorem a tulerari, aut adulteram facere, his verbis: Petrus de Ravenna allegat istum text. in alphab. suo, ad hoc quod maior sit injuria marito uxorem suam adulterari, vel adulteram facere, quam proprium filium occidere; de cujus textus interpretatione in citatis verbis plura tradit Narbona l. 20. gl. 27. à n. 19. tit. 1. lib. 4. Recop. 10
Adulterium enim gravius delictum est homicidio, cum adulterium lædat famam, homicidium vero vitam, & pretiosior, sit fama, & vitæ præferenda, l. iste quidem, ff. de eo quod metus causa D. Barb. in l. 2. p. 2. num. 119. & num. 124. ff. soluto matr. Caball. resol. crim. resol. 244. num. 12. Bobad. d. lib. 3. c. 11. num. 24. ibi: No ay cosa mas estimada que la buena fama y honra del hombre en este siglo, p. es se prefere à la vida, y a la hazienda del, &c.

Cum ergo constet offensam, seu delictum à Petro 11
judici factum fuisse detestabile & atrox, ac contemplatione

templatione officii commissum ac injuria gravissima, poena capitali venit ipse Petrus puniendus, d. l. omne delictum 6 ibi, qui manus intulit Proposito, capite puniendus est, augetur autem petulantia crimen dignitate, Propositi, &c. ff. de re milit. ubi gloss. verbo dignitate, quam approbant & sequuntur Bald in c. 1. §. injuria, in princ. de pace juram. firm. in feud. Greg. Lopez l. 20. gloss. 6. tit. 6 p. 7. Farin. q. 17. nu. 36 Bobad. d. lib. 3. c. 1. n. 26 ibi: El que puso las manos en su Capitan, o dio bofetón al Corregidor, tiene pena capital, y aunque sea dexado el officio durante la residencia. Aviles ad c. 1. Prator. verbo derechamente, n. 12. ibi, quod potest condemnari ad mortem, q. i. manus intulit suo Centurioni: & idem de potestate, & Capitaneo, Narbona d. gl. 18. num. 8.

12 Coadjuvat qualificata resistentia, quam dict. Petrus judici insolenter fecit, pro qua l. Regia Hispana 7. tit. 12. lib. 8. Recop. poterat ad remigandum triremibus committi, nisi adeo qualificata esset resistentia, ut ad aliorum exemplum conveniret majori & rigidiore supplicio eum punire, ut patet ibi: Salvo si la resistencia fuere tam calificada, que para exemplo de justicia se deve y convenga hazer mayor castigo, &c. sub quibus verbis poena mortis includitur; nam judex usque ad eam arbitrium suum potest extendere gloss. celebris verbo extraordinariam, in §. summa, Injtit. de injur. plures relati à Claro prax. crim. q. 83. num. 11. vers. sed quero, in princ. Farin. q. 17. n. 27. cum seqq. Caball. resol. crim. casu 92. per tot. maxime n. fin. ibi: Judex ergo vigore dicti arbitrii sibi concessi poenam arbitratum secundum facti circumstantias aliquando levem, quandoque gravissimam usque ad mortem inclusive, ut recte considerat. Joan. de Imola l. 2. sub n. 4. vers. quid autem, ff. de publ. jud. c. relati à Mario Giurba consil. 6. n. 1. Valenz. consil. 142. n. 87. ibi: Quia licet Judicis committeretur arbitrio, posset Judex etiam de mortis poena arbitrari, attenda facti qualitate. l. Pedius, §. 1. de incend. ruina, & naufrag. plures citati à Narbona d. gl. 18. n. 8. 9. & 115.

13 Quæ quidem arbitrii usque ad mortem extensio in iudicibus superioribus, non autem in inferioribus & pedaneis locum habet, cum arbitrium intelligatur datum secundum dignitatem ejus cui conceditur, Menoch. de arbit. casu 70. Mar. Giurba consil. 14. Far. d. q. 17. nu. 58. Bobad. in sua politica. lib. 2. cap. 21. n. 138. & 139.

14 Tria namque delicta Petrus commiserat, videlicet ad manuum operationem deveniendo cum iudice superiore sedente pro tribunali, deinde verba contumeliosa contra illum dicendo, quod esset cornutus, & impurus; & demum ei insolenter resistendo dum illum capere vellet, ac in carceres ducere, de omnibus tanquam diversis est accusandus, & puniendus, ex l. Prator edixit, §. quod autem, vers. si mihi, ff. de injur. ibi. Si mihi plures injurias feceris, puta turba & cœtu domum alicujus introieris, & hoc facto efficiatur ut simul convitium patiar, & verbera, possum separatim tecum experiri de singulis injuriis, queritur, &c. ubi Bar quem refert gloss. verbo additio, sic ait. Quod cogitur omnes proponere in uno libello, tamen ex quolibet sequitur condemnatio, ac si proponerentur in diversis libellis, ut in d. l. non est novum, cum ibi notatis, &c. idem Bart. in l. nunquam plura, ff. de privat. delict. Plaza de delict. c. 1. n. 17. qui hanc resolutionem verissimam dicunt ubi delicta fuerint diversæ speciei. Unde succedit vera conclusio, quod quando plura delicta ab uno committuntur, licet pro eorum quolibet poena mortis imponi non possit, pro omnibus insimul illa committens capitaliter puniri poterit, juxta text. in l. capitalium, §. solent, ff. de poenis, l. 3. ff. de Episc. audient. Quicumque, C. de servis fugit. l. omnes, §. delatores,

15

C. de delatorib. lib. 10. c. nos, 25. q. 2. & ultra ordinarios in dictis iuribus, Ludov. Carrer. praxi crim. vers. circa igitur tertium, n. 1. fol. mini 248. Martil. Grammat. Farin. & alii penè infiniti, quos refert Caball. cent. 1. casu 99. à n. 52.

Et tanto magis, quando in hac provincia Judicibus 16 & justitiæ ministris non ita odtemperatur, ut convenit ad refrenandas malorum hominum conditiones, ne formidine poenæ, & justitiæ timore andeant similia delicta committere, sed ministris debitam referant obedientiam, cap. felicit, §. caterum, de poenis lib. 7. ibi: Dignum est, ut nefandi ratione flagitii ultionis severitas amplius extendatur, & propter enormitatem culparum, plagarum modus exuberet, nec poenis solitis contentetur, &c. leg. 1. ff. de obigeis, ibi: Puniantur autem durissime, non ubique, sed ubi frequentius est hoc genus maleficii, &c. l. au facta, §. pen. ff. de poenis ibi: Nonnunquam evenit, ut aliquorum maleficiorum supplicia exacerbentur, quoties nimium gravioribus exemplum opus est, &c. Cui convenit pulcher text. in l. sacularii, §. sunt quedam, ff. de extraord. crimin. Carrer. in sua praxi, §. circa secundum, num. 8. vers. sic etiam pro furto, fol. mini 227. & §. ac etiam, n. 33. & 34. fol. mini 234. Greg. Lopez l. 22. verbo que receberian, tit. 1. part. 7. Caball. resol. crim. casu 99. n. 60. cum seqq.

Non obstat quod ex parte iudicis fuerit data Petro 17 offendendi & injuriandi causa, quia de hoc nullibi constat, immò apparet ipsum Petrum provocasse iudicem, ac proinde eidem culpa est imputanda, ex text. in l. si ex plagis, §. tabernariis, ff. ad l. Aquil. ibi: Culpam enim penes eum residere, qui prius flagello percusserit, &c. l. in hoc iudicium 10. ff. de servo corrupto, ibi: Iustus est eum teneri, qui princeps fuerit delicti Duardus in explicat. Bullæ in Cœna Domini, lib. 2. cap. 7. q. 36. n. 40. Grivell. dec. 43. n. 16 ibi: Culpam enim semper adscribitur provocanti, &c. ubi n. 25. referens Sot. Menoc. & alios subdit, quod si verba injuriosa repercutientis fuerint diversi generis, non excusatur provocatus, quia hoc esset ulcisci, & non defendere, ibi. Quod etiam in foro conscientie licitum est dare mentiam ad repulsandam injuriam, vel dicere injuriantem esse mendacem sed non licet appellare injuriatum latronem, vel concubinarium, vel similia, quia hoc esset ulcisci, & non defendere.

In omni casu nunquam licet Magistratum repercutere, Aristot. lib. 5. Ethic. ibi. Si quis Magistratum gerens percusserit quemquam, non decet eum repercuti, & si quisquam eum, qui Magistratum gerit percusserit, is non solum repercutiendus est, verum etiam suppli 18 afficiendus, &c. Idem Aristot. lib. 5. politic. c. 11. quem sequitur Mastrill de Magist. lib. 5. c. 3. n. 54. & seq. & cum Puteo Simanch. Mascard. Narbona d. l. 20. gl. 18. n. 67. tit. 1. lib. 4. nova Recop. Bobad. in sua politica. lib. 1. c. 13. n. 232. & lib. 3. c. 1. n. 28 ibi: Que si el Corregidor heriere a alguno, no es licito herirle à el, y si alguno le heriere, puede el Corregidor no solamente herirle pero deve ser por ello el que le herio castigado con pena de muerte.

Quoad recusationem verò Judici propositam, visum fuit illi locum esse multiplici, ex capite.

Primò, quia verba aspera reo dixit, Juris enim 19 interpretes merito crediderunt Judicem recusari, seu rejici posse tanquam suspectum, si verba aspera, aut contumeliosa, pensata eorum qualitate, cuiusdam ex litigatoribus dixerit, gloss. in cap. cum super, de offic. deleg. Ripa in cap. si quando, num. 4. de rescript. Martens in dialogo Relatoris, p. 3. cap. 38. num. 10. Aufser. in tract. de recusat. tit. 1. n. 30. in fine, Aviles ad cap. 4. Prator. gloss. fin. n. 27. ad fin. Bobad. in sua politica, lib. 2. cap. 21. n. 117. & 118. & lib. 5. cap. 1. num. 110.

Luc. Matth. Apicella de suspitione official. n. 62. circa fin. Novar. in collect. deci. collect. 214 n. 8. vers. vigesima quinta di ens verba injuriosa pat. Acac. de Ripol. var. c. 2. n. 80. cum seqq.

Secundò, quia propalavit votum suum, potest enim Judex ut suspectus recusari ob id quod jam aperuit animi sui opinionem Abb. & DD. in c. irrefragabili, §. excessus, de offic. ordin. Jas. in l. apertissimi, n. 9. C. de judic. Alex. in l. Prator, n. 17. ff. de jurisd. omn. judic. Conrad. in pract. rub. de exception. n. 9. & rub. de sent. n. 39. Menoch. conf. 93. n. 13. & 14. lib. 1. Jacob. Laurent. de Judice suspecto c. 11. n. 18. vers. cujus quidem opinionis, Luc. Matth. de Apicella d. 22. suspitione official. n. 103. Mastril. Suil. dec. 92. Nov. d. collect. 214. n. 5. Mar. Giurba dec. 54. n. 3. cum seqq. Alvar. Velasc. d. partit. cap. 9. n. 21. ibi. Illa tamen inter alias causas suspitionis maxime apud Tribunalia admittitur, quando Judex antequam ferret sententiam detexerit votum suum, &c. Ioan. Bapt. Costa de remed. subsid. remed. 123. n. 19. Decian. conf. 26. per tot. vol. 1. Et procedit quamvis non expresse declarasset, sed indicium aliquod exhibuisset, quo animi sui motus detegeretur, ut cum aliis observat Giurba d. conf. 54. n. 3. in fine. Verum ex hoc capite non est secuta recusatio, & ideo eam facile admittendam non esse censuit Valasc. d. cap. 9. n. 21. quem refert & sequitur Giurba d. dec. 54. num. 7. ubi subdit quod Romæ dignissimi Rotæ Auditores palam detegunt quid sentiant in causa, & dicunt liberè partibus, Cujus non foves, sententia contra te ferenda est, Rota non benè sentit de causa tua.

21 Tertiò, quia inter patrem & Judicem lis aderat; nam sufficiens causa recusandi Judicem est, si lis etiam in causa civili inter illum & litigantem vertatur, Abb. in cap. cum super, de offic. deleg. Maranta in pract. part. 6. act. 2. de appellat. n. 47. Rebuff. in tract. de recusat. art. 9. gloss. 9. n. 22. Luc. Matth. d. tract. de suspic. official. n. 97. Farin. fragm. crim. par. 2. lit. 7. n. 867. Novar. d. collect. 214. n. 6. & 7. Quod procedit etiam lite finita, si adversarius obtinuerit, si succubuerit, Alex. in addit. ad Bart. in d. l. apertissimi, C. de judic. Farin. d. lit. 1. n. 868. Vincent. de Franchis dec. 719. num. 1. & ibi Aloys. Ricc. in addit. & quod ad recusandum Judicem sufficiat quæcumque inimicitia, quamvis non sit capitalis, aut gravis, resolvunt Præpos. in cap. postremo, n. 11. de appellat. & ibi Philipp. Franch. num. 20. Maranta ubi supra, num. 35. in fine, Rebuff. d. a. 9. gloss. unic. num. 16. Ripol. var. resolut. cap. 2. num. 171. Farin. d. lit. 1. num. 863. Ubi quod non inspicitur an inimicitia habuerit fomitem ex veritate, vel ex falso, & an à partibus, vel à tertio. Et quod sufficiat inimicitia etiam præsumpta, gloss. in cap. Adrianus, 63. dict. Ripol. d. cap. 2. num. 171. & sola justa causa ut sit Iudex inimicus, sufficit ad recusatorem, ut tradit Innoc. in cap. 1. de re judic. quod secundum Bart. in l. 2. in fine, ff. de his quibus ut indign. procedit etiam si ignoret commissam esse causam inimicitiae: refert & sequitur Luc. Matth. d. tract. de suspic. offic. num. 96. Acac. de Ripol. d. cap. 2. num. 161. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 284. num. 28. Imò in Judice sufficit inimicitia levis, seu minima suspitionis causa, ut possit suspectus recusari, gloss. verbo consanguineus, in d. cap. postremo, de appellat. & ibi Host. num. 2. Bellam. num. 2. Philipp. Franch. n. 20. & Alex. de Nevo nu. 12. Seraphin. de privil. juram. privil. 2. n. 4. Cardin. Tusch. pract. concl. verbo suspectos, concl. 908. num. 13. Beltramin. ad Greg. XV. dec. 328. num. 14. Rota dec. 2. num. 13. part. 3. divers. 24 Stephan. Aufser. de recusat. tit. 3. num. 26. Mastrill. Sicil. decis. 151. num. 46. quia ad recusandum Judicem

minor causa requiritur, quam ad opponendum contra testem ne deponat. Acac. de Ripol. dec. 2. n. 162. Quare, &c.

Vallisoletana Legi. imitatis.

Filius ex conjugato & soluta respectu patris est adulterinus, ac omnis successionis tam ab intestato, quam ex testamento incapax. Filium naturalem, & spurium in quibus casibus Princeps de ordinaria, seu absoluta potestate legitimare valeat?

VOTUM LXVII.

- 1 Filius ex viro conjugato & muliere, soluta respectu patris omnis successionis, tam ex testamento, quam ab intestato incapax est.
- 2 Filius ex conjugato & soluta dicitur ex adultero natus quoad omnes Juris effectus.
- 3 L. 10. tit. 13. part. 6. declaratur.
- 4 Filius ex uxorato, & soluta respectu patris est adulterinus, & ideo illi non succedit.
- 5 Filii spurii & alii ejusdem speciei jure Authentico-rum legitimationis incapaces sunt.
- 6 Princeps quando spurium ad succedendum, & ad alia capacem reddere vult, actus iste non dicitur vera legitimitio, sed est dispensatio.
- 7 Legitimitio per subsequens matrimonium favorabilior est quam illa, quæ fit per rescriptum Principis.
- 8 Legitimitio per rescriptum Principis quoad naturales est propria, legitima, & favorabilis, quoad alios verò odiosa, impropria, & in omnibus restringenda.
- 9 Spurium, adulterinum, aut ex alio damnato coitu susceptum legitimari ex rescripto Principis, mali profectò exempli est.
- 10 Legitimitio nova introducta à Justiniano.
- 11 L. qui in provincia, §. Divus, ff. de ritu nupt. declaratur.
- 12 Princeps filios spurios legitimat ex absoluta, & summa, non autem ordinaria potestate.
- 13 Spurius si fuerit nimium odiosus, veluti natus ex sacrilegio, specialis super hoc impetranda est dispensatio.
- 14 Legitimitio spurii in tertii præjudicium eatenus valebit, quatenus Princeps ex sufficiente occurrente causa volueris juri acquisito derogare, & non alias.
- 15 Legitimitio spurii ad petitionem patris, & ejus vita durante, si nullus alius filius legitimus, aut naturalis extiterit, valet dummodo fiat cum derogatione Juris, & claus. non obstantibus.
- 16 Filium spurium heredem in suo testamento si pater instituerit sub conditione si eum Princeps legitimaverit, vel cum capax erit, antalis institutio valeat, & n. seqq.
- 17 L. In tempus, ff. de hered. instit. declaratur.
- 18 Legitimitio à filio naturali obtenta post mortem patris valet, quando pater filium hujusmodi purè heredem instituit & voluntatem suam declaravit.
- 19 Quid quando venientes ab intestato hereditatem jam adiverint, ostenditur.
- 20 Legitimitio facta post mortem patris non præjudicat agnatis, nisi citati fuerint, & consenserint.
- 21 Legitimitio illegitimi facti post mortem patris ex declaratione sua voluntatis, quando haeres ab intestato

testato non solum adiverat jam hereditatem, sed etiam possessionem bonorum acceperat, est invalida.

22 Legitimitas obienta post mortem patris secundum Rotam retrahitur, ubi accessit consensus patris in vita.

1 **Q**UAMVIS in Hispaniarum Regnis per l. 9.

Tauri, filius ex viro conjugato, & muliere soluta matri successibilis sit, sublata Doctorum controversia, de qua per Peregr. de jure fisci lib. 3. tit. 18. n. 36. Nihilominus respectu patris omnis successionis, tam ex testamento, quam ab intestato incapax est, auth. ex complexu, C. de incestis nupt. auth. quibus modis naturales efficiantur sui, §. fin. auth. quibus modis natur. efficiantur legit. ibi: Si autem vir vivente uxore sua aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit, licet post mortem uxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius, & ab hereditate repellendus. In terminis expendens ad id textum in d. c. tanta, Guid. Papae dec. 280. ubi testatur ita vidisse judicari. Dec. post multos, quos refert conf. 305. n. 5. lib. 1. sequitur dicens communem & verioremen Menoc. conf. 60. n. 15. volum. 1. Card. Tusch. pract. concl. 10. 7. lit. S. concl. 409. num. 11. ubi citat ad id Gozadin. Cravet. & Bertrand. dicit communem Peregr. d. lib. 3. tit. 18. n. 35. ubi attestatur per binas sententias sic obtinuisse, Covar. de Sponsal. par. 2. c. 8. §. 1. n. 16. vers. ex quibus dubium est, ubi subdit talem filium ex conjugato, & soluta, dici ex adulterio natum quoad omnes Juris effectus, accusatione excepta. Valasc. consult. 27 p. 1. Cujus quidem Taurinae leg. 9. dispositio licet procedat circa matris successionem, quoad patrem nihil loquitur, & in hac parte si de Jure Regio agamus, sequenda est l. 10. tit. 16. p. 6. quae filios ex fornicatione, incesto, vel adulterio natos, qui naturales filii vocari non possunt, ab hereditatibus & successionibus parentum arceat juber, & sic separatim, & discretive fit mentio de filiis ex adulterio natis, & verbum illud fornication, intelligit Gregor. Lop. ibi gloss. 1. de ea fornicatione, quae etiam accedente fornicantium consensu, conjugalis esse non potest, eoque modo declarant Rojas in epitom. success. cap. 20. num. 1. Parlador. rerum quid. lib. 1. quest. 10. num. 2. Velasquez de Avendaño dict. l. 9. Tauri, gl. 2. n. 4. Azeved. leg. 7. num. 39. tit. 8. lib. 5. Recop.

4 Unde bene Velasquez de Avendaño d. n. 4. expresse tenet per d. l. 9. Tauri, filium ex uxorato & soluta non succedere patri, cum respectu illius sit adulterinus, & sufficiat esse coitum damnatum, licet non poena mortis naturalis, ut filii ab eo procreati ab ejus hereditate omnino repellantur; & reprobat Anton. Gom. ibid. n. 14. ad med. dicentem quod filius conjugati & solutae poterit hodie per illam legem patri succedere, cum non sit natus ex coitu punibili ex parte matris: qui debuerat advertere supradictam legem 9. in sola matris successionem procedere, & coitum istum adulterinum, & consequenter damnatum esse: idem contra Ant. Gom. tenet Ant. Pichard. sub tit. Instit. de hered. qua ab intest. defer. in compendio de legitima omnium, tam legitimorum, quam illegitimorum descendendum successionem, §. 8. n. 20. & 21. quamvis eandem Anton. Gom. opinionem referat, licet non expresse eam sequatur, Matienz. l. 7. gl. 11. n. 8. tit. 8. lib. 5. Recop.

5 Qui quidem filii spurii, & alii ejusdem speciei, jure authenticorum, de quo in tit. quibus modis naturales efficiantur legitimi, legitimationis incapaces sunt, ut docet Covar. de Sponsal. par. 2. cap. 8. n. 4. vers. tertio ex eodem, ibi: Hinc opinioni accedit quod Justinia-

nus in Novellis tit. quibus modis naturales efficiantur legitimi, dum legitimationes expendit, & eam praesertim, quae beneficio Principis fit, de his tantum filiis agit, qui vel sunt omnino naturales, vel ex his geniti parentibus, qui spe conceptionis matrimonium lege divina, aut Pontificia contrahere poterant, &c. notant Cujac. in recitationibus solemnibus ad tit. C. de natural. liber. Dec. conf. 175. num. 3. lib. 1. Emman. Costa in l. Gallus, §. & quid si tantum, par. 2. n. 166. Socin. sen. conf. 95. n. 21. vol. 4. Octavian. Pedem. dec. 116. n. 6. ibi: Et hoc comprobatur ex eo, quod legitimitas talium spuriorum est contra jus commune, quo expresse prohibentur tales spurii legitimari, l. lege, §. fin. & auth. liceat, C. de natural. liber. §. fin. quibus modis natur. effic. sui, per quae Jura ita tradis. Socin. conf. 95. n. 21. vol. 4. & Benedict. de Plumbino disput. incip. Statuto Pisano, col. 15. concludens quod ex quo talis legitimitas est de genere prohibitorum, maxime à Jure divino & Canonico, non esset vera & propria legitimitas. 6 Unde provenit quod quando Princeps spurium ad succedendum, aliosque Juris effectus capacem reddere vult, actus iste non dicitur vera legitimitas, sed est dispensatio, ut post Paul. de Castro, Covar. & alios resolvit Molin. de primog. lib. 3. cap. 3. num. 36.

7 Probatum namque eo medio, quia legitimitas per subsequens matrimonium favorabilior est, quam illa, quae fit per rescriptum Principis, ut notatur in cap. tanta, qui filii sint leg. & in l. cum quis 10. l. nuper 11. C. de naturalib. liber. Paris. conf. 13. n. 36. lib. 2. ubi refert multa specialia, quae conceduntur legitimitatis per subsequens matrimonium, & non per rescriptum Principis, Cov. de Sponsal. p. 2. c. 8. §. 8. n. 4. in fine, ex eo dicens, quod legitimitas per rescriptum 8 Principis, quoad naturales, est propria, legitima, & favorabilis, quoad alios vero odiosa, impropria, & in omnibus restringenda, Octav. Pedem. dec. 116. n. 16. Observant. Tiraq. de jure primog. quest. 34. n. 54. cum seqq. Ant. Faber in suo Cod. lib. 5. tit. de natural. liber. definit. 5. Vvesembec. conf. 44. n. 40. Cavalcan. dec. 32. n. 12. part. 3. Atqui legitimitas illa per subsequens matrimonium, cum magis propria, naturalis, & legitima sit, non habet vim legitimandi spurium ad succedendum patri, ut in individuo de filio ex viro conjugato & muliere soluta procreato agens probat text. in d. c. tanta, ubi notant gloss. & Doctores omnes, & in l. cum quis, cum l. seq. C. de natural. liber. Octavian. dict. dec. 116. n. 19. Ergo necessario fatendum est, quod si matrimonium sufficiens reputatum non fuerit ad legitimandum filios spurios, idem nec sufficiens reputari debeat rescriptum Principis, quod minorem vim habet, quam matrimonium.

9 Hoc argumento usus est Octavian. dict. dec. 116. n. 19. ibi: est textus apertus in c. tanta, qui filii sint legit. ubi expresse dicitur, quod si vir vivente uxore aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit, licet post mortem uxoris eandem duxerit, nihilominus talis filius erit spurius, & ab hereditate repellendus, &c. Et paulo inferius, ibi: Si ergo tales spurii non efficiuntur legitimi, etiam per subsequens matrimonium quo omnis macula abstergitur, ex quo vera, atque originaria, ac potentior inducitur legitimitas; ergo nec poterunt per rescriptum vere legitimari, argumento à majori, & posteriori, ad minus negativè, quod argumentum validum est in l. 2. C. in quibus causis in integr. restitutio non est necess. Everard. in suis locis legalibus, loco 66: &c. Eo etiam utitur Anton. Fabian. d. definit. 5. ita subdens: Spurium, adulterinum, aut ex alio damnato coitu susceptum legitimari ex rescripto Principis, mali profecto exempli est, & contra bonos mores, cum nec

in his sint, qui per subsequens matrimonium, cuius præcipua est ad legitimam auctoritas, legitimari possint, &c. Quibus consonat l. 1. tit. 13. p. 4. ubi Greg. Lop. gloss. 8. & 9. nec mirum, quia ut dicit text. cap. si gens Anglorum. dist. 56. nec sunt in bello fortes, nec in fide stabiles, nec honorabiles hominibus, nec Deo amabiles, & latè exornat plurima adversus spurios congerens Rojas de success. cap. 20. num. 1. cum seqq.

10 Non obstat textus, qui ex adverso adducitur in l. qui in provincia §. Divus, ff. de ritu nupt. quia ultra quam quod de legitimatione non loquitur, utpote quia novè introducta est à Justiniano in auth. quibus modis efficitur legit. §. si quis sanè, ibi: *Damus ei fiduciam nova quadam, & nunc adinventam à nobis via ad legitimorum jus perducere naturales*, &c. & paulò post, ibi: *Sic & nos hunc modum adinvenimus*. Respondetur in d. §. Divus, ad confirmandum filiorum statum quatuor concurrille circumstantias. Prima est numerus liberorum; secunda in figura matrimonii eorum procreatio; tertia diuturnitas temporis, quia contractum fuerat ab hinc quadraginta annis; quarta allegata ignorantia: propter quæ omnia Princeps confirmavit statum liberorum, ut patet ex rescripto relato in d. §. Divus, ubi postquam retulit prædictas circumstantias, subdit hæc verba: *Idcirco cum hæc omnia in unum concurrant confirmamus statum liberorum vestrorum in eo matrimonio quaesitorum, quod ante annos quadraginta contractum est*: & ita intelligunt illum textum Doctores ibi, & alii, quos refert Octavian. d. dec. 129. n. 10.

12 Et quamvis nonnulli Doctores existimaverint Principem posse filios spurios legitimare; nihilominus id non procedit Jure attento, nec ex potestate ordinaria, sed ex absoluta & summa, ut observat Alber. in reb. de decret. ab ordine facien. n. 8. ibi. Item lex prohibet legitimationem spuriorum, ut in d. auth. quibus modis naturales efficiantur sui, §. fin. Gl. tamen permitti ibi Principi non ex ordinaria potestate, quæ est ut legibus vivat, C. de testam. l. ex imperfecto, sed ex absoluta, & summa potestate, quæ est ultra ordinariam, & ex qua est supra legem: refert & sequitur Cephal. conf. 285. n. 23 lib. 2. Greg. Lop. l. 4. gl. 8. tit. 15. par. 4.

13 ubi dicit in hoc casu necessariam esse legum correctionem, & addit Mierez de majorat. p. 1. q. 8. n. 101. quod si filius spurius fuerit plurimum odiosus, ut quia natus ex sacrilegio, specialis super hoc impetranda est dispensatio, ejus autem verba hæc sunt: *Et per illum text. dicit Bald. in l. eam quam, n. 38. C. de fidei-comm. quod filius, qui est plurimum odiosus, ut quia natus ex sacrilegio, vel monachatu, non est legitimatus per verba generalia, non obstantibus; sed specialis in hoc est impetranda dispensatio, & per illum text. dicit idem Bald. in l. omnes populi, col. 9.* Optimè de qualitate spurietatis declaranda. Valenzuela conf. 169. à princ.

14 Unde inferitur, quod quodocunque agatur de viribus legitimationis spuriorum, & de præjudicio quod ejus vigore Princeps afferre potest, id totum secundum ordinarias potestatis regulas agendum est: & ideo legitimatio hæc in tertio præjudicium eatenus valebit, quatenus Princeps ex sufficiente occurrente causa valuerit juri acquisito derogare, & non alias, ut bene considerat Bologn. omnino videndus in l. Gallus, §. & quid si tantum, num. 260. ff. de liber. & posthum. Qua quidem absoluta potestate nunquam invictissimi nostri Hispaniarum Reges utuntur, nec uti volunt, ut dispositum sanctissime reperitur l. 3. tit. 14. lib. 4. Recop. ibi: *Aunque se diga proceder de nuestro motu proprio, y poderio Real absoluto, que sin embargo de todo aquello, toda via es nuestra merced y*

voluntad, que la Justicia ficeria, y sea dado y guardado a cada uno su derecho, y no recibio agrario, ni peris yzio alguno en su justicia, &c.

Et ut materia concedendæ legitimationis spurietatis à Principe cum distinctione appareat, & sciatur quibus casibus eam concedere potest, aliqui sunt distinguendi in hanc ut sequitur formam.

Primus casus est quando Princeps filium spurium 15 legitimat ad petitionem patris, & ejus vita durante, qui nullum alium filium legitimum, aut naturalem habebat, & tunc communis obtinuit, legitimationem valere, dummodo fiat cum derogatione juris, & apposita clausula, *Non obstantibus*: ita tenent Doctores in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de liber. & posth. & notat Greg. Lop. l. 4. gloss. 8. tit. 15. p. 4. Imò notat optimè Ant. Faber in suo C. tit. de naturalibus liber. defin. 5. spurium legitimari ex rescripto Principis, mali exempli esse, & contra bonos mores; & admonet quod si tale rescriptum à Principe pater impetraverit, non debet Senatus, ad cujus potius, quam ad rationalium cognitionem ea res pertinet, voluntatem sequi Principis, nisi tot jussionibus, & comminationibus urgeatur, ut vel invitus parere habeat necesse.

Secundus casus est quando pater mortuus est, & 16 filium spurium hæredem in suo ultimo testamento instituit, sub conditione si eum Princeps legitimaverit, vel cum capax erit: quo casu plures tenuerunt institutionem hujusmodi valere, & legitimationem post mortem patris obtineri posse, ut constat ex relatis à Molin. de primog. lib. 2. cap. 3. num. 40. & 41. Peregr. de jure fisci lib. 3. tit. 18. num. 88. pro qua opinione adducitur text. in l. tempus, ff. de hered. instit.

Contrariam tamen sententiam tenuerunt Paul. de 17 Castro in filiusfam. 19. ff. de testam. n. 14. Bald. in l. eam quam, C. de fidei n. 48. Socin. sen. in l. Gallus, §. instruens, n. 2. ff. de liber. & posthum. alios referens communem dicit Guillelm. Benedict. in c. Raymunt, verbo reliquit, n. 5. de testam. Marc. Anton. Aquilin. in d. §. & quid si tantum, super verbis, *Quid enim si aqua & ignis interdictionem pateretur*, n. 187. Ad dictam autem l. in tempus, respondetur procedere quando incapacitas solum respiciebat institutum, quæ potest suppleri mortuo testatore, ut capere possit; secus tamen est quando prohibitio incapacitatis dirigitur in eundem testatorem, & in ejus odium, ut in nostro casu, juxta text. in l. fin. C. de naturalibus liber. ibi: *Ideo prohibuerunt, quia vitium paternum refranandum esse existimaverunt*, &c. quia tunc non potest suppleri, nec convalidari ex postfacto, maxime post ejus mortem, ut in individuo respondens d. l. in tempus, consideravit ultra proximè citatos Molin. d. lib. 2. cap. 7. n. 42. ibi: *Item non obstat d. l. in tempus, & ea quæ scribuntur in d. §. instituens, adnotari solent. Ad ea namque respondetur multipliciter, primò quod non loquuntur quando defectus provenit ex parte instituentis, prout in casu, de quo agimus, contingit. Tunc enim hic defectus nedum post mortem, sed etiam in vita ejusdem suppleri non potest, l. filius qui in potestate, ff. de liber. & posth. l. §. sed si filius, ff. de leg. 3. idque in specie dixit Alex in d. §. instituens, n. 2 & Cur. jun. d. consil. 82. num. 2. & 3. &c.*

Tertius casus est quando pater filium illegitimum 18 purè hæredem instituit, & voluntatem suam declaravit, ut Princeps illi legitimationem concessisset, tunc propter concursum voluntatis, tam parentis quam Principis, valet legitimario obtenta post mortem patris, dummodo talis filius sit naturalis, & non spurius, ut probat text. in auth. item sine legitimis, C. de naturalibus liber. ubi notatur auth. quibus modis natur. efficitur.

effic. legit. §. sit igitur licentia, vers. si verò, juncto §. fin. ejusdem authentica, notat Dec. cons. 175. n. 3. lib. 1. ibi. Secundo respondetur, quod text. in auth. item si quis, loquitur in filiis naturalibus, dum inquit se velle naturales liberos fore legitimos successores; secus videtur in filiis spuris, prout in casu nostro agitur, quia sunt magis odiosi, auth. ex complexu, C. de incest. nupt. & ideo beneficium legitimisationis datum liberis naturalibus in d. auth. item si quis, non habet locum in filiis spuris, qui ab omni prorsus beneficio excluduntur, ut dicit text. in d. auth. licet in fine, C. de natura lib. liber. Costa in d. §. & quid si tantum, p. 2. n. 166. ibi. Caterum in specie à Decio proposita, ubi filius non simpliciter naturalis erat, sed ex damnato coitu conceptus, questio in hoc est, an non possit induci textus in auth. item sine, qui loquitur in naturalibus, & Bart. hic intellexisse videtur eum textum non solum in naturalibus sed etiam in spuris procedere, cum in naturali, vel spurio questionem proposuit, idque pro constanti videtur habuisse. Carol. Ruin. num. pen. è contrario Lancel. Gallia constanter asserit, cum text. in spuris non procedere, ideoque conatur verba Bart. per interpretationem defendere, hoc etiam Dec. affirmavit in dicto cons. 176. in 2. col. Ego verò non dubito, quin Justinianus in auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi, §. illud autem, collat. 6. Unde translatus est text. in auth. item sine, in naturalibus liberis solum procedat, exclusis his qui ex damnato coitu sunt concepti, in quibus nulla legitimisationis species procedit, ut in auth. quibus modis natur. effic. sui, §. fin. col. 7. De Jure Regio consonat l. 6. tit. 15. par. 4. ubi statuitur Principem sequendo voluntatem patris jam defuncti, qui ejus filium naturalem heredem instituit, posse eum legitimare, & confirmare testamentum ipsius patris; & ibi Gregor. Lopez in gloss. naturales, ita ait: Non enim habebit locum ista lex in filiis spuris, qui ab omni beneficio excluduntur, &c.

19 Quartus casus est idem quod tertius, additâ certâ circumstantiâ, quod scilicet venientes ab intestato hæreditatem jam adiverint, quo casu si filius est naturalis, procedit d. auth. item sine legitimis, quia hæredes ab intestato jus non habent, filio naturali hærede instituto, in quo nulla prohibitio, aut incapacitas quoad effectum reperitur: secus verò in spuris aliis hæredibus institutis, quibus Princeps etiam de plenitudine potestatis in præjudicium venientium ab intestato legitimisationem concedere non potest post mortem patris, Anchat. cons. 241. num. 2. Rota dec. 164. n. 9. in fine, p. 1. in posthum. Farin. Fortun. Garc. in d. §. & quid si tantum, n. 187. cum seqq. ubi n. 370. sic concludit. Sed ut ex superioribus constat, id teneas, quod siue hæreditas sit delata ab intestato, siue sit jam adita, siue sit apprehensa, nisi Princeps iusta causa utilitatis publica abstulerit sola sua voluntate, non justè aufert, nec jure valebit talis legitimatio, &c. Sarmient. select. lib. 1. cap. 8. n. 14. cum seqq. Molin. d. lib. 2. cap. 7. n. 28. vers. quod in hac specie, & n. 29. ibi. Hac tamen distinctio, quamvis à gravissimis Auctoribus recepta sit, mihi tamen jure non probatur, imò est contra omnia jura, tam Civilia, quam Regia, que paulò ante citavimus, dicentia dominium non posse alicui auferri à Principe absque causa publica, & dato bono cambio, quæ indistinctè id disponunt: nec verum videtur, quod ex eo quod modus acquirendi sit de jure Civili, dominium possit à Principe auferri; quamvis enim dominium per modum à Jure Civili constitutum acquiratur, ipsius tamen dominium ex jure gentium procedit, cum omnia dominia quacumque ratione querantur, juris gentium sint, &c. & tandem concludit eam veriore, & receptionem, atque rationi, & æquitati magis consonam

Bologner. in d. §. & quid si tantum, n. 260 ubi refert ita de facto vidisse Bononiæ observari, quia cum Cardinalis Campegius ex sua plenissima potestate legitimasset forsan triginta, & ultra filios illegitimos post mortem parentum, & aditam hæreditatem eorum, tales legitimisationes non potuisse præjudicare dictis agnatis adeuntibus, multoties vidisse judicari, & ita ultra triginta sententias contra legitimatos latas fuisse, & in usum transisse refert Spin. in speculo testament. gloss. 16. n. 125. Menoch. cons. 108. n. 49. cum seqq. lib. 2. latè Cardin. Tusch. practice. conclus. tom. 5. lit. S, concl. 221. n. 6. cum seqq. Valenz. cons. 69. n. 108. ubi post Bart. in d. §. & quid si tantum, n. 24. tenet legitimisationem factam post mortem patris non præjudicare agnatis, nisi citati fuerint, & consenserint, & addit Rota coram Duran dec. 254. num. 7. quod si pater in vita facit legitimum filium ad effectum ut ei succedat in bonis, de quibus potest liberè disponere in quoscunque, nemo citari debet.

21 Quintus casus est quando hæres ab intestato non solum adiverat jam hæreditatem, sed etiam possessionem bonorum acceperat, & tunc nullus dubitat legitimisationem esse invalidam, proinde hæredi nullatenus præjudicare posse, ut uno ore affirmant omnes in d. §. & quid si tantum, & advertunt Menoch. d. cons. 108. n. 48. Petra de potestate Principis, q. 25. & 32. Nec aliqui Doctores in contrarium adduci soliti huic nostræ sententiæ impedimento sunt: nam Put. dec. 472. alias 483. lib. 2. loquitur in filio habito in figura matrimonii, cui solum obstabat Canonicum impedimentum, & dispensatio fuit in radice ut constat ex lectione dictæ decisionis, Clar. in §. testament. q. 31. n. 6. loquitur in filio legitimo vivo patre, Hieron. Gabar. cons. 29. lib. 1. agit de filio naturali ex soluta & soluto, ut patet ante n. 1. & deinde probat filium de quo ibi, esse naturalem, licet susceptus non esset ex concubina, in qua concurrerent juris Civilis requisita, & cons. 26. lib. 2. solum ostendit per totum hoc consilium legitimisationem, de qua fuerat consultus, esse obreptitiam, licet n. 3. per transennam dixerit, quod de voluntate parentis potest fieri legitimatio post ejus mortem, quia non affirmat id procedere in spurio, cum id intelligi debeat juxta terminos dictæ auth. item sine liberis, & ea quæ suprâ latè tradita sunt Seraph. dec. 1331. n. 11. p. 2. loquitur in filio naturali, ut constat ex themate per eum proposito n. 1. ibi. Et Fabricium filium naturalem legitimatum auctoritate Archivi Curie Romanæ, &c. Rota dec. 667. n. 4. p. 1. recent. pariter tractat de legitimazione obtenta in vita patris.

22 Illud adderem utilissimum, quod legitimatio obtenta post mortem patris, retrahitur ubi accessit consensus patris in vita, Rota dec. 74. n. 7. p. 2. recent. Quare, &c.

Seguntina falsitatis.

Instrumentum falsum, & de falso suspectum quod dicatur: Plures conjecturæ, præsumptiones, & suspensiones falsitatis scripturarum & instrumentorum, ex quibus oriantur ad hoc ut ab eorum fide detrahatur, vel nulla illis adhibeatur.

VOTUM LXVIII.

1 Instrumentum quandoque est falsum, quandoque de falso suspectum.

2 In.

- 2 Instrumentum de falso suspectum dicitur quando nulla a est concludens probatio falsitatis, sed solum ad sunt verisimiles falsitatis suspensiones.
- 3 Falsitatis presumptiones aut proveniunt ex vitio patenti & visibili, aut ex intrinseco, & non visibili.
- 4 Falsitatis probatio cum difficultate reputetur, iudiciis & conjecturis fit.
- 5 Falsitatem detegere est quodammodo divina revelatio.
- 6 Falsitatis presumptiones plures sufficiunt, licet qualibet per se non sit plenè probata.
- 7 Suspensiones in civilibus ad probandam falsitatem sufficiunt.
- 8 Presumptiones falsitatis instrumento fidem tollunt.
- 9 Suspicio falsitatis sufficit quando agitur de tollenda fide scripturae.
- 10 Suspicio falsi quando oritur ex vitio extrinseco & visibili, praesumptio habetur pro concludenti probatione.
- 11 Conjectura extrinseca falsitatis in civilibus sufficiunt ad hoc, quod scripturae fides adimatur.
- 12 Conjectura vehementes, & tendentes ad eundem finem, probant falsitatem commissam, maxime quando, agitur de falsitate civiliter.
- 13 Conjectura quae in causa criminali tantum sufficiunt ad torturam, melius fortius sufficiunt in causa civili ad hoc ut non adhibeatur fides instrumento.
- 14 Probatio per testes est naturalis, at quae fit per instrumentum est artificiosa.
- 15 Scriptura de falso suspecta non creditur.
- 16 Scriptura in qua non fuit appositus locus confectionis illius, praesumitur falsa.
- 17 Suspicio falsitatis arguitur quando non est adhibita solemnitas requisita.
- 18 Locus loci est de necessitate apponendus in scripturis, & instrumenti, praecipue si fiant in civitate populoosa & ampla.
- 19 Ratio quare in instrumento facienda est mentio de loco, refertur.
- 20 Loci mentio spectat ad substantialia, & necessariam solemnitatem instrumenti.
- 21 Notarius omittens apponere locum in instrumento, est suspectus de falso.
- 22 Instrumentum, in quo non est appositus locus ubi fuit confectum, nullum est.
- 23 Probatio praesumptiva, maxime in instrumento seu aliqua publica scriptura, non sufficit ad suppleendam loci solemnitatem, sed requiritur loci expressa mentio.
- 24 Loci probatio praesumptiva sufficit in scriptura privata.
- 25 Expressio ubi requiritur pro forma, non sufficit expressio per relationem ad illud.
- 26 Locus, & locus loci exprimi solet ex stylo, & consuetudine Notariorum.
- 27 Subscriptionis Notarii omisso scripturam vitiat.
- 28 Signum Notarii accedere debet ad essentiam & validitatem instrumentorum publicorum.
- 29 Defectus clausulae, Actum, &c. indicat imperfectiorem actus, & stipulationem non adesse.
- 30 Falsitas arguitur ex contrarietate, seu repugnantia inter duo instrumenta ab eadem parte producta.
- 31 Scriptura, quae verisimilia non continet, fides adhibenda non est.
- 32 Instrumentum continens inverisimilia est de falso suspectum.
- 33 Falsitatis plena probatio resultat quando unum verisimile additur pluribus inverisimilibus.
- 34 Falsum reputatur quod verisimile non est.
- 35 Verisimile non est quando factum fuerit id, quod fieri non solet.
- 36 Inverisimile est quod parcus, & tenax immensam faciat donationem.
- 37 Donatio excessiva & immoderata praesumitur fraudulenta & simulata.
- 38 Insolita omnia sunt suspecta.
- 39 Instrumentum de fide suspectum est si rogatum fuerit à Notario valde suspecto.
- 40 Notarii fides diminuitur, si sit valde diffamatus, aut probetur fuisse solitum ea facere.
- 41 Scripturas falsas producere solitus, facit ut male praesumitur contra eam quam producit.
- 42 Falsitatis praesumptio oritur ex suspitione, quae à familiaritate magna inter adversarium, & Notarium intercedit.
- 43 Falsitatis donationis praesumptio est si donans post donationem quamplura bona diversis contractibus distraxit, praetento donatario sciente, & non reclamante.
- 44 Falsitatis instrumenti praesumptio est, quia omnes testes in eo descripti mortui sunt.
- 45 Testes duo quando reperiuntur descripti in instrumento, quorum unus dicit se non interfuisse alter verò moribus est, resultat suspicio quod instrumentum non sit verum.
- 46 Ignorantia, seu oblivio non praesumitur ob tempus per vetustum in facto momentoso.
- 47 Subscriptio testium facta contra solitum facit praesumi instrumentum falsum.
- 48 Falsitatis praesumptio oritur ex clausulis, & cautelis insolitis positis in instrumento.
- 49 Falsitatis praesumptio oritur ex occultatione scripturae.
- 50 Occultatio instrumenti praesumitur ab eo facta, in cuius commodum cedit.
- 51 Falsitatis praesumptio oritur ex diversitate dictaminis scripturae.
- 52 Characteres visi imitati potius quam veri Notarii conficientis scripturam, faciunt de illa male praesumi.
- 53 Papyri signum si sit diversum ab alio ejusdem scripturae, facit de illa male praesumi.
- 54 Charta in qua scriptum fuit instrumentum, si sit maculata, & immunda, inducat praesumptionem falsitatis.
- 55 Parcelle plures quando sunt verificatae, non est verisimile quod liber in ceteris falsum contineat.

PRO comprobanda falsitate scripturae i donationis, de qua agitur, praemittendum est, quod scriptura, seu instrumentum quandoque est falsum, quandoque de falso suspectum: ita distinguit text. in l. 1. §. si quis neget, ubi gloss. Bart. & alii, quem adm. testam. aper. cap. ex litteris, de fide instrum. cap. fin. de crimine falsi, Mandel Alb. conf. 99. nu. 3. Farin. de falsit. & simul. q. 151. num. 1. Instrumentum autem dicitur falsum, quando concludenter probatur falsum, ut puta rem aliter se habere, quam canet instrumentum; suspectum verò dicitur, quando nulla adest concludens probatio falsitatis, sed solum adsunt verisimiles falsitatis suspensiones, ut in l. 2. ff. de fide instrum. & in l. jubemus, C. de probat. & id cap. olim ex litteris, de rescript. & in c. ex litteris, & in c. inter dilectos, de fide instrum. & in d. cap. fin. de crimine falsi, Mandel. Alben. d. conf. 99. n. 4. Joseph. Sesse Aragon. dec. 118. num. 8.

Praemittendum etiam est, magnam inter Doctores reperi distinctionem inter praesumptionem falsitatis

ratis provenientis ex vitio patenti, & visibili, & eam quæ provenit ex intrinseco, & non visibili, aut patenti vitio: primæ classis exemplum est, ubi Scriptura, seu instrumentum reperitur apostillatum, seu cancellatum, vel interlineatum, aut abrasum: secundæ classis exempla sunt quando instrumenti vitium ab extra provenit, puta quia continet inverisimilia, vel contrariatur alteri instrumento, & in aliis, de quibus Mascard. *de probat. concl.* 740. Menoch. *de præsump. lib. 5. præf.* 20. Nicol. Genoa *de Scriptura privata, q. 6. princ. per tot. fol. 37. cum seqq.* Farin. *conf.* 109. *num.* 9. & 10. *p.* 2. ubi quod præsumptiones falsitatis patentes & visibiles non solum dicuntur ex quæ ex vitiata Scriptura, sed omnes aliæ, quæ ex lectura Scripturæ, de cujus falsitate agitur, colligunt.

4 Cum autem falsitas, ut plurimum occultè committatur, illius probatio difficilis reputatur, ac proinde indiciis & conjecturis probari potest, Jas. *consil.* 68. *n. 2. lib. 4.* & cum pluribus Menoch. *conf.* 538. *n. 2. lib. 6.* Honded. *conf.* 109. *n. 2. lib. 1.* quia deregere falsitatem est quodammodo divina revelatio. Bald. *in l. si ex falsis, C. de transact. n. 2.* ponderando textum ibi, *civiliter falso revelato*, Socic. jun. *conf.* 41. *num.* 7. *lib. 1.* Et hæc præsumptiones falsitatis sufficiunt, licet quælibet per se non sit plenè probata, *cap. præterea 27. de testib.* ubi Abb. *not.* 1. Aretin. *in cap. veniens, el. 1. n. 25. ad fin. & ibi Felin. n. 13. eod. tit. idem Aret. conf.* 13. *n. 9.* Dec. *conf.* 577. *num.* 12. Anton. Gabr. *commun. lib. 1. tit. de probat. concl. 1. num.* 32.

7 Unde provenit, quod in civilibus ad probandam falsitatem sufficiunt suspensiones, & hæc habentur pro falsitate, Archid. *in cap. in memoriam, n. 12. dist. 19.* Mascard. *concr.* 739. *num.* 4. Ozasch. *decis.* 117. *num.* 7. Thesaur. *lib. 2. quæst. forens. p. 47. in princip.* Farin. *d. tit. de falsit. p. 152. per tot. & conf.* 70. *num.* 20. *vol. 1.*

8 ubi quod præsumptiones falsitatis instrumento fidem tollunt: optimè *conf.* 108. *n. 8. p. 2.* ubi quod sola suspicio sufficit quando agitur de tollenda fide Scripturæ, & subdit quod suspicio minor est quàm præsumptio, quàm conjectura, & quàm indicium, Rota *decis.* 366. *num.* 4. *post tom. 2. consil. ejusdem Farin.*

10 Ita quod quando suspicio falsi oritur ex vitio extrinseco, & visibili, tunc verum sit quod habeatur pro concludenti probatione præsumptio falsitatis, juxta doctrinam Innoc. *in cap. 1. n. 8. de fide instr.* quam sequitur Farin. *d. q. 152. num.* 14. & post eum confirmat Gait. *de credito, cap. 2. tit. 7. n. 2904.* & hujus speciei duæ sufficiunt conjecturæ, Mascard. *concl.* 740. *num.* 45. Farin. *d. consil.* 108. *num.* 9. *p. 2.* Circa tamen conjecturas ab extra, de quibus supra dixi, an idem sit resolvendum, videtur apud Doctores multum controversum, ex quibus magis vera & communis sententia tenet, eas in civilibus sufficere, ad hoc quod Scripturæ fides adimatur, Bald. *in leg. Scriptura, n. 9. C. de fide instrum.* & alij plures relati per Mandel. Albenf. *d. conf.* 99. *num.* 5. 7. & 8. *lib. 1.* Natt. *conf.* 633. *num.* 9. Farin. *d. q. 152. n. 16.* ubi affirmat hanc opinionem servari in Curia Romana, Mascard. *concl.* 740. *n. 4. cum seqq.* & dicit communem Baiard. *ad Clar. in §. falsum, num.* 268. Ozasch. *decis.* 107. *num.* 7. & *consil.* 7. *num.* 23. Joseph. Ludovic. *Perus. decis.* 5. *num.* 65. *cum seqq.* Intrigliol. *Sicil. decis.* 17. *num.* 22. Joseph. Sesse *d. decis.* 118. *n. 8.* multò magis, ut in casu nostro, quando agitur de reprobando instrumento, quia tunc sufficiunt suspensiones etiam extrinsecæ, & non visibiles, Craver. *consil.* 56. *n. 20.* Albenf. *d. consil.* 99. *num.* 10. *vers. in secunda.*

12 Et quod conjecturæ vehementes, & tendentes ad eundem finem probent falsitatem commissam, maximè quando agitur de falsitate civiliter, resol. Barboja *Vota decisiva.*

vunt Verall *decis.* 207. *p. 1. & decis.* 4. *part. 2.* Menoch. *conf.* 260. *num.* 38. *lib. 3.* Manent. *consil.* 9. *num.* 39. & 40. Federic. Scot. *resp.* 5. *num.* 26. *cum seqq. tom. 2. lib. 1.* Ludovic. Morot. *conf.* 17. *num.* 2. ubi dicit quod hæc opinio in forensibus controversiis recipitur, Peregr. *conf.* 92. *num.* 25. & 26. *lib. 1.*

Quod aded procedit, ut conjecturæ, quæ in causa criminali tantum sufficiunt ad torturam, multò fortius sufficiant in causâ civili ad hoc ut non adhibeatur fides instrumento, prout optimè probat Ludov. Morot. *d. conf.* 17. *num.* 4. *cum seqq.* ubi fortius defendit, quod si Notarius inquisitus criminaliter de falso, condemnatus ad torturam tortus negavit, & in favorem Scripturæ stetit, & ideo fuit absolutus ab instantia criminali, adhuc in judicio civili non est adhibenda fides Scripturæ, & secundum hoc judicavit Senatus, ut refert Thesaur. *lib. 1. quæst. forens. q. 47. num.* 12. quicquid ipse in contrarium in hoc casu speciali inclinet: Peregr. *conf.* 25. & 26. *lib. 1.*

Comprobatur namque efficacissima ratione, quia probatio per testes est naturalis de jure divino, & gentium, *cap. in omni negotio, cap. licet universis, de testib.* probatio autem quæ fit per instrumentum, est artificiosa, & quodammodo miraculosa, quia creditur pelli mortuæ Innoc. *in cap. cum P. tabell. n. 1. & 2. de fide instr.* Oldrad. *consil.* 75. Etenim testibus de falso suspectis non creditur, *l. ob carmen, §. fin. ff. de testib.* Ergo fortius credi non debet Scripturæ de falso suspectæ: ita notabiliter argumentatur Natt. *conf.* 633. *n. 13. cum seqq.* Craver. *conf.* 56. *n. 21.* Morot. *resp.* 17. *num.* 2. Peregr. *consil.* 92. *num.* 25. *lib. 1.*

Pluribus præsumptionibus ex intrinseco, & visibili vitio provenientibus fides Scripturæ, de qua agitur adimitur, & falsitatis oritur conjectura. Prima est quando in scriptura omittitur locus, in quo facta fuit, quia ex tali omissione præsumitur falsa, Barbat. *in rub. de fide instrum. col. 34.* Plot. *de in lit. jurando, §. 28. n. 6.* Gemin. *in cap. Abbate sanè, §. fin. n. 11. de re judic. lib. 6.* Felin. *in c. 1. n. 6. de fide instrum.* Farin. *d. tit. de falsit. q. 153. n. 191. & conf.* 109. 19. Suspicio enim falsitatis arguitur quando non est adhibita solemnitas requisita, Boff. *in tit. de falsit. n. 6. in fin. & n. 13.* Addent. *ad Abb. conf.* 224. *lit. L.* Mascard. *concl.* 745. *n. 11.* Farin. *d. q. 153. n. 191. & conf.* 9. *n. 3. & 4.* Gairo *d. tit. 1. n. 330. cum seqq.* Quod locum habet non solum in omissione loci principalis, sed etiam quando deficit locus loci, est enim magis vera & recepta opinio, ut locus loci sit de necessitate apponendus in scripturis & instrumentis, Cæs. *de Grassis decis.* 45. *alias unica, numer.* 9. *de dolo & contum.* Castr. *consil.* 420. *Viso & examinato, col. 1. ante med. lib. 2.* Menoch. *consil.* 288. *num.* 2. *lib. 3. & lib. 2. præf.* 84. *num.* 2. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glos.* 62. *num.* 4. Barz. Bonon. *decis.* 39. *num.* 50. & 52. Stephan. Gratian. *Marchia decis.* 28. *num.* 2. & *discept. forens. tom. 3. cap. 479. num.* 47. *cum seqq.* ubi *num.* 55. id absque dubio procedere ait in civitate populosa & ampla quo casu magis requiri ut apponatur locus loci, concludit, & *num.* 52. subdit, quod quamvis non vitetur instrumentum in totum, si non apponatur locus loci, tamen semper redditur suspectum, ita ut stante oppositione incumbat producenti onus probandi illum locum specialem, in quo fuit factum instrumentum, & magis communem testatur Farin. *consil.* 109. *num.* 17.

Ratio autem quare in instrumento facienda sit mentio de loco in quo facta fuerunt, ea potest assignari, ut adversario licitum sit illius falsitatem probare, quod scilicet eo tempore non fuerit in illo loco, in quo dicitur confectum instrumentum, argumentum text. optimi *in l. optimam, §. fin. C. de contrah.*

trah stipul per quem ita dicit Felin. in cap. 1. n. 6. vers. sed textus, de fide instrum. Farin. d. conf. 109. num. 19. Stephan. Gratian d. c. 479. num. 55. Cald. Pereira de empt. & vendit. cap. 5. n. 13. vers. quamvis enim.

- 20 Unde fit, inconcussam remanere resolutionem, quod loci mentio spectat ad substantialia, & necessariam solemnitatem instrumenti, ita ut sine ea instrumentum valere non possit, text. & gl. *ve. bo. loca*, in cap. quoniam contra, de probat. Dec. in cap. 1. de fide instrum. n. 8 ubi alios refert, Cov. *pract. c. 20 ante n. 4. vers. quinto*, cum pluribus aliis, de quibus per Cald. Pereira d. c. 5. n. 9. Gaito plures etiam referens in tract. de credito c. 3. tit. 1. n. 353. ubi ex n. 330. cum seqq. probat quod Notarius omittens hanc solemnitatem in instrumento, poena falsi tenetur, maxime si sit suspectus de falso Farin. q. 157. n. 6. & d. conf. 190. num. 17. cum seqq.

- 22 Hinc etiam provenit, nullum esse instrumentum, in quo hæc solemnitas deficit. d. leg. *optimam*, C. de contrah. stipul. cap. Abbate sanè, §. pen. vers. *ex lis*, de re judic. lib. 6. Bald. in l. *comparatione*, num. 8. Cod. de fide instrum. Dec. in cap. 1. num. 8. de fide instrum. Aufret. ad Capell. Tholos. decis. 492. Natt. consil. 329. in princip. lib. 2. Rot. decis. 5. de fide instrum. in antiq. Cephal. consil. 58. num. 33. lib. 1. & consil. 553. num. 9. lib. 4. Menoch de præsumpt. lib. 2. præf. 84. & consil. 288. num. 2. & 13. Cald. Pereira dict. cap. 5. num. 13. Seraphin. decis. 949. num. 2. Farin. d. conf. 109. num. 27. Stephan. Grati. discept. forent. tom. 1. cap. 11. num. 4. & tom. 5. cap. 899. num. 17. ibi: *Additur defectus loci, qui tamen debebat apponi, adeo quod illo non appositio, resultet clara nullitas instrumenti, cum ista appositio sit una ex perfectionibus requisitis Gaito dict. cap. 3. tit. 1. num. 354.*

- 23 Nec ad supplendam hanc loci solemnitatem sufficit præsumptiva probatio, maxime in instrumento, seu aliqua publica Scriptura, sed requiritur loci expressa nominatio, Felin. in d. cap. 1. n. 13. de fide instrum. Cephal. consil. 622. num. 49 & 50 ubi subdit quod in Scriptura privata loci probatio præsumptiva sufficit Menoch. de conf. 288. n. 28. ibi *Hæc expressio loci sumpta à codicillis, est quadam expressio præsumptiva, quæ non sufficit in isto casu, in quo expressio pro forma requiritur.* Ratio est, quia ubi expressio requiritur pro forma, non sufficit expressio per relationem ad aliunde, Alber. in tract. stat. p. 2. q. 150. Jas. in l. 1. n. 22. ff. deliber. & posth. & latus conf. 97. n. 12. & seq. lib. 4. Menoch. d. lib. 2. præf. 84. n. 7. & 8. & dict. conf. 288. num. 15.

- 26 Maxime, quia ex stylo & consuetudine Notariorum exprimi solet locus, & locus loci, in quo instrumentum conficitur, ex Menoch. d. conf. 288. num. 3. immò contraria consuetudo non valeret. Cov. *pract. cap. 20. num. 3.* ubi advertit, quod si locus & tempus confecti instrumenti deficerent, multis falsitatibus, hominumque dolis, & malitiis pateret locus: unde his, & aliis maturè perpensis verè ac jure respondendum esse resolvit, non valere consuetudinem, imò iniquam esse, quæ induxerit absque his duabus solemnitatibus & requisitis valere instrumenta, firmat etiam Afflict. ad constitut. Neapol. lib. 1. rub. 73. n. 20 plures per Menoch. conf. 288. n. 4. & d. lib. 2. præf. 74. n. 2. vers. & hæc quidem, Cald. Pereira d. c. 5. n. 9. & latus n. 14. ubi cavendum asserit ab Alexandro contrarium tenente: optimis etiam rationibus valde ad propositum conducuntibus latè probat Steph. Gratian. discept. forens. c. 767. ex n. 6. & decis. 28. n. 4. cum seq. Marc. Anton. de Amatis decis. 60. n. 2. & cum aliis Hering. de fide iussor. cap. 14. n. 40. qui tutiorem dicit. Farin. d. consil. 109. n. 20. Gaito de credito, cap. 3. tit. 1. num. 353.

Secunda præsumptio falsitatis scripturæ est defectus inscriptionis, & subscriptionis Notarij, quæ subscriptio cum sit de necessariis requisitis, & substantialibus, ejus omissio scripturam vitiat, l. 2. C. de conven. fisci debitor. lib. 10. & in auth. de instr. cam. & fid. ubi gloss. & Bald. Abb. in cap. 1. col. 3. de fide instrum. Angel. consil. 200. in princ. ubi dicitur, quod causa non est valida, quæ non continet subscriptionem, Corn. consil. 94. vol. 4. Cagnol in l. librarius, n. 33. ff. de regul. juris. Surd. consil. 187. n. 18. & 20.

Tertia præsumptio est defectus signi Notarij; ad essentiam enim, & validitatem instrumentorum publicorum signum Notarij accedere debet, Luc. de Peña in l. generali Cod. de tabul. lib. 10. Angel. d. consil. 220. Batt. in l. Pretor, §. si i i ium, n. 32. ff. de edendo, Boër. q. 36. n. 8. & q. 37. n. 10. ubi testatur de magis communi Corn. consil. 226. n. 3. vol. 4. Azin de execut. c. 9. per. tot.

Quarta præsumptio est defectus clausulæ, Actum, & c. quæ indicat imperfectionem actus, & stipulationem non adesse Mart. de claus. p. 1. claus. 4. n. 1. Steph. decis. 949. n. 1. Gratian. discept. forens. c. 899. n. 15.

Quinta præsumptio est contrarietas, seu repugnantia inter duo instrumenta ab eadem parte producta, ex qua falsitatem argui notatur in l. Scriptura, C. de fide instrum. gloss. verbo *falsam*, in cap. in memoriam, 19. dist. Bonifac. de Vitalinis in rub. de falsis, num. 6. Ruin. consil. 55. num. 11. lib. 4. Cephal. consil. 287. ex num. 11. lib. 2. Mascard. concl. 240. num. 41. Menoch. lib. 5. præf. 10. num. 24. & consil. 199. num. 19. & de arbit. casu 87. num. 43. Gramm. consil. 24. num. 4. cum seqq. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 2. tit. de falsit. instrum. resol. 5. Farin. dict. quest. 153. ex num. 121. Ego ipse in collectan. ad cap. imputari 13. num. 2. de fide instrum. Et tanto magis falsitas arguitur ex contrarietate, seu repugnantia, si ea appareat in eodem instrumento, Menoch. consil. 619. n. 10. Farin. d. n. 121. Genua de Scriptura privata, lib. 1. q. 6. princ. dubit. 6. Gaito de credito, c. 3. tit. 1. n. 572.

Sexta præsumptio est inverisimilitudo; fides enim adhibenda non est Scripturæ, quæ verisimilia non continet, & non caret falsitatis suspitione, ut per Alex. consil. 84. num. 2. vers. præterea dicta Scriptura. vol. 7. Bald. in l. Scriptura, num. 5. C. de fide instrum. ubi subdit quod non sufficit esse possibile, nisi etiam sit verisimile, Cravet. consil. 56. num. 19. & consil. 930. num. 1. cum seqq. lib. 5. Tiraq. in l. si unquam, in præfat. num. 57. Mascard. d. concl. 740. n. 35. Farin. d. q. 153. num. 176. Stephan. Gratian. Marchie decis. 28. num. 12. Joseph. Sessie Arag. decis. 117. num. 17. & 18. Thesaur. forens. lib. 1. quest. 47. num. 1. ubi num. 11. inquit, quod hæc suspicio est multum efficax, ut Judex non adhibeat fidem instrumento, Petr. Bim. consil. 188. num. 38. cum seqq. lib. 2. Peregr. consil. 92. num. 22. cum seqq. lib. 1. Et quod instrumentum, continens inverisimilia sit de falso suspectum, latè probat Cravet. consil. 28. num. 5. cum seqq. Albenf. consil. 485. num. 8. Et ad probationem falsitatis maxime attenditur inverisimilitudo, ut latè probat Cravet. 134. num. 36. & plures referens Farin. d. q. 153. num. 176. & seqq. Quod adeo verum est, ut ad probandam falsitatem instrumenti sufficiat probatio per verisimile Ozasch. decis. 177. n. 8. Farin. d. q. 153. num. 177. Surd. d. consil. 473. num. 11. lib. 4. Et quod resultet plena probatio falsitatis quando unum verisimile additur pluribus inverisimilibus, Jacob. Novel. reg. 242. fallent. 2. quem refert & sequitur Farin. d. num. 177. videndus etiam consil. 109. num. 23. dum ait præsumptionem falsitatis resultantem ex inverisimilitudine habere qualitatem visibilis, & patentis vitij: quod enim verosimile non est, 34 falsum

34 falsum reputatur, cap. quia verisimile, de prescript. Bald. in l. 1. n. 6. Cod. de serv. fugit. Cephal. conf. 287. num. 21. lib. 2.

Hinc cum verisimile non sit, quod factum fuerit id quod fieri non solet, l. si i. commissa, § si servo, ubi Bald. notat, ff. de legat. 3. Alex. conf. 75. col. pen. lib. 5. Cravet. conf. 947. n. 31. & conf. 949. n. 10. paret inverisimile esse quod parcus, tenax, & sui patrimonij nequaquam prodigus immensam faciat donationem, arg. text. in l. sed si ego, ff. ad Vellei. juncta gloss. verbo donat, quæ refert plures concordantes, l. Hisp. 3. tit. 12. part. 4. & conducit Tiraq. plura cumulans in l. 9. connub. n. 43. optimè Cravet. conf. 862. num. 3. Surd. conf. 472. n. 18. Et quod immensa & summa liberalitas etiam in personis non parcis, nec miserabilibus inverisimilem faciat donationem, resolvunt Paul. de Castro conf. 174. n. 1. lib. 1. Corn. conf. 124. n. 5. lib. 3. Rip. responsor. lib. 3. de revoc. donat. cap. 15. num. 13. in fine, Farin. conf. 108. num. 116. Excessiva enim & immoderata donatio præsumitur fraudulenta, & simulata, Cephal. conf. 137. n. 78. & conf. 142. num. 14. Becc. conf. 52. n. 58. utpote quia insolita, quæ ideo de falso suspecta etiam præsumitur, Cravet. conf. 889. num. 7. & conf. 930. n. 12. & conf. 857. n. 6. ubi ait insolita omnia esse suspecta.

38 Septima falsitatis præsumptio, ut de fide suspectum sit instrumentum, oritur si rogatum fuerit à Notario nutantis fidei, & valde suspecto, Bald. conf. 402. Queritur an per solam diffamationem, lib. 5. Cravet. conf. 864. n. 10. & conf. 134. num. 34. Ozaich. decis. 116. n. 11. Morot. conf. 47. ex n. 3. Ad quam suspicionem inducendam non requiritur sententia contra Notarium, sed sufficit per testes, & per famam probare illum fuisse solitum ea facere, ut est expressè de mente Barr. & aliorum in l. 1. § si quis negat, ff. quemadm. testam. aper. Farin. q. 156. num. 154. Mascard. de probat. concl. 740. num. 30. Joseph. Sesse Aragon. decis. 118. n. 21. Vel quod sit valde diffamatus, ut ex Cuman. & Anan. ac aliis pluribus resolvit Farin. q. 156. num. 154.

41 Octava falsitatis præsumptio oritur ex mala qualitate producentis scripturam, de cujus falsitate agitur, præsertim si aliàs fuerit solitus falsas scripturas producere, gloss. magistra communiter recepta verbo suspectus, in l. jubemus, Cod. de probat. Bald. conf. 401. n. 2. lib. 5. Bartazol. conf. 91. num. 35. Mascard. concl. 470. n. 29. lib. 2. Morot. d. conf. 47. n. 6. & cum innumeris Farin. d. q. 153. num. 146. & seq. Genua de Scriptura privata, lib. 1. q. 6. dubit. 7.

42 Nona falsitatis præsumptio oritur ex suspitione quæ à familiaritate magna inter adversarium, & Notarium intercedit, juxta tex. in l. nullus patet, ff. de excusat. tut. Ferret. Gargrar. inter conf. crimin. Ziletti, conf. 122. n. 8 & 9. lib. 1. Cravet. optimè conf. 682. n. 2. vers. 8. Card. Tusch. præct. conclus. lit. F, concl. 44. n. 62. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 52. à n. 8.

43 Decima falsitatis donationis præsumptio est, si donans post donationem quamplura bona diversis contractibus distraxit, prætenso donatario sciente, & non reclamante, Fulgos. conf. 151. colum. 2. ad fin. vers. 3. Cravet. conf. 930. num. 6. Morot. conf. 47. sub num. 12.

44 Undecima falsitatis instrumenti præsumptio est, quia omnes testes in eo descripti mortui sunt, ut per Alex. conf. 77. vers. primò concurrat, lib. 1. Paris. conf. 27. n. 24. & 42. lib. 2. ubi idem dicit si duo ex tribus testibus instrumentariis mortui fuerint, Ozaich. decis. 117. n. 10. Cravet. conf. 28. n. 7. & conf. 119. n. 13. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præf. 22. n. 13. Morot. d. conf. 47. num. 7. & cum multis Farin. q. 157. num. 179.

45 Quando enim duo testes reperiuntur descripti in Barbose Vota decisiva.

instrumento, quorum unus dicit se non interfuisse alter verò mortuus est, resultat magna suspicio quod instrumentum non sit verum. Ita ex Puteo, Alex. & Cuman. tradit Nevizan. conf. 27. num. 15. Cravet. conf. 28. num. 7. vers. imò idem si unus, Menoch. conf. 199. n. 13. latè Farin. q. 153. n. 180. Idem si ille unus testis non diceret se non interfuisse, sed affirmaret se non recordari, si verisimiliter posset recordari, quia peræquè habendum est ac si omninò negaret se interfuisse, Menoch. de arbitr. casu 105. n. 31. in fine, & cum aliis Farin. d. q. 158. num. 132. maxime in facto multum notabili, in quo non præsumitur oblitio etiam ex antiquitate temporis, cap. cum illorum, § circa, de sent. xcomm. Cravet. conf. 132. num. 31. Ob tempus enim perverutum ignorantia, seu oblitio non præsumitur in facto momentofo, Abb. conf. 41. n. 1. vers. ad cap. lib. 2. Roman. conf. 301. num. 7. & conf. 448. num. 3. Cravet. conf. 930. n. 8.

Duodecima falsitatis instrumenti præsumptio oritur ex eo, quia reperitur subscriptio testium facta contra solum, juxta ea, quæ notabiliter respondit Socin. conf. 189. num. 55. & 57. vol. 2. qui suspicionem falsitatis contra testamentum deducit ex eo, quia non erat scriptum juxta stylum Hieronymi conditoris, nempe in subscriptione nominis proprii. Nam ipse semper scribebat, Ego Hieronymus, &c. cum aspiratione, ut ex omnibus instrumentis per eum confectis constat, in isto autem legitur Jeronymus, sine aspiratione, & sic aliter quam secundum consuetudinem suam, ex quo facile credendum est totum testamentum esse falsum, refert & sequitur Menoch. conf. 199. n. 10. & de præsumpt. lib. 5. præf. 20. num. 18. & 19. Sic quoque responder Decian. conf. 108. num. 62. vol. 2. qui arguit falsitatem propterea, quod quidam Joannes solitus erat scribere nomen suum Io. cum littera I. in subscriptione verò illius instrumenti extabat subscriptio cum littera G. Genua de Scriptura privata, lib. 1. q. 6. dubit. 9. n. 9. 10. & 11. qui licet num. 12. subdubius transeat cum hac conclusione sic simpliciter per prædictos Doctores ad notata, indubitanter tamen firmat tenendam, saltem quando aliæ conjecturæ, & circumstantiæ cum illa concurrunt.

Duodecima falsitatis præsumptio oritur ex clausulis & cautelis insolitis in instrumento positis, ut per Joseph. Ludov. decis. 212. n. 13. Mascard. conclus. 740. Cravet. conf. 28. n. 5. Franc. Marc. decis. 743. n. 2. p. 1. Menoch. conf. 199. n. 6. Farin. d. q. 153. num. 162. Joseph. Sesse. Aragon. decis. 118. lit. T.

Decimatertia falsitatis præsumptio oritur ex occultatione Scripturæ, cap. 1. de frigid. & malef. ibi: quia si proclamare voluit, cur tandiu tacuit, l. si quis fortè, §. 1. ff. de pœn. ibi, neque enim debebant tam magnam rem tandiu reticere. Caball. milleloq. 584. vers. nona, Barbat. conf. 88. col. pen. lib. 4. Paul. Castrenf. conf. 281. num. 1. lib. 1. Cravet. conf. 28. num. 6. Menoch. lib. 2. præf. 91. n. 5. Surd. conf. 173. n. 20. & conf. 473. n. 28. Farin. d. q. 153. n. 18. Subraçtio enim, seu occultatio instrumenti præsumitur ab eo facta in cuius commodum cedit. Boss. de indic. num. 63. Franc. Bec. conf. 70. num. 20. in fine, versic. Secundum indicium, Honded. conf. 96. num. 13. & num. 61. lib. 2. Mascard. concl. 831. num. 1. & conclus. 1003. num. 69. Farin. d. quæst. 15. num. 209. & de furtis quæst. 76. num. 89.

Decimaquarta falsitatis Scripturæ præsumptio procedit, tum ex diversitate dictaminis ipsiusmet Scripturæ, Specul. in tractat. de probat. §. videndum restat, num. 25. Jason. conf. 562. num. 2. ad fin. lib. 4. Mascard. d. concl. 740. n. 39. Farin. d. p. 135. num. 139. Tum quia in charta recenti, & cum littera recen-

tiori invenitur scriptum instrumentum antiquum, & constitit quod tempore, quo instrumentum fuit confectum, illa charta non fabricabatur, & ideo præsumitur falsum, *cap. inter dilectos, §. sed contra, de fide instr.* ibi: *Secundo, quia cum charta vetustissima videretur, recentior apparebat scriptura, tanquam in illo tempore facta fuisset, &c.* ibi: *Littera quoque recentior videbatur quam charta, &c.* Farin. d. q. 153.

- 52 num. 166. & 170. Tum quia colligitur characteres potius esse imitatos quam veros Notarij dictam scripturam conficientis, ut resolvit D. Decian. *resp. 99. n. 19. vers. septimò, lib. 2.* ubi considerat quod licet characteres litterarum viderentur imitari characterem, quo solebat uti Notarius, attamen propter imitationis difficultatem videbantur librata manu, ac sensim, & cum maxima consideratione diligentiaque formati, non ut alij currente calamo, & negligenter, & ex hoc ait induci præsumptionem falsitatis, refert & sequitur Card. Tusc. *pract. concl. tom. 3. lit. F, concl. 44. n. 9.* Tum, quia papyri signum, in qua scripta est partita suspecta non est simile signo alterius papyri, Decian. *conf. 100. n. 17. lib. 2.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præf. 20. n. 4.* Mascard. *d. concl. 740. num. 21.* Farin. d. q. 153. n. 166. Tum quia unum folium papyri altero longius est, Farin. d. q. 153. num. 168. & *conf. 108. n. 2. tom. 2.* tum quia charta, in qua fuit scriptum instrumentum, erat maculata, & immunda, quæ inducit præsumptionem falsitatis, gloss. *verbo suspectus, in fine, vers. vel ratione chartæ, & ibi Odo-fred. num. 1. in l. jubemus, C. de procat.* gloss. *verbo scripturam, in l. fin. Cod. de falsis.* Bald. *in l. contractus, num. 22. de fide instrument.* ubi dicit, quod non solum Scriptura debet esse munda, sed etiam charta in qua scribitur. Petr. Bim. *conf. 188. n. 91. lib. 2.*
- 54 Farinac. d. *quest. 153. num. 185.* tum quia instrumentum non continebat ea omnia, quæ adhiberi in illo solitum erat, ex quo inducitur præsumptio vehemens falsitatis, *cap. licet, §. illos quoque, ubi gloss. verbo in forma scripturæ, de crim. falsi, Cravet. conf. 128. n. 5.* Menoch. *conclus. 199. n. 6. & de præsumpt. lib. 5. præf. 20. num. 17.* tum etiam, quia diminuitur fides toti instrumento, & non probat, quia in una ejus parte certa falsitas reperta fuit, ut post multos resolvit Sigism. Scacc. *de judi. lib. 2. cap. 11. num. 184. cum seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præf. 63. num. 1.* ubi dicit quod quando liber, aliave scriptura continet falsum in una parte, præsumitur etiam in reliquis falsum continere, *ex l. si ex falsis, C. de transact.* Sicut è contra quando parcellæ, seu partitæ libri mercatoris, vel alterius privati probatæ, & verificatæ fuerunt: liber præsumitur verus in reliquis omnibus parcellis etiam non verificatis, quia quando plures parcellæ sunt verificatæ, non est verisimile quod liber in cæteris falsum contineat, Paris. *conf. 90. à n. 3. & conf. 47. vol. 1.* Sylvan. *conf. 21. n. 10. vol. 2.* Natt. *conf. 581. n. 15.* Passer. *conf. 75. à n. 13. & conf. 190. ni. 9.* Hippol. *Rimin. conf. 489. num. 30. & 35.* Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de præsumpt. conclus. 5. à n. 1.* Cephal. *conf. 508. num. 34.* Purpur. *conf. 519.* Cravet. *conf. 198. n. 6. & conf. 350. n. 15. & conf. 969. n. 32.* Bursat. *conf. 224. n. 8.* Fab. *Torre-crem. conf. 100. n. 49. vol. 1.* Monal. *conf. 98. n. 3.* Borrell. *conf. 20. & seq. Sord. conf. 543. n. 4. & dec. 199. n. 3.* Menoch. d. *lib. 3. præf. 63. n. 1.* Viv. *dec. 132. n. 8. & dec. 445. n. 8.* Farin. *conf. 13. n. 6. & ibia Addent. lit. A, Mar. Antonin. var. resol. lib. 2. c. 19. n. 1.* Escobar *de ratiocin. c. 12. n. 5.* ubi dicit, quod si liber rationis societatis in aliquibus probaretur in veritate scriptus, tunc etiam in aliis esset credendum, propter præsumptionem bonæ fidei.

Quare, &c.

Toletana Donationis.

Donatio facta pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa, matrimonio non sequuto, vel nullo existente propter aliquod Juris impedimentum, est nulla, siue contrahentes scirent, siue ignoraverint impedimentum: quando fit à tertio, ubi verò facta fuerit uxori per maritum, si uterque contrahens conscius erat impedimenti, non est locus repetitioni, sed fiscus potest rem donatam vendicare: at si donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat, res donata efficitur ignorantis.

VOTUM LXIX.

- 1 Donatio facta pro causa onerosa matrimonij, & inter capitula matrimonialia scripta, censetur causa finalis matrimonij.
- 2 Intelligi quando donatio fit pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa.
- 3 Dicitur ut, causam finalem ostendit.
- 4 Verba, ut dictum matrimonium effectum sortiat, ostendunt matrimonium esse causam finalem donationis.
- 5 Dicitur Pro, inducit causam finalem.
- 6 Causa finalis dicitur, quæ ab agente principaliter consideratur.
- 7 Causa matrimonij in omni persona donante est finalis, dummodo fiat pro certo & determinato matrimonio.
- 8 Donatio facta intuitu & contemplatione matrimonij corrumpitur, si illud sequutum non fuit.
- 9 Exceptio matrimonij non sequenti potest opponi contra promissionem.
- 10 Donatio facta intuitu matrimonij corrumpitur quando matrimonium fuit contractum, & tamen propter aliquod Juris impedimentum nullum extitit.
- 11 Donata vel quasita intuitu matrimonij, sunt restituenda, si illud nullum existat.
- 12 Donator potest condicere rem donatam ex defectu causæ finalis, propter quam donatio facta fuit.
- 13 Doctores plures referuntur idem resolventes.
- 14 Legatum uxori putaiva relictum ex defectu voluntatis irritum est, & ad testatoris heredes pertinet.
- 15 Donatio facta intuitu matrimonij non valet, illo inter contrahentes invalido existente, etiamsi ignoranter contraxerit.
- 16 Dos non debetur quando matrimonium fuit nullum.
- 17 Donatio intuitu matrimonij facta non valet eo invalido existente, etiamsi uterque conjux in sciis impedimenti fuerit.
- 18 Matrimonio consummato, postea ob aliquod impedimentum declarato nullo, si uterque ignoravit impedimentum, nec maritus lucratur dotem, nec uxor antidorum.
- 19 Donatio quando fit à tertio ob causam matrimonij, eo existente nullo, vel non sequuto, est semper nulla, siue contrahentes scirent, siue ignoraverint impedimentum.
- 20 Donatio facta uxori per maritum intuitu matrimonij celebrandi, eo non sequuto, si uterque contrahens fuit conscius impedimenti, non est locus repetitioni,

repetitioni, sed si quis potest rem donatam vendicare: at si donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat, res donata efficitur ignorantis.

21 *Conditio nuptiarum quando habeatur pro impleta.*

22 *Legatum pro matrimonio contrahendo quando sit purum, quando modale, & quando conditionale.*

Utrum dictum, Matrimonium inter Elenam & Franciscum celebratum fuisse causam finalem donationis propositae, ex sequentibus.

1 Primò, quia eo ipso quod donatio facta fuit pro causa onerosa matrimonij, & inter capitula matrimonialia scripta reperitur, dicitur causa finalis matrimonij, & talis donatio censetur pars & portio contractus Matrimonij, Boer. *decis.* 353. n. 10. *Surd. consil.* 164. n. 5. *vers.* Et causa matrimonij semper praesumitur finalis quando aliquid in nuptiis datur, idem *Surd. consil.* 196. num. 15. ibi. Et, ut dixi, quando aliquid datur in nuptiis, semper causa matrimonij praesumitur esse finalis. Bertazol. *consil.* 28. n. 52. & 53. in civilib. Franc. Becc. *consil.* 20. n. 18. Nevizan. *consil.* 45. n. 26. cum seqq. Milanens. *decis.* 164. lib. 1. Cald. Pereira *consil.* 52. Castill. *decis.* 106. n. 13. Fontanel. *de pactis nuptial.* claus. 4. gloss. 1. n. 14. Cancer. *var. lib.* 1. cap. 6. n. 61.

2 Quod absque dubio procedit, quando fit donatio, ut in nostro casu, pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa, ut pro constanti affirmat Monter *decis.* 10. n. 11. Fontanel. *d. claus.* 4. gloss. 1. n. 16. cum seqq. Molin. *de ritu nup.* lib. 3. q. 12. Stephan. Gratian. *forens. tom.* 5. cap. 894. n. 22. cum seqq. ubi ait resolvers matrimonium non esse causam finalem, loqui in donationibus factis pro omni matrimonio, his verbis. *Ta es donatio nes quando sunt pro contrahendo matrimonio cum persona certa & nominatim expressa, semper dicuntur, ob causam finalem, non autem impulsivam; cum contraria procedant quando esset donatum in genere pro contrahendo matrimonio, & talis donatio censetur pars, & portio ipsius contractus matrimonij, & cum toto ipso contractu confunditur concernendo utilitatem non solum donatarij, sed etiam ipsius mulieris secum contrahentis, & ejus parentum, qui videntes tales donationes fieri suis generis futuri, enervant sua patrimonia, constituentes ampliores dotes filiabus, alias non daturi, ut ditionibus eas nuptui tradans, Guid. Papae *decis.* 145. num. 2. Natt. *consil.* 115. num. 2. Roland. *consil.* 70. num. 3. & 4. lib. 4. Menoch. *consil.* 261. num. 16. Franchis *decis.* 205.*

3 Secundò, quia verba donationis ostendunt matrimonium fuisse causam finalem ad eam faciendam, ut patet ibi, para que el dicho matrimonio tenga efeto: notando illam dictionem, para que, latine ut quae propriè causam finalem ostendit, leg. cum alimenta. §. 2. ibi: Illam autem adjectionem ut habeat unde se pascat, magis ad causam, &c. ff. de aliment. leg. l. si creator, ff. de distract. pignor. l. emptori, ff. de eviction. l. 4. ff. de testib. Flamin. *de resignat. benef.* tom. 1. lib. 3. quest. 5. num. 11. cum aliis per me citatis *dict.* 439. Ulteriùs verba illa, ut dictum matrimonium effectum sortiatur, ostendunt matrimonium esse causam finalem donationis, Castill. *contr. tom.* 6. c. 119. n. 21. Cald. Pereira *de nominat. emphy.* quest. 2. n. 3. Monter. *d. decis.* 10. num. 17.

5 Id ipsum comprobant alia ejusdem donationis, ypor causa onerosa, &c. ex dictione Pro, quae inducit causam finalem, l. pen. §. fin. de aliment. & cibis legat. Bald. in lib. 1. C. per quas personas nobis aquiritur, col. pen. *vers.* venio ad secundam form. & in cap. 1 in princ. Barboe Vota decisiva.

de testib. ubi notabiliter, quod dicta dicto. Pro, idem significat ac si disponens dixisset, se alias non facturum: Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. c. 69. n. 26. Castill. *d. cap.* 119. n. 19. ubi ad p. oppositum deducunt ex dicto Pro, quod in casu de quo agunt, fuerit donatum ob causam finalem matrimonij; Utpote quia, ut innumeris relatis ostendit idem Castill. *dict. tom.* 6. c. 172. num. 23. causa finalis dicitur, quae ab agente principaliter consideratur, & quae ipsum praecipue movet, & in quam ipsius mens, veluti in scopum dirigitur, & cum quis aliquid facit ex tali causa sine qua non esset facturum, aut quae ita movet, ut ea cessant non faceret, vel non eo modo.

Tertiò quia in omni persona donante, si sit pater, siue extraneus, causa matrimonij est finalis, dummodò fiat pro certo, & determinato matrimonio, in parte probat text. in l. si extran. ff. de condit. causa data, ibi. Sed & si pater pro filia det, & ita convenit (nisi evideret aliud actum sit) conditionem patri compete e Marcellus ait, &c. per quem text. ita tenent D. Barboe. in l. si cum dotem, n. 51. *vers.* Denique, juxta praedicta, & n. 52. ff. soluto matr. Fontan. *de pactis nupt.* claus. 4. gloss. 1. n. 18. & 30. Monter. à Cueva *d. decis.* 10. Cald. Pereira *d. consil.* 52. Avendan. Boëza, Molin. & plures alij congesti à Castill. *d. tom.* 6. cap. 119. à n. 11. usque ad 17. ubi latissimè reprobant illos qui differentiam constituunt inter patrem & extraneum Doctores verò qui contrarium asserere videntur, aut loquuntur in ea donatione simplici libera & pura, non autem in ea cujus causa finalis fuit matrimonium, ut sunt Alex. *consil.* 14. n. 1. lib. 1. Bell. *consil.* 74. n. 5. Craver. *consil.* 114. n. 7. lib. 1. & *consil.* 718. n. 11. lib. 4. Bursat. Franc. Marc. Cacher. Cephal. Turret. Mantua. Jacob. Petret. Viv. & Sürd. Aut agunt de patre, qui motus dilectione, aut sanguinis affectione donavit, ut per Paul. de Castro *consil.* 365. num. 2. lib. 1. Vel tractant de donatione facta duobus post matrimonium contractum, in quo casu loquitur Oldrad. *consil.* 5. & alij qui illum sequuntur.

Posito ergo pro constanti, quod donatio facta fuerit intuitu & contemplatione matrimonij, si illud sequutum non fuit, ipsamet donatio corrumpitur, & annullatur, ac pro non facta habetur, quia talis donatio habet tacitam conditionem, si nuptiae sequantur, d. leg. si extraneus, ff. d. condit. causa data, ibi. Nam quasi causa non sequuta habere potest conditionem quae ob matrimonium dedit, matrimonio non copulato, &c. l. si ego 10. l. praemittendo §. 2. ibi. Sed si nuptiae sequutae non fuerint, ex stipulatu agi non potest; magis enim res quam verba intuenda sunt, ff. de jure dot. l. Tizio centum, §. Tizio genero. & ibi Bart. n. 1. ff. de condit. & demonstr. Tell. in l. 17. Taur. n. 86 cum seqq. D. Barboe in l. si cum dotem, in princ. n. 51. ff. soluto matrim. Cald. Pereira *consil.* 52. n. 8. *vers.* accedit etiam, Font. *de pactis nupt.* tom. 1. claus. 4. gloss. 1. d. §. 3. & §. 4. cum pluribus seqq. Molfes. *ad consuetud. Neapol.* tom. 2. q. 4. tit. de succession. ab intestato, in addit. ad q. 25. n. 5. pag. 140. Molina *de pactis nupt.* lib. 3. quest. 6. n. 70. & 71. Castil. *d. tom.* 6. cap. 119. ex num. 4. Et quod ista exceptio matrimonij non sequuti possit opponi contra promissionem, latè probat Grassis *de exceptionibus*, except. 40. num. 11. & 12.

Idem quoad propositum dicendum est quando matrimonium fuit contractum, & tamen propter aliquod Juris impedimentum nullum est, per l. 1. C. de condit. ob causam, & l. quod Servius, ff. de condit. causa data, & l. si mulier, §. ejus nomine, ff. de jure dot. l. à Divo Pio, ff. de ritu nupt. ibi: Quia ex dote nullum lucrum habet, quae nulla est, &c. l. hac conditio 10. in fine, ff. de condit. & demonstr. ibi. Sed non omnes conditiones complent conditionem. puta enim; non tum nullis

atatis in domum mariti deducta non paruit condi-
tioni, &c. ex quo Paulus de Castro respondens ad ob-
jectionem de conditione potestativa, ita subdit.
*Conditio nuptiarum non est merè potestativa, & im-
pletur per nuptias validas, per invalidas autem non
impletur, nec deficit.* Quorum Jurium decisionibus
ita in terminis probant.

11 Vincent. de Franchis *decis.* 52. n. 3. ibi: Fuit igitur
dubitatum, si hac donatio debeatur declarato jam ma-
trimonio nullo, & n. 4. attestatur Senatui censuisse,
quod donata, vel quæ sita ex dicto matrimonio sunt
restituenda danti, vel ei unde bona provenerunt,
postquam cessat causa matrimonij: & num. 9. subdit
quod quando ambo conjuges sunt ighari facti & ju-
ris, hinc indendata repetuntur, & tandem post Cassa-
nat. *consil.* 49. concludit nullam esse legem in mundo,
quæ dicat hoc casu mulierem lucrari lucra matrimo-
nialia.

12 Fontanel. *de pactis nuptialib.* tom. 1. *claus.* 4. *gloss.* 1.
num. 64. ibi. Sed quid si contrahatur q. idem matrimo-
nium, illud tamen postea declaratur nullum, propter ali-
quod juris impedimentum, quod vetat et illud contrahi?
in hoc casu idem censeo indistinctè, quod in superiori;
posse scilicet donatorem condicere rem donatam, si
tradidisset, vel retinere, si penes se haberet ex defectu
cause finalis, propter quam facta exitit, quia non
præstat impedimentum, quod de jure non so. tiur effe-
ctum, &c.

13 Eandem sententiam tuentur Covarr. *de sponsal.*
p. 2. cap. 7. §. 1. n. 8. Palat. Rub. in rub. *de donationib.*
§. 36. n. 7. Roder. Xuar. lib. 3. *fori, tit. de las ganancias*,
l. 1. n. 4. Vivius commun. opin. 1057. n. 3. Cavalecan. *de-
cis.* 18. n. 2; p. 2. Matienf. l. 2. *gloss.* 1. n. 6. tit. 9. lib. 5. *Re-
copil.* Gall. *de except.* p. 2. tit. 4. *except.* 8. n. 3. Menoch.
cons. 309. num. 97.

14 Emmanuel à Costa in cap. si pater, p. 1. verb. uxorem
n. 18. *de testament.* in 6. ubi etiam legatum uxori pu-
rativæ relictum irritum esse docet ex defectu volun-
tatis, & ad testatoris hæredes pertinere.

15 Antonius Gomez l. 50. Tauri, num. 65. *vers. tertius*
est, ibi. Advertendum etiam quod omnia superiora ha-
bent locum & procedunt quando matrimonium valet,
& tenet de jure inter maritum & uxorem, secus tamen
est si matrimonium inter eos non valet, nec tenet, etiam si
contraxerint ignoranter, quia tunc ista donatio non
confirmatur morte, sed indistinctè revertitur ad dona-
torem, &c.

6 D. Petrus Barbosa in l. 2. in princ. n. 158. ff. *solutio
matrim.* ubi ex pluribus idem tuetur.

Cardin. Mantica *de tacitis & ambig. consent.* lib. 1. 2.
titul. 33. num. 80. ibi: Tertiò hoc pactum restringitur,
ut non habeat locum in dote putativa, quando scilicet
matrimonium per errorem fuit contractum, & de
jure non subsistit; nam cum nullum sit matrimonium,
dos non intelligitur: ergo pactum de lucro dotis locum
non habet, &c.

17 Thom. Sanch. *de matrim.* lib. 6. *disput.* 2. n. 9. ubi re-
solvit donationem nihil prorsus valere, matrimonio
nullo existente, etiam si uterque conjux inscius impe-
dimenti fuerit.

18 Molfes. *ad consuetud. Neapol.* p. 7. q. 7. n. 16. ubi agens
de matrimonio consummato, & postea ob aliquod
impedimentum declarato nullo, ait quod si uterque
ignoravit impedimentum, nemo punitur, nec etiam
maritus tunc lucratur dotem, nec uxor antidota, &
ideo data hinc inde restitui debere per conditionem
sine causa, ait.

19 Ludov. de Lima in addit. ad Molin. *de primogen.*
lib. 4. cap. 2. n. 18. *vers. ceterum*, ibi. Et idem asseveran-
dum faciemur si contrahatur matrimonium, & illud po-
stea declaratur nullum.

Ex quorum dictis, videtur ad duos casus tota ma-
teria reducenda. Primus est quando donatio fit à
tertio, Petro scilicet, ut in uxorem ducere possit
Mariam, & è converso; & tunc quomodocunque
cesset causa matrimonij, aut quia contractum non
fuit, aut quia declaratum fuit nullum propter ali-
quod juris impedimentum, tunc donatio expirat,
sive contrahentes scirent, sive ignorarent impedi-
mentum, quia bonæ fidei & voluntati donantis atten-
ditur, & causa inspicitur, matrimonium verum
scilicet, & non putativum, in quo omnes conve-
niunt. Secundus est quando donatio fit uxori per
maritum, & in hoc casu inter scientiam & ignoran-
tiam solet distingui in hunc modum. Aut uterque
fuit conscius impedimenti, & tunc non est locus re-
petitioni, sed fiscus potest rem donatam vindicare, l.
cum hic statutus, §. *fin. de donat. inter virum*, Sanchez
d. lib. 6. disp. 2. n. 2. Fontanel. *d. claus.* 4. *gloss.* 1. n. 66. Aut
verò donans sciebat impedimentum, & alter ignora-
bat, & tunc res donata efficitur ignorantis, quia donans
ex ea falsa causa, matrimonij falsitatis non ignarus,
censetur donare, & lex talem donationem applicat
conjugi ignorantis, Sanch. *ubi proxime*, n. 5. ubi in fine
hanc rationem suggerit.

Ubi promissio dotis, seu obligatio, & matrimonij
contrahendi conditio non in ultima voluntate, sed
in contractu inter vivos fuit celebrata, tunc talis con-
ditio nuptiarum nun habetur pro impleta, etiam si ex
impedimento illius, cum qua matrimonium con-
trahendum erat, conditio deficiat. Ita Alex. in l. 1. n. 10.
C. de instit. & substit. & ibi Corn. in fine. & *Jas. num.* 6.
Emmant à Costa in *leg. cum tale*, §. *si quis arbitratus*,
limit. 6. n. 28. ff. *de con. it. & demonstr.* Gregor. Lopez
l. 14. *gloss. pen. tit. 4. part. 6.* Sanch. *de matrim.* lib. 1. *disp.* 33.
num. 21. Molin. *de primogen.* lib. 2. cap. 23. n. 19. ubi dicit
communem, D. Barb. in l. si mora 10. num. 78. ff. *solutio
matrim.* Fontanel. *d. claus.* 4. *gloss.* 1. n. 61. Cald. Perei-
ra *d. consil.* 52. n. 4. ubi n. 5. rationem differentie affig-
nat: quia in contractibus strictior fit interpretatio, &
cum à verbis non recedamus, illa conditio matrimo-
nii contrahendi, seu obligatio celebrata contempla-
tione futurarum nuptiarum non impletur nisi sequen-
to matrimonio, in testamentis autem, & conditioni-
bus testamentariis plenior, atque uberior fit interpre-
tatio, ac proinde à verbis non æquè pendemus, obti-
nuit ut in his conditio habeatur pro impleta, si per
eum cui legatum, vel fideicommissum relinquitur,
non staret.

Non obstat quod conditio fuerit modalis, & con-
ditionalis, ac proinde ex capite causæ non sequatur
revocari non poterat, quia est sequenda distinctio
Bald. in l. si plures, n. 26. *Cod. de con. it. insert.* dicentis,
aut legatur pro matrimonio contracto, & est purum
omnino: aut pro contractis sponsalibus, & est mo-
dale, aut pro sponsalibus contrahendis, & est
conditioale. Unde cum donatio de qua agimus fuerit
pro matrimonio futuro, absque dubio dicitur con-
ditionalis, ut ex aliis proficetur Castill. *d. tom.* 6. cap.
118. num. 25. & 26. tum ex eo, quia differentia inter
conditionem & modum in principio consistit, vi-
delicet quod conditio impedit acquisitionem donec
conditio impleatur, motus autem eam non impe-
dit: at conveniunt in fine, quia quemadmodum
defectus conditionis dispositionem annullat, & re-
solvit, ita quoque defectus modi actum resolvit, &
donatarium jure jam quæsitum privat, & facit ut do-
natio ad donantem, vel ejus hæredes revertatur, Me-
noch. *cons.* 78. n. 17. lib. 1. & *cons.* 131. n. 1. & 2. lib. 2.
& *cons.* 903. ex num. 34. Pereg. *de fidei commiss.* art. 63.
num. 14. Sured. *cons.* 437. num. 4. lib. 4. Galgancet. *de
condition. p.* 1. c. 102. sub n. 4. *vers. item modus à con-
ditione*

ditione differt, & innumeris relatis Castll. contro-
vers. tom. 4. c. 5. n. 32. cum seqq. & tom. 6. c. 119. n. 26.
Tum etiam, quia, ut inquit idem Castll. d. c. 19. 27.
in materia, qua versamur, prædicta maximè pro-
cedunt; quia cum matrimonium sit causa finalis
etiam si in vim modi matrimonium inesset, condi-
tionis naturam assumeret, ut matrimonio ipso non
sequuto resolvi, aut vitari deberet dispositio, & hoc
quia quando modus est causa finalis dispositionis,
dicitur conditio; & ipso non impleto dispositio vi-
tiatur, refert Salicetus D. Barbof. & alios.

Quare, &c.

Toletana Agnationis.

Filij appellatione non venit nepos quando
disponens mentionem facit de filio non
simpliciter, sed cum aliqua qualita-
te, quæ non convenit nepoti, vel ubi
disponens discretivè de filiis, & de ne-
potibus tractavit. Filij masculi appella-
tione non comprehenditur nepos, vel
alius descendens ex filia. Vocatio mas-
culorum quando non comprehendat
masculos ex fœmina.

VOTUM LXX.

- 1 Filij appellatione non venit nepos quando dispo-
nens mentionem facit de filio non simpliciter, sed
cum aliqua alia qualitate, quæ non ita convenit
nepoti.
- 2 Ordo genituræ consideratur inter plures fratres,
non autem inter filium, nepotem, & pronepo-
tem.
- 3 Nepotes in præjudicium filiorum existentium ad-
mittendi non sunt.
- 4 Filiorum nomine non veniunt nepotes, ubi dispo-
nens discretivè de filiis, & de nepotibus tra-
ctavit.
- 5 Filij masculi appellatione non comprehenditur ne-
pos, vel alius descendens ex filia.
- 6 Procedit in contractibus & donationibus, ut n. 7.
- 8 Statutum præferens descendentes masculos, vel hæ-
redes masculos non comprehendit masculum ex
fœmina descendente.
- 9 Feudo pro masculis concessio non succedunt masculi
à fœminis descendentes.
- 10 Procedit in majoratibus Hispaniæ.
- 11 Et in testamentis, ac ultimis voluntatibus.
- 12 Fœmina exclusa, tacite exclusi sunt masculi ex ea
provenientes.
- 13 Medio excluso, per quod devenitur ad aliud, &
illud excluditur, ad quod per tale medium de-
veniri debebat.
- 14 Vena succisa deficit cursus, & fluxus.
- 15 Masculorum sub vocatione cognatus pro masculo
non reputatur.
- 16 Nepos ex fœmina non admittitur ad majoratus
successionem, qui deferri debet masculis.
- 17 Masculi ex fœminis quoviscunque non habent
specialem provisionem, nihil refert quod masculi
adsint, qui tamen proveniant à fœminis exclusis.
- 18 Agatio ubi est conservanda, tunc vocatio mascu-
lorum masculos tantum ex masculis, non verò
ex fœminis comprehendit.
- 19 Majoratus institutor si masculos absolute vocavit,
nec fœminas admisit, ex ea masculorum vocatio-
ne censetur agnationem voluisse conservare.

20 Testator ubi in dispositione pluries masculorum
mentionem fecit, censetur fœminas excludere, &
tacitam agnationis conservanda rationem ha-
bere.

21 Fundator quando est masculus, & primum voca-
tus similiter masculus agnatus, & deinde vocan-
tur etiam masculi in futurum, tunc videtur indu-
cta ratio conservanda agnationis, & solum ad-
mittuntur masculi ex masculis.

22 Testator quando sæpè habet mentionem de mascu-
lis dispositivè, vel enuntiativè, tunc censetur in-
ductum fideicommissum absolutum favore mascu-
lorum provenientium ex agnatione.

23 Testator masculinam qualitatem considerando ag-
nationis favorem respexisse censetur.

24 Ludovici Molina opinio.

25 Agnationis conservanda ratio non cessat ob voca-
tionem fœminæ, quando institutor aliter dispo-
nere non potuit, nec locus erat ut succederent mas-
culi.

26 Agnationis conservanda ratio etiam non cessat ex
vocatione fœminarum quando agnatio contem-
platur ad certos gradus, vel ad certas personas
est restricta.

27 Masculi ex fœminis descendentes non sunt mascu-
li descendentes.

28 Testamenti una parte quando apparet quomodo te-
stator aliquod verbum acceperit, eodem modo
videtur acceptum in alia parte.

29 Intellige quando versamur circa res dubias.

30 Declaratio propria non dicitur, quando vocabuli
significatio est certa.

PELATIONE filij non venit ne-
pos quando disponens mentionem facit
de filio, non simpliciter, sed cum ali-
qua alia qualitate, quæ non ita conve-
nit nepoti, nempe filius primogenitus: sic in fi-
deicommissis & majoribus resolvunt Alex. consil.
123. num. 2. vol. 1. & consil. 4. n. 9. & per tot. lib. 4.
Bald. quem sequitur Fulgos. num. 2. in l. ut intesta-
to, C. de suis & legit. hered. dum dicit quod appel-
latione primogeniti venit nepos, sed appella-
tione filij primogeniti non comprehenditur nepos,
quia tunc dispositio restringitur ad primum gra-
dum filiorum: quam Baldi traditionem proba-
runt Corn. & Paul. ibi, Tiraq. in tract. primog.
quest. 4. num. 219. & latè Emman. Acosta in tract. de
majoratu, p. 1. num. 8. & p. 2. n. 9. vers. confirmatur hoc
argumentum Bellon. consil. 50. n. 3. Mandel. consil. 60.
num. 5. Covar. pract. c. ult. n. 4. vers. quicquid idem erit,
Berret. consil. 140. n. 2. Marian. Socin. jur. cons. 108.
num. 18. vers. & similiter, & num. 27. lib. 2. ubi quod
consideratio primogeniti, secundogeniti, & dein-
ceps, non cadit in nepotibus, & aliis descendenti-
bus, Alciat. consil. 98. Donationis verba, & consil. 2.
n. 12. lib. 8. ubi de quadam donatione facta hoc modo,
donamus vobis, & filiis vestris, scilicet primogenito
vestro, & deinde uni post alium successivè secundum
ordinem genituræ, quod in ea non est actum de ne-
potibus, sed dumtaxat de filiis primi gradus. in qui-
bus cadit ordo genituræ, Peregr. de fideicom. artic.
21. n. 44. in fine, vers. hac verò conclusio, Card. Mantica.
de conject. ultim. volunt. lib. 8. tit. 9. num. 11. Raudens.
de analogis, in appendice p. 1. n. § 6. & num. 166.
Menoch. consil. 403. numer. 24. lib. 3. & consil. 328. 2.
numer. 5. ubi quod ordo genituræ consideratur in-
ter plures fratres, non autem inter filium, nepo-
tem, & pronepotem, ac alios deinceps, pulchrè
Surd. consil. 403. num. 23. vers. demum, & n. 24. vol. 3.
Molin. de primog. lib. 1. cap. 5. n. 22. vers. idque verissi-
mum

num est, Rub. consil. 149. num. 8. & 9. Rimin. jun. consil. 371. num. 144. & 147. Dec. consil. 4. num. 11. vers. ex quibus apparet, lib. 2. ubi distinguit an indefini è substituat primogenitus, an verò filius primogenitus, quia tunc censetur constituta differentia inter gradum filiorum, & nepotum, Franc. Hieron. Leo decis. 69. num. 41. cum seqq. latè Castill. controuv. lib. 5. p. 2. c. 92. num. 23. cum seqq. & præcipue num. 28. plures alios refert & sequitur Fusar. de substit. q. 311. n. 25. & cons. 26. n. 3. & cons. 39. n. 12.

3 Et hoc tanto magis sine dubio procedit, quando, ut in nostro casu, filij existunt, in quibus conditio verificari possit, quia tunc nepotes in præjudicium filiorum existentium admittendi non sunt. Alex. cons. 37. num. 15. lib. 6. Corn. cons. 107. num. 3. lib. 1. & cons. 131. col. 2. lib. 3. Gozadin. cons. 36. num. 9. Sanchez in l. hæredes mei §. eum ita p. 4. num. 167. ff. ad Trebell. Zaf. cons. 7. n. 7. & 8. lib. 1. Anton. Gabr. commun. tit. de verbor. signific. conclus. 5. n. 77. Curt. jun. cons. 57. n. 7. vers. præterea. Paul. de Montepico cons. 74. num. 9. & consil. 101. num. 28. Decian. cons. 47. num. 11. lib. 3. Card. Matic. de conject. ult. volunt. lib. 8. tit. 8. n. 11. Crass. in §. fideicommissum, q. 11. n. 3. Surd. cons. 403. n. 19. & 21. Casanate consil. 58. n. 14. Fusar. d. q. 311. num. 29. ubi dicit quod quando vivit filius, & ex eo nepos, tunc appellatione filij non venit nepos, & n. 42. idem dicit quando extarent filij, & ex alio filio nepotes.

4 Maximè ubi disponens discretivè de filiis, & de nepotibus tractavit, tunc filiorum nomine non veniunt nepotes, quia cum voluit intelligere de nepotibus, illud expressit: unde quando de eis non dixit, sed de filiis, non debemus interpretari, quod de nepotibus intellexerit, probat text. in l. liberorum, in verbo toties, ff. de verb. signif. & ibi notat Bart. num. 4. vers. primo casu, Ruin. cons. 131. n. 4. vol. 2. Socin jun. cons. 128. num. 71. col. 1. Anton. Gabr. commun. lib. 6. tit. de verbo. signif. concl. 1. num. 39. Simon de Pretis de interpret. ultim. volunt. lib. 3. interpr. 3. dub. 4. solut. 1. num. 43. fol. mihi 326 Craver. cons. 677. n. 3. vers. Secundò respondetur, ubi dicit quod expressum facit filere tacitum, Decian, consil. 47. n. 16. vol. 3. ubi ait quod si aliquando de nepotibus specialis facta fuerit mentio, præcipue in filiorum defectum, non potest dici quod vocando filium, intellexerit de nepote, Honded. cons. 60. num. 64. lib. 1. Cald. Pereira novat. emphyt. p. 3. c. 14. n. 16. Menoch. cons. 215. n. 69. & cons. 328. num. 6. & de præsumpt. lib. 1. præf. 94. n. 6. Surd. d. cons. 403. num. 22. Castill. d. cap. 92. num. 31. cum seqq. Baldel. cons. 83. n. 51. Rustic. in l. cum agas, lib. 6. c. 4. n. 44. Fusar. de quest. 311. num. 59. & cons. 36. num. 8. & cons. 152. n. 2. Rota dec. 667. n. 1. & dec. 693. num. 4. p. 2. recentior.

5 Et denique quia nepotes non ex filio, sed ex filia nati sunt, ac proinde appellatione filij masculi non comprehenditur nepos, vel alius descendens ex filia. Capra cons. 118. num. 9. in fine, & num. 10. ubi loquitur in substitutione facta filiis sub conditione, si sine filiis masculis, Craver. cons. 12. num. 10. Card. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 8. tit. 8. num. 22. Menoch. consil. 1306. num. 4. lib. 11. Anton. Fab. de erroribus pragmat. tom. 2. decad. 28. errore 8. fol. 144. ibi: Inde verò fit ut concepta dispositione, vel conditione de filiis masculis, sicut femina omnes excluduntur, i. a & nepotes ex filia exclusi videantur, tanquam qui non possint ve. ire sub nomine filiorum, nisi ex persona matris, quæ ex filiorum numero fuit, & quæ tamen exclusa fuit à conditione, aut dispositione propter adjectam qualitatem masculorum, &c. & d. decade 28. errore 10. per totum ubi latè fundat, præcipue fol. 151. ibi Mea sententia est, in contractibus eam ipsam distinctionem adhiben-

dam esse, quam attribuimus in ultimis voluntatibus, an scilicet conditio concepta sit his verbis specialibus, si sine filiis masculis; an illis generalioribus, si sine liberis masculis; priore casu non puto appellatione filij masculi contineri nepotem ex filia, qui si contineretur, utique propter filiam ipsam contineretur, cum non nisi per filium avo conjungatur: atqui non potest filia facere, ut hic nepos videatur masculus testatoris, quandoquidem nec illa ipsa masculus est, ut neque ipsa femina, &c.

Et in contractibus hoc probant Specul. tit. de lo- 6 cato, §. nunc aliqua, q. 146. Paul. de Castro cons. 109. Noviter revocatur, numer. 2. & lib. 3. & in l. Gallus, §. nunc de lege, num. 6. & ibi Alex. num. 3. Jas. num. 6. ff. de liber. & posthum. dicens perpetuò menti tenendum, & cons. 300. Viso quodam processu, lib. 2. Franc. Marc. Delphin decis. 543. num. 21. lib. 1. Clar. qui dicit communem in §. emphyteusis, q. 36. Menoch. cons. 172. n. 1. lib. 2. cons. 40. num. 65. lib. 4. Peregr. de fideicommiss. art. 26. num. 8.

In donationibus Guid. Papæ decis. 133. & Ranchin, ibi, in addit. Socin jun. cons. 116. num. 6. lib. 3. Syl- 7 vest. Aldobrandin cons. 6. num. 6. Peregr. d. art. 26. n. 8. & num. 15. in fine.

In statutis præferentibus descendentes masculos, 8 vel hæredes masculos, quod non contineatur masculus ex femina descendens, probant Paul. Alex. & cæteri in d. l. Gallus, §. nunc de lege, Angel. Ruin. Guillelm. Bened. Anton. Rub. & alij plures, quos refert & sequitur Peregr. d. art. 26. n. 3. qui dicit communem.

In feudis pro masculis concessis, quod non suc- 9 cedant masculi ex feminis descendentes, probant gloss. & Doctores in cap. 1. §. & quia vidimus, ubi Afflict. n. 54. de his qui feud. dar. pos. Bald. in l. quoties, C. de suis & legit. Paris. consil. 17. num. 7. lib. 1. Surd. cons. 307. num. 1. lib. 3.

Et in majoratibus Hispaniæ, in individuo obser- 10 vant Anton. Gom. l. 40. Tauri, num. 61. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num. 54. Mieres de majorat. p. 2. quest. 6. num. 54. ad fin. Castill. controuv. lib. 3. cap. 29. num. 17. in fine cum seqq. illi enim vel per contractum, seu per ultimam voluntatem institui & fundari solent, & licet in contractu instituantur, ultimæ voluntatis vim & naturam observant. Molin. lib. 1. cap. 21. per tot.

In testamentis, & ultimis voluntatibus Bald. con- 11 sil. 40. Quidam magnus nobilis, lib. 3. Mathel. sing. 30. Corn. cons. 224. n. 24. lib. 3. Socin. jun. cons. 69. per tot. lib. 3. Cardin. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 11. tit. 15. per tot. Mich. Grass. §. fideicommissum, quest. 35. n. 3. Menoch. cons. 172. n. 12. & cons. 400. num. 43. Sylvest. Aldobrand. cons. 3 & 5. Tiber. Decian cons. 127. n. 3. cum seqq. lib. 3. Surd. cons. 326. n. 6. Peregr. d. art. 26. num. 15.

Et ad hoc quod exclusa femina tacitè exclusi sint 12 masculi ex ea provenientes, probatur per text. in cap. 1. de success. fratrum. ibi proles feminei sexus, vel ex femineo sexu descendens, ad hujusmodi successionem aspirare non potest, &c. ap. 1. §. hoc autem notandum, qui feud. dar. pos. ibi: Hoc autem notandum est, quod licet filia, ut masculi patribus succedant, legibus tamen à successionem feudi remonentur, similiter & earum filij, nisi specialiter dictum fuerit ut ad eas pertineat, &c. Joan. Andr. in cap. Apostolica, de re judic. lib. 6. & in addit. ad Specul. tit. de testam. circa fin. Bart. in l. 2. §. videndum. num. 2. ff. ad Tertyl. & in l. liberorum, num. 17. ff. de verb. signif. ubi etiam Alciat. n. 12. Bald. in l. 1. n. 3. ff. de senator. ibi: Quod si alia non succedit in Regno, neque etiam ejus si ins succedere potest, quia non potest esse plus virutis in causato, quam sit in in-
fluente

fluenti potentia causa, &c. & in l. maximum vitium, C. de lib. prat. n. 4. ibi. Et idem dico si extiali filia fu-
peresset nepos masculus; nam mutatio in eo sensu non
mutatur: mutatur tamen ratio exclusiva, cum non
possit venire nisi tanquam matris imago, &c. & ipse
Bald. conf. 40. Quidam magnus nobilis, lib. 3. pluribus
13 rationibus id comprobat, ibi. Item excluso medio,
per quod devenitur ad aliud, & illud excluditur ad
quod per tale medium debebat devenire, quia non ha-
bet ordinatam & injure fundatam consequentiam. Item
mater & filius una persona censentur; item ulterior
agnatus non debet esse potior suo genitore; item natu-
ra matris non potest à filio separari; item aspectus
nepotis ad avum maternum est per sanguinem mater-
14 num, &c. Afflict. lib. 3. constit. rub. 23. n. 13. & 14. Et
succisa vena deficit cursus & flexus, l. flumina, § fin.
ff. de damno infecto. Tiraq. de primog. q. 12. num. 12. &
non est dubitandum quod illa sit communis opinio,
& in practica recepta, teste Beccio conf. 107. n. 3. in
fine, Anton. Gom. l. 40. Tauri, n. 61. Molin. de pri-
mogen. lib. 3. cap. 5. num. 41. & 42. Joseph. de Ru-
sticis in l. cum avus, si de condit. & demonstrat. lib. 6.
cap. 16. cum seqq. Mieres de majorat. p. 2. q. 6.
num. 46.

Idem Bald. conf. 202. lib. 5. num. 1. ibi: De filio
enim Joana non est curandum, quia aut Joana ha-
bilis est, & inclusa in patto, & ipsa filio suo obicitur,
tanquam prior ei; aut inhabilis, & per inhabilem per-
sonam non descendit feudum in masculos, &c. Paul.
Castren. in l. Gallus, § nunc de lege. n. 6. ff. de liber. &
posthum. ibi: Quod si quis recipit emphyteusim pro se
& suis descendibus masculis restringitur ad des-
cendentes ex masculis; nam cum mater sua, si viveret,
non admitteretur, multo minus debet admitti filius
ex ea, ne sit melioris conditionis quam mater quia eum
precedit in gradu, l. si viva matre, C. de bonis mat. &c.
Et licet Aretin. ibi n. 52 ad finem dicat istam rationem
posse revocari in dubium, quia in provisione homi-
nis non est necesse, quod nepos succedat ex persona
matris, cum possit vocari ex propria persona, & sic
qualitas materna ei non obstat; nihilominus con-
cludit dictam opinionem veram esse, quia illa verba
non videntur aliud posse significare, nec propter
aliud esse posita, nisi ut descendentes ex fœminis
exclusi sint propter descendentes masculos per li-
neam masculinam. Gregor. Lopez l. 6. gloss. 23. tit.
26. part. 4. Palat. Rub. in repet. rub. de donat. inter vi-
rum. §. 69. n. 34. Corn. consil. 122. n. 14. vol. 2. dicens
id procedere ex verosimili mente loquentis, & Alex.
conf. 188. num. fin. lib. 6. & Socin. conf. 151. n. 9. lib. 2.
ubi dicit quod quando testator facit mentionem de
descendentibus masculis, non veniunt fœminæ,
nec etiam veniunt descendentes masculi ex eis,
Dec. consil. 399. n. 8. vers. & quia testator. Nat. con-
sil. 187. num. ult. Chassan. in consuet. Burgund. rubr. 3.
§. 5. num. 70. & inter alia rationem esse dicit, quia
radix mortifera non potest stipitem, vel ramum
fructiferum, vel virentem facere. Hinc Sigism. Lof-
fred. tit. de his, qui feud dare poss. ait quod si feudum
devenit in fœminam, tunc id quod obstat matri, ob-
stat & filio, quod & iste defectus est impurgabilis,
& addit Tiraq. de primog. q. 12. n. 5. se credere nemi-
ni futurum dubium, quod si filia non succedit in
jure primogenituræ, nec etiam ejus filius succedet;
nam quod ex radice est, ejus naturam, à quo proce-
dit, sequatur necesse est, & quod amputata radice,
necessariò rami debent deficere, & quod sublata
media persona, non potest sequens admitti, Franc.
Viv. lib. 1. commun. opin. verbo statutum excludens,
n. 13. Mich. Graff. de succession. ab intestato, q. 5. n. 3.
ubi dicit hanc esse veram & indubitatam conclu-

sionem, Menoch conf. 172. ex n. 3. & conf. 400. n. 36.
latè & notabiliter Decian. resp. 127. n. 15 cum multis
seqq. lib. 3.

Et sic regulariter sub vocatione masculorum, co- 15
gnatus pro masculo non reputatur, & minus privi-
legium quàm fœmina agnata consequitur, Franc.
Bursat. conf. 1. num. 20. vol. 1. ibi. non enim hic tracta-
mus de filia per lineam masculinam descendente, sed
de nepote per lineam fœmininam, qui verè ob initium
infectum inter masculos descen dentes non connumera-
tur, præcipuè quando fœmina per testatorem exclu-
duntur, secundum Bald. & Salicet. in l. maximum vi-
tium, C. de lib. prat. &c. Ratio est, quia in matri-
bus capacatur, vel inhabilitatur ut tota linea descen-
siva à filiis masculis & fœminis, Bero. conf. 151.
c. 20. vol. 2. Nat. conf. 581. n. 32. & 34. vol. 3. nam qui
primitiva inficit, derivativa vituperat, ut inquit Bald.
in l. fin. n. 4. C. de verb. signif. Afflict. decis. 248. n. 7.
Menoch. conf. 172. n. 35. vol. 2. Hippol. Rimin. conf.
313. n. 51. vol. 3. Cephal. conf. 581. num. 26. cum seqq.
vol. 4. Optimè prosequitur Bald. d. conf. 40. n. 3. quod
scilicet hoc casu nepos cum non veniat ad repræ-
sentationem avi, nisi per matrem, cujus ipse est ima-
go, non excludit substitutum, & ideo nec ipse potest
excludere, quia matris genitura nihil sibi influit in
successione; tum quia nepos non debet esse melio-
ris conditionis quàm filia, in l. si viva matre, C.
de bonis mat. nec ulterior cognatus debet esse po-
rior suo genitore; & natura matris non potest à filio
separari, & aspectus nepotis ad avum maternum est
per sanguinem maternum, itaut si gradus matris
tollatur de medio, non potest intelligi quod iste sit
nepos; & quando aliquid derivatur, vel deducitur
ad aliquo, sapit naturam, & qualitatem ejus, à quo
deducitur, ut nepos legitimatus, qui descendit à filio
illegitimo, ut in l. C. de natural. liber. in ratione sui, &
quia mater est persona media, cujus gradum filius
ingredietur, & inhabilitas medij inducit inhabilita-
tem in extremo.

Hanc eandem resolutionem tenent Doctores 16
Hispani, Palat. Rub. in repet. rub. de donatio. inter
virum & uxorem. §. 69. q. 34. dicens, quod si majoratus
defertur masculis, intelligitur de descendentes per
lineam masculinam: unde nepos ex fœmina cum
procedat à radice infecta, vel exclusa, non admitti-
tur. Cifuentes in l. 40. Tauri, q. 2. & Mieres de mayo-
ratu p. 2. q. 6. n. 52. ubi testatur hanc esse regulam ge-
neralem in materia majoratum, quod exclusa fœ-
mina à majoratu, exclusi censentur descendentes ex
illa, licet sint masculi, eam latè prosequitur &
exornat ante n. 54. subdens, quod quando testator in
sua dispositione fecit mentionem de descendentibus
masculis, ex quo non veniunt fœminæ, non ve-
niunt etiam masculi descendentes ex fœminis.

Non obstat, quod masculi ex fœminis succedere 17
possunt ex propria persona, secundum Bald. in auth.
cessante, C. de legit. hered. quia præterquam quod
ejus doctrina explicatur à Socin. jun. conf. 2. num. 20.
vol. 3. & à Greg. Lop. l. 3. verbo muges, q. 18. tit. 14.
part. 6. tamen vera resolutio est, quod quotiescunque
masculi ex fœminis non habent specialem provi-
sionem, nihil refert quod masculi adsint, qui tamen
proveniant à fœminis exclusis. Ita idem Bald. in l. 1.
n. 2. & 3. ff. de senatorib. ibi Et nota: & adde, quod ubi
non succedit fœmina, non succedit filius ejus, extra de
re judic. cap. ad Apostolica, lib. 6. in novellis, nam om-
ne quod est ex radice, sequitur naturam proprii geni-
toris, & ideo si filia Regis Francorum non succedit in
Regno, ex rationabili consuetudine Francorum, filius
ejus, scilicet Dominus Rex Anglia inclita recorda-
tionis in Regno Francorum nullum jus prætereendere po-
tuit

tuit, quia in causato non potest esse plus virtutis quam procedat ab influenti potentia causa, &c. & communi calculo receptam doctrinam testantur Peregr. de fideicom art. 26. n. 6. vers. contrarium, & n. 27. Surd. conf. 85. num. 11. & 12. lib. 1.

- 18 Quæ principalis resolutio locum habet & procedit sine dubio, ubi agitur de conservanda agnatione masculorum, quia tunc vocatio masculos tantum ex masculis, non verò ex foeminis comprehendit, Peregrin. de fideicom. art. 26. n. 11. Gam. Lusit. decis. 194. Mantic. conject. ultim. voluntatum lib. 1. tit. 18. n. 20. Menoch. conf. 802. n. 36. Surd. conf. 308. n. 14. Fular. de substit. q. 325. n. 10. Idem est si expresse, vel tacite ratio conservandæ agnationis deprehenditur. Decian. conf. 127. n. 9. vers. cum inquit, lib. 3. Peregr. conf. 5. n. 13. lib. 1. & conf. 1. n. 3. lib. 5. ubi ait communem esse distinctionem, quod ubi apparet dilectam fuisse agnationem, tunc masculi ex foeminis non veniunt sub appellatione masculorum, secus quando non apparet testatorem dilexisse agnationem, Surd. conf. 316. n. 8. & conf. 475. n. 16. Fular. conf. 19. n. 13. Idem enim est quod expresse habeatur, aut tacite, & subintellecte ex dispositionis contextura colligatur, ut per Hyppol. Riminald. conf. 23. n. 90. lib. 1. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. n. 1. & n. 5. Unde à dispositione excludente foeminas propter masculos, posse argui à ratione subintellecta, tanquam unica & finali, scilicet ut bona in agnatione conserventur, concludit Bald. in l. maximum vitium. n. 7. ante fin. C. de liber. prater. & in dispositionibus majoratum agnoscit Molin. d. c. 1. n. 9. ubi n. 25. subdit,
- 19 quod si majoratus institutor masculos absolute vocavit, nec foeminas admisit, ex ea masculorum vocatione, et si expresse rationem conservandæ agnationis non adjecerit, censetur agnationem voluisse conservare; cujus opinionem sequuntur Menoch. conf. 127. n. 12. & conf. 400. n. 43. Surd. conf. 316. n. 6. Castill. controvers. tom. 2. c. 4. n. 78. & 86. & tom. 5. cap. 92. n. 2. cum seqq. & tom. 6. cap. 129. maxime ex n. 49. Fular. de substit. q. 499. n. 15. & q. 311. n. 63. & q. 340. num. 13. & 19.

- 20 Tacitam quoque agnationis conservandæ rationem perscrutatur Simon de Prætis de interpret. ult. volunt. lib. 3. interp. 3. solut. 11. per tot. ubi ait quod ubicunque vocando & disponendo testator mentionem facit de masculis, exinde habetur ratio tacita & præsumpta suæ voluntatis, ut consulatur, & provideatur suæ familiæ agnationi, quia voluit testator bona conservare in linea masculina, & in sua agnatione, continuata successione per fideicommissum. Plures apud Fular. de substit. q. 346. n. 13. & conf. 5. n. 11. & conf. 6. n. 4. & conf. 13. num. 7. & conf. 36. num. 2. & conf. 24. num. 40. ubi num. 41 dicit hoc maxime verum, quando testator plures vocavit masculos, & conf. 145. num. 24. & conf. 157. num. 12. & 13. & conf. 174. n. 9. Avendan. in l. 40. Tauri, gloss 9. n. 54. usque ad n. 57. ibi: Quid si conservanda agnationis rationem non expressit, neque foeminas propter masculos remotiores exclusit, sed plures in dispositione masculorum mentionem fecerit? an ex ea masculinitatis geminatione intelligatur institutorem agnationem conservare voluisse, ita quod foemina proximiores à masculis remotioribus excludantur? Existimo in dubio exclusas censerì, cum enixam institutoris voluntatem conservandi agnationem ex ea masculinitatis geminatione ipsum habuisse deducatur. Pont. de fideicommiss. cap. 21. num. 38. ubi tenet quod licet sola expressio masculinitatis non inferat agnationem præcisam, fallit tamen ubi expressio multiplicata, & assidua proponitur; nam eo casu propter enixæ voluntatis preces, ut in l.

cum pater, §. filius matrem, ff. de legat. 2. tota successio de masculo in masculum absque mixtura foeminei sexus facta intelligitur, tanquam si nominatim de sola linea masculina testator loqueretur; atque ita conciliantur variae Doctorum conclusiones.

Et sic quando fundator est masculus, & primus vocatus similiter masculus agnatus, & deinde vocantur etiam masculi in futurum, tunc videtur inducta ratio conservandæ agnationis, & solum admitti debent masculi ex masculis, non verò masculi ex foeminis: ita originaliter Specul. loquens de emphyteusi concessa uni, & ejus descendantibus masculis, in tit. de locato, §. nunc aliqua, quest. 146. sequitur Paul. de Castro conf. 190. n. 2. & 3. lib. 2. & in d. l. Gallus, §. nunc de lege, n. 6. & ibi Alex. n. 3. Jas. n. 6. dicens perpetuo menti tenendum, ff. de liber. & posthum. idem Paul. de Castro conf. 300. vers. viso quodam processu; lib. 2. Franc. Marc. Delphin. decis. 546. n. 21. p. 1. Menoch. conf. 172. n. 8. lib. 2. & conf. 400. n. 45. lib. 4. Hanc eandem sententiam sustinent Recard. de Malumb. & Joan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de testam. col. ult. dum habent substitutionem factam favore unius, & ejus descendantium masculorum, intelligendam de masculis ex masculis: eum sequuntur plures relati à Tiraq. de primog. quest. 12. n. 12. & à Menoch. d. conf. 172. n. 12. & d. conf. 400. n. 43. Franc. Marc. d. decis. 546. n. 21. p. 1. latè Surd. conf. 316. num. 6.

Ita consuluerunt Matchefil. sing. 130. Con. consil. 124. n. 14. lib. 2. Socin. jun. consil. 116. n. 3. lib. 3. Nat. conf. 187. n. 6. Guid. Papæ decis. 123. Paul. de Montepico conf. 69. à n. 57. usque ad fin. ubi loquitur de Albuquerqueensi, Mandel. Alben. conf. 483. n. 61. vers. tertio, ubi quod quando testator saepe habet mentionem de masculis, vel dispositivè, vel enunciativè, tunc censetur inductum fideicommissum absolutum favore masculorum provenientium ex agnatione, Sylvest. Aldobrand. consil. 3. col. 1. & consil. 6. n. 6. Surd. d. conf. 316. per tot. & consil. 241. n. 13. dum scribit super Ducatu de Veragas, Menoch. d. consil. 400. per tot. Et decisum referunt Thesaur. decis. 96. n. 27. & 28. Mar. Giurba decis. 32. n. 14. ubi alios plures cumulat, Greg. XV. decis. 314. n. 9. & decis. 464. num. 17. & 18.

Sic etiam resolverunt in suis particularibus tractatibus Card. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 11. tit. 13. n. 14. & tit. 15. n. 2. & 3. Ludov. Pontan. de fideicommiss. cap. 21. n. 18. Peregr. in simili. tract. art. 26. n. 15. vers. & testator, dum de hæredibus masculis meminit, sentit de masculis ex masculis, per quos familia, & familiarum dignitas conservatur, Crass. in §. fideicommissum, q. 12. Sim. de Prætis de interp. ultim. volunt. lib. 3. interp. 3. solut. 11. num. 3. Joseph. de Rusticis in l. cum arvis, lib. 6. cap. 16. ex n. 10. usque ad n. 23. ff. de condit. & demonstr. ubi dicit quod testator masculinam qualitatem considerando agnationis favorem respexisse censetur. Et ex Hispanis Greg. Lop. l. 3. verbo mugeres, col. 7. circa med. vers. si verò conditor majoris, tit. 13. part. 6. Anton. Gom. l. 40. Tauri; n. 91. Avendan. super eadem l. gloss. 9. n. 54. cum seqq. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. n. 55. Alvarad. de conjecturata mente defuncti, lib. 2. cap. 3. §. 4. n. 6. & 7. Gutier. conf. 31. n. 8. Castill. lib. 3. quodid. cap. 4. num. 80.

Non obstat quod Molin. d. lib. 3. cap. 5. n. 50 firmat conclusionem, quod quoties in aliqua parte, seu clausula primogenij vocantur foeminae, etiamsi plures in eo primogenio masculi vocati fuerint, in eo non censetur habita agnationis ratio, sed solum prælatio masculis tributa, itaut in eorum defectum

etum fœminæ ejusdem gradus succedant; quem sequi videntur Petra de fideicommiss. q. 9. n. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 69. & conf. 44. nu. 10. lib. 1. & conf. 1212. n. 5. lib. 13. Gutier. d. consil. 33. n. 23. Surd. conf. 313. n. 3. & conf. 308. nu. 15. & conf. 443. n. 13. & conf. 448. n. 6. Peregr. d. art. 23. num. 26. Ramon. conf. 100. Perez de Lara de vita hominum, cap. 30. num. 94. & 95. Castill. controu. lib. 1. cap. 4. nu. 178. & tom. 5. cap. 9. n. 3. Vincent. Fufar. de Substit. q. 499. num. 22.

25 Quia verius est ob fœminarum substitutionem in hoc casu non excludi conservandæ agnationis rationem, quando institutor aliter disponere non potuit, nec locus erat ut succederent masculi, in quibus agnatio conservari posset: ita Angel. conf. 68. & 69. Socin. sen. conf. 81. n. 12. lib. 4. Socin. jun. conf. 23. n. 37. cum seqq. lib. 1. & conf. 158. n. 42. volum. 2. & conf. . volum. 3. Grat. conf. 5. n. 86. & conf. 111. n. 16. & conf. 120. num. 46 cum seqq. lib. 2. Curt. jun. conf. 113. num. 44. Rub. conf. 22. n. 10. Bero. conf. 96. n. 6. lib. 2. Hieronym. Gabr. conf. 116. num. 13. lib. 2. Cephal. conf. 251. n. 44. 48 & 49. Tiraq. de primog. quest. 13. n. 10. Greg. Lopez in l. 3. tit. 13. col. 7. q. 21. vers. & procedit par. 6. Mieres d. par. 2. q. 6. n. 59. Præcipue quando agnatio contemplatur ad certos gradus, vel ad certas personas est restricta, non autem simpliciter, & absolute; quia tunc etsi fœminæ, vel aliqui cognati vocentur in personis specificatis, ratio conservandæ agnationis non cessat, Thesaur. dec. 88. Salas de usu & consuet. c. 12. n. 64. Cephal. d. conf. 251. n. 48. cum seqq. Surd. conf. 443. n. 41. & conf. 475. ex n. 14. & dec. 66. n. 21. vers. quod verò, Cavalc. dec. 18. n. 3. p. 3. Decian. conf. 127. n. 25. lib. 3. Rub. conf. 32. n. 10. Jacob. Niger de gradibus successionum, cap. 28. num. 1. Mar. Anguisol. conf. 122. num. 37. & 39. lib. 1. Gasp. Guillelm. in apologia feudorum, c. 26. n. 35. ibi: Et cum D. Octavius hoc indultum à Serenissimo Principe impetravit ut memoriam suam angeret, domumque & genus propagaret, suosque descendentes honorabiliores constitueret, non est dubitandum hac verba, maxime ita continuata perfectissima agnationis significativa censeretur, atque ideo solum masculis ex virili sexu provenientes applicari posse, saltem, ut non sit locus fœminis, neque alicui masculo per fœminam venienti, donec universi agnati deficiant, &c. Alex. Ambrosin. Perus. dec. 10. Gut. d. consil. 13. n. 23. & 35. Peregr. d. a. 25. n. 26. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. c. 24. ex n. 135. Mieres d. par. 2. q. 6. n. 42. cum seqq. Giurba d. dec. 32. num. 34. Melch. Phœb. Lusitan. dec. 39. num. 15. tom. 1. Ludov. de Cassanate consil. 4. ex n. 217. Castil. dict. lib. 5. cap. 92. num. 4. cum seqq. Perez de Lara d. cap. 30. num. 114. Fufar. de Substitut. q. 499. n. 23. & 24.

27 Denique non obstat, quod aliqui volunt masculos ex fœminis descendentes, masculos descendentes esse, proindeque clausulæ foundationis masculos descendentes requirentis locum esse, quia non sequitur, sunt masculi, & sunt descendentes, ergo propriè sunt descendentes masculi: sicut non sequitur, Petrus est magnus, & est Logicus: ergo Petrus est magnus Logicus: quia verbum *Varone*, positum post verbum *descendentes*, non solum respicit personam, sed etiam descendentiam: ita in terminis Bald. dict. consil. 40. nu. 2. lib. 3. ibi: *Aspectus nepotis ad avum maternum est per sanguinem maternum, & si mater tollatur de medio, non potest intelligi quod iste sit nepos*, &c. clariùs Sylvest. Aldobran. d. conf. 3. num. 50. ibi: *Quinimò cum ad hoc ut possint dici vocati, nec necesse sit eos habere hanc qualitatem, quod sint descendentes, eam non possunt aliqua ratione consequi, quàm ex transmissione materna, cujus medio ipsi sunt descendentes, &c.* ita cum

Alciato, & Albert. probat Menoch. d. conf. 172. n. 5. vers. respondetur secundò.

Et tantò magis, quia ex alia clausula dispositio- 28 nis, ubi eadem ferè verba referuntur, hæc declaratio elicitur; quando enim ex una parte testamenti apparet quomodo testator aliquod verbum acceperit, eodem modo videtur acceptum in alia parte, Bart. n. 27. & Ripa n. 119 in l. centurio, ff. de vulgari, Peregr. de fideicommiss. art. 26. n. 30. & Bartolum sequuntur communiter scribentes ibi, Paris. conf. 73. num. 48. lib. 2. dicens communiter approbati, ubi num. 60. post Corn. Curtium, Socin. Abb. & Cuman. dicit multò magis hoc procedere quando verbum in hac parte ambigüe positum, fuerit in alia per ipsum testatorem ita expressè declaratum, ut in præsentì pulchrè Corn. conf. 90. num. 7. lib. 3. Paris. conf. 80. n. 29. lib. 2. Socin. sen. in l. 1. n. 1. ff. de rebus dub. Socin. jun. conf. 51. n. 9. & conf. 65. n. 10. ubi dicit communem lib. 4. alios refert Card. Mantica. de con. et. ult. volunt. lib. 6. tit. 13. num. 15. Sfort. Perus. conf. 95. n. 76. Et hoc esse commune documentum, quod quando in una parte testamenti apparet quomodo testator verbum aliquod acceperit, eodem modo censeatur acceptum in alia parte, post Bart. Ripam, Fulgos. Gabriel. & Gozadin. tradit Raudens. conf. 35. num. 63. 29 lib. 1. Quod quidem intelligitur quando versamur circa res dubias, l. heres palam, §. si quid post, ubi Paul. de Castro, ff. de testam. Et una pars bene declarat aliam quæ sit dubia, sed ubi non est dubia, non recipit declarationem ab alia, l. 1. ff. de rebus dub. Crot. cens. 45. n. 11.

Et non dicitur propria declaratio, quando voca- 30 buli significatio est certa, Paul. de Castro conf. 341. lib. 1. Franc. Becc. conf. 3. n. 44. lib. 1. Surd. conf. 226. n. 44. lib. 3.

Quare, &c.

Toletana Legitimitatis.

Matrimonium non inducitur, quando promissio præcessit Concilium Trid. copula autem subsequuta fuit post illius publicationem.

VOTUM LXXI.

- 1 Sponsalia de futuro post Tridentinum non transeunt in matrimonium ex copula subsequuta.
- 2 Matrimonium non inducitur quando promissio præcessit Concilium, copula autem subsequuta fuit post illius publicationem.
- 3 Constitutio nova quando concernit aliquid productivum plurium effectuum, comprehendit etiam præterita respectu effectuum futurorum.
- 4 Statutum excludens filiam dota a n. à successionem dotantis includit dotatas ante statutum, si moriatur dotans post statutum; secus si esset mortuus ante statutum.
- 5 Pater si acquisivit emphyteusim pro se & filiis masculis & filiabus, & antequam pater moriatur manet statutum quod filia non possit succedere stante filio masculo, certè filia non posset postea succedere propter novam prohibitionem dicti statuti.
- 6 Statutum novum si introducat aliquam solemnitatem in contractu, si actus erat ante statutum inchoatus, sed post statutum veniebat perficiendus, actus talis comprehenditur sub dispositione statuti.

7 In terminis cap. is qui fidem, de sponsal. non retrahitur matrimonium à tempore copula subsequuta ad tempus facta promissionis.

8 Matrimonij in contractu nec novus consensus, nec conditionis interventus retrahitur, sed operatur à tempore quo impletur conditio.

IOANNES ante Concilium Tridentinum promiserat Franciscæ matrimonium cum illa contrahere, sed illud tunc copulâ non consummavit, nisi post ejusdem Concilij Trident. publicationem, quæsitum fuit apud me, an istud matrimonium hoc modo contractum absque solemnitatibus ab eodem Concilio requisitis, validum extitisset ad effectum legitimationis filiorum. In quo dubio respondi pro invaliditate matrimonij; nam licet sponsalia, subsequuta copula, in matrimonium præsumptum transierint attento Jure communi, de quo in c. is qui fidem, de sponsal. nihilominus cum sacrosanctum Concilium Trid. abrogaverit dicti textus dispositionem, hodièque talia matrimonia cessent, nec post Tridentinum sponsalia de futuro transeant in matrimonium ex copula subsequuta, Nav. in man. c. 25. n. 144. & c. 27. n. 141. Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 1. num. 99. Perez, Gutierrez Spino, Matienso, Azeved. Henriq. & alij Hispani, quos sequitur Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 40 n. 3. ideo matrimonium, de quo interrogatus fui, non potuit valere, nisi adhibitis ejusdem Concilii solemnitatibus, etiam si promissio præcederet, si copula quoque non præcessit; quia etiam ante Tridentinum sponsalia de futuro solum transibant in matrimonium ex copula sequenti, non autem ex copula præcedenti, cap. veniens, de sponsal. ibi. si post fidem præstitam cognoverit, & c. d. cap. is qui fidem; ibi: carnali copula subsequuta, & c. Abb. in c. veniens, il. 2. de sponsal. Socin. sen. consil. 28. num. 6. Cov. de sponsal. par. 1. cap. 4. §. 1. num. 13. latè Menoch. d. lib. 3. præf. 1. num. 42. vers. declaratur 30. ubi num. 43. ita ait. Et hinc fit, quod si testis dixit Caiam ejus sponsam carnaliter cognovisse, non concludit ut ex ea copula judicetur matrimonium; est enim opus probare, quod post sponsonem eam cognoverit, & c.

Non obstat dicere, quod licet non probetur copulam habitam fuisse ante Concilium, nihilominus non negatur eam subsequutam post Concilium, & hæc sufficiens videtur, cum retrahatur ad tempus sponsaliorum, quæ præcesserunt ante Concilium, c. fin, §. fin autem. de concess. præb. lib. 6. gloss. notabilis. verbo deputata, in cap. 1. de testam.

2 Quia respondetur, distinguendos esse tres casus, Primus est, quando probatur promissio facta ante Concilium, copula subsequuta, & hic est casus expressus in d. cap. is qui fidem. Secundus, quando tam promissio quam copula obvenerunt post Concilium, & hic etiam est casus clarus contra matrimonium, cum Tridentinum irritaverit omnia matrimonia præsumpta, ex Menoch. d. lib. 3. præf. 1. num. 99. Sanchez d. lib. 3. disp. 40. num. 3. Tertius, quando promissio præcessit Concilio, copula autem subsequuta fuit post illius publicationem, tunc ex præciso Juris rigore concludendum est, non induci matrimonium, ex seqq.

3 Certum & indubitatum est in jure nostro, post Concilii publicationem, contrahentes inhabiles fieri ante copulam subsequutam, quia ea perficiebatur matrimonium, non autem vires ex antecedenti promissione accipiebat; ubi enim Constitutio nova dat certam formam actui, licet ille actus fiendus in futurum habeat ortum ex causa de præterito, tamen subjicitur novæ Constitutioni, & sub ea compre-

henditur, juxta doctrinam Imolæ in Clem. 2. super gloss. verbo in posterum, de atate & qual. & Card. ibi dicit quod quando Constitutio nova concernit aliquid productivum plurium effectuum, comprehendit etiam præterita respectu effectuum futurorum. 4 Probat in simili Bald. in l. si ita scriptum, §. fin. ff. de legat. 2. & in l. omnes populi, n. 52. ff. de justit. & jure & in l. illa, post med. C. de donat. dicens quod statutum excludens filiam dotatam à successione dotantis, includit dotatas ante statutum, si moriatur dotans post statutum, quia tunc est pars de præterito, & pars de futuro. Secus si esset mortuus dotans ante statutum, quia tunc totum esset de præterito: sequitur Felin. in c. fin de consil. n. 11. vers. puto, ubi dicit hanc esse communem opinionem, & in simili comprobatur Bart. in l. omnes populi, n. 47. ff. de justit. & jure, & pulchrum exemplum constituit Anchar. cons. 178. Visis & diligenter examinatis ubi voluit, quod si pater acquisivit emphyteusim pro se & filiis masculis, & filiabus, & antequam pater moriatur, maneat statutum, quod filia non possit succedere stante filio masculino, certè filia non posset postea succedere propter novam prohibitionem dicti statuti; nam licet filiae jus competere ex præcedenti stipulatione patris, quia tamen jus illud perficitur post mortem patris, ideo statutum superveniens comprehendit illud jus, quod postea nascitur, & perficitur, quamvis ex causa de præterito: sequuntur Capra in tract. regular. concl. 6. n. 53. Crot. in l. omnes populi, n. 131. ff. de justit. & jure, Alderan. Mascard. in tract. de interpret. statut. concl. 13. num. 51. vers. quinto limita, ubi latè probat, quod quando factum aliquod est partim de præterito, & partim de futuro, vel quando factum de præterito expectat perfectionem suam, & complementum à facto futuro, tunc statutum novum interim editum, illud factum comprehendit, ex gloss. d. verb. in posterum, in Clem. 2. de atate, & qualitat.

Et confirmat alia vera & recepta Doctorum conclusio, quod si statutum novum introducat aliquam solemnitatem in contractu, si actus erat ante statutum inchoatus, nondum tamen erat perfectus, sed post statutum veniebat perficiendus, tunc ille actus sub dispositione statuti comprehenditur, ex text. plenchro & eleganti in l. contractus. C. de fide instrum. ibi, quæ tam in postea consiciendis instrumentis, quam in his, quæ jam scripta nondum autem absoluta, locum habere præcipimus, & c. per quem textum sic in specie tradunt Abb. in c. fin. de consil. n. 11. vers. aut statutum procedit, & Bart. in l. omnes populi, q. 5. princ. n. 44. vers. primo casu, quos sequitur Alderan, d. concl. 13. num. 69.

In terminis d. cap. is qui fidem, non retrahitur 7 matrimonium à tempore copulæ subsequutæ ad tempus factæ promissionis, quia legis præsumptio fuit ut matrimonium tempore copulæ contractum diceretur, cum ad excusandam præsumptionem delicti lex introduxerat hanc præsumptionem, quia existimavit ex illa carnali conjunctione novum supervenisse consensum, atque ita voluisse perducere ad effectum promissionem illam in sponsalibus factam, ut tradunt Covarruv. de spons. p. 1. c. 4. §. 1. num. 1. Menoch. d. lib. 3. præf. 1. n. 7. & Generale est in contractu 8 matrimonii, nec novum consensum, nec conditiones interventas retrahi, sed solum operari à tempore quo impletur conditio, vel à tempore quo intervenit novus consensus, ut voluerunt Abb. in c. super eo, n. 8. vers. item ex facto, de condit. appos. Præpos. in c. per tuas, n. 7. eod. tit. Navar. cons. 14. num. 7. & per tot. de sponsalib. & cons. 3. de despons. impub. Gut. canon. lib. 1. c. 22. n. 16. Actus enim non consideratur ex die, quo gestus fuit, sed ex die, quo fuit perfectus ob interventum novi consensus, ut probant Afflict. dec. 386.

Granatenfis

Granatensis primogenitura.

Primogenitura quando, & quibus conjecturis dicatur constituta?

VOTUM LXXII.

- 1 Majoratus conjecturis probatur, licet non sit dictum à testatore.
- 2 Conjectura suffiunt ad inducendum fideicommissum.
- 3 Majoratum constituere vult qui dixit, quod vincula bat certa bona.
- 4 Majoratus & vinculum de consuetudine, & communi loquendi usu idem significant.
- 5 Verbum, liberi, ex sua propria significatione omnes descendentes in infinitum comprehendit.
- 6 L. Jurisconsultus, §. parentes, ff. de gradib. declaratur.
- 7 Liberorum vocatione comprehenduntur collectivè filij & descendentes in infinitum ordine successivo inter se vocati.
- 8 Fideicommissi perpetui præcisa conjectura est, quando in dispositione adest verbum, proles, descendentes, &c.
- 9 Distio quodocunque, denotat perpetuitatem.
- 10 Fideicommissi absoluti, majoratus perpetui conjectura est, quando fundator digressus est ad plures gradus substitutionum, maxime aliis concurrentibus conjecturis.
- 11 Filij dicuntur successivo fideicommisso gravati, quando testator posuit in conditione gravavit.
- 12 Nomen familie, & delatio armorum semper ponuntur gratia conservandi familie honoris.
- 13 Testator qui iussit primogenitos assumere debere nomen & insignia familie, motus fuit ut sua familia conservaretur primogenituraque in familia esset perpetua.
- 14 Primogenitus filius dicitur, qui primus natus est.
- 15 Majoratus & vinculum inducitur ex vocatione filij primogeniti, si vocatio sit perpetua.
- 16 Clausula codicillaris adjecta ab ipso testatore operatur ut descendentes censeantur invicem, & successivè vocati per fideicommissum.
- 17 Majoratus præsumitur institutus ex nobili & illustri testatoris qualitate: idem ex qua itate bonorum, ut n. 18.
- 19 Majoratus institutus præsumitur ex scriptura, ubi non ita clarè nunciatur fundatus, si consueudo sit succedendi in his bonis jure majoratus, saltem per decennium.
- 20 Conjectura plures simul juncta id efficere solent, quod una per se sumpta efficere non potest.

CONJECTURIS vinculum, seu majoratum probari, licet expresse non sit dictum à testatore, tenent Molin. de primog. lib. 1. cap. 4. & 5. Castill. controvers. lib. 5. cap. 93. §. 6. Fular. de substitut. quest. 384. n. 1. & etiam si disponens non utatur in foundatione verbo fideicommissum, majoratum, aut vinculum perpetuum, ut per Molin. d. lib. 1. cap. 5. in princ. Mieres de majorat. part. 3. q. 5. n. 20. Castil. lib. 4. cap. 6. num. 25. Sic etiam ad inducendum fideicommissum conjecturas sufficere resolvunt plures, quos plena manu refert Fuls. d. tract. q. 276. à princ. unde existimavi bona, de quibus agitur, esse vinculata, & primogenituram constituere, his potissimum conjecturis.

Barbosa vota decisiva.

Prima ex eo solum quod disponens dixit quod certa bona vinculabat, voluit majoratum constituere, quia in substantia, & secundum communem usum loquendi hoc importat verbum *vinculum*, Azeved. in rub. tit. 7. n. 6. in fine, lib. 5. Recop Mieres de majorat. part. 1. in princ. n. 4. & part. 2. in prefat. num. 298. Castill. contrav. lib. 2. cap. 32. n. 43. Majoratus namque, & vinculum de consuetudine & communi loquendi usu idem significant, & eandem vim & virtutem habent, Molin. de just. tom. 3. disp. 557. n. 9. vers. his ita constitutis, Perez de Lara de annivers. & cappell. lib. 1. cap. 7. n. 2. Paz. de tenut. cap. 4. n. 5. Castill. d. lib. 2. cap. 22. n. 43. & lib. 6. c. 143. num. 20.

Secunda ex verbo *liberi*, de quo in dispositione, quod ex sua propria significatione omnes descendentes in infinitum comprehendit, l. liberorum, ff. de verbo signif. l. sed & si has, §. liberos, & l. quisque, §. parentes, ff. de in jus vocando, cum aliis quæ congerunt Rustic. in l. cum avus, lib. 9. cap. 8. n. 3. & 4. Fular. d. tract. de substitut. quest. 327. in princ. & Ego ipse de appellativa verborum utriusque jur. significat appell. 130. ex n. 1. & importat idem, quod verbum *descendentes*, Peregr. de fideicommiss. art. 22. n. 43. Menoch. consil. 420. n. 6. 15. & 16. Cels. Barz. decis. 4. n. 17. & 18. optimè Ramon. consil. 6. n. 5. & est collectivum multorum graduum & personarum, sicut nomen familie, Dec. consil. 41. n. 66. & cum aliis Peregrin. consil. 44. num. 1. & 18. licet nonnulli existimaverint dictum verbum *liberi*, ultra trinepotes non extendi, per text. in l. Jurisconsultus, §. parentes, ibi, usque ad trinepotem, ff. de gradibus; nihilominus hoc certum non est, & expresse contrariatur Juribus, de quibus supra: Nec obstat d. §. parentes: quia tantum dicit quod sicut in parentibus nullum nomen proprium datur, ut quia nunquam dicitur quatravus, quintavus, sed solum dicitur pater tritavi; sic liberorum appellatio ultra trinepotem nullum proprium nomen habet, ut quia nunquam dicitur, quadrinepos, quintinepos, sed solum dicitur, filius trinepotis, nepos trinepotis: non ergo negat, appellatione liberorum descendentes in infinitum contineri, sed tantum admonet post trinepotem liberorum appellationem proprium nomen non habere, ut clarè & apertè demonstrant verba illius text. ita ut obscurari nequeant, quod egregiè advertit Conan. commentar. Juris civil. cap. 1. n. 4. Cald. Pereira in l. si curam, C. de in integr. restit. verbo *Sine curatore*, sub num. 48. Menoch. qui ultra dictam solutionem alias præstat, consil. 1. n. 198. Rustic. ad l. cum avus, lib. 6. cap. 8. n. 22. Fular. q. 327. num. 38. ubi plures alios refert, & tandem concludit ab hac opinione non esse recedendum.

Supposito ergo, quod sub prædicta mentione, & vocatione liberorum comprehenduntur collectivè filij & descendentes in infinitum, ordine successivo inter se vocati, ut proximior primò admittatur, & deinceps ceteri de gradu in gradum secundum gradus prærogativam, l. peto, §. fratre, ubi omnes, ff. de legat. 3. Gratus consil. 41. num. 24. 25. & 26. & evidentius ex num. 66. lib. 1. & consil. 84. n. 10. lib. 3. Menoch. consil. 420. num. 6. 14. 15. & 16. & consil. 904. num. 6. cum seqq. ubi subdit quod quando in dispositione adest simile verbum, veluti, *proles descendentes*, &c. fideicommissi perpetui præcisa conjectura est, & quod repetitum censetur in singulos sub generalitate talis verbi comprehensos: idem etiam comprobatur cum pluribus consil. 1155. num. 1. cum tribus seqq. & consil. 1010. n. 18. Peregrin. consil. 44. num. 8. & 9. lib. 1. optimè Ramon. T t consil. 9.

cons. 9. numer. 5. Stephan. Gratian. *disceptat. forens.* tom. 1. cap. 285. n. 14. Castillo. *controvers. lib. 5. cap. 93.* § 4. num. 11. Joan Anton. Bellon. *de jure accrescendi*, cap. 5. quæst. 26. num. 138. in *nuvis*, Franc. Molin. *de ritu nupt.* lib. 3. quæst. 24. ex num. 70. ubi num. 71. concludit hanc esse indubitabilem conjecturam fideicommissi perpetui.

9 Tertia, quia verbo *liberis*, adjungebatur dictio, *quandocunque*, ut patet ibi, *Obierit quandocunque sine liberis*, quæ denotat perpetuitatem, & infinitatem temporis, l. in *substitutione*, ubi notatur, ff. *de vulgari*, Bart. in l. *Centurio*, num. 17. ff. *eodem*, Riminald. jun. *consil.* 740. num. 37. Menoch. *de præsumptionib.* lib. 4. *præsumpt.* § 1. num. 6. & *consil.* 1010. num. 13. & *consil.* 1155. num. 34. Casanate *consil.* 33. in *fine*, Ramon. *cons.* 9. num. 6.

10 Quarta, quia fundator digressus est ad plures gradus substitutionum; tunc namque velut manifesta conjectura est, quod voluerit fideicommissum absolutum & majoratum perpetuum constituere. Viv. *commun. opin.* 855. num. 5. Cavalcan. *decis.* 16. numer. 65. part. 2. Mieres *de majora. part. 2. quæst.* 50. num. 31. Menoch. *cons.* 1195. num. 17. Intrigl. *de substitut. cent.* 3. quæst. 79. num. 13. Leo Valent. *decis.* 209. numer. 41. Castill. *controvers. lib. 5. cap. 93.* § 4. numer. 8. Fular. *de substitut. quæst.* 472. num. 49. maximè aliis concurrentibus conjecturis, ut in nostro casu, Peregrin. *cons.* 39. num. 11. *vers. nec obstat, volum.* 3. Casanat. *consil.* 4. num. 236. Joseph. Sesse *Aragon. decis.* 65. num. 14. & absque dubitatione procedere docent Molin. *lib. 1. cap. 5. num.* 38. Castill. *lib. 5. cap. 9. num.* 23. fortius quando substitutiones respiciunt ipsos descendentes, ut ex communi, & magis communi, ac in foro recepta opinione post Capic. *decis.* 108. & Guid. Papæ *decis.* 331. testatur Peregrin. *consil.* 98. in *fine, lib. 4.* Alciat. *consil.* 604. num. 7. & *consil.* 778. num. 3. ubi de foro Mediolani, Grass. in §. *fideicommissum*, q. 33. ubi de Prætorio Germaniæ, Thesaur. *decis.* 93. n. 34. & *decis.* 270. num. 29. ubi de Senatu Sabaudia, Fontanel. *de pactis nuptial. claus. 4. gloss.* 24. num. 11. ubi de Audientia Cathalonie, Gregor. XV. *decis.* 315. num. 4. ubi de Rota Romana.

11 Quinta, quia testator posuit in conditione gravavit, verbis: *Si heres decesserit sine filiis, vel ejus filij sine filiis decesserint, ei vel eis sic decedentibus substituo Titium*; tunc enim filij dicuntur successivo fideicommissio gravati, Peguer. *decis.* 219. num. 10. Fular. *de substitut. quæst.* 441. num. 42. latè Ramon. *consil.* 9. numer. 16. & 17. Rota *decis.* 266. num. 24. & *decis.* 300. num. 12. cum *sequentib.* part. 1. *recentior.*

12 Sexta ex nomine, & delatione armorum, ea scilicet ratione, quia semper illa ponuntur gratiâ conservandi familiæ honoris, ex vulgata decisione Guid. Papæ *decis.* 467. quàm communiter receptam testatur Surd. *cons.* 369. num. 21. Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib. 1. cap. 5. num.* 34. & *lib. 2. cap.* 14. num. 4. Flores de Mena *variar. lib. 1. quæst.* 17. num. 4. Rota *decis.* 566. num. 3. part. 1. *recentior.* Menoch. *cons.* 117. num. 22. & *consil.* 220. numer. 30. & *consil.* 803. num. 8. *vers. quarta*, ubi refert hanc conjecturam semper sibi videri valde urgentem, Stephanus Gratian. *discept. forens. cap.* 288. num. 26. & 27. Seraphin. *decis.* 1329. num. 3. Fular. *de substit. quæst.* 384. num. 9. & *quæst.* 390. num. 10. & *quæst.* 437. num. 76. Peregrin. *de fideicommiss. art. c. 25. num.* 27. Casanat. *consil.* 20. num. 29. Ramon. *consil.* 15. num. 19. latè Fontanel. *decis.* 32. num. 1. cum *seqq.* Unde testator

13 qui statuit primogenitos assumere debere nomen & insignia familiæ visus fuit moveri non alia ra-

tione, quàm ut sua familia conservaretur, primogenituræque in familia esset perpetua: ita Menoch. *consil.* 117. num. 13. & *consil.* 220. num. 30. & 31. Cavalcan. *decis.* num. 46. *versic. quæst.* Thesaur. *decis.* 96. num. 25. & *decis.* *id.* num. 29. & 30. Fular. *quæst.* 480. num. 34. & cum aliis Casanat. *consil.* 20. num. 29.

Septima ex vocatione filij primogeniti (talis enim dicitur, qui primus natus est, ut cum plurimis tradit Castil. *controvers. lib. 5. cap. 93.* § 1. num. 6. & 7.) ex quo induci vinculum & majoratum, receptissimum est inter Doctores, ut latè probat Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 5. numer.* 18. cum *sequentib.* & ibidem Lima in *addit.* plures referens, Rustic. in l. *cum avus*, lib. 4. cap. 2. num. 39. Valenzuel. *consil.* 69. ubi asserit vocationem primogeniti intelligendam esse de vocatione perpetua, Joseph. Sesse *Aragon. decis.* 362. num. 64. Mieres *de majorat. p. 2. quæst.* 2. n. 13. Fular. *de substit. q. 384. num.* 6. & 7. & *quæst.* 390. n. 2. & *quæst.* 480.

Octava ex clausula codicillari adjecta ab ipso testatore, quæ operatur ut prædicti descendentes censeantur invicem, & successivè vocati per fideicommissum, ut per Menoch. *consil.* 420. num. 17. & *consil.* 1155. num. 7. cum *seqq.* Peregrin. *de fideicommiss. art.* 19. num. 19. Ferret. in *constit. Cathalonie, gloss.* 1. num. 176. Leo Valent. *decis.* 209. num. 47. Rota apud Farinac. *decis.* 404. num. 7. part. 2. *recentior.*

Nona ex nobili & illustri testatoris qualitate, Paul. Castrenf. *consil.* 343. num. 22. lib. 1. Card. Mantic. *de conject. ult. volunt. lib. 6. tit. 10. num.* 2. Mieres *de majoratu, in initio, p. 2. num.* 38. Castil. *lib. 5. cap. 84. ex num.* 12. Leo Valent. *decis.* 60. num. 39. Fontanel. *decis.* 12. num. 18. cum *seqq.*

Decima ex qualitate bonorum, Molin. *de primog. lib. 1. cap. 12. numer.* 17. Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præsumpt.* 68. num. 14. Cardin. Nantic. d. *lib. 6. tit. 12. num.* 8. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 776. n. 30. cum *seqq.* Valenz. *consil.* 40. num. 20. cum *seqq.* Castill. *lib. 4. cap. 9. n. 65. & lib. 3. cap. 93. §. 12. per tot.* Ramon. *cons.* 17. num. 28.

Undecima ex consuetudine succedendi in his bonis jure majoratus, saltem per decennium, existente scriptura, in qua institutor clarè majoratum non fundavit. Ita Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 5. num.* 39. *vers. nona conjectura*, & *lib. 2. cap. 6. num.* 57. Castill. *controvers. lib. 4. cap. 9. n. 24. & lib. 5. cap. 93. §. 6. num.* 1. *vers. quod si aliqua conjectura.*

Duodecima elicitur ex his omnibus conjecturis simul junctis; nam si una in dispositione inveniat, quæ judicanti non satisfaciatur, respiciendum erit utrum simul cum ea alia etiam concurrat? solent enim plures conjecturæ simul junctæ id efficere, quod una per se sumpta efficere non potest, l. 2. §. 1. ff. *de excusat. tutor. l. instrumenta*, ubi gloss. C. *de probat.* Molin. *de primogen. lib. 1. cap. 5. num.* 42. & 42. Castill. *lib. 4. cap. 9. num.* 24. & *lib. 5. cap. 93. §. 6. num.* 1. *versic. quod si aliqua conjectura*, Fontanel. *decis.* 33. num. 9. Beltramin. ad Gregor. XV. *decis.* 315. num. 18. & 19. Rota *decis.* 146. num. 1. apud Farinac. in *novissim. novissimarum*, ubi quod in hac materia locum habet regula, quod singula quæ non probant, simul collecta juvant. Intellige procedere quando quælibet conjectura in suo genere satis perfecta est, non quando quælibet per se, & in suo genere est imperfecta, ut cum multis sentit Casanate *consil.* 4. num. 265. & post Barr. & antiquiores Jass. in l. *admonendi*, ff. *de jurejurand.* num. 253. & ibi Caccialup. num. 205.

Quare, &c.

Vallisoletana Majoratus.

Filius legitimatus per subsequens matrimonium succedere potest in majoratu, in quo expressa adest clausula vocans ad successionem filios legitimos, natos, seu procreatos de legitimo matrimonio, nisi expressè cautum sit, quod non succedat, vel ex aliis verbis colligatur fundatorem eum voluisse excludere.

Matrimonium in articulo mortis contractum validum est, ac filios antea procreatos legitimos efficit.

Præsumitur quis sanæ mentis, & matrimonium in sana mente contraxisse, maxime si in præsentia Parochi & testium illud celebraverit, qui ejus consensum intellexerunt, & illicò peccata sua confessus est, & sanctissimam Eucharistiam suscepit; ac rectè & prudenter de suis bonis disposuit.

V O T U M LXXIII.

- 1 Doctores referuntur qui affirmant filium per subsequens matrimonium legitimatum succedere posse in majoratu, in quo expressa adest clausula vocans ad successionem filios legitimos natos, seu procreatos de legitimo matrimonio, & num. 2. & 3.
 - 4 Condicio nati ex legitimo matrimonio idem importat quod procreati ex legitimo matrimonio.
 - 5 Fura probantia hanc opinionem referuntur.
 - 6 Legitimus per subsequens matrimonium potest in Episcopum eligi.
 - 7 Lex Regia Hispana eandem probat opinionem.
 - 8 Legitimi per subsequens matrimonium verè sunt legitimi.
 - 9 Contraria opinionis negativa A. doctores referuntur.
 - 10 Intelligendi sunt in aliquibus casibus hic relatis.
 - 11 Legitimi per subsequens matrimonium admittuntur ad majoratus successionem, etiam si geminati verbis vocentur legitimi, & de legitimo matrimonio nati.
 - 12 Doctores pro hac parte plures referuntur usque ad num. 26.
 - 27 Legitimi per subsequens matrimonium non succedunt, quando expresse cautum est quod isti non succedant.
 - 28 Vel quando constet testatorem ex certis verbis ab eo prolatis voluisse excludere legitimatum per subsequens matrimonium.
 - 29 Qui dicit natos ex legitimo matrimonio, asserit etiam eos esse legitimos.
 - 30 Geminatio verborum non habet vires suas, quando rei eantur plura synonyma.
 - 31 Geminatio per synonyma nihil operatur.
 - 32 Distinctio posita inter genus, & speciem, nihil operatur, sed resolvitur vel in expositivam, vel in disjunctivam.
 - 33 Legitimi per rescriptum Principis excluduntur per verba, ex legitimo matrimonio nati.
 - 34 Matrimonium in articulo mortis contractum validum est, ac filii antea procreati legitimi censentur.
 - 35 Doctores referuntur præcedentis opinionis, & numero 36.
 - 37 Matrimonium contractum cum concubina in articulo mortis, præsumitur factum in fraudem substituti, & in primogenitura alias succedentis.
- Barbosæ Vota decisiva.

38 L. filia mea, ff. soluto matrim. intelligitur.

39 Dolus præsumi nequit in dubio in actibus jure approbatis, nisi perspicua doli indicia præcedant.

40 Matrimonium in articulo mortis principaliter debet censeri contractum, ut quis a ima consuetudine, & filiis sui prospiciat.

41 Pater legi imando non dicitur præjudicare juri tertij, nec illi fraudem facere.

42 Constitutus in articulo mortis quis dicatur?

43 Differentia est inter constitutum in periculo mortis, & constitutum in articulo mortis.

44 Actum ut quid dicatur in articulo mortis, non sufficit quod agens deceat ex illa infirmitate, nisi etiam concurrat quod jam deseperetur de ejus salute.

45 Legitimationis filiorum effectus est inseparabilis ab ipso matrimonio.

46 Sane mente te qui ibet præsumitur.

47 Probare debet qui dicit aliquem esse dementem, seu non sanæ mentis.

48 Sanæ mentis præsumptio est tempore celebrationis matrimonij si Parochus, consanguinei, & alij præsentés fuerint.

49 Sanæ mentis esse aliquem percipitur ex circumstantiis, videlicet ex sermonibus, & gestis illius.

50 Sanæ mentis quis præsumitur ex prudenti suorum bonorum dispositione.

51 Furiosus licet quis antea fuerit, si postea rite & rectè testetur, valet ejus testamentum.

52 Sanæ mentis fuisse matrimonium contrahentem probatur, si in præsentia Parochi & testium illud celebraverit, qui ejus consensum intellexerunt.

53 Testator peccata sua confessus, & sanctissimam Eucharistiam suscipiens, præsumitur sanæ mentis.

54 Testes de sanæ mente deponentes præferendi sunt deponentibus de furore, & insana mente.

55 Testibus de sanæ mente deponentibus major est adhibenda fides, quam mille negantibus.

PETRUS dum esset in articulo mortis duxit in uxorem Mariam, ex qua filium antea susceperat eo tempore, quo ambo ad contrahendum habiles erant; quaesitum fuit apud me, an iste filius effectus legitimus per matrimonium subsequens, possit succedere per mortem patris in majoratu, in quo expressa adest clausula vocans ad successionem filios legitimos natos, seu procreatos de legitimo matrimonio.

ARTICULUS I.

IN hac quaestione decidenda ita adinvicem pugnant inter se Doctores, ut quæ sit communior & verior sententia, dijudicare sit multum difficile; alij enim legitimatum in his terminis excludere substitutum, & ad primogenium: vel fideicommissum venire debere affirmant, alij verò è contrario negant.

Affirmativæ partis sectatores sunt Paul. de Castro in l. fin. n. 5. & 6. C. de his qui ven. atat. impetr. Butr. n. 18. Imol. n. 13. in cap. innouit, de elect. Abb. in cap. tanta, num. 71. in fine, qui filij sui legit. Dec. in cap. cum in cunctis n. 24. de elect. ubi hanc opinionem dicit communem, Ripa in l. si unquam, n. 96. Cod. de revoc. donat. & in rubr. si certum petatur, num. 3. & in l. ex facto, §. si quis rogatus, n. 74. ff. ad Trebell. Bologn. in d. rubr. si certum pet. n. 13. Afflict. in cap. 1. §. naturales, tit. si de feudo defuncti controu. fuerit in 5. notab. n. 6. ubi dicit ex communi omnium sententia hoc rescriptum esse, Ruin. consi. 70. in princip. lib. 3.

Parif. *confil.* 13. *ex num.* 40. *lib.* 2. *Sylvan. confil.* 3. *n.* 49. Beroi. *confil.* 176. *num.* 47. *lib.* 2. *Sfort. in tract. de compendiosa, p. 5. art. ult. pag. penul. vers. ego teneo, Phanut. de lucro dotis, vers. post mortem, num.* 36. *cap.* 94. Hieron. Gabr. *confil.* 21. *in 4. dub. n.* 30. *lib.* 1. Marc. Anton. Anguifol. *confil.* 74. *lib.* 6. Simon de Prætis de interpretat. ult. volunt. *lib.* 3. *dub.* 3. *solut.* 2. *num.* 6. *fol.* mihi 190. plenissime Franc. Bursat. *conf.* 1. *n.* 28. & *confil.* 10. *n.* 7. & *conf.* 17. *ex n.* 2. & *conf.* 28. *ex num.* 3. *lib.* 1. ubi testatur hanc procludubio communioem opinionem, verioem, & magis approbatam, & contrariam penitus reprobata, tam in successione feudorum, quàm fideicommissorum, Cephal. *conf.* 239. *n.* 10. Mich. Crass. *in tract. succession. §. fideicommissum, quest.* 38. *n.* 5. *in vers. contrarium tamen; hanc quoque probant innumeri congesti à Surd. conf.* 203. *n.* 17. *lib.* 2. & latissime hanc sententiam tuerat Octavius Bammachar *in cap. 1 §. naturales, tit. si defendo defuncti controu. fuerit, quest.* 2. *per tot.* Andr. Fachin. *lib.* 7. *controvers. cap.* 51. Alciat. *conf.* 501. *num.* 2. *circa fin. nunc conf.* 52. *lib.* 9 ubi testatur de communi mente scribentium, latè probat Menoch. *confil.* 799. *n.* 4. *lib.* 8. & *conf.* 225. *ex n.* 9. & *conf.* 227. *num.* 13. & 21. & *conf.* 279. *num.* 43. & 44. & de præsump. *lib.* 4. præsumpt. 81. *n.* 4. cum seqq. Capic. *decis.* 22. *in fine.* Franc. Becc. *conf.* 165. *ex n.* 21. *lib.* 2. Emman. Suarez *in thesauro recept. sentent. verbo legitimatus ob matrimonium, Joan. Narc. Riminald. conf.* 78. *lib.* 1. & *conf.* 226. *lib.* 1. Lancellor. Gallia. *conf.* 122. ubi pro hac opinione refert quadraginta & quatuor Doctores, asserens esse verioem, & communioem, & quæ præstantiores numero, & auctoritate Doctores habet, Joan. Baptista Lup. *in tract. de illegitim. comment.* 4. *§.* 3. *n.* 14. ubi multa refert, Laderch. Imol. *conf.* 24. *num.* 5. & 38. ubi innumeros citat, & dicit multis ex Canonibus, & legibus apparere opinionem hanc esse verissimam, & Doctores, qui contra tenent, evertere dispositionem Pontificiam & Imperialem, & hanc partem esse receptioem, & quod si computetur numerus Doctorum, multò plures esse invenientur, qui favent legitimo, ait Borguin. Cavalcant. *decis.* 32. *n.* 4. *p.* 3. ubi multis pro hac sententia relatis, tandem concludit hanc esse magis communem, veram, æquam, favorabilem, & observatam opinionem, & sequendam, & tenendam à viris, & timoratis Judicibus. Mohed. *decis.* 281. Corbul. *de jure empbyr. in additione magna ad causam privationis ob lineam finitam, ex n.* 203. Joan. Borcholetem *in tract. de studiis, cap.* 7. *n.* 51. & 52 Barthol. Bertazol. *confil.* c. i. i. 3. *num.* 15. & 26. *lib.* 1. Fulv. Pacian. *confil.* 8. *n.* 43. Nicol. de Ulbaldis *de success. ab intestato p.* 1. *n.* 65. Marzar. *de fideicommiss. p.* 2. *quest.* 30. Ascan. Clemens *tractat. de patria potestate, cap.* 3. *num.* 57. Jacob. Cancer *variæ. resolut. lib.* 2. *cap.* 11. *de sponsalib. n.* 61. Joseph. de Rusticis *ad l. cum avus, ff. de condit. & demonstrat. lib.* 2. *cap.* 16. *ex num.* 16. *ad* 183. Vincent. Fular. *de substitut. quest.* 409. *num.* 47. ubi si conditio ita concepta est, sine filiis ex legitimo matrimonio procreatis, & *num.* 48. ubi de natis & procreatis, & *num.* 50. ubi si dictum sit, sine liberis, ex legitimo matrimonio conceptis.

2 Ex Hispanis hanc sententiam sequuntur Gregor. Lopez *l. 2. gloss.* 10. *q.* 12. *tit.* 15. *part.* 2. Petr. Duen. *reg.* 340. *ampl.* 8. Fortun. Garcia *in l. Gallus, §. & quid si tantum, n.* 267 & 268 & 285. *ff. de lib. & posthum.* Covar. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 8. *§.* 2. *n.* 30. & 31. Emmanuel Suarez, & Jacob. Cancer. *dictis locis, Joan. Garc. in tract. de nobilit. gloss.* 21. *n.* 21. ubi hanc verioem & honestiorem affirmat, Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 10. ubi testatur hanc sententiam indistinctè veram esse, alter Molin. Theologus *de Justit. tra-*

stat. 2. *disp.* 472. *vers.* utrum verò legitimatus per subsequens matrimonium, Montealegre *in praxi, lib.* 2. *c.* 1. *§.* 3. *n.* 5. Ceval. *commun. contra commun. lib.* 1. *q.* 2. *n.* 60. 63. 64. & 86. *in fine, & quest.* 606. *num.* 11. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. q.* 1. *n.* 34. & 38. Mieres *de majoratu, p.* 2. *q.* 1. *num.* 11. Basil. Pont. *de matrim. lib.* 11. *cap.* 11. *n.* 10. Castil. de Sotomajor *controvers. lib.* 6. *cap.* 105. *ex n.* 35.

Et pro hac parte fuisse tam in Hispania, quàm extra illam judicatum, referunt plures ex citatis, & alij de novo referendi, nam Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *numero* 10. pro ea non semel judicatum fuisse testatur; & Bursat. *conf.* 10. *in finalibus verbis, lib.* 1. dicit in favorem legitimati per iudices à Cæsarea Majestate delegatos judicatum fuisse: Borguin. Cavalcant. *decis.* 32. *num.* 12. *part.* 3. affirmat in prima & secunda instantia Paviæ decisum, Horat. Carpan. *in statuta Mediolani, part.* 1. *cap.* 41. *n.* 47. 48. & 80. ubi sic servari & praticari Mediolani asserit, pro ea consultit Collegium Patavinum inter consilia Mantuæ *conf.* 191. *in princip. relatum per Socin. jun. confil.* 63. *num.* 52. *lib.* 3. pro quo consilio Collegij Patavini fuit judicatum, ut refert Mazar. *d. tract. de fideicommiss. part.* 2. *q.* est 30. *in fine, & in suo casu ita quoque fuisse judicatum refert Laderch. Imol. d. conf.* 14. *in fine; eandem etiam decidendo tenuit Senatus Burdegalensis apud Boët. decis.* 159. *n.* 5 & Senatus Pedemontanus apud Cacheran. *decis.* 154. *n.* 5. & *per tot.*

Et quod idem quod propositum importet conditio, nati ex legitimo matrimonio, & alia, procreati ex legitimo matrimonio, in specie tradunt Dec. *in cap. cum in cunctis, num.* 30. *de elect. Natt. confil.* 121. *numero* 13. Alciat. *confil.* 51. *n.* 3. *lib.* 6. Petr. Anton. Anguifol. *confil.* 94. *lib.* 6. Hieron. Gabr. *conf.* 21. *lib.* 1. Bursat. *confil.* 18. *n.* 7. *lib.* 1. Menoch. *confil.* 125. *lib.* 3. Mich. Crass. *in d. §. fideicommissum, q.* 30. Greg. Lopez *in l. 2. gloss.* 10. *q.* 12. *num.* 7. *tit.* 15. *part.* 2. Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 10. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 24. *num.* 39.

Probatur autem hæc opinio primò ex decisione text. *in l. cum quis, in fine, C. de naturalib. lib.* ibi. Sed ex eisdem matrimoniis procreati sunt, simili persuantur fortuna, & c. *§. fin. Instit. de nupt. ibi, quod & aliis liberis, qui postea ex eodem matrimonio fuerunt procreati, & c. quæ jura cavillari non possunt, & à contrariis defendit Laderch. Imol. conf.* 24. *n.* 5.

Secundò efficaciter probatur ex text. *in cap. cum in cunctis, & in cap. innotuit, de elect. nam in d. cap. cum in cunctis, in fine principii, ibi, & de legitimo matrimonio sit natus, probatur, quod in Episcopum eligi non potest nisi qui natus fuerit ex legitimo matrimonio; & tamen in d. cap. innotuit, dicitur admitti legitimatum, per subsequens matrimonium; quæ Jura ad hoc ponderat gloss. verbo legi in i, in d. cap. tanta, melior gloss. verbo conjugata, in d. cap. innotuit, quam ad hoc dicit singularem Jaf. *conf.* 168. *col.* 4. *lib.* 4. & communiter approbatam Cephal. *conf.* 82. *n.* 5. *lib.* 1. Et illorum Jurium argumento sic in specie utuntur Dec. *in d. cap. cum in cunctis, n.* 11 & 12. & *conf.* 155. *n.* 3. Boët. *d. decis.* 159. *n.* 4. Greg. Lop. *in l. 1. gloss.* 9. *versic. nota etiam quod si testator, tit.* 13. *part.* 4. & dicunt communem inductionem & intelligentiam Covarr. *de sponsal. d. part.* 2. *cap.* 8. *§.* 2. *n.* 24. Molin. *d. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 10. Marc. Anton. Natt. *conf.* 121. *n.* 8. *lib.* 1. Joan. Mariens. *l.* 10. *gloss.* 3. *n.* 11. *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Et quamvis huic argumento respondere multis conetur Alex. *conf.* 5. *n.* 7. *lib.* 7. illi tamen plenè satisfaciunt Laderch. Imol. *de conf.* 24. *n.* 20. cum seqq. Petr. Anton. Anguifol. *conf.* 74. *n.* 9. *lib.* 6. Borguin. Cavalcant. *d. decis.* 32. *num.* 12. *lib.* 3.*

7 Tertiò id ipsum comprobatur *leg. regia Hisp. tit. 13. part. 4. ibi. Oirosi son legitimos los hijos que homo en muger rarragana, si despues de esso se casa con ella, &c.* ubi Gregor. Lop. in verbo *son legitimos*, colligit ex eo, quod sunt verè & propriè legitimi, & non per fictionem, dicens ibi esse casum pro opinione Abb in d. cap. tanta, in 2. notab. quem textum ad hoc rectè ponderat Garcias d. tractat. de nobilit. gloss. 11. num. 62.

8 Quattò pro eadem sententia facit, hujusmodi legitimatos verè esse legitimos, d. l. cum quis, & l. nuper, C. de natural. liber. §. ult. in auth. de trien. & semis, ex æquatos esse in omnibus legitimè natis, l. reliqui, in auth. quibus modis natur. eff. de l. nuper. eadem perfrui fortuna cum legitimè natis, de leg. cum quis, cum leg. seq. Laderch. Imol. d. consil. 24. n. 13. vers. secundo considero, cum seqq.

9 Negativam verò partem substinent Barbat. in l. cum acutissimi, n. 251. C. de fideicommiss. Bald. in l. filium cum definiunt, in 1. in notab. ff. de his qui sunt sui, & in l. Paulus, in 1. lect. n. 4. ff. de statu homin. & in cap. innotuit, n. 12 de elect. & cons. 206. lib. 2. & cons. 29 lib. 3. & cons. 292 lib. 4. cons. 367. lib. 5. Ruin. cons. 92 lib. 3. in d. l. Gallus, §. si eius, n. 88. Luc. de Peña in leos, C. de his qui sponte, sub. n. col. antepenult. ex n. 45. ad 70 Guid. Papæ q. 482. Roland. à Valle cons. ult. per tot. lib. 2. Riminald. sen. cons. 543 per tot. lib. 5 Hippol. Riminald. cons. 222 lib. 2. & cons. 544 n. 30 lib. 5. Anton. Gomez l. 9 Tau. i. n. 161. Cifuentes l. 40. Tauri. col. 1. Burlat. cons. 190 n. 50 lib. 3. Thesaur. dec. 486. Fachin sibi contrarius consil. 2. lib. 2. Paul. Leon, consil. 100. Cardinal. Mantica. de conjectur. ult. volunt. lib. 11 tit. 12. ex n. 14. Barthol. Bertazol. sibi contrarius consil. civili 101. n. 26. cum seqq. & consil. 117. n. 17. Burg. de Paz cons. 6. num. 13. Angel. Matheac. de legat. & fideicommiss. lib. 3. cap. 21. Emil. Gall. de except. tit. 2 p. 1. except. 2. ex num. 24. & tit. 4. p. 2. except. 27. num. 200 cum seqq. Vincent. de Anna in c. 1. n. 431. de vassal. decrep. atatis Hottomam cons. 30. num. 12. Peregr. de fideicommiss. art. 14. n. 6. & cons. 1. in causa pro Comitatu de Fuentes n. 29. ubi subdita ita bis, aut ter in Senatu Mediolani votatum fuisse, & etiam Paduæ, Surd. decis. 319. & consil. 465. n. 9. Trentacinq. de substitut. p. 4. cap. 7. n. 53 & variat. resolut. lib. 1. tit. de legit. resolut. 1. n. 28. Anton. Metenda lib. 4. controvers. cap. 17. Alexand. Raudens. de analog. lib. 1. cap. 36. n. 130. & seq. Anton. Faber de errorib. pragmat. p. 2. dec. 35. errore 6. ad fin. Paul. Christina. vol. 1. n. 310. Callanat. cons. 34. num. 17. Castill. de Sotomajor. controvers. lib. 4. cap. 31. & lib. 5. cap. 75.

11 Sed eorum fundamenta non sunt sane adeò solida, ut non possint facillimè everti; nam illis latissimè respondent Alciat. d. consil. 52. lib. 9. Hieron. Gabr. d. cons. 21. lib. 1. Decian. cons. 5. à n. 63. lib. 1. Burlat. consil. 17. & 18. per tot. Borgnin. d. decis. 32. num. 10. Laderch. Immolens. d. cons. 24. reperiuntur enim plures ex citatis pro hac ultima negativa sententia, qui loquuntur de legitimatis per rescriptum Principis, alij verò, qui sibiipsis contra ij sunt; unde existimo priorem opinionem in disputando & judicando tenendam esse.

Nec eam intelligas procedere ubi dictum esset simpliciter de legitimis, vel ubi solum de legitimo matrimonio natis; non autem si dictum sit, de legitimis, & de legitimo matrimonio natis, vel procreatis, ex vi geminationis ostendentis enixiorem voluntatem, Butr. in cap. per venerabilem, n. 17. qui filij sint legit. Prosp. Passet. 190. n. 4.

Quia contrarium verius est, immò ea geminatione verborum non obstante, pro legitimo pronun-

Barbosa vota decisiva.

tandum, ut probant infra scripti Doctores geminationi respondentes.

Fortunat. Garcia in d. l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 277. vers. primò ex superioribus infero, ibi Constantè igitur teneas retrahere, & quod illa equiparatio valeat, quod habebunt legitimas successiones, ac si ab initio nati essent legitimi, & ex legitimo matrim. &c. Gregorius Lopez d. l. 1. gloss. 1. verbo y se caso con ella, vers. quarto limita, tit. 13. part. 9. ibi. Nota etiam quod si testator, vel alius disponens vocet filios legitimos ad majoriam, vel fideicommissum, & de legitimo matrimonio natos, quod etiam venient legitimati per subsequens matrimonium. tanquam nati de legitimo matrimonio, &c.

Sfortia Perusin. in tractat. de compend. substit. p. 6. q. omnium finali, num. 16. vers. quartus casus, ubi relatis duabus opinionibus contrariis residet in hac nostra opinione, dicens quod licet plures utramque teneant, & hinc inde adsint attestations de communi, tamen facto calculo plures tenent hanc sententiam, quam amplectitur, tanquam æquiorè, & benigniorem, & quæ favet filiis & matrimonio, & quæ causam præstet matrimoniis celebrandis inter concubinarios, & sic saluti animæ eorum prospicit, dicens quod ubi aliàs legitimatus admitteretur, non debet propter has geminationes excludi, non obstante ratione superflui.

Petrus Antonius Anguisola consil. 74. num. 4 lib. 6. ibi Tamen ratio geminationis qua potissimum inhiuntur, non videtur adesse. Etenim cum longè aliud denotent verba illa, legitimis, & naturalibus, aliud verba de legitimo matrimonio procreatis, non potest dici subesse geminationem, præcipuè cum verba ultima, scilicet, ac de legitimo matrimonio procreatis, sint magis stricta, & restringant significatum præcedentium. Præterea ubi etiam posset dici adesse geminationem, tamen cum verba ultima, scilicet, & de legitimo matrimonio procreatis, operentur magnum effectum; absque eo quod excludant legitimatos per matrimonium subsequens, debent extendi ad eorum exclusionem, contra dispositionem Juris. Etenim per illa verba, filiis legitimis & naturalibus, comprehensi erant legitimati per rescriptum, qui dicuntur legitimi & naturales; hi autem excluduntur à verbis subsequentibus, scilicet ex legitimo matrimonio procreatis. Unde cum verba prædicta satis operentur, scilicet exclusionem legitimati per rescriptum, non potest ex his inferri ad exclusionem legitimati per subsequens matrimonium, &c.

Burlatus cons. 1. num. 28. ubi communem dicit, & latius cons. 10. n. 28. ubi benè respondet argumento geminationis latè consil. 17. num. 7. & cons. 18. n. 10. ubi asserit dubitandum non esse, quod recto calculo Doctorum inito, major pars de communi & communiori opinione affirmant, & tanquam verior & communior judicando, & consulendo sequenda sit.

Ludovicus Molina de pirmogen. lib. 3. cap. 1. n. 10. ubi dicit hanc opinionem indistinctè veram, & communem esse, & secundum eam non semel judicatum vidisse.

Villalobos in libro communium opin. verbo legitimatus, vers. sed major est difficultas, & vers. legitimatus per subsequens matrimonium admittitur.

Marcus Mantua consil. 191. per tot.

Joan. Maria Riminaldus consil. 116. per tot, & ibi Hippol. Riminald. in additionib.

Laderch. Imolens. d. cons. 24. n. 36. vers. sed præterquam, & n. 7. vers. quocirca, asserens ex Canonibus, & legibus apparere hanc opinionem esse verissimam, & Doctores, qui contra tenent, evertere dispositionem Pontificiam & imperialem, & pro

366 Vota decisiva, & consult. Canonica.

ea, cum faveat matrimonio, & legitimitati, in dubio judicandum esse attestatur.

21 Borgninus Calvacan. d. decis. 32. n. 12. vers. & sic apparet, p. 3. ubi dicit hanc opinionem esse sequendam & tenendam à veris, & timoratis Judicibus.

22 Michaël Grass. in tract. succession. §. fideicommissum, quest. 38. n. 5. vers. contrarium, ubi dicitur, quod si numerentur auctoritates eorum, qui in terminis utramque partem tenent, hujus partis auctores non esse numero impares & contrariam sententiam duram esse, & contra jus commune, & in nudo verborum rigore fundari. Hanc verò uti benigniorem & æquiores tenendam esse, maxime in favorem matrimonij; cum secundum Juris Canonici (cui in his standum est magis quam Juri Civili) dispositionem tales legitimati verè sunt legitimi, ac habeantur, ac si nunquam fuissent illegitimi. Et præterea videri contra verisimilem mentem testatoris, si dicamus esse exclusos: quia ista verba, ex legitimo matrimonio procreati, non censentur addita, nisi ad cavendum contra generales clausulas rescriptorum, & ad excludendum legitimatos per rescripta; per gratias pretio (ut solet) redemptas; non ad disponendum contra jus commune, cui in dubio disponens censetur se conformare per has clausulas, si non aperte hunc casum expresserit.

23 Lancellot. Garcia conf. 122. n. 19. & per tot. dicens hanc opinionem magis veram, æquam, receptam, favorabilem, & sequendam à veris & timoratis judicibus, & quod tenentes istam numero & auctoritate transcendunt eos, qui contrariam tenent.

24 Joannes Baptista Lupus d. commento 4. §. 3. num. 13. & 14. ubi pluribus citatis, & post longam disputationem ita concludit.

25 Marcabrunus ab Anguillis conf. 73. n. 30. 39. & 52. loquens in casu fortiori, ubi dictum fuerat quod succederent filij & descendentes legitimi, & naturales, & qui nascerentur ex legitimo matrimonio, & coitu contracto, & consummatio inter conjuges; & non de legitimis, & naturalibus fictione Juris, vel per legitimationem, seu Sacerdotium; aut dignitatem, vel alio quolibet modo; & licet illa verba essent admodum urgentia, præcisa, geminata, & multò fortiora, & uberiora quàm nostra, tamen num. 30. cum seqq. rectè probat quod licet filius nascatur ante matrimonium, nihilominus debet admitti tanquam legitimus, & naturalis, natus de legitimo matrimonio contracto, & consummato, & de legitimo coitu.

26 Menochius confil. 799. n. 8. lib. 8. & confil. 227. n. 64. lib. 3. qui locus licet à nonnullis pro contraria patre allegetur, hanc tamen probat, cum loquatur in specie statuti loquentis de nato & procreato ex legitimo matrimonio.

27 Ex quorum dictis patet, hanc sententiam Juri consonam, & magis communem esse; contrariam enim tenentes, vel loquuntur quando expressè cautum est quod non succedat legitimatus per subsequens matrimonium. Afflict. in cap. 1. §. naturales, si de feudo fuerit controu. inter domin. & agnat. in 5. & ultim. notab. 3. Additio ad Alex. conf. 4. num. 7. Joan. Bapt. Lup. d. comm. 4. §. 3. n. 10. & 17.

28 Vel quando constat per alia verba, seu certas conjecturas testatorem voluisse excludere legitimatum per subsequens matrimonium, ut declarat Burlat. confil. 17. num. 7. vers. secundò dic. Veluti si dictum fuerit, de filiis legitimis, & de legitimo matrimonio natis, & non aliter: ponderando verba illa, & non aliter, ut per Pereg. d. art. 24. n. 46 quem tamen in hoc casu reprobatur Joan. Bapt. Lup. d. comment. 4. §. 3. n. 15. Aut si dispositum esset, de filiis

legitimis, & de legitimo matrimonio natis, veris, & non fictis, ut apud Thesaur. decis. 196. quem in hoc etiam casu reprobatur idem Joan. Bapt. Lup. dicto loco, n. 16. Aut denique si fuisset dictum, de filiis legitimis, & ex legitimo matrimonio ab initio natis: sed esse verum tenet Joan. Bapt. Lup. d. §. 3. n. 18. & 19. Card. Mantica. de conject. ultim. volum. lib. 1. tit. 17. num. 30.

Hujus nostræ resolutionis pulchram relationem assignat Laderch, Imolensis d. conf. 44. n. 54. dum ait quod qui dicit natos ex legitimo matrimonio, asserit etiam eos legitimos esse, eum hæc verba sint synonyma, & sic potius phrasis ista est inculcatio verborum, quàm geminatio, cum nemo possit esse natus legitime ex matrimonio, qui non sit etiam legitimus, & ob id tanquam expressio ejus, quod tacite inest, nihil operatur, l. 3. ff. de legat. 1. Et quod sit inculcatio verborum, & non geminatio, rectè etiam probatur Petrus Antonius Anguissola confil. 74. num. 6. lib. 3. Et confirmatur. Nam geminatio verborum non habet vires suas quando reiterantur plura synonyma, id est, plura idem significantia; quia tunc potius est quædam verborum inculcatio, quæ quandoque fit tollendæ dubitationis gratiâ, non augendæ dispositionis, ut per Abb. in cap. solita, de major. & obed. idèò tunc hæc plura habentur vice unius, nec amplius efficiunt, quàm unum verbum simplex effecisset, juxta Bart. & alios in l. si quadam, C. de codicill. & per text. in l. testamentum, C. de testam. ubi Alex. ait quod si testator dicat, hoc meum testamentum, mea ultima voluntas, meum elogium, nihil amplius agit quàm si diceret, hoc meum testamentum; quia hæc sunt synonyma, testamentum, ultima voluntas, & elogium; idcirco geminatio per synonyma nihil operatur, & ita quoque dicit plura alia adducens Paris. conf. 110. n. 45. cum plurib. seqq. vol. 1. Et in terminis hanc quoque considerationem probatur Marcabrunus ab Anguil. d. conf. 73. num. 52. vers. 4. respondeo, ibi. Quarto respondeo, quod testator apposuit illa verba, de legitimo coitu, & matrimonio, pro uno & eodem, ut sit inculcatio verborum facta ad abundantem cautelam, & majorem declarationem, juxta tradita in l. quæ dubitationis, ff. de regul. Juris. Et probatur etiam, quia coitus legitimus & matrimonium non sunt diversa, sed idem important, & quando copula ponitur inter duo, quæ idem important, resolvitur pro id est, cap. monasteria, in fine, & Doctores, de vita & honestate cleric. Felin. in cap. 2. de rescript.

Maximè cum in illis verbis copulativis, legitimi, naturales, & de legitimo matrimonio nati, & procreati, illa conjunctiva, &, tanquam posita inter genus & speciem nihil operetur, sed resolvitur vel in expositivam, vel in disiunctivam, nec considerari debet ad exclusionem filiorum, & contra favorem matrimonii, & salutis animæ, uti rectè considerat Sfort. Perusin. in tract. compendiosa substitut. in col. fin. totius operis, vers. quartus casus principalis, Burlat. confil. 18. n. 19. vers. accedo ad septimum, & præter eos Marcabrun. ab Anguil. d. conf. 78. n. 52. vers. quarto respondeo, ubi dicit quod cum in hoc casu copulativa ponatur inter duo, quæ idem important, resolvitur in expositivam, ac si dictum esset, id est, vel, scilicet. Et, illa verba, de legitimo matrimonio nati, posita post verbum legitimi, censentur posita, & addita magis ex capite, & usu Notarij, quàm mente & voluntate testatoris, qui laicus erat, & ignorans vim, & effectum geminationis: licet etiam præsumerentur de voluntate testatoris dicta, nihilominus exclusionem legitimati operari non debent, nisi clarè per Notarium id sibi declaratum fuerit: hoc enim docet experientia magistra rerum, quando quotidie

quotidie videmus verba hæc replicari & geminari potius ex quodam stylo, & usu Notarij, quam ex dispositione testantis: quæ replicatio, seu magis verborum inculcatio, tanquam superflua prorsus & impertinens rejici debet, ut ad litteram dicit Bursat. *conf. 18. n. 17. vers. sexto loco.*

33 Non obstat, quod otiosa remanerent verba illa *legitimi & ex legitimo matrimonio nati*, quia nihilominus utilia sunt, cum sub verbo, *legitimi*, includantur legitimari per rescriptum, qui excluduntur per alia verba *ex legitimo matrimonio nati*; ut in terminis huic argumento respondent Sfort. Perusin. in ultimo folio totius operis de compendiosa, n. 7. vers. *ego contrarium teneo*, Bursat. d. *confil. 18. n. 19. vers. nec repugnat quod illa verba*, Petr. Anton. Anguillola *confil. 74. lib. 6. Laderch. Imolens. d. confil. 24. n. 55. Marcabrun. ab Anguilla d. confil. 73. n. 39. & 52. vers. secundo respondeo*, & vers. *tertio respondeo*, ubi dicit illa verba geminata & præcisa non tendere ad excludendam legitimationem ex matrimonio, sed ad excludendas alias species fictæ legitimationis, veluti per rescriptum, oblationem curiæ, sacerdotium, dignitatem, & alias similes, & idem agnovit Peregr. d. art. 24. n. 40. ad fin. subdens hæc verba. *Ego autem super hac geminatione, legitimis, & naturalibus & de legitimo matrimonio, non multum confido, quia illa adjectio, de legitimo matrimonio, potest videri expressa ad excludendum legitimatos per rescriptum, sicut etiam advertit Sfort. loco præallegato, n. 7. ideoque stat cum effectum operativo.* Idem tradit Joan. Bapt. Lup. d. commento 4. §. 3. n. 14. ad fin. versic. *neque aliter.*

ARTICULUS II.

Versatur super nullitate matrimonij uti contracti in articulo mortis.

34 **Q**Uicquid dicat Angel. & alij, qui eum sequuntur, verior & communior sententia tenet, matrimonium in articulo mortis contractum validum esse, ac filios antea procreatos legitimos censer, substitutumque excludere: tum ex usu Ecclesiæ id admittente, ne infirmi spiritualis salus, ex qua, & temporalis dimanet, desperetur; tum quia generandi potentia adhuc perseverat, licet impedimento extrinseco pro tunc usus illius futurus non sit, idque firmatur ex l. *sed & quasitum*, ff. de liberis & posth. ubi nec ætas, nec sterilitas, nec accidentale impedimentum impediunt matrimonij validitatem, & est optimus text. in l. *si quis posthumos*, ff. eod. tit. ex quo probatur, quod in homine tempore celebrati actus consideratur natura ipsius hominis, non temporale vitium, ut valetudinis carentia, propter quam abdicatur homo à generandi facultate. Et hanc opinionem inter alios quàm plures in specie tenent infra scripti Doctores.

35 Joan. Andr. in cap. *sine culpa*, quest. 1. de regul. juris. in 6. & in cap. 2. de frigid. & malefic. Anton. de Butr. ibi, & in d. cap. tanta, qui filij sint legit. ubi Abb. Cardin., propè fin. vers. *pone quod in extremis*, Præpos. n. 7. vers. *ex quo infero*, secundum Joannem Alber. in l. cum quis, n. 5. vers. *circa tertium articulum*, C. de naturalib. liber. Bald. *confil. 319. Matrimonium in articulo mortis*, lib. 4. Anton. de Rosel. in tract. de legitimat. lib. 1. tit. de causa materiali legitimat. n. 27. vers. *ulterius quero*, ubi latissimè, Ludov. de Sardis in tract. de naturalibus liber. p. 2. c. de legitimat. per verum matrimonium, n. 1. vers. 1. *queritur*, Alexand. in l. *si quis posthumos*, n. 4. vers. *item etiam inducit*, ff. de liber. & posth. Fulgos. in d. l. *sed quasitum* n. 4. & 6. Guladens. in tract. de arte testandi, tit. 1. caut. 14. vers.

secundum remedium est, Nicol. de Ubaldis in tract. de successione ab intestato, n. 63. vers. *& poterit fieri talis legitimatio*, optimè Socin. in d. l. *sed est quasitum*, n. 4. versic. *ex quibus remanet*, Paris. *conf. 13. n. 68. & conf. 14. n. 35. lib. 1. Joan. Brunell. in tract. de sponsalibus, conclus. 2. n. 19. vers. quarto ampliatur*, ubi latè ad partes disputat, & argumentis contrariæ sententiæ responder, Mayner. in l. *quoties idem*, num. 22. vers. *sed dubitatur an in articulo mortis*, ff. de regul. juris, Ripa in l. *ex facto*, §. *si quis rogatus*, n. 48. vers. *item dixit quod legitimatus*, ff. de condit. & demonstrat. Felin. in cap. in præsentia, n. 36. vers. *facit mirabile dictum*, asserens hanc esse communem opinionem, de probationib. Ruin. *conf. 78. n. 8. vers. nec est etiam verum quod dicatur*, lib. 3. Dec. *conf. 155. col. 1. Joan. Lup. in Tract. de illegitimis, comment. 4. §. 1. n. 17. & 19. Tiraquell. in l. si unquam, verbo suscepit liberos*, n. 73. C. de revoc. donat. Bursat. *conf. 18. d. 22. ubi dicit communioem opinionem*, *conf. 40. n. 7. lib. 1. ubi etiam asserit ita teneri magis communiter, & contrariam tenentes errare*, Mich. Grass. *commun. opin. lib. 2. cap. 5. q. 2. 7. & 8. Marin. Freccia in tract. de subfendis, lib. 1. tit. 3. n. 48. Andr. Gail. lib. 2. observ. 141. n. 8. Anton. Gabr. commun. opin. tit. de legitimat. conclus. 1. n. 49. Hieron. Gabr. confil. 24. n. 3. lib. 1. Ozaich. Pedem. dec. 154. Thesaur. decis. 96. à num. 3. Sylvan. confil. 3. n. 29. Paschal d. cap. 4. n. 89 & 90. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 81. n. 9. & lib. 5. præsumpt. 5. n. 16. & conf. 108. n. 21. & confil. 226. n. 18. & conf. 350. n. 324. Cardin. Mantie. de conject. ultim. volunt. lib. 11. tit. 13. n. 2. & 5. Decian. confil. 5. num. 67. & 71. lib. 1. idem Mich. Grass. de success. §. *fideicommissum*, q. 38. n. 7. Sfort. Perusin. in tract. de compendiosa substit. q. 6. quest. *omnium ult. n. 6. Octav. Bammachar. in tit. si de feudo defuncti contentio fuerit*, q. 7. n. 52. & 63. & per tot ubi sæpius dixit hanc communem, & magis communem, & communiter teneri per Canonistas, & Civilistas, Hieron. Scurfius *conf. 1. n. 22. cent. 1. Matth. Vvesembec. confil. 44. num. 44. lib. 1. Cels. Hugo confil. 73. n. 11. Peregr. de fideicommiss. art. 24. num. 59. Campan. in diversor. Juris canon. rubr. 11. cap. 13. n. 173. Gallas de except. tit. 1. p. 1. except. 2. n. 81. & 82. & p. 2. tit. 4. except. 27. à n. 202. Alexand. Trentacinq. de substitut. p. 4. cap. 7. n. 43. circa fin. ubi de communi opinione, Intrigl. eodem tract. cent. 3. q. 66. n. 4. Rustic. in d. l. cum avus, lib. 2. c. 16. n. 4. cum seqq. & lib. 5. cap. 2. num. 64. Fular. de substit. q. 408. num. 80. cum seqq.**

Ex nostris Hispanis hanc eandem sequuntur sententiam Montalvus l. 2. tit. 6. lib. 7. fori, Gregor. Lop. in l. 1. in gloss. verbo *se case con ella*, tit. 13. part. 4. Palat. Rub. in l. 12. Tauri, num. 33. vers. *ac per sequens matrimonium*, Roch. de Vargas in d. cap. tanta, n. 52. qui filij sint legit. Petr. Duen. reg. 350. *Filius naturalis, limit. 1. Anton. Gomez l. 9. Tauri, n. 58. dicens contrariam Angeli opinionem apertè falsam esse*, Sarmitent. lib. 1. select. c. 6. n. 5. fol. 19. qui utriusque partis refert fundamenta, Covarr. de sponsalibus, p. 2. cap. 8. §. 2. n. 10. Roder. Xuar. lib. 1. legum fori, tit. 11. de los pleitos, l. 9. n. 10. Ferdinand. Menchaq. lib. 1. controvers. usufrequent. cap. 41. n. 4. Rojas de success. cap. 2. num. 23. Burg. de Paz. *conf. 6. num. 11. Gama de sacram. præstandis ultimo supplicio damnatis*, quest. 4. n. 2. Didac. Spino de testam. glo. 15. princ. num. 105. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 5. n. 25. & 26. Joan. Garcia Galleg. de nobilit. gloss. 21. n. 58. vers. *suprocedit autem hæc conclusio*, & in tract. de hypotheca post contractum, n. 19. Cervantes in l. 17. Tauri, n. 30. Joan. Gutierrez in §. sui, n. 169. Instit. de hered. qualitate & lib. 2. punct. quest. 105. num. 9. & de matrimon. cap. 118. num. 2. Fr. Emman. Rodriguez quest. regular.

tom. 1. quest. 13. art. 1. asserens hanc esse magis communem opinionem, & in sum. verbo *hijos*, cap. 131. num. 3. Alphons. Vega in summa casuum conscientiae, verbo *hijos*, casu 11. vers. y esta legitimacion, ubi etiam testatur de magis vera & communi sententia, Joan. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 2. cap. 13. q. 11. Hieron. Cevall. commun. contra commun. q. 2. num. 5. Matiens. l. 10. gloss. 3. n. 4. tit. 8. lib. 5. recopilat. Valenzuel. consil. 66. n. 3. Molina de iustitia, tom. 1. tract. 2. disp. 172. col. 5. vers. dubium preterea est, Sanchez de matrimonio, lib. 7. disp. 105. n. 4. cum seqq. Basil. Pont. in simili tract. lib. 11. cap. 1. §. 1. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compar. 18. num. 14. cum seqq. Castill. controvers. tom. 5. c. 111. n. 32. cum seqq. Ludov. de Cassanate conf. 21. & 22. per tot. ubi late comprobatur, & defenditur, ac tandem ita iudicatum fuisse refert.

37 Non obstat quod sicut actus factus in articulo mortis, si aliquis per talem actum excluditur, censetur factus in fraudem, & ad illius exclusionem, l. filie meae emancipatae, ff. soluto matrim. ita & matrimonium contractum cum concubina in articulo mortis praesumitur factum in fraudem substituti, & in primogenitura alias succedentis, ut videntur tenere Angel. in l. sed & quanam, ff. de liber. & posth. & in l. nuper, n. 3. C. de natural. liber. Alciat. conf. 614. n. 4. in 1. impress. alias consil. 187. n. 3. lib. 9. Cephal. conf. 239. n. 9. & 17. conf. 276. num. 30. cum seqq. Honded. conf. 32. n. 45. lib. 1. Cavalcan. decis. 106. num. 3. part. 3.

38 Respondetur enim quod ita demum actus gestus in articulo mortis praesumitur in fraudem, quando morienti nihil prodest, sed tantum alteri nocet, & sic procedit d. l. filie meae, ut advertunt Card. Mantica.

39 d. lib. 11. tit. 13. n. 5. ad med. Cassanat. d. consil. 22. in fin. Fular. d. q. 408. n. 86. tum etiam, quia in dubio in actibus jure comprobatis dolus praesumi nequit, nisi perspicua doli indicia praecedant, l. dolum. C. de dolo, & ex actu gesto in articulo mortis non inducitur, imò omnino tollitur fraudis, & doli praesumptio, cum agatur de damno salutis aeternae irreparabili, 40 cujus non praesumitur immemor mortis proximus, l. fin. C. ad leg. Jul. repet. Et matrimonium in articulo mortis principaliter debet censeretur contractum, ut quis animae consulat, & filiis suis prospiciat, licet in consequentiam resultet praedictum substituti; attendi enim debet quod principaliter agitur, non quod venit in consequentiam, l. si quis nec causam, ff. si certum petatur.

41 Sic ad exclusionem fraudis in terminis legitimisationis arguit Socin. sen. consil. 226. n. 9. vers. ex praedictis, lib. 2. ubi adducendo Bart. in l. ex facto, col. 2. ff. de vulgar. & pupill. dicitur quod pater legitimando non dicitur praedictum juri tertij: nec illi fraudem facere, quia non facit principaliter ut ei praedictum, sed ut faciat, filium legitimum; quo facto in consequentiam succedit juris dispositio, quod sic legitimatus succedat, ideo licet legitimatio talis sit inducta facto hominis, tamen legitimatus non dicitur facto hominis, sed juris dispositione succedere: sequitur Decian. conf. 5. n. 67. lib. 1. dicens matrimonium in articulo mortis contractum non praesumi factum in fraudem substituti; nam licet in consequentiam veniat ad exclusionem agnatorum, attamen quia principaliter non fuit factum ut eos excluderet, sed ut haberet uxorem, & legitimaret filium, non ideo dicitur factum in fraudem agnatorum, quia in eorum odium principaliter id non fecit, licet in consequentiam succedat exclusio; nam qui facit actum principaliter, ut sibi prospiciat, licet quoad effectum, & in consequentiam contraveniatur legi, & aliquis excludatur, non ideo in fraudem

facta dicitur exclusio, ex vulgari text. in l. si pupillus, post princip. ff. de acquir. hered. in illis verbis, nec enim videtur voluisse fraudare edicto qui sibi prospicit, &c. Quas quidem rationes, & alias adducit Thom. Sanchez de matrimonio lib. 7. disp. 105. n. 8. Sfort. Perusin. de compendiosa, p. 6. quest. ult. n. 6. ubi dicit non posse in hac specie considerari fraudem, cum actus sit utilis morienti, & ejus filiis; quod etiam bene probant Joan. Baptista Lup. in tract. de illegitimit. commento 4. §. 1. n. 19. & ex Bartolo pulchre distinguente in l. si mihi & Titio, n. 3. ff. de legat. 1. latissime comprobatur Ludov. Cassanate d. conf. 21. n. 8. lib. 1.

Respondetur etiam, Petrum non fuisse in articulo mortis constitutum, quia licet infirmus in lecto jaceret, & non sine periculo, nihilominus si non constat quod ea infirmitas talis erat, ut juxta naturam, & Medicorum judicium impossibile esset vivere, ut in terminis pulchre tradit & declarat Alberic. in d. l. filie meae, n. 3. vers. ex hoc quaro, ff. soluto matr. & ante eum clare docuit Bart. in l. 1. n. 39. C. de sacrosancto. Eccles. ubi quod tunc dicitur quis in articulo mortis constitutus, quando est instans periculum mortis expectandae de proximo, idem pulchre Ripa in tract. de peste, cap. de privilegiis judiciorum, n. 47. ubi dicit ex mente Doctorum, cum esse constitutum in articulo mortis, cui verisimiliter est proxima futura mors. Et melius cæteris post Bal. Salicet. Decium, Abb. Felin. Jaf. Cagnol. Socin. & Ripam tradit Phanutius de momento temporis, cap. 5. n. 14. vers. sed in his distinguendum, dicens quod proprie dicitur esse in articulo mortis, qui tendit & appropinquat ad mortem ex causa jam apparenti, ex qua certo solet sequi mors, & eximi non potest. Unde 43 merito idem Phanutius d. c. 5. num. 15. dicit differre quod quis sit in periculo mortis, vel quod sit in articulo mortis: quia in periculo mortis versamur omnes etiam sani, non tamen ideo versamur in articulo mortis, etiam si simus infirmi, & multa prosequitur ibi ad propositum: idem tradunt Bursat. conf. 40. n. 64. & 65. Socin. in l. sed est quaesitum, n. 3. ff. de liber. & posthum. & ex professo Polydor. Ripa in tract. de gestis in articulo mortis, c. 1. n. 15.

Et licet Bald. in cap. 1. n. 11. de pactis, existimaverit quod quilibet ægrotans dicitur existere in articulo mortis si ex illa infirmitate decedat, nihilominus ut actum quid dicatur in articulo mortis, non sufficit quod agens decesserit ex illa infirmitate, nisi etiam concurrat quod jam desperaretur de ejus salute, prout Baldum pungit, & declarat Polydor. Ripa in d. cap. 1. num. 8. & 15. & etiam Phanut. d. cap. 5. num. 21. ubi sequitur Baldum, & tamen num. 25. ita declarat.

Nec denique obstat, quod contrahentes matrimonium in mortis articulo, fraudandi fiscum, vel alios animum habeant, idque extrinsecus liqueat; quia nihilominus fraus hæc non est in consideratione à lege in hoc casu, in quo effectus iste legitimisationis filiorum, est inseparabilis ab ipso matrimonio, & ab ejus causa, & absurdum esset dicere, causam esse validam, & effectum inde ortum esse invalidum, tanquam correlativum, connexum, & inseparabile, quia effectus matrimonij est legitimatio, privilegia verò legitimisationis sunt ut gaudeant legitimati illis juribus & immunitatibus, quibus gaudent alij legitime nati: vide Joan. Bapt. Lup. d. commento 4. §. 1. n. 20. Sarmient. d. lib. 1. select. cap. 6. n. 8. & num. ult. in fine & lib. 4. circa l. sed est quaesitum, ff. de liber. & posth. Joan. Garc. d. gloss. 21. n. 39. Spin. d. gloss. 15. n. 106. P. Molin. d. disp. 162. in fine, Roch. de Vargas in d. cap. tantum, num. 51. Bammachar. in cap.

cap. naturales, titul. si de feudo defuncti fuerit controu. num. 70. 72. & 76. fol. mihi 151. Thom. Sanch. d. lib. 7. disp. 105.

ARTICULUS II.

Versatur circa insanam mentem Petri de tempore contracti matrimonij.

- 46 **P**RO Petro stat regula & præsumptio Juris, quod quilibet sanus mente præsumitur, *l. nec codicillos*, & ibi gloss Bart. & scribentes, *C. de codicill. text. elegans in l. quoniam indignum, C. de testam. ibi Necessaria sunt momenta verborum, qua forte seminecis, & balbutiens lingua profundit*, &c. quem textum in hoc commendat Jas. *conf. 123. in fine, lib. 1.* Ex quibus & aliis Juribus generalem regulam deduxerunt Mascard. *de probat. concl. 824. n. 5.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 45. n. 18.* Simon de Prætis *de interp. ult. volunt. lib. 2. interp. 1. dubit. 1. solut. 4. num. 2. & 13.* Et circa matrimonium tradunt Covar. *de sponsal. p. 2. cap. 2. n. 5. & 6.* Sanchez *de matrim. lib. 1. disp. 8. n. 16. & 17.* Itaut onus probandi contrarium incumbat adversario; nam cum præsumptio naturæ sit, quod quilibet sanæ mentis præsumatur; ideo qui contra hanc naturalem præsumptionem amentiam, seu non sanam mentem allegat, probare debet Bart. *in d. l. nec codicillos, vers. dicendum est, C. de codicill. Menoch. d. lib. 6. præsumpt. 45. n. 20.* Simon de Prætis *d. solut. 4. n. 4.* Mascard. *d. concl. 824. num. 9.* Honded. *conf. 78. n. 53. lib. 2.* Sanchez *d. lib. 1. disp. 8. n. 17. vers. & ratio est clara.*
- 48 Nihilominus pro illius sana mente plures extant conjecturæ & præsumptiones. Prima est quia tempore celebrationis matrimonij Parochus, consanguinei, & alij præsentés fuerunt, cum alioquin nec Parochus contra manus officij sui intervenisset, nec consanguinei & parentes consensissent, ut latè multis rationibus probant Barbat. *conf. 59. num. 7. in fin. lib. 2.* Honded. *2. conf. 78. n. 55. lib. 2.*
- 49 Secunda, quia ex testamento & codicillo postea factis optima præsumptio sanæ mentis percipitur: tum quia Notarius in testamento asseruit eum esse sanæ mentis, cujus asseritioni standum videtur, cum ad officium Notarij spectet inquirere, an ille, qui ipsum rogabat, esset sanæ mentis, quamvis per sensum corporis non percipiatur, potuit tamen percipere ex circumstantiis, videlicet ex sermonibus, & gestis illius, juxta sententiam Imolæ *in l. 1. num. 2. ff. de testam.* Unde id pro probatione sanæ mentis sufficit Corn. *consil. 216. num. 14. lib. 3.* Honded. *d. conf. 78. n. 56 lib. 2.* Dec. *in l. senium. n. 8. Cod. qui testament. facere poss. latè Simon de Prætis lib. 2. interp. 1. dubit. 1. solut. 4. num. 13. & 14.* ubi dicit negari non posse, quin multum pertineat ad officium Notarij antequam incipiat scribere testamentum alicujus, pro validitate sui instrumenti, & debito sui officij, & honoris diligenter prius cum testibus vocatis perquirere de bono intellectu, & sana mente testatoris, cum præsumatur quilibet diligens in officio suo, ideo non modicam fidem adhibendam esse tali instrumento, etiam circa rectam & sanam mentem testatoris.
- 50 Tertia, quia licet deficeret attestatio Notarij, satis evidens sanæ mentis præsumptio percipitur ex testamento & codicillo posterius factis, considerando sanam & prudentem suorum bonorum dispositionem, nullo modo convenientem dementi, aut furioso, sed cuilibet personæ sanæ, & integræ mentis; quia ex dictis & factis qualis sit mens sana aut insana, percipitur, ut in proposito confide-

rant Beroi *consil. 56. num. 20. lib. 2.* Barbat. *consil. 59. num. 5. vers. & ratio est, & num. 7. & 10. lib. 2.* Ex quo inferunt Doctores, quod licet quis antea fuisset furiosus, vel habitus pro furioso, tamen si postea ritè, ac rectè fuit testatus, & eo modo quo testatus fuisset alius sanæ mentis, valet hujusmodi testamentum, quoniam ex dicta prudenti dispositione præsumitur fuisse sanæ mentis tempore conditi testamenti, in sententia Joan. Andr. *in cap. fin. de success. ab intestato*, quem referunt, & sequuntur Bald. *in cap. 1. per quos fiat invest. in usibus feudorum*, Corn. *consil. 215. num. 15. lib. 3.* Curt. jun. qui dicit sententiam istam esse magis communem *consil. 304. num. 83.* Hippol. de Marfil. *singul. 380. num. 3.* qui in fine dicit hanc opinionem esse communiorē, & rationabilem Barbat. *consil. 59. n. 5. in fine*, Honded. *d. consil. 78. n. 60. & 61. lib. 2.*

Quarta, quia juxta decretum Concilij Trident. *sess. 24. de reformat. matrim. cap. 1.* matrimonia nulla declarantur, nisi celebrentur coram Parocho, & testibus mutuo eorum consensu intellecto; unde ex præsentia Parochi & testium probatur, quod testator habuit consensum, & quod Parochus & testes mutuum utriusque consensum intellexerunt, ut promanere officij tenebantur, & ne in suo officio deliquisse credantur. Ita sanam mentem arguit Honded. *de consil. 78. n. 65. vers. quartò deseruit, lib. 2.* comprobans ex traditis in simili per Barbat. *consil. 59. n. 7. & 8. lib. 2.*

Quinta, quia testator antea peccata sua confessus fuit, & sanctissimam Eucharistiam suscepit; cum actus iste Confessionis, & sacre Eucharistie efficax argumentum præster, quod esset sanæ mentis, & omnem furoris præsumptionem excludit, ut benè probat Dec. *conf. 448. n. 20. in fine.* Honded. *d. consil. 78. n. 67.* Alex. de Nevo *conf. 37. n. 6.* Farinac. *fragment. crimin. p. 1. littera F, num. 282.*

Denique adfunt plures testes de sana & ordinata mente disponentis. qui aliis, si qui sint, deponentibus de dementia præferendi sunt; quando enim aliqui testes deponunt de furore, & alij de sana mente, major fides adhibetur deponentibus de sana mente, & sic de qualitate, quæ naturaliter, cuicunque inest, & cum qua homo nascitur, & quæ magis convenit naturæ, & juri communi, Paris. *consil. 88. num. 22. lib. 3.* Grammat. *decis. 73. num. 23. & 27.* Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl. 4. num. 19.* Porc. Imol. *consil. 94. num. 16.* Tiber. Decian. *consil. 177. num. 35. lib. 3.* Mascard. *de probationib. conclus. 827. num. 11. & 12.* qui num. 13. ampliat etiam testes deponentes de sana mente essent exigui numero, veluti duo tantum, illi verò de furore asserentes, essent plures, ut mille; nam tunc fides major esset habenda duobus de sana mente deponentibus, quam mille negantibus, quem cum Jas. & Boër. sequitur Honded. *d. consil. 78. n. 73. & 74. lib. 2.* Menoch. *de præsumpt. in 6. præsumpt. 45. num. 21.* Simon de Prætis *de interp. ultim. volunt. lib. 2. interp. 1. dub. 1. solut. 4. num. 18.* Quare, &c.

Calaguritana Salarij.

Vicario Episcopi ex æquitate, & Judicis officio debetur salarium non conventum.

VOTUM LXXIV.

- 1 Facti series proponitur.
- 2 Vicarius Episcopi non potest pretio constitui.

3 Pecunia

- 3 Pecunia accipi non potest pro administratione rerum Ecclesie.
- 4 Actus omnes jurisdictionis voluntariae, quatenus ad effectum spirituales ordinantur, sunt materia simoniae.
- 5 Vicarius pro obligatione exercendi munus officij potest habere salarium de Camera Episcopi.
- 6 Salarium non conventum illis tantum famulis de rigore debetur, qui probaverint se solitos fuisse operas suas locare, & viceversa dominum eas conducere.
- 7 Salarium non conventum ex aequitate praestatur, & solvi debet.
- 8 Salarium conventum Judicis officio peti potest, ne scilicet dominus locupletetur cum iactura miseri famuli.
- 9 Salarium praestandum est quod praestari consuevit, & secundum praetitam consuetudinem solvendum.
- 10 Conductus si e expressione certi salarii, censetur conductus pro solio praestari.
- 11 Salarium quod solet antecessoribus dari, videtur assignatum, etiamsi nihil sit dictum.
- 12 Salarium semel percepisse antecessorem sufficit, ut dicatur consuetum dari.
- 13 Salarium non conventum famulis, & aliis cilibus personis non debetur, qui saepe pro expensis inserviunt absque salario.
- 14 Rota refertur de is. 120 p. 4. divers.
- 15 Episcopus in foro conscientiae tenetur Vicario suo ultra sportulas & emolumenta salarium constituit.
- 16 Vicarius Episcopi, qui ex proventibus officij sufficienter remuneratus non fuerit, salarium petere potest.
- 17 Lex Martii lata die 19. Martii 1616 dum statuit, ne salaria non conventa petere possint hi, qui Praeatis, Magistratibus, ceterisque dominis famulantur, intelligitur.
- 18 Salarium Vicariis capitularibus Sede vacante constituitur in Regnis Castella, & Legionis per concordiam a Sede Apost. confirmam.
- 19 Salarium pro modo habili labori a geri debet.
- 20 Officiis duobus serviens duplii debet frui salario.
- 21 Salarium debet esse labori correlative, & aequivalens.
- 22 Famulus promittens pro certo salario servire tribus scholaribus, & serviens quatuor, debet habere salarium ob quatuor scholarum em.

LICENTIATUS Joannes Baptista de Larrigada Canonicus sanctae Ecclesiae Calaguritanae, ad mandatum Domini Gondisalvi Chacon Episcopi Calaguritani per novem fere annos officia Provisoris, Vicarii generalis, & Gubernatoris dicti Episcopatus sine aliqua conventionione salarii subijt indefessus. Verum dictus D. Episcopus de mense Maij currentis anni 1642. mortem cum vita commutavit, nulla in suo ultimo, quo decessit, testamento facta mentione de solvendo eidem Licentiatu de Larrigada salario pro similibus serviciis in exercitio dictorum officiorum praestari solitis. Petitioni Licentiatu de Larrigada contradixit Don Petrus de Velasco, Faisardo D. Episcopi defuncti ex fratre nepos, & eius haeres ex cessione per R. Cameram Apost. sibi facta, eo praecipue fundamento, quia dictus de Larrigada habuit plures obventiones & emolumenta dictorum officiorum, quibus sufficienter sustentari poterat, & aliquas pecuniarum summas lucrari, quodque sine aliqua salarii conven-

tionem ad dicta officia vocatus fuit, & toto tempore, quo D. Episcopus vixit, illud sibi deberi nunquam ostentavit, ex quo erat in civitate publica vox & fama quod gratis, & absque ullo salario ea praestabat servitia. Consultus pro parte dicti de Larrigada, & visis in facto pro utraque parte adductis, censui salaria petita dicto de Larrigada esse absque dubio solvenda.

Licet enim Vicarius Episcopi non possit pretio constitui, cap. ad nostram 21. de simonia, Suar. de Relig. tom. 1. lib. 4. de simon. cap. 20. n. 9. Cardos. in praxi Judicium & advoc. verbo Vicarius, num. 13. quia pro administratione rerum Ecclesiae pecunia accipi non potest, Panorm. & Anan. in cap. consideres 8. eodem titul. de simon. S. Thom. 2. 2. q. 100. art. 3. S. Antonin p. 2. titul. 1. cap. 5. §. 17. Selva de benef. p. 1 q. 7. n. 61. Silvest. in sum. verbo simonia, §. 9. cum omnes actus jurisdictionis voluntariae, quatenus ad effectum spirituales ordinantur, sint materia simoniae. Sbrozz. de offic. Vicar. lib. 3. q. 54. Suar. d. lib. 4. cap. 20. num. 8. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 12. cap. 14. in principi. Bonac. de simon. q. 4. §. 1. ex num. 3.

Nihilominus pro obligatione exercendi munus Vicarii Episcopi, & pro subeundo labore illius, poterit ipse Vicarius habere salarium de Camera Episcopi, gloss. 2. ubi notant DD. in cap. 1. ne Praeati vices suas, Navarr. in man. c. 23. num. 102. vers. quibus addo, Cardoso, d. verbo Vicarius, num. 13. Sbrozz. d. lib. 3. q. 54. num. 3. Ratio autem differentiae cur Episcopus simoniacus sit committens pretio recepto suas vices alicui, non autem iste pretium ab Episcopo recipiens, illa est, quia Vicarius, seu alius ab Episcopo constitutus recipere debet sui laboris, & operis stipendium; locat enim Episcopo suas operas, nec ullo jure cogitur suo stipendio militare, cap. cum ex officij, de praescript. At vero Episcopus, qui Vicarium, vel alium constituit pro sua jurisdictione exercenda, si pretium accipiat ex eo quod suas vices committit, jurisdictionem suam vendere videtur, cum stipendium, vel salarium potius conferre debeat ei. Ita Ego ipse in collectan. ad d. cap. 1. num. 4.

Cum ergo Vicario Episcopi non solum licitum, sed etiam debitum sit salarium pro servitio in officio Vicariatus praestito; jam quaestio remanet disputanda, an & quando illud debeat, si non fuerit conventum. Communis sententia putat salarium non conventum illis tantum famulis de rigore deberi, qui probaverint se solitos fuisse operas suas locare, & viceversa dominum eas conducere, argum. text. in l. salarium, ff. & Cod. mandati, & eorum quae late post antiquiores tradunt Dec. conf. 132. in fine, Alciat. conf. 109. lib. 3. Cephal. conf. 534. num. 9. Sim. de Praetis, conf. 53. num. 1 in fine, & n. 2. Joan. Botta. conf. 43. num. 5. cum seqq. Jacob. Cancer. var. resol. p. 2. ap. 14. num. 114. Mohed. decis. de officio Vicarii, in novis, Baeza de decima tutor. c. 2. num. 2. & c. 20. Marta voto 99. Cevall. commun. contra commun. tom. 1. quest. 288. n. 3. Vilconte in suis conclusionibus juris, verbo salarium Flores de Mena var. qq. lib. 1. q. 8. §. 2. n. 1. Reynoso observ. pract. observ. 27 n. 7. & 8. Valenzuel. conf. 199. n. 62. vol. 2. Et sequi videtur Rota decis. 569. n. 1. & decis. 679. num. 10. p. 1. divers. & decis. 120. apud Farin. in novissimis noviss. alias p. 4. divers. & de is. 328. & 291. p. 1. recentior & decis. 157. sub n. 2. etiam p. 2. recent. & in Romana salarii, 30. Aprilis 1621. coram Pirovano, & coram Reverendissimo Duran. Episcopo Urgellen. decis. 259. n. 20.

Verum contraria opinio, quod scilicet salarium non conventum ex aequitate praestatur, & juxta servitij meritum taxari, & solvi debeat, ne quis ex labore alieno locupletetur, verior & communior videtur,

videtur, & eam arg. text. in l. excepto, C. locuti, & l. sed an ultro, §. 1. l. quæ utiliter, ff. de negot. gestis, l. 28. tit. 12. part. 5. defendunt Guid. Papæ decis. 68. Anton Gomez lib. 2. var. cap. 2. num. 9. Socin jun. conf. 196. n. 1. lib. 2. Jaf. in §. tripuli, instit. de action. Rimin. jun. conf. 478. lib. 4. Didac. Perez. l. 1. tit. 2. lib. 1. ordin. lit. A. vers. est tamen dubia. Rebuff. in praxi, tit. ne famulor. salar. gloss. 3. Bacz. d. cap. 20. n. 2. in fine, Ceval. d. q. 288. n. 6. Menoch. de arbitr. casu 414. & consil. 288 n. 10. & 24. & consil. 670. num. 4. Bobadill. in sua politica, lib. 2. cap. 10. n. 38. lit. C, Flores de Mena d. q. 8. §. 2. num. 3. & 10. Gutier. de juram. confirm. p. 1. cap. 64. n. 3. ubi testatur se ita vidisse praticari, Azev. l. 9. num. 4. tit. 15. lib. 4. recop. ubi asserit idem, etiam non probata consuetudine solvendi talia salaria, contra Didac. Perez citato loco exigentem hujus consuetudinis probationem, latè & eleganter Solorzan. de jure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 11. n. 52. Marc. Anton. Genuens. in practicab. Ecclesiast. cap. 25. quest. 726. n. 2. Ubi ait hanc sententiam procedere non solum de Jure Canonico, sed etiam de Jure divino, in his propriis terminis Vicarij Episcopi. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi p. 2. alleg. 54. n. 178. in fine. & de jure Ecclesiastico universo, lib. 1. cap. 19. num. 46 & 47. Rota coram Seraphin. decis. 74. & apud Marches. de commission. p. 1. pag. 192. in 2. impress.

8 In æquitate fundatur hæc secunda sententia, secundum quam salarium non conventum judicis officio peti potest, Mohedan. d. decis. 4. n. 1. Joan. Baptist. Magon. de recta parrocinandi ratione, c. 8. num. 3. Didac. de Britto ad tit. de locato, §. 4. n. 8. ibi. Tenebitur boni viri arbitrio ad salarium præstandum, & juxta qualitatem personæ, & servitij exhibiti, vel etiam consuetudinem loci, seu regionis, juxta supra resoluta, idque non actione locati, quæ non datur ubi deficit certum salarium, promissum, ex supra resolutis, sed potius ex æquitate l. si me & Titium, ff. si certum pet. & sic in factum, seu præscriptis verbis, vel judicis officio, ne scilicet dominus locupletetur cum jactura miseri famuli, juxta illam summam æquitatem, de qua sæpius in Evangelio. Dignus est operarius mercede sua. Luca 10. Matth. 20. Voca operarios, & redde illis mercedem. Paul. ad Corinth. cap. 3. Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum laborem: consonat text. in leg. Scio amico, ff. de annuis leg. Ita in specie limitat Federic. Senens. consil. 18. in fine, Alex. consil. 109. n. 12. lib. 6. Angel. verbo familia, fin. n. 10. Bonaccol. de famulis, quest. 69. Natt. consil. 376. num. 4. Socin. consil. 19. col. ultim. vers. 4. lib. 2. Dec. Genuensi dec. 119. n. 2. Barbof. in l. mora, num. 97. ff. solut. matrim.

9 Et adhuc attenta priori opinione Licentiatō de Larregada salarium de jure & extra omnem æquitatem solvendum erat, quia per plurium testium depositiones satis patet illum Vicarij generalis officium egisse tempore D. Episcopi Michaëlis de Ayala, qui præcessit dictum D. Episcopum Gondisalvum Chacon, & non obstante quod super salario nihil fuerat inter eos conventum, nihilominus mortuo dicto D. Episcopo Michaële, idem Larregada salarium à R. Camera Apostolica integrum habuit, prout in eodem officio Vicariatūs plures ejus prædecessores ab Episcopis olim pro tempore existentibus semper illud habuerunt, nec id unquam fuit in controversiam deductum; & sic erat præstandum quod præstari consuevit, & secundum præteritam consuetudinem solvendum erat, l. licet. d. l. excepto, C. locati, l. quod si nolit, §. hria assidua, ff. de adilit. edito, Rebuff. in l. 3. num. 3. ff. de offic. assēs. Valasc. de jure emphyt. q. 11. n. 10. ad fin. ubi ex Dec. & aliis resolvit, quod con-

ductus sine expressione certi salarij, censetur conductus pro solito præstari. Flores de Mena d. lib. 1. q. 8. §. 1. n. 16. Reinoso d. observ. 27. n. 7. Brito. ad d. tit. de locato & conducto, §. 4. n. 8. Sic etiam salarium quod solet antecessoribus dari, videtur assignatum, etiam si nihil sit dictum, gloss. in d. l. excepto. Catoc. de locato, p. 1. tit. de mercede commissa, q. 2. n. 11. pag. 7. Natt. conf. 53. n. 12. Mastrill. de magistrat. lib. 1. cap. 2. n. 66. qui loquuntur in officiali nominato absque præfinitione salarij, Nogueroi, allegat. juristom. 1. alleg. 5. n. 15. ubi quod sufficit probare antecessorum salarium semel percepisse, ut dicatur consuetum dari; semper enim attenditur communis consuetudo & observantia, itaut pro expresso habeatur, quod solitum est observari, l. de interpretatione, ff. de legib.

Qua retenta sententia, quæ magis æqua est, ob id omni jure attento sequenda in hac materia, non obstant Doctores, qui priorem sequi sub distinctione videntur; quia omnes ferè loquuntur vel de famulis, & aliis vilibus personis, quæ sæpè inserviunt pro expensis absque salario, ut dicti de officio Episcopi d. allegat. 54. n. 178. in fine, & de jure Ecclesiast. d. lib. 1. cap. 19. n. 47. vel de illis, qui sperant aliquod officium, vel beneficium à dominis Regiis ministris, vel Ecclesiasticis Prælatiis obtinere, & obtinent opulentum, interim concessa illis commoda habitatione, & lauto victu sibi & famulis quotidie dato; vel de illis, qui plura emolumenta, redditus & proventus Audientiæ habent. Et idè nil mirum si Rota in d. decis. 120. censuit Vicario, de quo ibi, nullum salarium deberi, quia plura emolumenta ex officio perceperat, & ab Episcopo nonnulla Ecclesiastica beneficia obtinuerat, ac victum & vestitum, commodamque habitationem ab eodem Episcopo consequutus fuerat, quorum nihil Licentiatō de Larregada à D. Episcopo Gondisalvo Chacon habuerat toto tempore, quo vixit, nisi quod per triennium illum secum manducare permisit. Audiamus igitur decisionis verba, quæ nostrum hoc assumptum optimè probant, sunt quæ sequuntur. Non obstant deducta in decisione in causa Turrutana mercedis coram Reverendissimo P. D. meo Seraphino, die 20. Maij. 1569. ex qua videbatur concludi, prædicta non habere locum in vicariis Episcoporum, & aliis honestis personis, quibus salarium debet constitui, l. 1. ff. de var. & extraord. cognit. Dixerunt enim Domini, casum illum non convenire huic themati, in quo Bartholomæus victum pro se & famulo, & commodam habitationem habuerat ab Episcopo, item redditus, seu proventus Audientiæ Vicariatūs, quibus addebatur consuetudo ejusdem Cardinalis, quem aliis nullum salarium persolvere testificabitur Secretarius Cardinalis, cui tanquam verisimilia deponenti credendum videbatur. Accedebant postremò fama publica, quod Bartholomæus serviebat sine salario. Item quia erat diocesanus, cum similes sæpè in patria soleant absque emolumentis, hujusmodi munera honorifica subire. Rursus quoniam vivente Cardinali non petierat salarium. Denique ei à Cardinale fuerunt collata Ecclesiastica beneficia. Ex his enim facile inducebatur Domini ad credendum Bartholomæum absque aliquo salario inservire voluisse.

Non obstat quod dicto Licentiatō de Larregada officij emolumenta omnia pertinebant, quibus commodè sustentari poterat, & adhuc superesset quod salarij nomine secum retineret, ac proinde sine salario servire posset, juxta ea, quæ tradit Valenz. conf. 169. num. 61. cum seqq. quia id in facto non verificatur; constat enim proventus officij multum tenues esse, undè Episcopus in foro conscientie tenebatur illi salarium constituere, &olvere, Didac. de

de Segura *in suo direct. Judic. Eccles. cap. 14. num. 36.*
 Joan. Matienf. *in dialog. relatoris, lib. 3. cap. 32. n. 9.*
 Flores de Mena *d. q. 8. §. 1. n. 6.* ultra sportulas, proventus, & emolumenta hujusmodi, juxta text. *in d. §. tripli, Instit. de action. & auth. de iudicib. §. ne autem circa hoc labor, collat. 6. auth. offeratur, C. de litis contest. Garc. Mastrill. de magistr. lib. 1. c. 22. n. 1.* Et in tantum verum est, quod dicimus de tenuitate proventuum officij, ut ipse Vicarius qui illud exercebat, nonnulla bona aliunde sibi obvenientia expendere coactus fuerit, ut posset decentius suo muneri deservire, quod est magni faciendum, ex adductis per Solorzan. *d. lib. 3. cap. 11. num. 53.* ubi postquam nostram approbat sententiam, sic prosequitur: *Quod securus procedit, ubi persona hujusmodi, quæ Episcopis inservierunt, aliquas expensas tacitas, vel expressas ob hanc occasionem fecerunt, tunc enim remuneratione non facta in utroque foro, & secundum Auctores utriusque opinionis, justum salarium debetur & persolvendum est, ut resolvunt F. Ludov. Lopez instruct. negotiantium, cap. 25. & in instructorio conscient. p. 2. c. 8.* Flores de Mena *ubi sup. §. 1. n. 19. & 28.* ubi exemplum adducit in Vicario Episcopi, si fortè is ex convenientibus officij sufficienter remuneratus non fuisset, aut si ex longinquo deductus sub spe promissionum Episcopi ad eum se transtulit, & alia commoda, & lucra deseruit, & postea promissionibus frustratus invenitur, &c. & paulò inferius attestatur, quod ita sæpè in emergentibus causis pronunciavit.

17 Nec etiam obstat Regia lex Matriti lata die 19. Martij 1616. in qua statuitur, ne salaria non conventa petere possint hi, qui Magistratibus, Prælati, & aliis dominis famulantur. Quia respondetur, illam agere de illis, qui inferioribus ministeriis assistunt, & latine dicuntur famuli; ut videtur insinuare, de hac lege agens, Amat. Roderic. *in tractat. de privileg. creditor. part. 1. c. 3. n. 28. fol. 33. ibi. multi suscitarentur famuli petentes pro suis servitiis salaria;* & addit Solorzan. *d. lib. 3. c. 8. n. 62.* hoc ferè arbitrarium esse hodie in supremis Hispaniæ Tribunalibus, & quod aliquando petitiones famulorum ea lege non obstante admittuntur, & salaria hujusmodi taxantur, & aliquando in totum ex dictis considerationibus repelluntur.

18 Nec denique obstat dicere, prætensum à Licentiatò de Larrigada salarium videri excessivum, quia ea quantitas per quandam concordatam inter Nuntium Apost. & Regnorum Castellæ, & Legionis Ecclesias initam, ut *in Constitut. Clementis VIII. de anno 1599.* videtur taxata Vicariis Capitularibus persolvenda ab eadem R. Camera Apostolica usque ad diem fiendæ gratiæ, & ab eo die in antea ab Episcopo electo, prout observatum fuit à tempore immemoriali: & hodie observatur sine contradictione: cum si rigorem spectemus, & in multiplicia officia quæ idem de Larrigada exerceat toto tempore novem annorum, Provisoris scilicet, Vicarij Generalis, Gubernatoris Episcopatus, Consultoris dicti D. Episcopi, oculos convertamus, salarium erat duplicandum, quia pro modo habitus laboris augeri debet, Mastrill. *de magistratib. lib. 1. cap. 21. num. 15.*

20 Reinoso *d. observ. 27. num. 6.* Et duobus serviens officiis duplici debet frui salario, Angel. *in auth. ut iudices sine quoquo suffrag. §. illud, num. 1. fol. mihi 11. col. 4.* Mastrill. *d. l. b. 1. cap. 21. num. 72. cum seqq.*

21 Maurus *alleg. 19. num. 1. lib. 1.* cum debeat esse labori correspondivum, & æquivalens, l. *Seio amico, ff. de annuis legat. novissimè Noguerol. Allegat Juris tom. 1. alleg. 33. num. 63.* ubi num. 65. ex Bart. & aliis hinc inferit, quod si famulis promittit pro certo salario servire tribus Scholaribus, & servit quatuor,

quod debet augeri salarium (ob quantum scholarem, faciunt plura adducta per Reinos. *d. observ. 27. n. 15. cum seqq.*
 Ex quibus, &c.

Toletana nullitatis Matrimonij.

Matrimonium contractum metu amissionis bonorum, vel majoris partis illorum, est nullum: quid in timore amissionis alicujus interesse, quod prætenditur ex successione, & quod consistit in spe tantum.

V O T U M LXXV. & ult.

- 1 Interesse considerabile non reputatur quod prætenditur ex successione.
- 2 Mina quæ solum tendunt ad cessationem lucri, non autem ad illationem damni in bonis, non sufficiunt ad probationem matrimonij, per metum celebrati.
- 3 Metus amissionis bonorum, vel majoris partis est cadens in constantem virum ac proinde sufficit ad matrimonium annullandum.
- 4 Idem de metu magni damni in rebus, vel de timore amissionis magna rei.
- 5 Amissio alicujus lucri, seu interesse, quod consistit in spe tantum in bonis parentum respectu filij, sufficiens est ad inducendum justum metum cadentem in constantem virum.
- 6 Filius in vita patris dicitur quasi dominus hereditatis paterna.
- 7 Jus quod in filium confertur, potius videtur continuatum, quam translatum.
- 8 Filius morituo parente non videtur capere hereditatem.
- 9 Filius mortuo parente dicitur dominum continuare, & liberiores rerum suarum suscipere administrationem.
- 10 Filiis nostris omnia ex voto paramus.
- 11 Patris hereditatem qui perdit, dicitur damnus patris.
- 12 L. 1. C. de filiis official. milit. lib. 12 expenditur.
- 13 Reges Portugaliæ solent providere filiis officialium emeritorum de officiis parentum.
- 14 Scaccia, & Seraphin declarantur.
- 15 Judex ad ulteriora procedens in causa, censetur omnes exceptiones rejicere.
- 16 Judex procedendo ad ulteriora, non censetur rejicere exceptiones ejus personam respicientes, sed requiritur ut expresse super illis fiat pronuntiatio.
- 17 Judex debet esse certus de sua jurisdictione.
- 18 Processus factus per judicem, contra quem fuit oppositum de incompetencia, est nullus, si prius non se pronuntiaverit judicem competentem.
- 19 Exceptiones dilatorie, valde aubia, & quæ requirunt exactiorem cognitionem, regulariter ad definitivam sententiam reservantur.
- 20 Exceptiones dilatorie, quæ respiciunt personam Judicis, vel actoris, vel rei, non sunt ad definitivam reservanda, sed ante omnia terminari debent.

CONTRACTAT Matrimonium
 N. per verba de presenti cum Maria gravi metu inductus ab ejus parente, quod scilicet eum, nisi illico contraheret, bonis omnibus, & legitima aliquo prætextu privaret, & quod officium à Rege sibi donatum cum facultate illud renuntiandi, nullatenus

- latenus illi, sed alteri renunciaret, quibus omnibus inductus N. & ad evitandam bonorum hujusmodi, & officij amissionem, matrimonium non sponte, sed per vim contraxit invitus. Quæsitum fuit apud me, an validum foret, vel nullum sit? Et videtur pro validitate facere, quia iste timor non cadit super amissione bonorum existentium apud eum cui ille infertur, sed penes tertium à quo sperat illa obtinere successionem, vel donationem, & ideo Sigismund. Scacc. *de appellat. quest. 5. num. 74* minimè reputat interesse considerabile, quod prætenditur ex successione, nec jus, quod consistit in spe tantum, & Seraphin. *decis. 763. numer. 3.* ait quod minæ, quæ solum tendunt ad cessationem lucri, non autem ad illationem damni in bonis, non sufficiunt ad probationem matrimonij per metum celebrati.
- 3 Verum his non obstantibus, in casu proposito dixi matrimonium fuisse nullum; est enim juris conclusio quod metus amissionis bonorum, vel majoris partis illorum, est cadens in constantem virum, ac proinde sufficiens ad matrimonium annullandum; ita argum. *in leg. propter litem, in princip. ff. de excus. tit. & cap. primi, in princip. de restit. spoliat. in 6. resolvunt Dyn. in l. interpositas, num. 1. & ibi Bald. num. 8. & Salic. num. 5. de transact. Anton. Blanc. in tract. de judic. num. 128. in fine, Ruin. consil. 121. num. 10. Cephal. consil. 295. num. 12. volum. 2. Joan. Æmil. consil. 73. numer. 11. & 12. Menoch. de arbitr. casu 135. num. 9. Sfort. Odd. de restit. in integr. part. 1. quest. 7. art. 10. numer. 76. & 80. plures, quos refert, & sequitur Sanchez de matrimon. lib. 4. disp. 6. numer. 22. ubi numer. 25. idem tenet de metu magni damni in rebus, vel de timore amissionis magnæ rei, Rot. apud Farin. *decis. 779. numer. 3. part. 1. recentissim. in posthumis Farin. ibi. Tertiò de vehementibus videtur eisdem patris, tam ante discessum quam post reditum Renati; videlicet ut arceretur ab ejus conspectu, nisi professionem emitteret, alias eum in totum exheredaret, ut dicunt secundus, & tertius, super secundo in sum. dict. num. 2. & illi interdicere adiutur sua domus, ut dicit quartus super eodem, quæ justum metum inducunt, ut de amissione bonorum, vel majoris partis, est text. in cap. 2. de iis quæ vi, Natt. consil. 50. num. 10. lib. 1. &c.**
- 5 Et licet id procedere videatur in amissione bonorum revera existentium, non verò in amissione alicujus lucri, seu interesse, quod consistit in spe tantum, nihilominus si lucrum, seu interesse hujusmodi prætenditur à filio in bonis parentis adhuc viventis, timor futuræ amissionis sufficiens est ad inducendum justum metum cadentem in constantem virum, & ad matrimonium annullandum, ut censuit Rota in his terminis coram Greg. XV. *decis. 326. num. 19.*
- 6 Et ratio est, quia filius in vita patris dicitur quasi dominus hæreditatis paternæ, *l. in suis, ff. de liber. & posthum. ibi, in suis heredibus evidentius apparet continuationem dominij eorum perdurare, ut nulla videatur hæreditas fuisse, quasi olim hi domini essent, qui etiam vivo patre quasi domini existimantur.* Et paulò inferius: Itaque post mortem patris non hæreditatem percipere videntur, sed magis liberam bonorum administrationem consequuntur, &c. Jason in dict. leg. in suis, §. ult. num. 14. Tiraquell. in leg. si unquam, Cod. de revocand. donat. in præfat. num. 19. & 20. Menoch. consil. 1. num. 487. Fular. de substit. quest. 163. num. 35. Robles de Salzedo de repræs. lib. 2. cap. 7. num. 16. cum seqq.
- 7 Ideoque potius videtur continuatum, quàm transfatum quod in filium confertur, dict. leg. in suis, leg. voluntas, Cod. de fideicommiss. Tiraquell. in d. præ-
Barbosæ Vota decisiva.
- fat. num. 20. Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 135. num. 35.*
- Quapropter mortuo patre non dicitur capere hæreditatem, Donel. *comment. juris Civilis lib. 7. cap. 2. vers. quod sit necessarium.* Anton. Fab. *part. 1. jurispru. tit. 2. princip. 5. illat. 3.* Sed dominium continuare, & liberiores rerum suarum suscipere ad ministrationem; idem Anton. Fab. *tom. 3. de errorib. pragmat. decad. 55. errore 1. Robles dict. cap. 7. num. 18.*
- Nam filiis nostris omnia ex voto paramus, *l. 2. Cod. de bonis quæ liber. Stephan. Gratian. d. cap. 135. num. 36.* Unde qui perdit hæreditatem patris, dicitur pati damnum, ex l. ult. Cod. de codicill. Tiraquell. *d. num. in medio.*
- Juvat maximè, quia pater habebat officium maximæ auctoritatis à Rege sibi collatum, cum facultate illud renuntiandi, ut supra dixi, quæ licet deesset, adhuc filius ad illud consequendum post mortem patris jus multum considerabile obtinebat, cujus animo reputatur tanquam bonorum amissio, quæ certò sunt sibi obventura, ex l. 1. Codic. de filiis official. mil. t. lib. 12. ibi. Huius ex officialibus quorumcunque officiorum geniti sunt, siue eorundem parentes adhuc Sacramento tenentur, siue jam dimissi sunt, in parentum militiam vocantur, &c. eleganter Thesaur. Valasc. *consil. 129. num. 13. ibi: Quod autem Reges hujus Regni ab antiquis temporibus soleant providere filiis officialum meritorum de officiis parentum, non venit in dubium, imò transiit jam quasi in obligationem, & debitum ipsius Regis, ut injuriam fecisse dicatur si alteri donaverit, quemadmodum alias in alia materia dixit Bartol. de renovatione emphyteusis in l. 1. §. permittitur, ff. de aqua quodid. & astiv. &c.* & sic minando illum pater, quod officium pro alio filio, vel in alterius favorem renuntiare, vel jus sibi ad renuntiandum competens alteri cedere vult, incurrit filio timorem amissionis magnæ rei, quæ ei alias obventura erat, ac proinde justè filius timuit minas patris de privando eum hoc officio, & commodo etiam futuro, à quo liberè poterat privari; & talis metus cadens in constantem virum, sufficiens est ad matrimonium annullandum.
- Non obstant Sigismundi Scacciæ, & Seraphini auctoritates, de quibus *supr. num. 1. & 2.* quia loquuntur & procedunt in interesse, quod prætenditur in successione extranei, non autem in lucro & interesse, quod habet filius in bonis parentum post ejus mortem, juxta supra dicta.
- Hæc licet de jure vera mihi videantur, attamen de competentia Judicis multum dubito, quia cum fuerit illi oppositum per exceptionem dilatoriam de incompetencia sui judicij, ad ulteriora processit, tacitè sprete exceptione hujusmodi; quamvis eodem jure cautum sit judicem ad ulteriora procedentem in causa censi oppositas exceptiones rejicere, *l. 1. Cod. de ordine judic. leg. à procedente, ubi Bortol. Cod. de dilat. plenè Anton. Gabr. commun. tit. de except. conclus. 1. Brunor. à Sole in compendio resol. lit. 1. verbo Judex ad ulteriora procedendo.* Tamen omnibus in exceptionibus dilatoriis judicis personam respicientibus secus dicendum est, videlicet in illis per processum ad ulteriora judicem non censi illas rejicere, sed requiri ut expresse & specificè super illis fiat pronuntiatio, uti optimè probat Bart. in l. 2. in repet. num. 17. quem sequitur ibidem Jason (& uterque loquitur etiam quod sit lata sententia) num. 45. ubi etiam Paulus de Castro *ff. si quis in jus vocat. non jerit, Abb. consil. 14. In causa, seu questione, n. 3. p. 1. Vant. de nullit. tit. 14. quibus modis sentent. null. poss. repar. num. 9. Malvas. consil. 73. num. 6. Joan. Garc.*

Garc. de nobilit. gloss. 1. n. 25. Guid. Bon. de advocat. civil. advoc. 26 n. 15. Marc. Anto. Natta. conf. 171. num. 3. tom. 2. Ludov. Schrader. de feudis, tom. 2. p. 10. in praamb. n. 39. Grassis d. except. 18. num. 15.

- 17 Ratio differentiae est, quia in aliis exceptionibus non dubitatur de iudicis competentia; in hac vero fori declinatoria de illa dubitatur, cum debeat esse certus de sua iurisdictione, c. Romana, §. si vero, cum duobus praecedentibus, de appellat. in 6. & notat Bart. in l. multum interest, ff. de condit. & demonstr. &
- 18 Paul. de Castro in l. 1. C. de ordine iudic. ita ut ratione incertitudinis processus nullus sit, si post oppositionem exceptionis fori declinatoriae, non potius se pronuntiaverit iudicem competentem, quam ad ulteriora procedat, judicando in causa, quamvis verè iudex in ea sit, ut optinè docet Jas. in d. l. 2. num. 45. vers. ratio diversitatis est, ff. si quis in ius voc.

- 19 Unde fit, quod quamvis aliae exceptiones dilatoriae valdè dubiae, & quae maiorem, & exactiorem cognitionem requirunt, regulariter ad definitivam sententiam reserventur, leg. ille à quo. 13. §. si de testamento, & ibi Doctores, ff. ad SC. Trebell. Bart. in

leg. is à quo, ff. ut in possess. legat. & in leg. nam & potest, in princ. num. 8. ff. de iurejurand. Marant. de ordine iudic. part. 9. membr. 11. n. 13. Lazar. Phanut. de momento tempor. cap. 14. num. 14. Copiosè Ludov. Schrad. de feudis tom. 2. par. 1. in praamb. numero 36. 20 Nihilominus tamen exceptione dilatoriae, quae respiciunt personam iudicis, non sunt ad definitivam reservandae, sed statim, & ante omnia terminari dehent, Bartol. in leg. fin. n. 5. ff. pro soc. Bald. in l. 3. §. ibidem, ff. ad exhib. Jas. in leg. ait Prator 3. in princ. num. 25. ff. de iurejurand. Abb. dict. consil. 14. In causa, n. 2. part. 1. Blanc. in tractat. de compromiss. qua. 4. princ. num. 36. Schrader. d. num. 36. vers. attamen hoc habet locum, ubi idem dicit de exceptionibus, quae respiciunt personam actoris, & in aliis respicientibus personam rei, post Lanfranc. Balb. tenet Perez de Lara de annivers. & Cappell. lib. 2. c. 10. num. 63. & 64. Quod & in casu nostro magis sine dubio procedit, quia in exceptione huiusmodi fori declinatoria expressè petum fuit super illa ante omnia pronuntiari sub poena nullitatis. Et ita sentio, salvo, &c.

RECENSIO

Legum, & Jurium, quæ in his Votis decisivis
referuntur, expenduntur, enucleantur,
& conciliantur.

Ex Digestis.

De gradibus.

L. Jurisconsultus, §. parentes, declaratur pag.
361. num. 6.

De hæredibus instituendis.

L. in tempus, intelligitur 346. 17

De Judiciis.

L. si quis posteaquam, procedit quando fo-
rum mutatur in fraudem prima jurisdic-
tionis, & causæ pendentis. 144. 16

Procedit quando mutatur forum, & dividitur
continentia causa. ibid. 18

Quod metus causa.

L. fin. declaratur. 11. 98

De ritu nuptiarum.

L. in provincia, §. Divus, declaratur. 346. 11

Soluto matrimonio.

L. filia, intelligitur. 368. 38

Ex Codice.

De bonis quæ liberis.

L. quod scitis, §. fin autem, declaratur. 57. 20
Intellectus plures habet. 58. 22

De filiis officialium militarium.

L. 1. expenditur 373. 12

De jure emphyteutico.

L. fin. procedit data alienatione cum effectu,
ex qua dominium, & possessio acquiritur
emptori. 199 10

De legitimis hæredibus.

L. de emancipatis, §. exceptis, declaratur 58. 23
Barbosa vota decisiva.

De rescindenda venditione.

L. 2. non habet locum in simplici & mera
donatione, non respectiva ad aliquem ac-
tum. 155. 62

Habet locum in donatione remuneratoria.
156. 64

Et quando ultra dimidiam enormissimè latus
est donans. ibid. 65

Locum habet quando excessiva latio ex judi-
cio fortunæ, aut sortis contingeret. 331. 6

Habet locum etiam post finitam conditionem,
& fructibus consumptis ibid. 9

L. 20 & 27 tit. 3. lib. 16. Codicis Theodosia-
ni, refertur 161. 3

Ex Decreto.

Causa 33. quæst. 1.

Cap. requisisti, declaratur. 15. 3

Ex Decretalibus.

De appellationibus.

Cap. ad nostram, refertur. 30. 50

Cap. cum speciali, declaratur. 145. 27

Quatenus concedit Ordinarius facultatem re-
mittendi causam ad superiorem, procedit
dummodò prius recusationis articulus ve-
rificatis verificandis, sit absolutus. 146. 34

Cap. reprehensibilis, refertur. 30. 50

De Capellis Monachorum.

Cap. 1. intelligitur. 283. 22

De consanguinitate, & affinitate.

Cap. quod dilectio, expenditur. 21. 6

De conversione conjugatorum.

Cap. dudum, §. in super, expenditur. 235. 21

De Decimis.

Cap. novum genus intelligitur 239. 13
V v 2 De

De divortiis.

Cap. significasti , *declaratur.* 299. 40

De electione.

Cap. quia propter , *refertur.* 267. 150
Procedit in electionibus Provincialium , & aliorum
Prelatorum regularium. *ibid.* 152

De frigidis & maleficiatis.

Cap. laudabilem 15. 3
Et Cap. quod autem *declarantur.* *ibid.*

De Præbendis.

Cap. de multa , *expenditur.* 199. 9

Qui filij sint legitimi.

Cap. 2. *ibid.* , ante latam sententiam , *declaratur.*
18. 27
Cap. Perlatum , *declaratur.* *ibid.* 28

De restitutione spoliatorum.

Cap. ex parte , & cap. ex transmissa , *conciliantur.*
298. 32

De sententia , & re judicata.

Cap. fin. *loquitur in duabus sententiis contra-*
riis , latis duo Ordinarios , quo casu stan-
te paritate probationum , auctoritate duo-
rum judicum , casus verè est dubius , &
tunc favetur matrimonio. 126. 82

Ex VI. Decretalium.

De electione.

Cap. si postquam , *declaratur* 208. 74

De præscriptionibus.

Cap. 1. *procedit in præscriptione , non autem*
ex consuetudine. 240. 33

De testamentis.

Cap. fin. *non procedit in delegatis , arbitris ,*
curatoribus , & similibus. 321. 7

Ex Clementinis.

De immunitate Ecclesiarum.

Clemen. unic. *declaratur.* 176. 29

De verborum significatione.

Clem. exivit. §. demùm , *declaratur ,*

Ex Extravagantibus commu-

munibus.

De Præbendis.

Extravag. Ad regimen , *refertur.* 244. 2
Temporalis fuit , & in vita constituentis dum-
taxat duratura. 245. 5
Illam omnes Summi Pontifices renovant in
prima regula Cancellaria. *ibid.* 6
Non minùs comprehendit regularia beneficia ,
quàm secularia. *ibid.* 8

Ex Concilio Tridentino.

De Reformatione.

Sessio 21. cap. 2. *declaratur.* 81. 59
Sess. 24. cap. 10. *absolutè intelligitur de vi-*
sitatione quacunque , & de omnibus , quæ
in illa geruntur. 35. 85

De Regularibus.

Sess. 25. cap. 11. *declaratur.* 283. 27
Sess. 25. cap. 19. *refertur.* 78. 50

Ex Partitis.

L. 10 tit. 13. parr. 6. *intelligitur.* 345. 3

Ex Ordinatione regia Lusitana.

Ordinatio regia Lusitana lib. 2. titul. 18.
declaratur, 165. 45.
Lex Matriti lata die 18. Martij 1616. dum
statuit , ne salaria non conventa petere
possint hi , qui Prælati , Magistratibus ,
cæterisque dominis famulantur , *intelli-*
gitur. 37. 17
Capitulum Januæ 4. n. 11. *refertur* 38. 115
Capitulum Valentia 5. n. 15. *declaratur.*
36. 97

INDEX RERUM, ET VERBORUM NOTABILIU M.

Prior numerus paginam designat, posterior est marginalis.

A

Abbas.

Abbas Panorm. doctrina refer-
tur. pag. 283. num. 26

Abbas de Lerma debet esse Decreto-
rum Doctor, seu in Theologia
Magister, aut Licentiatus. 311.46

Abbas de Lerma institutio ad Roman. Pont. ficem
spectat. 316.7

Abbas de Lerma plenissima exemptio à jurisdic-
tione Archiepiscopi Burgenfis. 8

Abbates qui sunt similes Episcopis. 315.3

Abbates quæ possunt ut Episcopi gerere. 4

Ablativus Absolutus.

Ablativus absolutus conditionem importat. 2.10

Ablativus absolutus formam, & conditionalem dis-
positionem inducit. 146.35

Abortio, Abortus.

Abortionis plures sunt causæ. 64.10

Abortus est fœtus imperfecti, aut mortui emissio.
63.2

Absens.

Absentes sine eorum culpa vocandi sunt ad electio-
nem, ut saltem constituent procuratorem. 269.168

Abque judiciorum strepitu, quid importent. 32.65

Acceptatio.

Acceptatio ex usu colligitur. 178.7

Accessus.

Accessus nō tutus dicitur quando citationes non pos-
sunt exequi sine licentia Principis secularis. 54.14

Acta.

Acta agitata coram Judice temporati faciunt fidem
coram spirituali. 309.24

Acta faciunt rem notoriam, maximè quando contra
ea oppositum non fuit. 310.28

Acta omnia præsumuntur adesse, & qui dicit con-
trarium, probare tenetur. 35

Actio.

Actio rei vindicatoria competit ex vacatione in con-
tractu nullo, translato dominio in secundum dona-
tarium, defectu traditionis. 69.5

Actus.

Vide Metus.

Actus ubi diverso modo potest intelligi, recurretur
ad ejus auctorem, ut inde cognoscatur quo res-
pectu fuerit inductus. 25.3

Actus per instrumentum publicum gestus non potest
dissolvi, nisi per aliud simile instrumentum. 43.28

Actus redditur nullus, si forma ad unguem non ser-
vatur. 75.22

Barbosa Vota decisiva.

Ratificatio actus non desumitur ex impugnatione
ipsius actus. 88.72

Finis actus expectandus est. 103.101

Actus nullius ratificatio induci non potest ab eo, qui
nullitatis scientiam plenam & certam juris & fa-
cti non habuit. 109.169

Actus non attenditur, qui in executionem præceden-
tis factus fuit, sed præcedens attenditur. 187.81

Validitas actus præsumitur ubicunque pars adversa
non probaverit, nec objecerit aliquam nullitatem,
nec ex revolutione actorum de illa constet. 212.3

In actibus negativis ad præscriptionem, seu consue-
tudinem inducendam quæ requirantur? 231.77

Actus præsumitur fieri eo modo, quo validè, & lici-
tè fieri potest. 234.6

Actum aliquid potius ab bonum finem, quàm ad
malum præsumitur. 261.78

Actus præsumitur potius continuativus, quàm de
novo factus. 263.96

Actus continuatio facit duo censeretur unum. 97

Actus valet si unius falsi, & alterius veri tutoris au-
toritas interveniat. 271.197

Actus quando explicatur à singulis non nomine
Collegii, tunc si aliquis est inhabilis, non valet
actus ex quo habilis & inhabilis exercet actum
individuum, & inseparabilem. 198

Actus nunquam præsumuntur facultativi ubi agitur
favore piæ causæ. 279.31

Responderetur fundamentis contrariæ partis. 32.36
& seqq.

Actus præsumi debet validus. 288.33

Etiamsi quandoque disponatur præter intentionem
agentium. 43

Vel quamvis verba improprietur 35

Actus ut valeat, quod posterius est in ordine præsu-
mitur prius. 36

Actus præsumitur factus ex causa legitima præce-
denti. 310.36

Semper illud præcessisse præsumitur, quod pro vali-
ditate actus præcedere debuit. 37

Actus ubique præsumitur legitime gestus, & in du-
bio pro ejus validitate semper pronuntiandum. 38

Actus propter necessitatem, aut quando periculum
est in mora potest expediri sine consensu illius
qui illum præstare debebat. 312.10

Actus præsumitur factus secundum propriam ejus
naturam, & secundum qualitatem rei, super qua
conficitur. 317.31

Actus præsumitur potius ex alia causa gestus, quàm
offendendi & lædendi Principem. 327.15

Index Rerum,

Actum ut quid dicatur in articulo mortis, non sufficit quod agens decesserit ex illa infirmitate, nisi etiam concurrat quod jam desperaretur de ejus salute. 368.44

Actus omnes jurisdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum spirituales ordinantur, sunt materia simulationis. 370.4

Actus capitularis.

Actus capitulares sunt extrajudiciales. 314.94

Actus extrajudicialis.

Actibus in extrajudicialibus sufficit sine ulla causæ cognitione procedere. 258.37

Actus extrajudiciales non inducunt attentata, si ab eis fuerit appellatum. 314.98

Actus facultativus.

Actus facultativi non præsumuntur ubi pietas exercetur in publicis functionibus. 279.33

Actus geminatus.

Actus geminatus inducit majorem firmitatem, & censetur gestus cum majori animi deliberatione. 245.13

Actus possessorius.

Actus possessorij ab alio gesti quando constat de priori possessione, non probant possessionem, sed turbationem. 273.222

Actus possessorij contradicti quoad manutentionem obtinendam non tribuunt jus considerabile. 274.237

Actus possessorij repetiti & geminati multò magis faciunt constare de possessione ad effectum manutentionis. 313.86

Actus possessorij, qui dederunt causam liti, non probant possessionem. 90

Adimpleo.

Adimplevisse non dicitur qui in nummo tantummodo deficit. 42.18

Admissio, & dimissio.

Admissio & dimissio cui competit, competit etiam institutio, & provisio illius, qui subrogatur. 38.117

Adjuncta.

Adjunctorum jurisdictio non est accumulativa, nec privativa, nec diversi fori, sed aggregativa, communis, & simultanea. 144.6

Adulterinus, vide Spurius.

Adulterium.

Adulterium gravius delictum est homicidio. 342.10

Ætas.

Ætatis legitimæ appellatione venit solum ætas naturalis. 19.44

Ætas major non excludit metum. 91.94

Ætas in viris ad generandum, attento naturali generandi statu, quæ. 136.38

Defectus ætatis in minore ad aliquem actum, in quo judicij maturitas requiritur, à Principe etiam ex certa scientia suppleri non potest, licet venia ei cum verbis amplissimis concederetur. 140.21

Affectus maritalis.

Affectus maritalis etiam dubius, aut præsumptus sufficiens est ad dispensationem in radice. 174.18

Affectus.

Affectuum perceptio signum est possessionis. 240.35

Affixio, vide Citatio.

Agens.

Agens iudicio summarissimo possessorio non tenetur justificare narrata, nec exprimere causam suæ possessionis. 41.6

Ager.

Agrum emens pro justo pretio (quantumvis parvus sit) rectè poterit postea fructus illius agri percipere, ad quantumcunque valorem ascenderint. 59.2

Doctores plures referuntur supra firmatam resolutionem tenentes. 3

Agnatio.

Agnationis conservandæ animus non præsumitur ex masculorum vocatione. 50.12

Agnationis conservandæ animus præsumitur quando post repetitam masculinitatis mentionem, nulla foeminarum habita fuit mentio. 51.22

Agnationis conservandæ ratio censetur habita ex sola masculorum vocatione. 52.25

Agnatio ubi est conservanda, tunc vocatio masculorum masculos tantum ex masculis, non verò ex foeminis comprehendit. 358.18

Agnationis conservandæ ratio non cessat ob vocationem foeminæ, quando institutor aliter disponere non potuit, nec locus erat ut succederent masculi. 359.25

Agnationis conservandæ ratio etiam non cessat ex vocatione foeminarum, quando agnatio contemplatur ad certos gradus, vel ad certas personas est restricta. 26

Alienatio.

Alienationem rerum immobilium in Ecclesias, Monasteria, vel pia loca per quoddam privilegium Toletanæ urbi concessum, Alphonsus Hispaniarum Rex prohibuit. 161.8

Joannes II. Hispaniarum Rex per l. 7. tit. 9. lib. 5. Ordin. quid statuerit hac de re. 162.9

In Gallia & Lusitania extant Regiæ Ordinationes circa alienationem bonorum immobilium in Ecclesias, Monasteria, &c. 10.11

Alienationis prohibitio facta generalibus verbis includit alienationem, quæ fit ex testamento. 182.12

In Alienatione rerum Ecclesiæ de essentia requiritur copulativè non solum solemnitas, sed etiam causa. 19

Causa ad alienandum debet esse clara, & indubitabilis. 183.20

Utilitas ad alienandum debet esse magna, itaut Ecclesia, avel Monasterium plus recipiat, quàm dimisit. 21

Alienatio ubi reperitur à lege, & ab homine prohibita, non potest esse licita, nec permessa, teiam in casibus à Jure exceptutatis. 27

Bona affecta vitio litigiosi non possunt alienari. 30

Alienatione prohibita, dominium in emptorem, vel cessionarium transferri non potest. 148.38

Alienatio quando prohibetur per pactum, & tale pactum confirmatur Principis auctoritate, tunc si alienatio de facto fiat, non transfertur dominium. 39

Alere, & Alimenta.

Alere non tenetur pauper alium pauperem. 114.16

Præsumptio boni juris quoad hunc effectum debet esse non levis. 17

Vide Præsumptio.

Transactio, seu remissio super alimentis futuris non valet. 114.12

Alimenta debita, vel relicta à patre filio, vel è contra debentur non obstante remissione, seu transactione super illis cum juramento facta. 13

Vxor tenetur alere maritum sua culpa ad inopiam vergentem, quando bona amisit, & illa recuperare non potest. 14

Alimenta denegantur de jure Civili filiis extra matrimonium genitis, secus de jure Canonico. 136.39

Alimenta filiis etiam spuris præstanda, attenda qualitate, & dignitate patris, & filij, & secundum quod patri suppetunt facultates. 40

Alimentorum titulo permittit lex Hispaniæ quintam bonorum partem designare his filiis, quibus alimenta dare tenetur. 42

Pater alimenta filiis spuris (deficientibus legitimis descendentibus) necessaria præstare debet, etiam si ea alimenta quintam bonorum parentis portionem excedant. 137.43

Alimenta

& Verborum.

Alimenta quando debentur alicui etiam ex causa
miserationis, secundum dignitatem personæ præ-
standa sunt. 44
Alimenta quæ ad vitæ sustentationem necessaria sunt,
ex jure naturali procedunt. 46
Filio spurio si relinquatur quintum summæ quanti-
tatis, & valoris, quod excedit metam alimentor-
um, illud quod excedit, debet de quinto deduci. 47
Pater potest filio spurio relinquere fundum pro ali-
mentis, seu quintam bonorum partem in defe-
ctum filiorum legitimorum. 48
Filiis alimenta debentur non solum pro necessaria
sustentatione vitæ, sed pinguius, attenta qualitate
patris, & ejusdem patrimonio perpenso. 49
Alimentorum in taxatione habenda est considera-
tio ad omnes personas, quas filius alimentandus
tenetur alere, & sic ad uxorem, etsi patre reluctan-
te filius illam acceperit. 50
Filij spurij attento jure Regio Hispano possunt ad
suos hæredes transmittere illud quod pro alimen-
tis semel perceperunt, & in vita vel morte de eo
ad libitum disponere. 52
Alimenta filio spurio solvere post mortem patris in-
cumbit hæredi, donatario, testamentario execu-
tori, sive successori omnium bonorum. 138 53
Pater an possit gravare filium naturalem vel spurium
in quinto bonorum alimentis sibi relicto, ita-
ut post ejus mortem alteri restituat. 54
Alimenta in fraudem fisci revocantur. 183 39
Alimenta quando relicta sunt ob causam, cessant quàm
primum cessat causa propter quam relicta sunt. 337 8
Alimenta filiæ & genero pater promittens simplici-
ter, censetur promittere dum matrimonium con-
stituerit. 9
Alimentorum promissio durat tantum alimentati
vita durante. 10
Alimentorum promissio semper habet subintellectam
clausulam, rebus sic stantibus. 11
Alimenta semper variationi & alterationi subjecta
manent. 12

Alphonsus Garcia.

Fr. Alphonsus Garcia debito modo privatus ad vo-
tandum in Capitulo introducitur. 271.89

Anima.

Anima rationalis nõ ante tertium, vel quartum mensem
infunditur, secundum quorundam opinionem. 65 20
Anima in maribus 45. à conceptu die, in foeminis ve-
rò in quinquagesimo infunditur, juxta casusdata
opinionem. 43
Animam septimo die infundi tenuit Ferdinandus
Menoch. 26

Animatio.

Animatio nunc triginta diebus, & quinque, nunc
quadragesima, nunc quinquaginta terminatur, se-
cundum nonnullos. 65.22
Animatio infunditur in masculis ad triginta usque, in
foeminis verò ad 42. dies, secundum alios. 25

Animus.

Animus non probatur, neque consensus, quando ap-
parent signa extrinseca violentiæ inducentia me-
tum præsentem, etiamsi probetur, quod quis ani-
mo læto, & jucundo hoc fecit. 12.110
Animus cognosci non potest. 111

Annus.

Annus unus sterilis, an cum fertili, compensetur
ostenditur. 333.20

Antonius de Castro.

D. Antonius de Castro in suprema Hispaniarum
Curia Advocatus laudatur. 274.139

Appellatio.

Vide *Electio.*

Appellare nullo casu licet Religiosis. 30.51
Appellationis refugium aliquando damnosum. 52
Appellatio suspensiva non datur ab actibus, extraju-
dicialibus. 53
Appellatio suspensiva non datur à collatione, ele-
ctione, præsentatione, & institutione quorumcun-
que beneficiorum. 54
Appellatio denegatur, quando quid committitur
conscientiæ, & prudentiæ alicujus. 31.55
Appellatio non datur à præcepto, sive mandato,
quod ex judicis arbitrio fertur. 56
Appellatio datur in iis, quæ arbitrio committuntur,
quando appositum est simul aliquod verbum re-
spiciens justitiam. 57
Appellatio non datur à judicij, seu voluntatis decla-
ratione. 58
Appellatio non datur quando aliquid committitur
arbitrio alicujus. 69
Sacra Congregationis decisio refertur. 61
Appellationes frivolæ quæ dicantur. 32.66
Appellatio expressè prohibetur in omnibus ferè Re-
ligionibus ex statuto, vel privilegio. 67
Augustinianis, Carmelitanis, Franciscanis, & Prædica-
toribus conceditur, ut eorum Generalis possit suum
munus obire, rejecta quavis appellatione. 68
Prædicatoribus expressè prohibetur per Bullam Ju-
lij I. appellare ab absolutione suorum officio-
rum. 70
Minimis non licet per Bullam expressam illis con-
cessam appellare à correctionibus, & punitio-
nibus. 72
Appellare ab excessu nulli denegatur. 73
Religiosus à sententiâ injusta, ac rigorem, & excessum
præ se ferente, an possit appellare. 33.75
Appellatio non admittitur inter Religiosos ad re-
tardandam executionem prætextu magni pericu-
li, & irreparabilis damni, vel notoriæ injustitiæ,
cùm hoc inter eos rarò eveniat. 76.77
Appellatio ubi denegatur, recursus conceditur. 34.79
Appellatio licet sit defensio, non tamen est de jure
naturæ. 80
Appellatio licet alicui denegetur, non rectè infertur
defensionem denegari. 81
Appellatio quando sit de jure naturali? 82
Appellationis effectus suspensivus cùm sit de Jure
positivo, non conceditur Religiosis. 35.83
Appellari non potest ab illis, quæ extrajudicialiter in
visitatione fiunt, nullo compilato processu. 84
Appellare licet ab excessu in visitatione facto. 86
Appellatio non datur à sententiâ notoria. 90
Appellatio videtur admittenda quando aliquod gra-
vamen irreparabile ex visitatione procedit. 36.92
Appellatio non admittitur quoad effectum suspen-
sivum, quando in visitatione proceditur extrajudi-
cialiter sine processu. 93
Appellationem quoad effectum suspensivum non
admitti à carceratione injusta, quando processum
fuit sine scriptis, & extrajudicialiter. 94
Appellatio suspensiva prohibetur quando agitur de
re parvi præjudicij. 95
Appellatio, & recusatio à pari procedunt. 98
Appellatio à Decreto de manutendo habet effe-
ctum suspensivum, ubi de possessorio ordinario
actum fuit. 189.16
Appellatio non datur de eodem ad eundem. 197.43
Appellatio extrajudicialiter interposita an causet at-
tentata. 51
Appellatio simplex & absoluta ne fiat electio, non
est permessa in Jure, nisi sit interposita ne fiat ele-
ctio nisi canonica, & assignetur probabilis causa
appellationis. 208.70

Index Rerum,

- Appellatione pendente facta, & innovata sunt nulla. 72
- Appellatio extrajudicialis interposita super electione Regularium Ecclesiarum, causat attentata. 77
- Appellatio extrajudicialis causat attentata, quando gesta non solum sunt post appellationem, sed contra appellationem. 78
- Appellatio quando coram Superiore fuit justificata, debet quicquid post eam interpositam gestum fuit, nullum, & attentatum pronuntiari. 209.79
- Appellatio interposita à comminatione excommunicationis, sed ante incursum in illam, non solum devolvit cognitionem causæ, sed etiam suspendit excommunicationem. 211.98
- Appellatio suspensiva datur à censura comminatoria. 104
- Appellari poterit iudici aliter à præcepto sub poena excommunicationis facto, & appellatio suspendit in tantum, quod si Judex excommunicat, excommunicatio est nulla. 105
- Appellatio extrajudicialis à judiciali non differt, ubi constat de gravaminibus illatis, & de iustitia appellationis. 216.41
- Appellatio extrajudicialis non causat attentata. 230.67
- Appellatio extrajudicialis tunc causat attentata, quando gesta non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem. 68
- Contra appellationem quando dicatur aliquid fieri. 69
- Appellatio licet extrajudicialis, causat attentata quando appellatur ab electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum. 70
- Appellatio extrajudicialis coram Superiore justificata non causat attentata. 71
- Appellatio ab electione quando dici possit judicialis. 72
- Appellatione pendente non currit tempus ad agendum assignatum. 249.3
- Appellare viva voce incontinenti sufficit. 266.127
- Appellans incontinenti sufficit quod dicat, Appello. 28
- Appellatio à definitiva semper sufficit, ut prorumpat verbo. 129
- Appellatio interposita per unum ex consortibus, juvat alios consortes. 130
- Appellatio non tantum suspendit jurisdictionem Judicis, sed etiam illam extinguit. 266.136
- Appellatio ita omnia post eam innovata inficit, ut nulla sint ipso jure. 267.137
- Appellatio regulariter est interponenda coram Iudice à quo. 273.230
- Nisi constet eam pervenisse ad notitiam Judicis à quo, vel partis. 274.231
- Appellatio naturali innititur defensioni. 276.12
- Appellationes à sententiis etiam per Ecclesiasticum, vigore tamen temporalis jurisdictionis prolatis, ad Regia tribunalia, non verò ad Ecclesiastica sunt deferendæ. 304.16
- Appellatio in scriptis interponenda. 314.99
- Aprobo.*
- Approbare quis non potest quod semel impugnavit. 280.44
- Arbitrator.*
- Arbitrator poterit in laudo apponere modos congruos, & adjacentes. 240.22
- Arbitrium.*
- Vide *Mandatum.*
- Arbitrandi facultas ex bono & æquo regulatur secundum juris dispositionem. 151.20
- Arbitrium boni viri important claus. *Si iustum tibi videbitur; Si bonum tibi videbitur; Si videris expedire.* 203.25
- Arbitriū boni viri debet esse regulatū à Jure. 204.26
- Arbitrium boni viri non est libera dispositio. 27
- Arbitrium boni viri licet tolerat aliquid remittere de rigore juris, non tamen dat facultatem recedendi à dispositione Juris. 28
- Arbitrium plenum & liberum, nunquam censetur datum, sed bene regulatum. 29
- Arbitrium prout de Jure important verba, *prout videbitur convenire.* 213.6
- Arbitrium boni viri regulatum, & non plenum per quas clausulas datum censetur. 227.39
- Arbitrium boni viri debet esse regulatum à Jure. 40
- Verba ubi possunt explicari arbitrio libero, & regulato, semper viri boni arbitrium sic regulatum concessum censetur. 41
- Arbitrium boni viri significant verba, *prout sibi videbitur expedire.* 338.1
- Arbitrium triplex est, voluntatis, rigoris, & æquitatis. 339.41
- Ultima voluntas non potest conferri in alterius arbitrium dispositivum, sed bene in distributivum, declarativum, & electivum. 9
- Arbitrium boni viri, quod est regulatum, in dubio concessum videtur. 12
- Arbitrium boni viri continet id quod est de jure, vel de consuetudine. 14
- Arbitrium boni viri debet esse juri & æquitati consonum. 340.15
- Archiepiscopus.*
- Archiepiscopus Hispalensis est solus totius Diocesis Parochus. 240.41
- Argumentum.*
- Argumentum ductum à verisimilitudinibus. 82.11
- Argumentum valet de testamento ad statutum, & de pacto ad statutum. 163.24
- Argumentum de Matrimonio ad electionem, & viceversa valet. 206.49
- Argumentum ab eo quod interrogatus verisimiliter respondisset testator, valet, & ab eo quod sic vivus respondisset testator. 341.38
- Arma.*
- Arma gestans præsumitur cogitare de rixa. 258.31
- Armorum timor idem operator, quod arma ipsa. 32
- Arreptio.*
- Arreptio itineris, seu nuncij missio habet vim appellationis, & suspendit jurisdictionem Judicis inferioris. 265.123
- Artificium.*
- Artificia sunt Magistratum simulare curam Reipub. & interim suum negotium agere. 208.69
- Assertio.*
- Assertioni partiū non est standum in prohibitis. 336.8
- Attendo.*
- Attenditur quod principaliter agitur, non quod incidenter. 74.12
- Attentatum.*
- Attentatum, ac proinde nullum dicitur, quicquid gestum fuerit appellatione pendente. 197.50
- Attentata pendente appellatione extrajudiciali non sunt revocanda. 208.73
- Sed contrarium est probabile, ut. 74. & 75
- Reprobatur opinio eorum qui tenent, quod attentata post appellationem extrajudicialem non revocantur statim, sed in eventum appellationis. 76
- Attentata pendente appellatione extrajudiciali non sunt revocanda. 266.132
- Attentata quando sunt turbida, vel quando consistunt de non jure petentis revocationem, vel quando materia attentatorum dependet à cognitione negotij principalis, non sunt revocanda. 267.141
- Attentata post appellationem ut non revocentur, debet constare de non jure petentis revocationem per rem judicatam, vel confessionem partis. 142
- Attentatorum remedium non solum conceditur quando

& Verborum,

quando adest notoria injustitia, sed etiam quando constaret de non jure. 143
 Attentatorum in concessione consideratur potius contemptus Superioris, quam læsio juris & partitis. 144
 Attentatorum remedium reputatur in Jure benignum, & favorabile, & privilegiatum. 145.146
 Attentatorum judicium favorabilius est judicio spoliij, & sic possessorio recuperandæ, & interdicto Unde vi. 148
 Attentatorum ante purgationem non potest procedi in negotio principali. 149
 Attentata purgantur. 281.2
 Attentare non dicitur ille, qui facit actum continuativum. 286.3
 Attentata revocanda non sunt ad ejus instantiam, de cujus non jure constat. 288.21
 Attentata ut revocentur in beneficialibus, opus est quod attentatus coloret titulum. 22
 Confirmatio Judicis de attentato est valida. 23
Avaritia.
 Avaritia solet juvenescere in sene, licet cætera senescant. 154.46
Auctor Barbosa.
 Auctor Regem Catholicum adit ut judices deputer qui illum super materia recursuum ad Judices seculares in causis Ecclesiasticis audiant. 275.1
 Auctor casum sibi contingentem narrat. 276.16
 Auctor, propriam causam ad supremum Regni Consilium delatam defendit. 17
Auditor.
 Auditores Rotæ sunt duodecim Juris nostri lucernæ, & ejus decisiones apud omnes ferè nationes pro lege habentur. 99.58
Aversio.
 Vide *Matrimonium.*
 Aversio arguitur lamentationibus, & protestationibus quæ declarant animum alienum à contrahendis, & remonent consensum à contractis. 82.15.16
 Aversio animi ostendit magnam voluntatis præsumptionem. 217.2
Avia.
 Avia exclusa, à qua linea incipit, tota pariter linea exclusa censetur. 51.17
B
Bancharius.
 Bancharius. Regij fisci debitor, non potest ejusdem quantitatis, quam Regius fiscus ei dare tenebatur, usuras petere. 324.14
Baptismus.
 Baptismus, & Ordo differunt in multis. 219.14
 Baptizatus vi vel metu adhuc tenetur legibus Christianæ Religionis. 218.12
Bellum.
 Pro Bellicis rebus bene gerendis sunt quàm sapissimè adhibenda consilia. 327.23
 Doctores etiam intervenire debent in consiliis belli simul cum militibus. 24
 Dux priusquam bellum aggrediatur, prospicere debet an vires sibi suppetant ad debellandos hostes. 328.30
 Bella subita turbant milites fortissimos, & tunc nec vir consultus consultus est, nec fortis fortis. 329.48
Beneficium.
 Beneficium ad simultaneam Episcopi & Capituli provisionem spectans, non potest Episcopus sine Capitulo, nec Capitulum sine Episcopo conferre. 144.7
 Beneficia hodie de stylo Curia vacant statim quod quis per Papam promotus est ad Episcopatum. 177.10
 Beneficij retentio à Papa concessa nihil aliud inducit, nisi certam continuationem in eodem statu, in quo existerat de tempore quo concessa fuit. 12

Beneficij retentio non extinguit jus providendi, nec consumit turnum. 13
 Beneficia patrimonialia quomodo providenda. 193.8
 Beneficia certo generi personarum, stantibus statutis, & foundationibus concedenda. 9
 Beneficia omnia cujuscunque Diocesis patrimonialia erant creanda. 194.18
 Beneficia dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitur. 198.3
 Beneficij possessione capta, censetur capta possessio omnium rerum & jurium ad beneficium pertinentium. 243.18
 Ecclesia nunquam perdit suam possessionem. 19
 Beneficia quæ promoti obtinent tempore promotionis, sunt Papæ reservata. 245.3
 Beneficia per promotionem ad Episcopatum vacant in Curia. 4
 Beneficia Militarium Ordinum, etiam Melitensis, includuntur sub dispositionibus regularum Cancellariæ, nisi in eis expresse reperiantur excepta. 245.16
 Beneficia omnia Ordinum Militarium, etiam S. Joannis Hierosolymitani, includuntur sub dispositione regularum Cancellariæ Apost. 18
 Beneficij juris patronatus laicalis de proximo vacaturi retentio à Papa concessa valet sine patronorum consensu, & sine speciali derogatione. 263.94
 Beneficia Ecclesiastica in dubio præsumuntur libera. 281.4
 Beneficia secularia spectantia ad collationem Episcopi, possunt esse in Ecclesia Regulari. 283.21
 Beneficia Curata ex nominatione, seu præsentatione Monialium providenda, sunt ab Ordinario sine concursu conferenda. 285.46
 Beneficia & officia, quæ in Regnis Hispaniarum prohibentur extraneis conferri, sunt quæ in perpetuum, vel ad tempus certum & præfixum in titulum conferuntur. 311.53
 Beneficia & officia, quæ ad nutum Superioris amovibilia assignantur, non prohibentur conferri extraneis à Regno. 54
 Beneficij permutatio juris patronatus laicalis, stante necessitate & utilitate Ecclesiæ potest fieri sine consensu patronorum. 312.59
Blasius Gondisalvus.
 D. Blasius Gondisalvus à Ribero laudatur. 11.96
Bona.
 Bona sua si quis Ecclesiæ donavit ea conditione, ut alimenta sibi præstaret pro tota vita, non reducitur obligatio ex eo, quod casualiter obligatus vixit plures annos. 59.4
 Bona, in generali non restringitur per adjunctionem specierum. 128.17
 Bona sedentia relicta, vel donata Ecclesiæ, vel loco Religioso in Valentia, debent alienari intra annum. 162.12
 Regnorum publica utilitas petit ut bona stabilia sint in commercio hominum non privilegiatorum, nec exemptorum. 19
 Bona quæ testator per fideicommissum tenebatur alij restituere, non veniunt in generali institutione. 182.11
 Bona ex sua origine laicalia, si postea casu aliquo ad Ecclesiam, sive Monasterium devenerunt, Ecclesiastica exinde censentur. 15
 Mutata enim conditione personæ, & bonorum conditio mutata videtur. 16
 Bona tanquam vacantia quando in majoribus Regiæ coronæ devolvantur. 185.47.48
 Majoratus, vel Capellæ bona vacantia, Regiæ Coronæ devoluta non censentur nisi deficientibus fundatoris consanguineis. 49
 Fiscus

Index Rerum,

Fiscus in bonis vacantibus non succedit donec superest aliquis ex consanguineis usque ad decimum gradum. 50

Bona omnia, & redditus Monasterij translati acquiruntur Conventui, in quem transferuntur. 283.16

Bonorum distributio inter certas personas potest committi in liberam tertij voluntatem. 339.8

Bona, & mala fides.

Bona fides minimè arguitur ex serie facti dolosa, & modo insolito. 8.67

Bona fides in dubio præsumitur. 17.20

Præsumptio bonæ fidei non infringitur per aliam malæ fidei. 21

Bona fides colligitur ex superioris auctoritate, vel iudicio doctissimorum virorum, qui matrimonij dissolutionem approbarunt. 24

Mala fides præsumitur in contrahentibus quando matrimonium fuit clandestinè celebratum. 17.19

Contestatio litis non inducit malam fidem quoad usus matrimoniales inter parentes, qui à principio bona fide contraxerunt. 25

Bonus.

Bonus quilibet particularis in dubio præsumitur. 27.23

Breve.

Breve S. D. N. Urbani VIII refertur. 22.16

Brevium interpretatio sumenda est à communi stylo, & usu Curia. 100.64

Bulla.

Bulla Pij V. refertur. 21.78

Bulla Julij III. ponderatur. 197.41

Non prohibet quin Sedes Apostol. per se cognoscat, vel causam appellationis, si velit, alteri committat. 42

Bulla S. D. Clementis VIII. saculatizationis Ecclesiæ Cæsaraugustanæ refertur. 250.1

Bulla Martini V. refertur. 260.67

Bulla Nicolai V. refertur. 261.68

Bulla erectionis Collegiæ de Lerma refertur. 310.39.42

C

Cambium.

Cambium siccum, & cambium reale quod dicitur ostenditur. 335.1

Pecuniæ verè & realiter debent accipi ad cambium ex ipsamet causa post lapsum diei præstitutæ ad solvendum. 2

Debitor non constituitur morosus, nec tenetur ad cambia, nisi creditor illi protestetur se velle accipere illas pecunias ad cambium, & de facto eas receperit. 3

Cambia sua natura valde sunt onerosa. 5

Mora incurfa non dicitur ut cambia, & interesse debeantur, si creditor tempore destinatæ solutionis non aderat, nec procuratorem constituerat in loco ubi solutio facienda erat. 6

Cambia sunt usuraria, si verè & realiter litteræ transmissæ non fuerint cum debitis circumstantiis. 336.7

Cambia nunquam sunt conformia. 9

Canon.

Canones Juris, rationis, & æquitatis sunt sequendi in arbitrio boni viri. 204.31

Canonicus.

Vide Vicarius.

Canonicus falsus, si diu stetit in possessione, & deinde à Papa obtinuit provisionem, non indiget nova apprehensione, & installatione. 131.21

Capitulum.

Capitula plura Ordinis concordantur. 38.116

Capituli major pars si nolit Præsidenti obedire propter ejus injustitiam in procedendo, potest sine

ipso ad electionem procedere, vocata debitis viis & modis minori parte. 211.97

Capituli major pars instat pro dissolutione, & prorogatione. 255.2

Capituli celebratio ad breve tempus prorogari potest. 256.7

Capitulum de consensu majoris partis potest suspendi ab eo, qui illud convocavit. 257.13

Capituli convocatio spectat de Jure communi ad Provincialem. 14

Præsumendum est pro validitate illius quod facit major pars Capituli. 15

Factum sapienter creditur quod plurimorum consensu, & iudicio gestum est. 16

Tempus ad Capitulum celebrandum potest de majori parte illius abbreviari. 17

Pars minor in Capitulo procedit, majori contempta, quando ista vocata venire noluit, vel voluntariè recessit. 19

Prorogatio Capituli ex justa & honesta causa facta valet. 20

Capitulum convocatum, & congregatum differunt. 270.181

Factum à majori & saniori parte Capituli est exequendum, non obstante appellatione à minori parte interposita. 314.96

Capituli Cisterciensis Præsidentis auctoritate Apost. absolvit Prælatos ab officiis. 264.106

Capuccinus.

Capuccini Italiæ renunciant in Capitulo officiis. 264.108

Carceratio.

Carceratio damnum infert irreparabile. 179.15

Carmelitanus.

Carmelitanis conceditur, ut eorum Generalis possit suum munus obire, rejecta quavis appellatione. 32.68

Carnalis stimulus.

Carnales stimuli omnes tangunt, nec facile quis potest ab illis inuniversum se liberare 13 6.37

Carolus Molinæus.

Carolus Molinæus hostis jurisdictionis Ecclesiasticæ importunissimus. 170.78

Carthaginenses.

Carthaginenses pœnam mortis suos Generales afferunt, eo quod parvo exercitu bellum aggredirentur, licet victores evaserint. 329.41

Castellanus.

Castellano imputanda castelli amissio, si culpa sua evenisse probetur. 326.13

Castellanus arcem, seu civitatem deferens, aut inimicorum potestati tradens tunc & quando eam jam defendere non poterat, culpâ cacat. 5

Castellanus quando periculum est certum, non debet illi se committere, quia potius esset temeritas. 328.32

Castellanus quando præcisè erat debellandus, potest se & suis servatis, tradere castellum. 36

Castellanus, qui castellum tradidit, an & quando veniat puniendus. 38

Castellum.

Castellum Principis occupans non principaliter animo ipsum offendendi, non committit crimen læsæ Majestatis. 326.10

Castellum, seu navis quando deventura est in hostium manus omnia pretiosa prius igni tradenda, aut in mare projicienda. 329.52

Casus.

Casus exceptus non firmat regulam in contrarium, quando alia interpretatio dari potest. 260.65

Renunciatio casuum fortuitorum non comprehendit extra

& Verborum.

extraordinarios, & nimis insolitos. 106
Renunciatio casuum fortuitorum non comprehendit
substantiam rei conductæ. 107

Catholicus.

Catholicus Princeps semper præsumitur justè & piè
moveri. 162.16

Causa.

Causæ Religiosorum à Tribunali Nuncij extrahi
non debent. 39.123

Causa ut per edictum procedi possit, est expressa in
commissione, nempe constituto de non tuto ac-
cessu. 54.11

Causæ duæ ubi in aliquo actu faciendo concurrunt,
non debet magis attribui uni, quàm alteri causæ.
91.92

Causa impulsiva ea est, quæ falsò expressa Princi-
pem movet ad facilius concedendum petita; vel
si vera est, & ea non taceretur, movet ad difficilius
concedendum. 101.77

Causæ finalis defectus reddit semper actum nul-
lum. 78

Causa finali cessante, cessat dispositio. 79

Causæ impulsivæ vitium in ea exprimenda, vel ta-
cenda non nocet concessionem Principis. 80

Causa in secunda instantia effecta appellabilis ex-
cutive in ea agi non potest. 188.1

Causa appellabilis semel effecta, semper remanet ap-
pellabilis. 2

Causa semel effecta non appellabilis, semper rema-
net inappellabilis. 3

Ordinaria via si actum fuerit à principio, sententia,
quæ aliàs erat exequibilis, attentata materia efficitur
appellabilis. 4

Nullus præter Senatores Consilij Militiarum potest
cognoscere etiam in gradu appellationis de cau-
sis inter Præceptores, Milites, Fratres Militia-
rum introductis, & pendentibus, secundum quan-
dam Bullam Pij V. 196.36

Causa dicitur, quæ ordinario judicio introducta, &
contestata fuit. 197.45

Causa semel effecta Curialis, sine Papæ scientia à
Curia extrahi non potest. 198.56

Causa semel effecta Cardinalitia, semper remanet
Cardinalitia. 58

Inappellabilis est possessoria causa, quando in ea pro-
ceditur per Decretum, secus quando per viam sen-
tentia diffinitivæ. 189.17

Causa matrimonialis quoad appellationem non est
privilegiata. 18

Causa si perimitur, effectus tollitur. 373.6

Causa finalis dicitur, quæ ab agente principaliter
consideratur. 353.6

Causa matrimonij in omni persona donante est fi-
nalis, dummodo fiat pro certo, & determinato
matrimonio. 7

Cautela.

Cautela abundans nocet in suspectis, & in his, quæ
possunt habere suspicionem fraudis, doli, & cir-
cumventionis. 120.35

Cautelæ quanto plures adhibentur in contractibus
suspectis, eo magis augetur suspicio fraudis, &
doli. 36

Cautela excogitari non potest quin data magna ini-
quitate actus reddatur nullus. 156.67

Cedula.

Cedula ante diem nullibi desideratur. 317.20

Cedula ante diem præsumitur præcessisse. 22

Celo.

Celare, & occultare magnam inducit pro deli-
cto, quod prætenditur commissum, suspicionem.
96.19.

Censura.

Censuræ propter contumaciam relaxantur. 548

Censurarum remedio maturè & magna circumspe-
ctione utendum. 210.88

Census.

Vide Decima.

Census constitutus pro justo pretio, & æquiva-
lente secundum tempus contractus, est validus,
quamvis ex postfacto valor adeò excreverit, ut
resultaret maxima iniquitas contra debitorem
census. 59.1

Census rectè, & justè constitui potest ad vitam
ementis, etiam si tanto tempore is supervixerit,
quod fructus excedant pretium solum. 5

Census constitutio pro modico pretio, injusto, &
inæquali, tempore contractus erit usuraria. 9

Census usurarij dominium in Censualista residere
non potuit, ac proinde tenetur restituere fructus
perceptos. 10

Certus.

Certus qui est, amplius certiorari non debet. 269.170

Cessio.

Vide Transactio.

Cessio & renunciatio supposita & simulata invali-
da est. 184.33

Cessio facta clerico videtur procedere ex fonte cupi-
ditatis, & in fraudem facta. 35

Cessionarius.

Cessionarius non facta effectuali solutione, non po-
test ex cessione agere. 184.34

Character.

Characteres visi imitari potius quàm veri Notarij
conficientis scripturam, faciunt de illa malè præ-
sumi. 352.52

Charta.

Chartæ standum est, omnibus in adversum conje-
cturis sublatis. 69.2

Charta de retrovendendo incontinenti fieri dicitur,
quando fit sub eodem Notario, & testibus. 236.30

Charta in qua scriptum fuit instrumentum, si sit
maculata, & immunda, inducit præsumptionem
falsitatis. 352.54

Christophorus de Moscoso.

Don Christophorus de Moscoso in Regio India-
rum Consilio Senator meritissimus. 161.1

Citatio, Citatus.

Citationes ubi fieri debent per edictum, quæ requi-
rantur. 64.15

Citationes originales debent affigi, legi, & dimitti
affixæ per aliquot horas in valvis Ecclesiæ ma-
joris, & deinde relinquuntur copia etiam affixa. 16

Affixio citationis an debeat fieri in loco viciniore,
aut vicino, ostenditur. 17

Citationis defectus est insanabilis, & indispensabi-
lis per Principem supremum. 213.12

Citationis solemnitatem supplet præsentia partis.
317.25

Citari comparitio supplet, & sanat omnem defectum
citationis. 26

Citatio præsumitur facta per comparitionem par-
tis citatæ. 27

Citatus quod quis non fuerit, non potest probari in
extrajudicialibus. 28

Civitas.

Civitas quam Imperator defendere non potest, nec
de hoc est spes proxima, potest se alteri subji-
cere. 328.37

Clausula.

Vide Contractus.

Clausulæ irritantes non debent referri ad id, quod
incidenter, & accessorie tractatur. 74.11

Clausulæ

Index Rerum,

Clausulæ insolitæ reddunt actum suspectum de fraude, & dolo. 108.75
 Claus. *quam & quas* &c. operatur solum super præmissis, &c. in articulo, de quo fuit appellatum. 112.199
 Clausulæ insolitæ dolum & fraudem præsumi faciunt. 120.34
 Clausula, & quibuscumque aliis contrariis non obstantibus, derogat solemnitati reproductionis, & intimationis, quatenus necessaria forent. 179.17
 Clausulæ derogatoriæ regulantur ab ipsa dispositione principalis. 187.75
 Clausula, *si quid exequendum*, nullum jus dat, nec illud aufert, semper intelligitur prout de Jure. 188.5
 Clausulæ, *si quid exequendum*, vigore, dum gustatur an executioni locus sit, aliquid exequendum non venit. 8
 Clausulæ, *Peto justitiam*, vigore, videtur actio aliàs inepta bene intentari. 9
 Claus. *Peto justitiam*, non extendit vires suas ultra explicata in libello, nec comprehendit modos non narratos. 10
 Claus. *Petens*, &c. & aliæ salutare judicium efficiunt ordinarium. 189.15
 Clausula, *cum annexis*, & *connexis*, comprehendit omne jus competens, & omnem actionem pariter competentem super ea causa. 195.54
 Claus. *conscientiam tuam oneramus*, vis & effectus. 227.48. & seqq.
 Clausula testamenti. 233.2
 Clausula, *Sublata*, adimit cuilibet facultatem aliter interpretandi, & moderandi. 310.40
 Clausula generalis non potest referri ad id, quod est specialiter provisum. 43
 Defectus clausulæ, *Actum*, &c. indicat imperfectionem actus, & stipulationem non adesse. 349.29
 Clausula codicillaris adjecta ab ipso testatore operatur ut descendentes censeantur invicem, & successivè vocari per fideicommissum. 362.16
Clemens VIII.
 Clemens VIII. innovavit anno 1592. antiquam formam circa informationes novitiorum faciendas. 77.38
 Idem Clemens VIII. de anno 1602. validitatem professionum absque informationibus emissarum ad terminos Juris communis reduxit. ibi. 41
Clericus.
 Clericus potest filio, seu filiæ quicquam ultra quintam bonorum suorum, pro alimentis vel dote relinquere, si pars illa non sufficiat, attenta qualitate & dignitate patris & filij. 136.41
 Clerici & laici in concernentibus politicam temporalem, eundem habent Rectorem Principem secularem, cujus legibus gubernantur. 162.22
 Clerici si impunè vacarent laicorum cædibus, posset Princeps laicus contra illos defendere suam civitatem, neque id esset contra libertatem Ecclesiasticam. 163.27
 Clerici, qui unà cum Parocho Ecclesiæ inserviunt, & curæ animarum incumbunt, ac decimis participant ex Ecclesiæ fundatione, illas non solvunt. 240.43
Coactio, vide Persuasio.
Coadjutor.
 Coadjutores non sunt beneficiarij interim dum vivunt coadjuti. 176.2
 Coadjutores Episcoporum, seu Rectorum Parochialium auctoritate Apostol. instituti ad personalem residentiam ut Episcopi, & Rectores ipsi tenentur. 177.4

Coadjutor, cum moritur coadjutus, incipit habere jus tanquam novus Canonicus, & diversa persona. 250.3
 Coadjutores non sunt beneficiarij interim dum vivunt coadjuti, nec habent jus, nec titulum in beneficio. 4
 Coadjutor decedente coadjuto, nova possessionis apprehensione eget. 6
 Coadjutor debet habere locum capte possessionis post obitum coadjuti. 7
 Habilitas in coadjutore an requiratur de tempore factæ coadjutoriae, vel tempore, quo illa cessavit. 8
 Coadjutores Episcopis, vel eorum superioribus dare solius est Papæ. 308.3
 Coadjutoribus Episcoporum multa prohibentur, quæ Episcopis coadjutis licent. 311.50
 Coadjutorum potestas à forma dationis coadjutoriae pendet. 51
 Coadjutorum temporalium in donatione non requiritur consensus patronorum. 312.55.56
Coadjutoria.
 Coadjutoria incompatibilis est ad effectum retentionis cum alio beneficio residentiam personalem requirente. 177.3.11
 Coadjutoria licet sit similis renunciationi, est tamen quid diversum ab illa. 258.5
 Coadjutorias cum futura successione non potest Papa concedere secundum concordata Germaniæ. 251.9
 Papa de Jure potest coadjutoriam cum futura successione deputare. 10
 Coadjutoria cum futura successione an sit simplex dispositio, vel mixta. 11
 Coadjutoria cessante, nullus de illa præter Papam disponere potest. 16
 Coadjutoria bene potest stare absque futura successione. 19
Collatio.
 Collationes Ordinariorum non possunt probari nisi per instrumenta publica Notariorum cum subscriptione testium, ne fingantur fraudes in anticipanda data contra provisos Apost. 44.38
 Collatio beneficij quando fieri debet per Episcopum de consilio Capituli, tunc dicitur spectare ad solum Episcopum, non autem ad Episcopum & Capitulum. 283.23
 Collatio expedienda cum consilio alterius dicitur libera. 25
Collegium.
 Collegium ut constituatur de jure Canonico, duo sufficiunt. 205.40
 Collegium constitutum semel in multis, potest conservari in uno. 41
Comes de Monte Regio.
 D. Comes de Monte Regio quod indultum à Sanctissimo obtinuerit circa beneficiorum provisionem in Diocesi Auriensi existentium. 190.1
Comitissa.
 Comitissa superiorem non recognoscens curatrix filiorum potest contrahere, & bona eorum absque decrero, & aliis solemnitatibus alienare. 47.11
Commissarius.
 Commissarius debet sequi verisimilem mentem restantis. 140.30
Commissio.
 Commissio conscientiarum operatur ut solus Deus, & non alij, debeant esse Judex, seu cognitor. 227.44
 Commissio ad testandum quomodo in Hispania dari possit. 339.10
Comparativum.
 Comparativum supponit suum positivum, & ipsum congruenter

& Verborum.

congruenter includit in se, & in alio, ad quod refertur. 150.11

Comparativum nomen regulariter naturam suam servat, & positivo confertur, & de eadem specie intelligitur. 12

Comparativum propriè debet relinquere positivum extremo. 13

Compensatio.

Compensatio usurarum cursum impedit. 324.15

Compensatio datur quando pecunia ex utraque parte est eodem tempore debita, 17

Compensatio non fit, quando pecunia est debita de præsenti ex parte unius, ex parte verò alterius debita ad diem. 18

Compensatio ut ipso jure fiat, requiritur ut præcedat factum hominis eam petentis. 19

Retrotractio in compensationibus debitis regulariter non datur. 20

Compensatio quando opponitur, extinguit debitum à die oppositionis, & non ante. 324.21

Bancharius, qui pecunià certa die consignare tenetur, non potest compensare antequam illa dies venerit. 22

Compensatio in causis fiscalibus semper rejicitur. 23

Juramentum impedit opponi compensationem. 325.25

Complutensis Universitas.

Complutensis Universitas quam exemptionem habeat ostenditur ex privilegio Clementis VIII. 303.9

Compulsus.

Compulsus litteris suæ Majestatis non dicitur sponte facere. 195.27

Conceptio, Conceptus.

Conceptionis signa sunt si mulier res insolitas, quas comedere non licet, appetierit, vel si venter in bona valetudine crescere, & intumescere incipiat. 66.30

Conceptus quicumque quadragesimo die, & formatus, & animatus est secundum alios. 65.21

Concessio, Concessum.

Concessionem, & confirmationem Principum declaratur secundum interpretantium petitiones 286.58

Concesso uno, videntur concessa omnia, quæ ad id exequendum sunt necessaria. 190.4

Concessum ad tempus limitatum, ultra illius non extenditur. 268

Concessum ad tempus, post illud censetur denegatum. 9

Concilium Tridentinum.

Concilium Trid. sess. 25. de Reg. c. 19. refertur. 78 50

Concilium Trid. sess. 25. de Regul. cap. 19. procedit vel per modum præsumptæ, & tacitæ professionis, vel per modum præscriptionis & extinctionis actionis præsentis nullitatis. 234.7

Concilium Trid. loquens de Episcopo, ubi voluit excludere Prælatos inferiores, aut eos expressè exclusit, aux Episcopum cum dictione taxativa inclusit. 315.5

Conclusio.

Conclusio, seu petitio semper declarari debet secundum illius narrationem. 186.57

Conclusio ubi non capitur ex his quæ petrantur, & aguntur à partibus, nihil dicitur actum. 198.4

Conclusio sola dicitur esse contractus, quando verba in contractibus hinc inde interveniunt. 5

Concordia.

Concordia facta inter Collegium S. Ildephonsi Universitatis Complutensis, & Capitulum Collegiæ Ecclesiæ ejusdem oppidi. 227.1

Concordiæ Capitulum refertur. 2

Barbosa Vota decisiva.

Côcordia an circa accessum aliquid innovari. 279.25

Concubina.

Concubinæ suæ donando Princeps censetur dispensare cum prohibitionem. 46.7

Concursus.

Concursus de forma est ut examē fiat à tribus examinadoribus synodalibus, & non paucioribus. 209.85

Concursus in quo intervenit cum examinadoribus synodalibus alter qui non erat talis examinador synodalis, est nullus. 210.87 & p. 230.89

Conditio.

Vide *Onus, Clausula.*

Conditionem apponens in ipsa actionis nativitate, apponit quasi non sit nata actio. 26.11

Conditio posita in fideicommissis, vel majoribus ducendi consanguineam est valida, intelligi debet accedente Pontificis dispensatione. 49.4

Conditio ducendi consanguineam etiam secundo gradu consanguinitatis conjuncam, est valida. 5

Conditio mixta habetur pro impleta, quoties non potest impleri per factum ejus in cujus persona impleri habet. 7

Conditio imposita nubendi Petro, habetur pro impleta, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxisset. 8

Conditio habetur pro impleta quando mulieri fuit injunctum per præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium. 9

Conditio, seu reserva o retinendi proprium, in ipsa met Professione apponit, & inferi debet, ut illam annulet. 235.22

Quæ sunt in cōditione nō sunt in obligatione. 278.16

Conditio quæ de jure impleri non potest, rejicitur. 291.31

Conditio impossibilis, seu difficilis de jure habetur pro non apposta. 33

Conditio nati ex legitimo matrimonio, idem importat quod proceati ex legitimo matrimonio. 364.4

Jura probantia hanc opinionem referuntur. 9

Conductus.

Conductus sine expressione salarii, censetur conductus pro solito præstari 371.10

Confessio, Confessus.

Vide *Matrimonium, Metus.*

Confitens in extremo vitæ periculo, præsumitur dicere veritatem. 10.93

Confessio extrajudicialis non probat contra confitentem, etiam de Jure Canonico, 12.113

Confessio extrajudicialis & non absque juramento facta, non debet prævalere alteri judiciali, & jurata. 124

Confessio de matrimonio sponte contracto non potuit sanare defectum consensus in ejus celebratione intervenientis. 115

Confessionis extrajudicialis geminatio confitentis præjudicat. 116

Confessio extrajudicialis non probatur per testes singulares, etiam singularitate adminiculata. 117

Confessio præcipitata, & indeliberata non præjudicat. 118

Confessio potest revocari incontinenti. 120

Confessio qualificata non potest acceptari, rejecta qualitate. 26.16

Confessio facta inter personas suspectas non probat. 43.34

Confessio unius alteri non nocet. 35

Confessio resignantis nocet resignatorio, si venit alio jure quàm resignantis. 36

Confessio extrajudicialis non probat in præjudicium tertii, cui fuit jus quæsitum ex altera confessione

Index Rerum,

- fessione judiciali. 88.84
 Confessio erronea non præjudicat. 96.27
 Confessio debet interpretari ut quanto minus præjudicet confitendi. 28
 Confessio facta in uno judicio ad unum finem, potest revocari in alio ad alium finem proposito. 96 n. 30. & p. 98. n. 56
 Confessioni extrajudiciali fides habenda non est. 98.15
 Confessio contraria veritati nihil valet. 52
 Confessio vi, & metu facta non nocet. 154
 Confessio à minore facta sine curatoris interventu valere non potest. 55
 Confessus in jure pro judicato habetur, & confessio propria omnem superat probationem. 297.14
 Confirmatio.
 Vide *Concessio.*
 Confirmatio electionis ex quibus inducatur. 15.1
 Confirmatio tacita ex quibus excludatur. 26.10
 In confirmatione non requiritur forma, sed sufficit quod fiat per quodcunque dictum, vel factum, quo superior declaret suam voluntatem. 28.32
 Confirmandi actus non est jurisdictionalis, & in quacunque parte potest expediri. 38.129
 Confirmatio non operatur contra confirmantem. 186.74
 Confirmatio in forma communi non operatur majorem firmitatem institutioni confirmatæ, quam antea habebat. 77
 Confirmatio non operatur in præjudicium tertii. 78
 Confirmatio Principis non validat actus nullos, & invalidos in præjudicium tertii, nec Princeps id velle præsumitur. 79
 Confirmatio facta in executionem actus præcedentis, ad aliud non extenditur. 80
 Confirmatio convalidat actum nullum, si defectus nullitatis exprimitur, secus verò si taceatur, & incognitus sit confirmanti 82
 Confirmatio est necessitatis, & debita. 202.9
 Confirmandi auctoritas concessa si ei visum fuerit, non designat liberam voluntatem, sed discussionem rationi, & arbitrium boni viri. 204.33
 Confirmatio est debita de necessitate. 212.4
 Confirmatio si denegetur, potest recurri ad superiorem, ut præfixo brevi termino obliget ad confirmandum, aliàs poterit ipse confirmare. 6
 Confirmationis per denegationem fuit jure, & propriè evacuata instantia Præsentis & Confirmatorum. 216.40
Confirmatio, vel infirmitas pro ut iustum sibi videbitur, respiciunt justitiam 218.50
 Confirmatio, aut infirmitas electionis in Religione S. Hieronymi, an sit in potestate Diffinitorum pro eorum libito. 250.57
 Confirmatio sustinet actum tanquam à confirmante. 286.2
 Confirmator.
 Confirmator quomodolibet cessaverit electionem etiam digni, cassata est. 203.32
 Confirmator ex officio suo habet jus confirmandi, vel cassandi electionem prout sibi videbitur expedire. 33
 Confirmator tenetur de electionis forma, electique meritis inquirere. 202.11
 Confirmator potest vel judicialiter, vel extrajudicialiter ad confirmationem devenire. 12
 Conjectura.
 Conjectura nulla major sanæ mentis quam illa, quæ desumitur ex qualitate testamentariæ dispositionis. 62.10
 Conjecturæ plures, simul junctæ, plenè probant. 86.56.59
 Conjectura honesta inhonestam præsumptionem vincit. 133.9
 Conjecturæ quæ in causa criminali tantum sufficiunt ad torturam, multo fortius sufficiunt in causa civili ad hoc, ut non adhibeatur fides instrumento. 349.13
 Conjecturæ sufficiunt ad inducendum fidei commissum. 362.4
 Conjecturæ plures simul junctæ id efficere solent, quod una per se sumpta efficere non potest. 362.20
 Consanguineus; Consanguinitas.
 Consanguinei, & affines in quot gradibus contrahere prohibeantur. 173.8
 Probationes consanguinitatis quando offeruntur à muliere incontinenti, non levis præsumptio insurgit pro veritate exceptionis, 298.35
 Conscientia.
 Conscientiam alienam nemo cognoscit, nisi Deus, qui corda scrutatur. 10.86
 Thomæ Sanchez limitatio declaratur. 87
 Conscientia est dictamen rationis, & cognitio sui proprii cordis 96.22
 Conscientia semper arguit hominem bonè, & malè actorum. 23
 Conscientia magistra vera. 24
 Ad salvandam conscientiam sufficit conscientia legis. 215.30
 Consensus.
 Vide *voluntas.*
 Consensus, & voluntas ex conjecturis non probatur, concurrente metu, seu coactione violenta. 12.109
 Consensus non adest, ubi metus intervenit. 81.4
 Consensus, & voluntas cum in animo consistent, & iste difficile cognosci possit, aliquibus signis exterioribus deprehendi debet. 122.52
 Thomæ Sanchez opinio intelligitur. 53
 Consensum, aut affectum in penitus ignotum dirigere non possumus. 123.63
 Consensus quoties fertur in foeminam aliqua conditione vestitam, expressè error refunditur in errorem personæ. 125.79
 Consensum à principio intervenisse colligitur ex actibus subsequenter. 178.6
 Prudenter, & sapienter factum creditur, quod plurimum consensu, & judicio factum est. 202.2
 Consensus partis tacitus vel expressus in possessione capta excludit attentata. 243.28
 Consensus est de substantia matrimonii. 302.81
 Consensus si non pro forma, & actus solemnitate, sed dumtaxat pro interesse, & præjudicio alicujus requiritur, sufficit quodcumque, & quomodocumque adhibitus sit. 313.65
 Consiliarius, Consilium.
 Consiliarium Principis offendens intuitu & contemplatione officii, incurrit crimen læsæ Majest. 342.5
 Consilium Regium non admittit per viam violentiæ materias quæ emanant à visitatione, & correctione. 46.125.126
 Consilium petendum non alterat naturam juspatronatus, & sic si patronus laicus tenetur præsentare de consilio Parochis, non ideo definit esse juspatronatus merè laicale. 283.24
 Concilium plenius deliberandi plerumque nec tempus, nec locus præstant. 327.26
 Consilia prava magis, quam bona sæpè solent prosperè evenire. 330.57
 Constantia.
 Constantiam aliam requirit recta ratio in viro, quam in foemina. 5.24
 Constitutio.
 Vide Statutum.

& Verborum.

Constitutio prima Sixti V. contra criminosos ad aliquam Religionem transire volentes, refertur. 72.2
 Eiusdem alia Constitutio declaratoria primæ citatur. 3
 Gregorii XIV. Constitutio moderatoria. 4
 Constitutio Sixti est lex fundata in præsumptione. 74.13
 Constitutio, quæ sit ad declarandum, & roborandum aliam, intelligenda est, & limitanda juxta terminos roboratæ, & declaratæ. 14
 Constitutio conditionalis inducit nullitatem. 75.23
 Constitutio prima Sixti V. continet decretum irritans. 26
 Ponderatur secunda ejusdem Sixti V. Constitutio. 27
 Constitutio declaratoria novum Jus, aut veteris revocationem inducere minimè potest, sed tantum ambigua aperire. 76.35
 Constitutiones Sixti V. contra criminosos, &c. qualiter per Clementem VIII. declaratæ, & innovatæ fuerint. 37
 Constitutio Clementis, de anno 1592. circa informationes faciendas formam inducit. 77.18
 Reprobatur F. Emman. & declaratur prima Constitutio Sixti V. contra criminosos, &c. 39
 Constitutio Clementis VIII. de anno 1602 non validavit professiones nullas facta tempore Sixti, sed solum loquuta est de futuris. 42
 Constitutiones Sixti, & Clementis de anno 1592. continent decretum irritans in ea parte ubi agit de inquisitionibus faciendis. 78.43
 Constitutio Sixti V. super capienda diligendi informatione, &c. formam inducit, quam immutare non possunt Fratres, ex decisione S. Rotæ. 45
 Constitutiones Sixti, & Clementis circa formam requisitam in professionibus habent decretum irritans, juxta opinionem Steph. Gratiani. 48
 Constitutio Pii V. contra filios clericorum illegitimos edita declaratur. 137.51
 Constitutioni Caroli V. Imper. in Flandria multi respondent. 169.66
 Constitutiones singulorum Ordinum Monasteriorum servari debent. 224.13
 Ponderatur Constitutio 70. 227.43
 Constitutionis verba referuntur. 260.63
 Constitutio excipiens unam casum, videtur firmare regulam in non exceptuatis. 64
 Constitutio, seu statutum, quamvis generale, seu universale à morte constituentium interpretationem, & restrictionem recipit. 262.80
 Constitutio S. D. N. Urbani VIII. refertur super alternativa Provincialis Hispalensis. 91
 Constitutio Ordinis S. Augustini parte 3. cap. 7. refertur. 263.98.99.100 & 11
 Constitutio Ordinis Eremitarum S. Augustini parte 3. c. 3. refertur, & intelligitur. 264.109. & seq.
 Constitutio pœnam privationis imponens est pœnalis. 114
 Constitutio Ordinis Eremitarum S. Augustini parte 3. c. 7. sub rubr. de modo recognoscendi. Patrem Præsidentem, refertur. 268.162
 Constitutio Innocentii VIII. refertur & alia Julii Papæ II. 281.5
 Constitutiones Regularium sunt in causis Religionum attendendæ, non autem generales Juris communis dispositiones. 290.14
 Constitutio Clementis VIII. refertur. 15
 Constitutiones singulorum Ordinum servari mandatur Concil. Trid. 291.18
 Constitutio potius declaranda est ab alia simili Constitutione, quàm à Jure communi. 291.26
 Constitutiones contrariæ ad concordiam reduci debent, ut tollatur omnis contrarietas. 27
 Interpretatio illa sumenda est omni materia, per *Barbosa vota decisiva.*

quam non inducatur contrarietas. 28
 Constitutionis una pars aliam declarat. 29
 Constitutiones & Extravagantes Ordinis S. Hieronimi referuntur. 293.1
 Constitutio Collegiatæ Ecclesiæ de Lerma refertur. 310.34
 Constitutio à Jure exorbitans non est amplianda, sed restringenda. 311.47
 Constitutio nova quando concernit aliquid productivum plurium effectuum, comprehendit etiam præterita respectu effectuum futurorum. 359.3
 Constitutus in articulo mortis qui dicatur. 368.42
 Differentia est inter constitutum in periculo mortis, & constitutum in articulo mortis. 43
Consuetudo.
Vide Observantia.
 Consuetudo in electionibus quæ extirpenda. 231.78
 Consuetudo, quæ non derogat Juri, & Constitutionibus Religionis, sed declarat, & interpretatur easdem Constitutiones, non requiritur quod sit legitime præscripta, sed sufficit quod aliquo tempore considerabili fuerit observata. 231.80
 Consuetudo legitima potest efficere, ut electio fiat aliter quàm Jus commune disponit. 292.42
Contemptus.
 Contempti dicuntur, qui non fuerunt vocati cum deberent vocati. 269.171
Contractus, Contrahens.
 Contractus quando causa cognita probatur metu reverentiali fuisse gestus, est nullus. 6.40
 Contractus omnes bonæ fidei ex dolo sunt irriti. 8.52
 Contractus celebratus cum Fisco valet absque solemnitate statuti. 46.8
 Contractus celebratus cum aliqua Universitate non subicitur solemnitati requisitæ ab statuto per eandem Universitatem facto. 9
 Contractus simulatus est corpus sine anima. 154.39
 Contractus in quo intervenit enormissima læsio, est nullus. 156.68
 Contractus pars dicuntur omnia pacta, & conditiones in illo appositæ. 281.2
 Contractus dicitur imperfectus, & est locus pœnitentiæ quando in eos vel ante illum de Scriptura mentio facta fuit. 199.11
 Contractibus reciprocis prius qui exequi prætendit, debet ostendere se adimplevisse ex parte sua, quod in quolibet parvo adimplementum locum habet. 334.29
 Conditione deficiente, contractus cum ea celebratus censetur resolutus ab ipso initio. 248.11
 Contractus quando procedit ex causa onerosa, non censetur facta novatio per subsequentem stipulationem pœnalem. 278.18
 Contractus quando habet duas obligationes, sed una est appositæ per modum subrogationis ad alteram, & utraque est commissæ, tunc electio semper spectat ad creditorem. 19
 Contractus rescinditur cessante spe, quæ fuit causa ineundi contractum bonæ fidei. 331.2
 Contrahens cum hærede videtur intuitu qualitatis hæreditariæ contraxisse. 374.13
Contradictio, Contradictor.
 Contradictio, & oppositio cum denegatione facit materiam judicalem, & causa attentata. 216.39
 Contradictor legitimus quando non adest, sufficit quod Judex extrajudicialiter se informet. 28.28
 Contradictor legitimus ad immissionem impediendam non potest dici titulum non habens. 191.15
 Contradictor legitimus tria habere debet, scilicet ut possideat, ut bona fide, & ut incontinenti doceat de jure suo. 16
 Contradictor legitimus potest esse quilibet de populo

Index Rerum,

- pulo ad impugnandam electionem non ritè factam
de officiis publicis Reip. 204.37
- Contraria.*
- Contaria inter se sunt fateri se pro spoliato ad res-
titutionem consequendam, & dicere, se possidere
ad manutentionem obtinendam. 296.5
- Contumacia.*
- Contumacia colligitur ex probatione renitentiæ. 178.5
- Copula.*
- Copula probatur quando vir & mulier soli visi fue-
runt cubiculum ingredi, & ex eo post certum
tempus egredi unus post alium, mulier conspecta
fuit cum rubore, & inculta. 94.4
- Copula carnalis est difficilis probationis. 95.5
- Copulæ vera probatio ubi desideratur, illa reputatur
impossibilis. 6
- Copula verè, directè, concludenter probari non
potest. 7
- Copula probari solet ex pluribus præsumptionibus,
& adminiculis simul junctis. 8
- Probatio præumptiva habetur pro vera, & suffi-
cienti, in his, quæ sunt difficilis probationis. 9
- Copula conjectura, & indicia.*
- Mansio in Camera clausis januis ab intus solus cum
sola. 10
- Vociferatio, & clamor mulieris stupratæ. 11
- Dona & munera, quæ portat mulier cum lachry-
mando è cubiculo exiit. 12
- Sanguis repertus in mulieris interula. 13
- Publica vox & fama viciniæ. 14
- Depositio jurata mulieris de copula carnali. 15
- Côfessio mulieris diversis per sonis facta de copula. 16
- Confessio viri dicentis se cognovisse carnaliter mu-
lierem. 17
- Occultatio mulieris defloratæ ne visitaretur à ma-
tronis. 18
- Copula cum consanguinea difficiliorem reddit dis-
pensationem, & duriorem reddit Pontificem ad
concedendum. 100.68
- Declaratur opinio Fr. Basilii Pontii. 69
- Copula ubi negatur, vel quando Pontifex dispensat
sub conditione, *dammodo copula non intervenierit*,
si ea non probatur, dispensatio sustinetur in foro
exteriori. 101.73
- Copula in viro potest denotare voluntatem, & con-
sensum, cum sit agens, non sic in muliere. 110.171
- Copula non facit quin matrimonium non possit dici
coactum, & per metum contractum. 173
- Copulam ad integram restitutionem faciendam de
uxore ponderant plura Jura. 298.30
- Restitutio marito non est faciendâ quoad copulam
quando mulier incontinenti habet probationes
paratas super nullitate matrimonii. 33
- Restitutio quoad copulam non fit oblati probationi-
bus incontinenti de impedimento quocumque
dirimenti. 299.37
- Copula conjugalitatis est peccatum mortale in eo con-
juge, qui conscius est impedimenti. 38
- Restitutio mulieris est differenda ubi cautio non
sufficit ad præcavendum periculum extorsionis
copulæ. 39
- Copula carnalis præsumitur per violentiam interve-
nire quando habetur post matrimonium metu
contractum. 301.80
- Vide Metus.*
- Correctio, & Corrector.*
- Correctionis modus quando dicatur excedi, aut in
gravamen inferri, ostenditur. 32.74
- Corrigere est in totum auferre, & limitare est res-
tringere tantum, & aliquid detrahare generali
dispositioni. 150.14
- Correctores electi debent à Capitulo Provinciali
confirmari. 29.43
- Corrector electus à locali Capitulo, si non fuerit
confirmatus, missæ obedientiæ tenetur obedire. 30.49
- Correlativa.*
- Correlativorum idem est judicium. 113.8
- Creditor.*
- Creditor ex causa onerosa, si concurrat cum credi-
tore, ex causa lucrativa, præfertur primus. 158.91
- Refertur doctrina Ancharani. 92
- Creditori promittens in Paschate solvere centum,
vel dare pignus poterit creditor pignus recusare,
& petere centum. 278.17
- Credulitas.*
- Credulitas etiã injusta, & irrationabilis, seu bestia-
lis, à pœna, & dolo excusat. 199.22
- Crimen læsæ Majestatis.*
- Crimen læsæ Majestatis sine dolo non committitur. 326.8
- Crimen læsæ majestatis ut incurratur ex consilio, vel
auxilio hostibus Principis præstito, necesse est ut
dolus interveniat. 12
- Culpa.*
- Culpa est deviatio ab eo quod bonum est, sive in
faciendo malum, sive in omittendo bonum. 326.2
- Culpa debet esse dolosa ut noceat. 6
- Culpa non præsumitur, & multo minus dolus. 327.3
- Culpa an sit admissa quando sumus in dubio, nun-
quam quis potest pro culpa condemnari. 16
- Culpa ut evitetur, præsumitur factum quod verifi-
militer fieri debuit. 17
- Testes de culpa, seu dolo deponentes, quæ declarare
debeant ostenditur. 19
- Casum evenisse culpa alicujus asserens, probare de-
bet culpam illam fuisse ordinatam ad casum. 20
- Culpâ caret qui viris expertis credidit verisimiliter
his, de quibus fuerunt consulti. 328.28
- Culpæ imputatum non est quod propter bonum &
licitum finem factum fuit. 330.54
- Culpæ semper adscribitur provocanti. 343.17
- Curator.*
- Curatoris datio dementiam arguit, sed non conclu-
dit in alio tempore. 62.2
- Curatus.*
- Vide Vicarius.*
- Curati Diocesis Hispal. sunt deputati ab Archie-
piscopo ad curam animarum. 240.42
- D*
- Damianus.*
- FR. Damianus de Espinosa, & discreti Giennen,
& Ossunæ indebitè excluduntur à voce danda in
Capitulo. 271.191
- Damnum.*
- Damno contingente arrendatori facto Regiæ Cu-
riæ, agitur ad interesse. 158.97
- Damnum si contingat facto locatoris, etiã justo,
illud restitui debet. 159.98
- Damnum ob guerram præter spem superveniens in-
ducit remissionem pretii mercedis. 102
- Gravitas damni cognoscitur ex qualitate pœnæ, quæ
pro tali damno, seu excessu delinquenti impone-
retur. 295.5
- Damnum parvum cognoscitur ex parvitate causæ, &
ex genere pœnæ. 6
- Damnum Ordini illatum illud dicitur, quo status
Ordinis valdè deturparetur. 294.11
- Damnum magnum, seu læsio enormis in occupatio-
ne, subtractione seu alienatione bonorum Eccle-
siæ, quod dicatur, committitur judicantis arbi-
trio. 12

& Verborum.

Debet, indicit necessitatem, & obligationem, ita ut non impleto eo, quod per illud præcipitur faciendum, graves incurrantur poenæ. 79.55
Debeat, inducit necessitatem, præceptum & formam. 265.102

Debitum.

Debitum in fraudem remissum revocari debet in pristinam oblationem. 114.10

Decima.

Decimarum solutioni obnoxia sunt prædia secularia, & quæ seculari titulo possidentur, etiam a Clericis animarum curam habentibus, tam in propria, quam in aliena Parochia. 238.5

Decimarum solutioni obnoxia non sunt prædia dotalia Ecclesiæ Parochialis ad Parochi sustentationem in fundatione applicata. 6

Theologi resolventes Clericos non teneri ad solvendas decimas prædiales ex fundis Ecclesiæ, quomodo intelligendi. 7

Prædia pro dato Ecclesiæ Parochialis in fundatione assignata non solvunt decimas, si intra limites ejusdem constituta sint, alias secus. 8

Clerici ex redditibus & fundis suorum beneficiorum non solvunt decimas, secundum unam sententiam. 9

Sed contrarium verius. 15. & seqq.

Intelligunt nonnulli quando prædia pro dote Ecclesiæ data sunt in propria Parochia. 230.10

Leges Regiæ eximentes Clericos à decimarum solutione ex redditibus suorum prædiorum dotalium, intelliguntur quando ipsa prædia sunt in propria Parochia, non in aliena. 11

Decimæ extinguuntur quando debebantur primum illi Ecclesiæ, cui postea prædium donatum est. 12

Capellani, sive beneficiarii Ecclesiæ cui debentur decimæ ex debito inservientes, decimasolvere non tenentur. 14

Sed intellige prout num. 43

Abb. Panorm. tenet de dote Ecclesiæ solvendam esse decimam, si prius illa prædia dotalia erant tributaria. 15

Covarr. dicit ex prædiis Ecclesiarum Parochiæ, ubi sita sunt, decimasolverendas esse. 17

Azevedo resolvit disputando ex dote capellaniæ decimam deberi. 18

Aloysius Riccius latè probat Clericos ex prædiis dotalibus suorum beneficiorum teneriolvere decimas. 19

Didac. Perez concludit prædium Ecclesiæ, sive Capellaniæ, sive Oratio in dotem assignatum esse decimarum exactioni subjectum. 20

Marcus Antonius Genuensis latè, & ex professo disputat, & resolvit quod Clerici, qui Divina ab aliis percipiunt, tenentur de dote beneficii decimas Ecclesiæ Parochialiolvere. 21

Joan. Azorius substat decimas prædiales dotalibus Ecclesiæ prædiis esse à clericis persolvendas. 22

Joan. Franciscus Leo docet clericos teneriolvere decimas etiam ex prædiis dotalibus Ecclesiæ. 23

Franciscus Suarez tenet quod Clerici decimasolvere tenentur ex prædiis Ecclesiasticis suorum Beneficiorum, quando subduntur Parochorum curæ in sacramentorum perceptione. 24

Leonardus Lessius concludit non videri universè veram conclusionem illam, quod de prædiis Ecclesiasticis non teneantur Clericiolvere decimas. 25

Valerius Reginaldus intelligit Divum Thomam dicentem ex prædiis Ecclesiasticis non deberi decimas, intelligendum loqui de prædiis, quæ ante-

Barboſæ Vota decisiva.

quam alicui Ecclesiæ darentur, nulli alteri Ecclesiæ decimæ ex illis debebantur. 26

Clericos non teneri ad solutionem decimarum, & prædiis suorum beneficiorum, qui existiment & de quibus intelligendi sunt ostenditur. 27

Capellaniarum bona plerisque in locis sunt à decimarum solutione immunia. 240.28

Consuetudo efficere potest ut de prædiis Ecclesiasticis decima Clericis non solvatur, & tunc illam non solvens erit tutus in conscientia. 29

Decimarum solutio regulatur ab observantia subsequuta. 30

Prædia per consuetudinem possunt à solutione decimarum eximi, si modò Ecclesiæ Parochialis, intra cuius fines sunt prædia Ecclesiastica decimatoria, detrimentum non patiatur. 31

Consuetudo non solvendi decimas quadraginta annis inducitur, quanquam si de præscriptione agatur, diuturnum requiratur tempus. 32

Consuetudo non solvendi decimas ut inducatur, concurrere debet scientia & patientia dominorum, qui ad eas decimas exigendas jus habebant, ita ut non sufficiat scientia & patientia laboratorum, afflictorum, & locatorum. 34

Episcopus habet fundatam intentionem de Jure communi in parte, quam percipit decimarum Ecclesiarum Parochialium suæ Diocesis. 241.45

Cathedrales Ecclesiæ in Regnis Hispaniarum super decimis fundatæ sunt. 46

Decimas percipiendi quasi possessio ex aliquo prædio de tempore, quo seculari titulo tenebatur, suffragatur, quamvis, postea decimæ transissent ad aliam personam, etiam exemptam. 47

Res transit cum sua causa & onere solvendi decimam & censum. 48.

Decisio.

Decisio S. Rotæ refertur in hac materia singularis 9.45

Decisiones sacre Congregationis Cardinalium vim habent obligandi in utroque foro. 99.59

Decisio Rotæ 660 num. 3. parte 2. recent. & dec. 7. num. 3. coram Cavalerio declaratur. 380.40

Declaratio, Declaratoria.

Declaratio nulla melior est quam illa, quæ provenit ab eodem fonte. 25.4

Declarationis natura est, nihil de novo disponere. 76.36

Declaratio propria non dicitur quando vocabuli significatio est certa. 359.31

Declaratoria in facto notorio non requiritur de stylo Rotæ. 262.87-

Decretum.

Decretum irritans importat nullitatem ipso jure, si contra fiat. 42.15

Decreti in litteris Apostolic. inserti forma est omnino observanda. 16

Decretum irritans non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione. 73.8

Decretum irritans in statuto contentum, sive in principio, sive in fine, refertur ad omnia. 75.25

Decretum irritans inficit titulum, & possessionem 146.25

Præscriptio & consuetudo nihil operantur, stante decreto irritanti. 26

Decretum irritans annullat omnia, quæ in contrarium sunt. 310.41

Defectus.

Defectus informationis faciendæ pro suscipere volentibus habitum Religiosum, æquiparatur criminosis, & obligatis ad rationes reddendas, secundum Sanchez. 78.47

Index Rerum,

- Defectus unius nummi sufficit ut dicatur implemen-
tū defuisse, & ut actor obtinere non possit. 334.30
- Definitor, Definitorium.*
- Definitores in Ordine S. Hieronimi quomodo eli-
gendi. 209.83
- Definitores in Religione S. Hieronimi non sunt
electores, sed meri confirmatores. 224.17
- Definitores & Vocales in in Religione S. Hieronimi
tanquam diversi habentur. 18
- Definitores in Religione S. Hieronimi sunt solum
meri approbatores electionis factæ à Vocalibus
Conventus S. Bartolomæi de Lupiana. 225.19
- Definitores sunt solum confirmatores. 226.27
- Definitorium in Religione S. Hieronimi habet jus
confirmandi electionem Prioris Generalis. 224.
15.26
- Defloratio, Vide Virginitas, Defunctus.*
- Defuncti factum infringere non possunt filii in his,
quæ non uti filii, sed tanquam heredes habent.
69.1
- Defunctum privare jure quæsito pro suffragio animæ
sue non debet esse in facultate cujuslibet. 279.35
- Delegatus.*
- Delegatus Papæ est major & dignior Ordinario
quoad causam sibi delegatam; & inferior, ac sub-
ditus extra illam. 294.13
- Delegatus Papæ extra causam sibi delegatam potest
vocari in judicium, vel si delinquat, puniri sicut
quilibet alius privatus. 14
- Delictum.*
- Delictum si est parvum, pœna debet esse modica, &
è converso. 294.8
- Delictum grave nullum est, licet dolosè, & appen-
satè commissum, si non tendit in magnum dam-
num, & præjudicium alterius. 10
- Delicta plura committens, in uno de omnibus tan-
quam diversis est accusandus, & puniendus. 343.14
- Delicta plura quando ab uno committuntur, licet
pro eorum quolibet pœna mortis imponi non
possit, pro omnibus simul capitaliter illa com-
mittens puniri poterit. 15
- Delicta ad aliorum exemplum sunt punienda. 16
- Demens, Dementia.*
- Demens, & in furore confirmatus, si de facto testetur,
quævis ordinatè, semper ejus testamentum nul-
lum est. 62.19
- Dementi dandus est coadjutor. 308.1
- Demens est qui nescit exprimere quid velit aut no-
lit. 5
- Demens est ille, qui non in totum, sed ex parte tan-
tū mentis errore ducitur. 6
- Demens & furiosus æquiparantur, ita ut Jura de
uno loquentia, habeant locum in alio. 309.11
- Dementia signum evidens est quando qui non intel-
ligit quid dicat, nescitve exprimere ad quod di-
cere velit. 12
- Nudus in camisia incedens per plateas sine causa,
demens præsumitur. 15
- Demens præsumitur qui per plateas more insano-
rum incedit. 16
- Demens, & insanæ mentis is probatur, qui à Medi-
cis, & peritis ut talis habetur. 19
- Demens habitus à consanguineis & amicis, talis
præsumitur. 310.32
- Fama publica probat quem dementem. 33
- Demens effectus non privatur beneficio quod ante
dementia habebat. 312.58
- Demens & furiosus pro mortuo reputantur. 313.77
- Probare debet qui dicit aliquem esse dementem, seu
non sanæ mentis. 369.47
- Dementia continuatam, & confirmatam non con-
cludunt strepitus, & alia hujuscemodi. 15
- Dementia probatio debet esse plena, & concludens.
308.7
- Dementia & furor non præsumitur. 309.8
- Dementia & furor est difficilis probationis. 9
- Dementia & furor, ac similes animi defectus probari
possunt solis conjecturis & præsumptionibus. 10
- Dementia signum est, si quis publicè de die, & de
nocte sine proposito clamaverit. 14
- Curatoris dario dementia arguitur. 17
- Testes deponentes de diversis actibus furorem ar-
guentibus, probant dementia. 18
- Dementia per mensem & ultra probata præsumitur
absque alia probatione in futurum continuata. 20
- Depositarius.*
- Depositarius alicujus pecuniæ numeratæ tenetur de
casu, & obligatur ad tantundem. 67.12
- Depositarius pecuniæ numeratæ tenetur ad omnem
illius deteriorationem. 68.13
- Depositarius pecuniæ numeratæ, si illam amittat,
non est liberatus restituendo tantundem in ge-
nere, & similem pecuniæ summam. 18
- Depositarius non potest probare, quod pecuniis
apud se depositis usus non fuerit, nisi ostendat sibi
datas in arcula clausas. 22
- Depositarius pecuniæ numeratæ non liberatur ver-
baliter offerens pecuniam, sed requiritur realis
oblatio. 24
- Declaratur Concilium Surdi. 25
- Depositarius ad hoc ut non possit uti pecunia depo-
sita, necessarium est dari clausam & obsignatam.
322.4
- Depositarius in deposito irregulari, si pecunia usus
fuerit, càmque in suam utilitatē converterit ad
usuras condemnandus est. 323.7
- Depositario Principis ad quem spectat tributorum
exactio, commodum, & incommodum recepta-
rum pecuniarum pertinet. 324.13
- Depositio, Depositum.*
- Depositio secunda in articulo mortis facta, an præ-
judicet primæ? 10.89
- Quando aliquid disponitur à Jure communi, vel sta-
uitur secundum Jus commune, ejus ampliationes,
& limitationes amplectitur. 111.188
- Pecunia cum deponitur non signata, sed ad nume-
rum, transfertur dominium & possessio in depo-
sitarium, & tacita videtur concessa faultas ea
utendi. 322.1
- Deponens pecuniam ad numerum, cæteris credito-
ribus anterioribus non præfertur. 2
- Deposito pecuniarum ad numerum facto, & transla-
to dominio in depositarium, nullum deponenti jus
remanet ad pecuniam depositam. 3
- Depositum pecuniarum ad numerum est irregu-
lare. 6
- Depositum quando convertatur in mutuum. 323.8
- Depositum quando transit in mutuum, nulla con-
tractus depositi vestigia remanent. 9
- Depositum quando fit ad numerum, ut depositarius
tantundem reddat, si pecuniā tradere recusaverit,
veniunt usuræ, & interesse à tempore moræ. 10
- Derogatio.*
- Derogationes quantumcunque generales nunquam
extenduntur ad patronatus Regios. 251.18
- Derogatio est stricti juris. 291.30
- Derogatum tantum, & non plus est, quantum
dictum. 31
- Detentatio.*
- Detentatio nuda de facto sufficit quoad effectum
manutentionem. 41.7
- Detentatio, seu detentio sola sufficit pro manu-
tentione

& Verhorum.

tentione.

297.16

Dictio.

Dictio personalissima operatur, ut dispositio extendi non possit ad alias personas. 73.9

Dictio negativa quando adjicitur verbo *debet*, tunc illud reddit actum de Jure impossibilem. 75.20

Dies.

Dies more Romano incipit à medietate noctis, & finitur ad mediam noctem sequentis diei, & quoad officia divina de vespera in vesperam. 260.56

Diem prorogationis, vel assignationis pro electione facienda scientes, amplius vocandi non sunt. 269.269

Dignus.

Dignus repertus ad unam dignitatem, debet dignus reputari ad aliam. 229.39

Dignus quod ex se est, censetur etiam esse principalis in dispositione, & minus dignum assessorium. 304.23

Dilatio.

Dilatio non currit pendente judicio super admissione articulorum. 249.9

Discrimen.

Discrimen & interitus quando certus est, stultum & reprehensione dignum opus, se illi committere, 329.47

Dispensatio.

Vide Matrimonium.

Dispensatio est nulla quando explicatur gradus inferior qui non extat, & per errorem non exprimitur superior, qui verè extat. 22.14

Dispensationem impetrare qui gravatur, tenetur illam petere, & sollicitare 50.6

Subreptione in dispensatione detecta, illa corrumpit 94.2

Dispensatio semper vitiatur ex causæ expressæ falsitate. 100.66

Dispensatio non manifestato incestu, ubi de illo impetrantes interrogantur, an sit valida. 72

Dispensatio ex falsa causa concessa est nulla. 101.74

Causa in dispensationibus alia est finalis, alia impulsiva. 75

Causa finalis in dispensationibus ea dicitur, qua non existente, Princeps gratiam minimè concessisset, vel qua ei significata, denegasset petita. 76

Dispensationis in materia non solum falsitas causæ finalis, sed impulsivæ reddit gratiam ipso jure nullam, etiamsi sine dolo facta esset. 81

Causa à Principe in quacunque dispensatione expressa semper finalis præsumitur. 82

Causa quæcumque in dispensatione secundi gradus per Papem apposita censetur finalis, & ea cessante cessat dispensatio, etiamsi in minimo deficiat. 83

Causa diffamationis, & conversationis, uti impulsiva in dispensationibus conducit ad finalem. 84

Veritas precum in dispensationibus allegata, si probetur falsis testibus, & postea constaret veritas; censenda est ea dispensatio in foro exteriori irrita. 102.92

Dispensatio in radice Matrimonii ex præexistenti causa concedi solita fuit à Sede Apost. 175.10

Dispensatio in radice post mortem unius ex conjugibus obtenta suas integrè sortitur vires, præcipue cum ad petitionem superstitis dispensatio conceditur. 174.15

Dispensatio, aut dispositio *cap tanta, qui filii sint leg.* in multis differt ab ea, quæ conceditur in radice. 175.23

Dispensatio est strictè interpretanda. 186.61

In Dispensatione quando fit alicujus impedimenti

mentio, dispensatio quoad aliud nihil operatur, nec ad illud extendi potest. 62

Dispensatio super matrimonio non extenditur ad dotem. 63

Dispensationes tot sunt necessariæ, quot sunt obstacula. 64

Dispensatio semper restringitur ad casum tantum, de quo loquitur. 187.73

Dispensatio non extenditur de casu ad casum. 318.1

Dispensatio non extenditur etiam ad casum habentem majorem rationem. 2

Argumentum de majori ad minus non valet in dispensationibus. 3

In Dispensationibus concessio quod est plus, non venit quod est minus. 4

Dispensatio super uno defectu non traditur ad alium defectum. 5

Dispensatio concessa super uno impedimento, non relevat, si aliud subsistat. 6

Impedimento uno sublato per dispensationem aliud remanet. 7

Dispensationes tot debent esse, quot sunt obstacula. 8

Dispensatio omnis est stricti juris, strictamque recipit interpretationem. 9

Dispensatio dicitur odiosa. 10

Qualitatis defectus debet exprimi in dispensationibus. 11

Spurius qualitatem spurietatis debet exprimere in dispensatione. 12

Qualitas damnati coitus si non fuit expressa in dispensatione, talis dispensatio redditur subreptitia. 14.

Subreptio inducitur si non narretur aliquid impetranda dispensatione, quod Pontificem omninò averteret à concedendo illam. 15

Dispensationis in materia quoties omittitur expressio qualitatis, quæ redderet Principem difficiliorum, dispensatio nihil valet. 16

Papa se reddit difficiliorum ad dispensandum cum spurio, quàm cum simplici illegitimo. 18

Dispensatio non vitiatur ex falsæ causæ expressione, quando eà verè expressa facilior esset dispensatio. 319.19

Dispensatio dato errore in gradu consanguinitatis, vel affinitatis, explicando majorem, ut secundum, cum tamen sit minor, ut tertius, valet. 22

Dispensatio in casu majori extenditur ad minorem, quando id minus est annexum, vel inclusum in majori. 23

Dispensatio quæ nemini nocet, nisi concedenti censetur beneficium Principis, & venit latissimè interpretanda. 24

Dispensatio illegitimi ad beneficia non est odiosa. 25

Dispositio.

Dispositio qualificata quoties ad substantiam alicujus actus requiritur non dicitur satisfactum, nisi interveniat actus omninò qualificatus. 11.100

Dispositio qualificata quotiescunque ad substantiam alicujus actus requiritur, non dicitur satisfactum, nisi interveniat actus omninò qualificatus. 44.44

Dispositionis qualitas si deficit, deficit quoque ipsa dispositio. 43

Dispositio favorabilis judicatur, quæ ob fraudes tollendas est introducta. 119.27.126.84

Dispositio non habet locum, nisi id quod præsupponit, verificetur. 146.36

Dispositio quando non incipit à corpore, sed à numero, tunc dicto, *plus*, & reliquæ similes, semper ad modicam quantitatem referuntur. 150.8

Dispositiones duæ quando æquè principaliter conglutinantur, tunc judicantur pro separatis, simplicibus

Index Rerum,

- plicibus. 251.12
- Disponere quis præsumitur in dubio secundum Jus commune. 268.158
- Aliud est disponere de ipso Monasterio, aliud verò disponere de beneficio in Monasterio. 282.11
- Dispositio regulæ 12. Cancellariæ, non habet locum quando unio fit pro augmento cultus divini, quando scilicet augmentum est necessarium. 14
- Non verò voluntarium. 15
- Dispositio tendens in augmentum cultus divini, non est restringenda, sed amplianda. 356.11
- Dispositiones quantumcunque formales, semper intelliguntur si tempus & locus ad executionem usque pervenire permiserint. 327.25
- Diffimulans* libertatem ad instantiam eorum, qui sollicitabant matrimonium, non arguitur libera voluntas ex tali patientia. 301.69
- Divortium.*
- Divortio justam causam quæ odia & similitudines tribuant. 56.3
- Divortio causam tribuunt percussiones graves, & atroces. 4
- Doctor, Doctoratus.*
- Doctori per distinctionem materiam resolventi plus creditur quæ multis perfunctoriè de illa loquentibus. 146.29
- Doctoratus, vel Licentiaturæ gradus non requiritur in principali dignitate Collegiæ exempta, cui Ordinaria jurisdictio competit. 311.45
- Dolus, Dolosus.*
- Dolo malo non videtur facere, qui jure suo utitur, axioma qualiter intelligendum. 119.80
- Dolus cum sit latens in animo, & natura sua de his quæ occultè committi solent, conjecturis saltem duabus probari solet. 31
- Dolus ex effectibus & signis exterioribus probatur 120.33
- Dolus magis inter contrahentes matrimonium arguitur, & manifestatur ex disparitate, tam in ætate, quàm in qualitate, & rebus. 37
- Dolus præsumi nequit in dubio in actibus jure approbatis, nisi perspicua doli indicia præcedant. 368.39
- Vide *Matrimonium.*
- Dolosus* dicitur qui exterius veritatem manifestare recusat, quam interiùs occultare non desistit. 120.32
- Dominium.*
- Dominium licet regulariter ex deposito non transferatur, transfertur tamen ex deposito irregulari. 67.21.
- Donans, Donatarius, Donatio.*
- Donans etiam prætextu ingressus Religionis tenetur servare solemnitate statuti secularis. 46.3
- Donans si remaneat in possessione rei donatæ, præsumitur donatio simulata. 154.48
- Donatarius* filiis non censetur concessum jus irrevocabile per donationes illis factas uti extraneis. 69.3
- Donatio* Principis valet absque insinuatione. 47.10
- Donatio facta à patre filio cum in sacris patriæ potestatis existere, est nulla. 19
- Donatio jurata facta à patre etiam sub ejus potestate existente est valida. ibid.
- Donatio procedens ex causa matrimonii contrahendi facit, ut filii in ea censeantur contemplati. 69.9
- Donatio collata in sponsum non pro se tantum, sed pro filiis ex matrimonio nascituris, importat ac si ei ac filiis donatum fuisset. 7
- Donatio inter vivos, quæ dicatur. 70.12
- Donatum pro omni jure cedere solet in causam debiti gravioris. 13
- Filius si donata pro legitima, vivente patre consum-
- plisset, iterum eam petere potest. 41
- Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum de jure communi prohibita est. 149.1
- Donatio bonorum præsentium tantum valida est de Jure communi. 2
- Secus de jure Regio. 3
- Donatio omnium bonorum, reservato usufructu valet, si ille sufficiens sit ad alimenta, & congruam sustentationem donantis, juxta ejus qualitatem, & ultra alimenta, reservato aliquo ex quo donans possit testari. 4
- Reservatio alicujus quantitatis in donatione omnium bonorum, de qua donans testari possit, sufficit ad hoc ut talis donatio valeat, si ea quantitas modica non sit. 150.5
- Donatio asserenti alia bona donatori superesse ad testandum, incumbit onus probandi. 6
- Donatio præsumitur simulata si donatarius rem sibi donatam non petiit, maximè si sit pauper, & donatio opulenta. 154.49
- Donatio conficta & simulata censetur, si donator reservavit sibi facultatem revocandi donationem ex quacunque causa, &c. 50
- Donatio ex capite læsionis rescindi nõ potest. 169.61
- Donatio facta ex causa, & ad effectum, ut sibi honor acquiratur in familiæ suæ augmentum, & utilitatem, nunquam ex capite læsionis rescindi potest. 155.63
- Donatio præsumitur simulata, & dolosa quando continet in se enormissimam læsionem. 156.66
- Donans omnia bona sua, enormissimam læsionem incurrit. 69
- Donatio propter onera minus valet. 70
- Donatio facta in præsentia judicis an insinuationem requirat. 72
- Donatio est insinuanda ad instantiam donatarii, citato donatore & accedente illius consensu. 73
- Donatio est nulla, deficiente insinuationis solemnitate. 157.75
- Donatio insinuari non potest coram iudice qui fuerit donator, aut donatarius. 84
- Donatio potest insinuari coram Iudice, qui tanquam Notarius fecit donationem. 85
- Donationis unus actus facit aliam donationem præsumi. 158.88
- Donationis factæ pro causa onerosa matrimonii, & inter capitula matrimonialia scriptæ, censetur causa finalis matrimonium. 353.1
- Intellige quando donatio fit pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa. 2
- Donatio facta intuitu & contemplatione matrimonii corrumpitur, si illud sequutum non fuit 8
- Exceptio matrimonii non sequuti potest opponi contra promissionem. 9
- Donatio facta intuitu matrimonii corrumpitur quando matrimonium fuit contractum, & tamen propter aliquod Juris impedimentum nullum extitit. 10
- Donata vel quæsitæ intuitu matrimonii sunt restituenda, si illud nullum existat. 354.11
- Donatio facta intuitu matrimonii non valet illo inter contrahentes invalido existente, etiam si igno-
- anter contraxerit. 15
- Donatio intuitu matrimonii facta non valet eo invalido existente, etiam si uterque conjux inscius rimpedimenti fuerit. 17
- Donatio quando fit à tertio ob causam matrimonii, eo existente nullo, vel non sequuto, est semper nulla, sive contrahentes sciant, sive ignoraverint impedimentum. 19
- Donatio facta uxori per maritum intuitu matrimonii

& Verborum.

nii celebrari, non sequuto, si uterque contrahens fuit conscius impedimenti, non est locus repetitioni, sed fiscus potest rem donatam vendicare: si donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat, res donata efficitur ignorantis. 20
Vide *Restitutio*.

Donator.

Donator in donatione quam facit, potest conditiones quas voluerit, adicere. 70.10

Donator si decedat nondum facta insinuatione, donatio est nulla. 157.74

Donator potest condicere rem donatam ex defectu causæ finalis, propter quam donatio facta fuit. 354.12

Tò *Donec*, est suspensiva cujuscumque effectus. 25.6. & 264.111

Dos.

Dos non debetur quando matrimonium fuit nullum. 454.16

Dotis restitutio est sequela iudicii reparationis culpæ viri procedentis. 56.16

Baroli originalis doctrina refertur, & reprobat. 17. & seqq.

Dubius, Dubitans.

Dubitans est bonæ fidei possessor. 18.35

Dubitantes de validitate matrimonii, non habent malam fidem. 36

Dubius est, qui in utramque partem ita fluctuat, ut in neutram magis inclinet. 38

Dubitans licet potest insistere possessioni rei quam bona fide acquisivit, licet postea de tituli validitate incipiat dubitare. 39

Duo.

Duo si obstant, uno sublato, alterum remanet. 186.65

Duo eandem rem possidere in solidum non possunt. 313.83

Duplicatio.

Duplicatio quando præsumatur in legatis. 221.6

Durans.

Durans decisiones in causa Janvensi Parochialis expendantur. 284.31

Dux. Vide *Bellum. Miles.*

Ducis prudentis non est ultro unquam periclitari nisi ubi perspicuum sit se hostibus esse potiorum. 329.40

Ducis temeritati non debet imputari tristis, & inopinatus eventus. 330.55

E

Ecclesia.

Ecclēsia habet facultatem ut laici possint liberè cum ea contrahere, & quoties arctatur illi hæc libertas, est contra Ecclesiasticam immunitatem. 167.53

Ecclesiæ ubi prohibetur bona aliqua acquirere, & retinere ultra annum, debet intra illum ad habiles personas transferre. 184.37

Ecclesiasticus.

Ecclesiasticorum divitiæ & bona quando incipiunt esse excessiva, & opulenta, ob idque secularium substantia est admodum tenuis ad supportanda onera, Regibus tunc permittitur tributum prædiis suorum vassallorum imponere, ut ita in omnes etiam clericos cum illo onere transcant. 162.23

Ecclesiastici Regiæ potestati non subjiciuntur, nec ejus mandatis, legibus, & statutis obedire tenentur. 167.50

Ecclesiastici exempti sunt à potestate seculari de jure divino, vel saltem de jure humano & positivo, in causis non spiritualibus. 51

Ecclesiastici cives Reipubl. sunt, & appellatione civium in favorabilibus continentur. 52

Effectus.

Effectus diversi, seu contrarii non debent ex una, eademque causa oriri. 44.40

Electio.

Electio confirmatio, vel cassatio potest fieri per viam iudicii, quando alius adest coelectus, vel per votorum puritatem seu defectum aliquem. 27.25

Electio confirmatio, seu cassatio potest fieri extrajudicialiter, quando nullo existente coelecto confirmator privata scientia inquit de modo electionis. 26

Electio antequam confirmetur à superiori, non præstat titulum irrevocabilem. 29.41

Electio devolvitur ad electores, quando effectum sortiri non potuit. 38.110

Electio facienda intra provinciam. 112

Electio Ecclesiasticæ nullus secularium Principum se ingerere potest. 39.124

Eligendi facultas quando est restricta ad tempus mortis, potest eligens in vita, usque ad mortem semel, atque etiam pluries variare. 49.1

Electio Superioris Generalis, qui toti Congregationi præficitur, activè & passivè ad totam Congregationem pertinet. 194.20

Dignus non est eligendus ad superiorem dignitatem, vel ad parochiales Ecclesias prætermisso digniore. 31

Eligendi actus est de illis, qui majorem libertatem desiderant. 22

Electio ipso jure annullant vis, aut metus, & defectus libertatis. 195.23

Electio in omni præfertur ille, qui cæteris est melior, ac morum, & vitæ sanctitate præstantior. 30

Electio ad tres, vel quatuor personas coarctata, ex defectu libertatis ipso jure est nulla. 31

Statutum excludens ab electionibus certum genus personarum, dicitur contractus. 32

Electio de qua agitur, ob quæ nulla exitit. 197.48

Electio facta appellatione pendente est nulla. 49

Electio est merum jus spirituale contribuens jus Prælatuæ, & administrandi, saltem in habitu. 20.5.

Confirmatio electionis nil novi juris dat, sed tantum exercitium juris per electionem acquisiti. 6

Electio in quo differat à præsentatione. 9

Confirmatio electionis quando denegatur expressa causa, tunc judicialiter est agendum cum plena cognitione causæ. 203.15

Electio quando cassanda est vitio aliquo personæ, tunc illud vitium est probandum. 16

Indignus si eligatur, non potest Fræses Capituli illum non auditum excludere. 17

Electio non potest cassari electo mandato, & non vocato. 19

Electio quando cassatur propter modum electionis, non præjudicatur electo quin possit iterum eligi. 21

Electio tam activa quam passiva Generalis cujuscumque Religionis jure communi attento ad universam pertinet Congregationem. 204.35

Nullitates contra electionem referuntur. 205.39

Electio ad validitatem omnimoda, summa, integra, & totalis libertas requiritur. 44

Electio non est ubi voluntas libera, & consensus liber non est. 54

Libertatis summæ defectus ipso jure annullat electionem. 46

Metus quilibet etiam levis sufficit ad annullandam electionem. 206.47

Electio coarctata ad duos, seu tres vel ad voluntatem alterius venit irritanda, & confirmari non debet. 207.65

Electio

Index Rerum,

- Electio coarctata appellatur non solum si unus de pluribus eligendus proponatur, aliis exclusis, verum etiam si excludantur aliqui, aliis, admissis. 66
- Libertas in eligendo coarctatur, & bono publico, ac bono regimini non ita providetur per coarctationem ad tres, vel quatuor personas. 68
- Electio facta vocalibus pendente appellatione legitime interposita ab uno, vel pluribus electorum, tanquam attentata, & nulla, revocari debet. 208.71
- Electio licet sit actus extrajudicialis ubi illa incipit contradici, ex tunc fit judicialis. 209.80
- Eligere bene difficile est, nisi primum de aliquo eligendo tractetur. 210.92
- Electio rite facta significatur. 211.2
- Electio est actus voluntatis confirmatio necessitatis. 5
- Cessatio electionis est nulla ex defectu citationis, & naturalis defensionis. 213.12
- Electio praelari pertinet ad illius Monasterium. 214.23
- Observantia in materia juris eligendi attendi debet. 24
- Religio S. Hieronimi eligit in arbitros & compromissorios pro electione Generalis celebranda Conventuales S. Bartolomæi. 215.27
- Electio coarctata nulla est. 32
- Electio secunda, non cassata legitime prima, quæ fuerat canonicè celebrata, nulla est. 33
- Electionis faciendæ tempus quando non est in ultimo termino, taliter quod electio non sit de proximo devolubilis ad Superiorem, absentes debent expectari usque ad ultimam diem. 34
- Electio appellatione pendente facta fuit attentata. 37
- Appellatio à futura electione, seu à processu electionis & cassationis est extrajudicialis, & non causat attentata. 216.38
- Electio facta post appellationem, & contra ipsam appellationem, dicitur jure attentata. 42
- Observantia, & consuetudo in materia electionis valet, & attendi debet. 224.12
- Electio Prioris de Jure communi spectat ad Religiosos Monasterii, cui est præficiendus. 225.20
- Electio debet illicò publicari. 21
- Scrutatores non possunt publicare electionem donec canonicè fiat. 22
- Respondetur objectionibus. 23.24
- Electio quando post confirmationem possit annullari vel retractari. 226.25
- Jus eligendi proprium Priorem spectat ad Capitulares Conventus. 26
- Electio legitima, & canonica debet de necessitate confirmari. 28
- Electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis. 29
- Superior, ad quem recurritur pro electione, potest ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere per semetipsum confirmationem. 227.35
- Electio facta à majori parte Vocalium est legitima & Canonica. 38
- Electionis à cassatione an appellatur quoad utrumque effectum. 228.49
- Exclusus semel non potest iterum eligi. 229.60
- Præses habuit animum restringendi electionem. 61
- Laici non debent intervenire in electionibus Religiosorum. 62
- Jus ex vi electionis acquisitum ad Prælaturam, dat actionem petendi in judicio id quod sibi debetur ratione dicti juris. 64
- Electio prima debet cassari à Judice cum prolatione sententiæ priusquam deveniatur ad secundam 65
- Electio facta post primam non cassatam est nulla, maximè quando prior electus, & exclusus habita notitia statim appellavit. 230.66
- Jus eligendi, quando plures exeunt, remanet in aliis quid non recesserunt instante ultimo termino à jure præfixo pro electione celebranda. 232.85.86
- Electio ex defectu formæ non servatæ est ipso jure nulla. 87
- Electionem vitiat quicumque timor inferendæ violentiæ, licet illata non sit. 258.28
- Electio liberè, & sine aliquo metu fieri debet. 29
- Electionis causa summarie, simpliciter, & absque litis contestatione est tractanda. 38
- Præfixio diei ad electionem faciendam est justitia, & non de substantia. 259.55
- Electiones consuetudine fieri possunt per bulletas, palleas, & cartellas, aut per fabas, sive per lupinos. 268.157
- Electio celebrata, majori parte contempta, vel non legitime vocata, est ipso jure nulla. 269.175
- Vocati ad electionem quando sunt omnes, si venire non curent, cum uno solo qui venerit, poterit ad electionem procedi. 177
- Decedentes à loco electionis faciendæ computantur inter illos, qui renunciarunt. 178
- Intellige de recedentibus à loco voluntariè, vel de eis, qui malitiosè, & dolosè se absentant. 270.179
- Electio, exclusis seu privatis aliquibus, non servato juris ordine facta, est nulla. 182.183
- Exclusi & privati nulliter possunt instare ut electio sine illis celebrata nulla declaretur. 271.186
- Electio si fiat per habiles & inhabiles simul, an vitietur, ostenditur. 272.200.201
- Electio ut adimpleatur principalis obligatio, vel ut solvatur pœna in causa non implementi subrogata, est creditoris. 278.14
- Electiones coarctari non possunt ad duas, vel tres personas. 290.5
- Eligens medium ex duobus bonis, nunquam dicitur in culpa. 329.51
- Electio sola alicujus personæ incertæ inter personas certas quando confertur in liberam tertii voluntatem talis voluntatis collatio est in jure valida. 339.7.
- Electores, Electus.*
- Electores privari tantum debent erigendi facultate, quando scienter indignum elegerunt. 38.111
- Electores conveniens est regi, & gubernari per personam de sua satisfactione. 202.4
- Confirmationes electorum publicè interest, quanto citius expediri. 227.37
- Electores possunt variare ante scrutinii publicationem, aliumque eligere. 232.90
- Electus*, seu præsentatus si moriatur ante confirmationem, non dicitur beneficium vacare per mortem electi seu præsentati, sed per obitum primi, & ut prius. 29.42
- Electi Correctores debent à capitulo Provinciali confirmari. 43
- Electus in Correctorem non habet aliquod jus quæsitum suæ electionis ante confirmationem, quod possit repetere quasi in judicio. 44
- Electus, & confirmatus à P. Generali in locum cassati, usque ad quod tempus duret. 38.118
- Electus nulliter nullam habet potestatem. 197.46
- Electus per electionem consequitur jus habitu in prælatura, per confirmationem exercitium illius actus. 202.8
- Electus petendo confirmationem, nullam petit gratiam. 10
- Inquisitio nulla requiritur, si modò electus fuerat alia vice electus, & confirmatus ad eandem Prælaturam. 13
- Electus, & electores, unusquisque pro suo interesse ad Superiorem recurrere poterit, ut cognita justitia

& Verhorum.

stitia electionis, & injusta confirmationis dene-
gatione, vel confirmet, vel ipsam compellat illam
confirmare. 14
Electus ad aliquam dignitatem, si agatur de illo re-
movendo ab ea, judicialiter agendum est cum
partis citatione. 203.19
Electus quando reprobatur ob vitium personæ, ita
inegabilis fit, & infamiam incurrit, ut non solum
ad ipsam, sed etiam ad aliam amplius eligi non
possit. 22
Quilibet ex duobus, qui in primo & secundo scruti-
nio electi fuerunt, poterit movere litem super
electione in suum favorem facta, & se in judicio
defendere. 204.38
Electus recurrendo ad Superiorem, & petendo con-
firmationem, nullam petit gratiam, cum Jure suo
innitatur. 213.7
Superior ad quem recurritur, potest ex officio inqui-
rere de idoneitate electi, & facere confirmatio-
nem per seipsum. 8
Electus cum alio debet citari quando tractatur de
validitate electionis. 11
Electus cassatus ob vitium personæ, perpetuò manet
ineligibilis. 14
Reprobatio electi ex postfacto detecta annullat
cassationem electioni sine causæ cognitione fac-
tam. 214.20
Respondetur ad doctrinam Dominici Bañes. 2.2
Electus debet habere majorem partem non respectu
minoris partis votorum, sed respectu totius
Capituli. 26
Electus petendo confirmationem, nullam petit gra-
tiam. 226.30
Confirmatio si denegetur, datur recursus ad Supe-
riorem, ut præfixo brevi termino, obliget ad con-
firmandum. 31
Electus per electionem acquirit plenum jus in Præ-
latura, ad quam fuit electus. 34
Electus cassatus ob vitium personæ efficitur perpetuò
ineligibilis, secus si ob defectum formæ. 228.52
Electus cassatus ob non servatum modum electio-
nis, vel quid simile, potest iterum eligi. 54
Electi persona non potest inhabilitari absque causæ
cognitione, ipsoque electo, & electoribus non
auditis. 55
Electus à minori parte non debet confirmari. 232.84
Vide *Exclusus*.
Eligendus non est ad aliud officium, nisi reddita
prioris ratione. 209.86
Emphyteusis.
Emphyteusis concessio facta in tres generationes,
cum clausula quod illis finitis possit dominus alteri
concedere pro libito voluntatis, quomodo in-
telligatur. 340.24
Episcopus.
Vide *Vicarius*.
Episcopus faciens constitutionem contra ludentes,
ludendo cum illis censetur in sua constitutione
dispensasse. 47.18
Episcopus recusatus potest causam in prima instantia
remittere ad Nuntium, vel Legatum Apost. 145.21
Episcopus non potest in prima instantia causam ad
Nuntium remittere, nisi ambæ partes consen-
tiant. 26
Episcopus sine recusantis consensu causam delegare
potest, quia recusantis consensus non requiritur
præcisè, & necessitativè, sed causativè. 140.2.
Episcopus super provisione beneficiorum suæ Dia-
cesis habet intentionem fundatam de Jure com-
muni, etiam in Regularibus Ecclesiis. 283.20
Episcopus fundat intentum suum de jure communi

in provisione omnium Ecclesiarum sitarum in sua
Diocesi, nisi plebs, vel alia Ecclesia inferior ha-
beret jus providendi ex causa speciali. 284.29.
Episcopo creditur in his, quæ spectant ad suum offi-
cium. 285.47
Episcoporum appellatione veniunt Prælati inferio-
res jurisdictionem quasi Episcopalem habentes,
ubi de illis mentio facta est indefinite, & sine
ulla restrictiva. 308.4
Episcopus potest petere manutentionem ex quasi
possessione exercendi jurisdictionem per suum
Vicarium. 313.81
Episcopus electus, & confirmatus, circa ea exercen-
da, quæ pertinent ad potestatem jurisdictionis,
tantam habet potestatem, quantam tenet conse-
cratus. 315.1
Episcopus verè & propriè, ac in stricta significatione
vocabuli ille solum dicitur, qui est consecratus. 2
Episcopus in foro conscientie tenetur Vicario suo
ultra sportulas & emolumenta, salarium consti-
tuere. 371.15

Epistola.

Epistolam recipiens, & non contradicens, censetur
approbare omnia in ea contenta. 135.28

Error.

Vide Matrimonium.

Error injustus bonam fidem causat. 18.41
Error in gradu explicando majorem non irritat dis-
pensationem. 22.15
Error in una ex quatuor causis esse potest, scilicet for-
tunæ, qualitatis, personæ, & conditionis. 114.67
Error personæ est credere de una persona, quod sit
alia, vel quod sit libera, cum sit serva, vel quod
sit filius talis Regis, Ducis, Comitis, aut alterius,
cujus non est. 68
Error consensum nullum habet, & nihil tam con-
trarium consensui quam error. 71
Error est vera pro falsis approbare, ignorare est nihil
approbare, cum sit simplex scientiæ approbatio. 72
Error in facto proprio potius præsumitur, quam do-
natio. 145.44
Id, & positum inter genus, & speciem, nihil opera-
tur, sed resolvitur vel in expositivum, vel in dis-
junctivum. 366.32
Id etiam, est implicativum, cujus natura est impli-
care casum minus dubitabilem, exprimendo eum,
qui majorem habet dubitationem. 76.33

Examen testium.

Judex requisitus si fuerit legitime impeditus, potest
etiam in causis criminalibus, & civilibus arduis ali-
cui Notario testium examen committere. 11.189
Commissio examinis testium facta à judice requisito
in causis etiam criminalibus & civilibus arduis va-
let etiam non constituto de impedimento. 190
Judici asserenti circa impedimentum legitimum cre-
ditur. 191
Tabellio in regno Portugaliæ non examinat solus
testes, sed Judice, vel alio vero integræ fidei, vulgò
Enqueredor, præsentè. 192
Judex si jure prohibente non posset examen testium
committere, nihilominus tamen si testes exami-
narentur à Notario de Judicis mandato & com-
missione, valeret examen, non obstante tali pro-
hibitione; secus si ulterius procedat prohibendo.
112.193.194

Exceptio.

Exceptio non justificationis clausulæ *Constito*, reji-
citur ad peritorium. 130.16
Exceptiones remissionis ob fructus non collectos ve-
niunt ex natura contractus, & ideo faciunt cessare
omnem virtutem obligationis Cameralis. 159.109
Exceptio

Index Rerum,

Exceptiones reservatæ an possint omitti. 188.8
Exceptio perjurii repellit agentem à limine iudicii parte scilicet opponente. 219.18
Exceptio quoad casus Juris communis ampliationes recipientes, regulam in contrarium non format. 260.66.
Exceptio læsionis enormissimæ, si altiore indaginem non requirat, impedit executionem Cameralem. 333.23
Exceptio proveniens ex l.2. C. de rescindenda vendit potest oponi durante tempore ad allegandas exceptiones. 24
Exceptiones legitimæ non removentur per l.1. & 2. tit.12. lib.4. Recop. sed solum frivolæ. 25
Exceptiones, dilatoriæ valdè dubiæ, & quæ requirunt exactiorem cognitionem, regulariter ad definitivam sententiam reservantur. 374.19
Exceptiones dilatoriæ, quæ respiciunt personam Judicis, vel actoris, vel rei, non sunt ad definitivam reservandæ, sed ante omnia terminari debent. 20
Exclusus.
Exclusi ob inhabilitatem non sunt admittendi nisi prius probent rehabilitationem. 271.196
Excommunicatio.
Excommunicatio est major poena quàm sit in Ecclesia. 210.90
Excommunicatio nihil operatur ubi quis venit excommunicandus de bono opere commissio, vel de peccato veniali. 94
Excommunicationis sententia ubi continet intolerabilem, & patentem errorem, ab ea datur appellatio suspensiva. 95
Excommunicatio ipso jure à lege imposita non incurritur quoad effectum evitandi excommunicationem, nisi præcedat sententia facti declaratoria. 262.88
Excommunicationis exceptio non potest opponi contra agentem pro revocatione attentatorum. 267.147
Excommunicatus, Excommunicatio.
Excommunicatus post appellationem non est interrim; excommunicatus. 211.99
Excommunicatio ex ipso jure nulla, etiam post appellationem extrajudicalem lata. 100
Excommunicatio non suspendit effectum censuræ jam productum, quando à principio fuit purè lata. 101.102
Excommunicatio ubi comminata pro crimine, seu culpa adhuc non incurta fuerit, tunc appellatio interim interposita est suspensiva. 102
Excommunicationis sententia lata sub conditione, vel in diem, suspenditur per appellationem interpositam ante impletam conditionem. 103
Excommunicatus sub conditione, veræ contumaciæ non est excommunicatus eo tempore, quo nondum contumax est. 106
Executio.
Executio est sequela prima iudicii, & omne accessorium est exequibile quacunque appellatione non obstante. 38.109
Executio sententiæ à qua fuit appellatum, in totum venit revocanda, etiam respectu consortium, qui non appellarunt. 266.131
Executio nulliter facta non est annullanda, si condemnatus verè est debitor. 287.15
Executor.
Executores parte se opponente non possunt aliud facere quam executoriales intimare. 53.3
Executor Rotæ in partibus, cui executoriales fuerunt præsentatæ, non potest aliud facere quàm illas intimare. 178.3

Executor potest ad executionem procedere quando reus non opposuit, nec reclamavit intimationi. 4
Executore dato ad bona in pia opera distribuenda, executor non est vocatus, sed ipsa pia opera. 182.13
Ordinarius, pluribus datis executoribus in testamento, non potest in eventu mortis, absentia, vel renunciationis alium subrogare. 320.5
Limitatur multis modis. 6
Executores testamentarii deputati ad distribuendum prout eis videtur, non debent abuti potestate. 340.16
Executor, seu commissarius ad eligendum non potest se ipsum eligere. 29

Executoriales.

Executoriales literæ S. Rotæ stylo committuntur Judici subdelegato, qui parte se opponente non potest procedere ad aliquam executionem. 53.2
Executoriales legitimè intimatæ debent in Rota reproduci, ad hoc ut servatis quatuor terminis, ad declaratoriam procedatur. 4
Procedit supradicta resolutio tam in executorialibus rei judicatæ, quàm mandati de immittendo. 5
Executoriales debent legitimè intimari ad dandam declaratoriam. 54.6
Executorialium ad intimationem per edictum procedi potest tribus concurrentibus, nempe jurisdictione, causa, & ordine judiciario. 9
Executoriales antiquæ præsumuntur intimatæ, maxime si habeatur possessio omnium in eis contentorum. 179.9
Executoriales ubi compelluntur ad faciendum illicd, non requiruntur monitiones, sed statim ad executionem procedi valet. 11

Exemplum.

Exemplum exempli fidem non facit. 281.7

Exemptio.

Exemptio non præsumitur in dubio acquiri in fraudem jurisdictionis. 144.17
Exemptio etiam ad causas pendentes prodest quando adest certa scientia in concedente. 19

Exitus.

Exitus actu probat. 206.6

Expensæ.

Expensæ adversario non sunt ministrandæ, nisi in certis casibus à jure expressis. 113.2
Expensas has prætendens colligans duo probare debet, paupertatem scilicet, & præsumptionem boni juris, copulativè scilicet. 3.5
upertas à prætendente litis expensas probari debet respectu rei, de qua agitur. 4
Expensæ litis sunt denegandæ cum litigatur de re, quæ non cadit sub æstimatione, nec fructus producit. 6
Expensæ litis non subministrantur habenti patrem divitem, seu industriusum, vel artificem. 7
Expensæ factæ à patre pro nuptiis filiorum, regulariter non imputantur, nisi jusserit imputari. 48.28
Paupertas ad litis expensas subministrandas satis probatur, si redditus illas petentis non excedant 25. scuta. 113.9
Expensæ litis difficilius debentur quàm alimenta. 115.21
Expensarum litis vel alimentorum in materia laicus est competens iudex, etiam pendente causa matrimoniali coram iudice Ecclesiastico. 23

Expressio, Expressum.

Expressio ubi requiritur pro forma, non sufficit expressio per relationem ad aliud. 389.25
Expressum

& Verborum.

Expressum plus operatur quàm tacitum, quando agitur de annullando actu. 236.29

Extensio.

Extensio semper fit quando, agitur de favore Ecclesiæ. 316.12

Statuentium mens facit ut extensio admittatur. 13

Extensio fit de persona ad personam, quando persona non expressa continetur sub expressa, ex lata vocabuli significatione. 14

Extensio fit de persona vera ad personam fictam, quando persona ficta est æquiparata personæ veræ. 15

Statuta in materia quantumcunque stricta, extenduntur ad casum in eo comprehensum, latè sumpto vocabulo. 16

Extensio fit ad casum, seu personam comprehensam sub generalitate verborum in odiosis, & pœnabilibus. 17

Extensio fit regulariter de uno æquiparato ad aliud. 317.18

Extravagans.

Vide Constitutio.

Extravagantes ad Constitutiones Religionis S. Hieronymi non emanarunt ad revocationem, seu derogationem dictarum constitutionum. 227.46

Extravag. 5. ad Constit. 10. ponderatur. 228.56

Ex tunc, importat signatum tempus, & demonstratum tantum. 260.89

Et restringit dispositionem ad tempus, & casum expressum. 90

F

Faciens quod potuit, legem implevit. 328.33

Factum.

Factum Principis ex causa publicæ utilitatis tertio præjudicare non debet quominus damnum ei restituatur. 159.99

Factum oportet esse consummatum in statutis, ut locus sit pœnæ, nisi in criminibus exceptis. 198.7

Facta incontinenti videntur inesse in actu incontinenti subsequuto. 236.25

Factum proprium nemo impugnare potest. 26

Sed limitatur multis modis. ibid.

Factum à majori parte in rebus Collegii. Universitatis, vel Communitatis, dicitur factum à toto Capitulo. 257.18

Factum positivum spoliationis narrans, & petens se restitui, de plano falsus est se spoliatum. 296.9

Factum nunquam consideratur, sed attenditur cujus contemplatione factum fuit. 337.3

Facultas.

Facultas concessa patri ut possit disponere de facto inter filios prout sibi videbitur, intelligitur secundum naturam feudi. 340.26

Facultate data successorem eligendi, quamvis verbis liberam facultatem denotantibus concessa sit, talis dispositio intelligenda est inter illos, qui de familia sunt. 341.34

Falsitas, Falsum.

Falsum sic committit qui celat, sicut qui fecit. 96.20

Falsa expressio semper vitiat, etiamsi concedens esset concessurus sine expressione illius falsitatis. 100.67

Falsitatis probatio plena resultat quando unum verisimile additur pluribus inverisimilibus. 155.55

Falsitatis præsumptio oritur ex suspicione, quæ à familiaritate magna inter adversariam, & Notarium intercedit. 251.42

Falsitatis donationis præsumptio est, si donans post donationem quamplura bona diversis contractibus distraxit, præfato donatario sciente, & non reclamante. 44

Barbosa Vota decisiva.

Falsitatis instrumenti præsumptio est, quia omnes testes in eo descripti mortui sunt. 45

Falsitatis præsumptio oritur ex clausulis, & cautelis insolitis positis in instrumento. 48

Falsitatis præsumptio oritur ex occultatione scripturæ. 49

Falsitatis præsumptio oritur ex diversitate dictaminis scripturæ. 51

Falsitatis præsumptiones aut proveniunt ex vitio patenti & visibili, aut ex intrinseco, & non visibili. 348.3

Falsitatis probatio cum difficilis reputetur, indiciis & conjecturis fit. 349.4

Falsitatem detegere est quodammodo divina revelatio. 5

Falsitatis præsumptiones plures sufficiunt, licet quælibet per se non sit plenè probata. 6

Suspiciones in civilibus ad probandam falsitatem sufficiunt. 7

Præsumptiones falsitatis instrumento fidem tollunt. 8

Suspicio falsitatis sufficit quando agitur de tollenda fide scripturæ. 9

Suspicio falsi quando oritur ex vitio extrinseco, & visibili, præsumptio habetur pro concludenti probatione. 10

Conjecturæ extrinsecæ falsitatis in civilibus sufficiunt ad hoc quod scripturæ fides adimatur. 11

Conjecturæ vehementes, & tendentes ad eundem finem, probant falsitatem commissam, maximè quando agitur de falsitate civiliter. 12

Scripturæ de falso suspectæ creditur. 15

Scriptura, in qua non fuit appositus locus confessionis illius, præsumitur falsa. 16

Suspicio falsitatis arguitur, quando non est adhibita solemnitas requisita. 17

Falsitas arguitur ex contrarietate, seu repugnantia inter duo instrumenta ab eadem parte producta. 350.30

Falsitatis plena probatio resultat quando unum verisimile additur pluribus inverisimilibus. 33

Falsum reputatur quod verisimile non est. 34

Fama.

Fama circa res veras, aut veritati proximas versari solet. 135.33

Familia.

Familiarum honor deturpatur, si quis plebeam pro patritia corruptamque duxerit pro virgine. 121.41

Nomen familiæ, & delatio armorum semper ponuntur gratiâ conservandi familiæ honoris. 362.22

Familiaris.

Familiares quando delinquant in officio, seu Monasterio, in quo dominus familiæ eorum operantur, tunc & eo casu dominus suo nomine, & in solidum tenetur. 338.36

Famulus.

Famulus promittens pro certo salario servire tribus scholaribus, & servit quatuor, debet habere salarium ob quartum scholarem. 372.22

Feudum.

Feudum simpliciter, seu in dubio præsumitur concessum juxta propriam suam naturam. 340.18

Fictio.

Fictio, aut correctio non fit quando actus est omnino nullus, vel quando non invenit principium conservabile. 110.178

Fictio cessare debet, ubi veritas locum habere potest. 236.27

Fictio & veritas quando concurrunt, semper veritas præferenda est. 28

Index Rerum,

Fides.

- Fides adhibenda est illius dicto, ejus conscientia
& prudentia aliquid commissum fuit. 28.36
Fides Notarii & presentia ellium. quomodo pro-
bent solutiones pensionis reservatae ad favorem
nepotis in beneficio, & de consensu patris. 43.31

Fides Catholica.

- Fidem Catholicam proficendi obligatio est essentia-
liter, & naturaliter annexa characteri Baptismatis:
obligatio verò continendi ex statuto Ecclesiae, vel
voto tacito, ex annexa Subdiaconacui. 219.15
Respondetur ad Concilium Toletanum. 16

Fideicommissum.

- Fideicommissi perpetui praecisa conjectura est, quan-
do in dispositione adest verbum *proles*, *descen-*
dentes, &c. 361.8
Fideicommissi absoluti, & majoratus perpetui con-
jectura est, quando fundator digressus est ad plu-
res gradus substitutionum, maxime aliis concur-
rentibus conjecturis. 10

Filia.

- Filia dote contenta non potest petere supplemen-
tum ex eo, quod facultates parentum nimium
post renunciationem creverint. 597

Filiatio.

- Filiatio, & legitimitas, probatur ex communi repu-
tatione. 131.1
Filiatio ex parte patris non solum difficiliss sed im-
possibilis est probationis. 132.2
Filiatio non solum legitima, sed etiam spuria, adul-
terina & incestuosa praesumptionibus, & indiciis
probatur. 3
Filiatio spurii, adulterini seu incestuosi praesumitur
ex concubina domi retenta à patre. 133.13
Concubinitus in domo propria non requiritur ad
probationem filiationis spurii, sed sufficit, quod
concubina in alia retineatur, probata tamen ami-
citia, & congressu, maxime quando pater propter
periculum vitae, aut ob conservandam propriam
opinionem extra domum habere concubinam vo-
lebat. 14
Probatio minus exacta requiritur ad filiationem pro-
bandam, concurrente periculo amittendi vitam,
honorem, seu bonam famam. 134.15
Filiationem praesumit, & probat actus faciendi bap-
tizari filium & paternos designandi. 17
Lætitia, quam parentes in die nativitatis pueri ha-
buerunt. 18
Nominis similitudo. 19
Affectus paternus. 20
Alimentorum praestatio. 21
Vestimenta honorabiliora. 22
Consignatio pueri ad nutricem, & reductio cum
honore ad scholas. 23
Nominatio & tractatio de aliquo uti filio. 135.24
Confessio patris filiationem probat, quamvis enun-
tiativè sit emissa, dummodò sit geminata. 30
Fama & vulgaris traditio filiationi infragatur. 32
Fama filiationis quomodo probetur. 34
Fama probat filiationem, si concurrant alia admi-
nicula. 136.35

Filius.

Vide Masculus.

- Filii nati ex matrimonio nullo, quod publicè, &
bona fide inter parentes contractum esset, sunt
legitimi. 16.11
Filii nati ex matrimonio putativo, ad hoc ut legiti-
mi habeantur, duo requiruntur, videlicet publi-
citas in contrahendo, & bona fides in contra-
hentibus. 12
Fili ex clandestino matrimonio habiti sunt illegi-

timi,

17.15

- Filii suscepti ex matrimonio putativo, nullo tamen
ob impedimentum dirimens, & clandestino ob de-
nuntiationum omissionem, non sunt legitimi. 16
Filii nati ex matrimonio putativo sunt legitimi, quam-
vis unus ex parentibus malam fidem habuerit. 22
Filii nati post latam sententiam pro nullitate matri-
monii, pendente tamen appellatione sunt legiti-
mi, 26
Filii nati ex matrimonio putativo sunt legitimi,
quamvis parentes dubii sint de ejus validitate,
18.34.37
Filiis non consentientibus non possunt eorum legiti-
mitas annexari majoratui. 52.29
Filius in bonis adventitiis, & reliquis omnibus ante
Justianum non habebat hæredem ab intestato,
sed pater statim illa omnia tanquam peculium filii
occupat jure patriæ potestatis. 58.11
Filius dicitur quasi dominus hæreditatis paternæ.
87.62
Filius habet quoddam jus in officio, quod obtrahit
pater. 64
Filii æquis portionibus, excepta melioratione, paren-
tum suorum hæreditatem capiunt. 127.6
Filio legitimo ad probandam filiationem suam ma-
trimonium assistit, & legalis dispositio favet, &
non est praesumptio, sed legis definitio. 132.1
Filius praesumitur mariti, & non adulteri, etiam si
concurrant conjecturae similitudinis nominatio-
nis, tractatus, Baptismi, atque assertionis matris.
233.11
Filii illegitimi suam valentes probare filiationem,
debent Probare concubinitum, & quod in domo
propria fuerit à patre retenta concubina. 12
Filius, qui non est natus ex uxore, nec ex concubina,
probabit filiationem, si prober patrem cum edu-
casse ut filium, vel fecisse legitimari. 134.16
Filiis legitimis non extantibus, pater non solum de
quinta parte potest disponere pro anima, verum
totam ejus substantiam pro anima expendere.
137.45
Filiorum suppositio & subtractio ab eo facta cense-
tur, cui prodesse potuit. 155.57
Filii æqualem patri & matri exhibent reverentiam.
217.4
Filius ex viro conjugato & muliere soluta respectu
patris, omnis successionis tam ex testamento,
quam ab intestato incapax est. 345.1
Filius ex conjugato & soluta dicitur ex adulterio na-
tus quoad omnes juris effectus. 2
Filius ex uxore & soluta respectu patris est adul-
terinus, & ideo illi non succedit. 4
Filii appellatione non venit nepos, quando dispo-
nens mentionem fecit de filio non simpliciter, sed
cum aliqua alia qualitate, quæ non ita convenit
nepoti. 155.1
Filiorum nomine non veniunt nepotes, ubi dispo-
nens discretivè de filiis, & de nepotibus tractavit.
356.4
Filii masculi appellatione non comprehenditur ne-
pos, vel alius descendens ex filia. 5
Procedit in contractibus & donationibus. 6.7
Filii dicuntur successivo fideicommissio gravati,
quando testator posuit in conditione gravavit.
362. 11
Doctores referuntur qui affirmant filium per sub-
sequens matrimonium legitimatum succedere
posse in majoratu, in quo expressa deest clausu-
la vocans ad successionem filios legitimos na-
tos, seu procretos de legitimo matrimonio.
363.1.2.3

Filiu

& Verhorum.

Filius in vita patris dicitur quasi dominus hereditatis paternæ. 373. 6
 Jus quod in filium confertur, potius videtur continuatum, quam translatum. 7
 Filius mortuo parente non videtur capere hereditatem. 8
 Filius mortuo parente dicitur dominium continuare, & liberiores rerum suarum suscipere administrationem. 9
 Filios nostris omnia ex voto paramus. 10
 Reges Portugaliæ solent providere filiis officialium emeritorum de officiis parentum. 13
Firma, vide Possessio. 10
Fœmina.
 Fœmina, quæ non potest succedere, nec etiam filii ejus ex persona ipsius, possunt deducere jus succedendi. 51. 19
 Intelligitur locus Ludovic. Molinæ 20
 Fœmina putans se nubere primogenito Regis, si nubar alteri, qui falsò hoc nomen sibi arrogavit, invalidè contrahit. 126. 80
 Fœminæ ut debiliores, ita sunt timidiore. 300. 50
 Fœminâ exclusâ, tacitè exclusi sunt masculi ex ea provenientes. 255. 12
Fœtus.
 Fœtus animatus quando dicatur, magna est controversia. 65. 19
 Fœtus mas 40 fœmina verò sexagesima die animati rationali donatur secundum Menoch. 24
 Fœtus fœmineus octuagesimo die, masculus verò quadragesimo animatur, secundum magis communem opinionem. 27
 Fœtus in dubio præsumitur potius inanimatus, quàm animatus, ad exclusionem pœnæ corporalis. 66. 31
 Fœtum fuisse animatum, quàm inanimatum tutius est putare ad effectum incurrendi irregularitatem. 32
 Fœtus præsumitur animatus in abortione post quadraginta dies contingente, etiam quando criminaliter agitur. 33
 Fœtus animatus præsumitur in dubio quoad privationem suscipiendi Ordines, ac in illis ministrandis, non vero quoad privationem officii, vel beneficii. 34
Forma.
 Forma si in minimo deficiat, totus actus corrumpitur. 42. 17
 Forma & solemnitas, quæ intervenire debet in actu dum celebratur, intervenire pariter debet dum ratificatur. 43. 26
 Quæ sunt de forma, debent intervenire tempore, quo actus in esse producit. 88. 70
 Forma, & solemnitas omnis, quæ debet intervenire in actu ut valeat, debet quoque intervenire in ratificatione. 110. 177
 Forma in aliquo actu servanda, si in illo deficiat, actus est nullus. 209. 84
 Forma à Concilio prescripta, est omnino observanda. 215. 36
 Forma censetur inducta, quoties lex, seu statutum inducit necessitatem aliquid faciendi. 264. 104
 Forma descripta in cap. quia propter, de elect. est omnino observanda sub pœna nullitatis. 267. 151
 Forma omnis in dubio censetur substantialis. 268. 161
 Forma substantiali non servata, actus ipso jure est nullus. 269. 165
 Forma & solemnitas, quæ debet intervenire in actu, ut valeat, intervenire debet in ratificatione. 302. 83
Franciscani.
 Franciscanis conceditur, ut eorum Generalis possit *Barbosa Vota declina.*

suum munus obire, rejecta quavis appellatione. 32. 68.
Franciscus Duarenus.
 Franciscus Duarenus affirmat nil Ecclesiæ exitialis, pestilentiusque esse, quàm ministrorum ejusmodi nimiam opulentiam. 163. 31
Franciscus Marcus.
 Franciscus Marcus declaratur. 257. 23
Frater.
 Frater uterinus an succedat fratri in bonis à matre profectus, excluso fratre consanguineo 58. 24
 Fratres si dividant ad brevia, & sortis infelicitate emergit intolerabilis deceptio, debet in melius reformari. 331. 7
Fraus.
 Fraus de facili præsumitur in pensionibus reservatis in beneficio, & de consensu patru ad favorem nepotis. 43. 32
 Fraus præsumitur ex mediocritate temporis ad contrahendum. 117. 5
 Fraudis macula semper validitati actusre pugnat. 119. 29.
Fructus.
 Fructibus non utens, nec percipiens, non potest compelli ad solutionem pensionis. 42. 21
Fundamentum.
 Fundamento destructo corrumpitur ædificium. 96. 34
Fundator.
 Fundator quando est masculus, & primus vocatus similiter masculus agnatus, & deinde vocantur etiam masculi in futurum, tunc videtur inducta ratio conservandæ agnationis, & seorsum admittuntur masculi ex masculis. 358. 21
Funiculus.
 Funiculus duplex difficiliter rumpitur. 245. 15
Funus.
 Funerum pompas lex secularis taxans & moderans, quod valeat, citantur Doctores. 164. 35.
 Declaratur. 170. 72
Furiosus.
 Vide De mens.
 Furiosus, qui olim fuit, in futurum in eodem furore perdurare præsumitur. 309. 21
 Furiosus licet quis antea fuerit, si postea ritè & rectè testetur, valet ejus testamentum. 369. 51

G

Gabella.
 Gabellas, & pædagia civitatis, si propter guerram exigere non potuit arrendatarius, ille à civitate remittendæ sunt. 159. 100
 Exactio gabellarum si impedita fuerit non solum ab ipsismet locatoribus, sed etiam in odium eorum, aut à suis inimicis, remissio mercedis facienda est. 105.
Gabr. Martinez.
 D. Gabriel Martinez, in Hispaniarum Nunciatura Judex Apost. designatus laudatur. 274. 238
Geminatio.
 Geminatio majorem effectum producit, & declarat magis enixam voluntatem. 75. 21
 Geminatio verborum non habet vires suas quando reiterantur plura synonyma. 366. 30
 Geminatio per synonyma nil operatur. 31
Generalis.
 Generales confirmatione non indigent, quia ex tacita Pontificum permissione statim ac electi sunt, confirmati censentur. 27. 19
 P. Generalis Minimorum Franciscus à Longobardis laudatur. 24
 Generalis in confirmando potest fidem adhibere

Index Rerum,

Soli famæ, & literis testimonialibus. 28.31
Generalis generale, Provincialis provinciale Capitulum ad libitum prorogare non potest. 256.5
Declarationes tres recipit dicta conclusio. 6

Genitura.

Genitura si in septimum diem intus permanserit, manifestum est mulierem concepisse. 65.28
Ordo genituræ consideratur inter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem. 355.2

Gesta.

Gesta post appellationem interpositam ab electione, tanquam attentata, & nulla revocari debent. 265.124
Gesta in electionibus pendente appellatione extrajudiciali sunt revocanda. 133
Gesta quando non solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem, tunc appellatio extrajudicialis causat attentata. 134
Gesta post appellationem licet non judicialem coram Superiore justificatam sunt attentato. 135

Gradus.

Gradus mixtus non continetur sub simplici. 20.2
Gradus remotior trahit ad se, & imbibit proximiorum. 21.5

Gratia.

Vide Privilegium.

Gratia toties multiplicata non est præsumenda. 279.29
Gratia futuræ successionis est vera gratia. 77.5
Gravamen.
Gravamen omne legitimæ filiorum per parentes imposito ministerio legis tollitur. 52.31

H

H Abere, intelligitur cum effectu. 198.2
Habitatio.

Habitare ut quis dicatur in loco, non sufficit quod ibi sit raro, vel momentanea habitatione. 117.9
Habitatio fraudulenter in præjudicium Parochi proprii vel alterius habita in aliquo loco ad effectum acquirendi novum Parochum, non sufficit. 118.18

Heres.

Hæredibus in testamento institutis debetur immisio ex l. fin. C. de edicto D. Hadr., si productum fuerit in forma probanti, non vitiatum, &c. 60.2
Heres, sua natura æquivocum, aptum filios ac extraneos concludere. 70.9
Hæredibus vocatis in stipulatione, ad ipsius matrimonii filios stipulatio restringenda est. 11
Hæredes à successionem juris patronatus non sunt removendi, tanquam in jure hæreditatio consistente. 127.9

Hæreditas.

Hæreditas in dubio adita præsumitur. 127.10
Hæreditas aditur non solum verbis expressis, sed etiam ex actu hæreditatis aditionem significante. 128.11
Hæreditas paterna etiam non adita transmittitur in filios. 12
Aditio hæreditatis in filio, qui est sui juris. 13
Patris hæreditatem qui perdit, dicitur damnum pati. 373.11

Henricus Imp.

Henricus Imp. prohibuit quod nullus possit de suis possessionibus aliquid in vita, vel in ultima voluntate Ecclesiis elargiri. 261.5
Carolus Magnus, & Federicus primus quam prohibitionem hac de re fecerint. ibid. 6.7

Hiacynthus Cubero.

Fr. Hiacynthus Cubero sententia Provincialis privatus restituitur. 171.188

Honestum.

Honestum possibile potius debet præsumi, quam possibile inhonestum. 133.7

Honor.

Honor est augmentum familiæ. 121.45
Mortem potius quis pati debet, quam honoris detrimentum subire. 46
Honor præferendus est propriæ vitæ. 47
Honores mundi à Principe veluti causa & origine procedunt, & ab eo in subditos, prout illi placuerit, distribuuntur. 140.9
Honoris causa est ardua, & maximâ consideratione digna. 203.23
Honoris materia est vita ipsa pretiosior. 215.18
Honorem illi debemus, à quo beneficia recipimus. 280.48

Hymen.

Hymen in mulieribus an extet, quod cognosci & cerni possit? 97.44

I

Idoneitas, Idoneus.

Idoneitatis examen non requiritur, ubi constat de electi doctrina, habilitate, & communi æstimatione. 224.19
Idoneus quis reputatur, si non probetur inhabilis. 229.58

Ignorantia.

Ignorantia, seu obliuio non præsumitur ob tempus pervetustum in facto momentoso. 351.46

Illegimitas.

Illegimitas est quoddam juris positivi accidentale impedimentum. 141.29
Illegimitas totalis, & omnis macula tollitur per legitimationem, nec nepos dici potest ex radice infecta. 141.31

Illicitum.

Illicitum non præsumitur, quando potest præsumi licitum. 133.8

Immunitas.

Ad gaudendum jure immunitatis Hispaniæ non origo solum, sed domicilium etiam inspicitur. 142.45

Impedimentum.

Impedimentum perpetuum illud est, quod tolli non potest, nisi medio aliquo miraculoso, vel cum vitæ periculo. Ibid. 6
Impedimenta plura quoties adsunt omnia sunt necessario narranda, ut virtute dispensationis liceat matrimonium inire. 21.3
Impedimentum annullans habitus receptionem, & professionem, facit ut professio ratificari non possit, nisi denuò alius annus probationis fiat. 79.57
Impedimentum perpetuum habens substantiæ actus professionis repugnans, potest post quinquennium reclamare. 234.9
Impedimentum notoriū non eget probatione 310.30
Impedimentum proveniens conductori facto locatoris quando excuset, ostenditur. 331.1

Imperator.

Imperatores & reges tot, credendum est non nisi consultis Theologis, & vocatis VI. Doctoribus disposuisse, 162.15

Impotentia.

Impotentia potest esse respectiva, perpetua dirimens inter eas personas, licet quoad alias talis non existeret. 15.1.2

Impubes.

Impubes propter defectum naturalem judicare non potest. 142.37

Inaqualitas

& Verborum.

Inaequalitas.
Lamentabiles successus ex inaequalitate conjugiorum
suceſſerunt. 121.43

Incapacitas.
Incapacitatis, & inhabilitatis personae defectus obje-
ctus est materia magni praedicti. 213.15

Incapax.
Incapaces, quia non capiunt, sed ipso jure repellun-
tur, eo quod capere nequeunt, aliis legitimis suc-
cessoribus deferunt. 184.44

Incapax gradum non constituit, & habetur ac si vo-
catus non esset. 46

Judicium.
Indicia sola sufficiunt in probando crimine propina-
ti veneni. 56.11

Indigena.
Indigenae debent forensibus praeferi, quod alieni-
genae seu forenses nihil in fundandis Ecclesiis, &
erigendis beneficiis praestiterunt. 193.12

Indigenae facilius quam extranei ad residentiam in-
ducuntur. 13

Indigenae, & qui sunt ex loco oriundi, magis diligunt
Christi gregem sibi commissum. 194.14

Indigenae magis amantur, & coluntur à Populo
quam exteri. 15

Indignus.
Indignis quicquid auferitur totum fisco applicatur
& devolvitur. 184.43

Inductum.
Inducta ad unum effectum non debet contrarium
operari. 44.41

Inducta ad unum finem, non debent oppositum, vel
quid aliud operari. 96.19

Infamia.
Infamia facti ex quibus oriatur. 102.97.100

Infamis.
Infamem aliquem in suum Consiliarium eligendo
Princeps, censetur in infamia dispensare 47.12

Infames infamia facti, sunt illi qui commiserunt tale
quid, propter quod communiter eorum opinio,
fama, & existimatio remanet laesa & gravata apud
bonos & graves viros. 102.200

Inferior.
Inferior potest quis esse uno respectu, & superior al-
tero. 294.15

Infirmans.
Infirmantes magis quaerunt salutem animae, quam
bene valentes. 11.94

Informatio.
Informatio de vita, & moribus eorum uni ad Reli-
gionem recipiendi sunt, si fuerit facta bona fide,
& modo ordinario sine fraude, professio eorum-
dem tenebit, etiam si post ipsam constituerit de im-
pedimento. 77.46

Informationes de vita, & moribus ad Religionem
ingredi volentium, sunt examinandae, & appro-
bandae in Conventu, in quo ipse novitius est edu-
catus. 79.57

Informationes in actibus capitularibus solent ore
tenus capi. 309.23

Inhabilis.
Inhabiles ad profitendum, puta habentes impedi-
mentum perpetuum, possunt reclamare, etiam
transacto quinquennio. 79.52

Inhabilis nullus est judicandus, quin prius vocetur
& audiatur. 203.20

Inhabiles expressi quando habilibus junguntur,
non valet gestum ab Universitate. 271.199

Inhabilitas, vide *Incapacitas*.

Inhibitio.
Inhibitio an afficeret, disputatur. 112.297 & seqq.
Barbosa Voia ecisiva.

Inhibitio strictè operatur, & tantum circa articu-
lum, de quo fuerat pronuntiatur, & non potest
ad alium extendi. 198

Inhibitio non egreditur personam Judicis inhibiti.
200.

Inhibitio ut afficiat, debet esse actualiter praesenta-
ta, & executioni mandata. 201

Gesta post inhibitionem moderatam non dicuntur
attentata. 202

Inhibitionis, & mandatorum Rotalium summa.
178.1.

Dubitum disputandum proponitur. 2

Inhibitio inducit regulariter nullitatem omnium
post intimationem gestorum. 197.52

Inhibitio emanata post possessionem eam non affi-
cit. 314.94

Inimicitia.
Inimicitiae causa inter omnes ad recusandum princi-
palem locum obtinet. 37.100

Inimicitiae causa conjecturis probatur. 101

Initium.
Initia in potestate nostra sunt, de eventu fortuna
videat. 330.55

Injuria.
Injuria & damnum grave Majoribus nostris infer-
tur, mutando quae illi observant. 196.35

Injuria, seu offensa commissa contemplatione officij-
quae dicatur. 342.6

Injuria atrocissima quando dicatur. 9

Innovatio. Innovata.
Appellatione pendente nec in principali, nec in ap-
penditiis est innovandum. 266.125

Innovata omnia pendente appellatione sunt nullae
126.

Innovata post appellationem sunt revocanda, & in
pristinum statum restituenda, & purganda. 267.
138.

Etiā ex mero Judicis officio. 139

Insinuatio.
Insinuatio potest fieri ab altera partium sine alterius
praesentia vel citatione, quando ex utraque parte
donatur, ut in dote, & donatione propter nuptias.
157.86

Insinuatio in odium donatarii introducta fuit. 77

Insinuatio ex quibus causis, requiratur. 78

Insinuationis finis est quod inquirat iudex donantis
an verè vi, metu, aut fraude fuerit donans à dona-
tario compulsus. 79

Insinuatio non est voluntaria, sed contentiosa juris-
dictionis. 81

Insinuatio donationis fieri debet coram iudice ma-
jori illius loci, ubi fit donatio, & non coram ju-
dice pedaneo. 82

Insinuatio fieri debet coram iudice competenti ha-
bente jurisdictionem ordinariam vel ratione per-
sonae donantis, vel ratione rei donatae. 83

Insolita omnia sunt suspecta. 351.38

Instantia.
Instantia perempta, omnia acta pertinentia ad litis
ordinationem pereunt, ut sunt libellus, litis con-
testatio, & similia. 144.14

Instantia perempta ita remanet reus absolutus, ut
non possit amplius molestari, & in carcerem re-
duci, neque fidejussor obligatur ad repraesentan-
dum. 15

Institutio.
Institutio plenissime à Rege confirmata. 186.55

Institutor.
Institutor si absque causa non instituat, quomodo
possit compelli per superiorem. 27.18

Index Rerum,

Instrumentum.

- Instrumentum legitimationis probat quem illegitimum. 20.51
Instrumentum non verificatur quoties non invenitur in registro, seu protocollo. 101.87
Instrumentum si redarguatur civiliter de falso, & non comprobetur, nihil probat. 102.88
Instrumenti mentio quando in protocollo Tabellionis non reperitur, maxima inde suspicio, & præsumptio falsitatis subest. 114.11
Occultatio instrumenti præsumitur ab eo facta in cujus commodum cedit. 351.50
Instrumentum quandoque est falsum, quandoque de falso suspectum. 348.1
Instrumentum de falso suspectum dicitur quando nulla adest concludens probatio falsitatis, sed solum adsunt verisimiles falsitatis suspensiones. 2
Signum Notarij accedere debet ad essentiam & validitatem instrumentorum publicorum. 350.28
Instrumentum continens inverisimilia est de falso suspectum. 32
Instrumentum de fide suspectum est si rogatum fuerit à Notario valde suspecto. 351.39

Interesse.

- Pactum quod interesse debeatur etiam mora cessante, non, valet. 335.4
Interesse certum pro tempore futuro nunquam taxari potest. 336.10
Interesse lucri cessantis nunquam debetur, nisi lucrum illud sit in potentia proxima, & quasi certum. 11
Interesse ut licite possit concedi non solum probanda est negotiatio de tempore moræ, sed etiam quod lucrum verè & realiter cessaverit. 13
Interesse considerabile non reputatur, quod præten- ditur ex successione. 372.1

Interitus, vide Discrimen

Interpretans, Interpretatio.

- Interpretans seipsum, non eget extraneo interprete. 25.2
Interpretatio semper est facienda, per quam sententia minùs præjudicat. 97.40
Interpretatio quæcumque potius capienda est, quàm donationis. 154.43

Interventio.

- Omnia intervenisse præsumuntur, quæ de jure præcedere debb ant. 316.30

Intrusus.

- Intrusus dicitur qui nullo titulo suffragante possidet, vel qui habet titulum à non habente facultatem. 197.47

Inverisimile.

- Inverisimile est, quod quis magnam pecuniarum summam infructiferam pro tanto tempore mutuo dare voluerit. 67.4

Josephus Gonzales.

- D. Josephus Gonzales supremi Regij Consilij Auditor laudatur. 275.2
Ipse, & ipso jure, quid importent. 260.57

Judex.

- Judicis jussus, seu auctoritas etiam in illicitis à dolo excusat. 18.29
Judex præsumitur pronuntiasse secundum quod Jus disponit. 27.22
Judex non potest in notoriis ut suspectus recusari. 35.89
Judex in procedendo metas juris, & judiciarij ordinis excedens, potest tanquam suspectus recusari. 37.102
Judex recusatus ex causis manifestè frivolis potest

recusatione hujusmodi non obstante in causa procedere. 107

- Judex contra stylum judicans facit litem suam 100.63
Judex causæ non potest Judici rogato alterius territorij in requisitoriis legem imponere. 111.84
Judex requisitus fuit nomine proprio, non verò nomine Judicis requirentis. 185
Judex appellationis potest confirmare sententiam nullam, pronunciando super negotio, & causa principali. 112.203
Judex Ecclesiasticus debet admittere exceptionem rei judicatæ, vel litis pendentis per judicem secularem, & è converso. 115.24
Judex benè procedere & judicare præsumitur, ubi Juris ordine servato procedit, secus è contra. 130.8
Judex præsumitur pronuntiare secundum quod jus disponit, & prout de jure tenebatur pronuntiare. 9
Judex ut non ritè & rectè processisse præsumatur, debet injustitia esse notoria, & quæ nullo velamine possit adumbrari. 11
Judex à se abdicare ordinariam jurisdictionem non potest, nec ut sapientem consulat, causam alteri transmittere valet. 147.38
Judex si dicat, *nisi satisfeceris creditori intramensem, ex tunc excommunicatus sis*, non est excommunicatus à tempore sententiæ, sed tunc post conditionem impletam. 211.107
Judices quorum absolutæ conscientie aliquid committitur, tenetur judicare, secundum jus, & justitiam. 227.47
Judex stante claus. *conscientiam tuam oneramus*, debet sequi conscientiam lege munitam. 228.51
Judex in re extrajudiciali potest procedere sine ordine, & figura judicij, & sine testibus in figura judicij receptis. 258.39
Judices majores, & minores administrationem habent, donec successores possessionem officiorum apprehenderint. 265.118
Judicis mandato faciens, dolo facere non videtur. 269.167
Judex secularis non potest supplere negligentiam Ecclesiastici, qui ipso potestate & auctoritate est major. 275.3
Judex tandiu dicitur, quandiu justus putatur. 276.10
Judex si post interpositam appellationem velit sententiam exequi, potest pars illi impunè resistere. 11
Judex secularis per censuras Ecclesiasticas ex vi suæ laicalis jurisdictionis procedere non potest. 304.15
Judices si non sint litterari, possunt expedire causas cum interventu suorum Assessorum. 311.48
Dictum Magistri Avilæ refertur. 49
Judex prudens ad res, & bona rectè æstimanda non quoslibet, sed peritos earum rerum æstimatores admittere debet. 333.19
Injurias & vituperia in judicem proferens acerrimè puniendus. 342.2
Injuria facta Judici, facta censetur Principi, cujus vices gerit. 4
Injuria atrox & detestabilis facta Judici, quæ dicatur. 8
Judex usque ad pœnam mortis arbitrium semper potest extendere. 343.12
Quod de superiore judice intelligitur, ut n. 13.
Judex recusari poterit tanquam suspectus, si verba aspera aut contumeliosa, pensata eorum qualitate cuipiam ex litigatoribus dixerit. 19
Judex ut suspectus recusari poterit, quia propalavit votum suum, licet non expresse declarasset, sed indicium aliquod exhibuisset, quo animi sui motus detegeretur. 322.20

Causa

& Verborum.

Causa sufficiens recusandi Judicem est si lis etiam in causa civili inter illum, & litigantem vertatur, etiam lite finita. 21
 Inimicitia quaecunque, quamvis non sit capitalis, nec gravis, sufficit ad recusandum Judicem. 22
 Causa justa sola ut sit Iudex inimicus, sufficit ad recusatorem. 23
 Inimicitia levis, seu minima suspicionis causa in Iudice sufficit, ut possit suspectus recusari. 24
 Causa minor requiritur tam ad recusandum judicem quam ad opponendum contra testem, ne deponat. 25
 Iudex ad ulteriora procedens in causa, censetur omnes exceptiones rejicere. 373.15
 Iudex procedendo ad ulteriora non censetur rejicere exceptiones ejus personam respicientes, sed requiritur ut expresse super illis fiat pronuntiatio. 16
 Iudex debet esse certus de sua jurisdictione. 374.17

Judicium.

Judicium & instantia in causis criminalibus tunc fieri dicitur quando reus accusationi & culpæ, ubi de ea sibi copia sit, responderet. 143.2
 Judicium executivum non ideo minus remanet, quamvis per cedulam fuerit pronuntiatum, quia non figura verborum, sed natura & substantia judicii est attendenda. 244.33

Jus.

Jus ex electione acquiritur. 29.40
 Jura pro judice præsumunt. 101.85
 Jure positivo fieri potest, ut quod uno modo revera factum fuit, alio modo factum fuisse videatur. 142.36
 Jus quando est complicatum inter duos aut plures, unius renunciatio nihil operatur in præjudicium cæterorum. 145.23
 Juris communis regulas servare tenetur ille, cui aliquid committitur per verba denotantia arbitrium boni viri. 204.22
 Juris assistentia, quæ stat pro Parocho quoad decimas super fructibus surgentibus in sua Parochia, præbet fomentum quoad jus illas exigendi aliis, qui secum participant. 241.44
 Jus commune Monachorum sunt eorum Constitutiones Apost. auctoritate confirmatæ. 291.24
 Jus nominandi, vel præsentandi ad aliquam capellaniam per fondatorem tribus concessum, si eorum aliquis repudiaverit, penes reliquos remanet in solidum. 320.1
 Jus accrescendi, vel potius non decrescendi, locum habet in pluribus executoribus datis, uno mortuo, vel renunciente. 4
 Jus accrescendi non habet locum in contractibus & ultimis voluntatibus in rebus dividuis. 321.9
 Executores simplices si plures fuerint nominati, uno mortuo, vel renunciente, cæteris accrescit jus exequendi. 210.3
 Exceptionem de jure tertij nemo allegare potest. 185.53.

Jurisdic-tio.

Jurisdictioni Judicis potest quis tripliciter consentire, ne exinde recusari possit. 37.106
 Ordinaria jurisdic-tio favorabilis, & naturalis est. 135.24
 Jurisdic-tio ubi alicui conceditur simpliciter ad aliquem actum, non censetur privative concessa in præjudicium jurisdic-tionis alterius sed cumulative. 224.14
 Jurisdic-tio si officium habenti tribuatur, habita consideratione ad officium, videtur concessa ut officio adhæreat, & sit quasi appendix prioris jurisdic-tionis. 304.12

Jurisdic-tio si concedatur in certo facto, seu casu qualificato, oportet constare prius de qualitate. 394.21
 Jurisdic-tio ut competat, semper est probandum id, quod est causa jurisdic-tionis. 305.24
 Jurisdic-tio ordinaria favorabilis est, & delegata odiosa. 34
 Jurisdic-tio Vicarij habetur ad jurisdic-tionem Episcopi per modum accessorij. 313.70
 Jurisdic-tione Episcopi extincta, per consequens extinguatur jurisdic-tio Vicarij. 71
 Jurisdic-tio delegata quatenus odiosa, debet restringi. 316.10.

Juspatronatus.

Juspatronatus hæreditarium appellatione bonorum comprehenditur, & cæterorum bonorum naturam, & divisionem sequitur. 127.7
 Juspatronatus hæreditarium ad fœminas est transitorium. 8
 Juspatronatus dividitur in plures voces, ubi devenit ad plures filios patroni. 128.14
 Juspatronatus appellatione bonorum hæreditariorum comprehenditur, nisi expresse excipiat. 15
 Juspatronatus venit appellatione bonorum, & juri-um univerforum. 16
 Juspatronatus possessio à patre habita, sine apprehensione transfertur in filium. 19
 Illegitimus ex soluta est capax juspatronatus Ecclesiastici. 129.30
 Illegitimi excluduntur à successione juspatronatus fundati ad favorem descendantium, vel si extarent fratres legitimi. 31
 In patronatu licet cesset jus accrescendi, adest tamen jus non decrescendi. 320.2
 Juspatronatus est jus individuum, & cuilibet patrono pertinet in solidum. 321.11

Justitia.

Injuria quaecunque sit facta justitiæ ministris atrocissima est. 342.3

L

Lachryma, vide Lamentatio.

Lesio.

Læsionis remedio uti non potest quando aliquid potest se habere ad commodum, & incommodum. 158.95
 Læsio excessiva quando ex judicio fortunæ & sortis contingeret, conceditur restitutio. 96
 Læsio nulla consideratur futuro eventu, cum potuerit bonus, vel malus contingere. 331.4
 Læsionis remedio uti non potest quando aliquid potest se habere, ad commodum, incommodum. 5
 Læsio de tempore contractus æstimanda est, quando partes respiciebant præsens tempus, non autem futurum. 8
 Leges, quæ de læsione ultra dimidiam loquuntur, non comprehendunt enormissimam. 332.13
 Læsioni enormissimæ renunciari non potest. 14
 Etiam cum juramento. 15
 Juramentum non operatur ubi intervenit enormissima læsio. 16

Lamentatio.

Lamentationes, lacrymæ & suspiria arguunt dissensum, & poenitentiam. 391.70
Laurentius de Peirinis reprobatur. 29.45

Legalitas.

Præsumptio legalitatis stat pro Notario originario, & pro instrumento; tamen si subscriptio negetur, & illa non comprobetur, remanet instrumentum sine ulla auctoritate. 102.89

Index Rerum,

Legatum.

Vide Testator.

- Legatum generale quando pluribus est factum, & conjunctim uni ex illis pluribus legatum speciale, utrumque deberur. 220.2
- Legatum secundum, quando continet diversam quantitatem à primo, præsumitur duplicatum, & utraque quantitas præstanda est. ibid.3
- Legatum licet onus sit hæredi, favorable est tamen testatoris voluntatem, impleri. 121.9
- Conjecturæ plures multiplicationis legati, & latæ illius interpretationis. 10
- Legatum est latè interpretandum quando propria vocabuli significatio id patitur, seu quando interpretatio fit secundum propriam verborum significationem. 21
- Legatum est latè interpretandum propter nimiam nobilitatem testatoris, & etiam legatarij. 16
- Legatum propter benemerita est latè interpretandum pro legatario. 19
- Legatum pro servitiis dicitur pium. 20
- Legatum pro servitiis est latè interpretandum. 21
- Legatum propter benemerita & servitia factum, tanquam exonerativum Conscientiæ est latè interpretandum. 22
- Legato ususfructus finito, finitur onus ei injunctum. 337.14
- Legatum uxori putativæ relictum ex defectu voluntatis irritum est, & ad testatoris hæredes pertinet. 354.14
- Legatum pro matrimonio contrahendo quando sit purum, quando modale, & quando conditionale. 22

Legitima.

- Legitima sicut, à parentibus filiis debetur, ita à filiis parentibus lege defertur. 48.29
- Legitima debetur matri de tempore mortis naturalis professi. 30
- Sed contrarium verius. 31. & seqq.
- Legitima non debetur filiis in vita parentum. 32
- Legitima datur filiis ex bonis hæreditariis. 33
- Legitima patre vivente consumpta iterum peti potest. 70.14

Legitimatio.

Vide Spurius.

- Legitimatio operatur quod veritas, & naturalitas in eis vigens, tanquam non impedita ab aliquo accidenti, sed existens in suo vigore, substitutum excludat. 141.30
- Legitimatio obveniens in radice longè plenior est quàm illa quæ fit per subsequens Matrimonium. 175.21
- Legitimatio triplex est, Plenissima, Plenior, Plena. 22
- Legitimatio per subsequens matrimonium favorabilior est, quàm illa, quæ fit per rescriptum Principi. 345.7
- Legitimatio per rescriptum Principis quoad naturales, est propria, legitima, & favorabilis, quoad alios verò odiosa, impropria, & in omnibus restringenda. 8
- Legitima nova introducta à Justiniano. 346.10
- Legitimatio à filio naturali obtenta post mortem patris valet quando pater filium hujusmodi purè hæredem instituit, & voluntatem suam declaravit. 18
- Quid quando venientes ab intestato hæreditatem jam adiverint, ostenditur. 347.19
- Legitimatio facta post mortem patris non præjudicat agnatis, nisi citati fuerint, & consenserint. 20

Legitimatio illegitimi facta post mortem patris ex declaratione tuæ voluntatis, quando hæres ab intestato non solum adiverat jam hæreditatem, sed etiam possessionem bonorum acceperat, est invalida. 21

Legitimatio obtenta post mortem patris secundum Rotam retrahitur ubi accessit consensus patris in vita. 22

Legitimationis filiorum effectus est inseparabilis ab ipso matrimonio. 368.45

Legitimus.

- Legitimus per subsequens matrimonium potest in Episcopum eligi. 364.6
- Lex Regia Hispan. eandem probat opinionem. 365.7
- Legitimi per subsequens matrimonium verè sunt legitimi. 8
- Contrariæ opinionis negativæ Auctores referuntur. 9
- Intelligendi sunt in aliquibus casibus hic relatis. 10
- Legitimi per subsequens matrimonium admittuntur ad majoratus, successionem, etiam si geminatis verbis vocentur legitimi, & de legitimo matrimonio nati. 11
- Doctores pro hac parte plures referuntur, à 12. usque 26.
- Legitimi per subsequens matrimonium non succedunt quando expressè cautum est quod isti non succedant. 266.27
- Vel quando constet testatorem ex certis verbis ab eo prolatis voluisse excludere legitimum per subsequens matrimonium. 28
- Legitimi per rescriptum Principis excluduntur per verba, ex legitimo matrimonio nati. 33

Legimitas.

- Legimitas, & filiatio probatur ex communi reputatione. 18.33
- Legimitas vera non aliunde pendet, quam ex approbatione legis, quæ filios ut legitimos simpliciter approbat. 19.47
- Ad fundamenta contrariæ sententiæ respondetur. 48

Legitimus.

- Legitimi ex bona fide parentum succedere possunt in majoratu, qui habet clausulam ne in eo succedant, nisi filij nati ex legitimo matrimonio. 18.42. & seqq.

Lex.

Vide Statutum.

- Legis ratione cessante, cessat quoque ejus dispositio. 16.8
- Lex de quocumque judice bonam capit præsumptionem. 27.21
- Lex corrigens recipit interpretationem à lege correctâ. 74.15
- Doctores referuntur qui primam sequuntur sententiam. 19
- Legi nec directè, nec indirectè est admittendum quod fraus fiat. 119.28
- Legumlatores non damnandi, eosque nec in Fide, neque in jure deficere præsumendum est. 162.17
- Leges condere spectat ad Principem secularem circa ea quæ pertinent ad justam vivendi rationem, & Reip. conservationem respiciunt. 21
- Lex prohibens sæcularibus prorogare Ecclesiasticam jurisdictionem, non est contraria secundum aliquos. 164.36
- Lex prohibens in contractibus juramentum apponi, an valeat. 37
- Vide 170.74
- Lex disponens quod pœnæ adversus eum, qui pecuniam

& Verborum.

cuniam extra Regnum refert, locum habeant contra Prælatos, clericos, ac quoscumque, alios exemptos, est iusta secundum aliquos. 164.38

Lex disponens ut custodiantur prata, agri, & vineæ, comprehendit clericos. 39

Leges, seu statuta Ecclesiasticæ libertati præjudicium afferentia, ex defectu jurisdictionis in eas condente, sunt nullæ, adeo ut dicantur magis destitutions, quàm constitutiones, sive directe, sive indirecte lædant Ecclesiasticam libertatem. 167.54

Leges tollentes Ecclesiæ quod privilegio competit jure speciali, vel communi, sunt nullæ. 55

Leges Regiæ etiam concernentes publicam utilitatem Ecclesias non ligant. 56

Leges Valentiani, Arcadii, Gratiani, & Theodosii Imperatorum contra libertatem Ecclesiæ revocatæ fuerunt. 168.61.62

Nicephori Phocæ lex tanquam contraria libertati Ecclesiasticæ injusta censetur. ibid.

Caroli Magni legi in Saxonia editæ respondet Beltram, de Guevara. 169.63

Lex Siciliæ, quam edidit Federicus, non valuit, quia Imp. non potuit contra libertatem Ecclesiæ & personarum Ecclesiasticarum prohibere quod non relinquuntur res stabiles Ecclesiæ inter vivos. 64

Legi Alphonsi Regis respondet Narbona. 65

Lusitanæ & Franciæ leges prohibentes ne bona immobilia Ecclesiis relinquuntur, intelliguntur, & defenduntur, ex Apostolicis concessionibus. 67

Lex Aragoniæ de amortizatione, in scientia & patientia Pontificum fundatur. 68

Lex Ordinamenti, qua statuebantur neminem Regi subditum posse bona immobilia alienare in exemptos, quia Ecclesiasticæ jurisdictioni adversabatur, ideo Philippus II. noluit quod in nova Recop. infereretur. 69

Lex secularis moderans quod Ecclesiæ offertur, ut in sacrificiis præsentem corpore dicendis, vel orationibus pro eo interponendis, aut in cereis, elemosynis, vel clericorum numero taxandis, invalida erit. 170.72

Lex in his quæ sibi subsunt, verè disponit. 172.4

Legem aliquo in casu limitare facilius est, quàm in totum abrogare. 173.9

Lex loquens de tempore certo, & determinato, maximè si odiosa, & pœnalis esset, non est extendenda ad casum, & tempus diversum, etiamsi eadem, vel major daretur ratio. 199.13

Ex causa à lege recedere licet. 158.27

Lex, seu statutum loquens cum aliquo præsupposito, non habet locum nisi prius illo præsupposito verificato. 261.74

Lex quod non dicit, non est ab homine præsumendum. 264.115

Lex id noluisse præsumitur, cum facilè id exprimere potuisset, neque expressit. 265.116

Legi semper adest tacita conditio, si usu recipiatur. 293.52

Legem, seu statutum usu non receptum observans, minimè dicitur ejus transgressor. 53

Leges, & statuta differunt. 54

Lex ubi aliquid disponit respectu certæ rei, debet prius de illa re constare. 194.13

Leges dicuntur firmari cum moribus utentium approbantur. 17

Legis obligatio, sive per non usum, sive ex eo quod subditi se illi non accommodent, suspensa est, & subditos ligare non potest. 18

Lex non obligat, si sit antiquata, & contraria consuetudine abrogata. 19

Lex Partitæ refertur. 20

Lex nova revocat priorem, etiamsi de illa mentionem non fecerit. 21

Legislator.

Legislatoris mens est attendenda; licet dispositionis verba aliud insinuare videantur. 257.21

Legislatoris intentio colligitur ex præmio. 261.73

Liberalitas.

Liberalitas prima, est causa præsumendi secundam, 158.89

Liberi.

Liberi, ex sua propria significatione omnes descendentes in infinitum comprehendit. 361.5

Liberorum vocatione comprehenduntur collectivè filii & descendentes in infinitum ordine successivo inter se vocati. 7

Libertas.

Libertatem non dicitur habere qui eligendo sequi videtur altius voluntatem. 5.21

Libertas & immunitas Ecclesiastica non dependet ex bono, vel malo animo statuentium, sed ex natura rei, & ex privilegiis. 167.58

Libertatem Ecclesiasticam violantes divina justitia puniuntur. 171.81

Libertas omnimoda electorum in electione requiritur. 229.67

Libri.

Libri empti à patre, & traditi filio, censentur donati, & non imputantur in legitimam, nisi constet de contraria voluntate patris. 48.27

Licentia.

Licentia concessa censetur secundum supplicationem eam petentis. 186.68

Lis.

Liti renuntians potest veritate compertra evocare renuntiationem. 96.33

Litis & sententiarum brevis relatio. 234.5

Liti pendente ut inducatur, necessaria est liti contestatio. 144.12

Lite pendente super testamenti existentia, vel super ejus nullitate, non currit tempus ad proponendam querelam inofficiosi testamenti assignatum. 249.4

Lite pendente super nullitate matrimonii, non debet mulier sequestrari. 298.25

Maritus lite pendente super nullitate matrimonii, non debet spoliari possessione suæ uxoris cohabitatione, & thoro. 26

Sed ante omnia restitui. 27

Litteræ.

Litterarum declaratoriarum tenor refertur. 21.9

Litteræ declaratoriæ in motu Pii V. non petuntur tanquam conditio requisita ad valorem dispensationis, in qua solus gradus remotior expressus est. 11

Litteræ declaratoriæ non petuntur, ut prior dispensatio valida sit, sed ut scandalo obvietur. 12

Litteræ non possunt pro parte acceptari, & pro parte repudiari. 26.12

Litteræ solum probant inter mandantem, & acceptantem, & non præjudicant tertio. 43.37

Litteræ amatoriæ probant voluntatem, & consensum. 108.153

Litteras mittens videtur certo modo cum absente loqui, & accipiens censetur respondere, & acceptare quæ in suum favorem scripta esse constiterit. 135.31

Litterarum Apostol. justificatio præsumitur ex executione continuata per longum tempus. 179.10

Litteræ Illustrissimi Nuntii referuntur. 217.1

Litteræ concedentes jurisdictionem non operantur sine præsentatione, inspectione, solito modo, &

Index Rerum,

& loco facta. 268. 163
 Litteras dimissorias ad Ordines qui Abbates concedere valeant, 316. 6
Locatio, Locator.
 Locationis & conductionis contractu locator non dicitur tradidisse nisi pro tempore, quo conductori frui licuit. 334. 31
 Fructibus deficientibus, aut ipsa terra, quæ illos productura est, alluvione fluminis consumpta, locator ad nihilum obligari potest. 331. 3
 Locatores si deficient in adimplemento eorum, quæ promiserant, non poterit ad locationis executionem deveniri. 334. 27
 Locator tenetur ad damna conductori resultantia facto famuli, servi vel subditi ipsius locatoris. 33
 Locator acceptans debitum ex locatione solvendum, non tenetur solvere, si locatio cesserit. 337. 22
 Vide *Majoratus*.
Locus.
 Locus loci est de necessitate apponendus in scripturis, & instrumentis, præcipue si fiant in civitate populosa & ampla. 349. 18
 Ratio, quare in instrumento facienda est mentio de loco, refertur. 19
 Loci mentio spectat ad substantialia, & necessariam solemnitatem instrumenti. 350. 20
 Notarius omittens apponere locum in instrumento, est suspectus de falso. 21
 Instrumentum, in quo non est appositus locus, ubi fuit confectum, nullum est. 22
 Probatio præsumptiva, maxime in instrumento, seu aliqua publica scriptura non sufficit ad suppleendam loci solemnitatem, sed requiritur loci expressa mentio. 23
 Loci probatio præsumptiva sufficit in scriptura privata. 24
 Locus, & locus loci exprimi solet ex stylo, & consuetudine Notariorum. 26
Lucrum, & damnum.
 Lucrum & damnum quotiescunque contigibilia sunt, nulla conceditur restitutio. 158. 94
Ludovicus Gudiel de Peralta.
 D. Ludovicus Gudiel de Peralta supremi Regii Consilii Auditor laudatur. 275. 2

M

Magister, & Pædagogus.
Magistris, & Pædagogis à discipulis major metus reverentialis debetur, quam propriis parentibus. 6. 41
 Magistris plurimum debent discipuli. 7. 43
Magistratus.
 Magistratibus non solum primis, sed etiam minimis parendum. 342. 1
 Magistratum nunquam licet repercutere. 343. 18
Majoratus.
 Majoratus possessor quomodo possit successorem designare, ostenditur. 52. 26
 Majoratus plures in simul possideri possunt secundum Hispaniæ consuetudinem. 28
 Majoratus potest super legitima filiorum institui competentibus alimentis illis relictis, vel consentum præstantibus. 32
 Majoratus institutio, & conditiones ac pacta in eo apposita, non possunt amplius à fundatore revocari, mutari, seu alterari. 181. 3
 Majoratus celebrari possunt per contractum, sive per actum ultimæ voluntatis: primi sunt irrevocabiles, secundi verò minime. 4
 Majoratus per viam contractus institutus non po-

test deinceps revocari. 5
 Pactum expressum de non revocando majoratum, ipsum efficit irrevocabilem. 6
 Majoratus institutio Regia confirmatione munita non potest sine licentia Regis etiam à fundatore mutari, seu alterari. 7. 8
 Successor in majoratus, aut capella non potest alterare, aut immutare formam, seu voluntatem primi institutoris. 182. 6
 Majoratus in materia unus ex vocatis non habet dependentiam aliquam à jure, seu vocatione alterius. 10
 Majoratus si præjudicent filiis in legitima, Regia facultate opus est. 186. 56
 Majoratus quoties instituitur expressè ad conservandam agnationem & familiam cum obligatione portandi nomen & arma, Monasterium non succedit. 67
 Majoratus Hispaniæ non ab ultimo possessore, sed à primo institutore deferuntur. 247. 4
 Majoratus possessor ad debita prædecessoris persolvenda non tenetur. 5
 Majoratus successor non tenetur stare locationi factæ per prædecessorem, quando non est primus successor in bonis majoratus, & proximus successor illius, qui majoratum fecit, nec est prædecessoris ipsius hæres. 6
 Locator bonorum majoratus, mortuo possessore illorum, ad nihil obligatus remanet. 7
 Majoratus verbum importat majoratum regularem. 340. 17
 Majoratibus in instituendis finis fundatorum est familiarum suarum conservatio. 341. 32
 Majoratus extinguitur extincta familia, & ejus bona allodialia remanent. 33
 Majoratus institutor si masculos absolutè vocavit, nec fœminas, admisit, ex ea masculorum vocatione censetur agnationem voluisse censervare. 358. 19
 Majoratus conjecturis probatur, licet non sit dictum à testatore. 361. 1
 Majoratum constituere vult qui dixit, quod vincula-
 labat certa bona. 3
 Majoratus & vinculum de consuetudine, & communi loquendi usu idem significant. 4
 Majoratus, & vinculum inducitur ex vocatione filii primogeniti, si vocatio sit perpetua. 362. 15
 Majoratus præsumitur institui ex nobili & illustri testatoris qualitate. 17
 Item ex qualitate bonorum. 18
 Majoratus institutus præsumitur ex scriptura, ubi non ita clarè nunciatur fundatus, si consuetudo sit succedendi in his bonis jure majoratus, saltem per decennium. 19
Malum.
 Mala duo licet sint omninò cautissimè præcavenda, tamen si periculi necessitas ex his unum perpetrari compulerit, id debemus resolvere quod minori nexu noscitur obligare. 329. 49
 Malum, minus habet rationem boni respectu majoris. 50

Mandatum.

Mandatum de manutenendo: Vide *Manutentio*.
 Mandatorum Rotarium summa. 178. 1
 Mandatum Rotale ubi continet præcisam commissionem, tunc absque aliqua intimatione, & reproductione exequi potest. 179. 12
 Mandatum de quo agitur continet præcisam commissionem. 13
 Mandata Rotalia, quæ non continent præcisam commissionem, monent & requirunt tantum. 14
 Mandatum

& Verhorum.

Mandatum non habens non præjudicat. 191.14
Mandatum generale hominis si nullum est, & invali-
dum, excommunicatio, quæ in hujusmodi man-
dato continetur, nulla erit. 210.93
Contra mandatum facere sæpissimè est juxta volun-
tatem mandantis facere. 262.81
Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui
se non habuit pro possessore. 296.4
Mandatum de manutenendo peti potest, & subordi-
natè, quatenus opus sit de reintegrando, quia
refertur ad solam possessionem naturalem, non
autem ad civilem, 6
Mandato ea tantum comprehenduntur, quæ mandari
possunt. 339.11
Mandatum ab uxore marito concessum ad disponen-
dum, intelligitur juxta boni viri arbitrium. 13
Mandatum intelligitur secundum verisimilem men-
tem mandantis. 240.19
Mandatum recipit interpretationem ab eo, quod
consuetum est fieri. 21
Mandatum concessum procuratori ad alienand m
feudum nobile, intelligitur secundum conditio-
nem rei. 23
Mandatum generale ad investiendum, & revocan-
dum non extenditur ad insolita. 340.25
Mandatum nunquam censetur concessum ad utili-
tatem mandatarii. 28
Mandatis voluntati semper favendum. 341.30
Mandatum speciale requiritur ut quis rem suo arbi-
trio commissam exequatur eo modo, quo sibi pla-
cuerit, regulas juris, & viri boni arbitrium non
sequendo. 35
Mandatum speciale requiritur ad quodlibet arduum
negotium. 36
Mandatum speciale requirit omnia ardua. 37
Manutentio.
Vide *Possessio*, *Petitio*, *Detentatio*, & *Detentio*.
Manutentionis ad effectum sola quasi possessio exi-
gendi sufficit. 41.5
Mandatum de manutendo dandum est illi, qui
docet de sua possessione de tempore litis motæ.
130
Possessio ad obtinendam manutentionem non requi-
rit justificationem boni juris possidentis, nec ad-
mittit exceptionem nullitatis tituli. 12
Manutentionem petens non tenetur probare titulum
vel causam possidendi. 13
Manutentio ut obtineatur, sufficit nuda detentio,
seu detentatio, & sola facti insistencia. 14
Manutentionis in judicio minimè admittitur exce-
ptio non probatæ narrativæ, vel non juris possi-
dentis. 15
Manutentio non conceditur ei, qui proprio facto,
vel contractu cecidit à possessione. 188.12
Possessionem suam de tempore litis motæ probare
debet, qui in judicio summariissimo manutentio-
nis obtinere vult. 242.2
Successori in beneficio manutentio competit ex præ-
decessoris possessione. 3
Probatio nulla requiritur tituli, seu proprietatis, aut
dominii, vel quasi ad manutentionem coadjuvan-
dam. 4
Causa possidendi non est attendenda, nec discutienda
in judicio summariissimo manutentionis. 5
Manutentio datur successori ex possessione præde-
cessoris, dum ex adverso possessio non probatur
amissa. 7
Possessionis continuatio præsumpta ad manutentio-
nem satis est. 11
Beneficiatus ad manutentionem obtinendam potest
se juvare possessione predecessoris mediari, vel

immediati. 16
Successor in beneficio nomine Ecclesiæ potest pete-
re manutentionem. 243.20
Manutentio datur ex sola civili possessione, maximè
in his, quæ naturaliter non possidentur, nec
possideri possunt. 22
Mandatum manutentionis expeditum per senten-
tiam diffinitivam, & sic per cedulam, per verba
scilicet primæ personæ, est appellabile quoad
utrumque effectum. 26
Manutentionem solum conceditur ad strictos limi-
tes possessionis. 272.210
Manutentio denegatur injusto, clandestino, turba-
tivo, & vitioso possessori. 273.17
Manutentio non est concedenda illi qui venit ex va-
catione inducta, de qua dubitatur. 218
Manutenendus est resignans in sua possessione,
etiamsi resignatarius fuerit immixtus, quando dis-
putatur de validitate consensus à resignante præ-
stiti. 219
Manutentionem antiquiori possessori denegare, du-
rities est, & immanitas. 273.226
Manutentio datur possidenti de tempore motæ litis.
278.12
Possidenti de tempore litis motæ debetur manuten-
tio. 289.1
Possessio antecessorum successoribus suffragatur ad
effectum manutentionis. 2
Manutentio datur, nullo titulo etiam colorato
ostenso. 290.3
Possessio ubi manifestè est contra jus, seu illi jus
manifestè resistit, non datur manutentio, nisi concur-
rat aliquis legitimus titulus. 6
Manutentio non datur ex sola possessione sine titulo,
ubi jus resistit. 7
Parochus qui habet juris assistentiam super decimis,
si moveat litem contra Regulares illos præten-
dentes, quibus jus resistit, lite pendente, non re-
tardatur manutentio possidenti, sive sit Parochus,
sive Regularis. 292.37
Titulus præsumptus ad manutentionem sufficiens
est etiamsi jus resistat. 38
Juris resistantia ad impediendam manutentionem
debet esse manifesta, vehemens, & inevitabilis.
30
Manutentio potest ex integro peti, & semel negata
potest iterum concedi. 297.10
Manutentio potest concedi ex officio Judicis, à quo
multum pendet. 11
Manutentio denegata ob defectum probationis pos-
sessionis, si postea de illa doceatur, vel de injusti-
tia denegationis constet, iterum concedi pote-
rit. 12
Manutentionem petens, si confessus sit possessionem
amisisse, narrando actum positivum spoliationis,
non poterit manutentionem, qua se fundat in
possessione, intentare. 13
Possessio titulara, seu domini quasi probatio non
requiritur ad manutentionem obtinendam. 15
Possessorium matrimoniale non solet terminari per
manutentionem, seu restitutionem, sed per depo-
situm mulieris, ex quo habet admixtam causam
proprietary. 19
Manutentio in matrimonialibus pendet à valitate
tituli, & non est danda nisi postquam apparuerit
de ipsius tituli validitate. 20
Manutentio pendens à validitate resolutionis con-
tractus est simul cum petitorio terminanda. 21
Manutentio, seu restitutio denegatur ubi est timor
peccati, ubi matrimonium non est consummatum,
secus post illius consummationem. 298.29
Manuteneri

Index Rerum,

Manuteneri qui non debet quando alius Possessio-
nem occupat. 313.84
Manutentio non datur sine possessione. 78
Manutentio semper datur illi pro quo possidetur, &
non possidenti nomine alterius. 82
Ma italia.
Maritalia obsequia, & servitia cur licite præstentur à
muliere, conscia impedimenti dirimentis objecti,
ostenditur. 299.36
Maritus.
Maritus cum se transfert ad domicilium uxoris, satis
ostendit ex facto sequenti quem animum habue-
rit tempore contractus matrimonii. 117.7
Maritus qui uxorem expellit, non meretur nomen
mariti, 188.11
Maritus sine dote uxorem non recipit. 337.16
Martinus de Angulo.
Martinus de Angulo postquam renunciavit, redinte-
gratur, ordine Juris non servato. 271.187
Masculinitas.
Masculinitatis repetitio in eadem oratione masculos
ex fœminis excludit. 50.23
Masculus.
Vide *Filius, Fœmina, Agnatio.*
Masculorum apellatione comprehenduntur masculi
ex fœminis. 50.11
Masculorum appellatione quando fuit considerata
agnationis conservatio, non censentur compre-
hendi masculi ex fœminis descendentes. 52.21
Masculorum vocatio non fit alia ratione, nisi pro
conservandis bonis in agnatione. 23
Adducitur elegans doctrina Ludovici Molinae. 24
Statutum præferens descendentes masculos, vel hæ-
redes masculos, non comprehendit masculum ex
fœmina descendente. 356.8
Feudo pro masculis concessio, non succedunt masculi
ex fœminis descendentes. 9
Procedit in majoribus Hispaniæ. 10
Et in testamentis, ac ultimis voluntatibus. 11
Masculorum sub vocatione cognatus pro masculo
non reputatur. 357.15
Masculi ex fœminis quotiescunque non habent
specialem provisionem, nihil refert quod mas-
culi adsint, qui tamen proveniant à fœminis ex
clusis. 17
Masculi ex fœminis descendentes non sunt masculi
descendentes. 359.27
Mater.
Mater exclusa, exclusi videntur omnes cognati, qui
veniunt à persona matris. 51.16
Mater habens facultatem ad majoratum, si commit-
tat patri quod ipse faciat, non dicitur voluntas
captatoria. 340.27
Matricula, vide Scholaris.
Matrimonium.
Matrimonium coram Parocho, & testibus celebra-
tum, habet pro se Juris præsumptionem. 3.2
Matrimonium metu contractum allegantes, tenentur
illam probare. 3
Matrimonium celebratum in Curia, præsumitur
sponte contractum. 4
Matrimonii pro validitate videtur potius inclinan-
dum. 4.5
Voluntas in matrimonio probatur intervenisse ex
antecedentibus, & subsequentibus. 6
Visitationes frequentes inter eos, qui postea per vim
matrimonium contraxere, voluntatem contrahen-
di demonstrant. 7
Diligentia extrahendi dispensationem ad contrahen-
dum sine consuetis denuntiationibus, voluntatem
contrahendi ostendunt. 8

Confessio facta ab uno ex contrahentibus, quod
matrimonium sponte contraxerit, concludenter
probat. 9
Metus levis nullo modo sufficiens videtur ad matri-
monium annullandum. 11
Metus non sufficit ad annullandum matrimonium,
nisi præcedant minæ mortis, seu alicujus notabilis
periculi, secundum unam opinionem. 12
Sententia ad favorem matrimonii in dubio ferenda
est. 13
Matrimonium metu celebratum est ipso jure nullum. 14
Matrimonio in contrahendo omnimoda libertas re-
quiritur. 5.17
Matrimonium ut dicatur non metu contractum,
minimè sufficit simplex consensus, sed requiritur
plena securitas, & libertas. 18
Matrimonia debent esse libera, & gaudere plenissima
libertate. 19
Voluntas, & libertas simul necessaria sunt in ipso
matrimonio. 20
Persuasiones nimix, per quas persona inducitur ad
contrahendam, habentur loco compulsionis, &
coactionis, & inferunt ad matrimonii invalidita-
tem. 31
Preces importunæ, quando procedunt à persona, cui
reverentia debetur, tunc absque dubio sufficientes
erunt ad annullandum matrimonium. 6.38
Metus reverentialis an per se solum sufficiens cen-
seatur ad annullandum matrimonium, osten-
ditur. 39
Dolus quando tantus adest, ut consensum auferret,
matrimonium cum eo celebratum est nullum. 7.49
Dolus dans causam contractui matrimonii non im-
pedit illud, nisi talis esset qui impediret consen-
sum. 50
Dolus absque dubio impedit matrimonium, quando
altera pars, cum qua celebratur actus, particeps
fuit doli. 51
Matrimonii contracti tempore quando nullus adest
consanguineus, aut familiaris, præsumptio est vo-
luntatis & illatæ violentiæ. 8.55
Matrimonia quando celebrantur adhiberi solent
pariter, & mater, &c. 56
Præsentia conjunctorum ubi adest tempore quo cele-
bratur matrimonium, facit cessare præsumptio-
nem metus. 57
Matrimonium celebratum portis clausis præsumitur
metu contractum. 58
Matrimonium præsumitur metu contractum, si pro-
betur famulos unius ex contrahentibus ad fores
adesse, impediens ne ullus introiret dum cele-
brabatur. 59
Matrimonium contrahens si antè pluries quæsisset
exire, & eidem non fuisset concessum, præsumi-
tur per vim contraxisse. 60
Metus arguitur in matrimonio postea contracto ex
repugnantia nolendi aliquam in uxorem acci-
pere. 61
Celeritas in matrimonio contrahendo fraudem ar-
guit, & metum inducit. 64
Matrimonium insolito modo contractum arguit non
bona fide coeptum. 65
Matrimonium tractatum cum conventionem solvendi
certam pecuniarum summam, utique arguit non
bona fide coeptum fuisse negotium. 66
Fuga sponsi est manifesta, & urgens præsumptio,
quod voluntariè non consensit dicto matrimo-
nio. 69
Fugiens à domo sponsæ, nec exinde unquam re-
diens ad illam, arguit non sponte contraxisse
matrimonium. ibid.
Conquestu

& Verborum.

Conquestus statim de vi sibi illata, & dematrimonio per metum contracto, arguit non sponte contraxisse. 70

Publica vox & fama de matrimonio per metum contracto ad metum probandum est multum considerabilis. 71

Inverisimilitudinem pro metu præsumendo in matrimonio solet Rota considerare. 9.54

Matrimonij nullitatem licet aliqua per se considerata non inducant, tamen omnia simul juncta poterunt plenam efficere probationem. 75

Testes duo, tam masculi, quam fœminæ sufficiunt ad probandum metum in causa matrimoniali, sive de conjungendo, sive de separando matrimonio tracterur. 80

Testes omni exceptione majores non desiderantur ubi in causa matrimoniali nullitas intentatur ex defectu consensus. 82

Testi asserenti matrimonium fuisse metu contractum, magis creditur, quam aliis, qui sponte confectum dixerunt. 10.88

Matrimonij in contractu desideratur voluntas simul, & libertas. 11.101

Metus antecedens non purgatur per hilarem vulum tempore contracti matrimonij ostensum. 104

Suspicio metus, qui caderet in constantem virum, sufficit ad annullandum matrimonium. 13.128

Suspicio de metu, aut cruciatus in matrimonio idem operatur, quod timor ipse cruciatus. 130

In Matrimonio animus debet esse liber, non solum à compulsionem, sed etiam à timore compulsionis. 139.

Matrimonium metu celebratum non est favore dignum, neque pro ejus validitate in dubio pronuntiandum. 14.137

Matrimonium contr legem Dei contractum æquè favor est dissolvere, sicut legitimum confirmare. 139.

Matrimonium quando publicè fit, bona fides in contrahentibus præsumitur. 16.13

Matrimonium illud dicitur clandestinum, ac proinde non publicè contractum, quando fuit celebratum sine denunciationibus requisitis. 14

Matrimonium non dicitur contractum absque denunciationibus, quando omittuntur ex dispensatione Ordinarij. 17.17

Matrimonium dicitur publicè contractum ad excludendam clandestinitatem, quando fuit celebratum convocatis vicinis, & consanguineis. 18

Matrimonij quasi possessio colorata sufficit ad legitimationem prolis. 18.31

Matrimonium probatur levioribus probationibus, quando agitur de illius fœdere, seu ad effectum legitimitatis. 32

Matrimonij appellatione venit verum, & non putativum. 16.43

Matrimonium putativum legitimum est. 49

Matrimonium contractum inter consanguineos, ob tenta dispensatione super impedimento tertij gradus, si postmodum detectum fuerit, in secundo etiam invicem esse conjunctos, est nullum secundum unam opinionem. 21.4

Consensus liber in matrimonio requiritur, & non sufficit voluntas, si deficiat libertas. 81.1.2.3

Matrimonium significat unionem inter Christum, & Ecclesiam. 5

Aversio ad unum matrimonium arguitur ex affectu ad aliud. 82.14

Lamentationes factæ ante, & post matrimonium sunt indicia actus involuntarij. 86.52

Metus arguitur etiam à secutis post contractum matrimonium.

Barbosa Vota decisiva.

Matrimonium. 51

Cessante metus post matrimonium, illud non reconvalescit, sed matrimonium esse reiterandum cum requisitis S. Concilij Trident. 87.68

Præsentia Parochi in matrimonio requiritur à Concilio pro forma. 88.69

Matrimonium ab initio nullum, non potest reconvalescere, nisi ut ex nunc, non autem ut ex tunc. 71

Matrimonium non ex copula, sed ex libero consensu dijudicatur. 78

Matrimonium ab initio nullum, non potest convalescere, etiam cessante causa nullitatis, sed debet renovari. 79

Concilium Tridentinum non amplius admittit matrimonium præsumptum. 80

Ex frequentatione domus mulieris non potest argui in viro voluntas ducendi eam in uxorem, maxime si constat, quod illud accedebat alia de causa. 91.91.

Matrimonium metu celebratum, non est favore dignum, neque in dubio pro illius validitate est pronuntiandum. 95

Matrimonium virtute dispensationis subreptitiæ contractum est nullum. 94.3

Dispensationis impetratio super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ, subreptitia est. 98.57

Matrimonium metu celebratum ipso jure est nullum, 103.104

Matrimonij de nullitate ubi agitur, sufficit quod illud contrahens justè timeret ne compelleretur, 105

Consensus liber necessarius est contrahentibus matrimonio. 104.113

Testes duo, sive masculi, sive fœminæ, sufficiunt in causa matrimoniali, sive de conjungendo, sive de separando matrimonio agatur. 114

Testis unus simul cum fama per plures testes probata, vel juncta aliqua alia præsumptione, vel cum aliis deponentibus de auditu, sufficit in causa matrimoniali. 115

Testes deponentes contra matrimonium debent esse personæ legales, & omni exceptione majores. 116

Testes etiam si non sint personæ legales, sufficiunt ubi nullitas matrimonij procedit ex defectu consensus. 109.117

Conjectura & indicia voluntatis contrahendi matrimonium.

Aversio animi, & repugnantia ad contrahendum. 106.

135

Mœstidia, lamentationes, lachrymæ, & suspiria. 136

Delirium. 137

Tractatus inusitatus in matrimonio. 138

Denegatio victus, & vestitus, nisi matrimonium contraxisset. 129

Inæqualitas inter contrahentes. 107.140

Protestationes metus ante matrimonium. 141

Detestatio stricta, & prohibitio commercij. 142

Fama & vox communis, quod matrimonium esset meticulousum. 143

Facta ad importunitatem eorum, qui sollicitabant matrimonium, non arguunt liberam voluntatem. 108.150

Morera & litteræ ultro citroque missa matrimoni fœdus arguere videntur. 152

Matrimonij celebratio non est actus jurisdictionalis, nec Parochus, seu ordinarius illi assistit tanquam Judex. 109.165

Z z Prote

Index Rerum,

- Protestatio ante matrimonium facta subsequens matrimonium annullat. 166
- Matrimonium metu matris celebratum non ratificatur per cohabitationem inter contrahentes factam per aliquot annos post mortem matris. 170
- Matrimonium metu contractum non validatur, licet copula postea intercefferit, quando adhuc subest ipsius metus causa. 110 174
- Matrimonium metu contractum attento Jure communi ex superveniente cohabitatione, & copula, ac superveniente libero consensu ratificatur. 175
- Consensus solus contrahentium non sufficit hodie post publicationem Sacri Concilij Tridentini ad inducendum matrimonium validum, sed opus est matrimonium de novo contrahi, adhibitis, seu repetitis solemnitatibus ab eodem Consil. requisitis. 176
- Matrimonium nulliter contractum ex defectu mandati non potest ratificari, nisi iterum contrahatur cum debitis solemnitatibus in facie Ecclesiæ. 180
- Matrimonium nullum ex impedimento occulto potest sine Parocho, & testibus secretè ratificari, certis requisitis concurrentibus. 181
- Periculum quando esset quod impedimentum de se publicum probaretur in iudicio, ut dissolvatur matrimonium in foro externo, tunc fieri debet revalidatio coram Parocho, & testibus, ad illud incommodum vitandum. 111 182
- Ex brevi reversione ad primam Parochiam probatur animus non permanendi in secunda, nisi tantum donec contraheretur matrimonium. 117. 6
- Castellanus vel Lusitanus si adiret Franciam, Turcas, vel Indos ubi non servatur Concilium Trid. cum dolo contrahendi ibi matrimonium sine Parocho, nulliter contrahit. 118. 12. 13. 14. & 15
- Domicilium permanens habentes vir & uxor, si accedant dolose in aliud oppidum sine animo permanendi, & ibi coram illius oppidi Parocho contrahant, non valet matrimonium. 117
- Matrimonium indignum censetur esse, quod sine familiæ dedecore iniri nequit. 119. 26
- Æqualitas in matrimoniis conjugatorum animis influit tranquillitatem & pacem. 120. 39
- Matrimonia inter valde dispares infelicissimos exitus habere solent. 121. 44
- Disparitas magna inter contrahentes matrimonium satis indicat dissensum, & facit præsumere loco contractum esse matrimonium. 48
- Dissensus satis inducitur ex magna disparitate inter contrahentes matrimonium. 122. 51
- Dolus quando consensum excludit matrimonium est nullum. 54
- Error qualitatis in suo genere sumptus matrimonium non vitiat. 55
- Error in nomine, dummodo circa substantialia nullus sit, matrimonium invalidum non reddit. 123. 56.
- Error qualitatis, vel fortunæ, redundat in errorem personæ, ita ut si verè in persona erretur, tunc & eo casu matrimonium contractum erit nullum. 57.
- Qualitati alicui quamvis accidentali quando quis nritur ad contrahendum, aliter non contracturus, si ea non habeatur, actus tanquam involuntarius, habita notitia redditur nullus. 58
- Matrimonium contrahens cum aliqua, existimans divitem esse, vel nobilem, vel honestam, vel virginem, ita ut his qualitatibus ducatur ad contrahendum, & his innitatur expresse, aliter non contracturus, invalidum matrimonium, si dives, nobilis, honesta, aut virgo non sit. 60
- Qualitas in qua erratur quando respicit aliquam certam, & determinantem personam, distinctam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis redundat in errorem personæ, & consequenter matrimonium cum illo contractum est nullum. 61
- Qualitas in qua erratur si designat individuum personam, tunc error circa qualitatem infunditur in personæ errorem, ac matrimonium dirimit. 62
- Consensus si primò ac directè feratur in personam quæ tales habeat qualitates, & consequenter in particulari in hanc putatam divitem & nobilem cum non sit talis, error est qualitas involvens errorem personæ, sicque matrimonium est invalidum. 64
- Error personæ, qui matrimonium annullat, non cadit nisi habeatur aliena notitia personæ, cum qua contrahere intendit, & c. 65
- Exemplum Regis Angliæ ponit Silvester. 124. 66
- Et idem exemplum ponunt citati. 125. 74
- Matrimonium non est, si aliquis assereret in paribus remotis se filium Regis Franciæ, & sic cum aliqua muliere hoc credente contraheret, cum ubique habeatur notitia Regni Franciæ. 124. 69
- Error personæ quoad substantiam, quia forsitan credidit quis eam cum qua contraxit esse Mariam, quam aliàs agnoscebat visu, vel auditu, & non erat nisi Joanna, talis error impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum. 70
- Error personæ, de qua non habetur notitia, matrimonium non dirimit. 125. 73
- Error nobilitatis, aut fortunæ per se matrimonium non evacuat. 75
- Consensus si feratur in illum duntaxat, cui illa conditio aut dignitas adest, error tunc qualitatis refertur ad errorem personæ qui proinde matrimonium vitiat. 76
- Error qualitatis, aut fortunæ si reincidat in errorem personæ, matrimonium dirimit. 77. 78
- Matrimonium judicialiter invalidum, si in eo plures adfuerint fraudes, & Parochus ac testes essent suspectissimi, & concurrat disparitas magna inter prætenso conjuges, tam circa nobilitatem, quam circa divitias, & c. 126. 81
- Disparitas personarum non contracti matrimonij præsumptionem inducit. 83
- Matrimonium verum, legitimum, & reale ex Pontificis in radice dispensantis declaratione confurgit. 172. 3
- Matrimonium ut à principio media dispensatione in radice sit verum & validum, opus non est subsequenti post dispensationem mutuo, & iterato contrahentium consensu. 174. 14
- Matrimonium in radice dispensatum ut validum sit, sufficit ut præcedat solum affectus maritalis, etiam si nullum in figura, seu de facto prius inter conjuges præcesserit. 15
- Matrimonium mediante vi, aut metu celebratum est ipso jure nullum. 206. 48
- Matrimonij, Professionis & Ordinis nullitates æquiparantur ab omnibus ferè Jurisperitis. 218. 7
- Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali. 297. 18
- Matrimonio in facie Ecclesiæ contracto, si lis super ejus nullitate moveatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale conjugibus interdici. 298. 24
- Matrimonio nondum consummato restitutio est facienda quoad cohabitationem, & alia obsequia, præter copulam. 31

& Verborum.

Probationes quando incontinenti offeruntur super nullitate matrimonij, tollitur malitiæ præsumptio.

34

Matrimonium per metum celebratum est nullum ipso jure.

299.44

Matrimonium per importunas, instantissimas, & continuas persuasiones, ac preces immodicas contractum est nullum.

300.59

Matrimonium nullum per metum à matre illatum est invalidum, etiamsi metum passa post mortem matris per plures annos cum viro permanserit, & filios susceperit.

301.78

Consensus habitationis, & carnalis copula superveniens non validat matrimonium à principio nulliter contractum.

79

Matrimonium nullum non potest per quemcunque consensum supervenientem ratificari, nisi de novo cum requisitis solemnitatibus contraheretur.

302.82

Matrimonium est causa finalis sciendæ promissionis, si illa fiat in capitulis matrimonialibus.

336.3

Matrimonium attenditur cujus contemplatione alimenta promissa fuerunt.

4

Matrimonio dissoluto, cessant effectus, qui ejus contemplatione inducebantur.

337.7

Matrimonio consummato, & postea ob aliquod impedimentum declarato nullo, si uterque ignoravit impedimentum, nec maritus lucratur dotem, nec uxor antidorum.

354.17

Matrimonium non inducitur quando promissio præcessit Concilium, copula autem subsequuta fuit post illius publicationem.

360.2

In terminis *cap. is qui fidem, de sponsal.* non retrahitur matrimonium à tempore copulæ subsequutæ ad tempus factæ promissionis.

7

Matrimonij in contractu nec novus consensus, nec conditionis interventus retrahitur, sed operatur à tempore quo impletur conditio.

361.8

Qui dicit natos ex legitimo matrimonio, asserit etiam eos esse legitimos.

366.29

Matrimonium in articulo mortis contractum validum est ac filij antea procreati legitimi censentur.

367.34

Doctores referuntur præcedentis opinionis.

35.36

Matrimonium contractum cum concubina in articulo mortis, præsumitur factum in fraudem substituti, & in primogenitura aliàs succedentis.

368.37

Matrimonium in articulo mortis principaliter debet censeretur contractum, ut qui animæ consular, & filiis suis prospiciat.

368.40

Medium.

Media præsumuntur probatis extremis.

242.13

Medio excluso, per quod devenitur ad aliud, & illud excluditur, ad quod per tale medium deveniri debebat.

357.13

Mercator.

Vide *Pecunia.*

Mercator debitum à semetipso exigere debet ad evitandas usuras.

324.16

Meritum.

Meritum præcedens facit præsumptionem donandi.

158.90.

Metus.

Vide *Matrimonium, Vis.*

Metus natura mirificè declaratur.

4.15

Metus, & vir arguitur ex verbis imperiosè prolatis.

6

Metus minor exigitur in puero, quam quod requiritur in juvene majore.

5.22

Ætas, & fortitudo, ac fragilitas attendenda est illius cui metus incurritur.

24

Metus magis verisimilis redditur, habita considera-

Barbosa Vota decisiva.

tione ad personam quæ illum patitur.

25

Metus reverentialis minor sufficit in puero, quam in adulto.

26

Metus probabilis suspicio æquiparatur illato.

27

Metus præsumitur, probata illius causa, licet metus in effectu non probetur.

28

Timor solus violentiæ inferendæ dicitur justus metus ad infirmandum matrimonium tanquam metu factum.

29

Metus reverentialis præsumitur in eo, erga illum, sub cujus gubernio est.

7.44

Metus reverentialis præsumitur in adulto respectu illius, qui olim fuit ejus tutor.

47

Metus reverentialis præsumitur in filia erga parentes.

48

Metus est difficilis probationis.

8.53

Metus ad probationem admittuntur indicia, conjecturæ, & præsumptiones.

54

Conjecturæ plures, quæ tendunt ad eundem finem, insimul plenè probant metum, licet quælibet de per se non sufficiat.

72

Metus ad probationem admittuntur præsumptivæ probationes etiam imperfectæ.

9.73

Metus probatur per unum testem de visu, juncta aliqua alia præsumptione, vel si alij deponant de auditu.

81

Testes singulares probant violentiam, & metum.

83

Testibus duobus de metu magis creditur, quam mille de spontanea voluntate deponentibus.

84

Præcipue quando aliqua extat conjectura illati metus.

10.87

Metu probato, quasi impossibile est probare contrarium.

85

Metus in specie, & non in genere probari debet.

11.97

Metus dicitur trepidatio mentis, &c.

99

Metus præsumitur semper durare quandiu metum passus est in potestate ipsius metum inferentis.

105.

Metus non dicitur purgatus ex osculo, & refectioe sumpta.

106

Per verba *sponte facio*, per metum passum tempore metus prolata, non purgatur metus, sed geminatur.

12.108

Testibus duobus affirmantibus metum incussum fuisse, magis credendum est, quam centum deponentibus de spontanea voluntate.

112

Metus improvisus tollit rectum judicium deliberandi.

119.

Declarans incontinenti omnia gessisse per metum, & confessionem illius causa durante emanasse, redditur ista confessio penitus invalida, & nulla.

121

Actus omnes metum subsequentes meticulosi censentur.

13.122

Carnalis copula subsequuta non purgat metum.

123

Metus initium in actu influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur.

224

Metus antecedens non purgatur, quamvis illum passus ostenderit in actu signa lætitiæ, & complacentiæ.

125

Quando apparet de metu, non debet quis admitti ad probandam spontaneam voluntatem directè.

126.

Metus præambulus non fuit purgatus ex cantu, & risu puellæ.

127

Metus justa suspicio sufficit pro metu.

132

Metus, & vis illata arguitur ex verbis imperiosè prolatis.

135

Metus minor requiritur in muliere, quam in viro.

56.5.

Index Rerum,

- Metus solus futuræ sævitæ, & alicujus gravis mali sufficit ad divortium. 6
- Metus debet esse cadens in virum constantem. 81.6
- Motus ut dicatur cadens in virum constantem, debet habere quinque condiciones. 82.7
- Metus est difficilis probationis. 8
- Leviores probationes in metu requiruntur. 9
- Metus probatur per domesticos. 10
- Item ex indiciis, & conjecturis. ibid.
- Metus arguitur in eo, qui fecit actum, quem verisimiliter non fecisset. 12
- Metus arguitur ex aversione animi ad matrimonium. 13
- Adminiculum resultat, considerata qualitate personæ incutientis, & patientis metum. 83.22
- Metus justus dicitur reverentia paterna; sed hæc opinio non est rata. 23
- Metus minor requiritur, ubi cum metu concurrat reverentia paterna cum aliis adminiculis. 24
- Terribilitas, ac asperitas patris est magnum adminiculum ad probandum metum. 25.& 32
- Maximè si filius est valde obediens, ut. 28
- Verba imperiosè prolata incutiunt metum. 26
- Metus solus reverentialis sufficit ad irritandum matrimonium, ubi dubitari potest, fore diurtinam indignationem patris. 27
- Metus absque minis est sufficiens ad annullandum matrimonium, ubi filius est multum obediens præceptis paternis. 28
- Interesse metum incutientis arguit justum metum, 84. 29
- Preces importunæ incutiunt metum cadentem in virum constantem, maximè junctæ cum metu reverentiali. 31
- Vultus terribilis, etiam sine minis incutit, justum metum. 32
- Minæ cum reverentia debita minantia incutiunt justum metum. 33
- Metus dicitur justus, quando est mortis, vel cruciatus corporis. 85.34
- Metus aliæ speciei sunt, quæ excusant. 35
- Metus amissionis bonorum, vel majoris partis æquiparatur metui mortis. 38
- Metus amissionis magni lucri dicitur justus. 39
- Metus privationis hæreditatis dicitur metus amissionis honoris, cum titulus institutionis sit honorabilis. 40
- Metus amissionis honoris dicitur justior, quam amissionis bonorum. 51
- Metus amissionis honoris æquiparatur metui amissionis vitæ. 42
- Judicis arbitrio relinquitur, an metus sit justus, vel ne. 43
- Minas sufficit notificatas fuisse metum passo. 44
- Onus probandi hoc solitum non incumbit metum passo. 47
- Iusta causa timendi sufficit, quando sumus in persona, cui debetur reverentia. 48
- Timor probabilis coactionis sufficit licet actualiter vis non inferatur. 49
- Gesta per metum licet valeant ab initio, rescinduntur actione, quod mer. caus. vel Judicis officio. 86. 51
- Publica vox, & fama est multum considerabilis ad probandum metum. 54
- Justus metus probatur ex confessione patris metum inferentis. 55
- Metus excluditur, quando potuit adiri superior. 57
- Limitatur ubi metus fuit probatus, & in filio. 58
- Principium meticulosum influit in omnes actus postea gestos. 87.61
- Qualequale jus metum passi in re, quam timet amittere, sufficit. 63
- Metus filialis non tollitur ob litem motam à filio, vivente patre. 87
- Metus semper durare præsumitur. 88.76
- Purgatio metus non inducitur ex copula subsequuta, nec per actus, & signa lætitiæ, si adhuc daret metus causa. 77
- Metus probatur etiam per testes singulares, & licet omnes patiantur aliquas exceptiones quando sunt ultra numerum trium. 89.87
- Probato metu, difficile est probare contrarium. 90.88
- Plus creditur duobus testibus de metu, quam mille deponentibus de spontanea voluntate, & ratio. 89
- Metus minor ad annullandum matrimonium sufficit in fœmina, quam in viro, & multo minor quando fuerit teneræ ætatis, & imbecilis, vel fragilis animi. 103.101
- Facti series circa vim, & metum. 102
- Metus est quædam voluntatis passio contra naturam, 106.
- Metus est difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, quam ex parte inferentis. 107
- Metus indiciis, conjecturis, præsumptionibus, & argumentis probari potest. 104.108
- Metum probant testes domestici, & singulares etiam si essent inhabiles. 110
- Metus probatur cum uno teste de viso, & alio de auditu. 112
- Probatio metus facta per duos testes, præferri debet paribus aliis, etiam quod mille essent, deponentibus de libera voluntate. 105.118
- Persona persuasionem instantissimam inducta ad contrahendum, dicitur contrahere per vim, & metum. 119
- Preces importunæ inducunt justum metum, si sint Superioris, qui potest esse terribilis. 120
- Importunitas nimia, & instantissimæ preces, sicut metus annullant matrimonium. 121
- In metu reverentiali probatis minis illius, cui reverentia debetur, non est necesse alias probare, quod minans sit solitus minas exequi. 124
- Metus reverentialis est multum considerabilis. 125
- Metus solus reverentialis sufficit ad exclusionem consensus. 126
- Auctoritas & dignitates personæ etiam absque comminatione aliqua tribuit justam causam metus reverentialis. 127
- Reverentia cum terribilitate personæ sufficit pro justo metu. 106.130
- Reverentia cum indignatione plurimum confert ad justum & sufficientem metum. 131
- Matertera dicitur de personis, quibus debetur reverentia. 132
- Metus reverentialis in dubio præsumitur in eo erga illum, sub cujus gubernio existit. 133
- Metus reverentialis est respectu patrui, & nepotis, seu alterius habentis superioritatem. 134
- Conjecturæ licet per se non reputentur sufficientes ad plenam metus probationem, omnes tamen simul junctæ, cum tendant ad eundem finem, plenissimè probant. 107.144
- Metus initium in actu, influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur. 145
- Metum qui semel intulit, semper inferre præsumitur. 146
- Metus durat quandiu durat ejus causa, quamvis in actu externo appareat omnimoda libertas. 147
- Metus causa durante, præsumitur, vivente illa quæ metum intulit. 108.148

& Verborum.

- Causa metus semper præsumitur extare quousque
probetur, quod ille qui metum passus est, fuit in
plena libertate. 149
- Metus præsumptio excluditur si contractui fuerint
præsentes consanguinei contrahentis. 154
- Judicis præsentia expellit ne dum suspicionem me-
tus, sed etiam ipsum metum. 155
- Consanguineorum præsentia, qui metum intulerunt,
non excludunt metus suspicionem. 156
- Metum reverentialem non excludit præsentia con-
sanguineorum. 157
- Viventibus illis qui metum incusserunt, non potest
induci actus approbatio. 159
- Judicis præsentia purgat metum in actibus, in qui-
bus requiritur plena & secunda libertas, ut in ma-
trimonio, non sic in contractibus, qui contrahen-
tium consensu absolvuntur. 160
- Metus quando fuit illatus ante actum, semper dura-
re præsumitur, etiam Superiore in actu præsen-
te. 161
- Judicis præsentia non purgat metum, si incutiens il-
lum contrahenti esset talis, ut gravem metum
etiam incuteret Superiore præsentem. 162
- Præsumptio resultant ex præsentia Judicis cedit veri-
tati, & operatur, tantum, ut requiratur probatio
efficacior ad metum. 163
- Judicis præsentia non facit cessare præsumptionem
metus, quando ipse Judex esset talis qui contra-
dicere non auderet. 164
- Cohabitatio facta in castro, & loco sub ditione, &
imperio adversarij existente, non dicitur sufficiens
ad purgandum metum. 167
- Acquiescentia sola etiam longi temporis post mor-
tem ejus, qui metum intulit, non sufficit, sed re-
quiritur quod metus probeatur sublatus per actus
positivos contrarios. 168
- Possunt simul stare, & quod mulier fuerit cognita,
& quod non fuerit consentiens nisi per metum,
110. 172
- Metus reverentialis simul cum minis sufficiens judi-
catur ad electionis nullitatem. 195. 24. 25
- Persuasiones instantissimæ metum inferunt cadentem
in constantem virum. 26
- Qui per metum facit, magis contradicit, quàm con-
sentit. 28
- Coactio Regis præcepto causata metum injustum
inducit. 29
- Timor solus violentiæ inferendæ in omnibus dicitur
justus metus. 206. 50
- Metus probabilis suspicio reputatur perinde ac si
actualiter metus adesset. 51
- Eventus rei ad probationem metus plurimum con-
ducit. 53
- Metus reverentialis sufficit ad exclusionem consensus
55.
- Reverentia cum indignatione plurimum confert ad
justum & sufficientem metum incutiendum. 58
- Protestationes metum probant, & declarant volun-
tatem & animum protestantis. 207. 59
- Metus ad probationem plurimum defertur publicæ
populi voci. 61
- Metum & vim incutiens ad electionem, matrimo-
nium seu professionem faciendam, peccat mortali-
ter. 92
- Metum incutiens tenetur restituere omnia, quæ ex
tali metu extorsit, & omnia quibus damnificavit
illum, qui metum passus fuit. 63
- Mulier austeræ, & crudelis metum in constantem vi-
rum cadentem inducere potest. 217. 5
- Metus reverentialis qualis sufficiat ad matrimonium
annullandum. 6
- Metus probatus censetur ex negatione victus, &
alimentorum. 218. 8
- Metum justum adfuisse dicitur, etiam si arma semel
sumpta fuerint deposita. 258. 33
- Metus præsumitur absque alia probatione si audire-
tur strepitus, & fragor armorum. 34
- Metus opinio impendentis mali. 35
- Metus amittendi honorem justus præsumitur. 36
- Metus ex communi opinione & fama præsumitur.
259. 40
- Metus cum sit difficilis probationis, conjecturis, in-
diciis, præsumptionibus, & testibus singularibus
probatur. 42
- Metus, aut coactio quæ sufficiat, in arbitrio Judicis
positum est. 43
- Judicis & Magistratum præsentia omnem metum
excludit. 45
- Limita quando non est satis ad resistendum violentiæ
illius, qui metum intulit. 46
- Metus justus ex amissione majoris partis bonorum
inducitur. 300. 47
- Metus minor sufficit in virgine teneræ ætatis, quàm
in muliere. 49
- Metus vitandi indignationem paternam, quantum-
vis sine culpa filiorum commoratur, est justus. 51
- Metus procedens ex reverentia patris, plerumque
magis efficit quàm terror. 52
- Reverentia nimia accedit ad metum maximè stante
terribilitate, & severa conditione minantis. 53
- Matrimonium contractum ob metum reverentialem
illius, qui antè & post illud dixit & demonstravit
nolle contrahere, est nullum. 54
- Metus reverentialis non sufficit ad contractus rescis-
sionem, nisi minæ præcedant. 55
- Metus justa suspicio est multum considerabilis. 58
- Metus est difficilis probationis. 301. 61
- Metus per indicia & conjecturas probari potest. 63
- Metus præsumitur contractum matrimonium ex de-
lirio & desperatione. 68
- Metus arguitur in contrahente, quæ flere visa est. 79
- Metus præsumptio inducitur ex querelis præceden-
tibus. 72
- Metus initium in actu influit in actus sequentes. 73
- Metus durante causa omnia per illum gesta præsu-
muntur. 74
- Metus continuatio semper præsumitur quousque pro-
betur quod pars sit constituta in plena libertate.
75
- Metus non purgatur, nisi patiens sit in plena liber-
tate constitutus. 76
- Acquiescentia sola non sufficit pro purgatione me-
tus, sed requiritur quod ille probeatur per actus po-
sitivos contrarios. 77
- Metus purgatus non dicitur ex aliquo actu volun-
tario subsequuto, quando actus cum eo ab initio
gestus nullus fuit. 302. 85
- Metus amissionis bonorum, vel majoris partis, est
cadens in constantem virum, ac proinde sufficit ad
matrimonium annullandum. 373. 8
- Idem de metu magni damni in rebus, vel de timo-
re amissionis magnæ rei. 4
- Amissio alicujus lucris, seu interesse quod consistit
in sperantem in bonis parentum respectu filij,
sufficiens est ad inducendum justum metum ca-
dentem in constantem virum. 5
- Miles.*
- Milites S. Joannis Hierosolymitani comprehendun-
tur in decreto Concilij Trident sess. 25. de Regular.
cap. 19. 245. 12
- Dolus requiritur in delictis militum. 326. 9
- Miles qui contra mandatum Ducis adversus hos-
tem

Index Rerum,

- Item pugnaverit, capite punitur, etsi victoriam reportaret, nisi ex aliqua nova causa superveniente, vel alia suo Superiori incognita id fecerit. 327.27
- Militer licet viræ & saluti consulere, si tanta erat hostium vis, cui resistere non poterat. 328.34
- Milites & duces quamplurimi, cum necessitate adstricti desertores militiæ fuissent, nullatenus damnati fuerunt. 329.39
- Milites & socij navales videntes navem in potestatem hostium devenituram, possunt communi consensu ignem pulveri injicere, & se mari committere. 329.53
- Minæ.*
- Minæ incuti possunt per solum vultum terribilem. 6.37
- Minæ solæ sufficiunt absque alia probatione, quando minanti debetur reverentia. 85.45
- Solitus exequendi minas non requiritur in parte asperæ, & rigidæ naturæ. 46
- Minæ an cum metu reverentiali ad nullitatem matrimonij intervenire debeant. 105.128
- Minæ sufficiunt quando emanant à persona asperæ, & terribilis conditionis. 106.129
- Minæ simul cum metu reverentiali sufficientes sunt ad annullandam electionem. 206.57
- Minæ quæ solum tendunt ad cessationem lucri, non autem ad illationem damni in bonis, non sufficiunt ad probationem matrimonij per metum celebrati. 373.2
- Minimi.*
- Minimi possunt transumptare privilegia quatuor Ordinibus Mendicantium concessa. 32.69
- Minimi communicant in Privilegiis cum Prædicatoribus. 71
- Minimis non licet per Bullam expressam illis concessam aliquatenus appellare à correctionibus, & punitionibus. 72
- Minister.*
- Causa etiam levis admittitur pro excusandis Reipub. ministris. 327.14
- Missus in possessionem.*
- Missus iudicis decreto in possessionem illius rei, quam scit ipsius rei conventi non esse, sed alienam, dicitur habere bonam fidem, potest præscribere. 18.30
- Mixtum.*
- Mixtum continetur sub simplici, quando mixti qualitates sunt inseparabiles. 251.13
- Mixtum continetur sub simplici in concessione favorabili. 14
- Modicitas.*
- Modicitas per dict. *plus*, aliquando ad quartam ejus, de qua agitur, nonnunquam ad tertiam referri solet, ut plurimum autem jus dicentis arbitrio relinquitur. 150.9
- Mœstitia.*
- Mœstitia, & afflictiones in proficiente conducunt ad nullitatem professionis. 218.9
- Monachus.*
- Monachus professus dicitur civiliter mortuus. 48.34
- Respondetur ad fundamenta in contrariū adducta. 35
- Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea quæ sunt proportionabilia. 290.16
- Monasterium.*
- Monasteria Religiosorum (exceptis aliquibus) antiquis temporibus, & nunc de jure communi, & summorum Pont. constitutionibus, capacia sunt bonorum, & reddituum quibua sustentari valeant 166.47
- Monasteria tenentur in Portugalia bona sibi relicta in laicam personam transferre. 184.36
- Monasteriorum S. Bartholomæi de Nava, & S. Mariæ de Villamajor annexio. 282.16
- Monasterium quando est regulare, Ecclesia etiam est regularis. 283.17
- Monasterium quale est, talis est Ecclesia. 18
- Monialis.*
- Monialis quædam Lusitana, quæ fingens se sanctam, Fratrem Ludovicum Granatensem, virum aliispium & doctissimum, tot annis quibusdam chimericis fallaciis deceptum habuit. 122.50
- Monialium data incapacitate, reputantur ac si non fuissent vocatæ. 184.45
- Monialibus potest competere cura animarum, exercitium aliis committentibus in Ecclesiis pleno jure sibi subjectis. 284.28
- Moniales Ordinis Cisterciensis subduntur legibus & statutis Monachorum Cisterciensium. 290.17
- Mora.*
- Mora modica non nocet. 249.8
- Mora modici temporis non attenditur. 9
- Debitor etiam post tempus lapsum non statim in mora constituitur, sed cum aliquo temporis spatio. 10
- Moræ purgatio de æquitate Canonica etiam in contractibus juratis admittitur, non obstante oppositione jam facta de adimplemento. 11
- Fidejussor qui se obligavit ad certum tempus aliquem repræsentare in carcere, etiamsi transactum sit tempus constitutum, adimplet per præsentationem post terminum factam moram purgando. 12
- Interpellatio debet præcedere, ut debitor in mora constituatur. 14
- Mora semper potest purgari, si adversarius nondum sit damnum passus propter moram, vel quatenus illud sit passus, paratus est alter solvere interesse. 15
- Mori.*
- Moriens non præsumitur immemor salutis æternæ. 10.91
- Morientis confessiones, scripturæ, & responsa evidentius probant, quàm aliorum. 92
- Morientis confessioni, sive declarationi, omnino standum est, quando juvatur conjecturis, & præsumptionibus. 95
- Morti certæ & indubitatæ nullus sese exponere potest, ut reliquorum salutem comparet. 329.46
- Mulier.*
- Vide *Metus*.
- Mulierem prægnantem percutiens qua poena ex leg. Exodi teneatur. 64.11
- Diffamatio, seu infamia mulieris ex hominis conversatione oriri potest, dummodo frequens, suspectaque fuerit, inter subiectos habiles ad coëundum. 102.96
- Mulier non imputatur culpa ob stuprum per vim commissum. 98
- Multa tractantur, quæ postea non fiunt. 198.6
- Multiplicitas.*
- Multiplicitas ubi est ejusdem, vel diversi gradus, hujusmodi multipliciter necessaria est mentio. 20.1
- Multiplicitas ejusdem, vel diversi gradus si adsit, tunc dispensatio est necessaria cum expressione multipliciter hujusmodi. 22.15
- Mutatio.*
- Mutato sexu non mutatur ratio exclusiva. 51.15
- Mutare quis potest causam possessionis novo jure & titulo, & meram detentionem efficere bonam possessionem. 130.19
- Mutatio causæ possessionis ipso jure statim facta intelligitur

& Verborum.

reſſigitur, data notitia ſecundi tituli, etiam abſque alia declaratione, nec opus eſt ut exiret de poſſeſſione, & poſtea iterum ingrederetur. 20

Mutuum.

Mutuum ut conſtituatur in frumento & ſimilibus depositis, requiritur, quod ad meſuram præſtetur. 68. 15

Pecunia numerata apud aliquem depoſita retinet naturam mutui. 16

in Mutuo periculum eſt debitoris. 17

N

Naturale.

Naturale eſt quem eſſe mentis compotem, furioſum verò & inſanum, accidentale. 61. 7

Naturali affectu præſumitur quis potius diligere ſuos quàm extraneos. 341. 31

Natus.

Natus ex matrimonio putativo, dicitur procreatus ex legitimo matrimonio. 19. 46

Natus quoties quis eſt in domo ex uxore tali, vicinis ſcientibus, & videntibus, efficaciter concludit pro filiatione. 13. 2. 4

Natus conſtante matrimonio, pro legitimo ex marito & uxore cenſendus eſt, etiamſi probatum fuerit mulierem illam cum adultero eo tempore conſuetudinem habuiſſe, & quamvis adulter partum illum pro ſuo filio tractaſſet, educando, &c. 5

Nati in Hiſpania Luſitani, Caſtellani, Navarri, Aragonenſes, & Valentiniani, ſi nobiles ſint, gaudent ſua nobilitate in tota Hiſpania. 142. 43

Natus ex conſanguineis in gradu prohibito, qui poſtea in radice legitimus fuit declaratus, præferendus germanis poſt diſpenſationem ſuſceptis in majoratibus, feudis &c. 175. 20

Navis, vide *Caſtellum*, *Milites*.

Nauta.

Nautæ culpæ adſcribitur, qui recta navigatione contempta, litora devia ſectatur. 329. 42

Nauta culpâ non caret, ſi per loca notoria non tuta navigare voluerit. 43

Sancti Auguſtini pulchra verba referuntur. 144

Nec debere, neceſſitatem, & vinculum irritans important. 75. 19

Neceſſitas.

Neceſſitas ob publicam utilitatem, Regni conſervationem æquè obligat ſæculares ac Eccleſiaſticos. 163. 29

Neceſſitas publica, & communis utilitas æquè laicos & clericos obligat. 164. 40

Neceſſitas, & publica utilitas non tribuit juridiſictionem, ut valeat ſtatutum contra nō ſubditos. 167. 57

Neceſſitas ſemper ab actu poſitivo cenſetur excluſa. 262. 82

Neceſſitatis cauſâ quæ fiunt, nunquam prohibita intelliguntur, etiamſi pateat latiffima prohibitio. 83

Negativa.

Negativa quod quis non fuerit vocatus, eſt improbabilis. 317. 21

Negativa in extrajudicialibus probari non poteſt. 29

Negligentia.

Negligentia non probatur eo ſolo, quod non fuerit aliquid factum, ſed debet probari quod talis facere potuit, non fecit. 326. 4

Nemo.

Nemo eſt de bono opere arguendus, ſed laudandus 88. 75

Nemo plus juris in alium transferre poteſt, quàm ipſe in ſe habeat. 197. 55

Nemo præſumitur dixiſſe quod mente prius non cogitaverit. 221. 21

Nepos.

Nepotes non veniunt quo ies vocantur filij primo-geniti maſculi, quia hæc vocatio reſtringitur ad filios immediatos primi gradus. 50. 10

Nepotes in præjudicium filiorum exiſtentium admittendi non ſunt. 356. 3

Nepos ex ſcœmina non admittitur ad majoratus ſucceſſionem, qui deferri debet maſculis. 357. 16

Nicol. de Vbaldis reprobat. 47. 25

Nicolaus Garcia reprobat. 174. 17

Nigrum.

Nigrum ambiguum recipit interpretationem à rubrica. 160. 62

Nobilis, Nobilitas.

Nobiles naturali propenſione capiunt nobilibus commiſceri. 120. 38

Nobilibus decet accipere nobiles uxores. 40

Nobiles propria virtute Reipubl. ultrò inſerviunt, & Principum mandatis obediunt ſunt. 140. 7

Principes ad publica Reipub. officia potius ſapientiores, quàm nobiliores viros eligere debent. 8

Nobilem vere illum dicimus, quem ipſe Princeps vult & declarat eſſe talem. 11

Nobiles ex privilegio Principis, ſed ſanguine impuri, non gaudent nobilitate, quæ cum puritate ſanguinis à ſtatuſto requiritur. 18

Nobilis ubique terrarum ille eſt, qui in propria patria, & Regno talis habetur. 142. 39

Nobilis ubicunque commoretur, ſive in propria, ſive in aliena patria, gaudet ſua nobilitate. 42

Nobilis Sarracenus, ſi liberatus apud nos remaneat, poſt ſuam manumiffionem gaudebit nobilitate noſtra propter ſuam nobilitatem. 42

Nobilis Hiſpanus in tota Hiſpania in regionibus Regi ſubditis gaudere debet ſua nobilitate. 44

Plures nobiles exteri fuerunt in Caſtella pronuntiati per hidalgos. 46

Nobilis in una provincia non eſt habendus nobilis in alia. 47

Qualiter intelligatur. 48

Nobilitatis imparitatem inter conjuges Romani prohibuerunt. 121. 42

Nobilitate cœleſti donati ſunt, qui ſacri Baptiſmatis aqua abluuntur. 139. 1

Nobilitas triplex. 2

Nobilitas ſanguinis, ſeu gentilitia primo loco collocatur. 3

Nobilitas gentilitia definitur, quod ſit quædam laus veniens de meritis parentum. 4

Nobilitas, quæ à virtute propria procedit, bono Reipubl. regimini aptior, & convenientior eſt. 5

Nobilitas virtutum in magna æſtimatione habita eſt à ſummis Pontificibus, & SS. Patribus. 6

Nobilitas provenit à Principe. 140. 12

Nobilitare & honorare quos Princeps vult, hi ſunt ab omnibus verè pro talibus habendi. 13

Nobilitatus per Principem gaudebit eiſdem prærogativis, quibus gaudet nobilis ſanguine. 14

Privilegium quod amplè, & luculenter hominem nobilitat, & ſuos ſcendentes, nobilitat verè in ſua ſubſtantia ſad officia Decurionatûs, & homines Militarium ordinum. 15

Nobilitatis privilegium non poteſt naturalem, & innatam qualitatem abradere. 20

Nobilitas nil aliud eſt quàm qualitas illata per Principem, qua quis ultra honeſtos plebeios acceptus oſtenditur. 141. 24

Effectus nobilitati à jure poſitivo conceſſi, & defectus, quos eodem jure attento incurrit ignobilis, ſunt

Index Rerum,

sunt mera Juris gentium inventio, quos Princeps
removere, & abradere poterit. 33
Effectus nobilitatis si naturaliter haberentur, non
perderetur nobilitas propter factum, ut quando
nobilis efficitur infamis, vel exercet officium vile.
34

Nobilitas non est qualitas naturalis, sed phantastica,
non substantia, se attributum accidentale variabi-
le, &c. 142.35

Nobilitas domi, quomodo intelligatur. 38

Nobilitas est merè personalis, non verò localis, nec
realis. 40

Nominatio.

Nominare in majoratibus electivis quamvis sit præ-
cisa obligatio, est tamen actus de se facultativus.
49.2

Nominatio & tractatus probat fraternitatem, consan-
guinitatem, & parentelam. 135.25

Nominatio alicujus à patre in filium, & filij in pa-
trem, optimè probat filiationem etiam si per epi-
stolam sit facta nominatio. 27

Nominatus & tractatus ut filius, dicitur constitutus
in quasi possessione filiationis, etiam patre vita
functo. 26

Non aliter, habent vim decreti irritantis, aded ut
omnia resolvant usque ab initio, & importent
præcisam formam, &c. 74.17

Notarius.

Notarij assertio simplex de re coram se gesta nihil
probat. 102.90

Attestatio Notarij de præterito quamvis concerneret
actum à se ipso gestum, non probat. 91

Notarius Secretarius Capituli debet scribere, & fi-
dem facere de omnibus ibi gestis. 168.159

Notarii fides diminuitur si sit valde diffamatus, aut
probetur fuisse solitum ea facere. 351.40

Notorium.

Notorium relevat à probatione. 310.39

Judex potest ex officio se informare de notorio. 31

Novatio, Novitas.

Novatio principalis obligationis nunquam censetur
facta ex subsequenti stipulatione pœnali, secus erit
in obligatione ex causa lucrativa. 279.22

Novitates vitandæ. 54.19

Novitius.

Novitius reputatur persona Ecclesiastica, & gaudet
fori privilegio. 46.4

Nullitas.

Nullitas insurgit ex violata, & non servata forma
Constitutionum. 215.25

Nullitas quando esset dubia, ex quo negotium esset
intricatum, poterit Judex cognita justitia sententiæ
eam confirmare, non obstante oppositione nulli-
tatis. 288.20

Nullitatis oppositio in quolibet actu reperi potest. 27
Nullitatis protestatione cavillosa supplicatio sustine-
ri non potest. 28

Nullitas in dubio non obstat. 31

Judex re existente dubia, contra nullitatem, & ut
actus sustineatur, & magis valeat quàm pereat, ju-
dicare debet. 32

Nullum quod est, non potest confirmari. 286.1

Nullus plus juris in alium transferre potest quàm ipse
in se habet. 184.42

Nuntius.

Nuntius Hispaniæ habet facultatem Legati à latere.
227.36

Nuntij missio habet vim appellationis, & suspendit
jurisdictionem judicis inferioris. 265.123

Nuptia.

Nuptiis coactis non est favendum. 15.137

Coactæ nuptiæ solent habere malos exitus. 88.74

Coactis nuptiis non est favendum. 91.96

Conditio nuptiarum, quando habeatur pro impleta.
354.21

Obligatio.

Obligatio contracta cum fisco, æquitate super-
venientis casus remittitur. 159.101

Obligatio non oritur in contractibus & obligationi-
bus reciprocis ante adimplementum. 334.28

Obligatio facta ab Abbate & Capitulo dictæ Colle-
giatæ. 277.3

Obligationis Capitulum refertur. 4

Obligatio generis subalterni dat electionem debitori.
278.7

Obligatio pœnalis semper censetur appositæ ad ma-
jorem cautelam creditoris. 20

Obligatio principalis quando præcessit ex causa lu-
crativa, illa nunquam censetur per stipulationem
pœnalem novata. 279.38

Obligatio solvendi cessare debet, cessante possidendi
causa. 337.23

Oblivio, vide Ignorantia.

Obreptio, vide Subreptio.

Obsequium.

Obsequiis maritalibus marito & uxore volente re-
nuntiarî potest. 186.13

Observantia.

Observantia est attendenda. 28.37

Observantiæ plurimum deferitur interpretandis in
constitutionibus. 38

Observantia varia, & difformis non potest deservire
pro observantia interpretativa. 204.34

Observantia & consuetudo potest derogare Juri
communi. 36

Observantia interpretativa præscribitur solo decen-
nio. 215.29

Observantia subsequuta tollit omne dubium. 159.47

Dispositio quælibet declaratur per subsequentem
observantiam. 48

Observantia interpretativa ut inducatur, sufficit ali-
quando ita observatum fuisse. 49

Observantia antiqua est optima interpres voluntatis
contrahentium. 279.27

Observantia plurium annorum sufficit ad declaran-
dum materiam non esse facultativam. 28

Observantia longæva subsequuta potest declarare
quem in statuto comprehendî, vel non compre-
hendi. 292.43

Observantia subsequuta est optima interpres cujus-
cunque dispositionis. 44

Observantia quæ subsequitur multum prodest ad de-
clarationem cujuscunque dispositionis. 45

Observantia subsequuta declarat majoratus institu-
tionem. 46

Observantia subsequuta interpretatur statuta dubia. 47

Observantia subsequuta habet vim testium depo-
nentium super veritate facti. 48

Observantia interpretativa favorabilior est quàm dis-
positiva, & sequi debet etiam impropriando ver-
ba. 49

Observantia interpretativa ut inducatur, sufficiunt
decem anni. 50

Obstetrix.

Obstetricibus corruptam virginem dicentibus credi
magis debet, quàm negantibus. 97.48

Obstetricum judicium ita fallax est, ut vix possit de
fœminæ virginitate infallibiliter deponere. 98.49

Occultatio.

Occultatio Scripturarum, cum sit difficilis probatio-
nis,

& Verborum.

nis conjecturis duabus probari potest. 154.53
Oduardus primus Britanniae Rex legem promulgavit
 quæ bona sedentia relicta vel donata Ecclesiæ,
 vel loco Religioso, debeant alienari intra annum.
 162. 12. 13.

Offensa.

Offensam detestabilem & atrocem faciens judici
 contemplatione officij, poena capitali est punien-
 dus 342. 11

Officialis.

Officialis malè adminittrans, vel in Syndicatu ob
 excessum suspensus, seu privatus officij administra-
 tione, non potest appellare ad hoc, ut interim pœ-
 na executioni non committatur. 31.62

Officialis, qui Syndicatu non stetit, non potest ad
 officia alia promoveri. 232.88

Officialis durante officio solum potest syndicare,
 quando illi imponitur poena remotionis. 294.9

Officialis an quis sit vel non sit, probatur ex matri-
 culæ inspectione. 303.4

Factum ab officiali censetur factum à Domino man-
 dante. 313.69

Rex tenetur ad damna & interesse resultantia ex fa-
 cto suorum officialium. 334.32. & 34

Officiales Regij in rangentibus officium suum cen-
 sentur quasi quidam institores. 35

Dominus videtur in culpa qui malos officiales eligit,
 & eorum opera in tali officio utitur. 37

Officium.

Vide Beneficium.

Officium emptum à patre in persona filij, non dicitur
 in patrimonio patris, nec imputatur in legitimam.
 47. 22

Officij pretium, seu æstimatio, tanquam res merè
 proveniens ex facto patris conferri debet. 23

Officia Romanæ Curiae in legitimam imputantur. 24

Officia modici valoris an imputentur in legitimam?
 48. 26

Officia naturam hominum non mutant. 136.36

Officia ambigens & appetens est reprehendendus.
 256. 8

Officiis duobus serviens duplici debet frui salario
 372. 20

Onus.

Onus an injiciatur in illis, quæ cedunt in legitimam.
 69. 4

Onera, & conditiones appositæ in aliquo beneficio à
 fundatore possunt temporis diuturnitate, vel præ-
 scriptione tolli. 292.41

Onera ratione bonorum debita bonis diminutis, vel
 extinctis diminuuntur, vel extinguuntur. 337.20

Ecclesiæ facultatibus diminutis, & onera diminui de-
 bent. 21

Opinio.

Opinio probabilis potest sequi, relicta alia forsan
 probabiliori. 23.136

Opiniones ubi sunt controversæ Rota eam sequitur,
 quam praxis Curiae Romanæ magis amplectitur.
 100. 62

Opinio illa, quæ minus partibus onerosa est, & per
 quam magis illis consulitur, absque dubio debet
 præferri. 63

Oppositio, vide *Contradictio*.

Ordinarius.

Ordinarius recusatus ad hæc ut possit uti facultate
 sibi concessa in cap cum speciali 61. de appellat. quæ
 requirantur, ostenditur. 146.31

Ordinarius suam conservat jurisdictionem dum dis-
 cutitur super articulo reculationis & illius causæ
 probantur, & tantum illius exercitium interim

suspenditur.

147.37

Ordinarius de jure habet intentionem fundatam su-
 per collatione beneficiorum, tam sæcularium,
 quàm Regularium in sua diocesi existentium. 281.2

Ordinarius habet de jure fundatam intentionem su-
 per jurisdictione in tota sua Diocesi. 393.7

Doctores referuntur, qui tenent ordinarium per vim
 conditionalem, seu causativam, vel per metum ju-
 ste incussum, lege continentiae adstringi. 218.13

Sed ex vi voti lege perpetuæ continentiae non tene-
 ri alij plures melius tenet. 219.14

Ordo.

Ordinis debiti observantia, & scripturæ compositio
 mentis integritatem denotant, sicut inordinatio
 defectum. 61.9

Ordinis, matrimonij, professionis nullitates æquipa-
 rantur ab omnibus ferè Jurisperitis. 218.7

Ordo vi præcisa, seu absoluta susceptus non valet,
 nec characterem imprimit, secus, si vi conditionali,
 seu causativa. 218.11

Ordinum Militarium etiam Melitensis beneficia in-
 cluduntur sub dispositionibus regularum Cancel-
 lariæ nisi in eis expressè reperiantur excepta. 245.16

Ordinum Militarium, etiam S. Joannis Hierosolymi-
 tani beneficia omnia includuntur sub dispositione
 regularum Cancellariæ Apost. 18

Originarius, Origo.

Originarius melius scire potest mores, & consuetu-
 dines patriæ suæ, quàm forensis. 193.14

Doctores referuntur qui tenent Episcopos in benefi-
 ciis conferendis debere præferre clericos, qui ha-
 bent originem de loco beneficiorum. 11

Oriundus.

Oriundi potius quàm indigenæ de beneficiis Eccle-
 siasticis sunt providendi. 192.2

Ex Jure divino. 3

Ex Jure Canonico. 4

Ex regulis Cancellariæ. 5

Ex Jure Civili. 6

Ex Jure Regio. 7

P

Pactum.

Pactum quodcumque, sive reservatio retinendi
 proprium ex intervallo appositum non valet &
 professio firma remanet. 227.23

Pædagogus.

Vide Magister.

Pædagogorum impietas. 742

Papa.

Papa quando promoveat ad ordines, vel beneficia con-
 fert cuilibet, censetur cum ipso dispensare. 47.13

Papa si confert beneficium extero, stante statuto
 quod exteri non possint beneficia in Regno obti-
 nere, censetur cum extero dispensare. 14

Papa deputando executores excommunicatum, cen-
 setur illum dispensasse. 15

Papa stante maritali affectu cum copula, vel matri-
 monio de facto contracto, potest destructo ex
 tunc per dispensationem in radice consanguinita-
 tis ex Jure Canonico provenientis impedimento,
 efficere ut ex tunc verum Matrimonium remaneat
 ac si illud ab initio validum intervenisset. 172.1

Papa ob Clavium summam potestatem in ipsa radice
 Matrimonij dispensat, quod est Matrimonium ad
 terminos juris naturæ reduci. 2

Papa dispensans, seu declarans in radice filios legiti-
 mos, denuò tales non facit, quin solam velationem
 habitus naturalis removeat. 5

Papa declarans prolem legitimam in radice, ex tunc
 ubique

Index Rerum,

- ubique gentium, quoad omnes effectus legitima est. 6
- Papa in radice dispensans prolem verè legitimam, & ex vero, firmoque Matrimonio susceptam, efficit eam capacem eorum omnium, quæ filiis ex legitimo matrimonio procreatis Jura concedunt. 173.11
- Papa quod non possit aliquem quoad temporalia legitimare dispensando in radice Matrimonij, qui teneant. 175.24
- Sed contrarium verius. 26
- Papa datus alicui facultatem instituendi, censetur etiam dare eidem facultatem in possessionem mittendi, quæ est consecutiva ipsius institutionis. 190.3
- Papæ intentio non censetur, quod non habens possessionem expediat litteras Apostol. 7
- Papa non censetur tantum concessisse, quin majorem auctoritatem sibi & successoribus reservaverit. 196.40
- Papa alteri causam committendo, cæterorum manus ligat. 198.57
- Papa solus, & nullus inferiori potest, aut debet limitare alicujus Prælaturæ electionem ad tres, vel quatuor personas. 207.67
- Papa in gratiis præventivis nunquam juripatronatus sæculari præjudicare intendit. 251.17
- Papyrus.*
- Papyri signum si sit diversum ab alio ejusdem scripturæ facit de illa malè præsumi. 352.53
- Parcella.*
- Parcellæ plures quando sunt verificatæ, non est verisimile quod liber in cæteris falsum contineat. ibid. 55
- Parens.*
- Vide *Pater.*
- Parentes justo Juris, vel facti errore contrahentes non malam fidem habere censentur. 18.40
- Patentes sunt debitores filiis in suis legitimis. 52.30
- Paria.*
- Paria sunt coactè facere, vel metu coactionis. 13.129
- Paria sunt quod quis compellatur per minas vel per verbera, vel quod timeat compelli. 134
- Paria sunt non fieri, vel invalide fieri. 17.23
- Paria sunt non fieri, & inutiliter fieri. 43.21
- Paria sunt insidiari vitæ, & bonis, & major est poena privationis bonorum quàm vitæ. 85.37
- Paria sunt inesse qualitatem per naturam, vel privilegium. 140.17
- Paria sunt nolle, & non posse. 186.52
- Paria sunt quod quis compellatur, vel quod compelli possit. 205.52
- Paria sunt non esse, & non apparere. 246.20
- Paria sunt quod quis compellatur per verbera, vel minas, quod timeat compelli. 300.57
- Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum. 301.60
- Paria sunt affinitatem non adesse, vel dissolutam. 336.2
- Paritio.*
- Paruisse verè dicitur qui abstinet à molestiis, & vexationibus. 178.8
- Parochia.*
- Parochia acquiritur ratione habitationis, quando ea brevis temporis non est. 118.10
- Mutatio Parochiæ nihil prodest cum est affectata, & procurata de finem tantum contrahendi alibi matrimonium. 19
- Parochiæ jus improba fide, & per scelus in fraudem nemo assequitur, itaut in ea sacramenta percipere possit. 20
- Parochialitas.*
- Parochialitatis mutatio eo tempore, quo de matrimonij celebratione tractabatur, præsumitur fraudulenta. 117.4
- Parochialitas ut acquiritur, non solum requiritur mutatio personæ, & rerum, sed etiam firmus animus relinquendi primam antecedentem, & habitandi in ea saltem majori parte anni. 8
- Parochialitas non acquiritur in loco, ad quem quis se transfert cum dolo, & animo eludendi Concilij Trid. dispositionem. 118.11
- Parochialitas in fraudem Concilij Trid. acquisita non juvat, ut in tali Parochia contractum matrimonium sit nullum. 13
- Parochus.*
- Parochos alienos, propriis relictis, dolum & fraudem petentes, ut coram eis matrimonium contrahant, invalidè contrahunt. 118.21
- Sanchez opinio refertur. 22
- Sanchez reprobatur. ibid. 23.24. & 5
- Pars.*
- Partes sicut non possunt novam reservare pensionem, ita nec poterunt nulliter reservatam reviviscere. 43.25
- Partus.*
- Partus si maturius quàm septimo mense prodeat, nullo modo vitalis est. 63.3
- Partus quinque mensium aliquando vitalis esse potest secundum aliquos. 4
- Defenditur opinio Hippocratis. 5
- Referuntur Jura, & Doctores, qui eam defendunt. 6
- Excluditur possibilitas partus quinque mestrīs. 64.7
- Argumentum ab inclusione unius temporis valet in hac materia. 8
- Partus vitalis & naturalis desumuntur initia à septimo mense. 9
- Pater.*
- Vide *Parens.*
- Pater potest filio donare causâ studij. 47.20
- Pater & mater æqualiter filiis succedere possunt, nulla habita distinctione à quibus personis bona ad filios pervenerint. 57.18
- Doctores plures referuntur hanc sententiam tenentes. 19
- Pater nascituro stipulari potest ut statim in lucem proditus acquirat irrevocabiliter. 70.8
- Pater præsumitur perseverare in sua asperitate, & indignatione. 87.69
- Valde honestum est, & fructuosum, ut quisque in patria sua beneficietur. 194.17
- Pater si acquisivit emphyteusim pro se & filiis masculis & filiabus, & antequam pater moriatur manat statutum quod filia non possit succedere, stante filio masculino, certè filia non posset postea succedere propter novam prohibitionem dicti statuti. 360.5
- Pater legitimando non dicitur præjudicare juri tertij, nec illi fraudem facere. 268.41
- Patientia.*
- Patientia in religiosis multum necessaria. 29.39
- Pax.*
- Pax, & unio ad felicem spiritualis, temporalis gubernationis statum maximè decet. 54.18
- Peccatum.*
- Peccati periculum non incurrit conjux ex carnali conjunctione habita cum uxore adultera. 299.41
- Pecunia.*
- Vide *Depositum.*
- Pecunia deposita in sacculo clausa si pereat, vel deterioretur, talis deterioratio spectat ad deponentem. 67.8
- Pecunia numerata si deponatur apud aliquem, ad ipsum spectabit ejus deterioratio, & periculum. 9
- Refertur in proposito l. 2. tit. 3. part. 5. 10
- Doctores

& Verborum,

Doctores eandem sententiam tenentes referuntur 11
Pecunia naturam mutui amittit, & species efficitur,
non minus quam quælibet alia species, quando
scilicet in sacco clausa, sive in calathio recondita
datur. 68.14

Pecunia ubi datur ad numerum, tacite intelligitur
data potestas utendi. 19

Pecunia etiam non numerata quando datur merca-
tori cum expressa facultate utendi, periculum est
mercatoris. 20

Usus pecuniarum, quas pro suis necessitatibus refer-
vant profiteri volentes non pugnat cum voto pau-
pertatis, & obedientiæ. 235.14

Mercatorum pecuniæ nunquam sunt otiosæ. 323.5

Interesse debetur ex pecunia deposita, si conven-
tum sit ut usuræ præstarentur. 11

Pecunia quando deposita fuit in sacculo signato, vel
in arca clausa, ut eadem pecunia in specie redde-
retur, tunc si depositarius ea usus fuerit contra do-
mini voluntatem, delictum committit, & tenetur
principale cum usuris restituere, etiam nulla mora
interveniente. 12

Pecunia sub usuris non sufficit simpliciter capi, datâ
morâ. 337.12

Pecunia accipi non potest pro administratione rerum
Ecclesiæ. 370.3

Pedagia, & Gabella.

Pedagia & gabellas civitatis si propter guerram exi-
gere non potuit arrendatarius, illæ a civitate re-
mittendæ sunt. 159.100

Pensio.

Vide Solutio.

Pensio solvi debet pro rata temporis, quo quis possi-
det beneficium, & gaudet fructibus, non habita
considerationem temporis, quo erat solvenda. 42.11

Pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhæ-
rens. 13

Pensionem invalidam validitate non dependet à facto
paritum, sed à voluntate partium. 43.22

Pensionem nullam reviviscere non possunt partes
per simplicem concordiam, sine novo beneplacito
Apost. 23

Pensio remittenda est ob damnum sequutum propter
adventum inimici cū validissimo exercitu. 159.103

Pensiones decursasolvere non tenetur Titularis,
qui fuit impeditus uti fructibus. 248.12

Pensio est onus fructuum, & debita ab eo qui fructus
percepit. 13

Pensionarius.

Pensionarius potest sine Papæ auctoritate in totum,
vel pro parte remittere pensionem sibi debitam.
42.9

Peritorus.

Peritorum in armis iudicio statuitur, an quis potuerit in
alieno loco se defendere. 327.29

Per solvere, solutionem integram, & perfectam
ostendit. 42.10

Persona.

Persona una exclusa, omnes ejus descendentes ex-
clusi censentur. 51.18

Personarum acceptio in beneficiis distribuendis non
est habenda. 194.19

Persona una & eadem potest diversa causa & vice su-
perior existere, & inferior altero. 294.16

Persuasio.

Vide Matrimonium.

Persuadere est plusquam compellere. 5.30

Persuasiones importunæ per se solas inducunt justum
metum ad materiam sine minis, & verberibus. 6.36

Persuasio vim coactionis habet. 105.122

Persuasiones factæ per personam, cui debetur reve-

rentia, annullant matrimonium. 123

Persuasiones, & coactiones sunt de his, quæ fiunt oc-
cultè. 301.62

Petitio.

Vide Conclusio.

Petitio in materia manutentionis est multum confi-
deranda. 269.7

Petrus Gregorius attestatur tandiu fidem claram
emicuisse, quandiu divitiæ non suffocarunt matrem,
& luxus immodicus non obsidit Prælatos. 163.32

Fr. Petrus de Porras in Magistrum nulliter admittitur.
271.190

Philippi Gallie Regis factum refertur in favorem li-
bertatis Ecclesiasticæ. 271.80

Pia causa.

Piæ causæ favor ad multa conducit. 279.30

Plus.

Plurisve quod sibi placuerit, & libuerit, ad modi-
cam quantitatem se extendunt. 150.7

Plurius, seu *Plus*, est adverbium comparativum, &
accessorium illi de quo antea loquebatur, & signi-
ficat augmentum proportionabile, & limitatum. 10

Plus seu Pluri, tu apta natura non solum modicæ,
verum etiam maximæ quantitatis, immo & uni-
versæ summæ capax est. 151.23

Pluri, si adjecta sint verba, *quod sibi placuerit, &
libuerit*, ad maximam & ad omnem quantitatem
refertur. 24

Plus, quando simpliciter, & absolute positum est
sine aliquo verbo voluntarium arbitrium signifi-
cante, tunc quid plus venit. 153.32

Plus quando adjungitur verbum aliquod arbitra-
rium, nempe *placuerit, libue-rit, videbitur*, quid im-
portare possit, latè ostenditur. 33

Pluris quando annexum est alicui verbo arbitra-
rio, & alteri liberæ voluntatis significativo, tunc
amittit suam strictam naturam, illamque assumit
ex verbo liberrimam voluntatem significante, cui
annectitur. 34

Pluris, quando annectitur verbis liberæ volunta-
tis & refertur ad patrem, ad universum possibile
extenditur, & nullis limitibus coëcetur; secus si ad
ministrum legis, quia tunc subjacet æquitati, & de-
bet ad bonum, & æquum redigi. 35

Pœna.

Pœnæ variæ pro casuum diversitate statutæ sunt in
præbentem causam abortioni de Jure Civili. 64.12

Et etiam de Jure Canonico. 13

Sixtus V. quibus pœnis statuerit puniendos abortio-
ni causam dantes. 14

Et Gregorius XIV. 15

Gregorius XIV. moderavit rigorem Bullæ Sixti V.
quoad reservationem absolutionis. 65.16

Et quoad abortum fœtus tantummodò animati. 17

Pœnæ in dictis Constitutionibus comminatæ incur-
runtur quovis modo abortus procuretur. 18

Pœna ordinaria statuta delicto certo, non est impo-
nenda delicto dubio, sed arbitria pro dubij qua-
litate. 26.35

Pœna ex culpa, & delicto debet commensurari. 38

Pœna ipso jure imposita non operatur, nisi sequuta
sententia Judicis declaratoria. 264.84

Pœna succedens loco contractus, habetur pro obser-
vantia ipsius contractus, & liberat à qualibet con-
traventione. 278.9

Pœna imposita quando tendit ad favorem alterius, ita
demum executioni mandatur, si ille velit. 279.21

Pœna quando succedat loco contractus, ostenditur
280.39

Pœna cum delicto, seu culpa commensuranda est.
294.7.

Portionarius.

Index Rerum,

Portionarij si ad vocem dandam in Capitulo admit-
tantur, non ob id nominatio facta dicetur nulla.

310. 44

Tò Posse, negativè prolaturum denotat necessitatem, &
actum contra gestum reddit nullum, & impossi-
bilem.

75. 18

Possessio.

Vide *Manutentio*, *Spatium*, *Titulus*.

Possessio tanquam quid facti non præsumitur. 130. 2

Possessionem probare debet qui vult in iudicio ma-
nutentionis obtinere.

3

Possessio probatur ex adeptione ipsius facta vigore
sententiæ latæ in favorem eam apprehendentis.

4

Instrumentum apprehensionis possessionis, alio non
possidente, ut præsumitur, probat possessionem, &
quidem manutenibilem.

5

Possessio capta auctore Iudice iusta judicari debet.

6

Possidens auctore Prætoris jure venit manutenendus.

7

Possessio semel probata continuata præsumitur us-
que ad tempus moræ litis.

10

Possessio capitulariter capta requiritur in Canonicis
& Dignitatibus, quæ sunt de Capitulo, non verò in
Prælatiis.

17

Carolus quintus Imper. Belgis suis edixit, ne sacris
Collegiis in posterum liceret emere possessiones.

162. 14

Possessio non capitur nisi post cessationem coadju-
toris.

177. 8

Possessio capta à notoriè intruso, est improba & vi-
tiosa, & ab illo auferri debet.

184. 41

Possessio non pacifica excusat ab expeditione littera-
rum novæ expeditionis.

190. 10

Possessio cum sit actus consecutivus electionis, non
potest per appellationem suspendi.

230. 73

Quod intelligitur ubi electio, seu confirmatio facta
fuit ante appellationem.

74

Probatio magis attenditur possessionis illius, qui ha-
bet tituli assistentiam, quàm non habentis.

240. 38

Possessio non solvendi decimas per lapsum temporis
non amittitur, nisi probetur illas fuisse denegatas,
& denegationi eum acquievisse, qui decimas exi-
gere poterat.

39

Possessio, quæ dedit causam liti non est habenda in
consideratione ad obtinendam manutentionem.

241. 49

Possessio per actus intermedios illi contrarios præ-
sumitur non continuata, & dicitur interrupta.

242. 6

Possessio solo animo retinetur.

8

Possessio medijs temporis præsumitur ex possessioni-
bus præteriti ac præsentis temporis.

12

Possessio amittitur, si possidens sua voluntate desisset
possidere, vel fuisset expulsus.

14

Possessio, vel quasi, propria, vel prædecessoris per ab-
sentiam, vel non usum non amittitur, quia animo
semper non retinetur.

15

Possessio dicitur extincta per lapsum decem anno-
rum, quo quis ad possessionem non accessit, seu
actus possessorios non fecit, cum præsumatur in-
ducta oblivio, & non debeat manutentio.

23

Possessio censetur amissa elapso decennio, quando
expressè concurret negatio præstationis, cum ac-
quiescentia partis adversæ.

24

Possessio capta post appellationem suspensivam non
est manutenibilis, & causat attentata.

27

Possessio in continuatione possessionis anterioris ca-
pta non causat attentata.

29

Firma Regni Aragoniæ non tendit ad novam posses-
sionem dandam, sed ad antiquam jam obtentam

conservandam.

31

Possessio præsumitur capta eo modo, quo validius
capi debuit.

244. 32

Possessio nulliter capta non potest esse impedimento
quin verus provisorius immitti debeat.

246. 22

Possessio, quæ liti causam dedit, manuteneri non de-
bet.

23

Possessio vigore provisionis ordinari capta de be-
neficio reservato est infecta.

24

Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.

25

Possessio post appellationem apprehensa habetur pro
spoliatione, & est merè attentata.

267. 140

Citatio specialis requiritur ut quis de possessione eji-
ciatur, & non sufficit generalis contra interesse pu-
tantes.

271. 193

Præsumptio continuationis possessionis durat dum
contrarium non probatur.

272. 205

Possessionem usque ad tempus litis moræ probari
sufficit ad obtinendam manutentionem.

206

Possessio talis præsumitur, qualis est titulus præce-
dens.

207

Possessio unius rei sufficit pro manutentione conse-
quenda quoad alias res sub eodem jure compre-
hensas.

273. 111

Possessio continuari desinit, quando constat fuisse ab
alio medio tempore occupatam.

212

Possessio non amittitur quando quis non habet se
pro spoliato.

213

Possessio solo animo retinetur.

ibid.

Possessio capta de facto, & per spoliū non potest
intervertere possessionem legitimam.

216

Possessio recentior, & posterior præsumitur injusta,
vitiosa, clandestina, & turbativa.

221

Possessio clandestina, aut vitiosa non est manuteni-
bilis.

224

Possessio, quæ est violenta, & injusta, non est manu-
tenibilis.

225

Possessio nulliter capta non est manutenibilis.

227

Possessio apprehensa post interpositam appellatio-
nem est attentata, & non manutenibilis.

228

Possessio attentata nullum potest præstare impedi-
mentum, quin parti anteriori possessori detur ma-
nutentio.

229

Possessio intricata, offuscata, seu obscura, & prove-
niens ex titulo incerto, non relevat, nec est manu-
tenibilis.

274. 232

Possessio ex qua lis initium sumpsit, vel quæ litem
excitavit, non est manutenenda.

233

Possessio quando prætenditur ex unico actu contra-
dicto, vel ex unica collatione dante causam liti,
tunc non est manutenenda.

234

Possessio quando acquiritur ex unico actu positivo,
& pacifico, etiamsi postea subsequatur contradi-
ctio partis ex illa possessione danda est manuten-
tio.

235

Intellige quando manutentio peritur ad terminos
possessorios alicujus actus, qui consummatè, perfe-
ctè, & absque ulla contradictione fuerat olim ge-
stus.

236

Possessio non acquiritur, nec datur manutentio ubi
materia est merè facultativa.

278. 10. & 13

Doctrina Bartoli refertur.

11

Possessio immemoriali quomodo probetur, osten-
ditur.

279. 23

Immemoralis cessat cum de certo constat initio.

24

Possessio sola inspicitur in summarissimo posses-
sorio, cætera requirentia altiore indaginem sunt
reijcienda ad petitorium ordinarium.

280. 47

Possessio optimè probatur per confessionem partis.

190. 4

Possessio

& Verborum.

Possessio acquisita jure resistente dicitur iniqua occupatio, quæ occupatori nihil prodest. 8
 Possessio antiqua resistantiam relevat. 291.19
 Possessio longæva, veluti decennialis, sufficit ad effectum manutentionis etiam quando jus resistit. 20
 Possessio diuturna, & quæ est alicujus temporis considerabilis, etiamsi sit contra jus, est manutenibilis. 21
 Potestas ordinaria est amplianda, & præsumptio stat pro ejus jurisdictione. 305.35
 Possessio saltem de tempore litis motæ probanda est ad manutentionem obtinendam. 313.85
 Possessio simplex & nuda, sive detentatio seu intrusio sufficit ad manutentionem. 87
 Justitia, vel injustitia possessionis non est examinanda in judicio summarissimo manutentionis. 88
 Possessio titolata manutenibilis est. 89
 Possessio ex unica collatione contradicta non constituit in quasi possessione juris conferendi. 91
 Contradictio partis quando post acquisitam possessionem subsequitur, non potest impediri mandatum de manutenendo. 314.92
 Possessio attentata non est manutenenda, sed revocanda in primis, & ante omnia, aut potius sequenda. 93
 Possessionem suam continuare potest quis etiam post sententiam condemnatoriam executione non sequuta. 314.102
 Possessionem continuans non attentat. 103
Possessor.
 Possessor malæ fidei non facit fructus suos. 129.28
 Possessor non est ejiciendus nisi prius citetur, & audiatur. 271.192
 Possessor lite pendente à sua possessione nunquam amovendus est sine citatione, & causæ cognitione. 194
 Sive habeat colorem possidendi, sive non. 195
 Possessor dicitur, qui nunquam se habuit pro spoliato, & ideo est manutenendus. 273.214.215
 Possessor antiquior præsumitur justè possidere. 220
 Possessor junior tenetur probare se non possidere vi, aut clam, sed antiquiorem cecidisse à possessione sua culpa, aut facto, alias ejus possessio præsumitur clandestina aut vitiosa. 223
 Possessor quilibet pendente lite est manutenendus. 314.100.
 Etiam appellatione pendente. 101
Possessorium.
 Possessorium matrimoniale non solet terminari per manutentionem, seu restitutionem, sed per depositum mulieris, ex quo habet admixtam causam proprietatis. 297.19
 Possessoria remedia sunt periculosa in conscientia si adest defectus proprietatis. 22
 Possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis. 298.23
Possidens.
 Possidens partem principaliorē alicujus rei, intelligitur totum possidere. 242.17
 Possidens civiliter potest capere possessionem naturalem lite pendente, & dicitur continuare, & non attentare. 243.30
 Possidens de præsentī & de præterito, semper possedisse præsumitur, animūque habuisse continuandi possessionem. 272.102
 Possessor olim, hodie etiam possessor præsumitur, ubi etiam ex adversarij confessione apparet de antiqua possessione. 303. & 204
Posterius.
 Posteriora derogant prioribus. 236.24
Barbosa Vota decisiva.

Potentia.
 Potentiæ præsumptio non elicitur ex eo quodd vir potuerit se cum aliis carnaliter copulari, & vice versa. 155
 Potentia ad facta præterita an detur in Papa. 175.
 25.
 Poteſt, voluntatem, arbitrium, & facultatem, non autem necessitatem importat. 280.43
Potestas.
 Clericus etiam in Presbyteratus ordine constitutus non egreditur patriam potestatem. 114.15
Præbenda.
 Præbendarum collationes donationes appellantur. 49 3.
Præcedentia.
 Præcedentia declarant ea quæ sequuntur. 186.70
Præceptum.
 Præceptum Superioris ob ejus auctoritatem præsumitur in dubio justum. 269.166
 Præceptum Superioris non observare licet inferiori justa interveniente causa. 258.26
Prædicator.
 Prædicatoribus conceditur, ut eorum Generalis possit suum munus obire, rejecta quavis appellatione. 32.68
 Prædicatoribus expresse prohibetur per Bullam Julij I. appellare ab absolutione suorum officiorum. 70
 Prædicatorum, & Hujusmodi, sunt relativa præcedentia cum omnibus suis qualitatibus. 196.37
Præjudicium.
 Præjudicium tertij, cui propter impedimentum contrahentium Matrimonium, successio erat delata, in dispensatione in radice à Papa concedenda, non est attendendum. 172.7
 Præjudicium tertij nullum consideratur in dispensatione à Papa in radice concessa. 173.12.13
Prælati.
 Prælati Religiosorum an possint subditos ab officiis deponere, & suspendere, ipsis non citatis. 29.46
 Prælati Religiosi ex quibus causis amoveri ab officio possint? 30.47
 Prælati Regularis ad hoc ut suspendatur, sive privetur, quæ fama, seu infamia requiratur. 31.63
 Prælati Regulares, & visitatores non tenentur ordinem judicarium servare in puniendis suorum subditorum delictis gravibus, manifestis, sive notoriis. 31.91
 Prælati Regularis non potest recusari si corrigat subditos secundum sua statuta. 37.104
 Prælati Regularium non debent anhelari, aut amissæ deplorari tanquam si essent paterna hereditate comparatæ. 39.122
 Prælati mortaliter peccant, qui sine urgenti necessitate faciunt iterare electiones, & non confirmant legitime electos. 232.83
 Prælati Regularis si fuit qui gravavit, non coram eo, sed coram Superiore agendum est de causis contradictionis in gradu appellationis, non obstante dispositione Concilij Trid. sess. 24. ne reform. cap. 20. 209.81
Præmeditatio.
 Præmeditatio conjecturatur ex coadunatione hominum armatorum. 258.30
Præscriptio.
 Præscriptio nulla datur in actibus merè voluntariis, & facultativis. 231.76
 Præscriptio & consuetudo nihil operantur stante decreto irritanti. 246.26
 Conditio foundationis alicujus Capellanæ potest præscribi. 292.40
A A a Præsen

Index Rerum,

Præsentatio.

- Præsentandi quasi possessio non acquiritur ex unico actu præsentationis sequuta institutione. 128.18
 Præsentationis unicus actus unus ex patronis præservat jus, & quasi possessionem compatroni. 20
 Præsentandi quasi possessio potius cumulative quàm privative acquisita censetur. 21
 In jure præsentandi, aliisque juribus incorporalibus scientia & patientia illius, seu aliorum, quibus præjudicatur, requiritur. 22
 Scientiæ & patientiæ probatio respectu illius, cui præjudicatur, requiritur ex parte eorum qui se fundant in quasi possessione præsentandi. 23
 Præsentandi quasi possessio præscripta censetur si præsentatus per quadraginta annos fuerit in possessione, nec unquam evenerit casus novæ præsentationis. 24
 Bona fides requiritur ad præscribendam & acquirendam quasi possessionem præsentandi. 25
 Mala fides probata dicitur stante scientia juris alieni. 129.26
 Præsentatio est fructus juris patronatus. 27
 Præsentatio à patrono fieri non potest nisi actu Ecclesia vacet. 312.57
 Ordinarius si præsentatum à patrono absque causa instituere recuset, potest Superior illum compellere ad instituendum. 216.32
 Præsetato jus quæritur per præsentationem patroni. 33

Præsentia.

- Præsentia alicujus quando requiritur pro forma ad solemnitatem actus, non potest per procuratorem expediri. 156.71

Præsidens, Præsidentia.

- Præsidens Capituli etiam cum ampla facultate Apostol. neminem non citatum potest privare. 270.184
 Præsidens Capituli si injustè procedat, potest major pars absque illo, & etiam absque minore ad electionem procedere. 271.185
 Præsidentia propria auctoritate possessionem apprehendens est intrusus, & violentus possessor, ac illius beneficio ipso jure privatus. 268.164

Præsumptio.

- Præsumptio mali juris oritur ex eo quod quis habeat sententiam contra se latam. 114.18
 Præsumptio stat pro Judice quo ritè, & rectè functus fuerit officio suo. 19
 Præsumptio boni juris oritur ex sententia favorabili, quamvis sit ab ea appellatum. 115.20
 Præsumptio fraudis oritur ex præcedenti tractatu. 117.3
 Præsumptio *l. Miles, & defuncto, & l. filium d. finimus*, est juris, & de jure, ita ut non admittat probationem in contrarium. 133.6
 Præsumptio legitimitatis non solum filiorum, sed & matrimonij favorem respicit. 10
 Præsumptiones quando duæ sumi possunt, una delicti inclusiva, altera verò exclusiva, semper exclusiva præponitur. 327.18

Præsuppositum.

- Præsupposita plura quando in pœnali dispositione referuntur, omnia æqualiter probari debent per certas, & concludentes probationes, ut intret pœna. 261.77

Præventio.

- Præventio ex eo dicta est quod quis antevenit ad aliquid, & id præoccupavit priusquam alius, qui eandem rem, si diligentior fuisset, occupare potuisset. 144.4
 Præventio datur inter duos Judices qui æquam seu diversam, vel accumulativam jurisdictionem obtinent. 5

Causæ præventio non inducitur ex rei examine, nisi in eo confiteatur delictum. 8

- Jurisdictio non prævenitur per solam inquisitionem. 9
 Reus si fuit ab uno Judice carceratus, & ab alio citatus, prævenire dicitur Judex, qui citare fecit. 10
 Capturæ ratione non prævenitur jurisdictio, sed vigore actus judicialis. 11
 Excarceratio cum cautione nullam inducit jurisdictionis præventionem, si de illa aliundè non constat. 13

Praxis.

- Praxis declarandi Judicem Ecclesiasticum in cognoscendo & procedendo vim facere semper injusta, quando causa vertitur inter Ecclesiasticos. 276.15

Precarium.

- Precario possidens non possidet sibi, sed illi à quo precario possidet, & sic domino cõcedenti. 313.80

Preces.

- Preces instantissimæ ad eò gravem molestiam inferunt, ut meritò movere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum. 6.33
 Preces instantes ad eò molestæ sunt, ut meritò metui cadenti in constantem virum æquiparari possint. 34
 Preces importunæ seorsim consideratæ, & sine metu reverentiali, efficiunt metum justum, & cadentem in constantem virum, dummodò non inducant tantum ad contrahendum, sed faciant non libenter contrahere. 35
 Preces importunæ quot testibus probentur. 9.79
 Vide *Matrimonium*.
 Preces procedentes à personis, quibus reverentia debetur, efficiunt metum justum & cadentem in constantem virum. 217.3

Pretium.

- Pretium justum in bonis mobilibus illud dicitur secundum quod communiter ea solent æstimari in eo loco sine aliqua particulari affectione. 59.11
 Pretium justum in bonis immobilibus illud est, quod viginti annis reddunt ea bona deductis expensis 60.12
 Pretium pro censuum venditionibus taxatur ex redditibus viginti annorum in Portugalia, & Hispania. 13
 Consuetudo circa pretia statuenda attendi debet 14

Primogenitus.

- Primogenitus filius dicitur, qui primus natus est 362.14

Pri cepi.

- Princeps quando uni Præfidi rescribit, per consequentiam omnibus rescripsisse videtur. 28.35
 Princeps semper tacitè dispensare censetur circa solemnitates contractuum secum gestorum. 46.5
 Princeps est qui dignitates facit, & dignitatum habet thesauros. 140.10
 Princeps supplere non potest naturales defectus, nec tollere jura sanguinis, & naturæ. 19
 Princeps super jure gentium & positivo dispensat. 141.25
 Princeps statuere potest ut factum pro infecto habeatur. 26
 Princeps potest maculam impuritatis in radice abradere & natalibus restituere, ac si de puro & nobili sanguine sic dispensati procreati fuissent. 27
 Principis voluntas se extendit quatenus ejus potestas locum habeat. 28
 Princeps dispensando, non cadit dispensatio super minuendo jure sanguinis, nec super fingendo Matrimonium ubi non fuit, nisi super defectu, & inhabilitate, quam illegitimi patiuntur ex dispositione juris positivi. 32

Princeps

& Verborum.

Princeps si fuit aditus ad aliquem effectum, seu decretum, quod interponere debet si gratiam concedat, illa solum operatur quoad illum effectum. 186.60.

Principis auctoritas semper censetur reservata in quibuscumque concessionibus. 196.39

Princeps promittens observare pacta in verbo Principis, censetur promissionem jurare. 335.24

Princeps secularis extra casum salutis spiritualis vel periculum animarum, solus potest subicere laicos Judicibus Ecclesiasticis. 303.10

Prior.

Vide *Provincialis*.

Prior electus Monasterij S. Bartholomæi de Lupiana debet esse Prior Generalis totius Religionis S. Hieronymi. 223.1

Prædens Capituli pro electione Prioris Generalis deputatur. 2

Præcepta & mandata Præidentis referuntur. 3

In primo scrutinio eligitur, in priorem Generalem Fr. Aloysius de Aguilar cum triginta votis. 4

In secundo scrutinio ac totidem vocis eligitur in Priorem Generalem Fr. Joannes de S. Joseph 5.

Fr. Joannes de Avellaneda unus ex Definitoribus, cognita Præidentis intentione, institit Præidenti ut ab assistentia in Capitulo eum excusaret. 6

Protestatio ab eodem P. Joanne de Avellaneda, & cæteris Vocalibus facta refertur. 7

Prior Generalis tertio loco eligitur cum novem Vocalibus, cæteris exeuntibus. 214.8

Dubium ortum coram Illustrissimo Nuntio quænam ex tribus electionibus legitima, & Canonica judicanda sit? 9

Resolutio capitur, attenta renuntiatione primo & secundo loco electorum pro nullitate tertiæ electionis. 10

Jus eligendi Priorem Generalem in Religione Sancti Hieronymi semper spectavit ad Patres Vocales Conventus S. Bartholomæi de Lupiana. 11

Privatio.

Privatio officij quando fit in executionem alicujus statuti Regularis assignantis hanc pœnam, non est dandus locus reorum dilationibus, nec appellatio admittenda. 31.64

Privilegium.

Privilegium immunitatis non rescinditur per supervenientem onerum impositionem. 59.8

Privilegium imitatur naturam. 140.16

Privilegium non affectatum, sed principis motu proprio concessum, prodest etiam ad litem jam cœptam transferendam. 145.20

Privilegium ubi conceditur alicui ratione officij vel exercitij, si illud non exercet, non gaudet privilegio. 304.19

Fundans se in privilegio qualificato debet probare concurrentiam qualitatum, aliàs privilegium non suffragatur. 20

Causa propter quam privilegium concessum fuit, si deficiat, cessabit privilegium. 22

In Privilegiis & gratiis non tam verba sunt attendenda quàm mens consideranda. 305.23

Studiorum causâ privilegia scholasticis conceduntur. 306.40

Privilegium Principis latè est interpretandum in sui præjudicium, in præjudicium tamen tertij non est ampliandum. 41

Privilegia sunt stricti juris, & interpretari debent ut minus lædant jus commune. 42

Pro, inducit causam finalem. 353.5

Pro interim, est limitativum tempori intermedij. 26.7

Barbosa Vota decisiva.

Probatio.

Probationum in concurrentia magis creditur his, qui sunt adminiculati præsumptionibus, & conjecturis actum spontaneum inducentibus. 4.10

Probationum in materia Judex non debet applicare animum suum ad unam speciem probationum. 9.76

Probatio una perfecta ex multis imperfectis fit. 78

Probatio dubia interpretatur contra producentem. 26.13

Probatio debet concludere per necesse, non autem per possibile. 91.93

Argumentis, & indiciis probari valet, quod facile probari non potest. 104.109

Probatio præsumptiva sufficit ratione difficultatis. 111.

Probatio contraria admittitur contra præsumptionem ortam ex præsentia consanguineorum. 108.158

Probatio per conjecturas in materia probationis dicitur evidentissima. 154.41

Probatio plena inducitur ex plurium præsumptionum concursu. 155.60

Probatio perfecta fit ex pluribus perfectis. 207.64

Probatio centum annorum an æquipolleat immemorabili. 279.26

Probatio incontinenti oblata quando dicatur ostenditur. 299.42

Argumentis, & indiciis probandum quod facile probari non potest. 301.64

Probatio quando est difficilis, sufficiens est quæ fit per conjecturas. 65

Probatio dubia, vel ambigua, vel æquivoca nihil relevat. 305.29

Probatio dubia, ambigua, vel æquivoca contra probantem interpretari debet. 30

Probatio verosimilis & fortior aliam minus fortem & veram vincit. 31

Probatio probationem excludit. 32

Probationum in concursu prævalere debent illæ, quæ Juris assistentia coadjuvantur, & quæ habent fomentum tituli. 33

Probationes à judice seculari competenti factæ in Ecclesiastico foro fidem faciunt. 309.25

Probatio per testes est naturalis, at quæ fit per instrumentum est artificiosa. 349.14

Procedentia.

Procedentia à futuro eventu non sunt æstimanda pro damno quod restitui debeat, cum à principio res benè se gesserit. 158.93

Processus.

Processus in foliis numeratus si parti contrariæ traditus fuit, & è suis manibus diminutus exierit, ab illa processisse diminutionem præsumitur. 155.56.

Processus factus cum excommunicato valet, si non opponatur. 220.20

Processus factus per Judicem, contra quem fuit oppositum de incompetencia, est nullus si prius non se pronuntiaverit Judicem competentem. 374.18

Procurator.

Procurator constitutus à patrono non potest ipsum patronum præsentare. 129.29

Procurator excedens fines mandati sui nulliter facit, & principalem non obligat. 184.32

Procuratores per actus positivos consistentes in agendo, aut committendo, dominis non parant præjudicium. 248.19

Procurator ad agendum non potest agere judicati, vel petere executionem. 249.2

Index Rerum,

Procuratoris negligentia obesse non potest principali. 13

Professio.

Professio, si non præmissa informatione emissæ sit, est nullius momenti secundum Sanchez. 78. 46.

Professio nulla est non facta prius diligenti informatione de parentibus, patria, &c. secundum Auctoris sententiam alibi defensam. 49

Professio quando est ipso jure nulla, non ratificatur ex eo quod sic professus persistat per longum tempus in Religione. 79. 53

Professionem irritat causa metus, vel ex defectu ætatis ratificans, non indiget alio anno probationis. 56

Professionis, Matrimonij, & Ordinis nullitates æquiparantur ab omnibus ferè Jure peritis. 218. 7

Professionis formula. 234. 4

Professio facta ex conditione retinendi proprium an sit irrita. 234. 11. 12

Professio facta cum reservatione usus, & nudæ administrationis absque Religionis beneplacito, & Superioris licentia, valet rejecta conditione. 235. 13

Professio illius, qui reservavit sibi facultatem testandi de patrimonio suo, est valida. 17

Professionis pro validitate in dubio judicandum. 236. 32

Professus.

Professus nulliter ob non servatam formam circa informationes faciendas per Sixtum V. constitutam potest etiam post quinquennium reclamare. 78. 51

Prohibitio.

Prohibentis conditio melior est in re communi. 145. 22.

Prohibitiones duæ quando extant, una sublata, altera nihilominus actum impedit. 186. 66

Promissio.

Promissio pœnæ quando non fuit in obligatione, sed in conditione, non dicitur alternativa promissio. 278. 15

Promissio facta contemplatione alicujus certi emolumenti, ipso cassato non tenet. 337. 18

Promissio evanescit cessante causa propter quam finaliter facta fuit. 19

Pronunciatum.

Pronunciatum ex illa tantum causa semper intelligitur, quæ fuit in peritorio deducta. 97. 39

Proæmium.

Proæmium arguit causam finalem dispositionis. 186. 69

Prorogatio.

Prorogatio Capituli ad breve tempus in Ordine S. Francisci permittitur. 256. 10

Prorogatio dicitur potius juris prioris continuatio, quam nova illius acquisitio. 263. 93

Facilius quid prorogatur quàm concedatur de novo. 95

Prorogatio Capituli si non rectè fiat à Provinciali, solum Superior potest emendare. 265. 120

Protestans.

Protestans se nolle contrahere, defectum consensus, & voluntatem contrahendi ostendit. 862

Protestatio.

Vide *Matrimonium.*

Protestatio declarat consensum abesse ab actu. 863

Protestatio conservat jus acquisitum. 42. 20

Protestationum effectus in matrimonio metu contrahendo. 83. 17

Protestationes factæ absente altero conjugum, non suffragantur. 18

Limitatur, ubi sunt ex justa causa. 19

Protestationes suffragantur, licet occultim factæ. 20

Protestationes multum coadiuvant ad probandum metum concurrentibus adminiculis. 21

Protestatio contraria facto vincitur ex qualitate & potentia ipsius facti, idem quoque jus ad reservationem portigitur. 151. 16

Protestatio est quædam declaratio voluntatis protestantis. 207. 60

Protestatio in judicialibus in omnibus actibus subsequutis repeti debet. 288. 26

Provincialis.

Vide Generalis.

Provincialis non habet exercitium officij ante confirmationem permissu Generalis, sed legis auctoritate. 28. 5

Provinciales tenentur statim, ac electi fuerint, confirmationem petere à P. Generale. 27. 20

Provincialis si privetur, electio Vicarij pertinet ad illum, qui eum privavit. 38. 113

Provincialis electio in casu nullitatis electionis, sive propter defectum, sive propter puritatem vocum devolvitur ad Generalem cum suis qualitatibus. 114

Provincialis qui per informationem Judicis secularis novitium recepit, non incurrit pœnas primæ Constitutionis Sixti V. 79. 54

Sed bene alterius Clementis VIII. 55

Provincialis convocatorias litteras pro Capitulo celebrando ad omnes Conventus dirigit. 255. 1

Provincialis ad instantiam majoris partis Capituli, illud prorogat. 3

Prorogatione Capituli non obstante, provincialis eligitur. 256. 4

Provincialis, qui prorogat Capitulum ad effectum recurrendi ad Superiorem intra eandem Provinciam, dicitur prorogare ad breve tempus. 11

Provincialis consuevit facere recursum ad Superiorem antequam labatur tempus ad celebrandum Capitulum destinatum. 12

Provinciales in Religione S. Francisci ipso facto absque renunciatione sunt ab officio absoluti. 264. 105

Provincialis justam Capituli prorogationem faciens, potest provinciam regere, donec ad electionem, completa prorogatione, deveniatur. 265. 117

Provinciales, Visitatores, & Priores locales Religionum sunt Judices Ordinarij, & in suos subditos Regulares habent jurisdictionem quasi Episcopalem. 119

Provincialis officium an expiret finito triennio, & non facta renunciatione in Religione Eremitarum B. Augustini. 272. 208

Provincialis ob transgressionem alicujus pœnæ ipso jure impositæ non dicitur in pœnam aliquam incursum, quæ manutentionem retardare valeat. 209

Provisio, Provisus.

Provisione extrajudiciali quomodo Judex se infirmare teneatur. 27. 27

Provisiones Apost. non mutant statum præcedentem beneficij. 28. 41

Intellige quando non constat de contrario anteriori statu. 42

Provisus de aliqua Ecclesia Parochiali infra annum ab adepta possessione tenetur se promoveri facere ad Sacerdotium, quatenus ipse ad illam adimplendam negligens non fuerit. 190. 8

Puella.

Puella novem, aut decem annorum, si semel aut bis carnaliter cognoscatur, & dehinc à coitu abstinuerit, illa destructio panniculorum ita reunietur,

& Verborum.

tur, ut amplius cognosci non possit quod deflora-
ta fuerit. 97.47

Puer.

Pueri in quibus nullus est usus, propter imperitiam
ætatis, non percipiunt tam facile dolosa facta,
11. 102

Puritas.

Puritas sanguinis, quæ ad honores aliquos, & officia
publica requiritur, est merè quoddam inventum à
jure gentium proveniens. 141.22

Q

*Quacunq*ue, nullam personam excludit, & om-
nes includit, quæ aliàs non includeruntur,
quamvis privilegiatæ essent. 245.9

Quæstio.

Quæstio non repetitur, nisi indicia sint gravissima.
56. 12

Quæ iacunque omnia prorsus, & sine delectu in-
cludit. 245.10

Qualificans sive modificans, visus est negare positio-
nem absque qualitate. 26.14

Qualitas.

Vide *Matrimonium.*

Qualitas donantis, & donatoris ad probationem
æmulationis multum operatur. 154.46

Qualitas, quæ delictum facit, probanda est sine dubio
ab accusatore. 261.75

Qualitas debet prius probari ut dispositio locum ha-
beat, quando disponit cum certa qualitate. 76

Qualitas quod vocatus quis fuerit ad electionem,
non præsumitur, nisi probetur. 269.173

Qualitatem qui allegare vult, debet prius probare
substantiam, in qua illa qualitas fundatur. 294.4

Qualitas terribilis, & asperæ conditionis, præcipuè
in persona, cui debetur reverentia, est multum
considerabilis. 300.46

Qualitas quando gratiâ demonstrationis adjicitur,
non restringit gratiam, secus quando causâ taxa-
tionis. 319.20

Rotæ decisio refertur. 21

Quandocunque denotat perpetuitatem. 362.9

Quantitas.

Quantitas eadem quando alicui relinquitur in diver-
sis Scripturis, utraque summa debetur. 221.7

Quasi possessio.

Vide *Possessio.*

Quasi possessio exigendi pensionem probatur regu-
lariter per quietantiam etiam unicus actus solutio-
nis. 41.8

Quando agitur de quasi possessione unius ad exclu-
dendum quasi possessionem alterius realem, vel
mediante Juris assistentia, tunc requiritur illius
scientia, & patientia illum priyandi. 240.40

Quasi possessio nunquam censetur amissa per la-
psum decennij, consilio de animo eam retinendi.
243.25

Quasi, licet denotet improprietatem, & diminutio-
nem, sæpè denotat veritatem, & omnimodam pro-
prietatem. 316.9

Quicunque Regularis, comprehendunt etiam Re-
gulares Ordinum Militarium. 245.11

Quid prodest homini, &c. Math. 16, & Luc. 9 refe-
runtur. 83.73

Quietantia.

Quietantiæ pensionarij simplices, & confessiones de
recepto non probant in favorem ejus, qui tenetur
docere de vera, & reali solutione. 43.33

Quinquennium.

Adversus lapsum quinquennij nullus potest in inte-
grum restituere nisi Papa. 234.8

Quinquennio transacto solum quis adversus profes-
sionem factam audiendus, quotiescumque nul-
litas, & causa ejus talis est, ut non potuerit profes-
sio ratificari per consensum. 10

Quis, est relativum, & demonstrationis causâ ap-
positum. 73.10

Quod sibi placuerit, & *libuerit*, denotant, & signi-
ficant voluntatem adeo liberam, ut nulli partium,
aut legali arbitrio subjecta maneant. 152.25

Referuntur verba cujusdam legis Partitæ idem sta-
tuentis. 26

Quod nova provisio obtineatur infra novem mense,
quomodo intelligenda. 190.5

R

Ratificatio.

Ratificatio actus nulli est novi actus celebratio
43.24

Ratificatio tacita non potest operari contra actum
expressè impugnatum, sed requiritur actus posi-
tivus consensus expressi. 27

Ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ex animo, se-
cus si pendent ex aliqua forma, vel ex alia poten-
tia exteriori. 110.179

Ratificatio conciliat ea, quæ pendent ex animo,
non autem ea, quæ pendent ex aliqua forma.
302.84

Ratio.

Ubi est eadem, vel major ratio, ibi debet esse idem
jus, & eadem Juris dispositio intensivè, sive decla-
rativè. 75.28

& si id, de quo minus videtur inesse, inest, & id de
quo magis. 29

Ratio legis, vel Canonis ubique est amplior, vel
generalior dicto, seu disposito, tunc ad amplitudi-
nem rationis extenditur ipsa dispositio. 76.30

Ratio ubi est eadem, sive identitas rationis con-
currit, non dicitur fieri extensio, sed intensio.
32

Reclamatio.

Reclamatio deliberatam protestantis voluntatem
ostendit. 42.19

Recognitio.

Recognitio apochæ quomodo facienda, ostenditur.
67.5

Rector.

Rector Universitatis Complutensis, & Scholasticus
Salamantinus an habeant ex Regia delegatione
jurisdictionem in laicos scholares. 304.11

Rekursus.

Rekursu, seu supplicatione pendente, mandatur sen-
tentia executioni. 33.76

Rekursus ad Judices laicos in materiis Ecclesiasticis
quando coarctantur intra limites naturalis, & ne-
cessariæ defensionis, propriæ scilicet personæ, pos-
sessionis, & bonorum cum moderamine inculpata
tutelæ sunt liciti. 275.6

Rotæ decisio pro hac parte allegatur. 7

Judici quando quis ex sua propria auctoritate po-
test impune resistere, poterit etiam ad principem
uti potentiorum recurrere ut se vasallum suum de-
fendat. 8

Recusatio.

Recusationi rennitiare videtur qui coram recusato
Judice litem protequitur. 37.105

Recusari non potest homo sanctæ vitæ, vel magnæ
observantiæ. 108

Redditus.

Nicephorus edicto vetuit ne Ecclesiarum redditus
augerentur. 161.4

Rego.

Regendi in potestate veniunt ea omnia sine quibus
perfectè Princeps gubernare non posset. 163.26

A A a 3

Regressus.

Index Rerum,

- Regressus.*
 Regressus est continuatio primævi juris. 251.15
Regula.
 Regula, *Accessorium* non procedit ubi militat diversa ratio, & in separatis. 219.17
 Regula, *Qua incontinenti fiunt*, &c. procedit per fictionem. 236.26
 Regula, *Qua incontinenti fiunt*, &c. non procedit quando momentum temporis est in consideratione. 31
 Regulæ Cancellariæ per obitum conditoris expirant, & per successores cum eisdem qualitatibus & moderationibus censentur renovatæ. 245.7
Regularis.
 Regularis Prælati non dicitur ab officio privari, sed amoveri. 36.96
Relatum.
 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. 205.2. & 76.34
Relictum.
 Relictum cum obligatione dicendi omnibus diebus unam Missam sine cantu, & in die Sabbati unam cum cantu, intelligitur quod ambæ dicendæ eodem die. 221.8
Religio.
 Religionem si quis ingreditur existimans sibi non competere majoratum, aut non habere hæreditatem, unde viveret, aliàs expressè non facturus, his rebus aliter se habentibus professio coram Deo nulla est. 123.59
 Religio nulla, quantumvis privilegiis decorata, ex se condere potest statuta sive leges contrarias dispositioni Juris communis. 230.79
 Religio Hierosolymitana non habet privilegium conferendi in mensibus reservatis. 245.19
 Religio S. Hieronymi, vide *Electio*. 215.27
Religiosus.
 Religiosus si amoveatur etiam absque sufficienti causa ab officio, conqueri judicialiter non potest. 30.48
 Religiosis nullo casu licet appellare. 51
 Religiosus à sententia injusta, ac rigorem, & excessum præ se ferente, an possit appellare. 33.75
 Inter Religiosos præsumitur pro facto Prælati. 77
 Religiosis est prohibitum recurrere, seu appellare ad tribunalia secularia etiam prætextu levandi vi oppressos. 39.120
 Religiosorum statum non decet per secularia Prætoria publicè manifestentur Religiosorum defectus. 121
 Religiosi Hierosolymitani ideo in *Concilio Trident. sess. 23. de Reform. cap. 18.* nominatim excipiuntur, ne sub illo inclusi manerent. 245.17
Remedium.
 Remedia possessoria non competunt probantibus informiter suam possessionem. 44.39
Remissio.
 Remittendi causa in dubio præsumitur vitiosa & affectata. 147.39
 Exceptio remissionis ob sterilitatem, vel ob læsionem, seu incursus bannitorum si ante petitam executionem, fuisset probata, facit cessare omnem virtutem obligationis Cameralis. 333.21
Renunciatio.
 Vide *Cessio*.
 Renunciatio, seu donatio facta ab existente adhuc in sæculo, prætextu, & intuitu ingressus Religionis, valida est quamvis fiat absque solemnitate *Concilij Trident. sess. 25. de Regularib. cap. 16.* 45.1
 Renunciatio est stricti juris. 96.31
 Renunciatio debet intelligi ut quanto minus dicatur renunciatum. 32
 De renunciationibus, quæ fiunt à Regalium gabellarum, & reddituum conductoribus. 159.108
 Renunciatio officiorum in aliquibus Religionibus non est cæremonia. 265.121
 Renunciations generales & particulares legum *de Quaderno* quando valeant? 332.10
 Renunciationum Clausulæ latè, & copiosè appositæ in contractibus locationum quomodo conductores ligent? 11
 Renunciations generales non comprehendunt casum læsionis enormissimæ. 12
 Renunciatio de nou petenda remissione ex quavis causa, non procedit in causis insolitis. 333.22
Reprobatus.
 Reprobatus remanet graviter notatus. 213.16
 Reprobatus ob vitium personæ perpetuam contrahit inhabilitatem. 17
Repugnantia.
 Repugnantia & nimia aversio erga nuptias declarat animum alienissimum ab eis contrahendis, & confert ad metum probandum. 301.66.67
Res.
 Res omnis per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur. 43.29
 In Re duobus vendita, vel donata præfertur ille, cui prius fuit tradita. 157.86
 Facilis est recursus, & conversio ad pristinam rei naturam, & originem. 158.87
 Privilegiata res quando pervenit ad privilegiatum, amittit naturam antiquam & efficitur res privilegiata. 182.17
 Tractatus saltem unus spectat ad solemnitatem rerum Ecclesiæ. 183.22
 Consensus majoris partis Monialium Conventus spectat ad solemnitatem rerum Ecclesiæ. 23
 Auctoritas Superioris spectat ad solemnitatem rerum Ecclesiæ. 24
 Solemnitates deesse præsumuntur ubi in Scriptura non reperiuntur. 25
 Alienatio rerum Ecclesiæ non valet, ubi in ea una tantum solemnitas intervenit. 26
Rescriptum.
 Rescriptum interpretatur à libello precum. 186
Reservatio.
 Vide *Conditio, Pactum*.
 Reservationes omnes intelligi debent secundum naturam actus, cui adjiciuntur. 151.15
 Reservatio non dat jus, nec illud aufert, sed quaecunque sit, conservat. 188.6
 Reservatio usus pecuniarum, & administrationis aliarum rerum in præsentia Superioris, Professionis validitati non repugnat. 235.18
 Reservatio aliquorum bonorum tempore Professionis à Religioso facta, est intelligenda quoad usum ex licentia Superioris. 19
Resistentia.
 Resistere licet adversus Judices, vel ejus officiales injusta agentes & exequentes. 276.9
 Resistentia solo verbo committitur. 305.36
 Resistentia quando sit justa, vel in justa. 306.93
 Resistentia qualificata est si ad manuum operationem deventum sit cum judice. 342.7
Responsio.
 Responsio, quam reus in causa criminali facit ad interrogationem Judicis, inducit litis contestationem. 143.3
 Responsum ex interrogatione declaratur. 186.7
Respublica.

& Verborum.

Respublica.

Reipublicæ interest ne subditi malè utantur substantia sua, & depauperentur. 157.80
Respublica viribus & viris destituta, parum duratura. 162.20

Restitutio.

Vide Copula, Manutentio.

Res restituere convenit mutuo magis, quàm verbum solvere. 67.6
Restitutio unius ex conjugibus peccaminosa, aut saltem injusta foret, stante probatione metus & violentiæ, ac evidenti nullitate matrimonij. 189.14

Restitutio præsupponit privationem, quæ stare non potest nisi habitus præcesserit. 296.3

Restitutio quoad cohabitationem & thorum deneganda post probationes factas, ex quibus constat de nullitate matrimonij opposita. 299.43

Restrictio.

Restrictio mentalis est licita, sed non purè mentalis. 100.71

Retentio.

Retentio in mente stante negatione non potest fieri. 100.70

Reverentia.

Quæ fiunt propter verecundiam, & reverentiam patris, aut matris, non ligant, nec obligant filiam. 300.48

Reverentia nimia erga personam multum gravem in matrimonialibus per se solam sufficit. 56

Reverentialis.

Reverentialis respectus, ut semper durare censeatur, efficit antea factæ correctionis memoria. 7.45

Rex.

Rex faceret injustitiam, si alteri quàm filio donaret officium patris. 87.65

Rex creare potest generosum de plebeio, & nobilitare quemcunque vult, & etiam conferre nobilitatem quam vult. 141.23

Reges in Ecclesiasticos tanquam à sua jurisdictione exemptos nullam obtinere possunt. 163.28

Rex sive lex ob publicam utilitatem potest Ecclesiasticis, & Religionum Monasteriis acquisitionem bonorum prohibere. 164.41

Rex non potest statuto, vel lege imponere tributa prædiis suorum vasallorum, ut cum illis transeant ad Ecclesiasticos. 168.59

Doctores referuntur, qui tenent Regem statuto vel lege sua non posse prohibere Ecclesiasticis bonorum acquisitionem. 60

Reges non valent leges libertati Ecclesiasticæ contrarias condere, cum hoc ad Papam privativè spectet. 171.81

Reges nihil in consilio statûs terminari permittant, quod in consilio conscientiæ non fuerit decisum. 329.45

Reges Hispaniarum Catholicos præsumendum est nullam legem promulgasse, quæ Ecclesiæ quodammodo posset esse damnosa. 162.18

Reges Hispaniæ nunquam deferre voluerunt sanctorum Populorum petitionibus in quibus supplicabatur ut statutum condere dignaretur prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesiis. 270.79

Rex Catholicus ex antiquissima observantia & inveterata consuetudine habet jus præsentandi ad beneficia quæ vacant ob promotionem ad Episcopatus, qui sunt de suo Regio patronatu. 177.6

Rex Catholicus Hispaniarum habet ex antiquissima consuetudine, & usu, quod promotus ad Episcopatum sui Regii patronatus renuntiet beneficiis quæ

ante promotionem obtinebat in favorem personæ à se assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert. 246.21

Risus.

Risus in ipso actu contrahendi non est indicium consensus. 11.107

Rota.

Rota Romana magna justitiæ cultrix. 53.1

Rota ut procedat per edictum constituto de non tuto accesso, requiritur particulare rescriptum, quod est necessarium de Jure Canonico, secus de Jure Cæsareo. 54.6

Rota respondet fundamentis eorum qui existimant valere legem Regiam prohibentem bona immobilia Ecclesiis relinqui. 170.77

Rota decis. 21. e præbend. in amiq. declaratur. 284.30

Rota refertur de is. 120. p. 4. divers. 371.14

Rubrica.

Rubricæ declarant nigrum. 260.58

Rubrica, de modo procedendi, &c. denotat sub illa dispositum continere formam substantialem. 268.160.

S.

Sacerdos.

Sacerdotes possessiones habuisse, divitesque fuisse ex pluribus S. Scripturæ locis colligitur. 167.49.

Sacramentum.

Sacramentorum susceptio non nisi hominibus sanæ mentis convenit, & permittitur, & confert ad mentis integritatem præsumendam. 61.11

Sævitia.

Sævitia viri ubi tanta est, ut nulla securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super separatione thori. 55.1

Judicis arbitrio positum est dignoscere, an & quando sævitia viri tanta sit, ut trepidantem uxorem non deceat committere fragilitati cautionum. 56.2

Sævitiæ ratione non licet mulieri sine Judicis auctoritate discedere, nisi quando maritus esset nimis sævus, & esset periculum in mora. 8

Salarium.

Salarium non conventum illis tantum famulis de rigore debetur, qui probaverint se solitos fuisse operas suas locare, & viceversa dominum eas conducere. 370.6

Salarium non conventum ex æquitate præstatur, & solvi debet. 7

Salarium conventum Judicis officio peti potest, ne scilicet dominus locupletetur cum jactura miseri famuli. 371.8

Salarium præstandum est quod præstari consuevit, & secundum præteritam consuetudinem solvendum. 9

Salarium quod solet antecessoribus dari videtur assignatum, etiamsi nihil sit dictum. 11

Salarium semel percepisse antecessorem sufficit ut dicatur consuetum dari. 12

Salarium non conventum famulis, & aliis vilibus personis non debetur, qui sæpè pro expensis inserviunt absque salario. 13

Salarium Vicariis capitularibus Sede vacante constituitur in Regnis Castellæ & Legionis per concordiam à Sede Apost. confirmatam. 372.18

Salarium pro modo habiti laboris augeri debet. 19

Salarium debet esse labori correspondivum, & æquivalens. 21

Samson.

Samsonis factum quare permissum? 328.31

Sana mens, Sanus.

Sanæ mentis præsumptio est si tempore celebrationis matrimonij Parochus, consanguinei & alij præsententur.

Index Rerum,

- præfentes fuerint. 369.48
 Sanæ mentis esse aliquem percipitur ex circumstan-
 tiis, videlicet ex sermonibus & gestis illius. 49
 Sanæ mentis quis præsumitur ex prudenti suorum
 bonorum dispositione. 50
 Sanæ mentis fuisse matrimonium contrahentem pro-
 batur, si in præfentia Parochi & testium illud ce-
 lebraverit, qui ejus consensum intellexerunt. 52
 Sanus mente quilibet præsumitur. 369.46
 Scaccia, & Seraphin. declarantur. 373.14
Scholaris.
 Matriculæ in libro descriptio probat quem esse scho-
 larem. 303.2
 Scholaris matriculam omittens privatur consortio
 Universitatis. 3
 Scholaris jussus matriculari per Rectorem privile-
 giis scholarium gaudet. 5
 Scholaris quis probatur per actus appropriatos ipsis
 scholaribus. 6
 Scholares de Jure habent in suos Judices Episcopum
 civitatis, Rectorem gymnasij, & Lectores Uni-
 versitatis. 8
 Scholaris non studens, aut scholas non frequentans,
 non gaudet privilegiis ratione studij concessis.
 304.18
 Scholaris Judici laico resistens privilegium scholari-
 tatis amittit.
 Clericus scholaris resistens Judici seculari non amit-
 tit privilegium scholaritatis, secus si Judici suo
 Ecclesiastico resistat. 38
Scriptura.
 Scripturæ de falsitate redargutæ si non sint compro-
 batæ fidem non faciunt. 282.8
 Ad redargutionem sufficit negare instrumentum esse
 publicum ad hoc ut producens teneatur illud
 comprobare. 9
 Antiquitas Scripturarum non relevat à comproba-
 tione. 10
 Scripturas falsas producere solitus facit ut malè præ-
 sumatur contra eam quam producit. 351.41
 Scripturæ, quæ verisimila non continet, fides adhi-
 benda non est. 350.31
Scrutator.
 Scrutatores de forma substantiali debent secretè &
 sigillatim cunctorum vota diligenter, hoc est ex se
 & proprio ore exquirere. 268.154
 Scrutatores debent prius se ipsos scrutari. 155
 Scrutatores si non fuerint missi ad inquirendum vo-
 tum infirmi existentis in eodem Monasterio, ele-
 ctio est nulla. 269.176
Seditio.
 Seditio non committitur sine dolo. 326.11
 Semel malè tractatus per aliquem, justè timet exper-
 tus malè tractari per eundem. 7.46
 Tò Semper, refertur nedum ad omne tempus, verum
 etiam ad omnem casum. 259.50
 Tò Semper, restringitur secundum naturam actus, &
 verbi, cui adjicitur. 52
Sententia.
 Sententia in causa matrimoniali potest retractari
 quando constat de ejus injustitia, cum nunquam
 transeat in rem judicatam. 16.7
 Sententia in causa matrimoniali transit in rem judi-
 catam, quoad expensas, bona & hæreditatem. 9
 Sententia in causa matrimoniali non transit in rem
 judicatam respectu tantum conjugum. 10
 Sententia lata contra majoratus possessorem succes-
 soribus etiam non citatis præjudicat, nisi constet
 de dolo, collusione, vel fraude. 52.27
 Sententia non nocet in alio judicio ad alium finem
 instituto. 97.35
 Sententiæ verba ira veniunt intelligenda ne ullam
 patiantur extensionem, cum illa sit stricti juris.
 36.
 Sententiæ non comprehendunt nisi tantum in illis
 scriptum, & earum verba sunt intelligenda sicut
 sonant. 37
 Sententiæ verba non includunt, aut probant plus-
 quam de necessitate infertur. 38
 Sententia lata ob defectum probationis non parit
 exceptionem rei judicatæ, etiam inter easdem per-
 sonas. 41
 Sententia lata contra stylum Curie notorium est nul-
 la. 112.196
 Sententia nulla, dummodò sit justa potest confirma-
 ri, etiam si esset nulla ex defectu jurisdictionis, vel
 ob vitium nullitatis irremissibile. 204
 Contra sententiam, quæ transivit in rem judicatam,
 non auditur amplius adversarius, nec illi danda
 est remissoria, ut probationes ulterius recipiantur.
 115.22
 Sententia posterius exactius examinata censetur.
 146.28
 Sententiæ appellatione diffinitiva continetur. 197.
 44
 Sententia si fuerit declarata nulla, possessio etiam erit
 irrita, & quicquid ex ea sequutum est. 53
 Gregorij auctoritas, quod sententia Pastoris sive justa,
 sive injusta timenda sit, quomodo intelligenda.
 210.90
 Sententia privationis, seu reprobationis contra
 inauditam partem non fertur. 213.10
 Sententia lata non obtenta prius absolutione à jura-
 mento sustinetur quando pars adversa non oppo-
 suit de perjurio. 219.19
 Sententia declaratoria requiritur in statuto dicente
 quod quis habeatur pro confesso ipso jure. 262.85
 Sententia declaratoria dum fertur in pœnis ipso jure
 impositis, reus manet in sua integritate quoad sta-
 tum personæ, ac bonorum, & officij possessionem.
 86.
 Judex appellationis potest confirmare sententiam
 nullam. 287.4
 Sententia ex quacumque causa etiam defectu juris-
 dictionis nulla potest confirmari per Judicem ap-
 pellationis. 5
 Judex ad quem potest confirmare scientiam Judicis à
 quo ex quavis causa nullam, etiam ex defectu ju-
 risdictionis. 6
 Sententiam nullam posse confirmari per secundam
 validam parte opponente qui teneant 7
 Et qui dicant id intelligi de secunda quæ transivit in
 rem judicatam. 8
 Sententia secunda non confirmat primam quando
 utraque laborat eodem morbo. 9
 Sententia non habentis jurisdictionem si fuerit con-
 firmata per habentem jurisdictionem amplius non
 potest opponi defectus jurisdictionis. 10
 Sententia secunda valida confirmat primam nullam
 quando vitium primæ non influit in secundam.
 11.
 Sententia nulla si fuit justa & æqua absque dubio
 per secundam validum confirmari potest. 12
 Judex appellationis potest confirmare sententiam
 nullam etiam ex defectu jurisdictionis quando de
 novo justitia exigente, sic danda esset. 13
 Sententia nulla est confirmanda per Judicem appel-
 lationis constando de bono jure partis, saltem si
 illa pariat aliquas nullitates sanabiles. 14
 Sententia & processus licet post legitimam recusa-
 tionem sint nulli, si tamen sententia fuerit justa,
 poterit confirmari. 16
 Sententia

& Verborum.

Sententia nulla, quæ quoad causæ merita in se iustitiam contineret, à Judice appellationis confirmari potest. 18

Judex nullitatis tenetur confirmare sententiam nulliter datam, quando sibi constat quod de novo, jure suadente, ac iustitia postulante, danda esset. 288. 19

Sententia nulla ob omissionem juramenti calumniæ potest confirmari ubi constat de bono jure, etiam parte opponente. 24

Sententia quando fuit ex meritis causæ, & processus justè lata, non est curandum de nullitate ex defectu jurisdictionis. 25

Sententiam nullam in toto, vel in parte sine dubio confirmare poterit Judex, si adsint ordinationes, quæ mandent non attendi nullitatis processus. 29

Pro sententia Jura præsumunt. 30

Sententia lata contra electum, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, præjudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus. 321. 11

Sententia lata contra electum ex eo, quia persona electi non est capax, aut quia renuntiavit electioni, eligentibus in nihilo præjudicat. 12

Sententia contra institutum, electum, seu ordinatum lata super jure, quod habuit ab ordinatore, vel instituente, præjudicat ipsi ordinatori, vel instituenti scienti causam agi, & patienti. 13

Sententia lata contra ordinatorem instituentem, eligentem, seu præsentantem, præjudicat ordinato, seu instituto scienti & patienti. 14

Sententia lata adversus beneficii Ecclesiastici possessorem super eodem beneficio, ex ea causa quod illi conferens non habuerit jus conferendi, quoad possessionem conferendi tantum præjudicat conferenti scientiam habenti. 15

Refertur opinio Covar. 16

Sequens.

Sequentia magis regulantur & restringuntur à præcedentibus, quàm è contra. 187. 76

Servita.

Servitiæ renunciant Officiis, nec antea inducitur illorum vacatio. 264. 107

Servitus.

Servitutem negat, qui dicit actorem pluries transiisse per fundum de gratia sua, vel de licentia sua. 26. 15

Similitudo.

Similitudo, siue majoritas rationis quando confurgit in vim regulæ, cui licet quod est plus, &c. fit extensio, & comprehensio casus minùs dubij, quando sumus in correctoriis. 76. 41

Simoniacus.

Simoniacus contractus solum juris positivi defectum continens, si cum Papa celebretur, censetur cum prohibitione dispensasse. 47. 16

Simulatio.

Simulationis præsumptiones, cum oriuntur ex ventre apochæ, retardant ejus executionem. 67. 2

Inverisimilitudo maximè attenditur ad detegendam simulationem. 3

Conjecturæ leves ad probandam simulationem admittuntur. 7

Simulatio reddit contractum omnino nullum. 153. 38

Simulatio est difficilis probationis, & ad eam probandam indicia, & conjecturæ sufficiunt. 154. 40

Licet alij contrarium teneant. 42

Simulationis in materia sumitur conjectura à verisimili. 47

Simulationis conjectura præsumitur ex multiplicatione instrumentorum, seu plurium actuum. 51

Barbosa vota decisiva.

Præsumptio simulationis sumitur ab insolitis. 52

Simulationis conjectura est, si fama publica fuerit quod donatio non fuerit vera, realis, & effectiva, sed simulata. 155. 59

Singula.

Singula quæ non prosunt multa collecta juvant, etiam in probationibus locum habet. 101. 77

Singula quæ non prosunt, multa collecta juvant. 96. 25

Socer, Socrus.

Socer & socrus vicem parentum obtinent. 336. 1

Solemnitas.

Vide *Forma.*

Solemnitas extrinseca præsumitur in præjudicialibus. 117. 19

Solutio.

Solutiones pensionis reservatæ ad favorem nepotis in beneficio, & de consensu patru, probari non possunt nisi per instrumenta publica cum subscriptione publici notarij & duorum saltem testium. 43. 30

Spoliatum, Spolium.

Spoliatum se dicens, si intelligat de turbationibus, & molestationibus de facto factis, possessione sua non privatur. 295. 8

Spolij judicium instituens & petens mandatis reintegrari, & restitui, jam pro spoliato se habuit. 296. 12

Spolium & possessio ad omnem restitutionem probari sufficit. 297. 17

Sponsalia.

Sponsalia voluntaria præcedentia nihil operantur, ut matrimonium postea metu contractum non remaneat nullum. 11. 103

Sponsalia de futuro post Tridentinum non transeunt in matrimonium ex copula subsequuta. 360. 1

Spurius.

Vide *Legitimat.*

Spurium si Princeps instituat, censetur illum habilitare. 46. 6

Spurij legitimatio duplici spurietate non valet, non expressis spurietatis qualitatibus. 318. 13

Spurij filij, & alij ejusdem speciei, jure Authenticorum legitimationis incapaces sunt. 345. 5

Princeps quando spurium ad succedendum, & ad alia capacem reddere vult, actus iste non dicitur vera legitimatio, sed est dispensatio. 6

Spurium, adulterinum, aut ex alio damnato coitu susceptum legitimari ex rescripto Principis, mali profectò exempli est. 345. 9

Princeps filios spurios legitimat ex absoluta & summa, non autem ordinaria potestate. 346. 12

Spurius si fuerit nimium odiosus, veluti natus ex sacrilegio, specialis super hoc impetranda est dispensatio. 13

Spurij legitimatio in tertij præjudicium eatenus valebit, quatenus Princeps ex sufficiente occurrente causa voluerit juri acquisito derogare, & non aliàs. 14

Spurij legitimatio ad petitionem patris, & ejus vitæ durante, si nullus alius legitimus, aut naturalis extiterit, valet dummodo fiat cum derogatione Juris, & claus. Non obstantibus. 15

Filium spurium hæredem in suo testamento si pater instituerit sub conditione si cum Princeps legitimaverit, vel cum capax erit, an talis institutio valeat. 16. & seq.

Idè *Statim*, dilationem nullam admittit. 179. 16

Status.

Ecclesiasticum statum decet necessaria bona pro commoda ministrorum sustentatione habere. 166. 48

Ultimus status est attendendus. 190. 11

B B b Statutum

Index Rerum,

Statutum.

- Vide Constitutio, Extensio, Lex.*
 Statutum quando perpetuò, & non ad tempus durare debet, tunc nullitas magis præcisa est. 75.24
 Statutum laicorum quoties per accidens, & quandam consequentiam affert damnum, seu præjudicium aliquod clericis, dummodò Princeps disponat de rebus ad se pertinentibus, non est judicandum contra libertatem Ecclesiasticam. 163.30
 Statutum, quod pœnis afficit filios, qui sine parentum consensu Matrimonia contrahunt, validum esse qui asserant, referuntur. 164.33
 Sed contrarium verius. 199.70
 Statutum successionem privans filium, qui Religionem ingressus fuit, validum esse qui teneant, referuntur. 164.34
 Sed contrarium verius. 170.71
 Statutum prohibens alienari in clericum, est validum, dummodò principaliter non fiat in odium clericorum. 165.42
 Statutum Mediolani, quod nullus subditus etiam Ecclesiasticus posset alienare rem immobilem in non subditum, est validum secundum Jacob. de Graffis. 43
 Joannis Driedonis auctoritas refertur. 44
 Doctores plures referuntur approbantes statuta prohibentia ne bona immobilia Ecclesiasticis relinquuntur, vel contractu conferantur. 166.46
 Statuta particularia Ordinis S. Jacobi de Spatha jubent personis ex loco oriundis habilibus beneficia concedi. 193.10
 Statuta excludentia à beneficiis neophytos, & descendentes ab eis, dicuntur contra jus. 196.33
 Novitas parit discordiam. 34
 Statutum restringitur ad personas nominatas in rubrica. 260.60
 Statutum restringitur secundum rubricam. 61
 Confirmatio statuti ex observantia longi temporis præsumitur, etiam non data scientia Papæ. 290.9
 Statuta descripta in libro statutorum, præsumuntur usu recepta. 10
 Confirmatio Cardinalis Poggij refertur. 11
 Statutum à Sede Apost. confirmatum dicitur Constitutio Papalis. 13
 Statutum posterius intelligi debet secundum tenorem primi, & ab eo recipit interpretationem, ne alias inducatur contrarietas. 291.25
 Statutum lite pendente super ejus validitate, vel invaliditate, nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, donec dictum statutum revocetur, vel ejus validitas declaratur. 292.36
 Statuti, constitutionis, vel legis ad validitatem requiruntur ut usu recepta sit. 293.51
 Statutum si nunquam fuit observatum, ad ejus derogationem sufficit illius non usus. 55
 Statutum habens clausulam annullativam inducit formam. 317.23
 Statuta quæ non inducunt præcisam obligationem, sunt invitatoria. 24
 Statutum puniens delictum capitaliter, non habet locum, nisi dolo interveniente. 326.7
 Statutum excludens filiam dotatam à successionem dotantis, includit dotates ante statutum, si moriatur dotans post statutum, secus si esset mortuus ante statutum. 360.4
 Statutum novum si introducat aliquam solemnitatem in contractu, si actus erat ante statutum inchoatus, sed post statutum veniebat perficiendus, actus talis comprehenditur sub dispositione statuti. 6

Sterilitas.

- Sterilitas ad remittendam pensionem conductori dicitur quando tam pauci fructus colliguntur, quod conductor solvendo pensionem conventam maneret læsus ultra dimidiam. 332.17
 Semen & expensæ prius deduci debent ad sciendum an supervenerit sterilitas in fructibus locatis. 18
 Stipulatio quoties æquivalere pœnali obligationi, & tantum valet pœna, quantum ipsa principalis obligatio, electio videtur spectare ad debitorem. 278.8

Studium.

Vide Privilegium.

- Studium dicitur vehemens applicatio animi ad aliquid peragendum cum summa voluntate. 304.17

Stylus.

- Stylus Romanæ Curiae observat ut in pensionibus pro tertio reservatis, etiam in novis provisionibus beneficiorum, solutio fiat integrè totius unicus actus in primo termino designato. 42.14
 Stylus Romanæ Curiae observat & obtinet, ut copula habita inter consanguineos dispensationem impetrantes ad contrahendum in ea exprimitur. 99.60
 Stylus Curiae facit jus, & pro lege observatur. 61
 Stylo & praxi semper est standum. 112.195
 Diversitas styli, diversaque dictandi forma falsitatem arguit. 155.58

Subreptio, Subreptitium.

- Subreptio, & obreptio quando vitient gratiã. 318.17
 Subreptitium est, omne quod à veritate deficit. 102.95

Subrogatio.

- Subrogatio sapit naturam ejus, in cujus locum subrogatur. 277.6

Subscriptio.

- Subscriptio testium facta contra solitum, facit præsumi instrumentum falsum. 351.47
 Subscriptionis Notarij ommissio scripturam vitiat. 359.27

Substitutio.

- Substitutio facta sub conditione si honoratus non assumpserit nomen familiæ, non extenditur ad casum, si non potuit. 185.54

Successio.

- Privatio successionis paternæ sonat in damnum, non in amissionem luctri. 85.38

Superior.

- Superior confirmans potest inquirere per famam, vel litteras. 28.39
 Superiori mandanti, Juris ordine non servato, Religiosi obedire non tenentur, etiam si præcipiat sub pœna excommunicationis. 210.96

Suspectus.

- Suspectus recusari potest quilibet, etiam suprema fungens dignitate. 36.99

Suspensio.

- Suspensione pendente quæ gesta fuerunt, nulla, & attentata sunt. 265.122

Suspicio.

- Suspicio sinistra longè abest à Prælato. 161.79
 Nihil mali contra laudabilis opinionis virom suspicari potest. 327.22

Suspiria, vide Lamentatio.

T

Tacitum, & Dubium.

- T**acitum, & dubium non debet plus operari quàm expressum, & clarum. 231.81

Taciturnitas.

- Taciturnitas qualitatis cujus expressionem jura, vel stylus Curiae specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quodvis gratiæ rescriptum, quod ob petitionem conceditur, subreptitium. 100.65

Taciturnitas

& Verborum.

Taciturnitas & patientia absque protestatione inducit voluntatem, ratihabitionem, & consensum. 135. 29.

Tempus.

Tempus nullum à Jure præfixum est ad confirmandum. 26. 17

Tempus ad novam provisionem expediendam præfixum non currit, si impediatur adeptio possessionis. 190. 6

Tempus ad appellandum non currit pendente quaestione nullitatis sententiæ. 249. 5

Tempus à Jure assignatum ad probandum aliquam exceptionem non currit, dum lis pendet super admissione prædictæ exceptionis. 7

Tempus modicum non est in consideratione. 256. 9

Tempus à lege præfixum potest restringi ex causa legitima, sicut & prorogari. 257. 22

Tempus prorogatum non dicitur ampliatur. 262. 92

Tò *Teneatur*, inducit necessitatem & formam. 264. 103

Tenuta.

Tenuta, quæ fuit nulliter data, potest confirmari, quando constat quod si non esset data, de novo esset danda. 287. 17

Terminus.

Vide *Capitulum*.

Termini quatuor ad docendum de partitione servari debent, ut illis elapsis remaneat probata negativa partitionis. 54. 7

Terminus datus ad novam provisionem expediendam, non adeptæ possessione minimè currit, licet in decreto Papæ mandaretur expediri infra tot menses à die Datæ incipientes. 190. 9

Terminus à Jure præfixus ad Capitulum celebrandum potest prolongari, vel abbreviari, si aliquod justum subit impedimentum, vel quando aliqua vis, aut violentia timetur. 257. 24

Judex ex causa potest omnem Juris terminum minuire, prolongare, & alterare, etiam si lex terminum taxet, & addat, nec plus aut minus à Judice posse dari. 25

Terminus ubicumque assignatus est à lege, vel statuto ad eligendum, vel præstandum aliquid, non incipit currere nisi post actum, qui natura sua debet præcedere. 264. 112

Et nisi postquam factum fuerit id, quod prius fieri debebat. 113

Testamentum.

Testamentum factum per Principem absque Juris solemnitatibus valet. 47. 16

Testamentum primum ipso jure per secundum sublatum est. 60. 1

Testamenti exemplum sufficit reproducere, si in publica forma traditum fuerit à Notario rogato. 3

Testamentum primum, quod habet clausulam derogatoriam, non censetur per posterius revocatum, si in eo de ea mentio non fiat. 5

Per verba, *sub quibuscunque verbis derogatoriis*, est sufficienter derogatum cuicunque clausulæ derogatoriæ, etiam continenti verba, *Ave Maria*. 61. 7

Testamentum, ut annullari possit ex capite dementiæ testatoris, opus est efficacioribus & urgentioribus probationibus de tempore conditi testamenti. 8

Testamenti in una parte quando apparet quomodo testator aliquod verbum acceperit, eodem modo videtur acceptum in alia parte. 359. 28

Intellige quando versamur circa res dubias. 29

Testator.

Testator vocans ad successionem ex vero matrimonio natos, excludit procreatos ex matrimonio putativo. 19. 50

Testatoris subscriptio non requiritur in testamento

Barbosa Vota decisiva.

nuncupativo.

Testator quamvis rem aliquam furiosi facere jubeat, non exinde ejus testamentum nullum redditur. 60. 4

61. 17

Testator demens habens dilucida intervalla ex bene ordinata dispositione judicatur in sanitatis intervallo esse de tempore facti testamenti. 62. 18

Testator potest disponere ne sua bona ad Ecclesiam transeant. 163. 25

Testator si dixerit *Lego cappam-Fratribus, & Priori Bibliam*, Prior consequitur cappam & Bibliam. 220. 1

Testator si relinquit Prioribus omnibus unius civitatis centum distribuenda inter illos, & relinquit quinquaginta Titio, qui etiam erat de Prioribus, ille Titius poterit petere illa quinquaginta, & adimiti ad partem illorum centum. 4

Testator si variavit modum legandi eidem personæ in quantitate, vel qualitate, semper videtur multiplicare legatum. 5

Testator jubens aliquid dari die natalis sui, si sit nobilis, intelligitur perpetuè legare, secus semel tantum. 221. 17

Testator si magna affectione prosequutus est legatarium, tunc dispositio respicit largam interpretationem. 18

Testator ubi in dispositione pluries masculorum mentionem fecit, censetur foeminas excludere, & tacitam agnationis conservandæ rationem habere. 358. 20

Testator quando sæpè habet mentionem de masculis vel dispositivè, vel enunciativè, tunc censetur inductum fideicommissum absolutum favore masculorum provenientium ex agnatione. 22

Testator masculinam qualitatem considerando, agnationis favorem respexisse censetur. 25

Testator qui jussit primogenitos assumere debere nomen & insignia familiæ, motus fuit ut sua familia conservaretur, primogenituraque in familia esset perpetua. 362. 13

Testator peccata sua confessus, & sanctissimam Eucharistiam suscipiens, præsumitur sanæ mentis. 369. 55

Testimonium.

Testimonium factum à Notario sine judicis mandato, & citatione patris, omni probabilitate caret. 101. 86

Testes.

Vide *Culpa*.

Testes probant non tutum accessum, si deponant se credere esse impossibile, vel saltem non tutum citare partem in domo. 54. 12

Testes singulares probant non tutum accessum, & sufficit informatio summaria. 13

Testes singulares admittuntur quando tendunt in unum. 56. 13

Testium depositiones emanatæ in causa criminali inter easdem personas probant in civili. 15

Testes de dementia deponentes debent concludere de tempore conditi testamenti. 61. 12

Testes de dementia, & furore deponentes debent etiam nõ interrogati sui dicti rationem exprimere. 13

Testes probant contra producentem. 84. 30

Testis retractatio, ex qua resultat criminalitas, non admittitur. 88. 81

Testis retractans suam depositionem in articulo mortis, non potest tertio præjudicare, cui fuit jus quaesitum. 82

Idem de Notario, qui asserit fecisse scripturam falsam: de judice, qui asserit dedisse sententiam injustam. 83

Index Rerum,

- Testes non requiruntur omni exceptione majores, ad probandum metum, sed admittuntur consanguinei, & domestici. 84
- Bona, & integra fides aliquorum testium supplet defectum aliorum his qualitatibus carentium. 89. 86
- Testes Sacerdotes sunt majori fide digni. 90. 9
- Testis corruptus promissione, pecunia, vel alia re, in dubio falsum dixisse præsumitur, etiam quod non probetur quod falsum dixerit. 96. 21
- Testis corruptus promissione pecuniâ, vel alia re, non probat. 97. 42
- Testis corruptus præsumitur in dubio falsum dixisse, etiam quod non probetur quod falsum dixerit. 43
- Testes quando examinandi sunt in alieno territorio, Judex causæ solet ad partis instantiam litteras rogatorias, seu requisitorias mittere ad talem Judicem sub cujus jurisdictione degunt testes ut eos examinet. 111. 183
- Testium examen quando committitur extra territorium, tunc Judex loci procedit auctoritate sua, & non scribebat. 186
- Testes examinare tenetur Judex per se, non verò per substitutum, aut delegatum in causis tantum criminalibus, & civilibus arduis. 187
- Testibus duobus de metu potius, quàm mille aliis de libera voluntate deponentibus standum est. 219. 10
- Testibus affirmantibus potius credendum, quàm negantibus. 240. 36
- Testibus duobus affirmantibus magis credendum est quàm mille id negantibus. 37
- Testibus interesse proprium defendentibus non est credendum. 259. 41
- Testes inhabiles sufficiunt, & illorum probatio non admittitur quando agitur de remedio summarissimo mantenionis. 44
- Testis deponens Titium semper possedisse à tali tempore, non dicitur factum deponere, etiam si reperiatur quod modico tempore possederit. 53
- Testis deponens se vidisse Caium semper possedisse, intelligitur congruis temporibus. 54
- Testes de auditu nihil probant. 294. 32
- Testes si non dicunt audivisse ante litem motam, nihil probant. 33
- Testes de auditu ut fidem faciant, debent declarare à quibus audiverunt. 34
- Testes de auditu debent dicere se audivisse à pluribus, & non ab uno. 35
- Testes de auditu probant, in antiquis. 36
- Testes de auditu in antiquis sine fama, & adminiculis non probant. 37
- Testes de auditu debent dicere se audivisse à pluribus certis, & nominatis personis, quamvis adderent genericè, seu publicè audivisse. 38
- Testes de auditu nihil probant si non concluderint quod publici auditus fuere à majori parte populi. 39
- Testes Promotoris fiscalis expenduntur. 40
- Testes sibi invicem contrarij non probant, quia unus alterius fidem elidit. 305. 26
- Testes quando discordant in loco, convincuntur de falso. 27
- Testes in una parte falsi, præsumuntur falsi in omnibus, etiam quod illa pars non substantiam, sed accessoria concernat. 28
- Testes duo quando reperiuntur descripti in instrumento quorum unus dicit se non interfuisse alteri, verò mortuus est, resultat suspicio quod instrumentum non sit verum. 351. 45
- Testes in judicio sæculari examinati non probant in Ecclesiastico. 309. 22
- Testes examinati super uno facto, fidem faciunt in alia penitus diversa instantia, in qua inter easdem partes de eodem contenditur. 26
- Testes examinati coram Judice sæculari super minori ætate fidem faciunt coram Ecclesiastico. 27
- Testes de sana mente deponentes præferendi sunt deponentibus de furore, & insana mente. 365. 54
- Testibus duobus de sana mente deponentibus major adhibenda fides quàm mille negantibus. 55
- Textus.*
- Textus si est dubius, rubrica declarat qualiter sit intelligendus. 260. 59
- Thom. Sanchez.*
- P. Thomas Sanchez declaratur. 235. 15
- Thorus.*
- Thorus separandus ob insidias solum, quas vitæ uxoris maritus veneno machinatus est. 56. 7
- Timor.*
- Vide Metus.*
- Timor moriendi, & accedendi ad justum Dei tribunal, æquiparatur juramento. 10. 90
- Timor justus ex affectu metuentis dignoscitur. 13. 131
- Timor amittendæ spei lucri quærendi, vel promotionis ad aliquod officium, dicitur justus. 87. 66
- Titulus.*
- Vide Manutenio.*
- Titulum exhibere non tenetur agens in judicio summarissimo. 41
- Titulo novo, provisione scilicet Apostolica superveniente, benè potest quis continuare possessionem ipsam, quam prius de facto obtinuerat, mutato solum primo jure & titulo possessionis. 130. 18
- Titulus coloratus oritur ex longæva, & decennali possessione, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiam si jus resistat. 129. 12
- Tractatus.*
- Tractatus ante electionem debet haberi adinvicem. 210. 91
- Transactio.*
- Transactio facta cum Monialibus plures patitur defectus. 182. 14
- in Transactione super re Ecclesiæ, aut minoris, requiritur eadem solemnitas, quæ in alienatione. 18
- Transactio ut valeat, debet esse de re dubia, lite incerta, aliquo dato retento vel remisso. 183. 18
- Transactio vigore insufficientis mandati facta, nulla est. 13
- Transactio & cessio facta favore illius, qui capere non poterat rem sibi cessam, in illum nullum jus transferre potuit. 184. 40
- Transigens super futuro fideicommissio, cujus verificatio consistit in futuro eventu, non potest transactio rescindi ex supervenienti verificatione fideicommissi, licet sit magni valoris. 59. 6
- Transversales.*
- Transversales perpetuè exclusi nunquam sunt admittendi. 185. 51
- Tri sunt difficilia, &c. Proverb. 40. declarantur.* 98. 50
- Triennium.*
- Triennium non requiritur continuum ad cohabitandum, sed sufficit interpolatum. 15. 4
- Tutor.*
- Tutoris, vel curatoris confessio quando minori præjudicet. 96. 26
- V**
- Vacatio.*
- Vacatio ob promotionem ad Episcopatum non inducitur nisi post adeptionem possessionis illius, vel postquam præfixum tempus ad consecratio

& Verborum.

creationem petendam lapsum fuerit. 177.7
 Vacatio beneficiorum obtentorum non inducitur
 per promotionem ad Episcoporum in terris infi-
 delium. 6
 Vacationes duæ referuntur. 285.44.45
Vassallus.
 Vassallus non tenetur ipsum dominum adjuvare,
 quando non est possibile illi adjumento esse. 328.35
Vel, quando subjecta materia id postulat, impor-
 tat ordinem. 146.33
Vena.
 Vena succisa, deficit cursus, & fluxus. 357.14
Venerum.
 Venenum an fuerit propinatum, statuitur Medico-
 rum attestationibus. 56.10
Verbum.
 Verba geminata plurimum operantur, & inducunt
 enixam esse disponentis voluntatem. 51.14
 Verba persæpè proferuntur contra propriam inten-
 tionem. 117.1
 Verborum rigor ex adjunctis temperatur, & qualita-
 tem eis compatibilem assumit. 151.17
 Verba liberam voluntatem denotantia, modifican-
 tur ex verbis sequentibus. 21
 Verba liberi arbitrij significativa ubicunque con-
 junguntur aliis quæ denotant legitimum, & ordi-
 natum procedendi modum prævalet, consideratio
 æquitatis, & totus actus in boni viri arbitrium re-
 solvitur. 22
 Verborum geminatio magis enixam, & deliberatam
 liberrimæ voluntatis operationem ostendit. 152.28
 Verba apposita gratiâ donatoris, ea tantum inter-
 pretatione gaudere debent, per quam minus dona-
 tum, aut promissum intelligatur. 29
 Verba quæ alienis in rebus inducunt arbitrium bo-
 ni viri, inducunt in propriis omnimodam & libe-
 ram facultatem, ut magis domino faveatur. 30
 Verborum reservatorum latissima fit interpretatio in
 favorem renuntiantis, & cedentis juri suo. 31
 Verba in contractibus quantumcumque sint absolutæ
 potestatis, boni viri moderamen important, quan-
 do adversarij voluntate posita est summa quam
 obligatus solvere debet, secus quando ille, qui obli-
 gari vult, reliquit in mera sua voluntate. 153.37
 Verba solemnia, aut singularia ad dispensationem in
 radice non exiguntur, sed nuda tantum voluntas
 Pontificis dispensantis, & impedimenta Canonica
 auferentis. 174.19
 Verba quantumvis generalia restringuntur secun-
 dum subjectam materiam. 186.72
 Verba debent intelligi quatenus propria eorum si-
 gnificatio patiat. 196.38
 Verba rigorosè & strictè accipienda sunt. 199.14
 Verba quotiescunque possunt convenire libero &
 regulato arbitrio, semperolvere debemus viri
 boni arbitrium, & sic regulatum fuisse concessum.
 204.30
 Verba præceptiva superioris metum inferunt. 206.56
 Verba sunt intelligenda secundum proprium, & na-
 turalem significatum. 214.25
 Verba otiosè non superfluent in materia quantum-
 vis stricta, & odiosa. 215.28
 Verbum etiam minimum debet esse in oratione cum
 virtute aliquid operandi. 221.14
 Verba debent aliter interpretari, si disponens fuerit
 Jurisperitus, aliter si fuerit idiota. 15
 Verba alicui contractui adjecta in dubio ita sunt in-
 terpretanda, ut ejus naturæ non repugnent. 234.16
 Verba gerundij, seu ablativi absoluti formam indu-
 cunt. 347.10
 Verba procemialia causam finalem, & mentem lo-

quentis ostendunt. 261.71
 Verba procemialia dant intellectum toti legi. 72
 Verba enūciativa concordie quid operentur. 279.34
 Verba inordinata, fatua, & stulta loquens, fatuus, vel
 demens præsumitur. 309.13
 Verba quælibet reducuntur ad arbitrium boni viri,
 ubi tractatur de adimplemento mandati, seu com-
 missionis alienæ. 339.3
 Verba omnia quantumcumque liberam volunta-
 tem denotantia in forensi judicio restringuntur ad
 limites rationis, & causæ. 5
Verisimile, Verisimilitudo.
 Verisimile non est quando factum fuerit id quod
 fieri non solet. 351.35
 Verisimilitudo in probationibus multum attenditur.
 155.54
Veritas.
 Veritas rei mutari potest per nostrum affirmare, vel
 negare. 98.53
 Veritas quocumque tempore appareat, prævalere
 debet. 102.93
 Veritas semper præferenda est opinioni, & reputa-
 tioni. 92
Vestalis.
 Vestales virgines nihil ex alienis testamentis capere
 poterant. 161.2
Vicarius.
 Vicario in materia executiva licita est variatio. 190.
 13
 Vicarij, seu Curati nominatio, qui poni debet in
 Ecclesia Regulari Monialium, ad eas spectat de jure
 communi. 283.19
 Vicarij amovibilis deputatione dicuntur effectuatæ,
 si per remotionem unius alter fuisset deputatus.
 285.43
 Vicarij Generalis officium ab extraneo clerico exer-
 ceri potest, ubi officia non nisi naturalibus concedi
 possunt. 311.52
 Vicarius ad tempus, vel ad vitam Rectoris potest
 constitui sine consensu patroni dummodò non
 perpetuetur post mortem ejus. 312.61
 Ordinarius potest in vacante Ecclesia Parochiali ju-
 ris patronatus laicorum, Vicarium apponere donec
 ei de Rectore provideatur, sine cōsensu patroni. 62
 Deputatio Vicarij per modum provisionis nullum
 statum facit. 63
 Vicecurati in Parochialibus Ecclesiis poni possunt
 absque patronorum consensu. 64
 Vicarius gerit vices Episcopi, seu Prælati. 313.66
 Vicarius & Episcopus constituunt unum tribunal. 67
 Factum à Vicario censetur factum ab Episcopo. 68
 Vicarius & Episcopus habentur pro una persona &
 unico corpore. 72
 Medium non est dare inter Episcopum & ejus Vi-
 carium Generalem. 73
 Vicarij officium durat dum vult Episcopus. 74
 Episcopi morte naturali, vel civili extinguatur offi-
 cium Vicarij. 75
 Vicarius à persona Episcopi in totum pendet. 76
 Vicarij possessio precaria, est cum finita voluntate
 Episcopi expiret & deinde dicatur injusta. 79
 Vicarius & Canonicus simul si in Capitulo assistat
 vestibus Canonicalibus indutus, præsumitur ibi
 tanquam Canonicus, non uti Vicarius assistere.
 314.95
 Vicarius Episcopi non potest pretio constitui. 370.2
 Vicarius pro obligatione exercendi munus officij,
 potest habere salarium de Camera Episcopi. 5
 Vicarius Episcopi, qui ex proventibus officij suffi-
 cienter remuneratus non fuerit, salarium petere
 potest. 372.16
 BBb 3 Vicinitas

Index Rerum, & Verborum.

Vicinitas.

Vicinitas actuum, & brevis temporis inducit præsumptionem, quod sit facta solutio de pecunia paulò ante accepta. 68.23

Tò *Videtur*, per se solum licet aliquando importet arbitrium boni viri, attramen id procedit sine dubio, quando cum eo adjungitur particula, bonum, seu justum. 203.24

Tò *Videtur*, quando additur particula *justum*, seu *bonum*, boni viri arbitrium à jure regulatum conceditur. 227.42

Vinculum.

Vincula duo fortiora sunt uno. 152.27

Vinculum quasi conjugale spirituale contrahitur per mutuum consensum eligentium, & electi. 212.1

Vincula plura fortiora sunt uno. 245.14

Vir.

Viri sani intellectum quandoque aliqua ex accidenti faciunt à sana mente alienum, etiam tempore conditi testamenti; & tamen testamentum non est nullum. 61.16

Virginitas.

Virginitatis, aut deflorationis nulla sunt certa signa: 97.45

Virginitas est complicatio quædam vasis foeminei. 49

Vis, & Metus.

Vide *Metus*.

Vis & metus arguitur ex verbis imperiosè prolatis. 4.16

Vis & metus refertur, qui in matrimonio intervenit. 299.45

Visitor.

Vide *Provincialis*.

Visitor in notoriis excessibus non tenetur processum formare, sed sola extrajudiciali cognitione potest ad punitionem & pœnam devenire. 35.87

Notorium quando dicatur quoad hoc propositum. 88

Visitor recusatur tanquam suspectus, dum tamen in ea processum non compleat. 37.301

Visitor Generalis non potest procedere contra aliquem, nisi constituto sibi de delicto, saltem per conjecturas, indicia, & famam. 294.2

Vita.

Vita propria pro defendenda, exactissimam à quocunque semper præsumitur diligentiam adhiberi. 327.21

Tò *Unde*, idem importat ac si diceret, *ex qua causa*. 261.70

Unio.

Unionis litteræ sunt strictè interpretandæ. 283.12

Unio effectum sortita post concedentis obitum, revocatur per *reg. 12. Cancellaria*. 13

Unitum semper sequitur statum, & conditionem illius rei, cui principaliter annectitur. 304.14

Universitas.

Universitati quod conceditur, singulis ejus non tribuitur. 267.153

Vocabulum.

Vocabuli significatio mutatur ex adjunctis, & efficitur adjuncta. 153.36

Vocalis.

Vocales qui notabilem partem Collegij constituunt, si non venerint intra terminum sunt expectandi. 205.42

Vocales congregati, qui recesserunt à loco Capituli, si constituunt duas partes, & terminus electionis non instat, sunt iterum vocandi, & expectandi. 43.44.45

Vocales non debent præstare obedientiam Præsidi in his, quæ libertati electionis, ac Ordinis Constitutionibus repugnarent. 231.82

Vocales jam congregati si exeunt in majori parte, minor quæ remanet, potest ad electionem procedere. 270.180

Omissio vocationis irritam reddit electionē. 269.174

Velle.

Tò *Volo*, non importat liberum arbitrium, quando quid remittitur voluntati alterius ex contrahentibus. 151.18

Tò *volumus*, non est præcepti, sed potius liberum & absolutum tribuit arbitrium. 259.51

Velle quis non creditur quod jure facere non potest. 291.23

Voluntas.

Voluntas, & consensus ex conjecturis non probatur concurrente metu, seu coactione violenta. 12.109

Voluntas licet coacta, dicitur voluntas. 86.50

Voluntas coacta quoad pœnam diffamationis non est voluntas. 102.99

Voluntas plus facto quàm verbis patefacitur, seu declaratur. 117.2

Voluntati adversarij quando aliquid committitur, non intelligitur commissum voluntati liberæ, sed boni viri arbitrio. 151.19

Voluntas & consensus eligentium dicitur forma naturalis electionum. 202.3

Voluntas hominis consistit in verbis, sicut facies in speculo. 242.9

Voluntatis mutatio non præsumitur. 221.13

Voluntas ultima in alterius arbitrium collata, est nulla. 339.6

Votum.

Votum paupertatis actuali retentione usus alicujus rei dependenter à voluntate Superioris non violatur. 235.20

Vota in electionibus debent de forma substantiali per scripturam fideliter dari, ne à memoria scrutatorum pereant. 267.156

Vox.

Vocem in Capitulo habentes ad electionem legitime vocandi sunt. 269.172

Tò *Ut*, causam finalem ostendit. 261.69. & 353.3

Tà *Ut dictum matrimonium effectum sortiatur*, ostendunt matrimonium esse causam finalem donationis. 4

Vtile.

Vtile per inutile viariatur in individujs & inseparabilibus. 145.25

Vxor.

Vxor potest sequestrari pendente lite inter illam & maritum super separatione cohabitationis. 56.9

Vxori non est credendum de sævitia viri, nisi probet. 14

Uxori restitutio quando petitur à marito ante probationes incontinenti oblatas super nullitate matrimonij, est facienda quoad cohabitationem & thorum. 298.28

Vxor est alenda à viro, si dotem promissam non solvit, etiam in una parte. 337.15

Vxor indotata spernitur à viro. 17

F I N I S,

Barbosa, Agostinho, 1589-1649

Praxis methodica exigendi pensiones

Bd.: 1.

Lugdunum 1722

2 J.can.p. 23 d-1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10488761-0